De Belgische Illustratie. Jaargang 16

bron
De Belgische Illustratie. Jaargang 16. De Belgische Illustratie, Antwerpen 1883-1884

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_bel014188301_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

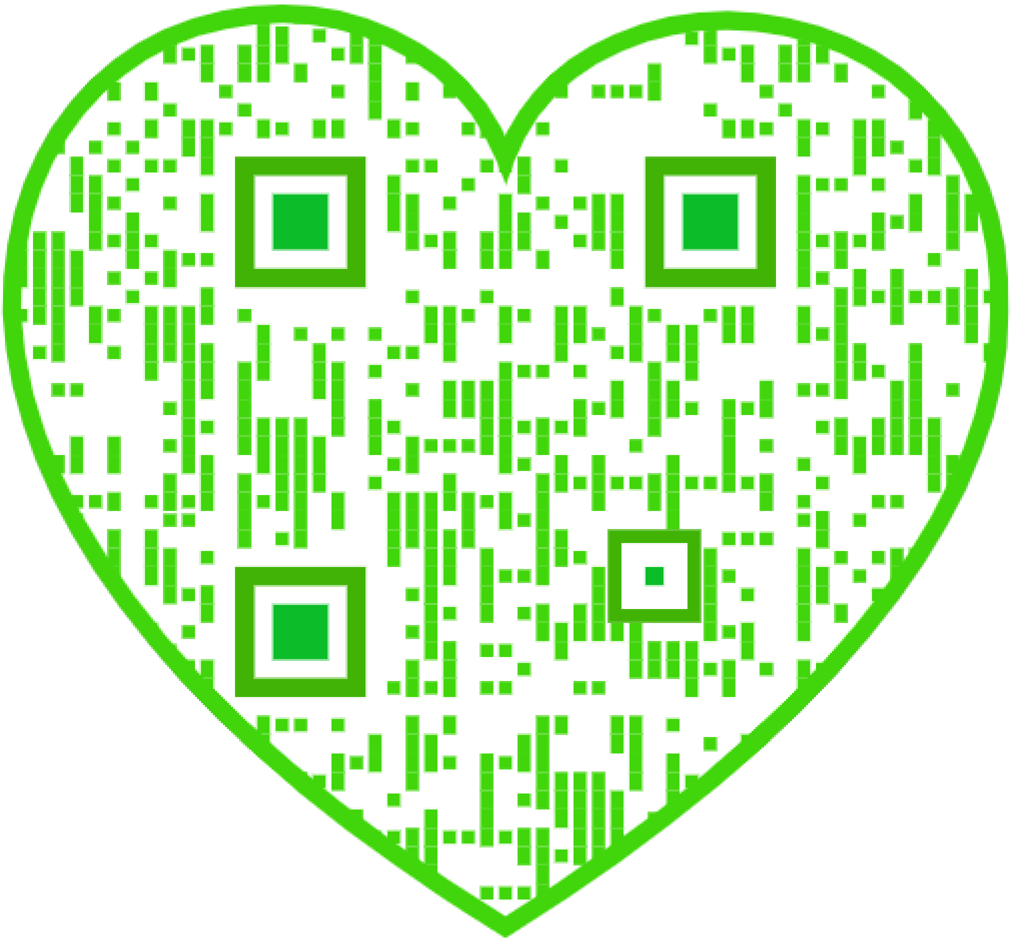

[Nummer 1]

Aan den Lezer.

Geen half woord tot den lezer richten, bij het ingaan van dezen nieuwen jaargang, zou niet beleefd zijn. Wij willen ten minste, met het oog op de toekomst, eenen oogslag op den afgeloopen jaargang werpen, en vragen of de *Belgische Illustratie* in 1882-83, niet een nuttig en echt vlaamsch volksboek is geweest?

BOUILLON IN LUXEMBURG.

Eene lange rei van schoone gravuren, die ons bekend maken met de werken van de hedendaagsche meesters, zelfs van vele die wij anders niet zouden kennen, is als een *dissolving-views* voor ons heen gedreven; een aantal artikels over vlaamsch leven, vlaamsche geschiedenis en wetenschap hebben elkander opgevolgd.

De *Belgische Illustratie* heeft in den loop van den afgeloopen jaargang veel land- en volkenkunde weggeleerd, veel kunstgevoel aangewakkerd, veel vlaamsch leven aangestookt; zij heeft verder een aantal novellen geleverd zoo oorspronkelijke als andere, die aangename uren hebben doen doorbrengen.

Op de punt des degens, de pastoor van San Martino, de zestiende Mei, op den boord van den afgrond, onder 'nen grooten Rubenshoed en andere novellen hebben de aandacht der lezers geboeid, en meer dan een gaf ons daarvan duidelijke blijken.

De nieuwe jaargang zal niet minder belangrijk zijn: deelden wij verleden jaar eene studie op Longfellow mee, dit jaar vangen wij er eene aan op Calderon, den spaanschen dichter op het tooneel in Spanje, in straat en in paleis, terwijl wij in ons

eerste nummer eene novelle beginnen, die hoogst belangrijk is en weldra door een oorspronkelijk verhaal zal kunnen opgevolgd worden.

Met die stof gewapend, treden wij andermaal den nieuwen jaargang der *Illustratie* in, die als vlaamsch boek in alle huisgezinnen diende verspreid te worden, en met de hoop dat dit zal begrepen worden, zeggen wij den lezer, welgemeend:

Goedheil!

Onze gravures.

Bouillon in Luxemburg.

Wie in den zomer een aangenaam reisje doen wil, ga naar Luxemburg, en toeve vooral eenige dagen te Bouillon en in de omstreken. Als men eenen oogslag op de gravuur werpt, die wij hiervoor meedeelen, zal men onmiddellijk overtuigd zijn dat men hier met eene getrouwe afbeelding te doen heeft.

Het oud kasteel op de hoogte der rots, de stad beneden aan dezes voet en nog lager dan dezen de Semois, die geheel het landschap verfrischt - ziedaar van het tegenwoordige. Een gansche rei historische herinneringen en boeiende legenden - ziedaar voor het verledene.

Een der schoonste herinneringen van dit stadje, is zeker wel de prachtige figuur in de geschiedenis, Godfried van Bouillon, hij, die het meeste toebracht om het H. Graf uit de handen der ongeloovigen te rukken. Godfried erfde de heerlijkheid van Bouillon niet van zijnen vader, maar van eenen oom Godfried V, bijgenaamd *le Barbu.*

Op het punt van naar Palestina te vertrekken, gaf hij zijne rechten op Bouillon voor 3000 marken zilver en 3 marken goud aan den bisschop van Luik over, en deze laatste werd alzoo heer van Bouillon. Obert deed dezen aankoop, ofschoon hij geen geld bezat, en veel kerkelijke kostbaarheden moest hij verkoopen om de som bijeen te gaêren, ten einde door die aanwinst van land, de grenzen van zijn prinsdom te beveiligen.

Obert deed niet alleen de citadel van Bouilon, maar ook het kasteel van Mirwar herbouwen en stelde het algemeen belang boven het belang der moniken van St. Hubert, die zich meer dan eens te beklagen hadden over de strooptochten, die het garnizoen van Bouillon in hunne eigendommen deed.

Later, in de XVe eeuw, verscheen op het staatkundig en oorlogstooneel van het prinsdom Luik, de beruchte Willem de la Marck, bijgenaamd *le Sanglier des Ardennes*, die na veel schurkerijen jegens den toenmaligen bisschop te hebben gepleegd, weer in genade door hem werd aangenomen, ofschoon hij die gunsten gansch onwaardig was en in de hooge posten, die hij in het bisschoppelijk paleis bekleedde, veel ergernis verwekte.

Inderdaad, Melart, een oud historieschrijver, zegt: ‘Jamais on ne le voyait entrer en une église, ouïr la messe, se confesser, ni communier; il mangeait communément de la chair en caresme; et il ne s'était point réconciliéaux parents du grand vicaire occis par lui’ (hetgeen hij beloofd had aan den bisschop te zullen doen, om weer in genade opgenomen te worden).

Verder beschrijft de kronijkschrijver dien schavuit als volgt: ‘S'étant divorcé de sa compagne, de son autorité, il en avait prins une autre. De tout quoi étant reprins par l'évêque et autres bon citoyens, il s'en tint tellement offensé qu'il quitta la cour brusquement.’

Willem de la Marck had sedert lang onderhandelingen met Louis XI aangeknoopt en zocht aan dezen het land te verkoopen en te leveren. Om tot dat landverraad te komen en zich op den bisschop van Luik te wreken, overviel hij dezen, pleegde een laffen moord op hem, deed zijnen broeder heer van Bouillon noemen en verpandde

aan zich dit vorstendom, voor eene zoogezegde schuld van 30.000 livres, die de *Sanglier des Ardennes* beweerde dat de kerk van Luik hem schuldig was.

De schurkerijen van dezen bandiet, die zich door zijn uiterlijk - een vreeselijk langen en wilden baard en den wilden zwijnenkop in zijn schild - nog vreeselijker wilde maken, deed den aartshertog Maximiliaan besluiten recht over hem te doen spreken, te meer daar hij de landen van Luik in al de afschuwelijkheden van den burgeroorlog wierp, nadat hij met geweld, door eenige kanoniken, zijn zoon, die zelfs de tonsuur nog niet droeg, tot bisschop van Luik had doen benoemen, terwijl de naar St. Truiden gevluchte kanoniken, Jean de Horne tot prinsbisschop verkozen.

Eene derde keus viel op Jacques de Croï, broeder van den graaf van Chimay en uit die drieledige verkiezing ontstond veel twist en tweedracht, toen de Paus zich voor Jean de Horne verklaarde, en alle de moeilijkheden door eenen voor Luik zeer nadeeligen vrede besloten werden.

De zoen, tusschen den *Sanglier des Ardennes* en het bisschoppelijk paleis, was, zoo het scheen, volledig; de twee personen, de la Marck en Jean de Horne zonden elkander geschenken, gaven wederzijdsche feesten, aten aan dezelfde tafel, en wat in die dagen het grootste bewijs van vriendschap was, sliepen in hetzelfde bed. Naïever kon het zeker niet zijn dan in dit laatste geval!

Eens had er, 't was in 1485, een feest bij den abt van St. Truiden plaats, hetwelk door den prins-bisschop, vele voorname adellijken van beider geslacht en ook door den vreesaanjagenden Willem de la Marck werd bijgewoond. Bij het verlaten der abdij, werd de *Sanglier* door Montigny tot eenen wedren uitgedaagd en deze aangenomen zijnde, renden beiden in de vlakte op het bosch aan.

De *Sanglier* was zijnen tegenstrever weldra verre vooruit, en werd dus afgezonderd van zijne aanhangers. In het bosch gekomen, werd hij plotseling omsingeld door soldaten; Montigny, die middelerwijl was aangekomen, trok een bevel van aanhouding, van wege den aartshertog Maximiliaan, uit den zak en de adellijke schavuit werd naar Maastricht gevoerd, waar hij den dag nadien op het schavot stierf, voorwaar wel verdiend!

Jean de Horne was, zegt men, bij die strafuitvoering aanwezig, en toen de *Sanglier* hem zag, riep hij hem toe: ‘dat zijn hoofd nog langen tijd bloeden zou.’ Dan wierp hij mantel en schoeisel tusschen het volk, sloeg zijn langen baard in de hoogte, dekte er zich het aangezicht meê en reikte als het ware den beul zijn hoofd toe, dat met éénen slag viel.

Willem de la Marck had waarheid gesproken; want zijne broeders, Robert en Everard, deden den oorlog ontbranden en dit zoo hevig dat Jean de Horne ten slotte om het lijden van ons Heeren ('t was in de Paaschweek) den vrede afsmeekte. Robert zweeg op dat smeeken; maar Everard antwoordde hem: ‘Gij vraagt mij dit in naam van God, voor ons allen gestorven, welnu, ik sta u den vrede toe.’ Ditmaal ten minste was de verzoening gemeend en de zoen werd niet meer gebroken.

Robert II, zoon van Robert I, volgde den woesten *Sanglier* in het regeeren van het hertogdom op. Robert III diende in het fransche leger en Robert IV was zelfs maarschalk van Frankrijk. In 1794 werd Bouillon met de fransche republiek vereenigd; in 1815 werd het door de geallieerden belegerd en bij het koningrijk der Nederlanden gevoegd. In 1830 gaf men kasteel en stad aan het belgisch gouvernement over.

De citadel, die op de hooge rots ligt, spreekt nog van ridderlijke en sterk bewogen voorgaande tijden; van veel kloeke daden, maar ook van veel onrecht en gruwelen, van veel willekeur en dwingelandij. In den omtrek dwalend komen aan den dichter

gansch die rei van stoute figuren voor den geest: de edele Godfried van Bouillon, zooals de wilde en onedele *Sanglier des Ardennes.*

Men denkt aan al die scharen van ridders, nobelen, lijfeigenen en laten, tusschen welke de prinsen-bissshoppen van Luik: waarvan er waren die de heilige zending van bisschop nooit goed begrepen, omdat die laatste waardigheid bij hen onderworpen was aan het vorstelijk gezag; maar toch telt men prelaten tusschen hen, al onze liefdc en vereering waardig. Rijk aan legenden is de landstreek, welke wij hier den lezer te aanschouwen geven.

Het vertrek en de terugkomst van den verloren zoon.

Prachtiger gravuren voor den aanvang van den nieuwen jaargang dan deze twee, zouden moeielijk kunnen geleverd worden. Bida brengt waarheid en uitdrukking in zijne samenstellingen; er heerscht in deze een gevoel dat boeit en treft.

Zoo is gewis de groep rechts allerprachtigst; de oude vader schijnt den zoon, jong, levenslustig en loszinnig, die op het punt staat het fiere arabisch paard te bestijgen en de wijde wereld in te reizen, nog te willen terughouden; de moeder heeft lang gesmeekt, zij laat de hoop varen en leunt vol smart, tegen den deurstijl. Schoone, sprekende figuur!

't Was echter zoo zoet, zoo zalig, zoo vredig in het vaderlijk huis, en dat heeft de kunstenaar met een zeer lief gedacht uitgedrukt: de zwaluwen onder en de twee witte duiven op den uitstek boven de deur. Te vergeefs! De zoon, het kind der weelde, wil de wereld in en weet niet wat al gevaren hem daar zullen bestormen.

De groep links: paarden, hond, knecht en flinke ruiter, zijn meesterlijk gegroepeerd en prachtig van uitdrukking. Alles zegt den zoon dat de reis hem toelacht en het geluk op het pad hem zal voorgaan.

Wij moeten het middengedeelte van het leven des verloren zoons missen; wij staan slechts voor het begin en het einde, voor het alpha en het omega. Op de volgende plaat wonen wij den terugkeer van den dwaler bij. Niets bezit hij nog van zijne pracht en weelde: in stede van op zijn vurig arabisch paard te keeren, komt hij terug op zijne naakte en doorwonde voeten; zijn prachtgewaad is een arm lompenpak geworden; zijne vrienden en gezellen hebben hem verlaten.

Gedwaald en gemist heeft hij, zijn gezondheid en zijne rijkdommen in den maalstroom der verkwisting geworpen; maar hij is en blijft toch altijd voor vader en moeder, de liefste zoon. De vader richt hem op en geeft hem den vredekus; de moeder breidt reeds van verre de armen open om hem, den dwaler, aan haar hart te drukken en in een langen kus alle leed en smart weg te zoenen.

De huisgenooten jubileeren, de hond springt vroolijk jankend tot den weergekeerden op; de witte duifkens schijnen zelfs gelukkig en de knechten halen het beste kalf uit de stalling, om een feestelijk maal aan te richten, ter eere van den terug gekomen zoon.

Heerlijke, prachtige parabel!

In onze dagen hebben wij verloren zoons, evenals in de dagen van het Oud Testament. Nog zien wij jongelingen, niet altijd openlijk, maar heimelijk het ouderlijke huis verlaten, na 's vaders kas eerst duchtig bestolen te hebben; ze gaan naar de *roulette*, naar *rouge et noir*, naar het *baccara;* ze werpen zich in de armen van wellust en losbandigheid, en keeren soms in het ouderlijk huis terug, na eenen omweg door de gevangenis te hebben afgelegd.

Maar nog erger zijn de getrouwde verloren zoons in onzen tijd, die voor het spel, vrouw en kinderen laten zitten om te Monaco of elders de fortuin, soms door den bruidschat aangebracht, te gaan verteeren: of men juist voor die wel het vetste kalf slachten zal, als zij berooid en bestolen terugkeeren, is erg te betwijfelen.

Peinture-Bogaerts.

De uitgever der *Belgische Illustratie* biedt den inschrijvers voor den volgende jaargang, eene prachtige schilderij aan als premie, voor een der goede oplossers van het in dit nummer voorkomende rebus - en wel een namaaksel door de PEINTURE-BOGAERTS van de wereldberoemde schilderij van Rubens in de kunstwereld gekend onder de woorden ‘Kristus in het verkort.’

Wilt gij dat schoone kunstwerk zien? ga dan Zondag, 19 augustus, naar het lokaal de Cirk, in de Jesusstraat te Antwerpen en gij zult er, tusschen de verzameling schilderijen die er ten toon gesteld zijn, de schilderij van Rubens vinden.

Die navolging van de wereldberoemde schilderij van den grooten meester is geen oleographie, geen kleurendruk - neen! neem gerust uw besten bril en onderzoek, en gij zult, zooals zelfs meesters in de kunst, gelooven dat het een geschilderd doek is.

De kleur, de penseelstreek, het aspect - alles zal u zeggen: ziedaar eene prachtige copij naar de schilderij, in het Museum van Antwerpen berustend. Wij hebben daarvan meer dan eens de overtuiging bekomen, en stukken van de PEINTURE-BOGAERTS aan meesters in de kunst voorgelegd, die ze of voor voortreffelijke copijën of voor origineele schilderijen hielden.

Meer dan dat: het is gebeurd dat men de origineele en de nagemaakte schilderij voor den

maker dezer laatste bracht, en dat hij niet wist welke zijn werk was. Heel te recht, zegde de *Figaro* van Parijs: ‘door zijne gebreveteerde manier van werken heeft de heer Bogaerts het middel gevonden, om de in olieverf gemaalde schilderijen op doek of paneel over te brengen, en dit zoodanig dat de auteurs van de origineele stukken zelven er door misleid worden. Wij hebben de wetenswaardigste specimen van die ontdekking gezien; *empâtements, glacis, coups de pinceaux, tout est reproduit avec une étonnante vèrité.’*

Niet alleen zal iedereen, die kunst liefheeft zoo'n specimen willen bezitten; maar meer dan dat, hij zal in die tentoonstelling twee of vier schilderijen kiezen, en er zijne zitkamer of zijn salon meê versieren. Voorzeker het schoonste sieraad eener kamer is wel eene schilderij.

Niet iedereen kan zich de weelde geven origineele stukken van onze hedendaagsche en van oude meesters aan zijnen wand te hangen; maar als men u nu het middel bij de hand geeft om imitaties te koopen, zóódanig volmaakt dat zij de beste kenners misleiden, en dat voor eenige franken, is de illusie dan niet voldoende?

Wij, die deze regelen schrijven, hebben van de PEINTURE-BOGAERTS een exemplaar, en nog geen schilder is er voorgekomen of hij heeft ons geluk gewenscht met het prachtige schilderstukje dat wij waren meester geworden; niemand twijfelde er aan, dat het een orgineel is.

De PEINTURE-BOGAERTS verdient naar waarde gekend te worden; Zondag 19 Augustus zal iedereen zijne wandeling richten naar het lokaal de Cirk en zich eenige oogenblikken daar verlustigen in die belangwekkende uitvinding, die niet alleen onze kunstenaars in verbazing brengt, maar ook die van Parijs, Berlijn, Weenen en Londen.

Wat de schilderij betreft, die als prijs aan het rebus is verbonden, deze maakt de bewondering uit van al de bezoekers van het Antwerpsch Museum. Zoo als men weet verbeeld zij het lijk van den Goddelijken Zoon, in den schoot des Vaders liggende: het verkort der beenen, brengt, naar gelang men zich plaatst, een tooverachtig uitwerksel te weeg; het is een meesterlijke greep van Rubens en die greep is op de schilderij zóódanig weergegeven dat men zeggen mag: ‘Ik heb een Rubens in... 't klein.’

Het terrarium.

Het terrarium dagteekent eigenlijk slechts van 1865, toen men op de Erfurtsche hofbouw-tentoonstelling eene glazen klok zag van professor Münter, die het zeer geschikt achtte onder dit glas teêre planten te kweeken, of zoodanige planten die geen weêrstand bieden aan de droogte der kamerlucht, en vooral niet bestand zijn tegen het stof.

Men noemde die stulp ‘de klok van Münter;’ doch moest dit voorwerp in onze kokette kamers staan en door de fijne vingers onzer dames behandeld worden, dan werd het als al te eenvoudig, al te primitief aangezien.

Wil iets in onzen tijd door de welhebbende klas aangenomen worden, dan is het noodig dat het prachtig zij, dat is: het beantwoorde aan de pracht in onze vertrekken en salons.

Het hierboven aangeduide gebrek was echter weldra verholpen: de kunstnijverheid nam de eenvoudige stulp vast en tooverde er al aan wat door den fijnen smaak

vereischt werd. Vandaag zien wij, in zake van terrarium, de sierlijkste meubeltjes die men droomen kan, voor den dag brengen; zij zijn zelfs van de netste versiersels onzer huizen.

Bij vele dames is die fijne liefhebberij echter reeds verlaten, omdat zij beweeren dat de teêre planten, in het terrarium groeiend, al te veel zorg vereischen. Zij bedriegen zich. 'Velen, zegt een deskundige, velen schijnen er maar geen begrip van te kunnen krijgen, wat het beteekent de aarde in een bloempot "matig" vochtig te houden. De een denkt: als weinig goed is, kan veel geen kwaad,' en geeft zijne planten alle dagen eene goede hoeveelheid water, onverschillig of dit noodig is of niet.

De ander meent dat 't er zoo precies niet op aankomt, of een plant al of niet wat gebrek lijdt; hij geeft haar wat water als in 't zijn gedachten of bijzonder goed gelegen komt.

Nu zijn er inderdaad wel planten, die zoo'n stevige natuur hebben, dat ze aan de beide uitersten kunnen weerstand bieden; maar gewoonlijk heeft zoowel de eene als de andere dezer twee behandelingen ten gevolge, dat de plant ziek wordt, gaat kwijnen, dat het schoon er af raakt, en dan is in veel gevallen haar vonnis geteekend.

Aan planten, die in een terrarium staan, heeft men echter niets, letterlijk niets te doen. Men heeft dus geen vrees van de planten te veel water te geven, en ze zullen evenmin verdroogen; men heeft 't plezier van er naar te kijken, zonder dat men er zich verder over hoeft te bekommeren: natuurlijk als het terrarium goed is, op eene goede plaats staat en men er geen planten in heeft die er niet voor geschikt zijn.'

Men ziet, de behandeling is meer dan eenvoudig. Het terrarium moet goed gesloten zijn, goed in het licht staan, zonder aan de zonnestralen blootgesteld te zijn. De planten, die in terrariums worden gekweekt, verdragen maar zelden zonneschijn; zij vragen integendeel eene vochtige lucht. Ook mag het terrarium niet te klein zijn, wil men er verschillende plantjes in kweeken.

Indien de terrariums in goede voorwaarden gemaakt, geplaatst en beplant zijn, houden het er de gewassen zeer lang in uit en tieren er zeer weelig.

Om rechtvaardig te zijn moeten wij opmerken dat de 'klok van Münter' slechts eene wijziging was aan het door Ward, een Engelschman, vooruitgezette plan, om planten in glazen kassen levendig te houden, wanneer zij uit verre landen mochten worden vervoerd.

De macht van het goud.

I.

Niets evenaart de majesteit van dat gedeelte der fransche Alpen, hetwelk zich tusschen Grenoble en Briançon, niet ver van de piëmonteesche grenzen, in een bijna ontoegankelijke streek verheft. De nieuwsgierige en de kunstenaar, die de Dauphiné doorkruisen, vergenoegen zich gewoonlijk met een bezoek te brengen aan de Grande Chartreuse of het schoone dal van Graisivaudan. Maar weinigen hebben den moed die reusachtige bergen te beklimmen, die eene soort van sneeuwmuur in de nabijheid van Grenoble vormen. Nog in onze dagen is de berg Pelvoux, deze reus van alle fransche bergen, minder door zijne landslieden bezocht geworden dan de onbeduidendste punten van Zwitserland en Savooie.

Het is eigenlijk een maagdelijk land, dat zich in het noordwesten van Briançon uitstrekt en waarvan alleen de dalen van de Grave en de Guiranne aan de toeristen bekend zijn. Bij elken stap trekt een nieuw gezichtspunt, een schilderachtig tafereel

den blik en wekt de bewondering op. Dáár is het een in eene sombere dal-kom verscholen dorp, waar gedurende zes maanden van het jaar geen enkele zonnestraal doordringt; iets verder verrijzen de sterke gebouwen eener hoeve en wel op den top van een hoogen berg, dien men slechts met moeite langs een in de rotsen uitgekapten trap bereiken kan en welks gevel tot aan de wolken schijnt te raken. In het rond verheffen zich prachtige bergen, de eenen groen en bloeiend tot aan de spits en bedekt met grazende vee en schapen; de anderen naakt, onvruchtbaar en vol kloven en spleten of begroeid met eeuwenoude dennen, en gekroond met eeuwige sneeuw en glinsterend ijs.

En te midden van al deze bont door en op elkander geworpen rotsen, al deze dreigende rotsnaalden en spitsen, boven deze reusachtige verdiepingen waarvan elke duizend meter hoog is, verheft zich de berg Pelvoux, de koning van al deze geweldige granietgevaarten, 13236 voet hoog. Hij heeft bijna de hoogte van den Montblanc en schijnt zijnen top op de minder hooge bergen Olan en Genevre, zijne mededingers, die evenwel meerdere mijlen van hem verwijderd zijn, te willen neerstorten.

Wegen en andere verkeermiddelen zijn in deze wildernissen zeer gevaarlijk. Ofschoon het genie van den nieuweren tijd grootsche kunstwerken heeft aangelegd om over al deze afgronden, kloven en granietblokken wegen te banen, zijn deze toch grootendeels niets anders dan voetpaden, waarop een misstap, een aanval van duizeligheid, een onder de voeten wegrollende steen, den reiziger het leven kosten kan. De hoofdweg, namelijk die van Grenoble naar Briançon, is dan ook niets minder dan veilig zelfs in het schoonste jaargetij; want hij voert over de Grave en de Monestier. Nu eens wordt hij door een ten gevolge van den plasregen eener donderbui gezwollen bergstroom overdekt, welke hem geheel onbruikbaar en vol kuilen en gaten maakt, dan weer overstelpt hem een lawine en begraaft hem onder graniet-blokken en gebroken boomstammen. Dikwijls ook bedekt hem in den winter een sneeuwlaag van meer dan tien voet hoogte en dan is alle verkeer met de zijdwaarts gelegen dalen afgesneden en heerscht er een doodelijke stilte in deze woeste oorden.

In de gevaarlijke streek, welke den Pelvoux omgeeft, heeft de godsvrucht der voorvaders een klein gesticht gebouwd, waar de reiziger, door storm of onweer verrast, hulp en onderkomen vinden kan. Dit hospicium, dat den naam van Lauteret draagt en nog heden bestaat, ligt in een duistere kloof aan den voet van een reusachtigen berg en is door steile rotsen en afgronden omgeven. Het gebouw schijnt in de zestiende eeuw opgetrokken te zijn, is leeg, heeft een spits dak om de kracht der lawinen te breken en zijne dikke muren worden door beeren gestut, die ver in de rotsen doordringen. De weinige vensters zijn smal, om de winden, die gedurende het geheele jaar in deze eenzaamheid ijzig blazen, en ook de stormen buiten te houden. Zoo beantwoordt het eenvoudige hospicium van Lautaret volkomen aan zijne bestemming, doordien het de menschen tegen de woeste aanvallen der elementen beschermt en hun een veilige schuilplaats daartegen verschaft.

Naar hetgeen wij over het geringe aantal wegen gezegd hebben, welke tegenwoordig die woeste landstreek doorsnijden, kan men er zich een denkbeeld van maken, wat deze wegen in de vorige eeuw moeten geweest zijn. Te dien tijde was deze streek, ten minste gedurende acht maanden van het jaar, geheel ontoegankelijk, en tijdens de vier overige maanden was het niet geraden er zich in te wagen, wanneer zekere winden blaasden of tijdens de bergstroomen gezwollen waren, hetwelk meestal door den donder van neerstortende lawinen vergezeld ging.

Bij zulk een weer en hoewel het reeds nacht was, had een reiziger eene schuilplaats in Lautaret gezocht en voor het in de schouw van het vreemdelingenvertrek vroolijk

brandende vuur plaats genomen. Hij was, voor zooverre men zulks naar zijn uiterlijk beoordeelen kon, een man uit den omtrek en alleen in het godshuis gekomen, waar men hem goed scheen te kennen: zijn paard had hij eerst zelf in den stal gebracht.

De man, die zich daar als in een gewoon logement gedroeg, was een bergbewoner van omstreeks vijf en veertig jaar. Hij had een open, vrijmoedig uiterlijk en was van een sterken lichaamsbouw. Hij droeg een wijden gemakkelijken laken jas: zijn gestreept vest reikte tot halverwege zijn lichaam en bedekte nog gegedeeltelijk een bruine broek, de beenen waren tot aan den knie met wollen kousen bekleed, die met rood wollen banden vastgemaakt waren. Zijn lang blond haar hing van onder een breedgeranden hoed, dien hij nog niet afgezet had, tot op de schouders af. Ondanks de schaduw, welke deze sombrero op het gelaat van den reiziger wierp, kon men bij het onzekere schijnsel van het haardvuur toch waarnemen dat zijn gebruind aangezicht die uitdrukking van ernstige scherpzinnigheid en eenigzins ruwe gemoedelijkheid droeg, waardoor de bergbewoners zich van andere menschenkinderen onderscheiden. Zijn uiterlijk sprak ten zijnen gunste; in een andere streek als in dit kanton, welke voor den landbouw zoo weinig geschikt is, had men hem voor een welgestelden pachter gehouden, die

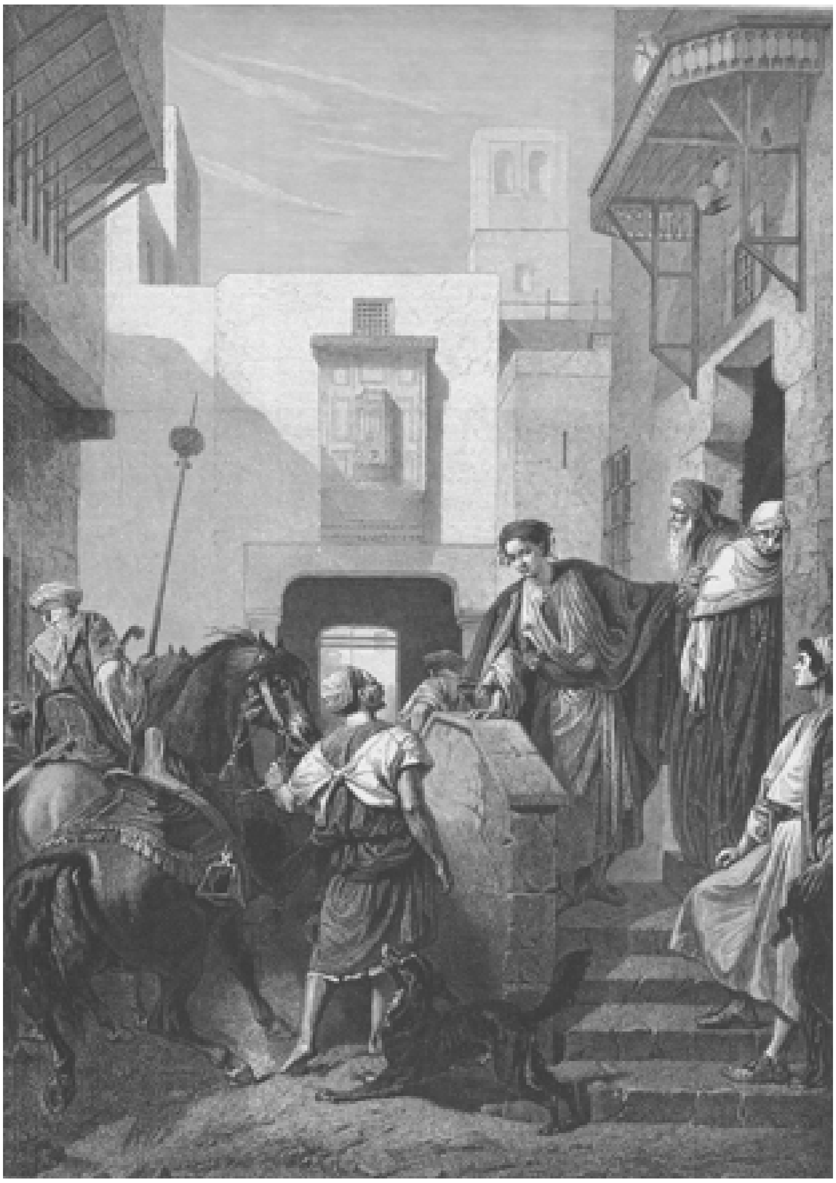

VERTREK VAN DEN VERLOREN ZOON, NAAR BIDA.

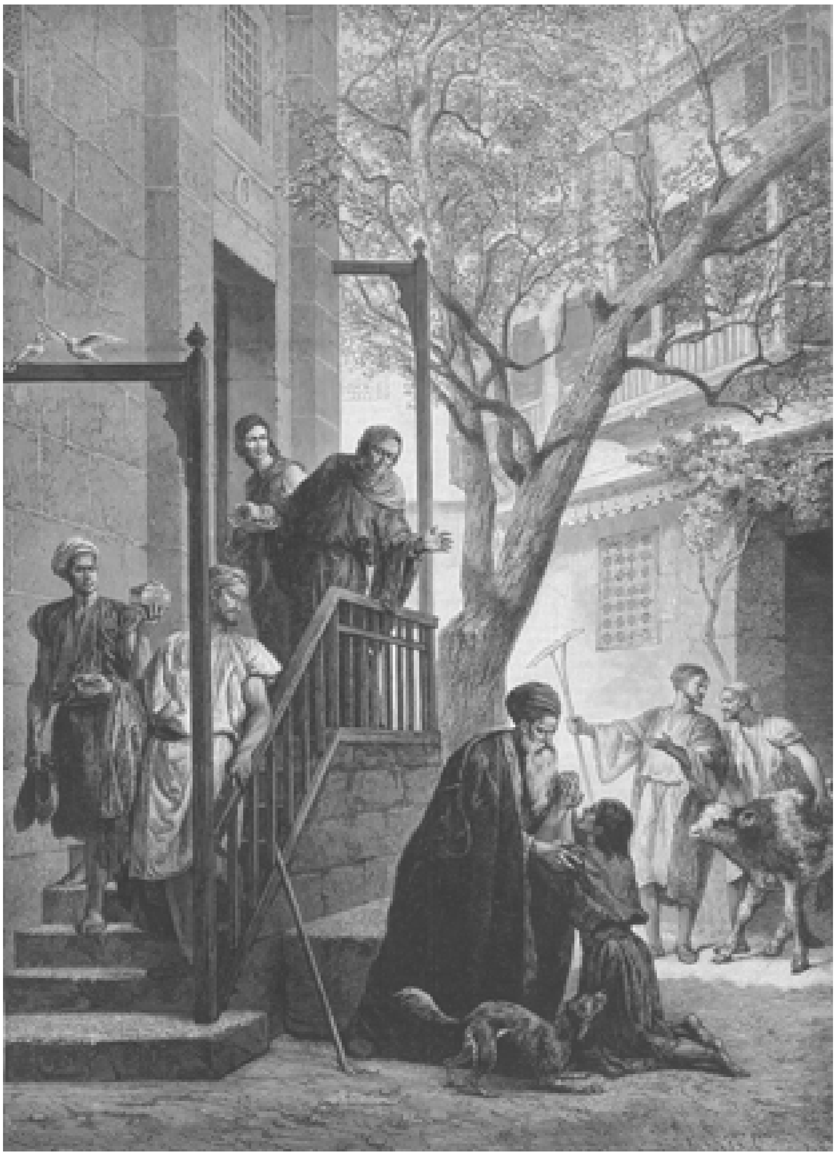

TERUGKEER VAN DEN VERLOREN ZOON, NAAR BIDA.

van eene naburige markt naar huis terugkeerde.

Het vertrek, waarin hij zich bevond, was ruim doch kaal; aan de helder gewitte muren prijkte tot eenig sieraad een ebbenhouten kruisyfiks en eenig sterk berookte printen waarop Evangelieteksten geschreven of gedrukt stonden. Bij de deur was een ijzeren offerbus in den muur gemetseld, bestemd tot het ontvangen der giften van degenen, die hier een schuilplaats gevonden hadden. Alles getuigde van groote eenvoudigheid en strengheid, hoewel de uitgezochte helderheid aan het vertrek en zijne grove meubelen een gezellig aanzien gaf.

De gast had voor het lustig knetterende haardvuur plaats genomen en scheen met geduld de komst der moniken af te wachten, die hem hier gastvrijheid zouden verleenen. Nadat hij zich echter genoegzaam gewarmd, een blik op zijn in de nabijheid liggend zwaar valies geworpen en een wijl naar het huilen van den wind geluisterd had, leunde hij behaaglijk in zijn houten stoel achterover, kruiste de armen over den buik, welke reeds de teekenen van beginnende zwaarlijvigheid vertoonde en staarde naar de balken der zoldering. Zonder twijfel dacht hij daaraan, dat het tijd was om het avondmaal te gebruiken en het recht aangenaam zou zijn iemand bij zich te hebben, met wien hij zich zou kunnen onderhouden. Op de moniken van het hospicium kon hij echter thans niet rekenen: want zij hadden zich op weg begeven ter opsporing van verdwaalde of verongelukte reizigers en degene, die inzonderheid met de ontvangst der reizigers belast was, luidde met alle macht de klok van het gesticht. Ongetwijfeld droeg dit in dezen duisteren nacht te veel tot de veiligheid der moniken bij, die in het gebergte ter opsporing rondtrokken, dan dat de klokkeluider zich door iets anders van zijnen plicht had kunnen laten afbrengen.

De gast in het vreemdelingenvertrek had derhalve geen ander uitzicht op gezelschap dan dat de storm nog andere reizigers naar het godshuis dreef.

Te midden van den neerplassenden regen hoorde hij plotseling paardengetrappel op de binnenplaats; eenige oogenblikken later traden twee reizigers, in mantels gehuld, waarvan het water met stralen afliep, in gezelschap van eenen monik, het vertrek binnen.

Zoodra de beide vreemden zich in het bereik van het schijnsel des haardvuurs bevonden, wierp de bergbewoner een snellen en onderzoekenden blik op hen. Het waren twee jongeliê, wier eenvoudige en wijde mantels noch eenigen rang, noch eenig beroep aanduidden en die even zoo goed door reizende burgers als door edellieden konden gedragen worden. De een, rijzig van gestalte, met bruine gelaatskleur en zwarte vurige oogen, scheen veel ouder te zijn dan zijn reisigenoot en diende hem tot beschermer. Het was een schoon jonkman in den vollen zin des woords, en zijne fiere houding verraadde een man, wien de vrees onbekend scheen te zijn. Toen hij zijn mantel een weinig opsloeg, zag men, dat hij in een groenen kleed, een zijden vest en een laken broek gekleed was, waarvan de onderste deelen in laarzen staken, waaraan zilveren sporen rinkelden. Zijn haar was niet gepoeierd, hoewel men aan het lichte witte waas, welke het behouden had, toch bemerken kon, dat hij eerst sinds kort van het aristocratische gebruik van poeier had afgezien. Eindelijk voltooiden twee achteloos in zijn gordelriem stekende pistolen, die bijna geheel door de panden van het kleed bedekt werden, zijne uitrusting.

Wat den bergbewoner bij dit vluchtig onderzoek het meeste opviel, was de teere zorgvulheid, welke de vreemde voor zijnen medegezel aan den dag legde. Deze was klein van gestalte en zoo rank en tenger, dat men hem eerder voor een pas aan zijne

moeder ontloopen schooljongen had kunnen houden. Zijne kleeding was - met uitzondering der pistolen - bijna dezelfde als die van zijn sterker reisgezel. Wat men zien kon van zijn aangezicht, hetwelk ten deele door een breedgeranden hoed en den opgezetten kraag van zijn mantel was verborgen, was fijn en teer, maar zeer bleek. Overigens scheen de arme knaap, ongetwijfeld door een lange reis afgemat en door den ijskouden regen half bevrozen, ter nauwernood nog zooveel kracht te bezitten om zich staande te houden; zijn gang was wankelend en angstig steunde hij op den arm van zijn medegezel.

Eerst voerde hen de monik voor het groote houten kruisbeeld aan den wand en gaf hun een teeken het beeld van den Verlosser der wereld te groeten. Hij zelf knielde neer en dankte God in een stil gebed, dat Hij hem de genade bewezen had, zijnen medemenschen in dezen verschrikkelijken nacht van dienst te kunnen zijn. De oudste der beide jongelingen boog zich licht, eerder om zijn gastheer niet te beleedigen dan uit vrome aandacht; maar de andere bleef eenige seconden lang onbeweeglijk staan, zag het kruis aan, zonk daarop naast den monik op de knieën, brak in tranen en snikken uit en mompelde met een gesmoorde stem: 'God wilde het niet! God is het die ons straft!'

Zijn reisgenoot trok hem ijlings bij den arm op, fluisterde hem iets toe en geleidde hem daarop zacht naar den haard. De jongere onderdrukte met moeite de smart, die hem zoo plotseling overweldigd had en liet zich zuchtend naar het vuur voeren, waar beiden naast den onbekende plaats namen.

Dit tooneel had in korter tijd plaats gegrepen, dan wij noodig hadden om het te verhalen. Langzamerhand van hunne afmatting bekomende, wierpen de jonge lieden een ongerusten blik om zich heen en de oogen van den oudste ontmoetten daarbij die des bergbewoners. Deze zoo natuurlijke beschouwing scheen evenwel niet naar zijnen smaak te zijn; hij fronste licht de wenkbrauwen en zich tot den monik wendende, zegde hij op zeer beleefden toon:

'Eerwaarde vader, gelijk gij ziet is mijn broeder zeer vermoeid. Als het niet te veel van uwe goedheid geëischt is, zou ik u wel willen verzoeken onmiddellijk voor hem de kamer in gereedheid te laten brengen die gij voor hem bestemt. Ik zelf zou gaarne met hem op zijne kamer iets gebruiken, wanneer. zulks ten minste niet met de voorschriften van dit huis in strijd is.'

De monik boog ten blijke van toestemming en ging onmiddellijk heen om aan dat verlangen gevolg te geven. De reizigers bleven alleen in het vertrek.

Allen bleven het stilzwijgen bewaren. De bergbewoner wendde de oogen niet van de beide broeders af. Toen hij eindelijk zijne nieuwsgierigheid niet langer bedwingen kon, zegde hij op deelnemenden toon tot den oudste:

'Uw broeder is niet sterk genoeg, mijnheer, om zich zoo laat in den avond, in de kloven van den Pelvoux te wagen en schijnt buitendien ook niet gewoon aan reizen, naar het mij voorkomt.'

De jongeling, van wien gesproken werd, verroerde zich niet en opende den mond niet om te antwoorden, maar de oudste keerde zich snel om en bezag den spreker van het hoofd tot de voeten, als ergerde hij zich over diens vertrouwelijkheid. Intusschen scheen het besef van zijn hulpeloozen toestand bedarend op hem te werken; want hij antwoordde op korten, droogen toon:

'Inderdaad, mijnheer, hij is van daag voor het eerst op reis.'

Deze bitsheid liet gevoegelijk geen voortzetting van het gesprek toe; doch de bergbewoner vervolgde op den bedaarden toon van iemand, die tot elken prijs spreken wil, in weerwil van alle mogelijke terugwijzingen:

‘Ofschoon het mij eigenlijk in het geheel niet aangaat, kan ik toch het vermoeden niet verbergen dat gij wel zeer gewichtige redenen gehad moet hebben, om met dezen blijkbaar zoo zwakken knaap zulk een reiste ondernemen. Bij het overtrekken van den Casset moet gij aan vele gevaren blootgestaan hebben en het mag wel een, wonder genoemd worden, dat gij in dit afschuwelijke weer niet verongelukt zijt.’

‘Ja, ja,’ zegde de jonkman met warmte, er wellicht niet aan denkende met wien hij sprak; ‘het is inderdaad een wonder! Tot nu toe had ik niet geloofd, dat men te gelijker tijd sneeuw, regen, storm en onweer kon hebben, zooals dat in de akelige kloof het geval was, die wij moesten doortrekken om hier te komen. Mijn arme broeder werd van zijn paard geworpen, en zonder dezen eerwaardigen monik, die ons te hulp kwam, weet ik waarlijk niet, wat er van ons geworden ware; want ik beken het ronduit, dat ik in dien verschrikkelijken strijd der elementen niet meer wist wat ik deed. Maar nu gaat het weer beter met hem,’ vervolgde hij en wendde zich liefdevol tot zijn medegezel; ‘niet waar, Ernst, nu gaat het beter met u?’

Ernst stamelde eenige woorden, die de bergbewoner niet verstaan kon; hij merkte slechts op, dat de stem van Ernst zacht en welluidend was als die van een koorknaap in de kerk. Zonder echter bij deze bemerking te blijven stilstaan, ging de brave man op goedigen toon voort:

‘O! dat is niets, dat gaat spoedig over! Een nacht goeden slaap en morgen is er geen spoor meer van te zien. Voorwaar, deze vrome moniken doen zeer veel nut, en zonder hun bijstand waren er velen tusschen Grave en Briançon, die heden geen brood meer zouden eten. Ik kom Lauteret dan ook nooit voorbij zonder even binnen te gaan en de wakkere moniken nemen mijne bezoeken ook niet kwalijk. De patertresorier hoeft slechts in dat offerblok te zien’ - en daarbij wees hij op de in den muur gemetselde bus - ‘om dadelijk te weten, dat Martin Simon in het hospicium geslapen heeft.’

Tegelijk glimlachte Martin Simon - want dit was inderdaad zijn naam - zeer zelfvergenoegd, hetwelk door de beide jongelieden onopgemerkt bleef, daar zij met hunne eigene aangelegenheden te zeer bezig waren. - De goede man, die liever alleen dan in het geheel niet sprak, voer derhalve voort zonder zich door de onopmerkzaamheid zijner toehoorders beleedigd te gevoelen:

‘Hm! naar het mij voorkomt, beste kameraden, zijt gij in onze bergen geheel onbekend. Is het onbeleefd, indien ik mij de vraag veroorloof, waarheen gij morgen denkt te vertrekken?’

‘Wat gaat u dit aan?’ vroeg de oudste ongeduldig.

‘Ik vraag dit slechts omdat..... de storm van heden avond de wegen wel wat onkenbaar zal gemaakt hebben en dus is het zeer goed mogelijk, dat twee jongeliê uit de stad, gelijk gij het zijt, morgen een weinig in verlegenheid zouden kunnen zijn, indien zij zich naar Briançon begeven wilden. Ook konden wij, daar ik denzelfden kant uit moet, samen reizen, en wellicht is het u aangenaam, in het gezelschap te zijn van iemand, die hier met de geheele streek bekend is.’

Deze voorslag scheen Ernst's broeder zeer naar den zin te zijn; doch gehoor gevende aan een gevoel van wantrouwen antwoordde hij:

‘Ik ben u zeer verplicht voor uw vriendelijk aanbod, mijnheer; ik houd mij overtuigd dat een goede, vertrouwde gids in deze streek, waar winter en zomer, hitte en koude elkander gezelschap houden, ons bijna onmisbaar zal zijn..... Men had mij dit in Grenoble wel gezegd, maar ik kon en wilde het niet gelooven; anders was ik op alle gevaar af een anderen weg ingeslagen, al ware het alleen ter wille van dezen armen

jongen. Maar zeg eens, vriend, is het hier te lande zoo het gebruik, dat men iemand, dien men in het geheel niet kent, zijne diensten aanbiedt?'

'Dat is zoo het gebruik, mijnheer,' hernam Martin Simon op eenigszins ruwen toon, 'en wanneer twee onbedachtzame jongeliê zich zoo op goed geluk af in onze gevaarlijke bergen wagen, is het onze plicht, hun ter hulp te komen en hen voor gevaren te waarschuwen, die hun onbekend zijn. Gij weet het bij ondervinding in welken nood gij reeds verkeerd hebt.'

'Het is waar,' antwoordde de jonkman bedrukt, 'wij deden hoogst onvoorzichtig met dezen weg in te slaan, terwijl er ons nog verscheidene andere openstonden om Piëmont te bereiken!'

De bergbewoner hief het hoofd op.

'Gaat gij naar Piëmont?' vraagde hij.

'Ja, en als gij ons langs afgelegen wegen, die slechts weinig bezocht worden - gij begrijpt mij, vertrouw ik - als gij ons langs zulke wegen derwaarts brengen kunt en wilt, kunt gij op een goede belooning rekenen.'

Nu was de beurt aan Martin Simon om wantrouwen te toonen.

'Wilt gij Frankrijk verlaten, jonge heertjes?' vraagde hij streng; 'wilt gij in het geheim over de grenzen komen en u niet aan de wettelijke formaliteiten onderwerpen? - Het is mij onmogelijk u bij de uitvoering van zulk een plan behulpzaam te zijn, en al kon ik het, zoo zou ik het slechts dan doen, wanneer ik eerst de beweegredenen kende, die u noodzaken om zoo te handelen: ik zou, in weerwil van uw eerlijk voorkomen, te zeer vreezen, niet.....'

Hij beet zich op de lippen; de jonkman maakte een toornige beweging.

‘Waarvoor houdt ons die boer?’ riep hij, onstuimig opspringende, ‘zien wij er uit als dieven of struikroovers?’

Zijn broeder hield hem bij den arm terug.

‘Stil, Marcellin, wees bedaard,’ zegde hij met zijne zachte stem op smeekenden toon; ‘en gij, mijnheer,’ vervolgde hij, zijne groote met tranen gevulde oogen op den vreemdeling vestigende, ‘moet niet zulk een slechte meening van ons koesteren, dewijl wij gedwongen zijn om ons te verbergen en als misdadigers te vluchten. Wij verdienen medelijden en geen verdenking, en geloof mij, mijnheer, een eerlijk man zal nooit reden hebben om het te betreuren ons een dienst bewezen te hebben.’

Deze wijze om zijne hulp in te roepen scheen op Martin Simon indruk te maken; hij wilde ongetwijfeld antwoorden in den geest die met de wenschen der jongeliê overeenstemde, toen de monik, die de cel van Ernst in orde gebracht had, weer binnentrad. Marcellin legde terstond een vinger op de lippen om den bergbewoner het zwijgen aan te bevelen.

‘Ik hoop, goede vriend, dat wij ons morgen vroeg bij onze afreize zullen weerzien,’ zegde hij overluid en stond op; ‘het zal ons genoegen doen in uw gezelschap tot Briançon te reizen.’

‘Ik ben geheel tot uw dienst, mijne heeren,’ antwoordde Martin met een blik van verstandhouding.

De jongelieden wilde den monik volgen, die hun hunne cellen zou aanwijzen, toen zich opnieuw ondanks het woeden van den storm en het kletteren van den regen, een gedruis van stemmen en paardengetrappel op de binnenplaats hooren liet. De beide broeders sidderden en bleven onbeweeglijk staan. Onmiddellijk daarop traden twee bereden policiedienaren en een in het zwart gekleed heer, die een beambte der justicie scheen te zijn, het vreemdelingenvertrek binnen. Zij waren vergezeld door moniken, die hun tot gidsen gediend hadden.

Bij het zien der nieuwe gasten verbleekten de beide broeders. De oudste tastte met de hand naar zijn gordel, als zocht hij zijne pistolen; Ernst deed een geweldige inspanning om een kreet te onderdrukken, wankelde en zonk op den stoel terug, waarop hij een oogenblik te voren gezeten had. Al deze blijken van schrik ontgingen den bergbewoner niet, in wien andermaal wantrouwen jegens zijne nieuwe bekenden opkwam.

De in 't zwart gekleede heer liep, door de beide policiedienaren ondersteund, hinkende voort. Het was een man van middelbare lengte, ongeveer vijftig jaar oud, met grijze, doordringende oogen. Hij droeg een korte broek en zijden kousen, die met een laag modder bedekt waren. De krullen van zijne pruik vielen in natte strengen op zijn kleinen mantel af. Ongetwijfeld had de man voor zijn afreis niet genoegzaam tijd gehad, om zich behoorlijk toe te rusten en zijne haast had hem in de noodzakelijkheid gebracht zich in zijn gewone ambtskleeding aan de stormvlagen van het gebergte prijs te geven. Hij verkeerde derhalve in een toestand die wel geschikt was om zoowel de lachlust als het medelijden op te wekken. Sporen aan zijne met groote zilveren gespen versierde schoenen hinderden hem blijkbaar en dwongen hem bij elken stap dien hij deed, een zachten, pijnlijken uitroep af; hij rilde in zijne lichte door regen en sneeuwwater doorweekte kleeding en liet op den vloer van het vertrek een langen, natten streep achter, want het water stroomde hem letterlijk van het lichaam. Met een woord, hij zag er zoo erbarmelijk, hulpeloos en tegelijk belachelijk

uit, dat de beide policiedienaren, op wie hij steunde, zich niet onthouden konden spottende oogslagen op hem te werpen.

Een beambte in zulk een toestand was wel niet in staat om ontzag in te boezemen. Toen hij echter den schouw naderde om zich een weinig te drogen, gingen de beide broeders snel terug, oogenschijnlijk, om voor de laatst aangekomenen plaats te maken, in waarheid echter om zich in den donkersten hoek van het vertrek terug te trekken.

'Dat is de procureur Michelot, de rechterhand mijns vaders,' fluisterde Ernst zijn broeder in het oor; 'wij zijn verloren!'

Marcellin greep snel Ernst' hand en wilde hem met zich voorttrekken, maar de arme Ernst was zoo bedremmeld, dat hij zich niet verroeren kon. De jongelieden waren derhalve gedwongen in de tegenwoordigheid te blijven van den man, dien zij ongetwijfeld reden hadden te vreezen.

Middelerwijl had de procureur plaats genomen en wel in een grooten leuningstoel, die voor den schouw stond. Aanvankelijk bewaarde hij het zwijgen, roerloos en als onverschillig voor alles, wat rondom hem plaats greep; toen de moniken hem echter overreed hadden om een glas likeur te drinken, waarvan de bereiding hun geheim was, en de weldadige werking der warmte zich deed gevoelen, ontwaakte hij allengskens uit de verdooving, waarin hij tot dusverre verkeerd had. Hij schoof langzaam de natte vlechten zijner pruik, die zijn gelaat bedekten, op zijde en hief met moeite het hoofd op. Nauwelijks was hij zoo een weinig tot bezinning gekomen toen zijne starende oogen zich op Martin Simon vestigden, die het dichtst bij hem zat. Hij ontroerde en stamelde, terwijl hij met zijne dorre en gekromde vingers op hem wees:

'Wie is die mensch? Neemt hem gevangen!'

De over dit zonderlinge bevel verbaasde policiedienaren aarzelden te gehoorzamen. Intusschen bezon zich de procureur en sprak met zwakke stem:

'Wacht nog even..... Laat ons langzaam en bedaard te werk gaan. Degenen, die ik zoek, hadden wel hierheen kunnen vluchten; laat ons dus toezien met wien wij hier te doen hebben. Hola, mijn waarde, wie zijt gij? waarheen gaat gij?'

'Wie zijt gij zelf?' vroeg de bergbewoner trotsch, 'en met welk recht vraagt gij mij uit?'

'Met welk recht?' herhaalde de arme procureur, die vruchteloos tegen zijne zwakte kampte en nog altijd in zijne natte kleederen van koude klappertandde; 'ik vind u zeer vermetel!..... ik ben afgevaardigd door den luitenant-crimineel van Lyon om..... Maar dat gaat u ook eigenlijk in het geheel niet aan; vergenoeg er u mede met op mijne vragen te antwoorden..... Ach, mijn God, eerwaarde paters,' onderbrak hij zich en zonk in de leuning van zijn stoel terug, 'reikt mij toch nog eenige druppels van uw heerlijk levens-elixir; ik ben nog geheel van streek!'

De moniken haastten zich den lijdenden reiziger te hulp te komen, die echter slechts weinige oogenblikken noodig had om zich weer te herstellen, daarbij echter zijne opdracht niet uit het oog verloor en zich tot den vreemdeling wendde met de woorden:

'Nu! zult gij spreken, domkop? Ik vraag u nogmaals: wie zijt gij?'

'Ik ben geen domkop,' antwoordde de gevraagde, die door dat enkele woord tot een vijand van den onbeschoften procureur geworden was. 'Ik ben Martin Simon, een boer uit het dorp Bout-du-Monde, dat eenige mijlen van hier ligt; deze eerwaardige paters,' ging hij voort, daarbij op de hem omringende moniken wijzende, 'kennen mij zeer goed en kunnen dus bevestigen, dat ik er verre van daan ben een avonturier te zijn.'

De prior van het hospicium, die aanwezig was, trad in het midden van den kring, die het groepje vormde.

'Mijnheer,' sprak hij met waardigen nadruk, 'gij moet hier voorzeker vreemd zijn en dit niet alleen in deze streek, maar in geheel Dauphiné, daar gij den naam van den heer Martin Simon niet kent. Ik en wij allen in het gesticht blijven borg voor den heer Martin Simon, die niet alleen een weldoener van dit toevluchtsoord maar van den ganschen omtrek is, en.....'

'Genoeg, genoeg, eerwaarde pater,' sprak de bergbewoner met een gebiedend gebaar. 'De man der wet behoeft den bijnaam niet te kennen, welken de goede liê in onze dalen mij geven; het moet hem genoeg zijn te weten wie ik niet ben. Wat gaat het hem aan, wie ik ben?'

De prior boog eerbiedig en sprak half fluisterend eenige woorden, die eene verontschuldiging schenen te zijn.

De koortsachtige toestand van den beambte was van dien aard, dat hij de hem gegeven ophelderingen niet volkomen verstaan had; alleen had hij er zooveel uit vernomen dat Martin Simon niet aan zijne rechtsmacht onderworpen was, doch hij spande evenwel alle krachten in om het verhoor voort te zetten.

'Ik bid om verontschuldiging, mijnheer,' zegde hij en hield bij elk woord op, om een zucht of een klaagtoon te laten hooren; 'ik weet wel, dat gij geen dergenen zijt, die ik zoek; ik wilde slechts..... ik wilde slechts hooren van welken kant gij kwaamt, toen gij in het hospicium een schuilplaats zocht?'

'Van Grenoble, waarheen mijne zaken mij gevoerd hadden,' antwoordde Martin kortaf.

Het woord Grenoble scheen den procureur eenigen moed te schenken.

'Aha! komt gij van Grenoble? Nu, zijt gij daar soms niet toevallig een jong mensch, een jong goed gekleed edelman van een lange gestalte tegengekomen? Ja, ik meen dat hij van een lange gestalte is..... met trotsch voorkomen en donkere oogen. Zijn zijne oogen donker?' ging hij voort, als richtte hij deze vraag aan zien zelven. 'Maar het komt er niet op aan; wat doet de kleur tot de zaak af?..... En zaagt gij bij hem niet een jonge kleine dame met een lief gezichtje, in een groen zijden kleed.....wacht even, ik geloof, dat het een blauw, neen, een rozerood..... kortom, een zijden kleed was het? Zij reizen per rijtuig, per draagkoets, of te paard of te voet, want dit punt is niet voldoende uitgemaakt..... Genoeg, hebt gij twee personen ontmoet, op wie de zooeven gegeven beschrijving past?'

'Hm! Uwe beschrijving is klaar en duidelijk,' zegde de bergbewoner goed geluimd; 'zij kan, desnoods, op alle reizigers toegepast worden. Wat echter uw jongen snaak en uwe kleine landloopster in het zijden kleedje betreft, gij kunt u verzekerd houden, dat men zulke lieden inzonderheid bij nacht, niet in de kloven van den Pelvoux ontmoet. Tot een verliefde samenkomst is deze streek niet uitlokkend genoeg, vooral niet bij zulk een weer als nu.'

'Dat weet ik bij ondervinding!' riep Michelot onwillekeurig uit; 'het is een afschuwelijk land, en ik geloof niet dat ik deze reis zal overleven. Ik heb ze slechts ondernomen opdat mijn meester geen reden zou hebben zich over mijn iever te beklagen. In vier en twintig uren tijds heb ik geen bete broods genuttigd om deze lichtzinnige jongelieden na te zetten. Te Grenoble kwam ik, helaas! een uur na hen aan..... Maar wat babbel ik daar? Ik weet niet meer, wat ik doe, wie ik ben, met wien ik spreek!'

Hij slaakte een diepen zucht en vroeg na een korte pauze nogmaals:

'Gij hebt ze dus niet gezien?'

‘Men zou lang kunnen gaan om in onze bergen zulke lieden te ontmoeten, zoo als gij ze beschrijft. Geloof mij, mijnheer, een jonge edelman en een jong meisje zullen het niet wagen in de nabijheid van den Pelvoux te komen, als de storm loeit gelijk heden; en hebben zij het evenwel gewaagd, dan zijn zij gewis omgekomen.’

‘Licht mogelijk!’ antwoordde de procureur, ‘en is dit het geval dan zijn al mijne moeiten en nazoekingen te vergeefs..... maar.....’

Juist viel zijn oog op de beide broeders, die in het uiterste einde van het vertrek zaten.

‘Wie zijn die reizigers?’ vroeg hij met nieuwe opgewektheid; ‘komt eens hierheen, mijne heeren! wie zijt gij en vanwaar komt gij?’

De broeders verroerden zich niet. Marcellin tastte onder zijn mantel naar een pistool.

De bergbewoner stond verschrikt op. Michelot, wiens achterdocht door het zwijgen der jongelieden versterkt werd, draaide onrustig op zijn stoel heen en weer en wees hun de beide speurhonden.

‘Indien zij niet willen antwoorden,’ riep hij, ‘maakt gij u van hen meester! Het zijn ongetwijfeld vrienden van den ridder..... Zij weten van de zaak af..... Neemt ze gevangen!’

De policiedienaren aarzelden; dit bevel kwam hun voor als een uitwerking van de koorts, welke den armen procureur reeds deed klappertanden. De eerste, die hen genaderd ware, had een kogel gekregen; want de oudste der beide broeders had plotseling een vastberaden houding aangenomen. Zich van zijn schrik herstellende, herkreeg Martin Simon eindelijk zijne tegenwoordigheid van geest.

‘Kom, kom, mijnheer de rechter, of welken titel gij ook dragen moogt..... wat hebben u mijne beide neven gedaan, dat gij ze als

misdadigers gevangen neemt? Bij de heilige Maagd! dat duld ik niet! Ik ben zelf eenigszins een man der wet en weet dus zeer goed, dat mijne neven.....'

'Uwe neven!' herhaalde de procureur.

De moniken en zelfs de jongeliê konden een gebaar van verrassing niet verbergen.

'Ja,' hernam Simon en thans nog nadrukke kelijker, 'de zonen van mijn zwager Johan, twee brave jongens die tot dusverre nimmer hun dorp verlieten en die ik gisteren voor hun plezier van huis mede naar Grenoble nam. Wie kent ze niet vijf mijlen in het rond?'

Michelot liet zich door den vasten toon der bewering van den bergbewoner om den tuin leiden. Wellicht had hij, indien hij minder door de koorts beneveld ware geweest, het door Simon verzonnen sprookje niet zoo gemakkelijk aangenomen; maar nu zonk hij afgemat in zijn zetel achterover en vergenoegde zich met de vraag:

ZOMERVREUGD, NAAR A. JURNER.

WINTERVREUGD, NAAR A. JURNER.

DE DORPSSCHOUT, NAAR O. EERELMAN.

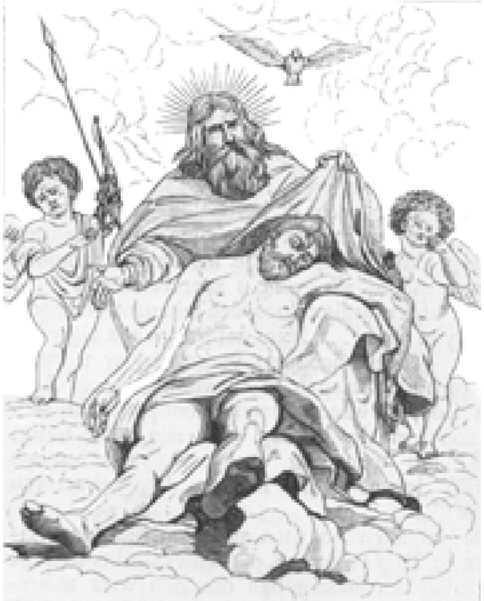

DRIEVULDIGHEID (DE VERKORTE CHRISTUS), NAAR RUBENS.

LENTE, NAAR W.J. OPPENOORTH.

'Maar waarom geven zij dan zelf geen antwoord?'

'Hm,' hernam de stoute bergbewoner. 'Als zij niet spreken, hebben zij daartoe zeer goede gronden; zij verstaan geen woord Fransch en spreken slechts de volkstaal van deze streek. Daarbij zijn de arme jongens half dood van vermoeienis en als zij thuis waren, lagen zij reeds lang in bed. Ziet gij niet, mijnheer, dat die arme drommels in het bijzijn van het geheele gezelschap bijna zitten te slapen als ontbrak het hun aan goede menieren? Indien gij het mij niet kwalijk neemt, zal ik een dezer goede moniken verzoeken ons naar de voor ons bestemde cellen te voeren, want ik wil mij in persoon er van overtuigen, dat het den jongens aan niets ontbreekt; daarna zal ik terugkeeren om met deze heeren van de policie het avondmaal te gebruiken. De wijn van de eerwaarde paters is goed; ik kan dit uit eigen waarneming en ondervinding getuigen.'

Zoo sprekende schoof hij zijne beide voorgewende neven naar de deur, waarbij hij hun eenige woorden in de boerentaal toesprak, die zij natuurlijk niet verstonden.

De procureur voedde echter nog steeds achterdocht: want toen hij zag hoe Martin Simon zich met de beide jongelieden verwijderde, breidde hij de armen uit, als wilde hij hen terughouden en morde met haperende stem:

'Dat is niet in orde en klaar; men moet weten..... ik wil..... ik zal ze zelf in het verhoor nemen..... morgen!'

Maar zijn krachten waren uitgeput. Uitputting en koorts behaalden de overwinning op den iever van den man der wet en hij zonk als onmachtig achterover. De moniken ijlden hem te hulp en bewezen hem al de zorgen, die in zulke omstandigheden aangewend worden. Men bracht hem in een tamelijk verontrustenden toestand te bed.

(Wordt vervolgd.)

Oplossing van Rebus N°. 4 van den vorigen jaargang.

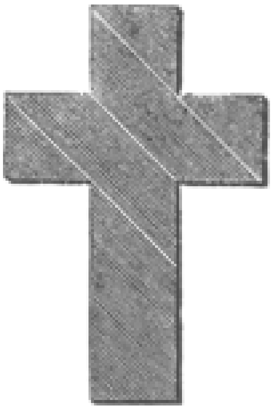

Bij loting is de prijs, verbonden aan de goede oplossing van den vorigen rebus, zijnde een Ex. van den jaargang 1882/83 van de *'Leesbibliotbeek der Christelijke Huisgezinnen'* 8 boekdeelen, toegewezen aan den heer
JOS. DE RIDDER, Steenweg 165, Berchem.

Rebus N°. 1.

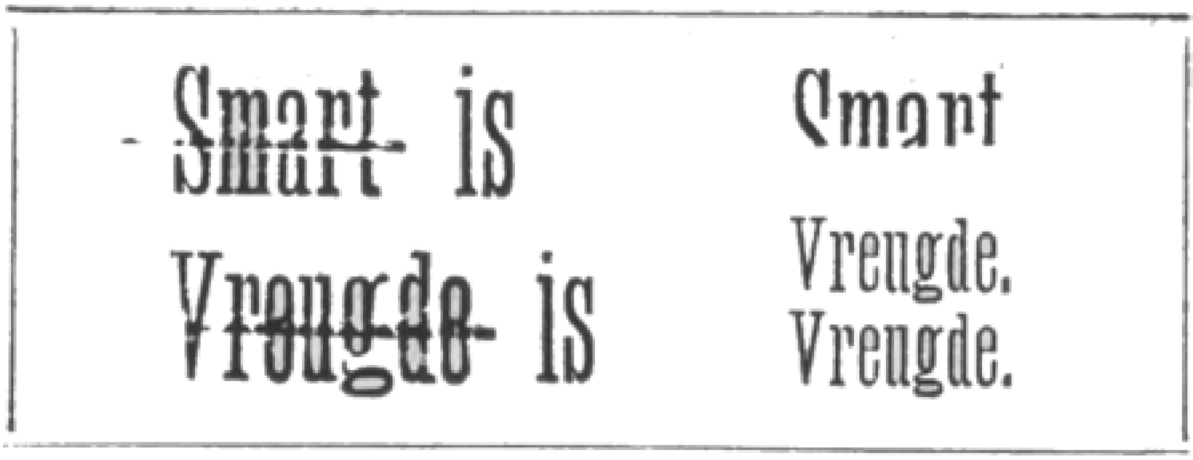

Aan de oplossing van dezen rebus is als PREMIE verbonden, om bij verloting aan een der goede oplossers toegewezen te worden:
DE HIH. DRIEVULDIGHEID,
naar **P.P. RUBENS**, schilderij in olieverf, door de PEINTURE-BOGAERTS op doek gebracht.

Bovendien hebben de goede oplossers het recht tegen verminderden prijs een der jaargangen van de *Belgische illustratie* te bestellen, mits vooraf een postmandaat van het verlangd bedrag inzendende, als:
1876/77, 1877/78, en 1878/79 ad frs. 4 - 1879/80 en 1880/81 ad frs. 5. - en 1881/82 ad frs. 8. -

[Nummer 2]

Onze gravures.

Patrijshonden.

Al wie jager is zal zeker met welgevallen de nette gravuur, naar eene teekening van Sperling, met liefde beschouwen. Inderdaad die twee patrijshonden zijn prachtige exemplaren; zij zijn zwierig geteekend; de houding is vol opmerking, vol natuur en men leest in beweging en aandacht, dat zij het wild rieken dat weldra zal opschieten.

PATRIJSHONDEN.

Dat stel honden moet aan een flinken, aan een rijken jager toebehooren: de dieren zijn inderdaad van koninklijk ras en het is niet bij den kleinen broodjager of strooper dat men iets dergelijks vinden kan. Overigens de laatste heeft den hond niet noodig: die is hem zelfs tot overlast en zou hem veeleer verraden dan hulp geven.

Terwijl de jager, voorafgegaan door den hond met den prachtigen pluimstaart, openlijk door het veld gaat, sluipt de strooper, vooral bij maneschijn, naar een punt waar hij het spoor van den haas in den dag heeft gaê geslagen. Langs dat spoor zal het dier nog komen. In hinderlaag liggende, wacht hij geduldig het wild af en pas is zijn schot gevallen en heeft hij de haas opgenomen, of hij spoedt zich sluipend van de plaats weg, om niet betrapt te worden.

Wij zeggen, bij dergelijke jacht - of mag men dit wel jacht noemen? - hoort geen der honden van edel ras, die Sperling zoo meesterlijk geteekend heeft: wij herhalen

dan ook, dat achter dergelijke honden, een rijke, een schier koninklijke jager staan moet.

Het landschap, waarin de voortreffelijke kunstenaar zijn twee honden geplaatst heeft is recht

schoon, weelderig gestoffeerd met wild gebloemte, lisgras en kreupelhout, waarin haar- en pluimwild zoo gaarne vertoeft.

Struisvogel en luipaard.

Wij hebben vroeger het luipaard in gevecht gezien met het monsterachtig wild zwijn, in de binnenlanden van Afrika; vandaag zien wij dien bloedzuchtigen roover eene zwakkere prooi aanranden, namelijk den struisvogel, die, hoe snel ook in den loop, den valschen loerder niet heeft kunnen ontvluchten.

Het luipaard heeft zonder twijfel in het hooge gras verscholen gelegen, toen de groep struisvogels voorbij liepen en onder het loopen met hunne vleugels klepperden. Met een geduchten sprong was de vogel bereikt en aan verdediging is niet meer te denken.

Tevergeefs slaat de struis zijnen klauw in het vel van het monster en hoe geducht die klauw dan ook zij - want de struis heeft veel kracht - hindert dien slag het luipaard niet, en zal het zich met den vogel vergasten.

In het bosch van Saudrai.

Wij bevinden ons in het dichte bosch van Saudrai, tijdens den oorlog der Vendeeërs, zoo bekend in de geschiedenis.

De houtwas is ineen geslingerd, alsof wij ons in de maagdelijke bosschen bevinden, en op meer dan eene plaats wordt soms in jaren geen menschelijken voet gezet.

Het gras, brem, stronken en struweelen verheffen zich op verschillende plaatsen zeer hoog, en het bladgewelf boven ons laat op meer dan een gedeelte niet toe, dat de stralen der zon tot beneden doordringen.

Er heerscht overal eene doodsche stilte, slechts van tijd tot tijd onderbroken door het suizen van den wind in de hooge boomtoppen, ofwel het gekwetter van een opschietenden vogel.

Het is in die ondoordringbare bosschen dat de Bretanjers, die zich tegen de bloedige republiek verzetten, zich verschuilen; het is vandaar dat zij uitvallen doen, het is in deze dat zij zich terug trekken, en alle de fusieken der republiekanen uitdagen.

Het is in die en andere bosschen dat de Vehdeesche helden, aan het hoofd der kloeke boeren, vochten; het is daar dat het *en avant les gars, voilâ les bleus* weerklinkt, en dat men de soldaten der republiek als honden doodslaat.

Te vergeefs zendt men gedurig versche troepen af; te vergeefs moordt men ongenadig vrouwen en kinderen; te vergeefs vernielt men den oogst en voert men het vee weg uit de stallen!

De boeren blijven trouw aan hunnen kreet voor ‘God en Koning.’

Een detachement van het leger, gekommandeerd door Santerre, is uit Parijs gekomen, om de bosschen te zuiveren.

Welnu, die kloeke soldaten sidderen bij het zien van die groene vestingen, zoo onmeetlijk groot, zoo donker, zoo rijk in schuilhoeken, en waar achter elken boom als het ware de dood hen afwacht.

Wegen zijn in die uitgestrekte bosschen niet te vinden; wegwdjzers zijn er schier niet en wie zegt u dat de slimme boer, die aanneemt de soldaten te geleiden, hen niet op het dwaalspoor brengt en daarna - eensklaps verdwijnt, als Wordt hij in den grond getooverd.

Gisteren was dat zoo, niet waar, sergeant? In het midden van het bosch verdween de gids eensklaps in eene kloof en toen men den verraderlijken *brigand* wilde vervolgen, vond men een stikdonkeren onderaardschen gang, een rotsgewelf.

Men loste de geweeren, in de hoop dat een der kogels, op goed gewis afgeschoten, den bandiet treffen zou.

Het schokte en donderde beneden, als of gansch het bosch ging scheuren en bersten; de schoten werden tot in 't oneindige herhaald en stierven verre - eindeloos verre weg.

En toen men eindelijk ophield met schieten en luisterde naar een menschelijk geluid, dat uit die kloof zou opstijgen, hoorde men een schaterlach, alsof de duivel in persoon met al de republikaansche kogels spotte!

't Was akelig, was om te sidderen van schrik, niet waar, sergeant?

Men is zooveel gij wilt soldaat der *grande république;* men lacht met God en duivel, met hemel en hel; maar er zijn toch oogenblikken dat men denkt behekst te zijn.....

Zoo denkt er inderdaad de sergeant over en nu hij andermaal gelast wordt om eene verkenning te doen, draait hij bedenkelijk aan zijne knevels.

Liever zou hij met zijne dertig manschappen tegen driehonderd Pruisen optrekken, dan andermaal het bosch in te gaan!

Het moet echter zoo zijn; het bevel moet worden uitgevoerd of hij, de sergeant, zou een verrader zijn, *un traître* - brrrr! en dat woord, in de broederlijke republiek, zoo lichtvaardig in voege en uitgesproken, doet hem sidderen.

En avant!

Het detachement is evenmin gerust van gemoed; geen enkel mompelt onder het marcheeren, opvroolijkend, de *Marseillaise.*

Een enkel neuriet:

Allons enfants de la Patrie,
Le jour de gloire est arrivé!
Contre nous de la tirannie,
L'étendard sanglant est levé!

Men vreest die onversaagde *brigands;* men weet dat alles hier verraderij is; de rustige boom, die dáár voor u staat en zijne blaêren doet ritselen, kan eensklaps vuur braken.

Uit de kloof, die dáár voor u gaapt, kan het doodelijk lood worden opgeworpen.

Van gindsche hoogte, uit gindsche diepte kan de dood oprijzen en als men toeschiet en den dader hoopt te betrappen, vindt men niets, vindt men..... niemand.

Langzaam gaat men met geveld geweer, den haan overgehaald, gereed om aan te leggen en te schieten, voorwaarts.

't Zijn als slangen, die door stronken en struweelen voortkruipen.

Eensklaps fluistert men ‘halt’; de marketentster heeft iets achter het loof hooren bewegen.

De *bandits* zijn daar; er is geen twijfel aan; meer dan dat, de sergeant-kommandant heeft iets wits gezien, en het getal der boeren klimt in zijne verbeelding tot een verbazend getal.

Het detachement spreidt zich uit-een, en maakt een vrij grooten cirkel rond de verdachte plaats.

Verwonderlijk! niemand beweegt zich daar; geen enkel *bandit* springt op om zich te verdedigen. Zouden zij slapen, zonder posten in den omtrek te hebben uitgezet?

Voorwaar, dat is hunne gewoonte niet.

De sergeant vreest dan ook eenen strik, een bloedig verraad en daarom denkt hij het maar 't beste zelf het eerste aan te vallen en van de hoogte blindelings in de laagte te schieten.

Op het oogenblik dat hij 'vuur' gaat kommandeeren, springt de jonge marketentster eensklaps met uitgebreide armen voor de soldaten, en roept integendeel:

'Halt, schiet niet, schiet niet!'

Stouter en scherpzichtiger dan de sergeant, is zij genaderd, heeft in de laagte geblikt en gezien welke soort van *bandits* daar legeren.

'Schiet niet,' roept zij andermaal; ''t is eene vrouw; 't zijn kinderen!'

Met twee of drie sprongen is zij eene jonge vrouw met drie kinderen nabij gekomen.

Een der kinderen, een jongske, zit in het gras; een tweede slaapt met het hoofdje op moeders knieën, en een derde, nog teêr en onmachtig, ligt op den schoot uitgestrekt.

De arme vrouw staart als wezenloos voor zich uit; zij doet geene beweging tot vluchten; zij schijnt geen gevaar te vreezen.

'Wat doet gij hier?' roept haar de marketentster toe. 'Nog een oogenblik en gij en uwe kinderen waart onder de kogels gevallen!'

De jonge moeder antwoordt niet; maar de knaapjes richten zich tot haar en deze zegt: 'ik heb koû,' en gene zegt: 'ik heb honger.'

Die woorden treffen de marketentster; zij wendt zich andermaal tot de moeder, en deze ontwaakt slechts als zij zich door gansch eenen kring van *bleus* omringd ziet.

'Men had u kunnen dooden!' hervat de republiekaansche marketentster.

'Wat geeft het mij!' zegt ze met eene holle stem. 'Gij zijt de *bleus*, niet waar? Zoo noemt men u hier in 't land: welnu, gij of de uwen hebben gisteren, eergisteren of... of ik weet niet meer wanneer, den vader mijner kinderen doodgeschoten...'

'Hij was gewis een *bandit!'*

'Ik weet niet wat dit zegt: hij was een braaf man, die ginds verre met mij rustig zijne kleine hoeve bewoonde.'

'Hij was een koningsgezinde!'

'Wij betaalden aan wie ons de schatting kwam vragen; doch ik haat de *bleus*, omdat zij deze arme kinderen vaderloos en mij diep rampzalig hebben gemaakt.'

'Hoe, gij haat de groote, eene en onverdeelbare republiek?' roept de sergeant en legt het geweer aan.

'Halt!' zegt andermaal de marketentster, 'pleeg geene lafheid, sergeant. Zij is eene vrouw, het zijn kinderen! Wilt gij dan het reine beeld der republiek bezoedelen door een laffen moord? Het is door soortgelijke nutteloozе wandaden, dat wij hier, in deze landstreek, zoo gehaat worden!'

De groep mompelt dat de marketentster gelijk heeft.

'Indien gij mij wilt dooden zoo als gij mijn armen man gedood hebt,' zegt de Vendeesche, 'doet het! God zal dan voor mijne kinderen zorgen en Hij zal den dobbelen moord op u wreken, dien gij op onschuldigen gepleegd hebt!'

De republiekanen staan verstomd over de mannelijke taal.

'Wat komt ge hier moord en brand in onze landstreek brengen!' zegt de vrouw. 'Wat hebben wij met de twisten, die ginder verre, waar wij niemand kennen, waar wij door niemand gekend zijn, ontbranden, uitstaans? Waarom komt gij ons hier vermoorden, omdat gij in uwe groote steden, die wij zelfs nooit gezien hebben onderling twist hebt?'

Zoo stout heeft nog niemand tot den republiekaanschen sergeant durven spreken; hij draait dan ook geweldig aan zijne knevels en zegt ten laatste:

'Ze heeft voor den drommel gelijk!'

De marketentster is nadenkend geworden en staart op de twee jongskens, die haar met hunne groote blauwe oogen naïef aankijken.

'We geven haar genade!' zegt de sergeant op hoogen toon; 'komaan, rechtsomkeert, mannen!'

'Neen,' zegt de marketentster, 'niet zoo; ieder van u geve een goed stuk brood en ik geef aan die ongelukkigen een goeden beker wijn.'

Dat gebeurt dan ook onmiddellijk, en heel het detachement neemt plaats rust.

'Waar is uw huis?' vraagt de sergeant.

'De *bleus* hebben mijn dak afgebrand,' luidt het antwoord. 'Het huis is een puinhoop. Zeg, zal nu de republiek gered zijn, nu er een huis meer in puin en een lijk meer op den grond ligt?'

De marketentster is ontroerd.

'En wat denkt ge nu te doen?'

'Dat God mij zal zeggen te doen?'

'Wilt gij geld verdienen?' vraagt de sergeant.

'Gaarne.'

'Wijs ons den weg naar de plaats, waar wij de *bandits* kunnen vinden.'

'De *bandits?* Dat zijn de arme hutbewoners, die voor de *bleus* de vlucht nemen? Neen, dat kan, dat mag ik niet doen. Zij zijn reeds ongelukkig genoeg! Daarbij, gij zoudt hunne vaders en hunne kinderen dooden, zooals gij den vader der mijnen gedood hebt.'

'Die vrouw is stout!' zegt de sergeant; 'zij verdient gestraft te worden.'

'Neen, neen!' antwoordt de marketentster; 'die vrouw heeft moed en zegt openlijk wat zij denkt en dat moet een oprecht republikaan vereeren en hoogachten!'

De arme vrouw staart met een oogslag van dankbaarheid op de marketentster.

Dan wenkt zij deze en fluistert haar in het oor:

'Ik wil u beloonen voor het goede dat gij mij gedaan hebt. Ik wil mij op de *bleus* wreken,

door hen te waarschuwen. Luister: de boeren zijn ten getalle van duizenden hier dichtbij. Een schot en gij zijt verraden en van gansch het detachement zal er geen enkele overschieten. Trek langs de rechterzij weg; langs de linkerzij loopt gij den dood in de armen. Ga - ziedaar hoe een Bretanjer vrouw zich wreekt en het goede, aan haar bewezen, beloont!'

De marketentster drukt de arme vrouw de hand en zich tot den sergeant wendende, fluistert zij dezen eenige woorden in het oor.

'Rechtsomkeert!' kommandeert de sergeant koortsig en met verhaasten stap gaat hij zijnen soldaten voor.

Tien minuten later klinkt er in de verte een hoornsignaal, een oogenblik daarna valt er een schot: de *bandits* naderen.

Den volgenden dag rapporteert de sergeant: 'Wij hebben de westzijde van het bosch doorzocht, doch geene bandieten ontmoet.'

Inneming van Hanoi.

De inneming der citadel van Hanoi is een feit van nieuwe dagteekening. De Franschen hebben deze vesting, die echter, vergeleken met onze tegenwoordige forten, eene soort van papieren vesting was, een paar maanden geleden overrompeld. Vóór dien tijd was het rijk van Annam bij vele lezers onbekend. Neem eene goede kaart, en gij vindt Annam zuidelijk van China. Het bevat de landstreken: Tonkin, Cochinchina, Tsiampa, Cambodge en Laos, die te samen het schiereiland van Indië, aan genen kant van den Ganges, uitmaken.

Van China is dit rijk door eene zandwoestijn afgescheiden, terwijl eene bergketen dwars door het rijk henen snijdt. Aan drie kanten wordt Annam door de zee bespoeld; doch, zegt Depping, de kusten hebben geene goede havens. In 't noorden is de grond vruchtbaar; in 't zuiden minder uit hoofde van 't zand en het gebrek aan water. Het noorden telt integendeel wel vijftig rivieren, waarvan de voornaamste de Sang-Koï.

Ziedaar voorzeker genoeg om de hebzucht van de machtige mogendheden in Europa op te wekken, die, voor hunnen handel, niet ongenegen zijn de hand op die streken te leggen, zoo als Frankrijk doet met Tonkin.

Wat verder het land betreft, men vindt er een prachtigen plantengroei, ten minste in het noorden; lekkere vruchten, rijst, suikerriet, thee, betel, peper, indigo, katoen, gember, vernissen; in de bosschen vindt men het zoo gezochte *colombec*, geroemd uithoofde van zijnen geur. De mijnen leveren koper, zilver, ijzer, tin, albast op; zout is er in overvloed.

Is de flora rijk, de fauna niet minder; men ontmoet er rhinocerossen, panters, beeren, buffels, olifanten, paarden, slangen, schildpadden, stekelvarkens, overgroote vleermuizen - kortom, een aantal dieren, die de warme luchtstreken onaangenaam maken en niet zelden het paradijs in eene hel herscheppen.

De bewoners komen van het mongoolsche ras voort; de gelaatstrek is die der Chineezen; de geloofsbelijdenis die van Confusius en Boedha en de taal niet ongelijk aan die van hunnen volksoorsprong.

Hanoi, waarvan wij hier eene afbeelding geven, ligt in Tonkin, waar de Franschen beweeren recht te hebben zich met oppergezag te vestigen.

Novellen
Van Dr. J. Renier Snieders.

Novellen uit de acht Zaligheden, zoo heeft de schrijver zijne nieuwe novellen getiteld en de titel is zoo gelukkig als origineel, ofschoon velen hem niet zullen begrijpen. Laat ons dus over die *acht Zaligheden* een enkel woord zeggen: door deze verstaat men eene landstreek van Noordbrabant, die aan onze belgische grenzen paalt en wel langs den kant der oude vrijheid Turnhout. Volgens eene overlevering, waarvan wij den oorsprong niet kennen, zou men door die benaming eene groep dorpen bedoelen, die op *sel* uitgaan: dus de acht sellig- of seligheden, van welk laatste woord men *zaligheden* gemaakt heeft.

De hollandsche troepen, die na de omwenteling van 1830 de grensdorpen kwamen bezetten, hebben vooral dat laatste woord verbreid; het was hun spotwoord over de kleine, nederige en zeker niet erg welvarende dorpen, maar wier bewoners door eenvoud, door rechtzinnigheid van karakter, door eene onwankelbare gehechtheid aan geloof en eigen zeden, integendeel de bewondering van de hollandsche wijsneuzen zouden hebben moeten opwekken.

In de zoogezegde hoofdstad der acht Zaligheden, heeft de geestige schrijver zijne jongelingsjaren doorgebracht en die streek en hare bewoners ook in de meeste zijner novellen verheerlijkt. De verhalen zijn ook niet van vandaag; het zijn herinneringen van 's schrijvers jeugd en wij keeren dus meestal een halve eeuw in het leven van die dorpen terug.

Dr. Snieders is een realist in den goeden zin des woords; hij spreidt zelfs weinig of geen poëzie in zijne verhalen ten toon; zelden treedt hij in natuurbijzonderheden en ontledingen: hij omvat de heide met een algemeenen oogslag en terwijl hij de natuurbeschnjving grootendeels ter zijde laat, treden zijne boeren kant en klaar, handelend en sprekend, prozaïsch zoo als zij zijn, op, zonder echter in het triviale te vervallen.

Is het beschrijvende karakter schier ter zijde gelaten, de dialoog is met voorliefde beoefend en deze is zóó waar, is zóó rijk aan teekening van karakter, vloeit zóó natuurlijk en zet zóó geleidelijk het verhaal zelf vooruit, dat men inderdaad met de boeren leeft, met hen spreekt, met hen handelt.

In Conscience's boeren, die meer conventioneel zijn, komt niet zelden weekelijkheid voor - een eigenschap die niet altijd natuurlijk is - in Dr. Snieders boeren is deze schier vreemd, en onder dit opzicht is de laatste veel waarder dan de eerste.

Het kalme leven der kempische boeren, van welke Kempen dan ook - noordbrabantsche, antwerpsche of limburgsche - heeft eene ruime dosis van gemoedsvroolijkheid, die zelfs overheerschend is; bij Conscience is deze overal vervangen door iets droomends, soms door iets ziekelijks (niet in *Baas Ganzendonk*) en daarin heeft de beroemde novellist zijn eigen gemoed te veel in de plaats gesteld van dat der kempische boeren.

Hunne landstreek, zoo rustig, zoo kalm, zoo eentoonig, leidt inderdaad tot droomen; hunne dorpen met luttel beweging, verhoogen voor den tijdelijken bezoeker dien indruk; maar als men bij de boeren is opgevoed, jaren lang met hen geleefd heeft, merkt men wel op dat zij, in het midden hunner rustige en droomende natuur, een goede dosis zeer eigenaardige vroolijkheid hebben, en zij weinig genegen zijn tot het maken van dichterlijke bespiegelingen.

Dit bewees onlangs nog een jong schrijver, die ons schetsen levert uit de limburgsche Kempen, namelijk Tom Peypersz (eigenlijk Jacq Vrancken, te Maastricht). Hij schildert de limburgsche boeren met welgemoedheid, een zekere vroolijkheid, plaagziekte, verder als zeer gevat en soms zelfs geestig in hunne antwoorden en niet erg lijdend aan melancholische aanvallen.

Hoe het zij, die laatste zullen echter daar bestaan gelijk elders; maar, wij herhalen 't, het vrij algemeen heerschend gevoel maken zij niet uit. Zonder nu dezen of genen schrijver den palm toe te reiken, zullen wij zeggen dat Conscience en Dr. Snieders de boeren elk van een gansch verschillend standpunt hebben genomen en is de eerste dichterlijker, de andere is reëeler.

De drie novellen, in bovengenoemden bundel opgenomen, zijn *o, die wijsneus* - eene recht vermakelijke geschiedenis van een oud kantonrechter, die zijn eigen paard verkoopt, omdat het hem als oud en versleten voorkomt, en die datzelfde paard als jong en vurig terugkoopt. Recht origineel is dit kleine verhaal voorgedragen. Verder vinden wij er eene geestige schets in uit den tijd dat de friessche schutters in de Acht Zaligheden garnizoen hielden, en eindelijk het verhaal *Goed geborgen*, waarin zeer aangrijpende toestanden en wel geteekende karakters voorkomen.

Uit elk dezer verhalen waait den lezer de hei- en stallucht tegen; in de karakters ziet ge die ruwe rondheid, vreemd aan omwegen en draaierijen. Kunt ge bij voorbeeld iets origineeler hebben dan het kapittel *Hoe men trouwt bij de boeren*, waarin men zich niet bezig houdt met zuchten en snakken in het bleeke maanlicht. Luister:

'In mijnen tijd ging dit van zelf. Toen zei men: hoor eens, Lisbeth, Hanna of Fineke, ik wou wel gaarne met u trouwen; zeg nu maar kortaf, ja of neen.' Gewoonlijk zeiden de meisjes kortaf, ja, en daarmede was de zaak afgedaan. Is dat niet zoo, Claar? voegde hij er bij, met zijn pijp naar zijne vrouw wijzend.

'Claar nam haar bril af, legde de stopkous op haar schoot en antwoordde even glimlachend:

'- Och ja; en waarom moeten daarom complimenten gemaakt worden; is dat geen gekheid? Nu ja, dat is maar gekheid.

- Nu zoo moet gij ook handelen, Marc, (de marskramer) hernam Braam Solm.

- En dat zal ik ook, verduiveld! zei Munter; zeg eens Metge (Mechtildis) hij wees met den vinger naar de dochter die bij haar spinnewiel zat, wij zouden een goed paar zijn; wilt gij met mij trouwen? Zeg maar kortaf, ja of neen.

'- Ja, maar dit is nu toch wel wat al te kras, zei Braam half lachend.

'- Och, hij meent het niet, lachte Metge, terwijl zij haar spinnewiel even stilhield.

'- Zou ik het niet meenen? sprak Marc; ja, zeker, 't is echt gemeend, ik ben een deugniet, als ik het niet in de ziel meen... Zeg maar ja of neen.

- Wie kan daar maar zoo eensklaps op antwoorden? meende Metge glimlachend.

- Wel waarom niet? hernam Marc; in uws vaders tijd ging het niet anders.

'- Ja, maar toch ging het zoo kras niet, zei Braam half lachend.

- Kom, kom Metge; 't is maar gekheid van Marc Munter, lachte de moeder.

- Neen, op mijn woord van eerlijk man; 't is volstrekt geen gekheid, hield Marc vol; waarom zou dat niet gemeend zijn?

Met eenen langen schaterlach liep Metge de deur uit.

- Wat zonderlinge meid, zei Braam; waarom gaat zij nu loopen?

'- Denkt gij ook misschien dat men u zal opeten, riep de moeder haar achterna; blijf maar eens op uw spinnewiel zitten...

De koopman toonde wel dat bij zijne vraag welgemeend deed, en ook zegt de vader:

..... maar wat duivel! Waarom loopt die meid nu de deur uit?

'Zijne vrouw stond op, deed de deur met een spleet open en riep:

'- Metge! wat is dit nu toch voor gekheid, zoo maar in eens weg te loopen? Kom maar spoedig binnen; het is buiten veel te koud..... in mijnen tijd waren de meisjes heel anders.

'- De meisjes hebben altijd gekke kuren in 't hoofd, meende Braam, met het hoofd schuddend.

- Nu, wat zegt ge? hernam Munter al wederom; ik zou wel gaarne uw schoonzoon worden... Zijn wij geen oude en goede kennissen? Gij waart een vriend van mijn vader, en oom Simon mocht u goed lijden.

'- Uw vader heb ik goed gekend en Knokkel was een doorbraaf man, meende Braam; maar komt die meid nu, haast binnen, ja of neen? Heeft dat nu lang genoeg geduurd? Marc Munter spreckt in volle ernst.

'Eindelijk kwam Metge, rood als een dakpan en schaterend van lachen binnen.

'- Ga daar zitten, meid, bevool de vader; wees nu eens een oogenblik ernstig zooals het betaamt.

- Luister, Metge, sprak Marc; wij kennen elkaar van ouds; gij zijt altijd goed voor mij geweest, en vriendelijk ook; ik wil met u trouwen... 't is gemeend, of hebt gij geen zin?

'- Och kom, ik trouw met niemand, antwoordde Metge; wat zouden de menschen zeggen?...

- En waarom zoudt ge niet trouwen? onderbrak de vader; en wat zegt gij daar, wat de menschen zouden zeggen?

- Wie heeft daar zaken mede? vroeg vrouw Solm; en waarom zoudt gij niet trouwen? Ja, waarom niet?

- Daarom niet, antwoordde Metge; och, allen kan ik dat toch zoo niet zeggen.'

Vindt ge die bladzijde niet gefotografieerd? Men zou denken achter de deur te staan en de verschillende personen te hooren spreken. Onze jonge dichters, die van onze kempische meisjes dweepende herderinnetjes maken, mogen ontgoocheld worden; maar zóó gaat het in de meeste gevallen. "Top" zegt ten laatste de vader tot den toekomenden schoonzoon, en de eerste geeft den tweede een zwaren slag in de hand, 'als hadde hij hem eenvoudig een melkkoe afgekocht,' zegt vroolijk de schrijver.

STRUISVOGEL EN LULPAARD.

Een ander tafereel dat met eene scherpe waarheid, met realism is afgeteekend, is dat wanneer de twist- en proceszieke boer Dremmel in de gevangenis raakt en daar moest gemeten, onderzocht en in het bad gestoken worden.

'- Kleed u uit, bevool de oppasser.

Neen, dat doe ik niet, antwoordde Walt; of liever waarom zou ik me uitkleeden? Wat zijn dat nu voor gekke streken?

De twee mannen met linnen vesten en ook de oppasser barsten in een langen schaterlach uit, om de verbaasde tronie en de zonderlinge houding van den boer.

- Hebt gij niet gehoord, wat de dokter heeft gezegd? vroeg de oppasser.

- Wanneer de menschen plat Meierijsch spreken, versta ik hen, anders niet, zei Walt.

- Nu de dokter zegt dat gij een begin van het schurft hebt.

- Het schurft? Ik, baas Dremmel zou het schurft hebben? Dat kan niet; er is geen zindelijker huishoudster in de wereld dan mijne dochter, ons Goolke.

- Dat zal toch zoo en niet anders wezen, hernam de oppasser; kom, kleed u maar uit.

- En moet ik dan bij geval daar in die kuip?

- Ja, en dat zal u geen kwaad doen.

- Nu, mij uitkleeden doe ik voor geen geld; ik zou beschaamd zijn, indien de menschen het wisten.

- De minste ongehoorzaamheid wordt hier streng gestraft; in uw eigen belang, zou ik u raden geen tegenstand te bieden, merkte de oppasser aan.

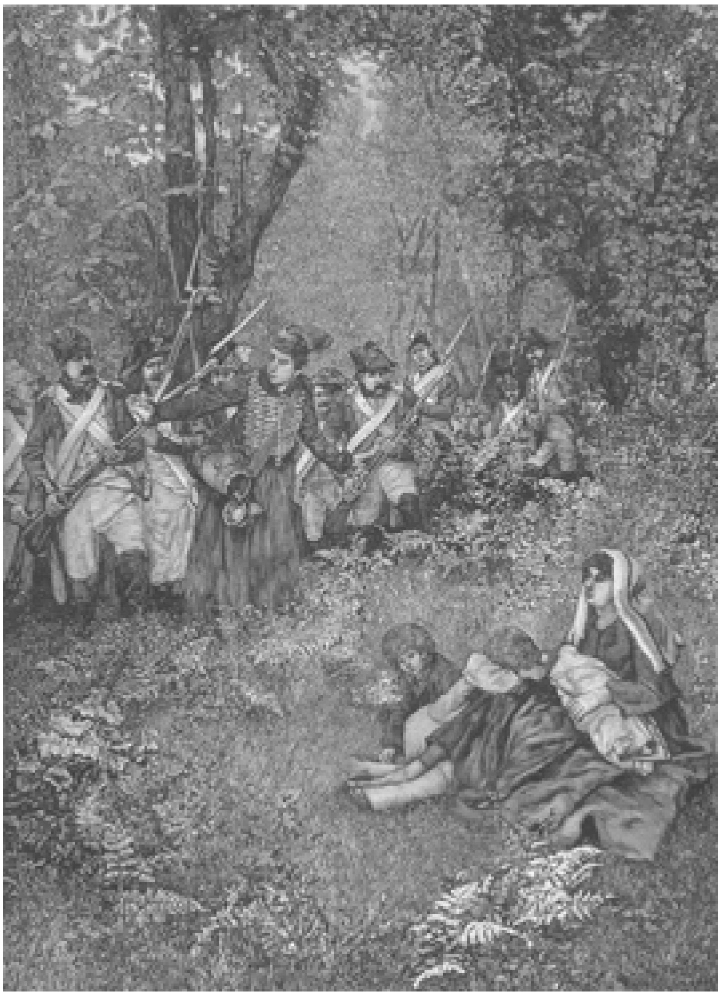

IN HET BOSCH VAN SAUDRAI, NAAR HENRI PILLE.

De twee mannen met linnen vesten, trokken hem zijn kiel langs het hoofd uit, ontdeden hem verder van zijne kleederen en wreven hem van het hoofd tot de voeten met groene zeep in.

‘Indien ik in een of ander bosch van ons dorp met u beiden alleen was, dacht Dremmel, en gij op het eerste woord niet van mijn lijf bleeft, brak ik u beiden de armen en de beenen, en misschien den nek ook.

Wat moest de arme Dremmel zich inhouden. om ook in de gevangenis zijne bedreigingen niet uit te voeren!

- Ga nu in het bad liggen, gebood de oppasser, die maar altijd de kamer op en neer

wandelde, en nauwkeurig acht gaf of de bewerking wel naar behooren gedaan werd.

Met een tegenzin, dien ik niet waag te beschrijven, stapte de boer in de lange badkuip, en ging er in liggen.

Dewijl het water hem eigenlijk weinig hinderde, maakte hij geen opmerkingen, hij bleef liggen als iemand die diep is ingeslapen, en dacht aan al wat hem in het dorp lief was, aan zijn arm Goolke, aan Faab, aan zijn paard en veulen, en zijne koeien - en daarna aan den boer der Moersteê.

Terwijl hem het beeld van Marc Munter in den geest schoot, steeg het bloed met geweld naar zijn hoofd; hij kreeg een zonderlingen schok door het gebeente, en met één sprong was hij uit de badkuip.

- Indien ik daarin nog langer blijf liggen, moet ik sterven, riep Dremmel; in zulke hitte hield ik het geen vaderons meer vol.... liever wil ik vooraan in de hel staan dan hier...

- Inwrijven! gebood de op- en neerwandelende oppasser.

Een der twee mannen met witte buizen aan, goot uit eene groote flesch iets dat op troebe!, eenigzins gekleurd water geleek, doopte daar een borstel in, en begon baas Dremmel de armen, de beenen en het geheele lijf duchtig in te wrijven.

- Kerel, wat doet gij? riep Walt, terwijl hij van pijn achteruit sprong en zijne grove vuist dreigend omhoog stak.

- Ga voort, gebood de oppasser; indien gij nog een woord spreekt, doe ik u de boeien aan, en breng u ergens waar het niet zoo aangenaam zal wezen als hier in de badkamer.

- Dat is voor geen kristen mensch om uit te houden! riep Dremmel; denkt men misschien dat ik een zoldertrap ben!'

Kunt gij een origineeler en karakteristieker en tevens waarheidsvoller tafereel dan dit, bedenken? Men spreekt van realism in onzen tijd: moet men nog met meer waarheid afbeelden?

Die twee voorbeelden zijn de stoffelijke bewijzen van hetgeen wij hooger zegden over de wijze van beschouwing, opvatting en weergeving van het leven der boeren, bij de twee schrijvers onzer letterkunde, die dit genre het meeste hebben behandeld.

Fotografische waarheid, ja, bij den eenen, doch minder tinteling van dichterlijk gevoel dan bij den anderen, doch ook minder waarheid bij den laatsten. Zooals wij hooger zegden is het uitgangspunt der twee schrijvers gansch verschillend en dus ook verschillend in de beschouwing; maar, als de juiste uitdrukking der natuur genomen, staan de boeren van Dr. Snieders lichamelijk en zielkundig meer in het licht der waarheid dan die van Conscience.

Indien men ons nu ons oordeel over de beider manier van voorstellen afdwong, zouden wij dezen wat willen geven, wat de andere in overvloed heeft en dit wederkeerig.

De *Novellen uit de acht Zaligheden* vormen een schoon boekdeel van ruim 300 bladzijden; goed gedrukt, spreekwoordelijk goedkoop, doch als uiterlijk - in omslag en titel - laat het zeker wat te wenschen over. De drukkerij Splichal-Roosen werkt nog al te veel met gefigureerde letters, krollen en bloemen, welke in de typographie tegenwoordig vervallen zijn, of zij moeten de type dragen welke thans is aangenomen.

Dit gebrek vinden wij overigens in schier alle drukkerijen van ons land; slechts zeer weinige uitgenomen, zijn door hun werk op de hoogte des tijds. België staat in

drukwerken in onze dagen, op een onmeetlijken afstand achter Frankrijk, Duitschland en Nederland.

D.

De naald.

Hans Wachenhusen zegt in een zijner schriften: 'Gij kent, lezers, het kleinste maar het rampzaligste marteltuig der armen, dus der veroordeelden? Dagelijks maakt het millioenen kleine en pijnlijke wonden, ieder uur doet het millioenen zuchten opgaan en zelfs na middernacht, als de gelukkige zich lui in zijn bed omkeert, als het vergulde kwaad zich het zinnelijk brandend hart in het perelend nat der Marne-druil verkoelt, of dat de deugd naar de vertwijfeling werd meegesleept; na middernacht, tot in den vroegen schemermorgen, als de misdaad haren schuilhoek zoekt, ja zelfs in het morgenuur, als koning Armoede zijne legers weer onder de wapens roept - valt het heete, kleine marteltuig eerst uit de handen der veroordeelden en hun hoofd zakt op de borst.

Het hart is moê geworden onder het smeeken om verlossing; het oog heeft duizendmaal om genâ gebeden en de lippen, de bleeke lippen verhalen bij het uitdooven eener flauw lichtende lamp, den droom eener arme en ongelukkige ziel.

Dat is de marteling der naald, waartoe het lot er ontelbaren veroordeelt, ontelbaren die recht hebben op hun dagelijksch brood, die ook eene onsterfelijke ziel, een geloof aan God hebben, maar door honger gekweld, een aanklacht op de lippen, een bijbel en een bergbriefje in de kas bezitten.

Het is de marteling der naald, die de heilige litteekens doet ontstaan en de gekwelde ziel uit duizenden St. Sebastiaanswonden doet bloeden. De naald die heeter in de handen der armen brandt, dan de rooster waarop de H. Laurentius werd gegloed. En toch is nog niemand opgestaan om de gansche lijdensgeschiedenis van alle martelaars der naald te beschrijven.

Het is de naald, die het grove hemd der ongelukkigen, het reine kleed der bruid, het fluweel van de gevallene, het kleed der koningin, het doop- en sterfkleed zoomt, en niemand telt de heete dauwdroppels van de slapelooze nachten waarmee de vlijt en de ellende der armen ze hebben bevochtigd. Wie bekommert zich om het Golgotha dier vrouwen!'

De macht van het goud.
(Vervolg.)

II.

De prior voerde de beide jongelieden naar boven in den langen gang, aan welken de cellen voor de vreemdelingen lagen. Martin Simon ging mee. Zwijgend wees de prior den beiden broeders de voor hen bestemde cellen en verwijderde zich daarop, nadat hij fluisterend nog eenige woorden met Martin Simon gewisseld had. Deze ging met de twee jonge broeders in een der voor hem bestemde kamerkens en grendelde de deur dicht.

De cel waarin zich alle drie bevonden, getuigde van waarlijk kloosterlijken eenvoud. De muren waren met kalk gewit, een smalle houten brits, een stoel, een bidbank, een tafel, op welke een opengeslagen gebedenboek lag, vormden het geheele

ameublement. Maar noch de bergbewoner, noch de beide vluchtelingen dachten er aan, dit vertrekje nauwkeurig op te nemen. Ernst zonk op den stoel neer en het aangezicht met de handen bedekkende, liet hij aan zijn lang onderdrukte tranen den vrijen loop. Marcellin beefde nog van zenuwachtigheid over het zooeven doorgestane gevaar, aan hetwelk zij alleen door de tusschenkomst van hun onbekenden vriend zoo gelukkig ontkomen waren.

Nadat Martin Simon zich overtuigd had, dat zij door niemand verrast of beluisterd konden worden, begon hij halsluid:

'Nog zijt gij niet gered; want het lijdt bij mij geen twijfel of gij zijt degenen, die men zocht. Maar vóór ik mij nog verder met de zaak inlaat en mij aan eenig gevaar bloot stel, wil ik weten.....'

Ernst greep de grove hand van den bergbewoner en drukte die aan zijne lippen.

'O! gij zult alles vernemen!' sprak hij snikkend; 'in u moeten wij verder ons geheele vertrouwen stellen. Zonder uwe tegenwoordigheid van geest, zonder uw grootmoedigheid waren wij ontwijfelbaar herkend geworden. Marcellin,' ging hij voort, zich tot zijn broeder wendende, 'wij mogen dezen voortreffelijken man niets meer verbergen; hij kan ons stellig uit den afgrond redden waarin wij door onze roekelooze onbedachtzaamheid neergestort zijn. Zeg hem de waarheid, ik wil het.'

'Het is ook mijn wensch,' antwoordde Marcellin haastig, 'want zonder hem had ik wellicht het bloed van dien ellendigen Michelot of een zijner handlangers vergoten, hetgeen onze zaak slechts verslimmerd zou hebben.... Het is waar,' voegde hij er, zich tot den bergbewoner wendende, bij, 'gij hebt ons een onschatbaren dienst bewezen en ik zal u daarvoor - gij kunt er staat op maken - rijkelijk beloonen. Wij waren ontwijfelbaar door Michelot herkend geworden, had uw stoute list onzen vijand niet op een dwaalspoor gebracht.'

'Maar wat hebt gij toch misdreven?' vraagde Martin Simon, 'dat men u met zooveel hardnekkigheid vervolgt? Mij dunkt, ik hoorde dien soort justiciebeambte zeggen, dat een jong meisje....'

'Dat ben ik,' morde Ernst.

Te gelijker tijd lichtte de gewaande broeder van Marcellin den hoed af en vertoonde de sijne en regelmatige trekken van een tot achter de ooren van beschaamdheid blozend meisje. Haar blond haar viel in lange lokken op hare schouders af. Hare vreesachtige manieren, hare tranen, hare zachte stem waren nu op eens genoegzaam verklaard.

'Gij kent thans ons geheim,' hernam Marcellin met warmte; 'neen, wij zijn niet twee broeders, doch twee verloofden; wij ontvluchtten onverbiddelijke bloedverwanten, die ons huwelijk wilden verhinderen. Ik ben er van overtuigd, dat gij onze wanhopige handelwijze niet zult afkeuren.'

'Hieromtrent ben ik het nog op verre na niet met u eens,' antwoordde Martin Simon op drogen toon, 'evenwel' - hij zette zich hierbij op de houten brits, dewijl er geen andere zitplaats was - 'zal het mij hoogst aangenaam wezen, daarover met kennis van zaken te kunnen oordeelen. Spreek op.'

De jonkman, dien wij tot dusverre onder den eenvoudigen naam van Marcellin aanduidden, scheen door dezen toon van gezag en strengheid niets minder dan gevleid te zijn; want de man met dat eenvoudig en nederig uiterlijk wierp zich eigenmachtig als rechter over hem en zijne gezellin op. Om derhalve Martin Simon eenigszins te doen gevoelen, op welke mate van achting hij aanspraak kon maken, haastte hij zich met eene zekere hoofdschheid te zeggen:

‘De dame heet freule Ernestine de Blanchefort en is de eenige dochter van den markies de Blanchefort, den luitenant-crimineel te Lyon. Wat mij betreft, ik ben de ridder Marcellin de Peyras, de eenige zoon van een rijk en zeer aanzienlijk geslacht uit het Lyonneesche.’

Deze ronkende opsomming van titels bracht op den bergbewoner een grootere en snellere uitwerking teweeg dan de jonge edelman had durven hopen. Martin Simon sprong ijlings van zijne zitplaats op en zag den jonkman met verbaasde oogen aan.

‘De ridder de Peyras!’ riep hij zenuwachtig uit. ‘O! gij zijt ongetwijfeld de zoon van Philip de Peyras, wiens oudste broeder..... maar antwoord mij toch, jong mensch: zijt gij de zoon van Philip de Peyras?’

‘Die ben ik,’ antwoordde Marcellin. ‘Maar mag ik vragen, mijnheer, vanwaar gij den naam van mijn overleden vader kent?’

De bergbewoner bleef hem nog steeds aanstaren zonder te antwoorden.

‘Mijnheer,’ begon Marcellin weer, ‘ik vraag u, gelijk ik zulks uit uwe verbazing opmaken kan: waart gij ooit in eenige aanraking met een lid mijner familie?’

‘Ik? Nooit!’ antwoordde Martin Simon haastig. ‘Is het dan zoo verwonderlijk, dat ik wensch te weten of gij de zoon zijt van iemand, van wien ik dikwijls, langen tijd geleden, hoorde spreken? Maar,’ voegde hij er bij, terwijl hij zijne vroegere onverschilligheid weer aannam, ‘haast u, mijnheer de ridder, mij mee te deelen, wat ik doen kan om u van dienst te wezen; vergeet niet, dat de tijd snel verloopt.’

De op deze wijze tot het besef van zijn tegenwoordigen toestand teruggeroepen ridder, ging nu met iever in zijn verhaal voort:

‘Onze geschiedenis, mijnheer, is kort en van de grootste eenvoudigheid. Jonkvrouw de Blanchefort was de schoonste en edelste onder al de jonkvrouwen van Lyon: ik hield destijds in de stad mijn rang naar behooren op, dat heet: ik

verteerde veel geld gelijk zulks een edelman past. U mede te deelen hoe ik het geluk had jonkvrouw de Blanchefort te leeren kennen, houd ik voor overbodig; het zij u genoeg te weten, dat toen ik om hare hand bij haren vader aanzoek deed, hij mij afwees onder het voorwendsel, dat ik een verkwister was, en zijn vermogen door mij in handen der woekeraars zou overgaan, gelijk dit reeds met mijn eigen erfdeel geschied was. Deze vrees - ik beken het tot mijne schande - was in zekere mate gegrond; doch zulk een innige en oprechte genegenheid laat alle hinderpalen buiten rekening. Ik herhaalde mijn aanzoek bij den heer de Blanchefort en hij joeg mij uit zijn huis.

'Wat zou ik in zulk een hopeloozen toestand aanvangen? Ik had alle beloften en alle bedreigingen uitgeput, Ernestine van haren kant hare tranen en hare smeekingen; de vader bleef onverbiddelijk. En daarop namen wij het besluit, dat wij heden uitvoeren. Ik heb het overschot van mijn vermogen bijeengegaard en te gelde gemaakt, een postkoets genomen en in den vorigen nacht verlieten wij Lyon met het plan om naar Savooie te vluchten en ons daar te laten trouwen. Een ongeval aan onzen wagen en inzonderheid de vermoeienissen van deze reis langs zulke afschuwelijke wegen, dwongen ons in Grenoble halt te houden. Daar trof mij heden morgen een bediende te paard, dien ik in Lyon had achtergelaten, om uit te vorschen, hoe onze vlucht was opgenomen. Hij zeide mij, dat de heer de Blanchefort, bij het vernemen van de vlucht zijner dochter, in een geweldigen toorn ontstoken was en in alle richtingen boden had uitgezonden met den last om ons gevangen te nemen. Daar men vermoedde, dat wij den weg naar Grenoble ingeslagen waren om sneller de grenzen te bereiken, had hij ons op dezen weg den procureur Michelot nagezonden, een zijner trouwste ondergeschikten, die tegelijk zijn slimste verspieder is, Mijn bediende was Michelot slechts eenige uren vooruit en zonder deze waarschuwing waren wij gewis in Grenoble overvallen geworden en gevangen genomen.

'Gij kunt u den schrik voorstellen, die zich bij deze tijding van ons meester maakte. Ongetwijfeld was ons plan om over Pont-du- Beauvoisis naar Savooie te ontkomen, verraden geworden. Wij moesten derhalve een andere richting inslaan. Men raadde ons over Briançon naar Piëmont te gaan en gaf ons hoop, dat wij langs deze zijde over de grenzen zouden kunnen geraken, vóór men daar nog bevel gekregen had ons aan te houden; maar men deelde ons ook eerlijk mee, dat wij afschuwelijke wegen, kloven en afgronden zouden vinden. Hoe afgelegener en eenzamer de weg was, hoe meer kans wij hadden niet vervolgd. te worden; maar mocht ik het wagen, met een zwak aan weelde en gemak gewend meisje zulk een richting te volgen? Doch mijne dierbare Ernestine toonde zich moedig en vastberaden. Ik zond mijn bediende weg, nadat ik hem een aanzienlijke belooning gegeven had; toen verkochten wij in allen haast voor een geringen prijs onze kostbaarheden, schaften de kleeren aan, die wij dragen, en een paar goede paarden; wij hadden ook van hotel verwisseld, opdat men ons spoor zou kwijt geraken. Daarop sloegen wij in onze mantels gewikkeld, zoo geheim mogelijk, den weg naar Briançon in. Wij wilden van avond in deze stad blijven en morgen over de grenzen gaan, toen dit noodweer ons overviel en ons noodzaakte de gastvrijheid der moniken van Lautaret in te roepen.

'Ziedaar onze geheele geschiedenis, mijnheer. Onze toestand was uiterst gevaarlijk, toen de verschijning van den procureur Michelot en de bereden policiedienaars het gevaar nog vergrootte. Ik begrijp niet, hoe hij ons spoor ontdekt heeft; ik vermoed echter, dat de dienaar, van wien ik zooeven sprak en die voor geld zijne ziel aan den

duivel verkoopen zou, Michelot geopenbaard heeft, welken weg wij insloegen. De onzekerheid in de opgaven van den procureur bewijst wel is waar, dat hij onze plannen niet goed kent; doch wij hebben evenwel reden genoeg hem niet te vertrouwen; want het is een doortrapte spion en alleen door zijne afgematheid liet hij zich heden avond door uwe list verschalken, maar ongetwijfeld zou hij ons morgen, wanneer hij door een nacht slapens zijne krachten hersteld heeft, bij het volle daglicht onmiddellijk herkennen en gevangen nemen...... Thans, mijnheer, weet gij wie wij zijn en waarom wij vluchten; aan u is het nu om te beslissen of gij ons nog verder vriendelijk wilt behulpzaam zijn, of dat wij alleen op ons zelven moeten rekenen, om ons in zekerheid te stellen.'

De laatste woorden werden op eenigszins trotschen toon geuit, die getuigde van den tegenzin des ridders om de hulp van een man in te roepen, die in rang ver beneden hem stond.

Martin Simon had het verhaal van den ridder de Peyras met groote opmerkzaamheid aangehoord en toen het ten einde was, bleef hij nog eenige oogenblikken het stilzwijgen bewaren.

'Vriendjes,' sprak hij eindelijk op ernstigen toon, terwijl hij opstond, 'gij zijt nog schuldiger dan ik aanvankelijk meende. Toen ik u zag binnenkomen, hield ik u voor twee zonen uit eene aanzienlijke familie, die de een of andere jeugdige dwaasheid begaan of schulden gemaakt hadden en ik voelde mij tamelijk genegen u van dienst te wezen, maar thans, nu het een voornaam jong meisje geldt, dat den treurigen moed hebben kon, haar ouden vader te verlaten, om een lichtzinnig erkwister te volgen: - thans kan en durf ik niets meer voor u te doen. Misschien heb ik zelfs reeds te veel gedaan!'

Deze onverwachte weigering joeg den ridder de Peyras een nieuwen blos naar de wangen.

'Mijnheer,' zegde hij met kwalijk bedwongen toorn, 'ik vergeef u veel uithoofde van den ons bewezen dienst; evenwel.....'

'O! laat hem, laat hem uitspreken!' riep Ernestine, 'hoe gestreng zijne verwijten ook zijn mogen, evenaren zij toch in geenen deele die, welke mijn geweten mij doet. Van het oogenblik af, dat ik het vaderlijke huis verliet om mijn lot met het uwe te verbinden, voelde ik berouw; maar nooit heb ik de uitgestrektheid van mijn misstap zoo goed ingezien als heden. Gij, Marcellin, hebt mijn hart en mijn verstand benevelt..... maar deze brave man hier, dien God mij heeft doen ontmoeten om mij de stem van de eer en den godsdienst te laten hooren, zal mij niet verstooten. Raad mij,' smeekte Ernestine den bergbewoner, 'wees mijn beschermer, mijn helper.....'

Met deze woorden trad zij weenende op Martin Simon toe. De ridder de Peyras zag haar met een misnoegd voorkomen aan.

'Wat beteekent dat, jonkvrouw?' vroeg hij koel. 'Is het dat, wat gij mij beloofd hebt? Mocht ik verwachten, dat gij bij de geringste hinderpaal, welke wij op onzen weg zouden ontmoeteu, er dadelijk op bedacht zoudt wezen mij te verlaten en u onder de hoede van den eersten vreemdeling den beste te stellen?'

'Zwijg, jongmensch', zegde Martin Simon op bestraffenden toon. 'Wanneer zij, die gij misleid hebt, berouw over haren misstap gevoelt en zich tot mij wendt, zal ik niet dulden, dat iemand hoegenaamd zich tegen de vervulling harer prijzenswaardige wenschen zal verzetten. Gij kent Martin Simon nog niet! Gij ziet voorzeker slechts in mij eene soort nog al aanmatigenden boer, grof als zijn kleed; doch deze boer kan alles wat hij wil en als hij zich in het hoofd zette om de toestemming van mijnheer den luitenant-crimineel en civiel te Lyon voor uw echtverbintenis met zijne dochter

te bekomen, kunt gij u verzekerd houden, dat hij die zou bekomen. Haal niet zoo medelijdend de schouders op, heer ridder, neem toch niet dat minachtend voorkomen aan en pas op, dat ik u niet aan uw lot overlate, hetwelk, gelijk gij zult moeten toegeven, op dit oogenblik alles behalve rooskleurig is.'

Deze strenge terechtwijzing door een man, wiens afkomst blijkbaar zeer nederig was, trof den hooghartigen ridder de Peyras zoo overweldigend, dat het hem onmogelijk was, daarop dadelijk te antwoorden. Maar zonder zijnen toehoorders den tijd te laten, over de strekking zijner woorden na te denken, ging Martin Simon, zich tot Ernestine wendende, volgenderwijze voort:

'Beste jonkvrouw! Hadde een jong meisje in onze bergen gedaan, waaraan gij u schuldig gemaakt hebt, dan ware zij verloren en zou nooit meer een jonkman vinden, die haar naar het altaar voerde; ik weet, dat men in de steden dikwijls minder streng is, en ik zelf, indien mijne dochter Margaretha ooit in staat geweest ware mij te verlaten om een verloofde te volgen, ja, ik zelf voel dat ik haar niet zou hebben kunnen verstooten, als zij rouwmoedig tot mij teruggekeerd ware. Uw vader, jonkvrouw, zal gewis van hetzelfde gevoelen zijn; ik wil u naar hem terugbrengen, roep zijne vergeving in en wellicht vind ik dan middel om de moeielijkheden uit den weg te ruimen, die nu onoverkomelijk schijnen.'

'Oho, mijnheer,' viel de ridder hem spottend in de rede; 'naar het schijnt, rekent gij te veel op uwe welbespraaktheid, waardoor gij den toorn van den heer de Blanchefort tegen zijne dochter en mij stillen wilt..... Ik zie wel, dat gij niet goed weet, met wien gij daar te doen zoudt hebben en van wien gij spreekt.... De luitenant-crimineel is een hardvochtige, onverbiddelijke grijsaard, die zijne dochter geen vergiffenis zou schenken, al kroop zij op hare knieën voor zijne voeten; een man die verder niets menschelijks bezit dan de liefde voor het goud en die voor al het overige op aarde zoo ongevoelig is als marmer. Zijne hardheid, zijne koelheid, zijne onverschilligheid voor zijn eenig kind hebben Ernestine evenzeer als mijne liefde en mijne smeekingen bewogen het vaderlijke huis te verlaten; en als wij thans in de handen van den heer de Blanchefort vielen, kunnen wij er op rekenen, dat Ernestine in een streng klooster haar leven zou eindigen en ik in een cel van den Steenen Toren verkwijnen zou. De bevelen daartoe zijn reeds gegeven, en Michelot heeft in last ze ten uitvoer te leggen.'

'Zou dit waar zijn?' vraagde Martin Simon en zag daarbij Ernestine onderzoekend aan.

'Helaas! maar al te waar!' antwoordde het jonge meisje; 'mijn vader was altijd zoo uiterst gestreng en na zulk een zwaren misstap durven wij niet op zijne vergiffenis te rekenen..... Evenwel, mijnheer, als gij gelooft, dat mijn plicht van mij vordert tot hem terug te keeren, dan zal ik niet verzaken, maar.....'

De bergbewoner scheen door deze onderwerping getroffen.

'Arm kind,' zegde hij, 'hebt gij dan geene moeder meer?'

'Wanneer ik deze nog bezat,' antwoordde Ernestine weemoedig, 'meent gij dan dat ik hier zoude zijn?'

Martin Simon weerstreefde niet langer.

'Hoort eens, jongeliê,' ving hij weer aan, 'de hardvochtigheid van den heer de Blanchefort verontschuldigt uwe daad niet, welke in geen geval te verontschuldigen is. Gij, jonkvrouw, hebt slecht gehandeld door uwen ouden vader te verlaten al was zijne handelwijze tegenover u niet vaderlijk; gij, heer ridder, hadt een jong meisje, wier hand u wellicht, volgens hare eigene verklaring, met recht geweigerd was, niet aan hare familie mogen ontvoeren. Ik weet nochtans, dat gij beiden in een wereld

leefdet, waar dergelijke handelingen niet zooveel ergernis verwekken als in de onze, en ik neem daarbij in aanmerking den invloed, dien het vuur der jeugd en het slechte voorbeeld op u gehad hebben. Derhalve wil ik ook niet weigeren u van dienst te zijn en hoop daarbij dat ik geen reden zal hebben, hierover ooit berouw te gevoelen.'

De beschermende toon, welken de bergbewoner in dit onderhoud aannam, had den ridder meer dan eens gekwetst. Maar de gevaarlijke toestand, waarin hij verkeerde, dwong hem zijn ergernis te verbergen, waarbij hij zich echter voorbehield, die later den vrijen teugel te vieren en dezen zonderlingen beschermer van uit de hoogte te behandelen, zoodra de gelegenheld zich daartoe zou aanbieden.

'Welaan! geef ons raad!' riep hij; 'wij zullen nauwgezet uwe aanwijzingen volgen. Hoewel gij zeer streng tegenover ons zijt, zijn uwe woorden toch die van een rechtschapen man..... Men zou zich vele fouten besparen, wanneer men altijd zulk een oprecht en welwillend vriend bij zich had, als gij zijt, dat moet ik erkennen.'

Martin Simon toonde zich niet ongevoelig voor dezen lof.

'Goed, jong mensch,' begon hij dan ook met blijkbare ingenomenheid; 'ik zie, dat gij, ondanks uwe opvoeding, die u geleerd heeft u voor beter te houden dan andere gewone stervelingen, hoedanigheden bezit, die slechts ontwikkeld behoeven te worden. Gij kunt er u geen denkbeeld van vormen hoe gelukkig het mij maakt deze edelmoedige gevoelens bij den

zoon van Philip de Peyras aan te treffen, en gedenk mijne woorden, ridder, uw zooeven geuite goede meening zal u geluk aanbrengen.'

'Hoe moet ik deze voorzegging verstaan?' vraagde de jonge edelman nieuwsgierig.

Doch Martin Simon, die zich een oogenblik vergeten had, gaf hem ontwijkend ten antwoord: 'Alleen in dien zin, dat de overtuiging van gefaald te hebben, de beste waarborg voor een ophanden verbetering is. Doch laten wij het onderwerp van ons onderhoud weer opvatten. Naar uw eigen woorden te oordeelen verbiedt u de voorzichtigheid om, uithoofde van de gramschap, welke de heer de Blanchefort schijnt te bezielen, terstond naar Lyon terug te keeren; wij moeten derhalve den vertoornden vader tijd laten, tot bedaren te komen en in verband daarmede wil ik u voorstellen.....'

'De grenzen over te gaan, vanwaar wij nog op korten afstand verwijderd zijn,' viel de ridder hem met drift in de rede.

INNEMING VAN HANOI.

'Dat is het laatste middel, dat ik echter voor alsnog niet noodig oordeel. Ik woon, eenige mijlen van hier, in een door steile rotsen en bergen omgeven dorp. Deze voor allen die in deze streek vreemd zijn bijna onvindbare plaats heet Boutdu-Monde[(1)] wegens zijne ligging tusschen de ontoegankelijkste kloven, afgronden en sneeuwbergen, zoodat men meent aan het einde der wereld te zijn. Daar zult gij in mijne nederige woning een toevluchtsoord vinden, waar geen menschelijke ziel u zal kunnen verontrusten. Ik durf wel zeggen, dat ik op dit onbekende plekje der aarde een onbeperkte macht uitoefen. Al de inwoners hebben mijne weldaden genoten en indien ik het hun beveel zouden zij zich eerder tot den laatstenmanlaten dooden dan te dulden, dat men u het geringste geweld aandeed. Mijne dochter Margarethazal de edele jonkvrouw gezelschap houden. Het is een goed en eenvoudig meisje, dat zich beieveren zal jonkvrouw Ernestine het verblijf ten onzent zoo aangenaam mogelijk te maken. Gij, mijnheer de Peyras, kunt u den tijd verdrijven met eenige oude boeken te lezen, waaruit mijne bibliotheek bestaat, patrijzen te schieten of in de Gajzanne forellen te vangen. Dit zijn wel is waar bezigheden, waaraan gij wel niet gewoon zult zijn, maar gij moet u vóór alles zoo lang verborgen houden tot de spionnen uw spoor verloren hebben; daarna zal ik in persoon naar Lyon naar den heer de Blanchefort reizen, hem verstandige voorstellen doen en ik twijfel niet of het zal mij gelukken hem weer met u te verzoenen. Welnu! bevalt u deze voorslag?'

(1) Einde der wereld.

‘Volkomen, mijn brave en grootmoedige vriend!’ riep de ridder met vuur uit. ‘Uw voorslag overtreft al onze wenschen. De verwezenijking van één punt houd ik echter voor onmogelijk: de heer de Blanchefort zal er niet in bewilligen ons weer in genade op te nemen.’

‘Gelooft gij dat? Welke zouden dan wel volgens u de gronden zijn, die hem tot zulk een weigering zouden kunnen bewegen?’

‘De heer de Blanchefort is gierig, en de zwaarwichtigste reden, waarom hij mijn aanzoek afwees was, dat mijn kasteel Peyras met al zijn aanhoorigheden en gronden in handen mijner schuldeischers was. Had ik niet in jeugdige lichtzinnigheid het grootste gedeelte van mijn vaderlijk erfdeel verkwist, wellicht had hij mij dan de hand van zijne dochter geschonken.’

‘Het komt er niet op aan! Wij zullen dat wel in orde brengen,’ zegde Martin Simon glimachend, ‘en daarmede beginnen met den grijsaard te overtuigen, dat hij zijne dochter aan zuiver geldelijk belang opoffert. Overigens zullen wij hem de handen binden. Gij gevoelt wel, mijne lieven, dat ik maar zoo niet voetstoots een jonkman en een jonge dame bij mij opnemen kan, die in zulk een dubbelzinnigen toestand verkeeren gelijk de uwe is. Welk een voorbeeld ware dit voor Margaretha! Gij zult tegenover elkander dan ook verder als broeder en zuster gelden, tot ik u in alle eer en deugd getrouwd heb en dat zal niet lang uitblijven gehjk ik het u bij deze vast beloof.’

‘O! gij voorkomt mijn innigsten wensch!’ riep Ernestine met ongeveinsde erkentelijkheid uit. ‘Ik wil niet langer genoodzaakt zijn voor een ieder te blozen, en ik gevoel, dat ik spoedig onder den folterenden angst bezweken zou zijn, die mij vervult sinds ik het ouderlijke huis ontvluchtte.’

‘Het zal echter hoogst moeielijk, zoo niet onmogelijk zijn een priester te vinden, die ons zonder de toestemming onzer familiën trouwen wil,’ merkte de ridder aan.

‘Juist deze toestemming zal ik het eerste verwerven, antwoordde Martin Simon met volle overtuiging. ‘Doch genoeg voor heden. Ik ga nu naar beneden in het vreemdelingenvertrek om aan den avondmaaltijd deel te nemen. Houdt u gereed om morgen vroeg bij het aanbreken van den dag de reis te aanvaarden; wij moeten reeds lang op weg zijn, eer uwe vervolgers aan opstaan denken. Ik zal derhalve met den broeder, die het toezicht over den stal heeft, spreken, opdat onze paarden in tijds gereed staan.’

De ridder stond op, wenschte Ernestine goeden nacht en maakte zich gereed naar de voor hem bestemde cel te gaan.

Martin Simon zag het jonge meisje met een vriendelijken blik aan.

‘Mijn kind,’ sprak hij vaderlijk, ‘houd goeden moed, ik zal over u waken!’

‘O! God zegene u, mijnheer!’ antwoordde freule de Blanchefort geroerd en drukte den bergbewoner de handen. ‘Gij hebt mij omtrent mijn misstap de oogen geopend en medelijden gehad met mijne zwakheid. Gij, hebt mij in mijne eigene oogen weer verheven, dewijl gij mij op de groote waarde van het berouw opmerkzaam hebt gemaakt. Van dit oogenblik af geef ik u de rechten eens vaders over mij en ik zal er eene eer in stellen u te gehoorzamen, u blindelings te gehoorzamen.’

De beide mannen verwijderden zich. Een uur later heerschte de diepste sjilte in het godshuis.

Bij de eerste morgenschemering, toen de kloosterklok tot het vroeggebed opriep, klopte de bergbewoner, met een dievenlantaarn in de hand en onder den arm zijn zwaar valies dragende, zacht aan de deuren der jongelieden en boodschapte hun, dat

het uur der afreize daar was. Kort daarop traden Marcellin en Ernestine, geheel reisvaardig, uit hunne cellen met hun lichte pakkaadje onder den arm. Toen zij elkander zagen, wisselden zij eenige teedere woorden, maar Martin Simon fluisterde met een gebiedend gebaar, waarbij hij op een aangrenzenden dwarsgang wees: ‘Stilte! Daar zijn zij en de procureur is weer in zoo verre hersteld, dat hij goed te paard stijgen en ons vervolgen kan, zoodra hij slechts de geringste achterdocht opvat. Bewaart dus het diepste stilzwijgen.’

Zij gingen langzaam en voorzichtig de trappen af die naar beneden voerden, waar zij in het vreemdelingenvertrek den grijzen prior vonden, die hun gul een eenvoudig ontbijt aanbood, dat reeds op een klein tafeltje gereed stond. Martin Simon raadde zijnen beschermelingen aan van de uitnoodiging gebruik te maken, daar zij tot aan zijn dorp geen halt meer houden en ook geen gelegenheid zouden vinden iets te gebruiken. Middelerwijl laadde hij de weinige pakkaadje op de paarden, die reeds in den stal gezadeld stonden. Daarop keerde hij terug en bedankte den prior voor zijne goedheid en gastvrijheid.

‘Mijn zoon,’ sprak de oude monik met de uitdrukking van de grootste achting, ‘gij zijt een weldoener van ons huis en hebt bij ons meer dan ieder ander aanspraak op gastvrijheid.’

‘Ik dank u, eerwaarde pater; het is tijd om ons op weg te begeven.’

De prior voerde nu de gasten voor het groote kruisbeeld, dat het voornaamste sieraad van het vertrek vormde. Hij zelf knielde neer; Ernestine en Martin Simon maakten een kruis, terwijl de ridder de Peyras slechts even boog. Hierop gingen zij naar de deur, waar de prior bij de offerbus, die in den muur gemetseld was, eenige latijnsche woorden sprak. De beide jongelieden begrepen dat dit een beroep was op hunne liefdadigheid.

Marcellin haastte zich de hand in zijn vestzak te steken en haalde - wellicht uit aangeboren grootmoedigheid, wellicht ook geleid door den wensch zich de welwillendheid der moniken te verzekeren - twee goudstukken uit en stak ze op een wijze, dat zijne omgeving het zien moest, in de bus.

De prior boog, doch gaf geen blijk van verwondering, gelijk de ridder zulks wel in aanmerking van zijn rijke gift verwacht had.

Intusschen scheen Martin Simon zijne beurs te zoeken met het voorkomen van een gierigen boer, die er slechts ongaarne toe besluit zijne vertering te betalen; nu echter vatte hij met de hand wat hij in zijne zakken aan geld grijpen en vangen konde en ledigde den inhoud in de offerbus. Ondanks zijne moeite om den aard van zijne aalmoes te verbergen, bleek deze toch door het schijnsel eener lamp en den klank van het metaal - het was een handvol goud.

De ridder de Peyras en jonkvrouw de Blanchefort zagen elkander met verbazing aan; maar de prior boog even kalm, als hij dit bij de gift van de Peyras gedaan had.

De reizigers dankten den prior voor zijn gastvrije ontvangst, bestegen buiten hunne paarden en reden in draf weg.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 3]

Onze gravures.

De schaakspeler.

Het schaakspel is schier door ieder schilder tot onderwerp genomen. Wil men eenige ernstig denkende typen afmalen, men neemt het schaakspel, dat inderdaad ernstig moet behandeld worden en niet zelden eene groote inspanning van aandacht eischt, omdat de verwikkeling van het spel zoo groot is.

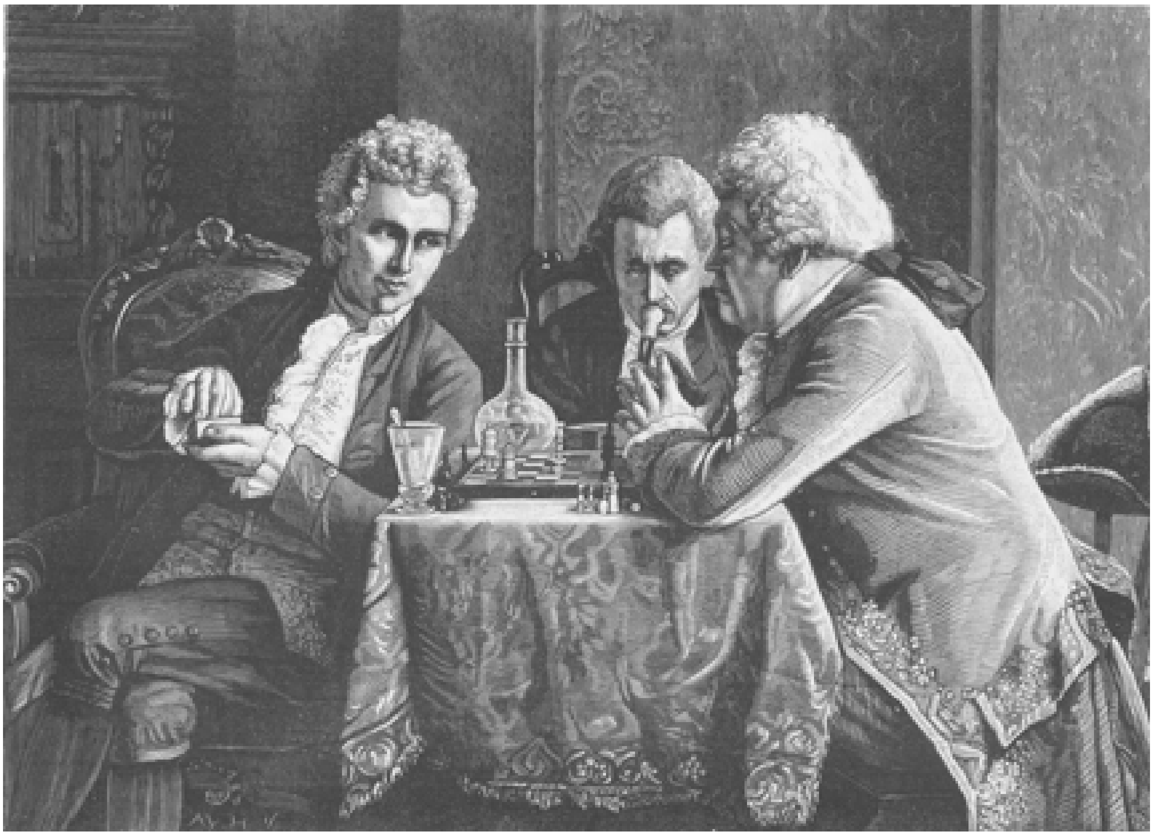

DE SCHAAKSPELER, NAAR SCHULTZ-BRIESEN.

Wij moeten de geschiedenis van het schaakspel, voor zooveel die gekend is, niet hermaken; wij hebben ze overigens reeds meer dan eens in den loop van het bestaan der *Illustratie* aangestipt. Ditmaal hebben wij drie kenmerkende figuren voor ons; die op het achterplan vooral is een goed denkend figunr. De man, die den ivorenknop van zijn wandelstok tegen de lippen drukt, ziet zeer goed dat hij in den slimmen strik van hem die een snuifje neemt, gevallen is en hij er zich slechts moeilijk zal kunnen uittrekken.

Recht geestig is die laatste figuur; zij is jong, maar vinnig, levendig, scherpzichtig en een innig plezier uitdrukkende over de moeielijkheid waarin zijne tegenpartij zit, terwijl de derde, die de korte en dikke vingers als een dubbelen waaier tegen elkander uitspreidt, de onbeperktste onpartijdigheid aan den dag legt en koel toeziet.

Verstaat hij den gedanen zet op de tegenpartij? Ofwel doet hij alsof hij dezen verstaat?

Het salon, waar zich de spelers bevinden, is rijk: het prachtige tafelkleed, de gegaloneerde rokken, de vesten van gebloemde zijde, de gepoeierde haren en pruiken, de fijne chabots en manchetten - alles spreekt van de hooge wereld in den tijd der Werthers.

De geschiedenis van den hoed.
Eene herinnering uit mijne jeugd.

Schnorbussel was een schoenmaker, die in ons dorp en niet ver van mijns vaders huis

woonde. 't Was een Pruis en ofschoon hij reeds lange jaren onze dorpgenoot was, behield hij nog altijd het uitzicht van een pruisisschen kaporaal. Zijn grijze knevel liep in zijne grijze bakkebaarden te samen en op zijn grijzen stoppelkop stond nog altijd eene soort van pruisische klak - ten minste eene klak, zooals er niemand een droeg in het dorp.

Als Schnorbussel goed gezind was, kwam de jeugd buiten schooltijd in zijn open vensterke plaats nemen en luisteren naar het gebroken vlaamsch van den ouden Schnor, zooals iedereen bij verkorting van zijnen naam hem noemde; maar vooral luisteren naar het verhaal van al de heldendaden die hij eens, onder ander in Sleeswijk, begaan had en waarvoor de *godsgenadige* van Pruisen zelf verstomd had gestaan.

Schnor kon liegen alsof het gedrukt stond en als ik mij nu al de krakken herinner, die hij ons opdreunde, bemerk ik dat Schnor ieverig Grim en baron Munchausen gelezen had en hij zich in de plaats stelde van dezen laatste. Doch voor ons was dit gelijk; wij kenden toen dien aartsleugenaar nog niet en Schnor deed ons hartelijk lachen.

Maandags was meester Schnor, al stond zijn venster open, niet aan te spreken: zondags, na kerktijd had hij de gewoonte tegen een regement borreltjes ‘Hasselaar’ ten strijde te gaan en hoe dapper de schoenmaker dan ook ware, voor *dien* ‘dappere’ moest hij het hoofd bukken en werd zelfs door hem als een kwaje jongen onder de tafel geslagen.

Van daar dat 's maandags meester Schnor niet aan te spreken was en hij, als wij ons voor zijn ‘balcon’ aanboden, ons met eene vracht spanriemslagen onthaalde. Doch genoeg: Schnorbussel had een witten vilten hoed, waarop hij recht fier was en dien hij dan ook enkel zondags en bij prachtigen zonneschijn, op zijn geschoren bol zette.

Op zekeren dag had Schnor andermaal eenen veldtocht tegen een heel regement ‘sneeuwballetjes’ zoo als een Janmaat zeggen zou, aangevangen, toen hij ook andermaal het gewone lot onderging en zoo deerlijk geslagen werd dat hij zonder zijn witten vilt thuis kwam.

Den volgenden dag, toen Schnor zijne roes had uitgeslapen en zich rekenschap wilde geven van 't geen er den dag te voren was voorgevallen, zocht hij naar zijn witten hoed, die nergens te vinden was - en dat deed Schnor's oogen fonkelen en er donderde een onweer door zijn huis, dat de zolder en balken zich schenen af te vragen, of het niet tijd was van te kraken en te scheuren.

We gingen juist naar school, met onze boeken en onze schaliën onder den arm, toen wij den witten hoed van Schnor in den mestkuil van den ossenboer zagen zwemmen of liever drijven, gelijk een monitor op de Schelde.

Wie kende den witten hoed van Schnor niet? Dien hoed, welken wij zoo dikwijls bewonderd hadden als hij, boven op Schnor staande als een boomstaak zoo recht, over het kerkpad ging! Dien hoed, welken wij zoo dikwijls een paar uren nadien door de straat zagen laveeren en zwenken, als een half leegen luchtballon, die door den wind heen en weer geslingerd werd!

‘De hoed van Schnor!’ was aller uitroep. De schaliën en boeken werden neergeworpen en heel het regement schooljongens lag weldra op den buik en op den rand van den mestkuil, naar den drijvenden hoed te zien. Men haalde stokken en trachtte den hoed op te visschen, 't geen niet zonder moeite gelukte.

Ik was den vilt van Schnor machtig geworden en droeg hem in triomf boven op de punt van een langen stok. Heel de schooljeugd ging achter mij en zong, in vaderlandschen geestdrift *allons enfants de la patrie*, terwijl de hocd onwelriekende tranen op ons lekken deed.

De vilt was gemarmerd door allerhande kleuren; hij had kreuken en blutsen en, recht uit en met allen eerbied gezegd, hij scheen op zijne beurt door en door dronken te zijn.

Toen wij het huis van Schnor naderden, zonder een oogenblik te denken dat wij zoo welkom zouden zijn als een rat in de schapraai, zagen wij eensklaps den Pruis, met zijnen spanriem gewapend op ons aanstormen. De trofee vloog in eene gracht en heel de bende zette het op een loopen, terwijl de spanriem van Schnor ons inhaalde en die welke niet vlug 'gebeend' waren, duchtig 'insmeerde.'

De Pruis beweerde nu dat die *verfluchte* paddestoelen, zoo als hij in zijne lieftallige pruisische taal de schooljeugd noemde, zijn besten hoed bedorven hadden en dewijl de vaders verantwoordelijk zijn voor de daden der kinderen, eischte hij dat de burgemeester al de vaders dwingen zou hem schaêvergoeding te betalen.

De burgervader lachte eens met den Pruis en deze ving ten slotte aan met zijnen vilt te wasschen, te zuiveren en te borstelen, en toen die bewerking gedaan was, zette hij zijnen vilt in de zon te droogen. Om hem het rond formaat terug te geven, zette Schnor zijnen hoed op een ouden boterpot, die een pinhelm verbeelden moest van een pruisischen 'musschenschrik' dien Schnor in zijn tarweveld had geplaatst.

Daar, in het midden van het veld, in het volle van de zonnewarmte, zou de vilt voortreffelijk droogen, dacht Schnor en hij zou daarenboven nog dienst bewijzen aan zijnen oogst, ofschoon hij vergat dat de musschen even groote rakkers waren als wij, en zij zijnen witten vilt op nieuw zouden kunnen 'marmeren.'

Wij, paddestoelen, hadden den witten hoed van Schnor wel gezien; maar wij durfden hem op geen honderd stappen naderen, zoo vreesden wij den spanriem van meester Schnor en lieten het werk aan de musschen over, toen eensklaps de hoed van Schnor verdwenen of liever vervangen was door een smeerigen, vuilen, gescheurden en geblutsten hoed, die in vroeger tijd wel wit kon geweest zijn, doch nu sedert lang den vollen rouw droeg over zijne afgestorven frischheid.

Niemand verstond iets van die verandering. Schnorbussel, wiens venster op het veld uitzicht gaf, had niets gezien en wij, de jeugd, zagen met zoo'n groote en vranke oogen onze beschuldigers in 't gezicht, dat zij van onze onplichtigheid overtuigd waren.

De schoolmeester, een geleerde van den nieuwen tijd, die alles door de wetenschap, door de natuurkunde wilde bewijzen - beweerde wel dat de metamorphose van den hoed zeer begrijpelijk kon gemaakt worden - doch zijne 'geleerdigheden' werden niet aangenomen en Schnorbussel 'sakkerde' een ganschen dag en leverde slag tegen een kolossaal regement borreltjes.

Den volgenden dag toen Schnor weer bedaard was en aan onze versleten schoenen zat te steken en te pekken, verscheen er eensklaps een landgenoot van den schoenmaker: een rondreizend gezel met een versleten en gefranniede broek aan, een even versleten ransel op den rug, den stok met ijzeren pin in de hand, de meerschuimer in den zijzak en met eenen witten vilt op, die als twee broerkens op elkander trekken, op den vilt van Schnorbussel geleek.

De gezel, een pruisische handwerksman, vroeg aan Schnor eenig reisgeld om zijnen tocht voort te zetten; doch Schnor luisterde naar de smeekende stem van den

dolenden 'handwerksbursche' niet en zag altijd naar den hoed, die de kerel in de hand ronddraaide als een ster in een vuurwerk.

Wel legde Schnorbussel den wijsvinger op den vilt, en scheen te zeggen, terwijl hij den gezel strak in de oogen staarde: 'mijnen hoed,' maar de kerel zag hem met groote schwärmerisch' blauwe oogen aan, alsof hij de onnoozelheid in persoon was, ja, of hij een blonde engel was, in een voddenpak op de aarde gedaald, om hier beneden het ambacht van schoenmaker te leeren.

Eindelijk sloeg Schnor den gespierden klauw op den armen vilt; met een heele rei van 'donnerwetters' doorkliefd met bliksemslitsers, die uit de oogen schitterden, eischte hij zijnen hoed terug. De blonde 'engel' kreeg nu echter ook een aanval van 'kraftwirkung,' hield den armen vilt stevig vast en begon niet minder te 'donnerschlagen.'

Eerst klonk er eene lange rei van aagename en lieftallige benamingen. Zegde men hier 'Schweinskopf', daar antwoordde men 'Schweinhund'; riep men hier 'Dieb' men antwoordde daar met 'Spitzbube' en tusschen al die broederlijke benamingen werd de arme vilt getrokken, gesleurd, gewrongen, gebutst, gerukt en geplukt.

Wij, de paddestoelen, stonden voor het venster en - zonder hart en genade, gelijk de schooljeugd is, jubelden; wij lachten, wij 'kisten' de twee vechters aan zoo als wij gewoonlijk twee vechtende honden aanhitsten. Het was of ons geroep, ons gelach, ons gespring en gedans inderdaad een moorddadig uitwerksel had, want de stok werd van dezen, de spanriem van genen kant gezwaaid - en eensklaps klonk het rrrrrrr.... Daar scheurde de rand van den bol, en terwijl de handwerker den bol in de vuist hield, had Schor den rand alleen tusschen de vingers.

Maar, o wonder der wonderen!

Schnorbussel dacht even als de blonde germaansche engel, nu duivel geworden, dat hij den heelen hoed was machtig geworden, en terwijl de eerste den rand op den kop zette, sloeg de laatste den bol op den zijne.

Schnorbussel vooral, die de witte kroon triomfantelijk op had, maakte een allerkomiekste figuur. Wij, wij dansten van plezier, en dit misschien deed Schnor naar den afwezigen bol en de vreemde 'bursche' naar den afwezigen rand grijpen. De laatste was echter de deur uit gesprongen en de strijd werd nu met eene nieuwe vracht scheldwoorden en met dreigend uitgestoken vuisten, op afstand, doorgezet.

De vreemde, met den op een boterpot gelijkenden hoed op, liep schreeuwend en wawelend recht naar den vrederechter van ons dorp en Schnor, altijd met den witten rand om den stoppelkop en den spanriem in de hand, liep hem achterna - en wij, de paddestoelen, wij liepen daar, natuurlijk, achter.

Bij den vrederechter, die juist in de zaal van het raadhuis te rechten zat, stonden de vensters open en wij konden van verre de klacht van het duitsche 'Brüderschaft' en hunne wederzijdsche pleidooien aanhooren. Weldra hoorden, wij niets meer: de stem van den rechter deed de twee landsmannen zwijgen.

Hoe het daar voor den rechter is toegegaan, weet ik niet: de codex was mij ten dien tijde totaal vreemd; maar zeker is het dat Schnorbussel het gelag betaalde. De driftige Schnor kon niet bewijzen dat de vilt zijn eigendom was en deze door den reizenden gezel gestolen werd en aangezien hij dezen van zijnen 'helm' had beroofd, moest hij hem betalen of ten minste de schaê vergoeden.

Zeker is het dat Schnor, om van de zaak af te zijn, een aantal 'kreutzer' in onze munt afdokte, en dat de blonde Germaan eindelijk lachend weg ging, terwijl Schnor verdwaasd en opgewonden naar de herberg trok om daar tegen het gepleegde onrecht te protesteeren door hct drinken van een half regement 'halfkens.'

Toen ik langs den eenzamen weg ging, die naar mijn huis leidde, zag ik in de verte het tarweveld van Schnor en den ‘musschenschrik’ nog altijd met den vuilen gedeukten hoed bekroond; maar ik zag ook den landlooper, die eerst aan den rand van het graan verdoken zat en lachend de centen van Schnor telde, daarna voortsluipend den gescheurden vilt verwisselde - deze was nu inderdaad weer beter dan dien welken hij bezat - en met zekeren spoed zijnen weg voortzetten.

Ik dacht op die beweging na en het kwam in mijnen kindergeest op dat men den armen Schnor op eene vreesselijke manier onrecht had gedaan; ik was zeker dat de ‘Brüder,’ den ‘Brüder’ had bestolen, en met een gevoel van verontwaardiging rende ik naar het huis van Schnorbussel - 't was ledig; van herberg tot herberg, eindelijk naar de rechtszaal, waar het onrechtvaardig vonnis over Schnor was uitgesproken - zoo dacht ik ten minste - doch de vrederechter was er niet; en toen ik eindelijk Schnorbussel vond, was hij zoo dronken dat hij niet meer wist wat ik hem vertelde.

De geschiedenis van den hoed van Schnorbussel is mij altijd bijgebleven, en zoo dikwijls ik eene veroordeeling hoor, die mij toeschijnt niet teenemaal bewezen te zijn, denk ik aan het gerecht dat men voorstelt met eene schaal in evenwicht in de opgeheven hand, en eenen blinddoek voor de oogen. Ja, denk ik dan, als het gerecht wat minder geblinddoekt was geweest, zou Schnorbussel zijn eigen gescheurden hoed niet betaald hebben.

Ook als ik in de duitsche democratische ‘Zeitungs’ den warmen toon van naastenliefde zie; als ik de schoone blinkende woorden van ‘Brüderliebe’ en ‘Landsmannschaft’ als vriendelijke

goudvisschen door de afgeteekende kolommen der weekbladen zie zwemmen, denk ik ook met een bitteren spotlach aan den witten vilt van den armen Schnorbussel, dien ik nog altijd hoogacht omdat hij toch op slot van rekening zoo aangenaam..... liegen kon.

Onze burgemeester.

In de laatste tijden heeft men in ons lief vaderland, al wonderlijke benoemingen gedaan van burgemeesters, vooral ten platte lande. Indien men in dit of dat dorp geen partijman vinden kan, noemt men soms den grootsten ezel die er in den raad zit, in de hoop in hem bij zeker omstandigheden, eene weetnietige speelpop te ontmoeten.

Uit een afgelegen dorpke van het Limburgsche zendt men ons het verder staande portret, met verzoek het in de *Illustratie* op te nemen als de volmaaktste type van een dorpsburgemeester, genoemd buiten den wil der kiezers.

Moeten wij bij dit portret een uitvoerig bijschrift maken? Zeker niet. Het portret zegt alles; het is sprekend en wat er op dat *geestige* gezicht te lezen staat, is voor niemand een geheim.

De klokken.

Het woord klok is, volgens Grimm, voortkomstig van het oud hoogduitsche woord *Clocha*, dus ook blijkbaar het fransche *Cloche*, het duitsche *Glocken*, en dit woord *Clocha* komt voort, op zijne beurt, van het *Clohen*, slaan, kloppen. In 't latijn noemt men de klokken *Noloe* of *Campanae*, omdat men zegt dat zij te Nola, in Campanië, werden uitgevonden, ofschoon dit woord wel oneigenaardig zijn zal, dewijl de klokken niet in eens zullen uitgevonden, maar van lieverlede zullen ‘geworden’ zijn.

Beter nemen wij als afleiding van de latijnsche benaming aan, dat men in die streek de beste grondstof voor het gieten van klokken vond.

‘Elke klok heeft, zegt het *Boek der Uitvindingen*, een hoofdtoon, welke afhangt van de wijdte, dikte, zwaarte en samenstelling van de spijs der klok; doch elke klok geeft behalve haren hoofdtoon eene menigte boventonen, van welke vele zeer welluidend klinken. Daardoor en door de ontstaande combinatie-tonen, van welke men vooral bij het naklinken de lage hoort, erlangt het geluid zijn vollen toon.’

‘Daar het metaal zeer. broos is en eene nabewerking op de draaibank met veel moeite en kosten gepaard gaat, is men er op uit om den verlangden toon terstond bij het gieten te treffen, en een goed stemmend geluid is uit dezen hoofde nog al kunstwerk.’

De beiaarden waren vroeger zeer algemeen in Vlaanderen. Overal in de steden, gelijk in eenzaamheid waar abdijen, kloosters en gestichten gebouwd waren, weerklonken de vroolijke tonen van het klokkenspel. De hervorming, die koude en vernielende Vandalenhand, die zooveel schoons in onze provinciën vernielde, zoo als later hare opvolgers de sansculotten, heeft velen van de beiaarden vernield, maar toch bezitten wij er nog; ook Holland heeft nog eenige beiaarden, zoo als Delft, Middelburg, Arnhem, Amsterdam Utrecht, enz.

In onze dagen.

In een tijd, zoo als de onze, zegt Wachenhusen, waarin ieder dag onbekende menschen door welgelukte, gewaagde spekulaties meer ot min aanzienlijke kapitalen bijeen rapen, ziet men de gemeinste eerzucht, de gemeinste ijdelheid ten toon zitten.

Het woekeren en spelen op de Beurs overstroomt de samenleving met parvenus, die natuurlijk als zij hooger komen, hunne geringe begrippen hebben van vroeger. Men wordt op de Beurs rijk door deel te nemen in deze nijverheids-onderneming, waartoe de hoop op winst van kleine renteniers, het vooruitzicht op hooge dividenden, gereedelijk geld vinden. In een omzien heeft men tonnen gouds in bezit.

Heel gauw is men aan de trotschheid van het bezit; het genot van geld te bezitten verliest zijne eerste betoovering. Men leeft in den nieuwen luchtkring, alsof men nooit een anderen gekend had. De eerzucht moet dus op eene andere manier worden voldaan. Men zoekt naar adeldom, dwaze titels en ridderteekens. De jacht om eene onderscheiding meester te worden begint.

Hoe komt men daaraan? Men is *patriot;* men is een weldoener der armen. Hiervoor is er ieder dag gelegenheid. Men maakt zich lid van eene vaderlandsche stichting, die door hooge personagies beschermd wordt. Men roept van dezen de aandacht op zich in. Door vleien en kruipen maakt men zich vrienden aan het hof en men is zoo belangeloos om voor al die offers uit zuivere vaderlandsliefde gedaan, niets te vragen dan eene kleine dekoratie, een nederig titeltje!

Zoo wordt men ridder, zoo wordt men raad, vervolgens geheimraad, en hoe goedkooper dit baantje wordt, des te grooter wordt de wedloop. De ketens, die deze slaven der ijdelheid niet aan hunne voeten dragen, hangen op hunne borst, opdat een ieder wete dat zij de anderen de breedte van een ordelintje vooruit zijn.

En hoe alles elkander in de hand werkt! Die der hoogere klassen, aan wien alles gegeven is op de wereld waarnaar die onbekende en onverdienstelijke personen jagen, naam en rang, geven die twee zaken ten beste en dekken met naam en rang knoeierijen, waardoor zij een groot deel in de winsten krijgen.

Zij, zij jagen met hunnen rang het geld na, terwijl de anderen met hun geld, rang en naam najagen. De plebejer koopt zich adeldom en don Ramido de Colibrados schildert om geld *zijn* wapenschild op de champagneffesschen, of bedekt met zijn gelapten mantel de naaktheid van de speculatie, opdat het gouvernement er geen oogslag achter werpen zou!

Bombast in poëzie.

Wordt er bombast geschreven in onzen tijd! Karvrachten vol en wij hebben geen geesselende kritiek om die bombastleveranciers tot orde te roepen! Doch neen, dat is ook niet noodig: over het bombast spreekt het verstandig publiek zelf de veroordeeling van het doodsch stilzwijgen uit. Kent gij de geestige *charge* die de Oude Heer Smits eens schreef, op zekere gloeiende verzen van Helmers?

Twee vrienden zijn bezig met een gelegenheidsvers aaneen te smeden.

‘Laten wij 't zamen doen (zei de een) om beurten een stuk; als de eene voor het oogenblik uitgeraasd is, dan begint de andere en zoo om beurten dicteeren en opschrijven. Ik voel me op 't moment *en veine*, dus ik zal beginnen. Ga maar zitten, neem zes vel papier voor u en een volle inktpot.

Ik deed zoo als hij zeî, en ging aan mijn schrijftafel. Te gelijk stond hij ook van de sopha op, sloeg zijn mouwen en manchetten op, streek zijne hand door zijne lange zwarte haren, nam eene theatrale houding aan en begon de kamer op en neer te wandelen. 'Daar gaan we de lucht in,' sprak hij, 'schrijf maar op

Barst los, bezielt u heil'ge snaren!

'Dat is Helmers!' riep ik.

'Wat?' zei hij, 'is dat Helmers? Ik dacht dat ik het zelf was. 't Is zoo lang geleden, dat ik Helmers gelezen heb - die regel schijnt mij bijgebleven te zijn. Maar dat valt me in eens in - van bombast gesproken - daar hebben we eene rijke bron.'

'In Helmers?' vroeg ik verwonderd, 'neem mij niet kwalijk, maar ik loop nog al met Helmers weg.'

'Ik ook,' zei van Venne, 'in zeker opzigt; maar gij zult toch niet ontkennen, dat hij eene menigte bombast verkoopt?'

'Jongen,' hernam ik, terwijl ik de pen neerleî, 'ik geloof dat die beschouwing een gevolg is van de tegenwoordige koude, materieele wijze van alles uit te pluizen.'

'Daar protesteer ik tegen,' antwoordde hij 'en nu wil ik mij het pleizier toch geven, u te overtuigen, van 't geen ik Helmers ten laste legde.'

'Maar ons vers,' viel ik bezorgd in de reden, 'laten we het ijzer smeden terwijl het heet is.'

'Dat zal wel teregt komen - over vijf minuten ben ik uw weer, met wat nieuws. Ik heb u immers al gezegd dat ik me *en veine* gevoelde. Maar van Helmers gesproken; één staaltje uit honderden. Gij kunt er meer krijgen als gij verkiest. Hebt gij bijv. dat verhaal van Evertsen gelezen, hoe hij zegt:

Vier van mijn broederen, en mijn vader met mijn zoon,
Zijn strijdend voor 's lands eer gesneuveld, enz.

'Dat is een uitmuntend stuk,' riep ik, 'ja dat heeft iedereen gelezen,' dat wil je toch niet....

'Niets!' ging hij voort 'dat *is* uitmuntend; dat moet iedereen erkennen. En wat heb je bij dat verhaal gevoeld?'

'Ik ben er koud bij om 't hart geworden, telkens als ik het las of 't met gevoel hoorde lezen.'

'Een grove fout!' hernam hij met een bedenkelijk gezigt.

'Wat?' vroeg ik verwonderd.

'En toen,' ging hij voort zonder op mijn uitroep te letten, toen gij dat gelezen hadt, wat hebt gij toen gedaan?

'Wat ik toen gedaan heb? Sakkerloot, dat weet ik niet. Ik heb misschien een pijp opgestoken of een kop koffie gedronken.'

'Ongelukkige! Heb je toen niet dadelijk een plaatsbriefje genomen op de stoomboot naar Middelburg?'

'Zoo ver ik weet niet.'

'Ben je toen in gezegde stad niet naar de Nieuwe Kerk geloopen?'

'Ik?'

'Ja, gij! Hebt ge toen niet aan den koster gevraagd om het hek open te sluiten van de tombe van Evertsen? Heb je toen je hoed niet naast je neergelegd en je pruik

afgezet, aangenomen dat je een pruik draagt, om dat koude marmer op je knieën te kussen!' ging hij in klimmende opgewondenheid voort. 'Heb je dat alles niet gedaan?'

'Ben je razend?' riep ik uit, 'ik denk dat ik dan nu wel op Meerenburg (het zothuis) zou zitten, als ik dat alles in mijn hersens gekregen had.'

'Wat!' riep van Venne, 'heb je dat niet gedaan? Dan verdien je achthonderd voet onder den grond gebracht te worden, daar half naakt te worden uitgekleed, aan een keten vastgemaakt en aan ieder been een twaalfponder meê te slepen, dagelijks een dracht zweepslagen te ontvangen en je heele leven niets dan zwarte boonensoep te eten!'

'Dat 's een crimineel vonnis,' zei ik lachende, 'is daar geen appèl van?'

'Als Helmers nog leefde en wat te zeggen had, vriend, en ieder kreeg wat hij verdiende, dan was dat uw lot en anders geen.'

'Helmers!' riep ik uit, wat heeft die met dien onzin uit te staan?

'Het zijn zijne eigene woorden,' die het u zeggen; of weet gij 't niet meer wat hij na zijne voortreffelijke regels over Evertsen laat volgen:

O, wie bij dit verhaal
zijn borst niet voelt ontgloeijen
Niet naar zijn tombe snelt
en daar een traan laat vloeijen;
Daar niet met bloote kruin
het koude marmer kust,
Waaronder 't overschot
dier martelaren rust;
Daar God niet knielend dankt
met zaâmgevouwen handen,
Verdient des mijnslaafs lot.
in 's aardrijks ingewanden.

'Is dat bombast, of geen bombast, wat dunkt u?'

''t Is bombast,' antwoordde ik volkomen overtuigd.

'Wilt gij nog meer zulke staaltjes?' vroeg hij.

'Dank je vriendelijk' antwoordde ik; 'ik heb aan dat eene volop genoeg.'

In onze letterkunde hebben wij de *charge* nog weinig zien beoefenen, ofschoon wij karvrachten vol bombast hebben, vooral uit de dagen toen men hier nog alle oorspronkelijkheid miste, en

slechts weergalmen uit het noorden opving.

In Frankrijk is dit genre van letterkunde ruimschoots en met veel geest behandeld, onder ander in *la Physiologie du Poète*, een boekske dat een dertigtal jaren geleden furore maakte en allergeestigste *charges* opdischte, niet altijd van bombast, maar van de prachtigste stukken van Lamartine en Victor Hugo.

Wie kent het stuk van dien laatste, *le bal* niet? Wie heeft niet gesidderd bij de beschrijving van die lieve wezens, die van het bal naar het graf walsten? De *charge* veranderde de danseressen in poëeten, beklagenswaardige poëeten, wier gebersten schoenen lachten en een hunner die: *rafistolait des cordes de sa lyre, son vieil babit qui s'en allait.*

En dan, parodieerende de gevoelvolle stroof *une surtout*, zegt de geestigaard:

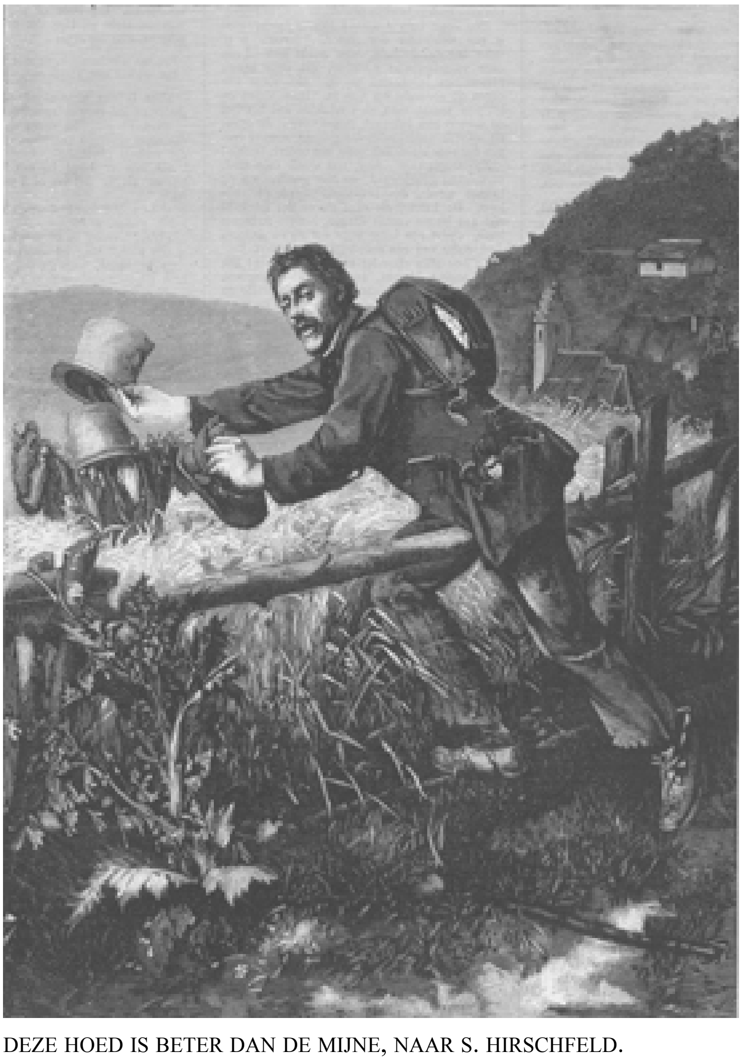

DEZE HOED IS BETER DAN DE MIJNE, NAAR S. HIRSCHFELD.

Un surtout, sans surtout, poète humanitaire
Couvait le grand symbole en son front sans chapeau,
Celui-là n'était pas un homme ordinaire,
Car d'un gilet trop court ne sachant plus que faire
Il s'en est fait un manteau.

Speelzucht.

Hebt ge nooit de verschillende gewaarwordingen gaê geslagen, die zich afteekenden op het gelaat van de spelers, die rond de groene tafel hadden plaats genomen en schier geene andere beweging met de handen deden, dan geld werpen, geld tot zich trekken, doch wier oogen soms angstig en onrustig dwaalden.

Het schijnt dat diezelfde waarnemingen tot bij de wilde volkeren bestaan, en zelfs tot in eene mate, waarvan wij hier geen denkbeeld kunnen hebben. Indien de reiziger waarvan hier sprake is, geene *krak* vertelde - reizigers, die van verre komen hebben dikwijls een rekkelijk geweten - dan is het volgende zeer merkwaardig.

Wij vinden het in een boek, gedrukt in 1769.

DAT IS MIJN HOED, NAAR S. HIRSCHFELD.

De reiziger vertelt in dat boek den volgenden karakteristieken trek van diepe verslaafdheid aan het spel: ‘Myne Heeren, weet gy hoe ver ons land van dat der Hurons, in Noord-America afligt? 't Zal omtrent twaalf honderd mylen weezen: hier zag ik een zonderling slag van menschen. Zy blyven menigmaal tot laat in den nagt rondom eene tafel zitten; dezelve is niet gedekt, ook verschynt er niets op om aan de tanden werk te geeven. Schoon de donder over hunne hoofden rolt, of twee legers op eenen kleinen afstand vegten, ja schoon de hemel op hun dreigt neder te storten; zy blyven onwrikbaar op hunne plaats, en worden, door dat alles niet afgetrokken; want zy schynen doof en stom.

‘Alleen hoort men nu en dan eenige afgebrooken klanken uit hun mond komen; deeze klanken hebben geene zamenhang met elkander, en kunnen niet wel iets van aanbelang betekenen; en nogthans brengen zy te wege, dat de oogen op eene vreemde wyze in het hoofd draaien.

‘Ik bekeek hun dikwyls met verwondering

en verbaasdheid; want het ontbreekt by hen nimmer aan toekykers, die waarschynlyk, gelyk ik, door nieuwsgierigheid uitgelokt worden; en, gelooft my, myne Vrienden, ik zal noit de verschriklyke houdingen, de eislyke gebaarden vergeeten, die ik, by die gelegenheden zag, wanhoop, woede, kwaadaartige vreugde, en ongerustheid, waren beurtelings, op de aangezigten, te lezen. Nu zag men de raserny van Eumenides, dan het ernstig gelaat van de helsche Regters, op eenen anderen tijd de bedeesdheid van eenen misdaadiger, die ter strafplaatse gesleept wordt.'

'Maar, zeiden de Vrienden des reizigers, hem in de reden vallende: Wat hadden die ellendigen tog in 't oog? Bedoelden zij iets ten algemeenen nutte uit te werken? - Niets dergelijks. - Zy zogten dan, misschien, na een steen der philosoophen? - Zulk eene dwaasheid kwam hun noit in den zin. - Mogelijk waren zij bezig om 't vierkant van den cirkel te vinden? Neen, met dergelyke onoploslyke voorstellen hadden zij nimmer iets op. - Zij deeden dan, ik zal het zeker raden, boete voor hunne zonden. - Gij hebt het geheel mis. - Wat voerden zij dan tog uit; want zy moeten een jammerlyk figuur gemaakt hebben, daar gij hun beschrijft, als zonder gehoor, zonder spraak, zonder gevoel?

'Zy speelden, dat is 't al!'

In onze hooge kringen gaat een kalm speler, een speler, die zich van niets laat ontzetten, noch afleiden van het spel, door voor eene bewonderenswaardige figuur. ''t Is een schoon speler' zegt men. Welnu, de Hurons, die spelen, terwijl het dondert en klettert, terwijl twee legers op eenigen afstand vechten, zijn den 'schoonen speler van onze beschaafde kringen' verre vooruit; zij stellen schier Maurits van Nassau in de schaduw, die schaakte in de loopgrachten en terwijl men Grave bombardeerde.

De macht van het goud.
(Vervolg.)

III.

Het schemerde reeds in het dal van Lautaret toen de reizigers het gesticht verlieten. Martin bereed een groot, sterk, maar licht en zeker gaand paard. Hij had zich in een wijden wollen mantel gewikkeld, om zich tegen de morgenkoelte te beschutten. Ernestine en Marcellin waren weldra genoodzaakt zijn voorbeeld te volgen en bedekten zich insgelijks met hunne van daags te voren nog doornatte mantels.

De ridder de Peyras scheen de noodzakelijkheid in te zien zich naar de omstandigheden te schikken en zich in de gunst van zijn onbekenden beschermer te dringen; hij dreef de voorkomendheid zelfs zoo ver, dat hij uit de hem door zijn reisgenoot aangeboden brandewijnflesch een teugje nam.

Martin Simon bracht hoffelijk groetend de hand aan den rand van zijn hoed en bood jonkvrouw de Blanchefort eyeneens de flesch aan, welke zij evenwel met een vriendelijk lachje afwees. Daarop nam Martin Simon zelf er een langen teug uit, zette zijn paard door een stoot met de hakken zijner laarzen aan, klapte met de vingers en zegde op vroolijken toon tot zijne reisgezellen: 'Houd goeden moed, kinderen! alles zal nog terecht komen!'

Deze verzekering miste hare uitwerking niet op de beide jongeliê. Hun nieuwe vriend bezat eene soort van geheimzinnig gezag, dat hun vertrouwen inboezemde, en zij kenden hem reeds genoegzaam om te weten dat hij geen ijdele beloften deed.

Vanwaar bezat hij dat gezag? Dit was de vraag: maar juist daardoor, dat de oorsprong daarvan verborgen was, vertrouwden de beide jongeliê hem blindelings. Toen de ridder de Peyras er getuige van was met welke vrijgevigheid Martin Simon zijn goud in de offerbus van het gesticht geworpen en hun zoo groomoedig zijn bescherming aangeboden had, kwam een oogenblik de gedachte bij hem op, dat zijn beschermer een aanzienlijk personage was, die om eene of andere reden het incognito bewaren wilde; hij liet dit vermoeden echter spoedig weer varen. De bergbewoner bezat een eenvoudigheid van manieren en een rondborstigheid, die onmogelijk gekunsteki konden zijn, en zijne taal verried eerder een degelijke dan wel schitterende opvoeding. Dien ten gevolge greep de ridder dan ook de eerste de beste zich hem aanbiedende gelegenheid aan en richtte eenige listige vragen aan Martin Simon om achter diens geheim te komen.

Maar de wakkere man was goed op zijne hoede. Hij wilde zelf eens den ridder uithooren en er zich van overtuigen of deze zijn vertrouwen waardig was. Het kostte hem dan ook geene moeite al zijne vragen te ontwijken en weldra kwam de beurt van vragen aan hem.

De ridder zag er geen bezwaar in om tegenover den man, die hem zulke groote diensten bewezen had, openhartig te zijn; hij vergunde hem derhalve een oogslag in zijn karakter, dat een mengeling was van goede hoedanigheden en gebreken. De bergbewoner hoorde hem met belangstelling aan, terwijl hij nu eens glimlachte, dan weer de wenkbrauwen fronste, naar gelang hij al of niet instemde met hetgeen zijn jonge reisgezel hem meedeelde. Ernestine nam slechts met groote tusschenpoozen aan het onderhoud deel, wanneer rechtstreeks eene vraag aan haar gericht werd.

Intusschen vervolgden de reizigers langzaam en met moeite in de eerste morgenschemering hun weg. De storm van den vorigen dag had den straatweg sterk beschadigd en er reusachtige granietblokken op neer doen ploffen. Op meerdere plaatsen van het dal zag men lange witte strepen, die over de groene weiden liepen en zich in de dennebosschen verloren. Dit waren de overblijfselen der van de bergtoppen neergestorte sneéuwvallen. Weldra verrees de zon aan den gezichteinder. Haar licht bestraalde den eenen bergtop na den anderen - de hoogsten het eerste. Daarna glansden de groene heuvels, welke de tweede hoogere trede van den bergtrap vormden en eindelijk goot zich de lichtstroom over het geheele landschap uit. De storm had de lucht buitengemeen opgeklaard. De weg maakte duizenden kronkelingen door het dal, en wel uit hoofde van de rotsstukken en hindernissen van allerlei aard, die hier bij elken stap te vermijden waren; de afstand in rechte linie was dan ook niet groot en men kon nog zeer duidelijk de eeuwenoude muren van het hospicium onderscheiden. Vóór de reizigers echter gaapte een huiveringwekkende kloof, in welke de weg met een razenden bergstroom om de ruimte streed.

Aan den ingang der kloof wierp Martin Simon een rugwaartschen oogslag op Lautaret. Zijn scherp oog ontdekte geen vervolgers, derhalve zegde hij dan ook blijmoedig tot zijne beschermelingen:

‘Voorwaarts, mijne jonge vrienden; wanneer wij tusschen ons en Michelot dien bergrug brengen kunnen, dien gij hier voor ons ziet en wanneer wij niet onnoodig tijd verliezen, behoeft gij u voor onze vervolgers niet verder angstig te maken. Zijn wij eens op het gebied van Boutdu-Monde, dan weet ik hoe ik u te verdedigen heb. Spoeden wij ons dus!’

Nauwelijks hadden zij dertig passen afgelegd, of zij bevonden zich in een tamelijk dichte duisternis, in vergelijking met het licht, dat hunne oogen nog zoo pas aanschouwd hadden. De wanden van deze bergengte stonden slechts vijftig à zestig

voet van elkander en verhieven zich loodrecht tot eene ongelooflijke hoogte. Een vochtige, ijzige nevel omgaf de reizigers en verduisterde de lucht nog meer. Het bruisen van de stortbeek, door de echo duizendmaal herhaald, versmoorde het geluid der menschelijke stemmen en deR hoefslag der paarden. Slechts eenige weinige donkergroene struiken hadden hunne wortelen tusschen de rotsblokken geslagen, die half verbrokkeld zich links en rechts van den weg opeengehoopt hadden. Daarenboven was door het onweer van den verloopen nacht de stroom sterk gezwollen zoodat een gedeelte van den weg onder water stond. De kleine ruitertroep zette zijn weg zwijgende voort.

Eindelijk vertoonde zich de uitgang van de kloof en werd daar een zwart beweeglijk voorwerp zichtbaar, dat de ruiters te gemoet schcen te komen. Weldra werd dit zwarte voorwerp duidelijker en nam de gedaante van een lang opgeschoten man aan, die met een opengeslagen boek in de hand langzaam voortging.

‘De Hemel sta mij bij!’ riep Martin Simon uit, ‘dat is Eusebius Noël, de schoolmeester van Bout-du-Monde! Zou zijn Virgilius hem zoo hebben doen afdwalen of zou Margaretha hem mij te gemoet gezonden hebben?’ Martin Simon wendde zich daarop tot zijne reisgenooten met de woorden: ‘Die man daar is zulk een verstrooide origineel dat gij nog wel eens gelegenheid zult hebben u ten zijnen koste te vermaken. Drijft echter niet den spot met hem, als ik u bidden mag, want deze arme Eusebius is in wezenlijkheid een voortreffelijk bejaard man, die mijne dochter opgevoed heeft en dien het gansche dal liefheeft en hoogacht.’

Op dat oogenblik was de bedoelde persoon zoo dicht genaderd, dat Marcellin en Ernestine hem op hun gemak beschouwen konden. Het was een magere, taankleurige man van ongeveer zestig jaar; zijne groote starende oogen waren met een ongemeen grooten stalen bril gewapend. Hij droeg een afgesleten zwart laken rok en een soortgelijke korte broek, en grove blauwe kousen. Zijn glad maar tamelijk kort haar was uit zuinigheid met meel gepoeierd: drie oude op zijn hoed tot pluim vereenigde schrijfpennen, verkondigden een ieder, die het nog niet weten zou, dat de goede meester Eusebius Noël te gelijker tijd onderricht kon geven in het lezen, het schrijven en het Latijn. Ondanks zijn zonderling voorkomen sprak toch zijn goedig gelaat ten zijnen gunste en deed den spotters verstommen. Hij was zoo zeer in zijn boek verdiept, dat hij reeds vlak tegenover de drie reizigers stond, eer hij ze nog gezien had en zou vlak tegen het paard van Martin geloopen zijn, die vooruit reed, toen de bergbewoner hem toeriep:

‘Zeg eens, magister, waaraan denkt gij toch?’

De galm van deze stem deed den schoolmeester ontstellen en stilstaan. Eusebius liet zijn boek vallen en zag met de uitdrukking van de grootste verbazing om zich heen.

‘Infandum!’ riep hij uit, ‘hoe ben ik nu hierheen gekomen? Ik meende..... ik dacht.....’

‘Gij meendet dat gij nog op het kerkplein wandeldet, niet waar?’ zegde Martin Simon, ‘en bevindt u nu in de kloof van Lautaret, minstens op een mijl afstands van het dorp. Ik verwonder er mij slechts over hoe gij tot hier voortgeloopen zijt, zonder minstens tienmaal den hals gebroken te hebben!’

‘Wat zal ik u daarvan zeggen, baljuw?’ zegde Eusebius Noël bedaard, nam zijn boek van den grond op en legde een oor op de plaats, waar hij bij het lezen gebleven was. ‘Ik las juist in het vierde boek der Eneïde - dat is gewis het schoonste - en beroep mij op het getuigenis van dezen jongeheer, die wel niet geheel en al de heerlijke

verzen van den Zwaan van Mantua vergeten kan hebben..... Niet waar, het vierde boek is het schoonste van allen?....'

Het was jonkvrouw de Blanchefort, tot wie zich de schoolmeester, misleid door haar jeugdig uiterlijk, gewend had. Ernestine glimlachte, maar voor zij nog antwoorden kon, ging Martin Simon op barschen toon voort:

'Loop naar den duivel met uw vierde boek en al de andere! Is het geen schande, dat gij voortdurend dingen leest, die gij reeds allen buiten uw hoofd kent? Maar laat nu eens hooren,' voegde hij er op vriendelijker toon bij, 'raadpleeg eens goed uw geheugen, mijn beste Noël! Heeft mijne dochter Margaretha u niet met een of andere boodschap voor mij belast of zijt gij uit enkele verstrooidheid tot hier afgedwaald, gelijk dit gewoonlijk bij u het geval is? Bedenk u goed.... heeft Margaretha u niet opgedragen mij iets te zeggen?'

De goede man scheen in zijn geheugen een ontsnapte gedachte te zoeken, die de avonturen van den vromen Eneus vermoedelijk verdreven hadden.

'Ja, ja,' zegde hij eindelijk, 'juffrouw Margaretha heeft mij u tot aan de Kegelrots te gemoet gezonden; daar echter opende ik mijn Virgilius om het noodlot te raadplegen, en.....'

Hij brak eensklaps af, beschouwde met groote opmerkzaamheid door de ronde glazen van zijn grooten bril de beide reisgenooten van Martin Simon en vraagde met blijkbare ongerustheid:

'Neemt gij deze beide heeren mee naar uw huis?'

'En zoo dit het geval ware?'

'Doe het niet, doe het niet,' herhaalde de

magister zeer snel, de onbekenden en den bergbewoner beurt voor beurt aanziende; ‘het zal u vroeg of laat berouwen en om hunnentwllle zal u ongeluk overkomen.’

‘En waarom dat, zot, die gij zijt?’ vraagde Martin Simon, die een luiden lach over het gewichtige voorkomen van den ouden schoolvos niet onderdrukken kon.

‘Dewijl de voorteekenen en de aanduidingen zeer treurig zijn; al gelooft gij ook niet aan de *sortes virgilianae*, baljuw, is het toch niet minder waar, dat het goddelijke gedicht van Octaviu's vriend de macht bezit, de toekomst te voorzeggen. Heden morgen namelijk, toen ik mij op weg begaf om u te gemoet te gaan, opende ik het boek gelijk ik het elken dag doe en daar viel mijn oog op het vers: *Quis novus bic nostris successit aedibus bospes!* Hm! is dat niet geschikt, om er zich over te verwonderen en beangst te maken?’

‘Ik versta geen woord van die brabbeltaal.... Ik vraag alleen maar’

‘Aha! gij verstaat die niet. Het doet mij leed, baljuw, dat ik u geen onderricht gegeven heb in het latijn. Naar men zegt, heeft uw vader uwe opvoeding geleid en als ik mij goed herinner was hij in de klassieken niet zeer sterk. Welnu! ik zal u zeggen, wat dit vers beduidt. Het wil woordelijk zeggen: ‘Wie is deze nieuwe gast, die zich bij ons huis aansluit?’ Dat is klaar en ik heb dadelijk gezien, dat als gij vandaag een of anderen vreemdeling bij u opneemt, u onvermijdelijk een groot onheil zal overkomen.’

Martin Simon legde door een toornig gebaar den ouden man het stilzwijgen op, die volstrekt niet begrijpen kon, hoe men zoo onverschillig voor die *sortes virgilianae* zijn kon.

‘Meester Eusebius, gij zijt even bijgeloovig met uw latijn als de stomste boeren, die aan hekserij gelooven, en het is een schande dat zulk een geleerd man als gij.... Maar het is hier de plaats niet om lang te praten en ik heb haast om thuis te komen; zeg mij dus zeer spoedig welke boodschap mijne dochter Margaretha u voor mij gegeven heeft.’

Zoo gedrongen scheen de bewonderaar van Virgilius nogmaals zijn geheugen te raadplegen, waarna hij langzaam antwoordde:

‘Men verwachtte u gisteren avond in het dorp, maar de plotseling opstekende storm en het onweer deden vermoeden, dat gij wel in het hospicium van Lautaret overnachten en eerst heden morgen thuis komen zoudt.’

‘Men heeft goed geraden. Nu, waarom heeft mijne dochter mijne aankomst niet afgewacht?’

‘Zij zegde mij - ja, dat is het - zij zegde mij, dat zij wel was en vurig verlangde u spoedig weer te zien.’

‘En is dat alles?’ vraagde Martin Simon verbaasd; ‘hebt gij niets vergeten? Ik veronderstel, dat Margaretha u om zulk een onbeduidende boodschap niet uitgezonden zal hebben.’

Noël zag wantrouwend naar de vreemden.

‘Dat is alles,’ antwoordde hij eindelijk: ‘ik weet zeker, dat zij verder niets gezegd heeft.’

Te vergeefs beproefde Martin Simon het geheugen van den magister te hulp te komen; hij kon er niet in gelukken hem iets anders te ontlokken.

‘De drommel hale u!’ riep hij geërgerd; ‘ik ben er van overtuigd, dat mijne dochter u een andere opdracht gegeven heeft. Waarschijnlijk betreft het evenwel niets gewichtigs, anders had zij mij wel een anderen bode toegezonden.....Voorwaarts dus,

want uit dit verwarde hoofd halen wij toch vetder niets; voorwaarts, want wij hebben reeds onnut een kostbaren tijd verloren!.... Magister Noël, ga voor ons uit, en onthoud wel, dat onze paarden u op de hielen zijn; zij mochten er u anders eens onzacht aan herinneren!'

'*Quis novis hic nostris successit*!' bromde de magister half luid.

Intusschen gaf de beweging der paarden hem te kennen, dat hij, als hij bleef staan, gevaar liep onder den voet gereden te worden en hij stapte derhalve stevig aan om de kleine karavaan voor te blijven.

Martin Simon was nadenkend en afgetrokken. Daar de weg, naar mate men vorderde, breeder en gemakkelijker werd, kon de ridder de Peyras eenige vriendelijke woorden tot zijn beschermer richten.

'Ik wil hopen, mijnheer,' zegde hij, 'dat er in de ontmoeting van dezen man niets is wat u betreffende uwe familie of uwe vrienden ongerust kan maken.'

'Ik weet het niet; misschien is de magister in zijne verstrooidheid zoo ver van het dorp afgedwaald, gelijk zulks den goeden Eusebius Noël dikwijls overkomt; doch het kan ook zijn dat mijne dochter hem belast heeft mij van een of ander tijdens mijne afwezigheid plaats gehad hebbend voorval te onderrichten..... Hoe dit ook zij, het zal spoedig blijken; in twee uren zijn wij thuis. Gij moet u echter niet verbeelden, dat deze waardige man altijd zoo onnoozel en stomp is als gij hem vandaag aantreft; zoo is het, bij voorbeeld, onmogelijk onze jeugd beter te onderrichten dan hij zulks doet. Hij bezit een eenvoudige, klare methode, die ook voor de minst ontwikkelde kinderen geschikt is en met gunstig gevolg bij hen aangewend wordt. Toen hij doodarm en half verhongerd in Bout-du-Monde aankwam, was er buiten mijn vader en mijn geringe persoon geen levende ziel in het gansche dal, die lezen kon. Ik was destijds van plan een school te laten bouwen, en hij nam mijn voorstel aan om onzen bergbewoners een weinig lezen en schrijven te leeren. Ik nam Eusebius Noël derhalve aan, die te dien tijde nog jong was en van dorp tot dorp trok om de kinderen voor een karig loon onderricht te geven. Ik schonk hem een huisje, een stuk land, en hij hield zich voor den gelukkigsten mensch van de wereld en vergeleek zich met Tityrus, een beroemden schaapherder uit de oudheid, naar het schijnt. Hij was het die het geheele dorp schrijven, lezen en rekenen leerde; maar hij overtrof zich zelven in de opvoeding mijner dochter. Zoudt gij wel willen gelooven, dat het mij ontzaggelijk veel moeite kostte hem van het plan af te brengen om mijne dochter latijn te leeren. Hij beweerde, dat men jonge meisjes ook in het latijn onderrichtte en de dames in Parijs Virgilius bij vele gelegenheden aanhaalden.'

Bij deze potsierlijke herinnering brak Martin Simon in een schaterend gelach uit. De beide jonge lieden volgden zijn voorbeeld ofschoon met iets minder luidruchtigheid. Nadat hij aan zijn lachlust den vrijen teugel gevierd had, begon hij weer met grootere bedaardheid.

'Daar, zie hem nu eens aan, hoe hij op zijn lange beenen vooruit draaft, met afhangende armen en voorovergebogen bovenlijf, alsof hij elk oogenblik vallen zou. En toch bezit deze man een diep en snel bevattingsvermogen en ware hij wellicht tot groote dingen in staat, wanneer deze verstandelijke opflikkeringen langer bij hem aanhielden en hij niet weldra weer in zijne gewone verstrooidheid en vergeetachtigheid herviel. Imusschen wil ik u wel zeggen, dat ik den magister verdenk dat hij zijne afgetrokkenheid slechts als masker gebruikt om met des te grootere opmerkzaamheid over zijne eigene aangelegenheden te waken. Zoo houd ik mij ook vast overtuigd, dat zijn gebrek aan geheugen toen ik hem in uwe tegenwoordigheid ondervraagde, slechts voorgewend was.'

‘Maar met welk doel kan hij dit gedaanhebben?’

‘Wellicht heeft hij mij iets over te brengen, dat mij alleen aangaat. Wat zijne zoogenaamde voorzeggingen betreft, wil ik er wel op zweren, dat zij slechts een voorwendsel van den listigen patroon zijn om mij tegen u in te nemen;want gij zult toch wel bemerkt hebben, dat hij u niet met gunstige oogen aanziet.’

‘En welke redenen kan zulk een man hebben om ons vijandig gezind te zijn?’ vraagde de ridder trotsch.

‘Welke redenen?’ antwoordde de bergbewoner. ‘Op mijn woord, dat weet ik niet; alleen heb ik waargenomen, dat hij niet gaarne een vreemdeling tot ons ziet komen, dien ik en mijne dochter goed ontvangen. Zie maar eens hoe boos hij telkens omziet,’ ging Martin Simon voort, terwijl hij op Noël wees, die twintig passen voor hen uitging en dikwijls met een toornig gelaat naar hen omzag; ‘zou men niet haast gelooven, dat de patroon weet, dat wij het over hem hebben?..... Ik zeg het u, hij is een slimme snaak; maar nu wij in het dal zijn en hij mij ter zijde nemen kan, herinnert hij zich wellicht wat hij schijnbaar vergeten had.’

Het kleine ge zelschap kwam nu in een breed en heerlijk begouwd dal uit. Het was door hooge bergen ingesloten en met prachtige boekweitakkers bedekt. Tegen de hellingen der bergen stonden amphitheatersgewijze kleine boschjes van noten-, appelen- en kersenboomen, daarboven van berken en ahornen en bovenaan van donkergroene dennen. Talrijke kudden graasden op de vette weiden; mannen en vrouwen gingen af en aan op de gladde voetpaden. De woedende bergstroom, dien de reizigers overgegaan waren, kronkelde door het geheele dal maar klaar en vreedzaam. Deze onverwachte aanblik ontlokte den ridder en diens gezellin een uitroep van bewondering. Hun gids hield met welgevallen zijn paard in, om hun dit bekoorlijk tafereel tot in zijne kleinste bijzonderheden te laten genieten.

‘Mijnheer Martin Simon,’ vraagde Ernestine met levendigheid, ‘is dit uwe woonplaats?’

‘Neen, hier niet, lieve jonkvrouw; ik ben een oude beer, die niet in de vlakte neerdaalt. Mijne woning ligt naar deze zijde.’

En hij wees met de hand naar de hooge onbegroeide rotsen op de linkerzijde van het dal. De jonkvrouw de Blanchefort zuchtte; Martin Simon scheen hare gedachten te raden.

‘Geef den moed niet op,’ zegde hij opgeruimd; ‘ons dorp is niet zoo armoedig als die hutten daar voor ons, en hoewel wij u niet die weelde kunnen bieden, waaraan gij gewoon zijt, zult gij er u toch wel eenigszins behaaglijk voelen.’

‘*Sunt nobis castaneae malles et pressi copia lactis,’* morde de schoolmeester, die de reizigers intusschen genaderd was.

‘Wat mompelt gij toch, Noël?’ vraagde Martin Simon, die een uitdrukking van onwil tegen zich in de bijna onverstaanbaar gesproken woorden van den magister meende te ontdekken: ‘Ik hoop niet, dat gij het waagt, kwaad te spreken van een oord, waar gij zoo hefderijk opgenomen en met zoo vele weldaden overladen zijt?’

‘Een oord,’morde Noël met starende oogen en onbeweeglijke trekken, ‘een oord, waarin goudmijnen gevonden worden!’

Martin Simon ontroerde. Hij keerde zich naar de jonge lieden om zich te vergewissen of zij op de woorden van den schoolmeester acht gegeven hadden. Ernestine en de ridder stonden eenige passen van hem verwijderd en verlustigden zich in het heerlijke landschap. De bergbewoner wierp Noël een dreigenden blik toe en zegde op gedempten toon:

‘Zijt gij werkelijk zinneloos en wilt gij dan door zulke zotteklap al het gespuis en de bandieten doen bijeenstroomen, die Frankrijk aan te wijzen heeft? Hebt gij vergeten, dat de geleerden, die zich als een zwerm raven over deze streek verspreidden, erkend en vastgesteld hebben, dat al onze bergen te samen niet zoo veel goud bevatten om daaruit een van die kleine gouden kruisjes te vervaardigen, gelijk de jonge meisjes der Gujzanne ze plegen te dragen?’

De magister richtte snel het hoofd op.

‘Heb ik dan iets gezegd?’ morde hij; ‘heb ik dan iets verraden?.... Baljuw, ik bid u, herhaal mij, wat ik gezegd heb.’

‘Gij hebt onvoorzichtige woorden gesproken,’ antwoordde Martin Simon op strengen toon. ‘Maar genoeg hierover, en daar wij nu juist alleen zijn, moet gij mij spoedig meedeelen met welke boodschap mijne dochter u voor mij belast heeft.... Ik weet stellig, dat gij het u weer herinnert.’

Noël glimlachte en knikte toestemmend.

‘Ik zal het u zeggen,’ begon hij: ‘het staat ontwijfelbaar vast, dat Raboisson zich weer in den omtrek heeft laten zien, en dat hij elk oogenblik in Bout-du-Monde verschijnen kan.’

Een vloek drong door de opeengeklemde tanden van Martin Simon.

‘Thans begrijp ik waarom mijne dochter u opgedragen heeft mij de verschijning van dezen mensch in onze bergen te boodschappen,’ zegde hij zacht; ‘ik moet er mij ten spoedigste van overtuigen of hij ondanks zijne beloften de stoutheid gehad heeft mijn huis te betreden. - Mijne arme Margaretha zal in de pijnlijkste verlegenheid verkeeren! Gij, magister, kunt deze jonge lieden naar het dorp voeren, maar zoo langzaam mogelijk; ik zal daardoor intusschen tijd winnen om den ellendeling te verwijderen..... Ik moet u inzonderheid aanbevelen, meester Noël, om tegenover hen zoo veel omzichtigheid en helderheid van geest aan den dag te leggen,

als waarvan gij in dit oogenblik blijk geeft. Zij zullen u gewis over alles uitvragen wat mij aangaat: gij kunt hun alles zeggen, wat iedereen weet, dat is, alles wat zij van elken anderen dorpeling vernemen kunnen. Doch wacht u wel hun meer te zeggen; wacht u daar wel voor!'

'En gij, baljuw, vergeet insgelijks mijne waarschuwingen niet. Gij blijft derhalve bij uw voornemen om ondanks de akelige voorzegging van het *quis novis bic nostris* deze vreemdelingen bij u in huis te nemen?'

Zonder hem verder eenig antwoord te geven, voegde Martin Simon zich weer bij Marcellin en Ernestine, die, hunne paarden inhoudende, vertrouwelijk met elkander spraken.

'Mijne lieve vrienden,' zegde hij met gemaakte bedaardheid, 'ik verneem daar zooeven iets, dat mij noodzaakt u naar Bout-du-Monde vooruit te rijden; ik geloof niet, dat u thans nog eenig gevaar meer dreigt. Ik zal orde geven, dat men u op waardige wijze ontvangt In twee uren zijn wij weer bijeen!'

ONZE BURGEMEESTER.

Hij bracht de hand aan zijn hoed, gaf den magister een gebiedenden wenk en reed het dal in met al de snelheid, waartoe zijn paard op zulk een slechten weg in staat was.

In het eerste oogenblik wisten de ridder de Peyras en de jonkrouw de Blanchefort niet recht of zij zich over de spoedige verwijdering van hun beschermer verheugen of bedroeven zouden; Marcellin begreep evenwel, dat het hem met den verstrooiden schoolmeester gemakkelijk zou vallen alvorens hij de gastvrijheid van Martin Simon aannam, zooveel opheldering omtrent dien geheimzinnigen persoon te bekomen, als hij slechts verlangen kon. Ook Ernestine voedde het levendigste verlangen den grootmoedigen vreemdeling, wien zij vaderlijke rechten over zich gegeven had, nader te leeren kennen.

De magister scheen echter tegenover de beide onbekenden verlegen te zijn. Hij waagde het niet hen aan te spreken en mompelde eenige latijnsche verzen. Daarom

zocht de ridder, het belang inziende om zich in de gunst van den schoolmeester te dringen, in zijn geheugen naar een versregel van Virgilius om de manie van den magister Noël te vleien en naderde hem, met waardigheid declameerende:

'Voorwaarts, mijn geleerde leidsman; onze paarden worden ongeduldig: *Quadrupedante putrem sonitu quatit ungula campum.'*

Waarlijk, indien de ridder door dit citaat het steigeren der paarden had willen uitdrukken, dan ware er nooit een toespeling leugenachtiger geweest; want de arme vermoeide dieren waren zoo stijf en onbeweeglijk als steenen. Toen hij de taal van zijn lievelingsdichter hoorde, legde Eusebius terstond zijne schuwheid af. Zijn bewolkt aangezicht klaarde op en den ridder zijn knokkelige hand reikende, zegde hij met de blijdschap van een kind:

'Aha! gij zijt derhalve ook een geleerde? Gij kent uw Virgilins? God zij gedankt! *Boni quoniam convenium ambo.'*

Na deze vriendschappelijke latijnsche wisseling werden de beide mannen de beste vrienden van de wereld. Zij reden langzaam verder, spraken over Virgilius en zelfs over Cicero, ofschoon dit twee schrijvers waren, met wie de ridder nooit van nabij kennis gemaakt had en met wie hij sinds lang in onmin leefde.

Intusschen verloor hij zijn doel niet uit het oog zijn leidsman over Martin Simon uit te hooren. Toen hij na eene wijl gewaar werd, dat de magister geen grooten lust aan den dag legde zich zonder sterke aansporing over dit punt uit te laten, onderbrak hij hem plotseling in het midden eener aanhaling over het reeds in overoude tijden zoo geroemde geluk van den agricola (landman) wet de woorden:

'Ad vocem agricola! is de heer Martin Simon, die zooeven van ons ging, inderdaad een agricola, een boer, gelijk men dat noemt, Ik vermoed, dat hij zich over onze lichtgeloovigheid een weinig lustig gemaakt heeft; hoe denkt gij er over, geleerde heer Noël? Is de goede man wezenlijk niets meer dan een rijke boer?

De vraag was te rechtstreeks en te onbemanteld, dan dat de schoolmeester er zich door zou hebben laten verschalken.

'Hij is dat, wat hij u gezegd heeft?' antwoordde Eusebius kortaf.

Marcellin maakte een ongeduldig gebaar en was in zijne teleurstelling op het punt den magister eenige krenkende woorden toe te voegen, toen de jonkvrouw de Blanchefort zich haastte bemiddelend tusschen beiden te treden, terwijl zij met hare zachte stem zegde:

'Indien gij over Martin Simon niet spreken wilt, mijnheer Noël, zult gij toch wel zoo goed willen zijn ons een en ander mede te deelen omtrent mejuffrouw Margaretha, zijne dochter en uwe leerling. Haar vader beweert, dat zij even goed onderricht als verstandig en goed is.'

Dit was gewoonlijk een onderwerp, waarover de schoolmeester veel placht te spreken; maar in de gegeven omstandigheden beviel hem deze door een knappen jonkman tot hem gerichte vraag niet bijzonder en daarom antwoordde hij eveneens kortweg:

'Wat gaat u dit aan?'

'Pas op, heer schoolmeester ik spreek u over een jong meisje dat gedurende eenigen tijd mijne gezellin zijn zal, en dus is mijn wensch haar te kennen zeer natuurlijk.'

Noël, die nog steeds door Ernestine's mannelijke kleeding misleid werd, spitste bij de woorden: 'mijne gezellin' de ooren. Zijn aangezicht werd eensklaps vuurrood en hij spalkte zijne oogen achter zijn grooten bril wijd open.

'Uwe gezellin! Gij!' morde hij met gesmoorde stem.

In plaas van een antwoord te geven verschoof Ernestine, vergetende dat Martin Simon haar het incognito aanbevolen had, een weinig haar breedgeranden hoed als om zich te verfrisschen en liet haar lang op vrouweiijke manier gefriseerd haar zien. De verblufte Eusebius bleef stokstijf midden op den weg staan.

‘Eene vrouw!’ riep hij uit; ‘het is eene vrouw en ik meende.....’

Hij begon luidkeels te lachen en haalde ijlings de beide jongelieden in, die eveneens hartelijk om zijn verbluft voorkomen lachten. Van dit oogenblik af werd de magister veel mededeelzamer en spraakzamer dan te voren.

‘Vergeef mij, mevrouw......of jonkvrouw,’ zegde hij met veel hoffelijkheid, ‘minder gelukkig dan de vrome Eneus heb ik eene godin niet aan hare schreden herkend..... *Non incessu patuit dea* Het is waar, gij zijt niet te voet doch te paard.....’

Hij scheen niet weinig trotsch op dit koddige madrigal te zijn, waarvan Virgilius nogmaals de kosten betaalde; de spottende gelukwenschen van Marcellin droegen er nog wezenlijk toe bij zijn trots te verhoogen.

‘Bene, bene!’ riep de listige jonkman vroolijk. ‘Gij zijt een bij uitstek hoffelijk en galant man, mijn geleerde vriend! maar zeg mij eens, zijt gij tegenover de dochter van onzen gastheer even zoo galant en hoffelijk?’

‘Gij zoudt dit niet begrijpen,’ antwoordde de magister bescheiden, ‘terwijl deze dame.....deze jonkvrouw.....’

‘Deze heer is mijn echtgenoot,’ zegde Ernestine en bloosde dadelijk hevig over de onbezonnen logen, maar het was te laat.

‘Aha, zijt gij gehuwd?’ riep Noël, zich de handen wrijvende; ‘welnu! des te beter, dan is alles in orde! Derhalve kwaamt gij geen van beiden om mejuffrouw Margaretha te trouwen?’

De beide jongelieden zagen elkander verwonderd aan.

‘Maar, mijnheer Noël,’ merkte Ernestine aan, ‘naar de blijdschap te oordeelen, welke gij aan den dag legt bij de ontdekking dat wij niet tot de aanbidders van Margaretha zullen behooren, zou men vermoeden, dat gij zelf van dat getal zijt.’

De schoolmeester maakte een luchtsprong van wel drie voet hoogte.

‘Ik... Margaretha trouwen!’ riep hij geheel ontsteld uit. ‘Genadige hemel! zie mij toch eens aan! Heb ik dan gezegd, dat ik ooit de gedachte gekoesterd had haar te trouwen! In dat geval was ik wezenlijk zotter dan men algemeen van mij gelooft. Neen, neen, noch ik noch iemand anders in het dorp kan of zal op den inval komen om de hand der dochter van den baljuw aanzoek te doen. Den man zou ik wel eens willen zien, die dit waagde: of het moest een...’

‘En waarom niet? Is mejuffrouw Simon niet schoon? Is zij niet rijk?’

‘Schoon? In al de dalen van het gansche gebergte bestaat geen meisje wier trekken zoo schoon zijn, wier gestalte zoo majestueus, wier ziel zoo edel is. Rijk? Is zij niet de eenige vertrouwde haars vaders en komt na zijn dood niet alles aan haar!... Maar wat babbel ik daar nu toch?’ brak hij plotseling af, toen hij gewaar werd, dat de beide verloofden hem met groote opmerkzaamheid beschouwden. ‘Laten wij ons haasten om verder te komen, mevrouw: het is niet edel van u dat gij op zulk eene wijze misbruik maakt van de zwakheid des geestes van een armen man, om hem uit te hooren omtrent iets, waarover hij het stilzwijgen moet bewaren.’

Hiermede brak hij het gesprek af en trad ontstemd een weinig ter zijde.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 4]

Onze gravures.

Aan boord.

Het is in het sezoen der reizen. De scholen, de gestichten van allen aard, in het overige van 't jaar zoo levendig als bieënkorven, zijn op dit oogenblik ledig en verlaten en met hunne opene en gapende vensters schijnen zij de schoollucht te willen laten wegdampen. De hommelende, maar niet altijd werkzame bieën - anders gezegd schooljongens - zijn verre weg gevlogen, en thuis gekomen schijnen zij hunne liefde tot uitspanning aan hunne oudjes meê te deelen.

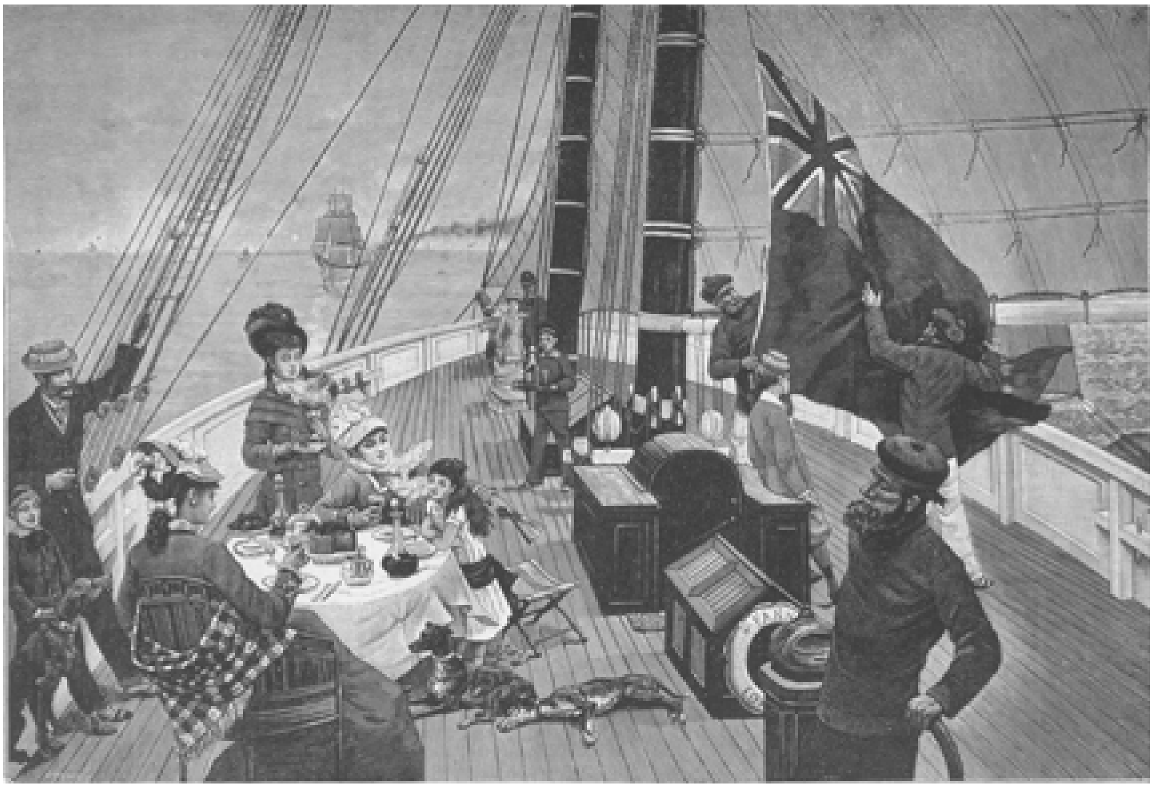

AAN BOORD, NAAR POIRSON.

Hier gaat men naar zee, daar stoomt men naar de bergen, verder naar de rotsen: hier klinken de woordjes Oostende, Blankenberghe, ginds Valkenberg, Amsterdam, elders Luxemburg, de Kempen, de laatste met hare eindelooze heivlakten, donkere dennenbosschen: - kortom, overal vindt men de noodwendigheid om eene andere lucht in te ademen.

Dat is voornaam - zal men spottend zeggen - ja, dat schijnt zoo; maar is de zucht naar uitspanning, welke zoo algemeen wordt, niet een rechtstrecksch gevolg van ons koortsachtig leven, van de behoefte, die wij in ons gevoelen, om de stoffelijke zorgen eens af te schudden, ten minste voor eenige weken?

Op de plaat, die wij hieronder den lezer te zien geven, zijn wij aan boord van eene elegante stoomboot - wij lezen de *Fanny* - welke voor *high-life* met al het *comfortable* werd ingericht dat men bedenken kan. Men ziet aan de opgerichte tafel, aan de

toiletten der dames en heeren, aan de honden die de familie vergezellen, dat wij hier aan boord zijn van eene prinselijke, eene vorstelijke jacht.

De zon schijnt helder, de hemel is klaar, eene bries waait over de watervlakte; nog een oogenblik en de vlag zal in den top van den mast klapperen, en wie weet of het kanon niet over de vlakte dreunen zal om deze of gene voorbijsnellende jacht te begroeten.

Al die pracht wekt bij ons niet den minsten naïever op. Zoo vorstelijk droomen wij onze vacantie niet en terwijl de *Fanny* de golven klieft, trotsch als een godengevaarte, verlustigen wij ons goddelijk in het lommer der bosschen,

die boven ons hoofd ruischen en frazelen, zonder ooit duidelijk te zeggen wat zij ons willen vertellen en wij herhalen het spaansche spreekwoord, door Constanter in het oud-nederlandsch overgebracht: *het is den ryckste n die er leeft, die zich vernoegbt met 't geen hy heeft.*

Voor den schilderezel.

Een idialist is hij niet, de schilder die daar voor den ezel zit! Neen, 't moet een realist zijn; maar gewetensvol werkt hij, dat ziet men klaar aan de houding die hij heeft aangenomen; dat ziet men ook aan het atelier, waarin hij zich bevindt. Misschien is het de schilder zelf die zich daar zoo heeft afgemaald? Wie weet!

Het koninklijk kasteel van Cintra. (Portugal.)

Het koninklijk paleis van Cintra in Portugal draagt op meer dan eene plaats, het karakter van de moorsche beschaving en brengt ons tot de overtuiging dat Juan I niet het paleis bouwde, maar integendeel het gebouwd vond en slechts tot zijn gebruik schikte. Overigens, al de opvolgende eeuwen hebben haren stempel op dit gebouw achtergelaten; al de koningen, die na elkander regeerden, lieten er prachtige maar ook droevige herinneringen, al zou het slechts die zijn van Alfonsus VI, die, na een schandelijk proces, daar zijn leven in een eng hok het overige zijner dagen sleet.

De Chineesche jonk te Amsterdam.

Wie Amsterdam bezoekt zal in de chineesche jonk willen varen, daar een tas thee drinken, om ten minste zich eens voor eenige minuten te recht in China te kunnen droomen. Ziehier hoe een collega van een geïllustreerd hollandsch blad zijn bezoek op de jonk beschrijft:

Op den kant stond een soort van paviljoentje, waarin een Chinees in gezelschap eener nette jonge dame gezeten was achter een tafeltje, waarop een veflakte doos en een duitsche roman. De Chinees knikte vriendelijk met zijn smalle, schuine, glinsterend zwarte oogen, reikte ons uit zijn doos elk een geel kaartje over en verlangde daarvoor in het duitsch 50 cts de persoon. Zelfs mijne kaart als journalist, die mij anders alle deuren opende, vermocht mij niet te ontheffen van dezen cijns aan den zoon van het Hemelsch Rijk.

‘Hoe aardig! hoe pikant!’ riepen de dames, die de loopplank reeds over en aan boord gestapt waren. De voorplecht, te klein om het heele gezelschap te bevatten, deed zich voor als het portaaltje van het drijvend huisje en was omgeven met eene balustrade vol verguld en gekleurd snijwerk. Overal stootte men het hoofd tegen lantarentjes en kwastjes, overal krioelde het van grillige ornementen, beeldjes en chineesche snuisterijen; maar de roef bracht de dames volslagen in extase. Stel u

voor een klein kamertje, geheel van fijn hout getimmerd, met marmeren paneeltjes ingelegd, de raampjes hedekt met blauw zijden gordijntjes, waarop zilveren loovertjes en figuren van allerlei kleuren zijn genaaid, een rondloopende bank met kussens, op den achtergrond eene soort van zijden rustbed onder een zijden baldakijntje, waarvan weer een paar lantarentjes met kwastjes afhangen, en verder overal verguld snijwerk, beeldjes, vaasjes en dergelijke *chinoiseries* meer, - en ge kunt u eenigzins een denkbeeld maken van de verrukking onzer gezellinnen. De Chinees had er blijkbaar schik van en beieverde zich op al onze vragen te antwoorden, vooral op die van de dames, welke onmiddellijk onder de lantaarntjes, kwastjes en belletjes van het zijden rustbed hadden plaats genomen, en zooveel hadden te kijken en te bewonderen, dat de thee er haast door vergeten werd. Maar de Chinees vergat ze niet en haalde weldra van achter een zijden gordijntje vol loovertjes en borduursels achtereenvolgens vijf blauwe chineesche koppen en schotels voor den dag, waarvan hij er ieder van ons een aanbood.

'Kostelijke thee!' was de alemeene uitroep, toen we het geurige vocht aan de lippen brachten.

'Maar krijgen we er geen melk in?' vroeg de dame, die zich zulke illusies omtrent het chineesche theepartijtje had gemaakt.

'Neen, die hebben wij niet,' zei de Chinees schalks lachend om het vies gezicht, dat de dame zette.

'Thee zonder melk, dat kan ik niet drinken,' hernam onze gezellin, den neus optrekkend.

'Ge moet maar denken dat het Goede Vrijdag is,' troostte ik.

''t Is goed dat er noj al veel suiker in is,' hernam zij, na voorzichtig een paar teugjes genomen te hebben, als was zij bang vergeven te worden. 'Maar wat is ze sterk!'

'O, in China drinken we ze nog veel sterker,' lachte de Chinees. Hij vertelde ons dat hij sedert vijf jaar te Berlijn woonde, vroeg mij of ik ook een '*Duitscher'* was, en liet mij raden hoe oud hij was, hetgeen mij vrij moeilijk viel, aangezien bij den man van het gele ras geen sprake kon zijn van den blos der jeugd. Ik schatte hem dan ook wel tien jaar ouder dan hij was, wat hem hartelijk deed lachen. Hij was omstreeks vijf en twintig en vertelde dat hij eerstdaags ging trouwen, waarop hij ons zijne '*Braut'* voorstelde, de nette jonge dame, die wij in het paviljoentje hadden aangetroffen.

'Das Fräulein ist doch keine Chinesinn?' vroeg ik schertsend; want ik wil al mijn leven een Chinees zijn, als de dame in kwestie ook maar een enkelen trek met het Mongoolsche ras gemeen had. Mijne vraag wekte dan ook niet weinig de vroolijkheid op van haar aanstaande, die lachend verklaarde dat zij eene *'Berlinerinn'* was. En als wilde hij het verschil tusschen eene europeesche en chineesche dame doen uitkomen, toonde hij ons een aangekleed poppetje, dat eene bewoonster van het Hemelsche Rijk voorstelde, en dat een onzer dames voor gl. 1.25 van hem kocht. Verder liet hij ons chineesche prenten zien, waarop zoowel heeren als dames uit dat land waren afgebeeld, welke laatste echter in plaats van de gele kleur, haar ras eigen, eene zoo blozende gelaatstint hadden, dat eene westersche er jaloers op zou worden.

Vlaamsch leven.

Onze dichters van het spoor geloopen. - Wat de ouderen deden. - Het *ik* in onzen tijd. - Rijkdom der taal. - Verloren schatten. - Beeld van Hendrik Conscience.

Wij kunnen het niet genoegzaam herhalen: het vlaamsch leven heeft uiterlijk veel van zijne kracht verloren, en 't zijn de letterkundigen zelven, die tot deze verzwakking veel bijdroegen. Vele jongeren hebben de goede traditiën van hunne voorgangers vergeten; zij zijn afgedwaald van eigen zin en aard, van eigen zeden en geloof en van dat oogenblik is het publiek, dat niet wispelturig is als 'poëeten' aan de beweging, ontrouw of ten minste onverschillig geworden.

Onze voorgangers grepen in het verledene en raakten alzoo snaren in het gemoed des volks aan, die luid trilden; de jongeren hebben in den vreemde hunne stof en zelfs den vorm gezocht - om bij onkundigen als origineel door te gaan - en het publiek heeft hun geantwoord door schouderophalen en hoofdschudden.

Te meer is dat antwoord gevolgd omdat de verwaandheid en de fransche naaperij van het *je*, van het *ik* in voege werd gebracht en ieder jong rijmelaar zich zelf zoo belangwekkend waande dat hij zich op een soort van voetstuk zette en van zijn eigen zong: van zijne eigene vreugde, van zijn eigen lijden, van zijne eigene hoop en zijne eigene liefde.

Dezer dagen doorbladerden wij een bundel dergelijke versjes, en we zagen zelfs dat de poëet heel boos werd, omdat men niet naar hem luisterde. Men gaat liever ter herberg, riep hij verontwaardigd uit, dan te luisteren naar onze zangen!

Maar in waarheid gezegd, mijn jonge zelfbewierooker, hoe wilt gij dat het publiek belang stelle in al uwe luimen en gekkmheden? Wat kan het aan ons geven dat gij verliefd zijt, in den maneschijn treurt en gij u met rozengeur bedwelmt, als wij integendeel niets van dat alles gevoelen en integendeel verlangen naar een geurigen biefstek en naar een goed glas schuimend bier?

We begrijpen dat een publiek soms belang stelt in dergelijke poëzie, dan teekent de dichter niet *uwen* naam; maar dan heet hij Torquato Tasso, Byron, Goethe, Hooft, Lamartine, Victor Hugo of anderzins; dan zit er iets anders in die gedichten dan..... wind; dan zijn zij gekenmerkt met dat onbegrepen *là*, zooals Töpfer het genie noemt.

Onze ouderen waren beter ingegeven: zij vroegen welke de uiting van gansch het volk was en die uiting volgden zij, of liever bezielden zij door hunnen geest. Deed Shakespeare wel anders, toen hij de stof zijner onsterfelijke treurspelen zocht en vond in den schoot van zijn eigen landaard?

Theodoor van Ryswyck, een onzer eerste moderne dichters, koos voor stof verhalen, die nog uit vroeger dagen in den mond des volks voortleefden: *de Geest*, eene traditie door pater Poirters bewerkt, en die deze zelf waarschijnlijk bij het volk der 17e eeuw gevonden had; *Quinten Massys*, eene volksoverlevering, even als de *Torenbrand* van Mechelen - kortom, al zijne *eigenaardige verbalen* (hij bedoelde, verhalen *eigen* aan het volk) waren grepen uit het volksleven en die het publiek des te gretiger opnam, omdat het ze reeds kende en zij in een gemakkelijken vorm, en onder een nieuw gezichtspunt, waren voorgedragen.

Was het met Conscience wel anders? Was dezes *Wonderjaar* niet een verhaal uit eigen volksboezem geput, en waarin de vreesselijke beeldenstorm, wiens aandenken nog in het volk voortleefde, de grootste aantrekkingskracht bezat? En wat anders dan hunne eigendommelijkheid, was de magneet die het volk aantrok in al die kleine verhalen en schetsen, juweeltjes uit het volksleven?

'Eigen' was ook een goed deel van het geheim dat eene zoo groote populariteit gaf aan *de Leeuw van Vlaanderen* en andere verhalen van den schrijver. Overigens, niemand van al de ouderen ging, zoo als de jongeren nu, buiten onze grenzen, en die nog slechts naar het noorden togen voor den vorm, verbeurden hunne populariteit.

Er was ook stof genoeg in onze eigen geschiedenis, in ons eigen volksleven: men ga slechts de schriften van de dertig eerste jaren onzer letterkunde na: de stof, en vooral de vorm, waren vlaamsch.

Vandaag ligt de geschiedenis braak; slechts de ouderen en die welke hun onmiddellijk opvolgden, blijven den landaard getrouw; de jongeren zijn de grenzen overgesprongen en volgers van vreemden geworden, zingen op vreemden en in vreemden vorm over hun *ik* en kunnen in den vreemde gekend zijn, doch niet bij hun eigen volk, dat geen ooren naar hen meer heeft.

Is het niet begrijpelijk dat het publiek enger is geworden door de schuld van zekere jongere poëeten zelven? Als de verteller zijn gehoor niet weet te boeien, valt het in slaap - en ook hier is dit het geval geweest; maar ongelukkiglijk zijn er gevolgen, die noodlottig zijn. Het ingeslapen publiek heeft zóó lang geslapen dat het is gestorven en dus niet in tijds is wakker geworden om zijne traditiën aan de jongeren over te planten. Men zal dus weldra eene leemte in ons publiek bemerken - te wij- ten aan de verkeerde richting, die jonge letterundigen hebben ingeslagen.

Alleen eigen richting kon ons in den stroom der verfransching, die in den laatsten tijd zoo groot is geworden, recht en den vlaamschen geest levendig houden.

Dezer dagen werd er in een kring van vrienden gesproken over de weinige taalkennis bij velen, die zich met het beoefenen van het vlaamsch bezig houden. 't Is inderdaad verwonderlijk, als men onze oude schrijvers en woordenschatten nagaat, hoeveel woorden uit onze geschreven taal verdwenen zijn, terwijl bastaardwoorden daarin zijn binnen gedrongen!

Waar is 't gebruik gebleven van *avend;* in plaats van *avond,* ofschoon het woord wordt uitgesproken met een e? Hier en daar een dichter, die

lavend wil doen rijmen op *avend* gebruikt dit laatste woord; doch waarom het niet doorgaans zóó geschreven?

Waarom is het woord *bekeren* verdwenen, dat zoo kenmerkend voor *sterk drinken* gehouden werd? En waarom zien wij nooit meer het woord *bejaën* gebruikt voor *ja zegeren*, voor met *ja* bevestigen? Zeer aardig klonk ook ons *bliktanden*, voor het wit der tanden laten zien; ons *barnnetel, voor* brandnetel; ons *darren, derren* voor durven; ons *labben* voor klappijen; ons li*eflokken* voor vleien: ons *liefoogen* voor lonken; ons *bardebollen* voor knotsend tegeneen stooten.

De ooievaar werd bij ouderen, en nog wel eens in zekere streken, *beilover* genoemd, en het huwelijk noemde men in sommige gewesten het *bijlig;* terwijl half werk doen, *boelelen* genaamd werd, en het bassen van den hond *baffen* heette. Die woordenschat is voor de dichters die naar rijm zoeken, goud waard en zij zijn te *begrauwen*, dat is te berispen, dat zij zich niet meer daarop toeleggen, evenals onze scholen, die dergelijke rijkdommen aan de leerlingen zouden moeten inplanten.

Antwerpen heeft een beeld aan Hendrik Conscience opgericht en wel aan den ingang der stadsbibliotheek. Jammer, het is niet de fiere, gloeiende Vlaming, dien men gedachtig is geweest; 't is de doodvermoeide en afgeleefde grijsaard, die daar neerzit. Bezielen zal dat beeld niet; eerbiedig en stilzwijgend zullen wij het aanstaren en treurig heengaan omdat een man, met heilig vuur bezield, zóó oud worden moest.

Neen, het zitbeeld van dien kranken Conscience voldoet ons niet, al geven wij volmondig lof aan den kunstenaar; wij moeten een ander, een krachtvoller Conscience voor oogen hebben, een die tot het jonge geslacht spreekt gelijk hij sprak in zijn *Leeuw van Vlaanderen* en zijn *Artevelde* - een altijd bezielend wezen, dat de eeuwig jonge vlaamsche beweging kenmerkt.

De beeldhouwer, die het beeld vervaardigde, is een jong, maar reeds schïtterend talent.

Conscience woonde de onthulling niet bij; maar onze antwerpsche vrienden waren in grooten getalle gekomen, en zelden of nooit zag men eene prachtiger betooging ter eere van de vlaamsche beweging.

In de prairien.
Het dagboek van een goudzoeker.

14 januari. - Onze weg, zoo schrijft de held in Frank Webbers werk, liep vandaag nog altijd langs den *Gross-Timber.* In de eerste vijftien mijlen gingen wij döor vette en weelderige prairiën. Herten waren er in overgroot getal. 's Avonds werd de grond oneffen, zanderig en begroeid met grof en mager gras. Wij zagen garische vluchten blauwe kraanvogels, die in gestalte wel zes voet hoog waren. Die vogels zagen er zonderling uit en liepen fier op de kleine aardhoogten heen en weer. Van tijd tot tijd lieten zij een ruw geluid hooren, dat in dezen droogen luchtkring, als een pistoolschot klinkt.

De plechtige en geheimzinnige gebaren, die deze vogels met hunne lange nekken maakten, intrigueerden den docter, die zijn karabijn laadde en verscheiden keeren poogde er een te dooden; maar wij hoorden de hagelkorrels op de veeren afketsen. 't Was of zij enkel veeren hadden, want hunne magere karkassen bleven ongedeerd.

De docter zwoer dat zij uit enkel beenders, nekken en vleugels gemaakt waren, en bewoond waren door de zielen van overleden saletjonkers.

's Avonds kampeerden wij aan eene kleine bron, op den rand van het bosch, die door wilde dieren was troebel gemaakt. Het werd eene moeielijkheid om aan helder water te komen. De oude Hicks en Gallagher brachteri ieder een lekker veldhoen van de jacht mee terug. De docter knoopte den langen kam van den eenen vogel, voor eenen kwispel aan zijne muts vast, waardoor deze, in vereeniging van eenen wolfstaart, een pronkend aanzien bekwam.

15 januari. Wij ontmoeten aardheuvels; hier en daar groeit een zand-eik. De pijpen en holen der zandratten en aard-eekhoorns maken het voortstappen der paarden, die telkens in die diepten zinken, zeer moeielijk. Twintig mijlen in den omtrek was de grond, ten allen kante, door die dieren omgewoeld en overdekt met kleine heuveltjes, gelijk aan die de mollen maken. Ofschoon wij over millioenen hunner pijpen reden, zagen wij geen enkel dier; dit werd door den stap onzer paarden verwittigd en verdween intijds.

De docter was daarover zeer ontsticht; hij had tot nu toe niets gezien dan een dozijn staarten van diertjes die in hunne holen verdwenen. Hij bleef dan ook in de prairie achter, evenals een reiger die, in het midden van een vischrijken waterplas, naar prooi uitziet.

Toen de schemering gevallen was, kwam hij weer bij ons en meldde op plechtigen toon dat hij eene groote, eene buitengewone ontdekking gedaan had, die zijnen naam onsterfelijk zou maken bij de natuurkundigen. Die ontdekking bestond hierin, dat hij, na een uur stil op den loer te hebben gestaan, een van de eekhoorns met den kop had zien te voorschijn komen en alzoo bemerkt had dat die diertjes niet alleen staarten, maar gestreepte neuzen hadden.

's Avonds sloegen wij ons kampement in het bosch op, waar wij ruimschoots goed water vonden. Goed gras was zeer schaars te vinden en wij moesten onze paarden op een zekeren afstand van elkander plaatsen. Ferguson bracht eene schoone ree van de jacht meê. Op eenigen afstand lagen een troep kalkoenen te rusten. Dolphin Larrey en Gallagher snelden er op af; wij hooren het neervallen der vogels, even duidelijk den knal der karabijnen. De vogels waren vet en leverden een lekker gebraad op.

16 januari. Nogmaals dezelfde grond. Ik werd meer en meer overtuigd, dat de *Gross Timber* een werk van menschelijke hand is. De boomsoort is, van zoo lang wij door die onvruchtbare zandheuvels trokken, nog altijd dezelfde als in de weelderige prairie en aan den zoom der vruchtbaarmakende rivieren, hoewel de boomen hier niet zoo groot en zwaar zijn als ginder.

Het komt mij even onnatuurlijk voor, volgens bemerkingen in de natuurkunde, dat deze boomen op zoo'n grond groeien als dat eene beek eenen berg zou opstroomen. Zij moeten geplant zijn door een sedert lang uitgestorven volk, dat de onafzienbare vlakten heeft bewoond, en eene vaste grensscheiding wilde maken tusschen hen en misschien onrustige buren. Dat gedacht is heel natuurlijk in een land, Waar een totaal gebrek aan steenen is.

De docter meende dat de aard-eekhorens dat bosch zouden geplant hebben, als zij ten dien tijde slechts een weinig talrijker waren geweest dan zij nu zijn. De oplossing van dat raadsel is wel in staat andere hersens dan de zijne, iri verwarring te brengen.

Hier ontmoetten wij witte kraanvogels. 't Zijn prachtige dieren en grooter dan de blauwe. Audubon (een reiziger in het laatst der vorige eeuw) meende dat de blauwe kraanvogels jonge vogels zijn. Als dit zoo is, dan komt het mij zonderlijk voor dat

zij veel talrijker, en te oordeelen naar de manier, waarop zij zich laten schieten, zonder gekwetst te worden, heel oud en taai moeten zijn.

De docter galoppeerde dien avorid als dolzinnig in het kampement rond; hij zwaaide een dood eekhorentje boven zijn hoofd. Het was hem gelukt er een te schieten, na uren lang op loer te hebben gestaan. De oude jagers hielden dit voor een heldenstuk, daar zij het zoo onmogelijk achtten een eekhorentje in 't gezicht te krijgen als een olifant in de wildernissen van Amerika. Wat de beestjes betreft, zij gelijken op de gewone bruine eekhorentjes, doch zij zijn zwaarder van lijf, de voorpooten zijn kort en sterk om het graven gemakkelijker te maken, en zij hebben inderdaad gestreepte neuzen.

De grootste grap van den avond was nogtans eene poging van den docter, die zijne insectenverzameling met eenen schorpioen wilde vermeerderen. Hij zag een stuk vermemeld hout, dat in het vuur ging geworpen worden en bemerkte dat een dezer dieren daar onder aan hing. Zonder te weten wat het was, nam hij het voorzichtig met de vingers er af, doch liet het, met een plotselingen sprong en een kreet van pijn, vallen.

Pijnlijk en zelfs gevaarlijk is de steek van deze dieren. Barry kwam hem met een waar wildemansmiddel te hulp. Toen hij den vinger van den armen docter greep, dacht ik dat hij hem ging afbijten; maar hij stak hem in den mond en begon er dapper aan te zuigen. Toen hij dit eene poos gedaan had, liet hij hem los, spoelde zijnen mond met water, en richtte zich daarna met een komiek lachen tot den verbaasden en nu van zijne pijn verlosten docter. ‘Niet waar,’ zegde hij, ‘zijn pootje was heet?’

Oogenblikkelijk uitzuigen is het gauwste en het werkdadigste middel dat men kent tegen den steek van venijnige dieren. Het vergift wordt alzoo opgezogen eer het zich met het bloed kan vermengen. Om dit te doen moet de chirurgijn veel moed hebben, en onder de blanken zijn er niet veel die dit durven. Wat de Indianen betreft, die doen het zonder zich een oogenblik te bezinnen.

De uitgezonden spionnen kwamen dezen avond laat terug met het bericht dat er buffels in het gezicht waren. Wij zullen morgen eene jacht hebben. Slecht water.

17 *januari.* De oude Hicks sloeg vandaag eene noordwestelijke richting in, zoodat wij den *Cross- Timber*, op aanzienlijken afstand rechts lieten liggen. De streek is heuvelachtig, doch eene vruchtbare prairie. Voor ons was er niet anders te zien dan eene uitgestrekte grasvlakte, die met den horizon ineen smolt. De groote doodsche vlakte maakte op mij een onbeschrijfelijken indruk. Hier kan men zich het bestaan van God duidelijk voorstellen.

Toen het middag werd, zagen wij de donkere linie van het bosch nabij den zuidelijken arm van de *Red-rivier* aan den gezichteinder. Op de vlakte bemerkten wij hier en daar zwarte plekken. Een paar uren later zagen wij dat het buffels waren, die in kudde en in dezelfde richting als wij, voorttrokken. Wij trokken echter de kudde op een mijl afstand voorbij, doch hadden geen tijd er jacht op te maken.

Wij reden gedurig voort, want Hicks zegde ons dat wij of de *Red-rivier* moesten bereiken of het water missen. Welkom gezicht! Een uur later zagen wij, bij het maanlicht, uit de donkere schaduwen van het bosch, het water stroomen. Wij wajren erg vermoeid; want van zonne-opgang zaten wij te paard en hadden veertig mijlen afgelegd.

18 januari. Heldere, schoone morgen! Wij werden wakker gemaakt door eene kudde buffels, die niet ongenegen scheen vlakweg over ons heen te marcheerern. Die dieren kwamen ons als heel onnoozel voor; zij drongen tegen elkander, brulden met snuivende neusgaten en stonden op geen honderd stappen van ons.

Het duunde een paar minuten vóór dat wij te paard zaten en in hun midden waren, onze geweeren op hunne harde huid afvuurden, terwijl hun vreesselijk gebrul, gehuil en gestamp den grond dreunen deed. Zelfs eene kleine troep van eenige honderden, zoo als hier het geval was, doet den grond daveren wanneer de dieren, door een grooten schrik bevangen, in galop de vlucht nemen.

Na eene dolle vaart van ongeveer twintig minuten, hield ik mijn paard in. Ik geloof dat ik mij in dien tijd aan de grootste dwaasheden schuldig maakte, niet alleen door het razend sporen, het schieten zonder doel, maar ook door verbazend te schreeuwen. Vóór dat ik mij omkeerde zag ik nogtans nabij de donkere voorbij snellende horens en staarten, de. gestalte van den docter. Zijn mantel waaide achter hem gelijk de staart der buffels, die rechtuit stak. Het was niet te ontcijferen of hij door de dolheid der buffels, of door zijne eigene dolheid voortgejaagd werd.

Ik was benieuwd te weten. waten, na zooveel schietens en schreeuwen, van de gedoodde buffels zou geworden zijn. Ik stond verwonderd. Dan begreep ik weldra dat bij eene wilde jacht, zoo als de onze geweest was, er weinig buit gemaakt werd. De jager moet zijn dier kiezen, en het vervolgen met schoten totdat het valt. Als een jager duizend schoten onder eenen hoop buffels, in vollen galop, lost, treft nauwelijks een enkel schot een dier.

Het schieten nu op dit dan op dat wild beest,

was eene moedwillige poeier-vermorsing. Het vleesch hadden wij juist niet noodig; wij wilden ons eigenlijk slechts eens vermaken met de verrassing onzer verbaasde en niet heel behendige gasten. Ons kampement lag niet onder hunnen reuk en vandaar dat zij ons slechts bemerkten, toen zij dicht bij ons waren.

De oude Hicks, Gallagher en Terenz waren koel gebleven en wij kregen dan ook een lekker stuk buffelvleesch bij ons morgenmaal teeten. De docter kwam voor den dag toen het stuk gebraden was; hij kuchte en zweette van vermoeienis. Wat hem verwonderde was, dat van het half dozijn buffels, waarop hij zijn geweer had afgevuurd, geen enkel zoo beleefd was geweest te wachten tot dat men hem de huid had afgestroopt.

VOOR DEN SCHILDEREZEL, NAAR RINGEL.

Wij trokken over den zuidtak van de *Red-rivier*. De rivier was niet breed, snel en het water van eene donker bruine, roestachtige kleur. Deed men de oogen toe, dan smaakte het heel goed, De weg liep nu noordwestelijk over eene prairie, die deels verschroeid en deels met knotachtige boomen bezet was. In de verte zagen wij groepen dieren, die jonge herten geleken te zijn; zij vlogen als het ware, met eene wonderbare snelheid onder de boomgroepen door. Hicks zegde dat het antilopen waren; doch zij schenen zeer wild te zijn. Wij kampeerden bij eene kleine poel met vuil water.

19 januari. De prairie is vandaag meer vrij en open. Vóór dat wij de boomgroepen verlaten hadden, stieten wij op eene kudde van ruim vijfhonderd mustangs, of wilde paarden, die op eene vlakte, met jong gras bedekt, graasden. De boomen stonden zeer dicht en wij waren ze op een paar honderd stappen genaderd, toen een oude hengst door een gehinnik het teeken van waarschuwing gaf. Allen stonden dicht

bijeen en met den kop omlaag; doch zoodra het teeken klonk, scheen het alsof er een zee van koppen en manen uit den grond opkwam. Een oogenblik bleven zij staan, wierpen eenen oogslag op ons en renden toen snuivend en tegen elkander botsend, voort. In minder tijd dan ik dit schrijf, waren zij onder de boomen verdwenen. 't Was of het schoon vegen der weide door eenen toovenaar gebeurde, zóó snel had dit plaats.

Ik zag dat zij, niettegenstaande hunnen schrik, van de boschjes verwijderd blijven. Zij schoten langs alle kanten door de openingen tusschen de boomgroepen, naar de vlakte. De mustang heeft een sterken afkeer van de bosschen. De boventoon onder hen was de witte kleur; verder zag men op dien witten grond plekken en teekenen.

De docter had nog een bijzonderen strijd met den ouden hengst, die het alarm gegeven had. Die sultans der kudde zijn vooral niet bang; zij blijven, terwijl hun verschrikt serail de vlucht neemt, tusschen dit en de vervolgers. Het is reeds meer dan eens gebeurd dat lasso-jagers in hunne aanvallen verhinderd werden, door dat die hengsten dwars over den weg liepen, naar de paarden sloegen en zelfs de jagers wilden bijten.

De docter zag den schoonen ouden hengst langzaam naar de bosschen draven, alsof hij half en half genegen was te gaan of liever in 't geheel niet; de docter liet zijnen mustang tot het wilde paard galoppeeren.

De mustang was nogtans sluwer en voorzichtiger dan de docter; hij vermeed de slaande achterpooten dan den ouden despoot, met eene zoo snelle beweging dat de docter het evenwicht verloor en uit het zadel tuimelde en zijn dierbare windbuks vallen liet. Had hij niet armen en beenen om den nek van zijnen mustang geslingerd, en dit met de kracht der vertwijfeling, hij ware op den grond gevallen. Deze, verschrikt, sloeg met vooren achterpooten en rende op ons aan, hopende daar bescherming te vinden tegen den hengst, die gedurig, met achteruit gestreken ooren, achter hem liep en hem bij iederen sprong in het achterlijf beet.

Alzoo bestormde hij het reisgezelschap; doch Gallagher vuurde zijne pistool op den hengst af en verdreef hem alzoo, terwijl de mustang met een onverwachten sprong, den docter over zijnen kop en te midden van onze paarden wierp. De schok bracht den mustang tot staan en de docter ging op zoek naar zijn geweer.

Wij bereikten eene uitgestrekte prairie, waar buffels in groot getal waren; ook antilopen, doch dezen waren zeer schuw. Eer zou ik echter een komeet binnen schot hebben gekregen dan dergelijk dier. De schuwheid der dieren, zegde Hicks, was hieraan toe te schrijven dat men in deze streek en in de laatste dagen, moest gejaagd hebben.

Aan genen kant der vlakte bereikten wij, vóór het vallen des avonds, eenlange rei boomen en hielden aan een klein, helder meir stil. Eiken, die eeuwen oud en altijd groen zijn, lieten hunne witte baarden van mos als eenen troonhemel over ons dalen. Wij sliepen in.

20 januari. Het wild was hier blijkbaar in groote hoeveelheid voorhanden, en wij besloten een nieuwen voorraad van gedroogd vleesch op te doen. Hicks, vier jagers, de docter en ik maakten ons bij het kricken van den dag gereed om de buftel- en antilopenjacht aan te vangen. De anderen van 't gezelschap bleven in het kampement om voor het vuur te zorgen, waarop het vleesch zou geboekaneerd worden.

Weldra zagen wij drie buffels; de oude Hicks bracht ons onder hunnen wind, zoodat wij reeds dichtbij waren eer zij ons gewaar werden. Dan vingen wij eene wilde jacht over de vlakte aan. - Men staat verwonderd over de vlugheid van die dikkoppige beesten, 't Was of zij op ieder oogenblik op hunnen neus zouden stronkelen, want zij liepen met den kop diep naar den grond gebogen en met den staart rechtop; hunne pooten zijn lomp, stijf en hun loop waggelend; maar in eene minuut leggen zij eene onbegrijpelijke ruimte af.

HET KONINKLIJK KASTEEL VAN CINTRA. (PORTUGAL.)

On hem in te halen, moet men een goed paard berijden, en als men geen goed ruiter is, wordt het moeilijk in 't zadel te blijven door de kronkelende bewegingen die zij maken. Jagen, zwenken, 't paard richten, het geweer afschieten, dit aan den eenen kant leggen, de pistolen ophalen, ze afschieten, een hoornstoot vermijden, achteruitgaan, laden, weer nevens het dier jagen, zoo dichtbij komen dat men den breeden, behairden rug met den tromp kan aanraken, nogmaals schieten, alweer wegrijden, nogmaals er op los gaan, opletten dat men de horens ontwijkt - bij dit alles mag men gelukkig zijn als het paard niet valt, als men niet over zijnen kop wegvliegt, als het brullende wangedrocht u het leêren vest niet openscheurt, u over zijn kop wegslingert, u kneuzingen en wonden achterlaat en gij met een dom oog uw paard ziet wegloopen.

En dit alles gaat met de snelheid van één mijl, in drie minuten afgelegd; men vliegt over

kloof, berg op en af, en zoo drie of vier mijlen ver. Ook is de buffeljacht een afmattend werk. Wij velden een schoonen jongen stier. De stukken vleesch, het beste geschikt om te droogen, werden in de afgestroopte huid gewikkeld, aan het zadel gehangen en door een man naar het kampement gebracht.

Wij maakten ons ontbijt gereed, lieten onze paarden rusten, eer wij de antilopen zouden jagen. De docter was kloek geweest op de buffeljacht, met uitzondering dat hij beproefde om het dier zijnen mantel op de horens te werpen, om het aldus blind te maken evenals de stierenvechter in Spanje doen zou, en hij bij die kenmerkende gebeurtenis, schier door eenen stoot der horens van den buffel, zijn rijdier verloor.

Het noorderlicht

Een der prachtigste natuurtooneelen die er bestaan, is voorzeker het noorderlicht. De naam is echter niet zeer juist en men zou beter doen het 't poollicht te noemen, want men ziet het zoowel aan den zuid- als aan den noordpool. Wij, in onze landstreken, hebben slechts een flauw denkbeeld van dat prachtige vuurwerk; doch zij die het noorden bezochten en 's nachts dat tooverachtig vuurwerk aanschouwden, kunnen geene woorden vinden om zijne pracht weer te geven.

Humboldt zegt in zijn geleerd werk *Kosmos* over dit wonderlijk natuurverschijnsel, het volgende:

‘Laag aan den horizon werdt de te voren heldere hemel donker. Er vormt zich als het ware eene dikke nevelbank, die allengskens oprijst en ééne hoogte van 8 tot 10 graden bereikt. De kleur van die donkere bank gaat in het bruine of violetkleurige over. Men ziet er sterren doorheen, evenals door eene van dichten rook verduisterde hemelstreek.

‘Een tweede, helderschijnende lichtboog, eerst wit en vervolgens geel, begrenst de donkere bank. Deze lichtboog, in gestadig golvende en van gedaante veranderende wendingen, blijft soms uren lang staan, eer er stralen en stralenbundels uit voortschieten en tot aan het toppunt opstijgen.

‘Hoe krachtiger de ontladingen van het noorderlicht zijn, des te levendiger de kleuren van het violet en blauwachtig wit, door alle schakeeringen tot in het groene en purperroode spelende. Vuurkolommen stijgen nu eeus uit de lichtbogen alleen te voorschijn zelfs met zwarte, naar dikken rook gelijkende stralen vermengd, dan wederom verheffen zij zich gelijktijdig aan vele tegenovergestelde punten van den horizon en vereenigen zich in eene trillende vlammenzee, welker pracht noch geschilderd, noch beschreven kan worden, dewijl nare lichtende golven ieder oogenblik van gedaante en vorm veranderen.

‘De sterkte van dit licht is somtijds zoo groot, dat Lowenörn den 26 januari 1786, bij helderen zonneschijn trillingen van het noorderlicht onderscheidde. De beweging vergroot de zichtbaarheid van het verschijnsel. Eindelijk scharen zich de stralen bij elkander en vormen de zoogenaamde kroon van het noorderlicht. Zij omringt den top van het hemelgewelf met een zachten glans en zonder eenige bruisende beweging in het uitstroomende licht.

‘Slechts in zeldzame gevallen komt het verschijnsel tot eene volkomen vorming der kroon; doch met haar heeft het ook steeds zijn einde bereikt. De stralen worden dan spaarzamer, korter en minder gekleurd. De kroon en alle lichtbogen verdwijnen. Weldra ziet men aan het geheele hemelgewelf, onregelmatig verstrooid, niets dan

breede, bleeke, bijna als aschkleurig lichtende en onbeweeglijke plekken, en er blijft ten laatste van het geheele schouwspel slechts eene dunne wolk over met gevederde randen.'

Volgens Humboldt is dus het noorderlicht eene stille, eene niet gedruismakende of ten minste niet gehoord wordende ontploffing; doch de siberische jagers, die zich hoog in het noorden wagen, zeggen dat het noorderlicht knapperde en knetterde alsof men een groot vuurwerk hoorde.

Gmelin zegt dat het bijgeloof in Siberië aan dat knetteren en knapperen de legende gehecht heeft van een in razernij verkeerenden geest, die snel voorbijstormt. Nog anderen spreken er van dat zij bij het nagaan van het noorderlicht gedruis hebben gehoord, niet ongelijk of men, zegt Parrot, een stuk doek hoort scheuren, of het gesuis van eene vlam die door den wind wordt voortgejaagd, terwijl nog andere waarnemers het geluid vergelijken bij het suizen en knetteren van brandende heî.

Was dat gedruis echter wel eigen aan het noorderlicht? Men denkt van neen. Dat gedruis, welkdanig ook, moet toegeschreven worden aan het een of ander ijstooneel; aan het kraken of scheuren van schotsen of wat dan ook; want de laatste waarnemingen komen overeen met de beschrijving van Humboldt - dat wil zeggen, dat er geene geluiden worden opgemerkt bij het noorderlicht zelve.

Een andere beschrijving van het noorderlicht is de volgende:

'Het noorderlicht, hoe zwak somtijds ook, vertoont zich echter elken nacht aan den oplettenden waarnemer. Nu eens vertoont het zich in den vorm van groote verlichte plekken, terwijl het zich dan weder als hel schitterende stralen tegen het uitspansel afteekent en somtijds eensklaps verdwijnt: op andere tijden bereiken de stralen het zenith niet, maar schijnen zij plotseling op eenig punt te worden gebroken, om aan een ander gedeelte van het uitspansel te voorschijn te komen; meermaals neemt het den vorm aan van een bundel stralen, uit den horizon waaiersgewijs uitloopende.

'Op andere tijden schijnen lange vergulde draperieën boven het hoofd van den waarnemer te zweven; zij kronkelen en plooien zich alsof zij door den wind voortdurend in beweging worden gebracht. Oogenschijnlijk verheffen zij zich slechts weinig boven het oppervlak der aarde, zoo zelfs dat men zich verwondert het geklapper der draperieën niet te hooren.

'Meestal doet het zich evenwel voor als een lichtende boog in het noorden, door een zwart segment aan den horizon verbonden. Dit donkere segment levert een sterk contrast met de helder witte of schitterend roode kleur van een boog, die eene menigte stralen uitspreidt, zich nu eens verheft; dan weder daalt, daarna den vorm van een kolossalen waaier aanneemt, of zich als eene helder vonkelende kroon voordoet, waarvan tallooze stralen zich langs het gewelf des hemels uitstrekken.

'Bij dien vorm van het noorderlicht schijnt de hemel een in vlam saande koepeldak te zijn, waarin alle kleuren zich bij afwisseling vertoonen en de prachtigste schakeeringen vormen.'

Eindelijk, zoo als wij hooger in *Kosmos* zagen, gaat dit overprachtig schouwspel te niet; maar de indruk, dien men heeft opgevangen als men dit grootsch tooneel waarneemt, zal nooit vergaan. Wie dat gezien heeft en niet bidt, zou geen hart, geen geest in zich gevoelen.

Wij zegden dat het noorderlicht in Europa nooit zoo prachtig is waargenomen: laat ons liever zeggen maar zeer zelden. Men teekent aan een wonderschoon noorderlicht in Zwitserland, den 22 october 1804; een den 9 januari 1831 en een derde den 28 augusti 1856, welke drie genoemde natuurverschijnscls op verschillende

punten konden gezien worden. Het eerste noorderliclit vond een beschrijver in Parrot, die het te Dorpat zag; doch ook Lampadius zag het in Saksen en de twee beschrijvingen verschillen op meer dan een punt.

De veranderingen, welke werden opgemerkt, moeten geweten worden aan verschillende natuurstanden in de verschillende plaatsen.

De verschijning is toe te schrijven aan de electrkiteit; de magnelische krachten spelen hier voorzeker een groote rol; doch maakt men veel gissingen, zijn sommige geleerden zeer stellig in hunne gezegden, toch blijft het eene stellige zaak dat men ook hier nog in het onzekere is en de wetenschap zich bij gissingen moet bepalen.

Het zout in Frankrijk.

Het zout vervult een belangrijke rol in alle landen. Overal, in alie wereldstreken voorziet het in een dringende behoefte, en daar, waar geen zoutmijnen bestaan of zoutputten, b.v. in Midden-Afrika, is het zout een gewichtig handelsartikel. Karavanen brengen het soms van heel ver aan en verruilen het tegeu de voortbrengselen van het land.

In Frankrijk is het zout een uitvoerartikel. Elk jaar wordt er van daar meer dan 100.000 ton uitgevoerd en wat zeker opmerkelijk is, dat zout wordt voor een goed deel gezonden naar landen die aan zee gelegen zijn, België, de Vereenigde Staten, Brazilië, Duitschland, de Antillen, enz.

Het in Frankrijk gemaakte zout komt hetzij uit de mijnen, dat is het berg- of steenzout, hetzij uit de zee, dat is het zeezont of keukenzout. Trouwens de wijze waarop beide soorten worden bereid, verschilt veel. Het zout is een verbinding van chloorzuur en een metaal: het sodium.

In Frankrijk zijn 29 zoutmijnen. De voornaamste bevinden zich in het oosten des lands. Het departement Meurthe et Moselle bezitern. De Doubs, la Haute-Saône, le Jura, les Basses-Pyrenées, les Landes, l'Arriège bezitten er ook.

De meeste zoutmijuen worden door onderwatrrzettingen ontgonnen, dat wil zeggen, in de zouthoudende streken graaft men een put, dien men met water vult. Het zout lost zich op. De verzadigde waterdeelen, zwaarder geworden, zinken op den bodem van den put en van waar buizen, die met een pomp buiten in verband staan, ze op den vlakken grond overbrengen. Men laat ze dan in vergaarbakken verdampen.

Het ruwe zout wordt in ovens gezuiverd iedere ton gezuiverd zout vertegenwoordigt een uitgaaf van 445 kilogram steenkool.

Er zijn andere zoutmijnen, die als steengroeven worden ontgonnen en waar men groote blokkeu, die op stukken kristal gelijken, uithaalt. Die blohken worden fijngestampt en tot poeder vermalen voor het verhruik.

Het zeezout krijgt men, zooals men weet, wanueer men in zoutputten het zeewater laat verdampen, dat men op het oogenblik van grooten vloed er in laat loopen. Er zijri slechts zoutputten in 12 departementen van Frankrijk, waarvan 5 aan den oever van den Atlantischen Oceaan en 7 aan de Middellandsche Zee gelegen zijn. Zij bevatten omstreeks 400 putten, die 252.000 tonnen voortbrengen.

Als men de hoeveelheid zout, in Frankrijk gebruikt, over het cijfer der bevolking verdeelt, Krijgt men een verbruik van 11 kilogrammen 's jaars per hoofd.

De macht van het goud.
(Vervolg.)

De reizigers volgden het bekoorlijke dal in de lengte en hunne blikken konden onbelemmerd rondweiden. Ernestine bemerkte, dat een paar honderd meters verder dan de plek waar zij zich bevonden de weg een kromming maakte en plotseling links bergop liep. Zij naderden dus het doel van den tocht en het was hoog noodig den magister nog aan het spreken te brengen, alvorens de mogelijke moeielijkheden van het pad het onderhoud nogmaals beletten. Ernestine verzocht Marcellin haar te laten begaan en naderde van lieverlede den magister, die misschien reeds vergeten had wat er voorgevallen was.

'Mijnheer Noël,' begon zij op vriendschappelijken toon, 'het is mij, hoop ik, veroorloofd u te vragen. of de familie van den heer Martin Simon reeds lang in deze streek woont?'

'Wel zeker is u dit veroorloofd,' antwoordde de magister. 'Komaan! ik wil u verhalen wat men van deze familie zegt, zonder dat ik nochtans voor de waarheid daarvan insta. Voor

alles moet gij weten, dat mijnheer Bernard, Martin's vader, voor ongeveer zestig jaren zich hier in het gebergte metterwoon is komen vestigen. Herders, die hem te dier tijde zagen en kenden, verhalen, dat het een kleine, zwakke man was, die zeer versleten kleederen aan had, welke evenwel vroeger kostbaar moesten geweest zijn. Hij vertoonde zich voor de eerste maal in het dal ter plaatse, waar nu het dorp Bout-du-Monde ligt; destijds was het 't onvruchtbaarste en onherbergzaamste dal in het geheele gebergte. Niemand kende hem. Hij woonde op de plek, waar tegenwoordig de kerk staat, in een kleine hut; maar slechts zeer weinig dalbewoners naderden zijne woning. Men beweerde, dat hij 's nachts ter heksensabbath voer - men hield hem voor een toovenaar en derhalve gingen allen hem liefst uit den weg. Wat mij betreft, ik dacht van den beginne af, dat deze mijnheer Bernard Simon reeds destijds ontdekt had, dat.....'

De magister zweeg plotseling.

'Wat had hij ontdekt?' vraagde Ernestine wellicht met al te veel iever.

'Niets,' antwoordde Noël, wien het ditmaal niet ontging, dat hij op het punt had gestaan, zich nogmaals te verraden.

Na eene korte pauze begon hij opnieuw:

'Op zekeren schoonen dag verveelde zich de heer Bernard Simon als een beer in zijn hol. Aan den voet van gindschen ronden berg, dien gij van hier uit voor u ziet, woonde een brave schaapherdersfamilie, die den heer Bernard Simon voor een geringen prijs de noodige kleeding en het dagelijksche voedsel verschafte. Alles ging zoo goed, dat de *Berggeest*, gelijk men hem noemde, een weinig minder wild en wat beter te genaken werd en ten slotte de dochter van den schaapherder, een eenvoudig en deugdzaam meisje, huwde, die haren man gedurende zijn geheele leven liefdevol ter zijde stond. Uit dit huwelijk stamt de tegenwoordige Martin Simon af, dien men niet ten onrechte de koning van den Pelvoux noemt.'

'De koning van den Pelvoux?'herhaalde de ridder verbaasd. 'Is Martin Simon wezenlijk degene, dien men den koning van Pelvoux noemt.'

'Hij en niemand anders. Hebt gij reeds van hem gehoord?'

'Ja,' antwoordde Marcellin, zijn geheugen raadplegende. 'Ik heb zelfs hooren zeggen, dat het een rijke heer was, die zich een klein koninkrijk in deze ontoegankelijke bergen gevestigd had. Men beweert, dat hij onmeetlijk rijk is en zegt in allen ernst, dat hij met den duivel een verbond gesloten heeft; ik geloof zelfs, dat er bij het parlemenf te Grenoble een proces wegens tooverij aanhangig is gemaakt, waarin hij cene rol speelde.'

'Neen neen, zoover is het niet gekomen. Men bepaalde er zich toe in ons dal naar eene goudmijn onderzoek te doen, die niet bestaat en de heer Martin Simon is deswegens even zoo weinig bemoeielijkt geworden als ieder ander bewoner van het dorp, Wat intusschen de geruchten over hekserij aangaat, wil ik toegeven, dat het gewone domme volk wel grond tot deze meening gehad heeft. De vader, ten minste, de *berggeest*, was een zonderling mensch, die echter in de laatste jaren zijns levens een weinig anders werd. Overigens heeft de heer Martin Simon, ofschoon hij baljuw en de aanzienlijkste persoon van het dal is, nooit den titel van landheer aangenomen.'

'Hebt gij niet te voren' gezegd, dat hij de heer van het geheele dal was?'

'Niet in den woordelijken zin, en nochtans vond men hier, ware hij er niet, slechts steenklompen, rotsen, dennen en wildernis, waar thans een bloeiend dorp verrijst, dat gij weldra voor u zult zien. Hij heeft het met ongehoorde uitgaven, volharding

en overleg zoo ver gebracht op een bijna onbewoonbare plek een betooverend woonoord te stichten. Men heeft mij verteld, dat ten tijde van zijn vader geheel Bout-du-Monde uit twee huizen bestond, waarvan het eene door de familie Simon, het andere door den herder bewoond werd, wiens dochter met Bernard Simon getrouwd was. De heer Martin Simon ving aan, den rotsachtigeu grond, welke de plek omgaf, aan te hoopen, wat hem uiet veel kostte, daar het land ten eenemale ongeschikt voor akker- of tuinbouw scheen. Op zijne kosten liet hij een kleine kapel bouwen om daar de beide lijken zijner ouders bij te zetten, die bijna te gelijker tijd gestorven waren. Elken zondag komt een monik van Lautaret hierheen om de H. Mis te lezen. Daarna bouwde Martin Simon voor zich en de arbeiders op zijne boerderij - want hij was aan de ontginning van den dalgrond begonnen - een net huis van steen, met leien gedekt. Dit huis was zoo schoon, dat men dikwijls mijlen ver uit den omtrek herwaarts kwam, om het te bewonderen. Hierop sloeg de heer Martin Simon aan verscheidene gezinnen voor, hun ook nette woningen te bouwen en hun het bezit daarvan, zoowel als van een zeker gedeelte der daaraan grenzende landerijen, tegen een jaarlijksche kleine aflossing, te verzekeren. Gij kunt u gemakkelijk voorstellen, dat het niet aan liefhebbers ontbrak die de zoo gunstige voorwaarden gaarne aannamen. De heer Martin Simon koos diegenen uit, die hem het vlijtigste, vreedzaamste en eerlijkste toeschenen en liet dan het geheele tegenwoordige dorp Bout-du-Monde bouwen.

‘Hij is nooit streng wanneer iemand de jaarlijksche aflossing niet betalen kan; ja menigmaal, wanneer een herder of een arbeider, die een huis bezit, niet betalen kan, geeft hem de koning van den Pelvoux nog geld om gedurende het volgende jaar zijn gezin te kunnen onderhouden. De baljuw heeft ongehoorde sommen uitgegeven om Bout-du-Monde te grondvesten en nochtans schijnt hij tegenwoordig rijker dan ooit te zijn. Men zou bijna denken, dat hij niets anders beoogt dan goed te doen: en gij kunt dan ook wel begrijpen, dat hij door de geheele bevolking van den omtrek bijna afgodisch vereerd wordt.’

‘Met uw verlof, mijnheer Noël,’ bemerkte Ernestine, ‘het komt mij voor dat er in uwe woorden een groote tegenspraak ligt. Gij zegdet ons, naar ik meen, dat Martin Simons vader, die jonge menschenschuwe man, die zoo plotseling hier in het gebergte verscheen, een soort van bedelaar in havelooze kleeding geweest is. Hoe kwam het dan dat na den dood van dezen man, die de dochter van een armen herder getrouwd had, zulk een goote erfenis voorhanden was om daarmede een geheel dorp te bouwen en eene woestenij in eenlusthof te herscheppen?’

‘Hac opus, bic labor sit; slechts weinig personen kunnen op zulk een vraag antwoorden; want de vader zoowel als de zoon waren daaromtrent niet mededeelzaam. Dit alleen staat vast, dat de heer Bernard zich ieder jaar in het gheim naar een der naburige steden begaf en dat na diens dood de heer Martin Simon eveneens van tijd tot tijd een reis maakt. Men vermoedt dat Grenoble het gewone doel van deze reizen is, die zich tegenwoordig menigvuldiger dan vroeger herhalen, inzonderheid sinds het dorp Bout-du-Monde zulk een uitbreiding verkregen heeft; en ziet gij, ook vandaag keert de baljuw van een dezer verre pleziertochten terug, waarvan wellicht niemand met uitzondering van zijne dochter het wezenlijke doel kent.’

‘Dat is allemaal zeer bevreemdend en opmerkelijk, mijnheer Noël; maar is dan iedereen zoodanig met de deugden van den heer Martin Simon ingenomen, dat men zich nog nooit eeuig kwaad vermoeden over deze geheimzinnigheid heeft veroorloofd!’

Noël nam een ernstig voorkomen aan.

‘Gelijk gij wel denken kunt, is men zeer terughoudend omtrent alles wat den gemeenschappelijken weldoener betreft,’ antwoordde hij; ‘om u evenwel niets te verbergen, moet ik u zeggen, dat men zich menigmaal heeft afgevraagd waarheen de vader en de zoon wel gegaan zijn. Eenigen beweren, dat de overleden Bernard een man van vanzienlijke afkomst geweest is, die om een of andere gewichtige reden de eenzaamheid in onze bergen gezocht en zijn naam en rang zorgvuldig verborgen gehouden had. Nadat hij geruimen tijd de afgezonderde levenswijze waarvan ik u sprak geleid had, heeft hij zich herinnerd, dat hij nog groote grondbezittingen in een niet al te ver van hier liggend land bezat en er voortaan regelmatig de inkomsten van geïnd. Wat den zoon aangaat, is het waarschijnlijk, dat hij de goederen zijns vaders verkocht en een gedeelte van den opbrengst tot vestiging van het dorp aangewend heeft, dat wij dadelijk zullen bereiken. En dit is eveneens zeker, dat er nooit zooveel geld voorradig is dan wanneer hij van een dezer reizen terugkeert en u zelven zal het vandaag wel niet ontgaan zijn, dat zijn valies ongemeen zwaar was..... Wat de overige sprookjes betreft, die men omtrent den oorsprong van zijn rijkdom verspreidt,’ ging de magister met een onverschillig voorkomen voort, ‘deze zijn zoo onnoozel dat zij der vermelding niet waard zijn.’

Den beiden jongelieden ontging de uitdrukking van gemaakte onverschilligheid, waarmede hun leidsman de laatste woorden uitte.

Dit verhaal had hun aandacht geheel geboeid en zij waren zonder het bijna te bemerken, ter plaatse gekomen, waar de weg op nieuw tegen de bergen opkronkelde. Op het oogeublik, dat zij het schilderachtige dal zouden verlaten zag Marcellin zonder opzet nog eens om. Eensklaps verbleekte hij en trok krampachtig den teugel van zijn paard aan.

‘Wij zijn verloren,’ morde hij, ‘men vervolgt ons!’

Eenige honderd schreden afstands van de plek waar de reizigers zich bevonden, kwamen drie ruiters zoo snel als de hobbelige weg zulks toeliet op hen af. Michelot naderde met zijne beide handlangers. . . . .

‘Hola! schoolmeester, waarheen voert deze weg?’ vraagde plntseling Marcellin op niet zeer hoffelijken toon.

‘Naar het dorp Bout-du Monde, mijnheer.’

‘En nergens anders heen?’

‘Neen.’

‘Wij zijn het, die door gindsche drie ruiters vervolgd worden,’ bracht hij haastig uit, terwijl hij Ernestine verschrikt aanzag: ‘en wat het ergste is, zij hebben ons reeds gezien!’

‘Marcellin!’ riep het jonge meisje vol vertwijfeling, ‘zij zullen zich van mij meester maken en mij met geweld naar mijn vader terugbrengen..... Zulk een schande overleef ik niet!’

De ridder zag om zich heen om te ontdekken of er geen mogelijkheid bestond langs een of anderen kant te ontkomen. Maar hij overtuigde zich alras van de nutteloosheid van dit onderzoek; rechts en links verhieven zich naakte rotsen, en voor hem was de smalle weg of liever het voetpad dat naar Bout-du-Monde leidde.

‘Heer schoolmeester,’ begon hij nogmaals met de grootste koelbloedigheid, ‘hoe ver zijn wij nog van het dorp?’

‘Virgilius zegt.....’

‘Antwoord terstond!’ riep hij toornig.

‘Ongeveer een kwartmijl.’

‘Die kunt gij in een halfuur afleggen. Loop vooruit en boodschap den heer Martin Simon, dat het oogenblik daar is, om ons de krachtige hulp te verleenen, welke hij ons toegezegd heeft. Gelijk gij ziet, vervolgt men ons!’

‘Hm! Wat zou hij wel tegen de dienaren van het gerecht kunnen uitvoeren?’ vraagde de magister naïef.

‘Wat! Zou hij op een macht geroemd hebben, welke hij niet bezit?’ riep de ridder. ‘Hoe dit ook zij, loop vooruit - en gij, Ernestine, volg dezen man. Ik zal trachten de vervolgers hier een wijl op te houden en misschien komt de hulp nog tijdig voor mij opdagen.’

‘Marcellin,’ zegde Ernestine vastberaden, ‘ik verlaat u niet. Vallen wij hun in handen, bied dan geen gewelddadig verzet. Bedenk alles wel, Marcellin.....’

‘Hoe is het, man, zijt gij nog hier?’ voegde de ridder den magister toornig toe en lichtte dreigend den rijzweep tegen hem op. De goede Eusebius was namelijk geheel verbluft aan den kant van den weg blijven staan. ‘Haast u en zeg uwen heer, dat hij het gansche dorp moet wapenen en ons te hulp komen!’

Noël zette nu haastig zijne lange beenen in beweging.

‘Volg hem!’ riep de Peyras op smeekenden toon; ‘om Godswil, Ernestine, laat mij alleen hier achterblijven! Uwe tegenwoordigheid belemmert mij in mijne bewegingen en verlamt mijn geheelen moed.’

‘Ik blijf,’ antwoordde de jonkvrouw de Blanchefort, ‘en deel uw lot.’

Onder deze korte samenspraak zetten zij hunne paarden tot den grootst mogelijken spoed aan, terwijl de ridder de Peyras voortdurend rondzag, of de plaatselijke gesteldheid nog niet een gelegenheid tot vluchten aanbood. Maar

hoe verder men kwam, hoe woester en ontoegankelijker de streek werd. De reizigers bevonden zich thans op een soort voorsprong, die aan den eenen kant begrensd was door een steilen berg, aan den anderen door een huiveringwekkenden afgrond, het *gapend Graf* geheeten, bij welks aanblik de moedigste man beven moest.

Michelot en zijne trawanten kwamen steeds nader; weldra konden de jonge lieden de stem des procureurs vernemen, die toornig riep:

'Daar zijn zij! Ik verwed er mijn hoofd onder, dat het dezelfde deugnieten zijn, die mij gisterenavond om den tuin geleid hebben. Maar ditmaal zullen zij mij niet ontkomen.'

DE CHINEESCHE JONK TE AMSTERDAM.

Deze woorden bewezen, dat de procureur niet zoo goed onderricht was, als de vluchtelingen gevreesd hadden, en dat hij slechts kwaad vermoeden had. Marcellin kwam derhalve op den inval hem met de grootste driestheid te ontvangen en een verhoor af te wachten, maar eerst dan wanneer hij er toe gedwongen werd. In dit voornemen werd hij versterkt, toen hij een der policie-dienaren hoorde zeggen:

'En hebt gij opgemerkt, mijnheer, dat degene, die het paar te voet vergezelde, ijlings wegliep, als hij ons herkende? Dat is verdacht. Mogen die twee nu degenen zijn die wij zoeken of niet - in elk geval moeten wij ze wat van naderbij beschouwen; ze zien er zoo geheel en al uit als galgenaas!'

Thans verhief hij de stem en riep uit alle macht:

'Hola! heeren! Wacht een oogenblik; wij hebben een woordje met u te spreken!'

De vluchtelingen keerden zich niet om en zetten hun tocht voort alsof het paardengetrapgel op den rotsgrond hen verhinderd had het bevel te hooren.

'Om Godswil, Ernestine,' smeekte Peyras halfluid, 'blijf toch niet hier; welk nut kan dit kwalijk begrepen offer voor u hebben en waartoe dient het mij? Wanneer wij onze vervolgers in de handen vallen, zal immers hun eerste zorg zijn, ons van elkander te scheiden? Tracht derhalve zoo veel voorsprong te winnen, als mogelijk is, terwijl ik de drie hier zal trachten op te houden. Vrees niet, dat men mij wegvoeren zal,

alvorens men zich ook van uw persoon meester gemaakt heeft. Michelot is er de man niet naar, die zich met de helft van zijne prooi tevreden stelt. Zoodra hij mij erkent, zal hij u onder uwe vermomming vermoeden en u dadelijk vervolgen. Middelerwijl echter kunnen wij hulp bekomen.'

Deze woorden bewogen eindelijk de jonkvrouw de Blanchefort het besluit te nemen, hetwelk in de gegeven omstandigheden het eenig verstandige was.

'Ik stem toe, Marcellin,' zegde zij zenuwachtig: 'ik snel naar onzen vriend; maar nogmaals smeek ik het u: gebruik geen geweld.'

'Spoed u, spoed u!' vermaande de ridder.

Ernestine zette haar paard aan, terwijl Marcellin het zijne langzamer liet gaan. Bij een kromming van den weg wenkte zij den jonkman met de hand een vaarwel toe en was uit het gezicht verdwenen.

Toen de vervolgers deze vlucht gewaar werden, hieven zij een groot geschreeuw aan en geboden halt te houden. Plotseling wendde Marcellin, als wilde hij aan dit bevel gehoor geven, zijn paard om, plaatste zich zoo dat hij hun den weg versperde en riep, een pistool uit zijn gordel trekkende, met vaste stem:

'Zoo gij nog een stap nader komt, schiet ik den voorste overhoop!'

Deze bedreiging had waarschijnlijk niets uitgewerkt bij de beide bereden policie-agenten; maar zij deed hare volle uitwerking op den procureur, die den teugel van zijn paard inhield en zijn medegezellen bevool hetzelfde te doen.

'Wat denkt dat heethoofd wel,' riep Michelot, 'dat hij zich tegen de wettelijke macht zou kunnen verzetten? Haal geene domme streken uit, mijnheer! Beantwoord openhartig en naar waarheid mijne vragen en ik beloof u niet te streng met u te zullen handelen in het geval, dat gij op geen zeer vriendschappelijken voet met de justicie zoudt staan.'

De ridder oordeelde den tijd nog niet gekomen om ophelderingen te geven. Hij wierp snel een blik om zich heen en herhaalde op dreigenden toon:

'Wanneer gij nog een schrede nader komt, schiet ik u overhoop!'

De procureur, wiens bleek aangezicht nog duidelijk de sporen der vermoeienissen van den vorigen dag droeg, richtte zich plotseling keersrecht in zijn zadel op, terwijl zijne wangen zich hoogrood kleurden.

'Bij alle duivels!' riep hij verheugd uit, 'deze stem ken ik - zij behoort den ridder de Peyras!'

'Voorwaarts dan!'antwoordde de policie -dienaren.

Maar bij de eerste beweging, die zij maakten om hunne paarden te doen voortgaan, zag Michelot den mond van het afschuwelijke pistool op zich gericht.

'Wacht wat, wacht wat!' riep hij verschrikt; 'de ridder is een stijfkop en in staat te volvoeren, waarmede hij dreigt. Laat mij met hem onderhandelen en trachten hem te overreden zich over te geven, alvorens wij tot uitersten overgaan.'

De handlangers der justicie gehoorzaamden, hoewel met tegenzin, aan zijn bevel om werkeloos te blijven. De procureur hoestte een paar malen, schraapte zijn keel en nam een statig voorkomen aan als ging hij voor een gerechtshof een lange rede houden.

'Ik hoop,'sprak hij met een buiging, 'dat de heer ridder het nuttelooze van zijn verzet inzien en mij niet dwingen zal, om mijne toevlucht te nemen tot maatregelen die mij evenzeer onaangenaam zijn als hem zelven. Ik kan den heer ridder de verzekering geven, dat hij met al de achting en onderscheiding behandeld zal worden, waarop een man van zijn stand en rang aanspraak kan maken.'

De procureur zweeg en wachtte op een antwoord. Marcellin week niet van zijne plaats en herhaalde even droog als te voren:

'Wanneer gij een schrede naderbij komt, zijt gij een man des doods!'

'Hm! een recht domme logica!' bromde de procureur, terwijl hij zich angstig voor het op hem gerichte pistool keerde en wendde. 'Wees toch verstandig, mijnheer de Peyras, en houd op met die strafbare bedreigingen; ik weet te goed, dat gij niet in staat zijt een fatsoenlijk man, die zijn plicht vervult, eenig leed te doen!'

'Gij een fatsoenlijk man?' berstte Marcellin toornig uit. 'Waart gij het niet, die den heer Blanchefort overreedde, mij de hand zijner dochter te weigeren? Wacht u wel, Michelot, al die herinneringen in mij wakker te roepen, want uw leven hangt nog slechts van een druk mijns vingers op dit pistool af!'

Deze beleediging scheen op Michelot minder indruk te maken dan het voortdurend op hem gerichte pistool. Hij sidderde bij de gedachte, dat door een krampachtige beweging van den ridder het wapen kon afgaan en groote zweetdruppelen parelden op zijn voorhoofd. Hij waagde het niet den policie-dienaars bevel te geven hun plicht te doen; hij zou het echter uitmuntend gevonden hebben, indien zij dit zonder hem gedaan hadden.

De policie-dienaren begrepen de aarzeling van hun beangsten chef.

'Wij moeten er een einde van maken!' sprak de een en gespte zijn karabijn aan den zadelknop los.

Zijn kameraad deed hetzelfde en nu wierp Marcelin zijn mantel af, dewijl deze hem in zijne bewegingen hinderlijk was, nam den teugel van zijn paard tusschen de tanden en wapende zijne linkerhand insgelijks met een pistool.

De dienaren der gerechtigheid zagen deze bedenkelijke toebereidselen bedaard aan; maar de procureur gleed behendig uit den zadel en kroop onder den buik van zijn paard.

Thans riep hij met nieuwen moed:

'In naam des konings! Weg met de wapens en geef u over!'

Marcellin kon niet spreken - hij bewoog slechts met een dreigend gebaar zijne pistolen,

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 5]

Onze gravures.

Rotsen van Marche-les-Dames.

Boven Hoei, in het fransch Huy, geniet de reiziger een bewonderenswaardig natuurtafreel. In de verte ziet men het stedeke Andenne, voorheen de zetel van het kapittel der kanonikerssen, door de H. Begga, dochter van Pepijn van Landen gesticht, vandaag slechts bekend als fabriekstad, grootendeels gesticht door den ieverigen Cockerill, die reeds voor 1830, een zoo werkzaam deel nam aan het nijverheidswezen in België.

ROTSEN VAN MARCHE-LES-DAMES.

De stichting der H. Begga dagteekende van de zevende eeuw; in 1785 werd die grijze en allezins eerbiedwaardige instelling door den ‘kos-ter van Weenen’ door keizer Joseph, die er van hield alles in ons land om te werpen en niets op te bouwen, bij het kapittel van Moustiersur-Sambre gevoegd en de twee gemeenschappen moesten te Namen in het klooster der Geschoeide Karmelieten verblijven.

Marche-les-Dames ligt op den rechter-oever der Maas, tegenover Andenne. Onze gravuur geeft er een juist denkbeeld van de rotsen. Marche-les-Dames is een dorp, waar in vroeger eeuwen de abdij bestond, gesticht voor adellijke vrouwen, wier echtgenooten naar het H. Land vertrokken waren. Daar sleten zij de jaren van afwezigheid in het gebed.

Degenen der vrouwen, die het geluk hadden haren echtgenoot te zien terugkeeren, namen weer bezit van hare kasteelen; die welker man gesneuveld was, bleef in het klooster en toen dit refugiehuis eindelijk abdij geworden was, namen de daar verblijvende kloosterlingen den regel van den H. Bernardus aan: dit gebeurde in 1301.

Marche-les-Dames bezit eene schoone ogivale kerk, die van de 14e eeuw dagteekent en men merkt daar nog een aantal grafsteenen op, die met de wapens der overledene riddervrouwen versierd zijn.

Die weinige regelen wcrpen een helder licht

over de samenleving, het bestaan van ridders en vrouwen in de middeteeuwen en zouden den dichter en historieschrijver meer dan eene belangrijke bladzrijde kunnen ingeven.

Aan legenden en traditiën is deze landstreek zeer rijk en de vrouw treedt, in deze overleveringen, in een heerlijk kristen daglicht op.

In het atelier.

Wij herinneren ons den gelukkigen tijd toen wij, na het drukkehd bureelwerk, onze uitspanning zochten en vonden in het atelier van nieer dan een kunstenaar en daar, onder het Wegdampen eener cigaar, het drinken van een tas koffie met het onmisbare glas cognac, over de kunst, haar verledene en hare toekomst filosofeerden. Heerlijke tijd, vol poëzie, vol begoocheling, vol van eene roemvolle toekomst! Het schijnt wel dat onze duitsche broeders diezelfde genietingen weten te waardeeren. Immers, de gravuur stelt ons zoo'n partijtje voor, in een rijk en wild gestoffeerd werkhuis.

De ongelukkigen.

Hoe komen dat dozijn ongelukkigen bijeen? Wij bevinden ons aan den ingang van een bureel van weldadigheid. Al wat men daar ziet, is - lijden. Geen enkele straal blijdschap tintelt in die kamer, en het woord dat men er hoort zal wel niets anders zijn dan eene lange klacht. Het tafreel is wel geschikt om te treffen en hij, die er koel bij blijft, is niet waardig Kristen genoemd te worden. Hier, in elke plooi van het kleed, in elke groef van het gelaat, leest men de woorden, die de dichter aan den rijke toericht: ‘Wie den arme geeft, leent aan God.’ Jammer, dat de spreuk, in onze eigenbaatzuchtige samenleving, zoo weinig gehoord wordt.

De leguane.

Die soort van kruipdieren bemachtigen hunne prooi op de boomen en elders; zij bemeesteren met veel behendigheid de kleine dieren, die zich onder hun bereik bevinden. De leguane leggen witte eiers, ter grootte van een duivenei, welke door de zonnewarmte in het zand of in dorre Haêren, uitbroeien. Het vleesch van de leguane, alsook de eiers, worden als een fijn gerecht beschouwd.

Gestolen schilderijen.

I.

Zoo als wij vertetd hebben, stolen de Fransche republiekeinen, niet alleen in Antwerpen, maar in de voornaamste steden der Nederlanden, de schoonste schilderijen

uit kerken, gilden, enz. Toen eindelijk de fransche moedwil door de bondgenooten getemd en de keizerlijke dwingeland van den troon vervallen verklaard was, deed men te Antwerpen groote pogingen om die eigendommen terug te krijgen. Dit ging niet gemakkelijk. Vanden Brande's nog onvolledige Geschiedenis onzer Schilderschool die aks het volledigste welke wij bezitten, moet beschouwd worden, geeft er het volgende bewijs van:

Thans was het vooral onze Maatschappij ter aanmoediging der Schoone Kunsten, welke, met den ouden Herreyns, ijverde, om Antwerpens schilderijen te doen wedergeven. In hare zitting van 2 Juli 1815 besloot zij ter wederbekoming der ontroofde tafereelen een Vlaamsch vertoog op te stellen, dat, aan de goedkeuring van den Maire onderworpen en door al hare leden geteekend, den Koning zou aangeboden worden. De Maire, Jan Frans Vermoelen, namens de stad Antwerpen, Balthazar Pauwel Ommeganck, als vertegenwoordiger der Academie, Jan Baptist van Lancker, als kerkmeester der Cathedrale, en Jan van Hal, als afgevaardigde van de Kunstmaatschappij, gingen den 29^{n} Juli Zijner Majesteit te Brussel het vertoog aanbieden. Koning Willem ontving het smeekschrift met de meeste goedgunstigheid. Hij verzekerde de vertegenwoordigers van het kunstlievend Antwerpen, dat hij al het mogelijke zou aanwenden, om de meesterwerken te doen wedergeven. Dit was niet enkel het belang van zijn volk, maar ook dat van hem zelven, daar ook zijne schilderijverzameling uit den Haag naar Parijs was gevoerd. Een onzer vertegenwoordigers deed Zijne Majesteit opmerken, dat de Pruisen de hun ontvoerde kunststukken reeds gewapenderhand hadden weergevorderd, en het misschien geraadzaam was dit voorbeeld te volgen. De Koning oordeelde het echter geraadzaam eerst zachtere middelen te beproeven. Hij liet onze afgevaardigden vertrekken met de overtuiging, dat Antwerpen in vollen ernst op zijne vorstelijke ondersteuning mocht rekenen. Willem I hield woord. Aanstonds eischte hij, langs diplomatischen weg, al de aan Nederland ontstolen kunstwerken op, terwijl hij zijnen schilder, den Bruggeling Jozef Odevaere, naar Parijs zond, om, onder de bescherming van den Baron Fagel, Minister van den Koning der Nederlanden bij het Pransch Staatsbestuur, de bedoelde kunstschatten aan te: duiden en hunne teruggave te bewaken.

Ook Antwerpen zond zijne afgevaardigden naar Parijs, om de geëischte meesterstukken te helpen in beslag nemen en weder te brengen. Het waren onze beroemde Ommeganck en zijn kunstmakker Peter Jan van Regemorter, die onze ontvoerde schilderijen bijzonder goed kenden. De Stad zou al hunne reiskosten. dekken, en bovendien kreeg Ommeganck van haar nog eene vergoeding van 1½ *louis d'or* voor elken dag, dat hij in zijn werkhuis zou afwezig blijven. Een ander lid onzer Maatschappij ter aanmoediging der schoone Kunsten, de heer Jan van Hal, ging op zijne eigene kosten, uit belangstelling in de schilderijen, naar Parijs mede. Later volgde hen, op last des Konings, nog een vierde Antwerpsche kunstvriend, de heer Karel Stiers van Aertselaar, die zijnen stadgenoot Antoon Cambier als secretaris met zich nam. De drie eerstgenoemden verlieten Antwerpen op 16 Augustus.

Te Parijs aangekomen, vervoegden zij zich bij Odevaere, om, met 's Konings Minister Fagel, al de noodige stappen aan te wenden tot het terugkrijgen der ons ontstolen schilderijen. De Franschen wilden echter maar te geenen prijze afstand doen van wettig eigendom. Zij, die ons, zonder den minsten schijn van recht of reden, al de puikgewrochten onzer voorvaderen hadden ontnomen, dorsten het nu eenen diefstal noemen, dat wij het ons toebehoorende terugeischten. Zooals de leden onzer kunstmaatschappij het den Koning deden opmerken, hadden de Pruisen echter. met die dwaze aanmatiging der Franschen kort spel gemaakt. Aangevoerd door hunnen

stoutmoedigen Generaal Blücher, hadden zij het Parijsche museum gewapenderhand ingenomen en al het hunne er uitgenaald. Ook onze afgevaardigden zouden wel dergelijke middden willen toepassen,. maar zij beschikten nog over geene krijgsmacht. Het duurde tot half September, eer de Verbondene Mogendheden bepaald waren besloten, om al de kunststukken weder te eischen, welke Frankrijk den overheerschten natiën met geweld had ontnomen. De uitvoerder van dit besluit was de zegevierende Hertog van Wellington, Opperbevelhebber van de in Frankrijk verblijvende legers der Verbondene Mogendheden. Met voorliefde nam hij op zich, de eischen der Nederlanders en van hunnen Koning te doen inwilligen. Onze vertegenwoordigers te Parijs waren gelukkig zulks te kunnen berichten aan hunnen Maire Vermoelen. Wellington was in de diplomatische Vergadering opgetreden met eene nota in de hand, krachtens welke hij uitdrukkelijk vergde, dat de ontroofde kunstgewrochten aan hunne wettige eigenaars wierden afgeleverd. Daarop snelden Ommeganck, van Regemorter en van Hal naar den Parijschen Louvre, om de hand aan het werk te slaan. Van Regemorter beklom eene ladder, om te zien hoe een onzer tafereelen van Rubens bovenwaarts kon worden losgemaakt; doch de Franschman Dominique Vivant, baron Denon, Inspecteur-Generaal der museums, deed de ladder wegrukken, en onze schilder bleef boven aan de lijst der schilderij hangen. Toen hij uit dien gevaarvollen toestand was verlost, betwistte Denon en zijne aanhangers met hevigheid de rechten onzer afgevaardigden, die gedwongen waren het museum te verlatem Zij namen hunne toevlucht tot den Pruisischen Generaal von Müffling, Krijgsgouverneur van Parijs, die hen machtigde hun werk te herbeginnen, onder de bescherming der gewapende Pruisen, terwijl Engelsche soldaten eene behulpzame hand toestaken, om de zware paneelen los te krijgen.

Deze gewichtige arbeid begon des namiddags van den 19^n September 1815. In de volgende dagen werden er echter zoo vele tafereelen afgehatjgen, dat de muren der galerij bijna geheel naakt werden. Toen de Inspecteur Denon dit had opgemerkt, deed hij den volgenden dag het museum gesloten houden. Ommeganck en de zijnen klopten vruchteloos aan. Zij eindigden met zich andermaal tot den Gouverneur von Müffling te wenden. Deze leende hun aanstonds zijnen wreed gesnorden Adjudant, om de Franschen tot rede te brengen. De wakkere Pruis bracht onze kunstvrienden terug naar den Louvre, klopte met den sabel aan, en eischte dat de museumdeuren zouden geopend worden. Denon kwam voor en zegde dat de deuren in naam des Konings waren gesloten. ‘In naam van welken Koning?’ vroeg de ruwe officier; en, toen men hem zegde in naam des Koning van Frankrijk, antwoordde hij: ‘Dat scheelt mij weinig! Ik verg dat de deuren openblijven!’ De museumbewaarder Denon zwichtte voor dit streng bevel. Ziende, dat er niets van al het gestolene voor Parijs te behouden was, gaf hij zijn ontslag. Van toen af mochten Ommeganck en zijne makkers in gerustheid onze schilderijen inzamelen. De vorderingen hunner belangrijke werkzaamheden en de vreugde, welke hen daarbij bezielde, werd door hen zelven eigenaardig geschetst in den volgenden brief:

‘Parijs, den 3_n October 1815.

‘Mijnheer Herreyns, schilder, enz., op den Kauwenberg, te Antwerpen.

‘VRIEND HERREYNS,

‘Het goede nieuws zal u zonder twijfel reeds medegedeeld zijn. Al de schilderijen, welke in het museum waren uitgestald, zijn in onze macht. Verscheidene, welke zich

in de magazijnen bevonden, zijn ons wedergegeven, terwijl wij er nog andere verwachten. Morgen gaan wij diegene zoeken, welke zich in de kerk *Notre Dame* bevinden, en vervolgens hopen wij er nog andere te krijgen, welke in Parijs berusten, Men werkt uit alle macht aan de kassen, wat zeer veel tijd vordert, zoodat het nog niet is te bepalen, hoelang wij te Parijs zullen worden opgehouden.

'De Minister heeft ons gezegd, dat de Hertog van Wellington verlangt, dat onze meesterstukken met zekeren luister worden ontvangen, Wij hebben dit doen opmerken door ons schrijven aan Mijnheer den Maire; maar, denkende dat Gij daartoe veel kunt bijdragen, zop smeeken wij U dit te doen zooveel als in uwe macht is. Het zal ons een waar genoegen zijn U te kunnen melden op welken dag de schilderijen zullen verzonden worden, en, voor zooveel het mogelijk is, den dag waarop zij te Antwerpen zullen aankomen.

'AI de schilderijen toebehoorende aan Toskanen en Venetië zijn reeds uit het museum verhuisd. De Paarden van Venetië, welke op den *Arc de Triomphe* stonden, zijn op huns meesters stal. De Leeuw van S. Marco, die op de *Place des Invalides* stond, is, naar men zegt, bij het afnemen gebroken.

'Nu is de heer Canova aan het werk. De Transfiguratie is in het afnemen ook zeer beschadigd. Alles vertrekt. Buiten de Fransche School zal er weinig meer dan ledige muren overblijven. Wij hebben vandaag geenen ingang tot het museum kunnen bekomen en vermeenen, dat men bezig is met het inpakken van den Laocoon, den Apollo en andere antieke beelden, toebehoorende aan Zijne Heiligheid.

Wat dunkt UE. van zulke gebeurtenis? Zouden wij niet, op Sint Lucasdag, eene mis van dankbaarheid mogen doen om God te bedanken over al zijne weldaden ten opzichte van de kunst? Nu zien wij het klaar: God is goed; Hij is met zijne schapen. Vivat de Koning! Vivat Wellington! Vivat Blücher! Vivat de man met de knevels, den Adjudant van Generaal von Müffling, Bevelhebbers van Parijs, waar Denon zoo bang van was! - Vergeef ons dezon

slechten praat. Het is de vreugde, welke er ons toe aanport. 't Is het woordje om te lachen.

'In de hoop dat UE. onzen brief in goede gezondheid zult ontvangen, hebben wij de eer ons te noemen met alle achting,

Vriend Herreyns,

UE. genegene vrienden,

JAN J. VAN HAL.
B.P. OMMEGANCK.
P. VAN REGEMORTER.

II.

De Maatschappij ter aanmoediging der schoone Kunsten vernam ook met bijzondere belangstelling elk bericht betreffende onze ohtvoerde schilderijen, en de moedige kunstvrienden, die ze gingen terughalen. In het *Journal du Depariement des Deux Nethes* van 7 October 1815 werd er in onze mpedertaal afgekondigd, dat de kunstmaatschappij de aangename taak vervulde, haren medeburgeren te berichten, dat hare vier leden, die, door de heilzame schikkingen Zijner Majesteit en van den Maire van Antwerpen, naar Parijs waren getogen, om onze ontroofde schilderijen af te eischen, het vleiendste vooruitzicht hadden, om in hunne poging te slagen. Een gedeelte der betrachte kunststukken was hun reeds ter hand gesteld. Indien er geene nieuwe hinderpalen werden in den weg gelegd, dan zou weldra de blijde dag verschijnen, waarop Antwerpen de wederkomst zijner schilderijen kon vieren. Deze tiiding bracht heel onze bevolking in opgetogenneid. Van dan afaan werden er toebereidsels gemaakt tot de plechtige ontvangst der Vlaamsche meesterstukken, van welke de Franschen ons gedurende een en twintig jaren beroofden. De geluksmare werd ook nog bevestigd door een koninklijk besluit van 6 October 1815, hetwelk bepaalde, dat al de nog geopende kerken en openbare gebouwen de tafereelen zouden terugkrijgen, welke hun werden ontnomen.

Ondertusschen waren onze afgevaardigden te Parijs volop bezig met de schilderijen in kassen te pakken, om ze op, groote wagens en onder waterdichte zeilen naar het vaderland te voeren. Den 17^{n} October schreven zij aan den heer Frans Verdussen, secretaris der Antwerpsche Maatschappij ter aanmoediging der schoone Kunsten, met genoegen te hebben vernomen, dat er maatregelen werden beraamd om de kunstgewrochten plechtigliik in te halen. Het was hun onmogelijk deze langs Vlaanderen aan te brengen, daar zij, om een krijgsgeleide te hebben, den weg der schilderiien voor Holland moesten volgen, langs de heirbaan, en dus over Brussel zouden trekken. Er was verzocht een der tafereelen ontbloot binnen Antwerpen te brengen; doch daaraan viel niet te denken, uit oorzake van de zwaarte der groote paneelen, en omdat allen stevig werden ingepakt. Aangezien de uitgestrekte schilderijen zoo bijzonder hoog boven de wagens opstaken, zou men onderweg genoodzaakt zijn buiten de te lage stadspoorten om te rijden. Zelfs te Antwerpen zou

men niet over de ophaalbrug kunnen, en dus langs den waterkant over de scheepstimmerwert de stad moeten binnenrijden.

Ten slotte schreven onze vroolijk gestemde kunstredders: 'Nu verwacht men per eerste het museum alhier te huur. Alles wat aan Holland, Belgenland, Toskanen, Pruisen, Venetië, Italië, enz. toebehoort, verhuist. Waar de schilderijen hingen ziet men nu weinig meer dan blinde muren. De zalen van het Antiek gelijken groote werkplaatsen. Men ziet daar niets dan werktuigen, koorden, katrollen, hefboomen en gruishoopen. De heer Canova, berucht beeldhouwer van Rome, is in de *caserne de la Pépinière*, ten volle bezig met alles in te pakken. Er ontbreekt hem nog veel, zoowel als aan ons, bijzonder aan schilderijen, welke in verschillige Departementen zijn. Wij vreezen, niettegenstaande de schoonste beloften ons gedaan, dat het moeilijk zijn zal die weder te bekomen, alhoewel de voomaamste stukken en de groote massa ons zijn wedergegeven, bijzonder daar wij, zoo het schijnt, die kunststukken van het Fransch Gouvernement te wachten hebben. Onze lijsten zijn in handen der Ministers van onzen Koning, en wij verwachten daarover alle dagen lijding. Doch, ondertusschen verstrijkt de tijd en wij vreezen grootelijks dat het daarbij blijven zal.

'Na UE. gegroet te hebben, hebben wij de eer ons met alle achting te noemen.

UE. onderdanigste dienaars,

J. ODEVAERF. C.J. STIERS.
B.P. OMMEGANCK.
J.J. VAN HAL. P. VAN REGEMORTER.'

Den in November werd de laatste brief onzer afgevaardigden van Parijs uaar Antwerpen gezonden. Van Hal schreef toen:

Parijs den in November 1815,

Aan Mijnheer Verdussen, Secretaris der Maatschappij ter aanmoediging der schoone Kuusten.

Mijnheer,

De schilderijen zijn sedert gisteren morgend vertrokken. Morgen zullen wij ze vervoegen te Pont Ste Maxence. Om niet in den nevel te reizen, en om alle ongelukken, die ons zouden overkomen, te vermijden, denken wij dagelijks maar vijf uren wegs af te leggen. Dus zullen wij ten minste veertien dagen noodig hebben voor de reis, ingeval wij nog niet worden gedwongen lang stil te houden, hetzij te Brussel of te Mechelen, waar wij de tafereelen dier steden, onderweg, zullen afzetten.

Zooals ik het U beloofde, meld ik U de hoogte van den hoogsten wagen, Hij kan met gemak onder eene poort van 16 Fransche voeten doorrijden. Door ons schrijven van heden hebben wij den heer Maire doen opmerken, dat, ingeval hij ons tot bewaarplaats der schilderijen het lokaal van het museum, dat onder veel opzichten het geschikste is, aanduidt, men verplicht zal zijn een gedeelte van den muur af te slaan, daar wij gelooven, dat de ingangpoort veel te laag is. Tracht, dat, niettegenstaande die kleine kosten, de Maire dit voorstel aanvaarde. Het is eene schoone gelegenheid om ons een lokaal te verzekeren voor onze tentoonstelling van 1816.

Vaarwel, mijn Waarde. Ik hoop dat wij binnen weinigen tijd zullen zeggen: Ziedaar onze schilderijen! Wij gaan de meesterstukken, welke wij gedurende een reeks van jaren voor altoos verloren dachten, terugzien!

Verleden Maandag hebben al die, dieven[1] van België en Holland te zamen gedischt. Wij betreurden er de afwezigheid van mijnheer Canova, die vóor eenige dagen naar Engeland is vertrokken. Wij hebben wederzijds gedronken op de teruggave onzer meesterstukken, op den bloei der schoone kunsten, op hen die ze beoefenen, op hen die ze aanmoedigen en beminnen, enz.

Gelief mijn brief mede te deelen aan, de Heeren Herreyns, van Lanschot en andere vrienden der schoone kunsten.

Ik bid U mijne eerbiedige groetenis te aanvaarden en te gelooven, dat ik met de meeste hoogachting ben,

Mijnheer,

Uw zeer nederige en gehoorzame dienaar

JAN J. VAN HAL.'

Ook deze blijde tijding werd in het Antwerpsch nieuwsblad afgekondigd met de verwittiging, dat het den dag der aankomst onzer kunstjuweelen feest zou wezen binnen Antwerpen.

In de zitting van 6 November van de Maatschappij ter aanmoediging der schoone Kunsten, toonde Herreijns de schets der versieringen, met welke de eerste der verwachte wagens zou worden opgeluisterd. Geholpen door zijnen leerling Peter van der Vin, zou de oude bestuurder leeraar deze praalschilderingen uitvoeren. Tevens ontwierp hij een plan, om ook den ingang van het museum schilderachtig te laten versieren door de voornaamste leerlingen der Academie.

Des middags van den 20^{n} November reden de tien wagens met twee en negentig schilderijen en Brugge's marmeren Madonna van Michel Angelo, in drie en veertig kassen, de stad Brussel binnen. Zij waren vergezeld van Odevaere, Ommeganck, van Regemorter en van Hal[2], en van Nederlandsche soldaten van het 12e ba-taljon en het 8ste huzaren onder bevel van den Kolonel des Tombes. Op de Groote Markt hield de stoet stil. Daar ontvingen onze afgevaardigden de gelukwenschen hunner stadgenooten, die hen tot in de hoofdstad waren tegemoet getrokken. Toen zij met de vier wagens, welke de schilderijen van Mechelen en Antwerpen inhielden, wilden vertrekken, werd hun dit belpt door den Maire van Brussel. Deze beweerde dat de commissie, welke voor zending had de schilderijen van Parijs te halen, was ontbonden en vervangen door, eene nieuwe commissie, welke gelast was de schilderijen te verdeelen. Onze kunstredders waren bij dit bericht als door den bliksem getroffen. Volgens den Maire moesten al de tafereelen worden afgeladen. Diegene, welke aan thans gesloten kerken of afgeschafte kloosters hadden behoord, zouden aan het museum der hoofdstad blijven. De Antwerpenaars, en met hen 's Konings afgevaardigde Odevaere, waren verontwaardigd over die poging, om ons willekeurig te berooven van onze meesterstukken, welke zij met zooveel moeite hadden teruggehaald. Zij verzetten zich uit al hunne kracht tegen het bevel van den Maire, die wilde dat de wagens naar het museum werden gevoerd. Odevaere en Ommeganck

(1) De verbitterde Franschen scholden de regelmatige terugeischers onzer schilderijen voor *voleurs;* doch, zooals men ziet, bekreunden zij zich weinig over die onverdiende beleediging.

(2) Onze andere afgevaardigde, de heer Karel Stiers van Aertselaer, deed, met zijnen secretaris Antoon Gambier, nog eene pleizierreis door Frankrijk.

snelden naar hpt Ministerie. Zij verkregen, dat de schilderijen, onder goede bewaking, op de Groote Markt zouden blijven, tot de Koning over hunne bepaalde bestemming zou hebben beslist. Een onzer stadgenooten, de bureeloverste der Mairie, Jan Smits, spoedde zich naar Antwerpen, om er kennis te geven van de al te verregaande begeerlijkheid der hoofdstad. Onder het voorzitterschap van Herreyns belegde de Maatschappij ter aanmoediging der schoone Kunsten terstond eene vergadering, in welke werd besloten op staanden voet een gezantschap tot den Koning naar den Haag te zenden. Dit gezantschap werd samengesteld uit de heeren Lodewijk Geelhand, adjunct-maire, als voorzitter, Frans Verdussen, als raadsheer, en Jan Smits, als secretaris.

De Maire Vermoelen had zich de zaak ook ernstig aangetrokken. Hij zelf ging de gevolmachtigden voorstellen aan den Gouvemeur onzer Provincie, Baron van Keverberg. Deze keurde het voornemen ten volle goed, maar verzocht de bezorgde kunstvrienden, eerst des nachts af te reizen, om hem toe te laten door een omstandig verslag den Koning te verwittigen van hunne komst, en hem tevens te kunnen melden hoe noodzakelijk het was de oude kunststad Antwerpen recht te laten wedervaren en althans niet door Brussel te laten krenken. Met klem van taal waarschuwde onze Gouverneur Zijne Majesteit, dat de beangstigde en verontwaardigde bevolking der Scheldestad in onbeschrijfelijke gisting was, en hij vreesde voor de gevolgen, indien éen der schilderijen, welke Antwerpen meer dan twintig jaren terugvorderde, aan het museum der hoofdstad mocht blijven.

Des morgends van den 24^{n} November bezochten onze drie afgevaardigden, in den Haag, zijne Excellentle den Minister Falck en den heer Repelaer van Driel, Algemeen Commissaris van het openbaar onderwijs, kunsten en wetenschappen. Beide vermogende staatslieden beloofden voor het welgelukken der poging te zullen ijveren, en zij hielden woord. Des anderendaags 's morgends werden onze kunstvrienden door den heer Repelaer bij den Koning ingeleid en de adjunct-maire Geelhand overhandigde zijne Majesteit het volgende vertoog:

‘Aan Zijne Majesteit Wilïem den Eerste,
‘SIRE,

‘Niets kan vergeleken worden aan de vreugd, die uwe onderdanen van Antwerpen gesmaakt hebben, bij de tijding der terugkeerende kunststukken uit Parijs, dan alleen de pijnlijkheid van den uitstel om deze in hunne stad te zien aankomen, mits onverwachts te Brussel het bevel aan de gede puteerden van Uwe Majesteit werd gegeven, om de kassen aldaar af te laden, hetgeen nochtans, om het groot gevaar van onheil, nog opgeschorst is, totdat Uwe Majesteit beslisse of de onmiddellijke overvoering der stukken, aan Antwerpen ontrukt, geene plaats kan grijpen.

‘De wagens, welke deze schatten terugbrengen, zijn te Parijs zoo geladen, dat al de schilderijen die aan de Provincie Antwerpen toebehoord heb-

ben, zich bij elkander bevinden; en de bewaarplaats, waarin zij zouden gebracht worden, is zoo gunstig, als eene stad die opleveren kan. Deze omstandigheden hadden op onze kunstminnende medeburgers zulken invloed, dat zij een glansrijk volksfeest ter inhuldiging dezer kunstwerken hadden ingericht, toen helaas! het algemeen verlangen eensklaps verijdeld werd, voor welks bekroning wij echter nog met een hooprijk vertrouwen Uwe Majesteit smeekten.

IN HET ATELIER, NAAR E. STAMMEL.

'Mochten wij zelven, Sire, dragers worden van het genadig besluit Uwer Majesteit, opdat degenen die in onze handen hunne belangen, hoop en vrees gesteld hebben, door ons ook weder een nieuw bewijs erlangen der vaderlijke goedheid van Uwe Majesteit.

'Wij zijn,
Sire,
van Uwe Majesteit,
De nederigste en gehoorzaamste dienaren en onderdanen,

L.S. GEELHAND.
FRANS A. VERDUSSEN.
J.B. SMITS.

‘In den Haag, 25 November 1815.’

Met bijzondere minzaamheid stelde Willem I de ontroerde Antwerpenaars gerust. Hun angst en hunne bezorgdheid getuigden van Antwerpens kunstliefde. De Vorst drukte zijne hooge voldoening uit, omdat men op zijne rechtvaardigheid vertrouwde. Hij verklaarde de bakermat van meest al de beroemdste Vlaamsche schilders niet te zullen laten verongelijken. Brussel zou niet ééne schilderij behouden, welke Antwerpen van rechtswege toekwam. Nog denzelfden dag teekende Zijne Majesteit een koninklijk besluit, hetwelk beval, dat de schilderijen, die niet overeenkomstig het besluit van 6 October, in de kerken en openbare gestichten hunne plaats konden hernemen, onverwijld moesten worden afgeleverd aan de hoofdplaatsen der provinciën, van welke de kunststukken afkomstig waren. Met die blijde tijding spoedde onze gevolmachtigde Jan Smits zich naar Brussel, waar hij reeds te laat aankwam. Onder voorwendsel dat eene Pruisische krijgsmacht, welke de stad moest doortrekken, zich op de Groote Markt zou kunnen nederslaan, had de Brusselsche Maire, in den vroegen morgend van den 27^{n} November, al de wagens met schilderijen naar het museum doen voeren. Odevaere, zoowel als Ommeganek,

van Regemorter en van Hal, hadden er zich weer krachtdadig tegen verzet; maar men luisterde naar recht noch rede. Men beweerde dat de schilderijen op de Groote Markt niet veilig waren. Daarom dienden zij in het museum te worden afgeladen. Toen Smits de Overheid onzer hoofdstad kennis gaf van het nieuwe besluit, hield men daar geene rekening van; want er werd met overhaasting volhard in het ontladen der wagens. Brussel koesterde de hoop diegene der schilderijen te kunnen behouden, welke reeds zouden ten toon gesteld zijn. Dit oneerlijk pogen werd echter verijdeld. Zoodra het nieuwe koninklijk besluit den Maire van Brussel ambtelijk was medegedeeld, waagde hij het niet langer de hand te leggen op ons wettig eigendom. De schilderijen, voor Antwerpen en Mechelen bestemd, werden terug op hunne wagens geladen; maar daarbij greep er een groot ongeluk plaats.

DE ONGELUKKIGEN, NAAR J. GEOFFROY.

De zware kas, welke Rubens' *Hemelvaart van Maria*, uit onze hoofdkerk, bevatte, ontsnapte uit hare koorden en sloeg met geweld ten gronde, waar onze afgevaardigden nauwelijks den tijd hadden weg te springen. Het scheelde weinig of onze befaamde Ommeganck was vermorzeld; want eenen naast hem staanden zestigjarigen arbeider, Max Delsarte, werd een deel der borst en de beenen verpletterd, zoodat hij eenige dagen later aan zijne wonden bezweek. Dit droevig ongeval deed het werk der oplading voor eenen dag staken. Onze wagens vertrokken maar eerst den 3^{n} December uit de hoofdstad. Terwijl zij

den volgenden dag langzaam naar de Scheldestad rolden, begon men daar reeds blijmoedig te feesten. Des avonds verkondigde het statig gelui van al de klokken, met het jubelgeschut der kanonnen, den gelukkigen Antwerpenaar, dat zijne een en twintig jaar terugverwachte kunstjuweelen eindelijk hunne oude bewaarplaats naderden. Een deel onzer Overheden, vele adellijke personen en de muziekminnende burgers begaven zich naar den grooten schouwburg, om daar, de op ambtelijk verzoek vertoonde *Apotbéose de Rubens* van den Franschen advocaat Etienne Tetet-Arbeltier toe te juichen. Deze zoogenaamde *scène lyrique*, opgeluisterd met balletten en stoeten van prachtig uitgedoste historische en zinnebeeldige figuren, wekte reeds den geestdrift van het blijgestemde publiek op. Maar, toen het orkest Neerlands eeuwenoud volkslied, Wilhelmus van Nassauwen, aanhief, sprong iedereen recht, en ten slotte klonk de kreet: ‘Leve de Konipg!’ omdat de Vorst Antwerpens. kunstbelangen zoowel behartigd had.

Terwijl op den Franschen schouwburg vreemde tooneelisten optraden voor onze beroemde vaderen, werden deze hunne eigene afstammelingen voorgesteld in het Taal- en Dichtlievend genootschap *Tot Nut der Jeugd.* De thans vermaarde vader. onzer Vlaamsche Beweging, Jan Frans Willems, die toen slechts twee en twintig jaren telde, was een der kunst- en vaderlandslievende leden dier vereeniging. Hij had de aloude Antwerpsche volkssage van den smidschilder voor het tooneel bewerkt onder den titel: *Quinten Matsijs, of wat doet de Liefde niet*, en ook dit blijspel in twee bedrijven werd den avond voor de terugkomst der schilderijen voor een talrijk en uitgelezen publiek opgevoerd. De welgebouwde Willems, die toen reeds bij het Antwerpsch publiek om zijne dichterlijke begaafdheid, zijne schoone stem en puike voordraclit befaamd was, speelde de titelrol van zijn kunstlievend gewrocht. Telkens dat hij met vaderlandschen trots onze groote schilders lof toezwaaide, begroette het vervoerde publiek hem met handgeklap, en ten slotte werd hij, niet enkel als speler, maar ook als schrijver op het tooneel teruggeroepen.

Des morgens van den volgenden dag mengde het geluid van al de klokken zich weer met de daverende slagen van het grof geschut. Dit vreugdegedruisch werd tegen den middag nogmaals hernomen, toen plotselings van mond tot mond het bericht klonk, dat onze schilderijen Antwerpens wallen naderden. De Maire met heel den Municipalen Raad, Herreyns met de leeraars en de leden der Academie, gevolgd door het bestuur der Maatschappij ter aanmoediging der schoone Kunsten, de kerkmeesters van al de parochiën, en al de, leden van het genootschap *Tot Nut der Jeugd*, begaven zich stoetsgewijs van het stadhuis naar de Sint Jorispoort, om daar de teruggebrachte meesterstukken plechtiglijk te ontvangen. Toen de eerste wagen met tafereelen van onder het welfsel de zware stadspoort was verschenen, werd hij plotselings bemeesterd door de geestdriftige leerlingen der Academie. In eenen oogwenk vestigden zij eene groote oranjevlag midden ophet hooge gevaarte, dat zij verder behingen met lauwerkronen en witroode festoenen. Voorop plaatsten zij eene gedenknaald, waarboven eene star schitterde. Benedenwaarts zag men, tusschen zilveren tranen, op zwarten grond, het rampzalige jaartal 1794, dat onze schilderijen zag weghalen; doch hooger prijkte in gouden cijfers het heilvol 1815, dat ons de kunstjuweelen wedergaf. Eene struische Minerva, die aan den voet der naald plaats nam, droeg op haar zilveren schild in gouden letters de woorden VLAAMSCHE SCHOOL, om te getuigen, dat de wijsheid ons beval vaderlandsche schilders te blijven. Daarnaast stelde zich overeind de jeugdige Rechtvaardigheid met de weegschaal in de hand,

om de billijkheid der teruggaaf te doen uitschijnen. Middelerwijl knoopte men aan den versierden wagen dikke oranjekoorden, en daaraan trokken nu de jonge kunstenaars de duurbare gewrochten onzer beroemde meesters de stad binnen. Toen galmde een krachtig ‘hoera!’ en ‘leve de Vlaamsche School!’ uit de opgetogene menigte, welke de aanpalende straten vulde en tot op de wallen met handgeklap of door het wuiven van hoed of doek hare blijdschap te kennen gaf. De oud Herreyns borst uit in tranen van aandoening en genot, en bij dit zicht weenden vele onzer schilders en kunstvrienden.

(Slot volgt.)

De macht van het goud.
(Vervolg.)

Juist op het oogenblik, dat het tot eene waarlijk bloedige ontknooping zou komen verscheen een troep bergbewoners in den bergpas en klonk achter Marcellin een zware en gebiedende stem:

‘Weg met de wapens, allen, gelijk gij daar zijt! Wee dengene, die het eerste schot lost!’

Dit bevel werd door iemand gegeven, die aan bevelen gewoon scheen te zijn. De policiedienaren lieten hunne karabijnen zakken, Peyras stak een zijner pistolen in den gordel en allen zagen naar den troep, die haastig op hen toekwam. De procureur vertoonde zich op het midden van den weg, zoodra de wapenstilstand ingetreden was.

De man, die zoo, te rechter tijd ten gunste van Marcellin optrad, was Martin Simon. Hij kwam te voet en droeg zijne gewone kleeding, alleen had hij zijn reismantel verwisseld met een dier korte zwarte frakken, welke destijds het teeken der waardigheid van burgemeester op het land waren, gelijk het thans de driekleurige sjerp der maire's in Frankrijk is.

Maar de brave man had waarschijnlijk aan de onweerstaanbare kracht van dit ambtelijk teeken getwijfeld, anders had hij zich niet door een twintigtal stevige boeren doen vergezellen, die wel is waar slechts met bergstokken, seizen en bijlen gewapend waren, maar evenwel vast besloten schenen de bevelen van hun aanvoerder uit te voeren.

Bij het zien van deze. versterking hield de ridder het voor gepast van het paard te stijgen. Hij ging Martin Simon te gemoet en reikte hem de hand om hem voor zijn tijdige hulp te danken, maar tot zijne groote verbazing wees zijn beschermer die hand terug en trad ernstig op den procureur toe, die hem met dezelfde statigheid afwathtte.

‘Mijmheer.’ zegde Michelot, toen Martin Simon nog slechts een paar passen van hem verwijderd was,. ‘wanneer gij datgene zijt, waarvoor ik u naar uw kostuum moet houden, namelijk de overheidspersoon van deze plaats, vorder ik van u mij den wettelijken bijstand te verleenen, om - maar, bij den hemel! - wat zie ik?’ onderbrak hij zich eensklaps; ‘dat is waarlijk mijn man van gisterenavond, de medeplichtige van den ridder!’

‘Vergeet wat ik gisterenavond was,’ zegde de bergbewoner met waardigheid; ‘heden ben ik de baljuw van het dorp Bout-du-Monde op welks grondgebied wij ons bevinden, en als zoodanig heb ik het recht te vragen op wiens bevel gij hier verschijnt en handelt?’

‘Aha! zijt gij het?’ sprak Michelot glimlachend, zonder terstond op de tot hem gerichte vlaag antwoord te geven. ‘Nu, collega, men kan u niet dwingen op de vragen te antwoorden, welke ik tot u richtte, en had ik kunnen raden, dat gij van het vak waart..... Maar dit zij zoo, spreken wij daar niet meer over. Vandaag ben ik in mijn recht, terwijl ik den hier tegenwoordigen heer ridder de Peyras gevangen neem krachtens een bevelschrift, dat ik bij mij heb, en hiervoor doe ik een beroep op uwe hulp.’

‘Ik zal u die gewis niet weigeren indien uw bevelschrift in orde is. Ik verzoek u derhalve het mij te vertoonen, waarna wij ons dan verder met elkander kunnen verstaan.’

De ridder fronste de wenkbrauwen.

‘Zijt gij van plan mij aan mijn lot over te laten?’ flnisterde hij Martin Simon toe. ‘Hoe! hebt gij slechts den spot met mij gedreven?’

De baljuw van Bout-du-Monde nam bedaard het papier aan, dat Michelot hem toereikte, zag het vluchtig in en gaf het hem glimlachende terug.

‘Ik dacht het wel,’ voegde hij er bij; ‘dit bevelschrift is niet in orde en ik zal niet dulden, dat het op mijn grondgebied uitgevoerd wordt.’

Michelot werd verlegen - hij wist beter dan iemand anders wat er aan het bevelschrift haperde, maar hij had gehoopt een eenvoudigen dorpsburgemeester te kunnen overbluffen en hij riep dus op den toon van geveinsde verbazing uit:

‘Wat moet dat beduiden, mijnheer de baljuw? Ziet gij mij voor een onwetenden zotskap aan, mij, den procureur van den luitenant-crimineel van Lyon, dat ik mij een bevel tot gevangenneming zou laten afgeven, waarvan de vorm niet overeenkomstig de wet zou zijn? Gij hebt het ongetwijfeld niet aandachtig genoeg gelezen: lees het slechts nauwkeurig - niets is klaarder en duidelijker: “Gelasten den heer Theodorus Ignatius Michelot, den houder van dit bevelschrift, overal, waar hij ze vindt, gevangen te nemen: eerstens, de jonkvrouw Ernestine de Blanchefort; tweedens, den ridder Marcellin de Peyras.”- Nu, wat, duivel, is hiertegen aan te voeren? En neem u wel in acht, heer baljuw, voor de verantwoordelijkheid, die op u rusten zal indien gij mij verhinderen zoudt mij van den persoon des ridders de Peyras te verzekeren, of wanneer gij de jonkvrouw de Blanchefort een verblijfplaats en bescherming zoudt verleenen!’

Martin Simon bleef onverbiddelijk.

‘Het is niet zoo gemakkelijk als gij wel schijnt te gelooven, om mij van besluit te doen veranderen, mijnheer Michelot,’ antwoordde hij met blijkbaren spot. ‘Gisteravond in het hospicium van Lautaret bezat ik de bevoegdheid niet te onderzoeken met welk recht een eenvoudig procureur, gelijk gij, met het bevel tot aanhouding kondet belast worden, en ik moest dus mijn toevlucht nemen tot list, om de door u vervolgden te beschermen. Vandaag staat de zaak anders, en indien gij zulk een ervaren rechtsgeleerde zijt als gij voorgeeft, moet gij weten, dat dit bevelschrift slechts geldig is in het rechtsgebied van Lyon en daarbuiten van nul en geener waarde is. Opdat echter het bevelschrift hier in Dauphinè, op het grondgebied van den baljuw van Bout-du-Monde ten uitvoer gelegd zou kunnen worden, moet het minstens met het “*pareatis*” van den president van het parlement Grenohle voorzien zijn, waaronder wij hier benooren. Het schijnt echter, mijn arme collega, dat gij zoo haastig door Grenoble gereden zijt, dat gij aan die onmisbare formaliteit niet gedacht hebt.’

Meermaals had Michelot zich zelven gedurende zijn tocht verwijten over dat verzuim gedaan, hetwelk de baljuw hem met zooveel recht voorhield; hij wilde zich echter nog niet overwonnen verklaren.

‘Het “*pareatis*” van den president van Grenoble is hier niet noodig,’ riep hij met woestheid uit, ‘in dringeride gevallen kan men het visa der gerechtelijke overheid op welker gebied de gevangenneming plaats vinden zal, missen, doch moet deze formaliteit, nadat het bevelschrift ten uitvoer gelegd is, toch plaats hebben. *Ergo* - sommeer ik u nogmaals mij den wettelijken bijstand te willen verleenen.’

‘Ik zal nimmer dulden, dat een onwettige daad in mijne tegenwoordigheid gepleegd wordt,’ antwoordde Martin Simon, die thans merkbaar warm werd; ‘noch gij, noch uwe gezellen zullen het wagen de hand aan dezen jonkman te slaan, zoolang gij geen ander dan dit ongeldig bevelschrift. kunt vertoonen. *Ergo* - verklaar ik u, dat ik geweld met geweld zal keeren, wanneer gij den ridder de Peyras of ieder ander in uw mandaat genoemden persoon, die zich op mijn rechtsgebied bevindt, geweld zoudt willen aandoen.’

Zoo sprekende naderde hij de hem vergezellende boeren, die aanstalten maakten op het eerste teeken van hun baljuw Michelot en zijne policiedienaren te lijf te gaan. De procureur verkeerde in de grootste verlegenheid; hij wendde zich tot de agenten als wilde hij hun om hunne meening vragen. Op dit oogenblik vatte Marcellin in overweldigende dankbaarheid de hand des baljuws.

‘Ik had u verkeerd beoordeeld,’ morde hij, ‘en gij hebt eerlijk uw woord gehouden. Maar zeg mij toch eens, hoe het met Ernestine gaat.’

‘De jonkvrouw is in veiligheid bij mijne dochter en gij zult haar weldra weerzier vergeet echter niet, dat Ernestine bij mijne Margarctha voor uwe zuster moet doorgaan tot uwe aangelegenheid geregeld is.’

Martin Simon werd door Michelot onderbroken, die hem met een geheimzinnig voorkomen

ter zijde trok en met gehuichelde gemoedelijkheid tot hem zegde:

'Hoor eens, baljuw, laat ons onnutte spitsvinnigheden vermijden. Gij weet ongetwijfeld, dat het de ontvoering der dochter van een der hoogste gerechtspersonen van Lyon betreft. De heer de Blanchefort is een machtige, invloedrijke man, en wanneer ik door uwe schuld verhinderd word de beide weggeloopen jongelieden in hechtenis te nemen, kunt gij u verzekerd houden, dat men middelen zal vinden om u voor deze verhindering nadrukkelijk te straffen.... Ik ben overtuigd,' ging hij fluisterend voort, 'dat het dien heer niet op een honderd goudstukken zou aankomen om u te bewegen, die onbeduidende gebreken in den vorm, welke gij in het bevelschrift opgemerkt hebt, over het hoofd te zien.'

De baljuw glimlachte minachtend en begon nu ook zacht te spreken, zoodat de omstanders geen woord verstaan konden. Dezen merkten echter spoedig, dat zich een groote verbazing op het aangezicht van den procureur teekende, en deze toenam naarmate Martin Simon langer sprak. Daarop volgde een levendige maar nog steeds fluisterende samenspraak. Na verloop van eenige minuten keerden beiden tot de toeschouwers terug en dezen konden uit hunne gelaatsuitdrukking opmaken, dat zij het met elkander eens waren. De ridder zag zijn vervolger nog wel met wantrouwen aan, maar zijne vrees was van korten duur.

'Mijne heeren,' dus wendde zich de procureur tot de beide policie-dienaren, 'de ontdekte gebreken in den vorm van het bevelschrift en zekere ophelderingen, die de heer baljuw van het dorp Bout-du-Monde mij zoo even gegeven heeft, bewegen mij voor het oogenblik van de uitvoering van het mandaat tot gevangenneming, dat ik in handen heb, af te zien. Gij kunt dus naar huis terugkeeren; ik neem de verantwoordelijkheid van dezen maatregel op mij en volg de uitnoodiging, welke de koning van den Pelvoux tot mij heeft gericht.'

Deze uitkomst was zoo onverwacht, dat de policie-dienaren eenig bezwaar maakten om het bevel van den procureur na te komen; maar twee of drie louis d'or, welke Martin Simon hun in de hand liet vallen en een schriftelijk bevel, hetwelk Michelot haastig met een potlood op een stukje papier krabbelde, stelden hen volkomen tevreden. Nu aarzelden zij ook niet verder hunne paarden de sporen te geven.

De bergbewoners hieven een luid hoera aan, dat alle echo's der omliggende bergen opwekte. Marcellin kon niet van zijne verbazing bekomen en zich maar niet verklaren hoe het dezen eenvoudigen dorpsbeambte gelukt was zoo spoedig den toorn van den hardnekkigen procureur tot bedaren te brengen. Van den anderen kant was hem Michelot's bijzijn alles behalve aangenaam en hij trachtte de gronden te raden, welke Martin Simon bewogen hadden den verspieder vàn den heer de Blanchefort terug te houden.

De procureur besteeg weer zijn paard en de koning van den Pelvoux wilde juist het teeken tot opbreken geven, toen Marcellin hem toefluisterde:

'lk weet, mijnheer, dat gij er van houdt naar eigen inzichten te handelen en ik begin te gelooven, dat het steeds ten goede uitkomt. Nochtans moet ik u, indien gij het niet kwalijk neemt, toch vragen, waarom gij den procureur in uw huis genoodigd hebt?'

'Gelijk gij zelf terecht zegt, jonkman,' antwoordde de baljuw lachende, 'handel ik gaarne naar eigen inzichten; maar wees gerust: spoedig zullen al deze geheimzinnigheden voor u opgehelderd worden. Voorloopig verzoek ik u, den procureur, zoolang gij met mij onder mijn dak woont, niet te beleedigen. Ik heb hem

beloofd hem voor elke beleediging te zullen bewaren. Zoo gij echter bepaald een verklaring van mijne handelwijze verlangt, dan wil ik u openhartig doch in vertrouwen mededeelen, dat ik hoop in hem het ieverigste werktuig ter behartiging uwer belaugen te vinden.'

'Hij! Michelot? Die op mij zou hebben laten schieten? Die mijn huwelijk daardoor verhinderde, dat hij den heer de Blanchefort het bedrag mijner schulden mededeelde en mij op de schandelijkste manier bij hem belasterd heeft.'

'Welnu!'antwoordde Martin Simon bedaard, 'ik heb besloten dat hij een der getuigen van uw huwelijk zal zijn.'

Den schijn aannemende als merkte hij de verbazing niet, welke zich op het aangezicht van den ridder afspiegelde, wendde hij zich tot de hem vergezellende dorpelingen, sprak hun eenige woorden in hun tongval toe en nu trok men gezamenlijk naar het dorp.

De weg was hobbelig, steenachtig en ging langzaam bergop. Onwillekeurig moest men den ontzaglijken arbeid bewonderen welke vereischt was om dezen weg bruikbaar te maken. De koning van den Pelvoux ging te voet naast Peyras en Michelot en maakte hen opmerkzaam op de groote bezwaren, welke bij den aanleg overwonnen moesten worden. Hier had men een kloof moeten aanvullen, daar een brug over een afgrond slaan en ginder weer een grooten rotsblok moeten doorbreken. Wat deze weg per kwart mijl gekost had was niet te berekenen, wanneer men het afgelegene der streek en de geringe hulpbronnen in aanmerking nam.

Zoo ging het nog een eind bergop en nu boog de weg weer zijwaarts door een kloof tusschen twee met struikgewas begroeide heuvelen. Deze waren zoo steil en stonden zoo dicht bijeen, dat zij de zuilen van een reusachtig portaal schenen te zijn. Zware in den grond geslagen palen stonden aan weerszijden en vorm den een doorgang, die naar willekeur geheel of gedeeltelijk door vleugeldeuren kon afgesloten worden.

Dit was de eenige toegang tot het kleine dal van Bout-du-Monde, hetwelk van alle zijden door hooge bergen omgeven was.

Maar eerst nadat men deze poort, waarvan het grootste gedeelte door de natuur geschapen was, achter zich had, kon men de schoonheid en pracht van het landschap genieten, dat zich voor de oogen der reizigers uitbreidde. Ofschoon de kloof noch zoo lang noch zoo duister was, als die van Lautaret, heerschte er evenwel genoegzame duisternis in om de verrukkelijke schoonheid van het op een zekeren afstand liggende dal des te sterker te doen uitkomen. Men zou het voor een dier heerlijke paronama's vol kracht en licht hebben kunnen houden, die men aan het einde van een donkeren gang in het volle daglicht plaatst, om er de uitwerking van te verdubbelen. Dit dal had niet zulk een grooten omvang als dat, hetwelk zich vroeger aan de blikken der reizigers vertoond had, doch het was frisscher, groener en des te schilderachtiger, daar het scherp afstak op de grauwe rotswanden, welke het omlijstten. Te midden van al deze granietmassa's lagen vruchtbare korenakkers, rijke boomgaarden, en vertoonden zich groene wreelderige grasvlakten tusschen de rotsen, terwijl boven op de bergtoppen de eeuwige sneeuwdaag glinsterde.

Midden in het dal stond het dorp. Elke woning had een kleine net aangelegde hoving. De kerk verhief haar ranken met schaliën gedekten toren van de rots, waarop zij gebouwd was, sierlijk in de lucht. Deze rots echter beschermde de onder haar liggende, vriendelijke, helder gewitte huizen tegen alle gevaar voor sneeuwvallen.

Martin Simon verlustigde zich een wijl in de bewondering zijner gasten. Daarna sprak hij op den toon van innige zelfvoldoening:

'Dat is mijn werk!'

'Gij moet waarlijk wel rijk geweest zijn, om zulke reuzenwerken tot stand te brengen,' riep de procureur uit.

'En zeer stout om ze te durven ondernemen,' voegde de ridder de Peyras er bij.

De koning van den Pelvoux schudde nadenkend het hoofd.

'Ja geld en moed waren daartoe noodig,' begon hij, 'en misschien ook nog iets meer..... Men heeft mij dikwijls van tooverij beschuldigd en in waarheid weet ik niet, of niet onder de geheele zaak eenige tooverij schuilt..... Maar laten wij dat, mijne heeren! Gij zult den tijd hebben, de wonderen van ons dal in hunne onderdeelen te beschouwen, want ik hoop, dat ik er in gelukken zal u eenige dagen hier te houden, mijnheer de Peyras; en gij, mijnheer de procureur, zult vandaag ook niet voor de eerste en de laatste maal hier gekomen zijn.'

'Quis novis hic nostris neccesfit redibus bospes!' mompelde een klagende stem.

Martin Simon ontroerde en wierp een onrustigen oogslag op Eusebius Noël, wiens lange gestalte in de onmiddellijke nabijheid tegen een rotsblok leunde.

IV.

Bood het dorp Bout-du-Monde, op zekeren afstand gezien, een aanblik aan, die een dichter of kunstenaar in verrukking kon brengen, ook van nabi vertoonde het een liefelijk beeld van zindelijkheid en welgesteldheid, welke den beschower onweerstaanbaar boeide. Elk huis was helder gewit en gluurde met zijn schaliën dak bevallig uit het bladerengewelf der boomen. De bewoners waren eveneens zindelijk gekleed en zagen er vergenoegd uit. Wat echter den reizigers bijzonder opviel, was de groote achting en tegelijk de warme genegenheid, welke de dorpsbewoners zonder ondetscheid voor Martin Simon aan den dag legden. De aan den kant van den weg spelende kinderen staakten hun vroolijk spel om hem te groeten; de jonge meisjes maakten voor hem een diepe neiging en groetten hem tevens met haar vriendelijkst lachje; de mannen namen reeds van verre hunne mutsen af, zoodra zij den baljuw slechts gewaar werden en eenige grijsaards, wien hij met eerbied voor hunne hooge jaren de hand reikte, schenen trotsch op deze hun bewezen eer, die hunne op de schouders afvallende grijze lokken gold. Men had de macht en den invloed van Martin Simon in het door bem gestichte dorp niet overdreven: - hij was een koning, dien men als een vader eerde en als een vriend liefhad.

Martin Simon zag met een vaderlijken blik neer op de brave landlieden, die toesnelden om hem na zijne afwezigheid van eenige dagen te verwelkomen. Hij had voor ieder een lachje, een vriendelijk woord: hij scheen met hen tevreden te zijn, evenals zij het met hem waren en al de bewoners van het dorp vormden een groot gezin, waarvan hij de patriarch was.

Men bereikte het huis van Martin Simon. Het stond naast de kerk met den rug tegen de hemelhooge rots geleund, die het dorp in wintertijd tegen de gevaren der sneeuwvallen beschermde. Het was iets grooter dan de overige huizen. De voorgevel stond gekeerd naar een klein plein, dat men om zoo te zeggen, uit de rotsen gekapt had en des zondags den dalbewoners tot verzamelplaats diende Aan beide zijden van het huis waren hooge terrassen aangebracht op welke de zeldzaamste vruchtboomen groniden.

Vele dorpsbewoners waren om den baljuw eer te bewijzen, den stoet gevolgd; toen men voor het huis van Martin Simon aankwam hief de talrijke troep een luid gejubel aan. Dadelijk opende zich de deur en een lang jong meisje met blauwe oogen

en koele, maar zachte wezenstrekken verscheen op den dorpel. Al de dorpelingen grepen naar hunne mutsen.

'Dat is mijne dochter Margaretha,' zegde Martin Simon vriendelijk lachende tot de reizigers.

Margaretha's trekken waren regelmatig, hare vormen edel, haar voorkomen erstig en nadenkend, hare houding afgemeten, bijna majestueus en men wist in den geheelen omtrek, dat het karakter niet met het gelaat in strijd was. De leerling van den magister sprak weinig, doch elk harer woorden verraadde verstand en een goede opvoeding. Hare kleeding was eenvoudig, zonder versierselen en niets in haar uiterlijk verraadde behaagzucht. Margaretha scheen zelfs niet te weten dat zij schoon was.

Margaretha wierp op de beide onbekenden, terwijl zij van hunne paarden stegen, een snellen en doordringenden blik; toen zij echter Marcellins oogen op zich gevestigd zag, bloosde zij en boog het hoofd. Martin Simon ijlde op haar toe.

'Welnu!' vraagde hij haastig, 'is hij gekomen?'

'Nog niet, vader,' antwoordde het meisje zacht.

Martin Simons aangezicht helderde op.

'Wij willen hopen, dat hij niet komt,' begon hij opnieuw; 'zijn aanwezigheid zou ons op dit oogenblik zeer ongelegen..... Maar zeg eens, lief kind, hebt gij mijne aanwijzingen, die vreemde dame betreffende, opgevolgd? Hebt gij gezorgd, dat het haar aan niets ontbreekt?'

'lk heb gedaan wat in mijn vermogen stond, vader; maar zij verkeert in groote ongerustheid wegens.....'

Margaretha brak af en zag zijwaarts als wilde zij trachten te raden wie van de beide reizigers degene was over wien Ernestine zich ongerust maakte.

'God zij geloofd, dat wij heelhuids hier zijn!' merkte de koning van den Pelvoux glimlachende aan; 'ik denk, dat ook gij, mijne lieve dochter, wel over mij bezorgd waart; doch uw trots wil dit

niet erkennen.....Doch, stel u gerust, alles is naar wensch gegaan en het einde van dezen strijd is, dat wij drie gasten hebben in plaats van twee.'

Met deze woorden wendde hij zich half af, even alsof hij zijne dochter aan de beide reizigers wilde voorstellen, die thans naderden nadat zij hunne paarden aan een dienaar overgegeven hadden.

'Allen mogen welkom zijn in ons huis,' sprak Margaretha en boog met natuurlijke waardigheid.

Michelot en de ridder poogden elkander in beleefdheden te overtreffen. Doch Martin Simon stiet Marcellin zacht naar zijne dochter, terwijl hij vertrouwelijk zegde:

'Vooruit, niet zoo vele complimenten gemaakt; wij zijn eenvoudige lieden, ridder de Peyras, omhels uwe.....' hij verbeterde zich en voegde er snel bij: 'mijne dochter!'

DE LEGUANE.

De edelman, die deze uitnoodiging aan de eenvoudige en aartsvaderlijke gebruiken van het land toeschreef, naderde Margaretha met al de hoffelijkheid, welke het gebruik van dien tijd in zulke gevallen voorschreef; maar de dochter van den baljuw bleef koud en maakte niet de geringste beweging om aan de door haar vader bevolen vertrouwelijkheid gevolg te geven. Toen zij evenwel voelde hoe de lippen van den ridder zacht hare wangen raakten, verfde een hoogroode blos haar aangezicht en trad zij met een zekeren schrik achteruit.

Margaretha haastte zich in huis terug te keeren en terwijl haar vader de bergbewoners, die hem vergezeld hadden, vaarwel zegde, voerde zij hare gasten in de eetkamer.

Dit gelijksvloers liggende vertrek zag er vroolijk en gezellig uit gelijk het geheele huis. De vloer van dennenplanken was spiegelglad geschuurd, de kolommen, die de zoldering steunden, waren uiterst smaakvol met beeldouwwerk versierd, gelijk men het niet in een dorp zou gezocht hebben. Slechts twee schilderijen versierden den wand en schenen familieportretten te zijn. Het een stelde een grijsaard met treurig en peinzend gelaat in de dracht der bergbewoners voor; het andere eene vrouw met frissche regelmatige trekken in de kleeding eener koeihoedster. Eenige stoelen met strooimatten en een groote tafel op welke porceleinen en zilveren voorwerpen pronkten, voltooiden de meubeleering van dit vertrek, waarin de weldadige met welriekénde geuren verzadigde berglucht, door de geopende vensters binnenstroomde.

De vreemdelingen vielen van de eene verrassing in de andere. Deze fijne smaak, deze nederige rijkdom, welke zich in alles zonder onderscheid Openbaarde, wekte terecht hunne bewondering. Ter nauwernood echter hadden zij den. tijd gehad het vertrek nader op te nemen, toen een aan den ridder de Peyras welbekende stem zich liet hooren:

‘Marcellin, zijt gij eindelijk hier?’ Een jong meisje, bijna evenals Margaretha gekleed, trad binnen en snelde op Marcellin toe.

De jonkvrouw de Blanchefort had wel is waar de hoofdbestanddeelen van haar toilet van de dochter des baljuws geleend, maar er toch nog eenige nieuwmodische kleedingstukken bijgevoegd. Dien tengevolge vertoonde hare kleeding een bekoorlijke mengeling van sierlijkheid en eenvoud. Ernestine's zijdeachtig haar krulde in natuurlijke lokken en omlijstte allerbevalligst hare innemende trekken.

‘Ernestine,’ zegde Marcellin eenigszins koel, ‘ik blijf er u zeer dankbaar voor, dat gij mij zoo spoedig hulp gezonden hebt.’

‘Ach! mij hebt ge daarvoor niet te danken! Als ik hier aankwam, was ik buiten staat iets te doen of een woord te spreken, maar de heer Martin Simon was reeds door den schoolmeester van alles onderricht..... Hij heeft alles beschikt, hij en zijne edelmoedige dochter.’

In dit oogenblik viel haar oogslag op Margaretha, die eenige schreden verder achteraf stond en Ernestine met opmerkzaamheid gadesloeg.

De jonkvrouw de Blanchefort vatte de hand des ridders en voerde hem ras tot hare nieuwe vriendin.

‘Hier is hij,’ sprak zij, en glimlachte met vochtig glinsterende oogen. ‘Indien gij wist hoe ongerust ik mij over hem gemaakt heb!’

‘Had ik een broeder gehad,’ antwoordde Margaretha weemoedig, ik zou hem lief gehad hebben gelijk gij den uwen.’

Dat woord *broeder*, hetwelk aan de dwaling van Margaretha herinnerde, bracht Ernestine in verwarring en zij boog blozende het hoofd. De ridder zelf voelde zich niet op zijn gemak tegenover de jonge, reine, ernstige bergbewoonster. Deze echter liet hare oogen van de eene op de andere gaan en begreep niet wat in de door haar geuitte woorden hare toehoorders zoo zeer getroffen had. Marcellin werd het eerste zijne verlegenheid meester.

‘Mejuffrouw Margaretha gelooft derhalve,’ zegde hij met een nadruk, welke het midden hield tusschen eenvoudige hoffelijkheid en een dieper gevoel, ‘dat er geen inniger genegenheid bestaat dan tusschen een broeder en eene zuster?’

‘Die van een kind voor zijn vader of die eens vaders voor zijn kind zullen misschien daaraan gelijk zijn,’ antwoordde Margaretha.

De ridder zweeg glimlachende.

‘Mejuffrouw,’ begon hij daarna op galanten toon, ‘ik geloofde dat gij te schoon waart om niet te weten dat er ook nog een andere genegenheid bestaat, waarvan gij niet spreekt.’

Margaretha richtte zich plotseling met gekrenkte waardigheid op, wierp een verwijtenden blik op den ridder en verliet dadelijk het vertrek.

‘Gij hebt haar beleedigd,’ merkte Ernestine verdrietig aan; ‘gij hadt beter gedaan deze galanterie achterwege te laten.’

Marcellin haalde de schouders op.

‘Zij is niet boos, slechts en weinig schuw,’ antwoordde hij. ‘Deze jonge wilde hoort wellicht vandaag voor de eerste maal een compliment en het is derhalve zeer goed wanneer men ze er langzamerhand aan gewend.’

De jonkvrouw de Blanchefort nam een mokkend voorkomen aan. Op dit oogenblik naderde haar Michelot, die tot dusverre ter zijde in een hoek der kamer gezeten had en zegde terwijl hij diep voor haar boog:

‘Heeft de jonkvrouw de Blanchefort het dan zoo druk met hare nieuwe bekenden, dat zij den ouden in het geheel geen opmerkzaamheid meer schenkt?’

Zoodra Ernestine den procureur ontwaarde, gaf zij een gil van schrik en snelde naar den ridder om zich onder diens: bescherming te stellen.

‘Alweer die man!’ riep zij uit ‘deze man hier! Marcellin, gij heb mij misleid: - alle gevaar is nog niet voor ons geweken! Deze man zal ons in het ongeluk storten.’

‘God beware hem er voor, dat hi dit zou wagen!’ hernam de ridder dreigend.

De procureur was zichtbaar verlegen

‘Gij zijt wreed jegens mij, jonkvrouw,’ zegde hij op biddenden toon ‘en mijn titel als vriend uws vader: had mij voor alle verwijt van uwe zijde moeten vrijwaren. Het is waar, dat de opdracht, welke ik van den heer luitenant-crimineel bekomen heb, ten doel had uwe plannen te doorkruizen; maar met het levendigste genoeger heb ik de mogelijkheid ingezien deze aangelegenheid geheel naar uwe wenschen en tegelijk naar die van den heer de Blanchefort te regelen.’

Deze woorden maakten een gunstigen indruk op de beide verloofden.

‘Michelot’ vraagde de ridder haastig en zenuwachtig, ‘hebt gij wezenlijk gegronde hoop, dat wij de vergiffenis van den heer de Blanchefort door de tusschenkomst van mijnen geheimzinnigen beschermer verwerven zullen?’

‘Uw geheimzinnige beschermer geeft u de verzekering, dat gij de inwilliging bekomen zult,’ riep Martin Simon vroolijk, die zooeven in de kamer gekomen was en de laatste woorden van den ridder gehoord had; ‘morgen vroeg keert de heer Michelot met een brief aan den heer luitenant-crimineel naar Lyon terug, en over eenige dagen, dat wil zeggen na het verstrijken van den tijd, die er noodig is om naar Lyon te reizen en van daar terug te keeren - kunnen wij met de toestemming van den onverbiddelijken vader de trouwing in de kerk van Bout-du-Monde bijwonen.’

‘O! doe dat, mijnheer,’ bad Ernestine met warmte, ‘verzoen mij met mijn vader, en ik zal u danken zoo lang ik leef!’

Peyras was nadenkend geworden.

‘En wilt gij mij de middelen niet openbaren, die gij denkt aan te wenden om over een onbuigzaamheid te zegevieren, die ik bijna voor onoverwinbaar houd?’ vraagde hij Martin Simon.

‘Dat is mijn geheim, antwoordde de koning van den Pelvoux, en wreef zich lachende de handen. ‘Gij zult alles vernemen zoodra mijn plan gelukt is. Ik ben gewoon geen verzet te ontmoeten: maakte ik u tot mijn vertrouwde, dan zoudt gij in mijne plannen vele bezwaren zien, die ik echter allen wel zal overwinnen, Ik houd

er van diensten te bewijzen, maar degenen die ik van dienst ben, moeten mij naar mijne eigene inzichten laten handelen, hoe zonderling deze hun ook mogen voorkomen.'

Op dit oogenblik keerde Margaretha door twee bedienden gevolgd in de kamer terug om het eten op te dragen. Martin Simom legde snel een vinger op zijne lippen en noodigde de aanwezigen uit, zich aan tafel te zetten.

(*Wordt vervolgd.)*

[Nummer 6]

Onze gravures.

Het koninklijk salon in de koloniale afdeeling te Amsterdam.

Aller oog is tegenwoordig op Amsterdam gevestigd en wij geven dan ook enkele gravuren, die op de tentoonstelling betrekking hebben. Zeker is het dat de ieverzucht van Antwerpen is opgewekt en dat ook deze groote koopstad in 1885 hare tentoonstelling hebben zal.

De zaal, die onze gravuur vandaag voorstelt, is die welke voor den koning bestemd is. Het is als de eerezaal van het gebouw en draagt een oostersch karakter. De fontein, die te midden in de zaal wordt opgemerkt, zendt klaterend haar water opwaarts en verspreidt een aangename frischheid in de vertrekken.

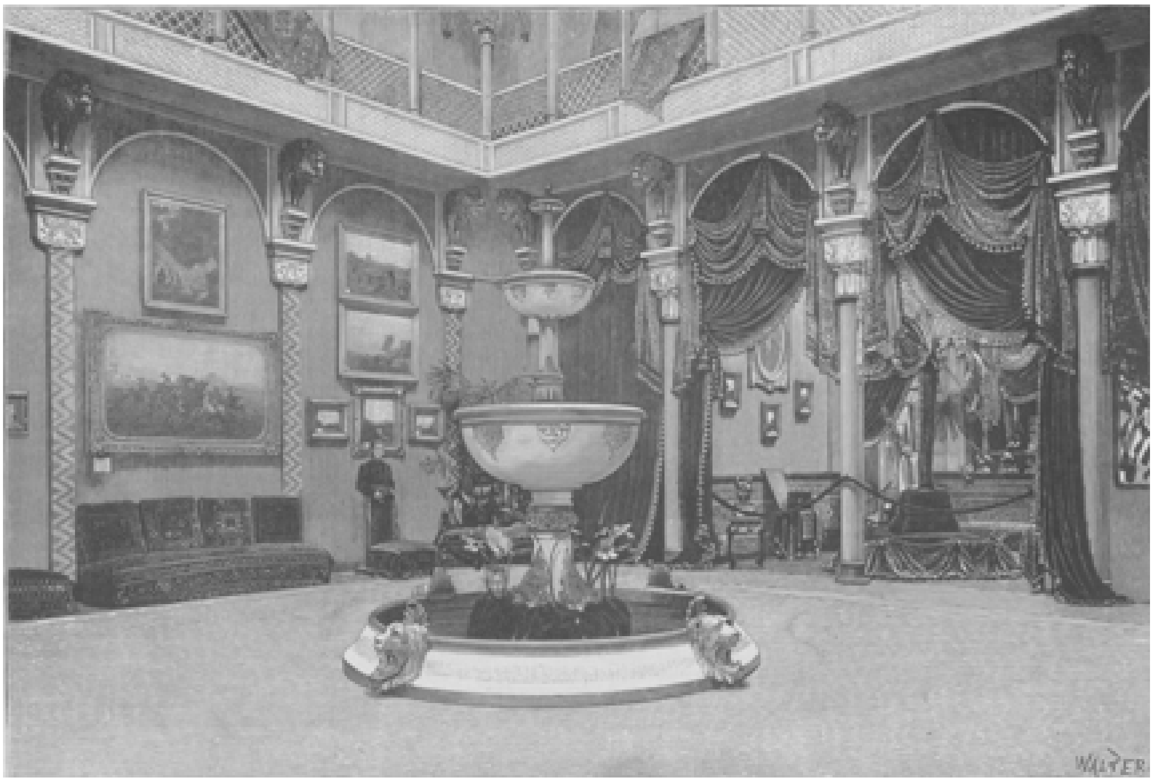

HET KONINKLIJK SALON IN DE KOLONTALE AFDEELING TE AMSTERDAM.

Aan de muren hangen schilderstukken van Raden Saleh, een javaanschen schilder, die in Europa zijne studiën deed en later naar zijn paradijs-achtig vaderland terugkeerde, om er modellen en gezichten in zijne eigen natuur op te sporen en weer te geven.

Er is in die landschappen en dierenstukken onmiskenbaar talent te vinden, doch op kleur en uitvoering is dikwijls meer dan eene opmerking te maken. Aan den wand staat de beeltenis des kunstenaars, in was vervaardigd, die men zegt zeer gelijkend te zijn.

De lekkere divans langs de muren geplaatst, noodigen u tot rusten uit; de pracht en de rijkdom van het geheel houdt u daar geruimen tijd geboeid.

Rechts op de gravuur ziet men een ander, keurig, doch kleiner vertrek. De zware koord, die langs de pilasters gehangen is, zegt u dat daar 'verboden toegang' aangeteekend werd. De portieren zijn echter open en men kan zeer gemakkelijk de pracht van dit vertrek bewonderen.

Dit laatste is bijzonder aan den koning en zijne familie voorbehouden. Het is versierd met een wezenlijken schat van curiositeiten, merkwaardigheden en kunstvoorwerpen, altemaal voortkomstig uit het prachtige paradijs, uit dat wonderland dat men Insulinde noemt. Tusschen al die weelde prijken de portretten van HH. MM.

Wij spraken hooger van den kunstschilder Raden Saleh: een onzer kunstvrienden, Mr. Banck, bezocht op zijne reize door Batavia, den Javaan in zijn atelier en richtte hem de volgende regelen toe:

Ik zing ter eere van een vorst!
    Verhef u, phantasie!
Een vorst door adel van geboort,
    Door adel van geniel

Wanneer de lichtkrans van den roem
   Een kunstnaarshoofd omstraalt,
Verbleekt de gouden payong, die
   Om vorstenschedels praalt.

De vuurdoop van de keerkringszon,
   In uw geboorteland,
Heeft u, o zonnig Phebuskind,
   Het dichtvuur ingebrand!

Van daar de wilde toovergloed
   Van uw verbeeldingskracht,
Gij leendet van het morgenland
   Uw stoutste kleurenpracht!

Herroep ons dikwijls op het doek
   Den kamp van mensch en leeuw,
De worsteling van geest en stof,
   Den grooten strijd der eeuw!

En zij en blijv' der Muzen gunst,
   Ten alle tijd ten deel,
Uw krijgsschild, wapenbord en lans,
   Palet, paneel, penseel!

Neem, schildervorst, uw teekenstift,
   Als veldheerstaf ter hand,
Verover voor den landgenoot
   Der kunsten heilig land.

Vechtende mollen.

Ik maak een pleidooi voor de mollen en verwijt bitter aan de domme menschen dat zij deze nuttige dieren den oorlog aandoen. Met dat pleidooi doe ik wel eenigszins penitentie, want toen ik een knaap van acht of tien jaar was, maakte ik een hevigen kamp aan het mollengeslacht, en dit alleen omdat het kortzichtig gemeentebestuur van ons dorp 1½ Cent betaalde voor elken mollenstaart. Voor 1½ cent geeft zich een jongen nog al moeite; want hij rekent uit hoeveel knikkers of marrebollen hij daarvoor koopen kan!

De mol, men kan dit niet genoegzaam herhalen, doet in waarheid geen kwaad; hij doet integendeel zeer veel goea. Hij vernielt eene overmacht van schadelijke insecten, maar nooit zult gij in zijne maag een vezel van eene plant vinden. In vier-en-twintig uren verslindt de mol 60 à 70 wormen of vetmaaien, zooals wij hier zeggen; verder eet hij kevers of muldenaars, larven, pieren, enz. enz.

Het eenige wat men dien onophoudelijken graver kan verwijten, is, dat hij soms de kleine planten omstoot, losmaakt en alzoo jonge planten doet verslenzen; ook dat hij de weiden met molshoopen overdekt; doch is dit nadeel in kleine hovingen aanmerkelijk, dan is dit in een uitgestrekt veld onbeduidend en wat de hoopen betreft, deze zijn immers met een enkelen slag van een schup weg te ruimen.

Met een woord, het nadeel dat de mol doet wordt ruimschoots vergoed door al het goede dat hij ons toebrengt, en heb ik vroeger wel jacht op dien zwarten vroeter gemaakt, dan wensch ik mij nu geluk als ik er soms een door mijnen hof vroeten zie, om dezen laatsten van al het ongediert, dat in den grond huist, te ontlasten.

Geloof ons, er zijn geen mollen te veel: die zwarte gravers vernielen elkander meer dan al te veel. De mol leeft niet vriendschappelijk en gezellig met zijne natuurgenooten. Als een dezer hem in zijn *dolce far niente* komt storen, of vooral als de paartijd daar is, worden de vechtpartijen zelfs zeer menigvuldig en niet zelden verwonden de dieren elkander zóódanig dat beiden op het slagveld blijven.

W.

Voor de eerste maal in de gevangenis.

Ziedaar een schoon, een treffend, een diep ingrijpend tooneel. Voor de eerste maal in de gevangenis! Aarzelend, bang, bevend, maar de onnoozelheid op het gelaat, treedt zij, de ongelukkige! voort. Zij huivert bij het gezicht van die gewelfde keldering, grauwe muren, schie niet verlicht; van die afschuwelijke wijven, die daar vereenigd zijn - het uitschot der samenleving.

Bij den eersten aanblik, ziet men dat dit kind onschuldig is; men leest dit op het gelaat. De laster, de verschrikkelijke laster moet hier zijne rol gespeeld hebben, te vergeefs weent de moeder aan den ingang der gevangenis; zij wordt door de kolf van het geweer der schildwacht achteruit gedreven. Ach, zij had haar kind van de besmetting willen vrijwaren!

En besmetting is er te vreezen in dat afschuwelijk hol, als men de diep gevallen schepsels ziet, die daar liggen en staan. De onschuld bij de dieverij, de ontucht, de losbandigheid van allen aard!

Men ziet, Raditz schildert geene moderne gevangenis; deze toch laat het vereenigen van elementen van ondeugd niet toe; zij zondert ze af in eene cel; zij plaatst de betichte niet bij de schuldige noch bij andere betichten.

Hoe zal dat meisje de gevangenis verlaten? Wie weet of zij niet bedorven wordt en wie eens met de gevangenis kennis maakt, keert niet zelden tot deze terug. Wat tot verbeteren moet dienen, dient niet zelden tot verergering van 't kwaad.

Chineesche goudwasscher.

Waar geld te verdienen is, vindt men Chineezen, evenals wij hier alom joden ontmoeten. De Chinees ontziet zich geen moeite om het lieve geld meester te worden. In Californië vindt men hem in grooten getalle en hij ievert er met een taai geduld, echter om kort nadien hetzelfde goud, dat hij met zooveel moeite vond, in spel en ontucht te verteeren. De bewerking van het goudwasschen hoeven wij niet uit te leggen: zij komt duidelijk op de gravuur voor. Op den achtergrond wordt de grond en de rots losgemaakt met de houweel en het verkregene naar de wachplaats gebracht. Na eene ruwe zuivering, doet het water het groote werk. Gansch dat werk draagt den stempel der primitiviteit.

Gestolen schilderijen.
(Vervolg en slot.)

III.

Wanneer onze Maire 's Konings schilder Odevaere, Ommeganck, van Regemorter en van Hal, voor de terugbrengst der kunstschatten had bedankt en geluk gewenscht, klommen al de bijzondere personen in twee en veertig koetsen. In de twee eerste namen de Maire, Herreyns en van Brée nevens de afgevaardigden plaats, en hunne paarden werden gemend door twaalf primussen der Academie, met Ferdinand de Braekeleer en Karel Herreyns aan hun hoofd. Opgeleid door eene machtige muziek, reed de lange stoet, tusschen het toejuichende volk, door de Lange Gasthuis- en Huidevetterstraat, over de Meirebrug, de Schoen- en Oude Koornmarkt naar het stadhuis. Daar verklaarde onze Maire, dat de oude kunststad Antwerpen een harer schoonste, harer heuglijkste dagen vierde, dank vooral aan het wakker en aanhoudend streven der heeren Odevaere, Ommeganck, van Regemorter en van Hal, die hij namens de stedelijke Regeering den voor hen geslagen gedenkpenning overreikte met deze opschriften:

ANTVERPIA	PETRO I.
EXULES PICTURAS	VAN REGEMORTER
ARIS ET URBI	PICTORI
GALLORUM ARMIS	COLLATIS
EREPTAS	LUTETIAE
SOLEMNI APPLAUSU	CURIS ET OFFICIIS
RECUPERANS.	DE
-	S.P.Q.A.
MDCCCXV.	OPTIME MERITO.

Terwijl de redders onzer tafereelen, bij deze duurbare gedenkenis, de warmste dankbetuigingen ontvingen, speelde de muziek Gretry's ‘Waar kan men beter zijn!’ dat buiten, eerst door de blijmoedige kunstkweekelingen en vervolgens door al de scharen van het opgetogen volk werd begeleid. Eer nog dit machtig koor tot bedaren kwam, nam de Gouverneur Baron van Keverberg, in de groote zaal van ons stadhuis, het woord. Hij zegde, dat er uit de puiktafereelen, welke wij, door 's Konings tusschenkomst en de bemoeiingen van Antwerpens kunstvrienden, hadden teruggekregen, nut diende te worden getrokken voor de jonge schilders. De uitstekende leeraar Herreyns zou zijnen talrijken kweekelingen die wereldberoemde meesterwerken naar waarde leeren schatten. Indien er, sedert de schitterende eeuw van Rubens, een tijdperk van verval in de kunst te betreuren was geweest, dan was dit aan Antwerpens lang verval te wijten. Nu wij, als het ware, een nieuw leven, een leven van nationale zelfontwikkeling, van vrijheid, vooruitgang en voorspoed gingen genieten, zou ook onze van ouds alom befaamde Schilderschool herbloeien. De meesterstukken der vermaardste kunstenaars, die onschatbare studiemodellen, waren dus ten gepaste tijde wedergebracht. Met geestdrift riep de Gouverneur: ‘Aan het

werk dus, ervaren leeraars en begaafde kweekelingen! Het zal den meesteren aan geene ondersteuning, den leerlingen aan geene belooningen ontbreken. Door mijn besluit van heden verleen ik den jongen kunstenaar, die in den wedstrijd der historieschildering den palm behaalt, een hulpgeld voor het doen eener kunstreis door Italië en andere vreemde landen. Gij, Ferdinand de Braekeleer, die ten jare 1813 door de Maatschappij der schoone Kunsten als historieschilder bekroond zijt geweest, zult deze staatsaanmoediging de eerste genieten. Hier overhandig ik u plechtig dit bewijsschrift van aanwakkering tot verdere en hoogere studiën.'

Die blijde verrassing trof niet enkel de begunstigde, die weenend nederzeeg aan de borst zijns meesters van Brée; Herreyns dankte den kunstlievenden Staatsman namens Antwerpens Academie, terwijl al de aanwezigen in de handen klapten en riepen: leve de Gouverneur! leve de Koning!

Daarop gingen allen het stadhuis af bij de wagens met schilderijen, en, onder de toejuichingen der samengepakte volksscharen, begaf de indrukwekkende stoet zich langs de Koepoortstraat en het Klapdorp naar het museum. De ingang van dit lokaal was onder het toezicht van Herreyns door de leerlingen der Academie in eenen zegeboog herschapen. Boven de poort prijkte Rubens' portret, omkranst door de zinnebeeldige kenteekens der kunst, en links en rechts in lauwerkronen de namen van van Dijck en Jordaens.

Terwijl werklieden de wagens met schilderijen binnen die zegepoort voerden, werd in het museum het feest der terugbekoming onzer kunststukken voortgezet. Antwerpens vaderlandsche dichters droegen het hunne bij ter opluistering van den heuglijken dag. Jan Abraham ter Bruggen, Adriaan Jozef Stips, Jan Frans Willems, Peter Cornelis Goovaerts en Marten Jacob van der Maesen bezongen met geestdrift den lof onzer oude Schilderschool. Zij prezen de moedige kunstvrienden, die onze pronktafereelen wederbrachten, en Koning Willem, die ze onder zijne hooge bescherming nam; terwijl ook Wellington en Blücher werden herdacht, omdat zij in Waterloo's velden den bloeddorstigen Franschen adelaar fnuikten en Europa den vrede schonken. Al die gelegenheidsverzen werden nu uitgedeeld in een boekje van twintig bladzijden, dat voor titel voerde: 'Toejuiching der leden van het genoótschap *Tot Nut der Jeugd:* aen d' Antwerpsche Maetschappy der schoone Konsten: by gelegenheyd van de wederkomst der, aen haer ontroofde schilderstukken van de vermaerdste meesters der Nederlandsche School. t'Antwerpen, by J.S. Schoesetters, drukker en medelid van het genootschap.'

Het dichtstuk van den jongen Jan Frans Willems verwierf luidruchtigen bijval. In vervoering jubelde hij:

> 'Triomf! Antwerpen! Juich! uw schoone schilderstukken,
> Die Frankrijks plundermacht,
> Nu twintig jaar geleên, dorst van uw altaars rukken,
> Zijn eindlijk weergebracht.'

Met fierheid herdacht hij den roem onzer oude Schilderschool en de prachtige kunstschat

ten, welke eeuwen lang binnen Antwerpens wallen schitterden.

Maar, zie - helaas! - ineens komt Frankrijk overstroomen;
't Omwentlingsvuur barst uit;
Een heir van roovers, in zijn woede niet te toomen,
Rukt aan en vlamt op buit.

Gij, stad van Rubens! - moest uws lievelings stukken derven!
Een tafereelen-tal
Het welk geen weerga, voor de schildring, kunde en verven
Kan vinden in 't Heelal.

Toen de meesterstukken ons verlieten mengde de grijze Scaldis zijne tranen met die van Antwerpens burgeren, en eene doffe zucht steeg uit Rubens graf, waarop de stedemaagd te snikken lag. Terwijl het vreemde juk ons nederdrukte steeg der Franschen hoogmoed ten top; maar plotseling werd Europa van den bloedigen dwingeland verlost.

Dank zij aan Wellington, aan Blücher, Alexander,
En Koning Willem's Zoon!
Hun vuist plant in Parijs den overwinnings stander
En plet eens dwinglands troon.
Door hun mag in Euroop de vredezon weer schijnen,
De moede wereld rust;
De moord, het staatsgeschil, de tirannij verdwijnen,
En 't krijgsvuur is geblust.

Daar wij reeds de eerste vruchten des zegepraals genoten, zegde de dichter ontroerd tot zijne dierbare Scheldestad:

Hoe beeft de cyther, van verrukking, in mijn handen,
Nu ik, na zoo veel rouw,
Ons kunstjuweelen, die onschatbre gloriepanden,
Weer in uw macht beschouw!

Toen de kunstlievende vergadering het museum verliet, begonnen Antwerpens inwoners aan de gevels hunner huizen reeds de vetpottekens en de gekleurde glaasjes te ontsteken. Die algemeene verlichting werd echter tegengewerkt door het slechte weder. De regen doofde het vreugdevuur, en menige zinnebeeldige transparant werd losgeweekt en door de windvlaag in het straatslijk gerukt. Het groot vuurwerk, dat op de Meir moest worden afgestoken, werd tot den volgenden dag uitgesteld, en kon maar eerst den 8^{n} der maand worden losgebrand. Slechts het luisterrijk bal, dat bij inschrijvingen en door de bijzondere zorgen van Matthijs van Brée was ingericht, kon dien avond plaats hebben, ten lokale der *Philharmonie* in de Arenbergstraat. De meeste onzer kunstenaars en kunstbeschermers, met hunne opgesmukte vrouwen en dochters, reden in gesloten koetsen naar dit feest. Toen Herreyns en van Brée de terugbezorgers onzer schilderijen in de rijkversierde en schitterend verlichte zaal leidden, klonk hun een machtig hoera! tegen, terwijl de muziek alweer het ‘Waar kan men beter zijn!’ speelde. Vooral Ommeganck oogstte hartelijke gelukwenschen. Daar hij den 26^{n} December 1755 te Antwerpen werd geboren, zag men hem bijna eene halve eeuw hoofdrollen vervullen in onze kunstbeweging. Sedert lang was hij ook de voornaamste en meest befaamde schilder der Antwerpsche School.

Tot daar den verdienstelijken schrijver. Het werk van den heer Vanden Brande zal weldra in zijn geheel verschenen zijn. Onze lezers hebben, door verschillende extrakten, die wij in den loop van verleden jaar deden kennen, kunnen oordeelen hoe belangwekkend dit schrift is; het is inderdaad de geschiedenis van het glorierijk Antwerpen. Iedereen zal dat boek willen bezitten.

Het tooneelspel in Spanje, aan het hof en in de straat.

Calderon de la Barca staat, zonder den minsten twijfel, op den eersten rang als dichter; als men Vondel en Shakespeare noemt, kan men niet anders dan Calderon in denzelfden adem uitspreken. Men kent zijne geschiedenis: beurtelings soldaat, dichter en altijd gunsteling des Konings en der grooten.

Calderon muntte in die verschillende standen der samenleving uit; hij had moed getoond op het slagveld, godsvrucht als priester en verhevenheid als dichter en in elk dezer standen was hij zijnen landaard, den Spaanschen, getrouw.

De grondvester van het drama en het spaansch tooneel was eigenlijk Lope de Vega; hij, die dit vak der letterkunde ontwikkelde, was Calderon, ofschoon reeds vroeger dan door deze twee mannen, het drama met bijval beoefend werd, en niet zelden waren het geestelijken, die de hooge pen voerden.

Immers, in 1567 stierf een man, die het spaansch tooneel diep in de gemoederen had doen inwortelen, namelijk Lope de Rueda. Van beroep was hij een goudsmid, en schreef zelf de stukken die hij niet alleen in zijne geboorteplaats, maar ook in Valencia, Segovia en Cordova, met een reizend gezelschap, opvoerde.

Zijn tooneel was onder den open hemel opgericht, en als iemand er in gelukte het volk aan zijn spel te kluisteren dan zeker was het Lope de Rueda. Volgens Cervantes bestond het geheele tooneeltoestel van Rueda uit een herderstaf of vier, eenige herderskleêren, soms met kleuren of verguldsel versierd, eenige valsche pruiken en baarden.

Op eenige schragen werden planken gelegd, zoodat de spelers drie voet boven den grond stonden - dat was het tooneel. Het orkest bestond uit eenige guitaren, die soms niet al te wel besnaard waren, en waarop men den zanger eener oude ballade accompagneerde. Achter een stuk tapijt kleedden zich de spelers. Voorwaar, alles eenvoudig genoeg.

Niet zelden werd dit primitief tooneel opgeslagen voor de vensters, die op eene binnenplein uitzicht hadden. De opene vensters waren de plaatsen der grooten; het volk stond recht op de binnenplein zelve en bewoog zich in volle vrijheid. Wat de opbrengst van de vertooning aangaat, deze werd deels aan den arme gegeven.

Men ziet dat het tooneel van Rueda veel eenvoudiger was dan dat waarop Shakespeare zijne stukken vertoonde; die ten minste had een theater, dat wij overigens in een vorigen jaargang beschreven hebben. De toeschouwers in Spanje noemde men *mosqueteros*, die luid toejuichten of afkeurden vooral naar gelang de komiek of *simple* zijne rol goed vervulde; want door alle stukken moest de vroolijke lach slingeren - zoo wilde 't volk! In zijne verhandeling over Calderon stipt Kok, volgens Cervantes, aan, dat Rueda aan deze rol een bepaald karakter gaf. Kortom, in Lope de Rueda ligt het oorspronkelijk karakter van het spaansche drama, dat wij later door Lope de Vega en Calderon zoo schitterend zien ontwikkelen.

De eerste, in 1512 te Madrid geboren, leefde tot 1635 in de hof- en in de volksgunst, en schreef zoo wat twee duizend stukken, waarbij een aantal *autos Sacramentales.* Zijne tooneelstukken zijn in rijm en in drie dagen of *jornadas* verdeeld. In al deze

komedies treedt de *simple* op, die in zijne dagen echter van naam veranderd was en *gracioso* genoemd werd, en de meesten worden voorafgegaan door een proloog, dat echter *loa* werd geheeten. Op de *loa* volgde de *entremes*, meestal een kluchtig tusschenspel.

De komedies van Lope de Vega werden in drie soorten verdeeld.

Eerstens hebben wij de stukken *Comedia de capa y espada*, wat de Franschen nog zeggen *de cape et d'épèe*, mantel en degen. De tooneelen in die stukken waren gekozen uit de hooge standen, die mantel en degen droegen. De intrigue is in deze tooneelen zeer ingewikkeld; de afschildering waar, geestig en levendig.

De tweede soort bevatten historische tooneelen of mythologische; in deze treden vorstelijke personagiën op en de toon is ernstig, statig, verheven, terwijl de derde de *autos sacramentales* zijn, in den aard der mysteriën; zij werden ook overal gespeeld in de plechtigheden van het *corpus Christi.*

Men weet dat dit het meest gevierde feest der Spanjaards was en het gewijde schouwspel op dien dag in de open lucht nooit ontbreken mocht. Dit was overigens ook het geval bij zekere plechtigheden in onze Nederlanden, waar men echter jaren lang het geestelijk stuk in de kerk zelve opvoerde, zegt Dr. Wap, in eene zijner verhandelingen.

Lope de Vega heeft zijne tooneelen gansch uit het volk zelve gekozen; zij zijn dan ook Spaansch in de ziel en rijk voorzien van intrigues, minnarijen, schakingen, tweegevechten; doch juist daarom ook waren zij zoo populair: eene les voor ons, Vlamingen, die wel zouden doen tot de gemoedstoestanden van ons eigen volk terug te keeren, willen wij het volk aan onze letterkunde kluisteren.

Calderon, die aan het tooneel nog meer dichtergloed en bezieling bijzette, vergat nooit dat hij Spanjaard was. Hij werd in 1600 uit eene adellijke tamilie geboren, ontving zijne opleiding bij de Paters Jesuïeten, deed prachtige studiën te Salamanca, schreef reeds een drama alvorens de hoogeschool te verlaten en behaalde op zijn 22^e^ jaar den eereprijs met een dichtstuk op San Isidro.

Calderon trad op als krijgsman, maakte deel van het spaansche leger in de Nederlanden, woonde in 1625 het beleg van Breda bij, onder het kommando van Spinola en had op zijn 32e jaar reeds een schitterenden naam als dichter.

In Madrid teruggekeerd, werd hij door Philips IV benoemd tot bestuurder der koninklijke theaters en verheven tot ridder van Sint-Jago. Al die gunsten, al die roem, al die aanloksels konden niet beletten dat Calderon in 1651 den krijgsdegen neerlegde en verlangde als priester voor het heilig autaar plaats te nemen.

Filips IV wilde echter den dichter niet missen; na hem tot kapelaan der koninklijke kapel te Toledo benoemd te hebben, gaf hij hem den titel van eerekapelaan, en droeg hem den last op te zorgen voor de stukken, die op het *Corpus Christi* moesten worden gespeeld. Hij was een voorbeeldig priester, zooals hij een voorbeeldig soldaat was geweest; een Spanjaard in den vollen zin des woords, verkleefd aan zijnen landaard, zijne zeden, zijne taal, zijnen godsdienst, aan zijnen koning, en die hoedanigheden blonken in alle zijne stukken ook glansrijk uit.

Op 's konings landgoed *Buen retiro* werden de stukken van den priester Calderon, met eene inderdaad schitterende pracht, opgevoerd. Daar in 's ko- nings paleis, speelde men bij avond en in zalen vol licht, in tegenstelling van de volksvertooningen die bij klaren dage werden gegeven.

Ziehier hoe Kok, natuurlijk volgens andere opgaven, die voorstellingen beschrijft:

'Deze voorstellingen op *Buen retiro* hadden plaats bij een stroom van licht door tallooze wasvlammen te weeg gebracht, terwijl de openbare volksvoorstellingen,

gelijk gezegd is, bij dag werden gehouden, op een open plein of binnenplaats, zonder andere beschutting dan hier en daar een uitgespannen doek dat wel voor de zonnestralen, maar geenszins voor den regen beveiligde.

'Aan beide kanten van de zaal te *Buen reliro* waren *loges grillées;* het parterre was voorzien van twee groote rijen banken met rugleuningen, overtrokken met rijke Oostersche tapijten, waarop de hofdames plaats namen. De ridders en edellieden bleven staan. De koning en de koningin en de prinsen kwamen binnen, voorafgegaan door eene dame van het paleis met eene brandende toorts in de hand en plaatsten zich vervolgens op eene tribune, die voor dat doel was opgericht.

'Het tooneelstuk werd gespeeld bij het bewaren van eene diepe stilte, gelijk de étiquette zulks vereischte, en wanneer het stuk geëindigd was, stonden de dames één voor één op en defileerden met groote plechtigheid, om zich vervolgens op een aangewezen punt te vereenigen, waar de hoofsche plichtplegingen wederkeerig plaats hadden.

'De Koning verrees op zijne beurt met den hoed in de hand om de Koningin te groeten, die van haren kant eene buiging maakte voor de infanten. Ten slotte verwijderden zich allen.

'Ook bij deze voorstellingen aan het hof bleef aan den *gracioso* eenigermate altans de vrijheid gelaten, zijne geïmproviseerde grappen en toespelingen te maken. Zoo verhaalt de kroniekschrijver Caramuel dat bij eene der voorstellingen op *Buen retiro* de *gracioso* Juan Rana de rol vervulde van een Alcade, die de eer van het paleis tegenover de vreemdelingen moest ophouden; hun de schilderijen toonde, welke de zaal versierden en ze bijzonder ophemelde.

'Plotseling houdt hij stil voor twee sterk geblankette dames, wier plaats zeer dicht bij het tooneel was, en zegt tot zijne medespelers, alsof het een gedeelte van zijne rol uitmaakt: 'Zie, bid ik u, deze geschilderde portretten eens, hoe kunstig zijn zij opgemaakt. Het spreken ontbreekt er maar aan en indien zij den mond open deden, zou men denken dat zij levend waren.'

VECHTENDE MOLLEN.

'Men verhaalt er niet bij dat de Koning de aardigheid afkeurde of dat de improvizeerende *gracioso* een nacht in de gevangenis moest doorbrengen.'

Evenals de hovelingen dergelijke feesten gaven tijdens Elisabeth en die in de geschiedenis van Engeland vermaard gebleven zijn om haren pracht en weelde, leidde Olivarez, de eerste minister van Filips IV, de aandacht des konings van de politiek af, door voorstellingen op de landgoederen zijner familie in te richten.

Dat van den St. Jansnacht in 1631 is vermaard gebleven, evenals dat van Kenilworth en anderen. Olivarez had in drie dagen een tooneelstuk doen schrijven door Lope de Vegen een tweede door Quevodo 'welke beiden in twee of drie dagen daaraanvolgende, werden ingestudeerd door de troepen van Avendano en Vallejo. De markies Juan Bautista, ridder van Sint-Jago, super-intendant van het paleis, liet te midden van een overvloed van bloemen en gewassen, een sierlijk tooneel opslaan, verlicht door kristallen lichtkronen.

‘Tegenover het tooneel, in een salon van enkel bloemen en groen, met vecl smaak inge-

richt, had men leunstoelen geplaatst voor de koninklijke familie en voorzien van prachtige kussens voor de Koningin. Aan beide zijden daarvan waren twee andere prieelen ingericht, waar de genoodigde dames en de vrouwen van haar gevolg plaats namen.

'De hertog van Medina de las Torres, vervulde de plaats van regisseur en zorgde voor de goede orde der feestelijkheden. Het souper was aan de zorg van den markies van Leganès, eersten kamerheer, staatsraad, groot-commandeur van Leon en kapitein-generaal van de spaansche ruiterij toevertrouwd.

VOOR DE EERSTE MAAL IN DE GEVANGENIS, NAAR BADITZ

'Bij het binnenkomen van Hunne Majesteiten in het prieel werden haar en haar gevolg bloemen, vruchten en parfumeriën aangeboden. Daarop verschenen de gitaarspelers bij het eerste stuk, dat van Quevodo, behoorende. Na dit deel der voorstelling werden de vorstelijke gasten welkom geheeten door de *primera dama* van het tooneelgezelschap, die vooral niet vergat er eenige verzen bij uit te brengen tot lof van den gastheer, den graaf-hertog.

'Na den afloop van deze begroeting begaven Hunne Majesteiten en de prinsen zich naar een gedeelte van den tuin, dat schitterend verlicht en voorzien was van ververschingsplaatsen. Vervolgens speelde men het stuk van Lope de Vega, de *St. Jansnacht*, een gelegenheidsstuk in sierlijke verzen geschreven en voorafgegaan door eene *loa*, waarin eene actrice, gekleed als eene herderin, het woord richtte tot

het koninklijk gezin en de voortreffelijke deugden van den vorst en de zijnen hemelhoog verhief. Aan het einde van Lope's stuk boden de graaf-hertog en zijne gade, Hunne Majesteiten en den Prinsen den beker aan en de dames plaatsten zich aan tafel om te soupeeren. Vervolgens steeg ieder in zijn rijtuig en de aftocht nam een aanvang, voorafgegaan door muzikanten in andere rijtuigen. De minister vergezelde te paard de koets van Hunne Majesteiten, die eerst bij het aanbreken van den dag

hun paleis binnentraden, in verrukking over het nachtelijk feest en den goeden smaak van den eersten minister, wiens zorgeloosheid hun eenige jaren later de kroon van Portugal deed verliezen.'

Koning Filips IV, zoo vertelt de schrijver nog, had in zijne *Buen retiro* eene soort van dichterakademie gevestigd en men voerde daar improvisatiën uit. De koning gaf het onderwerp en hij zelf koos de rol uit, in welke hij wenschte op te treden. Eens speelde hij voor God en Calderon voor Adam. Deze laatste maakte het in zijn verhaal over het aardsch paradijs wat al te lang en de koning liet eenig ongeduld blijken,

De dichter hield in het midden zijner improvisatie op en vroeg den koning of er iets was dat hem in zijne beschrijving hinderde. 'Ja, zegde deze; het spijt mij zoo'n babbelaar van een. Adam geschapen te hebben.' De zet was geestig en Calderon zal hem met een glimlach hebben aangenomen. Overigens, 't was de koning die sprak, en van dat oogenblik was alles aangenaam.

Calderons's stukken hebben meer bezieling, meer bewerking dan die van Lope de Vega; toch zijn ze niet vrij van zwakke plaatsen, getuigen van snelle werkipg. Overal heerscht in deze stukken den invloed van den godsdienst, den koning en het vaderland. De taal is beschaafd tot aan de coquetterie toe, en men vindt in de stukken niets van de ruwe volksrondheid, die de tooneelspelen van Shakespeare kenmerken.

Deze leefde trouwens in geheel andere beroeringen; maar wat een en ander dichter eigen is, dat is de rijkheid van beelden.

Calderon is, heeft raen wel eens gezegd, conventioneel in zijne beelden: ja, maar hier vergeet men nogmaals de omgeving, waarin de dichter leefde en moet men als het ware Spanjaard van de 17e eeuw zijn om hierin onpartiidig te kunnen oordeelen; zoo moet men ook katnoliek zijn om de stof en de bewerking der stukken naar behooren te beseffen.

Meest al de protestantsche schrijvers die Calderon beoordeelden, waren hiertoe onbekwaam, des te meer dat zij nooit in hunne beoordeeling vergeten konden dat Calderon priester, katholiek en Spanjaard boven alles was, en dat zijne werking zich bewoog in den cirkel van een spaansch hof, dat vooral hatelijk is en blijft aan al wat naar hervorming en modern liberalism riekt.

Neen, een protestant kan Calderon niet beoordeelen, omdat het protestantism de antipode is van de samenleving waarin de dichter leefde: het protestantism immers is de oproer tegen alle vorstelijk en goddelijk gezag, tegen alle bestaande wetten en gebruiken, en Calderon integendeel is de verheerlijker van die grondbeginsels die, de latere eeuwen hebben het bewezen, zij alleen, de ware basis zijn waarop de samenleving duurzaam kan gegrondvest worden.

(Wordt vervolgd.)

De macht van het goud.
(Vervolg.)

Tijdens het maal heerschte er eene zekere beklemdheid onder de gasten. Margaretha zat tegenover haren vader en vervulde met koele hoffelijkheid maar met groote opmerkzaamheid de plichten van gastvrouw. Ernestine was in zich zelve gekeerd, en de ridder sloeg met belangstelling gade, wat er rondom hem plaats greep. Michelot

was druk in gesprek met den heer des huizes doch hield hem tevens trouw gezelschap in het eten en drinken.

Aan het benedeneinde der tafel was een plaats onbezet gebleven en de ridder bemerkte, dat de baljuw dikwijls de oogen naar de deur wendde, als wachtte hij een nieuwen gast. Hij vraagde er zijnen gastheer naar, die hem echter antwoordde, dat die plaats bestemd was voor den schoolmeester, zijnen dagelijkschen gast; ongetwijfeld had echter de pedagoog in zijne gewone verstrooidheid het uur van het middagmaal vergeten, zoo al niet de tegenwoordigheid van vreemden hem verjaagd had, want hij was vreesachtig als een kind.

De ridder had geen reden om aan deze verklaring te twijfelen en ging derhalve voort met gespannen nieuwsgierigheid alles gade te slaan, wat zich aan zijne blikken vertoonde. Spoedig bemerkte hij, dat de gastheer uit een zilveren beker van antieken vorm dronk; er was een wapen in gegraveerd, dat echter in den loop des tijds sterk uitgewischt was. Hij boog zich achteloos voorover om het wapen beter te kunnen bezichtigen; maar Martin Simon nam, hoewel met Michelot in een levendig gesprek gewikkeld, den beker op en bracht hem aan de lippen. De zoo op een onbescheidenheid betrapte ridder wendde licht blozend het gelaat af. Toen hij het geraden dacht zijn onderzoek voort, te zetten, was de beker verdwenen en door een gewoon tot aan den rand met kostelijken wijn gevuld glas vervangen.

Deze omstandigheid hield de ridder gedurende den ganschen overigen tijd van het maal bezig. Juist wilden de reizigers zich naar hunne kamers begeven om een weinig rust te nemen, toen het gerucht van een zeer luid grevoerd gesprek voor het huis weerklonk. Het viel gemakkelijk de krijschende stem van den schoolmeester te erkennen, wien een schorre, holle stem antwoordde. De woordenwisseling werd steeds heftiger.

'Maturate fugam!' riep Eusebius Noël; 'scheer u van hier, deugniet, onbeschaamde leugenaar! In dit huis, waarin gij u onlangs toen gij hier waart, zoo onbehoorlijk gedragen hebt, is voor u geen plaats meer. Houdt gij het huis des konings van den Pelvoux voor een kroeg, oude dronkaard? Nu verwondert het mij niet meer, dat heden morgen de *sortes vîrgilianae* een onaangenaam bezoek voor den baljuw aankondigden. *Quis novis hic nostris?.....* En ik paste deze onheilspellende aankondiging op de arme vreemdelingen toe, die zich hier in huis bevinden! *Di, prohibete minas!'*

'Voor den duivel! Wat praat gij daar toch?' antwoordde de ruwe stem bits; 'sinds wanneer, mijnheer Noël, heeft men u opgedragen menschen, die den baljuw wenschen te spreken, af te wijzen?'

'Gij hebt gisteren in de herberg te Monestier gezegd, dat gij op uw ronde hier zoudt komen, en de baljuw wil u niet zien, daarvan ben ik overtuigd. Maak dus dat gij wegkomt en drink u elders de buik vol, onverbeterlijke dronkaard!'

'Dronkaard, dronkaard!' bromde toornig de holle stem: 'mijne zaken met den baljuw en zijne dochter gaan u niets aan. Ik wil naar binnen..... En wil de baljuw mij wezenlijk niet hier zien, dan kan hij het mij zelf zeggen, maar dat durft hij niet! Is de goede man Martin Simon misschien nog een weinig vertoornd wegens den kleinen roes, dien ik mij hier aandronk toen ik de laatste maal hier was? Ik heb niets tegen hem gezegd en ben er van overtuigd, dat hij den moed niet bezit zijn vriend Raboisson, den armen ketellapper, weg te jagen, al ware hij ook tienmaal de koning van den Pelvoux!'

Bij de eerste woorden, welke deze raadselachtige persoon geuit had, was Martin Simon verbleekt en haastig opgesprongen. Margaretha was insgelijks opgestaan, zonder evenwel hare gewone koelbloedigheid te verliezen. Fluisterend spraken vader

en dochter eene wijl met elkander. De vreemdelingen zagen elkaar met bevreemding aan.

Intusschen werd buiten de woordenwisseling voortgezet.

'En ik zeg u,' schreeuwde Noël, 'dat gij niet waardig zijt in zulk een voornaam gezelschap te verschijnen als zich op dit oogenblik in de eetkamer bevindt..... *Ne mitor ultra crepidam!'*

'In de eetkamer?' herhaalde de rauwe stem op spottenden toon 'wel, man, in de eetkamer moet er juist werk voor mij zijn..... Ga dus uit den weg en laat mij mijn beroep uitoefenen!'

Vermoedelijk werd de schoolmeester met vaste hand ter zijde geschoven en galmde de stem de destijds gebruikelijke uitnoodiging uit:

'Hebt ge geen scheeren of messen te slijpen? Geen ketels te lappen of pannen te soldeeren?'

Ter zelfder tijd stapte de man, die zich met zooveel onbeschaamdheid aanmeldde, in de eetkamer en de gasten zagen nu een armelijk gekleeden, leelijken ouden man, die zijn slijpmachine en een zak met gereedschappen op den rug droeg.

Bij dezen aanblik stonden al de gasten op en kon de jonkvrouw de Blanchefort een lichten gil niet onderdrukken. Martin Simons donkere wenkbrauwen fronsten zich sterk en krampachtig nam hij een flesch op om haar den onbeschaamden indringer naar het hoofd te slingeren. Een woord van zijne dochter hield hem hiervan nog tijdig terug.

'Hij is dronken!' fluisterde Margaretha.

Haar vader zette de flesch met zulk een hevigheid weer op de tafel, dat zij in stukken sprong.

'Wat wilt gij, ellendeling?' riep hij met een donderende stem; 'wat doet gij wederom hier? Heb ik niet verboden u ooit weer voor mij te vertoonen?'

Raboisson, de ketellapper, scheen veel van zijne stoutheid verloren te hebben, zoodra hij in de gasten voornamer lieden erkende, dan hij gewoon was in Bout-du-Monde aan te treffen, en ondanks zijne dronkenschap voelde hij waarschijnlijk iets als beschaming over zijn plomp binnentreden - hij bleef in het midden van de eetkamer staan en antwoordde met een zekere verlegenheid:

'Vergeeft mij, mijne heeren..... ik wist niet.... ik wilde slechts vragen of er geen werk voor mij was.....'

'Voor u is hier niets dan.....'

Een blik van Margaretha belette haren vader zijn bedreiging te voleindigen. De baljuw veranderde eensklaps van toon.

'Ik vergeet, dat men van u niet veel welvoegelijkheid eischen kan,' voegde hij er kalm bij; 'ga naar de keuken, laat u wat te eten geven en gedraag u behoorlijk, anders zult gij het voor altijd bij mij verbruid hebben.'

Het was blijkbaar, dat Martin Simon zich zelven geweld aandeed om bedaard te blijven.

Dit scheen de oude ketellapper ook in te zien, want hij vergenoegde zich eenige woorden van dank te stamelen en nadat hij zeer linksdh gegroet had, verliet hij, nog steeds met zijn gereedschappen beladen, met zwaren stap de kamer.

'Draag zorg dat men hem niet te veel te drinken geeft,' bevool Martin Simon den schoolmeester, die op den dorpel was blijven staan en niet durfde binnen te treden; 'straks kan hij bij mij komen, indien hij mij iets te zeggen heeft.'

Noël gaf door een gebaar te verstaan, dat hij begrepen had en volgde den ketellapper.

‘Welk een onaangename storing,’ begon eindelijk de koning van den Pelvoux, terwijl hij vruchtcloos poogde ziine vroegere opgeruimdheid te herwinnen,; ‘die oude zot legt bijwijlen een lastige vertrouwelijkheid aan den dag! De oude vrouwen in het dorp bederven hem, dewijl niemand zoo handig is als hij in het oplappen van keukengerief. Heeft hij zich eenmaal iets in het hoofd gezet, dan wordt hij onuitstaanbaar en hij wil zich dan bij mij evenzoo gedragen als hij dit bij anderen doet Maar,’ ging hij op onverschilligen toon voort, ‘zulk een persoon is de aandacht van fatsoenlijke menschen onwaardig en ik bid u wegens dit ergerlijke voorval, hetwelk ik niet voorkomen kon, om vergeving.’

De gasten antwoordden met eenige beleefde gezegden en stonden op. Martin Simon zelf voerde hen naar hunne kamers en keerde daarop naar de eetzaal terug, waar Margaretha de tafel liet afnemen. Hij gaf den knechts door een wenk met de hand bevel om heen te gaan en wandelde dan zwijgend met verstoord gelaat en groote stappen op en neder. Zijn gang was naastig en onrustig, zijne handen hadden zich krampachtig gebald. Margaretha volgde met angstige blikken al zijne bewegingen. Eindelijk liet hij zich op een armzetel vallen, liet het hoofd in de handen rusten, en zegde met diepe neerslachtigheid:

‘Gij hadt wel gelijk, beste Margaretha, met mij heden morgen den magister te gemoet te zenden met de opdracht aan mij zoo spoedig mogelijk tehuis te komen; hoe hadt gij het alleen met dezen onbeschaamden landlooper klaar gekregen? Ik had gehoopt, dat hij zich niet meer hier zou hebben laten zien; maar hij is gekomen, hij is er!’

De baljuw herhaalde deze laatste woorden met verkropte woede. Bedaard antwoordde Margaretha:

‘Laat u toch niet door zulk een onbeduidend iets als de aankomst van dezen man ontmoedigen, vader. Het beste is hem weer alles te geven, waarom hij vraagt en hem zoo spoedig mogelijk van hier weg te zenden.’

‘Ja, doch ik vrees, dat hij, wanneer ik alles gedaan heb wat in mijne krachten staat, toch nog het geheim zal verraden, waarvan het geluk van zoo vele menschen afhangt. Ik heb reeds nu gegronde reden om te vermoeden dat hij een gedeelte van hetgeen hij weet, heeft laten raden. Gij hebt het zooeven zelve gehoord, dat die slang van een schoolmeester het ook al beproefd heeft om hem uit te hooren..... Wat zal het gevolg wezen, als men de waarheid weet? De babbelzucht van Raboisson heeft reeds in het dorp achterdocht verwekt. Ik verzeker u, dat bijwijlen de gedachte bij mij opkomt welk een groote dienst ons bewezen zou worden, wanneer een kogel dezen dronkaard uit den weg ruimde.’

‘Zet zulke gedachten van u af, vader; vergeet niet, dat Raboisson u wel kan doen beven, maar niet kan doen blozen. Blijf vertrouwen op God, die u tot dusverre de genade bewezen heeft een grootsche en verhevene zending te mogen vervullen.’

‘Moest ik de edele taak opgeven, welke ik mij ten doel gesteld heb, Margaretha; moest ik, gelijk ik dit mijnen vader op zijn sterfbed beloofde, van deze rijkdommen afzien, welker verdeeler ik ben, zoo ware dit mijn dood. Ik ben zoo gelukkig door het geluk, dat ik verspreid, zoo trotsch op dit vaderlijke koningschap, hetwelk mij door de dankbaarheid eener geheele bevolking is toebedeeld! En wanneer ik bedenk, dat dit alles door het verraad van een verachtclijken bedelaar verstoord zou kunnen worden, dan voel ik zulk een woede in mij opkomen, dat ik vruchteloos beproef haar te onderdrukken..... Hebt gij opgemerkt hoe mijne gasten mij aanstaarden, als zij zijne beleedigende uitdrukkingen hoorden? Gij kunt u niet voorstellen wat ik bij deze vernedering leed, waarvan zij getuigen waren!’

‘Wat gaan ons deze vreemdelingen aan, vader? Hebt gij een geheim te verbergen, zoo is dit ook bij hen het geval; alleen zou hun geheim hun mogelijk niet tot eer verstrekken, indien het openbaar werd.’

Martin Simon zag zijne dochter verbaasd aan.

‘Aha! ik begrijp het,’ zegde hij glimlachend. ‘Gij hebt waarschijnlijk bemerkt Wat wilt gij, mijn kind, de wereld heeft geheimen die gij niet vatten kunt. Vermoed echter niets en geef aan de twee jongelieden geen koele ontvangst Binnen weinige dagen zult gij alles weten.’

Margaretha boog eerbiedig. Na een kleine pauze ving zij weer aan:

‘Raboisson komt ongetwijfeld hier; wat zijt gij voornemens te doen?’

‘Ik ben het nog niet met mij zelven eens; hij heeft zoo dikwijls zijn woord gebroken. Help mij, zoek een middel..... Ik ben zoo opgewonden dat ik niet helder denken kan.’

‘Spreek op vastberaden toon met hem, vader, maar laat mij hem de voorstellen doen, die, gelijk ik hoop - ditmaal een gunstiger gevolg zullen hebben dan de vroegere. Daar komt hij reeds!’

Wezenlijk liet zich in den gang een zware en langzame stap hooren.

‘Handel naar goed vinden,’ fluisterde Martin Simon, ‘ik verlaat mij op u.’

Raboisson trad binnen en nadat hij den bergbewoner en diens dochter gegroet had, ging hij zitten zohder daartoe uitgenoodigd te zijn.

Het was een man van meer dan middelmatige lengte. Zijn rug was gekromd, meer ten gevolge zijner gewoonte om de werktuigen van zijn beroep steeds op den rug te dragen, dan door den last der jaren; zijne breede en ruwe hand scheen nog eene kracht te bezitten, die niet te verachten was. Overigens verraadde noch zijn door verslaafdheid aan den drank hoogrood aangezicht, noch zijn wezenlooze blik de geringste schranderheid. Wel nooit was er onder zijn lagen en kalen schedel, welke een kleine, smeerige muts dekte, een edele of grootmoedige gedachte ontsproten. De zestigjarige landlooper droeg een grof wollen wambuis, een leeren broek en dito slobkousen. Alles was bemorst en gescheurd.

Deze onbeschaamde houding ontvlamde Martin Simon's gramschap opnieuw. In weerwil van zijn vaste voornemen met den ketellapper bedaard te onderhandelen, sloeg hij Raboisson de muts van het hoofd en zegde op nadrukkelijken toon:

‘Waar hebt gij geleerd met mijne dochter te spreken, terwijl gij de muts op houdt?’

De ketellapper scheen zich door deze les in de wellevendheid niet zeer beleedigd te gevoelen; maar hij bukte zich om zijne muts op te vatten, zette ze weer bedaard op zijn hoofd en zegde met zijne rauwe stem:

‘Vergeef mij, ik ben verkoud.’

Martin Simon rilde van gramschap op zijn stoel, doch zijne dochter zegde verzoenend:

‘Laat hem begaan, vader, hij is al zoo oud!’

Daarna wendde zij zich tot den vagebond en hare donkere oogen strak op hem richtende, sprak zij hem op waardigen toon aldus toe:

‘Gij hadt beloofd onze rust niet meer te zullen storen, mijnheer Raboisson, en evenwel zijt gij reeds weer terug in dit huis, waar gij, bij uwe laatste aanwezigheid, zulke treurige herinneringen nagelaten hebt. En gij zijt des te schuldiger, daar gij bij de heilige Maagd van Embrun gezworen hadt en dus een meineed begaan hebt.’

‘Ik bid de heilige Maagd van Embrun om vergiffenis,’ antwoordde de ketellapper; ‘maar moet ik niet trachten mijn dagelijksch brood te verdienen? Denkt gij, dat men met vijf- of zeshonderd franken, die uw vader mij in verschillende termijnen in het geheel uitgekeerd heeft, een stukje land koopen of als een edelman leven kan? Daarbij houd ik van reizen en loopen; dat verschaft mij beweging en deze doet mij gezond blijven. Zie eens hoe gezond en krachtig ik ben! Gij zoudt mij gaarne dood en begraven zien, maar ik hoop nog honderd jaar oud te worden.’

‘Wat gaat mij dat aan, dronkenlap?’ viel Martin Simon toornig uit. ‘Gij beschouwt u zelven als iemand dien men ontzien moet, dewijl gij in dit huis eenmaal iets afgeloerd hebt, wat nog geen ander oog aanschouwd had!.... Maar wacht u wel, mij tot het uiterste te drijven. Meent gij, dat wanneer het mij ernst was mij van een lastigen babbelaar te ontslaan, het mij aan gelegenheid en lieden ontbreken zou, om dit uit te voeren? Gelooft gij wezenlijk, dat het zoo moeielijk is een ouden deugniet, dien ieder als een landlooper kent, plotseling te doen verdwijnen. Wanneer men op zekeren schoonen dag uw lijk op den bodem van een afgrond vond liggen, meent gij dan, dat iemand zich de moeite geven zou, uit te vorschen, of gij er toevallig ingevallen of met opzet in geworpen waart?’

De vreeselijke bedreiglng, welke in deze woorden lag, scheen den dronkaard op te vallen; maar Margaretha kwam terstond bemiddelend tusschen beiden.

‘Neem deze woorden terug, lieve vader,’ smeekte zij zacht; ‘laat dezen man niet denken, dat gij zelfs om den prijs van een levenslang geluk een misdadige gedachte kunt voeden. Zeg dezen ongelukkigen ouden man, dat hij niets van u te vreezen heeft, ofschoon hij zich aan groot onrecht tegen u schuldig maakt.’

‘En waarom zou ik hem deze verzekering geven?’ antwoordde de baljuw wrevelig, ‘moet Martin Simon het op de daken uitschreeuwen, dat hij een eerlijk man is en tot een misdaad on ekwaam? Hoe dom Raboisson ook zij, dit weet hij toch.’

‘Ik weet,’ bromde Raboisson, ‘dat alle bewoners van het dal aan u gehecht zijn, en dat, als gij soms.....’

‘Genoeg hierover,’ viel Martien Simon hem in de rede; ‘zonder twijfel heeft uwe komst in dit huis, ondanks mijn stellig verbod, geen ander doel dan mij geld af te truggelen, gelijk gij dit reeds zoo dikwijls gedaan hebt. Wat zoudt gij echter doen, als ik u het geld weigerde?’

‘Ik zou overal uitkramen wat ik weet, dat zou ik doen,’ antwoordde de vagebond met een dommen lach.

‘En wat zoudt gij zeggen? In zekeren nacht dat men u buiten mijn weten en tegen mijn wil nachtverblijf in mijn huis gegeven had, hebt gij ons, mij en mijne dochter, in een kleine werkplaats, welke in de rotsen uitgehouwen is en zich onder onze voeten bevindt, metalen zien smelten. Daaruit hebt gij terstond opgemaakt, dat ik in de nabijheid een goudmijn ontdekt zou hebben die ik in het geheim bewerkte en welke de bron van mijn rijkdom was. Welnu, indien gij dit gerucht zoudt willen verspreiden - hetzij hier of elders - meent gij dan, dat men aan de woorden van een verachtelijk wezen als gij zijt, geloof zou schenken? En al ware dit zoo, wat zouden er dan de gevolgen van zijn? Heeft men niet reeds beroemde ingenieurs en geleerden hierheen gezonden om den bodem te onderzoeken, op het in de provincie loopende gerucht, dat het gebergte hier goudderen bevatte? Wat hebben deze groote uit Parijs gezonden geleerden ontdekt? Nadat zij het geheele land van af den Pelvoux tot aan Geneve onderzocht en doorwoeld hadden, moesten zij erkennen, dat wij eenige armelijke koperaderen bezaten, die echter ter nauwernood zoo veel goud bezaten om daarvan een trouwring te laten maken; ga nu heen en zeg, dat de koning van den Pelvoux een goudmijn van onschatbare waarde gevonden heeft, men zal u als zot in een gekkenhuis steken.’

Waarschijnlijk verstond Raboisson Martin Simons woorden niet volkomen; doch vatte hij evenwel den zin van deze scherpe terechtwijzing.

‘Ik weet niet of de menschen mij gelooven zullen,’ antwoordde hij barsch, ‘maar ik zou tot hen zeggen: legt in mijnheer Martin Simons kelders een bezoek af en dan zal het u blijken, of ik de waarheid gesproken heb..... De plaats, waar de mijn ligt, ken ik wel is waar niet, maar als men zich tot het huis Durand & Co., de rijke bankiers in Grenoble wenden wilde, die uwe staven goud tegen gereed geld inwisselen, zou men misschien wel iets naders daaromtrent vernemen. Gij verwondert er u over, dat ik dit weet, maar ik ben nog zoo dom niet als ik er uitzie en ik heb mij vast voorgenomen uit deze zaak een goed stuk brood voor mijn ouden dag te kloppen. Ik vermoedde, dat het doel van uwe reis Grenoble was, in verhouding tot den tijd, dat gij wegbleeft. Ik ben u nagegaan en heb u bespied zonder dat gij er erg in hadt.... Ik ben thans zeker van mijne zaak.’

De baljuw stamtpe hevig met den voet op den grond; doch Margaretha plaatste zich wederom als een engel des vredes naast haar vader.

‘Gedenk uwe belofte,’ zegde zij en legde den vinger op haren mond. Daarop voegde zij er hem in het oor fluisterende bij: ‘Hij weet te veel..... Gij moet tot elken prijs zijn stilzwijgen koopen.’

Martin Simon wierp zich met een vergramd gelaat achterover in zijn stoel.

De landlooper grijnsde honend, toen hij de uitwerking zijner woorden bemerkte.

Margaretha nam het woord op.

‘Hoor mij aan, mijnheer Raboisson,’ ving zij aan. ‘Wij vreezen uwe openbaringen niet; wij hebben machtige vrienden in Grenoble en zeer gemakkelijk zouden wij door hunne bemiddeling een parlementsakte bekomen, welke ons voor alle vervolgingen zou vrijwaren..... Evenwel, mijnheer Raboisson, is mijn vader, uit aanmerking dat gij oud zijt en om u eenigermate voor uwe stilzwijgendheid te beloonen, niet ongenegen u voor uwe overige levensdagen een onbezorgd lot te verzekeren.’

‘En op welke wijze?’ vraagde op veel minder ruwen toon de oude ketellapper, wien het scheen te vleien door een jong schoon meisje als *mijnbeer* Raboisson aangesproken te worden.

‘Hoor wat hij voor u doen wil. Gij zult geen geld meer bekomen, want de ondervinding heeft ons geleerd, dat gij het niet bewaren kunt; maar wat zoudt gij wel zeggen van een kleine hoeve met twee koeien, een wijnberg en alles

wat er verder tot een kleine hoeve vereischt wordt?'

'Een hoeve, welker meester, welker wezenlijke eigenaar ik zijn zou?' riep Raboisson.

'Een kleine hoeve, welker eigenaar gij volgens een gerechtelijke oorkonde zijn zoudt, en die gij voor uw dood bij testamentaire beschikking nalaten kondet aan wien gij wilt.'

'En waar ik als edelman zou leven?' riep de verrukte oude. 'Maar waar ligt zij?'

'Gij zijf uit Piëmont, geloof ik?'

'Ja, uit Sint-Flour, niet ver van hier.'

'Nu goed; men zal u zulk een kleine bezitting koopen hetzij in Sint-Flour of in een in den omtrek liggend dorp en zoodoende zult gij de overige dagen van uw leven doorbrengen op de plaats waar gij geboren zijt.'

Raboisson sprong als buiten zich zelven van vreugde op.

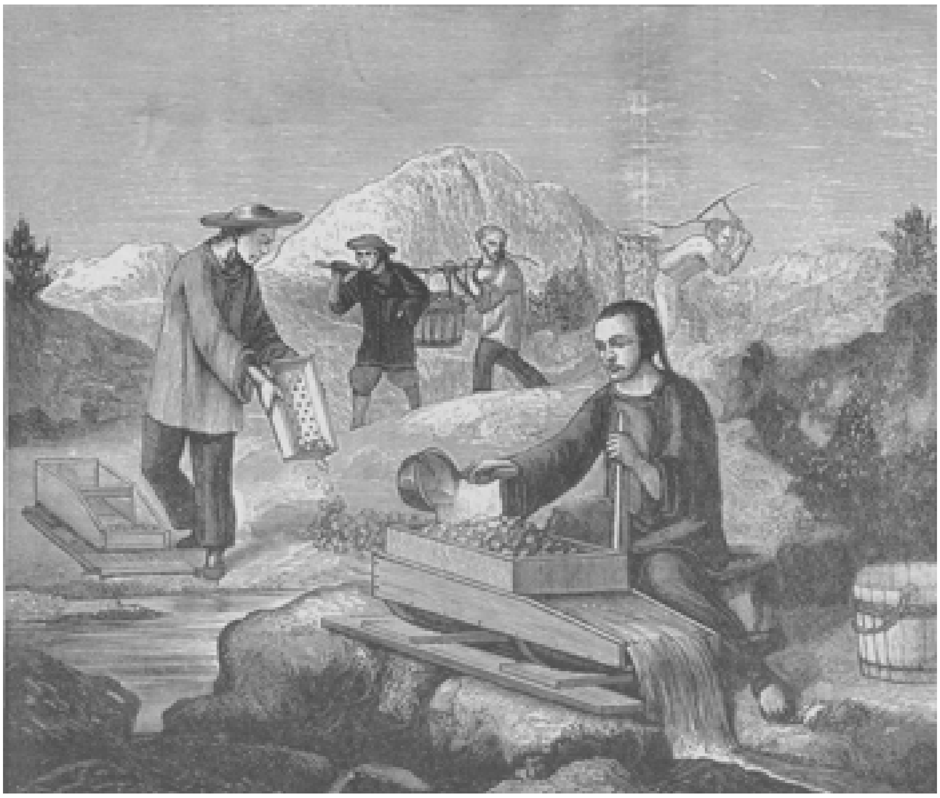

CHINEESCHE GOUDWASCHER.

'Dat noem ik nog een goed meisje!' riep nij uit en zag Margaretha met stralende oogen aan. 'Gij zijt niet zooals uw vader, die slechts barsche woorden voor mij over heeft! Dat vind ik uilmuntend! Een kleine hoevemet koeien en een wijnberg! Wat zullen zij mij daar te lande aangapen, waar ik mij met mijn slijpwagen in het geheel niet meer durfde te laten zien, zoo arm was ik daar voor vijf en veertig jaar uitgetrokken! Ik wil wedden, dat er menig knap meisje in het dorp is, dat mij nu tot man wil hebben en wel geen van de armsten!'

'Margaretha liet den landlooper een wijl zijne vreugde botvieren en begon nu weer op nadrukkelijken toon:

'Gij zult wel inzien, mijnheer Raboisson, dat, als wij uw geluk verzekeren, wij eveneens maatregelen moeten nemen, dat onze rust niet meer gestoord worde.'

‘En wat wilt gij met het oog daarop doen?’ vraagde de ketellapper, die reeds bevreesd werd, dat de hem gedane schitterende beloften herroepen zouden worden.

‘Er zal in het contract bepaald worden, dat wanneer gij een enkele maal uwe woonplaats verlaat om in Dauphiné te komen, de hoeve en al het andere terstond weer aan ons terugvalt en dat zoo wij ooit ons vermogen door eenig onvoorzichtig gebabbel van u zouden verliezen, de bezitting eveneens weer ons eigendom wordt. De notaris zal er wel iets op weten om deze bepalingen in het contract op te nemen, zonder dat het kwaad vermoeden wekt.’

Martin Simons gelaat helderde op.

‘Uw plan is voortreffelijk!’ fluisterde hij zijne dochter in het oor.

Margaretha glimlachte vergenoegd en wendde zich weer tot Raboisson, die onrustig staan bleef en zijne muts, die hij afgenomen had, verlegen in de handen verfrommelde.

‘Welnu! bevallen u deze voorwaarden, mijnheer Raboisson?’

‘Voorzeker!’ antwoordde de vagebond haastig; ‘het ware daarbij voor mij niet geraden in deze streek te blijven, waar uw vader slechts een woord behoeft te reppen, om..... Deze zaak is dus afgedaan! En wanneer zal ik de hoeve, de koeien en al het overige bekomen?’

Margaretha zag haren vader aan als verwachtte zij van dezen de beantwoording dezer vraag.

‘Hij kan binnen den tijd van twee maanden, van heden af gerekend, tevreden gesteld worden,’ antwoordde Martin Simon. ‘Ik heb tijd noodig, om aan de plaatselijke overheid aldaar om inlichtingen te schrijven of wel iemand derwaarts te zenden ons een geschikte boerderij uit te vinden die men verkoopen wil.’

‘Twee maanden is zeer lang,’ merkte Raboisson aan; ‘en waar moet ik al dien tijd blijven?’

‘Hier kunt gij natuurlijk niet blijven,’ sprak de baljuw met verheffing van stem; ‘uw praatjes als gij dronken zijt, konden de lieden in het dorp op zekere vermoedens brengen en landlieden hebben toch altijd voor zulke verhalen een al te geopend oor..... Gij kondet in Briancon wachten tot alles in gereedheid is; ik zal u daartoe het noodige geld geven.’

‘En wanneer zal ik naar Briancon opbreken?’

‘Onmiddellijk; want ik wil volstrekt niet dat men u langer hier ziet.’

Margaretha naderde het venster en bemerkte, dat de zon reeds achter de bergen wegzonk.

‘Het is laat, vader,’ zegde zij; ‘de avond begint te vallen en de voet van dezen man is niet zeer vast.’

‘En ik van mijn kant wil ook niet meer van avond nog den weg naar Briancon opgaan,’ bromde Raboisson, terwijl hij wantrouwend naar den baljuw blikte. ‘Ik heb uwe bedreigingen niet vergeten, mijnheer, en zou niet willen, dat men mij morgen vroeg in een of anderen afgrond vond, opdat men zou kunnen zeggen, dat ik er bij ongeluk ingevallen was Thans, nu ik rijk ga worden, wil ik nog niet sterven!’

‘Wie denkt er aan u eenig leed te doen?’ hernam Martin Simon stekelig. ‘Maar blijf mijnentwege tot morgen hier; gij hebt reeds meermalen een nachtkwartier bij mij gevonden en kunt dit ook heden krijgen; morgen echter bij het aanbreken van den dag - niet later - gaat gij op weg naar Briancon..... Laat gij u evenwel in dien tusschentijd een enkel woord over uwe vermeende ontdekkingen ontvallen, dan is alles tusschen ons voor altijd gedaan!’

‘Geen woord zal over mijne lippen komen, maar blijf ook gij uw belofte getrouw, anders....’

‘Geen dreigementen!’ viel Margaretha hem in de rede; ‘mijn vader houdt altijd eerlijk zijn woord, mijnheer Raboisson; gij behoeft niet te denken dat hij doet gelijk gij!’

‘O! wat u aangaat, mejuffrouw Margaretha,’ zegde de oude met een zekere gemoedelijkheid, ‘gij zijt een goed, hoezeer ook een iets te gestreng meisje; wat uw vader betreft,’ voegde hij er zacht bij, ‘ik houd hem voor listig en zal goed op mijne hoede zijn Maar..... mag ik u eens een goeden raad geven: wacht u voor den schoolmeester, hij voert het een of ander in zijn schild, dat is zeker. Aanhoudend valt hij mij met vragen lastig; wellicht weet hij reeds meer dan gij vermoedt.....’

Hierop groette hij links en ging heen om nogmaals een bezoek in de keuken te brengen.

Het overige gedeelte van den dag verliep zonder noemenswaardige voorvallen; alleen had Martin Simon met Michelot een zeer lang geheim onderhoud, waarna de procureur alleen in het dorp ging wandelen, wellicht om ongestoord over de hem door den koning van den Pelvoux gedane mededeelingen te kunnen nadenken.

Het was bijna geheel duister geworden en hij keerde derhalve naar het huis van zijn gastheer terug. Toen hij er nog ongeveer twintig passen van verwijderd was, trad plotseling de oude ketellapper op hem toe en vraagde hem geheimzinnig fluisterende:

‘Zijt gij een man van de wet?’

‘Wel zeker ben ik dat,’ antwoordde de procureur, wiens zwartkostuum reeds zijn ambt aanduidde.

‘Een wezenlijke gerechtspersoon?’

‘Zonder twijfel.’

‘Zoo gij wezenlijk een gerechtspersoon zijt, moet gij ook van goudstukken houden - hier is er een - wilt gij het verdienen?’

En hij toonde aan den verbaasden procureur het aangekondigde goudstuk, dat hij uit den zak van zijn gescheurd wambuis te voorschijn gehaald had.

Aanvankelijk had de procureur grooten lust den vagebond barsch af te wijzen; maar op hetzelfde oogenblik begreep hij door zijn policie-instinct geleid, dat Raboisson is gewichtigs op het hart had.

‘Zeer gaarne, mijn vriend,’ antwoordde hij dus en stak de hand uit.

Raboisson liet echter het goudstuk weer in zijn zak vallen en vervolgde aldus:

‘Gij behoeft slechts eenige woorden op een stuk papier te krabbelen en dit in bewaring te nemen..... Doch niemand mag het weten, en in dat huis kunnen wij het niet opmaken,’

Daarbij wees hij op Martin Simons huis.

‘Waar kan ik u dan ontmoeten?’ vraagde Michelot.

De ketellapper bedacht zich even.

‘Zou het u mogelijk zijn u morgen vroeg bij zonsopgeng aan de groote dalpoort te bevinden en al het noodige mee te brengen om te schrijven?

‘Ja, want ik reis morgen naar Grenoble.’

‘Dan ontmoeten wij elkaar morgen daar ter plaatse. Afgesproken! Het goudstuk is voor u.’

Dit zeggende verdween de oude vagebond in de duisternis.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 7]

Onze gravures.

In de chineesche afdeeling te Amsterdam.

Al wie de Amsterdamsche tentoonstelling bezoekt, zal daar eenen schat van volkenkennis kunnen opdoen en dit is zeker een der eigenaardigheden van die tentoonstelling, welke menin hare vroegere zusters te Londen, te Parijs of te Weenen niet vond.

Tentoonstellingen gelijken allen op elkander, zeggen vele menschen; of ik er eene of nog meer zie, dat is al gelijk! Oppervlakkig genomen is in die woorden eenige waarheid; doch bij het minste nadenken ziet men wel dat zij totaal valsch zijn, en zij, die ze van het tegendeel nemen, getuigen dat zij niet op de ware hoogte des tijds zijn.

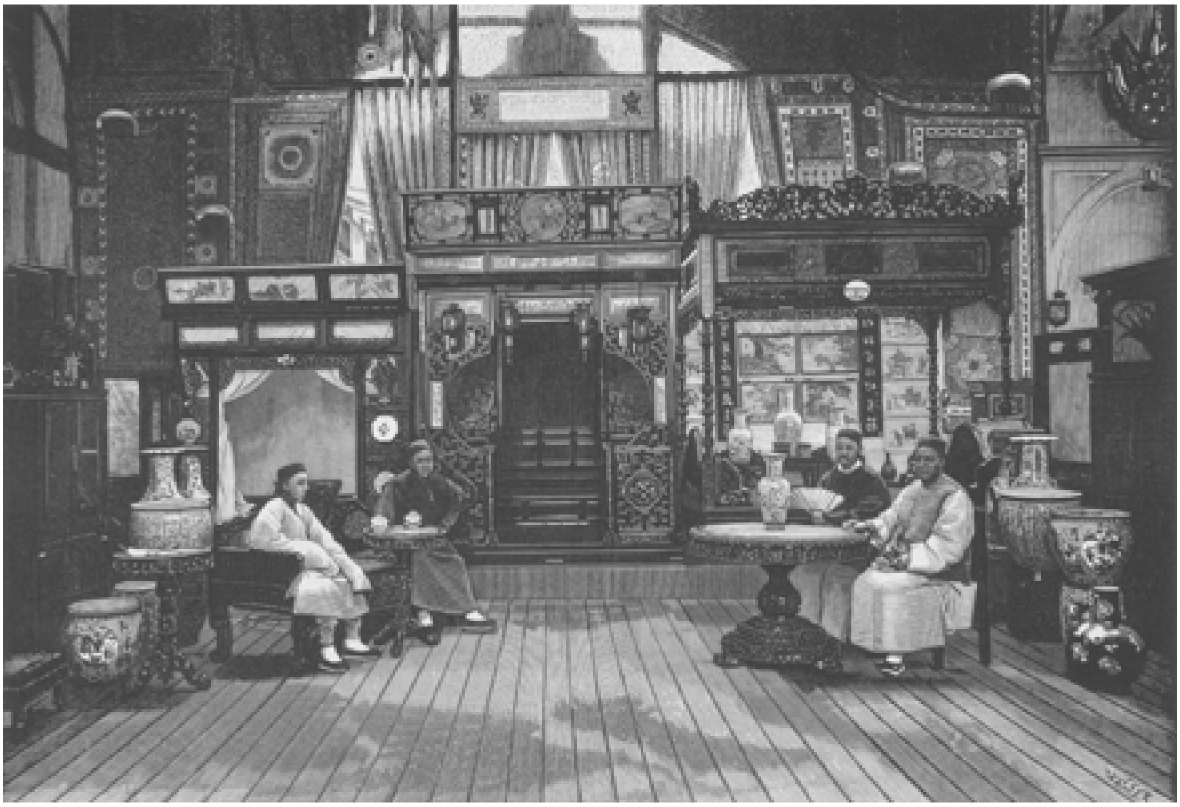

IN DE CHINEESCHE AFDEELING TE AMSTERDAM.

Ja, uiterlijk, gelijken alle tentoonstellingen op elkander; doch brengt de ontwikkeling van den menschelijken geest daarin geene veranderingen te weeg, die aan het opmerkzaam oog niet zouden mogen ontgaan? Niet alleen heeft elke tentoonstelling hare variantes; maar is het niet wetenswaardig te zien tot op welken trap van volmaaktheid de nijverheden in de verschillende landen gekomen zijn; is er in die expositiën niet veel te leeren voor de nijverheden, die op slot van rekening, niet anders trachten dan zich op de groote wereldmarkt te verdringen?

‘Ik ben geen nijveraar!’ hooren wij zeggen. Wel, zeer wel; doch houdt gij er dan niet van uwe algemeene kennissen te ontwikkelen? Verlangt gij niet te weten wat er rondom u, in de wereld gebeurt? Hebt ge geen lust om de volkeren meer en meer te leeren kennen door hunne voortbrengsels, en met deze hunne zeden en gewoonten te kunnen doorgronden.

Amsterdam heeft onder dit opzicht een gansch ander karakter dan de voorgaande tentoonstellingen, en de koloniale inzendingen zijn voorzeker alléén reeds een bezoek in die wereldmarkt waardig. China blijft onder andere trouw onze tentoonstellingen bezoeken en heeft te Amsterdam een dieper blik in zijne samenleving laten werpen; de hollandsche koloniën van Oost- en West-Indiën waren voor het buitenland nagenoeg onbekend, en al die nieuwigheden zouden, de nijverheid daargelaten, geen bezoek waardig zijn?

Hoe het zij, wij keuren het denkbeeld eener nieuwe wereldmarkt in 1885, en dit in de groote koopstad Antwerpen, hoogstens goed. Met het oog op Londen, Parijs, Weenen en Amsterdam zal Antwerpen op zijne beurt, nieuwe elementen bevatten, die in de genoemde tentoonstellingen vreemd waren. Scheepvaart en handel zullen hier laten zien wat wij nog niet gezien hebben, en in dit geval wijzen wij op die nieuwe wereld,

welke nog niet op de algemeene markten verschenen is, namelijk op Centraal-Afrika.

Het schijnt dat Z.M. de Koning, onder dit laatste opzicht, genegen is zich met de zaak te bemoeien. Dat men aan de beschaafde wereld meer en meer dit land, zijne bewoners, dezer leefwijze en behoeften doe kennen; dat men ons inwijde in al zijne schatten en rijkdommen en de zaak der beschaving van die landstreken, zal meer en meer in toegenegenheid winnen bij ons volk.

Om terug te komen op de gravure betreffende de chineesche afdeeling, deze heeft voor onze lezers geen verderen tekst noodig: China wordt allengs al meer een gekend land in onze dagen. Wij kennen zijne bewoners, hunne nijverheid, hunne natuur, weelde en rijkdommen, die overigens bij den aanblik van onze gravuur andermaal weer duidelijk worden; doch China is en blijft nog altijd wat Herder zegde, eene gebalsemde mumie, met hiëroglyphen beschilderd en met zijde omwonden. 't Is een volk, wiens leven in zijn eenvormigen omloop aan dat der slapende winterdieren gelijkt; een verdorde tak aan den levenden boom van het menschdom!

Die Chineezen, kooplié en sjachelaars in de ziel, hebben al onze tentoonstellingen reeds bezocht; nogtans blijft hunne nijverheid wat zij was, zoo als het volk blijft wat het is: het neemt van onze westersche beschaving niets mee dan het geld; het ziet onze woelige blinkende en klinkende nijverheid, doch schijnt er onverschillig aan te blijven.

Wij van onzen kant komen meer en meer, door de tentoonstellingen, met dat volk in betrekking; maar vorderen maar langzaam in de kennismaking met hetzelve; doch in dit geval zijn de Chineezen schier eene uitzondering, en wij vragen ons af, of zij niettegenstaande hun hardnekkig behoud, eindelijk niet zullen worden meegesleept en gedwongen zijn te ontwaken?

In alle geval de aanraking met de westersche beschaving is voor hen een gevaar, indien zij behebt zijn met het denkbeeld dat hun karakter eeuwig en onveranderlijk blijven moet: die beschaving. kan niet anders dan ten slotte, en zelfs onwillens hen, invloed hebben op hunne samenleving, al was het maar op hunne betrekkingen jegens het buitenland.

Cochem aan de Moezel.

Men zou, als men eenen oogslag op deze gravuur werpt, denken eenige honderde jaren terug te leven. Het stadje beneden, het kasteel op den top van den berg, de beevaartgangers op de rivier - al die verschillende gedeelten van deze belangwekkende gravuur boeien de aandacht en vormen een onafscheidbaar geheel. De gevels der huizen schijnen uit balken met metselwerk opgetrokken te zijn; de daken zijn Steil en hoog. Zoo weinig weelderig als het beneden is, zoo prachtig is het boven op den berg, waar eene groep van paleizen of ten minste prachtgebouwen zich verheft. Het kleine staaltje van hetgeen het Moezeldal aanbiedt, zal meer dan een tourist het denkbeeld ingeven om hetzelve te bezoeken.

Verstooten en aangenomen.

De geschiedenis van Mozes in zijn biezenkorfke wordt nog in onze dagen herhaald, en al zijn het geene koningsdochters die het te vindeling gelegde kind opnemen, dan toch zijn het zusters, die het liefderijk verzorgen. Meestal zijn de vindelingen echter kinderen der armoê, die op den dorpel van dit of dat gesticht worden neergelegd. Hier is het blijkbaar het kind eener rijke moeder, die wel hoopt eens, in later dagen, het wichtje dat ze nu missen moet, weer te zien. Middelerwijl zal het door de liefdevolle zusters worden opgekweekt, opgevoed in eer en deugd en als de moeder eens haar kind opeischt, zal zij een edel hart terug vinden en betreuren dat zij haren lieveling zoo lang heeft moeten missen. De sierlijke gravuur brengt natuurlijk de quaestie der kinderrollen weer op het tapijt. Was de toestand, tijdens dezer bestaan, beter dan nu? Is door het afschaffen der rollen het getal vindelingen verminderd? Men zal er op antwoorden met ja; maar van den anderen kant zal men ook vragen: is het getal kindermoorden niet grooter geworden? De zaak is nog verre van beslist te zijn; wij lossen dit vraagpunt niei op; maar zeker is het dat het getal kindermoorden in onze dagen tot het oneindige klimt, want men zal niet beweeren dat al die misdaden door de justicie achterhaald worden. Hoe het zij, het tafereel is een der zuiverste uitdrukkingen van het kristendom, dat hulp en troost vindt voor alle krank- en zwakheden en zonder welk kristendom, de wereld een ellendig ding zijn zou.

De schaduw van den ruiter.

De schooljeugd heeft geruimen tijd met den slagboom op den landweg ‘paard’ gespeeld; beurtelings mocht er een jongen schrijlings op zitten en de twee anderen spanden al hunne krachten in om den boom open en toe te zwaaien, om alzoo zich, op een rennend paard gezeten, te kunnen droomen. Dat was een hemelsch plezier, en Loisset of Carré waren niet zoo fier, wanneer zij de h*aute ècole* in den *Cirque* voorstellen, als de knaap die op den draaiboom zat. Maar nu blijft de slagboom open, want ziet! op den grond teekent zich de schaduw van een paard, een wezenlijk paard af, en een ruiter nadert en zal weldra langs den slagboom rijden. Benijden de kinderen den fieren ruiter zijn geluk? Wel neen, de slagboom is hun genoeg en pas zal de kavalier zijn voorbij gestapt of het plezier zal hervat worden; maar men zal zooveel mogelijk de gebaren, de houding en den groet van den wezenlijken ruiter nabootsen. 't Zal dus enkel eene les in de rijkunst geweest zijn voor de schooljeugd. Voorgedaan is nageleerd.

Het tooneelspel in Spanje,
Aan het hof en in de straat.

II.

Het is dan ook even valsch als wij zekere protestantsche kritiekers, duitsche, engelsche en fransche, hooren beweeren dat Calderon allengs al minder kan verstaan worden, naar gelang er tijdruimte komt tusschen zijnen leeftijd en den onze. Dat protestanten, oproerig en vreemd aan het katholicism, den dichter minder en minder verstaan, dat is waar; men moet katholiek zijn om in den verheven atmosfeer van Calderon te leven. Het katholicism van toen en nu is in den grond immer hetzelfde en zal dit

blijven, zoodat de dichter bij ons steeds winnen zal wat hij bij onze tegenpartij verliest, omdat zij niet kan doordringen tot het ware uitgangspunt.

Dit wil niet zeggen dat wij elke stof, door Calderon behandeld, onvoorwaardelijk goedkeuren; neen, wij hebben het reeds doen gevoelen, men moet nooit vergeten dat de dichter uitsluitend Spanjaard was en de opvatting van zekere toestanden en het beoordeelen van zekere levensbeschouwingen, altijd bij ieder volk hunne eigenaardigheden hebben, terwijl de geest der eeuwen immer verschilt en wij niet met onzen geest dien der vroegere eeuwen moeten vergelijken; doch ons In de vroegere moeten kunnen verplaatsen, willen wij tot eene rechtmatige beoordeeling geraken.

Dat *kunnen* is slechts voor zeer weinigen mogelijk, en echter hoevelen wagen het stoutweg te oordeelen!

Dit is ook het geval met al de vergelijkingen, welke men waagt tusschen Calderon en Shakespeare; stipt genomen is die vergelijking eene onmogelijkheid, tenzij te zeggen dat het twee geniën zijn, die beiden door een hooger vinger werden aangeraakt, doch beiden levende in gansch verschillende toestanden. In het verhevene raken zij elkander dikwijls aan en betwisten zich soms den palm; maar afdalend in de spottende levensbeschouwingen, in grepen door en in het werkelijke leven, is Shakespeare gewis machtiger en heeft hij creaties voortgebracht, die aan Calderon vreemd zijn.

Overigens Shakespeare schildert overal daden en karakters; Calderon gaan de karakters in de bespiegelingen, we zeggen niet verloren, maar toch overheerschen zij niet gelijk in de engelsche meesterstukken. In den grond zijn beide schrijvers katholiek, dat is onmiskenbaar. Beiden erkennen het goddelijk recht; doch bij Shakespeare treedt het laatste, in zekere stukken, zoo als in *Richard III*, omgeven met zekere nevelen op. Terwijl Shakespeare zijn katholiek geloof verdoken vereerd, ja; maar niet doorslaande doet deelmaken van zijne karakterschilderingen, vormt dat gevoel bij Calderon, integendeel, een hoofdtrek in de karakters.

Men vergelijke niet, men late aan de twee dichters elk hunne eigene sfeer en men reike beiden de lauwerkroon der onsterfelijkheid toe: beiden zijn genieën, beiden zijn vereerenswaard tot in den hoogsten graad en Calderon verdient vooral bij de katholieke letterkundigen meer en meer gekend te worden.

De tooneelstukken van Calderon zijn deels uit het oud testament, deels uit de mythologie, deels uit de geschiedenis, deels uit het spaansche leven ontleend. Het leven der helden en het leven der martelaars werden door den dichter behandeld, en boven dit alles schittert immer het kruis. *De haarlokken van Absalon, de Jozef der vrouwen, de Sybille van het oosten, de Vereering van het Kruis, de Belegering van Breda in 1625, de Jaloezie het grootste monster* zijn allen stukken waarin men de verhevenste dichterlijke grepen ontmoet; doch het dichterlijkste is misschien *de Geneesbeer van Zijn eigen eer* en h*et Leven is een Droom.* Overigens, neem welk tooneelspel of mysterie van Calderon en gij vindt overal dezelfde geniale bron, die altijd en overal, tot zelfs uit den dorsten grond, de droogste stof, verkwikkend opschiet, en betoovert door zijne frischheid, door het prisma zijner glansen en kleuren.

Doch wij gaan beurtelings de twee stukken doen kennen en vangen aan met *El Medico de su honra*, met den geneesheer van zijn eer. Het is in dit stuk dat het ingrijpend en zoo algemeen gekend tafreel voorkomt.

Het stuk speelt in de dagen van Pedro den Wreede, die in de XIV eeuw als koning van Arragon (die al zoo willekeurig met zijne vrouwen handelde als eens Hendrik VIII van Engeland) regeerde, en zijnen troon met bloed en vergif bemorste. De hoofdpersoon is don Guttiere, een edelman uit een castiljaansch geslacht, een jaloersch

en opbruisend karakter, en deze jaloezie, die overigens in heel den spaanschen theater eene zoo overwegende rol speelt, wordt hier een monster dat verbaast door zijne kracht en zijne overdrijving.

De echtgenoote, in tweede huwelijk, van don Guttiere wordt door den broeder des konings vervolgd; doch Mencia biedt kloeken weerstand; zij wil echter den prins voor de schrikkelijke wraak haars echtgenoots behoeden. Deze heeft vermoeden over hare eerbaarheid, en het vermoeden is hem genoeg. Laat ons de vertaling van een nederlandsch overzetter ter hand nemen, om den lezer ineens al het brandende te doeu zien dat Calderon's tooneel kenmerkt.

Als don Guttiere zich in tegenwoordigheid van zijne vrouw bevindt, kan hij zich niet weerhouden:

Don Guittiere. Wanneer eene windvlaag eene flambouw heeft uitgebluscht, kan eene andere windvlaag haar weer aansteken. Maar het is zoo niet met het leven. Het is zoo niet met de eer. Het leven, de eer! Helaas! indien zij eens zijn uitgebluscht, zijn zij niet weder te ontsteken. Dat is voor altijd!

Mencia. Voorwaar, mijnheer! gij geeft aan uwe woorden eene dubbele beteekenis, die ik onmogelijk kan vatten. Zoudt gij bij toeval ook jaloersch zijn?

Don Guttiere. Ik jaloersch? Ik, zegt ge? Weet ge wat jaloezie is? Ik voor mij weet niet wat het is. Indien ik het wist!..

Mencia. Mijnheer!

Don Guttiere. Vrees niets! Wat is jaloerzie? Eene inbeelding, eene opvatting, eene dwaasheid?... Ik voor mij, als ik eene vrouw beminde en ik jaloezie koesterde jegens haar, al was zij eene slavin, ik zou haar de borst verscheuren, haar het hart uitrukken, het in stuk-

ken snijden, het verslinden... Ik zou met wellust haar bloed drinken, droppel voor droppel, het drinken met genot!

Mencia. Mijnheer, mijnheer, gij vervult mij met afgrijzen!

Een oogenblik: dat tooneel is kort, is prachtig. Er zijn hier geen stroom van uitgezochte woorden; doch men gevoelt, bij het lezen derzelve iets onbeschrijflijk meesterlijks, en men rilt als men het monster der jaloezie, dat zich nog wil verbergen, eensklaps in al zijne afzichtelijkheid voor het oog ziet oprijzen.

Men denkt onmiddellijk, bij het lezen, aanhet tooneel van Shakespeare's Othello en Desdemona, doch dit laatste is minder natuurlijk, hoe prachtig en wegslepend ook en van die zijde wijkt het voor Calderon's tooneel achteruit. Hoe kort, hoe vreesselijk is hier de blinde hartstocht geschilderd!

Heeft Othello een terugkeer, keert hij een oogenblik tot haar, tot Desdemona weer, echter zonder hem van het misdadig ontwerp af te brengen, ook don Guttiere heeft een dergelijken terugkeer. Bij Shakespeare is hij echter hartstochtelijker, dichterlijker, doch nog eens niet zoo waar, als Othello zegt: ‘Nog éen kus, nog één.... Wees na uw dood zoo schoon en ik die u zal dooden, zal u nog heminnen.’

Bij Calderon zijn de woorden meer in verhouding van den toestand. Als Mencia gezegd heeft: ‘Gij vervult mij met afgrijzen, antwoordt don Guttiere als ontwakend uit eene monsterachtige zinsverbijstering:

‘Wat heb ik gezegd?... O mijn schat, mijne vreugde, mijn engel, mijn roem, o mijne geliefde echtgenoot, mijne dierbare Mencia! vergeef mij, bid ik, deze onzinnige woorden. Ik zweer bij uwe schoone oogen, dat ik u hoogacht, dat ik u aanbid, dat mijn leven het uwe is, van u afhangt... Ik had mijne bezinning verloren.

Mencia. Gij hebt mij verbijsterd van schrik.

Don Guttiere (ter zijde, na een oogenblik zwijgens). Geene zwakheid meer. Daar ik mij den geneesheer van mijne eer noem, zal ik mijne onteering bedelven in den schoot der aarde.

Don Guttiere weet dat zijne vrouw niet schuldig is, maar zij kan het worden en deze vrees is hem genoeg om hem te doen besluiten tot den dood van haar, die hij bemint!

Nog eene opmerking:

Flinker, grootscher dan don Guttiere, is hier voorzeker Othello, die geen laffen sluipmoord laat begaan, maar zelf het voorwerp zijner liefde onder het kussen smoort.

Wat doet de Spanjaard? Hij laat een chirurgijn ontvoeren en dezen geblinddoekt voor hem brengen:

Don Guttiere. Treed binnen, Ludovico! Vrees niets. Het is tijd dat ik u den blinddoek van de oogen neem.

De heelmeester. God beware mij!

Don Guttiere. Dat niets u verbaze van hetgeen gij zien zult.

De heelmeester. Wat wilt ge dan van mij, edele heer? Ontzetting maakt zich van heel mijn hart meester.

Don Guttiere. Het is tijd dat gij binnentreedt. Maar luister eerst... Deze ponjaard zal u de borst doorboren, indien gij weigert te doen wat ik van u eisch. Treed nader. Wat ziet gij in deze kamer?

De heelmeester. Ik zie iets dat op het beeld van de dood gelijkt, uitgestrekt op een rustbed. Ik zie aan beide zijden eene waskaars ontsteken en een crusifix voor het bed. Maar ik kan niet zeggen wie het is, want het gelaat is met eenen sluier bedekt.

Don Guttiere. Welnu, dat levende lijk daar voor u, moet gij den dood doen sterven.

De heelmeester. Hoe, wat bevel is dat!

Don Guttiere. Ik wil dat ge haar aderlaat, dat ge hare wonde laat bloeden en dat gij bij haar blijft en haar bewaakt tot haar al het bloed ontvloeid is en zij den geest geeft. Antwoord mij niet, zoo gij wilt dat ik u spare.

De heelmeester. Mijnheer, ik gevoel dat ik zoo iets nooit zal kunnen doen.

Don Guttiere. Hij die een degelijk plan, zoo streng en zoo wreed, kon ontwerpen en besloten is te volvoeren, zou bij weigering niet aarzelen *u* te dooden. Welnu?...

De heelmeester. Maar Mijnheer!

Don Guttiere. Wat is uw besluit?

De heelmeester. Ik heb het leven te lief om te sterven.

Don Guttiere. Gehoorzaam dus.

De heelmeester gehoorzaamt, maar de wroeging pijnigt hem en hij wil ten minste eene poging aanwenden om te weten wie hem tot die misdaad gedwongen heeft en ijselijk! hij prent zijne bebloede hand op den muur om door die merkteekens het moordhuis terug te vinden. Nu ijlt hij naar den koning om hem bericht te geven van 't geen hem overkomen is.

Het teekenen van de bebloede vingers op den muur is een meesterlijke greep; geheel het tooneel moge barbaarsch zijn, doch het is waar, echter, zoo als wij zegden, niet zoo dichterlijk ingekleed als de versmachting van Desdemona door Othello. Het slot, waarin de koning den barbaar vergeeft omdat hij zijne eer - die in waarheid niet gekrenkt was - gewroken heeft, is voor het minste wonderlijk, om niet te zeggen stootend in onze oogen.

De koning, Pedro de Wreede, vergaf don Guttiere zijne wandaad, op voorwaarde dat hij zijne verstooten vrouw, die inmiddels bij den koning eenen voetval gedaan had, zou hernemen; wij, met onze strenge begrippen van zedeleer en godsdienst verstaan die toestanden niet, zoo min als wij vele toestanden kunnen verstaan in *de Vereering van het Kruis* (la devocion de la cruz).

De geestelijke stukken, die op het feest *Corpus Christi* gespeeld werden, waren veelal aan het oud testament ontleend. De deugden en ondeugden komen in deze tooneelen verpersoonlijkt voor. De drie *jornadas* zijn ook hier gebruikelijk; doch wij willen hier *bet Leven een Droom* (la vida es sueno) ontleden.

De eerste *dag* brengt ons in Polen. Zoek echter niets wat kenmerkends is in het landschap, noch juistheid in de topographische ligging. Noch het een, noch het ander legt Calderon aan den dag, zoo min als Shakespeare in eenige zijner stukken, die hi buiten Engeland laat spelen. Wij bevinden ons dan in Polen, in een bosch, met bergen op den achtergrond, terzijde ligt een somber en sterk slot:

Eene adellijke jonkvrouw Rosaura, als man vermomd, daalt van den berg, opgevolgd door Claroen, de rol van *Grasioso* of komiek. Rosaura, die haar paard verlaten heeft, roept het achterna:

Onstuimig ros, dat zoo gezwind
Daar voortstuift als op vleuglen van den wind,
Waarheen? gij vlammelooze straal,
Gij, vogel, zonder vederpraal,
Gij stroomdoorkliever, zonder 't schubbig kleed,
Woest dier, dat van instinkt noch rede weet,
Waartoe, zoo wild en zoo ontzind
Door dit verwarde labyrint
Van naakte rotsen voortgestormd?...

Dan, zich wendende tot het land zelve, zegt zij dat Polen den vreemdeling slecht ontvangt

. . . . want in uw zand
Schrijft gij zijn komst met 't bloed,
Dat afdruipt van zijn voet.

Smartelijk en tevens wanhopig zijn de woorden van Rosaura, terwijl Claroen dit karakter wil afwisselen door geestigheden. Beiden naderen het slot en hooren het gerammel van kettingen en het gejammer van eenen gevangene, tot dat zij eindelijk een mensch in eene dierenhuid gehuld en geketend zien buiten komen, en die luidop en tot zich zelf sprekend, vraagt wat misdaad hij toch wel mocht hebben bedreven, om zoo wreed mishandeld te worden. Ligt de misdaad dan in 'geboren te worden?'

Ook de vogel *wordt* en nauwelijks
tooit hem schoonheids rijkste pracht
Als een bont gepluimde bloeme,
als gevleugelden smaragd,
Of hij klept met snelle wieken
door het wijde ruim der lucht,
Moederzorg en vreugd vergetend,
van het nest dat hij ontvlucht.

Ook het luipaard *wordt*, de stomme visch *wordt*, de bergstroom *wordt* en pas is deze laatste ontstaan

.....glijdt hij af in 't bloemrijk dal
Als een zilvren slang zich kronklend,
vrijheid minnende overal,
Of hij heft den lof der velden
in een statig murmlen aan,
En met majesteit vervolgt hij
zijn verbreede waterbaan.

Maar hij, de rampzalige, was niet vrij. De onbekende, die plotseling de twee vreemden ontwaart, ontsteekt in hevige woede en wil Rosaura met gramschap vastgrijpen, omdat hij denkt dat men zijn geheim onthuld heeft, hetgeen Claroen recht komisch doet uitroepen:

Maar ik ben doof; geen enkel woord
Heb ik van uwe preek gehoord.

Rosaura smeekt echter op de knieën om genade en de zoete toon der stem brengt eene diepe ontroering in Sigismond, zoo heet de ongelukkige, te weeg. Hij richt haar op en zegt haar dat dit kerkerhol hem voor de wereld verborgen hield; dat was zijn wieg, het zal zijn grafkuil zijn. Hij zelf was dus niets dan een 'ademend geraamte.' Zoo zoet is de blik van Rosaura, die altijd vermomd is, dat hij denkt daarin een zalig genot te drinken,

En mocht een dronk mij doodlijk wezen,
Ik drink, ik drink wat de uitkomst zij,
En wil al stervend mij verzaden
In uwe blikken......

De mededeeling, die Rosaura op hare beurt doet, wordt onderbroken door de stem van Clotaldo, een grijsaard, die door den koning tot bewaker van Sigismond is

aangesteld en bemerkt heeft, dat er vreemdelingen in het geheimzinnig slot zijn gedrongen. Gemaskerde soldaten komen op en Clotaldo, met dreigende pistool, bericht de reizigers dat zij tegen 's konings wil de grenzen van het geheim hebben overschreden. Sigismond wil zich opofferen om Rosaura te redden, doch men voert hem weg naar het slot, terwijl de twee vreemdelingen gedwongen worden de wapens neer te leggen.

Het gezicht van een zwaard, ontzet Clotaldo hevig; hij vraagt aan Rosaura wie haar dit wapen gaf? Eene vrouw, luidt het antwoord, wier naam moet worden verzwegen; doch Clotaldo heeft het erkend. 't Is het zwaard dat hij eens aan de schoone Violante gaf, met de belofte dat hij die het hem bracht, in hem een beminnend vader vinden zou. Clotaldo denkt niet anders of de vreemdeling is zijn zoon; doch wat zal de koning beslissen, hij die wilde dat hij, die het geheim schond, zou sterven? In deze worsteling tusschen plicht van onderdaan en plicht van vader, besluit Clotaldo tot den koning te gaan en hem de moeielijkheid te doen kennen.

(Wordt vervolgd.)

Oude herinneringen en indrukken van Amsterdam bij hare Tentoonstelling.

I.

Waar is de tijd gebleven, dat ik als kind in een sleepkoets, met een paard bespannen, door de straten en over de sluizen van Amsterdam gesleept werd. Nu is dat voertuig spoorloos verdwenen, zoodat het zelfs op de tentoonstelling van hollandsche oudheden, te vergeefs gezocht wordt.

Ik wil alzoo die leemte aanvullen, om de lezers, voor zooverre ik mij. herinneren kan, een denkbeeld van dat eigenaardig Amsterdamsche vervoermiddel te geven.

Koetssleden en *sleepkoets* vindt men niet meer in het woordenboek van de Vries en te Winkel, zoodat hetgeen ik u ga vertellen, alleen bij oude menschen in de gedachten zweeft. Verbeeld u een onzer hedendaagsche vigilanten zonder wielen, op eene slede geplaatst, en gij kunt u een denkbeeld vormen van de oud-hollandsche sleepkoets.

Voor die slede werd een paard gespannen en nevens de slede liep de sleper of sleperskneht, die in de eene hand de toomen van het paard hield en met de andere hand de slede moest vasthouden, om met het voertuig in de goede richting te blijven. Vooral bij het afdalen van de zoogenaamde Amsterdamsche sluizen, of beter gezegd steenen brugger, had de man dikwijls veel moeite om zijne slede in de rechte lijn te

houden; bovendien was hij gewapend met de zoogenaanmde *smeerlap.*

Sleper, slepersknecht, en smeerlap zijn door de heeren de Vries en te Winkel in eere gehouden, daar deze drie benamingen in hun woordenboek voorkomen. Welnu! die smeerlap, die ook tot scheldwoord gebruikt wordt, was een soort van kwast uit kemp te samen gebracht, en aan eene lange koord verbonden. De kwast werd doortrokken met olie en vet, en van tijd tot tijd wierp de sleper deze smeerlap voor de slede op de straat; de slede schoof over de smeerlap en zoodoende werden de steenen smerig en glibberig gemaakt, ten einde het zware en domme werk voor het paard te verlichten.

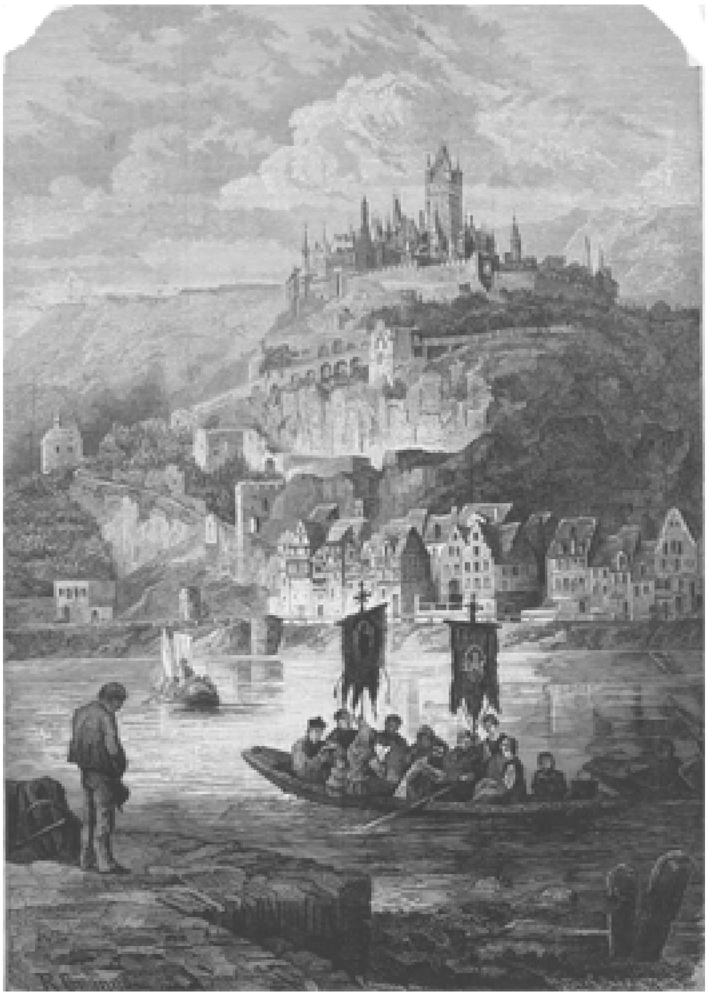

COCHEM AAN DE MOEZEL, NAAR CRONAN.

Op deze wijze werden de oude dames, en vooral protestantsche en luthersche matronen, met neepjeskapje en gepoeierd haar, voorzien van bijbel en waaier, naar de kerk gesleept. Zij bleven daarvoor dikwijls ruim een half uur onder weg.

Eenige jaren voor de belgische revolutie kwamen de Amsterdammers op het denkbeeld, om van de sleepkoets een rolkoets te maken. Viekleine wieltjes werden onder het koetsje aangebracht, en zoo ontstond er een rijtuig dat men *hrommertje* noemde. Door de vergrooting van de wielen, kwan de vigilant tot stand, met postwagens en omnibussen, tot dat eindelijk door de stoomkracht, de ijzeren wegen geboren werden, met de stoomen paardentramwagen.

Waar is de tijd gebleven dat ik met mijn vader in een trekschuit met een paard, over het water naar Utrecht werd getrokken! Wij gingen des avonds om acht uren aan boord van het lange vaartuig; het was verdeeld in twee

plaatsen, de kajuit of roef, dit was de eerste plaats, en het ruim, de tweede plaats; voor de nachtreis konde de kajuit afgehuurd worden. Dit werd dan ook door mijn vader gedaan.

Om 9 uren werden er planken van de eene bank op de andere gelegd, waarop een bed gespreid werd, en de ondergeteekende werd al spoedig, na dat alles in orde was, onder de dekens gestoken. Het magere paard, bereden door een man die men *jagertje* noemde, trok het vaartuig met een lange koord door het water.

VERSTOOTEN EN AANGENOMEN, NAAR J. MURSCH.

Het jagertje joeg niet met zijn paard, maar schommelde langzaam in een tragen draf voort. Des morgens om vier uren, zagen wij den ouden grijzen domtoren van Utrecht naderen. Zoo reisde men in het begin onzer eeuw in Holland. Indien ik het mij wel herinner verscheen de eerste stoomboot te Amsterdam omstreeks het jaar 1820 en maakte proeftochten van Amsterdam naar Zaandam, terwijl in dien tusschentijd trekschuiten, als concurrentie, eenige vliegende schuiten verkregen hadden, waardoor het jagerspaard iets sneller voortjoeg.

Is dat niet eene echt darwinistische ontwikkeling van de sleepkoets en trekschuit? Indien men nu nog verder in den nacht der tijden wilde voortsnuffelen, zoude men misschien het *ursleim* van de sleepkoets en de trekschuit kunnen vinden.

Waar is de tijd gebleven van oude zeden en gewoonten, toen de deftige heer van Amsterdam des morgens tegenover zijne gade aan de theetafel zat, en na het ontbijt genomen te hebben, eene nieuwe goudsche pijp stopte, met oude varinastabak, om later zijne wederhelft met een wolk van rook te omhullen? Dan zat die rijke heer in

een gebloemden sitsen kamerjapon, het kale hoofd gedekt met eene zuiver witte slaapmuts, terwijl mevrouw in een sneeuwwit nachtjakje en wit rokje aan het ontbijt verscheen.

Om tien uren werd er gebeld en het dienstmeisje met fijn geplooid kornetje op het koofd, kondigde den pruikmaker aan. De paruik werd gepoeierd en op de kale kruin van den heer gezet. In dien tijd ruimde mevrouw de theebole op, waschte de kopjes en schoteltjes in de klas-

sieke spoelkom, en ten twaalf ure zag men de tafel weer gedekt met een hagelwit serviet, waarop de warme koffij langs de tuit van de porceleinen kan, in wolkjes ronddwarrelde.

De tafel was even als bij het ontbijt, weer bedekt met verschilleude broodsoorten, peperkoek, gerookt vleesch en hollandschen kaas. De huisgenoten zetten zich aan de koflijtafel. De oude heer met gepoeierde pruik en witten das, draagt een vest van zwarte zijde, waaruit de keurig geplooide jabot te voorschijn komt. Verder is hij geheel in het zwart gekleed met korte broek en lang kleed.

Op de glimmende lage schoenen glinsteren de zilveren gespen. Mevrouw draagt nog de oud hollandsche protestantsche kornet op het hoofd; het voorhoofd is gepoeierd en zij is verder in zware zwarte zijde gekleed. Na veel gegeten en van tijd tot tijd een afgemeten woord gezegd te hebben, is deze dagelijksche plechtigheid weer afgeloopen.

Wanneer nu de oude heer of zijn zoon een koopman was, ging hij ten twee ure naar de Beurs en daarna ging hij bij Wijnand Fockink, in de Pijlsteeg, voor de toonbank een bittertje drinken, waarbij hij een klein beschuitje gebruikte tot het wegnemen van de jenevergeur die mevrouw volstrekt niet verdragen konde. Was hij rentenier, dan ging hij naar het Poolsche Koffijhuis, in de Kalverstraat, waar hem bij het binnenkomen door *Jan* eene nieuwe goud. sche pijp werd aangeboden. Daar rookte hij zijne pijp onder het genot van een glaasje klare jenever met suiker, en bleef er tot dat het uur voor het middagmaal gekomen was.

Nu regent het op het oogenblik dat de oude heer naar huis zal gaan; de paraplu's in dien tijd werden in alle kleuren gedragen: hevig groene en ook wel roode schermen, zag men boven hoed en pruik dragen. Ja spreken wij even van hoeden. Wat heb ik al menige soorten van hoeden in mijn leven gekend! Toen ik jong was waren er misschien nog zes pruikdragers in Amsterdam, die gezworen hadden met deze hoofdbedekking te sterven. Ik heb steken gekend, hoeden die van onderen smal en van boven breed waren; ook omgekeerd, van boven smal en van onderen iets breeder. Verder rechtstandige, hooge en lage, langharige en kortharige, zwarte en witte! Het regent plassen water op de straat. Mevrouw kijkt met een bezorgd gezicht door het spionnetje[(1)], en ziet eindelijk haren man aankomen. De oude heer stompelt de trappen van de stoep op en staat voor de keurig geschilderde en blinkend verlakte deur. Hij is drupnat; de zwarte zijden kousen zijn met modder besmeurd; pruik en hoed zijn droog gebleven. Overigens is er geen drooge draad aan zijn lichaam; hij behoeft niet aan de schel te trekken, Kaatje, met het fijne kornetje op het hoofd en in licht katoen gekleed, met een hagelwit 'boezelaartje' voorgebonden, doet de deur open. Daar staat nu de goede man: hij heeft tot in de verste verte eenen vlekkeloozen met wit marmer bekleeden gang voor zich. Smettelooze matten en keurige looper van tapijtwerk, zijn tot in de diepte voor zijne voeten uitgespreid.

Bij het openen van de deur werpt Kaatje een weinig minzamen blik op 's mans besmeurde schoenen, en roept daarbij uit: 'Heéh, wat heeft meneer vuile beenen!' als een bewijs van de uitgestrektheid zijner morsigheid. 'Wacht een beetje, meneer' zegt Kaatje. Nu is het huishouden in rep en roer; de keukenmeid met roode kaken komt met versleten matten aangeloopen, de half gepoeierde tronie van mevrouw kijkt om de deur van de achterkamer en roept uit de verte: 'Manliel, goed voeten

(1) Eene soort spiegel aan het venster.

veegen, hoor je!' En onder die bedrijven, staat de goede man altijd in den regen op den stoep.

Als nu de oude matten geplaatst zijn, mag hij binnenkomen; hij moet zich ontdoen van zijne schoenen. Kaatje haalt de pantoffels, de zijden kousen worden door de twee dienstmaagden behcorlijk gekuischt; de druipnatte paraplu wordt in een eemer in de keuken gedragen. Mevrouw komt met den kamerjapon aangeloopen, tot dat eindelijk de vermoeide sukkelaar het waagt, om de looper te betreden onder het genot van een zuurkool- of afgekookte snijboonengeurtje.

Wij zullen nu de oude luidjes rustig laten middagmalen; het diner is vandaag niet bijzonder, de meiden hebben het te druk gehad met schoonmaken. Ruim een uur nadien zit het echtpaar tegenover elkander in een leuningstoel te slapen, terwijl Kaatje met de grootste bedaardheid en voorzichtigheid alles van de tafel opruimt.

De goudsche pijp wordt in een pijpenschuitje voor meneer gereed gelegd, terwijl voor mevrouw het zilveren doosje, met watten en *eau de la Reine* gevuld, op de tafel geplaatst wordt; want mevrouw is somtijds zenuwachtig. De staande klok in den gang slaat zeven uren, het plechtig oogenblik is daar. De familie is in de achterkamer gezeten, die in *reuaissance* stijl gebouwd is. Keurig is het houtwerk met bladeren en bloemen in hout gesneden, versierd. In ovale lijsten hangen de portretten van meneer en mevrouw aan den wand, die met pastel geteekend zijn. Verder ziet men er een half dozijn silhouetten van predikanten; in de open haard is een groot turfvuur opgestapeld. De vloer is met een echt smirna's tapijt bekleed, en op de tafel staan twee waskaarsen op zilveren kandelaars te branden.

Men kan zien dat er bezoek verwacht wordt. Kaatje komt binnen met de theestoof; de waterketel wordt op de gloeiende turfkolen van de stoof geplaatst en weldra begint het water te zingen. Bij dat gezang heeft menig Hollander gedroomd, en het heeft menig hollandsche dichter begeesterd; dat theeuurtje was toch waarlijk gezellig in den ouden tijd! Even als bij het gedruis der boomen, die door den wind geslingerd worden, is er ook iets poëtisch in het gezuisel van kookend water; de theestoof was in die dagen eene getrouwe huisvrouw bij het gezellig theeuurtje.

Er wordt gebeld, men hoort de helder blinkende ketting van geel koper, aan de deur loshaken, en even daarna treedt met uitgestreken gezicht, een dominé in de achterkamer. Mevrouw staat op, buigt en gaat dadelijk over, met de grootste deftigheid, tot het gereedmaken van de thee, hetgeen men in Holland *theezetten* noemt. De I^{ste} periode, heet water in den trekpot schenken; de 2de periode, het heet water weer uit den trekpot in de spoelkom gieten; de 3de periode, met een zilveren lepeltje de thee in den trekpot werpen; de 4de periode den trekpot half vol water doen; de 5de periode, na 10 minuten gewacht te hebben den trekpot vol schenken; de 6de periode, 10 minuten wachten; de 7de periode vragen: gebruikt meneer of mevrouw, suiker en melk; de 8ste periode thee in de kopjes schenken, suiker en melk er bijvoegen; de 9de periode, de thee overhandigen; de 10de periode de thee drinken.

Voor liefhebbers van thee is theedrinken in Holland een waar genot, vooral als men dominé is; want dominé's worden altijd op *thee met witte puntjes*[(1)] onthaald, en somtijds werd bij de thee, in de plaats van poeiersuiker, een dominé's-klontje of candij-suiker, gepresenteerd.

De bekende dominé's-klontjes van Amsterdam werden door een dominé uifgevonden, die ze bij den preek gebruikte, om eene heldere stem te hebben.

(1) Een bijzonder fijn soort thee.

Onder die bedrijven had de predikant een pijp aangestoken; de heeren waren zoo van lieverlede in een langdradig gesprek gekomen, tusschen elk woord werd een wolkje rook uitgeblazen, terwijl mevrouw met bezorgdheid en ernst rondzag of er geen ledig kopje was. Zoo werd een uurtje gesleten. Na een half dozijn kopjes thee gedronken te hebben, verliet de predikant de oude lieden. Mevrouw verzocht vele hartelijke groeten aan mevrouw dominé, en ten negen uren stapte de oude heer naar *Doctrina*, zijne societeit, in de Kalverstraat, dronk daar een half fleschje wijn, rookte daarbij een paar pijpen en kwam dan omstreeks elf uren weer thuis.

Mevrouw zat weer voor eene wel voorziene tafel, dronk daarbij een kopje koflij, en meneer dronk nog een glaasje wijn.

Zoo leefde men in den deftigen stand van Holland, in het begin onzer eeuw.

(Wordt vervolgd.)

De macht van het goud.
(Vervolg.)

V.

Eenige dagen na hunne aankomst in Bout-du-Monde ging de ridder de Peyras met jonkvrouw de Blanchefort langzaam een smal voetpad op, dat langs de helling van een groenen heuvel aan gene zijde van het dorp naar boven slingerde. Weldra zetten zij zich neder op een met mos begroeid rotsblok, van waar zij een prachtig uitzicht hadden.

De verloofden hadden tijdens hunne klimming slechts weinige woorden gewisseld: ofschoon zij het doel hunner wandeling bereikt hadden, bleef er tusschen hen nog steeds een pijnlijk stilzwijgen heerschen.

De jonkvrouw de Blanchefort loosde eindelijk een diepen zucht en zegde weemoedig:

‘Ik had er wel een voorgevoel van, dat ik eenmaal de straf voor een jeugdige onbezonnenheid zou moeten dragen, heer ridder, doch dat dit reeds zoo spoedig zou plaats hebben.....’

Peyras wendde zich haastig naar haar om.

‘Wat bedoelt gij, Ernestine?’ vraagde hij verwonderd. ‘Ik versta u niet.’

‘Ik zeg, Marcellin, dat gij het mij nu reeds laat gevoelen hoezeer ik mij in uwe oogen en in die van andere menschen vernederd heb door mijn vader, mijne familie en mijn geboorteplaats te verlaten, om u te volgen.’

De ridder gaf zijne verbazing te kennen, welke zeer ongeveinsd scheen.

‘Wat beduiden die klachten?’ vroeg hij; ‘waardoor heb ik zulke verwijten verdiend?’

‘Indien gij het niet weet, Marcellin, dan is mijn ongeluk nog des te grooter. Gij betreurt den onbedachten stap, die voortaan de verantwoordelijkheid voor mijn lot u oplegt.’

‘Inderdaad, Ernestine, gij zijt onverstandig,’ hernam Peyras wrevelig; ‘waar en wanneer heb ik aan mijne plichten jegens u te kort gedaan? Heb ik u niet met gevaar van mijn leven tegen de vervolgers verdedigd? Welken kommer ondervondt gij, welker last ik u niet hielp dragen? Gij spreekt van offers, Ernestine, maar heb ik die niet eveneens gebracht?’

‘Het gevoel, dat u daartoe aandreef, is niet van langen duur geweest, Marcellin.’

Het jonge meisje bedekte de oogen met haren zakdoek en brak in tranen uit. De ridder sprong driftig op, als wilde hij zich verwijderen, doch hij scheen zich te bezinnen, ging plotseling weer zitten en eene hand zijner verloofde in de zijne nemende, zegde hij:

'Hoor mij aan, Ernestine, laat u niet zoo door uwe levendige verbeelding meesleepen? Wat legt gij mij dan toch eigenlijk ten laste?'

'Wat zal ik u daarvan zeggen, mijnheer?' antwoordde Ernestine aarzelend. 'Sinds onze aankomst in dit dorp zijt gij jegens mij even opmerkzaam als vroeger; waarschijnlijk zoudt gij ook thans niet aarzelen uw leven te wagen om mij te redden en toch komt het mij voor als zijt gij niet meer dezelfde. Eenige dagen waren genoegzoam om in uwe gevoelens een verandering te weeg te brengen, waarvan ik mij de oorzaak niet verklaren kan, maar welker aanwezigheid mijn hart beangstigt. Wat gaat er in uw binnenste om? fk weet het niet, maar ik voel, ik raad, dat gij voor de voortvluchtige, door haren vader gevloekte en door de wereld verstooten Ernestine niet meer hetzelfde gevoel koestert als voor de jonkvrouw de Blanchefort...,. Ik beoordeel uwe gevoelens misschien verkeerd of valsch; maar gij weet het beter dan iemand anders, dat ik gegronde reden heb mij te beklagen, uw geweten heeft u dit vóór mij moeten zeggen.'

Ongetwijfeld voelde de ridder zich schuldig, want hij bleef als versuft zitten. Met het aangeboren instinct van liefhebbende vrouwen was Ernestine tot in de geheimste plooien zijns harten doorgedrongen. Hij herstelde zich echter weer rasch en antwoordde met een gedwongen lach:

'Wat zal ik op zulke onbepaalde beschuldigingen antweorden? Gij geeft mij slechts uw eigen argwaan te kennen, Ernestine, doch gij bedriegt u zeer; laat toch eens en voor altijd uwe belachelijke kwade vermoedens varen. Spoe

dig, wellicht reeds morgen, worden wij door de inzegening der Kerk vereenigd; kan ik u een beter bewijs van mijne oprechtheid en de eerlijkheid van mijne bedoelingen geven?'

'Ik wil u gelooven,' hernam Ernestine met een zucht; 'en nochtans, Marcellin, verklaar ik u, dat ik nog heden morgen aan u twijfelde; ik vreesde u onverschillig te zijn;ik was bereid u uw woord terug te geven en u van alle verplichtingen jegens mij te ontslaan.

'Hadt gij dat kunnen doen, Ernestine?' vraagde Peyras en zag haar strak aan; 'maar, arm kind, wat had er dan van u moeten worden?'

'Ik ware van hartzeer gestorven, Mareellin.'

De ridder werd bij deze woorden nadenkend; maar hij mocht gevoelen, dat zijn zwijgen door de jonkvrouw de Blanchefort verkeerd uitgelegd kon worden en ging derhalve plotseling voort:

'Laat ons dat treurig onderhoud afbreken en spreken wij liever van dingen, die voor u en mij aangenamer zijn..... Wat dunkt u van onzen gastheer, dezen onbekenden beschermer, wiens verwonderlijke macht zich reeds verscheidene malen ten onzen gunste heeft geopenbaard.'

'Het is een grootmoedige man, Marcellin, die zijne rijkdommen besteedt om het geluk te bevorderen van allen, die met hem in aanraking komen.'

'Hm! Zoudt gij denken,' riep Peyras met levendigheid uit, 'dat er geen beter middel bestond om zijn goud te besteden? Ziet gij,' ging hij warm wordende voort, 'als ik er aan denk hoe een man van de wereld, een edelman, zooals ik, van dezen rijkdom zou kunnen genieten, als ik aan de onderscheiding en het aanzien denk, dat men er zich door verwerven kan, dan voel ik mij tegen dezen zonderling met zijne bekrompen en alledaagsche neigingen, die zoo weinig de kunst verstaat om van zijn geld het rechte gebruik te maken, in woede ontsteken..... Ernestine, Ernestine,' riep hij met ongehuichelde vervoering uit, 'hoe gelukkig zouden wij zijn, indien wij een schat bezaten waartoe wij ten allen tijde onze toevlucht zouden kunnen nemen zonder te behoeven te vreezen, dien uit te putten.'

'Is het dan onmogelijk gelukkig te leven zonder schatrijk te zijn?'

'O neen, zeker niet; maar gij, Ernestine, mijne lieve vriendin, zijt in weelde en rijkdom geboren en opgevoed. Evenals alle vrouwen, houdt gij van tooi en opschik, feesten en eerbewijzingen? Bedenk eens welke heerlijkheden u een echtgenoot zou kunnen aanbieden, die zoo rijk ware als deze onbekende landman! Hoe betooverend zoudt gij er met brillanten getooid uitzien! Hoe trotsch zoudt gij in het paleis zijn, dat ik voor u zou laten bouwen! Hoe zoudt gij zelfs de afgunst van vorstinnen opwekken!... Om datgene tot stand te brengen, wat die man hier gewrocht heeft, moet zijn vermogen ongehoord, ja koninklijk zijn en ontegenzeggelijk hebben de eenvoudige lieden uit deze streek gelijk als zij beweren, dat hij in het gebergte een goudmijn ontdekt heeft, die hij in het geheim bewerkt. Eene goudmijn, Ernestine, begrijpt gij wat dit zeggen wil? Een goudmijn, die ons toebehooren zou!'

De jonkvrouw de Blanchefort glimlachte ongeloovig.

'Ik had gehoord, dat men de geschiedenis van deze goudmijn voor een sprookje hield, Marcellin; meent gij wezenlijk, dat de onmiskenbare rijkdom van onzen gastheer zulk een oorsprong heeft?'

'En waarom niet? Sedert onze komst in dit dorp heb ik waargenomen, onderzocht, nagespoord en er is geen andere verklaring mogelijk, wanneer men een verstandige

oplossing van Martin Simon's rijkdom hebben wil. Ik heb de zekerheid bekomen, dat hij van de fabelachtige sommen, die hij uitgegeven heeft om dit oord bewoonbaar te maken, geen centiem terug bekomen heeft. De boeren betalen hem geen pacht en overal is hij steeds bereid, om aanzienlijke sommen uit te geven voor een of andere verbetering of zelfs voor het voldoen van een luim. Neen, neen, ik bedrieg mij niet, deze mijn bestaat! Maar waar? In welken afgelegen hoek van deze wildernis? Dit weet juist geen mensch behalve Martin Simon en zijne dochter, die beiden ondoorgrondelijk zijn. Ik vooronderstel, dat de ketellapper, een dronkaard en landlooper, ten minste een deel van het geheim kent en ik wilde hem uithooren, hem alles aanbieden, wat ik nog bezit, om van hem den sleutel van dit geheim te bekomen, maar deze mensch is plotseling verdwenen. Wat zou het mij veel waard zijn indien ik in het geheimzinnige duister, hetwelk den bergbewoner omgeeft, een helder licht kon ontsteken - natuurlijk alleen ten mijn elgen bate.'

'Wacht u wel, Marcellin, ondankbaar jegens onzen weldoener te zijn!' vermaande Ernestine bedeesd.

De ridder antwoordde niet en verzonk weer in zijne vroegere overpeinzingen, zijn blik waarde doelloos over het landschap. Plotseling stond hij op, duidde met de hand naar iemand, die haastig het voetpad opkwam en zegde:

'Zie eens, daar is zij! Margaretha!'

Ernestine wendde zich naar die zijde en erkende inderdaad de dochter des konings van den Pelvoux.

Margaretha bezat in hare eenvoudige kleeding noch de bevalligheid, noch de sierlijkheid der jonkvrouw de Blanchefort; doch er lag in hare houding een natuurlijke waardigheid, die op niemand hare uitwerking miste. Haar bleek gelaat met scherpe doch niet harde lijnen, haar prachtig zwart haar en hare schoon gevormde wenkbrauwen, haar ernstige oogslag en hare lange gestalte strookten volkomen met de natuur van haar geboortegrond. In een salon zou men hare schoonheid te mannelijk gevonden hebben: in dit grootsch berglandschap prijkte zij in haar vollen luister. Bij haren aanblik kon de ridder de Peyras dan ook een uitroep van bewondering niet onderdrukken.

'Zie eens, Ernestine,' zegde hij met warmte, 'verdiende dit indrukwekkende rijke meisje niet een anderen man dan den plompen onbeschaafden boer, die eenmaal om hare hand aanzoek zal doen?.... Inderdaad zij gelijkt op geen der vrouwen, die ik in mijn geheele leven ontmoet heb!'

Hij zweeg plotseling onder den scherpen blik, dien de jonkvrouw de Blanchefort op hem wierp.

Margaretha bereikte juist de plek, waar Ernestine en de ridder zaten. De uitdrukking van haar gelaat was nog ernstiger dan gewoonlijk en zij zegde koel:

Men wacht u in het dorp; die gerechtsbeamte uit Lyon is teruggekeerd en hij brengt u tijding.

'Michelot!' riep Marcellin haastig.

Martin Simons dochter knikte slechts met het hoofd en keerde om.

'Ik bid u, Margaretha,' vraagde Ernestine vriendelijk, 'zeg mij toch of de ontvangen tijdingen goed of slecht zijn en of mijn vader eindelijk bewilligt.....'

Zij brak plotseling af.

'In uw huwelijk met den ridder Marcellin de Peyras?' voleindigde Margaretha; 'ik weet het niet.'

Ernestine bloosde en boog beschaamd het hoofd.

'Wie heeft u gezegd.....'

‘Tracht mij niet langer te misleiden; deze jonkman is uw broeder niet.’

‘Wees verzekerd,’ stamelde Ernestine, ‘dat alleen de noodzakelijkheid.....’

‘Hij is uw broeder niet!’ herhaalde de jonge bergbewoonster; ‘gij hebt derhalve een onwaarheid gezegd, voor welke God u wellicht zal straffen!’

Ernestine boog haar hoofd nog dieper bij deze onverwachte vernedering en begon te snikken.

‘Ja, ja,’ morde zij, ‘God zal mij straffen; Hij straft mij reeds nu.’

Margaretha zag Ernestine met schijnbaie ongevoeligheid aan.

‘Mejuffrouw Margaretha,’ riep de ridder, ‘gij hebt het recht om streng te zijn; maar is het grootmoedig een gezellin te bedroeven, dewijl zij wellicht minder moed en kracht bezit dan gij?’

Margaretha sloeg de oogen neer.

‘Wellicht inderdaad,’ hernam zij met zekere verlegenheid, ‘ben ik niet toegevend genoeg geweest: ik liet mij door een onbedachte opwelling meesleepen.... Men heeft mij gezegd, de zeden waren in de steden niet zoo als die van de dorpen; maar ik heb nooit het huis mijns vaders verlaten; ik weet niet hoe men zich aan gene zijde der grenzen van ons dal gedragen moet.... Ja, ja, ik had ongelijk; ik ben een arm, onwetend meisje.’

Zij omhelsde de jonkvrouw de Blanchefort met al de vurigheid waarvoor haar ernstig en vast karakter vatbaar was.

‘Vergeef mij,’ zegde zij met innigheid, ‘gelijk gij een kind vergeven zoudt, dat u kussen wilde en u daarbij kwetste. Vergeef mij en vergeet mijne bittere woorden.... Ik wil uwe vriendin zijn.’

Uit de manier en den toon, waarop Margaretha zegde: ‘Ik wil uwe vriendin zijn,’ klonk zooveel waarheid, oprechtheid en gevoel, dat de warmste betuigingen niet meer hadden kunnen uitdrukken.

‘Laat ons gaan,’ merkte de ridder aan - verheugd over die snelle verzoening, ‘de vrede is gesloten en zal ongetwijfeld zoo spoedig niet meer verbroken worden. Maar hebt gij niet gezegd, mejuffronw Simon, dat men ons in het dorp wacht?’

‘Ja,’ antwoordde Margaretha met een zoo rustige stem als ware er niets bijzonders voorgevallen. ‘Mijn vader heeft u door zijn venster hier zien zitten en mij belast u te verzoeken zoo goed te willen zijn van dadelijk terug te keeren. Laat ons dus gaan!’

De ridder reikte haar beleefd de hand om haar in het naar omlaag gaan behulpzaam te zijn; doch Margaretha wees deze beleefdheid zeer koel af. Peyras wendde zich nu tot zijne bruid; deze dankte hem met een droefgeestigen glimlach en haalde Margaretha in, wie zij vriendschappelijk den arm bood.

Toen zij het dorp naderden, zagen zij in de hoofdstraat een troep bergbewoners, die een in een wollen mantel gewikkelden last droegen. Vrouwen, kinderen en grijsaards kwamen naar buiten.

Margaretha zag opmerkzaam naar hetgeen er voorviel.

‘Lieve vriendin,’ vraagde de jonkvrouw de Blanchefort schuchter, ‘wat voeren die menschen daar uit?’

‘Vindt ge niet,’ zegde Margaretha, staan blijvende, ‘dat het in den mantel gewikkelde voorwerp veel van een menschelijk lichaam heeft.’

‘Inderdaad!’ riep de ridder uit; ‘maar wat is dat voor een zonderling ding dat die eene man daar op den rug draagt?’

‘Wij zullen het spoedig vernemen,’ antwoordde Margaretha met doffe stem en ging rasch verder.

Juist toen Marcellin en zijne beide gezellinnen het plein voor het huis van den baljuw bereikten, was de groep landlieden van den anderen kant dichtbij gekomen. Margaretha erkende onder hen een oud man met grijze haren, die een bloedverwant van hare overledene moeder was en den stoct scheen aan te voeren. Zij naderde hem met uiterlijke kalmte. Bij haren aanblik hield de stoet stil; allen ontblootten met eerbied het hoofd.

'Oom Johan,' vraagde Margaretha, 'wat draagt gij daar toch zoo zorgvuldig?'

'Het is niets, volstrekt niets, kleine,' antwoordde de oude man met een verlegen gezicht; 'is uw vader tehuis en kunnen wij hem spreken?'

'Hij heeft op het oogenblik belet; maar zeg mij toch.....'

'Ga toch en kwel ons niet met vragen.'

Mergaretha liet zich niet afschepen.

'Oom Johan. ik bid u, zeg mij, wat dat is!'

'Wat is zij hardnekkig! Welnu, het is het lijk van een man, dat men onder in den afgrond der Grave ongeveer een halve mijl van hier, gevonden heeft; wij zoeken uw vader om hem daarvan een acte te doen opmaken...... Gij zult wel inzien, dat dit voor u geen geschikt schouwspel is; ga dus, mijn lieve kind, en verzoek uw vader naar de schuur van Robert te komen, waar wij het lijk willen neerleggen.'

Margaretha bleef oogenschijnlijk bedaard, maar Ernestine, die haar bij den arm vasthield, voelde, dat deze geweldig beefde.

'Oom Johan,' begon zij wederom, 'kent men den naam niet van den verougelukte?'

'Zeker kent men dien,' antwoordde de grijsaad met geveinsde onverschilligheid, 'en het is juist geen groot verlies voor deze streek. Hij was een onverbeterlijke dronkaard, die Raboisson!'

Margaretha verbleekte, wankelde en riep met schorre stem:

'Raboisson dood.... in den afgrond der

Grave!..... Wie heeft deze misdaad begaan?
Wie heeft hem vermoord?
De omstaanders zagen elkander verschrikt aan. Nog nooit had een hunner de statige, koele dochter van den baljuw in zulk een opgewonden toestand gezien.
'Wie spreekt van moord?' merkte de grijsaard aan. 'De landlooper is in den afgrond langs den weg gestort, - dewijl hij waarschijnlijk weer te veel gedronken had, gelijk dit, helaas! bijna dagelijks met hem het geval was..... Wij hebben twintig daalders en zijn slijpmachiene bij hem gevonden, die hij altijd op den rug droeg. Ware hij vermoord, dan had men hem toch zeker ook van zijn geld beroofd. Thans weet gij alles; ga nu en vergeet niet mijne boodschap aan uw vader over te brengen.'
Johan en de dragers zetten hun weg voort, terwijl Ernestine en Marcellin de dochter van den baljuw naar het huis haars vaders geleidden. Margeretha scheen alle wilskracht en alle denkvermogen verloren te hebben, doch niet zoodra had zij den dorpel van het huis betreden of zij herkreeg hare tegenwoordigheid van geest en bleef eensklaps staan.
'Gaat alleen de kamer mijns vaders binnen,' zegde zij; 'hij wenschte u te zien om u dingen mee te deelen, die uw geluk betreffen. Ik wil de vreugde, die hem dit zal schenken, niet vergallen.'
De trekken van haar aangezicht vertrokken zich smartelijk, de stem begaf haar en snel verliet zij hare gasten.

VI.

Martin Simon bevond zich niet in zijn schrijfvertrek, maar zat met Michelot in de eetkamer voor eene met papieren overdekte tafel. De procureur droeg ditmaal een kostuum, dat beter voor de reis paste dan de korte frak en de zijden kousen, welke hem weinige dagen te voren zulk een belachelijk voorkomen gegeven hadden. De groote laarzen en de breedgerande met stof bedekte hoed bewezen genoegzaam, dat de man van de wet sinds zijne aankomst den tijd nog niet had kunnen vinden om van kleeren te verwisselen. Zijn aangezicht, magerder en geeler dan ooit, huichelde een gestadigen glimlach, wanneer hij met den koning van den Pelvoux sprak.
Bij het binnenkomen van Ernestine en Marcellin stonden beiden haastig op. Terwijl de procureur de onderdanigste buigingen maakte voor de dochter van zijn chef zegde Martin Simon vroolijk en schalks:
'Maar komt dan toch. stoute kinderen, die het geluk op u laat wachten!'
'Mijnheer Simon,' vraagde Ernestine met bevende stem, 'heeft mijn vader mij vergeven?'
'Hij heeft u niet alleen vergeven, maar hij stemt ook toe in uw echtverbintenis met den ridder de Peyras!'
'God zegene hem!' morde het jonge meisje en zonk door het gevoel harer blijdschap overmand half bewusteloos op een stoel neer.

DE SCHADUW VAN EEN RUITER, NAAR CUL LEN.

Marcellin wierp een verachtenden blik op Michelot en merkte koel aan:

'Ik vermoedde dit terstond toen ik de kruipende beleefdheid vnn den procureur zag.'

'En op deze wijze dankt gij den man, die pas in uw belang twee reizen gemaakt heeft?' riep Martin Simon; 'foei, schaam u!'

'Ik ken den procureur Michelot sinds lang,' antwoordde Marcellin bedaard, 'en hij heeft zich gewis niet zonder een persoonlijke drijfveer zooveel moeite gegeven.... Ik ben derhalve alleen u, mijnheer Simon, dank schuldig, en u alleen ook dank ik voor de verzekering van ons geluk!' voegde hij er op vriendschappelijken toon bij en drukte den koning van den Pelvoux daarbij met warmte de hand.

'En ik, mijnheer,' riep Ernestine met vuur uit, 'hernieuw mijne belofte u lief te hebben en te achten als waart gij mijn vader. Ik dank u meer dan mijn leven!'

De edele man werd door de dankbaarheid zijner beschermelingen diep getroffen, maar dadelijk beheerschte hij zich en sprak op half ernstigen, half opgeruimden toon:

'Zwijgt toch, het is niet der moeite waardig daarover zooveel woorden te verspillen. Ik heb tot dusverre in het belang der zedeleer gehandeld en daarvoor zijt gij mij niet zooveel dank schuldig; wacht totdat gij nog andere dingen vernomen hebt en gij de ware gronden voor mijne bemoeiingen in deze aangelegenheid zult kennen..... Reeds voor eenige dagen beloofde ik u eene verklaring: thans nu ik er zeker van ben in mijne plannen geen tegenkanting te ontmoeten, wil ik u niet langer laten wachten.'

Hij deed de jonge lieden plaats nemen en Michelot moest tegenover hem gaan zitten, zoodat zij een kleinen kring vormden.

'Gij zult wel verwonderd geweest zijn, mijne lieve kinderen,' begon Martin Simon met een opgeruimd gelaat, 'over de macht, welke ik rondom mij uitoefen en ongetwijfeld hebt gij de oorzaak daarvan niet in een persoonlijke eigenschap gezocht; evenwel zijt gij nog te jong om nauwkeurig te weten welke mate van gezag een zak gemunt of ongemunt goud kan uitoefenen.'

‘Hoe!’ riep Ernestine verbaasd uit, ‘is het u door middel van goud gelukt den onverbiddelijken tegenstand van mijn vader te overwinnen?’

De koning van den Pelvoux glimlachte.

‘Ik waag niet het te bevestigen,’ zegde hij; ‘ofschoon volgens uw eigen getuigenis de waardige man de waarde van het geld niet pleegt te verachten..... Ik wil liever aannemen, dat de wensch om zijne dochter te zien en wellicht ook nog een andere grond hem bewogen hebben zijne toestemming tot uw huwelijk te geven. Dit is in alle gevallen zeker,’ ging hij voort terwijl hij een papier van de tafel nam, ‘dat hier zijne inwilliging in rechtsgeldigen vorm opgemaakt en hier een voor de jonkvrouw de Blanchefort bestemde brief ligt, waarin hij, naar ik geloof, zich met zijne jicht en zijn ziekelijkheid verontschuldigt, niet in persoon herwaarts te kunnen komen, om uwe trouwing bij te wonen.’

Ernestine greep begeerig naar den brief en drukte dien aan hare lippen; zij wilde haastig het zegel verbreken toen Martin Simon haar door een vriendelijk gebaar daarvan terughield.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 8]

Onze gravures.

Paarden aan den drinkbak.

Terwijl wij, eene gansche groep vrienden, van Blankenberghe uit, dwars door het schoone kustland, naar Zeeuwsch-Vlaanderen gingen, kregen wij allengs den voorsmaak van Holland, zijne weiden, zijn vee en zijne paarden, die in de vrije natuur ronddwalen, gelijk de *mustangs* in de prairiën van het Westen.

't Was een mistachtig weer; nu eens hadden wij regen, dan weer scheidden de wolken vaneen en een zonnestraaltje verlichtte den omtrek, alsof dat straaltje ons aan den blijden zomer wilde doen denken, die helaas! reeds zoo ver vervlogen is, terwijl het najaar ons uit het badleven naar onze winterkwartieren terugroept.

PAARDEN AAN DEN DRINKBAK, NAAR G. KOCK.

Langs den weg was een drinkbak gemaakt, waar de paarden in de weide van tijd tot tijd nunnen dorst kwamen lesschen. Op gegeven oogenblik kwamen zij, niet een voor een, neen, zij kwamen allen aangedraafd en verdrongen zich aan den bak, om het frissche water op te slorpen, zoo gulzig dat de heldere droppels van hunnen bek afliepen.

Voorzeker heeft Kock, de talentvolle schilder, zijn levenslustig tooneel niet in ons weelderige Vlaanderen gezien; doch het tooneel is overal hetzelfde en het is in alle geval door hem meesterlijk voorgesteld. Het kwam ons te binnen, toen wij het in natuur zagen weergegeven op onze gezellige wandeling.

Landschap in het Javaansche laagland.

Java, zegt de Beauvoir, is zijne belangwekkende reisbeschrijvingen, is het paradijs der wereld, en de schrijver der reizen in Batavia, welke wij verleden jaar meedeelden, zegt dit niet minder. God heeft als het ware het meeste van ziinen rijkdom op dat eiland uitgeschud. Het land heeft eenen plantengroei, zoo rijk en weelderig dat geen gewest der wereld daarbij schier halekan, en nergens zou de schilder zooveel natuurschoonheden vinden als daar, in die landstreek, opgestapeld zijn. De duitsche schilder Göring levert ons eene bladzij uit zijne portefeuille, die veel aantrekkelijkheid heeft.

Een zomeravond in Lucern.

Lucern, in het dichterlijke Zwitserland, is voorzeker allerprachtigst gelegen aan den boord van het meer. Sommige touristen zijn het niet

eens, of het meer van Geneve ot het Vierwaldt- stättermeer het dichterlijkst is? Onverschillig, beiden zijn schoon en wie de kaai van Lucern gezien heeft, bij een heerlijken zomeravond, wanneer duizenden lichten ten allen kante, met lange vuurpijlen in het water weerspiegelen, zal dit prachtig natuurtafreel nooit vergeten. Vóór den reiziger ligt het effen watervlak en verder het zacht wegsmeltend bergland, terwijl links en rechts de Rigi en de Pilatus zich verheften, de twee reusachtige Alpengebergten. Wat de stad zelve betreft, deze is recht schilderachtig en rijk aan kunstschatten.

De koekoek.

Die vogel, ofschoon in onze streken thuis, laat zich weinig zien; hij verbergt zich in de donkere kruinen der boomen of in het kreupelhout. Veel zonderlinge vertelsels zijn over den koekoek in omloop; zoo zegt men dat hij des winters in een roofvogel, en wel in eenen sperwer, veranderd wordt: de waarheid is dat de koekoek een trekvogel is, in april verschijnt en reeds in augustus weer verdwijnt. Men vindt hem heel Europa door, in een groot deel van Azië, in het noorden van Afrika, gelijk in Indië. Zijn voedsel zijn hairige rupsen, vlinders, torren en andere insekten van dien aard. Al wat zijnen maag niet verteren kan geeft de vogel weer op, in den vorm van eenen bal; de haren dezer rupsen blijven nochtans aan de maag van den koekoek kleven, hetgeen heeft doen gelooven, ten onrechte dat zijne maag met haren begroeid is. Nog denkt men dat de koekock maar één ei legt; integendeel het wijfje legt van vier tot zes eiers, en legt deze in verschillende nesten van andere vogels. Het weet die nesten met veel doorzicht te kiezen. Bij voorkeur plaatst het die eiers in nestjes met een engen toegang, zóó eng dat men niet kan begrijpen hoe het diertje ze daar binnen krijgt. Men wil dan ook dat het wijfje van den koekoek, die eiers in haren bek draagt. Het ei is wel is waar klein, doch de vogel, die door de vreemde moeder wordt uitgebroeid, is groot en hij is een wezenlijke slok-op in het nest zijner pleegbroeders en zusters. De koekoek is een hartelooze deugniet als gij wilt; doch voor den mensch, voor den landbouwer, is hij een nuttig dier. Wat hij aan ongedierte vernielt is ongeloofelijk en ook als dat ongediert verdwijnt of herschapen wordt, gaat de vogel, onder andere luchtstreken, zijne jacht voortzetten.

Het tooneelspel in Spanje, aan het hof en in de straat.
(Vervolg en slot.)

Het tweede deel brengt ons op het plein voor het koninklijk slot; aan de eene zijde treedt Astolfo, hertog van Moscovia en neef des regeerenden konings Basilius op, van de andere zijde Estrella (Ster), nicht des konings. Wilt gij een staaltje van de hoffelijkheid? Luistert dan naar 't geen Astolfo tot de koninklijke nicht onder ander, zegt:

Dus begroet als Koninginne
Jonkvrouw, u 't musket geknal,
't Voglenkoor u als Aurora,

't Rijk der bloemen u als Flora,
Als Minerva 't krijgsgeschal.
Want gij zijt, den nacht braveered,
eene Aurora in vreugdegloed,
Flora op het veld van vrede,
Palles in den oorlog mede,
Koningin van mijn gemoed.

Estrella beschouwt dit alles als vleitaal; zij gelooft Astolfo niet. Hij echter merkt aan dat zij kinderen zijn der zusters van den koning Basilius, die de kroon aan zijnen zoon onttrokken heeft, en zij dus, met elkander in den echt vereenigd, als zijne opvolgers beschouwd worden. Estrella twijfelt echter aan zijne liefde mits hij, Astolfo, een ander vrouwenbeeld op de borst droeg.

Doch tromgeroftel kondigt de komst van den ouden koning aan, dien men ‘wijze Thales,’ ‘Schrandere Euclides’ noemt, een geleerde, die den loop der sterren kent en meet, die blijkbaar zeer trotsch is op den eernaam van ‘geleerde’ en door zijne studiën in de wiskunst, *Basitius de Groote* genoemd wordt.

In eene lange spraak, waarin meer dan eene plaats prachtig van dichterlijke beschrijving, schildert hij den nacht toen zijn zoon Sigismond geboren werd. Die nacht is vol visioenen als Dante had: stroomen schenen bloedrivieren, tempels en paleizen beefden, aarde en hemel waren geschokt. Ook toen de geleerde kroondrager het horoscoop trok, ontwaarde hij dat zijn zoon ‘een mensch geworden adder’ zou zijn:

De vermetelste der monarchen,
De Godtergendste der vorsten,
Die zijn rijk eens in partijtwist
En in tweedracht werpen zou;
Die 't tot kweekplaats van verraad,
Tot der ondeugd school zou maken;
Die, verwoed door al zijn woeden,
Tusschen wandaad en verbijstring
Op mijn nek den voet zou zetten,
Zoodat ik mij, als verwonnen,
In het stof zou moeten buigen,
En mijn grijze baard en lokken
(God! met schaamte roep ik 't uit!)
Vloerkleed voor zijn voetzool zijn!

Al die voorspellingen geloofde de geleerde monarch, en hij besloot het kind verre weg, in een slot tusschen de rotsen af te zonderen, waar hij niemand zien zou, doch waar Clotaldo hem in 't geloof en in de wetenschappen opvoedt. Zoo gebeurde 't; doch na jaren, en alvorens over de kroon te beschikken, wil hij Sigismond op de proef stellen en hem laten regeeren. Is hij een wijs vorst, men zal hem gehoorzamen, is hij het niet, volgens de voorspelling, dan zij kerkerstraf zijn deel.

Op dit oogenblik treed Clotaldo op, vergezeld van Rosaura en Claroen, en hij bidt om vergiffenis en vraagt het leven van Rosaura, die het opgelegd geheim verbroken had; doch Basilius ziet er geen kwaad in, aangezien hij besloten heeft Sigismond voorloopig te laten regeeren. Hij schenkt dan ook aan de twee dwalers de vrijheid.

Clotaldo geeft aan Rosaura den degen weer, en deze bekent dan dat haar vijand geen andere is dan de machtige Astolfo; dat zij niet een man, maar eene vrouw is.

Wij bereiken de tweede *jornadas* of het tweede bedrijf.

Clotaldo verhaalt hoe hij met Sigismond sprekende over de wonderen der natuur en zijnen blik vestigende op den adelaar, die ver boven de bergtoppen dreef, hem

met een kostbaren slaapdrank 'uit papaver, balsemkruid en opium' getrokken, in een diepen slaap had gedompeld; hoe men hem naar het paleis had overgebracht,

> Waar, zoodra de tooverdrank
> Zijne werking heeft verloren,
> Elk hem dienen zal, mijn vorst
> Als u zelf.....

De oude vorst hoopt er op dat, als Sigismond aan de verwachting niet beantwoordt, hij andermaal in slaap zal gedompeld worden, in zijn kerker zal ontwaken en men hem zal doen gelooven dat hij gedroomd heeft.

Na een tusschentooneel voor Clotaldo en den *gracioso* Claroen, treedt Sigismond op; muziek en zang vergezellen zijne schreden en een stoet van dienaars reikt hem kostbare kleedingstukken toe. Sigismond kan zich geen rekening geven van zijnen toestand. Hij doet de zangers zwijgen; krijgsmuziek alleen is zijn verlangen.

Clotaldo komt hem nederig hulde bewijzen en zelfs de kand kussen; doch het zien van zijnen gevangenbewaarder ontsteekt hem in woede en terwijl hij hem te lijf wil, roept hij uit:

> De wet hebt gij gemaakt tot logen,
> Den vorst door huicheltaal bedrogen;
> Een kwellend wreedaard waart ge mij:
> Dies zal bij zooveel bittre plagen
> Ik zelf, de vorst, de wet van 't land
> Ter dood u doemen door mijn hand.

Vergeefs wil Clotaldo hem doen gelooven dat hij droomt - slechts droomt. Tegenover Astolfo is Sigismond streng en behandelt hem met minachting; slechts bij het aanschouwen van Estrella bedaart zijne gramschap, zijne wildheid en hij wordt, wel wat vreemd! de galantste der galanten. Zoo zegt hij onder ander:

> Kusse ik uw hand, o roem der schoonen
> Die hand, waaruit de morgenstraal
> Zich drenkt als uit een sneeuwbokaal.

En als men beletten wil, ten einde Astolfo's inzichten op den troon niet te dwarsboomen, dat Sigismond haar de hand kusse, dan dreigt hij den dienaar hem door het venster te werpen, en hij voegt weldra de daad bij de bedreiging. Op al het gedruis dat zich verheft, verschijnt de oude koning en deze klaagt er over dat reeds den eersten dag een menschenleven aldus opgeofterd werd.

Ook treurt de oude man over die daad, en hij zegt tot zijn zoon:

> Ik had u 't welkom toegedacht
> In liefdegroet en teedre blikken;
> Thans keer ik weder met de klacht:
> Ach, uw omhelzing baart verschrikken.

Sigismond berst echter in eene hevige verontwaardiging los:

> 'k Behoef uw teedere omarming niet,
> Ik, die ze missen moest tot heden!
> Een vader toch, die zonder reden
> Me een lot zoo streng verduren liet;
> Die in 't onzinnigste vermoeden,
> Mij van zijn zijde heeft verjaagd,
> Mij tot een dier des wouds verlaagd,

Mij tot een monster op deed voeden,
En mijn verderf bezwoer - laat bij
Zijn zoon van geene omarming spreken;
Hij dorst de dierste wetten breken
Hij pleegde zielenroof aan mij.

Basilius doet een beroep van dankbaarheid op het hart zijns zoons; doch deze zegt hem, op hoogen toon dat hij hem niets te danken heeft; dat hij zijn zoon en wettig opvolger is.

'k Ben u in niets, in niets verplicht,
En kon 'k de volle reekning licht
Aan u voor al de jaren vragen,
Dat ge eer, genot en vrijheid mij
Onthouden hebt. Dank *mij* dan heden,
Zoo 'k niet met u in recht wil treden -
Gij toch, gij zijt mijn schuldnaar, gij!

Maar, zegt Basilius, gij droomt!.. Neen, neen, antwoordt Sigismond: ik weet, ik voel, wie 'k was, wie 'k ben.

Als Rosaura nu in vrouwenkleeding optreedt, is Sigismond inderdaad betooverd. Hij heeft, in zijne eenzaamheid, in de boeken gelezen dat de vrouw een hemel is in 't klein, en gewis nu hij Rosaura ziet, moet die hemel voor hem staan. De hulde, die Sigismond het meisje biedt, het gesprek dat er volgt, bevat inderdaad prachtige regels en wordt andermaal afgewisseld door de komst van Clotaldo, die echter zoo slecht onthaald wordt, dat Sigismond hem weldra aan zijne voeten heeft liggen en hem wil doorsteken.

Basilius treedt op en roept zijnen woesten zoon toe: ‘Gij hebt dus geen eerbied voor grijze haren?’ en Clotaldo, in een aanval van hofmakerij, zegt: ‘Bekommer u daarom niet, mijn vorst, het waren *mijne* haren slechts!’ Nu de koning nogmaals getuige is geweest van de woestheid zijns zoons, neemt hij het besluit hem op nieuw in slaap te brengen en hem bij zijn tweede ontwaken te overtuigen, dat hij slechts gedroomd had.

Wij treden nu de ontwikkeling der intrigue van het stuk te gemoet tusschen Astolfo, Estrella en Rosaura. De eerste, door den uitslag der proefneming weer belust op de kroon van Polen, komt andermaal zijn hof maken aan Estrella; doch deze herinnert hem dat hij, toen hij haar voor de eerste maal ontmoette, de beeltenis eener andere vrouw op het hart droeg. Die beeltenis was die van Rosaura, die nu, in de kleeren harer kunne, in dienst is bij Estrella. Deze laatste heeft echter die beeltenis niet herkend en Astolfo, die met Rosaura's aanwezigheid aan 't hof van koning Basilius onbekend is, ijlt henen om die beeltenis aan Estrella ten offer te brengen.

Deze gelast Rosaura die beeltenis in haren naam te ontvangen en treedt op hare beurt af. Welnu, 't is juist Astolfo dien Rosaura zoekt, want 't is hij, die haar met zijne liefde heeft vervolgd en misleid.

Als Astolfo komt en Rosaura herkent, al draagt zij dan ook den naam van Astrea, roept de prins uit:

Geen vermomming meer, Rosaura!
Neen, het hart bedriegt niet licht,
Moet ik u Astrea noemen,
Als Rosaura min ik u.

Zij eischt, namens Estrella, de beeltenis, die Astolfo weigert te geven. Hij zendt haar liever 't origineel, zegt hij; doch Rosaura wil niet alleen omdat het haar bevolen is, maar voor zich zelf het portret uit 's prinsen handen halen. Er heeft dan ook een soort van worsteling plaats.

A.	Maar hoe kunt ge, zoo ik 't weiger, 't overbrengen,
R.	*(het portret grijpende)* Is het dus? Los, verrader!
A.	*(het vasthoudende)* IJdel pogen!
R.	Maar bij God! men zal 't niet zien in de hand van andere vrouwen!
A.	Vreeslijk zijt gij!
R.	Gij zijt trouwloos!
A.	Stil, Rosaura! Gij zijt mijn!
R.	Hoe, ik de uwe? Logen, booswicht.

Gedurende die worsteling treedt Estrella op, en met veel tegenwoordigheid van geest en verfijning van intrigue vindt Rosaura plotseling uit, dat op het oogenblik dat Astolfo haar het portret der jonkvrouw bracht, het hare haar uit de hand glipte en Astolfo het opnam, en nu weigerde het terug te geven. Met aarzeling voldoet hij aan Estrella's eisch het portret weêr te geven en Rosaura ijlt met den zoo lang betreurden schat, die in de handen van Astolfo hare eer en faam krenkte, weg.

Dan eischt Estrella de andere beeltenis, niet meer omdat zij er nog aan denkt hem hare hand te schenken, maar enkel wil zij het portret omdat zij hem dit heeft gevraagd; hij weigert echter, natuurlijk omdat hij er geen meer heeft, en zij zegt:

Gij zijt
Een oned'le boersche ridder,
Thans kunt gij het vrij behouden,
Want ik wil niet dat ik ooit
Door 't te ontvangen mij herinner
Dat ik 't eens u heb verzocht.

Rosaura heeft alzoo de droombeelden van Astolfo, die liefde huichelde, met een enkelen slag doen verdwijnen.

Het tweede gedeelte van dit *jornada* brengt ons weer in de woeste landstreek van den aanvang van 't stuk. Sigismond ligt, als vroeger, in vellen gekleed en geketend op den grond. Alles keert dus weer tot de vroegere strengheid, en zelfs Claroen, die te veel klapt en te veel weet, wordt, in boeien geklonken, weggeleid op bevel van Clotaldo.

Vermomd komt Basilius in het kerkerhol en hoort Sigismond uit zijnen slaap komend, zeggen:

Hoe, koning? wee u tirannij!
De liefde van een volk verwerven,
Dat als verlosser mij begroet:
Clotaldo! sterve, zal - sterven!
Mijn vader knielen aan mijn voet
....
Wat dag van roem, die aan zal breken,
Als elk op 't wijde wereldrond
Mijn weèrgabozen moed verkondt!
Mijn wraak voltooid! Als aller oogen,
Mijn vader zien in 't stof gebogen,
Roep elk: leef koning Sigismond!
....
Maar God! waar ben ik?

Hij ontwaakt en Clotaldo herinnert hem dat hij lang geslapen heeft. Sinds hij met het oog de vlucht van den arend volgde en insliep, had Clotaldo op het ontwaken moeten wachten. Hii heeft dus gedroomd en die droom van vorstelijke pracht, vertelt Sigismond aan zijnen bewaker; hij bericht hem dat hij dezen heeft willen vermoorden, slechts één wezen vond genade in zijn oog: eene jonge vrouw

Wier beeld mij steeds is bijgebleven,
Wat ijdle droomen mij omzweven,
Dat, dat blijft waarheid, zoo 'k vertrouw.

De koning is bewogen en gaat heen. Sigismond zegt nog: 't was een droom. Leven is droomen - niets meer! Alles droomt hier; de koning droomt van heerschappij, tot dat zijn geleende heerschappij verdwijnt, tot dat de dood een einde aan zijne macht maakt. De rijkaard droomt van overvloed; de arme droomt van 't lijden, dat hij moet verduren.

En zoo ook droomde ik gistren mij
Van elk gevierd en aangebeden.
Wat dan is 't leven? Waanzin is 't,
Wat dan is 't leven? Zelfmisleiding.
Een schaduwbeeld, dat waarheid mist!
Een moeitevolle voorbereiding
Tot wreede ontgoocheling aan den zoom
Van de eeuwigheid, met nacht omgeven.
Nog eens, een droom is heel het leven,
En droomen zelf - zijn slechts een droom.

Met die prachtige woorden eindigt dit deel en treden wij de derde *jornadas* in, en wij bevinden ons in het binnenste des torens, waar sinjeur Claroen, in gezelschap van spinnen en ratten, den nacht heeft doorgebracht. Claroen's aandacht wordt opgewekt door trompetgeschal en stemmen van soldaten, die den toren bestormen,

en als zij binnen gekomen zijn, houden zij Claroen voor des konings zoon. Hij ook dus gaat voor eenige oogenblikken koning spelen! Het hoezee klinkt alom en Claroen zou zich die eer laten welgevallen; maar de ware Sigismond verschijnt en de prinsennaam van den *gracioso* vliegt eensklaps naar de maan.

De aanvoerder zegt aan Sigismond dat de oude Basilius besloten heeft zijne kroon aan Astolfo te geven; doch dat het volk niemand erkennen wil dan zijn wettigen vorst. Een leger wachtte hem om den strijd aan te vangen.

Andermaal, wat eischt ge, o hemel?
Moet ik dan van grootheid droomen,
Die de tijd hier logenstraft?
Andennaal, door schaduwbeelden,
En fantomen wreed misleid,
Moet ik koninklijken luister
Pracht en majesteit aanschouwen,
Die de wind verstuiven doet?
....
'k Wil geen bloot gewaande grootheid;
'k Wil geen schijnbeeld hoe verleidlijk;
'k Wil geen schepping der verbeelding;
....
O, ik ken u reeds, ik ken u!
'k Weet er wacht geen ander lot,
Hem die in den slaap zich vleit.
Mij verblindt geen waanzin langer
Want ontgoocheld, weet ik reeds
Al te goed: een droom is 't leven.

Sigismond erkent dat hij andermaal droomt, en neemt de zending aan, die het volk hem oplegt en in dien droom wil hij het goede. Hij geeft aan Clotaldo de vrijheid en het leven; doch als deze zegt dat plicht en eer hem dwingen aan de zijde van den grijzen koning te staan, berst Sigismond een oogenblik in woede los. Eensklaps bezint hij zich en zegt:

Zelfbeheersching voegt mijn geest,
Daar 'k niet weet of 'k wakend ben.
Rijs, Clotaldo! Ik bevrijd u,
Ik waardeer dien moed en trouw
Ga dan, ja en dien den koning;
Ja - op 't slagveld zien we ons weer?

Sigismond ijlt te wapen en zegt:

Ha, fortuin, wij gaan ten troon!
Slaap ik - doe mij niet ontwaken;
Waak ik - hoed mij voor de sluimring.
Maar, of 't waarheid is of droom,
Recht te doen betaamt mijn streven,
Of ter wille van de waarheid,
Of om vrienden mij te winnen,
Voor de stonde van 't ontwaken.

In 't koninklijk paleis is men verslagen. Het oproer groeit aan. Een deel van 't volk is voor Astolfo, het andere voor den rechtstreekschen erfgenaam, Sigismond. Het land is ter prooi aan den bloedigen burgerkrijg. Elk gebouw, zegt Estrella, is een somber graf en elk soldaat reeds een levend lijk.

Op dit oogenblik ontwikkelt zich in eene samenspraak met Clotaldo, prachtig het stalen karakter van Rosaura, die zich tot den dood toe wil wreken over de vergetelheid en miskenning, waarin Astolfo haar gelaten heeft. Niets kan haar weerhouden, zelfs niet de woorden van Clotaldo, die zoo zwaar bij den adel in de balans wegen: 'Hij zal eens uw vorst zijn en Estrella's echtgenoot.'

C.	Geen middel kan den stormwind keeren.
	Van uw verblinden hartstocht.
R.	Neen!
C.	Waar wacht ge bijstand?
R.	'k Wensch er geen!
C.	Geen middel?
R.	Geen dat 'k zou begeeren.
C.	Bedenk, licht dat ge een uitweg vindt.
R.	Geen pad of 't leidt mij ten verderven.

In 't gebergte en 't woud klinkt de krijgsmuziek. Alom soldaten. Sigismond is nog in dierenvellen gekleed. Daar ontmoet de erfprins Rosaura, met den degen en dolk gewapend en in een mantel gehuld. Zij komt zijne hulp, zijne rechtvaardigheid inroepen tegen Astolfo, die haar verliet, verlokt door de eerzucht, in de hoop in Polen eene kroon te vinden door de hand van Estrella. Heerlijk, recht dichterlijk schildert zij, Rosaura, haar lijden en strijden af. 'Ik kom, zegt ze, als vrouw, u overhalen om mijne eer te redden; ik kom als man uwen moed aanwakkeren om uwe kroon te veroveren; ik kom als vrouw uw hart verteederen, buigende tot voor uwen voet; ik kom als man om u te dienen met mijn leven, met mijn zwaard; maar gedenk ook, zoo gij ooit de vrouw met liefde dreigt, dan zal ik als man uw leven eischen, eervol ten strijd komende voor mijn eer; want om haar te herstellen treed ik in dit geding op. Vrouw om u mijn leed te klagen; man om alles voor mijne eer in de waagschaal te stellen.'

Sigismond vervalt hier weer in den twijfel of hij waakt of droomt. Die monoloog is verheven dichterlijk en diep van zin. Het rechtsgevoel drijft boven en hij neemt het besluit Rosaura's eer te wreken, zonder haar echter zijn denkbeeld kenbaar te maken. De strijd duurt voort en wordt heviger. Claroen, die in een rotsspleet gekropen was en daar veilig het gevecht hoopte te kunnen nazien, wordt door een kogel getroffen en stort dood ten gronde, in het midden der vluchtende hofgroep.

Weldra treden de zegevierenden Sigismond, Rosaura, soldaten en gevolg op en als de eerste last geeft den koning, die vlucht, te achterhalen, komt deze terug en knielt voor zijnen zoon

> Waart gij hier rond om mij te zoeken,
> Hier ben ik, buigende aan uw voet.
> Kom, zij de sneeuw dier blanke haren,
> Mijn hoofd omgolvend, u 't tapijt.
> Treed me op den nek; schop mij de kroon
> Van 't grijze hoofd; vertrap, verneder
> Mijn aanzien en mijn waardigheid.
> Kom, wreek u, wreek u op mijne eer,
> En laat me u dienen als uw slaaf.

Doch Sigismond beurt hem op; verkeerd was de weg dien hij insloeg, hij had liever dien van wijsheid en gematigheid moeten inslaan. Hij, op zijne beurt, vraagt knielend vergiffenis aan den koning; doch koning is Sigismond; hij dwingt Astolfo tot eerherstel, en toen deze zinspeelde op Rosaura's geheimzinnige geboorte, treedt Clotaldo voor en bekent dat zij zijne dochter is. Aan Estrella biedt hij, Sigismond, de hand ten huwelijk; maar als de krijgsman opkomt om zijn loon te ontvangen, die den opstand kweekte tegen den ouden en wettigen vorst, en Sigismond uit den toren haalde, zegt deze streng: dat men hem tot loon in den kerker opsluite, waarin hij, de prins, vertoefd heeft. ‘Aan verraders is geen behoefte wanneer 't verraad volbracht is.’

On profite de la trabison, on dèteste le trailre.

Men ziet wat al leven en beweging dit drama bevat. ‘De grootsche en trotsche melancholie, zegt Kok, die dit stuk ademt, maakt het met andere eigenaardigheden tot een stuk, dat overal en steeds de levendigste belangstelling zal opwekken. Het is ongetwijfeld een drama, dat het meest algemeen menschelijk is, dat de meeste sympathie opwekt, dat spreekt tot allen die het lezen of de voorstelling bijwonen, dat in zijn held een beeld vertoont, hetwelk werkelijk de snaren van het medelijden en innig gevoel doet trillen.

'Er is hartstocht in dit stuk, die in plaats van tegen te staan, het hart van den toeschouwer beurtelings met verontwaardiging vervult of verheven gevoelens wakker maakt. In het onrecht een edel karakter aangedaan, zien wij den mensch beleedigd, van welk volk, van welken tijd ook. De rechtmatige toorn door het plegen van onbillijkheid en door bekrompen denkbeelden opgewekt, is niet aan plaats of tijd gebonden.

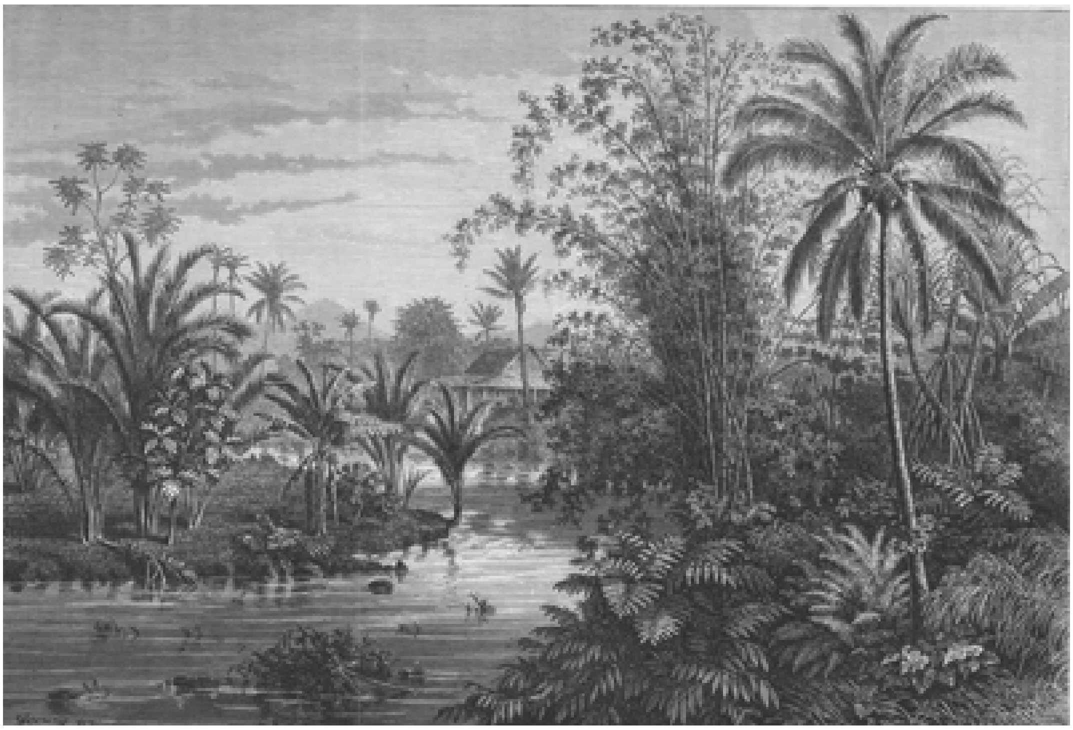

LANDSCHAP IN HET JAVAANSCHE LAAGLAND, NAAR GORING.

'Geestdrift bij de aanschouwing dat de beleedigde menschheid gewroken wordt, in weerwil van alle berekening, in weerwil van alle samenspanning, van zelfzucht en staatkundige intrigue, zal steeds het deel blijven der beschaafde maatschappij. Vandaar de belangstelling die *het Leven is een Droom* steeds genoten heeft; vandaar dat men aan dit stuk schier het eerst denkt, waar er van Calderon sprake is. Vandaar dat geen drama in de spaansche letterkunde zoo zeer aan Shakespeare doet denken, zoo zeer een geest ademt, die ook den britschen dichter bezielt,'

Het verdoeken van schilderijen.

Een brief uit Washington aan een der maandbladen beschrijft de manier waarop eenige groote schilderijen, die in den koepel van het Kapitool aldaar hingen, verdoekt zijn geworden.

Het schilderij namelijk wordt op zijn rug op den vloer van een vertrek uitgespreid en aan de bovenzijde beplakt met een tamelijk dikke laag papier, ten einde het voor stof en voor mechanische beleedigiugen te vrijwaren.

Dan draait men het om en wordt het oude doek met een soort van puimsteen afgeschraapt. Dit is een vervelende en moeielijke arbeid, die zeer veel zorg vereischt. Wanneer men hiermede gereed is, wordt het nieuwe doek uitgespreid en met een dikke kleverige zelfstandigheid bedekt, die door elke porie heendringt. De rug van het geschilderde wordt nu met een meer vloeibare lijm bedekt en vervolgens het doek daar op gelegd; het geheel draait men om, waardoor de eigenlijke schilderij, die nog steeds door het papier bedekt is, boven komt. Met kleine strijkijzers, die tot een temperatuur verhit worden, welke hoog genoeg is om de droging van de beide lijmsoorten te verhaasten, maar tevens laag genoeg om de verf van het schilderij niet te heschadigen, strijkt men nu over het papier dat de oppervlakte bedekt, en neemt later, wanneer de aanhechting bijna tot stand is gekomen en geen vrees meer bestaat voor het ontstaan van kleine oneflenhcden, grootere strijkijzers, die de laatste droging tot stand brengen.

EEN ZOMERAVOND IN LUCERN, NAAR ERNEST HEVN.

Ten slotte wordt het papier bevochtigd en verwijderd, en nadat de onvolkomenheden in de schilderij hersteld zijn, deze in de lijst geplaatst en opgehangen.

Oude herinneringen en indrukken van Amsterdam bij hare Tentoonstelling.
(Vervolg.)

II.

Het reizen was in die dagen eene buitengewone zaak. Voor eene reis van Amsterdam naar Antwerpen gebruikte men twee dagen met een rijtuig en een nacht in de Utrechtsche trekschtuit. Het zomersaisoen werd, door deftige lamiliën, doorgebracht op eene buitenplaats aan den Amsterdamschen weg, of aan de oevers van den Amstel gelegen. De gegoede winkeliers hadden hun *theetuintje* even buiten de stad. Die tuintjes lagen langs smalle paden; elk tuintje had een koepelhuis in hout gebouwd, om er den zondag door te brengen.

Die nu niet in bezit waren van theetuin of buitenplaats, gingen des zondags naar de van ouds beroemde herberg de *Beerenbeit*, even buiten de stad, aan den Amstel gelegen, of wel naar de Kalfjeslaan, waar de beroemde hardraverijen gehouden werden, waarvoor tot prijs een zilveren zweep werd uitgeloofd.

Amsterdam had ook hare vermakelijkheden: de hollandsche komedi̇e bloeide in dien tijd en Holland was vermaard om zijne treurspelen, toen de beroemde Snoeck en mevrouw Sisenis leefden. Toen speelde men in Amsterdam het deftige treurspel *Gijshreebt van Amstel* van Vondel, dat nog steeds als herinnering aan die tijden, jaarlijks op nieuwjaarsavond, opgevoerd wordt, gevolgd door het kluchtspel *Chloris en Roosje.*

Er bestond ook reeds een fransch theater, waar insgelijks deftige opera's, zoo als *Tancred* en de *Calif de Bagdad* werden opgevoerd. In Amsterdam is veel liefhebberij voor muziek, en vooral voor klassieke muziek. In het gebouw *Fetix Meritis* werden uitmuntende concerten gegeven, waarbij vele voorname heeren als liefhebbers, in het orchest meespeelden.

Later zong de vermaarde tenor Vrucht met geestdrift het *Wien Neêrlandsch hloed*, waarmede hij zelfs in Rusland lauweren heeft ingeoogst.

Amsterdam had vroeger kermisfeesten gedurende vier weken. Er was één week, bestemd voor deftige familiën, èèn voor de burgers, èèn voor de boeren en buitenlieden, en èèn voor de meiden en knechts.

Dan was het overal zichtbaar dat het kermis was. De oude Botermarkt thans Rembrandtsplein, was gevuld met barakken en tenten, waaronder het van ouds bekende Janklaasspel eene groote rol speelde. Verder zag men er de menagerie van Van Aaken; het honden- en apenspel, diorama's en panorama's (doch niet geschilderd door een Verlat), en meer andere aardigheden.

Het paardenspel van Blondin was bij een der poorten van de stad, op een groot plein, gebouwd. Op het Westermarktplein waren de kramen van voorname winkeliers uit de stad en het buitenland geplaatst, en weer een ander plein was gevuld met de wafel- en poffertjeskramen.

Op alle deze plaatsen was er gedurende de kermis een aanhoudend gedrang van het volk. Honderden draaiorgels werden rondgedragen en overal liet zich het schel geluid van kinderen met kermisfluitjes, trommels en ratels hooren.

Volgens eene oude overlevering, zou eene poging tot het in brandsteken van de voormalige Beurs te Amsterdam, door kinderen ontdekt zijn geweest, en als belooning daarvoor, worden de kinderen, sedert onheuglijke tijden, gedurende de kermis, een dag op de Beurs met trommels toegelaten; het is een oorverwoestend concert.

Een volksfeest In Amsterdam, waarvan de oorsprong duister is, is de zoogenaamde *Hertjesdag* in de maand augustus.

Op dien dag werkt het volk niet, en men gaat wandelen buiten de stad op den weg naar Haarlem. Duizenden menschen uit het volk verlaten de stad om de buitenlucht te genieten en wandelen op dien Haarlemschen weg, zonder verder doel. Het is altijd heilzaam voor zeer vele bewoners van Amsterdam, die in vochtige onderaardsche kelders verblijven, waar zij nooit het daglicht zien; keiders, waarin menschen wonen, die nooit het schoone natuurtafereel van het opkomen en ondergaan der zon hebben gezien; die men kan wijsmaken dat de aardappelen aan de boomen groeien, omdat zij voortdurend tusschen de huizen en op straten zich bewegen.

Amsterdam heeft ook vele oude gebruiken, waarvan sommigen nog van de katholieke tijden hunnen oorsprong hebben. Het is dan ook eene van die steden, welke bij de reformatie het langst katholiek is gebleven.

Zoo heeft men het St.-Nikolaasfeest, dat in Amsterdam bijzonder gevierd wordt[(1)]. Het is eigentlijk een kinderfeest, maar ook bejaarde menschen nemen er deel aan, zelfs de protestanten, die, als er wat te smullen valt, vergeten dat iets van paapsche afkomst is. Welnu, 's avonds voor St.-Nikolaasdag was de Kalverstraat gevuld met meuschen, en bij de fransche banketbakkers van dien tijd, zoo als bij Terras en Briguet, zag men honderden equipages van de voorname patriciërs der stad elkander opvolgen, om die winkels te bezoeken tot het koopen van St.-Nikolaasgeschenken voor de kinderen. Bij deze gelegenheid deden dames en heeren zich te goed met het beroemde *lelterbanket*, waarbij dan gewoonlijk een glaasje punsch gebruikt werd.

Het was in Amsterdam alleen in gebruik, op Palmzondag de kinderen een *Palmpaschen* te koopen, waarmede men dan door de straten ging ter verkoop. De *Palmpaschen* was een tak met palm, brood, vijgen en klatergoud versierd.

In Amsterdam alléén werd er brood gebakken met een boon, op Driekoningendag, en liep men met trekbrieven en gedrukte kronen rond voor het Driekoningenfeest. Op St.-Martijnsavond ging de straatjongen huis aan huis zingen.

Bij de huwelijken van voorname familiën was het de gewoonte bij familie en vrienden de zoogenaamde *hypocras* rond te zenden. De hypocras werd door de apothekers bereid en bestaat uit witten wijn, met welriekende kruiden doortrokken. De flesschen waren met goud papier en zijden linten toegemaakt.

Op de bezoeken van kraamvrouwen, werden er kleine suikerkorrels aangeboden die men muisjes noemt. Was het kind een jongetje, dan waren de muisjes gekarteld, was het daarentegen een meisje, dan waren zij glad. Bij de boeren, in de omgeving van Amsterdam biedt men ook bij het huwelijk een soort hypocras aan, doch men noemt dit *bruidstranen* en het bestaat uit brandewijn met rozijnen.

De zaturdagavond werd algemeen gevierd met warm brood, dat men *ballen* noemt; het zijn zes kleine ronde broodjes aaneen gebakken; zij worden in een wit mandje met heldere serviet gedekt, binnen gebracht. Sommige van deze gewoonten zijn nog heden in gebruik, als ook het ophangen van eene kroon van dennenloof, bij den vischverkooper als de nieuwe haring is aangekomen, en het rondzenden bij de goede kalanten, door den boterboer, van nieuwe grasboter in de gedaante van lammetjes,

(1) De H. Nikolaas was patroon van Amsterdam.

met een paar krenten voor de oogen en palmtakjes voor ooren en staart, versierd. Het waren dus geen kunststukken van beeldhouwwerk.

Haring in 't land,
Docters van kant,

zegt het oude spreekwoord.

Wie kent niet dat hollandsch banket? en dan die heerlijke grasboter, Holland's roem is ook niet te versmaden.

Het bekende mirakel van Amsterdam is nog niet door het protestantismus, bij de katholieken uit het geheugen verdwenen; het wordt jaarlijks nog plechtig gevierd in de katholieke kerk op het Oude Begijnhof. Men heeft mij gezegd dat er nog godvruchtige menschen zijn, die instilte den ommegang van vroeger volgen.

Men heeft ook nog in Amsterdam den Heiligen Weg, een volkrijke straat, die van de Kalverstraat naar het Cingel loopt. Het huis, waar het mirakel in Amsterdam plaats had, is in de Kalverstraat gelegen en de kist, waarin de H. Hostie gedurende eenigen tijd bewaard werd, is in handen van de protestanten gekomen en wordt bewaard in het jongensweezenhuis.

Ik begrijp niet, waarom de protestanten deze reliquie niet aan de Katholieken willen teruggeven; zij heeft immers voor hen geene de minste waarde?

Amsterdam had in het begin onzer eeuw achttien katholieke kerken, die uiterlijk niet het aanzien van kerken hadden; het waren meestal. pakhuizen tot dat einde ingericht. Sommige waren zoo klein dat er geen plaats voor den preekstoel was, die ofwel zeer hoog tegen den muur was aangebracht; ofwel uit den grond te voorschijn kwam, wanneer er gepreekt werd.

Alhoewel de protestanten, met hunne menigvuldige secten, niet paapsgezind waren, leefde men toch in vrede, en werd de burgerlijke beleefdheid stipt in acht genomen. Somtijds hadden katholieken vriendschappelijken omgang met de protestanten, en spraken nooit over geloofsbeginselen. Men had niet in Amsterdam of elders den openlijken haat en nijd van de belgische liberalen van onzen tijd; neen, het christendom werd geëerbiedigd.

Katholieken en protestanten geloofden aan God en den Goddelijken Verlosser. Geheel anders was het met de joodsche bevolking; men leefde wel in vrede met hen; doch nooit had een christen omgang met den jood.

Nu zal ik nog, als dessert tot slot mijner herinneringen van Amsterdam, eene lijst der lekkernij geven van de oude Amstelstad, om te vervolgen met mijne indrukken van het moderne Amsterdam bij gelegenheid harer tentoonstelling:

Peperkoeken in soorten, taai-taai, theebanket, suikerjannetjes, zoete krakelingen, zoute krakelingen, korsjes, duimpjes, heiligmaker, kappittelstokjes, janhagel, boterbiesjes, kolombijntjes, spritsen, marsepijn, knapkoek, 'St. Niklaas goed, St. Niklaas letters, ulevellen, moskovisch gebak, bitterkoekjes, zoute mopjes, oblietjes, pruimentaartjes, patientie, dominé'sklontjes, muisjes en knipperdolletjes[(1)] een soort van kleine beschuitjes, die men bij chocolade gebruikt en die het huwelijk beslissen door het boven of onder drijven van de boven-, of onderkorst in de chocolade.

(*Slot volgt*).

A.M. OOMEN.

(1) De knipperdolletjes zijn zeker afkomstig van den beruchten bakker Knipperdolling, den geloofsgenoot van Jan van Leyden.

De macht van het goud.
(Vervolg.)

Ernestine greep begeerig naar den brief en drukte dien aan hare lippen; zij wilde dien ijlings openbreken toen Martin Simon haar door een vriendelijk gebaar daarvan terughield.

'Een oogenblik, mijne dochter, gij kunt dit een weinig later lezen Hier op deze tafel ligt een gewichtig papier, waarvan gij in de eerste plaats kennis moet nemen: - het is uw huwelijks-kontrakt.'

'Ons huwelijks-kontrakt?' herhaalde Marcellin verrast; 'hoe, in zulk een korten tijd.....'

'Ik zegde het u immers reeds,' viel de baljuw hem in de rede, 'dat het onbillijk van u was Michelot te beleedigen; deze is een onbetaalbare man in zaken die overleg en spoed vorderen.,. Ja, uw door een ervaren rechtsgeleerde opgemaakt huwelijks-kontrakt, negen en zestig reeds door den heer de Blanchefort goedgekeurde en onderteekende paragrafen bevattende.....

Maar stel u gerust, heer ridder de Peyras, ik ken uw tegenzin voor zaken; gij behoeft derhalve dit kontrakt niet te lezen. Hiermede zal zich de notaris belasten, die heden avond hier komt om het kontrakt te laten onderteekenen; ik zal er mij toe bepalen, u beknopt mede te deelen, wat het bevat..... De heer de Blanchefort keert aan zijne eenige dochter een bruidschat van tweemaal honderdduizend franken uit. Dat is weinig in verhouding tot het vermogen van den heer luitenant-crimineel; intusschen kan hij zijne dochter niet onterven en de tegenwoordige omstandigheden veroorloven niet overdreven aanspraken te stellen.'

'Mijn voortreffelijke vader!' sprak Ernestine snikkend; 'ik verdiende het niet, dat hij zich verarmt om mij te verrijken, nadat ik hem zoo veel kommer bereid heb.'

'Hij verrijkt u echter niet,' ging Martin Simon bedaard voort; 'dat is eerder de taak van uw toekomstigen echtgenoot en deze moet eerlijk

zijn deel daartoe bijdragen, wat hij ook gedaan heeft; want hij verzekert u een weduwegift van tweemaal honderdduizend franken boven uw bruidschat, en minder kan hij ook bezwaarlijk voor zijne schoone bruid doen.'

Marcellin haalde de schouders op.

'Ik neem deze bedinging van harte gaarne aan,' zegde hij, 'en geef de jonkvrouw de Blanchefort bereidwillig dit bewijs van mijne onbaatzuchtigheid; maar wat zal mij deze goedkoope grootmoedigheid baten, daar al mijn have en goed onder zegel en beslag ligt en het vermogen der jonkvrouw de Blanchefort niet toereikende zou zijn om mijne goederen vrij te maken.'

'Meent gij inderdaad, dat zulks het geval is?' vroeg de koning van den Pelvoux met zijn eigenaardigen lach. 'Gij moet u in ieder geval vergissen, want hier ligt een geheele bundel kwitantiën van allerlei soort en gerechtelijke akten ten bedrage van honderd achttien duizend franken, zoodat uw klein kasteel van Peyras benevens alle aanhoorigheden van alle schuld ontlast is en ter uwer beschikking is evenals ten dage toen gij van uw onbezwaard vaderlijk erfdeel bezit naamt.'.

Hij reikte den jonkman een pak papieren toe, waaronder de ridder zijne gezamentlijke schuldbekentenissen en de genoemde kwitantiën vond.

'Wie heeft dat gedaan?' riep hij uit; 'wie geeft mij mijn vaderlijk erfdeel terug, het oude slot, waarin ik geboren ben? Wie heeft mij uit dezen afgrond van schulden gered, waarin ik mij zelven door lichtzinnigheid neergestort had?'

'Michelot, deze arme Michelot, dien gij zoo zeer miskend hebt.'

'Michelot kan onmogelijk mijne schulden betaald hebben, want daartoe is hij niet rijk genoeg.....'

'Laat ons voortgaan,' hernam Martin Simon, als had hij de aanmerking van Marcellin niet gehoord. 'Het slot Peyras ligt in de nabijheid van Lyon, waar uw avontuur veel opspraak verwekt heeft, weshalve het niet passen zou, dat gij onmiddellijk na uw trouwen weer naar eene stad trokt, waarin uwe verschijning een ongewenscht opzien zou maken. Een bankier in Grenoble heeft diensvolgens de opdracht ontvangen in de omstreken dier stad een schoon landgoed, dat omstreeks tienduizend franken inkomsten oplevert, voor u aan te koopen, waar gij zoo lang kunt blijven wonen tot gij het gevoeglijk oordeelt naar Peyras over te huizen. Ondanks allen aangewenden iever is de koopakte nog niet geteekend kunnen worden: gij ontvangt die echter binnen weinige dagen.'

De beide verloofden waren niet in staat een woord uit te brengen. Ook Martin Simon's stem trilde merkbaar, hoewel hij zich moeite gaf op onverschilligen toon voort te gaan: 'Daar de heer en mevrouw de Peyras onmogelijk zoo lang wachten kunnen, tot zij die gezegde inkomsten kunnen innen om overeenkomstig hun rang in de provincie te leven, zoo is hier een kredietbrief van honderd duizend franken op den heer Durand, den bankier, van wien wij zooeven spraken, en van wiens solvabiliteit de heer Michelot getuigen kan.'

Een kleine pauze volgde op deze laatste meedeeling. Marcellin en Ernestine zaten als versteend; de koning van den Pelvoux sloeg hen ter sluiks met een voorkomen van innige tevredenheid gade. Plotseling stond de ridderop en riep:

'Zoo vele weldaden kan ik niet aannemen, wanneer ik haren oorsprong niet ken.'

Martin Simon vatte de teedere vingers des ridders in zijne vereelte hand.

‘Jonkman,’ begon hij, ‘bezit gij dan geen enkelen bloedverwant meer, wien het daaraan kon gelegen liggen den luister van het oude stamhuis weer te doen herleven, door uwe fouten te herstellen.’

‘Een bloedverwant?’ herhaalde Marcellin nadenkend; ‘ik heb er geen.’

‘Zijt gij daar wel zeker van?’ vraagde de bergbewoner weemoedig: ‘kent gij wezenlijk alle personen die nog uw naam dragen of daartoe gerechtigd zijn?’

‘Ik weet dit maar al te goed..... ten minste.....’

Marcellin zweeg en zag zijn weldoener strak aan. Deze stond eveneens op en sprak op ernstigen toon:

‘Gij bezit een bloedverwant; gij bezit er een, hoewel hij in de zeer nederige omstandigheden waarin hij leeft, zijn waren naam niet voert, en deze bloedverwant is Martin Simon, baron de Peyras, het tegenwoordige hoofd der familie, want hij stamt af van de oudere linie.’

De verloofden lieten een kreet van verrassing hooren; Michelot verroerde zich niet.

‘Hoe?’ riep eindelijk de ridder uit, ‘gij zoudt die broeder mijns vaders zijn, die plotseling verdween, zonder dat men ooit heeft kunnen ontdekken wat er van hem geworden was?’

‘Bedenk u eens goed!’ antwoordde de baljuw lachend. ‘De baron de Peyras, van wien gij spreekt, zou thans twee en negentig jaar oud zijn, daar hij zes jaar ouder was dan de ridder de Peyras, uw vader; en ik geloof niet, dat mijn aangezicht van zulk een hoogen ouderdom getuigt. Neen, neen, de baron Bernard is sinds langen tijd dood; ik bewaar nog slechts de herinnering aan hem en het portret, dat gij daar ziet.’

Hij wees daarbij op een der portretten, waarvan reeds vroeger gesproken is, en wel op dat, hetwelk een forschen man in de kleeding eens bergbewoners voorstelde.

De ridder boog voor dit portret.

Dit zoo eenvoudige huldebetoon, hetwelk echter in den jongen man een diep gevoel voor de waardigheid van zijn geslacht verraadde, ontging Martin Simon niet.

‘Komaan!’ sprak hij geroerd, ‘ik heb mij in u niet vergist; uw gekke jongelingsdwaasheden hebben uw hart niet bedorven, gelijk ik een oogenblik gevreesd had. Uw achting voor Bernard de Peyras wischt een onaangenamen indruk uit mijn geheugen, welken uwe laatste onvoorzichtige handelingen daarin achtergelaten hadden..... Ja, ja, gij moogt dit portret wel groeten, Marcellin; want die het voorstelt was een man van een edel en grootmoedig karakter.’

‘Zijn karakter kon niet edeler en grootmoediger zijn dan dat zijns zoons!’ riep Marcellin met geestdrift uit en naderde den baljuw met open armen. Deze weerde den jonkman echter met een vriendelijk gebaar af en sprak:

‘Een oogenblik, ridder; ik wil u niet overrompelen, en gij moet op uwe hoede wezen tegen een eerste opwelling, die ik voor goed en welgemeend houd. Wacht nog wat, tot gij de geschiedenis van uwe familie beter kennen zult, dan eerst kunt gij beoordeelen of gij zulk een ontaard familielid als ik ben, erkennen wilt!’

Marcellin wilde tegen de gedachte, welke men hem toedichtte, protesteeren; maar Martin Simon begon wederom:

‘Gelijk gij weet, Marcellin, verliet Bernard de Peyras het slot ten gevolge van een hevigen twist, die tusschen hem en den ridder Philip, uwen vader, ontstond. Ik ken slechts weinige bijzonderheden van dezen betreurenswaardigen twist, waarvan de baron slechts zelden sprak.

‘Bernard was de oudste; bij den dood zijns vaders werd hij het hoofdder familie en erfde volgens het landsrecht het geheele vermogen; maar dewijl hij zijn jongeren broeder Philip zeer lief had, wilde hij niet rijk zijn, terwijl deze arm was en schonk hem de helft van het vaderlijk vermogen, of beter gezegd, zij leefden met elkander op Peyras op den voet van volkomen gelijkheid. Bernard, ernstig en koel in zijn uiterlijk, hield zich bezig met de wetenschappen, inzonderheid met de metallurgie, en sleet zijn leven in zijn werkplaats, waar hij onderzoekingen met de verschillende delfstoffen vnn het land deed. Philip daarentegen bezat alle gebreken en alle eigenschappen van een edelman; hij was trotsch, stout, geestig, verkwistend en bezat de gave van zich bevallig voor te doen, welke zijn broeder miste.

‘Ondanks deze scherpe tegenstelling in het karakter der beide broeders schijnt er geen gevoel van vijandschap tusschen hem bestaan te hebben voor het oogenblik, dat minnenijd hen van elkander vervreemdde. Ik ken geen uitvoerige bijzonderheden hieromtrent. Alleen weet ik, dat de baron Bernard verloofd was met de jonkvrouw de Manteil, wier familie een kleine bezitting in de nabijheid van Peyras bewoonde. Alles was voor het huwelijk gereed, toen den baron in het geheim meegedeeld werd, dat zijne bruid met zijn broeder Philip een liefdesbetrekking onderhield, dat echter hare familie zich tegen een verbintenis der beide gelieven verklaard had, wegens de afhankelijke stelling, waarin Philip tegenover zijn ouderen broeder verkeerde.

‘Bernard beminde zijne bruid met al de innigheid waarvoor zijn hart vatbaar was.

Toen hij dit dubbel verraad vernam, overmeesterde zijne ziel eene soort van menschenhaat. Desniettegenstaande toonde hij zich grootmoedig in zijne bitterste teleurstellingen. Hij stelde eene oorkonde op waarbij hij aan Philip zijne gezamenlijke bezittingen schonk en zond dezen het document; daarna verliet hij Peyras, met het bescheid, dat noch zijn ondankbare broeder, noch zijne wispelturige bruid ooit meer een woord van hem zouden vernemen. Kort daarop huwde Philip met de jonkvrouw de Manteil. Dit was de eerste vrouw uws vaders.’

Martin Simon zweeg als had hem dit verhaal pijnlijk aangedaan. Marcellin en Ernestine hadden hem met onverdeelde belangstelling zwijgend aangehoord.

‘Het doet mij leed, beste Marcellin,’ nam de baljuw weer het woord op, ‘u daardoor te bedroeven, dat ik zulke onaangename herinneringen wakker roepen moet; maar het is mijne schuld niet, dat de schoone rol in deze oude geschiedenis met het deel is van Philip de Peyras.’

‘Ga voort, ga voort,’ zegde de ridder geroerd, ‘ik heb alle reden om te gelooven, dat gij de waarheid spreekt. Ik herinner mij nog de diepe droefgeestgheid, die mijn vader dikwijls op lateren leefthd overmeesterde. De enkele naam van mijn oom Bernard ontlokte hem tranen en ik ben er vast van overtuigd, dat hij zijn leven gegeven zou hebben om het jegens zijn broeder gepleegde onrecht ongedaan te kunnen maken..... Ik heb dikwijls hooren zeggen, dat men alle mogelijke onderzoekingen in het werk gesteld heeft om de verblijfplaats van den baron Bernard te ontdekken, dat dit echter niet is mogen gelukken. Eindelijk wordt mij het raadsel door u opgelost.’

De baljuw zette zijn verhaal aldus voort:

‘In dit verlaten, eenzaam en destijds bijna ontoegaukelijk hoekje der aarde verborg Bernard zijn hartzeer en zijn menschenhaat. Hij ontving zijn voedsel van een herder, wiens hut op de plek stond, waar thans de dorpskerk staat, en bracht zijn tijd door met in de wildste kloven rond te dolen. Zijn sombere stemming, zijne ruwe levenswijze, zijn onweerstaanbare begeerte naar afzondering had van hem een soort van spookachtig wezen gemaakt, dat men gaarne uit den weg ging. Bernard vluchtte de menschen, dewijl deze hem vermeden. De *“berggeest”* - dit was de bijnaam, dien

men hem gaf - was in de omliggende dalen een boosaardig wezen, en de afschuw, waarmede men hem behandelde, vermeerderde zijnen haattegen de menschen.

Ik zegde u reeds, dat de beklagenswaardige man dagelijks zijn voedsel van een geitenhoeder ontving. In diens woning werd hij meer als een gast, wiens tegenwoordigheid men vreest, dan als een vriend behandeld. Eenige aan het arme gezin geschonken goudstukken hadden het alleen bewogen betrekkingen met den “berggeest” aan te knoopen en te onderhouden, en hier, evenals in alle omliggende hutten vond Bernard langen tijd niet de geringste deelneming. Slechts een eenvoudig meisje raadde met haar edel hart wat er in de ziel van den kluizenaar omging; men hield het er algemeen voor dat hij wroeging gevoelde over een zware misdaad, die hij gepleegd zou hebben; het meisje vermoedde, dat hij over een groot ongeluk treurde, dat hem getroffen had. Daarom betoonde de dochter des herders hem slechts medelijden in plaats van haat en zij gelukte er daardoor in, den ongelukkige met de wereld te verzoenen. Er kwam een dag dat Bernard niet meer de wildste en ontoegankelijkste bergkloven opzocht - hij ging zelfs zoover eenige woorden met een paar dalbewoners te wisselen; hij onttrok zich niet langer aan alle gemeenschap met de menschen, eindelijk verscheen met zeldzame tusschenruimten wederom een lach op zijne lippen en weldra nam hij deel aan den arbeid en het vreedzame leven vnn het herdersgezin..... Een herderin had dit alles tot stand gebracht, en deze herderin was mijne moeder, wier portret gij hier nevens dat mijns vaders ziet.’

Marcellin boog ook voor deze beeltenis. Martin Simon hield het oog strak op hem gevestigd.

‘Jonge man,’ riep hij met warmte uit, ‘bedrieg u niet..... De eerste beeltenis, hoewel ze slechts een eenvoudigen landman voorstelt,

is niettemin het portret van den baron Bernard de Peyras, die zich zoo grootmoedig jegens uw vader betoond heeft. Maar deze nederige en goede vrouw was niets meer dan de dochter van een geitenhoeder, eene boerin. Ik, haar zoon, heb het boerenbloed van haar ontvangen en heb desgelijks een levensgezellin uit den boerenstand gekozen en ben daardoor, evenals mijn vader, gelukkig geworden. Derhalve mag de titel van “baron de Peyras” die mij nog toekomt, geen begoocheling bij u opwekken; zeer weinig personen is het bekend, aat ik het recht bezit om dezen titel te voeren. Toen ik in het hospitium van Lautaret vernam, dat gij mijn bloedverwant waart, nam ik het besluit u te hulp te komen, indien gij het waardig waart; later bedacht ik, dat mijn vader, indien hij nog leefde, niet zonder droefheid den naam van Peyras door de lichtvaardigheid van een verkwistend jongmensch tot schande zou willen gebracht zien. Door uwe bezittingen weder vrij te maken en uwe schulden te betalen, handelde ik dus in zijn geest. Ook ben ik rijk; mijne dochter is even onbaatzuchtig als ik en een afzonderlijken bruidschat behoef ik voor haar niet ter zijde te leggen dewijl zij besloten is nooit te trouwen. Wat ik u dus geef en aanbied is van mijn overvloed, Indien gij het aanneemt, reken ik op geenerlei belooning, die mijn trots zou kunnen streelen.’

DE KOEKOEK.

De ridder had met gespannen aandacht de woorden zijns bloedverwants aangehoord, die hem door zijne verklaring van alle dankbaarheid ontlastte.

‘Gij hebt mij verkeerd beoordeeld, heer baron,’ riep hij uit; ‘geen vooroordeel ter wereld zal mij er toe brengen, de leden eener grootmoedige familie te verloochenen, waaraan mijn vader en ik zoovele verplichtingen hebben..... Veroorloof mij derhalve u als mijn geliefde bloedverwant, mijn neef de Peyras, te begroeten.’

Met deze woorden omhelsde hij Martin Simon, en beiden hielden elkander met een innigheid omarmd, welke aan weerszijden oprecht gemeend scheen.

‘En ik, mijnheer de baron, en ik,’ zegde Ernestine snikkend, ‘mag ik u, mijn beschermer, mijn pleegvader, niet eveneens danken?’

‘Ik zal deze rol morgen, in den vollen zin des woords spelen,’ antwoordde Martin Simon en kuste de jonkvrouw de Blanchefort op het voorhoofd. ‘Heden avond het huwelijks-kontrakt, morgen de trouwing. Ik heb daarvoor reeds een bode naar den prior van Lautaret gezonden. Kleine onbedachtzame,’ ging hij glimlachende voort, ‘dank God, dat gij zoo te rechter tijd van den verkeerden stap teruggehouden zijt, die u voor altijd van uw vader vervreemd had; want ik heb mij laten vertellen, dat mijn waarde neef.....’

‘Heer baron!’ riep Marcellin op verwijtenden toon uit.

‘Het is goed; gij hebt boete gedaan en voor alle rouwmoedige zondaren is vergeving! Maar noem mij niet meer “heer baron.” Sinds ik op de wereld ben, had mij geen enkel mensch nog ooit dezen titel gegeven en in dezen hoek der aarde zou men er zich niet weinig vroolijk mee maken, indien men hoorde, dat de koning van den Pelvoux zich in een baron had veranderd. Ik heb mijn naam nooit anders dan met Martin Simon onderteekend, gelijk mijn vader niet anders dan met “Bernard” onderteekende en met uitzondering van mijne dochter Margaretha kent niemand mijn waren naam Peyras. Om u echter van allen verderen lust te genezen om mij te vereeren met een titel, die noch met mijn stand, noch met mijn kleeding, noch met mijne manieren overeenstemt, deel ik u mede, dat ik daarvan ten uwen behoeve afstand heb gedaan. Uw vader, door een gevoel geleid, dat ik op hoogen prijs stel, wilde dezen titel niet aannemen, dewijl hij niet wist of zijn oudere broeder nog leefde; ik echter heb het recht u dit deel van mijn vaderlijke nalatenschap, dat mij tot niets nut is, af te staan. Voortaan zijt gij het derhalve, neef, dien ik als den wezenlijken baron de Peyras begroet; in het kontrakt is een paragraaf opgenomen die dit alles regelt.’

Marcellin antwoordde niet terstond. Deze zoo talrijke, plotselinge, onverwachte openbaringen bedwelmden hem als het ware; hij had tijd noodig om in zijn geest de afzonderlijke daadzaken te schikken, die zich als in een chaos aan hem opdeden.

‘Grootmoedige neef,’ sprak hij eindelijk met warmte, ‘uwe goedheid voor mij is zoo groot, dat ik onder het gewicht mijner dankbaarheid schier bezwijk. Ik geloof wezenlijk te droomen en zal voorzeker mijn geluk meer naar waarde schatten wanneer ik eerst tijd gehad heb, het beter te begrijpen.’

De baljuw zette groote oogen op, daar hij niet wist, waar Marcellin met die ingewikkelde reden heen wilde.

‘Ja,’ ging Marcellin voort, terwijl hij de hand tegen zijn. voorhoofd hield, ‘inderdaad, om al de gunsten die mij heden op eenmaal ten deel gevallen zijn, naar waarde te kunnen schatten, zou ik ze een voor een moeten wegen. Het dwarrelt alles in mijn hersens dooreen. Indien het mogelijk ware de op morgen vastgestelde trouwing nog eenige dagen op te schorsen.....’

‘Wat beteekent dat, mijnheer?’ vraagde de koning van den Pelvoux ten hoogste verbaasd. ‘Gij verlangt thans de verschuiving van eene verbintenis, die gij nog voor korten tijd als het inbegrijp van al uwe wenschen Voorsteldet!’

‘Hij verstoot mij, hij bemint mij niet meer!’ snikte Ernestine.

‘Dat zeg ik niet!’ verklaarde de jonge edelman in zichtbare verwarring, ‘maar gij zelve, mejufvrouw, gaaft herhaaldelijk den wensch te kennen, dat men in deze gewichtige zaak niet met overijling te werk mocht gaan. Ik veronderstel dat er nog een aantal toebereidsels zullen moeten gemaakt worden, die.....’

‘Wat babbelt gii daar toch?’ viel Martin Simon hem in de rede. ‘Welke toebereidsels zouden er noodig zijn? De zaak is zeer eenvoudig: Michelot en de schoolmeester

zijn de getuigen, ik en mijne dochter vertegenwoordigen de bloedverwanten. Er komt geen bruidstoet, geen bal bij. Ik zeg het u, morgen om dezen tijd is alles in orde..... En buitendien, ik heb het eenmaal zoo vastgesteld en gij weet, jong mensch, dat ik niet van tegenspraak houd; en dit te minder,' voegde hij er met een gestrengen blik bij, 'omdat de jonkvrouw de Blanchefort en ik anders reden zouden kunnen hebben uw geringen iever in een voor u nadeeligen zin uit te leggen.'

'God beware mij daarvoor, beste neef,' antwoordde Marcellin stamelend en blijkbaar naar een voorwendsel zoekende om den slechten indruk uit te wisschen, dien zijn poging om uitstel te bekomen gemaakt had, 'de dag waarop deze verbintenis gesloten wordt is de schoonste dag mijns levens! Maar er zijn nog zoo vele omstandigheden op te helderen.....'

'Is het anders niet?' viel de baljuw hem geruststellend in de rede, 'verleen mij dan nog slechts even uwe aandacht. Toen gij mij in het hospitium van Lautaret uwe geschiedenis mededeeldet, moest ik u mijn hulp toezeggen, want de geheime banden onzer bloedverwantschap maakten het mij om zoo te zeggen ten plicht. Als de heer Minchelot u later gevangen wilde nemen, riep ik hem ter zijde: ik zegde hem, dat ik plannen met u had en ik voor de toestemming van den heer de Blanchefort instond. Mijn naam, mijn roep van rijkdom, de welwillendheid, welke ik jegens u aan den dag legde, hebben hem bewogen, de uitvoering van zijn mandaat, dat, het zij in het voorbijgaan gezegd, niet geheel in orde was, op te schgrsen. Van enkele persoonlijke overredingsmiddelen, welke ik in mijn leven reeds menigmaal met het gunstigste gevolg aangewend heb, spreek ik niet..... Ik nam den procureur mede naar het dorp; voor zijne afreize zegde ik hem de volle waarheid en droeg hem op aan den heer de Blanchefort de voorstellen te doen welker uitslag u bekend is. Alles ging naar begeerte en ik wensch mij zelven geluk Michelot bij deze moeielijke, onderhandeling als bemiddelaar gebruikt te hebben. In Lyon en Grenoble heeft hij een bewonderenswaardige bedrijvigheid aan den dag gelegd, want hij heeft in drie of vier dagen volbracht waartoe een andere agent meer dan eene maand noodig gehad zou hebben. Daarom, mijn waarde Marcellin, herhaal ik het ook: gij zijt ondankbaar tegen dezen armen procureur!'

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 9]

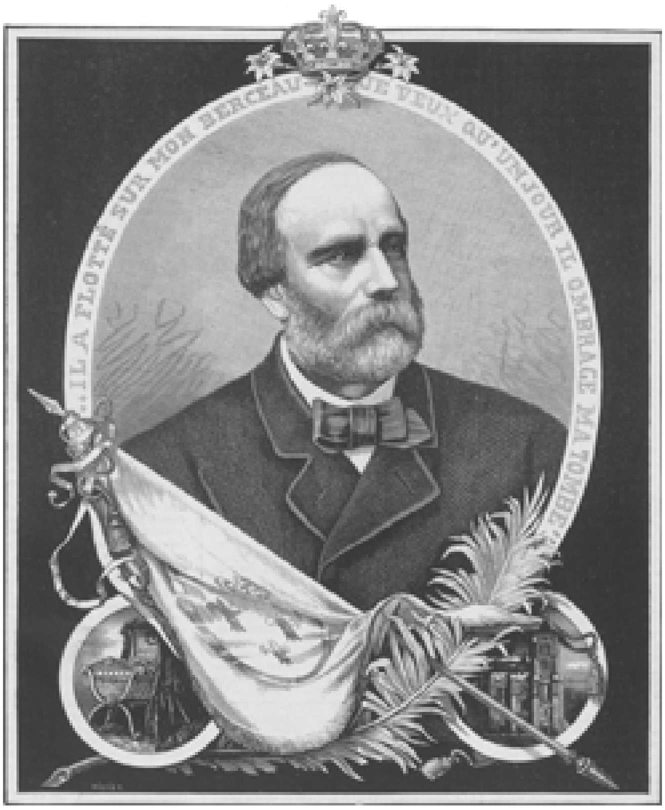

DE GRAAF VAN CHAMBORD.

Onze gravures.

De graaf van Chambord.

Nog is de nagalm van den slag, die de legitimistische partij in Frankrijk trof door den dood van den graaf van Chambord, niet teenemaal bedaard. De slag, die op het koningsgezinde Frankrijk neerviel, was inderdaad zwaar. De graaf de Chambord was een man van grondbeginselen, 't geen in onzen tijd zeer zeldzaam is. Hij offerde geen enkele sylbe van die grondbeginselen op, al mocht dat vasthouden hem dan ook nog zoo veel kosten.

Er is een oogenblik geweest dat de graaf de Chambord den troon van Frankrijk had kunnen beklimmen, hadde hij de witte leliënvlag voor de driekleurvlag willen opofferen; de Chambord weigerde: ‘de witte vlag wapperde over mijne wieg, zegde hij; ik wil dat zij eens mijn graf zal belommeren,’ en het koninkdom, dat een oogenblik voor zijn oog geschitterd had, verdween als een spiegelbeeld, als het fata morgana in de prairieën.

De naam van Henri V zal immer als een prachtig toonbeeld van edelaardigheid, rechtzinnigheid en overtuiging in de geschiedenis geboekt staan. De graaf de Chambord zal gekend blijven in de geschiedenis als iemand, wien men zal verwijten zijn tijd niet gekend te hebben, maar tevens zal men er bij voegen, dat hij verre boven zijne tijdgeiloten verheven stond en het beter ware geweest dat zijne tijdgenoten waren geweest zooals hij; doch in dat geval zouden wij eenen droom op aarde hebben zien verwezenlijken, en dat is niet mogelrjk.

Graaf de Chambord's geschiedenis moeten wij hier niet meer hermaken; zij is meer dan genoeg gekend. Hoe kwam hij, hertog van Bordeaux, aan den titel van graaf de Chambord? Die vraag beantwoorden, zal voor vele lezers belangrijk zijn.

Chambord, het koninklijk kasteel, ligt aan eene kleine rivier, op korten afstand van Blois. Het kasteel is omgeven door een park van verscheidene duizenden hectaren groot, omringd van flinke muren en heeft in zijn geheel een recht schilderachtig aanzien. Dit park was in dezer voege aangelegd dat het tot verschillende jachten kon dienen. Jagers, ruiters en koetsen konden langs hooge en prachtige dreven, het terrein in alle richtingen bezoeken.

De graven van Blois hebben dit verblijf in de X^{e} eeuw gebouwd; doch het had in die dagen voorzeker de waarde en uitgestrektheid niet, die het later bekwam. Ook heette het niet Chambord, maar wel *Chambost* of *Chambourg.* Onder Louis XII werd Blois bij het koninklijk domein gevoegd; doch het kasteel was langzamerhand in puin gevallen en het werd onder Francois I heropgebouwd, doch verre van in een edel gevoel. Het kasteel was geruimen tijd het tooneel van het wangedrag van dien *le roi s'amuse.* Het werd met eene ongelooflijke prachten ten koste der arme schatkist gebouwd. Twaalf jaren werden er aan besteed en ieder jaar werkten daar achttien honderd werklieden, zoo binnen als buiten.

Wij zullen de geschiedenis van het kasteel van Chambord, opzichtens het verblijf van Francois I en opvolgende koningen, niet hermaken: 't is juist geene zeer stichtelijke geschiedenis. De namen Diana de Poitiers, Marie Touchet, de la Vallière, de Montespan en zoovele anderen zijn aan die residentie gehecht, en het is of de

graaf de Chambord, door haar aan te nemen, die woning door reinheid, deugd, eerlijkheid en rechtschapenheid heeft willen zuiveren.

Door Louis XV werd het kasteel aan Maurice, graaf van Saksen geschonken. De overwinnaar van Fontenoi gaf aan Chambord deels den vorigen luister terug. Hij huisde er met twee regementen uhlanen, omgeven door de standaarden die hij veroverd had en vervroolijkt door een aangenaam gezelschap, waarvan mej. de Chantilly en Mme Favert het schoonste sieraad waren.

Louis XVI gaf Chambord in genotgebruik aan de Polignac's, en in 1790 sloeg de republiek het prachtige domein aan. Men plaatste er eene paardenstoeterij en, hoofdplaats verklaard van het vijftiende kohort van het eerelegioen, werd het betrokken door generaal Augereau.

In 1809 werd de eigendom aan de kroon gehecht en Napoleon gaf hem aan den prins van Wagram. Die familie kreeg tien jaren later van Louis XVIII de toelating om Chambord te verkoopen. Eene groep van hooge ambtenaars hadden bij inschrijving eene aanzienlijke som vergaderd, en den 5 maart 1821 werd het kasteel hun toegewezen voor de som van I.749-677 fr.

In naam van Frankrijk gaf die groep het kasteel ten geschenke aan den hertog van Bordeaux, die alsdan den titel van graaf van Chambord kon aannemen. De vijanden der legitimisten hebben dien koop nijdig gehekeld en er den spot mee gedreven, onder ander Paul Louis Courier in zijn *Simple discours.* Dat alles mocht niet baten: den 27 januari 1830 werd het vorstelijk verblijf aan den koning geschonken en het bleef het erfdeel van den jongen prins.

De hertog van Bordeaux bleef eigenaar van Chambord en in 1844, bij het overlijden van zijnen oom, den hertog van Angoulême, berichtte hij aan de mogendheden dat hij den titel van graaf van Chambord zou blijven dragen, tot dat hij den troon zijner voorvaderen weer zou hebben beklommen.

Dit oogenblik, dat velen in Frankrijk wenschten en dat aan dit gekrenkt, geschokt en meer en meer afdalende land eindelijk eenigen tijd rust en vrede zou gegeven hebben, is nooit aangebroken. Frankrijk, dat sedert de omwentelmg van 1793 verbijsterd en verdwaald is, heeft geen oogen gehad voor dit grootsch en verhevene figuur, en 't is of de Godheid dit land eindelijk met een totaal verval straffen wil, door het elken redder te ontnemen.

De graaf van Chambord was als mensch eene schoone en koninklijke figuur, welwillend en goedhartig voor allen die hem benaderden. Meer dan een van ons heeft hem te Antwerpen gezien, gesproken en hoogachting betuigd. Hij verbleef in het *hôtel St.-Antoine* en ging niet zelden alleen zeer vroeg naar de nederige kerk der Capucienen, aan de Ossenmarkt, om er de Mis te hooren en ter Communie te gaan.

Zonder twijfel had hij geruimen tijd in Antwerpen verbleven en ware er dikwijls terug gekeerd, want de aloude zeden van ons volk bekoorden hem, hadde men niet een kunstmatigen oploop in Antwerpen's straten tegen hem gemaakt, met de beweering dat hij, die nooit in eene samenzwering deel nam, tegen de rust (!) van Frankrijk conspireerde.

Toen de graaf van Chambord eenige dagen die samenscholingen, aangeleid door zekere personen die daaruit verbetering van positie en nut voor hunne partijschap hoopten te trekken, voor het hotel had gezien, verklaarde hij geen reden tot moeielijkheid te willen zijn, zelfs niet al bestond er geen schijn van schuld. De edele vorstenzoon verliet onze stad, waar ieder eerlijk en deftig man beschaamd was over de ongastvrijheid, die hem door zekere personen was aangedaan.

Op de Schelde.

't ls een schoon riviergezicht, dat door den maneschijn, den beperkten horizon en de fantastieke schepen in de verte, nog belangwekkender wordt. Het licht der maan speelt tooverachtig in den rustigen waterspiegel, die schier door geen riemslag meer bewogen wordt. De natuur is in volle rust en geen wezen schijnt er op het watervlak te leven.

Een stadsgezicht te Amsterdam.

Amsterdam levert zeker, voor den schilder, voor den teekenaar, schatten van onderwerpen op. Terwijl onze steden in Zuid-Nederland, onder den invloed van den franschen geest, meer en meer hun karakter van vroeger dagen verliezen, heeft Amsterdam dit, in zijne geheele volheid, bewaard.

In de Jodenwijk vooral vinden wij hoeken en kanten, die hoogst karakteristiek zijn, en de gravuur, welke wij hier meedeelen, is daarvan een bewijs. Even als Gent en Brugge en zelfs Mechelen, hare waterloopen binnen de stad, en dus ook haar karakter hebben behouden, is dit het geval met Amsterdam. Te Antwerpen is integendeel dit alles verdwenen onder de overwelving, en hebben de stevige huizen van onze voorouders plaats gemaakt voor die van 'licht en dicht', zoo als de burger spottend zegt.

Voor onze dames kan het afschuwelijk leelijk zijn; maar wij, wij wenschen wel van eenige moderne, geschilderde, geverniste en verlakte gevels bevrijd te worden, en integendeel verrijkt door eenige oude, gebolsterde, grauwe en vuile muren van over eenige honderden jaren.

Het groote biervat op de Amsterdamsche tentoonstelling.

De Amsterdamsche tentoonstelling is als omgeven door een aantal inrichtingen, gestichten, paviljoenen, enz. enz., die zeker zeer merkwaardig zijn. Onder deze bemerkt men het groote biervat, zoo groot dat het meer dan honderd personen kan herbergen. 't Is dan ook eene herberg, welk goed oud woord, in onzen tijd, alweer verduitscht, vermoffeld, verengelscht of verfranscht wordt.

Wilt gij een goed glas bier drinken? Ga het vat binnen. Ziehier hoe een kronijkschrijver het binnengedeelte van dit reuzenvat beschrijft:

'Er zou hier anders wel loof te vinden zijn om kransen te vlechten; want men heeft dit eigenaardige bierhuis van binnen met een kwistigen overvloed van bloemen en sierplanten vervroolijkt; boven op de biervaten, langs de wanden op stellingen opgestapeld, tiert een rondloopende hangende tuin, en de bloemen klauteren tegen de boogsgewijze ramen op, die zijn aangebracht. Die bloemen en het gekleurde glas der ramen maken het in deze ton zoo gezellig dat menigeen, zoo hem het aanbod gedaan werd, hier wel den Diogenes zou willen spelen en zich voor goed in het vat installeeren. Het is althans den bezoekers, die hier blijven plakken, wel aan te zien dat zij er zich niet vervelen.

'Het eigenaardig karakter van het gebouwtje is ook in de versiering uitstekend volgehouden; overal ziet men hanen en sleutels, en de gaskroon aan het houten gewelf

is uit flesschen en glazen samengesteld; uit den hals van elke flesch steekt een nagebootste kaars, van een gaspit voorzien. Ook van buiten zijn, zooals men uit de afbeelding ziet, de zinnebeelden der firma tot versiering aangewend, en als ik u zeg dat de hanen, die op den top van elk vat prijken, meer dan anderhalven meter hoog zijn, terwijl de twee sleutels, die den windwijzer midden op versieren, een paar meters lang zijn, dan kunt ge u eenigszins een denkbeeld van den omvang van dit tweede Heidelbergsche vat maken.

De twee vaten meten dan ook aan den bodem zeven meter en in het midden acht en een halven meter in middellijn. Was het reuzenvat met bier gevuld, dan zou men er niet minder dan 500.000 liters uit kunnen tappen, en de oppervlakte, die het beslaat, bedraagt honderd vierkante meter, dat is een ruimte, waarop men een aardig heerenhuis zou kunnen zetten. De hoogte van den bodem tot aan den top van de windvaan is zestien meter.

Aan den amsterdamschen bouwmeester Bleys komt de eer toe op het vernuftig denkbeeld gekomen te zijn een bierhuis in den vorm van een biervat te bouwen, terwijl zijn stadgenoot, de timmerman Eyrond, dat denkbeeld ten uitvoer bracht. De brouwerij “de Haan en Sleutels” kan er zich niet anders dan geluk mee wenschen; want het bezienswaardige gebouwtje trekt stellig veel meer de aandacht en blijkt alzoo een veel doelmatiger reclame dan de piramiden van vaten of flesschen, die men elders op de tentoonstelling ziet opgericht.’

Oude herinneringen en indrukken van Amsterdam bij hare Tentoonstelling.
(Vervolg en slot.)

III.

O, wat is Amsterdam veranderd, sedert de sleepkoetsen en trekschuiten; en toch blijft Amterdam haar karakter van vroeger behouden. Waar vindt men die schoone grachten, die door de stad heensnijden, met hare aloude olmen beplant, waarvan het loover in zware massa's over het water buigt, en die aan beide zijden bebouwd zijn met de prachtige huizen der voorname bewoners!

Het oude Amsterdam, is schilderachtig, en overal vindt de kunstschilder iets dat zijn penseel waardig is. Doch wanneer men voortgaat met het dempen van die grachten, zal Amsterdam haar karakter verliezen, want de huizen zijn gebouwd voor de grachten en niet voor straten. De Spuistraat bijv. is eene onooglijke straat geworden.

Waar vindt men een Raadhuis in renaissancestijl, dat te vergelijken is met dat van Amsterdam? Men heeft het dan ook een wonder genoemd; het is te betreuren dat een zoo schoon gebouw, voor een stadhuis opgericht, als een koninklijk paleis gebruikt wordt, waarvoor het ondoelmatig is. Nu is de kostbare vloer van de indrukwekkende vergaderzaal, welke met het firmament in koper is ingelegd, door tapijten bedekt. Vroeger mochten de kleine kinderen op dien vloer het kleinste sterreken zoeken.

Amsterdam heeft nog drie kerken, die door de katholieken gebouwd zijn: de kapellen op den Dam en Kalverstraat en de Oude St.-Nicolaaskerk, waarin men nog zeer schoone geschilderde vensters vindt. Ik zag daar het beroemde sterfbed van de H. Maagd Maria, dat door den protestantschen koster betiteld werd met ‘het sterfbed eener vrouw.’ Hoe dom! alle de onderwerpen zijn godvruchtig en toch wilde hij den naam van Maria niet noemen! Met dergelijke dommigheden. wil men de katholieke afkomst verbergen!

Wij zullen den koster maar in zijne onnoozelheid laten doorgaan. Met genoegen heb ik, gezien dat onder de vrijzinnige regeering van Willem II en III, de katholieken veel meer vrijheid verkregen hebben, dan in den ouden pruikentijd. Schoone kerken zijn verrezen, met het kruis op de spitsen der torens, en met beelden van Heiligen in de gevels versierd. Haarlem, Utrecht, Breda en Roermond zijn bisschoppelijke zetels geworden. In Limburg worden de uit Pruisen verjaagde kloosterlingen met liefde ontvangen, en overal worden hier gestichten voor onderwijs en liefdadigheid gebouwd. Dat noem ik vrijheid van godsdienst. Holland mag men dan ook het gelukkigste land van Europa noemen.

Wij zullen nu eens veronderstellen dat de oude heer met gepoeierde pruik, met lijf en ziel verplaatst werd op het Damplein, tusschen het gewoel van de tramrijtuigen en omnibussen, die voortdurend aankomen en vertrekken; want om een denkbeeld van de trambeweging te geven, die in Amsterdam bijzonder goed geregeld is, verbeeld u dat er dagelijks van den Dam, in de richting van het tentoonstellingsgebouw, 1200 malen tramrijtuigen heen en weer rijden! De man staat verstomd en tracht zoo spoedig mogelijk uit het gedrang te komen, want hij loopt gevaar dat men even als bij de Chinezen aan de staart van zijne pruik zal trekken. Hij komt in de Kalverstraat, de *Corso* van Amsterdam, en zoekt het oude Poolsche Koffljhuis, dat thans *Cafè Polonais*

gedoopt is; hij komt er binnen, kan bijna geen plaats krijgen. Lange pijpen zijn er niet meer; een ieder rookt cigaren; de meeste bezoekers drinken beiersch bier; het oude glaasje jenever is nog verkrijgbaar; doch mijnheer roept te vergeefs *Jan!* Het geroep *aannemen* is nu in gebruik en de aannemer draagt niet meer een versleten frak van zwart laken, maar is gekleed als *le garçon d'un Café de Paris*,

Hij stapt de societeit *Doctrina* binnen; ook daar zitten de heeren voor een glas beiersch bier. De oude winkels zijn veranderd in moderne magazijnen. Zie, daar is toch nog de oude prentenwinkel van Buffa, maar er hangen niet meer de waterverfteekeningen van Knip, de oude engelsche gravuren en de fransche karikaturen in steendruk, als nieuwe uitvinding.

Nu ziet men er etsen van Unger, gravuren van Taurel, een waterverfteekening van Van Borselen, verder photografieën van het indische gebouw der tentoonstelling.

Overal ziet hij fransche opschriften *Café Suisse, Hotel de la Couronne, Café Francais, tailleur, coiffeur, coupe de cheveux, fournisseur de S.M le Roi*, enz. enz. Tusschen het gedrang van de vreemdelingen en stedelingen herkent hij nog de kleeding van de boeren en boerinnetjes van Noord- en Zuid-Holland, van Friesland en Groningen, van de eilanden Urk en Marken en van Zeeland, waaronder sommige boerinnen eene waarde van duizend guldens op het hoofd dragen.

Bij Weynand Fockink is niets veranderd; altijd nog hetzelfde winkeltje en in het pothuis zit de schoenlapper nog te werken als voor tachtig jaren.

Amsterdam is toch eene eigenaardige stad; hare bewoners, zoo kalm, zoo bedaard, leven sinds jaren en jaren in vrede met 40,000 joden, die hun oostersch karakter behouden hebben, omdat zij grootendeels in hun afgezonderd kwartier verblijven; doch de joden in Amsterdam zijn zoo overmoedig niet als thans de hongaarsche joden, die het ongelukkig Hongarië arm maken ten hunnen voordeele.

De graanhandel is daar hun monopolie geworden en ten gevolge daarvan is de adel met zijne uitgestrekte bezittingen, afhankelijk van de joodsche kooplieden. Langzamerhand worden de joden eigenaren van de grondbezittingen; en weldra zullen zij in Hongarië den adel verdrijven, nadat zij dien arm hebben gemaakt. Het gaat zelfs zóó ver dat de rijke jood de hand durft vragen van eene hongaarsche prinses, en de edelman een huwelijk aangaat met een meisje uit den burgerstand.

Nu zullen wij eens het nieuwe Amsterdam bezoeken, en daarvoor gaan wij den weg op naar het tentoonstellingsgebouw. Het is ontegenzeglijk dat de heer Agostini aan de stad Amsterdam in het bijzonder, en aan Holland in het algemeen, een overgrooten dienst heeft bewezen, alhoewel vele Amsterdamsche kooplieden, die altijd in de gewone beslommeringen hunner zaken voortleven, koud en ongevoelig bleven voor de groote gebeurtenis, die hunne stad was ten deel gevallen.

Sommigen hebben mij gezegd dat zij geen tijd hadden, om zich met die zaken te bemoeien; dat zij al tentoonstellingen genoeg gezien hadden en dat er veel te veel tentoonstellingen werden opgericht. Ik voor mij geloof dat elke tentoonstelling, hoeveel er ook mogen komen, haar nut meebrengt.

De tentoonstellingen zijn leerscholen, waar het gevoel voor het schoone en het nuttige wordt opgewekt; waar de werkman de sierlijke vormen leert kennen; waar de nijveraar kennis maakt met nieuwe en verbeterde uitvindingen, en waar de koopman de producten van vreemde landen kennen leert.

Amsterdam heeft nu het voorbeeld gegeven van een geheel nieuw denkbeeld. *De Internationale koloniale en uitvoerhandeltentoonstelling*, en toch zijn er velen, die er met de grootste onverschilligheid over spreken. Ik vraag, is het dan voor den groothandelaar en fabriekant niet van het grootste belang, de producten van inen

uitvoer der koloniën te leeren kennen? Is het voor den kunstenaar en werkman niet nuttig den vooruitgang van doelmatige aanwendingen, en toepassing van kunst in de nijverheid te bestudeeren?

Gelukkig dat er altijd eenige menschen zijn die de zaak ernstig opnemen, terwijl het meerendeel der bezoekers van eene tentoonstelling uit nieuwsgierigheid ronddwalen, zonder iets gehoord te hebben.

Neen, de tentoonstelling van Amsterdam is wellicht de nuttigste van allen, die men tot nu gehad heeft, niet alleen nuttig voor hande! en nijverheid, maar ook voor de geleerde bezoekers is zij in alle de vakken van wetenschap hoogst belangrijk.

Holland heeft het initiatief gegeven voor de koloniale tentoonstellingen; wellicht is het voor België weggelegd om later eene tentoonstelling tot stand te brengen, in het belang der afrikaansche zending, die Z.M. koning Leopold II zoo zeer ter harte neemt.

Wij zullen onze wandeling voortzetten: het is vooral op de Leidschestraat dat men het volk naar het tentoonstellingsgebouw ziet stroomen. Merkwaardig zijn thans de verschillende kleedingen, die men in Amsterdam aantreft. Ik zag op een tramrijtuig een Chinees nevens eene friesche boerin zitten, terwijl andere Chineezen met parasol, rustig tusschen de menigte wandelden. Tramrijtuigen, binnen en buiten met menschen beladen, rijden elk oogenblik heen en weer en wanneer men op het tentoonstellingsterrein is, denkt men in Kaïro te zijn.

Daar ziet men Turken, Arabieren, Javanezen, Chinezen, Japanezen, Russen, belgische soldaten, van alle wapens, militairen van Holland en Rusland, fransche matrozen zich bewegen tusschen de deftige, bedaarde Hollanders, de diepdenkende Duitschers, de levendige Belgen, de spraaklustige Franschen, de bruin getaande Spanjaarden, Italianen met tintelende oogen en de flegmatieke Engelschman: O yes!

Het te samen komen van zoovele verschillende natiën, bij gelegenheid van tentoonstellingen, moet ook een gunstigen invloed hebben op handel en nijverheid. Men maakt kennis, men knoopt relatiën aan, die somtijds voordeelige handelsbetrekkingen ten gevolge hebben.

Later was ik in de afdeeling van Holland gekomen en stond in bewondering voor het portret van David Bles; een rotterdamsche boer met zijne vrouw kwam voor mij gedrongen; hij bezag het portret van nabij en zegde: *kaik vrouw, hai heit er de prijs hi gezet, drieentachtig guldens das niet duur hoorje;* de schilder heeft zijn schilderij onderteekend David Bles fec. 83. De boer had de *f* van fecit voor een guldensteeken aangezien.

In de omgeving van de tentoonstelling heeft zich het nieuwe Amsterdam uitgebreid. Daar ziet men prachtige gebouwen, die voltooid of in aanbouw zijn: het *American Hotel* is er schoon gelegen en de ingang van het Vondelspark geeft een vroolijk gezicht aan dit nieuwe gedeelte der stad.

Het park is reeds eene aangename belommerde wandeling, waarin zich een prachtig koffiehuis bevindt met eene ruime veranda, die aan den bezoeker eene aangename rustplaats met overheerlijk uitzicht verschaft.

Wanneer men het Vondelspark doorwandelt tot aan het uiteinde bij deri Amstelveenschen weg, komt men bij het merkwaardige Broekerhuis. Eene rijke dame van Broek en Waterland schonk daartoe hare fraaie verzameling van Noordhollandsche oudheden, en men kwam op het denkbeeld om daarmede een klein museum te stichten.

Men heeft een huis gebpuwd in den oudhollandschen stijl, waar nu alle de voorwerpen met smaak gerangschikt zijn; men vindt er een woonvertrek, een

slaapkamer, een keuken, ja, zelfs zolder, volgens de oud hollandsche manier gemeubeld.

Een meisje, in de kleeding van den tijd, zit bij het spinnewiel, terwijl een jonge knaap insgelijks in oud kostuum u rondleidt. De tuin is in harmonie met het huis, in ouderwetschen stijl, met een doolhof aangelegd.

In deze verzameling zijn de porceleinen en meubelen zeer merkwaardig en de genreschilder heeft slechts het palet in de hand te nemen, want alles is met zeer veel smaak en kunstzin bijeen gebracht.

Wanneer men nu een weinig den Amstelveenschen weg opwandelt, heeft men een schoon vergezicht over uitgestrekte weilanden op de stad Amsterdam, met hare menigvuldige torens waarbij thans, als een vreemdeling, zich het indische gebouw verheft.

Ik heb daar de opmerking gemaakt, dat de bouwtrant van eene landstreek zijn reden van bestaan heeft; want wanneer de lucht bewolkt en overdekt is, maakt het indische gebouw een slecht effect, terwijl het bij helder blauwe lucht, zoo zeldzaam in ons klimaat, prachtig tegen den hemel schittert.

Onze grijze gothieke torens met onze sombere gebouwen, zijn altijd in harmonie met onze bewolkte lucht.

De bezoekers van het Broekerhuis vinden de gelegenheid, om van daar met een tramrijtuig weer naar de stad terug te gaan. Rechts van den weg ziet men de nieuwe katholieke kerk van het H. Hart, in de Vondelstraat, die met hare torenspits statig boven de huizen zich verheft.

OP DE SCHELDE, NAAR CARLO.

De Hollander, die een groot gedeelte van zijn land aan de baren van de zee ontwoekerde, heeft den moed nog niet verloren om nog meer te eischen.

Zoo als het bekend is, heeft de Hollander het stoute denkbeeld opgevat om eene nieuwe provincie (de Zuiderzee) droog te leggen. Het plan van deze reusachtige onderneming is in de nabijheid van de tentoonstelling in een afzonderlijk gebouw aanschouwelijk. Het is hoogst belangrijk.

Wij komen weer in het gewoel van de stad; eigenaardig is het geschreeuw der joden, om hunne koopwaren aan te bieden, dat somtijds met woeste gebaren gepaard gaat, terwijl de melkboer, de botboer of visscher en de boerin met potjes aardbeziën, met een bedaard, eentonig geschreeuw door de straten gaan.

Eene bijzonderheid van Amsterdam is het half rood en half zwart van de kleeding der protestantsche weesjongens en weesmeisjes; ook de aanspreker (onze lijkbidder) is nog een bespottelijk overblijfsel van den pruikentijd. Thans zijn zij gedeeltelijk, en met een ander kostuum, vervangen. In de omgeving van het Paleis van Volksvlijt heeft de stad zich ook uitgebreid.

Daar is eenige weken geleden de overdekte galerij geopend, voor winkels. Het is een prachtig gebouw dat in een halven cirkel om den tuin van het Paleis van Volksvlijt gebouwd is, en daardoor een vriendelijk aanzien heeft.

EEN STADSGEZICHT TE AMSTERDAM, NAAR ACHENBACH.

Niet verre van daar is het park met den beroemden Dierentuin, waarin men niet alleen levende dieren, maar tevens een uitgebreid Museum vindt voor de natuurlijke geschiedenis en voor de ethnographie. Alles is wetenschappelijk gerangschikt en keurig onderhouden, beter dan in het museum van onzen dierentuin te Antwerpen, waar de voorwerpen onder het stof begraven liggen.

In het oude Park bevindt zich ook het nieuwe theater, dat uiterlijk zonder smaak, doch inwendig met oostersche weelde is ingericht. Daar werd aan Z.M. den koning op den 1^en^ mei II. door de stad Amsterdam dat schitterend feest gegeven, en op de met rood fluweel bekleedde canapé's, waar bij die gelegenheid de dames van de Amsterdamsche patriciërs hadden plaats genomen, ziet men thans de burgerij schateren van het lachen, als door de amerikaansche pantomine-troep *a terrible night* gespeeld wordt.

Wat nu de koffiehuizen betreft, kan Amsterdam thans met Parijs wedieveren. Het etablissement van Krasnapolsky is eenig in zijn soort. Verder heeft men het *Café Suisse*, de *Poort van Cleef*, het *Café continental* en meer anderen.

Nu zullen wij nog ten slotte beschouwen, hetgeen thans, bij het gemakkelijke vervoer, Amsterdam in hare omstreken aanbiedt. Holland wordt veelal door vreemdelingen verkeerd beoordeeld, omdat de schoone streken in de omgeving van vele steden door de touristen niet bezocht worden. Men denkt dat Holland slechts uit weilanden en water beltaat. Hier vindt men wel is waar geene wild romantische landschappen, met rotsen en watervallen; neen, maar het zijn liefelijke stille natuurtafereelen die men er aantreft.

Wanneer men in Amsterdam zijnde, een schoon uitstapje van een dag wil maken, dan vertrekt men met den hollandschen spoorweg, naar Bussum bij Naarden.

Amsterdam verlatende, voert de weg door uitgestrekte weilanden met koeien gestoffeerd. Willem Roelofs heeft genoegzaam bewezen, door zijne schilderingen, dat een hollandsch weiland dichterlijk schoon kan wezen; vooral wanneer des avonds in de verte de zon met haar vuurgloed aan den horizon wegdaalt.

Langzamerhand vertoonen zich boomen en moerassen met weelderig riet bewassen, waar men honderden wilde eenden lustig ziet plonsen en fladderen. Men ziet in de verte de grijze muren van het slot te Muiden, zoo beroemd door zijne historische herinneringen. Eindelijk vertoont zich de toren van het stadje Naarden en men komt aan het station van Bussum, het lustoord der hollandsche familiën en vooral aan die welke Amsterdam bewonen, want overal liggen vriendelijke villa's, keurig onderhouden, met bloemen omgeven, tusschen het weelderig geboomte.

Even als de meeste hollandsche dorpen, is Bussum een vroolijk oord. Van daar kan men met een rijtuig tusschen graanvelden, mastenen eikenbosschen, ja zelfs heuvelachtige heigezichten, de dorpen Hilversum, Baren en Laren bezoeken. Dit laatste dorp is grootendeels door katholieken bewoond, en jaarlijks gaat daar nog op St. Jansdag, eene openbare processie rond met de geestelijken aan het hoofd, terwijl eenige der geloovigen moedig het kruis in de lucht verheffen, tusschen de banier en het ontplooide vaandel.

Bij alle deze dorpen liggen sierlijke villa's, door hoven met rijke bloemenpracht omgeven, langs de straatwegen. Alles duidt welvaart aan, door de keurige netheid waarmede de huizen, de tuinen en wegen onderhouden zijn.

Men durft in onze dagen een koffiehuis, waar bij het gazlicht wat klatergoud blinkt en waar men tusschen tabaksrook met walm van bier en jenever, een versleten acteur of actrice met insparming van kracht eene nietsbeduidende romance hoort uitgalmen, een *Eden Café* noemen.

Wilt gij nu een waar *Eden* bezoeken? Vertrek dan uit Amsterdam per ijzerenweg naar Utrecht; wandel bij het aankomen door de prachtigc Maliebaan, en gij zult een tramrijtuig vinden dat u naar Zeyst en Driebergen brengt, over prachtigc straatwegen, overlommerd door oude olmen- en beukenboomen.

Rechts en links van den weg liggen de bekoorlijke buitenplaatsen, met prachtige gebouwen; overal schitteren de rijke kleuren der bloemen met zoo veel smaak en netheid in perken geplant, waarlangs de zuivere wandelpaden slingeren met kleine keisteentjes overdekt.

De geur der weelderige rozen en andere bloemen waait u tegen in dit bekoorlijk oord, dat men met recht een *Eden* noemen kan. Over dien steenweg rijden de prachtige equipages der voornamen, tusschen de net geschilderde kiereboes[(1)], waarin de boer met zijne vrouw en kinderen gezeten is.

(1) Kiereboe, een boerenrijtuig.

Verlangt gij nu te Amsterdam zijnde, naar een zeegezicht, dan brengt u in een uur de ijzeren weg over Haarlem en het schilderachtig Bloemendaal, naar de nieuwe badplaats Zandvoort Daar kan men genieten van die schoone natuurtafereelen, welke de majestatische zee oplevert. Moct men nu niet bekennen dat er weinig steden zijn, die in hare onmiddellijke nabijheid zoo veel verscheidenheid in het landschap opleveren als Amsterdam?

Antwerpen.
A.M. OOMEN.

Aan de Vlamingen.

Wiens Taal werd onderdrukt?
Wiens Zeden zijn bespot?
Wiens Rechten zijn miskend?
Wie zwijgend lijdt dat lot,
O kroost van Vlaanderen?
ALs een versmade schoone
Men rukt de vlaamsche maagd.
De peerlen af haar kroone.
Wie ziet er, zonder spijt,
Dat droevig schouwspel aan?
Wie blijft er, roerloos
bij al die puinen staan?
O kroost van Vlaanderen,
Uit kerelsbloed geboren,
Staat op! vereent uw kracht!
Den kloeken eed gezworen!
Staat op, en met 't gevoel
Van eigen weerdigheid,
Voor Godsdienst, Taal en Kunst
De hand in hand geleid.

DR. KAREL DE GHELDERE.

Camer van justicie.

Men spreekt gedurig van de inkwisitie in de Nederlanden, ofschoon deze nooit alhier heeft bestaan; doch wanneer zou deze toch wel bestaan hebben, tenzij tijdens het hevigste der spaansche dwingelandij? In 1571 werden te Antwerpen de gewone rechtbanken opgeheven en eene nieuwe kamer van justicie ingericht. Maakte van deze nieuwe en buitengewone kamer een enkel priester deel? In 't geheel niet.

Ziehier de nota dien aangaande:

‘Gedurende deze Weth werdt binnen Antwerpen gestabilieert een Camer van justicie, daer hooft aff was Heer Frederick Perrenot, Heer van Champigny, onder den titel van, Gouverneur der stede van Antwerpen, en hadde voor adjoincten als raidt twee Raetsheeren van den Raede van Brabant, genoempt, den outsten mijn Heere Oddaert, Ridder (Nicolaas Oudaert), den anderen Meester Cornelis Boon, oock Raedt-ordinans van Brabant, de Buyten-Borgemeester Heer Lancelot van Urssel, Ridder ende Meester Cornelis de Wyze, Schepen, ende Meester Adriaan Dyck, Greflier, en hadden de judicature van alle criminele saecken, ende daarenboven de

Civile saecken excederende 200 guldenen eens, naevolgende dinstructie inden voors. jaere 71 dienaangaande gemaact.

‘Was alsdoen oock gestabilieert een nieu Rekencamer in plaetse vande Tresoners, daeraff waren 2 hooffden, te weten Butkens (Peeter Butkens) ende Heer Hendrick van Berchem, Ridder, ende voorts de Commissarissen ende Controlleurs respective, waar Meester Pauwels Schuermans, Giehs Happart, Jan van Woonsele ende Abraham ‘Tsertogen ende eenen Greflier Cornelis Lanschot, naevolgende insgelyckx dinstructie daarvan synde.’

Die twee nieuwigheden werden den 16 januari 1574 weer afgeschaft en aan de stad Antwerpen werden hare oude rechten andermaal terug gegeven; doch zoo min in de nieuwe kamer als in de oude rechtsvordering, is er een bewijs van het bestaan der inkwisitie, in deze landen, te vinden. Dit document is dan ook zeer wetenswaardig voor de geschiedenis.

De macht van het goud.
(Vervolg.)

Ongetwijfeld had Marcellin nog eene menigte vragen aan zijn halsstarrigen beschermer op het hart en wellicht hadde hij hem stout en rechtstreeks om eenige opheldering omtrent den oorsprong van zijn fabelachtigen rijkdom gevraagd, maar de deur ging open en Margaretha trad nu binnen. Haar gelaat was doodsbleek, ofschoon geen enkele spier van haar gezicht de geheime gevoelens verraadde, door welke haar hart gefolterd werd. Slechts hare donkere oogen straalden in koortsachtigen gloed en haar voorkomen was nog ernstiger dan gewoonlijk. Bij haren aanblik stond Martin Simon op en ging haar te gemoet. ‘Gij komt te laat, mijne arme Margaretha,’ riep hij, ‘om een zeer roerend tooneel bij te wonen. Zoo even weenden wij als kinderen uitgenomen de heer Michelot, bij wien de tranen niet zoo gemakkelijk schijnen te vloeien..... Daar hij echter procureur is, past het weenen dan ook weinig bij zijn beroep..... Gij raadt gewis, dat ik deze dierbare kinderen alles gezegd heb en thans alle verdere geheimhouding overbodig is. Overigens hadden zij niet het geringste vermoeden en gij hebt het geheim trouw bewaart, hetwelk u sedert heden morgen bekend is.’

‘Is dat zoo, vader?’ vraagde Margaretha met bevende’ stem. ‘Hebt gij hun geluk volkomen en duurzaam gevestigd? En mag ik u nu aan de vervulling van minder aangename plichten herinneren?’

‘O! wat zegt gij dat op ernstigen toon?’ hernam Martin Simon, die nu eerst opmerkzaam werd; ‘maar voor gij mij die onplezierige mededeelingen doet, moet gij uw neef en zijne schoone aanstaande met hun ophanden huwelijk geluk wenschen. Welnu?....’

Margaretha maakte geen beweging om gevolg aan dat verzoek te geven. Met neeergeslagen oogen antwoordde zij langzaam en aarzelend:

‘Beiden zullen mij wel willen verontschuldigen. Ik ben op dit oogenblik niet in staat een gelukwensch uit te spreken; God zou hem niet verhooren!’

‘Kind, wat beduiden die treurigheid en die neerslachtigheid?’ vroeg de baljuw; ‘wat is er gebeurd? Margaretha, wat is u overkomen?’

Zijne dochter trok hem met zich mede in een hoek der salon en fluisterde hem eenige woorden in het oor.

‘Raboisson dood?’ riep hij hevig ontsteld uit.

De procureur stond haastig op en naderde de sprekenden met de vraag:

‘Bedoelt gij dien ketellapper, die hier zoo onstuimig op den dag van onze aankomst in Bout-du-Monde binnendrong? Heeft men hem dood gevonden?’

Martin Simon knikte zwijgend.

‘Wist gij niets van dat ongeluk af, vader?’ vraagde Margaretha, een doordringenden blik harer vlammende oogen op hem vestigende.

‘Hoe zou ik het hebben kunnen weten? Ik heb Raboisson sinds dien morgen, waarop hij ons verliet, om naar Briancon te gaan, niet meer gezien en ik dacht, dat hij reeds lang in die stad was. Nu hoor ik van u, dat hij in een afgrond van de Grave gestort is. Op mijn woord, alles wel overwegende, Margaretha, vind ik, dat wij daarover juist niet zeer bedroefd behoeven te zijn..... de wereld is een deugniet armer!’

‘Is het bewezen,’ vraagde Michelot met gehuichelde onverschilligheid, ‘dat deze dood niet het gevolg is van eene misdaad? Had de ongelukkige niet den een of anderen vijand?’

‘Hij een vijand?.... Neen, neen, de dood is aan enkel toeval toe te schrijven. Raboisson had de flesch ongemeen lief en ongetwijfeld was hij dronken, toen hem, naar ik vermoed, het ongeluk op den dag zijner afreize van hier overkwam.’

‘Waarom? Ik bid u.....’

‘Waarom? Dewijl ik hem voor zijn vertrek wat geld gegeven had en hij zijn flesch met brandewijn liet vullen, vóór hij het laatste huis van het dorp achter zich had, in hetwelk men sterken drank verkoopt, hoewel ik zulks verboden heb; gewis was de oude landlooper droken en deed hij een misstap.’

‘Denkt gij dat?’ hernam de procureur. ‘Ik

kan bij het opmaken van het proces-verbaal der vinding van het lijk, dat gij als baljuw indienen moet, bijzondere omstandigheden meedeelen, welke op dit voorval betrekking hebben.'

'Gij?' riepen vader en dochter gelijktijdig.

'Ja, ik; gij zult u wel herinneren, dat ik weinige oogenblikken voor dat die man uw huis verliet, naar Grenoble afreisde. Hij haalde mij een kwartieruurs van hier op een woeste plek in, die niet ver van den afgrond verwijderd is, waarin zijn lijk gevonden werd..... Ik wisselde eenige woorden met hem en kan hoog en duur verzekeren, ja, bezweren, dat hij niets minder dan dronken was.'

Een diep stilzwijgen volgde op deze woorden. De baljuw scheen over het meegedeelde na te denken.

'Hm!' sprak hij eindelijk, 'uw ontmoeting met den ketellapper verspreidt geen nieuw licht over het ongeval. Of Raboisson dronken was of niet: - hij heeft misschien gestronkeld en is door de zwaarte van zijn slijpmachien naar beneden getrokken..... Maar ik zal uwe verklaring in de akte opnemen en de overheid kan een onderzoek instellen, indien de rechter dit noodig acht. Wat mij eigenlijk het meeste zorg baart,' ging de koning van den Pelvoux voort en krabde zich achter het oor, 'is het protokol zelf.....'

'In hoeverre?' vraagde Michelot.

'Dewijl ik voor de eerste maal een dergelijk stuk moet opmaken; ik moet u ronduit bekennen, dat het mij slechts zelden gelukt een protokol op te maken, dat de goedkeuring der heeren van het parlement te Grenoble wegdraagt.'

De procureur glimlachte.

'Ik houd er niet van mij met eens anders zaken te bemoeien,' zegde hij; 'kan evenwel mijn geringe kennis van de gerechtelijke vormen u van eenig nut zijn.....'

'Dat neem ik dankbaar aan,' antwoordde Martin Simon haastig, 'en gij zult mij een grooten dienst bewijzen, indien gij mij in deze aangelegenheid een weinig de behulpzame hand biedt. De schoolmeester Noël kan als schrijver dienen; zijn handschrift is schoon en verondersteld, dat hij niet juist aan verstrooiing lijdt, zal ons protokol zeer bevredigend uitvallen.'

'Dat verzeker ik u!' antwoordde Michelot met lichten spot.

'Welaan! dan willen wij deze onaangename zaak terstond afdoen,' sprak de baljuw haastig. 'Lieve Margaretha, laat Noël even roepen. Gij, mijne dierbaren,' wendde hij zich tot de verloofden, 'vergeet niet dat heden avond het huwelijks-kontrakt onderteekend wordt.'

'Beste neef,' fluisterde de ridder hem in het oor, 'de gebeurtenis, welke er plaats gehad heeft, zal u waarschijnlijk eenige dagen bezighouden. Wanneer gij derhalve zoo lang wachten wilt, tot uw geest weer eenigermate tot rust gekomen is.....'

'Ik wacht geen dag, geen uur, geen minuut,' antwoordde Martin Simon op gebiedenden toon; 'morgen moet alles afgeloopen of geheel afgebroken zijn en in het laatste geval, heer ridder, verliest gij met mijn vriendschap en mijne achting veel meer dan gij denkt!'

Zonder groet verliet hij met Michelot de eetzaal.

Peyras stond een wijl als verbijsterd door den dreigenden toon, waarop de baljuw de laatste woorden uitgesproken had. Ernestine trad op hem toe.

'Marcellin,' sprak zij bedroefd, 'is de ontdekking van het lijk juist op dezen dag niet een slecht voorteeken voor ons?'

‘Ik geloof niet aan voorteekens,’ antwoordde hij koel en ging naar buiten.
‘Hij bemint mij niet meer!’ jammerde Ernestine onder een hevig snikken.
Margaretha vatte de weenende bruid bij de hand en morde met doffe stem:
‘Ik ben ongelukkiger dan gij en heb toch mijn ongeluk niet verdiend!’

VII.

Het huwelijkskontrakt werd dien zelfden avond in het bijzijn van den notaris uit het naaste stadje onderteekend; op de stilzwijgendheid van dezen beambte kon Martin Simon zich verlaten. De kerkelijke inzegening bleef op den volgenden dag vastgesteld, ondanks den kwalijk verborgen tegenzin van den ridder de Peyras. Ook werd nog afgesproken, dat Michelot terstond na het voltrekken der trouwing naar Lyon zou reizen om er den heer de Blanchefort kennis van te geven. Wat het jonge paar betreft, het zou na de trouwing zoo lang in Bout-du-Monde blijven, tot het nieuwe landgoed, over welks aankoop te Grenoble druk onderhandeld werd, tot hun ontvangst zou ingericht wezen. Dit alles geschiedde ingevolge de beschikkingen van den baljuw, die zijne gansche tegenwoordigheid van geest weer herkregen had sinds het protokol over Raboisson's dood met behulp van den procureur en den schoolmeester opgemaakt en verzonden was.

Meer dan eens bemerkte wel is waar in den loop van dien avond de koning van den Pelvoux het ernstige stilzwijgen zijner dochter, de koelheid van den ridder, de droefgeestigheid van Ernestine en het bijwijlen spottende voorkomen van Michelot, doch deze waarnemingen konden den hoofdigen man niet bewegen het geringste aan zijne plannen te veranderen.

Eindelijk sloeg het uur om ter ruste te gaan en de in het gezelschap heerschende gedwongenheid maakte dat allen naar rust of ten minste naar de eenzaamheid verlangden. Men scheidde met gemaakte hartelijkheid.

Ondanks zijne jeugd had Marcellin reeds sterk geleefd. Zijne genegenheid voor de jonkvrouw de Blanchefort wortelde meer in een gril dan in een oprecht, innig gevoel. Een jong, schoon, onschuldig meisje gelijk Ernestine, die nog daarbij een rijke erfdochter was en door den gierigen vader als eene gevangene behandeld werd, moest wel den licht ontvlambaren hartstocht van den lichtzinnigen verkwister opwekken, en deze hartstocht nam toe naarmate hij meer hindernissen ontmoette. Als echter alle moeielijkheden plotseling opgeruimd werden, zag de ridder de Peyras op eenmaal in Ernestine slechts een zeer alledaagsch meisje, voor hetwelk hij geen ander gevoel meer ondervond dan onverschilligheid.

In dezen nacht sliepen niet allen in. het huis des konings van den Pelvoux goed en zacht; niemand echter verkeerde in zulk een koortsachtige opgewondenheid als de ridder de Peyras: - de tooneelen van den verloopen dag en avond vertoonden zich achtereenvolgens aan zijn verhitten geest. Hij had het niet gewaagd, zich openlijk tegen den wil van den baljuw te verzetten, maar thans nu hij alleen was, poogde hij zich een helder denkbeeld te vormen van de positie, waarin hij zich tegen zijn wil geplaatst zag. Ernestine had van zijne genegenheid reeds zooveel verloren, dat hij in haar nog slechts een beletsel voor de verwezenlijking van zijne plannen zag. Derhalve zegde hij zich zelven gedurende den langen en slapeloozen nacht dikwijls genoeg, dat hij met het vermogen, waarover hij voortaan weer zou kunnen beschikken, wel een schitterender partij had kunnen doen dan de dochter van een beambte der rechterlijke macht uit de provincie. Hij berekende,. dat een huwelijk met een dochter uit den ouden adel hem veroorloofd zou hebben in Versailles of in Parijs te wonen,

zich aan het hof te laten voorstellen en naar de hoogste ambten en waardigheden te dingen.

Het meeste verwijlden echter zijne gedachten bij den onverklaarbaren rijkdom zijns gastheers, dezen tegelijk zoo eenvoudigen en toch zoo geheimzinnigen man, die ongehoorde sommen weggaf als, had het geld geen waarde voor hem. Over den waarschijnlijken oorsprong van dezen fabelachtigen rijkdom nadenkende, beschuldigde de ridder de Peyras zijn neef van gierigheid; het kwam hem voor, dat deze ontaarde bloedverwant, die over een goudmijn te beschikken had, een jong familielid veel meer had moeten bevoordeelen. Voor alles prikkelde de gedachte aan de goudmijn zijne verbeeldingskracht. Hij had hallucinatiën, waarin hij zich in den geest zag, hoe hij met volle handen in de schatten van den koning van den Pelvoux woelde en het goud in prachtige feesten, wonderschoone gebouwen en vorstelijke weelde verkwistte. Zijn geest verwarde zich bij deze verblindende visioenen en hij mompelde onsamenhangende woorden waarin zich de chaos zijner gedachten afspiegelde. De nacht liep ten einde en Marcellin had geen minuut den slaap kunnen vatten. In de hoop, dat de frissche berglucht zijn verhit voorhoofd zou afkoelen, opende hij het venster, trad buiten op het houten balcon en staarde peinzend op het stille landschap, dat voor hem lag.

Een zwakke rooskleurige schemering in het Oosten kondigde het aanbreken van den dag aan. Het dal lag nog in het duister, hoewel de besneeuwde bergtoppen reeds in *de* eerste stralen der zon glinsterden. Aan het verbleekende azuur des hemels flikkerden nog eenige sterren gelijk vonken. Witte nevelen hingen onbeweeglijk op de lagere hoogten, terwijl andere als een doorzichtigen sluier over het dal hingen. Niet het geringste gerucht verstoorde de plechtige stilte der natuur. De kille, ongeregelde, met de harstlucht der dennen en lorken bezwangerde bries was te zwak om zelfs in de boomgaarden van het dorp de bladeren te doen ritselen.

De ridder vestigde een langen, onderzoekenden blik op elk deel van dit heerlijke panorama, als wilde hij niets van zijne schoonheden voor zich laten verloren gaan. Niettemin had dit waarlijk grootsch schouwspel niet het geringste gevoel van bewondering in den goudgierigen jonkman wakker geroepen, en het balsemende koeltje, hetwelk zijn brandend voorhoofd verkwikte, was niet bij machte den in hem woedenden storm tot bedaren te brengen. Slechts ééne gedachte hield hem onafgebroken bezig: in dezen geheelen omtrek zocht hij niets dan Martin Simons goudmijn. Zijn blik rustte op elke oneffenheid van den bodem, zocht in elke bergspleet door te dringen en dikwijls morde hij: ‘daar moet zij zijn!’

Geruimen tijd had hij reeds zoo gestaan, toen zich een licht gerucht in huis hooren deed. Daarop ging zacht de buitendeur open en terwijl de ridder zich over het balkon heenboog, zag hij, hoe iemand langzaam buiten kwam. Een bruine mantel omwikkelde de gestalte. Niettemin meende Marcellin aan de lengte zijne nicht Margaretha te erkennen.

Waarheen kon zij in dat vroege morgenuur gaan?

Peyras had hooren zeggen, dat Martin Simon en zijne dochter zich menigmaal des nachts naar de mijn begaven om goud te halen, waarvan zij dan in den kelder van het huis staven goten. Hij verbeeldde zich derhalve, dat hij, wanneer hij Margaretha onbemerkt van verre volgen kon, wellicht eindelijk achter het geheim zou komen, voor welks kennis hij tien jaren van zijn leven gegeven zou hebben.

Dit vermoeden groeide snel bij hem tot zekerheid aan en voerde zijn tot op het uiterste overspannen verbeelding bijna tot waanzin. Hij meette met het oog de hoogte van het balkon; deze was zoodanig, dat hij, bij bedaard overleg, het gewis niet

gewaagd zou hebben er af te springen. Langs de trap naar beneden gaan en de deur openen, had gerucht kunnen veroorzaken en buitendien zou het hem moeielijk gevallen zijn zonder licht in het binnenste van het vreemde huis den weg te vinden. En daarbij.... hoe zou hij Margaretha volgen, indien hij haar uit het gezicht verloor! Margaretha, of de persoon, dien hij daarvoor hield, was reeds het plein overgegaan en had het einde daarvan bereikt. Nu aarzelde hij niet langer; hij hield zich met beide handen aan het balkon vast en liet zich nu op den grond vallen, dien hij ook zonder letsel bereikte. Daarop snelde hij de gedaante na, zonder er aan te denken, dat hij zich in den killen nevel en in zijne lichte zomerkleeding aan het gevaar van een zware verkoudheid blootstelde.

Marcellin regelde zijne schreden naar den gang der gestalte, waarbij hij zorg droeg steeds in de schaduw der langs den weg staande huizen en boomen te blijven. Zoo kon hij Margaretha - want zij was het wezenlijk - onbemerkt volgen en zijn hart bonste van blijdschap, daar hij meende, het doel van al zijne wenschen - de goudmijn - te zullen ontdekken.

Deze hoop vervloog spoedig. Margaretha hield voor een klein alleenstaand huisje stil, hetwelk aan het einde van het dorp lag, klopte aan de deur, duwde ze open en ging dadelijk binnen.

De ridder de Peyras sloop behoedzaam op de deur aan, die de binnentredende vergeten had achter zich te sluiten.

Margaretha stond voor een schouw, waarin een groot blok dennenhout lag te vlammen.

Zij droeg een mantel onder welks kraag haar lang zwart haar los op hare schouders afhing. Over haar aangezicht lag nog die matte bleekheid, welke het eenige uitwendige teeken van storm in hare ziel was. De vlam in den schouw verspreidde een flikkerend schijnsel en gaf aan de gestalte der bezoekster iets fantastisch.

Dit tooneel speelde in een kleine, armoedig gemeubelde kamer; in het midden daarvan stond een met papieren en opengeslagen boeken bedekte tafel; in het rond langs de wanden bemerkte het bespiedend oog van den ridder houten banken, die groote overeenkomst met schoolbanken hadden.

Deze omstandigheid verklaarde alles: Margaretha was bij Eusebius Noël. Kort daarop vertoonde zich dan ook de bewonderaar van Virgilius, in een ouden slaaprok gestoken en met verkeerd op het hoofd zittende paruik.

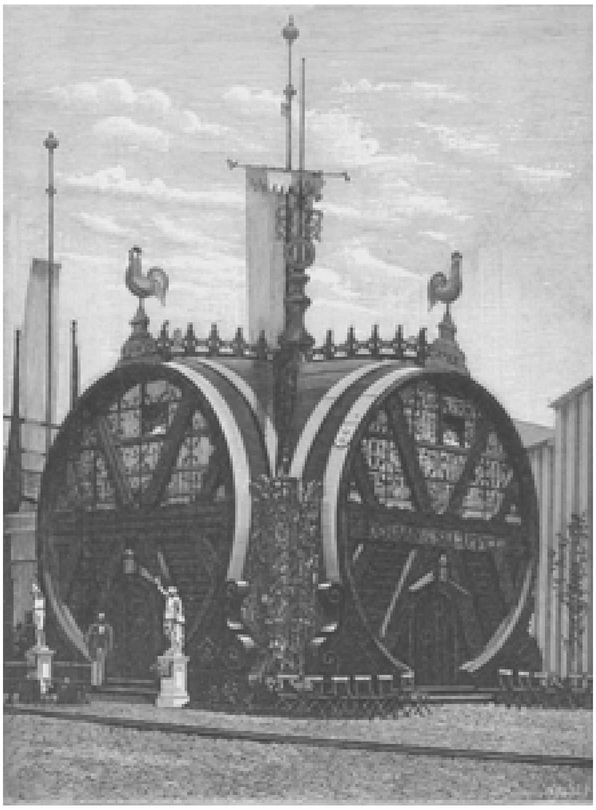

HET GROOTE BIERVAT OP DE AMSTERDAMSCHE TENTOONSTELLING.

'Welnu, Margaretha, wat hebt gij mij te vragen?' begon de schoolmeester met een ontevreden voorkomen, terwijl hij de dochter van den baljuw een stoel aanbood.

'Gij weet dat Raboisson dood is?' antwoordde Margaretha met gesmoorde stem, zonder de oogen op te slaan.

'Ik weet het, ik weet het,' stotterde hij. 'Heeft men mij niet gedwongen gister bij het protokol van zijn dood - in tegenwoordigheid van het lijk - als schrijver te dienen? Dat akelige gezicht vervolgt mij nog! Ik heb den ongelukkige voortdurend zoo voor de oogen als hij was, toen.....'

Hij hield op en bedekte met beide handen zijne oogen, als wilde hij zich aan een akelige verschijning onttrekken.

'Juist omtrent dit stuk wenschte ik eenige inlichtingen van u te bekomen; ik wilde weten of het vastgesteld is, dat Raboisson toevallig of door een andere oorzaak om het leven gekomen is.....'

‘Wie kan dat zeggen?’ antwoordde Noël met inspanning, bijna hijgend.

‘Derhalve heeft niemand het vermoeden uitgesproken, dat de dood van den ongelukkige het gevolg zou kunnen zijn van..... eene misdaad? Antwoord, antwoord mij!’ riep Margaretha met hevigheid uit, ‘heeft niemand zulk eene gedachte geuit?.....’

Noël sidderde. ‘Ik moet erkennen,’ zegde hij eindelijk, ‘dat die gerechtsbeambte de procureur Michelot.....’

‘Ik dacht het wel,’ antwoordde Margaretha, als sprak zij tot zich zelve; ‘deze man riekt de misdaad, gelijk de gier onzer bergen het aas..... Men heeft dus reeds kwaad vermoeden!.... Laat hooren, Noël! spreekt men in het door u geschreven protokol dat vermoeden uit? Niet waar, men eischt een onderzoek der justicie In deze zaak?.....’

‘Ja..... neen ik was inderdaad zoo verward, dat ik niet daarop gelet heb.....’

Margaretha stampte toornig met den voet op den grond.

‘Spreek!’ riep zij gebiedend, ‘ik wil de geheele waarheid weten!..... Ondanks uwe voorgewende zonderlingheden weet ik toch, dat gij: scherpzinnigheid en vernuft bezit; antwoord mij dus openhartig: gelooft gij, dat Raboisson's dood het gevolg van een moord is?’

Zij uitte deze woorden met woesten nadruk.

‘Genade, Margaretha!’ stamelde de schoolmeester, wien het zweet van het voorhoofd druppelde; ‘vraag mij niet, dwing mij niet u te zeggen.....’

‘Hij durft niet te spreken! Hij vreest mijn hart te verscheuren, als hij het ontzettende vermoeden uit, dat zich ook aan mij opgedrongen heeft,’ morde Margaretha halfluid, terwijl zij het hoofd op de borst liet zakken.

‘Het is dus waar!’ riep zij plotseling op hartverscheurenden toou uit, en sprong van haren stoel op. ‘Ook gij gelooft het!..... En ik verbeeldde mij tot dusverre alleen dit geheim van schande en misdaad doorgrond te hebben! Ook gij kent den schuldige en hebt hem in uw hart aangeklaagd en veroordeeld, hoewel gij den moed niet hadt mijn vader in mijne tegenwoordigheid ‘moordenaar’ te noemen!’

Na deze woorden zonk Margaretha op haren stoel terug met alle blijken van de grootste vertwijfeling.

De magister stond als versteend. Zelfs Peyras voelde zich diep getroffen.

‘Wat zegdet gij daar?’ vraagde eindelijk de schoolmeester, uit zijne verdooving ontwakende. ‘Heb ik goed gehoord? Is het mogelijk, dat gij, Margaretha, uw vader beschuldigt?’

‘Wie beschuldigt mijn vader?’ riep zij in eene soort van razernij uit; ‘wie waagt het, te beweren, dat Martin Simon, de koning van den Pelvoux, de weldoener van den ganschen omtrek, zich aan een sluipmoord op een nietswaardigen vagebond schuldig gemaakt heeft? Wie heeft zijne lippen met zulk een lastering bezoedeld?..,. Gij waart arm en zonder dak, Eusebius Noël, toen hij u hier opnam, toen hij u dit huis schonk, ‘toen hij u voedsel, rust en geluk verschafte!.... En evenwel zijt juist gij de eerste, die mijn vader van een moord beschuldigt!’

Tegen deze uitbarsting van overweldigende smart viel niet te redeneeren. Noël zweeg derhalve. In Margaretha's geest had dan ook weldra een geheele omkeer plaats.

‘Vergeving, mijn vriend,’ ving zij weer aan en berstte in tranen uit; ‘ik heb u ten onrechte beschuldigd. Gij kondet hem niet verdenken gelijk ik; gij hadt niet gehoord, wat ik gehoord heb; gij wist niet, wat ik wist? Ja, ja, wij allen hebben ons vergist. Geloof mij niet, vertrouw u zelven niet!.... Maar genoeg! Zeg mij, dat ik het verstand verloren heb; dat ik strafbaar ben door aan deze vreeselijke gedachte voedsel te geven! Om uwe verwijten te hooren en opdat gij mij met uw toorn en uwe verontwaardiging zoudt kunnen overstelpen, wilde ik u dezen morgen spreken..... Ik

ben zoo rampzalig geweest dengene, wien ik het leven te danken heb, van een vreeselijke misdaad te beschuldigen..... Gij, mijn oude leermeester, zeg mij dat ik een goddelooze, eene verworpeling ben!'

Ademloos hield zij op; hare toehoorders volgden met angstige spanning de verschillende phasen van de verschrikkelijke opgewondenheid waaraan dit anders zoo bedaard, koel, vrouwelijk gemoed ter prooi was - voor de eerste maal in haar leven.

'Hij is onschuldig! bij God, hij is onschuldig!' betuigde de magister op den toon der volste overtuiging. 'Bedaar, Margaretha, bedaar, mijn kind. Uwe verbeelding heeft u op een dwaalspoor gebracht..... Uw vader is niet..... hij kan niet schuldig zijn ten minste niet aan de misdaad, waarvan gij hem verdenkt!'

'Ongelukkige! gelooft gij het?' vraagde Margaretha. 'Hoor mij aan: ik wil u alles zeggen, opdat gij zoudt kunnen oordeelen. Dan zult gij mij opnieuw verwijten, dat ik wreed, dwaas, gruwzaam ben en ik den besten der vaders gelasterd heb..... Verneem dan, dat Martin Simon een geheim van het hoogste gewicht bezit. Het gelukt iemand achter dit geheim te komen, ten minste gedeeltelijk. Deze man was Raboisson. Ik heb mijn zoo edelen, zoo fieren vader in tegenwoordigheid van dezen landlooper zien verbleeken en beven. Ik heb hem, van toorn en verontwaardiging trillende, de grootste vertrouwelijkheden, de onbeschaamdste beleedigingen van dien zinneloozen dronkaard zien aanhooren. Eindelijk verloor hij het geduld en uitte in mijne tegenwoordigheid tegen den landlooper eene doodsbedreiging..... Welnu! mijn beste Noël, daags nadat die bedreiging hem ontvallen was, moet Raboisson in den afgrond der Grave gestort zijn, waar zijn lijk eerst gisteren gevonden werd.'

Hare stem trilde en smoorde in een zenuwacbtig snikken.

'De baljuw is onschuldig aan Raboisson's dood, ik zweer het!' sprak Eusebius Noël plechtig. 'God in den hemel! ik had niet vermoed.....'

Margaretha stond haastig op.

'Dan ben ik wel eene onnatuurlijke dochter geweest om mijn vader te durven verdenken.....

Hoe verheugt ben ik dat ik u mijn schandelijk vermoeden meedeelde! Wat heb ik niet in den jongst verloopen nacht geleden..... Ik vraag er u niet naar, wie de schuldige is; dit deert mij niet, dewijl het mijn vader niet is. Vaarwel, vaarwel, mijn beste vriend! Ik dank u meer dan mijn leven!'

Dit zeggende, sloeg Margaretha haren mantel om en ging naar de deur.

De ridder de Peyras verliet ijlings zijn schuilhoek om niet betrapt te worden.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 10]

Onze gravures.

Hendrik Conscience.

Hendrik Conscience, de schrijver dien Vlaamsch-België betreurt, is niet meer. Den 25 september 1881 vierde gansch het land de uitgaaf van zijn 100^{e} boekdeel en stond Brussel verbaasd over den machtigen optocht, dien de Vlamingen hadden ingericht. Kort nadien begon de toen nog kloeke man te kwijnen en hij kon zelfs de inhuldiging van zijn bronzen beeld te Antwerpen, den 13 augustus 1883, niet bijwonen. Conscience stierf den 10 september 1883, omringd door zijne geliefde betrekkingen en bediend van de Sacramenten der Stervenden.

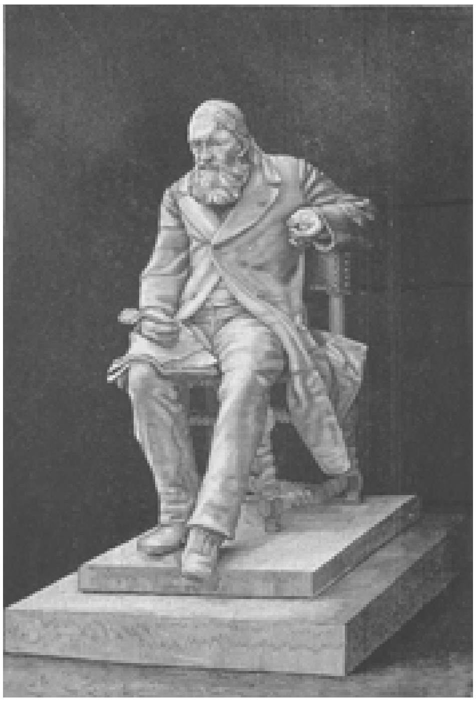

HENDRIK CONSCIENCE.

De lijkdienst werd te Brussel, in de parochiekerk van Elsene, met eene buitengewone plechtigheid gevierd en den daarop volgenden zondag werd het gebalsemde lijk naar Antwerpen overgebracht en voorloopig op het. Kiel begraven, totdat de ontworpe grafkelder zou voltooid zijn. Ter gelegenheid van het meedeelen eener gravuur, het bronzen beeld van Conscience voorstellende, denken wij niet de overbekende levensbeschrijving van den goedhartigen man te moeten hermaken: wij bezitten een aantal biographieën van Conscience, onder ander die van Georges Eekhoud, Edm. Mertens, Max. Rooses, enz. en wie weet hoeveel andere. nog in fabricaat zijn.

Belangrijker is het hier eens een talentvol noordnederlandsch schrijver te laten spreken, den heer Schimmel, die in 1857 het volgende portret van Conscience schreef:

‘Ziet gij dien man ginds op de heide met hare nederige bloemen en purende bijën, met hare zandpaden, die als een lichtkleurig lint in bevallige bochten de bruine vlakte

doorslingeren, met hare goudgele korenakkers en hare sneeuwwitte boekweitpleinen? Van verre reeds ziet men aan zijn gang en den bouw zijns lichaams, dat de natuur hem geene forschheid en kracht heeft onthouden, eene forschheid en kracht, die bij hem misschien bevalligheid en fijnheid ten eenemale buitensluit.

Zijne kleedij verdraagt zich dan ook beter bij gene dan bij deze. Ge mist wellicht dat *fashionable* in de snede, hetgeen den man van den deftigen stand kenmerkt, maar zoo het aanwezig ware, zou het zeker niet voegen bij het uitzicht des gelaats. Dat gelaat moge bij de eerste beschouwing weinig fijnheid verraden, weinig bezitten wat u boeit, er is toch iets in den vorm van het geheel, in de uitdrukking der oogen, wat niet velen gemeen is. Bij den eersten oogopslag moge de wandelaar weinig verheven schijnen boven den burgerman onzer dorpen in zijn zondagskleeren, er is toch iets “niet te noemen,” wat hem boven dien stand verheft en hem den edelman of beschaafden stadsbewoner nader brengt.

‘Hij heeft een eindweegs voortgewandeld als in diep gepeins. Thans echter houdt hij stil, spiedt over de heide heen, bukt zich en beschouwt met aandacht de bloemekens, die zich onder het kruid verschuilen, als ontdoken zij de lichtstralen der zonne. Hij plukt er een, en de kelk wordt van de bladeren ontdaan en tot in zijn geringste vezelen beschouwd. Maar of het hem leed doet het door zijn zucht naar ontleding gedeerd en vernietigd te hebben, plukt hij vele anderen, mengt die bevallig met het bruine heidekruid, zoo als de natuur dit op de breede oppervlakte deed, en gaârt hij ze tot een ruiker, dien hij in het knoopsgat steekt. Een oogenblik staat hij stil en staart hij voor zich henen, en het glinsterend oog getuigt, dat hij het schoone vergezicht weet te genieten, dat hij het verscheidene tot eenheid herleidt, dat hij het karakter van het landschap begrijpt, in één woord, dat hij geniet, zoo als slechts een echt kunstenaar vermag.

Hij bewondert dat rijk geschakeerd tapeet, dat zich voor hem uitstrekt; die bruine heide op den voorgrond, die graanakkers in het verschiet; hij ademt begeerig de geuren in, die het zoele windjen, dat over de honigrijke boekweit heenstrijkt, hem toewaait: hij neemt den hoed van het hoofd, om het zachte koeltje te beter te laten spelen langs zijne slapen, te laten stoeien door het hoofdhair.

Het is middag en de zomerzonne brandt. Het doet uitzien naar wat schaduw, die hij weldra vindt bij gindsch kreupelboschjen, waar hij zich neervlijt en uit den knapzak een stuk brood te voorschijn haalt. Een heerlijk maal te midden der natuur, met de vogels om hem heen, die

hem toefluiten, toetjilpen, toesnateren; met de bijen in de verte, die voortgonzen door het onbegrensde ruim, met den lichtblauwen tempel boven hem.

Hij haalt een boek te voorschijn, een boek - wellicht een *Artevelde* - dat zeker reeds geruimen tijd zijn reisgezel is geweest, want omslag en bladeren zijn gekruld. Hij leest daar van de glorie zijner voorzaten: krachtige mannen, levende als hij, daar, met de natuur.

Eindelijk keert hij op zijne schreden terug en zoekt hij de hoeve op, waar hij zijn verblijf houdt. Verwacht geene boerderij zooals ons vaderland er vele kent, met hare driekleurige verwen, met haar nieuw pannendak, met haar net aangelegden hof, die voorzien is van kleine bloembedden als met een passer omgetrokken, kortom, eene boerderij, die de welvaart van den bewoner teekent, maar tevens de platheid van zijn aard. De hoeve ginds is eer armoedig dan welvarend; de verw is reeds lang geblakerd en verweerd; het rietendak toont hier en daar een aanstaande bres; de koestal is klein en zou een vloek over de wanorde bij onzen hollandschen boer hebben ontlokt; de hof, of wat men daaronder verstond, had weinig de zorgende en schikkende menschenhand gekend, maar was veel meer aan de leiding der Natuur onderworpen geweest. Juist de vrije werking van deze, die men in alles waarnam, gaf het geheel zoo iets bevalligs, zulk een waas van liefelijkheid, dat ik, Noord-Nederlander in merg en gebeente, er zeker niet wonen, maar er wel zou hebben willen toeven, misschien uren lang.

'Daar in de oude afspanning onder den breeden schoorsteenmantel gaat hij nederzitten. De boer heet hem welkom door een druk van zijn breede hand, die de zijne omklemt en stevig vat; de boerin lacht gul en goedig hem toe; de koeknecht en meid schikken zich om de houten tafel, maar vatten den tinnen lepel en de houten nap die voor hen staat, niet aan, maar luisteren naar den vroolijken gast, die in hunne taal, volgens hunne spreekwijzen, van de omliggende boerderijen, van het groen der boomen, van de bioem der boekweit, van de Kempen, van Vlaanderen verhaalt!

Wellicht dat gij een trek van wrevel, een blos van ergenis op aller gelaatstrekken zoudt bespeuren, als ge vraagdet: wie is hij, die zoo boeiend verhaalt, zoo gloeiend schildert, zoo fijn teekent, die oor en oog schijht te hebben voor de kleene geneuchten en smarten van het huiselijk leven; die, als door den tooverstaf zijner verbeelding, het verleden uit het graf te voorschijn roept en Vlaanderens leeuw de manen doet schudden, Vlaanderens poorters de oude leuze laat aanheffen, Jacob van: Artevelde, de klocke Gentenaar, de echte Vlaming, zijne broeders opwekken en door zijne krachtige stemme beheerschen doet?

Allen zouden in staat zijn uwe vraag te beantwoorden en toeroepen: Kent gij hem dan niet, die onze tolk is, die ons opwekt, die ons leidt, die ons weder aan ons volksbestaan doet gelooven; kent gij dan Hendrik Conscience niet?'

Is dat, lezer, niet een frisch en levendig tafreeltje? En wat zou het nog levendiger zijn, als Schimmel diegenen had hooren vertellen, die Conscience op zijne tochten naar de Kempen vergezelden, daar met hem gingen dwalen zonder te weten waarheen; daar meer dan eens gekkigheden uitrichtten, die den algemeenen lachtlust opwekten - en hij lachte zoo gaarne, Conscience! Indien de geestige Van Arendonck, de talentvolle beeldhouwer, nog leefde, wat zou hij meer dan eene geestigheid uit die Kempische tochten weten te vertellen.

Soms, als Conscience, zoo als hij zegde, ‘zwarte beesten in den kop had’ ging hij alleen, bleef weken, soms maanden te Schilde onder ander, van waar hij zijn *Loteling* meebracht en dien hij opdroeg aan zijnen vriend. den notaris Evarist Cauwenberghs, nu reeds lang overleden.

Luistert hoe hij zelf de gemoedsaandoeningen, die hem op een dezer laatste tochten bestormden, beschreven heeft:

‘Drie maanden bracht ik door op de heide: - Gij weet, dit schoone oord, waar de ziel in haar zelve terugkeert en rust geniet; waar alles zingt van vrede en stilte; waar de geest, in tegenwoordigheid van Gods oorspronkelijkescheping den looden sluier der overeenkomst wegwerpt, de maatschappij (samenleving) vergeet, en met vernieuwde jeugd opstaat uit zijne banden; waar elke gedachte de vorm van het gebed aanneemt; waar alles wat niet met de frissche ongedwongene natuur overeenstemt, uit het harte valt?

O daar, daar is vrede voor het afgemat gemoed, daar is nog jonge kracht voor den afgesloofden mensch!

En zoo zijn de dagen verloopen - dagen van ontzaggelijk genot voor mijne ziele: de zonne tegenlachen, wanneer zij in volle majesteit hare eerste stralen over de kimme schiet; de natuur afspieden wanneer zij ontwaakt en de eerste toonen van den grooten lofzang ten hemel zendt; heiden en bosschen doorwandelen; mijne eigene ziel ondervragen - en denken; het leven van kruiden en dieren doorgronden en bewonderen, de zuivere lucht met volle longen inademen, blijven staan en voortgaan en terugkeeren, en luidop spreken in de woestenij - en droomen van onbegrijpelijke dingen - van God, van toekomst, van Vlaanderen, van vrede en van liefde!

En des avonds! - In de oude afspanning onder den breeden schoorsteenmantel gezeten zijn, met de voeten in de assche, met het oog uaar de ster gericht, die daar boven, door het gat van den schoorsteen, mij tegenglinstert, als riep zij mij iets toe: - ofwel, in eene onbestemde overweging, in het vuur blikken, en afzien hoe de vlammen ontstaan, omhoog wellen, zwoegen, kraken, blazen en elkander als met nijd verdringen, om met hare vurige tongen den koeketel te kunnen lekken - en denken, dat is het menschelijk leven: geboren worden, arbeiden, beminnen, haten, groot worden en vergaan. Daar boven vliegt de rook ten schoorsteen uit, niets anders van al dat kraken en zwoegen!

En dan weder uit dien droom oprijzen, om af te luisteren wat de dorpelingen elkander zeggen. Eene kleine, enge wereld rondom zich zien bewegen, met hare onverborgene zwakheden en driften: in het hart des menschen lezen en er de blootliggende drijfveeren in hare werking volgen; en zich verlustigen in dit eenvoudig landleven, door de onbedorvene natuur in zulke frissche toonen gekleurd..... Onderwijl in het geheugen aanteekenen wat elk weet te vertellen en voorraad opdoen om mijne vrienden bij mijn terugkeer eenige geschenken uit het Kemperland te kunnen aanbieden.’

Conscience schreef historische verhalen en verhalen uit onzen tijd, uit stad en dorp. Als geschiedkundige romans beschouwd, zijn de eersten de besten niet: Conscience drong zelden in het karakter van den tijd, dien hij wilde voorstellen. Kunstvolle bladzijden zijn voorzeker in die verhalen te vinden, doch het geheel toont altijd dat de schrijver geen diep historiekenner was. De stadsverhalen, vooral daar waar Conscience het volk, minder de hoogere standen, schildert, zijn juweeltjes en zullen met zijne naïve dorpsverhalen blijven leven, zoo lang er eene nederlandsche letterkunde bestaat.

Zoo denkt er ook Schimmel over. Sprekende over de historische verhalen, zegt hij: 'Ik doe hulde aan zoo menig schoon deel, zoo menige heerlijke beschrijving aan den krijg, aan de natuur, aan de zeden der volken ontleend, waaronder hij verwijlt. Voor mij is er echter een betere, een grootere Conscience, een kunstenaar die mij liefde afvergt, het is Conscience, te midden der heide, der dorpen, der graanakkers; de Conscience, dien het heden beschouwt; de Conscience, die zijne verwonderlijke opmerkiugswijze kan bewegen, zooals hij die van de Natuur heeft ontvangen, zonder dat de studie haar behoeft te leiden en besturen, op gevaar af van haarte verflenzen en te verflauwen.'

Lees, om u van de waarheden dezer woorden te overtuigen, *de Loteling, Siska van Roosemaal, Rikketikketak, de arme Edelman, blinde Rosa, Moeder Job, Wat eene moeder lijden kan* en een dozijn andere verhalen. Daarin ligt eene superfijne opmerkingskracht, een diep gevoel, eene glansrijke weerspiegeling van onze zeden, van. ons volk, al ziet ge dan ook daarin de samenleving soms door een geslepen glas.

Laat verder nogmaals Schimmel spreken, die goed spreekt, al kan hij het niet geheel verkroppen dat Conscience katholiek is en daarin zijne kracht put:

'Wij hebben Conscience gezien te midden der natuur, en altoos, zelfs waar hij een enkele maal de kringen binnentreedt waarover de beschaving hare fijnere tinten heeft heen gespreid, omringd van de menschen, die als tusschen het groen der boomen, onder het gekweel van de vogelen des hemels zijn opgewassen, en der natuur hunne ontwikkeling hebben ontleend. Daar is Conscience ook op zijne plaats; daar hebben wij hem ook bij den aanvang van ons opstel vergezeld.

Hij verstaat het murmelen der molenbeke, het ruischen van de denne, het popelen van den populier, het getjilp en gekweel van het woudkoor; hij heeft een open oog en oor voor de kinderlijke stemmen, welke uit gindsche hoeve, uitspanning, landhoeve of brouwerij opstijgen. Juist omdat hij de natuur om zich heen zoo goed begrijpt of liever gevoelt, gevoelt hij ook de waarde van den mensch, die aan de borst der natuur is gezoogd geworden. Vandaar die roerende eenvoud, die beminnelijke naïveteit, die niemand zoo waar, zoo oorspronkelijk zuiver als hij heeft weten te schetsen, en die ons het paradijs der onwetendheid (?), waarin hij ons telkens, schier zouden we mogen zeggen, met zooveel welbehagen, verwijlen doet, niet alleen dragelijk, maar zelfs dichterlijk schoon doet verschijnen.

Trien, de grootmoeder en de moeder van den aanstaanden schilder, Lenora, Lise, Moeder Job, het zijn kinderen der natuur; het zijn wezens, die zich niet te huis zouden gevoelen te midden der beschaving, op den rug van den vloed des menschehjken levens, die langs klippen en rotsen, langs bazaltkaden en sluizen heenvliet en voortbruischt; het zijn wezens, die wellicht nergens zóó bestaan, als ze door Conscience geschilderd worden, maar die toch den stempel der mogelijkheid op het voorhoofd dragen, zoodat we gedrongen zijn te getuigen, dat in de liefelijke waeret, waarin Conscience ons brengt, in die waereld van poëzy, die verschillend is van de werkelijke, of liever, die wel deze, maar deze door een geslepen glas doet zien, dergelijke gestalten thuis behooren.

En wat boeit in deze figuren het meest? Niet de zelfverloochening, niet dat opgaan van den individu in zijn naaste; maar het naïve, het eenvoudige, dat met geen woorden is te ontleden, maar dat, zoo de Natuur woorden ontving om zich te uiten, door haar alleen zou kunnen worden geopenbaard.'

En verder in bijzonderheden tredende, zegt de Noord-Nederlandsche kritieker heel te recht:

'Ons welt een traan in het oog van medegevoel, als Trien den blinden rekruut heenleidt, hem laaft, verkwikt en troost; maar ook, maar vooral, als hij den brief zal schrijven aan de dierbare afwezige. De beide vrouwen uit het verhaal *Hoe men schilder wordt*, werken op ons hetzelfde; het is de gang naar de Akademie, die ons vooral treft, die ons nu verleidt tot een schaterlach, dan tot een traan.

Lenora uit *de arme Edelman* is minder oorspronkelijk, is minder frisch gedacht en voorgesteld, waar andere juist haar meeste kracht zouden toonen, namelijk, in haar bestrijden van de armoede haars vaders, in haar kloekmoedigheid, die toeneemt bij het wassen van den onspoed; maar zij wekt onze deelneming, zij boeit als de elve der noordsche Mythe; zij verrukt als een engel des Heeren, waar zij dartelt langs de bloempaden; waar zij haar angelieren drenkt; waar zij zich neêrvtijt in het mos en tjilpt als de vink boven haar hoofd; waar zij aan den boezem der Natuur, met den maagdelijken blos op de koon, zich zelve voor het eerst den naam haar minnaars bekennen durft.'

Conscience gelukte veel minder in de mannenfiguren dan in die der vrouwen. Over het algemeen moeten de eersten voor die der tweede onderdoen.

'Conscience stelt zich ten doel: de verheerlijking der vrouw. Dat hij dit doet, dat hij daarin volkomen slaagt, het is geen toevallig verschijnsel, want het hangt geheel te samen met den aard van zijn talent, met het standpunt dat hij op aarde inneemt. We hebben pogen aan te wijzen, wat zijn voornaamste kracht is, waar hij uitstekend, waar hij zelfs onovertroffen is; waar hij zelfs Goethe achter zich laat. Welnu, dat naïve, dat kinderlijke, dat oorspronkelijk natuurlijke verdraagt zich meer met het charakter der vrouw dat met dat des mans'

Ten slotte zegt Schimmel dat Conscience meer gemoed dan intellect heeft. Men zegt zelfs dat Conscience weinig of niet las, om zijne oorspronkelijkheid zuiver te bewaren. 'Conscience heeft meer gemoed dan intellect; hij leeft in de natuur en in het katholicisme.' Men vergeve den protestant die beleediging. In zake van intellectueele ontwikkeling hebben wij, en zeker Conscience niet, niets aan het protestantism te benijden; doch die machtspreuk van onwetendheid is nu eens bij de protestanten aangenomen! Laat ons dan maar zeggen: 'Heere, vergeef het hun, zij en weten niet beter.'

Het beeld, Waarvan wij hier eene gravure leveren en dat, zoo als wij zegden, den ingang der gewezen Sodaliteit, of het vroegere klooster der Paters Jesuïeten, thans de stadsbibliotheek, versiert, is het werk van den heer Joris, een jong beeldhouwer, van wien wij reeds vroeger in de I*llustratie* gewag maakten. Het werk heeft den naam van den beeldhouwer reeds gunstig doen kennen en Conscience zelf, die het echter slechts door eene fotografie kende, was er uiterst over tevreden.

De poort Octavia te Rome.

Rome bevat in zijn midden nog eenen schat van oudheden, die van de tijden der romeinsche keizers dagteekenen en een helder gedacht geven van den rijkdom, de weelde en de kunst van het toenmalige Rome. De Poort, waarvan wij hier een afbeeldsel meedeelen, is er voorzeker een trotsch bewijs van. Vandaag is die prachtige boog niets anders dan eene vischmarkt. De afstammelingen der oude Romeinen gaan en komen daar gansch onverschillig en denken niet eens meer aan het verleden. Men ziet dit overigens wel. Links, nabij het uitgespannen doek, staan twee priesters, waarschijnlijk twee vreemdelingen: zij zien, bewonderen en spreken over de vroegere grootheid van Rome, dat zij uit hunne klassieke studiën kennen, en gewis beter dan de romeinsche bevolking zelve. Tijdens de Pausen werden de oudheden met veel eerbied bewaard, hetgeen een groot nut inhield voor de historische studiën. Vandaag, onder de Victor-Emmanuëls en Humberts, gaat er veel verloren, zoo als er vele bibliotheken, door de Pausen verzameld, geplunderd worden en deels voor scheurpapier verkocht zijn. Dit belet niet dat men voortgaat met te zeggen in de drukpers der *verlichting*, dat de nieuwe koningen de mannen der beschaving, en de Pausen de mannen der geestverstomping en der domheid zijn. Wij leven wel degelijk iri de omgekeerde wereld.

In de bibliotheek.

Ook dit sierlijk tafreeltje van Stevens is door de PEINTURE-BOGAERTS op een aanzienlijk getal exemplaren vermenigvuldigd en zal alzoo weer vele huiskamers versieren. Deze kunstige namaking van schilderijen neemt meer en meer ontwikkeling. Wie geen oorspronkelijke schilderijen kan bezitten, moet zich met kopieën behelpen: welnu, de meeste kopieën geven zelden den meester zoo goed weer als dit door de PEINTURE-BOGAERTS gedaan wordt. Een netter geschenkdan bijv. een paar dergelijke schilderijen, kan men op een feestdag, met nieuwjaar of anderszins niet doen; een beter lot in eene tombola, voor welk doel dan ook, kan men niet koopen. Onze uitgever, de boekhandelaar H. Claes, Kleine Markt 9 te Antwerpen, heeft een netten voorraad van die schilderijen, welke nu weer door die van den heer Stevens zal vermeerderd worden.

Chineesche straffen.

De chineesche strafpleging is een der wreedste, zoo niet de wreedste, die er in gansch de wereld bestaan; het is eene verfijnde tortuur, die doorde uitvoerders nog met eene duivelsche wreedheid vergroot wordt. De *kang* en de *pranger* zijn van deze folteringen. De man die rechts aan den ketting ligt, draagt den zwaren haam nacht en dag en de andere, die in dat monstertuig geprangd staat, evenzoo. De strafwetten zijn het uitvloeisel der zeden van het volk en naar deze te oordeelen moeten de Chineezen eene natie zijn, waarin het krielt van misdrijven, trouweloosheden, enz. Hoe het zij, de wetten gaan dikwijls alle denkbeeld van barbaarschheid te boven.

Onze insekten.

Pater Van Tricht is sedert lang eene beroemdheid in België, en wel om de eigenaardige dichterlijke manier, waarop hij de natuurwetenschap populair weet te maken. Zijne voordrachten in het fransch gegeven, zijn door den druk verspreid en vormen reeds eene zeer nette collectie. Allengs begint men, die lieve boekskens te vertalen, en Desiré Baetslé heeft nu ter drukkerij van Leliaert en Siffer te Gent ‘onze insecten’ in een vlaamsch kleed gestoken.

Wij denken het onzen plicht het onze bij te dragen, om die boekskens zooveel mogelijk te doen kennen - zoo in het fransch als’ in het vlaamsch - en nemen hier ter aanbeveling eenige bladzijden over uit de vertaling van den heer Baetslé.

MOEDERLIEFDE. - Als God ons zijne liefde wil doen beseffen, vergelijkt Hij zich aan eene moeder. ‘Kom tot Mij (zegt Hij), evenals eene moeder haar jong en eenig kind streelt en troost, ZØO zal ik u troosten; ik zal u aanspreken, op mijnen schoot zal ik u voeden als eene moeder’ (Isaïas, K. 66, v. 12, en volg.) ‘Ik zal met u meer medelijden hebben dan eene moeder!’ (Eccl. K. 4, v. 11.) ‘Eene moeder - zou zij haar kind kunnen vergeten en geen medelijden gevoelen met den zoon, welken zij ih haren schoot gedragen heeft? Welnu, wanneer zij, uwe moeder, u zou vergeten, ik zal u nooit vergeten!’ (Isaïas, K. 49, v. 15.) En ik versta het, ja! ik versta dat God,

om ons de uitgestrektheid zijner liefde te doen bevatten, geen betef voorbeeld dan de liefde eener moeder heeft kunnen aanhalen. Aanhoort ze dan wanneer zij in hare zonen de ziel van haar leven verloren heeft: 'Men heeft in Rama eene stem gehoord: het, waren tranen en geschreeuw: net was Rachel, die hare zonen beweende, en niemand heeft haar getroost, want zij bestaan niet meer' (Matth. K. 2, v. 18.) Noëmi had in de ballingschap hare kinderen verloren: zij keerde terug en men wilde hare terugkomst vieren: 'O neen! (zegde zij) noemt mij niet meer Noëmi, maar Mara; want de Heer heeft mij met smarten overladen. Vroeger was ik schoon, men noemde mij Noëmi; noem mij heden Mara, de ongelukkige, want de Heer heeft mij mijne kinderen ontnomen.' (Ruth, K. I, v. 20.).

Er wordt verhaald, dat een leeuw in de straten van Florencië een kind had ontvoerd. Uitzinnig van wanhoop en zielesmart springt de moeder vooruit, de haren in wanorde, met opene armen, en zich voor het afgrijslijk woest dier op de knieën werpende: 'Mijn zoon! mijn zoon! geef mij mijnen zoon terug?' schreeuwde zij. En de leeuw, verwonderd, verschrikt bij dien kreet uit het hart der moeder opgestegen, liet het kind vóór hare voeten nedervallen! Welnu, ik geloof het! Ik geloof dat elk schepsel dien schreeuw begrijpt en hem verhoort, omdat elk schepsel, op een gegeven oogenblik des levens, in het innige zijner ziel de liefde gevoeld heeft, welke hem doet ontstaan, en de hartverscheuring, die hem ontrukken doet.

Och! ja, er is geen zoo klein schepsel Gods, waaraan de Voorzienigheid de zorg opdraagt van eens over zijne kleinen te waken, dat in zijn hart de teederheid, de toewijding, de verloochening en de opoffering der moederliefde niet heeft gevoeld.

Ik heb hierboven gezeid hoe, gering het veld is, waarbinnen de moederliefde der insekten zich kan uitstrekken, en toch!... Ziet wat al insekten nimmer hunne kinderen zullen zien! Ik neem ze zonder kiezen.

De galwesp van den eik is een kleine vliesvleugelaar, welke men gemakkelijk zou verwarren met eene gevleugelde mier. Op het oogenblik van den legtijd dringt zij in het kreupelhout en in de bosschen, op zoek naar eenen eik: zij is geen plantenkundige, en nochtans bedriegt zij zich nooit. Zich op het blad geplaatst hebbende, doorboort zii er de huid van bij middel van een kleinen boorstekel, dien zij onder den buik draagt, en juist in het midden van het blad legt zij er een ei in. Onmiddellijk daarna, evenals het vleesch door eene steekmug gewond, begint het blad rond de steek te zwellen, en er komt een klein rond bolleke op, ter grootte van eene kriek, van donkergroene kleur met rooskleurige streepjes; het is de galnoot; het ei bevindt zich in het midden. Als de larve uit het ei zal komen, zal zij rond zich eene kleine voorraadschuur vinden, en de nimf ook nog; en als de lente zal gekomen zijn, zal het volmaakt insekt zich eene kleine ronde gaanderij booren en uit zijn nest te voorschijn komen. Inderdaad, de moeder mocht sterven!

Gisteren avond - wij zijn in de maand januari - heb ik mij de voldoening willen geven eene dezer galnoten open te snijden: het irisekt in zijn volmaakten toestand was er in opgesloten; tegen zijnen dank aldus aan het daglicht gebracht, wilde het nochtans rondwandelen op net blad papier, waarop ik het geplaatst had. Dit klein beestje was bestemd om gansch den winter in zijn celleke over te brengen.

Andere galvliegen leggen hunne eieren op den wilden rozelaar; de galnoot, welke zij voortbrengen, is harig; men zou zeggen een nest van mos en gras gevlochten: andere op distels, wier stam zij doen uitzwellen; andere nog in volle frissche bloemknoppen, welke zij tot artisjoken vervormen. Geen enkele bedriegt zich in de keus van stam of blad.

De reizigers, die naar het Heilig Land gaan, brengen van de oevers der Doode zee eene dikke ronde vrucht mede, welke men appelen van Sodoma noemt; men zegt dat het de eenigste. vrucht is, welke op dezen vervloekten bodem groeit. De legende is van een godvruchtigen aard, ongelukkiglijk is deze appel geene vrucht. Het is eene galnoot: de nest eener galwesp. Doe ze open, en in het midden van het droge stof, dat ze bevat, zult gij de larven aantreffen,. welke er zich mede voeden.

De wijfjes schuilen onder de bloemen: zij gaan ook schuilen onder de dieren; hun blik in de dierkunde zal even zeker zijn als in de kruidkunde. Ik bedrieg mij hier, of ten minste, voor een geval, ik overdrijf. De vleeschetende vlieg, die hare eieren in bedorven vleesch legt, laat zich foppen, en legt ze somtijds op stinkende planten *(Arum maculatum, Stapelia birsuta)*, die denzelfden reuk uitwerpen. Inderdaad het zijn geene eieren, welke deze vlieg legt; het zijn reeds levende larven. Geheel hun lichaam is overdekt met fijne prikkels; aan den laatsten ring van het onderlijt dragen zij twee haken, welke zij aan het vleesch, dat zij verslinden, vasthechten. Somtijds worden deze afgrijselijke larven door hunne moeder gelegd in de wonden van zieke menschen, in 't oor, in den neus, overal! - Wanneer de kanselredenaars gewagen van die ijselijke wormen, waaraan ons lichaam eens ten prooi zal gegeven worden, is 't van deze larven, dat zij spreken. Wij dragen ze, niet in ons, maar hunne moeders kiezen, voor hunne wieg, ons lichaam en zijne lidmaten als iets dat hun toekomt en waarop zij recht hebben.

Eene andere vlieg, die tamelijk gemeen is,

moet het grootste deel van haar leven binnen de ingewanden van het paard doorbrengen. Hoe zal de moeder het aan boord leggen om hare eieren daar binnen te brengen? De Hemel heeft liaar met zooveel schranderheid begaafd! Zij legt ze op de borst van het paard en onder het bereik zijner tong..... Het paard gevoelt eene zekere jeukte, het lekt zich de borst en slorpt de eieren op Weldra broeien zij uit en er komt eene larve te voorschijn, die aan elken ring een gansch stelsel van haken draagt, waarmede het zich aan de ingewanden van zijnen gastheer vasthecht. Op het gegeven oogenblik zal zij in nimf veranderen, daarna zullen hare vleugelen ontstaan en dan.... een zekeren dag komt zij aan het licht, ontplooit hare vleugelen en vliegt weg.

DE POORT OCTAVIA TE ROME, NAAR F. BOSSUET.

De dikkoppige vlieg der schapen legt hare eieren in de neusgaten van dit dier; de larven kruipen bij middel hunner haken hooger in de holten van den neus en zullen aan de hersens van het arme dier gaan knagen.

Van den eersten slag hunner haken stampt het arme schaap met de voorvoeten tegen den grond, sleurt zich den neus door het gras, maar al zijne pogingen zijn vruchteloos: het zal er van sterven.

Linneus heeft gezien, dat eene vlieg eenen ganschen dag het rendier volgde, hetwelk aan zijne slede was gespannen, totdat zij eindelijk de gelegenheid vond om hare eieren op zijne borst te leggen.

Aan anderen is er meer vernuft noodig.

De larve van den oliekever is vleeschetend; zijne nimf voedt zich met honig. Hoe zal de moeder te werk gaan om aan haar kind, met

twee zoo verschillige neigingen, de toekomst te verzekeren?

Ik ken in het leven der insekten weinig handelingen, welke aan deze te vergelijken zijn.

IN DE BIBLIOTHEEK, NAAR J.D. STEVENS.

Het insekt, waarvan ik ga spreken, behoort tot eene opmerkenswaardige familie; de spaansche vlieg, wier tot pulver gewreven vleugelen onze trekplaasters vormen en haar haren naam gegeven heeft. De moeder, aangedreven door een instinkt, dat alles voorzien heeft, legt hare eieren aan den voet eener plant, die onder duizend insekten ook door eene eenzame bie, de bloemseldraagster, bezocht wordt; daarna sterft zij, haren schat aan de Voorzienigheid Gods toevertrouwende. Ge mocht sterven, moederke, God waakt over uw kind! Wanneer de kleine larve uit het ei komt, kruipt zij langzamerhand langs den stengel der plant op en vestigt zich in het midden eener bloem. Wat gaat zij daar doen? zij moet immers vleesch hebben om zich te voeden.... Zij wacht! Vlinders komen de bloem bezoeken: zij beziet ze, bewondert ze zonder twijfel, maar laat ze voorbij trekken. Twintig verschillige insekten komen er op rooftocht, maar allen laat ze heengaan. Komt eindelijk de bloemseldraagster - alles verandert: de kleine larve heeft ze herkend, zij beweegt zich, treedt vooruit en hecht

zich vast aan het beenhaar dezer groote bie, drukt ze vast, en laat zich aldus door de lucht mededragen. Laat

ons haar volgen. De bloemseldraagster heeft voor gewoonte, voor elk harer eieren, een klein bekervormig hol in den grond te graven; zij brengt er eenen uitgebreiden voorraad honig, en legt haar ei er boven; daarna sluit zij de opening met een zeer bevallig deksel en zij ook laat haar ei aan de Voorzienigheid over. De bloemseldraagster komt dus bij haar nest aan, ontlast zich van eenen laatsten zwalp honig en legt een ei: op hetzelfde oogenblik laat de larve der spaansche vlieg hare haken los en laat zich op het ei vallen: de bie sluit haar nest dicht en vliegt henen. Eilaas, zij is nog geen twintig stappen verwijderd of de wreede larve heeft reeds dit ei, dat zooveel hoop bevatte, verbrijzeld en begint het langzamerhand te eten om haren voorraad niet te spoedig uit te putten; verder, als het geheel verslonden is, slaapt zij in en wordt eene groote zware nimf, die zich verzadigt aan den honig, ter plaatse verzameld voor het kleintje, dat zij verslonden heeft. Eindelijk hare laatste gedaanteverandering doorkomende, breekt zij het nest door, om in vollen dag het gemakkelijk leven te herbeginnen, welk hare moeder geleid had.

De suikerij-mylabre met zijne zwarte vleugelen, afgeboord met zwart of rood, en dien de oude Grieken wrattenkever noemden, leeft eveneens ten koste der bieën.

Och! zonder twijfel is het ijsselijk aldus ten koste eener arme bie te leven - haren honig, zelfs haar kind te verslinden. Wie herinnert zich niet eene dier verwisselingen van kinderen bij de voedster, welke het onderwerp geworden zijn van zoo vele treurige romans! De roman des oliekevers overtreft alles door zijne koude wreedheid en bloeddorst. Voorwaar ik verrechtvaardig ze niet, maar in hunne wreedheid zelve wilde ik u dat onbegrijpelijk geheim van het moederlijk instinkt doen bewonderen. Ik neem aan dat de wijsgeer op de hoogten, waar de geest verblijf houdt, verbaasd staat voor de krachtige en bedaarde werking van dit vermogen, zóo verheven dat zij tot God opklimt; maar moeten wij zoo hoog stijgen om te bewonderen? Moeten wij deze hoogten beklimmen om onze ziel tot verrukking te doen overslaan?

Een Vliesvleugelaar van het slag der Sluipwespen, zeer gemakkelijk om waarnemen, zal ons de zeden van nabij al zijne stamgenooten doen kennen. Zooals allen, is ook hij kenbaar aan deze bijzonderheid, namelijk dat zijn rondlijvig achterlijf door eene dunne bindspeur aan de borst vastgehecht is en aan het andere uiteinde eenen langen boorstekel draagt. Zij zijn zeer menigvuldig, zwart met vale pooten; men noemt ze den opgehoopten Kleinbuik. Wanneer hij op het punt is zijne eieren te leggen, ziet men hem in het veld rondzweven op zoek naar de rups der kool. Als hij er eene ontdekt heeft, werpt hij er zich op, zet zich vast op haren rug en doorboort ze met zijnen stekel, waarna hij in de wonde, welke hij gemaakt heeft, een ei legt. Op eene en dezelfde rups herhaalt hij twee of drie maal deze bewerking en vliegt dan verder op zoek naar andere slachtoffers. Deze schijnen er echter geene pijn door te lijden; men zou zeggen dat de Sluipwesp in de door haar gemaakte wonde eenen balsem gestort heeft, welke die geneest en toeheelt. Maar weldra zijn de eieren uitgebroeid en de kleine larven, die er van voortkomen, knagen traagzaam het lichaam op, dat hen beschutte. Als de arme rups dood is en er niets meer van overblijft dan eene ledige huid, kruipt de larve er uit, om nevens de overblijfselen van haar slachtoffer het klein wit popke te spinnen, waar zij zonder wroeging haar leven van nimf zal overbrengen.

Er zijn jaren en plaatsen, alwaar, op honderd dezer witte rupsen, men er moeilijk drie zou vinden, welke geene eieren van Sluipwespen op zich dragen. De insektenkenner, die ze vergaderd heeft, is verwonderd, in plaats van hen tot den staat

van nimf te zien overgaan, ze te zien bedekken als met eenen tros van vreemde poppekens, welke zij met hunne ingewanden gevoed hebben.

Ik gewaagde straks van de galnoten. Dikwijls in plaats van er eene galwesp te zien uit voortkomen, zijn het bevallige Schenkelwespen. Hunne moeder heeft haren stengel dwars door geheel de galnoot gestoken; zij heeft het ei der Galwesp gevonden, heeft het op hare beurt ook doorstoken en haar eigen ei in de plaats gelegd.

Andere sterkere Sluipwespen bezitten machtige boorstekels; men ziet ze langs groote boomstammen in eene onrustige beweging over en weder loopen. Ziehier eene: hare voelhoorens trillen, hare vleugelen sidderen, zij zoekt..... zij blijft plotseling stil; dwars door de dikke schors heeft zij in het diepe van den stam eene groote larve van den Bokkever ontdekt. Zeker van hare ontdekking, keert en draait zij rond die plaats, als rond een middelpunt, tot wanneer zij eindelijk eene kleine spleet ontdekt heeft, die haar toelaat dien grooten gelen worm te bereiken. Dan het hoofd omlaag, met hare zes pooten goed vastgeankerd, stelt zij haren buik overeind, en met een krachtigen steek doorboort zij de rups, die tegen alle ongevallen zoo goed beveiligd scheen; het ei glijdt door de dikte van het hout en dringt in het vleesch van het slachtoffer.

Het is, zooals gij ziet, altijd diezelfde rooverslist, welken deze moeders te werk stellen, en hoe vreemd ook het u moge voorkomen, ik hoop u eens te zullen bewijzen dat deze wreede twisten een der hoofdvoorwaarden en machtigste hefboomen zijn tot het bekomen van wat men overeengekomen is de harmonie der natuur te noemen.

Maar ik wil u zeden beschrijven, die aandoenlijker zijn. Zie hier eene moeder, welke wij zullen kunnen liefhebben: de Scharlakenluis (cochenille). Zij legt hare eieren, de eene nevens de andere, in een klein geel hoopje, op het groene blad van eenen cactus; maar hoe dien schat te beschutten? Zij zal hem niet kunnen beschermen, want zij gaat sterven; zij heeft geene stof om hem met zijde te dekken; zij heeft geen enkel der duizend middelen, waartoe andere moeders hunne toevlucht kunnen nemen... Welnu, de arme kleine, gansch uitgeput en reeds stervend, luistert naar niets dan naar hare liefde; zij strekt zich over haren schat uit, hecht stevig hare lidmaten en geheel lichaam, rechts en links, van voren en van achter vast, overdekt aldus hare geheele familie als met een schild en sterft! - Niet waar, dat is echte moederliefde?

Het grootste getal der vlinders spinnen zich een grooten zijden nest om er hunne eieren in te leggen. 's Winters ziet men ze aan de boomen hangen; en het zijn deze in nesten, welke men vernietigt, als men tot de rupsenwering overgaat. Maar allen bezitten dit hulpmiddel niet. Een dezer minbegunstigden, de Neustriër, een kleine vlinder, rosachtig vaal, met twee donkere rijen op het eerste paar vleugelen, legt zijne eieren in eenen ring op de takjes; hij maakt er aldus een slag van kleine armbanden van, welke men in den winter, wanneer de boomen ontbloot zijn, gemakkelijk kan ontdekken. De omslag dezer eieren is zoo hard, dat deze van de koude niet zullen lijden. Men moest deze ringen verdelgen, zooals men de groote nesten, vernietigt, want de rupsen, daar van voortkomende, zijn groote vernielers. De appel- en peerboomen hebben er veel van te lijden. Wellicht is dit van onze gemeentebestuurders en policiedienaren niet gekend, want hunne verordeningen zijn stom over dit punt.

Een geheele stam van kleine vlinders, wier kenteeken is van geheel het lichaam zeer ruig en op het einde van den buik eenen grooten bos haar te hebben: de Liparis, veroorzaken ook even ernstige schade aan de gewassen. Ziehier hoe het wijfje handelt om hare eieren te beschutten: zij legt ze op een hoopje; daarna, aangezien het beestje geene zijde heeft om ze te dekken, rukt zij zich de haren uit haar lichaam en stapelt ze, als dons, op de beminde eieren, welke zij verlaten moet om te sterven. Met hare

zes pooten tegelijk werkt zij daaraan; zij ontbloot zich tot het einde en houdt niet op dan wanneer al de ringen van haren buik zwart en naakt voorkomen - zij, die daar straks de schoonste kleuren weêrkaatsten.

Gister nog heb ik twee kleine beursjes onderzocht, eirond, inwendig van witte zijde, uitwendig bruin en ten hoogste groot als de kern eener peer. Wanneer ik ze ontdekte, hingen zij aan een zijden draadje van omstreeks drie centimeters lang; men had kunnen denken aan twee luchters, aan de vout eener kerk hangeude... Het was onder het venster eener kleine kapel, aan den voet van een bosch, dat ik ze ontdekte. Als ik ze met eene zeer fijne schaar opensneed, zag ik uit het eene zes, uit het andere zeven kleine eieren vallen.

Het zijn de nesten eener rondzwervende Spin; door een enkel onderzoek van het nest heb ik het slag er van niet kunnen vaststellen.

Wij bewonderen de vogelnesten, en zonder eenigen twijfel zijn zij bewonderenswaardig, maar wat zal men zeggen van zijden nestjes als deze?

Ach! als eene moeder, de toekomst tegenlachende, de wieg van haar kind in gereedheid brengt, weet ze dat zij den kleinen engel, van God verwacht, er in zal zien slapen; zij zal hem aan hare borst drukken, hem door hare kussen overstelpen; zij gevoelt het in haar hart, zij weet het, dat zij ook aldus gewiegd is geworden... en reeds, dat blanke linnen en die fijne kanten uitspreidende, toovert hare verbeelding haar de kleine welbeminde gestalte van haar kind, zich in dat zachte nest ontwikkeleude, voor de oogen.

Maar deze arme moeders zullen van die vreugde niets weten? en nochtans zij werken, zij spinnen, zij weven met denzelfden iever, dezelfde toewijding, dezelfde liefde.

Er zijn er, wier vooruitzicht verder gaat. Nevens het nest zelf verzamelen zij de noodige spijzen, waarmede de kleine larven zich zullen moeten voeden.

(*Slot volgt.*)

De komeet van 1882.

Volgens Camille Flammarion is de komeet, die in 1882 zooveel opspraak verwekte, in haar middelpunt op 200.000 mijlen van het centrum der zon doorgevlogen. De vlucht wordt gerekend eene snelheid gehad te hebben van 480.000 meters per seconde. De hitte welke de komeet onderging was onbeschrijfbaar. Gesmolten ijzer zou in den boezem der komeet aan een ijsblok gelijk zijn geweest. De zonnegloob is meer dan een millioen mijlen in omtrek, en dien weg legde de komeet af van 5 tot 7 ure des avonds, op den 17 september. Zij legde op een dag van 1.060.000 mijlen tot 2.200.000 mijlen af; doch naar gelang zij zich van de zon verwijderde verminderde hare snelheid. De staart had eene lengte van 25 tot 28 millioen mijlen. Die cijfers maken ons duizelig als wij aan het oneindige van het uitspansel denken. En nu is die komeet in dat uitspansel verdwenen. Zij zet haren loop voort, doch waar? Van waar kwam zij? Zal zij terugkeeren? Als men aan dit alles denkt, wat wordt de mensch, die hier als een geringe worm hoovaardig en verwaand het hoofd opsteekt, klein, nietig!

Het beschutten en versieren van ijzer.

Het is bekend, dat het proces van Raff bestaat in het vertrekken van ijzer met een beschermende laag van ijzeroxyde, en dat deze er op wordt gebracht door het ijzer zelf aan de werking van oververhitten stoom en aan een hooge temperatuur bloot te stellen. Een gedeelte van het ijzer, namelijk hetgeen zich aan de opper vlakte bevindt wordt dan geoxydeerd, en beschut daardoor het daaronder liggende voor de verdere inwerking der zuurstof.

Misschien is het onzen lezers ook bekend, dat deze methode een alles behalve onbetwiste renommée heeft en dat zij, volgens sommigen, weer even snel in vergetelheid zal geraken, als zij gedurende eenigen tijd de aandacht heeft kunnen trekken. Wij willen daarom melding maken van een proces door Dodé uitgedacht, dat niet alleen het doel heeft het ijzer voor roest te beveiligen, maar waardoor zijn oppervlakte tegen betrek kelijke geringe onkosten kan versierd worden, zoodat het op goud en zilver gelijkt.

Volgens deze methode nu wordt het ijzeren voorwerp, hetzij van gesmeed of van gegoten ijzer vervaardigd, eerst goed gedroogd en dan gedompeld in of bestreken met een mengsel van loodboraat, koperoxyde en terpentijnolie, hetgeen spoedig op de oppervlakte droogt. Dan worden de voorwerpen in een oven gebracht en tot op 500° of 700° Fahrenheit verhit. Bij deze hitte smelt het mengsel en droogt in de poriën van het ijzer, zoodat het daarmede innig verbonden wordt. IJzeren voorwerpen, aldus behandeld, zijn niet meer onderhevig aan roesten, en men beweert dat deze methode beter dan het zoogenaamde galvaniseeren en bovendien zeer goedkoop is. Het meegedeelde bevat natuurlijk slechts het gronddenkbeeld der methode, daar nu nog de verschillende handelwijzen volgen, waaraan het ijzeren voorwerp onderworpen wordt om het den verlangden graad van gladheid, den bepaalden glans, enz te geven. Soms wordt het ijzer voorzien van twee bedekkingen van bovenvermelde samenstelling en dit geschiedt voornamelijk ingeval men den zilverglans wil nabootsen.

De macht van het goud.
(Vervolg.)

VIII.

Het was intusschen volkomen dag geworden en de dorpbewoners begonnen zich in de eenige straat van Bout-du-Monde te vertoonen. Daar de ridder niet gaarne gezien wilde worden, haastte hij zich een eenzaam voetpad in te slaan, dat achter het dorp liep en met een korten omweg naar het huis van Martin Simon voerde.

Dit pad kronkelde zich tusschen boomen en hovingen door en was nog geheel verlaten. Marcellin matigde nu zijne voetstappen. Hij had zoo veel stof tot nadenken - en de gedachte aan de goudmijn woelde koortsachtig door zijn brein. Dat Martin Simon in het bezit van zulk een geheïm was, wist de ridder nu met zekerheid uit het beluisterde gesprek tusschen Margaretha en den schoolmeester.

Een licht gerucht liet zich achter hem hooren. Hij keerde het hoofd om en zag Margaretha naderen. Een gevoel van schaamte bekroop hem bij den aanblik van het ongelukkige meisje, dat hij zooeven nog bespied had.

'Goeden morgen, schoone nicht,' zegde hij met gehuichelde opgeruimdheid. 'Reeds zoo vroeg op de morgenwandeling? Ik acht mij gelukkjg, dat het toeval mij u doet ontmoeten!'

Margaretha had weer haar volle tegenwoordigheid van geest herkregen en groette met een lichten hoofdknik.

'Veroorloof mij u mijn arm aan te bieden,' begon hij opnieuw.

Margaretha nam deze uitnoodiging aarzelend aan en beiden gingen zwijgend naast elkander voort.

'Gij schijnt eenigszins ongesteld te zijn, mejuffrouw Margaretha,' sprak Marcellin deelnemend, 'en ik heb' bemerkt, dat gij sinds gisteren aan een zwaren kommer lijdt.'

'Dat is waar,' antwoordde Margaretha met een zucht.

De ridder mocht zulk een openhartige bekentenis wel niet verwacht hebben; maar hij liet geen verwondering blijken.

‘In dit geval durf ik mij wel de vraag veroorloven of ik in mijn hoedanigheid van bloedverwant en vriend het recht heb u te verzoeken mij uw vertrouwen te schenken. Kunt of wilt gij mij niet de oorzaak van uwen kommer openbaren?’

‘Dat kan ik niet: en waartoe zou het ook dienen?’

‘Twijfelt gij, dierbare nicht, aan mijn vurig verlangen om u van dienst te wezen?’ riep hij op gevoelvollen toon uit. ‘Dat ware onbillijk, mejuffrouw, vooral in een oogenblik, waarop ik bijkans onder den last der dankbaarheid jegens uwe familie bezwijk? En nu wilt gij mij de eenige gelegenheid benemen, welke het toeval mij aanbiedt, tegenover u ten minste eemge erkentelijkheid te toonen?..... Wellicht weet gij niet, Margaretha, hoe gaarne ik mijn leven zou geven, om uwe tevredenheid en uwe genegenheid te verwerven.’

Margaretha glimlachte droevig.

‘Ik heb geen reden om aan de waarheid uwer woorden te twijfelen,’ antwoordde zij; ‘doch het geschiedt somwijlen, dat men juist van de oprechtste toegenegenheid geen gebruik kan maken en zij diegenen welke lijden geen verlichting aanbrengen kan..... Doch laat ons van dit onderwerp afstappen,’ voegde zij er met een zekere bitterheid bij, ‘ik zou u voor geen geld van de wereld willen bedroeven op een dag, die voor u de gelukkigste van uw leven zijn moet, den dag namelijk, waarop gij met uwe geliefde Ernestine in het huwelijk treedt! Binnen weinige uren zult gij beiden door onverbreekbare banden aan elkander verbonden zijn en binnen kort onze bergen verlaten om tot een leven vol weelde en genot terug te keeren..... Dan zult gij niet verder aan degenen denken, met wie gij in dit afgelegen eenzaam dal bij toeval in aanraking zijt gekomen.’

‘En wie zegt u, dat dit het geval zal zijn, Margaretha? Wie zegt u, dat ik zoo licht edele menschen zou kunnen vergeten, die mij zoo dierbaar zijn en dat ik voortaan nog smaak en genot in dat woeste leven zal hebben, waarvan gij zooeven spraakt? Nog heb ik de jonkvrouw de Blanchelort niet getrouwd!’

‘Is niet alles voor de trouwing gereed? Is ons huis niet feestelijk versierd, hoewel de rouw op den dorpel staat en toegang begeert? Op het oogenblik, dat wij hier met elkander praten, tooit zich de bruid wel reeds en maakt de geestelijke zich gereed aan het altaar te verschijnen.’

‘Welnu! zie mij aan, Margaretha; ben ik gereed? Is dit het kostuum van een gelukkigen bruidegom? Een enkele slaaplooze nacht kan genoeg zijn om het onwankelbaarste voornemen te doen wankelen.’

Margaretha bleef eensklaps staan, terwijl hare trekken de grootste verwondering uitdrukten.

‘Wat wilt gij zeggen?’ vraagde zij.

‘Ik geloof, dat mijne woorden klaar en duidelijk genoeg zijn..... Deze trouwing zal niet plaats vinden!’

Margaretha bloosde en verbleekte afwisselend; zij sloeg de oogen neer en het was alsof zij krampachtig sidderde.

‘En waarom niet?’ vraagde zij beklemd.

Den ridder was de zenuwachtigheid van het anders zoo bedaarde meisje niet ontgaan.

‘Omdat ik Ernestine niet meer lielheb; omdat ik haar, gelijk ik thans inzie, nooit waarlijk lief gehad heb; omdat mijn hart voor eene andere klopt, die zulks waardiger is.’

Dit zeggende vatte hij de hand zijner gezellin, die het stilzwijgen bewaarde. De ridder beschouwde dit zwijgen als een gunstig voorteeken voor zich en ging aldus voort:

‘Hoor mij aan, Margaretha. Tot op den dag van heden had ik mij zelven misleid. Een zoo levendige, diepe genegenheid, gelijk ik die voeden kan, mag niet aan een zwak en onvolkomen schepsel verspild worden. Ware het niet een dwaasheid mijn lot te verbinden aan dat van eene vrouw, die de achting van mij en de wereld verloren heeft, eene vrouw, wier vroegere fouten mij voortdurend voor nieuwe zouden moeten doen vreezen: Neen, neen, ik denk thans niet meer, gelijk ik vroeger dacht; in mijn binnenste heeft een zekere omwenteling plaatsgegrepen en ik heb bij mij zelven de gelofte gedaan nooit tot echtgenoote eene andere te kiezen als dat eenvoudige en edele wezen, welks standvastige deugd een waarborg en zekerheid oplevert voor de toekomst en wiens beeld ik diep in mijn hart draag.’

Terwijl Marcellin zoo sprak, sloeg hij Margaretha scherp gade. Het meisje bleef zwijgen en zag strak voor zich. Slechts eens meende Peyras een flikkering van gestreelde ijdelheid en blijdschap in hare oogen te bemerken. Zijne eigenliefde legde Margaretha's zwijgen als eene aanmoediging uit en hij hield het nu voor geraden zich duidelijker uit te drukken.

‘Wanneer ik het geluk had de hand van dat meisje te bekomen, voor wie mijn hart alleen klopt,’ begon hij op nieuw, ‘zou haar mijn geheele leven toebehooren. Hield deze mijne echtgenoote van weelde en vermaken, dan zou ik haar leven prachtvol en benijdenswaardig maken; gaf zij echter de voorkeur aan de stille genoegens van den huiselijken haard, ik zou ze met haar deelen en mij beieveren alle verstrooiingen buitenshuis te vermijden. Om harentwille zou ik met blijdschap verzaken aan alles wat ik vroeger gezocht en nagejaagd heb; mijn eenig geluk zou slechts daarin bestaan het haar naar den zin te maken..... Begrijpt gij mij, Margaretha?.... Behoef ik u nog te zeggen, dat gij die vrouw zijt, van wie ik spreek..... gij, en geene andere op de wereld!’

Deze plotselinge bekentenis scheen de betoovering te verbreken, welke Margaretha geboeid hield. Zij hief haastig het hoofd op, vestigde een zonderlingen blik op den ridder, onttrok hem haren arm en ijlde met vlugge schreden naar de woning haar vaders.

Marcellin stond als van den donder getroffen. Eindelijk verfde een hevige blos zijne wangen; doch het was het rood der gramschap, niet dat der schaamte.

‘Margaretha, Margaretha!’ riep hij met trillende stem.

De dochter des konings van den Pelvoux bleef staan.

‘Heer ridder,’ begon zij bedaard, ‘wij zijn vlak bij het huis mijns vaders. Ik heb nog eene te goede meening van u om niet te hopen, dat gij een schandaal vermijden en de jonkvrouw de Blanchefort uwe hand aan het altaar reiken zult.’

‘En toch, mejuffrouw,’ antwoordde de Peyras op dringenden toon, ‘ben ik vast, onherroepelijk vast besloten, dit huwelijk niet aan te gaan, wanneer ik niet....’

‘Eene voorwaarde?.... Laat mij spoedig hooren.’

‘Wanneer gij mij niet binnen een uur de plek aanwijst, waar zich de goudmijn bevindt.’

Margaretha keerde zich met onbeschrijflijke verachting van hem af. Nog vóór zij echter kon antwoorden, kwam de jonkvrouw de Blanchefort, in het wit gekleed naar buiten snellen en riep handenwringende uit:

Waar zijt gij geweest? Komt dadelijk in huis! Wellicht kunt gij een groot ongeluk voorkomen.

IX.

Terwijl de ridder de Peyras en Margaretha zich aan het andere einde van het dorp bevonden, zat de koning van den pelvoux volgens zijne gewoonte, reeds in zijne kamer voor een schrijftafel van oud ebbenhout en bladerde in een met koperen hoeken en sloten voorzien register, dat een oud rekeningenboek scheen te zijn. Hij had het uit een zware, eiken kas te voorschijn gehaald, die nog openstond. Deze kas vormde met de schrijftafel, een bed en eenige stoelen het geheele ameublement der kamer, welke niemand betreden mocht dan diens eigenaar en een oude dienstmeid, die met het schoonhouden daarvan belast was.

De tegenzin van Martin Simon om in dit vertrek eenig bezoek te ontvangen, zal zeer natuurlijk schijnen als wij weten, dat de groote kas aanzienlijke sommen in gemunt goud en zilver bevatte.

De baljuw was in berekeningen verdiept toen er zacht op de gesloten deur geklopt werd. Met verwondering zag hij op.

Er werd nogmaals en nog zachter geklopt.

‘Wie is daar?’ vraagde Martin Simon op misnoegden toon, zonder van zijn stoel op te staan.

‘Ik ben het..... Michelot.’

‘Wat verlangt gij in dit vroege morgenuur van mij?’

‘Ik wensch u wegns zeer gewichtige zaken te spreken.’

‘Nu, wacht dan op mij beneden in de huiskamer, ik zal u onmiddellijk volgen.’

‘Sta mij liever toe binnen te komen,’ bleef Michelot aanhouden; ‘in de benedenkamer konden wij gestoord worden.’

‘Wat kan deze oude pennelekker mij zoo dringend te zeggen hebben?’ bromde Martin Simon. Evenwel stond hij op, legde zijn boek

in de kas, die met een sterk gerammel der koperen sloten weder dichtgemaakt werd en eerst nadat hij den sleutel in zijn zak gestoken had, opende hij de kamerdeur.

Michelot was zorgvuldig voor de ophanden trouwplechtigheid gekleed. Dure kanten lubben prijkten aan zijne polsen en een kanten sjabot kwam uit de borst van zijn vest te voorschijn; zijne omvangrijke pruik was sierlijk gekruld en goed gepoeierd. Maar zijn voorkomen maakte een scherp contrast met zijn feestelijke kleeding; zijn geel en gerimpeld aangezicht had een harde en listige uitdrukking. In de kamer tredende, wierp hij een onderzoekenden blik om zich heen, die vooral op de genoemde kas bleef rusten. Nochtans vergat hij de plichten niet, welke beleefdheid en welvoeglijkheid hem oplegden; hij boog voor den heer des huizes en dwong zich tot een lach, daarbij de vrees te kehnen gevende, zijn gastheer in zulk een vroeg morgenuur tot last te zijn.

CHINEESCHE STRAFFEN.

'Voor mij is het nooit te vroeg, wanneer het dag geworden is,' antwoordde Martin Simon koel; 'maar kom binnen, mijnheer Michelot. Als gij mij spreken wilt, geschiedt dit ongetwijfeld niet, om u over de ontvangst bij mij te beklagen.'

'God beware mij daarvoor, mijnheer. Ik kan u niet genoeg danken voor de vele oplettendheden, welke mij in uw huis bewezen worden; en uwe overgroote gastvrijheid maakt mij den plicht, dien ik bij u te vervullen heb, nog des te pijnlijker.'

'Pijnlijke plicht? Waarop heeft dat betrekking? Bevat het gisteravond opgemaakte huwelijkskontrakt wellicht eenige ongunstige bepalingen voor de dochter van uw principaal? Wij hebben haar toch groote voordeelen gewaarborgd; want de heer de Blanchefort is eigenhjk toch rijk en kon zijne dochter wel een meer passenden bruidschat meegeven dan en armzalige honderdduizend franken.'

'Dat is het niet,' antwoordde Michelot verlegen; 'indien ik u zoo vroeg in den morgen kom storen, dan was dit enkel, omdat ik vreesde u in den loop van den dag niet alleen aan te treffen, om onder vier oogen met u over een aangelegenheid te spreken,. welke het bruidspaar in het geheel niet aangaat.'

Martin Simon bood den procureur een stoel aan. Beiden namen tegenover elkander plaats. De heer des huizes begon glimlachend:

'Komaan, ik raad, waar u de schoen wringt. Nadat gij acht dagen lang de aangelegenheden onzer jonge lieden behartigd hebt, vreest gij, dat ik uw honorarium zal vergeten..... Gij vergist u en hier ziet gij het bewijs, dat ik er wel aan gedacht heb uwen iever en het overleg te beloonen, waarmede gij onze vrienden gediend hebt.'

Tegelijk nam hij uit een schuiflade van zijn schrijftafel een papier en reikte het Michelot over - het was een wissel van tienduizend franken op zijn bankier te Grenoble.

'Gij kent de onderteekening,' ging hij voort; 'deze som wordt u onmiddellijk op vertoon van den wissel uitbetaald. Vindt gij nu nog, dat gij uw tijd in de laatste dagen hier slecht besteed hebt?'

De procureur las den wissel opmerkzaam, vouwde dien langzaam ineen en stak hem in zijn zak, daarbij met een hoofdknik bedankende; zijne verlegenheid verminderde echter niet, integendeel zij scheen door de grootmoedigheid van zijn gastheer nog toe te nemen.

'Mijnheer,' sprak hij eindelijk bedaard, zonder zijn toehoorder aan te zien, 'wat het huwelijk der jongelieden betreft, gaat alles naar wensch. Nadat gij u echter nu lang genoeg met de aangelegenheden van uwe beschermeliugen beziggehouden hebt, moet gij mij veroorloven, u een weinig van uwe eigene te herinneren.'

'Waar wilt gij met al die redeneeringen toch uaar tee, mijnheer Michelot?' vraagde de baljuw, het voorhoofd fronsende; 'ik vermeen dat ik zelf genoegzaam beoordeelen kan welke zorgen ik aan mijn persoon en mijne belangen moet besteden en niemand, zelfs geen procureur, heeft het recht zich daarmede te bemoeien.....'

'Bedaar!.... geduld!' begon Michelot op nieuw met een ijskoud gelaat; 'gij zult spoedig inzien, dat mijne woorden niet in den wind gesproken zijn, en dat ik mij niet zonder grond in een aangelegenheid meng, die van zuiver persoonlijken aard voor u is Het betreft,' ging hij voort, een zijdelingschen blik op den baljuw werpende, 'die ongelukkige geschiedenis van den ketellapper Raboisson.'

Martin Simon doorstond met de grootste koelbloedigheid den loerenden blik van den procureur en antwoordde verbaasd:

'Nu, in welk opzicht gaat mij dit voorval aan? Ik heb gelijk het mijn plicht was, de ontdekking van het lijk in den afgrond der Grave vastgesteld, in het protokol alle nadere omstandigheden aangegeven, welke mij omtrent dit ongeval ter oore gekomen zijn; gij zelf hebt op u genomen, het parlement van Grenoble de acte te overhandigen, en nu mogen de raadsheeren in hunne hooge wijsheid beslïssen, wat er verder in deze zaak te doen is, of er namelijk aanleiding bestaat, omtrent den dood van dezen vagebond een gerechtelijk onderzoek in te stellen..... Wat heb ik dus daarmede nog verder te maken?'

'Gij vergeet, dat gij zelf in het protokol de mogelijkheid toegegeven hebt, dat de vagebond... gelijk gij hem noemt..... kon vermoord geworden zijn en gewis zal het parlement dit zeer ernstig in overweging nemen.'

'Gij hebt op dit punt aangedrongen!' zegde Martin Simon onverschillig, 'en ik heb u alles in het protokol laten opnemen, wat gij goedvondt, daar ik mij geheel en al op uwe ondervinding veiliet. Het parlement moge overigens een onderzoek instellen of niet, wat gaat mij dit aan? Mijne taak in deze zaak is afgeloopen!'

De procureur liet een veelbeteekenend 'hm' hooren.

'Ik vrees, mijn grootmoedige vrjend, dat alles nog niet afgedaan is, gelijk gij denkt; ik moet u met dingen bekend maken, die u ten hoogste verbazen zullen..... Het doet

mij leed een man te moeten bedroeven, dien ik acht en reeds lief heb - ondanks onze kortstondige kennismaking; maar mijn geweten dwingt mij een verdenking tegen u uit te spreken, die gij, naar ik nog altijd hoop, gemakkelijk uit den weg zult kunnen ruimen.'

'Ik wacht er slechts op, dat gij u duidelijker zult verklaren,' zegde de baljuw zeer koel.

'Welaan dan,' begon de procureur met gehuichelde aandoening, 'wellicht, mijn goede en waardige gastheer, zie ik mij in de noodzakelijkheid gebracht, u voor het parlement van Grenoble wegens moord op den ketellapper Raboisson te vervolgen..... Ik zweer u, dat het mij uitermate leed doet; maar ik zal bezwaarlijk anders kunnen handelen.'

Martin Simon richtte zich in zijne volle lengte op.

'De man wordt zinneloos!' zegde hij verachtend.

'Niet zoo zinneloos als gij wel denkt; ga zitten en hoor mij aan. Gij zult dan zelf kunnen beoordeelen, of men op de u beschuldigende omstandigheden acht behoort te geven of niet.'

De koning van den Pelvoux trok medelijdend glimlachende de schouders op; evenwel ging hij weer zitten en sloeg achteloos de beenen over elkander.

De procureur ving volgenderwijs weer aan:

'Mijn beste gastheer, mijn brave en grootmoedige vriend, wees niet boos op mij, maar alleen het belang, dat ik in uwe veiligheid stel, dwingt mij, u de geheele uitgestrektheid van het gevaar te toonen, dat u dreigt. Er bestaat - dit geef ik toe - geen stoffelijk bewijs van een aan Raboisson gepleegde gewelddadige handeling, doch als men er in gelukte te bewijzen dat deze man in het bezit was van een geheim, waarbij de machtigste en rijkste persoon van den ganschen omtrek belang had; wanneer er getuigen gevonden werden, die verklaarden, dat Raboisson daags voor het hem overkomen ongeluk door iemand gedreigd werd, dat deze hem in een afgrond zou doen storten, wat juist het ongeluk is, hetwelk den armen man heeft getroffen..... dan zult gij toch moeten toegeven dat dit genoegzame gronden tot verdenking oplevert om een gevangeneming te rechtvaardigen.'

Ditmaal gelukte Martin Simon er niet in zijne koelbloedigheid te bewaren; hij werd zeer bleek en stamelde:

'Welnu? Welke bewijzen bestaan er dat ik den ketellapper op die wijze bedreigd heb?'

'Vergeet gij zoo spoedig alles, wat er voorgevallen is? Uwe gasten, uwe huisgenooten en gij zelf, wij allen kunnen verklaren, dat er tusschen u en dien ongelukkige daags voor zijn dood een zeer hevige twist plaats gehad heeft.'

'En gij gelooft, mijnheer, dat men op zulke onzekere gronden een man zou aanklagen, wiens rechtschapenheid zoo goed en zoo algemeen erkend is als de mijne, den baljuw van dit dorp, den weldoener, den steun van meer dan zestig gezinnen, den man, dien men den koning van den Pelvoux noemt?'

'Wij zijn nog niet aan het einde,' antwoordde Michelot met een valschen glimlach; 'en daar het toch eenmaal ziin moet, mijnheer Simon, zullen wij de zaak nader toelichten..... Behalve die zooeveu door mij aangevoerde gronden tot verdenking, buiten dat protokol, hetwelk, ter loops aangemerkt, een door u zelven opgemaakte akte van beschuldiging is, bestaat er nog eene verklaring van gezegden Raboisson, dagteekenende van den dag van zijn dood zelven - voor zoo ver dit te vermoeden is - en in deze verklaring zegt hij, dat bijaldien hij op een gewelddadige wijze om het leven mocht komen, niemand anders van den op hem gepleegden moord beschuldigd

en aangeklaagd zou kunnen worden dan Martin Simon, de baljuw van het dorp Bout-du-Monde, daar deze hem gedreigd had, dat hij hem door zijne lieden of door anderen in een afgrond van het gebergte zou doen werpen. Ik geef zijne uitdrukkingen slechts zoo ongeveer aan,' ging Miehelot op onverschilligen toon voort; 'maar ik heb voor alle voorzichtigheid een afschrift van deze verklaring gemaakt en gij kunt ze met eigene oogen lezen om er de beteekenis en de draagwijdte van te beoordeelen.'

Zoo sprekende haalde de procureur een papier uit zijn zak en reikte het Martin Simon over.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 11]

Onze gravures.

Terugkeer van den prijskamp.

Wij staan hier voor een recht waalsch tafreel, in eene kleine stad, en waarin de kunstenaar voortreffelijk den komischen kant van de heuchelijke gebeurtenis heeft weten weer te geven. Alles is hier waar, volkomen waar. Van het gapende volk af tot het achtbare schepen-collegie, dat de laureaten, teruggekeerd met den bloemtuil, van de verstkomenden, in eene lange redevoering verwellekomt.

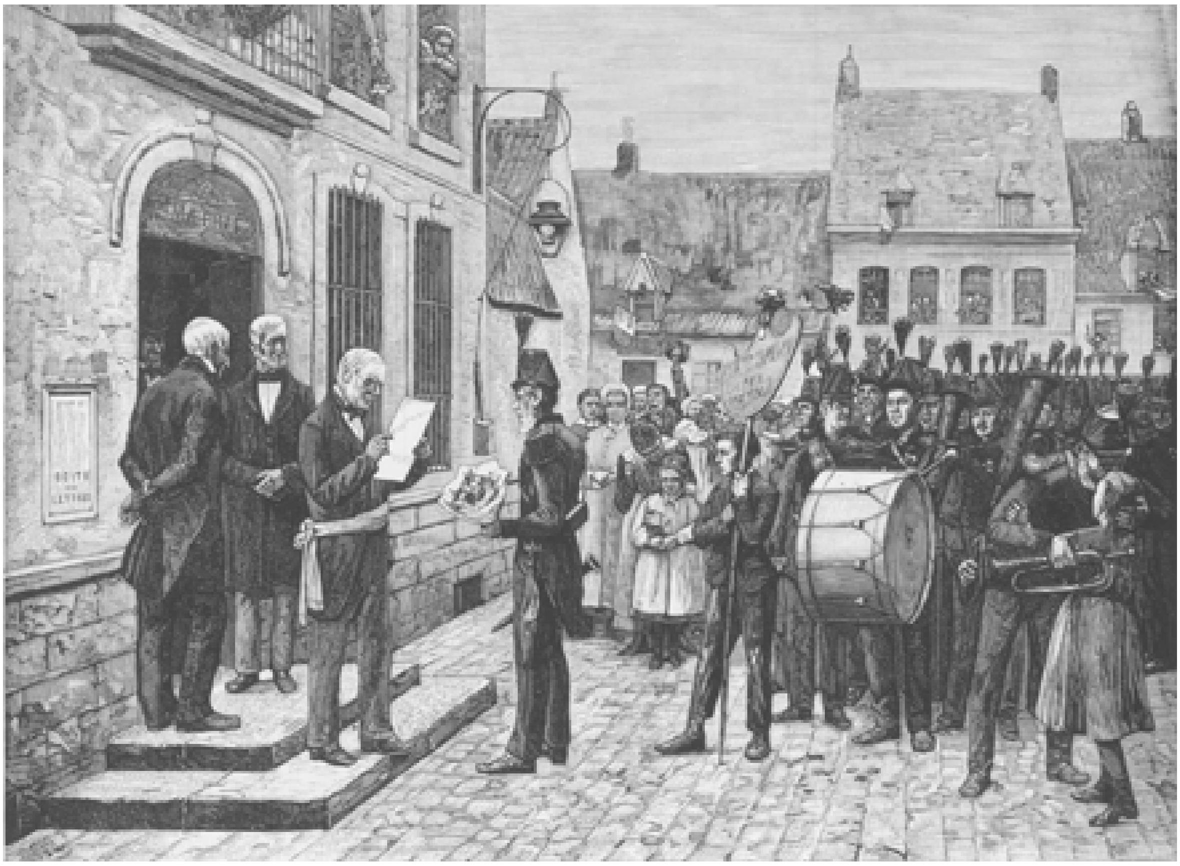

TERUGKEER VAN DEN PRIJSKAMP, NAAR JULES DEMEULEN.

De klarinettist-direkteur, die de redevoering naarluistert en waarvan hij, we verwedden tien tegen een, geen woord verstaat, is een type van den burger-soldaat, en al de pluimbossen die achter hem komen, zijn van dezelfde gehalte. Zij vormen eene groep karikaturen, die Cham niet zou hebben verstooten.

Het drietal, burgemeeester en schepenen, zijn met waarheid getypeerd en we zouden zeker vroolijke oogenblikken beleven, als wij mochten hooren, wat die burgemeester wawelt van roem en grootheid, van eereglans verspreid over het stadje, van de voorvaders die van geluk trillen in hun graf, om de glorie door hunne zonen behaald!

Het is ook geene kleinigheid eenen prijs, den bloemtuil, in het *concours national* te behalen, ofschoon zekere kritiekers, die geen denkbeel hebben van wat kunst en

roem is, beweeren dat men beter zou gedaan hebben den klarinettistdirekteur eene roode kool in de hand te geven. Die toch had nog door de hongerige laureaten Kunnen opg smuld worden, terwijl deze nu nog zouden kunnen gedwongen worden hunne roode pluimbossen in de marmit te steken, om ten minste den feestelijken dag ook feestelijk te kunnen gedenken.

Doch 'kunst baart nijd' zegt de oude spreuk en dit troost dan ook - de 'artisten' die door al de kinderen, de herbergpilaren en dienstmeiden bewonderd worden - en voorwaar! ze zijn wel bewonderenswaardig en wij danken den kunstenaar dat hij ze door zijn talent vereeuwigd heeft!

Het kasteel van graaf de Liederkerke.

Geen streek in België is zoo rijk in schilderachtige punten als een goed deel van het Walenland, en vooralop de boorden van de Ourthe, de Lesse en de Amblève. Overigens, van deze schilderachtige boorden afwijkend, vindt men een aantal schoone vergezichten, die reeds in vroegere eeuwen, door adellijke heeren benuttigd werden, waarvan de puinen van kasteelen en versterkte verblijven nog getuigen. Onder de schoonste kasteelen, die men van Dinant uitgaande in de richting van Hann, aantreft, mag men dat rekenen van graaf de Liederkerke, waarvan wij hier eene afbeelding meedeelen. Het kasteel, dat een echt middeleeuwsch uiterlijk heeft, ligt in de gemeente Celles.

Tusschen vrienden.

Het tafreeltje dat wij hier onzen lezers te zien geven, is nog eene droomerij uit de dagen toen de kunst nog buiten het reële leven verkeerde en in het ongewone alleen hare kracht putte, altijd denkende dat er rondom ons geene poëzie te vinden was. Voorwaar, men hoeft slechts rond te zien, om het dichterlijke leven overal te ontdekken. De groote zaak is slechts te kiezen, en het zijn juist die welke hunne onderwerpen niet weten te kiezen, die zooveel wansmaak voor den dag brengen en het dagelijksche leven, als onderwerp, bij den kieschen en fijngevoeligen mensch in diskrediet brengen. Het beeldje van den duitschen schilder kan conventionneel zijn, het is toch zeer aantrekkelijk en het geheel moet noodzakelijk een allerliefste schilderij vormen.

Houten brug in Noord-Amerika.

De bouw der bruggen is onder meer dan een opzicht hoogst merkwaardig. Waren zij, in vroeger dagen, allen in stevig hout, dan heeft het ijzer dit laatste, in onzen tijd, vervangen en zien wij zelfs de treinen op de spoorwegen over de ontzaggelijke ijzeren gevaarten loopen, waardoor twee oevers aan elkander verbonden zijn.

In Noord-Amerika, waar men zooveel reusachtige werken uitvoert, worden, in de groote houtstreken, de bruggen nog zeer dikwijls in hout getimmerd, en deze wedieveren met de ijzeren in soliditeit. Op de *Union-Central-Pacific* weg (van New-York naar San Francisco) en hoofdzakelijk in het Rotsgebergte en de Sierra-Nevada, vindt men verschillende houten bruggen en viaduc's, die in stouten bouw voor de ijzeren niet moeten wijken.

Een dezer is de brug over de Dale-creek, die 40 meter hoog en 225 meters lang is. Wij geven er hier eene afbeelding van, die voorzeker belangrijk mag gezegd worden.

Lijkrede van Hendrik Conscience, uitgesproken in de hoofdkerk van Antwerpen den 30 September 1883, door den eerwaarden heer H. Claeys, leeraar aan het Klein Seminarie te Sint-Nicolaas.

Mementote operum patrum quae fecere in generationibus suis et accipietis gloriam magnam et nomen aeternum.

Weest gedachtig de werken van de vaderen die zij in hunne tijden hebben gedaan en gij zult eene groote glorie ontvangen en eenen eeuwigen naam.

I. MACH. 11, 51.

ACHTBARE EN CHRISTENE AANHOORDERS.

Is dan de glorie geene ijdelheid? Lof en roem op de tong der menschen, een naam die in het geheugen der geslachten onsterfelijk voortleeft, is dit geene ijdelheid, dat op meer dan eene schriftuurplaats de glorie beloofd wordt en beschouwd als eene belooning van wezenlijke waarde? Neen! er is eene glorie schoon en kostbaar; niet in de befaamdheid die bij tranen en bloed wordt gewonnen; niet in den zegezang waar de rouw- en jammerkreet der huisgezinnen tusschen schreit; ook niet in de bewondering voor den man van scheppenden geest, als hij zijne begaafdheden zou misbruikt en zijne zending miskend hebben; maar de ware en gezegende glorie - de zoete en dankbare herinnering aan groote weldaden, door liefde en door erkentenis in de harten verzegeld; de hulde van geslacht tot geslacht aan edele deugden en heilstichtende daden bewezen - heerlijke roem en onsterfelijkheid! weerglans, op aarde uitgestraald, van het eeuwig glorieloon in 't vaderhuis der zalige zielen!

Het is met die glorie, rein, vreedzaam en verheven, dat de naam van onzen HENDRIK CONSCIENCE is omkranst en zal omkranst blijven zoolang de Scheldestad fier is op haar roemvol moederschap en jubelt in de zonen die zij baarde; zoolang het Vlaamsche volk vatbaar blijft voor plichten dankgevoel en, zijn verleden - zijne eigene zeden en eigene grootheid, zijne taal en zijn doopsel - niet verloochenen zal!

Die glorie heeft bij de rouwmaar der dood den weerklank van aller deelneming gewekt, die het balsemend troostwoord in het hart der treurende familie stortte; die glorie heeft geheel het Vlaamsche land tot den meer dan koninklijken stoet der lijkplechtigheden uitgenoodigd, dien Brussel met ingetogen bewondering, dien Antwerpen met liefdevolle ontroering heeft gezien; die glorie heeft de honderden bloem- en lauwerkransen doen vlechten, die dankbaar en eerbiedig op het graf van den vader werden neergelegd; die glorie - het erkentelijk aandenken - heeft, op dit plechtig uur, in dezen grootschen tempel dien hij keude en beminde en waar hij als zoon van Antwerpen roem op droeg, ontelbare scharen vergaderd om God te danken voor de schoone gaven die Hij, de Gever aller gaven, tot verdediging en zegepraal onzer heilige zaak, aan Hendrik Conscience heeft geschonken, en om Hem te smeeken dat Hij den man, wiens levenswerk de edelste taak en zending heeft volbracht, genadig verleenen zou ‘de plaats der lafenis, de zaligheid van de rust en de klaarheid van het licht, *refrigerii sedem, quietis beatitudinem et luminis claritatem...’*

Wat is die vergadering - duizend- en duizendtallig - prachtig en aangrijpende! Hoe zou ik u zeggen wat indruk het maakt dit uitgestrekt leger te overschouwen, leger van eer en deugd, dat komt nederknielen rondde lichtstralende lijkbaar van den gevallen hoofdman; die hooggedragen banieren te zien rijzen, omfloerst in zijnen rouw, en wier plooien nederhangen boven het hoofd van kloekhartige mannen, die

in dezelfde liefde, in hetzelfde streven en strijden christelijk verbonden en verbroederd zijn! O, geene andere betooging was zoo verheffend en zoo grootsch! Geene andere hulde bewijst eene liefde zoo innig en rechtzinnig als deze, die den vereeuwigden naam stil biddend noemt aan den Vader van alle barmhartigheid! Hartroerende bekroning van rouwplechtigheden, die het woord over den rouw van Israël in zoo juiste en zinrijke toepassing brengen:' Et *planxerunt eum ommis Israël planctu magno et luxeriuit eum multos dies.* Geheel Israël - het gansche volk - heeft over hem getreurd in eene treurnis groot, en heeft hem beweend vele dagen achtereen!'[1]

En waarom, Christene aanhoorders, waarom is de rouw over Conscience die oprechte volksrouw? Wat is het dat Conscience zoo algemeen bemind heeft gemaakt? Hoe is de dank zijner taalgenooten zoo groot? Waarom zal zijn duurbare naam van eeuw tot eeuw, niet slechts herhaald en gekend, maar gehuldigd en gezegend blijven? En waarom ook hebben nu zijn roem en zijn rouw hunne plechtige intrede in deze heilige plaats?

Heeft Hendrik Conscience dan iets meer gedaan, beoogd en gewild, dan een gretigen lezer te verlustigen, onze winter-avonden te verkorten en voor zich zelf het genot van kunsten letteroefening te smaken? Deed hij meer dan, met zijn vindingrijken geest, van allerwege boeiende verhalen inzamelen die hij zou weten aaneen te binden en te ontknoopen? dan in waarheid van trekken de karakters teekenen? dan kleurig de toestanden des levens en de worsteling van tegenover elkander staande driften schilderen? dan het jonge hart streelen En de jonge verbeelding ontroeren met de idealen van leven en liefde?

O, indien het werk van Hendrik Conscience geene hooger en machtiger beteekenis had, de rouw alreeds zou zwijgen rond zijn graf en geen rouw van heel het Vlaamsche volk zou het geweest zijn; en geen priesterlijk woord zou onder deze gewijde gewelven weerklinken in zegening van zijnen naam en in godsdienstigen dank aan zijne gedachtenis.

Maar, in de mildste maat naar hart en geest begaafd, bij machte om de geesten te richten en de gemoederen te beheerschen en tevens om zijnen naam wereldberoemd te maken, verbreidde hij met zijne glorie de glorie van zijn volk, *dilatavit gloriam populo suo*[1], en met zijn werk, met de macht en den invloed van zijn vernuft en zijne kunst, heeft hij zijn volk zelf onderhouden in eigen nationaal en zelfstandig leven, waarvan het ging verbasteren en ontaarden om in vreemde taal en zeden te worden ingelijfd; alles wat Vlaanderen Vlaanderen maakt heeft hij verheerlijkt of verdedigd en gewroken, bewaard of heropgebeurd en doen herleven; hij heeft den Vlaming teruggevoerd tot het vereeren van zijne aloude moedertaal, van zijne vrome voorvaderlijke zeden, van zijne kloeke heldentijden; hij heeft de schakels weer ineen gebracht der gouden keten die ons met onze vaderen verbinden moet; met een woord, hij heeft bewerkt wat zoo krachtig en schoon in de taal der schriftuur wordt genoemd '*convertire corda patrum ad filios*, het hart en den geest der vaderen terugbrengen in hunne zonen,' de nakomelingen vereenigen met hun voorgeslacht in dezellde kracht tot strijden en zegevieren, in denzelfden eenvoud en dezelfde reinheid van zeden, in denzclfden godsdienstigen zin en dezelfde mannelijke deugd.

Het woord, dat de Machabeesche vader, in de dagen der schande van Israël, naliet aan zijne zonen, memen*tote operum patrium quae fecere in generationibus suis et accipietis glonam magnam et nomen aeterum*, dit woord heeft Hendrik Conscience

(1) I Mach. XIII, 26.
(1) I Mach. III, 1.

door gansch zijn levenswerk ons op het hart gedrukt:' keert tot uwe vaderen, tot uw verleden terug; het is de Weg naar volksgeluk en glorie!'

Edele en gezegende gedachte! Roemvolle arbeid! Kostbaar zaad van heilzame vruchten!... Wel zijt gij waard, verheerlijkte schilder van ons verleden, dat de godsdienst hulde brenge aan uw vaderlandsch en Christen werk! Wel zijt gij waard dat wij komen - duizenden - hier vóór het outer nedee knielen in de bede van erkentenis en liefde!

Ons verleden, geachte aanhoorders, is alles wat wij in glorie en leven geërfd hebben van onze vaderen; het is de roem hunner daden op het blad onzer gcschiedenis geprint; het is hun eigen leven, naar woord en werk, dat in volk en huisgezin bewaard blijft; - het is Kortrijk, zonder wiens gloriedag Vlaanderen voor eeuwig eene Fransche provincie was en er nooit een onafhankelijk België bestond; Kortrijk met den leeuwenmoed zijner gilden en ambachter die in 't wapen nederknielden onder den zegen van het Allerheiligste eer zij voor den vrijen vadergrond bloed en leven verpandden; Kortrijk met zijne twee broederlijke helden, die, na de bevochten zege, hand in hand naar de kapel van Onze Lieve Vrouw togen om aan het gewelf de gulden sporen der Fransche ridderschap ter offerande te zien ophangen; - ons verleden, het is de Artevelde, die de eenheid van het Belgisch vaderland ontwierp

'Toen hij, tot schuttend stamvergaderer.

Met Braband Vlaanderen verbond'[(2)]; die de twee machtigste koningen, bij zijne fiere eischen verstomd, belette hunne listige plannen ten uitvoer te brengen en samen een vredeverdrag te sluiten waar Vlaanderen niet in begrepen, Vlaanderens rechten niet in erkend zouden worden, en die, bezorgd met de geestelijke belangen zijner medeburgers en eerbiedig voor

(2) Prud. Van Duyse, *bij de 25ste verjaring van 's konings inhuldiging*

den Roomschen Stoel, het bedrog ontmaskerde waarbij de Fransche vorst de bulle van den kerkban tegen Vlaanderen had bekomen, en den vorst zelf dwong de bulle, met de schuldbrieven waarin onze afhankelijkheid stond beschreven en bezegeld, in zijne handen af te leveren, om, tot zegeteeken der ontslaving, op de Vrijdagmarkt gescheurd en verbrand te worden; het is de tweede Artevelde, die op de witte handschoenen zijner Gentenareen de woorden deed printen: J*uva, Deus! Help mij, God!* en die, te Beverhoutsveld, na het heilig misoffer, na de heilige Communie zijner heldhaftige mannen, wilde en voorschreef dat nogmaals iedereen vóór den aanval zich aan God zou bevelen; - ons verleden, het zijn de Gentsche burgers die, stout, den machtigen Burgondiër dwongen hunne getrouwheid aan den Paus van *Rome* te eerbiedigen; het is de rij der onsterfelijke kunstenaren, die dezen zelfden tempel, toen hij ontheiligd en leeggeplonderd was geweest, herstelden in zijnen luister met de vorstelijke schatten van hun penseel; het zijn, tegenover ons deel in de glorie der kruisvaarten, die reuzestrijden voor de Christene beschaving, tegenover onze stalen ridders, die als hunne kostelijkste eertropee de reliquie van het Heilig Bloed te Brugge binnen brachten, de nederige boeren van Kempenland, 'alleen betrouwend op Gods Almacht en op Gods bijstand,' (I) toen zij krijg voerden tegen de barbaarschheid der Fransche omwenteling, dit 'tempeest van toomelooze driften' (2).

Ons verleden weerspiegelt zich ook in de zeden van onzen huiselijken haard: in dien chriselijken vader, die in zijn geloof en zijn heilig plichtgevoel krachten vindt tot alle zelfopoffering voor zijn duurbaar huisgezin; die waakzame en zorgvolle moeder, die eerbare en reine vrouw, die met kloeke wijsheid en milde zachtheid de gangen vah haar huis gadeslaat en bestuurt; die mannelijke borst van den zoon, die zijnen vader met eerbied noemt en christelijk hem gehoorzaamt; die zedige dochter, die de kroon en de blijdschap harer beminde moeder is; dien bloeienden kring van lieve kinderen, die samen hunne handen vouwen bij de huiselijke avondbede; in al het schoone en edele, dat hier ontkiemd is uit het zaad van het Evangelie en opgegroeid onder den lichtglans van het Kruis dat bij de Vlaamsche haardstede waakt!

Neen! dit verleden van deugd en glorie mocht uit ons geheugen en onze zeden niet wegsterven, mocht niet verloren gaan voor ons nageslacht! Te zamen met de taal, en door de taal, moest en kon het beschut, verdedigd en gered worden. Was de vreemde taal het voertuig dat uitheemsche goddeloosheid en uitheemsch zedebederf inbracht, onze eigen taal was een bewarend zout voor ons zeltbestaan, onze zeden en ons geloof! 'De taal is de ziel der natie! Zij is de natie zelf!' Hij dus, die voor de taal den strijd heeft aangegaan, hij streed voor de heilige ark waarin de wet der vaderen bewaard ligt; hij streed tegen ongeloof en zedeloosheid; hij streed om zijn volk te bewaren in godsdienstigen zin en eerlijkheid van leven - hij leidde ons tot onze vaderen terug, en daarom, in het zicht van het heilig outer, juichen wij in de groote glorie en den onsterfelijken naam, dien hij heeft verworven - *glorianm niagnam et nomen aeternum!*

Het is geen ongegrond en vermetel zeggen, achtbare aanhoorders! het is geene bevestiging volgens eigen denkwijze en beschouwing opgevat en aangevoerd, als wij dit verheven oogwit aan onzen betreurden hoofdman en aan zijne moedige en begaafde medekampers toeëigenen; zij vreesden, ja! de 'verpestende stiklucht van het zuiden,' en hun dichterlijk vermaan waarschuwde de Vlaamsche stad tegen 'de wulpsche dartelheid en laf verwijfde zeden,' die, met de vreemde taal, het vlaamsche

huis binnendrongen; 'zij zagen, (ik spreek de woorden van den onsterfelijken man zelven,) hoe het ongeloof, de echtbreuk, de spotternij, de arglistigheid en de zelfmoord in duizende boeken aan hunne landgenooten werden voorgepredikt' (3); en wij, 'wat willen wij? roept hij uit; den godsdienst, de zeden en de taal onzer vaderen van

(1) (2) (3)

taalverbond ten stadbuzie Brussel 1844. die verbastering bevrijden... Is dit geene wettelijke en lofbare strekking?'

Ja, edele Conscience! eene heilige en gezegende strekking, en uw braaf en christelijk hart kon ook geene andere volgen!...

Gij, die voor dezelfde zaak, met dezelfde wapens en dezelfde inzichten aan zijne zijde gestreden hebt! gij wapenbroeders zijner eerste kampen! het moet uw hart verjongen, bij de woorden van uwen vriend nog eens de geestdrift, de hoop, de leus uwer vroegere dagen u te herinneren, en - troostelijk moest het u zijn, ook naast zijn graf te kunnen waken als getuigen van zijn hart en van zijn leven!

Tot u dus klonk het woord van Conscience: 'Herinnert u het voorgeslacht: onze voorouders hadden een stil en zuiver geloof in de Alvoorzienigheid: dit geloof zij in onze voortbrengselen geëerbicdigd, het beziele onze pogingen, opdat de uitheemsche twijfelgeest verjaagd worde. - Onze vaderen hadden eenvoudige en kuische zeden, zij braken nooit den band des huwelijks, waren trouw aan hun woord en rechtzinnig in hunnen handel; die zeden moeten wij voeden en verspreiden, opdat het vreemde vergift ontworteld worde'[1].

In denzelfden geest sprak hij tot de huisgezinnen: 'Niet waar, moeders! niet waar, vaders! gij weet dat uit het Zuiden de zuivere zeden niet komen? Dat de eerbaarheid uwer dochter in den vloed des uitheemsche dag-litteratuur geene waarborgen vinden kan? Dat uw zoon op die markt van oneer, van lichtzin en van besmettende wuftheid zijnen geest niet veredelen kan?'[2] Ook, ten slotte van het verhaal dat de verbasterde opvoeding in hare gevolgen voorstelt, bracht hij in het huiselijk avondgebed de woorden: 'Van het vreemde zedebederf bevrijd ons, Heer!'

En als hij het werk der vreemde goddeloosheid in haar verleden beschouwt, schrijft hij met vaste strengheid: 'Zij verklaarden den mensch tot God der schepping en loochenden den God des hemels; zij vuurden in elk het gevoel der menschelijke rechten aan en doofden de laatste sprankel van het gevoel der plichten uit..... Vol haat tegen hetgeen hunne vaderen hadden opgebouwd of geëerbiedigd, wierpen zij den spot met volle handen over den Godsdienst en de zeden, over alle betrouwen, over alle geloof'[3].

Het einde zijner hecrlijkelevensbaan nabij, herinnerde hij nogmaals plechtig[4] de zending en de plichten die hij aanvaard had: 'de jonge baanbrekers konden er zich niet in bedriegen... Zij zouden alles eerbiedigen wat het Vlaamsch volk bemint en eerbiedigt: den Godsdienst, het vaderlijk gezag, de huwelijkstrouw en de eenvoudige kuischheid zijner zeden.'

Zalig hij, die dus in den eerbied voor het erfgoed onzer vaderen, in getrouwheid aan zijn erkende plichten, tot zijne glorie en onsterfeliikheid is geeaan! *Mementote opermn patrum...*

(1) Conscience. *Boerenkrijg.*
(2) Id., *Redevoering hij het feest van het St.-Lucasilde.*
(3) Conscience. *Redevoering op de vergadering van het*
(1) Id. id.
(2) Id. *Redevoering over* de *iniskenning der moederlaal, 1851*
(3) Id. *Boerenkrijg.*
(4) *Redevoering in de Koninklijke academie van België 11 mei, 1881.*

(*Slot volgt.*)

Een nieuwe onzichtbare inkt.

Een methode om een nieuwe soort van onzichtbare inkt te maken is door C. Wedemann uitgedacht en in het duitsche tijdschrift *Die Natur* beschreven.

Om het geschrevene of de teekening, welke met die inkt vervaardigd is, op het papier zichtbaar te maken is het voldoende dit even in het water te dompelen. Na droging verdwijnen de lijnen of letters, om weer bij elke nieuwe indompeling voor den dag te komen.

De inkt wordt vervaardigd door één deel lijnolie, twintig deelen ammonia liquida en honderd deelen water innig te vermengen. Het mengsel moet elken keer wanneer men de pen indoopt, goed doorgeroerd worden, omdat anders een weinig van de olie zich zou afscheiden en op de oppervlakte zou kunnen gaan drijven. hetgeen, zooals van zelf spreekt, een olievlek op het papier te weeg zou brengen.

Onze insekten.
(Vervolg en slot.)

DE SPIJZING. - De vlooi - wij zouden de vlooi moeten lief hebben, als men bemerkt wat goed hart zij bezit - de vlooi spuwt, in het midden harer eieren, kleine vlokjes verhard bloed: als de larve zal ter wereld komen zal zij, bij gebrek aan de melk harer moeder, ons bloed te drinken hebben.

Ik heb vroeger gesproken van de eenzame bieën en gezegd op welke wijze de Oliekevers hunne nesten overrompelen. Ziehier hoe die kleine diertjes hem vervaardigen. Ik zal als voorbeeld nemen de *Anthocope*, welke Reaumur de Tapisseerbij noemde. Zij is gemeen in deze streek, zwartachtig, zeer ruig, met streepjes van witte haren op den buik. De Anthocope, op het oogenblik hare eieren te leggen, graaft in den grond (twee of drie centimeters diep) eene ronde gracht. Is het haar nest? Ach! de wieg van haar kind moet veel rijker, veel zachter zijn. Eens de kleine gracht gegraven, vliegt zij rechtstreeks op zock naar kollebloemen... de blaadjes dezer bloem zijn zacht en zijdeachtig en hare levendige kleuren teekenen zich zoo goed af in het midden der blonde koornaren! De kleine gaat en knipt eenen breeden band uit deze roode zijden stof; dan, ze tusschen hare pooten oprollende, vliegt zij er mede naar haar nest. Daar strijkt zij dit koninklijk tapijtwerk rechts en links uit: het is een langdurig werk, want er mag geen enkel rimpeltje in blijven. Zij keert tot de bloem trug, want zij behoeft vier of vijf dubbele van deze schitterende stof. Zij heeft twee dagen noodig om dit klein wonder te eindigen; dan spuwt de bie den honig uit en legt een ei.... Thans moet zij de wieg toemaken. Het insekt treedt buiten en met zijne voorste pooten vouwt het, de eene over de andere, al de kanten der roode zijde... Het is een kleine koepel, die de wieg overdekt, en nu brengt zij een voor een, zooveel zandkorrels er boven, tot wanneer de grond efeen is en niets de kleine verbergplaats verraadt.

Deze kleine bie legt van twintig tot dertig eieren: voor elkeen dezer maakt zij eene bijzondere wieg, en altijd met dezelfde liefde en teederheid. En hoe zal zij haar nest verdedigen wanneer het aangerand wordt? Zichier een feit, dat klassiek geworden is.

De Goudwespen zijn kleine sluipwespen, die geene boorstekels hebben, iets wat hun verplicht hunne toevlucht te nemen tot list om hunne eieren voordeelig te plaatsen.

Zij maken dus gebruik van de afwezigheid der bloemseldraagster om hunne eieren in haar nest te leggen.

Welnu, eene soort van deze Goudwespen, de koninklijke Antophore, op zoek naar het gunstig oogenblik, bedroog zich van uur, drong in het nest ceuer Bloemseldraagster terwijl de bie op den bodem aan het werken was. Plotseling ontwaart deze de overweldigster en werpt zich met woede op haar; de Goudwesp verschrikt, wringt zich ineen; de bie stoot haar herhaalde maal den angel in het lijf; maar de Goudwesp is goed geharnast en de angel verstompt op het staal harer zijden.

De bie besefte hare onmacht; woedeud schudde zij met al hare krachten de opgerolde Goudwesp, wierp ze buiten haar nest, en dan onder den indruk eener echte razernij sneed zij met twee slagen harer kinnebakken harer tweevleugelen tegen de borst af. Tevreden over hare daad, vloog zij juichend heen.

De arme Goudwesp was veroordeeld; hoe kon zij zonder vleugelen nog ooit vreemde nesten uitvorschen? Ongerust en vol smarten, den dood nabij door uitputting, ten gevolge harer afschrikkelijke wonden, wilde zij ten minste aan een harer kinderen het leven verzekeren; zij kroop traagzaam tot aan den boord van het nest der bie, bereid om nieuwe gevaren te trotsen.... ditmaal was de bie afwezig: zij kon een ei leggen en vluchten; maar op twee vingeren afstand van het nest viel zij neder en was dood.

Ik heb reeds gezeid hoe de appeletende Bloemenwesp zich van eene verzadigde en dikke bie meester maakt, haar ombrengt en ze naar het nest harer jongen draagt. De Valschwesp *(Upas)* handelt ook zoo, maar zij doodt haar slachtofler niet: zij doet haar niet slapen, gelijk

men eenen zieke slapen doet, op het oogenblik eener afgrijselijke heelkundige bewerking te onderstaan; neen, zij brengt het tot eeuen toestand waarvan niets in staat is de gruwelijkheid af te schilderen.

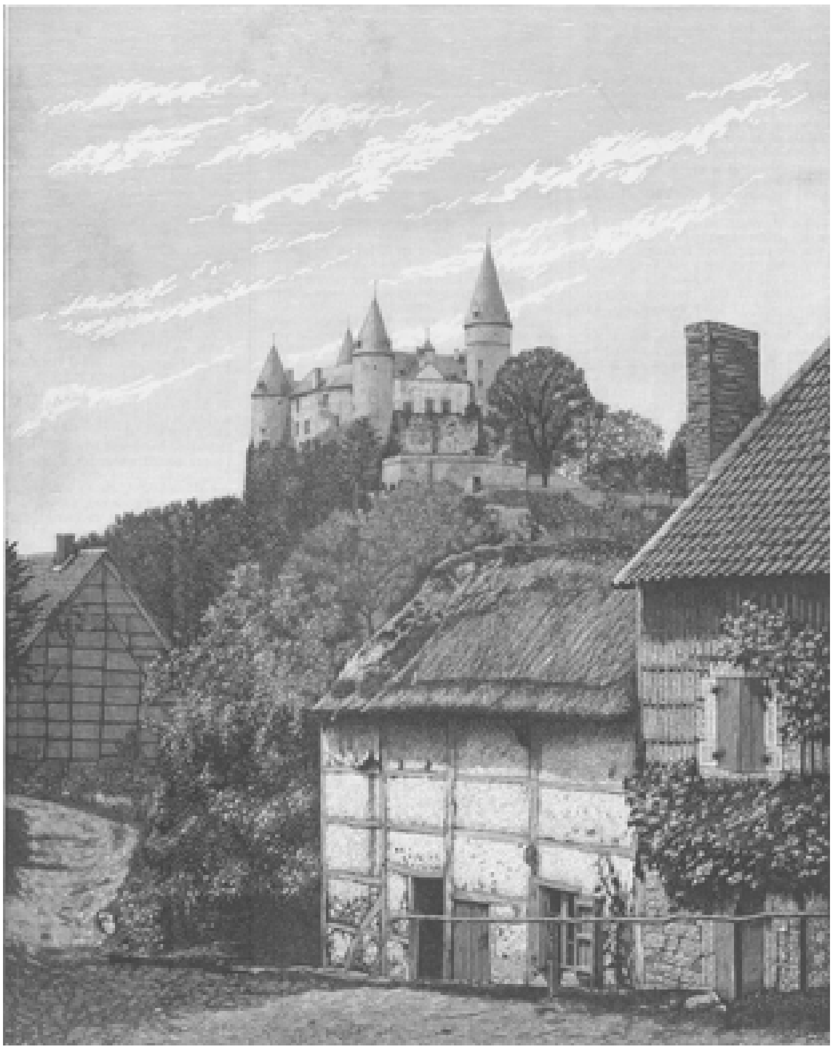

HET KASTEEL VAN GRAAF DE LIEDERKERKE.

Onder de ijselijke vergiften, waarmede de wilden hunne pijlen en schichten doordringen, is er een, dat barbaarscher is dan de *upas*, waarmede de Maleiers hunnen kriss vergiftigen; het is de Curare. Dit vergif doodt niet, het maakt lam. Hij, die er van ingeënt is, leeft, bestaat, luistert, ziet, maar al zijne ledematen bezitten de koude verstramming en de beweginglooheid van een lijk. Dit is de uitwerking van het vergif der Valschwesp. Rupsen, sprinkharen, spinnen, bieën - om het even: de valschwesp valt ze aan, doorboort ze en begraaft ze gansch levend in het nest, waar zij hare eieren gelegd heeft. Het ei barst open en de larve komt er uit.

Het slachtoffer, beweegloos, hoort het gerucht harer pooten tegen de schelp, welke zij verlaat; het gevoelt deze hongerige larve op zijn lichaam kruipen, ziet ze, voelt hare harde kinnekakken in zijn vleesch dringen.... Het wordt gansch levend verslonden.... en het vergift verlamt hem: geene enkele beweging zijns lichaams, geen slag zijner vleugelen komt zijne wanhoop ter hulp, en het sterft te midden dezer martelingen.

De *Pampyle* bezit ook die uitgezochte barbaarsche wreedheid: zij verlamt ook de spinnen, welke zij aan hare jongen wil opdienen; maar terwijl de valschwesp eerst haar nest bereidt en naderhand bevoorraadt, handelt de Pampyle

geheel tegenstrijdig en doet voorraad op, aleer iets anders aan te vangen, iets wat haar veel beslommering veroorzaakt, welke zij evenwel wondergoed te boven komt.

TUSSCHEN VRIENDEN, NAAR F. HIDDEMANN.

Zij plaatst hare gevangene spin niet op den grond, waar een ander insekt van haar slag, zooals zij op jacht gaande, ze haar zou kunnen ontrooven. Zij hecht haar aan eenen hoog opgeschoten grashalm, geheel op den top, en op eene wijze, die ze aan alle blikken onttrekt; daarna stelt zij zich aan het graven. Van tijd tot tijd ziet men haar langs den grashalm omhoog kruipen; zij gaat hare spin eens bezien, beschouwt ze, betast ze met hare twee voelhoorens en keert dan tot haar werk terug; zij herhaalt die oefening tien tot twintigmaal, vooraleer haar hol geëindigd te hebben. Dan legt zij hare eieren, neemt de spin, stoot ze voort, weipt ze op den bodem van het nest en sluit het bevallig wiegje toe.

ONTDEKKINGEN VAN HET INSTINKT. - Door eene goede kans, welke mij zelden te beurt valt in mijn monnikenleven, werd het mij toegestaan eenen hond te hebben, welken een vriend, weinig bekend met onze levenswijze, ons gegeven had. Dit kleine dier beminde mij met eene genegenheid zonder weêrga, en - ik wil het niet verbergen - ik zag hem wederkeerig ook gaarn. Dit gelnk duurde slechts drie maanden.... Dikwijls heeft Hafla (dit was zijn naam; ik spreek

hem nooit uit, zonder een treurig aandenken) dikwijls heeft Hafla mij in groote wijsgeerige verlegenheid. gebracht. Telken stonde scheen zijn instinkt door eene hoogere helderheid verlicht. Ik zou u duizend feiten over dit bevallig dier kunnen verhalen; ik zal slechts van één enkel melding maken. Een mijner medeleeraren en ik waren te zamen in gesprek; Hafla plaatste zijne twee voorpooten op de knieën van mijnen gezel. Deze nam ze met zijne twee handen vast. Het gedacht schoot mij te binnen, Hafla te roepen: hij spartelde om tot mij te komen loopen, doch vruchteloos; zonder hem pijn aan te doen, werd hij goed vastgehouden. Ik riep nog eens, het kleine dier deed ongemeene inspanning om zijne pooten vrij te krijgen; hij zou waarachtig zijne beenen ontwricht hebben. Eindelijk wanneer hij zijne onmacht begreep, begon hij, zonder nog eene enkele inspanning te doen, met eenen blik vol smeekingen streelend de handen te likken, welke hem gevangen hielden.

Het is klaarblijkelijk dat het dier, ziende dat het geweld niet baten kon, trachtte langs den weg der zachtheid, der minzaamheid en der teederheid zijn doel te bereiken.

Eene valsche wesp, in eene gelijke omstandigheid, handelt als een echt natuurkundige, bewust dat de tegenstand der lucht in evenredigheid is met de grootte der vlakte, waartegen hij inwerkt. Deze vernuftige valsche we sp was op jacht in eene laan van den hof: zij ving eene overgroote vlieg, welke zij met eenen steek van haren angel doet slapen, en bereidt zich om ze naar haar nest te voeren; maar de wind blaasde met hevigheid in de opengestrekte vleugelen van haar slachtoffer, en de wesp, die ze tusschen hare pooten hield, draaide om en werd achteruit gedreven. Tot driemaal toe herneemt zij hare vlucht, maar de wind is te hevig, en het beestje valt telkens met zijne vracht terug. Eindelijk komt er haar een goed gedacht te binnen: zij legt den vlieg op den grond, snijdt haar de vleugelen af, vat ze wederom op, en ditmaal, het tempeest overwinnende, doorklieft zij de lucht, eenen zegezang brommende.

Een laatste voorbeeld. Het insekt, dat mij dit voorbeeld geeft, behoort tot het slag der geheiligde schildvleugelaars, welke men ten tijde van Ptolomeus en Pharaon aanbad: men vindt ze op al de gedenkbouwen van dat tijdstip afgebeeld, en zelfs als halsbeeldeke aan de mummin gehangen, waar zij, met deze, eeuwen lang behouden bleven. De bij ons meest gekende soort is die van den Mestkever. Gij hebt hem waarschijnlijk gezien, gedurende de schoone zomeren herfstavonden, langs de wegen, waar hij zich met zijne staalblauwe vleugelen in den mest wentelt. Op het eerste gezicht hebben wij een slecht gedacht van dit insekt, om reden zijne liefde voor de vuiligheid, den koedrek of paardenmest. Wij treden voor het vuile dier op zijde, en ons hart ontstelt, op het gedacht alleen van 't met de hand aan te raken. Zóo bcstaat de mensch!... Hoe dikwijls hebben wij niet een onzer broeders veroordeeld, voor een enkel feit, dat ons onaangenaam was?... Ziet dus van nabij en let op. Indien deze goede dikke mestkever den drek der wegen lief heeft, het is dat zijne jongskens er zich moeten mee voeden; hij weet het, en zict: hij legt een ei, en rondom, met zijne pooten raapt hij van dezen deeg te zamen; hij keert en herkeert het hoopke, dat hij komt te verzamelen; 't is als een klein bolletje, dat hij onophoudend vermeerdert, hard, glad maakt en bewerkt. Ziet het nu gemaakt: onze kever moet het nog op eene veilige plaats brengen; hij stoot het vooruit, het rolt voort en hij volgt het op..... Maar zie, hij moet eene schuinte beklimmen..... Gelijk Sysiphe twintig maal het doel bijna bereikt, ziet hij zijne rots terug rollen en hij moet herbeginnen: hij houdt altijd moed en herneemt nogmaals; eindelijk het toppunt is bereikt. Nieuwe hinderpaal! Eene

rots (een kleine aardkluit) ligt dwars over den weg..... Wat gedaan? O het is gauw gevonden. Onder den kleinen bal steekt hij zijnen geharnasten kop en... draagt hem gelijk de menschelijke zakkendragers zouden doen!

Het gebeurt, eilaas, ook, dat het bolleke al loopend in eene spleet of op den bodem van een gat rolt. In dit geval is alle krachtsinspanning nutteloos; het arme beestje wordt het weldra gewaar en vliegt heen. Gaat het thans zijn kind verlaten? Neen, neen, nooit!... Wacht!... Hoort gij dat geheimzinnig gebrom? De kever is teruggekeerd! zij zijn met twee, met drie, met vijf... en al te zamen stellen zij zich aan dezelfde taak; zij trekken, krabben, steken, draaien, en hebben weldra den schat vrij gemaakt.

Eindelijk het bolleke is aan het nest gekomen, voor hem bereid; men rolt het er in en men werkt met handen en voeten om het met aarde te bedekken. Elk ei vraagt der moeder evenveel werk en moeite. Als alles afgedaan is, sterft zij in vrede. Hare jongskens zullen noch koude noch honger lijden!

Het gebeurt ook dat de arme moeder, in weêrwil van haren arbeid en hare naarstigheid, vóór den nacht haar nest, welke zij voorbereid heeft om haren schat te verbergen, niet kan bereiken. Men ziet ze dan, als de duisternis te groot wordt, zich op de zijde begeven en inslapen; maar tusschen hare pooten houdt zij het bolleke, waarop zij al hare hoop gevestigd heeft, tegen het hart gedrukt.

Ik kan het u niet genoeg herhalen, die arme insekten zullen nooit hunne kinderen zien, en toch - zie eens wat liefde zij hun toedragen!

De macht van het goud.
(*Vervolg.*)

De baljuw nam het papier met bevende hand aan en beproefde het te lezen; maar zijne verwarring was zoo groot, dat het hem niet mogelijk was een regel daarvan te ontcijferen.

‘Wat beteekent dat alles?’ riep hij onthutst uit; ‘ik veronderstel toch niet, mijnheer, dat gij het wagen zult mij van zulk een ontzettende misdaad te beschukligen?’

‘En wien anders? Bedenk toch, mijn beste Martin Simon, dat gij u zeer goed aan geen gevaar behoefdet bloot te stellen door den armen drommel persoonlijk uit den weg te ruimen; het zal de waarheid meer nabijkomen, als men aanneemt, dat gij iemand met de taak belastlet om den man tot zwijgen te brengen, en dan zijt gij slechts de medeplichtige en niet de hoofdschuldige, hetgeen de zaak verandert, en ik voor mijn persoon zal al het mogelijke doen, om het onderzoek der rechters deze wending te doen nemen.’

‘Wat babbelt gij toch van echten, medeplichtigheid, moord, proces?’ riep de baljuw toornig; ‘wat voor papier is dat? Hoe komt het in uwe handen? En eindelijk - wat wilt gij toch van mij?’

‘Dit papier?’ hernam de procurcur bedaard. ‘Inderdaad, ik vergat u deze geschiedenis mee te deelen, en gij zult er u dadelijk van overtuigen, dat ik gedwongen ben in deze zaak tegen u op te treden. Vooreerst moet gij weten, dat op den dag, waarop de ketellapper zich hier vertoonde, hij mij verzocht, in mijne hoedanigheid van procureur voor hem een verklaring op te maken, die hij echter zeer geheim houden wilde. Ik weigerde hem aan te hooren; doch in de hoop u wellicht een dienst te zullen kunnen bewijzen - uit erkentelijkheid voor mijne zoo vriendelijke ontvangst in uw huis en uit vrees, dat hij zich misschien tot andere lieden kon wenden, die u niet zoo genegen waren, zegde ik dien mensch, dat hij mij des anderendaags zou kunnen ontmoeten op den weg, dien ik inslaan moest om naar Grenoble terug te

keeren. Inderdaad trof ik hem een kwartieruurs van hier aan en teekende, op een steen aan den kant van den weg zittende, de verklaring op, waarvan ik u zoo even het afschrift heb laten zien. Er wordt daarin gezegd, gelijk gij zelf hebt kunnen lezen, dat Raboisson in het bezit van een geheim is, dat u persoonlijk aangaat, en gij alleen er belang bij hebt hem te doen verdwijnen, zoodat, ingeval hij een gewelddadigen dood sterven zoude, gij alleen daarvoor verantwoordelijk moet gesteld worden, in welk geval hij mij, Michelot, procureur bij het parlement te Lyon, belast, u daarvoor gerechtelijk te vervolgen..... Ik moest deze last geving aannemen, en het is waarschijnlijk, dat de ongelukkige weinige oogenblikken nadat hij zijne verklaring onderteekend had, om het leven kwam.'

Deze mededeeling scheen den baljuw eindelijk klaar en duidelijk het gewicht van de op hem rustende verdenking te doen beseffen.

'Mijnheer de procureur,' sprak hij nu op bitteren toon en na een kleine pauze, 'ik kan u niet genoeg gelukwenschen met den iever, waarmede gij de vertrouwelijke mededeelingen van een dronkaard aanhoordet en in schrift bracht; ongetwijfeld hadt gij daartoe goede gronden, die ik nog niet ken..... Voorshands, wil ik, om met u slechts over de rechtsgeldigheid van deze ongerijmde aanklacht te spreken, u doen opmerken, dat deze verklaring, die in uwe oogen zoo gewichtig schijnt, ten eenemale alle rechterlijke vormen mist. Er waren geen getuigen bij, toen zij opgemaakt werd, en Raboisson zelf kon niet schrijven.'

'Wat de onderteekening betreft,' antwoordde de procureur, een ander papier uit den zak halende, 'hier is een gerechtelijke acte, die onmogelijk aangetast kan worden en waaruit blijkt dat Raboisson met een kruisje van een bijzonderen vorm placht te onderteekenen en een dergelijk heeft hij in mijne tegenwoordigheid onder die verklaring gezet. Hij overhandigde mij, toen hij afscheid van mij nam, bedoeld wettelijk document, dat hij sinds lang had laten opmaken en bij zich droeg; met welk doel is mij onbekend. Wat de getuigen aangaat, die volgens u bij de onderteckening tegenwoordig hadden moeten zijn, deze waren niet noodig, daar de geheele handeling van vertrouwelijken aard was. Overigens, is mijn getuigenis....'

'Maar dat is toch een schandelijk weefsel!' riep Martin Simon uit, terwijl hij met groote stappen zijn kamer op en neer ging; 'ik ben onschuldig en alles werkt samen om mij verdacht te maken. Welnu!' voegde hij er spottend bij en bleef plotseling voor den procurcur staan, 'waartoe hebt gij besloten, edelaardige vriend? Slaat gij geloof aan de zinnelooze droomen van dien landlooper en wilt gij die belachelijke verklaring bij het gerecht indienen, of wilt gij het woord van een eerlijk man gelooven, die met verontwaardiging deze schandelijke beschuldiging van zich wijst?'

'Mijnheer, ik wenschte, dat ik uw verlangen kon bevredigen; maar als gij geen andere rechtvaardiging kunt bijbrengen, dan begrijpt gij licht dat mijn plicht en mijn geweten.....'

'Uw geweten, ellendelin?, uw geweten? Of wilt gij mij misschien wijs maken, dat gij een enkele sylbe van deze meer dan domme fabel gelooft en dat gij niet uit enkel winstbejag mij met een openbaar schandaal dreigt? Waart gij niet zoo zwak, zoo lafhartig.....'

Hij hield op en ging weer op en neer.

'Wees bedaard, mijn vriend,' sprak Michelot op sussenden toon; 'ik ben immers uw vriend - ik zweer het u! Mijn hart bloedt, dewijl ik u zulk een kommer bereiden moet; ik wenschte uit den grond mijns harten uwe gastvrijheid en uwe vrijgevigheid tegenover mij met dankbaarheid te kunnen vergelden, maar ik laat u zelf oordeelen: - wat moet ik doen?'

‘Wat gij doen moet?’ zegde Martin Simon, hem strak aanziende, als wilde hij zich van de uitgestrektheid der dienstvaardigheid, waarop hij bij den procureur kon rekenen, verzekeren. ‘Oogenblikkelijk moet gij die papieren verscheuren of in het vuur werpen.’

‘Ik heb slechts de afschriften bij mij!’

‘En weet gij niet waar de origineelen zijn?’

‘Hm!’ hernam de procureur met een gemaakt lachje; ‘als ik u eens beloofde ze te vernietigen zoodra ik te Lyon ben, waar ik ze achtergelaten heb?’

‘In dit geval, Michelot, wil ik erkennen, dat ik u miskend en belasterd heb, en ik zou u verzoeken mijn drift en mijne overijling te vergeven.’

‘En dat zou mijne eenige belooning zijn?’

‘Welke belooning verlangt gij dan wel om van een even ongerijmde als onrechtvaardige vervolging af te zien?’

‘Bedenk toch wel,’ antwoordde de procurcur, als had hij den zin der vraag van zijn gastheer niet begrepen, ‘bedenk toch, dat het protokol, waarin gij zelf de mogelijkheid van den gewelddadigen dood van Raboisson toegeeft en de door hem zelven onderteekende verklaring, alsmede mijne eigene getuigenis genoegzame gronden

tot een zeer ernstig en gevaarlijk crimineel proces tegen u opleveren..... Uw leven staat daarbij op het spel!'

Onwillekeurig sidderde Martin Simon. Michelot bemerkte deze beweging van schrik zeer goed en achtte het oogenblik gekomen, waarop hij den grooten slag kon wagen.

'Hoor eens, mijnheer Simon,' zegde hij met groote radheid van tong, 'laten wij onbewimpeld met elkander spreken. Gij kunt elk oogenblik, en wanneer ik het wil, ten gevolge van een zware beschuldiging gevangen genomen worden; en gesteld ook, dat gij er wezenlijk in gelukt uw leven te redden, zal het u toch nooit gelukken uw naam van dien smet te zuiveren. Overigens zou ook de inmenging der justicie het gevolg hebben, dat de aard van het geheim aan het licht kwam, hetwelk Raboisson ontdekt had; en er moet u derhalve veel aan gelegen zijn, de opmerkzaamheid niet op dit punt te zien vestigen. Het betreft toch een ongehoorden schat, een goudmijn, welken men u terstond in naam des konings zou ontnemen. Gij hebt er derhalve het grootste belang bij de zaak te smoren en - wij kunnen dit ook. Ik heb u belogen, toen ik u zeide, dat de origineele papieren, welke u aanklagen en tegen u getuigen, te Lyon waren; zij zijn hier en ik kan ze u terstond overhandigen, zoodra wij het met elkander eens geworden zijn.'

Martin Simon staarde een wijl met een verstoord gelaat peinzend voor zich.

'De schandelijke toeleg begint mij klaar te worden,' sprak hij ten laatste, 'en ik wensch er den heer Michelot geluk mee, de groote woorden plicht en geweten overboord geworpen te hebben; ik houd er van, wanneer ik met den duivel spreek, dat hij mij zijn klauwen en zijn staart laat zien Welnu, laat hooren! Welken prijs eischt gij voor deze papieren en uwe rechtschapenheid?'

Een zegevierende lach speelde om de kleurlooze lippen van den procureur.

'Uwe woorden zijn hard, mijnheer Simon,' antwoordde hij grinnikend; 'maar ik ben gewoon aan woorden weinig of geen waarde te hechten; ik houd mij slechts aan de daadzaken. Hoor mij derhalve aan.'

Michelot scheen er behagen in te scheppen, de marteling van zijn slachtoffer te verlengen.

Hij nam langzaam een snuifje en zegde eindelijk met zijne tergende koelbloedigheid:

'Ik wenschte, beste vriend, onze wederzijdsche belangen met elkander te vereenigen, en hoe slecht ook de meening moge zijn, die gij van mij koesteren moogt, ben ik er toch ver van verwijderd. u overdreven eischen te stellen. Er zijn offers, die gij slechts met den grootsten tegenzin zoudt kunnen brengen: - ik heb hier derhalve den middelweg ingeslagen en een offer gezocht wat gij gereedelijk brengen kunt. Om het kort te maken, moet ik u zeggen, dat ik vrijgezel en dezen staat van harte moede ben. Het hing nu slechts van mij af in Lyon een schoon en rijk meisje te vinden, dat er trotsch op zou geweest zijn mevrouw Michelot te worden; want ik ben nog groen genoeg, bezit een aardig vermogen en sta goed aangeschreven in de plaats mijner inwoning. Een bedaard, gevoelvol man, die de jaren der hartstochten achter zich heeft, is ongetwijfeld voor zekere jonge meisjes een meer gepast echtgenoot, dan een dier verkwistende windbuilen, die men bij iederen stap in het leven ontmoet en een schoonzoon van deze soort zou zeer wenschelijk voor u zijn, mijnheer Simon!'

'Zou ik daaruit moeten besluiten, mijnheer, dat gij tot prijs van uw stilzwijgen de hand mijner dochter verlangt?'

‘Tot prijs van uw vermogen, uwe eer, uw leven!.... Vergeet toch niet dat ik u geheel in mijne handen heb. Ik behoef slechts een woord te spreken en gij wordt gevangen genomen en tot een onteerenden dood veroordeeld..... Uwe dochter zelve zal het schenken van hare hand niet voor te groot houden, tot belooning voor het geluk, u uit zulk een dreigend gevaar te redden.’

‘Is dat alles?’ vraagde de koning van den Pelvoux met gesmoorde stem.

‘Ongeveer ja... Slechts dit wil ik nog opmerken, dat wij ons over het kapittel van den bruidschat gemakkelijk zullen verstaan. Ik ken u als een te goed vader, om er aan te twijfelen, dat gij uwe dochter niet een aanzienlijk vermogen zult meegeven, dewijl gij reeds zoo ongewoon grootmoedig met een verren bloedverwant - den ridder de Peyras - gehandeld hebt... Daar gij echter wellicht bezwaarlijk van het bezit uwer goudmijn afstand zoudt doen, zouden wij hare opbrengst broederlijk deelen, en ik ware slechts uw deelgenoot..... In vereeniging met elkander zouden wij winstgevende zaken maken; gij zoudt eens zien, hoe ik er mij op versta eene zaak te drijven! Welnu, wat zegt gij daarop? Ik denk dat gij tot den door mij voorgeslagen prijs zeer goedkoop uit den gevaarlijken strik loskomt, waarin gij op dit oogenblik gevangen zit!’

De procureur verschrikte over de uitdrukking van verontwaardiging en woede, welke zich op de trekken van zijnen toehoorder teekende. Martin Simons oogen rolden in hunne kassen en zijne vuisten balden zich krampachtig. Plotseling wierp hij zich op Michelot, vatte hem bij de keel en schudde hem als een riet, terwijl hij hem met een donderende stem toeriep:

‘U mijne dochter, ellendeling? Mijne schoone, mijne fiere, mijne edelaardige Margaretha aan een ouden schurk, een schraapzuchtigen vervalscher, een nietswaardigen rechtsverdraaier? En gij denkt dat ik, zelfs om mijn leven vrij te koopen, er ooit in toestemmen zou, mijn geliefd kind op te offeren? Aha! gij wildet mij dreigen, mij vrees aanjagen!... Maar ik vermorzel u - ziet gij - en wreek met een enkelen slag al de ongelukkigen, welke gij in den loop van uw schandelijk leven ten gronde gericht hebt!’

‘Help, help!’ gilde de procureur, wild om zich heen slaande. ‘Wilt gij mij dan vermoorden, gelijk gij Raboisson vermoord hebt?... Help, help!... Denkt gij dat dit de goede manier is, om mij vriendschappelijk te stemmen?’

‘Wat is mij daaraan gelegen!’ antwoordde Martin Simon en schudde hem nogmaals hevig.

Op den trap liet zich een gestommel van voetstappen hooren.

‘Laat mij los... ik stik... ik sterf... Help, help! Daar Komen menschen; nu zal ik de misdaad, die gij begaan hebt, met luider stem uitschreeuwen!’

‘Doe zulks!’ riep de krachtige bergbewoner, den spartelenden procureur naar de deur slepende; ‘ik zal u daarbii behulpzaam zijn!’

De deur werd geopend en verscheidene dorpelingen, die gekomen waren om de trouwing bij te wonen, verschenen in de kamer.

Onder hen bevond zich de eerwaardige grijsaard, wien Margaretha den naam vanoom gegeven had en die inderdaad de broeder van haar overleden moeder was.

‘Zwager,’ sprak hij, terwijl hij den procureur uit de handen van den baljuw trachtte te bevrijden, ‘wat gebeurt hier toch? Wat heeft u deze man gedaan, om hem zoo te mishandelen?’

‘Wat hij mij gedaan heeft?’ riep Martin Simon, terwijl hij Michelot uit alle macht van zich slingerde, zoodat deze in den tegenovergestelden hoek der kamer terecht kwam., hij beschuldigt mij van een moord... van een laflhartigen, schandelijken moord!’

Verbaasde blikken richtten zich van alle kanten op den procureur.

'Ik geef toe,' antwoordde de grijsaard, 'dat in zulk een geval toorn en verontwaardiging gerechtigd zijn; maar het mag niet tot gewelddadigheden komen Wees bedaard, zwager, en gij, mijnheer de man der wet, verwijder u onmiddellijk!'

'Ja, ja,' bevestigde de baljuw, 'laat hem loopen! Hij mag mij hij het parlement in Grenoble als den moordenaar van Raboisson aangeven! Ik vrees hem niet. Hij mag de gansche justicie hier halen, opdat zij mij in de gevangenis late slepen - ik ben bereid.'

Michelot bleef roerloos en als versteend staan. Alle aanwezigen zagen Martin Simon ten hoogste verbaasd aan.

'Het verwondert u,' begon deze met een bitteren lach, 'dat uw baljuw, uw hoofd, uw aller vriend, zich tegenover zulk een aanklacht van moord zal behoeven te verantwoorden? En toch is het zoo! Die volleerde schurk daar beweert bewijzen van mijn voorgewende misdaad te bezitten, en deze bewijzen zou hij mij overhandigd hebben, indien ik laag genoeg geweest ware, hem de hand mijner dochter Margaretha tegelijk met mijn vermogen als bruidschat te schenken! Maar hij bekomt niets van mij, al zou ik ook als slachtoffer van zijne helsche kunstgrepen vallen!'

Men denke aan de achting, de genegenheid, de vereering, welke de bewoners van Bout-du-Monde voor Martin Simon en zijne familie koesterden en men zal de verontwaardiging begrijpelijk vinden, welke deze mededeeling verwekte.

De grijze Johan zelf kon die niet onderdrukken.

'Wanneer dit zoo is,' sprak hij, den procureur strak aanziende, 'dan is deze man niets dan een slang, die men onder de voeten vertreden moet.'

'Slaat hem dood! Laten wij hem in de Guisanne smijten!' riepen de jonge lieden.

'Beste vrienden,' stotterde Michelot, sidderende van angst, 'men zal u voor alle mij aangedane mishandelingen tot verantwoording weten te dwingen..... Degenen, die reeds de hand aan mij geslagen heeft, zal dit zwaar moeten boeten.'

'Aha! gij wilt onzen baljuw, onzen weldoener, onzen goeden meester aangeven?' riep een der aanwezegen, op Michelot toespringende. 'Neem dan den kortsten weg..... Voort met hem, door het venster!'

'Help, help!' gilde de beangstigde man, toen hij de gespierde vuisten gewaar werd, die bereid waren hem uit het venster te werpen.

'Mijne vrienden, ik verbied u.....'

'Help, help!' krijschte Michelot. Op dit oogenblik trad Margaretha met den ridder de Peyras en de jonkvrouw de Blanchefort binnen. Hunne verschijning bracht terstond in de verwarring een stilstand te weeg.

Toen Martin Simon zijne dochter zag, ging hij op haar toe.

'Lief kind,' sprak hij met ontroerde stem, 'verwijder u, stoor er ons niet in, een booswicht, die mij van een misdaad beschuldigde, zoo te behandelen als hij het verdient.'

De ernstige trekken van Margaretha drukten noch verrassing, noch vrees uit.

'Vader,' zeide zij bedaard, 'wanneer deze beschuldiging valsch is, moet gij dan handelen, alsof zij waar was?'

'Wanneer zij valsch is?' herhaalde Martin Simon, een stap teruggaande, 'neemt mijne dochter zoo koel de tijding op van den vreeselijken laster, waarvan ik het slachtoffer ben?'

'Gij hebt mijne bedoeling niet begrepen, vader. Ik geloof niet meer..... ik zal nooit gelooven, dat gij een slechte daad begaan kondet. Maar het is verstandiger eene lastering te weerleggen dan den lasteraar te mishandelen.'

‘Gij hebt gelijk!’ riep Michelot, weer moed vattende, ‘en in het onderhavige geval is het gemakkelijker de feiten te loochenen dan ze te weerleggen..... Lees hier, lees zelve, mejuffrouw,’ging hij voort, terwljl hij de papieren opraapte, die Martin Simon op den grond geworpen had, ‘oordeel zelve, of overal deze zoogenaamde lastering als onwaar beschouwd zou worden?’

Het jonge meisje nam met zenuwachtige haast de papieren aan, en ze vlug doorziende, bemerkte zij niet, dat de ridder de Peyras ze, over haren schouder ziende, insgelijks las.

‘Hier heerscht eene betreurenswaardige dwaling!’ liet nu de schuchtere Ernestine zich hooren; ‘en neem u wel in acht, mijnheer Michelot, mijn vader zal strenge rekenschap van u vorderen omtrent den aard en de wijze, waarop gij de vrienden behandelt, die mij in mijn ongeluk zoo grootmoedig tot zich namen..... Ik weet niet wat die papieren behelzen, maar geen mensch hier deelt uwe afschuwelijke verdenking. Wij allen kennen de rechtschapenheid, de grootheid van ziel en de onbaatzuchtigheid van Martin Simon. Welkebelangen konden zulk een man bewegen veertig jaren van de onberispelijkste braafheid te verloochenen of te bezoedelen?’

‘Heb dank, mijn dierbaar kind,’ morde de koning van den Pelvoux, met half verstikte stem, terwijl twee groote tranen langs zijne wangen gleden; ‘dat had mijne dochter in plaats van gij moeten doen!’

‘Joukvrouw,’ begon Michelot, met gehuichelde weemoedigheid op deze aanmerking van

Ernestine antwoordende, 'ik zal uw vader voldoende ophelderingen omtrent mijn gedrag weten te geven; want wat u aangaat, gij zoudt u moeielijk kunnen verbeelden, tot welke uitersten de liefde jot het goud den mensch drijven kan.'

Martin Simon had zich bedroefd op een stoel laten vallen en bedekte met beide handen zijn gelaat, om de smart te verbergen, welke de schijnbare onverschilligheid zijner dochter hem veroorzaakte. De aanwezigen werden door de tegenstrijdigste gevoelens geslingerd.

Op dit oogenblik fluisterde de ridder zijne nicht in het oor:

'Die bewijzen zijn verpletterend..... Beloof mij uwe hand en de goudmijn, en ik breng Michelot om het leven, ontneem hem de papieren en red uwen vader.'

Margaretha maakte een verachtend gebaar, en de ridder srinr ter zijde, ter wijl hij zich op de lippen beet.

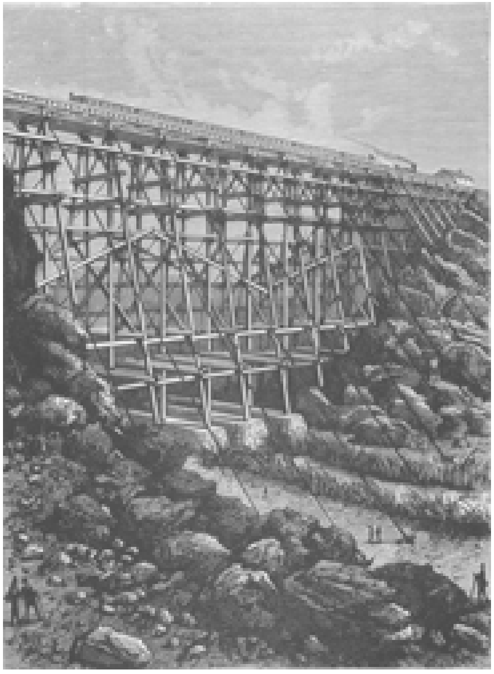

HOUTEN BRUG IN NOORD-AMERIKA.

Thans fluisterde een andere stem de dochter van den baljuw in het oor:

'Uwe hand of de goudmijn, en ik vernietig de papieren.'

Margaretha keerde zich niet eens om, want zij had Michelots stem erkend.

'Noch het een, noch het ander,' antwoordde zij zacht.

De procureur deinsde terug.

De ridder de Peyras was, ondanks zijne groote zelfzucht, toch niet ongevoelig voor de schande, welke zijne bloedverwanten dreigde; daarbij had hij zooeeen in den procureur een machtigen mededinger, die naar hetzelfde doel streefde, erkend.

'De bewijzen, waarvan gij op zulk een hoogen toon spreekt, mijnheer Michelot,' voegde hij nu dezen toe, 'zijn klaarblijkelijk valsch en gebrekkig, en indien gij een man van eer waart en geen doortrapte fielt, zou ik u bewijzen, dat gij opzettelijk gelogen hebt, en wel met het doel om u te verrijken.'

Een goedkeurend gemompel begroette dezen hevigen uitval. Ernestine drukte haar bruidegom dankbaar de hand. Toen de procureur dezen zegepraal van zijn mededinger

gewaar werd, wilde hij allen in stoutheid overtreffen en antwoordde den ridder glimlachend:

'Gij kunt uwe schoone praatjes wel sparen, mijnheer de Peyras! Een oude procureur gelijk ik en een edelman gelijk gij kunnen den degen niet kruisen; wij zouden ons belachelijk maken..... Waartoe moet derhalve zulk een woordenstrijd op deze plaats dienen? Welk nut zou het hebben, zich voor mij te verdedigen als ware ik een rechter? Ik ben het niet, die zulk een schandaal gezocht heb. God is mijn getuige. dat ik van harte wenschte, dit ongelukkig voorval zoo lang geheim te houden, als mijn geweten het mij veroorlooft, indien de schuldige zich niet in zijne blinde woede zelf verraden had! Nu echter moet ik mijn plicht doen en de zaak voor de justicie brengen. Den eenigen raad, den ik mijn vroegeren gastheer geven kan, is deze: zoo spoedig mogelijk over de grenzen te vluchten, eer nog een bevel tot gevangenneming trgen hem uitgevaardigd is.'

'Ik zal niet vluchten,' sprak de baljuw met sombere vastberadenheid, 'maar het oordeel der menschen gerust afwachten Ik ben onschuldig.'

'Welaan dan,' begon Margaretha met luider stem, 'zoo iemand ons redden kan, dan vertoone hij zich. Ik neem zijne voorwaarden bij voorbaat aan.'

'Ik ben de schuldige!' klonk eene stem uit den uitersten hoek van het vertrek.

Aller oogen wendden zich naar dien kant en daar trad de schoolmeester Eusebius Noël te voorschiin.

'Klaagt niemand anders van den moord op den ketellapper Raboisson aan,' herhaalde hij met haperende stem, 'want ik alleen ben schuldig!'

'Gij?' klonk het van alle kanten.

'Mijnheer Noël,' sprak Margaretha halfluid op verwijtenden toon; 'welke machtige beweegreden heeft men bij u doen gelden, om u tot zulk een logen te verleiden?'

Maar de vereerder van Virgilius scheen deze woorden niet gehoord te hebben.

'Ja,' ving hij met luidklinkende stem weer aan, 'ja, ik ben het, die den ketellapper Raboisson in den afgrond der Grave gestort heb; maarik haast mij er bij te voegen, dat zijn dood het gevolg was van een strijd en niet het werk van een beraamden moord. In den morgen van den dag waarop Raboisson om het leven kwam, doolde ik in het dal rond, gelijk zulks mijne gewoonte is en las in mijnen lievelingsschrijver. Toevallig opziende, ontwaarde ik in de verte Raboisson, die met den man van het gerecht in een druk gesprek was. Uit hunne gebaren maakte ik op, dat zij spraken over een papier, dat de procureur in zijn brieventesch legde. Ik verdubbelde mijne schreden om zoo mogelijk te ontdekken, wat er tusschen hen verhandeld werd, maar voor ik de plek bereikte, was Michelot weg en vond ik slechts den ketellapper, die aan den rand van den weg zat. Ik beken vohnondig, dat niet het toeval alleen mij naar deze plaats gevoerd had, waar, Raboisson, naar ik wist, voorbij moest gaan; deze man was in het bezit van een geheim, dat ik eveneens tot elken prijs gaarne gekend had. Ik sprak hem dus aan, en bestormde hem met vragen om hem uit te hooren Raboisson was onbeschoft en tergend, en reeds daags te voren waren wij bijna handgemeen met elkander geworden. Hij sloeg het eerste naar mij, ik stiet hem met alle macht terug - hij struikelde en tuimelde ruggelings in den afgrond.'

'Dat alles is logen!' schreeuwde Michelot, 'alles logen, om de verdenking af te leiden!'

'Dat alles is waarheid!' sprak een ernstige, gebiedende stem.

Deze woorden klonken aan den ingang der kamer, welker deur openstond. Alle aanwezigen wendden verbaasd den blik naar dien kant en ontwaarden den eerwaardigen prior van Lautaret. De grijze monik was voor de trouwing van het

bruidspaar juist aangekomen, maar zijne komst was door de in het huis heerschende verwarring niet opgemerkt geworden.

'Ja, ik zelf ben getuige geweest van het treurige voorval, hetwelk hier alle gemoederen zoo diep schokt,' zegde hij met plechtigen ernst, terwijl hij in het midden der kamer trad; 'ik bevond mij in de nabijheid van dien afgrond om geneesplanten te zoeken en was uit de verte ooggetuige van den strijd tusschen den ketellapper en den magister. Na den val van den ongelukkige snelde ik toe om hem bij te staan, in de hoop dat hij slechts verwond zou zijn. Ik vond Eusebius Noël bij het levenlooze lichaam zijns tegenstanders en daar, in het bijzijn van het lijk, was ik getuige van zijne tranen. Ik richtte gestrenge woorden tot hem, maar mijn toorn werd door zijn diep berouw ontwapend. Hij vreesde inzonderheid wegens moord aangeklaagd te zullen worden en ik had medelijden met hem in zijn angst en troostte hem met de belofte, dat ik over het gebeurde zwijgen en slechts met mijne verklaring zou optreden in het geval iemand anders verdacht en beschuldigd zou worden. Dit oogenblik is thans gekomen en ik reken het den magister Noël hoog aan, dat hij door zijn rouwmoedige bekentenis den naam van onzen weldoener, wiens rechtschapenheid vlekkeloos is, van een onge gronde verdenking zuiverde.'

Deze verklaring werd met de grootste opmerkzaamheid aangehoord. Toen de prior geëindigd had, steeg uit aller borst een zucht van verlichting op. Margaretha zag beurtelings den schoolmeester en den prior met een verdwaasden blik aan.

'Mijnheer Noël, eerwaarde vader,' vraagde zij eindelijk, doodsbleek, 'is dat de zuivere waarheid?'

'Ik zweer het voor God en de menschen!' zegde Noël.

'Ik neem God en de heilige Maagd tot getuige,' voegde de prior er plechtig bij, 'dat alles wat ik gezegd heb letterlijk waar is.'

'Er is hier niemand anders nog schuldig dan ik alleen!' kreet Margaretha op hartverscheurenden toon, 'want ik heb mijn vader gevloekt!'

Daarop zonk zij voor Martin Simon op de knieën, boog met het voorhoofd tot op den vloer en smeekte:

'Genade, genade!..... Gij zult aan mij gewroken worden!'

'Mijn lief, dierbaar kind!' riep Martin Simon ontroerd uit, 'sta op, kom aan mijn hart. Ik hoef u geen vergiffenis te schenken? Was de schijn niet geheel tegen mij?'

Vader en dochter hielden elkander een wijl vast omstrengeld. Aller oogen stonden vol tranen.

Nu maakte Margaretha zich zacht uit haars vaders armen los, en zich tot de aanwezenden wendende, zegde zij met waardigen ernst:

'Weest zoo goed u allen te verwijderen! Wat ik mijn vader nog te zeggen heb, ma'hij alleen hooren.'

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 12]

Onze gravures.

Eene aanhouding.

De schilderij van den heer Lambeaux bevond zich in onze tentoonstelling. Zij stelt een tooneel voor opeen der Antwerpsche markten, waar een kramer, aan wiens gekromden ueus men den jood herkent, door de policie wordt vastgegrepen en naar het kommissariaat van policie gebracht. De flinke gendarm die Abraham, Nathan of Isaäc bij den arm houdt, moet zich bij toeval ter plaatse hebben bevonden en op deze of gene manier gerekwireerd zijn, want gewoonlijk zou no 13 dat werk alleen afdoen.

EENE AANHOUDING, NAAR LAMBEAUX.

Nathan, die door de omstanders luidkeels beschuldigd wordt, verdedigt zich. Nah, hij is immers zoo onschuldig als een pas geboren kind! Hij heeft niets, niets wat niet zijn bloedeigendom is, niets! Dit belet niet dat men den *braven* en *eerlijken*. Nathan naar het policiebureel brengt, en als de knaap zich dan nog niet van het gestolen voorwerp zal hebben ontmaakt, zal hij kennis maken met de traliën.

De mosselkoopman.

Een tooneel in de straat, zonder de minste poëzie! De mosselkoopman komt met zijnen wagen in de achterbuurt, roept luidkeels zijn 'keepelee' De huismoeders komen te voorschijn met pot en pan, doch de straatrakkers vinden, het kooksel nutteloos en slikken de mossel ruw uit de schelp. Er is waarheid in het tooneel; maar is de keus van het onderwerp wel in overeenkomst met al de vereischten van de kunst? Is de schikking wel van dien aard dat ze de nieuwere streving der kunst zal doen winnen in de genegenheid van strenge kunst-kritiekers? Ons dunkt van neen. Realismus, ja; maar elke beweging, elke figuur, die men ontmoet, vormt geen onderwerp, bevat niet die aantrekkelijkheid welke eene schilderij vraagt, vooral als de uitvoering dikwijls beneden alle kritiek is, zoo als tegenwoordig meer dan eens gebeurt. De keuze daargelaten, is het tafereel

van den schilder waar voorgesteld, en dit moet nog duidelijker voorkomen op de schilderij, als de kleuren deze verhoogen. De mosselkoopman is een type, de volksvrouw met hare grove en mannelijke gelaatstrekken is dit niet minder.

Hartsgeheimen.

De talentvolle schilder Burgers levert fijn getoetste tafreeltjes, nietigheden als onderwerpen, zoo gij wilt; maar die toch altijd belangrijk zijn door uitvoering en door welgeschikte bijhoorigheden. Ditmaal is het weer een elegant jong meisje, dat zich op een sierlijk balcon, 't welk rijkelijk voorzien is van allerhande kostbare planten, verwijderd heeft, om achter hare zonnescherm, een klein... briefje te lezen.

Niemand schijnt te mogen weten wat er in dat briefje te lezen staat, zelfs niet de nieuwsgierige musschen op het dak, die het vóór den tijd zouden kunnen uitbrengen.

Op den achtergrond heeft de kunstenaar de stad laten zien, om te kennen te geven dat het wantrouwige jufferke zoo hoog mogelijk is geklommen, om te gaan onderzoeken wat net geparfumeerde briefje haar wel zou kunnen vertellen. Gelooft zij het geschrevene? Waarschijnlijk. Doch zal zij blijven gelooven? Zeker niet. In het leven komen ons zooveel schoone beloften toegevlogen, dat men weldra bemerkt hoe weinigen daarvan eene blijvende waarde bezitten!

Eeden in geparfumeerde briefjes geschreven zijn dikwijls niet meer dan beloften, die aan het duinzand worden toevertrouwd, een windviaag of golfslag en het geschrevene is uitgewischt. Dat gelooft de jeugd niet, daarvan is men in later tijd totaal overtuigd.

Dit sierlijk schilderstuk is door de bewonderenswaardige *Peinlure-Bogaerts* nagebootst en andermaal mag men zeggen dat de nabootsing, voor het oog, op gelijke hoogte staat met het origineel. Iedere penseeltrek dien de schilder in zijn elegant tafereel legde, is door de *Peinture* weergegeven en het zal andermaal een wezenlijk sieraad zijn voor onze salons en kamers.

Een briefdrager in de landes.

In het zuidwestelijk gedeelte van Frankrijk, langs de kusten van de monding der Adour tot aan de Gironde, strekken zich de dorre heivlakten uit, welke een *les landes* noemt en die, evenals onze Kempen, meer dan eenen dichter treffende beschrijvingen hebben in de pen gelegd. Die overgroote vlakten leveren voor den reiziger meer dan een gevaar op, omdat de bodem er moerassig is en de bewoners er zeer zeldzaam zijn.

In den winter is een groot deel van deze *landes* een wezenlijk Siberië; in het voorjaar schiet een deel derzelve onder water en levert het aanzicht op van een uitgestrekt meir, dat ver gelegen zandheuvels of duinen tot grens heeft.

De bewoners van deze vlakten hebben de gewoonten aangenomen op stelten te loopen. De stelten zijn daar eene noodzakelijkheid, en de gewoonte heeft er de

bewoners zoo eigen mee doen worden dat zij er een bewonderenswaardig snel gebruik van weten te maken.

Niet alleen loopt hij, die eene reis in den omtrek moet doen, op stelten, maar de herders hoeden het vee op stelten, de jager loopt op stelten en de briefdrager pikkelt met eene verwonderlijke snelheid op stelten over de vlakte heen om de brieven, die voor de daar wonende Robinson's Crusoe bestemd zijn, ter hand te stellen.

Die briefdragers zijn gekleed in een blauwen. kiel met rooden kraag, blauwe klak met rooden band. Onze gravuur stelt een dergelijken post bediende voor, op het oogenblik dat hij eenen brief aan eenen schaapherder overhandigt, die er ook tamelijk primitief uitziet in zijnen schapenvacht.

De herder vergroot het evenwicht op zijne stelten door een derde houten been, of beter gezegd stok. Op zijne stelten voortgaande breit hij of doct hij eenig ander handwerk, en dit zoo vrij als wij, die ons met onze beenen vergenoegen.

Lijkrede van Hendrik Conscience, uitgesproken in de hoofdkerk van Antwerpen den 30 September 1883, door den eerwaarden heer H. Claeys, leeraar aan het Klein Seminarie te Sint-Nicolaas. *(Vervolg en slot.)*

Maar de strijd voor taal en zelfbestaan, zoo heilig in zijn oogwit en beginsel, was tevens een harde strijd, een stout oneernemen.

De hoogere standen waren zoo vijandig jegens de moedertaal en de volksklas zoo dood onverschillig! Door een onrechtvaardig vooroordeel beheerscht, zagen onze staatkundige mannen in de taal zelve een gevaar voor het jonge België; het verdwijnen dier taal was eene wenschlijke waarborg van voortbestaan en vast eene onmisbare voorwaarde van eenheid voor het land! In hunne strevingen werden zij geholpen door de modezucht en de ijdele verwaandheid van duizenden, die hunne eigene geschiedenis met minachting bejegenden en zich hunne eigene taal schaamden, en - door's volks afgekeerdheid van alle geestleven, door het vergeten zijner glorie, zijner rechten, zijner macht. Het scheen dat voor eeuwig hier het zelfstandig leven zou uitgedoofd worden: de verbastering was algemeen... Laat Conscience zelf ervan getuigen in de rede die hij voor het Taalverbond in 1844 uitsprak: ‘Onze moedertaal, de taal der vlaamsche helden, werd niet alleen miskend, maar bespot en veracht; *onze luisterrijke geschiedenis was vergeten; het uitheemsche bederf stroomde langs alle zijden over onze grenzen tot in den schoot onzer buisgezinnen onze godsdienstige gevoelens, onze rechtzinnige zeden, onze nationale roem, onze taal,* - alles, alles ging verzwinden in de gulzige kolk der Fransche goochelbeschaving. Reeds, ja, reeds lag de breede hand des tijds op den naam van Vlaming, om hem uit het wereldboek te vegen.’

Hoe zullen er nu worden dijken opgeworpen tegen den overweldigenden stroom van het kwaad? Moed en overtuiging en het verontwaardigd verzet in woord en schrift waren tegen de macht van den instormenden vloed niet bestand. Om het onrecht te beteugelen, den schimp te doen zwijgen, de minachting te beschamen, de onverschilligheid wakker te schudden, en om ook de vreemde volkeren op ons werken en worstelen aandachtig te maken, en door hunne deelnemende bewondering onze eigen landgenooten tot rechtvaardigheid en eerbied te dwingen, moest er uit ons midden een man van genie oprijzen, met onvergelijkbare gaven van hart en geest tot onze verdediging gewapend. In den zoon van Antwerpen, in Hendrik Conscience

heeft God ons dien man gegeven... O! laat ons in dank de eigen woorden van Conscience biddend herhalen: 'dank moet Hij hebben, de God, die hem insprak en macht hem verleende tot zijn groot werk'[1]!

Het Vlaamsche volk zag dus den begeesterden man, die hem naderde en aansprak: gelijk de zwerver die, reeds jaren achtereen op vreemden bodem, met de blijdste verrassing en ten teederste ontroerd, daar onverwachts, na zoo langen tijd, eens de taal van zijn vaderhuis verneemt, hoorde het nu verwonderd en getroffen, eene taal die het herkende, die de zijne was geweest, die uit zijn hart was gegrepen en terug in zijn hart weerklank vond; eene schoone, krachtige en kleurrijke taal, duidelijk ook en eenvoudig, langer niet meer door gezochten stijl, gemaakte kunstgrepen, ingewikkelde volzinnen verwrongen en vreemd en onkenbaar geworden... Welhaast was Conscience de geliefde vertrouweling der Vlaamsche haardstede; zijne verhalen, zijne beelden, zijne zedeschetsen zocht en vond hij in het volk zelf dat hij tot in de ziel kende; 'hij nam deel aan de vreugden van zijnen huiskring, aan zijn lijden, aan zijne hoop in eene betere toekomst'[2]; tevens, gelijk hij (te nederig!)

zegt[1], 'hij dorst beproeven het vroegere heldendom ten voorbeeld onzer broederen op te roepen.'

Tot het gevoel zijner waardigheid teruggekeerd, zag Vlaanderen, in verrukking, een voor een de tafereelen zijner vroegere grootheid ontvouwen; hoe gretig keerde het zijne oogen naar die beelden, toen, op den donkeren muur der historie, het den stoet zijner vrome vaderen en roemvolle helden in lichtfiguren zag geteekend! 'Zegeliederen klonken op de graven van het voorgeslacht, liederen die onze wederge boorte en onze verheffing bezongen!' De harten ontgloeiden in het vaderlandsch gevoel dat gebrand had in het hart onzer helden, in het vuur hunner strijden! Fier was men nu op den naam van Vlaming, die weinig tijds te voren verfoeid werd en gehoond! En hij, die onze vaderen met hune daden en zeden dus herdacht en verheerlijkt had, hij werd door volksliefde en bewondering - het was zijn verdiende loon op aarde - tot eeuwige glorie ingewijd! *Mementote...*

Toen verwekte het ook in ons eene rechtmatige trotschheid wanneer wij hoorden dat de roem van onzen beminden Conscience door gansch Europa en tot de volkeren van over zee zijne stralen schoot. Met welke belangstelling hoorden wij spreken van de menige vertalingen die de scheppingen van zijnen geest aan al de naticën ronddeelden! En wij begrepen dat ook bij den vreemde zijne glorie wel hieraan mocht worden toegeschreven dat hij onze voorvaderlijke erfenis, onze zeden en ons verleden had geschilderd. Buiten zijne weergalooze kunst van verhalen, had hij voor den vreemdeling al het aantrekkelijke der eigenaardigheid en oorspronkelijkheid, die in ons zelfstandig Vlaamsch leven besloten ligt. Hoe hoog waardeerden wij tevens dat wij door hem bij den vreemde bekend werden in alles wat ons vereert! Gij weet het wel, christene aanhoorders, wij moeten niet ver buiten de grenzen van ons België gaan, om schrijvers te vinden welke de schande der natie, die ze voedt en viert, blootleggen voor de oogen der wereld! Bij het zien hunner walgelijke tafereelen vraagt men met afkeer: 'Is d a t de adel? Is d a t ginds de burgerij, d a t de volksklas? Is d a t de vrouw en moeder?....'

Nu, het tooneel van o n s leven ook is door Conscience voor het zicht der volkeren opgevoerd geworden; en als de vreemden, getroffen, zich tot ons keeren en vragen: 'Vlamingen, is het waar? Zijn dat uwe zeden? Is dat de spiegel uwer vroeger tijden? Was uw eeuwenlange strijd zoo rijk aan heldenfeiten? Is te uwent het hart der moeder

(1) *Redevoering op de vergadering van het Taalverboud.*

(2) C. *Redevoering in de Koninklijke academie.*

(1) Bij het graf van Th, Van Ryswyck.

zoo sterk en zoo edel? Is de dochter zoo zedig en kuisch? Blinkt de trouwring zoo glanzend rein aan de hand der vrouw? Waakt het geloof in de Voorzienigheid Gods zoo troostend bij den beproefden haard van den lijdenden en verduldigen werkman?' O! wij mogen zonder blozen antwoorden: 'Goddank! (en God beware 't zoo!) wij zijn j a , dat christen en eerlijk volk, dat 'het plekje grond, hem onder Gods hemel tot woonstede geschonken' bij Gods gratie en in de schaduw van het Kruis tracht waardig te blijven. En dan keeren wij ons, in dankbaar huldebewijs, tot den wereldgetuige onzer eer en onzer deugd, en wij roemen hem gelukkig in zijne onsterfelijkheid!

De geestdrift der ontwaking en der eerste zegepralen, al waren wij maar kinderen toen, hebben wij medegenoten. Wij zagen Conscience op volksfeesten en bij plechtigheden, waar hij zoo gaarne kwam en zou blijven komen hebben, indien, bij droeve verdeeldheden, meégesleept door 'driften aan de Fransche beschaving ontleend,' gelijk hij zegde[2], velen geene wegen ingegaan waren die hij niet volgen kon! Wij hoorden zijn begeesterd woord! Wij verdrongen elkander rond den glorierijken man, die met zijn minzaam oog, zijn stillen glimlach, zijne hartelijke toespraak ons vriendelijk bejegende, ons opwekte, ons aanmoedigde!.... Wat vlam van vaderlandsliefde doorgloeide ons jong gemoed! Wat idealen zweefden voor onzen geest! Hoe droomden wij van zijn Kempenland, van zijn Antwerpen met markten en straten, van

(2) Op de vergadering van het Taalverbond.

den prachtigen O.L.V.-toren, van den machtigen Scheldestroom, van Kortrijk en Brugge, van onze slagvelden en triomfen! Hoe voelden wij ons aangevuurd om de moedertaal en de vaderlandsche letteren te beoefenen en hoe erkentelijk schreven wij op het schild van ons kinderlijk kunst-genootschap: 'Conscience, gij voert ons aan!'

O! duizenden hebt gij aangevoerd, geniale en gemoedelijke Conscience! Duizenden hebben om u hunne miskende taal geleerd! Duizenden zijn door u overtuigde Vlamingen geworden!

Bij dit herdenken aan de eerste jaren onzer *Beweging*, wanneer Conscience met zijne moedige medewerkefs 'in het heropbouwen onzer nationale waardigheid' 'ten grondsteen van den Vlaamschen tempel' legde 'al wat eerbiedwaardig, al wat deugdzaam en lofbaar is'[(1)], in het zicht van hunnen heldenmoed en hunne onwrikbare overtuiging bij een hopeloozen toestand, komt ons een beeld voor oogen uit veralgelegen tijden, toen eene kleine verdrukte natie, uit haar ballingschap teruggekeerd, hare stad en haren tempel in asch en puinen vond[(2)]. Geene moedelooze smart ook verlamde de armen harer zonen; zij luisterden naar het opbeurend woord en herhaalden tot elkaar: '*Venite et adificemus muros Jerusalern*, komt en laat ons de muren van Jerusalem, laat ons de vaderstad herbouwen! *Et non simus ultra opprobrium*, en laat ons niet langer eene versmading zijn! - En ziet! hunne handen wierden versterkt in het goede, *et confortatae sunt manus eorunt in bono.* Wel spott'en de vijanden, en verachtten hen, en zeiden: wat ding is het dat gij doet? *Et subsannaverunt nos et despexerunt dixeruntque: quae est baec res quam facitis? Numquid... vos rebellatis?* Wilt gij tegen de wetten en de eenheid des lands wederspannig opstaan?'

Maar de heldhaftige mannen hielden kloekmoedig aan; *'Deus coeli ipse nos juvat*, antwoordden zij; de God des hemels helpt ons; *vobis autem non est pars et justitia et memoria in Jerusalem*, maar gij, gij hebt geen deel, geene gedachtenis, geen verleden in Jerusalem!'

En toen de vijand hen aanviel en hun werk verstoorde, dan waakten zij, en hun arbeid ging samen met den strijd ter verdediging; '*una manu sua faciebat opus et altera tenebat gladium*, in de eene hand het truweel, in de andere hand het zwaard!' En het loon hunner hardnekkige volharding was de groote zegedag en de plechtige wijding van stad en tempel.

O! staat de Vlaamsche tempel eens volbouwd in de lijnen die Conscience heeft geteekend en die naast hem door de broederlijke schaar zijner vrienden werden gevolgd in hun onvermoeibaar werk, hoe zal, onder de hooge gewelven, zijn verheerlijkte naam weergalmen in hymnen van dank en zege!

Die tijd is nog niet dààr... Maar de heilige en moeielijke onderneming heeft voortdurend schoone uitwerksels bekomen. Hoe heeft Conscience zelf gejuicht om de gewonnen en ingeoogste vruchten! Na de veertien eerste jaren van gezamentlijken arbeid mocht hij reeds zeggen: 'Bekent met mij dat het overzien van het reeds afgedane gedeelte onzer taak ons met fierheid moet vervullen... Weet gij nog dat men schimpend ons vroeg: Waar zijn de jaarbocken uwer letterkunde? Waar zijn de voortbrengselen die bewijzen, dat de Vlaamsche taal de aandoeningen des harten kan uitdrukken? - En nu, nu betreurt men, dat men het Vlaamsch niet kent, om onze

(1) Op de vergadering van het Taalverbond.
(2) II. Esdras, c. II et seq.

vaderlandsche schriften te kunnen lezen. Weet gij nog dat de moedertaal uit alle bestuurszaken verbannen was? En nu, nu dringt zij niet alleen in onze gemeente- en provincie-besturen; maar zij klimt zelfs met onweerstaanbaren voortgang tot bij den troon des konings... O, Broederen! dit is ons werk! Dit hebben wij gewonnen door moed en arbeid!'

En elders: 'Op veertien jaren hebben wij ge deeltelijk iets tot stand gebracht, waaraan grootere volkeren niet zelden eeuwen tijds moesten besteden.'

Ook nog in 1881, toen hij sprak tot de koninklijke academie, weidde hij met genoegen uit over den gelukkigen uitslag onzer vader-landsche pogingen, over alles wat tot bevordering der moedertaal, tot erkenning en staving onzer rechten, ook op het gebied der wetten, werd gegeven of gewonnen.

Het is hier de plaats niet, achtbare aanhoorders, elke onzer aanwinsten in 't bijzonder te vermelden en er de gewichtigheid van te doen uitschijnen (hoe gaarne wij hier - omdat ook zij uit uw midden zijn opgetreden - onzen Vlaamschen dank zouden toespreken aan mannen van hooge verdienste); maar, wat kan er u beter de maat van onzen voortgang geven dan dat gij u zoudt den triomfdag van 25 september 1881 herinneren, toen het Vlaamsche vaderland zoo eendrachtig en geestdriftig met zijnen huldezang aan Conscience is opgekomen? Wie van u was daar op die prachtige wandeldreven van Brussel, en heeft dat onafzienbaar gedrang van menschen langs de hellingen zien wemelen, en heeft den fieren optocht gevolgd onder onze wapperende banieren, en heeft met vochtige oogen den gevierden man aanschouwd, waar hij ons wachtte aan zijne woning en ons groette met de hand of vluchtig zijne tranen afwischte? Wie heeft het verrukkend tooneel, aan en binnen het paleis der Beurs, bijgewoond en die eindelooze toejuichingen gehoord en de blijdschap in duizenden oogen zien glanzen - wie was daar toen hij in jeugdige begeestering. het woord tot de menigte richtte - wie hoorde den weerklank van dit woord uit de borst dier duizenden hem tegenstijgen, en zou bij dit alles niet hebben gevoeld hoe machtig onze Vlaamsche zaak onder zijn geleide is geworden?

Onze beminde hoofdman zelf heeft zijne duizenden toehoorders op die beteekenis der grootsche betooging aandachtig gemaakt: 'Zegevierende inhuldiging van het Vlaamsche Beginsel binnen de muren der hoofdstad!' riep hij uit; 'wie van ons zou over een tijd van jaren hebben durven hopen dat dit zou mogelijk worden?'

Conscience! Het is mogelijk geworden, dank aan U!...

Gij herinnert u ook wel, mijne Broeders, hoe hij in die weergalooze betooging den eigen aard zijner glorie bij het Vlaamsche volk herkende en beteekende: 'Ik voel het! Ik weet en zie dat! Vlaamsche mannen en vrouwen, *gij bemint mij!'*

En waarom?... (Hoort - wij hebben niet uit eigenen zin van zijne glorie en zijnen onsterfelijken naam gesproken:) 'Gij bemint mij... Zal dat zijn omdat ik een vernuft ben?... Neen, maar omdat mijn hart met uw hart eenstemmig heeft geklopt. Uwe liefde tot de moedertaal, uwe deugden, uwe echtelijke trouw heb ik geschetst; uwe godsdienstige gevoelens heb ik geëerbiedigd tot in de minste mijner geschriften; alles wat, in gemeenschappelijk erfdeel, onze vaderen ons hebben nagelaten, heb ik met u verdedigd en bewaard; ons voorgeslacht heb ik onder uwe oogen teruggevoerd, en daarom vereert en - bemint gij mij. Dus, brave Vlaamsche menschen! noemtmij geen vernuft! noemt mij broeder en vriend, en ik zal er gelukkig om zijn!'

O, het nederig gevoelen over zijne eigene macht van geest, maakt die hartelijke woorden nog schooner!.... Niet waar? Het zal eene der duurbaarste herinneringen van ons leven zijn dat wij die taal van zijne lippen mochten hooren!

Na den glans van dien zegedag is allengskens zijne levenszon naar heure rust gedaald. Het eerste nieuws dat, sedert, over hem in het vaderland rondging, wekte zorg en kommer: zijne gezondheid was gebroken....

Nu bleven zijne dagen besloten in den duurbaren kring der zijnen, die ook hunnen angst en de vorderingen van zijn lijden aan de Vlaamsche vrienden mededeelden.

Soms brachten zijne oude goede vrienden van Antwerpen hem hun broederlijk bezoek. Dan kwam het gesprek terug op de dagen van vroeger, op de eerste dagen van den strijd - het geleden onrecht, de doorworstelde smarten, de aanmoedigingen en de zegepralen die hunne jonge krachten hadden ondersteund; hetgeen men van de toekomst vreezen moest en hopen mocht; ook op de namen der medestrijders, die reeds rusten in hun loon; en dan, bij de toenemende kracht der ziekte, op het wederzien dier wapenbroeders in het huis der zaligheid... Hij ook zou door een zalig einde zijne dood aan zijn christelijk levenswerk sluiten! Biddend vouwde hij zijne handen, en de God, dien hij had beleden, dien hij had verheerlijkt in de werken Zijner schepping, wiens vaderlijke Voorzienigheid hij gezegend had bij de vreugden en de smarten der Vlaamsche haardstede, de God van het tabernakel kwam hem te gemoet in het uiterste lijden met de krachten Zijner zalving en Hemelspijs.

Intusschen had hij den teedersten troost des huisgezins blijven genieten in het zicht der geliefde kinderen, die aan het Vlaamsche vaderland zullen duurbaar blijven omdat de laatste zegen van den goeden vader op bun voorhoofd rust, en in de liefderijke zorgen der edele levensgezellin, aan wier voeten hij zooveel glorie had gebracht, met wie hij zooveel vreugd - en ook zooveel lijden - had gedeeld, en wier hand hem nu met vrome, balsemende liefde verpleegde... tot wanneer zij op dit hart, dat zij zoo innig had gekend en - dat nu niet meer klopte, stil biddend het Kruis heeft neergelegd, hare en zijne hoop...

Mijne Broeders! Het leven van Hendrik Conscience bevat eene les die wij moeten doorgronden en volgen; zijn afsterven laat in onze handen eene taak, die wij te voltooien hebben en waar hij de voltooiing heeft mogelijk van gemaakt.

Door de nalatenschap onzer vaderen, hunnen roem met hunne zeden en godsdienstige gevoelens, van vergetelheid en ondergang te bevrijden, heeft hij zijnen naam in eeuwige glorie gevestigd; even zoo, langs den weg dien hij heeft gehouden, moeten wij, moet het Vlaamsche vaderland tot den vollen bloei van zijn zelfstandig leven, tot zijne eervolle plaats tusschen de christen beschaafde volkeren terugkeeren: *Mementote operum patrum...*

‘Blijft trouw aan uw verleden!...
Uw roem en uw geluk vindt ge op dien weg alleen!’

De laatste woorden van Conscience getuigen dat hij stierf in het vizioen van onze verleden tijden, en dat nog eens het *nachtgezicht* der *Maagd van Vlaanderen*[(1)] voor zijnen geest opging met de profetie over Vlaanderens toekomst en met de belofte in vuurgloed geschreven: ‘Zegepraal den moedige, die gelooft en hoopt!’- O, niet alleen in het vuur der jongelingsjaren zullen wij in geestdrift de helden vieren en volgen, die het verhaal van Hendrik Conscience op de voetzuil hunner glorie heeft hersteld en in eeuwig brons gegoten, maar tot zijn laatsten slag moet ons harte blijven kloppen, tot hare laatste kracht onze hand blijven werken voor Vlaanderens heil en toekomst!

En het is de gansche en onverdeelde erfenis van ons verleden - godsdienst, zeden, taal, - die wij, naar het voorbeeld van Conscience, moeten verdedigen. ‘Is het onze

(1) *Mengelingon.*

vreugde hem te vieren, het is onze plicht, getrouw, onvermoeid hem na te volgen; *non pigeat imitari quos delectat celebrare*'[(2)].

Het geldt dus ook in onzen strijd het behoud van het voorvaderlijk geloof, 'de bron van edele gevoelens, den dijk tegen het zedelijk verval... Wij willen niet dat ons volk vervalle in de godsdienstige onverschilligheid onzer zuiderburen; dat het in de woelende zee des levens, beroofd van de heldere baken des geloofs, zeile van klip tot klip, overal waar de ijdele wind der nieuwigheden het zal leiden, waar de orkaan der driftopstokingen het zal medesleepen... Hoe diep zinkt een volk wanneer het de oogen niet mcer ten hemel verheft!'[(3)]

Juist daarom is onze taal ons zooveel te duurbaarder, omdat zij ons als de schatkist voorkomt waarin de zeden en de godsdienst van het voorgeslacht kunnen en moeten bewaard blijven.

Gij allen, mijne Broeders, elk in uw eigen werken levenskring, weest 'apostels van het vaderlandsch geloof'[(4)], werkt volhardend mede opdat wij mogen ons heilig oogwit bereiken dat boven alle kunstmacht en kunstwaarde verheven staat en waarheen te streven, onaangezien den uitslag, reeds eene hooge glorie en eene zoete belooning is.

Vlaamsche huisvaders! vereert de moedertaal

(2) Heilige Augustinus.
(3) Prof. Willems.
(4) Over de miskenmng der moedertaal. 1851.

bij uwe haardstede! Niet slechts in feestplechtigheden en openbare. betoogingen, maar in 't innig leven der familie, en weest overtuigd dat, hoe Vlaamscher de tong uwer kinderen is, hoe vaster gij met hen houden zult aan eerzame zedelijkheid, hoe minder zij zullen genegen zjn te buigen onder de cischen van lichizinnige gebiuiken. Leert uwe kleinen bidden in de gemoedelijke taal onzer vaderen; onderhoudt uwe dagelijksche betrekkingen met vrienden in de taal van uw hart: vraagt ons in onze eigen taal ons gebed voor uwe duurbare overledenen, onzen levensgroet aan uwe nieuwgeboren kinderen; en waar gij recht hebt van spreken, spreekt en eischt voor de moedertaal de plaats die haar toekomt in het onderwijs, hoog en laag; juicht de moedige besluiten en mannelijke voornemens uwer zonen toe! Laat hun onderwijs *opvoeding* zijn, Vlaamsche ‘vorming van het hart en veredeling van den geest’ gelijk Conscience zegde; *opvoeding*, in bewonderenden eerbied ‘voor de groote daden onzer vaderen en in liefde tot den geboortegrond.’ Heeft Conscience ons niet geleerd dat het onderwijs der kinderen ‘de milde bron van *godsvrucht*, van *vaderlandsliejde* en van *burgerdeugd’* moet zijn?[(1)]

DE MOSSELKOOPMAN, NAAR LA BOULAYE.

En gij vooral, schoon en edel Antwerpen! gij die zijne wieg hebt gedragen en zijne asch bewaart! volg de richting die hij ons heeft gegeven!... In zijne werken ligt zijn testament! Neem op u, het uit te voeren in uwe kunst, in uwe zeden, in uw leven! Wijs uwe jongelingschap op het voorbeeld van onze roemrijke mannen: hoevelen,

(1) *Redevoering bij de plecbtige prijsuitreiking, enz.*

vorsten van pen en penseel in heerlijken stoet, zoo Vlaamsch van aard en deugd als van taal en kunst, hebt gij zelf tot onsterfelijkheid van naam en glorie geleid! En heden sluit gij dien luistervollen stoet met uwen Hendrik Conscience... Of beter - gij sluit hem n i e t : uw vruchtbare moederschoot belooft aan het Vlaamsche land nieuwe telgen, om wier naam het nageslacht u roemen zal. Leer hen getrouw zijn ook aan de voorvaderlijke overleveringen, leer hun Vlaanderen in Vlaanderen bewaren, leer hen elken roem verachten waar niet het Vlaamsche volk in dank de lauwerkroon van zou vlechten, leer hen onvergankelijke glorie winnen, gelijk Conscience die heeft verdiend - met de deugden en werken onzer vaderen indachtig te zijn en ons erfelijk goed ongeschonden te behouden. *Mementote operum patrum quae fecere in generationibus suis et accipietis gloriam magnam et nomen aeternum. Amen.*

Het kieken en zijne waarde.

Over dit punt schrijft de verdienstelijke schrijver A. Nuyens, in zijn prachtwerk de *Vogetwvereld*, dat wij andermaal bij onze liefhebbers van natuurkunde ten sterkste aanbevelen: Elke zaak, wil zij productief worden, moet met kennis en overleg worden gedreven. Een boer, die geen kennis van koeiën heeft, aan zijne dieren niet de noodige zorg besteedt of het eten te spaarzaam toemeet, niet voor veredeling en verbetering van zijn veestapel zorgt, geen afnemers voor zijne producten weet te vinden, zal waarlijk ook niet roemen op de waarde van zijn vee. Evenzoo is het met het houden van hoenders gesteld.

HARTSGEHEIMEN, NAAR HEIN BURGERS. (PEINTURE-BOGAERTS.)

Op het land en in kleinere steden, waar bijna een ieder een grooter of kleiner stuks gronds aan zijne woning heeft, kan men zonder veel onkosten een vrij groot getal hoenders houden. Geeft men daar de dieren bij ruimen en vrijen loop een weinig voeder, dan zullen de opbrengst en het voordeel niet te versmaden zijn, mits de eigenaar eenige kennis van de behoeften en de eigenschappen der hoenders bezit en zich eene geringe moeite wil getroosten, om ze wat te verzorgen en gade te slaan.

Gewoonlijk echter ontbreekt die kennis geheel en al en het is niet te verwonderen dat

men weinig voordeel behaalt. Hoe toch kan men eene ruime eieropbrengst verwachten van hoenders, die vijf, zes en soms meer jaren oud zijn? En toch treft men niet zelden zulke oude matronen op een erf aan. En wien kan het verwonderen dat men vaak zulke nietige, ellendig uitziende hoenders bemerkt, als men weet dat slechts uit denzelfden stam wordt voortgekweekt, zoodat bij een nieuw geslacht de goede eigenschappen meer verloren gaan en de gebreken in stijgende verhouding toenemen.

In de groote steden, waar men nauwelijks over eenige vierkante meters vrije ruimte kan beschikken, waar de hoogte der huizen de zon belet hare stralen in te schieten en waar nimmer de frissche lucht kan doorspelen, behoeft men zekerlijk geen kippen te houden voor het voordeel; maar zoodra men een klein tuintje of een vrij ruwe binnenplaats met zon en frissche lucht heeft, zullen eenige hoenders, zoo al geen feitelijk voordeel, dan toch genoegen en vermaak geven en ook daardoor nut aanbrengen.

Bij passende ruimte, goede en verstandige verpleging en voldoende kennis, op studie en ervaring gebouwd, kan en moet de hoenderteelt voordeel opleveren en zal zij veel kunnen bijdragen tot de algemeene volkswelvaart.

In geen andere landen van Europa wordt de hoenderteelt op groote schaal gedreven dan in Frankrijk en Italië, en het voordeel en de rijkdommen, die daardoor aan het volk ten deel vallen, zijn buitengewoon. De hoenderteelt heeft in Frankrijk zulke groote verhoudingen verkregen, dat er niet alleen geen eieren worden ingevoerd, maar dat er jaarlijks voor millioenen francs worden uitgevoerd, en die uitvoer neemt van jaar tot jaar toe.

In 1850 vertegenwoordigde de uitvoer van eieren eene waarde van nog geen acht millioen francs. Vier jaar later, in 1866, was die waarde reeds tot 12 millioen gestegen en in 1879 bedroeg de eieruitvoer reeds de enorme som van 160 millioen francs. En dat nog maar alleen voor eieren: hoeveel millioenen zal men er nog aan toe moeten voegen voor den uitvoer van geslacht gevogelt, om niet eens te spreken van den handel in levend pluimgedierte, rashoenders, enz.

Is de uitvoer in Frankrijk groot, niet minder aanzienlijk is de verkoop voor eigen comsumptie. In 1880 kwamen aan de *Halles centrales* te Parijs 300 millioen eieren en 15 millioen stuks gemest pluimvee te markt, tot eene gezamentlijke waarde van 80 millioen francs. Hoe groot zal het verbruik wel zijn, als men het van het gansche land berekent?

Op de markt te Houdan wordt jaarlijks voor 1920.000 fr. aan vet pluimgedierte verkocht; dit maakt 160.000 francs per maand en 40.000 per week. De handel in leghennen en kuikens is evenzeer buitengewoon groot. Op de markt van Houdan werden van den 21 mei 1881 tot den 13 mei van het volgend jaar, dus op 52 marktdagen, 411.130 stuks pluimvee verkocht. Gemiddeld bracht elk dier van 5 tot 6 fr. 50 c. op, wat dus eene som van 2.125.275 francs per jaar geeft; bovendien berekent men dat elke week nog 1500 stuks door de kweekers aan huis verkocht worden. Deze 1500 stuks aan 5 fr. berekend, geven nog 300.000 fr. De markt van niet gemeste hoenders bracht 720.700 fr. op, zoodat men alleen voor Houdan en omstreken tot eene jaarlijksche opbrengst van 3.401.265 fr. komt. Natuurlijk is hier niet in begrepen de waarde van de hoenders en eieren, die voor eigen gebruik zijn gehouden, noch die van de veeren en de mest, die zeker ook nog al vrij aanzienlijk zal zijn.

En Houdan, ofschoon een der voornaamste, is toch lang niet de eenige plaats in Frankrijk, waaf de hoenderteelt tot zulke aanzienlijke handelsresultaten voert. Espanet befekent dat Frankrijk bijna 48 millioen hoenders bergt, die 6752 millioen eieren leveren, die eene waarde hebben van 235 millioen guldens - natuurlijk is de werkelijke waarde veel hooger, daar een groot getal eieren uitgebroeid en als hoenders en poularden gemest en verkocht worden. Als men nu bedenkt, dat deze hoenders bijna alleen door kleine landlieden en burgers gehouden worden, van welke de opkoopers ze overnemen, dan zal men moeten toestemmen, dat hoenderteelt wel degelijk eene bron van volkswelvaart kan zijn.

Minder groot dan in Frankrijk, maar toch altijd zeer aanzienlijk, is de opbrengst in Italië. Jaarlijks worden er millioenen uitgevoerd en een groot gedeelte daarvan komt in Nederland.

Wij voegen hier nog bij, dat voor weinige jaren de eierproductie in Italië van weinig belang was en dat vooral op aansporing van de firma Cerio (die in 1881, 2.485.500 kilogram eieren uitvoerde) de italiaansche landlieden zich op de hoenderteelt hebben toegelegd. Men ziet met welk schitterend gevolg. Werd nu in Nederland de hoenderteelt op rationeele wijze gedreven, zoodat het land in zijne eigen behoefte aan eieren kon voorzien, dan zouden de tonnen gouds die naar Italië gaan, in het land blijven en in geene geringe mate de volkswelvaart verhoogen.

Duitschland heeft dit sedert lang reeds ingezien en van alle kanten is men daar aan 't werk om den hoenderstapel te vergrooten, de kennis der hoenderteelt te verspreiden en algemeener te maken, om zoo aan de welvaart van het volk mee te werken.

Lewis Wright zegt in zijn werk *lllustrated Book of Poultry*, dat hoendervleesch het goedkoopste dierlijk voedsel voor het volk is, en ik geloof den engelschen schrijver gaarne op het woord. Daar, waar men over veel ruimte te beschikken heeft, zoodat de hoenders den ganschen dag losloopen en hun eigen voedsel kunnen zoeken, of slechts een kleine toegift van graan en afval uit keuken en huis vragen, kan men zeker geen goedkooper en smakelijker dierlijk voedsel bekomen dan in het vleesch en de eieren vari hoenders.

Oogslag in de vrije natuur.
Praatje in november.

Slachtmaand is in 't land! Regenbuien en stormvlagen wisselen met elkander af en de lieve zon, wier stralen ons dezen zomer zoo heerlijk koesterden, onttrekt zich thans gansche dagen lang aan ons gezicht. Soms boort nog een enkel straaltje door het donkere wolkenfloers, maar het is niet meer in staat den doorweekten bodem te doen opdrogen. Niet zoodra vertoont het zich ook, of de wind steekt op en zware slagschaduwen vliegen in ijlende vaart over het aardrijk, als ware zij afgunstig op het beetje licht, dat voor een oogenblik bij machte was ons te doen terug denken aan de schoone dagen van den vervlogen zomertijd.

Dor en doodsch is weide en akker. Alleen het winterkoren steekt hier en daar de teere sprietjes uit den grond, maar waagt het niet zijne blaadjes te ontrollen noch zich te verlengen boven de vochtige aarde, 't is even alsof het weet dat vader Winter zijne reis nog moet beginnen over beek en rivier, stad en land. Het gras der weide, gedurende de lente en den zomer het pronktapijt der natuur, is vertrapt en verdord. Waar het boterbloempje op zijnen ranken stengel zich wiegde boven het malsche gras en de koekoeksbloem door heur helder rood reeds van verre onze aandacht trok,

daar dringt. thans, zoo wij 't wagen de weide te betreden, een vaal slijk omhoog, waar wij den voet zetten of heeft de mijnwerker, in 't zwart fluweelen pak, zijne gangen gegraven of zijne hoopen opgeworpen.

Uit alles blijkt dat de natuur voor een oogenblik schijnbaar zal indommelen, dat heur krachtig leven zich voor eene wijle minder aan ons oog zal vertoonen en dat zij een weinig tijds wil ophouden met het uitdeelen harer gaven, met het verblijden door heur schoon. Voor het uiterlijk sluimert het aardrijk zachtkens in, als ware het vermoeid en afgemat van het voortbrengen en voeden van de tallooze plantengeslachten, welke in de lente en in den zomer als bij tooverslag uit zijnen schoot verrezen en die het voedde, onverschillig of zij nuttig of schadelijk waren voor hem, die zich Heer der Schepping noemt.

De trek naar de schijnbare rust der natuur is evenwel het beste waar te nemen aan den toestand, waarin thans onze loolboomen verkeeren. Zie ze daar slechts staan, lezer! Wat gelijken ze weinig meer op de frissche en fiere gestalten van den zomer, niet waar? naakt en dor steken zij de kale takken omhoog en scherp teekenen zich de bladerlooze twijgen af tegen de grauwe lucht. De duizenden plantjes, welke zich genesteld hebben op de stammen en die zich voeden met de levenssappen onzerboomen, zijn thans duidelijk zichtbaar. Elke wonde, hetzij die ontstond door eene of andere plantenziekte of veroorzaakt werd door ondoelmatige snoeiing - elke beschadigde tak, door de stormen gebroken of gekneusd - elke splijting der schors, daargesteld door de vorst van den winter of ontstaan door de geheimzinnige werking van het vuur des hemels, kunnen wij nu dadelijk opmerken. De blaeren, die in het schoone jaargetijde zoowel de kleine bewoners der boomen als de gebreken dier reuzen zelve voor onze oogen verborgen, zijn thans verdwenen. Verslenst en verscheurd liggen die blaeren in het slijk van den weg of hangen tusschen heesters en hagen. Zij verven het water der slooten zwart of vormen grillige figuren tegen dijken en duinen, waartegen de herfstwinden ze tot hoopen opstapelden.

Gaat het u als ons, lezer, dan gelooven wij gerust te mogen zeggen dat het verdwijnen der blaeren aan onze boomen in dezen tijd van het jaar nooit zal nalaten op u indruk te maken. Die indruk zal bij den een wel meer diep en blijvend zijn dan bij den ander, dat zwijgend spreken der natuur - als wij het zoo mogen noemen - zal niet elk even helder in de ooren klinken, maar toch durven wij beweren datniemand geheel ongevoelig blijft bij het zien vandat jaarlijks terugkeerende verschijnsel in november. Zoowel als het verschijnen van het eerste groen in het voorjaar op ons steeds een plezierigen indruk maakt, zoo laat het verdwijnen van dat groen in het najaar niet na sombere gedachten bij ons op te wekken. Vraag het u zelf maar af, lezer, wat gij reeds gevoeld hebt toen de blaeren begonnen te verkleuren in het begin van den herfst. Gij zaagt het heldere groen toen elken dag valer worden en eindelijk, nadat het vele kleurschakeeringen had vertoond, overgaan in zuiver geel. Gij dacht toen aan de komst van den winter en deze gedachten maakten u dikwijls, zonder dat gij 't wist, zwaar- moedig, zóó zwaarmoedig zelfj dat gij u reeds verbeelddet in den winter te zijn en oog noch oor hadt voor het schoone dat de natuur ons ook in den herfst biedt. En later, toen de blaeren begonnen te verschrompelen en te verdorren en eindelijk - eerst langzaam nog en traag, later meer snel en vlug - afvielen, toen dacht gij aan worden en vergaan, aan leven en dood, aan samenstelling en ontbinding. Gij maaktet onwillekeurig vergelijkingen tusschen uw leven en dat van deze blaeren en, in eene sombere stemming verzonken, pijnigdet gij u met vragen, waarop gij het antwoord moest schuldig blijven, met stellingen, waarvoor gij te vergeefs de bewijzen zocht.

Zie, lezer, zoo gaat het ons elk jaar in november, zoo gaat het ieder, gelooven we, die gewoon is te letten op de verschijnselen om zich heen en voor wien de natuur nog iets anders is dan het tooneel, waarop de mensch steeds de hoofdrol wil spelen en wezenlijk meent dat hij ze speelt ook.

De macht van het goud.
(Vervolg.)

X.

Margaretha wachtte tot allen zich verwijderd hadden, en sloot daarna de deur. Martin Simon volgde met een nieuwsgierigen blik al de bewegingen zijner dochter. Haar aangezicht had een kalme, plechtige uitdrukking. Toen zij zich verzekerd had, dat zij met haren vader alleen was en geen onbevoegd oor haar kon beluisteren, trad zij op den baljuw toe en sprak met nadruk:

'Gij moogt niet langer aarzelen, vader; het voorgeschreven oogenblik is gekomen.'

De koning van den Pelvoux ontroerde hevig en stamelde met moeite:

'Verklaar u, Margaretha; ik begrijp u niet.....'

'De tijd is gekomen, waarop gij den eed moet volbrengen, dien gij aan het sterfbed mijns grootvaders hebt afgelegd De tijd is ge-

konmen om voor altijd afstand te doen van den schat, welke u tot gelukkigmaking der menschen toevertrouwd werd.'

Martin Simon bewoog zich onrustig en met een beangstigd voorkomen op zijn zetel.

'Gij bedriegt u, Margaretha, gij bedriegt u,' begon hij, 'niets rechtvaardigt in onzen tegenwoordigen toestand zulk een uitersten maatregel. Het is waar, deze schurkachtige procureur had mij een valstrik gelegd, waarin ik bijkans gevangen geworden was; maar zijn schandelijke toeleg is vroegtijdig genoeg verijdeld geworden.'

'Vader,' riep het jonge meisje in een hevige gemoedsbeweging uit, 'sta mij toe, dat ik u het treurige tooneel, hetwelk gij mij zoo menigmaal verhaald hebt, weer voor den geest roepe: mijn grootvader lag op zijn sterfbed; voor het bed neergeknield, smolt gij weg in tranen; een krusifiks en een geopend Evangelieboek bevonden zich op de tafel. Gij legdet den plechtigen eed af, nimmer aan een onverstandige of een booze het bestaan van den schat, hetwelk uw vader aan u openbaarde, mede te deelen. Noch zoon noch gade, noch moeder noch broeder, noch vriend waren van dit verbod uitgesloten. Op denzelfden dag, waarop de schat in gevaar verkeerde slecht aangewend te worden moest hij vernietigd worden. Na deze handeling was de zieke uitgeput, zijne ziel behoorde reeds niet meer aan deze aarde; nochtans vraagdet gij, verdiept in de gedachte aan de edele taak, die u toevertrouwd geworden was, aan welk teeken gij en uwe nakomelingen zoudt kunnen erkennen, dat de schat tot verderf der menschen ging strekken. Op die vraag richtte de stervende zich met veel moeite op en zegdetotu: 'Mijn zoon, wanneer uw kind u verdenken, uw vriend u verraden, degene, dien gij met weldaden overladen hebt, u met smaad en verdachtmaking loonen zal, wanneer de valstrikken en lagen zich onder uwe voeten vermeerderen, de hartstochten gelijk de stormen u bestrijden zullen; wanneer de grijsaard, om u in te nemen, zich vernederen, wanneer de man zijne vrouw verraden zal: dan is dit alles ten teeken, dat het oogenblik gekomen is.' En nadat de stervende deze woorden gesproken had, vader, zonk hij op zijn lijdenssponde terug en zijne ziel ontvlood aan het stoffelijk omhulsel om tot God weer te keeren.'

'Margaretha, Margaretha!' zegde Martin Simon, een traan wegwisschend, 'waarom roept gij zulke treurige herinneringen wakker?'

'Dewijl de aangekondigde teekenen zich vertoonen, vader; dewijl misdaad en verraad ons in steeds enger cirkel omsluiten; dewijl reeds in uwe onmiddellijke nabijheid de grijsaard zijn witte haren onteert, de bruidegom de bruid verraadt. En heeft niet uwe eigene dochter u in haar hart verdacht? Ja, ja, de dag is gekomen..... Ja, ja, men moet den noodlottigen twistappel, die dit nederig hoekje gronds der aarde met verderf dreigt, vernietigen..... Vindt gij ook buitendien den last niet te zwaar voor een eenvoudigen en goeden man, gelijk gij, om den uitdeeler te zijn van dit goud, hetwelk zoo veel goed en zoo veel kwaad op aarde sticht? Vader, gij hebt genoeg goed gedaan met dezen schat; pas op, dat gij er voortaan slechts kwaad mee aanricht!'

Martin Simon verzonk in diep gepeins.

'Ik heb niets vergeten, Margaretha,' zegde hij ten laatste, 'ik ben bereid dezen eed te houden, dien ik ook van u gevorderd heb en dien gij insgelijks van uwe kinderen zoudt geëischt hebben..... Deze gelofte staat mij steeds voor den geest; alleen denk ik het oogenblik om van die onbeperkte macht afstand te doen, nog niet gekomen. Terecht zegt gij: Goud is de oorsprong van alle goed en van alle kwaad; tot dusverre

echter overwoog het goede nog het kwade, en ik wil derhalve dit machtige middel, om op het lot der menschen invloed uit te oefe nen, nog niet vernietigen. In de tegenwoordige omstandigheden had zelfs mijn vader mij dien uitersten maatregel niet kunnén aanraden, waarvan gij spreekt; want de dankbetuigingen der vele getrooste ongelukkigen zouden hem, zoowel als mij, verhinderd hebben, de verwenschingen der ondankbaren te hooren..... Neen neen, Mar garetha, tot dit offer kan ik nog niet besluiten; bedenk wat ik reeds gedaan heb en nog van plan ben te doen..... Zie,' ging hij voort, en voerde. zijne dochter voor het venster, vanwaar men het uitzicht had over het lieve dorp Bout-du-Monde en het lachende dal, 'zie, welke wonderen ik met dit goud te voorschijn heb geroepen! Daar vond men voorheen naakte rotsblokken zonder gras, zonder planten, zonder boomen, zonder struikgewas en met geen andere bewoners dan wilde dieren..... Ik vereenigde eene gansche bevolking in dit vroeger onherbergzame oord en veranderde een woestenij in een plaats van overvloed en geluk. Zie gindsche brave lieden daar op het plein voor ons huis; zie den op hunne aangezichten uitgedrukten angst, dewijl zij weten, dat voor het oogenblik een wolk onzen huiselijken vrede verduisterd heeft! Vrouwen, kinderen. grijsaards, allen hebben ons lief als waren wij leden hunner familie. Zij herkennen ons achter de ruiten van dit venster..... Hoort gij hun vreugdegejuich en hunne zegenwenschen?'

Het gerucht van het voorgevallene in het huis des konings van den Pelvoux had zich inderdaad in het dorp verbreid. Al de bewoners waren toegesneld, om den baljuw hunne liefde en aangekleefdheid te betuigen, en hem, in geval het noodig ware, te verdedigen.

Margaretha scheen voor deze bewijzen van dankbaarheid niet ongevoelig; zij keerde echter weer naar hare plaats terug en zegde met onverstoorbare kalmte:

'Deze betuigingen zijn streelend en aangenaam, vader; maar niettemin blijf ik er bij, dat ons geheim ons schaden zal. Wanneer uwe grootmoedigheid zich slechts over ongeletterde en brave lieden uitstrekte, gelijk deze bergbewoners zijn, kondet gij wellicht de volbrenging van dien geduchten eed nog uitstellen; maar de bewoners van gindsche slechte wereld, die ons vreemd is, zijn opmerkzaam geworden, en.....'

'Loop heen,' viel Martin Simon haar met een ontevreden voorkomen in de rede; 'gij bedoelt die kleinigheid, welke ik aan de beide jongelieden gegeven heb. Op welke wijze, Margaretha, kon ik onzen rijkdom wel beter aanwenden dan door een oud adellijk geslacht weer op te hefien, dat door de schuld van een lichtzinnigen jongeling zijn ondergang nabij was? Hij is mijn bloedverwant; moest ik hem niet uit den afgrond redden, waarin hij zich neergestort had? Zelfs mijn vader, die den vader van den ridder zoo liefhad, zou mijue handelwijze tegenover den jongen windbuil niet kunnen afkeuren..... En wat dat onervaren kind betreft, dat alles ten offer gebracht had om den geliefde te volgen, deed ik niet eveneens een goed werk met de verdoolde weer op den goeden weg terug te brengen?..... Verwijt mij niet wat ik gedaan heb; hoedanig hun lotsbestemming dan ook verder wezen moge: ik had slechts de beste inzichten met hen.'

Margaretha stond op; zij vatte Martin Simons handen tusschen de haren en haar hoofd tegen zijn schouder leunende, zegde zij met onbeschrijfelijke teederheid:

'Gij zijt goed, vader; uw goed hart voedt slechts edele en welwillende gedachten. Hoewel gij de menschen leerdet kennen, hebt gij nochtans de eenvoudigheid des harten weten te bewaren. Gij wilt slechts vrienden en broeders zien in al degenen, die u omringen en wellicht zijn het slechts vijanden en verraders Welnu!' ging zij voort en richtte zich in hare volle lengte op, terwijl hare groote donkere oogen van een levendig vuur glinsterden; 'ik ben slechts een jong, half wild meisje zonder

ondervinding, maar ik zie klaar, wat u ontgaat. Al die zielen, welke u duister als de nacht voorkomen, zijn voor mij doorzichtig als glas, en ik ontwaar dat zij met slechte gevoelens vervuld zijn, die mij afschuw inboezemen. Vader, misleid u zelven niet! Men kent het geheim van onzen rijkdom. Men kent het eerst sinds eenige uren, en reeds hebben wij reden voor onze schatten, ons leven, onze eer te sidderen!..... Vader, zijt gij niet bevreesd voor de uitbersting der hartstochten, welke ons aan alle kanten bedreigen? Zie: overal haat en hebzucht, die met elke minuut aangroeien; verraad, dat zich toerust; afwisselend kruipt men voor onze voeten of bedreigt men ons; de valstrikken en lagen vermeerderen met den dag op ons pad en weldra zullen wij ze wellicht niet meer kunnen ontgaan..... Het enkele woord 'goudmijn' brengt alle hoofden op hol en doet aller harten sneller kloppen. Om harentwille wordt men een moordenaar; want weet, vader, dat Eusebius Noël, wiens braafheid boven allen twijfel verheven scheen, het mij met eigen mond heeft beleden: om Raboisson zijn geheim te ontrukken heeft hij met hem twist gekregen en zijn zij met elkander handgemeen geworden. Ter wille van deze mijn wordt men een lasteraar, een aanklager, een verrader gelijk Michelot; om harentwille wordt men laaghartig, logenachtig en meineedig gelijk uw schitterende ridder de Peyras. En ik zelve, vader, heb ik niet den duivelachtigen invloed ondervonden, welken dit metaal op alles uitoefent? Heb ik niet aan u getwijfeld?... Wat verlangt gij nog meer? Wilt gij misschien zoo lang talmen tot ons gelukkig dal eerst het schouwtooneel geworden is van moord en doodslag, tranen en rouw, voor gij het gevaar inziet en begrijpt?'

Margaretha sprak met warmte en overtuiging; Martin Simon voelde zich diep geroerd en aarzelde een bepaald besluit te nemen.

'Ja, ik poog het mij te vergeefs te verbergen, mijne dochter,' antwoordde hij treurig; 'gij hebt wellicht gelijk. De ontzettende invloed, die u vrees aanjaagt, heeft de harten om mij heen vergiftigd; ik ontmoet geen dankbaarheid meer bij degenen, wien ik goed gedaan, noch onbaatzuchtigheid bij degenen, die mij diensten bewezen hebben. Voor mij worden de hoogmoedigsten bedelaars, die de hand ophouden, terwijl de bangen eischen en mij dreigen..... Ik moet u echter bekennen dat ik vast gehoopt had, dat mijn jonge neef de Peyras voor de berekeningen van de verfoeielijke hebzucht onvatbaar zou gebleven zijn.'

Margaretha verhaalde beknoptelijk, wat er dien morgen bij Eusebius Noël had plaats gegrepen en herhaalde het gesprek, dat zij eenige minuten daarna met den ridder gevoerd had.

'Derhalve heeft niet een enkele voor dehem bewezen weldaden dankbaarheid gevoed?' riep de koning van den Pelvoux smartelijk uit, 'schande over deze menschen!.... Maar de tijd verloopt, mijne kind, en wij moeten ons voor de trouwplechtigheid gereed maken.'

'Vader, ik meende..... De heer de Peyras heeft zulk een afkeer voor dit huwelijk aan den dag gelegd.....'

'Ik zal hem wel tot betere inzichten weten te brengen,' zegde Martin Simon met een bitteren lach; 'de genegenheid, welke hij zoo plotseling voor u gevoelde, kan niet zeer diep geworteld zijn en zal voor de vervulling zijner plichten geen groot bezwaar opleveren.'

Margaretha bloosde en boog het hoofd.,

'Vader,' antwoordde zij bedeesd, 'ik heb u een verzoek te doen; veroorloof mij deze trouwing niet bij te wonen. De vermoeienissen en de aandoeningen van dezen morgen.....'

‘Wel zeker, mijn kind;- ik zal u bij het bruidspaar verontschuldigen..... Begeef u gerust naar uwe kamer; het is tijd, dat ik mij ga aankleeden om dit arme jonge meisje naar het outer te geleiden. Wees overigens volkomen gerust; ik zal alles wel weten te plooien en met eenen slag al die gistende hartstochten tot bedaren brengen.’

‘En op welke wijze, vader?’

‘Door den eed gestand te doen, dien ik uw grootvader Bernhard gezworen heb.’

XI.

De ontroerde bruiloftsgasten hadden zich naar de eetkamer begeven, nadat zij het schrijfvertrek van den heer des huizes verlaten hadden en wachtten nieuwsgierig de dingen af, die komen zouden.

‘Nu verscheen de koning van den Pelvoux in zwarte feestkleeding in hun midden, nam eerst Michelot, daarna den ridder en eindelijk den ouden magister Eusebius Noël ter zijde, en sprak hun fluisterend eenige woorden toe. Van toen af heerschte er, als door tooverslag, de volmaaktste overeenstemming in het eerst ontstemde gezelschap.

Nu zette de stoet zich in beweging naar de kerk van Bout-du-Monde. Met een overgelukkig voorkomen ging de jonkvrouw de Bianchefort aan de zijde van den ridder de Peyras voort. De bruidegom, eenige verstrooidheden afgerekend - was voorkomend en scheen

zich gelukkig te voelen. Zelfs de procureur en de magister toonden tevreden gezichten. Martin Simons aangezicht straalde van innigen zielevrede en de bergbewoners, blijde over deze onverwachte verandering na de uitgestane angsten van dien morgen, begroetten den stoet met luid gejubel.

De echtverbintenis der jonkvrouw de Blanchefort met den ridder de Peyras werd door den prior van Lautaret ingezegend. Toen de bruidstoet in het huis van den baljuw teruggekeerd was, nam Margaretha de jonggehuwde vrouw ter zijde, drukte een kus op haar voorhoofd en zegde op geroerden toon tot haar:

EEN BRIEFDRAGER IN DE LANDES.

‘Zoolang gij jonkvrouw de Blanchefort heettet, was ik wel zeer streng tegen u, en gij hebt mijne koelheid met zachtmoedigheid verdragen. Vandaag, toen zelfs de eenige dochter aan de onschuld haars vaders twijfelde, hadt gij alleen den moed hem te verdedigen..... Gij zijt honderdmaal beter dan ik, en alle geluk en alle vreugde waardig! Nochtans,’ voegdezij, hare stem dempende, er bij, ‘mocht in de toekomst uw lot niet zoo gelukkig zijn als ik het wensch, herinner u dan dat gij in mij eene vriendin hebt en gij en de uwen in het ongeluk op mij rekenen kunt.’

En ijlings verwijderde zich de dochter des konings van den Pelvoux als vreesde zij te veel gezegd te hebben.

Aan het maal, hetwe! k nu volgde, namen alle hoofdpersonen van dit verhaal deel, doch tijdens hetzelve werd elke toespeling op het gebeurde van dien morgen zorgvuldig vermeden. Na den maaltijd zegde Michelot koel en droog aan de jonggetrouwden vaarwel, nam vriendelijk afscheid van den gastheer, steeg daarna te paard en reed weg met de bemerking, dat hij in het hospitium te Lautaret overnachten zou.

Marcellin en Ernestine volgden hem van het naast het huis liggende terras met de oogen, tot hij aan het einde van het dorp verdween.

‘Eindelijk zijn wij dan toch van dezen laaghartigen huichelaar verlost!’ sprak de ridder. Ik vreesde een nieuwe streek van zijne zijde tegenover mijn grootmoedigen

neef; doch naar het schijnt zijn zij het met elkander eens geworden en ongetwijfeld zullen wij voortaan dat terugstootend aangezicht hier niet meer zien. Ik wil wedden, dat hij Martin Simon een aanzienlijke som afgeperst heeft.'

'Wat zal ik daarop zeggen, Mircellin?' sprak Ernestine aarzelend; 'sinds het stormachtige tooneel van heden morgen begnijp ik niets meer van hetgeen er rondom ons plaats heeft. Op aller aangezicht neem ik een zonderlinge uitdrukking waar. die ik mij niet kan verklaren. Gij zelf Marcellin, schijnt ter prooi te zijn aan eene opgewondenheid, welke ik vroeger niet aan u bemerkt heb, en zij heeft een zoo eigenaardig karakter, dat ik niet kan zeggen, of droefheid dan wel blijdschap daaraan ten grondslag light.'

'Het is blijdschap, Ernestine!' riep de Peyras met vuur uit; 'eindelijk heb ik het doel mijner wenschen bereikt.'

De jonggehuwde vrouw straalde van geluk bij het vernemen dezer woorden, terwijl tranen in hare oogen schemerden.

'Heb dank, Marcellin, duizendmaal dank voor uwe lieve woorden!' sprak zij; 'het zijn de eersten, sinds onverbreekbare banden ons vereenigd hebben. Maar zie, hoe ondankbaar ik ben!..... Nog heden morgen keerde mijn terug - ik twijfelde aan u, aan uwe liefde; maar vergeef mij, Marcellin, ik was zot!'

De ridder zag haar ten hoogste verrast aan. Hij had volstrekt niet op de trouwing gezinspeeld, toen hij van de blijdschap sprak, die op zijn aangezicht te lezen stond; maar hij was toch niet zoo wreed, om de in hare dwaling gelukkige Ernestine te ontgoochelen en derhalve gaf hij verstrooid ten antwoord:

'Ja, ja, zot inderdaad; gij vermoedt niet, hoe benijdenswaardig uw lot worden zal! Maar,' voegde hij er bij terwijl hij naar de zon zag, die achter de toppen der bergen begon weg te zinken, 'vergeef mij, beste Ernestine, ik moet u verlaten Ik heb nog een zeer gewichtige zaak af te doen..... Ik kom echter spoedig weer.'

Hij drukte een koelen kus op het voorhoofd zijner vrouw en maakte zich gereed om het terras te verlaten.

'Hoe! gij wilt mij alleen laten?' vraagde Ernestine bedroefd; 'welke zaak kan heden, op onzen trouwdag, uwe tegenwoordigheid zoo gebiedend vorderen? Houdt gij nog iets voor mij geheim, Marcellin?'

'Weldra zult gij alles weteu,' antwoordde de jonge man met koortsige drift; 'maar laat mij gaan: - het geldt een vorstelijk vermogen voor u en voor mij; laat mij gaan! Bij mijne terugkomst ben ik bezitter van eene goudmijn.'

En hij snelde heen ondanks Ernestine's verzoek om te blijven.

'Altijd die goudmijn!' morde zij neerslachtig; 'ik dwaalde zooeven..... hij dacht niet aan mij. Ach! de boete zal langdurig en smartelijk zijn!'

Zij zette zich neder en vergoot bittere tranen - op haren trouwdag.

De ridder ging naar zijn kamer om voor den tocht dien hij in het zicht had een meer passende kleeding dan zijn trouwcostuum was, aan te trekken. Kort daarna verliet hij het huis bijna eveneens gekleed als op den dag zijner aankomst bij zijn gastheer; alleen had hij een met ijzer beslagen stok in de hand en zijne beenen in grove blauwe slopkousen gestoken. Hij liep met ongelijke doch snelle stappen voort en sloeg de richting in naar het wildste en gevaarlijkste gedeelte van het gebergte.'

Martin Simon's huis was, gelijk wij reeds weten, aan den voet van een hoogen berg gebouwd, die tot de hoofdketen der fransche Alpen behoorde. Peyras betrad zonder aarzelen een smal, nauw zichtbaar voetpad, dat om den berg heenkronkelde, en bereikte weldra een duistere kloof. Het aanvallige dorp verdween van lieverlede geheel uit zijne oogen, maar hij kon, als hij zien omkeerde, nog een deel van het zoo

lachende en goed bebouwde dal onderscheiden, dat een bloeiende oase in deze steenachtige woestenij geleek.

Na een korten moeitevollen marsch bereikte Peyras een hoogvallei, waarvan de eerste aanblik huiveringwekkend was. De met sneeuw en ijs gekroonde bergtoppen, die het omlijstten, waren kaal, steil en als door den bliksem gespleten en gekloofd. De vallei zelve bood een beeld van den chaos aan: - zij was met steenen en rotsblokken bezaaid, welke door de bergstroomen en de sneeuwvallen hier bijeengevoerd waren. Geen boom, geen grasscheut ontsproot tusschen dit puin, geen insekt gonsde in de lucht, geen enkel levend wezen ademde in deze akelige ruimte, welke de zon ter nauwernood een uur in den loop van de dag bescheen. Het was een doode, stomme, verstijfde natuur; men zou zich verre van de menschen en hunne woningen gedacht hebben, ware niet de schoone nederzetting Bout-du-Monde in de nabijheid geweest.

De ridder schonk deze akelige woestenij even weinig aandacht als de schoone streek welke hij achter zich had. Hij volgde nauwkeurig het voetepad, hetwelk tusschen de rotsstukken en het steengruis steeds moeielijker te onderscheiden was. Evenwel waren de aanwijzingen, die Marcellin ongetwijfeld ontvangen had, te stellig, dan dat hij had kunnen verdwalen; het liep recht op een groep oude dennen toe, die des te merkwaardiger waren, derwijl zij alleen ontkomen waren aan de vreeselijke verwoestingen waarvan de vallei tallooze sporen droeg. Eerst toen hij vlak bij deze meer dan honderdjarige dennen gekomen was, bleef hij staan en wierp besluitelooze blikken om zich heen; maar deze onzekerheid duurde niet lang, want aan den voet van den berg ontdekte hij den ingang van een duistere grot, welke door een overhangende rots half verborgen was.,

‘Ik heb mij niet in den weg vergist,’ morde hij met blijkbare voldoening; ‘hier staan de mij aangeduide dennen en daar is het hol. Ongetwijfeld is de goudmijn niet ver af; naar men zegt wordt het goud meestentijds in zulke rotsachtige en eenzame streken gevonden als deze hier! Wie weet? Misschien wel in deze grot zelf!....

Deze veronderstelling scheen zijne beenen nieuwe krachten te schenken. Bijna ademloos liep hij tegen de helling op, die tamelijk steil was, en bereikte weldra eene soort van kleine platvorm, die voor den ingang der grot lag.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 13]

Onze gravures.

Het kasteel van Corroy.

De provincie Namen is rijk aan schilderachtig gelegen kasteelen, ofschoon er velen allengs in puin vallen of in eenvoudige hoeven worden veranderd. Bij Gembloux ligt, onder ander, het kasteel van Corroy, te Corroy-le-Château. Men ziet het wel aan hetgeen onze gravuur ervan weergeeft, dit kasteel was in de dagen van zijnen bloei vooral belangrijk. Het had dan ook in de midden-eeuwen zijne bijzondere heeren, zoo als overigens vele burchten.

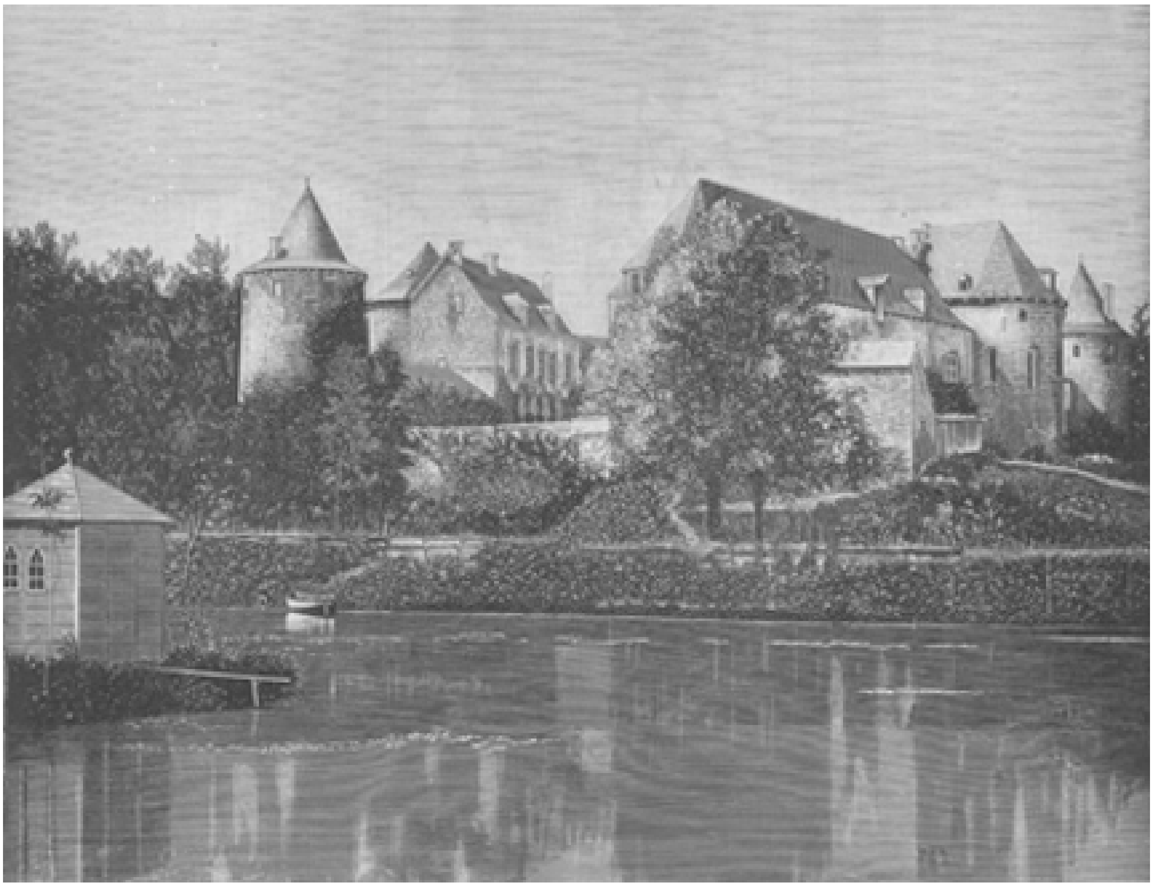

HET KASTEEL VAN CORROY.

In 1693 werd deze heerlijkheid, door Karel II koning van Spanje, tot graafschap verheven en dit ten voordeele van Florus Lodewijk van Nassau, baron van Warcoing. In die dagen genoot dit kasteel zijne dagen van adellijken bloei. Het ging bij erfenis en anderzins in verschillende handen over en is thans de eigendom van eene adellijke familie de Trazegnies.

Met zijne torens, grauwe muren, breede gracht, steenen brug op bogen rustend, draagt Corroy nog gansch zijn aloud karakter en getuigt van de macht des adels in vroeger dagen.

Gelukkige toekomst.

De dagen toen de kaartlegsters in de straat bloeiden, en de goede en lichtgeloovige menschen het hoofd vol dwaasheden staken, zijn voorbij. Een klein policie-reglement heeft meer gedaan dan alle goede raad. Die verandering is zeer gelukkig, want de behendige bedriegsters hebben door hare zoogezegde voorspellingen meer dan een jong meisje, meer dan eene onbedachte moeder - kortom, meer dan een huisgezin in ramp en wee gebracht.

De schilder en de dichter mogen die wezens dan ook nog zoo jong en aantrekkelijk voor

stellen, zij zijn in waarheid eene schande voor de beschaving, voor de verlichting in onze XIXe eeuw.

Denkt echter niet dat de waarzegsters teenemaal verdwenen zijn! Te Parijs en te Berlijn, in die steden welke er op roemen de lichtpunten van onzen tijd te zijn; te Brussel zelfs, heeft de waarzegster de straat verlaten om zich in eene gemeubeleerde kamer te vestigen en daar haar bedriegelijk werk voort te zetten.

Voor een dergelijk huis ziet men 's avonds niet zelden een rijtuig stil houden, steelsgewijs eene gesluierde vrouw uitstappen en zoo heimelijk als mogelijk naar boven schieten, om daar uit de kaarten het geheim der toekomst te leeren, haar bekend gemaakt door een schepsel zonder eer, zonder eenig gezag, zonder eenige wetenschap.

Verwonderlijk, die vrouwen, soms uit de rijke wereld, willen niet gelooven aan een hooger wezen, aan eene hoogere macht; zij schaterlachen met de verklaringen, waarin duidelijk een goddelijk wezen spreekt, maar zij gelooven aan eene bedriegster en aan het toeval in de domme kaarten.

Het bedrog was nog te verdragen in de straat en gepleegd door eene jonge Boheemster, die men met een eent afschipperde; maar het wordt eene wezenlijke maatschappelijke en huiselijke ramp, nu het zich als eene vaste nijverheid vestigt.

Te Parijs en te Berlijn kondigen die onbeschofte bedriegsters zelfs hare ‘consultatiën’ in de dagbladen aan, even als een dokter of een advokaat, en men staat verwonderd als men personen van gezag hoort verklaren, dat zij dergelijke vrouw geraadpleegd en zij bevonden hebben, dat hare voorspellingen waarheid werden. Het toeval had enkel, natuurlijk, die voorzeggingen gediend.

Overigens, het bijgeloof is eene kwaal die vele menschen, zelfs groote geesten, aankleeft. Napoleon I was er niet vrij van en hij heeft, zegt men, eene beruchte waarzegster Lenormand over zijn toekomstig lot geraadpleegd; doch aan hun eenvoudigen catechismus gelooven velen van die groote eesten niet!

Het figuurtje van Vernet-Lecomte maakt ons echter niet erg lastig; het is, onder kunst opzicht, zeer aantrekkelijk, ofschoon zeer oud van onderwerp.

In de herberg.

Wat is het koffiehuisen herbergleven in een paar eeuwen tijds veel veranderd! Men vergelijke slechts de schilderingen, dje men in de XVIe, XVIIe en XVIIIe eeuw maakte van de toenmalige herbergen, en men zie wat deze nu in onze dagen geworden zijn. Toen waren hetmeestal donkere en niet heel aantrekkelijke kamers, die tot haar doeleinde gebruikt werden gelijk zij waren; nu zijn het wezenlijke tooverzalen geworden, die eene pracht ten toon spreiden, waarvan zich onze goede voorvaders geen denkbeeld zouden kunnen maken.

Als onze grootvaders, en die zijn toch maar uit het midden der voorgaande eeuw, eens terug kwamen en het hun in het hoofd speelde om nog eens, uit verveling, naar de herberg te gaan, zoo als zij dit in hun leven deden, zouden zij verwonderd staan indien zij voor de afspanning *de roodbonte os*, of *de groene otifant* stil bleven, waar zij vroeger een pot of pint bier dronken.

In plaats van een zwart gegeveld huis met lage deur en kleine vensters, door ijzeren staven gebarrikadeerd, zouden zij nu een groot huis, met hooge spiegelruiten zien

oprijzen en in eene taal, die zij niet verstaan, op den gevel den naam lezen van den drankwinkel.

Deze heet niet meer ‘herberg’ neen! men zegt. *Café* ofschoon er niet meer koflie geschonken wordt, dan er nu uit onze pen druppelt; ook heet men dien winkel wel eens *taverne*, niet omdat onze over-over-oudjes taveerne zegden; maar omdat deze of gene naäper dit woord uit den Vreemde heeft meêgebracht. Ook zou grootvader er wel eens *kelder* te lezen krijgen, ofschoon men de zaal veeleer zolder zou moeten noemen, zoo hoog is zij gelegen; maar dat woord is ons ook overgewaaid uit het land der moffen - en wij, Vlamingen, wij zijn zoo dwaas dat wij alles gretig van de vreemden aannemen, al is het nog zoo zot, en vergeten dat het ons, in onze eigene taal, aan geen benamingen ontbreekt.

Maar wat zou onze achtbare grootvader, met staartpruik. en driekantig hoedje, met breeden tierentijnen frak aan en knoppen als patakons zoo groot, verstomd staan als hij binnen trad. Hoe! die groote zaal met spiegels en nog spiegels, met schilderingen op plafond en muren, met groote blinkende luchters, zou eene herberg zijn? Wel! in zijnen tijd was een prins zóó niet gelogeerd; en als groolvader bij avond de *London-taverne*, de *Café Mille Colonnes*, de *Germania-bal*, of wat dan ook, bezocht, zou hij achteruit deinzen, verblind door het licht, vol eerbied voor de hairbossen der majestueuze *kellners* en *garcons*, en zich afvragen of hij, eenvoudige burger, aan die schoone heeren wel een glas bruin bier zou durven bestellen!

Eene slaapplaats te Sanghai.

Als wij die slaapplaats zien, die wonderwel op een boekenrek, of broodplanken in een bakkerswinkel, of ook wel op eene oude romeinsche begraafplaats gelijkt, moet men bekennen dat de chineesche werklieden niet zeer moeielijk zijn en zij, na een harden arbeid, wel eene betere ligplaats zouden verdienen.

Dat is zeker waar, doch ‘die niet en weet, die niet en deert’ zegt het vlaamsche spreekwoord en de chineesche arbeider is niet beter gewoon. Overigens hij kan zich met weinig behelpen, werkt goedkoop en is onvermoeid als het eigenbelang hem aanprikkelt.

Te Sanghaï, eene stad met vele europische instellingen en eene haven, waar een kolossale handel gedreven wordt, vindt de arbeider niet alleen druk werk aan de haven, bij het lossen en het laden der schepen; maar ook wordt hij gebezigd aan het fabriekaat van allerlei weefsel, die wij hier in Europa bewonderen.

Het dierlijk leven van den arbeider is verre van aanbevelenswaardig te zijn. Na zijn dagwerk trekt hij naar de vuile en afzichtelijke kroegen, waar hij zich met een voor ons niet zeer aptijtelijk eten tevreden stelt en 's nachts vindt hij zijne rustplaats in die rekken, waarvan wij onze lezers eene trouwe afbeelding meedeelen.

Uithangborden.

Van waar komt toch wel het gebruik, dat nu echter in onzen tijd van nieuwsoortige beschaving, veel verloren gaat, dat bij de apothekers en drogisten een groote gaper als uithangbord werd uitgesteken, zoo als een bekken bij een barbier? Wij weten wel dat men eenige eeuwen geleden, in onze stad, juist datgene ten toon hing wat men verkocht, doch dat brengt ons niet dichter bij de geschiedenis van den gaper.

Het gebruik is zeer oud en wij moeten in den letterschat van onze noorderburen te rade gaan, om iets naders over dit gebruik te weten. Van Lennep en Ter Gouw gaven, jaren geleden, een boek uit dat zij betitelden *uithangteekens* en dat meer dan eene historische wetenswaardigheid bevat, ofschoon er ook wel gewaagde onderstellingen zullen in te vinden zijn. Voor eene enkele zou de geestige Van Lennep niet zijn achteruit gegaan!

Welnu, in dat boek lezen wij opzichtens de gapers, aan de winkels onzer apothekers en drogisten het volgende:

‘Apothekers, Chemisten en Drogisten hebben, en hadden al voor eeuwen, toen die beroepen nog vereenigd waren, hun Gapers. Geen uithangteeken heeft zoo zeer de aandacht getrokken als dit. Vreemdelingen hebben soms gemeend, in die figuren langs de straten het sprekendst bewijs te mogen zien van het flegma der Hollanders. Omdat, beweerden zij, de Hollanders te droog en te koud zijn om te kunnen lachen, en lachen evenwel een behoefte is voor de menschelijke natuur, zoo hebben zij van afstand tot afstand narren-troniën gesteld, opdat het aanschouwen daarvan tot lachen wekken mocht. Volgens G. Van Hasselt *(Arnbemsche Oudheden II deel, bl. 2))* is de Gaper het zinnebeeld of liever het portret van den Schalknar of Willensdwaas, dien de Groote Heeren er op nahielden, en waar de apothekers de afbeelding van voor hun deuren plaatsten, tot een uitnoodiging voor de lieden, om bij hen binnen te treden en een likeurtje te komen drinken. Wij moeten daar echter tegen opmerken, dat niet alle gapers een zotskap met bellen dragen noch droegen; zij waren op alle mogelijke wijzen uitgedost en zijn dat nog, sommigen met een kroon, anderen gehelmd, met den salamander als cimier; - ook getulband als een muzelman. Ja, op de Leidsche straat ‘(te Amsterdam)’ hangt er zelfs een uit, die netjes een ‘(hoogen)’ zwarten hoed op den bol heeft, wat voor een gaper al heel potsierlijk staat. Jacobus Scheltema *(Geschied- en Letterkundig Mengelwerk*, IV Dl., 2de stuk, bl. 238) maakte van den gaper niet het kopstuk van een gek, maar van een stadsdienaar, terwijl hij de apothekers zelve tot stads-ambtenaren verhief, die den stads-dienaar, gekleed in stadslivrei, voor hun vensters plaatsten. En van hier, zegt hij, de lachende gapers met bellen. Wel mocht de Franschman vragen naar ‘*le moyen de siffler auand on bâille’* toen hem verweten werd dat nij bij de opvoering van zeker prulwerk niet meê gefloten had; en even min ook kunnen wij begrijpen, hoe men tegelijk *gapen* en *lachen* kan. Trouwens de geheele gissing gaat boven ons begrip.

‘Ons dunkt de eenvoudigste verklaring van den oorsprong en de beteekenis der gapers als uithangteeken deze. 't Is een sprekend blazoen. *Gapen* toch is 't geen de geneesheer (en de apothekers bemoeiden zich van ouds ook met dokteren; zij doen 't in Engeland nog) den kranke verzoekt te doen als hij diens tong bekijken wil; *gapen* is noodig om likkepotjes te slikken; *gapen* deden ook zij, die vroeger den apothekerswinkel binnentraden, om er een teug witte of roode ypocras of een kruidenwijntje te genieten, of iets bitters voor de maag te nemen, of ‘cruyden die gane maken.’

‘Van *gapers* leefde de apotheker; is 't wonder dat hij een *gaper* tot zinnebeeld koos? En schoon nu wel zijn klanten niet zulke fantastische hoofdtooisels droegen, is 't echter klaar, dat de apotheker er zijn gaper meê opschikte, daar hij toch ook iets moest doen, om er de aandacht op te vestigen, een gaper als die op de Leidsche straat is al te natuurlijk.

‘Maar schoon men in 't algemeen de eenvoudigste verklaringen voor de aannemelijkste houden mag, zou willen wij toch ook aan de verklaringen van Van Hasselt niet alle gewicht ontzeggen. Het is waarheid, dat voorheen de gapers met

narrekap en bellen eri met een aap op den schouder, talrijker waren dan tegenwoordig. Men zag zelfs gapers blootshoofd met een aap op den kop, die in 't haar parasietjes scheen te zoeken; doch die de kiescher smaak dezer eeuw heeft doen verdwijnen. En 't is zeer wel mogelijk, dat die uitmonstering van den gaper in verband staat met den *bootsmaker*, die, nevens den aap, de trouwe metgezel der oude kwakzalvers en kokelers was. Onder de vertooningen, welke deze laatsten den rondom saamgevloeiden toekijkers gaven, behoorde vooral ook deze, dat zij hun nar quasi een kies trokken, waarbij de lijder natuurlijk *gapen* moest en dan allerlei gebaren en grimassen maakte, tot groot vermaak der omstanders. En dewijl 't publiek den bootsmaker dus 't meest en 't liefst als *gaper* zag, zou er niets vreemds in zijn, dat hem de kwakzalver, toen hij, zwervens moê, zich met zijn elixirs en pillen in een winkel vestigde, hem in dat gestalte voor zijn deur plaatste.' (Van Lennep en Ter Gouw, *Uithangteekens* Dl. I.)

Dat alles is zeker niet zonder geest gevonden en gezegd; maar het licht de zaak eigenlijk niet in, en wij *gapen* nog altijd den ouden gaper in eenige onzer straten aan, zonder te weten waarom hij sedert eeuwen gaapt.

Damme, Sluis en het Swinne.
Eene Reisherinnering.

Als men, van Blankenberghe uit, een belangwekkend reisje doen wil, reize men met den trein naar Brugge en vandaar in bargie of in rijtuig, naar het oude stadje Damme, nu een armzalig dorpke, om eindelijk Sluis in Nederland, te bereiken. Niet alleen is de landstreek overschoon en vruchtbaar, maar de schilder vindt er ook prachtige vergezichten, terwijl de geschiedenis-onderzoeker op menig punt zal blijven stilstaan, verwonderd over hetgeen daar vroeger *was* en hetgeen nu nog *is*.

Damme, de vaderstad van Maerlant, van den 'vader der dietsche dichters al te gader', dat in de XIVe eeuw eene zoo belangrijke haven was, is nu letterlijk niets meer, zoo als wij hooger zegden. Niets, tenzij een paar gebouwen, het raadhuis en de kerk, toonen nog aan dat dit plaatsje vroeger belangrijk was.

Waar is de haven, waar zijn de schepen, waar is de goederenstapel, waar - waar is die wemeling van kooplieê, schippers en varenslieê gebleven? Niets is van dit alles nog over: een hottelende kar op den eenzamen weg, eene vaart zonder eene schijn van schuit, hier en daar eene groep bont vee, grazend op de begroesde helling der vaart - ziedaar alles wat men van Damme nog ziet, en wist men niet dat van Maerlant er geboren is en stond zijne Dantes-achtige figuur niet voor het stadhuis, niemand zou den naam van Damme nog aanhalen.

Het oude stadhuis zou een schoon gedenkteeken zijn uit de middeleeuwen, ware er de hand aan gehouden, en hadde men het tegen een waar verval behoed. Het inwendige van het gebouw is beter bewaard dan het uitwendige; men vindt er nog een paar overgroote zalen, die zeer merkwaardig zijn, en tegen welker balken der zoldering figuren zijn aangebracht, onder ander een mannenfiguur dat, zoo men algemeen aanneemt, den diepen denker der XIIIe eeuw zou verbeelden.

Hoe het zij, Maerlant schijnt in zijn leven door zijne stadgenooten en zelfs door allen die zijne werken kenden, hoog geacht te zijn geweest; maar ook is het thans bewezen dat hij geenszins een eenvoudige koster was, maar wel als griffier der stad fungeerde. Zijn graf werd aangeduid in de kerk te Damme, onder den toren, hetgeen door den overzetter van *Wapen Martijn* getuigd en door anderen later bevestigd werd.

Al wie de aloude kerk bezoekt, vraagt naar het graf, niet van Maerlant, maar van Uilespiegel, den populairen guit. Ziehier hoe Versnaeyen, in zijn werk over Maerlant, opzichtens dit punt spreekt: Van Eelle, die omtrent het einde der XVIe eeuw eerst raad en griffier van Brugge was, kende reeds - alvorens hij gebannen werd in 1536 - het bestaan van den grafzerk, en toen hij in zijn vaderland terugkeerde, ten jare 1584, was zijne eerste zorg naar dit oud gedenkteeken om te zien.

Hij vond het terug met kalk, steenen en aarde bedekt, en bijna gansch uitgesleten door de voetstappen; zorgvuldig werd het opgekuischt, en Van Belle deed het opschrift van den steen kennen zoo als hij het weder had samengesteld, volgends de overblijvende letters, en volgends de vereischten der versmaat.

'Hetgene wij letterlijk vertalen: Hier rust Jacobus van Mellant, kundig man, hooger geleerd dan het menschenvermogen, redenaar, ervaren in de fijnheden der taal; de vermaardheid, die hij verwierf door het opstellen van verzen en spreuken (of zedelessen?) deed hem kennen tot over de Alpen, en schonk hem eene eeuwige faam.

O God, ontferm u over hem, wien het zesde Jubeljaar (300) na het hoogste cijfertal (1000) helaas! aan den roem ontrukte'

'Er bestaan verschillige afschriften dier leonijnsche verzen, doch deze alleen (die van Van Belle) mogen voor de goede gehouden worden. Genoemde Van Belle, in zijne bewondering voor Maerlant's genie, was verontwaardigd dat men hem wilde doen doorgaan voor den wijd bekenden Thijl Uilenspiegel, 'die *verdient hadde te liggben onder de galghe'*; daarom schreef hij een document thans nog berustende in de pastorij van Damme (zie *Belgisch Museum 1838).* Langen tijd bezocht het volk Maerlant's grafsteen in de meening dat de kluchtige Uilenspiegel er onder lag begraven. De kerkeraad, om den grooten toeloop te beletten, en ongetwijfeld weinig gevleid over den nieuwen afgod, deed omtrent de XVIIe eeuw dien steen verplaatsen of ommekeeren.

Maerlant en Uilenspiegel, zonderlinge en grillige koppeling van namen voorwaar! Hoe was dan toch bij de menigte dit aardig verdichtsel ontstaan?

Rommel leert het ons: de onwetendheid van vroegere tijden, zag den lessenaar *(lutrin)*, waar Maerlant in doktors gewaad was vóór gezeten, voor eenen spiegel aan; eertijds stond ook op den steen een uil als zinnebeeld der waakzaamheid en der wijsheid; een uil en een spiegel! spoedig was de oplossing gevonden: Uilenspiegel lag er onder begraven!

Zonderlinge zaak! Rommel had zijn grafschrift (zie gemeld werk) vervaardigd om een einde te stellen aan het verdichtsel, en zijne woorden brachten juist het verkeerde uitwerksel te weeg; de volkstoeloop hernam meer dan ooit. Thans stond het geschreven; *Uilenspiegel.* Het volk verstond dit woord alleen: immers het grafschrift was latijn *(Illum Ulenspiegel vocitavix).*

Sedert dan kreeg het verdichtsel zooveel kracht, dat de ongeleerde lieden tegenwoordig nog in de meening verkeeren dat de vermaarde poetsenmaker onder de klokstreng van Damme ligt begraven.

Lange reeds was de grafzerk van Jacob Van Maerlant verloren geraakt. In de hoop hem terug te vinden vroeg de heer Carton eene geldelijke toelage aan het provinciaal bestuur, welke hem werd toegestaan, en den 28 october 1839 werden de opdelvingen begonnen onder den toren der oude kerk van Damme, onder toezicht van gemelden geestelijke en in bijwezen der heeren Vandeputte en De Hondt.

Doch weldra kregen die oudheidminnaars de treurige verzekering dat alle verdere opzoekingen nutteloos waren. Zij vernamen dat de oud-pastor van Damme in 1829 het kostbaar gedenkteeken had verkocht aan zekeren marmerwerker Lefebure, die zulks bevestigde en verder verklaarde den steen, waarvan hij nog eene nauwkeurige beschrijving kon geven, in stukken gezaagd en verbruikt te hebben tot kapiteelen voor de kolommen van het kerkhofhekken van Sluijs.

De eenige herinnering, die tegenwoordig nog bestaat ter eere van den grooten denker der middeleeuwen - buiten zijne werken welke een onvergankelijk gedenkteeken zijn in de ziel van iederen waren vaderlander, - is eene beeldtenis, gekapt in den sleutel van eenen houten balk in eene der zalen van het stadhuis van Damme, die men moet beschouwen als eene hulde van dankbaarheid door de stedelijke regeering aan de geheugenis van haren beroemden greffier toegewijd.'

Zonderlinge manieren, ten dien tijde, om iemand te vereeren. 't Was misschien gedaan met het denkbeeld, dat Maerlant op zijne stadgenooten alzoo als van uit hooger sfeer neêrzag!

Evenals elkeen vroeg een onzer reisgenoten naar Uilenspiegel's steen, toen wij door den kerkbewaarder werden rondgeleid, in de wezenlijk zeer merkwaardige kerk

van Damme. De man verklaarde ons eenvoudig en waar, dat de steen, volgens overlevering, naar het naburige Sluis werd gevoerd en daar was verloren geraakt.

Dewijl onze reis naar Sluis gericht was, zouden wij ons de opgegeven bijzonderheid herinneren en daar, in dat hollandsche stadje, iets naders over dat kostbaar juweel trachten te vernemen.

Door schoone weilanden, over sierlijk beplante dijken, langs steenwegen door hooge en breed getakte boomen belommerd, reden wij Zeeuwsch-Vlaanderen in, dat wel is waar tot Nederland behoort, doch nog geenszins een recht hollandsch karakter draagt, zoo min in bewoners als in taal. Wij bevonden ons in die streek, welke vroeger door de zee bespoeld en die daar het Swinne, of het Zwin genoemd werd. Waar eenige eeuwen geleden de zee golfde, ligt nu rustig en weelderig weiland, en men zou zelfs niet denken dat daar waar wij in onze zware *char-à-bancs* voortdommelden, eens de golven klotsten en vaartuigen uit het verre Oosten vaarden.

Aan dat Swinne, of zee-inham, die de schepen tot Brugge bracht, lagen eenige kleine steden, schatplichtig aan het rijke Brugge. ‘Het Zwin, zegt Van Dale, in zijn werk over de *Vorming der Stad Sluis*, enz. van 1382 tot 1587, het Zwin toch was reeds in de XIIIe eeuw de beroemdste zeehaven van Midden-Europa, alwaar de zeelieden uit het warme zuiden die van het koude noorden ontmoetten, waar de specerijen uit het oosten, met zijne eeuwige lente, geruild werden voor de pelterijen uit de onherbergzame streken, waar de wintervorst zijn zetel heeft opgeslagen.

Aan het eind van den zeeboezem troonde de machtige koopstad Brugge, die, als eene andere koningin der zee, haren scepter zwaaide over het Zwin, en de rijkste handelaren van alle natiën zich zag vestigen binnen hare muren. Daarheen ging de stroom van alle denkbare koopmanschap: zoo wel het goud en het zilver als het tin en het lood, zoowel het kostbare hermelijn, dat het feestgewaad van vorsten en edelen tooide, als de onmisbare wol, waaruit het laken geweven werd voor de kerels der mingegoeden: dáár was de stapelplaats van al het heerlijke en nuttige, dat natuur en kunst den mensch leveren. En aan de boorden van dien stroom lag niet alleen het bloeiende Damme, in later tijd de woonplaats van den vermaarden Jacob van Maerlant, maar daar vond men ook Monnikereede en Hoeke, Mude en Sluis, bloeiende steden van wet, die leefden van de kruimkens, die vielen van de tafel der koningin, en die alleen daardoor niet grooter, niet rijker, niet machtiger zijn geworden, wijl het oudere Brugge in waarheid *de oudste brieven* had, in het bezit was van uitgebreide handelsvoorrechten, waarvoor het met angstvallige zorg waakte.

Toch konden ook zij in ruime mate deelen in de zegeningen, die de handel, scheepvaart en visscherij ten allen tijde verspreidden. Immers, de dichter heeft het naar waarheid gezegd: ‘de zee is rijk, de zee is groot, zout water geeft het zoetste brood.’

Vandaar te Sluis dat aanzienlijk getal zoutkeeten, waarvoor de grondstof uit Spanje en Portugal werd aangevoerd, en later de duitsche keete, die uit zeewater zout bereidde. Vandaar die menigte houttuinen, waartoe de eeuwenoude bosschen van Denemarken en Noorwegen hun schatting brachten. Vandaar die bloeiende handel in masten, waaraan het Mastgat zijn naam had te danken. Vandaar het rijke makelaarsgild, dat in het eind der XIVe eeuw 86 leden telde.

‘En wijzen ons de Visschersteegen, de Mosselstraat en de Vischmarkt niet op eene bloeiende visscherij? Had het St. Christoffelgilde, het gilde der vrije schiplieden of piloten, niet een eigen gasthuis met kerk? Bloeide er niet het Noodgodsgilde; dat der Veerlieden van de zoute vaart? Vond men er niet een ander St. Christoffelsgilde, dat

der haringkoopers, dat zijne koopmanschap tot op de markt te Rijsel zond? Gaf niet het St. Jacobsgilde der schuitlieden zijn naam aan eene straat, steege', poort en kreek?

Droeg de St. Juliaansplaats niet haar naam naar het St. Juliaansgilde, de schiplieden of piloten der zoute vaart? Heette niet de St. Pieterstraat naar den apostel Petrus, den beschermer der visschers, en de St. Annastraat naar de H. Anna, wie de zeelieden aanriepen, als ze in nood waren van de baren?

Was St. Nicolaas in Vlaanderen zoowel als in Holland niet de patroon der zeelieden, en wijdde men den goeden kinderheilige, wien men elders kerken wijdde, te Sluis niet eene straat en eene poort? Bloeiden er niet een vijftal pijners of arbeidersgilden: het Onze-Vrouwegilde; de korendragers; het St. Jansgilde; de hoppebierdragers; het St. Adriaansgilde; de arbeiders van den St. Jansdam; het St. Catharinagilde; de zakkendragers en het St. Michielsgilde: de vischdragers?

'Voorwaar, wanneer we bij dit alles een oogenblik nadenken, wanneer we de Sluizenaren in 1453 hooren klagen, dat de Engelschen hun ter zee meer dan 21000 ponden vlaamsch schade hebben gedaan, dan behoeven we de handvesten

der stad niet meer te raadplegen, om ons te overtuigen, dat Sluis bloeide door handel, scheepvaart en visscherij. Ja, in waarheid, zijn rijkdom heeft Sluis in zee gezocht.'

En zeggen dat. er niets meer van die vroegere welvaart is overgebleven! Welvaart bestond er en dat blijkt niet alleen uit de archieven, maar ook nog uit den vrij aanzienlijken omtrek, dien de stad besloeg. Niets is er van dien vroegeren rijkdom over; maar ook de zee heeft zich teruggetrokken, is. zelfs teenemaal verdwenen en heeft alle denkbeeld van welvaart met zich genomen.

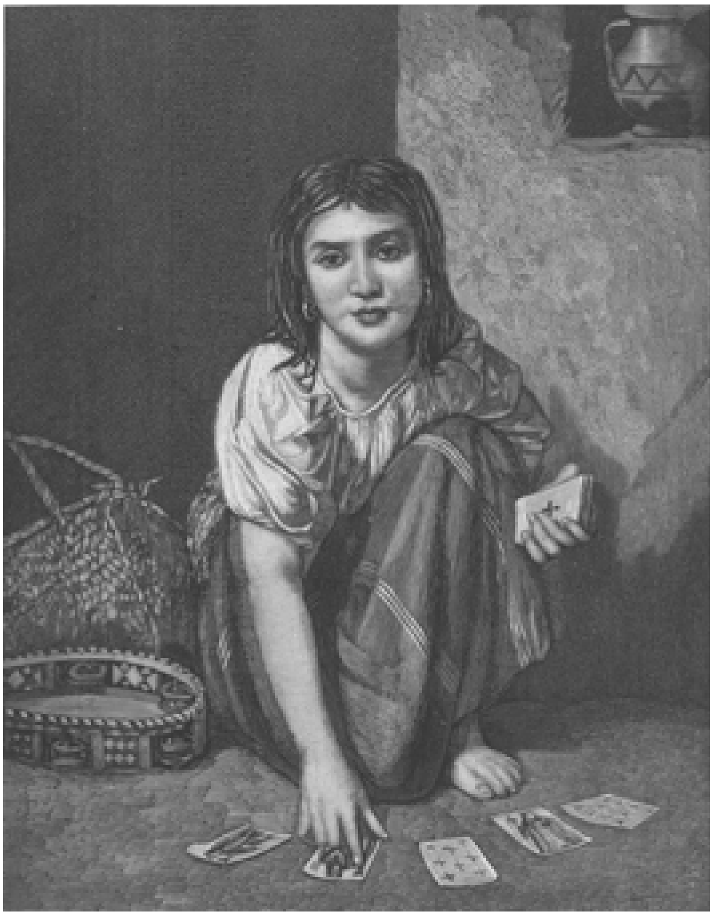

GELUKKIGE TOEKOMST, NAAR VERNET-LECOMTE.

Sluis draagt den stempel van verval en verarming op geheel zijn wezen en bestaan: er is daar schier geen neering of teering meer; geene bloeiende nijverheid of winstgevende handel. Geen spoorweg is er min of meer de kostwinningen, indien men dat woord gebruiken mag, komen opbeuren. Sluis ligt afgezonderd, diep het land in, verre van de zee, verre van Brugge, verre van alles.

Het is zeer twijfelachtig of de tourist, die het verarmde stedeke bezoekt, er 's middags wel veel te eten zal vinden: wij ten minste hebben daarmee wel veel moeite gehad en ons met een wonderlijk kostje van eene watersoep, een droogen haring, allerzoutste zoutevisch en.... gestoofde peeren moeten vergenoegen!

Aan merkwaardige huizen is Sluis niet rijk, het stadhuis uitgenomen; het overige is blijkbaar een goede eeuw geleden herbouwd en draagt dan ook den stempel van het zielloos en smakeloos protestantism, hetwelk de gebouwen in Nederland in afschuwelijke steenhoopen, met schier vierkante gaten, heeft veranderd.

Het stadhuis draagt integendeel een recht origineelen stempel, met zijne vier torentjes. Toen wij den trap van dit gebouw opgingen, vroegen wij aan een policie-agent, die zich daar bevond, of het museum zichtbaar was, waarop hij zich beleefd aan het hoofd van onze groep stelde.

In den tamelijk breeden gang stieten wij op een gansch regement kinderklompen, en wij waren op het punt uitlegging over dit alignement te vragen, toen de wegwijzer ons in een lokaal bracht, dat tot school diende en waar de meester aan de jonge ‘barrevoeters’, in de ‘hooge wetenschappen'onderricht gaf.

Wij groetten den magister en werden in een kamerke gebracht dat er juist niet zeer museumachtig uitzag. Het schijnt dat die brokken steenen, verroeste nagels, beenen knoppen van onder- en bovenbroeken, zijn bijeen gebracht door denzelfden Van Dale, wiens geschiedenis wij hooger lofwaardig aanhaalden. Een der belangrijkste stukken van het museum was een

bajonnet, dat, in 1830 en bij eenen aanval der Belgen, te Sluis was achtergelaten. De roest zat een vinger dik op het staal; misschien vergissen wij ons en was het geen roest, maar verijzerd belgisch bloed!

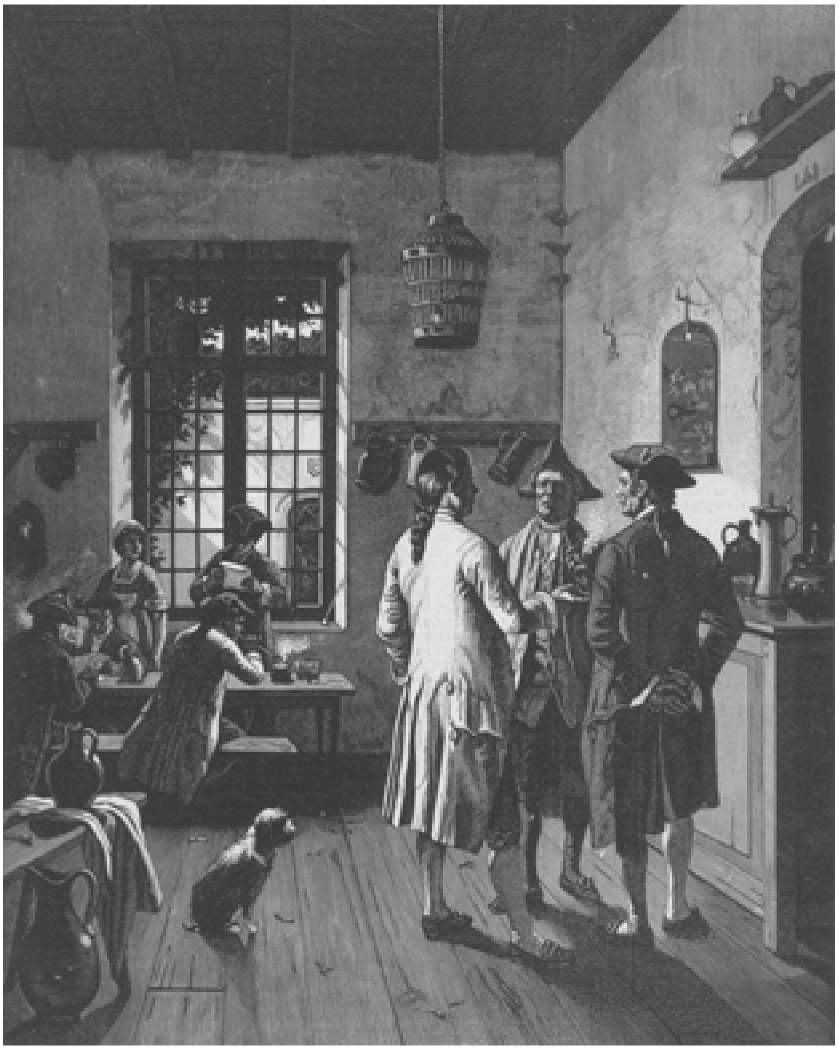

IN DE HERBERG, NAAR TH. CERIEZ.

Gelooft ons, niemand van ons was verontwaardigd; niemand voelde zich gebelgd, niemand was getroffen en wij hebben allen die prachtige tropee in de handen genomen, zonder zelfs dat iemand van ons op het denkbeeld kwam dien ‘tandenstoker’ weg te foefelen en alzoo den belgischen eerenaam te redden. Wees er gelukkig mee, o vriendschappelijk Sluis!

Laat ons echter rechtvaardig zijn, het museum van Sluis bevat eenige zeer schoone exemplaren van stadsregisters, die merkwaardig zijn voor de stedelijke geschiedenis en eenige bijzonderheden over generaal Van Damme, die door Napoleon - deze kende de spreuk: riemen snijden van andermans leer - met rijke landgoederen aldaar begiftigd werd.

Natuurlijk vroegeu wij den policieman naar den befaamden steen van Maerlant of van.... Uilenspiegel. Hij zegde ons niet dat die steen in stukken was gezaagd en aan het kerkhofhekken verbouwd: neen! hij verzekerde ons dat die steen zich op dat oogenblik in de internationale tentoonstelling van Amsterdam bevond....

Heeft de man onze vraag niet goed verstaan, of wil hij niet, voor de eer van Sluis, dat men aan het Vandalenwerk van den marmerwerker Lefebure geloove? Onbekend. Wij herhaalden onze vraag niet en verdiepten ons in de stoffe-

rige, soms prehistorische voorwerpen - kasseisteenen en de rest - die met etiketten op het voorhoofd voor ons gerangschikt lagen.

De archivarius Van Dale en de architect Noest hebben in 1871 eene kaart opgemaakt van Sluis in de XVe eeuw. Wij zien alzoo eene nette, met regelmatige straten doorsneden stad, die zich vooral langs het Swinne groepeerde. Aan den zeekant lag het kasteel, dat voortreffelijk den inkom van den zeeboezem bestreek. Een stacketsel, dat zich aan weerskanten in het water uitstrekte, vernauwde den toegang. Aan den overkant waar het kasteel lag, stond nog een schiettoren.

Het Swinne stroomde niet tegen de stadsmuren. Tusschen den zeeboezem en deze muren was nog eene met menschenhanden gemaakte gracht, een weg, een tweede gracht en eindelijk de muur met poorten, doorsneden en met torens bezet. Langs de achterzij liepen twee breede door het Swinne gevoede grachten, die de stad dus, met den zeeboezem, als een eiland insloten.

Aan kerken, godsdienstige gestichten, weldadigheidshuizen, poorten, molens, enz. was er geen gemis en uit die kaart blijkt dat destijds, nu 400 jaar geleden, Sluis eene zeer belangrijke stad was, terwijl zij nu, zoo als wij zegden, niets meer heeft dat van die belangrijkheid getuigt. De zee, die haren rijkdom aanbracht, is zoo verre het oog reikt, in eene effen weide veranderd, waarop hier en daar wat mager rundvee graast.

Niet alleen zijn Damme, Sluis, Mude en al die juweeltjes, die op den oever van het vroegere Swinne lagen, gevallen, maar ook Brugge, dat die kleinere steden onder haar bedwang hield, en haar, zoo als Van Dale heel te recht zegt, liet leven van de kruimels, die deze koningin van hare tafel vallen liet - ook Brugge viel in puin en het gras groeit in de straten van de ‘diep gezonken vorstenstad.’

Als men deze streken doorloopt en tot zich zelven zegt: ‘aan het eind van dit uitgestorven waterparadijs ligt Brugge,’ dan gedenkt men onwillens de grootheid van die stad, door Ledeganck zoo prachtig bezongen:

Ja dan, dan werdt gij hoog geroemd
En Vlaandrens puiksieraad genoemd:
Dan hieft gij in de Westerwereld
Uw kloeke stedekroon, met majesteit ompereld,
Als rijksvorstin omhoog, en niet een handelstee
In 't oude Euroop, die u geen zusterhulde deê.
Alleen der Dogen stad, verloofde van de baren,
Bestond misschien uw weelde, uw rijkdom te evenaren.
Dan vondt gij in u zelv' de bron van macht en glans;
Dan toondet gij aan de aard', dat ook uit Vlaandrens beemden
Verlichting op kan gaan; dan spraakt gij fier tot vreemden;
Dan waart gij groot, o Brugge! - en thans

En thans? ja, dat kleine woord komt u voorzeker te binnen, en gij luistert andermaal naar de prachtige zangen des dichters, die in het nieuwe Vlaamsch-België, als dichter nog niet is geëvenaard geworden:

O thans, thans zijt gij waard beschreid!
'k Herhaal het in de bitterheid
Des harten; zonder zuchtend rouwen
Kan geen gevoelig zoon van Vlaandren u beschouwen,
Daar gij, van wat gij waart, slechts schaduw zijt en spot.
En wat 's de reden toch van zulk een hachlijk lot?
Gij vielt niet door 't geweld van brandende oorlogswoede

Gij vielt niet door een slag van 's hemels geeselroede;
Maar ach! het eergevoel van uw zelfstandigheid,
Uw eigen vlaamschen aard hebt ge onbedacht vergeten,
Al wat gij dierbaarst hadt, voor vreemden pronk versmeten;
En daarom zijt gij waard beschreid.

Ja, onder stoffelijk oogpunt is de rijke gravenstad gevallen, en de pogingen welke men aanwendt om haar op te beuren, zullen, wij vreezen het, nutteloos zijn; maar onder vlaamsch opzicht zal zij zich opheffen, omdat zij een onzer nog het minst bedorven steden is.

Langs Aardenburg, een allerzindelijkst en als het ware uit speculatie gebakken stadje, het paradijs van kleine renteniers en gepensionneerden, gestoffeerd met kraaknette kindermeisjes, langs Aardenburg keerden wij naar Brugge terug 't Was laat eer wij de badstad weer bereikten, doch wij hadden eenen schat van bemerkingen, zoo uit het heden als uit het verleden opgedaan, en kunnen dat reisje bij alle touristen volmondig aanbevelen.

Het lichten der zee.

Dit natuurverschijnsel wordt aan onze kusten slechts zelden waargenomen; alleen na warme zomerdagen komt het enkele malen voor, dat de zee als met een fosforesceerenden sluier is bedekt, of liever, het voorkomen heeft alsof het water in gesmolten metaal veranderd was. Het wordt toegeschreven aan verschillende kleine, dikwijls microscopische zeedieren, tot de ascidiën, en alcyonariën behoorende, die in verbazende hoeveelheid het water bevolken. In de keerkringszeeën is dit verschijnsel somtijds zoo sterk, dat op een afstand van vier of vijf voet het licht nog sterk genoeg is om gemakkelijk een courant te lezen, en de zeevarenden weten daarvan soms verhalen te doen, die bijna aan het ongelooflijke grenzen. Zoo werd voor eenigen tijd in de Indische Zee ten noorden van het eiland Socotora een lichten der zee waargenomen, waarvan de beschrijving in het maandschrift *Gaea* wordt medegedeeld en welke wij hier in het kort laten volgen.

's Avonds om tien uur werd een opvallend lichte tint aan den oostelijken hemel opgemerkt, die steeds in sterkte toenam en welke men aan den glans der sterren en van den melkweg toeschreef. Er woei een frissche wind uit het zuiden, toen plotseling om 2 uur 30 minuten het schip zich in een zee van vuur bevond, die er als gesmolten metaal uitzag, terwijl het anders vurige schuim zich nu als kolenstof op een sneeuwlaag voordeed. De eerste gedachte was, dat men op een koraalbank was geraakt, en door snel af te wenden, zocht men daarvan vrij te raken voordat het te laat was. Maar overal hetzelfde. Als een onafzienbare sneeuwlaag bij het licht der volle maan, zag het element er uit, waardoor het schip met verschrikkelijke snelheid zijn koers vervolgde, een pikzwarte streep schuim achter zich latend. Daarbij, de geheele oostelijke hemel verlicht als bij een hevigen brand, de westelijke echter geheel zwart. Met het aanbreken van den dag werd het verschijnsel nog schrikwekkender. Lichte wolken, wonderlijk gekleurd, werden door den wind voortgejaagd en vormden met de hooggaande zee een wilden chaos, waarin men geen lucht en water van elkaar kon onderscheiden. Alles ontwaakte als uit een benauwden droom, toen de zon eindelijk haar eerste stralen uitschoot, en er zich niets anders vertoonde dan een sterk bewogen zee.'

Maar niet alleen de oppervlakte ter zee kan door hare bewoners worden verlicht, ook in de grootste diepten heerscht er geen volkomen duisternis, niettegenstaande

de zonnestralen niet tot zoo ver kunnen doordringen. Het licht wordt daar behalve door eenige kleine zeedieren, ook voortgebracht door grootere. Eenige visschen der warme gewesten hebben een sterk lichtgevend vermogen. Zoo bezit de Ichthyococcus ornatus aan weerszijden van het lichaam verscheidene rijen fosforesceerende puntjes, die een blauwachtig licht verspreiden.

Doch de meest opmerkenswaardige en grootste forforesceerende visch in eeu soort van haai, de Squalis fulgens, die in de zeeën van Australië voortkomt, en waarvan de ontdekker, dr. Bennet, ongeveer het volgende zegt: ‘Wanneer men een groot exemplaar vangt en in een donker vertrek brengt, dan ziet men dat het geheele onderste deel van het lichaam een levendigen, groenachtig schitterenden glans verspreidt, waardoor het geheele dier een spookachtig en schrikwekkend aanzien krijgt. De lichtsterkte is standvastig en vermindert niet, voordat het dier gestorven is.’ Naar zijn meening zou het dier zijn lichtkracht verschuldigd zijn aan eene vochtige afscheiding der huid.

De kleine vinnen van dezen haai schijnen er op te wijzen dat hij niet tot de beste zwemmers behoort, maar daar hij zeer vraatzuchtig is en gewoonlijk 's nachts op roof uitgaat, helpt zijn lichtend vermogen hem in dubbelen zin om in zijn onderhoud te voorzien. Want behalve dat hij daardoor zijn prooi kan waarnemen, worden de visschen door het licht aangetrokken en gemakkelijk vermeesterd. Zooals men weet, trekken verscheidene volken partij van de gewoonte der visschen om naar het licht toe te zwemmen door, wanneer zij ter vischvangst gaan, voor op hun schuit een licht te ontsteken en zoo de visschen tot zich te lokken.

De macht van het goud.
(Vervolg.)

Hier echter was hij gedwongen halt te houden om adem te scheppen. Rondom zich zag hij onbeklimbare bergtoppen, steile, gladde rotswanden, geweldige steenhoopen. Aan de andere zijde der vallei verhief zich in zijne volle wilde majesteit een berg, welke een uitlooper van den Pelvoux scheen, en zich met dezen nabij de spits met een ijsveld verbond, welks blauwachtige kristallen in de zon flikkerden. Deze berg was slechts aan eene zijde beklimbaar, waar eene lange reeks van rotsen reusachtige treden vormden.

Zoodra de ridder weer genoegzaam bij adem gekomen was, wilde hij de grot binnengaan, die hem als plaats van bijeenkomst was aangegeven. Zij was diep en er heerschte een halfduister in; evenwel onderscheidde hij alras, naderbij komende, in de grot een man, die op een grooten steen zat en in diepe gepeinzen verzonken scheen. Bij het gerucht, dat de ridder maakte, stond de onbekende op en liep hem haastig te gemoet, terwijl hij vraagde:

‘Zijt gij daar eindelijk, mijnheer Martin Simon?’

Maar terstond bemerkte hij zijne vergissing en slaakte een kreet van verbazing.

Marcellin vertrouwde zijne oogen niet - de procureur stond voor hem.

‘Tref ik u wederom op mijn pad?’ riep Marcellin toornig uit; ‘hoe komt gij op deze afgelegen plaats terwijl iedereen u op reis naar Grenoble denkt? Wilt gij soms mijne schreden nagaan en mij bespieden?’

‘Veeleer is het de heer ridder, die mij bespiedt,’ antwoordde Michelot; ‘en wanneer het hier geen plaats is voor een reiziger, die heden nacht in het hospitium van Lautaret zou slapen, is het nog veel minder een romantisch plekje voor een jonggehuwde, die thans aan de zijde zijner jonge vrouw moest zitten om haar eeuwige trouw te beloven.’

‘Ik geloof, dat gij den spot met mij drijven wilt!’ riep de ridder woedend, terwijl hij een pistool uit zijn zak haalde. ‘Ellendeling, maak dat gij weg komt, of.....’

Maar Michelot toonde insgelijks een pistool, dat hij op de borst zijns tegenstanders richtte.

‘Neem u in acht!’ zegde hij, ‘ik kan u op denzelfden toon antwoorden; houd u dus bedaard, anders zouden wij een duo van pistoolschoten kunnen opvoeren.....’

Peyras glimlachte minachtend en zegde:

‘Ik had bijzondere beweegreden om hier te komen.’

‘Ik eveneens,’ verklaarde Michelot.

‘Ik verwacht hier iemand.’

‘Ik ook.’

‘Martin Simon.’

‘Ook ik verwacht hem.’

‘Dat is mij onverklaarbaar. Wat Martin Simon mij te zeggen had, zou ik alleen hooren.’

‘Ik verzeker u, dat het geheim, hetwelk hij mij wil meedeelen, alleen voor mijne ooren bestemd is.’

Een korte pauze volgde op deze uiteenzetting.

‘Men leidt ons om den tuin, ridder,’ begon Michelot toornig, ‘en als gij zoudt willen zeggen wat onze gastheer beloofd heeft u hier te zullen onthullen’

‘Waarom zegt gij mij niet liever eerst de reden, die u hierheen gevoerd heeft?’

‘Een van ons beiden,’ging Michelot aarzelend voort, ‘moet toch onvermijdelijk het eerste spreken. Welnu! ik erken, dat Martin Simon mij een goudmijn toonen zou.’

‘Eene 'goudmijn!’ herhaalde Marcellin met fonkelende oogen, ‘maar hij heeft mij dezelfde belofte gedaan en ik wil geen gedeelte, maar het geheel.’

‘Gij hebt mij de oogen geopend; ik zal mijne rechten weten te verdedigen. Ik wil eveneens geen andere deelgenooten dan die, welke ik zelf uitkies.’

‘Wij zullen zien, wie hier den voorrang zal behouden..... Ik ben de bloedverwant van den baljuw en heb dezen morgen slechts in het huwelijk toegestemd onder de uitdrukkelijke voorwaarde, dat.....’

‘Om uw bloedverwantschap zal de baljuw zich weinig bekommeren, want ik bezit papieren, die hem in ieder geval onteeren kunnen. Wel is waar zal hij van den op Raboisson gepleegden moord niet volkomen overtuigd kunnen worden; maar er bestaan middelen om het getuigenis van den kindschen monik en den onnoozelen magister, die beiden door den baljuw omgekocht kunnen zijn, in zoo verre te ontzenuwen, dat ten minste een onteerende verdenking op den koning van den Pelvoux blijft kleven. En op grond der papieren, die ik in handen heb, zou de fiscus een onderzoek wegens de wederrechterlijk verborgen gehouden goudmijn instellen..... Ik heb echter heloofd dat ik de documenten zou uitleveren zoodra Martin Simon de mijn getoond zal hebben.’

‘Ik hoop toch, mijnheer,’ antwoordde de ridder hooghartig, ‘dat gij den wil van Martin Simon, mijn bloedverwant, gastheer en vriend, geen geweld zult willen aandoen?....’

‘Het zal niet raadzaam zijn hem te verhinderen tegenover mij zijn gegeven woord te houden!’ siste de procureur.

Beiden verhieven krampachtig hunne pistolen en monsterden elkander met hunne blikken.

Wie weet, hoe deze twist geëindigd ware, had zich op dat oogenblik niet aan den ingang der grot een gerucht van voetstappen laten hooren.

‘Daar komt hij eindelijk,’ zegde de Peyras met gesmoorde stem; ‘nu moet het beslist worden.’

Beiden verborgen hunne wapens en gingen den man te gemoet, dien zij voor Martin Simon hielden; maar zij liepen tegen een derde personage aan, die haastig de grot inkwam en niemand anders was dan de schoolmeester. Alle drie zagen elkander verbluft aan.

‘Martin Simon houdt ons voor den zot!’ riep eindelijk de procureur, sissende als een slang.

‘Denkt gij dat, mijnheer, denkt gij dat?’ stotterde Noël verlegen. ‘Ik heb alles voor hem gewaagd, maar.....’

Michelot gaf den ridder een teeken als wilde hij hem uitnoodigen, zich met hem tegen den nieuw aangekomene te verbinden.

‘Naar den duivel met dien huichelachtigen domkop!’ sprak hij op barschen toon. ‘Heer magister, vergeet niet, dat uwe verklaring heden morgen in tegenwoordigheid van een aantal getuigen afgelegd werd, en dat gij gewichtige redenen hebt om op uwe veiligheid bedacht te zijn. Het zou voor u het raadzaamste zijn zoo spoedig mogelijk over de grenzen te gaan, wanneer gij niet - hetzij alleen, hetzij in gezelschap van uw vriend, den koning van den Pelvoux - gevangen genomen wilt worden; want ik vermoed, dat hij u tot den moord op den ketellapper aangezet heeft.’

‘Ik zal alles trotseeren,’ riep de schoolmeester uit met een hevigheid, die aan waanzin grensde; ‘ik ben op een ellendig strooleger geboren, heb in armoede en dienstbaarheid geleefd. Ik heb mijn leven gesleten met het wachten op het oogenblik, dat ik rijk kan worden, dat ik zooveel geld zou hebben, als ik zelf maar kon wenschen.

Sinds vijftien jaren heb ik door allerlei listen in Martin Simons geheimen trachten door te dringen, terwijl ik van zijne liefdadigheid leefde. Ik ben mijne armoedige kleeding, het medelijden, dat ik inboezem, en de plaats, die men mij met minachting aan een vreemde tafel inruimt, moede.....Ik wil ook eens aan de beurt komen! Slechts deze goudmijn zien, haar slechts een oogenblik, een enkel oogenblik bezitten en dan ben ik voldaan! Ja, Martin Simon zal zijn woord houden, of ik ontken alles, al zou ik meineedig worden!'

'Nu verder geen praatjes meer,' schreeuwde Michelot; 'toon ons de hielen van uwe ezelsvoeten, meester Eusebius Noël!'

'Ja, maak u weg, maak u weg!' riep de ridder.

En in stilzwijgende overeenkomst toonden beiden hun pistool. Maar de schoolmeester liet zich door deze bedreiging geen vrees aanjagen, gelijk zijn welbekend schroomvallig karakter zou hebben doen vermoeden.

'Komt!' riep Noël, zich achter een rotsblok verbergende en een mes zwaaiende; 'komt, als gij er den moed toe bezit!'

Er ontstond plotseling een vreeselijke stilte. De tegenstanders zagen elkander met fonkelende oogen aan, tot strijd en moord bereid.

Een luid gelach deed zich eensklaps hooren. Allen keerden zich om en erkenden Martin Simon, die met Margaretha de grot binnen trad.

'Overheerlijk! mijne heeren, overheerlijk!' riep de koning van den Pelvoux op spottenden toon; 'inderdaad, welk een roerende sympathie en eensgezindheid bestaat er tusschen u en hoe voorbeeldig tracht gij u de schatten waardig te maken, die u verbeiden!'

'Wat beduidt deze scherts?' vraagde de ridder hooghartig; 'alles wat hier plaats heeft, moet op een misverstand berusten, want ongetwijfeld zou mijn bloedverwant zich wel tweemaal bedenken voor hij zich veroorloofde met zijn aan een edelman gegeven woord op zulk een manier den spot te drijven.'

'Hoe zoo, heer ridder?' antwoordde Martin Simon, met waardigen ernst. 'Ik weet al te goed, welke achting ik zulk een achtenswaardig edelman schuldig ben, om zelfs de gedachte te voeden mijn woord niet tegenover hem te houden.'

Door den hartstocht verblind, begreep Peyras den geheimen spot niet, die in de woorden van den baljuw opgesloten lag; een zegevierende uitdrukking teekende zich op zijne trekken. Zijne mededingers schenen verbijsterd en als verlamd.

'Gij hebt mij dezelfde belofte gedaan!' riep Michelot.

'En mij eveneens!' knorde Eusebius Noël.

'Bevrijd mij van deze beide zotskappen!' begon Marcellin, zich wederom tot Martin Simon wendende; 'of moet ik ze behandelen gelijk zij het verdienen?'

De bedreigden hieven hunne wapens op.

De koning van den Pelvoux plaatste zich met een gebiedend voorkomen tusschen hen in.

'Een oogenblik, mijne heeren,' sprak hij met denzelfden ernst als te voren, 'ik u ben eene opheldering schuldig. Gij allen hebt mij denzelfden wensch te kennen gegeven: de goudmijn te zien, waaruit mijn vermogen ontspruit, en gij hebt mij door de meest uiteenloopende middelen in de noodzakelijkheid gebracht u mijn geheim te ontdekken. Had ik een keuze tusschen u moeten doen, aan den een ten nadeele van den anderen de voorkeur moeten geven, zou mij dit in geen geringe verlegenheid gebracht hebben. Welke keuze ware toch mogelijk geweest tusschen een omkoopbaren procureur, een verkwistenden losbol en een ouden vrek? Om derhalve de moeielijkheid

eener keuze te vermijden, heb ik besloten u allen tevreden te stellen en deze belofte zal ik houden.'

De toehoorders stonden geheel verbluft.

'Gij hebt ons bedrogen!' liet eindelijk eene stem zich hooren.

'Ik heb u niet bedrogen. Laat ieder uwer zich de woorden herinneren, waarvan ik mij eenige uren geleden tegenover hem bediende! Ik heb op mij genomen, hem de kostbare mijn te toonen, maar ik heb niet beloofd, ze alléén aan hem te toonen..... Wanneer ik dit geheim aan drie personen meededen wil, heb ik hiertoe, vermeen ik, het volste recht.'

Deze redenering werd niet weerlegd, want geen der aanwezigen kon beweren, dat Martin Simon uitsluitend hem zulk een belofte gedaan had. Zij beten zich op de lippen, en op hunne aangezichten was de bitterste teleurstelling te lezen.

'Hm!' liet Michelot zich hooren, terwij! hij zijn schrijfgereedschap voor den dag haalde; 'daar wij derhalve tot een deeling moeten overgaan, dunkt mij het 't beste, dat wij hier terstond op de plaats een kleine overeenkomst opstellen, die ik dan in bewaring nemen zal.'

'Ik stem toe,' zegde de ridder trotsch en aanmatigend; 'maar de helft der mijn moet mijn eigendom worden.'

'Ook ik verlang mijn vol vierdedeel!' riep de schoolmeester met kraaiende stem.

'Overhaast u toch niet, mijne heeren,' begon Martin Simon wederom; 'gij loopt anders gevaar te herbeginnen, indien niet alle gerechtigden aanwezig zijn..... Gelukkigerwijze behoeft gij niet lang te wachten, want daar komen zij reeds.'

Inderdaad verschenen aan den ingang der grot twaalf tot vijftien mannen, door den grijzen Johan aangevoerd. Het waren de voornaamste inwoners van Bout-du-Monde.

Deze hunne verschijning deed de verbittering der eerste vermeende rechthebbenden op de goudmijn niet weinig stijgen; doch Martin Simon ging, zonder zich verder om hen te bekommeren, de dorpbewoners te gemoet, die nog aarzelden de grot binnen te treden, dewijl zij niet wisten, warom zij daar ter plaatse bescheiden waren.

'Beste vrienden,' sprak hij op zijn gewonen welwillenden toon tot hen, 'ik heb u doen verzoeken om hier te komen, dewijl ik u een geheim wil openbaren, dat zwaar op mijne ziel drukt. Sinds langen tijd reeds hebt gij den wezenlijken oorsprong van het groote vermogen vermoed, dat mij oogenschijnlijk zoo weinig zorg veroorzaakte; thans erken ik, dat gij de waarheid geraden hebt..... Ja, mijne lieve vrienden, mijn vader zaliger, dien men den *Berggeest* noemde, had destijds, toen hij somber en vertwijfelend in deze woestenij omdoolde, eene goudmijn ontdekt, welker bestaan hij mij weinige oogenblikken voor zijn dood openbaarde..... Uit deze goudmijn ontspruit mijn rijkdom.

'Zoo lang het mogelijk was bewaarde ik het geheim en deelde naar mijn beste weten aan alle ongelukkigen, die mij naderden, deze schatten uit, waarvan ik mij slechts als beheerder beschouwde. Thans, nu ik uwe rust verzekerd heb is het tijd ook aan de mijne te denken. Gij hebt heden morgen de schandelijke aanklacht tegen mij gehoord; ik wensch vurig voortaan tegen alle laster en lagen veilig te zijn, waarvan ik misschien vroeg of laat het slachtoffer zou worden en heb derhalve besloten het kwaad met den wortel uit te roeien. Wilde ik het er voortaan eenvoudig bij laten, met te loochenen, dat dit gebergte een schat verbergt, men zou mij niet gelooven, en mij onophoudelijk allerlei valstrikken stellen; derhalve wil ik, dat gij allen de plek kennet, waar zich deze mijn bevindt en gij allen er voortaan gelijke rechten op hebbet. Hoe meer personen van dit goud zullen deelen, hoe minder gevaarlijk het zijn zal.'

Een licht gemompel liet zich onder de aanwezigen hooren. De bergbewoners waren, ondanks de eenvoudigheid hunner zeden, ten hoogste door deze onverwachte mededeeling aangegrepen; hunne oogen glinsterden, en meerderen hunner legden een onmatige vreugde aan den dag. Deze omstandigheid ontging niet aan het scherpziende oog van de dochter des konings van den Pelvoux.

'Gij ziet het,' zegde zij treurig tot haren vader; 'ook zij, zoo goed, zoo vlijtig, zoo eenvoudig, verliezen de bezinning evenals de anderen! Gij alleen, vader, waart sterk en grootmoedig genoeg om het groote werk der barmhartigheid uit te oefenen!'

Martin Simon zuchtte.

'Komt, vrienden,' ging hij met luider stem voort; 'gij allen, die hier zijt en wenscht uw deel van dit goud te hebben, volgt mij..... De dag neigt ten ondergang en wij hebben nog juist zoo veel tijd als noodig is om de mijn te bereiken.'

'Waarheen wilt gij ons voeren?' vraagden eenigen.

'Naar de Follet,' antwoordde Martin Simon, en op den met tallooze spleten en kloven bezaaiden berg wijzende, die zich aan de andere zijde van de vallei verhief; 'de goudader ligt onder den ijskop dicht bij de spits, welks basis op wankelende onderstukken rust.'

'Laat ons gaan!' klonk het van alle kanten.

En allen spoedden zich naar de vallei.

'Die berg is zeer steil en glad!' merkte de procureur kleinmoedig aan.

'Ik heb hem toch dikwijls genoeg beklommen,' antwoordde de koning van den Pelvoux, 'en wel in minder gunstige jaargetijden dan dat waarin wij ons bevinden: in stormachtige nachten heb ik hem bestegen, waarin het een roekeloosheid mocht heeten, zich in zulk een gevaar te

begeven..... Ja, en mijne arme Margaretha, die gij hier ziet, heeft meer dan eens uren lang in deze grot op mij gewacht, er bijna aan twijfelende mij ooit weer te zien! Gelooft mij vrij: - het goud, hetwelk ik enkel tot uw welzijn besteedde, heb ik in het zweet mijns aanschijns en menigmaal met levensgevaar gehaald.'

'Die lieden zullen voor ons aankomen,' zegde de ridder, op de dorpelingen wijzende, die reeds een eind vooruit waren.

Men bespoedigde den stap, zonder echter het gesprek af te breken. Martin Simon scheen allen wrok vergeten te hebben en antwoordde met zijne gewone goedhartigheid op de aan hem gerichte vragen.

'Maar hoe komt het toch, dat nooit eenig bewoner van het dorp u in deze streek rondzwerven zag? Het moest u toch moeielijk vallen langen tijd achtereen zulk een geheim te verbergen,' merkte de procureur aan.

EENE SLAAPPLAATS TE SANGHAÏ.

'Ik bezocht de goudmijn slechts des nachts en daar hier noch hout, noch veevoeder overvloedig wast, dewijl de bodem te steenachtig is, wordt deze streek weinig door de bewoners van Bout-du-Monde bezocht. Nochtans ben ik dikwijls bemerkt geworden wanneer ik herwaarts ging of er van terugkeerde, maar de eenvoudige en onnoozele herder, wien ik voorbij kwam, kon niet raden wat ik hier zocht en deed; hij beschuldigde mij van tooverij en daarbij bleef het. Evenwel poogde meester Noël mij op zekeren keer te verrassen toen hij schijnbaar in verstrooing den Follet beklom; in wezenlijkheid echter, geloof ik, was het er hem om te doen mijne gangen te bespieden.....'

'Helaas'! ik zag niets wat mijne nieuwsgierigheid hadde kunnen opwekken of bevredigen,' merkte de schoolmeester op klagenden toon aan.

'Gij gingt zoo dicht langs de mijn,' verklaarde Martin Simon, 'dat ik meende gij haar ontdekken moest. Gelukkig had de nevel uw bril dien dag bewasemt, mijn arme oude pedagoog!'

Al pratende was men den voet van den Follet genaderd en zag de bergbewoners reeds tegen zijne, steile wanden opklouteren. Eenige steenen, die onder hunne schoenen loslieten, rolden tot voor de voeten der achterblijvers. Margaretha bleef staan en trok haren vader ter zijde.

'Zijn alle maatregelen goed genomen en kan er geen ongeluk plaats grijpen?' fluisterde zij.

'Ja, maar vergeet niet, in de grot terug te keeren zoodra ik het teeken geef.'

'Ik zal het niet vergeten, maar ik bid u nogmaals, wees insgelijks op uwe hoede.'

Nadat beiden deze geheimzinnige woorden met elkander gewisseld hadden, sloot Martin Simon zich weer bij zijne tochtgenooteu aan en nam Margaretha plaats op een steen.

XIII.

De beklimming van den Follet was bij lange minder moeielijk en gevaarlijk, dan men wel onder zou hebben vermoed - dank zij de over elkander liggende rotsblokken, welke een soort van reuzentrap vormden. De beklimmers meenden dan ook meer dan eens op de rotsen sporen van bearbeiding te zien, als had men in het ruwe de treden willen aanduiden; maar deze vermeende treden waren zoo oppervlakkig en ternauwernood waarneembaar, dat men ze ook even goed voor het werk der natuur kon houden. Martin Simon scheen zeer nauwkeurig de juiste plek te kennen, waar hij den voet het zekerste kon neerzetten: - hij beklom de hoogte met een gemakkelijkheid, waarover zelfs de bergbewoners verbaasd waren. Niet zoo ging het met den ridder, den procureur en den schoolmeester. Zij aarzelden dikwijls, bleven staan om adem te scheppen, en bleven ver achter den geheelen troep. Maar de hebzucht verleende hun spoedig nieuwe krachten en hijgend en met zweet bedekt zetten zij hun moeitevollen tocht voort.

Zoo klom men ongeveer een uur lang: de achtersten waren nog ver van het doel van den tocht verwijderd, toen een luid, door de echo menigvuldig herhaald gejuich de aankomst van eenige jonge lieden op den top verkondigde. Hun gejubel dreef de hijgende achterblijvers tot nieuwe inspanning aan en eindelijk stond het gezelschap volledig bijeen op eene soort van onregelmatig platvorm. Dit was de top van een reusachtigen kegel die onder alle naburige en zichtbare bergspitsen tevergeefs zijns gelijke zocht en alleen overtroffen werd door zijn buurman, den Pelvoux, welks glinsterende en fonkelende ijskegels verre boven den Follet uitstaken. Alles was er hier wel toe geschikt om iemand schrik aan te jagen, wanneer niet de gedachte, dat deze troostelooze woestenij een goudmijn bevatte, aller geest vervuld had.

Men gunde den achterblijvers dan ook ter nauwernood een paar minuten tijd om zich te herstellen, want verscheidene stemmen lieten zich ongeduldig hooren:

'De goudmijn! wijs ons de goudmijn!'

'Zeer gaarne, beste vrienden,' zegde de koning van den Pelvoux opgeruimd, naar de plek gaande, waar de Follet zich met den Pelvoux verbond.

'Dus is de schat in deze ongenaakbare en akelige wildernis verborgen?' begon de ridder, die hem verstoord stap voor stap volgde. 'Ik hoopte.....'

'Gij hooptet, dat de bewerking lichter en gemakkelijker zou zijn,' zegde Martin Simon met een bitteren lach; 'maar dat ligt er nu eenmaal toe, waarde neef. Ik vulde zeer sterke zakken met metaal, die ik onder aan de helling van den berg in een kleine spelonk goed verborg en staan liet. Des nachts droeg ik ze een voor een naar huis, wat mij inspanning genoeg kostte. Daar smolt ik dan volgens een van mijn vader

geleerde methode het metaal en scheidde het van andere daarmede verbonden stoffen af. Een kelder, welks aanwezigheid de dronkaard Raboisson in mijn huis ontdekte, diende mij tot laboratorium; van tijd tot tijd zond ik mijne staven aan den bankier Durand in Grenoble, wiens verdiensten bij de zaak mij zijne stilzwijgendheid verzekerden En op deze wijze gelukten ik en mijn vader er in onze rijkdommen ten nutte onzer medemenschen te besteden.'

Terwijl hij deze bijzonderheden verhaalde, scheen de koning van den Pelvoux zoo kalm te zijn, als zou hij nog in langen tijd geen afstand doen van den ongehoorden schat, welks eenige bezitter hij tot op dien dag geweest was.

Men naderde steeds meer den aangrenzenden Pelvoux. Plotseling bleef Martin Simon voor een rots staan, die grooter was dan de overige. Zijne om hem staande tochtgenooten verwachten in ademlooze spanning hetgeen nu volgen zou. Hij verwijderde eenige met zorgvuldigheid op elkaar gestapelde steenen, die eene soort van beweeglijken muur vormden en er vertoonde zich ten laatste de ingang van een hol van omstreeks vijf tot zes voet hoogte en tien tot twaalf voet diepte.

Dit was de goudmijn.

Een kreet van verrassing ontsnapte aan aller lippen; allen drongen onstuimig vooruit om het kostbare metaal in zijn oorspronkelijke gestalte te zien. De goudader glinsterde sterk en breed en scheen zoo zuiver mogelijk te zijn; zij bevatte slechts een weinig koper, welks kristallen den glans der ader nog sterker maakten. De ondergaande zon wierp hare stralen tot in den achtergrond der grot; goudachtig schemerde het aan het verwulfsel, goudachtig blonken de wanden, ja zelfs de grond.

De aanwezigen waren verblind en stonden als betooverd bij dien aanblik. Martin Simon alleen bleef ongevoelig en bedaard; hij ging de grot binnen en raapte eenige mijnwerkersgereedschapen bijeen, die op den grond verstrooid lagen.

'Dat is alles, wat ik van hier zal meenemen,' sprak hij; 'deze gereedschappen zullen mij aan mijn vroegeren arbeid hier herinneren, die mijn vader begonnen had..... Gij, beste vrienden,' ging hij voort, zich tot zijne omgeving wendende, 'vraagt mij niets meer. Gij wildet de bron zien, waaruit Martin Simon zijne rijkdommen putte; hier is zij voor u. Ik sta u mijne rechten op dit metaal af; maar wanneer sneeuwvallen uwe huizen en akkers geteisterd en verwoest hebben, zal ik ze niet meer kuunen herstellen; wanneer hagel en storm het graan uwer akkers zal vernield hebben, zal ik uwe gezinnen niet meer tot aan het volgende jaar voor den honger kunnen beveiligen, ik zal uwe dochters geen bruidschat meer kunnen geven, niet meer de door stortvloeden beschadigde of vernietigde wegen kunnen herstellen; er zal geen beschermer, geen weldoener voor Bout-du-Monde - geen koning van den Pelvoux meer bestaan!'

Dit zeggende, verliet hij, zijne gereedschappen op den schouder dragende, de van goud glinsterende grot en zette zich bij den ingang op een steen neer.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 14]

Onze gravures.

Bidden voor het eten.

Het onderwerp moge alledaagsch zijn; maar de weergeving van dat onderwerp is inderdaad prachtig. Er heerscht in dien eenvoudigen huiskring eene stemming, die indruk maakt. Ziet den vader op het voorplan; den ouden man op het tweede plan; ziet vooral dien jongen en de twee meisjes! Elk van die personen bidt op eigenaardige manier, maar men bidt in den waren geest. Ziet zelfs de moeder, die den blik ter zijde slaat als om zich te vergewissen dat al de kinderen wel bidden en de handen samenvouwen!

BIDDEN VOOR HET ETEN, NAAR MAX MICHAËL

Het vertrek zelve waar de familie, na harden arbeid, vereenigd is, ziet er recht schilderachtig uit en op het doek, door kleuren verlevendigd, moet dat binnenhuis menig schoon effekt opleveren.

Drie zigeuners.

Hun is het leven wel, als zij maar niet moeten werken! Zij weten schier niet van waar zij komen, zij weten niet waarheen zij gaan. 't Is hun onverschillig, als zij maar op eene plaats aanlanden, waar zij het een of ander kunnen meester worden en er maar geen strenge heeren van de wet zijn, die hun beletten te doen wat zij denken hun recht te zijn.

Hier, op de wijde heide, aan den voet van dien ouden boomtronk, hebben zij overigens

niets te vreezen. Zij moeten een goeden dag hebben gehad; want de eerste speelt een vroolijk deuntjen op de viool, naar hetwelk de spreeuwen of de meerels droomend zitten te luisteren; de tweede rookt lustig zijne pijp en de derde slaapt en droomt misschien dat zijn gelapt kleed een rijke koningsmantel, dat zijne versleten schoen een sandaal met gouden zool geworden is!

Hunne kleeren mogen versleten en gelapt zijn; hunne broek mogen franiën dragen en de laarzen en schoenen zoo hoornedroog zijn dat ze klemmen als waren zij van ijzer - zij leven zonder zorg, zonder zich om het verledene, zonder zich om de toekomst te bekommeren. Zij zien gansch de wereld: het oude Europa, het zonnige Oosten, het ijzige Noorden, het tooverschoone Indiën.

Bezwijken zij op dien dwaaltocht, dan rusten zij onverschillig waar, en hunne familie, die na de begrafenis voortreist, weet aan de anderen zelfs niet te zeggen waar men den doode heeft achtergelaten. Komen zij nooit in hun geboorteland terug? Vraag eerst of zij wel een geboorteland hebben? Immers, zij werden geboren op reis - de gansche wereld is hun va derland.

De zigeuner hoort vooral in de aan het Oosten grenzende landen thuis: in onze streken is de policie niet heel genadig en het volk houdt niet van dat gevaarlijk ‘niets-doen.’ Wij zien dan ook de Zigeuners nooit lang in ons midden vertoeven, en niet zelden ontmoeten wij hen vergezeld van gewapende gendarmen, die de lustige broeders naar de grenzen geleiden. Dat is nu juist niet om hun eer te bewijzen!

Op het balkon.

Wij deelen van daag als tegenhanger van het frissche en levendige tafreeltje *Hartsgebeimen*, in ons nummer 12 opgenomen, mee: *Op het balkon*, beiden van Hein Burgers, die in het leveren van fijn getoetste figuurtjes inderdaad een meester is. Was het vrouwenfiguurtje, dat op het balkon, in het midden der bloemen en achter haren breeden waaier (dien wij, ten gevolge eener onduidelijke teekening voor eene soort van japaneeschen parasol hielden) hare hartsgeheimen las, keurig en fijn, dat van *Op het balkon*, hetwelk de bloemen komt verzorgen, is niet minder elegant, lief en keurig. De twee tafreeltjes worden, even als de vroegere van dezen verdienstelijken schilder, door de *Peinture-Bogaerts* op het doek overgebracht en vermenigvuldigd en zullen in onze kamers en salons inderdaad een aantrekkelijk sieraad zijn. Het onderwerp is zeer lief, de uitvoering zonnig en frisch, het aspect vroolijk en tot levenslust stemmend. Vele onzer gezelschappen die tombola's inrichten voor liefdadigheidswerken, zullen wél doen een of twee van die schilderijen der *Peinture-Bogaerts* tot hoofdlot te nemen. Dit zal niet alleen de tombola's aanzienlijk verheffen; maar ook de winner zal er beter aan toe zijn dan met eene onhebbelijke, nietsdeugende en grof vergulde pendule, die in vorm buiten de mode is en als uurwerk evenmin gaat als de looden kinderhorlogie van 10 centiemen, die wij onzen kleinen op de foore in den zak stoppen. Ook voor nieuwjaarsgeschenk, op naam- of feestdag zijn de schilderijen *Peinture-Bogaerts* voortreffelijk geschikt. De prijs is gering en als kunst bedriegen zij totaal het oog, zelfs van kenners. Men ga de specimen van die vernuftige uitvinding zien bij den boekhandelaar Hendrik Claes, Kleine Markt 9, waar ook weldra de twee bovengenoemden zullen voorhanden zijn.

In het reuzengebergte.

Onder de indrukwekkendste gebergten tellen wij voorzeker het hier genoemde, dat zich in Bohemen, op de Pruisisch-Silezische grenzen, op eene lengte van 11/2 en eene breedte van ongeveer 2 kilometer, uitstrekt. Men kan zich geen denkbeeld vormen welke fantastische gestalten de rotsen dáár hebben bekomen. Niet zelden zijn deze steenbrokken van 30 tot 60 meters hoog en komen ons nu eens voor als torens, muren, boomstammen, koepels, enz. - ja, zelfs. is er niet veel verbeelding noodig, om in deze soms menschelijke en dierlijke vormen te vinden. Ook dragen de meeste dezer rotsen namen, die bij het volk goed gekend zijn en de legende, die zich, vooral in die streken, aan elken bouw vasthecht gelijk het mos en de klimop, heeft zich ook daar genesteld. In de nabijheid ligt het dorpke Adersbacher, naar hetwelk die rotsen ook worden genoemd, van welke wij hier eene voorstelling leveren. Wat de namen betreft die zekere punten dragen, men vindt er de ‘galgen', de biddende monik’, de ‘Elisabethtoren’ het ‘tandeloos wijf’, enz. enz. In de rotsen ontmoet men overal het spoor van eene langdurige inwerking van het water, dat op verschillende plaatsen zeer schilderachtig door de rotsen dringt, boomen vormt, watervallen en loopen daarstelt en grotten heeft doen ontstaan, die zeer merkwaardig zijn voor den natuuronderzoeker.

Herfstmijmeringen.

> O Waldesluft, wie gehst du bang!
> Hast bald zum Spiel kein Blätchen mehr
> Und keines einz'gen Vögleins Sang
> Schwebt leicht und fröhlich auf dir her.
>
> AMARANTHS Herbstenlieder.

Wat was het helder en koud op dien schoonen novemberdag; het zonneke scheen zoo lief maar gaf geen warmte meer toen ik op de eenzame heide wandelde. Ik bezag er de dorre heideplantjes met hare grauwe bloemekens, het schoone purper was vervangen door de vale kleur des doods; zij hadden nog denzelfden vorm, stonden nog in trosjes bijeen en waren toch nog lief na het versterven.

Zoo zullen zij onder de sneeuw begraven worden tot dat in de lente een nieuw leven te voorschijn komt.

Hoe menigmaal is de roode blos des levens al vergaan op die bloemekens en hoe menigmaal zal leven en dood op die eenzame heide nog afgewisseld worden!

Er was nu geen levendig bloemeke meer te vinden; alles was dor; er heerschte tegen het vallen van den avond eene weemoedige stilte; geen vogeltje zong er, en toch zag ik nog sporen van leven in duizenden draden over de heidestruiken gespannen. Deze hingen in sierlijke bochten van tak tot tak en toen ik er op staarde, trilde een zonnestraal door het fijne weefsel, goot er een zilverglans over, terwijl in een draadje het schoonste purper en blauw werd voortgebracht[1].

(1) Even als in een prisma, zag schrijver deze schoone kleuren in de draden der spinnen, herfstdraden, ook wel draden van het spinnewiel der H. Maagd genaamd.

Slechts een zuchtje van den oostenwind was genoeg om de schoone kleurspeling met den draad te verbreken, en ik dacht aan het purper heidebloempke van den zomer en aan de vergankelijkheid; ja, ik zag in die draden de menigvuldige levensdraden door de ijskoude adem des doods afgesneden.

Hoevele levensdraden worden er dagelijks verbroken! Vergankelijkheid, en overal vergankelijkheid.

Met die gedachten verliet ik de heide en ging eene lange dreeve in, welke naar de pachthoeve voerde, waar ik den nacht zou doorbrengen, en als ik door de dreeve ging, speelde de wind met de dorre blaêren; zij ritselden aan de takken en zij huppelden met zacht geruisch over het vale gras. De popels stonden bijna bladerloos; slechts hier en daar bibberde nog een blaadje door den wind, alsof het beefde voor het graf. De eiken pronkten nog met hun geel blaêderkleed van den herfst, dat als goud onder de zonnestralen glinsterde; doch een koude zucht des doods zal ook weldra die blaêren ontsieren, want op elk blaadje stond mij in den geest geschreven: 'Vergankelijkheid.'

Langs de dreeve waren elzenboschjes geplant, waarvan het blad grootendeels gevallen was en men zag reeds de kale stammen op grooten afstand. Ik dacht weder aan den zomer toen des avonds duizenden spreeuwen onder het elzenloof kwamen vernachten; zij kwamen er met lange zwermen dagelijks gevlogen en hun aangenaam gekweel duurde voort tot diep in den nacht.

Nu was er geen vogeltje meer en treurig zag ik ook op het vale grasperk, waarover de lieve zwaluwen gierden en zwierden en dan weer hoog in de lucht zweefden. Waar zijt gij nu, lieve vogelijn, waar brengt gij nu het leven in de velden, en met mijne gedachten verplaatste ik mij in de warme gewesten. Ik zag ze daar vliegen, ik hoorde het gekweel en mijn zucht was naar de milde luchtstreek met voortdurend groen en voortdurend vogelgezang. Maar tusschen ons weerzien ligt de droeve winter als zinnebeeld des doods. Zal de draad van mijn levensklos bestand zijn tegen de stormen van het gure jaargetij en zal het zich ontwinden tot aan de lieve lente? Zal ik de knopjes zien ontluiken, waarin de blaadjes dicht ineen gerold reeds sluimeren; zal ik de bruine bloemtrosjes der elzen, die reeds als eerstelingen van den bloeitijd, nevens de rijpe verdroogde vruchten hangen, zien openen[(1)]?

Zal ik de lieve boschjes weer gevuld zien met duizende vogelen? Of zal wellicht de lente voor mij hierboven in Gods hemelgaarden bloeien?

Nu was de roode zonne reeds ten halve gedaald; ik zag haar langzaam wegzinken achter het zwarte dennenbosch, dat in de verte lag en ik was de hoeve genaderd. Ik kwam toen in eene andere omgeving van bedrijvigheid, die mij in eene vroolijke stemming bracht.

Hoe troostend zijn die overgangen van moed en weemoed in het leven. Hoe schoon en harmonisch stemt dit levensaccoord de ziel van den mensch, en hoe wijs mengelt God het bitter en zoet tot een heilzamen balsem voor het gemoed!

Vroolijk klonk mij nu het gezang van den koeiwachter in de ooren, die het jonge vee in de stallen dreef; langzaam naderde de herder met zijne kudde, en moedig kwam os en paard met de ledige kar van het veld terug.

In de koeistal schuimde de vette melk op de emmers; lustig danste de staf in de kernton, en gezellig snorde het spinnewiel bij den haard. Ik trad toen de woning binnen, zag den rookenden avonddisch reeds gereed en begaf mij naar mijne kamer, waar een vroolijk knappend vuur, met heldere vlammekens, mij reeds recht welkom was.

(1) In november zijn de mannelijke bloemen van het elzenhout reeds geschapen.

O, hoe aangenaam is het nachtverblijf op het veld als men uit de steden komt, waar men nooit de zon ziet op- of ondergaan! Waar men slechts een plekje van dien schoonen hemel ziet! Hoe zelden vindt men er iets dat het dichterlijk gevoel opwekt! Ik wil niet ontkennen dat in de steden een toren, een kerkportaal, een oud geveltje, ja, zelfs eene geheele straat somtijds voor het oplettend oog schoon verlicht kunnen zijn; maar wat is dit in vergelijking van die verheven natuur der velden, waarin het oog zich niet genoeg verzadigen kan?

Ik had mijn kamerke gezellig ingericht: schoone gravuren bedekten de wanden van het vertrek en mijne tafel was bedekt met boeken.

Nog lang tuurde ik in de schemering door het venster over de uitgestrekte heide, tot dat de nacht, van zijn zwarten troon, den sluier over de aarde had uitgespreid.

Wat was het stil, wat was het duister! Ik zag geen voorwerp meer; geen blaadje maakte meer gerucht. De geheele natuur was ingesluimerd, en aangenaam was mij het gevoel dat ook ik met die schoone natuur zou insluimeren. Ik vleide mij neer in mijnen leuningstoel, die voor het vuur geplaatst was en de heldere vlammekens boeiden mij zoodanig, dat ik nog lang, bij de geheimzinnige verlichting van mijn kamerke, in het vuur bleef staren.

Wat speelden en kronkelden zich die kleine vlammekens! Wat schoten er sommige brommende den schoorsteen in! De kleine vlammekens herinnerden mij aan mijne jeugd en de groote aan de kracht en den bloei van het leven, en met die gedachten sluimerde ik langzaam in..

Ik droomde van de jeugd zonder zorgen, van dat vroolijk huppelen door het leven, als een vlinder van bloem op bloem; ik droomde

ook van den mannelijken leeftijd vol moed en levenskracht en streelende illusiën, tot dat ik ontwaakte met eene rilling van koude, want mijn vuur was schier uitgedoofd.

Nog spartelde hier en daar een vlammeke op het glimmende hout. Mijne gedachten waren steeds vervuld met mijne aangename droomen; ik tuurde altijd in het doovende vuur tot dat het laatste vonkje verdwenen was, en ik dacht aan mijnen leeftijd, terwijl de zwarte houtskolen als zinnebeelden des doods overbleven.

Antwerpen.
A.M. OOMEN.

Beloenberd.

Ziedaar een woord dat wij, in onze antwerpsche en brabantsche streken niet kennen. De geleerde Ad. Duclos, van Brugge, de schrijver van *Onze Helden* en van het tijdschrift *Rond den Heerd* werpt dit woord, in een der laatste afleveringen van dit westvlaamsche werk, op het tapijt en dewijl er hier met recht een vreemd woord schijnt te kunnen gebannen worden, denken wij zijne opmerkingen te moeten overnemen, zijne gewesttaal eerbiedigende:

Het is nu straf de gewente dat de gilden een berd hebben, versierd en geschilderd, met hun naam en spreuke erop, dat voorengedregen wordt als ze in stoet gaan. En met dat men nu alles in 't fransch moet noemen of dat vlaamsch niet meer treffelijk en is noch deftig genoeg, zoo heeten de Vlamingen dat ook al, gelijk de Franschen, een *Cartel.* Zelfs zullen er zijn, die denken betere Vlamingen te zijn als anderen, en die 't fransch woord zullen vervlaamschen en er een *Karleel* van maken, met gevaar aan entwat geheel anders te doen denken, dat de Gilden voorzeker voorenop hun stoet niet en zouden willen.

Dat woord *Cartel* eventwel heeft vele beteekenissen in 't Fransch. 't Is de schriftelijke uitdaging, in 't bijzonder tot een tweegevecht. 't Is de schikking aangegaan tusschen twee vijandelijke mogendheden, over het uitwisselen van krijgsgevangenen. 't Is het vaartuig dat den aldus uitgewisselden manschap vervoert. 't Is een kasken waarin een uurwerk hangt aan de muur. 't Wordt, bij uitbreiding van zin, het sieraad dat men snijdt aan de lijsten van schilderie'n, van schouwen, enz. En, eindelijk, bij bekrimping van den laatsten zin, het versierd en ingelijst berd, waarop naam en kenspreuk van eene Gilde staat.

Moeten wij dat woord bezigen uit armoede? En hebben wij nievers geen eigen woord dat het zelfde bediedt? Te Handsaeme heeft de Rhetorica nog hetgene zij heet haar *piljoenberd*, waarop haar name en, geloof ik, haar zinnebeeld staan. Wat is dat een *piljoenberd?*

Dat is, anders uitgesproken, een biljoenberd. *Biljoen* is de schuinsch afgezaagde of afgekapte boord of uiteinde van eene planke, een muur, enz., 't gene de Franschen een *okanfrein* heeten. Als men een balk, die vierkant is, schuinsch zijn vier scherpe neggen afschroodt, dan krijgt die balke vier biljoenen. De biljoenen kanten van een vensterkasijn, dat zijn vensterneggen die afgebiljoend zijn. Het werkwoord *biljoenen*, gelijk 't naamwoord *biljoen* en 't hoedanigheidswoord *biljoenen*, leven altemale bij ons volk.

Een *biljoenberd* is dan een berd dat gebiljoend is, waarvan de scherpe neggen afgeschrood, afgekapt zijn; en, breeder genomen, een berd waarvan de omtrek versierd

is met beloenwerk of kostelijker snijwerk, een *cartuccio*, een *cartello* gelijk de Italjaanders zeggen, dat is uitgesneden gelijk een cartonnen kaarte met opgekrulde neggen en kanten.

Die woorden *biljoen, biljoenen* staan nevens het oorspronkelijke en zuiverder *beloen, beloenen;* en, als men wilt netter schrijven dan zou men ook kunnen *beloenberd*, in stede van *biljoenberd* en *piljoenberd* gebruiken. Ware 't nu niet beter dat onze gilden voortaan niet meer en spraken van in stoet te gaan met hun *Kartel* voorenop; maar het goed deugdelijk vlaamsch woord *beloenberd* bezigden, dat verstaanbaar is, en in Vlaanderen nog leeft?

In hoeverre dit woord in onze gewesten ingang zal vinden, is te zien. Hier, in deze gewesten, is het vreemd.

Meiboomfeest.

In een opstel over dit nog voortlevend feest, vinden wij het volgende:

Nadat het Kristendom zich in de landen van Midden-Europa had uitgebreid, werd het kruis meermalen bij den Meiboom vergeleken en in den boom eene allegorie van den Verlosser en de Maagd Maria, aan wie de Kerk later de Meimaand wijdde, gezien.

Bij de oude Asceten, de mystische dichters der XIIIe eeuw, vooral bij Henr. Suso, vinden wij herhaaldelijk vergelijkingen die ons tevens doen vermoeden, dat het Meifeest meer of minder een godsdienstig karakter had, zeer verklaarbaar in tijden, waarin het godsdienstig en maatschappelijk leven zoo nauw met elkander verbonden waren. De voorstelling van het kruis, van den Verlosser en van Maria als Meiboom, vinden wij b.v. in het volgende:

Die meie, die is al bi den wech gheset
Op eenen berch, die staet also hoghe,
Om dat een ieghelyc sonde, sonder let,
Den soeten cruicen mei aenschouwen moghen.

Nu staen des meien tacken uitghespreit
Ende bloeijen schoon ghelyc rode rosen.
So wie syn sonden hier beschreit,
Onder desen boom sal hi hem verposen.

Recht opghewassen is dat edel grein,
Ende is gheplant in also diepen dale,
Dat is Maria, die suiver maghet rein;
Van minnen so straf de fiere nachtegale.

Zoo is de vergelijking van Kristus bij den Meiboom nog duidelijker in:

Die mei dien ic meine
Dat is die soete God,
Die ghinc al op aertricke,
Hi leet daer menighen spot,

Die meien wil, die meie
Die ga aen Christus hant!
Hi henct daer aen den cruce,
Daer hem die minne toe dwanc.

De vergelijking van den Meiboom met het kruis is op sommige plaatsen diep bij het volk doorgedrongen; zoo diep, dat de lieden aan den Meiboom, dien zij plantten, de werktuigen hingen, die bij het lijden en den dood van Kristus waren gebruikt.

De mode en hare grillen.

Frankrijk bezit, sedert overoude tijden, het voorrecht van de mode aan de wereld voor te schrijven; doch men vergete niet dat al die modes niet uit den franschen koker komen. Veel wordt door de Franschen nageaapt uit de volksdrachten van andere volken en vooral keeren zij zeer dik wijls tot de oude fransche costumes en sneê terug. Al wat oud genoeg is om vergeten te zijn, is, in mode, weer nieuw.

De eerste kleêren der vrouwen waren dierenvellen, maar men leerde weldra kleêren maken van wol, zijde en andere stoffen en eens dit gevonden, bracht de altijd verfijnende smaak daaraan de versiersels aan. Uit dezen smaak is de mode geboren; zij neemt eene zoo kolossale ontwikkeling, dat menig huisvader zich achter de ooren krabt, omdat hij niet weet hoe hij aan al de grillen van vrouwen en dochters zal weten te voldoen.

In vroeger eeuwen was de mode niet zoo grillig als in onze dagen; eene kleederdracht kenteekende niet zelden gansch eene regeering, gansch een tijdvak; vandaag verschijnt om de veertien dagen het modejournaal en het breekt, in dien korten tijd, niet zelden af wat het eenige dagen vroeger als de laatste nieuwigheid roemde.

Wat het wonderlijkste mag gezegd worden, is, dat onze vrouwen de mode aannemen of deze haar gunstig is of niet. Het is zeker dat er vele modes worden uitgevonden, om de lichamelijke gebreken van deze of gene hooge dame te bedekken, of deze of gene lichamelijke schoonheid te doen uitschijnen. Als morgen eene parijzer toongeefster door een hoogen rug haren bult wilde doen verduiken, zouden al onze dames met bulten loopen, en terecht den naam van *chameaux* verdienen.

De graaf van Anjou, die in 1142 overleed, had lompe voeten, zoo iets dat men aan den poot van een olifant moest denken. Hij vond dan ook, om dat gebrek minder in het oog te doen vallen, de puntschoenen uit, en ziet! allen deden hem na en zelfs die welke een schoonen, kleinen voet hadden, droegen de wanstallige schoenen.

De korte mouwen aan de dameskleêren werden stellig uitgevonden door haar, die schoon gevormde armen hadden, om daarmeê, we zullen het niet zelden oneerlijke doel ter zij laten, te paradeeren; maar was het niet dwaas dat alle vrouwen dit voorbeeld volgden, zelfs die welke houterige, afschuwelijk leelijke armen hadden, en die zich alzoo in een ongunstig daglicht stelden?

Geruimen tijd hebben wij de dames opgetroste kleêren zien dragen, die achter wansmakelijk tot eenen bos ineen gebonden, bij het gaan heen en weer klotsen. Die mode was zeker uitgevonden voor die, welke nooit in de straat gaan, maar wel rijden. Even zoo de hooge hakken, eene oprechte chineezerij, die beletten dat de vrouwen in de straat konden gaan, en om welke reden het de mode scheen te zijn te gaan alsof men een krompooter was, ten minste mismaakte beenen had.

Nogmaals was die dwaasheid een uitvindsel voor altijd rijdende dames; hetgeen niet belette dat *al* de vrouwen, onverschillig welke, de kruideniersvrouw en het naaisterke, die mode op zich toepasten, en maanden lang zagen wij die karikaturen voor ons oog hinkelen en kwakkelen.

Waarom weet de vrouw niet te kiezen in al die grillige modes, en neemt ze juist dat niet aan wat haar gemakkelijk is en hare schoonheid verhoogt? Hoevele vrouwen

zouden wezenlijk schoon zijn, als de ‘eenvoud’ haar tot leidster diende! Heel te recht zegt een dichter over de mode:

Vinding van een grilziek hoofd,
Dat in vorm en vreemde plooien,
Telkens door vernieuwde tooien,
Nieuwe schoonheid rond wil strooien,
En '*t natuurlijk* schoon ontroofd.

Machtig als *Modi*, de sterke zoon van Thor uit de noordsche godenleer, kent de fransche mode geen streven, en alles bukt en plooit voor de duizende grillen, die zij uitvindt;

Maar wat zij dan ooit verbreidt,
Om de schoonheid te verhoogen!!!!
Mocht ze, in al dat ijverig pogen,
Aller wensch en bee beoogen,
Sieraad door eenvoudigheid.

Dat juist zal wel altijd een wensch blijven. Eenvoudigheid is iets dat bij de uitvinders van de mode niet in aanmerking komt, en juist als het kleedsel eenvoudig wordt, klimt het niet zelden verbazend in prijs. ‘De mode wil eenvoud,’ zegt men soms; ‘men zal dezen winter een stemmig zwart kleed dragen!’ en de huisvader is reeds tevreden, want hij denkt aan een stoffen kleedje van een honderdtal francs; maar ziet, de eenvoud bestaat dan in eene kostbare nieuwe stof en men weet in dat eenvoudige kleed zóóveel goed te plaatsen dat de prijs van het kleed tot het dubbele van vroeger klimt.

Goddank! hooren wij onzen buurman zeggen; de dameshoeden zullen spreekwoordelijk klein zijn dezen winter; dat zal de prijs noodwendig verminderen! Hij bedriegt zich, de hoeden worden wel is waar kleiner; doch de prijs wordt hooger. Eenvoud en goedkoopte zijn dus deugden, die de mode niet bezit.

Voor al wat schilder en dichter is, mag de fransche mode als een verwoestend monster beschouwd worden, en indien een volk zijne eigenaardigheid ongeschonden wilde behouden, zou men de mode moeten verbannen. Waar blijven in de wereld, die onder het bereik der fransche snijders en modisten staat, waar blijven de karaktervolle kleedingen der volksklas, die

van over eeuwen telden? Zij verdwijnen meer en meer, en als het nog een honderdtal jaren verder is, zal men, waar men reist of dwaalt, niets anders meer vinden dan hetzelfde kleedsel, dat, in wat aangaat dat der mannen, afschuwelijk is en alle schilderachtigheid mist.

DRIE ZIGEUNERS, NAAR MEINDL.

In dit geval zullen wij nog den pifferari, met zijn 'doedelend lied en zijne groene valleien,' zingt de dichter Karel de Gheldere, gekleed zien in het zwart *habil français*, den torreador met een hoogen hoed op en den moujik met een sierlijken havelock aan.

Heeft Vlaanderen in zedelijke waarde en in schilderachtigheid van kleedsel gewonnen sedert het kleedsel der vrouwen verdwenen is? Zoo min als onze Kempen. Holland zal weldra een groot deel zijner eigenaardigheid hebben verloren, nu de vrouwen mouwen en kragen naar de fransche mode snijden.

Doch wat helpt het protest tegen dat alles aan te teekenen! Wij zijn nu eens ingescheept en moeten varen, spijtens onze eigenaardigheid, onze zedelijke waarde, en laat ons niettemin nog eens ernstig herhalen: de vrouwen zijn de ergste verfranschers van Vlaamsch-België, de grootste afbrekers van ons bestaan als volk - en dit om een nietig en dikwijls valsch en

wansmakelijk aangebracht strikske of lintje; zij zijn niet zelden de vernielders van onzen huiselijken welstand, en eindelijk de bedervers onzer kinderen, die zij opkweeken als een ras van apen en papegaaien.

FLAMINGO.

In de XVIIe eeuw.

Het boek de *Geschiedenis der Antwerpsche Schilderschool*, door den heer Vanden Branden is eindelijk verschenen, en wij kunnen dit zware werk als het beste aanbevelen dat er over die stoffe geschreven werd. De schrijver geeft niet alleen dag en datum van geboorte aan, de voortgebrachte werken en wat dies meer; maar hij schildert dikwijls zeer levendig en leidt alzoo den lezer bij zijne helden binnen.

Wilt gij er een bewijs van en dat u zal doen zien hoe aantrekkelijk de lezing van dat boek is, dan zullen wij hier een paar bladzijden overnemen - waarin de heer Vanden Branden spreekt over 'sinjeur Verbrugghen', een schilder uil de XVIIe eeuw, die een oogenblik tusschen onze weelderige en rijke jonkers van dien tijd pronkte, om ten slotte allerellendigst te eindigen;

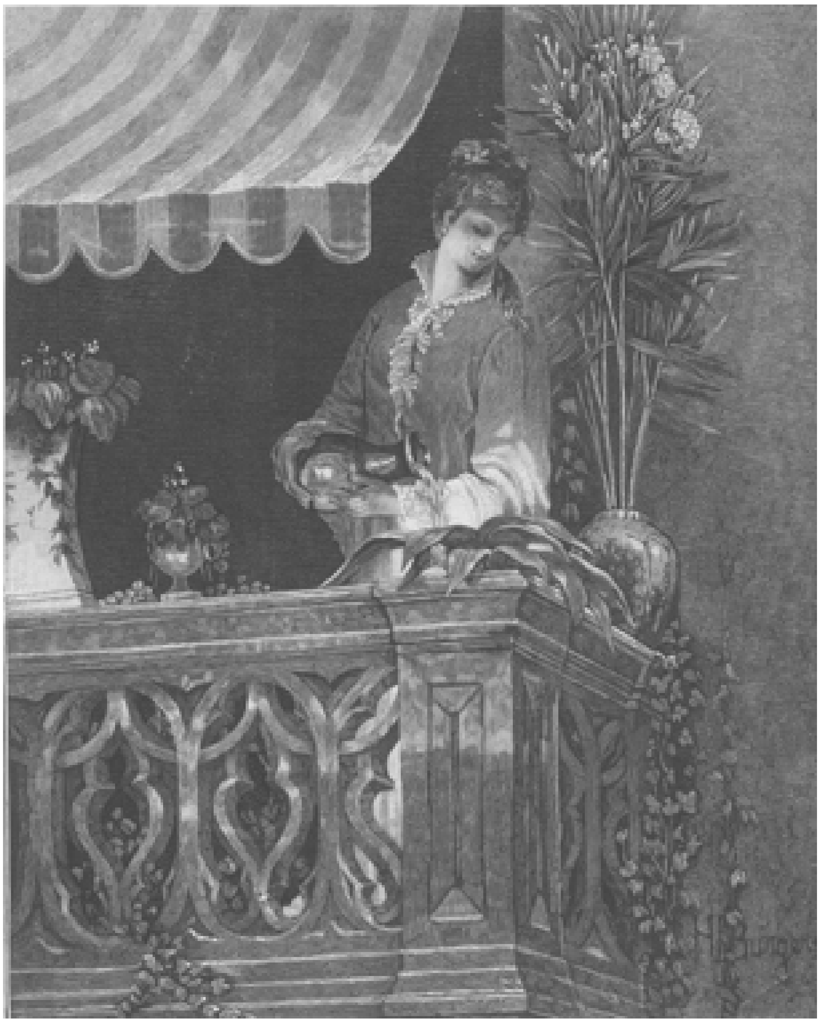

OP HET BALKON, NAAR HEIN BURGERS. (PEINTURE-BOGAERTS.)

‘Kasper Peter Verbrugghen II, die op 11 April 1664 het levenslicht zag, werd in zekeren welstand groot gebracht. De trots, dien hij daarbij opdeed, zou hem eens ten gronde brengen. Na door zijnen vader tot eenen flinken bloemschilder

te zijn opgeleid, werd hij reeds ten jare 1677, als kunstenaarszoon, vrijmeester der Sint Lucasgilde. Zijne leerlingen waren: Peter Frans Casteels, Frans d'Olivero, Gillis Vinck, zijn neef Jeroom Galle III, zijn halve broeder Balthazer Hyacinthus Verbrugghen en zijn stiefbroeder Jacob Melchior van Erck. Den 18^{n} September 1691 kwam meester Kasper Peter Verbrugghen als Deken aan het hoofd der Schilders-Kamer. In aanzien zijner diensten, als Oud-Deken bewezen, werden zijne beide laatstgenoemde leerlingen en nabestaanden kosteloos als vrijmeesters aangenomen. Voor die begunstiging schonk onze meester aan de Gilde een groot doek met tuilen en kransen van *allerlei Bloemen om een Apollobeeldje*, welk gewrocht *Verbruggen f.* is geteekend en thans nog in ons museum hangt. Andere Bloemstukken van zijne hand worden nog in vele onzer burgershuizen en bijzondere kunstverzamelingen aangetroffen. De buitenlandsche museums bewaren van hem, te Rijsel: een doek met *Bloemen en Vruchten;* in de galerij Schleissheim: twee *Bloemenkransen;* te Schwerin: *twee Bloemtuilen in Vazen*, beide geteekend: *Gasp. P. Verbruggen f.*, en te Stockholm: eenen *Bloemenkrans bij eene Vaas met Vruchten.*

De Oud-Deken Verbrugghen was bijzonder wel gezien tusschen de bestuursleden der Schilders-Kamer. Volgens Jacob Campo Weyerman, die hem persoonlijk kende, was hij een geestige prater, die tot zelfs over de buitenlandsche staatkunde het hooge woord voerde. Het heerschap bewoonde de Meir, en op die voornaamste wandelplaats der Signoren was hij door ieder gezocht om zijn vroolijk gesnap. Omtrent elf uren kwam ‘Mon-Deken’ den huize uit in zijn scharlakenen mantel met spaansche pruik en kastoren hoed op het hoofd. Na een uur te hebben gekout en gewandeld, trok hij met een ploegje vrienden naar ‘den *Sint Antonius'* op de Schoenmarkt, waar er een lekkere koffie of chocolade werd genuttigd. Daarna ging men tegen één uur weer naar de Meir in het gasthof ‘*le Laboureur'* bij ‘monsieur Charles Laboureur,’ om eens smakelijk te eten. Zoodra was het maal niet afgeloopen, of onze schilder scheidde van tafel onder voorwendsel, dat hij gewoon was te huis den thee te drinken. Hij ging integendeel met overhaasting bloemstukken malen, om zijn heerenleven te kunnen volhouden. Des zomers legde hij op klokslag zes uren de penseelen neer, om buiten de stadspoort een glas wijn of bier te gaan drinken. Als de avond viel, keerde hij stadwaarts, en dan werd er in het wijnhuis ‘*de Keizerskroon'* bij de Borze, terdege gesmuld en luidruchtig geklonken met de kunstmakkers. Natuurlijk werden in dit leventje ook de meisjes niet verwaarloosd, tot eindelijk eene der schoonen onzen lustigen Signor in het net ving. Den 22^{n} Juni 1700 verbond de pastoor der Sint Jacobskerk onzen meester met Dymphna van der Voort; maar zij werd reeds des avonds van den 18^{n} September 1702, uit haar huis op de Meir, in de kerk der Lieve-Vrouwenbroeders naar het graf gedragen. Spoedig hernam de weduwenaar zijne loszinnige levenswijze. Den 29^{n} Augustus 1703 was hij reeds genoodzaakt al de schilderijen, welke zijn huis versierden, tot geld le maken. De opbrengst voldeed geenszins de schuldeischers.

‘Bij het sluiten van het jaar 1705 dacht meester Verbrugghen het geraadzaam naar den Haag te trekken. Daar maakte hij tal van bloemschilderingen ter versiering van voorname huizen. Zijne uitgaven bleven, helaas! nog immer zijne inkomsten overtreffen, en hij kwam doodarm terug naar zijne geboortestad. De oude kunstmakkers hadden deernis met 's mans droevig lot. Den 14^{n} September 1723 benoemden zij hem tot knaap der Sint Lucasgilde, welke hij eens als Opper-Deken

bestierde. De grijze Verbrugghen vervulde dit nederig ambt tot zijn afsterven, en hij werd den 14^{n} Maart 1730 in de hoofdkerk begraven.'

Is dat tafereeltje niet levendig en brengt het u niet voortreffelijk in ons oud Antwerpen van voor ruim anderhalve eeuw terug? De Meir was toen reeds, en ook veel vroeger, de voornaamste plaats in Antwerpen, waar men de *flaneurs* van dien tijd aantrof. De *St. Antonius*, de *Laboureur*, de *Keizerskroon*, nabij de Beurs, bestonden destijds gelijk in onze dagen. De *St. Antonius* was een koffiehuis, die er toen zeker niet veel bestonden en de *Laboureur*, welk lokaal destijds gelegen was op den hoek van de Meistraat, waar nu het oud-hotel-Joostens staat, was een gasthof of restaurant, alwaar open tafel gehouden werd.

Het leven van 'Mon-Deken' zou eene treffende stof zijn voor eene novelle of voor een tooneelspel.

Rollende planten in Kansas.

In de valleien van Kansas vindt men een zeer zonderlinge soort van planten, welke daar buitengewoon menigvuldig voorkomen.

Deze planten ontwikkelen zich in den vorm van een bol aan een zeer kleinen stengel. De afmetingen van de middellijn zijn zeer verschillend en wisselen af tusschen dertig centimeter en anderhalven meter. Zelfs treft men er aan, die nog grooter zijn.

Zoolang de plant nog groeit, blijft zij door den zeer dunnen stengel aan den grond verbonden; zoodra zij echter haar vollen wasdom bereikt heeft en tot rijpheid gekomen is, droogt zij langzamerhand uit; dan is een meer of minder sterke windvlaag voldoende om haar los te maken en door de valleien en prairieën rond te doen rollen.

Bij eenigszins krachtigen wind wordt de plant voortgestuwd en zelfs door struiken en boschjes heen gedreven. De botanische naam is Cycloloma phatyphyllum.

O Pifferari.

Zóó doedelt 't lied in uw groene valleien
Zóó in uw bergen weergalmen schalmeien!

Hoort gij de winden de boomen niet wiegen?
Hoort gij de vlerken des arends niet vliegen?

Hoort ge op de toppen de kudden niet loeien?
Hoort gij de stortende waters niet vloeien?

Hoort gij uw schoonhairde vrouwen niet zuchten:
'Blijf gij nog wandlen in vreemde geluchten!'

Geef mij 't penseel om uw mantel te malen,
Spitsigen hoed en verbonden sandalen!

Lieflijke beedlaars! nog zingt in mijne oore
't Vleiend geluid voor uw: 'Grazie, Signore!'

Uw zoete tong kan ons tale niet spreken;
't Leeft in uwe ooge als een zucht naar uw streken.

Ah! keert terug naar uw groene valleien,
Dáár in uw bergen weergalmen schalmeien!

DR. DE GHELDERE.

De macht van het goud.
(Vervolg.)

De metgezellen van Martin Simon zochten nu hunne onverzadelijke nieuwsgierigheid te bevredigen. Eenigen, tot wier aantal Eusebius Noël behoorde, poogden met hunne nagels het in de rots vastzittende metaal los te krabben, er in de verste verte niet aan denkende, dat juist dat metaal, hetwelk het meeste glinsterde, niet het kostbaarste was. Anderen liepen heen en weer en beschouwden aan alle zijden een goudhoudend rotsblok, terwijl twee eenige schreden van daar verwijderd staande mannen, de ridder de Peyras en Michelot, op middelen peinsden om éénig bezitter van deze onschatbare goudmijn te worden.

Maar aan deze onderzoekingen kwam spoedig een einde; Martin Simon stond op en gaf te kennen, dat men aan den terugkeer moest denken, wilde men niet door den nacht overvallen worden, waarin het afdalen van den Follet hoogst gevaarlijk was. De bergbewoners wierpen een oogslag op de roode wolken, die in het westen schitterden, en erkenden de gegrondheid dezer waarschuwing. Men maakte zich derhalve gereed om den terugweg aan te nemen.

'Mijnheer Martin Simon,' zegde de ridder de Peyras, die nog steeds met zijn geheim plan vervuld was, 'zou het niet geraden zijn, reeds nu te bepalen, welk aandeel gij ieder der hier aanwezigen in den eigendom dezer mijn geven wilt! Denk aan de oneenigheden, den haat, de tallooze processen, welke onbepaalde of dubbelzinnige woorden veroorzaken en na zich sleepen kunnen!'

'Hieromtrent zullen wij het gemakkelijk eens worden,' antwoordde Martin Simon; 'maar wij kunnen niet langer hier blijven en daar wij toch heden avond moeten deelen, zullen wij ons naar de dennengrot begeven..... Verstaat gij?' voegde hij er zeer luide bij, 'dat niemand uwer verzuime, regelrecht naar de grot te gaan; het zou hem later gewis berouwen!'

Hij sprak deze woorden met een spottend voorkomen; allen zonder uitzondering beloofden echter stipt op de plaats der bijeenkomst te zullen zijn en men haastte zich den berg af te dalen.

Martin Simon wilde het laatste het bergvlak verlaten om er zich van te overtuigen dat niemand, noch in de mijn, noch in den omtrek achter gebleven ware. Hij dreef deze voorzorg zoo ver, dat hij de hem vergezellende personen telde en verwijderde zich niet dan nadat hij de zekerheid erlangd had, dat allen zich op weg naar de vallei bevonden.

Men bereikte deze zonder ongevallen, en het overige gedeelte van den weg tot aan de dennengrot was een wandeling in vergelijking met de zoo even doorstane vermoeienissen. Hier schemerde het reeds zwak. Toen zij de verzamelplaats naderden, vertoonde zich op de platvorm van de grot een witte gedaante, welke de bijgeloovige bergbewoners niet weinig schrik aanjoeg. Allen meenden den dreigenden beschermgeest der mijn te zien, welke zij zooeven bezocht hadden.

De vermeende geest was echter niemand anders dan Margaretha, die zwijgend aan den ingang der grot wachtte en allen opmerkzaam monsterde, die voorbij kwamen. De ridder en Michelot richtten meermalen het woord tot haar - doch de dochter des konings van den Pelvoux zweeg en scheen geen van beiden zelfs verstaan te hebben. Nu eerst werd men gewaar, dat Martin Simon sinds eenige oogenblikken niet meer bij het gezelschap was.

Plotseling klonk van de overzijde der vallei een luide, langgerekte kreet. Margaretha antwoordde met een doordringenden roep; daarop wendde zij zich gebiedend tot de om haar staande bergbewoners en bevool:

'Verwijdert u, verwijdert u..... indien uw leven u lief is!'

Allen gehoorzaamden instinctmatig, maar geen geluid, geen gedruis, niets hoogenaamd rechtvaardigde Margaretha's zenuwachtigheid.

Plotseling stormde Martin Simon ademloos de grot binnen, met krachtige stem gebiedend:

'Verwijdert u niet van uwe plaats, of gij zijt des doods?'

Een ontzettende knal - de grond dreunde! Brokken steen en graniet vielen in dichte massa neer. Toen werd het weer rustig. Allen ijlden buiten de grot.

'Neemt u in acht!' klonk Martin Simons stem; 'wanneer mijne berekeningen juist zijn, is het grootste gevaar nog niet voorbij.'

Maar de nieuwsgierigheid behaalde de overwinning en aller oogen wendden zich naar den Follet, van waar de knal gekomen scheen te zijn.

Een met verscheidene vaatjes poeier geladen mijn was onder een reusachtig granietblok, dat het hoofdfundament vormde der rotstrap waarlangs de berg alleen beklimbaar was, ontplofd. De lont tot deze mijn had Martin Simon aangestoken toen hij bij den terugkeer achtergebleven was. Een dikke zuil van rook steeg naar den hemel op en de groote massa neergevallen steenen en rotsblokken bewees maar al te duidelijk hoe geweldig de ontploffing geweest was,

Maar gelijk de baljuw terecht vermoed had, was dit slechts het voorspel van een nog vreeselijker tooneel van verwoesting. De binnenste lagen, die thans een steunpunt misten ten gevolge der vernieling van het hoofdfundament, begonnen los te gaan en met ontzettend gedruis in de diepte te rollen; deze beweging zette zich op de gansche linie van gelijkloopende lagen voort, die nu weldra allen te gelijk begonnen te schuiven. Men zag ze eerst trillen, zich bewegen, dan omlaag glijden - eindelijk met onbeschrijfelijke snelheid langs de effen wanden van den berg neervallen, tegen elkander botsen en eindelijk met donderend gedruis in de vallei neerploffen, waarbij millioenen vonken opsprongen. De lucht was als door aanhoudend kanongedommel in bestendige beweging en de echo's der bergen weerkaatsten het kraken en bonsen duizendvoudig, zoodat allen hooren en zien vergingen. Men zou zich hebben kunnen verbeelden dat een aardbeving met een enkelen schok de majestueuze bergtoppen met hunne eeuwigdurende sneeuwkruinen, die tot aan den verren horizon een onafzienbaren witten kam vormden, deed neertuimelen.

Allen, die getuige waren van dit grootsche schouwspel, waren sprakeloos van schrik en ontsteltenis en konden zich geen rekenschap geven van hetgeen rondom hen plaats greep. Eenigen hadden nog tegenwoordigheid van geest genoeg behouden om zich door de vlucht in de grot tegen de neervallende steenen te beveiligen; anderen daarentegen bedekten in doodsangst hun aangezicht met hunne handen of bogen werktuigelijk hunne schouders en hunne hoofden.

Alleen Martin Simon en Margaretha volgden onverschrokken de verschillende phasen van het door hen aangerichte groote vernielingswerk; maar de vader had de hand der dochter gevat en drukte die met een krampachtige beweging, zoo dikwijls een sterke schok den bodem deed trillen.

Het vreeselijke gedruis duurde ettelijke minuten; daarop volgden de stooten nog slechts bij tusschenpoozen en hielden eindelijk geheel op. De echo zweeg en er ontstond een doffe stilte in de natuur. De poeierdamp, het stof en het zand, die de lucht verduisterden, veroorloofden nog niet de uitgebreidheid en den aard der aangerichte reusachtige vernieling te beoordeelen.

De avondbries gelukte er echter weldra in den rooksluier te lichten en te verdrijven en nu vertoonde de Follet zich weer in zijn gansche gedaante en teekende zich donker op den roodachtigen avondhemel af. De op elkander gestapeld geweest zijnde rotsen, die, om zoo te zeggen, de trappen gevormd hadden om den berg te bestijgen, waren verdwenen; het overhangende granietblok, dat de goudmijn tegen de sneeuwvallen der naburige kegels beschutte, was niet meer te zien. De berg vertoonde aan al zijne zijden nog slechts kale, steile, onbeklimbare wanden.

Bij dezen aanblik bleven al de toeschouwers roerloos van schrik staan. Martin Simon maakte zich deze omstandigheid ten nutte om hun eene verklaring van zijne handelwijze te geven.

'Mijn vader,' dus ving hij aan, 'was een bekwaam ingenieur, want zijne berekening van de kracht der poeiermijn is met bewonderenswaardige juistheid uitgekomen. Aanschouwt den Follet! Wie zou thans, zonder de vleugelen des adelaars te bezitten, zijn top kunnen bereiken? De schat daarboven, die van God kwam, behoort voortaan aan God alleen..... Gaat, gij menschenkinderen, en delft hem op!'

'Dat is een slechte daad!' knarsetandde de ridder; 'ware het niet beter geweest dezen schat nuttig te besteden dan er zonder reden uwe bloedverwanten, uwe vrienden, uw vaderland, ja, de gezamenlijke menschheid van te berooven?....'

Deze woorden vonden een echo en van alle kanten lieten zich verwenschingen, klachten en vloeken hooren.

'Stilte!' gebood Martin Simon met waardigheid, 'en laat mij dezen jongen losbol antwoorden, wiens gouddorst sinds eenige uren alle edele en grootmoedige gevoelens in hem schijnt verstikt te hebben Staat het wezenlijk zoo vast, mijnheer de Peyras, dat ik in de oogen des verstandigen en waren vriend der menschheid mij aan zulk een groot misdrijf heb schuldig gemaakt? Wat zou het der maatschappij baten een grootere hoeveelheid van dat gele metaal - de oorzaak van zooveel onheil en zooveel misdaad - te bezitten? Ware deze berg bestijgbaar gebleven, gelooft gij dan niet, dat ons schoone dorp Bout-du-Monde weldra den invloed van deze treurige nabuurschap zou ondervonden hebben? Gelooft gij niet, dat in dit afgelegen hoekje der aarde een goudmijn geen verderfelijke uitwerking zou gehad hebben op de eerlijkheid, den godsdienst en de arbeidzaamheid der bevolking en alles veranderd, verslechterd en vergiftigd hadde? Maar ik wil het u wel bekennen; ik had nog andere redenen dan die, waarvan ik zooeven sprak, om tot dit groote offer te besluiten'

Allen verdrongen zich rondom den koning van den Pelvoux, om geen enkel zijner woorden te verliezen.

'Toen mijn vader deze goudmijn ontdekt had, bewoog hem aanvankelijk zijn menschenhaat niemand ter wereld het bestaan dezer mijn mede te deelen. Toen evenwel later de wonden zijns harten eenigermate geheeld waren; toen kalmer dagen de bitterheid zijner gedachten verzacht hadden; - toen ging hij van zijn vroeger voornemen af en besloot gebruik te maken van de rijkdommen, die het geluk hem in de handen gespeeld had. Maar hij nam zich voor slechts haar uitdeeler te zullen zijn en zwoer voor zich en zijne nakomelingen den plechtigen eed, dat de goudmijn op den dag, dat zij een bron van misdaad en kwaad werd, aan alle menschelijke macht onttrokken zou worden.

'Met dit doel legde hij de poeiermijn aan, welker vreeselijke uitwerking gij aanschouwd hebt. Den eed, dien hij zelf afgelegd had, eischte hij van mij toen hij mij in het geheim zijner ontdekking inwijdde; ik moest dien eed aan zijn sterfbed herhalen, en het is deze heilige belofte, welke ik zoo even voor uwe oogen volbracht heb..... Hoe ook de meening en het oordeel der menschen over mijn handelwijze mogen luiden - ik ben overtuigd, een plicht vervuld te hebben!'

'God moge u daarvoor beloonen, dierbare vader,' zegde Margaretha eerbiedig, 'door u een lang en rustig leven te schenken..... Mogen ook de bewoners der steden u laken, hier staan eenvoudige en eerlijke lie, die begrijpen, dat uw offer u geluk aanbrengen moet!'

Inderdaad was alle spoor van opgewondenheid bij de bergbewoners verdwenen. De grijze Johan trad op Martin Simon toe en zegde, hem hartelijk de hand schuddende:

'Wees gerust, zwager! Niemand onzer is daarom op u verstoord. Voorzeker ware een goudmijn, waarin iemand zich slechts behoeft te bukken om zooveel op te rapen, dat hij zes maanden lang zonder arbeid leven kan, iets zeer verlokkends!.... Doch de mensch is geschapen om te werken, en het is beter een arbeider of herder onder een schoonen blauwen hemel en in een gezonde lucht te zijn, dan een arme bergwerker, die als een vleermuis in een donker hol huist. Daarom, zwager, hebt gij goed en verstandig gehandeld, en ik van mijn kant ben er u inzonderheid dankbaar voor, dat gij ons voor die sprinkhanenzwermen gouddorstige menschen bewaard hebt, die met hun zedenbederf de bevolking van ons dal besmet zouden hebben.'

De overige bewoners van Bout-du-Monde volgden het voorbeeld van hun Nestor en drukten den koning van den Pelvoux de hand. Wellicht dachten eenigen nog met

leedwezen aan den rijken buit, welken hij hun ontrukt had; maar zij lieten er niets van blijken en alle wrok daarover verdween toen Martin Simon er op liet volgen:

'Ik geef u hiermede kennis, beste vrienden, dat ik met van plan ben langer den titel van eigenaar der hoeven en meierijen, die zich in uwe handen bevinden, te voeren. Ik ben nooit gestreng betrekkelijk de inning der renten geweest en het geld, dat ik van u als pacht ontving, heb ik steeds ten algemeenen nutte van ulieden aangewend. Van af dit oogenblik zijt gij de onbeperkte eigenaars der huizen, welke gij bewoont en der akkers, welke gij bebouwt..... Deze schenking zullen wij in rechtsgeldigen vorm laten opmaken, zoodra gij er tijd toe hebt en het u bevalt!'

Vreugdegejubel en handgeklap begroetten deze mededeeling. De gedachte, dat zij voortaan eigenaar waren van hetgeen zij tot dusverre slechts als pachters bezeten hadden, vervulde de dorpbewoners met de grootste blijdschap en zij overlaadden den baljuw met de hartelijkste dankbetuigingen.

Intusschen hadden de ridder, de procureur en de magister met elkander beraadslaagd. Toen Martin Simons aandacht zich op dat waardige klaverblad vestigde, zwaaide de ridder in geweldige opgewondenheid met de armen en sprak, op den naakten kegel van den Follet wijzende:

'Ja, ik herhaal het: alle hoop om opnieuw de goudmijn te bereiken en haar te bewerken, is nog niet verdwenen. Men zal, als het zijn moet, wonderen verrichten en de rotsen met azijn smelten gelijk Hannibal dit oudtijds bij het overtrekken van de Alpen gedaan heeft.... Zoodra de mare van het bestaan dezer goudmijn zich verspreid heeft, zullen de geleerden en ingenieurs van alle landen hierheen snellen en wat ons thans onmogelijk toeschijnt, zal zich wellicht reeds na verloop van weinige maanden verwezenlijkt hebben.'

'*Quo non mortalia pectora cogis'* morde de oude magister Eusebius Noël met een klagend gebaar.

'Wanneer de ontginning inderdaad later weer ondernomen zou worden,' merkte Michelot met een bezorgd voorkomen aan, 'zou het goed wezen reeds nu onze rechten als eerste ontdekkers door een gerechtelijke oorkonde te verzekeren.'

De baljuw naderde het drietal glimlachend en zegde bedaard:

'Laat u niet door een hersenschim misleiden. Gij kent de bergen en de rotsen niet; nog minder zijn u de voorwaarden bekend, die vereischt worden om een bergwerk winstgevend te maken..... Beziet de rotsstukken, die thans de vallei vullen! Houdt gij het voor mogelijk, ze te verwijderen of er zich een weg door te banen, met aanwending der fabelachtige middelen, waarvan de heer de Peyras spreekt. En deze reusachtige pyramide - hoeveel werklieden denkt gij wel, zouden twintig jaar moeten arbeiden om een weg aan te leggen, die door een beladen paard betreden kan worden? Maar dat is nog niet alles. Gedurende zes maanden van het jaar dekt hooge sneeuw den top van den Follet en het ware dan de grootste roekeloosheid om te beproeven hem te bestijgen. Voortaan zal deze bergtop nog ontoegankelijker zijn dan hij tot dusverre was..... Hebt gij niet opgemerkt dat er onder de naar beneden gerolde rotsstukken zich een reusachtig granietblok bevindt, dat de ijskroon van den Follet gelijk een muur terughield en haar verhinderde de goudmijn met een kuras van ijs te omsluiten? Haddet gij eenig begrip van den gang dezer ontzettende ijsmassa's en van de eeuwigdurende sneeuw, dan zoudt gij weten, dat binnen den tijd van twee jaren, misschien zelfs reeds bij den eersten storm, de geheele spits van den Follet met ijs bedekt zal zijn. Neen, neen, mijne heeren! vleit u niet langer met deze dwaze droomen! Om de goudmijn weer te bereiken zou er meer goud vereischt worden dan zij in honderd jaar zou kunnen opleveren! Twist derhalve niet langer met elkander

over het recht op deze verloren rijkdommen; de goudmijn is voor eeuwig ongenaakbaar geworden?'

Het drietal, tot wie deze bemerkingen gericht waren, liet mistroostig het hoofd des te dieper zinken, naarmate zij een voor een al hunne begoochelingen in rook zagen verdwijnen. Maar welhaast maakte dit gevoel van teleurstelling plaats voor edeler gewaarwordingen. De betoovering, waarin de gouddorst hen verstrikt gehouden had, begon te wijken. Zij vraagden zich reeds met beschaming af of zij in de ijlhoofdigheid der koorts, die zooeven geweken was, geen berispelijke dingen gesproken hadden, die zij thans welstaanshalve moesten herroepen.

De ridder de Peyras inzonderheid zag eindelijk in, hoe laag en onedel hij sinds eenige uren in zijn gedrag geweest was. Hij streek met de hand over zijn voorhoofd en scheen uit een angstigen droom te ontwaken. Nu ging

hij op Martin Simon toe, voerde hem in de grot en sprak met bevende stem:

'Kunt gij vergeten, waarde neef, mijn weldoener, hoe lafhartig en ondankbaar ik mij jegens u gedragen heb?.... Ach! heb medelijden met mij en veracht mij niet! Ik was zinneloos, mijne zinnen waren beneveld Thans zijn mij de oogen opengegaan en ik bloos over mij zelven Ik verdien het niet uw vriend en neef te heeten En nochtans waag ik het uwe vergiffenis af te smeeken!'

Terwijl hij deze woorden sprak, blonken er tranen in zijne oogen. Zijn berouw was zoo innig en ongehuicheld, dat Martin Simon er door getroffen werd.

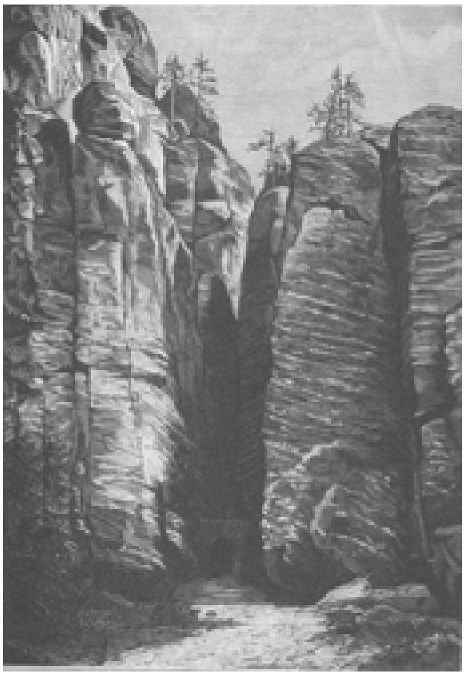

IN HET REUZENGEBERGTE.

'Bedroef u niette zeer, jong mensch!' zegde hij met zijne gewone goedigheid; 'ik weet welk deel daaraan uwe vurige verbeeldingskracht en uw eerzucht hebben, tot welker verstandige beteugeling gij nog te jong en te onervaren zijt..... Uw onrecht tegen mij is uitgewischt en vergeten; het ware een geluk indien gij u niet een zware schuld tegen een ander persoon te verwijten hadt, die u zeer na is!'

'Ik weet wat gij bedoelt,' antwoordde Marcellin beschaamd; 'ik ben zeer hard tegen de arme Ernestine geweest Maar ik smeek u dringend, maak haar niet met de geheele uitgestrektheid van mijn misslag bekend.'

'Het ware wreed, haar nu zulk een mededeeling te doen; maar welaan, heer ridder, beloof mij Ernestine voortaan met liefde en trouw aan te hangen.'

'Ik beloof het; ik zal het ten minste beproeven..... Doch, waarde neef,' ging de Peyras nauw hoorbaar voort, 'uwe vergiffenis en die der arme Ernestine zijn mij niet genoeg. Er is nog iemand, die ik onwaardig behandeld heb, en die mij haten, mij verachten moet..... '

'Ook zij vergeeft u,' sprak iemand, die naast hem stond, 'en wenscht alleen, evenals haar vader, dat gij de vrouw gelukkig maket, wier lot voortaan in uwe handen ligt.'

Het was Margaretha, die in de schaduw der grot was blijven staan en alles gehoord had. De ridder bracht de hand zijner nicht eerbiedig aan zijne lippen, waarop Margaretha ze snel terugtrok.

Op dit oogenblik naderde Michelot den kleinen groep en sprak op zijn gewonen zoetsappigen toon, welken hij sinds den morgen niet meer gebezigd had:

‘Ik ga afscheid van u nemen, geachte gastheer, en naar ik hoop, scheiden wij met als vijanden. Die onnoozele verklaring van Raboisson kan toch onmogelijk als rechtsgeldig aangenomen worden - ik geef ze u terug - tegelijk met de overige papieren - en laat het aan u over hoe gij daarmede handelen wilt.’

Hij reikte Martin Simon de bedoelde papieren over, die deze verscheurde, nadat hij er een vluchtigen blik in geworpen had.

‘Ik erken, dat ik een onredelijk vooroordeel tegen u opgevat had,’ vervolgde de procureur op denzelfden toon: ‘maar ik heb eindelijk mijne dwaling ingezien. Uw laatste offer is zoo schoon, dat ik er geheel door verrukt ben. Ik dacht niet, dat zulk een onbaatzuchtigheid op aarde mogejijk was, en ik ware daartoe wezenlijk niet in staat geweest Daarom hebben dan ook de bewondering en de achting, welke ik voor u gevoel, mij thans bewogen van alle vervolging af te zien....‘

‘Ja, en de overtuiging, dat het u niets baten zou, indien gij mij thans vervolgen wildet; overigens kon een zekere wissel op Grenoble daardoor ook volstrekt zonder waarde worden..... Ik schat uwe grootmoedigheid op hare juiste waarde, mijnheer Michelot; maar laat mij het kort maken. De nacht breekt aan, en gij kunt zonder gevaar niet meer in het gebergte reizen. Blijf derhalve tot morgen bij ons en dan zullen wij van elkander scheiden om ons waarschijnlijk nooit weer te zien.’

De baljuw wilde de grot verlaten, toen hij in het duister tegen iemand aanliep, die juist binnen trad.

‘Wat is er nu nog?’ vraagde hij ongeduldig.

‘Me adsum, qui feci’ antwoordde een klagende stem, welke Martin Simon voor die van Noël erkende.

‘Hoe, zijt gij het, oude huichelaar?’ riep de koning van den Pelvoux. ‘Komaan, wat wilt gij van mij? Kondet gij niet tevreden zijn met het lot, dat uw deel werd toen men u als bedelaar bijna verhongerd van de straat opnam? Wat heeft u gedurende dertig jaren ontbroken? Ik behandelde u als vriend; gij hadt een plaats aan mijne tafel; maar dat was u niet genoeg! Gij wildet rijkdommen bezitten en loerdet op het fortuin van uw weldoener, en om het hem te ontrooven, werdt gij logenaar, huichelaar en verspieder! Terwijl ik u voor verstrooid en bekrompen van geest hield, waart gij sluw en listig; terwijl ik u de hartelijkste welwillendheid betoonde, poogdet gij achter mijne geheimen te komen..... ‘

‘Heer baljuw,’ snikte de oude schoolmeester, verstoot mij niet..... Ik was zoo lang arm, zoolang met alle denkbare vernederingen overstelpt geworden, dat ik de vurige begeerte niet kon onderdrukken, ook eenmaal rijk en benijd te worden! Vergeef mij - ik smeek het u! Ik zal niet ondankbaar zijn, *nee si miseruin fortuna Simonem finxit.....’*

‚Deze met hortende stem gesproken latijnsche woorden klonken tegelijk zoo klagend en komisch, dat Martin Simon zich niet van lachen onthouden kon.

‘Laat uw brabbeltaal maar rusten, oude zot, ik heb u altijd gewantrouwd zoodra gij Virgilius te hulp riept..... Hm! wat vreest gij van mij? Ik ben niet in staat een ouden hond te dooden, die mij gebeten heeft; doch ik wil hem evenmin in een of anderen hoek van mijn huis dulden, opdat hij mij niet bij de eerste gelegenheid opnieuw bijte.....Overigens zal men wel een onderzoek betreffende uw twist met Raboisson instellen en zal het daarom voor u geraden zijn eenige maanden aan gene zijde der grenzen te gaan doorbrengen, tot deze zaak geregeld is. Na uw terugkeer zal het mij wellicht mogelijk zijn uw bijzijn te verdragen, zonder mij te veel te

ergeren; ik zal er voor zorgen, dat het u in uwe onvrijwillige ballingschap aan niets ontbreekt.'

Noël liet moedeloos het hoofd zakken en verwijderde zich met beschaamde kaken.

Martin Simon nam den arm zijner dochter en verliet de grot. De zon was ondergegaan en reeds vertoonde zich de bleeke maan boven de bergen. Het gezelschap sloeg behoedzaam den weg naar het dorp in.

'Margaretha,' zegde Martin Simon na een poos tot zijne dochter - beiden waren een weinig van de overigen achter gebleven, 'dit offer was smartelijker voor mij dan gij wel denkt Niettemin voel ik mij verlicht, nu ik voor de menschen niet meer zulk een gewichtig geheim te verbergen heb; nu er niet meer zulk een zware verantwoordelijkheid op mij drukt.'

'Vader, denk nog slechts aan de rust, waarin gij het overige van uwe levensdagen voortaan doorbrengen zult. Wij zijn nog rijk, nog zeer rijk, en.....'

'Spreek daar niet van,' zegde de onttroonde koning van den Pelvoux met weemoedige stem. 'Gij hebt gelijk, mijne lieve Margaretha, wij zullen voor ons zelve in eenvoudigheid en in vrede des harten leven. Gij zult den eenen of anderen jonkman uit het dorp trouwen en ik zal weer in mijne kleinkinderen herleven '

'Nooit, nooit, vader!' antwoordde Margaretha met doffe stem.

'En waarom niet, Margaretha?'

Zij zweeg een wijl.

'Vader,' sprak zij eindelijk met gesmoorde, bijna rauwe stem, 'door eenmaal aan u te twijfelen, beging ik een misdrijf, dat gij mij vergeven hebt, dat ik mij zelve echter nimmer vergeven zal..... Mijn leven zal aan u gewijd zijn, aan u, dien ik in een aanval van waanzin waagde te verdenken! Ik zal voortaan nog alleen in boete mijne dagen doorbrengen..... Overigens,' voegde zij er haperend bij, 'zou ik niemand kunnen liefhebben, Zooals ik dit vroeger had kunnen doen '

'Wien hadt gij kunnen lief hebben, Margaretha?'

'Een man, dien ik nu veracht, vader!'

(Wordt vervolgd)

[Nummer 15]

Onze gravures.

De leeuw des Marabouts te Algiers.

Voorzeker, dit is een tafreel hetwelk bij den eersten oogslag boeit, te meer daar het zoo sober en toch zoo krachtig is voorgesteld. Het wekt huivering en ontzetting, zelfs als men ziet hoe de koning der dieren, de machtige leeuw, aan een koord geleid door één man, kalm in het midden van het volk verschijnt en het volk zich, wel is waar ontroerd, maar toch niet met bangen schrik geslagen, rond hem groepeert.

DE LEEUW DES MARABOUTS TE ALGIERS, NAAR E. PAVY.

De leeuw is kalm, zeggen wij; zijn oogslag is zelfs slaperig goedig; zijne manen rijzen niet op, zijn staart geesselt den grond niet - integendeel, hij hangt zoo rustig alsof het dier ongedeerd en veilig in de woestijn eene ongestoorde wandeling deed.

En denken dat dit het machtigste dier is der schepping; dat, als het een enkele ruk doet, de koord die het bindt in stukken springt als een spinnewebdraad; dat de man, die het vasthoudt door een enkelen slag met den poot, als tot moes gekapt, neervalt en heel de stad onder angstig gehuil de vlucht nemen zou.

Die leeuw moet dus getemd zijn, en dit is zeker niet onmogelijk; wij lezen immers in de oude geschiedenis meer dan een voorbeeld van eene dergelijke temming, en zien wij zelfs op onze fooren en in onze menageriën niet herhaalde bewijzen dat het vernuft en de geestesmacht van den mensch over de wilde reuzenmacht van het dier triomfeert?

De Arabieren schrijven echter die temming aan eene bijzondere macht toe en de hoofden van de fanatieke sekten, in het noordelijk Afrika, gebruiken dit middel om een overgrooten invloed op het volk uit te oefenen. Zekere dervischen spelen de rol, die wij hier met zooveel talent zien afgebeeld, en zij leiden een ouden tam gemaakten leeuw aan eene koord tusschen het lichtgeloovige volk rond, dat meent hierin eene bemoeiing des Hemels, eene tusschenkomst van den profeet te zien.

Wij herhalen 't, de schilderij toont eene groot

kracht van ontwerping en ook van uitvoering bij den heer Pavy aan. De groepeering is schoon; de dweepzieke uitdrukking op de gelaatstrekken, is meesterlijk weergegeven - kortom, de schilder moet dit tooneel in de natuur gezien hebben, anders was het niet mogelijk het zóó aangrijpend voor te stellen.

Een postweg in het Zwarte Woud.

Het Schwarzwald, het *Martiana Sylva* der Romeinen, spreidt zich op een lange bergketen uit, die van het zuiden naar het noorden loopt, paralel met den Rijn, in het koninkrijk Wurtemburg en het groothertogdom Baden. Dat gebergte is 260 kilometers lang op 50 kilometers breed. Het bosch was in vroeger eeuwen veel grooter dan nu, en het was ook veel eenzamer.

Doch is het nu, door de beschaving en het vernuft der menschen, veel ingekrompen, toch is het nog zeer uitgestrekt; is het niet meer zoo eenzaam als in vroeger eeuwen; heeft het in onze dagen dorpen, smederijen, gieterijen en wat zoo al meer, toch blijft het eene schilderachtige wildernis; is de doortocht niet meer gelijk aan dien door een maagdelijk bosch van het *far west*, toch leveren de zijwegen hier en daar nog vele moeielijkheden op, en is de reis nog geenszins met die in onze boschrijke streken te vergelijken.

Dit bewijst de belangwekkende gravuur, die wij hier meêdeelen: de postkoets zet in den nacht hare reis door het Zwarte Woud voort. De maan, die van tijd tot tijd van achter de wolken te voorschijn komt, geeft eenig licht op de baan, als men dien kronkelenden weg door hoogten, rotsklompen, laagten, struiken en geboomte zóó noemen mag. Behoedzaam zijn is in alle geval de plicht van den kondukteur, en langzaam vordert slechts het rijtuig.

Dat de passagiers, die de reis meemaken, precies een plezierigen avond en nacht doorbrengen, zullen wij niet gelooven. Wie duivel zou in die akelige wildernis, in dien nacht, in dien maneschijn, nu licht en donker overal spookgestalten scheppen, niet met kloppend hart door het bewaasde glas der portel naar buiten zien en wenschen dat hij rustig en veilig bij 'moeders pappot' zat!

Eensklaps houden de paarden stil. Van buiten klinkt een geroep dat onduidelijk tot binnen in het rijtuig klinkt, en den reiziger doet opschrikken. Deze grijpt naar zijne pistolen, gene klemt zijnen knuppeligen stok vaster in de hand, ginder dringt zich een bange dichter in den hoek. Wat is er te doen? Zijn er dieven, baanstroopers, die de beurs of het leven vragen?

Neen, de storm heeft vreesselijk gewoed in het Zwarte Woud; de donder kan zoo niet loeien als de wind in de hooge boomtoppen, en toen deze lang genoeg met die reusachtige pluimen en waaiers gewuifd en gespeeld had, scheurde hij er eenige met den wortel er bij, uit den grond en sloeg ze naar beneden gelijk een bol de kegels neersmijt. Krakend en bonzend zijn zij gevallen en hebben, dwars over den weg heen, meer dan eene barrikade gemaakt.

Aan terugkeeren en een anderen weg kiezen, is voor den kondukteur niet te denken: men kan niet anders doen dan afstappen en 'alle handen bij' de boomtakken en zelfs stammen uit den weg ruimen, in de zoete hoop dat wat hier gebeurt, een eind wegs

verder nogmaals zal plaats hebben - zoodat men niet heel juist weet om welk uur men op de bepaalde plaats zal aankomen.

Ziedaar in alle geval een reisje dat zeer veel variatie kan opleveren. Dit echter zal nu wel niet alle dagen voorvallen en misschien is het ook slechts eene herinnering uit het reizen van vóór eenigen tijd, dewijl de hedendaagsche nijverheid aan het Zwarte Woud de gemakkelijke gemeenschap van onzen tijd niet heeft ontzegd.

Wij allen kennen het zwarte woud, al was het maar door Berthold Auerbach's *Dorpsgeschiedenissen*, en velen van ons, door deze aangelokt, hebben er hunne vacantiedagen doorgebracht, en zelfs zóó gelukkig doorgebracht, dat velen zich voorstellen tot deze landstreek, zoo rijk in schilderachtige en grootsche natuurtafereelen, zoo rijk aan dichterlijkheid en legenden, weer te keeren.

In de domkerk.

De naam van den schilder Skutezky heeft hier in onze kunstwereld nog niet geklonken, ten minste niet bij de profanen, en echter is Skutezky een der meest gezochte schilders in het zuiden en in Duitschland. De schilderij, waarmee wij hem voor ons publiek aanbieden, is onder alle opzichten merkwaardig.

Wij bevinden ons in Venetië, wie weet of die kerk niet de beroemde San Marco voorstek, die wij zoo dikwijls vermeld zagen in reisbeschrijvingen; die wij zoo vaak zagen afgebeeld in de alom verspreide fotografiën. Hoe het zij, het is eene kerk ruim van marmer en goud voorzien; waar het licht op eene tooverachtige wijze door de wonderlijk gegroepeerde zuilen dringt, en met een onnavolgbaren glans op de duizende glinsterende voorwerpen, op beelden en schilderingen speelt.

Op eene sierlijke bidbank, en in het midden van dien Godgewijden kunstrijkdom, knielt eene schoone en edele vrouwenfiguur, die teenemaal de type van het zwoele zuiden draagt. De donkere kleeding, de kanten sluier, sierlijk om hoofd en borst geworpen, de waaier die naast haar ligt, toonen eene dame uit den hoogeren stand aan, even als het kind, dat, nog te klein om de knieën te plooien, op de bank recht staat.

Het kontrast van deze rijke groep is door den schilder niet vergeten. In Italië zijn die kontrasten inderdaad in het oogvallend. Terzijde aan de pilaar staat eene figuur, waarschijnlijk een bedelaar, die echter bidt zoo als de rijke dame. Wilt gij tusschen die twee personen, in het midden van al dat marmer, goud, kleuren en zonnestralen, een roman dichten? Niets ware gemakkelijker; doch dewijl de schilder niets heeft aangegeven, zullen wij dit, even als hij, aan het publiek overlaten.

Het tafereel is in alle geval hoogst merkwaardig en zal den naam van den schilder in ons midden gunstig doen kennen.

Een kaaiman gevangen.

De kaaiman of alligator is een van de afschuwelijkste dieren, die in de wateren der zuidelijke landen leven, en tevens is het een der gevaarlijkste. Even als de krokodil is dat monster, hetwelk niet zelden eene lengte van vier meters bereikt, door een kuras gedekt, die elken kogel doet afschampen. Het is dus in den regel niet te dooden

door het geweer en men moet andere middelen aanwenden, om dien gevaarlijken gast, die eene ongehoorde menigte visch verslindt, den oorlog aan te doen.

De bewoners van de streken waar de kaaiman zich ophoudt, hebben dit middel gevonden in eene soort van strik, we zouden haast zeggen in den aard der strikken met ‘slager’, die wij in onze jeugd in de bosschen stelden en waarmee wij de onnoozele lijsters, meerls, roodborstjes en ander gevogelt vingen, verlekkerd op het lokaas der bloedroode sprenkknoppen.

De val of strik om den kaaiman te vangen, bestaat vooreerst in een sterk in den grond geplanten buigzamen stok, of beter als dit zoo treft, in een aan den oever van 't water groeienden jongen boom, die veel buigzaamheid heeft. Aan den top worden twee sterke koorden vastgemaakt. Aan een dezer koorden is een strop, aan de andere een aan twee kanten spits gemaakt stuk hout, om hetwelk ingewand of ander lokaas gewonden wordt.

De boom wordt nu naar beneden gebogen en op den grond door een haaksgewijs stuk hout op den grond gehouden, doch derwijze dat als er aan de koord getrokken wordt, dit hout lost, de boom recht springt en het dier met den kop in den strop en het ingeslikt dwarshout in de keel, in de hoogte en boven het water gewipt wordt.

In die houding mist het monster de kracht om zich los te maken en het wordt gemakkelijk gedood. Het is inderdaad belangwekkend na te gaan, met welke eenvoudige middelen de bewoners der onbeschaafde landen te werk gaan, om zich van gevaarlijke en nadeelige vijanden te ontslaan.

Weer de oude vriend.

Uw naam, Conscience, klonk heinde en verre,
U huldigde de faam:
Ze strooide lauwren op uw wegen,
Ze grifte in brons uw naam,
En kon ooit koningsasch op eer
Zich roemen, d' uwe kan zulks meer!

Als kampioen der moedertale,
Als held van 't Vlaamsche recht,
Bracht u het volk zijn dankbre hulde,
Beweende 't u oprecht,
En zwoer, wat gij met heldenmoed
Hun wont, te houden, kostte 't bloed!

Doch, nu vereerings luide tonen,
Nu ruchtbre roem versterft,
Nu wordt ge weêr wat ge immer zijn zult,
Wat nooit het volk meer derft:
Hun vriend, die met hen mint en haat
En weent en juicht; hun troost, hun raad!

Die aan den haard den huiskring 's avonds
Tot stil genoegen noopt,
Die nauwer steeds de zoete banden
Van liefde en eerbied knoopt,
En 't heil, dat vrede en vriendschap weeft,
Met zaalgen stralenglans omgeeft.

Hoe meênge moeder, toen ze in 't ronde

Haar talrijk kroost betracht:
Haar zonen, manlijk braaf en moedig,
Hun 'vlaamsch zijn' steeds bedacht;
- Want 'vlaamsch zijn' maaktet gij een eer
Van schandmerk dat het was weleer;

Haar dochters, liefdrijk stil, zachtzinnig,
Die nooit hun plicht als vrouw
Of moeder lustloos zullen torschen,
Of nooit het juk der trouw
Verwerpen zullen, zij 't ook barsch
En zwaar, het moedloos harte wars!

Hoe meênge moeder, stil aan 't peinzen,
Sprak, in elk oog een traan,
Uw beeltnis aan den wand aanschouwend,
'Die dáár heeft dat gedaan!'
Geen bronzen beeld, geen marmernaald
Die, volksvriend, bij dien traan het haalt.

Antwerpen 9^ber^ 83.
HILDA RAM.

Bij de Kalmoeken. Reisherinneringen.

De Kalmoek, Kirgies of andere zwervende volksstam heeft geen vaderland, hecht zich niet aan geboorte- of begraafnisplaats! Ziedaar eene beweering, welke wij dezer dagen nog door een geleerd man hoorden vooruitzetten. Welnu, die stelling is geheel buiten waarheid. Alexander Von Humboldt is zeker geen te verwerpen gezag en deze spreekt dit gezegde formeel tegen.

Al wat daaromtrent gezegd wordt, zoo verklaart hij, is volkomen bezijden de waarheid. Het is niet aan te nemen dat die zwervende stammen niet de minste gehechtheid hebben voor de landstreek, welke de russische regeering hun heeft geschonken, waarop hun vee weidt en van welker vruchtbaarheid hunne welvaart teenemaal afhangt.

Het gewone gezegde, dat vandaag deze stam, een jaar later weer een geheel andere door die streken rondzwerft; dat zij de gewesten, door hen bewoond, zonder doel doortrekken - dit en alle andere gezegden van dien aard, zijn valsch.

Men moet de zaken slechts met een weinig aandacht nagaan, om al gauw tot de overtuiging te komen dat al de zwervende stammen, hetzij Kalmoeken, Kirgiezen of andere, met een vast afgeteekend stelsel te werk gaan.

In het wintersezoen blijven de zwervende stammen doorgaans in een en dezelfde streek wonen. Zij richten hunne tenten op en maken er eene omheining rond. Binnen deze omheining graast het vee en zij dient tevens voor beschutting van de zwakke woningen tegen de stormen en het woeste weer. Aan die laatsten is in den winter zeker geen gemis.

Het klein vee wordt dichtbij de tenten of kibitka gehouden; men voedt het met hooi, of wel men laat het zijn eten zoeken in de naburige weide. Rundvee en schapen blijven alleen over dag buiten; 's nachts worden zij binnen de omheining gehaald. Alleen de paarden blijven dag en nacht in het open veld, doch altijd op geringen afstand van de woonplaats.

Is de grond nochtans vruchtbaar en geeft de weide zóóveel gras, dat men het niet hoeft te hooien om in den winter voedsel te hebben, en verder, bestaat er geen vrees voor vorst, dan loopen de paarden in den omtrek vrij rond.

Zoodra de sneeuw in het voorjaar gesmolten is en het eerste gras zichtbaar wordt, breken de zwervende stammen hunne tenten op, laden ze met al den huisraad op kameelen, of, waar deze niet bestaan, op ossen en paarden, en men vangt het zwerven aan; maar de gezinnen trekken in de richting op, die naar oud gebruik ieder jaar wordt gevolgd.

Heeft men nu eenen weg van drie, vijf of tien mijlen afgedaan, dan houdt de *aoel* der Tartaren, of de *choton* der Kalmoeken stil. Die twee woorden beteekenen familie of een aantal gezinnen, die door de banden des bloeds aan elkander verbonden zijn.

De mannen onderzoeken de hoedanigheid der weiden; ook of het gras er overvloedig genoeg is voor het vee, en of er water is in de bronnen. Is de uitslag van dit onderzoek gunstig, dan wordt er seffens aangevangen met het opslaan der tenten; het vee wordt in de wei gebracht en voor paarden, schapen en runderen een bepaald terrein aangewezen.

Het zijn de vrouwen, die de tenten opslaan; men plaatst het huisraad op behoorlijke plaats, het eten wordt gekookt en in alles wat het huiselijk leven aangaat, voorzien. Op bepaald uur wordt het vee, worden paarden en geiten gemolken, terwijl de mannen de putten zuiveren waar het vee moet komen drinken.

Het overige van den dag werken de vrouwen en de andere huisgenooten in de tenten; zij maken kleeren, repareeren het bekleedsel der tenten, maken vilt en wat zoo al meer.

Na acht dagen verblijf, wat langer of korter naarmate het vee de weide heeft kaal geschoren, breekt de *aoel* of de *choton* weer op en trekt vijf, zes of zeven mijlen verder, naar gelang de weide rijk is, die zich voordoet op de reis. Op die manier reist de stam maanden lang voort en tegen het einde van het sezoen komt hij aan de grenzen van het land, dat hij jaar in jaar uit doortrekt. In de maand augustus of september keeren de gezinnen langs denzelfden weg terug, of volgen ook wel eens een andere richting, doch komen weer op de plaats van waar zij zijn uitgegaan.

Volgen zij nu denzelfden weg, dan laten zij hun vee niet weiden ter plaatse waar het gras vertrapt en geschoren is; zij kiezen plaatsen die wat ter zijde liggen, om alzoo versch gras aan hun vee te verschaffen.

Als de herfst eindigt, zijn zij weer daar waar zij bij voorkeur hun winterkwartier houden en al wat zij op hunne tochten hebben gehooid, wordt naar die plaats gebracht.

Op deze reizen gebeurt het meer dan eens dat de wegen door verschillende *aoels* of *chotons* gevolgd, elkander kruisen; doch nooit zal eene plaats, die reeds door eenen stam geheel of gedeeltelijk werd ingenomen, door een ander betwist worden. Dit heeft om verschillende reden niet plaats.

Vooreerst slaat elke stam zich gewoonlijk neêr op dezelfde plaats, die hij vroeger heeft bezocht; in dit geval steunt hij op het recht des eersten bezitters; dit recht wordt nog versterkt door de gewoonte van onheuchelijke jaren om dáár, op dezelfde plaats, te komen.

Dan nog, het gras wordt door het vee zoodanig afgegraasd, dat een tweede stam de plaats niet meer gebruiken kan. Ten slotte dulden de patriarchale zeden niet, dat er inbreuk gemaakt worde op iets dat onschendbaar is door de langdurige gewoonte.

Ten gevolge van dezen eerbied voor wat van oude voortkomst is, worden de grenzen dezer gewesten nooit door andere volksstammen overschreden en de algeheele uitgestrektheid der vlakte is alzoo tusschen verschillende stammen of gezinnen verdeeld.

Wie de levenswijze dezer gezinnen heeft leeren kennen, alsmede de plaats of richting waar zij zich ophouden, zal dus weten te zeggen waar een gezin of een heele stam, zich omtrent dit of dat gedeelte des jaars zal ophouden.

Men zal begrijpen dat op den algemeenen regel, dien wij hier meedeelen, uitzonderingen bestaan, welke ontstaan uit oorzaken van minder of grooter belang. Ten opzichte der Kalmoeken is het aangehaalde een vaste regel.

Een nauwkeurig onderzoek heeft Von Humboldt tot de overtuiging gebracht, dat de steppe, aan weerskanten van de Wolga, tot de Koema en de rivier Jegorlyk, onder de veelvuldige *aoels* der Kalmoeken verdeeld is.

De winter wordt gewoonlijk doorgebracht aan de rivier Koema, waar de stammen in October of november aankomen; in den zomer zouden zij daar al te veel, zij en hun vee, door de muggen geplaagd worden. Andere stammen zakken af naar de oevers der Wolga, of naar kleinere rivieren in de steppe. Laat nu in die eindelooze vlakte de wegen elkander nog zoo veelvuldig kruisen, toch zullen de verschillende gezinnen de gewoonte heilig in acht nemen, zoo wel opzichtens de halten als anderszins.

Bij de Kalmoeken bestaan er drie standen, door de russische regeering erkend en deze standen hebben elk hunne bijzondere rechten.

De eerste stand is die der *noïonen*, of zoo ge wilt de edelen; de tweede die der *caïssanger*, die veelal ambtenaars zijn en het eereburgerschap genieten; de derde stand is die der gewone Kalmoeken of boeren, en eindelijk is er een vierde stand, die der geestelijken, welke den Boedhagodsdienst verkondigen.

Die geestelijken zijn niet getrouwd; de tempels dragen den naam van *koeroelen.*

De priesters worden in drie rangen verdeeld: de eerste noemt men *gheloenen*, de tweede de *gezoelen* en de derde de *mansjiken* of leerlingen. De edelen, burgers en geestelijken betalen per hoofd, de gewone Kalmoeken per kibitken of gezinnen. Elke

tent mag op drie personen van het mannelijk en drie van het vrouwelijk geslacht gerekend worden.

Bij de Kalmoeken scheert men zich het hair in het rond, op twee of drie vingers breed, van de kruin tot in den hals, weg; ook den baard scheren zij af, laten den knevel groeien, doch krullen dezen nooit op. Ouderlingen snijden het hair niet af, maar vlechten het achter tot eenen staart bijeen. Ieder Kalmoek heeft in het linkerlelleke van het oor een ring, en tevens een ring aan een der vingers.

De muts van geel laken is bij den Kalmoek rondom met schapenpels omzet; zij heeft boven een vierkantig stuk, waaraan eene roode flos hangt. De vrouwen dragen ook zulke mutsen, maar de stof is gewoonlijk kostbaarder; in plaats van geel laken nemen zij zijde met goud- en zilverdraad gestikt en met kostbaar pelswerk omzet.

Het hair scheiden zij in twee en dragen het in twee lange vlechten, die over de schouders langs voor of langs achter afhangen; aan het einde is een hairzakske van zwarte plus vastgemaakt.

Bij de steppe-Kalmoeken zijn de mutsen hoog gelijk de shako van een lancier. Het scheren van 't hair rondom het hoofd is bij de mannen een sieraad, zoo als het blanketten bij de vrouwen, terwijl het bij deze laatsten zeer gezocht is, aan de korte vlechten van het hair lange vlechten van paardshair vast te maken.

Het hemd, zoo bij de mannen als bij de vrouwen, reikt slechts tot aan het middel; 't is geheel open op de borst; de broeken die men draagt, zijn zeer breed.

Boven het hemd dragen de mannen eene soort van overjas van blauwe nankin, in 't najaar en bij regenachtig weer, hebben zij eenen pels aan van een paardenvel gemaakt en in den winter dragen zij een langen frak, gevoerd met schapenvachten. De bovenstof van dat opperkleed is min of meer rijk, naar gelang den stand van dengene die het draagt.

Het bovenkleed der vrouwen is van sits of zijde. Om het middel wordt het met een zijden band bijgehaald. De hemdskraag, die groot is, wordt over het bovengedeelte neergeslagen.

Het bovenste van de overkleeden wordt gemaakt van nankin, zijde, sits, katoen of fluweel en meestal met reepels zijde of andere stof bestikt. Rijdt men te paard, dan draagt men ook dezen vorm van kleêren, maar geene breede mouwen en een schoot van voren en van achter.

Om zich een elegant uiterlijk te geven, draagt men een zakdoek in de hand en ringen aan de vingers. De meisjes steken den ring aan de pink, de getrouwde vrouwen aan den wijsvinger. Er is een ander teeken om te weten of men eene getrouwde of ongetrouwde vrouw voor zich heeft; de ongetrouwden dragen de hairvlechten langs achter op den rug; de getrouwden langs voren op de borst.

Zoowel de vrouw als de man is een hartstochtelijk rooker. Wanneer men den Kalmoek ook zie, man of vrouw, hij zal altijd zijne pijp, die hij zelf vervaardigd heeft, bij zich hebben. Wat het voedsel betreft, dit komt overeen met dat der Mohammedaansche stammen; doch de godsdienst verbiedt hier het gebruik van den brandewijn niet, waarop zij zeer zijn verlekkerd.

In den zomer drinken zij brandewijn met paardenmelk, welken drank zij *arsa* noemen. In den winter gebruiken zij brandewijn, uit graan gestookt. Om *arsa* te maken bezigt men niet alleen paarden-, maar ook koei- en schapenmelk.

Paardenvleesch wordt door alle Kalmoeken geëten, behalve door de geestelijken; dit vleesch mag ook niet aan de goden geofferd worden, evenmin als geestrijke dranken.

Een lekkere schotel voor den Kalmoek levert het wild zwijnenvleesch op. Het gewoon varkensvleesch wordt ook opgedischt, doch ten gevolge van het veelvuldig heen en weer trekken van de stammen, wordt het houden van veel varkens eene moeielijkheid. Een paard dat aan eene ziekte gestorven is, als het ten minste de Siberische ziekte niet is, wordt zeer goed genuttigd; doch de gemelde ziekte wordt door de leer van Boedha als onrein verklaard.

Kletke, dien Von Humboldt in het bovenstaande naschrijft, voegt bij het gegevene eene karakterschets van den schilder Kiesewetter, van Berlijn, die lang tusschen de hier beschreven stammen leefde; hij deelt haar meê onder den titel van ‘Eene audiëntie bij eene Kalmoeksche vorstin’. Wij denken onzen lezers genoegen te doen met Kiesewetter's schrijven hier in het verkort mee te deelen.

De vorst der Kleine Derbetenbende regeert over tien of twaalf duizend gezinnen of kibitken, welke in groepen door de steppe dwalen.

De groep, in welke de vorst of *chan* zich bevindt, heeft drie koofdkwartieren. Dicht bij de koninklijke hut wonen de raadsheeren of rechters, alsook de personen van adel; eenige schreden van daar wonen de mindere adel en het volk. Op eenen afstand van 300 meters is de tempel en de verblijfplaats der geestelijken. Ongeveer 900 meters van daar is de bazar of de markt gelegen.

Toen ik, zegt Kiesewetter, in het kamp aan-

kwam, bevond zich de regeerende vorst in eene groep, die nog al ver af gekampeerd was; ik wendde mij dus tot den minister of hoofdrechter, die, in afwezigheid van den *chan*, de regeering in handen had. Ik vond hem in eene tent, die hem tot woning diende en waar tevens de rechters vergaderden.

Toen ik binnentrad, zat hij achter in de tent en tegenover den ingang; hij zat op eenige vilten dekens en onder een soort van troonhemel of baldekijn van perzische zijde. Aan den wand rechts en links van den opperrechter, hingen een aantal houten bakken, leêren flesschen met melk, brandewijn, kameelmagen met kaas, en stukken van een pas geslacht schaap. De zoon van den *premier*, of eersten minister, was bezig met de vacht van het geslachte schaap om de lenden te slaan en zich dus daarmêe te kleeden.

EEN POSTWEG IN HET ZWARTE WOUD.

De rechters waren in grooten getale tegenwoordig; zij zaten op kleine vilten tapijten en sommigen in groepen bijeen; deze bespraken dit of dat onderwerp, anderen zaten bewegingloos en als in diepe gedachten verzonken.

Allen vormden een breeden kring van edelen rondom een ijzeren ketel, waarin soep kookte - een gerecht dat wordt saamgesteld uit tegelthee, melk, schapenvet en zout. De ketel hing in het midden der tent, en over een vuur van gedroogd mest en van takken.

De rook en damp, die het vertrek opvulde, dreef nu eens naar dezen, dan eens naar genen kant, zoodat ook nu deze dan gene groep voor den bezoeker onzichtbaar was.

Over de rechters verspreidde zich van tijd tot tijd een blauwachtig licht, dat door eene ronde opening inviel, en de dampen doorboorde; dan weêr won de roode glans van het vuur het en kleurde de groepen rood, zoodat die mannen afwisselend rood of blauw beglansd werden, ofwel in de schemering of in den helderen dag zaten.

De minister had een rood- en blauwgestreepte broek aan; om de schouders droeg hij een schapenpels en rookte kalm aan een kort pijpke.

In zijn vol en rood gelaat, dat overlommerd werd door eene zware pelsen muts, stonden

IN DE DOMKERK, NAAR D. SKUTEZKY.

vriendelijke chineezen oogen, en deze bewezen dat hij tot dan toe nog niet met politieke tegenwerking had te strijden gehad.

Nevens den hoofdrechter stond een aarden vat of kruik met zand gevuld, een inktkoker en er lag ook een wetboek.

Achter den troonhemel stond de vrouw van den minister; zij droeg een blauw kleed met rood gestikt en had eene gele kozakkenmuts op; ook hare moeder, die het jongste kind op den arm had, stond achter de baldekijn.

Toen ik, zegt Kiesevetter, de tent was binnen gegaan, trad ik twee stappen links van den ingang en zette mij, zonder iemand te groeten, op den grond neer, zoo als de beleefdheid dit eischte. Aangezien ik de kalmoeksche taal nog niet vlug genoeg sprak, zouden mijne woorden door een Kalmoek vertaald worden. Deze was verplicht zich op de knieën neer te leggen, daar hij minder in rang was dan de anderen, en niet mocht neerzitten met de beenen kruiselings overeen geslagen.

Als men eene tent binnentreedt, mag men niet onmiddellijk iemand toespreken; maar eerst later deel aan het gesprek nemen; onmiddellijk spreken is slechts toegelaten als men een ongeluk te berichten heeft.

Nadat wij eenige oogenblikken stilzwijgend hadden neergezeten, gaf de minister aan den taalman het teeken dat het onderhoud kon worden aangevangen. Het eerste gebruik dat ik van de verkregen vergunning maakte, was te verzoeken van tijd tot tijd plat op den grond te mogen gaan liggen, daar de dikke rook, op korten afstand van den vloer, mij minder hinderen zou in het spreken.

Ik vertelde daarop aan de achtbare vergadering van mijne lange reis; hoe ik uit het ver gelegen land van Pruisen en wel uit Berlijn, dat is te zeggen, uit dat deel der pruisische horde waar het legerkamp van den *chan* gevestigd is, was gekomen en hoe ik na eenen tocht van veel jaren om tot hun te geraken, door de landen van vele beschaafde en onbeschaafde volken was getrokken.

Ik toonde hun vervolgens mijne schetsen en teekeningen, liet hun afbeeldingen zien van Tartaren met half kaal geschoren hoofd en langen baard, van hunne vrouwen met rood geverfde haren en roode vingerpunten; russische boeren met gekleurde kielen; beevaarders in een klooster, hunne soep met kempolie gemengd, etende; russische nonnen, met lange zwarte sluiers aan en verder lustige bruidsmeisjes, die zich haastten den bruiloftsgast te kussen, in dank voor het geschenk dat hij haar had aangeboden.

Ik liet hun de beeltenis zien van eene jonge bruid der Dalekarliërs, met gekleurde snoeren van glaskralen behangen en die onder eene goud papieren kroon wordt te zien gesteld; als ook eene tartaarsche bruid, die in eenen lichten sluier gewikkeld, naar het vertrek van haren bruidegom wordt geleid.

Ik zeide hun nu dat ik voornemens was om soortgelijke schetsen, waaruit men de zeden en gebruiken des volks leerde kennen, ook bij hen te maken en dat ik daarom de hulp en de ondersteuning der edele vergadering inriep. Na het voltooien van dit werk, zoo zegde ik, zet ik mijne reizen voort naar de andere volken der aarde, ten einde alzoo de heele wereld in mijne schetsen voor te stellen.

Velerhande zijn de zeden en gebruiken bij de volken der aarde; waar zij kinderlijk en eenvoudig gebleven zijn, dienen zij om de menschen gelukkig te maken, terwijl

nergens zooveel gekke en bespottenswaardige gewoonten worden waargenomen dan bij die naties, welke meenen dat zij door hun verstand boven de andere verheven zijn.

Uit mijne verzameling schetsen zullen alle volkeren elkander leeren kennen. Kennen zij elkander, dan is de eerste stap gedaan op den weg om elkander te leeren beminnen, en van het oogenblik dat zij elkander wederkeerig achten, eeren en beminnen, zullen zij zichzelf weldra leeren kennen.

Toen ik gedaan had met spreken, gingen de raadsheeren bijeen zitten en maakten alzoo een kleinen kring om den eersten minister. Eenigen trokken de beenen kruiselings onder zich; anderen, die in de samenleving een minderen rang bekleeden, zaten op de knieën in den kring, terwijl alleen de hoofdpersonen mochten gaan liggen delibereeren zoo als zij wilden, hetzij op den buik of op den rug.

De vrouw van den minister kwam dichter bij den kring der raadsheeren staan. Ik bemerkte gauw, bij het heldere daglicht dat het gezicht der nobele vrouw bescheen, dat zij mijn verzoek ondersteunde. Toch was de uitslag der beraadslaging juist niet teenemaal ten mijnen voordeel. Geen wonder: eene vraag zoo als die welke ik deed, was immers nog nooit voorgekomen en in hun wetboek vond men niets dat met iets dergelijks betrekking had.

De minister, wiens gezicht ik nu weer door den rooden glans van het vuur bestraald zag, durfde de verantwoordelijkheid niet op zich nemen: hij stelde dan ook voor een koerier naar den vorst te zenden, dezen verslag te doen over het gebeurde en zijne beslissing in te roepen over het moeielijke vraagpunt.

Dit voorstel vond ingang bij allen; middelerwijl dat ik de terugkomst van den zendeling wachtte, werd mij eene tent aangewezen, dicht bij die des ministers. Ik begaf mij naar mijne woning, en de koerier, voorzien van de noodige inlichtingen, vertrok. Vóór dat ik in mijne tent was had ik reeds gezien dat de vrouw van den eersten minister naar de tent liep van de vrouw des vorsten. Ook weinige oogenblikken daarna kreeg ik bevel eenige mijner teekeningen en schetsen aan de vorstin te laten zien.

Een half uur later kreeg ik deze reeds terug en nu zag ik een tweeden koerier, in vliegenden galop, over de vlakte rijden: de bode van de vorstin, die inderdaad vloog als een arend zoo snel, had in last den eersten bode niet alleen in te halen, maar zelfs voorbij te jagen. Nu was ik zeker dat mijn verzoek was toegestaan; want als men door de vrouwen ondersteund is, mag men zich zijn doel nabij rekenen.

De huisvrouw van het gastvrije gezin waar ik het antwoord moest afwachten, haastte zich, na mijne komst, een der lammeren uit de schaapskudde te halen en het te slachten in de tent waar ik mijnen intrek genomen had. Kort nadien was zij bezig met het vleesch, op verschillende wijzen, te bereiden. Middelerwijl werd ik nauwkeurig waargenomen door het overige personeel; men wil wel ontdekken welk verschil er bestond tusschen een Pruis en een Kalmoek.

Deze menschkundige studie werd gestoord door de onverwachte komst van eenen bediende van het vorstelijk gezin, die namens de vorstinmoeder mij kwam vragen haar mijne teekeningen te laten zien. Zij was zoo even van eene wandeling te paard teruggekeerd en had van hare dochter gehoord dat ze mijne schilderingen en teekeningen met zooveel genoegen had bezichtigd.

Met veel spoed voldeed ik aan het gedane verzoek en ontving kort daarna ook een bewijs dat de vorstin zeer tevreden was geweest, namelijk eene leêren flesch met

melkbrandewijn gevuld. Dit geschenk ging nochtans vergezeld met het verzoek om de flesch terug te zenden, zoodra ik ze zou hebben leeg gedronken.

Den volgenden dag kwamen de twee koeriers in het kamp terug; hunne paarden, ten bewijze dat de lastgeving met snelheid was volbracht, waren met zweet en stof bedekt. Op eenigen afstand achter hen volgde eene kleine karavaan. Een man, wiens kaftan met zilveren nestels was versierd, leidde een kameel bij den teugel. Dit dier was beladen met roodgeverfde staken, deksels van kemelshair, koorden en andere voorwerpen kortom, alles wat er noodig was om eene tent op te slaan.

Achter die karavaan volgde eene kar op twee wielen, beladen met den noodigen huisraad: een ijzeren ketel, een driepikkel en eenige houten vaatwerk. Nog achter die kar trad een persoon, wiens broek boven rood en onder blauw was en die een vet schaap met zich leidde. Die karavaan ging recht naar de plaats, die gelegen was tusschen de vorstelijke tent en den tempel. Eenige minuten later was er eene prachtige tent opgericht en de eerste minister liet mij zeggen dat deze tent door zijnen heer en meester, die mijn verzoek had toegestaan, ten mijnen gebruike was afgestaan.

In deze tent was alles aanwezig wat tot een goed ingericht kalmoeksch huishouden behoort. Men gaf mij een taalman en twee bedienden, en alle drie dagen zou men mij en mijne dienaars een vet schaap leveren - op voorwaarde nochtans dat het schapenvel naar de koninklijke kleerkas zou worden overgebracht.

(Wordt vervolgd.)

Een verjaardag.

In het volgende jaar, in de maand september, viert de groote Nederlandsche dichter Nicolaas Beets, zijn 70^{n} verjaardag.

Onder letterkundig oogpunt moet de dichter door iedereen geroemd worden als een meester, en die daarenboven, ofschoon protestant, nooit den katholiek in zijn geloof heeft willen krenken. Integendeel, Nicolaas Beets, een geloovig protestant, heeft in Nederland de genegenheid en de achting van den katholiek verworven en zijne keurige gedichten en zijne geniale *Camera obscura* zijn en blijven gelezen door allen, die aan edele gedachten en verfijnden smaak vasthouden.

Hier, in Vlaamsch-België, is Beets voorzeker geen onbekende; hij beslaat naast Tollens eene eereplaats en dit dank zij den zoo veroordeelden nadruk, die voor vele jaren hier van zijne werken verscheen, te Antwerpen en te Gent. Die nadruk - wij willen den plunderaar niet voorspreken, maar alleen doen zien dat hij toch ook eene goede zijde aan zich had - heeft de Hollandsche uitgevers van Beets' werken geenszins verarmd en hij heeft integendeel den dichter in ons midden glansrijk doen kennen; hij zal nu als Nederland den feestdag viert, uit ons Vlaanderen een aantal vereerders doen opstaan, zoo als de dichter zelf eens mocht ondervinden op een onzer kongressen te Brugge, waar hem onder de daverendste toejuichingen het kruis der Leopoldsorde werd toegereikt.

Nicolaas Beets heeft veel, zeer veel bijgedragen om hier te lande den dichtergeest aan te wakkeren. Wie onzer heeft niet gedweept met zijn *Ada van Holland*, zijn *Gwy de Vlaming*, al is dit dichtstuk dan ook nog zoo naar, zegt Busken Huët; met zijne prachtige vertalingen van Byron; met dien schat van zoetluidende oorspronkelijke stukken, waarin zooveel gevoel tintelt!

Vooral de hier ook gekende *Stukjes in den Volkstoon* zijn meesterlijke grepen; zij worden door elken Vlaming verstaan en hebben meer dan eens met een vroolijk gemoed uit zijnen mond geklonken.

Wij hebben Conscience gevierd; wij hebben een bloemke op het pad geworpen van andere auteurs die, deze minder gene meer, verdiensten hadden en in welke wij meer den langdurigen dienst aan het vlaamsche land bewezen, vereerden - laat ons ook het volgende jaar nogmaals het genie vereeren, en dit met des te meer liefde, daar de Nederlanders tijdens het Consciencefeest niet ontbraken, en dat Nicolaas Beets een der warme vereerders van onzen verteller was.

De Belgische vechthoen.

Onder dien titel schrijft de heer Nuyens, in zijn prachtig uitgegeven werk *de Vogelwereld*, het volgende:

Het belgische vechthoen, dat vooral in het noorden van Frankrijk, in West-Vlaanderen en in enkele andere belgische provinciën wordt aangetroffen, heeft zeer veel van het engelsche vechthoen, hetzelfde uiterlijk en al de kwade trekken van dit laatste. Het is echter zeer hoog op de pooten en nadert in dit opzicht meer tot de Maleiërs. De heer La Perre de Roo geeft in zijn *Monographie des Races de poules* de volgende kenmerken aan:

De haan heeft een zwaren kop, een korten, maar sterken, gebogen snavel van eene donkere

hoornkleur; het oog oranjekleurig, den blik wreed; de kam is zeer klein en zwartachtig, maar wordt gewoonlijk, even als kin- en oorlellen, afgesneden; romp zwaar, kegelvormig, goed gebouwd, breed naar voren en smal naar achter en, als bij den Maleiër-haan, naar achter hellend; schouders uitstekende; vleugels lang; rug breed; het gevedert dicht en tegen het lichaam gedrukt; hals lang, maar krachtig; halsveeren lang, dun en tegen den hals gedrukt; pooten zwaar; loopbeen lang, sterk, gespierd en met vreesselijke sporen gewapend; de kleur der pooten is donkergrijs; de teenen zijn lang en goed gevormd; de staart goed van veeren voorzien en bijna horizontaal gedragen.

De hen heeft ronder vormen dan die van den haan, maar zij heeft even als de haan, een zwaar lichaam, dat op dikke, lange beenen rust; kam zeer weinig ontwikkeld, keellappen klein; de kleur van kam, keellappen en kin zwartachtig.

De meest voorkomende kleurslagen zijn: bruin, blauw, leigrijs, zwart, wit en gesperwerd. De zwarte met goudkleurig behang en de leigrijze zijn vooral de kleuren, waarnaar men bij dat ras bijzonder vraagt. De leigrijze variëteit is zeer gezocht als de dieren van beiderlei geslacht over het geheele lichaam gelijkvormig gekleurd zijn; maar de hanen hebben dikwijls goudkleur in de hals- en vleugelveeren, de schouders kastanjebruin of grijsachtig zwart en den staart donkergrijs.

De zwarte met goud behang zijn de sterkste en moedigste. Als nuthoen verdient dit ras even weinig aanbeveling als de meeste vechthoenders; wel zijn de hennen tamelijke legsters, maar de vechtlust en het woest karakter dezer hoenders maakt ze voor het hoenderhof teenemaal ongeschikt.

Somtijds wordt het belgische vechthoen - zeker ten gevolge den naam van kraaikop met het Breda-hoen of den hollandschen kraaikop of kraaibek (toorensche kraaier) verwisseld. Beide zijn echter verschillende slagen. Eene variëteit van het belgische vechthoen schijnt het normandische hoen te zijn - dat Maihtland ten onrechte als identisch met de Houdans beschouwt. Het lichaam van het normandische hoen is lang gestrekt, de kop fijner en met een spitsen kam, of soms met een klein kuifje voorzien. Deze hoenders. worden om hunne vruchtbaarheid geroemd.

De macht van het goud.
(Vervolg.)

XIV.

Omstreeks dertig jaren na de gebeurtenissen, welké het onderwerp van dit verhaal uitmaakten, volgde een kleine karavaan den weg, die van het hospicium van Lautaret naar het dorp Bout-du-Monde voerde. Het was herfst, een in de fransche Alpen dikwerf stormachtig jaargetij en de hemel had zich met zware wolken bedekt. Een ijzige wind, zonder juist hevig te zijn, streek door de bergpassen en dwong de reizigers voorzorgen tegen de koude te nemen. De sneeuw, die in den zomer slechts enkele bergtoppen bedekte, lag reeds over de geheele bergketen uitgespreid. De dalen waren zonder groen, zonder kudden en zonder menschen.

Een door twee muildieren gedragen draagkoets bevond zich aan de spits der kleine karavaan. Naar de langzaamheid van den tocht en de omzichtigheid te oordeelen, waarmede elke sterke beweging vermeden werd, moest er een zieke in de draagkoets vervoerd worden. Een muilezeldrijver bestuurde het span en dreef het van tijd tot

tijd met mond en zweep tot iets grooteren spoed aan. Een jong mensch met edele en regelmatige gelaatstrekken zat te paard en was in een ruimen mantel gewikkeld. Hij naderde nu en dan de draagkoets en richtte eenige woorden tot den persoon, die achter de dichte voorhangsels verborgen bleef. De jonge ruiter had zeer beschaafde manieren. Toen zijn reismantel toevallig half opensloeg verraadden zijn zwarte kleederen en zijn degen, welks greep van gebruind staal was, dat hij in den zwaren rouw was. Om dezelfde reden waren zijne blonde haren ongepoeierd. Hij bestuurde zijn paard met groote vaardigheid.

De weg was moeielijk en de muildieren schenen zeer afgemat te zijn. Van tijd tot tijd lieten zich in de draagkoets pijnlijke zuchten hooren. Herhaaldelijk reeds had de ruiter den voerman gevraagd op welken afstand zij nog van het doel hunner reis waren en menigmaal reeds had hij een ongerusten blik om zich heen geworpen, toen eindelijk een geheel bijzondere groepeering van rotsen zijne opmerkzaamheid trok. Hij spoorde zijn paard aan zoodat hij met de draagkoets gelijken stap hield, wat de breedte van den weg thans veroorloofde, en zich naar een der portels wendende sprak hij met levendigheid:

'Indien ik mij niet bedrieg, lieve moeder, hebben wij eindelijk het doel onzer reis bereikt en kunt gij van uwe vermoeienis uitrusten. Hier zijn de beide rotsblokken, die, naar uwe beschrijving, den toegang tot het dal van Bout-du-Monde vormen. Maar helaas! misschien vindt gij hier zeer treurige veranderingen!'

Het deurvoorhangsel werd teruggeslagen en eene dame in rouwkleederen en pelsen richtte zich met inspanning van de kussens en peuluws op waarop zij neerlag. Zij was ongeveer vijftig jaren oud en zekere trekken van haar bleek aangezicht verraadden thans nog dat de vreemde schoon geweest was; maar verdriet en zware ziekte schenen hare gezondheid ondermijnd te hebben. Zij wierp een onderzoekenden blik om zich heen. De poort bestond niet meer; een wormstekige, in het graniet vastgemaakte balk wees alleen de plaats aan, waar eertijds de poort gestaan had.

'Gij hebt gelijk, Maurits.' sprak de dame met zwakke stem, 'hier is alles anders geworden en wat wij aan den ingang van dit dal zien, voorspelt ons niet veel goeds...... Het is een slecht teeken wanneer men de deuren van dengene, wien men een bezoek brengen wil, vernietigd vindt!'

Uitgeput zonk zij in de kussens terug.

'Lieve moeder,' zegde Maurits, ten hoogste bezorgd, 'ik zie het, gij lijdt hevige pijn..... Och! waarom wildet gij ook dezen gevaarlijken tocht ondernemen ondanks mijne smeekingen en tegenwerpingen? Indien wij nog zeker waren hier de hulp te vinden, waaraan gij zoo dringend behoefte hebt!'

'Denk niet aan mij; wat bekreunen wij ons om het overige, indien ik slechts, voor mijn dood, u de bescherming verzekeren kan van degenen, die ik hier zoek? Weigert men u deze ondersteuning, wat zal er dan van u worden, wanneer ik er niet meer zijn zal?'

'Spreek zoo niet, moeder, gij verscheurt mij het hart! Uw overdreven zorgen voor mijne toekomst verergeren slechts uw lijden. Het is waar, bij den dood mijns vaders was ons geheele vermogen opgeteerd, maar onze naam is onbesmet - ik heb een goede opvoeding genoten, ben jong, vol moed en kan ons huis weer tot zijn ouden luister verheffen. Uw onbegrensd vertrouwen op dezen verren bloedverwant, dien wij willen bezoeken, bedroeft mij uitermate; want eene laatste teleurstelling ware een doodelijke slag voor u; en nochtans,' voegde hij er zachter bij, 'blijkt het reeds met zekerheid, dat deze onze stap tot geen bevredigende uitkomst leiden zal!'

‘Geloof dit niet, Maurits, mijn lieve kind! Laat mij deze hoop tot het einde toe..... Op den dag, dat wij van elkander scheidden - het is reeds lang geleden - moest ik den bloedverwant, dien ik u steeds als onzen weldoener genoemd heb, in het geheim beloven, dat in het geval de fouten uws vaders het noodig zouden maken.....in het geval eindelijk de zoon en de weduwe van den baron de Peyras eens in verlegenheid en gebrek mochten verkeeren, ik mijne toevlucht tot hem zou nemen. Hij bood mij zijne hulp en ondersteuning aan, Maurits, met die eenvoudigheid, oprechtheid en rechtschapenheid, die slechts hem alleen eigen waren, en ik weet bij ondervinding, wat het woord van Martin Simon waard is.’

‘Zeer goed, moeder, maar gij vergeet, dat Martin Simon thans zeer oud moet zijn en hij zonder twijfel.....’

‘Ik versta u en deze gedachte is reeds bij mij opgekomen; maar zou Martin Simon gestorven zijn, dan reken ik op zijne dochter Margaretha, een ernstige en edele vrouw, die mij op mijn trouwdag eveneens een plechtige belofte deed...... Maar, zeg eens, Maurits, wij moeten het bekoorlijke dorp, waar ik zoo gaarne mijn leven gesleten zou hebben, hadde uw vader het slechts gewild, reeds dicht genaderd zijn.’

De jonkman hield zijn paard in en zijne moeder boog zich buiten het portel, om het liefelijke en vreedzame oord weer te zien, hetwelk zij vroeger zoo zeer bewonderd had......Een smartelijke kreet ontsnapte aan hare bleeke lippen.

Het dal vertoonde geen spoor meer van bebouwing. De grond scheen door een aardbeving omgewoeld te zijn; overal verhieven zich steenhoopen naast diepe, blijkbaar door menschenhanden gedolven kuilen en gaten; geen duimbreedte gronds was effen en glad: alles opgegraven, verwoest.

Sinds langen tijd had het gerucht, dat die streek goudaderen bevatte, een groote menigte avonturiers en hebzuchtige menschen naar het dorp Bout-du-Monde gelokt. De gouddorst dezer zedelooze vreemdelingen sloeg weldra als een besmettende ziekte ook op de tot dusverre zoo eenvoudige en tevreden bewoners van Bout-du-Monde over. Er ontstond een algemeen delirium, dat eindelijk zelfs de bedachtzaamsten aantastte, en ieder meende zich in het bezit van een op zijn bezitting verborgen goudader. In plaats van het veld te bebouwen en te bezaaien, wroetten zij den grond om, graafden naar goud en - werden arm. Ten laatste bezaten zij noch de stoffelijke middelen noch de noodige volharding om het woest geworden land door harden arbeid weer in bouwgrond te herscheppen. De fabel van de gedoode hen, welke gouden eieren gelegd had, was voor de arme bewoners van Bout- du-Monde tot vreeselijke waarheid geworden.

Nog meer. De goudzoekers hadden geen enkele rots in den omtrek eener mijl ondoorzocht gelaten. Er moest goud te vinden zijn! Zijn aanwezigheid in den Follet stond boven allen twijfel verheven? Men had de machtige rotsen, die het dorp Bout-du-Monde tegen de sneeuwvallen beschutten, gedeeltelijk ondergraven - zij kwamen in beweging, stortten neer en daarna was het dorp door de lawienen overstelpt geworden, die alles op hun weg vernielden en verwoestten. De bewoners hadden het dal moeten verlaten. Het schoone huis van den vroegeren baljuw, de kleine kerk, de nette meierijen met hare hovingen waren verdwenen en het eens zoo lachende dal grijnsde nu als een akelige wildernis de reizigers tegen. Slechts een paar ellendige hutten stonden nog in deze eenzaamheid, maar geen mensch liet zich zien, geen geluid verbrak de doodsche stilte.

Toen de baronnes de Peyras dit treurige beeld van verwoesting zag, brak zij in bittere tranen uit.

Maurits was van het paard gestegen.

‘Moeder,’ sprak hij zacht, ‘gij ziet, dat ik gelijk had, toen ik een ongeluk vermoedde; maar wat ik u bidden mag, draag deze teleurstelling met kristelijke onderwerping! Zoolang ik leef, dierbare moeder, zult gij geen vreemde hulp behoeven!’

‘Niet om mijnentwille ween ik,’ sprak de zieke op den toon van licht verwijt; ‘bij den aanblik van deze verwoesting dacht ik het eerst alleen aan hen. Gij weet niet, mijn zoon, welke grenzelooze verplichtingen ik aan deze edele menschen heb en wat ik hun te danken heb, die thans waarschijnlijk niet meer in leven zijn!’

Maurits boog het hoofd, zonder te antwoorden.

‘Moeder,’ vraagde hij ten laatste, ‘wat zullen wij doen?’

‘Alle hoop is misschien nog niet verloren,’ meende de baronnes, hare oogen afwisschende, ‘wij zijn het onzen vrienden schuldig, dat wij ten minste onderzoek doen naar hun lot, al ware het alleen, om hunne nagedachtenis te eeren! - Ondervraag de bewoners dezer hutten: men moet toch in ieder geval weten, wat er van zulke beduidende personen geworden is, gelijk de koning van den Pelvoux en zijne dochter Margaretha waren.’

De jonge edelman ging op de hutten toe. De baronnes volgde hem aanvankelijk met de oogen, weldra echter schoof zij de voorhangsels der draagkoets dicht.

Maurits bereikte de hutten. De door onbekwame handen opgebouwde muren lagen half in puin; de met gebroken luiken gesloten vensters lieten geen licht naar binnen dringen;

slechts een in het dak gemaakte opening verleende den doortocht aan den rook. Het gedruis der gespoorde laarzen van den reiziger lokte een kleinen met lompen bedekte, bleeken jongen van tien of twaalf jaar op den dorpel. Maurits ging naar den jongen toe, die hem verwonderd aanstaarde.

'Kunt gij mij ook zeggen,' vraagde hij, 'of men hier een ouden heer kent met name Martin Simon, of iemand anders, die dien naam draagt?'

De knaap week bang achteruit en riep zijne moeder. Een bejaarde vrouw met roodgerande oogen kwam te voorschijn.

'Wij kennen niemand van dezen naam,' antwoordde zij op de herhaalde vraag van den jongen de Peyras.

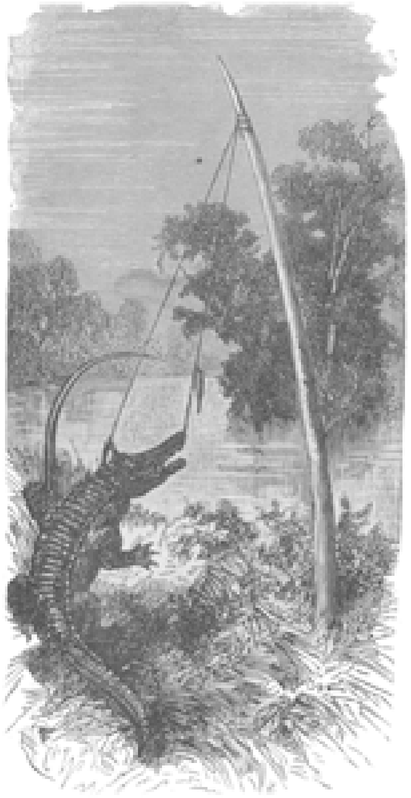

EEN KAAIMAN GEVANGEN.

'Dat is zonderling,' morde hij; 'zelfs zijn naam heeft men op deze plaats vergeten, die eene schepping van zijne hand is geweest! Goede vrouw,' voegde hij er overluid bij, 'gij hebt toch zeker wel eens van den koning van den Pelvoux hooren spreken?'

'De koning van den Pelvoux!' herhaalde de vrouw verschrikt en sloeg een kruis.

'Ja, de koning van den Pelvoux! Is hij dood?'

De vrouw antwoordde niet en maakte een beweging als wilde zij met haar zoon in de hut terugkeeren.

'Moeder,' vraagde de knaap onnoozel, 'was de koning van den Pelvoux niet die afschuwelijke heksenmeester, die met de hulp des duivels wonderen verrichtte en dien de duivel ten slotte verworgd heeft?'

'Ja,' antwoordde de vrouw met een schuinschen blik op Maurits, 'en het is met een kristen mensch den spot drijven door haar naar dingen te vragen, waarop de satan

alleen antwoorden kan. Vervloekt zij de koning van den Pelvoux en zijne geheele maagschap!'

Bij deze vervloeking kromp het hart des jongen edelmans krampachtig ineen, hoewel hij den goeden en grootmoedigen Martin Simon niet gekend had. Opnieuw begon hij, de arme vrouw een stuk zilvergeld in de hand drukkende:

'Er bestaat hier waarschijnlijk een misverstand. De man, dien ik zoek, was in deze destijds bloeiende streek geëerd en bemind: hij was baljuw van dit dorp, toen er nog een dorp op deze plek stond, en overlaadde allen, die hem naderden, met weldaden.'

'Dan bedoelt gij toch gewis niet den koning van den Pelvoux,' begon de vrouw weer; 'want deze was een toovenaar, die allen liê uit den omtrek het hoofd op hol bracht, dewijl hij hun met de hulp des duivels een goudmijn toonde, die niet bestond, zoodat sommigen waanzinnig werden en anderen in de diepste ellende stierven...... Daarenboven woon ik eerst sinds kort hier, mijnheer, en weet derhalve niet veel van hetgeen hier eertijds voorgevallen is. Waarschijnlijk hadden de vroegere bewoners u betere inlichtingen kunnen geven, maar zij hebben reeds sinds vele jaren het dal verlaten. Men moet zoo arm zijn als wij om den winter in deze woestenij door te brengen, waar wij gevaar loopen onder ijs en sneeuw begraven te worden.'

'Hoe? Is er dan in den geheelen omtrek niemand meer van degenen, die voor dertig jaar in dit dorp gewoond hebben?'

'Niemand! Toen wij hier kwamen, wij en die beide gezinnen daar ginds, was deze plaats eenzaam en verlaten; wij vestigden ons in de bouwvallen, zoo goed en zoo kwaad als het ging'.

Maurits zweeg. Hij had wel is waar geene vragen meer te doen en toch aarzelde hij om heen te gaan. Hij dacht aan de droefheid der baronnes, wanneer zij hooren zou, dat zijne moeite vruchteloos geweest was.

'Moeder!' liet de kleine jongen zich eensklaps hooren, 'waarom gaat mijnheer niet naar die groote vrouw, die mij altijd zooveel vrees aanjaagt, als zij mij tegenkomt?'

'Wie is die vrouw?' vraagde Maurits in levendige spanning.

'Eene zottin, die met niemand verkeert; zij woont een kwartieruurs van hier in een woeste streek; zij verlaat haar rotsspelonk slechts tweemaal in de maand, om in de Grave haar geringen levensvoorraad te gaan inkoopen. Zij staat in geen goeden roep en wordt geschuwd als een tooverheks: wellicht zegt zij u niet veel goeds, in het geval ten minste, dat zij u iets mededeelt, want zij is niet zeer spraakzaam...... Maar Peter heeft gelijk; zij bewoont het dal, naar men mij verteld heeft, sinds onheuglijken tijd en zal u dus misschien wel inlichting kunnen geven omtrent de lieden, waarnaar gij vraagt.'

'Maar hoe heet dit arme schepsel?'

'Och! lieve hemel! spreek haar aan met den naam, dien gij wilt! Dit is haar onverschillig. Men noemt haar de lange vrouw, de zottin uit het rotsgebergte, de heks van den Follet..... Doch men heeft mij gezegd, dat zij het spoedigste antwoordt, wanneer men haar met den naam van Margaretha aanspreekt.'

Toen de Peyras den naam van Margaretha hoorde, beefde hij van ontroering.

'Ik wil deze vrouw spreken,' zegde hij haastig, 'wees zoo goed mij den weg te wijzen.'

'Die is niet zoo gemakkelijk te vinden; maar als gij haar volstrekt spreken wilt, dan zal ik u Peter meegeven.'

'Hij zal goed beloond worden.....Maar laten wij ons haasten; men verwacht mij eenige stappen van hier en het is vandaag scherp koud..... Voorwaarts, jongen!'

Maurits drukte de moeder een geldstuk in de hand en wilde den knaap meenemen, die over den hem opgedragen last niet bijzonder in zijn schik scheen en zich uit voorzorg met een knuppel wapende.

'Nog een woord,!' zegde de vrouw. 'Gij zijt een goed heerschap en het zou mij spijten indien u iets onaangenaams bejegende; ik raad u derhalve, de krankzinnige niet te tergen..... Zij kon u ten slotte nog betooveren!'

Maurits keerde ijlings naar zijne moeder terug en berichtte haar den uitslag van zijn onderzoek.

'Ik zal u vergezellen, Maurits,' sprak de baronnes vastberaden. 'Zij is het, daar ben ik vast van overtuigd; het is de eertijds zoo schoone, rijke, geëerde Margaretha, die heden in een rotsspelonk woont en wellicht aan ellende ter prooi is.'

De karavaan sloeg eerst het voetpad in, waar ter zijner tijde het onderhoud tusschen Marcellin en Margaretha plaats vond, nadat deze Noëls woning verlaten had. Daarna kwam men langs de plek waar vroeger Martin Simons huis gestaan had, waarvan echter nu nog slechts een paar brokstukken van muren stonden en men ging de duistere kloof in, die naar de voor den follet liggende vallei voerde. Hier werd echter de weg zoo moeielijk, dat men halt moest maken. De vallei en de kloof waren zoodanig bezaaid met graniet- en steenklompen, dat het den muildieren onmogelijk was den weg te vervolgen.

Ook hier had de gouddorst zijne sporen achtergelaten. De Follet zelf was aan zijn voet in alle richtingen aangetast geworden; maar zijn kruin verhief zich nog altijd even steil, even ontoegankelijk als eertijds in de koude berglucht. Alleen droeg hij nu het geheele jaar door een reusachtige muts van sneeuw en ijs, gelijk de koning van den Pelvoux voorzegd had.

De reizigers verkeerden in de grootste verlegenheid met het oog op de zwakte der baronnes, die het verblijf der tooverheks niet te voet bereiken kon. Eindelijk werd er besloten, dat de baronnes onder de hoede des muildierdrijvers in hare draagkoets zou achter blijven, terwijl haar zoon onder het geleide van den kleinen Peter naar Margaretha zou gaan. Men zette de zieke in hare draagkoets op een plek neer, welke tegen den wind beschut was en Maurits verwijderde zich met den knaap onder de belofte spoedig terug te zullen keeren.

Zij richtten hunne voetstappen naar den kleinen groep dennen, die dicht bij de door de tooverheks bewoonde grot stonden; deze was dezelfde grot, waarin Martin Simon destijds zijne gasten bijeengeroepen had. Daar zijne geheele oplettendheid vereischt werd om niet te struikelen over de tallooze rotsstukken, die zijn weg versperden, had Maurits er nog niet aan gedacht, een blik in het rond te werpen, toen zijn kleine gids hem bij den arm greep en vol angst zegde:

'Daar is zij!'

En met den vinger wees hij op eene vrouw van eene groote gestalte, die op het platvorm voor de grot zat.

Zij was in een langen bruinen mantel gewikkeld, die haar hoofd bedekte en zat geheel onbeweeglijk. Haar gelaat was naaiden Follet gewend zoodat Maurits hare trekken niet zien kon; maar er lag in hare plotselinge verschijning te midden dezer kale rotsen iets bevreemdends - bijna onheilspellends.

'Ik behoef niet verder te gaan,' zegde de knaap angstig en fluisterend; 'ik ga naar de dame terug en zal daar op u wachten.' En zonder het verlof van den edelman af te wachten sloeg Peter een kruis en liep heen.

Maurits gevoelde een zekere hartsbeklemming, welke hij niet overwinnen kon. Weldra had hij de plek bereikt, waar de kluizenaarster, aan een steenen beeld gelijk, neerzat.

Hij bleef staan en overlegde bij zich zelven hoe hij haar het passendste zou aanspreken. Terwijl hij nadacht, keerde zij plotseling het gelaat naar hem toe en zag hem scherp aan. Hare wangen waren ontvleeschd, hare oogen stonden strak, maar fonkelden met een akeligen gloed. Maurits ontblootte als door een instinctmatig gevoel van achting gedreven het hoofd en wilde haar aanspreken, toen de ongelukkige een scherpen kreet uitstiet en met een verwilderden blik riep:

'Hij, hij hier! Is dat weer een droom? Zal ik hem dan altijd zien?....'

(Slot volgt.)

[Nummer 16]

Onze gravures.

De kerk van Celles.

De provincie Namen heeft ons reeds meer dan een schilderachtig natuurtafreel voor de *Illustratie* geleverd, en nog is in deze landstreek een rijke schat voorhanden. Druk wordt dit gewest in het schoone jaargetij bezocht en alwie er eens heeft rondgedoold, keert er een volgend jaar, vooral als hij met een dichterlijken geest bezield is, terug.

Celles ligt op den weg van Dinant naar Arlon; het dorp heeft eene zeer schilderachtige ligging en eene romaansche kerk, die om haren bouwtrant en oudheid door deskundigen bewonderd wordt en vooral belangrijk is voor den historieonderzoeker.

DE KERK VAN CELLES.

Onze gravuur geeft er een zeer juist denkbeeld van. De kerk ligt omringd door eenige boerenhuizen, doch op de rots bestaat nog een oud slot, dat, men zegt, in de dagen van Pepijn van Herstal gebouwd werd. Het bezet eene eenzame hoogte die door de Vève en de Mirande bespoeld wordt.

Celles heeft eene crypte of onderaardsche kerk en in zijne nabijheid eene kapel aan *Notre-Dame de Foy* gewijd, waarheen zich voortdurend een aantal beevaartgangers begeven.

Een schoenmaker die bij zijnen leest blijft.

Appelles riep eens eenen schoenmaker toe, die 't waagde zijne schilderij te beknibbelen: ‘schoenmaker, blijf bij uwen leest.’ Man, zegde hij, beoordeel hetgeen gij beoordeelen kunt; doch bemoei u niet met dingen, die gij niet kent.’ Wat zouden wij die woorden, in onze dagen, dikwijls tot vele personen kuunen richten, onder ander tot kunstrechters, die met overmoed een oordeel strijken over kunstwerken, waarvan zij geen begrip hebben!

Kritieken in het salon van schilderijen, die met aangeleerde en door hen zelf niet verstane ‘kunsttermen’ afkeuren en loven: - ‘Schoenmaker, blijf bij uwen leest!’ Recensenten, die pas eene pen kunnen houden en bij de eerste les van logica neêrtuimelen, welke door poëzie en proza heenkappen als een blokmaker door het wilgenhout: - ‘Schoenmaker, blijf bij uwen leest!’ Schrijvers van wetenschappelijke en historische kritieken, die in een kies-exaam zelfs gebuisd worden: - ‘Schoenmaker, blijf bij uwen leest!’

Geloof ons, indien iedereen bij zijnen leest bleef; indien men slechts schreef wat men kende; indien men sprak over 't geen men degelijk wist, er zou zooveel onzin niet in de wereld komen, zooveel dwaling zich niet nestelen in

het hoofd van 't volk; zooveel haat, nijd, twist en tweedracht niet worden gezaaid.

De hedendaagsche wereld wil en zal den kring verlaten, welke haar is voorgeschreven, wil geleerder en wijzer zijn dan zij is; wil wetten geven daar waar zij niets moest te gebieden hebben, en men vergeet dat zij alzoo de kans loopt van met dezelfde maat te worden ingemeten, waarmee zij heeft uitgemeten.

Inderdaad, al die kritickers en recensenten, die zich met de schoolmeestersplak wapenden, om jonge strijdgenooten in het kunst- en letterperk het leven onaangenaam te maken en hun werk te bekladderen, worden op hunne beurt gewoonlijk ongenadig gegeeseld, als zij eens wagen zelf iets op het kunstterrein in het licht te brengen. De vroeger mishandelde wordt niet zelden, op zijne beurt, beul en zweept des te geduchter, daar de haat zijne striemen scherp als messen maakt.

Schoenmaker, blijf bij uwen leest! laat het weinig aantrekkelijk stieltje van kunstkritieker aan de ouderen van dagen, die juist omdat zij oud zijn, meer kennis en onpartijdigheid hebben en begrijpen, wat de jeugd niet begrijpen wil: dat er plaats voor iedereen onder de wijde zon is. Vooral laat u niet meesleepen om te oordeelen, daar waar gij niet oordeelen kunt en met holle en opgeschroefde machtspreuken uwe onkunde moet verbergen!

Doet wat hier voor de schilderij van Heitland, de eerzame schoenmaker doet en - blijf bij uwen leest, en indien gij nog geenen leest hebt, neem dan het pretentieus uitzicht niet aan van er een te hebben. De schoenmaker, geroepen om het statige portret van dezen of genen staatsmansoldaat, misschien wel een Bismarck, te bewonderen, ziet noch naar teekening, vorm, kleur en toon - neen, de man ziet naar de hooge kaplaarzen en, gij ziet het, in dit gedeelte van de schilderij is hij thuis.

‘Hebt gij er iets op aan te merken, meester Pekdraad?’ Neen, hij vindt den vorm van den laars overschoon; zij past aan het been als was zij er aan gegoten; het leer is blijkbaar van de beste soort en de glans is zoo waarheidsvol gemaald dat hij genegen is aan Heitland te vragen, in welken winkel hij zich van blink voorziet.

Één enkel puntje wil hij echter wagen op te merken. Aan de rechterzij van den voet, merkt meester Pekdraad een stiksel dat hij niet kan thuis brengen; dat heeft hij nooit aan geen stevel bijgebracht en hij denkt ook niet dat het daar, op die plaats, bestaanbaar is. Heitland glimlacht, want Pekdraad beeft gelijk; het lijntje, dat de schoenmaker voor een stiksel aanziet, verwringt den voet en maakt hem zelfs eenigzins wanstaltig.

Heb dank, meester Pekdraad; gij hebt daar eene zeer juiste opmerking gemaakt, die precies verdienstelijk en waar is, omdat zij uitgaat van de eeuwig waarheidsvolle spreuk: ‘Schoenmaker, blijf bij uwen leest.’

November.

Als men aan november denkt, dan ook denkt men aan den franschen dichter Millevoye, wiens fijne ballade, Potgieter in eenen hollandschen pot overgoot en er dus ook, met hoeveel zorg het overgieten gebeurde, veel van den fijnen geur heeft van laten vervliegen: overigens het lot van de meeste vertalingen, vooral van die welke naar fransche poëzie's gemaakt worden.

Ofschoon wij aan Millevoye denken, is echter zijn dichtstuk met de tegenwoordige gravuur niet in overeenstemming te brengen, want wij zien hier geen kuchenden, bleeken, afgeteerden, in een dikken duffelschen jas en met wollen sjerp omwonden zieke, die de gevallen blaêren zuchtend vertrapt, maar eene jonge dame die er in 't geheel niet stervend uitziet, en ook niet genegen is om reeds in het graf te gaan logeeren.

Of de vallende blaêren ook haar van die droevige gedachten geven, zoo als aan de poëeten, die het vallen der blaêren bezingen, gezeten in hun werkkabinet? Dat is een raadsel; doch 't schijnt niet. Het komt ons voor dat zij iemand verwacht, doch of het een hartsvriend is of een paar bottienen, een minnebrief of een vette kapuin voor hut dinee - dat weten wij niet.

In alle geval, 't kon wel het laatste zijn. Aan een zoo prachtig terras moet een prachtig kasteel, en aan dat kasteel eene goede keuken verbonden zijn: waarom zou men dan niet eene kapuin verwachten, die nog dezen middag op tafel verschijnen moet? Laat het ons met het laatste houden, 't moge dan ook niet bijzonder dichterlijk zijn volgens de poëeten, die bij de vallende blaêren niet anders droomen dan zieke en stervende jongelingen.

Twee kollegas.

‘Vuur, kollega?’

‘Met alle genoegen, kollega!’

Als die vraag en dat antwoord door de twee afgebeelde personen gedaan en gegeven werd, zouden zij elkander verwonderd aanstaren en de eerste zou den andere toevoegen:

‘Hoe, ik uw kollega?’

Welnu, ik herhaal het woord ‘kollega,’ en met een half dozijn regels is dat woord zeer goed uit te leggen.

De oude werkman is een tingieter, en hij draagt de voortbrengsels zijner nijverheid op zijn hoofd; doch wat heeft die jonge heer, *geficeleerd* en *gepommadeerd* met een tingieter te maken?

Wel, hij is een politieke tingieter, zoo als men zegt, dat is een plannenmaker in het een of een ander weekblad, waarin hij niet zelden de onbekooktste stelstels vooruitzet.

Bij de Kalmoeken.
Reisherinneringen.
(Vervolg.)

Toen ik eenige oogenblikken later mijn nieuw verblijf binnentrad, was dit reeds totaal in orde. Te midden van de tent brandde een helder vuur, waarboven een ijzeren ketel hing. Mijne onderdanigen waren bezig met een schaap het vel af te trekken, want dit moest voor den vorst bewaard worden.

Terwijl men van het maal gebruik maakte, kwamen verscheidene bezoekers binnen, die ik reeds had leeren kennen. Het waren leden der klasse, in welker verblijf

misschien nooit een vet schaap was geslacht, waar misschien zelden vuur werd aangelegd.

Zij hadden eene rookende schouw gezien en waren op deze komen afzakken. Ook de honden van al de geburen stonden buiten de tent; aangetrokken door de lekkere geur, die er uit opsteeg, snuffelden zij zoekend rond, lekten den snuit en staken dezen onder het vilten kleed door.

De taalman, die terzelfder tijd hofmeester en ceremoniemeester was, deelde, zonder inachtneming der personen, groote stukken vleesch uit. Het gevolg van die gastvrijheid was, dat wij den volgenden dag zelf naar een rookenden schoorsteen uitzagen, om iets te eten te krijgen.

Mijn eerste werk was van de staken der tent en met behulp van koorden, een schilderezel te maken. Dan begon ik mijne schilderbak in orde te brengen, die door het schokken op kameel en paard erg was dooreen geschud.

Toen ik gereed was, liet ik door mijnen taalman eene audiëncie vragen bij de vorstin; ik verlangde haar portret te maken. Die wensch zou eerst na verloop van verscheidene dagen waarheid worden.

Eene babbelzieke hofdame had aan mijnen zendeling verteld - maar hij moest dit zeer diep geheim houden - dat de vorstin, vóór dat zij mij toeliet - nog eerst hare kamers wilde doen opsieren en zij daarenboven door hare hofdames een nieuw kleed deed maken.

Middelerwijl schikte ik mijne tent van binnen op. Mijn ceremoniemeester had mij verklaard, dat ik eerst en vooral de vorstin moest schilderen, want iets anders ondernemen vóór dit, zou tegen alle regels der beleefdheid geweest zijn.

Verder raadde hij mij aan met orde en regelmaat te werk te gaan, en de opvolging der standen in mijn werk in 't oog houden. Als het portret der vorstin voltooid was, moest ik dat der priesters maken, dan der mindere geestelijken, de leden van den adel en eindelijk het volk.

Zoo te werk gaande zou het mij niet aan werk ontbreken, want ik kon rekenen dat ik 100.000 personen zou moeten conterfeiten.

Om niemand te krenken zou ik eene groote schilderij aanleggen: op het voorplan zou de vorstin staan aan het hoofd van haar zwerfvolk, dat in een wolk van nevels op den achtergrond zou verdwijnen.

Mocht men nu klagen dat deze of gene niet genoegzaam zichtbaar en niet herkenbaar was, dan kon ik hem antwoorden, dat hij te verre af stond en moest wachten totdat hij wat dichter bij gekomen was.

Ik bracht mijn atelier in orde, zoo goed als de omstandigheden dit toelieten.

Pas was ik hiermee bezig toen een man kwam binnen gestormd, die mij berichtte dat mijn buurman overleden was.

Eensklaps pakten mijne bedienden alles op wat op den grond lag of stond, alles wat aan den muur was vastgemaakt of opgehangen; anderen liepen naar buiten en trokken de pinnen uit, die de tent op den grond vasthielden.

Dan begon de tent zich te bewegen; de bedienden stonden op gelijken afstand van elkander, heften het gansche huis op, hielden het op korten afstand van den grond en liepen er mee weg.

Zoodra ik dit zag, nam ik mijn schilderbak en ezel op, zonder zelfs te weten wat dit alles moest beteekenen of waarheen nu mijn atelier zou worden overgebracht.

Tot mijne verwondering zag ik door de half geopende deur, dat al de tenten mijner geburen als door eene onzichtbare hand werden weggedragen: 't was inderdaad een wandelend dorp.

Mijn huis en dak werden nu op eenige honderde stappen van de plaats waar het eerst stond, neergezet, en daarna deden wij andermaal ons best alles in orde te brengen.

Dit ging gemakkelijk; immers wij waren niet opgebroken met ons vee; in dat geval neemt men de keuken uit-een en men laadt ze op de lastdieren.

Later wist ik dat wij ons van de tent van den doode hadden verwijderd, omdat het lijk ter plaatse, onder eenige steenen, moest worden begraven.

Bij eene begrafenis is er een der priesters aanwezig, die, onder het uitspreken van formulen en het verrichten van plechtigheden, den zegen over het lijk uitspreekt; alzoo wordt belet dat de ziel, tot straf, in het lichaam blijve, voor al het kwaad dat de afgestorvene in zijn leven begaan heeft.

Soms snijdt en kerft men in het lichaam om ‘aan de ziel des te beter gelegenheid te geven het lichaam te verlaten. Is men nu overtuigd dat de ziel inderdaad het lichaam verlaten heeft, dan wordt het weg geruimd door een der vijf mongoolsche elementen: het hout, het vuur, de aarde, het ijzer of het water.

Anders gezegd: men begraaft, verdrinkt, verbrandt of bedekt het lijk met steenen. De manier van begraven hangt deels af van den ouderdom dien de overledene bereikt heeft als hij sterft.

Het jaar der Kalmoeken wordt in twaalf maanden verdeeld; deze worden naar dieren genoemd, namelijk de *muis*, het *rund*, de *tieger*, de *haas*, de *draak*, de *slang*, het *paard*, het *schaap*, de *os*, het *hoen*, de *hond* en het *zwijn.*

De vijf gezegde elementen verveelvuldigen deze namen; zestig jaren vormen eene periode, waarvan de verschillende verdeelingen nog door mannelijk en vrouwelijk zijn onderscheiden.

Het tijdvak vangt aan met een mannelijk

vuurtijgerjaar, en nadat een vrouwelijk vuurhazenjaar, enz.
Had ik het ongeluk gehad bij de Kalmòeken te sterven, dan had men mijn lijk in 't water geworpen, aangezien ik in een mannelijk waterpaardejaar ter wereld kwam.

Ik was reeds door mijnen ceremoniemeestér op de hoogte gebracht, toen ik bevel kreeg om voor de vorstin te verschijnen.
Gevolgd door mijne bedienden, begaf ik mij naar de hoftent, echter niet zonder schrik, maar toch ook met eenig zelfvertrouwen, omdat ik wist dat de vorstin mij reeds in bescherming genomen had.
De ceremoniemeester, die als taalman in de verleende audiëncie zou optreden, ging majestueus den stoet vooruit; hij droeg een kaftan van kameelgaren, met zilveren nestels en had een blauw zijden broek aan. Aan zijne vierkante muts was een roode lap vastgemaakt en in dezen een stukje papier, waarop een gebed geschreven is; dit laatste was een talisman.
Aan zijn leeren gordel, die rondom met zilveren knoppen bezet was, hing een kort mes in eene leeren scheê, alsook een leeren tabakszak.
In de linkerhand droeg hij mijnen schilderezel, in de rechter zijne pijp, die hij van tijd tot tijd aan den mond bracht om er eenige rook gulpen uit te halen.
Op eenige stappen achter hem ging ik, de kalmoeksche hofschilder; achter mij kwamen mijne twee bedienden met mijnen schilderbak, penseelen en palet.

Voor de vorstelijke tent, die niet anders gemaakt was dan die der onderdanen, tenzij dat zij grooter was, zag ik eene kleine witte vlag aan een rooden staak.
Toen wij op acht stappen de tent genaderd waren, gingen de dienaars eensklaps rechts en links weg; het voorhangsel werd geweerd en met langzamen en statigen stap naderbij gekomen, ging ik tusschen de bedienden door en stapte tot drie stappen links van den ingang. Daar lag een tapijt, waarop ik ging zitten.
Bij het binnentreden was ik reeds te-kort gekomen aan de etiket, want ik had de vrijheid genomen mijne oogen even op te slaan.
Ik zag dat de vorstin, te midden van haren hofstoet, onbewegelijk en de beenen gekruist neerzat. De taalman was ook binnen getreden en zat in het midden der ruimte van de tent op zijne hukken, waar een der bedienden van de vorstin bezig was met een hoop gedroogde plaggen of turf aan te blazen, ten einde warmte aan het vertrek te geven.
Gedurende ruimen tijd bleef alles stil: volgens de regels der kalmoeksche beleefdheid moet men zonder eenig gedruisch in een gezelschap komen, om alzoo het gesprek dat gevoerd wordt op het oogenblik van het binnen treden, niet te storen. Wanneer men een tijd lang in het gezelschap aanwezig en dus goed op de hoogte van het onderhoud is, mag men eindelijk meêpraten.
Deze gewoonte is, zoo als vele andere, in den grond zeer goed en nuttig; maar zij is ten slotte in eene plichtpleging verbasterd, die veel last veroorzaakt en zeer onaangenaam is.
Toen het oogenblik eindelijk gekomen was dat ik, zonder de beleefdheid te kwetsen, mocht rondzien, zag ik dat de vorstin hare oogen reeds had opgeheven.
Zij zat op eene lage sofa, tegenover den ingang der tent, onder eenen troonhemel van roode stof en met veelkleurige linten opgesierd.

Haar kleedsel bestond in een langen rok en daarover een korten kaftan van gele zij, met goud- en zilverdraad doorstikt; aan het midden was het opperkleed met een zilveren gordel vastgemaakt.

Verder had zij eene roode vierkante muts op met roode veeren, eene soort van kroon vormende. Uit de muts vielen langs de twee wangen, glimmende zwarte hairvlechten, die deels in zwarte vloeren hairzakjes waren geborgen; paardshairen tressen verlengden het eigen hair der vorstin.

Voor de sofa stond de kroonprins, een knaap van zoo wat vier jaar oud; hij droeg een purper zijden kleed; rechts en links van de vorstin zaten eenige eeredames, in lange blauwe kleeren gedost, welke op de borst rood wollen versiersels hadden.

Rechts van de vorstin stonden metalen huisgoden op een altaar; die goden waren in kleederen van verschillende kleuren uitgedost. Vóór de goden stonden kleine met snijwerk versierde tafeltjes, waarop zilveren schaaltjes en in deze, offeranden: drank en spijs.

Links van de vorstelijke dame stonden koffers met perzische tapijten bedekt, en ook dergelijke tapijten lagen op den grond.

Ik hoorde de zachte tonen eener muziekdoos en het kwam mij voor dat men deze onder de sofa verborgen had.

Nu de tijd van stilzwijgen teenemaal vervlogen was, nam de prinses een borduurraam, en de dames begonnen eene klos wol af te winden, welke de vorstin in haar werk moest gebruiken.

Vóór mij stond mijn schilderezel en ik ving aan met het schetsen van de groepen in de tent aanwezig, bij welke op mijne schets, de prinses op den voorrang zat.

De zittende houding op mijne knieën, begon mij onuitstaanbaar te worden. Dit was echter de houding, die ik, volgens de etiket, moest aannemen. Ik vroeg of het mij was toegelaten op den grond te gaan zitten?

Nadat ik eenigen tijd in de tent had doorgebracht, werd er theesoep in houten kommen geschonken; een der bedienden vulde zooveel houten schoteltjes als er personen waren, en nadat men de eerste kommen aan de goden had voorgezet, kreeg iedereen de zijne.

De bediende, die ze aanbood, kroop op de knieën rond.

Het gesprek dat de vorstin met mij aanknoopte, liep over de vorsten, die in mijn land op den troon zaten; dat gesprek ging niet vlug van de hand, aangezien de etiket eischt dat er tusschen elke vraag en antwoord een geruime tijd verloopt.

Die rust is noodig, om op het antwoord na te denken, opdat het gesprek gezonden zin houde.

Onder ons gesprek, dat met de meest mogelijke voorbehouding werd gevoerd, zweeg eindelijk de speeldoos; maar nu hoorde ik dat de doos andermaal opgewonden werd.

Ik vroeg den taalman, of er iemand onder de sofa der vorstin verborgen zat, van waar ik meende de toonen te hooren. Ik dacht dat hij mij onmiddellijk in het russisch zou geantwoord hebben; maar ja wel, de man beschouwde dit als eene officieele vraag, en bracht ze in het Kalmoeksch over.

Het gevolg hiervan was dat de etiket voor een oogenblik teenemaal verdween, zoo wel bij de vorstin als bij de eeredames, en dat allen moeite hadden om niet in lachen uit te bersten.

Het bleek nu dat de prinses de speeldoos van een armenisch koopman had bekomen en haar tegen een ander voorwerp had geruild; zij dacht dat aan een lid der pruisische horde zoo'n ding volkomen onbekend moest zijn.

Toen zij echter in hare verwachting bedrogen was, mocht de eeredame, met hare speeldoos uit den schuilhoek te voorschijn komen.

Wat de schilderkunst betreft, deze is bij de Kalmoeken niet gansch onbekend; hunne pries ters malen hunne goden en vereerden, die er duizenden zijn, met waterkleuren op papier.

Maar een gelijkend portret, dat was voor mijne komst bij deze stammen gansch onbekend. Was het dan te verwonderen dat het portret, dat ik van de prinses had gemaakt, een ieder met verbazing sloeg?

De vorstin vroeg of zij de schildering mocht houden en voegde er bij, dat het mij misschien toch niet moeielijk zou zijn er nog een ander te maken.

Van alle kanten kwamen de Kalmoeken opdagen, om de beeltenis hunner vorstin te zien.

De lama's en de geestelijken, de ministers en de raadsheeren en al de leden van den adel, die ik nadien maalde, waren over deze onderscheiding hoog gevleid; zij deden mij verstaan dat ze mij beschouwden als den grootsten schilder der Kalmoeken.

Toen ik het portret der vorstin, in haar groot galakleed, had voltooid, ging ik naar den lama, om diens beeltenis te mogen maken. De man was zeer verheugd en gevleid toen ik hem zegde dat ook zijn portret aan de onbekende wereld zou getoond worden.

Om zich op eene waardige manier te kunnen voordoen, schikte hij rechts en links de voorwerpen, die op de schilderij zouden kunnen voorkomen.

Toen hij voor mij poseerde, waren zijne lippen gedurig in beweging; hij had gaarne gewild dat hij - biddende op de schilderij gezeten hadde.

Zijn gezicht had eene zekere uitdrukking van gelatenheid, ten gevolge een hoogen ouderdom en het veelvuldig gebruik van opium, die beiden zijn wezen met diepe voren hadden doorgroefd.

De lama zat recht over mij, aan de andere zijde der tent, op eene sofa en onder een baldekien dat verguld en met beelden van heilige personen versierd was.

Over een rood kleed met gele mouwen, droeg hij een zijden band, die van den rechter naar den linkerschouder hing; dat was het teeken zijner priesterlijke waardigheid. Zijn hoofd was kaal geschoren en bedekt met eene muts, door pelswerk omzoomd.

Op dit laatste was weer het rood lapje vastgemaakt in hetwelk een papier met een gebed beschreven, genaaid werd. Ter zijde van den lama stond een aanrechttafel, waarop de huisgoden, en deze waren versierd met zijde en goudpapier.

Voor elk beeld stond eene offerschaal, met spijs en drank gevuld. Nevens het zoogezegde altaar hingen afbeeldingen van vereerde wezens, die, in de manier der chineesche teekeningen, door hem zelf geschilderd waren. Daar waren er bij die zeer netjes waren uitgevoerd.

Toen ik aan den lama mijne schetsen en teekeningen toonde, deed hij mij verstaan dat ik in de pruisische horde tot den geestelijken stand moest behooren; ik antwoordde hem dat de schilders in mijn land steeds de geestelijken hebben bijgestaan; maar dat zij toch een afgezonderd en heiligen stand uitmaakten, wier leden de goden en heiligen onzer priesters voor de menschen schilderden.

De beeltenis gereed zijnde, vroeg ik den lama ook eenen tempel te mogen afmalen; ik werd hierop door de priesters, in de tent aanwezig, uitgenoodigd voor den lama neer te knielen, om de wijding te erlangen die er noodig was om den tempel te mogen binnen komen.

Hierop maakte de lama mijn voorhoofd met een wonderwater nat, raakte eenige keeren mijn voorhoofd aan met den gewijden kraag van zijn priesterlijk kleed en leidde mij, onder het bellen en den klank van eene kleine keteltrom, de tent uit en naar den tempel.

De oppervlakte van den platten grond des tempels zal ongeveer 78 voet groot zijn geweest, de hoogte kan zoo wat 17 voet bedragen hebben. De tempel was gebouwd uit honderden kunstig ineengewerkte roode staken, die boven in een grooten houten ring samenliepen en tot schoorsteen dienden.

Beneden bestaat dit gedeelte uit kruisling saêmgevoegde staken, hetgeen een latwerk maakt, rond van vorm, 6 voet hoog en zeer geschikt om gemakkelijk te worden vervoerd.

Het dak wordt gevormd door eenige langere staken, met leeren riemen aan het bovenstel vastgemaakt, en boven den hooger gezegden ring uitstekende.

Bij het eerste opzicht van dien tempel denkt men aan eene groote vogelkooi, die met dekens van kemelsvel bedekt is.

De tempel wordt naar gelang den feestdag, door de Kalmoeken gevierd, op bijzondere wijze opgeluisterd. Toen ik daar was, vierde men het

feest der lente. Reeds bij het aanbreken van den dag klonk de helle muziek, welke den aanvang der plechtigheden wijd en zijd verkondigde.

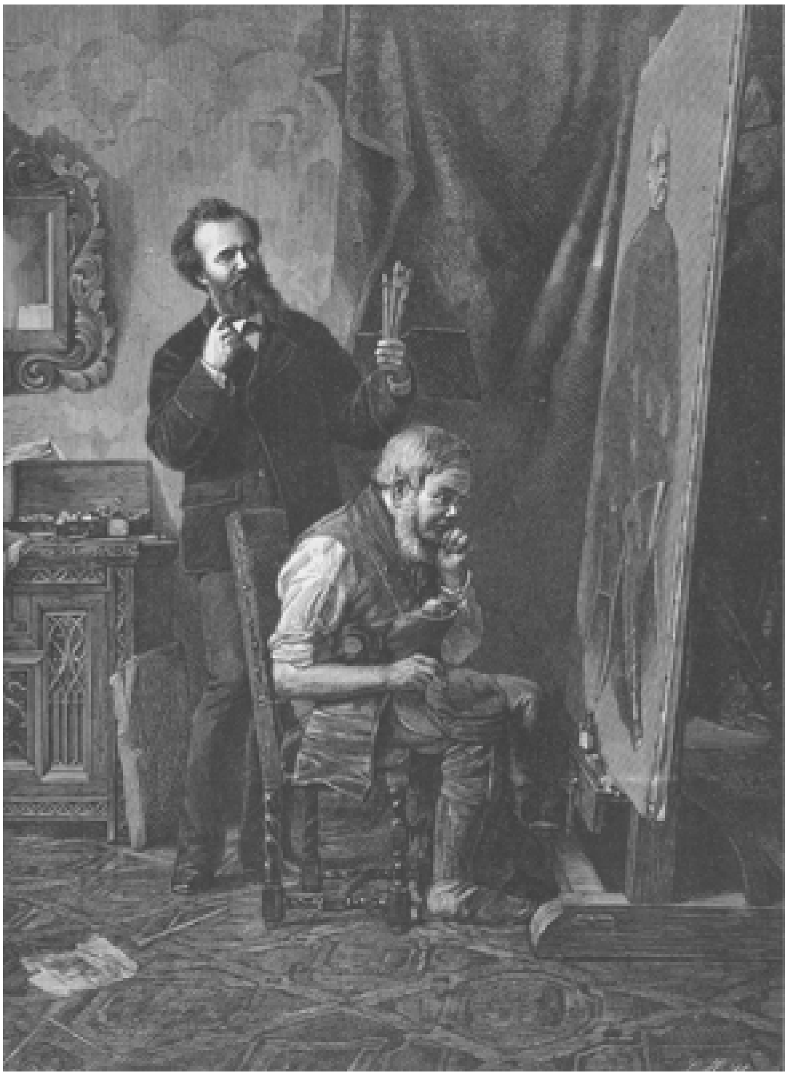

EEN SCHOENMAKER DIE BIJ ZIJNEN LEEST BLIJFT.

De priesters waren op eene bepaalde plaats nabij de keuken bijeen gekomen, en trokken in plechtstatigen stoet naar den tempel. Twee bazuindragers gingen voorop, blootshoofd. Het zware einde van hun metalen speeltuig, dat eene lengte had van ongeveer zeven voet, en waaruit tonen kwamen, die den omtrek deden daveren, rustte op hunne schouders.

Achter hen trad de bazuinblazer, in het rood gekleed en met een mondstuk in de hand; van tijd tot tijd blaasde hij uit al zijne macht op zijn instrument, en liet dan eenige tonen hooren.

Een aantal fluitisten, die onder een bijzonderen leidsman stonden, volgden. Deze leidsman of directeur scheen er niet op te letten, of de bazuinblazer gelegenheid had gehad om wat adem te scheppen en in staat was om op nieuw in zijn speeltuig te blazen; hij speelde op zijne zestonige fluit zoo vrij als of hij de eenige muziekant van gansch den stoet was: hij gaf niet de minste aandacht op de anderen.

Al de fluitspelers hadden de oogen op hunnen directeur; als hij den wijsvinger der rechterhand

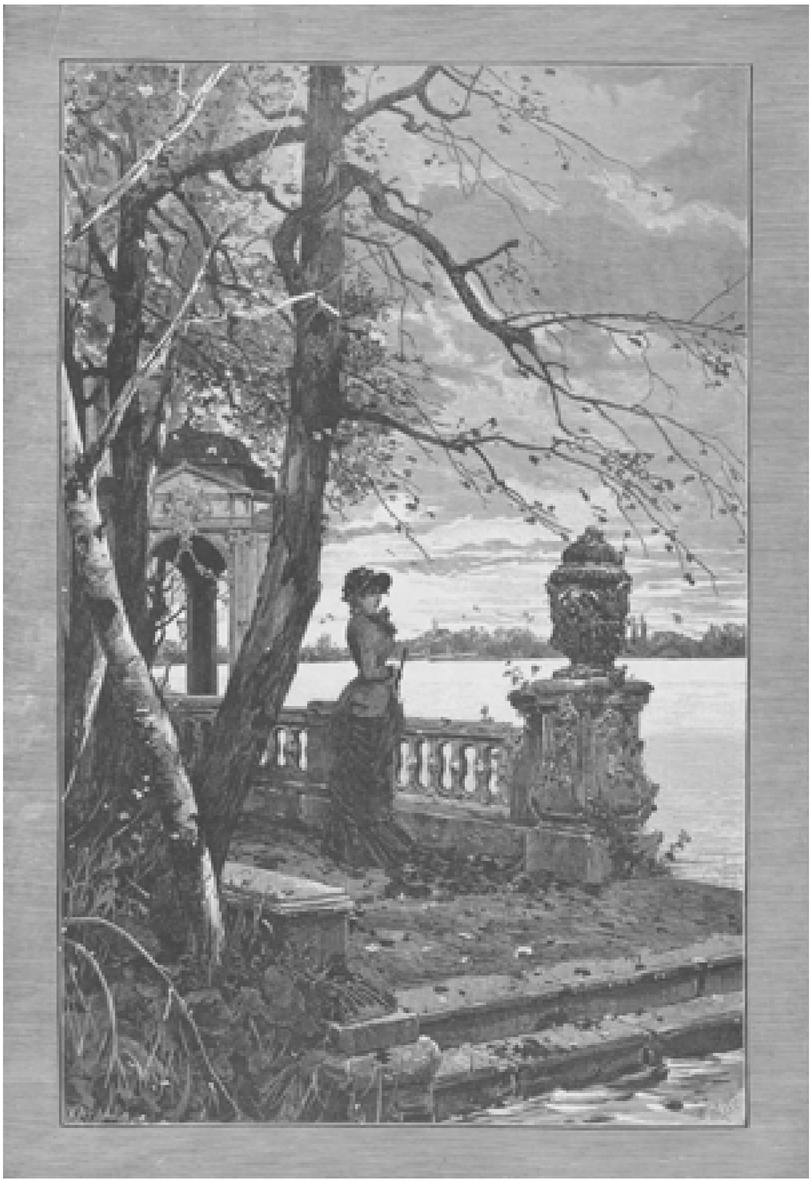

NOVEMBER.

opstak, volgden zij heur na en deden hun best om allen denzelfden toon uit te stooten.

Eenige paukslagers die hunne instrumenten aan staven droegen, klopten er dapper op en dit wel met schapenpooten. Al die muziek bijeen, deed inderdaad als het ware de lucht daveren.

Achter het muziekkorps ging eerst de lama en de verdere geestelijkheid. Deze telt (zoo als reeds gezegd is) drie verschillende klassen: de *gheloenen*, de *gezoelen* en de *mansjiken.* De eersten waren meestal gedost in scharlakenroode kleeren; sommigen van hen droegen eene soort van kroon, waaraan de beeltenissen van booze godheden waren gehecht.

Op den top der kroon was een stuk papier vastgemaakt, waarop een gebed geschreven was; de wind kon het papier heen en weer bewegen, waardoor de booze geesten gunstig gestemd werden jegens dengene, die het formulier droeg.

De *gezoelen* waren minder kostbaar gekleed dan de *gheloenen;* eenigen droegen groene kragen of kleine mantels, met zilver doorwerkt, terwijl anderen versierd waren met een rooden band. De *mansjiken* of leerlingen droegen meestal den schapenvacht. Zij ook hadden papieren met gebeden beschreven op hunne mutsen, om den toorn der goden van hen af te weeren.

Voor deze plechtigheid hadden de priesters mij een wit kleed geleend, met schapenvacht gevoederd, omboord en versierd met breede blauwe banden; om den schouder droeg ik een negen voet lang priesterlint.

Zoo toegetakeld mocht ik gerust met den stoet voortgaan; echter had ik ook mijne muts van het onmisbaar papier, met een gebed beschreven, moeten voorzien.

Langzaam trokken wij rondom den tempel en hielden eindelijk voor den lagen ingang stil, dien wij met gebukt hoofd doortraden. De hooge geestelijkheid ging in het midden des tempels in twee rijen en de beenen kruislings geslagen, op den met tapijten belegden vloer zitten. De aankomende priesters en de muziekanten namen plaats langs den wand.

Tegenover de deur, langs welke wij binnenkwamen, stond de offerbank, die met een wit zijden kleed belegd en bestikt was met gouden en gekleurde draken. Boven het altaar, in den troonhemel zag men den goddelijken draak, die den donder en den bliksem in zijne macht heeft.

In gekleurde houten nissen en op de offerbank stonden een aantal metalen afgodsbeelden; de voornaamste godheid Dsjagdsjamoeni was voorgesteld onder de figuur eener vrouw met overgroote ooren.

Nevens dit beeld stond een booze afgod Elekkan; onder zijne voeten lag eene vrouwelijke Kalmoekenziel, die hij in groote woede scheen te vertrappen.

(Wordt vervolgd.)

Winter-droomen.

Nu dooft de schuwe zon,
Zich uit in Thetis bron,
Het zilvren maentje spiegelt
Zich in den ijzeldrop,
Die aen den geveltop
Als diamantgruis wiegelt.

TH. VAN RIJSWIJCK.

Op den dag van St. Sylvester, bijgenaamd de heksluiter, verlangde ik weer naar mijn kamerke op de pachthoeve; want ik wilde den eersten dag van het jaar in eenzaamheid doorbrengen, om vrij van alle plichtplegingen der stad eens rustig na te denken over het jaar dat geëindigd was.

Ik begaf mij op reis; het was koud; de lucht was loodkleurig en zware wolken hingen boven de dorre heide. In de verte vertoonden zich de dennebosschen als zwarte schaduwbeelden en een hevige noordewind loeide over de eenzame uitgestrektheid.

Regenvlagen en hagelbuien benevelden somtijds het vergezicht en verspreidden zich later over de geheele vlakte. Na eene voetmarsch van ruim twee uren kwam ik, tegen het vallen van den avond, vermoeid en nat op de hoeve aan.

Wie kent niet de aangename gewaarwording en de weldoende overgang als men in den winter met vermoeide leden en rillend van koude, bij een goed vuur, zich rustig in zijn leuningstoel kan uitstrekken.

Zie zoo, zegde ik, de winter is buitengesloten; ik sluit de vensters van mijne kamer en ga volop de zalige rust genieten. Nu kletterde de regen en hagel tegen de vensterglazen; de wind huilde in den schoorsteen en hoe meer de hagel kletterde en hoe meer de wind huilde, des te aangenamer was het mij in mijn gezellig kamerke.

Ik dacht: wat ben ik toch gelukkig de stad te kunnen verlaten; daar nu zoo velen met het sluiten hunner koopmansboeken beslommerd zijn, voor mij is, wel is waar het eene jaar als het andere. Ik kan niet rekenen op rijkdom; maar ik ben tevreden met mijn klein inkomen en heb geene zorgen, terwijl er misschien dezen avond velen met angst en schrik de inkomsten en uitgaven optellen en krampachtig hertellen en blijven tellen, daar het schrikbeeld ‘bankroet’ hun tegengrijnst.

Voor anderen daarentegen zal deze bezigheid eene aangename verrassing en blijde uitkomst zijn, en deze zullen zich reeds verlustigen met schoone plannen voor de toekomst. Zoo slingeren zich rozen en doornen dooreen op het levenspad.

En de hagel en regen kletterden weder tegen de vensterglazen, en de wind huilde akelig in den schoorsteen; doch ik dacht: buiten groeien doornen, en hier binnen zijn de rozen; maar helaas! de roosjes van mijn kamerke, hoe schoon en aangenaam zij mij waren, lieten mij niet met rust. Ik gevoelde toch doornen steken, en werd overtuigd dat er geen rozen zonder doornen zijn; want de gedachte werd bij mij opgewekt of ik ook geen boek te sluiten had, al had ik geene wereldsche zorgen.

En een reusachtige foliant kwam mij voor den geest, dien de tijd, in de gedaante van een grijsaard, mij opensloeg. Ik zag daarin met roode letters het geweten als schuldeischer staan, met eene lange rei van cijfers aan de linkerzijde. Op de rechterzijde had ik wel van tijd tot tijd betaald met berouw en goede voornemens; doch bevend ondernam ik de optelling, en de slotsom der verbazende zieleschuld deed mij sidderen, terwijl de tijd mij bedreigde met protest.

Op mijne tafel lag de *Navolging van Christus.* Ik sloeg het derde boek open, las eenige hoofdstukken over den inwendigen troost en begaf mij met berouw en goede voornemens ter rust.

Den volgenden morgen ontwaakte ik met eene rilling van koude; ik zag reikhalzend naar het venster om de ruime vlakte en de uitgestrekte lucht te genieten; maar de glasruiten waren stijf bevrozen en met sierlijke figuren van ijs versierd. Nieuwsgierig ontdooide ik een gedeelte van de schoone ijsbloemekens met den adem en maakte eene kleine opening.

Tot mijne groote verbazing en tevens tot mijne groote vreugde lag het veld onder eene dikke laag sneeuw bedolven. Wat had ik sinds lang verlangd naar een

sneeuwgezicht in de heide! Ik zag nu mijnen wensch vervuld en maakte allerlei plannen voor den dag, om zoo veel mogelijk te genieten.

Op eens dacht ik er aan dat het de eerste dag van het jaar was; ik sprong op van blijdschap. Zoo geheel vrij dien dag in eenzaamheid te kunnen doorbrengen, terwijl men in de stad nu in volle bedrijvigheid zoude zijn, om het groote komediespel van gelukwenschen te beginnen.

Ach! dacht ik, zullen er van daag niet velen even als Judas, den kus van vriendschap geven aan hunne grootste vijanden! En hoe velen zullen er niet zijn, die met de grootste onverschilligheid slechts geluk wenschen uit eigenbelang! Doch het geweten vroeg mij: waart gij in de stad geweest, zouden dan al uwe wenschen ook oprecht geweest zijn? Ik nam toen het besluit om alle gevoelens van haat en vijandschap te verbannen; ik wilde met alle stervelingen in vriendschap leven en ik wenschte in den geest geluk aan het geheele menschelijke geslacht, een onbepaald geluk voor de ziel, en geluk voor het lichaam, voor zoo verre het de ziel niet schaden kan.

Ik schreef dien oprechten wensch op het rechter blad van den foliant des gewetens, en ging met kalmte en tevredenheid het veld in.

Het was snerpend koud, de lucht was helder en het azuur was fijn van kleur, in tegenstelling met het zuiver wit der sneeuw; de denneboomen waren schoon gesierd met festoenen en draperieën van witten dons, en hoe koud ook gaf de mollige sneeuw een gevoel van warmte.

In de bosschen vooral gevoelde ik mij zoo behagelijk ingesloten, tusschen de witte vlokken, die in de zonderlingste vormen op struik en boom hingen. De eiken en beukenboomen stonden als akelige geraamten met de armen uitgespreid, en toen ik op de heide kwam, was ik getroffen door het uitgestrekte baarkleed, waaronder de natuur begraven lag; doch dit baarkleed had geen rouwkleur. O neen! het was van het zuiverste wit als zinnebeeld van den slaap der onschuld, waarna het beter leven, de lieve lente volgen zal, even als bij den mensch het beter leven voor de onschuld is weggelegd.

En toen ik op het wit tapijt der onschuld trad, ontwaarde ik dat mijne voetstappen zonder smetten achterbleven. O! dacht ik, ware elke voetstap in het leven zoo zuiver bij den mensch.

Eenige oogenblikken daarna stond ik op het midden van het blanke sneeuwveld; de zon scheen helder en besprankelde met hare stralen het sneeuwvlak met glinsterende diamanten, zelfs in de lucht trilden als diamanten, glimmende ijsdeeltjes, en ik riep in mijne verrukking uit:

'Heere, ik zal U loven uit ganscher harte. Ik zal alle uwe wonderheden verkondigen.'

Indrukwekkend was de doodelijke stilte; ik hoorde geen vogeltje; ik hoorde geen geritsel, en toch is er nooit eene volmaakte stilte in de natuur; altijd zal men een harmonisch gesuis hooren dat de ziel treft.

Huiswaarts keerende ging ik door een kleinen bloemhof, voor het huis aan de pachthoeve gelegen. Ik zag er de kersmisroosjes[(1)] met hunne rooskleurige bloemkroontjes boven de sneeuw uitstoken; zij deden mij denken aan de gelukzaligen, die uit het graf opstaan voor het eeuwig leven, en toen ik op die lieve bloemekens staarde, hoorde ik de weemoedige stemmen van twee arme kinderkens, die mij eene aalmoes vroegen.

Ach, wat waren zij verkleumd van koude; hoe bleek was hun gelaat; de lipkens waren blauw, en de handjes en voetjes verstijfd! Wat waren zij in harmonie met de

(1) Helleborus, Rose de Noël.

barre natuur, door de dalende zonne beschenen, die even als de glinsterende glimlach op de lippen van een grijsaard, nog even flikkerde en verdween.

Ik zag in de kinderkens de doornen zonder rozen, want die zijn er velen. Ik bracht hen in mijne kamer bij het helder vlammend vuur en ik zag op hunne koontjes de blos des levens terugkomen.

Ik zag de roosjes ontluiken tusschen de doornen, en ik schreef eene milde aalmoes in mijn voordeel op het gewetensboek, waarna ik de hoeve tevreden verliet.

A.M. OOMEN.

De macht van het goud.
(Vervolg en slot.)

‘Mejuffrouw,’ stamelde Maurits ontsteld over Margaretha's uitroep, ‘vergeef mij, zoo.....’

‘Hij spreekt!’ morde zij en rilde als was zij door koorts bevangen. ‘Ja, ik heb den klank zijner stem weer erkend. Hij is het!..... Hij is jonger en schooner dan destijds!.... En dertig jaren zijn sinds verloopen.... O! ik ben waanzinnig, de menschen hebben gelijk - ik ben zot geworden!’

Zij sprong haastig op en wilde in de grot terugkeeren, zonder de oogen op den jongen Peyras te richten. Maurits twijfelde er volstrekt

niet meer aan, of de geest van deze beklagenswaardige vrouw was beneveld; evenwel besloot hij een laatste poging te wagen.

'Ik bid u, mejuffrouw,' begon hij weer, 'hoor mij aan Ik wil u niet lang lastig vallen; maar men heeft mij gezegd, dat gij alleen in den ganschen omtrek in staat waart mij inlichting te geven omtrent Martin Simon de Peyras en zijne dochter Margaretha.'

De ongelukkige was aan den ingang der grot blijven staan; nu vloog zij op den jonkman toe en vraagde hem met trillende stem:

'Gij zijt niet degene, voor wien ik u aanvankelijk hield.....Wie zijt gij dan? Een treffende gelijkenis deed mij eerst gelooven..... Wie zijt gij, die van Martin Simon en zijne dochter Margaretha spreekt?'

'Ik ben Maurits de Peyras, zoon van den baron de Peyras.'

Een hevige ontroering teekende zich op de trekken der kluizenaarster.

'Zijt gij zijn zoon?.....' herhaalde zij, 'dat had ik uit de sprekende gelijkenis moeten opmaken Maar hij, waar is hij? Wat doet hij? Waarom is *hij* niet gekomen?'

'Indien gij mijn vader bedoelt, mejuffrouw?' antwoordde Maurits, de oogen neerslaande, 'dan moeten deze rouwkleeren u wel doen begrijpen, dat.....'

'Hij is dood!' sprak zij met doffe stem en zweeg diep ontroerd. 'Maar,' ging zij met meer levendigheid voort, 'gij zegt mij niets van uwe moeder, jong mensch; zij is ongelukkig geweest, niet waar? Beken het maar, hij heeft haar ongelukkig gemaakt?'

Tot dusverre had zich Maurits door een bijna onweerstaanbaar gevoel van eerbied laten beheerschen; maar deze zoo duidelijk en met zekere schampere vreugde gestelde vraag prikkelde zijn eigenwaarde, en met nadruk, hoewel ook bescheiden, antwoordde hij:

'Alvorens ik op eene vraag omtrent mijne familie antwoord, moet ik eerst weten wie die vragen aan mij stelt.'

De kluizenaarster zag hem verbaasd aan.

'Dat is waar,' hernam zij; 'gij weet niet wie ik ben. Zelfs degenen die mij vroeger gekend hebben, zouden heden onmogelijk in mij de arme Margaretha de Peyras kunnen erkennen.'

Zij zette zich op een rotsblok neer en haar gelaat met haren mantel bedekkende begon zij bitter te weenen. Maurits poogde niet haar door ijdele troostwoorden op te beuren, maar ook zijne oogen vulden zich met tranen. Margaretha bemerkte dit en op hem toetredende sprak zij:

'Gij zijt goed - gij weent en toch kunt gij niet vatten, hoeveel medelijden ons ongeluk verdient! Zie daar ginds!.... Dat was een rijk en vruchtbaar dal, een liefelijk dorp, waar een gelukkige bevolking woonde; en heden is het een onbewoonbare woestenij. Mijn vader was de eerlijkste, braafste, goedhartigste man van de wereld en hij is van hartzeer gestorven, toen hij zijn werk, waarop hij zoo trotsch was, voor altijd vernietigd zag. Ik was een schoon en hoogmoedig jong meisje, voor hetwelk alle hoofden zich bogen, en nu ziet gij wat er uit mij geworden is..... een arme bedelares, die in een rotsspelonk woont, van hekserij en krankzinnigheid beschuldigd, dewijl ik dit oord niet verlaten wilde, waarin ik gelukkkige dagen doorleefd had en mij met geen domme en goudgierige vreemden verbinden wilde! Onze naam is belasterd, door het slijk gesleurd, vervloekt! En om mij over den zwarten ondank

der menschen te troosten, rest mij slechts het gezicht op de schatkamer die wij voor hen openstelden.... en die thans voor immer voor hen gesloten is.'

Tegelijk wees zij met een somber gelaat naar den top van den Follet.

'Hoe, mejuffrouw,' vraagde Maurits op den toon van het diepste medelijden, 'zijn er noch bloedverwanten noch vrienden gebleven, die u troosten kunnen?'

'Bloedverwanten! vrienden! Allen hebben dit gevloekte oord verlaten, waar de grond niet meer in hun levensonderhoud kon voorzien, waar de elementen elk oogenblik hun leven bedreigden. Ik alleen ben aan de oude herinneringen trouw gebleven.'

Zij zweeg, somber voor zich uit starende; na een wijl nam zij het woord weer op:

'Ja, onze last was zeer zwaar en overtrof de krachten mijns vaders. Helaas! waarom heeft hij ook de mijne niet gesloopt...... Maar spreken wij niet meer over het verledene! Het verhaal van ons lijden kan den zoon des barons de Peyras slechts onaangenaam en lastig zijn. Uw vader was eerzuchtig, wij vernamen dat hij een land verliet, dat hem geen bevredigend veld voor zijne verlangens aanbood. Hij is waarschijnlijk met eereambten en rijkdommen gezegend gestorven!....

'Gij vergist u, mejuffrouw! Tegenspoeden van allerlei aard hebben ook onze familie getroffen. Mijn vader heeft voor zijn dood vele ontberingen, ja, zelfs gebrek moeten lijden..... Mijne moeder, die niet ver van hier op mij wacht, deelde zijn zorg en zijn kommer.'

Margaretha bleef somber en nadenkend.

'Ik begrijp het!' sprak zij eindelijk. 'Uw vader hield van pracht, van vermaken! Zegde ik het u niet reeds zooeven, dat uwe moeder ongelukkig geweest was? Ik wist het, ik had het vooruitgezien..... Maar zegdet gij niet, dat Ernestine hier in de nabijheid was?'

'Inderdaad; zij is zwak en kan niet gaan. De moeielijkheden van den weg dwongen haar, aan den ingang van deze vallei halt te houden. Indien gij zoo goed zoudt willen wezen....'

'Ik wil haar niet zien' viel Margaretha hem sidderende in de rede; 'ik durf haar niet te zien! Zij heeft zonder twijfel mijn geheim vermoed Neen, ik durf, haar niet te zien! Maar zeg mij eens, jonkman: - om zulk een verre reis te ondernemen, en nog wel ziek, moet uwe moeder een anderen grond gehad hebben dan de bloedverwanten te bezoeken, die sinds dertig jaren vergeten waren?'

'Ik weet niet, mejuffrouw, of u wel.....'

'Spreek op, spreek op.....'

'Mijne moeder dacht.....'

'Nu, wat dacht zij?'

'Zich haar einde nabij voelende, wilde zij hier beschermers voor haar zoon, voor mij opzoeken.....'

'Dat dacht ik wel,' zegde Margaretha spottend; 'wij hadden den vader en den grootvader met weldaden overladen: de beurt was nu aan den zoon!'

'De zoon zoekt slechts raad en genegenheid,' hernam Maurits met edelen trots, 'en het staat dengenen, wien het aangaat, vrij hem beiden te weigeren.'

Deze trots scheen Margaretha niet te mishagen.

'Hij is trotsch, gelijk hij!' morde zij. 'Jongeling,' begon zij wederom na een kleine pauze; 'men herinnerde zich eene belofte, die mijn vader voor zich zelven en mij heeft gedaan, deze belofte zal niet onvervuld blijven! Ofschoon ik schijnbaar arm ben, bezit ik toch nog de middelen om eene arme familie uit haar verval te redden. Ik zag vooruit, wat komen zou en hield mij vaardig u nog eenmaal van dienst te zijn

en hulp te verleenen..... Gij hebt ongetwijfeld een paard bij u; ga en breng het hier...... Wanneer gij links gaat, zult gij een bruikbaren weg voor u en uw viervoetigen kameraad vinden. Voer het tot aan den voet van den berg, daar kunt gij het ongezien beladen.'

'Maar, mejuffrouw......'

'Ga,' zegde Margaretha met een gebiedend gebaar.

Maurits gehoorzaamde. De kluizenaarster zag hem eenige oogenblikken met het hoofd schuddende en onverstaanbare woorden mompelende na; toen keerde zij ijlings in de grot terug.

Deze door de dochter des konings van den Pelvoux bewoonde grot had sinds den tijd, dat zij het schouwtooneel was geweest van eenige gebeurtenissen van dit verhaal veranderingen ondergaan. De ingang was door een ruw metselwerk afgesloten geworden, waarin een zware ijzeren deur was aangebracht. Alleen door deze deur viel er eenig licht in de grot, waarin behalve een krusifiks en eenige heiligenbeeldjes nog slechts het hoog noodige armoedige huisraad stond.

Margaretha stak eene lamp aan, nam een spade en ging naar een donkeren hoek van haar onderaardsche woning. Hier zette zij haar lamp neer en begon met grooten iever den grond op te graven. Weldra legde zij een met ijzeren reepen beslagen vaatje bloot, welks eikenhout door de vochtigheid blijkbaar geleden had. Margaretha raapte al hare krachten bijeen om het vaatje uit den grond te lichten.

'Dit zijn de laatste overblijfselen van onzen onmetelijken rijkdom,' morde zij; 'toen ik ze op deze plek begraafde, dacht ik aan h*em*..... Het is zijn zoon, die ze ontvangen zal. Ik was de wachter van dezen schat..... Om dezeswille vreesde ik nog voor roovers en moordenaars; voortaan mogen zij vrij komen - ik vrees hen niet meer!'

Onhoorbaar trad er iemand in de grot, welker deur half open stond, en eensklaps riep eene stem op den toon van de diepste ontroering:

'Margaretha, mijne dierbare Margaretha, zijt gij het?'

De kluizenaarster week verschrikt achteruit en liet de spade vallen. Bij het zwakke schijnsel, hetwelk dit gedeelte der grot verlichtte, erkende zij Ernestine - die bleek, verouderd en zwak - op haren zoon steunde. Margaretha's aangezicht overtoog zich met een gloeiend rood.

'Ik wilde uwe moeder niet zien!' riep zij luide, zich tot Maurits wendende; 'het is eene wreedheid twee ongelukkige vrouwen elkander tegenover te stellen, die heden zoo geheel anders zijn, dan zij vroeger waren!'

'Ach! berisp mijn zoon niet!' smeekte Ernestine; 'ik stond er op u in uwe afzondering op te zoeken.....Ik hoopte, dat gij voor den dank eener moeder, bloedverwante en oude vriendin niet ongevoelig zoudt zijn!'

Margaretha antwoordde aanvankelijk niets; opmerkzaam beschouwde zij de baronnes, hare ingevallen wangen, hare doffe oogen, hare grijze haren, hare rouwkleederen. Zij scheen in deze gebrekkelijke gestalte het schoone en frissche jonge meisje van weleer te zoeken. Ernestine daarentegen was ontsteld over de verwoestingen, welke de tijd in de ernstige en trotsche schoonheid der dochter des konings van den Pelvoux aangericht had.

'Zij heeft gelijk,' begon Margaretha ten laatste, als sprak zij met zich zelve; 'wij zijn bloedverwanten en zij heeft mij wellicht in haar hart lief gehad...... Overigens verdedigde zij mijn vader op dien dag, waarop zelfs ik hem beschuldigde!' Eensklaps zweeg zij, daar zij naar de gewoonte der kluizenaars hardop gedacht had. Zij nam hare lamp van den grond op, en moeder en zoon in het bewoonde gedeelte der grot

voerende, sprak zij op plechtigen toon: 'De baronnes de Peyras zij van harte welkom in de armoedige behuizing van Margaretha de Peyras!'

Zij verzocht Ernestine op een houten stoel plaats te nemen en zette zich daarna zelve op een bankje aan hare voeten. De baronnes was over de zonderlinge manieren harer gastvrouw pijnlijk aangedaan; hare aandoening verdubbelde toen Margaretha met een bitteren lach voortging:

'Mijne bloedverwanten zullen het mij, hoop ik, vergeven, dat ik hen niet beter ontvangen kan; ik ben niet meer de dochter des konings van den Pelvoux, maar een kluizenaarster, die haar leven in een rotsspelonk zal eindigen..... Intusschen behoort alles wat zich hier bevindt, aan mijne verwanten, en indien ik de baronnes de Peyras in het een of ander van dienst kan zijn behoeft zij slechts te spreken.'

'Ik wilde u danken, Margaretha,' zegde Ernestine met inspanning, 'voor de hulp, die gij zoo goed waart mijn zoon toe te zeggen.

'Alles is gereed, mevrouw: uw zoon kan meenemen, wat hem toebehoort.'

En zij duidde op het vaatje met ijzeren reepen.

'Het weegt zwaar; doch slechts weinige menschen zouden zich daarover beklagen: - het is goud, jong mensch, en zoo uwe wenschen niet overdreven zijn kunt gij tevreden wezen.'

Maurits durfde een op zulk een zonderbare manier aangeboden geschenk niet aan te nemen; maar een nieuw bevel noopte hem er eindelijk toe. Hij droeg den kostbaren last naar den ingang der grot. Nu wendde Margaretha zich weer met dezelfde koele, bijna automatische beleefdheid tot Ernestine en sprak:

'Ik dank de baronnes de Peyras voor haar bezoek en het smart mij, dat ik haar niet dien bijstand verleenen kan, welke hare ziekte en hare zwakte vorderen; maar het is laat, en het zal u zeer bezwaarlijk vallen, nog heden avond naar het hospicium van Lautaret terug te keeren wanneer gij nog langer draalt om u op

weg te begeven.... Bovendien,' voegde zij er op het vaatje wijzende bij, dat voor de voeten van den jongen edelman lag, 'is het niet raadzaam bij nacht met zulk een schat te reizen.'

Ernestine stond wankelende op en vatte Margaretha's hand.

'Zoo mogen wij niet van elkander scheiden,' zegde zij, in tranen losberstende. 'Lieve vriendin, heeft dan de tijd, die zoovele dingen rondom u veranderde, ook uw hart omgekeerd? Ik had u lief, ik heb u nog lief en ik kan niet begrijpen, waarom gij mij haat..... Zoo ik weleer - het is reeds lang geleden - een misstap beging, dien gij streng afkeurdet, en waarom gij misschien met verachting op mij neerzaagt, ik heb dien misstap zwaar geboet.'

TWEE KOLLEGA'S.

'Ik ben uw rechter niet,' antwoordde Margaretha op doffen toon; 'maar wat ik u verzoeken mag, laat ons niet meer op het verleden terugkomen..... Wij beiden leven in tranen en droefheid; waartoe dient het u nog daarbij over mijn ongeluk en mij over uw tegenspoed te bedroeven? Ieder onzer heeft genoeg aan haar eigen leed!'

'Margaretha,' zegde Ernestine op een vriendelijken deelnemenden toon, welke scherp afstak bij de sombere stuurschheid der kluizenaarster; 'gij moet veel geleden hebben om zoo hardvochtig te kunnen worden..... Welaan! daar gij het verlangt, zullen wij de nog bloedende wonden niet verder openrijten; laten wij het verleden rusten en spreken wij van het tegenwoordige..... Zoo ik tegen uw wil hierheen kwam, geschiedde dit niet met het doel, om u in deze woestenij achter te laten.....Wij nemen uwe weldaden aan, doch slechts onder eene voorwaarde: dat gij voortaan bij ons zult in wonen en leven.....'

'Dat was ook mijn plan, moeder,' zegde Maurits met vuur; 'ook ik wijs het geschenk van mijne bloedverwante af, indien ik haar in dezen hulpeloozen toestand moet achterlaten.'

Margaretha zag moeder en zoon eene wijl onderzoekend aan; daarop antwoordde zij met minder bitterheid:

‘De jonkman heeft een edel hart, en gij, mevrouw, ik weet het. zijt goed en medelijdend. Ik kan echter uw voorstel niet aannemen, want er staat een onzichtbare scheidsmuur tusschen ons, die het mij verhindert. Ik dank u voor uwe goedheid...... maar ik moet hier blijven!’

‘En waarom weigert gij ons lot te deelen? Ik lijd aan eene doodelijke kwaal en mijne dagen zijn geteld; wilt gij mijn armen Maurits niet als leidsvrouw en steun dienen? Hij zal u liefhebben; hij kent u reeds sinds langen tijd: - de baron en ik hebben zeer dikwijls met hem over u en uwen vader gesproken.....’

‘Spraakt gij soms van mij? En ongetwijfeld, jong mensch, zegde men u, dat ik hardvochtig, trotsch....

‘Men zegde mij, dat gij rechtvaardig, grootmoedig, trouw waart!’ riep Maurits de Peyras uit; ‘ik smeek u uit den grond mijns harten, mejuffrouw, zeg dit onverdraaglijk leven in dezen afschuwelijken rotsspelonk vaarwel; geef gehoor aan onze bede..... Ofschoon ik niet de treurige voorgevoelens mijner moeder deel, smeek ik u toch dringend met ons te komen samenwonen; gij zult met achting en liefde behandeld worden en gewis mettertijd den zielevrede terug vinden, dien gij nooit meer in dit oord smaken kunt, waaraan zoo vele droevige herinneringen voor u verbonden zijn.’

Terwijl hij sprak, verdween langzamerhand de sombere uitdrukking, welke tot dusverre op Margaretha's trekken te lezen stond. Zij zag nu met welgevallen en met een weemoedigen lach op moeder en zoon neer.

‘Hij gelijkt voor het uiterlijke op zijn vader en bezit tegelijk de teederminnende ziel zijner moeder!’ zegde zij met onbeschrijfelijke voldoening. Doch met blijkbare inspanning hare ontroering bedwingende, ging zij aldus voort:

‘Neen, neen, dringt niet verder bij mij aan, beste vrienden: Margaretha de Peyras moet in dit oord, waar zij geboren is, leven en sterven!.... Wat heb ik nog in uwe wereld te doen, die ik niet ken, thans, nu ik nog in herinneringen leef? Met welk recht zou ik uw leven vergallen door de tegenwoordigheid van een zwaarmoedig, eigenzinnig, grillig wezen gelijk ik ben? Neen, vertrekt in Godes naam, keert naar uwe steden terug, voor welke gij geschapen zijt en waarin gij nog gelukkige dagen zult beleven. Ik moet hier blijven, waar alles in overeenstemming met mijne smart is, waar alles doodsch, treurig en troosteloos is als mijne ziel. Soms schenkt mij deze woestenij betooverende visioenen, waarvan ik geen afstand zou kunnen doen; in den geest verplaats ik mij terug in die tijden, die niet meer zijn; ik zie ons frisch dal met zijne fruithovingen en graanakkers, ons vriendelijk dorp weer, hoor het vroolijk gezang onzer bergbewoners en zie den lach mijns vaders die langs het voetpad mij nadert.... Dat zijn altemaal liefelijke droomen, welke God mij overzendt. Kan ik deze zoete droomen van hier meenemen?.... Van den anderen kant,’ voegde zij er spottend, hare stem verzachtende, bij, ‘moeten degenen, die u mijn woning aanwezen, ook gezegd hebben, dat mijn arm hoofd..... Gij zult het zelve wel bemerkt hebben! Dikwijls is mijn denkvermogeu in de war en dan moet ik alleen zijn, moet ik deze rotsen, deze bergen, deze ijskronen zien; moet ik zuchten, weenen, bidden.... Indien gij mij met u meenaamt zou ik u ontvluchten, zoodra ik niet meer den geur der dennen en der wilde thijm inadem, en herwaarts terugkeeren!’

Ernestine en haar zoon waren verstomd over de vermenging van waanzin en gezonde rede, welke zich in de woorden van Margaretha openbaarde. Zij verdubbelden intusschen hunne smeekingen om haar te overreden hare eenzaamheid te verlaten; daar liet zich in de verte een dof gedommel vernemen. Margaretha stond op en zegde:

‘Hoort gij? De wind verheft zich en groeit misschien nog vóór den avond tot een storm aan. Gij moet voort; gij zijt reeds te lang gebleven.... Begeeft u op weg, herhaal ik u: ik kan een zieke in dit ongezonde hol geen onderkomen aanbieden. Ik zou u en den jongen edelman slechts roggebrood en water uit de naburige bron kunnen voorzetten..... Gij zoudt mij in de noodzakelijkheid brengen over mijne armoede te blozen! Mijn zoon, neem dit goud op uw paard mede. Ik zal uwe moeder ondersteunen, die zonder vreemde hulp niet gaan kan.’

‘Margaretha!’

‘Stil!’ gebood de kluizenaarster; ‘mijn besluit is genomen en gij verandert het niet.’

De wind begon te loeien. De jonge Peyras laadde het vaatje op, en Margaretha geleidde Ernestine beneden naar het dal. Toen men ter plaatse gekomen was, waar de muildierdrijvers wachtten, en nadat men een der dieren met het rijke geschenk beladen had, gaf Margaretha de moeder en den zoon met de hand een teeken en wilde zich verwijderen.

De baronnes hield haar aan haren mantel terug.

‘Margaretha,’ zegde zij met de oogen vol tranen, ‘laat mij ten minste hopen, dat onze vereeniging later mogelijk kan worden?’

‘Nooit!’

‘Sta mij toe, u in uwe treurige verblijfplaats eenige hoog noodige zaken te zenden, waarvan gij geheel ontbloot zijt.....’

‘Ik heb niets noodig..... Ik moet in ontberingen en in de eenzaamheid boetend mijn leven eindigen.’

‘Boeten! Gij, zoo rein!’

‘Hoe! Weet gij het niet?’ antwoordde Margaretha met een bitteren lach. ‘Ik moet er mij zelve voor kastijden, dat ik een strafbare liefde gevoed en mijn vader verdacht heb!....’

Er ontstond een kleine pauze; daarop zegde de kluizenaarster tot Ernestine de Peyras:

‘Moget gij nog vele jaren leven!’

En tot Maurits: ‘Wees gelukkig!’

Dit gezegd hebbende vluchtte zij.

De kleine karavaan zette zich in beweging. Bij een kromming van den weg wierpen moeder en zoon nog een laatsten blik naar de dennengrot.

Margaretha stond boven op een rotsblok - onbeweeglijk als een steenen beeld. De wind speelde met de plooien van haren mantel; haar grijs, loshangend haar fladderde ordeloos om hare schouders - en de lange gedaante geleek een geestverschijning te midden van dit troosteloos landschap.

‘Vaarwel! vaarwel!’ riepen de reizigers snikkende.

Maar geen antwoord klonk terug - nog éene schrede en verdwenen was de gestalte der ongelukkige dochter des konings van den Pelvoux.

[Nummer 17]

Gratis-premieplaat.
Aan onze inschrijvers.

Binnen weinige dagen zullen wij een aanvang maken met de verzending der Premieplaat van dezen jaargang, zijnde '*De Gouden 'Bruiloft'* naar de beroemde schilderij van L. Knaus.

Om nochtans de beschadiging van deze schoone gravure, die eene wezenlijke kunstwaarde bezit, te vermijden, zullen wij aan onze inschrijvers, die ons voor 23 december aanstaande 60 centimen in postzegels doen geworden, de premieplaat, in cartonbladeren gerold, franco thuis zenden, derwijze dat zij hun ongeschonden en in volkomen goeden staat toekomt.

Ook belasten wij ons, ten gerieve van onze inschrijvers, met het inlijsten der gravure, onder glas, in netten gouden of zwarten lijst met vergulde bies aan den geringen prijs van frs. 4. -

De geabonneerden, buiten Antwerpen, die van dit voordeel willen gebruik maken, gelieven ons, ten bureelevan de *Belgische Illustratie*, Kleine Markt 9, een postmandaat van frs. 4,50 toe te zenden, waarvoor zij de ingelijste premieplaat in een houten kas zullen ontvangen. Die kas gelieve men ons onmiddellijk franco terug te zenden, of anders de waarde daarvan, 2 francs in postzegels of anderszins.

Men behoeft slechts het hierbijzijnde biljet in te vullen, waarop wij verders de aandacht onzer inschrijvers inroepen.

Onze gravures.

Aan mij de rest.

Twee oudjes spelen kaart; zij spelen met aandacht, met liefde, met drift, met doorzicht.

AAN MIJ DE REST, NAAR MEVR. D. DE COOL.

Zij spelen wel is waar slechts ‘voor den baard van den koning van Pruisen,’ zoo als hier ons volk zegt; maar toch zal deze speler aan gene het honderdste punt van een speldeknop niet toegeven.

Het is zeker dat 's mans hand hier meester is, ofschoon moeder de vrouw juist geen heel zoete en toegevende uitdrukking op het wezen heeft, en zij zich niet ten onder legt, nu het toeval haar slechter kaarten in de hand speelt, dan wel aan hare tegenpartij.

Deze heeft al de troeven geteld; de man weet hoeveel en welke azen, heeren en boeren reeds zijn weggeworpen; hij volgt voortreffelijk elke kaart en zegt met een zelfvertrouwen dat niet zal verloochend worden, terwijl hij het glas zegevierend opheft: ‘Aan mij de rest.’

Moeder de vrouw is over die stoute en uitdagende woorden in 't geheel niet tevreden; de uitdrukking van haar wezen zegt het genoeg; zij wil zien, tot het laatste toe, of er niets meer te winnen is; zij wil voortspelen en werpt aarzelend kaart voor kaart weg.

Het tafreeltje moge alledaagsch zijn, het is met waarheid weergegeven; het kontrast der twee wezens is vol natuur. Manlief heeft dat plagende, sarrende en triomfeerende, dat des te meer voorkomt ten gevolge het lastige, verdrietige en slechts met moeite onderdrukte, hetwelk zich in het wezen van vrouwlief afteekent.

Die kleine bui van oneensgezindheid zal echter overgaan en zij zal den stillen vlaamschen vrede des huisgezins niet storen.

St. Nicolaaskerk te Gent.

Gent, het moge dan zoo rijk niet meer zijn in oudheden als de zusterstad Brugge, bevat nog een overvloed van gebouwen en kunstvoorwerpen, die van glans en grootheid getuigen; die tevens bewijs geven van den diepen kristenzin, welke de bewoners der stad van Artevelde bezielde.

Onder deze kostbare gedenkteekens bekleedt de St. Nicolaaskerk eene eerste plaats; ook heeft zij het voorrecht zich op de hoogste oudheid te beroemen. Inderdaad, die

kerk dagteekent van 1051, en als men een vlaamsch boekje mag gelooven: *Oorsprong, beginsel en oudheyd der devotie tot de H. Reliquiën en Beeld van de H. Moeder Anna*, zou die oorsprong opklimmen tot het jaar 912; dat jaar zou de bisschop Lambert, van Doornik, haar den H. Nicolaas hebben toegevijd.

De maker van dit boekje doet zijnen naam niet kennen; doch hij zegt dat hij zijne inlichtingen geput heeft in de bescheiden der kerkarchieven, alsmede in aloude boeken. Hoe het zij, het boekje moet waarde hebben, aangezien Kervyn de Volkaarsbeke in zijn werk *les Eglises de Gand* van een achtsten druk in 1748 spreekt.

Het pleit moge onbeslist zijn, waar is het dat de St. Nicolaaskerk eene eerbiedwaardige oudheid heeft, en zij wel zou verdienen van dien onoogelijken kring moderne huizen bevrijd te worden, die, men zie onze gravuur, haar tot op onzen tijd omringt. Dit ombouwen onzer kerken hoort thuis in een tijdstip toen men geen eerbied had voor de verschillende stijlen, die in

ons land beurtelings hadden gebloeid en men eindelijk een dwaze voorkeur had opgevat voor al wat grieksch of romeinsch was.

Op het einde der XVIIIe eeuw, zegt hooger gepielde schrijver, had men geen eerbied voor de gedenkteekens, die door onze voorzaten waren opgericht. De natuurlijke beschermers zelf der kunst konden niet begrijpen, dat men de romaansche, byzantijnsche of gothische bouworde kon bewonderen. De grieksche of romeinsche bouwkunst was zoodanig in de mode, dat men zich niet tevreden stelde de nieuwe gebouwen in die stijlen op te richten; men deed zelfs ongehoorde pogingen om het laatste spoor van de architektonische vormen der middeleeuwen te doen verdwijnen.

Zoo was men in 1776 voornemens den ingang van de St. Nicolaas-kerk, dien men thans zoo hoog bewondert, door een anderen te vervangen in den dorischen bouwtrant!

In 1120 werd de St. Nicolaas-kerk de prooi der vlammen. Men herbouwde ze in den vorm, dien men nu nog ziet. Meer dan een gedeelte, de groote beuk en de voorgevel, bleven tot op onze dagen ongeveer ongeschonden. De herbouwing geschiedde in den overgangstijl. In 1408 werd een der torentjes, aan den hock van het portaal, door eenen brand vernield; doch dit nadeel werd in 1429 hersteld. Toen in 1551 een dezer torentjes door een verschrikkelijken storm werd neergeslagen, werd dat deel slechts in 1613 herbouwd.

In den spaanschen tijd heeft deze kerk, zoo als overigens alle andere katholieke kerken, veel van de gepleegde troebelen geleden. Zelfs in 1579 bevool het uit geuzen bestaande magistraat van Gent, de afbraak van verschillende kerken; ook van die van St. Nicolaas, in de hoop alzoo den eeredienst der katholieken te beletten. Die wandaad werd niet voltrokken, gelukkiglijk; maar toch diende het aloude gebouw tot stalling voor de gentsche ruiterij. Het was slechts onder Alexander Farnese dat de kerk weer aan den eeredienst werd terug gegeven.

Tijdens Maria-Theresia had men nog het ontwerp opgevat een entrepot of stapelplaats van gemelde kerk le maken; doch de handelskamer antwoordde op dit voorstel, dat het gebouw tot dat einde niet kon worden gebezigd.

De St. Nicolaas-kerk bevat een aantal belangrijke kunststukken, grafsteenen en oudheden, uit verschillende tijdperken van haar niet altijd vreedzaam bestaan.

Schuilen.

De regen klettert neêr en vernist de straten; de goten stroomen over en kunnen de groote hoeveelheid water niet slikken. Vervelend, niet waar? 't Was dezen morgen het schoonste weer van de wereld, en men dacht er niet aan zich van een paraplue te voorzien, en nu staat men verre van huis, verre van eene vriendschappelijke woning, waar men u wel voor een oogenblik een *Robinson* zou willen leenen, om voort te komen.

Gelukt het ons soms van zoo'n *Robinson* - dat wil zeggen een oude, versleten, afgegane, bemorste en ontwrichtte regenscherm, die men er in zekere bevriende huizen op na houdt, om aan vrienden uit te leenen - gelukt het ons soms zoo'n schermkleed machtig te worden, dan is het nooit geraadzaam naar boven te zien.

Wat afschuwelijke dingen zijn niet zelden die welwillende *Robinson's*, wiens toestand alleen u zegt:, ‘ze geven er niets om, bij uw goeden vriend, of gij dat meubel

terugbrengt of niet!' Maar ook dat is een 'vriendenparaplue' gelijk zekere menschen 'vriendencigaren' hebben, zóó delicieus, dat men zich wel wachten zal er een tweeden van op te steken.

't Is waar, een 'vriendenparaplue' redt u voor het nat worden; maar zij beneemt u ook niet zelden uwen goeden naam, en 't is niets buitengewoons, als men goede ooren heeft, achter u te hooren fluisteren: 'Wat schandaal van regenscherm heeft Meester S. daar nu!' De straatjongens lachen u uit en de wind, die altijd gaarne parten speelt aan een vreedzaam mensch, schijnt te weten dat wij onder een gclcenden 'vriendenparaplue' schuilen; want op eens speelt de deugniet onder het afdak en maakt van een afdrupper, een opvanger - eene kolossale waterlelie.

Het gevolg daarvan is, dat gij later met dat uiteengeslagen gevaarte naar uwen vriend terug moet, en gij u zelf nog dient te verontschuldigen omdat gij het katoenen schandaal in een zoo droevigen staat terugbrengt.

Het beste, op slot van rekening, als de regenbui u overvalt, is, ofwel te schuilen, zoo als de groep van Genzmer doet, en zoo ge geen afdak vindt, dat u een oogenblik gastvrij ontvangt, dan wijsgeerig door te gaan en te zeggen met Krelis, uit het oud schoolboek: 'Wat helpt mij 't loopen; het regent ginter ook.'

In de vertellingen van Grim zou men u verhalen van een, die met zijnen degen al de vallende droppelen afsloeg, ofwel van een anderen heksenmeester, die tusschen de droppelen door liep; doch tot zoo'n wonderdaden zijn wij niet opgewassen, en wij mogen ze ook onzen lezers niet aanbevelen.

Het groepje dat Genzmer ons voorstek, is inderdaad recht geestig: een levendig dametje, wel is waar van een keurigen paraplue voorzien, maar deze is te klein, te modisch om haar wijd uitgezet kleed en hare levrette te beschutten; een oud professor in de h*orismograpbie* of in verstaanbare taal gezegd, in de grenskunde, die slecht geluimd zijn nieuwen hoed met zijnen mouw effen strijkt; een bohemer, die het weinig geeft of het op zijn gescheurd en gelapt plunje regent, maar die wel een oogenblik wil schuilen, om te zien of hij misschien het een of ander voorwerp niet buiten de zakkengrenzen van den professor der grenskunde kan doen marcheeren, en eindelijk een *beau* met *binocle*, blooten nek en laf, verwijfd en cyniek gezicht, die er zich bevindt deels om het jufferke en misschien ook deels omdat hij vreest geen krediet meer te vinden bij twintig kleermakers en hoedenverkoopers, bij welke hij reeds *ridderlijk* in 't krijt staat, en nog daarenboven, omdat hij geen paraplue rijk is, zoo min als een behoorlijken overjas.

Snelpost in Indiën.

Veel deden de Engelschen in hun keizerrijk om den postdienst behoorlijk in te richten. Het land is doorsneden met spoorwegliniën, van het oosten naar het westen, van de monding des Indus tot die van den Ganges, van de Zuidspits tot de Himalaya. De telegraaf spant zijne draden langs alle kanten uit; doch er blijven nog altijd landstreken waar er gemis aan wegen is. Daar is de palankijn of draagstoel en de postwagen nog altijd in voege. Van den postsnelwagen geven wij hier eene teekening. Men ziet, het gaat in vliegenden galop naar de bepaalde bestemming; de konducteur moet een inlander, de twee andere personen, Engelschen zijn, te oordeelen naar hunne kleeding.

De novice van Sackingen.

Eene dorpsgeschiedenis.

Voor honderd jaren was het goederen- en vreemdelingenverkeer op den grooten Basel-Zuricher heirbaan, die een groot gedeelte van den ouden romeinschen straatweg tusschen Augusta Rauracorum en Vindonissa vormt, en over een steenachtigen, bijna onberijbaren kiezelbodem het Frickdal doorsneed, nog niet zoo aanzienlijk als in onze dagen. Toch zag men nu en dan een logge, zwaargepakte 'Engelsche' reiswagen den weg berijden en voor de destijds nog weinig confortabele herbergen stilhouden. Onder deze laatste verheugde zich steeds in een goeden roep het logement 'de Zon' te Rumpf. Vreemde, zonderling gemaakte voertuigen en koetsen waren derhalve voor dit huis niet zelden te zien.

Het was op een schoonen Julinacht van het jaar 1762, dat voor dit logement een groote, gesloten reiswagen, met drie paarden bespannen, stilhield. In het dorp waren reeds alle bewoners ter ruste gegaan, alleen in de gelagkamer van 'de Zon' brandde nog een enkele smeerkaars, die op het punt was van uit te gaan, toen de bediende, die nevens den koetsier zat, van den bok sprong en aan de huisdeur klopte.

Nog vóór de slaapdronken herbergier en de langzame huisknecht te voorschijn kwamen, waren twee personen, een heer en een dame, uit den wagen gestapt en hadden dien weer zorgvuldig gesloten. Binnen getreden, verlangden zij in plaats van in de 'vreemdelingenkamer' in een afzonderlijk vertrek te soupeeren. Terwijl de koetsier met behulp van den huisknecht de paarden uitspande en in den stal bracht, steeg de man, die bij den koetsier gezeten had, weer op den bok en antwoordde op de bemerking van den huisknecht of 'mijnheer de bediende' niet in huis wilde gaan, met een weigerend hoofdschudden. Dat was raadselachtig, maar de knecht dacht: de menschen zullen veel geld bij zich hebben en dan is het begrijpelijk, dat er iemand bij de koets de wacht houdt. Hij verwonderde er zich derhalve dan ook niet bijzonder over, dat na verloop van een half uur 'mijnheer de bediende,' binnentrad en in de kamer van zijn heer het avondmaal ging gebruiken, terwijl de koetsier de bewaking der koets overnam. Hij dacht alleen: die Engelschen, want daarvoor hield hij de vreemdelingen, zijn toch zonderlinge lien, in plaats van den wagen in het koetshuis te laten zetten en den sleutel in bewaring te nemen, laten zij hem op de straat bewaken. 'Nu, voor mijn part,' bromde hij halfluid; 'ik heb er vrede mee, als er maar een goed drinkgeld afvalt.'

'Woont er een hoefsmid in de buurt?' vraagde de koetsier aan den huisknecht; 'mijn voorpaard heeft een ijzer verloren en het moet dus beslagen worden eer wij verder kunnen reizen.'

'Hier vlak bij woont de smid, koetsier, een knap werkman. Ik zal hem dadelijk wekken.'

De hoefsmid was in een kwartieruurs bij de hand en het werk was spoedig verricht. Ook de 'heer' was in den stal gekomen, om te vernemen of het paard geen letsel gekregen had.

Het bevreemdde de hospita en haar man, dat de heer haar zoo uitvoerig omtrent de dorpsbewoners uithoorde, hoe men daar te lande leefde, wat de dagelijksche verdiensten der lieden over het algemeen waren, ook omtrent zeden, gebruiken, en het geestelijke, godsdienstige en gemoedsleven der dorpelingen deed hij onderzoek.

'De smid, die mijn paard beslagen heeft,' merkte hij aan, 'schijnt een zeer ontwikkeld man te zijn, Zooals ik er nog zelden op mijne reizen onder ambachtslieden heb aangetroffen.'

‘Dat is hij ook,’ antwoordde de spraakzame hospita, ‘en zijne vrouw is de beste en zorgvuldigste huisvrouw uit den geheelen omtrek. Jammer, dat zij geen kinderen hebben!’

Over het gelaat van den vreemdeling vloog plotseling een verheugde glans.

‘Geen kinderen!’ herhaalde hij nadenkend. - Nu gaf hij aan het gesprek een andere wending, vraagde naar de rekening en betaalde rijkelijk. Hij had nog een verren weg voor zich en zou derhalve voor het aanbreken van den dag verder reizen.

Vóór de morgen grauwde, stond zijn reiswagen ingespannen. De heer en de dame stapten in, zonder dat de herbergier of zijne vrouw een oogslag in het binnenste van het rijtuig konden werpen. De bediende zat reeds lang op den bok, de paarden trokken aan en voorwaarts ging het in snellen draf zoo goed als de steenwegen van 1762 het veroorloofden.

Een uur nadat de wagen vertrokken was, begon er leven in het dorp te komen. Reeds lang sjierpten en kwinkeleerden de vogeltjes in boomen en struiken en maakte de zon de noodige aanstalten haar grauw morgengewaad achter de bergen af te leggen. Hier en daar werd in het dorp een vensterluik opengeslagen en zagen de liên door de vensters naar het weder uit en overlegden reeds bij zich zelven hoe zij heden het beste partij zouden trekken van dezen schoonen dag. Ook de hoefsmid was een der eersten, die opgestaan was, om volgens zijne gewoonte vroeg aan den dagelijkschen arbeid te beginnen. Heden was het iets later geworden dan anders, want men had hem in zijne nachtrust gestoord en hij verwonderde er zich zelfs ten hoogste over, als hij de vensterluiken opende en op de tegenover hem staande torenklok zag, dat het op slag van half vier was. De smidse doorgaande en de voor-

deur openzettende, was hij niet weinig verbaasd voor zijne voeten in een korfje een in fijne, witte doeken gewikkeld slapend kindje te zien liggen.

'Ha, ha! de dag begint goed!' dacht de smid, terwijl hij den kleinen slaper beschouwde. 'Een recht lief bakerkindje! Welke ontaarde moeder kan mij wel met dat geschenk vereerd hebben!'

En zonder het zelfs aan te raken, liep hij ijlings in huis terug naar de eerste verdieping in zijn slaapkamer, waar zijne vrouw nog bezig was met zich aan te kleeden en riep haar toe: 'Vrouw, vrouw, kom spoedig naar beneden en zie eens! Gij hebt er reeds lang over gejammerd dat wij geen kinderen hebben; welnu! uw wensch is eensklaps vervuld geworden.' En zonder er verder nog een woord bij te voegen, draafde hij weer naar beneden de smidse door voor het huis. Haastig sloeg ook de smidsvrouw, die in het dorp de 'schoone Anna' genoemd werd, een doek om en vloog insgelijks naar beneden.

'Ach! wat een allerliefst kindje!' riep zij, verbaasd de handen ineenslaande uit, bedacht zich echter niet lang, maar nam snel het korfje op en liep er mee naar de woonkamer.

'Halt, halt!' riep de smid zijne vrouw achterna, die met haren vondeling reeds halverwege op de trap was en bij den roep omzag, 'meent gij, dat wij het kind zullen houden?'

'Ja, wat anders?' vraagde zijne vrouw onwillig... 'Wij zelf hebben geen kinderen, dus moeten wij blijde zijn, wanneer God er ons een zendt.'

'Ja, indien het slechts niet door een of ander liederlijke deern te vinden gelegd is,' merkte de smid bekommerd aan.

'De Hemel beware ons! Zie eens wat prachtig kleedje, wat fijn linnengoed en dan dat lieve gezichtje,' sprak de hoogst verheugde Anna, kuste het arme schepsel en ging de trappen op zonder verder naar het gebrom van haren echtvriend te luisteren, die zich naar zijn buurman Veit spoedde, om dezen eveneens met den vond bekend te maken; want, dacht hij, zonder getuigen nemen wij het kind niet in huis. Buurman Veit was ook zooeven opgestaan en zag uit in den prachtigen morgen. Veit was nog meer verbaasd over den vond dan de smid, riep zijne vrouw er bij en alle drie begaven zich naar de woonkamer van den smid, waar Anna reeds bezig was het korfje los te maken en het kindje er uit te nemen. Weldra kwam uit de dikke inbakering een lief gezond meisje te voorschijn, dat nu eensklaps door de beweging wakker geworden, in plaats van naar kindermanier te weenen, begon te lachen, hetgeen naar de meening van vrouw Veit een goed voorteeken was.

Terwijl de beide vrouwen zich met het kind bezig hielden, zochten de mannen naar een of ander geschrift, want men moest toch weten of het kind reeds gedoopt was, wie het was en waar het vandaan kwam. Onder in het korfje vonden zij een toegevouwen briefje benevens een geldrol.

De smid greep dadelijk naar het briefje, daar hij lezen kon; maar Veit, die zich niet op deze kundigheid beroemen kon, kende daarentegen het geld. Hij had dan ook niet veel tijd noodig om te weten, dat er 150 gulden in de rol waren.

'Dit kind,' las Jacob de smid overluid en met plechtige stem voor, 'dit kind moet met de namen *Maria Theresia* gedoopt worden; het stamt van voorname duitsche ouders af, die het, zoodra hunne omstandigheden het veroorloven, terugeischen zullen. De som van honderd gulden is voor jaarlijksch onderhoudsgeld bestemd, 50 gulden voor de kosten van de doopplechtigheid. Elk jaar op dezen dag zullen 100

gulden door den rentmeester van het vrouwenklooster Sackingen uitbetaald worden. De ouders verzoeken voor het kind een liefderijke, zorgvolle behandeling, een streng katholieke opvoeding, en beloven hiervoor een rijke belooning op den dag, dat zij het zullen terughalen.'

Het briefje was niet onderteekend.

'Bij God!' riep Jacob uit en reikte zijne vrouw de hand, 'dat zal gebeuren, zoo waar ik Jacob de smid ben. Gij, buurman Veit en uwe vrouw, zijt getuigen van deze belofte.'

'Ik zal het als mijn eigen kind behandelen,' bevestigde Anna.

'Dat geloof ik gaarne, buurvrouw,' hernam Veit, 'en ook Jacob zal een goed vader voor het kind zijn.'

'Gewis, ook al had er geen geld bij gelegen,' betuigde de smid. 'Zulk een arm wormpke kan men niet laten omkomen. Wie weet waarom de ouders het kind te vinden hebben moeten leggen?'

Binnen een uur tijds wist het geheele dorp door Veit en diens vrouw de gewichtige gebeurtenis. Dat men het te vinden leggen van het kind in verband bracht met de geheimzinnige reizigers van dien nacht spreekt van zelf.

'Niet voor niets heeft die heer naar rechtschapen lieden in het dorp gevraagd,' bemerkte de waardin uit 'de Zon' 'en toen wij den smid prezen, wist hij genoeg en zweeg verder.'

'De bediende, die niet van den bok wilde, heeft het kind te vinden gelegd,' zegde de huisknecht, 'ik zou er een eed op durven doen.'

'Mogelijk zat de moeder wel in den wagen,' meende de waard, 'ik heb een paar keeren beproefd er een oogslag in te werpen, maar ik mocht er niet in gelukken.'

Zoo sprak men over het voorval en verdiepte zich in allerlei gissingen tot een nieuw onderwerp de aandacht van de dorpsbewoners daarvan aftrok.

(Wordt vervolgd.)

Bij de Kalmoeken.
Reisherinneringen.
(Vervolg.)

De god hield in de rechterhand een donderwapen, waarmeê hij de zondaren bedreigde, terwijl de bel, welke hij in de andere hand droeg, moest dienen om hare misdrijven te verkondigen.

Eene vlam was zijn hoofdbedeksel en uit deze staken priesterhoofden op; hij had een lijfgordel aan, gemaakt uit hoofden van groote misdadigers. Voor dezen god stond eene godin, die acht handen en vierentwintig hoofden had; zij trachtte door hare smeekende houding zijne gramschap te doen bedaren.

De afgodsbeelden waren hol en gevuld met beenen en asch van opperpriesters, die na hunnen dood eervol verbrand waren.

Voor het altaar stond eene lage tafel met gesneden beeldwerk in het rond versierd, waarop zilveren offerschalen met vruchten, zaad en wortels; deze offers aanziet men als heilig en zij mogen enkel gebruikt worden bij gevaarlijke ziekten.

'Daar ook bevonden zich twee zilveren vazen, met wonderwater; zij waren met veeren van pauwen versierd en deze in den aard van bloemtuilen uitgespreid. Vóór de tafel was een paal in den grond geslagen, waarop eene detsji-schaal, voor het dagelijksche offer bestemd. Wat daarop wordt geofferd, mag door de priesters geëten worden, nadat het eenige dagen is tentoongesteld.

Aan weêrskanten van het altaar zijn twee halve zijden ballons op roode stellingen geplaatst; als de goden aan het volk worden vertoond, worden deze ballons gebezigd om hen tegen zonneschijn en regen te beschutten.

De gewone Kalmoeken mogen niet in den tempel komen; zij mogen enkel op handen en voeten kruipend, den tempel benaderen als zij hun offer brengen, en alzoo de tusschenkomst des priesters bij de goden komen vragen.

Rechts en links hangen beeltenissen en beschermgeesten op roode zijden doeken en omlijst met gekleurde zijde. Dit heiligdom is achter eene gordijn verborgen. De goede goden zijn deels voorgesteld in kostbare priesterkleedsels, en aangezien zij in hemellichamen verblijven, worden zij door vlammende stralen omgeven.

De zon bestaat, volgens de kalmoeksche priesters, uit vuur en glas; de maan uit water en glas; in die twee lichamen woont eene godheid met vlammend gezicht. Wat de sterren betreft, deze zijn lichtende glazen bollen, van dewelke de grootste 3000 ellebogen doorsnede heeft.

De meeste goden worden voorgesteld als afschuwelijke monsters; deze worden het meest vereerd en aangebeden. Volgens de Kalmoeken kunnen de goede goden enkel goed doen, de boozen enkel kwaad, en daarom tracht men deze door het zenden van geschenken welwillend te maken.

Rechts van den ingang staat een bidmachien, dat is een groote en een kleine cylinder, geplaatst op een met barre kleuren beschilderd, maar sierlijk gemaakt voetstuk.

Eene koord brengt de twee cylinders in beweging; deze zijn hol en opgevuld met geschreven gebeden. Men doet vooral die cylinders draaien als het dondert, of als er andere natuurverschijnsels zijn, die als waarschuwingen van den toorn der goden worden aanzien.

De kleinste cylinder bevat gebeden aan de goden van den eersten rang; de andere heeft er voor de goden van den tweeden en minderen rang.

Oordeelt de priester dat er gevaar is, dan wordt de cylinder zoo snel mogelijk rond gedraaid. Dit ronddraaien is, volgens de priesters, even geschikt en dienstig als het bidden door het bewegen der lippen.

Vóór den tempel steekt een lange, rood geverfde staak in den grond, waaraan lappen katoen zijn vastgemaakt, alweer met gebeden beschreven.

Naar gelang de wind die lappen in beweging brengt, worden er met min of meer iever gebeden opgezonden: de Kalmoeken laten dus aan de goden over zichzelf meer of min gebeden te doen toerichten.

Nadat iedereen zijne zitplaats zoo gemakkelijk mogelijk had ingericht, want men zou den ganschen dag in den tempel blijven, heerschte daar eene doodsche stilte.

De hoofdpriester nam nu eenige korrels graan uit de offerschaal, hem door een *gheloen* toegereikt en smeet deze in de lucht; verder goot hij eenige droppels saffraanwater in de schaal en bracht dit den goden ten offer.

Een baszanger bromde nu zeer eentonig een lied; werd het eerste vers slechts gebromd, het tweede klonk hooger en zoo bij ieder vers of koeplet. De andere zangers vielen allengs al meer in, eindelijk zongen allen te samen.

Dat had niet lang geduurd of deze zweeg na gene, omdat hij niet hooger zingen kon, eindelijk zongen alleen nog de drie allerjongsten, de leerlingen; zij wierpen het hoofd achterover, vervrongen het gezicht, vertrokken de wenkbrauwen, om altijd hooger en hooger te zingen.

Van de drie zangers viel er weldra weer een af; toen zweeg een tweede en eindelijk zong één knaap op fausset-toon, hetgeen niet beter te vergelijken was dan bij het scherp geluid van eene flageolet.

Nog zong de knaap, toen zich een luid gebrom' liet hooren; de priesters namen hunne kransen, uit 108 kralen bestaande, en murmelden, zoo flauw als 't mogelijk was, het heiligste gebed der Boedha-leer; *oen ma vi pad me chom.* Dit zijn klanken, want als woorden hebben zij geene beteekenis, ten minste zoo verzekerden de Kalmoeksche priesters. Het gebed wordt echter gebezigd, omdat er geen ander bekend is, waarbij de lippen zich zoo rap kunnen bewegen.

Toen de krans driemaal door de handen der priesters was geschoven en voor den 324^{en} keer het *oen ma vi pad me chom* was gezegd, kwamen twee mannen den tempel binnen met een vat koemis, verzuurde paardemelk.

Elke priester en leerling had eene houten kom bij zich, hetzij deze stak in de borst van het bovenkleed, of dat men ze in eenen doek had gewonden. Ik zelf had mijne houten kom niet vergeten, aangezien ik wist dat een waar Kalmoek die nooit vergeet, omdat hij in staat zou zijn overal zijnen maaltijd te gebruiken.

Nadat de koemis aan de goden geofferd was en wij onzen dorst gelaafd hadden, werden de kommen gezuiverd, als het zoo mocht genoemd worden, want de mandsji gebruikten voor die zuivering enkel en alleen.....hunne tong; de hoogere geestelijkheid veegde de kom met den duim uit en lekte dezen laatste af.

Om den tempel goed te zien, had ik voor

mijnen schilderezel plaats genomen nabij het bidmachien; ik kon dus eene schets maken van het geheel.

De priesters bleven voortdurend bidden en maakten daarbij veel beweging met het lichaam; nu eens gingen de kralen, onder het bidden, snel door de vingers; dan murmelde men onder het geluid van bellen en pauken.

DE ST. NIKOLAASKERK TE GENT.

Sommige afgodsbeelden werden in sluiers gehuld; anderen integendeel bloot gemaakt.

Het volk, dat van wijd en zijd gekomen was, kroop op handen en voeten den tempel nader; tot dezen gekomen, gaven zij aan een der priesters een perzisch of russisch geldstuk, waarna zij weer terug kropen, nadat de priester hen met een toegevouwen kraag een slag op het hoofd had gegeven.

De priesters hadden reeds eenige duizenden gebeden naar de goden gezonden en ik had een goed deel der aanwezigen op het doek gebracht, toen aller werk een oogenblik moest gestaakt worden: men bracht een grooten ketel soep binnen. Nadat de soep genuttigd was, deelde men gekookt schapenvleesch rond, dat met de vingers werd aan stukken getrokken.

De Kalmoek heeft geen brood; zijne zwervende levenswijs laat niet toe dat hij granen verbouwt; hij heeft enkel eene soort van tabletten, die hij op de markten der naburige steden inruilt, om deze, op groote feestdagen, bij den thee te gebruiken.

Toen wij 's avonds eindelijk vermoeid waren van werken en bidden, bracht men houten kannen binnen, gevuld met theesoep, eene spijs die de Kalmoeken boven alles liefhebben. Die soep bestaat uit tegelthee, schapenvet, melk en zout.

SCHUILEN, NAAR GENZMER.

Na deze genuttigd te hebben en den goden nog een offer en een gebed te hebben toegebracht, waren wij op het punt van weg te gaan, toen er een verschrikkelijk onweer losberstte; dit dwong ons nog eenigen tijd in den tempel te blijven.

Eenige priesters gingen buiten om de tent met koorden aan paaltjes, op eenigen afstand vandaar in den grond geslagen, goed vast te maken en te beletten dat zij zoude omwaaien.

Gelijk de kapitein van een schip, door den storm overvallen, deelde de lama zijne bevelen uit; men plaatste andere afgodsbeelden op het altaar en andere beschermbeelden aan de wanden; anderen, die geen dienst konden doen, werden achter een gordijn verborgen.

Aan het bidmachien werd een man geplaatst om te draaien; iedereen deed ieverig zijn plicht. Toch werd de storm al heviger; ik dacht dat heel de tempel ten ondersten boven waaien zou. Ik sloot mijn schilderbak en borg mijne schet-

sen, om te beletten dat ook deze, met het model, zouden vernield worden.

Een hevige vlaag sloeg twee sparren op het dak van hare plaats, en het scheen dat de wind langs die opening den tempel zou binnen stormen. Op dit gevaarlijk oogenblik bevool de lama het groote beeld op het altaar te onthullen, waarna een der priesters er weer in gelukte de staken op hunne plaats te zetten en met koorden vast te binden.

Weldra zag ik dat de biddende vlag, voor de deur geplant, tot stilzwijgen was gebracht en door den wind rond den staak was gewonden. Ik wees er op aan den draaier van het bidmachien, en deze liep naar buiten om de vlag weer in biddende beweging te brengen. Ik van mijnen kant nam zijne plaats in en draaide - draaide aan het gebedwerktuig.

We deden dus al wat een mensch doen kon, ter bezwering van het onweer en hadden eindelijk het genot te zien, dat het aftrok......

Na aldus, volgens Kiesewetter en von Humboldt, het zwervende volk te hebben beschreven, zullen onze lezers zeker wel eens benieuwd zijn naar de beschrijving eener stad in die streken: wij nemen andermaal von Humboldt bij de hand en ofschoon deze nu zoo wat vijftig jaar geleden Astrakan bezocht, zal de verandering, in den grond, nog niet heel beduidend zijn.

Men zal er, bij wat meer ontwikkeling, gegeven aan de europeesche beschaving, nog dezelfde eigenaardige elementen vinden als toen.

Naar gelang men Astrakan nadert, wordt de groote weg ook levendiger door het drukke verkeer. Rechts en links ziet men uitgestrekte wijngaarden en hoeven liggen. Eerst kwamen de reizigers nog aan een tartaarsch dorp en eindelijk zagen zij, op een breeden stroom, een bosch van scheepsmasten en daar achter de stad met witte torens en koepels.

Sedert eeuwen hoort die stad en het omliggende land aan Rusland; hare bewoners bestaan uit de meest verschillende stammen. Behalve Russen en Kozakken, treft men er aan: Armeniërs, Georgiërs, Boecharen, Chiwenzen, Troechmenen, Perzen, Hindoes, Kirgiezen en Kalmoeken - aldus kristenen, mahomedanen, volgers van Brama en Boedha; verder eenige joden.

Al deze stammen kwamen in deputatie de reizigers begroeten. De Armeniërs droegen nauwsluitende rokken en daarover kaftans met opengesneden mouwen, breede broek, hooge en nauwe laarzen, mutsen met pelswerk omzoomd; sedert dien hebben de Armeniërs schier allen de gewone fransche mode aangenomen.

De Hindoes dragen lange witte kaftans en witte tulbanden; de Perzen een sitsen onderkleed en een blauwen kaftan. De Perzen zijn de eigenlijke bewoners van de stad, want de Kozakken, Kalmoeken, Kirgiezen, Boecharen, Chiwenzen en Troechmenen verschijnen en Verdwijnen daar weer even gauw.

Onder de voornaamste gebouwen telt men de hoofdkerk, *Oespenskoï Sobor* genaamd; zij vormt, gelijk de meeste grieksche kerken, een vierkant met vijf koepels, elk van een kruis voorzien. Het inwendige was kostbaar, doch smakeloos versierd. De kerk was somber ten gevolge der dikke pilaren en der kleine hooge vensters. Aan kostbaarheden in goud, zilver en kerkgewaden, uit vroeger eeuwen, was deze kerk zeer rijk.

Behalve deze kathedraal bevatte toen Astrakan nog 19 grieksche en 4 armenische kerken; de Tartaren hadden 16 houten moskeeën.

In den loop van den dag zijn de straten van Astrakan onbezocht, uithoofde der groote hitte; 's avonds is echter dit tooneel gansch veranderd.

Dan komt er in gansch de stad een nieuw leven; iedereen schudt de vadsigheid af welke hem overrompelt bij eene hitte van 50 graden Reaumur; men loopt naar buiten om versche lucht te scheppen.

Allengs worden de straten drukker, de handelszaken worden hervat, de winkels krijgen bezoekers, duizende wandelaars gaan heen en weer in de straten, op de bruggen en langs de kaaien, met boomen beplant; het kanaal wordt bedekt met kaïken, die meloenen en andere sappige vruchten aanbrengen.

De vigelanten, drosjka's, rijtuigen van allen aard, die in pracht met elkander wedieveren, vliegen in alle richting door de stad.

Men vindt hier alles vereenigd wat men schilderachtig bedenken kan. Nevens eene tartaarsche woning ziet men een gebouw in gothischen stijl opgericht; tegenover een karavanseraï staat een modern magazijn, waarin de nieuwste modevoorwerpen zijn uitgestald.

In de lommer der prachtige metropolitaankerk staat de sierlijke moskee, met den put waar de geloovige Turk zich komt wasschen, vóór het gebed. Op een balkon in moorschen stijl, ziet men eenige jonge europeesche dames, volgens de parijzer mode gekleed, terwijl door de zuilengangen der oude paleizen witte, ranke vrouwengestalten zweven.

In Astrakan vindt men alzoo de vervelende eentonigheid niet, die andere russische steden kenmerkt. De huizen zijn veelal in hout gebouwd. Het klimaat is droog en zeer heet. Langer dan drie maanden daalt de thermometer te Astrakan nooit beneden 28 graden Reaumur.

Ten gevolge der droogte van den dampkring is de lucht zuiver, helder; alle voorwerpen, van verre of van dichtbij gezien, verkrijgen daardoor eene groote warmte van toon; de lucht is zoo helder als in Italië. Maar de muggen zijn er eene ontzaggelijke plaag; zij vullen letterlijk de lucht in zekere maanden van het jaar.

Zich tegen hare steken te beschutten, is eene onmogelijkheid; bedekt u met gaas 's nachts, maakt uwe huizen donker over dag - gij zult aan die plaaggeesten niet ontsnappen.

Zeer merkwaardig was het bezoek in eenen wijngaard. De druif is de hoofdbron der nijverheid in Astrakan. De wijngaard groeit er niet aan staken, maar aan heggen, welke in rijen nevens elkander geplant zijn.

's Zomers worden de wijngaarden, om reden der droogte, begoten; 's winters met aarde bedekt; aan dat begieten wordt veel zorg besteed. Allerwege ziet men in de wijngaarden, torens of hooge gebouwen, niet ongelijk aan onze windmolens, welke gewoonlijk op een gemetselden waterbak staan. Hieruit wordt het water met vaten opgehaald en in houten goten uitgestort.

Heel den wijngaard door liggen dergelijke goten, waaruit het water weer in voren uitloopt, en vandaar komt het aan de wortels der planten.

In deze wijngaarden staan verschillende soorten van wijnstokken; meest allen hebben groote en sappige druiven.

Veelal groeit er eene druif met dikke schel, zoet en smakelijk, en in vorm en smaak niet ongelijk aan de Malaga; ook ziet men er teel de kisjmisj, eene druif zonder pit.

De druiven van Astrakan worden versch geëten en toch heinde en ver verzonden; zoo zendt men er veel naar St. Petersburg, welke stad (destijds) 2153 mijlen van

Astrakan lag. Daar vindt men altijd druiven op de tafels der grooten. Waarheen men uit Astrakan goederen verzendt, vindt men ook druiven. De manier, waarop men deze vruchten bewaart, en dat het heele jaar door, is zeer eenvoudig.

Vóór dat de druif rijp is, wordt zij afgesneden, doch men zorgt vooral dat men de druif niet met de hand aanraakt; die welke eenigszins de hand hebben geraakt, worden er afgenomen.

Daarna legt men ze in groote gebakken aarden potten en dit zoodanig dat de trossen elkander niet raken; de tusschenruimte wordt met gierst aangevuld. Een aarden deksel sluit den pot luchtdicht, en dit gaat des te gemakkelijker daar de pot nauwer is van boven dan van onder.

Hierin volgt men de chineesche manier: men legt langs den kant van het deksel eene dikke laag stopverf, waarop papier geplakt wordt. Als die bewerking met zorg gedaan is, kan men de druiven, naar de kooplië in dat artikel te St. Petersburg verzonden, meer dan twee jaar goed houden.

De Astrakansche druiven worden zelden gebruikt om wijn te maken; daartoe zijn zij eigenlijk te waterig.

De inlandsche wijn, dien von Humholdt ter plaatse dronk, was niet bijzonder goed; beter was die uit het zuiden van Rusland, welke ten zuiden van Astrakan, te Kislar aan de Terek en nabij de Kaspischezee werd geteeld. Deze benaderde in smaak den wijn van Frankrijk.

Ook peeren en appelen werden in de wijngaarden gevonden.

De bazars of winkels van de verschillende volken, die te Astrakan wonen, zijn zeer belangwekkend. Men vindt er russische, tartaarsche en armenische bazars, benevens een perzische en een hindoe-bazar.

Een bazar is een vierkant gebouw, langs buiten met winkels; eene poort geeft toegang tot eene binnenplaats, waar de volksstam woont. Die der Perzen was in steen en had eene verdieping, waar al de handelaars uit Perzië bijeen gevestigd waren. Hun handel bestaat in zijde.

Von Humboldt zegt dat zij in den regel ongetrouwd zijn en legt dit hierdoor uit, dat zij in Astrakan geen vaste woning hebben; het zijn meestal agenten van kooplieden uit de provinciën Maranderan en Gilan en reizen gedurig heen en weer.

Die welke in Astrakan wonen en met tartaarsche vrouwen getrouwd zijn, bevinden zich niet in den bazar, maar wel in de stad zelve; deze handelen ook in perzische zijde, shals en doeken, ook in indische artikels en gedroogde perzische vruchten.

Hebben zij geen werk dan staan de Perzen voor hunne winkels, om hunne waren aan te prijzen en babbelen zonder ophouden.

Perzische kooplieden richten eene moskee in in hun huis en kiezen hiervoor een ruim vertrek uit. Ziehier hoe een reiziger dergelijke bidplaats beschrijft:

‘In een groot vertrek stond, nabij een der muren, eene kas met verschillende vakken; daarin bevonden zich bronzen en koperen afgodsbeelden. De glazen deuren der kas waren open en op eene uitgetrokken schab plaatste men metalen vaten, met in brand gestoken spiritus.

‘Vóór dat meubel stonden de Perzen en zegden hunne gebeden op; gedurig brachten zij hunne vingers in de spiritusvlam, alsof zij zich wilden zuiveren of wijden.

‘Toen de plechtigheid was afgeloopen, mocht de reiziger de afgodsbeelden benaderen, doch niet aanraken.’

De Hindoes zijn eigenlijk bankiers of geldhandelaars; zij leenen soms aan 20 en 30 per cent; allen zijn rijk en zeer zuinig. De Hindoes leven ongetrouwd en opdat het hun niet aan helpers zou ontbreken, laten zij landgenoten komen, om diegenen te vervangen die sterven.

Eerst worden die Hindoes bedienden; daarna treden zij op als deelhebbers in de zaken; doch hun getal vermindert sterk en zelfs volgens latere berichten verdwijnen zijn teenemaal uit Astrakan.

Uit de Hindoes, die met tartaarsche vrouwen gehuwd zijn, is een ras geboren dat noch de scheef geplaatste oogen der Kalmoeken, noch de bronskleurige huid der Hindoes heeft en meer naar het Kaukasische ras overhelt. Dit ras is vooral werkzaam; het treedt op als arbeider, als matroos of anderzins.

Ook de Hindoes zijn afgodendienaars; hunne afgoden zijn allerleelijkste monsters; sommige beeldjes in koper hangt men roode manteltjes om. Voor de goden is een zwarte, ruwe steen geplaatst, 5 duim lang en 10 duim hoog, welke de menschwording van Visjnoe beduidt; deze steer, wordt bij elke plechtigheid op nieuw geverfd,

Op de tafel plaatst men versch geplukte bloemen, een olielamp met twee pitten, die altijd moeten branden; de steen, waarvan wij hooger spreken, noemt men den *seligram.*

Von Humboldt, die eene hindoesche plechtigheid bijwoonde, zegt dat de priesters zoo dolzinnig te werk gaan, dat men er van ijst, en zelfs de draaiende dervisschen in Konstantinopel maken zoo'n uitzinnig leven niet als die der Hindoes.

(Wordt vervolgd.)

Verloren eer.
Novelle.

I.

Op den heeten zomerdag was een drukkende achtermiddag gevolgd. Geen verkoelend windje bracht eenige verkwikking aan het verzengde kindschap, dat door de laatste stralen der ondergaande zon met purpergloed overgoten werd.

Langzaam en traag kronkelden uit de schoorsteenen der huizen en hutten de rookzuilen omhoog, moede en lusteloos, met hangenden kop, keerde het vee uit de weide terug en zelfs de anders zoo heldere, vroolijke galmen van het angelusklokje der kleine kerk van het fraaie dorp A. werden heden gedempt door de heete, zware lucht, die als een drukkende eentenaarslast over het heele aardrijk verspreid lag.

De waard der herberg, welke dicht bij het dorp lag, stond onder het loofdak der twee linden voor zijne deur en liet werktuigelijk het oog gaan langs den steenweg, welke uit de naburige stad langs zijn huis in het dorp voerde, terwijl hij nu en dan met het vlak zijner breede hand over zijn voorhoofd streek, op hetwelk groote zweetdroppels perelden.

Te vergeefs zocht hij echter koelte onder het bladerdak, meer nog dan de menschen toch snakten de planten naar afkoeling en een verkwikkenden regen.

Daar viel zijn oog op een man, die langzaam op den steenweg naderde, en in derechterhand een knuppel en in de linker een bundel droeg. De dikke waard deed een paar stappen vooruit, plaatste zich met den rug tegen een der lindeboomen, sloeg de armen over elkander en wachtte in deze houding den voetganger af, die weldra voor hem stond.

Deze was nog jong, een krachtige figuur met een vriendelijk, goedhartig gelaat, waarin de groote blauwe oogen van een trouwe ziel zonder arglist of valschheid getuigden.

‘God zegene u, oude vriend!’ sprak hij met een volle, welluidende stem, terwijl hij den dikken man de hand toestak, maar de herbergier hield zich als zag hij dit gebaar niet; hij knikte slechts met het hoofd en monsterde daarbij den voetreiziger van den blonden schedel tot aan de zolen van zijn bestofte laarzen.

‘Zoo? Zijt ge weer teruggekeerd?’ vraagde hij op een toon, die duidelijk verraadde dat deze ontmoeting hem geenszins welkom was. ‘Hm! het is ook waar, de zes maanden zijn om en elders zult gij bezwaarlijk een onderkomen vinden, maar....’

‘Zwijg! Gij heb mij reeds genoeg gezegd, om mij te doen begrijpen, dat ik hier geen vriendelijke ontvangst zal vinden!’ bruiste de jonkman op, terwijl hij knuppel en bundel op de tafel wierp, die onder de linde stond. ‘Ik had het kunnen verwachten; ik was een zot, als ik geloofde dat men mij na de ondergane straf er niet meer op zou aanzien, dat ik mij aan eens anders eigendom vergrepen heb. Het was onzin, dat ik dit gelooven kon, ik zeg het nog eenmaal, maar het was de laatste hoop, die mij restte en mij staande hield, wanneer ik der vertwijfeling nabij was. Geef mij een glas bier, ik heb dorst en de lange marsch heeft mij afgemat!’

Hij ging op de bank zitten en liet het hoofd op den elleboog rusten - zoo zat hij daar, in nadenken verzonken en steeds donkerder trokken zich zijne wenkbrauwen samen.

De herbergier was in huis gegaan, hij keerde terug en zette het schuimende bier voor den gast neer.

'Willem Harmen!' sprak hij zacht, terwijl hij zijne hand op den schouder van den jonkman legde.

'Wat wilt ge?' viel Willem uit en een vlammende blik trof uit zijne oogen den zwaarlijvigen man, die met een ernstig, afkeurend voorkomen het hoofd wiegde.

'Gij zult hier niet alles weervinden gelijk gij het verlaten hebt.'

'Na de ontvangst die ik bij u gevonden heb, kan ik daar niet aan twijfelen.'

'Wanneer ik u een krenkend woord heb toegevoegd, duid het mij dan niet ten kwade,' zegde de waard vergoelijkend, 'gij kondet het toch begrijpelijk vinden, dat het mij verrassen moest, u hier in het dorp terug te zien keeren. Wat wilt gij hier nog? Den gestraften misdadiger gaat men uit den weg, niemand kent hem, alle banden, waarmee men vroeger aan hem verbonden was, zijn verbroken.'

De jonkman was van zijne bank opgesprongen, fel flikkerde de verteerende gloed van den toorn in zijne oogen op.

'Den misdadiger!' knarsetandde hij. 'Ha! wie een brood steelt om zich van den hongerdood te redden, is een misdadiger, die eene daad van vertwijfeling brandmerkt hem voor zijn gansche leven! Wat heb ik dan meer gedaan? Mijne arme, bejaarde moeder lag op sterven, in onze hut was het zoo koud, dat.....'

'De gemeente zou u geholpen hebben, wanneer gij gezegd hadt.....'

'De gemeente!' viel Willem hem met klimmende verbittering in de rede. 'De gemeente, die onzen ouden schoolmeester verhongeren liet, omdat hij met haar in onmin geraakt was, dewijl hij eenige boeren in het gezicht zegde, dat zij dommer waren, dan de policie veroorloofde! Van zulk een gemeente kon ik geen hulp verwachten, mijne oude, brave moeder ging toch door voor een goddelooze tooverheks, het domme volk zegde, dat zij met den duivel omging, en eenige erbarmelijke liên wilden zelfs satan in levenden lijve gezien hebben terwijl hij door den schoorsteen onze woning verliet.'

'Was uwe moeder daar niet zelve schuld aan, Willem?' vraagde de herbergier schouderophalend. 'Waarom ging zij elken nacht als de maan scheen uit?'

'Om kruiden te zoeken, welke zij in den apotheek verkocht.'

'Dat had zij op klaarlichten dag kunnen doen!'

'Dit zegt gij omdat gij er geen verstand van hebt, omdat gij niet weet, dat de planten het krachtigste en het sappigste zijn als de nachtdauw er op ligt.'

'En waarom was zij altoos zoo zonderling in hare uitdrukkingen?'

'Zij mogen zonderling geweest zijn voor degenen, die ze niet verstonden, voor mij waren zij het niet! Het was bitter koud in onze hut en mijne stervende moeder jammerde over de koude. Ware ik daarbij onverschillig gebleven, dan zou ik een slechte zoon geweest zijn. Ik wilde niet bedelen, ik wist toch vooruit, dat men mij smadelijk afwijzen zou; allen wachtten toch met ongeduld op den dood der arme vrouw, die hen van een tooverheks verlossen zou!'

'Gij hadt bij mij moeten komen!' merkte de herbergier aan, terwijl hij nadenkend naar den horizon zag, welke zich van lieverlede met donkere wolkgevaarten overspande.

'Hm! wie weet of gij mij geholpen hadt!' hernam Willem, het blonde hoofd schuddende. 'Men heeft in zulke oogenblikken geen tijd om na te denken en eerst de mogelijke gevolgen te berekenen; men doet dan dikwijls iets, waarover men later bitter berouw heeft. Ik moest hout hebben en buiten in het bosch lag het op groote hoopen; ik ging er heen en trof den boschwachter aan, een hardvochtigen schoft....'

‘Wiens bevelen gij niet gehoorzaamdet! Hadt gij dat gedaan, wie weet of gij er niet zonder straf afgekomen waart, maar dat gij hem met de bijl dreigdet, dat gij hem dwongt, u den bussel op de schouders te leggen, dat moest u in het verderf storten. De boschwachter heeft sinds menigmaal gezegd, dat hij medelijden met u gehad had, dat hij u het hout zou geschonken hebben, indien gij er hem om verzocht hadt; maar gij waart tegen hem te werk gegaan als een woesteling, en daarom was hij genoodzaakt geweest u te boeien en naar de gevangenis te voeren. Gij hebt uwe zes maanden uitgezeten en hard genoeg voor uw vergrijp geboet, maar ik vrees, dat het hardste nog voor u komt.’

Willem zag verrast op.

‘Wat wilt gij daarmede zeggen?’ vraagde hij.

‘Uwe moeder is dood....’

‘Ik weet het, zij stierf denzelfden nacht, een vreemde hand heeft haar de oogen toegedrukt en niemand zal haar lijk gevolgd zijn toen het uitgedragen werd.’

‘Niemand! De hut met het stukje grond zijn verkocht geworden om van de opbrengst de schulden te betalen.’

‘Ook dat weet ik; het geschiedde met mijn voorkennis en ik hoop, dat niemand iets te kort gekomen is.’

De waard droogde weer zijn voorhoofd en zag op naar het blaêrendak, waarin de wind zacht begon te ruischen.

‘Wij zullen spoedig een onweer krijgen,’ merkte hij aan, ‘dat zal goed doen’.

Willem knikte en zette de kan aan zijne lippen, hij wierp, terwijl hij dronk, een onderzoekenden blik op den dikken herbergier, die verlegen zijn gelaat afwendde als vreesde hij, dat de gast meer in die trekken zou lezen, dan hij vernemen mocht.

‘Hebt gij overigens geen tijding van hier ontvangen?’ ving de waard na een pauze weer aan.

‘Neen,’ antwoordde de jonkman, ‘niemand heeft zich om mij bekommerd.’

‘Dora ook niet?’

‘O! aan haar twijfel ik niet; haar duid ik het niet ten kwade, dat zij niet gekomen is. Zij zou het gewis gedaan hebben, indien...... of weet gij het beter?’

Strak rustte Willems oog op het gelaat van den waard, die verlegen de schouders ophaalde en naar het scheen zijne geheele opmerkzaamheid wijdde aan de onweerswolken, die zich boven het dorp samenhoopten.

‘Dus zijt gij om haar teruggekomen?’ vraagde hij.

‘Ja is zij niet mijne bruid?’

‘Destijds zegde men dat zij het was.’

‘Zegt men het vandaag niet meer?’

De waard verschrikte toen hij in de vuurschietende oogen van den jonkman blikte, die hij dreigend op zich gevestigd zag.

‘Neen, men zegt het niet meer,’ antwoordde hij, ‘en misschien is het beter voor u, dat gij er op voorbereid zijt eer gij er, heen gaat. Gij zult verstandig zijn en de omstandigheden in aanmerking nemen; alles gaat toch, Zooals Onze Lieve Heer het wil, en tegen het noodlot valt niet te strijden. Dora is een arm meisje, hare moeder bezit niets, beiden moeten in dagloon haar kost verdienen. Peter Hagen, de rijke mulder, heeft het meisje altijd het hof gemaakt: in den beginne wilde Dora niets van hem weten, doch hij liet niet af en gij waart in de gevangenis.’

‘En nu?’ vraagde Willem met bevende stem.

‘Hm!.... men zegt, dat zij na den oogst zullen trouwen!’

‘Dat is een schandelijke leugen!’ riep de jonkman, trillende van verontwaardiging. ‘Ik ken Dora beter, zij is mij trouw gebleven!’

Hij was opgestaan en drukte zich de muts woest op het hoofd; nu vatte hij zijn stok en zijn pakje, maar de waard trad hem snel in den weg en legde zijne hand op den arm van den opgewonden jonkman.

‘Het ware beter, dat gij niet dadelijk gingt,’ zegde hij op sussenden, ernstigen toon, ‘de moeder is u vijandig gezind, en iets aan het gebeurde veranderen kunt gij toch niet. Wat baat het u, of gij het meisje verwijtingen doet? Zij is met den mulder verloofd en gij weet wel, dat Peter Hagen er niet de man naar is, die......’

‘Hij heeft mij mijne bruid ontstolen!’ riep Willem woedend. ‘Ontstolen heeft hij mij het laatste dat ik nog bezat; kan ik hem het geroofde niet ontrukken, dan toch kan ik wraak nemen!’

‘Wat kunt gij?’ hernam de waard met nadruk. ‘Welke wraak kunt gij nemen? Met voorname liên is het niet goed kersen eten, Willem. Gij zoudt u zelven ongelukkig maken en dat zou het eenige zijn, wat gij er mee behaaldet. Laat haar loopen; die zoo spoedig den gezworen trouw breekt en een eed vergeten kan, is niet waard, dat men haar naloopt. Op uwe verwijtingen is Dora natuurlijk voorbereid, misschien ook wel op uwe verachting; doch het zal haar meer krenken, als gij haar onverschillig voorbijgaat dan wanneer zij harde woorden hooren moet. Tegen woorden kan zij zich verdedigen, doch niet tegen gedachten, die zij raden moet. Gij zijt nu eenmaal hier en uwe zakken zullen niet zoo goed gevuld zijn, dat gij met een licht hart de wijde wereld kunt ingaan; blijf bij mij, stevige handen kan ik gebruiken, ik zal u inwoning en een goed loon geven. Wilt gij dan na den oogst verder trekken, dan hebt gij ten minste reisgeld.’

De aderen op het voorhoofd van den jongen man waren dreigend opgezwollen; nu en dan

vloog zijn vlammende blik over het vriendelijk gelaat van den herbergier.

'Ik dank u,' zegde hij met doffe stem, 'het doet mij goed, dat gij ten minste mij voor een eerlijken kerel houdt, ofschoon ik in de gevangenis gezeten heb. Er zal mij niets anders overschieten dan uw voorstel aan te nemen, want ik bezit niets buiten een paar vodden in dezen bundel en waarheen ik ook zou kunnen gaan, overal zal men mij naar getuigschriften vragen welke ik niet kan overleggen. Ja, ik wil tot na den oogst bij u blijven en u door trouwen dienst mijn dankbaarheid bewijzen. Maar ik moet met haar afrekenen, ik heb geen rust, voor ik haar gezegd heb, dat..... Hier, bewaar mijn bundel, in een uur ben ik weer terug.'

Hij wierp het pakje op tafel en ijlde voort; de waard zag hem hoofdschuddend na, tot het doffe gedommel van den donder hem bewoog in huis te gaan, om de vensters te sluiten.

SNELPOST IN INDIËN.

De wind verhief zich en joeg dwarrelend het stof op, het vee brulde in de stallen en de vogels verborgen zich onder het beschermende dak der boomen, door wier toppen de storm bruiste. Een verblindende bliksemstraal doorkliefde het zwarte wolkenfloers, een oorverdoovende knal volgde, het ratelen van den donder overstemde het huilen van den storm.

Wat was deze storm in vergelijking van dien, welke in de ziel van den jongen man woedde!

Ontrouw! de bruid eens anderen, zij, die hem ontelbare malen verzekerd had, dat zij nooit van hem zou afzien, dat zij haar levensgeluk alleen bij hem zocht! Bedrogen had zij hem, door haar bedrog was hem zijn laatste steun ontroofd! In de eenzaamheid der gevangenis was de gedachte aan haar zijn eenige troost geweest, hij had met toenemend zielsverlangen de uren geteld, die hem scheidden van het oogenblik, waarop hij haar zou weerzien; hij had tallooze plannen voor de toekomst ontworpen en al deze plannen rustten op de rotsvaste overtuiging, dat zijne Dora hem trouw

bleef en hem door hare liefde zou schadeloos stellen voor de droevige en zware stonden, die hij achter de tralievensters doorleefd had.

Zoo was er, als hij de gevangenis verliet, nog altijd een weinig zonlicht op zijn pad gevallen.... wanneer ook allen hem vermeden en verstootten, hij noemde toch nog een menschenhart het zijne, tot hetwelk hij zijne toevlucht kon nemen. Een hart dat hem liethad! Neen, hij was niet verlaten, zoolang hij dit hart bezat en wanneer hem ook allen met steenen wierpen, dit hart strooide welriekende bloemen op zijn pad.... En nu.... maar neen, het moest een leugen zijn, hij kon niet gelooven, dat het meer dan een los gerucht was?

Willem stond voor het kleine huisje, dat Dora en hare moeder bewoonden en nu had hij het liefste willen omkeeren, ver de wereld ingaan en nooit terugkeeren, maar het was hem toch niet mogelijk zijne geboorteplaats te verlaten, zonder zich eerst de zekerheid verschaft te hebben, die alleen over zijn levensgeluk, over zijn geheele toekomst kon beslissen.

Hij opende de deur en ging het kleine, schamele vertrek binnen, waarin hij zoo menig schoon uur gesleten had.

Daar zat de oude vrouw met den gewijden palmtak tusschen de magere knokkels, die haar en hare hut voor het hemelvuur behoeden moest. Zij ontving hem met een stuursch gelaat terwijl een minachtende trek haren mond plooide.

'Zijt gij daar weer?' vraagde zij koud, zonder hem een stoel aan te bieden. 'Wat wilt gij hier? Waarom zijt gij niet gebleven waar gij waart?'

'Dat zijn kinderachtige vragen,' zegde Willem met gedwongen kalmte; 'mijn tijd is heden om; nu wil ik werken en sparen, om mijne brnid spoedig in mijne woning te kunnen binnenleiden.'

Een schorre, kwaadaardige lach was het antwoord der oude vrouw op deze verklaring.

'Dora was de bruid van een eerlijk man zoo lang tot deze man een dief werd,' sprak zij eindelijk schamper, 'toen brak zij alle verkeering met hem af en....'

'Verkeert met een ander?' viel Willem haar opbruisend in de rede. 'Is het niet zoo?'

'Ja, het is zoo, en gij hebt waarlijk geen recht, haar daarom verwijtingen te doen.'

Een felle bliksemstraal verlichtte de kleine kamer, de oude vrouw maakte het teeken des kruises en zwaaide met het palmtakske.

'Als gij het reeds weet, waarom zijt gij dan gekomen?' vraagde zij.

'Om het uit haar eigen mond te vernemen!'

'Valt het u zoo moeielijk te gelooven, dat een eerlijk meisje niets te doen wil hebben met een ontslagen dief?'

'Het valt mij moeielijk te gelooven, dat Dora zoo spoedig haren eed zou vergeten hebben,' zegde de jonge man verbitterd. 'Gij scheldt mij voor dief en toch weet gij, waarom ik mij toenmaals aan eens anders eigendom vergrepen heb. Ik deed het voor mijne stervende moeder, niet voor mij....'

'Het doet er niets toe voor wie men gestolen heeft,' viel de oude vrouw hem scherp in de rede. 'Gij hebt gestolen en in de gevangenis gezeten, uwe eer is voor altijd verloren. Gij kunt toch niet verlangen, dat mijn kind u door het leven zal vergezellen, het is genoeg, dat men u met de vingers nawijst. Waarvan ook zoudt gij eene vrouw willen onderhouden? Denkt gij, dat gij in elk huis werk zult vinden? Voor den ontslagen dief sluit men de deur; geloof niet dat men u ergens werk zal geven!'

Met de armen over de borst gekruist, den vlammenden blik doorborend op het verwelkte aangezicht gevestigd, stond Willem voor de oude vrouw, die bij

tusschenpoozen, zoo dikwijls een bliksemstraal zijn verblindend licht in het vertrek uitgoot, met den palmtak voorhoofd en borst aanraakte.

'Waarom draait gij om den waren grond heen, als de kat om de heete pap?' vraagde hij. 'Waarom komt gij er niet voor uit, dat Dora den mulder genomen heeft omdat hij rijk is?'

'Indien gij het weet, waarom zou ik het dan zeggen?' spotte de vrouw. 'Als men het geluk vangen kan, moet men het vasthouden!'

'Waar is het meisje?'

'In het dorp.'

'Bij hem?'

'Wat gaat u dat aan? De mulder is haar verloofde, na den oogst wordt zij zijne vrouw. En al was hij niet rijk.... hij is een eerlijk man en de zoon van brave ouders.'

'Wat wilt gij daarmee zeggen?' viel de jonkman uit.

'Niets meer dan wat ik gezegd heb!' antwoordde de oude vrouw bedaard. 'Hoe men over uwe moeder sprak, zult gij nog niet vergeten hebben: ik weet niet of de menschen gelijk hadden, maar de oude Lena verzekert heden nog, dat zij den duivel met eigen oogen gezien heeft, toen hij in de gedaante van een zwarte rookwolk uit uw schoorsteen kwam vliegen. En de oude Lena heeft twee goede oogen, die zich niet laten bedriegen.'

'De oude Lena is een boosaardig wijf!' riep Willem dreigend. 'Wanneer iemand hier in het dorp een verbond met den duivel gesloten heeft, dan is zij het, en de booze die in haar is, verleidt haar anderen met hare giftige lastertong te bezoedelen! Laster mijne moeder niet, vrouw! Ik kon vergeten dat Dora uwe dochter is, ofschoon ik eigenlijk niet inzie waarom ik daaraan denken zou! Aan u verbindt mij niets meer, derhalve moogt gij dubbel acht geven op uwe tong, dat zij geen plek raakt, waar ik zeer gevoelig ben! Laat de dooden rusten, vrouw Stelman!'

'Dat gij uwe moeder verdedigt, strekt u tot eer, maar gij kunt de menschen niet dwingen, aan uwe woorden geloof te schenken!' zegde de oude schouderophalend. 'Gij doet dus beter hen uit den weg te gaan; gij kunt hier, waar een ieder u kent, geen vroolijk uur meer hebben.'

Willem was de deur reeds genaderd; het viel hem ontzaggelijk zwaar zijn toorn, die zich met geweld een uitweg wilde banen, te bedwingen.

'Zoo spoedig raakt gij mij niet kwijt!' riep hij. 'Wij zien elkander weer, vrouw; ik ga niet, alvorens ik de lekening met u allen opgemaakt en vereffend heb.'

Hij rukte de deur open en ijlde naar buiten in den plassenden regen, dien de storm hem in het aangezicht zweepte.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 18]

Onze gravures.

In de hut op de Alpen.

Wij zijn de hooge Alpen opgeklommen - doch wij, ongelukkiglijk, niet: aan dien flinken jongen man, vergezeld van twee inlanders, is dit geluk te beurt gevallen. De prachtige vergezichten, die zich ten alle kante voor zijn oog opdeden, hebben toch niet belet dat de vermoeidheid zich van hem meester maakte en hij met een gelukkig gevoel eene dier hutten bereikte, die hier en daar den opklimmenden weg vervroolijken.

IN DE HUT OP DE ALPEN, NAAR F. DEFREGGER.

Daar vindt hij een stuk brood, kaas, een dronk melk, en het vriendelijk gezicht van een meisje, dat, al leeft het een goed deel van het jaar schier afgezonderd van de menschen, recht vroolijk weet te zijn. Hoe! de hoed van den reiziger draagt geen veer, geen blad, geen bloem? Hij is niet versierd met een dier alpenrozen, die zoo lieflijk op de hellingen bloeien?

De jonge man ziet de bewerking der kleine Flora, of bloemengodin der Alpen, met belangstelling aan en belooft wel de kleurige trofee op den hoed te zullen houden, zoolang dat zij er verdroogd en verdord zal afvallen.

De groep is sierlijk geteekend; de personen zitten in waarheid, zijn uiterst aandachtig en drukken juist die denkbeelden uit welke hen moeten bezig houden. Het tafreeltje is recht meesterlijk; doch wij zouden die planken willen zien openbreken om een frisch en levendig gezicht in de vrije natuur te kunnen genieten.

Gezicht op de Adria.

Wij bevinden ons in een der heerlijkste gouwen van ons werelddeel, niet alleen onder oogpunt van land-, maar ook onder dat van watergezicht. Immers als men lang genoeg door gebergten gereden heeft, komt men eensklaps aan zee en verheft zich voor het oog het kasteel van Miramar, zoo schilderachtig van ligging, zoo grootsch van opzicht, zoo rijk aan smartelijke herinneringen.

'Miramar,' roept een reiziger uit, 'die naam alleen is reeds eene poëzie.' En inderdaad, als men in de geschiedenis van den ongelukkigen Maximiliaan terugkeert, is daarin meer dan eene bladzij te vinden, die tot een ingrijpend treurspel aanleiding zou kunnen geven. De pracht hier, de ellende ginder aan den overkant der zee; de keizerlijke grootheid, den smadelijken dood van den keizer, de zinneloosheid van de keizerin - dat alles zijn episoden, die het hart van pijn en smart doen ineen krimpen.

Miramar beschrijven, zegt de reiziger, is eene onmogelijkheid. 'Wie beschrijft Beethoven's vierde symphonie?' 't Is een wezenlijk paradijs, rijk aan prachtige vergezichten, aan kleuren en geuren; en men begrijpt niet hoe een prins, die daar gelukkig had kunnen leven, zich, om eene keizerlijke grootheid, in eene vreemde wereld ging verderven.

Wij hebben vroeger het kasteel van Miramar aan onze lezers voorgesteld; vandaag geven wij een denkbeeld van de landstreek die hetzelve omgeeft.

De ezelstraf in de middeleeuwen.

Het middeleeuwsch wetboek bevat een aantal straffen, die in onze dagen ten eenemale zijn verloren gegaan, en die wij enkel als curiositeiten, als uitdrukking van de zeden des tijds toen zij in voege waren, beschouwen. Niet alleen ieder land, maar iedere stad, heeft dergelijke historische herinneringen, die zich in den nacht der tijden verliezen en zich zeer lang, enkel op de traditie, hebben recht gehouden.

In onze kempische dorpen bestond 'het ploegspannen,'eene straf, welke toegepast werd op degenen, welke zich veroorloofden hunne vrouw te mishandelen. Dr. Snieders, in een zijner eerste werken, heeft die volksstraf zeer geestig en dichterlijk beschreven, en zóó diep was dit barbaarsch gebruik bij 't volk ingeworteld, dat dertig jaar geleden de bewoners van zeker gehucht in Noordbrabant, nog dreigden die straf op een baldadig echtgenoot toe te passen. Zonder de waarschouwing van een verlicht burgemeester, had men buiten allen twijfel de bedreiging uitgevoerd.

In Duitschland bestond de ezelstraf en wij zien ze hier toegepast, niet op een brutalen man, maar op eene helleveeg, die haren echtgenoot meer dan een pijnlijk uur heeft doen ondergaan. De ezelstraf bestond hierin dat de Xantippe op eenen ezel geplaatst en door het toegestroomde volk, huilend, tierend, lachend en spottend door de straten geleid werd.

Er werd aan die straf een zeker officieel karakter gegeven, want de ambtman las het vonnis af, en hellebardiers hielden het juichende volk in bedwang. De stroom is echter zoo groot op het geestige tafereel, dat hij dreigt al wat tegenstand biedt, te breken. Eens den dam gebroken, zal men de booze vrouw omringen en haar de meest

duivelsche spotternijen toewerpen - en zij, zij zal, op den ezel gezeten, dit alles moeten onderstaan.

Overal, in huizen, open deuren en vensters, op hoeken en puien wacht men de Xantippe af; de vrouwen lachen en kwetteren het hardste, en willen niet gelooven, dat op haar, wie weet hoe spoedig! het *hodie mihi, eras tibi* kan toegepast worden. Wie weet inderdaad of dit of dat vroolijk gezichtje, dat nu het tooneel lachend gaêslaat, binnen eenigen tijd ook niet op den ezel rijdt!

Kleine voeten der Chineesche vrouwen.

Het is zeker dat de mode ons meer dan eens dingen oplegt, die op verre na niet met ons schoonheidsgevoel overeen komen; maar zeker is de mishandeling, die men de voeten der chineesche vrouwen doet ondergaan, wel de meest stootende van allen.

Men weet dat hoe kleiner de voet bij eene chineesche dame is, hoe meer zij als voornaam, als eene schoonheid aanzien wordt en dus meer kans heeft om fortuin te maken. Om daartoe te geraken mishandelt, verminkt men de voeten der vrouwen zoodanig, dat deze voor haar leven lang schier het gebruik daarvan moeten missen.

Het verminken der voeten, dat wij op onze laatste bladzij voorstellen, is juist niet gansch China door gebruikelijk. In het weelderige en rijke zuiden is het echter de regel en een teeken van voornaamheid, zoo als wij hooger zegden. In het noorden, onder ander in Peking, is dat verminken minder in voege, deels om het doorgaans heerschende gebrek en ook om het samenwonen aldaar met andere natiën.

In alle geval, hoe kleiner de voet is, hoe meer aanzien de jonge dame te wachten staat, en de kleinheid van den schoen der dochter is het voorwerp, waarop de koopprijs, wij zouden zeggen de bruidschat, bedongen wordt. Den strompelenden gang der vrouw, ten gevolge van het verminken, vindt de Chinees bijzonder schoon, 't Is in de hooge standen in China ook zeer onfatsoenlijk naar de voeten van de voorover gaande dame te zien, of in een gezelschap over de voeten eener dame te spreken.

De novice van Sackingen.
Eene dorpsgeschiedenis.
(Vervolg.)

Tien jaren waren voorbijgegaan sedert de opneming der kleine Maria Theresia in het gezin van den hoefsmid, toen deze zich op den verjaardag van deze gebeurtenis naar het een half uur verwijderd Säckingen begaf, om bij den rentmeester van het klooster het jaarlijksche kostgeld van honderd gulden te gaan halen.

‘Ditmaal komt gij een dag te vroeg,’ zegde de rentmeester tot hem, ‘er is nog geen geld of aanwijzing aangekomen. Waarschijnlijk zal ik het heden nog wel ontvangen en het u dan morgen uitbetalen.’

Maar den volgenden dag was er wederom niets; eene week lang ging de smid dagelijks naar de stad en keerde dagelijks terug zonder geld of naricht. Dit maakte hem verdrietig, want hij had vast op de ontvangst van die som gerekend. In den loop der jaren was hij, door het geld bekoord, eenigszins vrekkig geworden en had hij veel van zijn vroeger opgeruimde geaardheid verloren. De dagelijksche marschen

naar de stad, die menigmaal met uren wachtens verbonden waren, voerden den smid naar de herberg. Hier vond hij weldra gezelschap en hier openbaarde zich een nieuwe ondeugd in den smid Jacob, die men nog niet aan hem waargenomen had: hij dronk. De gedachte dat het jaarlijksche kostgeld, dat anders regelmatig op den dag uitbetaald werd, van stonde af aan voor altijd verloren was, maakte hem verdrietig en misnoegd, en deed hem in zijn dorp menigvuldiger 'de Zon' of een andere herberg bezoeken, waar hij zijn slechten luim door een wijnroes trachtte te verdrijven.

Dat belette evenwel niet, dat de kleine Maria Theresia als een roosje bloeide en in schoonheid, verstand en goede manieren alle kinderen van het dorp overtrof. Hoe meer de pleegvader het kind begon te verwaarloozen, hoe vuriger de pleegmoeder zich het kind aantrok en het opvoedde als was het haar eigen dochterke. Zorgvuldig hadden de beide echtelieden voor het meisje hare afkomst verborgen gehouden en ook de dorpelingen waren zoo verstandig zich daaromtrent niets te laten ontvallen. Het meisje wist dus niet beter of het was een kind des huizes, hoewel de pleegvader, dien het onuitsprekelijk lief had, menigmaal sinds het kostgeld uitgebleven was, de aanmerking gemaakt had, dat het kind met den dag meer kostte en niet voor arbeiden geschikt was, dewijl het te teer en te fijn gebouwd was. Dit waren nu voor Anna zeer grievende woorden, maar zij droegen er toe bij den innigen band tusschen moeder en dochter nog vaster te knoopen. Zoo ging het bijna drie jaren lang. Gedurende dit tijdsverloop was het kostgeld steeds uitgebleven, een andere geest had zich in Jacob genesteld, de geest der dronkenschap en der ontevredenheid, gepaard met het gemis aan lust voor den arbeid, hetgeen gebrek in de huishouding tot natuurlijk gevolg had.

Vooral des zaterdags sloot Jacob de smidse vroegtijdig. Wie hem dan wilde spreken, kon hem in de herberg opzoeken.

Zoo was het ook op een avond van de maand maart 1775. Anna en hare dochter wachtten op den terugkeer des vaders uit de herberg. Anna volgde niet de verkeerde gewoonte van vele vrouwen om den man in het wijnhuis zelf te gaan opzoeken en hem onder een vloed van scheldwoorden naar huis te willen meenemen, waardoor meestentijds de half dronken echtgenoot het beoogde doel door het vasthouden aan zijn eigen wil: 'Nu kom ik vooreerst in het geheel nog niet thuis!' te schande maakt. Zij wachtte geduldig af, tot het den man zelven behaagde, thuis te komen. Vandaag was het echter ongemeen laat. De wijzer van de oude koekoekklok liep naar middernacht, alles was reeds in het dorp ter ruste gegaan, alleen in de kamer der smidsvrouw zag men nog licht. Door de roodwollen voorhangsels der vensters viel het schijnsel der olielamp bloedrood op de straat. Een breede, zware eikenhouten tafel, een zwartbruin buffet, eenige sierlijk gebeeldhouwde stoelen en een baktrog, die naast de groote kachel stond, vormden het ameublement der kamer. In den achtergrond stond in een alkoof een zwaar ledikant met rood behangsel en witte franjes,

Bij het flikkerende lamplicht zat Anna voor de tafel te breien. Ofschoon de smidsvrouw eerst vijf en dertig jaar telde, schenen toch de verflenste trekken, de magerheid van het gelaat en eenige diepe plooien in het voorhoofd op een leeftijd van achter in de veertig te wijzen. De jaren tellen dubbel waanneer het hart lijdt. Anna was eenmaal zeer schoon geweest, verdriet en ingespannen arbeid hadden de zuiverheid der liniën van haar innemend gelaat uitgewischt, zonder echter geheel en al de sporen van hare vroegere schoonheid te kunnen verdelgen. Sinds die ongelukkige honderd gulden uitbleven, waren de schoone dagen van haar geluk voorbij. Jacob had nog alleen liefde voor de herberg, niet meer voor haar. Hare gansche liefde en teederheid bracht zij dus over op het kind, dat met haar onder den druk van deze

omstandigheden leed. Al mocht Jacob nog zoo ruw en opbruisend wezen, al mocht hij haar ook met smaadredenen overladen, zij kon hem toch niet haten; hij was toch eens het voorwierp van hare innige liefde geweest. Was hij dan weer een enkelen dag welgemutst, zocht hij in den arbeid het levensgeluk weer te vinden, dan was ook Anna zulk een dag een feest en zij vleide zich den ouden tijd met zijne liefde en huiselijken vrede te zien wederkeeren. Wat zou zij niet gegeven hebben, om hem weer tot zijn plicht te kunnen terugbrengen? Maar zij kende, helaas! hare onmacht, en kon niets anders doen dan God vurig smeeken haren man op het goede pad terug te voeren.

Herhaaldelijk staakte Anna haren arbeid en luisterde toe, of zij niet de schreden van haren man vernam; maar het was óf de nachtwacht die zijne ronde deed, of het ruischen van de beek, of het fluiten van den wind, die tegen de vaste muren van den kerktoren brak. Dan vloeide een lang teruggehouden traan langs hare wangen en viel brandend op hare hand. Langzaam hief zij de oogen op en haar benevelde blik viel op de dochter, die eenige schreden van haar af op een bankje zat en eveneens beproefde te breien.

'Kind,' zegde zij, 'het is al laat, ga naar bed. Gij zult moe zijn?'

Treesje, gelijk zij gewoonlijk genoemd werd,

stond op, nam het bankje en zette zich aan de voeten harer moeder. Daarop zegde zij, terwijl zij smeekend naar hare moeder opzag: ‘Ik heb geen slaap, moeder-lief. Ook is het nog niet zoo laat als gij wel denkt, en ik ben zoo blijde, bij u te mogen opblijven.’

‘Zoudt gij gaarne nog wat bij mij blijven?’

‘O ja, als gij het hebben wilt!’

En de gelukkige vrouw vergat voor een oogenblik haar leed, hare ongerustheid en drukte zenuwachtig haar pleegdochter aan haar hart.

Op dat oogenblik sloeg de kerkklok in den duisteren hoek der kamer antwoordde haar de hangklok. Anna telde met een angstig kloppend hart. De hamer sloeg twaalf slagen. Nu kon zij hare ongerustheid niet langer bedwingen; hare oogen vulden zich met tranen.

‘Mijn God! reeds middernacht en mijn man is nog niet thuis!’

‘Is vader naar Sackingen gegaan!’ vraagde het kind met schuchtere stem.

‘Waarschijnlijk, lief kind; anders was hij reeds lang hier.’

‘Misschien heeft hem het slechte weer opgehouden. Hoor! hoe het buiten regent en waait!’ zegde het kind en opende het venster.

Nu werden onvaste en langzame stappen hoorbaar.

‘Dat is vader!’ riep de kleine.

‘Eindelijk! Ja hij is het; ga nu naar bed en laat mij alleen!’

‘Moeder, sedert acht dagen heeft vader mij niet meer gekust. En daarbij wil ik hem ook om het geld vragen, dat ge voor mij noodig hebt!’

‘Hij zal niet naar u luisteren, Treesje; hij zal op u knorren, dat gij nog zoo laat op zijt, ga, dat is beter!’ sprak de bezorgde moeder.

Anna had nauwelijks uitgesproken als woest en snel de deur opengerukt werd en Jacob binnenkwam. Hij bleef een oogenblik bij de deur staan en zag verwonderd om zich heen, als iemand, die de plaats tracht te erkennen, waar hij zich bevindt. Eindelijk bewoog hij zich met uitgestrekte handen en waggelende beenen naar de tafel, bij welke Anna zat. Deze beschouwde hem zwijgend en bevende, en met een uitdrukking van de innigste deelneming. Het kind daarentegen had zich verschrikt en bang in den donkersten hoek van het vertrek terug getrokken.

‘Zoo! zoo! Is men hier nog niet naar bed gegaan?’ begon de smid op rauwen toon.

‘Ik heb op u gewacht, Jacob!’

‘Men hoeft hier niet op mij te wachten,’ lalde de beschonkene, ‘ik kan thuiskomen als ik wil. Of is dit niet zoo? Ben ik hier niet de meester, of wie is het anders?

‘Ik doe u geen verwijten, Jacob, en gij doet verkeerd u zoo driftig te maken, vooral wanneer ik u door het wachten nog bewezen heb, hoe dierbaar gij mij altijd nog zijt.’

‘Dat is een oud, afgezaagd deuntje, vrouw!’

‘En gij gelooft dus, dat ik met een gebroken hart en diep verwonde ziel nog de kracht. zal hebben u een lachend aangezicht te toonen. Jacob, kunt gij, durft gij dat van mij te verlangen?’

‘Aha! daar komen de klachten en de lamentatiën; nu is de ‘schoone Anna’ gelijk men u noemt, in haar schik. Er nu maar fiks op los! Ik luister!’

‘De “schoone Anna” zal wel spoedig een anderen naam dragen,’ zegde de vrouw diep bedroefd.

‘En die is?...’

‘Anna, de ongelukkige!’- Niet in staat zich langer in te houden, bedekte zij met beide handen haar aangezicht en begon bitter te weenen. Daar snelde de kleine Maria Theresia uit haren schuilhoek te voorschijn en vloog hare moeder om den hals.

‘Waarom zijt ge niet reeds lang naar bed gegaan?’ vraagde hij.

‘Ik wilde u eerst nog zien, vader.’

‘Zoo, zoo! Ik ben zeker, dat moeder gezegd heeft, dat gij bij haar op zoudt blijven?’

‘Neen, vader, gij vergist u,’ antwoordde het kind trouwhartig.

‘Toch wel, ik weet het en weet ook waarom,’ hernam de smid, terwijl hij zijne vrouw een dreigenden blik toewierp.

‘Ja, en al ware het nu zoo?’ riep Anna gekrenkt uit; ‘is het mij niet geoorloofd mijne dochter bij mij te houden?’

‘Om haar in te prenten mij te haten,’ antwoordde haar man; ‘om haar uw ingebeeld verdriet te klagen, niet waar? Treesje, zie mij aan, antwoord mij: wat heeft moeder tegen u gezegd? Dat ik een gemeene kerel, een dronkaard, een slecht vader ben, dat ik haar ongelukkig maak? Dat zou mij overigens niet verwonderen,’ wendde hij zich tot zijne vrouw, ‘dat is de grondtoon van uwe lamentatiën!’

‘Och, vader! hoe kunt gij dat denken?’ sprak de kleine op den toon van billijk verwijt.

‘Jacob, hoe kunt gij het wagen op die wijze in het bijzijn uwer dochter te spreken?’

‘Ik..... ik zeg wat ik wil, ik heb er het recht toe!’ stamelde de dronkaard.

‘Goed! daar mijne woorden u niet bevallen, Jacob, zal ik zwijgen. Kom, Treesje,’ sprak de diep beleedigde vrouw, nam het kind bij de hand en wilde het meenemen. Daar stond de smid op en rukte het meisje naar zich toe.

‘Nu zal het kind bij mij blijven!’ lalde hij en viel met een bons op zijn stoel terug.

Het kind zag met een vragenden blik naar hare moeder, die echter bevende en onbeweeglijk bleef staan, nochtans elk oogenblik gereed haar kind tegen haren echtgenoot te verdedigen.

Deze scheen intusschen weer bedaard te zijn. ‘Wat wildet gij mij zeggen, lief kind?’ vraagde hij terwijl hij het meisje tusschen zijne knieën nam.

‘Gij weet, lieve vader, dat ik over acht dagen voor de eerste maal tot de H. Communie ga, niet waar?’

‘Ja, en’

‘Ik moet daarvoor een wit kleedje hebben, vadertje-lief.’

‘Een wit kleedje?’

‘Ja, en een witten sluier en een bloemenkrans,’

‘Verder niets meer?’ vraagde hij spottend.

‘Moeder moet daarvoor geld hebben en ge zult het haar wel willen geven, niet waar, vaderlief?’

‘Aha! waait de wind uit dien hoek?’

‘Niet waar, Jacob, gij geeft het mij?’ vleide Anna op smeekenden toon.

‘Geld? Waar zou ik geld hebben, waar zou ik geld vandaan moeten halen?’

‘Och! het kost toch zoo bijzonder veel niet!’ merkte de bezorgde moeder aan.

‘Het doet er niet toe; er komt niets van, volstrekt niets.’

‘Bedenk wel, vader, dat ik het kleedje *moet* hebben!’ hernam het kind ernstig.

‘Gij hebt nog een allerliefst zondagskleed.’

‘O ja! maar dat is blauw!’

‘Papperlapap! Blauw of wit, wat kan mij dat verschelen? De tijden zijn er tegenwoordig niet naar, om onnutte uitgaven te doen.’

‘Dan kan ik mijn eerste H. Communie niet doen,’ snikte het kind, ‘het moet een wit kleedje zijn, gelijk mijnheer de pastoor gezegd heeft.’

‘Goed, dan stellen wij het uit tot het volgend jaar. Een jaar vroeger of later zal ook zooveel niet uitmaken,’ zegde hij, niet wetende hoe fel hij het kinderlijk gemoed van zijn dochterke door die woorden verwondde. ‘En nu marsch! gaat beiden naar bed! Dat gezanik verveelt mij hard!’

Treesje ging weenende weg. Nu eerst bevatte zij, nadat de hardvochtigheid haars vaders zich in het volle licht aan haar vertoond had, hoezeer hare moeder leed. Deze kwam kort daarna in Treesjes kamerke. In hare hand had zij Treesjes spaarpot. ‘Kind,’ sprak zij, ‘wees getroost, gij zult een wit kleedje hebben, gij zult uwe eerste heilige Communie doen.’

De kleine vloog, sprakeloos van blijdschap, hare moeder om den hals, en verstikte haar bijna onder hare kussen.

(Wordt vervolgd.)

Bij de Kalmoeken.
Reisherinneringen.
(Vervolg en slot.)

Op de binnenplaats van den bazar stonden houten gebouwen; tevens vond men er een hofke met bloemen, die moesten dienen om den tempel te versieren.

Nevens de houten loodsen zat, op eene plank met eene opening, een fakier; hij steunde met de kin op de knieën en tusschen zijne beenen door hing de sneeuwwitte baard tot op den grond.

De man was totaal naakt; niets beschermde hem tegen de onguurheid van het weder, tenzij een schapenvel dat met eene lis op den schouder was vastgemaakt.

Zoo zat hij daar, ten minste dit vertelde men, reeds vijftien jaar, zonder die plaats ooit te hebben verlaten. Dit feit is des te verwonderlijker, als men weet dat te Astrakan, al ligt die stad dan ook op denzelfden breedtegraad als Venetië, de temperatuur in den winter zoo laag daalt dat de Wolga maanden lang met ijs bedekt is.

De kerel was stokoud en blind en had nagels die eenige duimen lang waren. Het onderhoud werd hem door eenige Hindoes verschaft; zij brachten hem van tijd tot tijd eten en drinken; doch geld nam hij niet aan.

Die fakier was de eenige niet die zoo'n wonderlijk leven leidde. Hansteen vertelt: ‘Men verhaalde ons dat op de markt een fakier sedert jaren op dezelfde plaats zat, hetgeen ons zeer nieuwsgierig maakte. Men maakte het plan hem te gaan bezoeken.

‘Wij namen een werkman meê, die ons tot geleide zou dienen. Weldra waren wij op de aangeduide plaats; de gids deed eene deur open, welke nooit met grendel of slot gesloten was en wij gingen in eene houten barak, waar wij niets zagen dan een vuilen schapenpels, die op den grond lag.

‘De leidsman liet een hellen kreet hooren en waarschijnlijk riep hij den Hindoe bij zijnen naam, en tot onze groote verbazing bewoog zich de schapenpels, werd opengeslagen en daaruit verscheen eene menschelijke gedaante, die op zijne hukken ging zitten.

‘De man hief met zijne beide armen den pels in de hoogte en staarde ons met verwilderde oogen aan; die oogen waren teenemaal met bloed dooraderd. De huid was koffiekleurig, deels ten gevolge der vuilheid, deels als natuurlijk gevolg van zijn geslacht. Men had ons gezegd dat men hem geen grooter genoegen kon doen dan

hem wat snuif te geven. Wij gaven hem dan ook een zakje met snuif; hij nam het en deed er onmiddellijk een groote greep in.

'Pas had hij dit gedaan of hij ging letterlijk met het hoofd tusschen de beenen liggen en kroop weer in den schapenvacht; zeker is het dat weinig kunstenmakers hem in het buigen van den ruggraat zouden kunnen nadoen. Zoo'n houding was zeker veel moeielijker en pijnlijker dan het kromliggen, dat zoo lang de straf der soldaten is geweest.

'Opmerkenswaardig is het dat de man, die zoo lang in die toegevouwen houding had gelegen, nog kracht genoeg had om recht te komen. Om nu niet onder den schapenpels te stikken, had hij daarin eene kleine opening gemaakt van twee vingers groot.

'Toen wij te Astrakan waren, was de koû zoo sterk dat de thermometer 20 graden Reaumur teekende en toch bleef die fakier in eene planken tent, waarin de lucht gemakkelijk binnen drong. Die loods was een afdak schier niet voldoende voor een beest.

'De stedelingen brachten hem eten en drinken; elken dag gaf men hem een kruik water en eenige stukken brood, en eens in 't jaar een nieuwen pels, dien hij met de wol naar binnen keerde. Op de vraag hoeveel jaren hij reeds daar zóó lag, zegde men: 'Ongeveer 12 jaar geleden kwam hij naar hier. Al dien tijd is hij niet van deze plaats weg geweest omdat hij *doerack* (zinneloos) is.

'Men hield het er dus voor, en dat was zeer juist, dat een soortgelijk streven naar ledigheid een bewijs was van zinneloosheid.'

Het voornaamst of hooggeplaatst deel der bevolking van Astrakan is de russische, en na

haar komen de Armeniërs. Deze worden kooplië, aangezien Rusland hun adeldom niet erkend.

Tot die erkenning is er echter een middel, namelijk dat van in 's lands dienst te treden. Sommige Armeniërs zijn zeer rijk. Zoo maakte men kennis met een Armeniër, die ter eere van von Humboldt een diner en een bal gaf.

GEZICHT OF DE ADRIA.

Groot was de verscheidenheid in de kleeding der verschillende gasten. In het gezelschap der Europeanen, wier uiterlijk in alle landstreken der wereld hetzelfde is, zag men den tulband der Armeniërs, den langen blauwen kaftan met open mouwen der Perzers; het bruine gezicht der Hindoes, wier kaal geschoren kruin het oog trof.

De russische dames volgden allen de fransche mode in hare kleeding de armenische integendeel behielden toen nog veelal hare nationale dracht. Op straat waren die laatste dames ten eenemale in eenen sluier gewikkeld; doch op het bal maakten zij het gezicht eenigszins bloot.

Op het bovenste van het hoofd droegen zij een wit kapke met een zwart lint, dat over 't voorhoofd om het achterhoofd was gestrikt; daaraan was een witten zijden doek vastgemaakt, die met een punt afhing; verder droegen zij een zwaar donkerkleurig zijden kleed,

zware gouden ketens, waaraan een of meer medailles om den hals.

De ongetrouwden doen zich kennen door de wijze, waarop zij het hair dragen; als de gehuwden de vlechten om het hoofd winden, laten de eerste de vlechten afhangen.

DE EZELSTRAF IN DE MIDDELEEUWEN, NAAR GRAAF WALDEMAR REICHENBACH.

Zoowel in dansen als in kleedij wijken de Armeniërs van de Europesche wijzen af. Slechts één paar danst, en de dans bestaat hierin: dat de heer en de dame elkaar met opgeheven armen trippelend naderen en dan weêr op dezelfde wijze van elkander af gaan.

Hoe eenvoudig en eentonig deze dans ook zijn moge, wordt hij toch door eenige Armenische dames, waarbij er zijn die schoone flikkerend zwarte oogen en een fijn gesneden gezicht hebben, op eene bevallige wijze uitgevoerd. Men danste ook europeesche dansen van dien tijd, als polonaises, écossaises en walsen.

De Wolga levert voortreffelijke visscherijen op; deze laatsten hooren toe hetzij aan de kroon, of wel aan rijke russische familiën. Hier worden de visscherijen verpacht, daar kosteloos

afgestaan, zoo als de robbevangst in de Kaspische zee en het bevisschen van het eiland op Tsjetsjentee.

Hier wordt het heel jaar door gevischt, en het eiland bevat ook al de instellingen voor het rooken, zouten en droogen van den visch. Men vangt er steuren van eene bovenmatige grootte, zalmforellen, karpers en andere soorten.

Eene zonderlinge gewoonte bestaat onder de robbenvangers; op 13 april zullen zij geen rob dooden; wie deze traditie te buiten gaat, verliest zijn aandeel in de vangst en dit wordt onder de andere visschers verdeeld.

In den zomer doodt men ze, als zij op het strand liggen of men vangt ze met netten; in den winter slaat men ze met stokken op de ijsschotsen dood of men schiet ze met het geweer. In den zomer weegt een rob 15 kilogr., in den herfst 30 en 's winters 50.

De plaats, waar men voortdurend vischt, wordt *watagen* geheeten, en waar men slechts van tijd tot tijd vischt *oestjoegen.* In het laatste geval wordt de rivier met palen afgesloten; beneden het paalwerk zet men een toestel dat men *samoloff* noemt.

De *samoloff* bestaat uit twee deelen; een hiervan zijn tonnen bij middel van eene koord aan elkander gehecht; aan deze koorden bindt men snoeren met haken; het andere deel is ongeveer hetzelfde, doch aan de snoeren hangt levende lokvisch. De visschers doen niet anders dan den visch van de haken nemen, dezen in een op palen in de rivier gebouwd afdak brengen, de kuit en het vet en de spieren er uit halen.

Door het paalwerk kan de visch niet stroomopwaarts zwemmen. De *watagen* is de vischvangst met groote netten, doch de regeering verbiedt netten te gebruiken, die heel de breedte van de rivier beslaan.

Het eerste tijdperk voor de visscherij is dat van maart tot mei, wanneer de rivier los is van ijs. Dat seizoen heet de kaviaartijd en levert het meeste kaviaar, lijm en peezen op; het tweede tijdperk duurt van juni tot augustus als de visch naar zee zwemt; het derde loopt van september tot november, wanneer verschillende soorten de diepe plaatsen in de rivier opzoeken.

Niet zelden doen de visschers tochten van uren ver op het ijs; zij doen dit met sleeën, die twee man kunnen bergen en bespannen zijn met één paard.

De netten, waarvan zij zich bedienen, hebben soms eene lengte van 3000 meters. Wee echter als de kustwind opstijgt, waardoor het ijs losraakt en naar zee gedreven wordt. In dat geval is de visscher reddeloos verloren.

Knappe visschers beweeren dat zij het best de verandering van het weer kunnen bespeuren, aan het onrustig worden van het paard. Uit eigen beweging slaat het paard den weg in naar de kust om het gevaar te ontwijken.

Liederkrans.

Onze dichterlijke vriend Frans Willems, heeft een liederkrans gemaakt, veelal uit het duitsch in onze taal overgebracht. Ziedaar een werk dat hem tot eer strekt! Doet de kinderen zingen en gij zult een groot zedelijk uitwerksel verwezenlijkt hebben. Wilt gij eene kleine proeve van de vloeiende gedichtjes, die weldra overal, in onze scholen, uit de kinderkeeltjes zullen weergalmen? Luistert:

De schoone wereld.

Zon aan den hemel, hoe zijt ge zoo schoon?
Liefelijk spreidt ge ons de kleuren ten toon.

IJsveld op de Alpen hoe glanst ge zoo hel?
Stroomen verschaft ge de borlende wel.

Weiden en velden, wie heeft u gesmukt?
't Oog wordt door bloeme bij bloeme verrukt.

Hemelsche vader! uw machtige hand
Schiep ons zoo heerlijk de zee en het land!

Wolkengroet.

Waarheen langs uwe hemelbaan
Gij, wolken, zonder wijlen?
Wilt gij soms naar mijn huis toe gaan?
O kon ik met u ijlen!

Ware ik de wind, hoe zou ik stout
Met u de lucht doorzweven,
En over stroom en veld en woud
Mij weêr naar huis begeven.

Doch ik blijf hier en gij trekt voort
Ik zie u nimmer weder!
O groet mijn dierbaar vaderoord
En daalt er zeegnend neder!

Morgengroet.

Kinders, ontwaakt! kinders, ontwaakt!
Opent uw oog voor de zonnige stralen;
Helder vertoont zich de dag en de dalen,
Vlammende wandelt het golvende meir;
Kinders, wordt wakker en sluimert niet meer.

Kinders, ontwaakt! kinders, ontwaakt!
't Klokkengelui van het kerkje daarboven
Noodigt ons plechtig den Schepper te loven,
Mildelijk zendt Hij zijn zegen ons neer;
Kinders, wordt wakker en dankt nu den Heer.

De knaap der Bergen.

Ik ben der bergen herderszoon;
Ik zit hier op den Alpentroon.
De zonne schijnt het eerst bij mij;
Zij blijft mij ook het langste bij.

Ik ben de knaap der bergen.

Hier is de bronwel van den stroom;
Ik drink hier van zijn steenen boôm.
Van rotsen bruist zijn schuimend sop,
Dit vang ik met mijn armen op.
Ik ben de knaap der bergen!

De berg, die is mijn eigendom;
Daar waaien woeste stormen om,
En huilen zij van Zuid en Noord,
Mijn lied wordt bovenuit gehoord.
Ik ben de knaap der bergen!

Is daar beneên het bliksemvuur,
Dan sta ik hier nog in 't azuur.
Ik ken die kracht en roep haar aan;
Laat vaders huis in vrede staan!
Ik ben de knaap der bergen!

En als de bange stormklok klinkt,
En 't krijgsvuur op de bergen dringt,
Dan daal ik af in 't strijdgebied
En zwaai mijn zweerd en zing mijn lied.
Ik ben de knaap der bergen!

Vergankelijkheid.

Het kan hier niet immer zoo blijven
Op onze verganklijke baan.
Wat groeit en wat bloeit moet verwelken,
Wat leven heeft moet eens vergaan.

Hier woonden reeds menige menschen,
Die zelden nog worden herdacht;
En na ons ook komen weer andren,
Als wij zijn 't vergeten geslacht.

Wij zijn nu zoo vroolijk te samen,
En minnen elkander zoo teer!
Maar spoedig gaat ieder zijn wegen;
God weet, zien we elkander nog weer.

Doch, waar wij in 't leven ook wandlen,
Wij breken onz' vriendschap niet af;
En, zijn wij getrouw in den Heere,
Dan zien wij elkander na 't graf.

Daar komen wij weder te samen,
En vreezen de scheiding niet meer;
Daar smaken we een heil zonder ende,
Standvastig in God, onzen Heer!

De melk en de boter in Frankrijk.

Het groote belang van de zoogenaamde zuivelbereiding wordt, zelfs dikwijls door hen, die er de meeste winsten van trekken, meermalen niet voldoende naar waarde geschat.

Om bijvoorbeeld een denkbeeld te geven van de hoeveelheid melk, die in Frankrijk gewonnen wordt, kan men volstaan met de mededeeling, dat, wanneer deze verzameld kon worden, een melkrivier kon ontstaan, die een breedte van een meter en een diepte van drie-en-dertig centimeter zou hebben, welke rivier dag en nacht het geheele jaar door met een snelheid van een meter per seconde zou stroomen.

Van deze ontzaglijke hoeveelheid wordt een gedeelte door de jonge dieren (kalveren, jonge geiten enz.) gebruikt; een ander gedeelte drinken de menschen en de rest wordt voor de boter- en kaasbereiding bestemd.

In Frankrijk is geen landbouwindustrie aan te wijzen, die sedert de laatste vijftig jaar zooveel vorderingen heeft gemaakt als de boterbereiding. In het jaar 1833 toch bedroeg de boterinvoer in Frankrijk, een millioen twee-honderdduizend kilogram en de uitvoer honderd-duizend kilogram minder. Tegenwoordig is dat geheel veranderd en bedraagt de uitvoer vier- of vijfen-dertig millioen kilogram per jaar of elf à twaalf maal meer dan vroeger. Die uitvoer geschiedt voornamelijk naar Engeland; de waarde daarvan wordt op ruim honderd-millioen francs geschat.

In het departement de la Manche alleen, wordt meer dan een derde van den geheelen uitvoer vervaardigd.

Eenzaamheid

In Humboldt's reizen leest men over de Amazonen-rivier, die destijds, toen de groote reiziger ze bezocht, nog niet bekend was gelijk nu: ‘De onafgebroken werkzaamheid der organische krachten sedert eene reeks van eeuwen, wordt op de onweerlegbaarste wijze aangetoond door eene dikke humuslaag. Krokodillen en boa's heerschen op de stroomen; de jaguar, pekari, tapier en apen doorkruisen zonder vrees en zonder gevaar voor de hand des menschen, de uitgestrekte bosschen, waarin zij leven als in hun voorvaderlijk erfdeel.

‘Het aanschouwen van dergelijk natuurtooneel, waarin de mensch zijne gewone rol niet vervult, maakt een vreemden, treurigen indruk op onzen geest. Op den Oceaan, in de woestijnen van Afrika, kan men zich niet dan met moeite daaraan gewennen, hoewel noch op de golvende wateren, noch in de beweeglijke zandvlakten een enkel voorwerp wordt gevonden, dat herinnert aan onze wouden, aan onze velden.

‘Hier echter in eene natuur met een eeuwig groen kleed gesierd, zoeken wij te vergeefs naar een spoor van 's menschen hand; men meent in eene geheel andere wereld verplaatst te zijn. Dit alles maakt een des te levendiger indruk op onzen geest, naarmate het zich langer doet gevoelen.

‘Een militair, die zijn gansche leven in de missiën had doorgebracht, deelde eens onze nachtelijke legerplaats aan den oever der rivier. Hij was een man van een helder oordeel. Daar de hemel onbewolkt was en de maan helder scheen, was zijne aandacht gevestigd op den sterrenhemel. Hij deed mij verschillende vragen naar de grootte der sterren, over de bewoners der maan en betreffende honderd andere zaken, welke mij veelal even onbekend waren als hem.

'Mijne antwoorden lieten zijne weetgierigheid meestendeels onbevredigd. Bij die gelegenheid voegde hij mij op bepaalden toon deze woorden toe: 'Wat betreft het aanwezen van menschen op die wereldbollen, ik geloof dat zij daar evenmin gevonden worden als gij er zult ontmoeten op uwen tocht van Javita naar Cassiquiare. Het schijnt mij toe, dat de sterren moeten beschouwd worden als eene met hooggroeiend gras en geboomte begroeide vlakte, door welke in stille eenzaamheid eene rivier stroomt.' Deze woorden schetsen op zeer juiste wijze den indruk door deze eenzame vlakten op onzen geest te weeg gebracht.'

Verloren eer.
Novelle.
(Vervolg.)

II.

Na den verkwikkenden onweersnacht steeg de zon, stralend in goud en purper aan de oosterkim omhoog. Op de weiden glinsterden en flikkerden millioenen fonkelende diamanten, en evenals de planten vereischt en nieuw gesterkt zich verhieven, zoo ook ademden de levende schepselen met verrukking de heerlijke, geurige morgenlucht in.

Gelijk een loopend vuur verspreidde reeds in de vroegte zich het gerucht, dat Willem teruggekeerd was en Frans Stam, de goedhartige herbergier, hem als knecht aangenomen had. Dat begreep niemand, want Willem was toch een ontslagen dief, dien de gemeente niet in haar midden dulden mocht.

Hij had nooit vele vrienden gehad; wegens zijne moeder had men hem reeds vroeger gemeden, met den zoon der heks wilde niemand vriendschappelijk omgaan. Men had ook toenmaals niet begrepen, hoe Dora Stelman, dat knappe meisje, dat zooveel aanzoek had, aan hem boven alle anderen de voorkeur gegeven had!

Dat hij den diefstal uit vertwijfeling gepleegd had, wisten allen; ieder ander zou zulks tot verontschuldiging gediend hebben, alleen hem, den zoon der heks niet! Hem had de booze, de bondgenoot zijner moeder, op de baan der misdaad gevoerd, nu was hij met lichaam en ziel aan hem vervallen, nu moest hij voorwaarts op deze baan, die naar het tuchthuis of op het schavot leidde. Daarover was, tijdens hij in de gevangenis zat, zoo dikwijls gesproken geworden, dat ieder vast van de waarheid dezer voorzegging overtuigd was; ja, niemand had geloofd, dat Willem zoo onbeschaamd zou kunnen zijn om nog in zijn geboorteplaats terug te keeren.

Wat wilde hij hier? Zijne moeder was dood; zijne bruid met een ander verloofd, zijn erf verkocht!

Die hem den vorigen avond in de herberg aangetroffen hadden, zegden, dat hij er wanhopend uitgezien had, en in zijne roes vreesselijke bedreigingen tegen den mulder geuit had, men kon er staat op maken, dat men in de eerste dagen van een groot ongeluk zou hooren. Waar slechts twee menschen dien morgen bij elkander waren, spraken zij over hem, en in het geheele dorp waren er slechts twee personen, die hem in bescherming namen en verdedigden: de waard, bij wien Willem een onderkomen gevonden had, en Dora.

Het meisje ontstelde hevig, toen hare moeder haar vertelde, dat Willem er geweest was; zij had even zoo min als de overigen verwacht, dat hij ooit weer naar het dorp terugkeeren zou. Zij moest met hem spreken, zijne bedreigingen, welke men haar overbracht, beangstigden haar; hij zou weten waarom zij hem de trouw gebroken had, dan mocht hij oordeelen; zij geloofde niet, dat hij haar veroordeelen zou.

Zij verwachtte, dat hij nog eens komen en haar in de hut harer moeder opzoeken zou; als zij zich echter in die verwachting teleurgesteld zag, ging zij naar de herberg.

Oogenschijnlijk kalm en bedaard kwam hij haar te gemoet, doch een trek van verachting vertoonde zich op zijn somber gelaat toen hij haren groet beantwoordde.

Zij verzocht hem haar te volgen, het was haar te eng in de lage gelagkamer, zij meende buiten vrijer te kunnen ademen en den zwaren last afschudden, die loodzwaar op hare ziel drukte.

Zij ging door den hof van den herbergier en over de weide in het bosch, dat hierachter lag; zij dacht er niet aan, dat het de weg was, die naar den molen voerde. Zij bleef in het hout staan en wachtte op den jongen man, die haar langzaam volgde. Hare groote schoone oogen zagen hem met innige deelneming aan en het smartelijke trillen harer lippen verraadde, hoe zeer zij zelve leed.

‘Gij denkt, dat ik mij niet zal kunnen verontschuldigen,’ ving zij aan, terwijl zij langzaam naast hem voortging, ‘gij meent, dat het geld mij verleid heeft den mulder mijne hand te reiken. Is het niet zoo?’

‘Gij zegt het zelve,’ antwoordde Willem kortaf. ‘Hoe kan het ook anders zijn?’

‘Neen, als ik het om die reden gedaan had, dan was ik slecht,’ ging Dora met een diepen zucht voort, ‘dan kon ik mij zelve niet meer achten. Zie, ik wil het u zeggen, uitgenomen Hagen, mijne moeder en ik, weet het nog geen mensch. De mulder heeft altijd een goed oog op mij gehad en ik geloof ook, dat hij mij van harte lief heeft, maar zoo lang gij er waart, kon het hem niet baten. Nadat zij u weggevoerd hadden, had ieder den mond vol van u, alleen Hagen niet; zoo erg was het niet, zegde hij, en die kleine bussel hout zou niemand arm gemaakt hebben. Wij zullen daarover voor het oogenblik niet verder spreken, Willem; ik heb u altijd voorgesproken als de anderen u voor slecht uitkreten en dat doe ik ook heden nog. Maar zij zegden, dat gij nimmer terug kondet keeren en het ook niet doen zoudt, want de omgang in de gevangenis met de andere boeven beroofde u nog van den laatsten sprankel goeds dat in u was, Zij zegden, dat de directeur ook betuigd had, dat gij nooit een braaf man worden zoudt. Maar ik had toch aan u vastgehouden, indien wij niet zoo doodarm geweest waren! Het was een harde winter, wij konden niet veel verdienen, moeder werd ziek, dus kunt gij u voorstellen, dat zorg en nood groot waren. Hagen heeft ons ondersteund, hij liet ons geen gebrek lijden, hij betaalde den dokter en apotheker, hij gaf ons hout, meel en aardappelen en wij moesten dit aannemen, omdat wij toch zoo arm waren. En zie, als het voorjaar kwam, daar zegde hij mij, dat hij mij zoo lief had, en hij niet gelukkig worden kon, als ik niet zijne vrouw werd.’

‘En toen dacht gij, hij is een rijk man, en indien ik hem neem, heb ik altijd volop meel, hout en aardappelen!’ sprak Willem verbitterd.

‘Neen, daaraan dacht ik niet,’ antwoordde het meisje met bevende stem, ‘aan mijzelve heb ik niet gedacht, want ik zou liever met u droog brood eten dan met hem in overvloed leven!’

‘Ook thans nog?’ vraagde Willem, haar doordringend aanziende.

‘Ja, ook thans nog!’ bevestigde Dora zuchtende; ‘maar het kan niet zijn, hij heeft te veel macht over mij! Ik heb hem gezegd, dat ik hem niet lief kon hebben, niet zoo lief als het tusschen man en vrouw zijn moet, maar hij meende dat zou zich wel

schikken, als wij maar eerst getrouwd waren. Moeder heeft mij ook bepraat en de oude Lena en.....'

'En al de oude wijven, die altijd kwaad stoken!' viel Willem haar woest in de rede. 'En toen hebt gij toegegeven en u daarmee gerustgesteld, dat ik niet terug zou komen!'

'Neen, ik heb niet toegegeven!' zegde Dora met een toornigen blik op den jongen man, die aan den zoom van het bosch stond en somber op de molen staarde, die op geringen afstand voor hem lag. 'Ik heb gezegd, dat het mij niet mogelijk was, dewijl ik u trouw beloofd had, en dat ik nog altijd vasthield aan de hoop, dat gij terugkeeren en voor ons beiden werken zoudt.'

De jonkman keerde den molen den rug toe en zette zich op een omgekapten boomstam; hij haalde zijne pijp uit den zak, stopte haar en stak ze zorgvuldig aan.

'Indien gij standvastig gebleven waart, hadt gij uw gegeven trouwbelofte niet verbroken,' merkte bij scherp aan.

Het meisje wiegde zachtkens het hoofd, haar oog rustte peinzend op het gebouw, onder welks dak zij weldra als huisvrouw gebieden zou. Hoe stil en vreedzaam lag het daar te midden der groepen zwaar beladen fruitboomen! Of ook daarbinnen de vrede woonde, zonder welke geen aardsch geluk volledig is?

'Wij waren arm,' sprak zij zacht, 'en moeder was hem veel geld schuldig.'

'Aha!.... en daarmede dreigde hij u?'

'Neen, hij dreigde niet, maar hij zegde, dat als ik niet zijne vrouw werd, de gemeente aansprakelijk was voor hetgeen hij aan ons gedaan had en wanneer zij het hem niet vergoedde, dan moesten wij toezien hoe wij de schuld zouden afdoen.'

'Was dat geene bedreiging?' vraagde Willem driftig.

'Misschien wel.....ik weet het niet! Moeder weende dag en nacht en noemde mij een ondankbaar, hardvochtig kind. Ik heb het zoo lang uitgehouden als ik kon. Eindelijk liet ik mij bepraten om aan al die ellende een einde te maken, en niemand weet hoe mijn hart gebloed heeft, als ik den mulder zegde, dat ik zijne vrouw wilde worden.'

Nadenkend zag de jonkman de rookwolken na, die in het loofdak der boomen verdwenen.

'Weet gij hoe men over den mulder spreekt!' vraagde hij. 'Men zegt, dat zijn geld op is, dat hij niet zoo bemiddeld is, als men algemeen gelooft.'

'Zwijg toch daarvan!' antwoordde Dora verwijtend, 'zijn geld heeft mij niet aangetrokken.'

'Dan hebben zijne bedreigingen u gedwongen en een afgedwongen belofte hoeft niemand te houden.'

'Ik heb ze hem vrijwillig gegeven ter wille mijner moeder; ik moet en zal ze gestand doen!'

Een trek van bitteren hoon vertoonde zich om Willems mond; hij sprong op, zijne oogen schoten vuurstralen en deze zouden het meisje gedood hebben, indien zij een vernietigende kracht bezeten hadden.

'Toen gij hem het jawoord gaaft, schondt gij den aan mij gedanen eed van trouw,' sprak hij, zich met moeite bedwingende. 'Gij maaktet u aan meineed schuldig toen gij u met hem verloofdet; met een schuldig geweten zult gij in den echt treden wanneer gij voor het altaar met hem verbonden wordt. Zij hebben u in een valstrik gelokt, Dora; nog is het tijd, nog kunt gij uw geweten van den schuldenlast bevrijden, indien gij wilt!'

'Hoe kunt gij van schuld spreken!' merkte Dora toornig aan. 'Als gij de daad pleegdet, die u in de gevangenis bracht, hebt gij niet aan mij gedacht, gij zettet niet

uwe, neen, ook mijne toekomst op het spel; door die daad hebt gij de belofte verbroken, die gij mij gaaft. Mijnheer de pastoor heeft mij ook gezegd, dat wanneer een mensch het pad der misdaad betreedt, hij alle banden verscheurt die hem aan zijne familie en zijne vrienden verbonden en zoo hebt gij ook den band verbroken, die mij aan u ketende Willem, ik heb u lief gehad en ik heb u nog lief, gelijk geen ander mensch op de wereld; waart gij eerlijk gebleven dan had niets mij van u kunnen scheiden!'

'Dan bewijs het dat gij mij liefhebt!' bruiste de jonkman op. 'Geef den mulder zijn woord terug en vertrouw op mij, ik zal werk vinden, en als de winter om is, haal ik u. Hier kan ik niet blijven, er zou een ongeluk gebeuren, als allen mij zouden vermijden gelijk een schurftigen hond; maar elders, waar niemand mij kent, daar zal ik toonen wat ik kan, als ik voor u werk. Wees barmhartig, Dora, bedenk, dat gij mij in het ongeluk stort wanneer ook gij mij verlaat, dat ik dan niemand meer heb op Gods wijde wereld bij wie ik heul en troost kan zoeken! Zeg mij slechts één woord, en ik ga blijmoedig en tevreden heen en indien ik over een jaar niet weerkom en u afhaal, dan moogt gij denken, dat ik een schoft ben, die uwe liefde niet verdien.'

Hij had de handen van het meisje gevat, hij wilde haar in zijne armen sluiten; maar zij onttrok zich aan zijne omhelzing en week een paar schreden terug.

'Ik kan niet,' zegde zij, 'ik moet mijn belofte houden. Zie mij niet zoo woest aan, den lieven God is het bekend hoeveel leed het mij doet, u zulks te moeten zeggen! Ik zal toch ook niet gelukkig zijn, ik weet, dat ik het niet worden kan, ik doe het ter wille mijner moeder! O, indien ik alleen stond, dan zegde ik tot u, wij zullen samen wegtrekken en vreugde en leed

met elkander deelen, ik wil zelfs met u werken en voor u gaan bedelen, als gij niet werken kondet. Maar ik durf de oude vrouw niet verlaten, de mulder zou zich op haar wreken, hare gansche bezitting verkoopen en haar als een bedelaarster op straat zetten.'

'Zij kan met ons gaan!'

'Met ons? Zoudt gij hare verwijten geduldig kunnen verdragen? Zoudt gij ons allen kunnen onderhouden? Willem, het is niet anders, sinds gij van den rechten weg afgeweken zijt, zijn wij gescheiden; wij moeten denken dat de lieve God het zoo gewild heeft. Ik bemin den mulder niet, maar ik zal een trouwe en brave huisvrouw zijn en mij over mijn verloren geluk daarmee troosten, dat ik mijne moeder tot aan haar dood toe een gehoorzame dochter geweest ben. Het is niet anders, Willem, en gij kunt het aan niemand wijten, gij zijt er zelf schuld aan.'

De jonge man beet zich op de lippen en stampte hevig met den voet op den grond. Een verteerend vuur flikkerde in zijne oogen, en deze wilde, duivelachtige gloed werd nog sterker, toen zijn blik op den molen viel.

KLEINE VOETEN DER CHINEESCHE VROUWEN.

Er naderde van dien kant een ruiter langs den weg, die naar het dorp voerde. Dora ontstelde toen zij hem erkende.

'Hij is het... Hagen,' sprak zij op den toon van angstige bezorgdheid, 'ga in het hout, tot hij voorbij is.'

'Denkt gij dat ik bevreesd voor hem ben?' vraagde Willem opbruisend. 'Dat ik teruggekeerd ben, zal hij wel weten, het kan hem dus niet verwonderen, dat hij mij ontmoet.'

'Doe het om mijnentwille,' smeekte het meisje.

'Wat doet gij om mijnentwille?'

'Zijn toorn zou mij treffen!'

'Des te beter; wellicht vindt gij dan den moed, met hem te breken!'

'Dat zal nooit gebeuren!'

'Nooit? Zie, als ik de rijkaard was en hij de arme slokker dan zoudt gij u geen oogenblik bedenken!' knarsetandde Willem, wiens aangezicht zich met een gloeienden blos van toorn overgoot. 'Ik blijf hier; allen mogen mij uit den weg gaan, ik doe het niet, en wie mij vijandig in den weg treedt, dien stoot ik neer!'

Het ware echter toch reeds te laat geweest, om den gehaten mededinger te ontwijken.

De mulder had, waarschijnlijk door de ontdekking der beide personen daartoe bewogen, zijn paard de sporen in de zijden gestooten; hij pareerde het dier vlak voor den jongen man zoo scherp, dat het recht op de achterpooten ging staan en bijkans achterover sloeg.

Het was een lange, magere man met scherpgeteekende trekken en donkere doordringende oogen, welker loerende blik een onaangenamen indruk maakte. Hij was als een stadsbewoner naar de mode gekleed en de zwaren gouden horlogeketting op zijn vest zoowel als de fonkelende brillanten ring aan zijn vinger lieten in hem den vermogenden man erkennen.

Zijn oog vestigde zich doorborend op den jonkman, daarna bespiedde het loerend het bleeke gelaat van Dora, die schuw naar hem opzag.

'Het past u niet, Dora, dat gij met dezen man op een andere plaats een bijeenkomst hebt dan in het huis uwer moeder,' sprak hij met een scherpe, harde stem. 'Gij zijt mijne bruid en deze is....'

'Een ontslagen misdadiger!' viel Willem hem met dezelfde scherpte in de rede. 'Een dief, die hout gestolen heeft, om zijne moeder in haar laatsten stond een warme kamer te verschaffen! Ja, het is een vreeselijke misdaad, maar ik zou die vandaag nogmaals begaan indien de omstandigheden er mij toe dwongen. Wie echter zijt gij? Een rijk man, die zijn rijkdom daartoe gebruikt heeft om den arme van het laatste te berooven, wat hem op aarde nog restte! Ja, gij zijt een rijk man en een ellendige schurk bovendien....'

De mulder hief met een vloek zijn rijzweep op, maar Dora plaatste zich tusschen hem en zijn tegenstander.

'Hij weet niet wat hij zegt!' riep zij. 'Hij zal nadenken en inzien, dat ik niet anders handelen kon; nu vervoert hem nog de wrok om ons harde woorden toe te voegen. Hij heeft ze ook mij toegevoegd, maar ik vergeef hem, ik weet wel, dat ik niet goed met hem gehandeld heb, maar het is geschied en kan niet meer veranderd worden; hij zal er zich ook in schikken.'

'Gij hadt hem uit den weg moeten gaan!' bulderde de mulder, een verachtenden blik op den jonkman werpende.

'Ik moest met hem spreken, ik was het hem schuldig,' ging het meisje voort; 'gij kunt mij vertrouwen, ik zal niets doen, wat mij schande zou kunnen berokkenen.'

'Het is schande, als men met iemand verkeert, die de eer verloren heeft!' bracht Hagen in. 'Als hij zich op mijn grond of erf durft te vertoonen, laat ik mijne honden op hem los.'

Een kreet van woede ontsnapte aan de vast opeengeklemde lippen des jonkmans. Had hij zijn tegenstander slechts kunnen bereiken, hij zou terstond wraak genomen hebben over deze beleediging.

Over het harde gelaat van den mulder gleed een honende glimlach.

'Hebt gij een andere ontvangst in uw geboorteplaats verwacht?' vraagde hij spottend. 'Den ontslagen dief vertrouwt niemand verder dan hij hem ziet; met welk recht wilt gij protesteeren, als men zijne deur voor u gesloten houdt? Ik weet wel,

dat gij op wraak zint en menig boos plan ontwerpen zult, want die eenmaal den voet op de slibberige baan der misdaad gezet heeft, kan die niet meer verlaten, maar pas op, want men zal de oogen open houden en korte metten met u maken, als gij gevaarlijk wordt. Ik rij naar de stad, Dora, en denk niet voor morgen terug te zijn. Als het niet dringend noodig was, bleef ik hier.'

Hij wierp bij deze woorden een veelbeteekenenden oogslag op Willem, die in machtelooze woede den vuist tegen hem balde.

'Mijn knecht is met verlof,' ging hij voort, 'alleen de oude Brigitta is in den molen. Ga naar huis, Dora, kom, ik zal u vergezellen.'

Het meisje schudde weigerend het hoofd.

'Ik kan den weg alleen vinden.' zegde zij, 'en voor Willem ben ik niet bevreesd, hij is zoo slecht niet, als gij hem wilt doen voorkomen! Gij hadt hem niet moeten tergen, Peter, hij is er toch reeds erg genoeg aan toe!'

De mulder haalde minachtend de schouders op en herhaalde zijn verzoek, hetwelk Dora andermaal vast en beslist van de hand wees.

'Hola! vergeet niet wat ik u gezegd heb!' riep de mulder den jonkman toe. 'Gij kunt niets verstandiger doen dan uw geboorteplaats voor altijd verlaten; hier vindt gij brood noch werk!'

Dit gezegd hebbende gaf hij zijn paard de sporen en was binnen weinige seconden op den weg door het bosch verdwenen.

'Ter wille van dezen afschuwelijken kerel kondet gij de mij verpande trouw breken!' knarsetandde Willem. 'Gij waart mijne liefde niet waardig, Dora, gij zijt evenals alle anderen; gij ziet alleen naar het geld!'

'Willem!' kreet het meisje, doch hij lette niet op haar, zijn toorn maakte hem blind voor het namelooze wee, dat haar hart doorvijmde. Hij dacht er niet aan wat zij door zijne schuld geleden had, hij hield zich gerechtigd haar te verwijten, dat zij zijn levensgeluk verwoest had. Hij wilde zijne schuld niet erkennen; juist omdat hij ongelukkig was en in de gevangenis gezeten had, had zij niet van hem moeten afzien. In zijne oogen was zij een ijdel, zelfzuchtig, ongevoelig schepsel, dat zich slechts door het goud van den mulder, door het vooruitzicht op een onbezorgd leven, tot trouwbreuk had laten verleiden.

Hadde hij in het verleden teruggeblikt en gedachtig geweest hoevele welgestelde boerenzonen destijds naar hare gunst dongen en zij hem, den armen knecht, boven allen de voorkeur schonk, dan zou hij wellicht ingezien hebben dat hij haar onrecht deed, dat de schuld niet aan haar lag, doch aan de door zijn vergrijp in het leven geroepen omstandigheden.

'Hij heeft gedreigd de honden op mij los te laten, als ik zijn grond of erf betreed!' brulde hij, bevende van woede. 'Ik wil toch eens zien hoe zijn grond en erf er uitziet en of het er wezenlijk zoo gevaarlijk is als hij het doet voorkomen.'

Het meisje smeekte hem zijn voornemen te laten varen, maar hij keerde haar driftig den rug toe en ging regelrecht op den molen af. Dora wilde hem volgen; de vrees, dat hij iets kwaads in zijn schild voerde, bekroop haar, maar de gewisheid, dat hij den mulder niet ontmoeten kon, stelde haar weer gerust. Zij zag hem na, tot de heggen en boomen hem aan hare blikken onttrokken, daarna keerde zij langzaam naar het dorp terug.

Willem ging den molen voorbij, hij hitste in zijne woede de honden op, die aan den ketting lagen en jaagde door steenworpen de eenden in de molenbeek op.

Hij verschrikte de oude dienstmeid door met zijn knuppel op de half openstaande vensterluiken te slaan, waarachter zij zat en ging daarop met een schorren lach verder

door den hof van den mulder, waarin hij eenige rozenstruiken vertrapte. Het was de wraak van een vergramden schooljongen en het kwam hem zelven kinderachtig voor, dat hij zijn toorn op deze wijze lucht gaf, maar hij moest dien koelen anders zou hij gestikt zijn.

Een gloeiende haat tegen den mulder bezielde hem, hij had dezen mensch willen verworgen! Niet genoeg dat deze man door listen en kunstgrepen, door laaghartige leugens en bedreigingen hem zijne bruid ontroofd had, hij beleedigde hem ook nu nog door schimpredenen, schepte er een boosaardig genoegen in hem diep in het stof te vertreden en hem met zijne honden te dreigen, als hij zich verstoutte den roof terug te vorderen. Hij moest voldoening daarvoor hebben, hij kon den geboortegrond niet verlaten, alvorens wraak genomen te hebben op dengene, die hem zoo diep rampzalig gemaakt had.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 19]

Onze gravures.

Rond de lamp.

Als het buiten stormt, als de regen kletterend of de sneeuw donzig neervalt, is het binnen, in de stille huiselijke kamer, voorzeker wel aangenaam en gelukkig voor degenen welke huiselijken vrede op prijs stellen. Het tafreeltje dat wij den lezer hier aanbieden, geeft van die rust, van dien vrede eene voortreffelijke weerspiegeling. Moeder heeft eenig handwerk, vader en dochter spelen schaak. De dochter moet eenige oogenblikken te voren de piano verlaten hebben, nadat geruimen tijd de vroolijke melodieën door de kamer hebben gehuppeld.

ROND DE LAMP, NAAR E.A. DUEZ.

In onze dagen gaat het huiselijk leven, dat bij onze vaderen zoo hoog in eere stond, weer groovendeels verloren. De menschen willen buiten 's huis: dat huis waar zij den ganschendag gewerkt hebben, is hun 's avonds, als het ware tot last, en men stroomt naar den helder verlichten schouwburg, naar bal-en koncertzalen, om daar een meergedruischmakend, een meer ingrijpend, een zinnelijker genot te vinden dan er ‘rond de lamp’ kan gevonden worden.

Die afwijking van het huiselijk leven, in de vorige eeuw nog zoo eigen aan onzen landaard, moet noodwendig veel bijdragen om onze zeden en gewoonten te vervormen en, om de waarheid te zeggen, niet beter te maken. De ingevoerde nieuwigheden zijn, voorwaar, geene verbeteringen; het zijn overplantingen uit den vreemden gaarde in den onze, doch daarom niet altijd versieringen, verfraaiingen.

Hoe zinnelijker en verblindender de vermaken in onze samenleving worden, hoe meer het huiselijk leven vermindert. De vader verlaat 's avonds den huiselijken kring, de moeder volgt weldra, en de kinderen gaan uit van het spreek woord: ‘voorgedaan

is nageleerd.' Daar, buiten 's huis, worden spoedig nieuwe manieren aangeleerd en men mag van geluk spreken als men nog zeggen kan, dat dit nieuwe aangeleerde geene verpesting, geene ontzedelijking, geene volslagen verbastering is.

Het is in elk geval zeker, dat de woelige stroom van vermaken, van glinsterende zinnelijkheid, van onbeteugelde pracht meer kwaad dan goed, of beter gezegd niets dan kwaad in de wereld brengt, en er hierdoor alléén eene andere wereld wordt in het leven geroepen, waarvan men niet getuigen zal dat zij rein en kuisch is.

Wij begrijpen dat de werkman 's avonds zijn huis of kamer ontvlucht, om in herberg en *café-chantant* eenige uitspanning te zoeken voor het vermoeiend dagwerk, ofschoon zedelijk gesproken dit bezoek hem niet verbeteren zal: zijn huis of kamer is veelal niet geschikt om er den ganschen avond door te brengen.

Meestal is de werkman slecht gehuisd; zijne kleine kamers zijn opgevuld met onaangename dampen van lamp, kachel, kokend eten of waschtob; het getal kinderen is groot; alles staat rondom hem opeen gepakt en zelfs loopt de man soms letterlijk in den weg. Als men hem niet beleefd verzoekt 'er van door te trekken,' dan vlucht hij soms voor het helsche leven dat rondom hem opstijgt.

Doch dat de stille en gezellige huiskamer met alle *comfort* die er te bedenken valt, door den welgezeten burger ontvlucht wordt, dit is voor ons iets onbegrijpelijks, ontvlucht voor genoegens die dikwijls niets achterlaten dan een spoor van verval en ontbinding. Deze streving is van oneindig meer belang in het bestaan der volkeren, dan men op den eersten oogenblik zeggen zou, en wij aarzelen niet neer te schrijven, dat de Engelschen en Nederlanders zoo krachtig hunne volkseigenaardigheid behouden hebben, omdat zij het huiselijk leven hebben in acht genomen en dit nog altijd beoefenen.

Wij, zoo als wij hooger zeggen, hebben dit grootendeels verloren; wij leven, vooral Brussel en de groote steden, voortaan op straat, even als Parijs en het is niets vreemds te Brussel dat men u daar, ten eten genoodigd, niet in den huiskring ontvangt, maar bij den restaurant, als of de lekkerste spijzen en fijnste wijn konden opwegen tegen het eenvoudig samenzijn 'thuis.'

Willen wij nu alle uitspanning voor den burger, voor den werkman afsnijden? Zeker niet; wij zeggen enkel, de uitspanning waartoe men hem verlokt is eerstens al te druk, al te inslorpend, dus al te veel tijd en geld verkwistend; zij is verder meer dan te veel in tegenstrijd met zijne zedelijke belangen.

Liefhebbers van printen.

De liefhebberij voor printen-verzamelingen is zeker niet nieuw; zij heeft zelfs meer dan nu, in vroeger dagen bestaan en werd ook immer met eene bijzondere voorliefde beoefend. De kunstenaar Ceriez stelt ons eene van die sierlijke binnenkamers uit den pruikentijd voor.

waar twee gepruikten zich verlustigen in de sierlijkste drukken *avant la lettre*, de zeldzaamste printen der meesters van vroeger dagen, de meest gezochte sterkwater-platen te bewonderen.

In ons land hebben wij vele printenverzamelaars, en onze bibliotheken, museums en kabinetten bevatten kollektiën, die hoogst merkwaardig zijn. Maar ook welk eene lange rei van kunstvolle graveurs kunnen wij optellen, die de prachtigste schilderijen van onze grootste meesters, en niet zelden onder hun oog zelve, door de gravuur of het sterk water hebben vermenigvuldigd.

Die laatste kunst wordt in Antwerpen door een aantal gevierde schilders nog veelvuldig beoefend. Onder deze bekleedt de heer Linnig Jr. eene voorname plaats. Wij hebben van dien jongen meester sterkwater-platen gezien, die aan den moeielijkste bewondering zouden afdwingen.

Voor den kersnacht.

Wij moeten vooral naar Duitschland en Engeland, om den Kersnacht nog in vollen glans te zien vieren; wij spreken echter van ‘in huis’ en als profaan feest, want wij gelooven niet dat er één land is waar het Kersfeest meer in zijn waren zin, dat is in de kerk, gevierd wordt dan in Vlaamsch-België. Daar is de Kersnacht in ieder kerk, een heuchelijk, een glinsterend, een zielverheffend feest, terwijl men er in huis niet zelden een feest zonder zin van maakt, dat eindigt met een bespottelijk *cotillon.*

In Engeland zoowel als in Duitschland, heeft het Kersfeest zijne wezenlijke beteekenis verloren, en dat was te verwachten van het protestantism, dat wel is waar alles wat plezierig is heeft behouden, het mocht dan ook van katholieken oorsprong getuigen, maar het heeft dit zooveel mogelijk verwezenlijkt, natuurlijk hier meer daar minder.

Is in Duitschland het Kersfeest vooral een kinderfeest, en speelt de uit het noorden aangebrachte kersboom daar de groote rol; in Engeland is die dag en de volgende dagen, eene smul- en drinkpartij, waarvan men zich op het vasteland moeielijk een denkbeeld kan vormen.

Wat er op die dagen in Engeland verslonden wordt, gaat alle denkbeeld te boven. Iedereen houdt feest, het moge dan ook enkel met een stuk vleesch en een min of meer gelukten plumpudding zijn. Bij den rijke geeft men prachtige eetmalen, bij den geringen man zal toch op dien dag eene min of meer feestelijke schotel op de tafel rooken.

In ons land heerschte ‘het kribbeke’ oppermachtig; nu nog wordt het niet zelden ingericht, doch men zet het in de schaduw van den met allerhande speelgoed en talrijke lichtjes beladen groenen mastenboom, die ons in de laatste jaren werd aangevoerd door de talrijke duitsche familiën, welke zich in ons midden komen vestigen.

De schilder Wehle brengt ons op de markt, waar de fijne masten verkocht worden, die tot ‘Kristboom’ zullen worden verheven. De groene boomen steken helder af tegen de blanke sneeuwlaag, die de straat bedekt. De koopman is tegen de bijtende koude gewapend, aangezien hij uren lang ter markt zal moeten blijven, terwijl de

bezoekers snel kiezen, betalen en de kleintjes juichend den frisschen boom huiswaarts dragen, om hem daar op te sieren en als een groot juweel te doen glinsteren.

Valsch geld.

De oude is blijkbaar niet tevreden; zij ziet naar de muntstukjes die in hare opengespreide hand liggen, keert ze om en nogmaals om, en mort ‘valsch geld,’ terwijl het arme kind bedrukt de oogen naar beneden slaat, wel vreezende dat ten slotte het onweer tegen haar losbersten zal. ‘Valsch geld!’ Is het niet pijnlijk dat men haar, voor al haar zwoegen, nog ‘valsch geld’ in de handen stopt? Maar wees gerust! de oude is altijd achterdochtig geweest en zij zal misschien binnen weinige sekonden, als zij de muntstukjes op den steenen dorpel heeft doen klinken, erkennen dat de munt toch nog wel gangbaar zou kunnen zijn.

De novice van Säckingen.
Eene dorpsgeschiedenis.
(Vervolg.)

De dag der eerste H. Communie was aangebroken. Maria Theresia had den avond te voren nog laat op haren vader willen wachten, die hier of daar in een herberg was blijven hangen, doch Anna had de kleine vroeger dan anders naar bed gezonden, daar zij vooruitzag, dat de volgende dag het teere kind sterk zou aandoen. Het meisje had verzocht haar vroegtijdig te willen wekken, daar zij vader nog gaarne zien zou eer zij heenging. Zij was voornemens hem om iets te verzoeken, wat hij haar gewis niet weigeren zou.

Toen Anna den volgenden morgen haar dochterke het nieuwe witte kleed aantrok, dat zij uit Treesjes spaarpot gekocht had, werd zij eerst gewaar, hoe groot, hoe rank en schoon het kind was geworden. In het korte kleedje had Treesje altijd een kind geschenen, nu had zij het voorkomen als zou zij te gelijk met het volbrengen van de heilige handeling ook de kinderschoenen uittrekken. Niets is bekoorlijker dan een meisje, dat zich juist in dat stadium bevindt, waar de reine roos den geurigen bloemkelk ontsluit.

Terwijl Treesje zoo recht lief in den schoonsten tooi der jeugd daarstond, kwam de vader binnen; het kind viel hem om den hals. Doch de smid gaf noch blijk van genoegen of ontevredenheid.

‘Lieve vader, ik had een verzoek aan u?’ zegde het beminnenswaardige meisje.

‘Wat is er nu weer?’ bromde de smid.

‘Gij zijt reeds in langen tijd niet meer in de kerk geweest, vaderke; beloof mij, dat gij vandaag in de mis komt.’

‘Vandaag heb ik geen tijd, ik heb veel te doen.’

‘Werk vandaag niet, vader, het is toch feestdag. En daarbij, gij weet het toch, doe ik vandaag mijne eerste heilige Communie. Kom in de mis! Gij doet het immers?’

‘Neen, ik doe het niet, ik heb te veel werk,’ antwoordde hij op scherpen, barschen toon.

‘O! dan hebt gij mij niet meer lief, vader, anders zoudt gij ja zeggen,’ en Treesje begon bitter te weenen.

‘Treesje, mijn lieve Treesje,’ riep de smid, terwijl hij zijne dochter, die hare armen om zijnen hals sloeg, kuste. ‘Gij weet toch, dat ik u zoo innig liefheb.’

Treesje lachte te midden harer tranen, die op het witte kleedje neerdruppelden.

‘Nu, kind, ik zal zien dat ik kom.’

‘Dank, vader, dank,’ zegde het meisje en greep zijne hand. ‘Ik wist wel, dat gij het mij niet weigeren zoudt.’

De smid ging kort daarna heen, met belofte aan zijne pleegdochter, zijne zondagskleeren te zullen aantrekken en haar te negen uur te komen halen om naar de kerk te gaan.

Het sloeg negen uur op de kerkklok, Jacob de smid was er nog niet. Moeder en dochter gingen alleen naar de kerk, die nauwelijks vijftig passen van het huis stond.

‘Hij heeft mij beloofd, dat hij komen zal, dus komt hij ook zeker!’ zegde het jonge meisje.

‘De ongelukkige zit in de herberg en vergeet ons,’ dacht de moeder, die haren man beter kende dan het vertrouwvolle, lichtgeloovige kind.

De communiedag, waarop de kinderen voor de eerste maal tot de tafel des Heeren naderen, is in de plattelandsgemeenten steeds een feest; de bedehuizen zijn meestentijds te klein voor de menigte, die zich tegelijk aandachtig en nieuwsgierig daarin samendringt. De voorste banken aan weerszijden van den middengang worden door de communikanten, jongens en meisjes, ingenomen. Met den priester roepen ook de aanwezigen den zegen des Hemels op de bruine en blonde hoofden af, die zich voor het altaar des Heeren buigen. Den diepen en ernstigen tonen van het orgel beantwoordt het frissche verheugde koor van jeugdige stemmen, die een loflied ter eere der allerheiligste Maagd aanheffen, wier beeltenis zoo vriendelijk van het altaar op hen neerziet. Alles zwijgt, de altaarbel klingelt helder, te midden dezer majestueuze stilte buigt oud en jong, rijk en arm het hoofd naar den met stof bedekten grond.

Reeds meermalen had Treesje naar haren vader uitgezien, hem echter niet op zijne gewone plaats kunnen ontdekken; doch steeds ontmoette zij het lachende aangezicht harer moeder.

Jacob had, toen hij uitging, het vaste voornemen gehad zijne belofte te houden, maar zich ongelukkiger wijze wat te ver van huis verwijderd en was een zijner ‘goede vrienden’ in de handen gevallen, die eveneens met het schootsvel voor op de herberg aanstuurde. Beiden waren voornemens slechts een kwartje wijn te gebruiken, want een kleine ‘hartsterking’ moest men toch hebben. Op het kwartje volgde nog een kwartje, toen een halve en nu zaten de beiden vast.

In de kerk had Treesje nog eenmaal omgezien, eer zij tot de H. Tafel naderde, maar de plaats van den smid was door een ander ingenomen. De moeder daarentegen glimlachte niet meer: zij weende.

Nadat de gezamenlijke kinderen de H. Communie ontvangen hadden, stond Treesje met de overigen op, maar in plaats van naar hare plaats terug te keeren, richtte zij hare schreden met neergeslagen oogen en gevouwen handen, naar het altaar van O.L. Vrouw.

Deze onverklaarbare handelwijze bevreemdde een ieder en aller oogen vestigden zich op het jonge meisje, dat op de onderste trede van het altaar neerknielde en biddend naar het beeld der Allerzuiverste Maagd opzag. Na twee minuten stond zij op en keerde bedaard en met een blijmoedig gelaat tot hare gezellinnen terug.

Niemand vermoedde, welken invloed deze aandoenlijke handeling op het lot van het meisje hebben zou.

De dienst was geëindigd. De kerkgangers spoedden zich hongerig naar huis; de plechtigheid had lang geduurd. Toen Anna en hare moeder thuis kwamen, was de smid nog niet teruggekeerd. De huisvrouw had hare ouders, die alleen woonden, bij zich ten eten genoodigd. Anna talmde lang met het opdragen van de soep, zij hoopte altijd nog, dat haar man spoedig zou thuis komen; zij had hem toch gezegd, dat zij hare ouders ten eten verzocht had. Hare dochter droeg nog het lieve, witte kleedje; den krans van gemaakte bloemen had zij daarentegen op het buffet gelegd.

Reeds in de herberg had Jacob de smid vernomen, dat zijne dochter voor het altaar gebeden had en hoe zulks iedereen opgevallen was. De smid was een van die menschen, die niet veel met godsdienstige gebruiken en ceremoniën ophebben; gebeurt er dan nog iets, dat naar zijne opvatting niet juist noodig of voorgeschreven was, dan veroordeelde hij zulks met een uitdrukking, die zooveel zeggen wilde als: 'Onzin! dommigheid!' Nu maakte zich een zijner huisgenooten aan zoo iets, schuldig; dat was ongehoord. Hij stormde dan ook, half dronken door de vele kwartjes, als een razende naar huis.

Daar alles voor den maaltijd gereed was en men toch niet zonder vader kon beginnen, maakte Anna van dat oogenblik gebruik om met Treesje even een afzonderlijk onderhoud in haar kamerke te hebben.

'Treesje,' ving zij aan, 'gij hebt mij nog niet gezegd, waarom gij alleen voor het altaar van O.L. Vrouw gebeden hebt?'

'Ik dacht aan u, lieve moeder, en ook aan vader; ik bad voor u beiden.'

'En wat hebt gij aan de H. Maagd gevraagd?'

Treesje ging vlak bij hare moeder staan en fluisterde haar zacht, half beschaamd in het oor:

'Ik heb haar gebeden, dat zij u gelukkiger mocht doen worden, en dat ook vader uwer waardiger werd!'

'Wat wilt gij daarmede zeggen, Treesje?'

Het kind was bedremmeld, sloeg de oogen neer en bloosde.

'Wees niet boos, moeder; maar ik weet waarom gij zoo dikwijls weent?'

'Weet gij dat?' vraagde Anna aangedaan.

'Zeker, moeder-lief.'

'Mijn God!' riep Anna smartelijk uit, 'en ik meende het toch zoo zorgvuldig voor u verborgen te hebben gehouden.'

'Wees gerust, moeder, spoedig zal vader van zijne slechte gewoonte genezen zijn; hij zal niet meer drinken.'

'O! moogt gij de waarheid spreken, Treesje.'

'Hebt gij vertrouwen op de Heilige Moeder Gods?' vraagde het kind in hare kinderlijke onschuld.

'Zeker, mijn kind.'

'Nu, dan willen wij hopen en afwachten.'

De in de kracht des gebeds harer dochter vertrouwende moeder opende hare armen en drukte overgelukkig het lieve kind aan haren boezem.

'Komaan,' zegde zij, 'nu zullen wij gaan eten.'

Nauwelijks waren zij de woonkamer binnengegaan, als ook de smid komt binnenstormen.

'Waar is de zottin, die zich in de kerk zoo belachelijk aanstelt?' riep hij. 'Gij maakt met uw bidden mijn huis tot een nonnenklooster, dat ontbrak er nog aan!'

Doch Anna verloor ditmaal hare tegenwoordigheid van geest niet.

'Treesje, geef vader een stoel,' zegde zij.

Het kind gehoorzaamde, maar Jacob schoof met den voet den stoel op zijde en leunde zich tegen het buffet.

'Zoo! is zij daar, die vrome dochter!' zegde hij spottend, 'dat is gekleed als een prinses.'

'Jacob, wij moeten het kind toch net aankleeden, het is het eenige wat wij hebben,' merkte vrouw Anna aan.

'Ja, wanneer maar die honderd.....' (gulden had de smid willen zeggen.)

'Zwijg toch, man, bedenk u toch!.... Alle bewoners uit het dorp waren vandaag in de kerk om onze dochter te zien, gij alleen waart er niet.'

'Het is waar, maar het is mijne schuld niet, ziet gij, de vrienden.....'

'Jacob, noem toch niet uwe vrienden degenen, met wie gij dag en nacht u in de herbergen ophoudt; noem ze eerder uwe vijanden!'

'Hoho! hoe zoo dat?'

'Dewijl zij u slechten raad geven, dewijl zij u tot dingen verleiden die een goed huisvader niet passen. Door hen hebt gij geleerd u over godsdienstige gebruiken licht weg te zetten en met de heiligste zaken den spot te drijven; uw hart is voor betere gevoelens onvatbaar geworden en in plaats van het katholiek geloof boven alles te eeren, treedt gij het met voeten. Zijn dat uwe vrienden, die u terughouden wanneer uwe vrouw, uw kind, onzeker waar gij zijt en wat gij doet, met smart op u zitten wachten? Ik zeg het u, Jacob,' voegde de kloekmoedige vrouw er ernstig en vastberaden bij, 'dat zijn uwe vrienden niet!'

'Zijt gij eindelijk gereed?'

'Ja, ik ben gereed, want mijne woorden zijn, gelijk ik zeer wel weet, aan u verspild,' antwoordde zij met bitterheid. 'Reeds lang heeft mijne stem de gave verloren uw hart te roeren!'

‘Haha! wanneer gij in het geheel niet spreekt zal mij dat wellicht het meeste treffen,’ antwoordde de smid ruw.

‘Jacob, gij kondet zoo gelukkig zijn indien gij wildet....’

‘Nu wordt de geschiedenis toch wat al te vervelend,’ morde de halfdronken smid. ‘Ik heb waarlijk bijna lust om weer terug te keeren ‘

‘Naar uwe kostelijke vrienden? Goed, ga maar.....’

‘Zeker ga ik, ik kan mij zeer genoeglijk met hen onderhouden, terwijl ik hier van verveling en dorst bijna sterf.’

‘Gij verveelt u?’ vraagde Anna. ‘O, gij hebt het mij dikwijls genoeg en wreed doen gevoelen, dat het u hier niet meer bevalt.’

Jacob haalde de schouders op en keerde het hoofd naar het buffet.

‘Zie, wat is dat?’ riep hij verrast en nam den bloemkrans van het buffet, dien Anna bij den terugkeer uit de kerk er op gelegd had.

‘Dat is mijn krans, vader!’ zegde Treesje schuchter.

‘Dus is er toch zulk een ding gekocht geworden buiten mijn weten? Alles achter mijn rug om? En van mijn geld?’ vraagde hij toornig.

‘Vergeef mij, vader, moeder heeft alles uit mijn spaarpot betaald,’ antwoordde de kleine.

‘Wat spaarpot! het is van mijn geld. Ik wil zulk een krans niet, ik wil zulk een voddekraam niet in mijn huis zien,’ riep het ruwe mensch en begon de droge bloemen in zijne handen te verfrommelen. Treesje gaf een gil, de beleedigde moeder liep op hem toe en ontrukte hem den krans.

‘Gij zijt niet waardig dezen krans aan te raken,’ riep zij verontwaardigd en met een vlammend aangezicht. Doch Jacob rukte haar onverwachts den krans weer uit de handen, wierp hem op den grond en vertrad hem onder zijne voeten.

‘Jacob, ongelukkige, wat doet gij?’ riep zijn echtgenoote doodelijk verschrikt uit, terwijl Treesje heete tranen weende.

‘Zwijg, zeg ik u of....’ dreigde de smid. Zijne gelaatstrekken hadden de uitdrukking van eene dierlijke woestheid aangenomen. De hevige woordenwisseling had hem de wijn nog meer naar het hoofd gedreven. Maar Anna, wel verre van zich schrik te laten aanjagen, bleef in afwachtende houding voor haar man staan.

‘Ik zal *niet* zwijgen,’ riep zij met krachtige stem uit, ‘reeds te lang heb ik gezwegen en geleden, mijn hart geeft eindelijk lucht aan het lang verkropte wee. De echtgenoote kon zwijgen, want het gold alleen haar geluk; maar thans gevoel ik dat ik moederplichten jegens het kind heb en deze zal ik vervullen, wanneer de vader de zijne vergeet. Ik had ongelijk van zoo zwak te zijn, want ik begunstigde daardoor uwen onzedelijken levenswandel. Ware ik reeds van den beginne af tegen uwe buitensporigheden opgetreden, ik had mij veel leed en u het naberouw kunnen sparen. Ik verlang dat gij mij als uwe vrouw behandelt en dit kind als uw kind, of wij scheiden van elkander!’

‘Anna, Anna, bedenk wat gij doet!’ tierde de smid, die van woede over deze toespraak niet meer wist wat hij deed. Het schuim stond op zijnen mond, zijne oogen schoten vuur, hij was zich zelven niet meer meester. Woedend en vloekend hief hij de vuist tegen zijne vrouw op.

‘Dood mij, dood mij!’ riep Anna, ‘het is mij liever op staanden voet te sterven, dan langer met een ellendeling samen te leven gelijk gij zijt!’

Daar kookte het in de borst van den smid, hij hijgde naar adem, zich zelven onbewust, greep hij een hamer, die op het buffet lag. Met een sprong vloog Treesje, die reeds lang in doodsangst het vreesselijke tooneel tusschen vader en moeder

aanschouwd had, tusschen hen beiden. De slag, dien den smid aan de moeder toegedacht had, trof het kind in de volle borst.

Treesje gaf een gesmoorden gil, wankelde en zonk onmachtig in de armen van haar ontstelde moeder. Eenige bloeddruppelen parelden op hare rooskleurige, thans verbleekte lippen.

'Groote God!' riep de doodelijk verschrikte moeder, 'het monster heeft zijne dochter vermoord!'

Op dit oogenblik traden Anna's ouders in de kamer.

(Wordt vervolgd.)

De vogel en zijn leven.

Onder dien titel heeft het bloeiende *Davidsfonds* eene vertaling uitgegeven van Dr. Bernard Altum's werk. Het werd vertaald, met toelating des schrijvers, door den heer Frans de Poorter, die zich zeer verdienstelijk van die taak heeft gekweten. Dr. Altum is geen dichter, maar een positief natuurkundige. Hij werpt dan ook meer dan eene reeds vroeger vooruitgezette stelling omverre.

Wat het meest, in dit boek, de aandacht des schrijvers heeft opgewekt, is de zang en het trekken der vogels. Wij zien ze, inderdaad, met een droevig gevoel wegdrijven; wij zijn gelukkig als wij, in den aanvang der nieuwe lente, de eerste zwaluw weer zien aankomen, om onze natuur te verlevendigen en te veraangenamen.

Ziehier wat de schrijver zegt over de trekvogels en de reden hunner reizen:

Zonder twijfel is de reisdrift der vogelen in zijne verschillige graden en omstandigheden het verschijnsel huns levens, dat, benevens den zang, wel meest de algemeene opmerkzaamheid en belangstelling opwekt; immers, met dit verschijnsel begint of eindigt zomer of winter en het aandeel van vreugde of kommer, dat die jaargetijden vergezelt.

Met welk genoegen roept men elkander toe: heden heb ik de eerste zwaluw gezien! Want, ofschoon éé*ne* zwaluw den zomer niet maakt, zoo mag men toch de gegronde hoop koesteren, dat er na de eerste weldra meer zullen komen en deze alhaast door andere trekvogels gevolgd worden. Wij verheugen ons over hunne aankomst in onze streek, wijl zij de voorboden der lente zijn. De eene soort van trekvogels na de andere doet hare intreê; alle overige verschijnselen der verjongde dieren- en plantenwereld gaan met hunne terugkomst als hand aan hand, en, daar de vogel aanstonds door zijnen zang of paringsroep van zijne aanwezigheid kond geeft, zien wij ons zelven welhaast verplaatst in die vernieuwde, aangename en prachtvolle natuur, tijdens den kouden winter zoo menigmaal teruggewenscht.

Ons verlangen is eindelijk bevredigd, en het was de vogel die duidelijker, onverwachter, onmiddellijker tot voorbode dier bevrediging diende dan de plantenwereld, welke maar allengskens en trapsgewijze vordert. Geen wonder dus, dat de trek der vogelen, met de verschijnselen, die hem begeleiden, ook zulke menschen tot belangstelling opwekt, welke overigens vele andere ontwikkelingen der natuur min of meer onverschillig en gevoelloos plegen voorbij te gaan.

Alhoewel eene meer breedvoerige verhandeling over den trek der vogels bij mijne lezers misschien zeer welkom zou zijn, zoo laat mijn doel echter niet toe er eene algemeene schets van te geven, en meer nog over de bijzonderheden dienaangaande uit te weiden. Wij kunnen en wij willen ons hier slechts bezig houden met eenige afzonderlijke levensverschijnsels des vogels, om malkaar te verstaan over hunne

beteekenis en waarde, voor zooveel zij met het handelende dier in verband staan; wij moeten dus veronderstellen, dat men ten minste met de grofste schetsen zijns levens bekend is.

Gelijk men weet, heeft de reisdrift des vogels bij de verschillige soorten en groepen ook verschillige graden. Over het algemeen kan men *eigenlijke trekvogels* en *streek- of zwervende vogels* onderscheiden, zonder de grenzen tusschen beide klassen juist te kunnen afteekenen.

Laat ons vooreerst de beteekenis van het eigenlijke trekken overwegen.

Trekvogels en beweegredenen hunner reizen.

In eenen beperkten zin zijn trekvogels dezulke, welke, gelijk Koekoeken, Wiewalen, Zwaluwen, Nachtzwaluwen, Loover-, Riet-, Aardzangers, Vliegenvangers en vele andere, in den herfst zonder merkelijk oponthoud uit hunne noordelijke geboortestreek naar het warme Zuiden reizen, en in de lente evenzoo rechtstreeks uit hunne winterschuilplaats weêr naar de noordelijke geboortestreek overhuizen.

Hier dringt zich aanstonds de vraag op: *waarom vlucht de vogel in den herfst eensklaps de streek uit, waar hij geboren is?* Is de onuithoûbare gure winter daarvan de oorzaak? Is het gebrek aan voeder? Het antwoord op die vraag kennen wij zeer goed: de vogel trekt om in den schralen winter niet te verhongeren. Maar - als hij opbreekt, - heerscht het schoonste herfstweder nog in in zijne geboortestreek, en er is daar nog voeder in overvloed; zijn lichaamlijke toestand bewijst dat hij nog het minste gebrek niet lijdt. In den tijd dat de Torenzwaluw nare jongen aast,

vindt men in hare maag dikke spijsballen ter grootte eener hazelnoot; zij bestaan uit eene menigte meestal zeer kleine insekten, allerkleinste kevers, sluipwespen, muggen en dergelijke; slechts zelden vindt men er eene groote waterspin of eene eendaagsvlieg onder: in gewone jaren is de nacht van 3 tot 4 augustus, voor onze streek het tijdstip harer reis naar Afrika, en die kleine insekten zwermen hier echter nog in groote menigte tot in October. Wij kunnen juist hetzelfde zeggen over al de trekvogels, welker voeder wij onderzocht hebben.

LIEFHEBBERS VAN PRINTEN, NAAR TH. CERIEZ.

Welnu, waarom vlucht de vogel dan onze streek? Dat hij, vroeg of laat, de tafel hier niet meer zal bedekt vinden, zulks weten *wij*, en *wij* begrijpen derhalve zeer goed de noodzakelijkheid van zijnen aftocht. Maar dit kan de vogel toch niet weten; hij zelf heeft de armoede zijner geboortestreek tijdens den winter nooit ondervonden; indien de Nachtegaal of de Koekoek het beproefden die armoede te trotsen, zouden zij den dood vinden en dus voor immer van het reizen ontslagen zijn.

Over eenige jaren hield ik verscheidene blauwborstjes, die gewoon waren bijna den ganschen dag in mijn studeervertrek rond te vliegen. Ze werden buitengewoon mak, namen de meelmaaien uit mijne hand, ja, vlogen op om ze van tusschen mijne lippen te pikken. Ze liepen op de tafel en zelfs tot op het blad papier, waar ik op schreef. In één woord, ze waren aan

VOOR DEN KERSNACHT, NAAR J.R. WEHLE.

mijnen persoon en de overige omgeving volstrekt gewend. Dan, in den herfst wordt mijn vogelke des nachts eensklaps onrustig in zijne kooi; een luid ‘tak’, gelijk een geklop, duidt zijne gejaagdheid aan; het begint om en weêr te: loopen, fladdert in den maanschijnhelderen nacht terdege rond, stoot den bek tot bloedens toe, vliegt tegen de staafjes der kooi zijne vleugelen stuk - het wil weg, weg ten allen prijze! - Dit gaat zoo den eenen nacht voor en den anderen na; in den dag daarentegen was het beestje rustig en tam als ooit.

Na eenigen tijd gaat het nachtelijk rumoer over; geheel den winter weet mijn lief vogeltje niets meer van de onrust; maar in het begin van april herbegint het nachtgerucht weêr met dezelfde hevigheid, en *als het ophoudt* dan *zijn de blauwborstjes buiten aangekomen.* Ik moet er bijvoegen, dat het eerste blauwborstje in mijn bezit was, van toen het nog maar nestveêren had. Al wie dergelijke trekvogels houdt, zal wellicht hetzelfde ondervonden hebben. Meer dan eens is het gebeurd dat kwakkels, in den trektijd, zich des nachts in hunne muit doodwoelden.

Om zulke belangwekkende verschijnselen te verklaren, is het zeker niet genoeg zijne toevlucht te nemen tot het verstand en de berekening der vogelen, onder dit opzicht ‘zoo mild begaafd’, gelijk onze tegenstanders zeggen; ook zijn deze, in hunne uitlegging der dierlijke levensverschijnselen, hier gedwongen de vlag te strijken, uit te scheiden op dit verstand te pochen, en hunne toevlucht te nemen tot een ‘onverklaarbaar vermogen van vóórkennis’, dat zij den dieren aandichten. Zulk een vermogen is op zichzelven echter reeds eene wondere zaak, en daarom tracht men er de wezenlijkheid van te schragen door verschillige bewijzen.

Men vertelt dus dat de ijsvogels in een dal aan den kant eener beek eens veel hooger woonden dan vroegere jaren; dat Kievitten eens op eene hoogte nestelden in plaats van het dal tot broeiplaats te kiezen, volgens hunne gewoonte, en meer nog van dien aard - en zie, in den loop van den zomer braken hevige onweders en stortvlagen los, waardoor hun neststand van vroeger onder water gezet, maar waar de toenmalige niet door bereikt werd.

De vogels zouden dit dus voorop geweten hebben! Die vóórkennis zou slechts in dien zin waar zijn, dat ze onder alle opzicht onverklaarbaar, ja, wonder zou moeten genoemd worden. Wat mij betreft, zoo moet ik openlijk bekennen dat de vogels, op grond van tallooze bewijzen, volstrekt niets weten van de toekomende onweêrsrampen, maar jammerlijk met hun broed omkomen, weshalve ik zulke zeldzame en alleenstaande feiten slechts aan het geval kan toeschrijven.

Indien de vogel wezenlijk een vermogen bezat van zulk gewicht voor zijn bestaan, gelijk men door de aangehaalde voorbeelden tracht te betoonen, dan zou het dikwijls, ja, regelmatig moeten voorkomen, dan zou het eene levenswet moeten zijn en zich niet mogen bepalen bij een enkel koppel ijsvogels en het bitter klein getal bewijzen, die men aanhaalt.

Zeker, dat de vogel een voorgevoel van het weêr heeft en het klaar genoeg verkondigt aan al wie het hooren wil; maar hij voorspelt dit slechts in denzelfden zin gelijk de barometer het toekomstige weêr voorspelt, 't is te zeggen, hij gevoelt er reeds 't ophanden zijnde begin van en de voorboden, die voor onze gewaarwording nog te zwak zijn.’ In overigens gewonen toestand kunnen wij ook weêrprofeten of

almanakken hebben aan kranke leden; daar gevoelen wij dan ook slechts iets in, dat reeds ophanden is; - maar wat nog niet voorhanden is, dat kan een vogel, men zegge wat men wil, onmogelijk ‘voorop weten.’

Hevige regenvlagen behooren zeker ook tot zulke en dergelijke gebeurtenissen: weken- en maandenlang voorop kunnen die toch niet gevoeld en bijgevolg ook niet voorop gekend worden.

Wanneer wij zelfs het onaanneembare aannemen willen en gelooven dat de vogel de verschijnselen van weêr- en luchtgesteltenis, die binnen eenige weken zullen ontstaan, vóórop kent, dan is het toch volstrekt ongerijmd te veronderstellen, dat hij er ook de gevolgen van zou kennen, bij voorbeeld, dat het voeder zal bedekt zijn met sneeuw - die hij in zijne geboortestreek nog nooit gezien heeft - dat er op de takken gebrek aan rupsen zal zijn, enz. Insgelijks is het eene meer dan wondere veronderstelling, dat de vogel zou kunnen weten den disch, verre in het zuiden, tijdens de aanstaande wintermaanden ook rijkelijk voor hem gedekt te vinden.

De vóórkennis, waarvan hier quaestie, is zeker ‘onverklaarbaar,’ maar als onze tegenstanders nu gedwongen zijn hunne toevlucht te nemen tot zulk een onverklaarbaar iets, dan zal het hun zooveel te min ergeren als wij van ons standpunt tegenover hen, ware zulks noodig, in ons gedacht nog zouden gesterkt worden.

Het staat dus vast: de vogel leeft nog in eene aangename luchtgesteltenis; hij heeft nog voedsel in overvloed, hij kent het begin niet van het gebrek, dat hij, hier blijvende, in alle geval zal te lijden hebben, en - toch wil en moet hij weg. Zoolang de vogel in natuurlijke voorwaarden leeft, handelt hij zeer wijs in zijne neiging, om eene verre streek te bereiken; maar zit hij in de kooi, dan verraadt hij zijne domheid, zijn gemis aan geest en verstand, want zijn eetbakje was tot nu toe goed voorzien, hij werd steeds zeer zorg- en liefdevol verpleegd en hij had geene reden te voorzien of voorop te denken, dat zulks in de wintermaanden anders zou zijn.

Bij deze levensuiting des vogels staan wij dus ook weêr voor eene onmiddellijke kennis, ten minste voor eene gedragslijn, welke niet voortkomt noch uit ondervinding, noch uit onderricht, noch uit overweging, maar voor eene kennis, die de vrucht is van 's vogels gehoorzaamheid aan eene hoogere hand, welke hem in den jaarlijkschen loopkring zijns levens met zekerheid leidt.

De vogel trekt dus naar het zuiden, bijv naar het warme Afrika, om de ellende en het gebrek van den winter zijner geboortestreek daar spoorloos over hem te laten heengaan. Maar daar ook is zijn gedrag voor al onze navorschers niet voldoende klaar. ‘Waarom,’ vraagt een reiziger in Afrika, ‘waarom gaan vele onzer trekvogels zoo buitengewoon diep het brandende Afrika in? Het valt niet te loochenen, dat zij, hooger noordelijk, ook voeder in overvloed zouden vinden, en toch gaan zij honderde mijlen verder. Wat zoeken zij in het binnenland, daar zij het noodige toch ook reeds hooger, veel hooger ten noorden, aantreffen? Dit waarom heeft nog niemand ontdekt.’

Indien dit laatste gezegde, sedert men het schreef, nu nog waar is, wil ik de eerste zijn om eene, mijns dunkens niet ongerijmde, beweegreden vooruit te zetten, alhoewel ik het feit wel is waar op de plaats zelve niet onderzocht heb. De vogel gaat op geene menschelijke manier te werk; hij reist niet ergens heen om zijne fortuin daar te maken; *non agit*, wij herhalen den stelregel, *sed agitur;* hij wordt tot een bepaald doel aangewend, en dit doel is hier *dubbel:* eerst en vooral wordt hij zelf bevrijd van den hongerdood, die in zijne geboortestreek zijn lot wezen zou, en dit doel kon gewis reeds hooger bereikt worden; maar hij is ten andere ook bestemd om *door zijn*

voederverbruik als weldadige, ja, noodzakelijke stremming op zijne omgeving te werken

Op dit laatste punt hebben wij reeds meermaals 's lezers opmerkzaamheid getrokken, bijv toen wij vroeger over het doel spraken, waarom onze graan- en beziënetende vogels samenscholen. Zonder die beteugeling van hunnentwege, zonder die stremming in de overontwikkeling van het hun omgevende leven teweeggebracht, zou het evenwicht in de natuur zeer spoedig op de gevoeligste wijze gestoord zijn. In hunne geboortestreek werken de vogels aldus tijdens het seizoen, in hetwelk die hinderlijke macht van overtollige levens zoo kwistig ontwikkelt of reeds ontwikkeld is; naar vreemde landen worden zij gericht om dezelfde reden, 't is te zeggen, niet alleen omdat zij zelven in stand zouden blijven, maar tevens ook en wel niet minder om daar insgelijks, juist ten tijde dat de overgroote massa dieren- en plantenleven in onbesefbaren overvloed ontluikt, dit gewichtige tweede ambt krachtdadig uit te oefenen.

Dezelfde reden, die de vogelzwermen hier bij ons noodzakelijk maakt om het zaad weg te weiden, doet die toezichters der overige natuur ook daar uit de verschilligste landen samenstroomen. Indien de trekvogels nu allen in het lagere Nijldal, bij voorb., wilden verblijven, dan zouden zij - volgens voormelden schrijver, die zelf ter plaatse was en geloofbaar is - er wel voeder genoeg vinden, maar dan zouden de meer zuidelijke streken van der vogelen weldadigen invloed verstoken blijven.

Daar eene hoogere hand het geheele richt, en derhalve niet alleen zorgt voor 's vogels geboortestreek en Noorder-Afrika, maar ook en niet minder voor de zuidelijke gewesten van dit werelddeel, zoo zal het ons niet meer bevreemden waarom dit slag van politebeambten ook daarheen gezonden wordt.

Mijns dunkens is dit feit - anders moeilijk om te begrijpen - eene natuurvereischte en als dusdanig op zich zelve alleen reeds toereikend om in te zien, dat het dier niet in zijn eigen naam, maar krachtens eene hoogere zending te werk gaat.

De vogelen verblijven dus in hunne geboortestreek zoowel als in hun winterkwartier, niet enkel om zich zat te eten, maar tevens om met zekere en krachtige hand door te tasten in het raderwerk der ontwikkelende natuur; ziedaar dus de reden van hunne bewonderensweerdige verdeeling volgens den aard der soorten en der eenlingen, van den zoo verschilligen duur huns oponthouds tijdens de verschillige seizoenen, van hunnen natuurdrift om steeds afgezonderd te leven of tijdelijk in ongehoorde vluchten samen te scholen, en van hunne gezamentlijke levensuitingen in 't algemeen.

Wij zijn er volkomen zeker van: onze luchtreizigers, die het brandende Afrika honderde mijlen verre intrekken, omdat hun eigen bestaan het vereischt, zijn dáár even zoo noodzakelijk als voor onze streek de vluchten, welke tijdens den winter hier rondzwerven.

De tabak en de rookers.

Sedert den invoer van den tabak, in 1570, heeft voorzeker geene plant meer pennen in beweging gebracht dan juist deze; geene meer wetten en verordeningen doen ontstaan; meer nuttelooze tegenwerking doen geboren worden - en eindelijk zijn er gewis weinige voortbrengsels, die zooveel geld in de schatkist doen vloeien: immers de tabak is overal belast, hier meer dan elders.

In de XVIe eeuw, toen deze plant naar Europa werd overgebracht, was zij, natuurlijk, eene zeldzaamheid, die alleen aan het hof gevonden werd en bewonderaars vond. Jean Nicot, fransch gezant te Lissabon, zag portugeesche zeevaarders, die destijds reeds veelvuldig de overzeesche landen bezochten, met veel geneugt gebruik maken van den rook- en snuiftabak, en hij bracht dat prikkelend poeier als eene zeldzaamheid mee naar Parijs.

De hoveling bood, natuurlijk, die curiositeit der koningin, Maria de Medicis aan. Aangezien Hare Majesteit aan hoofdpijn leed, nam zij een snuifje, niesde eens dapper en vond dat zij daarna aanzienlijk beter was. Men begrijpt hoe het wonderkruid tot in de wolken verheven werd en dat iedereen van dat bruin zwart poeier verlangde te bezitten. Men noemde het *poudre de la reine*, en men was een *dandy* van dien tijd, als men chabot en kanten met dat zwart poeier bestrooid had, ten bewijze dat men... snuifde - Zooals Hare Majesteit!

In onze dagen moeten de snuifneuzen hunne doozen bestoppen, willen zij niet dat de fijne dames en heertjes den neus tegen haar optrekken, en zelfs als onze keukenprinsessen zich nu zoo *koninklijk* gedroegen, zouden wij haar de deur uitwijzen.

Alle gebruik wordt misbruik, en dat was ook hier het geval onder Lodewijk XIV, die ten slotte zijnen geneesheer gelastte de zaak wetenschappelijk te onderzoeken en daarna een kruistocht tegen het gebruik van den snuiftabak aan te vangen. Vruchteloos, zoo min de belastingen, die Richelieu op den tabak legde, als het vonnis van den koning van Schotland, die de toebakdrinckers' de lippen deed openslijten; van den sultan, die hun den neus deed afsnijden, waren sterk genoeg om het gebruik tegen te gaan. Ook de Paus verbood strengelijk den priester gedurende het lezen der mis te snuiven.

Alleen de laatste werd gehoorzaamd.

De tabak is eene plant van de familie der nachtschade, welke planten allerhevigste vergiften, als de solanine, atropine, daturine, hyosciamine bevatten. Het blad van den tabak is breed, malsch, weelderig, donker van kleur en op elkander geplaatst in den vorm van eene pyramide.

De plant heeft in zich, behalve gom, gluten, stijfsel, zout, nog de nicotine, eene olieachtige en kleurlooze zelfstandigheid, welke zoo vergiftig is dat Io centigrammen een grooten hond dooden. De droge amerikaansche tabak, zegt een artikel, waaraan wij deze opgaaf ontleenen, bevat van 2 tot 5 p.c. nicotine; de fransche van 4 tot 7 p.c. en de inlandsche nog meer.

Veel werd over het punt getwist of de nicotine eenigen invloed op de gesteltenis van den rooker uitoefende. In 1871 beweerden Vohi en Eulenberg dat de nicotine verbrandde, en de rook van dit vergift slechts onbeduidende bestanddeelen bevatte. In 1872 bevond men echter dat de verbranding zouten deed ontstaan, behebt met picoline (pyridine, collidine, enz.). Welnu, de pyridine is zoo gevaarlijk als de nicotine en de collidine is dit slechts eenigszins minder.

Waarin is nu het nadeelige van het rooken te vinden? Niet alleen in de bestanddeelen die, hoe gering ook, in den tabak voorhanden zijn, maar ook in het sap dat men inslikt als men de sigaar smoort, of het nat dat men door den pijpensteel inzwelgt.

De knaap, die voor de eerste maal rookt, krijgt onmiddellijk eene duizelige zwaarhoofdigheid, draaienissen en eindelijk moeielijke brakingen. Dat is de vergiftiging; doch men gewent zich weldra aan den invloed van den tabak, en in stede van de hooger gezegde gewaarwordingen, krijgt men er integendeel die zeer aangenaam zijn en den geest verhelderen.

Maar zie, nu komt weer het misbruik! Men rookt te veel; in plaats van eens of tweemaal te rooken per dag, rookt men 's morgens, 's middags, 's avonds, al werkende en al wandelende. In dat geval doet de tabak veel, zeer veel kwaad: de eetlust vermindert, keelgat en strottenhoofd ontsteken, de oogen worden ziek, en zelfs lijdt men soms aan hartkloppingen, bevingen, droefgeestigheid en lichamelijke prikkelbaarheid.

De kankerachtige gezwellen aan de lippen worden wel eens aan het rooken toegeschreven; doch men denkt met meer reden dat deze ontstaan door de pijpenstelen, die gedurig op een reeds ziek zijnde deel der lip worden gebracht. Eene andere ramp is het bederf der tanden, hetgeen niet alleen mondziekten daarstelt, maar ook ontsteltenissen der maag.

Kinderen, vrouwen en longzieken mogen niet rooken, en de mannen, die aan het rooken gewoon zijn, zullen wel doen de volgende voorschriften in het oog te houden.

1° Men moet rooken uit een pijp met langen krommen steel, dien men zal zuiver maken of vernieuwen; het eerste geschiedt het best met ether.

2°. Men zal drogen tabak rooken, die eene witte asch geeft, ten bewijze dat hij totaal verbrand is.

3°. De pijp niet heelemaal ledig rooken, omdat het onderste altijd sap, nicotine bevattende, inhoudt.

4°. Rookt men de cigaar, dan diende men er een groot punt af te snijden, niet knauwen al rookend en de cigaar wegwerpen als men haar twee derde heeft gerookt.

5°. Geene cigarette rooken, niet alleen om de direkte aanraking van den tabak met de lippen te vermijden, maar ook omdat het papier nadeelig is, door het ontstaan van bestanddeelen ten gevolge der verbranding.

6°. Meer dan 20 grammen drogen tabak per dag rooken is te veel; dat is buitensporigheid; dat is misbruik. Ziedaar eenige wenken, die onze vrienden zouden dienen in acht te nemen.

Glasblazerijen te Antwerpen.

Het voortreffelijk *Archievenblad*, onder toezicht van den verdienstelijken archivarius, den heer Génard, uitgegeven, bevat eenige belangrijke documenten over het bestaan in Antwerpen van glasblazerijen - eene nijverheid, welke in onzen tijd gansch uit deze stad verdwenen is.

Over dit belangrijk punt vindt men eerst gewag gemaakt in de stadsrekening van 1537, als wanneer onder bescherming van het magistraat, door zekeren Lucas van Helmont, eene forneis werd ingericht, voor welke onderneming hem met zijne gezellen, eene toelage werd uitgereikt van 63 ponden 3 schellingen en 3 deniers.

Het magistraat begunstigde het invoeren van nieuwe nijverheden binnen Antwerpen. Zoo zien wij vermeld dat men eene toelage gaf, 'tot behulpe van hueren huyshueren'; aan Nicolaas Davidt, voor het invoeren der nijverheid van damastwerken; aan Jan van Hove, 'spoermakere'; aan Cornelis Wagevens, 'clocgietere;'aan Aart van Stakenbosch, 'coperenpotgieter;' en eindelijk aan bovengemelden Lucas van Helmont voor de 'neringe van cristalijn gelazen te maken.'

Na Lucas zien wij Bernard Swerts en Jacob Steur als glasblazers optreden. Beiden zonden in 1537 een smeekschrift aan de landvoogdes om voor hun fabrikaat octrooi te bekomen, dat is vrijdom van lasten, alsmede het monopool. In 1541 treedt Jan Michiel Cornachini op als stalen spiegelmaker. Zijn forneis bestond in een lokaal in 't Hopland; doch toen hij, na de inrichting van hetzelve, naar het buitenland vertrokken was om werklieden te werven, verscheen hier Maarten van Rossum, die rond onze stad veel te vuur en te zwaard vernielde en bij verrassing meester trachtte te worden van Antwerpen.

De 'cristallijn spiegelmaker,' in Antwerpen terugkeerende, vond zijne werkhuizen vernield, hetgeen aanleiding gaf tot een proces. Immers de stad had hem verleend: (boven ende behalve de huysinge ende wooninge gestaen achter int *Hoplant* hem alreede bewesen) noch tot onderstande van zynder neeringen, elcx jaers, vuytreycken ende betalen zelen hondert Carolusguldenen, ende dat den tyt ende termyn van VII jaeren lanck geduerende,' met bepaling dat in geval van bankroet men die som zou mogen 'mencken, minderen ende aftrecken.'

In het octrooi, hem door den keizer verleend, zien wij dat de pretentiën van Cornachini oneindig grooter waren geweest en hij vroeger een voorschot vroeg van 2000 Carolusgulden, welke hem echter niet werden toegestaan.

De zaken schenen niet slecht te gaan, want wij zagen Cornachini naar Duitschland en Venetië reizen om daar knappe werklieden op te sporen. Te Neurenberg gekomen, vernam hij echter den aanslag hooger vermeld, en hij was verplicht een deel der werkliê weg te zenden en anderen, tot groot nadeel, bij zich te houden.

Toen Maarten van Rossum naar Frankrijk getrokken was, kwam Cornachini naar Antwerpen, waar zijne huisvrouw woonde, doch hij vond ‘de voirs hutte met alle den ovens ende gereetscap totten voirs. zijnen exercitie dienende ende die hij dair voere zijn vertreck hadde gemaict ende gelaten, bederven, gebroken ende gemineert waren.’

Het proces werd gevoerd omdat de stad de aangegane voorwaarden niet nakwam. De Cornachini hebben opvolgend in Antwerpen hun kunstig werk uitgeoefend en niet zonder welgebakken. In 1567 werden in deze stad ‘glasen op 't veneetsch’ gemaakt door Jacob Pasquetti. Reeds verscheidene jaren vroeger was deze ‘cristalyne glasen’ maker in gemelde stad gevestigd en wordt beschouwd als de voortzetter der nijverheid, door Cornachini ingericht. Génard merkt op dat Pasquetti ook zijne werkplaats in het gemelde Hopland had. Zijne opvolgers waren Ambrosio Mongardo en Pedro de Pedralis, die men den ‘eersten inventeur ende opstelder’ noemde in Antwerpen van de edele kunst om kristallijnen glazen te maken.

Mongardo had in 1581 zijne werkhuizen op de Meir (thans het nummer 80) opgeslagen, stierf in 1595 en werd, getuigen zijnen grafzerk, in St. Jacobs-kerk begraven. Het *Archievenblad* bevat verder een aantal hoogst belangrijke documenten over gemelde nijverheid, welke ons niet alleen den toestand der nu verdwenen nijverheid, maar ook belangrijke bijzonderheden over de zeden, gebruiken en wetten van die dagen doen kennen.

Het *Archievenblad*, waarvan nu dertien deelen zijn verschenen, zal voorzeker een der belangrijkste geschiedkundige werken blijven, welke er in België zijn uitgegeven. Men kan niet anders dan den iever roemen, welke de kundige Génard aan dat kolossale werk besteed. Wat een schat van documenten komen hierin voor, die anders in de bestoven rekken der archieven zouden blijven smachten!

K.

Verloren eer.
Novelle.
(Vervolg.)

Steeds verder liep Willem voort, het was hem onverschillig waarheen hem zijn weg voerde; hij zag niet eens, dat hij voortdurend in de nabijheid van den molen bleef, dat het pad er een boog omheen beschreef.

Een ruwe stem wekte hem uit zijne overpeinzingen; hij sloeg de oogen op en zag den gemeenteherder voor zich, die, op een boomstam zittende, ieverig breide, terwijl zijn hond de kudde bewaakte. Willem kende den ouden man, hij had zich vroeger dikwijls en gaarne met hem onderhouden en menigen goeden raad van hem ontvangen.

De oude groette hem even vriendelijk als hij het voorheen gedaan had, toen Willem's eer nog onbevlekt was en vraagde hem, wanneer hij teruggekeerd was en wat hij nu ging aanvangen.

Verrast door deze ontvangst naderde Willem den herder, die met zijne trouwe eerlijke oogen vragend naar hem opzag.

'Zijt gij niet bevreesd een slechten naam te krijgen zoo gij met mij een gesprek aanknoopt?' merkte de jonkman schamper aan.

De oude schudde glimlachend het hoofd.

'Wat hebt gij dan gedaan, dat gij uitgestooten zoudt zijn als een melaatsche?' antwoordde hij. 'Ware ik rechter geweest, ik had u niet veroordeeld, maar ik zou diegenen gestraft hebben, die uwe moeder tot aan haren laatsten ademtocht vervolgden! Zij allen die er genoegen in schepten u met steenen te werpen, moesten eerst aan den balk in hun eigen oog denken, alvorens te oordeelen over den splinter in eens anders oog!'

'Zeg hun dat en zij steenigen u!'

'Ik zeg het hun niet, daar ik weet dat het nutteloos is. De schoolmeester heeft het hun gezegd, zij hebben hem tot dank daarvoor laten verhongeren, en uwe moeder heeft het hun gezegd, derhalve was zij eene heks. Gij hebt u vergrepen, Willem, maar een misdaad was het niet, want een misdaad is niet denkbaar zonder slechtheid, en slechtheid dreef u niet aan, om het hout uit het bosch te halen. De gemeente had haar plicht moeten doen en de arme oude vrouw in hare ziekte moeten ondersteunen, nu moest gij daarvoor boeten! Keer hun den rug toe, de wereld is groot genoeg; gij zult wel ergens een plaatske vinden, waar gij uw hoofd kunt neerleggen.'

Het voorhoofd van den jongen man plooide zich dreigend.

'Zoo spoedig kan ik niet gaan,' zegde hij, 'ik moet eerst den schoft straffen die mij meer

dan mijne eer, die mij het geheele geluk mijns levens ontroofd heeft!'

'Gij bedoelt den mulder Hagen?'

Willem knikte toestemmend.

'Het is waar, hij heeft u uwe verloofde afhandig gemaakt, hij heeft haar gedwongen zijne bruid te worden.'

'Door schandelijke middelen!'

'Het doel moet dikwijls de middelen heiligen, en zulks is ook hier het geval geweest. Maar denkt gij het gebeurde door wraakneming ongedaan te maken? Dora zal den mulder huwen; zij moet het doen, wil zij niet het gansche dorp tegen zich in het harnas jagen. En krenkt gij den mulder een haar, dan zijt gij verloren, zij slaan u dood, waar zij u aantreffen, want Hagen is een geacht man.

VALSCH GELD, NAAR A. ECKARDT.

'En ik ben een schavuit!'

'In hunne oogen, ja. Wellicht zullen hun nog eenmaal de oogen opengaan, zoodat zij inzien, hoezeer zij gedwaald hebben, maar eer dat geschiedt zal er nog menige druppel water door de molenbeek moeten wegvloeien.'

Willem zag den ouden man ontroerd aan, die op zijn staf geleund in den purperkleurigen gloed van het avondrood staarde.

'Gij zult tot de ervaring komen,' ging hij voort, 'en ook Dora zal het inzien, dat hij u bedrogen heeft. De schijn bedriegt dikwijls en zoo hij ooit bedroog, dan bedriegt hij bij dezen man.'

Hij floot zijn hond, nam wat aarde op zijn vork en slingerde ze over de kudde.

'Is hij niet zoo rijk als men algemeen gelooft?' vraagde Willem gespannen.

'Hij is het geweest,' antwoordde de herder bedaard en met de overtuiging van een man die van zijne zaak zeker is. 'Zijn vader heeft hem een schoon vermogen nagelaten; indien hij er goed gebruik van had weten te maken, dan kon hij heden de rijkste man op tien mijlen in den omtrek zijn. Hij heeft het gewild, hij wilde rijk worden, zeer rijk, maar hij wist het niet goed aan te leggen. Hij heeft gespeculeerd

en is den joden in de handen gevallen; niemand weet wanneer het einde komen zal, maar het zal komen, maar het zal een einde met verschrikking zijn. Wilt gij een betere wraak? Laat hem aan zijn lot over en denk dat twee gezonde armen en een ernstige wil beter zijn dan glinsterende schijn, de bedelzak blijft toch een bedelzak, al is hij ook verguld!'

'Weet gij dat alles zoo zeker?'

'Ik heb gezonde oogen en wat ik daarmee zien wil dat zie ik ook.'

'Dan hadt gij Dora moeten waarschuwen!'

'Om mij de geheele bende op den hals te jagen? Wat men niet bewijzen kan, moet men niet luide uitspreken, het is een kuil waarin men zelf neerstort! Met het meisje heb ik meelijden, maar waarom is zij niet standvastig gebleven? Ik weet wel dat die oude wijven haar zoolang aan het hoofd gemaald hebben, tot zij ja zegde, maar waarom heeft zij dit gedaan? Zij bemint den mulder niet, zij heeft het mij geklaagd, des te erger voor haar; in armoede aan een man geketend te zijn dien men niet lief heeft, is de hel op aarde. Laat de dingen haren loop, Willem, wat geschieden moet geschiedt, gij kunt er niets aan veranderen. Wilt gij Dora waarschuwen, dan zal men zeggen, dat het eene armzalige lastering is, die gij uitgedacht hebt; wilt gij wraak op hem nemen, dan zetten ze u weer in het gevang en uw leven is dan nog slechts een wandeling tusschen de heirbaan en het tuchthuis. Vergeet uwe schoone droomen, en neem het leven gelijk het zich u aanbiedt, men kan ook zonder vrouw gelukkig zijn, wanneer men slechts tevreden is en niet meer wenscht dan men heeft. Ik ben altijd alleen geweest, mijne ouders heb ik niet gekend, broeders of zusters heb ik niet gehad, vrienden sloten zich niet bij mij aan en eene vrouw nam ik niet, dewijl ik haar niet onderhouden kon. Zoo ging ik alleen door het leven en ik heb mij nooit ongelukkig gevoeld.'

'Gij hebt ook nooit bemind!'

'Wat weet gij daarvan! Ik heb bemind gelijk slechts een menschenhart beminnen kan, wanneer het in de lente des levens zich in den zonneschijn verlustigt, maar ik heb ook kunnen missen, toen ik zag dat er niets van komen kon! Dat moet een ieder kunnen, geloof mij, zoo spoedig breekt eens menschen hart niet, gelijk de liên ons willen wijs maken, welke die schoone verzen schrijven. Ik heb veel gelezen en daardoor veel geleerd, een goed boek heeft mij in menig droevig uur getroost, en ik zegen er nog heden ten dage den schoolmeester voor, dat hij het mij geleerd heeft. - Gaat gij mede?'

'Waarheen?'

'Naar het dorp. De avond valt, kom, de nacht is niemands vriend! In den nacht komen de duistere gedachten, die gezellen der hel, die met den goeden engel in het binnenste des menschen strijden.'

Willem sloeg voor den ernstigen blik van den ouden man de oogen neer, het was hem alsof deze blik tot in de verborgenste schuilhoeken zijner ziel doordrong.

'Gij voert iets slechts in uw schild,' sprak de schaapherder waarschuwend. 'Pas op, dat de goede engel niet overwonnen wordt.'

'Ik heb volstrekt geen boos opzet in den zin,' antwoordde Willem, 'maar wanneer ik wraak denk te nemen, dan kan dit toch niemand verwonderen.

'De wraak zal u vernietigen, niet dengene die ze treffen zou.'

'Laat mij daarvoor maar zorgen!'

De oude man greep den opgewonden jonkman bij den arm en zag hem verwijtend aan.

‘En al kondet gij hem vernietigen, zoo zoudet gij toch met hem ook u zelven in het verderf storten,’ sprak hij met nadruk. ‘Welk nut trekt Dora daaruit? Laat hem aan zijn lot over, daarboven zetelt een Rechter, die elke schuld opteekent en geen enkele ongestraft laat. Gaat mede, wij willen samen in het dorp een glas bier drinken.’

‘Ik mag niet drinken,’ antwoordde Willem toornig, ‘indien ik het deed zou ik razen als een wild dier. O, welk een smaad! Mij te dreigen de honden op mij te zullen loslaten wanneer ik mij op zijn erf liet zien! Zou ik ook dat bedaard en geduldig verdragen? Ik kan het niet, zoo diep kan ik mij niet vernederen! Zij stond er bij toen hij mij dit toevoegde en de rijzweep tegen mij ophief.’

‘Gij hebt hem dus reeds ontmoet?’ vraagde de herder bedenkelijk het grijze hoofd schuddende. ‘Waarom gingt gij hem niet uit den weg?’

‘Waarom deed hij het niet!’

‘Wees niet zoo opvliegend, de blinde drift heeft reeds zoo menig mensch in het ongeluk gestort! Ga met mij mede!’

‘Neen, dat kan ik nog niet,’ zegde de jonkman, ‘maar ik zal komen zoodra het niet meer zoo geweldig in mij stormt. Ga, ik kom straks, in de herberg zien wij elkander weer!’

Nog eenmaal zag de herder hem ernstig en waarschuwend aan, daarop floot hij zijn hond, die de kudde bijeen dreef.

‘Wanneer de duistere gezellen komen, bid dan God, dat Hij u een engel zende in den strijd met den bekoorder,’ sprak hij, den wijsvinger waarschuwend opheflende; ‘luister naar den raad van een oud man, die veel ondervonden heeft en uw welzijn beoogt!’

Hij stapte aan de spits zijner kudde langzaam voort, met de vork op den schouder en het grijze hoofd omgeven door den purperen schijn der ondergaande zon.

(Wordt vervolgd.)

Rebus N°. 2.

Aan de oplossing van dezen rebus is als PREMIE verbonden, om bij verloting aan een der goede oplossers toegewezen te worden:

MARIA'S HEILIGDOMMEN

in Nederland en België

gebonden in prachtband.

Bovendien hebben de goede oplossers het recht tegen verminderden prijs een der jaargangen van de *Belgische Illustratie* te bestellen, mits vooraf een postmandaat van het verlangd bedrag inzendende, als:

1876/77, 1877/78, en 1878/79 ad frs. 4. - 1879/80 en 1880/81 ad frs. 5. - en 1881/82 ad frs. 8. -

[Nummer 20]

Onze gravures.

Ik was daar!

Een adellijke familie bezoekt het werkhuis van den schilder, die op schitterende wijze een, zoo als men zegt, glorierijken veldslag op het doek heeft gebracht. Voortreffelijk heeft hij het grootste, het meest indrukmakende oogenblik weergegeven. Het is of men de trompetters, die den aanval blazen, hoort schetteren, of men het kanon hoort ronken, of men het gejuich der ruiters, het hoefgetrappel der paarden hoort! De oude knevelbaard, de vader, die met de familie gekomen is, staat in verrukking voor de schilderij en hij herhaalt met gezwollen borst, met ontroerde stem en het hoofd ontbloot, drie- of viermaal de woorden: ‘Ik was daar!’ Die woorden doen den kleinen jongen met verbazing naar de schilderij gapen en denken dat hij, op dit of dat oogenblik, zijn vader uit de wolken van poeierdamp en stof zal zien te voorschijn komen! De schilder luistert met voldoening naar den geestdriftigen man en vindt in dezes gemoedsstemming, het bewijs dat hij juist getroffen heeft.

IK WAS DAAR! NAAR A. VON RUMMEL.

Artillerie vooruit!

De kinderwereld vindt in deze dagen meer aantrekkelijkheid dan de wereld der wijsgeeren en politiekers. 't Zijn niet alleen de kinderen, die hunne groote helderblauwe oogen opslaan naar de schitterende speelgoedwinkels en wenschen dat hun met Kersmis, Nieuwjaar en Driekoningen heel zoo'n winkel met speelgoed zou worden thuis gebracht: maar zelfs de ouders denken er aan, en als zij 's avonds langs de prachtige magazijnen wandelen en stilhouden, ‘kiezen’ zij even als de kleinen - zonder juist heel den rommel te wenschen.

Moeder laat hare huishoudelijke ontwerpen varen, om de nieuwe pop te helpen kleeden; vader vergeet zijne politiek en amuseert zich met 's avonds het speelgoed in werking te stellen en aan den kleinen jongen te leeren hoe de hansworst danst, hoe het konijntje trommelt, hoe het kanon wordt afgestoken en de looden lanciers neerwerpt, hoe het bouwhuis wordt opgetimmerd, de legkaart ineen zit.

De kinderen zien oplettend toe;

zij hebben een onbeperkt vertrouwen in de 'alwetende kunst' van den vader. Opgelet! Daar komt eene charge van lanciers opdagen; het wapen is geveld; de officier, met den kling opgeheven, rijdt in gespannen galop voorop, en heel het regiment volgt geestdriftig om zich.... te laten doodschieten. De artillerie vooruit, om alzoo die dolzinnigen tegen te houden! Het kanon gaat losbranden.

't Is een lief huiselijk tafreeltje en door den kunstenaar naar het leven geteekend. Het is gekozen omstreeks Kersmis, want de kersboom staat op den achtergrond en vervroolijkt de kamer met zijn donker frisch groen, met zijne lichten en bloemen, in een jaargetij dat er in de natuur geen andere bloemen te vinden zijn, dan de kristallen ijsbloemen die vader 'Winter,' met een onnavolgbaar talent, op onze glasruiten maalt.

Natuurlijk en aantrekkelijk is de figuur der jonge moeder, die met een naïf kinderlijken blik al de bewegingen gaê slaat en meer genoegen in dat kinder-spektakel vindt dan in de drama's met dolken, vergiften en geheime gangen, of in de voorstelling van verloren vrouwen, die zich in fluweel en zijde wentelen, welke in onze dagen scheering en inslag zijn van 't geen men in de onzedelijke schouwburgen te zien krijgt.

Niet minder treffend is de uitdrukking van het gelaat des vaders, die al zijne aandacht vestigt op de vertooning, die hij voor zijne lieve kleinen geeft. Dat paar zal ten minste dezen avond met een gerust gemoed inslapen en zijne hartstochten niet opgewekt vinden gelijk die, welke hunnen avond in de Offenbach's hebben doorgebracht.

Arabisch kamp.

Wanneer wij ons, in onze verbeelding, in een arabisch legerkamp kunnen verplaatsen, bevinden wij ons in eene wereld, die onder alle opzichten vreemd is aan de samenleving, in welke wij ons bewegen. Niets van alles wat ons hier omgeeft, ontmoeten wij daar; niets van alles wat het menschelijk vernuft heeft daargesteld, tengevolge eener dikwijls eigenbaatzuchtige beschaving, vinden wij ginder.

Daar keeren wij integendeel tot het leven terug dat wij uit de oude schriften leeren kennen, wij zouden zeggen tot het patriarchale leven, indien de Arabier zich niet meer dan eens in zijne zwerftochten aan roof, diefstal en moord schuldig maakte.

In alle geval is het leven in de woestijn nog zoo eenvoudig als wij dit in de oude boeken vinden afgemaald; de gewoonten der zwerfstammen of der meer vreedzame fellah's, hebben sedert eeuwen weinig verandering ondergaan; hunne kleeding zal wel dezelfde zijn en als men de wapens uitzondert, zou men van hen kunnen zeggen: alles is bij hen nog wat het over vele eeuwen was.

De Arabier is met weinig tevreden; zijne gestake is van de middelmatige; hij is gespierd en donker van gelaatskleur. Zijn paard is zijn afgod en hij beschouwt het als een lid zijner familie. Die liefde voor zijn paard heeft een dieper grond dan wel het eigenbaatzuchtig gedacht van stoffelijke waarde. Mahomet heeft haar als een godsdienstigen plicht in den Koran geschreven, en de profeet deed zulks met een staatkundig doelwit.

Immers, het paard is het eenige middel van snel vervoer in de onmeetlijke woestijn. Het arabische paard is daarenboven het sterkste middel van verdedigingtegen allen

inval van buiten. Zonder zijn paard is de Arabier niets. De Koran prent dat denkbeeld den woestijnbewoner in; de oostersche dichters hebben de waarde van het paard bezongen; de wetten beschermen het edele dier; de overleveringen vertellen wonderen van hetzelve - en de Arabier spreekt het toe als zijne geliefde, als zijne bruid, als een dierbaar wezen.

In het zwervend leven dat de Arabier leidt, kan er natuurlijk geen sprake zijn van verstandelijke ontwikkeling. Wat men in hem opmerkt, bekwam hij bij middel van de traditie. Als hij 's avonds in zijne tent zit gehukt, luistert hij naar hetgeen de oudsten verteken; zij leeren hem der spreekwoordenwijsheid; de gastvrijheid vereeren en hopen op het land der hourrih's, hun door den profeet beloofd.

Wetenschap en kunst zijn dus in deze landstreken vreemd; van volkenkunde hebben de Arabieren een bekrompen denkbeeld; zij kennen de westersche beschaving niet anders dan door de weinige Europeanen, die jaarlijks de woestijn doorreizen en het H. Land bezoeken, doch zeker is het dat die periodieke verschijningen geen bijzonder diepen indruk op hen uitoefenen. Overigens, de Arabier beschouwt den Europeaan als een minder wezen dan hij, een wezen dat hij vreest, maar dat hij niet acht.

Oudduitsche straffen.

Wij gaven vroeger reeds eenige beeltenissen van de oude strafpleging, die inderdaad hoogstens curieus waren. Zij waren daarenboven, in meer dan een geval, wreed en bloedig en strekten veeleer om het gemoed te verbitteren dan om het te verbeteren.

Vandaag deelen wij eene voorstelling mee van den houten mantel, waarin men diegenen te pronk stelde, die zich aan den drank verslaafden; verder den zwaren krans van dobbelsteenen en ander speelgerief, die men den speler omhing - en in welk zonderling costuum men hen openlijk ten spot van het publiek ten toon stelde.

De novice van Säckingen.
Eene dorpsgeschiedenis.
(Vervolg.)

Toen de smid het kind zag wankelen en vallen, werd hij door een vreeselijken angst aangegrepen; stom en onbeweeglijk stond hij daar, het oog starlings op de verslagene gevestigd, den mond geopend. Als door een tooverslag was zijn roes verdwenen en viel het verschrikkelijke zijner daad loodzwaar op zijne borst. De stem des harten liet zich hooren; hoewel hij niet de vader van het meisje was, voelde hij toch zijn hart ineen krimpen, zijne ooren suisten, alles draaide om hem rond, en stuiptrekkend zonk hij in koortsachtige, bijkans waanzinnige opgewondenheid aan de voeten van het gedoode meisje neer.

‘Terug, moordenaar van mijn kind!’ kreet Anna met vervaarlijke stem en stootte haren man terug. De smid echter boog het schuldige hoofd diep ter aarde en vatte met zijne grove zwarte handen de blanke, teere vingers van het meisje en overdekte ze met kussen. Na eenige oogenblikken, door het hartverscheurende gejammer der ouders en grootouders in het leven teruggeroepen, opende Therese de oogen. Jacob slaakte een kreet van blijdschap.

‘Zij leeft, zij leeft!’ riep hij nameloos gelukkig.

Treesje zag haren vader eerst met verwondering aan, daarna glimlachte zij.
'Anna,' sprak de smid met plechtige en diep bewogen stem, terwijl hij hare hand vatte, 'vergeef mij. Ik zweer u, dat gij nooit meer over uw echtgenoot te klagen zult hebben; ik zweer u, dat ik mij nooit meer bedrinken zal!'
Therese wierp hare moeder een blik toe, die zeggen wilde:
'Ziet gij wel, ik heb mij niet bedrogen!'

Het zooeven door ons beschreven tooneel, had voor het huisgezin van den hoefsmid van Rumpf de beste gevolgen. Zijne belofte getrouw, die een oogenblik van vertwijfeling hem ontlokt had, vermeed hij het bezoek van herbergen; hij brak ook allen omgang af met de valsche vrienden, die hem, zonder het te weten, spoedig tot een misdaad vervoerd hadden. Hij bleef bij zijn werk en leverde het even goed en vlug af als in de eerste jaren zijner vestiging. De dorpelingen verwonderden er zich over hoe de smid zoo plotseling geheel anders was geworden; er moest iets met hem gebeurd zijn. De ware toedracht der zaak kenden zij niet, daar Anna's ouders van het voorgevallene op den dag der eerste H. Communie zwegen. Ook de geldelijke omstandigheden van den smid werden beter. Anna herleefde als het ware: kommer en zorg hadden haar oud gemaakt, de weldadige glans van het geluk hergaf haar het vroegere bloeiende voorkomen. Wanneer Anna met haar dochterke aan het venster zat en Tusschen de bloemen door, die op het vensterkozijn pronkten, op de kerk of den Rijn blikte, dan staarde ook Therese droomerig naar buiten. Het kind scheen in zulke oogenblikken geheel van de aarde afgekeerd te zijn en met onzichtbare geesten in geheimzinnige verbinding te staan. Korten tijd na de eerste H. Communie had de moeder het meisje in zulke droomerijen verzonken gevonden.
'Waar denkt gij aan, kind?' vraagde de bezorgde moeder.
'Aan den lieven God en zijne engelen,' luidde het antwoord.
De moeder begreep, dat zij ongelijk zou hebben, de gedachten van haar kind te storen. Evenwel maakte zij zich menigmaal ongerust, als zij het kind aanzag, dat in hare oogen nu eens een levendigen glans, dan weer de dofheid der levenszatheid vertoonde. Het meisje groeide op en werd groot en slank en de moeder meende dus hare bezorgdheid over de doorschijnende bleekheid der wangen op de rekening van den snellen wasdom van het kind te mogen stellen.
Vier jaren zijn sedert verloopen. Maria Theresia telt zeventien jaar. De vier zomers waren voor het meisje als vier weldadige toovergodinnen; ieder harer had met haar tooverstaf het kind aangeraakt en een kostbaar geschenk der natuur en des hemels in haar teruggelaten: Theresia was tot een volle teere roos ontloken.
Na een kortstondige ziekte stierf Anna's vader. Oud en door zwaren arbeid uitgeput als hij was, had men zijn dood reeds lang voorzien; nochtans was dat overlijden een wolk in den anders zoo helderen zonneglans van het leven des smids. De oude moeder, tengevolge der ongesteldheden aan den hoogen leeftijd eigen, dikwijls bedlegerig, zou nu voortaan in haar huiske alleen wonen. Wel kwam Anna elken dag een paar uren met haar werk hare moeder gezelschap houden; maar het overige gedeelte van den dag was zij alleen en verlaten en ontbeerde de voortdurende verzorging, welke haar toestand vereischte.
Therese verzocht derhalve hare ouders verlof bij grootmoeder te mogen gaan inwonen. In de smidswoning zelve was geen ruimte genoeg, om de moeder op te nemen. Na lang aarzelen werd het verlof verleend. Men vreesde namelijk, dat de verpleging der grootmoeder te veel van de krachten van het meisje zou vergen; doch

Therese wist zulke goede gronden te doen gelden, dat haar verlangen eindelijk ingewilligd werd.

De oude vrouw weende van blijdschap, toen zij hoorde, dat Therese voortaan bij haar zou wonen.

‘Zijt gij op dat denkbeeld gekomen, Anna?’ vraagde de grootmoeder.

‘Neen, moeder,’ antwoordde de smidsvrouw. ‘Therese zelve heeft het zoo verlangd.’

‘Therese,’ sprak de oude vrouw, diep bewogen, terwijl zij de handen van het meisje met innigheid drukte, ‘gij vervult hierdoor alles wat mij nog op aarde te wenschen overig bleef. Maar ik zal van uwe opoffering niet te lang gebruik maken, want ik verlang niet, dat gij uwe schoone lentejaren aan de zijde eener oude, zieke en grillige vrouw zoudt verslijten. Om u weldra vrij te maken, zal ik bidden, dat de goede God mij spoedig tot zich neme.’

‘Grootmoeder, hoe kunt gij toch zoo spreken?’ zegde het meisje een weinig boos.

‘Hoort gij het, Anna, zij is daarover boos op mij?’

‘Therese heeft groot gelijk. Waarom spreekt gij van sterven, moeder?’

‘God beschikt over ons,’ sprak de oude vrouw; ‘als Hij mij tot zich roepen wil, ik ben bereid. Nu echter, Therese, zijt gij meesteres des huizes. Mijn klein, arm huis en alles wat er in is, behoort u. Ik heb daar in de hoekkas

twee schoone stukken in het land gemaakt linnen liggen; gij kunt ze gebruiken, wanneer de tijd daar is, dat er voor uw uitzet gezorgd moet worden!'

'Mijn uitzet?' herhaalde Therese nadenkend.

'Dat is waarlijk een gelukkige gedachte,' liet de smid zich hooren, die juist binnentrad, 'want over een of twee jaar zal men er toch aan moeten denken u uit te huwen, niet waar, Therese?'

Het jonge meisje scheen deze bemerking niet gehoord te hebben, doch zij zegde zacht in zich zelve: Ik blijf bij grootmoeder tot zij sterft; dan zal ik den echtgenoot toebehooren, dien ik mij kies.

De taak, welke Therese op zich had genomen, scheen noch zwaar noch vermoeiend te zijn; maar er behoorde een onafgebroken opmerkzaamheid en een beproefd geduld toe, want de oude moeder was wonderlijk en wilde het meisje bestendig om zich hebben.

'Als ik u slechts zie of hoor,' zegde zij, 'dan vergeet ik al mijn lijden.'

Therese moest haar voorlezen. Van de Franciscaner nonnen van Säckingen ontving Therese boeken en geschriften om te lezen. Zij was door bemiddeling van den rentmeester van het klooster met de zusters in kennis gekomen en had ook een tijd lang aan de lessen deelgenomen, welke de kloosterzusters aan de kinderen uit de stad gaven. Vandaar kwam het, dat zij boeken meenemen mocht, om de oude grootmoeder daaruit voor te lezen.

De kleine woning van de oude vrouw stond aan het uiterste einde van het dorp, naar den Rijn gekeerd en een kleinen bloemhof aan die zijde. Was het weer schoon, dan zaten Therese en hare grootmoeder in den hof, die eenigszins verwaarloosd was geworden, thans echter door de zorgen van het meisje weer geheel in orde was. Zware pruimenboomen stonden aan de hoeken van den hof en verhinderden door hun lommer dat de planten al te zeer aan de groôte hitte van den zomer blootgesteld waren. Aan het einde van den hof stond door klimop en kamperfoelie omkranst een klein prieel. Hierheen voerde Therese gewoonlijk hare grootmoeder, die dan weldra onder het eentonig gezang van den grasvink, die in de heg nestelde, insliep. Zorgvuldig waakte het meisje over de oude slapende vrouw.

Therese hield veel van bloemen, envele dorpelingen, die met hare liefhebberij bekend waren, stelden er een waar genoegen in haar met zaden, bollen en planten van allerlei bloemen te voorzien. De rijkste oogst echter maakte Therese in den aangrenzenden hof van den rijken houtvlotter Roser. Deze had een zoon van twee en twintig jaar, Koenraad genaamd. Terwijl Koenraad menigmaal de rijpe bloemzaden in den hof zijns vaders afstroopte en handenvol daarvan in Therese's opgehouden 'voorschoot wierp, had hij ruimschoots gelegenheid om op te merken, hoe schoon het meisje was, dat in hare blikken den reinsten spiegel der onschuld en eenvoudigheid des harten droeg. Ook van andere zijde hoorde hij dikwijls de schoone eigenschappen van het meisje roemen. Dit alles deed hem nadenken. Welhaast bespeurde ook de oude Roser, dat zijn zoon meer in den hof was (waar hij niets te doen had) dan in het houtmagazijn of op de losplaats, waar veel werk te doen viel. De jonge houtvlottter vergat inderdaad dikwijls uur en tijd, terwijl hij langer dan wel goed was met het schoone buurmeisje praatte of naar haar uitzag. Op zekeren dag waagde hij het zelfs, op het gevaar af van zijne kleeren te scheuren, door de haag te kruipen. In de hand droeg hij een prachtvolle lelie met de wortelen er aan.

'Deze bloem mist gij nog in uwen hof, Therese,' sprak hij.

Dit mocht wel de eenige en voldoende grond zijn om zulk een stoutheid te verontschuldigen. Therese nam het geschenk vriendelijk aan, pootte de plant terstond en de lelie bloeide heerlijk voort. Koenraad bekwam ook verlof het huis te bezoeken en met Therese en de grootmoeder wat te komen praten. Hij maakte van dit verlof zoo dikwijls gebruik, dat de doorgang in de haag steeds grooter werd.

Op zekeren morgen, dat de oude Roser in den hof kwam, ontdekte hij den werkelijk eenigszins vreemdsoortigen doorgang en begreep ook gelijktijdig, waarom zijn zoon, die op het water hoorde, zoo onvoorziens een landrat geworden was. De oude had zich niet kunnen verklaren hoe zijn zoon zoo eensklaps een voorliefde voor leliën, tulpen en bloembollen en dergelijke had gekregen, tot hij nu de oplossing van het raadsel vond in de heerlijke roos uit de smidse.

'Nu! de jongen heeft, op mijn woord, geen slechten smaak,' zegde de houtkooper bij zich zelven, 'Therese is wel wat jong, maar een meisje waarop niets te zeggen valt. Hare opoffering voor de oude grootmoeder verdient allen lof.'

En de houtkooper zette zijn morgenwandeling in den hof voort, terwijl hij, heimelijk lachende, herhaaldelijk bij zich zelven zegde: 'De jongen is geen domkop!'

Dienzelfden dag maakten vader en zoon een houtvlot gereed, dat den volgenden morgen naar Basel moest gevoerd worden. Terwijl zij samen het ontbijt gebruikten, zegde de oude Roser:

'Koenraad, weet gij niet, wie de baldadigheid gehad heeft, de haag aan den kant van onze buurvrouw te breken?'

De jonkman werd tot achter de ooren rood.

'Waarom antwoordt gij niet?'

'Ik geloof niet, dat de schade zeer groot is, vader; maar indien gij den schuldige zoekt, behoeft ge hem niet ver te zoeken: ik heb het gedaan.'

'Ik heb er ook geen oogenblik aan getwijfeld,' antwoordde de oude Roser; 'er staan ook zulke schoone bloemen in den hof der weduwe. Ik heb er ook een zeer lief meisje in zien wandelen.'

Koenraad sloeg de oogen neder.

'Hebt gij de smidsdochter ook reeds opgemerkt?' vraagde de vader.

'Zeker, vader, en indien ge er niets tegen hebt dan.....'

'Dan?'

'Wordt Therese mijne vrouw.'

'Aha! is het zoo gesteld? Wat u betreft, ik geef u volgaarne mijne toestemming. Ik geloof niet, dat de smid u het meisje weigeren zal. A propos! weet gij ook, dat het meisje zijne dochter niet is?'

'Ik weet het, vader. Al kwam zij ook vandaan waar zij wilde, al ware zij van onechte geboorte, ik zou toch niet van haar afzien, vader!' betuigde de jonkman.

'Gij hebt gelijk; zij draagt de schuld niet en zal die ook niet dragen. Therese is het schoonste en beste meisje uit het dorp, al is zij ook niet de rijkste partij.'

De zoon drukte zijn vader zwijgend de hand.

'Neen, Therese is geen verwerpelijke partij,' ging de vader voort. 'De smid is een goed werkman, verdient een goed stuk geld en heeft, sinds hij weer tot een ordelijk leven teruggekeerd is, in alle geval, een goeden spaarduit over moeten leggen. Ook moet alles wat de grootmoeder bezit eenmaal aan. Therese toevallen, dus ook uit dit oogpunt beschouwd, is de partij in het geheel niet kwaad. Wist gij dat, mijn jongen?'

'Neen, vader, daar dacht ik niet aan. Doch om mijn geluk te bevestigen, waren deze voordeelen geen vereischte.'

‘Dat is zoo, maar het is toch altijd goed, dat men op alles acht geeft. Een huwelijk zonder de noodige middelen om van te leven, is een soep zonder zout.’

De jonkman achtte het geraden, hierover niet met zijn vader in een gedachtenwisseling te treden, hij zweeg derhalve, temeer daar hij zijne genegenheid voor Therese niet verder hoefde te bepleiten: de vader keurde de verbintenis goed, het was hem dus onverschillig uit welke beweegreden.

‘En nu weer aan den arbeid,’ hernam de houtvlotter. ‘Ik zal met den smid over de zaak spreken. Spoed u, Koenraad, opdat wij met het vlot gereed komen. Morgen vroeg gaat het naar Basel.’

Den volgenden morgen voeren vader en zoon met het vlot naar Basel en keerden eerst des avonds laat daarvan naar huis terug, waar zij vernamen, dat hunne buurvrouw, Therese's grootmoeder, eensklaps zeer ernstig ziek was geworden en men elk oogenblik haar einde verwachtte.

(Wordt vervolgd.)

In het ‘jaer van wondere’ 1566.

De geuzentijd.
I.

Men telde den 25 december 1566, het ‘jaer van wondere’ zegt de kroniek, ‘om die groote ende grouelijcke veranderinghe die men sagh in het oudt kersten geloove, ende die muyterije dier gebeurden onder de quaetwillige ende oproerige gemeynte met oock den adeldom.’

Vier maanden was het geleden dat het grauw, door vreemde oproerstokers, doorgetobde nobelen en visschers in troebel water, den prachtigsten tempel, die in het land aan den alouden godsdienst werd toegewijd, had vernield, verwoest, geplunderd, bestolen - en dit dank het lafhartig, toegevend en niet zelden hypokriet magistraat der stad Antwerpen.

Ruim twee maanden waren voorbij sedert het opgejaagd en verblind ‘gepuffelt,’ altijd genegen om de hand te slaan aan eens anders eigendom, wanneer het denkt dit straffeloos te kunnen doen, nogmaals poogde de prachtige hoofdkerk van Antwerpen te overrompelen, en nogmaals te vernielen wat reeds door de ieverige ‘gulden en ambachten’ weêr was hersteld.

Antwerpen verkeerde - voortdurend in eene angstige spanning: de geuzerij, wel schijnbaar door het magistraat min of meer beteugeld, wist wel dat het aan hoogerhand beschermers vond, die oogluikend hare troubelen goedkeurden, en slechts straften wanneer het hun onmogelijk was om eene openbare tuchtiging te vermijden.

De stad was vergiftigd van vreemdelingen, gelukzoekers, vagebonden en schurken in fluweelen kleêren, die van heinde en verre op onze rijke koopstad afzakten en niet zelden hunne eigenbaatzuchtige plannen onder de huichelvlag van het ‘suver évangelie’- dat was de hervorming - verborgen.

Voor dezen was het zucht naar losbandigheid, voor genen een middel om zonder werken aan den kost te komen, voor anderen drift naar het bezit der rijkdommen van burgers, kloosters, kerken en abdijen - bij het kleinste getal, de sukkelaars, was het te doen om overtuiging, want fanatieken waren er tusschen de aanhangers der nieuwe leer - en al die verschillende elementen van onrust en oproer, werden door de berooide grooten met een eigenbaatzuchtig en staatkundig doel uitgebuit.

De niet zeer staatkundige handeling van Spanje, de misslagen hier te lande, de misbruiken, die er ten gevolge van gebrek aan geestelijk toezicht - immers de bisdommen waren jammerlijk verdeeld en niet naar behooren bestuurd geweest - waren ingeslopen, gaven den oproermakers een soort van recht in de oogen des volks.

Nochtans is het eene stellige en tegenwoordig door de historische kritiek bewezen zaak, dat de grieven in 't geheel zóó groot, de misbruiken zóó diep niet waren als de tegenpartij dit wel beweerde; en dat in alle geval diegenen welke als ‘wrekers der goede zeden’ tegen de geestelijkheid optraden, niet als zóódanig gerechtigd waren, aangezien het met hunne zeden allereilendigst gesteld was en zij zich oneindig meer te verwijten hadden dan de geestelijkheid.

Doch het volk was, door gemis aan behoorlijke leiding, in een jammerlijken staat van domheid en bedorvenheid vervallen en dit laatste vooral was voor de oproerstokers eene onuitputbare bron geworden. Met duivelschen list wekte men in die bedorven harten de driften op: men preêkte onder den naam van ‘onafhankelijkheid,’ de losbandigheid; men stookte de zucht tot ‘genieten’ aan, en dit alles vond des te meer weerklank, aangezien de stoffelijke toestand, van een goed deel des volks, verre van gelukkig was.

In den grond des harten trilde echter de snaar van het godsdienstige gevoel en hieraan voldeed voor het oogenblik bij sommigen, het zoogezegd ‘suver evangelie.’

Elk geval, het eenvoudigste zelfs, werd door de sluwe handlangers der hervorming te baat genomen om het volk in beweging te brengen;

de leugen en de laster werden ruimschoots aangewend, de eenvoudigste gebeurtenissen onder een valsch daglicht voorgesteld. Niet alleen werd de schrik voor de inkwisitie, welke laatste hier te lande nooit bestond en die er niet kon bestaan na de invoering der bisdommen, behendig te baat genomen; maar een nietige brand, een gesloten deur, een minderbroeder die over de straat ging, was eene reden om het volk met leugens op te jagen.

ARTILLERIE VOORUIT! NAAR HACKL.

De roervinken brachten allerhande praatjes, leugenachtige libellen, vuile teekeningen en wat dies meer, onder het publiek en dit laatste leende gedurig meer en meer gehoor aan dien laster, naar gelang het tot de overtuiging kwam dat al die troubelen, al dat honen en beleedigen, al dat dreigen en vernielen, bij zekere groote heeren met een goed oog werd gezien, zonder te rekenen dat het ‘rapallie,’ door het plunderen der kerken en kloosters in bezit was gekomen van datgene wat men het zoo lang reeds als het hoogste geluk had voorgespiegeld - geld.

Wel had het magistraat de stad na den schandelijken beeldenstorm, na de eeuwig gebrandmerkte vernieling van kunststukken, die in onze dagen millioenen waarde zouden hebben en de aureool van ons kunstenleven moesten vergrooten - maatregels genomen tegen het indringend vreemd schuim, tegen de ketters, tegen het mishandelen en beleedigen; maar desniettemin ging de geuzerij, op zekere oogenblikken, onbeschaamd haren gang.

't Mocht op de kerkdeuren en stadspoorten aangeplakt zijn dat men niet ‘ter predicatie’ mocht gaan op 't Laar te Borgerhout; dat

men elkander niet om religie's wille mocht ‘in jurieren;’ dat men de knechten, door de stad aangenomen om de rust te handhaven, niet *papenknechten* mocht heeten dat men niet mocht samenscholen en oproerige schriften verspreiden - dat alles gebeurde toch, omdat men wel wist dat de prins van Oranje in de ziel der geuzerij genegen was, en als hij soms nog eenige strengheid toonde in den aanvang, hij later het masker wel zou afwerpen, later, als hij kans zag zich de opperheerschappij over eenige provinciën toe te eigenen.

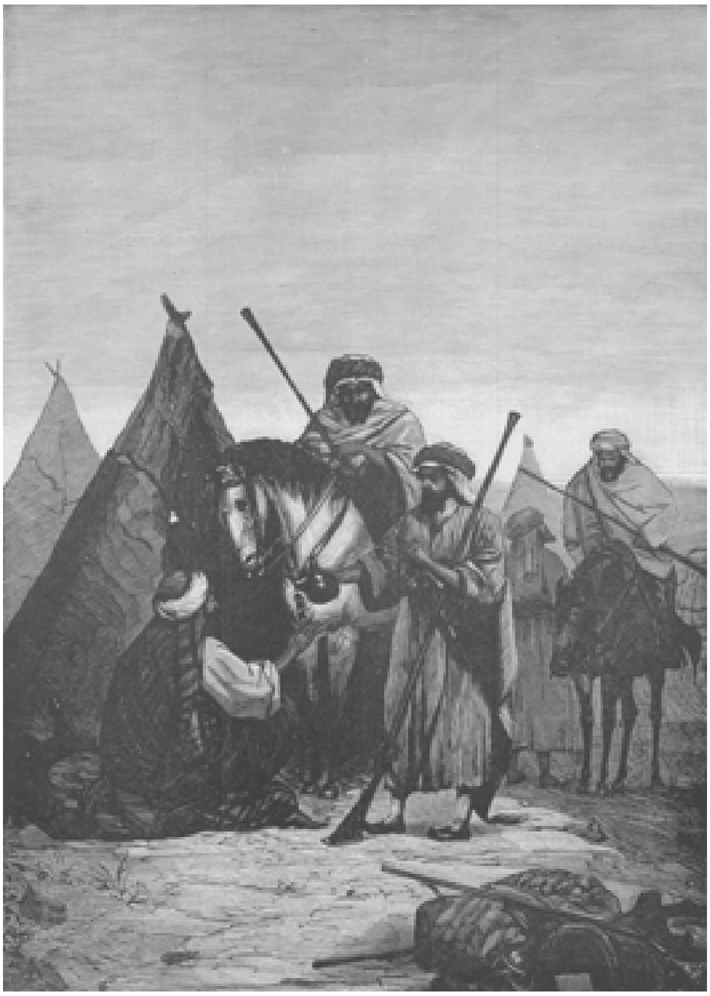

ARABISCH KAMP, NAAR OTTO FRIEDRICH.

De goede poorters, zoo als altijd, waren tegen het handvol ‘canaillie’ niet bestand; zoo min toen als nu is de katholieke burger tot geweld genegen en hij bukt lichtvaardig lafhartig het hoofd, sluit zijne deur, maakt zich uit de voeten, wordt balling of martelaar en laat het ruw geweld door straten en huis stormen; hij laat een bende geblutste hoeden en scheef geloopen schoenzolen onbepaald meester spelen over eigendom en land.

Zoo was de toestand van Antwerpen op 25 december 1566, het ‘jaer van wondere’;

in dien toestand brak het schoone kersfeest aan, dat sedert onheuchelijke jaren in de prachtige O.L.V. kerk zoo glansrijk te middernacht gevierd werd,

(Wordt vervolgd.)

Het verstand der dieren.

De volgende anecdoten, die een zeer gunstige getuigenis afleggen voor het buitengewone verstand van sommige dieren, zullen zeker met genoegen gelezen worden.

De held der eerste is een hond, Machinist geheeten. Deze naam werd hem met eenparige stemmen gegeven door al de stokers der lijn Parijs-Lyon. Hij had vroeger toebehoord aan een machinist, die hem geregeld op zijn tochten medenam. Toen zijn meester gestorven was, kon de hond, die gewoon was voortdurend van Parijs naar Marseille en van Marseille naar Parijs te reizen, van die gewoonte geen afstand doen. Hij kwam in het station ronddwalen en sprong op een locomotief, die een vriend van zijn overleden baas bestuurde. Te Lyon verliet hij hem en keerde naar Dijon met een anderen machinist terug. Vandaar trok hij naar Nice en kwam weer te Parijs. Sedert bracht hij zijn leven door met voortdurend reizen.

Deftig op zijn achterste pooten gezeten, bezag hij het landschap, dat zich voor hem uitstrekte, terwijl hij slechts uit zijn kalme stemming ontwaakte om woedend de treinen, die voorbij reden, aan te blaffen. Gewoonlijk was het bij de stations, waar een buffet was, dat hij zijn reisplan veranderde. Want geregeld miste hij daar een trein om zijn maaltijd te gebruiken.

Machinist is ruim een jaar geleden gestorven. Hij is onder een locomotief verpletterd. Hij nam de achting van alle stokers mede in het graf.

De ezel is een zacht en geduldig dier. Maar evenals ieder, die een flegmatisch gestel heeft, wordt hij verschrikkelijk, wanneer de toorn hem buiten zich zelf brengt. Iemand uit het Saint-Marie-dal (dep. Herault) geleiddezijn ezel over den berg Marcory, bij Pardailhan. Bij de pachthoeve van dien naam gekomen, werd het dier door een zijner natuurgenooten aangevallen, en een hevig gevecht ontstond er tusschen de beesten. Om een einde er aan te maken, sloot de boer zijn ezel in een naburigen stal op. Nauwelijks had hij dezen verlaten of de andere ezel wierp zich brullende, met schuim bedekt, stampvoetend op hem.

De man, iemand van 25 jaren, krachtvol en niet voor een klein geruchtje vervaard, ontweek den schok door op zij te springen, en greep den ezel bij den toom om hem in bedwang te houden. Het was een verschrikkelijke strijd.

De ezel en de man, die aan elkander gewaagd schenen, vielen op den grond. De man hield den toom om zijn hand gewonden, en dat was gelukkig voor hem. Want de ezel had de vuist in zijn muil en zou die vermorzeld hebben, als zij niet door het leer was beschermd geworden. Om het woedende beest te dwingen hem los te laten, beet hem de man op zijn beurt in de neusgaten, en poogde, doch te vergeefs, hem te doen stikken, door met de linker hand zijn keel toe te nijpen. Die verschrikkelijke strijd duurde een goed kwartier, toen het den boer gelukte zijn rechter hand, die geheel met bloed bedekt en waarvan de duim verminkt was, te bevrijden. Hij stond toen op en vluchtte naar den stal, nagezet door het wraakzuchtige dier. Hij had den tijd niet de deur te sluiten, want de ezel zat hem op de hielen en wilde zich op hem

werpen. Hij ontdekte geen uitweg, doch gelukkig zag hij in een hoek een geweer staan. Hij nam het in zijn linker hand, en zich er van als een pistool bedienende, mikte hij en schoot. De ezel, in het voorhoofd geraakt, viel morsdood neer.

Men vraagt zich af wat er gebeurd zou wezen, als dit wapen door een gelukkig toeval zich niet onder het bereik van den man had bevonden.

Op het eiland Java vindt men evenals in den geheelen Indischen Archipel, dieren met de meest uiteenloopende gedaanten. De insekten krijgen daar wonderbaarlijke afmetingen. De spin, onder ander, bereikt een buitengewone grootte.

Men treft er aan, wier lichaam in het midden zoo dik is als dat van een kleinen vogel.

Die insekten verbergen zich in holle boomstammen, waar talrijke kudden groote mieren zich nestelen, die zij vervolgen en bij honderden verslinden.

Een geleerde, die in een bosch op de jacht was, is getuige geweest van een vreemd gevecht tusschen een spin en een papagaai.

Na gejaagd te hebben totdat het te warm geworden was om zich verder over te geven aan die uitspanning, ging hij bij een boom wat zitten rusten.

Na verloop van eenige oogenblikken bespeurde hij een zeer zonderlinge beweging in het gebladerte van den ondersten tak.

Hij zag aandachtig toe en ontwaarde een buitengewoon groote spin, die het bloed uitzoog van een kleinen papegaai, dien zij in zijn nest had overvallen. Haar breede pooten bedekten de opening van het nest, en haar afschuwelijk lijf, dat het middelste er van vulde, zwol op naar gelang zij het bloed van haar slachtoffer opzwolg.

De moeder van den kleinen papegaai, die op dit oogenblik aankwam, plaatste zich op den tak, die het nest ondersteunde, en greep een der pooten van het insekt om het te noodzaken zijn prooi los te laten.

Vergeefsche poging! De poot bood weêrstand aan de krachtsinspanning van den vogel, die op een jammerlijke wijze schreeuwde. Buiten zich zelve van woede, wierp de spin zich eindelijk op haar nieuwen vijand.

Met haar acht pooten omklemde zij den hals van den vogel en maakte zich gereed hem het bloed uit te zuigen, toen deze haar met een beet van zijn scherpen bek den buik openhaalde. De spin viel op den grond, den moedigen vogel in haar val meeslepende.

Onze geleerde stond op en verloste den pagegaai, door het afschuwelijke insekt met de kolf van zijn geweer te verpletteren.

Een Engelschman heeft een zonderlinge gebeurtenis waargenomen, die hij in dezer voege in het Engelsche blad *The Nature* verhaalt:

Een witte duiver, met waaiervormigen staart leefde met zijn gezin in een duivenhok, dat opgericht was midden op een groote plaats.

Afkomstig van Sussex leefde hij er geëerbiedigd onder de andere dieren der hofsteê. Op eens werd hij door een soort van waanzin overvallen.

Men had zonder bedoeling onder het duivenhok een flesch met gemberbier neergeworpen.

De duif daalde neer en begon tot groote verbazing der lieden van de hofsteê, een reeks kniebuigingen, alsof hij aan de flesch zijn eerbiedige hulde bracht.

Hij stapte trotsch heen en weer, buigende en groetende, terwijl hij de belachelijkste poetsen uitvoerde of vernieuwde. Hij hield slechts hiermee op, toen men de flesch wegnam.

Wanneer men de bewoners of bezoekers der hofstêe eens wilde vermaken, wierp men de flesch onder het hok, en onmiddellijk verliet de duiver zijn gezin en kwam zijn afgod aanbidden. Dit vreemde tooneel herhaalde zich geregeld. Of de flesch overeind gezet werd of op zijde gelegd, om het even! de duif snelde toe en ging met zijn poetsen voort, zoolang de flesch niet weggenomen was. Soms duurde dit uren lang.

De andere bewoners van het duivenhok bemoeiden zich met hun eigen zaken en schenen zich niet te bekommeren over de vreemde manieren van het hoofd des gezins.

- Al mijn buren - dus besluit de Engelschman, de heer Romanes, zijn meedeeling, - kwamen die duif, in aanbidding voor het voorwerp zijner vereering verzonken, aanschouwen. Het buitengewone gedrag van het dier duurde den ganschen zomer. Men hoopte hem het volgende jaar verscheidene andere flesschen voor te zetten, om hem in zijn vorigen toestand van eerbiedig huldebetoon terug te brengen.

Ongelukkig stierf de duif vóór de lente.

Welke gevolgtrekking uit deze gebeurtenis te halen? Zouden waarlijk dieren ook niet door waanzin kunnen worden aangetast? Waarom niet?

H.I.

Kinderspeelgoed.

In deze dagen nu er zooveel speelgoed gekocht wordt, om weldra vernield en gebroken te worden, vraagt men zich misschien wel eens af waar dat goedje toch wel gemaakt wordt. Het meeste kinderspeelgoed komt uit Duitschland, doch ook Frankrijk levert er eene aanzienlijke hoeveelheid.

In Duitschland is het eene nijverheid, die in de dorpen, in den hoek van den haard, wordt beoefend, en zonderling genoeg één huisgezin maakt ook maar één soort van voorwerpen, zoodat de kooplièn of fabriekanten, die deze laatsten komen opkoopen, in de andere huizen de overige gedeelten moeten koopen om het geheel saêm te stellen, of beter gezegd om eene doos te vormen.

Hier maakt men bijv herten, daar schapen, ginder koeien, of wat er tot eene doos met de ark van Noë, een zwitsersch dorp of eene menagerie behoort. Door dat men altijd hetzelfde snijdt, wordt men bijzonder handig in dat werk. Men maakt in een omzien, en nadat het door drie of vier handen is gegaan, een schaap, ook een soldaatje of welke figuur dan ook. Deze heeft het diertje gekloven, die heeft het wat meer vorm gegeven, een derde maakt den staart en de ooren - en dat alles gaat met eene vlugheid van de hand, die verwonderlijk is.

De verdiensten van die menschen zijn zeer klein; wel is waar vinden die onbeduidende voorwerpen een grooten aftrek, maar ze zijn zóó goedkoop dat er schier niets aan kan verdiend worden.

Welke voorwerpen in den speelgoedwinkel dan ook worden veelal door kunstelooze handen gemaakt. Hier maakt men violen, daar fluiten, ginder geweeren, sabels, kanons, enz. De militaire voorwerpen vinden onder de jeugd altijd het meeste aftrek, als ook wilde beesten: leeuwen, oliefanten en tiegers.

Voor zijn pleizier uit.

Is er wel iets dat den toeschouwer, die in het parterre zit, meer verbittert dan een hoofd, dat zich altoos vlak voor het zijne plaatst en dat, bij de uitnoodiging deswegens

tot zijn eigenaar gericht, wel een oogenblik zich ter zijde wendt, maar spoedig zijn oude stelling herneemt, op een nieuw verzoek terstond weer uitwijkt en toch telkens halsstarrig het gezicht onderschept van den getergden toeschouwer?

Verschillende personen zouden, als zij oprecht wilden zijn, moeten bekennen dat in dergelijk geval hun verstoordheid in die mate gestegen is, dat ze meer dan eens een oogenblik den zelfzuchtigen wensch bij zich voelden opkomen, dat een onzichtbare macht dat hoofd kwam afkappen om hen in de gelegenheid te stellen krommesprongen van een danseres of, de komische grijns van den clown van het stuk te zien.

Mijnheer Berand, die onlangs terechtstond, heeft een zeer zenuwachtig, prikkelbaar en nieuwsgierig gestel. Hij had een dracht vuistslagen doen regenen op het hoofd van een armen jongen man, die hem belette op het tooneel te zien.

- Heeren! dus sprak die jonge man tot de rechters: ‘hier bestaat voor mij de aanleiding niet meer om de reden te verzwijgen, die mij dwong half overeind te blijven staan en de personen te hinderen, die achter mij zaten. Maar dien dag was het mij onmogelijk het te zeggen, en u moet begrijpen waarom: Eene dame,

wier kennis ik den vorigen avond gemaakt had, had mij gevraagd, om met haar naar de comedie te gaan.....Naar de comedie.....Oordeel over mijn toestand. Men moet gaan zitten in de comedie!... En ik kon het niet, daar ik een verschrikkelijke bloedzweer had, die mij dwong te blijven staan of te gaan liggen. Die juffer haar verzoek weigeren, dat durfde ik niet, bij den aanvang onzer kennismaking. Haar zeggen wat er aan haperde, zou mij belachelijk hebben gemaakt in haar oogen. Geldgebrek voorwenden, was nog erger. Zaken?... In zulke gevallen kunnen de dames niet toegeven, dat er een gewichtiger zaak bestaat dan wat zij wenschen. Ik besloot dus, op gevaar van de folteringen der hel te verduren, met de juffrouw naar de comedie te gaan. Ik ga behoedzaam zitten. Maar ik richt mij aanstonds overeind, terwijl ik een gil van pijn met moeite smoorde; het scheen of een mes in een open wond werd gezet... Nauwelijks ben ik opgestaan, of mijnheer hier, roept mij toe: ‘Zitten.’ Ik doe of ik niets hoor.

‘Zitten,’ roept hij nog harder. Ik hou mij of ik ga zitten. Ik plaats mijn twee handen op de bank en ga er op zitten als tusschen kussens; dit belette mij de bank aan te raken en maakte mijn houding ongemakkelijk en onbevallig, dat is waar, maar toch verdragelijk.

Na verloop van twee of drie minuten zegt het jonge meisje tot mij: ‘Hou even mijn waaier vast.’ ‘Nu nog schooner,’ sprak ik bij mij zelf, ‘dank u hartelijk.’ En ik veins nogmaals niet te hooren. Maar daarop ziet de juffrouw mij aan en zegt lachend: ‘Wat een gekke houding, ge zit op uw handen!’ Ik krijg een kleur en trek mijn handen snel terug. Ik viel met heel mijn zwaarte op de bank. Ik slaak een waar gebrul, in die mate, dat men schreeuwt:

‘De deur uit.’ 'Ik bedwing mijn smart en vat het besluit op, voorover gebogen te blijven staan alsof ik zat. Maar ik hurkte neer, 2 of 3 centimeter van de bank af. Het was afmattend, onuitstaanbaar. Een oogenblik kon ik in die houding blijven, maar allengs richtte ik mij op, en vijf minuten later stond ik weer overeind. Toen herhaalde zich het geroep: ‘Zitten, zitten!’ Ik was in een afschuwelijken toestand.

De president: ‘Gij handeldet verkeerd met naar de comedie te gaan, daar ge uw buren moest hinderen; maar de beklaagde heeft nog verkeerder gehandeld met u te slaan.’

De beklaagde: ‘Wat zal ik u zeggen, president! Ik kon niet vermoeden dat mijnheer een bloedzweer had, en Zooals ge heel terecht zegt, als men een bloedzweer heeft, gaat men niet naar de comedie. Ik had mijn geld gegeven, het was om te zien: en altoos was het mijnheer, die mij dat belette. Als hij mij gezegd had wat hem scheelde, zou ik hem verzocht hebben ergens anders te gaan zitten.

De president: ‘Ge had u moeten beklagen bij de directie en dien man niet mogen slaan.’

De beklaagde werd tot acht dagen gevangenis veroordeeld, hetgeen per slot van rekening minder wreed is dan gedoemd te zijn tot de marteling, die den jongen man op zoo deerniswaardigen toon aan de rechtbank verhaalde.

De geschiedenis van een meesterstuk.

Toen Antokolsky, de beroemde russische beeldhouwer, op de gedachte kwam om zijn ‘Iwan de Verschrikkelijke’ te vervaardigen, opvatte, leed hij nog honger met twaalf gulden in de maand. Het zou dus krankzinnig geweest zijn aan een eigen

atelier te denken. Hij trachtte er een in de akademie te krijgen, maar vergeefs. Hij vroeg toen vergunning gedurende de vacantie in de zalen voor het onderwijs in het beeldhouwen te mogen werken en na veel over en weer spreken werd hem het gevraagde verlof gegeven (1878), op voorwaarde dat hij daarentegen alle gebroken neuzen, verdraaide handen en lamme beenen der oude verweerde basreliefs die voor de gouden medaille ingezonden waren, zou repareeren.

Hij begon aan zijn 'Iwan den Verschrikkelijke' te werken met den hartstochtelijken en onvermoeiden ijver, die hem eigen is. Hij wilde het achter elkaâr afmaken, onder de aandrift van een onafgebroken inspiratie.

Het onophoudelijk werken, de oude eindelooze ontbering, de ellendige omstandigheden, waarin hij leefde en arbeidde, werkten samen om hem zwaar ziek te maken.

Hij begon afschuwelijk te hoesten en hevig van longaandoening te lijden.

Hij was genoodzaakt zijn werk onvoltooid te laten, en naar huis te gaan om rust te nemen.

Binnen een maand was hij terug te St. Petersburg.

Daar wachtte hem nieuw ongeluk: De leerzaal waarin zijn model stond, was, op last van het bestuur der akademie, voor andere doeleinden in gebruik genomen, de Czaar in fragmenten gebroken en in een rommelkamer onder het dak weggestopt.

Antokolsky gaf den moed niet op.

Hij was tot een schaduw geslonken door tegenspoed en ziekte, hij had licht noch ruimte voor zijn arbeid; hij was zwak, somber en vermoeid, maar hij werkte voort.

Eindelijk was de 'Verschrikkelijke' gereed!

Natuurlijk was des jonkmans eerste gedachte hem zijn professoren te vertoonen.

Maar hij was jong en niemand stelde belang in zijn werk. Ware het van een veteraan als Pimenoff of baron Klont geweest, dan had men het anders bekeken.

Maar het was slechts van Antokolsky en daarom weigerden zij er naar te zien.

Dus ging de kunstenaar tot prins Gagarin den president der Akademie en verzocht dien eens te komen kijken.

De president, een heel beleefd man, zegde hem, dat hij hem al lang in het oog had gehouden, en dat hij zou komen zien.

Hij kwam, hij zag, en werd overwonnen.

Zulk werk had nog geen russisch kunstenaar geleverd; hij was daarvan overtuigd en geheel verrukt.

Den volgenden dag keerde hij terug met grootvorstin Marie Paulowna; deze was even verbaasd en verrukt als de president.

'De keizer moest uw werk zien,' zegde zij opgetogen.

Maar om dit mogelijk te maken werd van den kunstenaar een nieuwe opoffering gevergd.

Hij was nog onder de dakpannen en op zulk een hoogte waren de keizer en hij wel tienduizend mijl van elkaar verwijderd. Men verzocht hem dus zijn werk in stukken te zagen, het dan naar beneden te brengen en het daar in een ruimer vertrek op te zetten.

Hij weigerde dit echter bepaald,

De president trachtte hem te overreden, de grootvorstin was beminnelijk gebiedend, maar de beeldhouwer bleef hardnekkig weigeren.

Toen gebeurde er op een teeken van Hare Keizerlijke Hoogheid een wonder in het kleine zolderkamertje.

De grond werd met prachtige tapijten bedekt; heerlijke vensters werden in de muren gezet; kunstig huisraad en zijden gordijnen versierde de muren en eens op een avond tegen zes uur hoorde men een vreemd, imponeerend spoorgerinkel op de trap en de Czaar trad binnen.

Hij zag wel willend naar de koninklijke voorstelling van zijn stamvader en vereerde den kunstenaar met een 'minzaam gesprek.'

'Wie ben je?'

'Antokolsky.'

'Waar vandaan?'

'Wilna.'

'Heel goed, heel goed!'

Daarop hoorde men opnieuw vreemdsoortig spoorgerinkel en de Czaar was verdwenen.

Sinds dien oogenblik begon Antokolsky's zon te rijzen.

Verloren eer.
Novelle.
(Vervolg.)

III.

Middernacht was voorbij, toen het brandgeroep de bewoners van het dorp uit den slaap opschrikte. Een bloedroode weerschijn aan den nachtelijken sterrenhemel wees de plaats van den brand aan, in zwarte dikke golven wentelden de rookwolken als akelige gedaanten op het dorp aan.

'De molen staat in brand!' Van mond tot mond ging de mare, terwijl de scherpe tonen der noodklok de omliggende boerderijen en dorpen verwittigden. Met brandeemers, ladders en haken voorzien snelden de mannen naar de plaats des onheils.

'Waar is Willem?' vraagde de herder toen hij den waard, die aan de spits van den troep ging, ingehaald had. Die vraag deed den zwaarlijvigen man ontstellen; met de uitdrukking der ontsteltenis richtte zich zijn blik op het bezorgde gelaat van den vrager.

'Willem?' herhaalde hij. 'Ik denk, dat wij met menschen genoeg zijn en hem ontberen kunnen.'

'Is hij niet teruggekomen?'

'Ik heb hem sinds gisteren namiddag niet meer gezien.'

'Gisteren middag heeft hij den mulder ontmoet en er zijn scherpe woorden tusschen hen gewisseld.'

De waard bleef staan om het klamme voorhoofd te drogen, de boeren gingen hem voorbij, alleen de herder bleef bij hem terug.

'Hebt gij er een bijzondere bedoeling mede, dat gij naar hem vraagt?' nam de zwaarlijvige man na een pauze weer het woord op.

De herder haalde de schouders op en liep verder; hij zag in, dat hij reeds te veel gezegd had. Hij herinnerde zich zijn ontmoeting met Willem, de opgewondenheid en de bedreigingen van den jonkman; hij kon het vermoeden niet van zich afzetten, 'dat de brand van den molen een wraakneming van Willem was.

De herbergier, haalde hem hijgende in, zijne nieuwsgierigheid was opgewekt, ook in zijne ziel stegen vermoedens op, waarmede zijne gedachten zich bezig moesten houden.

‘Hij heeft gisteren middag mijn huis verlaten,’ zegde hij, met moeite naar adem snappende. ‘Dora haalde hem af, zij gingen samen heen, hij is niet teruggekomen. Verteldet gij gisteren avond niet dat gij hem ontmoet had?’

‘Ja,’ knikte de schaapherder nadenkend.

‘Waar was dat?’

‘In de nabijheid van den molen; ik wilde hem meenemen, toen ik met de kudde naar huis ging, doch hij beloofde later te zullen komen.’

‘En nu gelooft gij.....?’

‘Ik geloof in het geheel niets, Stam!’ viel de herder den dikken man in de rede. God beware mij, dat ik een verdenking zou uitspreken, die ik niet bewijzen kan.’

‘Wanneer hij het gedaan, wanneer hij den molen aangestoken had, dan....’

‘Om Godswil, zwijg!’

‘Neen, dan moet men spreken,’ ieverde de waard, ‘een zoo gevaarlijk mensch moet onschadelijk gemaakt worden. De mulder heeft hem veel leed berokkend, dat weten wij allen en wij weten ook, dat Willem een opvliegend, driftig mensch is.’

Op dat oogenblik ijlde een man hen voorbij.

‘Zwijg, ik waarschuw u nog eens!’ zegde de herder ernstig en met nadruk. ‘Een eenig woord kan de brandende lont zijn die in het poeiervat valt! Niemand is Willem genegen, vergeet dat niet! Wat gebeurt daar voor ons uit?’

Aan den zoom van het bosch, daar waar de weide begon, waarover de weg naar den molen liep, hadden de boeren een kring gevormd; men hoorde luide, dreigende stemmen en daartusschen het krijschen eener vrouw.

Beiden spoedden zich naar den groep: de vrouw was Brigitte, de oude meid van den mulder.

Nu kon men duidelijk het tooneel van den brand zien, het knitteren en knetteren der golvende vlammen in het houtwerk hooren. Zwarte rookzuilen vlogen omhoog, dikwijls sloeg de vurige laaie, millioenen vonken spuwende, hemelhoog op, dan weer stierven de vlammen bijkans weg en rolde de rook langzaam over de vuurzee voort.

‘De molen is aangestoken!’ krijschte het wijf. ‘Het woonhuis en de schuur stonden tegelijk in brand!’

Een kreet van verontwaardiging steeg uit de borst der verschrikte omstanders op; men drong bij de meid op nadere bijzonderheden aan.

Zij vertelde, dat de mulder dien namiddag weg gereden was om in de stad zaken af te doen; bij zijn vertrek had hij gezegd, dat hij eerst des anderendaags terug kwam. De knecht was reeds dien morgen het trouwfeest van zijn broeder gaan bijwonen, die in een naburig dorp woonde.

Zoo was zij geheel alleen in den molen geweest en zat in den achtermiddag voor het open venster achter de half gesloten luiken toen plotseling een hevige slag op deze laatsten haar hevig had doen schrikken. De honden hadden geblaft, het pluimgedierte was onrustig geweest en als zij daarop naar buiten zag, ging Willem door den hof. Zoo duivelachtig had zij nog nooit een mensch hooren lachen, en het was haar door merg en been gevaren.

‘Hoort gij het?’ vraagde de herbergier fluisterend aan den ouden man. ‘Wat zegt gij nu?’

De schaapherder schudde het hoofd, als wilde hij zeggen, dat hij aan de praatjes van een oud babbelachtig wijf geen gewicht hechtte en zij hoegenaamd geen bewijs leverden voor Willem's schuld.

OUDDUITSCHE STRAFFEN.

Zij had den schrik niet zoo spoedig overwonnen, ging de meid voort; of zij alle deuren goed gesloten had, wist zij niet, maar zij geloofde het niet, zij was te angstig geweest om er naar te zien, eer zij naar bed ging. Des nachts was zij wakker geworden en was de felle vuurgloed het eerste geweest, wat zij gezien had. De schuur en het huis hadden reeds in lichtelaaie gestaan, zij was weggeloopen zonder er aan te denken om iets te redden.

In korte, afgebroken volzinnen had Brigitte deze mededeelingen gedaan, waarin zij dikwijls door bedreigingen tegen den onbekenden brandstichter gestoord werd.

De troep zette zich nu weer in beweging, maar hoe dichter de boeren bij den brand kwamen, hoe duidelijker het hun werd, dat alle pogingen om het vuur meester te worden en het huisraad te redden vruchteloos zouden zijn. De schuur was reeds ingestort, de stallingen lagen reeds half in asch en de molen geleek een vuurspuwende krater. Het was niet mogelijk deze vuurzee te naderen, voor den verschroeienden gloed moest de koenste achteruit deinzen.

Maar men kon thans, nadat men het tooneel van het onheil zoo nabij gekomen was, duidelijk zien, dat de roekelooze hand van een misdadiger de gebouwen aangestoken had. Het vuur had onmogelijk in dien korten tijd zulke vorderingen

kunnen maken, indien het slechts op ééne plaats uitgebroken was. Daarbij stond de schuur op tamelijken afstand van het woonhuis; ware de brand in de schuur uitgebersten dan had het den molen niet zoo snel kunnen bereiken.

'Willem heeft het gedaan!' riep eene schorre stem, toen de boeren zwijgend, radeloos in den vuurpoel staarden, en de schaapherder had gelijk: als de brandende lont in het poeiervat viel deze uitroep in de opgewonden gemoederen.

Vloeken, verwenschingen, bedreigingen werden geuit; te vergeefs poogde de oude gemeenteherder den storm te bezweeren.

'Hij heeft het zelf gezegd!' riep de stem weer, toen de schaapherder voor den beschuldigde sprak. 'Hoe kan hij hem thans willen verdedigen?'

'Willem! Waar is de schurk? Gij hebt hem in uw huis genomen, gij moet weten waar hij is!' Zoo drongen allen onstuimig bij den waard aan, die hun geen bescheid kon geven.

'Wij; moeten hem hebben!' schreeuwde dezelfde boer, die het gesprek van den herbergier met den herder in het houtgewas afgeluisterd en daarop afgaande Willem aangeklaagd had. 'Wij moeten hem hebben, en als wij hem te pakken krijgen, werpen wij hem in het vuur!'

Dit was de tweede brandfakkel, die in het poeiervat geslingerd werd; allen juichten den voorslag van den boer toe.

Op dit oogenblik verscheen Dora onder de opgewonden, woedende mannen. Ook in haar gemoed waren bange vermoedens opgerezen toen men haar zegde, dat de molen in brand stond; zij had geen rust meer gehad, zij moest zich zekerheid verschaffen of hare vermoedens al dan niet gegrond waren. En nu klonk haar reeds van verre de naam haars vroegeren verloofden tegen en met de snelheid van een bliksemstraal schoot de gedachte haar door de ziel, dat zij hem beschermen moest.

Zij kon niet gelooven, dat hij de misdaad zou begaan hebben, in hare oogen was hij onschuldig; hij bleef het ook dan nog toen allen hem veroordeelden, toen men er haar met barsche woorden opmerkzaam op maakte, dat niemand anders het gedaan hebben kon dan Willem, de doodsvijand van Hagen. Zij geloofde het niet, zij verdedigde hem, zij wilde de mannen terughouden, die uitgezonden werden om hem te zoeken, zij smeekte, dat men hem toch niet zou veroordeelen, zoolang men geen overtuigende bewijzen tegen hem vond, en de waard, zoo wel als de schaapherder, steunden haar in hare pogingen.

Maar het was alles vruchteloos; de opgewonden gemoederen lieten zich thans niet meer tot bedaren brengen; de storm was ontketend, zijn vernielende woede kon niemand paal of perk stellen.

Niemand betwijfelde het, dat de brandstichter in de nabijheid zijn moest, dat hij dadelijk na het plegen zijner wandaad op de vlucht zou gegaan zijn, geloofde men niet. Daar bracht een der uitgezonden boeren knapen het bericht dat er aan de andere zijde van den molen in den boomgaard een man stond, waarin hij Willem meende herkend te hebben, op zijn roep had deze man hem slechts met hoongelach geantwoord.

Dadelijk braken de boeren op, de aanklager verhief nog eenmaal de stem, om den brandstichter ter dood te veroordeelen. Vol ontzetting ijlde Dora hen na, vergezeld door den herbergier en den schaapherder.

'Indien hij het is, dan kunnen wij hem niet redden,' zegde de herder, 'zij hebben hem den dood gezworen!'

'Twijfelt gij er nog altijd aan, of hij het gedaan heeft?' vraagde de zwaarlijvige man.

‘Neen, dat kan ik niet langer!’

‘Ik zeg u echter, dat hij onschuldig is?’ riep het meisje in koortsige opgewondenheid.

‘Neen, Dora, dat gelooft niemand,’ sprak de oude hoofdschuddend. ‘Gij waart er bij, toen de mulder hem beschimpte; hij heeft mij gezegd, dat hij zich. daarover wreken zou; hij wist, dat Hagen niet thuis was, en dat de brand aangestoken is, kan ieder kind zien.’

‘Dan heeft een ander het gedaan!’

‘Had de mulder vijanden? Is hij niet een geacht man? Wie zou het wagen, zulk een misdaad te begaan wie, buiten een wanhopige, die geen ander middel weet om zich te wreken? Wie zou aan zulk een wraak denken, buiten een uitgestootene, die het oogenblik waarnemen moet, dat de honden hem niet op de hielen zitten?’

‘Gij hebt gelijk,’ sprak de waard. ‘Hier moet elken twijfel ophouden, alleen Willem kan het gedaan hebben.’

Dora zweeg; de redenen, die de schaapherder aangevoerd had, maakten alle verdere verdediging overbodig.

‘Maar dat is geen grond om hem dood te slaan als een hond,’ ging de waard voort; ‘daarom hebben zij nog geen recht hem het leven te benemen. Hij moet aan het gerecht overgeleverd worden....’

‘Opdat hij weer in het tuchthuis kome?’ kreet het meisje.

‘Hij zal het bezwaarlijk ontgaan,’ antwoordde de oude ernstig; ‘hij heeft het geweten, eer hij de misdaad pleegde, waarom dacht hij niet aan de gevolgen? Ik heb hem gewaarschuwd, hij had naar mijn raad moeten luisteren en met mij meegaan!’

Een vreeselijk, woest geschreeuw bewoog de drie, hunne stappen te bespoedigen; toen zij den boomgaard bereikten, zagen zij Willem omringd door zijne vervolgers.

Zij drongen op hem in; hij zwaaide zijn knuppel als een razende en week langzaam achteruit. De vlammen wierpen haar rood schijnsel op de groep, het gehuil der woedende bende overstemde het knetteren en knitteren, het sissen en ruischen der wiegelende vuurzee.

‘Slaat hem dood!’ schreeuwde de aanklager. ‘Slaat dood den satan, die ons allen in het verderf stort, als wij hem niet onschadelijk maken! Vandaag is het de mulder, morgen een ander, de brandstichter legt het gansche dorp in de asch!’

‘Terug!’ riep Willem, terwijl hij onvermoeid zijn knuppel zwaaide. ‘Het is mijne schuld niet, wanneer ik er een de hersenpan insla! Laat mij met vrede; ik ben onschuldig; zoekt hem, die het gedaan heeft!’

Met den moed en de kracht der vertwijfeling brak Dora door den kring, om den man, dien zij nog altijd beminde, te beschutten.

‘Hij is onschuldig?’ kreet zij, terwijl zij de armen afwerend naar zijne belagers verhief. ‘Indien hij het gedaan had, was hij niet meer hier!’

‘Wat wil Dora hier?’ riep een boer verstoord. ‘Hoe durft de bruid van Hagen voor den misdadiger in de bres te springen? Sleurt ze op zijde, wij moeten den schurk hebben?

‘Luistert, menschen!’ nam nu de schaapherder, die ook in den kring getreden was, het woord op. ‘Gij wilt eene misdaad begaan om eene misdaad te straffen. Weet gij niet, dat het een moord ware, die u allen gezamenlijk in de gevangenis brengen zou? Wie den molen aangestoken heeft, weet nog niemand, alleen rust het vermoeden op dezen jonkman, niemand kan hem echter zijne schuld bewijzen. Wilt gij iemand zonder bewijs veroordeelen? Oordeelt niet, opdat gij niet geoordeeld wordet!’

‘De oude heeft hem geholpen!’ riep de aanklager, om den indruk uit te wisschen, dien de ernstige waarschuwing van den schaapherder op de verhitte gemoederen gemaakt had. ‘De beiden hebben elkander vóór den brand nog gesproken en de oude is den mulder ook niet meer genegen sinds zij twist met elkander gehad hebben.’

‘Is dat niet Matthias, de zoon van de oude Lena, die dat zegt?’ vraagde Willem honend. ‘Laat gij u door den twistzoeker en den ruziestoker bij den neus leiden?’

Deze woorden wakkerden den storm weer aan; de boeren drongen op den jonkman in. Dora en de schaapherder hielden hen terug; terwijl de aanvallers met hen worstelden, had Willem tijd om te vluchten.

Achter den boomgaard lag, slechts door een dunne haag daarvan gescheiden, een dicht bosch; hierin zocht Willem een wijkplaats, hij baande zich een weg door het kreupelhout en ijlde rusteloos verder tot hij geen geroep of gedruisch meer achter zich vernam.

Het was hem gelukt hun te ontkomen, maar het was een lange, vermoeiende drijfjacht geweest, welke zijne krachten uitgeput had. Hij wist maar al te goed, dat het met zijn leven gedaan was, wanneer hij in de handen zijner verbitterde tegenstanders viel, die zoo vast van zijn schuld overtuigd waren, dat zelfs het vrijsprekende vonnis der rechters hen niet tot betere inzichten gebracht zou hebben.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 21]

Onze gravures.

Eerste kunststudien.

Wie heeft de curieuse teekeningen niet gezien van *Franske* in Conscience's *hoe men schilder wordt;* wie heeft ze niet met eenen glimlach aangestaard, die vierkante koppen, vierkante buiken met boonstaken voor beenen en armen, met uitgespreide beerenklauwen voor teenen en vingers? En toch met die vormelooze omtrekken, op schalie, papier, muur - kortom, op elk vlak dat men tegenkomt - begint het kunstenaarsleven?. Zoo als *Franske* begonnen is, zoo beginnen allen, ofschoon niet allen tot een hoogen trap van kunst opklimmen, gelijk de kleine held van Conscience.

EERSTE KUNSTSTUDIEN, NAAR L. KNAUS.

Het nette figuurtje, een lief kind, dat op den buik op den vloer ligt, doet ook zijne eerste proeven in het teekenen op eene schalie, en als de burgemeester van dat voorgestelde schepsel een signalement moest schrijven op eene paspoort, zou hij moeten zeggen achter de bijzondere kenteekens: de neus staat daar waar gewoonlijk het oor gezet wordt.

Wie dient aan de kleine teekenaarster tot model? Wiens lijf wordt door haar zoo hervormd, in dat van een kikvorsch met uitgestrekte pooten? Misschien haar klein broerke dat in de wieg ligt te spartelen? Hoe het zij, de zucht tot nabootsen ontwaakt van lieverlede in den geest van het kind 't Is als het allereerste licht dat door de nevelen schemert, zonder dat men nog zeggen kan of het licht dóórbreken zal.

Allengs zal de geest van opmerking, de macht van nabootsing zich ontwikkelen; de hand zal gelijken tred houden met de ontwikkeling der opmerkingskracht en de vormen zullen regelmatiger, juister, natuurlijker en waarheidsvoller worden. De neus zal hare wezenlijke plaats gaan bezetten, de oogen zullen oogen worden, en de kikvorsch zal eindelijk de gedaante van een mensch krijgen.

Krabbel voort, lieve kleine! Oefen geest en hand! Is uw werk nu nog onvolmaakt, toch geeft het u reeds voldoening en als gij juichend uwe teekening opsteekt en aan uwe moeder toont, en deze welwillend lacht, zijt gij misschien gelukkiger dan de kunstenaar, die op eene schets

wroet Later zal uwe tevredenheid, met den vooruitgang dien ge maken zult, aangroeien en eens, zoo God u tot iets roept, zult gij bekennen dat de genoegens, die de kunst geeft, de zaligsten des levens zijn.

Eens, wie weet, wordt ge groot en beroemd! De weg der kunst staat immers voor de vrouw open? Heeft Rosa Bonheur, hebben zoovele anderen zich in de kunst niet een onsterfelijken naam gemaakt? En zelfs al mocht gij dien hoogen trap niet bereiken, kunst geeft altijd voldoening, aan haar die ze beoefent, aan hen die haar omgeven. Kunst beschaaft, veredelt en veraangenaamt het leven als de zonnestraal den zomerschen dag, als de bloemen, in de natuur met milde hand rondgestrooid!

De Frithjof-sage.

De Frithjof-sage, die prachtige bladzij uit de noordsche mythologie, is door den dichter Tegnèr wereldberoemd geworden. Geen taal in Europa of zij bezit van dit drama eene min of meer goed gelukte overzetting. De gravuur, die wij hier meedeelen, is aan dit heldendicht ontleend. Laat ons in 't kort de sage doen kennen voor die onzer lezers, welke met haar niet in het breede bekend zijn.

Frithjof was de zoon van een rijken Noorman en werd opgevoed met de dochter des konings, met Ingeborg. Eene innige gehechtheid ontstond tusschen beiden en zelfs bleef die liefde bestaan, niettegenstaande de jaren en het verschil van stand. Frithjof was een kloek jongeling geworden en bewoonde het erf zijns vaders, dat door een uitgestrekt watervlak van het paleis des konings gescheiden was.

Ingeborg betreurde in dat prachtpaleis den vriend harer jeugd en zijne afwezigheid; doch hare broeders, koning Helge en Halfdan, bekommerden zich weinig om die smart en sloten de schoone Ingeborg in den tempel van Balder op.

De jonge Frithjof nam het besluit, hoe stout ook, koning Helge de hand zijner zuster te gaan vragen, en met zijne gezellen rustte hij een schip uit dat hem aan genen kant der zee, aan het paleis des konings, brengen zou. De koning wees echter het aanzoek van de hand en zegde tot Frithjof dat alleen een koningszoon zijne zuster als bruid zou meêvoeren. Bloedig beleedigde Helge den jongeling, die van zijnen kant het gouden schild van Helge in stukken sloeg en weldra met zijne makkers de terugreis aannam.

Frithjof vond echter een middel om zich spoedig op Helge te wreken. Helge en Halfdan riepen zijne hulp in tegen koning Ring, een machtig noordsch vorst, die ook de hand van Ingeborg vroeg en juist om de weigering van den kant der broeders, zich strijdvaardig maakte. Het eerste gevoel van Frithjof was eene weigering; doch hij kwam tot inkeer en dacht dat de toestemming van zijne zijde wellicht het middel was om eens Ingeborg's echtgenoote te worden.

Fritjof beloofde den koning hulp en deze droeg hem op, naar de eilanden in het westelijk meir te zeilen en daar den graaf de Agantyr te dwingen de verschuldigde schatting te betalen. Met zijn schip *Ellida* toog hij naar het westelijk meir en versloeg de legermacht van Agantyr. Roemvol was zijne terugkomst, doch toen hij het erf zijner vaderen betrad, vond hij zijne hoeve door koning Helge verbrand, zijne verloofde door denzelfden vorst aan den ouden Ring uitgehuwelijkt en Frithjof wreekte zich door Helge in den tempel van Balder te verslaan.

't Was in een nacht dat aan den afgod een offer moest worden gebracht; de priesters stonden rond het beeld. Eensklaps treedt Frithjof binnen; Helge wordt bleek. ‘Hier is de schatting, die gij mij gelast hebt te gaan halen,’ roept Frithjof en slaat den koning met de goudbeurs zoo hevig op het hoofd, dat hij met bebloeden schedel neêrvalt.

Aan den arm van het beeld ziet Frithjof den armband van Ingeborg; razend van gramschap wil hij het juweel aan het beeld ontrukken, doch hij rukt hierdoor het beeld zelf om, dat van het voetstuk in het vuur valt en ook weldra staat de geheele tempel in lichtelaaie vlam.

De noordenwind blaast den brand aan en het gebouw ligt al spoedig teenemaal in assche, al heeft Frithjof en zijne gezellen dan ook al gedaan wat mogelijk is, om den fellen brand te blusschen. De priesters vloeken den tempelschender en verbannen hem van den vaderlandschen grond. Ook gaat Frithjof weer aan boord zijner *Ellida* en zwerft op zee rond, de schrik geworden van allen, die het vaartuig durfden benaderen.

Moede van rond te zwalken en schrik te verspreiden, daalde een zachter gevoel eindelijk weer in zijn hart; hij wilde Ingeborg weerzien en stevende naar Norgeland, waar koning Ring regeerde en waar Ingeborg sedert lang haren hartsvriend verwachtte.

Drie dagen zeilde de *Ellida* langs de kust, en eindelijk trad Frithjof aan land, vermomde zich in een oud man en ging naar het paleis des konings, die juist een prachtig feest gaf. Ingeborg zat aan de zijde des konings en Frithjof zette zich aan den ingang van de zaal neer.

Koning Ring vroeg hem waar hij vandaan kwam en welk zijn naam was? Tot antwoord liet Frithjofs zijne vermomming vallen en, in plaats van een grijsaard, stond daar voor de gasten een kloek en schoon jongeling. Ingeborg herkende hem en op last des konings reikte zij den jongeling een beker wijn toe, hetgeen zij met neergeslagen oogen deed. Frithjof nam den beker en ledigde hem in éénen teug, ter eere der koningin.

De onbekende bleef den geheelen winter bij den koning. Op zeker slee-feest zakte de koning met slee en paard door het ijs, en het was slechts dank aan Frithjof dat de oude vorst aan den dood ontrukt werd. Toen de lente kwam, ging de koning op jacht; de stoet vloog over bergen en door dalen; doch de koning was te oud om de jacht te volgen en bleef alleen met Frithjof achter. De koning wilde rusten, en Frithjof spreidde zijnen mantel uit en liet den koning er het hoofd op neerleggen.

Ring was nu in de macht van Frithjof. Zou hij hem dooden, nu hij daar machteloos voor hem neerlag en daarna zijne Ingeborg mee voeren? Neen, als geen mensch de misdaad zien zou, dan toch zou het alziende oog van Odin hem gaêslaan. Frithjof slingerde zijn zwaard weg en de koning, die slechts geveinsd had te slapen, erkende in hem een edel jonkman, waardig om na hem het rijk te besturen, tot dat de zoon des konings den vereischten ouderdom zou bereikt hebben. Hij gaf hem daarenboven na zijnen dood Ingeborg; doch Frithjof weigerde. Immers, de vloek der priesters woog op hem en geen rust was er voor hem op land te vinden.

Ring stierf weldra en het volk wilde Frithjof en Ingeborg tot vorsten van het land uitroepen; doch de eerste weigerde, plaatste den kleinen zoon des konings op een schild en deed hem als vorst uitroepen. Daarna keerde hij naar zijn land en in den tempel van Balder terug. Helge was dood en Halfdan was nu koning. De priesters raadden den teruggekeerde aan, de hand der verzoening aan den nieuwen koning te reiken en alzoo den vloek te doen opheffen.

Op dat oogenblik trad Halfdan den tempel binnen; hij schrikte bij het zien van Frithjof; doch deze stak hem de hand toe, zeggende: ‘Hij, die het eerst de hand tot

vrede biedt, is het edelste.' De verzoening had plaats; de banvloek werd opgeheven en in hetzelfde oogenblik verscheen Ingeborg in bruidsgewaad, gevolgd door hare vrouwen. Na al die woelige lotverwisselingen, had het huwelijk tusschen de beide gelieven plaats.

Frithjof's bekoring.

Wij spreken hooger van de bekoring, die Frithjof overvalt als de koning op zijnen mantel rustend, slaapt. Ziehier hoe Tegnèr dit oogenblik beschrijft, door Potgieter vertaald:

‘'t Voorjaar komt, de vogels kwelen, 't woud wordt groen, de hemel blinkt; - Hoe de ontboeide stroomen dansen, hoe hun lied door het landschap klinkt! - Blozend, zoo als Freja's wangen, breekt het roosjen uit zijn knop - En vernieuwde lust ten leven gloort in 's menschen boezem op.

Lenteweer lokt d'ouden Koning, lokt zijn jonge ga ter jacht; - Heel hun jachtstoet wemelt buiten vast dooreen in bonte pracht; - Bogen klinken, kokers raatlen, hoefgetrappel beukt den grond; - Schreeuwend doet, spijt kap en koorde, valk bij valk zijn rooflust kond.

Zie, de jachtvorstinne nadert! Frithjof, sluit uwe oogen snel! - Als een sterre op 't voorjaarswolkje wiegelt ze op haar witte tel; - Sierlijk golft de blauwe veder langs de blankheid van haar koon. - En nu Freja, dan weèr Rota, overtreft zij beide in schoon.

Al te dicht dien oogen hemel, arme Frithjof! niet genaakt - Wacht u, want die lokken kluisteren; wacht u, want die boezem blaakt! - Staar naar leliën en rozen, wisslende op haar lief gezicht. - En verneem de zoete stem niet, waar de westewind voor zwicht.

Op, ter jacht! de horens schettren; berg en dal verslindt de stoet; - Loodrecht stijgt de valk ten hoogen, loodrecht Oden's zaal te moet, - En het schuwe wild moog vlieden naar der lommer dichtste schauw, - Voor den ingang van zijn holen is de jachtspies 't nog te gauw.

(Doch de jacht stuift den ouden koning voorbij; eenzaam blijft de grijsaard met Frithjof achter. Deze betreurt mijmerend de gevaren op het land gezocht te hebben, en niet op de vrije zee gebleven te zijn. In de strikken van het verlangen buig ik het hoofd; al mijne geestkracht is weg en mijn gloriezucht is gedoofd! zegt hij smartelijk)

‘Zoo verzuchtte hij. Daar kwamen ze aan een afgelegen dal - Donker door der bergen hoogte, donker door der berken tal. - Uit den zadel gleed de koning: ‘o die lommer is een lust’- Sprak hij: Ik ben moê, stijg ook af; en ik neem een wijle rust.’

‘'t Sluimren zou u kwaad doen, Koning! koud en kaal is nog de grond - Laat ons fluks ten hove keeren, hier waar 't rusten ongezond. - ‘Slaap verschijnt, als de andere goden, dikwerf als wij 't minst vermoên - Zei de grijsaard: aan den gastheer gunn’ de gast zijn wil in 't groen.’

‘Frithjof ligtte reeds zijn mantel, Frithjof spreidde dien op 't veld. - En de Koning look zijn oogen op de knieën van den held. - Look ze rustig, als na 't strijden op zijn schild de dappre doet - Rustig als 't onnoozel wichtje, door den moederarm behoed.

‘Echter slaapt hij nauw, of, luister, hoe een zwarte vogel kweelt: ‘Rep u, Frithjof, op! versla hem en uw hartswonde is geheeld; - ‘Op, zijn koningin behoort u, u, wien zij den bruidskus gaf! - Op, geen menschenoogen zien u, en geen stemme heeft het graf!’

‘Frithjof hoort nauw, of luister hoe een witte vogel kweelt: - ‘Bleef het menschen ook verholen, Oden bleef het niet verheeld! - Zoudt ge een sluimrend man vermoorden; zoudt ge een weerloos grijsaard slaan? - Wat ge bij het feit moogt winnen, 't brengt geen heldenroem u aan!’

‘De eene vogel zweeg als de andre; uit de scheê vloog Frithjof's zwaard - Ijlings wierp hij 't huivrend van zich, 't stoof in 't woud met weerlicht vaart;.....Krijschend is de zwarte vogel naar zijn donkre krocht gevlucht - Maar de witte stijgt ten hemel, en zijn lied vervult de lucht.

‘Fluks is de oude Koning wakker. ‘'t Sluimren, zegt hij, was mij zoet; - Lieflijk slaapt men in de lommer door des dappren zwaard behoed; - Maar waar bleef het uwe, vreemdling! waar die wachter aan uw zij? - Waar die vriend, van wien gij zeidet, ‘wat gebeur', nooit scheiden wij?’

‘'t Is om 't even, zeide Frithjof, 'k vinde er bij de vleet in 't Noord; - 't Zwaard is scherp van tong, o Koning! en brengt vreê noch vriendschap voort; - Onderaardsche geesten wonen in het glinsterende staal; - Zelfs de sluimring van de grijsheid dreigt de moordzucht van 't metaal.’

(De koning zegt alsdan dat hij niet geslapen heeft; maar hij heeft aan de edelmoedige gevoelens Frithjof herkend. Overigens wist hij reeds wie hij was, reeds op het oogenblik dat hij op het feest verscheen. ‘Waarom, vraagt de grijsaard, slaat gij de oogen neêr, beschaamd voor het gevoel dat u beheerscht? Ik ook, Frithjof, ik ook was eens jong Ik heb beproefd, ik heb vergeven...... Zie, ik ben oud en zal weldra naar Oden gaan. Dan is gansch mijn rijk het uwe en mijne gemalin zal zelfs de uwe zijn!’ Frithjof antwoordt echter, dat hij slechts gekomen was, ‘om haar nog eens en voor het laatst te aanschouwen’ en dan heen te gaan;

doch, dwaze die hij was, hij wierp hierdoor olie op de half uitgedoofde vlam.)

‘'k Was te lang uw gast reeds, Koning! aan uw disch zitte ik niet weer - Onverzoende goden slingren op mijn hoofd hun gramschap neer - Balder, met zijn lichte lokken, Hij, die al wat ademt, mint - Haat mij, haat mij, den verworpling, die geen wedergade vindt.

‘'k Heb zijn tempel aangestoken; *Varg i Veum* (tempelschender) is mijn naam; - waar die klinkt, daar schoolt van doodsangst ouderdom en jonkheid zaam. - 'k Ben verstooten, 'k ben verdreven uit mijn land en van mijn erf - En de vreê in eigen boezem is een troost, dien 'k eindloos derf.

'k Ben de groenende aarde moede, wijl ik overal die mis - 't Veld verzengt mij slechts de voeten, mij 't wien 't loof niet schauwrijk is - Gij hebt Ingeborg verworven, Ingeborg, die ik verloor - En der wolken van mijn leven breekt geen straal van hoop meer door.

‘Voort dan naar mijn zee, *Ellida*, spoed u, vlugge drake, spoed! - Baad op nieuw uw zwarten steven vroolijk in den zilten vloed - Beur de zeilen tot de wolken; klief den berg, die blinkend daagt; - Vlieg zoo ver de sterre ons voorlicht en verwonnen golfslag draagt.

‘Hoe mij naar der stormen huilen, naar des donders raatlen dorst! - Als het om mij dreunt en davert, heerscht er kalmte in Frithjofs borst - schildgekletter, pijlenregen, oude! brak het uur al aan - Dat me in zeeslag zal zien sneuvlen, naar verzoende Goôn zien gaan!’

De zieke moeder.

De moeder is ziek, maar toch Goddank! zoo wat aan de beterhand. Zij hoort dan ook weêr gaarne het liedeke der dochter, dat deze zoo aardig op de guitaar weet te accompagneeren. Het tafreeltje is niet uit onze dagen; men ziet het niet alleen aan de kleeding der dochter, maar ook aan de guitaar, die zeker geen speeltuig meer is van den tegenwoordigen tijd.

Integendeel, dit instrument brengt ons vijftig jaar terug, toen de guitaar het onmisbaar voorwerp was voor dames en heeren. De schilder verlustigde zich in zijn atelier met het tokkelen der snaren; de officier voerde van garnizoen tot garnizoen de guitaar in eene leêren doos meê; het jufferke had ze onder de hand liggen en begeleidde er haren smachtenden zang meê, en allen, kunstenaar, officier en dame lalden en tokkelden de slaapverwekkende romance:

> *Un castel d'antique structure*
> *Vit l'enfance du jeune Herman*,

eene romance die, naar deskundigen willen, en het schijnt ons toe een goeden grond te hebben, tot fabriekaat heeft gediend aan onze *brabançonne.* 't Verwondert ons niet, van Campenhout's muziekale kennis liep al niet veel hooger, dan het min of meer naneuriën van een oude romance.

Wij verwedden tien tegen een dat die jonge juffer, die zich zoo bohemerachtig op de tafel heeft gezet, de bovenstaande romance zingt, en konden wij de *frou-frou* van

den witten hond wegweeren, wij zouden zien dat zelfs hij de tranen in de oogen heeft, over de liefdes-ongelukken van *le jeune Herman* met *la belle Adèle*.... O, sentimenteele guitaartijd, die onze Werthers en Charlotten aan 't warme Andalusië deden droomen!

Het graf van Herodes.

Zoo noemt de volksoverlevering een in de rots gekapt graf dat men in het Hedron-dal, nabij Jerusalem aantreft. Deze en andere graftomben toonen aan dat er zich daar ter plaatse een overoud kerkhof bevond. Welk is de Herodes die hier bedoeld wordt? Is het Herodes de Groote, koning van Judea; Herodes Antipas, die Herodias, zijn stiefbroeders vrouw huwde en Joannes den Dooper deed dooden, ofwel is het Herodes Philippus? Ten dezen opzichte zwijgt de overlevering, doch het is wel te denken dat zij den Herodes bedoelt voor wien de Zaligmaker verscheen; anders zouden vele inlanders 's avonds niet huiverig dat graf voorbijgaan en meenen dat er een vloek op die puinen rust.

De novice van Säckingen.
Eene dorpsgeschiedenis.
(Vervolg.)

De oude vrouw stierf dan ook inderdaad twee dagen later.

'Die arme Therese,' dacht de jonge Roser, 'wat zal zij diep bedroefd zijn.' Met droefgeestige blikken bespiedde hij den hof van het schoone buurmeisje. Doch Therese liet zich niet zien; de bloemen daarentegen begonnen onder de heete zonnestralen te verflensen, want tijdens de ziekte harer grootmoeder had Therese den hof in het geheel niet bezocht. Koenraad haalde water en begoot de versmachtende planten.

Er verliep intusschen eene week. Op zekeren morgen zegde vader Roser tot Koenraad: 'Gisteren avond kwam ik voorbij de smidse, Jacob wilde juist de werkplaats sluiten. Ik dacht aan u en ging binnen.'

'Hebt ge met hem over mij gesproken, vader?' riep de jonkman.

'Natuurlijk!' antwoordde de oude Roser, 'ik had anders geen andere reden om hem in zijn huis een bezoek te brengen.'

'Wat heeft hij u geantwoord?' vraagde de jonkman gespannen.

'Gelijk gij weet, beste Roser,' zegde hij tot mij, 'ben ik niet de vader van Therese: ik heb haar opgevoed, gelijk recht en billijk is en naar dorpsmanier, zoo als het ook behoort. Maar ik heb daarom niet zoo onbeperkt het recht over hare hand te beschikken. Een ander is haar natuurlijke vader, een ander is hiertoe gerechtigd. Ik van mijn kant wil uw Koenraad Therese niet weigeren, maar ik kan naar overtuiging en geweten slechts met voorkennis van haren vader handelen.'

'Die is misschien reeds lang dood,' zegde ik. 'Wie weet of de vader van het kind nog in leven is?'

'Dat doet er niet toe! Juist omdat wij zulks niet weten,' antwoordde Jacob mij, 'moeten wij niet onbedachtzaam handelen. Ik ga morgen naar den rentmeester te Säckingen, en laat door hem aan den wezenlijken vader, wiens naam mij onbekend

is, eene oproeping richten van den volgenden inhoud: Om te rekenen van den dag van heden binnen een jaar zijne dochter te komen opeischen, hoe pijnlijk mij zulks ook zou wezen, of wel binnen dit tijdverloop toestemming te verleenen tot haar voorgenomen echtvereeniging met uwen Koenraad, en zoo niet, men na het verstrijken van dezen termijn naar goedvinden handelen zou.'

'Een jaar!' zuchtte de jonkman, 'dat is een lange tijd.'

'Ik heb het voorstel zeer verstandig gevonden,' zegde vader Roser, 'en ook in dezen geest en in uw naam goedgekeurd.'

'Gij hadt gelijk, vader: ik billijk het en zal dus een jaar wachten. Hoe wilt gij echter Therese's vader uitvinden?' vraagde Koenraad.

'De rentmeester,' zegde mij de smid, 'zal de oproeping doen toekomen aan dengene, van wien hij destijds het jaarlijksche kostgeld ontving. Komt de brief aan den rechten man, dan is het goed; komt hij niet in handen, dan weten we wat ons te doen staat.'

'Iets heeft de smid zich nog voorbehouden en dit schijnt in zijne oogen van veel gewicht te zijn.'

'Wat dan?'

'De toestemming van Therese zelve. Het meisje kan wellicht van andere gedachten zijn - dwingen, heeft hij gezegd - wilde hij het kind niet. Hij liet het geheel en al de vrije keuze.'

'Hij heeft daarin gelijk,' hernam de jonkman. 'Doch ik geloof van mijne zaak zeker te zijn.'

'Dan is het goed,' antwoordde de vader, en hierbij bleef het voorloopig tusschen vader en zoon.

Sinds den dood der grootmoeder was Therese nog droomiger geworden dan vroeger. Wanneer men het schrandere, hangende, zwaarmoedige hoofd en de half gesloten oogen beschouwde, zou men gemeend hebben, dat zij leed onder een algemeene loomheid, die zich over al hare ledematen uitstrekte, maar hare droefgeestigheid nam met den dag een meer en meer onrustbarend karakter aan.

Anna zegde menigmaal bij zich zelve: 'Therese heeft iets, dat haar in het geheim bezighoudt. Waarom verbergt zij dit voor mij?'

Weinige dagen na het hiervoor meegedeelde onderhoud tusschen den ouden Roser en diens zoon, vraagde Jacob gekscheerende aan zijne pleegdochter:

'Zeg eens, Treesje, naar ik hoor hebt gij een geliefde, is dit waar?'

'Een geliefde!' herhaalde het meisje verbaasd,

'Zeker, een knappen jongen ook. Ik heb het dezer dagen hooren zeggen,' bevestigde de smid.

'Het is voor mij het eerste woord, dat ik er van hoor, vader.'

'Wat? Zoudt gij er niets van weten?' vraagde de smid ten hoogste verwonderd.

'Ik weet waarlijk niet, wat gij meent, vader,' antwoordde het meisje met blijkbare kalmte,

'Zijt gij hier wel zoo zeker van?'

'Men kan van niets ter wereld zekerder zijn, dan ik het ben,' luidde het antwoord.

'Gij hebt ongelijk, mijn kind, de zaak voor ons geheim te houden. Zie, moeder en ik meenen het toch zoo goed met u.'

'Vader!'

'Men vertelt mij nochtans,' hernam de smid, 'dat gij gaarne met een jongen borst uit de buurt praat.'

Therese wendde zich plotseling met een vragenden blik tot hare moeder, zonder een woord te spreken.

‘Koenraad's vader heeft het mij zelf gezegd,’ verzekerde de moeder.

‘Koenraad!.... Koenraad Roser!’ riep het jonge meisje en hare wangen werden nog bleeker en doorschijnender dan zij het reeds waren.

‘Gij ziet dus, dat gij hem toch kendet?’ zegde Jacob lachende.

Twee tranen ontwelden aan de droomerige oogen van het meisje.

‘Therese!’ riep de moeder verschrikt.

‘Stel u gerust, moeder,’ zegde het meisje met een treurigen lach; ‘het is niets! het is reeds voorbij!’ Met levendigheid droogde zij de vochtige oogen en wendde zich daarop tot haren vader met de vraag:

‘Wat heeft vader Roser tegen u gezegd?’

‘Dat zijn zoon u tot vrouw wenschte.’

‘En wat hebt gij geantwoord?’

‘Dat wij u raadplegen zouden.’

‘Goed!’ hernam het meisje met vaste stem, ‘ga morgen naar vader Roser, ik laat hem vriendelijk groeten, maar ik zal niet trouwen.’

‘Wat! Wilt gij niet trouwen?’ riep Jacob verbaasd, in de meening niet goed gehoord te hebben.

‘Zoo is het, vader.’

‘Kom! welk een gedachte! Overweeg het toch nog eens goed!’ vermaande de moeder.

‘Zie, lieve moeder, ik heb het goed overwogen geloof mij.’

‘De jonge Roser past voor u, en ik weet zeker, dat gij gelukkig met hem zult worden,’ hervatte de vader.

‘Dat geloof ik zelve ook, vader; Koenraad is een brave, fatsoenlijke jongen, wien ik van harte genegen ben.’

‘Dus een reden te meer om hem niet door een weigering te grieven!’

‘En toch moet ik hem dit leed aandoen; ik kan zijne vrouw niet worden.’

‘Waarom dan niet, in Godsnaam? Zeg dan toch waarom niet,’ drong de vader aan.

Therese sloeg de oogen neder, doch er volgde geen antwoord. Nu wierp Anna hem een veelbeteekenenden wenk toe, dat hij niet verder bij het meisje zou aandringen. Jacob begreep, dat ten slotte hier alleen een vrouwelijk hart den rechten toon zou weten aan te slaan. Na verloop van een paar minuten ging hij heen, om voor het meisje zijne misnoegdheid te verbergen. Anna bleef alleen met hare pleegdochter in het vertrek. Zoodra de vader zich verwijderd had, klemde zij het kind aan haar hart en kuste haar de bleeke wangen.

‘Gij hebt vader leed gedaan,’ zegde zij; ‘hij is misnoegd heengegaan.’

‘Het spijt mij van harte, moeder, maar ik kon niet anders antwoorden dan ik geantwoord heb.’

‘Goed, maar dan hadt gij hem een reden moeten opgeven. Ik heb terstond bemerkt, ja, ik heb het in uwe oogen gelezen, dat gij vader niet alles toevertrouwen wildet. Mij, uwe moeder, durft gij toch wel te zeggen, wat u op het hart ligt, niet waar?’

‘O zeker, lieve moeder.’

‘Welnu! zeg mij dan waarom gij Koenraad niet wilt trouwen. Bevalt hij u niet?’

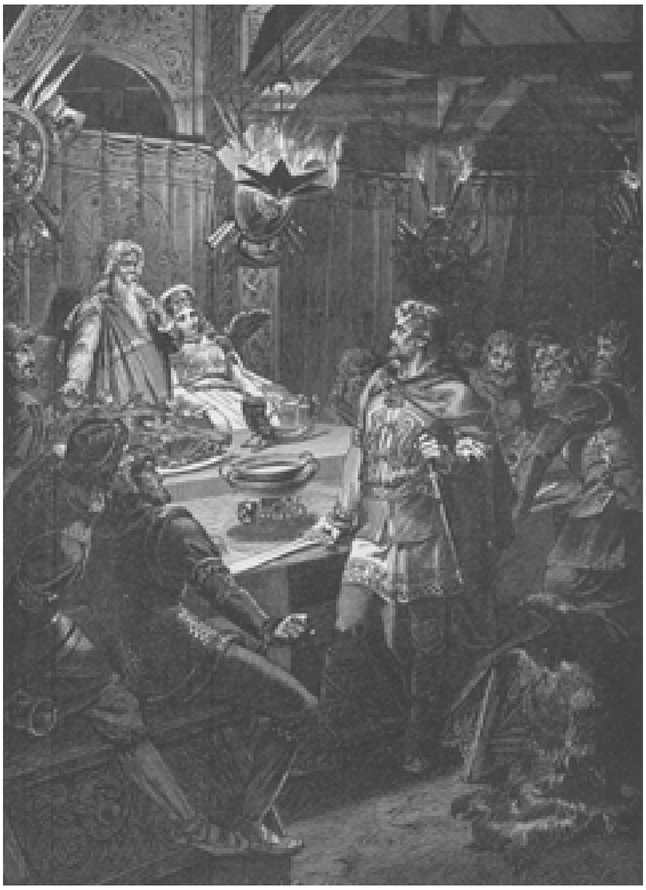

DE FRITHJOF-SAGE, NAAR GROT JOHANN.

‘Dat wel, maar....’

‘Maar?....’

‘Ik ga in het klooster, moeder!’

‘In het klooster?’ riep Anna verbaasd uit en hare oogen vestigden zich op die harer pleegdochter.

‘Ja moeder, dat is mijn vast besluit. Over een vierendeelsjaars treed ik in het klooster der Franciscanessen van Säckingen,’

‘Hoe! gij wilt ons verlaten? Therese, gij hebt mij dus niet meer lief?’

‘Moeder, gij weet wel, dat ik u liefheb.’

‘Gij spreekt zoo koei, zoo onoverlegd: in het klooster gaan! Weet gij dat wanneer eenmaal de kloosterpoort zich achter u gesloten heeft, gij voor altijd voor ons verloren zijt? Wij hebben slechts u op de wereld, slechts u alleen, gij zijt onze vreugde en onze hoop en u zouden wij verliezen? Nooit! ik kan mij met deze gedachte niet vertrouwd maken; ik kan zonder u niet leven. Zie van dit voornemen af, waartoe vader nooit zijne toestemming zal geven. En ik hoop toch, dat gij hem niet ongehoorzaam zijn zult!’

‘Moeder, ik kan het niet opgeven, ik mag niet. Veeleer moet ik u bidden, mij behulpzaam te zijn om zijne bewilliging te verkrijgen,’ smeekte het meisje.

‘Ik? Hoe! ik zou u nog daartoe de behulpzame hand bieden?’ riep de moeder verstoord uit. ‘Dat zal ik nooit doen! Ik zou u zelve van mijn hart losscheuren?’

‘En toch moet het zijn!’

‘Maar, om 's Hemelswil, wie heeft u toch deze ongelukkige grillen in het hoofd gezet? Hebben de vrouwen van Säckingen u daartoe overgehaald? Spreek op, kind!’

‘Niet de vrouwen, moeder; dat heeft God ongetwijfeld zelf beschikt; want ik heb vrijwillig eene *gelofte* gedaan om mijne dagen in het klooster te zullen doorbrengen.’

‘Eene gelofte?’ riep Anna verschrikt.

‘Ja, moeder, eene gelofte, en dit had plaats op den dag mijner eerste H. Communie. Gij

herinnert u het oogenblik, toen ik alleen naar het altaar van O.L. Vrouw ging en daar bidde?' ging het meisje voort.

'O zeker, alsof het gisteren gebeurd was.'

'Destijds dacht ik aan u, moeder; ik zag uwe tranen, ik voelde uw lijden, ik wist, dat vader u niet gelukkig maakte, Toen beloofde ik aan den voet des altaars mij aan God te zullen wijden, zoo vader uwer weer waardig werd. De Hemel heeft mijne bede verhoord, het is dus ook mijn plicht mijn woord gestand te doen,' besloot het meisje met vaste stem.

DE ZIEKE MOEDER, NAAR FANNY LAUMAMS.

Nu boog Anna in ootmoed haar hoofd en het door de smart van het oogenblik overkropt gemoed gaf zich in luide snikken lucht. Hare tranen stroomden overvloedig, toen zij hare pleegdochter met innige teerheid aan het beklemde hart drukte.

Zoodra Anna hare aandoening een weinig overwonnen had, sprak zij op den toon van de volkomenste onderwerping: 'God heeft het zoo gewild, de wil des Heeren zij mijne en uwe wet!'

Anna weende nog langen tijd, doch door hare tranen heen schitterde de straal der hemelsche vreugde. Het offer was gebracht. Het werd haar ruimer om het hart. Toen echter de smid van dit besluit hoorde, ontstak hij in dezelfde woede als op den dag der eerste H. Communie; hij wilde niet van het klooster hooren. Bijna twee maanden hield de strijd aan. Anna en hare pleegdochter leden er geweldig onder. Eindelijk werd de smid overwonnen door den onbuigzamen en bepaalden wil van het meisje.

Op het einde van het voor de intree vastgestelde kwartaal vergezelden Jacob en zijne vrouw hun kind tot aan de kloosterpoort der Franciscanessen van Sackingen.

(*Slot volgt.*)

In het 'jaer van wondere' 1566.
(Vervolg.)

II.

'DIE CALVINISTEN HADDEN DIE PAPEN DOODT GEZWOREN.'

Het sloeg twaalf ure in den hoogen toren der O.L.V. en toen de laatste slag over de donkere stad weergalmd had, blies de torenwachter op zijnen horen.

Middernacht - doch alles bleef rustig in den omtrek en zwart bleef de kerk; geen lichtje werd daar binnen ontstoken en herschiep de hooge gothische vensters in een ogivaal lichtgouden vak, in het midden der zwarte muren.

De wind suisde over de daken der huizen, door de naakte boomen aan het kerkhof, door de spitsbogen van het gebouw en joeg soms de regendroppels kletterend tegen de vensters.

De deuren bleven gesloten; geen stap van een geloovige richtte zich in dat middernachtsuur naar den tempel; geen priester sloop de lage zijdeur, die naar het sacristie geleidt, binnen - alleen de hannekenuit, met hellebaard, lantaarn en hond had een oogenblik, door zijn eentonig gezang, de rust nabij de kerk gestoord.

Werd er dan geen Kersnacht in Antwerpen meer gevierd? Werd het schoonste feest van het kristendom daar niet meer herdacht? Had de drukkende hand der geuzerij zich zóó machtig uitgestrekt dat zij de zangen en de gebeden in de kerk deed zwijgen; dat zij de opstijgende wierookwalmen verdoofde?

In zekeren zin, ja; de Calvinisten, die men in onzen tijd als 'onnoozele en verdrukte schapen' wil voorstellen, hadden in de laatste dagen 'den dood gesworen' aan al de geestelijken, aan al wat nog trouw bleef aan het aloude katholieke geloof; zij wilden dien moord aanvangen met de dagen van Kersmis, gewis om te doen zien, dat zij de belijders waren van het 'suver evangelie.'

De moord zou immers het beste middel geweest zijn, om de algemeene plundering in te richten en zich met het zoolang betrachte goed van anderen te verrijken, 't geen altijd de groote drijfveer van het 'rapallie' was.

De prins van Oranje was naar het noorden vertrokken; de overheid had maatregelen genomen, bevolen dat ieder poorter 's nachts eene lantaarn zou uitsteken -en zelfs gewapend in de deur van zijn huis staan zou; doch de mannen van het 'suver evangelie' daagden niet op en het onheilspellend gerucht verstierf allengs, zoo niet geheel dan toch grootendeels; doch men durfde niettemin het heilige Kersfeest niet als gewoonlijk vieren: 'Soo en dede men 's nachts niet die Kersmisse naer d' oude costuyme, maer 's morgens ten vijf uren seer solemnelijck.'

Tegen den donkeren muur van het kerkhof stond eene menschelijke gestalte, die teenemaal in de zwarte schaduwen van den nacht versmolten was; de hannekenuit was hem op eenigen afstand voorbij gegaan en de hond zelfs was hem niet gewaar geworden.

De onbekende zag langzaam het lantaarnlicht van de nachtwacht verdwijnen, hoorde het getoet van den torenwachter over de stad wegsterven, en nu hij zag dat de kerk donker bleef, verliet hij zijne plaats en verdween in de duisternis.

Slechts hier en daar zag men hem in het schemerig licht, dat van de lantaarns vóór de heiligenbeelden, op de hoeken der straten, afstraalde, spookachtig verschijnen en

weer slangachtig verdwijnen, en voorwaar! al hadden wij de scherpste oogen van den amman of schout, wij hadden hem niet dan met moeite kunnen volgen, toen hij langs de huizen der Meir aan den oostkant voorsloop en eindelijk voor een klein huis in den Wapper stilstond.

Ten minste dat hij daar, voor de deur stil stond, mocht men veronderstellen, want hij was in de dikke duisternis, onder den breeden luifel die boven het benedenhuis uitstak, verdwenen.

Men hoorde den klopper op de deur vallen en door het tralievenster iets fluisteren - het wachtwoord; want de deur ging met een spleet open en dewijl het binnen zoo mogelijk nog donkerder was dan wel buiten, zou hij ons ontsnappen als wij hem niet op den voet volgden.

Een flauw olielampke blikkerde aan het einde van den langen donkeren gang: het werd in de hoogte gehouden door een man met bleek gezicht, sluike haren, vinnige oogen, dikke zinnelijke lippen en zware kin: eene niet zeer aanbevelenswaardige figuur, maar die daar veel moest te zeggen hebben, want na den binnentreder goed opgenomen en hem herkend te hebben, stiet hij eene deur open, en men bevond zich in een laag gezolderde kamer, die door een aantal personen was bezet.

Op de lange tafel brandde een koperen olielamp, die zeer weinig licht verspreidde en hadde het houtvuur in den haard niet gevlamd, in de vier hoeken der kamer zou het volslagen donker geweest zijn.

Nu nog was het daar niet zeer licht, en velen der aanwezigen waren bij den eersten oogslag niet herkenbaar. Boven en beneden waren de vensterblinden gesloten, zoodat niet het minste straaltje licht langs buiten, de aanwezigheid van het gezelschap kon verraden.

Op de tafel lag een groote bijbel en daar nevens stonden twee groote steenen kruiken met kroesen. Voor het opgeslagen boek zat een man, groot van gestalte, met bleek, kwabberig aangezicht, kleine sluwe oogen, in 't geheel iets maanachtigs, zalvend, zachtmoedig en verduldig, 't geen echter slechts een masker was als men zijne oogen nauwkeurig bekeek; want uit deze straalde de veinzerij, gemengd met eene ruime mate van pretentie.

De man had gewis uit den bijbel teksten gezocht, ter staving van zijne beweering; doch naar de houding alléén van een goed deel van 't gezelschap te oordeelen, moest men besluiten dat bijbelteksten juist niet veel indruk op de leden gemaakt hadden.

Inderdaad deze lag, eer dan hij zat, op zijnen stoel; gene lag letterlijk op de houten bank langs den muur geplaatst; een andere leunde met de ellebogen op de tafel of liet de kin in den palm der hand rusten, en zelfs had er een zijn ruig hoofd op de armen, die op tafel rustten, laten zakken en - sliep, gewis in slaap gewiegd door de slepende en eentonige stem van den bleeken, maanachtigen man.

Het gezelschap wachtte blijkbaar iemand en toen de vreemdeling binnen trad, ging er een ‘ha!’ uit verschillende monden op, speelde er een glimlach om het bleeke gezicht en er kwam beweging in het gezelschap.

‘Eindelijk, meester Geleyn’ zegde de bleeke man, die niemand anders was dan Yzebrand Balck, *alias* Trabius, een uit Oostfriesland overgewaaide geloofsverkondiger; ‘eindelijk zijt ge daar.’

Meester Geleyn was een jong man met donker en krachtvol wezen, driftige oogen, eene stoute uitdrukking op het gelaat, gespierd in handen en ledematen. Hij droeg de kleedij van den toenmaligen burgerstand. Kleeding en houding zegden dat hij daar, in die vergadering, wel eenigzins een ondergeschikte was, ofschoon de

uitdrukking van zijn wezen en de toon zijner stem daartegen protest wilden aanteekenen.

'Er is geen vonk licht in de kerk te zien,' zegde Geleyn.

'Geen vonk?...' vroeg Trabius.

'Geen; de kerk is donker als de donkerste nacht.'

'Jammer,'zegde een kerel die bij het vuur stond, wiens lange donkere baard vooral kenmerkend was en meester Goris, ook een geloofsverkondiger, genaamd werd; 'jammer, hadden de papen alleen ten twaalf ure Kersnacht gevierd, men hadde de goê gemeente voortreffelijk kunnen ophitsen, om binnen de kerk te stormen. En te recht, waarom moet de kerk voor het volk gesloten zijn?'

Een ruwe schaterlach steeg op van de bank naast het vuur.

'Overschoon, meester Joris, als de papen open hof houden te middernacht, vindt gij er op te vitten; als zij hunne klucht alleen en met gesloten deuren spelen, is het evenmin goed!' zegde een man met een verlept en verdronken gezicht en wiens kleeding, hoe verwaarloosd ook, een hoogeren stand aantoonde, dan die van Geleyn.

'Heer van Borchloon,' zegde de lange baard op een zekeren preektoon, 'ik dien de leer van 't 'suver evangelie.'

'Loop naar den duivel!' was het antwoord.

'Zoo'n woorden spreekt men niet, heer van Borchloon!' sprak zalvend maar streng Trabius 'de heilige schrift zegt.....'

'Peys, peys!' zegde eene andere stem.

En nu ontstond er een gewawel en gekakel dat inderdaad aan de spraakverwarring van Babel denken deed; deze sprak walsch of francoysch, gene hoogduitsch; gene friesch, een andere vlaamsch, doch dit laatste in minderheid: een bewijs dat men hier de rommelzoo bijeen vond der vreemde roervinken, die de goede stad Antwerpen in opschudding brachten, en het licht verdoolde volk tot gewelddaden ophitsten, ofwel het tot dweepzucht verleidden.

Om de spraakverwarring te vermijden, zullen wij hunne gezegden in ons verstaanbaar vlaamsch weergeven.

Onder de hevigste sprekers merkte men den predikant Frans van 't Kiel op, en die er in gelukte aan den verloopen edelman duchtig de waarheid te zeggen, over den berooiden stand zijner zaken.

'Dat mag mij iedereen zeggen,' riep van Borchloon, zonder echter de moeite te doen van op te staan; 'maar gij niet; gij hebt uwe handen met bloed bemorst alvorens gij hier het 'suver evangelie' kwamt prediken; gij zijt een gekend doodslager[(1)].'

Het rumoer brak bij die woorden geweldiger dan te voren los; men greep naar ponjaard en rapier, doch de verloopen edelman lachte cyniek en bleef dat onweer tamelijk kalm zitten aanstaren. De mannen der Augburgsche konfessie, veelal door duitsche prinsen en edelen herwaarts gezonden, trokken partij voor Frans, de Calvijnschen integendeel susten den kamp, ten voordeele van den edelman, met wien zij, zoo als weldra blijken zal, bedoelingen hadden.

'Peys, peys!' sprak de zalvende Trabius, 'en laat ons denken aan de belangen van het 'suver evangelie'. Het is dus zeker, meester Geleyn, dat er in de kerk van 'Mayken de uytdraaghster,' geen paapsche mommerij wordt gedaan te dezer ure.'

'Ja, dat is zoo.'

'Dus valt het ontwerp in duigen, dat wij de goê gemeente ter kerke zouden zenden, met geweld binnenstormen en eischen deel te nemen aan de kluchten, daar gespeeld.

(1) Hij doodde zijnen koster.

Er blijft dus overig te denken aan den dienst van vijf uren, wanneer het ontwerp gunstig zijn zou om de papen op te wachten en kort recht met hen te spelen.'

'Onze ontwerpen zijn gekend,' merkte de lange baard op; 'reeds bij het zingen der "guldemisse" was het algemeen onder de poorters verspreid, dat men...'

'Of wij daarvan onbewust waren!' onderbrak Trabius; 'wij weten ook dat er maatregels genomen zijn en dat de *papenknechten* waken; doch moeten wij voor deze middelen achteruit gaan?'

'Bah! te meer daar wij het niet zijn, die voorop staan, maar wel de domkoppen van het gemeen!' mompelde Borchloon, met een fletschen lach op de lippen.

'Wat zegt ge, mijnheer van Borchloon? Het ligt nu eens in den geest van het volk, om de paperi den kop in te drukken en het zal ook gebeuren. Wij hebben altijd de hooge bescherming van den prins van Oranje.'

'Schoone bescherming!' sprak Borchloon lachend, die nog altijd met den elleboog op de bank lag en het hoofd in de opengespreide rechterhand rusten liet. 'Maar men wordt toch gehangen; zijn den 18 october, Jean Pergamont, Toussaint Plumeur en andere kornuiten niet gehangen om den nieuwen aanval op de groote kerk? 'Mijnheer van Hooghstraeten,' de plaatsvervanger van den prins en de markgraaf 'Dirk van Breght,' maken er voor den duivel kort spel meê.'

'Dat was een groot onrecht.'

'Ja, maar mijn vriend Pergamont hangt er niettemin!'

'Dat het volk oproerig werd,' zegde Trabius, 'was hieraan toe te schrijven, dat 'die kercke

gesloten bleef den geheelen achternoen ende sommige versirden datter op den thoren eenigt geschut, poeder, ballen gedaen was, ofte soude 's nachts ofs daghs ghedaan werden.'

'Geleerde Trabius, man van Gods woord, blijf mij met *uw* woord van het lijf; vertèl die praatjes onder het volk om het in koking te brengen, maar niet aan ons, die weten van waar zij uitgaan. Uitgevonden praatjes, dat de moniken teerden en smeerden met wijven in hun klooster; praatjes dat Lieske Walvaers verdronken werd omdat zij haar kind zelve gedoopt had in de Gasthuisbemden, bij de Vaart, terwijl de heks ''t selve versmacht ende verstiet ende daernaer in de ruye geworpen heeft,' zeker om 't suver evangelie te dienen!'

De woorden van den doorgetobden edelman, wierpen een zonderling gevoel in de vergadering; wat hij zegde was waarheid: de laster en kwaadsprekerij, de libellen en de spotprinten waren de groote hefboomen der beweging; maar men beschouwde dit alleen als wettige middelen, om den vijand te bestrijden en het 'suver evangelie' te bevoordeelen.

'Ter zake,' wierp de lange baard, meester Joris of anders gezegd *Sylvanus*, op. 'Wij moeten vooruit, of moeten wij het laten' om die tweedrachtigheyt die wij onder malcander hadden.'

'Dat vind ik goed gesproken,' waagde Geleyn te zeggen.

'Alles wel,' zegde een Duitscher, een koopman, die nog niets gezegd had, 'maar wie waarborgt ons dat het "canaillie" niet buiten spoor loopen zal. Dat men de kloosters en kerken plundert, is ons wel!' voegde hij er valsch grimlachend bij; 'maar men zou ook wel in andere "cantoyrhuysen" kunnen loopen; het zou de "Munte, Lombaerde, accijsen-, tollen-, rentmeestershuysen," kunnen plunderen; het zou zelfs "andere rijcke catholieke huysen" kunnen vallen en daardoor zou de koopman "gemoeyt" of benadeeld zijn geworden.'

'Dat is geen reden,' zegde Borchloon; 'men zal eens aan dat alles moeten komen. Als er in de kloosters niets te vinden is, zal men op de kas der rijken kloppen!'

'Horresco!' riep Trabius.

'Ja, vriend Trabius, dat zal het lot onvermijdelijk zijn!' liet er de ongenadige edelman op volgen. 'Gij blaast het vuur aan dat in het strooi ligt en gij zoudt de vlam willen tegenhouden als zij opkronkelt; gij steekt de lont aan en gij wilt dat het poeier maar ontbrande ter halver wege? O, gij goede Trabius! Doch er is hier eene eerste vraag: wie zal het hoofd zijn van de beweging?'

'Niemand anders,' zegde een der Calvinisten half angstig en sterk aarzelend, 'niemand anders dan gij.'

'Ik? denkt ge dan dat ik bengelen wil aan de galg, gelijk die arme duivel van een Pergamont? Neen, beste confrater, de tijden zijn niet gunstig genoeg om zoo'n commandantschap aan te nemen; ik schat mijn nek nog te hoog in weerde, om hem aan Spelleke ter leen te geven.'

Geleyn zat met gefronste wenkbrauwen naar beneden te zien: 'Lafaard,' morde hij. 'Al die nobelen hebben hazenharten... Indien men mij...' zegde hij half luid.

'Gij?...' onderbrak Borchloon hem driftig en ditmaal sprong hij op. De verachting klonk hevig uit dat enkele woordeke 'gij?' Borchloon viel daarna onder een beleedigend lachen op zijne bank terug: 'Gij, de zoon van den beul! Dat ontbrak nog aan 't 'suver evangelie.'

Geleyn sprong ook bleek en bevend van gramschap recht. Het woord ‘beul’ was een brandmerkend woord in die dagen, en de zoon dacht dat hij reeds diensten genoeg aan de nieuwe leer had bewezen, om degenen zijne afkomst te doen vergeten, die hem zulks mochten verwijten. Weinigen, de meesten waren vreemden, - waren met zijn voorgaande niet bekend, en nu kwam die schurftige zwalker hem de schande openlijk in het aangezicht slaan!

Ónmogelijk om dien nacht tot een besluit te komen en zoo als de kronyk zegt: ‘die calvininisten hadden die papen doodt gesworen, maer zy misten.’

(Wordt vervolgd.)

De pijpdrager van den Pascha.

Turkije is het ware land der parvenus. Er zijn bepaald weinig pascha's in het Ottomanische rijk, die niet eens heel ver terug behoeven te gaan om onder hun voorouders een pijpdrager te vinden, die zijnen post eens bij een anderen pascha bekleedde.

Wij willen hier een voorbeeld laten volgen hoe vele turksche grooten hunnen weg maken:

Een pascha maakt bij voorbeeld zijn morgenrijtoertje in de omstreken der stad of hij is op reis.

Plotseling wordt zijn aandacht getrokken door de schoone krachtige gestalte van een boerenjongen die geiten hoedt.

Een paar woorden, die de voorname Turk met zijn gevolg wisselt, zijn voldoende om den jongen naar het paleis van den pascha - al ligt dit op vijf of wèl op honderd mijlen afstands - meê te nemen.

Alle tegensparteling van den herder is vergeefs.

De geiten blijven aan zich zelf overgelaten en wanneer zij zich voor zonsondergang niet van zelf naar den stal begeven hebben, zijn er genoeg hongerige wolven, die zich over de arme beestjes willen ontfermen.

Wat den herder betreft, hoogst waarschijnlijk ziet hij geboorteland, noch familie ooit terug.

Zoodra hij op een der muildieren van den pascha gezeten is begint voor hem een nieuw leven.

Heeft hij talent en verstand, dat wil zeggen, kan hij goed vleien, dan duurt het niet lang of hij is een even machtig heer als de pascha, dien hij weinige jaren geleden bevend en huiverend met achterlating van zijn geiten gevolgd was.

Weet zulk een beschermeling het vertrouwen van zijn heer te verwerven, dan wordt hij dikwijls tot pijpdrager aangesteld.

Deze post behoort tot de eerste in des pascha's huishouding, daar de pijp een belangrijke rol in het leven der Turken speelt.

De pijpdrager is steeds zijn heer nabij, hij begeleidt hem te voet, te paard, op alle tochten en moet zelf nu en dan zorgen dat zijns gebieders pijp aanblijft.

De betrekkelijke vertrouwelijkheid tusschen heer en knecht maakt ook, dat het lot van dezen geheel van genen afhangt. Hij is de gunsteling, dikwijls de opvolger van zijn heer wanneer de sultan diens diensten ergens anders noodig heeft. Dikwijls echter loopt het geheel anders af.

Wanneer de pascha zelf bij den sultan in ongenade vervalt, plaats en aanzien verliest of levenslang verbannen wordt, dan verbleeken ook voor den pijpdrager de glansrijke droomen van macht en willekeurige stokslagenuitdeeling.

Dan zoekt hij zijn dorp weer op en hoedt de geiten zooals hij vroeger deed.

Verloren eer.
Novelle.
(Vervolg.)

De dag begon reeds aan te breken toen de jonkman zich eindelijk een korte rust gunde, om adem te scheppen en nieuwe krachten te verzamelen.

Hij verkeerde in een wanhopigen toestand. Ongetwijfeld was de vervolging nog niet opgegeven; hij moest op de voortzetting daarvan rekenen; het was te verwachten, dat men een drijfjacht op hem zou inrichten, als op een aangeschoten everzwijn.

En wat had hij gedaan?

Niets!.... hij had zich niets te verwijten. Nadat de herder hem. verlaten had, was hij het bosch ingegaan om over de wijze van zijn wraakoefening na te denken, want het voornemen om zich te wreken op den man, die hem het laatste, het dierbaarste ontroofd en hem daarbij nog zoo bloedig beschimpt had, stond bij hem vast.

Hij had tallooze plannen ontworpen en weer verworpen, dewijl zij onuitvoerbaar waren; hij had er nog geen gevonden, dat hem bevredigde, toen het roode schijnsel der brandende gebouwen door het geboomte hem uit zijne mijmeringen wakker schrikte. Hij was terstond gewaar geworden, dat de brand aangestoken was, maar hij had er niet over nagedacht wie de misdaad kon gepleegd hebben; het was hem genoeg, dat hij de behuizingen zijns vijands in de vlammen zag opgaan. Hij maakte geen alarm, om de hulp niet te vroeg te doen verschijnen; zij mocht eerst dan komen als het te laat was en de gebouwen reeds in asch lagen.

Willem smaakte een onbeschrijfelijke voldoening, toen hij de brandende balken krakende hoorde instorten en den inhoud der voorraadschuren in een zee van vonken in de lucht zag stijgen; het gebrul van het vee in Je stallen en het huilen der honden klonk hem als muziek in de ooren. Nu was de mulder geen rijk man meer; nu was ook deze een bedelaar en van het trouwen met Dora kon in de eerste jaren niets komen. Ja, hij was gewroken! Het ongeluk had zijn vijand bezocht en hem harder geslagen, dan hij het verwacht hadde.

Zoo peinsde de jonkman, terwijl hij onafgewend in den vuurpoel staarde en van tijd tot tijd zijne vreugde in een schor, honend gelach uitte. Hij zag de boeren met hunne ladders en eemers toesnellen, het verheugde hem geweldig dat zij te laat kwamen - dat zij hem voor den brandstichter konden houden, vermoedde hij niet. . . . .

En nu lag hij in het bosch op het vochtige mos onder schaduwrijke beuken en overwoog zijn toestand, die alles behalve troostrijk voor hem was. Verliet hij het bosch, dan viel hij òf de gendarmen òf den woedenden boeren in de handen; bleef hij in zijne schuilplaats dan stond hem de hongerdood voor oogen. Dat al de dorpen in den omtrek gewaarschuwd waren, dat gendarmen en boeren zich met elkander vereenigden om hem te vangen, was ontwijfelbaar en wee hem, als hij zich vangen liet!

Wat had hij dan eigenlijk misdreven, dat men jacht op hem maakte als een aangeschoten stuk wild? Niets! het eenige wat men hem ten laste kon leggen, was een onbeduidende houtdiefstal, waarvoor hij zijn straf ondergaan had - een vergrijp, waaraan honderden anderen zich dagelijks schuldig maakten, zonder te denken zich daardoor aan gevangenisstraf bloot te stellen.

Indien de boschwachter hem niet betrapt had, zou het niemand in de gedachte gekomen zijn hem voor. zoo iets scheef aan te zien; er waren in het dorp toch jongelieden genoeg die het niet als een misdaad beschouwden bij nacht op eens anders grond en bodem een stuk wild te schieten en naar huis te dragen. Maar hij had in de gevangenis gezeten, dat had hem voor altijd van zijne eer beroofd en nu hielden allen hem tot elke misdaad in staat!

O! hij had wel willen opspringen en boven aller hoofden de huizen van het dorp in brand steken, zoo gloeiend haatte hij hen! Er was een tijd geweest, dat niemand hem in het aangezicht zou hebben durven zeggen, dat zijne moeder eene heks was; toenmaals vreesden zij hem, want hij had hun dikwijls bewezen, dat hij de sterkste van allen was.

Ach! als hij nog aan dien tijd dacht: Hij was arm, maar gelukkig geweest; hij noemde het schoonste meisje zijne bruid, en op het pad, dat in de toekomst voerde, zag hij slechts zonneschijn. Met zijne gespierde armen kon hij genoeg verdienen, om zich zelven en eene vrouw te onderhouden, in het huiske zijner moeder was ruimte genoeg voor eene kleine familie en binnen eenige jaren kon hij zoo veel overgegaard hebben, dat het hem mogelijk ware wat akkerland en een weide te koopen.

Ja, destijds had hij menig luchtkasteel gebouwd, menigen schoonen droom voor waarheid gehouden - waarom gaf hij ook aan de verleiding gehoor en vergreep hij zich aan eens anders eigendom? Maar was hij daartoe niet genoodzaakt geworden door de hardvochtigheid der boeren, die in hun verregaande domheid zijne moeder van een verbond met de booze beschuldigden, daar zij in heldere nachten geneeskundige kruiden zocht? Had hij niet aan verscheidene hunner verzocht hem brood en hout te geven, welks waarde hij hun later in dank terugbetalen zou? En hadden zij hem niet smadelijk afgewezen, hem zelfs toegevoegd, dat niemand om zijne moeder zou treuren en dat hoe eerder zij

de oogen sloot hoe beter het zou zijn voor het dorp?

Ja, zij hadden hem gedwongen het hout te stelen en nu verstootten zij hem uit hun midden als een melaatsche - nu beschuldigden zij hem ook nog van deze misdaad, misschien alleen om een reden te hebben den zoon der heks dood te slaan?

Daarover dacht de jonkman, terwijl boven zijn hoofd het morgenkoeltje zacht door de takken ruischte en een geheimzinnig fluisteren door de toppen der boomen ging.

Hij moest een besluit nemen; hier kon hij niet blijven. Het viel hem niet pijnlijk den geboortegrond te verlaten: alleen de gedachte, dat hij nooit de geliefde zou weerzien, die hij ondanks hare trouwbreuk nog altijd vurig en innig beminde - deze gedachte en de vrees op zijne vlucht zijnen vijanden in handen te zullen vallen, weerhielden hem zich terstond voor altijd te verwijderen. Hij moest Dora nog eenmaal zien, haar nog eenmaal vragen, of nu wezenlijk alles tusschen hem en haar uit was!

Wellicht was zij tot andere gedachten gekomen, nu hij verplicht was het dorp te verlaten en Hagen arm was, wellicht bewoog haar nu zijn treurig lot om met hem mee te gaan.

Dat zij hem nog liefhad wist hij toch, zij had het hem bewezen toen zij, het doodsgevaar niet tellende, hem tegen zijne woedende vijanden beschermde.

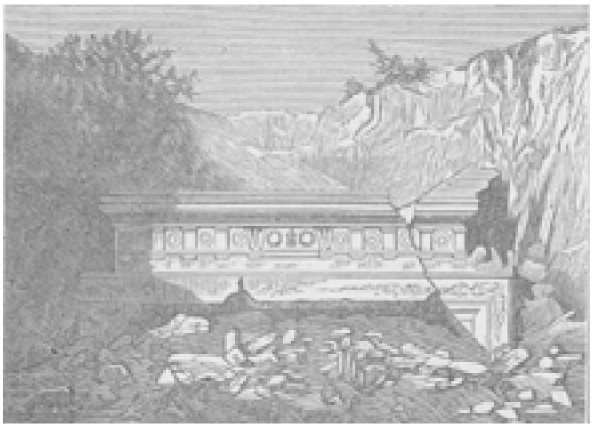

HET GRAF VAN HERODES.

Hij wilde tot den nacht in het bosch blijven en dan in het dorp sluipen; daar wilde hij aan het venster van haar kamerke kloppen, om haar te wekken en met haar te spreken. En wanneer zij hem zegde, dat hij zich ter beschikking der justitie zou stellen en zijne onschuld bewijzen, opdat zij gerust zij, dan wilde hij ook dat doen; maar als zij verklaarde, dat zij vast besloten was, het woord gestand te doen, dat zij den mulder gegeven had, dan bleef hem niets anders overig, dan het geboorteland den rug te keeren en aan gene zijde des Oceaans een nieuw vaderland te zoeken.

IV.

Aan den zoom van het bosch hield de mulder zijn paard in en blikte op de rookende puinhoopen van zijne bezitting. Met de lippen op elkander geklemd en de wenkbrauwen gefronseld, liet hij het starre oog lang op de verwoeste huizinge rusten, daarop reed hij er langzaam heen.

Een hond kwam hem kwispelstaartend tegemoet; hij sloeg het gewonde dier toen het tegen hem wilde opspringen.

Op den voorhof onder de half verbrande kastanjeboomen, waar zoo menig vroolijk feest gevierd was geworden, sprong hij uit den zadel; het paard zag hinnekend om zich heen en liep zoekend op de plaats aan, waar de stal gestaan had, terwijl de sombere ruiter zwijgend voor zich uit staarde.

Slechts een klein huis, dat tamelijk ver van de hoofdgebouwen verwijderd lag en tot dusverre aan de muldersknechten tot woning gediend had, was onaangetast gebleven; op dit huiske ging de mulder af, nadat hij de verwoesting genoegzaam in oogenschouw genomen had.

Brigitte kwam hem weenend en jammerend tegenloopen; hij bevool haar op barschen toon hem van haar gehuil te verschoonen en ging binnen.

'Wat was het - achteloosheid of onvoorzichtigheid?' vraagde hij, toen hij in het bekrompen, lage vertrek tegenover haar stond.

De oude meid verschrikte over den dreigenden blik, die doordringend op haar rustte; zij vouwde de handen en verzocht haar bedaard aan te hooren, zij had even zoo weinig schuld aan den brand als hij; de molen was door een misdadige hand aangestoken geworden. Daarop vertelde zij hem de toedracht, terwijl hij op en neer ging en daarna een lange poos staan bleef, om haar doorborend aan te zien, toen zij van het uitbersten van den brand verhaalde.

Hij zweeg tot zij geëindigd had, daarop trad hij naar het venster om nogmaals de zwart gerookte muren te beschouwen. Het was een treurige aanblik; toch gleed er over het magere aangezicht van den mulder een trek van boosaardige blijdschap.

'In het tuchthuis moet hij,' morde hij; 'ik zal niet rusten vóór hij achter slot en grendel zit. - Is er in het geheel niets gered geworden?'

'Niets! er was geen denken aan.'

'Ook het vee niet?'

'De hitte was te groot.'

'Lafhartig volk!' gromde de mulder. 'Gij hadt toch ook wel de stallen kunen openzetten voor gij de plaats verliet! Maar zoo gaat het altijd! de zucht naar zelfbehoud verdringt alle andere gedachten. O! ware ik hier geweest!'

'Al mijn geld en goed is ook verbrand!'

'Het zal wat schoons geweest zijn!'

'Ik heb twintig jaar gewerkt om mij een en ander aan te schaffen; men verliest niet gaarne iets waaraan zoo menige zweetdruppel kleeft!'

De mulder sloeg met de zijzweep op de schachten zijner laarzen en haalde minachtend de schouders op.

'Het zal u vergoed worden,' zegde hij. 'Het is gelukkig, dat ik voor eenige maanden huis en hof verzekerd heb. Gij zult er niets bij te kort komen! Denk aan mij, ik heb grootere schade geleden!'

'Als gij alles verzekerd hadt.....'

'Ja wel, alles, wat men alles noemt! Maar de vijf duizend mudden koren, die op den zolder lagen, zullen naar den duivel zijn! De maatschappij betaalt niets meer dan zij moet en ik kan haar niet bewijzen, dat het koren mee verbrand is.'

'Dat kan ik getuigen!' bracht Brigitte in, op wier verslenst aangezicht een glans van genoegen verscheen, toen haar heer haar vergoeding voor het verlorene beloofde.

'Zoo? Kunt gij dat?' vorschte Hagen.

'Natuurlijk, er is toch niets gered geworden!'

'Bah! dat kunnen de boeren ook getuigen, maar men zal u vragen, of het graan er vóór den brand ook gelegen heeft.'

De mulder wees met zijn zweep op de puinhoopen en zag de meid zoo dringend aan alsof hij haar beduiden wilde, dat indien zij dit niet verklaarde, zij het laatste brood bij hem gegeten had.

‘Als gij het zegt, moet het wel waar zijn,’ sprak zij. ‘Ik weet, dat er altijd graan op den zolder gelegen heeft en Hans weet het ook.’

‘Hans weet niets!’ viel Hagen haar in de rede. ‘Ik heb hem in de laatste maanden niet meer naar boven gezonden, hij had genoeg in den molen te doen. Hij schuttelde het koren ook niet zorgvuldig genoeg om, daarom heb ik het in den laatsten tijd altijd alleen gedaan. Ha! en mijn voorraad in de schuur - meent gij dat ik geen schade lijd bij den brand! Uw armoedig boeltje zal u vergoed worden, gij verliest er geen penning bij!’

‘Ik zou het ook niet kunnen dragen!’ zegde Brigitte het hoofd schuddende.

‘Zoo! en Dora heeft hem in bescherming genomen!’ ging de mulder grimmig voort, zonder op deze bemerking acht te geven. ‘Hoe durfde zij het te wagen? Hoe kon zij vergeten, dat zij mijne bruid is?’

‘Zij heeft niet willen toelaten, dat de woedende boeren hem in het vuur wierpen! Zij hadden hem den dood gezworen en zouden hem levend verbrand hebben, indien hij in hunne handen gevallen was.’

De magere man kromp ineen, als had hem eene ijskoude hand aangeraakt.

‘Het doet er niet toe,’ zegde hij geërgerd, ‘zij had niet voor hem in de bres moeten springen. De kerels zouden zich nog wel eens bedacht hebben, eer zij hem in de vlammen geworpen hadden! Gij blijft hier, Brigitte; als Hans terug komt, zeg hem dan dat hij weer naar huis kan gaan naar zijn broeder of waarheen hij wil, daar er hier niets meer voor hem te doen valt; later zal ik met hem afrekenen. Wanneer hij zich dan weer bij mij verhuren wil, is het mij goed: ik zal het hem laten weten zoodra hier alles weer in orde is..Ik rijd naar het dorp; indien er iemand naar mij vraagt, ik neem bij baas Stam mijn intrek. Hebt gij geld noodig, kom dan bij mij, ik denk, dat gij het hier wel zult kunnen uithouden.’

Zonder een antwoord af te wachten, ging hij heen: dadelijk daarop zag Brigitte hem wegdraven.

Weldra had bij het dorp bereikt; voor de herberg, het eerste huis, waarlangs zijn weg hem voerde, maakte hij halt. Hij gelastte den dikken herbergier het paard op stal te brengen en hem voor twee of drie maanden één en zoo het kon twee kamers in te ruimen; daarna begaf hij zich, zonder eerst de herberg binnen te gaan, naar de woning, welke Dora's moeder bewoonde.

Eenige boeren wilden hem onderweg aanspreken, maar zij waagden het niet toen zij zijn barsch uitzicht zagen: zij wisten waarheen hij ging en wat hij voornemens was; zij konden wel gisssen, dat hij boos was op zijne bruid, dewijl zij den brandstichter in bescherming genomen had.

Dora had daarover reeds een woordenwisseling met hare moeder gehad en met de oude Lena, die nog aanwezig was, toen de mulder binnen kwam.

‘Dat is een schoone geschiedenis!’ riep Hagen toornig, zonder den groet der vrouwen te beantwoorden. ‘Is u den misdadiger liever dan ik, zoo hadt gij mij uw woord niet moeten geven! De schavuit steekt mijn huis in brand en gij zijt hem behulpzaam om na die heldendaad ongedeerd te ontkomen!’

‘Ja, het heeft veel ergernis gegeven en niemand kan het begrijpen,’ zegde de oude Lena, maar de mulder opende de deur en beduidde de vrouw met een gebaar, dat het hem zeer aangenaam zou zijn als zij heenging.

‘Wat wij met elkander hebben, kunnen wij onder ons afdoen,’ merkte hij aan op een toon, die geen tegenspraak duldde; ‘indien het geheele dorp het hooren moest, zouden wij op straat gaan.’

Pruttelend ging het oude wijf heen, de mulder wierp de deur achter haar dicht en vestigde de toornig flikkerende oogen op Dora, om wier lippen een vastberaden bijna vijandige trek speelde.

‘Het geheele dorp heeft er den mond vol van,’ zegde hij met toenemende gramschap; ‘gij hadt den deugniet niet meer moeten kennen toen hij uit het tuchthuis terugkwam.’

‘Dat heb ik haar ook gezegd,’ sprak de moeder met een bestraffenden blik op het meisje. ‘Wees bedaard, Hagen, zij zal het niet weer doen.’

‘Op staanden voet zou ik het doen, zoo het woedende volk hem wilde vermoorden,’ sprak Dora met klem. ‘Meent gij dan, dat gij de liefde zoo geheel en al uit mijn hart kondet rukken? Gij hebt het beproefd, beiden, gij hebt hem zoo slecht gemaakt als gij slechts vermocht, gij hebt mij bedrogen om mij te bewijzen, dat hij mijne liefde niet waardig was en toen dat alles niet hielp, Peter, hebt gij een ander middel beproefd, om mij van hem los te maken. Het was geen eerlijk middel, maar gij hebt er uw doel mee bereikt en daarmee moest gij tevreden zijn!’

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 22]

Onze gravures.

In een grieksch huis.

Een grieksch buis was in verschillende gedeelten gesneden, vooreerst uit het voorste dat met de straat in betrekking stond: dit noemde men het *atrium* en zijne afhankelijkheden en het was daar dat de mannen zich ophielden. Een ander heette men *peristylum* en die twee deelen waren verbonden door het *tablinum.* Dit laatste gedeelte was bestemd voor de vrouwen en *gynoeceum* genaamd.

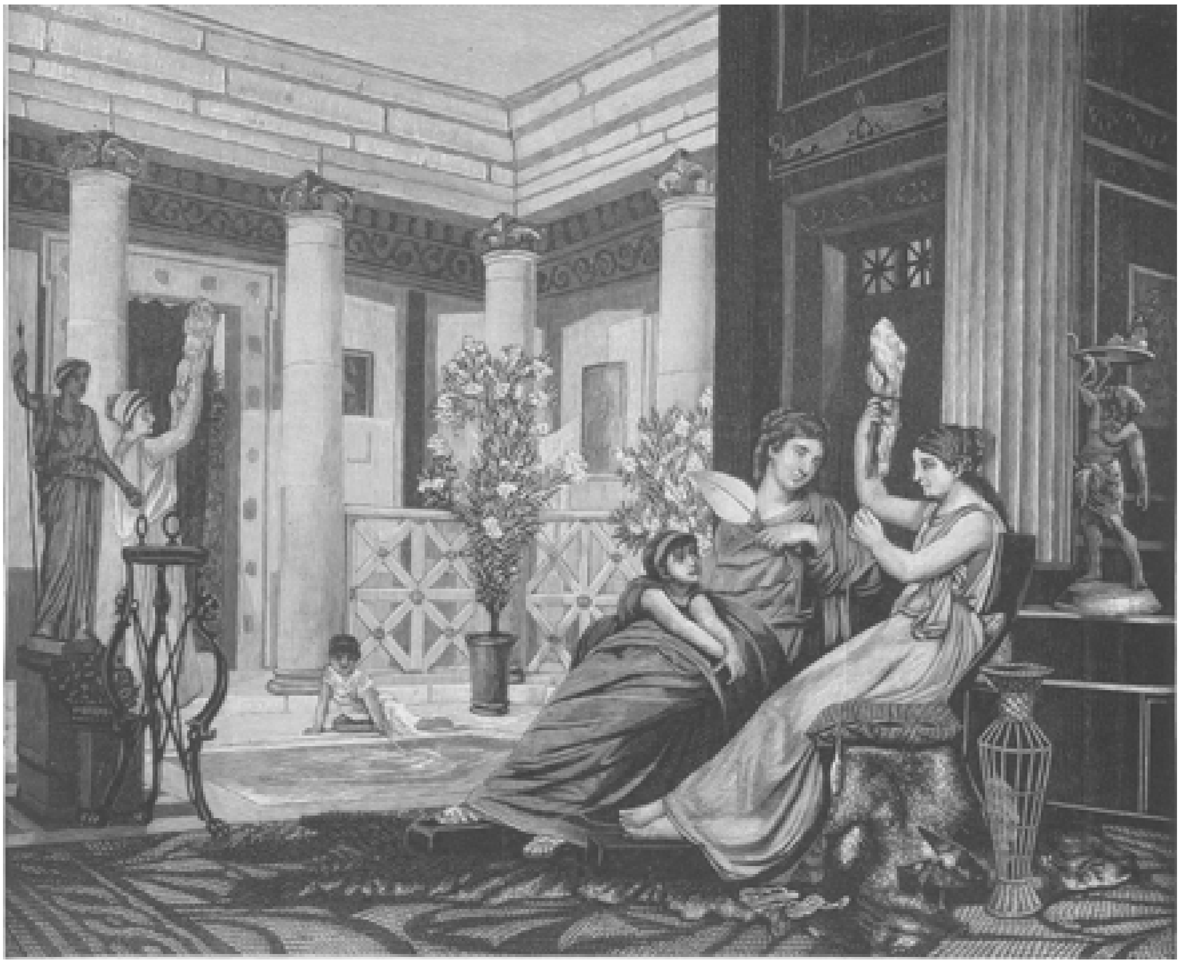

IN EEN GRIEKSCH HUIS, NAAR A VAN HAMMÉE.

Het leven der vrouwen was zeer afgezonderd en de vreemdeling, die vóór bij de mannen werd toegelaten, trad daarom niet in het *gynoecum*, dat als een wezenlijk heiligdom beschouwd werd. Daar, in een groot vertrek, waarvan de schilder Hammée ons eene zeer goede voorstelling doet opvatten, verbleef de meesteresse des huizes, omringd door hare vrouwen. Zij sponnen of weefden er de stoffen, die tot kleeding of tot versiering moesten dienen.

Langs weerskanten waren de slaapkamers gelegen, alsmede eene kamer waar de slaven huisden, geroepen om haar te dienen. Het geheel had, een grootsch aanzien.

Beelden, bloemen en eene waterkom, in den marmeren vloer, versierden en verfrischten het salon, en doen ons nog vragen of wij niet klein, zeer klein zijn in onze pracht-uitstalling tegenover die der antieken.

In de kerk van Ara Coeli te Rome.

Die kerk te Rome is door gansch de wereld door gekend, onder ander om het kinderfeest dat er ieder jaar met zooveel eigenaardigheid gevierd wordt; doch wij hebben reeds op eene andere plaats en vroeger deze kerk beschreven; wij

hebben ons vandaag slechts bezig te houden niet de groep moniken, die de kunstenaar in de koor der kerk geplaatst heeft, en welke groep inderdaad wonderlijk schoon is.

Een jong monik zit aan het orgel en doet het speeltuig als het ware spreken. De bezielende tonen galmen door de hooge gewelven van den tempel en verheffen de harten. Naast hem staan twee bejaarde moniken, die het tooverachtig schoone spel met gespannen aandacht nagaan, vooral die welke met strak oog luistert en de hand aan den mond houdt; hij luistert zooals een kenner luisteren zou.

Wie was hij in de wereld? Misschien een groot kunstenaar, die door zijn verheven talent de menigte begeesterde, en die eindelijk al die glorie verliet om zich in de harde kloosterpij te kleeden en alleen de gewijde muziek te beoefenen. De tweede is niet minder in stille bewondering voor het heerlijke spel verzonken. Het geheele tafereel bloeit en doet denken en droomen.

Zeepblaaskens.

Een lief, frisch en recht kinderlijk tafereel! Zuster laat aan de kleine zeepblaaskens maken, en zij zelve bewondert de prachtig gekleurde bollen, die weldra in de lucht bersten en weggaan, al evenzeer als de kleine. De hond staat er ook in bewondering voor; alleen de pop schijnt zich aan al die vergankelijke weelde niet te storen. Ze laat zich als moedwillig aan de rechterhand der kleine voortsleepen. Dat lief spel doet u, groote geleerden en politiekers glimlachen? Doch gij ook, hoe geleerd en machtig, maakt zeepblaaskens gelijk het kind. Gij blaast wetenschappelijke stellingen in de hoogte, heer docter, die een oogenblik het oog des publieks betooveren, en weldra bersten en vergaan omdat de gezonde reden ze doet uiteen spatten; gij, minister, maakt kleurige ontwerpen en plannen, die dikwijls zoo korten tijd schitteren als het zeepblaaske van de kleine. Wij zijn en blijven in alles, en met slechts verandering van werkkring en omstandigheden, kinderen, en stipt genomen loopt de geleerde gelijk de minister in kinderschoenen!

De iguanodon.

Het geraamte van dit dier uit den voortijd, heeft sedert eenige maanden in het museum van Brussel, een talrijk publiek uitgelokt, en geen wonder! Niet alleen de kolossale grootte, maar ook de zonderlinge vorm van dit dier verdient de aandacht, te meer daar het geslacht in Europa uitgestorven is en er hier zelfs geen schijn meer van bestaat. In Zuid-Amerika vindt men de iguana, die in zekere opzichten met de iguanodon overeenkomst heeft.

Dit hooger genoemde dier, waarvan wij vroeger eene teekening meêdeelden, is met rijk - glanzende schubben bedekt, leeft op de boomen op den oever der Zuid-Amerikaansche stroomen en bereikt niet zelden de grootte van een manspersoon. In de boomkruinen gezeten, die somtijds met sierlijk loof, met bloemen en vruchten bedekt zijn en bestraald door de heerlijke zon van het zuiden, vermengt zich de kleurenglans van het dier zoodanig met die van boom, bloem en zon, dat het voor

het oog niet te onderscheiden is. Daarbij heeft de iguana de hoedanigheid, even als de cameleon, dat het dier zijne glanzende kleuren kan doen verdwijnen.

De eerste iguanodon werd gevonden in 1832 door een Engelschman, sir Gedeon Mantell; hij vond de beenderen in eene steengroef van het graafschap Suffer; doch de herbouwing van dit wonderlijke dier gelukte slechts later door den engelschen ontleedkundige, Richard Owen. Eens de herbouwing gevonden en de aandacht op het dier ingeroepen, vond men andere geraamten, zoowel in ons werelddeel als in Amerika; niet allen waren echter volledig.

In het jaar 1878 ontdekte men in den omtrek van Bernissart, tusschen Bergen en Doornik, op eene diepte van 300 of 400 meters, een aantal gebeenten van iguanodons; men rekende het getal exemplaren op 23, met welker opgraving de heer Depauw, preparator van het Museum van natuurlijke historie te Brussel, belast werd. De gebeenten werden, alvorens losgemaakt te worden, met eene scheikundige oplossing bevochtigd ten einde ze meer vastheid te geven, en dank aan deze bewerking werd het werk goed voltooid.

De lengte van den neus tot het einde van den staart, beloopt 9½ meter, en indien het dier recht stond, zou het 4 meters en 36 ctm hoog zijn. Betrekkelijk het geheel is de kop klein; de oogenholten zijn van gemiddelde grootte en in verticale linie, eenigszins langwerpig. De hals bevat 10 wervels, de rug 24, de staart 51: deze laatste meet 5 meters.

Bij eene verdere beschrijving zou onze lezer niet veel winnen; indien hij Brussel bezoekt, hij trede het Museum binnen en hij zal er zich verlustigen in het naspeuren van den zonderlingen bouw van het dier, dat voor eeuwen reeds verdween van onzen bodem en dat zijne bestemming reeds vervuld had. De groote omwentelingen in onze aarde, slokten eenige van die exemplaren in, Om ons na eeuwen te kunnen leeren wat er destijds in de schepping voorviel.

De novice van Säckingen.
Eene dorpsgeschiedenis.
(Vervolg en slot.)

Eene sombere, naargeestige stemming had de bewoners der smidse overmeesterd sinds de kloosterpoort zich achter Therese gesloten had. Anna dacht er niet meer aan om onder haren arbeid een vroolijk lied te zingen, nooit meer speelde er een lach om hare lippen, sinds de zon des huizes de kamers niet meer met haren weldadigen opbeurenden glans bescheen. Anna zat zwijgend voor het venster te arbeiden tegenover de plaats, waar vroeger Therese zat. Hoe menigmaal liet zij niet hare oogen over den Rijn zweven, die haar van het geliefde meisje scheidde. Hoe menigmaal vraagde zij niet aan zich zelve: Wat doet onze Therese? Denkt zij nog aan ons? Is zij gelukkig? En tranen perelden onwillekeurig langs hare wangen. Al het speelgoed en vele der snuisterijen uit de kinderjaren, die Therese volgens de kloosterregelen niet meenemen mocht, werden door de moeder als een heiligdom bewaard.

Met Jacob den smid was het nog slimmer gegaan; hij was zeer somber geworden en had zijne vroegere spraakzaamheid geheel verloren; zijne dorpsgenooten, die zich menigmaal aan zijne opgeruimde en verstandige gesprekken verlustigd hadden, wanneer men des avonds aan de deur op een bank gezeten een gezellig praatje hield, erkenden hem bijna niet meer. Hij arbeidde in de smidse zonder een woord te spreken; hij gloeide het ijzer en smeedde het met krachtige slagen op het zware aanbeeld;

maar men zag het hem aan, dat alle levenslust uit hem geweken was; er was nog slechts de kracht der spieren en armen voorhanden; maar de gedachten waren ver van daar. Menigmaal liet hij een ijzeren staaf in het vuur wit gloeiend worden en trok hij nog steeds aan den blaasbalg zonder er aan te denken, dat zij reeds lang tot smeden gereed was.

Buurman Veit zegde eens zoodat de smid het hooren kon: 'Jacob is niet meer dezelfde, hij werkt niet meer zoo vlijtig, het is alsof het leven hem tot last is!'

'Wat wilt gij, Veit?' antwoordde de smid. 'Waarom zou ik mij dood werken met het smeden van kuip- en wielbanden? Voor wie? Ik heb geen dochter meer om voor haar bruidschat te vergaeren, en voor mij en mijne vrouw heb ik genoeg om van te leven.'

Men moest hem gelijk geven. Wanneer dan Jacob zoo sprak, geschiedde dit altoos met bedaardheid doch met diepe bitterheid tegen het noodlot. Intusschen was het hem nog altijd een raadsel gebleven waarom Therese in het klooster gegaan was. Anna had hem door de ware aanleiding voor hem te verzwijgen, een wreede smart bespaard.

De winter kwam, het was een treurige tijd. In de lange avonden zaten de beide echtehên tegenover elkander aan de tafel, op welke de flikkerende olielamp brandde. Anna breide of spon en de avond verstreek zonder dat er tien woorden gewisseld werden. Zoo ging het langen tijd. Niet, dat de beiden elkander niet meer lief hadden: zij beminden elkander misschien meer dan ooit, daar zij steeds bij elkander waren; maar er ontbrak hun iets, waarin zich hun wederzijdsche liefde ontmoette: Therese.

In zulke oogenblikken bestond er geen betere troost dan wanneer de een tot den andere zegde: 'Ik ga morgen naar Sackingen: gaat gij mede?' Dit uitstapje was een feest. De stad zelve trok hen echter niet aan: het doel van den tocht was het klooster der Franciskanerzusters. Aan het hart des dochters voelden de beide oudjes zich weer gelukkig.

De winter verstreek. De lente zond in de maartsche bloemkens hare voorloopers, de Rijn was van ijs bevrijd. Visschers en vlotters vernieuwden hunne oude kennis met het natte element. Op zekeren dag ontmoette Anna aan den oever den jongen Roser, die aan iets begon te werken, toen hij de smidsvrouw gewaar werd. Het deed de goede vrouw oneindig leed, toen zij zag hoe de wangen van den jonkman ingevallen en bleek geworden waren, hoe zijne oogen haar zoo glansloos aanzagen en het inwendige harteleed verraadden. Het verscheurde haar het hart den eertijds zoo bloeienden jongeling in dezen toestand te zien.

'Goeden dag, vrouw Anna,' zegde de vlotter, 'nog altijd gezond?'

'Dat mag wel zoo, Koenraad. En gij?'

'Ik?' zegde hij op een toon, die duidelijk verraadde dat hem aan het leven niet veel gelegen was, 'het is mij tamelijk onverschillig of ik gezond of ziek ben, ik neem het gelijk 'het komt. Hoe maakt het Therese?'

'Voor vier dagen was ik bij haar,' antwoordde moeder Anna.

'En hoe gaat het met haar?'

'O! zij is zeer tevreden; maar ik vind toch, dat zij sterk veranderd is. Zij vermagert en dat verontrust mij,' antwoordde de bezorgde moeder.

'Kom! de schoone dagen zijn nu aanstaande en dat zal haar evenals mij goed doen,' stelde de jonkman haar gerust.

'In het klooster heeft zij weinig genot van het schoone jaargetij.'

'Zij wil dus het klooster niet meer verlaten.'

‘Helaas neen!’ antwoordde Anna treurig, wie het reeds dikwijls berouwd had, dat zij tot de volvoering van dit plan hare toestemming gegeven had.

De jonkman keerde zich om en wischte een traan uit zijn oog.

‘Gij hebt ze dan wel innig lief gehad, Koenraad?’ vraagde Anna met trillende stem.

‘O ja?’ zuchtte hij, ‘ik zal haar nooit vergeten!’

En de beiden scheidden van elkander het hart met treurigheid en weedom vervuld.

Het bleeke, vermagerde uitzicht van hare dochter had voor Anna iets zorgwekkends. Alle veertien dagen ging zij naar de stad om haar kind te bezoeken. Tegen het einde van april zegde Anna eens tot haren man:

‘Het is mij zoo zonderling te moede, ik voel het, Therese is ziek.’

Jacob poogde haar gerust te stellen. Des avonds verklaarde Anna aan haren man, dat zij den volgenden morgen naar de stad ging; nauwelijks had zij dit voornemen kenbaar gemaakt, toen er een bode verscheen met een briefke van het klooster. ‘Uwe dochter is zwaar ziek,’ berichtte de overste, ‘het is mijn wensch en die harer medezusters, dat gij haar in ieder geval morgen vroeg komt bezoeken.’

Anna verzocht den bode even te wachten, daar zij terstond met hem wilde meegaan. Jacob kon dan des anderendaags komen; doch de smid verklaarde niet alleen in het als uitgestorven huis te willen achterblijven en ging eveneens mede. Bij hunne aankomst geleidde eene non Anna en Jacob naar de cel der zieke.

Therese lag op hare sponde, rustig en kalm als eene ware kristin, vol geloof en onderwerping; zij scheen met de wereld en hare ijdelheden geheel afgesloten te hebben en was tot sterven bereid. Toen zij echter vader en

moeder over haar bleek aangezicht zag neerbuigen, herkregen hare doffe oogen op eenmaal een helderen glans en een zucht ontglipte hare kleurlooze lippen. Hare pleegouders waren juist tijdig genoeg gekomen om nog hare laatste afscheidskussen te ontvangen; een half uur later had Therese hare jonge, vrome ziel aan haren Schepper weergegeven, nadat zij nog op den Heiland aan het kruis had gewezen, dat zij in de wasbleeke vingeren klemde en aan hetwelk zij de kracht ontleend had om te sterven en bij hetwelk hare ouders hun troost vinden zouden.

De dood van Therese was als een donderslag voor Anna; zij zonk bewusteloos op de koude zerken der cel ineen.

De smid rukte zich de haren uit het hoofd en wierp woedende, verpletterende blikken om zich heen. Zijne smart uitte zich in uitberstingen van woede gelijk wij reeds van hem leerden kennen. Hij verweet de overste, dat het klooster de oorzaak van den dood zijner dochter geweest was. ‘De verstervingen, die men haar heeft opgelegd, hebben hare gezondheid geknakt,’ sprak hij knarsetandende; ‘zij is alleen ten gevolge van eene onachtzaamheid der ziekeoppasster gestorven!’

‘Beschuldig niemand van den dood van het kind!’ zegde de oude stadsdocter, die het meisje gedurende hare ziekte behandeld had, en nu, over die beschuldiging verontwaardigd, het woord opnam. ‘De kwaal, waaraan uwe dochter gestorven is, droeg zij sinds lang in zich om. In hare kinderjaren moet zij eens een hevigen slag op de borst ontvangen hebben en dat is de oorzaak van haren dood.’

De docter zweeg, maar Jacob stootte een doffen kreet uit en kromde den rug alsof hem plotseling een centenaarslast op het hoofd gevallen ware. Zijn oog ontmoette de oogen van Anna, die onder het spreken van den docter weer tot zich zelve gekomen was. Den strakken en toch van diep medelijden getuigenden blik van zijne vrouw kon hij niet uithouden.

‘Ach, ik ben vervloekt Ik heb mijne dochter vermoord! ik heb mijne dochter vermoord!’ kreet hij, en stormde als een razende uit de cel der ontslapen novice.

‘De arme man!’ merkte een der aanwezige zusters aan, ‘de smart heeft hem waanzinnig gemaakt!’

‘Zijne dochter is een engel,’ sprak de overste;

‘zij zal voor hem bidden.’

Anna lag voor het bed der witte roos neergeknield en snikte hartverscheurend.

Zoodra zij eenigszins tot bedaren gekomen was, gaf zij den wensch te kennen, het lijk harer pleegdochter in Rumpf te mogen begraven en deed hiertoe de noodige stappen. Slechts met groote moeite kon zij hiertoe verlof bekomen; zij ontving dit echter hoofdzakelijk op grond, dat zuster Theresa nog niet ingekleed was geweest. Den ganschen nacht en dag waakte Anna bij het doodbed harer dochter, die tegen den avond gekist werd.

In een lijkwagen, gevolgd door twee zusters, in wier midden moeder Anna ging, werd de doode uit de stad naar Rumpf gevoerd. Aan gene zijde van den Rijn aan de brug werd de treurstoet opgewacht door den pastoor en de koorknapen in rouwgewaad met kruis en banier aan het hoofd der geheele parochie, die de geliefde doode de laatste eer bewijzen wilden. Uit de eerstelingen der meibloemkens hadden de schoolkinderen kransen gevlochten en legden die op de eenvoudig versierde kist. Langzaam trok de plechtige stoet naar de dorpskerk, vanwaar het lijk naar het kerkhof, gelijk moeder Anna het verlangd had, overgebracht en aan den schoot der aarde

toevertrouwd werd. Bij het geopende graf verscheen ook Jacob de smid met een geheel ontdaan uiterlijk.

Het laatste gebed was verricht, het laatste lied weggestorven, het graf was verlaten; alleen Anna en Jacob lagen nog biddend en jammerend op den verschen aardheuvel neergeknield.

'Anna,' sprak de smid eindelijk met een onvaste stem, terwijl hij zijne vrouw aanzag, 'Anna, ik ben een groot misdadiger, kunt gij mij vergeven?'

'Ik heb u vergeven, Jacob, op dien dag, dat gij rouwmoedig en gebeterd tot mij kwaamt, toen ik uwe liefde terugvond,' antwoordde de goedhartige vrouw.

'Ik dank u, Anna, ik dank u!' sprak hij en drukte haar zenuwachtig de hand. 'In den verloopen nacht dacht ik van hartzeer te zullen sterven.'

'Hoe sterven? Neen, gij zult niet sterven, gij zult leven om met mij degene die daaronder ligt te beweenen.'

Van al de dorpelingen, die Therese's zielloos overschot grafwaarts vergezeld hadden, was er een op eenige passen afstands blijven staan, die thans naderbij kwam.

'Ook ik zal Therese met u beweenen!' sprak hij.

'Ach! zijt gij daar, Koenraad?' zegde Anna en bood den bleeken jonkman de hand. 'Gij hebt haar ook innig lief gehad, Koenraad, ik weet het.'

'Meer dan mijn leven!' bevestigde de jonkman. 'Ik leg hier aan haar graf de plechtige gelofte af, dat ik nooit zal trouwen. Aan haar hing mijn geheele hart; ik zal haar aandenken in eere houden.'

De geëerde lezer denkt gewis en niet ten onrechte: de geschiedenis kan nu toch niet uit zijn, want wij moeten eerst nog weten, wie Therese eigenlijk geweest is en hoe het met hare ouders gegaan is.

Van de ouders, die het kind te vinden gelegd hadden, heeft men nooit meer iets vernomen. Er hield nog menige reiskoets voor 'de Zon' stil, welke op die van anno twee en zestig geleek, maar de rechte was het toch niet. Het waren toenmaals in Noordduitschland en Oostenrijk woelige tijden en men kon veronderstellen, dat de ouders, die uit Noordduitschland waren, gelijk Jacob beweerde, veel in de wereld omgezworven hadden, of in den oorlog omgekomen waren, of dat hunne bezittingen verbrand waren enz. Gelijk gezegd, wat van de ouders van Therese gewordèn is, is den geschiedschrijver tot op den huidigen dag onbekend gebleven. Zooveel heeft de rentmeester van het klooster uitgevorscht, dat het handelshuis, waarvan hij gewoonlijk de gelden voor Jacob ontving, door ongelukkige ondernemingen ten gronde gegaan was en wellicht reeds lang in het vooruitzicht van een val, ook deze geldsommen, hoe onbeduidend zij ook waren, tot speculatiën verbruikt had. De smid had de honderd gulden kostgeld niet meer noodig, want een half jaar na Therese's dood stierf hij. De wroeging over den slag, dien hij Therese had toegebracht en de oorzaak van haar dood geweest was, voerde hem ten grave. Anna stond nu alleen op de wereld. Haar leven bracht zij verder door met het naaien van kleedingstukken voor de behoeftigen van het dorp, tot zij de geliefden, die haar voorafgegaan waren, vijf jaren later volgde.

In het 'jaer van wondere' 1566.
(*Vervolg.*)

III.
De kersnacht.

Kort voor vijf uren was de kerk van O.L. Vrouw van Antwerpen schitterend verlicht. Al de sierlijke spitsbogen der vensters waren goudglimmend in het donker steenen gevaarte afgeteekend. De kerk scheen langs binnen zooveel glans en gloed te bevatten, dat zij het ook naar buiten moest uitstralen.

Weinig tijd te voren, in augustus en october, was zij in rouw geweest bij al de gruwelen binnen hare muren voltrokken; vandaag scheen zij andermaal te herleven, te glansen als een aanbrekende dageraad, die de grauwe wolken van den nacht verjoeg.

Zij, die in den donkeren morgen ter kerke gingen, dicht in hunne mantels gewikkeld en met lantaarns in de hand of deze, bij de voornamen vóór hen uit gedragen, voelden hun hart dankbaar kloppen, als zij in hunne dierbare kerk de lente der godsvrucht zagen herglimmen.

't Was de onschuldig beleedigde koningsbruid in eere hersteld, met. bloemen gekroond, met lichtgloed omgeven en andermaal op haren troon verheven!

De deuren der kerk werden door hellebardiers bewaakt, ten teeken dat men de ‘oude religie’ tegen den nieuwen overmoed wilde beschermen, omdat men wel zag dat de zaken plotseling te verre waren gegaan, en met ditzelfde berekenend vooruitzicht was gewis de prins van Oranje den 8 september, op den dag van O.L.V. geboorte, met gansch zijnen hofstoet in de kerk ter hoogmisse verschenen.

De kerk glanste nu van licht ten allen kante; maar hoe feestelijk dit ook ware, liet juist dat licht de verschrikkelijke verminking zien, die de prachtige tempel, omtrent vier maanden geleden, onder de heiligschennende hand van het ‘gepuffelt’ onderstaan had, en aan het hoofd van dat ‘quaed rapallie’ stond doctor Hermanus Modet, ‘den principaelsten predicant’ der Calvinisten, de Vandaal der Vandalen.

Nog zag men marmeren beelden, meesterstukken der kunst, deels gebroken op hunne voetstukken staan, of wel waren die voetstukken ledig; de albasten en keurig gesneden steenen autaren waren half of geheel vernield; de prachtige schilderijen van Quinten Massys en Frans Florts waren verscheurd, verwoest en ‘gedestrueert;’ banken, gestoelten, drie orgelen waren afgebroken; juweelen, goud, zilver, geld - alles was gestolen door die vrienden van ‘'t suver evangelie,’ die nadat zij in de heiligdommen gebrast hadden, dronken en geil door de straten zwalkten, beladen met de gestolen schatten.

In vier maanden had men voorzeker niet alles kunnen herstellen wat de geuzerij in vijf of zes uren had verwoest en voor eeuwig doen verloren gaan; maar toch was men in september, op bevel des burgemeesters ‘in den Maendaghschen Raedt,’ met het heropbouwen en versieren der autaren begonnen, en de gilde der bakkers ging hierin de andere ambachten lofwaardig voor; doch hoe naakt en berooid, hoe gewond en droevig zag er de bruid uit, die door de geuzerij beleedigd werd!

Toch dreunde weer de orgeltoon in de kerk, aangezien men den 3 October een nieuw positief orgel, dat is een orgel van eene bijzondere soort, in den tempel had aangebracht; toch steeg de geurige wierookwalm weer naar de hooge gewelven en hulde het Venerabel andermaal in mysterieuse wolken; toch weerklonk de zang des priesters weer op die plaats, waar vier maanden te voren de oproerigen den Godmensch hadden vertrapt en ergen mishandeld dan de Joden ooit deden; toch boog zich weer daar, op diezelfde plaats, eene ontelbare schaar van geloovigen, om te komen getuigen dat wat ook de losgelaten duivelen hadden gepoogd, de hellemacht niets tegen de macht der Kerk zou vermogen!

Diep was de indruk van dien Kersnacht bij allen; 't was als de aanvang van een nieuw leven. De Godmensch werd geboren en kwam andermaal, na zestien eeuwen,

door den vredezoen, de boosheid van het menschdom uitwisschen en hoe smartelijk de tijden ook waren het ‘hallelujah’ doen aanheffen.

De Katholiek naderde deemoedig, met gevouwen handen de Communiebank en de priester diende hem het Lam zonder vlekken toe, dat eens troostend en opbeurend gezegd heeft: ‘Ik zal met u zijn tot het einde der eeuwen.’Daarknielden grijsaards en blinde jongelingen, vrouwen in rijk fluweel en moeders in gemeene kleedij; mannen in prachtgewaad en kinderen in lompen broederlijk nevens elkander, en in den deels verwoesten tempel stroomde er een hemelsch gevoel door aller harten, dat allen in één geloof deed hopen en vertrouwen.

De Calvinist was ook binnen gekomen, zag dit alles en schuimbekte van woede, van razernij, van onmacht: Geleyn stond in de schaduw tegen eene der kolommen geleund, in zijn mantel gewikkeld en zag de geloovigen der ‘papen godt’ ontvangen. Zijn oog fonkelde, zijne hand was boosaardig saêm gewrongen; doch hij durfde niets uiterlijk toonen van 't geen innerlijk in hem omging.

Immers, men had hem kunnen herkennen, en de Katholieken hadden weer moed gevat; de hellebardiers, die vervloekte *papenknechten*, de schippers die met ‘haecken of te dobbel aken oft musquetten konden omgaan’ hadden het oog open: kortom, sedert de maand augustus, de dagen der beeldstormerij, was de wind eenigszins gekeerd.

Wel huisden de geuzen te Antwerpen, wel vingen zij aan kerken te bouwen, wel hielden' zij stoutweg predicatiën, maar men ging zoo stout niet meer te werk als vroeger en men zag uit wat er van Madrid zou komen overwaaien.

IN DE KERK VAN ARA COELI TE ROME, NAAR A. STICHART.

Geleyn stond nog altijd de godsvrucht na te zien, gelijk Satan die gehoopt had te triomfeeren en die eindelijk gevoelt dat hij geslagen is en niet dan met verdubbelde kracht kan trachten te zegevieren. Ha, hadde men hem meester gelaten - deze nacht, aan de kribbe van den Heiland toegewijd, hadde het bloed de blanke windsels wel bemorst!

Nog meer woelde 't in zijn binnenste toen eene krom gebogen, teenemaal door hare huik verborgen, vrouw, hem voorbij wankelde en op een paar stappen van daar op de blauwe steenen knielde, de bruine gerimpelde en knokkelige handen vouwende en, te oordeelen naar de beweging die de huik maakte, snikkend bad.

Geleyn weerstond niet langer de stem, die reeds zoo lang in zijn binnenste klonk en hem toeriep: ‘Ga heen!’ 't Was nu of de engel met het vlammend zwaard gewapend hem den tempel uitdreef! Hij had in die biddende vrouw zijne moeder herkend, zijne moeder, oud, gebroken en gemarteld.

Zij was de vrouw van den beul geweest, die meer dan dertig jaren zijn afschuwelijk ambt had waargenomen en vier jaren geleden zelf op het schavot den dood had gevonden, tot straffe zijner euveldaden. De vader was meester geweest over den zoon; de moeder had dit lang zorgeloos aangezien en met hare huisge-

ZEEPBLAASKENS, NAAR J.R. WEHLE.

noten, om reden van het vreesselijk ambt haars mans, in haat met de poorters geleefd.

Nergens had zij troost en hulp gevonden, tot dat de rampspoed haar naar die plaats terug dreef, waar zij als jong meisje onbezorgd had gebeden, en daar, in de opengespreide armen van den Gekruiste, vond zij troost en weende zij om het verledene. De menschen hadden haar verstooten: Hij, de Heiland, de Godmensch had tot de vrouw van den beul gezegd: 'Kom tot mij.'

Nu droeg zij haar lot met gelatenheid en zou zelfs een warmen straal van geluk in haar hart hebben voelen tintelen, indien zij haren zoon niet gevreesd hadde, De jonge Geleyn was een hevig Calvinist en zoo stout was hij, dat het te verwonderen was hem nog niet in de hand der roode roede gevallen te zien.

Geleyn verkocht 'seditieuse libellen,' schandelijke schimpschriften en printen; hij ging er mee naar het Laar, waar haagpreek gehouden werd; hij verscheen er mee aan de Borze, op de jaarmarkt, soms aan de deuren der kerken, en was zoo vermetel dat hij voor eene wedding gewis zou hebben aangenomen, den schout zelven een dier verboden dingen in den zak van zijn overkleed te steken.

Wat had Geleyn tot een zoo vurig oproerling gemaakt? De overtuiging? Neen, de haat, die in het bedorven voorbeeld zijns vaders lichtelijk wortel schoot, en zich onuitroeibaar in zijn verkankerd hart vestigde; de haat tegen de samenleving, die hem belette opwaarts te stijgen; die hem wegstiet daar waar hij vertrouwen of liefde durfde aanbieden!

Die haat was een hartstocht geworden, een honderdkoppig monster dat hij aan de zijde der woelgeesten hoopte te zullen kunnen voeden, terwijl hij dacht dat zij, die beweerden niet behebt te zijn met de oude paapsche vooroordeelen, zijnen oorsprong zouden vergeten om de steeds grooter wordende diensten te beloonen.

Welnu, in de ziel vergaten zij ook niets en van Borchloon had hem, in de nachtelijke vergadering, het brandmerk ongenadig op het voorhoofd gedrukt.

Tusschen de laatste kerkgangers, die huiswaarts togen, gemengd en door de duisternis beschermd, ging hij door de sombere straten en verdween eindelijk in eene enge steeg aan den Bloedberg. De jonge Geleyn klopte aan de deur van een klein huiske, met houten geveltje, waarin beneden een gevangenisachtig vensterke, met een paar ijzeren staven gewapend.

De deur werd eerder geopend dan hij *gedacht* had en zijne oude moeder, met een olielampke in de hand, deed open zonder zich verzekerd te hebben of het 'goê volck' was dat er klopte; want bang was zij niet en het kleine huis van den gewezen beul, met zijnen nog altijd rooden deurstijl, beveiligde als het ware zichzelven.

De oude vrouw was niet zoo gebroken als wij in de kerk meenden; er lag integendeel in dat mager, perkamentachtig gelaat nog een helder oog, dat echter eene zekere zachtheid uitstraalde.

'Ik heb u in de papenkerk gezien,' zegde de zoon barsch; 'ik heb u...'

'Zwijg, ongelukkige,' antwoordde de moeder; 'indien gij daar waart met mij, zou het leven niet zoo bitter voor ons zijn; de kerk is de eenige plaats waar ik troost heb gevonden, waar ik mij niet verstooten en vervloekt heb gevoeld.'

'Gij waart altijd zoo vroom niet!' spotte de zoon, zonder zijne moeder aan te zien. 'En bij God!...' voegde hij er dreigend bij.

'Dat is waar; maar ik wenschte altijd vroom geweest te zijn; doch 't is nutteloos met u over dat punt te spreken. Gij zijt de kettersche leer toegedaan, en haat het aloude geloof even als uw vader deed.'

‘Een goed kind dat naar zijnen vader aart,’ antwoordde de zoon grof.

‘Pas op, dat gij dezen niet volgt tot het einde toe! Gij weet waar hij stierf, de ongelukkige! die echter, ik ben er zeker van, minder plichtig was dan het booze volk denkt. Pas op, dat de schout u niet klist: reeds zag ik gisteren verdachte mannen in de nabijheid van het huis dwalen en ge weet, Spelleke is een wakker man!’

De zoon was wel van zin zijne moeder eene geduchte strafpredicatie te houden, maar de laatste woorden joegen hem schrik aan en hij gevoelde meer dan ooit dat het dompige huiske hem te eng werd.

Overigens hij kwam daar zelden; maar hij had er zijne oproerige libellen verborgen.

‘Gij hebt mij misschien verraden?’ zegde hij barsch.

‘Ik u verraden? Ik, uwe moeder, u aan den rechter’- zij kon de woorden ‘aan den beul’ niet over de lippen krijgen - ‘overleveren? Maar gij begrijpt dan niet wat eene moeder is, hoe ondankbaar haar kind dan ook wezen moge?

‘Papengebroed is tot alles in staat!’

‘Gij schrijft, in uwen haat, aan anderen toe, zoon, wat de uwen misschien zouden bestaan, of neen! dat zelfs is niet mogelijk; zoo monsterachtig is niemand.’

‘Toch zal ik maken dat ik uit de voeten kom.’

‘Ja, maar ik weet dat gij hier, in dit huis, kettersche boeken, poeier en wapens verborgen hebt, die, worden zij gevonden, uwe moeder in groot gevaar zullen brengen; die haar in de handen van den schout kunnen leveren. Gij zult dat gevaar verwijderen, niet waar? Gij zult uwe oude moeder niet in moeielijkheid brengen.’

De jonge Geleyn lachte heimelijk en als een duivel.

‘Die libellen liggen goed verborgen en de papenknechten zullen ze niet vinden; overigens zij mogen er zijn; dat ten minste is ons niet meer verboden.’

‘Dus, zij zijn hier? Gij bekent het. Zoon, ik heb jaren in dit huis tusschen koorden van gehangenen, zwaard en bijl doorgebracht, die uw vader in zijn ambt noodig had en ik ben nooit bang geweest, doch van uwe gevloekte libellen en wapens ben ik bang en ik bid u, verlos mij van die nachtmaar, die mij aan al de torturen der hel doet denken.’

‘Maar gij zijt immers gekend als eene paapsche?’ spotte de ellendeling.

‘Ja, maar de schout is achterdochtig, Spelleke ongenadig; gij zijt verdacht als Calvinist en verdacht van nog andere zaken, die strafbaar zijn bij de wet. Indien dat oproerig goed hier gevonden wordt, zal ik mij niet kunnen verantwoorden. Ik kan het magistraat niet gaan verwittigen, of ik lever u aan den....’

‘Ik weet wat gij zeggen wilt.’

‘Ja, maar ik kan dat woord niet uitspreken; zwijg ik, dan zal ik bij het vinden der verboden voorwerpen beticht worden, als hebbende geweten wat nest hier verborgen zat, en ik zal de beschuldiging niet kunnen afweeren; want geweten heb ik het inderdaad. Gij weigert, die gevloekte boekskens en die wapens weg te nemen?’

‘Wel zeker weiger ik.’

‘'t Zij dan zoo; ik zal dan de straf dragen, die voor u bestemd is; ik zal lijden voor u; ik vergeef u uwe wandaad en toch zeg ik dat ik u nog als eene moeder bemin. Of denkt ge dat de vrouw van den beul geen hart heeft? Ga nu, ik zal mijn lot gelaten dragen en als gij zult hooren dat uwe moeder gepijnigd wordt, klop dan berouwvol op de borst en ik zal u nog vergiffenis geven indien gij uwe dwaling afzweert.... Maar geloof me, deze Kersdagen zullen u noodlottig zijn.’

De jonge Geleyn had kort daarna het huis verlaten; het geld dat hij vond had hij meegenomen; de seditieuse libellen, poeier en wapens had hij als eene verschrikkelijke aanklacht achtergelaten.

(Wordt vervolgd.)

Verloren eer.
Novelle.
(Vervolg.)

Hagen beet bij het hooren dezer woorden op zijne lippen en sloeg de oogen neer; hij kon dit verwijt niet weerleggen.

'Ik heb het u destijds gezegd, mijne hand wilde ik u geven, maar mijn hart behoorde een ander,' ging het meisje, zich fier oprichtende, voort. 'Gij hebt u met de hand tevreden verklaard en gemeend, dat na het huwelijk het hart u ook wel zou behooren, Beproef het, Peter, maar langs dezen weg wint gij het nooit!'

'Het is belachelijk!' viel de mulder uit, 'Een misdadiger....'

'Wat hij gedaan heeft, weten wij allen,' viel Dora hem in de rede, 'het is zoo slim niet als de menschen het uitgekreten hebben. En de liefde kan alles vergeven; een braaf meisje kan een roover liefhebben, wanneer hij overigens slechts een goed mensch is. Ik heb hem willen verklaren hoe alles toegegaan is, dat ik alleen ter liefde mijner moeder met hem gebroken heb, daarom was ik gisteren met hem in het bosch. Ik zou hier met hem hebben kunnen spreken, maar ik wilde niet, dat moeder hem smadelijke woorden zou toevoegen, hij is toch ongelukkig genoeg; dat hadt gij ook niet moeten vergeten, toen hij voor u stond.'

'Ik vertrap hem onder mijne voeten, zoo hij mij in den weg komt!' riep de mulder sidderende van woede.

'Wat heeft hij u gedaan?' vraagde Dora, wier donkere oogen vlamden. 'Niets! maar gij hebt hem ongelukkig gemaakt! Ik geloof niet, dat hij uw huis aangestoken heeft, en zoo hij het in blinde drift gedaan heeft dan nog was het enkel uwe schuld, want gij hebt hem getergd.'

'Gij verdedigt hem nog altijd?'

'Zoolang tot zijne schuld bewezen is.'

'Zij is bewezen!'

'Nog niet; het is tot dusverre alles nog schijn en de schijn heeft reeds menigeen bedrogen die slimmer was dan onze boeren. Maar al ware het hem ook bewezen, dan nog zou ik niet geduld hebben, dat men hem als een dolle hond doodsloeg!'

'Och kom! zij zouden zich wel bedacht hebben; het kwam er hier op aan, een gemeenen misdadiger te vatten en hem onschadelijk te maken.'

'Zij zouden geen oogenblik geaarzeld hebben, hem in de vlammen te werpen, indien zij hem in hunne macht gehad hadden!'

'En uwe bescherming helpt hem toch niet!' spotte de mulder. 'In het tuchthuis komt hij! Ik rijd terstond naar de stad om de gendarmen te halen. Hij kan nog niet ver weg zijn, zij zullen hem wel inhalen.'

'Die moeite kunt gij u sparen,' merkte het meisje bitter aan. 'De schout heeft reeds naar de stad gezonden en eenige jonge boeren zijn te paard uit om hem te zoeken.'

'Zij zullen hem wel vinden.'

'Dan is het mijne schuld daar hij om mijnentwille niet van hier weg kan! Peter, zoo gij hem een haar krenkt, is het tusschen ons uit, vergeet dat niet. Of hij schuldig is of niet laat ik aan het oordeel van den rechter over; heeft hij het vuur aangelegd, dan moet hij er voor boeten, niemand zal er naar vragen of hij het in koelen bloede of in blinde drift gedaan heeft. Hij heeft het gedaan in razernij en gij hebt hem er toe gebracht: het was slecht van u hem met de honden te dreigen!'

‘Wat zegt gij daarvan?’ berstte de mulder uit, zich tot de oude vrouw wendende, die hare dochter een bestraffenden blik toewierp. ‘Nu zal het ten laatste nog mijne schuld zijn, dat mijne bezitting afgebrand is.’

‘Maak u niet zoo driftig!’ verzocht het meisje. ‘Ik heb u slechts onder het oog gebracht, dat gij zoo hard tegen hem geweest zijt, waartoe gij toch geen recht hadt! Zie! ik zal hem lief hebben zoo lang ik leef, maar daarom blijf ik toch getrouw aan hetgeen ik u beloofd heb. Gij moet geduld met mij hebben, Peter, ik zal een trouwe, brave huisvrouw voor u zijn, meer kunt gij voorhands niet van mij vorderen.’

‘Nu, het is goed, dat de schoft voor eenige jaren achter slot komt,’ sprak de mulder met bijtenden hoon, ‘het kon u nog berouwen, dat gij den dief uw woord niet gehouden hebt. Wees voorzichtig, Dora; de eer is spoedig verloren, ik heb u gister middag mijn meening daaromtrent duidelijk genoeg gezegd. En vrouw Stelman moet ik verzoeken beter op hare dochter te passen; zij is thans mijne bruid, en het voegt haar niet met een vagebond geheime bijeenkomsten te houden.’

De magere man stormde naar buiten; het korte onderhoud met zijne bruid had zijn haat tegen Willem nog sterker aangewakkerd. Hij ging de herberg binnen en bestelde wijn; de waard kon hem slechts bier voorzetten.

'Welaan, breng dan bier!' riep de mulder, wien op dat oogenblik de vliegen aan den muur ergerden. 'Het is een armzalige boel als de herbergier niet eens een flesch wijn in den kelder heeft!'

'Ik zou niet weten wie hem drinken moest!' antwoordde de dikke waard, terwijl hij de schuimende kan voor den gast zette; 'mijn bier is goed; van wijn weten de boeren evenveel als de koei van den zondag.'

'Ik zal naar de stad zenden en voor mij eenige dozijnen flesschen laten halen.'

'Zooals gij verkiest; wanneer gij gewoon zijt om wijn te drinken, kan niemand u dit kwalijk nemen; die geld heeft, is alles geoorloofd. Overigens zijt gij op dit oogenblik in een kwaden luim, Hagen; gij schijnt dien tegen iedereen te willen botvieren, die u in den weg treedt.'

De mulder liet het hoofd op den elleboog steunen en zag verstoord voor zich zonder iets te zeggen.

De gendarmen reden de herberg voorbij; op het magere gelaat van den mulder vertoonde zich een boosaardige grijns; maar den waard, die hem op de ruiters opmerkzaam wilde maken, gaf hij geen antwoord.

Gasten kwamen en gingen; zij richtten bijna allen eene vraag aan den barschen man, maar elke poging om een onderhoud met hem aan te knoopen, leed schipbreuk op zijne kortheid.

Het kon niet missen of de gasten moesten daarover onder elkander aanmerking maken. Eenigen veronderstelden, dat hij een hevige woordenwisseling met zijne bruid gehad had, tengevolge waarvan de verkeering afgebroken was, maar de meesten vonden de reden zijner somberheid in het verlies, dat hij door den brand geleden had. Zij spraken daarover in zijne tegenwoordigheid zoo luid, dat hij elk woord verstaan kon; zij beklaagden hem en wenschten den brandstichter levenslange tuchthuisstraf; zij bespraken Dora's handelwijze en opperden zelfs de veronderstelling, dat de justicie haar wel als de medeplichtige van den misdadiger zou kunnen beschouwen, daar zij hem in zijne ontvluchting behulpzaam geweest was.

Het was alles te vergeefs; Hagen liet ze praten; bij mengde zich niet in hun gesprek; slechts nu en dan bewees hij door zijn schouderophalen of zijn vlammenden blik, dat hem geen woord van hun onderhoud ontging.

De zon neigde reeds ten ondergang, toen de nieuwsgierige gasten onbevredigd de herberg verlieten; de mulder zag hen spottend lachende na en vestigde vervolgens zijne stekende oogen op den herbergier, wiens rond aangezicht insgelijks groote ergernis uitdrukte.

'Wat zij zich toch het hoofd breken over dingen, welke hen volstrekt niet aangaan!' spotte hij.

'Nu, daaruit kunt ge toch zien, dat men medelijden met u heeft, en voor zulke deelneming moet iedereen dankbaar zijn,'meende de waard.

'Medelijden!' bruiste Peter toornig op. 'Ik verlang dit niet...ik ben liever benijd dan beklaagd! gelooft gij dan, dat ik niet zeer goed weet, dat zij in hun hart over mijn vermeenden ondergang juichen? Zij zouden gaarne weten of het waar is, dat ik doodarm ben... ik zou hun gewisheid geven. Wel verplicht! Het zal niet veel maanden duren of er staat op mijn grond en erf een ander gebouw dan het afgebrande!'

De waard zette groote oogen op en staarde den mulder in stomme verbazing aan.
‘Weet gij nog, wat ik u en uwe gasten hier zegde, toen de agent der verzekeringmaatschappij voor eenige maanden hier was. Ik gaf u allen den goeden raad, uw have en goed tegen brandschade en hagelslag te verzekeren, maar gij meendet, dat het oplichterij was, voor brand kan men zijn huis bewaren en indien het inderdaad afbrandde, dan betaalde de maatschappij nog in het geheel niet uit. Ik ben slimmer geweest; gij zult eens zien, welk een schoon huis de maatschappij voor mij opbouwt!’
De waard schudde het hoofd en zag ongeloovig glimlachende de rookwolken na, die hij uit zijne pijp voor zich heen blies. Hij had nooit vertrouwen kunnen stellen in eene verzekering tegen brandschade, voor hem was het eene nieuwigheid waardoor eenige oplichters den boeren het geld uit de zakken wilden kloppen.
‘Zoo! hebt gij dat gedaan?’ vraagde hij. ‘Gij hebt uw molen en uwe bezittingen verzekerd? Nu, dan hebt gij God beproefd en Hij heeft u daarvoor gestraft. Een goed Kristen moet alles aannemen, zooals het komt; wanneer de Almachtige ons een ongeluk overzendt, moet men het geduldig dragen.’
‘Dat is zottenwijsheid!’ lachte Hagen. ‘Als gij zoo denkt, dan is het ook zonde een geneesheer te halen, als iemand ziek wordt.’
‘Dat is geheel iets anders!’
‘In het geheel niet,’ zegde de mulder, terwijl hij opstond en voor het venster ging staan. ‘Doch het ware dwaasheid, met u daarover te willen redeneeren: gij zult het inzien, als mijn nieuw huis er staat.’
‘Wij zullen het afwachten,’ antwoordde de waard kalm; ‘ik geloof het nog niet, dat de oplichters een nieuw voor u bouwen zullen..... De bruiloft zult gij nu ook wel moeten verschuiven?’
‘Tot mijn huis gereed is.’
‘Wat wel niet vóór de lente het geval zal zijn.’
‘Ik kan er niets aan doen, als het zoolang duurt. Doch de fundamenten staan nog en aan geld ontbreekt het niet; in het najaar kan het woonhuis gereed zijn.’
Een woest geschreeuw bewoog den mulder het gesprek af te breken; hij ijlde naar buiten, de waard volgde hem.
Toen zij onder de linden stonden, zagen zij in de verte een viertal gendarmen en een aantal boerenjongens te paard aankomen, dicht omstuwd door een troep tierende dorpelingen.
‘Zij brengen hem!’ zegde de waard. ‘Het zijn onze dorpers en de gendarmen.’
De mulder hield de hand boven zijne oogen en kneep de lippen vast opeen; een boosaardige, duivelachtige grijns vertoonde zich op zijn aangezicht. De ruiters kwamen nader, men erkende nu duidelijk, dat een voetganger, wiens armen gebonden waren, tusschen hen in liep, en de gendarmen moeite hadden hem voor de mishandelingen van de opdringende boeren te beveiligen.
‘Hij is het!’ sprak nu ook Hagen, ‘thans zullen wij hem voor de laatste maal in langen tijd hier zien!’
‘Genadige hemel! dat zal toch Dora niet zijn!’ riep de waard ontsteld. ‘Zie daar eens die vrouw, die tusschen de mannen doordringen wil.’
Hagen beet zich op de lippen; zijne wenkbrauwen fronselden zich dreigend.
‘Zij wordt tegengehouden,’ vervolgde de waard, ‘wat zij ook zij kan hem toch niet helpen! Hagen, ik geloof, dat gij beter gedaan hadt.....’
‘Het is voor de laatste maal geweest,’ viel de mulder hem barsch in de rede. ‘Zij zal hem zoo spoedig niet weerzien!’

‘Maar des te meer aan hem denken!’

‘Dat staat haar vrij. Als zij mijne vrouw is, zal zij genoeg aan andere dingen te denken hebben!’

De ruiters hielden voor de herberg stil, de boerenjongens stegen af en lieten den gendarmen bier geven.

Oog in oog stonden de beide mededingers elkander tegenover. Voor den verachtenden blik van den gevangene sloeg Hagen de oogen neer.

‘Thans zegeviert gij,’ sprak Willem; ‘waarschijnlijk hebt gij nu alles bereikt, wat gij bereiken wildet, maar later zal nochtans het uur der afrekening ook voor u slaan!’

‘Later!’ spotte de mulder.’ ‘Weet gij tot hoe veel jaren tuichthuisstraf men voor brandstichting veroordeeld wordt?’

‘Zoo waar er een God boven ons woont, ik deed het niet; indien ik veroordeeld word, zenden zij een onschuldige naar het tuchthuis.’

Deze betuiging wekte de woede der boeren op, die daarin slechts een onbeschaamde leugen zagen; zij wilden zich op den gevangene werpen, doch de gendarmen vormden snel een kring om hem en dreigden van hunne wapens gebruik te maken, indien de aanvallers niet op eerbiedigen afstand bleven.

Alleen den mulder werd het geoorloofd binnen den kring te komen.

‘Dat zegt ieder, als hij betrapt wordt,’ grijnslachte Hagen, ‘onschuldig is iedereen, maar u zal het niets baten of gij Onzen Lieven Heer tot getuige aanroept! Tegen u zijn er bewijzen voorhanden, die gij niet omver stooten kunt en zoo er nog een bewijsmiddel mocht ontbreken, zal het gerecht het wel weten te vinden.’

Willem keerde hem den rug toe en zweeg.

‘Overigens hebt gij er mij geen schade mee berokkend,’ ging de mulder voort; ‘wat ik door den brand verloren heb, wordt mij door de verzekeringmaatschappij tot den laatsten cent vergoed.’

De gedachte, dat zijn mededinger door den brand volslagen arm was geworden, was de eenige troost, die Willem in de gevangenis bijbleef, die hem zelfs met het denkbeeld aan een lange tuchthuisstraf had kunnen verzoenen, daar hem de hoop restte, dat de mulder nu niet met Dora zou trouwen.

Daar werd hem op eenmaal dat laatste anker der hoop ontrukt; het was hem onmogelijk den kreet van woede te onderdrukken, die uit zijne borst opsteeg.

‘Daar hoort gij het!’ wendde Hagen zich tot de omstanders. ‘Ziet hem aan! staat hij daar niet, alsof hij zich op mij zou willen storten en mij verscheuren? Dit is uit woede, dat hij er niet in gelukt is mij ten gronde te richten!’

De gendarmen sprongen in den zadel, de bedreigingen der boeren deden hun het ergste vreezen.

‘Voorwaarts,’ bevool de aanvoerder der patrouille en links en rechts stoven de boeren voor de steigerende paarden uiteen.

Op hetzelfde oogenblik reed een licht jachtwagentje door de groepen, die zich op den steenweg voor de herberg gevormd hadden. Met den gevangene in hun midden reden de gendarmen het ijlings voorbij: zij waren reeds een goed eind weegs voort, eer de boeren zich van hunne verrassing hersteld hadden. Een elegant gekleed heer sprong uit den wagen en naderde na een snellen onderzoekenden blik op de verschillende groepen geworpen te hebben, den mulder.

‘Zoudt gij de goedheid willen hebben, mijnheer, mijn koetsier den weg naar den molen uit te duiden?’ vraagde hij hoffelijk.

‘Wat wilt gij daar doen?’ antwoordde de mulder, den vreemdeling met een wantrouwend oog vluchtig monsterende. ‘De molen is afgebrand.’

‘Juist daarom. Ik ben inspecteur van de brandverzekeringmaatschappij.’

Haastig nam Hagen den hoed af, de dreigende plooien op zijn voorhoofd verdwenen, een vriendelijke lach speelde om zijne lippen.

‘Ik ben de mulder,’ zegde hij; ‘het verheugt mij uitermate dat gij reeds vandaag komt. Gij weet waarschijnlijk, dat de brand aangestoken werd?’

‘De policie heeft het ons meegedeeld.’

‘De brandstichter is gevangen genomen.’

‘Aha! ik dacht het wel, toen ik zoo even de gendarmen en den gevangene zag.’

De mulder knikte en noodigde den inspecteur met een wenk uit hem in de herberg te vergezellen.

‘Ik kan u slechts een glas bier aanbieden,’ zegde hij, ‘maar het bier is hier goed.’

‘Dank u, ik mag mij niet lang ophouden,’ antwoordde de inspecteur, ‘het begint reeds te schemeren en de plicht roept mij op de plaats van den brand.’

‘Ik zal u vergezellen,’ hernam de mulder, terwijl hij met een zegevierenden blik om zich heen zag. ‘Hoe spoediger de zaak geregeld is, hoe beter het voor de maatschappij is; de goede liên hier in het dorp kunnen niet gelooven, dat de verzekering tegen brandschade een eerlijke zaak is. Het is mij natuurlijk niet aangenaam, dat het ongeluk hetwelk hen tot andere gedachten moet brengen, juist mij treft, maar nu het er eenmaal toe ligt, hoop ik, dat zij tot betere inzichten zullen komen.’

‘Het zou in hun eigen belang zijn,’ antwoordde de inspecteur, terwijl hij de kan uit de hand van den herbergier aannam. ‘Hebt gij uwe schade reeds opgemaakt?’

'Nog niet nauwkeurig. Molen, woonhuis, schuur en stallingen zijn tot op de fundamenten afgebrand, het vee is gezamenlijk omgekomen, van mijn huisraad niets gered en vijfduidend schepels koren zijn buitendien daarbij in de lucht gevlogen.'

'Maak de rekening zoo spoedig en nauwkeurig mogelijk op!' antwoordde de inspecteur, de kan teruggevende. 'Zoodra zij in orde bevonden is, ligt het geld ter uwer beschikking.'

Wederom zag de mulder zegevierend in het rond, als wilde hij zeggen: 'Hoort gij het, gij domkoppen.' Toen volgde hij den eleganten heer, die vlug in den wagen gesprongen was.

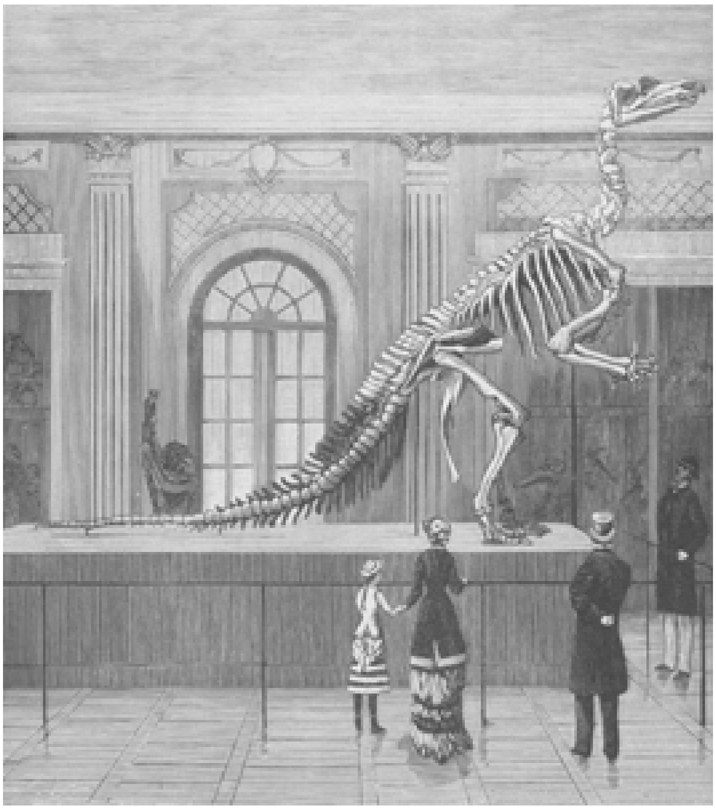

DE IGUANODON.

De verbaasde boeren gaapten den wagen na, tot deze door het houtgewas aan hunne oogen onttrokken werd, daarop gingen zij de herberg binnen, om over de voordeelen van de verzekering tegen brandschade te redeneeren.

V.

Peter Hagen was altijd als een buitengewoon doorzichtig en achtenswaardig man aangezien, doch zijn aanzien en het geloof aan zijn doorzicht vermeerderden nog, toen hij op zekeren dag uit de stad terug keerde en den verbluften boeren de goudrollen en bankbiljetten toonde, welke hij op het kantoor der verzekeringmaatschappij in ontvangst genomen had.

Des anderendaags kwam de agent der maatschappij in het dorp en maakte glansrijke zaken en op het einde van dien dag legde menig dorpeling zich op een oor met den stillen wensch, dat het schijnsel van de eigene brandende hoeve hem uit den slaap

mocht wekken. Een ieder was nu van meening, dat de voordeeligste zaak voor hen 'afbranden' was - het goud van den mulder had allen verblind.

Intusschen werd er op de plaats van den brand ieverig gearbeid, op de oude fundamenten verrezen nieuwe muren en men kon al dadelijk ontwaren, dat de nieuwe gebouwen ruimer en schooner zouden worden.

Hagen reed dikwijls naar de stad; wat hij daar verlichtte wist niemand, men bekommerde er zich ook niet over, hij was toch een rijk man en kon leven gelijk hij verkoos. Ook moest hij er nu en dan heen om in het proces tegen den brandstichter te getuigen.

Dora, de waard, de gemeenteherder en het meerendeel der boeren hadden getuigenis moeten afleggen, en er was buiten Dora geen mensch meer in het dorp, die thans nog aan zijne onschuld geloofde. Het was opmerkelijk, dat deze overtuiging van Dora door niets aan het wankelen kon gebracht worden!

'Het helpt u toch altemaal niets,' zegde de moeder op den dag van de openbare terechtzitting, waarin het vonnis over Willem zou uitgesproken worden 'gij zult hem niet schoon wasschen!'

'Als zij hem veroordeelen, hebben zij het op hun geweten,' antwoordde het meisje driftig; 'hij heeft het niet gedaan, daarop wil ik een eed doen!'

De oude vrouw schudde het hoofd; zij begreep deze halsstarrigheid niet.

'Gij gelooft ten slotte nog niet, dat de brand aangestoken is?' vraagde zij met lichten spot. 'Allen, die in dien nacht den molen zagen branden, zeggen het, maar wat gaat u dit aan? Wanneer gij het niet gelooven wilt, overtuigt u niemand!'

'Ik ben eveneens overtuigd, dat de brand aangestoken is,' antwoordde zij na eene pauze.

'En wie zou het gedaan hebben, als het Willem niet geweest is?'

'Ik weet het niet.'

'Ja, gij weet het niet en niemand weet het, en juist daarom kan alleen Willem het gedaan hebben! Hagen had geen vijand buiten hem, de deugniet heeft hem gedreigd, hij heeft ook aan den herder gezegd, dat hij geen rust zou hebben vóór hij den mulder een slechte part gespeeld had. En toen de brand uitgebersten is, stond Willem er bij en verheugde er zich over, en toen zij hem gevangen genomen hadden en de mulder hem gezegd had, dat hij nog altijd een rijk man was en de verzekeringmaatschappij hem alle geleden schade vergoedde heeft hij van woede gebruld. Is dat geen bewijs genoeg? Zoo een ander het gedaan had, was Willem niet gevlucht!'

'Als hij niet gevlucht was, hadden zij hem doodgeslagen!' bracht Dora driftig hier tegen in.

'Dat zou ook zulk een groot ongeluk niet geweest zijn,' ging de moeder voort. 'Een ongeluk echter ware het, zoo hij weer in het dorp kwam, dan kon geen eerlijk mensch zijn leven meer zeker zijn. En wat is hij eigenlijk, de man, dien gij in bescherming neemt? Een dief, iemand die geen eer meer bezit, die of stelen of bedelen moet als hij niet verhongeren wil!'

Uit de bliksemende oogen van het meisje schoot een vurige straal op de oude vrouw, die voor het venster een oud kleed zat te lappen.

'Het is God geklaagd, dat men een mensch, die zich slechts eenmaal aan iets vergrepen heeft, verhongeren laat, hoewel bij werken kan en wil,' zegde zij met bitterheid. 'Onder ons menschen is niemand zonder zonde, moeder, en indien iemand een misstap begaan heeft, moeten wij hem opbeuren en op den rechten weg terugvoeren.'

‘Wanneer iemand een misstap begaan heeft, moet hij op dien weg blijven en niet meer onder de eerlijke menschen terugkeeren! En voor u past het in 't geheel niet hem voor te spreken, gij zijt verloofd met een ander, en den mulder kan het niet onverschillig zijn, dat gij zulk een vagebond aanhangt. Als Hagen het geduld verliest, dan...’

‘Dan zal ik den Hemel danken, dat de keten breekt!’ viel Dora haar in de rede.

‘En weet gij, wat Hagen dan doen zal?’

Het meisje liet het hoofd zinken en zuchtte diep.

‘Hij zal ons uit ons huiske zetten en dan kunnen wij ook gaan bedelen,’ vervolgde de oude vrouw op scherpen toon. ‘Breekt hij met u, dan ziet u hier geen jongen meer aan en de ouden keeren u den rug toe; gij hebt het met allen bedorven, dat gij den dief voorspreekt.’

‘Dat ik hem nog liefheb kunt gij niet begrijpen, maar over de middelen, waardoor Hagen mij genoodzaakt heeft jegens mijn verloofde mijn woord te breken, denkt gij niet verder na. Hagen is in mijne oogen eerloozer dan Willem!’ zegde het meisje met stijgende verontwaardiging.

‘Dora!’ riep de moeder vermanend.

‘Waarom mag ik dat niet zeggen? Ik zal het niet openlijk uitbazuinen, anders zou men mij vragen, waarom ik hem dit niet in het gezicht zegde. O! het is een marteling aan een mensch geketend te zijn, dien men niet beminnen, ja zelfs niet achten kan! De trouwdag zal voor mij geen feestdag zijn, moeder, maar ik zal ook niet morren en klagen, ik zal het geduldig dragen en denken, de lieve God heeft het zoo besloten!’

De oude vrouw zag haar kind ontroerd aan; zoo open en vrijmoedig had Dora nog nooit haar hart ontsloten.

Maar zij hechtte hier weinig gewicht aan, als Dora maar eens de vrouw van den rijken mulder was, dan zouden de liefde en de achting ook wel komen en de vagebond spoedig vergeten zijn.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 23]

Onze gravures.

Een onbegrepen meesterstuk.

De verdienstelijke schilder Carpentier, van wien wij in onze Tentoonstellingen, te Gent, te Antwerpen en te Brussel reeds zooveel schoons zagen, maalt het liefst, als hij den tijd der Vendeeërs verlaat, onze Vlaamsche binnenhuizen. De wit gekalkte muren, de schoorsteenmantel met katoenen gordijntje, waarboven eenige oude tellooren; de rood steenen vloer, de schilderijen in zwarte lijsten - dat alles krijgt onder zijn penseel eene wezenlijke aantrekkelijkheid, te meer daar de kunstenaar zijne binnenhuizen met oprecht Vlaamsche menschen weet te stoffeeren.

EEN ONBEGREPEN MEESTERSTUK, NAAR E. CARPENTIER.

Vandaag toont hij ons den jongen kunstenaar, die, o gruweldaad! zijne eerste teekeningen op den versch gekalkten muur heeft vertoond. Op dien witten wand, de trots der moeder, heeft hij een huis, met rookenden schoorsteen, een boom en ook zijn eigen persoon geteekend. Wie weet of hij er niet bij droomde dat hij, na jaren afwezigheid en na aan de Akademie van Antwerpen een groot man te zijn geworden, naar moeder's huis terugkeerde.

In alle geval de ontgoocheling, die hem te beurt valt, is groot. Moeder, wel verre van gevleid te zijn, is kwaad, recht kwaad en heeft den kunstenaarsgloed met een paar geduchte oorvegen in hem doen vervliegen. Wie weet wat er nog zou gevolgd zijn, indien de oude grootmoeder niet voor den jongen teekenaar gesproken had en het onweêr deed afdrijven.

Zeker, moeder heeft gelijk; maar wie weet, indien de knaap, voortgaat, hoe fier de moeder nog eens over hem zijn zal en hoe gelukkig zij zich zal rekenen als hij den schoonsten muur harer kamer met zijn penseel zal willen bekladden!

Haven van Vlissingen.

Vlissingen, de meest besproken stad van Zeeland, is voor den Antwerpenaar, en zelfs voor elken Belg, die zich met handel en scheepvaart bezig houdt, opmerkenswaardig, niet als stad zelve, maar als aanzienlijke haven, die Nederland aan den oever der zee geworpen heeft, minder voor het tegenwoordige dan wel voor de toekomst. Daarom ook heeft men ongelijk in ons land met een glimlach op die haven neer te zien: zij is geroepen om eens eene geduchte concurrentie voor Antwerpen te worden.

Als stadje is Vlissingen niet veel bijzonders. Het is een stil plaatsje, met weinig aanzienlijke huizen en waar de roode steentoon de overhand heeft. Men mag zeggen dat het kunstkarakter hier totaal afwezig is. Het stadje heeft het aanzien van alle kleine hollandsche steden, waar de boomen in den zomer, en het water het schoonste sieraad uitmaken; als haven is Vlissingen echter merkwaardig, al zal men zich tot nu toe de vingers niet aan stukken tellen in de percenten, die deze prachtige installatiën opleveren.

Vlissingen kan niettemin, zoo als wij zegden, eene mededingster voor Antwerpen in de toekomst zijn en het is ook wel met dit vooruitzicht dat Antwerpsche handel- en speculatiehuizen daar deelgenoot zijn in de gronden rond de havenwerken, die eens rente zullen geven - ten nadeele van Antwerpen.

Het is een onbetwistbaar feit dat Antwerpen niet rechtstreeks als zeehaven kan beschouwd worden. Die stad ligt, op zekeren afstand van zee en landwaarts in, door een breeden en diepen waterweg met de zee verbonden, 't Is echter een stellig feit dat Vlissingen, door zijn direkten spoorweg met Duitschland, eene spoediger en dus voordeeliger lossing aanbiedt dan Antwerpen en dat het voor goederen, die voor Midden-Europa bestemd zijn, wenschelijker kan zijn te Vlissingen te lossen, dan wel den langen waterweg tot Antwerpen toe te volgen.

Het is daarenboven op te merken dat de waterweg tusschen Antwerpen en de nederlandsche grenzen meer en meer verzandt en dat de bodem der rivier, in weinige jaren, schrikbarend is opgehoogd. De vaart, op dat gedeelte der Schelde, kan dus gevaarlijk worden en de verzekeringsmaatschappijen zullen dan niet, tenzij aan hooge premie willen assureeren.

In den harden winter gebeurt het meer dan eens dat de vaart op de Schelde teenemaal onderbroken is door de ijsschotsen, zoodat Antwerpen van zijne gemeenschap met zee, langs den gewonen waterweg, is afgesloten. Alle die reden, en men kan haar getal nog vergrooten, zouden wettigen wat wij hooger ten nadeele van Antwerpen en ten voordeele van Vlissingen zeggen, te meer daar Vlissingen reeds de doorvoer van reizigers en vee aan Antwerpen heeft ontnomen.

De ongeluksprofetie, die ons de prachtige Scheldestad voorstelt als afgesneden van hare welvaartsbron en verkwijnend gelijk eens Brugge, na de verzanding van het Swinne, moet ons echter nog niet verontrusten en ofschoon wij aannemen dat Vlissingen eene zekere toekomst heeft, zien wij daarin geenszins den onvoorwaardelijken dood der rijke belgische koopstad.

Wij nemen aan dat het vervoer van reizigers en van vee den minst langen weg over Vlissingen naar Engeland kiest; dat men zekere goederen die regelrecht voor Duitschland bestemd zijn het liefst daar zal lossen; dat de waterweg in den winter en op zekere jaren, door het ijs gesloten is; doch men doodt zoo lichtelijk eene koopstad niet gelijk Antwerpen is. Tegen het verzanden der rivier kunnen maatregels

genomen worden en het verminderen der verschillende rechten, die op den handel drukken, zou een niet te versmaden middel zijn om den waterweg aan zekere zeevaarders minder lang te doen vinden.

Het blijft dus een aangenomen feit dat de haven van Vlissingen eene mededingster voor Antwerpen hoopt te worden, ten gevolge harer gunstige ligging aan zee; doch het blijft ook waar dat Antwerpen machtige wapens van verdediging in zich bevat en dat het deze zal weten te doen gelden.

De grot van Corniale.

Als men van Triëst uitgaat en het dorpke Basovizza en het trotsche bosch van Lipizza bereikt heeft, nadert men Corniale en komt men, door een wild heuvelig landschap aan de grot, waarvan wij hier eene afbeelding meedeelen en die nog een tal van prachtige gezichten oplevert. In weinig grotten, zelfs die van Hann niet uitgezonderd, hebben de stalagmieten en stalagtieten wonderlijker vormen aangenomen dan in die van Corniale.

De bezoeker, die de grot is ingetreden, vertoeft eenige oogenblikken in de voorhalle, of 'feestzaal' genaamd, vooreerst om aan het licht en dan om aan de temperatuur gewoon te worden, die een aantal graden verschilt met die welke hij verlaten heeft. Onmiddellijk is de bezoeker door de prachtigste dropsteenen omringd, en onder dit opzicht valt hij van de eene bewondering in de andere.

De verschillende zalen die men beurtelings bezoekt, dragen min of meer toepasselijke namen. Hier heet een vak de 'Loge', daar de 'Cypresse' ginder 'San Mauro' terwijl bijzondere steenen, om hunne vormen 'de doodskop', 'het orgel' 'het altaar' enz. enz. genoemd worden.

De meest fantastische bijeengebrachte voorwerpen of liever door het toeval ontstane vormen, vindt men daar in die grotten vereenigd: zuilengangen, beelden, reuzen, monsters, deze al zonderlinger dan gene, volgen elkander bij elken voetstap op. Men daalt, men klimt en gedurig ziet men nieuwe natuurwonderen. Hier vloeit water, daar diept voor uw oog een afgrond, ginder rijst een zuil in de hoogte, die de wereld schijnt te onderschragen, want de dropsteen van beneden heeft zich vereenigd met den dropsteen die van boven komt en eene kolom gevormd, die niet meer te omvatten is.'

Naar de gravuur te oordeelen, die echter een slechts onbeduidend hoekje van deze grot voorstelt, kan men nagaan wat al natuurpracht daar, onder den grond, moet verborgen zijn. De grot van Corniale wordt ook jaarlijks door een talrijke schare vreemdelingen, van wijd en zijd gekomen, bezocht.

De stief dochter.

I.
Voor het bal.

In een rijk gemeubeld vertrek, waarin een zachte warmte heerschte, lag een klein meisje gerust te slapen. Een brandende lamp verspreidde een vreedzaam schijnsel door de gezellige kamer, terwijl dunne donkerblauwe zijden gordijnen om het sneeuwwitte bed, de kleine slaapster voor het te felle licht beschermden. Aan eene

tafel zat een bejaarde vrouw te naaien. Het gekraak, dat hare naald bij het doorboren van de zware zijden stof veroorzaakte, was het eenige geluid, dat de diepe stilte minder verbrak dan wel nog scherper deed uitkomen.

Plotseling werd de deur behoedzaam geopend en eene dame in een smaakvolle balkleeding kwam vlug en zacht binnen. Het was een statige, schoone vrouw, met niet meer zeer jeugdige, doch zeldzaam regelmatig gevormde gelaatstrekken welke aan het profiel der grieksche godinnen herinnerden. De dame scheen zich deze gelijkenis bewust en niet ongaarne bewust te zijn - het kostbare diamanten sieraad in de glinsterend donkere haren, de snede van het kostbare kleed zweemde voor zoo verre het met de heerschende mode overeen te brengen was, naar den antieken vorm.

Zij liet den lichten, zijden mantel met een achtelooze doch elegante beweging van hare schouders glijden en stond in hare volle, gebiedende schoonheid voor de gouvernante, die bij haar binnentreden ijlings van haren stoel was opgestaan en met bewonderende blikken op de indrukwekkende verschijning staarde.

'Wel! Annette, bevalt u mijn balcostuum?' vraagde de dame. 'Slaapt de kleine?' voegde zij er in eenen adem bij.

'De gravin slaapt,' luidde het antwoord. 'Ach!' liet de oude vrouw er met een diepen zucht op volgen, 'had toch de genadige Heer zaliger u op zulk een avond eens mogen zien! Hoe zou hij zich daarover verheugd hebben! Hij zag Uwe Genade zoo gaarne prachtig gekleed.'

Een vluchtige blos kleurde het aangezicht der gravin.

'Die goede Mengenrode,' merkte zij ter loops aan. 'Maar,' voegde zij er als verontschuldigend bij, 'dat is voorbij, en mijn rouw kan den overledene tot niets nut zijn.'

Op Annette's lippen zweefde klaarblijkelijk een scherp antwoord, maar zij bezon zich en zweeg. De gravin ging naar het bed en toen zij het donkere behangsel terug schoof, viel het volle lamplicht op het slapende kind.

Het was een meisje van tien of twaalf jaar en niet schoon op het eerste gezicht. Het lichaam was door den ongewoon snellen wasdom uiterst mager en de jeugdige ledematen bezaten de juiste evenredigheid nog niet, terwijl de donkere kleur van het haar en de huid aan de gelaatstrekken iets hards gaf. Zij sliep zacht en rustig en had de lange magere armen zeer onbevallig om het hoofd gestrengeld.

De moeder beschouwde haar langen tijd met blijkbaar leedwezen. 'Wat is mijne dochter toch leelijk!' zegde zij eindelijk, meer hardop denkende dan tot Annette sprekende, die haar werk weer opgenomen had en zwijgend voortnaaide.

Daar ontwaakte het kind. Uit het onschoone gezichtje zagen twee groote, zwarte, wonderschoone oogen nog door den slaap beneveld naar de verblindende verschijning op. 'Zijt gij de toovergodin Alimabama!' fluisterde, zij met een verrukt lachje.

'Natalie!' riep de moeder bestraffend. Die toon verdreef de lieflijke droombeelden der tooverwereld.

'Aha! zijt gij het, mama!' riep het kleine meisje. 'Wat zijt gij schoon!'

Zij stak de armen uit om hare moeder te omhelzen, doch deze week terug. 'Gij zoudt mijn geheele toilet bederven, onnoozel kind,' zegde zij. 'Ik wil u alleen goeden nacht komen zeggen vóór ik heenga!'

'Gaat gij naar het bal, mama?' vraagde de kleine onthutst.

'Ja, bij den russischen gezant. Slaap spoedig weer in. Goeden nacht!' Zij liet het voorhangsel vallen en ging in de aangrenzende kamer. Natalie zonk met een diepen zucht in haar kussen terug.

Annette hoorde haar zacht weenen, zij ging naar haar toe. ‘Wat deert mijn allerliefste engeltje?’ vraagde zij, zich teeder over haar heenbuigende.

Het kind had het gezichtje in het kussen verborgen en snikte. De gouvernante moest hare vraag herhalen eer zij antwoord ontving.

‘Ach!’ stamelde het meisje door hare tranen heen, ‘waarom is mama toch zoo geheel anders als vroeger?’

Annette streek haar liefkozend de verwarde haren van het voorhoofd.

‘Mama is niet anders dan zij altijd was,’ zegde zij dubbelzinnig. ‘Het is een ongeluk, dat uw vader zoo vroeg moest sterven, daardoor is veel veranderd.... en zal nog meer veranderen!.Maar,’ ging zij liefderijk voort, ‘wees nu stil en ga slapen, mijn lief hartje! Uwe Annette waakt bij u, die verandert niet!....’

Zij bleef naast het bed zitten en hield beide handen der kleine vast in de hare, tot de diepe en rustige ademhaling van het meisje haar verraadde, dat zij ingeslapen was. Toen stond zij zachtkens op, trok het voorhangsel dicht en sloop op de teenen naar hare vorige plaats terug, om zich opnieuw in haar werk te verdiepen.

De gravin was het aangrenzende vertrek binnen gegaan. Hier zat een beeldschoone knaap, die een jaar ouder zijn kon dan Natalie, te arbeiden aan eene tafel, op welke boeken en schriften verward dooreen lagen. Hij sprong bij hare verschijning bijna verschrikt op.

‘Hoe, mama!’ riep hij, ‘gij komt bij mij boven?’

De moeder legde vriendelijk hare fijne hand op den schouder des zoons; hij trilde bij die aanraking over al zijne leden.

‘Ik moet wel tot u komen, Albert,’ zegde zij goedig, ‘daar gij nooit een oogenblik vindt om naar uwe moeder om te zien!’

Een half minachtende, half honende lach vloog over het bloeiende gelaat van den knaap. Met een snelle beweging wierp hij de rijke, blonde lokken van zijn voorhoofd terug.

'Gij zijt nooit meer alleen,' zegde hij, 'en gij weet dat ik Kozenski haat.'

'Albert!' riep de moeder rood van toorn wordende uit.

'Gij hebt mij gevraagd, mama,' hernam hij koei. 'Ik kan niets anders zeggen dan de waarheid. Buitendien is het u bekend, dat ik veel te leeren heb en rusteloos werken moet, sinds ik den goeden mijnheer Hofman niet meer heb, die mij het studeeren zoo licht maakte.'

'Dat is een gezocht voorwendsel,' antwoordde zij verstoord. 'Gij zult mij niet wijsmaken dat gij met uwen goeden aanleg het onderwijs op het gymnasium niet spelende zoudt kunnen bijhouden? Onzin, mijn kind! En waar gij wezenlijk hulp behoeft....hoe gaarne zou Kozenski.....'

'Dank u,' viel de knaap haar in de rede, 'ik begeer Kozenski's hulp niet.'

De moeder was op het punt een toornig antwoord te geven. Een blik in de oogen des zoons, die met uitdagenden trots op haar gevestigd waren, deed haar echter verstommen. Zij keerde zich snel om en ging zwijgend heen.

'Mama!' riep de knaap, een beweging makende als wilde hij haar terug houden. Doch de deur viel in het slot; de moeder hoorde niet meer. 'Indien zij alleen was,' zegde hij eindelijk hardop; 'maar mij te verootmoedigen in de tegenwoordigheid van dien man..... dat nooit!'

Met groote stappen ging hij het vertrek op en neer. 'Nooit!' zegde hij nog eens, en zette zich weer aan het studeeren.

Doch de lust voor den arbeid had hem verlaten. Hij bleef werkeloos zitten en staarde met onafgewend oog in de heldere vlam der studeerlamp. Het moesten wel geen opwekkende beelden zijn, die voor de oogen zijns geestes voorbij zweefden. Het jeugdige voorhoofd rimpelde zich in steeds diepere plooien, de bloeiende lippen klemden zich steeds vaster opeen en de blauwe oogen schoten toornige bliksemstralen, de jongensvuist balde zich dreigend. 'O! ware ik reeds een man!' zuchtte hij eindelijk uit het diepste zijns harten. Hij sprong op en woelde met beide handen door zijn gekruld haar: 'Ware ik reeds een man!'

Beneden werd de koetspoort ontsloten. Hij liep naar het venster en rukte het open. Na eene poos zag hij de equipage zijner moeder de straat afrijden, onmiddellijk gevolgd door een tweede rijtuig.

'Daar rijden zij heen,' zegde de knaap, het venster toornig toeslaande. - 'Gij echter, mijn jongske ga lief naar bed, mijn kind!' Met een schamperen lach nam hij de lamp op en verdween achter het voorhangsel van de aangrenzende alkoof waar zijn bed stond.

Een lichte wolk van misnoegdheid zweefde nog op het schoone gelaat der gravin Mengenrode toen zij, van het bezoek harer kinderen terugkomende, in hare eigene woonkamer trad, doch maakte terstond plaats voor den aanminnigsten lach bij den aanblik van den jongen officier, die, achteloos op een sofa uitgestrekt, hare verschijning verwachtte en nu haastig opspringende, haar te gemoet ging. Het was een ranke, buigzame figuur met een scherp geteekend gelaat en donker haar en baard. Hij drukte een vurigen kus op hare hand.

'Waar waart gij toen ik hier kwam?' vraagde hij na de eerste hartelijke begroeting.

‘Bij de kinderen,’ antwoordde zij en schoof daarbij den diadeem in hare haren ietwat terug. ‘Staat het zoo niet beter, Casimir?’

‘Volstrekt niet. Gij zoudt daarmee integendeel uw geheele kapsel bederven! Zet hem weer gelijk te voren!’

Zij gehoorzaamde zwijgend.

‘Ik geloof, dat gij nooit verstandig zult worden, dierbare Melanie,’ ging hij wrevelig voort. ‘Ik vraag het u, wat hadt gij nog bij de kinderen te doen? Die zijn toch bij de oude Annette goed bezorgd. Gij echter kondet u een verkoudheid op den hals halen in deze luchtige kleeding, in de tochtige gangen en de koude avondlucht!’

‘De moederplicht, beste vriend....’

‘Gaat in geen geval zoo ver, dat de moeder zich voor hare kinderen opofferen moet of zich door hen mag laten regeeren.’

‘Hoe kunt gij toch zoo spreken, Casimir?

Die zachte Natalie.....’

‘Zacht en stijfhoofdig! Ik ken dat, het zijn de ergsten.’

‘Zij was in den laatsten tijd voortdurend ongesteld.’

‘Daaraan kan dit ontijdige bezoek niets veranderen, liefste! Ik spreek intusschen niet zoozeer van Natalie.... zulk een klein ding is lichtelijk tot gehoorzaamheid te dwingen.... als wel van den jongen, die gaarne den baas zou willen spelen en uw tiran worden zal, indien gij zoo voortgaat als tot dusverre.’

‘Maar wat moet ik dan doen, Casimir?’ riep zij half weenend.

‘Wat ik u reeds dikwijls te vergeefs aangeraden heb,’ antwoordde hij op barschen toon: ‘den jongenheer eindelijk begrijpelijk maken dat hij in alles van u afhangt.’

‘De zoon van zijne moeder? Dat zou ik tot een vreemde kunnen ‘

‘Misschien tegen mij?’ viel hij haar opvliegend in de rede.

‘Maar, Casimir! Zijt gij een vreemde voor mij? En hangt gij van mij af?’

Een eigenaardige lach gleed over het donker gelaat des officiers. ‘Geen van beiden,’ antwoordde hij luchtig. ‘Maar ween niet, liefste; dit komt u zeer van onpas en zou het uitwerksel van uwe schoonheid al te sterk benadeelen. Ik begrijp overigens niet, hoe gij u gekrenkt voelen kunt door mijne, ontegenzeggelijk verstandigen raad, de kinderen bij zulke gelegenheden bij u beneden te laten roepen - wanneer het ten minste zulk een groote behoefte voor u is hun voor het slapen gaan nog uw moederlijken zegen te schenken. Het was een kleine, wijze maatregel, die het u mettertijd veel gemakkelijker zou maken, om den toestand te beheerschen, namelijk den overmoedigen jongenheer een weinig te deemoedigen en met wien ik overigens....’ voegde hij er op dreigenden toon bij - ‘ook zonder uwe hulp wel klaar hoop te komen.’

Een bediende verscheen om te melden, dat het rijtuig van de gravin voor was.

‘Het is goed,’ zegde de ritmeester met den toon en het voorkomen van iemand, die gewoon is in het huis te bevelen, terwijl de gravin zich afwendde om de roode oogen met een vochtigen doek af te koelen. De bediende ging heen.

Kozenski nam den kostbaren pelsmantel die over een stoel hing en legde dien de gravin zorgvuldig over de schouders. Zij wierp een lichten kanten sluier over haar kapsel en nam handschoenen en waaier, terwijl hij den afgelegden sabelkoppel aangespte. Daarna bood hij haar den arm en geleidde haar naar haar rijtuig.

Toen hij haar zwijgend had helpen instijgen en het portel wilde sluiten, boog zij zich voorover en fluisterde hem in de zoetvleiendste buiging harer welluidende stem toe: ‘Zijt gij boos, Casimir?’

‘Neen,’ antwoordde hij met een slechts half onderdrukten zegevierenden lach, ‘maar deze toestand moet ophouden!’

Hij trad terug; het rijtuig rolde buiten de koetspoort. Hij wipte in het zijne, dat op korten afstand van het huis op straat wachtte en reed langzaam in dezelfde richting als de gravin voort.

(*Wordt vervolgd.)*

In het 'jaer van wondere' 1566.
(Vervolg.)

IV.
Mollekens rame.

In de maand september hadden de geuzen in Antwerpen toelating bekomen zich kerken aan te schaffen, terwijl zij vroeger, tot groote ontstichting der katholieken, hier en daar in dezer kerken de kettersche leer kwamen verkondigen. 'Den 22 september werd die confessie of gelooven van Augsburg tot Antwerpen seer van den prince ende ander borghers seer machtigh onderteekent, ende toegelaten, totter tijt toe 'dat het hof anders versien hadde.'

De walsche Calvinisten legden hunne nieuwe kerk aan, op den Wapper, achter Colveniershoft op een bleekveld; om reden de bouw rond was, noemde men haar de *ronde kereke;* de duitsche Calvinisten ontwierpen de hunne in de Gasthuisbeemden, nabij de stadsvest, 'bij den Huydevettersthoren, uytkomende in 't Hoplant.' Ook die plaats was een bleekveld, *die Mollekens rame* geheeten.

Druk werd er dan ook, vooral aan dit gebouw gewerkt; de kronyk zegt dat zelfs 'treffelijke borghers en juffvrouwen' kalk en steenen droegen om den bouw te bevorderen en zekere families, der hervorming toegedaan, zich groote geldelijke opofferingen oplegden.

Geen vijf dagen was men echter aan 't werk of de altijd rechts en links uit loerende prins van Oranje, gebood het voortwerken te staken en de aanhangers van het 'suver evangelie' togen naar de Nieuwstad, nabij het Hessenhuis, waar een oude koeistal tot kerk werd ingericht, die men dan ook de *Koyekercke* of *Coekercke* noemde.

Dat gebouw had voor de aanhangers der nieuwe leer een zekere aantrekkelijkheid. Immers daar, in dit versleten gebouw, had men in de dagen dat de Augburgsche confessie niet geduld werd, meer dan eens heimelijk 's nachts vergaderd, om het 'suver evangelie' te verkondigen.

De 'confessionisten Lhuteranen,' zich noemende 'Martinisten'- men ziet het nieuwe geloof verdeelde zich toen reeds in verschillende takken - hielden huis in een nieuw gebouw, in het Oudaantje, met uitgang in de 'Evericxstraete,' alsmede in den Reygersgang, nabij de Paardenmarkt en uitkomende op den Kleinen Kauwenberg.

Wij volgen tijdens de Kersdagen meester Geleyn, die zich naar het Hopland begaf om in de *Mollekens rame* het nachtmaal der geuzenleer te gaan bijwonen. De tempel, of hoe men het gebouw ook verkiest te noemen, was opmerkelijk naakt, in tegenoverstelling van 't geen de roomsche kerken waren - zoo naakt en koud dat men huiverde wanneer men die witblauwige muren zag, langs welke de ziltigheid afdroop en glinsterde in de flauwe winterzon, welke door de in lood gevatte ruitjes van een venster viel dat op het nu met sneeuw bedekte bleekveld uitzicht gaf.

Geen beeld, geen schilderij, geen versiersel, niets van 't geen de edele kunst schonk ter eere der Godheid, en als tot dank dat deze haar in het brein des menschen gelegd had; niets van al wat sprak van bovennatuurlijk, van opbeuring des geestes, van ideaal

en losmaking der stoffelijkheid was in die plaats te vinden: zij had even goed tot danskamer kunnen dienen als tot bidvertrek.

Eenige houten banken en stoelen, waarop de goê gemeente gezeten was, twee met ammelakens gedekte tafels, waarop een in stukken gesneden wittebrood lag en een groote beker stond, waren de eenige meubels in den tempel aanwezig. De gemeente had, met min of meer eenstemmigheid, een psalm gezongen en toen noodigde de zalvende en als in de maan gebakken Trabius twaalf mannen uit, zich aan de tafel neer te zetten en zich te komen verzadigen aan 't wittebrood en den wijn, zoo als meester Joris van den Bussche, de man met den langen baard, twaalf vrouwen ten disch noodigde.

Dochter Ysebrant Balck, *alias* Trabius, nam een stuk ‘wittenbroods’ en zegde - 't was en klonk als eene parodie! - aan ieder in 't bijzonder: ‘Neempt ende gedenckt, dat is het lichaem christi dat voor onse sonden geoffert is aan den stam des cruyce’- woorden, die hij herhaalde als hij elk lid der gemeente uit den beker wijn te drinken gaf. Even zoo deed meester Joris aan de vrouwen ‘en als dese genogh gheeten ende ghedronken hadden, dan stondense op, ende dan qwamender weder ander xij sitten.’

Gedurende die mommerij, zonder godsvrucht en ingetogenheid, stond een derde getabbaarde predikant op eenen stoel ‘verhalende die passie cristi,’ en sloofde zich te vergeefs af om degenen die nog niet ter tafel waren geweest tot luisteren te dwingen. Meer dan een stond soms recht en rekte den hals om naar de twaalf aanzitters

te zien, alsof hij beducht ware dat er geen brok brood, geen slok wijn zou zijn overgebleven.

Aan eene zijde, tegen den muur leunende, stond Geleyn, met zijn gezangboek in de hand; ter andere zijde, in dezelfde richting, stond de, heer van Borchloon, met de armen op de borst gekruist en immer denzelfden fletschen grimlach in het verdronken oog, dien wij reeds bij hem in de geheime vergadering hebben opgemerkt.

HAVEN VAN VLISSINGEN, NAAR TH. WEBER.

De berooide edelman ging niet met de xij nieuwsoortige apostelen aanzitten, want hij zou juist met Geleyn, met den zoon van den beul, hebben aangezeten en, hoe diep hij dan ook gezonken was, daartoe kon hij niet besluiten. Overigens, de edelman die maar Calvinist was om ‘de liefde van het smeer’ dat is, omdat hij hoopte in de troubelen, die in het verschiet opdammerden, eenige goede en vette prooi te zullen ontmoeten, was een van die, welke zonder eenig geloof zich het beste op hun gemak gevoelen.

Hij ging dus niet ter tafel err toen meester Geleyn er van daan kwam, zag deze dat den cynieken heer van Borchloon, een helschen spotlach over het aangezicht liep, hetgeen Geleyn plotseling deed rood worden als een hanekam; zijne oogen bliksemden als kolen vuurs.

Tegenover den smallen jonker gekomen, morde hij:

‘Gij hoont mij voor den tweede male, heer van Borchloon! Hoed u voor de derde male!’

‘Fy! Gij spreekt van wraak en komt van de nachtmaaltafel!’ spotte de edelman tusschen de tanden. ‘Het bloed van den vader zit er in geroest, meester Geleyn!’

Geleyn siste en den edelman had, nog scherper dan te voren, een lach van misprijzen, van verachting op de lippen.

Vijf minuten later verliet hij den tempel, liet de xij apostelen en apostelinnen aanzitten, den predikant mediteeren en de goê gemeente psalmeeren; hij ging naar den *Royen-Leeuw*, in de Cammerstraat, waar hij nog eenig crediet had. Aan den ingang van den tempel stond echter Geleyn, blakend van gramschap; hij sloeg zijn gespierde hand op de borst des jonkers en wilde daar het fluweel als in een klauw bijeen trekken; doch van Borchloon sprong achteruit en snauwde den jongeling toe:

‘Geen beulenvingers aan mijn lijf!’

Meteen greep hij het rapier en het bliksemde uit de scheê.

‘Hond, ik zal uw verpest bloed door uw keelgat uitjagen!’ riep hij.

Leden der goê gemeente stormden buiten en hielden de twee kamphanen tegen. Schande was het aan 's Heeren tempel tot kijvag en moord over te gaan! Schande op den dag van het nachtmaal het zwaard op te nemen en zijnen broeder te dreigen! Dat zou wraak roepen ten hemel, de goê gemeente ontstichten en den papen in hunnen afkeer voor de nieuwe leer, zij, die immers ten voorbeeld zou moeten dienen, bevestigen en verharden!

Terwijl de heer van Borchloon naar den *Royen-Leeuw* ging, woelde hem een zonderling gedacht door de hersens: ‘Die Ge-Jeyn is gevaarlijk voor mij; ik moet mij van dat vloekkind ontmaken. Neen, dat Spelleke het doe, en hem geve wat zijn vader voor hem heeft weggelegd.’

Dienzelfden dag kwamen de handlangers van den schout het huiske met rooden deurstijl bezetten; toen de oude vrouw de deur geopend had en de speurhonden binnen liet, werd zij bleek en beefde; doch antwoorden deed zij niet: zij wilde haar kind niet aanklagen. ‘Zoekt,’ zegde zij, ‘en doe met mij wat gij wilt. Gods wil geschiede!’

De zoon was door een zendeling der moeder verwittigd en hij had nog den tijd om de poort uit te sluipen en het vrije veld in te gaan. Men vond in huis libellen, die als oproerig gekend waren, doch zulks was in die dagen juist niet zoo beschuldigend; maar men vond brieven van gekende raddraaiers, wapens en poeier, blijkbare bewijzen van openbaar verzet tegen den koning en de gezaghebbende overheid.

De oude moeder Geleyn werd naar de gevangenis geleid, want zij wilde zich niet verontschuldigen door haren zoon te beschuldigen. 't Was haar kind, 't was immers haar bloed!

(Slot volgt.)

Wat de hedendaagsche Wetenschap is.

De hedendaagsche wetenschap is zeker wel het duurste, het meest trotsche, ja het verwaandste ding dat er in onze samenleving bestaat. Het denkt alles te kunnen beslissen en beslist weinig of niets en het zou reeds lang in duigen gevallen zijn, indien er zooveel geleerden niet belang bij hadden dat het bleef rechtstaan. In een nieuwe roman van Auguste Niemann - zeer rationalistisch en erg vooruitstrevend in denkbeelden - vinden wij den onderstaanden uitval tegen die zoo hoog geroemde wetenschap. Laat ons eerst zeggen dat het gesprek gevoerd wordt tusschen een professor in de wetenschappen en een student:

Dies wendde hij (Ephraïm, de student,) zich tot een eerwaardigen professor, aan wien hij eenen aanbevelingsbrief had, van welken hij tot dusver nog geen gebruik had gemaakt, omdat hij gemeend had bij zijne studiën de wijsheid van dezen beroemden physicus wel te kunnen ontberen.

'Professor,' sprak hij: 'ik ben bij mijne studiën op een punt gekomen, van waar ik een duidelijker overzicht heb op hetgeen mij ontbreekt, dan op hetgeen ik in mij opgenomen heb.'

De oude heer knikte met het hoofd. 'Dat is een punt,' zegde hij, 'op hetwelk alle menschen, die nadenken, vroeger of later aanlanden.'

'Alle menschen?' vroeg Ephraim.

'Alle menschen die nadenken,' hernam de ander.

'Ik heb mij ernstig met de philosophie beziggehouden,' voer Ephraim voort. 'Maar evenals ik geloof dat de natuuronderzoeker nooit een bevredigend overzicht op het gansche gebied van onze wetenschappelijke veroveringen erlangen kan, wanneer hij niet grondig philosophie gestudeerd heeft, zoo hou ik het er voor dat ook de philosoof over niets kan meespreken, zonder zich met de resultaten der natuurwetenschappen vertrouwd te hebben gemaakt.'

'Daarin heeft u volkomen gelijk,' zegde de professor - 'ofschoon het wel een beetje véél gevergd is, en zulk eene universaliteit van kennis slechts bij uiterst weinig stervelingen voorkomt.'

'Ik wenschte nu,' vervolgde Ephraim, 'mij in de eerste plaats op de hoogte te stellen van den uitslag der exacte onderzoekingen in de physiologie, ten einde eenen vasten grondslag voor de kennis van het eigenlijke wezen der dingen te verkrijgen. Daartoe doe ik een beroep op uwen vriendelijken raad.'

'Mijn jonge vriend,' zoo luidde het antwoord - 'wat die kennis betreft, zoo moet ik u verklaren dat, naar mijne meening, de wetenschap daarin gedurende de laatste zesduizend jaren *geene* vorderingen heeft gemaakt. Of men er vóór dien tijd nog minder van wist, dit is mij niet bekend.'

Ephraim knikte nadenkend met het hoofd. - 'Dat is wel waar,' zegde hij langzaam.

'Wat de. geest is, wat de stof is, en wat God is - daarvan hebben wij absoluut geen begrip,' vervolgde de oude heer.

'Bij gevolg zouden de natuurwetenschappen ons op dit stuk al niet veel verder hebben gebracht dan de philosophie!' zuchtte Ephraim. 'Maar de physiologie, bij voorbeeld - heeft die dan niets aan het licht gebracht wat ons zekerheid verschaft omtrent de natuurlijkste en meest geschikte voeding voor den mensch?'

'De physiologie, vriendlief, is eene wetenschap wier exacte onderzoekingen nog zóó sterk met geloof zijn aangelengd, dat ik voor mij zeer betwijfel of men haar in het geheel wel eene wetenschap mag noemen. Het ontbreekt haar aan elken grondslag op welken men zou kunnen voortbouwen, aangezien men het over het begrip van de levenskracht nog volstrekt niet eens is. Wat speciaal de voeding betreft, zoo bevind ik persoonlijk mij het best bij geklopten biefstuk, licht bier en zwaren rooden wijn. Doch ik heb opgemerkt dat onze dienstboden, die door mijne vrouw (onder ons gezegd) ietwat schrap gehouden worden en hoofdzakelijk bij kropbrood en botermelk het leven houden, frissche roode wangen hebben.'

Ephraim zweeg. - 'Hebben de materialisten geene bewijzen aan te voeren,' vroeg hij toen, 'wanneer zij beweren dat de physische en chemische krachten alleen en zonder inwerking van eene hoogere macht het bestaande hebben voortgebracht?'

‘Wanneer men wist, wat die zoogenaamde physische en chemische krachten eigenlijk- zijn,’ antwoordde de professor, ‘dan zou dit beweren zoo kwaad niet klinken. Doch daar men dat n i e t weet, zoo is de zaak problematiek. Die heeren volgen zoo wat de mode.’

‘Maar kennen dan de geleerden de physische en chemische krachten niet?’

‘Wij hebben wel eenige eigenschappen der dingen ontdekt, die aan de oppervlakte liggen; maar verder zijn wij nog niet doorgedrongen, en willekeurige onderstellingen vormen den grondslag van de meeste onderzoekingen.’

‘Maar men kent toch zekere wetten. Bij voorbeeld omtrent warmte en koude. Bedrieg ik mij niet, dan zegt Tyndall dat de slingerende atomen, die door den warmtetoevoer elk meer ruimte behoeven, elkander op zijde dringen, en dat op die wijze het lichaam, hetwelk zij samenstellen, in omvang toeneemt. Het gewone gevolg van verwarming is dus uitzetting.’

‘Ja, dat klinkt als eene klok.’ hernam de professor: ‘Maar ik geloof dat Tyndall deerlijk verlegen zou staan, indien men hem vroeg wat atomen zijn. En ook heeft verwarming niet altijd uitzetting ten gevolge. Het water bereikt bij 4° C. zijne grootste dichtheid. Het zet zich belangrijk uit wanneer het tot ijs kristalliseert

en het trekt zich samen wanneer het smelt. Tyndall erkent, dat de natuuronderzoeker dit verschijnsel niet kan verklaren. Nu speelt het water juist geene onbeduidende rol in de huishouding der natuur - en mij dunkt dat wij van het doorgronden der scheppingsgeheimen nog een heel eind verwijderd zijn, zoolang wij niet eens bij dit albekende en alomtegenwoordige element de gewone verschijnselen verklaren kunnen.'

'Maar omtrent het licht zijn wij toch gewichtige dingen te weten gekomen. Ik meende dat het vast stond, dat het de trillingen van den aether zijn, die het licht voortbrengen?'

De oude professor lachte. - 'Beste jonge vriend,' zegde hij: 'geen mensch weet wat die aether is; en geen mensch weet, of die aether in het geheel wel bestaat. Die zoogenaamde aether is niets dan eene phantasie van een verklaringslievend heer. Er bestaan omtrent het licht nog verscheidene andere theorieën, even vaag als deze golvings-theorie. Maar geene van die kan ons b.v. verklaren hoe het zonlicht op andere lichamen kan worden overgedragen, zoodat deze zelven lichtgevend worden. Ik heb onlangs een zeer practisch luciferpotje gekocht, dat 's nachts licht van zich geeft. Dit dingje gooit alle theorieën ten onderst boven.'

'Maar met het magnetisme en de electriciteit is het toch anders,' zegde Ephraim schuchter: 'die kennen wij toch en zijn wij volkomen meester.'

'Dat is te zeggen,' hernam de professor - 'wij pressen hen tot vele nuttige doeleinden in onzen dienst; maar geen mensch alweer kan het wezen dier krachten verklaren. Airy, de beroemde directeur van de sterrewacht te Greenwich, die zeker op dit gebied zoo goed thuis is als de beste, komt er eerlijk voor uit dat hij van het staal- en ijzer-magnetisme geene aannemelijke theorie weet op te werpen. En wat de electriciteit betreft, zoo wil ik u een woord van Faraday herinneren. Nadat die geniale kop veertig jaren lang in dit vak gewerkt en de belangrijkste ontdekkingen gedaan had, vroeg hem eens een heer: wat electriciteit nu eigenlijk is. “*Dear Sir,*” gaf Faraday ten antwoord: dat hadt ge mij veertig jaren geleden moeten vragen. Nu heb ik ingezien dat ik het niet weet.'

Ephraim zweeg heel beteuterd stil, en vroeg een pooslang niets meer. Toen echter vatte hij nog éénmaal moed, en zegde: 'Gisteren heb ik eene lezing gehoord van professor Dickson, ten betooge dat de gedachte eene beweging of omzetting is van de hersenstof, dat de begrippen door de hersens op dezelfde wijze worden afgescheiden als de gal door de lever, dat de ziel met het ontleedmes stuk voor stuk weg te snijden is, en dat -'

'Mijn waarde jonge vriend,' zoo viel hem de oude heer in de rede - terwijl hij op zijn horloge keek - 'dit is het uur waarop ik gewoon ben met eenige collega's eene partij te kegelen. Ik raad ook u eene dergelijke lichaamsbeweging ten zeerste aan. Zij versterkt den arm, en daarmede ook de hersenstof.'

Ephraim stond blozend op.

'Niet waar, amice,' hernam de professor met een bijtend lachje, aan hetwelk hij evenwel eenen warmen handdruk gepaard deed gaan - 'het is ergerlijk voor een studeerend mensch, wanneer hij ondervinden moet hoe weinig respect de natuur heeft voor al onze geleerdheid. Doch wacht maar! Laat haar op haar tellen passen! Straks slaan nog alle geleerde corporatiën de handen in elkaar, en jagen haar met schimp en schande het land uit. Zij is een schandaal voor de wetenschap!'

Ephraim ging naar huis en verzonk in diepe gepeinzen.

Kunt gij eene prachtiger *charge* bedenken van de hedendaagsche wetenschap dan deze bladzij? Wat is die zet van den ouden professor, hij, die de beruchte wetenschap (die God van zijnen troon moet bonzen) onderwijzen moet, schoon, als hij niet meer wetende wat te antwoorden, zegt ‘ik moet gaan kegelen’ en hoe knap is het gezegd dat de natuur, die zoo weinig eerbied heeft voor de menschelijke wetenschap, met schande uit het land zal gejaagd worden - ten behoeve der wetenschap.

De natuur? De natuur is een schandaal voor de wetenschap! zegt de oude professor spottend.

Ja, dit stuk uit Niemann's boek is waardig verspreid te worden; voor de rest heeft het werk niet veel aanbevelenswaardigs.

In de middeleeuwen.

Als men nagaat wat de kloosterlingen in de middeleeuwen onder opzicht van ontwikkeling van kunst, wetenschap en landbouw gedaan hebben, staat men verwonderd dat men die edele ontginners en beschavers nog zoo dikwijls in onze dagen hoort aanranden, miskennen en vernederen.

Inderdaad, één enkele monik heeft meer gedaan voor de beschaving en de opbeuring van het volk, dan duizend filosofen, die in hun werkkabinet, den rug warm in een kamerrok en de voeten in eene *chancelière* geborgen, folianten schrijven over het geluk der volken.

Meer dan eens hoorden wij zeggen, als wij een uitgestrekten kloosterbouw zagen, omgeven door vette weilanden, dichte bosschen, vruchtbare akkers; ‘die moniken wisten wel waar zij zich neersloegen!’ en die woorden zijn met misprijzen doortinteld; doch zij die zóó spreken kennen de geschiedenis niet of verloochenen haar moedwillig.

Die gronden zijn slechts rijk geworden door het zweet der moniken. Immers, de slechtste gronden werden hun toegekend, en wilt gij er een bewijs van - lees dan wat een kundig en nauwgezet historieschrijver zegt: ‘Het vaste land echter was den Benedictijn niet zoo gastvrij als hij had kunnen verwachten. Hij vroeg eene plaats waar hij zijne zware en uitgebreide taak zou kunnen beginnen; en welke oorden werden hem aangewezen? De keur der landerijen, zoo als een dichter der vorige eeuw zong? Helaas, 't was verre.

Ter bouwplaats voor een klooster, schonk men hem eenige barre, ongezonde, onvruchtbare plekken, die de groote grondeigenaars van hun bezittingen afsneden, omdat ze volslagen onbruikbaar waren. Zoo schonk koning Gizebert voor de abdijen van Stavelot en Malmédy ‘eenige gronden in de uitgestrekte woestijnen der onbewoonde Ardennen en Dagobert voor die van Elmon’ eene strook lands, die om de woestheid der bosschen niet te rooien of te bearbeiden was; zoo kregen Postel en Tongerloo, later in Noordbrabant, goederen, welke alleen door wilde dieren en roovers bevolkt waren.

Daar, in de woestijnen, waar van niemand hulp te verwachten was, moest de Benedictijn zich door eigen kracht ontwikkelen, en zijn klooster in de verschillende behoeften zijner leden voorzien. Alles was overdekt met moerassen, bosschen en heiden; de arme bevolking versnlaadde den arbeid en leefde van jacht en roof, en de wilde dieren bedreigden zijn leven.

Hij begon, gelijk Remaclus, den grond die hem afgestaan was, door gebeden te heiligen; de overblijfsels der afgoderij vernietigde hij en plantte een kruis in de plaats; onder het zingen van psalmen en litanieën bakende hij den eersten akker at, en

eenerzijds het evangelie onder de barbaren predikend, beoefende hij anderzijds landbouw, wetenschap en kunst, om het bekeerde volk ook in welvaart en beschaving te doen stijgen.

De arbeid was bij de ouden het deel der slaven en overwonnelingen; de vrije man bracht zijn leven door in krijg en ledigheid. Zoo was het in Rome, zoo was het alhier. ‘Niet gemakkelijk, zegt Tacitus, zou men den Germaan overtuigen, dat hij beter dede zich op den akkerbouw toe te leggen en den oogst af te wachten, dan immer krijgsgevaar te gaan opzoeken om wonden te gaan verdienen. Hij acht het lafheid en schande, in 't zweet zijns aanschijns te verwerven, wat hij door zijn bloed koopen kan.’ Vandaar de armoede, de voorbeeldelooze barbaarschheid dier stammen, en de lage trap waarop, blijkens de overblijfsels, het handwerk bij hen stond.

De kloosters kwamen het eerst hierin verandering bewerken; zij begonnen de woestijn te ontginnen, bosschen te rooien, moerassen uit te drogen, waterleidingen te graven; bouwden schuren, stallingen, wijnpersen; legden zich toe op den veestapel en de veredeling der kudden, in een woord, zij voerden den landbouw tot eene uitstekende hoogte. Dat ontging het oog der landzaten niet: de grondheeren, vergrijsd in den krijg en roof, zagen naast hun slecht bebouwde erven zooveel paradijzen uit de aarde ontspruiten en het oude vooroordeel wankelde; - het viel, toen zij onder die nijvere broeders mannen van de edelste afkomst herkenden, die in ontwikkeling hoog boven hen stonden, en toch zich den arbeid niet schaamden.’

Tot dusverre de heer Hezenmans. Die woorden zeggen zeker wel het tegenovergestelde van 't geen onze modernen den monik in de middeleeuwen ten laste leggen, niet alleen over het kiezen der vestiging, als over zijne werkzaamheid. Immers, 't is nog een andere leugen den monik zijne luiheid te verwijten. Als men nu nagaat dat die gronden door de moniken zelf waren ontgind; dat een aantal geslachten van kloosterlingen zich daaraan hadden opgeofferd, was het des te onrechtvaardiger hun deze te komen ontstelen, zoo als schurkachtige en vergeusde vorsten deden in de XVIe eeuw, de Sansculotten in de XVIIIe, en zoo als men nu weer zou willen doen in de XIXe.

Geen eigendom was heiliger dan die der moniken; hij was door hun eigen werk van onvruchtbaar, vruchtbaar geworden; hij diende niet alleen tot hun persoonlijk gebruik, maar de arme deelde ruimschoots van dit bezit mee, terwijl het goed van de inpalmers, nadat zij het grootendeels gestolen hadden, nog diende tot verbrassing en het plegen van nieuwe onrechtvaardigheden.

Tabaksverbruik in Frankrijk.

Het tabaksverbruik in Frankrijk is in het jaar 1881 tot een fabelachtige hoogte gestegen: de waarde van hetgeen daarvan voor de consumptie diende, bedroeg toch niet minder dan bijna drie honderd vier-en-zestig millioen francs.

De som wordt over de verschillende soorten als volgt verdeeld: aan Havanasigaren twee en een half millioen; aan sigaren, die in Frankrijk vervaardigd werden: acht-en-vijftig millioen; aan cigaretten, in Frankrijk vervaardigd zestien millioen; het overige komt voor rekening van de rooktabak, snuif en pruimtabak. Eindelijk behoort hier nog bij de tabak, welke tot verminderde prijzen verkocht wordt en een waarde vertegenwoordigt van vijftig millioen francs. Zooals men weet, verstaat men onder deze soort die tabak, welke aan de soldaten geleverd wordt en in de grensplaatsen tegen lageren prijs verkocht wordt, ten einde de smokkelarij tegen te gaan.

Verloren eer.
Novelle.
(Vervolg.)

Des anderendaags haalde Hagen Dora met zijn rijtuig af. Beiden waren als getuigen tegen den brandstichter gedagvaard en met hen nog verscheidene andere inwoners van het dorp.

De mulder was zeer ernstig en stil; zoo dikwijls hij den blik zijner bruid ontmoette, sloeg hij de oogen neer als iemand, die zich een zware schuld bewust is en niet den moed heeft die te bekennen. Herhaaldelijk begon hij luidkeels te lachen zonder daartoe eenige aanleiding te hebben. Dora meende dan het boosaardige lachen van een duivel te hooren, zij zag hem ontsteld aan, doch waagde het niet hem naar de reden van dit lachen te vragen. Dan werd hij weer stil, zijne wenkbrauwen fronsten zich, zijne lippen klemden zich opeen en zijne gloeiende oogen staarden voor zich uit in de verte, alsof zij de toekomst wilden doorgronden.

Het meisje werd het onbehaaglijk in het gezelschap van dezen man, een gevoel van angst bekroop haar; zij kon het vermoeden niet van zich afzetten, dat hij booze plannen smeedde. Zij poogde herhaaldelijk een gesprek met hem

aan te knoopen, zij vraagde hoe ver men met den nieuwen bouw gevorderd was en wanneer men er mee gereed hoopte te zijn; maar zij bekwam slechts korte antwoorden, die duidelijk te kennen gaven, dat hij niet gestemd was om met haar te spreken.

Kort bij de stad haalden zij den waard en den schaapherder in, die vroeger van huis gegaan waren omdat zij den weg te voet moesten afleggen. Dora vroeg haren verloofde of er voor beiden nog ruimte genoeg in het rijtuig was, doch in plaats van te antwoorden legde de mulder de zweep over het paard en reed hen in gestrekten draf voorbij. Hij verwaardigde hen niet eens met een groet, zijn strakke blik was weer in de verte gericht.

'Luister,' sprak hij na eene wijl op barschen, scherpen toon, 'het is mij onverschillig, of de deugniet veroordeeld wordt, ja, ik zou het hem zelfs gunnen dat hij vrijgesproken wordt, want eigenlijk heeft hij de misdaad toch slechts in blinde woede gepleegd.'

'O zeker! zeker!'

'Zwijg! ik wil dat van u niet hooren; hoe meer gij hem in bescherming neemt, hoe meer ik hem haat. Als hij vrijgesproken wordt, dan moet hij naar Amerika, hier gelooft het toch niemand, dat hij onschuldig is, hier zal hij geen werk vinden en buitendien wil ik hem ook niet meer ontmoeten.'

'Wanneer gij slechts vriendelijk tegen hem zoudt willen zijn...'

'Dat kan ik niet en hij kan het ook niet verlangen! Hij is een misdadiger, een eerlooze, hij heeft in de gevangenis gezeten; hij was met u verloofd, hij heeft mijn huis aangestoken, om mij ten gronde te richten..... Neen, neen, ik kan hem de hand niet reiken en indien hij ze mij aanbood, ik zou ze niet aannemen. Hij moet weg, niet alleen om onzent- maar ook om zijnentwille; aan gene zijde van den oceaan kan hij werk genoeg vinden, zoo hij het zoeken wil, hier zou hij moeten bedelen. Ik wil hem het geld voor den overtocht geven en nog wat daarenboven. Gij kunt het hem aanbieden, maar ik moet er bij tegenwoordig zijn. Wilt gij dat?'

Dora knikte toestemmend.

'Goed. Wanneer hij vrijgesproken wordt, zullen wij het hem zeggen,' ging Hagen voort, terwijl hij onverpoosd voor zich uit staarde. 'Ik geloof wel niet, dat hij vrijgesproken zal worden, maar het zou toch mogelijk wezen. Zeg hem dan ook, dat hij niet meer in het dorp moet terugkeeren, want indien hij zich daar laat zien, ware hij zijn leven niet zeker.'

'Maar als het gerecht hem toch vrijgesproken heeft?'.....

'Menigeen wordt vrijgesproken, dewijl men hem niet overtuigen kan.'

'En menigeen wordt onschuldig veroordeeld.'

De mulder zag het meisje verrast aan, dan wendde hij haastig het gelaat af.

'Dat is de zaak van het gerecht!' zegde hij schouderophalend, 'de rechters hebben zulks alleen te verantwoorden. Het volk vonnist ook, het oordeelt zelden verkeerd. Het heeft Willem gevonnisd; indien het gerecht hem niet veroordeelt, dan kan het volk hem de straf opleggen!'

'Gelooft gij, dat het een rechtvaardig vonnis ware?'

'Gij gelooft het natuurlijk niet!' spotte Hagen; 'het is kinderachtig, dat..... voor den duivel, wie zou het dan gedaan hebben, zoo hij het niet gedaan heeft?'

De mulder was woest opgesprongen, een vlammende blik trof het meisje, dat verschrikt ineenkromp.

‘Gij schijnt er behagen in te scheppen, mij te ergeren,’ ging hij bedaarder voort; ‘het gezonde menschenverstand moet u zeggen, dat niemand anders de brandstichter kan geweest zijn.’

Dora zweeg; de wagen reed de stad binnen, zij wilde de woordenwisseling thans niet voortzetten.

Hagen hield voor een herberg stil, liet het paard op stal brengen en bestelde een ontbijt voor zich en zijne bruid.

Hij voerde onder het eten een levendig gesprek met den hospes over het proces dat hem in de stad voerde en Dora hoorde, hoe de waard op koelen, onverschilligen toon zegde, dat den beschuldigde even zeker tien jaar tuchthuisstraf wachtten als het amen na de mis, indien de zaak zich zoo toegedragen had, als de heer Hagen hem verhaalde. Dora kon of wilde dit niet gelooven; de koelheid, waarmede beiden daarover spraken, verontwaardigde haar. Zij hoopte nog altijd dat het vonnis vrijsprekend zou luiden en zij verzuimde niets om, voor zoo ver het in hare krachten lag, deze hoop te verwezenlijken.

Toen zij uitgenoodigd werd om getuigenis af te leggen, antwoordde zij duidelijk en vast op elke vraag van den rechter, en in elk antwoord liet zij het geloof aan de onschuld des aangeklaagden doorschemeren. Zij verklaarde onomwonden dat haar verloofde den beklaagde door harde woorden getergd had, dat Willem evenwel bedaard gebleven was en geen enkele bedreiging geuit had. Zij wilde ver in het verleden teruggaan en van zijne goedhartigheid en eerlijkheid voorbeelden aanhalen, ja, zij wilde zelfs in een betoog van zijne onschuld treden, toen men haar met de bemerking, dat zij slechts op de gestelde vragen te antwoorden had, het woord ontnam.

Had hare getuigenis al een gunstigen indruk gemaakt, zoo moesten de verklaringen der overige getuigen dezen indruk zeer spoedig uitwisschen.

Hagen verhaalde zijne eerste ontmoeting met Willem, hij schilderde diens woede, die zich wel niet in dreigende woorden, maar wel in dreigende blikken en gebaren uitgedrukt had; hij herinnerde zich duidelijk, dat hij bij deze ontmoeting tot zijne bruid, in tegenwoordigheid van den beklaagde gezegd had, dat hij eerst den volgenden morgen zou terugkeeren, dat zijn knecht verlof had en de oude meid alleen in den molen was. Daarbij verklaarde hij, dat de beklaagde van woede een luiden kreet had geslaakt, toen hij vernam dat de verzekeringmaatschappij de geheele geleden schade vergoeden moest en de mulder een rijk man was en bleef.

Deze kreet van woede vormde in den bewijsketen een zeer sterken schakel, hij bewees onomstootelijk, dat het 't vaste voornemen van den beklaagde geweest was den mulder ten gronde te richten. Al de getuigen, uitgenomen Dora en de herder hadden dezen kreet gehoord, de beschuldigde kon niet ontkennen, dien uitgestooten te hebben.

Het getuigenis van den herder was eveneens zeer ongunstig. De oude man moest overeenkomstig de waarheid verklaren, dat hij Willem ernstig voor elke daad van wraakneming gewaarschuwd en hem herhaaldelijk maar vruchteloos aangemaand had met hem naar het dorp terug te keeren; hij moest op de vraag, of de beklaagde in dien stond vast besloten was zich op den mulder te wreken, toestemmend antwoorden.

Brigitte had den beschuldigde kort vóór het uitbersten van den brand op het erf gezien, en was door de woestheid van dien man zoo verschrikt geweest, dat zij zich niet uit het vertrek waagde, wijl zij vreesde hem te zullen ontmoeten.

Na al deze verklaringen viel het den procureur-generaal licht de schuld zoo klaar en duidelijk vast te stellen, dat er niet de geringste schijn van twijfel meer overbleef.

In onzinnige woede, met het vaste voornemen den verloofde zijner ontrouwe geliefde tot den bedelstaf te brengen, had de aangeklaagde de misdaad gepleegd. Hij had de oude meid vrees aangejaagd om te verhinderen alle deuren te sluiten; hij was later in het huis geslopen en had hier, evenals in de schuur, vuur aangelegd, en het genot dat hij bij het gelukken van zijn duivelachtig opzet smaakte, deed hem vergeten, welk gevaar hem zelven bedreigde, indien hij op het tooneel van den brand aangetroffen werd. Een boosaardige vreugde had zijne zinnen beneveld, hij dacht niet aan de noodzakelijkheid der vlucht; hij dacht er eerst aan toen het gevaar hem van zoo nabij op de hielen zat, dat hij er zich nog ter nauwernood aan onttrekken kon. De verklaringen der getuigen stemden allen daarin overeen, dat hij alleen de dader zijn kon; ook de verklaringen van het meisje, voor zoover men daaraan gewicht hechten mocht, waren verpletterend. Daarbij moest men het verledene van den beschuldigde in aanmerking nemen. Hij was een gestrafte dief, hij had den weg der misdaad reeds voor eenigen tijd betreden en de ondervinding leerde, dat de eerste stap op dezen weg den terugkeer onmogelijk maakt. Wanneer een mensch gelijk de beschuldigde zijne onschuld betuigde, dan was dat alleen een bewijs van verregaande verstoktheid welke daarom de strengste toepassing der straf het vorderde. Hij eischte een tuchthuisstraf van vijftien jaar.

De verdediger, die den beschuldigde ambtshalve toegevoegd was, nam de schuld als bewezen aan; hij bepaalde er zich toe gronden aan te voeren, die de misdaad in een gunstiger daglicht stelden. Hij beweerde dat de beschuldigde tot de daad was uitgetart, dat hij haar gepleegd had in een ontoerekenbaren toestand, ja, men kon met recht zeggen, in een vlaag van razernij.

Doch de gezworenen verwierpen de vraag of er verzachtende omstandigheden aanwezig waren en het hof veroordeelde Willem tot een tienjarige tuchthuisstraf.

Met de uitdrukking van de hoogste ontzetting rustte de strakke blik van Dora op den veroordeelde. Hagen bood haar den arm aan; zij hoorde hem niet, hare gansche opmerkzaamheid was op den ongelukkige gevestigd, om wiens kleurlooze lippen een bittere trek speelde.

Eerst nadat hij weggevoerd was, hield de toovermacht op, welke het meisje geboeid hield; hare oogen vulden zich met tranen en een diepe, zware zucht steeg uit haren benauwden boezem op. Zij legde hare hand op den arm haars verloofden en verliet, door hem geleid, de zaal.

De herder, die naast den herbergier aan den uitgang van het gebouw stond, zag haar hoofdschuddend na.

‘Voor die heeft het leven geene vreugde meer,’ sprak hij met gedempte stem; ‘de mulder zal zijne vrouw spoedig onder de graszoden moeten leggen.’

‘Och kom! uit het oog, uit het hart,’ antwoordde de herbergier schouderophalend; ‘mettertijd heelen alle wonden. Het is waar, zij heeft hem lief gehad en ik geloof dat zij hem nog lief heeft, maar zij moet nu toch inzien dat hij hare liefde onwaardig is.’

‘Moet zij dat?’ vraagde de oude man, bedenkelijk het hoofd wiegende. ‘Indien hij de misdaad begaan heeft, dan dreef zij hem daartoe door haren trouwbreuk; dat is de worm die aan haar hart zal knagen. En heeft hij ze niet begaan....’

‘Kunt gij thans nog twijfelen?’

‘Ja, mijn twijfel is heden nog sterker geworden. Zoo staat geen schuldige voor zijn rechter, al is hij nog zoo verstokt en boosaardig, gelijk Willem heden voor het gerechtshof stond! Het scheen mij zelfs toe alsof de knaap te fier was, om zich tegen de aanklacht te verdedigen!’

‘Dat was louter slim overleg en berekening,’ merkte de waard aan. ‘Gij laat u door Dora op een dwaalspoor leiden; dewijl zij aan zijne onschuld gelooft, meent gij er ook aan te moeten gelooven. Het is een bepaalde onmogelijkheid, dat een ander de misdaad begaan kan hebben. Hagen heeft geen vijanden; daarenboven berstte de brand juist in denzelfden stond uit, dat Willem zich in de nabijheid van het erf bevond.’

‘Ja, als gij het zóó uitlegt.’

‘Welnu! ik geloof niet, dat men het anders uitleggen kan!’ zegde de herbergier ontstemd. ‘Het gerecht veroordeelt niemand, wanneer het geen bewijzen voor de schuld gevonden heeft en hier zijn bewijzen in overvloed voorhanden!’

De herder schudde het grijze hoofd en zweeg; de twijfelingen, die in zijn geest opstegen, konden door geen uitspraak van het hof op zijde geschoven worden.

VI.

Hoe veel spoed en vlugheid de mulder ook met den herbouw van zijn molen en aanhoorigheden deed maken, werd het toch lente eer hij er met zijn jonge vrouw intrekken kon.

Dora was stiller en kalmer geworden; de tijd scheen de wonden geheeld te hebben, welke de veroordeeling van haren vroegeren verloofde in haar hart geslagen had, In de eerste weken sprak zij nog dikwijls van hem; het was haar eene behoefte, haren haat en hare verbittering

lucht te geven en er kwamen zelfs oogenblikken, waarin zij dezen haat aan den mulder te kennen gaf op eene wijze, welke maar al te duidelijk verraadde, dat zij niets vuriger wenschte dan de keten te verbreken, die haar aan hem boeide.

Peter Hagen hoorde hare verwijten zwijgend aan en het vervolg leerde, dat dit de wijste partij was, die hij kiezen kon. Van lieverlede arden die huiselijke stormen. Doordien Hagen zijne bruid dikwijls wegens de inwendige inrichting van zijne nieuwe woning raadpleegde, namen de gedachten van het meisje eene andere richting en weldra meende de mulder de overtuiging te mogen koesteren, dat Dora den gevangene vergeten had.

En toen de lente kwam en de dag van het huwelijk naderde, scheen Dora hare opgeruimde stemming herkregen te hebben; zij zong met den nachtegaal om strijd, als zij met eenigen huiselijken arbeid bezig was of aan haren uitzet naaide.

DE GROT VAN CORNIALE.

Hagen verblijdde zich daarover; hij wist niet, dat ook een uit duizend wonden bloedend, vertwijfelend menschenenhart lachen, schertsen en zingen kan om de smart te verdooven. Hij dacht dat de lente met hare zoete betoovering ook in haar hart gedrongen was en met haren weldadigen zonneschijn den nacht daaruit verdreven had.

Maar daags voor de trouwing zou hij tot de ervaring komen, dat zijne kennis van het menschelijke hart ongemeen gebrekkig was. Hij had zijne bruid met het rijtuig afgehaald, om haar de voltooide inrichting van zijn nieuw huis te laten zien en haar te vragen of zij er nog het een of ander in wenschte te veranderen; hij wilde elken wensch, dien zij kon voeden, vervullen.

Hij toonde haar de schuur, de stallingen, den hof en het woonhuis; hij voerde haar overal heen, en Dora knikte zwijgend op alles, wat hij tot haar zegde.

Tijdens den rit was zij spraakzaam en opgeruimd geweest, thans zweeg zij; slechts nu en dan kwam een kort antwoord over hare lippen, wanneer hij eene vraag tot haar

richtte, die zij beantwoorden moest. Haar ernst en stilzwijgendheid moesten hem te meer bevreemden, daar zij juist op dien stond reden gehad moest hebben om voldaan en opgeruimd te zijn.

Zij stonden in de huiskamer voor het venster en blikten naar buiten in den hof; Hagen had den arm om haar middel geslagen, maar toen hij haar wilde kussen, wendde zij het aangezicht af.

'Zottinneke, wie ziet het?' schertste de mulder. 'Buiten de oude Brigitta is er niemand in huis.'

'Laat dat,' verweerde zich Dora, 'ik houd er niet van.'

Den mulder steeg het bloed naar de wangen, maar hij bedwong de opkomende gramschap.

'Ik weet niet, wat u scheelt!' sprak hij geergerd. 'Bevalt u hier iets niet, zeg het dan, ik zal het veranderen; hebt gij nog eenigen wensch, ik zal hem vervullen; gij zult volkomen tevreden zijn, tevredenheid is toch de grondslag van een gelukkigen echt.'

'Ik meende, dat het de liefde was?' antwoordde Dora, vragend de oogen op hem vestigende.

'Indien het de liefde is, dan zult gij zeer gelukkig zijn, want ik heb u lief, gelijk ik geen ander mensch op de geheele wijde wereld lief heb!' riep Hagen, terwijl hij het meisje aan zijn hart drukte. 'Ja, Dora, wij zullen hier zeer gelukkig zijn. Hebben wij niet alles wat het hart begeert? Wij zullen weldra nog meer hebben! Laat mij slechts zorgen, lang wonenwij hier niet; dan trekken wij naar de stad en dan eerst zal het vroolijke leven voor ons een aanvang nemen.'

'Kan men alleen in de stad vroolijk zijn?' vraagde Dora, om wier lippen een bittere lach speelde.

'O! gij kent de stad niet, gij weet niet wat men daar genieten kan, als men rijk is.'

'Ik verlang het niet te weten.'

'Omdat gij het niet kent. Wij zullen een groot, schoon huis, rijtuig en paarden hebben, wij zullen voorname lieden zijn en groote feesten geven.....'

'En dagelijks een groot somber gebouw zien, achter welks hooge muren een ongelukkige zijn leven voortsleepen moet, omdat hij.....'

'Zwijg! ik wil dat niet hooren!' viel de mulder haar barsch in de rede. 'Een wild dier schiet men neer, om zich voor schade te beveiligen, een brandstichter is ook een wild dier! Gij hebt er mij dikwijls genoeg de ooren van vol gepraat; ik wil er verder niets meer van hooren; men moet kunnen vergeten. Hem is recht geschied, hij heeft het vooruit geweten, dat die daad hem in dat gebouw brengen zou, waarom liet hij er zich door zijne wraakzucht toe verleiden? Als hij zijn tijd uitgezeten heeft, wil ik voor hem zorgen, hem geld geven, om naar Amerika te gaan; hij is dan nog altijd een krachtige man, ginds zal hij wel een goed onderkomen vinden! - Ja, Dora,' ging hij op vriendelijken toon voort, 'het is mijn wensch en mijn wil om naar de stad te trekken, waar wij iets van het leven kunnen genieten. Denkt gij, dat ik in den afgeloopen winter leeg heb gezeten? O neen, ik heb in de stad zaken gedaan en veel geld verdiend, ik zal nog meer verdienen, indien ik ze uitbreid. En dit zal geschieden, want ik wil met mijn geld woekeren.'

'Wordt de woeker ook niet bestraft?' merkte het meisje aan, en hare stem klonk zoo hard en scherp, dat de mulder onthutst opzag.

'Gij begrijpt mij niet,' antwoordde hij; 'ik leen geen geld uit, ik speculeer in granen.'

'Noemt men de lieden, die dat doen, niet graanwolven?'

Hagen lachte verachtend.

‘Wat bekommer ik er mij om, hoe men ze noemt,’ zegde hij, ‘indien ik slechts geld verdien, dat is de hoofdzaak.’

‘Maar deze liên worden veracht.....’

‘Onzin! voor iemand, die geld heeft, neemt ieder den hoed af.’

‘Men zegt dat zij de broodprijzen doen stijgen en zich met het zweet en bloed der armen voeden.’

‘Laat hen zeggen, wat ze willen!’

‘O neen, Peter, aan de achting der menschen moet een ieder hechten.’

‘Nu, ik meen toch, dat ik een zeer geacht man ben!’ spotte de mulder. ‘Benijden u niet alle meisjes? Er is er geen een in het gansche dorp, die mij niet oogenblikkelijk nam, indien ik.... maar, dat zijn nuttellooze praatjes; ik zou geen ander tot vrouw willen dan u!’

Hij trok haar weer tot zich, maar Dora maakte zich uit zijne armen los en ging een paar stappen terug.

‘Ik draag de zorg voor den molen aan Hans over,’ ging Hagen voort, ‘ik wil daarmee niets te maken hebben; dat eeuwige stuiven van het meel kan ik niet verdragen. Er wordt ook niet veel aan maalloon verdiend, de boeren sparen zooveel uit als zij kunnen; zij verkoopen hun oogst en brengen het meel uit de stad mee.’

‘Maar het is een eerlijk handwerk,’ zegde Dora ernstig. ‘Gij verdient er genoeg mee om er van te kunnen leven en het is ten minste eerlijk verdiend geld.’ De mulder beet op zijne lippen en fronste de wenkbrauwen.

‘Gij begrijpt dat niet en kunt er derhalve ook niet over oordeelen,’ antwoordde hij koei. ‘Ik zal u naar huis brengen; het is de laatste keer, morgen avond is uw woning hier; ik hoop, dat gij morgen beter geluimd zult zijn. Het is toch uw trouwdag, de dag, waarnaar elk meisje verlangt,’

‘Elk meisje!’ vraagde Dora scherp. ‘Weet gij dat zoo zeker? Peter, wat ik u bidden mag, vergeet nooit, wat ik u zoo menigmaal gezegd heb, het zou mij leed doen, wanneer ik er u later aan herinneren moest? Ik heb u niet zoo lief als het eigenlijk zijn moest, ik kan het niet en ik geloof ook niet, dat het na de trouwing nog komen zal. Maar wat ik u beloofd heb, dat houd ik, gij zult geen reden hebben om over mij te klagen. Ik zal een brave, getrouwe huisvrouw voor u zijn en alles doen, om het u naar den zin te maken. Zijt gij daarmede tevreden?’

‘Nog steeds diezelfde oude praatjes!’ riep Peter geërgerd.

‘Wanneer gij meer verlangt, Peter, meer dan ik u geven kan, dan willen wij scheiden eer het te laat is. Dan willen wij thans van elkander gaan en gij moogt alle schuld op mij werpen en zeggen, dat ik u niet gewild heb, omdat ik Willem niet vergeten kon.’

‘Zoo!’ grijnsde de mulder, wiens wenkbrauwen zich steeds dreigender fronsten. ‘En wat wilt gij dan aanvangen?’

‘Ik zoek een dienst in de stad. ik kan werken en zal gemakkelijk werk vinden. En gij vindt ongetwijfeld ook een andere, die u lief heeft.....’

‘Neen, u wil ik en geen andere!’ riep Hagen hartstochtelijk uit. ‘Ik geef u niet vrij, ik wil u dwingen mij lief te hebben en den andere te vergeten.’

‘Liefde kan men niet afdwingen,’ zegde Dora koel, ‘en den andere vergeet ik niet zoo lang ik leef.’

‘Gij moet hem vergeten, wanneer gij mijne vrouw zijt.’

‘In den zin, waarin gij het bedoelt, ja! Er zal geen zondige gedachte in mij opkomen, maar ik zal dikwijls aan hem denken en hem betreuren.’

‘Dat staat u vrij,’ lachte de mulder, ‘doch denk slechts niet te veel aan hem, zoo ik hem later wil helpen. Kom! wij zullen naar huis rijden. Ik neem u gelijk gij zijt; het is zoo slim niet als gij zegt; wij zijn beiden vredelievend van aard en zullen het wel met elkander eens worden. Kom!’

Hij bood haar den arm, zij nam dien zwijgend aan en ging aan zijne zijde naar buiten.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 24]

Onze gravures.

Thomas Holloway.

Wie kent dien naam niet? Wie heeft sedert jaren, op de vierde bladzij der dagbladen, tot vervelens toe, den naam van Holloway niet gezien? Pillen van Holloway waren jaren lang een onfeilbaar medecijn voor vele, zoo niet alle kwalen en als het menschdom er niet onsterfelijk bij geworden is, dan toch zeker is de maker van die pillen, door den verkoop, een overgroot getal keeren er millionnair bij geworden.

THOMAS HOLLOWAY.

Thomas Holloway stierf dezer dagen op zijn buitengoed te Tittenhurst, nabij Sunningdale, in den ouderdom van 84 jaar. Zijn naam zal in de engelsche geschiedenis gekend blijven, niet alleen als een gelukkig speculant; maar als een weldadig en menschlievend man, die een goed gebruik maakte van een deel zijner schatten.

In 1873 gaf hij een vierde van een millioen pond sterling voor het oprichten van eene schuilplaats voor zieken uit de middenklasse en het Senatorium geheeten, te St. Ann's-Hill, nabij Virgina Water; hij begiftigde daarenboven dit gesticht met eene aanzienlijke som; weinige jaren later gaf hij nogmaals een kwart millioen pond en beloofde daarenboven 100.000 pond voor verdere inrichting, ter bouwing van een Holloway College, bestemd voor de hoogere opvoeding van meisjes. Het gesticht werd opgericht ter nagedachtenis van Holloway's vrouw, die eenige jaren geleden gestorven is.

Deze instelling is een der merkwaardigste van gansch Engeland; het gebouw kan 250 damesleerlingen bevatten. De leeraars, deels vrouwelijke, worden met zorg en volgens aanduiding van den stichter gekozen. Het gebouw zelven is van denzelfden bouwmeester als het Senatorium, en in franschen renaissance-stijl. Het telt duizend

kamers, eene kapel, boekwinkel, museum, schildergalerij, muziekzalen, enz. enz., en om de galerij onmiddellijk een goed aanzien te geven, vermaakte Holleway aan dezelve eene verzameling schilderijen, ter waarde van 90.000 pond sterling.

Wat het hooger gemeld Senatorium betreft, dit is ingericht voor personen, die een zekeren rang in de wereld bezetten, maar die juist daarom niet tegen ziekte en ongeval gewapend zijn, zoo als klerken, leeraars, gouvernanten, enz. Het getal vrouwelijke en mannelijke zieken, dat in dit gesticht kan opgenomen worden is 400. Het gebouw is in engelschen renaissance-stijl; het is zeer sierlijk en met eene groote verscheidenheid versierd en geen enkel punt, dat tot lust en opwekking der patiënten kan dienen, is hier verwaarloosd, niet alleen in het gebouw, maar ook in de hovingen en het park, dat prachtig beplant is.

De naam van Holloway zal, zeggen wij, in de geschiedenis van het engelsche volk eene schoone plaats blijven beslaan, nevens zoovele anderen, die een deel hunner fortuin aan het lijdend menschdom hebben opgeofferd. Wij ook hebben groote stichters geteld; ook hier, in ons land, werden voor eeuwen een aantal nuttige instellingen gesticht welke nog, tot op onzen tijd, onze fierheid uitmaken.

De geest dezer stichtingen is echter thans dood en dit hebben wij vooral te danken aan de omwenteling van 1793, die de hand legde op alle die partikuliere instellingen, deze zich toeëigende, den wil des stichters verkrachtte en de inkomsten bezigde tot doeleinden, welke de stichter, hadde hij nog geleefd, zou verstooten hebben.

Ons gouvernement, zijne ingeving in dien rampzaligen tijd vindende, zet die handelwijze voort, palmt nog voortdurend in wat het inpalmen kan, verdringt de aangestelde bestuurders, zet zich onbeschaamd in dezer plaats en terwijl de godsdienstige geest altijd dergelijke stichtingen bezielde, werkt het dezen integendeel hardnekkig buiten. In Engeland, het land der vrijheid, zou het gouvernement zich wel wachten zich in de plaats van eenen weldoener des menschdoms te stellen, en zeker zou het den wil van eenen testamentmaker niet breken om de achtergelaten gelden tot een ander doel aan te wenden dan deze bepaald had.

Men heeft in België de bron der liefdadige stichtingen gedood, omdat men den laatsten wil van eenen stervende niet meer eerbiedigt.

De vroolijke speelman.

Het gaat er recht vroolijk toe in de herberg! Onverwacht is de speelman gekomen en nadat hij zich met een goeden dronk bier verfrischt heeft, begint hij een vroolijken dans te tokkelen en die tonen zijn aanstekelijk voor het jongere geslacht. Het schijnt dal het jeuksel in de beenen zich spoedig overzet, want pas ving er een enkel paar aan met dansen, of een tweede, een derde, een vierde volgde, en alles wat beenen had dwarrelde nu in wilden dans dooreen: alleen de jongens en de oude tandelooze dorpsburgemeester uitgezonderd. De muzikant zelf heeft er genoegen in, de deernen en knapen zoo hupsch

te zien springen, hunne kreten en uitroepingen te hooren en hen zoo onvermoeid voorbij zijnen stoel te zien schuiven.

De gescheurde broek.

De schilder S. Pinto brengt ons hier in onze jeugd terug. Hoe dikwijls hebben wij ons, zoo niet in dergelijke, dan toch in soortgelijke positie bevonden! Hoe dikwijls was vest of broek gescheurd door het klouteren in de boomen, en waren wij gelukkig als eene welwillende buurvrouw de scheur toedriegde, in de hoop dat, thuis gekomen, moeder er niets van merken zou!

Wat staat de knaap, die zoo gelukkig niet was eene toovergodin te ontmoeten, om hem zijn gescheurde broek te naaien, en dus de ruwe handen van moeder op zeker plaats moest voelen, wat staat hij daar natuurlijk te mokken en te sumpen! Hij moest naar school, getuige den leeren zak dien hij op den rug draagt, doch met de gescheurde broek kon hij daar niet verschijnen, en al kijvende deed hem moeder het kleedingstuk uitspelen om het eerste te herstellen.

De broek, die nu op moeders schoot ligt, schijnt er eene van die te zijn, welke reeds vele stormen heeft doorgestaan. Ons dunkt dat ze gelapt en nog gelapt is en, wie weet, of ze ook niet scheurt als men er slechts met den vinger aan komt....

Dat zal ook wel de verontschuldiging van den jongen geweest zijn, die nooit iets gedaan heeft; die als een lam over de straat, als een weerloos konijntje zoo onschuldig door het bosch springt; die integendeel door alles wat hem tegenkomt, wordt aangerand en aangevallen, tot zelfs door de lammeren en konijnen! Maar ziet, dat pleidooi wordt nooit door de moeders aangenomen - we weten dit van ouds - ze willen niet aannemen dat hunne lieve zoete jongens engeltjes van onschuld zijn, en dat de broeken van zelf scheuren!

Binnen vijf minuten zal de broek echter genaaid, het ongeluk vergeten zijn en zal de jongen weer zoo vroolijk over het pad heen springen en dansen, alsof er letterlijk niets gescheurd ware.

De stief dochter.
(Vervolg.)

II.
Een terugblik.

De gravin Melanie Mengenrode was de dochter van een schatrijken hongaarschen edelman en eene venetiaansche van een oud adellijk geslacht. Hare ouders leefden in een gelukkigen echt afwisselend in Weenen of op hunne uitgestrekte grondbezittingen in Hongarië. Melanie bleef hun eenig kind, het voorwerp hunner teere, bijna afgodische liefde. Zij was pas in de groote wereld ingeleid geworden - een gevierde schoonheid in de aanzienlijkste kringen der hoofdstad - toen hare moeder na een korte ziekte stierf. Nu kon de diep onder het gewicht van zijn verlies gebogen weduwnaar het niet meer in de vroolijke keizerstad uithouden; hij begaf zich met

het moederlooze jonge meisje naar Hongarië en vestigde zich metterwoon op zijne goederen. Hier leefden beiden meerdere jaren achtereen in volkomen afzondering en bijkans nooit gestoorde eenzaamheid. Baron Kömenyi zocht en vond in deze afzondering den eenigen troost voor zijn gewond hart; hij had met zijne beminde echtgenoote alle aanspraken op genietingen van de wereld en het leven begraven. Melanie echter, die behaagziek en oppervlakkig van aard was, verlangde in de aanzienlijke kringen der hoofdstad terug te keeren. Zij was pas begonnen er de genietingen van te smaken en beschouwde het als een gruwzame hardheid, dat zij gedwongen was die te moeten missen en in de eenzame zalen van het oude slot op de doodsche puszka haar jonge dagen moest slijten. - Haar kort optreden in de gezelschapskringen was zoo glansrijk geweest, dat daardoor de volle overtuiging van hare verblindende schoonheid in haar ijdel, jong hart was opgewekt geworden. Dit hart droomde slechts van bewondering en eischte eens ieders hulde als een onvervreemdbaar recht. De liefde en teederheid haars vaders konden het meisje bij deze richting van haar inwendig leven geen genoegzame vergoeding schenken voor de bedwelmende vermaken, die zij om zijnentwille moest missen en haar onbegrensde zelfzucht belette haar te bedenken, dat het haar schoonste roeping, haar heiligste plicht geweest ware, de troost van den treurende, de vreugde van den eenzame te zijn.

Langer dan twee jaren weerstond de baron Kömenyi aan het dikwijls onstuimige verlangen van Melanie, om in de wereld terug te keeren. Nadat echter de tijd van lieverlede zijne smart gematigd had en zijne diep geschokte gezondheid zich in de vaderlandsche lucht begon te herstellen - trad de vaderliefde weer in hare volle rechten: hij gaf eindelijk gehoor aan de smeekingen en de vertoogen zijner dochter en ging met haar op reis. Slechts in één punt bleef hij onverbiddelijk, namelijk, dat hij niet, gelijk het haar wensch was, naar Weenen terugkeerde. Te veel met lichaam en ziel Hongaar om gaarne in de keizerstad te vertoeven, schokte het tegelijk te veel zijn inwendig gevoel, om het tooneel van zijn vernietigd huiselijk geluk met zijn verscheurd en treurend hart opnieuw te betreden. Hij begaf zich naar het buitenland: het eerst naar Italië; Melanie zou het geboorteland harer moeder leeren kennen.

Het statige Venetië had intusschen weinig aantrekkelijks voor den lichtzinnigen geest der jonge dame en nog minder smaak had zij voor de heerlijkheden van Rome. In Napels berstte zij in bittere klachten uit over het gebrekkige comfort van het dagelijksche leven, bij het aanschouwen der rookzuilen van den Vesuvius droomde zij van de voorstellingen in het Burgtheater, de bedwelmende feesten van het keizershof. Onvoldaan en teleurgesteld keerde zij eindelijk, najarenlange afwezigheid, aan de zijde van den het reizen moede vader naar het slot Kömenyi terug.

Doch niet voor langen tijd. De volgende winter zag haar in Pesth. De daarop volgende zomer werd aan eene rondreis in eenige der drukst bezochte badplaatsen van Duitschland gewijd.

Naast de zucht naar bedwelmende vermaken, welke haar beheerschte, ving de jonge barones langzamerhand aan in den maalstroom der voorname wereld, die zij daar aantrof, tegelijk naar eene passende ‘partij’ uit te zien. Zij was over de twintig, hare schoonheid prijkte in vollen bloei, overal waar zij zich vertoonde, zag zij zich omringd door een kring van vurige aanbidders en bewonderaars, en zij was slim genoeg om in te zien, dat het huldebetoon, hetwelk men haar alom bewees en zij met zooveel genoegen aannam, haar slechts als gehuwde vrouw op den duur verzekerd kon blijven.

Nadat zij zoo verscheidene jaren lang een doelloos, voornaam omzwervend leven gevoerd had den winter in een of andere groote stad, het schoone jaargetijde in badplaatsen of op reis had doorgebracht, verscheidene voordeelige aanzoeken in de hoop op nog voordeeliger had afgeslagen, zonder ooit haar hart, tusschen ijdel zingenot en slimme berekening verdeeld, daarbij te raadplegen - nam zij ten laatste - eveneens zonder haar hart naar zijne meening te vragen - de hand van den graaf Mengenrode aan.

Wilhelm von Mengenrode was een zoon van de roode aarde. Als tweede zoon sinds den vroegen dood zijner ouders op een zeer bekrompen inkomen beperkt, was hij, ter nauwernood de kinderjaren ontwassen, in pruisischen dienst getreden. Hij was een dapper en voortreffelijk soldaat, een door en door rechtschapen en ridderlijk karakter en had zich in alle takken der krijgskundige wetenschap zoo grondig geoefend, dat hij in het leger voor een der bekwaamste officieren aangezien werd.

Op veertigjarigen leeftijd werd hij tot overste van een cavallerie-regiment benoemd, en begon nu sterk naar het gronden van een huiselijken haard te verlangen. Hij had tot daar toe in fiere bescheidenheid zijn gemis van fortuin als een onoverkomelijke hinderpaal aangezien, om zich onder de familiën, die met hem in rang en stand gelijk stonden, een levensgezellin te kiezen. In zijn tegenwoordigen rang echter en met het vooruitzicht op nog hoogere bevordering, kon hij zich reeds als een zeer aanneemlijke partij beschouwen.

In Karlsbad maakte hij kennis met den baron Kömenyi en diens dochter. De beide mannen voelden zich, ondanks het verschil van nationaliteit, al spoedig tot elkander aangetrokken. Voor den Hongaar was de omgang met den ernstigen Westfaler een welkome afleiding voor de schrikkelijke verveling, welke het werkelooze en woelige leven der badplaats bij hem verwekte. - Mengenrode daarentegen vond aan de zijde van den ouden heer de magneet, die hem aantrok en vasthield.

Hoewel Melanie's verblindende schoonheid zijn mannelijk hart betooverde en hare lieftalligheid hem verrukte, kende de gerijpte man het leven met zijne tallooze noodwendigheden genoeg, om het vermogen der jonge erfdochter niet als een bijzaak te beschouwen. Toen Melanie echter het beslissende jawoord uitsprak, hechtte zij minder gewicht aan de persoonlijke hoedanigheden van haar aanstaande dan op zijn rang, zijn stand, zijn naam - en boven alles op het verrukkelijke vooruitzicht met haar geld in Berlijn een schitterenden staat te kunnen voeren. De oude baron voelde zich naast zijne persoonlijke neiging voor den overste zeer gelukkig bij de gedachte in het vervolg van den vaderlijken ridderdienst bij zijne rustelooze dochter ontslagen te zijn. Hij legde met een blijmoedig vertrouwen hare hand in die des graven.

Melanie had overijld en lichtzinnig hare hand geschonken zonder liefde. Zij zag zich na hare trouwing bitter teleurgesteld in het hoofddoel, wat zij daarbij voor oogen gehad had.

Zij wilde in de hoofdstad een prachtig hotel bewonen, luisterrijke feesten geven, een eerste plaats in de voornaamste gezelschapskringen innemen. Haar gemaal echter had de vermaken der groote wereld tijdens zijn langdurig jonggezellenleven volop genoten, hij verlangde naar een genoeglijk, rustig leven in den beperkten kring der huiselijkheid. Om deze huiselijkheid te vinden, was hij getrouwd. In Melanie hoopte hij de weldadige toovergodin bevonden te hebben, die ze hem zou verschaffen en veraangenamen.

Dientengevolge beperkte hij de bezoeken, die hij met de jonge vrouw maakte tot de allernoodzakelijkste en verzette zich met liefdevolle, lijdelijke, maar onverzettelijke vastheid tegen haren steeds onstuimiger wordende aandrang tot het bijwonen en het

geven van feesten. Zij gevoelde zich in de woelige residentie bijna even zoo verlaten als in het slot Kömenyi. En even als zij toenmaals onwillig geweest was, hare eigene wenschen voor hare kinderlijke plichten op te offeren, was zij ook thans volstrekt niet gezind, zich gewillig naar de neigingen en den smaak van haren man te schikken.

De overste intusschen, wien verzet in zijne omgeving iets geheel vreemds was, bracht in de huiselijke betrekkingen iets van den bevelenden toon des krijgsmans mede, welken zelfs de liefde voor zijne jonge en schoone vrouw hem niet geheel kon doen afleggen. Het duurde lang eer Melanie, aan teedere toegevendheid van haren vader gewoon, een verwend kind in den volsten zin des woords, in staat was te begrijpen, dat zij zich in haren echtgenoot een meester had gegeven: zij beproefde afwisselend toorn en tranen. Aanvankelijk poogde de graaf haar door liefdevolle overreding tot andere gedachten te brengen; daar hij echter eindelijk door zich steeds herhalende huiselijke tooneelen, door stormachtige en met een stortvloed van tranen begeleide eischen geleerd, de hoop opgaf, haar rede te doen inzien - sneed hij allen strijd met korte en strenge woorden af. En toen zij, door gramschap vervoerd, zich zoo verre vergat, tegenover hem op haren rijkdom te roemen, beantwoordde hij dit eenvoudig met een volledige afscheiding hunner wederzijdsche inkomsten. Zich voor de bestrijding zijner persoonlijke behoeften streng aan zijn inkomen houdende, wees hij zijne overige inkomsten voor de uitgaven der huishouding aan en liet met fiere grootmoedig-

heid aan zijne gemalin de onbeperkte beschikking over de zeer aanzienlijke rente, die zij van haren vader ontving. Zijn huis echter bleef, gelijk tot dusverre, voor gezelschappen gesloten.

Melanie voelde zich grenzeloos ongelukkig. Zij beschouwde zich in vollen ernst als de beklagenswaardigste der vrouwen. Haar geheele levensplan was verwoest, en zij vond in haar ijdel hart, in haar ledigen en oppervlakkigen geest geen stof voor een nieuw. Zij had geen oog, geen achting voor de edele en goede zijden in het karakter haars echtgenoots, zij zag in hem slechts een afschuwelijken dwingeland, die haar met ijskoude hardvochtigheid het geluk en de vreugde onthield, waarop zij door schoonheid, rang en rijkdom een onbetwistbaar recht meende te hebben.

De geboorte der beide kinderen bracht een weinig zonnelicht in de treurige woestenij haars levens, een weinig warmte in de verhouding tusschen de beide echteliên. Mengenrode droomde sinds lang niet meer in zijne vrouw de liefdevolle gezellin, de trouwe vriendin gevonden te hebben, aan wie hij zich in volle vertrouwen, met de zalige overtuiging van innige zielenverwantschap kon hechten. Hij voelde zich integendeel aan Melanie's zijde verlatener dan ooit te voren. Zoo lang hij ongehuwd was, zweefde hem nog de vriendelijke hoop op toekomstig geluk voor oogen. Na de eerste huiselijke oneenigheden wist hij, dat zijn lot in dat opzicht onherroepelijk beslist was.

Hij bracht al de liefde, waarvoor zijn hart vatbaar was, op de beide kleine wezens over, die de Algoede hem nog tot troost van zijn rijpen leeftijd scheen te hebben gezonden en hoewel hij in Melanie niet meer de vrouw zijns harten beminde, was zij toch voortaan geheiligd voor hem - als moeder zijner kinderen.

In de behandeling en opvoeding der kinderen waren de beide echteliên het ook op verre na niet met elkander eens. Voor hem waren de kinderen het middelpunt, het hoogste geluk zijns levens - het doel voor hetwelk hij leefde. Hij wilde dat de geheele huishoudelijke inrichting zich om hen zou draaien, slechts voor hen alleen zou zijn en stelde dezen eisch in de eerste plaats aan de moeder zelve. Hij maakte zich hierin ongetwijfeld aan overdrijving schuldig en had hij langer geleefd, de kinderen zouden bezwaarlijk eene voorbeeldige opvoeding genoten hebben. Melanie daarentegen bleef als moeder wat zij haar geheele leven lang geweest was: haar eigen middelpunt, haar eigen doel. Zij beminde hare kinderen, doch slechts met de oppervlakkige, gemakzoekende liefde, waarvoor zij vatbaar was. Zij speelde met hem zoo lang zij lief waren en zij zelve juist niets anders te doen. wist wat haar meer vermaakte, en gaf ze aan de dienstboden over, zoodra zij lastig werden. Aan de daaromtrent gemaakte aanmerkingen haars echtgenoots kwam zij te gemoet, dat zij tot bediening en verpleging der kinderen een talrijk personeel van bonnes en lakeien hield.

Met Mengenrode's bevordering tot generaal begon een nieuw tijdperk in het leven der jonge vrouw. De nieuwe rang noodzaakte hem tot meerder verkeer in de wereld. Zoo kon hij bij voorbeeld niet langer vermijden haar aan het hof voor te stellen. Daarmede echter trad zij in de hoogste kringen op. Het doel van haar vurigste verlangen was eindelijk bereikt!

Om dezen tijd werd Casimir Kozenski den graaf als adjudant toegevoegd. Hij was gelijk zijn naam aanduidt, van geboorte een Pool en ging door als een der knapste jonge officieren van het regiment. Schoon en welopgevoed, een meester in alle ridderlijke oefeningen, bezat hij in zijn voorkomen en zijne manieren eene gelukkige vermenging van de dapperheid des soldaats en de welgemanierdheid van den

volmaaktsten edelman. Hij wist zich met berekende slimheid in de gunst van zijn nieuwen chef te dringen, zich bij dezen van lieverlede bemind en bijna onontbeerlijk te maken, door zijne kleine zwakheden te vleien en de warmste belangstelling aan den dag te leggen voor alles, waarin de generaal belang stelde. Zoodoende wist hij het weldra zoo ver te brengen, dat hij ook buiten de dienstaangelegenheden als huisvriend bij de familie uit- en inging.

Betreffende Kozenski stemden de beide echteliën in hunne meening schijnbaar ten volle overeen. 'Ik zie in hem een heerlijk voorbeeld voor onzen Albert,' sprak de graaf. 'Ik zou mij gelukkig rekenen, zoo ik hopen mocht dat hij hem eenmaal gelijken zal.'

De gravin boog toestemmend het schoone hoofd; maar zij dacht daarbij niet aan Albert of wat hij eens worden zou. Zij dacht slechts aan het tegenwoordige, dat door de tusschenkomst van den Pool zeer genoegelijk begon te worden. Want deze behoorde tot de toongevende *lions* der hoofdstad en was onuitputtelijk in het vinden van nieuwe vermaken en uitspanningen, die de genotzoekende generaalsvrouw konden bekoren.

Na een kortstondige ziekte stierf de graaf ten gevolge van een hevige gevatte koude. Hij stierf als man en als kristen met volle kennis. In een laatste plechtig onderhoud bevool hij Kozenski de zorg voor zijne vrouw en zijne vaderlooze kinderen aan. 'Sta hun trouw ter zijde,' zegde hij met het volste vertrouwen, 'uit gehechtheid aan mij, ter wille van mij! Ik kan mijne kinderen niets nalaten als mijn onbevlekten, eerlijken naam; maar zij zijn rijk door hunne moeder! Wees haar tot raadsman bij Alberts verdere opvoeding: moge hij zich naar uw voorbeeld, zooveel als mogelijk onder uwe oogen, vormen!'

Casimir Kozenski beloofde alles wat de stervende verlangde. Een stoute hoop ontwaakte bij diens woorden in zijne ziel. De gravin was rijk! Het vermogen kwam van haar! Zij was op het punt vrij te worden - en de dagelijksche omgang had een zekere vertrouwelijkheid tusschen hen doen ontstaan. Welk een heerlijk vooruitzicht vertoonde zich aan dit sterfbed voor zijn berekenenden geest!

Casimir Kozenski was arm, en hij leefde op een voet, die hem de bitterste ongelegenheden berokkende. Overladen met schulden, door ongeduldige schuldeischers bestormd, zonder eenige hoop op eene verandering, op verlossing uit zijne glanzende ellende voortlevende, zag hij eensklaps de haven der rust - in het zekere bezit van aanzienlijke rijkdommen - open voor zich liggen. Ter bereiking van dit aantrekkelijk doel wendde hij van dien dag af al de slimheid van zijn listig karakter, al de berekeningen van zijn geslepen verstand aan. Hij was er zeker van, dat hij de gravin licht bewegen zou hem na het eindigen van den weduwetijd hare hand te reiken!

Maar de kinderen! Het fijne instinct, dat onschuldige zielen eigen pleegt te zijn, waarschuwde hen, hem te wantrouwen. Hij beproefde vruchteloos dezen half onbewusten lijdelijken tegenstand door geschenken, vleierijen en voorkomendheden van allerlei aard te overwinnen. Beiden bleven tegenover hem schuw en terughoudend.

De oude baron Kömenyi noodigde op het bericht van den dood zijns schoonzoons zijne dochter uit, met hare beide kinderen den eersten rouwtijd bij hem te komen doorbrengen. Melanie had weinig lust in eene scheiding voor eenigen tijd van den geliefde. Dezen echter kwam de reis zeer gewenscht voor - hij bewoog de gravin de uitnoodiging haars vaders aan te nemen. Hij wilde haar de doodelijke verveling van het leven in de afzondering, zonder hem, recht diep laten ondervinden, en hoopte daarbij op haren invloed bij den ouden heer, om dezen in de toekomst gunstig voor

hem te stemmen. Zij reisde derhalve door de kinderen en Albert's leermeester vergezeld, naar Hongarië af.

Korenski bereikte met betrekking tot Melanie volkomen zijn doel met deze reis. Zij kwam na zes maanden terug, vol verlangende, reikhalzende liefde doodmoede van de eentonige stilte van het vaderlijk slot. Zijn invloed op haar was grooter dan ooit te voren.

De kinderen echter toonden zich jegens hem nog afkeeriger dan vroeger. Nu veranderde hij zijn taktiek tegenover hen. Had hij er tot dusverre te vergeefs naar gestreefd de jeugdige harten te winnen, hij legde er zich thans op toe het hart der moeder van de kinderen te vervreemden. Met onvermoeide hardnekkigheid volgde hij den weg naar het doel, hetwelk hij zich had voorgesteld.

(Wordt vervolgd.)

In het ‘jaer van wondere’ 1566.
(Vervolg en slot.)

V.
Jan grauwels, alias spelleken.

Wij lezen in de kronyk: ‘Alsdoen wert er, van 't hoffs weghen noch een roode roey gestelt genaempt Spelleken, om overal in 't lant justitie te doen over die gene die sulkx deden oft kercken gerooft hadden, over valsche predikanten, vagabonden, alwaer hyse vont dat hyse zonder eenige genade hanghen soude.’

Spelleken, de nieuwe roode roede, de omwandelende schrik-justicie, verscheen hier met veel uitgebreider macht dan vroeger, op het tooneel.

De prevoost was gelast met de policie van het paleis. Volgens de archieven van den Staat, had Karel V, bij ordonnancie van 8 augusti 1526, de attributen van dien rechter vermeerderd, door hem het recht toe te kennen overal, in de landen Zijner Majesteit, op te zoeken, te veroordeelen en te executeeren: *oyseulx et vagabonds de mauvaise, dissolute et desordonnée vie, et tous aultres belistres, efforceurs de femmes, larrons, voleurs ou aguetteurs de chemins*, dus het rechten van alle leegloopers, vagebonden, schelmen, dieven, vrouwenverkrachters, en wat dies meer.

De prevoost had het recht bij nacht en dag in alle taveernen, kroegen, nachtverblijven te komen, waar hij dacht dat zich de boosdoeners zouden ophouden, het hun ten laste gelegde te onderzoeken en kort recht te doen. Die schrikwekkende persoon had twee dienaars en drie paarden, die 18 stuivers daags kostten, verder zes flink gewapende kerels te paard, elk 6 stuivers daags genietende van twee vlaamsch groot in den stuiver; ten slotte had hij nog vier evengoed gewapende handlangers te voet, een priester om de plichtigen ter dood te bereiden en een beul.

Karel V had den prevoost het recht gegeven zelf recht te doen, in zoo verre als de zaak, hem voorgebracht, klaar en duidelijk was; doch in geval van twijfel moest hij voor de eindbeslissing een beroep doen op de prokureurs en fiscale advokaten. Met die allengs al meer uitgebreide macht werd Jan Grauwels, *alias* Spelleken, bekleedt.

In februar 1567 vinden wij de groep, die zoo verschrikkelijk het *sitôt pris, sitôt pendu* vertegenwoordigde, in den omtrek, van Lier en Mechelen, waar een aantal kerkdieven, plunderaars, oproerlingen van allen aard huishielden, en onder den dekmantel van het ‘suver evangelie’ den duivel jaagden.

't Was eene huiveringwekkende groep: voorop reed op een zwart paard, Spelleken: eene onheilspellende figuur met gefronsd gelaat, donker oog, langen rossen baard,

rooden kolder, zwarten mantel los op den schouder, zwarte tok met roode veer; aan zijne zijde hing een rapier met groot gevest. Hij was omringd door de bende ruiters, met speer en degen gewapend, en waarvan er een de stroppen, even als het breede zwaard, gelijk een trophee aan den zadelknop had hangen.

Waar de groep verscheen, beefde de dorpeling, zelfs al had hij niets op het geweten; maar zij die zich iets te verwijten hadden, die mee ‘gegeusd,’ kerken geplunderd, priesters aangerand, bestolen en de ooren afgesneden hadden;.die zich met de nieuwe leer ingelaten hadden en oproerig tegen den koning geweest waren - kortom, zij, die plichtig waren, namen de vlucht en verscholen zich in hooischelften of in kelders, in donkere bosschen of in de kuilen der vlakte.

Toch had men een van die rebellen gevangen, een jongen stouten gast, en dien wij reeds te Antwerpen en wel in den nacht van Kersmis, ontmoet hebben.

‘Ha, ha! meester Geleyn,’ had Spelleken met een duivelschen lach op de lippen gezegd, ‘eindelijk valt ge toch in het net! Het beulenkind kon zich maar niet aan orde en rust gewennen: het moest zich vergrijpen aan de wet gelijk zijn vader.... Meester Geleyn, uw vonnis zal kort zijn, kameraad; wij kennen u van ouds.

Gij waart ook bij de predicatie, op den weg van Lier?...'

De toegesprokene gaf geen antwoord.

'Nu, nu, gij hoeft ook *dit* kwaad niet op uw geweten te hebben, om kort recht met u te spelen. Er is schier geen artikel in de costuymen of gij hebt het overtreden! Maak u dus maar gereed om uwe dwaling af te zweren, want binnen het half uur bengelt gij aan den boomtak'

DE VROOLIJKE SPEELMAN.

Geleyn werd doodsbleek: hij, die zoo veel zonden op het geweten, die zoo stout gesproken, zoo stout saamgezworen had in zoo menig geval; die zijne moeder zoo moedwillig in het gevaar had gebracht - hij werd bleek en beefde.

'Gij wordt bleek, meester Geleyn,' spotte Spelleken; 'hebben de Calvenisten dan zoo'n schrik van een eindje koord en van de raven! Uw vader stierf door beulshand, maak u tot denzelfden dans gereed!' En Spelleken stapte van het paard en zette zich voor eene taveerne in het lommer van eene linde.

Het was van dáár, en terwijl men hem een goeden pot bier en een goede sneê hesp met brood bracht, dat hij de strafuitvoering zou voorzitten. Spelleken wees met den vinger een eikenboom, die op een tiental stappen van de taveerne, op den rand van eene gracht stond.

‘Hang hem daar op!’ zegde de vreesselijke rechter, terwijl de priester Vergeefsche moeite deed om Geleyn zijne dwaling te doen afzweren, zijne zonden te belijden en als een boetvaardig kind voor den troon Gods te verschijnen.

Te vergeefs! Geleyn was verstokt; hij wilde in zijne dwalingen sterven; hij had zoo min meelijden met zijn eigen ziel, als hij meelijden had met zijne arme moeder.

DE GESCHEURDE BROEK, NAAR S. PINTO.

Bleek en bevend namen de dorpelingen de vlucht bij het zien der aanstalten, die door de ongenadige handlangers van Spelleken gemaakt werden, om Geleyn in de eeuwigheid te slingeren. Velen echter bleven van verre staan en loerden achter hoek of kant uit, om ten minste iets van de strafuitvoering te zien. Die goede dorpers konden maar niet begrijpen dat er menschen zoo wreed bestonden, die ongenadig hunnen evennaaste konden vermoorden; maar zij vergaten dat er menschen bestaan gelijk Geleyn, die

zich aan alle menschelijke en goddelijke wetten vergrijpen.

Te vergeefs zegden wij deed de priester, een pater Minderbroeder, pogingen om Geleyn tot betere gevoelens te brengen; hij sprak hem van zijne moeder en bracht hem de tijding dat het gerecht hare uitleggingen welwillend aangenomen had en zij, zonder dat men haar leed had aangedaan, in vrijheid was gesteld - een bewijs, dat de justicie van den lande niet onrechtvaardig was, zoo als Geleyn beweerde.

Ook hij had misschien iets te hopen, zegde de priester, indien hij rechtzinnig zijne dwalingen wilde afzweren; doch Geleyn was door den duivel des haats tegen al wat samenleving was, overweldigd, en de nieuwe leer, met al de woelende hartstochten die zij ontketende, was geen middel geweest om dat oproerig gemoed te temmen, te zalven. Dit alleen lag in den geest van het Katholicismus, dat leert vergeten, vergeven en den levenslast verduldig dragen.

'Te lang!' riep plotseling Spelleken, terwijl hij den zwaren bierpot, op de half vermemelde tafel sloeg. 'Te lang! In dien tijd hadt gij er reeds een heilige van kunnen maken, pater! en voor den drommel! dat is nu precies niet noodig. Hang op!'

Het woord werd naar de letter uitgevoerd. Een der voetknechten klom langs eene geleende ladder, in den boom, maakte de koord aan een knoestigen tak vast, terwijl de strop om Geleyn's hals geslagen was. Gelevn beefde als een koortslijder en smeekte met bïauwe bibberende lippen, om genaê; doch Spelleken hoorde niet en terwijl hij met den mondvol knauwde, riep hij: 'Hang op maar!' en voegde er lachend bij 'slaap wel, Geleyn!'

Twee minuten later - want Spelleken's handlangers waren zeer knap in hun verschrikkelijk werk - spartelde Geleyn tusschen hemel en aarde. Niemand had meelijden met den ongelukkige, tenzij de priester, die voor zijne ziel bad en de dorpelingen, die hem niet kenden.

De woorden der moeder 'deze Kersdagen zullen u noodlottig zijn' werden waarheid.

'Tien minuten later trok Spelleken met zijne wandelende justicie op en bekommerde zich niet meer om den gehangene; hij floot een deuntjen tusschen de tanden en loerde op nieuwe prooi.

Zoo vader, zoo zoon! 'Item, zoo leest men in de kronijk, den 17 january (1564), op St. Anthonis dagh, toen wert t' Antwerpen, op die Meirebrugge, voor 't *buys van Oostenryck* gerecht meester Geleyn, de beul, die XXXI jaer beul geweest hadde. Dese wert seer gepijnight, maer hij en beleet niet, nochtans moest hij sterven, want hij seer inden haet stont oft was van de gemeynte ende wert onthooft op eenen woensdagh van den beul van Brussel ende begraeven te Predicheeren.'

In februari 1566 voegde de kronijk er bij: 'Omtrent desen tijt heeft den selven provost op dese plaetse (op den weg van Lier) doen hanghen aen eenen boom eenen Calvenist, den sone van meester Geleyn, eertijds beul te Antwerpen.'

In 1569 was het de beurt van Spelleken zelf en de kroniikschrijver voegde bij het voorgaande: 'De XI februarij, t' saterdaghs naer den noen, sijn tot Brussel, voor't hoff des coninckx, van ducy d' Albens weghen, onsen governeur, gegeesselt geweest, aen de staecken van de gal ge gebonden wesende, den klerck ende luytenant van Spelleken, die roode roye, ende op een galleye gebannen, omdat hy gecomposeert hadde ende heymelijck geit genomen hadde van die teghen den coninck Philippus van Spagnien rebel en oproerigh geweest hadden. Ende terstont daernaer is Spelleken, die provost ofte roode roye was in Brabant, van 't hoff weghen, haerlieden meester,

daer gebracht geweest om gehangen te worden, ende hij dese voors. twee kneghten gecust hebbende, is voorwaerts alsoo met den scherprechter op die teere gegaen, ende aanhebbende den strop, heeft hem selven van de teere geworpen, ende terstont is zijn roodt hair ende baert met sijn aensight alsoo sweert geworden als eenen Moriaan, alsoo dat hem een ijgelijck verwonderde die het sagh, maar doodt sijnde is hem eenen brief op sijnen boesem gespet, daerop geschreven stont aldus: want desen gedaen heeft onrechtveerdige justicie over die rebellighe des coninckx Philippus ende met haerlieden gecomposeert ende geit nemende heeft laten loopen, daarom heeft hij het met den hals moeten 'becoopen.'

Een pleizierreisje.

Voor een der rechtbanken te Parijs stond onlangs een huisschilder terecht, die voor de eerste maal en voor zijn pleizier te Parijs gekomen was.

Den dag zijner aankomst werd hij gepakt en achter de tralies gezet en eindelijk kwam zijn zaak voor.

Nauwelijks had de president hem gelast op te staan of met vuur begint hij aldus zijne geschiedenis te vertellen:

'Wat een aardig pleiziertochtje: Ik kom van Amiens en treed een koffiehuis binnen....'

De president: 'Ge kunt straks nadere inlichtingen geven.'

De beklaagde: 'Als u dat genoegen doet, mijnheer! gij zijt wel goed. Het was alleen maar om te zeggen.....'

De president: 'Erkent ge dat ge twee klappen hebt gegeven aan juffrouw Andelaar.'

De beklaagde: 'Wie is dat, juffrouw Andelaar?'

De president: 'De persoon die hier in de getuigenbank zit.'

De beklaagde: 'Ik heb haar twee! Wat een aardig pleiziertochtje: 'Ik kom van Amiens, ik geef juffrouw Andelaar, die ik in het geheel niet ken, twee muilpeeren....?'

De president: 'Zoo, dan herinner gij u dit niet. (Tot de getuige.) Verhaal u dan eens aan de rechtbank om welke reden die man u heeft geslagen.'

De getuige: 'Och, lieve hemel! om niets. Ik zat in een rijtuig, en wachtte op mijn man. Die man wilde toen in mijn rijtuig gaan zitten. Ik zeide hem: Maar dit rijtuig is niet van u, ga heen! Hij antwoordt: Ja wel, het is wel van mij, en ik zal er in gaan zitten. Ik verzet mij er tegen en toen geeft hij mij twee klappen.'

Wij voegen aan de verklaring der getuige toe, dat de beklaagde, na de twee klappen te hebben toegediend, het rijtuig verliet en den koetsier toevoegde: rijd op!

En de koetsier, in de meening dat het een echtgenoot was, die zijn vrouw op heeterdaad betrapte bij een ongeoorloofde samenkomst en haar een echtelijke bestraffing toegediend had, legde de zweep over de paarden, toen een policieagent op het gegil der dame kwam toeschieten en den man van de oorvegen in verzekerde, bewaring nam.

De president tot den beklaagde: 'Wat waart ge te Parijs komen doen?'

De beklaagde: 'Ik was er eenige dagen voor mijn pleizier komen doorbrengen. Ik ben een welgesteld en ordentelijk persoon. Zie hier mijn patent. Wat een aardig pleiziertochtje! Ik kom van Amiens, ik treed een koffiehuis binnen, ik krijg onwillekeurig een klein avontuurtje en men zet mij achter de tralies.... Ik ken de juffrouw in het geheel niet. Ik ken zelfs Parijs niet, daar ik er voor de eerste maal ben gekomen.'

De rechtbank verwijdert zich om te beraadslagen.'

De beklaagde: 'Wat een aardig pleiziertochtje: Ik kom van Amiens'

De rechtbank veroordeelt den ongelukkigen pleizierreiziger tot een gevangenisstraf van drie maanden wegens zijn vergrijp en tot een boete van vijf franken wegens dronkenschap.

Het vleesch.

De waarde van het vleesch als voedingsmiddel wordt in zekere mate beheerscht door zijn warmtevoortbrengende eigenschappen. In dit opzicht wordt het evenwel door de vetten en de zetmeelhoudende zelfstandigheden overtroffen.

Vleesch is zoowel een voedings- als een opwekkingsmiddel, en als zoodanig is het ook een hooge plaats in de lijst van de dagelijksche voedingsstoffen waard.

Proeven hebben aangetoond, dat drie kwart pond mager vleesch voldoende is als dagelijksch maal om, te zamen met andere minder stikstofhoudende bestanddeelen, een mensch van middelbare grootte en kracht in een normalen gezondheidstoestand te behouden.

Sommige personen gebruiken veel meer vleesch, vooral zij die daarvan bij elke maaltijd gebruik maken. Dergelijke 'verscheurende dieren' moeten vroeg of laat in den vorm van podagra, rheumatisme en dergelijke kwalen voor hun overdaad boeten. Intusschen geldt dit laatste voor hen, die tevens een zittend leven leiden. Zij die veel beweging nemen, zullen ongehinderd grootere hoeveelheden vleesch kunnen verdragen.

Verder is het ook van belang te wijzen op de andere soort van menschen, waaronder vooral vrouwen, die bijna geen vleesch eten, en er moet met nadruk op gewezen worden, dat de voordeelen, die het menschelijk lichaam van een rationeele en niet overdreven vleeschvoeding heeft, onmogelijk kunnen verkregen worden door een willekeurige hoeveelheid voedsel van zuiver plantaardige afkomst.;

Verloren eer.
Novelle.
(Vervolg.)

Des anderendaags had de trouwing plaats. Dien dag was het feest voor het geheele dorp, want Hagen had allen uitgenoodigd en in zijn huis groote toebereidselen voor het onthaal der gasten gemaakt. In groote vaten lag het bier op het erf opgesteld, terwijl in het woonhuis lange tafels met overvloed van keurige spijzen bezet werden voor de mindere dorpelingen, daar het bruidspaar met den pastoor en de rijke hofbezitters in de pronkkamer aan het maal zaten.

Ook aan muziek ontbrak het niet, de nieuwe dorschvloer in de schuur werd door de dansende boerenjongens en meisjes ingewijd, terwijl de ouderen van dagen de nieuwe gebouwen doorwandelden om hunne nieuwsgierigheid te bevredigen.

Dat Hagen bij den brand zulke goede zaken kon gemaakt hebben had men niet vermoed! Hoe stevig en deugdelijk waren niet de gebouwen, hoe geriefelijk en schoon de inwendige verdeeling en inrichting! Hoe talrijk was het vee in de stallingen! Er ontbrak niets, volstrekt niets aan, men moest erkennen, dat de mulder een rijk man was en aan meer dan een borst ontsnapte een zucht met den geheimen wensch, datzelfde van het eigen geliefde *ik* te kunnen zeggen.

Men moest Dora gelukkig denken en onder de jonge meisjes was er geen, die niet gaarne met haar geruild hadde; maar zij zat niet aan de zijde van haren man gelijk een gelukkige vrouw, wier wenschen allen vervuld zijn.

Met een ernstig en somber gelaat had zij naast den bruigom voor het altaar gestaan, geen lachje had bij het wisselen der ringen hare lippen geplooid en de zonnestraal van het geluk haar aangezicht niet verhelderd toen zij de kerk verliet en de gelukwenschen der gasten ontving.

Tijdens het maal zag men haar ook bijna uitsluitend met den geestelijke praten; zelden richtte zij een woord tot den echtgenoot, die haar misnoegen in het geheel niet scheen op te merken.

Hagen was gelukkig, men zag het hem aan; hij loerde dikwijls met glinsterende oogen naar zijne schoone vrouw, hij klonk ontelbare keeren met de gasten, dronk, schertste en lachte en danste op de rij af met al de meisjes, die hij op den dorschvloer aantrof.

Was thans zijne vroolijkheid ook een masker waarachter toorn en verbittering zich verborgen?

Wellicht! Wie hem scherp gadesloeg, kon het niet ontgaan dat menigmaal een verteerend vuur in zijne oogen opflikkerde, zijne lippen zich opeen klemden en zijne handen zich krampachtig balden.

De schaapherder, die het jonge echtpaar gadesloeg, zag het, maar hij sprak er met niemand over, want niemand zou hem toch geloofd hebben, als hij beweerd had, dat de geestelijke heden een ongelukkig huwelijk had ingezegend.

Maar toen hij in de avondschemering Dora alleen den hof zag ingaan, kon hij niet nalaten haar te volgen. Het was een oud man, die veel beleefd en ondervonden had, van hem kon de vrouw een raad aannemen en er op vertrouwen, dat het een goede raad was, die een trouw vriend haar gaf.

Zij zag hem verschrikt aan, toen hij voor haar stond; hare oogen waren nat en hare trillende lippen verraadden den in haar borst woedende storm.

‘Gij moet nu geduld hebben, vrouw Hagen,’ zegde hij, ‘de stap is gedaan, tranen en klachten kunnen dien niet meer ongedaan maken.’

‘Geduld?’ antwoordde Dora met bevende stem. ‘Dat is eene waar die men niet op de markt koopen kan.’

Maar bijna te gelijker tijd wierp zij het hoofd trotsch in den hals.

‘Wie zegt u, dat ik geduld hebben moet?’ vraagde zij scherp. ‘Wie zegt, dat ik niet gelukkig ben? Waarom geeft gij mij een raad, dien ik niet gevraagd heb?’

De oude man schudde langzaam het grijze hoofd.

‘Dat zegt niemand,’ hernam hij, ‘en buiten uw man en ik gelooft het ook wel niemand, daar men zich niet verbeelden kan, dat gij niet gelukkig zijn zoudet. Maar waarom zoudt gij het voor mij willen ontkennen? Gij hebt geen enkelen vriend, die u raden en beschermen kan en wellicht kunt gij reeds spoedig raad en bescherming noodig hebben. Al ben ik ook een arm man, die niet in aanzien sta, ik ben toch een eerlijk mensch, die het goed meent met ieder, die hem vertrouwen wil. Zoo Willem destijds naar mijn raad geluisterd had en met mij naar het dorp gegaan was, dan.....’

‘Dan ware de brand niet uitgebersten, denkt gij?’ vraagde Dora haastig.

‘Dan hadden zij hem niets kunnen bewijzen. Ik geloof nog heden niet aan zijne schuld; wanneer hij echter onschuldig is, zal het mettertijd ook aan het licht komen.’

‘Er gebeurt zooveel dat nooit aan den dag komt.’

‘Zoo moogt gij niet spreken; op den goeden God moet men bouwen, Hij vindt de schuldigen altijd. Heb geduld, vrouw Hagen, het is niet noodig, dat gij den gevangene geheel vergeet, maar gij moogt toch niet te veel aan hem denken. Gij zijt nu de vrouw van een ander, met uw man moet gij in vrede leven, anders schept gij u zelve een hel op aarde. Toon de gasten een opgeruimd gelaat, praat en lach met hen, al gaat het ook niet van harte, men moet zich kunnen bedwingen.’

Dora schudde weigerend het hoofd; het was haar heden onmogelijk opgeruimd te zijn.

‘Ik dank u,’ zegde zij, ‘ik zal er u steeds dankbaar voor zijn, dat gij mij uwe vriendschap aangeboden hebt, wellicht slaat eens het uur waarin ik ze noodig zal hebben; maar praat nu niet verder met mij, ik zou gaarne eene wijl met mijne gedachten alleen zijn.’

De schaapherder verwijderde zich; hij verliet den hof en ging achter den molen om naar de molenbeek. Hij verkeerde niet in de stemming, om dadelijk in den vroolijken kring der gasten terug te keeren, de herinnering aan zijn laatste onderhoud met den man, die thans zijn leven in het tuchthuis sleet, hield zijne gedachten bezig.

Indien Willem zijn raad gevolgd had, ware wellicht alles anders gekomen!.... Dora had zich wellicht laten overhalen met den mulder te breken en maar dat waren nuttelooze overwegingen; wat eenmaal voorbij was kon niet meer veranderd worden.

Aan de molenbeek zat de maalknecht onder de wilgen en vermaakte zich met het voederen der eenden. Het was een lang opgeschoten, roodharige kerel, een onverdraaglijk mensch, die overal twist en tweedracht zaaide, waar zich slechts de gelegenheid daartoe aanbood.

Zij meden hem allen: de meisjes gingen hem uit den weg en de boerenjongens wezen hem terug, zoodra hij zich bij hen wilde aansluiten. Voor den ouden schaapherder was zulks geen reden om hem insgelijks te mijden; hij was vriendelijk tegen iedereen; hem had de roode Hans nog geen enkel boos woord toegevoegd.

Hij zag hem een poos aan en vraagde hem daarop, waarom hij ook niet op den dorschvloer was, waar het zoo lustig toeging.

'Omdat ik er niet van hou en zij niet van mij houden!' antwoordde de knecht bits en met een vijandigen blik op den vrager.

'Waaraan ligt dat?' vraagde de herder kalm. 'Aan u alleen. Wanneer gij geen twist zoekt, zal niemand u een kwaad woord toevoegen.'

'Wie heeft dan begonnen!' bruiste Hans op. 'Wie heeft mij zoo boosaardig en opvliegend gemaakt? Ik kan het toch niet helpen, dat ik roode haren heb, maar zij hebben het mij altijd verweten zoolang tot ik zelf ben gaan gelooven, dat ik om mijn rood haar een slecht mensch moet zijn.'

'Scherts, Hans.....'

'Maar met dien scherts hebben zij mij getergd gelijk men een stier met een rooden doek tergt; het is een slechte grap als men iemand dagelijks zegt, dat God hem geteekend heeft. Later zijn zij mij uit den weg gegaan; indien zij dit niet gedaan hadden, zou het ten laatste tot doodslag gekomen zijn.'

'Zij zeggen, dat gij onuitstaanbaar waart; waar gij ook kwaamt ontstond twist en strijd.'

De knecht haalde de schouders op en wierp het overschot van het brood in de beek, daarop kruiste hij de armen over elkander en een harde, scherpe trek vertoonde zich om zijn mond.

'Dat zeggen zij,' antwoordde hij, 'en dewijl zij het zeggen, gelooft het een ieder. Maar als ik klagen wil, dan heet het dat ik er zelf de schuld van ben. Bah! wat kan het mij verschelen, ik kan ze missen - er zal echter eenmaal een tijd komen, dat zij mij zoeken. Indien ik zoo babbelziek was als zij, zouden menigeen de oogen opengaan; zij babbelen over iets, wat zij niet weten en niet verstaan; wat ik weet dat zeg ik niet.'

'Dat vat ik niet.'

'Het is ook niet noodig; als ik later eens spreek, verneemt gij het vroeg genoeg!'

'Aha, geheimen!'

'Wat gaat u dat aan?' spotte de knecht. 'Gij meent ook al zeer geslepen te zijn; dikwijls. zou men denken, dat gij zelfs het gras kunt hooren groeien; maar op den keper beschouwd, heeft die geslepenheid niets te beduiden. De mulder is een slimme kerel, die steekt hen allen in zijn zak!'

'En u daarbij!'

'Mij? Dat zal hij wel laten!'

De oude man zag den knecht verrast aan. Het antwoord was op zulk een tastenden, zelfbewusten toon gegeven, dat de herder zijne verbazing niet verbergen kon.

‘Gij houdt u dus voor slimmer dan uw meester?’ vraagde hij met een zweem van spotternij.

‘Ik geloof, dat mij zulks wel zal vrijstaan!’

‘O zeker! maar dan moet gij ook gronden hebben, waarop gij deze overtuiging steunen kunt.’

‘Indien ik ze niet had, zou ik het niet zeggen.’

‘Mag ik die gronden kennen?’

‘Waarom? Dat is juist mijn geheim! En ik zeg u, dat het iemand goed doet te weten, dat men met een enkel woord een mensch in het verderf kan storten, die met zijn geld, zijn geluk en zijn aanzien pronkt. Daar vieren zij met zang, muziek en drank de bruiloft en als men het oppervlakkig beschouwt dan zou men meenen, dat er geen gelukkiger menschen op de wereld bestaan! Ik weet het beter, maar ik zeg het niet.’

‘Bedoelt gij den mulder?’ vraagde de herder, in koortsige spanning.

‘Wel, wie anders?’

‘Is hij niet gelukkig?’

‘O zeker - hij heeft eene schoone vrouw, die hem niet lijden mag en geld dat maar waarom heeft Dora hem genomen, als zij hem niet lijden mag? Het is ook al een ijdel, pronkziek meisje, haar hart hangt aan het geld....’

‘Dat weet ik beter!’ viel de oude man hem driftig in de rede. ‘Gij kent de omstandigheden niet, die haar gedwongen hebben hem te nemen.’

‘Gedwongen?’

‘Komaan! als gij toch alles weten wilt, moet gij dat ook weten!’

De knecht zag nadenkend voor zich: deze mededeeling scheen hem te verrassen.

‘Gedwongen!’ herhaalde hij halfluid. ‘O, hij is een slimme kerel, hij weet hoe hij het aanleggen moet, als hij iets bereiken wil. Maar zij is thans zijne vrouw, zij moet thans lief en leed met hem deelen, en ik beklaag haar. He! zegdet gij iets?’ vraagde hij plotseling, uit zijne mijmering opschrikkende en wild naar den ouden man opziende. ‘Gij zoudt gaarne weten, wat hier in mijne borst verborgen is, maar ik zeg het u niet, niet eerder, dan wanneer de tijd gekomen is.’

Hij was haastig opgesprongen, zijne oogen flikkerden en een krampachtige siddering schokte zijne leden.

‘Hoort gij het?’ riep hij, op de schuur wijzende, uit welke de lustige tonen van een galop klonken. ‘Wat zij tieren in dwazen overmoed, wat zij juichen en gillen van plezier! Ik geloof, dat het de eerste en ook de laatste gelukkige dag op dit erf is; er zullen vele droevige op volgen.’

Hij wilde heengaan, de schaapherder trad hem haastig in den weg. ‘Gij hebt iets tegen den mulder,’ zegde hij; ‘gij voert iets tegen hem in uw schild.’

‘Ten slotte denkt gij nog dat ik de brandstichter ben?’ grijnsde de knecht. ‘Het is goed, dat ik destijds niet hier was, men heeft toch gezien, hoe iemand in verdenking komt. Wees niet bevreesd, ik zal mij aan den mulder niet vergrijpen, integendeel, ik denk door hem een vermogend man te worden.’

Hij ging den schaapherder haastig voorbij en was weldra in den molen verdwenen.

De oude man keerde in een afgetrokken stemming tot de gasten terug; de toespelingen van den rooden Hans hielden zijn geest lang bezig; zij vormden bijeengenomen een raadselachtig geheel, hetwelk hij niet vermocht op te lossen.

Maar de opgeruimdheid, die rondom hem heerschte, verdreef allengskens de sombere gedachten, welke hem bezig hielden; hij vergat het zielelijden der arme vrouw, den geheimen wrok van den mulder, den gevangene, die geen vreugde meer

kende en de geheimzinnige woorden van den knecht, die zich niet meer onder de gasten liet zien.

Laat in den avond namen de laatste gasten afscheid, het jonge echtpaar bleef met de oude Brigitte alleen achter.

Dora legde den krans en het bruidskleed at om de pronkkamer op te ruimen; zij kon het niet dulden, dat het gebruikte tafelgoed op de gepolijste tafels bleef liggen: reeds van den eersten dag af toonde zij zich een zorgvuldige huisvrouw.

Hagen verzocht haar dit werk aan de meid over te laten en het ergerde hem, dat zij aan dit verzoek niet wilde voldoen; hij ging ontstemd naar buiten om te zien of de schuur en de stallingen zorgvuldig gesloten waren.

Hier ontmoette hij den knecht; deze kwam uit de schuur, die Hagen zelf gesloten meende te hebben.

'Wat doet gij nog hier?' beet de mulder hem op driftigen toon toe. 'Wat hebt gij zoo laat in de schuur te doen?'

'Zijt gij soms bevreesd, dat ik ze in brand zou steken?' antwoordde de knecht tergend. 'Ja, als er vijfduizend mud koren in lagen, dan was het eene winstgevende zaak niet waar?'

Hagen deinsde verschrikt een stap achteruit, zijn blik rustte staroogend op het aangezicht van den roodharige, waarop de maan haar bleek licht wierp.

'Spot niet!' zegde hij met bevende stem; 'een ongeluk kan zich zoo licht herhalen!'

'Was het een ongeluk?' grijnsde Hans. 'Ik denk, dat het voor u een geluk was.'

'Wat durft gij zeggen?' bulderde Hagen. 'Hoe durft gij het wagen op dezen toon met mij te spreken? Weet gij dan niet.....'

'Ik weet meer dan u lief zijn kan!' viel de knecht hem met gedempte stem in de rede; 'maar ik zal zwijgen gelijk ik tot dusverre gezwegen heb, indien gij mij bewijst, dat mijn

zwijgen waarde voor u heeft. Denk daarover na; ik wil u niet haasten, maar ik hoop, dat gij mij spoedig een antwoord zult geven, dat mij bevredigen zal.'

Stom en roerloos van ontsteltenis zag de mulder den roodharige na, terwijl deze langzaam op den molen afging; toen hief hij den arm op en schudde dreigend de vuist, alsof hij zeggen wilde, dat hij hem te gelegener tijd een ander antwoord toedacht dan hij wel verwachtte.

VIII.

De bloesems der lente waren in de heete zonnestralen des zomers verdord en reeds schudde de woeste bende der najaarsstormen aan de boomen om ze van haar laatsten spaarzamen tooi te berooven.

SENATORIUM VAN HOLLOWAY

Eentonig klepperden de raderen van den molen en de klaterende golven van de molenbeek zongen daarbij hun niet minder eentonig lied en even eentonig als dit klapperen en klateren was ook het leven in den molen.

De oude Brigitte sloop valsch over het erf, de roode Hans deed barsch en zwijgend zijn werk en de jonge vrouw verrichtte ieverig en rusteloos hare bezigheden in het huis. Hier hoorde men geen lustig gezang, geen vroolijk geschater meer, slechts nu en dan een luid gesproken woord, als de mulder thuis was.

In die weinige maanden was Hagen sterk verouderd: zijne trekken waren scherper geworden en op zijn voorhoofd toonden zich diepe voren, aan de slapen begon het haar reeds te vergrijzen en de loerende oogslag was thans nog valscher en stekender. Hij reed dikwijls naar de stad, dikwijls bleef hij er verscheidene dagen en als hij na een dergelijke lange afwezigheid terugkeerde, durfde niemand hem te genaken of een vraag tot hem te richten.

De zorg voor den molen liet hij aan den knecht over, die het graan in ontvangst nam, maalde en het meel afleverde; hij gaf zich niet eens de moeite hem na te rekenen

en even zoomin vorderde hij verantwoording van hem over de ontvangen gelden. Ja, hij ging zelfs den rooden Hans uit den weg, als hij de ontmoeting vermijden kon; trof hij hem nochtans toevallig in huis aan, dan wisselde hij niet eens een groet met hem.

Zijne vrouw ging hij meestentijds koel en onverschillig voorbij en Dora deed hem daarover geene verwijten; gelijk hij haar naar haar believen liet werken en huishouden, liet zij ook hem zijn gang gaan, zonder naar zijn doen of laten te vragen.

In de eerste weken na de trouwing scheen het alsof eene meer hartelijke toenadering tusschen de jonge echteliên niet onmogelijk ware. Hagen vervulde elken wensch zijner vrouw nog voor zij dien uitgesproken had en Dora toonde hem een vriendelijk, opgeruimd gelaat.

Maar het was slechts schijn: de zelfzuchtige liefde des mulders bezat de kracht niet om de stormen te trotseeren, die haar van tijd tot tijd bestookten en Dora werd steeds afgetrokkener en ernstiger naarmate zij de zekerheid erlangde, dat zij haar levensgeluk verspeeld en onherroepelijk verloren had.

Er waren reeds harde woorden tusschen de echtgenooten gevallen. Dora had later gezwegen wanneer haar man zijn kwade luim tegen haar lucht gaf; nu zweeg ook hij, buiten zijne zaken scheen hem alles onverschillig geworden te zijn.

Hij pochtte er niet meer op, dat bij den molen spoedig verlaten en ‘naar de stad trekken zou; de stoute droomen, die hij destijds gekoesterd had, schenen zich niet te willen verwezenlijken.

Dora vraagde er hem niet naar; doch menigmaal, wanneer zij hem ter sluiks beschouwde en den harden trek om zijn mond en de voren in zijn voorhoofd zag, zweefde haar de bede op de lippen, dat hij zich zou vergenoegen met hetgene hij bezat, de zorgen van zich afwerpen en zich geheel aan zijn molen wijden, dien hij naar hare meening te veel veronachtzaamde. Maar zij waagde het niet deze bede uit te spreken; een gevoel van angst bekroop haar, wanneer zijn loerende, stekende blik haar trof, wanneer zij de gloeiende oogen zoo dreigend op zich gericht zag.

Er kwam ook niemand in den molen, met wien zij over de zaken haars mans had kunnen spreken; nu en dan kwam wel eens de oude herder bij haar binnen, om een oogenblikske met haar te praten, maar wat verstond deze van zulke zaken?

Bij hare moeder vond zij evenmin heul of troost; wanneer zij de oude vrouw hare zorgen klaagde, bekwam zij steeds ten antwoord, dat Hagen een degelijk mensch was, die zeer goed wist wat hij kon wagen en dat het de vrouw niet paste zich met de zaken van haar man te bemoeien. Zoo hij in de stad meer kon verdienen dan in den molen, dan kon niemand het in hem misprijzen, dat hij aan grootere winsten de voorkeur gaf. Dora moest hem stil laten begaan en hem niet door hare inmenging vertoornen. Dat was alles, wat de oude vrouw tot haar zegde; voor Dora lag daar geen vertroosting in en zoo moest zij den ganschen, zwaren last harer zorgen alleen dragen.

Zij ontwaarde aan den duister bewolkten horizon haars levens geen enkele ster, waarnaar zij hoopvol kon opzien, zij zag slechts nacht, diepen, zwarten nacht om zich heen, en geen lichtende streep in de verte verkondigde dat op dezen nacht een nieuwe dag volgen zou.

Dikwijls zou zij gaarne met hem naar de stad gereden zijn, om eenige afwisseling in de gelijkvormigheid van haar leven te hebben en verstrooiing te zoeken waaraan zij behoefte had, maar zij durfde hem haar verlangen niet kenbaar te maken en uit zich zelven vraagde hij nooit of zij hem vergezellen wilde.

Menigmaal zat hij tot diep in den nacht voor zijn secretaire en blaêrde in akten en boeken; dikwijls hoorde zij hem zuchten en steunen, dan weer tieren en vloeken, maar zij waagde het niet hem te vragen, wat hem zoo zwaar drukte.

Het was een treurige echt, een troosteloos leven, geen hartelijkheid, geen vertrouwen, geen openhartigheid, geen deelneming; hun beider wegen waren gescheiden en liepen met den dag verder uiteen.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 25]

Onze gravures.

De Chineesche ministers.

De oneenigheid die tusschen China en de fransche republiek, betreffende Tonkin, is uitgebersten, roept, natuurlijk, de aandacht in op de chineesche diplomaten. De markies Tseng, welke niet alleen China vertegenwoordigt in Engeland, maar ook als bijzonder gevolmachtigd gezant in Frankrijk optreedt, heeft Parijs verlaten, liet daar slechts een gezantschaps-secretaris achter en is nu naar Engeland terug gekeerd. De markies is een zeer beschaafd man en een kundig diplomaat. Hij is sedert 1879 in Europa en heeft er zich een groot getal vrienden verworven. De titel van markies bestaat thans ook in China, even als die van hertog, graaf en baron. Men moet echter opmerken dat deze titels niet altijd erfelijk zijn, doch zij worden wel eens van een onderscheiden man op diens zoons overgebracht. Die overdracht is echter het gevolg van eene bijzondere gunst. Het tweede portret is dat van Li-Hung-Chang, de tegenwoordige hoofdbestuurder van het chineesche rijk, onderkoning van Chih-Li. De keizer van China Kwang-Su, was, toen hij in 1875 den troon beklom, een kind. Beurtelings was de weduwe des keizers, Tsien Feng en prins Kung, regent en regentes, en thans is die last opgedragen aan Li-Hung-Chang, een hoogst onderscheiden staatsman en militair bevelhebber, die in 1860 met kolonel Gordon den oproer van Tai-ping dempte.

De chineesche ministers.

M.Y. YONG, MARKIES VAN TSENG. LI-HUNG-CHANG, EERSTE CHINEESCHE MINISTER.

Op uw gezondheid.

Hoe het jawoord gegeven wordt? Ja, dat is eene vraag die op duizenderlei manier kan beantwoord worden. Sommigen vragen en zuchten naar dat kleine woordeke, dwalen boven in de wolken, anderen in bloemengeur en maneschijn, nog anderen, zoo als hier het geval is, in het schuimende bier en dezen of genen Alpen-elixir rond, en allen komen niet zelden op hetzelfde resultaat neer. Verschil van gemoedsgesteltenis! Deze deerne zou u brutaal in hef gezicht uitlachen, als gij in dichterlijke taal uwe liefde verklaardet; ofschoon zij niet ongenegen is van ja te zeggen op uwe vraag; gene zou u integendeel met minachting afdanken, als gij van zoo'n heilige en zalige dingen als het ‘jawoord’ is, spraakt Tusschen de gevulde bierpint en den hoog gezwollen ‘kramik.’ Hier in alle geval is dit de zaak niet, en de deerne, met haar blaaskaken, hare armen als scheepsmasten, hare handen als van ijzer, hare voeten, die het omvallerr wel zullen beletten, zegt ‘ja’ tusschen het ledigt

van een goed gevuld glas, en de verloofde heeft de kan bij de hand om het glas andermaal vol te schenken en op zijne beurt ‘op haar gezondheid’ te drinken. Hoe het jawoord er ook uit komt, toch raakt het paar getrouwd en de minst poëtische zijn niet zelden de gelukkigste.

In het bosch.

Het is den geleerde altijd een wezenlijk geluk als hij, in het bosch dwalend met een nieuw boek, er een eenzaam hoekske kan vinden, waar hij door niets in zijne studie gestoord wordt. Daar, verre van het gedommel der rijtuigen, van den voetstap des wandelaars verwijderd, leeft hij met zijnen schrijver. De vogel mag zingen, het gebladert ritselen, de zon door het loof tintelen, zijn hond grommen of opspringen tegen een gonzend insekt, de herten mogen hunnen snuit nieuwsgierig door het groen steken als wilden zij ook wel eens weten wat dien stillen mijnheer zoo druk bezig houdt - maar niets wekt zijne aandacht op. De bank waarop hij zit is ruw, en niet erg gemakkelijk; doch wat geeft dat? Zij is eenzaam en diep in het bosch gelegen, en om die reden nooit door gedruischmakende wandelaars, kakelende kindermeiden en schreeuwende knapen bezocht. Van het oogenblik dat men eene sierlijke bank op deze plek zet en de weg, die er heen leidt effen en gemakkelijk gemaakt wordt, is de rust ook verdwenen. In den Haag, of liever in het haagsche bosch, langs den kant der duinen was eene eenzame plaats, eene hoogte van waar men een schilderachtig gezicht op den omtrek heeft. Daar kwam de novellist Cremer dikwijls rusten en droomen. Nu heeft men er ‘ter zijner eere’ eene bank opgericht - aardige vereering! - en de rust van de plek is verdwenen en men ziet er nu niet zelden een kindermeid met een trompetter der huzaren op neergezeten - een gezelschap, dat zeker niet denkt aan den geestigen en gevoeligen schrijver van het *Pauwenveerke* en *deine Meu.*

Eene stoomboot voor de Congo-rivier.

De zending, welke door onzen koning ingericht wordt voor het doen van nasporingen op de rivier de Congo, en ter opening van eenen handelsweg in Centraal-Afrika, is nu verrijkt geworden met eene stoomboot, bestemd om gemelde rivier op en af te varen, daar waar zij bevaarbaar geacht wordt. Die boot is naar een gansch nieuw model gemaakt of beter gezegd, teenemaal geschikt voor den dienst waartoe zij moet gebezigd worden. Zij is gebouwd door den scheepsmaker Yarrow, en verscheen dezer dagen in de Teems. Het schip heet ‘*Stanley*’ ter eere van den beroemden reiziger in Centraal-Afrika. Het bestaat uit zes lange en smalle pontons van gegalvaniseerd staak Ieder van deze verdeelingen is waterdicht en kan op zich-zelf vlotten; zij kunnen allen uit-een genomen en weer gemakkelijk in-een gebracht worden. De stoomkracht is voortreffelijk geschikt; de vuren worden met hout gestookt. De boot kan daar waar de rivier niet bevaarbaar is, uit-een genomen en over land worden getransporteerd. Ieder afdeeling kan op vier wielen gezet alzoo als een waggon vervoerd worden. De stoomer heeft een vaart van 9 of 10 mijlen per uur. Dergelijke booten worden nu

gebouwd voor rekening van het fransch gouvernement, en zijn bestemd voor den militairen dienst in Tonkin.

De stiefdochter.
(Vervolg.)

III.
Een trouwfeest.

Natalie stond in hare kamer voor het venster treurig naar buiten te staren; hare tengere gestalte scheen in de witte feestelijke kleeding nog schraler en de krans van volle rozen in het zorgvuldig gekrulde haar deed de donkere kleur van hare huid nog sterker uitkomen. Daar kwam hare nieuwe gouvernante, een veertigjarige Francaise, in een zeer opzichtig toilet binnen.

‘Zijt ge gereed, gravin?’ vraagde zij. ‘Gij hadt reeds beneden moeten zijn, want de gasten beginnen te komen. Mijnheer uw vader zal terstond hier zijn - het is hoog tijd om naar de vertrekken van mevrouw uwe mama te gaan, die, door hare kinderen geleid, in de groote zaal verschijnen wil.’

‘Mijn vader!’ herhaalde het jonge meisje als ware van de geheele toespraak slechts dat enkele woord als een wanklank in haar oor gedrongen. ‘Ik bid u, mademoiselle, den heer Kozenski niet zoo te noemen! Mijn vader is dood!....’

‘Hierin, zoowel als in al het overige, wat op uwe opvoeding betrekking heeft, mijne lieve gravin,’ antwoordde de gouvernante op spijtigen toon, ‘gedraag ik mij uitsluitend naar de bevelen van den genadigen heer, die mij hier heeft doen komen en aangenomen heeft. Maar waar blijft uw broeder? Het is mij onverklaarbaar.....’

Zoo sprekende opende zij de deur, welke in de aangrenzende kamer voerde. Zij was stil en leeg. Albert's leerboeken lagen verward dooreen, als in haast neergeworpen op de tafel, waaraan hij gewoonlijk zat te werken, de feest kleeding, welke hij tot viering van de trouwing zou aantrekken, hingen onaangeroerd over de leuning van den stoel, gelijk de bediende ze daar gebracht had; van den knaap zelven echter was geen spoor te zien.

‘Grand Dien!’ riep de Franchise, ‘waar mag de deugniet nu weer zijn? Dat zal den genadigen heer zeer vertoornen! Weet gij er iets van, Natalie?’

‘Niets,’ antwoordde het jonge meisje trotsch. ‘Maar dat weet ik, dat niemand het recht heeft, in het huis mijner moeder, van mijn broeder te spreken gelijk gij zoo even deedt.’

‘Ik heb het recht, dat de heer des huizes mij verleende,’ luidde het bitse antwoord der gouvernante.

‘Erf wie geeft *hem* dat recht?’ riep Natalie, opvliegend.

‘Gij schijnt te vergeten,’ sprak mejuffrouw Clemence met een valschen lach, ‘dat de heer vone Kozenski heden met uwe moeder trouwt.’

Natalie zweeg. Alle kleur week uit haar aangezicht. Daaraan had zij in de oogenblikkelijke opgewondenheid waarlijk niet gedacht. Ofschoon reeds lang voorbereid en door allen die scherper oogen hadden dan het jonge meisje, lang met zekerheid voorzien, was voor haar de gansche zaak nog altijd zoo vreemd, zoo nieuw! De gehate Kozenski zou haar vader worden? Het kwam haar voor als een kwade droom.

Juist trad hij zelf in de kamer, zonder aan te kloppen, in vollen uniform, met gebiedende houding, een ontzagwekkende verschijning, die vrees, geen liefde, geen vertrouwen inboezemde.

'Waar is mijn stiefzoon, mademoiselle,' zoo sprak, hij, geen acht gevende op Natalie, de Francaise toe.

Deze neigde zeer diep. 'Wij vermissen hem,' antwoordde zij bevende.

'Gij vermist hem?' bulderde Kozenski. 'Wat moet dat beteekenen, mejuffrouw? Is dat het toezicht, hetwelk ik u zoo streng bevool?'

'Uwe genade vergeve mij; maar toen ik mijn toilet geëindigd......'

De Pool bezag de opgepronkte, uitgebloeide gestalte met een spottenden blik, terwijl hij driftig aan de belkoord trok. Een bediende trad binnen.

'Zoek mijn stiefzoon!' bevool de ritmeester. 'Ik laat hem bevelen onmiddellijk in de groote zaal te verschijnen!'

De bediende spoedde zich weg.

'Dezen kinderachtigen trots zal ik weten te breken,' zegde Kozenski, zich met dreigenden blik tot Natalie wendende, die tegelijk uit vrees en misnoegen over al hare leden beefde. 'De lankmoedigheid, waarmede ik tot dusverre uw beider weerspannigheid verdroeg, is ten einde....onthoud dat wel! En nu voort, maar uwe moeder.... opdat de comedie eindelijk afgespeeld worde!' voegde hij er, als met zich zelven sprekende, zachter bij, terwijl hij de kamer verliet en de deur driftig achter zich in het slot wierp.

De gravin stond in hare kleedkamer in vollen bruidstooi. Een kleed van zware perelgrijze zijde, met een bovenkleed van kostbaren kant omsloot hare rijzige gestalte in schilderachtige plooien. In plaats van de maagdelijke mirtenkrans hield een diadeem van brillanten den bruidssluier op den kunstigen bouw harer donkere lokken vast. Zoo stond zij midden in de kamer op een tafel leunende, met een gelukkigen lach op de lippen, blijde teederheid in den vochtigen blik.

Plotseling kwam Natalie, bleek en ontdaan, binnenstormen, en wierp zich, in tranen smeltende, aan haren hals.

'Doe het niet, mama!' kreet zij, geheel buiten zich zelve, 'o! ik bid u, doe het niet! Zoo gij ons liefhebt, doe het ons dan niet aan!'

De gravin was een oogenblik als versteend van schrik. Onwillekeurig sloten hare armen zich vast om de teere gestalte, die krampachtig bevend aan haren hals hing.

Het met tranen bevochtigde gezichtje richtte zich omhoog. 'Wilt gij het niet doen, mama?'

Daar trad met een diepe neiging mejuffrouw Clemence binnen. De moeder, liet de armen zinken en schoof de dochter van zich af.

'Uwe Genade vergeve het mij,' stamelde de gouvernante, 'de gravin ontliep mij zoo vlug, dat het mij niet mogelijk was haar op den voet te volgen. Mijnheer de baron verwacht de genadige gravin.'

Deze maakte zich geheel van Natalie los en nam gebedenboek en bloemruiker van de tafel. 'Ik ben gereed!' zegde zij.

Natalie onthutste. 'Doet gij het toch, mama?' snikte zij handenwringend.

'Uw kinderachtig verzet zal het mij niet verhinderen,' antwoordde de moeder op strengen toon. 'Zeg er mij liever dank voor, dat ik uwe hulpbehoevende jeugd opnieuw onder de trouwe bescherming van een liefdevol vader stel, in plaats van mij den lang gewenschten vreugdedag door klagen en jammeren te verbitteren. Kom, ga nu mede, wees verstandig en doe wat u gelast is!'

Zij ruischte weg De Franchise volgde haar op den voet.

Natalie bleef staan, den zakdoek tegen de weenende oogen gedrukt. Eerst als de deur dicht viel, zag zij op en bespeurde dat zij alleen was. Met geweld onderdrukte zij hare aandoening en droogde haastig hare tranen. 'Een vader wil zij mij geven,' zuchtte zij; 'in plaats hiervan ontneemt zij mij nu ook de moeder!' Met deze woorden volgde zij de gravin naar de groote zaal.

Hier was een talrijk en aanzienlijk gezelschap bijeen. Men had het daglicht door de zware, zorgvuldig dichtgetrokken voorhangsels buiten gesloten. Tallooze waskaarsen verlichtten de geheele zaal, die door kunstige handen tot eene soort van kapel ingericht was. Op een tafel, die tot altaar diende, stond een gouden kom met wijwater en een gouden schotel, waarop de trouwringen lagen. Een kunstig gebeeldhouwde bidbank, met wit fluweel bekleed, stond voor het bruidspaar gereed.

Niemand der aanwezigen echter had tot dusverre op den donkeren achtergrond van het geïmproviseerde altaar acht gegeven. Daar blikte tusschen dichte, groene planten, door den kunstvol verdeelden lichtglans tooverachtig beschenen, het wit marmeren borstbeeld van den graaf Mengenrode op de trouwingstoebereidselen af. Het was een onhandigheid van den behanger en den hovenier, die de versiering der zaal verricht hadden. Gelijk gezegd, had niemand zulks tot dusverre bemerkt. De gravin echter verstijfde bij het binnentreden bijkans van schrik: haar eerste oogslag was op het beeld gevallen, dat in zijne treffende gelijkenis haar als een verwijtende, vreesselijk ernstige waarschuwing verscheen.

Was het louter toeval dat het lang vergeten borstbeeld uit de rommelkamer te voorschijn gekomen en juist nu onder hare oogen gesteld

was, juist hier? Zij was in alle gevallen vrij, zij kon haar hand met haar hart wegschenken; maar haar plicht tegenover hare kinderen, tegenover de kinderen, die de afgestorvene zoo innig had lief gehad? Natalie's vertwijfeling, hare smeekende bede...... de koele trots, waarmede Albert, waar hij slechts kon, hare tegenwoorheid vermeed en zelfs nu wegbleef......dat alles viel haar, op dit oogenblik, bij dit gezicht loodzwaar op de ziel en zij zag bijna onmachtig naar het marmeren gelaat op, als zouden de steenen lippen zich openen, om haar oordeel uit te spreken.

'Wat deert mijn dierbare geliefde?' vraagde Kozenski zacht. Hij was de bruid tot aan de deur te gemoet gegaan en bemerkte met ongenoegen en schrik haar plotseling verbleeken, het geweldige beven der kleine hand, die hij gegrepen had.

De gravin herstelde zich. Bij den klank der beminde stem namen de vermanende geesten de vlucht; de zachte roep van het moederhart verstomde voor den roep des bruigoms. De lach keerde op hare lippen, de kleur op hare wangen terug; de schoone oogen straalden den verloofde liefdevol tegen. Zij begroette de aanwezigen met de innemendste vriendelijkheid en nam met zichtbare voldoening hunne gelukwenschen aan.

Door een zijdeur trad de geestelijke, die de trouwing voltrekken zou, in ornaat binnen. Het gonsen der gevoerd wordende gesprekken verstomde bij zijne verschijning; hij ging te midden der diepste stilte naar het altaar.

Kozenski naderde de bevende Natalie en vatte hare hand. 'Komaan, kleine bruidsjuffer,' zegde hij met een aanmoedigend lachje, 'volbreng uw plicht!'

Het meisje liet zich eenige passen meetrekken, eensklaps echter bleef zij staan. 'Maar waar blijft mijn broeder?' merkte zij angstig aan, 'hij is niet hier!'

Kozenski verschrikte. Hij had Albert's tijdig verschijnen, na de strenge bevelen, die hij gegeven had, als een uitgemaakte zaak beschouwd en werd eerst nu gewaar, dat Melanie zonder bruidsjonker was, dewijl de zoon met verschenen was, die deze taak vervullen moest. Een der aanwezige heeren bood haar den arm en leidde haar voor.

'Dat zal de verwenschte deugniet mij niet ongestraft aangedaan hebben,' fluisterde de Pool, bleek van woede, de bruid in het oor, terwijl hij naast hem op de bidbank neerknielde. Zij boog zwijgend het hoofd; een onderdrukte zucht verhief haren boezem.

De trouwing duurde lang. De geestelijke hield een treffende toespraak, hoofdzakelijk voor den bruigom bestemd, wien hij de plichten, welke hij met deze plechtige handeling niet enkel tegenover zijne aanstaande, maar ook tegenover de kinderen op zich nam, met gevoelvolle woorden op het hart drukte.

Melanie luisterde met licht opgewekte, maar even zoo snel weer verdwenen aandoening, Kozenski met kwalijk verholen ongeduld toe. Hij ademde verlicht toen de rede geëindigd was en de eigenlijke trouwing een aanvang nam.

Op het oogenblik, dat de geestelijke het huwelijks formelier zou uitspreken, trad Albert in de zaal. Hij was in feestkleed, maar doodsbleek. Uit de edele trekken van het jeugdige gelaat sprak een geweldige innerlijke ontroering. Hij deed haastig eenige stappen als wilde hij zijne plaats aan de zijde zijner moeder nog innemen. Daar viel zijn oog op het marmeren borstbeeld.

Deze aanblik was te sterk voor zijne reeds zoo overspannen zenuwen. 'Vader!' riep hij luide en krijschend uit, en beide armen naar het borstbeeld uitstrekkende stortte hij bewusteloos op den grond.

Het geheele gezelschap geraakte in opschudding. Eenige heeren droegen den onmachtigen knaap weg, terwijl de overigen zich dichter om het bruidspaar drongen, om de moeder dien treurigen aanblik te besparen. Doch zij had den kreet, den doffen val gehoord en behield slechts met groote moeite hare bedaardheid tot aan het voltrokken der gewijde handeling. Zoodra de geestelijke den laatsten zegen uitgesproken had, sprong zij op en drong door den dichten kring heen, 'Wat is er gebeurd?' riep zij met ontstelde blikken om zich heen ziende, 'waar zijn mijne kinderen?'

Ook Natalie was verdwenen. Zij moest van de algemeene verwarring gebruik gemaakt hebben om onbemerkt haren broeder te volgen.

'Mijne lieve,' zegde de ritmeester, terwijl hij zijne gemalin met een vriendelijken lach den weg naar de deur afsneed, 'aan de kinderen - *onze* kinderen, - is niets overkomen. Albert's lichte ongesteldheid, door haast en verhitting veroorzaakt, zal spoedig geweken zijn. Zijne teedere zuster is bij hem en onze voortreffelijke Clemence zal wel de goedheid hebben hem op te passen. Laat u de vreugde van dezen dag door dit onaangename voorval niet bederven, liefste!'

Zij zag hem aan, zijn donker oog rustte op haar met de uitdrukking van hartstochtelijke liefde; zijne stem, zijne woorden, zijn lachen - alles werkte zamen om hare bezorgdheid te verdrijven. 'O gij mijn alles,' fluisterde zij, hare kinderen en hare omgeving geheel vergetende, 'gij, die mij dierbaarder zijt dan mijne kinderen, dierbaarder..... dan mijne eigene ziel!'

De heeren, die Albert weggebracht hadden, keerden terug. Het was niets van beteekenis, betuigden zij eenparig, de jongeling was reeds veel beter. Juffrouw Clemence liet de genadige vrouw boodschappen zich niet ongerust te maken, zij zou met de gravin bij den zieke blijven.

Melanie gevoelde zich door die boodschap volkomen gerust gesteld. Bij het feestmaal, door scherts en vroolijkheid gekruid, vergat zij de bezorgdheid over haar zoon en werd wellicht door de afwezigheid van Natalie minder in het blijde genot van het oogenblik gestoord, dan zij het door het zien van het bleeke en verweende gezichtje geweest zou zijn.

Eerst toen het rijtuig voor was, dat de pasgehuwden voor het aanvaarden eener reis van eenige weken naar het station zou brengen, nadat de gelukkige bruid reeds van kleederen had verwisseld, in het laatste oogenblik voor de afreis vond zij nog even de gelegenheid om naar hare kinderen te gaan zien.

Albert rustte doodsbleek, met gesloten oogen op zijn legerstede, naast hetwelk de gouvernante nog in feestkleeding op een stoel zat. Natalie knielde, eveneens nog in haar witte kleed, aan de andere zijde, en had het gelaat in de dekens verborgen, als of zij sluimerde of weende. Op de tafel stonden geneesmiddelen en glazen.

Melanie ijlde doodelijk ontsteld op het bed toe. 'Mijn God, wat deert den jongen?' riep zij. 'Albert, hoe gaat het?'

De Francaise was eerbiedig opgestaan. 'Het is niets, genadige vrouw,' fluisterde zij. 'Ik hield het voor mijn plicht naar den docter te zenden. Eene kleine verkoudheid, dacht hij, anders niets. Hij schreef de noodige medicamenten voor en bevool vooral stilte en rust. Veroorloof mij intusschen u mijne eerbiedige gelukwenschen.....'

'Voort!' riep de zieke eensklaps, uit zijn onrustige sluimering wakker schietende, 'weg, deugnieten! Gij zult haar niet aanraken!'

Melanie stond roerloos van schrik. Natalie richtte het bleeke gelaat op. 'Zij zijn niet meer hier,' sprak zij snikkend, terwijl zij zijn dreigend uitgestrekte rechterhand

zacht tusschen hare beide handen, vasthield. ‘Zie toch, lieve Albert, er is niemand anders hier als mama!....’

‘Mama!’ riep de jongeling, zijne hand met een ruk uit de zwakke omvatting bevrijdende. ‘Zij zullen mama niet wegvoeren! Help! help! Vader, sta bij!’

Hij wierp de dekens terug en wilde uit het bed springen - de moeder ving hem in hare armen op. ‘Mijn lieve Albert,’ zegde zij weenend, terwijl zij hem weer neerlegde, ‘kom tot bezinning wees bedaard! Niemand bedreigt mij, niemand doet mij leed! Papa is hier om mij te beschermen!’

De zieke staarde haar met wij geopende oogen onbeweeglijk aan, alsof hij met moeite zijne gedachten trachtte te verzamelen. Plotseling sloot hij met een diepen zucht de oogen en wendde het hoofd af.

‘Waar blijft gij toch, Melanie?’ vraagde de ritmeester, zich op den dorpel der ziekekamer vertoonende. ‘Ik moet u verzoeken wat haast te maken.... wij missen anders den trein.’

Albert mompelde onverstaanbare woorden en strekte dreigend de gebalde vuist uit. Doch de koortsslaap hield hem te eng omkneld, de hand zonk machteloos neer, hij bleef rustig.

‘Mij dunkt, dat wij lieyer thuis moesten blijven,’ zegde Melanie schuchter, ‘ten minste eerst den docter spreken, voor wij Albert verlaten. Zijn toestand bevalt mij in het geheel niet.’

‘En ik zou den schoonsten tijd mijns levens aan een ziekbed doorbrengen?’ antwoordde de Pool driftig. ‘Dat kan u geen ernst zijn, liefste? Wanneer ik het integendeel niet voor een niets beduidend gezegde moet houden, wat gij mij zoo menigmaal verzekerd hebt, dat gij mij meer lief hebt dan alle overige menschen, volg mij dan ten spoedigste uit deze benauwde lucht die mij de keel bijna toeschroeft. Onze goede Clemence zal voor den zieke zorgen en de kleine Natalie zal hem ongetwijfeld allerzorgvuldigst verplegen!’

‘Dat zal ik,’ sprak het jonge meisje kortaf. Zij ging naar hare moeder en bood haar het voorhoofd tot een kus aan. ‘Vaarwel, mama,’ zegde zij koel.

‘Tot weerziens, mijn geliefd kind,’ snikte Melanie en sloeg met onstuimige teederheid hare armen om de tengere gestalte, ‘tot een spoedig, vroolijk wederzien!’

Natalie zweeg. Zij duldde de omhelzing, zij beantwoordde die niet. De moeder trad nog eenmaal voor het bed haars zoons, en kuste hem op de van de koortshitte gloeiende lippen, Kozenski stampte ongeduldig op den vloer.

‘Ik verlaat mij op u, beste Clemence,’ zegde Melanie aan de gouvernante de hand reikende.

‘Ik zal het vertrouwen der genadige vrouw weten te rechtvaardigen,’ antwoordde deze statig.

‘Hebt gij nu eindelijk gedaan?’ zegde de Pool onhoffelijk. Hij bood zijne vrouw den arm, en zonder zijne stiefdochter een blik, veel minder een groet waardig te keuren, knikte hij de gouvernante achteloos toe en verliet met zijne vrouw het vertrek.

De gouvernante verdween door een andere deur om zich naar hare eigene kamer te begeven. Natalie echter zonk, in een hartstochtelijk, zenuwachtig geween uitberstende, met gevouwen handen naast het leger van haar zieken broeder op de knieën neer.

(Wordt vervolgd.)

Jongenskrakeel.

Georges Eliot is een engelsche schrijver, die door velen boven Charles Dickens gesteld wordt, ofschoon wij dit niet instemmen. Dat belet niet dat zij - want Georges Eliot is eene vrouw - een schitterend talent aan den dag legt. Wij zullen onze lezers daarover laten oordeelen, door het volgende pittig en levendig tafreeltje:

..... Maggie zag dat Tom (haar kleine broer) reeds ver op weg was naar de groote rivier, en dat hij nog een kameraad had, behalve Jap, den hond - namelijk dien ondeugenden Bob Jakin. Maggie hield zich inwendig overtuigd dat Bob een ondeugende jongen was, zonder eigenlijk juist te kunnen zeggen waarom hij dit was, tenzij omdat Bob's moeder eene heel leelijke, groote, diklijvige vrouw was, die een aardig rond huiske bewoonde aan den boord der rivier.

Eens toen Maggie en Tom den weg opwandelden, kwam er een geplakte hond op haar toeschieten, die aanhoudend tegen hen blafte. De moeder van Bob was buiten gekomen en schreeuwde luider dan de hond blafte, dat zij niet bang moesten zijn; doch Maggie dacht dat die vrouw hun uitschold en zij beefde als een riet. Maggie vond het ook heel waarschijnlijk dat er in dat ronde huizeke slangen over den vloer kropen en vleermuizen in de bedsteê zaten; want zij had eens gezien dat Bob zijn klak afnam en hij aan Tom eene kleine slang liet zien, die in de muts zat. Op een ander oogenblik had hij hem een handvol jonge vleermuizen laten zien.

Naar dat alles te oordeelen moest Bob wel een ondeugende jongen zijn. Wie weet zelfs of

hij niets had uitstaan met duivelskunstenarijen, dat zou men ten minste zeggen als men hem zoo familjair zag omgaan met slangen en vleer-. muizen. Om dit alles te bekronen, herinnerde zich Maggie dat Tom nooit wilde dat Maggie meeging, wanneer hij met Bob ging omdolen.

Tom, wij moeten het bekennen, was op Bob's gezelschap zeer gesteld. 't Was ook niet anders mogelijk. Bob wist onmiddellijk als hij een ei zag, of het er een was van een zwaluw, van een koolmees of van een goudvink. Hij kon alle wespennesten vinden en kon allerhande soorten van vallen zetten.

OP UWE GEZONDHEID, NAAR MATH. SCHMIDT.

Als een eekhoorn klom hij in alle boomen, en had wezenlijk toovermacht om eekhorentjes en wezels op te sporen. Dan had hij den moed om dingen te doen, die tamelijk ondeugend waren, zoo als openingen snijden in de heggen, schapen met steenen te werpen en een kat, die onbekend rondsloop, dood te slaan.

Zoo'n bekwaamheden in eenen mindere, dien men altijd het recht heeft uit zijn hoogte te behandelen, al heeft hij dan ook meer talenten, hadden voor Tom, ongelukkig genoeg, eene groote aantrekkingskracht. In iedere vacantie had Maggie verdriet als Tom met Bob rondliep,

Het was klaar bewezen dat er aan dit alles niet te doen was; geen hoop op beterschap. Nu weer was Tom weg en Maggie kon zich niet anders troosten dan zich onder den grooten mastenboom neer te zetten.

Tom had Maggie totaal vergeten en liep met Bob, dien hij toevallig ontmoet had, naar eene nabijgelegen schuur, waar eene groote rattenvangst plaats had. Bob wist alles, tot in de geringste bijzonderheden en sprak van de rattenjacht met eene opgewondenheid welke iedereen, die niet van alle mannelijk gevoel ontheven of jammerlijk dom in het rattenvangen is, zich lichtelijk kan voorstellen.

Voor iemand, dien men verdacht van bovennatuurlijke deugnieterijen te begaan, zag Bob er niet ongunstig uit; zijn gezicht met den opgewipten neus en zijn stijf, rood gekruld haar, dat op zijn laag voorhoofd viel, zagen er niet onaangenaam uit.

Zijn broek was altijd opgestroopt tot aan de knieën, zoodat hij gemakkelijk door het water kon baden, wanneer dit noodig was. Zijne deugd, aangenomen dat hij er had, was zeker 'de deugd in vodden' gekleed.

'Ik ken een kerel die fretten houdt,' zegde Bob met eene schorre, piepende stem, terwijl hij langs Tom voortslefte, zijne blauwe oogen gedurig op de rivier gericht houdende, als was hij een kikvorsch, die de kans om te duikelen

niet wilde laten voorbijgaan. ‘Die kerel woont bij Kennel Yard, te St. Oggs - daar woont hij. Hij is de grootste rattenvanger die er is - dat is hij. Ik zou liever rattenvanger zijn dan iets anders - ja, dat zou ik. Mollen, die kunnen niet op tegen ratten. Maar men moet er fretten bij hebben. Honden, die deugen niet. Zie daar die hond - met minachting Jap aanwijzende - die deugt zooveel om een rat te pakken als nietmetalle; dat weet ik bij ondervinding - dat weet ik - toen men in de schuur uws vaders ratten wilde vangen.’

IN HET BOSCH, NAAR W. SIMMEER.

Bobs verachting voor Jap scheen een ontzenuwenden invloed op Jap uit te oefenen; deze liep treurig weg en ging met ingetrokken staart nevens Tom. Deze was wel min of meer beleedigd in den persoon van zijnen hond, doch hij had den moed niet, dat was boven zijne macht, om voor Bob onder te kloppen in verachting voor den hond, die er zoo lamlendig uitzag.

‘Neen, Jap is niet goed voor de jacht,’zegde Tom. ‘Als ik van school ben wil ik goede honden hebben, om ratten en allerhande dieren te vangen.’

‘Neem dan fretten, jonge heer Tom,’zegde Bob driftig, ‘van die witte fretten met roode oogen. Dan, dan kunt ge uw eigen ratten vangen, en dan moet ge een rat met een fret in een kooi zetten en ze samen laten vechten - dat moet ge. Zie, daar zou ik nu plezier in hebben - ja, dat zou ik. Ik zou het haast plezieriger vinden dan twee

groote kerels te zien vechten, of het moesten er zijn die met appelcienen en met oliebollen op de kermis stonden. Toen die twee ruzie kregen vlogen de appelcienen uit den korf en vielen al de oliebollen

op den grond.... Maar daarom smaakten zij niet minder goed,' zegde Bob na eene korte poos.

't Was alsof hij eene nota ter opheldering bij zijn gezegde voegde.

'Maar mij dunkt toch,' zegde Tom, alsof hij nog geen volle geruststelling had, 'dat fretten kwaadaardige en bijtachtige beesten zijn - zij bijten zonder dat men ze aanhitst.'

'Wel dat is er het schoone van. Als een kerel uw fret had gestolen, zou hij het al heel gauw moeten loslaten - dat zou hij.'

Op dat oogenblik werd de wandeling gestaakt door een merkwaardig voorval. Uit het riet in de rivier kwam een klein dier te voorschijn en plonste in het water. Dat moet een waterrat zijn, zegde Bob; en als er 't geen was dan mocht hij lijden dat hem alles overkwam dat onplezierig was.

'Hola, Jap! Daar is zij!' riep Tom in de hand klappende, toen hij zag hoe de kleine zwarte snuit het water kliefde en op den overkant aanzette.

Jap spitste de ooren en keek heel scherp, maar hij dankte er voor in 't water te gaan en deed eene proef, of hij al blaffende het beestje niet vatten kon.

'Bah, gij lafbek!' zegde Tom en gaf den hond een trap dat hij omviel, want als jager was hij vernederd eenen hond te hebben, die zoo een laf beest was.

Bob zegde niets en voor eene verandering ging hij over het lage voetpad, beneden aan de rivier, dat zelfs door het water overstroomd was.

'De Floss (de rivier) is nooit zoo hoog geweest als nu; dunkt u dat niet?' zegde Bob en schupte middelerwijl in het water; in dit schuppen lag blijkbaar een gevoel van genoegen omdat hij het water mocht schuppen zoo brutaal hij wilde. 'Verleden jaar stonden al de weilanden onder - dat deden ze.'

'Ja maar,' zegde Tom - wiens geest niet heel opmerkend was, want anders had hij gezien dat er eene tegenstrijdigheid in de berichten was, ofschoon ze beiden in de waarheid waren maar er is eens een groote vloed geweest, toen de ronde kolk gemaakt werd. Dat is zoo, want vader heeft het mij verteld. Toen verdronken al de schapen en koeien en de schuiten vaarden over het veld of het niets was.'

'Ik, ik zou niet bang zijn van een overstrooming,' zegde Bob. 'Ik ben niet bang op het water, en op het land ben ik ook niet bang. Ik zou wat gauw gaan zwemmen - dat zou ik.'

'Ja? Maar als ge niets te eten kreegt een heelen tijd lang,' antwoordde Tom, die warm werd bij het gedacht aan iets verschrikkelijks. 'Nu, als ik groot ben, laat ik een boot maken en voorop een houten huiske, zoo precies als de ark van Noach, en dan zal ik zorgen dat er heel veel eten voorhanden is: konijnen en zoo al wat van dien aard - alles zoo maar kant en klaar. En als dan de vloed komt, dan, Bob, geef ik er niets om.... Als ik u dan zag zwemmen zou ik u in mijn boot halen,' voegde hij er op welwillend beschermenden toon bij.

'Ik, ik zou niet het minste bang zijn,' herhaalde Bob, die den honger niet zoo vreeselijk vond; 'maar toch zou ik wel bij u in de boot willen komen, om aan de konijnen een fermen tik op den kop te geven, als zij moesten opgepeuzeld worden.'

'Dan nog zou ik stuivers meenemen en dan konden wij 'koppen' of 'letterspelen,' ging Tom voort, vergetende dat dit plezier voor hem niet meer heel aantrekkelijk zijn zou als hij groot zou geworden zijn. 'Eerst zou ik eerlijk tellen en daarna zien wie er won.'

‘Ik heb zelf een stuiver,’ zegde Bob op hoogen toon, terwijl hij uit het water kwam en het munstuk in de hoogte wierp. ‘Koppen’ of ‘letter?’

‘Koppen,’ zegde Tom, die onmiddellijk in vuur raakte in de hoop van te winnen.

‘Het is letter!’ zegde Bob die den stuiver opraapte.

‘Neen, het was koppen!’ riep Tom op meesterspelenden toon. ‘Hier den stuiver - hier - eerlijk heb ik hem gewonnen.’

‘Ik geef hem niet,’ zegde Bob, de hand stijf in den zak houdende.

‘Dat zal ik u leeren; ge zult zien of gij hem niet geven zult!’

‘Ge doet me niets - neen, niets!’

‘Dat zal ik wel.’

‘Neen, dat zult ge niet.’

‘Ik ben de baas.

‘Ik tel u voor niets.’

‘Dat zal ik u laten zien, bedrieger, die gij zijt!’ riep Tom; hij greep Bob bij den kraag en schudde hem heen en weer.

‘Blijf van me lijf!’ zegde Bob en schupte Tom ferm tegen de scheenen.

Het geduld van Tom liep ten einde; hij viel op Bob aan, sloeg een eind koord om hem heen en rukte hem op den grond; maar Bob greep de koord, hield ze ferm vast, trok zoo hevig terug dat Tom op zijne beurt viel. Ze worstelden een of twee minuten woedend met elkander tot dat Tom, die Bob bij den schouder vast had, meende dat hij de overwinnaar was.

‘Zult ge mij nu den stuiver geven?’ riep hij hijgend, terwijl hij moeite deed om Bob's armen machteloos te maken.

Jap, die middelerwijl had rond geloopen, kwam nu al blaffende op het vechttooneel terug; de hond zag de kans om Bob niet alleen straffeloos, maar met eer eenen beet in het ontblootte been toe te brengen. Men zou gedacht hebben dat die onverwachte pijn Bob zou hebben bewogen los te laten; maar neen, 't was of die pijn hem nog vaster deed houden.

Met eene inspanning van kracht stiet hij Tom achterover op den grond en sprong op hem; maar nu beet hem Jap, die scheen de kans nog niet gunstig genoeg gehad te hebben, hem op eene nieuwe plaats in het been, zoodat Bob Tom eindelijk losliet en eensklaps Jap vastgrijpende, wurgde hij hem bijkans en wierp hem in de rivier.

Middelerwijl was Tom weer opgestaan en vóór dat Bob zijn evenwicht, dat hij verloor toen hij den hond in de rivier wierp, herwonnen had, viel Tom hem andermaal op het lijf, smeet hem op den grond en zette hem de knie op de borst.

‘Nu zult ge mij den stuiver geven!’ zegde Tom.

‘Pak hem als ge kunt.’

‘Neen, ik zal hem niet pakken; gij zult hem geven.’

Bob haalde den stuiver uit den zak en wierp hem verre van zich af.

Tom loste zijne tegenpartij en liet Bob opstaan.

‘Daar ligt de stuiver,’ zegde hij; ‘ik heb uwen stuiver niet noodig; ik zou hem toch niet gehouden hebben; maar ge speeldet valsch en ik haat alle bedriegers. Met u spelen wil ik niet meer,’ voegde hij er bij en keerde hem den rug toe om naar huis te gaan, niet zonder spijt te gevoelen dat hij de rattenjacht en andere vermaken, die aan Bob's omgang verbonden waren, moest vaarwel zeggen.

‘Daar geef ik geen *dem* om!’ riep Bob. ‘Ik zal valsch spelen als ik wil; anders is er geen aardigheid aan het spelen, en ik weet een goudvink wonen, maar ik zal wel oppassen dat gij niet weet waar.... En weet ge wat ge zijt? Een leelijke ruziemaker... een zotte kalkoensche haan... zijt ge!’

Tom ging voort zonder nog het hoofd om te draaien en Jap, wiens drilt door het koude bad erg bekoeld was, deed zoo als zijn meester.

‘Loop naar de maan, met uwen verdronken hond. Zoo'n hond zou ik niet willen hebben - dat zou ik niet!’ schreeuwde Bob al harder en harder, eene laatste poging om het vechtersspel weer aan den gang te krijgen.

Tom luisterde echter niet meer naar al die uitdagingen, maar hij keerde zich om en de stem van Bob beefde min of meer toen hij zegde:

‘En ik heb u van alles gegeven, en ik heb u van alles laten zien, en u nooit gevraagd om iets van u te krijgen... Ziedaar nu ook het mes met hoornen heft dat ge mij gegeven hebt...’

En Bob wierp Tom het mes, zoo ver hij kon achterna; doch het was te vergeefs; Tom bleef koel, maar bij Bob was dit het geval niet: 't was alsof er eene ijselijke ledigte in zijn leven was toen het mes hem verlaten had.

Bob bleef stil staan tot dat Tom het hekken was door gegaan en achter de heg verdwenen was. Het mes lag daar nutteloos op den grond; het kon zelfs niet dienen om Tom te plagen, en trots of beleedigd eergevoel waren maar kleine driften in Bob's karakter, in vergelijking van het bezit van een zakmes.

Zelfs zijn krampachtig bevende vingers schenen hem te bidden dat hij toch dien ruwen hoornen heft weer zou willen omvatten, en dat zij zoo dikwijls uit pure sympathie hadden gestreeld als het rustig in zijnen zak lag. En dan, er waren twee messen in, en die waren pas geslepen! Zeg mij, wat is het leven zonder een mes, voor iemand die er ooit een bezeten heeft!

Neen, de steel aan een bijl achterna werpen, kan eene onbegrepen wanhopige daad zijn, maar aan een onverzoenbaren vriend een zakmes achterna werpen, dat gaat te verre; dat is meer dan te veel. Bob ging dan ook naar de plaats waar het dierbaar mes in het slijk lag, en hij was op nieuw gelukkig toen hij het mes, na de korte scheiding, weer tusschen de vingers had, het eene lemmer na het andere open deed, en met zijn harden en vereelten duim over het scherp streek.

Arme Bob, hij was niet bijzonder fijngevoelig in het punt van eer; een ridderlijk karakter had hij niet!

Wat zegt ge, lezer, van die geestige en waarheidsvolle schets? Zou Dickens wel geweigerd hebben dit tafereel met zijnen naam te onderteekenen? Wij denken het niet.

Verloren eer.
Novelle.
(Vervolg.)

Inmiddels waren de gure herfstdagen gekomen en aan de oude zorgen paarden zich nieuwe.

Dora's moeder was bedenkelijk ziek geworden, zij lag in het kleine huisje naast den molen, hetwelk door de oude Brigitte na den brand gedurende den wederopbouw van het huis bewoond was geweest. Dora verpleegde haar met opofferende liefde; al was zij ook dikwijls boos geweest op hare moeder, thans was alles vergeten. De mulder toonde geen belangstelling; hij vraagde niet eens naar den toestand der zieke; zelfs het vermagerde gelaat en de roodgeweende oogen zijner vrouw konden hem geen woord van deelneming ontlokken.

Hij was des morgens naar de stad gereden, Dora zat aan het sterfbed der oude vrouw. Zij dacht er over na hoe haar leven zijn zou als de moeder op het kerkhof

rustte en zij geheel alleen stond. Al had zij ook nooit bij de oude vrouw troost gevonden, het was haar toch een geruststelling geweest te weten, dat zij in de dagen van nood en droefheid tot dat hart hare toevlucht kon nemen.

In de dagen van nood en droefheid! Zij zag ze naderen, zij wist, dat ze komen moesten; gelijk het nu was kon het niet blijven. Zij las op de trekken haars mans, dat hij zich in zijne verwachtingen teleurgesteld zag; zij kende deze stoute verwachtingen en plannen, zij wist ook, dat hij alles op de laatste kaart zette om ze te verwezenlijken.

Wat dan, als hij arm werd? Als de schuldeischers hem uit zijn huis lieten zetten? Kon deze hooghartige man dien slag overleven? Mocht men verwachten, dat hij zich moedig in de omstandigheden schikken, den tegenspoed het hoofd bieden en een nieuw leven beginnen zou? Dora wist, dat zij deze hoop niet kon voeden; zij zag vooruit dat hij op haar zijn ondergang wreken zou. En zij was aan hem geketend voor het geheele leven; zij kon hem niet verlaten in den nood, hoe diep zij hem ook verachtte.

O! het was een duistere, troostelooze nacht waarin de jonge vrouw blikte, en als hare moeder stierf, verdween de laatste ster, die op haar pad een vriendelijk licht kon werpen!

De oude vrouw had zich met moeite opgericht, zij zat in bed en ademde zwaar. Haar oog rustte met innige deelneming op het bleeke

aangezicht harer dochter, die zacht met een doek over het klamme voorhoofd der stervende streek.

'Ik moet nu van u gaan,' zegde zij met matte stem, terwijl hare sidderende hand Dora's hand zocht. 'Ach! gaarne zou ik van dit leven scheiden, indien gij gelukkig waart!'

'Moeder, denk niet aan mij,' snikte Dora, 'het zal alles nog goed worden!'

'Gelooft gij dat? O! het ware goed, als ik het gelooven kon, het sterven zou mij dan niet. zoo zwaar vallen. Ik weet, dat gij om mijnentwille den mulder genomen hebt, uw hart hangt nog altijd aan den andere......'

'Ik heb hem vergeten!'

'Zeg dat niet, ik weet het beter. Gij denkt slechts aan hem, en Hagen is alleen schuld daaraan. Indien hij u zoo lief had, gelijk hij destijds altijd gezegd heeft, dan ware het beter tusschen u geworden; daarop heb ik vertrouwd toen ik hem mijn kind gaf. Maar hij denkt slechts aan zich zelven en het zal een slecht einde nemen. Dora, ik heb niet met u gehandeld gelijk eene moeder handelen moet; vergeef mij, zeg mij, dat gij er mij geen kwaad hart om toedraagt.'

De dorre handen der oude vrouw omklemden met de laatste kracht, die haar nog restte, Dora's hand, de reeds half gebroken oogen staarden haar smeekend aan.

'Moeder, ik ben nooit boos op u geweest,' zegde Dora met trillende stem; 'ik heb den mulder vrijwillig mijn jawoord gegeven.'

'Neen, neen, om mijnentwille hebt gij het gedaan, om mij voor nood en armoede te beveiligen. O! hij heeft het behendig aangelegd en het net fijn gesponnen.'

Dora wendde het aangezicht af, om voor de stervende de tranen te verbergen, die zij niet langer terugdringen kon.

'Het is mijn man, en ik zal vreugde en leed met hem deelen,' zegde zij met gedwongen bedaardheid.

'Vreugde en leed!' herhaalde de vrouw licht het hoofd schuddende, terwijl zij strak voor zich uit staarde. 'Gij hebt geene vreugde bij hem gehad, maar leed zal hij u zooveel aandoen, dat gij het niet dragen kunt! Ik had altijd geloofd, dat hij een rechtschapen man was, maar thans geloof ik het niet meer. Hij zal armoê en ellende over u brengen, hij zal.... ach! mijn arm kind!'

Zij zonk in de kussens terug, hare hand, welke Dora nog vasthield, werd steeds killer.

'Wat er ook gebeuren mag, de goede God zal mij kracht verleenen, het te dragen,' sprak Dora zacht. 'Ik zal den moed niet opgeven, en als armoede en nood komen, dan hoop ik, dat mijn man zijn hoogmoed afleggen en in den arbeid troost zoeken zal. Ik kan ook werken, wij zijn beiden krachtig en gezond en ik ben met weinig tevreden.'

'Ja, ja, indien gij hem slechts lief haddet!'

'Misschien komt de liefde ook, als ik zie, dat hij voor mij werkt; het ongeluk brengt de harten nader tot elkander.'

Geloofde de stervende aan dezen troost? Bouwde zij er op, dat deze hoop zich verwezenlijken kon of was het de strooihalm waaraan zij zich vastklemde, om haar geweten gerust te stellen, hetwelk de verwijtende stem verhief en haar beschuldigde het geluk van haar kind vernietigd te hebben.

Een lachje gleed als een zonnestraal over haar uitgeteerd gelaat, hetwelk de koude adem des doods reeds omzweefde.

‘Wanneer hij terugkeert, trek u dan zijn lot aan,’ fluisterde zij met brekende stem, ‘hij heeft niet geweten Wat hij deed, de vertwijfeling heeft hem gedreven zich op den mulder te wreken. Zij hebben hem te hard bestraft, en als hij weerkeert, dan heeft hij niemand meer....’

‘Dan heeft hij mij,’ antwoordde Dora met nadruk. ‘Al verachten en vermijden hem ook allen, mijne vriendschap behoudt hij, ik zal zorgen, dat hij geen gebrek lijdt.’

De oude vrouw knikte bevredigd, haar ademhaling werd steeds moeielijker, haar oog strakker.

‘Hagen wil hem ook helpen,’ ging Dora voort, ‘hij heeft het dikwijls gezegd. Zoo hij het later niet kan, omdat hij arm geworden is, dan zal hij het niet misbillijken, dat ik het doe. Ik zal er voor sparen; als hij komt, zal hij zooveel vinden, dat hij naar Amerika kan gaan; hier kan hij niet blijven.’

Een zwakke handdruk bewees haar, dat de zieltogende haar verstaan had.

Dora boog zich bezorgd over de moeder; hare verglaasde oogen stonden half open, het leven was uit haar geweken!

Buiten liet zich de barsche stem van den mulder hooren: Hagen was uit de stad teruggekeerd.

Hij kijfde op de oude meid, dat zij zoo langzaam over het erf ging, den hond die kwispelstaartend tegen hem op wilde springen, gaf hij een trap, zoodat het dier jankend tot voor de voeten van de meid vloog, daarna riep hij om den knecht, die het paard op stal brengen en voeren zou.

Het duurde lang eer de roode Hans aan den roep gehoor gaf; het was de eerste maal sinds den trouwdag, dat Hagen een dienst van hem vorderde. Hij noemde ook hem een luiaard en een dagdief, die het brood niet verdiende wat hij at, en ging eindelijk in huis.

In de huiskamer legde hij hoed en zweep op de tafel; steeds dreigender pakten de wolken zich op zijn voorhoofd samen. Met over elkander geslagen armen ging hij met groote en onstuimige stappen lang op en neer, maar de geweldige stormen, die in zijn binnenste woedden, schenen niet te willen bedaren.

Dora kwam binnen. Hij bleef staan en zag haar aan; zijne wenkbrauwen trokken nog donkerder samen, toen hij de tranen op haar bleek aangezicht bemerkte.

‘Moeder is dood, Peter,’ zegde zij, alsof zij hare tranen verontschuldigen wilde, ‘ik heb haar zoo even de oogen toegedrukt.’

De mulder haalde met beleedigende minachting de schouders op.

‘Goed voor haar en voor ons!’ antwoordde hij. ‘Wat gaat het mij aan? de oude vrouw was niet voor mij op de wereld, mijnentwege had zij reeds voor een jaar kunnen sterven.’

‘Het was mijne moeder, en mijn hart is aan haar gehecht geweest; ik bid u, spreek niet zoo hardvochtig!’

‘Ik spreek, gelijk het mij goeddunkt!’ berstte Hagen toornig uit. ‘Zoo mijne woorden u niet bevallen, zal ik u niet dwingen ze aan te hooren.’

Dora liet zich op een stoel neervallen en bedekte het gelaat met de handen. Deze verregaande ruwheid verbitterde haar, hij ontnam haar het laatste vonkske van hoop, dat het ongeluk hen nader tot elkaar zou brengen en haar troosteloos leven eenigszins draaglijk maken.

De mulder ging nog altijd op en neer, slechts nu en dan wierp hij ter sluiks een gloeienden oogslag op de jonge vrouw. Eindelijk bleef hij voor haar staan, een wild vuur flikkerde in zijne oogen, terwijl een boosaardige trek om zijne lippen speelde.

‘Laat het nu genoeg zijn!’ voegde hij haar scherp toe; ‘wij zullen de oude vrouw laten begraven, en daarmee basta! De duivel hale mij! is dat hier een huishouden; men ziet nooit een opgeruimd gezicht, men hoort nooit een vroolijken lach! De oude Brigitte kruipt door het huis als een slek, Hans sluipt rond als de gevleeschde duivel, en gij trekt altijd een gezicht als eene kat, als zij in een bliksemstraal ziet. Dat moet anders worden, of ik laat alles in den steek! Ik heb buitenshuis zorgen en ergernis genoeg; als ik thuis kom, wil ik een opgeruimd gezicht zien!’

Dora liet de handen zinken, zij sloeg voor den boosaardigen blik de oogen niet neder, ernstig en vast zag zij hem aan.

‘Wie draagt er de schuld van, dat gij hier geen vroolijk gezicht ziet?’ vraagde zij op een toon, die hem verraden moest, dat zij besloten was hem zijn geheel zondenregister voor te houden. ‘Zoo heer, zoo knecht, is een oud, waar spreekwoord; als gij geen opgeruimd gelaat toont, kunt gij het van mij ook niet verlangen.’

‘Och!’ bruiste Hagen op. ‘Nu zal ik nog de rustverstoorder hier zijn!’

‘Dat zeg ik niet; want de rust kan hier niet gestoord worden, dewijl zij nooit bestaan heeft. Over uwe lippen komt nooit geen enkel vriendelijk woord; wat gij noodzakelijk te zeggen hebt, zegt gij met brommen en schelden, voor het overige laat gij alles gaan, Zooals het wil!’

‘Ik heb ergernis en zorgen genoeg!’

‘Gij haalt ze u zelven op den hals, het zijn onnutte zorgen!’

‘Wat weet gij daarvan?’ riep de mulder driftig. ‘Al heb ik ook geld verloren, ik ben toch nog altijd de man, die mij met ieder meten kan. Denkt gij, dat ik reeds een bedelaar ben? Ik heb nog genoeg om het verlorene terug te kunnen winnen, en als ik het niet terugwin dan.....’

Hij hield op, sloeg met de vuist op de tafel en stuurde zijne vrouw een woedenden blik toe alsof zij alleen de schuld droeg van zijn verlies.

‘Daarom wil ik toch een vroolijk gezicht zien,’ ging hij voort; ‘al werd ik doodarm kon ik u toch nog onderhouden! Maar met uw zuur gelaat jaagt gij mij het huis uit, en als ik mij over u geërgerd heb, kan ik mijne gedachten niet goed bijeenhouden. Daaraan is het te wijten, dat ik tegenspoed gehad heb, gij zijt er de schuld van en niemand anders!’

In de bleeke trekken van de jonge vrouw spiegelde zich stijgende bekommering. De woorden haars mans verraadden haar, dat nood en armoede reeds voor de deur stonden, dat het niet lang meer duren kon of zij zouden den dorpel overstappen. Wel had zij vermoed, dat dit einde komen zou, maar zij dacht het nog ver af; nu stond het plotseling voor haar en de ellende grijnsde haar spookachtig uit hare akelige oogen aan.

En hij poogde zijn geweten te sussen met de schuld op haar te schuiven! Zijn hoogmoed was niet geknakt, de hand van het noodlot, die thans zwaar op hem drukte, vernederde hem niet, neen, zijn trots prikkelde hem sterker dan ooit en tot zijn laatsten ademtocht zou hij tegen het noodlot kampen!

‘Gij hebt te veel gewaagd,’ zegde zij, ‘gij hebt spoedig rijk willen worden en het was de rechte weg niet, waarop gij het hooptet te worden! Ik heb u gewaarschuwd, ik heb u toenmaals reeds gezegd dat het geen eerlijke zaak was, maar gij lachtet en zegdet dat ik daar geen begrip van had. En toen hebt gij....’

‘Zwijg!’ snauwde Hagen haar toe.

‘Neen, nu wil ik spreken; gij dwingt er mij toe, door mij een verwijt toe te voegen, dat ik niet verdiend heb. Het ware beter geweest, als gij mij, daags voor de trouwing gezegd hadt, dat wij ieder onzen eigen weg zouden gaan, maar nadat de pastoor ons

verbonden had, hadt gij met mij moeten omgaan gelijk het tusschen echteliên past en mij in alles vertrouwen.'

'Ja, wanneer gij mij tegemoet gekomen waart!'

'Ik had het gewis gedaan, indien gij vriendelijk tegen mij waart geweest. Ik weet wel, dat uwe zaken u groote zorgen veroorzaakt hebben, maar ik durfde het toch niet te wagen u te kennen te geven of ik ze u niet kon helpen dragen; zoo lang gij thuis waart, spraakt gij nooit een ordentelijk woord met mij. Nu is het te laat!....'

'Te laat? Wie zegt dat?'

'Ik zie het u aan,' stamelde Dora, verschrikt door den vlijmenden, dreigenden toon zijner stem. 'Gij hebt alles gewaagd en alles verloren!'

'En als het nu inderdaad het geval eens ware?' vraagde Hagen, met een boosaardigen blik op de jonge vrouw.

'Dan zullen wij den molen verlaten en in het huisje mijner moeder trekken; wij zullen beiden werken en ons brood eerlijk verdienen.'

De mulder lachte schaterend; het was een schorre, droge lach, de lach van een wanhopige.

'Werken!' spotte hij. 'Ja, dat ontbrak er nog aan, dat de boeren zich over mij vroolijk maakten, dat ik bij hen om werk bedelen zou! Bah! er heeft zoo menigeen gewaagd en verloren, die later toch een rijk man werd; ik was een zot, zoo ik mij als knecht wilde verhuren. En dat zeg ik u, een zuur gezicht wil ik niet langer zien, gij hebt geen reden, om zoo slecht geluimd en ontevreden te zijn. Als ik afgetrokken en somber ben, moet gij juist recht vroolijk zijn, om mij in mijne zorgen eenigszins af te leiden. Zoo verkies ik het voortaan, Dora, en als het niet zoo gaat, gebeurt er een ongeluk!'

Zuchtend schudde de jonge vrouw het hoofd.

'Ik meen, dat er reeds ongeluk genoeg in dit huis is,' zegde zij, 'een grooter als de tweedracht kan ik mij niet voorstellen. Armoede laat zich dragen, het hart kan zich met weinig vergenoegen, mits het slechts vrede heeft!'

'Waar geen liefde woont, woont ook geen vrede!' sprak Hagen. 'Gij hebt geen liefde in huis gebracht, gij hebt mij slechts genomen om verzorgd te zijn en een rijken man te hebben.'

Bij het hooren dezer beleedigende woorden schoten Dora's oogen bliksemstralen.

'Dat is schandelijk gelogen!' riep zij verontwaardigd uit. 'Ik heb u niet gewild, gij hebt mij gedwongen aan een anderen mijn woord van trouw te breken.'

'En aan den anderen denkt gij nog meer dan aan mij!' knarsetandde de mulder, met den voet op den grond stampende.

'Ja, ik denk dikwijls aan hem en met innig medelijden,' antwoordde Dora. 'Ik kan het ook niet helpen, als ik er ook aan denken moet, wie hem zoo diep ongelukkig gemaakt heeft.'

'Zwijg, vrouw!' riep Hagen, trillend van woede. 'Waag het niet mij dat nog ooit weer te verwijten!'

Hij had de rijzweep van de tafel genomen en stond, den arm dreigend opgeheven en met van woede verwrongen wezenstrekken voor haar.

'Dat ware het laatste!' zegde Dora, hem vast in de oogen ziende. 'Indien gij mij met een vinger durft aan te roeren dan scheidt de eerste slag ons voor eeuwig!'

Op hetzelfde oogenblik werd de deur geopend, de roode Hans stond op den dorpel der kamer.

'Wat komt er dat op aan?' riep de mulder, die zijn knecht niet bemerkte. Wij zijn toch gescheiden, dus is het maar beter dat wij geheel en al van elkaar gaan; ik zal u niet missen!'

'Raak haar niet aan!' riep de knecht dreigend en reeds in het naaste oogenblik stond hij tusschen beiden. 'Hef de hand niet tegen haar op; als gij het doet, is het uw ongeluk!'

Een aschgrauwe bleekheid overtoog Hagen's gelaat; hij liet den arm zinken, maar zijne vrouw, die nu haastig het vertrek verliet, zond hij een wraakgierigen blik na.

'Bemoei u met uw eigen zaken!' zegde hij barsch; 'wat ik met mijne vrouw heb, gaat u niet aan. In den molen hebt gij werk genoeg, maar gij zijt ook van diegenen, die den geheelen dag liever niets doen en overal hun neus insteken.'

'Op den dag van uw huwelijk heb ik mij voorgenomen uwe vrouw te beschermen, want ik zag vooruit, dat het zoo gaan zou,'antwoordde de knecht, voor wiens doordringenden blik de mulder de oogen neersloeg. 'Ik zal de gelofte houden, die ik destijds afgelegd heb; vergeet niet, dat ik u in het verderf kan storten, indien ik het ernstig wil.'

'Gij zijt een zot,' spotte de mulder schouderophalend, maar achter den spot verborg zich een onuitsprekelijke woede. 'Met uwe bedreigingen lach ik; gij kunt mij niets maken,' want mijn woord geld meer dan het uwe! Gij meent veel te weten en weet in het geheel niets; als gij u nog eenmaal verstout tusschen mij en mijne vrouw te treden, dan wijs ik u de deur! Ik ben buitendien uw luierikken sinds lang moê.'

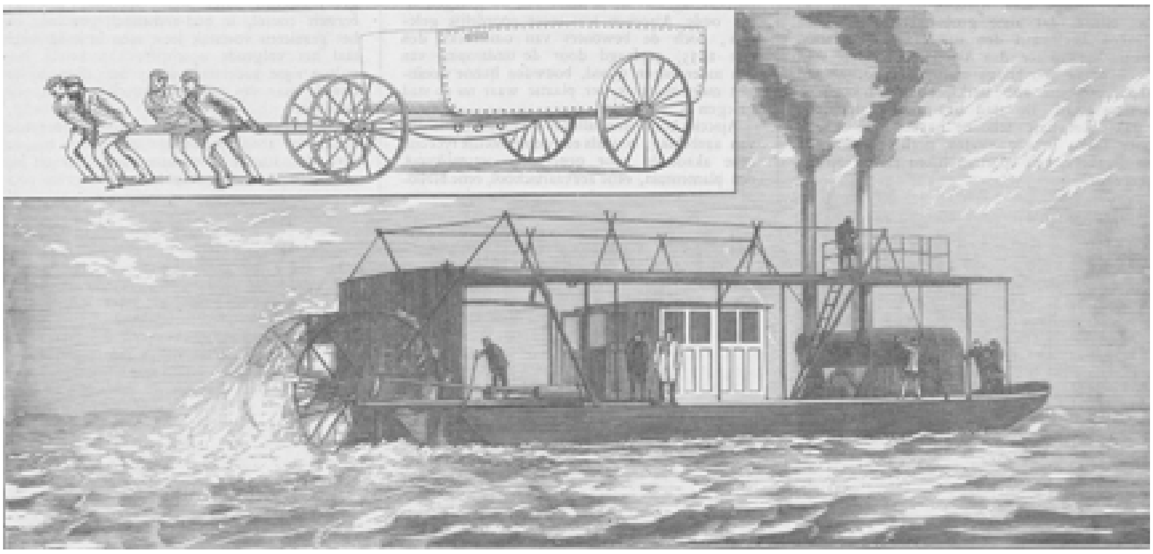

EENE STOOMBOOT VOOR DE CONGO-RIVIER.

‘Waarom hebt gij mij dan niet reeds voor langen tijd mijn afscheid gegeven?’ vraagde de knecht tergend. ‘Ik zal het u zeggen: dewijl gij mij vreest, omdat ik meer weet dan u lief is. Ik had destijds niet moeten zwijgen, ik deed het, omdat..... nu ja, omdat ik dacht, dat gij mij daarvoor dankbaar zoudt zijn. Maar nu stel ik mijne voorwaarden, en als gij ze niet aanneemt, dan spreek ik!’

Hagen steunde op de tafel, voor welke hij stond, hij poogde aan zijn gelaat eene uitdrukking van verachtende minachting te geven, maar het wilde hem niet gelukken, zijn angst was duidelijk onder dat masker zichtbaar.

‘Ik weet, hoe het hier gesteld is,’ ging de roode Hans op vastberaden toon voort, het kan niet veel dagen meer duren, dan komen de joden uit de stad om u uit uw huis te zetten!’

‘Schoft!’ bulderde de mulder. ‘Hoe weet gij dat? Gij hebt gespionneerd; maar ik zeg, dat het altemaal logen is; ik heb nog altijd genoeg om mijne schulden te betalen.’

‘Daarmee tracht gij u zelven te misleiden,’ spotte de knecht. ‘Gij bezit niets meer, de frak, dien gij aan hebt, behoort u zelfs niet meer toe. Er zou nog één middel zijn, waardoor gij gered kondet worden, maar gij zult het niet wagen om het aan te wenden. Neen, de molen zal niet nogmaals afbranden.’

Hagen greep met een kreet van woede naar de zweep, maar de knecht kwam hem voor; hij slingerde de zweep in een boek.

‘Ik geloof, dat het beter is, als wij de zaak in der minne met elkander regelen,’ vervolgde hij, ‘het baat tot niets of wij elkander gaten en builen in het hoofd slaan. Zoo staat het met u, Hagen. Gij zijt doodarm, er zal u niets overblijven, dan een oude zak en een stok, daarmede kunt gij van deur tot deur gaan en om een stuk brood bedelen. Voor uwe vrouw heb ik geen vrees, zij was nooit trotsch en hoogmoedig; zij zal Onzen Eieven Heer danken als zij van u verlost is. En wat u betreft, er is verder niets aan gelegen waar gij aan uw einde komt; gij hebt zoo veel op uw geweten, dat het u nooit goed kan gaan. Luister nu: de molen behoort u niet meer toe, hij behoort thans aan de joden, van wie gij al het geld geleend hebt. Maar de joden hebben hem ook nog niet; schrijf hem over op mij als onderpand voor een oude schuld, dan zal ik de zaak wel met uwe schuldeischers uitmaken en ik geef er u mijn woord op, dat mij niemand hieruit verdrijven zal. Bedenk u niet lang; het moet spoedig, reeds morgen geschieden; neem gauw een besluit. Zoo gij het niet inwilligt, ga ik morgen naar de stad om de policie eene geschiedenis te vertellen, die haar verrassen zal.’

De mulder beet zich zoo hevig op den onderlip, dat een paar bloeddruppels langs zijn kin liepen. Hadde zijn blik een vernietigende kracht bezeten, dan zou hij den knecht gedood hebben, die met over elkander geslagen armen voor hem stond en elke beweging van zijn tegenpartij scherp bewaakte.

'Aha! is het daarom te doen?' siste Hagen. 'Gij meent zeer slim te zijn, maar....'

'Ik zou gaarne zelfstandig wezen,' viel de roodharige hem in de rede. 'Dat kan mij niemand kwalijk duiden, en de eerste gelegenheid, die zich aan mij voordoet, neem ik waar. Overleg het bij u zelven, ik laat u tijd tot morgen vroeg. De akte moet door een notaris opgemaakt worden en wij nemen een advocaat mede, die u nauwkeurig zeggen zal, hoe zij opgesteld moet worden. De joden zullen mij dan een proces aandoen, maar dat komt er niet op aan; ik zal het wel met hen schikken. Ik heb goeden moed, al moet ik ook met een kleinen schuldenlast beginnen.'

'Zijt gij uitzinnig?' riep Hagen. 'Ik zou mijn huis en hof op u overschrijven? Aan u? En waarom?'

'Dat weet gij zoo goed als ik,' lachte de knecht. 'Ik dwing er u niet toe; maar als gij het niet doen wilt, dan moet gij maar weten, hoe gij het met de justicie in orde brengt. Morgen vroeg verwacht ik uw antwoord.'

Hij ging langzaam heen en sloeg de deur dreunend achter zich toe.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 26]

Onze gravures.

Ajaccio.

Aan de westkust des eilands Korsika en in de golf van dien naam, ligt de vriendelijke en schilderachtige stad Ajaccio, de hoofdstad van het eiland, dat zijne groote vermaardheid te danken heeft aan den naam der Napoleons. Bastia is grooter dan Ajaccio, doch deze stad heeft geene zoo hooge oudheid en zoo als wij zegden, geene zoo sterksprekende historische herinneringen. De stad ligt aan het strand en maakt met hare schoone haven, hare citadel, hare flinke breede straten, sierlijke gebouwen en domkerk, een voortreffelijken indruk op den bezoeker.

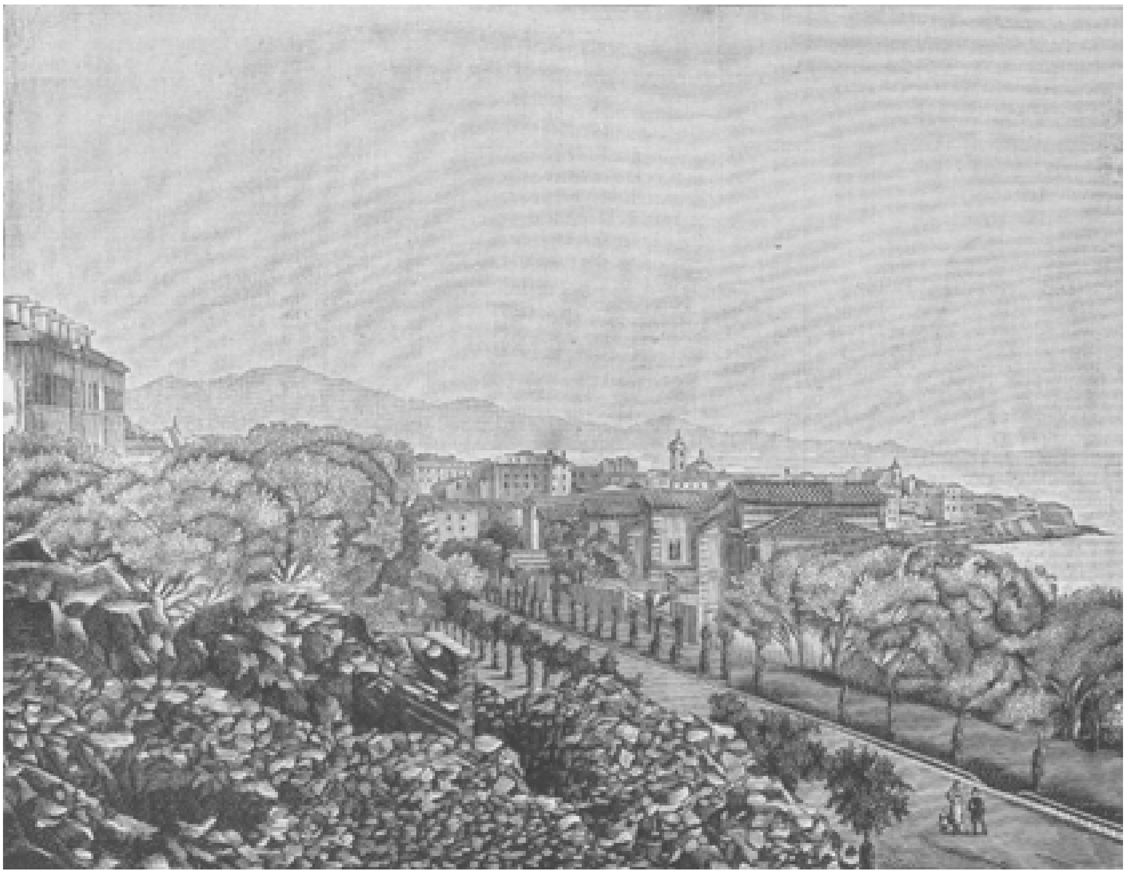

AJACCIO.

De omtrek van Ajaccio is vruchtbaar en zeer schilderachtig, en heeft de stad geen bijzondere nijverheid, toch drijft zij een levendigen handel in landprodukten, zoo als wijn, olie, graan, appelcienen, was, leer, enz. enz. Een deel der bevolking, die zoo wat 15000 zielen beloopt, houdt zich ook bezig met de koraalvisscherij. Ajaccio lag niet altijd waar het nu gelegen is: het oude Ajaccium was meer noordelijk gelegen, doch de bewoners van omstreeks den jare 1435, geplaagd door de uitdamping van den moerassigen grond, bouwden hunne woningen meer zuidelijk, ter plaatse waar nu de stad gelegen is.

Ajaccio bezit verschillende onderwijsgestichten van aanbelang, zoo als een gemeentelijk lyceum, eene akademie voor genees- en artsenijkunst, een plantentuin, eene zeevaartschool, eene bibliotheek, enz. De stad bezit geene andere historische herinneringen dan die betrekking hebben op de Napoleons. In de eerste linie komt in deze voor de *Casa Bonaparte*, het huis waar de eerste keizer en de meeste zijner zusters werden geboren. Verder staat op de Markt het marmerbeeld van Napoleon I, door Laboureur gebeeldhouwd. Het stelt Napoleon voor als eersten consul, in oud-romeinsch gewaad. Op het granieten voetstuk leest men in italiaansche taal het volgende opschrift: aan keizer Napoleon zijne vaderstad, den 5 mei 1850, in het tweede jaar van het presidentschap van Louis-Napoleon.

Opmerkelijk is nog het op de Diamantenplaats in 1865 opgerichte gedenkteeken, ter eere der familie Bonaparte, bestaande uit het ruiterstandbeeld van Napoleon I, omgeven door de standbeelden van zijne vier broeders; de grafkapel der Bonaparten en het gedenkteeken van Napoleons moeder, Laetitia, en van kardinaal Fesch in de kathedraal.

Rondom de stad vindt men een rijk en prachtig jachtveld. Het klimaat is zeer gelijkmatig in Korsika; de lucht is er bijzonder gezond en zelfs in het wintersezoen is dit eiland de toevluchtsplaats voor vele zieken.

Dobrini rikititsch.

Wij staan hier voor eene schier onbekende geschiedenis: het tafreel stelt voor Dobrini Rikitisch die de door hem bevrijde vorstin van Kieuw

op zijn paard wegvoert. Kloeker figuur, met de vreesselijke knods gewapend, dan Dobrini is, zal men zich in den heldentijd niet voorstellen. Over gansch dit tafreel zweeft iets dichterlijks en legende-achtig en geeft het feit zeer belangwekkend weer. Het paard is flink en als fier op de schoone vracht, die het draagt. De bevrijde prinses is zeer gerust en acht zich veilig en, geen wonder, kloeker beschermer dan zij heeft, zou moeilijk te droomen zijn.

Wilddieven.

't Is een wezenlijk drama dat wij hier bijwonen. De stroopers zijn tot diep in het somber bosch doorgedrongen, om daar hunne schuldige dieverij te plegen. Als de weergalm van het geweerschot hen niet verraadt, zullen zij hunne schelmerij hier straffeloos begaan. Reeds ligt een prachtig hert ten gronde, door een kogel geveld, en nu verschijnt ginds, onder de hooge boomen eene tweede prooi, die ook zal worden buit gemaakt.

Terwijl een der stroopers, met zijn breed mes gewapend, het geschotene gereed maakt om gemakkelijk vervoerd te worden, zal het tweede dier worden gedood. De figuur van den strooper met het geweer, is inderdaad schoon, en waarheidsvol die van den kleinen jongen, die angstig en koortsig achter zijnen vader wegschuilt.

Van jongs af wordt die ongelukkige kleine in dat dievenwerk opgevoed. Als kind volgt hij den vader in de bosschen, leert al de *trucs* der stroopers kennen om het wild machtig te worden en zal ook, eer hij volwassen is, een stout strooper zijn, wiens leven misschien niets anders worden zal dan eene afwisseling tusschen het leven in het bosch en het leven in de gevangenis.

De duitsche kunst, zoowel de schilder- als de letterkunde, heeft ons een onafzienbare rei van schilderijen, teekeningen, romans en gedichten op het leven der stroopers geleverd, in worsteling met het gerecht, met het mijn en dijn; doch altijd blijft die stof nieuw en als het ware onuitputtelijk. Geen wonder, men heeft hier het prachtige woud, de wilde hartstochten des jagers, de ranke en schilderachtige gestalten der dieren en andere toestanden, wel geschikt om de aandacht van toeschouwer of lezer te boeien.

Muntstukken der middeleeuwen.

Het muntslaan van de vroegste dagen tot op onzen tijd zou het onderwerp zijn eener zeer belangwekkende geschiedenis, en die tot de meest grillige episoden aanleiding geven zou. In onze dagen is het recht van muntslaan saamgetrokken in de hand van het centraal gouvernement; doch in vroegere dagen had schier ieder stad het recht van munt te slaan, en er ontstond daaruit, zoo als te begrijpen is, meer dan een moeielijkheid.

Munt, *monnaie*, ontleent zijn naam aan *moneta, monere*, verwittigen, omdat, zegt Bescherelle, de type van den vorst den onderdaan verwittigt dat er geen vervalsching in het fabriekaat heeft plaats gehad. Men heeft munt gemaakt van alle stoffen: de

Lacedemoniërs hadden munt in ijzer; de Romeinen in koper; in Abyssinië was het zout, munt; in Terre-Neuve was het abberdaan. Hier gebruikte men schelpen, daar kakao-zaad, nagels (zoo als in Schotland), terwijl in Rusland, tot Peter I toe, het feer tot munt diende.

In onze dagen wordt bij alle beschaafde volken, het metaal: goud, zilver, brons of nickel, en voor grootere waarden het papier, gebezigd. Aan vervalschers heeft het in dezen tak van bestuur gewis niet ontbroken, en de valschmunters hebben altijd eene groote rol gespeeld. Dit was vroeger tamelijk gemakkelijk door het gebrekkig maaksel der munten. Vandaag echter is dit fabriekaat zóó volmaakt, dat de valschmunter zich te veel geperfectionneerde werktuigen moet aanschaffen, wil zijn werk niet onmiddellijk verraden worden.

Hetzelfde is het geval met het namaken van bankpapier. De papiersoort, hiertoe gebruikt, de kenteekens daarin aangebracht, vallen zoo moeielijk onder het bereik der valschmunters, dat het bedrog wel eenigen tijd, doch niet zeer lang kan verborgen blijven. Dit laatste wil niet zeggen dat er geen valsch bankpapier in omloop is - verre van daar.

Als men de gravuur nagaat, die wij meededen van het muntslaan in de middeleeuwen, ziet men bij den eersten oogslag dat dit werk zeer eenvoudig toeging. Vandaag gaat dit alles meer omslachtig, en vier of vijf munters met een paar toezichters zouden niet meer volstaan. Ook de hamer, door menschelijke hand gedreven, is vervangen door de plettende stoomkracht. Het is echter zeer wetenswaardig de vergelijking van vroeger en nu te maken.

De stiefdochter.
(*Vervolg.*)

IV.
Broeder en zuster.

Albert lag verscheidene dagen en nachten achtereen geheel buiten kennis op zijn ziekbed en toen hij voor de eerste maal uit zijn ijlhoofdigen toestand tot bewustzijn kwam, had hij alles vergeten, wat onmiddellijk aan zijne ziekte voorafgegaan was. Hij begreep niet waarom zijne zuster er zoo treurig en afgetobt uitzag; de Franchise, die zijne kamer uit- en inging, was hem volslagen vreemd. Hij verlangde naar zijne boeken, hij wilde opstaan, naar het gymnasium gaan.

‘Houd uw gemak, mijn jonge vriend!’ zegde de vriendelijke geneesheer. ‘Voorloopig ben ik uw professor! In het gymnasium zijt gij sedert lang verontschuldigd.’

‘Dus ben ik wel zwaar ziek geweest?’ vraagde de jongeling met verwarde blikken om zich ziende.

‘Nu ja.’ antwoordde de dokter; ‘maar wij mogen intusschen God danken dat wij weer zoo ver gevorderd zijn. Nu moet gij nog alleen uw rust houden en u niet opwinden.’

‘Waar is mama?’

Natalie bedekte met een diepen zucht het aangezicht met beide handen. De dokter sloeg den zieke met bezorgdheid gade. Hij had de vraag verwacht en vreesde de uitwerking, welke de beantwoording daarvan mogelijker wijze op de geschokte zenuwen kon uitoefenen.

‘Waar is mijne moeder?’ riep Albert door het langen zwijgen verontrust. ‘Is zij ook ziek? Heerscht hier een aanstekelijke ziekte?’

‘Denk toch na!’ snikte Natalie.

‘Wees bedaard, mijn jonge vriend,’ sprak de dokter op geruststellenden toon. ‘Uwe moeder is voor zoover ons bekend is, volkomen wel. Mevrouw von Kozenski.....’ hij zweeg plotseling, door den ontstelden blik van den knaap verschrikt.

‘Mevrouw von Kozenski? Heeft de Pool dan eene vrouw?’ De jongeling zag verstoord van het eene beangstigde, bezorgde gezicht naar het andere. Hij zonk in het kussen terug en sloot zuchtend de oogen.

De dokter voelde met een zeer ernstig voorkomen zijn pols. Natalie durfde ter nauwernood adem te halen. ‘Het heeft niets te beduiden,’ sprak hij ten laatste, terwijl hij de hand van den zieke behoedzaam op de deken neerlegde, ‘hij zal zich bij zijn ontwaken waarschijnlijk alles herinneren. Zorg nu maar, gravinnetje, dat hij ongestoord blijft en alle aandoening zoo mogelijk vermeden wordt. Ik kom terug, zoodra ik mijne ronde gemaakt heb.’

Albert was in een diepen slaap verzonken, die. verscheidene uren aanhield. Toen hij ontwaakte, waren de nevelen opgeklaard, waarmede de ziekte zijn geest omhuld had; hij herinnerde zich alles. Op den dag van het huwelijk zijner moeder met den gehaten Pool was hij uit het gymnasium komende, in plaats van zijne feestkleederen aan te trekken in onmachtige woede uit het huis gestormd en doelloos in de straten rondgezworven. Eindelijk was hij in het wandelpark aangeland en had zich dichtste kreupelhout op den vochtigen killen grond neergeworpen en zijne vertwijfeling in kinderlijke tranen lucht gegeven.

Zoo vond hem de bediende, die Kozenski ter zijner opsporing uitgezonden had. Door dezen tot den grootsten spoed aangemaand, kwam hij verhit en bezweet thuis, koelde aan de fontein in den hof gelaat en hals in het ijskoude water af, zwelgde nog een grooten beker vol door, verwisselde daarna ijlings van kleeren en betrad de feestzaal.

Hier zag hij zijne moeder als door een nevel heen, aan de zijde van den gehaten Pool knielen en toen stond plotseling zijn vader voor hem, reusachtig lang, bleek, ernstig en dreigend.

Een kille huivering voer nu nog bij de enkele herinnering den jongeling door de leden. Daar raakte eene zachte hand zijn voorhoofd aan. Hij sloeg de oogen op: zijne zuster stond voor zijn bed.

‘God zij gedankt!’ lispelde zij, toen hij haar met een liefdevollen blik aanzag. ‘Ik vreesde voor eene instorting. Gij waart zoo onrustig en spraakt overluid in den slaap!’

‘Wees onbezorgd,’ antwoordde de jongeling, met innigheid hare hand drukkende, ‘het is voorbij. Ik weet nu alles, herinner mij alles. Zijn wij alleen?’

‘Geheel alleen, lieve Albert. Juffrouw Clemence is uitgegaan, om wat versche lucht te scheppen.’

‘En Annette?’

‘Is weggezonden. Onze stiefvader wilde het zoo. Wij hebben allemaal nieuwe bedienden.’

‘En is moeder op reis?’

‘Op de huwelijksreis, lieve Albert.’

Hij zweeg en staarde somber voor zich uit. ‘Zij kon heengaan,’ morde hij eindelijk, ‘en mij ziek en hulpbehoevend onder louter vreemde menschen achterlaten?’ Deze gedachte schokte de verzwakte zenuwen van den zieke te hevig; hij berstte in een krampachtig weenen uit.

Verschrikt en beangstigd wendde Natalie alles aan om hem te doen bedaren. 'Ik ben toch bij u,' sprak zij vleiend. 'Mama wist wel, dat zij zich op mij verlaten kon.'

'Op u verlaten!' riep hij, en droogde zijne tranen. 'Dat is grappig! Hoe oud zijt gij, Nalie?'

'Ik word aanstaanden herfst veertien jaar,' antwoordde zij met een voorkomen van gewicht.

'Veertien jaar, arm kind!' riep hij, smartelijk bewogen. 'Gij behoort in de kinderkamer, niet aan het ziekbed!' Hij streelde zachtkens hare beide handen.

Zij legde haar donker gezichtje naast het zijne op het witte kussen. 'Hebt gij mij niet gaarne bij u?' vraagde zij.

'O zeker!' antwoordde hij. 'Ach! ware ik toch reeds een man, dat ik u beschermen kon.... en mij zelven! Doch ook zoo,' ging hij op beslisten toon voort, 'wil ik hem het leven zuur genoeg maken! Daar kan hij staat op maken!'

Albert hield, nadat de jonggehuwden terug waren en hij uit de gevangenschap der ziekekamer ontslagen was, maar al te getrouw woord.

Hij was de eenige in het gansche huis, die den moed had, den opgedrongen gebieder openlijk te trotseeren en hem bij elke gelegenheid den haat, dien hij tegen hem in zijn hart koesterde, onverholen te toonen. Vruchteloos bezwoer hem zijne zachtzinnige zuster zich in het onvermijdelijke te voegen en ter wille der moeder den huiselijken vrede te bewaren. Het bittere gevoel van door zijne moeder, ter wille van den 'vreemden man' gelijk hij den stiefvader nog altijd noemde, in eene zware ziekte verlaten te zijn, deed hem maar al te dikwijls den kinderlijken eerbied vergeten, dien hij haar schuldig was. Er ontstonden hevige tooneelen, waarin ook Natalie betrokken en beschuldigd werd, haren broeder in zijn verzet aan te moedigen en te steunen. Zij versmaadde het evenwel zich tegen dit onverdiende verwijt te verdedigen; zij verdroeg het zwijgend.

Zoo werd Melanie, die met de willooze gehechtheid eener slavin aan den heerschzuchtigen

echtgenoot hing, meer en meer van de kinderen vervreemd. Nadat er een jaar onder voortdurende oneenigheid en toenemende wederzijdsche verbittering verstreken was, viel het Kozenski gemakkelijk haar te overreden, dat het geluk van hun huwelijk slechts door de verwijdering van den twistzoeker duurzaam kon gevestigd worden. Na eenigen tijd weerstreefd te hebben, bewilligde zij er in, den zoon voor eenige jaren in een geestelijk opvoedingsgesticht te plaatsen.

De jongeling schikte zich met trotsche onderwerping in dit besluit. Te hooghartig om een verzet te beproeven, waarvan hij zich geen gunstig gevolg beloven kon, prikkelde hem tegelijk de nieuwheid der omgeving, waarin hij voortaan leven zou.

Toen het uur van scheiden sloeg, wierp Natalie zich schreiend aan den hals haars broeders. ‘Ik zal zoo alleen, zoo geheel verlaten zijn,’ klaagde zij.

‘Wees bedaard,’ troostte hij, ‘binnen weinige jaren zal ik een man zijn, in staat om u te beschermen en te verdedigen. Zie het tot zoo lang uit te houden. Maakt hij het u evenwel te erg, wend u dan tot grootvader!’

‘Nooit!’ riep zij, hem verwijtend aanziende, ‘nooit zal ik mijne moeder aanklagen.’

Kozenski zat reeds in het rijtuig. Hij riep den stiefzoon ongeduldig toe zich te haasten. Albert drukte zijne zuster nog een laatsten kus op de lippen, maakte zich uit hare omarming los en ijlde naar beneden. Zij zag hem weenend na. De eenige vriend, net eenige geluk van haar jeugdig leven was met hem van haar gescheiden.

Met zijn stiefzoon, den toekomstigen erfgenaam van den ouden hongaarschen edelman, aan de hoede der vrome paters toe te vertrouwen, vervolgde Kozenski een dieper liggend plan. Hij kon tot dusverre tevreden zijn met den weg, dien hij afgelegd, met de uitkomsten, die hij verkregen had. Zijne schulden waren betaald, zijne maatschappelijke positie verzekerd door het bezit eener rijke en aanzienlijke vrouw, die, al was zij ook volle tien jaar ouder dan hij, toch nog met volle recht voor eene schoonheid gold. Hij was de onbeperkte meester van haar wil, haar huis, hare groote inkomsten..... Zoo lang zij leefde..... Maar dan?

Haar vader was een nog krachtige grijsaard. Hij keerde aan zijne dochter een bijna vorstelijk jaargeld uit; maar hij had zijn gansche vermogen onder zich gehouden. Melanie bezat niets waarover zij ten voordeele van haar echtgenoot kon beschikken, in geval zij voor haren vader kwam te sterven. Deze was echter met haar tweede huwelijk niet ingenomen geweest. Hij zou den nieuwen opgedrongen schoonzoon alle aanspraken ontzeggen, Albert zou in al de erfrechten zijner moeder treden, Kozenski in zijne armoede, in zijn niets terugzinken.

Dat was het schrikbeeld, hetwelk den Pool te midden van zijn geluk het leven verbitterde. Er bleef hem geen ander middel overig om zich de toekomst te verzekeren, dan liet onschadelijk maken van den gehaten stiefzoon. Maar hoe zou hij hierin gelukken? Duistere gedachten, moorddadige plannen, hielden zijn geest bezig. Hij verwierp ze, niet uit afschuw voor de misdaad, ook niet uit vrees voor het goddelijk strafgericht - alleen de angst voor de wereldlijke gerechtigheid weerhield hem ze te verwezenlijken.

Kon daarentegen de jonge erfgenaam bewogen worden zich aan den geestelijken stand in een kloosterorde te wijden, dan werd Kozenski's doel zonder gevaar bereikt: zijne toekomst was verzekerd. Het majoraat ging slechts over op de dochter bij gemis aan mannelijk oir, Natalie kon derhalve, wanneer zijne gemalin hem een zoon schonk - wat hij als zeker aannam - diens aanspraken niet hinderlijk in den weg treden. Hij hield het voor gemakkelijk - dewijl hij het wenschte - het jeugdige, onvankelijke

gemoed zijns stiefzoons ongemerkt naar zulk een stap te leiden, en de dikwijls gehoorde sprookjes van de listige slimheid, de gouddorst der leden van de Sociëteit van Jesus deden hem hopen, in de vrome paters gewillige helpers tot de bereiking zijner plannen te vinden.

Hij zag zich echter bitter in die hoop teleurgesteld, toen hij den pater rector van het college tamelijk onverborgen te kennen gaf, welke onaangenaamheden, twisten en oneenigheden den bloedverwanten van den jongen graaf bespaard konden worden, wanneer deze zich liet bewegen in de orde te treden - of ten minste den geestelijken stand te kiezen.

De grijze priester hoorde hem bedaard aan. ‘Mijnheer de baron,’ gaf hij ten antwoord, ‘de oneenigheden der wereldlingen onderling dringen binnen deze gewijde muren niet door. Onaangenaamheden, oneenigheden, mijn en dijn, zijn altemaal woorden, die hier geen beteekenis hebben. Verlangt de jonge graaf, nadat hij een tijd lang in ons midden gewoond heeft, naar het ordekleed, dan zal zijn roep zorgvuldig onderzocht worden. Wil hij - wat mij waarschijnlijk voorkomt - na het volbrengen van zijn studietijd in de wereld terugkeeren, dan zullen wij hem met onze beste zegenwenschen laten vertrekken. Gedurende dezen studietijd echter wordt van onze zijde hoegenaamd niets aangewend om op zijn later besluit invloed uit te oefenen.’

‘Maar, eerwaarde,’ merkte de Pool aan, ‘mijn stiefzoon zou een zeer aanzienlijk kapitaal aan de orde......’

‘Wij hebben wat wij noodig hebben,’ viel de pater hem kalm in de rede. ‘De heilige dienst der Kerk verlangt den mensch, niet zijne bezittingen Gij kunt, mijnheer de baron,’ liet hij er, zijne rede afbrekende, op volgen, ‘mevrouw uwe gemalin de geruststellende verzekering geven, dat zij haren zoon in trouwe en gewetensvolle hoede heeft overgegeven. Geloofd zij Jesus Kristus!’

De Pool kon heengaan; zijne overredingskunsten waren hier zonder uitwerking gebleven. Hij reisde misnoegd en ontevreden af.

Natalie bleef na de verwijdering haars broeders geheel aan zich zelve overgelaten. Door hare moeder met koelheid, door den stiefvader met minachtende hardheid behandeld, vervreemdde zich haar hart meer en meer van de eerste terwijl de afkeer, dien zij van den beginne af tegen den laatste gevoeld had, onder de voortdurende krenkingen, waarvan hij de rechtstreeksche of zijdelingsche oorzaak was, bijna met den dag toenam.

(Wordt vervolgd.)

De aarde zonder den hemel

Herinnering.

> Zegt tot de baren der zee ‘weest
>   bedaard;’
> Beveelt den woedenden winden u
>   te gehoorzamen;
> Bezweert de stormen en redetwist
>   met de wanhoop.
> Maar bespaart den zoon der smart
>   de lofspraak van 't leven.
> KERKE WHITE.

Neen! zegt niet tot den zoon der smart, dat het leven schoon is voor anderen, terwijl het voor hem zoo diep droevig is, althans zoo gij hem niet tegelijkertijd weet te spreken van dat ander leven, waar alles tegen elkander zal opwegen, waar de boozen zullen ophouden te schaden, waar de vermoeide rust zal vinden, waar het verdriet, dat zijne tranen op aarde heeft uitgeput, in vreugde zal veranderen, waar degenen, die de dood gescheiden heeft, elkander zullen weervinden in de tegenwoordigheid van God. Er zijn van die wezens, welke zonder die gedachten, zonder dat geloof, een al te treurig schouwspel zouden opleveren. In dat licht alleen wordt het mogelijk hen te bestudeeren en er zedelijk voordeel uit te trekken.

Ik ken de geschiedenis van een onderworpen leven, dat een treffend voorbeeld oplevert ter staving van mijn zeggen. Als ik niet over die *betere wereld* had kunnen spreken tot eene arme vrouw, wier lotgevallen ik gedurende jaren heb nagegaan, en als zij, hoezeer ongeleerd en eenvoudig van geest, niet al de kracht dier vertroosting had gewaardeerd, dan ware het gemakkelijker geweest de woedende zee te gebieden te bedaren dan haar verdriet te stillen, en ware het verstandiger het onweer te willen bezweeren, dan tot die moeder van smarten te zeggen dat het leven haar ooit zoet zou toeschijnen. Zij bewoonde een der armoedigste hutten van een dorp, waar ik destijds mijn verblijf hield. Haar man was een eenvoudig landbouwer. Ik zie haar nog, de groote vrouw met taankleurige tint, gehard door het werken, sterk gebouwd, met grove, ruwe trekken en vooruitstekend voorhoofd. Haar voorkomen nam op 't eerste gezicht niet in; maar voor mij lag er in de uitdrukking van die gestalte iets, dat hare leelijkheid vergoedde. Haar glimlach was innemend, hoewel treurig. Ik ontmoette haar dikwijls dat zij overgroote emmers water droeg en alle soort van zwaar werk verrichtte; maar niet zoo dadelijk knoopten wij kennis aan. Ik had dikwijls op de dorpsschool hare dochter opgemerkt, een schraal meisje van veertien jaren, met zwarte oogen en schranderen blik. Tehuis was er een van twee of drie jaren ouder. De eerste scheen alleen zwakkelijk, de tweede was bleek en ziekelijk. Beide hadden eene zwaarmoedige uitdrukking, en als de jongste uit school kwam, schenen zij zich volstrekt eenzijdig te willen houden.

Op zekeren dag bezocht ik hare moeder. Als naar gewoonte was zij aan 't werk, uit al hare macht den vloer schrobbende; maar zij hield op om mij te ontvangen en wij hadden ons eerste onderhouc. Niet van haar, evenwel, vernam ik hoe hare huishouding was; anderen hadden mij gezegd, wat zij van haar man had te lijden. Hij was dikwijls geheele weken weg, verteerde zijn geld aan den drank, en kwam eerst terug als hij geen stuiver meer over had. Het was een wonder, dat zij kon leven en hare kinderen onderhouden. Het is waar, dat zij geene minuut liet verloren gaan en dat zij geen werk, hoe terugstootend ook, van de hand wees. Zij zegde mij, dat hare dochters niet sterk genoeg waren om te gaan dienen. Hoewel zij vlug met de naald waren, maakten zij er zelden werk van, zich naaiwerk te verschaffen. Zij hielden meer van borduurwerk en zochten geplaatst te worden bij een koopman in de naburige stad.

Ik vroeg haar of zij thuis, waren. De moeder zegde dat zij uitgegaan waren om een luchtje te scheppen; en vervolgens opende zij, met eenige aarzeling, de deur van een klein vertrekje, dat in de keuken uitkwam, en zegde mij: ‘Dit noemen zij hare kamer;’ en voegde er bij: ‘Zooals mevrouw ziet; zij houden van thuis zitten.’

Ik liet mijne oogen eens rondgaan, en was getroffen over de moeite, welke men zich gegeven had, met de minst mogelijke hulpmiddelen, aan dit vertrekje het aanzien van deftigheid te geven. De muren waren vernuftig behangen met ongelijksoortige strookjes behangselpapier en opgeschikt met plaatjes uit geïllustreerde weekbladen

geknipt en met gekleurd papier omlijst. Er was geen schoorsteen; voor het raam van groenachtige glasruitjes hing eene verschoten witte en rosekleurige gordijn. Op de tafel stonden eenige boeken, met smaak gerangschikt en in het midden eene vaas met bloemen. Eene erbarmelijke groenachtige sofa, gedeeltelijk met eenige patronen van eigen handwerk en eenige oude lappen geborduurde mousseline overtrokken, was het voornaamste meubelstuk. Hoe gering die hulpmiddelen ter versiering van haar klein zaaltje ook waren, waren zij er toch in geslaagd het een aanzien te geven, dat zeer afstak met het overige harer armoedige woning. Op een half toegevenden, half verdedigenden toon zegde mij de moeder:

'Zie, zoo zijn zij. Zij scheppen er behagen in de dingen netjes te schikken. Zoo zij nu ten minste nog maar gelukkig waren! Maar zij zouden gaarne hier of daar een winkeltje beginnen. De arme meisjes zijn hier niet gelukkig! Zij zijn te teergevoelig. Mijne oudste dochter is met een soldaat getrouwd en heeft mij reeds voor verscheidene jaren verlaten. Zij is nu in Indië. Maar deze kinderen kwijnen van verveling weg, zij schamen zich hier.'

Zij zegde niet waarover. Was het over haar vader, den dronkaard, of over hare arme onbeschaafde, maar zoo werkzame moeder? Ik weet het niet; maar de deemoedige toon van deze moederlijke genegenheid ging mij aan het hart.

Ik trachtte vriendschap niet de meisjes aan te knoopen, maar ik vond ze koud en achterhoudend. Ik wist dat zij hunne godsdiensplichten goed nakwamen en dat zij veel van lezen hielden. Zij hadden de boeken uit de kleine dorpsbibliotheek verscheidene malen gelezen en herlezen; hadden zij er voordeel uit getrokken, of hadden de schilderingen van een meer afwisselend en gemakkelijk leven, welke die boeken opleverden, niet eerder hare ziekelijke moedeloosheid gevoed? Ik zou het niet kunnen zeggen. Ik heb mij zelve dikwijls afgevraagd, of het niet hardvochtig is aan hen, die er nooit van zullen genieten, de beschrijving in handen te geven van al de schoonheden van natuur en kunst, en verzuchtingen bij hen op te wekken, welke nooit kunnen verwezenlijkt, en neigingen aan te wakkeren, welke nooit zullen bevredigd warden. Ik vind dat zeer hard, ten minste als wij er hen niet tegelijkertijd op wijzen, dat geen oog gezien, geen oor gehoord, of geen menschelijk hart ontwaard heeft welke gelukzaligheid en schoonheden God voor zijne uitverkorenen in den hemel heeft weggelegd.

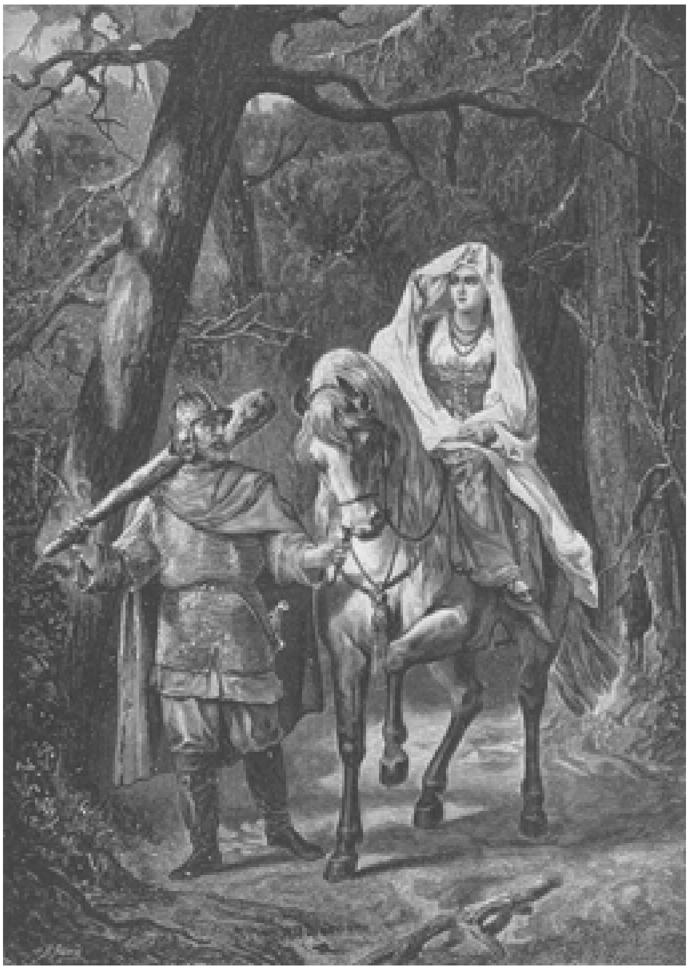

DOBRINL RIKITITSCH.

De gedachte aan den hemel! Deze is genoeg voor den mijnwerker in zijne kolenmijn begraven, of voor den bewoner van het donkerste en modderigste steegje, om zonder wangunst of mismoedigheid de beschrijving der bekoorlijkste oorden der aarde te lezen. Hoe zonder haar zich onthouden te gevoelen wat kort geleden, een communistisch, redenaar in een hunner openbare vereenigingen verklaarde? ‘Burgers, sprak hij tot de vrijdenkers, welke hem omringden, wij hebben met de hel afgedaan,

en wij mogen ons geluk wenschen; maar wij verliezen tegelijkertijd den hemel, en wij moeten nu stormloopen op de goederen van hier beneden, dewijl er niets aan gene zijde is.'

De arme meisjes, van welke ik spreek, waren ten minste niet beroofd van eenige der genietingen, waarvan het lezen den smaak ontwikkelt. Zij konden zich verlustigen in de bekoorlijkheden eener schilderachtige landstreek. Van uit de deur van hun landhuisje zagen zij velden en bosschen en het verre verschiet der zee. Witte bloemen maakten de wegen, welke zij betraden, welriekend. In de lente was het een regen van roode of witte bloemblaêren, in den zomer overal rozen; in den herfst de goudkleur der priemkruiden en het geschakeerd purperrood der heidestruiken; in den winter eene overvloedige verscheidenheid van koraalkleurige graanhalmen, en overal en altijd groene boomen, het kleinste plekje van den tuin of het nederigst hoekje van het dorp verfraaiende.

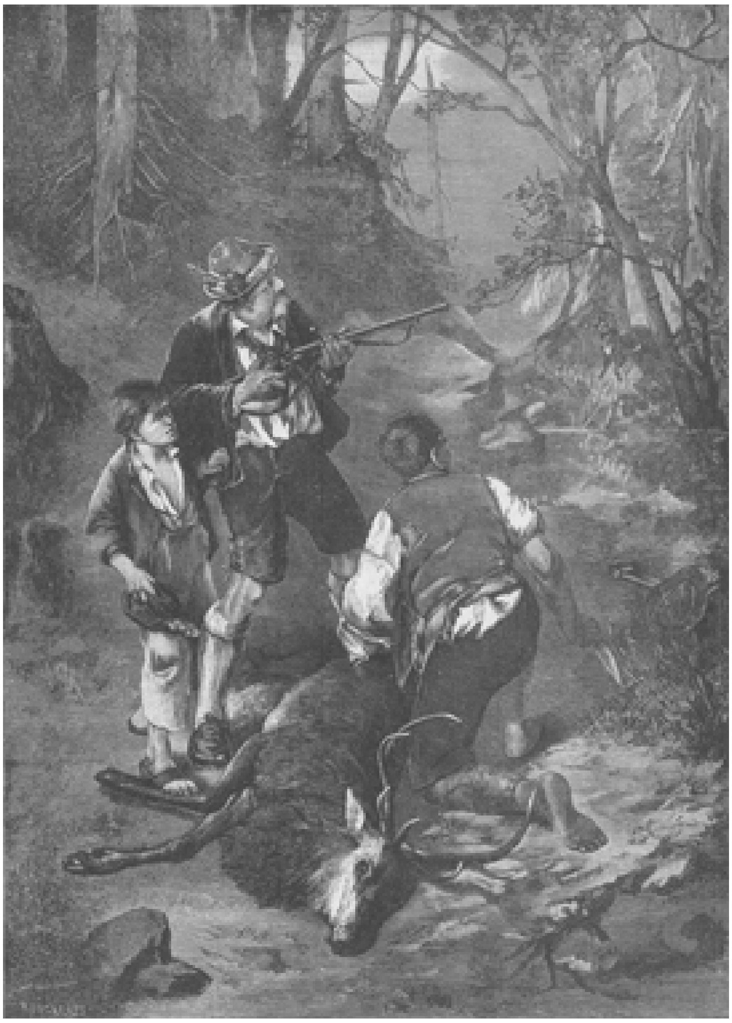

WILDDIEVEN, NAAR CORREGGIO.

Zoo zouden zij nog vele jaargetijden elkander hebben kunnen zien afwisselen en daaruit haar alle gekende aandoeningen kunnen putten; en ziedaar haar nu als op een doodenakker sluimerende.

Ik had mij voorgesteld eene meer nauwere kennis met de dochters mijner arme vriendin te maken; haar lezen eene richting te geven, die de ziekehjke neigingen van haren geest matigde; hen over te halen tot eene betere erkenning, dan haar scheen te bezielen, van de onvermoeibare toewijding harer moeder; maar. voor ik in het dorp, dat ik voor eenigen tijd verliet, terugkeerde, had God hen van deze wereld

weggenomen. Binnen weinige dagen had de koorts de eene na de andere ter grave gesleept. - Nooit zal ik mijn eerste bezoek aan de stulp, na mijn terugkeer, vergeten; de aanblik van de moeder, - altijd

zoo treurig en nu nog mismoediger! Zij sprak niet dadelijk tegen mij, maar geleidde mij naar de deur harer kleine geliefkoosde kamer, en opende deze. Niets was hier veranderd; de boeken stonden op dezelfde plaats; het begonnen doorvlochten kantwerk lag op de sofa, en de bloemen in de vaas waren verdroogd.

Het is mij alsof ik haar zie, zegde zij, als ik al hare snuisterijen beschouw. Zij waren niet gelukkig, de arme kinderen, maar ik betreur ze dag en nacht. Men zou nu vragen, waarom zij moesten geboren worden.

Het kamertje bleef nog eenigen tijd onaangeroerd; vervolgens werd het huisje, dat bouwvallig was geworden, afgebroken en deszelfs bewoners onder een ander dak gehuisvest. Tijdens mijn jaarlijksch koitstondig verblijf in de buurtschap, zag ik de rampspoedige moeder dikwijls.

Na een nieuwe afwezigheid van eenige maanden bezocht ik haar weer, en ik zag dadelijk eene beterschap in haar voorkomen. Niet dat zij gelukkig scheen of zelfs minder verstompt, of krachtiger of zorgeloozer dan gewoonlijk; maar toch scheen zij een doel van haar treurig leven terug gevonden te hebben; en dat was waar. Nauwelijks waren wij bij elkaar, of zij haalde een brief van Indië uit haar zak. Deze was van hare oudste dochter, de vrouw van den soldaat. Opgetogen zegde zij, dat zij nieuws had. Na acht jaren getrouwd te zijn verhoopte deze dochter voor de eerste maal een kind; en man en vrouw waren bovenmate gelukkig 'Te kunnen denken dat zij een kind zal bezitten en ik grootmoeder zal zijn!' De arme vrouw herhaalde deze woorden met den glans van genoegen op het gelaat. Dit was de eerste schemering van leniging in haar verdriet. Haar hart klampte zich vast aan de hoop eens dat mollig poppetje te zien. Ter rechtertijd kwam een tweede brief, die de geboorte van een dochtertje aankondigde, 'het liefste snoepertje, dat men ooit gezien had,' schreef de vader. Van toen af had ik slechts over de kleine Indische, zoo als wij het noemden, te praten, en een hartelijke glimlach bezielde oogenblikkelijk het treurig gelaat, gelijk eene zonnestraal een verwilderd oord opklaart. Elke brief - en gedurende twee jaren kwamen de brieven zeer kort na elkander - vermeldde wonderen over het kleine wezen, dat aan de boorden der Ganges geboren was; verhaalde van de eerste teekenen van kennis, gaf als de echo terug de eerste lachjes en stamelingen der kleine, berichtte het verschijnen der eerste tandjes, verkondigde hare eerste woordjes, en hare eerste voetstapjes op het levenspad. Nooit scheen eene eerstelinge door hare ouders vuriger aangebeden. Op zekeren keer werd ik begroet met de tijding, dat ik nu eens iets zou zien, wat ik nooit zou raden. In dat treffende vertrouwen op mijne deelneming lag iets, waardoor ik mij aangedaan gevoelde en dat kleine schepsel, waarover mijne eenvoudige vriendin mij gestadig onderhield, boezemde mij dan ook eene ware belangstelling in. Ik zie haar nog, de arme vrouw! het vloeipapieren pakje ontvouwende, dat haren schat inhield. Er zijn weinigen, die niet weten hoe zoet zulk een schat is! Deze was een goudgeel haarlokje, zoo zacht als zijde. 'Het zien van dit lokje alleen haalde een allerliefst, teeder schepseltje voor de verbeelding. Het was zoo zijdeachtig, leenig, zoo glanzig dat haar. Men kon er uit afleiden, dat oogjes en mondje even aanlokkelijk, handjes en voetjes wel de liefste der wereld moesten zijn. O! hoe verkwikkend was dit gezicht voor dat gebroken, bloedende hart, en welk eene diepgevoelige teederheid sprak dien dag uit hare weinige woorden! En toen weldra de tijding kwam, dat het regiment bevel had gekregen om terug te keeren, en de hoop oprees, dat bij de komst in Engeland, de soldaat wel verlof zou krijgen, om naar het land te komen met zijne vrouw, en dan grootmoeder eens zou laten zien hoe allerliefst

de kleine groeide; - dat was genoeg om het armzalige hutje te bestralen en het kommervolle gelaat nog eens te doen schitteren! Zij hoopten in october aan te komen. Nu was het nog midden in den zomer. In october dan zou het al koud gaan worden. Daar zou de kleine Indische onder lijden; er zou nog heel wat noodig zijn om ze warm te houden. - In dat vooruitzicht voerde ik dus flanel aan, en wol om sokjes te breien voor de kleine voetjes. Nooit werd eenig geschenk met grooter dankbaarheid aangenomen, en als het zware dagwerk was afgeloopen, zette de arme vrouw zich neer om rokjes te maken voor hare kleindochter en telde de dagen en was gelukkig deze te zien inkrimpen. Ik liet haar al haar hopen, al haar verwachten.

Ik was weer eenigen tijd afwezig geweest en toen ik aan de stulp terug kwam, was de vluchtige straal, die een oogenblik geglinsterd had, uitgedoofd en ik vond geen glimlach meer om mij te verwelkomen. Zelfs voor dat ik iets vernam, bevroedde ik de teleurgestelde hoop en verwachtingen, die dat arme hart hadden verbrijzeld. Op mijn stillen ondervragenden blik deelde zij mij mee wat ik reeds voorgevoelde.

Toen het regiment zich naar Engeland inscheepte, was er bevel gekomen naar Nieuw-Zeeland te stevenen, waar de oorlog was uitgebroken. Men had in der haast nog slechts tijd genoeg gehad de arme moeder daarvan te verwittigen. ‘Moed gehouden!’ zegde ik haar, maar ik gaf de hoop voor haar op. Zij zou ten prooi zijn van alle lotwisselingen, - vrees voor en hoop op tijdingen - en al aanstonds dat eerste lange en angstige wachten!

Men vernam niets; de dagbladen vermeldden alleen de ontberingen en het lijden der troepen van de expeditie en hunne gevechten met de inboorlingen. De tijd vloog voort; meer dan een jaar was verloopen en niets had nog een einde gemaakt aan die vreesselijke onzekerheid. Aan het ministerie van oorlog had men geen berichten van verliezen aan manschappen. Eindelijk - dat *eindelijk*, dat, hoewel het schijnt nooit te moeten komen toch komt - daar kwam een brief. Het was zijn geschrift. Hij leefde dus! Ja, hij overleefde om een verschrikkelijk verhaal te doen. Verplicht geweest zijnde aan de expeditie, die naar de binnenlanden was gezonden deel te nemen, had hij zijne vrouw en zijn kind moeten achterlaten. Toen hij, verscheidene maanden daarna, terug kwam waren beiden dood. Hij had grond te gelooven, dat zij vreesselijk geleden hadden.... Men had hem de plaats aangewezen waar zij begraven waren....

Van nu af was er niets meer te hopen noch te vragen.... dit was het einde van die verschrikkelijke onzekerheid, die zulk eene wreede beproeving had geschenen! De laatste slag was gevallen; de laatste mogelijkheid van geluk hier beneden verdween voor haar, die het verdriet had uitverkoren.

Men zag niet hare kalmte zich logenstraffen. Zij weende niet veel en beklaagde zich weinig over haar lot, zij verkoos zich daaraan te onderwerpen gelijk aan den wil van God. Nu wachtte zij haren schoonzoon, wiens brief zijne terugkomst meldde. Voor dat hij aankwam, stierf haar man. Gedurende zijne lange ziekte paste zij hem teederlijk op en sprak vervolgens met goedheid over hem.

‘De arme man!’ zegde zij; ‘hij was op het laatste zoo tevreden, zoo geheel anders als hij altijd geweest was.’

‘Betuigde hij u nog eenige genegenheid gedurende die laatste ziekte?’ vraagde ik haar.

‘Ja! zeker wel,’ antwoordde zij. ‘Eens zelfs is hij heel goed geweest. Ik had eenige aardappelen voor hem laten braden, en daar hij ze niet kon eten, zegde hij mij: ‘Vrouw, eet gij ze maar op.’

Ik sprak niet verder, bedenkende, dat deze arm goede ziel gedaan had, gelijk zooveel vrouwen, die haar zijn voorgegaan, en nog wel anderen na haar, tot aan het einde der tijden doen zullen.

‘Schoon zij de schatten van haar hart had prijsgegeven,
Had zij de waarde daarvan niet genoten in het leven.’

Haar schoonzoon kwam toch terug en toonde zich harer geheel toegedaan. Hij kreeg spoedig zijne vrijstelling, en kwam bij haar wonen in een huisje dicht bij het eerste. Hoezeer zelfs degenen, die met het origineel van dit portret arm aan arm hebben gegaan, het misschien niet weten te herkennen, is het er niettemin eene getrouwe schildering van, en deze lotsbestemming dient mij dikwijls tot spiegel om te laten zien, *wat somwijlen het leven zou zijn zonder de hoop op den hemel*

Verloren eer.
Novelle.
(*Vervolg.*)

VIII.

Om zich voor mishandeling van de zijde haars mans te beveiligen, had Dora de wijk genomen naar het huiske, waar het lijk harer moeder lag.

Zij was er den knecht niet erkentelijk voor, dat hij zich tusschen haar en haren man gesteld had; zij moest toch terecht vreezen, dat deze inmenging de verbittering van Hagen nog zou doen toenemen.

Aanvankelijk was zij voornemens in het huiske te overnachten, maar toen de nacht aanbrak, bemachtigde de jonge vrouw een gevoel van angst gelijk zelfs de moedigste naturen dikwijls in de nabijheid van een lijk bekruipt. En deze angst vermeerderde niet weinig toen het schijnsel der maan door het kleine venster op het laken viel, onder hetwelk het ontzielde lichaam lag.

Spookachtig teekenden de vormen van het lichaam zich op het laken af; zij kwamen steeds scherper te voorschijn naarmate Dora's blik er op rustte. Plotseling was het haar, als hoorde zij de stem harer moeder, zij meende liet laken zich te zien bewegen, een angstkreet ontsnapte aan hare lippen, zij ijlde weg en ademde eerst weer vrij toen zij zich in hare slaapkamer bevond.

Hagen was er niet, de jonge vrouw ontkleedde zich haastig en legde zich te bed.

Hoor!.... wat was dat? Verschrikt vloog zij overeind: zij meende het rochelen en steunen van een stervende vernomen te hebben.

Zij luisterde lang met bijkans ingehouden adem; maar het akelige geluid herhaalde zich niet meer, in huis was het stil, het moest een zinsbegoocheling geweest zijn.

Zij ging weer leggen. Niet lang daarna kwam haar man binnen; hij naderde haar bed en vraagde haar, of zij al sliep. Zij gaf hem geen antwoord, zijne doffe, schorre stem was haar een bewijs, dat het nog altijd in zijn binnenste stormde en raasde; zij vreesde, door een onbedachtzaam woord, den storm weer te ontketenen.

De mulder liep een geruimen tijd in de kamer op en neer, eindelijk wierp hij zich aangekleed op het bed.

Des morgens zegde Hagen tot zijne vrouw dat hij den knecht voor eenige dagen verlof gegeven had, want de roodharige wilde een anderen dienst zoeken; hij was

daarover zeer in zijn schik, want met dien kerel zou toch niets meer aan te vangen geweest zijn.

Het bevreemdde de jonge vrouw, dat hij haar dit op zulk een vriendelijken toon meedeelde; zij had verwacht, dat hij haar zou verwijten, dat zij zich met den knecht tegen hem verbonden had. Hij bleef het gansche overige gedeelte van den dag bedaard en vriendelijk en ging alleen uit om de noodige beschikkingen voor de begrafenis zijner schoonmoeder te maken en kwam dadelijk daarna weer thuis.

Gedurende de beide dagen, die de begrafenis voorafgingen, was hij als omgekeerd; hij doorliep de gansche huizing, onderzocht waar herstellingen noodig waren, beraadslaagde met zijne vrouw over nieuwe aankoopen, die hij voornemens was na den winter te doen en gaf in den loop van het gesprek te kennen, dat hij van plan was meerder knechts in dienst te nemen, om in den molen te werken. Hij sprak ook van groote hoeveelheden koren, die hij op den zolder had liggen, en die hij niet verkoopen doch zelf malen wilde, daar hij zich vleide met het meel voordeelige zaken te kunnen maken. Kortom, het had den schijn als of hij zijne trotsche plannen en verwachtingen opgegeven had, om zich voortaan aan zijn beroep te wijden. Zouden de verwijten en vermaningen van Dora dezen omkeer bewerkt hebben?

De jonge vrouw geloofde het, omdat zij het wenschte, maar de koortsachtige haast, waarmede hij in deze dagen alles verrichtte, beviel haar toch niet en dikwijls rustte haar oog met bezorgdheid op hem, als hij voor zijne secretaire zat en met lange rijen cijfers rekende.

De oude vrouw werd in den morgen van den derden dag begraven; Hagen was de eenige,

die haar de laatste eer bewees; hij wilde niet toestaan, dat zijne vrouw hem vergezelde.

Hij was nog niet teruggekeerd, toen een rijtuig het erf opreed, waaruit twee heeren in Steedsche kleeding stapten.

Dora trad voor het venster; zij verschrikte als zij de vreemden zag; zij vermoedde, waarom zij kwamen.

De heeren riepen om den knecht; Brigitte verscheen en wees den koetsier, die de paarden uitspande, den stal. De heeren volgden haar, zagen overal met onderzoekende blikken rond en gingen daarna het huis binnen.

Dora voelde hoe het bloed haar eensklaps in de aderen stolde, toen de heeren haar tegenover stonden.

‘Neem het ons niet kwalijk, mejuffrouw,’ nam de oudste van haar het woord op, ‘wij hebben niet geweten dat wij in een sterfhuis kwamen.’

‘Mijn man is niet thuis’ zegde Dora verward.

‘Ik weet het,’ knikte de oude heer; ‘hij is mejuffrouw uwe moeder de laatste eer gaan bewijzen. Wij zullen wachten, ja, wij zullen wachten. Ik ben de bankier Aaron uit de stad en deze jonge heer is mijn zoon Isaac. Wij komen om een zaak met uw man af te doen; wij hebben hem gisteren en voorgisteren op ons kantoor verwacht maar hij is niet gekomen.’

Dora bood den heeren stoelen aan, maar zij verkozen liever voor het venster te gaan staan en met hunne groote nieuwsgierige oogen naar buiten te zien.

‘Het is alles nieuw, Isaac,’ hoorde Dora den bankier zeggen, terwijl hij een gouden kijkglas op zijn arendsneus zette; ‘alles is eerst in den vorigen winter opgebouwd.’

‘Maar er zal geen koren in de schuur wezen!’ merkte Isaac aan die zich onledig hield met op zijne nagels te knauwen.

‘Er zouden acht duizend mud koren op den molen liggen,’ hernam de oude met gedempte stem, ‘en de morgen bouwland is drie honderd daalders waard. Gij hebt hier goeden grond, mejuffrouw?’

‘Den besten uit den ganschen omtrek.’

‘Aha..... den besten,’ knikte de bankier zeer tevreden. ‘Hoeveel morgen?’

‘Ik weet het zoo juist niet.’

‘Veertig wel?’

‘Het kan zijn.’

‘Veertig morgen, Isaac, hebt gij het gehoord? Welnu, heb ik niet altijd gezegd, dat de mulder Hagen een eerlijk man was?’

‘Praat niet van eerlijk!’ antwoordde Isaac schouderophalend. ‘Zoo lang wij geen zekerheid hebben.....’

‘Zwijg stil, Isaac, een man zooals hij zal ons zooveel zekerheid geven als wij verlangen. De molen staat zeker stil wegens het sterfgeval, niet waar, juffrouw?’

‘Ja, sinds mijne moeder dood is,’ antwoordde Dora, verbitterd over de onbeschaamde vrijpostigheid der vreemden.

‘Het is zeer braaf, dat de mulder zijne schoonmoeder zoo hoog vereert,’ merkte de bankier aan.

‘Och kom!’ viel Isaac hem met een loerenden blik op de jonge vrouw in de rede, ‘hij zal niets te malen gehad hebben, dat is de geheele eer.’

De jonge vrouw vloog het bloed naar de wangen.

‘Als gij morgen komt zult gij de raderen weer hooren klapperen,’ hernam zij bits.

‘Maalt gij alleen voor loon?’ vraagde Isaac.

‘Tot dusverre ja, maar mijn man wil nu zijn eigen graan malen en het meel verkoopen; hij meent daarbij betere zaken te zullen doen.’

‘Hebt gij het gehoord, Isaac?’ vraagde de oude vergenoegd. ‘De acht duizend mud!’

‘Als zij er zijn!’ merkte de jonkman droog aan.

‘Hij zal ze ons toonen. O, hij is een eerlijk man.’

‘Ik vrees, dat de zaken, die gij met mijn man doen wilt, niet naar zijn zin zullen wezen!’ wendde Dora zich tot den bankier.

‘Och! wat noemt gij niet naar den zin?’ antwoordde de oude bedaard, terwijl hij achteloos met zijn lorgnet speelde. ‘Zaken zijn zaken, mejuffrouw, en elke zaak heeft hare zorgen.’

‘Is mijn man u geld schuldig?’

‘Hm..... ja, maar wij hebben dekking.’

‘Dat versta ik niet.’

‘Wij weten, dat hij ons zal betalen, wat hij ons schuldig is.’

‘Is het een groote som?’

De bankier glimlachte veelbeteekenend.

‘Weet ik, wat gij een groote som noemt?’ hernam hij met diplomatische terughoudendheid. ‘Als ik u zeg dat hij de schuld met eene enkele pennestreek betalen kan..... Isaac, haal mij een glas water.’

‘Ik zal het voor u halen,’ zegde Dora, die niet eens bemerkte, dat de jongeheer volstrekt geen aanstalten maakte om aan het verzoek zijns vaders te voldoen.

‘De vrouw zou alles voor ons kunnen bederven,’ fluisterde de oude, zoodra hij met zijn zoon alleen was. ‘Zij wil ons uithooren; zeg niets, wees op uwe hoede; als wij met hem alleen zijn zullen wij hem dwingen, het stuk te onderteekenen. Het is een hooghartige, een trotsche man, wij moeten hem aantasten in zijne eer, dan hebben wij hem zeker. Maar de vrouw is slim en bedaard; zij mag er niet bij tegenwoordig zijn.’

Isaac beet nadenkend op zijne nagels.

‘Wat gaan haar onze zaken aan?’ antwoordde hij geërgerd. ‘Als de man niet onder haar pantoffel staat, dan zal hij wel zorgen, dat zij niet te weten komt, hoeveel hij ons schuldig is.’

‘Maar zoo hij het stuk onderteekent, zal hij zeggen dat zijne vrouw het moet weten.’

‘Hij kan het haar later meededen, als het geschied is.’

‘En als hij niet wil?’

‘Dan laten wij beslag leggen op zijn roerende en onroerende goederen, dan.....’

‘Stil, daar komt de vrouw!’

Dora keerde terug. Zij reikte den bankier het glas toe; hij raakte er nauwelijks met de lippen aan en zette het toen weer op tafel.

‘Hebt gij in het geheel geen knecht?’ vraagde hij na een poos.

‘Wij hadden er tot dusverre slechts een; mijn man heeft hem uit zijn dienst gejaagd, omdat hij onbeschaamd was,’ antwoordde Dora, die hare inwendige onrust met moeite meer bedwingen kon.

‘Aha!.... staat daarom de molen stil?’ zegde Isaac met een kwaadaardigen lach om de dikke lippen.

Uit de vlammende oogen der jonge vrouw trof hem een toornige blik, dien hij echter niet zag, want het pluimgedierte op het erf scheen zijn gansche opmerkzaamheid te boeien.

‘En al was dit nu zoo?’ vraagde Dora scherp. ‘Wij kunnen knechts genoeg krijgen en als de molen stilstaat verliest mijn man alleen er geld bij.’

De jonge heer krulde verachtelijk de lippen, maar zijn vader gaf hem ter sluiks een duw in de zijde.

‘Bij den God van Abraham, wat gaat het ons aan?’ merkte de bankier bedaard aan. ‘Ik wenschte maar, dat uw man kwam; wij hebben niet veel tijd.’

Dit was ook Dora's vurigste wensch, het onderhoud nam voor haar een steeds meer pijnlijke wending.

De oude heer haalde een zwaar gouden horloge uit en hield het zijn zoon voor de oogen, die zwijgend knikte; vervolgens liep hij de kamer langzaam op en neer, terwijl Isaac onverpoosd naar het pluimgedierte zag.

Dora verontschuldigde zich met huiselijke bezigheden en ging heen, hetwelk beide heeren blijkbaar lichter deed ademen.

‘Zij is een slimme vrouw!’ sprak de bankier, bedenkelijk het hoofd schuddende. ‘Pas op, Isaac, dat wij het met haar niet te kwaad krijgen.’

‘Wij hebben alleen met hem te maken?’ viel Isaac driftig uit. ‘Wij zeggen eenvoudig tot hem: Wij willen het zoo en niet anders! en hij zal het doen.’

De oude knikte toestemmend.

‘Hij zal huis en hof en de achtduizend mudden koren bovendien op ons overschrijven!’ ging de jonge man voort.

‘Als hij ze heeft.’

‘Ja, als hij ze heeft! En heeft hij ze niet, dan heeft hij ons belogen en bedrogen en wij zullen korte metten met hem maken.’

Bijna op hetzelfde oogenblik kwam de mulder binnen; hij wist reeds, wie er op hem wachtten en zijne opgewondenheid moest beiden verraden, dat hun bezoek hem niet aangenaam was.

‘Ik zou morgen bij u gekomen zijn,’ zegde hij op een toon, die niets minder dan hoffelijk was, nadat hij den groet zijner gasten beantwoord had, ‘dat gij eergisteren te vergeefs op mij hebt moeten wachten, spijt mij, maar ik denk, dat mijn wegblijven door den dood mijner schoonmoeder genoegzaam verontschuldigd is.’

‘Is het u onaangenaam dat wij naar buiten gekomen zijn?’ vraagde de bankier, terwijl hij een wantrouwenden blik op de deur wierp. ‘Wij hebben niet geweten, waarom gij niet gekomen zijt.....’

‘En toen vreesdet gij, dat ik in het geheel niet komen zou?’

De oude heer schudde afkeurend het hoofd.

‘Ik heb altijd gezegd Peter Hagen is een eerlijk man, hij zal zijne schuld betalen tot aan den laatsten penning,’ verzekerde hij. ‘Dat zal ik gelooven zoo lang tot men mij bewijst, dat ik gedwaald heb, maar dit bewijs zal mij niemand kunnen leveren!’

Deze betuiging scheen den mulder niet gerust te stellen; zijn blik zweefde onderzoekend van den zoon op den vader en van dezen weer op den zoon. Eindelijk noodigde hij beiden met een gebaar uit om plaats te nemen.

‘Zoo gij daarvan overtuigd zijt, moet het mij des te meer bevreemden dat gij herwaarts gekomen zijt,’ zegde hij. ‘Gij weet, dat ik de verliezen, die ik gehad heb, voor mijne vrouw verborgen wensch te houden. Niet dat ik onder haar pantoffel sta of voor hare verwijten vrees, o neen, maar ik wil haar slechts onnoodige zorgen besparen!’

‘Wat noemt gij onnoodig?’ viel Isaac hem met een grijnzenden lach in de rede. ‘Gij hebt gespeculeerd en verloren, veel geld verloren; wij hebben wissels op u in

handen waarvoor wij dekking of zekeren borgtocht moeten hebben; dat zult gij voor uwe vrouw niet verborgen Kunnen houden, niet waar?'

'Maar ik wil het toch!' viel de mulder driftig uit. 'Moet het geheele dorp vernemen, dat ik zoo onzinnig gehandeld heb?'

'Gij zoudt uw krediet verliezen,' zegde de bankier, die intusschen een lijvigen brieventesch voor zich gelegd en het gouden oogglas op den neus gezet had. 'Gij moet trachten het zoo lang mogelijk verborgen te houden. Hier zijn de wissels, dertig duizend daalders geprotesteerd wegens wanbetaling. Welke dekking wilt gij ons geven?'

'Misschien in contanten,' antwoordde Hagen; 'laat mij nog eenige dagen tijd. Gij hebt zoo lang gewacht, dat gij nu ook nog wel twee of drie dagen langer kunt wachten.'

'Wij zullen wachten zoo lang als gij verkiest, mits gij ons goeden borgtocht geeft,' zegde Isaac. 'Zonder onderpand doen wij het niet; het is een slecht koopman, die zich met ijdele woorden tevreden stelt.'

'Gij hebt het geld in goede banknoten, goud en zilver van ons ontvangen; gij moet het ons terugbetalen, gelijk gij het ontvangen hebt,' voegde de oude er bij, en zijne stem klonk thans scherper. 'Hoe wilt gij betalen? In klinkende munt? Goed! kom dan voor den dag met het geld en wij zullen u daarentegen uwe geprotesteerde wissels en schuldbekentenissen overhandigen. Maar gij hebt geen geld - goed! gij hebt geldwaarde, gij bezit huis en hof, nieuwe gebouwen en veertig morgen bouwland. Gij hebt acht duizend mud koren; gij kunt ons dus dekking geven als gij wilt.'

'Wanneer gij dit stuk onderteekent,' nam Isaac weer het woord op, terwijl hij het document voor den mulder op de tafel legde: 'het is slechts een vorm, een borgstelling, die ons zekerheid geeft en u geen schade doen kan.'

Met koortsachtige haast doorliep Hagen het geschrift; de aderen van zijn voorhoofd zwollen dreigend op, de lippen klemden zich steeds vaster opeen.

'Huis en hof zou ik op u overschrijven?' riep hij toornig. 'En daarmee niet tevreden, wilt gij ook nog de acht duizend mud koren hebben?'

'Om ze voor uwe rekening te verkoopen,' hervatte de bankier bedaard. 'Wij zullen trachten ze tegen den hoogsten prijs te verkoopen en het bedrag op uwe rekening afschrijven....'

'Daar kan niets van komen!' viel de mulder uit. 'Ik wil meester over mijn eigendom blij-

ven; als het koren verkocht moet worden, kan ik daar zelf ook voor zorgen.'

De oude heer wisselde een veelbeteekenenden blik met zijn zoon.

'Goed, dan willen wij het tegen een vasten prijs koopen,' hernam Isaac, 'en de zaak kan terstond afgedaan worden. Laat ons het koren zien; wij zullen den marktprijs betalen met een derde percent provisie en een per mille courtage.'

'Ik dank u!' antwoordde Hagen droog. 'Ik verkoop het koren niet, de prijs moet stijgen; daarbij wil ik het koren malen en het meel aan de markt brengen.'

'Dus wilt gij ons geen dekking voor de wissels geven?' vraagde Isaac scherp.

'Houdt gij mij voor een schurk? Ik zal betalen zoodra ik kan.'

'Wanneer zult gij kunnen?' vraagde de bankier, zijn brieventesch sluitende. 'Wij willen wachten als gij ons zekerheid geeft; wij hebben u aangetoond hoe gij ons die met een enkele pennetrek kunt geven; maar gij verkiest dit niet.'

De mulder was opgestaan, hij ging met groote stappen op en neer om zijn ontroering meester te worden.

'Met een pennetrek, die mij tot een bedelaar maken zou!' antwoordde hij driftig. 'Als ik mijn naam onder dit stuk zet, kan ik den stok in de hand nemen en met mijne vrouw doodarm het land verlaten.'

MUNTSTUKKEN DER MIDDELEEUWEN.

'Zoo is het niet gemeend!' merkte de oude heer aan.

'O! ik weet hoe het gemeend is, ik weet, dat deze acte in uwe handen een vurig zwaard zou zijn, waarmee gij mij verdrijven kondet en zoudet? Ik heb gezwegen over de woekerpercenten, die gij van mij geëischt en genomen hebt, ik heb gezwegen over al de oneerlijkheden en afzetterijen, die ik mij moest laten welgevallen zoo ik geld wilde hebben. Wat had het mij ook geholpen, indien ik weerspannig geweest ware? Ik zat in den val en moest het dus toelaten, dat gij mij den strik om den hals legdet om er mij uit te trekken. En nu wilt gij den strop toehalen! Gij denkt, dat ik zoo tam geworden ben, dat ik mij niet meer verweren kan, maar gij zult ondervinden dat gij u bedrogen hebt! Ik ben een eerlijk man en zal u niet bedriegen, voor geen penning, maar ik wil ook niet de bedrogene zijn en niet blindelings in den vossenklem loopen, dien gij mij gesteld hebt!'

Hij sloeg bij de laatste woorden zoo hard met de vuist op de tafel, dat het document, hetwelk hij onderteekenen zou in de hoogte vloog, en wierp hun een zoo boosaardigen, dreigenden blik toe, dat de beide heeren verschrikt van hunne stoelen. opsprongen.

'Dat is niet eerlijk gehandeld!' riep Isaac. 'Wij hebben u het geld, op uwe eerlijkheid vertrouwende, geleend; wij zijn hier gekomen om ons vriendschappelijk met u te verstaan en wij hebben u getoond, dat wij niet uw ongeluk willen! Wij zullen nu een gerechtelijke vervolging instellen en arrest leggen op alles wat gij nog bezit; wij zullen ons voor onze vordering zoeken te dekken zoo goed als het gaat en zoover als de wet het ons veroorlooft! Gij wilt het zoo; gij dwingt ons uw huis en hof met al de aanhoorigheden te verkoopen.'

De mulder had het venster geopend; hij riep den koetsier toe, dat hij zou inspannen daalde heeren wilden wegrijden.

'Wij willen niet in onmin scheiden,' sprak de bankier terwijl Hagen de stoelen op hun gewone plaats tegen den wand zette, 'wij zullen u bedenktijd geven tot morgen middag. Houd de acte hier..... gij verkiest dit niet? Goed, wij nemen haar mee, maar wij zijn er vast van overtuigd, dat gij ze zult komen onderteekenen. Er is ook geen gevaar voor u aan verbonden, wij zullen u niet doen uitzetten; wij willen slechts dekking hebben voor het geval, dat gij verder zoudt speculeeren. Gij zult daard or aan ons een goeden steun hebben; wanneer alles u ontvalt, kan uw huis en erf niet geveild worden, wij komen met deze acte op en bewijzen, dat het ons eigendom is; wij verhuren alles aan u en gij betaalt ons een jaarlijksche pachtsom die wij dan bepalen zullen.'

'Met spek vangt men muizen!' spotte de mulder. 'Als de muis in den val is, wordt zij doodgeslagen!'

'Vertrouwt gij ons niet?'

'Neen.'

'Dan kunt gij ook niet verwachten, dat wij u vertrouwen zullen,' antwoordde de bankier, terwijl hij zijn zoon volgde, die de kamer reeds verlaten had. 'Gij zijt nu opgewonden, Hagen denk rijpelijk over onzen voorslag na als gij wat bedaarder geworden zijt; wellicht zult gij dan inzien, dat wij slechts uw welzijn op het oog hebben.'

Hij knikte den mulder vriendelijk toe en ging toen insgelijks heen.

Het rijtuig rolde voort. Hagen stond voor het venster en staarde het na tot de stofwolken het aan zijne oogen onttrokken.

Hij zag niet, dat Dora binnen kwam; eerst toen zij hem op bezorgden toon vraagde, of zij het middagmaal zou opdisschen, werd hij hare tegenwoordigheid gewaar. Hij streek met de hand over de oogen alsof hij de beelden die hem beangstigden, verdrijven wilde en schudde daarna onwillig met het hoofd.

'Ik heb geen honger,' sprak hij barsch, 'eet gij maar en stoor u niet aan mij. Wat hebben die schurken tot u gezegd terwijl zij met u vóór mijn thuiskomst alleen waren?'

'Zij hebben mij naar alles gevraagd: hoeveel morgen land wij hadden, waarom de molen stilstond en hoeveel knechts wij......'

'Wat gaat hun mijn knecht aan?' viel Hagen uit. 'Waarom vraagden zij naar hem.....zeg?'

'Naar hem vraagden zij niet,' antwoordde Dora, verschrikt door den gloeienden, strakken blik haars mans; 'het bevreemdde hen alleen, dat er niet gewerkt werd. Peter, die heeren hadden niets goeds in den zin; zij deden alsof alles hier hun eigendom was.'

‘Ja, dat wenschten zij wel!’ lachte de mulder, maar het was een snijdende, droge lach, welke deze woorden vergezelde. ‘Zij denken, dat ik naar hunne pijpen moet dansen, doch zoover zijn wij niet. O ja! de roode Hans komt van avond terug, als hij geen anderen dienst gevonden heeft. Ik moet naar de stad; zeg hem uit mijn naam als hij komt, dat hij zijn goed kan pakken en gaan, waarheen hij wil; ik kan hem niet meer gebruiken.’

‘Zeg gij het hem liever.’

‘Zijt gij bevreesd voor hem?’

‘Ja, ik geloof dat het een slecht mensch is.’

Wederom liet de mulder zijn boosaardigen, snijdenden lach hooren.

‘Hij heeft rood haar!’ riep hij, ‘en roodharigen zijn niet te vertrouwen. Ik heb hem reeds lang verdacht, maar wie kan het hem bewijzen? Destijds was hij bij zijn broeder, eerst daags na den brand keerde hij terug, en de verdenking was reeds lang op een ander gevallen. Ik heb mij eerst later herinnerd, dat Ik twist met hem gehad had, daar ik hem geen verlof wilde geven om twee dagen weg te blijven.’

‘Meent gij, dat hij destijds den brand gesticht heeft?’ vraagde Dora gejaagd.

De mulder haalde twijfelend de schouders op; hij keerde zijne vrouw den rug toe en trommelde met de schrale, magere vingers op de vensterruiten.

‘Ik zal mij wel wachten meer te zeggen dan ik verantwoorden kan,’ antwoordde hij. ‘Voor eenige dagen was hij dronken en toen zijn hem in drift woorden ontvallen, die mij veel te denken gaven.’

‘Als hij het gedaan had.....’

‘Zwijg! als hij bespeurt dat wij vermoeden hebben, zullen wij hem niet vangen.’

‘Maar dan moogt gij hem ook niet ontslaan!’ ging Dora met stijgende gejaagdheid voort, ‘dan moet gij hem gaèslaan en bewijzen zoeken..... Peter, het is uw plicht een onschuldig veroordeelde behulpzaam te zijn in het terugbekomen van vrijheid en eer. Indien Hans het gedaan heeft en ik geloof het nu ook, dan.....’

‘Gij gelooft het, omdat gij den anderen gaarne in vrijheid zoudt zien!’ viel Hagen haar scherp in de rede. ‘Hoe kunt gij het gelooven zoo lang wij geen zekerheid hebben?’

‘Ik zal mij die verschaffen!’

‘Op welke wijze?’

‘Door hem in het aangezicht te zeggen, dat hij de brandstichter is.’

Op het ingevallen gelaat van den mulder vertoonde zich een boosaardige trek.

‘Dat ware een groote dwaasheid,’ hernam hij; ‘zoo gemakkelijk vangt men geen sluwen vos. Ik jaag hem weg, omdat hij brutaal was, ik weet dat hij daarover woedend op mij zal zijn, maar daarover bekommer ik mij niets. Ik denk, hij zich zelven wel zal verraden als hij aan zijn woede tegen mij lucht geeft; misschien spreekt hij in de herberg woorden, die hem in het tuchthuis brengen.’

Hagen was zoo sprekende naar de deur gegaan; hij was op het punt de kamer te verlaten.

‘Als hij komt jaagt gij hem weg!’ dus wendde hij zich nogmaals tot zijne vrouw, die hevig ontroerd was, ‘maar ik geloof niet, dat hij het wagen zan. Ik moet naar de stad; ik kan het niet uitstellen. De bankier Aaron is verstoord heengegaan, en ik moet trachten hem gerust te stellen opdat hij niet denke, dat ik een schurk ben en hem bedriegen wil.’

‘Komt gij van avond niet terug?’ vraagde Dora met bevende stem.

‘Ik denk het wel, maar zeker weet ik het niet. Het zal bijna avond zijn eer ik kan wegrijden, want ik heb nog een en ander in den molen te doen. Acht duizend mud

koren liggen er op zolder; de roode Hans heeft er niet naar omgezien en nu moet ik zijn werk verrichten.'

Wacht daarmee, tot gij andere knechts gehuurd hebt.'

'Het meeste zal wel voor hen blijven liggen: doch een gedeelte kan geen langer uitstel lijden.'

Hij ging heen; Dora hoorde hem in de molen werken, later zag zij hem in de schuur gaan. Zijn schuw en vreesachtig voortsluipen als wilde hij niet gezien worden trok daarbij hare aandacht.

De avond begon reeds te vallen, toen hij het paard uit den stal haalde; zij stond in de deur terwijl hij het besteeg.

Hij wenkte haar met de hand een afscheidsgroet toe. Een zonderlinge blik, die haar verontrustte en bevreemdde, trof haar uit zijne oogen; zij kon zich niet onthouden van te denken, dat het de blik van een slecht, schuldbeladen geweten was.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 27]

Onze gravures.

Generaal Gordon.

Onze lezers zullen zonder twijfel wel eens nieuwsgierig zijn om het portret te zien van den zoo veel besproken generaal Gordon, die geroepen is eene rol te vervullen in de neerzetting in Afrika. Dit laatste werk verdient voorzeker dat de beste krachten daaraan worden gewijd.

Generaal Gordon volgde, jong zijnde, de leergangen der militaire school van Woolwich, en trad weldra in het koninklijk regement, met hetwelk hij den oorlog in de Krim bij woonde, en zich daar luisterrijk onderscheidde. In 1860 begaf Gordon zich naar China, waar hij tegen de Tai-pings oorloogde.

GENERAAL GORDON.

Van dat tijdstip was de loopbaan van den generaal als voor goed afgeteekend, en onder den vroegeren khedive werd hij gouverneur-generaal van de Soedan, dezelfde landstreek, die nu in opstand is en waar de valsche profeet eene zoo geduchte rol speelt.

Pas was hij, na dien tocht, in Engeland terug gekeerd, of zijn vaderland wierp andermaal de oogen op hem, om eene nieuwe zending te vervullen in gemelde afrikaansche provincie. Die zending moet in betrekking staan met de aanstaande bevrediging van de Soedan? welke bevrediging echter meer en meer een droom schijnt te worden.

Zeker is 't dat het gelijktijdig gedane offer van den koning der Belgen, om naar Gongoland te reizen en daar het beschavingswerk, door den koning ondernomen, te gaan beschermen, een zekere oppositie in Engeland heeft doen geboren worden;

doch generaal Gordon heeft er aan gehouden zijnen naam aan de onderneming te hechten, en hij zal daaraan ook niet te kort blijven.

Generaal Gordon heeft zeker in zijne krijgsmansloopbaan laurieren gewonnen; maar zijn zij wel te vergelijken bij die welke hem het vreedzame werk der beschaving kan doen verkrijgen? Wij zeggen luid op ‘neen.’

Bezoek bij den bakker.

Wij hebben dat tafreel misschien tien of vijftien keeren gezien in ons leven - gezien in natuur. Dat jonge meisje is naar den bakker geweest, heeft er brood gehaald en tevens in de buurt eenige liters melk gekocht. Vader is thuis gekomen met een goed, doch zuur verdiend weekgeld en nu ook moet er een goed maal worden opgediend. Caro, de hond, die een fijnen neus heeft, vergezelt liet meisje, wel hopende dat hij ‘een proefbeetje’ zou kunnen machtig worden, en daarom trippelt hij naast het kind voort en schijnt niet ongenegen om den kleinen koek weg te happen, die het meisje van de bakkersvrouw gekregen heeft. Geduld, Caro, eerst moet de meester gespijsd worden en daarna de hond! Caro zou echter dien stelregel teenemaal willen omzetten.

Een duitsch dorp.

Ziedaar voorzeker een dorp en eene natuur, die gansch verschillend is van wat wij hier in deze landstreek gewoon zijn te zien. Niet alleen is het landschap gansch verschillend, maar de gebruiken, de levenswijze, de vorm en bouwtrant der huizen. Wij bevinden ons tusschen Blankenheim en Hillesheim, te Dollendorf, aan den Eifel. Zoo welvarend als in onze groote Vlaamsche dorpen, schijnt het daar, in dat duitsch dorp, niet toe te gaan; maar zeker is het schilderachtiger gelegen. De hoeve rechts, de met twee ossen bespannen hooiwagen te midden, de ketellapper links, omringd door eene groep dorpbewoners - dit alles is inderdaad zoo schilderachtig, dat het aller aandacht boeit.

De hoogeschool van Bazel.

Onder de merkwaardige gedenkteekens die Bazel bezit, telt men zijne Hoogeschool, wier stichting dagteekent van 1459 en die, tot in 1833, de eenige inrichting was van dien aard. Zij bevat een ontleedkundig kabinet, eene bibliotheek zeer rijk in manuscripten. Onder deze ontmoet men een handschrift van het beroemde werk *de lof der sotheyd* van Erasmus, die in 1521 te Bazel dit werk liet drukken. Het manuscript is versierd met teekeningen van Holbein. Ook is de hoogeschool rijk in munten en in schilderingen van gemelden meester.

De stiefdochter.
(Vervolg.)

Het gezellige huiselijke leven was in Kozenski's woning een onbekend iets. Beide echtgenooten stemden daarin overeen, dat zij het geluk des levens slechts in den bedwelmenden stroom der wereldsche vermaken zochten. Kozenski was sinds lang gewoon zich door dezen stroom te laten meesleepen. Melanie dacht zich gelukkig thans ongehinderd te kunnen inhalen, wat haar door Mengenrode's hardnekkigen tegenstand aan gezellige vermaken maken ontgaan was.

Haar huis was de verzamelplaats van een talrijk gezelschap, waarin de toegang niet zoozeer door voornamen rang en naam, als wel hoofdzakelijk door persoonlijke bevalligheid, buitengewone begaafdheid of beroemdheid vergund was. De dames der hooge aristocratie lieten zich wel niet dikwijls in dezen kring zien; maar

Melanie troostte zich zeer licht daarover. Zij was daardoor des te zekerder de gevierde schoonheid.

Natalie bleef in de stille verborgenheid van haar afgelegen kamer aan dit woelige leven geheel vreemd. 'Zij verscheen nooit in het gezelschap. Mevrouw von Kozenski was veel te naieverig op de bewondering, die aan den laten nazomer van hare schoonheid gebracht werd, om de ontluikende dochter aan hare zijde te laten zien. Het jonge meisje werd op zestienjarigen leeftijd nog geheel voor een kind gehouden en als zoodanig behandeld.

En toch was zij sinds lang niet meer het onschoone en onbevallige kind van eertijds. De verborgen knop had begonnen zich te ontwikkelen, een donkere bloesem, vol ernstige liefelijkheid, vol jeugdige aantrekkelijkheid, hare eigene schoonheid onbewust. Zij leefde stil voort tusschen hare boeken, hare muziek en hare teekeningen, haren geest verrijkend uit liefde voor de studie zelve en hare talenten uit aangeboren aandrift ontwikkelende. Zij leerde van juffrouw Clemence wat deze zelve wist, en toen zij spoedig de leermeesteres achter zich had gelaten, studeerde zij alleen, door ongewoon rijken, natuurlijken aanleg geholpen, met onvermoeiden iever en rusteloozen vlijt steeds verder. Met haren broeder wisselde zij gedurende dezen tijd nu en dan brieven, die echter, zonderling genoeg, steeds over onderwerpen van hare studiën handelden, waaromtrent zij zijne voorlichting verzocht.

Nooit roerden deze brieven de toestanden aan om haar heen, nooit repte zij daarin met een enkel woord van hare eigene, vervreemde en verlatene positie in het huis harer moeder. Zij had zich met haren toestand gemeenzaam gemaakt, en haar veerkrachtige geest versmaadde den kleingeestigen troost van nutteloos klagen. Zij was gelukkig doordien Albert gelukkig was. Hij wijdde met groote tevredenheid uit over het leven in het college. Met warmte sprak hij van zijne studiemakkers, met begeestering van zijne leermeesters. Ongekende schatten van wetenschap werden voor hem ontsloten en toegankelijk gemaakt door de weergalooze leermethode der Jesuïeten. En een nieuwe wereld ging voor hem open, die hem vreemder was dan de klassieke oudheid, onbekender dan alle problema's der wiskunstige wetenschappen, de groote onmeetlijke wereld van de katholieke waarheid, het katholiek geloof.

Bij de lichtzinnige geaardheid van Melanie is het natuurlijk, dat de kinderen den godsdienst en alles, wat daarop betrekking had, hadden leeren beschouwen als een lastige formaliteit, waaraan men zich bij zekere gelegenheden wel moest onderwerpen, doch die zonder ingrijpenden invloed en diepere beteekenis voor het leven was. Voor de eerste maal werd hier voor den jongeling de blijde boodschap klaar, voor de eerste maal leerde hij hier de wereld en alles wat zij bevat, met het oog des geloofs beschouwen. En terwijl hij door een huivering van eerbiedige godsvrucht aangegrepen, zich een zoon der Heilige Kerk gevoelde, ontwaakte mei de gewaarwording van een onmeetlijk en bovenaardsch geluk in hem het besef zijner plichten jegens die vervolgde en veelvuldig gekrenkte Moeder en hij maakte het geestdriftig voornemen deze plichten tot aan het einde zijns levens onwankelbaar getrouw te blijven, met woord en daad de heilige zaak der Kerk tegen vriend en vijand moedig te verdedigen.

In de brieven aan zijne zuster beschreef hij de zalige gewaarwordingen, die hem vervulden, en poogde haar ook voor zijne nieuwe denkbeelden te winnen. Hetzij echter, dat het dezen eersten ontboezemingen van zijn jeugdig hart aan klaarheid en daardoor aan overreding ontbrak of wel dat de levenwekkende straal der genade nog niet den gesloten bloesemknop harer ziel geraakt had - Natalie begreep hier voor de

eerste maal den broeder niet. Wat hij haar schreef scheen haar een schoon, vreemd verdichtsel toe zonder beteekenis voor het werkelijke leven. Hare koele antwoorden troffen hem onaangenaam. Met de prikkelbare gevoeligheid, welke vele neophieten eigen is, liet hij het onderwerp niet alleen rusten, maar de geheele briefwisseling ook van lieverlede geheel achterwege.

Intusschen kon een zoo fijnen en ervaren kenner van vrouwelijke schoonheid als Kozenski was, de verandering in Natalie's uiterlijk, welke bijna een omkeer was, op den duur niet ontgaan; ja, deze verwekte aanvankelijk eene soort van afgunstige ergernis in hem, wanneer hij het jonge meisje naast zijne gemalin zag.

Als Melanie hem den lang gewenschten en gehoopten zoon geschonken had, had zij dit late moederlijk geluk wel niet met haar leven moeten betalen gelijk hij dikwijls gevreesd had, maar wel met hare schoonheid, die ook door de zorgvuldigste verpleging niet meer in haren vroegeren luister te herstellen was. Haar echtgenoot kon zich de treurige waarheid niet verhelen, dat hij, met zijn twee en dertig jaren, aan een oude vrouw geketend was, wier aanspraken op zijne teederheid in dezelfde mate vermeerderden, als haar vervlogen bekoorlijkheden in zijne oogen haar het recht daarop ontzegden.

En dicht daarnaast, in zijn huis, onder zijne oogen, was in stille verborgenheid de wonderbloem eener vreemdsoortige schoonheid ontloken! De Pool zag het jonge meisje meestentijds in een omgeving, die haar hem nog liefelijker deed verschijnen... hij zag haar aan de wieg van zijn kind. Met de volle ontfermende liefde van een rein maagdelijk hart had Natalie zich den kleinen broeder toegewijd. Zij vergat bij den aanblik van dat hulpelooze wicht, dat het de zoon was van haren gehaten stiefvader, of eigenlijk zij vergat haren afkeer van dezen door de teederheid voor het onschuldige kind. Met opofferende trouw verwijlde zij in de kinderkamer gelijk zij vroeger aan Albert's ziekbed verwijld had en zij had maar al te dikwijls gelegenheid om, evenals toenmaals, de moeder ook hier te vervangen, wanneer deze in den maalstroom der groote wereld slechts weinig lust en tijd overbleef voor de vervulling van hare moederlijke plichten.

Dit zag en wist Kozenski. Een gevoel van erkentelijkheid paarde zich met het welgevallen aan de schoonheid van haar uiterlijk en droeg wellicht in wezenlijkheid er toe bij, dit welgevallen tot hartstocht te doen aangroeien. Van oudtijds gewoon de inblazingen van zijn verdorven natuur blindelings in te volgen, zonder den zedelijken band van den godsdienst, zonder geloof en zonder grondbeginselen, slechts in eigen bevrediging of in eigen voordeel den maatstaf zijner handelingen erkennende, veroorloofde hij den hartstocht ook thans, de perken van de zedelijkheid, het gezond verstand te buiten te gaan, en liet hij zich zonder tegenkanting door den woesten stroom meesleepen. Den onoverkomelijken scheidsmuur, die hem voor eeuwig van de dochter zijner vrouw scheidde, voor niets achtende - hij verbeeldde zich toch den kerkdijken band licht te kunnen verbreken en na de scheiding van zijne gemallin Natalie te kunnen trouwen - richtte hij al zijn doen en laten, al zijn denken en peinzen op het eenige doel, de neiging zijner stiefdochter te winnen.

Langzaam, langs omwegen, poogde hij dit doel te bereiken. Hij toonde zich aanvankelijk slechts als zorgvuldig en liefhebbend vader. Bijna altijd verscheen hij in de kamer van den kleinen Alexis, wanneer Natalie aanwezig was. Dan schertste en speelde hij met den knaap, verheugde zich over zijn snelle ontwikkeling, zijne vroolijkheid en betuigde zijne stiefdochter met welsprekende woorden zijnen dank voor hare groote, meer moederlijke dan zusterlijke liefde voor den kleine. ‘Zonder u en uwe opofferende zorgen,’ liet hij er dan met eenen diepen zucht op volgen,

‘ware het arme, hulpelooze wicht wellicht onder de behandeling van huurlingen ellendig omgekomen.’

Natalie zweeg, onwillekeurig blozende. Was deze vurige en overdreven lof niet een rechtstreeksche, zware en krenkende berisping voor hare moeder?

Hij verstond dit blozen, dit zwijgen verkeerd. Hij meende daarin eene verlegenheid te zien, welke hij ten zijnen gunste uitlegde. In dezen waan waagde hij zich een stap verder en begon het meisje in lange gesprekken te wikkelen, waarin van de kleinen Alexis niet gerept werd. Hij wist zeer goed, dat hierin zijn voornaamste kracht lag. Hij had in zijn bewogen leven veel gezien en opgemerkt, bezat een levendige en boeiende manier van vertellen en was daarbij uiterst welbespraakt. Aan dit talent nog met dan aan zijn ridderlijk voorkomen had de Pool de hooge gunst te danken, waarin hij altijd bij het schoone geslacht gestaan had.

Hetzij echter, dat hij, te onbekend met het geeste- en zieleleven van het jonge meisje, het onderwerp van zijne gesprekken niet oordeel kundig genoeg koos, of dat de geheime stem van haar rein, maagdelijk hart haar voor hen waarschuwde, of wel eenvoudig de nooit geheel overwonnen afkeer van zijn geheelen persoon haar aandreef - Natalie trok zich hoe lange hoe meer terug.

Aanvankelijk had zijn vaderlijke teederheid voor het knaapje haar tot een kortstondige toenadering genoopt. Toen echter zijn streven on zich met haar zelve bezig te houden, hoewel ook door haar niet begrepen, haar toch steeds lastiger begon te worden, vermeed zij hem ever ieverig als hij haar zocht en betrad eindelijk de kamer van den kleine alleen dan nog, wanneer zij stellig wist dat haar stiefvader niet tehuis was.

Casimir Kozenski was er evenwel niet de man naar, om zijne plannen zoo licht op te geven. Toen al zijn pogingen mislukten om zich ongestoord met zijne stiefdochter te kunnen onderhouden, zocht hij haar eindelijk in hare eigene kamer op. Hij was toch de heer des huizes, de echtgenoot harer moeder! Wie kon het in hem afkeuren, dat hij de jonge dame in hare afzondering ging opzoeken om wat met haar te spreken? Natalie zelve in de eerste plaats moest hem daarvoor erkentelijk zijn.

Nochtans beefde zijne hand, als hij aan de deur klopte en zijn moed begaf hem bijkans, toen Natalie openende hem met een misnoegd vragenden blik aanzag. Zichtbaar bedremmeld stond hij voor haar, en er verliepen een paar minuten eer hij zijne gewone koelbloedigheid herkreeg.

‘Ik kom hier, lieve Natalie,’ dus ving hij aan, terwijl hij haar naar haren stoel terugvoerde, ‘om u mede te deelen, dat ik juffrouw Clemence den dienst opgezegd heb.’

‘Juffrouw Clemence? Haar dienst opgezegd? - Waarom?’ vraagde het jonge meisje ten hoogste verbaasd.

‘Gij zijt niet langer een kind,’ sprak hij met zijn innemendsten lach en op zijn vleiendsten toon; ‘binnenkort wordt gij zeventien jaar. Of is het niet zoo?’

‘O ja!’ antwoordde zij.

‘Dus is de tijd daar, mijn lief kind, dat gij de leerboeken ter zijde legt en de kinderkamer verlaat. Ik meende met deze opzegging te meer in uwen geest te handelen, daar ik bemerkte, dat juffrouw Clemence niet altijd den gepasten afstand tegenover u weet te behouden. Het kwam mij daarenboven voor dat uw verkeer met haar ook juist niet van zeer vertrouwelijken en vriendschappelijken aard is.’

‘Heeft zij reeds een andere betrekking?’ vraagde Natalie, zonder op zijne bemerking te antwoorden.

‘Zij ontvangt, gelijk gij wel weet, een jaargeld van uwe moeder, daar uwe opvoeding in alle opzichten als voltooid beschouwd kan worden. Het overige is hare zaak.’

Het meisje zag een poos nadenkend voor zich. ‘Als ik een wensch durfde kenbaar maken,’ begon zij, doch bleef plotseling steken.

‘Om naar uwe wenschen te vernemen, ben ik hier gekomen,’ zegde hij haastig.

‘Stel dan Clemence in staat om te leven, zonder dat zij eene andere betrekking hoeft te zoeken,’ hernam zij.

‘Is zij u zoo dierbaar?’ vraagde hij verbaasd. ‘Zoudt gij gaarne hebben dat zij bij u bleef?’ ‘Neen,’ antwoordde zij, ‘ik had slechts gaarne, dat zij zonder zorgen leven kon.’

‘Ik zal dat met uwe moeder overleggen,’ hervatte hij. ‘Maar laat ons nu van u zelve spreken, beste Natalie, van de verdere inrichting uwer levenswijze als volwassen jonge dame.’

‘Ik ben volkomen tevreden met mijne tegenwoordige en wensch er geen verandering in te brengen,’ antwoordde Natalie kortaf. Zij voelde een pijnlijk verlangen van de tegenwoordigheid haars stiefvaders ontslagen te zijn. Zijn blik, zijn toon, zijn geheele voorkomen vervulde haar met een angst, die des te kwellender was, omdat zij er zich de reden niet van kon verklaren.

‘Gij kent nog niets van de wereld,’ hernam hij. ‘Gij zult toch niet altijd in de verborgenheid voortleven, en u nooit in de gezelschappen vertoonen willen?’

‘Ik heb geen gezelschap noodig,’ riep zij bijkans weenende; ‘ik ben het liefste alleen!’

Met een diepen zucht leunde de Pool in zijn stoel achterover.

‘Maar zeg mij toch eens, lieve Natalie,’ vraagde hij op meewarigen toon, ‘van waar komt, reeds op uw jeugdigen leeftijd, die wantrouwende koelheid? Waarom wijst gij mijn oprechte belangstelling in uw lot zoo norsch terug? Zou er volstrekt geen mogelijkheid bestaan onzen wederkeerigen omgang vertrouwelijker te doen worden?’.... Hij vatte hare hand, deze was ijskoud en beefde geweldig.... ‘zou dat niet kunnen, dierbare Natalie?’

Het jonge meisje was doodsbleek. Zij kon zich zijn gedrag niet verklaren en voelde zich nochtans hoe langer hoe meer daardoor beangstigd.

‘Ik weet’ antwoordde zij, een Vergeefsche poging doende om hare hand te bevrijden, ‘dat ik in u den echtgenoot mijner moeder eerbiedigen moet. Zou ik daaraan te kort gedaan hebben dan.....’

‘Den echtgenoot uwer moeder..... in het geheel niet, Natalie!’ - hij drukte hare vingers aan zijne lippen, ‘denk daaraan in het geheel niet meer!’

Met een bliksemsnelle beweging sprong zij van haren stoel op, terwijl zij hare hand met geweld losrukte. De ranke gestalte stond voor hem, in hare volle maagdelijke verontwaardiging, de groote donkere oogen zagen met toornige verachting op hem neer.

‘Gij zijt de echtgenoot mijner moeder, mijnheer von Kozenski,’ voegde zij hem met verpletterende fierheid toe, ‘en dat is meer dan gij naar mijn wensch ooit had moeten worden!...’

Voor hij van zijne verbijstering bekomen was, was zij in het aangrenzende vertrek verdwenen. - ‘Natalie!’ riep hij driftig. Hij ijlde haar na; doch hoorde tegelijk, dat de grendel voorgeschoven werd. Woedend sloeg hij zich voor het voorhoofd.

‘Zij haat mij,’ knarsetandde hij; ‘zij veracht mij!’

Met gramstorige oogen zag hij in het rond. De gezellige, ruime kamer was opgevuld met de duizenden kleinigheden van een onschuldig meisjesleven, met de sporen der eenvoudige bezigheden der bewoonster. Gindsch stond een borduurraam met een begonnen werk. Daar naast leunde een harp tegen den wand, een open muziekboek lag op het borduurwerk. Voor het andere venster stond de sierlijke schrijftafel. Opengeslagen boeken, beschreven schriften getuigden van vlijtige studie. Op een bloemtafelke stonden eenige zorgvuldig onderhouden gewassen, een kanarievogel in een verguld kooike schetterde onafgebroken zijn vroolijk lied.

Kozenski's vlammende blik omvatte deze geheele vreedzame, schuldelooze, kleine wereld. ‘Hoe schoon was zij in hare gramschap!’ zegde hij, luid met zich zelven sprekende. ‘Hoe schoon moet zij wel zijn, wanneer de gloed der liefde uit deze fiere oogen straalt! Zal het mij ooit tegenflikkeren..... of zal ik de vaderrol tot het einde toe spelen, dit onschatbare kleinood zelf in de handen van een ander moeten leggen?’

Hij stond voor de harp en greep met beide handen in de snaren. Een scherpe wanklank liet zich hooren; de kanarie fladderde en schreeuwde van schrik.

‘Dat nooit!’ hernam de Pool dreigend, ‘liever vermoord ik haar..... haar en mij. O! mijne vrijheid!’ kermde hij luid, ‘mijne tweeendertig jaren en..... ‘gij zijt de echtgenoot mijner moeder, mijnheer von Kozenski!’ Hij lachte luid, in grimmige

woede, en verliet, de deur met een geweldigen slag achter zich dichtwerpende, het vertrek.

(Wordt vervolgd.)

De bedelaar van het portaal van St. Rochus.

Eene ware geschiedenis.

Een jong priester, aan de kerk van St. Rochus te Parijs verbonden, in het jaar 18.., had de gewoonte, als hij 's morgens in de kerk kwam, eene kleine aalmoes te geven aan een bedelaar, dien hij daar dagelijks ontmoette. Deze man, gezeten op de treden van het voorportaal, riep de liefdadigheid der geloovigen in bij hun inen uitgaan der kerk. Hij scheen oud te zijn en had een droefgeestig en stroef voorkomen. Als men hem toesprak antwoordde hij kort en barsch, en men had hem nooit zien glimlachen. Hij was bekend onder den naam van den ouden Jaak van het portaal van St. Rochus, en niemand had zich ooit de moeite gegeven eenig onderzoek naar zijne geschiedenis of afkomst te doen. Dezelfde priester, die hem altijd eene ondersteuning gaf, had opgemerkt, dat men hem nooit *in* de kerk zag, en trachtte bij verschillende gelegenheden te ontdekken, of hij werkelijk zijne godsdienstplichten verzuimde, of deze vervulde in oogenblikken, welke zijner opmerking ontsnapten; maar hij kreeg steeds ontwijkende antwoorden op zijne vragen en tegenover zijne aanzoeken verdubbelde de geheimzinnige arme zijne behoedzaamheid. Een- of tweemaal had de geestelijke *** opgemerkt, dat hij een zwart koord om den hals droeg, waaraan een geemailleerd kruisje hing. Wanneer hij zijn oog daarop vestigde, haastte Jaak zich het voor hem te verbergen en sedert dien dag had hij de voorzorg genomen zijn ouden gelapten schanslooper goed dichtgeknoopt te houden.

Tegen den winter, die op de kennismaking met Jaak volgde, werd de priester naar eene provinciestad geroepen en moest daar eenige weken verblijven. Bij zijn terugkomst miste hij den bedelaar op zijn gewone plaats, en toen er eenige dagen verstreken en hij hem niet weer zag verschijnen, dreef zijne liefdadigheid hem aan onderzoek naar den armen man te doen. Het kostte den geestelijke heel wat moeite zijn verblijf te ontdekken; maar eindelijk duidde men het hem aan, doch verzuimde niet er bij te voegen, dat hoezeer Jaak ernstig ziek was, het geheel nutteloos zou zijn, dat een geestelijke er zich aan liet gelegen liggen, aangezien hij volstrekt geweigerd had er eenen te laten ontbieden, en vast besloten scheen in zijne verstokte sprakeloosheid te sterven.

Deze meedeeling versterkte den priester slechts des te meer in zijn besluit om te trachten tot hem door te dringen. Op den weg naar de nauwe steeg, die hem was aangewezen, herinnerde hij zich het kruisje, dat hij op de borst van den grijsaard had opgemerkt, en hij verwonderde zich, dat een, in schijn zoo behoeftig man, dat kleinood van waarde had kunnen bewaren, of, zoo hij goddeloos was, dat hij het zinnebeeld onzer verlossing bij zich droeg. Na eene smalle trap te zijn opgeklommen gelukte het hem het ellendige hok te vinden waar Jaak lag. Diens betrokken en uitgemergeld gezicht duidde de vernietiging aan, die de ziekte had uitgewerkt sedert hij hem gezien had; de loodkleur om oogen en mond en de zenuwtrekken der beenen schenen aan te toonen dat het leven ten einde liep. In dat akelig verblijf waren geen meubelen te zien; het bed, als het een bed genoemd mocht worden, besloeg de helft der ruimte; een verflenste en verschoten lap zijde hing tegen den muur bij wijze van gordijn. De

reden dezer versiering, die buitendien in 't geheel niet in overeenstemming was met het vuile en verwaarloosde voorkomen van het armoedige verblijf, kon men niet ontdekken. Bij het binnenkomen van den geestelijke sloeg Jaak de oogen op en gaf een teeken van kennis. Bij de eerste woorden van den priester, stak hij hem de hand toe en mompelde eenige klanken van dankbetuiging; maar toen zijn bezoeker, na zich eerst met zijne ziekte beziggehouden en hem eenige middelen ter verkwikking en leniging aangeboden, te hebbenbegon te spreken over de voorbereiding van iederen kristen, in het aanschijn van den dood, en de hoop uitdrukte, dat hij zijn voordeel zou doen met de middelen ter zaligheid, welke een goedertieren en barmhartig God ter zijner beschikking had gesteld, toen verdonkerde het gezicht en rilden de trekken om zijn mond nog heviger, en ongeduldig bromde hij, dat dit geheel nutteloos was en dat hij den priester niets had te zeggen en enkel verlangde alleen te blijven.

'Gij zoudt dus niet vreezen te sterven in de gesteldheid waarin gij zijt, mijn vriend,' zegde de geestelijke met zachtaardigheid. 'De dood schrikt u dan niet af?'

'Als een veroordeelde,' brulde Jaak, met een zoo wanhopigen uitroep, dat de geestelijke er van beefde.

'Gij zijt geen heiden, ook geen ongeloovige, Jaak, daar ben ik zeker van; waarom dus zoudt gij niet als kristen willen sterven? Ik heb opgemerkt, dat gij altijd een kruis bij u droegt.'

Jaak sloeg zijne verwilderde oogen op en mompelde:

'Dat brandt mij op de borst.'

De priester knielde voor de legerstee en trachtte, met die bezielende beweegredenen, welke het geloof en de liefde in dergelijke oogenblikken ingeven, den stervende te overreden. Hij smeekte hem zijne welmeenende diensten toch niet te verwerpen, en zoo hij geen troost wilde zoeken bij hem als priester, hem dan ten minste als vriend te bejegenen en hem het geheim te openbaren, dat zijne lippen kluisterde en zijn hart verscheurde.

'Mijn geheim!' zegde Jaak. 'Gij wilt mijn geheim hooren! Dat zal u de haren te berge doen stijgen en gij zult dadelijk met verachting en walg mij ontvlieden. Maar het zij zoo! als gij zult weten in welken ellendeling gij belang stelt, zult gij de vruchtelooze taak laten varen hem te troosten en tot berouw te brengen. Dan zult gij erkennen, dat er geen genade mogelijk is voor eene misdaad als de mijne. Wroegingen, ja, maar geen de minste hoop! Werd Judas vergeven?'

'Hij kon vergeven zijn, zoo hij niet had gewanhoopt,' zegde de priester met zachte stem.

'Welaan dan! ik ga u mijne geschiedenis verhalen!' riep Jaak met holle stem; hij steunde zijn hoofd op zijne hand, vestigde zijne verwilderde oogen op de ernstige gestalte van den jongen priester, en sprak als volgt:

Ik ben geboren op het erfgoed van een edelman, die sedert jaren de schutsheer mijner familie was. Hij nam mij zeer jong in zijn dienst en ik was sedert eenigen tijd bij hem, toen de revolutie uitbrak. Hij was een uitmuntend en edelmoedig heer en zijne vrouw was een engel van goedheid. De rijken vereerden en de armen aanbaden haar. Dikwijls dacht ik, als zij in de dorpskerk geknield lag, de zieken bezocht of aan de poort van het kasteel aalmoezen uitreikte, dat zij zeker zooveel goed deed als alle heiligen van den kalender. Hare twee dochters waren even zoo goed en zoo lief als hare moeder, en haar zoon, nog een kleine jongen op het tijdstip waarvan ik spreek, was hun aller lieveling en de vreugde van hunne harten.

Daar brak de revolutie uit en een wonderlijke dolzinnigheid maakte zich van de gemoederen meester. Men zegde ons, dat wij allen gelijk waren; men leerde ons, dat

onze heeren en meesters tirannen en de koningen verdrukkers waren. Van den morgen tot den avond hoorde men niets anders; zoodat wij begonnen te droomen van rijkdommen en van vrijheid, dat wij gingen beweren onzen eigen wil te hebben en niet behoefden te gehoorzamen, zoodat wij ten slotte een walg kregen aan onze plichten als werkman en dienaar en deze vervloekten. Mijn heer bemoeide zich weinig met algemeene zaken; maar hij verfoeide de nieuwe denkbeelden en als het te pas kwam sprak hij openlijk ten gunste van den koning en van de Kerk, en volgde zijn gewone levenswijze, jaagde op zijne goederen, bezocht zijne buren en was weinig bedacht op het onweder, dat gereed was over zijn hoofd los te bersten. Zijne vrouw verontrustte zich er des te meer over, en wij konden opmerken, dat zij nog meer tijd besteedde aan het gebed, en haar vreedzaam gelaat dikwijls de sporen droeg van tranen.

De jonge juffers, die arme schepseltjes, waren even vroolijk als of er geene revolutie bestond,

en, behalve in mijn ontevreden en opgeruid hart, heerschten vrede en rust op het oude kasteel, tot den dag waarop een commissaris, uit Parijs gekomen, zijne residentie in eene naburige stad vestigde en eene lijst opstelde van de personen, welke beschuldigd werden tegenomwentelingsgezind en vijanden van het volk te zijn. De naam van mijn heer stond boven aan die vreesselijke lijst; hij werd gewaarschuwd, en den raad gegeven voor zich en zijne familie eene schuilplaats te zoeken. De tijding verraste hem, maar de gravin wees dadelijk een landhuiske tot schuilplaats aan, dat bewoond werd door eene van hare voormalige kamerjuffrouwen en beter dan eenige andere plaats in den omtrek gelegen was om aan het nazoek te ontsnappen. In den nacht vertrok men daarheen; ik hielp hen inpakken; ik droeg den kleinen Paulijn op mijne armen een goed gedeelte van den tocht. O mijn God! zoo die dag, dat uur kon terugkomen! O, dat ik nog de warme adem van het kind op mijne wang kon voelen, toen ik den bergweg opging, of nog eens de zoete stem van zijne moeder de gravin mocht hooren, die, bij onze aankomst; mij aandrong te gaan zitten en uit te rusten! Ik rustend ‘Er is geen rust voor den booswicht. De vloek van Caïn drukt op mij!’ Er zijn jaren verloopen, dat ik over die zaken niet gesproken, die namen niet genoemd heb; ik geloofde niet meer dat ooit te doen. Nu ik begonnen ben, zal ik mijne vreesselijke geschiedenis voleindigen; maar ik kan niet lang over die herinneringen spreken. Ik zal kort zijn, ook de tijd die mij nog over blijft te leven is kort! Ik kwam dan op het kasteel terug, en de commissaris met zijn aanhang kwam op zekeren dag het in bezit nemen. Zij braken den wijnkelder open; zij brachten wijn op en dronken den geheelen nacht, en ik dronk met hen mee. Zij roemden de heldendaden van het volk van Parijs en zongen de dolzinnigste liederen; zij verhitteden mij zoo zeer, dat ik nog erger dan zij allen begon te schreeuwen en te tieren. Dat beviel hun en zij juichten; men noemde mij een braaf patriot, het was mij of eene nieuwe wereld zich voor mij opende. Een hunner nam mij ter zijde en toonde mij een gedrukt stuk, waarbij het

BEZOEK BIJ DEN BAKKER.

revolutionair Comité de bezittingen van al de adellijke verbeurdverklaarden aan iederen waren patriot toekende, die hunne wijkplaats zou aanwijzen. Hij verklaarde mij, dat, door de schuilplaats van mijnen heer te verraden, ik mij het bezit van diens kasteel en landgoederen zou verzekeren; en bij dat denkbeeld verloor ik het hoofd. Ik vergat al het oproerig geschreeuw over gelijke verdeeling der eigendommen, welke een oogenblik te voren onze verbeelding in vuur zette, en ik zag mij op eens heer en meester van het huis, waar ik mijne eerste jaren in afhankelijkheid had gesleten. Ik onderzocht welk lot den graaf beschoren was zoo men hem ontdekte en gevangen nam. Dezelfde schurk belastte zich mijn gewetensbezwaren te sussen door mij te zeggen, dat men hem naar de verbannen prinsen zou zenden, die hunne vrienden de adellijken geen kwaad zouden doen. Ik had mijnen heer van uitwijken hooren spreken, en ik overreedde mij zelven, dat er geen groot kwaad in zou steken, hem op te leggen, wat hij zelf misschien reeds had voorgenomen. Ik kon evenwel nog niet besluiten hem te verraden; maar ik dronk zooveel en zoo lustig, dat ik mij er op beroemde iets te weten, wat ik niet wilde bekend maken. Men plaagde en bestormde mij, daarop volgden bedreigingen. Men kwam met de proclamatie voor den dag en somde alles op, wat ik er bij zou winnen door het Comité inlichtingen te geven. Men schold mij voor een ellendige slaaf, een lafhartige huurling, die het volk niet durfde steunen, of de vijanden van het volk ontmaskeren; en toen ik mij eindelijk gedrongen zag tusschen gevangenzetting en misschien

EEN DUITSCH DORP, NAAR PAUL MEIJERHEIM.

den dood aan den eenen kant, en aan den anderen kant de rijkdommen en de grootheid zich aan mij opdrongen, toen maakte de duivel zich van mij meester, en in een noodlottig oogenblik liet ik mij de woorden ontvallen, die het noodlot van mijn weldoener en zijne familie beslisten. Ik kan niet verder uitweiden over hetgeen daarop volgde, ik kan niet spreken over de wroegingen en angsten welke ik uitstond. Ik zag hen door de stad trekken, ik zag hunne door den schrik gebleekte aangezichten, het grijze hoofd van mijnen heer op zijne borst gebogen, ik zag *haar*, de zoete heilige, welke ik van kinds af aan vereerd had, uitgejouwd en beschimpt door het gepeupel, en hare dochtertjes weenende aan hare zijde; de kleine jongen ook; andere armen dan de mijne droegen hem nu ruw weg en toen hij mij in den volkshoop ontdekte (want eene zonderlinge begoocheling deed mij hen tot aan de gevangenis volgen) riep hij Jaak, om hem te komen nemen. 't Is ongehoord, dat men zulke oogenblikken overleeft. Het is onnoodig u het overige te zeggen. Men bracht hen allen ter dood, *allen*, uitgezonderd het kind. Men bewaarde hem langen tijd in de gevangenis, men zond hem later ik weet niet waarheen, want ik verliet mijn geboorteland bijna dadelijk na de ter dood brenging van mijn ouden meester, en ik werd niets meer dan een vagebond, omzwervende over de oppervlakte der aarde, een ware Caïn, geteekend met het merk der verdoemenis.

Zoo als ik had moeten verwachten, plukte ik de vruchten mijner misdaad niet. De man, die er mij toe gebracht had, nam de erfgoederen van den graaf in bezit. Ik weet niet in welke handen zij gebleven zijn. - En nu, kunt gij u nu nog verwonderen, dat ik nooit een voet meer in eene kerk heb gezet; dat ik als een vervloekte heb voortgeleefd, in den ban geslagen en afgesneden van de Kerk en de maatschappij, en dat ik sterf, zooals ik geleefd heb?'

Een akelige zucht ontsnapte aan de borst van den rampzalige, en het hoofd omkeerende om de blikken van den priester te ontwijken, zweeg hij.

'En het kruis?' zegde de geestelijke.

'Het kruis!' riep Jaak. '*Zij* is het, die het mij gezonden heeft. *Zij* heeft nooit geweten, dat ik hen verraden had. *Zij* was mij erkentelijk, omdat ik hunne vlucht begunstigd had. O mijn God! welk een foltertuig is dat kruis - dat z*ij* de vrouw van den cipier verzocht mij ter hand te stellen met hare uiterste dankbetuigingen en met haren zegen. Zie hier, beschouw het!' riep hij uit, krampachtig het geëmailleerd kruisje van zijn borst rukkende, 'zie hier de naamletters E.M; en daar,' vervolgde hij met nog wanhopiger stem, en met eene laatste krachtsinspanning, de draperie welke bij zijn legerstee tegen den muur hing, oplichtende, - 'daar is *baar* portret. Ik wist waar het in het paviljoen van het kasteel geplaatst was, en ik roofde 't op zekeren nacht en nam het met mij mede. Maar ik kan er het gezicht niet van verdragen, en ik kan er mij niet van scheiden; daarom heb ik er dat gordijn voorgehangen. Gaat gij weg, mijnheer de abt?

De priester had een oogenblik het kruis en het portret aandachtig beschouwd. Hij had zich in den uitersten hoek van het vertrek teruggetrokken en lag in stilte neergeknield. Zoo bleef hij daar eenige oogenblikken, het gelaat achter de handen verborgen, terwijl Jaak hem met stille onvoldaanheid gadesloeg. Eindelijk stond hij op, bleek als een doode, maar volkomen kalm.

'Jaak,' zegde hij, 'er bestaat geene misdaad, welke het kostbaar bloed van den Zaligmaker niet kan uitwisschen. Het is nooit te laat voor een waar berouw, en zoo gij berouw hebt, gelijk ik genoegzaam zie, kan ik die misdaad vergeven, even als al

uwe zonden. Ik bezweer u, in den naam van den Heer Jesus Kristus, uw en mijn God, dadelijk uwe biecht te spreken, en die vergiffenis af te smeeken, welke ik in staat ben u te geven.'

In de zachte houding en overredingskracht van den priester lag zulk eene macht, dat hij den zondaar tot inkeer bracht en overmeesterde, die tot nu toe onhandelbaar was geweest. Ootmoedig gehoorzaamde hij aan dit uitdrukkelijk gebod, en niet eene door snikken onderbroken stem, deed hij eene algemeene biecht; en toen hij zich nogmaals beschuldigde, als een nieuwe Judas, zijn meester te hebben overgeleverd, stroomden voor het eerst vrijelijk zijne tranen. De priester sprak hem eenige woorden ter vermaning en opwekking toe, die zijn berouw levendiger en minder pijnlijk maakten; vervolgens, ziende dat er geen tijd was te verliezen, gaf hij hem de absolutie. Het heilig formulier was uitgesproken; de stervende gevoelde zich ontheven; en in dit nauwe dakvertrek juichten de engelen, want een zondaar had zich bekeerd. Ten laatste blonk de vrede op dat door de wanhoop verteerde gelaat.

'En *nu,'* zegde de priester, '*nu* ik u met God verzoend heb, nu blijft mij slechts overig mijne vergiffenis bij Zijne barmhartigheid te voegen.'

'Uwe vergiffenis, mijnheer,' stamelde de boeteling; 'waarin heb ik u misdaan?'

'Jaak,' hernam de priester plechtig, 'het was mijn vader, het waren mijne moeder en mijne zusters, welke gij op het schavot gebracht hebt; ik ben de kleine Paulijn, dien gij op den bergweg op uwe armen droegt; onze goddelijke Verlosser heeft u genade geschonken, en ik, ook ik vergeef u uit geheel mijn hart.'

Jaak vestigde zijne oogen op de gestalte van den priester, beschouwde hem een oogenblik met eene onuitsprekelijke verwondering, loosde een diepen zucht - een zucht van oneindige vertroosting - viel achterover, en gaf den geest.

De zoon van zijne slachtoffers bad geruimen tijd en vurig aan zijne doodsponde, sloot hem met liefderijken eerbied de oogen, en verwijderde zich, God dankende hem te hebben uitgekozen om tegenwoordig te zijn bij de laatste oogenblikken van eenen ongelukkige, die zoo groote behoefte had aan de absolutie van den priester, en aan die vergeving, welke geen ander hem kon schenken.

Een hondengeschiedenis.

Eenigen tijd geleden werd er een commissie door het bestuur der Anhalter-spoorwegmaatschappij benoemd, tot het onderzoek van een belangrijke zaak. Een groot expeditiehuis te Berlijn had van een bekenden handelaar inbonden in het buitenland de opdracht gekregen op een aangegeven dag een door dezen verzonden echten mops, die voor een waarde van 300 mark was aangegeven, van het Anhalterstation te halen, hem naar het Oosterstation te vervoeren en van daar aan het adres van een russischen vorst op te zenden. Dien ten gevolge werd dan ook op den bestemden tijd door den chef van het expeditiekantoor een dienstman gezonden, die den in een sierlijk hok gesloten mops in ontvangst nam, hem op een kruiwagen zette en naar het andere station reed. Nauwelijks was hij op het stationsplein aangekomen of mops werd uitermate wild, nam een geweldigen aanloop, sprong met een voor zijn soort ongewone vlugheid tegen de deur van het hok, die open vloog, en nam, eer de verraste dienstman het kon verhinderen, de vlucht in de richting van den Dierentuin. Hier verloor de ongelukkige bewaker, die kar en hok had laten staan om den vluchteling achterna te ijlen, hem uit het oog. Vol vertwijfeling doorkruist hij daarop den dierentuin in alle richtingen, zich zelven ahvragend hoe hij zich uit de klem zou redden. Daar viel zijn oog op een Oogenschijnlijk

verdwaalden hond. Een denkbeeld verrees voor zijne geest, dat hij aangreep. ‘Gevonden,’ riep hij uit. Hij lokt den leelijken, gemeenen hond tot zich, steekt dien in het verlaten hok en levert op het kantoor van zijn patroon het ontvangbewijs der directie van het goederenkantoor over betreffende een naar Petersburg verzonden hond.

Hiermeê was evenwel de zaak niet afgeloopen.

Spoedig deed een aan den hondenkoopman gerichte vertwijfelingskreet den telegraafdraad trillen. ‘De gezondene bestond in een viervoeter, die ternauwernood op een hond, laat staan op een mops geleek, wiens ras zelfs voor de ervarenste hondenkenners niet uit te wijzen was en die dus geen cent waard was.’ Nu ontspon zich een lange correspondentie, die uitliep op de afvaardiging van een commissie van onderzoek, voor welke de chef van het expeditiekantoor en de dienstman moesten verschijnen. Hier legde laatstgenoemde een volledige bekentenis af van de reeds boven geschetste gebeurtenis. Niet alleen bij de commissie, maar ook bij den hondenkoopman en den russischen vorst wekte zijn verhaal groote vroolijkheid. De hondenkoopman verzond, zonder verdere vergoeding te eischen, een tweeden mops aan den vorst, en deze behield ook den op zoo zeldzame wijze verkregen verdwaalden viervoeter. En zoo leidt deze vagebond uit de hondenwereld te Berlijn thans een vorstelijk leven.

Verbazingwekkend.

Een professor in een gezelschap:

‘Inderdaad, vergeleken met vroegere eeuwen zijn de astronomische ontdekkingen van onze dagen grootsch te noemen. Met welk een verbazende nauwkeurigheid berekenen wij b.v den afstand waarop de sterren van onze aarde staan. Neptunus 600 millioen mijlen, Venus 14½ millioen....’

Een belangstellende toehoorder, die met bewondering den hooggeleerde aanstaart:

‘Ja, dat men weet hoe ver de sterren van de aarde staan, dat is niets. Maar dat men weet hoe zij heeten, dat is verbazend!’

Verloren eer.
Novelle.
(Vervolg.)

IX.

Dorothea was in huis teruggekeerd; zij moestover de meedeelingen haars mans nadenken. Zij kwam meer er meer tot de overtuiging, dat zijn vermoeden gegrond was, het terugstootende, barsche voorkomen van den knecht versterkte dien argwaan niet weinig.

Zij herinnerde zich dat de schaapherder haar vroeger eens gezegd had, dat de roode Hans in het bezit was van een geheim, hetwelk naar hij meende op den toenmaligen brand betrekking had - zij wilde met hem spreken, misschien wist hij een middel uit te denken om den misdadiger te ontmaskeren.

Een gelukkig toeval wilde dat de herder zijne kudde voorbij den molen dreef; Dora hoorde het blaten der schapen, zij ijlde naar buiten en noodigde den ouden man uit bij haar binnen te komen. Daar de herder echter zijne kudde niet wilde verlaten, zag Dora zich genoodzaakt buiten met hem te spreken. Zij berichtte hem alles wat Hagen

haar meegedeeld had en vraagde hem, of hij geloofde, dat dit het geheim was, hetwelk de roode Hans zoo streng bewaarde.

De herder schudde twijfelachtig het hoofd. Wel gaf hij toe, dat de verdenking gegrond kon zijn, maar hij was van oordeel dat de knecht in dit geval, uit vrees voor de altijd mogelijke ontdekking, reeds lang naar een anderen dienst omgezien zou hebben. Hij was het met de jonge vrouw eens, dat men alles in het werk moest stellen om zich zekerheid te verschaffen, waarschuwde haar echter voor alle onberaden stappen en raadde haar aan den knecht noch door een woord, noch door een gebaar te laten blijken, dat men achterdocht tegen hem koesterde.

Hij bracht haar onder hetzoog, dat men van de wraakzucht van zulk een mensch het ergste moest vreezen en derhalve verstandig deed deze wraakzucht niet op te wekken. Zoo de mulder den knecht ontslagen had, dan zou hij daarvoor wel goede gronden gehad hebben, zegde hij, en het was niet raadzaam hem langer in huis te houden; toegevendheid was tegenger over zulke liên een dwaze zwakheid, waarover men later altijd berouw had.

Dora moest hem in alle opzichten gelijk geven, maar zijn raad en zijne waarschuwingen stelden haar geenszins gerust. Zij kon de inwendige onrust niet meester worden; zij geloofde zich

nog dien dag zekerheid te moeten verschaffen om den veroordeelde de vrijheid te kunnen doen hergeven.

Zij dacht aan hem; het geloof aan zijne onschuld, dat haar nooit verlaten had, rees als een glisterende ster aan haren dicht bewolkten horizon op en al haar denken en streven was er slechts op gericht hem de vrijheid en de eer terug te geven.

Al kon zij thans niet meer voor hem dat zijn wat zij zoo gaarne voor hem geweest ware, al kon zij hem ook niet vergezellen op zijn eenzamen en vreugdeloozen pelgrimstocht door het leven, het was haar toch geoorloofd als eene vriendin en zuster voor hem te zorgen, hem schadeloos te stellen voor datgene wat hij geleden had. Wellicht vond hij op zijn pad nog eenige bloemen, die hem vergoeding schonken voor hetgeen hij verloren had.

Ja, zij moet hem bevrijden.... uit hare handen moet hij de vrijheid en de eer, zijn hoogste goederen, terug bekomen. Misschien wist de oude meid iets, wat een lichtstraal in het duister wierp.

Bezield door deze hoop ging Dora naar de keuken; zij vond Brigitte bezig met koken van voeder voor het vee. Zij knoopte een gesprek met haar aan, dat zij ongemerkt op den rooden Hans wist over te brengen. Zij zegde dat Hagen den knecht weggejaagd had, omdat hij grof en brutaal geweest was, zij kon dat evenwel niet begrijpen, tegenover haar had Hans zich altijd zeer vriendelijk en voorkomend betoond. Zij geloofde wel, dat de man een boosaardig karakter had, maar in ieder geval moest hij getergd geweest zijn; gaarne zou hij niet den goeden dienst verlaten hebben.

Zij zag Brigitte daarbij onderzoekend aan, maar in het barsche gezicht der oude meid verraadde geen enkele trek, of zij deze meening al dan niet deelde.

‘Wat denkt gij er van?’ vraagde Dora.

‘Ik weet het niet!’ antwoordde de oude schouderophalend. ‘Wat gaat het mij aan, wat die beiden met elkander gehad hebben!’

‘Maar gij houdt Hans toch ook voor een boosaardig mensch?’

‘Hm!.... hij heeft roode haren!’

‘Ik vrees dat hij wraak zal nemen, omdat mijn man hem de deur gewezen heeft.’

De oude roerde, druk in den ketel, een kwaadaardige trek vertoonde zich op haar gelaat.

‘Ik weet niet wat ik zeggen zal, en daarom zeg ik liever niets,’ antwoordde zij op haren korte, barsche manier; ‘die twee zijn elkander sinds den trouwdag steeds uit den weg gegaan en de roode heeft kunnen doen wat hij verkoos. Of hij werkte of niet, geen haan kraaide er naar, en als de meester thuis was, vraagde hij er niet eens naar wat er ontvangen of gedaan was.’

‘Ja, dat is mij ook opgevallen,’ merkte Dora aan.

‘Toen het den meester naderhand zoo erg geworden is, dat hij den knecht wegjoeg, had hij eerst moeten bedenken, dat hij zelf er de schuld van was; als men een knecht laat luieren, moet men er zich later niet over verwonderen, dat men aan een dagdief den kost geeft.’

‘Ik geloof niet, dat hij daarom weggezonden is!’

‘Waarom hij hem voortgejaagd heeft, doet er niet toe, maar zonderling is het, dat ik niet gezien heb.....’

‘Wat hebt gij niet gezien?’ vraagde Dora als de oude plotseling zweeg.

‘Dat hij het huis verlaten heeft!’

‘Ik geloof, dat hij in den nacht heengegaan is.’

‘Hij zou mij vaarwel gezegd hebben, want ik heb altijd op een goeden voet met hem gestaan.’

Dora zag nadenkend voor zich; zij kwam haar doel niet nader en wist ook niet, welken weg zij zou inslaan om het te bereiken. Brigitte mocht niet vermoeden dat er bij haar argwaan tegen den knecht ontstaan was, zij zou hem als vriendin gewaarschuwd hebben..

‘Misschien komt hij van avond terug,’ zegde zij; ‘ik zou hem de deur wijzen, maar ik doe het niet, daar ik bevreesd voor hem ben.’

‘Ik geloof niet, dat hij zoo gevaarlijk is,’ spotte de oude.

‘Maar ik geloof het!’

‘Omdat de meester u bang voor hem gemaakt heeft! Ik vrees den meester meer dan den roode. Ja, dat doe ik; de roode is zoo erg niet, hij heeft een zuiver geweten.’

‘Heeft uw meester het niet?’ vraagde Dora bevreemd.

‘Dat zeg ik niet. Ik heb ook oogen en ooren en in dit huis veel gezien, wat mij niet beviel. De meester is ook niet goed voor u.’

‘Zeg dat niet, dat hij het hoort!’ waarschuwde de jonge vrouw misnoegd; ‘hij is zoo als hij is, mijn man blijft hij en er kleeft geen schuld aan hem. Of de roode Hans dat ook van zich kan zeggen weet ik niet, doch ik twijfel er aan.’

Brigitte gaf hierop geen antwoord; zij nam den ketel van het vuur en bracht het voer naar den stal.

Dora zag haar hoofdschuddend na; het was haar klaar dat zij hier geen bijstand vond.

De bemerking van de oude, dat zij meer den meester vreesde dan den roode, die een zuiver geweten had, hield haar lang bezig; zij herinnerde zich niet, dat Hagen ooit twist met de meid gehad had, derhalve kon Brigitte hem daarvoor geen kwaad hart toedragen.

Nochtans moest zij hem om een of andere reden niet genegen zijn; zij had dit te duidelijk laten blijken.

Dora stond lang voor den haard; in diep nadenken verzonken bemerkte zij niet, dat de avond sterk begon te vallen.

Plotseling schrikte zij uit hare overpeinzingen op; zij verbeeldde zich in den molen een verdacht gedruis gehoord te hebben. Was de knecht teruggekeerd of.....

Zij ontstelde hevig; het voorgevoel dat zoo eensklaps in hare ziel opdook, deed haar als verstijven.

Brigitte had hare verwondenag re konnen gegeven, dat de roode zoo heimelijk weggegaan was, en in deze verwondering lag het vermoeden opgesloten, dat hij zich nog in een der gebouwen verborgen hield. Was dat onmogelijk? In het geheel niet; in den molen kon hij een verborgen schuilplaats gevonden hebben, zonder dat de mulder het vermoedde; het was mogelijk dat Brigitte het wist en hem in het geheim voedsel bracht, als hij zich niet te voren met mondvoorraad voor verscheidene dagen voorzien had.

Wellicht smeedde hij in zijn schuilhoek wraakzuchtige ontwerpen, voor welker uitvoering hij langeren tijd noodig had; misschien vertoonde zich weer eensklaps de roode haan op het dak van den molen en in de verwarring, welke hiervan het gevolg was, vond de misdadiger gelegenheid zich uit de voeten te maken.

Al deze gedachten doorkruisten met bliksemsnelheid de ziel der jonge vrouw; het kwam er op aan den misdadiger op heeterdaad te betrappen, hem aan het gerecht over te leveren en door zijne veroordeeling een onschuldige te bevrijden.

Dora was altijd een moedige, snelbesloten vrouw geweest en zij behoefde ook thans geen langdurig overleg; wat hier gedaan worden moest, moest spoedig gebeuren.

Zij stak een lantaren aan en ging den sleutel van den molen halen, die altijd op de huiskamer aan een afzonderlijken nagel hing. Het verwonderde haar den sleutel daar niet te vinden; waarschijnlijk had haar man hem meegenomen. Maar zij herinnerde zich dat in de slaapkamer een tweede sleutel hing, die nog niet gebruikt was geworden. Hagen had haar dien kort na hun huwelijk gewezen en daarbij gezegd, dat hij daar hing om in geval van nood, wanneer soms midden in den nacht zijne tegenwoordigheid door eenig onvoorzien toe val in den molen gevorderd werd, te dienen.

Zij vond den sleutel en spoedde zich naar den molen. Zij ging alle afdeelingen door, en bleef nu en dan staan om te luisteren: zij vernam niets, rondom haar was het stil, slechts bij tusschenpoozen werd die stilte even verbroken door het ritselen der muizen.

De jonge vrouw wilde weer heengaan, maar de inwendige onrust, die zij niet overmeesteren kon, dreef haar met onweerstaanbare macht naar den trap, die naar den zolder voerde.

Daar boven zouden de achtduizend mudden graan liggen, waarvan Hagen dien dag zoo herhaaldelijk gesproken had. De deur was gesloten. Dora zocht en vond den sleutel die haar opende.

Zij trad binnen; zoover zij bij het onzekere schijnsel der lantaren zien kon, ontdekte zij niets van de hoopen koren, die zij toch dadelijk had moeten ontwaren.

En wat was dat? Achter in een hoek dicht onder de binten van het dak bespeurde zij licht. Hield de roode zich daar schuil? Zij meende de slagen van haar hart te hooren, als zij er op afging; koortsachtig klopten hare polsen en de knieën knikten onder haar. Thans had zij de plek bereikt; haar adem stokte, met geweld moest zij den gil weerhouden, die haar op de lippen zweefde.

Voor haar stond een brandende kaars, te midden van strooi, hooi en andere licht brandbare stoffen; er was geen twijfel aan, dat wanneer de kaars zoover afgebrand was dat de vlam deze stoffen deed ontbranden, het vuur zich wel aan het dak moest meededen, waarvan de binten, gelijk Dora bemerkte, met olie gedrenkt waren.

Alles was met duivelachtig overleg berekend; de brand moest in den nacht uitbreken en zich door de genomen maatregelen met razende snelheid voortplanten.

Wie had het gedaan? Niemand anders dan de roode Hans, die zich op zijn meester wreken wilde. Maar kon hem die misdaad bewezen worden? Hij had in ieder geval het tooneel der misdaad verlaten en niemand kon hem bewijzen, dat hij de brandstichter was. Daarbij had Dora niet eens getuigen, die het feit bevesigen konden; het was niet onmogelijk, dat de aanklacht op haar terugviel, door haar te beschuldigen deze maatregelen getroffen te hebben om haren vroegeren geliefde te bevrijden.

In de eerste opwelling wilde Dora de oude meid roepen, maar zij wist niet of Brigitte hare partij opnemen of de zijde van den knecht kiezen zou.

Er bleef haar niets anders overig dan het licht uit te dooven en haren man bij zijn thuiskomst met de gedane ontdekking bekend te maken; zij hoopte, dat hij het geschikte middel vinden zou om den knecht te overtuigen en tot een bekentenis te dwingen.

Zoo ver was zij in haren gedachtengang gekomen toen een tweede ontdekking haar de oplossing van dat vreeselijke raadsel gaf.

Zij had het licht uitgedoofd en wilde nu den terugweg aannemen, toen haar voet onverhoeds tegen een voorwerp stootte. In de meening, dat een met meel of koren

gevulde zak voor haar lag, wilde zij er overheen stappen, maar als nu het licht der lantaren er op viel, ontvlood een luide, gillende kreet hare lippen.

De gebroken oogen wijd geopend, het gelaat van woede en pijn verwrongen, lag het lijk van den rooden Hans voor haar. Het was haar niet mogelijk hem nog eenmaal aan te zien; zij had den rooden Hans duidelijk erkend.

Angst en afschuw bevingen haar. Zoo snel hare waggelende beenen haar dragen konden, vloog zij naar den trap. Met sidderende hand sloot zij de deur achter zich dicht, dan ijlde zij verder door den molen en, het woonvertrek naar haar slaapkamer, waar zij, eene onmacht nabij, op den eersten stoel neerzonk.

Het akelige beeld zweefde haar nog altijd voor de oogen, duidelijk zag zij elken trek in het verwrongen gezicht. Het duurde lang eer de storm in haar binnenste zoover bedaard was, dat zij over de gedane ontdekkingen kon nadenken.

Wie was de moordenaar?

Deze vraag drong zich het eerste aan haar op; zij waagde het niet er een antwoord op te zoeken.

De roode Hans had het vuur niet aangelegd..... of had hem op het oogenblik zijner misdadige handeling de hand Gods geraakt? Had een beroerte een einde aan zijn leven gemaakt op het oogenblik, dat hij het tooneel zijner misdaad verlaten wilde?

Dora koesterde te vurig den wensch dit te mogen gelooven, dan dat zij zich niet uit alle macht aan dezen zwakken strooihalm zou vastgeklampt hebben.

Ja, mogelijk was het; wie kan de raadsbesluiten der Voorzienigheid naspeuren?

Maar er deden zich omstandigheden op, die

aan de zaak een geheel andere gedaante gaven en aan de handen der vertwijfelende den strooihalm ontrukten. Waarom had de roode Hans niet in denzelfden nacht, waarin hij weggezonden werd, den aanslag gepleegd? Waarom had hij tot heden daarmee gewacht? Hoe was het hem mogelijk geweest binnen den molen te geraken, terwijl Dora al de deuren gesloten had gevonden. Hoe kwam het dat Dora geen gerucht vernomen had, daar toch het vervrongen aangezicht van het lijk bewees, dat een vreesselijke doodstrijd voorafgegaan was.

Ja, wie zou haar op al deze vragen een bevredigend antwoord kunnen geven?

Er kwamen nog andere vragen op, die nog moeilijker te beantwoorden waren.

Waar was het koren, waarmede de mulder dien dag zoo dikwijls gepraald had? Waarom was Hagen eerst tegen den avond naar de stad gereden om tot den volgenden dag weg te blijven? En om welke reden had hij zoo bepaald en zeker het vermoeden geuit, dat zijn knecht destijds den brand aangestoken had en men vreezen moest hij deze wraakneming zou herhalen?

Dora wilde die huiveringwekkende gedachten van zich afzetten, die verpletterend voor haar oprezen, maar zij mocht er niet in gelukken de duistere, onheilspellende wolken te verdrijven, die zich steeds dichter rondom haar opeen pakten en haar in een pekdonkeren nacht hulden.

Had *hij* het gedaan?.....

Neen, neen, dat kon niet zijn! Zulk een duivel kon hij niet zijn! En toch, de wilde furiën en demonen, die in duizelingwekkende rijen voor hare oogen dansten, wezen altijd grijnslachende op hem en alleen op hem, als de schuldige aan die vloekwaardige misdand.

En als hij het gedaan had, dan zou hij boeten voor deze duivelachtige boosheid, dan.... maar hij was haar echtgenoot en al gloorde er ook in haar hart geen vonk van liefde voor hem, zij had voor het aanschijn Gods beloofd alles met hem te zullen dragen.

Mocht zij hem aan het gerecht overleveren?

Ja, zij moest het doen, want hij was een moordenaar en voor zijne vroegere misdaad van brandstichting verkwijnde een onschuldige in de gevangenis. Een onschuldige, dien zij beminde, aan wien zij door duizenden onbreekbare banden gehecht was, aan wien zij in waken en droomen dacht en dien zij nu nog inniger beminde, derwijl hij aan haar zijn droevig lot te danken had.

Wanneer Hagen de schuldige was, dan zou hij zijne misdaad mondeling of schriftelijk bekennen, opdat de onschuldige in vrijheid kon gesteld worden. Zij wilde hem niet aan het gerecht overleveren, zij wilde niet eerder van zijne bekentenis gebruik maken dan nadat hij het land verlaten had, maar bekennen zou hij goedschiks of kwaadschiks.

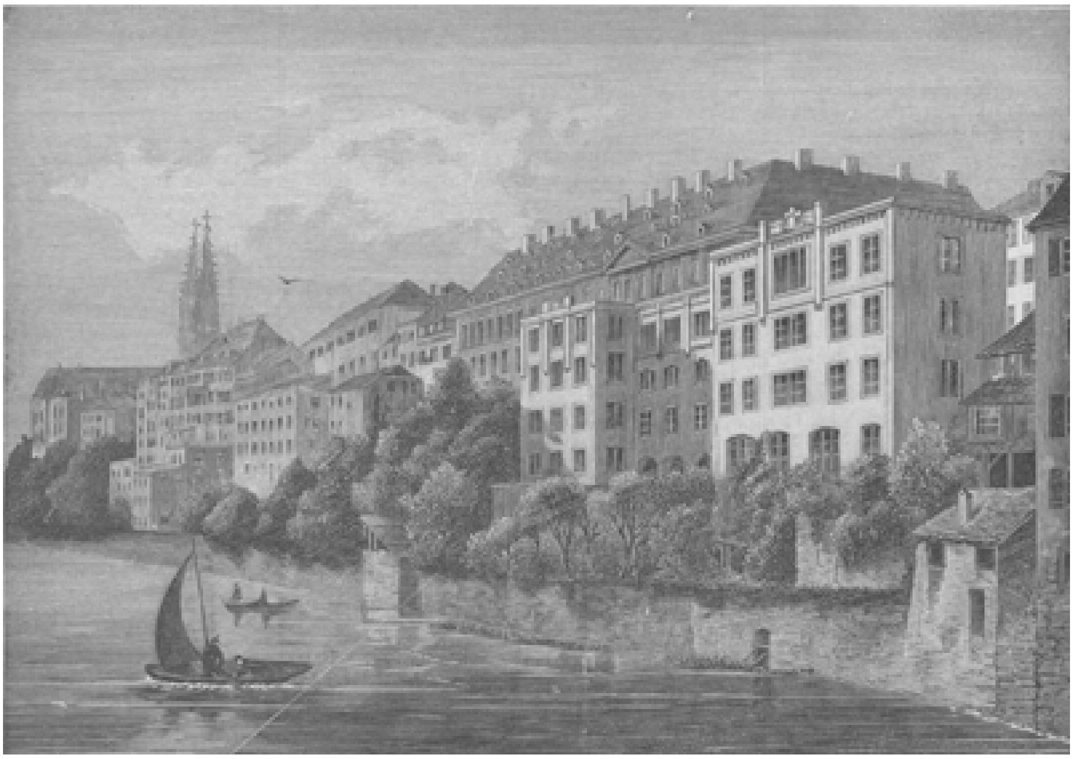

DE HOOGESCHOOL VAN BAZEL.

Maar de stem in haar binnenste riep haar nog altijd toe, dat hij onmogelijk de misdaad kon gepleegd hebben; zij zou het hem vragen als hij thuis kwam en hij zou den blik niet voor haar neerslaan doch, haar zeggen dat hij er nooit aan gedacht had zich ten koste eener misdaad aan de vervulling zijner verplichtingen te onttrekken.

Zij sloeg geloof aan deze stem, om haar eigen echtgenoot niet te moeten verafschuwen.

Het was middernacht geworden, Dora zat nog aangekleed voor haar bed; de gedachte aan het lijk verdreef allen slaap uit hare oogen.

Daar hoorde zij eensklaps de gillende stem der oude Brigitte ‘brand!’ roepen; het was een kreet, die door merg en been drong.

Zij vloog naar de deur; het was toch niet mogelijk dat het huis in brand stond: zij had immers het licht uitgedoofd en den misdadigen toeleg van den brandstichter verijdeld.

Met loshangende haren, onafgebroken om hulp roepende, stond de oude meid op de plaats; reeds was de brandlucht merkbaar en toen zij buiten kwam, zag zij een lange donkere rookwolk over den boomgaard naar het dorp drijven. Dora bemerkte terstond, dat het vuur op meer plaatsen aangelegd was, daar aan twee tegenovergestelde punten de vlammen uit liet dak sloegen.

Sprakeloos en stijf van schrik, ontzetting en afgrijzen, stond de jonge vrouw voor het brandende huis, het oog op de vlammen gevestigd, die met razende snelheid om zich tastten. Het was haar niet mogelijk eenig geluid voort te brengen; zij knikte zwijgend, toen Brigitte betuigde dat ook nu de brand aangestoken was; zij schudde ontkennend met het hoofd tot antwoord op de vraag, of men niet beproeven zou te redden, wat nog te redden was. Had het in hare macht gelegen den brand te Musschen, zij zou er de kracht niet toe bezeten hebben; naar lichaam en ziel als verlamd, was zij niet in staat een besluit te nemen of iets tot redding te beproeven.

Het was haar onmogelijk uit den chaos van haar denken en gevoelen een enkele gedachte te vormen; zij moest den storm in hare ziel latch uitrazen, al streek hij ook

vernielend over de laatste bloesems van haar jeugdig leven; zij kon hem niet bedwingen.

De oude riep nog gestaag om hulp, Dora keerde het brandende huis den rug toe en sloeg den weg naar het dorp in.

Een ding stond echter onwankelbaar bij haar vast; zij wilde eerst dan in het huis haars mans terugkeeren, wanneer hij zich zuiveren kon van de vreesselijke verdenking, die op hem rustte; zij hoopte nog steeds, dat zulks hem mogelijk zou zijn. Tot zoo lang wilde zij in de dorpsherberg haren intrek nemen; zij kende de vrouw van den herbergier en wist dat zij bij haar vriendelijk zou opgenomen worden.

Moest zij van haren man scheiden zoo vond zij een onderkomen in de hut, die zij vóór haar trouwen met hare moeder bewoond had; deze hut was nog haar eigendom; aan den aandrang van den mulder om haar te verkoopen had de oude vrouw nie willen toegeven.

Aan den zoom van liet bosch bleef Dora nog eenmaal staan, en wierp een laatsten blik op den molen die thans in een vuurzee herschapen was.

Ach! zij had onder dat dak geen enkel vroolijk, gelukkig uur beleefd; zij kon zonder leedwezen, zonder smart er van scheiden, geen enkele genoeglijke herinnering knoopte zich toch voor haar aan deze woning vast.

Zij hoorde in de verte de stemmen der boeren; ijlings trad zij in het kreupelhout om met deze lieden niet in aanraking te komen. Zij vreesde de nieuwsgierige vragen, waarop zij geen antwoord wenschte te geven; zij wilde de beantwoording er van aan haren man overlaten. Zoodra de boeren voorbij waren, zette Dora haren weg voort. Niemand had haar bemerkt, als zij achter de deur der herberg verdween.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 28]

Onze gravures.

Aan de biljart.

Wij zagen dit tafereel onlangs in de tentoonstelling van jonge kunstenaars die onder de zinspreuk as *ic can* zich zoo verdienstelijk hebben gemaakt. Het is een der herbergen, zooals de verdienstelijke Carpentier er zoo meesterlijk schildert. Het binnenhuis is met veel talent gemaald; de figuren leven en zijn goed gegroepeerd. Wat meer losheid in de bewegingen en wij zouden zeggen, dat het tafereel voortreffelijk is. In allen geval de schilder zal er geraken.

AAN DE BILJART.

Oranjeappelen te koop.

Wij zijn onder den blauwen hemel en de lieflijke zon van Italië. Eene italiaansche met zwarte lokken, met sierlijk wezen, in eene recht schilderachtige kleeding toont ons hare malsche oranjeappels. Wie schilder of beeldhouwer is, zal zonder twijfel

bij de schoone koopvrouw blijven stilstaan, eigenlijk niet om de sappige vruchten, maar om de regelmatige trekken van het meisje te bewonderen en gelukkig zal hij zijn als zij hem toelaat ze in zijn schetsboek af te malen. Men doet in Italië niet veel stappen of men ontmoet in de straat wezenstrekken, die onze aandacht opwekken, vooral in de volksklas. Wat de oranje- of sinaas-appel betreft, deze

vrucht, die hier te lande slechts ingevoerd is, hoort ginder in die warme luchtstreek thuis en wie ze dáár eens geproefd heeft, vindt ze hier zuur en wansmakelijk. Echter als men niet heeft wat men wenscht, moet men tevreden zijn met hetgeen men heeft.

Op het kerkhof.

Het lieve kind heeft bloemen geplukt op het kerkhof, dat met hooge boomen beschaduwd is. Bloemen, al groeien zij op de graven, rieken toch lieflijk. Nu echter wil zij heengaan, doch haar oog valt op een hoogen zerk, waarop voor vele eeuwen een vrouwenbeeld werd voorgesteld in eene biddende houding. Wie was de vrouw, die op den zerk is afgebeeld. Gewis eene adelijke dame, die in de pracht leefde op haar ridderlijk kasteel en hier een hemel op aarde had; maar die toch aan het vonnis des doods niet ontsnapte. En nu, wat blijft er van haar over? Waar rust hare asch? Niemand weet het en niets is er van haar te vinden dan die zware steen, die eens haar graf dekte. Het denkbeeld is eenigermate een variante op de schilderij, die in het museum-Wiertz staat en gekend onder den titel van *la belle Rosine.* Het meisje staart echter niet op eenen grafsteen zoo als hier, maar op een geraamte.

Door de sneeuw.

De sneeuw bedekt wijd en zijd het veld. De weg is zelfs voor het oog verdwenen. Op de daken der huizen liggen witte schabrakken en de boomen zijn als met dons versierd. Dat alles is zeer dichterlijk; maar 't maakt den weg voor de kinderen die van school komen, onhebbelijk. De kleine kan er schier niet doorworstelen, en de oudere zuster vat dan ook het kloek besluit op den armen jongen op den rug te nemen en door de sneeuw heen te plonsen. 't Is een lief tafreeltje dat zeer natuurlijk is weergegeven.

De stiefdochter.
(Vervolg.)

V.
Zonder dak.

Het gansche streven van Kozenski was in de volgende weken er slechts op gericht om den slechten indruk uit te wisschen, welke het in het vorige hoofdstuk geschilderde tooneel op zijne stiefdochter gemaakt had en dit zoo al niet geheel te doen vergeten dan toch in een geheel onschuldig daglicht te doen verschijnen. Met eene behendigheid, welke bewonderenswaardig geweest ware indien zij een edeler doel beoogd had, speelde hij nu de hem innerlijk stuitende rol van een vaderlijk bezorgden, belangloozen vriend.

Hij had zijne vrouw reeds sinds lang met krenkende onverschilligheid behandeld. Zoodra hij echter meende te bemerken, dat Natalie zich meer bij hare moeder begon aan te sluiten, hetzij dat het ingeschapen gevoel het jonge meisje tot hare natuurlijke beschermster dreef, of dat zij zich sedert het wegzenden harer gouvernante te eenzaam gevoelde - greep hij gretig elke gelegenheid aan om zich een zorgvuldig en opmerkzaam echtgenoot te toonen en legde bovendien in den omgang met Melanie een voorkomendheid aan den dag, welke haar dubbele doel niet miste.

Nu voelde Melanie - te oppervlakkig en te luchthartig om ook niet licht vergevingsgezind te zijn - zich gelukkiger dan ooit. Zij zag zich door de hernieuwde en vermeerderde teederheid haars echtgenoots in de eerste blijde dagen van hare liefde en haren ocht terugverplaatst en liet geene gelegenheid voorbijgaan om hem bovenmatig te prijzen.

Daardoor werd echter uit Natalie's onschuldig hart het wantrouwen tegen den stiefvader meer en meer uitgewischt. Ja, zij deed zich zelve bittere verwijten, dat zij zijne eerlijke en liefdevolle inzichten met haar zoo onbegrijpelijk verkeerd had uitgelegd en verzocht hem inwendig rouwmoedig vergiffenis voor den afkeer dien zij zoo lang tegen hem gevoed had.

Zij schreef zelfs in dezen geest aan Albert. De briefwisseling tusschen zuster en broeder was in den laatsten tijd niet meer zoo levendig als voorheen; maar toch was het voor het jonge meisje eene behoefte hare nieuw veranderde zienswijze aan haar broeder mee te deelen, die toch, gelijk zij onschuldig meende, met betrekking tot den stiefvader in dezelfde dwaling verkeerde, als tot dusverre met haar het geval geweest was. De brief bleef evenwel tot hare groote verbazing en nog grootere teleurstelling onbeantwoord. Te verstandig om zich door de schilderingen, welke Natalie hem van de tegenwoordige verhoudingen in de familie ophing, tegen zijn eigen waarnemingen, zijne persoonlijke ervaringen in, te laten verblinden, daarbij echter te nauwgezet, om zijn scherpzinniger oordeel aan hare vergevingsgezinde goedhartigheid te willen tegenover stellen, verschoof de jongeling het antwoord van den eenen der in het collegie voor briefwisseling vastgestelde dagen tot den anderen.

Intusschen was de winter voorbijgegaan. Door hare moeder uit alle macht ondersteund, had Natalie het doorgedreven in dezen winter nog niet in de gezelschappen te moeten verschijnen. Kozenski gaf schijnbaar gedwongen, in zijn binnenste echter jubelend zijne toestemming.

In den zomer werd tot een gemeenschappelijke badreis besloten. Melanie verlangde er naar, gedurende de heete maanden de stad te verlaten; maar zelfs in het schoone jaargetijde had zij een afkeer van het stille landleven. Wellicht werkte ook de aansporing van haren echtgenoot hiertoe mede, die in een vreemde streek, onder onbekende menschen, in de ongedwongenheid van het badplaatsleven eenige bevrediging hoopte te zullen vinden voor den hartstocht, die hem verteerde.

Een eigenlijke kuur was aan niemand der familie voorgeschreven; doch de geneesheer gaf te kennen, dat staalbaden er veel toe zouden bijdragen om aan de bleeke wangen der barones hare vroegere frischheid terug te geven. Dit bestemde de keuze - men reisde vooreerst naar Schwalbach. Melanie wilde daar de baden gebruiken, vervolgens naar Wiesbaden en Ems gaan en zich ten slotte voor eenige weken in den schoonen Rijnstreek vestigen. Haren echtgenoot was elk oord goed, waar Natalie zich bevond.

De verwachtingen, welke hij aan deze reis had vastgeknoopt, bleken echter al dadelijk zich niet te zullen verwezenlijken. Natalie, beklemd door het voor haar ongewone menschengewoel, dat in eene veelbezochte badplaats af- en toestroomt,

vervaard over de opmerkzaamheid, welke hare verschijning verwekte, week slechts dan van de zijde harer moeder als zij haar kleine broertje bezocht, in welks kamer zij in de beide kindermeiden een onbewuste bescherming had, die niet te verwijderen was. De Pool kwam met den dag meer tot de overtuiging, dat zij hier, ondanks het onafgebroken dagelijksche samenzijn even onbereikbaar voor hem was als ooit te huis. Hij geraakte daarover te meer in vertwijfeling dewijl de steeds toenemende aanspraken zijner vrouw op zijn voortdurend gezelschap, zijn voorkomendheden en zijne teederheid, hem met een tegenzin vervulden, welken hij nauwelijks meer in staat was om te verbergen.

Melanie maakte hare kuur in Schwalbach zoo kort als het slechts eenigszins mogelijk was. Zij verlangde naar Wiesbaden. Zij had reeds lang in het geheim het plan gevormd, daar, waar zij geheel onbekend was en bij den grooten toevloed van vreemdelingen daardoor niet in het oog hoopte te loopen, haar geluk aan de groene tafel te beproeven. Zij had door onzinnige uitgaven voor hare kleeding, door de bevrediging van de kostbaarste grillen, door het geven van tallooze schitterende feesten, zelfs haar rijk budjet overschreden en was in schulden geraakt, die zij noch aan haren vader, noch aan haren man durfde te bekennen.

De laatste was voor zijn trouwen zelf een lichtzinnige verkwister en schuldenmaker geweest. Maar juist door de tallooze en pijnlijke onaangenaamheden, welke daaruit voor hem ontstaan waren, had hij de waarde der ordelijkheid des te beter leeren schatten, zoodat hij thans een streng, zij het dan niet onbaatzuchtig beheerder der rijkdommen was, die zijne vrouw hem had aangebracht. Aanvankelijk voldeed hij met misnoegen aan haar verlangen om haar in de speelzaal te vergezellen.

Melanie speelde met geluk; zij won aanzienlijke sommen. Kozenski was vroeger een hartstochtelijk speler geweest; de oude trek ontwaakte weer in hem. Hij zette hoog op en de kans was hem verscheidene dagen achtereen ongemeen gunstig.

Laat in den avond keerde het echtpaar uit de speelzaal terug. De wandelplaatsen waren geheel verlaten, de nachtelijke stilte werd alleen verbroken door het eentonige ruischen der fonteinen, die hare verkoelende stralen in de zoele lucht opschoten, om ze als glinsterende, zilverachtige stofregen terug te ontvangen. In de verte op den Neroberg glansde in het zilveren maanlicht het grieksche kruis op den vijfvoudigen koepel der kapel, waarin de asche rust der grootvorstin Elisabeth, die hier als gebiedster over het schoone land aan het heimwee naar haar verwijderd noordsch vaderland stierf. Een droomige stilte had zich na al het gedruisch en het bonte gewoel van den dag met den nevelachtigen mantel van den nacht over de prachtige landstreek uitgebreid.

De echtelingen echter hadden daarvoor oog noch aandacht; in hun hoofd volgden cijfers op cijfers elkander op. ‘Nog één dag zooals deze en ik laat de bank springen,’ mompelde de Pool onverstaanbaar, terwijl Melanie in den geest hare winst met de schulden, die zij nog te betalen had en de inkoopen, die zij wenschte te doen berekende. Zij moest reden hebben met de uitkomst harer berekening tevreden te zijn; zij stapte ten minste in zeer opgeruimde stemming op de binnenplaats van het hotel uit het rijtuig.

Boven komende vonden zij de beide dienstmeiden weenend in radeloozen angst rondloopen; de kleine Alexis was plotseling zwaar ziek geworden.

Alleen Natalie had, hoewel doodsbleek en bevende, hare tegenwoordigheid van geest behouden; zij droeg het steunende kind in de armen, had een bediende naar hare ouders, een anderen maar den geneesheer gezonden. De eerste had hare ouders

niet kunnen vinden, de tweede kwam, na lang uitblijven, toch ten laatste met den dokter terug. Het was hoog tijd geweest.

Melanie kreeg het geweldig op de zenuwen en moest weggedragen en te bed gebracht worden. De dokter was genoodzaakt zijne zorgen tusschen de moeder en het kind te verdeelen, dat de *croup* had en in het grootste gevaarverkeerde.

Natalie week niet van den kleine; zij dacht niet aan slaap en vermoeienis en verpleegde het kind met kalme zorgvuldigheid als ware het altijd hare bezigheid geweest.

Haar stiefvader zat sprakeloos tegenover haar. Hij vergat, dat in een naburige kamer, slechts weinige schreden van hem verwijderd, zijne ongestelde vrouw hem wachtte, hij vergat zelfs het lijden, het gevaar zijns zoons. Hij zag alleen haar, hare schoone trekken, hare bevallige bewegingen, hij hoorde alleen den zoeten klank harer welluidende stem, als zij het zieke kind deelnemend en sussend toesprak.

Middernacht was voorbij. De docter was heengegaan, de zieke was rustiger geworden - het gevaar scheen geweken.

‘Hoe gaat het met mama?’ vraagde Natalie, het lange zwijgen afbrekende.

Kozenski schrikte uit zijne gepeinzen op. ‘Ik zal eens gaan zien,’ antwoordde hij verward. Aan de deur keerde hij zich nog eens om. ‘Ik kom weer hier,’ zegde hij.

Op de teenen loopende ging hij naar de kamer zijner gemalin. Natalie bleef op hare plaats bij de wieg zitten.

Zij gevoelde een zekere verlichting nadat haar stiefvader zich verwijderd had. Zijn somber zwijgen beklemde en beangstigde haar, ofschoon hare argelooze ziel geen vermoeden had van de denkbeelden, die zich onder den dekmantel van dit zwijgen in zijn brein verdrongen.

Het kind sliep rustig. De ademhaling was vrijer; het gorgelende, piepende had van lieverlede opgehouden.

‘Ga gij maar naar bed, Martha,’ zegde Natalie tot het dienstmeisje, dat dronken was van slaap, ‘ik blijf hier.’

Het welkome bevel werd onverwijld opgevolgd. Natalie bleef alleen. Zij haalde een boek uit den zak, schoof haren stoel bij de tafel, op welke de lamp stond te branden en ging zitten lezen.

Na verloop van een kwartieruurs keerde de stiefvader terug.

‘Hebt gij de kindermeid weggezonden?’ vraagde hij haastig.

‘Ik heb haar gezegd, dat zij naar bed kon gaan,’ antwoordde zij vriendelijk. ‘Het arme ding was zoo moede. Slaapt mijne moeder, papa?’

Daar stortte hij met een woesten kreet voor haar neer. ‘Noem mij zoo niet!’ riep hij buiten zich zelven, ‘ik ben uw vader niet - wil het niet zijn! Noem mij vriend! maar niet vader, dierbare Natalie!’

Zij was ontsteld opgesprongen. Angst en afschuw verleenden hare sidderende ledematen een ongekende kracht. Met een trap slingerde zij hem van zich af. Hij tuimelde terug. ‘Dat is mijn antwoord, ellendeling!’ riep zij met luide, klinkende stem.

Hij richtte zich schuimend van woede op. Daar viel de deur in het slot, hij was alleen.

Natalie vloog den gang in, zonder te weten wat zij deed, waarheen zij liep. Aan de deur harer moeder kwam zij weer tot bezinning. Zij had reeds de hand aan de kruk geslagen, doch zij beefde terug.

Was zij hier niet in gevaar den gevreesde wellicht in het naaste oogenblik, opnieuw te ontmoeten? En wat zou zij aan hare moeder zeggen? Haar de waarheid openbaren. Dat nooit! Het was haar als zou zij het bij het eerste woord besterven moeten. Wat zou zij dus hier doen.’

Als een opgeschrikte hinde ijlde zij verder... naar hare eigene kamer. Met bevende haast sloot zij de deur achter zich op het nachtslot. Handenwringende, tot geen geregeld denken in staat, ging zij lang op en neer. In hare overspanning vergat zij zelfs licht aan te steken. Nachtelijk duister heerschte om haar heen. Het geheele groote gebouw was als uitgestorven. De bewoners meest allen laat ter ruste gegaan lagen in den eersten slaap. Zij alleen waakte en weinige schreden van haar slechts door dunne wanden gescheiden, de vreeselijke man. Wat zou, wat kon zij doen?

Uit den wilden storm harer gewaarwordingen, den chaos harer gedachten daagt eindelijk een woord duidelijk voor haar op: ‘Voort!’ - Voort van hier, o weg van het oord, waar haar iets zoo ontzettends had bedreigd, weg uit het bereik van den man, die gezworen had haar vader te zijn en haar vervolger geworden was!

Maar hoe? waarheen? Zij dacht aan haar grootvader, haar broeder. Neen!.... Zij kon den grootvader niet zeggen welke woorden zij gehoord, van den echtgenoot harer moeder gehoord had, aan Albert evenmin, nooit, nooit!

Het werd lichter om haar, de korte zomernacht liep ten einde. Er bleven haar nog slechts weinige uren overig om haar besluit te nemen, de morgen mocht haar hier niet meer vinden.

In dezen uitersten nood ontwaakte voor de eerste maal de behoefte aan het gebed in hare ziel. Zij zonk op de knieën en de gevouwen handen ten hemel heffende, smeekte zij den Almachtige om redding, om verlichting.

Drong het roepen der bedreigde onschuld door de wolken heen en bracht het van den troon der barmhartigheid de verhooring mee terug? Een gedachte vloog als een

bliksemstraal door den geest der jonkvrouw. Als met een nieuw leven bezield, richtte zij zich op; de uitweg lag voor haar. Zij had, voor eenige dagen, toevallig in een groot blad de aankondiging gelezen van eene familie, die op hare goederen in Rijnpruisen woonde, en voor hare aankomende dochter niet zoozeer eene gouvernante, als wel een jeugdïge gezelschapsjuffer zocht, die de engelsche en fransche talen machtig, tevens in staat was haar met de binnen- en buitenlandsche literatuur bekend te maken en hare muzikale oefeningen te leiden. Natuurlijk zou de jonge dame als een lid der familie beschouwd en behandeld worden. De desbetreffende aanvragen moesten gericht worden aan een beambte, wiens naam en woonplaats in de aankondiging vermeld stonden.

Dat was het juist, wat zij behoefde! Hier vond zij redding, bescherming, verborgenheid! Zij geloofde aan de gestelde eischen te kunnen voldoen; zij was besloten de poging te wagen.

In koortsachtige haast telde zij haar voorradige geld. Het was meer dan toereikend om in de tweede klasse naar Keulen te reizen. Een stadje in de nabijheid van Keulen echter was aangegeven als de woonplaats van den heer tot wien men zich moest vervoegen. In een vertrek, dat aan hare slaapkamer grensde, werd de reispakkage gereedgemaakt. Zij koos een klein handkoffer en pakte dit vol met de noodzakelijkste benoodigdheden. Hoe meer zij met hare toebereidselen vorderde, hoe rustiger het in haar binnenste werd.

Van een donker wollen kleed sneed zij in der haast alle versiersels af en wierp deze tegelijk met de bloemen die zij van een strooihoed afgenomen had, in de kachel. Daarna legde zij haar licht mouselinen kleedje af en trok het eenvoudige wollen kleed aan.

Toen zij met alles gereed was, zette zij zich om in vliegende haast eenige regels aan hare moeder te schrijven. Zij luidden aldus: ‘Dierbare moeder, ik ontvlucht de ongerechtigheid, de zonde! Vraag niet, stel geen nasporingen in, zoek mij niet! Ik hoop uwer en mijner waardig te blijven wat er ook moge gebeuren! Denk met liefde aan uw kind ook al zou er een lange tijd verloopen, eer wij ons weerzien!’

Het werd haar bang en zwaar om het hart, terwijl hare bevende hand deze woorden op het papier wierp. Heete tranen bevochtigden het. Was het een afscheid voor het leven? Zou zij hare moeder voor de laatste maal gezien, den kleinen lieven Alexis voor de laatste maal op de armen gedragen hebben? En zou het haar ooit vergund zijn, Albert tijding van zich te geven.’

Plotseling rees er een twijfel bij haar op, of zij goed deed met heen te gaan; doch daar trad het tooneel van dien nacht voor haren geest - de twijfel verdween. ‘Het moet zijn,’ zegde zij vastberaden bij zich zelve, ‘ik kan en mag niet anders handelen. God zal mij geleiden, mij beschermen!’

Zij vouwde het blad dicht, schreef er het adres harer moeder op en legde het op de tafel. Daarna wikkelde zij zich in haar donkergrijzen regenmantel, nam het handkoffertje en ging op de teenen den gang door en de trappen af. Beneden was de groote poort juist geopend. Nog half slaapdronken spanden op de plaats de stalknechts hunne paarden in om naar het station te rijden voor den vroegtrein. De ranke gestalte in haar donker gewaad sloop onbemerkt naar buiten. Met een luidkloppend hart, gevleugelde schreden ijlde zij naar het station. Een half uur later was zij in een damescoupé van den Rijnafwaarts bruisende trein voorloopig in veiligheid.

Kozenski bleef, nadat zijne stiefdochter hem verlaten had, achter in een toestand die zich moeielijk beschrijven laat. De tegenstrijdigste gewaarwordingen stormden in

zijn binnenste. Toorn en schaamte, liefde en wraak streden in zijn hart om de heerschappij - gedachten aan moord, woeste misdadige plannen joegen door zijn brein.

In deze vreesselijke oogenblikken was hem op de wijde wereld niemand zoozeer gehaat als zijne vrouw. Had zij niet bestaan - had zij hem niet tot zich getrokken door al de aanlokselen hare verleidelijke, zoo snel vergane schoonheid - wie zou hem kunnen verhinderen het geluk deelachtig te worden; naar hetwelk hij zoo vurig verlangde.

Maar zou Natalie hem dan bemind hebben? Zijne onbeteugelde verbeelding tooverde hem de meest dwaze beelden voor.... daar gleed iets warms langs zijn voorhoofd, een droppel viel op zijne wangen, hij voelde er naar.... het was bloed!

Zijn voorhoofd was gewond door den trap, waarmee het meisje zich van hem bevrijd had. ‘Dat zult gij mij betalen, gij hoogmoedige, koude slang!’ riep hij, de gebalde vuist uitstrekkende naar de deur langs welke Natalie ontvlucht was. Elke druppel van het bloed zal op uwe ziel branden!

In sombere gepeizen met over elkander geslagen armen, stapte hij eenige malen de kamer op en neer. Plotseling bleef hij stilstaan als was hij het met zichzelven eens geworden wat hij doen zou en verliet daarop haastig de kamer.

Het kind bleef alleen. De vader had in den ontketenden storm zijner hartstochten de tegenwoordigheid, ja, zelfs bijna het bestaan van het hulpelooze wicht vergeten. Toen de eerste kindermeid des morgens tamelijk laat uit haren slaap ontwaakte en naar het zieke kind kwam zien, vond zij dit uitgeput en heesch van het aanhoudend weenen, nog slechts kreunende. Niemand was in de nabijheid geweest, het arme kind was niet gehoord geworden. Op de tafel walmde de uitgebrande lamp, de gordijnen waren nog neergelaten, het boek, waarin Natalie gelezen had, lag op den grond..... er was niemand.

Hevig ontsteld nam de meid den kleine uit de wieg en trok aan de bel. De helle klank wenkte de tweede meid uit hare zoete droomen. ‘Zij heeft vandaag wel haast!’ zegde deze in de meening, dat het bellen het ontbijt der bonne gold en spoedde zich niet bijzonder met haar toilet. Een tweede sterker ruk aan de bel dreef haar eindelijk naar beneden in de keuken.

Toen zij echter kort daarna met het koffieblad in de hand in de kinderkamer kwam, vond zij de meid geheel radeloos met het kind op den schoot, dat zich in hevige stuiptrekkingen kromde. ‘Dat had ik nooit van de gravin verwacht,’ riep zij de binnentredende toe. ‘Zij zendt ons naar bed en belooft bij het kind te blijven en dan laat zij den armen, zieken worm aan zijn lot over! Hij sterft er aan, de kleine engel!’

Het meisje zette zonder een woord te spreken, het koffieblad op de tafel en snelde naar Natalie's kamer, keerde echter dadelijk daarop in de grootste ontsteltenis terug. ‘De gravin is er niet,’ zegde zij. ‘Wat vangen wij aan, Martha?’

‘Roep mijnheer en zend om den dokter! Het kind sterft anders nog onder onze handen!’

Maar Kozenski's kamer was leeg, zijn bed onaangeroerd. Hij was er nog niet toen de dokter verscheen.

De instorting van het kind kon onder deze omstandigheden niet voor de moeder geheim gehouden worden. Ditmaal vergat Melanie hare ongesteldheid en de zwakte harer zenuwen en snelde bij het vernemen van het dreigende gevaar naar de kinderkamer. Het aangezicht van den arts was zeer ernstig; de kleine werd steeds benauwder. In haren angst bespeurde de moeder ter nauwernood de afwezigheid harer dochter. Martha echter schoof snikkend en schreiend de schuld van de instorting

van het kind op de jonge gravin, die beloofd had er bij te waken en daarna weggegaan was zonder iemand te verwittigen.

Melanie geloofde wellicht dat het jonge meisje zich in het bewustzijn harer schuld in bare eigene kamer opgesloten had om de verwijten van haar en haren echtgenoot te ontgaan. Waar echter was deze?....

Tegen den middag stierf Alexis. Kort daarop kwam Kozenski terug. Hij vond zijne vrouw in onmacht onder de behandeling van den dokter. Hij lette nauwelijks op Melanie's toestand; sprakeloos en somber stond hij voor het lijk van zijn zoontje. Flij zag er zeer ontdaan uit, van zijne schoonheid was in het bleeke, verwrongen aangezicht ter nauwernood nog een spoor te ontdekken. Zijne haren hingen verwilderd om zijn hoofd, zijne kleeding was in wanorde. Hij was, door de booze geesten van zijn binnenste voortgezweept, in den nacht naar buiten gestormd en had sinds doelloos rondgezworven. Eerst toen door de groote vermoeienis zijn bloed iets rustiger begon te worden, had hij zich herinnerd dat er niemand bij den kleinen Alexis gebleven was toen hij hem verliet. Hij keerde ijlings terug en kwam te laat.

De kindermeid verhaalde nu ook hem, gelijk vroeger aan hare meesteres, dat de jonge gravin haar naar bed gezonden had met de belofte hare plaats bij het zieke kind in te nemen en toch het arme wicht daarna alleen gelaten had.

‘Roep de gravin hier!’ zegde hij met een boosaardigen glimlach. Hij haakte er naar om zich te verlustigen in haren angst bij de zware beschuldiging; een inwendige stem zegde hem.

dat het meisje niet verraden zou wat er tusschen hen beiden was voorgevallen, en haar uit de kamer verdreven had.

Martha ging heen om aan dien last te voldoen, doch keerde dadelijk daarop met een ontsteld voorkomen terug. ‘Uwe Genade vergeve mij,’ sprak zij, ‘maar de gravin was reeds deze morgen niet in hare kamer te vinden en heeft die sinds dien tijd ook niet meer betreden.’

‘Niet in hare kamer!’ schreeuwde hij, met een zwaren vloek opspringende.

Hij stormde Natalie's kamer binnen; maar zij had er voor gezorgd dat daar geen spoor achtergebleven was wat haar verraden kon. De kamer was geheel in orde, kassen en laden waren gesloten, zelfs de reisbagage was, op het kleine handkoffer na, voltallig; zij kon niet ver weg, zij moest te vinden zijn! Waar echter? Waarheen zou hij zich wenden om haar spoor te ontdekken?

Zijn oog viel op een toegevouwen papier. Hij nam het haastig op; het waren hare afscheidsregelen aan hare moeder. Zij was derhalve voor altijd weg!

ORANJEAPPELEN TE KOOP, NAAR P.A. COTTA.

Hij scheurde het briefje in kleine stukjes. Als hij ze in de kachel wilde werpen om ze te verbranden, vielen hem de bloemen en de belegsels in het oog, die Natalie daarin geworpen doch in de overhaasting van haren vlucht vergeten had te verbranden. ‘Derhalve vermomd,’ morde hij halfluid.

Hij begreep, dat het voortvluchtige meisje alles wat haar kon verraden, alle kleedingstukken of sieraden die men gewoon was haar te zien dragen zorgvuldig ter

zijde gelegd moest hebben. ‘Maar ik zal u *toch* vinden!’ zegde hij overluid. ‘Gij ontkomt mij niet al zou ik u zoeken tot aan de uiteinden der aarde!’

(Wordt vervolgd.)

Boetedoening.
Een geschiedkundig verhaal uit den tijd van Lodewijk XIV.

Het voorval dat het onderwerp van deze bladzijden uitmaakt, wordt verhaald in de *Belangrijke*

en weinig bekende stukken ten dienste van de geschiedenis en letterkunde, van M. de La Place. De brief van den maarschalk de Villars is woordelijk weêrgegeven en het karakter, de gevoelens en het gedrag aan de P... toegeschreven zijn stipt overeenkomstig de bijzonderheden in het hierboven genoemde verhaal vermeld.

OP HET KERKHOF, NAAR WILHELM RITTER.

Het was in de maand september van het jaar 1709, dat in een der grootste en meest aristocratische huizen van de stad Calais, eenige vrienden romdom eene tafel gezeten waren tegen etenstijd. De vrouw des huizes, mevrouw de Saint-Lö, nam de honneurs waar met die leven digheid in manieren en dien aangenaam gemeenzamen kout, die de Franschen kenmerken. Hare gasten waren voor het meerendeel krijgslieden tot de bezetting van Calais behoorende. Eenige van dezen waren de vrienden geweest van wijlen haar man, een dapper jong officier, die enkele jaren bevorens, in den bloei der jaren, in den slag van Blindheim gesneuveld was. Men verhaalde beurtelings merkwaardige voorvallen uit de veldtochten, aan welke die heeren hadden deelgenomen onder Turenne en Bouffiers, Villars en Vendome. Het aandacht uitdrukkende gelaat en de houding der jonge vrouw gaven ten volle hare groote belangstelling in die krijgshaftige herinneringen te kennen. Hare oogen, die den

glans, de zachtheid en het gezag hadden, die gelijk de dichter zegt, ‘het donkere oog van eene vrouw’ eigen zijn, flikkerden beurtelings

op of smolten in zachtheid weg, naar gelang de wapenfeiten ijzingwekkend of hartroerend waren, welke de mannen beschreven, die aan de zijde gestreden hadden van haren man, over wien zij dien fieren rouw gedragen had, welke der soldatenweduwe past.

Gelijk eene vrouw uit onze dagen, wier echtgenoot, gelijk de oude kruisvaarders, voor de heiligste aller zaken sneuvelde, had ook zij haar kind aan den boezem gedrukt en diens frissche wangen met hare tranen besproeiende, uitgeroepen: ‘En ook gij, mijn zoon, zult soldaat worden.’

Opgevoed in de liefde voor den krijgsroem, was elke klopping van haar hart, elke vezel van haar wezen de weêrgalm daarvan. Gelijk haar man, hadden haar vader en hare broeders gediend en haar oom, de dappere graaf de P. was een der uitstekendste officieren van het leger van den maarschalk de Villars. In hare kinderjaren op zijne knieën gezeten, had zij uren achtereen geluisterd naar zijne geschiedverhalen over Bayard en du Guesclin; en zij beloofde altijd aan haar kleinen knaap, dat hij op zijne beurt, als de vrede gesloten en zijn grootoom te Calais zou teruggekomen zijn, dezelfde schoone geschiedenissen zoude hooren en van hem leeren, wat een fransch soldaat voor zijn koning en voor zijn land kan doen.

‘Men klopt op de deur, moeder,’ zegde het kind, dat naast haar aan tafel zat. Zij hoorde het niet, want juist was een der oudste officieren, die aan hare rechterzijde zat, een levendig verhaal aan 't opdisschen over eene schermutseling, waaraan hij onder de muren van Namen had deelgenomen. - Kort daarop echter, trad een bediende binnen, die haar in het oor fluisterde:

‘Mevrouw zou de goedheid hebben een oogenblik in de salon te komen?’

Zij was op het punt hare verwondering te uiten, maar aan het gezicht van den bediende zag zij, dat er iets gewichtigs was, en, zich tegenover hare gasten verontschuldigende, ging zij naar de salon. Er was nog geen licht aangebracht en enkel bij het schijnsel van het vlammende hout in den haard onderscheidde zij een man, op een der kanapee's gezeten, met het hoofd in zijne handen verborgen. Zij keerde zich naar den huisknecht, dié hem de deur had geopend, en vraagde:

‘Wie is dat?’

Maar voor deze den tijd had te antwoorden, lichtte de vreemdeling het hoofd op.

‘Hemel!’ riep zij, ‘is 't mogelijk! Zijt gij het, waarde oom?’

Zij schoot toe om hem te omhelzen, maar de man bleef onbeweeglijk zitten; en toen zij zich in zijne armen wilde werpen, kruiste hij ze op Zijne borst en zegde met eene zwakke en doffe stem:

‘Het is waar, ik ben die oom, dien gij lief hadt, en dien gij in vele jaren niet gezien hebt. Ik ben die man die, veertig jaren geleden, vaandrig was van een onzer schoonste regimenten, en die na verscheidene glansrijke daden en moeielijke diensten bij datzelfde regiment den rang van kolonel heb verworven; die door zijne kameraden geacht en met het vertrouwen zijner oversten vereerd werd... - Ik ben die man.

Er lag iets ijskouds en onverklaarbaars in de stem van den graaf; zijn gezicht was loodkleurig en zijne trekken waren zoo verwilderd, dat zijne nicht geen woord kon uitbrengen en als verstomd hem bleef aanstaren, met een angst die hare ademhaling belemmerde.

‘Ik ben gekomen,’ zegde hij eindelijk, ‘om u voor dezen nacht een bed te vragen onder uw dik, maar, bovenal, dat niemand iets van mijne aankomst wete.’

‘Maar, om de liefde Gods,’ riep mevrouw de Saint-Lö in de smartelijkste ontroering, ‘wat is u toch overkomen, waarde, dierbare oom? Waarom ziet gij mij zóó aan? Zijt gij ziek?’

‘Ik ben zeer vermoeid.’

Deze zoo eenvoudige woorden werden op zulk een zwaarmoedigen toon uitgesproken, dat zij mevrouw de Saint-Lö hevig ontroerden. Zij berstte in tranen los.

‘Tracht kalm te zijn, Eugenie. Op dit oogenblik kan ik niet spreken,’ zegde de P. ‘Morgen zult gij alles weten. Laat mij intusschen, 't scheelt niet in welken donkeren hoek van uw huis verbergen, ga naar uwe gasten terug, en onderhoud u met hen zoo goed gij kunt.’

Mevrouw de Saint-Lö gevoelde zich beangst, doch met de zelfbeheersching, welke zij aan de natuurlijke kracht van haar karakter ontleende, en met het instinct, dat er iets ernstigs gaande was, ontveinsde zij hare ontroering en gedroeg zij zich het overige van den avond, alsof niets haar was komen storen en verontrusten.

De scherpzinnigsten harer gasten bemerkten niettemin de verandering in haar wezen, toen zij in de eetzaal terugkwam, en ofschoon zij nagenoeg als gewoonlijk deel nam aan de gesprekken, ontbrak haar dien avond toch de glimlach, die anders haar vriendelijk gelaat verlichtte.

Het was haar een onuitsprekelijke verlichting, dat zij eindelijk hare gasten zag vertrekken en zij naar hare kamer konde gaan. Zij gevoelde behoefte hare verwarde gedachten te verzamelen, en in den geest de bijzonderheden na te gaan van dat korte en pijnlijke onderhoud. Maar vergeefs zocht zij eenige gissing te maken aangaande de aanleidende oorzaak der gezegden en der wonderlijke handelwijze van haar oom, en toen zij eindelijk was ingeslapen, werd hare rust door aanhoudende droomen verstoord, waarin zij steeds zijn loodkleurig en verwilderd gelaat voor oogen had. Zij was vroeg in den morgen wakker geworden en vernemende, dat de P. ook reeds was opgestaan, haastte zij zich naar de salon en liet haar oom zeggen, dat zij hem daar wachtte.

Toen de P. binnen kwam, vond zij hem even bleek en ontdaan als den vorigen avond; maar zijne uitdrukking was minder stroef en zijne handeling veel natuurlijker, hoewel altijd gespannen en afgemeten. Niet in staat langer in het onzekere te blijven, en de handen wringende, riep zij uit:

‘Dierbare oom, om de liefde Gods, zeg mij dadelijk, wat u hierheen heeft gevoerd en waarom uwe komst geheim moet blijven.’

‘Eugenie, ik zal u de waarheid zeggen, niettegenstaande gij mij dan moet verachten, zoo al niet haten; maar voortaan is het niet meer aan mij, te beven bij de gedachte aan oneer; die dagen zijn voorbij; ik moet mij voor het vervolg aan de schande gewennen!’

‘De schande!’ prevelde mevrouw de Saint-Lö, met een ongeloovigen glimlach.

‘Lach niet,’ zegde de P., de oogen met zijne handen bedekkende; ‘maar hoor mij zoo kalm aan als gij zult kunnen. Wat ik u ga openbaren, is de droevige waarheid. Ik heb geheel mijn verleden verloochend. Ik ben geworden wat ik sedert veertig jaren een onverbiddelijke verachting toedroeg; ik heb mij een lafaard getoond!’

‘Dat is een zeer pijnlijke scherts,’ verzette zich mevrouw de Saint-Lö hevig, en purperkleurig wordende.

‘Het is geen scherts,’ zegde de P., ‘en gij zult niet zonder ontroering deze bekentenis van eerloosheid kunnen aanhooren! God vergeve mij wat gij zult lijden, als gij de geheele waarheid zult kennen! Eugenie, ik ben in deze oude veste geboren, welke

onze voorvaderen zoo dikwijls dapper hebben verdedigd; ik behoor tot eene familie, welker eer nooit door eenige smet besmeurd werd. Ik heb tien veldtochten meegemaakt en in dertien veldslagen meegevochten. Ik was aan het hoofd der voorposten te Rijssel, ik werd gewond te Steinkerke, en lag voor dood op 't veld bij Ramillies. Gedurende veertig jaren heb ik niet geweten wat vrees of schrik was. O mijn God! ik noemde dat moed! Met onteerende verachting bejegende ik den minsten schijn van zwakheid bij anderen. De Hemel vergeve mij! Zij zijn gewroken! Drie dagen geleden kreeg ik bevel met een honderdtal manschappen een belangrijke stelling bij het dorp Malplaquet te verdedigen. Nooit had eenige nadering van gevaar mijn hart sneller doen kloppen; nooit had ik op het slagveld eenige de minste ontroering gevoeld, maar op dien dag, voor het eerst, beving mij die vreemde en afschuwelijke verslagenheid, welke de menschen schrik noemen. Dat had ik nooit gekend; dat overrompelde mij. God alleen weet of ik op dat oogenblik gek was, of slechts door duizeling, verdooving was bevangen. Dat doet er niet loe: ik ben op de vlucht gegaan! Die oude soldaat, met het kruis van den H. Lodewijk op de borst, en de eereteekens van roemrijke wonden op het gezicht, keerde den vijand den rug toe, liep weg uit de gelederen, en ontvluchtte als een bloodaard het slagveld - en kwam eerst tot bezinning drie uren later, toen hij zich alleen zag, ver van zijne kameraden, ver van zijn post, alleen met een smet in zijne ziel en een schandvlek op zijn naam. Ja, gij moogt wel weenen, arm kind, maar tranen zullen nooit dien smet wegwasschen.'

'O mijn God! mijn God!' kreet mevrouw de Saint-Lö, handenwringend. 'Wat toch kan u die verschrikkelijke beproeving hebben op den hals gehaald, oom?'

De grijsaard trok zijne handen van zijne oogen, welke hij tot hiertoe hield verborgen, weg, en haar in het aangezicht starende, zegde hij met eene zoo doffe stem, dat zij ter nauwernood den zin kon vatten, maar die niettemin in hare ziel dit enkele woord scheen te doen weerklinken: - *hoogmoed!*

'Wie zoude dat ooit geloofd hebben?' stamelde zij in tranen stikkende.

'Gij niet,' zegde hij op gelijke wijze. 'Niet de menschen, maar God. En laat mij nu voltooien wat ik te zeggen heb. Ik was gisteren avond hier gekomen om u de gastvrijheid voor een nacht te vragen en mij de middelen te verschaffen naar Engeland te vluchten, waar ik onder een valschen naam mijne eerloosheid zou kunnen verbergen en in vergetelheid leven. Maar in die lange stille uren heb ik mijn plicht beter begrepen. Met welk recht zal ik mij aan de straf onttrekken, die mijne misdaad mij oplegt? Hoe zal ik beter het vergrijp, dat ik bedreef, kunnen boeten, dan door mij als deserteur aan te geven, en mij te onderwerpen aan het doodvonnis, dat ik zoo rechtvaardig verdiend heb? Daarom heb ik dezen morgen een brief aan den maarschalk de Villars gezonden, hem kennis gevende, dat ik de bijeenroeping van een krijgsraad verwacht, om op het eerste bevel daarvoor te verschijnen.'

'Gij hebt dien brief toch nog niet weggezonden?' kreet mevrouw de Saint-Lö, geheel ontsteld: 'om de liefde Gods, kom op uw eerste voornemen terug en ga naar Engeland.'

Een vurig rood kleurde het loodbleeke gezicht van den grijzen soldaat.

'Eugenie,' zegde hij, 'laat mij mijne misdaad niet al te diep gevoelen. Geef mij geen reden te gelooven, dat mijne laagheid bij u de beteekenis heeft gekregen van plicht en van eer. Begrijpt gij niet, dat het eenige middel, niet om uit te wisschen, dat is onmogelijk, maar om mijne misdaad eenigermate te verzachten, is; mijn vonnis te ondergaan en den dood te ontvangen door de handen van mijne brave kameraden? Ween niet zoo smartelijk, mijn dierbaar kind. Gisteren moest gij weenen over het

verachtelijk schepsel, dat gij voor u zaagt; maar sedert de brief weg is, gevoel ik de kracht uw blik te doorstaan, en is het gewicht der schande een weinig lichter geworden; maar ik zal er niet waarachtig van ontlast worden voor den dag mijner terechtstelling voor de trompen der geweren. Dan zal ik eindelijk voor het eerst vrij ademen sedert het uur, waarin ik plicht en eer verzaakte. Zeg mij, mijn kind, dat gij oordeelt als ik.'

Mevrouw de Saint-Lö wierp zich om den hals van haren oom en stamelde:

'Ik begrijp het, maar dat breekt mij het hart.'

'God zegene u voor die goede woorden, Eugenie! En nu moet gij mij tot den dood voorbereiden. Ik heb in deze laatste dagen weinig tijd gehad voor mijne godsdienstplichten; maar bezorg mij een gebedenboek en laat den ouden pastoor van Saint-Jacques bij mij komen. Ik had niet kunnen gelooven hier beneden nog zooveel vrede te vinden als ik gevoel.'

De eerstvolgende dagen waren de vrienden van mevrouw de Saint-Lö getroffen over de ontsteltenis van haar gelaat. Ondanks haar pogen zich aan hen even vrolijk als gewoon voor te doen, was het haar gemakkelijk aan te zien, dat een geheim harteleed haar drukte. Als de klopper of de bel weerklonk, verbleekte zij, en trilde als een blad bij 't ontvangen van een brief. Eindelijk kwam er een, aan haar oom geadresseerd en met het wapen van den maar-

schalk de Villars verzegeld. Alvorens dien naar de kamer, welke de P. sedert zijne komst niet ha verlaten, te brengen, viel zij op de knieën en deed een kort gebed.

'Ha, eindelijk!' zegde hij, toen hij haar met dien brief zag binnentreden. Hij las hem langzaam, hief vervolgens de oogen ten hemel en zegde: 'Mijn God! dat Uw wil geschiede en niet de mijne!'Hij reikte den brief aan zijne nicht over, die het volgende las:

'Het is ongetwijfeld bedroevend en vernederend tevens voor de menschelijke natuur, dat een officier, wiens krijgsmoed gedurende veertig jaren niet heeft gefaald, zich plotseling heeft verloochend en de heiligste der plichten verzaakt. Maar het is ook troostend dien man, onmiddellijk na zulk eene daad van zwakheid, te zien beproeven ze te herstellen door vrijwillig zijn leven aan te bieden tot boeting van zijn misstap en als herstelling van het treurig voorbeeld, dat hij het ongeluk heeft gehad te geven.

'Dat zijn mijne gevoelens, mijn arme vriend; dat zijn ook de gevoelens van al onze officieren. Het is niet in onze macht het schandaal te bemantelen, dat gij hebt gegeven, noch u te ontheffen van de rechtmatige ongenade aan eene dergelijke plichtschending verbonden. Maar u uit geheel ons hart beklagende, onthouden wij ons eenen officier voor de vierschaar te dagen, die bereid is eene zwakheid te herstellen, welke genoegzaam door zijne wroeging geboet is.

'Ontvang dus mijne wenschen, en die van al onze oude vrienden. Mogen de Voorzienigheid en de tijd de wanhoop verzachten, welke gij gevoelt over een ongeluk, dat ons getroffen heeft gelijk u!'

Geteekend: Maarschalk de Villars. Duquesnoy, den 26 September 1709.

'Eugenie,' zegde de P., toen zij dien brief gelezen had, 'geef mij die doos, welke daar bij u staat, en neem papier om te schrijven.' Hij opende het schrijn, nam daaruit het kruis van den H. Lodewijk, en beschouwde het langen tijd tot dat zijne wanhoop geene grenzen meer kende. Een oogenblik worstelde hij; maar het verkropte hartzeer, tot het uiterste gebracht, berstte los en ontlastte zich in een vloed van gloeiende tranen. Mevrouw de Saint-Lö wierp zich in zijne armen, en zij weenden langen tijd samen in stilte.

'Neem het,' zegde hij, 'pak het in, en help mij nu mijn degen afhaken. Uwe kinderhanden hebben in betere dagen met zijn greep gespeeld; vandaag kunnen zij mij dien dienst bewijzen. Goed, laat mij hem nu nog een oogenblik houden, zoo als ik de eer had, voor dat... Neem hem nu weg, zend hem met mijn kruis aan maarschalk de Villars en schrijf hem, dat ik zijne uitpraak en de verplichting om te leven aanneem als de harde maar rechtvaardige straf mijner misdaad.'

Van dien dag af aan beschouwde de P. zijne genade als een vonnis. Hij veroordeelde zich zelven tot de lange marteling eener voortdurende vernedering. Hij bleef in de oude stad Calais wonen, waar hij was geboren, die het tooneel was van zooveel roemrijke herinneringen, en waar een talrijk garnizoen was. Hij ontvluchtte de ontmoeting zijner medeburgers niet, want de verachtende blikken, de bespotting en de medelijdende glimlachen maakten deel uit van zijne vrijwillige veroordeeling en van zijne boetedoening. Hij wandelde op de wallen, als de soldaten zich daar verspreidden, en ging langs de legertenten der officieren, gekleed in zijne uniform, maar zonder degen op zijde en zonder ridderkruis op de borst. Hij ging naar de diensten in zijn parochiekerk en nam plaats op de banken der armen, bij de vrouwen en kinderen. In de mis voor de militairen, als de soldaten bij de opheffing de wapens

presenteerden, boog hij zijn grijs vernederd hoofd tot den grond in ootmoedige onderwerping. - Mevrouw de Saint Lö hechtte zich meer en meer aan den grijsaard in zijn rampspoed, gelijk Ruth aan Noémi. Ondanks zijne vertoogen vergezelde zij hem op zijne wandelingen en knielde naast hem in de kerk. Zij zette haar kind op zijne knieën en leerde het hun ouden oom liefhebben en eerbiedigen. Op zekeren dag wees de kleine knaap met zijn vinger naar de plaats op zijn jas, waar zich het kruis had moeten bevinden en zegde: 'Waarom is daar geen kruis?' en alsof deze inval hem op een andere, bracht: 'en waarom hebt u hier geen degen?' voegde hij er bij, op den degenriem van zijn oom wijzende.

Een oogenblik was er strijd in het hart van den graaf en een schaduw verdonkerde zijn gezicht; maar hij had gelofte gedaan nooit voor de schande te zullen wijken en den bitteren kelk tot op den bodem te zullen ledigen. Hij had de verachting der volwassen menschen getrotseerd, voor den onschuldigen blik van een kind zoude hij niet zwichten.

'Lieve jongen,' zegde hij, 'in der tijd ben ik hoovaardig geweest; ik was te trotsch op mijn kracht en mijn moed; toen kwam er een dag, waarop God mij beiden te gelijk ontnam; en op dien dag ontvluchtte ik het slagveld, en ik werd een ellendige lafaard, die den degen niet meer mag dragen, noch het kruis van een ridder en van een waar soldaat.'

De knaap luisterde aandachtig naar den grijsaard en zijne wangen vlamden. 'De lafaards zeggen de waarheid niet,' sprak hij. 'Het is zoo dapper van u te durven zeggen, dat gij weggeloopen zijt!'

Met den tijd hielden de blikken, die den ouden soldaat aanstaarden, op verachtend te zijn. De woorden, welke men wisselde, als men hem ontmoette, waren welwillend. In aller harten ontwaakte aanvankelijk medelijden, vervolgens achting ten gunste van hem, die zoo moedig en zoo lijdzaam het lange hartzeer der schande had doorstaan. De moed tot die lange en ootmoedige boetedoening werd ten slotte gewaardeerd. In de straten en op de wallen van Calais, ontbloot van zijn ridderkruis en zijn degen, was de graaf de P. in de oogen van God en ten laatste ook in die der menschen, een waarachtiger held dan de soldaat van Blindheim en van Ramillies, dan de commandant van de voorposten onder de muren van Rijssel.

Verloren eer.
Novelle.
(Vervolg.)

X.

Met lossen teugel rende Hagen de herberg voorbij naar het tooneel van den brand, hetwelk de roode weerschijn aan den donkeren nachtelijken hemel hem reeds in de verte aangewezen had.

Vrouwen en kinderen stonden op den weg die door het dorp loopt; zij schreeuwden hem na dat het zijn huis was, hij hoorde een scherpe stem het woord 'brandstichter' roepen; woedend drukte hij zijn paard de sporen in de zijde, zoodat het geweldig begon te steigeren.

Zoodra hij uit het bosch kwam en zijn blik op de brandende gebouwen viel, bemerkte hij terstond, dat de hulp te laat kwam en er aan geen redding meer te denken was. Hij rende verder. In den boomgaard stonden de boeren in groepen bijeen. Zij omringden hem, toen hij uit den zadel sprong; bedreigingen werden gehoord, welke

hij alleen op zich zelven toepassen kon. Hij gaf er geen antwoord op; maar liep haasstig naar de brandende gebouwen.

De schaapherder volgde hem, de overigen bleven terug om op veiligen afstand te zien, wat hij nu ging doen.

'De brand is weer aangestoken!' sprak de herder en er klonk een scherp verwijt in den toon, dien hij aansloeg. De mulder staarde strak in de vlammen, die met haar rood schijnsel zijn aangezicht spookachtig verlichtten.

'Dan heeft de roode Hans het gedaan,' antwoordde hij; 'ik heb den vlegel om zijne brutaliteit weggezonden, hij heeft mij gedreigd, dat het mij berouwen zou.'

'Destijds zou het Willem gedaan hebben!' merkte de oude man aan.

'Wellicht is het destijds ook mijn knecht geweest,' vervolgde Hagen, terwijl hij verder voortliep: 'maar wie kan het thans bewijzen! Hola! heeft niemand den rooden Hans gezien?'

Hij had de laatste vraag tot de boeren gericht, die achter hem stonden, doch hij ontving er geen antwoord op.

'Het is toch opmerkelijk, dat de brand altijd in uwe afwezigheid uitberst,' merkte de herder aan.

'Zwijg!' viel de mulder toornig uit. 'Wilt gij mij in opspraak brengen? Indien ik den brandstichter had, sloeg ik hem dood, den schoft!'

'Nu, schade lijdt gij er niet bij; de verzekeringmaatschappij moet weer den geldbuidel losmaken.'

Hagen hief de rijzweep op, die hij nog in de hand had; de oude man zag hem vast en bedaard aan.

'Gij zijt een zot!' morde Hagen, terwijl hij den arm weer liet zinken. 'Ik heb er waarlijk geen voordeel bij; al wordt mij ook de schade vergoed, het verlies, dat ik lijd, doordien ik niet malen kan, vergoedt mij niemand!'

'Hm!.... het is ook zoo groot niet!'

'Wat weet gij daarvan! Ik wilde vandaag eenige knechts huren en de achtduizend mud malen, die nu in de lucht gevlogen zijn; ik had er een goede winst mee kunnen maken; nu kan ik voor het koren niet meer eischen dan den marktprijs, die zeer laag staat. Is dat ook voordeel?'

'Den vorigen keer waren het vijfduizend mud!' merkte de schaapherder op schamperen, bijtenden toon aan. Gij hebt toch altijd een ongemeen grooten voorraad.'

'Wat gaat u dat aan?'

'Niets; maar het moet iemand tot in de ziel leed doen, dat er zooveel schoon koren verbrandt.'

'Waarom hebt gij het niet gered?' spotte Hagen.

'Daarnaar vraagt gij, doch naar uwe vrouw vraagt gij niet.'

De mulder haalde de schouders op.

'Ik denk, dat zij tijd genoeg gehad heeft om het huis te verlaten,' antwoordde hij. 'Daar staat de oude Brigitte bij het vee; als zij heeft kunnen vluchten, heeft mijne vrouw het ook kunnen doen.'

'Maar tot nu toe heeft niemand haar gezien, en Brigitte weet ook niet waar uwe vrouw is.'

Verschrikt kromp Hagen ineen; aan de mogelijkheid dat zijne vrouw kon omgekomen zijn scheen hij nog niet gedacht te hebben.

'Gij jaagt mij nutteloos schrik aan,' sprak hij opgewonden, terwijl hij haastig naar de dienstmeid liep; 'mijne vrouw is geen hulpeloos kind; zij moet den brand vroeg genoeg bespeurd hebben.'

Hij stond vlak voor de oude meid die hem uitdagend aanzag, alsof zij vragen wilde hoe hij het wagen durfde haar aan te spreken.

‘Waar is mijne vrouw?’ vraagde hij.

‘Ik weet het niet,’ luidde het antwoord, ‘ik heb genoeg te doen gehad met het vee.’

‘Maar gij hebt haar toch gezien?’

‘Ja, toen de brand uitberstte, naderhand niet meer.’

‘Waar was zij toen gij haar voor het laatste zaagt?’

‘Voor het huis.’

De mulder haalde diep adem, als was hij van een drukkenden last bevrijd.

‘Of zij daarna weer in huis gegaan is om iets te redden, weet ik niet,’ hernam de oude, die er een duivelachtig genoegen in scheen te vinden, het hart van den mulder te pijnigen. ‘Ik heb haar niet meer gezien.’

‘Zij zal naar het dorp gegaan zijn,’ meende Hagen met bevende stem. ‘Zij verwachtte mij eerst morgen terug, maar ik vond geen rust in de stad; ik had een voorgevoel van een ongeluk.’

‘Dan ware zij ons tegengekomen,’ zegde de schaapherder. ‘Wij komen toch regelrecht uit het dorp, maar niemand van ons heeft haar gezien. Wat gaat gij doen? Wat zijt gij voornemens?’

De mulder luisterde niet naar hem; niet in staat zijne ontroering te bedwingen, ijlde hij op den molen toe, de gevaren niet achtende, die hem bedreigden.

Eenige boeren wilde hem volgen, maar de gloed dreef hen terug; de bezorgdheid voor

hun eigen leven maakte hen onverschillig voor het voornemen van den vermetelen man. De vlammen van het ontketende, verwoestende clement konden niet heviger opflikkeren dan de gloed der liefde in het hart van den mulder.

Hij had Dora bemind met de gansche hartstochtelijkheid zijner geaardheid, zijne liefde was geen voorbijgaande roes geweest, zij wortelde nog steeds vast en sterk in zijne ziel, al had zij zich in den laatsten tijd dan ook niet meer geopenbaard.

En deze liefde deed hem thans het doodsgevaar vergeten; hij gaf zijn eigen leven prijs om de geliefde vrouw te redden. Hij wist dat zij hem niet beminde; maar zelfs deze gewisheid had zijne liefde niet gedood en nu was er het oogenblik niet naar om er aan te denken.

DOOR DE SNEEUW.

Het was onmogelijk in net brandende huis binnen te dringen, een verzengende gloed sloeg den mulder tegen, maar hij beproefde evenwel den ingang te bereiken.

De stevige buitenmuren stonden nog, van binnen woedde het vuur; het knetteren, loeien en sissen der vlammen, het kraken der balken en het instorten der binnenmuren, de dikke rookwolken die uit den gloeienden poel opstegen, de spattende vuurregen, die in millioenen vonken uit den zwarten reusachtigen rookzuil neerviel - dit alles bood een huiveringwekkend schoon gezicht aan.

Maar ontzetting moest een eder aangrijpen, die den roekeloozen man, voortgezweept door de furiën van den angst en de vertwijfeling, den reuzenstrijd met het vernielende element zag aanvaarden!

Driemaal had hij beproefd het brandende huis binnen te dringen, driemaal had de verteerende gloed hem teruggedreven; daar stormde hij nog eenmaal met de woede en de kracht der vertwijfeling op de huisdeur aan en een kreet van angst en ontzetting ontvoer aan de lippen dergenen, die hem in de vlammenzee zagen verdwijnen.

Maar het duurde slechts een omzien, dadelijk daarop verscheen de gestalte van den vermetelen man weer in de deur, hemelhoog verhieven zich de vlammen, krakend stortte een brandende balk neer en een reusachtige rookzuil schoot uit den krater op.

Waar was de mulder? Geen oog zag hem meer, de balk moest hem verpletterd hebben.

Eenige kloekmoedige dorpelingen snelden op den krater toe, met den schaapherder aan hun hoofd. Hij ontdekte den mulder het eerste; Hagen lag voor zijn huisdeur naast den smeulenden balk.

De schaapherder riep om water; als het hem gebracht werd, liet hij den emmer over zich uitgieten, sprong op den verongelukte toe, nam hem op en droeg hem in den boomgaard waar hij door een drom van boeren omringd werd.

Hagen ademde nog, doch hij was zwaar gekwetst door den neervallenden balk, daarbij waren zijne handen en zijn aangezicht met brandwonden bedekt.

De schaapherder maakte terstond de in dit geval vereischte schikkingen. Een boerenjongen moest het paard van den mulder bestijgen en naar den geneesheer rijden, die in een naburig dorp woonde; vier anderen zouden den gekwetste naar de herberg vervoeren.

Om het lot der jonge vrouw kon men zich niet verder bekommeren; de zelfopoffering van Hagen had bij een ieder de overtuiging gevestigd, dat Dora in het brandende huis teruggekeerd en er in gebleven was; zij moest sinds lang verstikt zijn.

De schaapherder haalde een leer, die als draagbaar zou dienen; hij bracht hooi en strooi om den gekwetste een zacht leger te bereiden en liep, terwijl de boeren de baar droegen, er naast, om op te passen, dat Hagen niet viel, als hij uit zijne verdooving ontwaakte.

Deze voorzorg was echter onnoodig: Hagen lag nog altijd buiten kennis, als de herberg bereikt werd. Zij droegen hem naar bnnen; Dora, wier lijk zij in het brandende huis waanden, kwam hen te gemoet. Aanvankelijk onthutst door deze plotselinge ontmoeting, konden zij hunne oogen bijna niet gelooven als zij haar in levende lijve voor zich zagen.

Terwijl het bed voor den gekwetste gereed gemaakt werd, berichtte de oude man haar het voorgevallene en Dora deed er zich thans bittere verwijten over, dat zij het tooneel van den brand heimelijk verlaten en zich in het kreupelhout voor de boeren verborgen had.

Om harentwille had hij zich aan het doodsgevaar blootgesteld, zij moest daarin de kracht zijner liefde erkennen! Had slechts niet de twijfel of hij de misdaad al dan niet gepleegd had, hare ziel te zeer gefolterd!

Sprakeloos, met tranen in de oogen zat zij aan de legerstede van haren bewusteloozen man, terwijl de schaapherder een zalf voor de brandwonden gereed maakte en de dikke waard telkens naar buiten liep, om te zien of de dokter nog niet kwam.

Met koortsachtig ongeduld verwachtte Dora den dokter; zij kon er niet aan twijfelen of de kwetsuren van haren man waren doodelijk; zij wist, dat zij hem verliezen moest, maar hij mocht niet sterven vóór hij op hare vragen geantwoord had. Zij moest zekerheid hebben om den wille van een ander, die wellicht voor de schuld van Hagen boette.

De gedachte, dat zij hem in zijn stervensuur van zulk eene misdaad beschuldigen wilde, was haar vreesselijk: maar het moest geschieden, alleen door deze aanklacht kon zij zich gewisheid verschaffen.

De mulder ontwaakte uit de verdooving; maar het bewustzijn keerde niet terug. Hij raaskalde: hij sprak van een lijk, dat door het vuur verteerd moest worden, van een geweldigen worstelstrijd met een verrader, die hem in het verderf wilde storten.

De schaapherder en de waard schudden bedenkelijk het hoofd en wierpen elkander veelbeteekenende wenken toe; maar Dora verstond den zin zijner verwarde uitdrukkingen; zij huiverde voor den man, aan wien zij verbonden was met ketenen, die slechts door den dood konden verbroken worden.

Eindelijk kwam de dokter en onderzocht den lijder; Dora smeekte hem haar de waarheid te zeggen. Hij zag haar ernstig in de oogen; zij had op zijn gelaat kunnen lezen dat hij geen hoop voedde.

Zij herhaalde haar verzoek; hij zegde haar, dat de verwonding te sterk en de lijder onredbaar verloren was.

Nadat hij het een en ander voorgeschreven had, ging hij heen. Dora nam hare plaats aan de legerstede van haar man weer in, terwijl de schaapherder als barmhartige Samaritaan aanhoudend bezig bleef.

'De dokters vergissen zich dikwijls,' dus zocht hij de jonge vrouw te troosten; 'zij geven dikwijls een zieke op, die dadelijk begint te beteren zoodra zij hem met hunne drankjes en zalfjes van het lijf blijven. Hagen is een krachtige, gezonde man; hij zal het er bovenop halen!'

Dora zag hem met hare strakke, brandende oogen aan, alsof zij wilde zeggen, dat zij wel beter wist en het nuttelooze moeite was een hoop in haar op te wekken, aan welker vervulling zij uiet gelooven kon.

'Gij hebt gelijk,' sprak de waard, die ieverig aan de tafel pleisters zat te strijken, 'mij heeft de dokter ook eens opgegeven toen ik aan ijlende koortsen leed; nu ligt de dokter reeds jaar en dag in het graf en ik denk nog menig jaartje te leven.'

Dora schudde het hoofd, en het in hare hand latende steunen, verzonk zij in diepe gepeinzen. Het waren droevige gepeinzen, maar zij moest er zich mee bezig houden, zij kon de beelden niet verdrijven die voor de oogen haars geestes spookachtig uit den donkeren nacht opstegen en haar folterden als booze, onheilspellende demons.

De schaduwen van den nacht begonnen te wijken, de dag grauwde; hij wierp zijn vaal schemerlicht in het lage vertrek en deed het bleeke gelaat der jonge vrouw nog bleeker schijnen. De herbergier lag met het hoofd op de tafel en sliep, de oude schaapherder stond voor het venster en staarde nadenkend naar buiten in de morgennevelen.

Hagen opende de oogen, zijn oogslag was vast en kalm. Hij zag zijne vrouw lang aan, zijne lippen trokken krampachtig en zijn voorhoofd bedekte zich met zweetdruppelen.

(Slot volgt.)

[Nummer 29]

Onze gravures.

Eene Waalsche hoeve.

De heer Plumot is een schilder van groot talent. Hij heeft een *genre* dat hem toehoort, en als men in onze tentoonstellingen eene schilderij ziet, herkent de bezoeker onmiddellijk zijn penseel. De landschappen van dien schilder zijn altijd met vee, vooral met geiten, die hij bewonderenswaardig weergeeft, gestoffeerd.

De schilderij, van welke wij hier eene gravure meedeelen, pronkte in een onzer tentoonstellingen. Het gezicht is genomen uit de omstreken van Spa. Overigens men ziet wel, noch de hoeve, noch de kar, noch het gespan van den os zijn vlaamsch.

EENE WAALSCHE HOEVE, NAAR A. PLUMOT.

Het is echter zeker dat hij die ooit in onze waalsche provinciën gereisd, of zoo gij wilt rondgedoold heeft, zal moeten erkennen dat de lokale kleur in dit tafereel trouw is overgebracht en de Antwerpsche meester over zijn werk hoog mag geroemd worden.

Gezicht te Munster.

Munster, dat velen onzer lezers, vooral kunstenaars, bezocht hebben, is eene aloude stad en voorzeker wel waard eens bezocht te worden door degenen, die er nog niet vertoefd hebben. Munster ligt aan de rivier de Aa. Het was vroeger eene sterke vesting, doch sedert eene halve eeuw werden de wallen in wandelingen herschapen.

Daar waar de oude Citadel stond, verheft zich het oud paleis der munstersche bisschoppen. Het is in die stad dat de beruchte Jan van Leyden zijne schandelijke kluchten speelde en eindelijk met Knipperdollink en Krechting eene verdiende straf onderging.

Munster heeft schoone en elegante gebouwen, zelfs die aan particulieren, aan adellijke heeren toebehooren. Het stadhuis is prachtig. Er bestond eene katholieke hoogeschool, doch zij werd in 1818 afgeschaft en hare inkomsten tusschen verschillende gestichten verdeeld.

Onze gravuur toont ons een schilderachtigen

hoek van die oude stad, rijk aan een groot getal geschiedkundige herinneringen.

Fra Bartolomeo.

Fra Bartolomeo droeg in de wereld den naam van Baccio della Porta. Hij was een schilder van talent, in 1469 te Savignomo geboren en als kloosterbroeder in 1517 overleden.

De beroemde Savonarola speelde in dezes leven eene groote rol. Wij hebben in onzen voorgaanden jaargang een wijdloopig artikel meegedeeld over dien monik, die Italië als het ware zedelijk beheerschte, en vooral te Florencië eene macht uitoefende, welke hare weerga niet had.

Savonarola, die de protestanten gaarne als een voorlooper van het protestantism willen doen beschouwen, is echter als goed katholiek gestorven en dit alleen werpt de gegeven stelling omverre. Jammer dat hij zich een oogenblik door den hoogmoed over zijne tijdelijke zoo burgerlijke macht liet verblinden, en het was ook deze welke hem deed veroordeelen, want het blijkt genoegzaam uit de geschiedenis dat Paus Alexander hem had willen redden.

Welnu, 't is die invloedrijke spreker, die de vrouwen van Florencië hare wulpsche en ijdele kleederdrachten en pronksieraden deed afleggen en ten offer brengen aan den arme, die ook Baccio del Porta aan de wereld ontrukte en tot het kloosterleven riep.

In dat laatste opgenomen, wijdde deze zijn schitterend talent aan godsdienstige onderwerpen, waarvan het Quirinaal er verscheiden bezit. Eenigen tijd verbleef hij te Rome en werkte er met Raphaël, met wien hij door vriendschapsbetrekking verbonden was.

De toren van de St. Nicolaaskerk te Brussel.

De heer Louis Hijmans geeft een werk uit, *Bruxelles à travers les âges*, hetwelk inderdaad als zeer merkwaardig mag aangestipt worden, niet alleen als uitgaaf, maar als historische opzoekingen. Dit boek is kompleet in 30 afleveringen, die aan 2 fr. per aflevering gerekend worden.(1)

Onder de gravuren, welke in dit boek voorkomen, wijzen wij op gemelden toren, die het belfroid was van de brabantsche hoofdstad. In het jaar 1695, en ten gevolge van het bombardement, brandde die toren af, doch werd twee jaren later herbouwd.

De schrijver De Mann zegt van de St. Nicolaaskerk dat zij reeds in 1201 bestond, want toen Hendrik I, hertog van Brabant al de kerken en kapellen der stad aan de jurisdictie der kerk van St. Gudula onderwierp, noemde hij er zeven, en onder deze de St. Nicolaas.

Den 13 december 1367 viel de toren dezer kerk plotseling in, doch de val veroorzaakte geene schade. Den 6 juni 1576 was deze aloude katholieke tempel het tooneel der Protestantsche vernieling en heiligschending. Het was tijdens Olivier

(1) Men kan op dit werk inteekenen in het bureel der L'Illustration Europeenne, Boulevard du Nord, 107 te Brussel. Prospectus wordt op franco aanvrage terstond oegezonden.

van den Tympel, heer van Corbeek op de Dyle, gouverneur der stad was, dat al die gruwelen werden gepleegd.

Reeds den 4 juni was het ‘rapalie’ meester van de Hallepoort en andere punten der stad, hierin aangemoedigd door den gouverneur van den Tympel, die dan ook Philips van Egmont, welke aan den koning trouw wilde zijn, dwong te kapituleeren en de stad te verlaten.

Middelerwijl had men een regiment Schotten, die men *les Broucquilles*, ter oorzake van hunne kleeding, noemde, binnen Brussel doen komen, even als de eeuwige oproervinken van Antwerpen en Gent: de eersten, de Schotten, zoogezegd om de orde te handhaven, maar eigenlijk om de rebellen in het stelen en plunderen te steunen. Die troepen, zegt Mann, namen met geweld hun logist in de kloosters en bij de rijke burgers.

Den 6 juni 's morgens begon de plundering in de St. Nicolaaskerk, de beelden werden verbrijzeld, de H. Vaten ontheiligd en de schurken trokken de kasuifels en dalmatieken aan en doorliepen zóó gekleed, als razenden de straten, dansten rond eene nabijgelegen fontein en huilden, godslasterden en bedronken zich.

Zóó groot was de haat der Calvinisten, dat toen die oproerigen in 1584 meester waren te Brussel, zij bevel gaven het O.L.V. beeld der St. Nicolaaskerk, dat bij eenen burger verborgen was, met geweld te gaan halen. Men bracht dat kunstwerk op het stadhuis, waar het baldadig aan stukken gekapt werd. In 1585 volgde de hongersnood en de ellende met al hunne afschuwelijkheden in Brussel. Ook dat jaar, en wel den 25 maart werd er onderzoek gedaan door de geestelijkheid naar de H. Hostiën, die zes jaren te voren in een burgershuis verborgen werden. Men vond ze ongeschonden in een geheim, dat in eenen balk was gemaakt. Allengs werden de kerken weer aan de katholieken teruggegeven, en eindelijk ook de St.-Nicolaas-kerk, die veel geleden had, hersteld.

We zeggen ‘kerk’; maar eigenlijk zouden wij kapel moeten zeggen, want eerst den 24 October 1622 werd de St-Nicolaas, even als de Coudenberg, tot parochiekerk verheven.

In 1695 werd Brussel door Willem III, koning van Engeland belegerd, die van uit Scheut Brussel met gloeiende kogels beschoot. Dit bombardement ving aan den 13 augustus, ten 5 ure 'snamiddags. Het duurde 48 uren. De toren van St-Nicolaas werd sterk beschadigd en twee jaar later herbouwd zooals wij hooger zegden.

Ongelukkig was de herbouwing niet bestemd om veel jaren te trotseeren. In het jaar 1714, omstreeks 10 ure des avonds en den 19 juli, viel de herbouwde toren in, bracht veel nadeel toe aan huizen en kerk en wat nog erger was, vier personen kwamen onder de puinen om het leven.

Sedert dien heeft men den toren niet meer herbouwd, zegt de abbé de Mann, wiens *abrégé de l'histoire de Bruxelles* in 1785 te Brussel gedrukt werd.

De stiefdochter.
(Vervolg.)

Kozenski wilde oogenblikkelijk voort. Het was hem zelven niet duidelijk of liefde dan wel haat hem aandreef. Dit alleen wist hij: dat hij haar vinden en terug brengen zon, hetzij goed- of kwaadschiks.

Eensklaps viel het hem in, dat het kleine lijk nog onbegraven in de ziekenkamer lag; de zorg om zijn kind ter aarde te doen bestellen, rustte op hem: ‘Vervloekt!’ knarsetandde hij wild, ‘kon die worm niet eerder sterven?....’

Hij stormde naar beneden om de bewoners van het huis en den koetsier uit te vragen. Niemand had de jonge dame gezien. Nu snelde hij naar het telegraafkantoor en seinde aan zijn bankier in Frankfort, dat hij elk lid zijner familie, die zich bij hem mocht aanmelden, ophouden zou tot hij zelf overkwam.

Bij eenig nadenken was hij tot de overtuiging gekomen, dat de vluchteling zich het eerst daarheen gewend moest hebben om zich het noodige geld voor eene nog verdere reis te verschaften, de reis naar Hongarië, naar haren grootvader. Hij schuimde van woede bij de gedachte, hoe zij hem daar aanklagen en den ouden heer, die hem buitendien niet genegen was, geheel tegen hem innemen zou. Zijn zoon was dood, hij verwachtte geen tweeden meer; een pennetrek van den eigenzinnigen oude kon al zijne aanspraken voor de toekomst vernietigen.

Vervuld met sombere, wraakzuchtige gedachten keerde hij naar huls terug. Er was geen naricht van de vermiste ingekomen; Melanie echter lag ziek te bed en riep in tranen smeltende met hartverscheurende kreten om hare kinderen. De praatzieke meiden had den het niet over zich kunnen verkrijgen, Natalie's vlucht nog langer voor haar verborgen te houden.

‘Ailen zijn weg, allen!’ riep zij den binnentredenden echtgenoot toe. ‘Ik ben een rampzalige vrouw, eene kinderlooze moeder! Hadt gij er mij ten minste een gelaten; maar allen, ailen zijn weg!’

‘Vrouw!’ riep Kozenski buiten zich zelven, ‘maak mij niet waanzinnig met uw gejammer? Wat verwijt gij mij? Alexis is zoowel voor mij als voor u dood!’

‘En Natalie?’ klaagde zij. ‘De angst voor u, voor uwen toorn dreef haar voort in de ellende, misschien in de schande en oneer!’

‘Voor mijnen toorn is Natalie veilig,’ zegde hij bedaarder. ‘Heeft zij gedwaald, dan laat ik haar over aan de verwijten, die zij zich zelve ongetwijfeld doen zal. Voor het overige heb ik gedaan wat ik voor het oogenblik doen kon, om haar terug te voeren.’

Het gelukte aan zijne toespraak, zijn dikwijls gebleken invloed om de smart der arme moeder eenigszins te doen bedaren. Zij werd rustiger; zij weende stil.

Kozenski bespoedigde de toebereidselen voor de begrafenis van den kleine zooveel als hij welstaanshalve kon. Hij wilde voort; elke minuut, welke hij gedwongen was werkeloos te verliezen, dunkte hem een eeuwigheid van foltering.

Het telegrafische antwoord uit Frankfort luidde, dat de bankier de gegeven opdracht met genoegen zou nakomen, maar tot dusverre nog niemand bij hem verschenen was, waarop zij toepasselijk was.

‘Des te beter,’ zegde Kozenski, nadat hij zijne vrouw het telegram voorgelezen had. ‘Hoe langer zij talmt, des te zekerder vind ik haar daar.’

Toen hij des anderendaags van de begrafenis terugkwam, vond hij op zijn schrijftafel een brief uit Hongarië. Met een zonderling voorgevoel verbrak hij haastig het zegel.... zijn voorgevoel had hem niet bedrogen. De rentmeester van zijn schoonvader berichtte hem, dat de oude baron na een korte, Oogenschijnlijk lichte ongesteldheid plotseling overleden was. De trouwe rentmeester voegde er bij, dat hij de droevige taak om de gravin het groote en onherstelbare verlies dat haar getroffen had, zoo omzichtig mogelijk bekend te maken, aan den heer baron overliet. Ten behoeve der overname der bezittingen en de verdere nalatenschap gaf hij den

dringenden wensch te kennen, dat de gravin of haar gevolmachtigde zoo spoedig mogelijk ter plaatse zou verschijnen.

Kozenski hadde bijna luid gejuicht. Dit bericht was balsem op de wonden, welke de laatste dagen hem geslagen hadden.

'Te laat! Melanie!' grijnslachte hij. 'Uwe aanklacht schaadt mij niet meer. Ik ben de echtgenoote der rechtmatige erfgename, de beheerscher van haar wil. Bij de doodkist van het hoofd der familie wil ik gericht houden over het ongehoorzame kind, de ontvluchte dochter! Het zal van u afhangen of het een genadig gericht zijn zal!'

Intusschen voerde het gevleugelde stoompaard de vluchtelinge in duizelingwekkende vaart mede in een richting geheel tegenovergesteld van die, welke Kozenski vermoed had, naar de romantische oevers van den Rijn. Vliegend stoof het monster voorbij de tallooze wijnbergen, dichtbegroeide hoogten, vervallen burchten. vriendelijke dorpen en bedrijvige steden, voorbij de zich dreigend verheffende rotsvesting 'Ehrenbreitstein,' het stille Neuwied, het liefelijke Andernach op de oude, heilige stad Keulen aan.

De dichterlijke bekoorlijkheid der streken, door welke zij heenvloog, bleef onopgemerkt voor het oog der treurige jonkvrouw. In den storm, die in haar binnenste woedde, had zij geen gevoel voor de vreedzame schoonheid der natuur, die zich in het zachte licht van den zomermorgen aan haar vertoonde.

Het aangezicht dicht met den sluier bedekt, duikte Natalie zich in een hoek van de coupé. Een onuitsprekelijke angst van achterhaald en teruggevoerd te zullen worden beklemde haar hart; de vliegende sneltrein ging haar nogeniet snel genoeg; zij benijdde den leeuwrik, die uit het naaste veld jubelend ten hemel steeg, zijne

vleugels - en toch, waarheen wilde zij? wat was haar doel?

In ondoordringbare nevelen lag de toekomst voor haar. Zij zelve had zich, misschien voor altijd, losgescheurd van alles, wat haar lief en dierbaar was; zij zelve had door een stap, die haar in deze oogenblikken van knellenden angst overijld begon voor te komen, met haar geheel verleden gebroken. Bestond er geen andere uitweg? Had zij zich niet, ondanks alles, wat daartegen sprak, hare moeder moeten aanvertrouwen?

Maar hare moeder, was de vrouw van dien eerloozen man. - Aan de hevige hartklopping, welke haar bij de enkele gedachte plotseling overviel, voelde zij, dat zij de ontzettende aanklacht nimmer over hare lippen gebracht zou hebben. En dan trad het beeld van Kozenski haar voor den geest gelijk zij hem het laatste gezien had. Zij hoorde wederom het geheimzinnige fluisteren van den hartstocht, hoorde de waanzinnige zondige woorden, die hij gewaagd had haar toe te spreken, zij voelde huiverend de kille aanraking zijner krampachtig bevende handen. - Voort, voort! slechts verder! wat ook haar lot worden mocht!

In het eerst bekommerde zij zich niet om haar reisgezelschap; zij wist ter nauwernood, of er buiten haar nog iemand in den wagen zat. Van lieverlede werd zij bedaarder, haar geest vrijer, de stemmen om haar heen werden haar weer duidelijk verstaanbaar.

Hare reisgezellinnen wisselden op verschillende stations. Te Neuwied steeg een bejaarde dame met twee dochters in. Hoe gelukkig schenen de eenzame vluchteling die jonge meisjes toe, die onder de hoede van de vriendelijke, opgeruimde moeder zoo welgemoed hare reis aanvaardden! Natalie vernam uit hare gesprekken, dat zij in den omtrek van Keulen tehuis hoorden en van een bezoek aan bloedverwanten terugkeerden. Zij spraken er over of papa wel den brief ontvangen zou hebben, waarin zij hem het uur van den trein opgaven, waarmee zij zouden aankomen en of hij wel van zijn kantoor zou kunnen om haar zelf aan de statie te ontvangen en naar huis te geleiden.

‘In ieder geval zal Lodewijk er zijn,’ meende de moeder.

‘En die komt niet alleen,’ merkte de jongste dochter aan, die ongeveer van Natalie's ouderdom scheen, met een geestigen oogslag op hare omstreeks vier jaar oudere zuster.

Deze sloeg de schoone blauwe oogen licht blozende neer. ‘Dat is nog de vraag!’ antwoordde zij eenigzins aarzelend. Maar men zag het aan haar blijmoedig lachje, dat voor haar de vraag reeds lang beslist was.

Natalie zuchtte diep. Het beeld van een eensgezind gelukkig familieleven trad haar met weemoedige bekoorlijkheid voor den geest. Zij zuchtte terwijl zij aan haar eenzaam doorleefde kinderjaren en de onbeschermde verlatenheid dacht, waarin zij thans een onbekend lot te gemoet ging.

Met de goedhartige vriendelijkheid, welke den meesten Rijnlanders eigen is, poogden de drie dames het vreemde meisje in haar gesprek te trekken, en de schuchtere, zoo weinig aan zulke hartelijkheid gewende Natalie voelde zich door deze voorkomenheid zoo weldadig geroerd, dat zij haar bijna als een gunstig voorteeken voor hare naaste schreden in het leven onder de vreemden beschouwde.

De dames hadden zich, voor den betrekkelijk korten afstand, rijkelijk met ververschingen voorzien en noodigden gastvrij de stille reisgezellin uit er ook lets van te gebruiken. Natalie had er niet aan gedacht aan een der halten te ontbijten; hoe zou zij het ook hebben durven wagen om uit te stappen op het gevaar af haren

vervolger bij de eerste schreden in de handen te loopen? Zij had sinds den vorigen avond noch spijs noch drank genuttigd en nam derhalve met erkentelijkheid het aanbod aan.

'Blijft gij in Keulen, mejuffrouw?' vraagde de bejaarde dame.

Natalie antwoordde hierop ontkennend, terwijl zij vuurrood wordende de woonplaats van den in de annonce opgegeven beambte als het doel harer reis noemde.

De dame zag verbaasd op.

'Mag ik weten, wien gij daar wilt bezoeken!' vraagde zij.

Natalie voelde zich tegenover deze eenigzins indringende vragen niet op haar gemak. Er lag intusschen zoo veel welwillendheid in het gansche wezen der vraagster uitgedrukt, dat zij daardoor tot openhartige beantwoording aangemoedigd werd. Zij noemde den naam van den beambte.

'Den rentmeester Bauer!' riep de dame ten hoogste verbaasd uit. 'Hemelsche goedheid! Wel, lieve kind, dan zijt gij dadelijk aan het rechte kantoor aangeland! De rentmeester Bauer is mijn man en dit zijn onze dochters!'

Natalie boog en de meisjes schudden haar de handen als ware zij een oude bekende.

'Dat valt goed!' zegde de jongste. 'Wij nemen u terstond mee naar papa. Op onzen wagen is plaats genoeg.'

'Wat wilt gij echter bij mijn man?' vraagde de moeder weer en liet een onderzoekenden blik over de schamele kleeding der vreemde gaan. 'Daar gij geheel vreemd in onze streek zijt, moet gij wel een bijzonder oogmerk hebben, dat u tot hem voert, niet waar?'

'Ik ben herwaarts gekomen op de annonce,' stamelde Natalie bleek van ontroering, 'dat er eene gouvernante....'

'Aha! dat dacht ik dadelijk,' viel juffrouw Bauer haar vergenoegd in de rede. 'Ik heb een oog, dat mij zelden bedriegt! Gij wilt op den Detburg! Nu, mijn kind, wat ik er aan doen kan, dat gij de plaats krijgt, zal geschieden! Op den Detburg is het een leven als in den hemel, ziet gij, een door en door brave meesteres, dat moet de nijd zelfs bekennen! Ik voor mij heb niets, volstrekt niets tegen de burgvrouw als alleen misschien dat zij wat te vroom is. Alles met mate is mijn stelregel, en al te veel is ongezond! Maar de betrekking zult ge hebben.... verlaat u slechts op mij! Mijn man is daar alles, ziet gij, en achter mijn man sta ik! Hij geeft geen raad, zonder mij eerst naar mijn gevoelen gevraagd te hebben!'

'Maar, moeder!' vermaande de oudste dochter..

Doch de moeder liet haar niet aan het woord komen; zij was op haar dreef. 'Wat wilt gij, kinderen?' praatte zij verder; 'dat moet zoo zijn, en behoort ook zoo. De mannen zijn onze meesters, dat is waar; maar zij moeten doen wat wij willen, anders gaat alles verkeerd in het huishouden. Dat preek ik dag en nacht aan mijne Augusta daar, die haren bruidegom reeds nu behandelt als ware hij een gevleeschden engel Gods. Het zal haar bitter berouwen, zeg ik u; hij zal haar niets meer te zeggen laten als hij eenmaal haar man zal zijn.'

De dochters lachten. Zij schenen, aan dergelijke ontboezemingen gewoon, daaraan geen gewicht te hechten. Natalie echter was blijde dat de gedachtengang van hare goedhartige beschermster zich van hare eigene omstandigheden had afgewend en zij daardoor voorloopig van verdere vragen verschoond bleef.

Bij de aankomst te Keulen zag Natalie, als een totaal onervaren reizigster, het als een bijzonder gelukkige voeging, bijna als een gunstig voorteeken voor het verdere gelukken van hare onderneming aan, dat zij in het drukke gewoel, het door elkander

loopen der vele menschen bij den uitgang, een steun en bescherming gevonden had bij hare reisgenooten en zij sloot zich angstig dicht bij hen aan.

Op de vraag naar haar bagagebillet wees zij blozende op haar handkoffertje; juffrouw Bauer echter knikte tevreden.

‘Zeer verstandig van u, mijn lieve kind,’ zegde zij, ‘dat gij uw goed niet dadelijk meêgebracht hebt. Men laat het nakomen, en het is mij zeer aangenaam, dat onze wagen niet te zwaar beladen wordt. De zwakste zijde namelijk van mijn man zijn zijne paarden en het is bij elke gelegenheid zijn voornaamste zorg, dat er van de kostelijke dieren niet te veel gevergd wordt.’

‘Maar dan zal ik....’ stamelde Natalie verlegen.

‘Gij, kind?’ viel de goedige vrouw haar lachend in de rede. ‘Wat zoudt ge wel wegen? Dat is juist zoo, neem het mij niet kwalijk - als de mug in den fabel, die van den hooiwagen afvloog om dien te verlichten.’

Op dat oogenblik kwamen een paar jonge heeren door de menigte dringende op de dames af. ‘Mama!’ riep de een, ‘Augusta!’ de andere. Het was een handenschudden, een omhelzen zonder einde; daarop zorgden beiden voor de bagage der dames, en het geheele gezelschap ging vroolijk met elkander pratende in het gemoedelijke keulsche platduitsch, hetwelk voor Natalie grootendeels onverstaanbaar was, op een open mandenwagen toe, die met twee sterke paarden bespannen een weinig ter zijde van de lange rij huurrijtuigen stond. Een als koetsier gekleede knecht hield de paarden bij den teugel.

Uit het geheel was duidelijk zichtbaar, dat de hoofdbezigheid van man en paarden de akkerbouw was, hetgeen echter het gezegde van juffrouw Bauer, dat haar man zijne dieren zoo zorgvuldig gespaard wilde hebben, als een kleine onschuldige pralerij deed uitkomen.

De heeren beïeverden zich de dames bij het beklimmen van de hooge zitbank de behulpzame hand te bieden.

‘Hier, mijn kind. aan mijne zijde!’ riep de moeder Natalie toe, die bedeesd wat achteraf was blijven staan.

‘De juffrouw komt als gouvernante bij de gravin,’ voegde zij er, tot haar zoon gewend, halfluid bij. Het was als een antwoord op den vragenden blik, waarmede de fiksche jonge man de vreemde aanzag. Natalie had den mantel echter dicht om zich heen geslagen en de neergeslagen zwarte voile verborg haar gelaat. Zelfs het scherpste oog ware niet in staat geweest hare trekken, de ranke omtrekken van hare gestalte te erkennen.

Bij het noemen der slotvrouw veranderde het nieuwsgierige aanstaren snel in hoffelijke voorkomendheid. Doch Natalie raakte ter nauwernood de dienstvaardig aangeboden rechterhand van den jongeling aan, terwijl zij licht in den wagen wipte. De verloofden stonden nog hand in hand, in een fluisterend druk gesprek verdiept.

‘Maakt voort, kinderen!’ riep de moeder van de luchtige zitplaats naar beneden. ‘Overmorgen is het zondag; dan kunt gij babbelen naar hartelust.’

Het oude bijgeloof, door voedsters en kindermeiden haar in de kindschheid ingeprent, viel Natalie bij deze woorden als een steen op het hart. Zij had den gewichtigsten stap haars levens de reis, welke over hare geheele toekomst beslissen moest, op een vrijdag ondernomen! - Des morgens had zij in haar angst en ontsteltenis den dag vergeten, tijdens de reis en de afwisseling der omgeving, in den drang harer eigene gedachten en gewaarwordingen er niet aan gedacht. - Maar was de dag haar tot dusverre zoo ongunstig geweest! Had zich den weg dien zij betreden moest, onder hare schreden niet meer vereffend, dan zij recht had gehad te hopen? Die gedachte

deed haren wankelenden moed herleven en zij vleide zich vertrouwelijk dicht aan de vriendelijke matrone. die haar op haren eenzamen tocht als een reddende engel verschenen was.

Gehoorzamende aan de roepstem der moeder braken de verloofden hun onderhoud af. De jonkman hief den geliefden last zwevend omhoog. Nog een handdruk terwijl Lodewijk aan de andere zijde de bevelen zijner moeder aanhoorde. ‘Tot weerziens, lieve?’ - ‘Overmorgen, Ferdinand!’ De paarden trokken aan; de witte doeken wuifden tot afscheid. De beide vrienden stonden nog arm in arm, op dezelfde plek, toen de kromming van de straat den wagen aan hunne blikken onttrok.

De rit duurde verscheidene uren. Hij ging in westelijke richting landwaarts in. Door het geweldige schokken van den wagen kon het onderhoud slechts bij tusschenpoozen gevoerd worden. Natalie verheugde zich hierover; zij had met geheime vrees verdere ondervragingen te gemoet gezien.

De matrone scheen echter de aangelegenheden van hare beschermeling voor zoo goed in orde te beschouwen, dat zij haar voorloopig geen verdere stof tot vragen aanboden, of zij hield het voor een plicht der hoffelijkheid, de gast in alle bijzonderheden van hare eigene omstandigheden in te wijden. Natalie vernam - op de plaatsen waar de weg minder hobbelig was of een steilte den koetsier dwong zijne paarden te laten stappen - dat de beide

jonge dames op de voorbank en de jonkman, dien zij zoo even aan het station gezien had, de eenige kinderen van het waardige echtpaar waren. De zoon Lodewijk, gelijk Natalie hem reeds onderweg had hooren noemen, was het voorwerp van den rechtmatigen trots voor de ouders zoowel als voor de zusters, die met onbaatzuchtige bewondering tot hem opzagen en zijne meerdere begaafdheden gaarne het recht tot grootere vrijheid en een snhitterender vooruitzicht in de toekomst toestonden, dan haar zelf in de enge sfeer van het ouderlijke huis ten deel kon vallen. Lodewijk had gestudeerd, was schrijver en dichter en streefde er van verre na om mettertijd assessor te worden. Ferdinand, zijn vriend en studiemakker, was dat gewenschte doel veel nader, daar hij zich met de hoop mocht vleien het reeds in den loop van het volgende jaar te bereiken; daarmee tevens werd echter het doel van zijn hooger en inniger verlangen, de hand van Augusta, voor hem bereikbaar. Hij had de aardige en beminnenswaardige zuster zijns vriends reeds als gymnasiast bemind, en haar sinds met romantische trouw in zijn hart gedragen, tot hij eindelijk bij zijne benoeming tot referendaris (maar zonder tractement) het gewaagd had haar hart en hand aan te bieden.

GEZICHT TE MUNSTER.

'Als gij assessor zijt,' had de vader voor haar geantwoord en sinds had de zorgvuldige moeder tijd gehad, op haar gemak aan den uitzet van de toekomstige assessorsvrouw te werken, terwijl Augusta in menig ander aanzoek om hare hand gelegenheid vond,

de standvastigheid harer gevoelens, de kracht harer liefde voor den vriend harer jeugd te beproeven, ‘en

openhartig te bekennen,' dus besloot de matrone niet zonder trots, haar bericht....
'Maar, wij zijn er, lieve kind!'

(Wordt vervolgd.)

Adriaan de Brouwer en Craesbeeck.

Als men dezen noemt, noemt men gewoonlijk ook genen. 't Zijn inderdaad twee aardige en wonderlijke figuren, welke in hunne levensbeschrijving een zeer wetenswaardig denkbeeld over de zeden des tijds doet opvatten. Veel is er over de Brouwer en Craesbeeck geschreven, dat geenen grond heeft: doch dit zelfs ter zijde gelaten is er nog stof genoeg om een gansch boekdeel met hunne niet altijd zeer stichtelijke daden te vuilen.

FRA BARTOLOMEO, NAAR KAULBACH.

Hoe het zij, in de geschiedenis der antwerpsche schilderschool beslaan die twee koddige knapen eene voorname plaats; beiden zijn kunstenaars van groote waarde en dit werd reeds door de tijdgenooten erkend. De heer Jos van den Brande geeft hiervan een bewijs in zijne *geschiedenis der Antwerpsche schilderschool* - een boek

dat aanbevelenswaardig is. Immers, de groote meester Rubens deed eene schilderij voor echt verklaren, die hij van Adriaan de Brouwer bezat.

Eene dergelijke notarieele acte zou men zeker niet passeeren als het werk van den schilder geen waarde hadde; doch laat den geschiedschrijver zelf het geval vertellen:

‘Na Jan de la Barre verscheen in onze stad de befaamde Adriaan de Brouwer, die te Oude-

naarde werd geboren omstreeks 1606. Echter kwam ook deze meester van Noord-Nederland naar Antwerpen. Hij leerde het schilderen te Haarlem bij den even zeer beroemden Frans Hals, dien onze Adriaan ontliep, omdat hij zijn talent uitbuitte en zijne vlijt met stokslagen vergeldde. Meester de Brouwer had reeds sedert ettelijke jaren puiktafereelen geleverd en daarbij ook allerlei guitenstreken verricht, toen hij zich, in den winter van 1631, te Antwerpen als vrijmeester der Schilders-Kamer liet inschrijven. Aanstonds ontving de zes en twintigjarige vrijmeester eenen leerling in Jan Baptist Dandoy; want zijn roem was hem in de Rubensstad voorafgegaan. Den 4^en^ Maart 1632 'compareerde Signor Adriaen Brouwer, constschilder, residerende binnen dese stadt Antwerpen' voor den notaris Peter de Breuseghem. Ten verzoeke van Daniël Deegbroot verklaart hij daar, voor de gerechte waarheid, in plaats van eed, dat hij zekere schilderij: *een Boerendans*, waarvan de omtrek aan de achterzijde van den akt wordt geteekend, niet meer dan eens geschilderd heeft, en dat die schilderij in handen is van den heer Peter Pauwel Rubens. Rubens is daar insgelijks tegenwoordig en bevestigt, dat hij bedoelde schilderij, sinds omtrent éen jaar, in zijn bezit heeft, en de vorst onzer schilders stelt, ter bekrachtiging dezer verklaring, zijn handteeken onder dat van Adriaan de Brouwer. Op hetzelfde oogenblik en voor den eigensten notaris getuigt de Brouwer ook nog, dat het schilderijken, hem door den Antwerpschen koopman Jacomo de Cachiopin getoond, door zijne eigene hand eertijds is geschilderd geweest. Deze beide echtverklaringen zijner schilderijen door Adriaan de Brouwer, bewijzen, dat men van dan af de gewrochten van dien nog zoo jongen en reeds beroemden schilder nabootste, en dat de schacheraars er destijds reeds valsche de kunstwereld poogden binnen te smokkelen.

'Daar Rubens verklaart het tafereel van de Brouwer reeds sinds omtrent een jaar in zijn bezit te hebben, moet hij het zich hebben aangeschaft, vooraleer den schepper er van persoonlijk te kennen. Stellig had hij anders geen jaar laten verloopen alvorens den waarborg te eischen, dien hij nu voor notaris verkregen had. Onze meening is, dat Daniël Deegbroot, die kapitein der borgerlijke wacht en een ijverig lid der Rederijk-Kamer de Violier was, dien *Boerendans* aan Rubens moet hebben verkocht, en dat, nu de schepper er van te Antwerpen was aangekomen, hij dezen, tegenover Rubens, wilde doen bevestigen, dat hij het onderwerp dier schilderij, zelf en- maar eenmaal had uitgevoerd. De oppermeester moet dan wel veel prijs aan dit tafereel van de Brouwer hebben gehecht, dat hij hem op de keerzijde van den notariëelen akt eene omtrekteekening der samenstelling deed schetsen, om te kunnen doen blijken, dat hij de gelukkige bezitter van eenen waarachtigen en eenigen Brouwer was. Ook verliet het hem nimmer; ja, Rubens vormde zelfs een gansch kabinet van Brouwers scheppingen.'

'Adriaan de Brouwer was ook geen gewoon kunstenaar, die zich bepaalde bij het heerlijk navolgen van dezen of genen grooten meester. Hij was een dier zeldzame schilders, welke door hunne oorspronkelijke wijze van scheppen en uitvoeren de gansche kunstwereld als verrassen en verbazen. De Brouwer schiep, wel is waar, geen nieuw vak in de kunst; maar hij drukte op de zedenschildering dusdanig zijnen eigenaardigen stempel, dat hij er de modelmeester van werd. Tusschen de groote huiselijke burgerfeesten van Jacob Jordaens en Brouwers kleine koddige kroegtooneelen was er geene vergelijking mogelijk. Brouwers meester, Frans Hals, leverde ook grappige drinkers en geestige volksfiguren, als zijne *Hille Bobbe*, dat

ruig wijf, met de bierkan in de hand en eenen uil op den schouder, zijne *Vastenavondgekken*, de *Man met den Rommelpot* en het *Vroolijke Drietal*, waarvan de oude jongman het hof maakt aan de opgesmukte lichtekooi, terwijl eene andere schalksche deerne zijn hoofd bekroont met eenen reesel worsten. Maar al die figuren van Hals zijn, gelijk die van Jordaens, eerder portretten dan algemeene typen, zooals ze de Brouwer schiep. Bij meester Hals was het er voornamelijk om te doen de gelijkenis van het model te treffen; bij Jordaens, elk figuur waar en werkelijk weer te geven met al de kleurenpracht, die het omringde. Brouwers hoofdzaak was het karakter, de inborst, den hartstocht, die zijne guiten bezielden, te doen uitkomen. Ter bereiking van dat doel verwaarloosde hij het schilderachtige van het zoogenaamde bij werk. Een der bijzondere kenmerken van de Brouwer is, dat hij, in tegenstelling met al de meesters, die hem in de volksschildering voorgingen of volgden, de muren zijner achtergronden schier altoos geheel naakt vertoont. Hij zapte ze enkel met de tinten, noodig tot het doen uitlossen zijner figuurtjes, welke op zich zelven geheele tafereelen zijn van fijnen opmerkingsgeest, gevoelvolle uitdrukking en werkelijk leven. Alhoewel een prachtig kolorist, maalde Brouwer niet zoo zeer voor het oog, als wel voor den geest en het gemoed. Vóór zijne tafereelen vergeten wij het schilderwerk, om de typen en karakters te bewonderen en luidkeels te lachen, als zijne rookers, spelers, drinkers en zangers zich kommerloos verlustigen. Dat de talentvolle de Brouwer zijne typen en tooneelen uit den lagen stand koos, zal niemand bevreemden, die de levensavonturen van den volksjongen kent. Als kind verliet hij zijne ouders en geraakte deerlijk op den doolweg. Bij meester Hals ontwikkelde zich des jongelings vroolijke inborst, zijn lust om guitenstreken te verrichten en zijne neiging voor de taveerne. Toen zijn talent zich openbaarde, sloot Hals hem op den zolder, waar hij hard moest werken in ontbering. Uit den kerker ontsnapt, won hij geld als slijk en leefde in wellust en overdaad, met tafelschuimers en steunpilaren van kroeg en wijnhuis. In zijnen bandeloozen handel en wandel werd hij een levenslustige philosoof, welke den draak stak met het plechtige in de kunst, waarvan ons volk sinds lang genoeg had. Hij vond het leven al eentonig genoeg, zonder het nog te vergallen door mijmeren vóór stroeve tafereelen. Onze landaard eischte vermaak, geestige scherts. Daarom had de fantastische Jeroom Bosch en de vieze Breughel met hunne guiterijen en hunnen lach- en spotlust eenen zoo onbeperkten bijval genoten, en daarom huldigde ook hij in zijne koddige tafereeltjes het heilzaam vermogen van den drank, den tabak, het spel, den zang, den dans en de liefde. In het uitvoeren dier grappige onderwerpen toonde Adriaan de Brouwer zich een meester zonder weerga. Niemand wist als hij zijne paneelheldjes naar het leven te bestudeeren en zoo getrouw weer te geven in hunne gelapte, doch schilderachtige plunje, met hunne natuurlijke houding, hun argeloos gebaar en de karaktervolle uitdrukking op liet drollige wezen. 's Meesters teekening, was zoo geestig als keurig. De schertsende luim, met welke hij iedere type vertolkte, was treffend. Ook als kolorist verrichtte hij wonderen. Zijn eigenaardige penseeltoets bewerkte de aangenaamste schakeeringen, de levendigste tinten, en dan weer versmolt hij zijne prachtige en warme tonen, evenals zijn licht en donker, recht harmonisch. Meestal maalde hij weinig bont, met bruinrood op somberen zwartgrijs gezapten achtergrond. Maar, hoe sober en fijn ook van kleur, bleef hij door zijne behendige penseeling en zijn krachtig en natuurlijk licht toch zoo rijk als de krachtigste onzer koloristen.'

Wij deelen deze bladzij mee om te doen zien dat liet werk van Vanden Branden niet alleen eene historische opgaaf is, maar dat het tevens zeer juiste beoordeelingen bevat - eene verdienste, welke men hem wel eens durft betwisten.

Phineas Barnum.

De naam van den Amerikaan Barnum is wereldberoemd geworden en wil men tegenwoordig een onvergelijkelijken *blagueur* - het fransche woord is inderdaad onvertaalbaar - aanduiden, men noemt hem een *barnum.*

Barnum zelf leeft nog en is op dezen oogenblik 74 jaar oud. Het is onbegrijpelijk wat al voorwerpen hij uit liet donker in het licht bracht, geschikt om het publiek der gapers - liet talrijkste dat er bestaat - in beweging te brengen en de centen van den zak der gapers in den zijne te doen overspringen.

Van schaapherder en hoefknecht werd Barnum dagbladschrijver, en daar, in die loopbaan, leerde hij de tooverkracht der advertentiën op liet publiek kennen. Hij maakte er dan ook, in later leeftijd, een overmatig gebruik van.

Het ambt van dagbladschrijver, wij weten niet hoe hij eigenlijk als zóódanig in den waren zin des woords optrad, scheen Barnum niet winstgevend genoeg en hij ging wat men zegt *exploiler la bêtise bumaine* en dewijl deze *bêtise* eeuwig is, staan wij niet verwonderd dat hij zoo kolossaal veel geld heeft gewonnen.

Een der eerste wonderen die Barnum aan het publiek vertoonde, was de voedster van Washington' van den grooter bevrijder van Amerika.

't Was in 1834 toen hij met dit schepsel te New-York optrad. Die voedster moest op dat oogenblik uiet minder dan 160 jaar oud zijn; maar de Amerikanen, geestdriftig voor den grooten man en ook wel was verbluft over de brutale stoutigheid van Barnum, gingen liet wonder: - 't was eene oude, verrimpelde en tandelooze negerin, die misschien nooit iets van Washington gehoord had, bezichtigen.

Het museum van vóórhistorische oudheden, die Barnum zelf gefabriceerd had, gaf hem 100.000 dollars per jaar. Wat er in dat kabinet te vinden was, gaat alle gedacht te boven. Barnum durfde alles, en liet vertelsel, dat inen hier te lande in eene grot van 't Walenland eene vóórhistorische *piano* gevonden had, is inderdaad nog maar kinderspel bij hetgeen Barnum aan de Amerikanen vertoonde en wijsmaakte.

Later heeft Barnum veel geld gewonnen met een kind van vijf jaren, waarvan hij een dwerg maakte dien hij den ouderdom van vijftien toeschreef. Overigens liet zou onmogelijk zijn om al de verschillende uitstallingen op te stellen waarmee hij liet publiek aanlokte, - en liet publiek wist dat liet om den tuin geleid werd, doch liet wilde door Barnum beet genomen worden.

Het was Barnum gansch gelijk, waarmee hij geld won, en van tijd tot tijd hechtte hij zich aan deze of gene beroemdheid die uit Europa naar Amerika overkwam. Zoo maakte Barnum eene overeenkomst met Jenny Lind, de zweedsche nachtegaal, en toen de omreis afgeloopen was, stak Barnum 3 millioen franken winst in den zak. Ook met Sarah Bernhardt heeft Barnum exploitatie-betrekkingen gehad, en op dit oogenblik, misschien bij gebrek van eene zangeres of iets dergelijks, vertoont hij den befaamden witten olifant van den koning van Siam. Wie weet of liet beest niet kunstig wit geschilderd is!

Nu eens heeft Barnum een cirque, met al wat hij kluchtig en pyramidaal kan bijeen halen, dan eene menagerie, ofwel een hippodrome, enz. Wat hij nog vertoonen zal eer de dood hem 'halt' toeroept, is niet te bedenken; daartoe zou men Barnum zelt moeten zijn.

Men zegt dat diezelfde Barnum over eerlijkheid en zedelijkheid kan spreken alsof hij den maker van het Evangelie in persoon was. Die tegenstrijdigheid bestaat nog; vele personen verstaan eerlijkheid op eene eigenaardige manier en weten die strenge woorden heel gemakkelijk overeen te brengen met hun handel en wandel.

Verloren eer.
Novelle.
(Vervolg en slot.)

‘Het loopt ten einde,’ zegde hij zacht; ‘ik heb u willen redden en mij zelf daarbij den dood gehaald.’

Dora knikte; het was haar niet mogelijk hem een vriendelijk woord toe te spreken.

‘Gij waart niet meer in liet brandende huis?’ vraagde hij.

‘Neen, ik was hier.’

‘Gij hadt het de meid moeten zeggen.’

‘Ja, indien ik er aan gedacht had.’

Hij zag haar onderzoekend aan; zij sloeg voor zijn doordringenden blik de oogen uiet neer.

‘Peter, ik was in den molen, eer de brand uitbrak’ zegde zij. ‘Ik heb één licht uitgedoofd, ik zou ook misschien het andere gevonden en uitgedoofd hebben, indien de ontzetting mij niet naar buiten gedreven had.’

De mulder ontstelde, zijn oog werd steeds strakker, zijne bleeke lippen beefden en krampachtig sloeg hij de nagels zijner dorre vingers in de deken.

‘En wat hebt gij gezien?’ vraagde hij, naar adem hijgende.

‘Een lijk!’

Een kreet ontsnapte aan de lippen des lijders; de waard hief, uit den slaap ontwakende het hoofd op, de schaapherder kwam bezorgd naderbij.

‘Gij hebt mij verraden,’ fluisterde Hagen met een woesten, vlammenden blik, ‘gij hebt....

‘Peter, er is nog geen woord over mijne lippen gekomen,’ viel Dora hem in de rede; ‘ik heb uiet geloofd dat gij het gedaan hebben kondet. Maar gij hebt u daar straks verraden als gij aan het ijlen waart, ik heb begrepen wat gij gezegd hebt. Bedenk, dat gij weldra voor den hoogeren Rechter staan zult, en treed niet voor Zijn aanschijn met een schuld op uw geweten, welke gij hier op aarde nog kunt uitwisschen.’

De mulder zweeg, hij klemde de lippen opeen, alsof hij vreesde, dat hem een bekentenis zou kunnen ontglippen, zonder dat hij het wilde.

‘Zeg de waarheid, is Willem schuldig?’ vraagde Dora op dringenden toon.

Hagen zweeg nog altijd; eindelijk vraagde hij, wie buiten hem nog in de kamer was.

‘Stam en de schaapherder,’ antwoordde Dora.

Zij moeten hier voor het bed komen staan; ik zal herstellen, wat ik herstellen kan, opdat God mij genadig zij. En gij moet toch ook getuigen hebben van mijne bekentenis anders gelooft het niemand en baat het Willem niets. Ja, ik heb ook toenmaals den molen in brand gestoken, ik heb het gedaan uit hebzucht omdat ik spoedig rijk wilde zijn.

‘Genadige God!’ riep de herbergier bij het hooren der bekentenis van den mulder ontzet uit. ‘En Willem heeft tot nu toe in het tuchthuis gezeten voor uwe misdaad? Als hij onze jongens destijds in de handen gevallen was, hadden zij hem vermoord.’

‘Dat kon ik niet vooruit weten en zoover had ik er ook uiet over gedacht.’ zegde Hagen, ‘Ik wist, dat hij terugkomen zou en op hem de eerste verdenking moest vallen, want een mensch, die zijne eer verloren heeft, wordt tot alle schanddaden in staat geacht.’

‘Verschrikkelijk!’ riep Dora. ‘En wat had hij u gedaan?’

‘Hij beminde u en gij wildet hem niet verlaten; ik was ieverzuchtig op hem, ja, ik haatte hem gloeiend! Ik had mij vast voorgenomen met hem in aanraking te komen, ik had hem in het dorp opgezocht als ik hem niet in het bosch ontmoet had. Ik wilde twist met hem hebben en hem krenken, opdat de menschen naderhand zouden zeggen, dat hij den brand moest aangestoken hebben. Op die wijze beveiligde ik mij voor alle verdenking en ruimde hem uit den weg.’

‘In het tuchthuis!’ zegde Dora met trillende stem.

‘Nu ja; ik zegde tot mij zelven, dat hij in het dorp bezwaarlijk arbeid zou vinden en hij nu toch eenmaal een verworpeling in de maatschappij was; in de gevangenis had hij alles vrij en als hij er weer uitkwam, wilde ik hem het noodige geld geven om naar Amerika te gaan. Ik vreesde dat als hij hier bleef, gij mij ontrouw zoudt

kunnen worden en daarom moest hij voort. Alles ging beter, dan ik verwacht had; de verzekeringmaatschappij betaalde mij voor vijfduizend mud koren zonder er naar te vragen of zij wezenlijk verbrand waren. Ik heb met het geld gespeculeerd, doch het bracht mij geen zegen aan; in den beginne won ik iets en later verloor ik alles wat ik bezat. Ik weet uiet hoe de roode Hans er achter gekomen is, dat Willem onschuldig was; hij sprak er mij voor het eerst over op mijn trouwdag en liet zich later toespelingen ontvallen, die mij voor hem op mijne hoede deden zijn. Maar ik dacht, dat het slechts losse gissingen waren en gaf er verder geen acht op; daarbij veroorzaakten mijne verliezen mij zooveel zorgen, dat ik aan niets anders denken kon. Voor eenige dagen nu verzette hij zich tegen mij, en dreigde mij aan het gerecht te zullen overleveren zoo ik den molen niet op hem overschreef. Ik kon er nu niet meer aan twijfelen, of hij wist alles; hij moet daags vóór den brand in den molen geweest zijn en alles ontdekt hebben. Hij had het vuur kunnen Musschen maar deed het niet; hij wilde zich zijn zwijgen duur laten betalen en wachtte met zijne bedreiging tot ik geruïmeerd was. Ook dat wist hij; hij moet in de stad een vriend gehad hebben, die het hem meedeelde. Ja, ik was geruïneerd; wanneer mijne schuldeischer alles lieten verkoopen wat ik bezat, kwam er niet zooveel uit, dat mijne schulden gedekt werden. Een tweede brand zou mij redden. Maar op wien zou ik ditmaal de schuld schuiven? Ik dacht aan den rooden Hans; hij had mij gedreigd, misschien ook wel hier en daar achter mijn rug bedreigingen tegen mij laten hooren. Ik kwam des avonds in den molen; ik wist nog niet hoe ik het aanleggen zou om mij voor alle verdenking te vrijwaren en tevens een goeden winst te behalen. Wat de verzekeringmaatschappij voor de gebouwen en de roerende goederen uitbetaalde, moet ik aan mijne schuldeischers uitkeeren, er bleef mij niets van over. Maar had zij destijds den prijs van vijfduizend mud betaald, waarom zou zij ditmaal niet achtduizend mud betalen, daar ik toch voor tienduizend mud verzekerd was? Hans wist echter, dat ik geen schepel koren in den molen had liggen; hij kon mij een leelijke streep door mijne rekening maken. Ik dacht nog daarover na, toen mijn oog op den rooden Hans viel. Hij lag op een paar zakken en luierikte; misschien overlegde hij wat hij doen zou, als de molen zijn eigendom was. Ik wierp mij op hem, wij worstelden met elkander.... eer ik er aan dacht, was het reeds geschied; ik had van den man niets meer te vreezen!'

'Gij hebt hem dus vermoord!' kreet de schaapherder ontzet.

Hagen knikte; hij wierp een onderzoekenden oogslag op zijne vrouw; zij had het gelaat met hare handen bedekt en alleen het onstuimige bewegen van haren boezem verraadde, welke hevige storm in haar binnenste woedde.

'Als het geschied was, zegde ik bij mij zelven, dat wanneer men onder de puinhoopen de overblijfselen van den knecht vond, er niemand aan zou twijfelen of hij had den brand gesticht,' ging hij voort. Het is anders uitgekomen: de Almachtige heeft mij opgeroepen om mij mijn loon te geven, Dora, ik bid u, vergeef mij wat ik u heb aangedaan, de liefde tot u heeft mij tot een misdadiger gemaakt.

'De liefde tot mij?' vraagde de jonge vrouw, het hoofd opheffende. 'Zeg dat niet, want het is een onwaarheid! De hebzucht heeft u verblind; gij hebt rijk willen worden en geloofd door brandstichting en bedrog meer te verdienen dan door eerlijken arbeid.'

De mulder zonk steunend achterover, doch zijn blik bleef smeekend op haar gevestigd.

'Wat gij mij aangedaan hebt, wil ik u vergeven; ik wil voor u bidden, opdat de goede God niet al te streng in het gericht met u treden. En ik wil ook Willem smeeken, dat hij u vergiffenis schenke.'

Huiverend waren de beide mannen van het bed teruggeweken.

‘Verlaat mij niet tot het gedaan is,’ kreunde de stervende, ‘laat geen vreemde hand mij de oogen toedrukken.’

‘Wat ik u voor het altaar beloofd heb, blijf ik gestand,’ antwoordde Dora.

‘Ik laat u niets na, Dora; gij bezit nog slechts het huiske uwer moeder.’

‘En twee gezonde armen! Bekommer u niet om mij, wees er niet bezorgd over, ik zal wel mijn brood verdienen. Denk aan u zelven... zal ik den pastoor halen?’

‘Neen, gij uiet,’ zegde de mulder haastig, ‘zend iemand anders.... Ja, ik wil met hem spreken, maar gij moogt mij uiet verlaten.’

De schaapherder bood aan den pastoor te halen en ging heen.

‘Indien ik het geld ontvangen had, waren wij naar Amerika gegaan,’ nam Hagen na een wijl weer het woord op, ‘ik zou daar nog alleen voor u geleefd hebben.’

‘Meent gij dat gij daar ginds rust gevonden zoudt hebben?’ vraagde Dora. ‘Uw slecht geweten zou u vergezeld hebben.’

‘Laat hem in vrede sterven,’ fluisterde de waard haar in het oor; ‘hij zal daarboven zijn loon ontvangen.’

‘Het slechte geweten!’ herhaalde de mulder met matte, haperende stem. ‘Het heeft mij nacht noch dag met rust gelaten, het heeft mij voortgezweept als een furie, maar ik meende het wel tot zwijgen te zullen brengen. Zie, daar komt de zon, het zal wel de laatste maal zijn, dat ik ze zie.’

Een zonnestraal viel door het venster op het bed van den stervende. Hagen verzocht om een glas water; de waard ging heen om het te halen.

‘Waar is mijn jas?’ vraagde de mulder met koortsachtige haast. ‘Als ik dood ben, neem dan de brieventesch, die in den borstzak steekt; er zijn twee duizend daalders in. Behoud die en koop er een stuk land voor. Neem ze nu dadelijk, Dora... snel! eer Stam terugkomt; het is niet noodig dat iemand het weet.’

‘Het is uw geld uiet,’ antwoordde Dora ernstig.

‘Jawel, ik heb het verdiend, het is mijn eigendom.’

‘Dan zal ik het aan degenen geven, wien gij geld schuldig zijt; ik wil het hun uiet onthouden.’

‘Maar denk toch aan uwe armoede!’

‘Zij is lichter te dragen dan de schande en ik ben in armoede opgegroeid. Neen, Peter, ik wil niemand bedriegen; indien ik er het geld toe had, zou 'ik al uwe schulden betalen, maar ik kan het niet.’

Zij brak af en stond op; de pastoor was binnengetreden om den stervende de laatste troostmiddelen van den godsdienst te brengen.

Dora bleef in het vertrek; Hagen wilde dit zoo.

Beneden in de gelagkamer was geen stoel, geen plaats op de banken meer vrij; de boeren waren toegesneld om uit den mond van den waard en den schaapherder de verrassende bekentenissen van den mulder te vernemen. Ware hij gezond en krachtig geweest, dan zouden zij hem te lijf gegaan zijn, zoo groot was de verbittering tegen den brandstichter en moordenaar!

Eenige boeren wilden terstond naar de stad gaan, Willem bevrijden en hem in zegepraal naar het dorp terugvoeren.... ware Willem op dat oogenblik binnengetreden, allen zouden hem als hun broeder in hun midden opgenomen hebben. Zij beklaagden hem; zij noemden zijne goede hoedanigheden op en begrepen niet, hoe zij destijds zoo spoedig aan zijn schuld geloofd hadden; allen wilden hem nu werk geven zoodra hij terugkeerde, hem schadeloos stellen voor alles, wat hij, de onschuldig veroordeelde, geleden had.

Maar hoe snel kan de gezindheid omkeeren!

Een jonge boer, die den gevangene haatte, uitte de bemerking, dat Willem toch gestolen had en wie eenmaal zijne eer verloren had, kon die nooit meer terugbekomen. Zij mochten allen den veroordeelde op de handen dragen, hij voor zijn persoon zou den dief uit den weg gaan.

Dat was onkruid, hetwelk op een vruchtbaren bodem viel. Al verdedigden hem ook nog verscheidenen, het getal der tegenstanders nam snel toe; het onkruid schoot welig op. Men herinnerde zich nu weer, dat Willem de zoon was eener ‘heks,’ dat hij zich aan den boschwachter vergrepen en den mulder met zijne wraak gedreigd had en zijne vijanden wisten van de stemming meesterlijk partij te trekken, door de guitenstreken, die zij ui□ zijne kinderjaren verhaalden, als overlegde boosheid te doen voorkomen.

Ten slotte was de schaapherder de eenige, die hem in bescherming nam, zoo snel was de denkwijze veranderd en ook hij moest zwijgen, want het getal der tegenstanders was te groot.

Zoo waren eenige uren verstreken toen de pastoor binnentrad en den aanwezigen mededeelde, dat de mulder overleden was. Op gevoelvollen toon, wees hij er hun ook op dat de misdadiger thans voor een hoogeren Rechter stond, om het loon voor zijne daden te ontvangen, doch dat hij als rouwmoedig zondaar afgestorven was. Hij vermaande hen naar huis te gaan en in kristelijke liefde den overledene te vergeven wat hij misdaan had, daar zij niet

meer gerechtigd waren hem te oordeelen, nadat een hoogere rechter hem gevonnisd had. Vervolgens herinnerde hij er hen aan, dat zij ook destijds een onschuldige hadden willen vonnissen en slechts door den moed van Dora voor de misdaad van moord behoed gebleven waren; hij knoopte er de bemerking aan vast, dat het nu hun kristelijke plicht was, dezen onschuldige liefderijk op te nemen, die voor een gering misdrijf zoo zwaar geboet had.

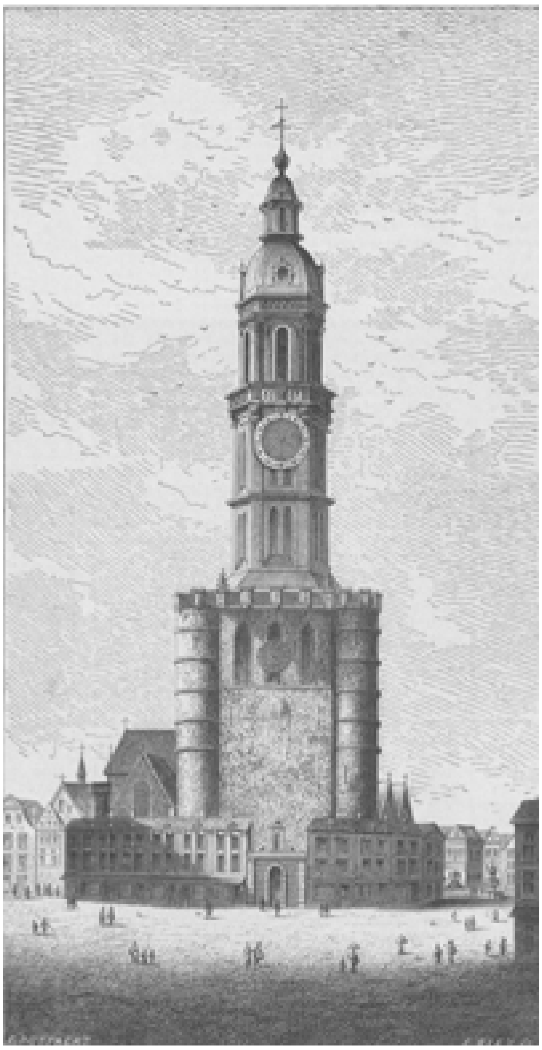

DE TOREN VAN DE ST. NICOLAASKERK TE BRUSSEL.

De boeren hoorden hem zwijgend aan; zijne ernstige vermaningen konden het onkruid niet verstikken, hetwelk zoo weelderig in hunne harten opging. Aan zijne uitnoodiging om de herberg te verlaten, gaven zij echter gehoor; alleen de schaapherder bleef achter, om de jonge vrouw te zeggen, dat hij dien achtermiddag naar de stad wilde gaan om den gevangene de vrijheid aan te kondigen.

'Ik ga zelve,' antwoordde Dora daarop op een toon, die geen tegenwerping toeliet; 'ik moet hem de vrijheid brengen. Mijnheer de pastoor heeft mij gezegd, dat hij mee wilde gaan, om mij in de stad behulpzaam te zijn. Wanneer gij mij echter den dienst wilt bewijzen om voor de begrafenis te zorgen, dan zal ik daarvoor zeer dankbaar zijn....

Zoo spoedig als Dora het gehoopt en geloofd had, ontsloot de poort van het tuchthuis zich niet voor den gevangene. Er moesten eerst protocollen opgenomen, getuigen gehoord en bewijzen bijgebracht worden, kortom, er waren zoo vele formaliteiten te vervullen, zoo vele moeielijkheden uit den weg te ruimen dat Dora schier vertwijfelde. Het werd haar niet eens toegestaan den gevangene te bezoeken en hem het voorgevallene mee te deelen; had de pastoor zich niet zoo sterk haar lot aangetrokken, dan zou zij misschien, op hinderpalen gestooten hebben, voor welker wegruiming hare krachten te kort geschoten zouden hebben.

Intusschen werd Hagen begraven en Dora nam bezit van de hut harer moeder; de nalatenschap haars mans liet zij over aan de schuldeischer, die doordien zij hem in zijne onzinnige speculatiën ondersteund hadden, voor een groot deel schuld aan zijn val en zijne euveldaden waren.

De boeren hadden algemeen deernis met het lot der jonge weduwe; zij zorgden voor hare lichamelijke behoeften op zulk een onbekrompen wijze, dat Dora zonder zorg den winter te gemoet kon ziem.

Eindelijk sloeg het uur der vrijheid voor den gevangene; het gerecht verwittigde den pastoor, dat de onschuld van Willem Harms zonneklaar bewezen en de jonkman uit de gevangenschap ontslagen was. De pastoor spoedde zich met het heuchelijke nieuws naar Dora's woning, en sidderend van blijde ontroering begaf deze zich dadelijk op weg om den geliefde te gemoet te gaan.

Zij wist dat hij naar zijn dorp terugkeeren zou: van hare lippen, uit hare oogen zou hij den eersten groet ontvangen. Het smartte haar diep, dat het haar niet vergund geweest was hem aan de gevangenis af te halen; aan hare zijde had hij het naargeestige huis moeten verlaten!

Met koortsachtige haast ging zij door het dorp; de pastoor vermocht ter nauwernood gelijken stap met haar te houden, het ongeduld gaf haar vleugelen; zij vreesde, dat een ander haar voor zou zijn en de eerste onvriendelijke groet den huiswaartskeerende zou kunnen verbitteren.

De pastoor had het vermoeden geuit, dat Willem reeds in het dorp kon zijn, bijaldien hij, gelijk te vooronderstellen was, gelijktijdig met het schrijven de stad verlaten had.

In dit vermoeden zou hij zich niet bedrogen zien. Toen beiden de dorpsherberg bereikten en goed voortstappende haar voorbij wilden gaan, riep de dikke waard hun toe, even binnen te willen komen, dewijl er een vreemdeling bij hem was, die verrassend nieuws uit de stad gebracht had.

Met een vreugdekreet vloog Dora naar binnen.

Met een opgeruimd gelaat kwam Willem haar te gemoet; wie zal het in haar misprijzen dat zij hem omhelsde en kuste, dat de liefde, welke zij hem in haar hart toedroeg, zich in lachen en weenen uitte?

Zij verzocht hem het haar te vergeven dat zij hem niet afgehaald had; zij zou het niet nagelaten hebben, indien men haar in tijds van het uur zijner invrijheidstelling kennis gegeven had; maar Willem verklaarde haar dat hij het voorbedachtelijk zoo overlegd had, om haar den weg en den aanblik van de gevangenis te besparen.

Gelijk twee verheugde, gelukkige kinderen zaten zij bijeen, hand in hand, oog in oog; zij hadden elkander zooveel te vertellen dat zij niet uitgepraat konden komen.

De herbergier had den jonkman reeds een onderkomen aangeboden. Na den winter zou men verder zien, meende hij; voor het oogenblik kon Willem als knecht bij hem dienen en moest hij zich aan de vijandigheid van de boeren niet laten gelegen liggen.

Deze vijandigheid openbaarde zich reeds den eersten dag; daar zij zich echter tot oogslagen en gebaren bepaalden, stoorde Willem er zich niet aan en hield zich alsof hij er niets van merkte.

Bedaard en met iever verrichtte hij de werkzaamheden, die de waard hem opdroeg; hij was tegen ieder, zelfs tegen degenen, die hem kwalijk gezind waren, vriendelijk: hij had in de gevangenis geleerd den trotschen nek te buigen.

En wanneer zijn trots in opstand wilde komen tegen het onrecht, hetwelk hem aangedaan werd, dan stilden de vredelievende taal van Dora en de ernstige vermaningen van den herb erger of den schaapherder weer dra den storm, wiens uitbersting de gansche schaar zijner vijanden tegen hem zou opgehitst hebben.

Het aantal zijner vrienden vermeerderde allengskens: de boeren konden zijn vlijt, zijn getrouwe plichtsvervulling en ootmoedigheid niet onopgemerkt laten, terwijl de pastoor onvermoeid in de weer was, om den wrevel en de afgekeerdheid, welke zijn eerste vergrijp tegen hem in het leven geroepen had, uit te wisschen.

Zoo verstreek de winter. De lente tooide weiden en bosschen met haar bontkleurig bloemgewaad; door hare heldere zon bestraald bewoog zich een kleine schaar naar de dorpskerk.

Willem en Dora vierden vandaag het feest hunner echtverbintenis; na zoovele en zware stormen hadden zij eindelijk de haven des geluks bereikt.

Van de vroegere vijanden des bruidegoms hadden velen zich bij den stoet aangesloten, de anderen schudden geërgerd het halsstarrige hoofd en troostten er zich mee, dat het een heerlijkheid van korren duur zou zijn; iemand, die eenmaal het pad der misdaad betreden had, kon er niet meer op terugkeeren, beweerden zij.

Willem was eigenaar der dorpsherberg geworden; de kinderlooze waard had alles aan hem overgedragen, om zijn ouden dag in stille rust te kunnen doorbrengen. Maar hoewel Willem aan zijne hardnekkigetegenstanders bewees, dat hunne meening omtrent hem valsch was, bleven zij er toch in volharden; het geluk van zijn echt, zijn vlijt, zijn rechtschapen levens wandel en zijne nauwgezetheid in alle dingen konden hen niet overtuigen, dat zijne eer van den smet, die er op gerust had, sinds lang gezuiverd was.

Wat bekommerden zich echter de gelukkigen daarom? De kring hunner vrienden was zoo groot, dat de dwarskoppen het niet waagden openlijk voor hun vooroordeel tegen hen uit te komen en dit vooroordeel kon dan ook geenszins den gouden zonneschijn verduisteren, dien de liefde op het verder levenspad van Dora en Willem wierp!

[Nummer 30]

De droomuitlegster.

Is het alweer eene *uitlegster?* hoor ik eene mijner lezeressen vragen. Ja, het schijnt wel dat de kunst om door de sterren, door het koffiedik, door de kaarten de droomen uit te leggen, bijzonder eene kunst is aan vrouwen eigen en nog wel aan leelijke, oude vrouwen. die hier altijd omgeven zijn door nachtuilen, katten - en nog wel zwarte katten, astublieft.

DE DROOMUITLEGSTER, NAAK MEJ. ANNA NAN OETLINGEN.

Satan schijnt die kunst niet aan jonge lieve juffertjes weg te leeren en ons dunkt dat hij door dit te doen meer praktijk geven zou aan zijne onderhoorigen; want kaartlegsters en droomverklaarsters zijn ook meestal van die welke 's nachts op een bessemstok naar de Sabbath, of heksendans rijden.

In onzen *verlichten* tijd, hooren wij zeggen, gelooft men niet meer aan kaartlegsters. O, o! roept niet te hard, beste vrienden. Men gelooft aan die dwaasheid nog meer dan ge denken zoudt, en terwijl de verwaande stedeling met misprijzen glimlacht om den dorpeling, die aan de ‘kwade hand’ gelooft, sluipt hij zelf in deze of gene

afgelegen straat, een hobbeligen trap op en gaat deze of gene oude bedriegster over de toekomst raadplegen.

De toekomst! alsof zoo'n schepsel iets wist van't geen de Godheid aan ons allen verborgen heeft!

Meer dan dat: neemt de groote dagbladen van Parijs, Berlijn of Weenen in de hand en gij zult er openlijk de adressen vinden van die bedriegsters. Het gerecht schijnt er zich niet om te bekommeren, maar waarom bekommert het zich met zooveel andere dingen, die veel minder kwaad stichten dan het uitleggen van eenen droom, of het voorspellen der toekomst in kaarten of koffiedik?

In de gravure naar de schilderij van Anna van Oettingen, leest de tooverheks, de *moeder Schrikkel*, zoo als men te Antwerpen zegt, het lot, de toekomst in een dik boek en zij, het meisje, dat gewis eene liefdekuur in het hoofd heeft, luistert aandachtig. Of het voorspelde zal uitkomen? Dat is eene andere zaak; maar wat altijd zeker zijn zal, is, dat de beurs van de jonge dochter bij het heengaan lichter zijn zal - misschien toch ook voor eenige oogenblikken haar hart.

Speelgoedfabrikaat in het Ertzgebergte.

In onzen voorgaanden jaargang deelden wij eene korte beschrijving mee over dit belangwekkend fabriekaat; vandaag levert onze teekenaar het gezicht in eene familie, welke bezig is met de poppekens en diertjes te snijden, waarmee de menageries, de zwitsersche dorpen, de arks van Noach en andere vermakelijkheden onzer jeugd, worden saêmgesteld.

De gewesten waar men zich het meeste met die kleine nijverheid bezighoudt, zijn gelegen tusschen Saksen en Bohemen, in het noordoosten van Beieren.

Ziet een der woningen: de vader klieft het hout; hier snijdt men een blokske zóódanig dat het min of meer den vorm van een dier aanneemt, daar zet men er de ooren, den staart aan; ginder wordt het beestje geschilderd en eer men het denkt is het schaap, de os of ezel gefabriceerd.

Zoo gaat het ook met de soldaatjes of welkdanig speelgoed ook; doch een huisgezin maakt maar één soort van voorwerpen, die nadat zij door de kooplieden zijn opgekocht in doozen gesorteerd worden. De verdiensten zijn zeer klein in deze nijverheid; doch het werk gaat vlug van de hand en het leven is goedkoop in die landstreek.

Een voetknecht der 15de eeuw.

Men maakt zich, algemeen - en vooral in onze romans, waarin de geschiedenis gewoonlijk op de verschrikkelijkste manier geradbraakt wordt - een valsch denkbeeld van wat de soldaat in vroeger dagen was. Men denkt te veel, in dit geval, aan onze tegenwoordige soldaten.

De soldaat in vroeger eeuwen was een kerel, die voor het lieve geld, voor de soldij vocht en die niet tevreden was als hij, na den slag, niet eens geducht plunderen en rooven kon.

Constanter (Huygens) zegt ook van hem:

Een prediker op 't mes:
        een Raedsheer met de hand;
Een roover met verlof;
        een ongelaeckt ontschaeker.
Een vreeslick ambachtsman,
        een Wees- en Weduwmaecker.
Een eigenaar van al
        dat 's vyands eygen is.

En verder nog:

Een duyve binnens koys,
        een Duyvel buyten band;
Een vlegel op den Boer;
        zeyssen op zijn land,
Syn vingers zijn het rijs,
        van 's Hemels hardste roeyen;
Hij hongert na den dagh
        daar honger uyt moet groeyen,
Hij wenscht om veegh te zijn;
        sterft daer men niet en sterft,
Verlegen niet hetgeen
        een yeder noodste derft;
Is vloecken Christelyck,
        hij oefent het met eeren;
Vergeu' ons onze schuld,
        dat kan hy bidden leeren;
Als wy ons schuldenaers,
        dat wilder langhsaem uyt
Sijn heele *vaderons*
        versuymden hy om buyt.

Buit maken was de groote aandrift van den soldaat; ook diende hij alle zaken, alle prinsen, alle heeren; eer of vaderland kende hij niet: hij was een huurling en meer ook niet. Wie het beste betaalde, was zijn man; wie het meeste, na de inneming van eene stad of op marsch, liet plunderen, was de beste veldoverste: *de best' betaeler wint* zegt Constanter.

Op zijnen veld- of strooptocht heeft hij zijn gezin bij zich:

De ballast syns gevolghs
        Zijn Knapsack, Vrouw en Kind
Daer vecht hy vrolick voor,
        en wel hun, valt hy boven;
Hun magen zullen 't sich
        dry dagenlangh beloven.
Vier zijn sy bedelvry;
        en wee hun tuymelt hy.

Ja, dan is de bedelkorf haar lot.

In dien toestand begrijpt men lichtelijk dat de soldaat met verachting aanzien werd. Ook zijn er een aantal gebeurtenissen in de geschiedenis, die ons doen zien wat gevaarlijk en verachtelijk goedje de soldaten waren en wat onze vreedzame voorvaders van hen te lijden hadden. De traditie is bij ons volk dan ook levendig gebleven en tot op onze dagen geniet de soldaat, ten minste de soldaat van ‘stiel,’ niet veel achting bij onze gegoede klassen.

De voetknecht van Stammel is eene prachtige figuur; met eenen glimlach op het wezen ziet de soldenier naar eene prachtige kruik, die hij ofwel bewondert om den lekkeren wijn dien zij bevat, of misschien ook om de waarde die zij als ciseluur heeft. 't Is dan ook waarschijnlijk een stuk dat na de plundering hem als buit in de hand gevallen is.

Een hoekerschip op haringvangst.

Wij hebben onlangs in onze Kamer van Volksvertegenwoordigers de bescherming hooren inroepen, tegen de brutaliteit der engelsche visschers, die op zee eene wezenlijke tirannie uitoefenen op de hollandsche en Vlaamsche visschers en meer dan eens hunne netten baldadig vernielen, enkel uit geest van concurrentie.

Door de onlangs gesloten traktaten heeft men aan den engelschen Visscher eene totale overmacht gegeven op den onze, en het zal ons niet bevreemden dat wij later den vlaamschen Visscher zullen zien beschuldigd worden van dingen, die anderen hebben begaan.

Wat ook een wezenlijke kanker op zee mag genoemd worden, zijn de herbergbooten, die op zekere hoogten drijven, waar meer dan een Visscher niet alleen eenen aanslag ondervindt op zijne beurs, maar op zijn leven.

De haringvisscherij werpt aanzienlijke winsten af, dank zij de aloude uitvinding, die men 'haringkaken' noemt, en die hierin bestaat dat de haring onmiddellijk aan boord zelf wordt ingezouten en alzoo voor bederf bewaart.

Het hoekerschip, waarvan wij hier eene afbeelding geven, is in onze dagen in ongebruik geraakt. Een hollandsch tijdschrift zegt hieromtrent:

'De beste soort van haring wordt in de hoogste streken der Noordzee gevangen. Minder bekend is het echter dat de vangst daar eertijds meer uitsluitend werd uitgeoefend met zoogenaamde *hoekers*, die vroeger algemeen in zwang, in onbruik zijn geraakt. Op het oogenblik althans is er nog slechts een enkele in de vaart; zij behoort tot de reederij der firma IJzermans en Co. te Vlaardingen, die op de Londensche tentoonstelling de eer had haar zilveren visch met zilver bekroond te zien, en die daar ook eene afbeelding had geëxposeerd van het schip, waaraan zij voor een groot gedeelte de haar te beurt gevallen onderscheiding te danken heeft. De gravure op onze laatste pagina geeft den lezer die afbeelding te zien en stelt hem tevens in staat zich een denkbeeld te maken van de wijze, waarop met dit schip de haring gevangen wordt.

'De bloeitijd der hoekers valt samen met de gulden dagen der 'groote visscherij,' toen bij landswetten de tijdstippen van vertrek en het uitwerpen der netten geregeld waren. Op *Buizendag*, den 15en juni, zeilde de geheele vloot gezamenlijk ten haring uit en reeds zondags te voren, op *Vlaggendag*, lag zij op het sierlijkst opgetuigd en met een rijken vlaggentooi zeilree, vooral in de haven van Vlaardingen. Van de naburige steden en dorpen stroomden dan. duizenden nieuwsgierigen daarheen om het schouwspel der reisvaardige vloot te genieten en aldus hunne belangstelling in de nationale onderneming te toonen.

Van uit Vlaardingen zeilden de schepen dan tot aan de Shetlands-eilanden om eerst den 24 juni, den dag daarvoor bij landsvoorschrift bepaald, de netten uit te werpen. De eerstelingen van den vangst werden dan door een onderling daarvoor afgehuurd schip, den zoogenaamden *jager*, onmiddellijk naar het vaderland gebracht, waar zij met opgetogen vreugde ontvangen werden.

'Het binnenkomen van den eersten haring was in de dagen der republiek de aanleiding tot een nationaal feest, en dat was niet meer dan natuurlijk in een tijd, dat de 'groote visscherij' Neerlands goudmijn mocht heeten. In het laatst der vorige eeuw begon echter het eenmaal zoo bloeiend bedrijf te kwijnen en onder de fransche heerschappij stond het geheel stil, om eerst na het herstel van Neerlands onafhankelijkheid weer te herleven.'

Vlaardingen, Maassluis en Scheveningen zijn de voornaamste plaatsen in Nederland van waar de haringvisschers uitvaren.

In ons land wordt de haringvisscherij door eenige aan de kusten wonende visschers uitgeoefend, doch op eene niet zeer uitgebreide schaal. Kort na de omwenteling van 1830 wilde men pogingen aanwenden, om deze nijverheid in ons land op te beuren, en onze visschers zonden hun eerste zeeproduct naar 't hof en naar 's konings ministers.

Iedereen weet nog wat onthaal hun te beurt viel - een voorval dat echter sedert lang zou vergeten zijn, hadde de volksdichter Theodoor van Ryswyck het niet door een zijner politieke refereinen vereeuwigd.

De haring kwam bij de ministers aan en de dichter zette de waalsche staatsliê altemaal riekend en snuivend rond het ingepakte geschenk. ‘Wat mag daar inzitten?’ vroeg deze, vroeg gene. Zij hadden gehoopt dat het een product uit het Keienland zou geweest zijn, of ‘knoffellook of ajuin.’ Toen zij echter den kleinen visch gewaar werden, lieten zij een lang getrokken ‘bah!’ hooren over dat product, gevischt, zegden zij, ‘in Vlaanderens rivieren!’

Men zond dan ook dat zout vlaamsch geschenk aan de onbeschaamde visschers terug, eene handelwijze die bijzonder veel opschudding te weeg bracht, en die, door het lied van Van Rijswijck, historisch geworden is.

In Nederland is de haringvangst integendeel hoog in eere, en in plaats van met smaad bejegend te worden, zingt men integendeel;

Daar komt de kiel met goud belaân
En brengt ons d'eersten haring aan!
't Is feest in Nederland!

Een zonderlinge koning.
(uit Stanley's reizen in Midden-Afrika.)

I.

Het weinige, zegt de beroemde reiziger, wat wij in het eiland Sohoeëh, de baai Murchison en het eiland Kikoea van de zeden en gewoonten van Ougannda gezien hadden, was voldoende om mij de overtuiging te geven dat ik ging kennis maken met een zonderlingen souverein en een zonderling volk - zoo verschillend van de roovers van Oevoema en van de wilden van Oessoekoema, als in de Indiën de Engelschen verschillend zijn van de Afridis, of de burgers van den Arkansas, van de halfbeschaafde Choctaws.

Zoo dacht ik terwijl Magassa, aan 't hoofd der flotielje, ons van het eiland Sohoeëh naar Oessavara bracht en dat zijn kleine slaaf op de trommel sloeg tot begeleiding van den eentonigen zang der roeiers.

Na onze eenzame reis in het diep der baaien en der inhammen aan de kust, welke laatste aan het groote meer zoo talrijk zijn, was dit geleide van vijf prachtige kanos, die ons naar den machtigsten monarch van Midden-Afrika brachten, een geheel nieuwen toestand; deze laatste

beloofde ons gansch onverwachte toneelen, bijzonder luisterrijke ontvangsten.

Wij waren nog ongeveer twee mijlen van Oessavara verwijderd, toen wij eene ontelbare menigte volks zagen - verscheiden duizenden - die in een goede orde op een hellenden bodem geschikt waren.

Op eene mijl van de kust gelastte Magassa zijne manschappen, het volk door eene losbranding van geweeren van onze komst te verwittigen. Wij naderden; ik zag de hoogte met volk bedekt. Op den oever stonden twee dikke rijen mannen, gekleed gelijk de Voeangoena. Op den achtergrond van die rijen en tusschen dezelve, bemerkte ik eenige personen in 't rood, in 't wit of in 't zwart gekleed.

Toen wij bij den oever waren, kondigde eene losbranding van twee- of driehonderd geweeren de komst van den witten man aan, die door de moeder van den Kabaka, van den vorst, in haren droom was gezien. Talrijke trommels, timbalen en groote bommels werden geslagen om het welkom te vermelden; vlaggen en wimpels wapperden en de menigte juichte ons toe.

Verwonderd over al dien luister ging ik naar den grooten standaard, naast welken een jonge man stond; hij was klein van gestalte en droeg een wit kleed over welk eene soort van roode tunica. Magassa knielde eerbiedig voor hem en zegde mij, dat die jonge man den *katekiro* was.

Zonder dien titel te begrijpen, maakte ik eenen groet, die, tot mijne groote verwondering, door dien persoon werd nagebootst; zijn groet had echter meer majesteit en meer onderwerping dan de mijne. Ik was over die koninklijke ontvangst bedremmeld; maar ik hoop wel dat ik mijne verlegenheid heb kunnen verbergen.

Een twaalftal goed gekleedde personen naderden en drukten mij de hand; zij zegden mij in de taal der kissoeabeli dat ik welkom was in Ougannda De katekiro deed een teeken met het hoofd; de trommels werden geslagen en onder hun gebons en geroffel, onder het geroep van duizenden nieuwsgierigen, geleidde hij mij op eene soort van binnenplein, gevormd door met riet bedekte hutten; deze hutten stonden rond eene grootere hut, waar ik met mijn volk moest verblijf houden.

De katekiro en eenige opperhoofden traden met mij in mijne nieuwe woning, waar een zeer belangrijk gesprek gehouden werd.

Onder de daar aanwezige personen bevond er zich een uit Zanzibar, Tori geheeten, die, zooals ik weldra vernam, de eerste tamboer, de ingenieur, de aldoener was van den kabaka.

Die behendige kerel zegde mij dat de katekiro de eerste minister of vertegenwoordiger van den keizer was, en dat de voornaamste opperhoofden, die ons omringden, Tchammbaranngo, Mkoeënnda, Kanngaoe, Sekebobo, enz. genaamd werden.

De Voeagannda zijn zeer nieuwsgierig naar 't geen de vreemdelingen weten te vertellen. Een aantal vragen klonken in mijn ooren: vraagpunten over mijne gezondheid, over mijne reis en haar doel, over Zanzibar, Europa en zijne bewoners; over de zee, den hemel, de zon, de maan, de sterren, de engelen, de duivels, de doctors, de priesters, de mannen van allen stiel en ambt.

Kortom, in mijne hoedanigheid van vertegenwoordiger der volkeren die *alles* kennen, werd ik aan het nauwkeurigste onderzoek onderworpen en na verloop van

een uur en tien minuten werd er met algemeene stemmen verklaard, dat ik dit onderzoek schitterend had doorgestaan.

De gezichten werden dan ook vriendelijk, fijne, bruine en gespierde handen werden mij geestdriftig toegestoken en. drukten krachtig de mijne; hieruit besloot ik dat men mij toejuichte, ja, niet minder dan dat ik de palmen van het doctoraat in de wetenschappen had behaald.

Eenige der opperhoofden gingen onmiddellijk naar den kabaka, om hem te zeggen dat de witte man alles wist, alles wat de menschelijke kennis betrof; dat hij uiterst beleefd en gemeenzaam was. Hierop wreef de keizer zich de twee handen tegen eikander, als had hij eenen schat bemachtigd.

De uitslag van dït gunstig oordeel liet zich niet wachten; hij bood zich aan onder den vorm van veertien vette ossen, acht geiten, acht schapen, honderd reessels bananen, drie dozijn vogels, vier kruiken melk, vier manden pataten, vijftig groene maïs-aren, een korf rijst, twintig versche eiers, tien kruiken banaan-wijn.

Kaoeta, intendent van het paleis, gevolgd door de dragers dier verschillende voorwerpen, ging voor mij op de knieën zitten. De kabaka, zegde hij, brengt zijne groeten aan den witten man, die van zoo verre gekomen is om hem, te bezoeken. Hij kan het gelaat van zijnen vriend niet zien vóór dat deze geëten en dat hij voldaan zij. Daarom zendt hij tot u zijnen slaaf, om hem deze weinige dingen aan te bieden. Ten negenden ure van den dag, als de witte man zal uitgerust zijn, zal de kabaka hem laten halen om hem in het boerzah (dat is de plaats der ontvangst) te ontvangen. Ik heb gezegd: Toeiyannzi, Yannzi, Yannzi!

Ofschoon mijne beleefdheid niet zóó ver ging, dat ik voor den intendent op de knieën ging zitten, om hem te bedanken mij de gelegenheid te hebben gegeven, van ‘wel bedankt’ te kunnen zeggen, gaf ik hem een betamelijk antwoord.

Mijne manschappen stonden verbaasd over zoo'n koninklijke gift als mij gedaan werd, waaruit bleek dat er schier een os per hoofd gegeven was. Sarammba, de slecht gecoiffeerde gids, dien wij in de golf van Speke hadden aangenomen, werd uitgenoodigd zijn gedacht te zeggen over den kabaka, die zooveel ossen en geiten gaf als de koning van Oessoekoema pataten.

Sedert onze komst in Ouganda, was de ongelukkige nevelig van geest geworden. Hij droeg nog altijd zijne geitenhuid, een oorspronkelijk kleed dat zoo vet en smeerig was als de dwijl, waarmee men den ketel van een walvisch vaarder kuischt, kortom, het vuilste voorwerp dat men ooit gezien heeft.

De paadjes van het hof, zeer netjes gekleed, en die reeds mijn lichamelijk en zedehjk signalement hadden opgenomen, met eene nauwgezetheid, welke een Parijzer reporter zou beschaamd gemaakt hebben, zagen Sarammba met verwondering aan en spotten met hem.

‘Van waar komt toch die slecht gekleede heiden?’ zegde een der spotters.

‘Ziet zijn haren eens!’

‘Hij zou beter doen zich niet voor den kabaka te vertoonen!’

‘'t Is zeker een slaaf.’

‘Ik geef er geen banaan voor,’ zegde een vijfde.

Ik zag mijnen gids aan, en mij dacht dat hij.... bleek werd.

Arme Sarammba!

‘Zoodra zij zullen weg zijn,’ zegde de goede Sateni, het hoofd mijner ekwipage, ‘zult gij die vuile lompen afleggen en wij zullen u in witten katoen kleeden.’

Maar Baraka, een onzer roeiers, riep onmiddellijk:

‘Waarom hem die stof geven? zal hij er zich mee bedekken? Neen, hij zal er een pak van maken en dit aan zijn *mammy* (moeder) brengen, of het voor een geit verkoopen.’

Tot mijne groote verwondering poogden mijne manschappen Saramba te overtuigen, dat de kabaka hun persoonlijke vriend was; dat al die ossen, geiten, kiekens het gewone geschenk waren van den keizer aan de Voengoeano, en zonder den minsten eerbied voor de waarheid telden zij de fabelachtige giften die verschillende inboorlingen van Zanzibar van Mteça hadden ontvangen.

De Engelschen moeten zich niet meer inbeelden alleen in koelen bloede te kunnen spotten; de mannen van Zanzibar zijn daarin zeer bedreven; Saramba leerde dit ten zijnen nadeele.

Het negende uur naderde. Wij hadden een bad genomen, ons geborsteld, gekleed en ons gereed gemaakt voor het gehoor, hetwelk ons door den eersten potentaat van Midden-Afrika zou worden toegestaan.

Toen het uur gekomen was, kwamen twee paadjes, gekleed half kingoeana en half kigannda, dat is dragende het witte kleed van Zanzibar, door een gordel om het middel vastgesnoerd en den nationalen mantel op den rechterschouder vastgemaakt. Die mantel reikt tot aan de voeten en is gevormd door twee vademen Sohari.

‘De kabaka,’ zegt een der paadjes, ‘noodigt u uit om in het boerzah te komen.’

Ik trad buiten; rechts en links gingen vijf mijner manschappen met snidergeweeren gewapend. Wij gingen door eene breede en korte straat; die straat leidde ons naar eene hut waar de keizer gezeten was, omringd door voeafoengoe en door voeatonngoleh, grootwaardigheidsbekleeders, wier rang gelijk staat met die van generaal, van kolonel; allen waren geknield of aan weerskanten van den troon gehurkt. Zij zaten in gelijke lijnen, aan welker uiteinde de lijfwachten, de beulen, de paadjes, enz.

Toen wij naderden, verwijderde zich de groep die het dichtst bij den keizer zat; wij werden met tromgeroffel ontvangen en in deze hoorde men het juiste geroffel van den kundigen Tori.

De machtige vorst stond op en, even als hij, heel het hof: voeakoengoe, voeatonngoleh, distriktsopperhoofden, koks, schenkers, paadjes, beulen, enz.

De kabaka had eene soort van pots op en droeg over het witte kleed, dat algemeen is, een zwart overkleed, in het midden door een vergulden gordel omvat. Hij drukte mij hartelijk de hand, boog zich bevallig en verzocht mij op een ijzeren taboeret plaats te nemen.

Ik wachtte tot dat hij mij het voorbeeld gaf; hij hernam plaats en heel het hof ging gelijktijdig als ik zitten.

Mteça zag mij met groote belangstelling aan; ik deed hetzelfde; ik was voor hem zoo belangwekkend als hij voor mij. Zijn indruk, zooals ik hem hoorde zeggen aan zijne omgeving, was dat ik jonger was dan Speke, minder groot en minder goed gekleed. Wat mij betreft, ik dacht dat wij later beter kennis zouden maken; dat ik hem zou kunnen bekeeren, hem nuttig maken voor Afrika, en 's avonds schreef ik de volgende regels in mijn dagboek:

‘Het *Reisdagboek naar de Nijlbronnen* slechts gelezen, hebbende om er aardrijkskundige inlichtingen in te vinden, had ik slechts een 'flauwe herinnering bewaard van de beschrijving van Speke's verblijf in Ougannda. Voor zooveel ik mij kon herinneren, was Mteça afgeschilderd als een jonge, ijdele vorst, zonder hart; een

dwingeland, die den moord op groote schaal uitoefende en eene voorliefde had opzichtens dikke vrouwen.

Zonder twijfel heeft Speke geschreven wat hij heeft gezien; maar sedert dien zijn de zaken veel veranderd.

Mteça komt mij voor als een verstandelijk vorst, die mettertijd en met behulp van deugdzame menschenvrienden, meer voor Centraal-Afrika doen kan, dan eene halve eeuw evangelieprediking buiten zijn gezag.

Ik meen in Mteça het licht te zien, dat de duisternis, waarin deze landstreek gedompeld is, zal doen verdwijnen; zelfs een prins die de europeesche sympathieën waardig is en de dierbaarste hoop van Livingstone waarheid kan doen worden. Met hem, met Mteça, wordt de beschaving van Midden-Afrika mogelijk.

Ik herinner mij met welken geestdrift Livingstone van Sekeletoe sprak; bad hij Mteça gekend, hij zou hem tien keer meer hebben liefgehad. Met woord en pen had hij alle mannen van goeden wil geroepen om het opperhoofd van Ougannda bij te staan.

Vijf dagen later schreef ik nog:

‘Mteça is een machtig keizer: hij oefent op zijne buren een grooten invloed uit. Ik heb vandaag de gezanten van den woelzieken Mannkorongo, koning van Oessoeï, en die van den verschrikkelijken Mirammbo, wiens naam alleen de menschen doet beven, van de boorden van het Tanganika- tot die van het Victoria-meer, voor Mteça zien knielen, om hem voor hunne meesters de schatting aan te bieden.

'Ik heb in het leger van Mteça meer dan 3000 man gezien, afgericht op den oorlog, een honderdtal opperhoofden, die nevens de bewoners van Zanzibar en Mascate, kunnen plaats nemen en die even rijk gekleed en even goed gewapend zijn; bij allen heb ik met verwondering zooveel orde en tucht gezien, als men kan verwachten van den soeverein van een half beschaafd volk.

'Al die uitslagen is men verschuldigd aan den invloed en de pogingen van een armen muzelman, Muley-ben-Selim genaamd. Het is hij die hier de leer van Mahomet onderwees. Hoe valsch zij dan ook zij, die leerstelsels zijn altijd te verkiezen boven de wreede ingevingen van den despoot, dien Speke en Grant hebben gekend, zich als het ware wentelend in het bloed der vrouwen. Welnu, ofschoon Muleyben-Selim muzelman was en handel dreef in slaven, heb ik eerbied voor de nagedachtenis van dien armen turkschen priester, die soortgelijke veranderingen heeft kunnen teweeg brengen.

SPEELGOEDFABRIKAAT IN HET ERTZGEBERGTE.

'Met het levendig vertrouwen om zijn werk voort te zetten, zal ik voortbouwen op den steen, dien ben-Selim gelegd heeft (?). Ik zal bij Mteça het geloof in het islamismus vernietigen en hem de leering van Jesus van Nazareth doen kennen.' (Jammer, dat Stanley protestant is.)

Men kan uit de voorgaande regels besluiten dat ik plotseling eene levendige genegenheid voor Mteça had opgevat; dat deze een bewonderenswaardig man was,

of dat ik *al* te lichtvaardig vuur vat, of eindelijk dat de keizer van Ougannda een onovertroffen meester is in de kunst van veinzen, en dat ik door hem werd bedrogen.

De voornaamste oorzaak mijner bewondering was, dat ik een zoo groot verschil vond tusschen den persoon door Speke voorgesteld, die hem voordeed als een ijdel, driftig, grillig en bloeddorstig persoon, terwijl ik integendeel in dien barbaar, een kalm en waardig man vond, wiens vragen en opmerkingen eene verstandelijkheid deden zien, dien ik zeker in Afrika niet zou verwacht hebben.

Dien man zoo goed gekleed zien, omringd door een hof insgelijks verstandelijk en gepareerd; opperhoofd van een groot land, waar de vreemdelingen in menigte aankomen; zijne onderdanen met eerbied, zijne gasten met lof van hem hooren spreken, was voorzeker genoeg om hem eene plaats in mijne bewondering te geven.

Kortom, de koninklijke vrijgevigheid, de hoffelijkheid zijner woorden, de oprechte toon waarmee hij zijne diensten aanbood, deden hem mij beschouwen als een edelmoedig wezen, dat, al had hij zelf een levendig gevoel van zijne macht, de noodwendigheden, de verlangens en de waardigheid van anderen besefte.

Daar zijn, ik weet het, negervijanden die deze handelwijs van een afrikaanschen vorst zullen beschouwen als eene natuurlijke dubbelhartigheid, ontwikkeld door eene veertienjarige regeering en nu tot een hoogen graad van volmaaktheid geklommen.

Ik neem aan dat Mteça een behendig politieker is en die de kunst bezit van te kunnen veinzen; maar hij toont somtijds een open, vrank en vrij gemoed, een onbelemmerde opgeruimdheid der jeugd. Zeker, hij heeft geen gemis aan fijnheid en hij bezit de voorbehouding, die aan het hoofd van eenen Staat past, maar zijne diplomatie heeft niets van het kunstmatige dat de europeesche staatkunde eigen is.

In alle geval toonde hij zich waarlijk koninklijk vrijgevig, vol oprechtheid en verstandelijk-

heid, geschikt om een hooger doel te bereiken dan hij zelf denkt; 't is, kortom, een man die verdient bestudeerd te worden, om reden der macht van zijne natuur en de originaliteit van karakter.

Ik ontving zijne hoffelijkheid met eene welgemeende hartelijkheid, en het boerzah, dat bij den ondergang der zon afliep, liet ons beiden voldaan over onzen dag, en wij waren met elkander zeer ingenomen.

Ik vind nog de volgende regels, drie dagen na onze eerste bijeenkomst geschreven: ‘Mteça is groot van gestalte; hij moet zes voet en een duim (1 meter 85 c.) lang zijn. Zijne gestalte is rank; zijn vel is bruin-rood en buitengewoon fijn. Zijn gelaat drukt verstandelijkheid uit; zijne trekken, die zeer aangenaam zijn, herinneren die van de kolossen van Thebe en de beelden, die men in de Museums van Kaïro ziet.

EEN VOETKNECHT DER 15DE EEUW, NAAR E. STAMMEL.

‘Het is dezelfde volheid der lip, maar door de uitdrukking van het gelaat verlevendigd, dat te gelijker tijd minzaam en zacht is; als ook door de verwonderlijke schoonheid der groote, schitterende en zoete oogen, het karakter van het ras waaruit ik denk dat hij gesproten is. Als hij den raad verlaten heeft, legt hij zijne majesteit ter zijde, die hem eigen is op den troon; hij geeft zijn hart lucht aan de vroolijkheid en lacht dat hij schokt.

‘Voor de wonderen der beschaving staat hij in geestdrift. Als er iets over dit punt gezegd wordt, vertaalt hij dit onmiddellijk aan zijne vrouwen en zijne hoofden,

ofschoon velen van hen de taal van Soeahel (kusttaal) zoo goed verstaan als hij. Zijne eerzucht bestaat hierin, zooveel mogelijk de beschaving der blanken na te volgen.

'Dezen morgen, te 7 ure, is hij uitgegaan met een aantal wachten, standaarddragers, pijpers, trommelaars. personen pie hem -iets te vragen hebben en meer dan twee honderd vrouwen van zijn huis. Hij kwam langs mijne woning en liet mij verzoeken te komen. Ik kleedde mij zoo goed als mijn mantelzak mij toeliet; vergezeld van twee mijner mannen, die mijne geweeren droegen, vervoegde ik mij aan den boord van het meir bij het hof.

De keizer zat op een ijzeren taboeret, omringd door een paar honderd bewonderaarsters, die toen ik aankwam, tweehonderd paar oogen op mij richtteden, oogen die vochtig en schitterend waren. Eenige dezer dames hadden een licht oranjekleurig vel; anderen waren bijna blank.

'Zie, Stammli, hoe mijne vrouwen u aankijken; zij hoopten dat er eene witte vrouw bij u zou geweest zijn,' zegde Mteça glimlachend. 'Ik ben niet ieverzuchtig. Zet u neer.'

'Fluisterend gaf hij een bevel aan een paadje, die naar de plaats sprong waarheen hij gezonden werd. Op het gegeven bevel verschenen uit een inham der baai van Murchison, als zoovele pijlen, veertig prachtige kanos, in bruin-rood

geschilderd, de kleur waaraan de vorst de voorkeur geeft.

'Ik heb mij afgevraagd of die voorkeur niet hieruit ontstond dat de gelaatskleur van het volk met deze overeenkwam, want de ware Voeagannda zijn niet zwart. Hunne huid, zoo als die van Mteça, is roodachtig brons en het vel bijzonder fijn en zacht. De inlandsche stoffen, het kleedsel van het meerendeel, eene draperie die op den rechterschouder is vastgemaakt en tot den voet valt, is insgelijks bruin. Hieruit besluit ik dat bruin de nationale kleur is.

In de veertig booten was een twaalfhonderd man. De kapitein van iedere boot was in witten katoen gekleed en had een stuk stof, in vorm van tulband, om het hoofd. Over het wit kleed droeg de admiraal een soort van roode tunica, met een aantal gouden koorden; als muts droeg hij de fez van Zanzibar. Als zij voor ons doorgingen, greep ieder hoofdman zijne lans en zijn schild met de fierheid van een matador, die den rechter der Plaza bewondering over zijne stoute daden wil afdwingen; verder ging hij deelnemen aan den kleinen oorlog waarvan men ons een staaltje geven wilde.

De admiraal werd levendig toegejuicht; het was de Hector der vloot en als zijne heldendaden, welke hem dien bijval gaven, zich niet onderscheidden door bevalligheid, dan toch onderscheidden zij zich ten minste door buitensporigheid.

Toen de wapenschouwing geëindigd was, gaf Mteça bevel eenen krokodil of een nijlpaard op te sporen. In minder dan een kwartier uurs was de krokodil op eene rots ontdekt, en dit op 200 yards van de plaats waar wij ons bevonden.

'Stammli,' zegde de keizer, 'toon nu eens aan de vrouwen, hoe de witte mannen kunnen schieten.'

Al de zonen van Japhet in eene zoo plechtige gelegenheid vertegenwoordigen, was zeker zeer gewichtig; maar of de goddelijke Voorzienigheid mijn ras bijstond, of dat het enkel toeval was, ik ben gelukkig te kunnen zeggen dat het monster schier onthoofd werd op een afstand van IIo stappen, met eenen kogel van vijf in een pond. Dit deed dan ook aan iedereen verklaren dat de blanke mannen onfeilbare schutters waren.

De stiefdochter.
(Vervolg.)

VI.
Zonder naam.

De wagen hield stil voor het hekken van een goed onderhouden hof. Een net, witgeplasterd huis van eene verdieping, met groene vensterluiken, lag half onder lommerrijke notenboomen verborgen en maakte op den bezoeker den hoogst aangenamen indruk van landelijke welgesteldheid en smaakvolle eenvoudigheid.. Achter het huis stonden stallingen en schuren en strekte zich verder een groote boomgaard uit.

Een bejaard heer in gemakkelijke huiskleeding groengeverfde huisdeur en bleef, de oogen met de hand overschaduwende, eenige oogenblikken, scherp uitziende, op den kleinen dorpel staan.

'Goeden dag, vader,' riep de matrone, 'wij zijn het!'

‘Goeden dag, papa!’ klonk de blijde groet uit den mond de beide dochters, terwijl de voerman de moeder behulpzaam was om van den wagen te stijgen.

De oude heer kwam met haastige stappen het breede hofpad af. ‘Weest welkom, lieve kinderen!’ riep hij reeds van verre. Hij omhelsde zijne vrouw met groote hartelijkheid. De drie jonge meisjes waren vlug en zonder hulp van den wagen gesprongen. De beide dochters overlaadden den vader met liefkozingen, terwijl Natalie schuchter ter zijde was blijven staan. Met de oogen vol tranen was zij getuige van dat hartelijke weerzien, terwijl daarbij het bittere gevoel harer verlatenheid haar nog veel zwaarder op het hart viel.

‘Maar wie hebt ge daar toch meegebracht?’ riep de rentmeester eindelijk, terwijl hij zich uit de armen der zijnen Iosmaakte en op de vreemde toeging. Hij naderde haar zeer dicht en zag haar, gelijk kortzichtigen plegen te doen, scherp in het gelaat.

‘Dat had ik in de blijdschap haast vergeten,’ riep de matrone, het meisje met welgemeenden, doch ongepasten iever te hulp komende. ‘Dat is de nieuwe gouvernante van den Detburg!...’

‘Zoo?’ antwoordde de oude heer spijtig, ‘de nieuwe gouvernante? - Is dat reeds uitgemaakt?’

Natalie vermande zich; zij gevoelde met de haar eigen fijne tact, dat de gevolmachtigde der grafelijke familie zich in zijne waarde gekrenkt moest achten door de zaak zoo maar in eens als afgedaan voor te stellen.

‘Ik ben hierheen gekomen,’ merkte zij bedeesd aan, ‘om de bemiddeling van den heer rentmeester....’

‘O zoo!’ viel hij haar in de rede, en zijn gezicht, dat een weinig langer was geworden, nam weer de vorige vriendelijke uitdrukking aan, ‘dat klinkt geheel anders! Kom, ga met ons in huis; wij zullen uwe aangelegenheid tijdens het avondmaal op ons gemak bespreken.’

‘Komaan, mijn lieve juffer,’ zegde de rentmeester nadat de reizigers zich verkwikt en hij zelf het smakelijke maal goed toegesproken had, ‘laat ons nu eens uwe zaak bepraten. Voor alles moet gij echter zoo goed wezen mij uw naam te noemen.’

Natalie was op deze vraag lang voorbereid; zij had die reeds van de vrouw des rentmeesters verwacht.

‘Wel, weI! hoe kan iemand toch zoo dom wezen?’ riep de moeder met levendigheid uit; ‘dat had ik waarlijk glad vergeten!’

‘Echte vrouwenmanier!’ zegde de oude heer met een goedig lachje, ‘namen en datums gering te schatten! Derhalve, mijn beste juffer, hoe heet gij?’

‘Anna Rode,’ stamelde het jonge meisje verbleekende. Het was haar te moede, als had zij thans, terwijl zij den naam opgaf, die de hare niet was, onherstelbaar de brug afgebroken tusschen haar en het verleden, als had zij alle mogelijkheid van terugkeer tot de haren voor altijd vernietigd. Gelukkig bleef haar hevige gemoedsbeweging onopgemerkt.

‘En uwe geboorteplaats?’ vraagde de rentmeester verder.

Zij noemde op goed geluk af een hongaarsch dorp, dat aan de bezittingen haars grootvaders grensde, en voelde zich eenigszins gerustgesteld door aan de verkeerde manier, waarop de heer Bauer den vreemden naam nasprak, te hooren, dat hij dien geheel valsch verstaan had.

‘Leven uwe ouders nog?’

‘Alleen mijne moeder.’

‘Wat was uw vader?’

‘Vroeger officier?’

De oude heer lichtte vol achting zijn kapje af.

‘En hebt gij,’ ging hij met vragen voort, ‘reeds een betrekking als gouvernante vervuld? Bij uwe groote jeugd is dit in alle gevallen niet waarschijnlijk.’

‘Ik ben nog nooit van mijne moeder af geweest,’ antwoordde Natalie zacht, de opwellende tranen slechts met moeite terug dringende.

‘Nu, nu, mijn kind,’ zegde de heer Bauer, die hare ontroering bemerkte, op troostenden toon, ‘als gij de betrekking krijgt, vindt gij in onze gravin eene tweede moeder. Daarvoor ken ik de edele, voortreffelijke dame. Gij meent dus, dat gij aan al de eischen zult kunnen voldoen, mijn lieve jongejuffrouw? Het is echter niet weinig wat er gevorderd wordt.’

‘De in de advertentie opgegeven kundigheden meen ik in voldoende mate te bezitten,’ stamelde Natalie. De mogelijkheid van afgewezen te worden, trad haar bij deze woorden voor de eerste maal met schrikwekkende klaarheid voor den geest. Wat dan?!

‘Het is opmerkelijk hoe advertentiën zoo ver verspreid worden!’ zegde de rentmeester eenigszins achterdochtig, terwijl hij het sidderende meisje scherp aanzag, dat van angst bijna in bezwijming viel. Waar zou dat op uitloopen?

Juffrouw Bauer en hare dochters hadden het verhoor met gespannen deelneming aangehoord. De eerste dacht het nu tijd was om tusschenbeide te komen. ‘Beste man,’ nam zij met levendigheid het woord op, ‘mij dunkt, dat gij voor het oogenblik genoeg weet wat het meisje betreft. Plaag het arme kind toch niet verder met uwe vragen! Het is natuurlijk nu te laat haar heden nog naar het slot te begeleiden en zij zal ook te vermoeid zijn om den weg at te leggen. Maar morgen vroeg....’

‘Lieve vrouw,’ viel de oude heer haar bedaard in de rede, ‘gij weet, dat Ik mij nooit met de huishoudelijke zaken bemoei en u daarin, geheel naar goedvinden, meesteres laat. Evenzoo goed echter weet gij ook - gij moest het ten minste weten - dat ik in alles, wat mijne zaken betreft, op dezelfde vrijheid voor mij zelven aanspraak maak.’

Dat klonk geheel anders dan de verzekeringen van juffrouw Bauer onderweg hadden laten vermoeden. Deze scheen zich echter de kleine terechtwijzing niet al te zeer aan te trekken. ‘Kom, kom, vadertje, ik meende dat zoo maar,’ zegde zij en zag hare beschermeling aan met een lachje, dat blijkbaar zeggen wilde: ‘Laat hem maar praten, ik weet toch, hoe ik het met hem heb.’

‘Het spreekt van zelf, dat gij de verre reis niet ondernomen hebt, mijn lieve juffer, zonder met de noodige getuigschriften en papieren voorzien te zijn,’ hernam mijnheer Bauer, zich wederom tot Natalie wendende. ‘Zou ik u mogen verzoeken ze voorloopig in te zien?’

‘Papieren?’ stamelde het meisje, steeds bleeker wordende; ‘mijn God, wat bedoelt gij daarmee?’

De oude heer trok de hand, welke hij reeds uitgestoken had om de gevraagde papieren aan te nemen, snel met blijkbare verlegenheid terug. ‘Gij zult toch,’ riep hij, terwijl hij het geborduurde kapje, hetwelk zijn kalen schedel dekte, onrustig verschoof, ‘niet willen beweren dat gij uit Hongarië tot hier gereisd zijt zonder pas?’

Natalie leunde half bezwijmd achterover in haren stoel. ‘Ik heb geen pas,’ zuchtte zij, nauw hoorbaar.

De rentmeester schudde twijfelend, ten hoogste ontevreden, het hoofd. ‘Gij hebt toch ten minste een getuigschrift van den pastoor uwer woonplaats,’ zegde hij na

eene pauze, ‘of mijnentwege van de bestuurders der school, waar gij uwe opleiding genoten hebt?’

Het meisje zag hem strak, met wijd opengespalkte oogen aan - een nevel lag voor hare oogen, zijne woorden klonken als uit de verte in haar oor. ‘Ik heb niets!’ stamelde zij.

Hij schoof onrustig op zijn zetel heen en weer. ‘Het jonge meisje boezemde hem medelijden in. Zij was zoo schoon, en zij zag er zoo onschuldig, zoo ongelukkig uit. De wakkere man kon het niet over zich verkrijgen, haar enkel als een gelukzoekster te beschouwen - of haar als zoodanig te behandelen. Haar zichtbare angst roerde hem meer dan hij zich zelven bekennen wilde en daarbij kwam nog het ontzag voor zijne vrouw, dat hij zich zelven nog minder bekende. Van den anderen kant had hij echter ook een te goed begrip van de verantwoordelijkheid, die er als vertrouwde raadsman van de gravin-weduwe in deze omstandigheid op hem rustte, dan dat hij de inspraak van zijn welwillend hart zoo zonder meer zou hebben kunnen volgen. Het werd hem, integendeel, met elke seconde, duidelijker, dat er voor de verzoekster in de gegeven omstandigheden niets te doen was en hij zocht verlegen naar de meest gepaste en minst krenkende bewoordingen voor het afwijzende bescheid.

‘Mijn lief kind,’ begon hij eindelijk met blijkbare aarzeling, ‘ik voor mij persoonlijk zou gaarne op het enkele getuigenis van uw open en innemend voorkomen aan uwe woorden onbepaald geloof hechten, maar.... gij begrijpt zelve, dat ik niet volgens mijn eigen indrukken te werk mag gaan, waar het een zoo gewichtige zaak van vertrouwen geldt. Ik kan u onmogelijk aan de grafelijke familie louter op uwe eigene verklaringen alleen aanbevelen -

als gezellin en leermeesteres der eenige dochter. Dat zou het in mij gestelde vertrouwen misbruiken zijn, want.... wie staat er mij voor in, dat gij degene zijt, waarvoor ge u uitgeeft? dat onder uw aanzoek niet een of ander geheim schuilt, hetwelk weinig geschikt kan zijn u tot een passend gezelschap voor de jonge gravin te maken? - Uw gansche wijze om u hier te presenteeren, mijn lief kind, is te zeer in strijd met alle gebruikelijke vormen, dan dat....' Hij voleindigde niet.

Buiten zich zelve, in tranen smeltende, over al hare leden bevende, viel de stille vreemde voor hem op de knieën. 'Ik moet de betrekking hebben,' kreet zij, terwijl zij de gevouwen handen smeekend naar hem uitstrekte: 'ik moet ze hebben! Ik ben verloren als gij mij Afwijst.'

Onthutst, in hooge mate verschrikt, sprong de oude man op, terwijl hij te vergeefs poogde de vreemde van den grond op te heffen. Zijne vrouw kwam hem te hulp en richtte Natalie in hare armen op. De dochters weenden luide.

Bleek en bevende vleide de vreemde zich tegen het hart der matrone. 'Ik *moet* de betrekking hebben!' herhaalde zij, krampachtig snikkende.

'Stel u gerust, mijn lief goed kind!' dus troostte haar de wakkere vrouw. 'Gij bekomt ze. Wees slechts bedaard, mijn schatje! Gij wilt toch het knagend verwijt niet op uw geweten laden, vader, dat gij het arme kind tot vertwijfeling gebracht hebt, niet waar? Gij zult toch gewis alles aanwenden om haar de plaats te verschaffen, waarop zij nu eenmaal al hare hoop gevestigd heeft!'

De oude man ging zwijgend, met zware stappen, in de kamer op en neer. De beide jonge meisjes beieverden zich Natalie vertroostende woorden toe te spreken en haren moed op te beuren. Deze was ten prooi aan bitteren angst en niet in staat een woord te uiten of zelfs geluid te geven. Alleen hare tranen bleven overvloedig stroomen.

'Mijn kind,' ving de rentmeester eindelijk weer aan, terwijl hij voor de groep staan bleef, 'zijt gij in staat, mij rustig en opmerkzaam aan te hooren?'

Natalie vermande zich en richtte zich uit de armen der matrone, die haar nog vast omstrengeld hielden, op. Met geweldige inspanning gelukte zij er in, het krampachtige weenen te bedwingen. 'Ik luister,' zegde zij zacht, hare tranen drogende.

'Mijn lief kind,' begon de oude heer, terwijl hij zijne plaats in den leuningstoel weer innam en door een vriendelijk gebaar met de hand het jonge meisje uitnoodigde, zich ook te zetten, 'ik verzoek u in de eerste plaats, mij wel te willen gelooven, als ik u zeg, dat uw geheele voorkomen, uwe jeugd, uwe hulpbehoevendheid, mijne oprechte belangstelling zoowel als die mijner familie heeft opgewekt. Van harie gaarne zal ik alles doen wat in mijn vermogen is om u van dienst te wezen.... indien gij mij eenigermate in staat stelt dat met een goed geweten te doen.'

'Lieve man,' viel zijne vrouw hem met levendigheid in de rede; hij wenkte haar echter gebiedend te zwijgen.

'Het is niet waar, mijn kind,' ging hij voort, 'dat gij, een jong, onervaren meisje, uit Hongarië, geheel alleen, zonder pas, zonder eenig papier om uwe identiteit te bewijzen, naar hier gereisd zijt in de onzekere hoop de aangeboden betrekking zoo maar voetstoots te bekomen. Wie ook uwe ouders zijn mogen.... op deze manier zendt geen enkele moeder haar kind de wijde wereld in. Even zoo onwaar is het, dat gij de advertentie in Hongarië gelezen hebt; hoe kon deze u daar in handen komen?'

Hij zweeg, op een antwoord wachtende. De drie vrouwen zagen de vreemde gespannen aan. Doch deze bleef zwijgen; met de handen in den schoot gevouwen, zag zij stil voor zich. Traan op traan rolde langs haar marmerbleeke wangen.

‘Wilt gij mij niet zeggen, wie gij zijt?’ vraagde de oude heer, door dezen aanblik getroffen, op zachten toon.

Natalie schrikte op. ‘Ik kan niet,’ riep zij, ‘o mijn God! ik mag niet!’

‘Gij geeft dus toe, dat de naam, dien gij mij opgegeven hebt, een valsche is?’

Zij knikte met het hoofd - haar aangezicht was eensklaps met een gloeiend rood overtogen. ‘De naam is valsch,’ zegde zij zacht.

‘En gij moogt den waren niet noemen?’

Zij schudde zwijgend met het hoofd.

‘Beantwoord mij nog eene vraag,’ zegde hij na een kleine pauze nog vriendelijker. ‘Ik zie wel dat gij in het liegen niet geoefend zijt. Zeg mij dus oprecht en waar: is de geheimzinnigheid waarin gij u hult, het gevolg van uw eigen schuld of niet?’

Zij hief de wonderschoone door tranen benevelde oogen met een vollen blik tot hem op. ‘Neen, o neen,’ sprak zij, ‘het is een ongeluk.... maar geene schuld van mijne zijde!’ voegde zij er aarzelend bij.

Hij zag haar eene wijl doordringend in het gelaat. Zij hield dien blik rustig uit, zonder hare oogen af te wenden.

‘Welaan! moeder,’ zegde hij ten laatste, zich tot zijne vrouw keerende; ‘ik zal de jonge dame morgen naar den Detburg brengen, haar aan de gravin voorstellen en het deze overlaten, of zij met den valschen naam en het geheele raadselachtige, geheimzinnige gedrag van onze beschermeling genoegen zal nemen. Meer kan ik ondanks den besten wil van de wereld in die zaak niet voor u doen, mijn lief kind!’

‘Gij kunt er toch wel een enkel woordje tot aanbeveling bijvoegen,’ merkte de matrone levendig aan.

Hij schudde onwillekeurig lachende het hoofd en reikte Natalie de hand. Onmachtig om te spreken drukte zij er in stommen, vurigen dank hare lippen op, wat de oude heer bedaard toeliet.

‘Voor heden,’ zegde hij met Vriendelijken ernst, ‘rust gij onder ons dak. En zoo de eerste indruk mij niet bedrogen heeft, zoo gij, ondanks alles, een onschuldig en braaf kind zijt, dan zal het mij hartelijk verheugen indien de tocht, dien wij morgen samen zullen maken, u het geluk te gemoet voert.’

‘Geluk,’ snikte Natalie, ‘bestaat er voor mij niet. Ik zoek alleen een plaats waar ik mijn hoofd rustig neerleggen kan....’

‘Vooreerst bij ons,’ troostte de matrone, terwijl zij Natalie liefderijk bij de hand nam om haar naar hare kamer te voeren. ‘Vooreerst, arm kind, rust gij hier van den angst en het weenen uit. Vader had mij zelve bijna beangst gemaakt met zijne duizenden vragen! Het zal zich nu echter wel schikken, en zijt gij maar eerst op den Detburg gevestigd, dan komt het geluk van zelf!’

Het duurde lang eer Natalie dien nacht den slaap kon vatten, waaraan haar afgemat lichaam toch zoo zeer behoefte had. Het verhoor, dat zij ondergaan had, het leugennet waarin zij zich gevangen had, het wantrouwen van den rentmeester, dat alles maakte haar de uitgestrektheid van den stap, dien zij gedaan had, eerst recht duidelijk. Het voor een rechtschapen gemoed zoo onverdraaglijke gevoel, in een dubbelzinnig licht te verschijnen, was onder de pijnlijke vragen van den ouden heer plotseling bij haar levendig geworden en het in strenge ingetogenheid opgegroeide meisje huiverde bij de gedachte aan de mogelijkheid voor eene bedriegster en eene gelukzoekster gehouden te worden.

Hoe zou zij op den Detburg ontvangen worden? Wat zou de rentmeester van haar aan de gravin zeggen? Zij had dadelijk een groot vertrouwen voor de goede lieden opgevat en voelde zich ondanks de strengheid waarmee de oude heer haar behandeld

had, bijna meer tot dezen dan tot zijne praatzieke echtgenoote aangetrokken. Zij zegde bij zichzelve, dat hij haar niet in den steek zou laten en hare zaak zou bepleiten, zoo goed als zij het hem mogelijk gemaakt had. En dan dacht zij met bittere tranen aan hare moeder, hare beide broeders. Zou zij van al de haren nu voor altijd gescheiden zijn? - Hare jeugdige verbeeldingskracht wipte met weergalooze vlugheid de klove over, welke tusschen het tegenwoordige en het onbekende rijk der toekomst ligt en zij zag zich gelijk eertijds hand in hand met Albert, aan de haren teruggegeven, van allen angst bevrijd - zij zag zich gelukkig en zorgeloos gelijk zij te voren zelden of nooit geweest was.

En de weldadige genius van den droom nam, als zij ten laatste insliep, de beelden op, die zij uit het waken in zijn tooverrijk meebracht. Zij droomde, dat zij aan de zijde haars broeders door lange galerijen ging en wenteltrappen op- en af klom. Zij zelve was in het wit en feestelijk gekleed. Albert, in een schitterende uniform, droeg den rechterarm in een doek, op zijne borst prijkte het ijzeren kruis. Voor een gesloten vleugeldeur stond een lange man in een wit, nevelachtig gebloemd gewaad.

‘Wie zijt gij?’ vraagde zij hem.

‘Ik ben uw vader,’ luidde zijn antwoord. ‘Mijn naam ontsluit u de deur. Gij hebt het verdiend van binnen te treden; ontvang mijn zegen.’

De vleugeldeuren. openden zich; de lange man was verdwenen. Binnen echter straalde helder kaarslicht, machtige zuilen droegen een gewelfden koepel, waarin tallooze sterren zacht flonkerden. Om de zuilen slingerden zich geurige bloemfestoenen en vele feestelijk gekleede menschen stonden stil en plechtig in het rond. Daar trad een ernstige vrouw op Natalie toe: zij voerde een ranken jongeling bij de rechterhand. Ook de jongeling was in uniform, ook op zijne borst prijkte het eeremetaal, een zwarte doek bedekte zijn voorhoofd.

‘Neem hem,’ zegde de vrouw tot Natalie, ‘het is de laatste!’ Steeds helderder straalden de kaarsen, de beide kruizen schoten stralen, klokken begonnen te luiden, orgelmuziek klonk, daartusschen gezang en luid roepen - zij ontwaakte.

De zon scheen door de witte venstergordijnen vlak in haar gezicht. Buiten op de plaats was men druk aan den arbeid, de klokken in het stadje luidden voor de vroegmis, in de aangrenzende kamer zong een jonge ongeoefende stem gamma's.

Natalie wreef zich de oogen uit. Het duurde eene wijl, eer zij zich herinnerde waar zij was en wat er voorgevallen was. Het kleine vertrek met de lage vensters, het vreemde bed, de geheele onbekende omgeving - het kwam haar in het eerste oogenblik voor als was zij uit den eenen zonderlingen droom in een anderen vervallen, die nog zonderlinger was.

Eerst de stem van den rentmeester, die zich op den hof deed hooren, bracht haar geheel tot het besef. Haar geheele toestand, het gewicht van dien dag viel haar loodzwaar op het hart. Het gold toch voor haar eene levenskwestie! Zij vouwde vol ontroering hare handen. ‘Verlaat mij niet, geest mijns vaders,’ smeekte zij; ‘uwe verschijning in dezen nacht moge mij een teeken zijn, dat gij over uw arm kind waakt!’

Naast haar aan den wand hing een klein ge vuld wijwaterbakje met een Moedergodsbeeld.Het vrome gebruik was haar vreemd, doch in haren angst doopte zij de vingers in het ge wijde water en maakte het heilig kruisteeken; daarna stond zij haastig op en kleedde zich aan.

Zij had het uur verslapen, waarop de familie gewoon was te ontbijten. Juffrouw Bauer bracht haar de koffie alleen in de huiskamer en zette zich met naaiwerk bij haar om wat te praten. De rentmeester was op zijn kantoor. Augusta bezorgde de

huishouding; de jongste dochter was aan het studeeren. ‘Zij is nog een half kind,’ zegde de moeder, ‘en zij bezit vele talenten, die zij verder ontwikkelen wil. Men weet nooit waartoe dat eenmaal goed kan zijn.’

Natalie voelde zich geheel op haar gemak in deze ordelijke, stille huishouding. Zij stelde zich zelve in haren geest de vraag of zij onder deze goede lieden niet gelukkiger zou zijn dan op den Detburg, als zij de kleine Sophie, in plaats van de gravin Elma, in de ontwikkeling van hare ‘vele talenten’ behulpzaam zijn mocht.

Zij schilderde zich het beeld haars levens in het vriendelijke huis, den gezelligen familiekring, met recht liefelijke en aangename kleuren af.

Daar trad de heer Bauer binnen. Hij was zorgvuldig gekleed voor het bezoek op het kasteel, hetgeen zeer goed bij zijne hooge gestalte en zijne grijze haren paste. Natalie stond bij zijn binnentreden op - de droom was vervlogen.

Hij reikte haar de hand - welwillend doch ernstig. ‘Goed geslapen, lief kind!’ vraagde hij, en voegde er zonder een antwoord af te wachten bij: ‘Als het u gelegen komt, zullen wij gaan.’

'Ik ben gereed,' antwoordde zij beklemd, terwijl zij met bevende hand naar haren hoed tastte.

Hij wachtte niet, tot zij dien opgezet had, maar nam den zijnen en verliet zwijgend de kamer, terwijl hij de deur achter zich open liet.

Natalie reikte de matrone tot afscheid de hand. 'Hoe het ook uitvallen moge,' zegde zij, 'mag ik toch nog eens bij u terugkomen?'

'Ik hoop meer dan eenmaal,' antwoordde de goede vrouw, haar hartelijk omhelzende. 'Slechts moed gevat, mijn arm kind! Ik herhaal het u, de gravin is een engel en vertrouwt altijd op den raad van mijn man. Dezen nu hebt gij geheel en al voor u ingenomen, - al laat hij het ook niet merken. Dus moed gehouden! En ga nu, Gods zegen vergezelle u!'

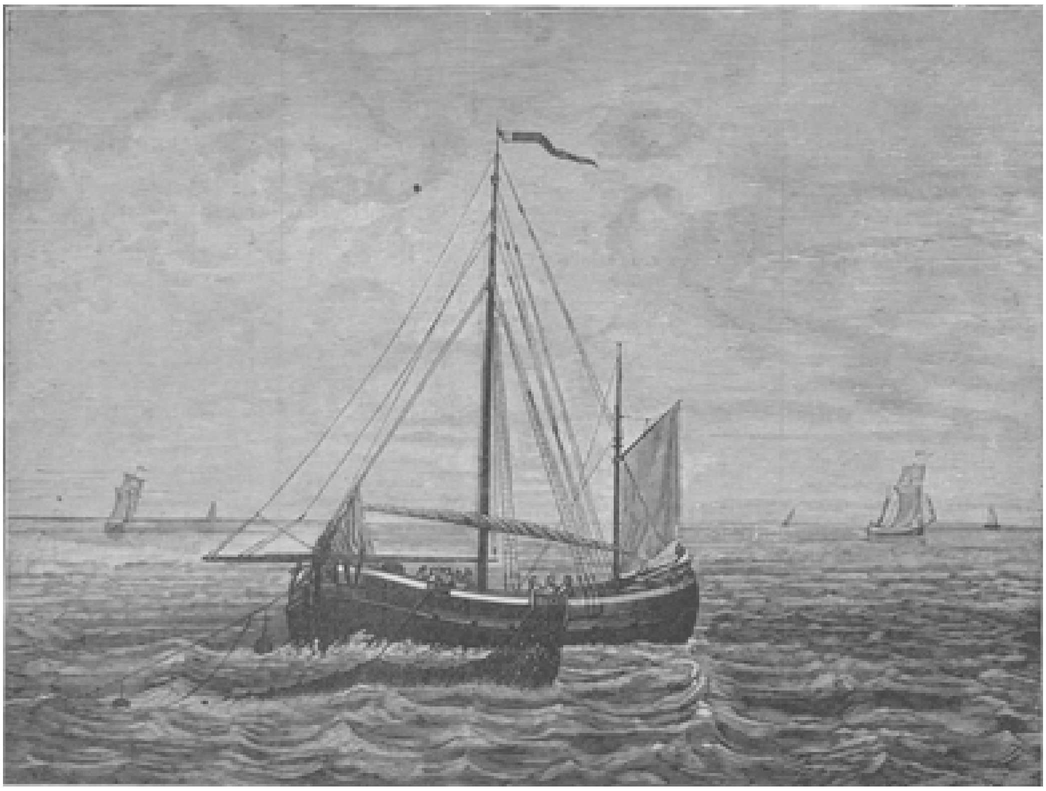

EEN HOEKERSCHIP OP HARINGVANGST.

Natalie snelde haren beschermer na, die reeds aan de hofpoort op haar wachtte. Zij kwamen langs een omweg, de gewone straat, die door het stadje voerde, vermijdende, tusschen bebouwde akkers en afgepaalde hovingen, aan den anderen kant van het stadje, op den grooten heirbaan. Een uitgestrekte heivlakte strekte zich daar voor hen uit, in de verte door blauwe hoogten begrensd, in de nabijheid door een kleinen, snelvlietenden stroom doorsneden. Aan de overzijde hiervan stak, op geringen afstand, een ouderwetsch gebouw met tinnen en torens boven de hooge toppen der boomen uit, die in parkachtige groepeering de zijden van den heuvel bedekten, welks top door den trotschen bouw gekroond was.

Verrast bleef Natalie staan. Het landschap bezat niets wat in den gewonen zin voor een schoon gezicht gelden kon - het was niets dan de uitgestrekte doodsche heide, het ruischende water en het oude slot met zijne majestueuse boomreuzen, die waarschijnlijk zijne tijdgenooten waren. Maar juist in deze diepe rust en volkomen

eenzaamheid lag voor het gejaagde, gewonde gemoed van het jonge meisje een onuitsprekelijke, geheimzinnige toovermacht. 'O! hoe schoon!' riep zij uit, onwillekeurig hare handen vouwende.

De rentmeester zag haar, blijkbaar aangenaam verrast, aan. 'Bevalt het u hier?' vraagde hij. 'Nu dan schijnt gij ten minste niet aan het stadsleven verslaafd te zijn. Het is hier zeer eenzaam. Gindsch gebouw is de Detburg, het gelijknamige dorp ligt aan de andere zijde van den slotberg. Wij moeten hier overgezet worden; zijt gij bevreesd?'

'O neen, neen!' riep Natalie, vlug in de boot springende, waarmede de veerman van de overzijde gekomen was.

De rentmeester onderhield zich tijdens den korten overtocht vriendelijk met den veerman. Natalie had den tijd zich te verlustigen in de heerlijke stilte, die over de landstreek lag. Hier was rust, vrede, zekerheid! Ver achter gindsche bergen lag de wereld, achter deze oude, grijze muren was de vervolgde geborgen!

Met nieuwen moed bezield, wipte zij aan land. 'O mocht ik hier kunnen blijven!' riep zij verlangend uit.

'Wij zullen zien,' sprak haar beschermer vriendelijk. 'Ik zal daartoe doen wat ik kan.'

Haar glinsterende oogslag drukte welsprekender dan woorden vermocht hadden, den goeden man haren dank uit.

Hij had onderweg niet de geringste poging gedaan, om haar tot verbreking van haar geheim te bewegen. Hij deed het ook nu niet, terwijl zij in het koele lommer der oude boomen den slotberg bestegen.

'Wanneer de gravin,' merkte hij enkel aan, 'u, wat zij ongetwijfeld doen zal, naar uw naam, naar uwe afkomst vraagt, mijn lief kind, zeg haar dan geen enkel onwaar woord!'

Natalie zag verschrikt naar hem op. 'Maar ik kan en mag de waarheid niet zeggen!' riep zij.

'Dat weet ik reeds,' viel hij haar in de rede. 'Laat daarom het antwoord aan mij over. Met een leugen zoudt gij bij de gravin alles bederven. Heet gij wezenlijk Anna?'

'Het is mijn tweede naam,' stamelde zij, gloeiend rood wordende.

'Dus is het toch uw naam.... dat is genoeg!'

Zij stonden voor een ijzeren traliehekken, dat uit het park op het voorplein voerde.

'Hier' verklaarde de rentmeester, 'is waarschijnlijk in vroegere tijden de ophaalbrug geweest. De burcht was versterkt. Hij is - ten minste het hoofdgebouw en de beide torens - reeds in de negende eeuw gebouwd. Op onderscheiden tijdstippen hebben daarna de elkander opvolgende bezitters er aan toegevoegd wat met hun smaak en de behoefte overeenkwam.'

Zij waren zoo pratende het slotplein overgegaan. Rechts was het door een muur, die onder de latere geslachten achter boomen en daartusschen groeiend kreupelhout bijna geheel verborgen was geworden, van een tweede grooter voorplein gescheiden. 'Het goed is verpacht, en daar staat de pachterswoning,' zegde de rentmeester, op een vriendelijk, veel op het zijne gelijkend huis wijzende, dat op eenigen afstand onder het geboomte als verscholen lag, 'daar omheen liggen de stallingen en de schuren. Het goed levert veel op.'

Door een hoogen gewelfden doorgang kwamen zij nu op het binnenplein. Van hier uit voerden meerdere deuren naar het inwendige van het gebouw. Op de eerste verdieping liep een open door zuilen gedragen galerij langs de vertrekken van het hoofdgebouw; de beide vleugels hadden smalle, hooge, gewelfde vensters.

Verscheidene bedienden in eenvoudige donkergrijze liverei liepen stil over het slotplein af en aan. Zij groetten den rentmeester eerbiedig, doch niemand vraagde naar zijn begeeren, hij sprak ook geen hunner aan; hij scheen hier geheel thuis te zijn. In den hoektoren links stond een smalle spitsbogendeur half open.

'Hierin, lief kind,' zegde de heer Bauer, op een steenen wenteltrap in den toren wijzende, 'hierlangs voert ons onze weg.'

'Mijn hemel!' riep zij, zich vergetende uit, 'dat is juist als,' - zij hield verschrikt op - zij had willen zeggen: 'als bij mijn grootvader!'

'Juist als?....' vroeg haar geleider. 'Hebt gij zulke gebouwen al eens meer gezien?'

'Ja' antwoordde zij. - 'Neen.... ik mag het toch niet zeggen,' brak zij smartelijk af en verborg het aangezicht in de handen.

Deoude heer schudde het hoofd, maar hij vraagde niet verder.

'Schep moed,' zegde hij, 'en kom mede.'

Zij vermande zich en steeg achter hem de steenen trappen op. Zij kwamen op een portaal, hetwelk door een tweede boogdeur, nog smaller dan die, welke van beneden naar de trap voerde, gesloten was. De rentmeester opende deze; zij betraden een smallen gang.

Een vriendelijke bejaarde vrouw kwam juist uit een der op den gang uitkomende vertrekken. Zij droeg een grooten korf met linnengoed, aan hare zijde rammelde een bos met sleutels.

'Goeden dag, mijnheer Bauer,' riep zij; 'hoe gaat het bij u thuis? Gij zijt in langen tijd niet hier geweest; mevrouw de gravin sprak er heden morgen nog van. Hoe gaat het met de vrouw? Wie brengt gij daar mede?' Zij zag de bevende Natalie scherp, doch niet onvriendelijk aan.

'Kan ik mevrouw de gravin spreken, beste juffrouw Haller?' vraagde de rentmeester in plaats van antwoord te geven.

'Wel zeker,' zegde zij; 'het is het gebruik niet op den Detburg om zich niet thuis te geven. - Het is zeker wegens de advertentie?' vraagde zij, terwijl zij naast hem in den gang voortliep, met een tevreden, onderzoekenden blik op de vreemde.

Hij knikte toestemmend. Zij kwamen op de open gaanderij uit. Voor een vleugeldenr bleef hij staan en klopte aau. Op het 'binnen' eener heldere vrouwelijke stem, maakte hij de deur open en wenkte Natalie hem in de kamer te volgen. Zij zag nog hoe juffrouw Haller, haar nieuwsgierig naziende, aan den ingang der gaanderij was blijven staan. Zij moest het welgevallen van de huishoudster gewonnen hebben, naar den vriendelijken oogslag te oordeelen welken zij haar nogmaals toewierp.

(Wordt vervolgd)

[Nummer 31]

De droom van den beeldhouwer, naar het Duitsch, door J.R. v.d. L.

De schemering omsluiert
Reeds pijler, welf en wand:
De werkgezellen leggen
Den beitel uit de hand.

Maar één van hen blijft toeven
En spreekt geen afscheidswoord;
De dom wordt stil en donker -
Hij beitelt ijvrig voort.

't Is of met 's levens vormen
De doode steen zich kleedt;
Al beidend schrijft de kunstnaar
Daarin zijn liefde en leed.

Uit bladerrijke ranken
Verrijst een englenhoofd.
't Is 't beeld der bruid, den jonkman
Pas door den dood ontroofd.

De maan werpt door het boograam
Een stroom van zilver licht -

En 't is alsof hem toelacht
    Het lieflijk aangezicht.

Voltooid is 't werk. De kunstnaar
    Leunt rustend aan den wand,
En pons en beitel zinken
    Hem uit de moede hand.

Hij sluimert, droomt en glimlacht -
    Hij zag hoe van omhoog
Een lichtende engel groetend
    Door 't ruim der domkerk vloog.

Onze gravures.

Arabieren op reis.

Het schip der woestijn, beladen met den geheelen rijkdom van den Arabier, die in zijn eigenaardige kleederdracht met het ouderwetsch geweer op zijn schouder naast den onvermoeiden viervoeter voortstapt door de eeuwige zandvlakte, is het penseel van den schilder overwaardig. Onze gravure ontleenen we echter aan eene teekening door den Duitscher E. Berminger in Algerië vervaardigd.

De Arabieren zijn niet de oorspronkelijke bewoners van dit land, maar het is reeds meer dan duizend jaren geleden dat zij daar vasten voet kregen. De algerische Arabieren zijn nomaden, die in het Tell-gebergte van landbouw en veeteelt en in de Sahara uitsluitend van hunne kudden leven. Waar het terrein hun met het oog op hunnen veestapel gunstig voorkomt, bouwen zij woningen uit hout, leem en steen en zoo ontstaat onder hen het verschil tusschen tent- en hutbewoners. Deze laatsten hebben meer neiging tot vestiging in vaste woonplaatsen en vermenging met andere rassen. Over het algemeen evenwel wijkt de Arabier van de zeden zijner vaderen geen haarbreed af en leidt hij gewoonlijk het leven der trekvogels. Zijn hoogste geluk bestaat in een zorgeloos leven en dit is voor hem niet moeielijk te bereiken, wijl zijn behoeften betrekkelijk gering zijn. De vrouw van den Arabier is zijn slavin; zij moet voor hem werken. Hoe meer vermogen hij bezit, hoe meer vrouwen of liever slavinnen hij er op na houdt. De europeesche vrouw, die zoo dikwerf beklaagd wordt, omdat zij volgens de meening van sommigen in hare rechten wordt bekort, zal er, ondanks die bewering, toch wel niet aan denken, hare natuurgenooten in Afrika te benijden.

Onze germaansche voorvaderen en hunne wapenrusting.

'Niets doen de Germanen, zoowel in het openbaar als in het bijzonder leven, zonder wapenen,' aldus verhaalt de romeinsche geschiedschrijver Tacitus van den grooten Germaanschen volksstam, waartoe ook onze voorouders behooren. En hoe kon het ook anders zijn bij een volk, waarvan een ander Romein uitroept: 'Wie heeft meer moed dan de Germanen? Wie bestormt zijn vijand met grooter geweld? Wie bemint hartstochtelijker de wapenen, waarin zij om zoo te zeggen geboren worden en waarin zij opgroeien?' De Germanen toch waren het strijdlustigste volk, waarvan de geschiedenis gewaagt. 'Hengsten temmen, het schild buigen, pijlen slijpen, den esschenstaf schellen,' dat gold alleen als de arbeid, die den edele waardig was; elke vreedzame bezigheid werd veracht, en nog heden ten dage leeft er iets van dien krijgshaftigen geest voort in het duitsche militairisme.

In den tijd, waarvan Tacitus spreekt, gingen de Germanen zoodanig in den wapenhandel op, dat alle menschelijke kunstvaardigheid zich tot de vervaardiging en versiering der moordtuigen beperkte. Het schild in den steek te laten, gold als de grootste snoodheid, en op zijn bed te sterven als eene schande.

Tacitus heeft ons het beeld nagelaten van zulk een germaansch krijgshoofd, als onze gravure te zien geeft. 'Op zijn schedel,' zoo heet het van Koning Chonodomar bij gelegenheid van den slag der Allemannen, 'rees een bos van rosse haren omhoog; trotsch reed hij voor den linkervleugel uit, waar de heetste strijd te wachten was, op

de buitengewone kracht zijner vuisten vertrouwend; ongeduldig als een strijdros, dat de teugels met schuim bedekt, zwaaide hij eene speer van ongeloofelijke grootte en van verre schitterden zijne wapenen.' Verder heet het dan: 'Verschrikkelijk was hun oorlogskreet, schrikwekkend waren hunne golvende haren en uit hunne oogen sprong het vuur der strijdwoede.'

De Allemannen behoorden juist tot den Suevischen stam, die zich door den haarbos kenmerkte, welke ook bij den krijger op onze gravure is waar te nemen. 'Aldus onderscheiden de Sneven zich van de overige Germanen,' zegt de romeinsche geschiedschrijver; 'zij trekken het stugge haar, tot het grijs geworden is, achterwaarts en binden het dikwijls enkel boven op den schedel samen. De vorsten dragen het sierlijker; zij geven zich door hunnen tooi een aanzienlijk en schrikwekkend voorkomen, om zoodanig getooid ten oorlog te gaan, als men zich voor het oog des vijands te tooien heeft.'

Het beeld van zulk een krijger heeft de teekenaar ons voor oogen gesteld; gaan wij thans na wat de geschiedenis dier lang vervlogen tijden ons omtrent zijne wapenrusting meedeelt. Het eerste, wat wij aan den germaanschen krijgsman opmerken, is dat hij geen hoofddeksel draagt; helmen werden inderdaad in de eerste eeuwen slechts hoogst zelden gebruikt en bleven nog lang een onderscheidingsteken voor de rijksten en voornaamsten. Eerst in de zesde eeuw schijnt de helm geregeld tot de uitrusting ook voor de edelen gerekend te zijn; in den heidenschen tijd gold de dichte haarbos als een voldoend sieraad. Over het algemeen strookte het gebruik van dergelijke beschermende middelen weinig met de denkbeelden der oude Germanen, wier geheele manier van oorlogvoeren op den over moedigen aanval, op het roekeloos blootstellen van eigen persoon berekend was. Vandaar dan ook het pantser eerst zeer laat in zwang kwam; in de allereerste tijden plachten de Germanen vóór den slag zelfs het gewaad af te leggen en naakt ten strijde te trekken.

In eene toespraak, die Germanicus tot zijne krijgers hield, heet het: 'De Germaan heeft geen pantser, geen helm; zelfs hun schild is niet uit ijzer of pezen van dieren samengesteld, maar bestaat uit wilgen vlechtwerk of beschilderde planken.' Eerst veel, veel later kwamen de pantsers in gebruik, aanvankelijk van leer, waarover gekruiste banden, ook eerst van leer, doch later van metaal waren aangebracht. Daarop werd het leeren gewaad met ijzeren schubben bezet, tot ten laatste het pantser in een geheel metalen harnas overging.

Metalen beenstukken, waarvan voor het eerst in de zesde eeuw melding gemaakt wordt, kwamen in de eerste tijden in geen geval voor, en zelfs het gebruik van hozen tot bedekking der beenen schijnt oorspronkelijk slechts bij de oostelijke stammen in zwang te zijn geweest. De geheele kleeding bestond voornamelijk in een nauwsluitend wollen buis, dat nog niet tot de knie reikte. De mouwen kwamen niet tot de elleboog, terwijl de beenen onbedekt bleven, gelijk dit nog bij de bewoners der Sehotsche Hooglanden gebruikelijk is, en de voeten in schoenen staken, die tot den enkel reikten. Zulk een primitieve kleeding zou men oppervlakkig als weinig passend voor ons noordelijk klimaat aanzien, maar de oude Germanen waren daar blijkbaar niet zeer gevoelig voor, daar volgens de eenparige berichten der geschiedschrijvers de knapen zelfs geheel ongekleed bleven. Trouwens de Schotten en de Russische boeren, die het eene oogenblik op den bakoven liggen, om zich in het andere door de sneeuw te wentelen, bewijzen dat de gewoonte op dit punt zeer veel afdoet.

Het eenig beschermend wapen, dat van ouds in ieders handen was, was het schild, dat gelijk wij vernomen hebben uit planken of mandewerk bestond en hoogstens met eene dierenhuid overtrokken werd. Meestal waren zij helder gekleurd en misschien

toen reeds bij wijze van wapenbord beschilderd. De punt in het midden zal wel aan de Romeinen ontleend zijn geweest, hoewel Tacitus er reeds gewag van maakt.

Veel meer werk dan van verdedigingsmiddelen maakten de Germanen van de wapenen, die tot den aanval dienen moesten, gebruik. In den alleroudsten tijd schijnen volgens Tacitus de lansen nog grootendeels uit zeer lange houten staven met in het vuur geharde punten bestaan te hebben, terwijl eerst later de ijzeren spitsen, meerendeels ruit- of bladvormig, in zwang kwamen. De schaft bestond gewoonlijk uit esschenhout, doch er waren ook lansen, *ango's* genaamd, die geheel uit ijzer vervaardigd waren. De ango was een ronde metalen staaf, die in een dikke vierkante punt uitliep, welke van twee weerhaken voorzien was; ondertusschen schijnt dit geduchte wapen ook soms een houten steel gehad te hebben.

De lans werd vaak ook als werpspies gebruikt en was dan, met het oog daarop, kleiner en lichter; doch in geval van nood kon natuurlijk elke lans als zoodanig dienst doen. Tacitus zegt: ‘Zij voeren eene speer, die zij *famee* noemen, met eene smalle, korte spits, doch zoo scherp en licht te hanteeren, dat zij zich naar gelang der omstandigheden zoowel van nabij als van verre van dit wapen bedienen kunnen.’

Even als de speer diende ook de knots nu eens om er mee te slaan en dan om er meete werpen, en dit was ook het geval met de strijdakst, het wapen, dat aan alle stammen gemeen was, hoewel dit in het laatste geval van een korten steel ter lengte van nog geen meter voorzien was, terwijl het als steekwapen eene lange schaft had en zich allengs tot den hellebaard ontwikkelde. Vooral bij de Franken was de strijdakst in hooge eere.

Zeer opmerkelijk werd zelfs van het zwaard als werpschicht gebruik gemaakt, doch waarschijnlijk heeft men hier aan een kort, mesvormig wapen te denken, zooals voornamelijk door de noordwestelijke stammen gevoerd werd. Het eigenlijke zwaard was nu eens éénsnedig, van een dikken rug voorzien en in dit geval van vijftig tot vijf en zeventig centimeter lang, dan weer een tweesnedig langzwaard ter lengte van een meter. De klingen waren gedeeltelijk reeds gedamasceerd en het gevest soms smaakvol versierd, terwijl het geheel tot de meest geliefkoosde en gewaardeerde wapenen behoorde.

De zwaarden werden dan ook in de schatkamer bewaard, als geschenken gebruikt en gingen vooral ook bij erfenis over. Hoezeer het zwaard den krijgsman dierbaar was, kan blijken uit de heldenslagen, waarin de zwaarden ieder hun eigen naam hebben, die soms onder geheele geslachten beroemd was; zoo noemde Roland zijn wapen, ‘mijn goed zwaard Durendal.’

Daar het smeden der Iangzwaarden de meeste technische vaardigheid vereischte, vond men die het meest in het zuiden, waar men het in de wapensmeekunst het verst gebracht had. Als de beste smeden worden die van Regensburg geroemd. De scheede van het zwaard bestond uit hout, dat met leder en lijnwaad omgeven werd, en later natuurlijk door min of meer kostbaar beslag de mate van aanzien of rijkdom van den bezitter te kennen gaf.

Ten slotte merken we nog op dat slingers en pijlen meer door de mindere krijgers gebezigd werden, zoodat men er dan ook niet dikwijls, en dan eerst laat gewag van gemaakt ziet. De eigenlijke, oorspronkelijke wapens onzer voorouders, waarmede de Germanen Europa veroverd hebben, waren speer, akst en zwaard.

Een nieuwe watervelocipède.

Onlangs werden door den heer Coomans te Brussel proeven genomen met eene nieuwe watervelocipède, welke wij thans in gravure weergeven. Deze machine gelijkt volkomen op onze driewielers, met dit verschil, dat bij de Coomansconstructie het stuurrad van achteren is aangebracht. De twee groote raderen, wier afmetingen er op berekend zijn, dat het ondergedompelde gedeelte genoeg draagkracht bezit om het geheele voertuig met zijn stuurman boven te houden, hebben holle velgen, uit bladkoper vervaardigd. Deze velgen zijn met een aantal schepborden bezet, die straalsgewijze op de wielen geplaatst zijn en ze zoodoende tot schepraderen maken. Het kleine stuurrad is geenszins evenredig aan de massa van het lichaam en het is dus de vraag of dit rollende schip naar het roer zal luisteren. Bovendien is naar het oordeel van deskundigen de geheele constructie in tegenspraak met de regelen van den scheepsbouw en der werktuigkunde. Het succes dezer nieuwe bijdrage tot de ontwikkeling der driewielers mag dus zeer twijfelachtig genoemd worden.

Vertellingen van Grim. (Eene lezing in een vriendenkring.)

Groote menschen hebben ongelijk zich niet veelvuldiger met wat de kinderen betreft bezig te houden. Er ligt in de kinderwereld altijd veel voor hen te leeren, als zij slechts willen nadenken. Ik heb dikwijls gesproken van een boek dat door een man van talent, door een diepzinnig man zou moeten geschreven en getiteld zijn: ‘de wereld in kinderschoenen.’ Men zou in de kinderen veel terug vinden van 't geen de groote menschen bezig houdt, de diplomatie niet uitgezonderd. In alle geval de kinderwereld zou altijd eerlijker zijn dan de groote mannenwereld.

Het is eigenlijk dit punt niet dat ik zou willen behandelen; maar wel mij, met u, eenige oogenblikken vermijen in de kinderlectuur en protesteeren tegen het moderniseeren van de leesboeken en vertellingen, die onze hedendaagsche wijsgeeren aan onze jeugd zouden willen in handen geven.

Men wil hoegenaamd niet meer hooren van de kleine lieve vertellingen, die in onzen jongen tijd de boventoon hadden; de realisten willen de feeën, toovenaars, aardmannekens, goede geesten en engelen uit de kinderkamer verjagen en deze vervangen door.... de redeneering, dat is door de verveling.

Onzin, roept de moderne geleerdheid; men moet het kind van het eerste oogenblik doen onderzoeken en de waarheid leeren. Welnu, wij zeggen dat gij uw doel niet bereiken zult, heeren geleerden; uwe redeneering valt niet in den geest der kinderen en zij zullen altijd meer luisteren naar het vertelsel van Roodkapje en den Sprekende Wolf, naar dat der Schoone Slaapster, naar dat van het Glazen Muiltje dan naar uwe koude en ontledende praat.

Wij houden het met Nicolaas Beets als hij zegt dat de vertellingen de poëzie zijn van de kinderkamer en dat zij veel bijdragen om den dichterlijken geest te ontwikkelen. Zal uwe redeneerkracht hetzelfde uitwerksel teweeg brengen? Wel integendeel; gij, geleerde, gij maakt van uwe kinderen vroegtijdig kleine wijsneuzen, kleine pruilers; zij heffen met minachting de schouders op voor wat niet handtastelijk waar is en als zij van de knieën hunner kindermeid zijn gesprongen, gaan zij met misprijzen voorbij eene speelgoedkraam, draaien reeds aan de onvatbare haarpuntjes onder hunnen neus en spreken van 2 × 2 = 4.

't Zijn plezierige creaturen, die jonge heeren, wier ooren nog niet droog zijn! Geblaseerd op hun 12de jaar, wijsneuzig voor hunne ouders, vervelend voor bezoekers en jaargenoten! Welnu, wij hebben liever kinderen, die nog aan den goeden St. Nicolaas gelooven; die de vertellingen van Perrault en Grim lezen en er 's nachts van droomen.

De eerste vertellingen van Perrault werden voor jaren door Jozef Colveniers (de pseudoniem van den voortreffelijken dichter Jan de Laet) vertaald; doch wij hebben meer liefde voor de vertellingen van Grim, die meer karakter bezitten en den geest van de kinderen meer in spanning weten te houden.

Ook die van Andersen zijn ons liever; ze zijn geestiger, opwekkender en levenslustiger, vooral dichterlijker. Grim heeft zijne vertellingen uit den mond des volks opgevangen, ze een nieuw kleedjen aangetrokken en ze eindelijk als een schat voor alle verder verlorengaan bewaard. De duitsche letterkunde is er fier op en wij

gelooven niet dat er eene taal is, die eene letterkunde van eenige waarde bezit of zij heeft er eene vertaling van.

Wij ook hadden een groot getal soortgelijke vertellingen, die op de lippen des volks voortleefden; doch die in de laatste vijftig en meer jaren zijn verloren gegaan. Bij het volk, en nog maar zeldzaam meer, bestaan die lieve vertellingen en velen zijn om dus te zeggen reeds letterlijk verloren. Eeuwig jammer! Men laat het gebouw dat een goed deel van onzen middeleeuwschen rijkdom bevat instorten, en inen bouwt met fransche materialen een kindermuseum op, van hetwelk wij met onzen volksdichter van Rijswijck mogen zeggen:' 'Daar steekt noch poëzie noch goede reden in.'

Zou het niet een onderwerp, het *Davidsfonds* waardig zijn, zooveel mogelijk de brokkelen uit die schipbreuk op te visschen en te doen wat Grim, Andersen en anderen deden? Zou het niet een oprecht nationaal werk zijn de verschillende nog in Vlaanderen, Braband, Antwerpen en Limburg bestaande legenden en volksvertellingen op te teekenen en ze in een aantrekkelijk kleed den vlaamschen lezer aan te bieden?

De vertellingen of *Märchen* van Grim hebben, zegden wij, een gansch bijzonder karakter: elk verhaal is als drievoudig, dat is, de proeven of feiten daarin voorkomende, zijn niet zelden ten getale van drie; zij zijn overigens veelal genomen uit het leven der koningen en koningsdochters, welke laatste schier altijd gegeven worden aan kleermakers, gewezene soldaten of dergelijken die door dit of dat feit of die gebeurtenis zich onderscheiden.

Niet zelden zijn die gebeurtenissen van weinig beteekenis, in betrekking tot 's lands zaken en de koningen die er in voorkomen zijn al niet veel slimmer dan koninkskens uit Centraal-Afrika. De behendigheid, een welgepast antwoord, een snedig gezegde beslist alles, terwijl de dieren er dezelfde rollen in vervullen als in onzen geestigen *Reynaart* en dus met spraakvermogen begaafd zijn.

Een bewijs dat sommige vertellingen zeer oud en zelfs van den voorkristelijken tijd zijn, wordt bewezen door den geest die ze bezielt; in meer dan een heerscht de ruwe geest van het heidendom, ofschoon eenigzins verzacht: het is een kristendom, zonder de toepassing, met het heidendom doormengeld; het grondbegin van mijn en dijn is zelden of nooit geëerbiedigd. In meer dan eene vertelling straalt de noordsche mythologie met wilde kracht door en wij vinden er beelden in die aan de oude dietsche en noordsche poëzie, aan den geest der Niebelungen ontleend is.

De oorsprong van die kleine, wonderlijke vertellingen is zonder twijfel oostersch. Sommigen, vooral de zedelooze Parny doet de vertelling opklimmen tot den tijd van Mozes. Immers hij wilde als tegenhanger van *la guerre des Dieux, les galanteries de la Bible* maken en de aanhalingen van den bijbel als *sproken* en *fabliaux* doen beschouwen.

Het redelijkste is de Indiën als de plaats van oorsprong der vertelling te beschouwen; aan de Ganges, bij de Bramen, stond zonder twijfel de mysterieuse wiege onder de schaduw der heilige palmen. Uit Indiën, denkt Oubry, gingen zij naar Perzië en naar Arabië over, maar, zegt hij, zonder twijfel voor dat Khosroe-Noeschirvan (Coroës I), koning van Perzië, de noordelijke provinciën van den Hindostan had veroverd en hij van Bidjaï (dien men lang als de vader der fabel aangezien heeft) de perzaansche vertaling van het keizerlijke boek, het *boemayeen-Nameb* ontvangen had.

Het is zeker, zegt die auteur, dat het wonderlijke der tooverij, de *peris* der Perzen, de *gines* der Arabieren, dat de macht der geniën en talismans, de fictiën der oostersche godgeleerdheid, gegrond op het geloof aan wezens bestaande tusschen den mensch

en de godheid, de grond zijn der perzaansche vertellingen, die onder de vertellingen van de *Duimend en eene nacht* en van de *Duizend en eene dag* in de eerste jaren der XVIII^de^ eenw in Frankrijk zooveel bijval vonden.

'Men moet daarin geene wijsbegeerte, geen oprecht zedelijk doel zoeken; maar welke vruchtbaarheid, welke verscheidenheid! welke diepe belangstelling, welke trouwe afschildering van het karakter en de zeden der oostersche volken; van hunne godsdienstige denkbeelden, van de stoutmoedige listen hunner vrouwen, van de huichelarij hunner dervischen, van de omkooperij hunner cadi's, van de schurkerijen hunner slaven!

Doch genoeg; de oorsprong is niet te betwijfelen en, zooals alle takken van letterkunde door de eeuwen en onder den indruk der eeuwen, ontwikkeling en verandering ondergingen, heeft zich ook het sprookje ontwikkeld, en het zou de roman *Lancelot du Lac* zijn, die op het einde van de XII^de^ eeuw de feeën - afgeleid O van het woord *fatum* - in de fransche ver tellingen bracht.

In zeker tijdvak, vooral tijdens Bocacio, waren de vertellingen niet zelden zeer onzedelijk en vooral werden daarin de moniken erg mishandeld. De *Decameron* vond in Frankrijk vooral eene navolgster in Margaretha van Valois, die in haar boek met 71 vertellingen *Heptameron*, aan de vertelling een ontuchtig karakter gaf en hierin een voorbeeld stelde, dat uiterst nadeelig was voor die soort van literatuur.

De vertelling was overigens in alle letterkunden sterk beoefend. In Italië door Grazzini, Pula en Bandello; in Spanje door Michel Cervantes; in Frankrijk door Scarron en vijftig anderen; in Duitschland, vond men er door alle eeuwen heen, met dozijnen, zelfs Martin Luther schreef vertellingen, in Engeland had Chancer en Dryden - en hier in Vlaanderen? - wel mogen wij hier zelfs roemen op menige vertelling, zelfs op *Reinaert de Vos*, die wel is waar van langeren adem is dan de gewone vertelling?

Niet alle vertellingen zijn even oud. Velen zijn naar den geest des tijds min of meer gewijzigd, dat is klaar; maar bij het goed doorgronden derzelve behouden zij altijd iets van hunnen oorspronkelijke geur, vooral die uit de riddertijden, die somtijds wezenlijke dichtstukken, balladen zijn, welke verdienden door eenen Uhland in keurige versmaat gegoten en dus vereeuwigd te worden - meer vereeuwigd dan door brons of marmer.

De vertellingen van Grim zijn, is het niet verwonderlijk, bij het vlaamsche volk niet gekend - ik spreek niet van eenige letterkundigen. Men heeft ons zoodanig met het fransche bloed van Blauwbaard besprenkeld; zoodanig verblind met het glazen muiltje; zoodanig verbluft met de *blague* van den markies van Carabas, zoodanig omhangen met het ezelsvel, dat onze kinderkamer er gevuld mee is, en er als het ware geene plaats meer is voor de lieve duitsche vertellingen.

Overigens de tijd dat de kindersprookjes duren, is zoo lang niet en wij zijn dikwijls ontgoocheld als anderen zich vooruitdringen om ook de eer te hebben van met ons kennis te maken; wij zoeken, vooral in onzen tijd, reeds vroeg naar het verhaal van deze of gene conventioneele Calypso en Eucharis, die, voor ons, onwaardeerbare gouden appels aten.

Hoe zelden keert de mensch, gekneveld en volwassen geworden, tot zijne eerste jeugd terug. De jongelingsjaren vol gloed, vol kleur en glans, vol liefde en dwaze avonturen leveren zooveel drukte op en men verlangt zóó vast en innig man te zijn, als man gerekend te worden, dat men schier beschaamd is rugwaarts te blikken en alzoo aan anderen te verraden dat men ook.... jong is geweest.

Slechts als de jeugd verdampt is, als de rozengeur verwaaid en de droomende maneschijn in den mannelijken leeftijd is ondergegaan; als de illusiën een voor een wegvallen gelijk bloesems zonder vruchten; als de tegenspoed met zijn knokkeligen doodenvinger op onze deur klopt en wij wel gedwongen zijn ‘binnen’ te roepen, dan, o dan rijst in onze verbeelding onze kindertijd weer voor ons oog op.

Wij zien weer onze kinder- of huiskamer; wij zien onze moeder terug; wij hooren weer die kindervertellingen die ons toen een gapen den mond gaven en groote oogen deden opentrekken en die ons, nu oud geworden, stil, maar zoet geworden doen glimlachen. 't Is als eene luchtspiegeling die wij zien, maar die ons toch het gemoed streelt en doet begrijpen dat er iets beters is dan het dorre geraamte der wezenlijkheid, der stoffelijkheid, waarheen wij jaren lang hebben gestreefd als het hoogste ideaal van het leven.

Dan, op dat oogenblik, fluistert deze kleine fee uit onze kinderkamer ons weer toe: *et l'on revient tonjours à ses premières amours.*

Wij, wij hooren dat oud referein en schoon wij allen ons met dikwijls hooge wetenschappelijke-, geschiedkundige- en rechtsvraagpunten bezig houden, willen wij wel eens naar vroeger, naar onze kinderdagen terugkeeren. Laat onze leeszaal een kinderkamer, laat mij uwe oude kindermeid of zoo ge wilt, uwe oude baker zijn, 't geeft me weinig wat functie gij uwen voor-

zitter oplegt, als gij maar droog en oplettend op uwen stoel blijft zitten.

Ik ga u door eenige voorbeelden inwijden bij den vreemden Grim, 't geen ik niet zonder voorwaarde doen zou als gij niet reeds groote kinderen geworden waart; want niet alle vertellingen zijn juist geschikt om de kinderkamer binnen te dringen.

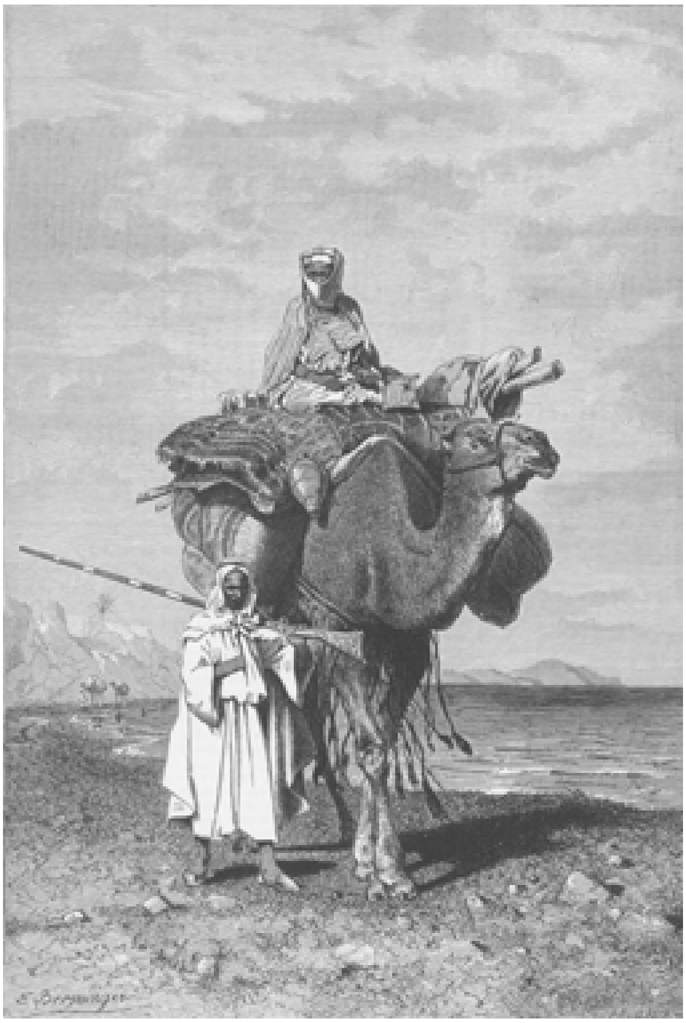

ARABIEREN OP REIS, NAAR E. BERMINGER.

De drie broeders.

Er was een man, die drie zonen had en geen ander fortuin dan het huis waarin hij woonde. Iedere zoon wilde wel gaarne na den dood des vaders het huis hebben, maar de vader had ze alle drie even lief, en wist niet hoe hij het moest aanvangen, zonder dat hij één hunner iets te kort deed. Hij wilde het huis uiet verkoopen, omdat hij het van zijne ouders had geërfd; anders had hij het geld van de koopsom onder hen verdeeld. Eindelijk kwam hij op een goede gedachte en hij sprak tot zijne zonen: ‘Gaat de wereld in, doet uw best en leert ieder een handwerk; als gij terugkomt, wie dan het beste meesterstuk ten uitvoer brengt, die zal het huis hebben.’

Daarmee waren de zonen tevreden; de oudste wilde hoefsmid, de tweede barbier en de derde schermmeester worden. Zij maakten afspraak op welken tijd zij weer thuis zouden bijeenkomen en gingen heen. Het trof nu zoo, dat ieder een bekwamen

meester vond, bij wien hij iets goeds kon leeren. De smid moest de paarden van den koning beslaan, en dacht: ‘nu kan het niet missen, ik krijg het huis.’ De barbier kreeg alleen voorname heeren te schee-

ren en meende ook reeds dat hij 't huis moest hebben. De schermmeester kreeg in 't eerst menigen kap, maar hij hield zich flink en liet zich niet afschrikken en dacht: ‘zijt gij bang voor een kap, dan krijgt ge nooit het huis.’

Toen de vastgestelde tijd verloopen was, kwamen zij weer bij hun vader terug, maar zij wisten niet hoe zij de beste gelegenheid zouden vinden om hunne kunst te toonen, en zoo zaten zij bijeen om dit met elkander te overleggen. Terwijl zij daar zoo zaten, kwam er eensklaps een haas over 't veld loopen.

EEN SUEVISCH KRIJGSHOOFD, NAAR J. GEHERTS.

‘Ho,’ sprak de barbier, ‘die komt als of hij geroepen was.’ Hij nam een scheerbekken en zeep, en schuimde zoo lang tot de haas in de nabijheid was; toen begon hij hem in volle vaart loopende in te zeepen en schoor hij hem ook in volle vaart loopende een knevelbaardje, en toch sneed hij hem niet in 't vel en bezeerde hem niet, zelfs aan geen enkel haartje. ‘Dat bevalt mij,’ zei de vader; ‘als de anderen nu niet heel bijzonders doen, dan valt het huis u ten deel.’

Het duurde niet lang, of er kwam een heer met een rijtuig in vollen galop over den weg. ‘Vader, nu zult gij zien wat ik kan,’ zeide de smid, en hij sprong het rijtuig achterna, rukte het paard, dat altoos maar voortholde, de vier hoefijzers af en sloeg het, onder het loopen, vier nieuwe ijzers aan. ‘Gij zijt een bekwaam man,’ sprak de

vader, ‘gij doet uwe zaken zoo goed als uw broeder; ik weet nu niet aan wien Ik het huis zal geven.’

Toen zei de derde: ‘vader, laat mij nu ook eens begaan,’ en daar het juist begon te regenen, trok hij zijn degen en zwaaide daarmee over het hoofd, dat er geen enkel regendroppeltje op hem kon neerdalen; en toen de regen nog steeds toenam en eindelijk zoo hevig werd als of het van den hemel stroomde, zwaaide hij den degen zooveel te sneller en bleef daardoor zoo droog alsof hij onder een dak zat. Toen de vader dit zag, verwonderde hij zich en zeide: ‘gij hebt het beste proefstuk geleverd; het huis komt u toe.’

De twee andere broeders waren daarmeê tevreden, zooals zij vooraf beloofd hadden, en omdat zij elkander zoo beminden, bleven zij alle drie te samen in het huis en dreven hun handwerk, en omdat ieder zijn vak goed geleerd had, verdienden zij veel geld. Zoo leefden zij tot in hun ouderdom bijeen. en toen nu de een ziek werd en stierf, waren de anderen daarover zoo verdrietig, dat zij ook ziek

werden en stierven. En omdat zij altoos zeer geachte menschen waren geweest en elkander steeds liefhadden, werden zij alle drie te samen in één graf gelegd.

Gij ziet hierin de drieledigheid waarvan ik u hooger sprak; drie broeders, drie proeven, de behendigheid als de hoogste verdiensten gewaardeerd. In het volgende is het getal tweemaal drie, en de behendigheid is er tot op het uiterste punt gedreven.

Hoe zij met hun gezessen door de wereld kwamen.

Er was eens een man, die allerhande kunsten verstond. Hij had in den oorlog gediend en zich braaf en dapper gedragen; maar toen de oorlog was afgeloopen, kreeg hij zijn ontslag, met drie stuivers tot reisgeld. ‘Neen, hoor eens,’ sprak hij, ‘daar ben ik niet mee tevreden; kon ik nu de rechte menschen er toe vinden, dan zou ik het wel zoo aanleggen dat de koning mij al de schatten van het land moest geven.’

Gramstorig liep hij nu een bosch in, alwaar hij een man zag staan die zes boomen zoo maar uit den grond had getrokken, alsof het stroohalmen waren geweest. Hij ging naar hem toe en vroeg: ‘Wilt gij mijn knecht zijn en met mij op reis gaan!’

‘Ja wel,’ zegde de man, ‘maar eerst moet ik dit hoopje brandhout bij mijne moeder brengen.’ Dit zeggende nam hij een van de boomen, draaide dien als een strook om de vijf andere heen, nam den heelen hoop op zijn schouder en liep er mee weg. Een poos later kwam hij terug, om zijn nieuwen meester te volgen en deze zei: ‘Wij zullen met ons twee wel goed door de wereld komen.’

Nadat zij een eind wegs hadden voortgewandeld, zagen zij eenen jager, die op de knie lag en met zijn geweer op iets mikte. ‘Wel, jager, waar wilt gij op schieten?’ vroeg de meester.

‘Twee mijlen hier vandaan,’ zegde de jager, ‘zit eene vlieg op den tak van een eikenboom, en die wil ik het linkeroog uitschieten.’

‘Wel, ga met mij mee,’ sprak de meester; ‘met ons drieën zullen we wel goed door de wereld komen.’ En de jager was dadelijk gereed en ging met hem mee.

Een eind verder kwamen zij bij zeven windmolens, die met volle kracht aan 't draaien waren, hoewel er geen windje aan de lucht was, zoodat zich zelfs geen blaadje bewoog. ‘Ik begrijp niet,’ zei de meester, ‘hoe die molens zoo draaien zonder wind.’ Maar toen ze nog twee mijlen waren voortgestapt, zagen zij in een van de boomen eenen man zitten, die zijn eene neusgat toehield, om met het andere te blazen. ‘Zeg eens, wat doet gij daar?’ vroeg de meester.

‘Twee mijlen hier vandaan,’ sprak de man, ‘staan zeven windmolens en nu zit ik hier te blazen om ze te doen draaien.’

‘Zoo, zoo!’ gaf de ander ten antwoord, ‘dan moest gij met mij meegaan; met ons vieren moeten we zeker wel goed door de wereld komen.’

Op deze woorden liet de blazer zich neerzakken en ging met de anderen mee.

Zoo voortstappende, vonden zij iemand die zijn een been afgenomen en dit naast zich neergelegd had. ‘Wel, vriend,’ sprak de meester, ‘gij zoekt het u zeker gemakkelijk te maken om een beetje uit te rusten.’

‘Neen, maar ik ben een hardlooper,’ gaf de vreemde man ten antwoord, ‘en daar ik altoos veel te groote stappen en sprongen maak, heb ik mijn een been maar

neergelegd, want als ik op twee beenen loop, dan kom ik nog veel gauwer vooruit dan een vliegende vogel.'

'Kom, ga dan met mij mee,' sprak de meester, 'met ons vijven zullen we nog zooveel te beter door de wereld komen.'

En toen voegde de looper zich ook bij het gezelschap.

Weer een eind verder ontmoetten zij een man, die een hoedje droeg, dat hij zoo maar op één oor had gezet. 'Wat een gekke manier!' zei de meester, 'laat uw hoed toch zoo scheef niet hangen, want zóó lijkt ge wel een zotskap.'

'Ik durf niet anders,' sprak de man, 'want als ik mijn hoed op zet zoo als 't hoort, dan wordt het op eens rondom mij zoo koud, dat de vogels in de lucht bevriezen en dood op den grond vallen.'

'Ga met ons mee,' zei de meester, 'met ons zessen moeten we wel goed door de wereld komen.'

Nu kwamen ze met hun zessen in eene stad, alwaar de koning had doen bekend maken dat al wie tegen zijne dochter een wedloop ondernam en daarbij den prijs behaalde, haar tot bruid zou krijgen, maar wie het verloor, die zou zijn hoofd moeten verliezen. Onmiddellijk ging de meester der vijf mannen naar den koning, en hij zei: 'Ik zal een van mijne dienaars voor mij den wedloop laten doen.'

'Goed,' sprak de koning, 'maar dan moet gij zijn leven toch ook te pand geven, zoodat als hij het verliest, zijn hoofd even zoowel wordt afgeslagen als het uwe.' Toen dit nu was afgesproken, gaf de meester aan den hardlooper bevel om zijn tweede been aan te trekken en voegde er bij: 'Loop er nu eens ferm op toe en zorg maar dat wij het winnen.'

Er werd nu afgesproken, dat de koningsdochter en de looper ieder eene kruik water uit eene verafgelegen bron moesten halen en wie van beiden daarmee het eerste terug was, die zou het gewonnen hebben. Nu nam de hardlooper eene kruik en de prinses nam er ook eene en zoo begonnen ze alle twee te loopen. Maar eer de prinses een eindje was vooruitgekomen, was de ander reeds al de toeschouwers zoo vliegend voorbijgesneld, dat het was alsof er eene windvlaag voorbij gonsde.

Spoedig was hij bij de bron en toen hij daar zijne kruik met water had gevuld, keerde hij weer terug, doch midden op den terugweg overviel hem de vermoeidheid. Hij zette dus zijne kruik neer en ging op den grond liggen slapen. Dicht bij hem lag een paardenkop in het gras. Hij trok dien naar zich toe en schoof hem onder zijn hoofd, uit vrees dat hij anders te zacht liggen en daardoor te vast slapen zou.

De prinses, die het tegen een gewoon mensch met loopen zeer goed kon volhouden, was intusschen ook bij de bron aangekomen en kwam insgelijks met een volle kruik terug. Toen zij nu in 't voorbijgaan haren meedinger op den grond zag liggen slapen, was zij recht verheugd, en dacht:

'Zoo, man, nu heb ik u in mijne macht!' Zij nam behendig zijne kruik, goot het water er uit en liep zoo hard zij maar kon weer weg. Hierdoor zou voor den hardlooper alle kans verloren zijn geweest; maar zijn kameraad de jager, die op den toren van het koninklijk kasteel op den uitkijk stond, had dit in de verte gezien en zei bij zich zelf:

'Neen, ik zal wel oppassen dat de koningsdochter het niet van ons wint.'

Dit zeggende laadde hij zijn geweer en schoot den hardlooper den paardenkop onder het hoofd weg, zonder hem te raken. De hardlooper schrikte wakker, sprong op en bemerkte dat zijne kruik leeg en dat de prinses hem reeds een heel eind vooruit was. Evenwel, hij gaf daarom den moed niet op, maar snelde naar de bron, vulde zijne kruik op nieuw en kwam nu toch nog tien minuten vroeger dan de prinses bij

het kasteel terug. 'Zie,' riep hij, 'zóó gaat het nu als ik op twee beenen loop; op dat ééne been kan het ook geen loopen heeten.'

(Wordt vervolgd.)

De stiefdochter.
(Vervolg.)

Eene dame van ongeveer vijftigjarigen leeftijd zat met een zwart ingebonden boek in de hand op een leunstoel in de breede vensternis.

'Goeden dag, beste Bauer,' riep zij en reikte opstaande den rentmeester de smalle, blanke hand, welke deze eerbiedig aan zijne lippen drukte.

De gravin wendde zich met een vragenden blik tot het bevende meisje. Natalie neigde diep met neergeslagen oogen.

'Veroorloof mij, genadige, vrouw,' dus nam de rentmeester het woord, 'dat ik u deze jonge dame voorstelle, die om de aangeboden betrekking bij de jonge gravin aanzoek komt doen.'

Gij, mejuffrouw? - De toon dier vraag klonk verrast, bijna ontsteld.

Natalie waagde het voor de eerste maal hare oogen naar het gelaat der dame op te slaan. Het was een fijn bleek aangezicht, met edele en vriendelijke trekken, door een zwarten weduwekap eng omsloten. Een paar groote blauwe, recht moederlijk liefdevolle oogen blikten haar tegelijk meelijdend en verwonderd aan.

'Wilt gij gouvernante worden, gij, jong kind?' vraagde de dame nogmaals. 'Maar kom, laat ons plaats nemen,' voegde zij er bij, en vatte het jonge meisje goedig bij de hand.

Zij voerde haar naar eene sofa en noodigde haar uit zich naast haar neer te zetten, terwijl de rentmeester in een daarnaast staanden armstoel plaats nam.

'Gij hebt nog wel nooit zulk een betrekking vervuld, niet waar, juffrouw? Gij zijt nog zeer jong. Gij kunt hoogstens een paar jaar ouder zijn dan mijne Elma?'

'Ik word achttien in den aanstaanden herfst, genadige vrouw,' stamelde Natalie nauwelijks verstaanbaar.

'Wat echter kon u bewegen reeds op dezen jeugdigen leeftijd - vergeef mij zoo ik wellicht pijnlijke snaren aanroer - uwe ouders, uw tehuis te verlaten?'

'Ik heb geen ouders,' stotterde Natalie. 'En geen tehuis!' voegde zij er, in tranen uitberstende, bij.

De gravin legde deelnemend de hand op den schouder der weenende, en liet ze daarop rusten.

'Wat beteekent dat?' wendde zij zich tot den rentmeester.

Deze nam het woord op en deelde de verbaasde vrouw beknoptelijk alles mee, wat hij zelf van zijne beschermeling wist - haar samentreffen met zijne familie, haar dringenden wensch op den Detburg een toevlucht te vinden, hare hardnekkige weigering om omtrent haar persoon en hare familiebetrekkingen inlichting te geven. Hij verzweeg hare mislukte poging hem zelven door valsche opgaven te misleiden en schilderde met warme en gevoelvolle woorden den gunstigen indruk, dien de geheele verschijning der onbekende op de zijnen, voornamelijk op zijne vrouw gemaakt had. 'Ik zou het,' dus besloot hij zijne mededeeling, 'onder deze zonderlinge omstandigheden niet gewaagd hebben het meisje aan Uwe Genade voor te stellen, indien ik niet de hoop gekoesterd had, dat het wellicht aan u zou mogen gelukken, het zegel van deze gesloten lippen te verbreken.'

‘Nooit, nimmer!’ viel Natalie hem met angstig ineengewrongen handen in de rede.

De gravin had het verhaal van den ouden heer met de grootste opmerkzaamheid aangehoord, zonder hem met een enkel woord te onderbreken.

‘Gij moet toch inzien, mijn lief kind,’ zegde zij thans zeer vriendelijk maar ernstig tot het beangstigde meisje, ‘dat ik tot bestendig gezelschap mijner dochter geen jong vreemd meisje aannemen kan, hetwelk zich onder zulke geheimzinnige omstandigheden aan mij voorstelt.’

‘Laat mij de minste uwer dienstboden worden!’ riep Natalie buiten zich zelve uit. ‘Ik wil gaarne de geringste diensten verrichten, maar houd mij hier, verjaag mij niet van hier!’

‘Wat gij daar verlangt, lieve kind, zoudt gij bij bedaard overleg zelve niet willen. Dienstmeid worden! daartoe moet men opgeleid en aan werken gewoon zijn, wat gij, mijn kind, klaarblijkelijk....’

Op dit oogenblik werd de deur haastig opengeduwd, en een jong meisje, nog op den grens der kindsheid, sprong in de kamer. Het was een schoon kind, hoog en slank opgeschoten, frisch en blozend, met fladderende blonde lokken en schitterende donkerblauwe oogen - en welker geheele voorkomen de naieve bevalligheid der onschuldige jeugd ademde.

‘Waar is mijne nieuwe vriendin?’ riep zij, en snelde op Natalie toe. ‘Mijnheer Bauer heeft ze mij gebracht.... is zij het?....’

Zij viel de vreemde om den hals en liefkoosde en kuste haar.

‘Welkom op den Detburg!’ riep zij vroolijk; ‘o! ik ben blijde, dat gij zoo jong zijt! Wij zullen recht vergenoegd met elkander leven! Met het leeren is het zoo ernstig niet gemeend, dat heeft die ondeugende mijnheer Bauer zoo

maar in de annonce geschreven. Ik wil geen geleerde worden, gij behoeft het ook niet te zijn. Gij moet mij slechts liefhebben; - ik heb u reeds nu zeer lief. Kom mede naar mijne kamer, de uwe zal daar kort bij ingericht worden! Niet waar, mama?'

Zij had Natalie bij de hand gevat en wilde haar meetrekken. Het arme meisje wist niet, wat haar overkwam. Zij poogde vruchteloos zich aan de liefkozingen te onttrekken, die zij zoo gaarne beantwoord zou hebben, aan het vroolijk gesnap een einde te maken, hetwelk haar evenwel de vervulling van haar dierbaarste wenschen voorspiegelde.

'Genadige gravin,' stamelde zij eindelijk, 'het is nog niet uitgemaakt....'

'Wat uitgemaakt?' viel Elma haar onstuimig in de rede. 'Ik heb eene vriendin noodig, en gij zijt gekomen om mijne vriendin te worden! Dat is genoeg!'

De gravin zat intusschen in diep nadenken verzonken, met de handen in den schoot gevouwen, en de oogen neergeslagen. Thans stond zij op als was zij tot een besluit gekomen.

'Lieve Elma,' zegde zij, 'de zaak is in zoo verre nog niet uitgemaakt, dat mejuffrouw ons volstrekt weigert mede te deelen, van waar zij komt, wie hare ouders zijn.'

'Maar, mama,' riep Elma, 'wat is er aan gelegen van waar zij komt, daar zij nu hier Is?! Zij heeft geen ouders noodig, dewijl ik hare vriendin ben! Zoo heb ik het altijd gewenscht, een vriendin geheel voor mij alleen, om wie zich niemand bekommert. Dat bevalt mij uitstekend! Dus, mamaatje....' - Zij had Natalie opnieuw bij de hand gevat en wilde haar uit de kamer voeren; doch de gravin hield haar terug.

'Ik weet slechts één uitweg,' sprak zij ernstig, 'om de voorzichtigheid welke mijn plicht als moeder van mij vordert, met Elma's verlangen en mijn eigen wenschen te vereenigen. Zijt gij katholiek, mijn kind?'

Eenigszins verwonderd over die vraag, beantwoordde Natalie die bevestigend. Wat kon daarvan de bedoeling wezen? De gravin knikte echter bevredigd.

'Dan stel ik u voor,' hernam zij, 'uw geheim getrouw naar de waarheid en zonder eenige achterhoudendheid aan een priester toe te vertrouwen - volkomen als onder het zegel der biecht - doch met het voorbehoud, dat hij mij mag zeggen of hij u, na de mededeelingen die hij van u vernomen heeft, voor een gepaste gezellin mijner dochter beschouwt.'

'Moet ik biechten?' riep Natalie, met moeite hare tranen bedwingende, uit. 'Maar, mevrouw de gravin, het is geen zonde, die ik begaan heb, welke mij tot zwijgen noodzaakt.'

'Des te beter,' antwoordde de gravin bedaard. 'Wat ik van u verlang, mijn kind, is niet zoozeer, dat gij een generale biecht zoudt spreken, als wel, dat gij onzen pastoor, een waardig, menschlievend, bejaard geestelijke en een langjarige vriend onzer familie, door uw vertrouwen in staat stellet, mij in dit moeielijke geval te raden, eenigermate borg voor u te zijn. Ik zal dien natuurlijk van hem aannemen zonder de geringste verklaring omtrent den inhoud van uwe mededeeling te eischen. Zijt gij daarmede tevreden?'

'Ja,' antwoordde Natalie na kort beraad. 'Waar kan ik den priester vinden?'

Elma viel haar juichend om den hals. 'Dat is heerlijk,' riep zij, 'onze goede pastoor zal gewis niet neen zeggen, daarvoor ken ik hem.'

'Freule Elma is er niet aan gewoon neen te hooren zeggen, merkte de rentmeester glimlachend aan.

‘Dat is waar,’ hernam zij trouwhartig, ‘tot dusverre is nog alles altijd geschied gelijk ik gewenscht heb.’

De gravin was opgestaan en vatte Natalie bij de hand. ‘Wacht zoo lang hier,’ zegde zij, de deur van de aangrenzende kamer openend; ‘Ik zal u den geestelijke zenden.’

Elma ging ijlings heen om het betreffende bevel te geven.

De gravin bleef met den rentmeester alleen. ‘Ik begrijp mij zelve niet,’ zegde zij nadenkend. ‘Men pleegt zoo angstvallig getuigschriften van de geringste meid te vorderen, die men in dienst nemen wil - en hier komt een volledig onbekende, die hare afkomst en haar waren naam verzwijgt, en ik kan het niet over mijn hart verkrijgen, haar eenvoudig af te wijzen.’

‘Des te eerder zal ik verschooning vinden genadige gravin,’ antwoordde hij, ‘dat ik, aa denzelfden indruk gehoor gevende, het arm kind herwaarts bracht. Ik verzette er mij lang tegen.’

‘Gij hebt geen verschooning noodig,’ hernam zij met levendigheid. ‘Ik zou het er, in het ergste geval, liever op aan laten kome door een schuldige misleid te zijn dan een onschuldige ongelukkige de bescherming en de hulp te ontzeggen, die ik in staat ben haar te verleenen.’

Toen Natalie zich alleen zag, ademde zij ruimer. Er bestond vooruitzicht, dat zij hie een onderkomen vinden zou. Zij zou mogen leven onder de oogen dezer moederlijke vrouw, zou de gezellin, de vriendin van dit beminnenswaardig kind worden. Maar zij moet om hiertoe te geraken een geheel vreemde, een priester haar geheim toevertrouwen! En deze priester zou het beslissende woord over haar lot uit te spreken hebben! Zij had nooit onder een geregelde geestelijke leiding gestaan. Nooit zette een priester een voet in het huis harer moeder, het jonge meisje had van de geestelijken altijd slechts hooren spreken als menschen, die mer moet vreezen en wantrouwen. Daarom beefde zij terug voor het onderhoud, dat haar wachtte, terwijl zij nochtans in het diepste harer ziel, gedreven door de onweerstaanbare begeerte naar vertrouwelijke mededeeling, die in elk beangstigd en bekommerd hart leeft, daarnaar verlangde.

De kamer, waarin zij wachtte, scheen het bidvertrek der gravin te zijn. Er stond een klein altaar in, op hetwelk een prachtig marmeren Moedergodsbeeld tusschen gevulde bloemvazen en gouden kandelaars prijkte. Voor het altaar hing een brandende lamp. Aan den muur daarachter hing een groot kruisbeeld. Voor de trappen van het altaar stond een eenvoudige, houten bidbank, op welker lezenaar gebedenboeken en een rozenkrans lagen. Het was hiei zoo plechtig, de kleine ruimte ademde zulk eer stille, kalme godsvrucht, dat het bange gemoed van het arme meisje er weldadig door getroffen werd. Zij zonk op de bidbank neer in een vurig, vertrouwensvol, woordeloos gebed.

‘Geloofd zij Jesus Christus!’ liet een mansstem zich naast haar hooren.

Verschrikt sprong zij op: een bejaard mar in priesterlijke kleeding stond voor naar. Het was een hooge eenigzins gebogen gestalte met spaarzame, licht vergrijsde haren. Verstand er goedheid spraken uit de edele trekken, uit de donkere oogen, die licht onderzoekend op het jonge meisje rustten. Zij stond bedremmeld voor hem, niet in staat een woord te uiten, zij had zelfs vergeten zijn groet te beantwoorden.

‘Naar ik vernomen heb,’ zegde de geestelijke welwillend, ‘hebt gij er in bewilligd mij uw vertrouwen te schenken. Is zulks het geval, dan ben ik bereid u aan te hooren.’

Zij herstelde zich zoo goed mogelijk. ‘Het is een zeer vreemde geschiedenis, die ik u heb mede te deelen, eerwaarde,’ stamelde zij.

‘Voorzeker niet vreemder dan wij gewoon zijn aan te hooren,’ antwoordde hij geruststellend. ‘Ga zitten, mijn kind,’ voegde hij er, op een stoel wijzende, bij.

Zij gehoorzaamde. Hij nam tegenover haar plaats en wachtte geduldig tot zij zich genoegzaam hersteld had, om hem hare geschiedenis te verhalen.

Zij deed het aanvankelijk hortend, schuchter, onsamenhangend. Hij kwam haar te hulp met deelnemende opmerkingen en gepaste vragen. Haar hart ontsloot zich meer en meer, de blik haars geestes werd helderder, haar geheele korte leven ontrolde zich voor hare herinnering en zij verhaalde het in onopgesmukte, eenvoudige bewoordingen, tot op het huidige oogenblik toe.

‘Neem het meisje aan, mevrouw de gravin,’ sprak de geestelijke toen hij tot de wachtende dame in de belendende kamer terugkeerde. ‘Neem haar op onder het beschermende dak van uw huis, in de liefde van uw hart! En wat gij voor dit hulpbehoevende meisje doet, moge de Heer u aanrekenen als aan Hem zelven bewezen!’

VII.
Op den detburg.

Niet licht wordt er een nieuw levensberoep met grooter iever, met beter voornemens aanvaard dan zulks thans met Natalie het geval was. Vol kinderlijke vertrouwehjkheid en innige dankbaarheid hechtte zij zich aan hare beschermster, die harerzijds het jonge meisje met den dag meer lief kreeg naarmate deze hare schuchterheid en angstvalligheid aflegde, en door het steeds toenemend gevoel van veiligheid, de innemendheid harer manieren en de beminnelijkheid van haar karakter meer en meer op den voorgrond traden. Wel is waar liet de weemoedige herinnering aan het verleden, aan alles, wat zij lief gehad en - naar alle waarschijnlijkheid - voor altijd verloren had, de vroolijke zorgeloosheid en de dartele opgeruimdheid der jeugd niet bij haar opkomen; maar zij was met den zachten ernst en de rustige vriendelijkheid van haren omgang een des te passender gezellin voor de ietwat al te levendige Elma, wier luidruchtige, uitgelaten vroolijkheid daarin een heilzame tegenstelling vond.

Nadat de gravin er eenmaal in bewilligd had de jonge vreemde in haar huis op te nemen, beschouwde zij het als iets dat van zelve sprak dat zij als eene moeder voor haar zorgde. In de eerste plaats voor hare lichamelijke benoodigdheden. Zij vraagde er niet naar of Anna, gelijk Natalie hier genoemd werd, buiten het lichte handkoffertje nog iets anders bezat - zij schafte haar eenvoudig een volledige uitrusting aan, welke haar in staat stelde op geheel gelijken voet met Elma te verschijnen.

Hoofdzakelijk echter richtte de edele vrouw haar waakzaam en liefdevol oog op de geestelijke behoeften, op het zieleleven van hare beschermeling. De gravin had in de strenge school van den rouw en de droefheid geleerd al hare hoop op God alleen te vestigen. Hare ziel had zich met al hare krachten, met al haar lief en leed aan het kruis vastgehouden - zij wist, dat in het kruis alleen het ware heil te vinden is.

Vroegtijdig reeds had de dood haar den innig geliefden echtgenoot ontrukt; zij had hare drie kinderen, twee zonen en eene dochter, als weduwe opgevoed en het zich daarbij tot haar heiligste taak gesteld, aan die jonge zielen die godsdienstige richting te geven, welke den mensch tot het eenige doel voert. Zij zag zich voor al hare moederlijke zorgen en liefde mild beloond, toen haar oudste zoon, Adelbert, zich met bloed en leven toewijdende aan de heiligste en rechtvaardigste zaak, die op aarde te verdedigen valt, in pauselijkeu dienst trad.

Hij viel bij Mentana....

De moeder onderwierp met den echten heldenmoed, die de martelaars van alle tijden bezielt, haar bloedend hart aan den aanbiddelijken wil Gods en nam zonder morren den bitteren kelk uit de hand des goddelijken Meesters aan.

Er was voor de scherpzinnige vrouw slechts korten tijd noodig om een heldere inzage in de ziel van hare beschermeling te bekomen. Zij zag op den bodem eens harten, dat voor alle goeds geopend, voor alle edels ontvankelijk, door een gelulkkigen natuurlijken aanleg van alle slechts en onedels een afkeer had. Maar het ontging haar tevens niet, hoe onontwikkeld deze talenten gebleven waren, hoe de wereld der genade, de schoonheid des kruises voor deze jeugdige ziel nog verborgen geheimen waren.

Zij nam de verlatene in de liefde van haar moederlijk hart, in de eerste plaats in hare voorbede op.

Met woord en voorbeeld strooide zij het zaad der goddelijke kennis in de vruchtbare aarde van dit jonge hart en bad, dat het opschieten en honderdvoudige vruchten dragen mocht.

Voor Natalie begon een geheel nieuw leven. Meer en meer trad het gevoel van hare verlatenheid, harer hulpeloosheid op den achtergrond van haar hart terug. Meer en meer leerde zij zich beschouwen als een lid van het groote gezin, dat de kristenen van alle natiën en al e tijden omvat - het groote ouderlijke huis der eenige, heilige, katholieke Kerk. Nu leerde zij verstaan, wat haar destijds in Albert's brieven zoo onverstaanbaar voorkwam en een

smartelijk verlangen bemachtigde zich dikwerf van haar aan den geliefden broeder te kunnen zeggen, hoe zij thans een van zin was met hem en het diep betreurde de warme uitingen van zijn verrukt gemoed zoo koel opgenomen te hebben.

Elma hechtte zich van af den eersten dag met bijna hartstochtelijke innigheid aan de ‘nieuwe vriendin.’ Zij had geen gedachte, geen inval, die zij niet aan hare lieve Anna toevertrouwde. Natalie was door de argelooze mededeelingen van het levendige meisje weldra in alle bijzonderheden betreffende de familie ingewijd.

Veel en dikwijle sprak Elma van haren eenigen broeder Erwin. Hij was acht of negen jaren ouder dan Elma en zij hing aan hem met eene liefde, welke met groote bewondering en een geheim gevoel van vrees vermengd was. De hoop bij zijn tehuiskomst zijn goedkeuring te vernemen, was dikwerf de eenige beweegreden, die het dartele meisje in de leerkamer kon houden.

EEN NIEUWE WATERVELOCIPEDE.

De jonge graat werd echter niet voor het aanstaande voorjaar thuis verwacht. Na het einde zijner studiën zou hij een groote reis ondernemen en verwijlde thans in Engeland, waar hij den winter wilde doorbrengen. Elma was in hare gesprekken met Natalie onuitputtelijk in den lof van den broeder, zoowel als in de schildering van het bekoorlijke leven, hetwelk, naar zij hoopte, met hem op den stillen burcht een aanvang nemen zou. Zij vermoedde niet, hoe weinig hare gezellin de blijdschap deelde waarmede zij zelve dit weerzien te gemoet zag.

Natalie was hier te gelukkig en dit geluk was haar nog te nieuw, dan dat zij niet met bezorgdheid aan zulk een gewichtige verandering in hare omgeving zou gedacht hebben. Wie borgde er haar dan ook voor dat de graaf ten haren opzichte de goede gezindheid van zijne moeder en zijne zuster deelen zou? Zij dacht met ontzetting aan de mogelijkheid, dat hij hare wegzending van den Detburg zou kunnen vorderen.

In het slot zelf sprak zij met niemand over deze vrees; alleen aan de vrouw des rentmeesters vertrouwde zij die toe. Doch deze stelde haar gerust met de verzekering, dat zulk een bekrompenheid nooit van graaf Erwin te duchten was, zelfs al zou zijne grenzenlooze vereering van zijne moeder hem niet van alle inmenging tegen den door haar genomen maatregel terughouden.

'Daaromtrent kunt gij gerust zijn, mijn lieve kind!' dus besloot de wakkere vrouw hare bemoedigende toespraak. 'Maar ik begrijp het niet dat gij nog altijd het vertrouwen, hetwelk de gravin u betoont, niet met gelijk vertrouwen beantwoordt, en haar uw geheim onenbaart. Ook mijn man is van oordeel, dat gij in uwe positie daardoor slechts zoudt kunnen winnen.'

'Nooit!' zegde Natalie, gelijk zij den eersten dag gezegd had en zij legde nog sterker nadruk op dat woord dan ooit te voren.

De zomer was voorbij, novemberstormen gierden over de heide, bogen de trotsche kronen der oude boomreuzen en beukten de tinnen van den burcht. Daarbinnen echter was het leven des te gezelliger. In gelijkvormige afwisseling van bezigheid, even ver verwijderd van de verveling der ledigheid als van de inspanning van onafgebroken werkzaamheid, verdeeld tusschen arbeid en uitspanning, vlogen de korte winterdagen om. Des avonds zaten de drie dames bij den gezelligen haard en sleten den tijd met gemeenschappelijke lectuur, welke de gravin met voorbeeldige zorgvuldigheid koos en leidde, of wel aan de vleugelpiano met muzikalische oefeningen, daar Elma sinds de komst van Natalie veel smaak in muziek gekregen had.

Natalie bezat oneindig meer talent dan Elma en zij had zich in hare afgezonderde en vreugdelooze kindsheid en jeugd met veel iever op de studie toegelegd, zoodat zij thans werkelijk in veel kundigheden onderricht kon geven. Zij deed dit met eene bescheidenheid, die haar meer als medeleerling dan als leermeesteres deed optreden, waarbij de schijnbare wedstrijd de jonge gravin tot grootere inspanning aanvuurde.

De engelsche taal werd met bijzonderen iever beoefend en Elma was er niet weinig trotsch op, toen zij den afwezigen broeder in zijne lievelingstaal naar Ierland, waar hij zich destijds ophield, schrijven kon. Zij bracht zijn antwoord op dezen brief zegevierend aan hare vriendin.

'Erwin moet zeer tevreden geweest zijn met mijn engelschen brief,' riep zij in kinderlijke blijdschap uit, 'anders zou hij in liet Duitsch geantwoord hebben. Daarvoor ken ik hem. Toen ik hem mijn eersten franschen brief geschreven had en verwachtte dat hij mij sterk prijzen zou, antwoordde hij mij in het Duitsch, dut ik eerst mijn moedertaal grondig zou leeren, eer ik begon, vreemde talen te leeren radbraken. Was dat niet afschuwelijk van hem? Maar zoo is hij! Alle gemaaktheid en halfheid stuit hem. Help mij nu echter mijn brief lezen, want Erwin heeft zulk een onduidelijke hand....'

Dat was niet zoo, het waren vlugge, vaste pennetrekken, voor elk eenigzins geoefend oog zeer gemakkelijk te lezen. Maar het was zuiver Engelsch, geen in het Engelsch overgezet Duitsch. Hij prees Elma wegens hare vorderingen, die hem hoogst aangenaam verrast hadden en betuigde in hartelijke, broederlijke bewoordingen hoezeer hij er zich nu reeds bij voorbaat over verblijdde, haar bij zijn tehuiskomst met de schoonheden der Engelsche literatuur bekend te maken. 'Maar pas op,' dus schreef hij, 'dat gij Shakespeare niet aanraakt; ik behoud mij uitdrukkelijk voor de eerste te zijn, die deze wonderwereld voor uw kinderlijk oog ontsluit!'

De brief behelsde verders vele bijzonderheden over iersche zeden, gebruiken, het volkskarakter, en schilderde eindelijk in gloeiende bewoordingen den

overweldigenden indruk, dien de aanblik des onmetelijken oceaans van de klippenrijke kust van het eiland uit beschouwd, op den schrijver gemaakt had. Er lag in zijne beschrijving een bijna rhytmische vorm in de woorden. Men kon zien, dat de jonge reiziger door zijne verrukking meegesleept, vergat, dat hij tot een half kind sprak, zoo wel als Natalie onder het lezen vergat, dat de brief niet voor haar, en door een onbekende, ja gevreesde, geschreven was. Het was haar als hoorde zij net bruisen der woedende golven, die tegen de steile rotswanden van de kust uiteenspatten, voor haren blik verhieven zich de met schuim bedekte toppen der baren, ver in het Westen wierp de zon hare gloeiende stralen over de oneindige watervlakte en uit de kokende wateren verhief zich eene stem, die in geestverwante klanken tot haar hart, haren geest sprak.

Aan het slot van den brief stonden zonder eenigen overgang de woorden: 'Wat uw juffrouw Zonder Naam betreft, ik vermeed tot dusverre dat onderwerp aan te roeren. Gij weet hoe gaarne ik mijn oordeel aan dat onzer moeder onderwerp. Daar gij er echter telkens weer op terugkomt, zoo moet ik u zeggen, dat naar mijn inzien zulk een avontuurlijke geschiedenis alleen kan voorkomen op den afgelegen....'

Tot hiertoe had Natalie gelezen, daar ontrukte Elma haar het blad. 'Beloof mij,' riep het verschrikte kind, 'dat gij dit vergeten als niet geschied, als niet vernomen beschouwen zult!' Zij viel haar weenend om den hals.

Natalie duwde haar zachtkens van zich af.

'Maar, gravin!' stamelde zij, over al hare leden bevende.

'Hoe hebt gij mij daar genoemd?' viel Elma haar onstuimig in de rede. 'Is er dan tusschen ons beiden iets veranderd? Hebt gij mij soms niet meer lief?'

Natalie drukte haar slechts de hand; zij kon geen woord over hare trillende lippen brengen.

'Komaan! laat nu alles vergeten zijn!' sprak het meisje vleiend. 'Erwin heeft zich vergist; het is zeer boos van hem en mama moet hem dat schrijven. Hij zal dan wel reeds inzien hoezeer hij ongelijk heeft! En als hij komt en u leert kennen, zal hij er juist zoo over denken als mama en ik. Beloof mij slechts die leelijke woorden te vergeten en vooral beloof mij er mama niets van te zeggen! Zij zou er zeer ontevreden over zijn, dat ik u den brief gaf, zon der te weten wat er in stond. Belooft gij het mij, lieve, beste Anna?'

Zoo gedrongen en bestormd beloofde de arme Natalie alles wat de kleine verlangde; maar van dezen stond af was de vrede verstoord, waarin zij zich tot dusverre gewiegd had. De gansche bitterheid der ballingschap, het gansche 'wee der verlatenheid had hare ziel opnieuw overmeesterd en zij leefde voort als iemand, die elk. oogenblik de voltrekking van een reeds uitgesproken vonnis verwacht. Met bezorgdheid, bijna met huivering zag zij het voorjaar te gemoet, dat met den jongen burchtheer de beslissing over haar verder lot aanbrengen moest.

(*wordt vervolgd.*)

[Nummer 32]

Onze gravures.

Huiselijk onweer.

Ziedaar, als opvatting, als uitdrukking, als uitvoering denken wij, een inderdaad prachtig tooneel. Huiselijk onweer! De man is van zijn werk gekomen en hoopt nu eens goed en veel te eten; maar de soep is aangebrand en dewijl hij nog al kort is aangebonden, begint hem het bloed zoo wat te koken.

HUISELIJK ONWEER, NAAR FRÖSCHEL.

Terwijl hij aan 't hameren was, heeft hij zijne vrouw in de straat een buurtpraatje hooren houden en dat maakt hem altijd kittelig Reeds twintig keer heeft hij haar gezegd: ‘laat toch dat “lameeren” daar, en zorg voor uw huishouden!’ Maar 't is of hij dezen raad, of zoo gij wilt dat bevel, aan den klokkentoren geeft. Even als deze begint de vrouw op gegeven oogenblik weer te rammelen en te ratelen.

‘En waarom zou ik niet een woord mogen zeggen aan de buren? Wel, dat zou wat schoons zijn! Gij, gij zit na uw werk aan de kegelbaan of aan den biljart, en ik zou niet eens een buurtpraatje mogen houden!’

Manlief heeft reeds zóó dikwijls een snauwend en klauwend antwoord gekregen, en vrouwlief neemt soms eene zoo dreigende houding aan, dat hij denkt zijne opmerkingen met meer te zullen herhalen; doch nu hij, na trouw gewerkt te hebben, de soep niet eetbaar vindt, kan hij zijne grammoedigheid niet langer verkroppen; toch berst hij nog met los.

Hij werpt nog slechts zijnen lepel over de tafel heen en blijft mokkend zitten zien.
'Waarom eet ge niet?' vraagt vrouwlief.
'Dat is geen eten voor een eerlijk werkman.'
'Zóó? Wat eten moet gij dan wel hebben? Ha! Mijnheer lust geen erwtesoep!'
'Ik eet ze integendeel gaarne; maar ik wil geen aangebranden kost.'
'Wat zegt ge daar? aangebranden kost?'
'Ja, de soep is aangebrand.'
'Maar ik geloof dat gij uw zinnen kwijt zijt!'

'Proef ze dan zelf.'

Vrouwlief grijpt boos een lepel en proeft den aangebranden kost; doch erkennen dat de soep al te sterke vuurproef onderstaan heeft, zal ze niet.

'Ik zeg dat ze niet is aangebrand!'

'Ik zeg van wel.'

'Ik zeg van niet; maar ik weet wel wat gij weer in 't hoofd hebt; gij wilt u wreken, omdat, ik een oogenblik bij de buurvrouw geweest ben, en om eene reden te vinden mij te beschuldigen...'

'Ja, terwijl gij daar stondt, hebt gij het eten laten bederven.'

Nu breekt de storm los: manlief werpt nogmaals eenen lepel, en daarna zijne telloor ratelend over de tafel; vrouwlief slaat den stoel omverre; de pijp vliegt aan stukken; het kind begint uit al zijne macht te huilen. Vrouwlief zet zich dwars op haren stoel en met de weerspiegeling van de hel in de oogen, schijnt ze te zeggen; 'Laat komen dat komt! ik geef voortaan de weerlicht van alles!'

Man is opgestaan en staat nu mokkend als een standbeeld voor het venster, misschien den dag vervloekend dat hij met die helleveeg naar het stadhuis trok, en zichzelf afvragend of hij het leven met die Xantippe wel zal blijven volhouden. Alleen de hond is in dit stormachtig ongeval filosoof; hij zit onder de tafel verscholen en wacht bedaard tot de storm zal voorbijgaan. Misschien denkt hij wel in zichzelf: 'ik geef er niets om dat de soep is aangebrand; dien maar op!'

Huiselijk leed.

Wij zijn nog altijd in het huiselijk leven, doch hier stormt het niet: het is hier integendeel stil, maar 't is de stilte des doods. Welk een treffend en heerlijk tafereel! Het kind is ziek; de vader zit in stomme wanhoop voor zich uit te staren; de oudste zuster zit in bittere smart, die zij slechts met moeite verkropt, het oog naar het lijdende wichtje gericht; de moeder ligt voor het kruisbeeld geknield en smeekt het leven af van den kleinen lieveling. Daar, ja daar alleen is nog redding te hopen. En wie weet! of de Heiland van de hoogte Zijns kruizes niet een gegenadigen blik op het kleine wormpke werpt, en zegt: 'Moeder, uw kind zal leven!'

Huiselijk geluk.

O welk een heerlijk, zoet en dichterlijk tafreel! Wij zien den naam des kunstenaars, meenen wij, voor de eerste maal; doch wij zullen dien schilder onze innige gelukwensching toerichten over het welslagen van zijn schilderstuk.

Het is de dag der eerste Communie, de schoonste dag in het leven van het katholieke kind; de dag dien men nooit vergeet en die des te levendiger voor ons oog staat, naarmate wij klimmen in jaren! Het is een zonnige dag, de kersen- en abrikozenboomen bloeien, de madeliefjes bezaaien de weide, het jonge en frissche loof omwindelt de gisteren nog zwarte takken.

De moeder, eene weduwe, komt met hare twee kinderen van de stad, waar het oudste in haar helder wit kleedje, voor de eerste maal ter H. Tafel genaderd is. O, wat straalt een zoet geluk uit haar engelenrein gelaat. Zij bezit nu den Heer der Heeren in haar zuiver hartje! Vader is tot den Vader in den hemel gegaan, en nu is de hemelsche Vader in het hartje van de lievelinge gedaald!

Gods heilig Lam
te mijwaard kwam
in gaf mij 't gene, in overmaat,
al ander goed te boven gaat.

Zoo zingt de zoetvloeiende dichter van ons West-Vlaanderen, de Longfellow van onze gewesten, zoo zingt Guido Gezelle.

Naast de gelukkige moeder gaat de jongere zuster; zij hangt vleiend, troostend aan haren arm en ook in haar oog kaatst liet geluk terug dat zij in moeder opmerkt. Nu gaan ze naar huis, naar het stille huis, waar geen weelde heerscht, maar kristelijke vrede - het hoogste goed dat men op aarde genieten kan.

Vertellingen van Grimm.
Eene lezing in een vriendenkring:
(*Vervolg en slot*)

De koning en zijne dochter waren met dat al geweldig boos, dat een afgedankte soldaat nu aan het hof zou komen en een prins worden. Zij overlegden dus te samen hoe zij hem met zijne vijf gezellen het best konden kwijt raken.

‘Wees maar niet bang,’ sprak de koning, ‘ik heb er een middel op gevonden dat we voor altoos van hen ontslagen zijn.’ Hij riep nu de zes mannen bij zich en zei dat er voor hen op het kasteel een prachtig feestmaal zou worden aangericht. Hij bracht hen daar in eene zaal met een ijzeren vloer, ijzeren wanden, ijzeren deuren en ijzeren traliën voor de vensters.

In het midden dier zaal stond eene groote tafel bedekt met de keurigste spijzen. De koning noodigde hen uit om daarvan gebruik te maken, en ging heen. Toen zij nu in de zaal waren, liet hij de deuren dicht grendelen en gelastte aan zijn kok om in het vertrek onder de zaal een groot vuur aan te stoken tot de ijzeren vloer en alles gloeiend zou staan.

Toen de kok aan 't stoken ging en de gasten het in de zaal erg warm kregen, meenden zij eerst dat dit van het eten kwam, doch toen de hitte al meer en meer toenam, wilden zij de zaal verlaten, en nu eerst bemerkten zij dat de deur en de vensters gesloten waren. Daaruit begrepen zij dat de koning een boos opzet met hen in den zin had.

‘Ja, maar het zal hem niet gelukken om ons hier te doen stikken,’ sprak de man met het wonderhoedje; ‘ik zal het hier doen vriezen dat zelfs de heetste vuurgloed er niet tegen op kan.’

Met dit voornemen zette hij zijn hoedje recht op zijn hoofd, waarop het zoo koud in de zaal werd, dat de warme spijzen op de schotels weldra stonden te bevriezen.

Een paar uren later meende de koning dat zij wel gestikt of verbrand moesten zijn en liet de deur openen, om zich hiervan te overtuigen. Doch in plaats daarvan zag hij tot zijne verbazing dat zij allen frisch en gezond waren en zelfs verzochten zich

eens te mogen warmen, omdat het in de zaal zoo koud was dat het eten op de schotels bevroren stond.

Toen de koning dit hoorde, werd hij woedend, liet den kok roepen en vroeg hem op barschen toon, waarom hij aan zijn bevel niet had gehoorzaamd.

'Dat heb ik wel gedaan,' zei de kok; 'ga zelf maar eens zien hoe alles staat te gloeien.'

De koning liep dadelijk naar beneden en toen hij daar onder de ijzeren zaal dat groote vuur zag, begreep hij dat er op die manier met de zes mannen niets was aan te vangen.

Nu begon de koning op nieuw te overleggen, hoe hij zich die zes gasten toch van den hals zou kunnen schuiven. Eindelijk bedacht hij iets; hij liet den meester komen en zeide: 'Als gij van uw recht op den naam van prins wilt afzien, dan kunt gij en uwe gezellen zooveel goud krijgen als gij maar hebben wilt.'

'Welnu, heer koning,' gaf de ander ten antwoord, 'wanneer gij mij zooveel geeft als een mijner dienaars kan dragen, dan verlang ik niets meer.'

En toen de koning hierop zeide dat hem dit naar genoegen was, voegde de meester er bij: 'dan kom ik over veertien dagen met mijne mannen terug om het te halen.'

Nadat dit zoo was afgesproken, liet de meester al de kleermakers van het land bijeen komen en veertien dagen lang dag en nacht doorwerken, om een sterken zak te naaien, die groot genoeg zou zijn om er al het goud in te doen. Toen de zak eindelijk gereed was, liet hij den sterken man, die vroeger in het bosch de boomen als strooikens uit den grond had getrokken, den zak op de schouders nemen en gelastte hem mede naar den koning te gaan.

'Wat is dat voor een sterke kerel?' vroeg de koning, 'en wat moet hij hier met dat pak komen doen?' - want nu de zak was opgerold, was het een pak, ja wel zoo groot als een huis En toen de koning hoorde dat dit de zak was om het beloofde goud in te bergen, was hij erg verschrikt en riep: 'Waar moet ik zooveel goud vandaan halen?'

Hij liet daarop een vat goud brengen, zoo groot en zwaar dat zestien van zijne sterkste manschappen moeite hadden om het te dragen. Maar de sterke dienaar pakte dat heele vat maar in eens op, stak het in den zak en vroeg: 'Waarom brengt gij uiet wat meer te gelijk? Zulk een nietig vrachtje vult nog maar een onbeduidend hoekske.'

De koning werd met de zaak verlegen en liet het eene vat na het andere en de eene kist na de andere vol goud en kostbaarheden aanbrengen. De sterke man stopte dat alles achter elkander vlug in den zak, die daarmee nog niet half gevuld was en riep nog maar altoos: 'Breng toch wat meer te gelijk, want zulke beetjes helpen niet!'

Toen moesten er nog *zeven duizend* wagens vol goud uit het geheele land worden bijeen gebracht en de sterke man, wien het niet spoedig genoeg naar den zin ging, stopte op het laatst uit ongeduld de wagens met de daarvoor gespannen ossen en alles maar meê in den zak. En nog bleef hij maar roepen:

'Haast u toch wat; de zak moet vol!' En toen eindelijk alles er in was, sprak hij: 'Kom, nu zullen we er maar een eind aan maken en den zak toebinden, al is die ook niet heel vol 'En dit zeggende nam hij den zak op zijnen rug en stapte met zijne kameraden de poort uit.

Toen de koning zag dat die één man met al de schatten van het land op den loop ging, kon hij zijne gramschap niet langer bedwingen en liet zijne ruiters oproepen, om de zes mannen achterna te jagen en hen den zak weer af te nemen. Twee regimenten reden nu dadelijk in vollen galop den weg langs en hadden weldra de zes reisgenooten ingehaald.

‘Geeft u gevangen!’ riepen de ruiters, ‘en legt den zak neer, of gij wordt allen aan stukken gesabeld!’

‘Wat?’ vroeg de sterke blazer, ‘wilt gij ons gevangen nemen? Eer dat gebeurt, blaas ik de heele koninklijke ruiterij naar de maan?’ En nauwelijks had hij dit gezegd, of hij neep het eene neusgat dicht en begon met het andere zoo maar eens even te blazen, dat paarden en ruiters hoog in de lucht opvlogen en naar alle kanten als in een wervelwind werden weggeslingerd.

Een hunner, een braaf krijgsman met negen wonden, riep uit de hoogte om genade. De blazer liet bij hem de kracht van zijn geblaas een weinig minderen, zoodat hij ongedeerd neerkwam en zeide tot hem: ‘Ga nu naar den koning en vraag of hij meer ruiters naar de lucht heeft te blazen.’ En toen de konnig dit vernam, sprak hij; ‘laat die kerels maar loopen, want er is niets met hen aan te vangen.’

Zoo kwamen de zes reisgenooten met hun rijkdom ongehinderd thuis. En toen die gedeeld was, hadden ze vooreerst genoeg om een onbezorgd leventje te leiden.’

Kunt ge eene vroolijker vertelling vinden dan deze, eene, rijker in beelden, rijker in verrassingen? Ziet ge de oogen uwer kleinen niet van verwondering openspalken, bij iedere verandering!

Soms is de vertelling dichterlijk, diep gevoelig, zooals:

HET DOODSHEMDJE.

Eene moeder had een zoontje van zeven jaren. Dat knaapje was zoo lief en aanvallig, dat niemand het kon aanzien zonder het toe te lachen. Zij had het kind dan ook liet boven al wat de wereld haar kon geven.

Nu gebeurde het dat het kind plotseling ziek

werd en dat de goede God het tot zich nam. Daarover kon de moeder zich maar niet troosten; dag en nacht deed zij niets dan weenen.

Kort nadat het lijkje begraven was, verscheen het kind des nachts op dezelfde plaats waar het tijdens zijn leven gezeten en gespeeld had; en als de moeder weende weende het ook, en toen de morgen aanbrak was het verdwenen.

Toen nu de moeder nog maar niet ophield met weenen, verscheen het op zekeren nacht in het witte doodshemdje, waarmee het in het kistje lag, en met het kransje op het hoofd En toen knielde het bij het voeteneind van het bed en sprak: ‘ach, moeder, houd toch op met weenen, anders kan ik in mijn kistje niet slapen, want mijn doodshemdje is nog niet droog van al uwe tranen die er op neêrvallen.’

Toen de moeder dit hoorde, verschrikte zij en weende niet meer. En den volgenden pacht verscheen het knaapje weer, en toen droeg het in de hand een lichtje en zeide: ‘ziet gij, moeder, nu is mijn hemdje reeds half droog en ik heb rust in mijn graf’

Toen droeg de moeder al haar leed aan den lieven God op; zij verdroeg het stil en gedul dig en het kind verscheen niet meer, want het sliep rustig in zijn bedje, onder de aarde.

Ofwel de vertellingen zijn sarcastisch en filosofisch, zooals

De levenstijd.

Toen God de wereld had geschapen en aan alle schepselen een levenstijd wilde geven, kwam de ezel en vroeg: ‘Heer, hoe lang moet ik leven?’

‘Dertig jaren,’ antwoordde de Heer, ‘is u dat goed?’

‘Ach,’ antwoordde de ezel, ‘dat is zulk een lange tijd! Bedenk eens wat een verdrietig aanzijn ik heb; van den morgen tot den avond zware lasten, graanzakken naar den molen dragen, opdat anderen brood kunnen eten, en dan met slagen en schoppen aangedreven en opgefrischt te worden! ontsla mij toch voor een deel van dien langen tijd.’

Toen erbarmde zich de Heer en schonk hem achttien jaren minder.

De ezel ging getroost heen en nu kwam de hond.

‘Hoe lang wilt gij leven?’ vroeg hem de Heer; ‘de ezel zegt dat dertig jaren voor hem te veel zijn, maar met dat getal zult gij toch wel tevreden zijn?’

‘Heer!’ antwoordde de hond, ‘is dat uw wil? Bedenk wat ik heb te loopen, dat houden mijne pooten zoo lang niet uit; en als mijne stem te zwak wordt om te blaffen en ik geene tanden meer heb om te bijten, wat blijft mij dan over dan van den eenen hoek naar den anderen te loopen en te brommen.’

De Heer zegde dat de hond gelijk had en gaf hem twaalf jaar minder.

Toen kwam de aap.

‘Gij zult toch wel gaarne dertig jaren leven,’ sprak de Heer; ‘gij hebt niet te arbeiden, gelijk de ezel en de hond, gij hebt een vroolijk leven’

‘Ach, Heer,’ antwoordde hij, ‘dat schijnt zoo wel, maar het is zoo niet, ik moet altoos met listige streken voor den dag komen een gezicht trekken om de menschen te doen lachen, en wanneer zij mij een appel toereiken en ik bijt er in, dan is het toch meestal een zure; hoe dikwijls schuilt er verdriet onder al mijn grappen! Dertig jaren lang houd ik niet uit.’

De Heer was hem genadig en schonk hem tien jaren minder.

Eindelijk verscheen de mensch; hij was vrolijk, gezond en frisch, en bad den Heer een levenstijd voor hem vast te stellen.

'Dertig jaren zult gij leven,' sprak de Heer, 'is u dat genoeg?'

'Welk een korte tijd!' riep de mensch; 'wanneer ik mijn huis heb gebouwd en het vuur aan mijn eigen haard zie branden, wanneer ik boomen heb geplant, die bloeien en vruchten dragen, en ik er op reken een vroolijk leven te zullen genieten, zal ik dan reeds moeten sterven? o Heer, verleng mijn levenstijd.'

'Ik wil u de achttien jaren van den ezel er bij geven,' sprak de Heer.

'Dat is niet genoeg!' antwoordde de mensch.

'Dan zult gij ook nog de twaalf jaren van den hond er bij hebben,' sprak de Heer.

'Dat is nog te weinig,' zei de mensch.

'Welaan,' sprak de Heer, 'dan zal ik u ook nog de tien jaren van den aap geven, doch meer krijgt gij niet.'

Nu ging de mensch heen, maar was nog niet tevreden gesteld.

Alzoo leeft de mensch zeventig jaren. De eerste dertig zijn zijne menschelijke jaren, die gaan snel voorbij; dan is hij gezond en opgeruimd, hij werkt met lust en verheugt zich in zijn aanzijn. Hierop volgen de achttien jaren van den ezel, dan wordt hem de eene last na den ander opgelegd. Hij moet zwaar dragen, om anderen in staat te stellen zich te voeden, en plagen en schoppen zijn het loon voor zijne trouwe diensten. Dan komen de twaalf jaren van den hond; dan ligt hij te knorren en heeft hij geene tanden meer om te bijten. En wanneer die tijd voorbij is, dan eindigt zijn leven met de tien jaren van den aap. Dan is de mensch dwaas en zwak van hoofd, hij doet dwaze dingen en is een spot der kinderen.

Ik mag niet verder meer aanhalen; maar wat al schatten liggen in die kleine, dikwijls geestvolle vertellingen verborgen? Wie stelt geen belang in dien ruigen beer, wiens pels door de sneeuw gemarmerd is en zich in de hut en bij het vuur van den houthakker, tusschen de twee kinderen *Sneeuw-witje* en *Rozerood* komtwarmen - hij, een verwenschte prins, want in den ouden tijd werden de prinsen soms in beesten veranderd, 'tgeen nu niet meer zoo duidelijk zichtbaar is als toen.

Wie volgt niet met belangstelling de geschiedenis van den ijzeren ridder; van de bron, waarin elk voorwerp, tot zelfs een haartje, dat er in viel, in goud veranderd werd! Wie daalt niet met kloppend hart onder den grond, met de drie koningsdochters, die 's nachts gingen dansen, en wie lacht niet hartelijk met de zeven Zwaben, die door de wereld togen, allen de hand houdende aan ééne, lange lans!

Even als de kleermakers in de meeste duitsche liederen worden gehekeld en bespottelijk gemaakt, even zoo valt dit hier de Zwaben ten deel. De zeven lansdragers ondergingen verschillende avonturen, en overal bleek het dat zij juist geen helden waren. Eerst zagen zij in de verte een monster op zijn achterpooten zitten en de lange ooren recht in de hoogte, en zoo bang was de eerste der piekdragers, dat hij tot den achterste riep:

> Ach, Hans, komt gij naar voren aan.
> En laat mij wat van achter staan!

Toen men eindelijk naderde was het monster.... een haas! Dan weer hoorden de Zwaben het getrommel des vijands en ten slotte was het eene bie, die rond hun ooren gonsde; doch ik kan u dit alles niet in eenen avond vertellen en hoop u enkel den zin

te hebben. opgewekt om op uwe beurt het boek van Grimm op te nemen, en u in deze kleine lieve geestigheden te verlustigen.

Laat ze, onder uwe leiding, uwe kinderkamer binnen komen; laat ze deze bevolken en vraagt nadien aan uwe kleinen of zij zich niet beter vermaakt hebben met de feeënwereld, dan met al uwe wetenschappelijke ontledingen, met alle uwe geleerde aardigheden, die niet zelden nog veel minder geloofwaardig zijn dan de vertellingen van tooverschoentjes en aardmannekens

Laat de kindervertellingen in de kinderkamer meester zijn, zoo lang de kinderjaren duren, of komt de koude werkelijkheid in het leven niet reeds vroegtijdig genoeg? Is de levensbloesem niet reeds al te vroeg verdroogd en verdord? Brengt de koude werkelijkheid, dat geraamte van allen tooi, van bloemen en glans ontdaan, en dat integendeel zoo spoedig eenen grafreuk verspreidt, ons niet reeds tijdig genoeg te binnen dat ons leven met eene duizelige vlucht wegtuimelt?

Onze moderne opvoeders zijn, ik weet het, niet van mijne denkwijze; maar niettegenstaande alle bewijsreden, heeft men bij mij nog het stelsel van den ouden vader cats niet omgeworpen:

> Vroeg rijp, vroeg rot.
> Vroeg wijs, vroeg zot.

De vertellingen van Grimm hebben een echten duitschen zin. veelal middeleeuwsch - een tijdvak dat den Duitscher nog altijd bekoort en betoovert en dat hier in de vergetelheid geraakt is, ten gevolge der rampzalige inwerking van Frankrijk, vooral door de gewelddadige overrompeling, welke wij op het laatst der verledene eeuw ondergingen. Echter verdronk de volkspoëzie op de lippen des volks ook deels in de dagen der hervorming en volgenden buitenlandschen invloed, omdat vele van onze vertellingen met katholieken geest waren doortrokken.

Wie zal de weldoende man zijn, die den reisstaf zal opnemen, onze gewesten doorloopen, zich aan den vroolijken haard neerzetten en de verhalen, hoe brokkelig ook, opvangen van de lippen der ouderen, om ze tot een geheel terug te brengen en alzoo het lieflijk verledene weer te doen herleven? Wie zal met die bloemen van voorheen andermaal het frissche vlaamsche grastapeet verfrisschen?

Wat de Duitschers bezitten, bezitten wij ook: wij missen een Andersen of de gebroeders Grimm, om de airen te oogsten die de maaier der eeuwen op den stoppeligen akker heeft achtergelaten.

Eene uitgaaf van Grimm's vertellingen verscheen bij de uitgevers Nijgh te Rotterdam, en naar wij nu vernemen eene andere uitgaaf bij eenen uitgever in den Haag.

Adriaan de Brouwer en Craesbeeck.

In een vorig nummer zegden wij dat die namen als het ware bij elkander hoorden. Wij hebben de Brouwer's onstuimig en geestverkwistend leven doen kennen: laat ons nu Craesbeeck, den vroolijken en liederlijken bakker binnen leiden.

Het is door de geschiedenis erkend dat de Brouwer op het Kasteel gevangen heeft gezeten; doch de reden van die gevangenzetting kent men niet. Zeer juist merkt onze populair wordende geschiedschrijver Vanden Bran de op, dat die kerkering niet kon hebben plaats gehad voor schuld. In dat geval zou men den vroolijken de Brouwer naar het Steen hebben gebracht.

Op het Kasteel hield men niet anders dan Staats- en ook krijgsgevangenen, en volgens Vanden Brande veronderstelt, zal de Brouwer in den omtrek van het Kasteel hebben rondgesukkeld, en men zal hem voor een hollandsch spion hebben gehouden. De militaire overheid lachte destijds zoo min als nu en als men eens achter de tralies zat, was men nog zoo spoedig niet los.

Hoe het zij, het is tijdens die gevangenschap dat de Brouwer kennis aanknoopte met den bakker van het Kasteel, wanthet Kasteel had voor zijn garnizoen, bakker, herbergier, winkelier, enz. Er was zelfs eene kerk.

Joos van Craesbeek, zoon van een schepene van Neerlinter, geboren omtrent 1606, wasals bakkersgast naar Antwerpen gekomen en werd bediende in de bakkerij van het Kasteel, 't Was toen reeds een zeer losse, en zooals wij reeds zeggen, zelfs liederlijke kwant.

Den 22 januari 1631 trouwde Joos van Craesbeeck en na vele niet zeer stichtelijke gebeurtenissen, in de kerk van het Kasteel met de dochter van zijnen meester, met Joanna Tielens.

Zeven maanden later werd hij poorter van Antwerpen en hem werd toegelaten den bakkersstiel op het Kasteel uit te oefenen. Craesbeeck was een trouw bezoeker van de kantien van het Kasteel, welke door zijne tante werd gehouden, en toen Brouwer, door deze of gene reden, wij weten niet welke, meer

vrijheid genoot en, altijd onder waakzaamheid, de kantien mocht bezoeken, was de vriendschap tusschen de twee drinkebroêrs weldra aangeknoopt.

Er lag echter in van Craesbeeck's geest een vonk te tintelen, die juist door de betrekking met de Brouwer moest aangewakkerd worden en zelfs helder ontgloeien: Craesbeeck schilderde.

HUISELIJK LEED, NAAR O. KIRNBERG.

Vanden Brande, wiens opzoekingen over onze vlaamsche schilders de volledigste zijn, die wij op dezen oogenblik bezitten, beweert dat de Bie faalt als hij zegt dat Craesbeeck het schietspaan tegen het palet verwisselde. Immers in 1634 werd hij aangenomen in de St Lucasgilde als kunstenaar, maar onder den dubbelen titel van ‘backer en schilder’.

‘Hoe zonderling het thans ook moge schijnen, zegt de verdienstelijke geschiedschrijver, drie volle jaren nadien was Joos van Craesbeeck nog altoos bakker, en van die kwaliteit is er alsdan ook enkel melding gemaakt in zijn testament, dat hij den 18 mei 1637 deed opstellen in zijn nieuw woonhuis en bakkerij, op den zuidhoek der Klooster- en Lepelstraat. De bakker-schilder mag derhalve gehouden worden als een wonder verschijnsel in de kunstwereld. Hij was reeds verre in ouderdom gevorderd, toen hij zich het eerst op de schilderkunst toelegde; en, ondanks dat de nood hem nog dagelijks aan den oven riep, werd hij toch een schilder, die tafereelen vervaardigde, welke door zijne tijdgenooten, en nog meer door de nakomelingschap, werden bewonderd Dat van Craesbeeck zijnen kunstaanleg niet van jongs af en niet regelmatig ontwikkelde, verraadt hij enkel soms in zijne teekening. Maar, evenals zijn meester, had hij de menschen van nabij leeren kennen en weerspiegelde ze recht schilderachtig en onverlegen in hunne volle natuurlijkheid. Daarbij bezat hij de hoofdhoedanigheid des schilders, de gaaf van het koloriet. Hij maalde zoo prachtig en warm van toon en zoo heerlijk van licht als de Brouwer; en,

waar hij bonter kleurt, weet hij zijne krachtige tonen in de beste overeenstemming te houden. De bakker-schilder werkte soms zoo getrouw in den trant en den toon zijns meesters, dat

voorname kunstkenners het niet eens zijn, of sommige schilderijen door de Brouwer of wel door van Craesbeeck zijn geleverd. Zoo bezit de *Louvre* het wat te zwart geworden of te donker gekleurd, maar anders toch prachtig *Werkhuis van eenen Schilder*, die eenen edelman konterfeit, terwijl vijf dienaars hem omringen, en dit gewrocht wordt sinds jaren beurtelings aan Adriaan de Brouwer of aan Joos van Craesbeeck toegeschreven.'

HUISELIJK GELUK, J. SCHEURENBERG.

Behalve deze deelt de geschiedschrijver andere bijzonderheden meê over zijne schilderijen, die door kunstkenners dienen in acht genomen te worden.

De vriendschap tusschen de twee 'wallebakkers,' werd allengs al nauwer, toen eindelijk Craesbeeck aan de Brouwer voorsloeg ten zijnent te komen wonen. Dit beviel den laatste des te meer daar hij meer dan eens geen dak zou gevonden hebben.

't Schijnt echter dat dit inwonen aanleiding gaf tot huiselijk ongenoegen. Craesbeeck vermoedde dat de Brouwer niet zeer kiesch was in zijnen omgang met zijne vrouw. Waar of niet, de man wilde op zijne manier de proef nemen of zijne echtgenote hem nog beminde. Dit koddige geval vertelt Vanden Brande in zijne *Geschiedenis der Antwerpsche schilderschool* als volgt:

Om te beproeven of zulks waar was, ontknoopte hij zijn wambuis en schilderde zich op de bloote borst eene afgrijselijke wonde. Ook zijn tempermes beschilderde hij met roode verf; dan strekte hij zich plat ten gronde en schreeuwde zoo gruwelijk, of hij den dood op de lippen had. Zijne vrouw kwam daarop naar boven gesneld. Toen hij haar wijsmaakte dat hij bij ongeluk in zijn mes was gevallen, begon ze te jammeren en de wond te kussen. Doch van Craesbeeck snauwde haar toe: 'Nau ghij sottin, houdt u backhuys; ick en wel dat ghij mij lief hebt; ick en ben noch niet doodt!'

'Het duurde echter niet lang, of Signor de Brouwer moest elders huisvesting zoeken. Daar hij nog altoos in kwade lakens stak, was het nog al moeielijk zulk eenen gast op te nemen. Den 26. april 1634 kwam hij toch in den

kost bij den beroemden plaatsnijder Pauwel du Pont, die toen met zijne gade, Christina Herselin, in de Everdijstraat woonde, in het huis zijns schoonvaders, dat thans nummer II draagt. In ditzelfde jaar, dat onze Adriaan bij du Pont den kost zocht, trad hij met zijnen gastheer in de Sint Lucasgilde ook op als lid harer Rederijk-Kamer. Alhoewel hij nu 18 gulden betaalde, om aan de gezellige smul- en braspartijen der *Violieren* te kunnen deelnemen, toch mag men daarom niet meenen, dat zijn genie hem eindelijk de welverdiende schatten had doen vergaren, of dat hij van levenswijze veranderd was. Wel integendeel!

'Op 12 februari 1635 is zijn nood ten top gestegen. Al zijne vroegere gedane beloften om zijne schuldeischers te voldoen, had hij weer in den wind geslagen. Het gerecht wilde zijnen ganschen boedel in beslag nemen; maar hij was doortrapt genoeg, om, dienzelfden dag, al wat hij bezat over te maken aan zijnen tafelheer Pauwel du Pont, wien hij ook al 225 gulden voor negen maanden mondkosten en 72 gulden van verschoten geld schuldig bleef Den I^{en} maart 1636 vinden wij Adriaan de Brouwer te Antwerpen in gezelschap van de beroemde Hollandsche schilders Jan Lievens en Jan de Heem.

'In de rekening der Sint Lucasgilde van 18 september 1636 tot 18 september 1637 staat Adriaan de Brouwer nog aangeteekend als liefhebber van de Rederijk-Kamer de *Violier*, aan wier jaarlijksch feestmaal hij toen ook nog deel nam. Het was echter voor den laatsten keer. Korts nadien overviel hem de toen heerschende pest, welke hem uit het leven rukte in den jeugdigen ouderdom van slechts *twee en dertig* jaren. Het lijk van den ongelukkige werd op I februari 1638, in de kerk der Onze Lieve Vrouwenbroeders onder de aarde gedolven, terwijl niet minder dan zeven schuldeischers nog beslag legden op zijne geringe nalatenschap.'

Het ongelukkig einde van zijnen vriend en meester, die een der wonderlijkste figuren is in de rei onzer kunstenaars, bracht Craesbeeck niet tot inkeer. Hij was en bleef een liederlijk mensch, die zijn genie in kroeg en keet verbraste en in zijn huiselijk leven ook meer dan eens storm deed ontstaan.

Vrouw en kind waren dood; gebrek en schuld, waarschijnlijk, deden hem naar Brussel verhuizen, waar hij op 5 maart 1651 lid der St. Lucasgilde was. Korts na 1654 moet hij gestorven zijn Hoe is hij te Brussel overleden? Niemand weet in wat hoek of kant hij den geest gaf; maar belangrijk zou het zeker zijn dit te weten Het leven van de Brouwer en Craesbeeck is meer dan eens het onderwerp geweest van kluchten en blijspelen, doch geen enkel tooneelschrijver heeft er iets van gemaakt dat waardig is om gezien te worden.

Die twee figuren, twee Falstaffs met genie, zouden verdienen met scherper oog door een denkenden schrijver bekeken en voor den geest in het leven geroepen te worden.

De opzoekingen van den heer Vanden Brande zijn schier volledig. Wie weet of deze of gene leemtens niet worden aangevuld.

De stiefdochter.
(*Vervolg.*)

Het voorjaar kwam met zijn teeder groen, zijn vogelenzang, zijn zonneschijn, zijn geheele betooverende pracht. Het ruischte in de wateren van den gezwollen stroom,

bezielde de doodsche heivlakte met een geheimzinnig, verborgen leven en tooide haar met nederige bloempjes en kruiden. Op de hoogste tinne van het slot stond Natalie en staarde verlangend de lichte wolken na, die door den dartelen wind gedreven, langs den diepblauwen hemel voorttrokken..... waarheen?.... ach, waarheen?....

Diep beneden haar klonk wagengedommel, paardengetrappel - een zeldzaam geluid hier! Daartusschen stemmen, eene vreemde mannenstem - een blijde uitroep - het was Elma!

Met een angstig voorgevoel boog de eenzame zich over de borstwering en zag naar beneden. Op het plein stond een sierlijke reiswagen stil, vreemde bedienden waren met de paarden bezig, een ranke, lange man stond daarnaast en hield Elma in de armen, die weenend en juichend tegelijk aan zijn hals hing. Juist verscheen de gravin op het voorplein; met een vreugdekreet, met uitgebreide armen snelde zij op den groep toe.

Natalie ging bleek en bevende van de borstwering terug. Hij was dus gekomen de lang verwachte, de gevreesde, de gebieder.

Zacht, op de teenen, als kon elk geluid, dat hare tegenwoordigheid verraadde, het onheil verhaasten, sloop zij den trap af naar hare kamer en sloot zich op alsof de voorgeschoven grendel haar bescherming en zekerheid kon verschaffen. Wat zou het naaste uur, wat de naaste dag haar brengen?!

Zij bleef uiet lang ongestoord. Juffrouw Haller verscheen om haar te verzoeken bij de gravin te komen.

‘Maar wat ziet ge er uit, kind?’ sprak de goede vrouw medelijdend, toen Natalie op haar kloppen de deur ontsloot, ‘het is alsof ge reeds drie dagen in het graf gelegen hadt. Zijt gij ziek?’

‘Neen, maar....’

‘Maar wat deert u dan? Het geheele huis is vol blijdschap, de jonge graaf is aangekomen.’

‘Ik weet het, juffrouw Haller! Het is juist...’

‘Zijt gij bevreesd voor den graaf; is het dat?’

Natalie knikte.

‘Gij hebt er geen reden toe, kind, waarlijk niet,’ troostte de vriendelijke matrone en streek haar liefdevol over de donkere lokken. ‘Onze jonge graaf is de goedheid zelve, eneen jonge dame - lieve hemel, men behoeft slechts jong en aardig te zijn om met de mannen aan te vangen wat men wil!’

Met deze welgemeende troostrede vatte zij het aarzelende meisje bij de hand en voerde haar den wenteltrap af. ‘Komaan! moed gevat!’ fluisterde zij haar toe, terwijl zij de deur van het salon opende en het jonge meisje haastig binnen schoof.

Erwin Detburg had een sterk vooroordeel tegen de onbekende gast van zijn huis meegebracht; hij kwam met het voornemen een scherp opmerker en in geval hij zijne ongunstige meening bevestigd vond, een streng rechter te zijn. Hij verwachtte half en half eene dier hedendaagsche emancipatie-zuchtige dames te vinden, die den eerbiedwaardigen teugel van vrouwelijke zedigheid en schaamte van zich werpend, op eigen hand beproefd had zich den weg door het leven te banen, en nu, wellicht na het mislukken van stouter plannen, het voorloopig geraden vond op den Detburg een toevlucht te zoeken. Hoe groot ook zijne achting voor het verstand en de menschenkennis zijner moeder was, had deze echter sinds vele jaren in volledige afzondering, van het gewoel der wereld verwijderd, geleefd, en hij meende, dat het een geslepen en slimme geluk- zoekster gemakkelijk gelukken moest, de goedhartige

vrouw te misleiden. Daarom zag hij, als Natalie geroepen werd, met een zekere vijandelijke nieuwsgierigheid haar binnentreden te gemoet.

Toen zij echter voor hem stond in hare jeugdige schoonheid, schuchter en deemoedig aan de deur blijvende staan, de lange wimpers diep over de donkere oogappels geslagen - voelde hij bij dien aanblik als door een teoverslag, de wantrouwige koelheid uit zijn hart verdwijnen en eensklaps ontwaakte in hem de overtuiging, dat het den zoon zijner voorouders niet passen zou het gebogen riet geheel te breken, de hulpbehoevende uit den vrede zijns huizes te verdrijven.

Elma huppelde de vriendin juichend te gemoet. 'Ziet gij,' riep zij, in de handen klappende, 'dat is nu Erwin! En, Erwin.... hier is mijne Anna!' Zij vatte de weerstrevende bij de hand en wilde haar naar den broeder toetrekken.

Daar ging de graaf snel op haar toe. 'Mejuffrouw,' zegde hij, beleefd bwgende 'gij zijt geen vreemde voor mij. De brieven mijner moeder, mijner zuster. van uwen lof overvloeiende maakten mij reeds met uwe aanwezigheid hier bekend. Ik bid u den broeder uwer vriendin eveneens niet als een vreemde te beschouwen.'

Ten hoogste verbaasd, nauwelijks hare ooren vertrouwende, hief Natalie de oogen naar het door de zon gebruinde gelaat van den jonkman op Met een bedeesde neiging, hevig blozende, geen woorden machtig, legde zij hare kleine bevende hand in zijn vriendelijk aangeboden rechterhand.

'Zoo is het goed,' juichte Elma, en viel haren broeder met stormachtige teederheid om den hals, 'zoo wilde ik het hebben! Thans is de vrede gesloten en op den Detburg zal het een leven geven, zoo als men het niet heerlijker op aarde wenschen kan!'

En een zeer. genoeglijk leven ontwikkelde zich wezenlijk op den ouden, eerwaardigen burcht door den terugkeer van den jongen gebieder. Zijne levendige schilderingen der landen, die hij doorreisd, der groote steden, waarin hij vertoefd had, zijn goed gevulde schetsboeken boden de rijkste en aantrekkelijkste stof tot gezellig gepraat. Zonder er zichzelven rekenschap van te geven richtte de jonge reiziger in den regel het woord meer tot Natalie dan tot zijne moeder en zuster. Zijne beste bladen legde hij haar het eerst voor, vraagde bij alles het eerst haar oordeel en het kwam, ofschoon zij het slechts bang en schoorvoetend uitbracht, bijna altijd met de richting van zijn eigen smaak overeen.

En zoo was het ook, wanneer hij, hetgeen menigvuldig gebeurde, aan de studiën der beide jonge meisjes deelnam, meestentijds Natalie, met wie hij speelde en zong, las en teekende, terwijl hij zijne zuster, bijna al te veel voor haren leeftijd, als kind behandelde

Van haren kant voelde Natalie, hoewel zij de voorkomendheid van den jongen slotheer jegens haar voor niets meer dan als een vriendelijke en prijzenswaardige toegevendheid jegens de zijnen beschouwde, zich nochtans tot den innigsten dank voor dit opgeven van zijn vroeger vooroordeel verplicht. Daardoor ontstond echter een eigenaardige verhouding tusschen de beide jongelieden. Terwijl zij in bedeesde deemoedigheid tot hem, als tot haren beschermer, bijna haar gebieder, opzag, voelde hij zich met den dag meer geboeid door de echte vrouwelijkheid harer manieren en de betoovering harer schoonheid. Zij was hem een raadsel - hij kon de ongekunsteldheid, de eenvoudigheid harer verschijning, de meisjesachtige terughoudendheid harer manieren niet overeen brengen met de ondoordringbare geheimzinnigheid, waarin zij gehuld was. Maar eene stem in zijn binnenste zegde hem, dat er achter deze geheimzinnigheid niets kon schuilen, wat haar de liefde van een edel, rechtgeplaatst mannenhart onwaardig maakte.

Erwin Detburg had nog niet bemind. De verleidelijke schoonheden, die hij in de wereld ontmoet had, hadden hem koud gelaten. Hij droeg in het diepste zijns harten een ideaal van vrouwelijke zedigheid, schoonheid en beminnelijkheid met zich om, dat geen harer nabij kwam, en hij thans voor het eerst in de vreemde Zonder Naam verwezenlijkt geloofde. Hij gaf zich niet blindelings aan de ontkiemende genegenheid over, hij gaf daaraan geen voedsel in droomerige gepeinzen. Van jongsaf gewoon zich van al zijne indrukken getrouw rekenschap te geven, was hij zich ook thans van zijn gevoel volkomen bewust en overwoog hij met zeldzame helderheid des geestes de hindernissen, welke zijne geboorte en maatschappelijke rang - bovenal het ontzag, dat hij aan zijne moeder verschuldigd was - aan deze liefde in den weg stelden.

Zijne moeder had bij al hare groote en edele eigenschappen een gebrek, dat door opvoeding en omstandigheden zoo diep in haar vastgeworteld was, dat zelfs hare innige godsvrucht niet bij machte geweest was haar geheel daarvan te bevrijden, al had zij het ook gematigd - zij deelde de vooroordeelen van haren stand: zij bezat een hooge mate wan adeltrots Op den voorvaderlijken burcht van haar eigen oud geslacht geboren, had zij dien

alleen verlaten om op het stamslot van haren gemaal over te gaan. Hier had zij hare jonge jaren gesleten hare kinderen opgevoed, haren echtgenoot begraven - haar geheele leven had zij in het oude slot doorgebracht, elke steen hier was een gedenkteeken der vroegere heerlijkheid van het ridderlijk geslacht, hetwelk voor nagenoeg duizend jaren deze muren opgetrokken had Zij blikte met trots op de lange rij der voorvaderen; zij verwachtte van den eenigen zoon, dat hij in den zin en den geest zijner voorzaten voor het voortbestaan van het huis zorgen zou Zij dacht niet aan de mogelijkheid, dat Erwin Detburg eene andere dan eene bruid van gelijken rang en stand zou kunnen kiezen Toen zij de hulpbehoevende vreemde in den kring van haar gezin opnam, kwam het in de verste verte niet bij haar op, dat deze in dit opzicht ooit een voorwerp van bezorgdheid voor haar worden kon.

Erwin echter kende zijne moeder. Hij kende ook haren vurigen wensch hem gehuwd te zien, en toen nu in de eerste dagen van mei een vloed van bezoekers het stille huis overstroomde, wist hij, dat zij dezen hierheen geleid had om hem gelegenheid te geven onder de dochters van den vaderlandschen adel met des te grooter gemakkelijkheid zijne keuze te kunnen doen Hij besloot dit plan geen hinderpalen in den weg te stellen en zich te gedragen naar de omstandigheden het zouden meebrengen. Hij hield op alles een nauwlettend oog gevestigd, hoofdzakelijk op Natalie.

De aankomst van talrijke vreemde gasten vervulde het jonge meisje met vrees, ja zelfs met schrik. Hoe licht kon niet door een ongelukkig toeval een ontdekking van haar waren naam plaats hebben. Zij hield zich zorgvuldig op een afstand, kleedde zich in de minst kostbare, eenvoudigste stoffen Onder het voorwendsel juffrouw Haller in de zorgen voor de verpleging der gasten behulpzaam te zijn, vermeed zij het den eersten dag zooveel het slechts mogelijk was, de gezelschapskamer te betreden Er kwam een eigenaardig bitter gevoel in haar op, terwijl zij den arbeid van eenen huurling verrichtte Zij was, toch door geboorte en stand gelijk aan al deze jonge dames, die in de aangename zorgeloosheid van het voorname leven geen ernstiger en zwaarder taak schenen te kennen dan die van hare aangeboren beminnelijkheid, hare oppervlakkige kundigheden, hare gezellige talenten in het Voordeeligste licht te doen uitkomen.

Des avonds droeg de gravin aan Natalie op de honneurs van de theetafel op te houden. Met angstig kloppend hart betrad het meisje de zaal waar de jongelieden bijeen zaten, terwijl voor de meer bejaarde heeren en dames in de aangrenzende vertrekken de speeltafeltjes gereed stonden. De eerste vluchtige blik, dien zij op den jeugdigen kring wierp, toonde haar Erwin als het middelpunt daarvan, als het voorwerp der algemeene opmerkzaamheid. Hij lachte en schertste en hield zich druk met de dames bezig. Natalie zag hem zoo voor de eerste maal. Hij was haar in den huiseken omgang veel ernstiger verschenen; hij had zich de rol van beschermer tegenover haar zoo bedaard laten welgevallen; zij voelde thans met plotselinge, stekende smart het onderscheid in zijn gedraging tegenover haar en die jonge dames, die in naïeverige, gehuichelde beminnelijkheid, onder scherts en gelach, zijne hulde als eene verschuldigde schatting aannamen!...

Zoodra het theedrinken afgeloopen was, trok zij zich stil, en naar zij meende onbemerkt, terug en ging naar hare kamer. Zij was op zich zelve boos over hare dwaze, ongerechtvaardigde misnoegdheid. Was er dan iets in hare positie veranderd? Was de gravin minder vriendelijk tegen haar? Was Elma niet als te voren hare

zusterlijke vriendin? En Erwin zelf, was hij niet in wezenlijkheid onveranderd? Hoe vriendelijk was zijn lach geweest, als zij hem eene tas aanbood! hoe hoffelijk zijn toon als hij haar dankte! - Welke reden had zij zich zoo ongelukkig te voelen? Was het 't heimwee, dat haar zoo plotseling had aangegrepen? Maar tehuis was... Kozenski; at kon het niet zijn En zelfs, als zij den gehaatte wegdacht; met wezenlijke schaamte, met de oogen vol tranen perste zij zich zelve de bekentenis af, dat de scheiding van Erwin hare bitterste smart zou zijn. ‘Liever zijne dienstmeid,’ fluisterde zij, haar gelaat in het kussen der sofa verbergende, ‘dan meesteres te zijn waar hij niet is!’

Daar kwam Elma binnenstormen. ‘Waar blijft gij toch?’ riep zij. ‘Wat ik u bidden mag, kom spoedig beneden! Er zal muziek gemaakt worden en Erwin heeft verklaard slechts te willen zingen als gij hem begeleidt!’

Natalie sprong, bloedrood wordende, op. Hij wilde slechts zingen als zij hem begeleidde! - Zij wist, dat hij zich zeer goed zelf begeleiden kon; zij kon in zijn verlangen slechts het streven zien om haar in het gezelschap dezelfde plaats te doen innemen, die hij haar in den familiekring ingeruimd had. Hij bleef zijne rol als beschermer getrouw: hij dacht aan haar in den kring der aanzienlijken en blijmoedigen, hij wilde haar in dezen kring niet missen! - Deze streelende overtuiging gaf haar een soort van zekerheid. Zij volgde Elma zonder tegenspraak.

Aan de deur van het salon kwam de graaf haar te gemoet ‘Gij moogt hier niet ontbreken, mejuffrouw!’ zegde hij luid, terwijl hij haar de hand bood om haar naar de groep te voeren, die om den vleugel stond. ‘Mejuffrouw Anna Rode,’ ging hij, haar voorstellende, voort, ‘eene vriendin onzer familie, die sinds eenigen tijd de goedheid had mijne moeder gezelschap te houden...’

De jonge dames wedieverden met elkander om het blozende meisje op het voorkomendste te ontvangen; de heeren lieten zich door den graaf een voor een voorstellen - De stelling was veroverd.

‘Zij is, op mijn woord schooner dan al de overige dames,’ zegde een jong grondeigenaar uit de nabuurschap tot zijn vriend, een schilder uit Dusseldorp.

‘Schooner en toch geheel anders schoon,’ was het antwoord van den kunstenaar.

‘Zij ziet er joodsch uit,’ mengde een jonge zeer blonde gravin zich in het gesprek.

‘Wel mogelijk! genadige gravin!’ merkte de kunstenaar droog aan.

‘Genadige gravin,’ sprak Erwin, nader tredende, tot het blonde meisje, ‘mag ik u verzoeken? Mejuffrouw Rode is gereed.’

Natalie zat aan den vleugel. Erwin had de piano-compositie der ‘Hugenoten’ op den lezenaar gelegd en het groote duo in het voorlaatste bedrijf opgeslagen. De blonde gravin had een lieve sopraanstem, die wel voor kleine liederen maar volstrekt niet voor groote operamuziek geschikt was. Evenwel was deze haar stokpaardje en zij had er op aangedrongen het betreffende duo met den graaf te zingen. De muziek was voor haar te zwaar; zij raakte herhaaldelijk van den toon. Erwin zong zijne partij onberispelijk, terwijl hij zijne omvangrijke tenorstem met het oog op het zwakke orgaan zijner medepartij zooveel mogelijk matigde. Met geheime vreugde bemerkte hij hoe Natalie het gezang der blonde gravin door haar spel te hulp kwam en op de moeielijkste plaatsen de zangstem geheel begeleidde, zoodat het eigenlijk aan haar te danken was, dat het duo zonder stoornis gezongen werd.

‘Ik dank u,’ sprak hij zacht tot haar, terwijl hij het muziekboek van den lezenaar nam; ‘ik kende uw talent, thans ken ik ook uwe goedhartigheid. Nu echter wenschte ik tot vergoeding ook uwe stem te hooren,’ voegde hij er bij en legde de liederen van Mendelssohn gereed.

‘Om 's Hemels wil niet!’ sprak zij verschrikt. Elma echter had het verzoek haars broeders gehoord. ‘O! ik bid u, lieve Anna l'vleide zij; ‘doe het ter liefde van mij!’

‘En ter liefde van fluisterde Erwin, zoo zacht dat alleen Natalie's fijn gehoor de woorden vernam.

Na een kort preludium ving zij aan en nooit was hare stem schooner en krachtiger geweest dan in dezen stond, dat zij, alles om zich heen vergetende, ter liefde van *hem*, hare ziel in die woordenvolle klanken uitstortte.

De toehoorders luisterden stom, in menig schoon oog glinsterde een traan. De graa was naast de zangeres blijven staan. Toen zij geëindigd had, nam hij hare hand, zij voelde een oogenblik zijne lippen daarop.

Ontsteld en verward zag zij naar hem op; - zijn mannelijk oog rustte op haar met de volle uitdrukking der liefde. ‘Anna!’ fluisterde hij.

De valsche naam, van *zijne* lippen, riep haar met plotselinge, vlijmende smart haar geheelen toestand in het geheugen terug, dien zij in het bedwelmende gevoel van dit oogenblik bijkans hadde vergeten. Verbleekend trok zij hare hand uit de zijne terug en voegde zich bij het gezelschap, dat haar den uitbundigsten lof toezwaaide over haar talent.

Van dezen dag af was Natalie door het gezelschap als gelijke erkend. Doch hare positie was daardoor geenszins van de aangenaamste geworden. Van den eenen kant wedieverden de heeren met elkander om hare schoonheid, haar begaafdheden de schatting hunner ridderlijke hulde te bieden, van den anderen kant echter werd juist daardoor de ieverzucht der dames tegen haar opgewekt. Vooral kon de blonde gravin aan de vreemde de onvrijwillige zege niet vergeven, welke de liederen van Mendelssohn op hare operamuziek behaald had, zoo min als de opmerkzaamheid, die de jonge burchtheer aan de ‘gezelschapsjuffrouw’ zijner moeder betoonde.

Deze opmerkzaamheid had niets gemeen met de hoofsche galanterie, welke bij aan de overige dames bewees. Zoo doende verloor hij meer en meer het beschermende voorkomen, dat hij aanvankelijk in het verkeer met Natalie aangenomen had. Hoe meer de jonge graaf met zich zelven in het reine kwam omtrent de gevoelens, die zijn hart vervulden, hoe duidelijker hem het doel voor de oogen trad, waartoe deze gevoelens hem voeren moesten, des te waardiger en achtingsvoller werden zijne manieren tegenover het meisje, dat daarvan het voorwerp was. Hij luisterde naar elk harer woorden, voorkwam hare geringste wenschen en waakte er met de grootste zorgvuldigheid voor, dat haar elke verlegenheid, elke herinnering aan de afhankelijkheid harer positie bespaard bleef.

Voor niemand bleef dat onopgemerkt, en de blonde gravin, die met het bepaalde inzicht en de zekere hoop gekomen was om de hand van den schoonen, beminnelijken en rijken Erwin Detburg te veroveren, zag het eveneens - echter niet met de diepe smart, welke slechts een wezenlijk beminnend hart doorvlijmen kan - maar toch met ieverzuchtigen wrok. Te weinig begaafd echter om met de zoo onverwachts opgedoken mededingster den wedstrijd aan te gaan, nam zij een middel te baat, dat in dergelijke gevallen reeds dikwijls met twijfelachtig gevolg beproefd werd: zij sloot zich met schijnbare hartelijkheid aan Natalie, overlaadde haar inzonderheid in het bijzijn van den graaf met de teederste vriendschapsbetuigingen en week met beminnenswaardige indringenheid dikwijls dagen lang niet van hare zijde. Daardoor won zij, al ware het anders niets, toch zoo veel dat de graaf nooit gelegenheid vond een onbeluisterd woord met de gezelschapsjuffer te spreken.

Ook de gravin bespeurde met schrik en kommer de richting welke de gevoelens haars zoons genomen hadden. Maar zij was er verre van af de kracht dezer gevoelens,

het besluit te vermoeden, dat meer en meer in het hart van den jonkman wortel schietend, deze heiligde. Het bedroefde veelmeer de godsdienstige en streng zedelijke vrouw diep, dat Erwin, *haar* Erwin, in staat was, voor hare oogen en voor die der jonge dame, in wie zij in het geheim reeds hare toekomstige dochter zag, een naar zij meende, lichtvaardige minnarij aan te knoopen met een jong meisje dat haar dierbaar was en onder hare bescherming stond.

De terugwerking, welke hare waarnemingen en de daardoor opgewekte ontevredenheid op haar gedraging tegenover Natalie hebben moest, vertoonde zich spoedig. Zij werd koeler, afgemetener jegens haar; haar toon nam soms een scherpte aan, die geheel ongewoon en verrassend was in den mond van de goedhartige, zachtzinnige vrouw; zij gelastte het

meisje nu en dan iets te doen, wat anders door de dienstboden verricht werd.

Zoo kwam zij op zekeren dag i n dekamer, waar het jongere gedeelte der gasten juist bezig was met het doorbladeren van Erwins schetsboeken De blonde gravin stond met de overigen aan een tafel, op welke verscheidene teekeningen uitgespreid lagen; toch wijdde de arme gravin daaraan slechts zeer weinig opmerkzaamheid. Hare lichtblauwe oogen vlogen veeleer met een uitdrukking, welke weinig met de zachte kleur overeenstemde, over de bladen heen naar Erwin, die met Natalie eenigzins ter zijde stond, druk bezig haar een der romeinsche gezichten uit te leggen, waarvan hij een zorgvuldig uitgekozen rijke verzameling bezat. Hij sprak met vuur, en zijne stem had dien morgen een bewogen klank, welken zij in het spreken met het beminde meisje dikwijls aannam, zijn oog was in plaats van op de schets met onuitsprekelijke teederheid op haar gelaat gevestigd. Het meisje mag dien blik gevoeld hebben; het bloed sleeg langzaam in hare wangen op, terwijl haar oog op het blad gericht bleef. Daar klonk plotseling de stem der gravin luid en gebiedend:

‘Anna,’ zegde zij, ‘ga in de groote zaal en sluit de zonneblinden. Naar het schijnt onderhoudt gij u zoo uitmuntend, dat gij al het andere er om vergeet!’

Het openzetten en sluiten der luiken en vensters was tot dusver altijd het werk der bedienden en der meiden geweest; het bevel was even nieuw als het verwijt onverdiend voor Natalie. Zij liet oogenblikkelijk het blad in Erwin's handen en ging stil naar de deur. Doch de graaf trad haar in den weg

(*Wordt vervolgd.*)

De gefopte geograaf.

1. Hier ziet ge een oude doctor Faust,
Vriend van geleerde boeken,
En vriend vooral van Afrika,
Naar zeker beekje zoeken.

2. Hij vringt zijn neus in 't groote boek,
Het boek van leeuw en haaien;
Maar stil komt poesje met haar poot
En doet den globe draaien.

3. Het boek spreekt duidelijk en klaar;
Maar nu de gloob bekeken:
Faust vindt geen lijn meer van daar straks,
Hij ziet gansch ander streken.

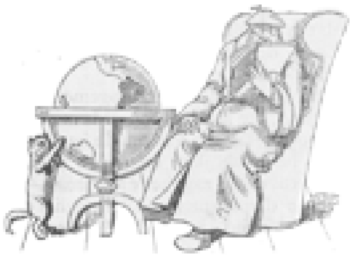

4. Maar wat, dat sluit hier niet in een!
Nog eens in 't boek gesnuffeld,
Daar heeft de kat den aardbol weer
In haren poot geknuffeld.

5. Het staat in 't boek, maar op den bol
Is niets van al te ontdekken;
Wie komt hier toch een professoor
Zoo onbeschaamd begekken?

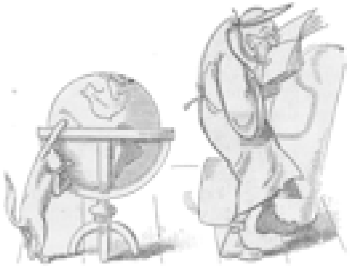

6. Nog eens gezien, het boek spreekt zoo,
De globe spreekt het tegen;
Speelzieke poes speelt poets op poets
En zal nog andere plegen.

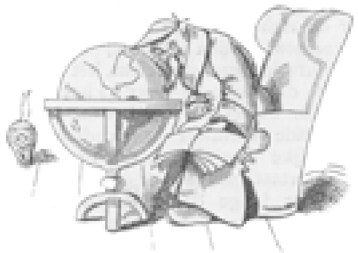

7. Weer is de bol totaal gedraaid
Waar land was, zijn nu stroomen;
En waar het vroeger water was
Daar groeien, dunkt hem, boomen.

8. De man wordt kwaad en klopt er op
Hij, die dees globe maakte,
Moet wis een groote domkop zijn!..
d'Onnoozle globe kraakte.

9. En docter faust zoekt binnen in
Naar d'oorzaak van die kluchten;
Ziet ge de poes met hoogen staart
't Vergaan der wereld vluchten?

[Nummer 33]

SITTING-BULL OF DE ZITTENDE BUFFEL.

Onze gravures.

Sitting-Bull of de Zittende Buffel.

Pater de Smet, onze Dendermondsche missionnaris, heeft ons in zijne onderhoudende brieven uit het Rotsgebergte meer dan eens van de Sioux en andere indiaansche stammen gesproken en ook van Sitting-Bull, het gevreesde opperhoofd dat met zooveel welgelukken tegen de bleekgezichten strijd voerde.

Eene lange reeks van jaren hield Sitting-Bull dien strijd vol; zijn invloed en ontzag waren niet alleen groot bij de Roodhuiden, maar ook de blanke soldaten hadden voor hem een doodelijken schrik opgevat. En geen wonder!

Zoo slim, doortrapt en tevens heldhaftig was de Zittende Buffel, dat hij de slimste plannen der Bleekgezichten verijdelde. Waar had hij de oorlogskennissen geput? Hierover was men het langen tijd niet eens. Men heeft wel eens beweerd, dat onze pater de Smet hem eenige mondvollen fransch had geleerd en hem zooveel van Napoleon had verteld, dat hij dezen tot voorbeeld had genomen.

Maar men is geen Napoleon als men wil, en de beweering heeft dan ook geen grond. Sitting- Bull, die eindelijk in de handen viel en op het fort Randall werd gevangen gezet, heeft deze dan ook zelf meer dan eens weerlegd. ‘Ik was nooit bang voor mijne vijanden en deed altijd mijn best, en als ik een goeden uitslag bekwam, dankte ik den grooten geest,’ zegde hij.

Men moet dus aannemen dat Sitting Bull's kiijgsoverleg eene aangeborenheid was, en hij krijgsheld werd zoo als sommigen in ons midden dichter worden, zelfs zonder de minste leiding. Overigens, hoe velen worden generaal, zonder ooit strategische studiën gedaan te hebben!

Een duitsch reiziger beschrijft Sitting-Bull op het fort Randall als volgt: ‘Hij had een goed ontwikkeld hoofd, met breede kaakbeenders, stompen neus en smallen mond; zijne oogen, wonderlijk genoeg, waren met blauwe brilglazen gewapend. De krachtige gestalte was in een gekleurden lijfrok gekleed, terwijl een blauwe deken over de schouders was geslagen. Zijn glimmend, zwart haar hing in met pelswerk omwonden vlechten op de breede borst neder, terwijl in de lange middelvlecht eene arendsveer pronkte. Dat was de groote hoofdman Sitting-Bull, de schrik der blanken.

Er bestaan verschillende portretten van Sitting-Bull, en dat hetwelk wij op de eerste bladzijde meedeelen is een van de talrijke die er bestaan, ofschoon meer dan een wel apocrief zijn zal.

Het leven op fort Randall verveelde de Zittende Buffel, die niet veel van zitten hield, bovenmate. Die man, aan de vrijheid der vlakten en bosschen gewoon, kon zich niet aan opsluiting gewennen.

Ook zegde hij tot meer dan een bezoeker: ‘Als ge den grooten vader (hij bedoelt met dat woord den president van de republiek der Vereenigde-Staten) spreekt, zeg hem dan dat ik zou willen leven als een blanke (dat is stil en vreedzaam;) dat ik in het aankomende voorjaar eene hoeve zou wenschen te bewonen, waar ik vee bezitten en werken kan; want rantsoen ontvangen van anderen, stoot mij tegen het hoofd.’

Het liefst zou hij te Cannon Ball River wonen, zegde hij nog; niet alleen omdat water en hout daar goed zijn, maar daar, in dien omtrek, werd hij geboren!

Doch laat ons de geschiedenis van den indiaanschen vorst regelmatig verhalen. De groote strijd werd gestreden bij Little Horn River, den 26 mei 1876. Generaal

Custer voerde het bevel over eene amerikaansche afdeeling, drie honderd man sterk; doch zij werd door de Dacotahs, over welke Sitting-Bull bevel voerde, letterlijk in de pan gehakt.

Men herinnert zich nog wat diepen indruk die neerlaag, niet allen te Washington, maar gansch Amerika door, verwekte. De tijding werd door den telegraaf overgebracht en zelfs hier, in Europa, werd de expeditie van generaal Custer, en vooral de Roodhuiden-Napoleon, druk besproken.

Het amerikaansche gouvernement zond nu drie corpsen troepen naar Yellowstone, om den Indiaan in eens te verpletten; doch Sitting-Bull, wel wetende dat hij tegen die overmacht niet bestand was, trok nu her- dan derwaarts, en legde eene taktiek aan den dag, die een generaal met strategische studie hem zou benijd hebben.

Veel hebben de troepen in dien tirailleeroorlog geleden; veel nadeel berokkende de Zittende Buffel, die nu minder dan ooit zitten bleef, aan de soldaten der republiek. Toen hij eindelijk de canadeesche grenzen bereikte, trok hij deze over en vestigde zich, onder de bescherming van het engelsche gouvernement, in Wood Mountains. Dit gebeurde in het jaar 1877; doch in 1881 was die streek arm gejaagd; er waren geen buffels meer te dooden.

Ook hadden velen der getrouwen van Sitting-Bull zich van hem verwijderd en eindelijk moest die fiere en onversaagde soldaat zich, met een handvol dapperen, overgeven. De honger dwong hem naar het fort Bafferd te gaan, en daar zijne onderwerping te doen.

Toen Sitting-Bull voor den bevelhebber van het fort verscheen, behield hij geruimen tijd een hardnekkig stilzwijgen; hij gewaardigde zich niet te spreken en deed zijn geweer door zijn klemen jongen aan den kommandant ter hand stellen.

‘Ik geef u dit geweer,’ zegde hij, ‘door de handen van mijnen zoon, die een vriend der Amerikanen is geworden, 't Is mijn wensch dat hij de gewoonten der blanken leere kennen en opgevoed worde zoo als zij. Ik verlang ook dat men nooit vergete, dat ik de laatste was van mijnen stam, die het wapen overgaf. Ik gaf het u en nu zou ik willen weten hoe wij voortaan voedsel zullen bekomen.’

Sitting-Bull zegde verder dat men hem nooit antwoord gegeven had op de verschillende boodschappen door hem naar de Amerikanen afgezonden. Hij roemde het land der Groote Moeder (de koningin van Engeland;) ongaarne had hij het land dezer vorstin verlaten. Wat zijne kinderen en getrouwen betrof, hij vroeg dat ze naar hun geboorteland zouden terugkeeren en op een bijzonder gebied, aan den kleinen Missouri, bij elkander kunnen wonen.

Sitting-Bull werd met zijne getrouwen naar het fort Yates gezonden; doch reeds den 10 september 1881, met 45 getrouwen, hunne vrouwen en kinderen, per stoomboot naar het fort Randall getransporteerd. Alsof er een donderslag in het fort gevallen ware, zoo werd de tijding daar ontvangen. De soldaten waren letterlijk bang van die roode duivels.

Men omheinde een stuk grond met palissaden; deze omheining was tien voet hoog en eene mansdikte breed; men maakte schietgaten in de wanden om des noods door deze de gevangenen te kunnen fusilleeren; maar Sitting-Bull weigerde zich als een kalf te laten opsluiten.

Alsdan werd aan de Roodhuiden een kamp aangewezen, dat altijd onder het vuur van het geschut lag. Toen men zag dat de Roodhuiden zeer handelbaar waren, ging de vrees der soldaten over en werd de toegevendheid grooter.

Daar leeft nu de held, die zijn land met een onvergelijkelijken moed verdedigde. Bij hem verblijven nog altijd de Vierhoorn, de Roode Donder en de Buffel, een der

schoonste mannen die men zich kan verbeelden. Buffel is slechts 27 jaar ud en heeft reeds... acht vrouwen gehad, die hij beurtelings... verkocht. Op Randallfort wilde hij zijne negende vrouw nemen, doch zijne weerhelft was hiermee niet tevreden. Mannelijk greep zij een mes, kerfde het zeildoek der tent door, nam haar kind op en vertrok.

Slechts den volgenden dag vonden de opspoorders haar terug; zij zat denkend aan den boord eener rivier. Na lange redeneeringen gaf zij toe om mee terug te keeren, en Buffel liet voor eenigen tijd zijne negende trouwziekte varen.

De duitsche reiziger spreekt nog van een anderen raren kwant, die zich tusschen de Roodhuiden bevindt. Het is Buffel's oudste broeder, dien men 'de groote man' noemt en wiens bezigheid slechts bestaat in het maken en mengelen van reukwerken. In een oigarenkist heeft hij verschillende verfstoffen, penseelen, kralen, spiegeltjes, prentjes en wat zoo al meer bijeen, en om niet bestolen te worden, bindt hij de fleschjes met reukwerken aan de linten van zijne muts, een soort van tulband, of aan zijne lange haarvlechten.

De Duitscher, die deze berichten meedeelt, vertelt ook dat hij een aantal dezer natuurkinderen heeft geteekend, hetgeen hun veel genoegen deed. Toen hij eene kleine tentoonstelling inrichtte, oogste hij daarvoor bij de bewoners van het fort eene kleine som in, die hij aan Sitting-Bull gaf, om er naar welgevallen over te beschikken.

Deze verdeelde ze tusschen zijn volk. Eindelijk brak het oogenblik van het vertrek aan; de reiziger nam afscheid van den Roodhuidenvorst, die verklaarde dat hij en al de zijnen zeer bedroefd waren, omdat hij heenging. De reiziger van zijnen kant bekent ook, dat het hem wee deed de Roodhuiden te moeten verlaten. Het waren volgens hem goede vrienden en brave menschen. Dat ook zegde meer dan eens pater de Smet van hen.

Gebraden kastanjes.

Wat onze schilders in het algemeen missen, is opmerkingsgeest. Indien zij dezen bezaten, zouden zij, even als de Duitschers, meer dan eens geestige schilderstukjes, typen in den vollen zin des woords, kunnen opdoen. De straat levert vooral zooveel schoons, zooveel levendigs, zooveel geestigs op! Zie slechts onze straatjongens: Is het niet te verwonderen, dat er nog geen schilder met talent is opgestaan, om de jongenswereld af te malen? Ziedaar eene wereld, die rijker is in stof dan velen denken.

De kastanjekoopman, dien Kauffmann ons hier maalt, is inderdaad recht schilderachtig Armzalig ziet bij er uit, 't is waar, en een goede winterjas zou hem wondergoed te pas komen. Zijne broek is gelapt, de ellebogen steken door de mouwen. Om zijne beenen heeft hij misschien eene tweede oude broek gewonden en zijne voeten zitten in dikke pantoffels - en met dat alles lijdt de ongelukkige kerel koude en trappelt hij met de voeten om deze wat te verwarmen.

De kastanjes hebben weinig aftrek, al is het dan ook avond en al komen ook vele werkliê van hunnen arbeid. Wie weet of de arme duivel ten slotte zelf zijne koopwaar niet zal moeten opeten, wil hij niet van honger sterven.

Hoe het zij, de positie van den armen stumpert moge ook ellendig zijn, schilderachtig is zij, al zou ik nu juist zijn portret niet in mijn salon begeeren.

Gedagvaard.

Wat mag die oude strenge grijskop wel voor een personage zijn? Zonder twijfel een deurwaarder in het patricksche Duitschland. Natuurlijk, wij zijn in de voorgaande eeuw; dat ziet men ook aan de kleeding, aan den grooten hoed en den langen wandelstok. Ja, 't moet een deurwaarder zijn, de schrikman, de beul der boeren.

Als die man met zijn onverbiddelijk gezicht verschijnt en het stuk papier met zegels daaraan vastgemaakt, uittrekt, is het of er plotseling een doodshoofd, of een onheilspellende klaveren-aas in het midden van het huisgezin neêrvalt.

Ja 't moet zóó wel zijn; pas heeft hij het stuk in handen, of hij roept tot zijne kleine dochter: ‘mijn stok en hoed, kind!’ en terwijl hij het gerechtelijk papier leest, komt de lieve kleine met den onmeetlijken hoed, in welken het kind wel over den Rijn zou kunnen varen, aandragen.

Wie gaat de dagvaarding aan? Een kennis,

een vriend, een bloedverwant? Dat is hem, den deurwaarder, onverschillig. Hij kent hier niets dan de wet en hij zal de dagvaarding dragen al was het bij Satan in de hel - indien hij er den weg maar naar toe weet.

Gelukkig kind! Het zou nog met Verstaan als men het zegde, dat het papier, hetwelk grootvader vast heeft, wellicht den doodschrik in eene brave familie brengen zal: wellicht deze zal doen ten ondergaan en de leden derzelve de wijde wereld injagen, zonder brood, zonder dak, zonder bescherming.

Een monster in 't bed!

Krokkentop houdt er veel van 's morgens lang in zijn bed te blijven, het kleine venster open te zetten, door de spleet der deur de koffiekan uit de hand van zijnen gebuur aan te nemen, en dan weer In zijn leger te kruipen en zich te verdiepen in de lectuur van zijne boeken en dagbladen

Dat is een der aangenaamste oogenblikken in het leven van den man. Alles is dan rustig en stil; geen gedruis van boven, want Krokkentop woont hoog; geen gedruis van beneden, want die beneden wonen zijn reeds aan het werk. Rondom hem beweegt zich niets: hij woont alleen en zijn kleine hond slaapt op het voeteneinde.

Krokkentop leest een zeer geleerd artikel over draken, monsters en andere lieftallige dieren in het heete Afrika, en de man heeft een ingeboren afkeer van alle dieren, vooral kruipdieren, zoodanig zelfs dat als hij in den Dierentuin de boa's gezien heeft, hij er 's nachts van droomen zou.

Krak, krik, krak! wat beweegt zich daar aan het voeteneind Van het bed? De hond misschien? Neen, die ligt rustig te ronken en bekommert zich om geen draken of monsters. Bof! Krokkentop stampt met den voet tegen de beddeplank en het vreemd gedruis houdt op; maar een minuut later begint het gekrik en gekrak op nieuw - en Krokkentop denkt niet anders of er heeft zich een nest vol monsters, in zijn warm wollen-Afrika genesteld. Hij verheelt zich reeds, want Krokkentop heeft eene zeer warme verbeelding, dat al de monsters en draken, waarvan het geleerde artikel spreekt, daar aan zijne voeten vereenigd zitten.

Koortsig richt hij zich op, slaat op het deksel, trapt met zooveel geweld dat de beddeplank aan stukken scheurt, werpt de koffiekan, den stoel, kleeren en stok om - en eensklaps schiet er inderdaad een monster te voorschijn en wordt door den hond achterna gesneld. Het monster, dat Krokkentop's verbeelding zoo deed gloeien, was - eene muis, die zich haastte om in deze of gene spleet te verdwijnen.

Eene werkstaking
Eene bijdrage tot de geschiedenis van den dag.

I.

‘Dat verstaat gij niet, vrouw! Gijlieden kunt niets dan weeklagen en bidden en als de man handelen wil, dan beeft en siddert gij. Laat mij met vrede - ik zeg het u voor de laatste maal!’

‘De weg, dien gij betreden hebt. Hendrik, leidt tot geen goed doel; ik bid u, laat af van uwe kameraden, zij deugen niet.’

‘Geen woord meer daarover! Wat weet gij van het doel, dat wij beoogen? Daarvan kent gij evenveel als ik van het potkooken. En waarom deugen mijne kameraden niet? Omdat mijnheer de pastoor in de kerk voor de opruiers, de liê die staat en godsdienst bestrijden, gewaarschuwd heeft? Wat de pastoor opdischt is een evangelie - alle andere menschen liegen. Natuurlijk!...’

‘Ik bid u, man, sla toch zulke taal niet uit in het bijzijn der kinderen.’

‘Maak mij dan het hoofd niet warm, vrouw! Ik zou met u naar de kerk moeten gaan, zeer ingetogen aan uwe zijde knielen, den rozenkrans bidden en dan, op Onzen Lieven Heer vertrouwend, de handen rustig in den schoot leggen en toezien hoe alles het achterste voren gaat, ik zou dulden, dat de ‘heeren,’ de groote kapitalisten rijk worden op kosten der arbeiders, zich mesten met ons zweet en bloed en ons dan nog bovendien behandelen als honden, die hun voor een genadigen trap en een stuk droog brood dankbaar zouden moeten zijn! Dat ontbrak er nog aan!’

De vrouw zuchtte en zweeg.

‘Heb ik dan ongelijk,’ ging de man, zich meer en meer opwindende, voort, ‘is het dan mogelijk, dat wij arme menschen bij de dure prijzen, de hooge huishuren leven kunnen? Alles slaat op; alles wordt van dag tot dag duurder De grooten bedriegen en stelen; de waarde van het geld daalt hoe langer hoe meer; in de fabrieken worden onze krachten tot in het uiterste geeischt: de fabrikanten voeren de prijzen steeds hooger op, ‘dewijl de grondstoffen en de loonen gestegen zijn wanneer wij echter, de arbeiders, die de heeren hun levensmerg ten offer brengen, opkomen en hooger loon verlangen, omdat wij ook alles, tot de kleinste dingen toe, dubbel zoo duur als vroeger moeten betalen, dan valt alles, Kerk, staat, de pers en de rijke woekeraars ons te lijf en schreeuwen over ‘internationale en communistische woelingen.’

‘Ik ontken den nood niet, Hendrik; ik lijd toch zelf bitter onder de tijdsomstandigheden; maar ik meen, dat de loonsverhooging door andere middelen dan door geweld zou kunnen verkregen worden. Het gist onder u; gij wilt meer dan de 25 percent; gij wilt den strijd van den arbeid tegen het kapitaal met bloed en geweld doorzetten - en dat gaat niet.’

‘Vrouw, deze woorden hebt gij alweer opgevangen op een plaats, waar natuurlijk slechts gehoorzaamheid en kristelijke onderwerping gepredikt wordt. De pastoor kan dit voor zijn persoon goed vinden, dat is zijne zaak; wanneer ik echter zie, dat mijne kinderen van dag tot dag bleeker worden, dat ik bij allen vlijt de middelen niet verdienen kan, om hen te voeden, behoorlijk te kleeden en wat te laten leeren - en wanneer ik van den anderen kant zie, hoe het rijke volk luierikt en brast, in prachtige koetsen rijdt en in zijde en fluweel ruischt, Champagne drinkt, die onze zweetdroppelen betalen, dan loopt mij de gal over, dan rust ik niet vóór het anders geworden is.’

‘Maar, gelooft gij dan, lieve man, dat gij tegen dat kwaad iets kunt uitrichten? Alle schoone woorden, die uwe apostelen, de nieuwe wereldhervormers, uitbazuinen, alle schoonklinkende gezegden, waarmee zij u het hoofd verdraaien, leiden tot niets anders, dan dat gij in het oogenblik des gevaars weerloos tegenover de bajonnetten staat en gij, als gij naar breekijzer en petroleum grijpt, neergeschoten wordt. Waartoe het voert, hebben wij bij de parijzer Commune, in Spanje, Engeland, Frankrijk en Duitschland reeds gezien’

De man, die tot dusverre opgewonden in de kamer op en neer gegaan was, bleef plotseling staan en terwijl een spottende, verwonderde lach over zijn baardig aangezicht vloog zegde hij:

'Gij zijt bijzonder goed bekend met deze zaken. Wie heeft u al die gedachten in het hoofd gebracht?

'Mijn broeder heeft het mij verhaald.'

'Zoo! nu de lafaard is er ook wel niet toe geschikt om de hand mee aan het werk te slaan.'

'Hij beoogt slechts ons bestwil en wenschte u voor een mogelijk ongeluk beschermd te zien.'

'Ik heb zijn raad en zijne bescherming niet noodig? Ik wil niets anders dan dat ik leven kan als een mensch; maar dat is niet meer mogelijk, want de handenarbeid gaat zijn ondrrgang steeds meer te gemoet. Onze werkplaatsen werden verdrongen door de fabrieken de prijzen gedrukt door den machinenarbeid, wij allen zijn de slaven en offers van de centralisatie van het kapitaal. Vroeger had ik een eigen werkplaats, thans ben ik een rad in een machine. En vangt de uitzuiging niet van onderen aan? Onze huisheer, die woekeraar heeft ons in de huur opgeslagen: toen ik naar eene andere woning omzag, eischte men een huurprijs, die mij deed ontstellen en daarbij wilde men nog geen kinderen hebben en daarop moesten wij voor deze twee hokken hier den gevorderden prijs betalen. Hoe zal dat eindigen? - Maar het moet en zal anders wor den!'

De man, die zoo gesproken had, Hendrik Hartman genaamd, liet zich mismoedig op een stoel zinken en staarde somber voor zich uit. Het was een groote, breed geschouderde man van omstreeks veertig jaar. Hij was smid in de groote werktuigfabriek van Engel & Cie, en zijne vereelte handen, zijn zwart aangezicht bewezen, dat hij geen luierik was. De oogen, door zware wenkbrauwen overschaduwd, waren groot en glinsterend, de geheele uitdrukking van zijn gelaat verraadde geest en ijzeren wilskracht. Op de sterke hooggewelfde borst hing een zwarte gekroesde baard af en de opgerolde mouwen van zijn bruinen kiel lieten een paar sterke, gespierde armen erkennen.

Het kleine armoedige vertrek was door een petroleumlampke verlicht; aan de tafel zat een meisje haar schoolwerk te maken, terwijl een kleine jongen half slapend in een hoek leunde. De vrouw wiegde het kleinste op hare armen in slaap.

Op de naburige torenklok sloeg het acht uur.

'Het is tijd om te gaan slapen, kinderen,' zegde de moeder en terstond verdwenen de beide grootsten in de aangrenzende donkere kamer, als waren zij blijde de tegenwoordigheid van den slecht geluimden vader te kunnen ontvluchten. De moeder volgde hen met het jongste kind, verrichtte gemeenschappelijk met de kleinen het avondgebed en keerde daarop in de woonkamer terug.

Zij ging aan de tafel zitten, trok de lamp naderbij en begon zwijgend en zuchtend een kleedingstuk der kinderen te lappen; slechts bij tusschenpoozen wierp zij een steelschen oogslag op den somberen man tegenover haar.

De vrouw kon dertig jaar oud zijn, maar de frischheid der jeugd was uit haar gelaat geweken. Kommer, ontbering en zorgen hadden reeds met scherpen griffel in de bleeke trekken gegroefd. Haar kleeding was eenvoudig, maar rein en hoewel het vertrek en het weinige huisraad duidelijk armoede en behoeftigheid verraadden, was het toch onmiskenbaar dat de zorgende en bedrijvige hand der huisvrouw door reinheid en ordelievendheid aan het geheel een zekere gezelligheid wist te geven.

Na zijne pijp uitgerookt te hebben stond Hartman op en nam zijne muts van den nagel in den muur.

'Gaat gij uit?' vraagde de vrouw schuchter doch niet zonder iets licht verwijtends in den klank harer stem; haar angstig smeekend oog vulde zich met tranen.

'Wat hebt gij daarmee te maken?' antwoordde de man barsch. 'Ik zal toch wel zoo veel vrijheid hebben om zelf te beslissen of ik blijf of niet; en als ik den ganschen dag onder zwaren arbeid voor het vuur gestaan heb, zal ik mij des avonds toch wel een glas bier durven veroorloven, te meer daar uw gezanik mij van hier verdrijft.'

'Ik gun u gaarne die kleine en noodzakelijke uitspanning, maar ik verzoek u dringend, Hendrik, ga niet naar de vergadering!'

'Domme praatjes!' bromde Hartman en dreunend vloog achter hem de deur in het slot.

'Alles spant tegen ons samen,' mompelde hij toornig in zichzelven, terwijl hij over de straat liep en regelrecht op zijn doel afging. 'De staat, de Kerk, de pers en ten slotte ook nog de eigen vrouw. Zullen wij arme arbeiders dan niet eens het recht hebben aan de verbetering van ons lot te werken?'

Op den hoek eener straat bleef hij staan en

las bij het licht van een gaslantaarn de volgende op rood papier gedrukte bekendmaking.

'Heden avond te 8½ uur in "het Vosje" voordracht over de tegenwoordige tijdsomstandigheden en de rechtmatige eischen der arbeiders. Spreker, de heer Peters'

GEBRADEN KASTANJES, NAAR H. KAUFFMANN.

Het 'Vosje' een herberg van den laagsten rang, welker groote zaal des zondags voor bals van de geringe klasse en op werkdagen voor arbeidersvergaderingen gebruikt werd, was niet ver van Hartman's woning gelegen en na ettelijke minuten had hij het lokaal bereikt.

De zaal, een lang vertrek zonder eenige versiering met ruwe tafels en zwart bewolkte wanden, vond hij reeds met arbeiders van allen aard opgevuld, bijzonder sterk echter was het personeel der groote fakriek van Engel en Cie. vertegenwoordigd Onder de gespierde gestalten, die in hun werkpak en meest met zwarte handen en aangezichten verschenen waren, als hadden zij zoo even het gebouw verlaten, waren lieden uit de betere klasse der maatschappij slechts in klein aantal aanwezig, en ook deze weinigen, die zich tusschen de opgewonden en driftig sprekende menigte niet op hun gemak moesten gevoelen, had grootendeels de nieuwsgierigheid derwaarts gelokt. Aan eene tafel in de nabijheid van het spreekgestoelte had een commissaris van policie met een agent plaats genomen, om bij mogelijke, tegen de wet

indruischende uitvallen of oproerige taal van den redenaar, onmiddellijk de vergadering te kunnen opheffen.

Zoodra Hartman verscheen, schaarde zich eene groep arbeiders om hem heen, die hem schenen verwacht te hebben; want Hartman

stond wegens zijn moed en zijn geestkracht bij de arbeiders der fabriek in een zeker aanzien en werd stilzwijgend als hun leider beschouwd.

De bewegingspartij, die haren hootdzetel had in eene naburige stad, had, met het oog op de gisting onder de arbeiders en hunne ontevredenheid, op een vruchtbaren akker hopende, een eigen wandelapostel derwaarts gezonden, die de glimmende vonken, tot laaien gloed aanblazen en de ontevredenen in de armen der internationale voeren zou.

GEDAGVAARD, NAAR B. WOLTZE.

De volksleider Peters, die zich zelven, om met de arbeiders op gelijken voet te stam, een timmermansgezel noemde, hoewel hij nooit een schaaf of beitel in de hand gehad had was een jongmensch van ongeveer dertig jaar, een bekende lichtmis godloochenaar en verloopen student; zijn verleden en zijn zedelijk gehalte maakten hem derhalve tot niets minder dan tot de verhevene taak van ‘redder des volks’ gerechtigd Zijn uiterlijk was allertreurigst, want in weerwil van zijn jeugdigen leeftijd was hij uitgeteerd, dor en mummieachtig, een grijze jonkman, wien ondeugd en losbandigheid met onmiskenbaar duidelijke trekken op het aangezicht gegriffeld stonden. Hij verscheen voor de arbeiders met donkerblauwen bril en roode pantoffels en zelfs de ontevredensten schenen den redenaar, die hun plotseding licht, uitkomst

en verbetering van hun lot brengen moest, met een zeker wantrouwen te beschouwen; maar zij kenden de wegsleepende kracht zijner uit holklinkende volzinnen en machtspreuken, bestaande welsprekendheid niet.

Peters, die met genoegen en voldoening zag,

dat de zaal zich goed vulde en uit de aanwezige bestanddeelen op den goedkeurenden bij val van zijne voordracht besluiten kon, trad op Hartman toe, die hem terstond als een der onverschrokkenste kampvechters voor de rechten van den werkman aangewezen was geworden.

'En gij zoudt het nog langer dulden,' fluisterde hij hem na de eerste begroeting toe: 'dat de rijke fabrikanten zich met het zweet en bloed der armen mesten, die blij mogen zijn, als een stuk droog brood hun honger stilt? Zie de holoogige kinderen, de bleeke vrouwen der arbeiders, sla een blik op de uitgeteerde gestalten van uwe kameraden zelf, en zeg mij dan of wij het recht hebben of niet, om een ons waardiger levenslot te eischen? Slechts moed gehouden, mijn waarde, het tijdstip is gunstig; stel aan de 'heeren' uwe eischen en worden deze niet ingewilligd, dan het werk gestaakt - en helpt het lijdelijke verzet niet.... dan moet de arbeider met geweld zijn recht vorderen.'

Hartman knikte goedkeurend en balde de zware vereelte vuist.

Daarop beklom de bleeke wandelleeraar het spreekgestoelte. Zijn thema bewoog zich in opruiende gemeenplaatsen, welke de partij, in den bruisenden stroom van al die volzinnen, altijd en altijd aan hare toehoorders opdischt. In een gloeienden woordenvloed, vermengd met giftige schimpredenen op Kerk, staat en drukpers, en gesteund door al de oratorische kunsten, die er op berekend zijn den arbeider te vleien en zijn hoofd warm te maken, werd de arbeid geschilderd in den strijd met het kapitaal, werd gewezen op de ellende van het hongerende volk en de onbeschaamde weelde der rijke burgerij, die zich met het zweet en de kracht der blanke slaven mest; de billijkheid en noodzakelijkheid der werkstakingen, het recht op staatshulp, loonsverhooging, vermindering van de werkuren en het aandeel der arbeiders in de winst werd eveneens door den redenaar in de gloeiendste bewoordingen aangetoond. Lasalle werd voorgesteld als de profeet, wien men na twintig jaren gedenkteekenen zou oprichten, en zelfs 'de groote Nazarener, de edele *mensch* van Nazareth' werd met genen vergeleken!

De volksleider verstond het, steeds binnen de grenzen van het wettelijk geoorloofde te blijven, en al wees hij ook met verontwaardiging het verwijt terug, dat 'zijne partij' de hand had in de buitensporigheden, welke de arbeidende klassen herhaaldelijk jegens de bezitters pleegden, legden toch ook op dezen avond de opgewonden uitroepen, de vlammende oogen en de gebalde vuisten der mannen een sprekend getuigenis af, dat zijn venijn gewerkt had en slechts een onbeduidende aanleiding noodig was, om de arbeiders tot gewelddadigheden te doen overgaan. Want men moge in de theorie eene kunstige scheidslinie trekken tusschen communismus en socialismus, in de werkelijkheid bestaat deze niet, en de verblinde en onoordeelkundige, daarbij tot de grootste verbittering aangevuurde menigte grijpt, om den door de sociaal-democratie gevoeden haat uitdrukking te geven, bij de eerste gelegenheid de beste naar breekhamer en petroleum.

Toen Peters geëindigd had, stond Hartman op; zijne gespierde gestalte stak scherp af tegen de broodmagere figuur van den welbespraakten aanstoker; hem ontbrak de zekerheid en bedaardheid in de voordracht, die Peters aan den dag gelegd had en zijne lippen trilden van inwendige opgewondenheid en toorn, als hij het woord opnam.

'Kameraden,' riep hij, 'de spreker heeft gelijk! Hij heeft onze ellende geschilderd gelijk zij is en dat moet anders worden. Denkt aan u zelve, aan uw arbeid, aan vrouw en kind en aan de 'heeren' die slechts bevelen en percenten berekenen kunnen, dan

weet gij genoeg. Maar dat moet een einde nemen. Wij zullen niet veel woorden verspillen, wij zullen thans handelen. Wij stellen onze voorwaarden en worden deze niet ingewilligd, dan staken wij den arbeid!'

'Bravo!' klonk het uit honderden kelen, 'leve Hartmaand' Het was een onstuimig woest geschreeuw waarbij iemand hooren en zien verging.

'Wij kiezen eene deputatie,' ging de smid voort, 'die morgen met den fabrikant onderhandelt; die er niet vóór is, kan de zaal verlaten.'

Niemand ging heen.

'Goed, wij zijn het eens, en als de werk: staking uitberst, dan wordt de eerste, die aan den arbeid gaat, doodgeslagen!'

'Dood aan de lafaards!' klonk het van alle zijden.

Na een korte beraadslaging werd eene deputatie van drie mannen benoemd, tot wier spreker Hartman gekozen werd.

(*Wordt vervolgd*)

Londensche dieven.

Een zeer wetenswaardig artikel in een tijdschrift bevat de volgende regels over de londensche dieven en hun akelig verblijf, dat Dickens zoo schoon beschreven heeft

Hier woont de Wezenlijke *Rough.* een woord, dat de begrippen van ruwheid, onbeschaamdheid en baldadigheid in zich vereenigt De Londensche *Rough* is eene geheel eigenaardige onderafdeeling van het menschelijk geslacht en wordt als zoodanig geboren. Zijne moeder - een vader kent hij zelden - die meestal aan den drank verslaafd is, geeft hem op een mesthoop, en in 't gelukkigst geval in den hoek van een armzalig vertrek het leven. Zijn er nog meer kinderen, dan leeft het gezin in een afschuwelijk krot, waaromtrent nog onlangs een ooggetuige de vreeselijkste onthullingen heeft gedaan. Zoodra het kind der ellende op vaste beenen kan staan, ziet men hem op de gaanpaden over zijn hoofd te zamen en zich als een reep ronddraaien, om van de commis-voyageurs in de talrijke omnibussen een *penny* te krijgen, waarom hij nog dikwijls met concurrenten door het slijk rolt. Op twaalfof veertienjarigen leeftijd scheid hij zich voor goed van zijne ouders en wordt eerst een vagebond in den vollen zin van 't woord. Hij leeft meestal van den afval der gemeenste kroegen, van onrijpe en bedorven vruchten, en van de *pennies* die hij bedelt, wanneer hij des avonds met een bezem in de hand in een of ander kruispunt van straten posteert of den voorbijgangers lucifers te koop biedt; hij slaapt in half gereede, of in vervallen huizen, achter tuinmuren, onder spoorbruggen of in de parken. Zijne voornaamste bron van inkomsten vormt echter het stelen; waar volksgedrang is, of hij er een in 't leven kan roepen, daar bloeit zijn koren. Bij den optocht van den Lord Mayor, bij brand en oproertjes oogst hij zijn rijksten buit, landlieden en vreemdelingen vormen voor hem edel wild. Hoe grooter hij wordt en rijker aan ondervinding, des te meer ontwikkelt zich ook zijne geschiktheid voor het beroep van inbreker, hij wordt een roover en misschien een moordenaar Het is vooral de inbreker, die zich in de laaste tijden in Londen naam heeft gemaakt; zijn gereedschap is meesterlijk bewerkt; het staal, waarvan het wordt vervaardigd, is van zulke uitnemende qualiteit, dat de eerlijke lui zelden zulk zuiver metaal voor hun tafelservies gebruiken. De inbrekers beschikken over de beste krachten; de verdiensten van het handwerk moeten inderdaad zeer groot zijn, waar de eerste kosten voor 't aanschaffen van gereedschap 4800 gulden bedragen, want dit is de prijs van een volledig stel instrumenten van inbraak: breekijzers, tangen,

vijlen, boren, zagen, drilboren, revolvers, eene schaal voor 't afwegen van 't gestolen goud enz.

De stiefdochter.
(Vervoig.)

'Met uw verlof, mejuffrouw,' sprak Erwin, 'ik zal het noodige bevel gaan geven.' Daarop nam hij Natalie bij de hand en trok de weerstrevende met zacht geweld naar de gravin. 'Ik ga den last aan de dienstboden overbrengen, lieve moeder,' zegde hij met bijzonderen nadruk, terwijl hij het jonge meisje dicht voorhaar plaatste en daarop ijlings heenging.

Natalie stond met kloppend hart en neergeslagen oogen voor hare beschermster. Zij was zich geene schuld bewust; zij kon zich zeggen dat zij niets gedaan had met het doel de opmerkzaamheid van den jongen burchtheer op zich te doen vestigen. Doch zij voelde maar al te goed, dat het juist deze opmerkzaamheid was, die de gravin op haar ontevreden maakte. Zij verwachtte een scherpe terechtwijzing, zoo niets iets ergers.

De gravin verkeerde van hare zijde in een pijnlijke verlegenheid Zij had nadrukkelijk willen optreden en Natalie op het voor haar passende standpunt terug brengen en zij had in den strijd tusschen hare zachte en goedige geaardheid en de strengheid, die zij voor haren plicht hield, daartoe het ongunstigste tijdstip en de onge; chiktste wijze gekozen. Erwin's onverbloemde handelwijze verschrikte, Natalie's deemoedige onderwerping roerde haar, en zoo deed zij het eenige, wat haar voor het oogenblik te doen stond: zij gaf toe.

'Gij kunt dus hier blijven, mijn kind,' zegde zij; 'doch laat morgen sluiten eer de zon binnen komt!' - Zij reikte haar met deze woorden de hand, en het jonge meisje drukte door warm dankgevoel gedreven, stom hare lippen op de dunne, blanke vingers.

Op dat oogenblik voelde de gravin ook hare andere hand gegrepen en gekust. Het was Erwin, die door haar onopgemerkt weer binnengetreden was. Zij maakte zich haastig van beiden los. 'Geen kinderachtigheden!' riep zij op een toon, die streng moest heeten, doch slechts verschrikt klonk, en verliet ijlings de kamer.

In Natalie's gemoed echter was een wereld van tegenstrijdige gedachten en gewaarwordingen ontwaakt. Het gansche gedrag van den jongen graaf was in de laatste dagen zeer in het oog vallend geweest; zij kon aan zijne liefde niet twijfèlen en het zoo even plaats gehad hebbende tooneel bewees haar, dat hij genoeg zedelijke kracht bezat om deze liefde tegenover zijne familie, zijne standgenoten te handhaven. Doch er was nog geen beslissend woord over zijne lippen gekomen, hij kon nog elk oogenblik de wenschen der zijnen vervullen, een andere keuze treffen, zonder dat zij het minste recht had, hem daarvan een verwijt te maken.

Zij wist, wel is waar, dat eene gravin Mengenrode een welkomen dochter zijn zou ook voor de aanzienlijkste en hoovaardigste adelijke familie, maar zou dit eveneens. het geval zijn met de gravin Mengenrode, die hare moeder ontvlucht was, om zich onder een valschen naam bij een vreemde familie in te dringen? Zij bracht den nacht in een pijnlijken tweestrijd door. Zou zij zich aan de gravin ontdekken? Maar zou zij uit het donker, dat haar omhulde, te voorschijn treden, eer hij zich nog verklaard had? Hem de verklaring daardoor natuurlijk lichter maken? Daartegen verzette zich in de eerste plaats haar maagdelijk schaamtegevoel en tweedens zou de gravin haren zoon den naam van Kozenski noemen. En zou deze dan niet tot strenge verantwoording opgeroepen worden? Kozenski echter was de echtgenoot harer

moeder! - Neen het mocht uiet zijn; er bleef haar niets overig dan zwijgen en verzaken! Zij klaagde den stillen nacht haar leed, maar zij treurde thans niet meer, gelijk de dwaze kinderen der wereld treuren. Zij legde, als een onderworpen offer, haar gewond hart aan den voet van het kruis neder. En al mocht zij ook niet in den eersten storm van de harsttochtelijkheid den geheelen troost smaken, dien het kruis schenkt, zij putte toch uit deze eeuwig vloeiende bron der genade de kracht der verzaking, den moed van het stil en zwijgend lijden.

In de eerstvolgende dagen vermeed zij zoo-

veel mogelijk alle samentreffen met Erwin en zonderde zich zoo veel zij slechts kon op hare stille kamer af. Dit bevreemdde hem en hij bemerkte met ongerustheid en bezorgdheid tevens hoe bleek en ernstig zij er uitzag, als zij genoodzaakt was in het gezelschap te verschijnen. Hij voelde zich meer en meer gedrongen zich aan haar te ve klaren. Zijne keuze was gedaan, zijn beslu stond vast: waarom aarzelde hij dan nog? Doch zij vermeed elk gesprek met hem, gaf hem geen gelegenheid alleen met haar te zijn. Beminde zij hem niet? Het woord liefde was nog niet tusschen hen uitgesproken geworden, maar het was de grondtoon van hun geheele verkeer geweest; het had in de stem getrild, in het oog geschitterd - was dat alles slechts misleiding geweest? Of had zijne moeder het beminde meisje tegen hem gewaarschuwd. Dit laatste scheen hem het waarschijnlijkste en hij nam zich voor van het eerste gunstige oogenblik gebruik te maken om een ernstig en openhartig woord met zijne moeder te spreken.

Hij wist dat het hem een harden strijd zou kosten haar ingeworteld vooroordeel te overwinnen, haar te bewegen hare geliefkoosde, lang gevoede plannen met hem gewillig op te geven. Maar hij wist ook hoe teeder zij hem lief had, hij kende haar edel offervaardig hart en hij kende de macht van een vast besluit. Zij zou zich verzetten, zou heete tranen weenen - hem echter ten slotte naar zijn eigen keuze gukkig laten worden.

Ondertusschen overwoog de gravin, dat haar niets overig bleef dan haren zoon zoodra zich eene geschikte gelegenheid voordeed, ernstig onder handen te nemen. Zij beschouwde het als een onvermij delijken plicht, hem op de gevaren van een lichtzinnig aangevangen liefde-handel te wijzen en wilde een beroep doen op zijn haar zoo welbekend eergevoel, door hem den volslagen hulpeloozen toestand van het meisje onder het oog te brengen. Tegelijk echter wilde zij hem op het hart drukken zich wel te wachten door zijn lichtzinnigheid de gunst der rijke en schoone gravin Adelheid te verspelen Dat alles wilde zij den lieveling zeggen; maar dat alles wilde niet passen bij de bedaarde en vastberaden uitdrukking van zijn voorkomen, hetwelk met den dag duidelijker toonde, dat de jongeling tot man geworden en hare moederlijke leidng ontwassen was

Met den ootmoed der kristelijke weduwe beefde de edele vrouw terug voor de taak, om de berispende woorden, die haar op de lippen zweefden, tot den zoon te richten, die als heer des huizes, als hoofd der familie, in de plaats zijn vaders, haars echtgenoots getreden was.

Op die wijze verliepen eenige dagen. Daar viel als een bliksemstraal uit een wolkeploozen hemel, het eerste gerucht van den ophanden zijnden oorlog in de verraste en ontstelde gemoederen, en verdreef alom de gedachte aan eigene belangen uit de harten om ze op de algemeene aangelegenheden te vestigen. De politiek maakte zich van aller geest meester, zelfs de vrouwen hadden ter nauwernood nog voor iets anders zin; men hoorde nauwelijks iets anders van de bloeiendste lippen. Men twijfelde, men twistte, men maakte gissingen, berekeningen, men verslond de dagblad-artikelen - tot eindelijk Erwin van een uitstapje naar de stad de tijding meebracht dat de teerling geworpen was: Frankrijk had Pruisen den oorlog verklaard.

Nu keerde ieder ijlings naar zijne woonplaats terug: de bejaarde heeren en de vrouwen om voor huis en hof te zorgen - de jonge mannen om de oproeping onder de vanen af te wachten. In weinige dagen was de Detburg door alle vreemde gasten verlaten.

VIII.
De wapenbboeders.

'Blijft gij onder alle omstandigheden hier?' vraagde Erwin Detburg aan zijne moeder.

'Onder alle omstedlgheden!' gaf zij verbleekend ten antwoord Zij had den zin dier vraag goed begrepen; zij had al dadelijk met grooten angst vooruitgezien wat komen zou; maar zij was er geen minuut over in twijfel wat haar te doen stond.

Gelijkvloers van het slot werd al het noodige in gereedheid gebracht voor mogelijke, inkwartiering van doortrekkende troepen. Groote hoeveelheden levensmiddelen van allerlei aard werden ingekocht en in de keuken nog eenige meiden aangenomen, om als het gevorderd werd, geen personeel te kort te komen. Een vleugel echter werd tot opneming van gekwetsten bestemd en de noodige maatregelen getroffen, om de ongelukkigen in lichamelijk en geestelijk opzicht op het doelmatigste te kunnen verplegen.

Erwin was bij al deze toebereidselen onvermoeid bezig en werkzaam. Toen alles gereed was, verklaarde hij zijne moeder met de vriendelijke beslistheid, welke een hoofdtrek van zijn karakter was, dat hij voornemens was reeds den volgenden dag naar het legercorps van den kroonprins te vertrekken.

'Ik wist het vooruit,' zegde de edele vrouw, 'en ik wist ook dat gij niet anders handelen kunt.'

Zij wierp zich, in tranen uitbrekende, aan zijne borst - hij kuste haar diep bewogen, onmachtig om een woord uit te brengen.

Hij bracht den nacht door met schrijven Den anderen morgen ontvingen de drie vrouwen met hem tegelijk de Heilige Communie. Op het oogenblik van scheiden knielde hij voor zijne moeder.

'Uw zegen, moeder!' sprak hij. 'Hij zal mijn beschermer en mijn schild zijn in strijd en gevaar!'

'De Heer der heirscharen zij met u, mijn zoon,' zegde de gravin plechtig, terwijl zij, evenals in de dagen zijner kindsheid, op zijn voorhoofd het kruisteeken maakte. Zij had haren wil in heeten strijd tegen de natuurlijke liefde haars harten met den wil Gods vereenigd, en liet den beminden zoon gaan met den geheelen heldenmoed der kristelijke moeder.

Hij ging op Natalie toe en reikte haar de hand. 'Vergezel mij met uw gebed,' zegde hij, 'en sta mijne moeder ter zijde als ware zij uwe eigene moeder!'

De tranen, die zij vruchteloos poogde terug te dringen, de laatste, sidderende druk harer slanke vingers, die in zijne rechterhand lagen, waren het eenige antwoord van het bleeke meisje.

Hij omhelsde de snikkende Elma en snelde heen. De drie vrouwen vielen elkander weenend in de armen. Alle vooroordeelen, alle bezorgdheden, alle kleingeestige nevengedachten, alle eigene wenschen waren tusschen haar ter zijde gesteld, en hare harten waren vereenigd in een zelfde liefde en een zelfde gebed voor den geliefde.

Toen de gravin later in Erwin's kamer kwam, vond zij op zijne schrijftafel een verzegeld pakket met het opschrift: 'Mijn laatste wil. In geval van mijn dood door mijne moeder te openen.'

Door een kille huivering aangegrepen, legde zij het pakket in een lade van haar secretaire, sloot die en stak den sleutel bij zich. 'Slechts dat niet, mijn Heer en mijn God!' smeekte zij uit de diepste diepte van haar beangstigd hart, doch zich dadelijk daarop bezinnende, boog zij vol ootmoed het hoofd en zuchtte: Niet gelijk ik wil, Vader, doch gelijk gij wilt, Amen.

Terwijl de witte vlag met het roode kruis op de tinnen van den Detburg wapperde en binnen in het slot alles tot opneming van gewonde krijgslieden ingericht werd, had zich daar buiten in het stadje eene vereeniging gevormd van vrouwen en meisjes, met het doel voor de behoeften van het in het veld staande leger, voornamelijk de gekwetsten, te werken en te zorgen.

De vrouw des rentmeesters en hare beide dochters behoorden onder de ieverigste leden dezer vereeniging Ook zij hadden op het altaar der vaderlandsliefde een offer moeten opdragen, dat aan aller hart gelijkelijk zwaar viel. Lodewijk en Ferdinand, de zoon en broe der, en de verloofde, hadden hun vreedzamen werkkring verlaten en bevonden zich onder de eersten der uitrukkende troepenafdeelingen.

Zoo lang de lokalen van den Detburg nog ledig waren en de tijd der bewoonsters daar nog niet vereischt werd, zond de gravin dagelijks de twee jonge meisjes naar het stadje om juffrouw Bauer bij haren arbeid de behulpzame hand te bieden. Zij zelve bleef thuis. Zij had in dezen zwaren tijd meer behoefte dan ooit aan het verkeer met God. Van nature niet mededeelzaam, had zij in hare langdurige afzondering er zich nog meer aan gewend, alles, wat hare ziel op ongewone wijze - hetzij in vreugde of droefheid - beroerde, zwijgend in zich zelve te besluiten. Sprak zij er van, dan was het in den regel reeds voorbij.

Zoo sloot zij zich ook thans het liefste in het kleine bidvertrek op, hetzelfde waarin Natalie eens den goeden pastoor haar hart ontsloten had. Deze echter en Elma verrichtten haren nieuwen arbeid met de rekbare bereidwilligheid der jeugd en vooral Natalie was een der naarstigste en geschiktste werksters der vereeniging.

‘Hebt gij gisteren de troepen zien doortrekken?’ vraagde de kleine Sophie, terwijl zij met angstvallige nauwgezetheid volgens het voorschrift pluksel gereed maakte. ‘De lieden waren allen zoo opgeruimd en zoo moedig’

‘En zoo dankbaar voor de koffie,’ viel hare moeder in.

‘En voor papa's sigaren,’ voegde Augusta er bij.

Juffrouw Bauer was namelijk op het bericht van het doortrekken der troepen, voor het aanbreken van den dag opgestaan, om in haren waschketel koffie te bereiden, welke zij in wateremmers aan de hofpoort liet gereed zetten en aan de soldaten toereikte. Een vroolijk hoera werd haar daarvoor door de verkwikten gebracht.

‘Weten de soldaten het wel dat wij hier verbandbenoodigdheden voor hen gereed maken?’ vraagde Elma.

‘Gewis weten zij dat,’ antwoordde juffrouw Bauer, ‘en ik denk, dat daarin voor hen een groote troost moet liggen.’

‘Een troost, beste juffrouw Bauer?’ vraagde het jonge meisje nadenkend. ‘Dat had ik niet gedacht - ik meen integendeel, wanneer die arme menschen zoo luchthartig voorbijtrekken en zich van den strijd wie weet welke vreugde, voor alles den gewissen zegepraal beloven - het hun allen moed zal benemen wanneer zij er aan denken dat middelerwijl reeds alles in gereedheid gebracht wordt voor den tijd, dat zij hulpeloos en vol smarten, doorschoten en gekapt terugkomen.’

De kleine was geheel in vuur geraakt, hare wangen gloeiden, de blauwe oogen stonden vol meelijdende tranen.

Natalie zag haar liefdevol aan. ‘Niettemin moet er toch voor hen gezorgd worden,’ merkte zij aan.

‘Natuurlijk,’ riep Elma. ‘Ik kan er mij echter maar niet mee vereenigen, dat men die arme menschen in den dood voert voor eene zaak, die de minsten hunner van ganscher harte tot de zijne gemaakt heeft! Wanneer ik er aan denk hoe dierbaar ieder

soldaat op zich zelven aan de zijnen is en hoe weinig het leven van zoo vele duizenden in den oorlog geteld wordt....'

'Ach, lieve hemel!' zuchtte juffrouw Bauer, 'dat is juist het eigenaardige van den oorlog! Hoe wilt gij dat veranderen, lieve gravin?'

'Daarom juist kan ik den oorlog niet begrijpen,' hernam de kleine.

De binnenkomst van den heer Bauer onderbrak het gesprek. Hij had een telegram in de had. 'Victorie!' riep hij. 'Er heeft een groote slag bij Weissenburg plaats gehad. Wij hebben gezegevierd!'

'Gezegevierd?' riepen de vrouwen als uit een mond. 'O, God zij gedankt!'

De zwijmel van den zegepraal overmeesterde de bezorgde harten. Ook de jonge Elma werd er door meegesleept. Zij dacht voor het oogenblik niet meer aan de bloedige offers, zij morde niet meer over het ontzettende, geheimzinnige

monster, die geesel in de straffende hand Gods - den oorlog.

Op de tijding der eerste overwinning volgde snel de tweede - overwinning op overwinning kenmerkte elken stap van het duitsche leger. De aanvankelijke bezorgdheid der grensbewoners voor een franschen inval bleek ongegrond; steeds verder trok de oorlog van de duitsche beemden weg, onafgebroken drongen de dappere legers voorwaarts.

Maar duur moesten zij hun ne overwinningen koopen In lange treinen keerde de bleeke gekwetsten in het vaderland terug, met liefdevolle, dankbare offervaardigheid ontvangen. Toen de gedenkwaardige gevechten voor Metz plaats gegrepen hadden, vulden zich ook op den Detburg de bereide lokalen, en de opofferende menschenliefde begon haar afmattende taak aan menig lijdensbed, bij menig bloedig en verminkt soldaat.

Zusters van liefde leidden de verpleging; de geneesheeren uit het stadje kwamen dagelijks over en de waardige pastoor zorgde er voor, dat bij de lichamelijke ook de geestelijke hulp niet ontbrak. Natalie en Elma waren onvermoeid bezig en vooral de eerste bezat de gelukkige gave, ook bij zware verwondingen, zelfs bij heelkundige bewerkingen, de behulpzame hand te kunnen bieden zonder dat de natuurlijke Vrouwelijke zwakte den vasten, liefdevollen wil door afkeer of walging overwon. De gravin zelve waakte als een zorgvuldige moeder over alle verpleegden. Zij zag toch in ieder der gekwetste soldaten het beeld van haren beminden zoon, die, wellicht, terwijl zijn strijdmakkers hier rust en hulp vonden, in het vijandelijk land hulpeloos, verlaten doodbloedde.

Doch neen, er kwam een brief. Hij was ongedeerd, hij was vol opgeruimden moed, vol vurigen strijdlust. De kogels hadden hem dicht omsuisd, hij beklaagde menigen wakkeren kameraad, die naast hem gevallen was. Hij schreef het dankbaar toe aan den zegen, dien zijne moeder hem meegegeven had, aan het gebed, hetwelk zij, gelijk hij wel wist, onafgebroken voor hem ten hemel opstuurde, dat geen dezer moordende kogels den weg naar zijn hart gevonden had.

Ook Lodewijk Bauer schreef een opgeruimden brief aan de zijnen: hij had het ijzeren kruis gekregen. Ferdinand was op het slagveld tot officier benoemd geworden. Groote blijdschap heerschte bij de ontvangst van deze dubbele tijding in het huis van den rentmeester.

De slag bij Sedan was geleverd. De keizer was gevangen genomen: - een leger met hem. Onbeschrijfelijke blijdschap vervulde geheel Duitschland; men geloofde het einde van den bloedigen krijg nabij. Met wapperende vlaggen, vüurwerk en illumination vierde men alom de blijde mare

Van Erwin kwam een briefkaart. Hij was door een sabelhouw aan het hoofd gewond en had verlof bekomen om naar huis te gaan en zich daar te laten verplegen. De moeder kon hem derhalve elken dag verwachten. ‘Ik breng een vriend en wapenbroeder mee,’ voegde hij er bij, ‘een jongen Hongaar, wien ik het leven te danken heb, daar hij mij, hoewel zelf gewond, voor het ijselijk lot behoedde, door onze eigene ruiters overreden te worden.’

EEN MONSTER IN 'T BED! NAAR PH. SPORRER.

Met bezorgde vreugde, met weemoedige verrukking ontving de gravin die tijding. Hij was behouden; hij leefde, en hij kwam - zij zou hem weerzien! Maar wat was hij den dood dicht nabij geweest - hoe dankbaar klopte haar moederlijk hart voor den onbekenden jeugdigen redder!

Natalie voelde zich onuitsprekelijk gelukkig toen de gravin haar en Elma de ophanden komst van den geliefde meedeelde. Doch het was thans het oogenblik niet voor haar om zich met hare eigene aangelegenheden bezig te houden. In de ziekenzaal lag een zwaar gekwetste, wien de rechterarm afgezet moest wor den De arme man had lang geweigerd en eindelijk slechts toegestemd onder de voorwaarde, dat er geen bedwelmend middel bij hem zou aangewend worden en Natalie, wier liefderijke toespraak en lichte hand hem bij de tot dusverre aangelegde pijnlijke verbanjen steeds zoo vertroostend en verzachtend geweest waren, bij de operatie tegenwoordig zou zijn. Zij had het beloofd, en daar zij wel voelde, dat zij hare geheele standvastigheid noodig had, om hare belofte naar behooren te volbrengen, onderdrukte zij met vastberadenheid elke weeke en teere opwelling haars harten.

De operatie was volbracht. Natalie had de lijder tijdens die ontzettende minuten met opbeurende toespraak ter zijde gestaan. Hij hield met de linkerhand de hare vast omklemd, terwijl de scherpe zaag het been van den rechterarm doorvlijmde De arme man had zich op het slagveld dapper gehouden, hij hield ook thans moedig, gelaten de vreesselijke pijnen uit.

Eerst toen hij in den vasten slaap van volkomen uitputting verzonken lag, verliet Natalie het bed des lijders om de gravin te gaan boodschappen, dat de operatie gelukkig afgeloopen was. Zij beefde nog over al hare ledematen tengevolge van het akelige tooneel, dat zij had moeten bijwonen, toen zij de deur van de woonkamer opende. ‘Verward en ontroerd bleef zij op den dorpel staan: Erwin was er!

Hij leunde afgemat, met verbonden hoofd, in de sofa; zijne moeder stond aan zijne zijde en hield zijne rechterhand tusschen hare beide handen, terwijl Elma voor hem op de knieën lag en zijne slap afhangende linkerhand met kussen bedekte. Naast

Elma stond met den rug naar de deur gekeerd, een rijzige gestalte, die een grijzen soldatenmantel los over den schouder geworpen had.

Een glans van genoegen verhelderde het bleeke aangezicht van den graaf, toen hij Natalie zag. ‘Gegroet! Gegroet?’ zegde hij verheugd, en stond met moeite op om haar tegemoet te gaan.

Bij die beweging keerde de vreemde zich snel om ‘Mijn God î...’ riep hij, het jonge meisje met een ontstelden blik aanstarende.

Natalie, die juist Erwin's toegestoken hand wilde aanvatten, wierp een oogslag op den vreemdeling. ‘Albert!’ kreet zij luid en zonk bewusteloos op den grond.

(*Slot volgt.*)

[Nummer 34]

Onze gravures.

Verloochening van Petrus.

De lijdensweek is daar. Achttien eeuwen wordt zij reeds gevierd door den Kristen en voorzeker, geen tijdstip is merkwaardiger, indrukwekkender, dichterlijker, verkwikkender dan de weinige dagen welke het triomffeest ‘Hij is verrezen!’ voorafgaan.

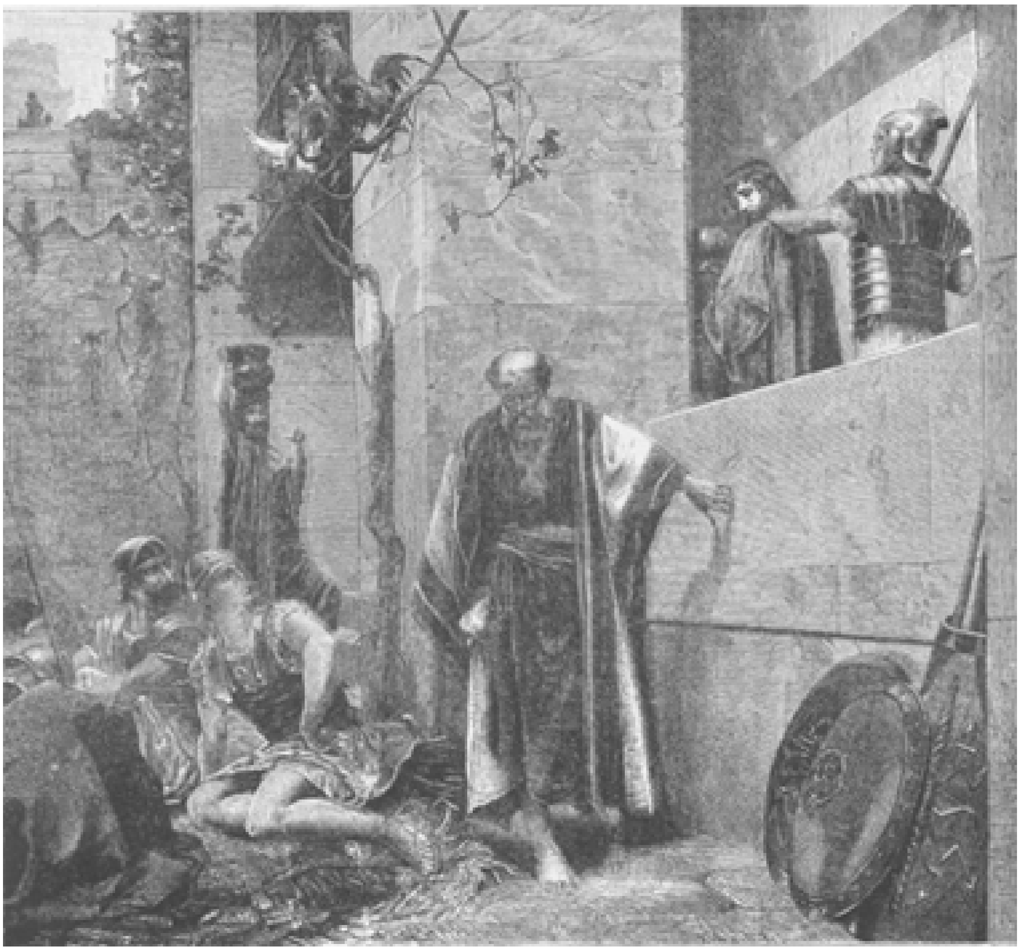

VERLOOCHENING VAN PETRUS, NAAR EENE TEEKENING VAN GRAAF HARRACH.

De booze wereld moge grimlachen, doch die grimlach, machteloos in zijne uitwerking, duurt ook reeds achttien eeuwen, en toch gelooft de Kristen en blijft gelooven. De Joden, die den Godmensch kruisigden hadden reeds dien glimlach op de lippen en zij hebben hem overgezet aan hen, die na hen gekomen zijn, zonder dat het geloof in de geschiedenis der lijdensweek en hare wonderen, iets heeft geleden bij hen, die gelooven, hopen en beminnen.

Voor schilders, beeldhouwers en dichters blijft dat deel der geschiedenis van den Heiland eene onuitputbare bron. Van in de eerste eeuwen der kunstontwikkeling heeft men dáárin onderwerpen gevonden die ontroeren, stichten, verheffen, en na

ons, tot het einde der eeuwen, zullen de waarlijk verheven geesten door die onderwerpen bezield worden.

Onze kerken, onze museums - gevormd veelal uit den roof - onze kloosters, onze woningen zijn met onderwerpen uit de lijdensgeschiedenis verrijkt, en nog wordt die vereering door palet, beitel en pen immer voortgezet als een gedurige wierook, die opwalmt ten hemel.

Of hebben wij dezer dagen het prachtige

heldendicht van onzen verheven dichter, van Lodewijk de Koninck niet ontvangen, die gansch het leven des Zaligmakers, door zijne geniale hand, met nieuwen glans overgiet? Hebben wij een ander genie, doch minder verheven, een het penseel hanteerend, den beroemden Hongaar Munckacsy, niet een der treffendste tafreelen zien voortbrengen, die den geloovige gelijk den ongeloovige met verstommende bewondering getroffen heeft?

Het nummer onzer *Illustratie* moest op deze week toepasselijk zijn en wij deden, tegelijker tijd dat wij aan de kunstenaars eenige prachtige trekken en tafreelen ontleenden, eene greep in den dichterschat van onze Vlaamsche vrienden, die denken en gelooven gelijk wij.

Bij de teekening van graaf Harrach, namen wij het *Menschdom verlost* ter hand en lazen met ontroering de schoone bladzijden, welke de Koninck *de verloochening van Petrus* betitelt. Petrus, hij op wien de Heer bouwde, boog nog onder de ijdele menschenvrees, hij verloochende zijnen meester 't Was de voltrekking der voorzegging: 'Eer de haan tweemaal zal gekraaid hebben, zult gij mij driemaal verloochenen.'

Het haangekraai klonk

.... nu voor de tweede maal
En juist bracht men beneen ook Jesus u t de zaal,
In 't doorgaan let de Heer uit zijn barmhart ge oogen
Op zijn verloochenaar een bl k van mededoogen
Neervallen en verwijt, d e gansch zijn z el doordrong.
Toen ijlde Petrus burten; uit zijne oogen sprong
Een zelte tranenbeek, d e langs zijn wangen vloe de.
En de aarde stap voor stap tot aan de grot besproeide,
Waar hij in de eenzaamhed gang weenen in het dal.
En al zijn dagen bleef 't geheugen aan zijn val
Zoo levendig hem bij...........

Heiligend berouw! want niettegenstaande zijn verloochening was hij, Petrus, geroepen om de Stedehouder Kristi hier op aarde te worden. De gevallene beurt zich op en wordt de waardigste onder de waardigen *Tu es Petrus.* zingt onze dichterlijke vriend, de kanonik Daems:

Tu es Petrus.

Gij zijt een Rots; en op d e Rots
Zal ik mijn Kerke bouwen
Der du vlen woede buldre los
En beuk haar aan met weld geklots,
    Gehort, gebots;
Zij moge in haar verwaanden trots
Orkanen op orkaan u brouwen: -
Vertrouwen in het woord uws Gods!
    Vertrouwen!
    Sta pal!
    Nooit zal
Hun nijdig oog, o Rots, uw val

Aanschouwen.

Zoo, Cesarea, klonk weleer
(UW wal, - gij weet het, - kaatste 't weer,)
Het grootsche orakel van den Heer
Vol kracht en klaarhe d.
En 't werd door de eeuwen heen gehoord, -
Dat scheppend en profet sch woord,
En immer, immer galmt het voort
En blijft het waarheid.

De orkanen broeiden,
De winden loeiden,
De bliksems schroeiden
De Rotse rond;
En golven kookten,
Volkanen smookten
Die duivlen stookten, -
En toch zij stond...

Zij stond, zij staat: en zij zal immer
Zoo staan.
Wat ooit verga, - zij toch kan nimmer
Vergaan.

O, grootsch tooneel! reeds achtten eeuwen
Trotseert zij al der du vlen macht.
Wat golven ook haar kruin besneeuwen,
Zij staat met ongekrenkte kracht.
Wen haar de baren overrompelen,
Met woede om hare flanken strompelen,
In schijn haar in den afgrond dompelen,
Dan staat zij slechts onwrikbaar vast.
Zij kent geen schokken, kent geen kraken,
Maar rijst, - een onuitdoofbaar baken, -
Weer op uit 's afgronds holle kaken,
Wijl de uitgewoede golf onmachtig henenplast.

Heil, heil, o Rots!
Geen golfgeklots,
Geen windgebots
Kan ooit u deren.
Wat moog vergaan,
Blijft ge immeraan
Onwrikbaar staan,
Naar 't woord des Heeren.

Kristus voor Pilatus.

De groote gravure van Munckacsy beslaat de twee midden bladzijden van onze *Illustratie.* Wij vinden deze samenstelling voorzeker prachtig, doch de figuur van den Heiland voldoet ons niet. Zij mist het verhevene, het goddelijke dat wij in haar erkennen Heel te recht zegde ten dezen opzichte een nederlandsch tijdschrift:

‘Die schilderij toch, in den afgeloopen zomer te Amsterdam geëxposeerd, heeft zooals men weet veel van zich doen spreken; in bijna alle bladen werden er ernstige

beschouwingen aan gewijd, duizenden Nederlanders en vreemdelingen, ter gelegenheid der Wereldtentoonstelling naar Amsterdam gestroomd, gingen ze bezichtigen en bewonderen; er werden verschillende op- en aanmerkingen geuit, doch er was maar ééne stem over de aangrijpende schoonheid der geheele compositie, over de meesterlijke groepeering der figuren, het levend realisme, waarmee de hartstochten waren weergegeven, de geleerde nauwkeurigheid der typen en vooral het verrassende lichteffect, waardoor Munkacay's schilderij aan de beroemdste meesterwerken van Rembrandt deed denken De groote grief, die bijna algemeen tegen het werk van den Horgaarschen meester geuit werd, betrof zijne Christusfiguur, die zooals ieder bij den eersten oogslag zien zal, aanmerkelijk afwijkt van de aangenomen Christus type, waaraan de overlevering ons gewoon gemaakt heeft. Men erkende dat Munkacsy inderdaad eene edele imposante figuur had geschapen, maar vond dat het gelaat van den Christus, ondanks al de wijsheid en den zielenadel, die van het hooge voorhoofd straalden, niet den hoogeren, boven natuurlijken stempel droeg van den Zoon Gods Munkacsy's Christus is een wijsgeer, een edel en groot man, een onschuldig lijder, een slachtoffer van domheid en blinden haat, een martelaar der waarheid zelfs, maar het is niet de Zoon Gods, zooals het geloof van den Christen zich dien voorstelt, met het aureool der godheid om de slapen, die zelfs te midden zijner diepste vernedering nog onweerstaanbaar uitblinkt. De schilder heeft zich hier laten medesleepen door een streven, dat niet wortelt in een levend geloof, hij is voor zijne Christus-figuur bij het moderne realisme ter school gegaan, terwijl alleen de christelijke overlevering ons hier eene waardige type aan de hand kon doen. Vandaar dat hij ons slechts het schouwspel geleverd heeft van eene zedelijke meerderheid, door de domme schare uitgejouwd, maar ons in den strengen zin van het woord geen Christus voor Pilatus heeft geschilderd.'

Dit punt ter zij gelaten, is het tafreel van Munkacsy een der prachtigste schilderstukken die wij in jaren te zien kregen, en onze lezers zullen ons dank zeggen, dat wij hun die niet minder prachtige gravuur te zien gaven.

Juliaan de afvalllige.

Nogmaals een schoone en welbegrepen teekening, en die volkomen past bij de twee voorgaande. In deze wordt de Zaligmaker verloochend, straks veroordeeld - en hier triomfeert Hij, want de apostaat, zoo machtig, zoo vernielend, en die den ondergang der Kerk gezworen had, moet, op het slagveld bezwijkend, uitroepen: 'gij hebt overwonnen, Galileër!'

Eene werkstaking.
Een bijdrage tot de geschiedenis van den dag.
(Vervolg)

II.

De machinefabriek van Engel & C^{i}., die dag en nacht aan acht honderd mannen werk verschafte, was niet alleen de grootste van hare soort in de stad maar ook in de geheele provincie, en wijd en zijd beroemd. Het hoofd van deze grootsche inrichting, de heer

Eugenius Engel, hed door vlijt en onvermoeide inspanning en door de gelukkige keuze van bekwame werktuigkundigen en ingenieurs de onderneming in een korten tijd op hare tegenwoordige hoogte weten te brengen. Hoog en somber verhieven zich de muren in de lucht; geen versiering, geen beplaastering verfraaide het eenvormige uiterlijk der roode baksteenen en der ontelbare vensters, overigens, voor de pracht was het gebouw dan ook niet bestemd, wel om geld te verdienen. Torenhooge schoorsteenen, die onafgebroken dikke rookwolken in het luchtruim unbraakten, staken zwart van het roet boven de daken der fabriek uit, als volkanen der hedendaagsche nijverheid. Het naast de fabriek gelegen, van deze door een hof gescheiden woonhuis des eigenaars, was sierlijk en prachtig gebouwd en getuigde van den rijkdom des bezitters. Een schoone marmeren trap voerde naar een portaal en twee marmeren zuilen schraagden een met klimop en wilden wijngaard omgroeid balkon; de voorgevel uit witten zandsteen opgetrokken, was rijkelijk versierd met kunstig gebeeldhouwde figuren en leeuwenkoppen, wier opengespalkte kaken het regenwater op den grond uitspuwden.

Het was zeven uur in den morgen. De zon verrees van achter de naaste bergtoppen, wel is waar krachteloos, daar het reeds tamelijk laat in den tijd was, maar toch met volle pracht de aarde verguldende.

Ook het huis van den heer Engel vertoonde zich purperrood bij den blijden morgengroet van het stralende hemellichaam en zelfs het sombere fabrieksgebouw werd rood, als schaamde het zich. aan zulk een helder licht blootgesteld te zijn, en de vensterruiten gloeiden als stond het geheele inwendige van het gebouw in vlammen.

Reeds verfden zich de bladen der boomen in den hof geel en bruin, en als de wind het dorre loof van de takken stroopte en in dartel spel over den grond deed voortdwarrelen dan knetterde het als klatergoud. Maar de lucht was nog zacht, en inzonderheid wanneer de vriendelijke morgenzon, gelijk heden, het aardrijk toe lachte, dan geloofde men zich midden in den zomer verplaatst.

De balkondeur ontsloot zich en er kwam een lange, doch meer weekelijke dan sterke, omstreeks veertigjurige man naar buiten. Zijne handen, die hij achteloos op de borstwering legde, waren smal en blank, zoo blank als de tint van zijn fijn besneden gelaat. Een lichte blonde baard omlijstte de kin, de lichte wenkbrauwen staken nauwelijks op de kleur van het voorhoofd af, des te meer en vrijer echter kwam het groote, schitterende blauwe oog voor, welks scherpte een opmerkelijke tegenstelling vormde met de overigens bijna ziekehjke uitdrukking van het gelaat. Uit deze oogen sprak de gansche veerkrachtige ziel van den man, zij getuigden van een ijzeren wilskracht en een helderen geest.

Thans volgden die oogen bijna droomerig de lichte purperroode wolkjes, die door een zacht windje voórtgestuwd als veertjes langs het zwerk dreven, toen hij plotseling uit zijne mijmeringen opgeschrikt werd door zijne echtgenoote. eene jonge bloeiende vrouw, die in een net morgenkleed naast hem op het balkon verscheen; ook haar oog vergastte zich aan het altijd nieuwe, onvergelijkelijke schouwspel van den zonsopgang; daarna rustte het onderzoekend op de trekken van den man. Tusschen zijne wenkbrauwen teekende zich een lichte plooi van bezorgdheid op het voorhoofd.

'Gij zijt zoo ernstig, George,' zegde zij, teederlijk met de zachte hand de blonde haren van des echgenoots voorhoofd wegstrijkende.

Een zware zucht ontsnapte aan de borst van den man.

'Ik heb er ook wel reden toe,' antwoordde hij, 'daar het volgende uur wellicht over ons lot en het levensonderhoud van achthonderd gezinnen zal beslissen.'

'Is het reeds zoo ver?' vraagde de jonge vrouw ontsteld.

‘Zoo even heb ik bericht ontvangen, dat de

arbeiders het werk staken willen, indien ik hunne eischen niet in willig; een 'wandelapostel' heeft hen gisteren het hoofd op hol gebracht en op dit tijdstip, nu Ik tallooze orders uit te voeren heb, ware eene werkstaking hoogst nadeelig, bijna een ondergang voor de fabriek.'

'Het zal wel tot geen uiterste komen.'

'Ik hoop het niet; ik ben voornemens het loon met vijf en twintig percent te verhoogen, maar daarboven kan ik niet gaan'

'Beste Eugenius, en nochtans koestert gij vrees?'

'Mathilde, gij kent de ontzettende macht niet van die roode partij, die hare onzichtbare draden over alle landen spint, de Internationale, die met alle middelen en millioenen aan de omverwerping der bestaande verhoudingen en der maatschappelijke orde werkt; met arbeiders, die zich aan haar verbinden, is geen vergelijk meer mogelijk, want in het hoogste ressort beslissen slechts revolvers, petroleum en straatkasseiën'

'Gij ziet alles te duister in, lieve man, ondanks den helderen morgen.'

'Te duister?' Engel glimlachte droevig - 'ik ken de strevingen dezer partij, die grootgebracht is met het gif der denkbeelden van Lasalle en Marx. Hare vrucht was het brandende Parijs, de werkstakingen in alle landen, de gruwelen in Spanje, de moordaanslagen in Duitschland, Frankrijk, Belgie en Italië. O deze macht, welke de hartstochten der verblinde menigte vleit en haar ten slotte in den dood drijft, heeft den ondergang en het verderf van alle kapitalisten gezworen - en zij zal thans ook mij aantasten.'

'Maar hebben wij dan geen wetten, geen policie, die den eigendom beschermen?'

'Ja, geweld tegen geweld, voorzeker; eerst wanneer de geweren knetteren en er eenige slachtoffers gevallen zijn, dan erkent men met toenemende verbittering, dit de tijd nog niet gekomen is om de vermeende rechten te verkrijgen. Maar zoover mag het niet komen, want dan is de liefde en de gehechtheid mijner arbeiders weg en deze schat ik hooger dan al het overige. En deze zouden de internationale raddraaiers mij willen ontrooven. Ik heb jarenlang gezwoegd en was bezig van den vroegen morgen tot den laten avond; dat echter mijn vlijt vruchten heeft gedragen, dat gunt mij de nijd dier opruiers niet, die het volk slechts als een middel misbruiken om hunne oogmerken te bereiken.'

Als bemoedigend legde de vrouw hare hand op den arm des mans; zij antwoordde niets.

'Laat ons naar binnen gaan,' zegde Eugenius na een pauze, 'de plicht roept mij op het kantoor.'

Hij verliet het balkon, dronk haastig eene tas koffie uit en ging door den hot naar de fabriek. Daar was alles in de gewone nimmer rustende bedrijvigheid, de machinen werkten, de wielen snorden, de vuren gloeiden en zware hamerslagen deden den grond dreunen.

Tegen zijne gewoonte begaf Engel zich niet regelrecht naar het kantoor, maar bezocht eerst de werkplaatsen, de smidsen en de overige lokalen van het groote gebouw. De arbeiders groetten hun patroon eerbiedig, maar Engel meende een zekere schuwheid, menigmaal zelfs een verholen lach in de zwarte aangezichten waar te nemen. Alles ging echter zijn gewonen gang; niets gaf reden tot de veronderstelling, dat die zestienhonderd handen, die stoomende machinen, die snorrende wielen over een uur reeds stil kouden staan. Het was die onheilspellende stilte, welke ook een

onweer pleegt vooraf te gaan, maar dan ook des te onverwachter voor den ontketenden storm plaats maakt.

Ook op de kantoren was men reeds bekend met het dreigende ongeluk; dit bemerkte Engel aan de vragende blikken der teekenaars, der technikers en ingenieurs toen hij hunne lokalen doorging, om zijn gewone plaats in een klein, maar vriendelijk vertrek te gaan innemen.

Dit vertrek, dat slechts door den ouden kantoorknecht Lange en soms door de werktuigkundigen, nooit echter door de arbeiders betreden werd, was het hart en de ziel van het geheele gebouw. Van hier gingen alle bevelen, alle maatregelen uit; hier werd alles wat betrekking had op het grootsche bedrijf der fabriek bewerkt, geordend en voleindigd.

Engel liet zich in den leeren stoel neervallen en steunde het zorgenvolle hoofd in de hand; hij opende niet terstond, gelijk anders zijne gewoonte was, de brieven, die voor hem op den lezenaar lagen; wanneer de geest een ongewone gebeurtenis voorziet, dan stelt hij geen belang in het dagelijksche. Er waren slechts weinige minuten verloopen, als de oude Lange drie arbeiders uit de fabriek aanmeldde, die den patroon wenschten te spreken.

‘Zij zetten er veel haast achter,’ mompelde Engel en gaf daarop last de liê binnen te laten. Hij bleef bedaard in zijn zetel zitten, geen spier verraadde zijne inwendige ontroering, want hij wist, dat hij die menschen door bedaardheid en waardigheid het beste ontzag kon inboezemen.

Door twee andere minnen gevolgd betrad Hartman het privaat-kantoor, en de knecht sloot op een wenk van zijn heer de deur.

‘Gij verlangt mij te spreken?’ vraagde de chef, zijn groot oog vast op de mannen vestigende ‘En voor welke aangelegenheid?’ Zijn toon was afgemeten, doch niet onvriendelijk.

‘Wij komen als deputatie uit naam van al de kameraden,’ ving Hartman met ietwat onvaste stem aan.

‘Allen zonder uitzondering?’ vraagde Engel.

‘Zonder uitzondering,’ bevestigde Hartman. ‘Wij hebben de opdracht u mee te deelen, dat wij voor het tot dusverre betaalde loon niet meer werken kunnen.’

‘Zoo; gij verlangt dus hooger loon? Wat zijn uwe eischen?’

‘De loonsverhooging is het niet alleen, die ons hierheen voert.’

‘Derhalve nog meer?’ Engel stond langzaam van zijn stoel op, en terwijl een lichte blos zijne wangen kleurde, zegde hij:

‘Wie heeft hier Voorwaarden te stellen: gij of ik?’

‘Nog hebt gij te bevelen, mijnheer Engel; wij kunnen echter volstrekt met het tegenwoordige inkomen bij de dure tijden niet meer leven.’

‘Ik erken den moeilijken toestand en heb reeds met mijn deelgenoot, den heer Roos, daaromtrent overlegd. Maar wetten laat ik mij niet stellen.’

‘Wij verzoeken onzen toestand zoodanig te verbeteren als de tijdsomstandigheden het vereischen; gebeurt dit niet dan staken wij gezamenlijk zonder uitzondering den arbeid.’

‘Gij dreigt mij dus: inwilligen of.... Sinds wanneer is deze geest van weerspannigheid, van verzet in u gevaren? Wie heeft u in al de jaren werk verschaft en zoo betaald, dat het den vlijtigen mogelijk was een aangenaam leven te leiden? Heb ik *u* of hebt gij *mij* gevoed? En al rust het Iaatste ook op wederkeerigheid en ruiling, dan zijt gij toch allen te samen met de ruwe kracht uwer handen een dood kapitaal, wanneer de geest, de hoogere leiding ontbreekt, die de gansche onderneming

regelt, ordent en de machinen het leven inblaast. Maar ik wil het u zeggen, Hartman, en gij kunt het den overigen overbrengen: de weerspannigheid spruit diaruit voort, dat de zoogenaamde volksvrienden u het hoofd op hol gebracht hebben! Deze menschen zonder geloof en moraal, die dikwijls reeds met de justicie wegens oneerlijke handelingen in botsing geweest zijn, verblinden u door machtspreuken en opgeblazen volzinnen, zij praten van ontwikkeling des arbeiders, van zijn beklagenswaardig lot, zij zijn gezworen vijanden van de maatschappelijke en godsdienstige orde en rusten niet voor de verblinde en opgehitste menigte naar straatsteenen en dynamiet grijpt. Gelooft gij dan dat de verbetering van het lot der werklieden het doel dezer raddraaiers is? Deze leus is slechts de dekmantel voor hunne ware, maar geheime oogmerken; zij willen u tot leden der Internationale maken; gij betaalt maandelijks uwe duiten en de heeren leiders trekken luierend door het land en leven op uwe kosten.'

'De sociaal-democratie meent het eerlijk met ons werklieden, want zoo spreekt de logen en het bedrog niet,' antwoordde Hartman. 'Zij verlangt dat wij meer kundigheden aanleeren, dat wij ons vereenigen, om zelf onzen arbeid te verkoopen en de percenten, die thans in de handen van eenigen vloeien, onderling te deelen; zij verlangt deugdelijke volksscholen, scheiding der Kerk van de school, en den godsdienst der humaniteit.'

'Ik heb u steeds als een verstandig en bedachtzaam man leeren kennen, Hartman, en het verwondert mij dus, dat gij deze gemeenplaatsen en machtspreuken voor goede munt aanneemt. Doch laat ons niet over meeningen twisten; het geldt hier een praktische oplossing van een ernstige zaak. Gij wilt dus den arbeid staken, indien ik uwe eischen niet in willig?'

'Ja, wij zijn vast besloten.'

'En ik ben even vast besloten, mijne voorwaarden, die met den loop der zaken en de stijging van de prijzen der levensmiddelen in overeenstemming zijn, te stellen en geen jota meer toe te staan. Leert eerst de waarde van het geld schatten en leert sparen, in plaats van 's avonds uw geld in de kroegen te verteeren en het aan de Internationale te offeren. Gaat thans, ik zal de zaak overleggen en u bescheid doen toekomen.'

De mannen verroerden zich niet en zagen elkander vragend aan. Het nadrukkelijke optreden van hun patroon had hen toch eenigermate uit het veld geslagen.

'Wij hebben in last, een bepaald antwoord mee te brengen,' nam Hartman weef het woord op.

'Zoo, gij dringt dus aan? Deze soort van verzoeken is mij nieuw; dat zijn ook de vruchten van communistische ophitsingen.'

Op Engel's voorhoofd zwollen de aderen.

'Om kort te gaan, ik wil aan de zaak een einde maken: ik geef aan allen vijf entwintig percent loonsverhooging Daarmede basta!'

De deputatie zweeg.

'Wat verlangt gij nog meer? Was mijne toezegging niet duidelijk genoeg?'

'Wij hebben andere bedingen.'

'Komaan, Hartman, noem mij dan deze bedingen, ik ben er waarlijk nieuwsgierig naar.'

Engel ging bedaard het kantoor op en neer, doch bleef nu plotseling voor Hartman staan en vestigde zijne groote blauwe pogen doorborende op die des werkmans. Deze zag eenigszins verlegen naar den grond, vermande zich echter spoedig en antwoordde bits: 'Wij verlangen eerstens vijftig percent loonsverhooging. De arbeid zal des daags niet langer dan acht en des nachts zes uren duren. Eindelijk zal een uit ons midden

bij de afsluiting óp het einde des jaars inzage van de boeken gegeven worden, en de netto winst van den arbeid u en ons gelijkmatig ten goede komen.',

'Gij zijt onbeschaamd!' berstte Engel uit: Daarop wees hij gebiedend met de hand naar de deur.

'Is dat uw laatste woord?' vraagde Hartman.

'Mijn laatste!'

'Dan staken wij den arbeid.'

'Goed; draagt ook de gevolgen!'

'Of gij!' bromde Hartman, terwijl hij gloeiend van toorn de deur achter zich in het slot wierp.

'Het is gedaan,' morde Engel, met de hand over het voorhoofd strijkende; 'de kri sis ingetreden Maar ik kan niet anders - deze eischen waren inderdaad even ongehoord als onverwacht'

Daar ging de denr open en, de opzichter det fabriek trad ontsteld met doodsbleek gelaat binnen

'Wat is er, mijnheer Rijnders?'

'Oproer, mijnheer Engel,' stamelde de opzichter. 'Al de arbeiders verkeeren in de grootste opgewondenheid: zij schreeuwen, vloeken, lachen, zingen en verlaten met troepen de fabriek.'

'Ik weet het; de menschen zijn meer te beklagen dan te veroordeelen; zij zijn opgestookt; de koorts der werkstaking hangt in de lucht; misschien komen zij nog tot inkeer.'

'Maar de machinen staan stil, het werk ligt onafgedaan!'

KRISTUS VOOR PILATUS, NAAR MICHAEL MUNKACSY.

‘Kan ik het verhinderen, kan ik de opgeruide schaar vasthouden? Mijn voorstel was aannemelijk, de menschen willen niet! Boodschap hun, dat ik, in geval zij niet weer binnen drie dagen den arbeid hervatten, de vuren laat uitgaan; de gevolgen mogen zij zelve berekenen.’

Honderden arbeiders stonden in het vol gende oogenblik schreeuwend en woelend voor de fabriek: daarop wentelde zich de stroom naar het woonhuis van den fabrikant. Engel dacht aan zijne vrouw en zijn kind en snelde door den hof naar zijne woning. Bleek, over al hare leden bevende, vloog zijne jonge vrouw hem tegemoet.

‘Wat is er gebeurd, Eugenius; wat beteekent deze dreigende samenscholing?’

In korte woorden deelde hij haar het onderhoud mee ‘Ik ga hen toespreken,’ dus besloot hij; ‘er zijn genoeg bezadigde en bedaarde lieden onder hen, die verdere buitensporigheden zullen weten te voorkomen.’

‘Om Godswil, Eugenius: blijf! Men beschimpt u, men valt u aan.’

‘Vrees niets, Mathilde. Laat mij!’ Hij rukte zich met zacht geweld los en trad door de huisdeur op den trap.

Eensklaps verstomde het geschreeuw.

‘Wat wilt gij?’ vraagde hij luid; ‘gij hebt den arbeid gestaakt, ik houd u niet terug Gij hebt uw verlangen, wat wilt gij meer?’

De menigte week schuw terug, want een hoop volk zonder leiding, zonder nauwere, inwendige organisatie, zonder belhamel, die de driften prikkelt en tot woede aanvuurt, is laf en zwak.

Engel, de bleeke, zwakke man, wien elke arbeider verre in kracht overtrof, beheerschte hen allen met zijne wilskracht, met zijne oogen. Hij bleef staan tot de hoopen uiteengegaan waren en de eerste storm der verbittering bedaard was; daarop keerde hij langzaam en bedaard in zijn huis terug.

(*Wordt vervolgd.*)

Het lied van den nachtegaal

Een der prachtigste zangen uit de dagen der lijdensweek, welke er bestaan, ik zeg niet in onze vlaamsche letterkunde, maar in die van gansch Nederland is voorzeker het lied van den nachtegaal uit de Koninck's dichtstuk *het Menschdom verlost.*

De Zaligmaker was aan het kruishout geklonken; de avond was gedaald; de sterren blikkerden reeds aan den hemel. Maria, de diep bedroefde moeder, bevond zich nog in den omtrek van den Calvarie-berg.

Daar hief de nachtegaal uit het hout zijn avondlofzang aan, en de Moedermaagd bleef diepbewogen staan, en 't lijdend moederhart vertolkte het leed, dat de zoete zanger liet hooren:

Mijn Zoon,
Hij droeg een koningskroon
Van goud en êelgesteenten schoon;
Hij werd gevierd en aangebeden
Van de Engelen Gods in de eeuwigheden.
Van goud en eêlgesteenten schoon
Droeg hij een koningskroon,
Mijn Zoon.

Mijn Zoon,
Hij droeg een koningskroon
Van scherpe doornen en van hoon;
Hij werd verzaad van bitterheden,
Als 't schuim des volks verschopt, vertreden.
Van scherpe doornen en van hoon
Droeg Hij een koningskroon,
Mijn Zoon.

Mijn vrucht,
Mijn hoogste zielsgenucht,
Blonk heerlijk in de blauwe lucht;
Hij was, bedauwd van 's hemels zegen,
Gelijk een wijntros blank gedegen,
O heerlijk blonk in blauwe lucht
Mijn hoogste zielsgenucht,
Mijn vrucht.

Mijn Vrucht,
Was zwart als 't zwerk der lucht,
Dat voor het zwevend onweer vlucht.
Gelijk den most der druivenbessen,
Zag Hij zich 't bloed uit de aders pressen.
Zwart was, als 't donker zwerk der lucht,
Dat voor het onweer vlucht,
Mijn Vrucht.

Mijn Zaad,
Blonk schooner in 't gelaat,
Dan de open roos in prachtgewaad;
Geen sneeuw der lehe uit de dalen
Kon 't bij zijn maagdeleden halen.
Geen mo gendiood in prachtgewaad
Blonk schoon als uw gelaat.
Mijn Zaad.

Mijn Zaad,
Was van den nijd en haat
In 't aangezicht bespuwd, versmaad
't Ontluisterd lichaam was geschonden,
Een klomp van builen zwart en wonden.
In 't aangezicht bespuwd, versmaad
Was van den nijd en haat
Mijn Zaad.

Hij kwam
Mijn Zoon, als 't zoeningslam,
D e op zijn rug de zonden nam;
Zijn voetspoor zegende zijn paden;
Zijn palmen zaa den he Igenaden,
Als 't goddelijk Verzoen ngslam
Dat 's werelds zonden nam
Hij kwam.

Het Lam
Dat 's werelds zonden nam,
H ng vastgespeten op den stam;
Vier grove, plompe nagels wroetten

Hem door de handen, door de voeten.
En toen hij dood hang aan den stam
't Bloed uit de zijde kwam.
Van 't Lam.

Het Lam
Verteerd van l fdevlam,
Ontwapende den Vader gram;
Van louter I efde s 't Lam gestorven;
't Heeft voor Zijn broers gena verworven.
Gespijkerd aan den galgestam,
Ja stierf van liefdevlam.
Het Lam.

De Leeuw
Ging uit met grooten s hreeuw,
Die wedergalmt van eeuw tot eeuw.
Triomf! de dood ligt overwoi nen!
Een ander tijdperk is begonnen!
En daavrend klenkt van eeuw tot eeuw
Van Juda's Kon ngsleeuw
De s hreeuw.

Dat lied uit het *Menschdom verlost* is een geniale greep. De nacht na de gruwelijke kruisiging is met waarheid geschilderd en heerlijk, goddelijk verheft zich in dat geheimzinnige midden, de diepbedroefde Moeder van den Gekruiste. Hemelsch tafreel dat verhoogd wordt door den zang des nachtegaals, wien de dichter toekent wat in het harte der Moeder omgaat!

De toon van het lied is diep, diep bedroefd, 't ls een klaagtoon die ons zegt: de Koninck gevoelde toen hij die regels schreef en onder het schrijven moet zijne borst gehijgd, gesnikt en zijn oog geweend hebben. Dáár vooral schreef de Koninck, zoo als Fra Angelica schilderde: dat is, met geloof, met liefde.

Meer dan een regel van dit heerlijke lied is schoon, overschoon, en zal ook in onze letterkunde voortleven zoo lang zij bestaat, 't Is overigens de eenige roerende bladzij niet uit het heldendicht dat wij bij deze begroeten als de merkwaardigste verschijning in onze nieuwere letterkunde, sedert haar bestaan

Wie de bladzijden leest, die op het lied volgen, zal zien dat de dichter in geheel dit tafreel, door hetzelfde verheven gevoel begeesterd, bleef Nog luisterde Maria, toen reeds de zang verstorven was, en eindelijk ging de diepbedroefde naar het huis, waar de volgelingen van haren Zoon verscholen waren.

Hoe schoon, hoe grootsch, hoe echt bedroefd is dat eenvoudig binnentreden gemaald! Hoe meesterlijk is de figuur van Petrus geteekend, die een blik op de Moeder slaande, het hoofd met het aangezicht tegen den muur, zit te weenen! Hij durfde de oogen niet ontmoeten van de Moeder van zijn God, dien hij in 't hof van Caïphas had verloochend

Lodewijk de Koninck zal veel bewonderaars, niet veel schrijvende beoordeelers vinden, ten minste ernstige beoordeelers; want de meesten van deze laatsten zullen opzien tegen dat reuzenwerk. Het is in geen dagbladartikel dat men die verschijning beoordeelen kan; de diamant blikkert op zooveel verschillende kanten dat men er inderdaad niet aandurft, om te zeggen waar de kliever, waar de slijper het prachtigst, waar hij het zwakste is geweest, en wie zal beslissen dat zekere zwakheden niet zelfs hoedanigheden van groote waarde zijn in het geheel?

Kleingeestige kritieken, lettervitterijen, koele en realistische ontledingen, toetsing van vele beelden aan de zoogezegde moderne wetenschap, weg met die ellendige aardigheden! Zij worden walgelijk als men voor een werk staat, zooals *'t Menschdom verlost.* Overigens, wat geeft het der granietrots of den bazaltzuil, dat de wesp, de havik of de golfslag een oogenblik tegen hunnen oet vliegen of klotsen!

X.

De stiefdochter.
(*Vervolg en slot.*)

IX.
Des vaders naam.

Als zij de oogen weer opsloeg, lag zij op de sofa; de gravin en Elma bewezen haar hare zorgen. Albert stond aan het voeteneinde van haar leger en zag ernstig, bijna streng, op haar neer. Op eenige passen afstands leunde Erwin tegen den schoorsteen, nog bleeker dan hij te voren was.

Hij kwam thans langzaam op haar toe ‘Genadige gravin,’ sprak hij met vriendelijken ernst, terwijl hij hare hand vatte, ‘Anna Rode stond bij mij in zulke hooge achting dat ik voor de gravin Mengenrode geen voornamer plaats in mijn hart kan inruimen Niettemin verheugt het mij de eerste te zijn, die u mef den naam uws vaders kan aanspreken.’

Hij kuste hare hand met ongewone plechtigheid en liet die toen eensklaps vallen. ‘Lieve moeder,’ sprak hij met een pijnlijken lach, ‘thans moet gij mij onder uwe pleegkinderen opnemen - ik kan niet meer!’

Verschrikt sprong Natalie op; doch de gravin had den wankelenden jonkman reeds met hare armen omstrengeld en Elma schoot ijlings toe om hem aan de andere zijde teondersteunen. - Zoo voerden zij hem uit het vertrek.

Broeder en zuster bleven alleen. Natalie weende hevig; haar geschokt gemoed moest zich in tranen lucht geven. Albert ging sprakeloos een wijl op en neer. Onder den mantel droeg hij den arm in een draagband. Eindelijk bleef hij voor Natalie staan.

‘Zoodra gij u genoegzaam hersteld hebt,’ zegde hij, ‘zou ik u er opmerkzaam op willen maken, dat het zoowel mijn plicht als mijn recht is een verklaring van u te vorderen omtrent uw gedrag en uwe vlucht.’

Het jonge meisje vermande zich en droogde hare tranen. ‘Dat weet ik, lieve Albert,’ antwoordde zij zacht en zag den broeder, die met een gefronsd voorhoofd voor haar stond, vrijmoedig in het strenge aangezicht, ‘gij alleen bezit daartoe het recht!’

Haar oogslag, haar bedeesde toon, hare onderdanigheid wellicht, had op den blijkbaar toornigen jonkman een bedarende uitwerking. De rimpels van zijn jeugdig voorhoofd werden lichter, zijn blik vriendelijker. Hij zette zich naast haar op de sofa. ‘Laat hooren!’ riep hij. ‘Wat bewoog u, en wat kunt gij tot uwe verontschuldiging daarvoor aanvoeren, dat gij als een landloopster, bij nacht en nevel....’

‘Lieve Albert,’ viel zij hem snel in de rede, ‘ik dacht dat uw eerste gewaarwording bij ons wederzien, hoe dikwijls en hoe verschillend ik het mij ook voorstelde, blijdschap zou zijn en geen toorn, geen bitterheid!’

Hij woelde met zijn gezonde linkerhand wrevelig door de gekrulde blonde lokken. ‘Ik heb u gezocht,’ riep hij, ‘maanden lang, overal, ik heb u in alle dagbladen tot terugkeeren uitgenoodigd. Toen gij nergens waart waar ik u redelijkerwijze hoopte te vinden, en er geen antwoord kwam op al de oproepingen, die ik

de wereld inzond, hield ik zoowel als onze moeder, u reeds lang voor dood. Men verhaalde mij thuis eene verwarde geschiedenis. Gij zoudt den dood van den kleinen Alexis veroorzaakt hebben - men geloofde, dat wroeging daarover u tot zelfmoord gedreven had.'

'Is Alexis dood?' riep Natalie verschrikt uit.

'Weet gij dat niet? Gij hebt dus ook daaraan geen schuld?'

'Hoe zou ik dat?' riep zij, bitter weenende; 'ik had het kind zoo lief!'

'Het verheugt mij dat te hooren! Maar het lost mij het raadsel niet op. Was het Kozenski die u het leven in huis ondraaglijk maakte?'

Zij zweeg. Haar broeder had ontwijfelbaar het recht om alles te vernemen: wat zouden, wat konden echter de gevolgen zijn, wanneer zij door hare bekentenis den jongen krijgsman de wapens in handen gaf tegen den echtgenoot zijner moeder?....

'Was hij het?' drong Albert aan. 'Gij behoeft u niet te ontzien het mij onbewimpeld te bekennen, Tali. Ik kan toch geen rekenschap meer van hem vorderen, die heeft hij reeds voor een hoogeren Rechter atgelegd.'

'Kozenski?' riep Natalie, doodsbleek opspringende.

'Hij heeft zich doodgeschoten,' zegde Albert somber, 'toen grootvader stierf....'

'Is grootvader ook dood?' vraagde zij handenwringend. 'Mijn God! is het dan slechts een reusachtig graf, dat ik thuis weervind?'

'Thuis en in het gansche land,' zegde hij zeer ernstig. 'Doch luister: toen grootvader gestorven was, reisde Kozenski naar Hongarië, om in moeders naam van de goederen bezit te nemen. Er werd echter een testament gevonden, waarin met voorbijgaan van de naaste erfgenaam, onze moeder, wie slechts een jaarlijksche rente toegekend werd, de geheele nalatenschap tusschen ons beiden, u en mij, verdeeld werd, met dien verstande, dat ik de onroerende goederen bekwam, en u een daarmee overeenkomstig kapitaal in geld toegewezen werd. In zijn teleurstelling hierover joeg Kozenski zich een kogel door de hersens - Nu is de beurt van verhalen aan u!...'

Zij vatte smeekend zijne hand. 'Laat de dooden rusten, lieve Albert,' sprak zij zacht. 'Dat het Kozenski was die mij verdreef, hebt gij geraden - laat al het andere met hem begraven zijn! Gij hebt mij, ik heb u weergevonden en.... ik heb niets gedaan waarover ik mij zou moeten schamen!'

Hij zag haar streng onderzoekend in de oogen, maar hij bleef hare hand in de zijne vasthouden. 'Kwaamt gij regelrecht hierheen?' vraagde hij.

'Regelrecht van Wiesbaden uit,' antwoordde zij

Hij zweeg een wijl nadenkend stil. 'Ik zou waarlijk geen plaats en geen omgeving weten,' sprak hij daarop, blijkbaar gerustgesteld, 'waar een jong meisje beter thuis ware dan hier het geval is. Evenwel, lieve Tali, heeft onze arme moeder grootere rechten op u. Zij leeft eenzaam op de goederen in Hongarië.'

'In Hongarië? En wil zij daar blijven?'

'Naar het schijnt, ja. Haar laatste ongeluk heeft haar diep gebogen: laat ons hopen, dat hare ziel daardoor op andere wijze opgeheven is geworden! Zij draagt haar lot in den geest der boetvaardigheid en heeft verklaard niet meer in de wereld te willen terugkeeren. Ik heb met het oog daarop met mijn voogd, een oud vriend van grootvader, de noodige schikkingen getroffen, om haar het leven in het oude huis zoo draaglijk mogelijk te maken. Zoo lang echter de oorlog niet gedaan is, blijft zij alleen, zoo gij ten minste niet tot haar gaat.'

'Natuurlijk ga ik naar onze arme moeder Maar gij, wat doet gij?'

‘Zoodra mijn arm genezen is, reis ik weer af naar het leger. Na het sluiten van den vrede neem ik mijn afscheid en ga naar huis. Daarheen roept mij mijn plicht en mijn smaak; ik wil de groote bezittingen zelf besturen, voor de pachters een goed landheer, voor mijne moeder een liefdevolle zoon en voor u, de weergevondene, een trouwe broeder zijn - in een woord, mijn leven in alle opzichten zóó inrichten, dat ik den goeden paters geen schande aandoe, die met zooveel liefde, zulk een onvermoeide zorgvuldigheid alles aanwendden wat in hun vermogen stond om wat van nature goed in mij was, te ontwikkelen en aan te kweeken. Mijn geheele leven lang zal ik hen in dank en liefde gedenken’

Hij sloeg den gezonden linkerarm om het ranke middel zijner zuster en trok haar dichter bij zich. ‘Natalie, gravin Mengenrode,’ zegde hij, haar op het voorhoofd kussende, ‘uw broeder mocht niet de eerste zijn, die u met den dierbareu naam des vaders begroet e; maar hij doet het met des te grooter vreugde, omdat uwe plaats in zijn hart niet reeds door Anna Rode ingenomen was!’

Zij wierp zich, de plagerij in zijne laatste woorden opgesloten, niet achtende, diep geroerd aan zijn hart. ‘Heb dank voor uwe liefde, Albert,’ lispelde zij.

Een dienaar trad binnen om te vragen, of het den graaf gelegen kwam zijne kwetsuur te laten verbinden, en Natalie voerde den broeder naar het voor den vriend des burchtheers gereed gemaakte vertrek, waar de dokter hem reeds wachtte.

Erwin genas slechts langzaam. Zijne wonde was door de vermoeienissen van de reis verslimmerd. Hij kreeg hevige wondkoortsen en moest het bed houden. Zijne moeder en zijne zuster weken dag noch nacht van zijne legerstede en verpleegden hem met onverdroten zorgvuldige liefde. Natalie echter liet zich slechts zelden en dan nog voor weinige minuten bij hem zien.

Dit wegblijven deed hem innig leed, want hij had zich bij zijn terugkeer als gekwetste in het vooruitzicht verheugd, door haar verpleegd te zullen worden, maar hij begreep en eerde het kiesche gevoel, hetwelk haar thans, nu haar ineognito opgeheven was, van hem verwijderd hield

Albert's verwonding was lichter Hij kon opblijven en de dokter raadde hem aan zich, zooveel mogelijk, in de vrije lucht op te houden. Dikwijls echter deelde hij de verpleging des vriends met de beide vrouwen, en was, inzonderheid als Elma in de ziekenkamer aanwezig was, moeielijk tot gehoorzaamheid aan de voorschriften des dokters te bewegen.

Een verblijdende onderscheiding viel aan de beide wapenbroeders ten deel; het sieraad der dapperen, het ijzeren Kruis, werd beiden toegezonden.

Toen Erwin, nog zwak en bleek, zijn ziekbed verliet, maakte Albert zich reisvaardig om het leger naar Parijs te volgen. Natalie echter zou een dag later onder de hoede van den rentmeester, die aangeboden had haar geleider te zijn, naar Hongarië vertrekken.

De gravin had op den dringenden wensch van broeder en zuster het verlof tot deze reis niet kunnen weigeren. Ook Erwin was te veel een man van den plicht, om zich er niet aan te onderwerpen; doch hij wilde het geliefde meisje niet laten vertrekken zonder het woord van trouw met haar gewisseld te hebben.

Hij had van zijn jongen vriend geen verklaring van het raadselachtige gedrag zijner zuster verlangd, ja, diens toespelingen daarop ter nauwernood aangehoord Hij had haar bemind en vertrouwd toen de sluier, der geheimzinnigheid haar nog dicht omhulde en het was geen overdrijving als hij zegde, dat zij geen voornamer plaats in zijn hart kon innemen. Hij twijfelde er ook nu geen oogenblik aan, of slechts een edele en gewichtige reden kon de welopgevoede dochter van een aanzienlijk geslacht

bewogen hebben, het ouderlijke huis te verlaten, om in het eenvoudige gewaad eener gouvernante bij vreemden een onderkomen te zoeken. En hij wilde slechts aan haar eigen liefdevol vertrouwen eenmaal de oplossing van het raadsel te danken hebben.

Natalie was naar het stadje geweest en had van juffrouw Bauer en hare dochters afscheid genomen. De goedhartige juffrouw Bauer had haar met de oogen vol tranen vaarwel gezegd, maar was er tevens niet weinig trotsch op, dat zij de eerste geweest was, die destijds in het onbekende, hulpbehoevende meisje ‘iets voornaams’ had vermoed en beschouwde de gelukkige wending, die het lot van hare toenmalige beschermeling zoo plotseling genomen had, grootendeels als haar eigen werk.

Uit het stadje teruggekeerd begaf Natalie zich naar de ziekenzalen om daar de door haar zoo zorgvuldig verpleegden een laatste bezoek te brengen. Zij reikte hier milde giften uit en de zegenwenschen der gekwetsten werden haar daarvoor ten deel. En nu steeg zij op de hoogste tinne van het slot om van dezelfde plek, waar zij den geliefde voor het eerst ontwaard had, een afscheidsblik op het nederige landschap te werpen, dat voor haar zulk een rustig verblijf geworden was en hetwelk zij nu op het punt stond met bitter wee in het harte voor altijd te verlaten.

Zij deed zich zelve ernstige verwijten over deze weemoedigheid. Ging zij niet naar hare moeder? En wachtte haar niet de zoetste aller plichten - in vrome kinderliefde de diepgebogen, treurende moeder weer met het leven te verzoenen?

De gravin zelve had aan vrouwe von Kozenski geschreven, haar gemeld, dat hare dochter leefde en sinds hare vlucht onder hare hoede geweest was. Zij had gemeend met vergoêlijkende woorden de vergiffenis der barones voor de ontvluchte te moeten afsmeeken. Hoe snel echter was het antwoord gekomen! Met zielsverlangen breidde de verlaten vrouw de armen uit naar het teruggeschonken kind! Hoe zalig was zij in de hoop van het ophanden weerzien?

Waarom zag de jonkvrouw dan zoo sterk tegen den terugkeer op? Waarom dan meende zij, dat haar hart zou breken toen zij voor de laatste maal het oog liet weiden over de eenzame heide naar de verwijderde blauwe hoogten? - Ach! ver achter die bergen lag de weg, dien zij volgen zou, en hier - bleef hier niet alles terug wat haar leven veraangenamen en tot een paradijs op aarde vormen kon?

Zij werd in hare mijmeringen gestoord door haastige schreden op den steenen wenteltrap. - Het was Albert, die zijne zuster zocht. Gedurende den korten tijd, dien broeder en zuster hier met elkander geleefd hadden, hadden beiden elkander geheel weergevonden in de oude vriendschap en het oude vertrouwen, dat hen in hunne vreugdelooze kindsheid vereenigd en zoo menigmaal getroost had. En er was tusschen hen een schooner en verhevener vriendschap ontstaan toen zij elkander in hetzelte geloof en dezelfde liefde voor de gemeenschappelijke moeder de heilige Kerk als hare getrouwe en gehoorzame kinderen ontmoetten.

Bukkend kwam Albert door de lage deur de kleine torenkamer binnen en bleef stil naast de zuster staan, toen hij de tranen bemerkte, die haar onbewust langs de wangen rolden.

Zij keerde zich naar hem toe met een mislukte poging om het gewone lachje op hare lippen te voorschijn te roepen. Hij was in volle uniform, de genezen arm hing slechts los in den zijden draagband, op zijne borst prijkte het ijzeren Kruis. Zij zag hem bedremmeld aan; zij had hem nog niet in volle uniform gezien. En toch, in hare herinnering had zij hem reeds zoo ontmoet. Maar waar ergens kon dat geweest zijn?

‘Kom beneden!’ zegde hij en nam haar vriendelijk bij de hand; ‘de gravin heeft mij verzocht u te gaan roepen. Erwin heeft voor de eerste maal zijne kamer verlaten; zij wachten u in de groote zaal.’

Hij voerde haar naar beneden; te vergeefs raadpleegde zij haar geheugen. Zij was toch zeker nog nooit aan haars broeders zijde langs dere steenen trappen, door deze nauwe in de dikte der muren gekapte donkere gangen gegaan, en evenwel - waar kon het toch geweest zijn? Zij wilde de deur der huiskamer openen, maar Albert trok haar verder: ‘Hier wacht men ons!’ sprak hij.

De vleugeldeuren der groote zaal gingen open; hij geleidde haar naar binnen. De stralen der namiddagzon vielen door de hooge vensters in die wijde ruimte en vervulden haar met een schaterenden glans, zoodat de levensgroote [po]rte[t]ten der voorzaten rondom aan den wand een bedriegelijken schijn van leven en

beweging vertoonden. Tusschen de blinkende stalen harnassen der wereldlijke ridders schenmerde de witte mantel der Tempelheeren naast het zwarte priestergewaad van eerwaardige prelaten. En de ernstige rij der mannen werd lieflijk onderbrok en door menig prachtig vrouwenbeeld in sierlijken en kostbaren tooi.

Verblind door het plotselinge licht, sloot Natalie de oogen. Intusschen kwam Erwin op haar toe en geleidde haar naar een zetel. ‘Ik moet noodwendig met u spreken, gravin,’ zegde hij, ‘en gij zult het den zieke vergeven, dat hij u liet uitnoodigen hierheen te komen in plaats van om een gehoor in uwe kamer te verzoeken.’

JULIAAN DE AFVALLIGE, NAAR EENE TEEKENING VAN W. WEIMAR

Natalie antwoordde niet; zij bleef in toenemende hartsbeklemming naast den zetel staan. De graaf sprak zoo ernstig, zoo plechtig, en - waar had zij dat alles toch reeds juist zoo gezien?

Erwin was insgelijks in volle uniform en droeg het kruis; de zwarte doek om zijn hoofd deed hem nog bleeker schijnen, dan hij werkelijk was.

Nu kwam de gravin uit de vensternis, waarin zij gezeten had, nader en legde hare hand op den schouder haars zoons, terwijl Elma hare vriendin onstuimig om den hals viel en onder lacheu en weenen riep: ‘Lieve, beste Anna, wilt gij mijne zuster zijn?’

‘Elma!’ zegde de moeder vermanend. Erwin hief smeekend de hand op: zij zweeg.

‘Genadige gravin,’ begon hij, en zijne stem beefde merkbaar, ‘het kan voor u niet verborgen gebleven zijn van welken aard de gevoelens waren, die Anna Rode in mijn hart opgewekt had. Deze gevoelens, zoowel als de bedoelingen die ik daarmede waagde te verbinden, liggen overigens beschreven in een pakket dat ik bij mijn afreis naar het leger in de handen mijner moeder achterliet; ik heb daaraan niets toe te voegen of te veran deren. Anna Rode's hand kon ik slechts van haar zelve verlangen; die der gravin Mengenrode moet ik van hare familie erlangen. De toestemming uws

broeders heb ik. Mag ik u na het sluiten van den vrede bij uwe moeder komen bezoeken? Wilt gij mijne vrouw worden, Natalie?'

'Natalie Mengenrode,' sprak de gravin plechtig, terwijl zij het meisje bij de rechterhand nam 'ik zal gerust zijn over de toekomst mijns zoons indien ik deze hand in die mijns eenigen zoons, - den laatsten - leggen mag!'

Bij deze woorden klaarde de nevel op, die Natalie's geheugen omsluierde. Dat was de droom, dien zij gedroomd had, toen zij, hulpbehoevend en verlaten, op het punt stond de dorpel van dit huis te betreden! Dat was de zaal, voor welker deuren haar vader aan ha; vernchenen was: daar waren de voorzaten van het oud adellijk stamhuis, die de droom haar levend getoond had, daar stond de vrou die haar '*den laatste'* had toegevoerd. Het merkwaardige droomgezicht was tot in de kleinste bijzonderheid vervuld: zij kon er niet aan twijfelen, het was haar beschermengel, die haar hierheen gevoerd had - de zalige geest haars vaders zegende hare liefde.

Onmachtig om te spreken, door haar gevoel overweldigd, zonk de jonkvrouw in de armen van den geliefde.

X.
Victorie!

Het rijtuig, dat Albert naar het station brengen zou, stond op het voorplein ingespan nen. De jonge krijgsman had reeds van de dames en den vriend afscheid genomen; nochtans vertraagde hij zijn vertrek van de eene minuut tot de andere. Tweemaal reeds had hij zijne muts opgenomen, de deurknop in de hand gehad; maar nog steeds bleef hij talmen Erwin sloeg hem glimlachend gade, terwijl hij naar een voorwendsel zoekende om zijn blijven te rekken op en neer liep.

'Het blijft er dus bij, gij reist morgen af?' dus wendde hij zich eindelijk tot zijne zuster.

Het was alles reeds lang uitvoerig tusschen hen afgesproken, de vraag was dus geheel overbodig.

'Morgen in de vroegte.' antwoordde Natalie.

Hij ging de kamer nog eens op en neer en bleef toen voor de gravin staan.

'Genadige vrouw,' ving hij aan, 'gij hebt mij in uwe grenzenlooze goedheid als een zoon in uw huis, in uw familiekring opgenomen. Ik vond hier mijne geliefde, doodgewaande zuster weer, vond in Erwin een dierbaren broeder - ik ben met al de goede en warme gevoelens mijns harten aan uw huis verbonden. Maar ik heb hier nog meer gevonden dan zuster en broeder en ik zou niet gaarne van hier gaan zonder eene bemoedigende hoop mee te nemen. Wilt gij in het vervolg geheel en al mijne moeder zijn? Wil Elma... hij had het jonge meisje zoo sprekende bij de hand genomen en voor de verraste moeder gevoerd.

Zij volgde hem gewillig en stond, het gelaat met een donkeren gloed overtogen, met neergeslagen oogen naast hem.

Erwin wisselde een snellen blik met Natalie. 'Dwaze jongen,' riep hij, 'maak dat ge wegkomt, gij komt te laat aan, den trein! Elma is een kind en gij...'

'Krijgsjaren tellen dubbel!' viel Natalie in.

'En het ijzeren kruis,' voegde Elma er schuchter bij en zag den broeder smeekend aan.

'Kind, kind!' vermaande de moeder.

Erwin begon luidkeels te lachen. 'Ik ben overstemd!' riep hij vroolijk uit.

Albert schudde jubelend de hand van Elma. ‘Victorie!’ riep hij: ‘dit woord van Elma is voor mij de waarborg van een duurzamen vrede! Victorie, victorie!’

Hij kuste de hand, die de gravin hem met een liefdevollen lach reikte, schudde Erwin's broederlijk toegestoken rechterhand, omhelsde Natalie en Elma en ijlde voort.

Elma echter verborg, schaamrood, haar lief gelaat aan het hart van hare overgelukkige moeder.

EINDE.

[Nummer 35]

Onze gravures.

Het vertrek naar de Alpenweide.

De lente is daar. De zon straalt weer koesterend over bergen en dalen, en het gras, die weelde van den landbouw, schiet ten allen kante, op de hellingen der trotsche Alpen uit. Van dat oogenblik vangt er bij de Alpenbewoners een feestelijk oogenblik aan: de gezinnen en het vee verplaatsen zich naar de streken, welke een ruimen voorraad gras opleveren.

HET VERTREK NAAR DE ALPENWEIDE, NAAR A. ASKEVOLD.

De winter met zijn sneeuwlawienen, stormen en hagelvlagen heeft voor den Alpenbewoner al te lang geduurd: hij is geen van die welke maanden lang in huis kunnen opgesloten blijven; hij hijgt en verlangt naar de frische berglucht, naar de prachtige panorama's, die het gebergte oplevert, naar de vage ruimte en zingt met opgewekt gemoed: ‘Ik ben een zoon der bergen!’

Anderen mogen zich gelukkig achten in de prachtige paleizen der steden met *lambris dorés* zooals men in opgesmukte taal zegt - hij, de Alpenbewoner, wil in dien grootschen tempel vertoeven, door eene goddelijke en onnavolgbare hand daar neêrgeworpen, en waar hij, zijn vee, de gems en de arend de eigenaardige, de

levensbeweging van uitmaken - mierenbeweging in vergelijk van de reusachtige bergen.

Als de toerist in het schoone seisoen naar Zwitserland's bergen en dalen trekt, ontmoet hij toch gaarne die onbeduidende beweging; hij rust met genot in de Alpenhut, is tevreden een dronk melk te mogen genieten, en ver-

meit zich in dat aartsvaderlijk leven, wel verschillend van ons koortsig leven in de dicht bevolkte steden.

Het tafereeltje van Askevold is frisch, levendig; het geeft voortreffelijk de opgewektheid weer, die menschen en vee bezielt, nu de aan den horizont oprijzende Alpen hun sneeuwkleed afgeschud en dit vervangen hebben door een kleed van malsch gras, bloemen engeurfg kruid.

De verjaardag.

De verjaardag van het eenige kind, het lieve dochterke van den huize, is door den kunstenaar zeer eenvoudig, doch zeer. gevoelig opgevat. In de salon heeft moeder al de geschenken gegroepeerd, die zij voor de lievelinge heeft bestemd: peerlen, bloemen, lekkernijen, boeken, een olifant op wieltjes en in het midden van al die weelde zit majestueus gelijk eene koningin, Juffer Pop, als de meesteresse des huizes, om het lieve kind al die rijkdommen aan te bieden.

De kleine staat verbaasd stil en heeft alleen oogen voor Juffer Pop, die zóó schoon is dat het kind ze nog niet aan 't lijf durft, terwijl de moeder in de opene deur staat om te zién hoe haar dochterke over al die geschenken zal verheugd zijn.

Te veel! is men schier genegen te zeggen, of is het *le trop nuit* hier niet toepasselijk op die vracht kostbare snuisterijen, die het kind binnen weinige dagen in den hoek zal werpen, zonder nog een oogslag aan al dien rijkdom te gunnen? Zou het niet beter zijn geweest een deel van dit alles aan goede werken te besteden en den arme in de buurt ook eens te laten feestvieren?

Le trop nuit, te veel schaadt; als men kinderen te vroeg overvloed in alles geeft, zijn zij vroeg *geblaseerd* op alles, verlangen ten slotte niets meer, of beter gezegd, niets kan hun nog bekoren. Een goed deel der kindervreugde is voor hen verloren, omdat zij alles in al te groote mate hebben genoten.

Doch die laatste opmerkingen bederven, wij bekennen het, de reinheid der vreugde van het tafereeltje; laat ons aannemen dat niets van dit alles wat wij hier aanhaalden, toepasselijk is op kind en moeder, en laat beiden den gelukkigen oogenblik ongestoord beleven.

De vondeling.

Ziedaar inderdaad eene recht wonderlijke ontdekking, en die voorzeker eene algemeene ontroering in het stille en vreedzame klooster zal teweegbrengen. Bij het openen der deur, nu 's morgens vroeg de moniken ter kerke gaan, vindt men voor de deur des kloosters een korf staan, met een allerliefst kindje daarin.

's Nachts heeft zijne moeder - wie zij is, zal misschien een eeuwig geheim blijven - dat wichtje op den kloosterdorpel gezet, in de zoete verwachting dat de edele moniken het arme schepseltje wel zouden verzorgen en opkweeken. Daaraan valt ook wel niet te twijfelen: zij, die daar achter de oude muren wonen, zijn volgers van den Heiland, en die heeft eens gezegd: ‘Laat de kinderen tot mij komen.’

Maar wat zij, de moeder, niet zal bedacht hebben, is, wat al opschudding dat kleine, schreeuwende ding in die mannen-vereeniging zal teweeg brengen; menschen, die op eene kruk leunen, zijn juist niet meer geschikt om een kleinen schreeuwer te sussen en er zal in het klooster zeker niets bij de hand zijn dat voor den kleinen wereldburger geschikt is.

Doch ten slotte, gezorgd zal er worden: het kind zal hier of daar, bij eene zorgzame huismoeder worden besteed totdat het groot genoeg zijn zal om ter schole te gaan of eene bediening te volbrengen.

De kathedraal van Cordova.

Spanje heeft landstreken, die inderdaad onder de paradijzen der aarde mogen gerekend worden - en een dezer is voorzeker Andalusië, hef land der altijd groenende boomen en geurende bloemen, en terwijl beneden die eeuwige lente voortbloeit, glinsteren de toppen der bergen van heldere sneeuw.

Niet alleen in natuurschoon wordt deze landstreek geroemd; maar ook in aloude gedenkteekens, die den tand des tijds getrotseerd hebben. Onder deze telt men het Alhambra te Granada, dat wij in verleden jaargang beschreven; het Alcazar van Sevilië en de kathedraal van Cordova. Deze laatste is andermaal een kostbaar specimen der moorsche bouwkunst. Grootsch zijn onze gothische en romaansche vormen, doch zeker hebben deze zooveel tooverachtigs niet als de moorsche bouwstijl. Men moet dergelijk gebouw overigens gezien, daarin rondgedwaald hebben om er al het tooverschoon van te genieten; de gravuur geeft er zelfs geen denkbeeld van weer.

De kathedraal van Cordova was vroeger een moskee en werd in de VIIIe eeuw gebouwd. Kalif Abder-Rhaman I begon den bouw in 785 of 786. Langs den buitenkant is de kerk niet ongelijk aan eene forteres, aangezien een groote, hooge muur het gebouw omringde. Twintig bronzen poorten gaven toegang tot het bouwwonder. Die eigenaardige ingangen zijn echter nu grootendeels verdwenen.

Door de hoofdpoort binnengetreden komt men in een prachtigen hof met oranjeboomen, palmen en cypressen. Deze tuin is omringd door zuilengangen; voor u hebt ge den ingang der kerk, die van binnen een wezenlijk bosch van kolommen laat aanschouwen. Die kolommen, meer dan 400 in getal, zijn allen van gekleurd marmer, porfier, jaspis en andere kostbare steensoorten.

De kerk telt niet minder dan negentien beuken of schips. Elke beuk, elke kolom bevat eene oneindige verscheidenheid. Er is geen eenheid, doch dat juist verhoogt het fantastische.

Merkwaardig zijn de kapellen, die vereenigd onder den naam van *makrura* gekend zijn. Verblindend is daar de pracht van mozaïek, verguldsel, kleuren, ornementen van allerlei aard, en wij gelooven niet dat men in onze dagen zooveel weelderige pracht zou kunnen neertooveren als men daar vereenigd ziet. Wij hebben overigens in onze beschrijving over het Alhambra, van die pracht een denkbeeld trachten te geven.

Als men uren lang in die kathedraal getoefd heeft, zegt een toenist, en gij aan uw gids vraagt of er nu nog iets te zien is, zal hij u glimlachend antwoorden: ‘niets anders meer dan de kathedraal.’ Dat is, die kerk moet gezien, nogmaals gezien worden en

altijd vindt men nieuwe schoonheden. Het was Karel V die dit prachtige gebouw aan den God der Kristenen toewijdde.

Misdaad en vergelding.

I.
De overste hamilton waterfield.

Het was den 5 juni 1857. Van den indischen hemel schoot de zon hare gloeiende stralen op Allahabad. De geheele stad scheen als uitgestorven De bevolking had van de straten naar het binnenste der huizen de wijk genomen, om beschutting tegen den verteerenden gloed te zoeken. Alleen in het uitgestrekte paleis, hetwelk generaal Havelock, de kommandant der daar verblijvende engelsche troepen, bewoonde, heerschte ondanks de hitte een groote, hoewel ook van buiten schier onwaarneembare drukte. In de kanselarij werd letterlijk in het zweet des aanschijns gewerkt, dat de adjudanten en onderofficieren bij het uitvoeren der menigvuldige orders van de slapen neerdruppelde. Op het voorplein stond een half dozijn paarden gezadeld en getoomd in de schaduw van een hoogen muur en van tijd tot tijd kwam een ordonnans uit de vestibule, sprong op zijn paard en jaagde spoorslags weg.

In een der koelste vertrekken, hetwelk door zijne eenvoudigheid sterk bij de uitwendige pracht afstak, stond in het midden een groote met groen laken bedekte tafel, op welke verschillende kaarten van een gedeelte van Voor-Indiën uitgespreid lagen. Om de tafel, over de kaarten heengebogen, stond een zestal officieren, wier rijke met gouden snoeren bezette uniformen een hoogen rang verraadden. Generaal Havelock zelf, de eenvoudigste onder hen, was juist bezig met den vinger op de kaart nogmaals beknoptelijk de schikkingen aan te wijzen, welke zoo even in den krijgsraad vastgesteld waren geworden

‘Derhalve, mijne heeren,’ dus besloot hij zijne uiteenzetting, ‘raad ik u aan om zoo gij nog eenige aangelegenheden te regelen hebt, dit niet te verschuiven; want wij gaan een wanhopige onderneming wagen. Morgen vroeg te twee uur treffen wij elkander aan de oostpoort der stad. Er wordt geen reveille geblazen. Draagt zorg, dat de troepen om een uur in de grootste stilte uitrukken en hunne stelling innemen. Gods wraak moge met ons zijn!’

De officieren verwijderden zich om de betreffende orders uit te voeren.

De zon was reeds ondergegaan, als een dezer officieren in zijne woning terugkeerde. Hij werd daar door een jongen, ongeveer vijf-entwintigjarigen man ontvangen, die met groote dienstvaardigheid kwam aansnellen om den officier, die den rang van overste bekleedde, behulpzaam te zijn. Hij nam hem den lastigen uniformrok af en wierp dezen een omstreeks twaalfjarigen knaap toe, die hem verder weglegde. Den hoed met den golvenden vederbos had de overste reeds op een nabijstaand tafeltje neergelegd en nu schoot hij een dun wit jasje aan, dat de knaap hem overreikte. Hij liet zich in een schommelstoel neervallen en streek eenige malen met de hand over zijn ernstig gelaat.

‘Jim,’ zegde hij dan tot den knaap, ‘zeg beneden in den stal, dat men van nacht tegen half twee den bruine gezadeld houde Men moet den lichten jachtwagen inspannen, op welken een paar handkoffertjes en fourage geladen kan worden. Gij zult voor wagen en paarden zorgen; ik verlaat mij op uw trouw.’

De knaap kruiste zwijgend de armen over de borst, boog het hoofd en verdween, onhoorbaar als een spookgedaante, uit de kamer.

'Ik ben bij u in de schuld, Ricardo,' wendde zich dan de overste tot den jongen man, die bij hem gebleven was.

'De overste heeft mij nooit de nederige betrekking doen gevoelen, welke ik gedwongen was aan te nemen.'

'Dus neemt gij de zaak op en ik prijs het in u, dat gij het zoo doet. Wanneer ik echter eveneens deed, zou mij met recht een ernstig verwijt treffen. Ik heb voor twee jaar een kamerdienaar gezocht, een Europeer, door wien ik in wezenlijkheid bediend wilde zijn, dewijl dit indische gespuis van zijne diensten steeds een grooten ophef maakt en inderdaad niets uitvoert. Gij hebt u bij mij aangeboden; ik weet niet welke omstandigheden u in die noodzakelijkheid brachten, maar wel weet ik dat de nood er u toe dwong.'

'Dat is zoo, overste,' antwoordde Ricardo somber. 'Ik ben met andere verwachtingen naar Indië gekomen.'

'Gij hebt sedert de betrekking, die gij aanvaard hebt, tot mijn volle tevredenheid vervuld.'

'Gij zijt wel goed, overste; maar gij hebt mij mijn taak licht gemaakt.'

De overste maakte een ongeduldig, afwerend gebaar met de hand.

'De tijd is te kostbaar,' zegde hij, 'om dien met ijdele woorden te verspillen. Mij resten nog weinige uren voor het opbreken. Hoor mij dus aan.'

Ricardo boog stom het hoofd en de overste vervolgde:

‘Ik heb van uwe talenten gebruik gemaakt zonder uw salaris te verhoogen. Gij wildet mijn kamerdienaar zijn en gij zijt bovendien mijn voorlezer, mijn secretaris, ja zelfs mijn rentmeester geweest. Hamilton Waterfield kan zich onmogelijk deze diensten, die gij mij uit vrije beweging beweest, laten schenken, nadat de nood u gedwongen had om in mijn dienst te treden. Gij waart mij trouw en verkleefd, en ik had mij voorgenomen u op een andere wijze te beloonen. God alleen weet, of mij daartoe de tijd vergund is; want de strijd, dien wij gaan aanvangen, zal moorddadig zijn. Onze naaste bestemming is Cawnpore; wij moeten honderd-zes-en twintig mijlen daarheen afleggen door een in vollen opstand verkeerend land, hetwelk door een moordzuchtig, verraderlijk ras bewoond wordt. Wij hebben ongehoorde terreinmoeielijkheden te overwinnen, wij hebben tropische bosschen door te trekken, die van hinderlagen wiemelen kunnen, en een kogel kan mij treffen zonder dat men zelfs gissen kan, vanwaar hij komt; en als wij dat alles achter ons hebben, staan wij, die bij den uitmarsch zeventienhonderd man sterk zijn tegenover twintigduizend oproerlingen; maar niet wat bijeengeraapt gespuis, dat bij het eerste kanonschot in alle richtingen uiteenstuift maar ons eigen, goed geoefend en uit muntend gewapend leger.’

‘Dat is waar, maar al te waar!’ mompelde Ricardo.

‘God alleen weet, hoe het zal afloopen,’ ging de overste voort. ‘Voor ons echter schijnt het raadzaam onze zaken te regelen. Ik heb verplichtingen jegens u. In geval ik gelukkig terugkeer, zal ik ze in de door mij gewenschte wijze inlossen; val ik echter, dan heb ik in mijn testament omtrent u beschikkingen gemaakt, die u bevredigen zullen.’

Een oogenblik onderging het gelaat van Ricardo door deze meedeeling eene volslagen verandering. Tot dusverre had het een ernstige kalmte vertoond; het bezat wel is waar scherp geteekende trekken, maar deze misstonden het niet; zij gaven zijn voorkomen eerder een uitdrukking, welke belangstelling opwekte. De gelaatskleur van den Italiaan was bruin en de tropische zon had dit bruin nog donkerder gemaakt. Bij het vernemen, dat de overste Waterfield hem in zijn testament bedacht had, sperde hij de oogen zoo wijd open, dat het wit rondom de pupil zichtbaar werd. Deze omstandigheid zoowel als het trillen van alle spieren, dat de lippen vaneen trok en de tanden zichtbaar maakte, gaf aan het in rust schoone en belangwekkende gelaat de uitdrukking van een duivelachtige wildheid. Doch het duurde slechts een seconde; het verdween even snel als het gekomen was. Ricardo vatte de hand van den overste, boog er zich overheen om er een dankbaren kus op te drukken en als hij zich weer oprichtte, glinsterden in de half door de leden bedekte donkere, fluweelachtige oogen twee tranen.

De overste was aangedaan. ‘Geen woord meer,’ verzocht hij, als hij bemerkte, dat Ricardo naar woorden zocht om zijne dankbaarheid uit te drukken. ‘Mijn testament ligt bij het gerechtshof in Allahabad. Hier is een volmacht voor u om de opening te vorderen en die bij te wonen in geval mijn dood vastgesteld is.’

‘Niet sterven, heer, niet sterven!’ riep de maleische jongen snikkend, dien de overste te voren naar den stal gezonden had. Hij was ongemerkt binnengekomen en had reeds een wijl met over de borst geslagen armen bij de deur gestaan, waar hij op het geschikte oogenblik wachtte om te melden, dat hij den hem opgedragen last uitgevoerd had. Zoo was hij een ongezien getuige van de laatste voorvallen geweest

en de verandering in het gelaat van den Italiaan was aan zijn scherpzinnigheid, die over het algemeen bij het geheele maleische ras reeds zeer vroegtijdig ontwikkeld is, niet ontgaan. Zij deed hem huiveren, maar hij kon er zich geen rekenschap van geven.

'Hebt gij mijne orders overgebracht, Jim?' vraagde de overste, goedig de hand op het hoofd van den knaap leggende, die bij de uitbersting van zijne hevige smart voor zijn meester op de knieën was neergezonken.

'Ja, heer,' antwoordde hij, nog altijd snikkende. 'Maar niet sterven, niet sterven!'

'Dwaze jongen,' merkte de overste glimlachend aan, 'als het van mij afhangt overleef ik u allen; maar de kogels volgen hun baan en sparen niemand, die deze baan kruist. Ga nu! laat mij alleen; ik wil nog wat slapen. Wie weet, wanneer het mij weer zal gebeuren, mij rustig te kunnen neerleggen? Wek mij om een uur!'

De overste wenkte beiden met een gebaar om heen te gaan en begaf zich snel in de aangrenzende kamer, die hem tot slaapvertrek diende. De Italiaan gelastte Jim op barschen toon de kaarsen uit te dooven en dan te gaan slapen. Terwijl Ricardo zich naar de door hem bewoonde kamer begaf, blaasde Jim de lichten uit en bevond zich nu alleen in de zaal, door welker hooge en breede vensters het licht der volle maan heendrong. Een oogenblik scheen hij te overleggen: daarop strekte hij zich voor de deur der kamer, waarin zijn heer sliep op de mat uit; zijn snikken werd al minder en minder, zijne oogen vielen dicht en hij sluimerde in.

Was het de gedachte aan den dood des oversten, aan wien de knaap met hartstochtelijkheid gehecht was, of was het die aan de onheilspellende verandering der gelaatstrekken van den Italiaan, die, misschien hem zelven onbewust, zijne bezorgdheid opwekte: hoe dit ook zij, hij had geaarzeld zijne legerstede op te zoeken. Hij zag in den geest allerlei gevaren, waardoor de overste bedreigd zijn kon en had zich derhalve op den dorpel van diens slaapkamer neergevleid. Dat overigens deze bezorgdheid niet geheel ongegrond was, daarvan had hij zich kunnen overtuigen, wanneer hij in plaats van in de salon te blijven, Ricardo gevolgd ware.

Als deze zijne kamer binnentrad, stond een oud indiaansch wijf op, dat tot dusverre op den vloer neergehukt had gezeten.

'Hoe komt gij hier, oude slang? De poorten zijn gesloten!' Met deze weinig hoffelijke woorden begroette de Italiaan zijne onverwachte bezoekster.

'Bah!' antwoordde de oude, met de vingers knippende, 'niet zooveel bekommer ik mij om uwe gesloten deuren. Op mijne tooverspreuken wijken grendels en sloten en zoo niet, dan zou de muur zich voor mij openen. Ik kom en ga, wanneer ik wil.'

'Breng uwe heksenkunsten bij het indische volk aan den man, dat dom genoeg is om zich door u te laten voorliegen. Voor mij heeft de macht van uwe godin Bowanieh hoegenaamd geen waarde. Gij zult den een of anderen bediende omgekocht hebben of op eenige wijze met hem in verbinding staan en die heeft u binnengelaten. Wat wilt gij?'

'Dezen nacht gaan de Engelschen op marsch. Gij gaat mede; wie weet of gij ooit terugkomt? Wat vang ik dan met uwe vrouw aan? Zij is mij tot last.'

'Mij ook. Toen de duivel haar naar Indië voerde en zij mijn spoor tot Allahabad vervolgde, heb ik haar aan u toevertrouwd; gij hadt lang met haar moeten uitrichten, wat ik u destijds aanduidde.'

De oude stiet een schor gelach uit en haar groen oog vonkelde.

'Aanduidde!' sprak zij; 'aanduidde! Soms versta ik aanduidingen zeer goed, menigmaal versta ik ze in het geheel niet. Alles naar gelang der omstandigheden. Gij hebt mij gezegd, dat ik uwe vrouw bij mij zou laten wonen en haar van al het

noodige voorzien. Dat heb ik gedaan en gij hebt mij tot hiertoe daarvoor betaald. Wat gaan mij uwe aanduidingen aan?'

'Gij hebt mij geplunderd, oude, ja schandelijk geplunderd!'

'U?' antwoordde het wijf, met den wijsvinger op zijne borst wijzende. 'U? Loop heen! De geest van Bowanieh heeft mij gezegd, dat alles wat ik van u ontving, niet uit uw zak, maar uit dien van den...'

De hand van den Italiaan sloot haar den tandenloozen mond. 'Houd den bek, vervloekte heks! de wanden hebben ooren, en ik voel mij toch hier niet zeer veilig meer.' Daarop ging hij fluisterend voort: 'Die hond van een Jim zit mij overal op de hielen Onlangs sloop hij binnen, terwijl ik het geldkistje van den overste poogde te openen; op de tapijten hoort men de zachte sandalen niet. Terwijl de overste op de jacht was, heb ik hem daarvoor geducht doen afranselen: sinds dien tijd is de duivel geheel bij hem los.'

'Met al die praatjes kom ik geen stap het antwoord nader. Wat moet ik met Giannina aanvangen.'

'Voer haar mijnentwege naar den heiligen Ganges en verdrink haar daarin? Ik kan haar niet gebruiken!'

'Dat is geen zaak voor mij zoolang ik meer voordeel van haar trekken kan, als zij leeft. Had ik haren dood gewild, dan had ik haar reeds lang het leven kunnen benemen. Voor u mag dat dienstig zijn; voor mij is het dienstiger dat gij den overste besteelt en mij het geld geeft en daarom moet uwe vrouw blijvenleven.'

De Italiaan stampte woedend op den grond. 'Maar zal ik dan nu eindelijk eens vernemen, wat gij eigenlijk wilt?'

'Eene zekerheid wil ik, dat gij het geld, hetwelk gij tot dusverre betaalt ook zult blijven betalen; anders breng ik uwe vrouw hierheen.'

'Daarmee bederft gij alles! Gij verstopt voor u zelve de bron, waaruit gij tot hiertoe geput hebt.'

'Heb maar geen zorg voor mijne zaken, maar voor uwe eigene! Als gij den overste voor mij besteeldet, hebt gij ook wel wat voor u zelven terzijde gelegd?'

Ricardo draaide ongeduldig aan den kleinen donkeren knevel, die zijn bovenlip overschaduwde. 'En wat is nu uw begeeren?' snauwde hij de oude toe. 'Indien ik den overste ten mijnen bate bestolen heb, wat gaat u dat aan? Gij hebt uw aandeel bekomen en daarmee basta!'

De oude wiegelde met een grijnzenden lach haar hoofd van den eenen schouder op den anderen. 'Gij, Franken,' zegde zij eindelijk, 'zijt toch komische menschen. Gij wilt slimmer zijn dan wij Hindoe's, en weet nog niet eens, dat de meedeeling van een gelieim u tot slaaf maakt van dengene, wien gij het openbaart. Gij zijt mijn slaaf voor de waarde van datgene, wat ik van u weet. En ik weet niet alleen dat, wat gij mij gezegd hebt: uwe vrouw heeft ook geklapt.'

'Gfannina!' riep de Italiaan verbleekende uit. 'Ik draai haar den hals om!' voegde hij er halfluid bij.

'Dat wil ik wel gelooven, als gij haar in handen kondet krijgen; maar zij is voor mij van te veel waarde dan dat ik haar zoo zou willen prijs geven. Ziet ge, toen ik u daar straks zegde, dat ik niet weet wat ik met haar aan vangen zou, was dat slechts lach; ik weet het zeer goed, ja, ja, mijn waarde, zeer goed!'

'Wanneer zal deze foltering een einde nemen? Wat wilt gij eigenlijk?' Zeg het kortaf, dan kan ik even kort ja of neen zeggen.'

'Goede rekeningen maken goede vrienden; geef mij vijfduizend ropijen kostgeld tot gij terugkomt.'

‘Vijfduizend ropijen!’ riep Ricardo. ‘Wijf, zijt gij krankzinnig? Waar zou ik vijfduizend ropijen van daan halen? Wanneer ik die had, zou ik u allen uitlachen.’

‘Dat moet gij weten, dat is uwe zorg; maar bedenk, dat gij ten strijde trekt. Wie weet wanneer gij terugkeert? wie weet óf gij terugkeert? Wanneer gij weg zijt, is uwe vrouw mij tot last; het is natuurlijk, dat gij voor uwe vrouw zorgt, niet ik. Wat beteekenen vijfduizend ropijen? Ik breng ze naar de Bank der Compagnie en deze betaalt mij jaarlijks tweehonderd ropijen uit’; daarvan moet uw vrouw dan leven! Gelijk gij ziet, sluit ik geen voor mij voordeeligen koop met u.’

‘Voordeelig of niet voordeelig, ik heb het geld niet,’ antwoordde Racardo. ‘Maar ik wil ‘redelijk zijn, opdat gij wegkomt. Deze brie-

ventesch bevat al mijn overgespaard geld; het zal ongeveer tweehonderd pond sterling bedragen.'

'Tweehonderd pond sterling,' herhaalde de oude en begon op hare vingers te rekenen. 'Het pond heeft twintig shillings, dat zouden vier duizend shillings zijn. Drie shillings maken twee ropijen, zal dus derdehalf duizend ropijen uitmaken. Bah, dat is weinig! Voor iemand die nog zoo jong is en reeds een sluipmoord...'

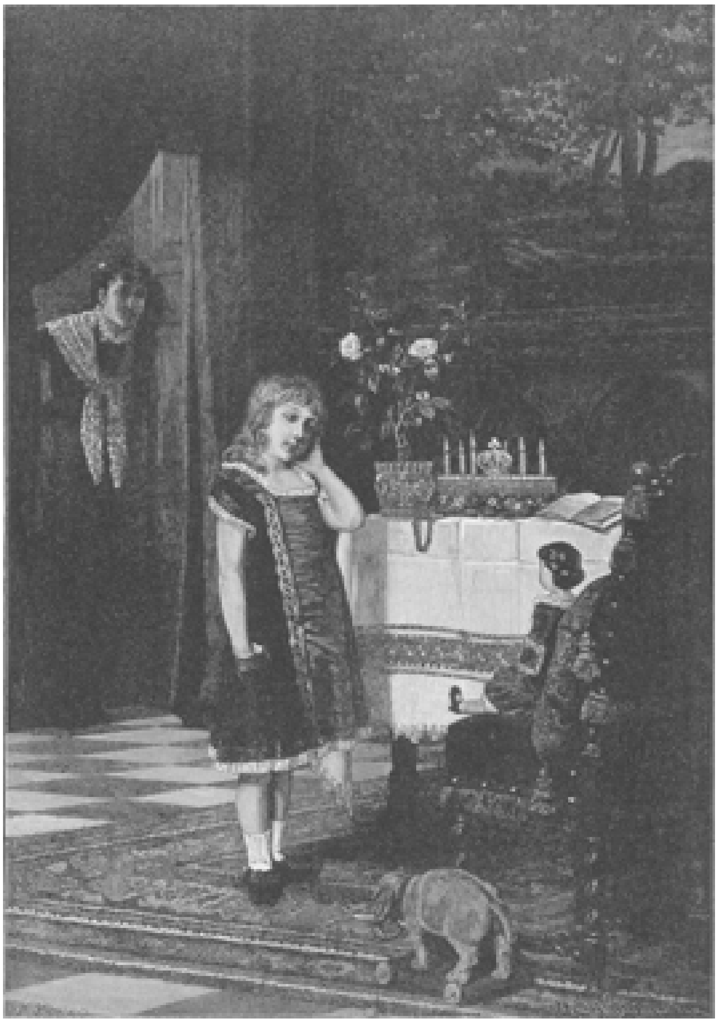

DE VERJAARDAG, NAAR FR. SONDERLAND.

Als een tieger sprong de Italiaan op de oude toe, maar in een ommezien had deze een dunnen ronden dolk getrokken. De woedende bleef als versteend staan.

'Pas op, mijn waarde, dat gij u niet schramt! want de spits is in het gif der cobra gedoopt en eene wonde zoo groot als een speldepunt verwekt een oogenblikkelijken dood.'

Ricardo tuimelde terug

'Na alles wat ik van u gehoord heb, dacht ik, dat gij dieper in de kas van uw argeloozen heer zoudt getast hebben. Hij is zoo rijk als een nabob en weet niet wat hij uitgeelt. Is zijne kas leeg dan geeft hij een briefje op de bank en deze vult ze weer.'

'Gij berekent niet, wat ik voor u stool.'

‘Had ik dadelijk geweten met welk een volleerden schelm ik te doen had, dan waart gij er niet zoo goedkoop afgekomen.’

‘Goedkoop!’ riep Ricardo bitter. ‘Ik betaal u honderd ropijen wekelijksch kostgeld voor mijne vrouw.’

‘Dat is veel te weinig, naar gelang men er voor doet’

‘En wat doet gij er dan wel voor?’

‘Ik zwijg over hetgeen ik weet ‘

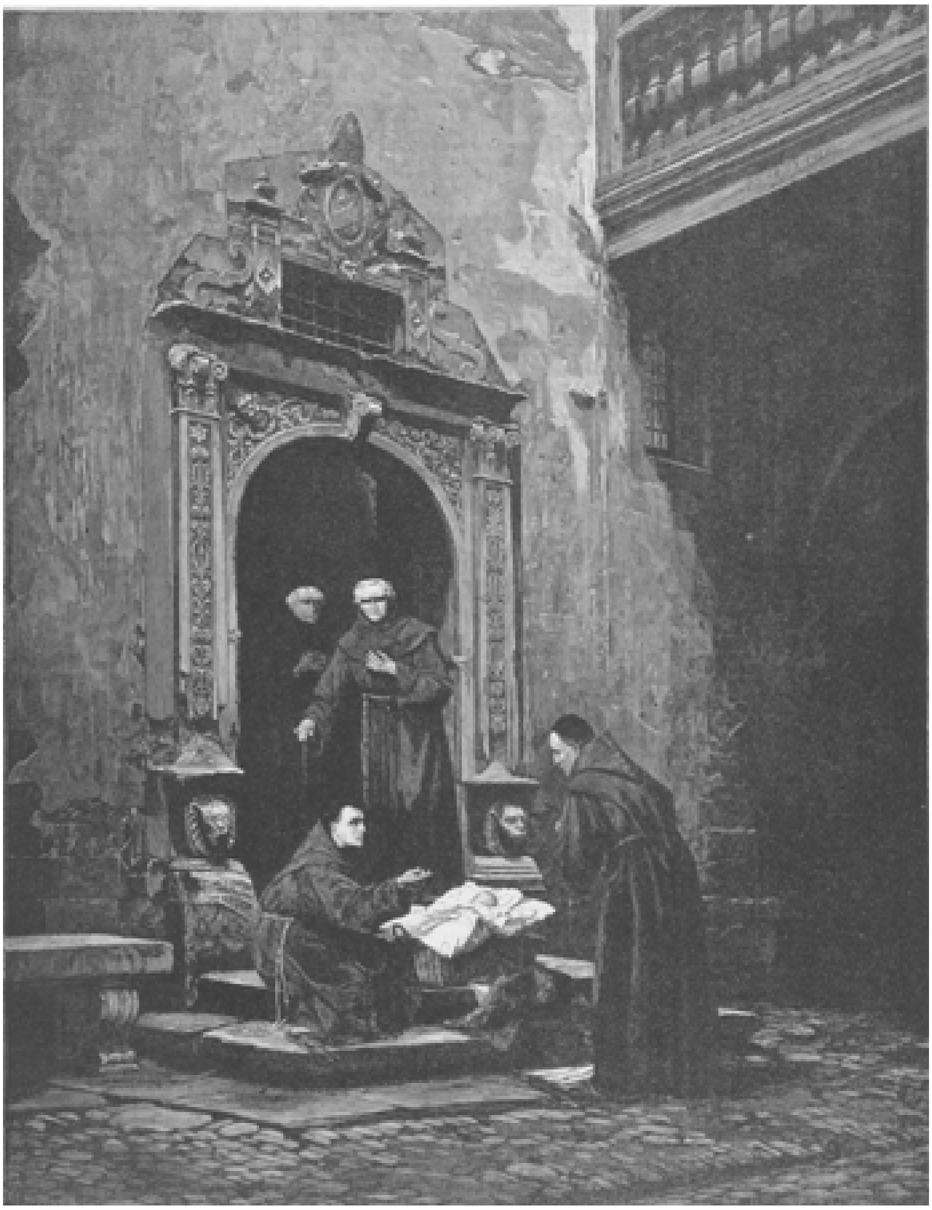

DE VONDELING, NAAR J. V CARSTENS.

‘Wilt gij de tweehonderd pond aannemen?’

Het oude wijf dacht een oogenblik na terwijl zij het hoofd zacht heen en weer wiegelde

‘Geef op!’ zegde ze eindelijk.

‘Maar ik moet niets meer van mijne vrouw hooren, verstaat gij, niets meer! Met dit geld is haar kost voor haar geheele leven betaald!’

De onde nam de brieventesch aan en verborg die tusschen de plooier van haar kleed.

‘Wij zullen zien!’ prevelde zij

‘Gij hebt mij toch begrepen?’

‘Begrepen heb ik u, maar ik twijfel er aan of gij mij verstaat. Maak ruimte!’

Ricardo trad ter zijde en de oude sloop met onhoorbare schreden de deur uit.

Een oogenblik stond de Italiaan verbluft door die laatste woorden; toen snelde hij de oude na, deels om een verklaring te vorderen, deels om te ontdekken, hoe zij onbemerkt in het goed bewaakte en gesloten paleis was binnengedrongen.

Doch de oude was spoorloos verdwenen; niet het minste gerucht duidde aan dat er iemand in huis wakker was en alleen van de straat klonk de regelmatige pas van de schildwacht, die voor de poort op en neer ging, in het paleis door. Vol bekommering keerde Ricardo in zijne kamer terug.

(*Wordt vervolgd.*)

Java's Planten- en Dierenwereld.

Het schoonste en vruchtbaarste eiland van den indischen archipel, het pronkjuweel der Nederlandsche koloniën is ontegenzeglijk het heerlijke en rijke Java, dat zelfs door sommige reizigers voor het schoonste en belangwekkendste land der geheele aarde verklaard is. Die voorrang heeft het eiland te danken aan de wonderbare weelderigheid en menigvuldigheid van den plantengroei, waarmede het van de kusten af tot aan de hoogste toppen zijner vulkanische kegelgebergten gesierd is, alsmede aan de veelvormige dierenwereld, die zijne bosschen en vlakten bevolkt.

Op Java zijn alle voorwaarden voor een weelderigen plantengroei vereenigd, namelijk een vruchtbaren bodem, warmte en vochtigheid en daarbij een hoogst afwisselende oppervlakte. De vlakke noordkust bestaat grootendeels uit slibgrond, de zuidkust daarentegen is steil en rotsachtig, terwijl het midden van het eiland doorsneden wordt van eene keten volkanen, ter hoogte van 100 tot 3600 meter, waarvan er vóór de vreeselijke uitbersting van Krakatau, waarbij verscheidene nieuwe kraters gevormd moeten zijn, ongeveer acht en twintig in werking waren Nergens ter wereld vindt men binnen eene betrekkelijk zoo kleine ruimte (2313 vierkante geographische mijlen) een zoo groot aantal werkende en uitgebrande kraters, hetgeen, zooals de laatste ramp heeft doen zien, dikwijls de vreeselijkste gevolgen na zich sleept, maar hetgeen ontzaglijk veel tot de vruchtbaarheid van den bodem bijdraagt Afgezien van de uitberstingen, die het eiland onlangs geteisterd hebben, leveren de werkzame volkanen van Java gewoonlijk slechts losse volkanische uitwerpselen, als zoogenaamde bommen, *lapilli*, zand en asch; vele wasemen slechts waterdamp en verschillende gassen uit. De oudere lavastroomen, door verloop van tijd verweerd, hebben een bijzonder vruchtbaren bodem gevormd en zijn thans met het weeligst groen bedekt.

Het klimaat verschilt niet alleen naar gelang der meerdere of mindere hoogte, maar ook naar gelang men zich in de oostelijke of westelijke helft van het eiland bevindt. Wel is het over het algemeen zeer warm en vochtig, maar aan de kuststreken wordt de hitte door koele zeewinden aanmerkelijk gematigd. Volgens de waarnemingen van iemand, die verscheidene jaren te Batavia woonde, bedraagt de hoogste thermometerstand, des middags om één uur, daar 55^0 C., terwijl de laagste temperatuur des morgens om zes uur wordt waargenomen en 19^0 C. bedraagt; de gemiddelde warmtegraad te Batavia wisselt tusschen $44,8^0$ C. en $26,7^0$ C.

Het klimaat in de lage streken is over het algemeen zeer gelijkmatig, en de Europeërs hebben gewoonlijk in den eersten tijd van hun verblijf op Java weinig hinder van de groote zonnehitte; doch spoedig doet zich toch de verslappende invloed van het tropische klimaat gevoelen, die vooral in de bestendig en gelijkmatig hooge warmte is te zoeken. In de bergstreken waaien koelere luchtstroomen en heerscht een werkelijk paradijsachtig klimaat Op de hoogste bergtoppen daalt de temperatuur der lucht bij helderen hemel en sterke warmteuitstraling des nachts soms tot het vriespunt; een zachte rijp bedekt dan de planten, en de waterplassen worden met eene dunne ijslaag overtogen. Die rijp en dat ijs smelten echter onmiddellijk weg, zoodra de tropische zon hare gloeiende stralen over het hoofd der bergreuzen uitgiet. Sneeuwvallen zijn zelfs op de hoogse bergtoppen nimmer, en hagelbuien slechts in zeldzame gevallen waargenomen.

Dit onderscheid in temperatuur tusschen het laagland en de bergstreken spreekt zich natuurlijk ook in de verscheidenheid van het plantenkleed uit, en wanneer men van de kusten tot de bergtoppen opklimt, kan men al de plantengordels der aarde, van den equator naar het noorden en zuiden toe, op kleine schaal bestudeeren.

Behalve van de hoogte van den bodem is de flora van Java echter ook van de regelmatig waaiende winden of moessons afhankelijk Zoo heeft de oostelijke helft van het eiland een droger klimaat dan de westelijke, omdat het grootste deel der vochtigheid, door den van october tot april waaienden westmoesson meegevoerd, in geweldige regenbuien op laafstgenoemde helft neerkomt; de oosterhelft daarentegen krijgt den drogen zuidoostmoesson, die tusschen mei en october over de dorre steppen van Australië heenstrijkt. Terwijl dan ook de javaansche flora en fauna over het algemeen een aziatisch karakter vertoonen, komen op de oostelijke punt reeds vertegenwoordigers der australische dieren- en plantenwereld voor.

Zoo het oorspronkelijke plantenkleed op Java meerendeels voor de geregelde cultuur-aanplantingen heeft moeten wijken, is toch het eiland daardoor niet armer geworden aan bekoorlijke landschappen; want de schilderachtig gelegen rijstvelden en de koffieboomen met hun glanzend groen loof, hunne sneeuwwitte bloesems en hunne kersvormige roode bezien boeien den blik niet minder dan de wuivende toppen der palmen of de woudreuzen, welker stammen en takken dicht met woekerplanten bezet zijn.

Vooral aan de vlakke noordkust, waar vaak geheele strooken lands bij hoogen vloed overstroomd worden, biedt de plantengroei een hoogst eigenaardig schouwspel aan. Bij vloed ziet men uit het ondiepe water slechts de bovenste helft der rhizophoren of wortelboomen oprijzen, terwijl bij ebbe de talrijke wortelen bloot komen, zoodat de boomen als op stelten in den slijkerigen bodem schijnen te staan. Wat verder landwaarts in verheffen zich de pipa-palmen uit het water, alof ze in het geheel geen stam hadden. Bij ebbe wemelt het op den slijkerigen bodem van allerlei waterdieren; ooievaars en reigers waden in het slijk rond en in de nabijheid van de riviermondingen ziet men somwijlen krokodillen zich in de zon koesteren en op buit loeren. Een ware

plaag voor den bezoeker dezer moerassige streken zijn de voorbeeldeloos talrijke zwermen muggen, die hier haar broeinest hebben. Wordt men door zulk een zwerm overvallen, dan zit er niets anders op dan geduldig de pijnlijke steken der bloedgierige beesten te verduren; want aan afweren is geen denken. Slechts zelden slaan daarom de Javanen of Chineezen in deze uiterst ongezonde oorden hunne tenten op.

Naderen wij de meer bewoonde streken, dan wordt het oog gestreeld door de rank oprijzende palmen, maar vooral door de waringaboomen met hunne breede kruinen, die hier door talrijke soorten vertegenwoordigd zijn. Van de takken hangen tallooze luchtwortels af, die zich weer in den grond vasthechten en zoo tot steunsels van het omvangrijke loofgewelf dienst doen, dat bij vele boomen eene middellijn van 500 voet bereikt. Deze prachtige boomen, welke den Javaan heilig zijn, vormen vooral op westelijk Java, op rijen geplant, de heerlijkste lanen.

Zetten wij onzen tocht verder landwaarts in voort, dan hebben wespoedig gelegenheid met de rijstplantages, de belangrijkste cultuur tusschen de keerkringen, kennis te maken De rijstcultuur werd op Java misschien reeds in de tweede eeuw na Kristus door kolonisten uit Hindostan ingevoerd. In de vlakke streken wordt de rijst op zoogenaamde *sawah's*, of uitgestrekte velden met dijken omringd, verbouwd. Het zaad wordt echter niet onmiddellijk op die velden uitgestrooid, maar in afzonderlijke bedden, en eerst als de planten omstreeks een voet hoog zijn, worden zij op de kunstmatig overstroomde *sawah's* uitgepoot. Daar deze cultuur ten gevolge der kunstmatige bewatering geheel onafhankelijk is van den tijd van het jaar, ziet men altijd bebouwde rijstvelden, hetzij met opschietende planten, hetzij met rijpe vruchten bedekt.

In de bergstreken worden de rijstvelden terrasvormig aangelegd en kunstmatig door het bergwater besproeid. De lage dijken der afzonderlijke velden zijn hier en daar doorboord, en door deze gootjes vloeit het water in talrijke kleine, glinsterende watervallen in de lager gelegen velden af. Maar de rijst wordt ook op droge velden verbouwd, die later in *sahwa's* veranderd worden.

Tegen dat de vruchten beginnen te rijpen laat men het water de velden binnenstroomen, waarna de zonnestralen het spoedig grootendeels opruimen, zoodat tot den oogsttijd de velden geheel droog zijn. In de rijpende aren houden de zoogenaamde rijstvogels, eene soort van vinken, geweldig huis en eischen voor zich een aanmerkelijk aandeel van den oogst. Om die lastige gasten althans eenigermate te weren overspant men de velden met een net van draden, waaraan kleine lapjes zijn opgehangen. Al die draden komen in eene kleine hut samen, die te midden van verscheidene velden op vier hooge palen rust, en waarin een knaap, door voortdurend aan de draden te trekken en de lapjes te doen klapperen, als vogelverschrikker dienst doet. Bij het maaien der vrucht blijft een groot gedeelte van den halm staan.

Men kan zich geen javaansch landschap, hetzij in de lage, hetzij in de heuvelachtige streken denken, zonder de ranke palmen, de banaan en bamboesstruiken, die er het eigenaardig karakter aan geven. De beide eerste gewassen verschaffen hoofdzakelijk smakelijke vruchten, en uit de versche bladen der palmen worden korven gevlochten, terwijl met de gedroogde bladen de daken der javaansche hutten gedekt worden; het grove vezelige hout der palmen wordt maar weinig verwerkt. De javaansche flora omvat minstens vijftig soorten van palmen, terwijl er bovendien nog een groot aantal palmen, uit andere tropische landen afkomstig, worden verbouwd. Van den kokospalm, den nuttigsten van alle, zijn tot heden veertien verscheidenheden bekend.

Het bamboes wordt tot de vervaardiging van alle mogelijke gereedschappen gebruikt en de Javanen bouwen er hunne hutten en bruggen mee, zij maken er meubels

en muziekinstrumenten van, weten het tot dakgoten en waterleidingen aan te wenden, ja, gebruiken zelfs een Stuk bamboes als een pot om hun rijst in te koken. Het bamboesriet is in de javaansche flora door talrijke soorten vertegenwoordigd, waarvan vele eene hoogte van zeventig voet en een doorsnee van een halven voet bereiken. Daar het bamboes zich door uitspruitsels van zijn wortelstok voortplant, vormt eene bamboesplant een dicht kreupelbosch, dat vooral door den tieger als geliefkoosde schuilplaats gebezigd wordt.

(*Slot volgt*)

Allerlei.

Tweeërlei machinerie

Een gewoon horloge tikt 17.160 maal in het uur, derhalve 411.840 inaal per dag, en 150.424 560 maal in het jaar. Wordt zulk een horloge voorzichtig behandeld, dan loopt het soms honderd jaar precies, en in dit geval zou het gedurende zijn leven 15.042 456.000 maal tikken. Een horloge is van hard metaal vervaardigd; maar er bestaat nog een andere merkwaardige machinerie, die uit een veel weekere stof bestaät en toch 5000 maal per uur tikt; dat is 120.000 maal per dag en 43.830 000 maal per jaar. Ook die machine houdt het onder gunstige omstandigheden wel eens honderd jaar uit en doet alzoo 438.300.000 slagen Wijl de stof, waaruit zij bestaat veel weeker is dan die, waaruit men horloges vervaardigt, zou men allicht denken, dat het raderwerk der laatste machine veel spoediger versleten zou zijn dan dat der eerste; toch is dat het geval niet. Ieder mensch draagt zulk eene machine bij zich en kan haar getik voelen: het is het hart

Koffiedik als miststof.

Sedert de kunst om uit koffiedik de toekomst te voorspellen in vergetenheid geraakt is, wordt het bezinksel onzer koffiekannen als onnutte afval weggeworpen, en toch heeft volgens den franschen scheikundige Payen het koffiedik eene groote waarde voor de toekomst. Genoemde geleerde onderzocht onlangs de chemische ingrediënten, waaruit het koffiedik bestaat, en kwam tot het verrassende besluit dat het uiterst rijk is aan stikstof en phosphorzure en derhalve tot de krachtigste bemistingsmiddelen mag gerekend worden. Tot heden heeft men als zoodanig van het koffiedik nog nergens gebruik gemaakt, doch het is te verwachten dat Payen's waarneming niet onopgemerkt zal blijven. In dat geval zouden jaarlijks millioenen kilogrammen afval in kostbaren mist voor landerijen kunnen veranderd worden.

Eene werkstaking.
Een bijdrage tot de geschiedenis van den dag.
(*Vervolg*)

III.

‘Moeder, ik heb zoo'n honger! Ik heb sinds van morgen nog niets gegeten!’

‘Wees stil, Jantje, gij zult straks volop te eten krijgen; heb nog een poos geduld.’

Vrouw Hartman drukte haar zoontje weenende aan haar hart; het kind had honger en zij had zelfs niet een stukske brood, om zijn honger te stillen. O! hoe zeer verscheurde zulks haar moederhart! Het oudere meisje zat stil in een hoek van het vertrek en zag stom smeekend hare moeder aan.

Wat was de vrouw bleek, slechts een schahuw van het vroeger zoo gezonde, levenslustige meisje. Zorgen, ontbering en geheime kommer hadden haar in de laatste veertien dagen schrikbarend doen vermageren. Zij zelve had gehongerd en ontbeerd,

om de kinderen ten minste niet te zien lijden; want van haren man had zij in al dien tijd geen duit ontvangen. De twee daalders, die deze wekelijks uit de ondersteuningskas ontving, werden tot den laatsten penning in de herberg verbrast en als dan Hartman dronken en opgewonden naar huis kwam, kreeg de arme martelares slechts verwijten en bittere scheldwoorden. De tint der vrouw was als was geworden, om de oogen lagen zwarte kringen en de holle wangen spraken duidelijker dan de mond zulks vermocht

Haar broeder had haar in den laatsten tijd reeds in het geheim eene kleine ondersteuning doen toekomen, maar hij was zelf onbemiddeld en de vrouw schaamde zich om te bedelen. Tot wien zou zij zich wenden in haren nood, wie had meelijden met de vrouw van een man, die het werk gestaakt, 25 percent loonsverhooging geweigerd had en niets doende de brandewijnkroegen afliep?

In hare vertwijfeling had zij reeds het besluit genomen zich tot den heer Engel zelven te wenden, want zij kende diens menschlievendheid; maar voor zijn huis had zij, bij den aanblik van de gesloten fabriek, rechtsomkeert gemaakt.

De volksmenner Peters was bedrijziger dan ooit; hij spoorde de arbeiders herhaaldelijk tot volharden aan en verhitte door zijne opruiende taal hoe langer hoe meer de buitendien tot razernij overprikkelde gemoederen.

Met Hartman had in den laatsten rijd een opmerkelijke verandering plaats gegrepen; de vroeger vlijtige en werkzame man zag er verwaarloosd uit; zijn gelaat was hooggekleurd en opgeblazen door het overmatig gebruik van geestrijke vochten; want het ongewone vadsige leven, het gebrek van bezigheid hadden hem natuurlijk tot den drank gevoerd. In de herberg verdreef hij zich niet enkel den tijd, hij putte ook daar in den kring zijner gelijkgezinden geestdrift voor het ‘hooge denkbeeld’ voor hetwelk gestreden moest worden: haat en verbittering tegen de bezittende klasse, en hij poogde in den drank de wroeging te smoren, welke het treurige lot van zijn gezin in hem verwekte...

Het kleine Jantje had zich door de woorden der moeder voor eenige oogenblikken laten paaien, maar de honger is een scherp zwaard en plotseling kreet hij weer: ‘Moeder, ik heb zoo'n honger!’

De moeder kromp ineen; de tranen, welke zij tot dusverre voor de kinderen had trachten te verbergen, stroomden rijkelijk over het bleeke, ingevallen gelaat, en als nu het kleine kind in de wieg om voedsel begon te weenen, liep de vrouw als waanzinnig door het vertrek, als zocht zij eenig voorwerp, dat haar uit dezen vertwijfelenden toestand redden kon. Doch slechts kale muren en oude waardelooze voorwerpen ontmoette haar zoekend oog, niets, volstrekt niets, wat haar had kunnen helpen! Zij liet het gloeiende voorhoofd tegen den gewitten muur rusten en wrong in bittere smart de handen. ‘Groote God!’ snikte zij, ‘help, sta mij bij!’

‘Ik heb honger, moeder,’ jammerde thans ook het meisje, ‘ach! zoo'n grooten honger.’

Als verbijsterd staarde de gefolterde moeder voor zich uit; de kamer, de kinderen, alles draaide in dwarrelende kringen voor hare oogen; zij was een onmacht nabij, maar zij mocht niet versagen, zij moest sterk zijn om den wille van de kinderen.

Plotseling schoot haar eene gedachte als een lichtstraal door den geest; hare oogen glinsterden terwijl zij verheugd haar trouwring bezag. Dat was immers goud!

‘Ik ga brood halen, kinderen,’ zegde zij blijmoedig, ‘heb nog eenige minuten geduld, dan ben ik terug en zult gij eten hebben.’

De kinderen bleven voortweenen, want de moeder had hen reeds zoo dikwijls met ijdele beloften getroost!

De vrouw verliet het huis en spoedde zich naar een handelaar, wien zij den ring, het eenige aandenken aan vroegere gelukkige dagen voor de helft van de waarde verkocht, ijlde toen naar een bakkerswinkel, kocht brood en nog een weinig andere onontbeerlijke winkelwaren, en snelde daarmede overgelukkig naar huis - want hare kinderen konden zich nu verzadigen!

En met welk een gretigheid vielen de arme schepseltjes op de droge sneden aan, hoe schitterden de oogen die begeerig het brood verslonden! Ook de moeder at want zij was tot op het uiterste afgetobt en uitgeput.

Eensklaps ging de deur open; Hartman verscheen op den dorpel. Zijn starre blik, zijn ordeloos onder zijn muts uitkomend haar ver kondigden, dat hij den brandewijn duchtig toegesproken had. Venbaasd over het zeldzame tooneel, dat zich aan zijne oogen vertoonde, bleef hij in de deur staan en riep: ‘Zoo! zoo! gij neemt het er goed van, en smult dat het een lust is!’

De kinderen verborgen zich beangst achter hunne moeder. Dit verbiaterde den buitendien zeer opgewonden man in de hoogste mate. ‘Waarom zijt gij bang?’ riep hij en wierp de deur dicht. ‘Hier!’

De kinderen begonnen luidkeels te weenen.

‘Ik meen, dat wij ellende genoeg hebben, zonder dat gij de kinderen zoo ruw toespreekt, Hendrik,’ zegde de vrouw zachtmoedig doch met nadruk.

‘Gij maakt mij gehaat bij de kinderen; maar wacht maar, ik zal het u wel inpeperen.’

‘Neen, gij zelf doet het. Handelt gij als vader, als gij uwe kinderen van honger laat omkomen en zelf voortdurend dronken zijt?’

‘Van honger sterven?’ lachte de man woest, ‘dat zie ik daar aan hunne volle kaken. - Waar hebt gij dat brood, waar dat geld vandaan?’

De vrouw zweeg.

‘Spreek, ik wil liet weten!’

‘Ik heb.. mijn trouwring verkocht, omdat de kinderen verhongerden.’

De man mocht toch een soort van gewetensknaging voelen, want hij liet zich zwijgend op een stoel neervallen en steunde het gloeiende hoofd in de linkerhand, de rechter rustte gebald op de overeen geslagen knieën. De honger der kinderen was grooter dan hunne vrees, want zij aten zonder ophouden voort, al vlogen hunne blikken ook ter zijde op hun vader.

‘Zoo kan het niet langer gaan,’ riep Hartman plotseling opspringend; ‘er moet een einde aan komen’

‘Ziet gij dat eindelijk ook in?’ vraagde de vrouw diep zuchtende.

‘Is het mijn schuld dan? Is zulk een stap niet noodzakelijk, wanneer men den rijken eenige toegevingen afdwingen wil?’

‘Gij ziet echter, wat gij met de werkstaking uithaalt: de vrouwen en kinderen lijden gebrek en gij zelve verwildert.’

De man staarde nadenkend voor zich. De vrouw, die hem heden handelbaarder vond dan in de laatste dagen en dit aan het ontwakende berouw toeschreef, meende het gunstige oogenblik te moeten aangrijpen om haren man, die van nature goed, doch door de kameraden opgehitst en bedorven was, zijne verkeerdheden onder het oog te brengen.

‘Gij wildet den heer Engel noodzaken uwe vorderingen in te willigen,’ ging zij voort ‘De heer Engel heeft aanzienlijke schade geleden door den stilstand zijner fabriek, dat wil ik gaarne toegeven, maar de grootste schade lijden wij. Hij wordt geen bedelaar door het verlies van duizenden, maar wij zijn het geworden.’

‘Gij spreekt van zaken, waar gij geen verstand van hebt; het is in alle gevallen gemakkelijker te bezitten, dan voor de wegneming van de ellende der werklieden afdoende middelen aan te geven.’

‘Gij echter gelooft elken, God weet van waar gekomen, deugniet die van vermindering der werkuren en verhooging der loonen raast; menschen, zonder geloof en zeden, leegloopers, die op uwe kosten leven en reizen, zijn uwe profeten’

‘Het is genoeg, vrouw Met al die praatjes verandert gij de zaak toch niet.’

‘Ik zou echter wenschen dat deze treurige ervaring u tot leer en waarschuwing voor de toekomst mocht dienen. Wij zitten diep genoeg in de ellende; hoe ik de kinderen mor-

gen verzadigen zal, weet ik niet; maar dat is nog het ergste niet.'

'Zoo! wat is er dan nog erger?'

'Dat bij uwe tegenwoordige levenswijze uwe ziel verloren gaat, Hendrik. Gij zijt op een gevaarlijken doolweg geraakt en het vonkje godsdienst, dat gij nog bezat, is thans door den sociaal-democraat die zich niet ontziet den Heiland openlijk als een eenvoudig mensch, als den 'edelen mensch van Nazareth' voor te stellen, geheel uitgeblazen. Dit gif is erger dan de ellende, waarin gij ons gedompeld hebt.'

Een ruwe lach klonk uit Hartman's mond.

'Waarlijk jammer! gij hadt boetpredikster moeten worden,' spotte hij. 'Maar de tijden zijn voorbij, dat men het domme volk met den hemel paaien en met de hel vrees aanjagen kon.'

'Hendrik! hoe kunt gij zoo spreken?'

DE KATHEDRAAL TE CORDOVA.

'Wat verstaat gij daarvan? Gij vrouwen laat u bij den neus leiden; gij loopt naar de kerk en blijft dom, juist zoo dom, als de pastoor het hebben wil; maar wij man nen denken anders. Wij hebben die ge heele voddenkraam overboord geworpen! De geest van den tegenwoordigen tijd heeft aan al dat bedrog den oorlog verklaard en het ontmaskerd, dat zien wij in alle lan den van Europa. Er is even zoo min een God als een duivel, anders zag het er in de wereld anders uit.'

'Neen, omdat gij aan geen God meer gelooft, daarom ziet het er in de wereld zoo uit; vandaar de ontevredenheid, de liederlijkheid, het goddelooze leven!'

De lang weerhouden tranen kwamen met nieuw geweld te voorschijn. De ongelukkige moeder nam hare kinderen bij de hand, voerde hen naar de aangrenzende kamer en zonk daar, haar bleek gelaat in de vlakke handen drukkende op de knieën en bad uit den grond haars harten voor haren armen afgedwaalden man.

Deze echter ging in de woonkamer toornig op en neen. 'Dat ontbreekt er nog aan,' bromde hij, 'dat ik mij thuis als een schooljongen zou laten behandelen, die den catechismus moet opzeggen! IJdel gesnap om een mensch, die vruchteloos strijdt en

arbeidt en zich 'elven wil helpen, ten slotte met God en der duivel schrik te willen aanjagen!'

Hij zweeg en onderzocht zijne zakken.

'Niets, niets!' riep hij woest, 'geen cent heb ik meer in mijn bezit; en ik heb dorst als een paard! - Ginder in der rijke liën huizen daar wordt gezwelgd, daar wordt gebrast en feest gevierd - en wij armen kunnen niet eens een glas bier drinken! En dat noemt men gerechtigheid in de wereld! Donder en veerlicht! dat moet anders worden!'

Hij rukte de lade van een kas open en doorwoelde deze. Hij vond oude papieren, geel gevorden dagbladen en dergelijke waardelooze vodden, maar niets, dat hij te gelde had kunnen maken. In een hoek ontdekte hij een oud boekske, grauw en morsig, met afgescheurden rug en houten band. Het openslaande, las hij op de eerste bladzijde: *Gebedenboek voor godvruchtige kristenen.'*

'Het gebedenboek mijner moeder,' mompelde hij, door een plotselinge ontroering overmeesterd, 'hier staat met haar eigen hand geschreven: 'Leef steeds zoo, als gij op het einde uwer dagen zoudt wenschen geleefd te hebben.' Arme moeder, gij waart eene goede vrouw, maar gij hebt u zelve het leven door het schrikbeeld der hel en door uw vurig bidden zeer vervelend gemaakt, het is goed, dat gij dood zijt, want den tegenwoordigen tijd zoudt gij niet begrijpen! - Maar wat zijn dat voor gedachten! Weg met het oude prul, dat de menschen tot kwezels maakt!'

Reeds wilde hij het wrevelig weer in de lade werpen als bij het met de woorden: 'Kom, mijn pijp kan ik ten minste met het papier aansteken,' in den zijzak van zijn bruine kiel stak. Daarna verliet hij stommelend en vloekend het huis.

In het 'Vosje' ging het weer luidruchtig en woelig toe. De leegloopende fabriekarbeiders bij wie allen zonder onderscheid de nood ten top gestegen was, dreigden alles te vernielen indien men hen niet hielp en hunne 'rechtmatige' eischen inwilligde. 'Brood of lood!' klonk de leus. Het vadsige leven, dat zij in den laatsten tijd geleid hadden, het misbruik van geestrijke dranken, de ontevredenheid met zich zelve en de ellende hunner gezinnen, dit alles had de woede, verbittering en vertwijfeling der arbeiders de uiterste grens doen bereiken.

De raddraaier Peters, dien velen als den apostel van een betere toekomst begroetten, anderen als de oorzaak van hun tegenwoordigen toestand verwenschten, was aanwezig en spoorde tot hardnekkige, onvermoeide voortzetting van het eenmaal begonnen werk aan. 'Nog weinige dagen,' sprak hij, en wij zegevieren. Het rijke kapitaal moet en zal buigen voor de proletariërs der vierde klasse. De weinige broodkruimkens, die gij thans uwe vrouwen en kinderen reiken kunt, zullen het zaad van een gouden toekomst zijn. In het volk ligt de kracht en de wil, niet in de bajonetten en ik vorder van den Staat u de middelen te verschaffen om in uwe tegenwoordige behoeften te voorzien, zonder een duimbreed van uwe eischen af te wijken.'

De aanwezige commissaris van policie verzocht den redenaar zich te matigen, daar hij anders genoodzaakt zou zijn de bijeenkomst op te heffen. Nu sprongen echter de arbeiders wild van hunne zitplaatsen op en onder de kreten van: 'Weg met de policie!' stormde men op den commissaris en de agenten ie, ontrukte hun hunne sabels en wierp hen buiten de deur. 'Men wil ons vertrappen: onze rechten verkorten' klonk het, en onder het geschreeuw van: 'Brood of lood!' golfde de tierende en woedende hoop de straat op.

In een oogwenk groeide de schaar tot duizenden aan; nu was er geen houden meer aan en als een stormwind gierde de menigte door de stad. Als door een teoverslag

waren de vereelte vuisten met bijlen, steenen en breekijzers gewapend; winkels werden geplunderd, glasruiten ingeworpen, deuren en vensters van aanzienlijke huizen verbrijzeld. Van minuut tot minuut groeide het getal der oproermakers aan, wier hoofdaanval nu tegen de fabriek van Engel & Cie. gericht was. Een hagelbui van steenen verbrijzelde de vensterruiten, de deuren kraak ten onder de machtige bijlslagen en in het inwendige der fabriek verdrongen zich honderden, alles vernielende wat onder hunne handen kwam.

Een andere schaar, aan welker spitsHartman stond, richtte haren aanval op het woonhuis van den fabrikanten ook daar verbrijzelde men in eenige minuten de hardsteenen deuren en vensters. Eensklaps vertoonde zich Engel, bleek maar kalm op het balkon; hij hoopte nog altijd door zijn persoonlijk optreden de woeste menigte te kunnen bedwingen, doch maar al te spoedig noodzaakte hem het woedend gebrul en het gejouw der muitelingen gepaard met een kogel, die langs zijn oor suisde, zich terug te trekken. De machtelooze policie was niet te zien, de raddraaier Peters verdwenen, want hij had het voor zich veiliger gedacht anderen de kastanjes uit het vuur te laten halen, dat hij aangestookt had; de alarmklokken luidden en reeds stegen uit het fabrieksgebouw zwarte rookwolken op.

Daar naderde in den looppas eene kompagnie soldaten, die met gevelde bajonetten op de oproermakers indrongen. De bandelooze menigte week aanvankelijk voor de gewapende macht terug en het geschreeuw verstomde; weldra echter drongen eenige der heethoofdigsten weer vooruit en er vielen steenen en revolverschoten in de kompagnie.

‘Terug!’ donderde de bevelvoerende officier de razenden toe. Hernieuwd gebrul en steenworpen volgden tot antwoord. ‘Wij willen brood!’ schreeuwde de woedende menigte.

‘Terug, zeg ik nogmaals!’ bulderde de officier en toen de dichte menschenmassa steeds nader kwam en zelfs eenige soldaten zwaar gewond nederstortten, kommandeerde hij: ‘Legt aan - vuur!’

Het salvo kraakte onheilspellend door de straat en als nog een tweede volgde, stoof de menigte gillend en verschrikt uiteen Met geveld geweer stormden de soldaten de vluchtenden na en in korten tijd was de straat gezuiverd, doch de orde op verre nog ntet hersteld, want soortgelijke tooneelen als die voor de fabriek van Engel herhaalden zich op verschillende punten der stad tot den volgenden morgen.

(*Slot volgn.*)

[Nummer 36]

Onze gravures.

Het kasteel van Wijchen.

Het kasteel van Wijchen, in Gelderland gelegen, heeft voor ons, Vlamingen, eene bijzondere aantrekkelijkheid. Immers, dit prachtige verblijf herinnert ons aan den heer baron Eduard Osy de Wijchen, lid der Kamer van Volksvertegenwoordigers voor het arrondissement Antwerpen - een der meest populaire mannen uit den hoogen stand, waarop Antwerpen, en vooral de Vlamingen, fier zijn.

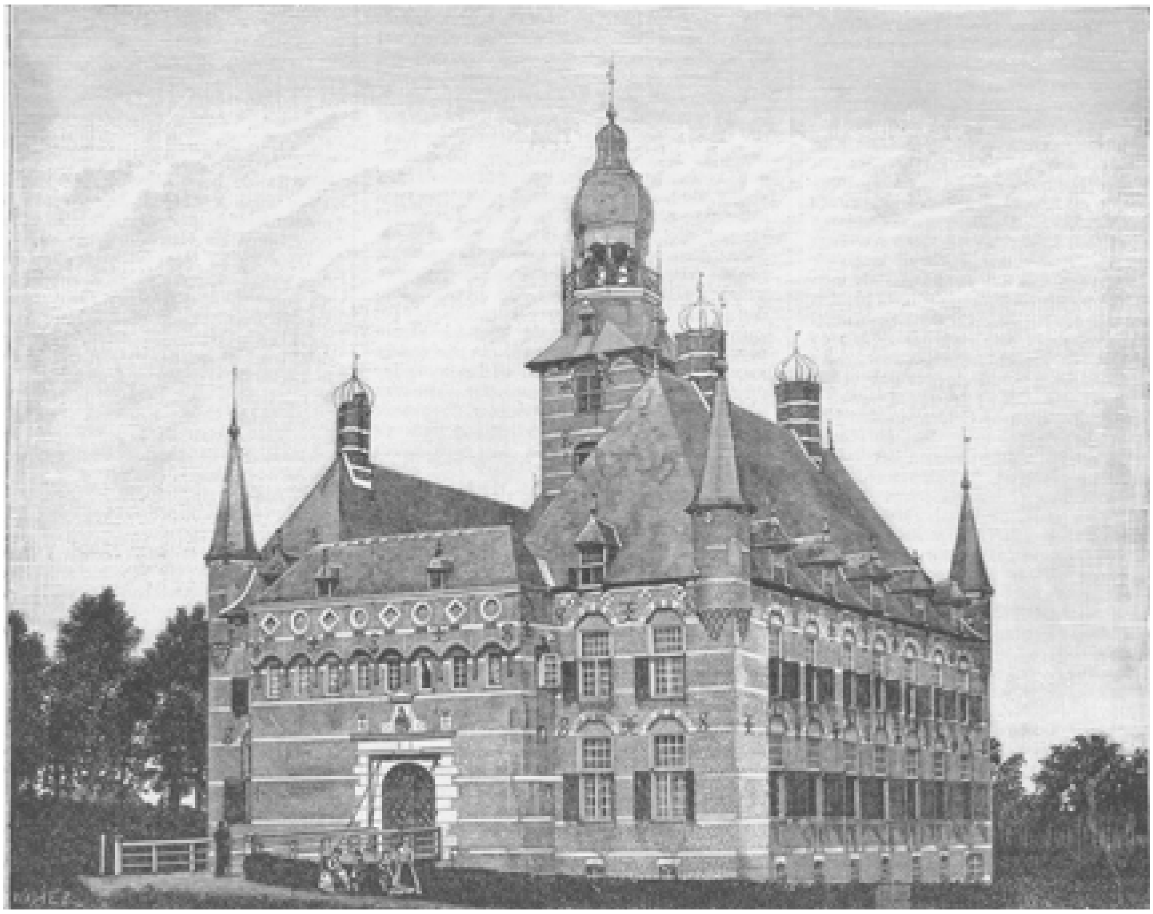

HET KASTEEL VAN WIJCHEN.

Evens als zijn vader, wiens voetstappen van burgerdeugd en kristenzin, de baron Eduard Osy trouw volgt, voert hij den titel van 'de Wijchen' en is dan ook de eigenaar van het prachtige kasteel, waarvan wij vandaag eene teekening in de *Belgische Illustratie* geven.

Dit kasteel is een der oudste burchten, welke er in het schilderachtige Gelderland bestaan. Men moet slechts een oogslag op de teekening werpen, om te zien dat het van voor eeuwen dagteekent.

Gansch het gebouw en toebehooren zijn door eene diepe gracht omgeven; het Ster- en Slingerbosch, die eiken van eeuwen oud tellen, de plantagies van allen aard, de

bloemtuin, de boomgaarden vormen een trotsch geheel, en dat daarenboven zeer schilderachtig mag gezegd worden.

Dit laatste wordt nog verhoogd door de flinke daken der gebouwen met toren en hoektorentjes, de ophaalbrug, de verschillende versieringen, door den bouwer op zeer eigenaardige manier aangebracht. Onder die versieringen wijzen wij op de beeltenissen niet opschriften, welke de zuidzijde van het gebouw, beneden de kroonlijst, versieren.

Zoo ziet men daar een scepter en een houweel gekruist, boven welke zinnebeelden van koning en werkman, een doodshoofd en daaronder in het latijn 'De dood maakt den vorst aan den slaaf gelijk.' Verder: eene hand uit eene wolk te voorschijn komende en den bliksem slingerend met het onderschrift: 'Wie tegen ons?'

Een leeuw met den klauw op een bekkeneel rustend, met de woorden: 'De zege wijkt den

overwonnene.' Twee handen in elkaar geslagen, met het opschrift: 'De trouw maakt rijk en sterk of behoudt.' Een feniks, in den vuurgloed, met het bijschrift: 'In altijd hernieuwde jeugd.' Een veid met korenaren met de zinrijke woorden: 'De hoop op een ander leven.' Vijf pijlen door eene slang omkronkeld, met de spreuk: 'Niets vermag men tegen overmacht' en eindelijk de zon en eene zonnebloem, omgeven door andere planten en de woorden: 'Altijd het hoogste in het oog.'

Men ziet, de bouwer was een man, die zich niet alleen aan aardsche wijsheid kluisterde, maar ook aan die welke een hooger streven had.

Als men de ophaalbrug is overgegaan, bereikt men eene diepe poort en treedt op een groot binnenplein. Men kan den grooten toren van het kasteel zeer gemakkelijk beklimmen, en van daar heeft men liet schoonste gezicht dat een dichter zou kunnen droomen. Men ziet niet alleen de Maas, als eene zilveren en in de zon blikkerende slang het landschap doorkronkelen, maarook het heuvelachtig landschap, de kerktorens rechts en links, de landerijen, de heiden en de weiden vormen er eene rijke verscheidenheid voor het oog.

Draagt het uitwendige van het kasteel een bijzonderen stempel, ook het inwendige levert meer dan eene eigenaardigheid op. Daar ook is men niet zelden zinnebeeldig te werk gegaan. Volgens het landvolk zegt, en vele dezer gezegden zijn juist, zijn er in het kasteel te Wijchen zooveel kelders als er maanden, zooveel kamers als er weken, zooveel vensters als er dagen, zooveel ruiten als er uren in 't jaar zijn. Wie de laatsten tellen wil, hij wage dit!

De edele heeren van Wychen zijn reeds vermeld in de eerste helft der XIIe eeuw; zij waren machtige edellieden en hielden hunne goederen ter leen van den keizer zelven; doch nadat Nijmegen aan den graaf van Gelderland verpand was, werden zij dezen onderworpen.

De bouwer van het kasteel was Dom Emmanuël van Portugal, de schoonbroeder van Maurits van Nassau. Deze Dom Emmanuël had de eigen zuster van gemelden prins, prinses Emilia, gehuwd. Hij leefde er een tiental jaren als een braaf en kristelijk man; doch zijn leven had zeer veel dorens, aangezien hij katholiek was en de Staten van den lande, zoo als men weet, den roomschgezinden erg verdacht hielden en zelfs haatten. Toch diende Dom Emmanuël trouw de zaak der republiek tegen Spanje en werd zelfs in een gevecht nabij Kevelaar, onder Frederik Hendrik, gewond en door den vijand krijgsgevangen gemaakt.

Prinses Emilia stierf te Geneve in den jare 1629 en liet twee zonen en zes dochters achter. In 1639 verkochten deze laatsten het kasteel aan Eustachius van Hemert. gedeputeerde van het kwartier Nijmegen, die het echter een jaar nadien, dus in 1640, overmaakte aan Philips van Nassau, heer van Grimhuizen; doch de wettige eigendom van het kasteel werd den laatstgenoemde slechts toegekend na een zeer ingewikkeld proces.

De stam Nassau-Grimhuizen bleef den katholieken godsdienst getrouw, niettegenstaande de hevige protestantsche woelingen; doch deze tak der Nassau's is uitgestorven. Ten bewijze dat zijne afstammelingen goed katholiek waren, zien wij in een artikel van den heer Gomarius Mes vermeld, dat 'zij ter sluik de geestelijke herders der streek, beurtelings paters Jesuïeten, Capucienen van Velp en Franciskanen van Megen,' herbergden.

Beurtelings kwam het adellijk slot in het bezit der familiën Casembroot, Scherpenzeel, van Wevelinxhoven en eindelijk aan de familie Osy, door huwelijk van den baron Jan Osy. De zoon van dezen, baron Ferdinand, had geene kinderen en, na een oogenblik in de handen van jonkvrouw Della Faille geweest te zijn, werd baron Osy, dien wij allen in Antwerpen gekend hebben, eigenaar van slot en titel en het is nu, zooals wij hooger zegden, zijn zoon Eduard, die als heer van Wijchen optreedt.

De heer baron Osy de Wijchen verblijft zelden op dien prachtigen eigendom; eenige aren geleden bracht hij er, even als mevrouw de baronnes, eenige weken door en nog spreekt men in den omtrek van het leven, de beweging die zich toen in het oude slot vertoonde, van het gulle karakter van den edelen man en van dat zijner echtgenoote. Gewoonlijk verblijft de heer Baron Osy de Wijchen op zijn sierlijk kasteel van Hoogboom, nabij Antwerpen.

De horenfaizant.

De horenfaizant behoort in het Himalayagebergte thuis, doch hij is in onze wereldstreek ingeburgerd, wel is waar niet overvloedig. Dit laatste is niet toe te schrijven aan verschil van luchtstreek, maar wel aan de duurte des vogels. Immers, de streek in welke hij in gezegd gebergte leeft, heeft ongeveer dezelfde luchtgesteltenis als wij hier in Europa genieten.

In den zomer huist de horenfaizant zeer hoog in de bergen, beneden de sneeuwlinie: allengs en naar gelang de wintermaanden naderen, zakt de vogel naar beneden af. Men moge dan al eens dezen vogel in zijne rust stooren, indien dit niet al te dikwijls en te sterk gebeurt, komt hij spoedig op zijne eerste plaats terug; maar wonderlijk is het wel dat de natuurkundigen tot nu toe nog geene bepaalde inlichtingen hebben over het leven en de gewoonte der horenfaizanten in het wilde.

Men weet nochtans dat die vogels zes en zelfs meer eiers leggen, zes en twintig dagen broeien en hunne kiekens twee jaar noodig hebben om volgroeid te zijn. De eiers zijn geel, licht en fijn besprenkeld met tikkeltjes De horenfaizant of tropogaan vraagt niet veel voedsel en wat hij noodig heeft vindt men altijd: veel groensel, maïs, boekweit, tarwe, gekookte aardappels, enz.

Een prachtige vogel is voorzeker de horenfaizant; rank is hij van gestalte en verbazend rijk is zijn gepluimte. De schitterendste kleuren doen zich in zijne veeren op De kuif op den kop is goud; de hals oranje, de rug vinnig rood, de staart bruin, de borst en buik insgelijks rood; doch dat zijn de eenige kleuren niet, die zich in zijn gepluimte opdoen; geen penseel, zelfs niet het behendigste, zou de nuancen, de kleurenmengeling kunnen weergeven. De beschrijving, die wij er van zouden geven, blijft altoos onvolledig.

In den paartijd krijgt de horenfaizant een nog schitterender kleedsel dan in de andere maanden van het jaar; 't is of hij dan door zijne pracht nog meer bekoren wil. De naam van horenfaizant is hem gegeven om de blauwe horentjes, die in de kuif op den kop verloren loopen; doch die de vogel naar welgevallen kan opsteken.

Schoone vogels zijn in den regel geen nachtegalen; de horenfaizant heeft even als de pauw en de papegaai een onaangenamen, scherpen schreeuw.

De Japaneesche oorlogsgod te Simoda.

Japan is een land dat onder alle opzichten verdient bestudeerd te worden, niet alleen om zijne zeden en gewoonten, maar ook alles wat zijnen handel en nijverheid betreft De zeden en gewoonten, onder ander het ceremonieel aan 't hof, zijn vol eigenaardigheden, die overigens in verschillende werken breedvoerig besproken werden; niet minder opmerkenswaardig is het feest van den Japaneeschen oorlogsgod, waarvan wij hier eene afbeelding meedeelen.

De Kamidienst bevat tien groote feesten en een der voornaamste is dat aan den God des oorlogs toegewijd. Op dit feest gedenkt men de schimmen van die, welke in den oorlog gevallen zijn. God Hat-si-man vindt overal tempels; de voornaamste is die van Oefa; doch wat wij op de gravuur voorgesteld zien, is de tempel van Simoda.

Het feest bestaat eigenlijk hierin, dat de familieleden der gesneuvelden, met eene doodkist tempelwaarts trekken, doch tevens zorgen dat hunne bedienden van een goeden maaltijd voorzien zijn, want als er lang genoeg rondgetrokken, op fluit, gong, trommel en bekken gespeeld is, gaat men op de grafplaatsen feest vieren, eten en drinken.

Het overschot van den maaltijd wordt op bootjes, uit strooi gevlochten, geplaatst, aan de golven prijs gegeven, in het vertrouwen dat de golven dit overschot naar het schimmenrijk zullen voeren.

In den stoet merkt men allerhande gedrochten op, onder ander twee leeuwen, doch die leeuwen zijn al niet veel meer dan de paarden in onze oude ommegangen; het zijn twee personen die onder een dekkleed gaan, de laatste gebogen, en waarvan de eerste een papieren leeuwenkop op het hoofd draagt. De stoet wordt zoowel te paard als te voet bijgewoond, doch met een slechts betrekkelijken eerbied gevierd.

Eene werkstaking.
Een bijdrage tot de geschiedenis van den dag.
(Vervolg en slot.)

IV.

De kogels der soldaten hadden maar al te goed getroffen: ‘vijftien dooden en dertig zwaar gekwetsten,’ luidde dienzelfden avond het policiebericht. Onder de laatsten bevond zich ook Hartman, die aan het hoofd der bende voor het huis van Engel reeds bij de eerste losbranding in de borst getroffen neergezonken was. Twee zijner kameraden hadden hem, om hem niet in handen der policie te laten vallen, ijlings opgenomen en naar huis gedragen.

Daar lag hij bleek en kermend op den armoedigen strooizak; de kinderen weenden zonder de geheele uitgestrektheid van het ongeluk te kunnen bevatten, terwijl de vrouw handenwringend naast den man stond. Tranen had zij niet, want al te groote droefheid kan zich niet in tranen lucht geven en slechts eenmaal klaagde zij: ‘Hendrik, wat hebt gij gedaan?’

De haren hingen den man sluik en nat over het bleeke voorhoofd, de oogen waren half gesloten en de handen woelden krampachtig in de oude deken.

‘Waar zijt gij getroffen?’ vraagde de vrouw, die te vergeefs beproefd had zijne kleeren uit te doen om zijne wonde te ontdekken. De tong van den gekwetste lalde

zwaar en onverstaanbaar, maar de vingers der arme vrouw, die de borst betast hadden, waren met bloed geverfd.

Eindelijk verscheen de dokter, dien de kameraden van Hartman gezonden hadden. Met vereende pogingen mocht het gelukken den man in een zittende houding te plaatsen en zijn bruine kiel uit te trekken. De geheele borst was met bloed overstroomd. Na een vluchtig onderzoek verklaarde de dokter, dat de kogel in de borst zat, maar niet diep ingedrongen was en ofschoon de wond zeer ernstig was, kon hij haar niet volstrekt doodelijk verklaren; de kogel moest door eenig hard voorwerp zijne kracht verloren hebben. Bij bezichtiging der kiel van Hartman bleek, dat het schot deze en het in den zijzak stekende oude kerkboek doorboord had, waarmede de man ‘zijne pijp wilde aansteken.’

‘En zal mijn man er niet aan sterven?’ vraagde de vrouw ademloos.

‘Ik hoop hem te kunnen redden; dit boek hier was zijn beschermgeest.’

‘Groote God! ik dank U!’ riep de vrouw op de knieën vallende, uit, en sidderend nam zij het gebedenboek in de handen en drukte een vurigen kus op den doorschoten band.

Alleen kon zij zich niet verklaren hoe het boek in den zak haars mans gekomen was.

De dokter verwijderde den kogel zonder veel moeite, verbond de wonde en bevool den zieke, die van lieverlede tot bewustzijn gekomen was, rust en kalmte aan.

De trouwe echtgenoote week geen oogenblik van het bed haars mans: zij verkoelde het koortsige voorhoofd en droogde de heete slapen; des nachts deed zij geen oog dicht en toen de zieke tegen den morgen in een lichte sluimering viel, richtte zij de vurigste dankzeggingen ten hemel voor den armen verdoolden en zoo wonderbaar bewaarden echtgenoot.

Ten gevolge van dit treurige voorval was de nood van Hartman's gezin ten top gestegen. Geen geld of geen geldwaardig voorwerp was meer voorhanden; de vader zwaar verwond en hulpeloos; de kinderen hongerig en koud en de moeder, wie al deze ellende op de zwakke schouders geladen was, leed voor zich zelve en in dubbele wijze ook voor de haren.

'Ik heb zoo'n honger!' klaagden de kinderen weer, 'zoo'n grooten honger, moeder!'

'Ik heb niets, kinderen,' antwoordde de vrouw, nauw hoorbaar, terwijl een onbeschrijfelijk wee haar hart verscheurde; 'gaat en vraagt om een stuk brood.'

De zieke wendde zich kreunende op zijn leger; eerst thans, nu de brandewijnroes van de laatste dagen voorbij was, trad het volle besef van zijn verschrikkelijken toestand hem voor den geest. De hongerige kinderen, de uitgeteerde vrouw met den verwijtenden blik, zijn aanmatigende taal tegenover den heer Engel, die altijd goed voor hem geweest was, de werkstaking en het woeste kroegleven, eindelijk de wanordelijkheden en de aanval op de fabriek, zijne verwonding en het te verwachten gerechtelijk onderzoek, dat alles was de uitkomst van de laatste veertien dagen en grootendeels zijn eigene schuld. Hij kwam tot erkenning van zich zelven en hiermede verdwenen ook de nijd en de afgunst, die hij tegen de werkgevers gekoesterd had en door de opruiende taal van den oproerkraaier Peters hoe langer hoe meer aangevuurd waren.

Hij kon het gezicht van zijne vrouw en kinderen niet verdragen, want het verweet hem bitterder dan woorden zijn onwaardige handelwijze: hij wendde het hoofd af en een dikke traan gleed langs zijne bleeke wangen.

Een kwartieruurs mocht hij zoo met zich zelven in het gericht gegaan hebben, toen hij zijne vrouw tot zich riep.

'Anna,' zegde hij met matte stem en een poging doende om haar de hand te reiken, 'ben ik zwaar gekwetst, zal ik moeten sterven?'

'Neen, Hendrik, stel u gerust, gij zult leven en genezen. De wonde is wel zwaar doch niet gevaarlijk!'

'God zij gedankt!... En gij, Anna, vergeef mij het ongeluk en het leed, dat ik over u gebracht heb.'

Deze verandering in de gemoedsstemming haars mans maakte de vrouw overgelukkig.

'Alles is u vergeven, beste Hendrik; het smart mij echter dat gij eerst door zulke harde beproevingen tot betere inzichten moest komen. Dank God, die u zoo wonderbaarlijk gered heeft, want zonder Zijne zichtbare bescherming leefdet gij niet meer.'

Hartman zag haar vragend aan; blijkbaar begreep hij den zin harer woorden niet.

'Weet gij, Hendrik, waaraan gij uw leven te danken hebt?.... Aan het gebedenboek uwer moeder, dat door den kogel doorboord werd en zoo diens kracht brak.'

‘Anna, is het mogelijk! het gebedenboek mijner moeder? O, geef het mij, laat mij het dankbaar aan mijne lippen drukken!’

De vrouw reikte hem het boek toe. Terwijl Hartman het oude met bloed bemorste aandenken zijner afgestorven moeder sprakeloos en nadenkend in zijne bevende handen hield, stroomden overvloedige tranen van aandoening en dankbaarheid jegens de wakende Voorzienigheid uit zijne oogen.

‘Het boek heeft u voor den lichamelijken dood bewaard, Hendrik, moge het ook de veel verhevener kracht bezitten, u tot het geestelijk leven, het leven in het geloof en de godsvrucht terug te voeren.’

In plaats van alle antwoord drukte Hartman de hand zijner vrouw ten teeken van instemming.

Daar werd de deur geopend en de fabrikant Engel kwam binnen. Hartman was niet weinig verbaasd en verrast zijn voormaligen patroon voor zich te zien, en zijne vouw beschouwde hem met angstige en wantiouwende blikken.

‘Ik heb van uw ongeluk gehoord. Hartman,’ dus nam Engel vriendelijk het woord op; ‘hoe gaat het met u?’

De vrouw herhaalde de woorden van den dokter en deelde de toedracht van het gebeurde mede.

‘Dat is een hoogst merkwaardige redding,’ zegde de heer Engel; ‘dank God, die u zoo wonderdadig in het leven behouden heeft, Hartman; en gelijk de stof van het boek uw lichaam gered heeft, hoop ik, dat diens geest en inhoud uwe ziel redden mogen; dan is het gebedenboek uwer overledene moeder een dubbele bescherm-engel voor u’

‘Schenk mij vergiffenis, mijnheer Engel, schenk mij vergiffenis!’ smeekte Hartman diep geschokt.

De eens zoo herculische man weende als een kind.

‘Ik weet dat gij van nature goed zijt, Hartman. Gij waart steeds een door mij gewaardeerd vlijtig en knap werkman; alleen de gistende ontevredenheid en de ophitsingen van den gewetenloozen oproerkraaier Peters hebben uwe zinnen beneveld. Keer op den vroegeren weg van vlijtigen arbeid terug en het verleden zal vergeten zijn.’

‘Dank, duizendmaal dank!’

‘Ik weet het, bij den gestegen prijs der levensmiddelen is het lot der arbeiders, en dit niet alleen tegenwoordig, alles behalve benijdanswaardig; maar met geweld, met steenen, moker en petrool wordt dit kwaad niet verholpen. De sociaal-democraten zetten de werklieden slechts tegen de bezitters op tot zoolang hunne communistische denkbeelden tot uitkomsten voeren gelijk wij gisteren, helaas! beleefd hebben. Mogen deze treurige vruchten duizenden de oogen openen. Als gij hersteld zijt, Hartman, staat, naar ik vertrouw, een dubbel genezen man van het ziekbed op.’

Hij reikte den gekwetste de hand en ging heen na hem een spoedige genezing toegewenscht te hebben. Heimelijk had Engel een som gelds op de tafel gelegd en zich snel verwijderd om den dank der vrouw niet te moeten hooren.

‘Dat is zijne wraak,’ zegde deze tot haren man, hem het geld toonende; ‘nu kan ik u naar den eisch verplegen en kunnen de kinderen eten.’

Weinige weken waren verstreken. Op een wel kouden, doch helderen herfstmorgen verliet Hartman op den arm zijner vrouw leunende zijne woning om zijne eerste schreden naar de naburige kerk te richten. In zijne hand droeg hij het gebedenboek zijner moeder. Het oude doorschoten boek was zijn dierbaarste schat en hij had zich

vast voorgenomen, alle dagen tot aan het einde zijns levens dit boek niet alleen in hooge eere te houden, maar zijne ziel er in op te frisschen, zijn geschokt geloof er in te herstellen en er den troost in te zoeken, die alle zwoegen en werken in de wereld niet schenken kan.

‘Ik heb gezondigd tegen God, de Kerk en het geloot mijner godvruchtige moeder,’ zegde hij onderweg tot zijne vrouw: ‘moge de Hemel het mij vergeven, voortaan zal het anders worden!’

In de kerk viel hij op de knieën en lang en vurig gelijk hij het sinds jaren niet gedaan had, bad hij dezelfde gebeden, die zijne moeder in tegenspoed en kommer gesterkt hadden en waarmee zij gelukkig en tevreden gestorven was...

En het werd anders met Hartman. Hij verzoende zich met zijn lot, dat hij door vlijt en spaarzaamheid veraangenaamde, hij vermeed de herberg, de dubbelzinnige kameraden en bovenal de sociaal-democratische woelgeesten en leefde enkel voor het welzijn van zijn gezin.

De machinenfabriek had de werkstaking en den storm gelukkig, zij het dan ook met offers en zware verliezen overleefd en de wielen snorden weer. Wanneer echter iemand Hartman, die hem vroeger gekend had, naar de oorzaak der verandering van zijn denk- en levenswijze vraagde, dan toonde hij trotsch en gelukkig *het gebedenboek zijner moeder.*

Een nuttige wenk voor gebruikers van petroollampen.

Wil het geval soms, geachte lezer, dat ge u bedient van een petroollamp, dan hebt ge zeker ook te klagen over het aanslaan van de buitenwand des oliehouders, of erger, zoo het een hanglamp is, over de druppels, die nu en dan op tafel vallen. Vanwaar de petrool op die niet gewenschte plaats? Voor zoover mij bekend is, is tot dusver nog geene goede oplossing van die vraag gegeven.

Er worden vele menschen gevonden, die meenen dat petrool overal doorheen dringt, door glas, door porcelein, door metaal enz. Zij dwalen. Petrool dringt wel in hout, niet in vaste stoffen.

Anderen nemen aan, dat het vochtig worden ontstaat door het afkoelen en neerslaan van den damp. Ook zij vergissen zich.

Wederom anderen schrijven het druipen der lampen, systeem Quentin, toe aan de capillariteit, waardoor de olie tusschen de beide buizen zoo hoog zou opstijgen dat zij door de binnenste buis kan afvloeien. De laatste bewering heb ik zelfs hooren staande houden door liê, die uitmuntend op de hoogte waren van de natuurkundige wetenschappen, en lastig werden, toen ik hun gevoelen niet deelde. Ook de laatsten dwalen.

Maar vanwaar dan die vochtigheid?

Lezer, ik heb langen tijd de werking van de petrool nagegaan en meen u de volgende oplossing, als de ware te kunnen meededen. Doch hebt ge ooit een zout (keukenzout, groenenvitriool, salpeter enz) tot verzadigens toe in water opgelost en dan het water laten verdampen? Beproef het eens, met salpeter gelukt de proef uitmuntend. Dan zult ge zien dat de salpeter tegen den wand van het glas opkruipt, over den rand naar beneden gaat en is er genoegzame voorraad in 't glas, zelfs nog over de tafel kruipt. Altijd zullen de wegkruipende deeltjes met elkander in verband blijven. Hoe die werking uit te leggen? Ik weet het niet. Men zou haast zeggen, dat de eene molecuul zich over de andere heen beweegt, om op de uiterste grens post te vatten.

Doch genoeg. Gij hebt het aangehaalde begrepen, of kunt het beproeven Het voorbeeld dient slechts om u aanschouwelijk voor te stellen welke de werking van de petrool is. Na een langdurige, aandachtige beschouwing meende ik ze daartoe te moeten terugbrengen. De deeltjes zijn onderling altijd min of meer in beweging. Het eene plant zich voort langs het andere of duwt het vooruit, en zoo klimmen zij opwaarts naar den bovenrand des oliehouders. Daar aangekomen, dringen zij door het gips, waarmee het onderste gedeelte des branders op den bol vastgemaakt is (gips is immers poreus) en zetten vervolgens hun uitbreidingsreisje op den buitenrand voort. Bij een hanglamp vereenigen zij zich aan de onderste punt en vallen als druppel neer. Eenmaal dat die waarneming was gemaakt, juister gesproken, eenmaal dat zij om gegronde reden was verondersteld, want juiste waarneming is moeilijk mogelijk, kwam de vraag: hoe die werking tegen te houden? Verschillende stoffen werden als barrikade aangewend, maar de petrool

stoorde er zich niet aan. Eindelijk gelukte het iets te vinden, waardoor zij in haar loop werd gestuit. Het vet bezat dat vermogen. Maar niet alle vetten evenzeer. Bougie weinig of niet, varkensvet iets, rundervet beter, was redelijk goed. Ge kunt het zelf beproeven. Als uw oliehouder vochtig wordt, neem een koordje, dompel het in gesmolten was, en als het goed doortrokken is, bind het dan om het koperen stuk, d.i. aan het onderste gedeelte van den brander, wat aan den oliehouder is vastgemaakt, maar druk het zoo naar beneden dat het was overal den oliehouder van boven raakt. Ge zult zien dat uw lamp eenigen tijd droog blijft, dagen, of weken, of maanden, naar mate de hoeveelheid was in het koordje aanwezig.

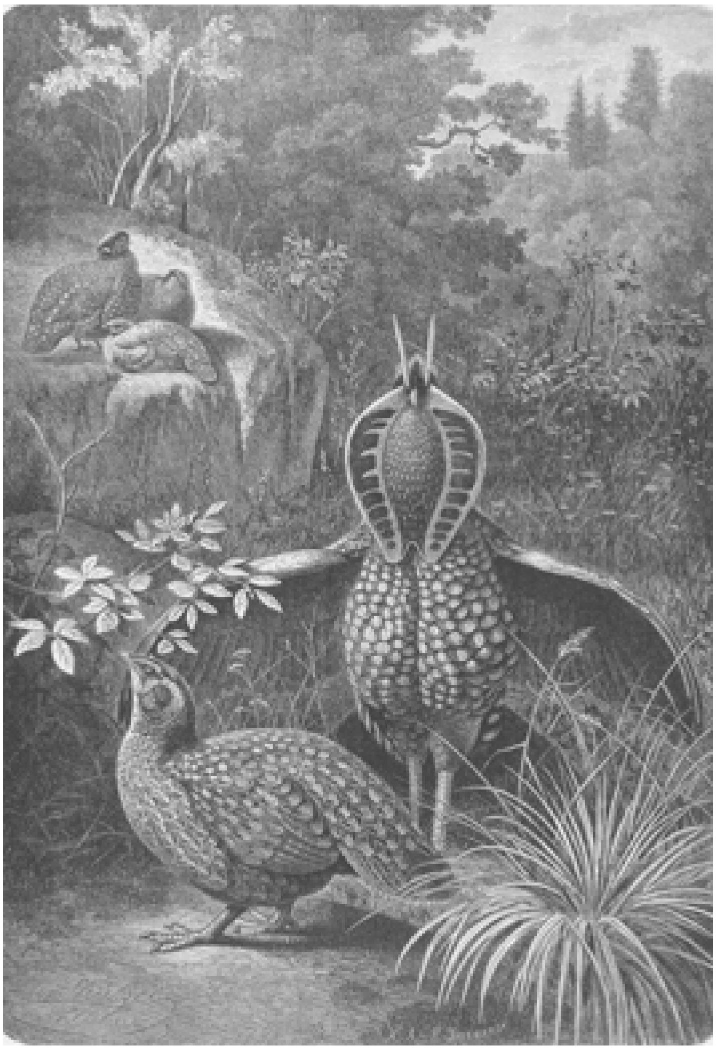

DE HORENFAIZANT, NAAR G. MÜTZEL

Hoe onwaarschijnlijk het ook is, uw lamp zal droog blijven, zoodat ge het stof er zelfs kunt af blazen. Misschien wordt het ‘uitbreidingsvermogen’ (op den naam valt, veel af te dingen, doch om 't even, als 't kind maar een naam heeft en gij hem verstaat) omgezet in oplossingsarbeid.

Met toepassing van bovenstaanden raad zult ge nog een vreemd verschijnsel zien. De petrool, een weinig boos in haar loop te zijn ge-

stuit, geeft den moed niet op. Met hardnekkigheid stijgt zij opwaarts, en meer dan anders zal zij het pinneke en knopke bevochtigen, waarmee men de pit opdraait, zoodat van tijd tot tijd daaraan een druppel komt te hangen. Het spreekt vanzelf dat, heeft men het systeem Quentin, ook de binnenste buis boven van was moet worden voorzien, anders gaat de olie daarlangs naar beneden.

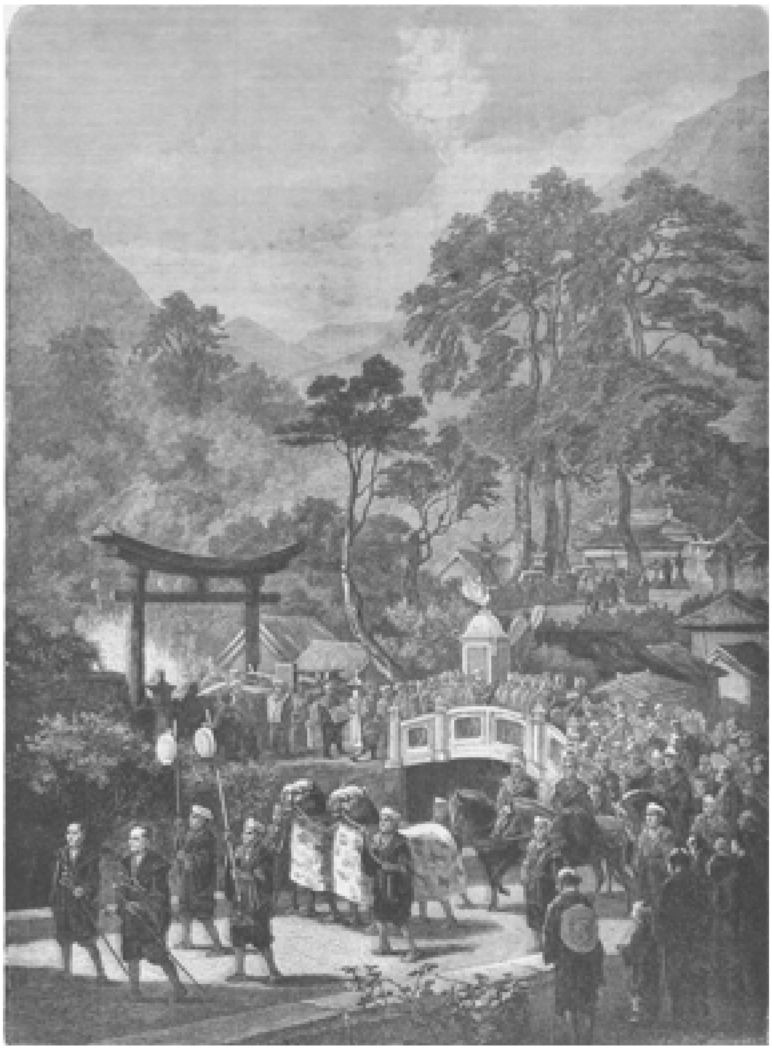

HET FEEST VAN DEN JAPANSCHEN OORLOGSGOD TE SIMODA, NAAR W. HEINE.

Draagt deze wenk uw goedkeuring weg, dan hoop ik over eenigen tijd iets mee te deelen over het bewaren van eieren en versche groenten. De proefnemingen zijn begonnen, 't Is slechts de kunst om de manier van bewaren zoo in te richten, dat zij in ieders bereik valt en er geen andere handen dan die der huismoeder daarvoor noodig zijn.

A.v.M.

Misdaad en vergelding.

II. De aanvang van den strijd.

Ten tijde dat onze geschiedenis een aanvang neemt, was Indië nog niet bij het engelsche rijk ingelijfd. Er bevonden zich daar veeleer slechts enkele en nog recht onbeduidende neerzettingen. Het geheele reusachtige land, voor zoover het niet onder inlandsche gebieders stond, behoorde

veeleer aan de engelsch-oostindische handelmaatschappij. Deze oefende het eigenlijke oppergezag uit, en het engelsche rijk als zoodanig had rechtstreeks weinig met Indië te maken, al had het ook ontwijfelbaar het grootste belang bij de instandhouding der handelscompagnie; op het bezit van Indië toch berustte juist zijn voorspoed, zijn wereldhandel en derhalve ook zijne plaats in de rij der mogendheden.

De engelsch-oostindische compagnie nu hield gelijk een souverein een aanzienlijk leger onder de wapens, om haar bezit te verdedigen. Dit leger bestond voor ongeveer drievierden uit geboren Indiërs, die in eigene regimenten verdeeld maar van majoor af door europeesche officieren gecommandeerd werden. De mindere officieren waren Indiërs, doch stonden dezen altijd bij de Europeërs achter, al bekleedden zij een hoogeren rang: een indische overste salueerde een engelschen vaandrig. Ongeveer een vierde der troepen bestond geheel uit Europeërs en ook deze waren weer in eigene afdeelingen verdeeld.

Toen de groote opstand der Sipoys uitbrak, werkte deze onoordeelkundige afscheiding der rassen het oproer sterk in de hand, terwijl van den anderen kant de indische compagnie volledige troepencorpssen behield, waarop zij zich verlaten kon; maar deze vormden een zeer geringe minderheid.

Zulk een vertrouwbaar korps was de geheel uit Europeërs bestaande bezetting van Allahabad. Natuurlijk mocht deze niet meer verzwaktv orden, dan de verdediging der plaats veroorloofde en zoo bleven er slechts dertienhonderd man ter beschikking overig, waarmee een aanslag op Cawnpore zou uitgevoerd worden. Eene andere kleine colonne van omstreeks vierhonderd man onder majoor Renaud rukte eveneens daarheen op en zou op een vooraf bepaald punt zich bij generaal Havelock aansluiten. Bij de schaar van majoor Renaud voegde zich nog een compagnie koninklijke artillerie met zes kanonnen. Even zoo sloten zich de weerbare engelschen, die men onderweg rondzwervende vond, bij den troep aan. Deze werden bereden gemaakt en ingedeeld bij eene kleine afdeeling indische ruiterij, die geweigerd had met de opstandelingen gemeene zaak te maken. Men versterkte daardoor deze laatste schaar en maakte haar door de indeeling van engelsche strijdkrachten nog vertrouwbaarder.

De moeielijkheden van een tocht in Indiën zijn reeds door de natuurlijke toestanden van het land met de onze in het geheel niet te vergelijken. De tocht van zulke geringe legerafdeelingen stuit bij ons op hoegenaamd geen moeielijkheden, voor zulk een klein getal vindt men overal kwartier en proviand. Zelfs vervoermiddelen kan men eischen. In Indiën daarentegen moet men alles meenemen wat men noodig heeft en de trein van eene kleine legerafdeeling was dus ongemeen groot. De veedrijvers, voerlieden en allerlei slag van bedienden telden in den regel meer personen dan de geheele strijdmacht.

Zoo trok dan ook te Allahabad van elf uur af een onafgebroken karavaan van bepakte wagens, olifanten, trekdieren en dergelijken de oostpoort uit, waar den trein door daar geposteerde manschappen de in te nemen plaats aangewezen werd. Van een uur af verzamelden zich in alle stilte de troepen en namen dadelijk het gelid in, dat hun op marsch toekwam.

Tegen twee uur verscheen generaal Havelock met zijn staf, die veel meer officieren telde dan eigenlijk noodig was. Het behoorde dan ook tot de eigenaardigheden van het engelschindische leger, dat het over een groot aantal hoofdofficieren zonder werkelijk kommando beschikte en dit aantal werd thans nog vergroot door de

officieren der oproerige sipoys-regimenten, die, voor zoover zij er het leven hadden kunnen afbrengen, in de naast bijgelegen neerzettingen de wijk genomen hadden.

De generaal beantwoordde stom de stomme groeten, hoorde de rapporten aan en zond daarop een adjudant naar de voorhoede om het bevel tol opbreken over te brengen. Alle schikkingen waren genomen; er behoefde verder niets naders bepaald te worden. Een opwekkende toespraak was ook niet noodig; deze is buitendien in het engelsche leger niet in voege en ditmaal inzonderheid maakten de gebeurtenissen alle opwekking overbodig Men wist toch, dat het naar Cawnpore ging, naar de residentie van Nena-Sahib, die huichelachtig de rol van bondgenoot der Engelschen gespeeld en daarna met een verwoedheid en bloeddorst zonder weêrga huis gehouden had. Het verdrag, hetwelk den vrijen aftocht der Engelschen verzekerde, had hij schandelijk verbroken en de weerlooze gevangenen, zonder aan zien van ouderdom en geslacht, onder de afgrijselijkste folteringen en ontberingen, gedeeltelijk doen ombrengen en gedeeltelijk naar Cawnpore terugvoeren. Wraakzucht daarover deed het hart van elken Engelschman gloeien; men telde de tegenstanders niet, die met twintig tegen een waren, maar men haakte er slechts naar met hen handgemeen te worden Nooit misschien is een schaar uitgetrokken, van welke ieder man persoonlijk van razender woede kookte, dan de dertienhonderd van Allahabad. En toenmaals had Nena-Sahib zijne laatste schanddaad, die alle vroegere in de schaduw stelde, de slachting der op grond van een plechtig verdrag teruggekeerde gevangenen, nog niet eens gepleegd.

Men kon slechts korte marschen maken, en zelfs deze moesten wegens de verschroeiende hitte in de vroegste morgenuren afgelegd worden; het grootste gedeelte van den marschtijd viel in den nacht.

Weldra deed zich ook een andere verhindering in het voortmarcheeren op. De voorhoede stootte op stroopende rebellen-cavalerie; er werden schoten gewisseld. Den 12 juni zag men sterke scharen rebellen in het front, terwijl de cavalerie den kleinen troep op de zijden verontrustte. Wel is waar maakten de dichte djungels (bosschen) aan beide zijden een rechtstreekschen aanval der ruiterij onmogelijk, doch waar een open plek was, zag men hunne posten, die verdwenen zoodra infanterie tegen hen oprukte. Het gevoel, geheel omsingeld te zijn, had wellicht een anderen troep neerslachtig gemaakt; de manschappen van Allahabad echter verdroot niets dan dat de vijand geen stand hield als zij naderden.

Zoo ging het eenigen tijd langzaam voort. De ruiterij, welke aan het hoofd der voorhoede reed, was reeds lang door scherpschutters vervangen, die zich beter konden dekken en in het boschachtige terrein meer konden uitrichten dan de ruiters De vijandelijke zwermen werden aanhoudend dichter en weken steeds langzamer terug. De scherpschutters compagnie had zich reeds meermaals genoodzaakt gezien hare reserve in de vuurlinie te doen voortrukken en het doordringende hoorngeschal, waarmede dat voortrukken gepaard ging, had steeds in de kleine colonne een groot gejuich verwekt; maar op deze vreugde volgde even geregeld teleurstelling, wanneer de krijgshaftige tonen verstomden, en meerdere elkander snel opvolgende salvo's verkondigden, dat de vijand den tegenweer had opgegeven en terugtrok.

Langzamerhand werd het open veld ruimer; het dal, waarin men tot dusverre voorttrok, verbreedde zich en daarmee week ook het bosch iets meer terug. De toestand, waarin men verkeerde, werd daardoor wel uiet veel beter, maar men kon nu ten minste het terrein iets verder overzien, hoewel de heuvelachtige bodem en zijne veelvuldige laagten overvloedige gelegenheid tot dekking aanboden. De linie der rebellen werd nu ook breeder en zij konden beter van hun grooter aantal partij

trekken. Daarbij kwam nog, dat de bodem en met dezen de weg langzaam steeg, zoodat men gelijktijdig met het voortrukken ook bergop klimmen moest, een gesteldheid van den grond, die een ruiterijaanval bijzonder gunstig was.

Het duurde dan ook niet lang of men hoorde in de verte het schetteren der trompetten, en de signalen der scherpschuttershorens kondigden aan, dat men een treffen verwachtte. Een zwarte linie donkere paarden verscheen eensklaps in het strijdperk van achter een voor uitspringenden dichten boomgroep; zij zwenkte met de juistheid van een goed geoefenden ruitertroep en rende op de ver verstrooide tirailleurs toe. De horens riepen in 't carré en weldra verkondigde onafgebroken rollend geweervuur dat de vijandelijke troepen elkander reeds dicht genaderd moesten zijn.

Generaal Havelock hield zijn paard in en wierp een blik achter zich op het omgevende gevolg.

‘Overste Morton,’ bevool hij dan met ijskoude kalmte, ‘neem ons escadron en ga de scherpschutters te hulp.’

De aangesprokene sloeg snel groetende de hand aan den helm, raakte zijn paard even met de karwats aan en rende vooruit naar het bedoelde escadron dat stappend voortreed. Doch dadelijk werd dit anders. Men hoorde dreunende hoefslagen en daarna trompetsignalen, die den aanval blaasden. Weinige oogenblikken later was het vuur verstomd. De beide ruiterbenden waren met elkander handgemeen, vriend en vijand vermengden zich en het was der infanterie niet meer mogelijk onder deze menigte te schieten.

Weer eenige oogenblikken later zag men in de verte een donkere massa met ongemeene snelheid over een heuvel heen vliegen. In den morgenwind fladderden de witte burnoes der Indiërs, terwijl daarachter de donkere uniformen der Engelschen zichtbaar weiden. Hier en daar fonkelde de morgenzon op een getrokken sabel, zoodat het een felle bliksemstraal uit een donkere wolk geleek.

Havelock schoof den kijker, dien hij voor liet oog gehouden had, ineen en voor de eerste maal sinds het vertrek gleed een glimlach van voldoening over zijn ijskoud gelaat. ‘Majoor O'Neil, neem de derde compagnie en ga in het bosch op den rechterflank! majoor Waterfield met de vijfde compagnie op den linkerflank!

De beweging werd terstond uitgevoerd; van den kleinen hoofdtroep scheidden zich de nog kleiner afdeelingen af en weldra verdwenen deze, tirailleurs vooruitzendende, rechts en links in het bosch.

De maatregel van den generaal bleek voortreffelijk te zijn: weldra begon rechts en links het vuren; beide afdeelingen moesten dus op rebellen-troepen gestooten zijn, die daar in hinderlaag lagen en het gunstige tijdstip afwachtten om te voorschijn te komen.

Op dit oogenblik lieten zich ook enkele schoten in den rug vernemen en een officier kwam op een met schuim bedekt paard aanrennen om te melden, dat de tirailleurs der manschappen, die den trein moesten dekken, in het bosch op vijandelijke patrouilles gestooten hadden.

‘De toestand wordt ernstig,’ fluisterde een jong adjudant een ouder officier in het gevolg van den generaal in het oor.

Deze haalde de schouders op. ‘Het zal hier wel tot een beslissing komen,’ merkte hij koel aan. ‘De honden moeten te weten gekomen zijn, dat majoor Renaud zich bij ons aansluiten zal, en houden het voor verstandig den eenen na den anderen af te maken.’

Tegelijk nam hij een zeslooprevolver uit den zadeltesch en vergewiste zich, dat alle loopen geladen waren.

Een vernieling of wegvoering van den trein had voor de troepen in hun toestand gelijk gestaan met volslagen ondergang. Men was reeds bijkans zeventig mijlen van Allahabad verwijderd en in den omtrek was volstrekt niets te bekomen. Het land was grootendeels met djungles bedekt en waar open plaatsen waren, zou men hoogstens paardenvoeder kunnen vinden. De hier en daar verstrooide hutten waren door de bewoners verlaten en de rebellen hadden ze verbrand en alles vernield, wat niet meegevoerd kon worden. Het was zelfs twijfelachtig of men drinkwater zou vinden.

'De cavalerie terug!' riep de generaal een trompetter toe en deze liet terstond zijn signaal hooren, hetwelk na weinige oogenblikken in de verte herhaald werd.

Daarop wendde de generaal zich tot den officier die zooeven het rapport overgebracht had: 'De treincolonne zal tot hier voortrukken en zich op den weg aaneensluiten! Mijne heeren,' wendde hij zich vervolgens tot de nog om hem staande officieren, 'ons hoofddoel moet

thans zijn den trein te beveiligen, eer wij er weer aan denken kunnen om voort te trekken. Ik laat derhalve den trein in het midden nemen en naar rechts en links een zwenking uitvoeren, die onze vijanden voor het front drijven moet. Eerst moet echter een verkenning rugwaarts plaats hebben om ons te verzekeren, dat wij in den rug vrij zijn. Deze taak rust op de cavalerie, zoodra zij terugkeert. Geeft intusschen de noodige bevelen. Drie compagnieën rechts, drie compagnieën links in het bosch langs beide zijden over de hoogte heen! Blijft zorgvuldig met elkander in verbinding! Als wij voortrukken vormt de voorhoede het centrum en de beide zwenking-colonnes de vleugels. De beide compagnieën Hooglanders blijven hier ter beschikking.'

De officieren hadden de beweging, die de generaal commandeerde, goed begrepen, en het grootste gedeelte van den staf jaagde naar de betreffende afdeelingen, om ze te doen uit voeren. Reeds zag men van de eene zijde in de verte de ruiters in gestrekten draf terugkeeren en in den rug hoorde men het doffe rollen van de aankomende wagens.

Onder deze wagens bevond zich ook de lichtgebouwde jachtwagen des oversten Waterfield, op welke zijn lijfsbenoodigdheden gepakt waren. Op den bok zat de ons bekende maleische jongen, die de teugels vasthield en naast hem Ricardo, die den overste opal zijne tochten placht te vergezellen. Een rijknecht te paard, die nog een tweede rijpaard aan den teugel voerde, draafde naast den wagen

Onwillekeurig zagen zoowel Ricardo als Jim naar den overste, dien zij echter in de nabijheid des generaals niet ontdekken konden. Toch viel het Ricardo licht te vernemen, dat en waar de overste zich in het gevecht tegen de opstandelingen bevond.

Toen Ricardo zulks vernam, werd hij somberder dan hij den ganschen tijd sedert het vertrek geweest was Peinzend zat hij voor zich te staren, lette noch op de rondom rollende salvo's tusschen welke zich van tijd tot tijd het tromgeroffel van storm loopende colonnes liet vernemen, noch op de fluisterende bemerkingen van Jim omtrent de gevaren, waarin dë overste kon verkeeren. Zoo zat hij eene wijl met bevende lippen; daarop werd zijn aschgrauw gelaat vuurrood, hij greep naar de buks, die achter hem in den wagen stond, voelde aan den borstzak van zijn rok, blijkbaar om zich te verzekeren, dat hij ook van munitie voorzien was, verliet met een sprong den wagen en ijlde weg in de richting, waar men den overste vermoedde.

Voor Jim was enkel dit opwekkende voorbeeld noodig om Ricardo te volgen. De scherpe kris, het lievelingswapen van zijn volk, hing in een leeren schede om zijn hals. Daarmee wilde de knaap zijn meester, aan wien hij hartstochtelijk verkleefd was, te hulp komen. Tot dusverre had hem de strenge krijgstucht, die den voerliê verbood, hunne wagens te verlaten, teruggehouden; toen hij echter Ricardo zag wegijlen, was alles vergeten. Hij wist dat hij zich aan een wellicht strenge straf blootstelde, maar hij hoopte in de algemeene verwarring onbemerkt weg te sluipen en even onbemerkt weer zijne plaats te kunnen innemen. Hij wierp de teugels aan den rijknecht toe en eer deze begreep, wat dit te beteekenen had, was de knaap reeds tusschen de wagens verdwenen.

De Italiaan had intusschen een niet onbe duidenden voorsprong gewonnen. Jim zag nog wel welke richting hij insloeg; maar weldra nam het bosch hem op en onttrok hem aan Jim's oogen. Wel hadden het kraken der takken en het ritselen der bladeren den knaap tot richtsnoer kunnen strekken: maar daartoe ware noodig geweest, dat rondom hem stilte en rust geheerscht hadden, doch in het algemeene gedruis verloren zich natuurlijk de bijzondere geluiden. Zoo bleef er dus voor Jim geen ander middel

overig om den weg te vinden dan dat hetwelk ook Ricardo moest aanwenden hij volgde het knetteren der geweren.

Weldra vond hij intusschen in het bosch ook andere sporen; waar eene schaar van twintig tot dertig mannen door het dichte kreupelhout gedrongen was, waren gras en kleine struiken platgetreden, takken afgerukt en hier en daar ook een lap van een uniform blijven hangen. Voor het instinkt van een natuurvolk zijn zulke kleine teekenen duidelijke wegwijzers. Met verwonderlijke vlugheid en behendigheid drong de knaap vooruit en al nader en nader klonk het kraken der schoten. Naar zijne berekening moest hij Ricardo reeds ingehaald hebben; want het was toch niet goed aan te nemen, dat deze zich een eigen weg door den djungle banen zou, terwijl er reeds, een gemaakt was, die hem daarbij regelrecht naar de engelsche troepen voeren moest. Maar reeds zag Jim de roodrokken door de boomen schemeren en van den Italiaan ontdekte hij nog geen spoor.

Hij kwam nader. Het was een deel der compagnie, welke de overste in het bosch gevoerd had. De soldaten stonden met het geweer bij den voet op een kleine open plek in het bosch en vormden de reserve voor de verder uitgezonden tirailleurs. Nochtans moest de keten zich in de nabijheid bevinden, want de lucht was reeds met poeierlucht bezwangerd. De overste was niet daar ter plaatse; de hoofdman der compagnie voerde het commando over de reserve, terwijl gene zich in de vuurlinie bevond.

De bij de officieren goed bekende maleische knaap ontmoette niet de geringste moeielijkheid om zich bij zijn heer te mogen vervoegen. De geheele linie trok langzaam vooruit. De door generaal Havelock bevolen beweging begon zich reeds kenbaar te maken; want ter rechter- en ter linkerzijde hoorde men een aanhoudend knetteren der geweren.

Toen de knaap den overste in het oog kreeg, stond deze juist zoo hoog op een heuvel, dat hij over den top kon heenzien. Zoo scheen hij de bewegingen van den vijand waar te nemen, terwijl de tirailleurlinie voor hem reeds de helling afklom die hij zelf nog bereiken moest Dicht bij hem stond de trompetter, die den toom van het rijpaard des oversten aan zijn arm had hangen

Plotseling zag Jim den overste beide armen in de lucht uitslaan en zich met razende snelheid meermalen omdraaien, zoodat de aan diens pols hangende sabel suisend in een kring door de lucht vloog. Dan deed de overste een sprong en stortte neer. De trompetter sprong toe om den overste in zijne armen op te vangen.

Met een kreet van ontzetting snelde de knaap toe en wierp zich op den overste, die met uitgebreide armen en verglaasde oogen op den rug lag Deze hevige uitbersting van droefheid duurde slechts een oogenblik. Jim richtte zich op de knieën op, schudde wild met het hoofd en monsterde zorgvuldig den achter hem liggende omtrek.

Hij scheen met zijn onderzoek ontevreden. Hij mompelde eenige onverstaanbare woorden, liet den overste liggen gelijk hij gevallen was en stormde met groote sprongen naar den zoom van het verder achterwaarts staande dichte kreupelhout. Daar begon hij zorgvuldig struik voor struik te doorsnuffelen, bezag nauwkeurig den bodem en de lage planten, die hem dekten, maar ook de uitkomst van dit onderzoek scheen hem uiet te bevredigen.

De handelwijze van den knaap was in het oogvallend genoeg; evenwel gaf er niemand acht op, alle opmerkzaamheid was veeleer op het gevecht gericht. Er was dan ook eigenlijk niets ongewoons gebeurd Wanneer twee troepenafdeeltngen tegenover elkander in het vuur staan, vallen er dooden en gekwetsten, van alle kanten knallen schoten: een kogel had zijn doel bereikt!

Midden in zijn onderzoek hoorde Jim de takken kraken, alsof iemand zich met moeite een weg door het onderhout baande. Ricardo verscheen aan den zoom van het bosch en snelde, toen hij den overste op den grond uitgestrekt zag liggen, op dezen toe. Op het oogenblik dat Ricardo zich buiten het bosch vertoonde, begonnen Jim's oogen van een onheilspellend vuur te flikkeren. Hij hield zich achter een boomstam schuil en bespiedde in stilte alles wat de Italiaan deed.

De omgeving was in dat korfe tijdsverloop geheel veranderd De linie was voortgerukt, de oudste officier had bij de tirailleurs het commando op zich genomen en de trompetter, die nog steeds het paard van den overste aan den toom voerde, had zich te zijner beschikking gesteld. De open plek was door allen verlaten, alleen de doode overste lag tegen de helling uitgestrekt. Ricardo knielde naast hem, en achter den boomstam stond de Maleier, die op al zijne bewegingen nauwkeurig acht gaf.

De Italiaan onderzocht het lichaam met de grootste zorgvuldigheid. Hij voelde diens pols, rukte de uniform open en legde het oor op diens borst om te hooren of het hart nog klopte; daarop keerde hij het lichaam om, zoodat het op de borst kwam te liggen en nu eerst ontwaarde het scherpe oog van den knaap dat het bloed zeer langzaam uit een wonde in den rug zijpelde. De Italiaan onderzocht de plek, waar de wonde was, betastte het lichaam er om heen en nadat hij blijkbaar tot gerustheid gekomen was, sprong hij op en greep naar zijne buks. Met een trap bracht hij het lijk weer in den vorigen toestand en verliet daarna met een lach op de lippen, met fier en opgeheven hoofd het tooneel van den strijd.

Reeds was hij dicht bij den zoom van het bosch genaderd, als zijn gedraging plotseling veranderde. Zijn gelaat nam eene uitdrukking van diepe droefheid aan, hij leunde met het hoofd tegen een alleenstaanden boom en hield den neusdoek voor de oogen. Zoo stond hij eenige minuten als in felle smart verzonken, doch sprong eensklaps terug als had hem iets doen schrikken. Tegelijk brak een kleine afdeeling roodrokken door het kreupelhout te voorschijn, en Jim hoorde nu hoe Ricardo met al de gebaren en uitdrukkingen van de hevigste smart den officier den dood des oversten meedeelde

De dokter der compagnie, die zich bij de afdeeling bevond, spoedde zich dadelijk naar het lijk, maar hij behoefde er slechts een blik op te werpen, om overtuigd te zijn, dat menschelijke hulp hier niets meer kon baten. De hooge rang echter, dien de gevallene bekleed had noopte hem de wonde naauwkeuriger te onderzoeken; hij stond evenwel spoedig op met de woorden: ‘De kogel heeft den ruggegraat verbrijzeld; de dood moet oogenblikkelijk geweest zijn.’

De afdeeling had eenige minuten gewacht en marcheerde daarop verder. De officier zond Ricardo naar den staf van den bevelvoerenden generaal, om te melden, dat de overste Waterfield gevallen was.

Na verloop van omstreeks een uur keerde Ricardo met eenige manschappen van den trein terug, om een graf voor den overste te graven. Dezen liefdedienst meende men hem te moeten bewijzen. Meevoeren kon men het lijk niet, en als men het wilde begraven moest het spoedig geschieden; anders werd het een prooi der roofdieren.

Toen Ricardo ter plaatse kwam, trad hij onthutst terug: het lijk was niet meer in den toestand, waarin de dokter het verlaten had. Deze had, om de wonde te kunnen onderzoeken, de uniform op den rug opengesneden; nu was de snede veel vergroot en daarbij waren er meerdere diepe sneden in de wonde zelve zichtbaar. Het was, alsof iemand in de wonde gewoeld had. *Wat* hier gebeurd was, bleef voor den Italiaan een raadsel, dit echter stond bij hem buiten twijfel, *dat* hier iets gebeurd was.

De manschappen van den trein gaven geen acht op deze bijzonderheden. Zij maakten een kuil en legden er den overste in. Het knetteren der geweren, waaronder zich plotseling snel opeenvolgende donderslagen van zwaar geschut mengden, was het eeresalvo op het eenzame graf des krijgsmans Een der mannen bond twee dunne takken in den vorm van een kruis aaneen en stak dit aan het hoofdeinde van het graf in de versch omgewoelde aarde; daarop verlieten allen de plek om zich weer bij de colonne aan te sluiten.

(*Wordt vervolgt.*)

Het stelsel van Darwin aanschouwelijk voorgesteld.

Wil men de leer van Darwin duidelijk maken in onze officieele scholen, men neme de onderstaande gravuren: vooreerst ziet men hoe er van een visch, in beurtelingsche ontwikkeling, eene dame groeien kan.

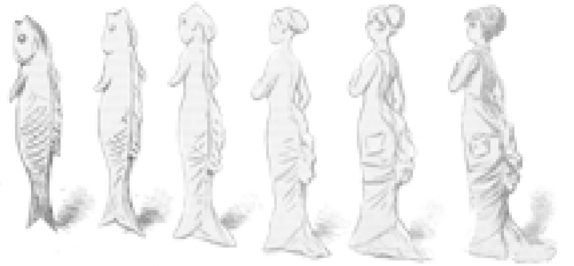

Niets logieker dan dat: de beurtelingsche ontwikkeling is zóódanig, dat ziet men in de eerste figuur een visch, men in de zesde eene dame ziet, die volledig is gekleed en gefriseerd, tot zelfs de sleep is niet vergeten. Zelfs daartoe heeft de natuur geen modiste meer noodig!

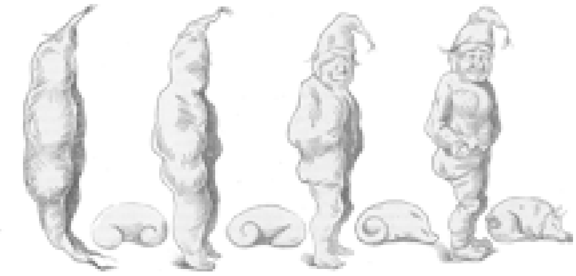

De ontwikkeling van een boon tot eenen boer met zijn varken, gebeurt in vier periodes en is zeker even volledig als de eerste ontwikkeling der dame Natuurlijk deze gaat sneller dan het ontwikkelen van een dame of een ingenieur: een boer moet immers niets elegants of niets geniaals hebben!

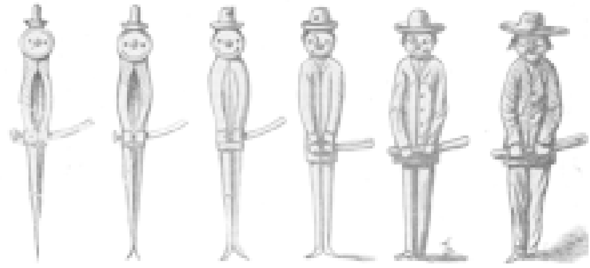

Wonderlijk is voorzeker de ontwikkeling van eenen passer, die in zes tijdperken veranderd wordt in een gebrild ingenieur, met een modernen hoed op en een rol papier, waarop een geniaal plan, in de hand - 't is misschien een plan voor de aanstaande Antwerpsche, tentoonstelling!

[Nummer 37]

VECHTENDE JAKS, NAAR J. BUNGARTZ.

Onze gravures.

De jack of wildstier.

Wie blijft in den Antwerpschen dierentuin niet dikwijls staan voor het park, waar de jack, of stier van Thibet, soms tegen zijnen makker of tegen de zware palen van zijne omheining, een hardnekkig hoorngevecht houdt? De jack is een krachtig gebouwd dier en dat, al schijnt het moedwillig, koppig en onhandelbaar, in Thibet niet zelden wordt gedresseerd en als tam lastdier gebezigd.

Als de jack in wilden staat verkeert en hij gejaagd wordt, kan hij gevaarlijk worden, en des te gevaarlijker omdat het leven zeer taai in dit dier zit. Een reiziger vertelt dat men soms den jack verscheidene kogels in den kop jagen kan, zonder dat hij den starijd opgeeft.

Op jacht laat de jack zich niet zeer gemakkelijk benaderen: het dier leeft op duizenden en duizenden voet hooge bergvlakten van Thibet, waar het zeer moeilijk is het dier te achterhalen. Daar in die eenzaamheid wordt de jack soms zes voet hoog en elf voet lang; met reden mag men dus zeggen een reusachtig dier.

De kop is staalhard; twee sterke horens bekronen denzelve; het lijf is dik; het haar is zwartachtig en wollig; het oog vinnig, soms met bloed dooraderd - kortom, de jack ziet er een vechter van natuur uit, en echter is hij lui en vadsig van aard, als niets hem aanprikkelt.

De oude jack leeft buiten den paartijd, ten hoogste met twee of drie kameraden bijeen: de jongeren zoeken een grooter gezelschap; de wijfjes en de kalveren leven zelfs in talrijke groepen of kudden bijeen.

Op de hoogte, waar zij leven, waar de mensch zelden komt, hebben de wijfjes en de kalveren slechts een te duchten vijand, namelijk den wolf, tegen welken zij zich dan ook in grooten getalle vereenigen even als de schapen: de verdediging is echter hardnekkiger dan bij deze.

Willem Tell.

Wij hebben altijd een grooten eerbied gehad voor Willem Tell, voor den bevrijder van Zwitserland. In onze jeugd dweepten wij met dien held en we declameerden het brok uit zijne geschiedenis, in Anslijn's leesboek voorhanden; als jongeling verslonden wij Schiller's Wilhelm Tell en verdere dichterlijke beschouwingen in poëzie en proza betrekkelijk den kloeken schutter.

Later wilden wij op onze beurt historievorscher worden, en we moesten bekennen dat er in die prachtige geschiedenis veel legende te vinden was en zij misschien wel teenemaal tot de fictie behoorde. Zwitserland heeft niet alleen den held, die den appel van het hoofd schiet, andere landen bezitten hetzelfde verhaal en 't zou niet te verwonderen zijn, dat heel de legende uit het noorden is komen afzakken, om zich in Zwitserland te vestigen.

Schiller heeft Willem Tell met een genialen glans overgoten en van dit oogenblik, hij moge dan bestaan hebben of niet, leven zal hij zoolang er eene duitsche letterkunde bestaat, langer dan al de afbrekers der legenden te samen.

Wij willen echter voor het oogenblik niets met de critiekers en afbrekers te maken hebben; wij nemen den Willem Tell van onze kinderen jongelingsjaren terug; wij zien hem fier den hoed van den landvoogd voorbijgaan, hem, met vaste hand en betrouwend op God, den appel van het hoofd zijns kinds schieten; wij hooren hem stout antwoorden als Gessler hem vraagt, ‘waartoe dien tweeden pijl?’ - ‘om u het hart te doorboren, wreedaard!’

Als men van Willem Tell spreekt, treedt natuurlijk onmiddellijk Schiller te voorschijn, en ofschoon wij eene vertaling in het vlaamsch bezitten van het heerlijke tooneelstuk, geven wij toch de voorkeur aan Ten Kate's vertaling, die meesterlijk is, even als zijne vertaling van Goethe's *Faust.*

Onze gravure stelt Tell voor als hij den landvoogd ontmoet in het Schächenthal. Toen Gessler den kloeken vrijheidsman herkende, dien hij kort te voren zoo wreed miskend had, werd hij bleek en zakte van schrik schier ineen; doch Tell deed hem geen leed, maar juist dat genadig behandelen kwetste den hoogmoed van den dwingeland nog dieper.

Kort nadien zette Gessler den bekenden staak op de markt van Altorf, waarop de hoed geplaatst werd, dien ieder Zwitser moest groeten, als was het de landvoogd zelf. Tell weigerde, werd gegrepen en Gessler duwde hem toe:

Nu, Tell! daar gij een appel treffen kunt
Op honderd schreèn, zoo wordt u de eer vergund,
Uw kunst te toonen voor uws meesters oog.
Komaan, ik zie, gij hebt daar juist een boog!
Schiet mij een appel van uws zoontjens hootd!
Maar zorg mij, dat het werk zijn meester looft;
Want schiet gij mis, dan moet uw kop er aan!

Prachtig doet Schiller uitschijnen, hoe verontwaardigd het volk is over zooveel verfijnde wreedheid en dan nog tegen dengene, die eens den dwingeland in zijne macht had, en die na hem gezegd te hebben: ‘Ik ben het,’ zonder hem te deeren zijnen weg voortzette. Op de hooger aangehaalde woorden, antwoordt

TELL.

Wat zegt ge, Heer? heb ik u wel verstaan f
Ik zou van 't hoofd mijns kinds!.... Algoede God!
Dat kan niet zijn, dat meent gij niet, gij spot...
Geen vader, die zich daartoe onderwindt.

GESSLER.

Gij schiet mij d'appel van het hoofd van 't kind;
Ik wil het en begeer het zoo - het moet!

TELL.

Ik mikken op mijn kind, mijn eigen bloed!
Ik wil sterven, Heer!... maar schieten kan ik niet.

GESSLER.

Gij sterft, maar met dien jongen - of gij schiet!

TELL.

Ik zal mijn kind gaan kiezen tot mijn wit!
Mijn zoon vermoorden! Ik?... Heer! gij bezit
Geen kindren, en gij hebt het nooit verstaan,
Wat in het hart eens vaders om kanig van.

GESSLER.

Ei, Tell! hoe zijt ge op eenmaal zoo beslist?
Ik dacht dat ge altijd alles beter wist
En alles anders dan al de andren doet;
Liefst toont ge op bijzondre wijze uw moed.
Nu zocht ik juist een kunstig stukjen uit,
Dat voor zoo'n schuttersmeester niets beduidt,

Een Satan zou zóó niet spotten! Voorwaar Gessler is te leer geweest bij Mephisto en hier ontwikkelt de dichter, op eene grootsche en geniale wijze, het karakter van den vergift zaaienden dwingeland. Onverbiddelijk is deze als de rots, die zich uit den zwitserschen bodem ten hemel verheft. Prachtig schildert de dichter de gebeden om genade van wege de menigte. Tusschen haar rijst de knaap op: hij is een waardige zoon van den held; er zit Tell's bloed in het kind en die kleine machtelooze jongen wordt een reus in ons oog. Wij kennen geen tooneel, aangrijpender dan dit, wanneer de knaap zijnen vader tot mannemoed terugroept. Ziehier hoe Schiller dit tafreel weergeeft en hoe ten Kate het vertaalt.

WALTER FÜRST (valt voor Gessler op de knieën).

Heer Landvoogd, ach! 't is waar al wat gij zegt:
Wij eeren u; maar doe genâ voor recht!
Neem vrij mijn goed, mijn bloed, mijn laatsten drop,
Maar - leg een vader zulk een last niet op!

WALTER TELL (de knaap).

Grootvader, val dien wreedaard niet te voet!
Zeg waar ik staan zal: ik heb goeden moed.
Mijn vader schiet een vogel in zijn vaart;
Hij zal zijn kind niet dooden!... Wees bedaard!

STAUFFACHER.

Ontroert u, Heer! de stem der onschuld niet!

ROSSELMAN (de priester).

Bedenk, dat daar een God is, die ons ziet!

GESSLER (wijst op den knaap).

Toe! bind hem aan die linde!

WALTER TELL.

Binden? mij?
'k Wil niet gebonden zijn! Och, laat me vrij!
'k Zal stil zijn als een lam, geen oogenblik
Zelfs ademhalen! Maar geen band, geen strik!
Ik zou er tegen worstlen!...

RUDOLF (Gessler's stalmeester).

Kom, mijn kind!
Vergun althans, dat ik u de oogen bind!

WALTER TELL.

Waarom mijne oogen? Ik wil zien, terwijl
Mijn vader schiet! Ik vrees niet voor zijn pijl.
Ik schrik niet eens als hij de lucht doorsnijdt!
Toe, vader! toe! toon, dat ge een schutter zijt!
Die man gelooft het niet; hij dorst naar wraak;
Schiet op tot zijn beschaming! en - schiet raak!

‘Schiet raak!’ 't is mannelijk gezegd. De knaap staat pal, onwrikbaar - en hoe goed wij ook met den afloop der geschiedenis bekend zijn, toch grijpt ons telkens dezelfde ontroering aan, die wij gevoelden toen wij nog kind waren, toen wij op de schoolbanken in Anslijn's lesboek, lazen: en... ‘de appel vliegt met den pijl weg.’

Men kent het overige; men weet hoe Tell geboeid werd weggevoerd, toen hij den dwingeland antwoordde over den tweeden pijl, dien de vader in zijne kleêren verborgen had: ‘dat hij dezen bestemde om *hem* het hart te doorboren’; men weet hoe hij, alvorens in de gevangenis bij Küssnacht aan te komen, uit de boot sprong en Gessler inderdaad den pijl in het hart joeg - gerechtte straf voor den volksdwingeland.

Laat ons hier liever bij de legende blijven dan bij de geschiedenis; laat ons de eerste behouden. Overigens de geschiedonderzoekers zullen nooit dien geestdrift opwekken, dien de legende heeft opgewekt en die Schiller voor eeuwig, in het dichterlijk gedenkboek van alle volkeren, heeft geschreven.

Ten Kate's vertaling is hier te lande weinig gekend; wel jammer! 't Is overigens een schrijver, die wij bij den vlaamschen lezer aanbevelen. Ten Kate is een dichter van onmeetlijk talent, niet alleen in zijne vertalingen, maar in zijne oorspronkelijke werken. Zijne *Schepping*, zijn *Ashaverus* en andere stukken zijn waardig om hand aan hand te gaan met zijne vertaling van het *Verlost Jerusalem, Faust, Willem TeIl* enz.

De dichter is een geloovig protestant, die, zooveel wij weten, den katholiek nooit in zijne heilige overtuiging heeft gekrenkt. Een ongeloovig schrijver moest onlangs nog te zijner eere bekennen: ‘Met een heilig beven legt hij (bij het eindigen van zijn dichtstuk *de Schepping)* zijne dichtpen vochtig neder aan de voeten van God Almachtig, en smeekt den Schepper des heelals, in genade van hem aan te nemen, hetgeen die Schepper hem uit genade heeft geschonken.’

Dat was mijn bede: of vóór mijn dood
Een leste en beste lied mocht trillen,
Waar al mijn denken, weten, willen,
Mijn hoofd en hart, in overgoot,
Tot lof des Goeden, wijzen, sterken,
Die Leed en Liefde en Leven geeft,
Wiens glorie in Zijn werken leeft,
Een - in de werken Zijner werken.

O God! Gij schonkt mijn beê gehoor;
Thans U de dank, als eens de Bede!
De zeeman hangt, zoo pas ter reede,
't Nog vochtig kleed in 't Tempelchoor:

Zóó leg ik, met een heilig beven,
Mijn dichtpen aan Uw voeten neêr;
Neem, Schepper! uit genade weêr
Wat Ge uit genade hebt gegeven!

Smaakt het, Koko?

Een liefhebber van de lieve vogelen l Gij ziet, hij is omringd door een gansch legioen,

en hij verzorgt ze met liefde, met eene vaderlijke liefde. Lekker en gepast eten vinden zij, warme nestjes, eene sierlijke kooi - ja, maar zie de vrijheid, de lieve vrijheid zou hun zeker aangenamer zijn dan al die weelde. Hoe goed die man ook zij, toch is hij maar een egoïst; doch als wij al de menschen moesten veroordeelen, die met dezen karaktertrek behebt waren, er bleef er geen enkel meer rechtstaan!

Een duo.

We vragen aan den kunstlievenden lezer, of hij wel dikwijls een zoo rijk geteekend, zoo krachtig met licht en donker bewerkt stukje te zien kreeg als Volkhart's *Duo?* Het denkbeeld is daarenboven pittig, geestig, scherp kontrasteerend, de nar doet door het getokkel der snaren den armen hazewindhond huilen, en vindt in die onharmonische muziek een wezenlijk genot. Zie, hoe het onbarmhartig plezier zich op het gelaat van den nar afteekent; hoe zijn hart, onvatbaar voor zoete stemming, in zijn scherp, schelmachtig oog doorstraalt! Volkhart moet een lezer van Heinrich Heine zijn, die er ook een diep genoegen in vond het goede rondom zich - en wat kan er goediger zijn dan een hazewind; - te martelen. 't Zij zoo, maar het is meesterlijk weergegeven, dat tafreeltje!

De verloren zoon
Eene geschiedenis uit onzen tijd.

I.
Paschen.

Het had juist elf uur op den kloostertoren geslagen, en de laatste slag stierf in lichte luchttrillingen weg; op helderder toon antwoordde de klok van het ouderwetsche slot, dat, in het maanlicht badende, van een tamelijk hoogen heuvel op het omliggende kindschap neerzag: een trouwe, grijze wachter uit lang vervlogen tijden.

Voor de hooge eikenhouten poort stonden twee mannen met de teugels hunner paarden, van welke zij afgestegen waren, in de hand.

‘Wij hebben hard doorgereden en evenwel is het “geliefde ouderlijke huis” reeds gesloten,’ zegde de een. ‘Doch er in moeten wij toch!’

Zoo sprekende ging hij naar het eerste venster naast de poort en klopte, de hand tusschen de traliën doorstekende, aan de ruiten, terwijl zijn metgezel den helder door den maneschijn verlichten omtrek beschouwde.

Een barsche stem vraagde van binnen:

‘Wie is daar? Wat is er?’

‘Openmaken, nachtuil, ik ben het!’

‘Dadelijk, genadige heer, dadelijk!’ klonk de stem onderdanig en vriendelijk. Rammelend werd een keten afgenomen, de sleutel draaide in het slot en knarsend opende zich de zware vleugeldeur.

‘Maar, genadige heer, dat hadden wij niet verwacht! Gij laat u zoo zelden zien en nu juist met den heiligen paaschtijd komt gij hier. Dat zal den ouden heer genoegen

doen,' sprak de oude portier, die met een licht in de hand onder het poortgewelf stond.

'Dat zal nog te bezien staan!' antwoordde de aangesprokene, die intusschen met den andere binnengetreden was.

Dreunend viel de poort weer achter hen dicht.

'Breng nu eerst de paarden op stal, en dan ons naar onze kamers, oude jongen! Het doet mij overigens plezier, dat de duivel u nog niet gehaald heeft: misschien is hij bevreesd om hier in den omtrek te komen, die een eigenaardige geur van heiligheid heeft.'

'Om 's hemels wll, genadige heer, spreek niet zoo stout.'

'Gij zoudt voor de paarden zorgen en dan voor ons, heb ik u gezegd, en geen gezichten trekken als een oud wijf!'

De dienaar ging ijlings de paarden op den stal brengen, terwijl de beide bezoekers in de portierskamer traden, die door een nacht ichtje mat verlicht werd. Weldra keerde de oude terug, stak eene kaars aan en ging de beide heeren voor den breeden trap op.

'Wij willen onze kamers naast elkaar, Hans, en in een sterk gedeelte van uw ark, niet, waar zij boven ons hoofd dreigt in te storten.'

Zij stonden in een breede gaanderij. De dienaar had eene deur geopend; zij gingen binnen. Het was een nette, kleine salon, hoog en gewelfd, met smaakvolle meubelen, over het geheel zeer gezellig; aan beide zijden voerden deuren naar aangrenzende kamers. De dienaar had twee zilveren armblakers met brandende kaarsen op de ronde tafel gezet en verwijderde zich na een onderdanigen groet.

'En nu, Lodewijk, maak het u gemakkelijk in het huis mijns vaders. Het oord schijnt u te bevallen!'

De spreker ging op den andere toe, die het venster geopend had, door hetwelk een voor het jaargetijde ongewoon zwoele lucht binnen stroomde en staarde op het voor hem liggende landschap. Het uitzicht was inderdaad verrukkelijk schoon.

Daar beneden glansden de torenspitsen van het stift Reinau en tegen de gothische vensters brak het tooverachtig schijnsel van het maanlicht, in hetwelk als een zilveren band een beekje glinsterde, welks kabbelende stroom van hier uit niet onderscheiden kon worden. Prachtige boomgroepen, kleine boschjes lagen schilderachtig verstrooid over den heuvelachtigen bodem, die tot achtergrond een machtige donkere bergketen had; al verder en verder in steeds nieuwe kleuren en vormen zag men berg aan berg.

Zwijgend staarden beiden eene wijl naar buiten.

'Alfred! weet gij dit oord naar waarde te schatten? - Gewis niet; anders waart gij menigvuldiger naar uw schoonen geboortegrond teruggekeerd. Ik ken waarlijk geen prachtiger gezicht dan dit in zilverlicht pronkend landschap. Het ademt een vrede die mij diep aangrijpt.'

'Hoor eens, Lodewijk, sentimenteel moogt ge niet worden, dat is tegen onze overeenkomst. Zulk een abdij moge, inzonderheid bij maneschijn, wel iets edyllisch hebben, maar denk eens de poëzie geheel weg en neem zulk een kloostergebouw met zijne bewoners in zijne naakte proza - ik behoef het u niet verder te schilderen, gij waart toch van oudsher geen vriend van dat volk!' Hij wees met den vinger in de richting van het klooster.

'Kom, laat ons wat gezellig gaan spreken!' En reeds had Alfred zijn wijden overjas uitgedaan, welk voorbeeld Lodewijk volgde, nadat hij het venster gesloten had. De eerste strekte zich languit op de sofa, Lodewijk nam in een armstoel aan zijne zijde plaats.

‘Het is waarlijk nog geen tijd voor ons om te gaan slapen, het zou tegen onze gewoonte zijn,’ merkte hij aan; ‘maar zijn er geen sigaren hier, want ik heb glad vergeten mij daarvan te voorzien.’

‘Daar, op gindsche étagère moet de koker staan. Ik bid u, haal ze zelf; ik heb juist de gemakkelijkste houding voor mijn ribbenkas gevonden.’ Zoo sprekende rekte hij zich nog meer uit en bleef daarbij met zijn gespoorden laars in het fluweelen bekleedsel van de *chaiselongue* haken, waardoor een groote scheur ontstond. Lodewijk keerde met den beker terug en weldra verraadde de heerlijke geur de voortreffelijke kwaliteit der sigaren.

Alfred zag nadenkend de blauwe kringjes na.

‘Mijn oude zal morgen wel niet bijzonder in zijn schik zijn over de verschijning van zijn stamhouder,’ dus ving hij aan. ‘Gij begrijpt niet, hoeveel moeite ik met hem heb; hij is als een pomp met versleten zuiger, dat wil zeggen, ik kan er bijna niets meer uitpompen. Wanneer niet de eer van ons onbedekt wapenschild hem beweegt zijne hand te openen dan bekom ik geen cent, want mijn hoedanigheid van zoon vermag niets meer.’

‘Dat wil ik gaarne gelooven; gij weet het geld dan ook juist niet zoo te besteden als de geestelijke heeren daar in Reinau, die gewis op een klein aandeel in de nalatenschap rekenen, wanneer uw waarde papa het eenmaal goed zal vinden, den aftocht naar de eeuwigheid te blazen.’

‘Het is waar, zij zullen wel wenschen, dat ik een volslagen deugniet worde, opdat mijn vader mij onterve en zij een grooten vangst doen; dat zullen zij echter mis hebben. In den haak is de zaak in alle gevallen niet, want mijn papa en de abt van Reinau komen dikwijls bijeen - het heet wel is waar ‘schoolvriendschap,’ wellicht heeft het echter een dieperen grond.’

‘En hoeveel denkt gij morgen van uw vader te borgen? Wat zijt gij den ouden Markus schuldig?’

‘Eene bagatel, ongeveer 2000 gulden. Ik moest ze hebben, waarvoor? - dat weet ik eigenlijk zelf niet. Weg zijn ze echter, dat is een feit!’

‘Ik heb dan waarlijk een zeer ongunstig tijdstip voor mijn bezoek gekozen; want uw vader zal mij gewis voor een uwer spitsbroeders aanzien en meenen, dat ik goed bij het doorbrengen van dit kapitaal geholpen heb.’

‘Deze meening ware niet ongegrond, dat moet ik bekennen. Maar het doet er niet toe; gij zijt bij mij op bezoek en niet bij hem. - A propos, ik houd er van kleine strepen door zijne rekeningen te maken. Zoo is hij van plan mij met een verre bloedverwante te doen trouwen, die hier in het slot woont en gek op mij verliefd is - gij weet, dat ik de kunst versta om te veroveren! Zij is schoon, vriendelijk, lieftallig, alles, wat gij wilt: ik houd ook veel van haar, doch trouwen wil ik ze niet.’

Er ontstond eene lange pauze waaronder beiden zich geheel en al aan het genot van het rooken overgaven. Eindelijk legde Alfred zijn stompje op het aschbakje en zegde:

‘Gij geeuwt reeds eenige keeren achtereen in den geheelen toonladder; daar wil ik u afhelpen. - Ga gij links, laat mij rechts gaan?’ - En zoo deden zij ook; ieder nam een der zilveren blakers van de tafel en ging na een vluchtig: ‘goeden nacht!’ in zijn slaapkamer. De pendule wees op vijf minuten voor twaalf uur.

Alfred van Lohrstein was de eenige zoon van den vrijheer Adolf van Lohrstein, een oudkrijgsman, die de veldtochten tegen Napoleon meegemaakt had. Zijne geliefde echtgenoote was gestorven, nadat zij hem den kleinen Alfred geschonken had. De vrijheer was een ernstig, trotsch man, die de eer van zijn naam en zijn adel boven

alles stelde en wien derhalve er ook zeer veel aan gelegen was zijnen zoon gelijke gevoelens in te prenten. Ditmaal was echter de appel ver van den boom gevallen. Wel had de vader den knaap eene voortreffelijke opvoeding laten geven: een grijze priester van het naburige sticht had Alfreds eerste jeugd geleid. Toen de oude priester stierf, werd Alfred naar de van het vaderlijke slot nauwelijks vijf uren verwijderde residentie gezonden en verbleef daar onder het toezicht van een ouden dienaar tot na de voleindiging zijner studiën. De onbeperkte vrijheid echter, die hij daar genoot, diende hem bij zijne lichtzinnige geaardheid ten verderve; want dewijl niemand op de keuze zijner vrienden een wakend oog hield, verkeerde hij alleen met de zoodanigen die zijne driften wisten te vleien. Een oppervlakkige genotzoekende levensbeschouwing verving in zijn hart de gezonde begrippen van zedelijkheid en godsdienst, die er in zijne kinderjaren met zoo veel zorg in aangekweekt waren.

Met het rad des tijds moet men meedraaien, was zijn stelregel; die er zich tegen verzet wordt vermorzeld - en Alfred verzette zich niet. Hoe echter tegenwoordig het rad des tijds wentelt, kan niemand, die onbevooroordeeld de gebeurtenissen beschouwt, vreemd zijn. De godsdienst is een voorwerp van spot geworden en menigeen meent wonderveel gedaan te hebben, wanneer hij de Kerk en het geloof bezwaddert,

waarin hij geboren en opgevoed werd; als hij niet meer aan de 'verteltjes' gelooft, die hij met de moedermelk ingezogen heeft De bijval, dien zijne 'verlichting' en de moed inoogsten, van zich van 'overgeërfde vooroordeelen' losgescheurd te hebben, spoort hem tot nog grootere dingen aan. Het jubelen der menigte verdooft zijn geweten, als het zich soms eens mocht willen laten gelden; hij overreedt zich zelven, dat er geen God is en kan toch de gedachte aan Hem niet van zich afwerpen. Hij tracht anderen te bepraten tot hetgene hij zelf niet gelooft; hij wil bedriegen en wordt bedrogen - het is een droevig spel en onsterfelijke menschenzielen zijn de inzet.

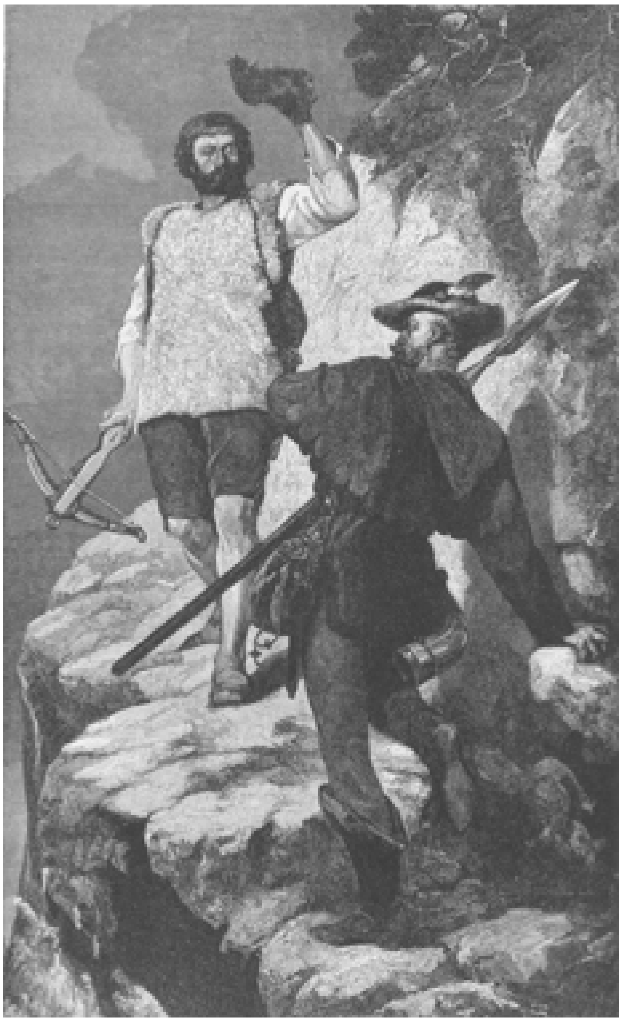

WILLEM TELL, NAAR G. SCHAUER.

Te laat vernam de oude heer die sterk ain zijn godsdienst gehecht was, welke doolwegen zijn zoon bewandelde. Het kwam tot een hevig tooneel, hetwelk Alfred evenwel niet beterde. Dat zag de oude man met diepen kommer en dikwijls trokken sombere wolken langs het hooge voorhoofd onder de grijze lokken. Alleen de trouwe vriend, de abt Erhard van Reinau, of zijne 'lieve' Albine, eene verre bloedverwante, vermochten die wolken te verdrijven. - Alfred ging na de voltooiing zijner studiën een tijdlang op reis, om de spanning tusschen zich en zijn vader een weinig te doen verslappen en bekwam bij zijn terugkeer een voor zijne jaren voornamen post bij het ministerie van buitenlandsche zaken. Lustig als de 'student' leefde ook nog de jonge beambte, zoodat de aanzien lijke jaarwedde en de vaderlijke toelage niet toereikende

waren en Alfred herhaaldelijk groote schulden maakte bij een rijken wisselaar. Jacob Markus geheeten. Telkens betaalde ze de oude

vrijheer, doch niet dan na een scherp onderhoud met zijn zoon. Zulk een schuld, die in de naaste dagen verviel, had hem ook ditmaal met een zijner vrienden, Lodewijk van Egern, naar het slot gedreven, dat hij anders nooit bezocht.

SMAAKT HET, KOKO, NAAR E. GRÜTZNER.

De paaschmorgen was aangebroken De zon was prachtig boven het landschap opgegaanen bestraalde de gothische kerkvensters der abdij en de hooge boogvensters van het slot, zonder onze slapers te wekken. Alles in de natuur ademde levenslust en opstanding: de boomen prijkten in het eerste groen, glinsterënd vonkelden de dauwdruppels op het gras, vroolijker schenen de golfjes van het beekje te huppelen, in de zuivere morgenlucht jubelden de vogels; enkele menschen begaven zich reeds in zondagskleeing naar het godshuis - het was een paaschdag, gelijk men er zich geen schooner wenschen kon. Eindelijk begonnen de klokken met heldere, zuivere galmen hare stemmen te laten hooren. Dit wekte de slapers. Alfred wreef zich de oogen uit en vatte geeuwend naar zijn chronometer, die op het marmeren blad van het nachttafeltje lag. Hij dacht het gewis tijd om op te staan, want hij verliet langzaam zijn bed en trok aan de bel.

Een dienaar verscheen en was hem bij het aankleeden behulpzaam.

‘Het ontbijt gereedzetten in het salon!’ bevool hij en wilde daarop zijn vriend gaan wek-

ken; doch deze kwam hem reeds tegemoet. Alfred reikte hem geeuwend de hand en liet zich op de sofa neervallen, welke een gapende scheur vertoonde ten gevolge van de beroering met zijne sporen

De dienaar bracht in rijk geciseleerde zilveren tassen de chocolade binnen.

'Is mijn vader thuis?' vraagde Alfred.

'Zoo even is de genadige heer naar de kerk gegaan, doch is van de komst Uwer Genade onderricht en hoopt u in de abdij Reinau te ontmoeten. De hoogwaardige abt draagt de Hoogmis op.'

'Daar heb ik niets op tegen: doch mij zal ik er niet laten zien; die potsenmakerij walgt ons. Laat onze paarden zadelen!' - De dienaar ging.

'Wat zijt gij van plan, Alfred?'

'Wat ik van plan ben? Wij zullen op onze landerijen jagen, terwijl die daar ginds zingen. Tot een aanval op mijn vader kom ik heden voormiddag toch niet meer.'

Hij slurpte behaaglijk zijne chocolade uit.

'Aangenomen, Alfred; dan kunnen wij eens den Wilden Rijngraaf opvoeren en wagen het, al zouden ook evenals in het gedicht van Burger engel en duivel om ons onsterfelijk deel kampen of wij in steen of pilaren veranderen. Doch met de rijzweep kan ik onmogelijk op de jacht gaan!'

'Dat zullen wij ook niet. Kom!' Alfred ging in de aangrenzende kamer, waarheen Lodewijk hem volgde. Daar ontsloot de eerste eene kas, die met de prachtigste wapens en allerlei jachtbenoodigdheden gevuld was. 'Daar, kies!' De keuze was spoedig gemaakt.

Van al het noodige voorzien, stegen zij den trap af naar het voorplein, waar de paarden reeds gezadeld stonden. Buiten komende ontmoetten zij eene jonge dame, die juist langs een zijtrap naar beneden gekomen was. Goudblond haar omlijstte het fijne, bleeke gelaat der jeugdig ranke gestalte; onder het klassiek gevormde voorhoofd lagen een paar diepblauwe oogen, de mond was klein en paste voortreffelijk bij den fijn besneden neus. Hare gansche verschijning maakte in hare eenvoudige smaakvolle kleeding een aangenamen indruk.

'Ei! ziedaar mijne lieve nicht!' riep Alfred, en stak zijne hand aan het blozende meisje toe, welke deze haastig vastgreep. 'Mijn vriend Lodewijk van Egern - mijne nicht Albina van Heeren,' stelde hij de beide jongelieden aan elkander voor.

'Dat had ik heden morgen niet vermoed; wat hebt gij mij verrast!' zegde zij met een allerliefst lachje. 'Maar, beste neef, gij wilt toch niet tijdens de godsdienstoefening gaan jagen?'

Lodewijk, die de liefelijke verschijning lang aanstaarde, voelde het bloed naar zijne wangen stijgen; hij besefte ongetwijfeld het ongepaste van hunne handelwijs. Alfred daarentegen antwoordde luchtig: 'En waarom niet, schoone nicht! Gij zorgt voor de ziel, ik voor het lichaam; het komt er slechts op aan, wat men het meeste op prijs stelt.'

De blos op het aangezicht van het meisje werd donkerder; Albina onttrok den spotter hare hand.

'Dat heeft mij leed gedaan, Alfred!' sprak zij zacht en met een lichten knik keerde zij om; want zij wilde de tranen niet laten zien die in hare blauwe oogen opwelden. Een oogenblik zag de jonkman haar na, en steeg toen met zijn vriend te paard. En terwijl in de abdijkerk de blijdschap des kristens zich in jubelliederen uitte: 'Kristus,

onze Heiland, is verrezen! Loof God in de hooge hemelen!' blaasde Alfred een lustige jachtfanfare en jaagde met zijn makker naar het open veld.

Doch geen enkel stuk wild vertoonde zich aan hunne blikken en na een vruchteloos rondjagen van twee uren sloegen zij ontevreden den terugweg in.

'De zwarten moeten het ons vandaag aangedaan hebben,' meende Alfred; 'want zoo platzak ben ik nog nooit van eene jacht teruggekeerd!'

Zij reden zwijgend naast elkander voort.

Aan den weg, dien zij langs reden, aan den voet van een grijzen steenen kolom met een verweerd opschrift hukte een menschelijke gedaante. Zwart borstelig haar hing over het lage voorhoofd, de oogen glinsterden met een onzekere, verwilderde uitdrukking, de groote mond met de sterke witte tanden gaf het met een stoppeligen baard begroeid aangezicht een afschrikwekkenden aanblik. In vodden hing de kleeding aan het magere lichaam; de voeten waren bloot. Nu de beide ruiters naderden, stond de man op, vestigde zijne oogen op hen en klapperde met de tanden, wat waarschijnlijk een lach beduiden moest.

'Zie mij dat monster eens aan! De kerel is in staat ons over onzen ongelukkigen jacht te bespotten.'

Alfred dreef zijn paard zijwaarts van den weg op den man toe.

'Rijd mij niet overhoop!' krijschte deze en sprong verschrikt ter zijde.

'Wat! nog praatjes? Voort, schobbejak!'

Wederom stuurde hij zijn paard op den man aan, die langzaam achteruit ging.

'Ik heb niets tegen u misdaan, laat mij met vrede!' riep hij met een knarsende stem.

'Maak dat gij wegkomt, gedrocht, als uw karkas nog eenige waarde voor u heeft of ik zal u beenen maken!'Alfred lichtte de rijzweep op. Toen de onnoozele, want zulk een hebben wij voor ons, deze beweging zag, liep eene siddering over zijne leden, hij zette het zoo vlug zijne vergroeide kromme beenen het hem toelieten op een loopen.

'Hallo! Lodewijk, ter jacht?' riep Alfred zijn vriend toe.

Hij blaasde op den hoorn en jaagde den armen man na, die instinctmatig het beschuttende bosch trachtte te bereiken.

'Houd hem tegen, laat hem niet in het bosch!' schreeuwde Alfred en Lodewijk haastte zich inderdaad aan deze edele uitnoodiging gevolg te geven. Er begon een menschenjacht, waarvan de beschrijving bijna walgend is. De onnoozele, van zijn eenig reddingspunt afgesneden, liep in ontzettenden angst heen en weer, steeds gejaagd door de hem voortdrijvende ruiters. Doodelijk afgemat zonk hij eindelijk op het veld op zijne knieën neer en wachtte sidderend zijne belagers af. Lachend sprong Alfred op hem toe, de rijzweep sneed fluitend door de lucht en viel kletsend op de schouders van den onnoozele neer, die met een akeligen kreet neerzonk.

Na deze heldendaad renden de twee ruiters spoorslags over het heuvelachtige terrein op het slot aan. De teugels van de dampende paarden wierpen zij aan de toesnellende bedienden toe en snelden de trappen op naar hunne kamers.

Het sloeg juist een uur en tegen drie uur ging men eerst aan tafel. Alfred bracht ijlings zijne kleeding in orde, wierp een vluchtigen blik in den spiegel en begaf zich met loome schreden naar zijn vader, om dezen zijne opwachting te maken.

Wij vinden den ouden overste, vrijheer van Lohrstein, in den linkervleugel van het slot; - een krachtige figuur met frisch gelaat en bliksemende oogen, aan hetwelk de zorgvuldig onderhouden snorbaard een echt krijgshaftig aanzien geeft.

Hij gaat met groote vaste schreden op en neer in het ruime hooggewelfde vertrek, waarvan de inrichting voortreffelijk bij zijne verschijning past. De donkere

eikenhouten meubelen met massieve en toch kunstig gesneden versieringen, de ouderwetsche stoelen met hooge leuningen en de overtrekken in rococo-smaak, benevens groote portretten in zwarte en deels ook in gouden lijsten, een groote venetiaansche spiegel, de arabesken en figuren op wanden en zoldering - dit alles vormt een stuk geschiedenis van dit oude vrijheerlijk slot. Het was voor niet langen tijd geleden geheel en al hersteld geworden; alleen den vleugel, dien hij bewoonde, wilde de oude heer onaangeroerd houden, en hoewel men hem op de scheuren en sprongen, die in het oude gebouw vertoonden, opmeikzaam zich had gemaakt, had hij glimlachend geantwoord: ‘Zoo stevig kunt gij niet eens meer bouwen, als dit gedeelte nog is, en mocht het soms eens instorten, zoo waag ik daaraan alleen mijn grijze hoofd. Daarmee basta!’

Uit dien hoofde vormde het dan ook een eigenaardige tegenstelling, wanneer men uit het middengedeelte van het slot naar de woonvertrekken van den ouden heer kwam; het was, alsof de middeleeuwen en de nieuwe tijd elkander hier ontmoetten, alsof men een terrein betrad, dat door oude herinneringen een gewijd karakter gekregen had.

Dit en misschien nog iets anders mocht Alfred in zich ontwaren, als hij de vertrekken zijns vaders naderde, want zijn stap werd steeds langzamer en bijna aarzelend kromde hij den vinger om aan te kloppen.

Een helder, krachtig ‘binnen!’ klonk.

(*Wordt vervolgd*.)

Het electrisch licht en de kortzichtigheid.

Het is opmerkelijk hoezeer het aantal jongelieden, die brillen dragen, toeneemt; bijna de geheele studeerende jongelingschap onzer dagen is met bijzienheid behept en het wordt wezenlijk tijd dat de oorzaken dier schrikbarend toenemende kwaal worden opgespoord, ten einde ze zoo mogelijk te kunnen wegnemen. Professor pickering te Londen heeft dit vraagstuk in den laatsten tijd tot een onderwerp van ernstige studie gemaakt en is door lange en talrijke waarnemingen tot de conclusie gekomen, dat de schuld der veelvuldige kortzichtigheid te zoeken is in de warmte, welke onze hedendaagsche verlichtingstoestellen ontwikkelen.

De vlammen onzer lampen en de glazen cilinders, die ze omgeven, stralen eene aanzienlijke hoeveelheid warmte uit, die door het witte papier weerkaatst wordt. Daarenboven wordt ook de hygrametrische toestand der omringende lucht veranderd, met het gevolg dat het voorhoofd, de slapen en de oogen als het ware uitgedroogd worden.

Dit gevoelen schijnt bevestigd te worden door het feit, dat hoofdpijn en vermoeidheid der oogen tijdelijk door bevochtiging met koud water verzacht worden; en passant zij hier nog bij gevoegd dat onlangs in een engelsch blad een persoon, die het bij eigen ondervinding wist, als middel tegen oogenpijn het inwrij ven der oogleden met zuivere glycerine aanried.

Daar alzoo het licht onzer petrool- en gaslampen door de aanmerkelijke hitte, die het ontwikkelt, zulke schadelijke gevolgen na zich sleept, ligt het voor de hand dat ook met het oog op de toenemende bijziendheid het electrisch licht volstrekt de voorkeur verdient. De meerdere intensiteit nog daargelaten, heeft toch de electrische verlichtiug het voordeel dat zij de omringende lucht weinig of in het geheel niet

verwarmt. In de teekenzalen van het Kensington-Museum te Londen moet men daaromtrent reeds gunstige ervaringen hebben opgedaan.

Misdaad en vergelding.
(Vervolg.)

III.
Niewe gevechten.

Op de halteplaats was intusschen veel veranderd. De door den opperbevelhebber bevolen zwenking van rechts en links naar het front was uitgevoerd geworden, zonder dat de vijand noemenswaardig tegenstand bood. In den rug had de cavalerie den omtrek gezuiverd. Er hadden

zich daar slechts kleine ruiterpatrouilles zoo ver vooruit gewaagd, meer om den vijand te verontrusten dan om eigenlijk iets ernstigs te ondernemen. Daarbij was ook de gesteldheid van den bodem voor ruiteraanvallen niet geschikt; het was overal dicht geboomte en de paarden moesten zich met moeite een doortocht banen. Op die wijze konden er zich wel kleine troepen van vier of vijf man doorwerken, die dan op eenige minder dichte plekken gezien werden en ongerustheid verwekten, dewijl men niet weten kon hoevelen er achter hen waren. Zoodra de engelsche dragonders verschenen, namen deze patrouilles ijlings de vlucht en men werd gewaar met hoe weinig manschappen men te doen had.

Een eenigszins hardnekkiger tegenstand ontmoetten de infanterie-colonnen, die op hen in getalsterkte ver overtreffende troepen-afdeelingen stuitten. Intusschen scheen het alsof ook deze het niet op een eigenlijk treffen wilden laten aankomen. Men vuurde op elkander van achter de boomen, waarbij wel is waar veel poeier verschoten werd doch weinig bloed vloeide. Zoodra de engelsche trommen storm sloegen, zochten de indische rebellen een nieuw achterwaarts gelegen standpunt. Langzamerhand werd dientengevolge de bevolen beweging uitgevoerd en bezetten de Engelschen de hun aangewezen positiën. Daardoor vormden zij ten laatste een tamelijk uitgestrekte rechte slaglinie. Het centrum stond op den weg en had een compagnie voortreffelijke scherpschutters in het vuur. Als naaste reserve dienden twee compagnieën Hooglanders. Op de vleugels rechts en links breidden zich aan weerszijden drie compagnieën uit waaraan de oppercommandant nog eene compagnie als reserve nagezonden had. Achter de Hooglanders, die aan beide zijden van den weg stonden, was de cavalerie op den weg opgesteld. Achter deze weer stond dicht opeengedrongen de talrijke trein, wier bediening omstreeks driehonderd man vorderde; zij behoorden wel niet rechtstreeks tot de strijders, maar het waren allen weerbare mannen en goed gewapend. In geval van een aanval opd en trein kon men er verzekerd van zijn, dat zij zich tot het uiterste zouden verdedigen; want bij de gebleken barbaarschheid der Indiërs kon zich niemand verbergen, dat allen onbarmhartig geslacht zouden worden indien genen zegevierden. Daarenboven had de trein nog eene compagnie tot bedekking, die er voor het grootste gedeelte achter stond. Tot opheldering zij hier gezegd, dat de engelsche compagnieën veel zwakker zijn dan de onze en in het geheel slechts ongeveer honderd man tellen.

Zoodra den generaal-opperbevelhebber gemeld was, dat de door hem aangewezen stellingen allen bezet waren en geen vijand meer zijne flanken bedreigde, gaf hij bevel tot algemeen voortrukken der linie. Volgens de nauwkeurige terreinkaart die op den hals van zijn paard hing en hij zorgvuldig raadpleegde, was hij nog hoogstens een kwartieruurs van den uitgang des djungels verwijderd, dan kwam hij op een vrijer terrein, dat wel is waar even heuvelachtig, maar bebouwd was. Hier hoopte hij door zijn grooter krijgsbeleid zoowel als door de betere tucht en de meerdere vaardigheid zijner soldaten den vijand schrik in te boezemen en uiteen te drijven. Hij had zich echter tot dusverre nog geen zekerheid kunnen verschaffen omtrent de getalsterkte van den tegenover hem staande vijand; de teruggekeerde cavalerie had slechts gemeld dat zij talrijke infanterie-corpsen gezien had; maar hoe groot dat getal was, kon zelfs bij benadering niet gegist worden. Dit alleen was zeker, dat hun getal dat der Engelschen minstens drie- of viermaal overtrof.

Het bevel van generaal Havelock om op de geheele linie voort te rukken, werd hoewel zonder luid gejubel toch met groot genoegen vernomen. Rechts en links

roffelden de trommen, terwijl het vuren geheel opgehouden had. Het was dan ook geen gunstige tijd meer om te laden; achterladers, die men onder densnelsten marsch laden kan, waren van weerszijden nog niet in gebruik; zij waren destijds slechts een curiositeit, als een aardigheid voor jachtgeweren. Deze omstandigheid drukte overigens op vriend en vijand; want evenmin als de Engelschen kwamen ook de Indiërs tot staan; een gevecht met de bajonet ontweken de laatsten en daar de Engelschen steeds voorwaarts rukten, moesten de Indiërs steeds terug.

Dat terugtrekken nam zoo tamelijk het tempo eener vlucht aan, toen de scherpe tonen der dwarsfluiten en doedelzakken tot aan de uiterste vleugels verkondigden dat de Hooglanders der resserve eveneens opmarcheerden. Weldra rommelden ook de trommen der als reserve naar rechts en links uitgezonden compagnieën en zoo wist men dat het geheele legerkorps met uitzondering misschien van den trein voorttrok.

Zoo ging het ongeveer een kwartieruurs voorwaarts, zonder dat het vuren hervat werd; slechts hier en daar knalde een enkel schot. Nu werd het licht tusschen de boomen; men naderde den rand van het bosch. Men kon thans de scharen der uit het hout vluchtende Indiërs overzien en de scherpschutters zonden hun onder het gaan hun moordend lood achterna. Toen de vleugels, die aan den zoom van het bosch instinctmatig halt gemaakt hadden, het centrum nog steeds zagen voortrukken, sloten zij zich aan deze beweging aan en weldra zag men, zoover het oog reikte, een tirailleurslinie vooruitschuiven, terwijl kleinere afdeelingen tot hunne ondersteuning aan den uitersten boschrand post vatten.

Daar flikkerde plotseling op een tamelijk verwijderde hoogte een felle bliksemstraal, een dichte witte wolk steeg dwarrelende op, een geweldige donderslag dreunde en over de hoofden der Engelschen vloog sissend het ijzeren zaad van een kartetsenlading. ‘De honden hebben geschut!’ riep generaal Havelock tandenknersend. ‘Terug in het bosch!’

De trompetten brachten het signaal van het eene einde der linie tot het andere over. De tirailleurs liepen wat zij loopen konden om het beschermende bosch te bereiken. Maar thans stormden de Indiërs hen achterna en uit de laagten en kuilen van den bodem rezen allerwegen scharen zwartbruine mannen op, wier wijd geopende witte oogen van moordlust vonkelden. Van achter de hoogte zag men rechts en links groote zwermen infanterie te voorschijn komen, die nu tot versterking der op den voorgrond verscho! en troepen in den looppas naderden. Daartusschen kraakte schot op schot van de hoogte en het was een geluk voor de Engelschen, dat de kanonnen te hoog gericht waren.

In dit uiterst gevaarlijk oogenblik haalde generaal Havelock zijn witten neusdoek uit den zak, zette den hoed af en droogde het zweet, dat in dikke druppelen op voorhoofd en slapen perelde. Daarop richtte hij zich in de stijgbeugels op en overzag het terrein voor en achter zich.

‘De Hooglanders rechts en links van den boschrand en vuur zoodra het front vrij is! De laatste compagnie van den trein voor, de reserve rechts en links in de vuurlinie en vuur zoolang een patroon in de tesch is!’

De bevelen des generaals werden naar alle zijden overgebracht; maar eer zij nog iemand bereikten, knetterden reeds de losbrandingen van al de aan den boschrand opgestelde afdeelingen. De tirailleurs sprongen achter de voorste boomen en richtten van daar een onafgebroken snelvuur op de Indiërs.

De voorsten matigden hun snellen loop. Een nieuw salvo kraakte: zij keerden terug; op korten afstand kwam een nieuwe meerdere honderden tellende zwerm als

tiegers aanstormen. Achter de engelsche tirailleurslinie kraakten de takken: een breed front engelsche roodrokken verscheen; het was de reserve-compagnie van den eenen vleugel.

'Het front vrij! het front vrij!' riepen de korporaals en naar rechts en links stoven de tirailleurs uiteen.

De indische zwerm was ternauwernood nog vijftig passen verwijderd als de Engelschen aan den boschrand verschenen.

'Gereed! aan! vuur!' commandeerde de hoofdman en honderd geweerkogels suisden in den dichten drom, uit welken woest geroep en jammergehuil verward opstegen; een groote hoop gekwetsten en dooden toonde de plaats aan, waar het salvo de aanvallers bereikt had.

'Tamboers, den stormmarsch!' riep de aanvoerder terwijl hij den sabel zwaaide en voor het front sprong: 'Hurrah!'

Een lang tromgeroffel klonk, vermengd met oorverdoovend geschreeuw. De compagnie stormde met geveld geweer met de vonkelende bajonet op, vooruit. Eer de Indiërs wisten, wat hun overkwam, voelden zij reeds de driehoekige punten op hun naakte borst Het duurde geen halve minuut of zij vluchtten in alle richtingen. De aanvoerder gebood met donderende stem: 'Keert, in den looppas, marsch!'en snel, gelijk de compagnie op het slagveld verschenen was, verdween zij weer in de schaduw van het bosch, het aan de tirailleurs overlatende den vluchtelingen hunne kogels na te zenden.

Dit tooneel, hetwelk op den rechtervleugel gespeeld was, werd op gelijke wijze op de geheele slaglinie herhaald. De woedende aanval der Indiërs was ondanks hun oneindig grootere getalsterkte op de vastheid der engelsche troepen afgestuit. De Engelschen hielden den boschrand bezet, en de dooden en gekwetsten, die het geheele slagveld bedekten, getuigden van de woede, die beide partijen bezielde.

Maar buiten het bosch konden de Engelschen zich niet wagen; zoodra zij dit verlieten, begroetten hun de kartetsen uit een lange rij kanonnen. Daartegen waren zij machteloos; want hunne kogels droegen niet zoo ver. Een algemeene storm over het open veld was onogelijk; met de helft van de kleine schaar had men de kampplaats bereikt, waar zij doodmoede en uitgeput, een tegen twintig misschien, den strijd hadden moeten aanvaarden. Voor deze onderneming schrikte zelfs de onverschrokkenheid van Havelock terug.

Hij voedde echter een andere hoop. Majoor Renaud, die zich weinige mijlen hooger op met hem zou vereenigen, had eene compagnie artillerie bij zich, welke in plaats van gelijk gewoonlijk met zes, met twaalf kanonnen uitgerust was. Men maakte in die tijden van den nood eene deugd en rekende voor de bediening van het geschut op hulpmanschappen. Zoo bepaalde Havelock er zich voorloopig toe het gevecht in zoo verre levendig te houden, dat hij de scherpschutters, voor zoo veel de gesteldheid van den bodem het raadzaam maakte, voortschoof met den last het poeier niet te sparen maar op elken Indiër te schieten, wiens neus zij te zien zouden krijgen. Middelerwijl werd een cavalerie-patrouille van uitgelezen bereden dragonders naar rechts uitgezonden, vanwaar majoor Renaud komen moest.

Het waren pijnlijke uren voor den generaal, die zich letterlijk in het bosch geblokkeerd zag, uren, die slechts daardoor verkort werden, dat de kanonade zich dikwijls met vreeselijke verwoedheid op een punt richtte en dan een aanval van groote infanterie-massa's er op volgde.

Op die wijze verliep de voormiddag. De gloeiende middagzon bracht allen verslapping, doch geen rust; tevergeefs legde men de bagage af; de soldaten zakten met dozijnen ineen.

Reeds neigde de zon ten ondergang en het vooruitzicht van den invallenden nacht verontrustte den generaal niet weinig. Daar naderde eindelijk de vurig gewenschte hulp. Een der uitgezonden ruiters kwam spoorslags op zijn bijna doodgejaagd paard aanrennen.

Majoor Renaud was stipt ter plaatse waar hij op den bepaalden tijd zijn moest en daar vond hem de uitgezonden patrouille. Om zich nu echter bij generaal Havelock te kunnen aansluiten, moest hij achterwaarts eene diagonale lijn beschrijven en dat had zijn verschijnen vertraagd. Hij was evenwel zonder verwij! opgemarcheerd, elk paard droeg twee man, zelfs zijn eigen en de trekpaarden voor de kanonnen. Nochtans kon hij de vierhonderd man, die hij bij zich had, niet op deze wijze overbrengen. Hij voerde derhalve het hoogst gevaarlijke waagstuk uit, de kleine schaar nog te splitsen om met de kanonnen spoediger hulp te kunnen bieden.

Op dit oogenblik gaf generaal Havelock bevel, van den uitersten linkervleugel af terug te trekken en achter de slaglinie, voor de vijandelijke oogen verborgen, op den rechter vleugel te marcheeren, welke zich door deze beweging in de richting verlengde, van waar de hulp moest opdagen. Uitgezette posten, die in de oude stellingen terugbleven, misleidden den vijand.

Ten vijf uur 's avonds - onder die hemelsbreedte gaat de zon altijd omstreeks zes uur onder en valt dan nagenoeg zonder schemering de nacht in - dreunde eensklaps op den rechter flank het eerste kanonschot en sloeg de kogel juist vlak in de opgestelde batterijen. De daardoor ontstane verwarring was onbeschrijfelijk: de Indiërs verkeerden in de vaste overtuiging dat de Engelschen over geen geschut konden beschikken en nu sloeg op hun volslagen ongedekte flanken kogel op kogel in hunne batterijen en kartetsen in hunne infanterie-massa's. Uit het bosch in het front ontplooide zich de engelsche infanterie, de scherpschutters ijlden vooruit, achter deze kwamen met vasten stap en gesloten gelederen de Hooglanders te voorschijn. Het indische geschut was verstomd, de helft der kanonnen gedemonteerd, de kanonniers op de vlucht. De paniek begon zich te openbaren en als de dragonders met lossen teugel op den weg kwamen aanstormen, als op de flank de nakomende infanterie van majoor Renaud den vijand met volle salvo's begroette en daarop met vliegende vaandels en slaande trommen den aanval begon, was er geen houden meer aan: onder het rollende geweervuur der tirailleurs stormden al de engelsche colonnen vooruit en zelfs de staf werd door het voorbeeld meegesleept en jaagde Havelock, door zijne ordonnans-officieren gevolgd, aan de spits der stormloopende troepen op den vijand in.

Toen de zon onderging, was de indische legerafdeefmg, die over de twaalfduizend man telde, volledig geslagen en verstrooid; meer dan tweeduizend rebellen lagen dood of gekwetst op het slagveld; bij de vijfhonderd werden door de vervolgende cavalerie neerge sabeld; twintig kanonnen vielen in de handen der overwinnaars en de Indiërs vluchtten naar Cawnpore.

Zoover staat de geschiedenis van den indischen opstand met ons verhaal in verband. De personen, voor wie wij de belangstelling onzer lezers behoeven, hebben met dat ontzettende en bloedige drama niets meer te maken Wij willen hier nog slechts kortelings aanstippen, dat Nena-Sahib nogmaals voor de poorten van Cawnpore onder de kanonnen der vesting een vertwijfelden strijd aanving, en nogmaals verslagen werd, hoe hij in den laatsten nacht de gevangen Engelschen zonder aanzien van ouderdom of geslacht onder de afschuwelijkste martelingen liet ombrengen en eindelijk de vlucht nam, en hoe de Engelschen dien ten gevolge alle Indiërs, die hun binnen Cawnpore in de handen vielen, neerschoten en zoo een verschrikkelijke vergelding uitoefenden

Dit alles behoort tot de geschiedenis. Wij echter zullen weer tot Ricardo en den maleischen knaap terugkeeren.

(*Wordt vervolgd.*)

EEN DUO, NAAR MAX VOLKHART.

Rebus N°. 3.

Als prijs aan dezen rebus is verbonden om bij loting aan een der goede oplossers toe gewezen te worden:

CH. DICKENS. DAVID COPPERFIELD; - Idem. MAARTEN CHUZLEWIT; - Idem. HET VERLATEN HUIS; - Idem. SAMUEL PICKWICK.

Vier schoone boekdeelen, in 4e, prachtig geïllustreerd.

Bovendien hebben de goede oplossers het recht tegen verminderden prijs tusschen de boekdeelen te kiezen, waarvan de lijst hun, na ontvangst hunner goede oplossing zal toegezonden worden.

OPLOSSING VAN REBUS No. 1:

Gedeelde smart is halve smart. - Gedeelde vrengde is dubbele vreugde.

Bij loting is de prijs aan de oplossing van dezen rebus verbonden gewonnen door den Heer J.F.D.B., te Schooten.

Oplossing van rebus N°. 2:

EENDRACHT MAAKT MACHT.

Bij loting is de prijs aan de oplossing van dezen rebus verbonden gewonnen door Mme W^ed^. DE MEULDER te Puldenbosch (Santhoven)

[Nummer 38]

Onze gravures.

Hanengedachten.

Het hoendervolk trippelde, kakelde, pikte rustig op de binnenplaats, onder bescherming van sinjeur Haan, die door zijn stalen bek en zijne sterke klauwen wel geschikt was, om zijne bange dames tegen elk ongeval te behoeden.

Eensklaps, 't was in den herfst, viel er een appel op de pannen van het achterhuis, rolde en bonste op de binnenplaats neer. te midden van de kiekens, die klepperend met de vleugels en kakelend de vlucht namen, als was er een kanonkogel in hun paleis gevallen.

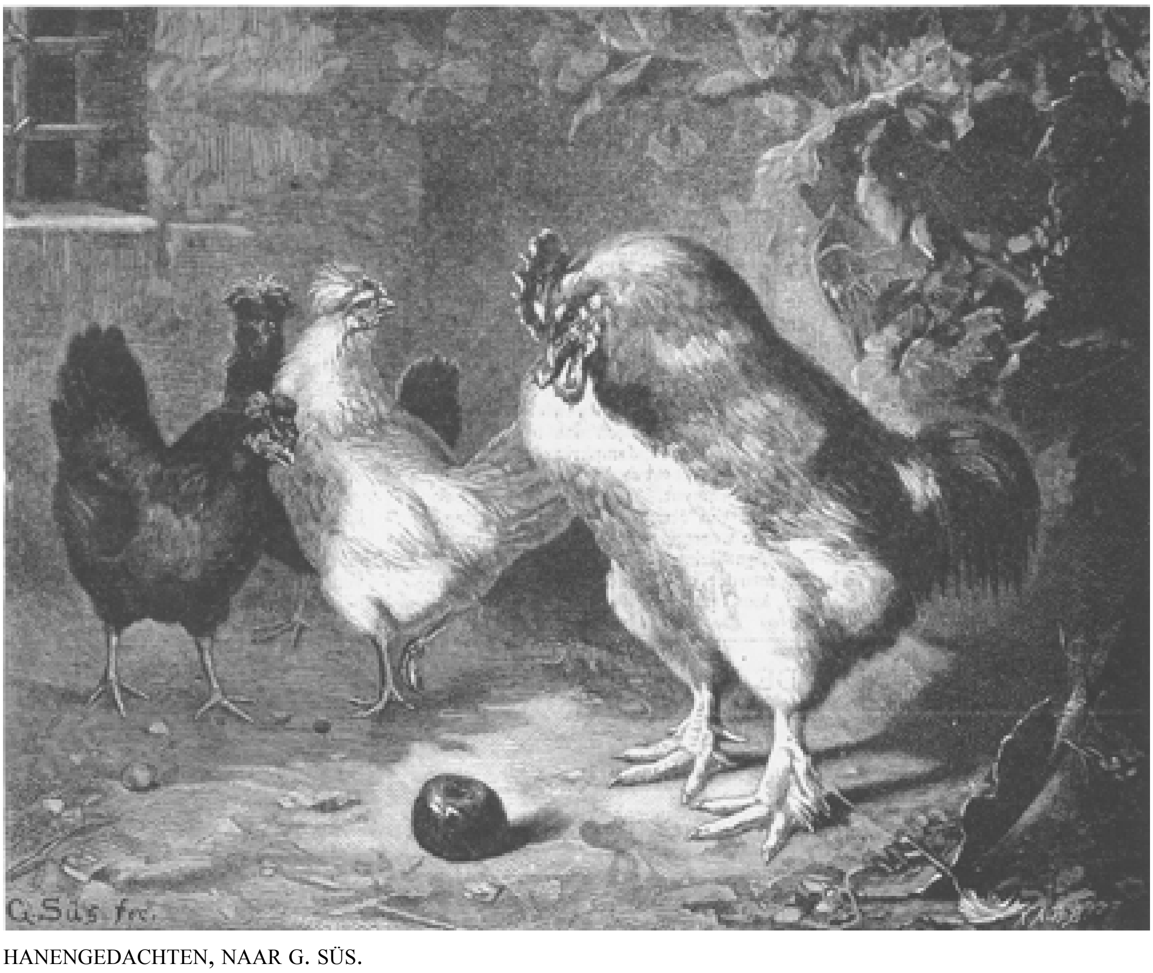

HANENGEDACHTEN, NAAR G. SÜS.

Toen zij meewarig rondzagen naar sinjeur Haan, die altijd als een zoo dapper en onversaagd kampioen bekend stond, om haar tegen dat rollende monster te beschermen, was hij even als zij op de vlucht gegaan en zat zelfs hoog op het dak naar dat rollend verschijnsel, beneden hem, te staren.

Eindelijk lag de rollende appel stil en zoo stil zelfs, dat ridder Haan den moed had van zijne hoogte te dalen en eene duchtige inspectie te gaan maken. Allengs naderde

de held, evenals zijne kleine gezellen en overtuigde zich dat het monster wel degelijk onbeweeglijk bleef.

Nu neemt de Haan eene diep denkende houding aan als een rechter-crimineel, en vraagt zich af wat dat ding wel mag beteekenen, en of het een lekkere pik voor zijne dames zijn zou? Zijn Hane-verstand staat er nochtans op stil en de gespoorde ridder heeft voor geen halve duit vertrouwen in het ronde blozende ding, dat straks zoo holder-de-bolder, en zonder vleugels en pooten liep en nu zoo stil ligt alsof het de onschuld zelve was!

Het moeielijk vraagprnt zal zonder twijfel niet beslist worden, en om het eindbesluit van sinjeur Haan te kennen, zouden wij den kunstenaar Süs moeten verzoeken eene tweede teekening te maken, die even goed gelukt als deze.

Zoo meesterlijk als hier hebben wij nog geenen haan *zien* denken: hij zou een lid der belgische Akademie of een Hoogeschool-pofessor inderdaad beschaamd maken!

Op de Alpen geplukt.

Wie zoo gelukkig is, in den aanstaanden zomer den alpenstok te kunnen opnemen, en naar de prachtige bergen te gaan, zende mij een bloemtuil, daar geplukt, zoo schoon en sierlijk geschikt als die, welken wij hier den lezer aanbieden.

Wat al heerlijke bloemen van verschillenden

vorm en kleur, naar gelang men hooger naar den top klimt, groeien op de hellingen van het reuzengebergte! Geen reiziger, die de Alpen bezoekt en geruimen tijd zijn oog heeft laten waren over de wit glimmende bergtoppen en gletchers, of hij zal ten slotte ook het bloemtapijt bewonderen dat op sommige plaatsen voor zijnen voet is uitgespreid.

Wie kent de prachtige Alpenroos niet! Doch buiten haar ontluiken daar eene menigte andere bloemen, die eene eigenaardige schoonheid ten toon spreiden. Over het algemeen hebben de alpenbloemen korte stengels; zij verheffen zich weinig boven de blaêren, die dicht op elkander gedrongen zijn als om den grond tegen de groote hitte of tegen koude te beschutten. De bloem hoeft er niet naar licht te reiken; immers schaduw is daar boven weinig of niet.

Een der sierlijkste en meest gezochte plantjes der Alpen is het edelweiss, dat zoo gezocht en bezongen wordt als ons vergeet-mij-niet, en meer dan dit laatste heeft het menschenlevens gekost.

Vertelt men niet eene roerende legende van ons klein ‘blauw-oogerke’ dat ons uit het gras zoo vriendelijk toepinkt? Twee verloofden wandelden op den boord van een moerassigen rivierrand, op welken de blauwe bloemekens met gouden puntjes, in milden overvloed bloeiden.

‘Ho,’ riep het bruidje, ‘wat lieve bloemekens! Mocht ik ze bezitten en ze, als het teeken der hoop, op mijn keurslijf dragen!’

Wat kon Herman aan zijne Dorothea weigeren! Hij liet den arm der geliefde los, daalde de helling af, waagde zich op den verraderlij ken grasbodem, plukte de bloemekens doch zonk met-éen in de diepte. Hij stak den geplukten ruikér nog in de hoogte en riep met smart tot zijne bruid: ‘vergeet mij niet!’

Die naam bleef het kleine bloemeke behouden.

Wij weten niet of edelweiss eene zoo roerende legende heeft als vergeet-mij-niet: maar slachtoffers heeft het kleine Alpensieraad gewis meer gemaakt dan het sterreke onzer weiden en hovingen. Hoevelen hebben het leven verloren om dat plantje, op de gevaarlijke hellingen, te bemachtigen. Ieder bezoeker der Alpen wil het plukken, om het zijne gezellinr e aan te bieden of het haar, verre van daar, te doen geworden.

Doch de touristen zijn over het algemeen nog voorzichtig; zij wagen zich niet al te veel om dien kleinen schat te bemachtigen; 't zijn vooral bergbewoners, die het slachtoffer van hunne roekeloosheid en hunne winzucht worden. Edelweiss wordt overal te koop aangeboden en levert alzoo eene niet geringe winst op.

Wil men ongeveer 6000 voet hoog het gebergte beklimmen, daar waar de grond met eene kalklaag bedekt ls, dan ontmoet men dit plantje zeer algemeen; doch 't is juist daar dat het plukken of uittrekken met den wortel zooveel gevaren oplevert. Beneden, waar het edelweiss weinig groeit, is het plantje dan ook schier uitgeroeid en heeft men, bij kantonaal reglement, uitgegeven door Bern, Grauwbunderland en Obwalden, verboden het bloemke in de spoorwegstaties en andere plaatsen te verkoopen

Kan het zoo gezochte edelweiss dan niet in onze hovingen overgebracht en geacclimateerd worden? Het schijnt van neen. Groeit het er, dan toch verliest het, na korten tijd, zijne oorspronkelijke pracht en schijnt te treuren dat het niet meer ginder ver en dicht bij de drijvende wolken, bloeien mag. Het vraagt zijne bergen, zijne Alpen terug, evenals de Zwitser die, in onze streken verplaatst, het *heimath* der bergen betreurt en zijn *dahin, dahin* frazelt.

De avondklok.

't Is in de lieve meimaand. In het adellijke slot wordt ze gevierd gelijk in de nederige landmanswoning, die ginds ver in de diepte van het dal ligt. Overal is het Mariabeeld met bloemen versierd, overal wordt 's avonds gebeden ter eere van haar, die de koninginne des Hemels wordt genoemd.

Hier, in het adellijk slot, onder het hooge gewelf des balkons, vanwaar men een zoo heerlijk gezicht heeft over het bergachtig landschap, vereenigt zich het huisgezin, wanneer ginder ver, in het nederig klokketorentje, het angelus klept.

Met reine stem zingt de jonge edelvrouw het *Ave Maria*, terwijl de tweede op de guitaar accompagneert. De anderen bidden het reine gebed mee, en vereeren de Moeder met haar goddelijk Kind.

In ons land is de vereering der Moeder Gods, tijdens de meimaand, algemeen in gebruik, niet alleen in de kerken, die gedurende deze maand gedurig in een frisschen bloemhof herschapen zijn; maar ook in de huizen, waar het beeld der Moeder-Maagd met bloemen en licht versierd wordt.

Een nieuwe weekwijzer.

Op dit instrument staat geschreven: ‘herhaald stijgen, vooral bij regenweer, voorspelt droog en koud weer,’ en verder: ‘herhaald dalen, vooral bij helder weer, voorspelt stijgende warmte en nederslag!’ De wijzer beweegt zich langs een verdeelden cirkelboog en wijst het te verwachten weer aan, naar gelang de getallen waarop hij stil staat. Ziehier volgens een neerlandsch tijdschrift, waarop de waarnemingen berusten.

‘Wanneer in warme, vochtige lucht, zonder vermindering der vochtigheid, koude lucht komt, dan heeft er, bij aanmerkelijk verschil van temperatuur, condensatie van waterdamp en neerslag plaats, en dit gebeurt eveneens, wanneer in koele vochtige lucht, zonder verhooging van temperatuur, eene voldoende dosis waterdamp komt. Warme droge lucht kan koude of vochtige lucht in zich opnemen, zonder dat er verdichting van waterdamp plaats heeft, daar de koude lucht geen waterdamp vindt om te verdichten, terwijl de toetredende vochtigheid door de warmte in dampvormigen toestand gehouden wordt.

‘Bij koele droge lucht kan zooveel warme lucht komen, als men maar wil, er kan toch geene verdichting plaats hebben, terwijl het van hare temperatuur afhangt hoeveel vochr er bij kan komen, zonder dat er condensatie volgt. Warme en daarbij vochtige lucht laat nederslag of regen verwachten, terwijl koude en daarbij droge lucht een helderen hemel voorspelt.

‘In den bedoelden weer wijzer nu werken verlaging van temperatuur en vermindering van vochtigheid in eene richting samen, terwijl de omgekeerde verschijnselen in tegenovergestelde richting samenwerken. In de meerdere of mindere mate, waarin de invloed van temperatuur of vochtigheid van den dampkring op den wijzer inwerken, ligt het wezenlijke der samenstelling van het instrument. Het is niet als de gewone barometers van eene woordelijke aanwijzing der voorspelde

weersgesteldheid voorzien, maar er is eene aanwijzing bijgevoegd, waaruit men de beteekenis der cijfers, door den wijzer aangewezen, kan opmaken.'

De verloren zoon.
Eene geschiedenis uit onzen tijd.
(*Vervolg.*)

Toen Alfred binnenkwam, stond de oude vrijheer met ontzagwekkende houding midden in de kamer en schoot uit zijne heldere blauwe oogen een snellen, vlammenden blik op den stamhouder der Lohrsteins. Alfred boog diep voor den gestrengen grijsaard en zegde op bijna smeekenden toon:

'Vergeef mij, beste vader, dat ik niet vroeger mijn schuldigen plicht gedaan heb en u de betuiging mijner hoogachting en mijne zegenwenschen bij het Paaschfeest heb toegebracht!'

Het oog van den vrijheer rustte doordringend op de trekken zijns zoons:

'Ik weet dat gij geen tijd hadt want de tegenwoordige feestdag is wezenlijk de geschiktste om het jachtvermaak te genieten. - Zijt gij hierheen gekomen om mij te toonen, hoever men de oneerbiedigheid en den moedwil voor ons heilig geloof drijven kan?'

Er ontstond eene pauze, waaronde de vrijheer de kamer een paar malen op en neer ging. Plotseling bleef hij voor Alfred staan.

'Zeg mij onbewimpeld, wat u weer herwaarts gedreven heeft, want dat het u enkel daarom te doen was uwen vader te zien...'

'Maar, dierbare vader...'

'Bespaar mij alle betuigingen van gehechtheid; dat gij mijn zoon zijt, weet ik, ik moet die eer duur genoeg betalen... Alfred! Alfred! dat hadt gij mij en Albina vandaag niet moeten aandoen!' voegde hij er met weeke stem bij, terwijl zijne lippen een weinig trilden.

'Vader, het was een onbezonnenheid, vergeef het mij! Ik wist eigenlijk niet hoe ik den voormiddag beter doorbrengen zou en daarbij heeft mij een vriend hierheen vergezeld, dien ik u bij het middagmaal zal voorstellen.'

'Ja, deze uwe vrienden!' zuchtte de vrijheer. 'Derhalve hebt gij niet geweten waar en hoe gij uwen tijd zoudt doorbrengen? Dat wij echter heden het heilige Paaschfeest vieren, hebt gij geweten en toch zijt gij onder horengeschetter voorbij de kerk gejaagd; dit horengeschal heeft mij door de ziel gesneden; alle menschen moesten toch naar mij zien, want wie anders kan tijdens de godsdienstoefening ter jacht gaan als de jonge vrijheer van Lohrstein? Het schaamrood is mij ouden man naar de wangen gestegen over u. Geldt dan de eer uws vaders u niets meer al vertrapt gij reeds de uwe in het slijk. Wat had ik mij verheugd, indien ik u in de kerk gezien had, wat had de goede Albina zich verheugd.'

'Waarde vader, wij komen daar weer op een thema, waarover wij nog eens een ernstig onderhoud hadden; ik heb, in zake van godsdienst, gelijk u bekend is, mijne eigene overtuiging, die naar de vorderingen van onzen tijd...'

'Stil, jongen! Dat is een wespennest, waarin. wij niet roeren willen; het zou allicht tot een vredebreuk tusschen ons kunnen leiden.'

De vrijheer stond voor het venster en trommelde op de ruiten. Er ontstond een pijnlijke stilte.

‘En hoe lang zullen wij de eer hebben u op Lohrstein te zien?’ vraagde hij ten laatste.

‘Het doet mij leed, beste vader, dat mijne bezigheden mij reeds overmorgen weer naar de residentie roepen. Ik ben wezenlijk geheel ontroostbaar...’

‘Laat die afgesleten betuigingen toch maar achterwege, ik houd er niet van. En dus zijt gij enkel overgekomen om het jachtvermaak op paaschmorgen te genieten?’

Wederom rustte het oog van den vrijheer lang op zijnen zoon.

‘Om u de waarheid te zeggen, is het eigenlijke doel van mijne komst...’

‘Hetzelfde, dat u tot dusverre bijna telkenmale tot uw vader gedreven heeft... de geldverlegenheid. Uw bezoek komt mij ook in het geheel niet onverwachts; ik had u reeds onmiddellijk na den carnaval hier verwacht. Hoeveel moet ik nu weer voor u betalen?’

Alfred, die zijn vader nog nooit op zulk een bijna gemoedelijk bereidwilligen toon had hooren spreken, haalde vrijer adem en antwoordde: ‘Ik ben den ouden Markus 2000 gulden schuldig, die ik noodzakelijk hebben moest.’

‘Zoo! noodzakelijk 1 - Hm! en gij hebt u tot een jood moeten wenden, vermoedelijk, dewijl gij uw vader niet wist te vinden - En gij gelooft, dat ik weer betalen zal?’

‘Ik ben een Lohrstein en uit uw bloed, gij kunt niet willen, dat de jood door zijne vordering een recht op mij krijgt.’

‘Voor den hoeveelsten keer voert gij mij dezen grond aan?... Alfred, laat het u gezegd zijn: ik wil u ditmaal geen verder verwijt doen en betalen, maar onthoud het wel, voor de laatste maal, bij mijn krijgsmanseer! Wilt gij er u niet aan storen, zoo zal ik vergeten, dat ik ooit een zoon had en mij verbeelden, dat het geslacht der Lohrstein's geen afstammeling meer heeft en met mij uitsterft.’

De vrijheer ontsloot eene secretaire en gal

zijn zoon de verlangde som. Alfred maakte eene stomme buiging.

'En wanneer zijt gij van plan den hoogwaardigen prelaat van Reinau uwe opwachting te gaan maken?'

'Beste vader, vergeef mij, van zulke beleefdheidsbetuigingen houd ik niet veel, en daarbij is de abt van Reinau jegens mij niet beter gezind dan ik jegens hem; indien hij lust gevoelt mijn persoon..'

De vrijheer stond met een van toorn gloeiend aangezicht voor zijn zoon:

'Jongen, is dat de eerbied voor een grijs kerkvorst, de achting voor den vriend uws vaders?'

Alfred scheen sinds hij het geld bekomen had, veel minder bedremmeld en antwoordde:

'Waarde vader, gij hebt omtrent *mijne* vrienden, uwe meening, en zult mij dus wel veroorloven, dat ik omtrent de *uwe* ook *mijne* meening hebbe. Ik geloof namelijk, dat niemand voor een ander bijzondere vriendschap kan voeden, wanneer hij er niet een zeker belang bij heeft.'

'Zoo! en welk belang beeft uw logica dan bij mijn vriend opgerakeld?'

'Ronduit gezegd, zie ik in hem een onderkruiper van mijne rechten in de toekomst.'

De vrijheer was zijn zoon nog dichter genaderd.

'Dan zeg ik u, dat gij bij al uwe logica een zeer groote domkop zijt, wien ik overigens alle oordeel over mijne vrienden ten strengste ontzeg.'

Het voorkomen van den overste werd bijna dreigend.

'Aan tafel kom ik niet ik wil uw vriend niet zien, hij kon den eetlust bederven, dien mijnneer mijn zoon mij nog gelaten heeft. Rechtsomkeer, marsch!'

Alfred kende dit commando en was misschien ook wel verheugd dat de audiëntie afgeloopen was, want na eene diepe buiging keerde hij zich snel om en ging heen. De vrijheer zag hem met een ernstigen blik na en hervatte daarop weer met groote stappen zijne wandeling in de groote kamer op en neer.

Alfred keerde naar zijn kameraad terug, die een aria fluitende op de sofa lag en hem reeds scheen te wachten.

'Welnu! hoe is het gegaan?' riep deze den binnenkomende toe.

'Ditmaal eigenlijk veel vlotter dan anders, doch er is een *nisi* aan verbonden: het pompen moet namelijk ophouden, want het is de laatste maal, dat hij zijne hand opent.'

'En gij denkt, dat hij woord zal houden?'

'Gewis! want hij heeft het bij zijn krijgsmanseer gezworen en dezen eed houdt hij.'

'Maar om 's Hemelswil, hoe moet het dan gaan, als wij met de geldmiddelen op het droge zitten?'

'Daaraan denken wij voor heden eenvoudig nog niet. Voorshands kunnen wij betalen en behouden nog een klein overschot. Voor de toekomst zal het toe val of ons goed gesternte wel zorgen.'

'A propros, Alfred, weet uw vader van de aanwezigheid van mijn persoon?'

'Om u te dienen, mijn waarde; maar ik moet u ronduit bekennen, dat hij er niet zeer mee ingenomen is, te meer, daar hij reeds van onze kleine jachtpartij kennis draagt en daaruit zekere gevolgtrekkingen maakt, die niet zeer vleiend voor u zijn zullen.... Gij zult overigens in het geheel niet de eer hebben, den ouden vrek te zien, want hij heeft verklaard niet aan tafel te willen verschijnen.'

‘Zoo? - dat heb ik inderdaad vooruitgezien en zal mij de meening uws vaders met volmaakte gemoedsrust laten welgevallen, hoe weinig vleiend zij ook zijn moge; het ware mij echter aangenamer dat wij ons verblijf hier bekortten, want ik zou niet gaarne hebben, dat uw vader zich om mijnentwille nog een galkoorts op den hals haalt.’

‘Hetzelfde voorstel meende ik u ook straks te doen. Verstrooiing vinden wij hier buitendien toch niet.’

‘Het middagmaal is opgediend!’ kwam op dat oogenblik een bediende melden.

De vrienden stonden op en gingen naar de eetzaal, welke in het middengedeelte van het gebouw gelegen was. Zij werden vriendelijk ontvangen door Albina, die hen alleen gezelschap hield, want de vrijheer had zich nogmaals door zijn ouden dienaar laten verontschuldigen. Het onderhoud was stijf en gedwongen, daar de beide heeren onwillekeurig ontstemd waren door het wegblijven van den gastheer, doch hunne gewaarwordingen beleefdheidshalve niet konden mededeelen, en Albina met hare gedachten bij den oom verwijlde, dien zij ongesteld dacht; Het was derhalve allen aangenaam spoedig te kunnen opstaan.

De heeren verwijderden zich om een wandeling te gaan doen, Albina echter spoedde zich naar den bouwvalligen grauwen vleugel, dien de oude vrijheer bewoonde.

De overste zat aan de zware eikenhouten tifel met het hoofd nadenkend in de hand gesteund; hij bemerkte het binnentreden van het meisje niet, dat zachtkens naar hem toesloop en hare hand op de zijne legde.

Hij schrikte op. Een droevige vriendelijke lach vertoonde zich op de ongemeen matte gelaatstrekken. Zij zette zich vertrouwelijk aan zijne zijde en vraagde deelnemend:

‘Zijt gij ziek, oom-lief?’

De vrijheer zag haar een poos in de diepblauwe oogen.

‘Ja, mijn kind, ik ben ziek; hier knaagt een booze worm.’

Zoo sprekende legde hij de hand op het hart.

‘Heeft Alfred u wellicht beleedigd? Och! trek het u niet zoo sterk aan; hij is goed, hoewel ook lichtzinnig en betreurt gewis zijn oogelijk.’

‘Kind! verdedig hem niet! Ik ben zijn vader en heb hem voorzeker niet minder lief dan gij; maar Alfred is slecht geworden; hij bewandelt een doolweg, waarvan God alleen hem redden kan. Ik was gelukkig dewijl hij mij geboren was. En nu?... O! had hij nooit het levenslicht aanschouwd?’

‘Maar, oom, ik bid u!...’ De blauwe oogen schoten vol tranen.

‘Ween niet om hem!’ sprak de overste bijna ruw; ‘hij is uwe tranen niet waard; ik weet dat gij hem liefhebt en het ware mijne grootste vreugde geweest u eenmaal als een paar op Lohrstein te zien... maar de Heer wil het niet. Ruk hem uit uw hart, hij is uwer niet waardig. - O God! dat ik zóó van mijn kind spreken moet!’

De vrijheer was opgestaan en ging in hevige gemoedsbeweging het vertrek op en neer. Anna ijlde op hem toe, omstrengelde hem met hare armen en sprak:

‘Oom-lief, maak u niet boos, hij zal nog wel veranderen, de hoogwaardige abt van Reinau zegt toch immers ook, dat de kern in hem goed is, dat de tijd van omkeer voor hem wel komen zal en... wij bidden toch ook dagelijks voor hem!’

De vrijheer klemde het meisje aan zijn hart en drukte een kus op haar blank voorhoofd.

‘Lief kind, gij zijt mij een dierbare vergoeding voor den ellendeling, dien ik mijn zoon moet noemen. Laat mij uitspieken!’ ging hij voort, toen zij hem in de rede wilde vallen. ‘Heeft hij mij ooit een kinderlijk gemoed getoond? Is hij ooit tot mij gekomen

dan als hij in geldverlegenheid zat? - En heden, op den heiligen Paaschmorgen, waarop alle menschen zich verblijden zullen in de opstanding des Verlossers, heden, grieft hij mij diep! Gij weet wat ik bedoel. Een zwakke band hecht ons nog aan elkander; er is niet veel noodig om dien te doen breken. Ik ben er op voorbereid mijnen zoon te verliezen... mij blijft toch een beminde dochter over....'

Hij drukte het meisje met innigheid aan zijn hart.

'Wel, wel! gij zijt als een verliefd paartje!' klonk eensklaps een welluidende, zachte stem. Aan den ingang van het vertrek stond een rijzige gestalte met een open vriendelijk gelaat, dat door sneeuwwit haar omlijst was. Op het donkere priestergewaad glinsterde een massief gouden keten, waaraan een schitterend kruis bevestigd was. Er lag een onbeschrijfelijke waardigheid en ernst in de houding van den grijsaard, die nu nader trad en beiden vriendelijk de handen toestak, waarvan de rechter met een brillanten ring prijkte. Het was de abt Erhard van Reinau. De vrijheer greep met warmte de hand des ouden vriends, terwijl Albina die zacht met hare lippen aanraakte en daarna met een vriendelijken groet het vertrek verliet.

De vrijheer voerde zijn gast naar de sofa en nam aan zijne zijde plaats. Het was een liefelijk beeld, hetwelk deze beide schoone, krachtige grijsaards, wier vriendschap van de kinderjaren dagteekende en die reeds menigen storm doorleefd hadden, aanboden.

De vrijheer had gebeld en den binnentredende dienaar geboden wijn en ververschingen binnen te brengen. Het bruine oog van den prelaat rustte met innigheid op het aangezicht zijns vriends.

'Ik zie heden duistere wolken op uw voorhoofd; is u iets onaangenaams overkomen?' vraagde hij deelnemend.

De vrijheer had middelerwijl de glazen met den vonkelenden wijn gevuld.

'Gij weet immers wat mij kwelt; die voren heb ik mijn kind te danken. Hij is hier.... gij zult het wel reeds weten, want hij heeft zich toch heden morgen op een ergelijke wijze aamgemeld. Wat hij verlangt, behoef ik u niet te zeggen; slechts ééne reden kan hem naar zijn vader drijven.'

'Vriend, vriend, waarom zoo mismoedig? Een oud krijgsman mag den moed niet laten zinken.'

'O! had mij toch maar een fransche kogel het levenslicht uitgeblazen!'

'Spreek niet vermetel. Adolf! de wegen des Heeren zijn wonderbaar. Uw zoon is voor u eene beproeving, draag haar geduldig! Hij zelf zal de school van het lijden ook nog te doorloopen hebben en deze heeft reeds menigeen gebeterd. Mor niet tegen God, die in Zijne wijsheid alles ten goede schikken kan.'

'Maar gij zult toch zelf moeten toegeven, dat Alfred diep gezonken is, dat hij bijna slechts door een wonder gered kan worden.'

'Alfred is niet slecht, hij is lichtzinnig en laat zich geheel door den stroom des tijds meevoeren. Maar geloof mij, hij zal niet verloren gaan. Ik gedenk hem dikwijls in mijn gebed en ook Albina bidt voor zijne bekeering; dit is het gebed eens engels en kan bij God niet onverhoord blijven.'

'O! mocht zijn vader hem zoo kunnen verontschuldigen gelijk het anderen doen. Ik had zulke schoone plannen met de beide kinderen en de jongen verijdelt zoo schendig al die heerlijke verwachtingen. Want al wilde hij zelfs Albina trouwen, zou ik, zijn vader, het haar moeten ontraden, want zij ware ongelukkig.'

'Is Albina ongesteld? Sinds eenigen tijd ziet zij er niet goed uit.'

De vrijheer sprong op.

'Albina ziek? En dat had ik niet opgemerkt? Dat zal het gevolg..'

‘Ik heb niets met zekerheid gezegd, stel u gerust; zij zal zich niet ongesteld gevoelen, want waarom zou zij het voor u verzwijgen?...’

De prelaat begon een der heerlijke vruchten te schillen, welke op den zilveren fruitschaal voor hem lagen. De vrijheer trommelde met de vingers op de tafel. Er heerschte een lange pauze.

Het oog van den prelaat rustte lang op een der schilderijen aan den wand.

‘Hebt gij die schilderij al eens nauwkeurig beschouwd, Adolf?’ dus verbrak hij eindelijk het stilzwijgen. De vrijheer sloeg den blik op naar de schilderij, die in een donkere lijst tegenover hem aan den muur hing.

‘Bezie ze goed; gij vindt daarin den besten troost.’

De vrijheer, die het schilderstuk wel reeds meermalen bezichtigd, maar geen bijzondere gedachten daaraan vastgeknoopt had, stond werktuigelijk op en trad nader.

Het stuk was blijkbaar door een bekwame hand geschilderd en stelde den Verloren Zoon voor, die berouwvol aan de voeten zijns vaders ligt. De gestalte des vaders is indrukwekkend: sneeuwwitte lokken golven aan weerszijden

van het hoofd naar beneden, de oogen rusteu liefdevol op de gebogen gestalte des zoons, die zonder de oogen op te slaan voor hem neergezonken is en het niet eens waagt de smeekend gevouwen handen tot hem op te heffen. De linkerhand van den grijsaard ligt op den schouder des jongelings, wiens aange zicht een bewonderenswaardig smeekende uitdrukking heeft, de rechterarm omstrengelt den hals van den weergeborene.

OP DE ALPEN GEPLUKT, NAAR C.L. BECKER.

Lang stond de vrijheer in de aanschouwing verzonken; de prelaat stoorde hem niet in zijne overpeinzingen. Na een poos zegde hij echter met zijne diepe, klank volle stem:

'Vader, ik heb gezondigd tegen den hemel en tegen u; ik ben niet waardig uw zoon genoemd te worden, neem mij op als de geringste onder uwe dienstknechten!'

De vrijheer sloeg het oog dankend op zijn vriend en drukte zacht zijne hand.

'Ik heb u begrepen En gelooft gij, dat het zoo komen zal?'

'Daarvoor zal Hij daarboven zorgen Zult gij echter ook uwe armen voor hem onts uiten?'

'Ik zou het uur zegenen, waarin ik gelijk die vader zou kunnen zeggen; 'Mijn zoon was dood en is nu weer levend!

Na een warmen handdruk scheidden de beide vrienden.
Alfred was den volgenden morgen met zijn

DE AVONDKLOK, NAAR C. BECKER.

makker weggereden, na een vluchtig afscheid van zijn vader en Albina genomen te hebben. Als hij wegreed drukte deze het gloeiende voorhoofd tegen de vensterruiten en streek met de fijne hand over de oogen.

'Heer! laat hem niet verloren gaan in zijne zonden,' bad zij, 'ik wil hem zelfs met mijn bloed vrijkoopen!'

(*Wordt vervolgd*)

Java's Planten- en Dierenwereld.
(Vervolg en slot.)

Uit de overweldigende menigvuldigheid der plantenvormen, zoowel in de lage als in de neuvelachtige streken van Java vermelden wij hier nog den teak- of djattiboom, welks hout om zijne groote vastheid en wijl het soortgelijk lichter is dan eikenhout, hoofdzakelijk als scheepstimmerhout, voor havenwerken en dwarsliggers op spoorbanen gebruikt wordt.

De teakboom behoort tot de weinige boomen tusschen de keerkringen, die gedurende het droge jaargetijde plotseling hunne bladeren verliezen. De meeste tropische planten worden langzamerhand van hunne oude bladeren beroofd, terwijl er zich voortdurend nieuwe vormen, zoodat zij nooit volkomen kaal worden als onze boomen in den winter. Worden onze europeesche boomen naar de keerkringen overgeplant, dan deelen zij ook in het voorrecht van een eeuwigen bladertooi, doch ten koste der vruchten; want daar al de kracht van den boom zich tot het vormen der bladeren concentreert, blijven de vruchten zoo klein dat ze zelfs in de koele bergstreken nooit tot rijpheid komen

Van den upas- of giftboom, die tot oostelijk Java beperkt is, heet het dat hij giftige dampen uitwasemt, welke eene doodelijke werking zouden uitoefenen op menschen, die onder zijne schaduw rusten, terwijl zelfs vogels, die er maar over heen vliegen, levenloos zouden neervallen. Dat is sterk overdreven, hoewel het geen twijfel lijdt dat de boom een melkachtig giftsap bevat, waarmee de Javanen hunne lans- en pijlspitsen vergiftigen.

Verlaten wij eindelijk de heuvelstreken om ons in de maagdelijke bosschen te wagen, die zich mijlen ver tot aan de toppen der bergen uitstrekken, dan doet zich een geheel nieuw, verrassend en grootsch schouwspel aan onze blikken voor. Hier, waar de mensch nog bijna den voet niet gezet heeft, vertoont zich de echt javaansche plantenwereld in al hare oorspronkelijke pracht. - Het is haast niet mogelijk zich door het netwerk der ineengekronkelde planten van zulk een oorspronkelijk bosch heen te worstelen, wanneer men zich niet met een hakmes in de hand een weg baant of de voetpaden van den rhinoceros volgt. Met waarlijk kwistigen overvloed heeft de natuur deze oorden versierd. Waar de bodem niet toereikend is om den weelderig opschietenden gewassen eene plaats te geven, daar moeten de hoogstammige reuzen van het bosch hunne armen leenen om de tallooze woekerplanten te dragen, die elkander deze gastvrijheid nog onderling betwisten.

Onder al die woekerplanten, welke op de schors der boomen tieren, vallen ons dadelijk de orchideeën op, die zich door eene verwonderlijke kleurenpracht en een aromatischen geur onderscheiden en vaak in meer dan twintig verscheidenheden op

éénen boom vertegenwoordigd zijn. Van de toppen der boomen hangen de dikke, soms honderden voeten lange stengels der slingerplanten af, die zich als reuzenslangen om de stammen kronkelen of als zware kabels tusschen verschillende boomen zijn uitgespannen. De meest bekende en voornaamste dezer slingerplanten is de rotanpalm, die het spaansch riet of rotting levert.

De grootste reuzen van zulk een maagdelijk woud zijn intusschen de rasamalaboomen, wier kaarsrechte stam eerst op eene hoogte van negentig tot honderd voet in een bolronden, van vijftig tot tachtig voet hooge bladerkroon overgaat. De grootste stammen bereiken eene doorsnede van drie tot vier voet, terwijl de lichtgrijze gladde schors slechts kleine woekerplanten toelaat er zich op te vestigen, en maar zelden slingergewassen den stam omkronkelen. Het eigenlijke vaderland van dezen boom is in de Preanger Regentschappen van westelijk Java op hoogten van twee tot vier duizend voet. De voormalige uitgestrektheid dezer bosschen is echter door de koffiecultuur, die voornamelijk in deze streken wordt uitgeoefend, aanmerkelijk ingeslonken.

Java was een van de eerste koloniën, waar in 1696 de cultuur van den koffieboom, die uit Midden-Afrika afkomstg is, werd ingevoerd, en tegenwoordig brengt Java naast Brazilië de meeste koffie voort; zij tiert echter het best in de Preanger Regentschappen en op de oostelijke helft van het eiland. Bij het aanleggen van koffieplantages wordt eerst het bosch gerooid, waarbij men soms enkele lommerrijke boomen laat staan om de jonge plantjes voor de brandende zonnestralen te beschutten Roeit men alle boomen uit, dan zet men toch een aantal nieuwe loofboomen daarvoor in de plaats, en wel in dier voege dat elke koffieboom tusschen vier zoogenaamde schaduwboomen in staat. Ook planten de Javanen koffiestruiken bij wijze van heggen rondom hunne tuinen.

De koffieboom draagt bijna het geheele jaar bloesems en vruchten, maar de eigenlijke bloeitijd valt in de maanden september en october; weinige maanden later vonkelen de donkerroode kersvormige vruchten tusschen het glanzige, donkergroene loof; maar daar zij niet tegelijkertijd rijpen, moeten zij meest afzonderlijk geplukt worden.

Naast de koffiecultuur wordt voor de europeesche markt het meeste werk gemaakt van het suikerriet, terwijl de Javanen voor eigen gebruik suiker uit het sap van den arengapalm bereiden. De theestruik en de tabaksplant leveren rijker oogsten en beter vruchten sedert de nederlandsche regeering de teelt dier gewassen aan europeesche planters overgelaten heeft. Ook de cultuur van de vanille en indigo wordt slechts door enkele europeesche planters uitgeoefend.

Ten slotte mogen wij den kinaboom niet vergeten, welke bast de bekende quinine, het krachtigste middel tegen de koorts oplevert. Deze allernuttigste boom werd in 1843 uit zijn oorspronkelijk vaderland, de Andes van Peru, naar Java overgebracht en daar op last der regeering in verschillende bergstreken aangeplant. Aanvankelijk leverden deze plantages slechts bast van geringe hoedanigheid en derhalve weinig voordeelen op; dit kwam doordat men de boomen te veel in de schaduw der wouden geplaatst had, doch sedert men betere soorten heeft uitgekozen en den planten meer licht verschaft heeft, tieren zij beter en is ook het alcaloïde gehalte van den bast grooter.

Hoe hooger wij de bergen beklimmen, hoe meer het karakter der plantenwereld verandert, en op de bergtoppen neemt de javaansche flora zelfs een europeesch voorkomen aan. Wij vinden daar talrijke vertegenwoordigers der gematigde luchtstreek zooals de weegbree, het St. Janskruid, de aster, de zwarte nachtschade

en anderen. Hoogst waarschijnlijk zijn deze planten, welke in Europa als lastig onkruid bekend staan, in het gezelschap van sommige geïmporteerde groenten naar Java gekomen; maar het is ook aan te nemen dat zij over Azië heen het eiland bereikt hebben, toen dit nog met het aziatische vasteland samenhing. Onder de talrijke planten, die een sterken europeeschen familietrek verraden, noemen we nog slechts het reukeloos viooltje, de kruipende aardbezie met hare gele en purperroode, doch oneetbare vruchten en de spichtig opgeschoten gentiaan met hare blauwe bloemen.

De wouden, die op de hoogste toppen gelegen zijn, bestaan uit kleine, verschrompelde boomen, die zoo dicht op elkander staan, dat men er zich zelfs met een bijl geen weg door banen kan, terwijl de bodem met een dik tapijt van mossen en kleine varenkruiden bedekt is.

Dieren komen in deze onherbergzame streken maar zelden voor, en een reiziger verhaalt dat hij in de wouden van het 9200 voet hooge Gedeh-gebergte niets aantrof dan den *bankiva*-haan, den stamvader van onzen huishaan, en eene duif. Dat intusschen ook de neushoorn de hoogste bergspitsen beklimt, kan uit de talrijke door hem gebaande paden blijken, welke zich in alle richtingen kruisen.

Overigens bepalen al de andere vertegenwoordigers der hoogere dierenwereld, de aap, de tieger, de zwarte panter, de wildstier, het wildezwijn en de schoone *kidang*-ree zich tot de wouden der lagere bergstreken, die een wezenlijk rijke en afwisselende dierenwereld te zien geven. Een der bevalligste dieren dezer wouden is het sierlijke muskusdier, dat niet grooter is dan een konijn en pootjes heeft ter dikte van een potlood.

De grootste verscheidenheid en pracht vertoont echter de javaansche vogel- en insectenwereld. Onder de insecten zijn vooral de sprinkhanen merkwaardig, waarvan ééne soort vleugels heeft die volkomen op boombladeren gelijken zoodat als die dieren in de boomen zitten, ze van de blaeren niet te onderscheiden zijn. Eene andere soort, wier grijsbruin lichaam den vorm van een dun takje nabootst, ziet men al even licht over het hoofd De veelkleurige vlinders trekken veel meer de aandacht; het menigvuldigst komt onder hen de doodshoofdvlinder voort, terwijl de grootste javaansche vlinder de zoogenaamde atlas is.

Wanneer wij thans, op den top van een der volkanische kegelbergen aangekomen, een blik werpen over het ruime gebied, dat wij doorloopen hebben, dan zullen wij moeten erkennen een schouwspel te genieten, zooals maar weinige deelen der aarde aanbieden; aan onze voeten ligt een landschap, met den weelderigsten rijkdom van planten en dieren getooid. En toch missen wij in het schoone Insulinde menige bekoorlijkheid, die aan onze gematigde luchtsreek ten deel gevallen is. Tevergeefs zien wij uit naar onze bloemrijke weiden en groene velden of tracht het oor de liefelijke tonen onzer zangvogels op te vangen. In de plaats der lachende weiden zien wij onafzienbare vlakten voor ons met manshoog gras, *alangalang*, bedekt, en het vogelenheir laat slechts een melancholisch gefluit of een onuitstaanbaar gekrijsch hooren, dat in plaats van leven te schenken, de sombere wouden nog naargeestiger schijnt fe maken.

Opwekkende middelen bij de studie.

De meeste personen, die zich met hoofdarbeid bezighouden, maken van het een of ander prikkelend middel gebruik om zich in oogenblikken van matheid of verslapping weer op te wekken; voor den een is dit een kop koffie, voor den ander een snuifje, voor velen een sigaar of een pijp tabak.

De bekende geleerde Arthur Reade, begeerig te weten welk dezer middelen het meest is aan te bevelen, zond onlangs eene circulaire aan de voornaamste geleerden van Europa, ten einde hun te vragen, op welke wijze zij gewoon waren bij de studie den werklust te prikkelen en het denkvermogen te scherpen. Van één hunner, den geleerden abbé Moigno, redacteur van het verdienstelijk tijdschrift *Les mondes*, ontving hij de volgende interessante meedeelingen, die stellig voor menigeen, van wien gestadige hoofdarbeid gevorderd wordt, haar nut kunnen hebben.

De geleerde abbé heeft niet minder dan 150 groote en kleine werken uitgegeven; volgens eene door hem zelf uitgevonden methode heeft hij twaalf vreemde talen geleerd en over zijne kennis der philologie en chronologie zegt hij zelf: ‘Ik was in mijn tijd een der meest buitengewone personages, en Arago dreigde bij wijlen schertsend dat hij mij als toovenaar zou laten verbranden.’ Hij verlaat zijne schrijftafel bijna nooit, gunt zich geen tijd tot lichaamsbeweging, en heeft niettemin nooit een zweem van hoofdpijn, vermoeidheid der hersenen

indigestie of eenig dergelijk ongemak bespeurd.

En aan welk toovermiddel nu heeft de onvermoeide geleerde die benijdenswaardige werkkracht te danken? Aan geen enkel; want hij neemt bij zijn arbeid noch koffie, noch alcohol, noch tabak, noch eenig ander prikkelend middel te baat om zijne denkkracht te scherpen en zijn ijver gaande te houden. Gesnoven heeft hij van tijd tot tijd, doch hij keurt het onvoorwaardelijk af, evenals hij ook de tabak een onverzoenlijken haat heeft gezworen, sinds de volgende ervaring, die hij er voor eenige jaren van opdeed

Toen hij zich eens gedurende eenige weken te Munchen ophield en zijne avonden in gezelschap van beiersche geleerden doorbracht, die dagelijks vier of vijf sigaren rookten en twee of drie glazen bier dronken (Rheinheil, de beroemdste, ging er groot op dat hij jaarlijks 6000 sigaren rookte), kwam de abbé er toe ook drie of vier sigaren daags te rooken. Ook had hij zich weer tot het snuiven laten verleiden, zoodat hij ten laatste iederen dag eene snuifdoos ledigde die 25 gram snuif bevatte.

Op zekeren dag nu bemerkte hij dat hij niet meer in staat was zich de beteekenis van eenige vreemde woorden te binnen te brengen, terwijl hij zich ook enkele datums, die hij vroeger zeer goed geweten had, niet meer herinneren kon. Hierover verschrikt, nam hij een heldhaftig besluit, en van den 31en augustus 1863, toen hij drie sigaren oprookte en voor 25 centiem snuif gebruikte, tot den 25en juni 1882 heeft hij noch gerookt noch gesnoven. Die onthouding was voor hem eene werkelijke wederopstanding, niet alleen met betrekking tot zijn geheugen, maar ook met het oog op zijn lichamelijken welstand in het algemeen. Van dat oogenblik af verheugt hij zich in eene onuitputtelijke werkkracht en eene nooit gestoorde spijsvertering

Ten slotte deelt hij mede dat hij 'smorgens een klein kopje zwarte koffie gebruikt, waaraan hij, nadat het op twee of drie lepels na geledigd is, een kleinen lepel cognac of een anderen alcoholischen drank toevoegt. Dat zijn zijne eenige opwekkende middelen.

De abbé gaat om negen uur naar bed en staat om vijf uur met vernieuwde krachten op. Hij is reeds diep in de tachtig, doch denkt er nog niet aan de studie vaarwel te zeggen.

Misdaad en vergelding.
(Vervolg.)

IV.
Het testament.

Toen Ricardo bij den legertros terugkwam, zat Jim rustig op den jachtwagen van den overste. De Italiaan steeg luchtig op en zette zich naast den knaap, terwijl hij zijne buks achter zich tegen de bank zette.

‘Weet gij reeds dat de overste gevallen is?’, vraagde hij Jim, nadat hij zijne borst door een diepen zucht verlicht had.

‘Gevallen?’ riep de knaap, wiens geelbruin gelaat zich met een vlammend rood bedekte. ‘Neen, niets weet ik! Is de overste dood? Geheel dood?’

‘Ja, geheel dood. Wij hebben niets meer bij den trein te doen, en ik zal den adjudant vragen of de wagen van den overste naar Allahabad kan terugkeeren.’

De Italiaan sprak deze laatste woorden zeer nadenkend uit alsof zijne gedachten elders waren; hij liet zijn oog wantrouwend op den knaap rusten. Deze zat echter voor het uiterlijke zeer rustig op zijne plaats; met de eene hand hield hij de teugels, de andere speelde met de zweep. Slechts nu en dan was het alsof zijn gelaat zich licht vertrok; dit kon intusschen even zoo goed het uitwerksel zijn van uiterlijke aandoeningen als van inwendige ontroering; zulks was moeielijk te beslissen en de knaap sprak geen woord.

'Gij hebt den overste wel niet bijzonder lief gehad?' begon de Italiaan na een lange pauze op verwijtenden toon en wischte zich daarbij als ter sluiks een traan uit het oog.

De knaap trok de schouders op en zijne lippen trilden zenuwachtig. 'Lief gehad?' herhaalde hij na een wijl op kouden toon; 'Hij was een goed heer en heeft mij voor vijf jaar op Celebes gekocht, terwijl een Chinees op mij bood. Ik was zoo klein - de knaap beduidde met de hand de lengte die hij destijds had - 'hij was een medelijdend meester en heeft mij veel goed bewezen. Waarom zou ik hem dan niet lief gehad hebben? Hij heeft mij niet geslagen; neen, dat heeft hij niet....'

Onwillekeurig kwamen bij deze woorden de hoektanden van den knaap te voorschijn en donkerder nog vlamde de gloed van zijn aangezicht. Een kwaadaardige oogslag trof den Italiaan, die zich huiverend afwendde.

'Zijt gij nog altijd boos op mij,' vraagde hij, 'omdat gij eens voor drie weken slaag ontvingt? Wat kan ik er aan doen als de overste mij bevool, u te laten afranselen! Maar het is niet schoon, dat gij het den dooden man nog tot een verwijt maakt. Waart gij destijds in de handen van den Chinees gevallen, die zou u niet zoo vriendelijk behandeld hebben als de overste.'

De knaap trok wederom de schouders op en zag naar zijn paard. 'Ik zal wel een anderen meester vinden, bij wien ik het goed kan hebben,' zegde hij eindelijk onverschillig.

Het gesprek was daarmee geëindigd. De Italiaan ging voort den knaap angstvallig te bespieden; maar zijne waarnemingen leidden tot niets; de knaap was en bleef stom en onverschillig en dat was het wellicht juist, wat den Italiaaan opviel, wat hem zelfs scheen te verontrusten, ofschoon er toch eigenlijk geen denkbare reden voor zijne ongerustheid voorhanden was.

Deze ongerustheid vertoonde zich in allerlei dingen. Zoo sprong hij van den wagen af onder voorwendsel den adjudant te gaan opzoeken en te vragen, wat hun verder te doen stond; maar nadat hij zich in het gewoel op zekeren afstand verwijderd had. zocht hij een schuilhoek op, vanwaar hij den knaap kon bespieden. Doch hij bemerkte niets; want dit kon hij niet waarnemen, dat Jim verachtend het hoofd naar de andere zijde van hem afwendde en een maleische verwensching daarbij mompelde. Zijn scherp oog was den Italiaan gevolgd en hij wist derhalve dat hij bespied werd.

Van het verlaten des treins kon natuurlijk geen sprake zijn, daar geen Europeër in het land zeker was. De wagen des oversten moest dus wel goed- of kwaadschiks den tocht naar Cawnpore meemaken en bleven de Italiaan en de Maleier derhalve nog eenige dagen reisgezellen. Het was opmerkelijk hoe de knaap steeds angstvallig vermeed met Ricardo alleen te blijven; even zoo min zegde hij ook aan iemand waar hij sliep; hij kroop ergens onder, en wanneer het verder ging, was hij wederom bij de hand. In het eten was hij zeer matig en nooit at hij met den Italiaan; ja, hij raakte zelfs niet eens hetzelfde eten aan, waarvan Ricardo gebruikt had. Daarbij bleef hij echter steeds onverschillig en gaf zeer korte antwoorden. De dood van den overste scheen overigens geen indruk op hem gemaakt te hebben.

Er werd ook verder door niemand op den knaap acht gegeven. In de laatste twee dagen waren zoo vele Vreeselijke gebeurtenissen voorgekomen, dat ten minste voor het oogenblik niemand meer aan den overste dacht, veel minder dus aan zijn jongen maleischen bediende. Alleen Ricardo merkte zijne houding op en kon er geen bevredigende verklaring voor vinden, en juist dit maakte hem des te ongeruster.

Slechts eens was Jim buiten de rol gegaan, die hij al dien tijd speelde; dit was nog op denzelfden dag gebeurd, waarop de overste viel. Ricardo had den wagen verlaten, ditmaal inderdaad om de bevelen van den trein-commandant betreffende het al of niet verder meegaan te vernemen. Jim was hem met de oogen gevolgd zoover hij hem volgen kon. Zoodra hij uit zijne oogen verdwenen was, greep Jim met drift het geweer, dat nog steeds tegen de bank steunde. Zijn gelaat nam een ongemeen valsche uitdrukking aan. Hij rook aan den mond en nam nu een klein linnen lapje, waarmede hij in den loop wreef. Toen hij het er uithaalde, bedekte een dunne laag zwart het witte lapje. Hij glimlachte bevredigd, indien hier van bevrediging sprake zijn kan; in alle gevallen stemde het onderzoek met zijn vermoeden overeen; het geweer was kortelings afgeschoten, want het was nog niet schoongemaakt.

Een tijd lang zag de knaap weer onverschillig voor zich uit. Daarbij liet hij echter zijne oogen voorzichtig in het rond gaan of niemand op hem lette. Toen hij zich hiervan vergewist had, haalde hij behoedzaam een pakje uit zijn zak, vouwde de lappen, waarin een klein voorwerp gewikkeld was, uiteen en bracht eindelijk een kogel te voorschijn, een kogel, waaraan donkere, bruinroode vlekken zichtbaar waren, terwijl de lappen waarin hij gewikkeld was, dezelfde vlekken doch iets helderder, vertoonden. Er viel niet aan te twijfelen: deze vlekken waren bloed; de kogel moest dus getroffen hebben en uit het lichaam gesneden zijn. Jim stak den kogel boven in den mond der buks; hij paste, alsof hij er voor gegoten was. Naast de buks lag een patroontesch, waarin tot de buks behoorende patronen bewaard werden. De knaap nam er haastig eene patroon uit en stak die in zijn zak.

Dat alles werd met ongemeene snelheid en behendigheid verricht. Toen de Italiaan terugkwam, zat Jim sinds lang weer rustig op zijn plaats, liet zijne magere gespierde beenen van den bok bengelen, zag naar de ooren van zijn paard en speelde met de zweep. De dood des oversten scheen hem weinig hartzeer te veroorzaken

De inneming van Cawnpore maakte aan het gedwongen bijeenzijn der beide ongelijksoortige reisgezellen een einde Het doel der Vereenigde troepen was bereikt, een kleine bezetting werd in de veroverde stad achtergelaten, de overige soldaten werden deels bij andere in formatie zijnde legercorpsen ingedeeld of keerden deels naar Allahabad terug. Elke troep nam den hem toebedeelden trein mee en zoo kwamen dan ook Ricardo en Jim weer in Allahabad aan.

De doodstijding van den overste was daar reeds lang bekend; het dienstpersoneel had zich op een paar bedienden na in alle richtingen verstrooid en zijne kamers waren van wege het gerecht verzegeld geworden. Gelijk de overste aan Ricardo had gezegd, had hij een testament gemaakt en bij het gerechtshof in bewaring gegeven. Bij dit testament werd zijn in Engeland levende oudere broeder, sir Archibald Waterfield, of in geval deze overleden mocht zijn, diens dochter miss Carola Waterfield tot erfgename van de zeer aanzienlijke nalatenschap benoemd. Het dienstpersoneel was zonder uitzondering met grootere of kleiner legaten bedacht en daarbij bepaald, dat hun allen hun loon tot aan het einde des jaars zou uitbetaald worden. Ricardo was met de aanzienlijke som van tweeduizend pond bedeeld. Jim werd de keuze gelaten of hij naar sir Archibald in Engeland gaan of in Indiën blijven wilde; in beide gevallen werden voor hem driehonderd pond vastgezet, welke voor zijne opvoeding aangewend

moesten worden. Bleef er nog iets van over dan moest dat op rente uitgezet worden en hem het geheele bedrag bij het bereiken zijner meerderjarigheid uitbetaald worden.

Alvorens het gerecht tot de benoeming van een voogd over den geheel alleenstaanden en niet meer onbemiddelden knaap overging, vraagde het hem naar zijn voornemen; want er bestond geen grond om dit eenig geweld aan te doen.

Jim zag ter sluiks naar Ricardo, wiens schoon gelaat een geweldige spanning verraadde en gaf daarop hoofdschuddend te kennen, dat hij dit nog niet zeggen kon, dat moest hij eerst nog eens overleggen.

Daarhij bfeef het. De in het testament benoemde bewindvoerder gaf zonder bedenken den Italiaan een aanwijzing op den bankier van den overste en bestelde Jim na eenige dagen bij zich in zijne woning, om met den knaap te bespreken welk besluit hij nemen zou.

Daarmee gingen beiden heen. Voor de deur van het gerechtsgebouw scheidden zij. Ricardo klopte den knaap op den schouder, vermaande hem goed te overleggen wat hij doen zou, drukte hem de hand en ging dan zijns weegs. Nooit had Ricardo zoo vriendelijk met Jim gesproken en de laatste begreep er dadelijk uit, dat dit een afscheid voor het leven moest heeten. Hij mompelde eenigewoorden in de maleische taal. die de Italiaan niet verstond; daarna hukte hij vadsig met kruiselings over elkander geslagen beenen bij den ingang neer, leunde den rug tegen een pilaar en bood nu met zijn halfgesloten oogen en zijn openstaanden mond het beeld van iemand, die volstrekt niet weet, wat hij doen zal en in deze verlegenheid het redmiddel te baat neemt om *niets* te doen.

EEN NIEUWE WEEKWIJZER.

De Italiaan was evenwel nauwelijks vijftig passen ver, toen de oogleden van den knaap zich weer wijd openden en zijn blik den luchtig voortgaanden man volgde. Na weinige oogenblikken sprong hij vlug op de beenen en liep den Italiaan na: daarbij gedroeg hij zich echter zoo, dat hij moeielijk ontdekt kon worden wanneer Ricardo soms omzag. Hij richtte het steeds zóó in, dat hem de menschen op de straat of voorbijrijdende wagens dekten

Zoo bemerkte Ricardo dan ook niet dat de knaap hem bespiedde als een oude indische vrouw op hem toetrad en een gesprek met hem aanknoopte. Naar de levendige gebaren te oordeelen, moesten beiden met elkander twisten: de vrouw sprak wel zacht maar driftig; de Italiaan bleef aanvankelijk koud, onverschillig, werd eindelijk toch ook driftig en beiden scheidden ten slotte in een zeer opgewonden toestand. De Italiaan sloeg eensklaps eene zijstraat in en het oude wijf strekte hem dreigende de gebalde vuist achterna.

Jim had wel alles willen geven wat hij bezat, om te weten, wat beiden met elkander besproken hadden, maar het onderhoud werd op straat en derhalve niet luid gevoerd: zoo nabij dat hij ten minste eenige brokstukken had kunnen opvangen durfde hij zich evenwel niet te wagen, wilde hij zich niet aan ontdekking blootstellen en dit scheen de knaap te willen vermijden; want anders had hij zich dan ook niet behoeven schuil te houden.

Zonder zich lang te bedenken liet Jim den Italiaan loopen en ging de vrouw na. Hij brandde van verlangen te weten met wie Ricardo betrekkingen onderhield, waarvan in de woning van den overste niemand eenig vermoeden had. Het moest in zijn belang geweest zijn, deze betrekkingen geheim te houdeu en juist daarom trachtte de Maleier ze op het spoor te komen; want voor hem was het een uitgemaakte zaak dat Ricardo den overste doorschoten had. Hij had gezien, dat de overste met de borst naar den vijand stond, als hem de kogel in den rug trof. Het schot was derhalve van achteren gekomen juist uit de richting waaruit Ricardo later kwam. De kogel was ook geen geweerkogel, maar kwam uit een getrokken buks; want men zag de sporen van de gleuven in het lood en het kaliber paste ook nauwkeurig op de buks, welke Ricardo droeg.

Dat was voor den knaap bewijs genoeg. Het was ook waarschijnlijk voor een veroordeeling van Ricardo voldoende geweest; maar in Indiën gold de maleische knaap niet als een volstrekt geloofwaardige getuige en daarbij waren de gerechtshoven te dien tijde te zeer in verwarring om langdurige, op vermoedeus gegronde onderzoekingen te leiden. Van de laatste begreep de knaap wel is waar niefs, maar des te zwaarder drukte hem zijne onmacht. Hij had een onbestemd gevoel, dat hij in de eerste plaats een bondgenoot moest zoeken, als hij met zijne aanklacht tegen Ricardo voor den dag wilde komen. Zulk een bondgenoot vond hij misschien in de vrouw, die zulk een hevigen twist met Ricardo had gehad. Hij kende door en door de wraakznchtige inborst der indische bevolking en besloot daaruit terecht dat het wijf met genoegen de gelegenheid zou aangrijpen om Ricardo op het schavot te brengen, indien deze zich door het een of ander hare vijandschap op den hals gehaald had.

Jim volgde de vrouw om hare woning uit te vinden: dit kon hij nu veel openlijker doen dan met den Italiaan het geval geweest was, want de vrouw kende hem niet en het was niet te veronderstellen, dat zij acht zou geven op den knaap, die haar naging Hij zag haar eenige winkels binnengaan, waar zij kleine inkoopen deed, en daarbij liep haar weg steeds verder door het voorname gedeelte van Allahabad naar de poorten toe. Zij verliet de stad en drong altijd verder in de omgeving door, waar verstrooide hutten midden in afgepaalde hovingen lagen.

Ongeveer een kwartieruurs buiten de stad ging zij een dezer omheiningen binnen, in welker midden een tamelijk groot steenen gebouw lag; nochtans getuigde het ondanks zijn omvang geenszins van welgesteldheid der bewoners. Het was zeer laag en droeg alle sporen van een steeds toenemend verval: op het platte dak groeide struikgewas, in de muren vertoonden zich scheuren en tusschen de scheuren hadden zich slingerplanten vastgestrengeld die het oog wel een Schoonen aanblik boden, doch het huis zelf tot een halven bouwval maakten Dezelfde sporen van verwildering vertoonde ook dë hof. Ternauwernood was er een pad vrij gehouden, hetwelk van de een afsluiting missende opening in de omheining naar het huis voerde. Voor het overige had de tropische groeikracht een dicht struikgewas gevormd, waar men slechts met de grootste moerte doorgedrongen zou zijn, daar de takken menigvuldig met vingerlange dorens bezet waren.

Niettemin beproefde de knaap er zich doorheen te werken, om iets van de bewoners af te loeren. Maar op een afstand van ongeveer vijftig stappen van het huis was het land schoon gehouden en bebouwd met moesgroenten, welke geen gelegenheid tot vefschuilen aanboden. Ras besloten stapte hij uit het struikgewas op den weg en ging regelrecht op het huis af.

De ingang was laag en klein, eveneens de vensteropeningen. De laatsten waren van zware houten spijlen voorzien en ook de ingang was met een klaarblijkelijk sterke deur gesloten.

Bij de nadering van den knäap opende zich de deur en een reusachtige Hindoe, die zich bukken moest om buiten te komen, vraagde naar zijn verlangen. Ongetwijfeld had men hem door het venster zien aankomen.

De knaap verzocht eenvoudig om wat eten, daar hij honger had en vraagde of hij geen werk kon krijgen, dewijl hij zonder meester was

De Hindoe had hem reeds kort en bits afgewezen, als het gelaat der oude zich aan het venster vertoonde. Zij nam den knaap scherp op en riep: ‘Laat den jongen binnen, Husni; ik heb met hem te spreken.’

De knaap zag de oude verbaasd aan; maar reeds was de Hindoe op zijde gegaan en beduidde Jim barsch binnen te treden.

Jim kwam in een half donker vertrek, waar de oude hem ontving. Wat hij hier zag, vervulde hem met onbestemden angst. In het midden van het vertrek hing boven een groot vuur een ijzeren ketel. Het broddelde er geweldig in en dikke dampen stegen er uit op, die even als de rook een uitweg door een gat in het dak vonden. Voor het vuur lag door den gloed verlicht een ongeveer zes voet lange, donkerglinsterende slang ineen gerold, die bij zijn binnentreden den breeden platten kop ophief, haar vonkelend oog op hem richtte en haar tong uitstak. Onwillekeurig bleef de knaap huiverend staan Husni gaf de slang een lichten tik op den kop, waarna zij ze vlak op den grond legde. Zoo dikwijls de knaap er naar zag, bemerkte hij, dat het scherpe oog der slang op hem gevestigd was, en hij voelde zich als onder de toovermacht van het afzichtelijke kruipdier.

‘Wie zijt gij, knaap? Vanwaar komt gij, en wat waart gij tot heden?’ vraagde de oude met krassende stem.

‘Ik heet Jim en ben een Maleier. Ik werd als kind geroofd en door een overste gekocht, in wiens dienst ik tot dusverre was. De overste is gevallen en derhalve zoek ik nu een nieuwen dienst.’

‘God gebood u het eerste te zeggen, of het laatste waar is, weet Hij alleen. Gij waart bij den overste Waterfield in dienst en vandaag werd zijn testament geopend. Hoeveel heeft Ricardo bekomen?’

‘Tweeduizend pond.’

‘Dus toch waar!’ morde het wijf. ‘Ik dacht dat de schoft mij belogen had. Hoe kwam de overste om het leven?’.

De oogen van den knaap vlamden en een donkere gloed overtoog zijn geelbruin gelaat. ‘Hij, hij heeft hem....’ Hij hield plotseling op, als vreesde hij reeds te veel gezegd te hebben

‘Hij heeft hem neergeschoten,’ vulde het wijf met een krijschenden lach aan. ‘Dat is zeer eenvoudig. Hij heeft gemeend, dat de overste hem beter bedacht had’

Bij deze bemerking werd Jim de zaak duidelijk: nu had hij den grond, waarom de misdaad begaan was. ‘Weet gij het zeker, moeder?’ riep hij met een van opgewondenheid trillende stem uit. ‘Dan wil ik hem aanklagen.’

‘Wacht u daar wel voor, jongen!’ viel het wijf dreigend uit. ‘Daartoe is de tijd nog niet gekomen Niets weet ik, in het geheel niets! Ik weet slechts wat God mij zegt. En al wist ik het, wie gelooft een oude indische vrouw? Maar op het tijdstip, dat ik het u zeg, moogt gij hem aanklagen, of het laten, gelijk gij wilt. Ga thans, ik weet genoeg.’

‘Ik ben om werk komen vragen, moeder.’

'Dat heb ik niet voor u.'

Een gebiedend gebaar wees den Maleier naar de deur, en Jim ging heen, er zich over ergerende dat hij eigenlijk niets vernomen e n het wij gezegd had, hoe hij over den dood des overf sten dacht.

Langzaam slenterde de knaap naar de woning van den overste Waterfield terug, waar hij voorloopig met eenige andere huisbedienden nog een onderkomen had. Bij zijn thuiskomst vernam hij, dat Ricardo er in dien tusschentijd geweest was, zijn goed bijeengepakt had en door twee dragers had laten wegbrengen. Waarheen wist natuurlijk niemand. Hij had het niet gezegd en de anderen hadden ook geen reden om het hem te vragen.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 39]

Onze gravures.

Een gezicht op Sumatra.

Sumatra, de prachtige nederlandsche bezitting, is een der schoonste landstreken van de wereld en beslaat eene oppervlakte van 7000 vierkante mijlen. De bevolking, die tot het Maleische ras behoort, is deels zeer wel beschaafd. Velen kunnen lezen en schrijven en bezitten eenige nijverheid. De westelijke kust heeft verschillende havens, ofschoon zij tijdens de westmoesson geene veilige ankerplaats aanbieden. Het land is bergachtig, doch bezit geene rivieren van aanbelang.

EEN GEZICHT OP SUMATRA.

De grond is over het algemeen vruchtbaar, doch de wilde stammen, die hier en daar genesteld zijn, vergenoegen zich met de jacht en de visscherij en teulen geene vruchten. De bewoners van Sumatra zijn niet allen van hetzelfde ras; wel integendeel, zij worden in niet minder dan elf stammen gesplitst en tusschen dezen zijn er, die in wildheid niets toegeven aan de stammen, welke nooit met eenen blanke in aanraking zijn geweest.

De Atjeneezen zijn voorzeker van het onhandelbaarste ras, dat deze gewesten bewoont. Sedert lang voert Nederland tegen dezen stam oorlog, en hoe dikwijls ook

de onderwerping aangekondigd is, toch zet men den oorlog gedurig voort. De Atjeneezen of Atjehers spreken zuiver Maleisch en zijn fanatieke belijders van Mahomets leer.

Het is, dit moeten de Nederlanders zeit bekennen, een kloeke volksstam; doch listig, valsch,

verraderlijk in den vollen zin des woords; hij is zoowel op land als op zee stout in den aanval en geeft, als hij meester wordt, geen genade aan de overwonnenen.

Wat het land betreft, het brengt inderdaad schatten voort, niet alleen in het planten-, maar ook in het delfstoffelijk rijk. De peper-, de koffieboom groeien er weelderig; kamfer, katoen, ivoor, goud en steenkool worden er in overvloed gevonden. De olifant, de rhinoceros, de tiegers en ander grof gedierte is er, jammer genoeg, in grooten getalle te vinden.

Het Angelus.

Van Sumatra springen wij eensklaps over naar de Zwitsersche bergen, waar het voorzeker vreedzamer, rustiger en godsdienstiger is dan wel in het heerlijke Insulinde. De avond valt; de zilveren halve maan begint in het blauwe uitspansel te blikkeren. De rust heerscht in de bergen. Twee meisjes komen van hooger en dalen langzaam naar het dorpjen af, dat ginds in het diep van het dal gelegen is. Uit die diepte stijgt de zilveren klokketoon op, die het Angelus verkondigt - een zoo indrukwekkende oproep tot het gebed in den stillen zomeravond. Een der meisjes knielt, het andere vouwt de handen en beiden bidden. Alles stemt met dat gebed overeen; er ligt een volledige harmonie over dit tafreel verspreid.

Nachtegale schuifelaere.

Wat zouden wij bij deze gravuur beter kunden herdenken dan wat Karel van Gheldere en Guido Gezelle, onze twee meesterlijke westvlaamsche dichters, van den melodievollen nachtelijken zanger zeggen en zingen! Luistert: De twee dichters hadden eene briefwisseling gevoerd, over den naam waaronder de nachtegaal in Vlaanderen gekend is.

Nachtegaal beteekent *nachtgalmer, nachtzanger*, zooals zijn naam was in 't oud-duitsch *nachtsangara.* De beteekenis van *gaal* is onder 't volk niet meer bekend; maar dewijl de nachtegaal moet en zal *zanger* heeten, evenals bij de Grieken en Latijnen, *aédôn, philomela* - zoo noemen ze hem wel eens *nachtegale schuifelaere*, dat is tweemaal zanger.

Half april komt de nachtegaal. ‘Half april 't zij warm of koud, zingt de nachtegaal in 't hout.’ En hij zingt veertig dagen, zegt het volk. Dan is de lucht doorgeurd van den bloei van koolzaad, hagedoorn en seringen, die hier (in West-Vlaanderen) *jeesmijntjes* heeten. Maar zoo haast de jongskes gekipt zijn, zoo zwijgt de nachtegaal, of, beter gezeid, zijn gezang verandert in een eentonig kirren.

Het gedicht werd ‘overander klaus’ per postkaart geschreven, door de twee verdienstelijke vrienden.

Nachtegale
Schuifelare,
meester van het machtig lied
dat uw gorgel,
levende orgel,

uit de groene takken giet.

Laat mij naderen
en de bladeren
eens doorkijken waar gij zit,
die zoo vreugdig,
jong en jeugdig,
uw' en mijnen God aanbidt.

Wonderbare
Kunstenare,
is uw macht niet overdaan,
van te galmen
zulke psalmen
veertig dagen zonder staan?

- ‘Neen, ik uite,
zinge en fluite
lustig mijne liedren al,
tot ik leven
hebb' gegeven
aan dat na mij zingen zal.’

Uit de lauwe
zuidergauwen,
half April 't zij warm of koud,
komt gij 't blijde
lentgetijde
groeten in het bottend hout.

- ‘'k Ben een blomme
die rondomme
bloeit in helder klankgeblaart
tot dat verf en
klank verderve,
blijvende in de vrucht gespaard.’

Uw schalmeie
klinkt te Meie
over 't koolzaad goudgekleurd,
klinkt als d'hagen
bloeien dragen
en de lucht jasmijnen geurt.

Heinde en verre,
bloeme en sterre
vogel, dier en zongestraal,
beken, baren,
bosschen, blaêren,
alles zingt één liefdetaal.

Die de kleuren
en de geuren
ons ten voetschabelle leit,
houdt onze oogen
opgetogen
door uw lied van dankbaarheid

Ja, naar boven

alle loven
zal des menschen tale slaan,
en des Heeren
lof vermeeren,
verder dan de tijden gaan.

Nachtegale
Schuifelare,
hier is 't lied dat wij getween,
wisselzingend,
u zijn bringend,
elk zijn deel of waar 't al één.

Zóó ook bouwden
eens twee ouden,
heilig nu, zoo dan nog niet,
en van vlerken
even sterke
dichters, 't schoon *te Deum*lied.

Hondenontbijt.

Men moet toch iets beminnen in het leven, als men geen kinderen heeft. Deze houdt van katten, gene van honden; doch een van beide diersoorten zult ge zonder twijfel bij eene oude en alleen wonende dame ontmoeten. Hier ziju het honden, die moddervet tot op de tafel komen plaats nemen en wien, om den ruigen pels niet te bezoedelen, behoorlijk een servetje aangebonden werd. N°. 2 wacht zijn beurt af. Hij, even als N°. 1, waggelt van 't vet. Wij zijn zeker, dat die twee moppen op een zacht kussen slapen en dat zij meer pasteien eten dan menig beschaafd mensch. Als de dame nu maar zoo goed is voor den arme als voor de honden?.... In alle geval stellen wij voor, haar tot lid te benoemen van het genootschap ter bescherming der Dieren. Daar zou zij zeker op hare plaats zijn.

De verloren zoon.
Eene geschiedenis uit onzen tijd.
(*Vervolg*.)

II.
Kersmis.

In de Walburgstraat bewoont de rijke geldwisselaar Jacob Markus een der grootste en aanzienlijkste huizen.

De tijden zijn voorbij, dat de kinderen Israëls gedwongen werden in het donkere Ghetto bijeen te wonen, dat zij slechts bang onder de andersdenkenden verschijnen - het is alsof de oude vloek over de gehate en verachte stammen van het uitverkoren volk opgeheven en een nieuw tijdperk luisterrijk voor hen ingetreden is. Ten bewijze hiervan kan ook het trotsche gebouw in de Walburgstraat dienen, dat eenigzins buiten

de huizenrij uitspringend, de in genoemde straat uitloopende Hollandersteeg beheerscht.

In een kamer op de eerste verdieping vinden wij twee personen. Het is een vriendelijk, vertrek met prachtige wand- en plafondschilderingen, kostbare, smaakvol gerangschikte meubelen, ingelegden vloer, waarop steelsgewijze een smalle streep van het zonlicht huppelt, hetwelk tusschen de half neergelaten marquise heendringt. Voor het venster zit een jong schoon meisje met een onbeschrijfelijk innemend uiterlijk op den lagen vensterbank, het is de dochter van den rijken wisselaar, zijn 'eenig kleinood' sinds den dood zijner vrouw.

Haar oog is droomerig neergeslagen, om de smalle, bleekroode lippen ligt een trek van zwaarmoedigheid, welke met den oosterschen vorm van de fijnbesneden neus en de donkere eenigszins gefronsde wenkbrauwen wonderwel overeenkomende, aan haar gelaat een belangwekkende uitdrukking geeft. De lange, blanke handen liggen lusteloos in haren schoot. Voor haar staat de oude Markus, een man van omstreeks vijftig jaar, met een goedig vriendelijk gezicht, dat echter heden een zekere bekommering verraadt. Hij is de type van een jood en vertoont den onmiskenbaren stempel van zijn volk in zijn geheelen persoon. Zachtkens vat hij de hand van zijn kind: 'Ammetje (zij heet namelijk Miriam), en ik zou het rustig aanzien, hoe gij langzaam wegkwijnt, gij de schoonste bloem Israëls? Ik ben rijk, mijn kind, vorder alles, mijn leven, gij weet het, uw vader zal het voor u koopen. Wat drukt uwe ziel? - Zoo spreek toeh, gij beangstigt mij door uw zwijgen en gij weet toch, dat ik u zoo lief heb.'

'Datgene wat mijn hart verlangt, kunt gij mij niet verschaffen.' Zij stond op en sloeg hare armen om den hals van den jood. - 'De liefde kunt gij niet voor mij koopen.'

Zij verborg haar bloedrood gelaat aan de borst haars vaders.

Deze ontroerde van het hoofd tot de voeten bij die woorden van zijn kind. Nu streek hij zacht met de hand over haar donker glinsterend haar: 'Miriam, en wie is het naar wien uw hart verlangt? Is hij uit de mannen van ons volk? Spreek, kind!'

Het meisje schudde het schoone hoofd.

'Hij is derhalve een Gojim,' sprak hij eenigszins lastig; 'hoe heet hij, die mijn bloem, mijn leven betooverd heeft?'

'Hij heeft nog nooit met mij gesproken, vader!'

'En toch bemint gij hem?.... Wie is het, Miriam, bij den God mijner vaderen, hoe heet hij?'

Nog sterker blozend neigde zij het hoofd, terwijl zij lispelde:

'Alfred van Lohrstein.'

'Lohrstein!' morde de oude.

'Gij ziet het, vader, het is hopeloos; ik zal versmachten gelijk de bloem zonder dauw; hij kan de mijne niet worden, de telg van het adellijk geslacht der Lohrsteins kan de jodin niet tot vrouw nemen.'

Het oog van den jood vonkelde. 'En waarom niet? Zijt gij niet schoon?'

'Men heeft het mij dikwijls genoeg gezegd; maar hij niet, niet hij!'

'Zijt gij niet rijk? Zijn adel is niet meer waard dan uw geld. O! mijn kind, wees gerust, gij zult hem hebben, ik kan hem voor u koopen!'

De jood wreef zich vergenoegd de handen en liep de kamer op en neer. Miriam was weer op de bank teruggezonken.

'Gij zult, gij moogt niet verkwijnen uit verlangen naar hem. Ik zal hem u brengen; sla uwe oogen op, mijne gazelle, gij zult hem zien aan uwe voeten; hij zal blijde zijn

het kind van den rijken Jacob Markus te kunnen trouwen. Want wat beteekent zijn adel?.... De oude Markus moet hem geld geven om dien eer te kunnen aandoen. Ik koop hem voor u. Hij moet vandaag eene schuld komen betalen: hij is stipt; ik zal hem bij u brengen; hij moet u liefhebben; want gij zijt toch zoo schoon, mijne aangebedene Miriam!'

De jodin had de smachtende oogen achteloos door de steeg laten zweven: plotseling schokte een lichte siddering hare tengere gestalte. Bezorgd kwam de oude man nader en volgde de richting van haar vinger en zag onder de neergelaten marquise naar buiten. Langzaam, met luchtigen, zwierigen stap kwam Alfred van Lohrstein in de steeg aan.

'Hij is het!' morde zij zacht.

'Hij is het.' zegde hij haar na. 'Moed gevat, mijn kind, ik zal hem ontvangen en hem u brengen, moed gevat!'

De oude jood verliet met rassche schreden het vertrek zijner dochter. Deze was opgestaan, een lichte blos kleurde haar schoon gelaat; zij ging voor den grooten spiegel staan, ordende haar kapsel en verwachtte, de hand op het luid kloppende hart gedrukt, het toegezegde bezoek.

Alfred was intusschen het huis binnengegaan en klopte aan de deur der kamer, waarop met groote letters 'kantoor' te lezen stond Hij ging binnen en vraagde na een vluchtigen, voornamen hoofdknik naar den patroon. Deze kwam hem juist met kruipende vriendelijkheid tegemoet en voerde hem in zijn privaat kantoor.

'Wel, mijnheer de baron, wat verschaft mij de eer van uw bezoek?'

'Ik kom mijne schuld afdoen.'

Alfred tastte met onnavolgbare onverschilligheid in zijn borstzak.

'Och! mijnheer de baron is al te stipt; wanneer mijnheer de baron het geld nog langer zou kunnen behoeven, wil ik niet dringen; ik sta ten allen tijde tot zijnen dienst!'

De vrijheer, verbaasd over deze nog nooit bij den jood waargenomen voorkomendheid, antwoordde luchtig: 'Het zou mij inderdaad aangenaam zijn, indien ik het geld nog eenigen tijd behouden kon.'

'Zoo lang het u goeddunkt en gelijk gezegd, ik ben ten allen tijde tot uwen dienst. Zou mijnheer de baron niet verkiezen een oogenblik in mijne woning naar boven te gaan? Ik en mijne dochter zullen die eer gewis op prijs stellen; de zaken kunnen wij naderhand afdoen.'

En met zacht geweld drong hij om zoo te zeggen, den bezoeker de breede staatsietrappen op. Alfred kon zich het gedrag van den anders wel hoffelijken, doch koelen geldman niet verklaren.

De jood opende met eene diepe buiging de deur der elegante kleine salon, die zijne dochter bewoonde Deze was blozend van haren stoel opgestaan en den gast onwillekeurig bijna een stap tegemoet gegaan. De jonge baron boog met ridderlijken zwier voor de schoone jodin, die de oude Markus hem als zijne dochter voorstelde.

'Het is voor ons een hooge eer den heer van Lohrstein in ons huis te mogen ontvangen,' sprak zij schuchter.

'Wel had ik het genoegen de schoonste bloem onzer residentie - bij deze woorden boog Alfred galant - reeds bij vroegere gelegenheden uit de verte te kunnen bewonderen; doch naar een oogenblik als het tegenwoordige heb ik te lang gewenscht dan dat ik mij niet hoogst gelukkig zou achten, dat het thans gekomen is.'

Op hare uitnoodiging nam hij aan hare zijde voor een klein marmeren tafeltje plaats. De oude jood, die zijn gast ververschingen had laten voorzetten, stond met stralenden blik voor het inderdaad schoone paar, dat zich weldra geheel in het onderhoud verdiepte, hetwelk Alfred met de zekerheid en de welbespraaktheid van een volleerd saletjonker mist te leiden. Alfred was wezenlijk een innemend jonkman

van middelmatige lengte, rank, buigzaam en gespierd. Hij had schitterende oogen en stijf opeen gesloten dunne lippen, terwijl het hooge voorhoofd met donkerbruine lokken omlijst was. Het sierlijk opgedraaid kneveltje was geheel geschikt het zoowat bleeke aangezicht iets riddérlijks te geven en de trotsche uitdrukking er van te verzachten. Daarbij bezat hij de gave van te spreken, bijwijlen geestig en werkelijk pikant, dan weer ook het flauwste thema met een waarlijk bewonderenswaardigen vloed van woorden behandelende al naarmate den stand van het gezelschap, waarin hij zich bevond. Vandaag vertoonde hij zich van de eerste zijde en de stralende oogen van de jodin bewezen met welk een belangstelling zij naar hem geluisterd had. Eindelijk stond hij op, bracht zachtkens de vingertoppen van Miriam aan zijne lippen en nam afscheid met een onberispelijke buiging, nadat hij beloofd had, zeer spoedig zijn bezoek te zullen hervatten.

De geldaangelegenheid met den jood was spoedig en tot wederzijdsche tevredenheid afgedaan. De oude Markus zelf scheen overgelukkig; hij zag toch zijn kind weer ontluiken. Hij was een moderne jood, die het met den godsdienst niet nauw nam en derhalve tegen een huwelijk met een kristen niet veel bezwaar had, te meer daar het 't geluk van zijn kind betrof, voor hetwelk de hardvochtige geldschieter zijn laatsten druppel bloeds zou gegeven hebben. Vol van den indruk, dien Miriam op hem gemaakt had en die zeer veel verschilde van het gevoel, hetwelk hij tot dusverre voor de jonge dames uit de hoogere kringen, waarin hij verkeerde, ontwaard had, spoedde Alfred zich naar zijn vriend Lodewijk, dien hij onder het rooken eener fijne sigaar op de canapé uitgestrekt tehuis vond.

Alfred liet zich in den dik gewatteerden armstoel neervallen, dien Lodewijk hem met den voet toeschoof en antwoordde, zich vergenoegd in de handen wrijvende: ‘In de eerste plaats, mijn zoon, moet ik u een tijding meedeelen, die uw hart van blijdschap zal doen opspringen: wij hebben geld!’

‘Zoo? Hebt gij een goudmijn ontdekt of het geheim gevonden uit steenkool diamanten te maken?’

‘Zoo gelukkig was ik wel is waar niet; maar gij zult uw gehoororgaan niet minder wijd opensperren, wanneer ik u zeg, dat de oude Markus zijn geld niet teruggenomen en mij zelfs zijne kas ter beschikking gesteld heeft.’

‘Gij geluksvogel! En wat heeft dan deze oude geldwolf zoo vriendelijk jegens uw persoon gestemd?’

‘Misschien wel juist deze mijne persoonlijkheid. Hij noodigde mij zelfs boven in zijn woonvertrekken, stelde mij aan zijne schoone dochter voor - gij kent toch Miriam - ik wil u wel bekennen, dat ik te diep in hare oogen gezien heb en waarschijnlijk met hart en ziel op haar verlieven zal. Ik denk te zullen gelukken.’

Lodewijk bromde een ‘zoo! zoo!’ waaruit men niet kon opmaken of hij daarmee zijne verbazing dan wel zijn afgunst te kennen wilde geven. Kort daarop reden de beide vrienden uit, zonder dat onderwerp verder aan te roeren.

Alfred werd een trouw bezoeker in het huis van den jood, menigmaal wel is waar om zich door den wisselaar uit geldverlegenheid te doen redden, wat deze ook steeds bereidwillig deed, doch altijd echter om Miriam ‘zijne hoogachting te betuigen.’

(*Slot volgt.*)

Misdaad en vergelding.
(*Vervolg.*)

V.
Ricardo's vrouw.

De tijding, dat Ricardo het huis van den overste verlaten had, werkte op Jim als een stortbad. De overste was hem alles geweest; hij had hem aan een verscrhikkelijk lot onttrokken en hem jaren lang behandeld met een goedheid, die hij nooit, zelfs niet in de ouderlijke hut, ontmoet had. Hij had vertrouwen in hem gesteld, en de knaap hing aan hem met de gansche kracht eens verlatenen, die in hem zijne eenige en daarbij machtigen en edelen steun gevonden had. De grootte van deze innige en dankbare verkleefdheid aan zijn weldoener werd nochtans geëvenaard door de diepte van den haat, dien hij voor den moordenaar zijns beschermers gevoelde. Al de arglistigheid, de gruwzaamheid, de wraakzucht, die het wezen van het maleische karakter uitmaken, welke echter de welwillende leiding van den wakkeren Engelschman door betere gevoelens verdrongen had, verhieven zich in hevigen gloed: zij richtten zich op een punt, hetwelk zij met verderf bedreigden, en dit ééne punt was Ricardo; deze Ricardo scheen hem echter nu ontglipt. Hoe zou hij hem in de volkrijke stad vinden? en zoo Ricardo, hetgeen waarschijnlijk was, de stad verlaten had, naar welke hemelstreek had hij zich dan begeven? Jim wist niet eens waar hij hem zoeken kon - hoe zou hij hem dus vinden?

Doch de tijd drong. Hoe langer hij overlegde, begreep de knaap, des te lichter kon Ricardo zich in veiligheid stellen. Zijne sluwheid alleen baatte hem niets; misschien echter hielp hem het toeval. Indien hij den Italiaan echter weer had, dan, dit zwoer hij zichzelven, zou deze hem niet meer ontglippen; eerder zou hij hem met de kris in de hand op de openbare straat aanvallen en hem den doodsteek geven. De moedeloosheid, die Jim gevoeld had, was plotseling verdwenen; hij stak het weinige geld, dat hij zijn eigen noemen kon, bij zich en doorkruiste op goed geluk de stad.

Het toeval is een wonderlijke klant; het komt onverwachts, en wanneer men er naar verlangt, blijft het uit. Vruchteloos bezocht Jim de plaatsen, waar naar zijn weten de Italiaan verkeerde. Hij zwierf aan de haven rond; maar zijn zoeken bleef zonder eenig gevolg. Doodmoede keerde hij laat in den avond huiswaarts; hij had niets gevonden.

Gedurende den nacht kwam een gedachte bij hem op: het indische wijf had hem toch gezegd, dat zij veel wist, wat God haar meedeelde; misschien wist zij dat ook, en als zij het niet wist kon zij het misschien vernemen. Jim had uit hare woorden van den vorigen dag opgemaakt, dat zij Ricardo alles behalve genegen was en al had zij hem verboden aangifte bij de policie te doen, scheen dit verbod toch uit geen welwillende gezindheid jegens hem te ontspruiten. Als hij haar eens opzocht? In geen geval kon dit iets schaden; de opgaande zon vond den knaap reeds op weg naar de woning van het oude wijf.

De tijding, dat Ricardo weg was, zonder dat iemand wist waarheen, had een gevolg, dat Jim's verwachtingen verre overtrof. De oude werd razend; onder een vloed van scheldwoorden, gelijk men die slechts bij oostersche volken vindt, verwenschte zij den Italiaan en alles wat met hem in verband stond tot op het oogenblik, dat zij hem voor de eerste maal gezien had. Toen zij den stroom dezer verwenschingen een oogenblik staakte, geschiedde dit slechts, om met een tiegerachtigen sprong in een duistere opening te verdwijnen, die op den achtergrond van het vertrek gaapte en dieper in het inwendige van het vervallen gebouw scheen te voeren.

Weinige seconden later vernam het scherpe gehoor van den Maleier een geraas, alsof een zware ijzeren grendel teruggeschoven werd. Dan begon de kijvende stem

der indische op nieuw. Maar zij was niet meer alleen; eene andere vrouwenstem gaf haar antwoord. Zij sprak ook niet meer in de landtaal, doch in het verbasterde Engelsch, hetwelk bijna elke Hindoe spreekt, die met Engelschen in betrekking staat; de andere stem sprak een soortgelijk Engelsch als de overste; doch had in de uitspraak een aanslag, die aan Ricardo herinnerde.

Jim merkte dit alles in korteren tijd op, dan wij noodig hebben om het te verhalen; tot lang nadenken ontbrak hem de gelegenheid; want na weinige minuten verscheen de oude

wederom in de opening en trok achter zich eene vrouw mede, die veel jonger scheen te zijn; doch het in het vertrek heerschende halfduister liet niet toe hare trekken nauwkeurig te onderscheiden.

HET ANGELUS, NAAR HOFFMANN-SEITZ.

‘Is het nog geen mishandeling genoeg,’ riep de jonge vrouw met een krachtige, doch van verontwaardiging trillende stem, ‘dat gij mij sinds maanden opgesloten houdt en mij niets dan slecht en armzalig voedsel reikt? Moet gij nn ook nog geweld jegens mij gebruiken?’

‘Maak, dat gij uit mijne oogen komt!’ snauwde de oude vrouw haar toe. ‘Ik houd u niet langer terug en geef u niets meer te eten. Uw schurkachtige man is weg en heeft mij voor het kostgeld opgelicht! Voort! uit mijne woning!’

De jonge vrouw liet zich dit geen tweemaal zeggen. Ijlings liep zij naar de deur en wilde het huis verlaten; maar Husni hield haar aan den uitgang tegen.

‘Bedenk wel, grootmoeder, wat gij doet. Wie weet of het waar is wat de jongen zegt?’

‘Bemoei u niet met zaken, waarvan gij geen verstand hebt! Hij heeft het geld van de erfenis ontvangen en is voort! Wij komen met

leege handen weg en zitten bovendien met zijn vrouw opgescheept. Ik wil mij niet laten bedriegen; maak dat gij wegkomt! Wij heb ben niets meer met elkander uitstaande!'

NACHTEGALE SCHUIFELAERE, NAAR E. SCHMIDT.

Husni kruiste onderdanig de armen over de borst, boog het hoofd en ging eenige schreden terug. Als een pijl uit den boog snelde de vrouw, zoodra zij den doorgang vrij zag, naar buiten. Met haar verliet Jim gelijktijdig de woning; want het laatste tooneel deed hem een langer verblijf ongeraden achten. Daarenboven wilde hij de vroegere gevangene volgen en haar eenige opheldering omtrent de hem raadselachtige uitdrukkingen der oude mdische vragen. Vond hij haar voor zijn doel onbruikbaar, dan kon hij nog altijd naar het oude wijf terugkeeren.

Nu Jim haar in het volle daglicht zag, ont-

waarde hij, dat zij nog jong was. Ofschoon haar gelaat eenigzins bruin was, erkende men toch gemakkelijk de europeesche afkomst der vluchteling. Voor weinige jaren was zij hoogstwaarschijnlijk schoon. Ook thans nog had zij groote donkere oogen, prachtvol haar en de snelle beweging toonde de regelmatigheid harer vormen; maar de vluchtelinge moest veel geleden hebben en verkeerde daarbij in een uiterlijken toestand, die ook een grootere schoonheid niet tot haar volle recht had doen komen: de oogen lagen diep in hunne kassen, de wangen waren ingevallen en ten gevolge hiervan scheen de mond met zijne kleurlooze lippen verder vooruit te springen dan dit bij de natuurlijke volheid van het gelaat het geval geweest ware. De schoone haren waren verward en in een bos bijeengebonden, de kleeding was niet alleen armoedig, maar ook morsig en de rok van onderen gescheurd en gerafeld. Zij droeg sierlijke laarsjes; maar deze waren eveneens gescheurd en bemorst.

Zij liep meer dan zij ging over den weg naar de stad. Zij handelde blijkbaar onder den invloed van een alles overheerschende gedachte, namelijk zoo spoedig mogelijk weg te komen, en Jim zag zich genoodzaakt een korten draf aan te nemen, om haar niet uit het oog te verliezen. Dit scheen echter haren angst nog te vermeerderen; zij meende zich vervolgd en versnelde hare stappen. Eerst in de onmiddellijke nabijheid van de poort, toen de voorbijgangers talrijker werden en de engelsche wacht dichtbij was, scheen zij eenigermate gerustgesteld; zij wankelde naar een aan den kant van den weg liggende steen, op welken zij zich hijgende neerzette. Zij zat daar als het beeld der ellende met de handen gevouwen in den schoot en staarde voor zich op den grond. Een minuut later stond de Maleische jongen naast haar.

Het was geen lichte taak voor Jim met de vrouw een gesprek aan te knoopen. Zij gaf aanvankelijk geen antwoord of een zeer kort; men kon er uit bemerken, dat zij den knaap wantrouwde en zich verbeeldde, dat hij eenig boos opzet jegens haar in zijn schild voerde, wel vernam hij er echter ook uit, dat zij juist geen zeer vriendschappelijke gevoelens voor Ricardo koesterde en dit was voor Jim voor het oogenblik genoeg. De hulpelooze toestand, waaain de vrouw verkeerde, moest haar van zelf bewegen zich jegens hem voorkomend en meedeelzaam te betoonen.

En inderdaad zoo was het: eindelijk kreeg de vrouw honger en daarbij had zij geen onderkomen. In de reusachtige stad - Allahabad telt over de honderdduizend inwoners - kende zij niemand en zij noemde niets haar eigendom dan de vodden, die zij aan het lichaam droeg. Jim bood haar grootmoedig zijn bijstand aan en er bleef haar geen andere keuze dan dien aan te nemen. ‘Al zou het mij het leven kosten,’ mompelde zij, ‘ik kan niet anders.’

Al kon Jim ook niet over een aanzienlijke som gelds beschikken - want de driehonderd pond, die Waterfield hem toebedeeld had, ontving hij niet in zijne handen - was hij toch niet zonder middelen; de overste had hem wel geen vast loon uitbetaald en slechts voor zijne behoeften gezorgd: maar hij had zich steeds zeer vrijgevig jegens hem betoond en hem bij gelegenheid kleine sommen gelds geschonken, en daar hij bemerkte dat de knaap het geld niet verkwistte, maar zorgvuldig bespaarde, had hij hem nu en dan ook een grootere som gegeven. Daarbij werd er in het huis van den overste ook veel dringeld ontvangen en zoo bezat Jim inderdaad een som die grooter was dan men vermoedde.

Hier scheen hem nu dat geld niet slecht besteed te zijn. Het stond bij hem vast, dat Ricardo de moordenaar van den overste was en al had hij van den eenen kant een natuurlijken aanleg tot schraapzucht, zoo bleef van den anderen kant ook de

onverzoenlijke maleische wraakzucht bij hem levendig; deze had hij met de moedermelk ingezogen en hij zou geen oogenblik geaarzeld hebben zijn geheele vermogen op te offeren, indien hij daarmee de begeerte had kunnen bevredigen, die hem onweerstaanbaar aandreef den dood zijns weldoeners te wreken.

Met behulp van dit geld viel het hem gemakkelijk voor de vrouw een geschikt onderkomen voor eenige dagen te vinden en hij hoopte dan intusschen van haar meer van Ricardo te zullen hooren. Van haren kant geloofde de vrouw niet anders dan dat zij in het beste geval den eenen kerker verwisseld had met den anderen; misschien had men nog iets ergers met haar voor. De handelwijze van Jim tegenover haar was evenwel niet van dien aard dat deze vrees lang bij haar zou hebben kunnen blijven bestaan. De kamer, die zij kreeg, was wel is waar zeer eenvoudig, doch niemand bewaakte haar, niemand verhinderde haar uit te gaan. Hare levensmiddelen kon zij koopen waar zij wilde en toebereiden gelijk zij wilde, want Jim had haar voor dit doel een zekere som gegeven, en het leven in Indiën, hoewel zeer duur voor de rijken, is des te goedkooper en eenvoudiger voor de armen. Gelukte zij er nu in ergens eenigen arbeid te bekomen dan was zij zelfs van den jongen Maleier onafhankelijk, die haar zijn bijstand als het ware opgedrongen had zonder dat zij er de reden van kon doorgronden.

Nadat Jim de vrouw onder dak gebracht had, stelde hij nogmaals alles in het werk om te ontdekken waar Ricardo gebleven was. Ware hij er slechts in gelukt de dragers van diens goederen uit te vinden, dan had hij ten minste een uitgangspunt gehad, waarheen hij zijne nasporingen moest richten. Maar dat was een zoeken in den blinde en leidde tot niets. Na weinige dagen had hij evenwel het vertrouwen der vrouw gewonnen.

Met deze had intusschen een opmerkelijke verandering plaats gegrepen. Zij had niets meer van het ellendig uiterlijk, waarin zij zich voor de eerste maal aan onze oogen vertoonde. Zij zag er wel is waar nog steeds armelijk en uitgeteerd uit; maar heure haren waren uitgekamd en opgemaakt, hare kleederen waren gewasschen en zoo goed het ging, een weinig opgelapt. Zij maakte daarom ook thans een geheel anderen indruk en kon zich op straat vertoonen zonder dat men zich met afkeer wegens hare morsigheid van haar afwendde.

Daar haar wantrouwen eindelijk geweken was, werd zij ook veel openhartiger jegens Jim en deze was zelfs eenigszins verrast toen zij den derden dag verlangde naar den napelschen gezant, of den consul of eenigen anderen vertegenwoordiger van Napels gevoerd te worden. Was zoo iemand er niet, dan was het haar ook goed een vertegenwoordiger van een anderen italiaanschen staat te kunnen spreken.

Jim had van de aardrijkskunde van Europa in het geheel geen en van gezanten en consuls een zeer onduidelijk begrip, en wat de vrouw hem daarvan zegde, maakte hem ook niets wijzer. Eindelijk kwam de vrouw op een andere gedachte: ‘Zijt gij wel eens in de kerk geweest, Jim?’ vraagde zij

De knaap knikte en verhaalde, dat zijn overste elken zondag er heen ging en allen er eveneens heen moesten.

‘Was het een katholieke kerk, Jim?’

Jim zag haar verwonderd aan. ‘Wat is dat?’

‘Dat is een kerk, waarin men achterin eenige treden hoog een tafel met een witten doek gedekt ziet.’

‘En er staan kandelaars op,’ ging Jim met levendigheid voort, ‘met groote kaarsen die overdag aangestoken worden.’

‘Juist, breng mij daarheen!’

In de kerk vernam de vrouw zonder moeite de woning der beide priesters, die in de nabijheid stond. Het waren Jesuïeten, aan wie verreweg de meeste missie-statiën in Indiën zijn toevertrouwd. De vrouw ging er heen, en werd dadelijk toegelaten. Zij bleef een geruimen tijd binnen, terwijl Jim zich voor het huis op een steen zette.

Eindelijk verscheen een in een langen zwarten toog gekleede man, die den knaap vriendelijk uitnoodigde om binnen te komen. Hij werd in een eenvoudig gemeubeld vertrek gevoerd, waar hij de vrouw in gesprek met een reeds hoog bejaard man aantrof, terwijl aan een tafel een andere iets jongere man zat en ieverig schreef. De beide mannen droegen even zulke togen als de dienaar, die hem binnen gehaald had. Jim werd verzocht alles te verhalen wat hij wist en voldeed ook met de grootste bereidwilligheid aan dit verzoek.

‘Dat verandert de geheele zaak, eerwaarde,’ meende de oudste priester, nadat Jim geëindigd had.

De jongere had de pen neergelegd en aandachtig geluisterd naar hetgeen Jim verhaalde. ‘Inderdaad,’ antwoordde hij, ‘het geldt thans niet meer de mishandelingen, welke die man zijne vrouw heeft doen ondergaan, maar de beschuldiging van een sluipmoord. Wil ik het relaas wijzigen?’

De oude priester ging eenige malen de kamer op en neer. ‘Het stuit mij tegen de borst,’ zegde hij eindelijk, ‘een misdadiger bij de justicie aan te geven, wiens misdaad niet meer hersteld kan worden. Wij zullen het liever niet doen,’ voegde hij er na een nieuw kort beraad met zich zelven bij. ‘Met de vrouw is het echter een ander geval: hij heeft voor God en de menschen de verplichting voor haar te zorgen. Laat het stuk gelijk het is.’

‘Maar de oude indische vrouw....’

‘Zal natuurlijk haar rechtmatige straf niet ontgaan. Het kan niet vermeden worden om haar te verklagen, wil de mishandelde vrouw in hare rechten gehandhaafd worden.’

Er heerschte een poos een diepe stilte terwijl de jongere pater zijn bericht voltooide. Daarop reikte hij het den oudsten pater toe, die de vrouw verzocht aandachtig toe te luisteren en wanneer soms hier of daar iets verkeerd mocht opgeteekend zijn, dit dadelijk te zeggen.

De pater las nu het geschrift voor en daar het, als zijnde een verslag aan de overheid van Allahabad, in de engelsche taal opgesteld was verstond ook Jim er den zin van. Hij vernam er uit, dat de vrouw Giannina heette en de wettige vrouw van Ricardo Pecca was, en dat haar trouwing had plaats gevonden op een tijdstip dat zij nog bijna een kind was. Hij had zich tijdens de verloving zeer ingetogen gedragen en voor een bemiddeld man uitgegeven; na de voltrekking van het huwelijk echter was het gebleken dat hij een speler en een lichtmis was, had zeer spoedig den aanzienlijken bruidschat zijner vrouw verbrast, zich toen aan het uitgeven van valsche wissels schuldig gemaakt en was ten slotte tot een veeljarige gevangenisstraf veroordeeld geworden. Terwijl Ricardo in de gevangenis zat, waren Giannina's ouders kort na elkander gestorven. Ricardo was er niet lang daarna in gelukt uit den kerker te ontvluchten; in het holle van den nacht was hij tot haar gekomen en had al haar baar geld afgevorderd en daar hem dit niet toereikende voorkwam, haar ook het eenig kind ontnomen dat uit hun echt geboren was, en haar gezegd, dat zij alles, wat zij bezat te gelde maken en hem dit geld op een aangewezen plaats zou brengen; dan zouden zij samen vluchten of wanneer zij dit niet wilde, kon zij met haar zoontje terugblijven; hij ging de wijde wereld in. Uit liefde voor haar kind had Giannina aan zijn verlangen voldaan; toen zij echter op de afgesproken plaats kwam, verscheen er niemand en troosteloos keerde zij in de woning terug, die haar niet meer

toebehoorde. Van Ricardo had zij destijds niets meer vernomen, wel had de verdwijning van het kind haar aan allerhande onaangenaamheden blootgesteld, want de verdenking rustte op haar, dat zij het uit den weg geruimd had.

Zoo verliepen eenige jaren toen het gerucht zich verbreidde dat Ricardo in Indiën was. Zij vervolgde dit spoor en ontmoette eindelijk een van daar gekomen matroos, die hem in Allahabad beweerde gezien te hebben, waar hij bij een hooggeplaatst engelsch officier in dienst was en het hem goed scheen te gaan. Alleen en verlaten, onder de verdenking van haar kind vermoord te hebben, door een ieder vermeden, door het verlangen naar dit kind gedreven en de geheime hoop voedende, dat haar echtgenoot misschien een andere en betere geworden was,

raapte zij het overschot van haar ouderlijk erfdeel bijeen en ondernam de reis over zee om Ricardo op te zoeken.

Zij was voor eenige maanden in Allahabad aangekomen en had na weinige dagen haar echtgenoot gevonden. Deze had, op den verren afstand rekenende, niets gedaan om zijne opsporing moeielijk te maken; hij had namelijk niet eens zijn naam veranderd en daar de hooge engelsche officieren niet zeer talrijk zijn en niet afgezonderd leven, was zij zeer spoedig op het rechte spoor gekomen.

Ricardo zou zich eerder het invallen van den hemel hebben kunnen verbeelden dan zijne vrouw in Allahabad te zien. Hare komst was hem in hoogste mate ongelegen. Behalve dat hij door het plotseling verschijnen van de smadelijk verlaten vrouw in een hoogst dubbelzinnig daglicht bij den overste kwam, wist hij ook niet wat hij met haar zou aanvangen. Zij vraagde natuurlijk in de eerste plaats naar haar kind en daarover had Ricardo haar geen naricht kunnen geven. Het kwam er voor hem op aan zich zoo snel mogelijk van zijne vrouw te ontdoen en daaromtrent was zijn plan spoedig genoeg gemaakt.

Daar misdadigers zich op een geheimzinnige manier tot elkander voelen aangetrokken, had ook Ricardo het indische oude wijf bij een zekere gelegenheid leeren kennen. Hij wist, dat dit wijf voor geld alles deed, en zoo maakte hij met haar de afspraak dat hij Giannina aan haar zou overleveren en zij deze in alle stilte van het leven zou berooven.

Het voorwendsel om zijne vrouw in de woning der oude te lokken was niet moeielijk te vinden; hij behoefde Giannina slechts te zeggen, dat hij het kind in de nabijheid van Allahabad bij een oude vrouw besteed had en zij ging mee; was zij echter eenmaal in het huis van de oude, dan was het verder de zaak van deze.

Ricardo zag zich in zijne verwachting niet teleurgesteld en de oude dreef den hoon zoover, dat zij Giannina verzocht, zacht te loopen, dewijl de knaap sliep. Zij voerde haar nu door de opening in den muur, die wij reeds kennen; langs een korten gang kwam men aan een half vervallen trap, was men deze afgegaan, dan stond men voor een soort keldergewelf, dat door een smal getralied gat van boven lucht en licht ontving.

Giannina aarzelde: de plaats, waar haar kind slapen zou, kwam haar toch zoo zonderling voor en zij zag vragend naar de vrouw, wier grijnzende trekken zij in het duister niet onderscheiden kon.

Doch gene begreep, wat deze aarzeling te beduiden had; zij haastte zich de angstige moeder gerust te stellen. ‘Dat is hier te lande zoo het gebruik,’ zegde zij; ‘voor de gloeiende hitte van den middag neemt men de wijk naar de koele kelders. Over een uur zal de hitte onverdraaglijk zijn en ik begeef mij dan met Husni, mijn kleinzoon eveneens hierheen.’

Dat klonk niet onwaarschijnlijk en Giannina ging het halfduistere gewelf binnen, waar zij haar zoontje hoopte te vinden. Achter haar vloog de deur donderend in het slot: zij was een gevangene.

Ricardo telde de Indische den bedongen prijs uit en verwijderde zich in de stellige hoop, nooit meer iets van zijne vrouw te zullen hooren. Hij begaf zich naar de woning, die zij voorloopig in Allahabad gehuurd had, vertelde daar den menschen dat zij verder gereisd was, betaalde de huur en nam hare goederen in ontvangst. Daar hij Giannina verscheidene keeren bezocht had en men daar wist wie hij was en in welke

verhouding hij tot Giannina stond, maakte men geen bedenkingen en na weinige dagen was de zaak vergeten.

Als Ricardo zich echter verbeeld had, dat hij niets meer van zijne vrouw zou vernemen, had hij zich schromelijk vergist; want in de oude indische had de Italiaan zijn meester gevonden. Deze was wel terstond bereid den moord te beloven; maar zij was volstrekt niet voornemens dien te volvoeren. De doode Giannina was een gevaar voor haar: Ricardo kon de spies omdraaien en haar van den moord op zijne vrouw beschuldigen. Op deze wijze zou hij zich een lastige medeweetster van den hals geschoven hebben, en al beweerde de oude ook, door hem omgekocht te zijn, veranderde zulks niets aan haar lot, en zij kon hare beschuldiging niet bewijzen. De levende Giannina daarentegen was een geheel ander iets: zij was een levende getuige voor de medeplichtigheid van haren man en kon haar dienstig zijn om dag aan dag nieuwe geldsommen aan Ricardo af te persen.

Aan deze omstandigheid dankte Giannina het leven, al was het ook een zeer ellendig, een leven waarin zij alles ontbeerde wat het leven aangenaam maakt, zelfs het licht der zon, zelfs den aanblik van het groen der boomen. Haar voedsel was zeer karig, hare kleeding verviel tot lompen, haar duister verblijf deelde zij met afzichtelijk ongedierte. Hare onstuimige eischen tot invrijheidstelling werden met mishandelingen beantwoord, zoodat zij na nog geen week tijds de nutteloosheid daarvan inzag en in diepe zwaarmoedigheid verzonk.

In dezen vreeselijken toestand hield haar een enkele gedachte staande: zij kon nog altijd op God hopen - de menschen noemen het toeval - dle haar bevrijden zou. Zij wist wel, dat zij zich in een afgelegen gebouw bevond; maar er waren toch menschen in de nabijheid. Zij kon ontdekt worden en dan was hare bevrijding zeker. Wie zal het de beklagenswaardige vrouw ten kwade duiden, dat zij, gevangen en mishandeld, haar toekomstige leven in de vrijheid opsmukte met beelden, in wier trekken men het aangezicht der Nemesis erkende.

Wat had zij niet veel gedaan en geleden? Zij was voor haren echtgenoot een beminnende vrouw en hij, in plaats van haar tot steun in het leven te zijn, had haar geld en goed verbrast, was een misdadiger geworden, had haar eindelijk haar kind ontroofd, niet uit liefde voor het kind - dit had de moeder vergeven, zij had zelfs den booswicht, die haar kind liefhad, weer kunnen beminnen - maar om alles, wat zij nog bezat, aan haar of te persen.

Uit liefde voor haar kind was zij zijn spoor naar Indiën gevolgd, en daar bereidde hij haar, wie hij voor het altaar gezworen had een getrouw leidsman te zullen zijn, zulk een verschrikkelijk lot! Wie zal het der vrouw, die onder de gloeiende zon van Napels opgegroeid was, ten kwade duiden, wanneer naast het verlangen naar de vrijheid een brandende dorst naar wraak hare ziel overmeesterde.

Thans was zij vrij en in den aankomenden jongeling had zij een bondgenoot gevonden, gelijk zij er zich geen beteren wenschen kon. Jim was toch geen knaap in de beteekenis, die wij Europeërs, er aan hechten. Hij behoorde tot een volk, dat met groote schranderheid begaafd is, dat evenals alle meer of minder wilde stammen van de vroegste jeugd af de zintuigen en de opmerkingsgave gescherpt heeft. Zijn gezichtskring was wel is waar hoogst beperkt en die van een veertienjarigen europeeschen knaap, aan wiens opvoeding men eenige zorg besteedt, is veel ruimer; maar Jim had het voordeel, dat hij in zijn kleinen gezichtskring de dingen duidelijk zag en diensvolgens met dezelfde bedaardheid en het overleg te werk ging als een volwassen man. Hij had een paar feiten met zekerheid opgemaakt, dat Ricardo den overste had vermoord en had met de onverzettelijkheid van een maleischen krijgsman

het besluit genomen den dood van zijn vaderlijken vriend te wreken. De middelen, die men in een beschaafden staat daartoe moet aanwenden. lagen buiten zijn horizont; voor hem was het naaste den moordenaar ook het leven te benemen; daartoe had zich echter nog geen gunstige gelegenheid voorgedaan; want eerstens overtrof Ricardo hem ver in lichaamskracht en ontbrak het dezen ook niet aan stoutheid en vastberadenheid en tweedens moest het ook op eene wijze geschieden, dat hij zelf zich ongedeerd uit de voeten kon maken.

Nadat Giannina het verhaal van den knaap had aangehoord, wantrouwde zij hem nîet meer. Beiden beoogden hetzelfde doel; beiden voelden wederkeerig behoefte zich tot bereiking daarvan gemeenschappelijk te verbinden.

De justicie tot wie Giannina zich met hare geschreven aanklacht wendde, nam de zaak zeer ernstig op. Hoewel Indiën te dien tijde door de beroeringen der omwenteling geschud werd en het onder het gewicht dezer omstandigheden hoogst moeielijk viel om een geregeld onderzoek in te stellen, werden toch onmiddellijk de noodige maatregelen genomen om Ricardo zoowel als diens medeplichtigen in handen te krijgen. Dit mocht echter niet gelukken.

Het indische wijf was waarschijnlijk na het vertrek van Giannina tot andere inzichten gekomen. De tijding, dat Ricardo verdwenen was, had haar in een geweldige woede doen ontsteken; zij had zich tot medeplichtige van het zware vergrijp tegen de vrijheid zijner vrouw gemaakt; had zich echter tevens verzachtende omstandigheden verzekerd, door zijn veel zwaarder vergrijp tegen het leven zijner vrouw te verijdelen en van deze omstandigheid tot haar geldelijk voordeel voortreffelijk partij getrokken. Thans, nu zij haar hoofdslag meende te slaan, was Ricardo haar ontsnapt. In de eerste opwelling van haar toorn had zij zich daarover zoeken te wreken door zijn verbitterde vrouw op hem af te zenden. Giannina had hem terstond na hare aankomst in Indiën uitgevonden, zij zou hem ook nu wel weer uitvinden, en daar het aan geen twijfel onderhevig was of Ricardo had zich naar een ander land begeven, had zij, de oude, alle kans om verder ongemoeid te blijven? Dit waren hare eerste gewaarwordingen, welke haar in verband met de omstandigheid, dat Giannina haar hoegenaamd geen voordeel meer kon aanbrengen, bewogen de vrouw van den Italiaan in vrijheid te stellen.

Bij bedaarder overleg begon zij echter de vrees te deelen, die Husni al dadelijk geopperd had. Giannina kon ook, in plaats van haar man op te sporen, zich tot de overheid van Allahabad wenden en dan was zij degene, die het eerst binnen het bereik de wrekende hand der justicie was Zij achtte het derhalve geraden zich voorloopig in veiligheid te stellen en den verderen loop der gebeurtenissen af te wachten.

Haar inboedel was zeer spoedig gepakt; Husni belaadde zich met den ketel, waarin zij haar eten placht te kooken en zij nam de banknoten, welke zij Ricardo afgeperst had, en daarmee trokken zij weg. Aan den bouwval waarin zij zich metterwoon gevestigd had en het struikgewas, dat r omhe en woekerde, was de oude niets gelegen: iets dergelijks vond zij overal en het was daarbij ook slechts een tijdelijke verhuizing van twee of drie weken naar zij meende. Gebeurde er toch in den eersten tijd niets, dan was met zekerheid aan te nemen, dat er niets gebeuren zou en kon zij weer van haren bouwval bezit nemen. Zoo kwam het, dat toen de agenten verschenen om haar en haar kleinzoon gevangen te nemen, de vogels gevlogen waren.

Ten opzichte van Ricardo kon de overheid over andere middelen beschikken dan Jim. Zij had dan ook al spoedig de lastdragers opgespoord, die zijn pakkagie hadden weggehaald. Zij vernam ook dat hij op een schip den Ganges afgezakt was. Hoewel Ricardo een voorsprong van ongeveer vier weken had, zou hem dit in rustiger tijden

niet voor de lange armen der gerechtigheid beveiligd hebben; want de telegraaf zou hem in Calcutta nog bereikt hebben. Thans echter, door de veelvuldige stoornissen in de telegraphische verbindingen, kwam het bevel tot inhechtenisneming daar te laat aan. Men vernam wel, dat hij daar aan wal gestapt was, maar van het eerste oogenblik af scheen zijn spoor daar verloren.

De in zulke dingen ervaren policie wist echter raad. Het was haar duidelijk, dat Ricardo een valschen naam aangenomen zou hebben en zij hem derhalve door middel van zijne bestaande persoonsbeschrijving in handen moest zien te krijgen. Deze nasporingen werden door een door Jim ontdekte photographie, welke met de eerstvolgende post gezonden werd, zeer veel verlicht en men kwam binnen weinig tijds tot de ontdekking dat een zekere Ricardo Lughini, Indien op een stoomschip

met bestemming naar Engeland verlaten had.

De vrouw van den vluchteling werd van deze uitkomst onderricht. Voor het tegenwoordige was het der overheid onmogelijk verdere stappen te doen: de misdadiger was haar ontkomen en het was hoogst twijfelachtig of hij zich inderdaad naar Engeland begeven had. Hij had dit doel wellicht slechts voorgewend om zijn spoor te doen verdwijnen en het schip op een of ander tusschenstation verlaten.

Giannina begon te vertwijfelen: haar wraak was haar ontglipt en haar kind scheen voor haar verloren. Zij had zich tot dusverre nog steeds met een zekere geheime hoop gevleid, dat haar kind ergens besteed zou zijn; de vlucht van Ricardo bewees haar, dat hij zich òf reeds lang van het kind ontdaan had òf dat het ergens in Allahabad verborgen en door hem verlaten was.

HONDENONTBIJT, NAAR ERNEST MEIJER.

Het laatste bood haar ten minste eenige kans op terugvinden aan en hieraan klampte zich de moeder als een laatste reddingsanker vast. Zij wees derhalve het voorstel van Jim van de hand om den vluchteling te volgen.

Van den afstand tusschen beide landen had Jim slechts het zeer vage begrip, dat Engeland zeer ver van Indiën lag; maar dat was geen bezwaar; hij wilde er ook heen en geloofde, dewijl hij den aangenomen naam van Ricardo kende en de engelsche taal machtig was, dat hij hem daar wel vinden zou. Vruchteloos maakte Giannina hem op het dwaze en nuttelooze van dit voornemen opmerkzaam; hij kende de moeielijkheden niet en liet er zich niet van afbrengen. Uit het testament van den overste was hij te weten gekomen, dat deze een broeder in Engeland had en het zelfs de wensch van Hamilton Waterfield geweest was, dat hij zich naar dezen broeder

zou begeven. Ongetwijfeld zou deze hem ondersteunen wanneer het gold den moordenaar zijns broeders op te sporen en te straffen.

Hij had hieromtrent zijn verlangen slechts behoeven kenbaar te maken en hij zou krachtens de uiterste wilsbeschikking van den overste langs den kortsten weg hef doel zijner wenschen bereikt hebben; maar Jim vreesde daarvan allerlei vertragingen en beletselen. Hij verzocht Giannina de goede menschen, die volgens den laatsten wil van den overste voor hem gezorgd hadden, uit zijn naam te bedanken en hun mee te deelen dat hij naar Engeland vertrokken was. Zij konden alles met sir Archibald, den broeder des oversten, wiens adres hij zorgvuldig opgeteekend had, afhandelen en hunne beschikkingen zou hij bij dezen vernemen. Hij verzocht Giannina ook nog dat zoo zij bij geval Allahabad mocht verlaten aan het gerechtshof op te geven waarheen zij zich begaf, opdat hij haar bericht zou kunnen doen toekomen, zoo hij Ricardo verblijf's ontdekte.

Den volgenden morgen was Jim weg; hij had denzelfden weg gevolgd als Ricardo en kwam ook even als deze in Calcutta aan en daar zijne middelen niet te ruim waren, zocht hij kosteloozen overtocht op een zeilschip naar Engeland. En dit vond hij gemakkelijk: de Maleiers zijn een watervolk en elk kapitein zou gaarne zulk een vluggen jongen van dit ras aangenomen hebben, te meer daar Jim niets verlangde dan den kost gedurende den overtocht.

Binnen weinige dagen ontrolde het vaartuig zijne zeilen en stevende Jim naar het zuiden om de kaap de Goede Hoop om te zeilen. Hij vermoedde niet welk een grooten omweg hij maakte: zijn doel was Engeland en hij had de zekerheid dat hij het bereiken zou.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 40]

MET ZILVEREN HAGEL.

Onze gravures.

Met zilveren hagel.

Wij zouden tien tegen een verwedden, dat die kleine jagersman, een bureelopperhoofd in 't ministerie van binnenlandsche zaken is. We meenen hem zelfs te kennen. Juist zoo ging onze bekende in zijne dagen van verlof, uitgedost ter jacht: hoed, vest, laarzen, weizak en geweer kenmerkten bij dien uittocht immer den jager in den vollen zin des woords.

Zijne houding, zijn stap, de uitdrukking van zijn gelaat droegen het bewijs van vastheid, van zekerheid. Hij gaat ze ‘doodmaken’ zegde zijn buurman, als hij hem reeds vroeg zag optrekken; ‘ja,’ zegde een tweede, ‘hij is zeker van zijn stuk.’

Ook kwam mijn bureelbewoner altijd met goedgevulden zak thuis en 's avonds, onder het drinken van zijnen faro, want men ziet het wel, hij is een echte ‘farocraat’ wist hij jachtavonturen op te halen, bij welke die van Gerstacker, in zijne *Paardendieven*, moesten verbleeken.

Schilders zijn onbescheiden menschen; zij maken aanschouwelijk wat men volgaarne zou zien geheim blijven. Ziedaar in eens het geheim van mijnen stadschen jager in het licht gesteld; die lange zwik-zwak van een strooper doet hem hazen schieten met zilveren hagel, en nog het misdadigst van al is, dat die kerel de wet op de jacht schendt, welke het waardig bureelopperhoofd moet doen eerbiedigen!

De voortreffelijke jager heeft echter kans wel eens wild thuis te brengen, dat juist denzelfden dag niet geschoten werd. Om op eene versche wonde te kunnen wijzen, zal de man er nog wel een schot hagel aan wagen, want raken kan hij het wild, indien dit maar niet te veel kromme sprongen maakt! Nu, dit is bij die hazen welke hij met zilveren hagel schiet, juist niet meer te vreezen, daarvoor zorgt de lange zwik-zwak, die zeker van zijn stuk is, zeer... menschlievend.

De huisklok.

Trouw heeft de hangklok jarenlang getikt; trouw heeft zij het uur geslagen en 's morgens vroeg in huis ‘wekker’ gespeeld, even trouw als de haan aan de hoeve. Eindelijk kreeg de oude klok eene verstopping, een verkoudheid of iets dergelijks, en zij moest van den muur gehaakt en naar den... dokter gebracht worden. ‘Het stof!’ mompelt de oude en als de blaasbalg een oogenblik zijn werk gedaan heeft, za! zij weer gezond en frisch haren regelmatigen slag hernemen. Och, konden wij, als ons hoofd suf wordt en wij niet meer geregeld kunnen denken, het stof der bekommering, zorgen en muizenesten er ook zoo gemakkelijk uitblazen, en aldus weer verjongen gelijk de oude huisklok! Doch dat gaat niet. Als het uurwerk, boven in onze hersenkas, in de war raakt, is er meestal geen verhelpen meer aan, en klokken zijn niet zelden duurzamer dan wel menschen.

Te-hond door het water.

Ziedaar een lief tafereeltje! De oudere broeder en de wakkere Milord gunnen aan het kleine krullebolleke een vroolijken tocht door het water, en wel zóó dat eene vorstin zoo'n tocht niet maken zal. Trouw en fier stapt het ranke en edele beest voort, en de broeder der kleine rijderes steekt middelerwijl eene vaste hand uit om het kind tegen alle ongeval te bewaken.

Brand!

Men kent de ordonnancie van zekeren burgemeester: 'Men zorge vooral, zoo staat daarin geschreven, dat alles in orde zij op het oogenblik dat de brand uitbreekt.' Dat was ook het geval in het pruisische stadje, waar de geschiedenis van den sleutel is voorgevallen.

Op zekeren nacht, 't was in een kwart eeuw misschien niet meer gebeurd, wordt er 's nachts 'brand' geroepen, 't Was geen ijdel geroep. In Oosterwijck-Bruin's gedichten zocht men rond wáár de brand toch wel mocht uitgebersten zijn, en riep men verschrikkend

> Daar ginds op 't wandelpad,
> Daar *moet* de brand wel wezen!

Neen, hier teekende de roode vlam en de vurig gekleurde wolk zich tegen den donkeren hemel af, en men zag zeer duidelijk dat het raadhuis brandde - het huis, waar de burgervader zijne wijze en zorgvolle ordonnanciën schreef.

Iedereen sprong te been; men bracht ladders en emmers, en zelfs een kolossalen bierketel aan, om aan de spuit een ruimen voorraad van water te geven.

> Nu kwamen soldaten,
> Met waschkuip en vaten,
> Met ladders en koord;
> Nu dringen de gilden
> Met kruisboog en schilden,
> Al schreeuwende voort.
> De brandklokken klepten
> De jufvrouwen schepten
> Met emmer en kop;
> De nachtwachten joegen
> Het volk uit de kroegen
> Naar draagstok en tob.

Zoo heeft van Ryswyck gezongen.

Doch neen, zóó ver kon men hier, in het wijze en voorzichtige pruisische stadje, niet geraken; want het spuithuis was gesloten en de sleutel nergens te vinden. Wie heeft den sleutel? Niemand wist het. Sedert jaren had men den sleutel nergens meer gezien en dat gaf zelfs aan het wijze stadsbestuur de stille verzekering dat de spuit goed bewaard was en de jongens er geen kattekwaad aan zouden plegen.

Er werd raad gehouden, wat er moest gedaan worden. De burgemeester zat de vergadering voor. Aan wien werd de sleutel toevertrouwd? Dat wist niemand meer. Daarvoor zouden de archieven moeten geraadpleegd worden, en de archieven stonden in vollen brand.

Bestond er nog wel een sleutel? Evenmin kon die vraag beantwoord worden. Men had een jaar of tien geleden wel een sleutel van het spuithuis gezien, doch niemand

durfde verklaren, dat het wel degelijk de sleutel van het vertrek was, waar men tegen alle brandgevaar eene spuit had opgesloten.

De raad stemde dat iedereen in zijn huis zou zoeken, of er nergens een steutel gevonden werd, die toehoorde aan het slot van het spuithuis; doch terwijl iedereen in hoek en kas, in pot en kan, in zolder en kelder zocht naar den sleutel, stelde de smid voor heel eenvoudig de deur van het spuithuis in te loopen.

De burgerij maakte aanvang met dat niet gestemd, niet gewettigd, dus gansch oproerig werk; doch de burgervader die van geen oproermakers hield, deed den smid aanhouden, hem in de gevangenis steken en maakte hem verantwoordelijk voor de schade, aan een gemeentelijk gebouw toegebracht.

Middelerwijl werd in alle huishoudens de sleutelzoekerij voortgezet en er kwamen kruiwagens vol sleutels voor den dag, groote en kleine, oude en nieuwe, gepolijste en verroeste, die allen een voor een op het slot gepast, doch allen onbruikbaar verklaard werden. De ware, de echte, de oprechte sleutel moest voor den dag komen, zooals de wijze en zorgvolle raad had gestemd!

De brand woedde razend voort; doch wat kon men er aan doen? Immers. als men den sleutel niet vond, kon men de deur niet opendoen, en zoolang deze niet open was kon men de spuit niet voor den dag halen.

Eensklaps 'brak er een onweer boven het stadje los en viel de regen met stroomen uit de lucht. Dat doofde den brand van het half vernielde raadhuis uit en de burgemeester verklaarde, dat alles... nu ten beste was, dat men den sleutel niet meer noodig had en men alle verdere opzoekingen kon staken.

Het spuithuis bleef gesloten, aangezien de brand gebluscht was en algemeen werd het betreurd dat men zich zoo moê had gemaakt voor een gevaar dat, zoo als bleek, van zelve moest voorbij gaan. Dat alles is nu reeds zes jaar geleden en. het spuithuis - is nog altijd zorgvol gesloten

O l zorgvol gemeentebestuur!

De verloren zoon.
Eene geschiedenis uit onzen tijd.
(*Vervolg.*)

Alfred voelde zich onweerstaanbaar tot de schoone jodin aangetrokken, zoodat hij zijne vrienden in 't oog loopend verwaarloosde, en dikwijls zelfs in een droefgeestige droomerij verzonk, die vroeger aan den levendigen, vurigen jonkman niet te bespeuren was. Tegenover Miriam was hij zoo gedwee, zoo voorkomend, de bliksemende oogen schouwden zoo goedhartig, zoo bewonderend in het gelaat der jodin, zoo ontvouwde hij al de too vermacht van zijne welbespraaktheid - het was wezenlijk liefde, welke hij niet meer kon verbergen. De oude jood had niet noodig hem door uiterlijken dwang, dien hij stellig aangewend zou hebben, want de aanzienlijke schuldbekentenissen lagen goed bewaard in zijne geldkas, te noodzaken zijn wil te volgen.... zijn kind had den vrijheer zelf veroverd.

Het kwam tusschen de beiden tot een verklaring die van de zijde van Alfred met vuur gemaakt, van de zijde van Miriam schuchter aangehoord en innig beantwoord werd, nadat hij hare laatste bedenkingen betreffende het verschil van stand en godsdienst uit den weg geruimd had. Na dien stond, welken Alfred als den gelukkigsten zijns levens beschouwde, zocht hij terstond den ouden Markus op, om hem de hand zijner dochter te verzoeken. Hij trof den wisselaar in diens kantoor aan.

Aan het gloeiend gelaat, waarmede de jonkman binnen kwam, bemerkte de slimme jood hoe de zaken stonden. Driftig en haastig openbaarde de vrijheer hem zijne ‘grenzenlooze’ liefde en smeekte hem, zijn aanzoek niet af te wijzen.

‘Gij maakt twee personen onuitsprekelijk gelukkig en de eene is uw eigen, uw geliefde kind!’ dus besloot hij.

Hij had dit beroep op het vaderlijk gevoel bij den ouden jood niet noodig om diens hart van blijdschap te doen opspringen. Nochtans beheerschte Markus zich en antwoordde zoo kalm mogelijk: ‘Hoe vleiend uw aanzoek voor mij en mijn kind ook zij, mijnheer de baron, zult gij toch zelf inzien, dat deze verbintenis zoo goed als tot de onmogelijkheden behoort; denk in de eerste plaats aan het verschil van godsdienst.’

‘Op deze tegenwerping was ik bedacht, doch zij kan mij niet afschrikken. Zijn er niet reeds vele gevallen voorgekomen dat meisjes van den mozaïschen godsdienst uit liefde tot een anderen godsdienst overgingen? Ik wil daarmee niet zeggen, dat ik voor mijn persoon dit vorder,’ ging hij voort, daar hij zag, dat de jood hem in de rede wilde vallen, ‘doch de Staat wil het zoo. Was de scheidsmuur gevallen, dien het verdrag met het hof aan den Tiber, ik bedoel het concordaat, opgetrokken heeft, dan ware het mij onverschillig: maar in het belang uwer dochter zelve moet ik thans deze voorwaarde stellen - en zij zelve neemt die bereidwillig aan - dewijl ik haar tot mijne rechtmatige vrouw maken wil.’

De jood schudde bedenkelijk het hoofd.

‘Gesteld, dit punt ware uitgemaakt en beminde u mijn kind, zoo wil ik tegen haren overgang tot het katholicism niets inbrengen,

want ik zie niet op het verschil van godsdienst - maar bedenk, dat gij vrijheer zijt, de eenige telg van een oudadellijk geslacht, ik ben een burgerman - het ware een *mèsalliance* - neen, het gaat niet, mijnheer de baron! En al zoudt ook gij, ter wille van mijn kind, u over dit vooroordeel van stand heenzetten, zou toch mijnheer uw vader er zich niet overheen zetten!'

'Mijn vader neem ik voor mijne rekening. Voor het bezit van Miriam waag ik het uiterste. Ik ben meerderjarig, kan dus door mijn vader niet wettelijk gedwongen worden hem te gehoorzamen. En al zou het zelfs tot een breuk tusschen ons komen, om harentwille berust ik er in! Ik zal er nimmer berouw over hebben en gij ook niet; komaan, sla toe!'

Alfred hield den jood zijne hand voor.

De oude aarzelde, hoewel hij in zijn binnenste jubelde. 'Welaan!' sprak hij eindelijk, 'beproef eerst uw vader te bewegen zijne toestemming te geven, dan....'

'En indien hij die niet geeft? - Maak mij en uw kind niet ongelukkig!'

De jood scheen zich nog eene poos te bedenken; dan vatte hij de hem toegestoken hand.

'Gij bemint mijn kind, mijnheer de baron,' sprak hij, 'gij zult haar gelukkig maken; neem haar dan, ik kan niet anders. En al zou uw vader zijne toestemming weigeren, gij zijt meerderjarig, gelijk gij zegt, en hebt uw eigen wil, zijt uw eigen meester - en geld heeft de oude Markus genoeg voor u en voor zijne Miriam!'

Weldra volgde de stille verloving.

Het kwam er nu nog op aan den ouden vrijheer daarvan te verwittigen en hem, zoo mogelijk, gunstig te stemmen. Doch het was wel te verwachten dat hij bepaald zou weigeren.

De winter was in het land gekomen en had met zijn witten mantel de torens der abdij van Reinau, het dak van het slot Lohrstein en de geheele landstreek bedekt, welke er recht somber en onvriendelijk in haar winterkleed uitzag. Doodsch en droevig mag het er ook wel uitgezien hebben in het gemoed van den vrijheer, dien wij aan de legerstêe van zijne Albina vinden zitten. Het meisje lag daar met doodsbleeke wangen, gesloten oogen en van koorts rillende, hare rechterhand hield de vrijheer in zijne beide handen, terwijl hare linkerhand machteloos op de zijden deken lag uitgestrekt. Aan hare voeten stond de abt Erhard. Hij had goed gezien toen hij destijds den vrijheer op het ziekelijk voorkomen van het meisje opmerkzaam maakte; toen de overste er haar echter naar vraagde, schudde zij met een droeven lach het hoofd en antwoordde: 'Mij deert niets, volstrekt niets!'

En toch knaagde een worm aan het jonge zuivere hart, die geen menschelijke kunst vermocht te dooden - de worm der versmaadde liefde, die zij trouw in haar hart bewaard had voor den verloren zoon: Alfred van Lohrstein.

Zij lag in den doodstrijd - doch hare kalme, marmerbleeke wezenstrekken duidden aan, dat deze zeer zacht was. Thans bewoog zich krampachtig hare hand in die van den vrijheer, zij opende de blauwe oogen en liet haar blik vol en innig op het gelaat van den overste rusten, die bovenmenschelijke pogingen deed om zich goed te houden.

'Ik heb voor hem gebeden, hij zal niet verloren gaan!' lispelde zij zacht.

De prelaat was naderbij gekomen en legde zegenend zijne hand op haar voorhoofd. Plotseling liep er een schok door hare leden, hare linkerhand greep krampachtig in

de zijden deken - het was het oogenblik, waarop lichaam en ziel van elkander scheidden, de hemel een engel meer telde.

De overste was voor het sterfbed van zijn geliefd kind neergezonken: hij drukte zijne baardige lippen op de zachte, verstijvende hand die hij vast omklemde, en tranen vloeiden langs de mannelijke trekken.

'O! ga niet weg van mij, geliefde Albina!' jammerde hij; 'wat moet er van mij worden zonder u?....'

De prelaat stond stom en roerloos met gevouwen handen biddende aan zijne zijde - de eerste smart is toch te groot voor allen troost, maar zijne lichte vriendelijke oogen blikten met de innigste deelneming op den ouden vriend.

Daar ging eensklaps de deur open en met rammelende sporen aan de voeten trad Alfred binnen. Met een snellen blik overzag hij het gansche tooneel, bleef een oogenblik als verstijfd aan de deur staan en wilde toen omkeeren. Maar reeds had de vrijheer het hoofd opgeheven en vestigde de oogen doorborend op zijn zoon.

'Treed nader en aanschouw uw werk!' sprak hij plechtig. 'Gij hebt een engel vermoord. Geef mij deze bloem terug, indien gij het kunt; zij is om uwentwille verwelkt!'

Alfred was naderbij gekomen. Zijn voorkomen drukte meer wrevel dan deelneming uit, daar er, gelijk hij zag, thans weinig hoop bestond zijn vader tot het geven zijner toestemming te bewegen. Er ontstond een lange pauze.

'Alfred, indien geldelijke aangelegenheden u gelijk gewoonlijk nerwaarts voeren, zoo hebt gij reeds mijn laatste woord gehoord. En ik zal het gestand doen. Wat is er mij aan een ontaarden zoon gelegen sinds de Hemel mij mijn geliefde dochter ontnomen heeft?'

De stem van den vrijheer klonk ijskoud en vast. Alfred bleef nog steeds sprakeloos staan. Hij zag in, dat hij van zijn vader niets verkrijgen en hoogstens een hevig tooneel uitlokken kon. Om te huichelen was hij te trotsch en misschien ook te rondborstig - hij keerde zich zwijgend om en ging heen.

De vrijheer zag hem na met een oogslag, waarin zich al het wee van een gebroken vaderhart spiegelde, en morde: 'Thans heeft de boom den laatsten tak verloren; velde hem nu slechts de Algoede met een genadigen bliksemstraal!'

Daar legde zich deelnemend de hand zijns vriends op de zijne: 'Wees getroost, Adolf, heden wordt ons en allen een ander kind geboren, Kristus, onze Heer. Geef u geheel aan Hem over; Hij zal u ten allen tijde ondersteunen. Hij heeft u uwe kinderen gegeven, Hij heeft ze genomen, Zijn naam zij geloofd!'

'Zijn naam zij geloofd!' zegde de vrijheer zacht na.

Intusschen was Alfred in boozen luim den slothenvel afgerend. Zijn besluit stond onherroepelijk vast; hij zou de jodin trouwen hoewel hij wist, dat de breuk met zijn vader onvermijdelijk zou zijn, zoodra deze het zou vernemen. Maar had hij al niet reeds met zijn vader gebroken? Was het korte, doch veelzeggende tooneel van zooeven geen bewijs genoeg dat zijn vader niets meer van hem weten wilde. Hij wist dat de onterving het eerste uitvloeisel van deze breuk zijn zou en welken weg het vermogen zijn vaders eenmaal gaan zou, had hij in zijn de Kerk vijandigen zin dadelijk begrepen. Voor het oogenblik was hem echter aan het geld weinig gelegen, daar het huwelijk met Miriam hem een aanzienlijken bruidschat en het vooruitzicht eenmaal van den ouden jood te zullen erven verzekerde.

In zulke gedachten verdiept was hij de poort genaderd, welke in het park voerde, die de abdij Reinau aan de oostzijde omgaf. Daar hukte bij de poort de onnoozele, dien hij eens tot doelwit voor zijn wilde jacht gekozen had. In zijne tegenwoordige

verbitterde stemming moest het gelijk gewoonlijk verwrongen aangezicht van den ongelukkige weer zijn wrevel opgewekt hebben, want even als toenmaals hief hij tegen hem de rijzweep op. De onnoozele was, hem ziende, met een kreet opgesprongen en ijlde door zijn belager nagezet schreeuwende voort. De woesteling had den ongelukkige bijna bereikt, toen plotseling tusschen hem en zijn offer een jonge priester trad, aan wien de onnoozele zich vol vertrouwen vastklemde.

'Mijnheer de baron,' sprak de priester, 'heeft de arme iets jegens u misdaan, dat gij hem als een wild dier vervolgt?'

'Ik ben niemand rekenschap schuldig van mijne daden en het allerminste aan een paap!'

'Die heb ik ook niet van u gevraagd,' antwoordde zachtmoedig doch vast de jonge priester, wiens wangen van misnoegen kleurden. 'maar ik veroorloof mij evenwel u te doen opmerken, dat gij u niet op uw eigen maar op het grondgebied der abdij Reinau bevindt en ik er derhalve wel eenigermate recht toe heb wanneer ik u verzoek, den ongelukkige in vrede te laten gaan.'

'Het is een monster en hij moet om zijn afzichtelijkheid getuchtigd worden, al zou hij het niet om een andere reden verdienen; zie maar eens dat onbeschaamde uitdagende gezicht....'

De onnoozele loerde juist even van achter den rug zijns beschermers naar zijn vervolger, toen fluitend de rijzweep neerkwam - en het blanke voorhoofd van den jongen priester een bloedigen striem vertoonde; de edele man was snel vooruitgesprongen en had den slag opgevangen.

Een oogenblik stond de baron als versteend, toen wierp hij eensklaps zonder een woord van verontschuldiging te uiten, zijn paard om en rende spoorslags naar de residentie.

Het was nacht geworden en de plechtige Kersmis had in de abdijkerk een aanvang genomen. De grijze prelaat Erhard droeg de hoogmis op. Pauken en trompetten verkondigden van het koor de vreugde der kristenheid in den helderen winternacht. Dan klonk het weer liefelijk en juichend, als de jubelzang der engelen, die den Driewerf heilige begroeten, die in dezen nacht op de zondige met een vloek beladen aarde neerdaalde, om de zondeschuld van Adam uit te wisschen.

Nu zweeg alles onder de hooge gewelven, want het wonder der Verandering had alle knieën gebogen en alle hoofden geneigd - daar schoot plotseling een bloedrood schijnsel in de kerk; door de hooge boogvensters zag men reeds laaie vlammen opstijgen zonder de oorzaak van deze ontzettende stoornis te zien. De voorraadschuren der abdij stonden in brand. Weldra klepte de brandklok, brandspuiten ratelden, het rumoer nam steeds toe, het glas sprong in de gothische kerkvensters, maar rustig bleef de grijze prelaat aan het hoogaltaar zijne gewijde handeling voortzetten zonder zich door het gevaar te laten storen. Met vaste heldere stem hief hij aan: 'Per omnia saecula saeculorum.'

Een oogenblik bleef het stil, toen antwoordde een welluidende basstem: 'Amen!....'

Het was die van den vrijheer, die nog de eenige was, die in de kerk de plechtige offerande bijwoonde en voor zijne beide kinderen bad, voor het afgestorvene en voor den verloren zoon.

Op langzamen toon zong de prelaat het 'Paternoster' en na het 'Et ne nos inducas in tentationem' viel de vrijheer met een krachtig 'Sed libera nos a malo!' in.

Zoo werd de hoogmis in den heiligen nacht ten einde gebracht. De vrijheer ging naar huis, na zich eerst overtuigd te hebben, dat men den brand meester was, om bij het lijk van zijn kind te waken. - Hoe de brand ontstaan was kon men niet ontdekken;

doch men vond later de verkoolde beenderen van een mensch onder de puinhoopen en uit het ingestelde onderzoek bleek, dat het de overblijfselen van den armen onnoozele waren. Hij had waarschijnlijk door de koude gedrongen en uit vrees voor zijn vervolger, dien hij nog in de nabijheid dacht, een onderkomen gezocht in een der schuren en door onvoorzichtigheid den brand doen ontstaan, waarvan hij zelf het slachtoffer werd.

(*Slot volgt.*)

Gevangenissen en rechtspleging in New-York.

Wanneer men van New York den Hudson opvaart, wordt men onwillekeurig aan den Rijn herinnerd. Rechts vertoont de oever van den majestueuzen stroom een hooge bergrug, van den voet tot de kruin met hout begroeid; aan den linkeroever strekt zich een heerlijke vlakte uit, met vriendelijke steden en villa's bezaaid,

die er in hun blank feestgewaad zoo frisch en verlokkelijk uitzien als een aanvallig kind op den dag der eerste H. Communie. Slechts de oude burgruïnen en wijnbergen ontbreken, en misschien ook de vroolijke gezichten, die men vooral in de zomermaanden, overal, langs de boorden van 'vader Rijn' ontmoet.

DE HUISKLOK, NAAR E HAUSMANN.

Vaart men den stroom omstreeks vijftig mijlen op dan heeft men aan zijne rechterzijde een groot dorp, waarvan de huizen en huisjes op een heuvel verstrooid liggen, verscholen in het donker loover der boomen en omringd door vruchtbare akkers. Beneden, vlak aan den oever, verheffen zich hooge, massieve gebouwen, aan drie zijden door even hooge massieve muren omringd. Alleen de rivierzijde is open gelaten, want de Hudson, die hier over eene twee mijlen breede bedding met verbazende snelheid voorbijstroomt, is eene betere schutting dan de hoogste muur. Het dorp heet Singsing, welke naam ook aan de gebouwen bij de rivieren gegeven is.

Dit Singsing nu is het beroemde tuchthuis van den staat New-York. Eigenlijk zijn er twee gevangenissen, éène voor mannen, éène voor vrouwen; zij worden gescheiden door de *Hudsonriver railway*, de vermaarde spoorlijn, die nu eens langs, dan weder over den breeden stroom of een zijner talrijke bochten, naar Albany voert.

Nemen wij vooreerst een kijkje in de mannenafdeeling. Wanneer men aan de landingsplaats of het station is afgestapt, stuit men, na een

tweehonderd schreden, op twee mannen in lange, grijze kapotjassen en met nog langere geweren op den schouder, die u vragen, wat er van uw begeeren is.

TE-HOND DOOR WATER, NAAR L BOSCH.

Dit zijn de eigen schildwachten der inrichting - zooals bekend is, kent men in de Vereenigde Staten geen staand leger, dat tot zulke diensten gebruikt wordt - de buitenposten der vesting, welke van hun hoog gelegen wachtpost het tuchthuis en zijne gansche omgeving kunnen overzien. Een hunner vergezelt, den Lezoeker tot aan de gevangenispoort; in de portierska-

mer schrijft de bezoeker zijn naam in een groot register en laat hij twee shilling als entreegeld achter. Dit geld, dat jaarlijks tot verscheidene duizenden dollars aangroeit, wordt ten bate der inrichting aangewend en vervangt tegelijkertijd het drinkgeld van den reeds wachtenden gids, een vriendelijk en beleefd man, die op alle vragen antwoord geeft, doch u verzoekt, *in* en nabij de lokalen der gevangenen geen enkel woord te spreken, zelfs niet te fluisteren, want het strengste stilzwijgen is de eerste regel in Singsing, die alleen daar ophoudt van kracht te zijn, waar zich geene gedetineerden bevinden.

Vooreerst wordt men naar de eigenlijke gevangenis gebracht, het gebouw, waarin zich de cellen bevinden - 'de gevangenis der slaapvertrekken' zou men ze kunnen noemen. Zij is vijf verdiepingen hoog, op massieve betonblokken gebouwd en vijfhonderd voet lang. In iedere verdieping bevinden zich tweehonderd cellen, zoodat men er in 't geheel duizend telt. Een ijzeren bed tegen een der wanden opgeslagen wordt des avonds neergelaten. Het geheele meubilair bestaat uit een kleine waschtafel met toebehooren. Wanneer de bedstede omlaag wordt gelaten, beslaat zij nagenoeg de geheele ruimte en de gevangene heeft slechts de keus tusschen liggen of zitten op zijn matras. Elke cel is met eene ijzeren deur gesloten, waarin eene kleine opening voor lucht en licht. De deuren, die honderd aan honderd op één gang uitkomen, worden allen te gelijk met een druk geopend en gesloten.

Het bed bevat een strooizak en eene deken.

De tusschenwanden der cellen zijn zoo dik, dat niemand van zijn buurman het minste geluid kan vernemen. Er heerscht hier eene stilte, diep en somber als die van het graf, en de stap van den schildwacht, die in de breede gaanderij voor de cellen op en neer wandelt, klinkt hol en akelig.

We zijn blij deze afdeeling achter den rug te hebben. Onze gids brengt ons naar de eetzaal, te gelijk kapel, een vertrek van reusachtige afmetingen, waarin duizend personen gemakkelijk plaats kunnen nemen. Een houten bord en dito lepel maken het geheele tafelservies uit; het eten zelf is echter niet slecht, en de gevangenen zien er dan ook goed doorvoed uit; menige boef zal 't er beter hebben dan toen hij nog vrij man was.

Wij komen thans in de open lucht en bevinden ons op eene met lange, lage gebouwen bezaaide ruimte, groot genoeg om er eene middelmatige stad op te stichten. Waar willen we nu heen? Naar de ijzergieterij, de hoedenfabriek, de tapijtweverij, de timmermanswinkel de sigarenfabriek of de schoenmakerij? - St! de monden dicht, als ik u verzoeken mag! Het geringste woord kan den gevangenen in de ooren klinken als de boodschap van een deelnemenden vriend, die op middelen zint om hen te bevrijden.

De werkzalen zien er groot en luchtig uit Alles is er vlijtig aan den arbeid. In iedere zaal bevindt zich een opzichter, een vrije, bezoldigde werkman, die de onwetende nieuwelingen in het vak onderricht, en het werk van een ieder regelt. Geen woord, geen enkël woord mogen de veroordeelden met elkander wisselen, geene beweging maken, of zich een oogslag veroorloven, die voor gebarentaal gelden kan. En toch, hoe welsprekend staren die oogen ons aan, als wij de werkplaats binnentreden! Hoeveel rouw en weemoedigheid, maar vooral hoeveel haat ligt er in die blikken! 'Alweer zoo een, die ons aangaapt alsof we wilde dieren waren!' luidt de taal dier oogen.

Het dagwerk is niet overmatig groot; des zomers duurt het 10, des winters 8 uren; ook worden zij niet slecht betaald; de fabrikanten, voor wie zij werken, moeten 75 of 50 cent per hoofd uitkeeren, van welke som echter 25 cent voor 'kost en inwoning' wordt afgezonderd. Het restant wordt den gevangene na voleindigden straftijd, tot op een oortje uitgekeerd. Doch, vergelijk den vrijen werkman met den boef! Ginds levenslust en opgewektheid, hier afkeer, wrevel, loomheid, walging, haat! Ja, in zijn gedwongen stomheid voedt en koestert de gevangene een diepen, dikwijls nooit meer uit te roeien haat tegen alles, en allen, tegen den opzichter der inrichting, de justicie, den Staat, in één woord, tegen de geheele menschheid. Of hij met zulk een haat bezield de gevangenis als een 'beter mensch' verlaten zal? Het valt zeer te betwijfelen.

De uniform der gevangenen verschilt slechts luttel van ieder ander boevenpak; het bestaat in een pantalon en buis van grijs en zwart gestreept trielje. Het haar wordt zeer kort gehouden en bij de intrede zelfs geheel weggeschoren, zoodat, mocht de gevangene ontsnappen, hij zijn signalement overal met zich zou meebrengen. Wie een vriend uit Singsing wil bevrijden, moet niet enkel andere kleeren, maar ook een pruik voor hem gereed houden.

De eentonigheid is, na het eeuwig zwijgen, de grootste kwelling der gestraften. Altijd dezelfde kost, hetzelfde werk, hetzelfde uur van opstaan en slapengaan! En toch is er nog afwisseling. Deze bestaat in het gaan en komen der lotgenooten Hoe heet hij? Hoe lang moet hij zitten? Waarvoor? enz.' deze vragen geven ten minste eenige afleiding aan den geest te midden der geestelooze eentonigheid, die hem anders verstompen of kindsch maken zou. De gevangenen kennen elkander niet anders dan bij hun nummer.

Van eene courant, waarin men den naam, het misdrijf en den straftijd van een nieuw aangekomene zou achterhalen, is natuurlijk geen sprake. Het eenige gedrukte, dat na voleinden arbeid mag gelezen worden, is de bijbel of een ander godvruchtig boek.

En toeh, ondanks de strengheid van het toezicht, zijn er altijd nog gevangenen, zoo geslepen en vindingrijk, dat ze den naam en den straftijd van collega's te weten komen; deze lieden weten elkander hunne gedachten met teekenen mede te deelen, waaraan geen mensch denkt, door hun gang b.v., het aantal open knoopen aan hun buis enz. Het spreekt van zelf dat deze gebarentaal gevoerd wordt, zonder dat de sprekers een spier vertrekken of elkander slechts een oogenblik aanzien; want de opzichter is er nog, de opzichter met zijn scherp oor en scherp oog; en zoo de boef voor iemand ter wereld respect heeft, dan is het voor dezen.

De opzichter is de tuchtroede van den gevangene. Een schele blik, het minste vergrijp tegen de tucht, en er wordt gerapporteerd. De opzichter is in den regel niet angstvallig van geweten en heeft voor stelregel: 'Liever te veel dan te weinig.'

De gewone straffen zijn: vermindering van spijzen, in 't donker zitten, soms ook ijzeren boeien aan handen en voeten; de hoogste straf is het druipbad. De veroordeelde zit hierbij met vastgesnoerde armen en hoofd in een hoogen leunstoel, terwijl er van eene hoogte van dertig voet om de halve minuut een waterdroppel op het midden van zijnen schedel valt: deze oogenschijnlijk onnoozele straf moet eene ware foltering zijn. Bij den vijftienden druppel krijgt men een gevoel alsof de hersenpan uit elkander berst, bij den vijftigsten wordt men bepaald razend, bij den honderdsten waanzinnig.

Het verdient wel opmerking, dat in de Vereenigde Staten, in het land der vrijheid bij uitnemendheid, nog verschillende lijfstraffen in voege zijn, die men in Europa reeds lang afgeschaft heeft.

De schandpaal b.v tiert op het oogenblik volop in Delaware en Maryland. Hij bestaat uit een rechtstandig in den grond geheiden balk, door een soort van vloer in het midden in twee gelijke helften verdeeld.

Het benedengedeelte dient voor de straf der geeseling, die volgens het zeggen van ooggetuigen, zelfs wel eens aan jeugdige misdadigers van 10 à 12 jaren wordt voltrokken. In het bovengedeelte is een dwarsbalk aangebracht, waarin openingen om er de hoofden en armen der te pronk gestelden door te laten en vast te schroeven.

Keeren we na deze korte afwijking nog even naar Singsing terug. Eene gevangenis zoo cosmopolitisch als deze zal wel nergens elders worden aangetroffen. Alle standen, alle natiën, alle menschenrassen hebben hier hunne vertegenwoordigers. De Neger werkt naast den Blanke, de Mulat naast den Mongool; hier draait de millionnair van gisteren, die in wisselvervalschingen deed, zijne sigaren, naast den sjouwerman, die een kameraad de hersenen insloeg; hier heerscht in den vollen zin des woords *gelijkheid*, en ook in zekeren zin broederschap, in zooverre namelijk de misdaad en de straf van allen hen tot broeders maakt.

Over de afdeeling der vrouwen valt alleen dit bijzonder te zeggen, dat zij een vriendelijker aanblik biedt en de cellen ruimer en huiselijker zijn dan die der mannen.

Zelfs in de gevangenis verloochent de Yankee zijnen eerbied voor de vrouw niet; de emancipatie zit hem zoo in merg en bloed, dat zij overal en altijd hare eischen doet gelden.

Allerlei.

Een nieuw bewijs van de rondheid der aarde.

Het spreekt van zelf dat bij de bolvormige gedaante der aarde groote meren in kalmen toestand eene bolvormige of convexe oppervlakte moeten hebben. Derhalve moeten zij alle voorwerpeu, die zich in hare wateren spiegelen, op verkleinde schaal teruggeven, evenals we slechts een verkleind en verbogen beeld van ons gelaat te zien krijgen als we ons in de bolle zijde van een tinnen soeplepel spiegelen.

Deze waarneming is inderdaad door Dufour en Farel op het meer van Genève gemaakt; zij zagen de bergen en schepen aanmerkelijk verkleind in het water weerspiegeld. Alzoo was hierdoor een nieuw bewijs voor de rondheid der aarde geleverd.

Een eenvoudige barometer.

In Duitschland vindt men bij vele oude jagers een hoogst eenvoudigen, eigengemaakten barometer. Allicht heeft deze of gene onzer lezers wel lust er zich ook zoo een te vervaardigen, en daarom zullen wij de inrichting van het weerglas met een paar woorden meedeelen. Een schoon glazen fleske, meestal een gebruikt eau-de-Cologne fleske, wordt gevuld met zuiver vet van runderpooten of ook wel met den uitgekookten inhoud der mergpijpen van het groot wild; daarna wordt het goed gekurkt en aan het venster opgehangen.

Zoolang nu het weer gunstig blijft, blijft de inhoud van het fleske helder en doorschijnend maar is er ruw weer te wachten, dan wordt het vet mm of meer troebel; en komt er aanhoudende regen, dan bewolkt en verdikt het zich geheel en al. Zoodra het echter weer mooi weer wordt, begint de troebele vloeistof van boven af te

verhelderen, en blijft het bestendig droog, dan wordt ze weer helder en doorschijnend als te voren.

Misdaad en vergelding.
Tweede Gedeelte. - in engeland.

I.
De macleans.

Men kan zich geen bekoorlijker beeld dan een landschap voorstellen dan dat hetwelk de middelgraafschappen van Engeland menigvuldig aanbieden. Men heeft er echter niet de woeste schoonheden aan van het bergland; want hoewel de bodem heuvelachtig gevormd is, verheft hij zich toch niet tot de duizelingwekkende hoogte der midden-europeesche bergen. Eerst verder in het noorden beginnen de schotsche voorgebergten en stapelen zich tot een hoog-

gebergte opeen, hetwelk voor de zwitsersche en tyroler Alpen misschien in hoogte doch niet in romantiek onderdoet. Een ander beeld bieden de midden-graafschappen aan: het is het beeld der rust en der behaaglijkheid, het beeld van zeer groote welvaart. Weelderige weilanden wisselen daar af met zwaren akkergrond en opdat de romantiek niet geheel en al zou ontbreken, treft men hier en daar bosschen aan van honderdjarigen leeftijd, die met dezelfde zorgvuldigheid onderhouden worden als of het parken waren.

Wij noodigen den lezer uit ons in een dezer graafschappen te volgen. Een riviertje, juist breed en diep genoeg om lichte booten te dragen, kronkelt zich door weilanden; aan zijne boorden dartelen langgehoornde runderscharen, in de verte verliest het zich tusschen zware boomgroepen. Op den eenen oever draagt een zich ver uitbreidende heuvel een meer gezellig dan weelderig uitziend gebouw; het is gelijk vele dergelijke gebouwen in Engeland half slot, half hoeve; het door kolommen gedragen vooruitspringend portaal van den hoofdingang, de vensterbalkons, die op caryatiden rusten, een breede trap die tot aan den boord van het riviertje voert, een steil dak, dat boven ruimte voor een terras aanbiedt, geven aan het hoofdgebouw in verband met zijne grootte een slotachtig aanzien. De stallen, schuren en verdere uitgestrekte bijgebouwen dragen intusschen een veel moderner karakter; zij zijn meer op het praktische berekend en vertoonen ook geen spoor van die rococo-versierselen, die aan het hoofdgebouw aangebracht zijn; zij zijn het, die aan den geheelen bouw het tweede karakteristieke voorkomen geven, dat van eene hoeve. Daar binnen hoort men ook het klepperen der molens, den eentonigen maatslag der neervallende dorschvlegels, het brieschen der paarden en het loeien der koeien, vermengd met het geblaf der honden. Achter het huis breidt zich een zorgvuldig onderhouden hof uit, die zich ongemerkt in een langs het water zich uitstrekkend park verliest. Het einde van dit park was van de plek, waar het slot stond, niet te zien. Men had hier de woonstede van een rijken engelschen landedelman voor zich, die zich in zijne bezitting aan den koning gelijk achtte en met een bijna koninklijke macht daar heerschte; want natuurlijk was hij lid van het Lagerhuis en daarbij vrederechter van het graafschap, en de lieden, die in den omtrek woonden, waren grootendeels zijne pachters.

De landheer was onder de Stuarts uit Schotland gekomen en met het tamelijk uitgestrekt gebied beleend geworden. De tegenwoordige bezitter, de baronet Francis Maclean, was op zijne afstamming niet weinig trotsch, zijn geslacht klom op tot de tijden dier fabelachtige koningen, wier regeering het onderwerp der schotsche sagen is en die ook den grooten engelschen dichter Shakespeare tot onderwerp van een zijner heerlijkste drama's gediend hebben; wilde men zijn stamboom onbeperkt geloof schenken, dan was hij zelfs met deze oude koningsgeslachten verwant en het was niet raadzaam in zijne tewoordigheid de geloofwaardigheid dezer bewering te bestrijden, die zich overigens op niets anders grondde dan dat hij drie heraldieke figuren in zijn wapenschild voerde, die hij griffioenkoppen noemde en als de oude en eigenlijke wapendieren van Schotland betitelde.

De wetenschappelijke waarde van deze bewering laten wij in het midden; maar het is een feit, dat de duitsche gouverneur, dien hij voor zijn zoon hield, alleen daarom op staanden voet moest vertrekken, dewijl hij op zekeren avond, nadat hij met den landheer een tijdlang sherry gedronken had, beweerde, dat de griffioen of grijpvogel een zeer passend wapen voor de noordsche zeeroovers geweest was. Hij had daarbij den fabelachtigen vogel met het woord grijpen in verband gebracht en gemeend, dat

daar zij overal aangrepen zonder zich aan het onderscheid tusschen *mijn* en *dijn* te storen, zij dus ook grijpvogels tot hunne wapendieren hadden gekozen. Des anderen daags ontving de onvoorzichtige leeraar zijn tractement en zijn afscheid.

Dat was overigens tien jaar geleden; doch men vertelde elkander die geschiedenis thans nog tot een waarschuwend voorbeeld. Nu telde de zoon van den baronet M^{r}. Ralph drie en twintig jaar, en behoefde derhalve sinds lang geen gouverneur meer, maar helaas! te laat bemerkte de baronet tot zijn spijt, dat de gouverneur tegenover zijn zoon veel openhartiger geweest was dan tegen hem, en zelfs dan zulke meeningen had moeten ui en, als hij te voren geen sherry gedronken had. M^{r}. Ralph was te welopgevoed en achtte zijn vader te hoog, dan dat hij in diens bijzijn deze dingen tot een onderwerp des gespreks gemaakt zou hebben, maar er was veel in zijne houding en zijne uitdrukkingen, waaruit de baronet meende te kunnen opmaken, dat het zijn zoon tamelijk onverschillig was of koning Duncan onder zijne voorvaderen telde of niet.

De baronet stond op den dorpel van het zestigste jaar. Maar behalve dat het rosblonde zijner haren in grijs overging, vertoonde hij nog hoegenaamd geen merkbare sporen van veroudering. Hij was van een lange statige gestalte, nog kaarsrecht en zijn gang had, zij het ook niet meer de vlugheid der jeugd toch nog zijne volle vastheid. Zijne gelaatstrekken waren over het algemeen welwillend, doch gaven de eenigzins opgetrokken wenkbrauwen daaraan een zekere hooghartige uitdrukking, wederom getemperd door de goedige waterblauwe oogen. Men las op dat gelaat, dat hij van nature eigenlijk goedhartig was, doch dat men zich moest wachten zijn trots te krenken.

Even als alle landedellieden droeg ook hij op zijn gelaat de sporen van wind en weer; hij was klaarblijkelijk geen thuisblijver, maar had zich, het zij bij het toezicht over zijn landbouw, het zij op de jacht of de visscherij, veel en zonder zich te bekommeren om de blankheid van zijn huid, zoowel bij zonneschijn als bij regen, in de open lucht bewogen, en aan deze omstandigheid had hij wel te danken, dat hij zich thans nog in het volle bezit van zijn geest- en lichaamskracht mocht verheugen. Op het oogenblik, dat wij met den baronet kennis maken, had een donkere gloed de gewone bruine kleur op zijne wangen verdrongen. Zijn anders goedig oog vlamde, en hij ging met dreunende stappen in zijn jachtvertrek op en neer. Het was een tamelijk groot locaal, waarin hij zich zeer gaarne placht op te houden en het bood een prachtig uitzicht aan over de rivier, de velden en het bosch; zware groene voorhangsels, die van boren vereenigd, van onder gescheiden voor de vensternissen hingen, braken het licht en verbreidden een aangename schemering. Het ameublement bestond uit zwaar gebeeldhouwd eikenhout met groene bekleedsels. Tegen den eenen muur stond een wapenkas, door welker glasdeuren men een rij jachtgeweren en dergelijke benoodigdheden voor het jachtvermaak zag, de wanden waren met jachtrofeeën schilderijen jachttooneelen voorstellende, versierd.

De baronet was echter niet in de gesteldheid om aan deze behaaglijke inrichting bijzondere aandacht te schenken; het een of ander moest geweldig zijn misnoegen opgewekt hebben. Hij mompelde nu en dan eenige krachtige verwenschingen en scheen niet goed tot een besluit te kunnen komen. Eindelijk trad hij voor het venster, zag lang en scherp stroomafwaarts op het riviertje en keerde zich daarop tot een man, die bij de deur post gevat had. Deze, een jonkman van achtentwintig jaar, van krachtige ineengedrongen lichaamsbouw, behoorde blijkbaar tot het jachtpersoneel des baronets, want hij droeg eene soort jachtlivrei: een grijzen frak met groene opslagen, nauwsluitende grijze broek met groene biezen en daarover wijde laarzen

die tot aan de knie reikten. Hij had tot dusverre onverschillig bij de deur gestaan en zijne aandacht slechts verdeeld tusschen de beschouwing der plafonschildering en die van den mozaiekvloer. Toen de baronet zich van het venster afwendde, richtte de bediende zich kaarsrecht uit zijne onverschillige houding op om de bevelen van zijn heer te vernemen.

'Ik ben het moede!' sprak deze met trillende stem; 'deze onbeschaamdheid gaat te ver! Vaar er heen, Harry, en neem hem zijne boot af! Onder mijn eigen oogen in mijn water te visschen!... Voorwaarts! wat staat gij nog te talmen! Neem twee stevige liê als roeiers en pas op, dat hij u niet ontsnapt!'

'Het zal moeielijk gaan, sir,' antwoordde Harry. 'Hij heeft den stroom mee en zijn gebied achter zich. Zoodra hij ons op zich ziet afkomen, roeit hij stroomaf en is in honderd slagen binnen de grenzen van zijne bezitting.'

'Dat is zoo,' bromde de baronet verdrietig, 'maar hij zal zoo laf niet zijn!'

'Het is wellicht slechts de italiaansche markies, die sinds eenige dagen bij sir Archibald op bezoek is,' meende de bediende, wien het er om te doen was om van zulk een onaangenamen last af te zijn. 'Mijnheer de markies kent waarschijnlijk de grenzen van het gebied nog niet.'

'Het is de zaak van sir Archibald hem daaromtrent in te lichten, als hij hem alleen laat gaan visschen. Ga en volbreng mijn bevel!'

Daartegen was niets meer in te brengen en de bediende wilde zich juist verwijderen, toen de zoon van den baronet tamelijk haastig binnenkwam. Hij moest reeds weten waarvan er sprake was; want hij begon dadelijk met de woorden: 'Wat ik u bidden mag, waarde vader, gebruik geen geweld! Indien gij het mij veroorlooft, zou ik zelf eens gaarne naar sir Archibald gaan en trachten al de grieven, die gij tegen hem hebt, op vriendschappelijke manier ter sprake te brengen.'

De baronet gaf den bediende een wenk en deze ging heen. 'Ik begeer zulk een voorstel niet meer van u te hooren,' sprak hij dan nadat hij met zijn zoon alleen was. 'Zoover onze herinneringen reiken, is er geen Waterfield tot een Maclean gekomen, laat staan dat er een Maclean tot een Waterfield gegaan zou zijn. Den laatsten keer, dat de beide huizen elkander ontmoetten was ten tijde van den oorlog der beide Rozen Zij streden voor de Witte, wij natuurlijk voor de Roode Roos, en toenmaals heeft er bloed gestroomd: het bloed van drie Waterfields en twee Macleans.'

'Maar, lieve vader, dat is toch reeds zeer lang geleden en in geen geval draagt sir Archibal de schuld van dit bloedvergieten.'

'Spot niet met de overleveringen onzer familien, Ralph!' hernam de baronet ernstig. 'Gij hebt, helaas! reeds zooveel van den modernen geest ingezogen, die tegenwoordig in de wereld hoe langer zoo meer veld wint. God behoede oud-Engeland voor zijn verderfelijken invloed.'

'Ik weet niet welk kwaad er in steken zou,' meende Ralph op bescheiden toon, 'als men een einde maakt aan eene veete, die reeds zoo oud is, dat men de eigenlijke aanleiding er toe niet eens meer kent.'

'Als gij zegt: haat uitroeien, dan hebt gij gelijk,' antwoordde de oude heer. 'Ik haat niemand, ik haat ook sir Archibald niet; ik geloof zelfs dat ik hem goed zou kunnen doen, indien hij mijne hulp behoefde. Zoo lang hij echter mijne hulp niet noodig heeft, bestaat hij niet voor mij op de wereld en wanneer hij op mijne eigendomsrechten inbreuk maakt zal ik ze weten te verdedigen.'

'Wij zijn buren, onze goederen palen aan elkander; waarom zou men in een gespannen verhouding voortleven, die geheel ongegrond is? Het is zuiver een

overgeërfde last, een dienstbaarheid, een hypotheek. Ik zou aan mijne voorzaten verschuldigd zijn, het verkeer met mijne buren te mijden?'

'Gij zijt uwen voorzaten nog meer schuldig, mijn zoon, en ik hoop, dat gij dit nooit uit het oog zult verliezen.'

'Ongetwijfeld, vader. Hunne deugden zal ik tot een voorbeeld trachten te nemen, en hunne....' Ralph bleef steken.

'Welnu! Ralph, verder!'

Ralph maakte een stomme buiging.

'Hunne dwaasheden zal ik vermijden, wilt gij zeggen,' ging de baronet voort. 'Vrees minder mijne eigenliefde te kwetsen dan eene gedachte voor mij geheim te houden. Is het zoo?'

‘Het is zoo!’

‘De jeugd is er vlug mee om over wijsheid en dwaasheid een oordeel te vellen. Ik minacht een mensch die vriendschap aanknoopt en verbreekt als ware het spinneweb. Noem ik mij iemands vriend dan ben ik het, en het zal moeilijk vallen deze vriendschap te verbreken. Is zij echter verbroken dan moet God een wonder doen om ze weer aan te knoopen.’

‘Maar, vader, eenig misverstand....’

‘Versta mij goed; ik behoef daarom niet de vijand van zulk een man te zijn; ik wil het niet zijn. Gij, jonge lieden, werpt op het geringste losse gerucht uwe vrienden weg om ze daarna weer terug te halen; ik heb vaster grondbeginselen, ik doe dat niet.’

‘De grieven, die gij tegen sir Archibald hebt, waren toch gemakkelijk met hem te bespreken. Beschouwen wij ze in het heldere daglicht, dan zijn het onbeduidende dingen.’

‘Hoe?’ riep de baronet verontwaardigd. ‘Ik begrijp u niet! Hij jaagt in mijn bosch, hij vischt in mijn water; er ontbreekt nog slechts aan dat hij den oogst van mijne akkers weghaalt.’

‘Wij zouden er ons niet over bekommeren, wanneer juist niet een van de voorvaders overgeërfde veete de verhouding verbitterde. Wat noemt gij zijne jacht op ons gebied? Hij ging zeven passen over de grenzen, dewijl ze niet nauwkeurig afgebakend waren en ging onverwijld terug zoodra hij daarop opmerkzaam gemaakt werd.

‘Hij zal zich in het vervolg niet meer met de onduidelijkheid der grenzen kunnen verontschuldigen.’

‘Ik weet, vader, dat gij een landmeter hebt laten komen, die uit oude leggers met behulp van ketting en meettafel de grenzen vastgesteld en afgebakend heeft. Sinds heeft sir Archibald ze ook niet meer overschreden.’

‘En zijne boot nu weer hier?’

‘Och! dat is de vreemdeling, die overigens niet weet wat hier te lande geldig is.’

Intusschen was de baronet naar het venster gegaan om naar de boot, waarvan hij sprak, uit te zien Plotseling begon zijn aangezicht van genoegen te blinken.

‘Aha!’ riep hij uit, ‘zij hebben hem; hij kan niet meer ontsnappen!’

Ralph snelde naar het venster. De boot van Maclean had juist beneden de andere boot aan den rechteroever aangelegd en nam daar twee mannen in, die waarschijnlijk, om geen achterdocht te wekken, zich over land daarheen begeven hadden. In het volgende oogenblik wendde de boot de spits naar den tegenover liggenden oever, waar de andere boot lag. De mannen legden zich krachtig op de riemen en pijlsnel schoot het lichte vaartuig door het water. Daar de boot van Maclean zich beneden de andere bewoog, was aan deze laatste de door den jager gevreesde terugweg afgesneden.

Ralph verbleekte licht, toen hij de daad, die hij had willen voorkomen, zag volvoeren. ‘Maar vader, wat moet toch daaruit worden?’

‘Dat zal moeten blijken. In de allereerste plaats zijn het vischtuig en de boot aan mij vervallen. Wat er verder gebeuren zal, weet ik nog niet.’

De drie mannen hadden intusschen hun boot langs boord der andere gebracht; uit de levendige gebaren aan weerszijden kon men opmaken, dat er een hevige woordenwisseling plaats greep. Het slot daarvan was, dat de in de andere boot zittende man in het schuitje van den baronet stapte, waarop het zijne aan het achtersteven van

het andere werd vastgemaakt. Nu legden beide booten weer aan den rechteroever aan en verliet de jager, dien de baronet met den naam van Harry aangesproken had, het vaartuig met den vreemdeling. De beide anderen roeiden de booten langzaam stroomopwaarts.

Dit alles werd van het slot der Macleans waargenomen, en terwijl de baronet daarover een zeer vergenoegd gezicht zette, begon de zoon in stijgende opgewondenheid het vertrek op en neer te gaan.

(*Wordt vervolgd.*)

Brand!

[Nummer 41]

De laatste jacht
Door J.R. v.d. L.

Sta, lustige jager! geen jachtgedruis voegt
  Op 's Heeren geheiligden dag.'
Aldus spreekt een priester. De ruiter herneemt
  Met spottenden, honenden lach:

'Bid gij uw *oremus;* 'k heb daartoe geen tijd,
  'k Heb 't spoor van een êelhert gezien,
En mijn zal het wezen; daarom moet ik voort,
  Of denkt ge, het wacht mij, misschien?'

- 'Vergeefs,' spreekt de priester, 'vergeefs trekt gij uit
  Met honden en weitesch en speer,
Zoo op uwe waapnen, uw moed en beleid
  De zegen ontbreekt van den Heer.'

- 'Wat raast gij van zegen? 'k Trek heden ter jacht
  Al ware 't voor 't lest dat ik ga!'
- 'Geschiede u alzoo naar uw woorden, mijn zoon.
  God schenke uwer ziele genâ'

En voort rent de ruiter op 't brieschende ros,
  Geprikkeld tot vliegenden draf.
Hij snort als een pijl van den boog door het bosch
  Bij 't woedende hondengeblaf.

Bergop en bergaf, door struweelen en struik,
  In razende, onstuimige vaart,
Dat loover en takken hem dwarlen om 't hoofd,
  Dat 't dondert en dreunt over de aard.

En 't schuim van den bergstroom en stuifzand en steen
  Springt onder zijn hoefslag omhoog.
Voort holt hij als had hij den Booze in den rug:
  Slechts 't edelhert heeft hij in 't oog.

Bloed aêmen de brakken en vuur spuwt het ros,
  Zij vlammen op 't vluchtende hert,
Dat vliegt door de vlakte, nu wegschiet in 't bosch
  En dan weer verrijst in de vert'.

Maar afgemat zinkt reeds het trotsche gewei,
  De neusgaten scheren den grond.
De doodschrik alléén geeft aan 't hijgende dier
  Nog kracht tot de vlucht voor den hond.

Reeds jubelt de jager, gewis van zijn prooi,
  Reeds velt hij de flikkrende speer,
Dan - weg is het hert, of de bodem 't verzwolg:
  Het stortte in een rotsklove neer.

‘O God!’ gilt de jager, ploft duizlend met paard
   En honden het hert achterna.
Die jacht was zijn laatste; het vloekwoord vervuld.
   God schenk zijner ziele genâ

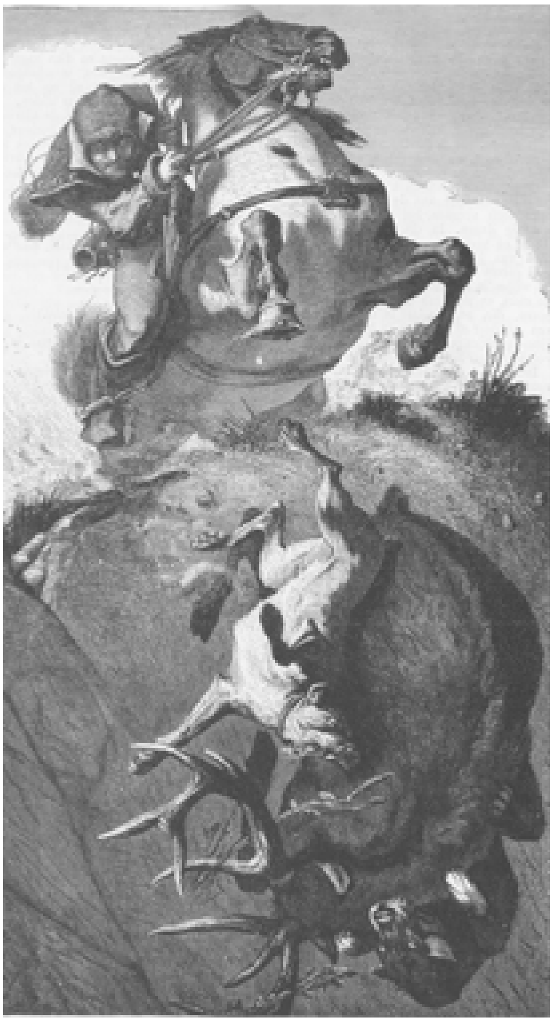

Muldenaars!

Ze zijn weer daar, die martelaars der lieve jeugd! Men kan deze laatste 's avonds met geen stokken naar bed krijgen - zij moet den hof of het vrije veld in, en in den dag werd de kartonnen doos gereed gemaakt: binnen op den bodem van versche blaêren en het deksel van een aantal gaatjes voorzien, om de gevangenen eten en lucht te geven - en zóó gewapend werd de avond afgewacht.

Wat al verdriet hebben wij van die kleine hommelende kevers onderstaan! 's Nachts is de doos, hoe? dat weet de hemel! opengegaan en de gevangenen brommen ongestoord langs zoldering en venstergordijn; 's morgens wordt er jacht op gemaakt, doch helaas! velen zijn verdwenen. Die welke er overbleven ondergaan de marteling. Men bindt ze eenen draad aan de pooten en laat ze vliegen; men spant ze voor wagentjes van papier of van een notendop vervaardigd; men doet ze eene houten kanonnetje voorttrekken - en wat al genoegens meer, doch die allen ten slotte op het martelaarschap uitloopen.

Hoevele duizenden van die diertjes worden er door de lieve jeugd, en door de musschen aan hun eind gebracht! - Dit echter wordt door den landbouwer en den hovenier zonder eenigen spijt gezien. De muldenaar, of zoo als men in Holland zegt, de meikever, is eene plaag voor de landerijen en hovingen.

Gedurende zes weken à twee maanden geeft dit dier vreugde aan de jonkheid. Het manneke leeft veertien, het wijfje zoo wat twintig à dertig dagen. In dit korte tijdverloop verteeren en verwoesten zij een aanzienlijken voorraad van jong groen. Na boven den grond veel geëten en veel geslapen te hebben, keeren de wijfjes in de aarde terug, leggen daar 30 à 40 eiers, en uit deze worden de vetmaaien geboren, die, na drie jaar in den grond verbleven en daar al verteerd te hebben wat zij in fijne worteltjes ontmoetten, als muldenaars in het voorjaar weer te voorschijn komen.

Indien de mol niet bestond, die vooral op vetmaaien aast, de vermenigvuldiging dezer laatsten zou inderdaad geducht zijn. Een goed deel van den oogst werd zonder twijfel door die leelijke maaien verwoest. De mol raakt integendeel geen worteltjes aan; hij kan er hier en daar een loswerken en het plantje doen sterven, doch van den anderen kant beschermt hij de plant tegen haren grootsten vijand.

De landbouwer doet dus wel, jacht te maken op den muldenaar, die als zoodanig niet erg te vreezen is, maar als vetmaai eene wezenlijke ramp wordt. Hoe meer men muldenaars vernielt, hoe minder maaien er zullen zijn.

Wat grootmoeder vertelt.

Wie kent Victor Hugo's *Grootmoeder* niet? Wie kent dat roerend gedicht niet, dat Tollens in onze taal overbracht, waarin de kinderen aan grootmoeder nog vertellingen vragen, als zij reeds.... dood neêrzit?

Hier, op onze gravuur, zijn de kinderen gelukkiger. De goede grootmoeder leeft en vertelt nog allerhande schoone histories; van de vier Heemskinderen, van Oerson en Valentijn, van het gekroonde Kindeke Jesus, van de Maagd Maria en het huizeke van Nazareth, van Blauwbaard en de Schoone Slaapster!

Ziet de lieve kleinen luisteren; hoe zij, als het ware, de woorden van de lippen van grootmoeder opvangen; zelfs de oudste zuster, met het piepjongste op den arm, luistert naar de vertelling, die zij echter zeer goed kent, maar altijd nog gaarne hoort herhalen.

Elektrische stroom als wekker

Op elk uurwerk kan men het werktuig, door een Munchener docter, Lex genaamd, uitgevonden, in toepassing brengen. Ziehier hoe een hollandsch tijdschrift, *de Katholieke Illustratie*, die toepassing uitlegt:

Men make eene soort van klem uit dun, gebogen bladkoper of ook uit fijn koperdraad, dat met schellak bestreken is, en klemme dië tegen de wijzerplaat bij het uur, waarop men gewekt wil worden. Die klem moet verbonden worden met eene electrische batterij, doch daar de stroom zich niet mag meedeelen aan het metaal van het horloge, moet de klem gedeeltelijk met zijde omwonden zijn, ten einde ze van het horloge te isoleeren. Alleen de punt, die overigens op het afzonderende porcelein rust, moet bloot blijven, en zoodra nu de wijzer, aan het bepaalde uur gekomen, met die punt in aanraking komt, gaat de electrische stroom, door den wijzer en het metaal van het uurwerk geleid, langs een draad van het uurwerk naar eene electrische bel over en brengt deze op hetzelfde oogenblik in beweging. De geheele inrichting berust dus slechts op het aansluiten van een afgebroken electrischen stroom, en die aansluiting; komt tot stand door de aanraking van den horlogewijzer met de punt der koperen klem. Het is duidelijk dat men het horloge ook aan een nagel tegen den muur kan hangen en dien nagel door electrische geleidingen met verschillende bellen verbinden kan, zoodat zij op het verlangde uur alle tegelijk beginnen te luiden. Met eene passende wijziging laat zich de uitvinding van Lex, die wij hier op eene horloge toegepast zien, ook op eene gewone huisklok toepassen, en het zou niet moeilijk zijn uurwerken te vervaardigen, zoodanig ingericht, dat de koperen klem geheel overbodig wordt.

De verloren zoon.
Eene geschiedenis uit onzen tijd.

(*Vervolg en slot.*)
Paschen eener ziel.

Toen de lente het ijs in rivier en meer deed bersten en smelten en bladknoppen aan boom en struik deed zwellen en openspringen, had Alfred van Lohrstein de schoone Miriam, die haren naam in ‘Maria’ had verwisseld, als zijne echtgenoote in zijn huis gevoerd. Hij beminde haar inderdaad met warmte en innigheid en liet het haar geen oogenblik voelen, dat hij om haar zijn vader opgeofferd had. De oude vrijheer was bij de tijding dat zijn zoon een meisje van den burgerstand, eene gedoopte jodin, tegen zijn wil gehuwd had, als bedwelmd in zijn leunstoel neergezonken en bijna een uur lang roerloos blijven zitten. Daarna had hij met vaste hand een brief geschreven, dezen met het vrijheerlijk Lorhsteinsche zegel gesloten en naar de residentie gezonden. Wat deze brief inhield, wist alleen de afzender en Alfred, die bij het lezen daarvan zichtbaar verbleekte.

Alfred was er intusschen de man niet naar om zich iets, zelfs het schrikkelijkste, sterk aan te trekken; hij was een van die naturen, welke door een vreeselijke gebeurtenis hevig aangegrepen worden, doch bij wien de indruk spoedig uitgewischt wordt. Hij troostte zich dan ook spoedig over den toorn zijns vaders en leefde even onbezorgd als te voren. Ook zijn huiselijk leven begon hem te vervelen, ofschoon Miriam hem steeds met de grootste liefde aanhing. Het bekoorlijke der nieuwheid had hem een tijdlang geboeid; hij had haar ook wezenlijk lief gehad, maar dat deze liefde duurzaam zou wezen, liet zich van zijne lichtzinnige geaardheid niet verwachten. Hij verkoelde langzamerhand, hij zocht zijne vroegere kameraden weer op en deze vervreemdden hem van zijne echtgenoote. De stekelachtige aanmerkingen die zij zich omtrent haar veroorloofden, prikkelden hem; hij beantwoordde dien ten gevolge de zachte verwijten van zijn vrouw met ijskoude kwetsende scherpte, die het arme kind het hart verscheurde en haar weenend troost en bescherming deed zoeken aan de borst haars vaders.

Deze had reeds lang met smart bemerkt, dat Miriam verwaarloosd werd, doch hij had tot dusverre nog altijd geaarzeld den vrijheer daarover te onderhouden. Toen hij echter Miriam in stille droefheid met den dag zag verwelken, begreep hij te moeten spreken en den lichtzinnigen echtgenoot aan zijne plichten te herinneren.

Het was een zware gang toen hij zijn hoed nam en zijn met zilver beslagen stok en zich naar de woning van zijn schoonzoon begaf.

Alfred was juist bezig zijn hond af te richten. Hij zag verbaasd, ja, zelfs eenigermate verschrikt in het ernstige gelaat van den ouden man, die na een korten groet het doel zijner komst begon bloot te leggen.

'Mijnheer de baron,' dus ving hij aan, 'ik heb u mijn dierbaarsten schat, mijn eenig kind gegeven; ik heb ze u niet opgedrongen, ik heb er tegen ingebracht, wat ik er tegen heb kunren inbrengen. Daar echter mijn kind u beminde en gelijk gij betuigdet, door u bemind werd, wilde ik uw geluk niet in den weg staan; ik heb gemeend, dat gij mijn kind op de handen zoudt dragen en ziedaar, gij breekt haar langzaam het hart. Ik kan mijne bloem niet zien verwelken, mijnheer de baron, en ik smeek u dringend: Erbarm u mijner, dood mijn kind niet en mij met haar!'

Alfred had hem schijnbaar bedaard aangehoord, doch het bloed was hem langzamerhand naar de wangen gestegen.

'Wat verlangt gij van mij?' vraagde hij nu. 'Heb ik niet om harentwille met mijn vader gebroken, van mijn erfdeel afstand gedaan, zijn vloek op mij geladen? Heb ik haar niet tot den rang van vrijvrouw verheven? - De wittebroodsweken zijn voorbij, wat kan zij nog meer van mij verlangen dan ik doe! Ik kan toch niet den ganschen dag bij haar zitten en den verliefde spelen?'

'Gij hebt haar gemaakt tot vrijvrouw! Dat is waar, maar waarom werpt gij haar dit voor de voeten? Waarom krenkt gij mijn kind met uwe ruwe verwijten, door te zeggen, dat gij haar uit de laagte hebt opgehaald, haar een naam hebt gegeven, haar, die een verachte jodin was, om harentwille den spot uwer kameraden te verduren hebt en al zulke dingen meer. Hebt gij dat alles toenmaals niet bedacht, toen gij mij om mijne dochter *gesmeekt* hebt?'

'Mijnheer, ik laat mij in mijne woning door niemand beleedigen, ook door u niet!' berstte de vrijheer los. 'Zou ik den ganschen dag de verwijtingen uwer dochter moeten aanhooren en mij ook dan nog uwe jeremiades laten welgevallen? Daartoe heb ik inderdaad niet den minsten lust en moet u derhalve verzoeken, wanneer geen andere reden u tot mij gevoerd heeft, mij van de verdere eer van uw bezoek te verschoonen!'

De oude jood bleef een poos bedaard zitten en antwoordde dan: 'Goed! veroorloof mij slechts u nog een voorslag te doen! Geef mij mijn kind terug, want ik wil niet dat zij bij u ten gronde zal gaan!'

'De vrouw behoort bij den man, gelijk het in den bijbel staat, en blijft derhalve in dit geval bij mij!'

'Sinds wanneer houdt mijnheer de baron zich bezig met het bestudeeren van de Heilige Schrift?' vraagde de jood met snijdenden spot.

Alfred wilde opstuiven; Markus wenkte hem bedaard te blijven. 'Ik heb nog slechts weinige woorden te zeggen. Ik zal u mijn kind *afkoopen.* Ik ben overtuigd, dat gij niet in staat zijt de schuldbekentenissen in te lossen, die nog in mijne handen zijn. Geef mij mijn kind terug en ik zal u de papieren geven!'

Hij zag den vrijheer vragend aan. Alfred gevoelde het smadelijke en vernederende van dezen voorslag; derhalve antwoordde hij met een van verkropte woede bevende stem:

'Uwe dochter blijft bij mij, zielverkooper; wat uw geld betreft doe wat gij niet laten kunt; maar bedenk wel, dat alles wat gij tegen mij onderneemt, den man uwer dochter treft!'

'Wij hebben nog huwelijksrechtbanken!' antwoordde de jood scherp; maar Alfred had deze woorden waarschijnlijk niet meer verstaan, want hij was haastig in de aangrenzende kamer gesneld en had de deur achter zich dichtgeworpen. De jood stond op en ging heen.

Gloeiend van gramschap over de ondergane beleediging, riep Alfred, dat men zijn paard zon zadelen. Zoodra zijn bevel volbracht was, besteeg hij het ros en rende in gestreklen galop door de straten naar buiten in het open veld; hij wist zelf niet waarheen. Verwarde gedachten doorkruisten zijn hoofd, hij haatte de geheele wereld, hij haatte zijn vader, die niets van hem wilde weten, zijne echtgenoote, die hem niet meer liefhad, gelijk hij meende, zijn schoonvader, zijne vrienden, zich zelven.

Zoo rende hij voort, bestendig de sporen in de zijden van zijn paard drukkende, dat den weg reeds met schuim en bloed teekende. Eindelijk hief hij bij toeval de oogen op en voor hem breidde zich ver het heuvelachtige landschap uit, over hetwelk vriendelijk het slot Lohrstein heenzag en zijdwaarts glansden de tinnen der abdij Reinau in het gouden zon nelicht. Verbaasd, onthutst staande hij in het rond, Deze streek had hij niet opgezocht, hij moest hier voort, de grond brandde onder de hoeven van zijn paard.

Hij rukte het gemartelde dier om en drukte het woest de sporen in de zijden. De hengst steigerde geweldig doch week niet van zijne plaats. De ruiter sloeg nu het snuivende en schuimende dier met de zweep, zoodat het nog eenmaal bijna recht op de achterpooten ging staan, toen echter met een geweldigen zijsprong zijn berijder afwierp, die met het hoofd tegen die zelfde grauwe zuil met het verweerde opschrift vloog, aan welks voet hij op zekeren dag den onnoozele tot de gruwzame jacht had opgejaagd; zijne zinnen begaven hem.

Zonder ruiter draafde het paard over het heuvelland op het sticht aan.

Toen Alfred de oogen weer opende, lag hij op een helder, zacht bed in een vriendelijk vertrek, waarin de zon hare glinsterende stralen schoot. Aan zijne zijde stond een kleine heer met grijs haar en welwillende trekken, die zijne hand vasthield en hem den pols voelde. Het was de heer Halber, de docter der abdij Reinau en naast hem stond een jonge priester in donker ordesgewaad; over het vriendelijke bleeke gelaat van den kloosterling liep een blauwachtig roode streep.

Alfred sloeg zwaar en mat de oogen op. Zijn aangezicht gloeide en telkens voer een lichte huivering door zijne leden. Als hij den priester gewaar werd, wendde hij zich met een lichten kreet naar de andere zijde zijner legerstede.

‘Hij heeft nog zijne bezinning,’ sprak de dokter zacht; ‘doch weldra zal een hevige wondkoorts intreden. Ik vrees dat het hem het leven zal kosten, want de verwonding is hoogst gevaarlijk. Het ware derhalve goed, dat men hem op een dier tijdstippen, dat de koorts wat ophoudt, bewegen kon zich met God te verzoenen. Voorloopig kunt gij voortgaan met de natte omslagen en geef hem elk half uur een lepelvol van het voorgeschreven medecijn in.’

De dokter drukte den priester de hand en verwijderde zich zacht. Deze had een boek uit de plooien van zijn ordeskleed te voorschijn gehaald en las, doch wierp dikwijls een bezorgden blik op den lijder, die zwaar lag te steunen. Hij verwisselde telkens de omslagen op het gloeiende voorhoofd met edele Samaritanenliefde. De koorts begon zich te verheffen. De zieke bewoog zich zeer onrustig, zijne lippen brandden, de oogen waren gesloten. Alfred begon in ijlhoofdigheid te praten, doch meest onverstaanbare en verwarde woorden.

Intusschen was de abt Erhard zelf binnen getreden. Hij beschouwde lang en ernstig het verwrongen gelaat van den lijder, wiens toestand scheen te verslimmeren. Hierop sprak hij zacht met den jongen priester, die zich verwijderde, doch weldra met het

Allerheiligste terugkeerde. De prelaat ging heen, nadat hij het lichaam des Heeren vereerd had en dadelijk daarop sloeg hij den weg naar het slot in.

De zieke was rustiger geworden; hij sloeg de oogen op en scheen zich te bezinnen Een zware vloek klonk van zijne lippen, als hij de vriendelijke gestalte van den priester ontwaarde die met opgeheven burza voor hem stond.

'Weg, weg, kom mij niet te na - ik wil niets van u weten!' krijschte hij. 'Ik voel dat het met mij afloopt, maar weg, - weg van mijne legerstede... ik wil u niet zien! Ik heb u mijn geheele leven lang gehaat... verbitter mij.... mijne laatste levensuren niet!' bracht hij in afgebroken volzinnen uit, terwijl de rillingen der koorts nog zijne ledematen schokten.

'Ik ben uw vriend, mijnheer de baron,' antwoordde de priester met kalme stem, 'en breng u hier een nog beteren vriend, uw Heer en Verlosser, die u zelf komt opzoeken.'

'Ik wil niets met uw God te maken hebben!'

'Stoot uw God en Heiland niet terug; Hij zal misschien weldra uw Rechter zijn, verzoen u dus met Hem!'

'Maar ik wil uw God niet!'

'Maar God wil u! Hij wil niet dat er een enkel verloren ga van hen, voor wie Hij aan het kruishout Zijn bloed gegeven heeft.'

'Weg, paap!' steunde de zieke.

Maar nog dichter naderde hem de voor zijn zieleheil bezorgde priester en haalde de heilige Hostie uit de burza te voorschijn. 'Zie, uw Rechter komt tot u onder de nederige gedaante van brood, o! ter wille van het heil uwer onsterfelijke ziel, stoot Hem niet terug; weldra misschien zult gij Hem aanschouwen in al Zijne heerlijkheid en majesteit; o! vloek uwen God niet, opdat Hij u niet vloeke. Lang, zeer lang gaat Hij u liefdevol na en zoekt Hij u; kom, verdoold schaap, kom aan Zijne gewijde borst; heb berouw over uwe afdwalingen. Hij vergeeft u gewis. Sla uwe oogen op en zie hoe smeekend Hij u nadert; Hij wil toch den dood des zondaars niet, maar dat hij zich bekeere en leve.'

Alfred had de oogen opgeheven naar den priester, die met stralende blikken voor hem stond met het lichaam des Heeren in de opgeheven hand. Van de hostie scheen een glans uit te stralen, die ook den priester wonderbaarlijk deed schitteren. Den vrijheer overmeesterde een zonderling gevoel; plotseling stegen voor hem de herinneringen zijner kindsche jaren op, toen hij, een schuldelooze knaap, naar de woorden zijns vromen leeraars luisterde, dan biddend zijne handjes samen vouwde... zou alles wat hem in zijne jeugd zoo heerlijk en zoo verheven toescheen, louter bedrog en misleiding zijn, zou de man, die thans met van geestdrift schitterende oogen voor hem stond, niet uit de volste overtuiging zijns harten gesproken hebben? - De inwendige goede kern in het bedorven omhulsel, begon te voorschijn te komen. Bijna fluisterend sprak Alfred: 'God kan mij geen vergiffenis schenken!'

In plaats van alle antwoord legde de priester het lichaam des Heeren weer in de burza, zette zich op den stoel naast het bed, nam het boek op, waarin hij te voren gelezen had en begon met welluidende, gevoelvolle stem de gelijkenis van den Verloren zoon (Luc. XV: 11-32) voor te lezen.

Toen hij geëindigd had, bleef hij eene poos zwijgen; de lijder was rustiger geworden. 'En kunt gij mij mijne ruwheid vergeven, eerwaarde?' Hij zag schuw naar den striem over het gelaat van den priester. Deze vatte zijne hand en drukte die lang en innig: 'Wij bidden immers dagelijks: Vergeef ons onze schulden, gelijk wij vergeven onze schuldenaren. - Zijt gij nu bereid u met uw God te verzoenen?'

De krachten van den zieke namen zichtbaar af; hij knikte sprakeloos.

En de priester boog zich dichter over hem en Alfred legde met bevende, dikwijls afgebroken stem, een rouwmoedige belijdenis af. Na bekomen absolutie ontving hij godvruchtig het lichaam des Heeren. De priester knielde voor zijn legerstede neer en bad zacht het Onze Vader.

De deur ging open en de abt Erhard trad met den ouden vrijheer binnen.

De zieke, die afgemat de oogen gesloten had, opende ze bij het gekraak der deur, richtte zich half in bed op, weerde zacht den priester af, die juist den omslag verwisselen wilde en vestigde het gloeiende oog op zijn vader, die aan de deur staan bleef.

Er heerschte een pijnlijke stilte. De oogen van den ouden vrijheer rustten met bezorgden ernst op het afgematte, koortsige gelaat zijns zoons. Nu trad hij nader bij het bed en sprak op bestraffenden toon: ‘Heer van Lohrstein, ik dacht...’ Plotseling begaf hem de stem, toen hij zijn zoon daar zoo mat, zoo hulpeloos zag uitgestrekt. Deze sloeg de oogen op en zijne stem beefde, toen hij bijna fluisterend zegde: ‘Vader, ik heb gezondigd tegen den hemel en tegen u, ik ben niet waardig uw zoon genoemd te worden!’

Traan op traan rolde over de wangen van den sterken ouden man en bevochtigde zijn grijzen baard. Hij had zijn arm om zijn zoon geslagen en jubelde: ‘Mijn zoon was dood en is weer levend geworden... En hebt gij u ook met uwen God verzoend?’

De zieke knikte. De grijsaard sloeg het oog dankend ten hemel.

Dat was het tafereel uit de woning van den vrijheer, doch in waarheid en wezenlijkheid, als waren die beide gestalten uit de donkere lijst getreden. - Dit moest ook de gedachte zijn van den abt Erhard, die met een van verrukking stralend gelaat van dat tooneel getuige was en plechtig zegde: ‘In den hemel is meer blijdschap over een zondaar, die boetvaardigheid doet, dan over negen en negentig rechtvaardigen die geen boetvaardigheid noodig hebben.’ - De oude vrijheer had aanvankelijk de bede van den abt om tot zijn zoon te gaan, hardnekkig afgeslagen, maar het vaderhart kon zich ten laatste toch niet voor het levensgevaarlijk gekwetste kind sluiten.

Alle middelen om den lijder te redden werden aangewend, doch te vergeefs; ja, de dokter gaf bij zijn tweede bezoek zijne verwondering te kennen, dat het zoo lang met hem geduurd had.

Nu ging het ook zichtbaar ten einde. Het ijlen begon opnieuw en heviger dan te voren; slechts kort voor zijn afsterven wendde Alfred zich nog eenmaal tot zijn vader, die niet van zijne zijde geweken was en smeekte hem: ‘Zorg voor mijne vrouw... zij moet... mij... vergeven!....’

Het was dicht bij middernacht toen men den telg der Lohrsteins de gebroken oogen sloot.

De oude vrijheer vervulde getrouw de laatste bede zijns stervenden zoon. Miriam werd zijne dochter, haar kind, dat zij later het leven schonk, het zijne. Hij verbeeldde zich weer verplaatst in den tijd, toen hij nog zijne lieve Albina bezat en zijn Alfred, maar nog den kleinen Alfred, die eenmaal zijne vreugde was. Miriam poogde hem ook naar haar beste vermogen schadeloos te stellen voor zijn verlies; zij verpleegde hem zorgvuldig tot aan zijn einde.

Dat einde was nochtans zonderling. Hij bewoonde gelijk wij vroeger zegden, een bouwvalligen vleugel van het slot en kon er niet toe besluiten, dien te laten herstellen, ofschoon hij er kortelings nog toe aangemaand geweest was. Zoo lang hij leefde, meende hij echter, zou het gebouw het ook wel uithouden. Dit bleek evenwel niet het geval.

In zekeren stormachtigen herfstnacht werden de bewoners van het slot plotseling door een ontzettend gedruis uit hun slaap gewekt; - zij haastten zich naar de oorzaak te gaan zien en... de vleugel, welke de woning van den ouden vrijheer vormde, was grootendeels ingestort en had den vrijheer onder de puinhoopen bedolven. Het vreeselijk verminkte lijk haalde men eerst na verloop van eenige dagen er uit te voorschijn. Hij had er 'zijn grijs hoofd aan gewaagd.'

EINDE.

Een konvooi negerslaven in Opper-Egypte.

Wie onzer heeft als kind geen tranen van meelijden gestort, toen hij voor het eerst bekend werd met de aandoenlijke geschiedenis van Joseph die van zijn ouden vader Jakob weggerukt, naar Egypte gevoerd werd om daar in

slavenketens te zuchten? Eeuwen en eeuwen zijn er verloopen sedert Joseph in dienst van Putifar den zwaarsten slavenarbeid verrichtte, maar nog op den huidigen dag deelen duizenden ongelukkigen zijn lot, zonder eenig uitzicht dat zij op eene providentieele wijze als de jeugdige Hebreër uit hunne boeien verlost zullen worden. Nog altijd wordt in Egypte die menschen-onteerende handel in slaven gedreven, welken men althans in onze eeuw van verlichting en beschaving onmogelijk zou denken, en gelijk men uit de dagbladen weten zal, hebben nog onlangs de Engelschen de slavernij in Egypte in volle eer hersteld, door den slavenhandel volkomen vrij te verklaren.

MULDENAARS.

Naar aanleiding van die gebeurtenis, waardoor wederom voor de zoo veelste maal bewezen is, dat ook de heiligste belangen der menschheid als niets gerekend worden, waar politieke oogmerken in het spel komen, willen wij onzen lezers het een en ander betreffende de slavernij in Egypte meededen en ontleenen daartoe de volgende bijzonderheden aan het verhaal van een reiziger, die met eigen oogen gezien heeft, aan welke barbaarsche behandeling de arme negerslaven zijn blootgesteld.

Wij voeren den Nijl af, zoo verhaalt onze reiziger, en hielden ons onderweg geruimen tijd op om levensmiddelen en kolen in te nemen. Op tien passen afstand van ons lag eene sombere *dahabich*, een konvooi negerslaven, dat van Kordofan kwam, eene smerige en walglijk riekende schuit, die nauwelijks groot genoeg was om twee Europeesche toeristen te huisvesten, maar waarin thans tien vrouwen en vijf kinderen waren opeengehoopt, om naar Caïro vervoerd en daar verkocht te worden. Die vijftien ongelukkigen kropen in het scheephol door elkander, terwijl op

het dek een dozijn matrozen zich luidruchtig amuseerden. De commandant rookte, tegen den mast geleund, bedaard zijns *sjiboek*, en nooit van mijn leven heb ik gemeener schurkengezicht gezien. Onze tolk kende hem en verhaalde dat hij een turksche kavas of gendarm geweest was, die indertijd te Caïro om zijne stoutheid eene bijzondere vermaardheid en gunst genoot, zich om God noch gebod bekommerde, maar met dat al toch een goed

zoon was; want op zekeren keer dat hij van eene slavenjacht terugkeerde, had hij aan zijne ouders te Konstantinopel een paar jonge, bij uitstek schoone negers gestuurd.

De tolk verhaalde ons ook hoe de slavenhandel eigenlijk in zijn werk gaat. De slavenkoopers houden er aan de grenzen van Soedan spionnen op na, die in last hebben hen op de hoogte te houden van den toestand der dorpen aan de oevers van den Nijl, het aantal vrouwen en kinderen, die geschikt gevangen kunnen worden, de gewoonten der bevolking en den tijd waarop het best onder de arme negers eene razzia kan worden gehouden. Op een gegeven oogenblik komen nu de slavenhalers, op vlugge kameelen gezeten, die groote manden op den rug dragen, als een zwerm roofvogels de aangeduide dorpen overvallen, boeien hunne slachtoffers, stoppen ze in manden en maken zich uit de voeten. Zoodra een inboorling zich mocht verzetten, zijn zij onmiddelijk bereid hem zonder gemoedsbezwaar neer te stooten.

WAT GROOTMOEDER VERTELT.

Die rooftochten verklaren maar al te duidelijk den gloeienden haat, dien de afrikaansche negers aan alle vreemdelingen toedragen, en de wreedheld, waarmede zij diegenen, welke hun in handen vallen, behandelen. Kan men het dien ongelukkigen kwalijk nemen, dat zij elken blanke als hun vijand beschouwen, en dat zij dikwijls de onschuldigen voor de schuldigen treffen door bijvoorbeeld moedige reizigers te doen boeten voor de schanddaden der handelaars in menschenvleesch?

Toen wij, zoo verhaalt onze reiziger verder, bij het vallen van den avond aan boord terugkeerden, woonden wij het avondmaal der slaven

bij. Maar welk een maal! Een weinig vuil meel met wat water vermengd tot eene pap, die zelfs onze honden met tegenzin zouden geëten hebben. Half naakt zaten de ongelukkigen rondom een schraal vuurtje van biezen te bibberen; zij hadden een drogen kuch, daar de koude hunne borst, die aan de temperatuur van den evenaar gewoon was, reeds had bevangen en de kiem legde tot de tering, waaraan de meesten dier rampzaligen reeds spoedig sterven. Ik had onder den troep een rank, welgevormd meisje met fijngesneden trekken en een fieren oogopslag opgemerkt; zij alleen scheen niet neergeslagen en haar lot moedig in de oogen te zien. Vol medelijden sloeg ik haar gade en de roover liet mij vragen of ik haar wenschte te koopen.

'Antwoord hem,' zei ik tot den tolk, 'dat ik hem koopen wil om hem op te hangen.'

Mijn antwoord had geen ander gevolg dan op het gezicht van den commandant een kalm glimlachje te voorschijn te roepen, dat mij haast buiten mij zelven bracht. Ik was in staat geweest den kerel in koelen bloede een kogel door den kop te jagen; in Europa schiet men de wolven en vossen, die onze schaapskooien en hoenderhokken plunderen, wel dood: zou men met de kinderroovers meer verschooning moeten gebruiken?

Eene nog jonge vrouw zat op de hukken voor de warme asch te weenen. Onze dokter, die een weinig met de taal van Soedan bekend was, naderde haar en bood haar een oranjeappel met wat suiker aan. Zij weigerde, maar greep de vriendelijke hand, die haar de eerste lafenis bood, vast en bedekte die met tranen en kussen.

'Waarom eet gij niet?' vroeg hij haar.

'Zoolang mijn kind ziek is, zal ik geen voedsel gebruiken,' hernam zij.

'Waar is uw kind? Ik ben geneesheer.'

'Het is in de schuit. Als gij geneesheer zijt, genees het dan. De meester, die mijn echtgenoot en mijn broeder gedood heeft, wil het misschien ook dooden. Dan wil ik van honger sterven.'

De nacht was ingevallen en de slavenhandelaar deed, terwijl hij zijne karwats zwaaide, een geducht *Ialla* (vooruit!) hooren; in een oogwenk waren al die ongelukkigen, verstijfd van angst en koude, weer in de *dahabich* verdwenen.

De noodlottige schuit zette zich weer in beweging en wij ten minste genoten de verlichting, dit afschuwelijk schouwspel niet meer onder de oogen te hebben.

En dit alles had plaats, terwijl de slavernij in Egypte verboden heette en het slaventractaat, dat thans door de Engelschen is opgeheven, nog in volle werking was; dat tractaat is overigens altijd eene doode letter geweest en ondanks alle wetsbepalingen had de handel in menschen ongestoord en openlijk plaats.

Gedurende het middagmaal, zoo besluit onze zegsman, werd het vraagstuk der slavernij uitvoerig besproken en onder al hare gezichtspunten beantwoord. Eenparig veroordeelden allen den menschonteerenden handel en elk der aanwezigen bracht een dronk uit op de verlossing der negers. Maar geen der sprekers sprak zoo treffend als een geestelijke, die volgenderwijze besloot:

'Een dokter van mijne kennis kwam eens uit zijn hospitaal terug met den schedel van een neger, dien hij voor zijne phrenologische studiën noodig had. De weg, dien hij volgde, was hobbelig en liep langs de helling van een heuvel. Plotseling struikelde hij over een onverwachten hinderpaal, het hoofd glipte hem uit de hand, rolde van den heuvel en kwam, de gewone wetten der zwaartekracht volgende, met een harden stoot terecht op den dorpel van een net huis, bewoond door de weduwe en dochter van een reeder, die met den slavenhandel rijk geworden was. Nu was het juist de

verjaardag van den dood des slavenkoopers en de beide vrouwen kwamen van een godvruchtig bezoek aan zijn graf terug, toen het wrekende hoofd zich aan hare blikken vertoonde. De moeder stortte als door den bliksem getroffen neer en de dochter werd zinneloos.

'Welnu, mijne heeren, in dien dokter, welke ondanks zijn doctoraal gewicht, het evenwicht verloor; in dit negerhoofd, dat juist op dien dag tot op den dorpel dier woning rolde om zich als een waarschuwend teeken aan de blikken der vrouwen te vertoonen; in den plotselingen dood der moeder en den waanzin der dochter, ik aarzel niet het te verklaren, zie ik den vinger Gods, ja, mijne heeren, den vinger van een strengen, maar rechtvaardigen God, die niet alleen in de andere wereld den schuldige in zijne goddelijke gramschap straft, maar zelfs niet toelaat dat zij, die hij op aarde heeft liefgehad, in vrede van zijn onrechtvaardig verworven goed genieten.'

Mineralen in de Transvaal.

De heer Lion Cachet heeft een werk uitgegeven, dat veel en onpartijdig licht werpt op de Transvaal en de Transvalers, wier deputatie ook België bezocht heeft. Onder ander zegt deze schrijver:

'Geen deel van Zuid-Afrika, misschien deel der wereld, is zoo rijk aan mineralen als de Transvaal. Goud en zilver, ijzer, koper, lood en cobalt, manganese en tin; oker, porceleinaarde, marmer en salpeter; edelgesteenten en steenkool komen uit den schoot van dit rijk begiftigd land te voorschijn.

'Onder deze schatten staat de steenkool, die vooral op het Hoogeveld, langs de oevers der rivieren en spruiten naar buiten dringt, of elders in de scheuren der bergen het daglicht zoekt, bovenaan. De gehalte van de steenkool is over het algemeen uitstekend, en de dikte der lagen is kwalijk bij benadering te bepalen. Men vindt steenkool in Utrecht (eene Zuid-afrikaansche stad) ongeveer 3500 voet boven de zee en nabij Klipstapel, op eene hoogte van 6000 voet. Zonder overdrijving kan men den steenkoolvoorraad der Transvaal onuitputtelijk noemen.'

In eene nota zegt de schrijver dat men geene mijn behoeft te openen; men graaft eenige voeten diep in den grond en men vindt er de steenkool. Men kent dan ook tot nu toe slechts de steenkoollaag, die langs de oppervlakte van den bodem ligt. Waarde heeft dit artikel nu niet; doch als eens de spoorweg zal gelegd zijn, zal de steenkool een belangrijk artikel van handel kunnen worden.

Over de goudvelden, zegt de schrijver het volgende: De 'goudvelden' van Transvaal, voor zoover die reeds ontdekt zijn, liggen in een halven cirkel rondom Lijdenburg - van Pelgrimsrust, nabij de Blijde-rivier tot aan Eersteling, eenige mijlen ten zuiden van Marabastad. De 'goudkleur' wordt bijna overal in het noordoostelijk gedeelte der republiek gevonden, doch het goud zelf, in bevredigende hoeveelheden, voor alsnog slechts op drie of vier plaatsen, in de nabijheid van Lijdenburg.

'Hoe rijk de Tranvaalsche bodem is aan goud valt voor het oogenblik nog moeielijk te bepalen, doch dat er, zoo de 'velden' behoorlijk bewerkt kunnen worden, schatten, zoowel van alluviaal goud als van quartz, aan het licht zullen komen, wordt door bevoegde beoordeelaars verzekerd; klompen goud, *nuggets*, zijn gevonden van verscheidene ponden zwaar, en honderden ponden gewicht aan Lijdenburgsch goud, zijn reeds op de markt te Pieter-Maritzburg verhandeld, of, direct uit Transvaal, naar Europa verscheept. Toch is het edele metaal voor Transvaal als een Boerenstaat van veel minder weerde dan de onaanzienlijke steenkool.

‘Lood wordt, in Transvaal, voornamelijk in de districten Pretoria en Marico gevonden. Vooral in het laatstgenoemde district duiden talrijke oude smeltgroeven aan, hoe ijverig de inboorlingen daar, in vroegere jaren, aan het smelten zijn geweest.

‘Op de plaats ‘Zendelingspost’ nabij Mosega, is de gansche bergrand doorsneden van lood, doch de rijke mijn, die nu bewerkt wordt, ligt 25 mijlen meer ten zuiden, aan den weg naar Potchefstroom. Uit deze mijn werden stukken bijna zuiver lood verkregen van 100 pond zwaar; en in twee jaar (1877 en 1878) leverde de smeltoven over de 420.000 pond lood.

‘Deze mijn is op dit oogenblik de meest bekende in de Republiek, doch op vele andere plaatsen wordt lood gevonden, en wachten de mijnen slechts op behoorlijke bewerking om rijke winsten af te werpen.’

Zilver werd slechts gevonden in verbinding met lood, doch koper is er van ouds gesmolten. De koperen ringen die de Kaffers dragen, worden door hen zelven vervaardigd. IJzer wordt er in overvloed gevonden De diamant is er niet vreemd.

Allerlei.

Een observatorium op den bodem der zee.

Zulk eene inrichting wordt op het oogenblik, naar de plannen van den ingenieur Toselli, te Nizza aangelegd. Zij bestaat uit een grooten cilinder, die eene hoogte van tien meter en een middellijn van drie meter heeft en vijf en vijftig kubieke meter lucht kan bevatten, dat is genoeg om twee personen gelegenheid te geven zich eenigen tijd onder water op te houden. Van binnen is de ruimte in twee vertrekken verdeeld, waarvan het bovenste de verschillende werktuigen bevat, die aan het toezicht van een technisch directeur zijn toevertrouwd, terwijl het onderste tot het doen van waarnemingen dient en daarom bij wijze van vensters van verscheidene glazen lenzen voorzien is. De bodem wordt door ééne groote lens gevormd, waardoor men den bodem der zee nauwkeurig kan waarnemen.

Ieder uur zal deze toestel, die 20.000 franken kost, driemaal te water gelaten worden om waarnemingen in zee te doen, hetgeen ook des nachts zal kunnen geschieden, daar door middel van doelmatige instrumenten voor eene electrische verlichting in alle richtingen gezorgd is.

Wijnvervalsching in frankrijk.

Heeft men tegenwoordig op elk gebied over vervalsching te klagen, niet het minst is dit het geval met de fransche wijnen, en de liefhebbers mogen wel toezien dat zij in plaats van wijn niet allerhande mengsels in hun kelder halen, die met het echte druivensap niets dan de kleur en den smaak gemeen hebben, en soms wezenlijk gevaar opleveren voor de gezondheid. De amerikaansche consul te Bordeaux deelt in een officieel verslag het volgende omtrent de wijnvervalsching in Frankrijk mee.

De verwoestingen, door de druifluis in de groote wijngaarden van Bordeaux aangericht, zijn van dien aard dat de toevoer van druiven naar de wijnpers van jaar tot jaar op bedroevende wijze afneemt Dit is een algemeen erkend feit en het is zelfs niets nieuws meer dat de helft van den wijn, die van Bordeaux wordt uitgevoerd, slechts uit mengsels van hongaarsche, spaansche en italiaansche wijnen bestaat. Deze worden behoorlijk met water aangelengd, met chemische inmengselen welriekend gemaakt, om er het zoogenaamd *bouquet* aan te geven, en dan onder weidschklinkende

namen als *Sève de Médoc, Bouquet Médocam, Poudre Anglaise* enz, in den handel gebracht. Minder bekend is het echter dat de fransche regeering, die den verkoop van vervalschten wijn in Frankrijk verbiedt en al het mogelijke doet om dien te beletten, tegen de eigenlijke vervalsching zelve volstrekt geen maatregelen neemt. De fransche douanebeambten hebben wel bekwame scheikundigen tot hun dienst, die alle in Frankrijk ingevoerde wijnen zorgvuldig hebben te onderzoeken, maar zelfs de vergiftigste mengsels, die uit Frankrijk naar elders uitgevoerd worden, ongehinderd de grenzen laten passeeren, ja dien uitvoer zelfs begunstigen en dat met medeweten der regeering, die blij is dat het knoeisel het land uitgaat.

Begieting van planten met warm water.

Voor eenigen tijd kon men in de bladen lezen van een wingerd, die tegen een latwerk was opgeleid, en welks druiven nooit rijp werden, totdat de eigenaar op het denkbeeld kwam den stam alle weken met warm water te begieten. Sedert dien tijd rijpten de druiven dat het een lust was, en hetzelfde resultaat moet men in Frankrijk verkregen hebben bij kerseboomen, die men daar al sinds jaren met warm water begiet, ten einde de vruchten vroeger ter markt te kunnen brengen. Hieruit blijkt dat het begieten van planten met warm water een zeer gunstigen invloed op den groei en bloei uitoefent, en vooral is die behandeling voor kamerplanten in den winter aan te bevelen. Het spreekt van zelf dat het water eigenlijk meer lauw dan warm dient te zijn, daar men anders in plaats van de ontwikkeling der plant te bevorderen, deze veeleer totaal verschroeien zou.

Misdaad en vergelding.

II.
De waterfields.

Weinige minuten na de zoo even geschilderde voorvallen meldde Harry den markies Ricardo di Lughini aan, die dan ook zonder een uitnoodiging om binnen te treden af te wachten, den bediende op den voet volgde.

De markies was niemand anders dan onze oude bekende Ricardo Pocca, dien wij aan de boorden van den Ganges gezien hebben en die zich onder den hoogklinkenden naam en titel van een markies di Lughini aan sir Archibald voorgesteld had.

Deze voorstelling kostte hem niet veel moeite. Uit de menigvuldige hem ten dienste staande papieren van de hand des gevallen oversten viel het hem gemakkelijk een aanbevelingsbrief aan sir Archibald op te stellen, die het algemeen karakter van het handschrift des oversten droeg. Een deskundige zou wellicht het bedrog ontdekt hebben; maar hoe zou men hier op de gedachte hebben kunnen komen? De vreemdeling zocht niets anders dan een uitgangspunt. Hij had een aristocratisch voorkomen en fijne manieren en verklaarde zijn aanwezigheid op de eenvoudigste manier van de wereld: hij was naar Engeland gekomen gelijk hij naar Indiën gegaan was: het was de zucht om vreemde landen en vreemde zeden te zien. In Indiën had hij met den overste Waterfield kennis gemaakt en als deze hoorde, dat hij overzee naar Engeland wilde terugkeeren, gaf hij hem het schrijven aan sir Archibald mee, met het verzoek, dezen zijne groete over te brengen. De zeeweg voerde toch over Engeland en de markies was voornemens daar eenige weken te vertoeven, waarna hij den Rijn en Zwitserland bezoeken en dan naar huis terugkeeren wilde.

Dat alles liet zich goed hooren en de gastvrijheid van een engelschen landedelman, zelfs al verkeerde deze in bekrompen geldelijke omstandigheden, liet niet toe, dat men den van zoo nabij aanbevolen man de deur wees. Op den aanbevelingsbrief moest veeleer de uitnoodiging volgen, zich voor den duur van zijn verblijf in Engeland als de gast van sir Archibald te beschouwen.

Ricardo nam dit voorstel na eenig tegenstreven aan en reeds de naaste dag bood hem overvloedige gelegenheid, de laatste bedenkingen van zijn gastheer, zoo ze soms

bestaan mochten, geheel te verdrijven. Het gesprek moest natuurlijk op Indiën en den overste komen. De indische toestanden waren destijds het onderwerp van alle gesprekken. Het oproer had zijn toppunt bereikt: de oproerlingen hadden in Delhi het oude rijks des Mogols uitgeroepen; de gruweldaden van Nena Sahib en de bloedige wraak, welke de Engelschen op de werktuigen daarvan genomen hadden, waren reeds door de telegraaf bekend geworden. In geheel Engeland heerschte een koortsachtige opgewondenheid. Overal klonk [d]e trom der wervers, troepenafdeelingen op troepenafdeelingen volgden elkander in de inschepingsplaatsen van het zuiden op; in de tuighuizen werd dag en nacht gewerkt om de schepen voor het transport uit te rusten en engelsche ingenieurs waren reeds naar Egypte vertrokken om een spoorweg over de landengte van Suez te leggen. Er bood zich derhalve aan Ricardo een zeer gewenschte gelegenheid aan om zonder dat het in oog vallend kon gevonden worden, zijne bekendheid met de toestanden aldaar en vooral met den persoon des oversten in het helderste daglicht te stellen. Zijne bekendheid met den staat van zaken reikte echter, helaas! niet verder dan de eerste verschijnselen, daar hij reeds voor eenige maanden het land verlaten had, en te dier tijde, beweerde hij, had niemand ook in de verste verte kunnen vermoeden, welke Vreeselijke uitgebreidheid dit oproer hebben zou.

Onze lezers weten, dat het laatste bepaald gelogen was. Ricardo bevond zich nog in Indiën toen de opstand reeds in vollen gang was, maar niettegenstaande stemde de tijdsopgaven in zijn verhaal nauwkeurig overeen. Dat kwam eenvoudig daaruit voort, dat Ricardo niet den weg over zee genomen had, maar over Alexandrië gekomen was, van daar naar Triëst gevaren en dan van den spoorweg gebruik gemaakt had. Deze leugenachtige opgaven deed hij enkel daarom, opdat hij van den dood des oversten niets behoefde te weten.

Wat was nu echter eigenlijk zijn doel? Gelijk wij weten, had Ricardo op een veel hooger bedrag in het testament van den overste gerekend, dan wezenlijk het geval bleek te zijn, hoewel de som, die hij bekwam, een middelmatig vermogen vertegenwoordigde en de diensten, welke hij den overste bewezen had, met vorstelijke mildheid betaald waren, zelfs al waren zij zoo onbaatzuchtig geweest als omgekeerd het geval was. De Italiaan had zich nu echter eenmaal na de mededeeling des oversten, dat deze hem in zijn testament bedacht had, vast en sterk in het hoofd gezet dat hij bezitter van diens geheele vermogen zou worden.

Aan slimheid ontbrak het hem niet; daarentegen bezat hij geen schijn van geweten, dat hem in de keuze zijner middelen had kunnen belemmeren. Van zijn vroegeren meester, die overigens niet geheimhoudend van aard was, had hij verscheidene gezegden opgevangen, die hem een tamelijk helder inzicht in de zaken der Waterfields veroorloofden. Hij wist, dat zij in verband met den rang, dien zij in de maatschappij innamen, eerder in bekrompen dan in rijke omstandigheden leefden. De oudste broeder Archibald bezat het voorvaderlijk slot met de aanhoorige gronden, die bij een ordelijke bestiering en nederige aanspraken hem een toereikend inkomen verzekerden: de jongere broeder Hamilton was in dienst der indische compagnie getreden om zich een eigen vermogen te verwerven. Het laatste was hem inderdaad gelukt. Natuurlijk had hij dit niet van zijne soldij bespaard, maar hij had daarbij ook nog andere zaken gedreven en hoofdzakelijk gelukkige aankoopen van land gedaan. Het was dan ook een daadzaak, dat de overste als een zelfs naar engelsche begrippen zeer welgesteld man gevallen was. Van de familie-aangelegenheden der Waterfields wist Ricardo verder, dat sir Archibald gehuwd geweest was, doch voor eenige jaren zijne vrouw door den dood verloren had; dat uit dezen echt slechts ééne dochter

stamde en deze naar den natuurlijken loop der dingen eenmaal in het bezit van het gezamenlijk vermogen moest komen.

Dit wist Ricardo; doch sir Archibald wist nog niets van de aanzienlijke fortuin, welke hem intusschen ten deel gevallen was en het was ook hoogst waarschijnlijk, dat er nog geruime tijd over verloopen zou eer hij het vernam: want de indische toestanden geraakten met den dag meer en meer in de war en de gang van het engelsche rechtswezen is in zulke zaken buitendien toch zeer langzaam. Daarbij was de gewone weg der korrespondentie met Engeland langs de Kaap. Wanneer Ricardo nu den overlandweg volgde, dan had hij minstens drie maanden tijd om in de nabijheid van sir Archibald de eenige weter van dit geheim te blijven. Hij bezat door het testament van den overste toereikende middelen om gedurende dezen tijd een rijkdom ten toon te spreiden, dien hij eigenlijk niet bezat. Gelukte hij er in gedurende deze drie maanden de hand der verarmde dame te verwerven, dan was hij voor altijd geborgen.

Deze onderneming was zeer verlokkend en hij zag er ook niet het minste gevaar voor zich in. De vereischte papieren kon hij even goed vervalschen als hij den aanbevelingsbrief verdicht had en het was ook niet aan te nemen dat men ze aan een zorgvuldig onderzoek naar hunne echtheid zou onderwerpen; want welk belang kon hij er bij hebben een arm meisje te trouwen? Dat zijne keuze op een rijke erfdochter gevallen was, wist toch niemand dan hij zelf.

Wel was Ricardo reeds getrouwd; maar wat bekommerde hij zich daarom? Zijne vrouw bevond zich in Indiën en vond daar, daar zij volstrekt van alle middelen van bestaan ontbloot was, waarschijnlijk spoedig den dood; dat zijn op den overste vol voerde misdaad aan het licht zou komen, vreesde hij nog veel minder: de overste was in den slag gevallen en begraven. Ricardo was vast overtuigd, dat niemand zelfs het geringste vermoeden kon koesteren dat een andere kogel dan een vijandelijke hem getroffen had. De omstandigheid, dat de overste in een andere houding lag dan waarin hij hem verlaten had, had hem wel is waar een oogenblik verontrust; doch daar er verder niets op gevolgd was, had hij daaraan geen gewicht gehecht. Wat den maleischen jongen aangaat, deze boezemde hem niet de minste ongerustheid in. Toen hij Indiën verliet had hij dan ook wegens deze misdaad volstrekt geen voorzichtigheidsmaatregelen getroffen; hij was alleen daarom eensklaps naar Calcutta vertrokken, om aan zijne vrouw en hare harpijachtige bewaakster te ontkomen. Eerst gedurende de vaart naar Calcutta was het plan in hem gerijpt zijn legaat in de speculatie om de hand van miss Waterfield te wagen. Het kon zijn dat hij verloor; Toch dan was hij er niet slechter aan toe dan te voren; hij had dan eenige maanden als een groot heer geleefd en dat kwam volkomen met zijne neigingen overeen. Hij zou het ook wel gedaan hebben al had hij daarbij niet zulk een winstbelovende nevenbedoeling op het oog gehad.

Dien overeenkomstig richtte hij zijne reis in. Van Calcutta ging hij met het eerstvertrekkende stoomschip naar Suez en van daar over Alexandrië naar Engeland. De lezer kent het verdere.

Om met grooteren luister op te treden had hij den naam en den titel van markies di Lughini aangenomen, en zoo, gesteund door den verdichten aanbevelingsbrief van M^{r}. Hamilton Waterfield en zijne innemende, beschaafde manieren zich bij sir Archibald ingedrongen.

De dochter van sir Archibald was in haar twintigste jaar. Zonder juist eene schoonheid van den eersten rang te kunnen heeten, was haar uiterlijk toch aantrekkelijk genoeg om haar ook in dit opzicht aan Ricardo als een begeerlijke partij

te doen voorkomen. Carola prijkte in de volheid der jeugd en dit vergoedde wat haar aan wezenlijke bekoorlijkheid ontbrak. Zij had rijk, rossig blond, glanzend haar, lichtblauwe oogen en volle rooskleurige wangen. In hare manieren openbaarde zich een zekere waardigheid, die inzonderheid dan des te scherper pleegt uit te komen, als de uiterlijke levensomstandigheden niet in volkomen overeenstemming zijn met de genoten opvoeding.

Carola had niets van de genoegens der groote wereld kunnen genieten en toen de dood harer moeder plaats greep, werd zij dadelijk van de kostschool genomen en, bijna nog een kind, aan het hoofd der vaderlijke huishouding gesteld. Gelukkig was dit slechts klein; want de geheele familie bestond uit haren vader en haar zelve: het dienstpersoneel uit twee knechts, wier getal ten tijde van den oogst door eenige daglooners, versterkt werd, eene oude keukenmeid, die sinds dertig jaren in het huis diende, en een werkmeisje dat voor alle mogelijken arbeid gebruikt werd. Daar de vader de werkzaamheden der knechts bestuurde en de keukenmeid de zorg voor de tafel op zich

nam, bleef Carola eigenlijk slechts het opzicht over de huishouding over en deze taak vervulde zij aanvankelijk met vreesachtigheid; weldra echter gewende zij zich aan hare stelling en verkreege daardoor een zelfstandigheid in denken en handelen, welke boven hare jaren was.

Carolo's leven was overigens zeer eentonig, doch de zomer bood haar al de bekoorlijkheid van een romantisch verblijf op het land aan; want romantisch was het plekje gronds, op hetwelk het kasteel harer voorzaten stond, in de hoogste mate. Wij kiezen de uitdrukking 'Kasteel harer voorzaten' met opzet; want hare woning was een soort van burcht, waarvan de grondvesten misschien ten tijde van Richard Leeuwenhart gelegd waren. Het stond op een hoewel lagen toch zeer steil oploopende heuvel, waarvan aan de rivierzijde zelfs de naakte rots te voorschijn kwam; het water had daar, wanneer het in den tijd van het smelten der sneeuw of de regenmaanden jaarlijks buiten zijne oevers trad, de aarde beneden weggespoeld en slechts dun grijs mos tot bedekking gelaten.

ELECTRISGHE STROOM ALS WEKKER.

Het gebouw zelf had uitwendig meer het voorkomen van een kleine vesting dan van een geriefelijk woonhuis, en sir Archibald kon ook omgekeerd op zijne woning toepassen, wat voor de woning van een Engelschman spreekwoordelijk geldt: wanneer de Engelschman zegt, dat zijn huis zijne burcht is, kon hij nog verder gaan en zeggen, dat zijn burcht zijn huis was. Gekanteelde muren met thans dichtgemetselde schietgaten, met vooruitspringende bastions en hoektorentjes omsloten het hoofdgebouw, waartoe een o verwelfde poort den toegang verleende. Men zag er nog de sporen van een vroegere gracht, die nu half gedempt en in een groenten- en fruithof veranderd was. Van onder de aarde kwam nog een gedeelte van den steenen dam te voorschijn waarop eertijds de ophaalbrug neerviel en in den poortgang zelven was in het verwelfsel nog de opening zichtbaar, door welke het valhek opgetrokken

en neergelaten werd. Ook het eigenlijke woonhuis, dat zich te midden der door de muren ingesloten ruimte verhief, droeg het karakter van een gothischen burcht. Een hooge ranke toren met kleine spitsboogvensters, met boven een uitkijk, vormde in zekeren zin het hoofdgebouw waaraan het huis met hoogen gevel zich aansloot. Evenwel had het afschaffen van het leenheerlijke stelsel velerlei veranderingen in den bouw teweeggebracht: de ringmuren dienden niet meer tot verdediging, maar tot achterwand aan een rei stallen, schuren en andere gebouwen die voor het landbouwbedrijf noodig zijn. In het huis waren de voor een verdediging gunstigen smalle vensters door breedere vervangen, welker helder licht aan het ouderwetsche gebouw een gezellige tint gaf.

Over het algemeen had alles wel het voorkomen van hoogen ouderdom, doch niet van onooglijk verval. Al het metselwerk was goed onderhouden en menigvuldige heldere plaatsen duidden aan, dat de tegenwoordige bezitter een waakzaam oog op de noodige herstellingen hield. Zoo zag dan ook het geheel er eigenlijk niet armelijk uit: het was alles netjes, het voorplein goed onderhouden; de door zware notenboomen overschaduwde bron bood zelfs een zeer uitlokkend rustplaatsje aan, en de bezitter had door het plaatsen van eenige ijzeren tuinmeubelen gezorgd, dat men aan deze uitnoodiging gevolg kon geven. Men dacht zich over het algemeen op een goedgeordende en welgestelde hoeve verplaatst, wiens bezitter den zonderlingen inval gehad had een ouderwetschen burcht tot een modern woonhuis in te richten. Wanneer men echter bedacht, dat sir Archibald de vertegenwoordiger van een oud-engelsch adellijk geslacht was, dan was dit uiterlijk meer dan bescheiden, ja zelfs armoedig te noemen.

Wij keeren na deze uitweiding, welke tot goed begrip van den verderen loop van ons verhaal voor onze lezers noodig was, tot het punt terug, waar wij het afgebroken hebben.

Ricardo was onmiddellijk achter den jager in de kamer getreden, waarin zich de baronet Maclean en diens zoon bevonden. Hij legde bij dit onstuimige binnentreden een zekere gemoedsbewegidg aan den dag. ‘Ik zou een edelman wel om opheldering willen verzoeken,’ begon hij, zonder den baronet den tijd te laten een woord te spreken, ‘hoe het komt, dat zijne liê mij als roovers overvallen, mijn vaartuig enteren en mij als een gevangene herwaarts sleepen.’

Nadat de baronet zijne rechten volledig had doen gelden, was hij veel kalmer geworden en bepaalde hij er zich toe, zich in het bezit daarvan te handhaven. ‘Zou ik u mogen verzoeken,’ vraagde hij koel, ‘mij eerst een en ander mee te deelen omtrent uwen persoon, opdat ik wete wie in mijn eigen huis deze ophelderingen van mij verlangt. Ik ben sir Francis Maclean. En gij?’

Ricardo haalde eene kleine brieventesch uit den zak, nam er een naamkaartje uit en gaf het den bediende, die hem hierheen gebracht en weer bij de deur post gevat had, met de woorden: ‘Breng dit kaartje aan uw heer!’

De bediende nam een zilveren blad van een buffet, legde er het kaartje op en bood het in dezen vorm den baronet aan.

Deze las het met dezelfde opmerkzaamheid, als had hij er geen woord van gehoord, dat de markies Lughini sinds eenige dagen bij zijn vijandelijken nabuur op bezoek was. ‘Ik betreur het uitermate, mijnheer de markies,’ sprak hij daarop koel, ‘dat gij het slachtoffer der onbekendheid met onze instellingen geworden zijt. Het is hier te lande bij de wet verboden in eens anders water te visschen en de eigenaar heeft het recht, wanneer hij den strooper betrapt, de gereedschappen van de strooperij voorloopig in beslag te nemen. Dat heb ik gedaan en dit was mijn recht.’

‘Het moge uw recht geweest zijn,’ antwoordde Ricardo nog steeds opgewonden. ‘Maar ik heb mij niet tot den rechter, maar tot den edelman gewend. Uit mijn geheele handelwijze kondet gij opmaken dat ik niet wist, mij aan eenige overtreding schuldig te maken. Ik ben hier vreemd en was alleen in de boot; ik had niemand bij mij, die mij kon waarschuwen; het is klaarlichte dag en ik heb onder de vensters van uw slot gevischt. Handelt zoo iemand, die weet, dat hij niet in zijn recht is?’

‘Wanneer sir Archibald u niet omtrent de grenzen ingelicht heeft, moet gij uwe bezwaren daarover bij hem inbrengen. Ik heb het feit slechts te -nemen, gelijk het zich voordoet: gij hebt in mijne wateren gevischt, en ik heb uw boot en uwe snoeren verbeurd verklaard. Wanneer ik het hierbij laat, dan doe ik het uit aanmerking van uwe onwetendheid. Acht gij u in uwe rechten verkort, dan heeft dit land rechters, die daarover beslissen zullen.’

‘Ik vind het, nadat ik u de toedracht der zaak meegedeeld heb, zeer vreemd, dat gij er op blijft staan, niet alleen de visschen, welke ik gevangen heb, maar ook de boot en het vischtuig te behouden. Gij begrijpt toch, hoe hoogst onaangenaam het voor mij moet zijn met zulk een boodschap naar mijn gastheer terug te keeren. In mijn vaderland zou een edelman de zaak door mijne opheldering als afgedaan beschouwen.’

‘Ik vooronderstel, dat ook zulks bij ons het geval is,’ mengde M^{r}. Ralph zich in het gesprek. ‘Het komt ons niet in de gedachte op zulk een manier een boot te bekomen.’

Sir Francis wierp zijn zoon een afkeurenden blik toe. ‘Het geldt hier niet de toeëigening eener boot, dat bij u bijna de hoofdzaak schijnt te zijn.’ Met deze woorden wendde hij zich tot Ricardo, terwijl het eerste meer zijn zoon scheen te gelden. ‘Het betreft alleen voor mij de vraag of mijn eigendom publiek goed is; of mijn buurman gerechtigd is het als zijn domein te beschouwen, dat hij aan zijne vrienden ter beschikking stelt. Boot en vischtuig kan hij terugbekomen, wanneer hij er toe kan besluiten, mij zijne verontschuldiging te doen aanbieden. Tot daartoe valt er in deze aangelegenheid verder niets te doen. Harry! ik stel u ter beschikking van mijnheer den markies, als hij naar de overzijde verlangt overgezet te worden.’

Met deze woorden verliet sir Francis, na voor den markies een hoofsche buiging gemaakt te hebben, de kamer.

‘Harry, maak de boot gereed!’ bevool M^{r}. Ralph.

De bediende verliet hierop het vertrek. Ralph en Ricardo waren alleen.

‘Het doet mij leed, mijnheer de markies,’ zegde Ralph openhartig, ‘dat deze onbeduidende zaak zulk een leelijke wending genomen heeft. Mijn vader is intusschen volkomen in zijn recht en houdt er streng aan vast. Ik verzoek u sir Archibald te verzekeren, dat ik in deze aangelegenheid niet zoo gehandeld hebben zou gelijk mijn vader er toe gerechtigd was. Mij zou uwe verklaring voldoende geweest zijn. Veroorloof mij nu dat ik u in plaats van Harry overzette!’

‘Geef u geene moeite!’ betuigde Ricardo, het hoofd trotsch in den hals werpend. ‘In een huis waar het hoofd zulk een rechtsmacht heeft, komt het mij gepaster voor, dat de bedienden hunnen arm tot de uitvoering leenen.’

Daarmede verliet ook Ricardo met een trotschen hoofdknik het vertrek, en weinige oogenblikken daarna zag Ralph hem in de boot stappen, welke aan den stoep van het huis vastgemeerd lag. Harry maakte de keten los en eenige krachtige riemslagen brachten den zoogenaamden markies aan de overzijde.

Bij het uitstappen haalde Ricardo zijne portemonnaie uit en wierp een goudstuk in het vaartuigje, dat juist omkeerde. ‘Hier, mijn vriend,’ riep hij, ‘den dank voor

uwe moeite!' Op den bodem der boot glinsterde goud; het was een guinje, die Ricardo er in geworpen had.

Ralph stond nog boven voor het venster. Hij kon duidelijk alle bewegingen zien en derzelver doel raden. Een donkere gloed overtoog zijn gelaat; de betaling van den bediende onder zulke omstandigheden kon niet anders opgevat worden dan als eene beschimping van zijn huis.

Was Ralph door het geheele voorval pijnlijk geschokt, zulks was niet het geval met Ricardo, want deze zette een hoogst vergenoegd gezicht toen hij aan de overzijde van het water den weg naar den ouden burcht insloeg, en hij vleide zich, dat hij nooit beter van pas een guinje had uitgegeven dan die waarmede hij de weinige riemslagen beloond had, die de jager toch zonder belooning had moeten doen.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 42]

Onze gravures.

VOOR DEN BURGEMEESTER, NAAR MAX VOLKHART.

Voor den burgemeester.

Wij zijn in den tijd der kragen, mantels, kaplaarzen, degens en gepluimde hoeden, in de XVIIe eeuw: een tijd die wat glorierijker was voor den titel van burgemeester, hopman en andere overheid dan vandaag. Toen waren de overheden van de voornaamsten der stad en tegenwoordig valt die eer zelfs niet altijd aan de verdiensten ten deel. Wat zit hij daar rond en vrij die burgemeester in zijnen tabbaard! wat is die hopman, met zijn mageren, wij zouden schier zeggen, metalen kop, eene echte soldatenfiguur, terwijl de voorsteller gewis een der schepenen zijn zal. Geen tijd is zoo geschikt voor den schilder als deze: kleeding, uitrusting, kenteekens, huisraad - alles leent zich tot karaktervolle tooneelen. De mannen zelf, leest de geschiedenis, waren knapen die wisten wat zij deden, wat zij ondernamen. 't Waren geen praters, geen woordenkramers zoo als velen vandaag zijn: het waren Nederlanders in den vollen zin des woords, terwijl vele van onze hedendaagsche burgemeesters en overheden niet anders zijn dan Parijzer pronkers.

Gebed bij onweer.

Het is buiten een verschrikkelijk weer. De bliksem doorklieft vreeselijk de zwarte lucht; de donder rommelt, als of er boven ons duizenden kanonnen losbreken. Alles schokt en schudt - en in dat ijselijk noodweer dwaalt vader om. Waar mag hij zijn? Zou hij een schuilplaats gevonden hebben tegen het verschrikkelijk onweer?

Kind, schijnt de moeder te zeggen, kind, laat ons bidden. Inderdaad, waar, tenzij bij Hem, den Hemelschen Vader, zal de zwakke sterveling troost en bemoediging vinden in het dreigende gevaar?

Gij, vrijgeest, gij die beweert dat er geen God is, zeg ons waaraan houdt gij u vast als de nood aan den man komt? Aan niets, zegt ge nu; doch in het gevaar verkeerende, zakt u het hart in de schoenen en gij zoekt bevend naar eene reddende hand, die gij echter weer verstoot, zoodra het gevaar voorbij is!

Wij, wij houden het met die arme, nederige vrouw: wij bidden in het gevaar, wij danken nadat dit laatste is voorbijgedreven en als de slag ons treft, zeggen wij ‘Uw wil geschiede.’

Sinxenfeest.

Wij naderen het Sinxen- of zooals men op andere plaatsen in Nederland zegt het Pinsteren-feest. De fransche teekenaar Yan Dargent heeft de nederdaling des Heiligen Geestes op eene sierlijke, zelfs prachtige wijze weergegeven. De moeder des Heeren verschijnt in de vergadering der Apostelen, en bezielend heft zij de armen op en staart dankend en biddend ten hemel, getroffen als zij is door het nieuwe wonder dat God van den hemel afzendt.

De pareplue.

Ziedaar eene rei printen, die geen tekst noodig hebben. Andersen schreef een printeboek zonder printen; welnu, hier hebben wij een vertelsel zonder woorden en dat ons hartelijk doet glimlachen. 't Verbeeldt een deugnietentrek, ja; maar laat ons niet te streng zijn. Hebben wij, al zijn wij nu nog zoo ernstig, zoo statig, zoo majestueus zelfs, niet meer dan een dezer jongelingszonden op het geweten? Geestig is het geteekend en men zou er menige diepzinnige levens- ja politieke beschouwing op kunnen maken. Lezer, wij laten u dus de uitlegging van de geschiedenis over.

De heks van Monterey.

I.

In het schoone dal van Monterey, in Mexico, waar zich in de nabijheid der stad van denzelfden naam de wildstroomende Rio-Negro in de Aguaviva uitstort, verheft zich een kleine bergketen, welker rotswanden het dal tegen ruwe stormen beschutten. Aan de zuidelijke helling van dit gebergte stond nog voor veertig jaren aan den zoom van een klein bosch een huis, hetwelk in den geheelen omtrek, zelfs in de naburige stad Monterey, onder den naam van ‘het huis der heks’ bekend stond.

Zeker is het ten minste, dat de bewoonster van dit huis, de oude Pinna, in haar uiterlijk alles vereenigde om tot model voor een schilder te dienen, die wellicht de heksen in Macbeth aanschouwelijk zou hebben willen voorstellen: lang, mager, leelijk, oud, met vooruitspringenden spitsen kin, tandeloozen mond, ingevallen, gerimpelde wangen, kleine, diepliggende, maar vuurschietende oogen. Ging men haar raadplegen, dan werd men in een vertrek gevoerd, welks muren en zoldering door den rook geheel zwart geworden waren. De ruiten waren met papier beplakt en ten overvloede nog met doek behangen om te beletten dat een enkele lichtstraal uit Gods schoone natuur in dat hol doordrong. In het midden van dat vertrek was een haard, waar het vuur bijna nooit uitdoofde. Retorten, glazen stopflesschen met allerlei kruiden gevuld, stonden of lagen in het rond op den grond. Allerhande opgezette vogels stonden op een hooge kas, slangen en andere kruipdieren in wijngeest bewaard, daartusschen. Op een kleine tafel lag een doodshoofd, twee vuile kandelaars met kleine, half afgebrande waskaarsen stonden daarnaast. In elken hoek zag men een zwart geverfde tafel, waarop verscheidene stokken kaarten; een leunstoel waarvan de leeren overtrek aan flarden hing en een kleine met gebloemde stof overtrokken zetel, voor bezoekers bestemd, voltooiden het wonderlijke ameublement.

Pinna stond voor het vuur en hield in de hand een distilleerkolf, waarvan zij den inhoud aandachtig beschouwde. Op haar van den gloed verlicht, door den overmaat van alle buitensporigheden, door al de schandelijkheden van de ondeugd gerimpeld, verwelkt en verdierlijkt gelaat, was geen spoor van schoonheid te ontdekken. En toch was deze vrouw nog voor dertig jaar de eerste en meest gevierde schoone van Guadalaxara. Haar hart was echter destijds reeds vergiftigd door al de vreeselijke hartstochten welke geest en lichaam tegelijk dooden. Te dien tijde woonde te Guadalaxara een jong advocaat, Carlos Moro geheeten. Op een bal leerde Pinna hem kennen, en met de haar aangeboren hartstochtelijkheid was van dit oogenblik al haar streven, al haar denken er op gericht, Carlos Moro tot echtgenoot te krijgen. Door list en vleierij was zij er in gelukt den jongen man voor korten tijd te boeien; maar

weldra leerde hij de slang kennen en brak alle verkeering met haar af. Korten tijd daarna trouwde hij met een wel geheel onbemiddeld, doch beminnelijk, edel meisje en vestigde zich metterwoon te Monterey.

Pinna was den waanzin nabij en gaf zonder bedenken hare hand aan een man, die sinds maanden bij haar daarom aandrong. Beiden waren als voor elkander geschapen: gevoelloos, vermaakzuchtig, tot elke handeling, tot elke misdaad in staat. De gevolgen bleven niet uit. Het vermogen smolt zichtbaar weg en op zekeren dag stond Pinna met haren man en hun kind José op de straat, zonder geld, zonder dak, zonder voedsel. Doch na weinige jaren leefden zij weer op grooten voet; zij hadden een speelhol gehuurd: het geld vloeide hun toe. Dieven en schurken hadden daar hun leger opgeslagen en op zekeren schoonen dag verdween in dat hol een rijke Engelschman. Ten gevolge van het gerechtelijk onderzoek werd het speelhol opgeheven en Pinna's man gevangen genomen; hij stierf gedurende het onderzoek. Pinna stond weer met haar zoon op de straat. Zij trokken van stad tot stad, van dorp tot dorp - en kwamen eindelijk te Monterey. Daar vond Pinna haren vroegeren verloofde, Carlos Moro, met zijne vrouw en een allerliefsten knaap gelukkig en tevreden levende.

Al de hartstochten van een versmaadde vrouw ontwaakten in haar en zij besloot al het mogelijke in het werk te stellen om zich op Carlos Moro te wreken. Zij trok bedelend verder, keerde echter na twee jaren met geld terug en kocht het bovenvermelde huis.

Hoofdzakelijk speculeerde zij op de lichtgeloovigheid der landlieden. Reeds na een jaar riep men als eene koei ziek werd, de hulp der heks Pinna in. Werd de koei gezond, dan kreeg Pinna een ruime belooning. Werd een kind ziek, dan vraagde men Pinna om raad. Herstelde het kind, dan werd haar lof alom uitgebazuind en zij goed betaald, stierf het kind, dan haalde Pinna de schouders op en zegde dat men hare geneesmiddelen niet nauwkeurig volgens hare voorschriften had aangewend. Met een woord, haar roep als heks was gevestigd. Ook in een ander opzicht zouden hare wenschen vervuld worden. Carlos Moro begon aan speculatiën met bezitters van zilvermijnen deel te nemen en waagde groote sommen in hunne ondernemingen. Helaas! hij verloor nagenoeg alles wat hij bezat. Deze slagen wierpen hem op het ziekbed, maar de kunst des geneesheers vermocht slechts onder voortdurend zwaar lijden nog eenige maanden zijn leven te rekken; hij werd steeds zwakker, een sleepende koorts sloopte zijne levenskrachten en hij stierf in den bloei zijner jaren. De ongelukkige weduwe gaf alle geldswaardige bruids- en andere geschenken van haren man ten beste met de verklaring: ‘Mijn man zal niet met schulden beladen in de aarde rusten.’ Maar in deze hoop zag zij zich bitter teleurgesteld. Moro liet zoo weinig na, dat de opbrengst na de openbare verkooping ter nauwernood toerei kende was om de huur te betalen, gezwegen de schulden. Niet bestand tegen de bittere slagen van het noodlot, volgde de arme vrouw haren man spoedig in het graf, en de vijftienjarige Carlos, hun zoon, bleef hulpeloos en zonder thuis op de wereld achter. Een koopman nam hem als loopjongen in dienst; doch na weinige maanden moest de arme knaap het huis verlaten, daar hij te zwak was om den arbeid te verrichten, dien men van hem vergde. Met eenige pesetas in den zak doolde hij straat in straat uit, om een dienst te zoeken tot de laatste reaal verteerd was - en dan.... dan begon hij gebrek te lijden.

Na deze voor het begrip van ons verhaal onmisbare meedeeling zullen wij er den draad weer van opvatten.

Door den rosachtigen gloed beschenen stond Pinna voor den haard en beschouwde aandachtig den inhoud der retorte.

‘Wat dat borrelt, wat dat schuimt!’ grijnslachte zij halfluid; ‘een drupke is genoeg, om een levenslicht uit te dooven.’

Een licht gedruis in een donkeren hoek van het vertrek trok hare opmerkzaamheid. Daar hukte een wanstaltige kleine knaap, het was José, haar zoon. Hij had een zwak, bijna ziekelijk voorkomen; zijn dik hoofd scheen nooit eene andere bedekking gekend te hebben dan het borstelige, verwarde haar. Zijn uitgeteerd, beenig aangezicht had de geelachtig witte kleur van het ivoor. Zijn meer dan eenvoudige kleeding bestond uit een bruin wollen korten kiel om zijn middel door een leeren band vastgesnoerd. Beenen en voeten waren onbedekt. Dit terugstootende schepsel bespiedde op zijne hukken zittende al de handelingen zijner moeder.

‘Jozé, gij moet nog heden naar de ‘groene kan’ en Miguel Cano dit fleschje brengen.’

‘Ik zou nu, in den avond, naar Miguel Cano gaan? Ga zelf en breng hem het fleschke,’ sprak grijnzend de waardige zoon.

‘Maar, lieveling, ik kan niet weg, ik verwacht bezoek; ga, beste José, ik bid er u om!’

‘Wat geeft ge mij voor de boodschap!’

De oude werd rood van kwaadheid en vatte

een op de tafel liggende ijzeren stang op.

‘Monster, ellendig wicht, als gij niet gaat, sla ik u de hersens in. Zou uwe moeder u voor een boodschap moeten betalen?’

José sprong op en greep een broodmes; zijne oogen vonkelden als die eener wilde kat. De heks deinsde verschrikt terug.

‘Geen domme streken, jongen, ik geef u vier realen als gij gaat.’

‘Leg dan het ijzer weg en de vier realen op de tafel.’

De oude gehoorzaamde; haar beminnelijk kind stak nu de vier realen op en maakte zich gereed om heen te gaan.

‘Luister,’ zegde Pinna. ‘Gij gaat naar Miguel Cano en zegt hem dat ik hem hierbij het fleschke zend: het gouden horloge met ketting heb ik voor twee oncen verkocht. Ingeval hij nieuwe waren heeft, kan hij ze zenden; als het slecht weer is, kan hij u bij hem laten overnachten.’

José stak het fleschke bij zich en ging heen. Het was reeds stikdonker en het stormde geweldig. José spoedde zich langs het smalle voetpad, het boschje voorbij, naar den steenweg, die naar de stad voerde. Haastig sloop hij door de reeds verlaten straten. Eensklaps struikelde hij bijkans over een voor hem op de steenen liggende gestalte. Zonder te ontstellen, boog hij er zich over heen en zag een bewusteloozen knaap, wiens kleeding de diepste armoede verraadde. Maar zonder het geringste medelijden blikte de zoon der heks in het bleeke gelaat met de edele trekken, knielde toen als door een plotselingen inval geleid, naast den arme neer, doorzocht diens zakken, doch er niets in vindende, sprong hij teleurgesteld op en ging onbekommerd verder, in zich zelven morrend: ‘Bah! een bedeljongen!’

Ongeveer vijftig passen verder stond een armoedig huis zonder verdieping, welks gesloten vensterluiken niet de geringste lichtschemering doorlieten. José ging op dit huis toe en bleef voor een kleine, smalle en lage deur staan, waarboven een krans hing en een blikken uithangbord met de woorden: ‘In de groene kan.’ Hij legde zijn oor aan de deur en luisterde eenige minuten. Uit het binnenste van het huis klonk het gegons van verscheidene stemmen. José klopte aan de deur. Dadelijk werd het binnen doodstil, geen stem antwoordde. Nu gaf hij twee afgemeten slagen op de deur en na een oogenblik nog drie in gelijke tusschenpoozen. Thans lieten zich sleepende stappen hooren, een naast de deur aangebracht venster werd geopend, doch het luik bleef gesloten en door een spleet vraagde eene stem: ‘Wie zijt gij?’

‘José, de zoon van Pinna.’

‘Is de lucht zuiver?’

‘Geheel zuiver,’ antwoordde Jozé.

‘Goed, kom binnen!’ fluisterde de stem.

‘Wel, voor den duivel!’ riep de kleine José, ‘als gij wilt dat ik binnen kom, maak dan open!’

‘Ik open al,’ zegde de stem.

Inderdaad werd van binnen een zware ijzeren bout voor de deur afgelicht en viel ratelend op den steenen vloer, daarop draaide de deur knarsend op hare hengsels. José trad over den dorpel met de haast van een door het weer verkleumd mensch en de deur werd weer terstond achter hem zorgvuldig gesloten.

Op hetzelfde oogenblik sloeg de uit zijn bewusteloosheid ontwaakte knaap de oogen op. Met de laatste inspanning zijner krachten stond hij op en sleepte zich naar het huis, waar hij José zoo even had zien binnengaan. Op den dorpel zonk hij neer;

zijne krachten begaven hem: wel beproefde ook hij eerst nog met zijn kleine vuist op de gesloten deur te kloppen, maar de zwakke slag verloor zich, de machtelooze hand zonk omlaag en hij lag in zwijm op den dorpel der herberg 'In de groene kan.'

Het lokaal, dat José binnengegaan was en dat de helft van het huis innam, was een middelmatig groot vertrek met gewitte plaastermuren. Aan dezen waren twee of drie planken met ijzeren klampen bevestigd, waarop schotels en tellooren van gering aardewerk en een tamelijk groot aantal fleschen met wijn en brandewijn stonden. In eene hooge schouw brandde een groot vuur dat met droog hout, stukken van stoelen en met duigen van oude vaten onderhouden werd. Boven het vuur hing een ketel, welks inhoud geweldig onder het koken opborrelde. De luiken der beide vensters waren zorgvuldig gesloten en tot nog grootere zekerheid, ongetwijfeld om te verhinderen, dat men van buiten licht in het vertrek bemerkte, waren de ruiten met stukken van oude tapijten behangen, die de plaats der gordijnen innamen. De atmosfeer in dit lokaal was overmatig met brandewijnlucht en tabaksrook verzadigd. Een man van omstreeks veertig jaar zat naast een vrouw achter een toonbank; het was Miguel Cano en Venita, zijne vrouw - de waard en de waardin van de 'groene kan.' De leeftijd der vrouw was een raadsel, aan welks oplossing geen gelaatkundige zich zoo licht zou gewaagd hebben. Zij kon dertig, zij kon echter ook vijftig jaar oud zijn. Uit het pokdalig gezicht loerden twee listige oogen met roode randen omgeven. Waard en waardin schenen overigens uitmuntend bij elkander te passen. Beiden hadden een schijn van baard aan den kin, beiden hadden gescheurde laarzen aan de voeten en door het overmatig brandewijngenot opgeblazen gezichten, beiden dronken uit ééne flesch en rookten hunne sigaretten.

Vier zeer verdacht uitziende kerels verdreven zich tamelijk luidruchtig den tijd bij volle pulqueglazen aan een lange vierkante tafel, welke dicht bij de vensters stond. Een hunner, met ruwe onregelmatige gelaatstrekken, dien de anderen Vanega noemden, had José binnengelaten en beschouwde den knaap met een mengeling van wantrouwen en nieuwsgierigheid. Het was blijkbaar, dat hij hem voor de eerste maal zag. De waard bemerkte die onderzoekende blikken en berstte in een luid, schor gelach uit.

'Wel, kerel! gij zijt zeker bevreesd voor den kleine, niet waar. Och! stel u gerust, hij is een goede vriend van ons, het is de zoon van Pinna, een knaap, die, als hij slechts vijf jaar ouder zijn zal, den gezamelijken groenrokken een harden noot te kraken zal geven. Zeg ons maar eens, beste José, wat gij ons zoo laat komt brengen?'

'Mijne moeder zendt u door mij een fleschke en laat u zeggen, dat zij het gouden horloge met ketting voor twee oncen verkocht heeft; wanneer gij nieuwe waren hebt, zoudt gij ze zenden en moogt, als het slecht weer is, mij hier laten overnachten.'

'Bravo!' riep Miguel Cano, 'dat laat zich hooren.' Hij nam het fleschke in ontvangst en zegde, zich tot zijne waardige wederhelft wendende, op spottenden toon: 'Ik zet dit fleschke hier in de kas, maar, oude, laat u niet verleiden om er van te snoepen, want deze likeur bederft de tanden.'

De waardin, sennora Venita, antwoordde glimlachend:

'Ik dank u voor den goeden raad; naar het schijnt beginnen wij onze zaak op groote schaal.'

De waard wendde zich daarop lachend tot de drinkers en vraagde:

'Zeg eens, hebt gij koopwaren? De moeder van dezen jongen heer verkoopt ze spoedig en veilig, daar spreek ik borg voor.'

Haastig tastten zij in hunne zakken; de een bracht een horloge, de andere een ring, zijden neusdoeken en dergelijke dingen te voorschijn. De waard bezag de voorwerpen en zegde tot Vanega: 'Komaan! hebt gij niets... volstrekt niets te verhandelen?'

'Vader Cano, ik geef mij met zulke kleinigheden niet meer af; ik denk sinds acht dagen op iets hoogers, iets grootschers... ik wil niet 365 maal in het jaar voor de policie sidderen; beter slechts eenmaal en dan voor het geheele leven verzorgd zijn.'

Cano staarde den spreker aan, de waardin zette vol verbazing de reeds naar den mond gebrachte flesch weer op de tafel. Ook de drie andere kerels verwachtten met gespannen opmerkzaamheid een nadere verklaring van Vanega.

'Het is, gelijk gij wel denken kunt,' ging Vanega voort, 'in alle gevallen een eenigszins gevaarlijk waagstuk.'

'Komaan! waarin bestaat het?' riepen allen als uit één mond.

'Ik moet u eerst zeggen, dat de munt van Monterey ongeveer een millioen pesos in hare kas heeft en deze kas in een kamer gelijkvloers bewaard wordt. Daar woont ook de muntmeester; hij leeft alleen met zijn bediende, die echter zeer gevaarlijk ziek is. Nemen wij aan, dat hij sterft - een goed vriend van ons kreeg die betrekking - wel! vrienden, wat zegt ge er van? En deze vriend zou ons op een zekeren Schoonen dag tot een avondpartijtje noodigen, wij zouden echter eerst tegen den morgen weggaan...'

Vanega brak zijne rede af, hij wilde zien welken indruk deze voorloopige meedeeling op zijne toehoorders maakte.

De indruk was gewis bevredigend. Sennora Venita luisterde gretig, met open mond en wijd opgespalkte oogen. Miguel Cano sloeg met de vuist op de tafel en riep uit:

'Caramba! Dat is het schoonste gedacht dat ik ooit in mijn leven hoorde.' De kerels drukten Vanega's hand. 'Voor het ontkomen zal moeder Pinna zorgen.... en op den kleine kan men vertrouwen.'

'O! ik kan zwijgen,' riep José in vervoering uit: 'en als gij mij wat geld geven wildet, ging ik mee!'

'Bravo, jongen!' schreeuwde Vanega, 'ge zijt een kapitale kerel.'

De waard nam de flesch en met den uitroep:

'Waarlijk! Vanega, gij zijt een waar genie!' vulde hij de glazen.

José, die in alles de volwassenen naäapte, stootte met zijn glas tegen die van het echtpaar en zegde: 'Op uwe gezondheid, sennores!' Daarna ledigde hij zijn glas in éénen teug.

'Thans, nu wij verbondenen zijn, willen wij de zaak nader bespreken,' begon Vanega.

'Ja, dat willen wij,' antwoordde de waard, terwijl hij sigaretten uitdeelde. Ook José stak eene sigarette aan. Het plan werd tot in de kleinste bijzonderheden besproken en uiteengezet, waarna Vanega opstond, allen de hand drukte en heenging tot aar de deur door Cane begeleid. Doch reeds weinige minuten daarna keerden zij terug, een mensch naar binnen sleepende, die dood scheen. De waardin gaf een luiden gil, de dieven schoten toe, slechts José bleef zitten en rookte bedaard verder.

'Wat is er gebeurd, wie is die man?' klonk het verward, toen de eerste schrik bedaard was.

'Weet ik het?' antwoordde de waard; 'hij lag voor de deur uitgestrekt; het is nog een knaap!'

'Waarom hebt gij hem niet laten liggen, dwaas?' riep de waardin; 'wat gaat hij ons aan?'

‘Het gaat ons zeer veel aan; wanneer de policie hem vond, zou zij hier navraag doen en ik verlang niet naar de kennismaking met haar.. en dan, wie is er mij borg voor, dat het geen spion is?’

‘Ik,’ sprak José bedaard; ‘ik zag hem reeds voor drie uren op de straat liggen en onderzocht zijne zakken. Daar hij niets bij zich had, liet ik het jongske liggen.’

Zelfs Vanega en Cano zagen verbaasd den nog zoo jongen en toch reeds zoo gevoelloozen spreker aan. Intusschen legden zij den bewustelooze op de tafel.

‘Voor een spion heeft hij een te eerlijk, voor een dronkebroêr een te bleek gezicht,’ zegde Vanega en legde de hand op de borst van den knaap. ‘Zijn hart klopt, dat is een goed teeken,’ voegde hij er bij. De knaap maakte een beweging. Eindelijk hief hij langzaam het hoofd op en zag in het rond. Daarop sprak hij met een bijna onverstaanbare stem met afgebroken woorden, die bijna als een laatsten zucht klonken: ‘Ik heb honger... ik sterf van honger!’

Venita sprong op en bracht een glas brandewijn. ‘Geef hem te drinken, anders sterft hij hier nog onder onze handen! Ach, hadt gij den jongen toch maar laten liggen!...’

Vanega goot hem een lepelvol van het vocht tusschen de tanden. Cano gelastte zijne vrouw

de voor hem bereide koffie te brengen. Deze mengeling van slechte melk en chicorei leek den knaap een kostelijken drank; het was hem als dronk hij het elixir des levens. Zijn hart begon van lieverlede sneller te kloppen, zijne ledematen herkregen hare lenigheid en een lichte blos verfde zijne bleeke wangen. Eerst nadat hij de geheele tas geledigd had, zag hij opmerkzaam om zich heen en beschouwde zijne redders. Woorden van dank zweefden op zijne lippen; toen hij echter de schurkachtige gezichten, vooral het satansgezicht van Vanega zag, werden zij teruggedrongen en hij liet slechs een kort 'Gracias!' hooren.

GEBED BIJ ONW ER, NAAR J. ORTLIEB.

'Hoe heet gij?' vraagde Vanega.

'Carlos Moro. Mijne ouders zijn dood.'

'Gij zijt wel zeer arm?'

'Zonder uwe hulp ware ik verhongerd.'

'Hoe? Was het zoo erg met u gesteld?'

'Ja, want ik heb geen onderkomen, geen dienst.'

Dit laatste woord scheen Vanega te electriseeren, en hij onderhield zich een poos fluisterend met Cano en diens vrouw. De andere drie gauwdieven waren intusschen heengegaan; alleen José stond nog, elk woord opvangende, naast de waardin. Deze

haalde brood en kaas benevens wat koude ham, en zette dit Carlos voor, die het met gretigheid verslond. Ter vijl de waard een leger voor Carlos bereidde, gaf Vanega zich alle moeite om den knaap op te vroolijken en voor zich te winnen. Dit gelukte hem ook volkomen; de arme jongen stond

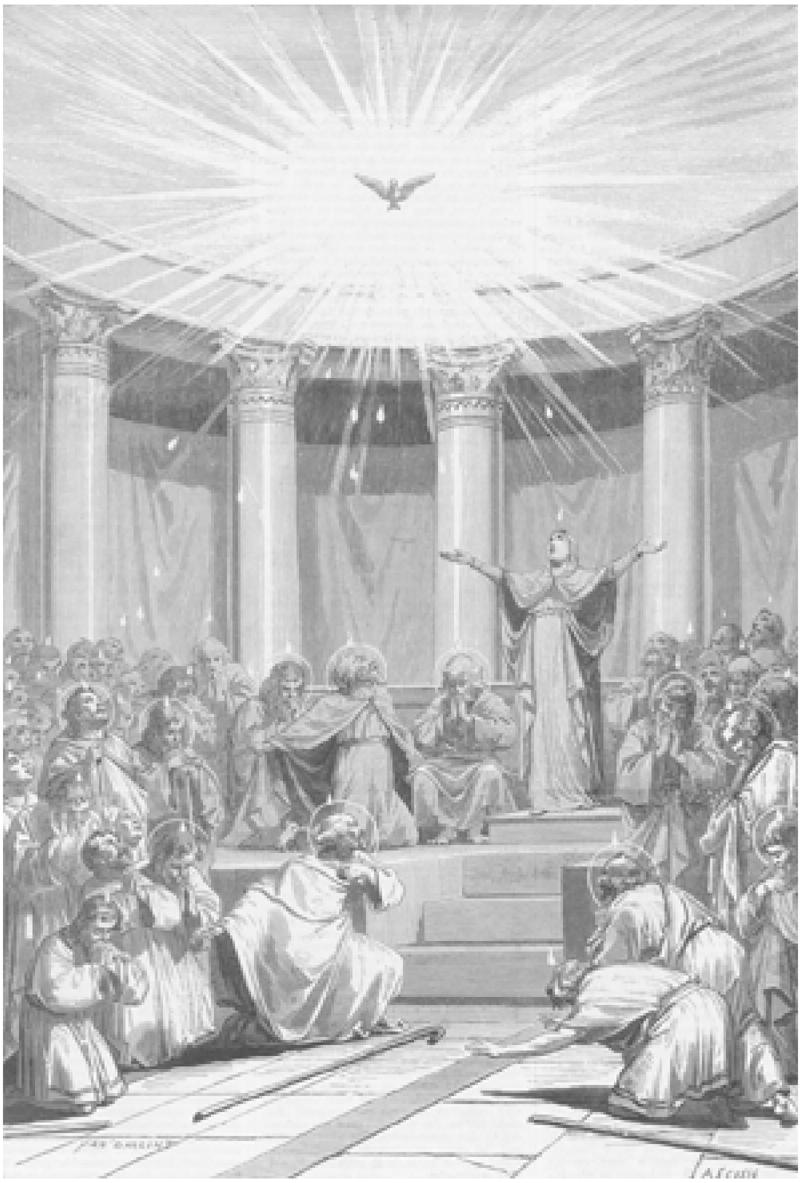

SINXENFEEST, NAAR YAN'DARGENT.

toch alleen en verlaten op de wijde wereld - en degenen, die hem omringden, waren toch zijne weldoeners.

In een hoek der kamer was strooi gespreid en Carlos en José legden zich daar op te rusten neer, - zij sliepen beiden spoedig in: de verdorvenheid naast de onschuld.

Vanega sprak nog een poos met den waard en ging toen heen, de havelooze kleederen vanden slapenden Carlos meenemende.

De zon stond reeds hoog aan den hemel en glansde heerlijk, als Vanega den volgenden morgen met een bundel onder den arm in ‘de groene kan’ kwam. Hij pakte dien uit en legde helder ondergoed, een nieuwe broek, vest en frak op de tafel, benevens een paar nette laar en. Nu werd Carlos gewekt en vreugdevolle tranen kwamen in zijne oogen op, als hij hoorde, dat al dat schoons zijn eigendom was. De waard beloofde hem ook naar een dienst voor hem te zullen uitzien en te zorgen, dat het hem voortaan goed ging.

Nadat Carlos zich gewasschen en de nieuwe kleeren aangetrokken had, was hij nauwelijks meer te herkennen. Zijn kinderlijk, open voorkomen moest iedereen dadelijk voor hem innemen. Zijne nieuwe vrienden konden hem niet genoeg bewonderen. Maar José lachte spottend. Met een scherpzinnigheid, die een anderen gauwdief tot eer verstrekt zou hebben, overzag hij den geheelen toestand en begreep terstond dat de barmhartigheid en grootmoedigheid dezer lieden een of ander zelfzuchtig doel had. Zonder Carlos met een groet te verwaardigen, stak hij de door Vanega's makkers gestolen voorwerpen bij zich en nam met een vluchtigen groet afscheid van de bewoners van ‘de ‘groene kan.’

(*Wordt vervolgd*)

Allerlei.

Eene nieuwe manier om tanden uit te trekken.

Ondanks al de verzekeringen van kwakzalvers, die op onze marktpleinen de lichtgeloovige menschen wijsmaken, dat zij de kunst verstaan om kiezen en tanden te trekken ‘zonder pijn, zonder de minste pijn,’ scheen tot heden het middel daartoe nog gevonden te moeten worden. Thans echter beweert de bekende. Paul Bert dat hem dit gelukt is en hij heeft zijne nieuwe wijze van tanden trekken reeds in de *Société de biologie* te Parijs medegedeeld. Zijne behandeling is hoogst eenvoudig Men neemt een vierkant stukje caoutchouc, boort daar een gaatje in, waarin de tand moet opgenomen worden, en drukt tot dat einde het caoutchouc tot het bovengedeelte van den wortel neer, terwijl men het tand vleesch wegdrukt. Onder den invloed der warmte trekt het caoutchouc zich samen, maakt eerst den wortel los en licht dan den tand zonder pijn uit het vleesch. Het moet intusschen gezegd worden dat het tanden trekken langs dezen weg veel langer duurt dan volgens de oude methode, daar er meestal vier of vijf dagen verloopen eer men tot het bovengemelde resultaat komt.

Dat de nieuwe methode overigens doeltreffend is, kan blijken uit de mededeeling van zekeren D^r^. Galippe: deze verhaalt hoe men een jong meisje, tot een geheel ander oogmerk, twee snijtanden met caoutchouc omgaf en later vergat dit weg te nemen. Het gevolg was dat de beide tanden van zelf uitvielen.

Een oogstkalender voor de oude en de nieuwe wereld.

De verschillende luchtstreken onzer aarde hebben een telkens afwisselende verscheidenheid in de jaargetijden tengevolge en deze is weer oorzaak dat bij voorbeeld de graanoogst in verschillende landen op zeer uiteenloopende tijdstippen van het jaar invalt. Een oogstkalender voor onze planeet, die in geregelde volgorde den oogsttijd voor de verschillende deelen der aarde aangeeft, zal volgenderwijze dienen te luiden:

In januari wordt er geoogst in Australië, Nieuw-Zeeland, het grootste gedeelte van Chili en in eenige streken der Argentijnsche republiek. In februari begint de oogsttijd voor Oost-Indië en loopt, naar gelang men noordelijker komt, in maart ten einde; Mexico, Perzie, Syrië en Egypte oogsten in april; het noordelijk gedeelte van Klein-Azië, alsmede China, Japan, Texas, Tunis, Algerië en Marokko in mei; Californië, Spanje, Portugal, Italië, Griekenland, Sicilië en de zuidelijke departementen van Frankrijk in juni; het overige Frankrijk, Oostenrijk-Hongarië, Zuid-Rusland, het grootste gedeelte der Vereenigde Staten in juli; Duitschland, België, Nederland, Denemarken en NewYork in augustus; Schotland, Zweden en Noorwegen, het grootste gedeelte van Canada, alsmede Rusland in september; Finmarken en het noordelijk deel van Rusland eindelijk in october. Er blijven dus alleen de maanden november en december over, waarin op geen enkele plaats der aarde graan geoogst wordt.

Uit bovenstaanden oogstkalender kan men tevens opmaken welke landen der aarde zoowat eenzelfde klimaat met elkaar gemeens hebben.

Misdaad en vergelding.
(*Vervolg.*)

Onze lezers kennen den slimmen Italiaan nauwkeurig genoeg dan dat zij ook slechts vluchtig hadden kunnen vermoeden, dat hij van den korten tijd, die hem tot de volvoering zijner plannen ter beschikking stond, slechts een oogenblik met een onschuldige vischvangst zou hebben verspild; hij had daarbij zijn goed overwogen inzichten, en de uitkomst beantwoordde volkomen aan zijne verwachtingen. Daar hij met het vaste besluit herwaarts gekomen was, om Carola tot vrouw en met haar de aanzienlijke nalatenschap des oversten te bekomen, behoefde hij niet eerst verliefd te worden. Alle toevallige waarnemingen, alle diepere blikken in het karakter, die ons personen in een voor- of een nadeeliger licht doen voorkomen, hadden voor hem niet de geringste waarde. Hij kon terstond aan het werk gaan; hij kon rustig de voordeelen waarnemen en insgelijks de hinderpalen ontdekken en uit den weg trachten te ruimen Bij den hem karig toegemeten tijd mocht hij geen minuut verloren laten gaan. Gelijk hij thans in den glans des rijkdoms optrad en wel eens wezenlijken en niet voorgewenden rijkdoms, die op wissels wacht, welke een vergeetachtige bankier verzuimt te zenden, was hij in verband met zijn welgemaakte gestalte en zijn inderdaad voorname manieren een zeer aanneemlijke partij voor een dame, die buiten hare opvoeding noch ongemeene bekoorlijkheid, noch een groot vermogen in de weegschaal te werpen had en daarbij een positie innam, die burgerlijke aanzoekers afschrikte. Daarbij kwam nog, dat Carola zeer weinig gelegenheid had, jonge lieden van gelijken stand te leeren kennen; want sir Archibald bezat geen genoegzame middelen om den winter in een groote stad te gaan doorbrengen en daarom leefde Carola in de grootste afzondering. Dat alles zou echter als met een tooverslag

veranderen, zoodra de tijding der opengevallen rijke erfenis uit Allahabad bij de familie Waterfield inkwam; dan werd Carola als rijke erfdochter een druk gezochte partij. Ricardo kon op den duur zijn staat niet volhouden en dan verminderden zijne uitzichten zeer snel: hij moest ten minste tot een bindend jawoord geraken en in dezen geest nam hij ook zijne maatregelen.

Reeds den eersten avond onderzocht hij het terrein. Zijne eerste vraag moest zijn of Carola nog vrij was, of er niet een verloving bestond, of zij ten minste hare neiging niet reeds op een bepaald persoon gevestigd had. Natuurlijk kwam hierbij in de eerste plaats de nabuurschap in aanmerking, en de grondstelling, dat de mond overloopt waarvan het hart vol is, geldt ook in Engeland. Sir Archibald koesterde voor de Macleans dezelfde gevoelens van vijandschap als sir Francis voor de Waterfields. Weldra bemerkte ook hier de Italiaan, wat de lezer wel reeds uit het onderhoud van sir Francis met zijn zoon opgemaakt zal hebben, dat namelijk deze gevoelens alleen bij de hoofden der beide geslachten hunne volle kracht behouden hadden. Ja, deze omstandigheid kwam hier nog veel scherper uit dan in het huis der Macleans. Sir Archibald was op dat oogenblik niet in een prikkelbare stemming; het gesprek werd derhalve zeer bedaard gevoerd en daardoor kwamen de bedenkingen van Carola des te duidelijker uit. Het moest den Italiaan opvallen, dat het jonge meisje zich voortdurend moeite gaf, de van oudsher overgeërfde veete tusschen de beide familiën als een daadzaak voor te stellen, waarvoor niet de geringste grond bestond; want de kleine plagerijen, waardoor deze veete aanhoudend nieuw voedsel kreeg, waren niet de aanleiding, maar klaarblijkelijk slechts de gevolgen daarvan. Toen nu ook het gesprek uit den aard der zaak op Mr Ralph kwam, gaf de nog beslissender wijze waarop Carola zich uitliet, Ricardo een vingerwijzing, die hij niet onbenuttigd mocht laten.

Dit deed hij dan ook niet en het duurde slechts weinige dagen of hij was in het bezit van een geheim, dat men met alle recht een openbaar kon noemen. Bijna allen wie het nader aanging, wisten, dat de vijandschap der huizen Maclean en Waterfield haar einde nabij was en het was even zoo min aan iemand onbekend, dat dit einde te danken zou zijn aan een verpopping van miss Waterfield in eene lady Maclean. Hoe zulks tot stand zou komen en wanneer het geschieden zou, daarover was oud en jong het zeer oneens; dat het echter zoo komen zou, daaromtrent heerschte de volledigste overeenstemming. Wel is waar had Ralph, noch Carola iemand in het vertrouwen genomen; maar de omgeving was toch niet blind: de jongelieden ontmoetten elkander zoo dikwijls, dat het toeval daarin moeielijk een rol zou kunnen gespeeld hebben. Mr. Ralph was van zulk een voorkomende hoffelijkheid en miss Carola nam de betuigingen daarvan zoo welwillend op, dat zelfs de oudste menschen zich niet zulk een toenadering tusschen de beide familiën herinneren konden. Ja, men wilde zelfs gezien hebben, dat de beiden een eind ver met elkander gingen, waarbij zoowel Carola als Ralph de grenzen van het wederkeerig grondgebied overschreden hadden. Ook dit was in strijd met alle overlevering; want de laatste persoonlijke overschrijdingen der grenzen dagteekenden uit den tijd, waarin deze aan de spits van een troep gewapenden plaats vonden. Later werden alle kennisgevingen of meedeelingen wederkeerig, die soms door de omstandigheden gevorderd werden, door tusschenkomst der justicie of door de bedienden overhandigd, waarbij de laatsten de grootst mogelijke onbeschoftheid ten toon spreidden. Hieruit kan men besluiten, wat het beteekende, toen sir Francis verklaarde, dat hij de boot behouden wilde zoolang sir Arehibald hem geen verontschuldiging over het gebeurde liet aanbieden.

Alleen de beide erven maakten een uitzondering op den van oudsher gevolgden regel. Het besluit dat het landvolk hieruit trok, was met het oog op den bestaanden staat van zaken niet van waarschijnlijkheid ontbloot en wij van onze zijde, hebben ook geen grond om het verborgen te houden, dat er inderdaad een afspraak dienaangaande tusschen de vertegenwoordigers der beide huizen bestond. Zij zelve vermoedden intusschen volstrekt niet, dat iemand op deze schijnbaar toevallige samenkomsten opmerkzaam geworden was en leefden in het zoete bewustzijn, dat buiten hen niemand het geheim hunner liefde kende. Daarin hadden zij echter slechts

ten opzichfe van twee personen gelijk en wel alleen daarom dat zij omtrent hen alle mogelijke voorzorgmaatregelen in acht namen, om hunne liefde ten minste voorloopig verborgen te houden. Deze beide personen waren de wederzijdsche vaders. Voor het tegenwoordige ware het ook geheel nutteloos geweest hen met hunne plannen voor de toekomst bekend te maken. De vaders hadden elkander slechts zelden gezien, nooit gesproken, kenden elkander ter nauwernood, verfoeiden nochtans elkander en waren geneigd het slechtste van elkander te gelooven. Hier moest eerst een berg van vooroordeelen weggegraven worden en daaraan arbeidde men onvermoeid, maar tot dusverre zonder merkbaar gevolg.

Ricardo overzag dezen staat van zaken gemakkelijk en stelde zich de vraag hoe hij te werk zou gaan. Dat het hart van Carola aan een ander toebehoorde was de onaangenaamste hinderpaal, die zijne plannen doorkruisen kon. Had hij slechts tijd gehad, zou hem ook dit zeer weinig bekommerd hebben, maar hij had naast.

Het eenvoudigste ware geweest sir Archibald op de zaak opmerkzaam te maken, en dan zou Carola gelegenheid gévonden hebben er zich van te overtuigen, dat zij geen hoop mocht Koesteren den zegen haars vaders op deze verbintenis te erlangen. Maar dit zou Ricardo blootgegeven en hij daardoor tusschen zich en Carola een scheidsmuur opgericht hebben, die niet meer af te breken ware geweest. Hij moest de zaak derhalve slimmer aanvatten: hij moest een nieuwen twist tusschen de beide huizen in het leven roepen, die aan de oude vlam nieuw voedsel gaf, waarin ook de jongelieden onwillekeurig betrokken en daardoor natuurlijk van elkander vervreemd zouden worden, zonder dat hij daarbij de gehate rol eens verraders speelde. Door den iever, welken hij daarbij voor de zaak van sir Archibald dacht te ontvouwen, hoopte hij dezen te winnen en zoodoende zijne eigene bedoelingen een goed eind nader te komen.

Hoe hem zulks op de schijnbaar onschuldigste manier gelukte, hebben wij reeds geschilderd. Het was volstrekt niet aan zijne onbekendheid met de grenzen te wijten, dat Ricardo op het gebied der Macleans vischte: hij kende de grenzen zeer nauwkeurig en ware tot voor het slot geroeid, om den baronet tot een daad van gezag ter handhaving zijner rechten uit te lokken. Zijn verontwaardigd optreden bij sir Francis was welberekend en toen de baronet hem liet overzetten, wierp hij het goudstuk met voorname geringschatting tot drinkgeld voor den jager in de boot. Hij zag, dat hij gadegeslagen werd en had juist het doel, hetwelk Ralph hem toedichtte. Eveneens kwam hem de inbeslagneming der boot zeer gelegen: hij wilde sir Archibald tot een gerechtelijke vordering om teruggave daarvan bewegen en rekende er vast op, dat een van weerszijden met verbittering gevoerd proces om zulk een onbeduidend voorwerp een haat moest doen ontstaan, waarin ook de beide gelieven zouden deelen. De steen was nu aan het rollen gebracht en het kwam er nog slechts op aan hem van tijd tot tijd een schop te geven, opdat hij niet tot stilstand kwam.

Dat waren de gedachten, die Ricardo bezig hielden, terwijl hij, eene italiaansche aria neuriënde, langzaam naar den ouden burcht terugkeerde.

Het oude gebouw lag nog achter een dichten groep hoogstammig geboomte verscholen, toen sir Archibald hem reeds in de grootste opgewondenheid te gemoet kwam. Bij zijn verschijning nam de Italiaan eveneens den schijn van een hevige gemoedsbeweging aan. Hij verhaastte zijn stap, zwaaide met de armen in de lucht en nog was sir Archibald meer dan twintig passen verwijderd, toen Ricardo hem op den toon der grootste verontwaardiging toeriep: 'Ik moet erkennen, sir Archibald,

dat gij daar een buurman hebt, die ondanks zijne grijze haren nog dringend behoefte heeft aan eenige opvoeding!'

De opgewondenheid van sir Archibald had intusschen niet uitsluitend haar grond in de verontwaardiging over de onvriendelijke handelwijze van den baronet De Engelschman is een man van de wet en de eerbied voor de wet wordt hem als aangeboren. Zijne gemoedsbeweging sproot namelijk alleen daaruit voort dat de baronet een gerechten grond had zijn afkeer jegens hem aan den dag te leggen. Hij zou er veel voor gegeven hebben als zijn gast niet over de grenzen gevaren was, en toen hij het gewaar werd, was hij ook terstond toegesneld om hem daaromtrent in te lichten. Hij was echter, gelijk de lezer weet, te laat gekomen en kon er nog slechts getuige van zijn hoe de boot naar den anderen oever gevoerd werd.

'Hoe is het u gegaan, mijnheer de markies?' vraagde sir Archibald daarentegen, zonder de verbolgenheid van Ricardo te kunnen deelen. 'Gij ziet mij in de pijnlijkste verlegenheid! Waarom zijt gij niet binnen onze grenzen gebleven? Geen Engelschman laat zich dit welgevallen!'

'Maar, sir Archibald, aan de vischvijvers op mijne bezittingen zie ik engelsche toeristen met dozijnen zitten visschen. Mijne opzichters zijn verwittigd tegen vreemdelingen voorkomend te zijn.'

Ricardo zegde dat niet zonder gevoel van eigenwaarde en sir Archibald had volstrekt geen grond deze pocherij geen geloof te schenken. Hij wist toch zelf hoe weinig sommige Engelschen op reis eens anders rechten eerbiedigen en hoe juist daardoor, ofschoon geheel ten onrechte, de geheele natie in discrediet gebracht wordt.

'Een ander zou er ook waarschijnlijk wel niets in gezien hebben,' meende sir Archibald; 'maar gij weet, in welke verhouding ik met den baronet sta en zijne ongemanierde handelwijze geldt veel meer mij dan u. Wat ik u bidden mag, vertel mij eens, hoe heeft hij zich gedragen?'

'Ik heb hem verklaard, dat gij aan de zaak geheel onschuldig waart, dat ik in mijne onbekendheid met de grenzen deze overschreden heb, dat ik zijn aanspraak op de gevangen visch erkende. Hij bleef er evenwel bij uw boot te behouden - of gij moest u bij hem verontschuldigen.'

'Ik mij verontschuldigen?' viel sir Archibald plotseling verbitterd uit. 'Liever mag de boot aan haren ketting verrotten! Ik heb niets tegen hem misdreven en behoef dus geen verontschuldiging te maken.'

'Dat is ook mijne meening,' hernam Ricardo. 'Het doet mij alleen leed, dat ik u in ongelegenheid gebracht heb. Indien gij liet mij wildet veroorloven, zal ik eene andere boot ter uwer beschikking stellen.'

'Mijnheer de markies,' merkte sir Archibald hooghartig aan, 'dit verlies treft mij, en zoo ik een andere boot noodig heb, zal ik er een aanschaffen.'

'Ik heb van een edelman geen ander antwoord verwacht; gij zult echter ook mijn standpunt begrijpen, dat mij dwong om dezelfde redenen een aanbod te doen, die u noopten het af te slaan.'

'Laten wij daar niet verder over spreken!... Het is niet de waarde van de boot, die mij zoo toornig maakt...'

'Maar de onbeschofte manier, waarmee de baronet te werk ging,' vulde Ricardo aan en liet er oogenblikkelijk op volgen: 'Maar zou hij ook wezenlijk zoo volkomen in zijn recht wezen? Ik zou het betwijfelen en daarover gaarne eens een rechtsgeleerde raadplegen. Zoudt gij zoo goed willen zijn mij het adres van uw advocaat te geven?'

Sir Archibald onthutste. 'En waarom zou hij niet in zijn recht zijn?' vraagde hij twijfelachtig.

‘Daar alle omstandigheden bewijzen, dat hier eene onbekendheid met de bestaande grenzen en geen opzet de aanleiding der inbeslagneming is. Had ik willen stroopen, waartegen reeds mijne stelling in de maatschappij pleit, dan zou tk zonder twijfel daartoe mijn tijd beter gekozen hebben en evenmin de schuit van het slot zoo dicht hebben laten naderen.’

De zaak begon sir Archibald in een ander daglicht voor te komen. Indien hij er in gelukte een veroordeelend vonnis tegen den baronet uit te lokken, had hij een glanzende *revanche* voor de hem aangedane smadelijke bejegening genomen. Hij zou dan niet alleen geen verontschuldiging gemaakt maar den baronet de vernedering toegevoegd hebben hem zelf de boot te moeten afgeven.

Toen beiden den ouden burcht bereikten was sir Archibald in den geest reeds met dit proces ingenomen en hoe grondiger hij met Ricardo de zaak besprak, hoe duidelijker het hem werd, dat hij ze voor het gerecht brengen moest. De zegepraal, die hij behalen zou, kwam hem steeds uitlokkender en schitterender voor.

Dit duurde zoo lang tot men aan de middagtafel zat. Eerst bij den maaltijd vernam Carola, die den geheelen morgen in het huishouden bezig geweest was de ophanden zegepraal der Waterfields op de Macleans. Maar gelijk Ricardo wel vermoed had, vond hij het jonge meisje volstrekt niet met dit vooruitzicht ingenomen. Hij liet ook hier met slimme berekening sir Archibald alleen de zaak uiteenzetten. Hij had den steen opgenomen en werd nu met genoegen gewaar met welk een krachtige hand sir Archibald dien slingerde, ja, hij kon zelfs in den loop van het zeer verhit gesprek de bemerking laten invloeien, dat hij nog niet zoo geheel en al van de gelukkige uitkomst van het proces overtuigd was en het in ieder geval geraden scheen eerst na een rijp beraad een rechtgeding aan te vangen.

Deze twijfel verwierf hem dan ook een dankbaren blik uit de schoone oogen van Carola, en de markies bleef niet in gebreke er reeds over te denken welk nut hij uit deze gunstige gemoedsgesteldheid kon trekken, toen sir Archibald nog de ergernis schilderde, die de Macleans zou vervullen als zij de boot teruggeven moesten.

Na den maaltijd wilde sir Archibald dadelijk naar de hoofdplaats van het graafschap rijden; daar woonde de zaakwaarnemer, die de weinige rechtszaken der Waterfields als koopacten en dergelijken bezorgde. Een eigenlijk rechtsgeleerde was het niet, doch meer een praktische man van zaken, die evenwel in de wetten goed thuis was en zeer zeker gepasten raad geven kon en zou.

Ricardo maakte gebruik van het oogenblik, dat sir Archibald naar buiten ging om de noodige bevelen voor de reis te geven, om het tegenover hem zittende jonge meisje gade te slaan, dat in droevige gedachten verzonken voor zich op haar telloor staarde.

Een heerschte een lang zwijgen, dat Ricardo eindelijk verbrak met de bemerking: ‘Het komt mij voor, miss Carola, alsof dit voorgenomen proces u geen genoegen doet.’

Carola schrikte bij deze woorden op, zag den spreker verward aan en streek dan heure haren verlegen achter de slapeu terug:

‘Vergeef mij, mijnheer de markies, ik was met mijne gedachten elders.’

‘Ik zou het niet gewaagd hebben,’ antwoordde Ricardo, terwijl een fijne lach om zijn mond speelde, ‘u in mijne onbeduidende tegenwoordigheid terug te roepen, had ik niet meenen te bespeuren dat deze gedachten volstrekt niet van aangenamen aard waren. Ik bracht ze met het twistgeding in verband...’

‘Ja, ja,’ viel Carola hem in de rede; ‘gij hebt gelijk! Ik zie geen nut in dit twistgeding. Het onderwerp is een oude boot van zeer geringe waarde: Hoedanig

ook de uitkomst zij, in ieder geval zal zij de reeds gespannen verhouding nog aanmerkelijk verbitteren.'

'Ik ben er waarlijk ontroostbaar over, beste juffer, dat ik de oorzaak van dit twistgeding zijn moest.'

Carola haalde de schouders op. 'Ik kan u ten minste de verzekering geven, dat ik u voor de onschuldige oorzaak houd,'

'Hoe dit ook zij,' hervatte Ricardo met warmte, 'ik wil indien gij het verlangt, mijn best doen om het proces te stuiten.'

'Ach ja, doe dat! Gij zoudt mij daardoor zeer verplichten. Rijd met mijn vader mee en leg onzen zaakwaarnemer het gebeurde naar

waarheid bloot! Ik vrees sterk, dat mijn vader om den gewenschten raad uit te lokken de zaak slechts eenezijdig zal voorstellen.'

Aangenaam was Ricardo die opdracht niet. Hij had het veel liever gezien, dat sir Archibald de zaak alleen behandeld had. Hij twijfelde er niet aan of het proces zou, indien er eenige kans bestond, aanhangig gemaakt worden, en hij ware dan van alle verantwoordelijkheid daarvoor ontslagen. Doordien de dame echter met onverwachte gretigheid zijn vriendelijk aanbod aangenomen had, begreep hij dat daarmede een groot deel van het misnoegen op hem zou vallen, als het proces eenmaal zijn geregeld verloop nam.

DE PARAPLUE.

Buitendien steeg nog een andere donkere zorg bij hem op. Ontwijfelbaar moest zoowel bij Ralph als bij Carola het verlangen bestaan, elkander hunne inzichten omtrent het gebeurde mee te deelen. Hij wist nu wel is waar niet of zij ook gelegenheid bezaten om elkander elk oogenblik van den dag omtrent een samenkomst te verstaan, maar het lag in het bereik der mogelijkheid en het moest daarom zijn onmiddellijk streven zijn zulks minstens zoo lang te verhinderen tot de strijd in laaie vlam ontbrand was; want eerst dan was aan geen bijleggen meer te denken.

Dit waren gronden, die het hem gewenscht deden zijn te blijven. Hij had dan ook tevens wellicht gelegenheid gehad zich aan de jonge dame in een bijzonder gunstig licht te vertoonen, daar sir Archibald de vriendelijkheid had hem den geheelen namiddag uit den weg te gaan. Nochtans waagde hij het niet het rechtstreeksch verlangen van Carola af te slaan. Hij verplichtte haar daarmede ook en van den anderen kant zou hij misschien een onbestemd wantrouwen bij haar opgewekt hebben. Hij betuigde haar diensvolgens, dat hij zich hoogst gelukkig zou achten haar van dienst te zijn en alles zou doen wat in zijn vermogen was om haar vader van zijn plan te doen afzien.

Carola was daarvoor zeer erkentelijk en betuigde haren dank op zoo hartelijke wijze, dat hij gaarne gezien had, dat deze veel koeler geweest ware.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 43]

Onze gravures.

Mgr. Beelen.

De *Alma Mater* van Leuven heeft onlangs een groot verlies geleden door het afsterven van een zijner beroemdste geleerden, Jan Theodorus Beelen, terwijl de nederlandsche letterkunde in hem een harer schoonste talenten zag ten grave dalen. Deze waardige man werd den 12 januari 1807 te Amsterdam geboren. Na het voltooien zijner humaniteiten begaf hij zich naar Rome om er de wijsbegeerte en godgeleerdheid te studeeren

MGR. J.TH. BEELEN, NAAR L. TUERLINX (1858).

In Nederland terug gekeerd werd de jonge geleerde belast met de uitlegging der H. Schriftuur in het groot Seminarie van het bisdom Luik, en in 1836, toen de Hoogeschool van Leuven werd opgericht, benoemden H.H. Hoogwaarden de bisschoppen hem tot professor in de oostersche talen en de H. Schrift.

De hoogleeraar was zonder twijfel de sterkste geleerde in gemelde talen, welke ons vaderland en misschien meer dan een ander land bezat. Grieksch en latijn waren hem zoo eigen als had hij behoord tot de dagen toen deze talen in vollen bloei waren; hij kende hebreeuwsch, chaldeeuwsch en verscheidene andere talen van vroeger

dagen en had, wat meer dan een professor mist, eene voordracht zoo klaar en duidelijk dat zij aller bewondering trok.

Geen wonder dan ook dat hij het onderwijs der Oostersche talen in België stichtte, op vasten grondslag vestigde en eene gansche rei van leerlingen vormde, die, onder zijne leiding, zelf meesters in deze studie geworden zijn. Het was ook Mgr. Beelen, die het eerst de vertaling uit het Syriaksch van de epistels der Maagden in het licht gat, het eerste boek in die taal, merkt een artikel op, dat sedert drie eeuwen hier van de pers kwam. Overigens eene gan-

sche reeks van belangrijke werken, allen betrekkelijk of overzettingen uit oostersche talen volgden elkander op, en onder deze staat als een gedenkteeken de epistel aan de Romeinen

Wij, Vlamingen, zijn Mgr. Beelen veel dank schuldig. Immers, wie onzer kent zijne beroemde vertaling van het Oud-Testament en der Psalmen niet. Beiden zijn verrijkt met aanteekeningen, die ons tot in het diep der geschiedenis doen doordringen en met bijzonderheden bekend maken, die ons tot voor de verschijning dezer boeken, vreemd waren.

Voor de vertaling der Psalmen bezigde Mgr Beelen de romeinsche uitgaaf (*ex typographia Apostolica Vaticana*) van het jaar 1592, 1593 1598. Gedurig werd de overzetting vergeleken met de grieksche overzetting, waarnaar zij gemaakt is, en met het hebreeuwsch. 'Het inzien van die grieksche overzetting en van den grond tekst, zegt de geleerde orientalist, was voor het verstaan van ons latijnsch psalterium volstrekt noodzakelijk: zonder dat bleef de vulgaat voor den vertaler op vele plaatsen zeer duister, ja, zelfs geheel en al onverstaanbaar.' Wat de vertaling betreft deze is vloeiend, verheven dichterlijk. De woorden zijn met zorg gekozen en benadeelen dus nergens de hooge stemming des oorspronkelijken schrijvers.

De H. Stoel heeft zijne hooge verdiensten in meer dan eene omstandigheid erkend en toen dezer dagen de *Alma Mater* den 50^n verjaardag harer herinstelling vierde, herdacht Mgr. Pieraerts den geleerden man in de schitterende redevoering die de rector magnificus in de academische zitting uitsprak. Mgr. betreurde dat de eerbiedwaardige grijsaard die prachtige feesten niet meer mocht bijwonen; hij heeft er slechts de toebereidselen van mogen zien.

Mgr. Beelen was raad van de Congregatie van den Index, geheim kamerheer en huisprelaat van Z.H. den Paus.

Het portret dat wij den lezer aanbieden, dagteekent van 1858, toen de hoogleeraar nog in den vollen bloei des levens was en reeds veel roem rondom zijnen naam vergaderde. Het zal onzen lezers aangenaam zijn aldus kennis te maken met den sympathieken geleerde, den reinen priester, den vriendschappelijken man.

Joden in en buiten Jerusalem.

Wij plaatsen ons hier, onwillens zelfs, voor eene wel scherpe tegenstelling: de joden in en buiten Jerusalem. In de heilige stad zijn de joden nog vroom in den vollen zin des woords, treuren om den tempelval en verwachten, met volle overtuiging, de komst van den Messias. Buiten de stad, dat is verspreid in Europa, is de jood meestal een sjachelaar geworden die geene middelen spaart, welkdanige ook, om zich te verrijken en met dien rijkdom daarenboven nog oorlog voert tegen onze kristene beschaving.

Wij hebben eerbied voor den geloovigen jood, niet voor dien welke thans de groote rol speelt op onze beurzen, in de niet altijd ordentelijke speculatiën en verachtelijke strooperijen, waarvan de eenvoudige burgers de slachtoffers zijn; doch daar waar de jood rustig leeft, eerlijk zijne zaken doet, nog niet heult, met het ongeloof - zooals hier in België veelal het geval is - zal niemand hem zijne achting ontzeggen.

De joden, die wij hier voorstellen, zijn geloovigen. Iedereen kent het roerende tooneel dat aan de westzijde des tempels van Jerusalem, na achttien eeuwen, nog altijd plaats heeft. Een fransch schilder heeft dit onderwerp op eene meesterlijke wijze op het doek weergegeven. Het heiligdom, door den wil Gods gevallen, moest zich niet meer opbeuren uit de puinen; maar toch komen de joden nog altijd vrijdag namiddag tusschen 3 en 4 uren, bij den ouden muur weeklagen en bidden, opdat God den tempel in al zijne pracht zou laten heropbouwen.

Die plechtigheid heeft plaats tusschen een voorbidder en het volk, en luidt als volgt:

'Wegens den tempei die verwoest is' -

Op deze woorden antwoordt het aanwezige volk:

'Zitten wij hier eenzaam en weenen.'

Die woorden worden na ieder vers van den voorbidder herhaald. Deze laatste gaat op smeekenden toon voort:

'Wegens het paleis, dat omver geworpen ligt -
Wegens de muren, die gescheurd zijn -
Wegens onze heerlijkheld, die verdwenen is -
Wegens onze groote mannen, de verslagen zijn -
Wegens de kostbare steenen, die verbrand zijn -
Wegens de priesters, die gevallen zijn -
Wegens onze kouingen, die hen veracht hebben -'

Het slotgebed luidt eindelijk:

Voorbidder: 'Wij bidden U, ontferm U over Sion!'
Volk: 'Vergader de kinderen Jerusalems!'
Voorbidder: 'Haast u, haast u, Verlosser Sions!'
Volk: 'Spreekt tot het hart van Jerusalem!'
Voorbidder: 'Schoonheid en majesteit moge Sion omgeven!'
Volk: 'Ach wend u genadig tot Jerusalem!'
Voorbidder: 'Moge weldra het koninkrijk weer over Sion verschijnen!'
Volk: 'Troost hen die treuren over Jerusalem!'
Voorbidder: 'O dat vrede en zegen wonen in Sion!'
Volk: 'En de twijg ontspruite te Jerusalem!'

De muur, waar deze klaaggebeden elken vrijdag opstijgen, is gekend onder den naam van *el Ebra*, plaats des geweens. Pelgrims komen uit alle oorden der wereld - behalve die welke in Europa den beurstijd niet gaarne zouden willen missen - om dáár voor het opbouwen des tempels te bidden, en onder deze vindt men vele Polen, die hunne godsdienstoefeningen trouw in eere houden, ofschoon er zijn die ook geducht het gouden kalf vereeren.

Wat hier op de tweede gravuur wordt voorgesteld, is het watergebed of het *taschlich*, dat in de maand *tischri*, omtrent de herfstevening, gevierd wordt. In diezelfde maand valt de Groote Verzoendag en het Loofhuttenfeest. Het bovengemelde feest der poolsche joden bestaat in het opzeggen van gebeden bij een vischrijk water.

Het gebed rolt over de vergiffenis der zonden, die, even als de rivier de onreinigheid wegspoelt, door Gods wil worden weggevaagd. De joden kiezen voor deze plechtigheid eene afgezonderde plek, hetgeen niet zelden bij het volk aanleiding heeft gegeven tot erge beschuldigingen. Evenzoo werden zij wel eens verdacht van het water te vergiftigen, omdat zij soms, bij die plechtigheid, kruimels brood in de rivier lieten vallen.

Bij onze joden is deze plechtigheid onbekend of minstens zij wordt niet uitgevoerd in den zin als dit bij de poolsche joden plaats heeft.

In-eenschuivende brandleer.

Men ziet hier in gravuur de brandleer van Schwieger, te Leipzig. Volgens de I^e^ figuur is de leer gansch opgesteld, volgens de 2^e^ is zij ineen geschoven, want de acht gedeelten, die op elkander geplaatst zijn, schuiven in elkander. Heel dat toestel staat op eenen wagen en kan dus gemakkelijk verzet worden. Door het draaien met eene windas schuift de brandleer in- en uiteen. Alvorens de leer op te winden, maakt men ze vast door middel van vier balken *a a a a*, die ook uit het ineengeschoven geraamte voortkomen. Terwijl men beneden de windas draait, klimt rechts en links een man op de leer, om met de bouten *b* de verdiepingen op de uitstekken *d* vast te maken. Bij het neerlaten der verdiepingen worden die bouten er uit getrokken en de wervels *c* voor iedere ineengeschoven verdieping omgedraaid. Deze brandleer heeft het voorrecht zeer licht van bouw en toch sterk te zijn.

De heks van Monterey.

(*Vervolg.*)
II.

Pinna had reeds te zes uur des morgens bezoekers, die hare kunst kwamen raadplegen. Pas waren zij weg, of José verscheen en bracht de ten verkoop bestemde gestolen voorwerpen mede. Terwijl hij deze heerlijkheden uitpakte, vertelde hij zijn ontmoeting met Carlos Moro, de plannen van Vanega omtrent de munt en eindelijk hoe de bedeljongen zoo schoon aangekleed was geworden. Doch Pinna hoorde slechts éénen naam in het geheele verhaal, het was die van Carlos Moro. Haastig zegde zij:

‘Hier hebt ge twee realen; ga terstond terug naar de ‘groene kan’ en als de waard nog thuis is, verzoek ik hem dadelijk hierheen te komen en als die Vanega er nog is, kan hij hem vergezellen; ik zal hunne moeite schitterend beloonen.’

José greep het geld en snelde weg.

Nu zonk Pinna hijgende in haren leuningstoel, hare oogen echter glommen als die eener hyena.

‘Derhalve hun kind,’riep zij uit, ‘het kind van die vrouw, aan welke boven mij de voorkeur gegeven werd - had ik Carlos Moro tot echtgenoot bekomen, ik ware thans een geeerde fatsoenlijke vrouw... en nu, nu ben ik de heks van Monterey! Wie begrijpt die smart eener vrouw, waardoor zij verteerd wordt, wanneer zij zich door den geliefde verlaten, beschimpt ziet! Ik heb alleen nog ruimte in mijn gemoed voor één gevoel.. het is dat der wraak! Wraakzucht was het, die mij hier vastketende, zij gaf mij de

kracht, de geheele ellende van mijn bestaan en het bewustzijn mijner schande te dragen; wreken wil ik mij... en kan ik het niet aan den vader en de moeder, welnu, zoo treffe de wraak driedubbel het kind.'

Zij verzonk in een somber gepeins. Eensklaps sprong zij woest op en krijschte met vervaarlijke stem:

'Ja, wraak, wraak wil ik - ik ben de heks van Monterey geworden - en zijn kind - het zal een dief en moordenaar worden. Hoera! op den dag dat men hem naar de strafplaats zal voeren - hij heet toch ook Carlos Moro - dan is het uur der wrake gekomen!'

Hare oogen schoten vonken; weldra echter verzonk zij weer in somber nadenken, waaruit naderende voetstappen haar eerst deden opschrikken. Door Cano en Vanega gevolgd kwam José binnen.

Het onderhoud duurde verscheidene uren. Vanega bekwam tachtig en de waard twintig piasters; met handdrukken scheidden zij van de hek'. Nauwelijks zag het wijf zich alleen, of zij riep José bij zich en begon:

'Luister wel naar hetgeen ik u zeg Ik ben in den laatsten tijd zeer ontevreden met u; gij behandelt mij niet als eene moeder, maar als eene dienstmeid. De tijd komt nu, dat ik elk mijner bevelen stipt wil uitgevoerd weten. Er leeft een mensch en deze is de heden door Miguel Cano gevonden Carlos Moro - dezen worm haat ik grenzenloos. Gij zijt mijn zoon en de erfgenaam van mijn goud en mijn haat.'

Zoo sprekende nam zij José bij de hand en voerde hem naar een geheim kaske in den muur, haalde er een kofferke uit, maakte het open - het was gevuld met goudstukken.

José kon zich aan dat gezicht niet verzadigen. Hij viel zijne moeder dankbaar om den hals; hij beloofde zelfs aan haren geringsten wenk te zullen gehoorzamen - en moeder en zoon waren verzoend!

Gedurende den geheelen dag kwamen lichtgeloovige dwazen, die bij Pinna raad en hulp voor hun goede geld zochten. En toen de nacht met zijne donkere schaduwen reeds het landschap bedekte, kwam nog een rijtuig den steilen steenweg af, die op een afstand van omstreeks vijf minuten van het huis der heks naar de hoofdstad voerde. Een sierlijk gekleede, dicht gesluierde dame steeg uit en ging haastig langs het voetpad op Pinna's woning af.

Pinna ontving de dame met schijnbaren eerbied: doch het was duidelijk, dat beiden elkander niet vreemd waren. Want zonder verdere plichtplegingen wierp zich de dame in den leuningstoel en legde hoed en sluier af. Zij was lang en schoon en kon nauwelijks vierentwintig jaar tellen. Pinna zette zich aan de tafel en begon de kaarten te schudden. De dame

nam af - en Pinna legde de enkele kaarten voor zich op de tafel.

'Aha! ziet ge, sennora, er is een brief voor u onderweg. Een oud heer wil nader kennis met u maken - doch ziet ge hier, de boer verhindert hem daarin - Schoppenaas, dat beteekent verdriet. - Ruitenvrouw! Ziet ge, sennora, gij hebt eene vijandin in huis.'

De oude heks schudde de kaarten weer door en wist ze zoo te schikken, dat de hartenboer naast hartenvrouw kwam te leggen. 'Ziet ge, sennora, ge zult toch met hartenboer vereenigd worden!'

Een donkere blos overtoog het gelaat der dame. Zij drukte de waarzegster een ons in de hand en spoedde zich naar haar wagen terug. Zij was de vrouw van den rijken grondbezitter Refugio. Deze echter, reeds bij de zestig jaar oud, lag gevaarlijk ziek en de edele echtgenoote zocht troost - in plaats van in den tempel des Almachtigen - in het dievenhol eener bedriegster.

'Hihi!' grinnikte de oude, 'ik was ook eens jong en schoon gelijk sennora Refugio. Lichtzinnig lachend en overmoedig wierp ik mij in den maalstroom der losbandige vermaken - en nu zit ik hier als heks van Monterey. Arme sennora! Gij waart spoedig geholpen; met weinige druppels van mijn elixir - en uw geliefde man was verlost van alle aardsche beslommeringen. Maar wij zijn nog zoo ver niet, doch de tijd zal wel komen, dat ik voor zware oncen eenige druppels aan haar verkoopen zal en dan zal zij gelukkig zijn, - wanneer slechts dat domme ding niet bestond, wat de eenvoudigen geweten noemen. Wanneer er toch eens een eeuwigheid bestond?' morde de oude huiverend. Er overviel haar eene rilling alsof zij de koorts had. Haastig stond zij op, ging naar de kas, nam er eene flesch uit die zij half leegdronk, zonk in haar leuingstoel neer en viel in slaap.

Na eene poos kwam José, die uitgegaan was, weer thuis. Een vluchtigen blik op zijne moeder werpende, morde hij: 'De oude is weer dronken,' - en dronk het overschot van den inhoud der flesch uit. Hierop sloop hij naar het geldkaske in den muur, nam met behulp van een stoel, waarop hij klouterde, den sleutel van een plank weg, waar zijne moeder dien verborgen had, opende met de grootste voorzichtigheid het kaske, nam er ettelijke goudstukken uit, sloot het weer dicht en legde den sleutel op de vorige plaats. Nog eenmaal zag hij spottend naar zijne slapende moeder en spoedde zich nu naar een hol waar gespeeld en gedanst werd. Na verloop van twee uren keerde hij terug - zijne waardige moeder sliep nog steeds - en ging te bed. Doch hij kon den slaap niet vatten. José had het gestolen geld verspeeld. Hij kende wel geen God, geen gebed - maar het geweten!...

In dezelfde kroeg zat ook Vanega somber, nadenkend, met het hoofd op de knokkige hand gesteund, de donkere oogen strak op een punt gevestigd en de lippen vast opeen geklemd. Bij tusschenpoozen ontsnappen hem onverstaanbare woorden en telkens spreekt hij de voor hem staande flesch aan.

Eindelijk stond hij op en ging naar buiten in den duisteren nacht. De koelte deed hem goed, de duisternis stemde overeen met zijn binnenste. Zijn besluit stond vast; de munt te berooven en den bewaarder, indien het noodig was, te vermoorden.

III.

De munt van Monterey bevond zich in een groot steenen gebouw, voor hetwelk twee schildwachten op post stonden De groene zonneblinden gelijkvloers waren gesloten evenals de binnenvensterluiken der kamer, welke de muntmeester don Pedro Rio sinds jaren bewoonde. De oude heer, een geleerd, beschaafd man verkeerde heden in een zeer gedrukte stemming, want zijn trouwe bediende was gestorven. Hij bewoonde vier vertrekken; in deze waren overal de blijken van het wetenschappelijk beroep huns bewoners zichtbaar. Tegen de wanden stonden in kassen in regelmatige rijen tot aan de zoldering werken uit alle vakken der wetenschap. Wiskunstige en natuurkundige werktuigen van de fijnste en nauwkeurigste bewerking stonden in de vensternissen en overal waar een plaatsje open was, opgesteld. Van de vier vertrekken, welke Don Pedro Rio bewoonde, verdienen er twee onze bijzondere aandacht. Het voorste was de bediendenkamer en het achterste het slaapvertrek van den muntmeester, waar ook de kas bewaard werd. De vensters waren van buiten met dikke ijzeren traliën, van binnen met ijzerbeslagen luiken voorzien, welke des nachts gesloten werden, overdag echter met zware groen zijden voorhangsels pronkten. Op de schouwlijst stonden acht kaarsen in twee vierarmige kandelabers. Een ledikant stond in een hoek der kamer, daarnaast een nachttafeltje, op hetwelk een zilveren koffiekan, een suikervaas, een glas water, eenige cigaretten en een revolver. Een prachtvolle schrijftafel, met papieren en boeken bedekt, stond in het midden - en vlak daarnaast een groote ijzeren kas, met dikke ijzeren banden aan den houten vloer bevestigd.

De muntmeester, een ruim zestigjarige man, zat in het tweede vertrek voor eene tafel en doorzag aandachtig eene rekening, waaruit hij op een blad papier eenige aanteekeningen maakte. Hij werd door een zacht kloppen aan de deur in zijne bezigheid gestoord. Óp zijn ‘binnen!’ verscheen de herbergier Miguel Cano met den jongen Carlos Moro bij zich. Maar wie zou Miguel Cano weer herkend hebben? - De waard was als haciendero gekleed en droeg een geel lederen broek, een kort wambuis, een sombrero en grof maar helder linnengoed. De grove gelaatstrekken drukten de openhartigste vriendelijkheid uit en zijne lippen waren tot een voortdurenden gullen lach geplooid. Carlos Moro was eenvoudig en net gekleed en zijn van nature goedig gelaat met de eerlijke oogen moest een ieder gunstig voor hem stemmen.

De muntmeester stond op, monsterde vluchtig zijne bezoekers en vraagde: ‘Wat verlangt gij, sennores?’

‘Sennor,’ dus nam Miguel Cano het woord op, ‘ik ben van beroep een vrachtrijder, doch slechts een van den minderen rang. Ik rijd tusschen Monterey en Vera Cruz, ik vervoer koopwaren en leef met mijne familie zoo goed als het gaat van hetgeen mij dat opbrengt. Mijn naam is Pedro Sobre. Mijn zoon Carlos kwam vandaag met mij mee naar Monterey en en toen wij de afspanning binnen gingen, hoorden wij daar onder andere stadsnieuwtjes dat uw bediende gestorven is en gij een zoo braaf godvruchtig heer zijt, en het een geluk ware voor hem, die in uw dienst kon treden. Daar dacht ik zoo in mijne eenvoudigheid: Ga er met den jongen heen, doe aanzoek bij den heer, misschien stemt hij er in toe en neemt hem aan.’

De muntmeester monsterde den jongeling: - Carlos beviel hem zeer goed.

‘Het is in alle geval tamelijk lichtzinnig,’ antwoordde de muntmeester, ‘wellicht onvoorzichtig als ik uw zoon aanneem, want ik weet niets meer van u, dan wat gij voor doelmatig denkt mij te verhalen. Maar ik neem hem aan, want ik beoordeel de menschen altijd op hun gezicht en gij schijnt mij open en rechtschapen te zijn. Daarbij ware het uwe grootste schade, indien gij mij misleiddet en de Hemel zou er u voor straffen. Ik ben een oud man, beste Sobre, en zal uw zoon meer als kind dan als

bediende behandelen. Zoo dikwijls gij in de stad komt, brengt gij mij natuurlijk een bezoek om naar uw zoon te zien.'

Miguel Cano was opgetogen en kuste de hand des muntmeesters, omhelsde Carlos en verliet het muntgebouw met een kloppend hart. Het eerste gedeelte van het verschrikkelijk plan was volkomen gelukt. De slimme bedrieger had Carlos Moro wijs gemaakt, dat zulke heeren, gelijk de directeurs eener munt, niet gaarne weeskinderen in hun dienst namen, dewijl zich niemand om hen bekommert, verder, dat een herbergier, gelijk hij, vele vijanden had en het beste was. hem op zulk een manier onder dak te krijgen. De arme jongen bedankte Miguel voor zijne hulpvaardigheid en heette van nu af Carlos Sobre. En al kwam de gedachte bij hem op, dat het eigenlijk toch een bedrog was om den muntmeester de waarheid te verzwijgen, zocht hij zich er mede gerust te stellen, dat hij er niets kwaads mee beoogde en later zijnen heer de waarheid ontdekken zou, als hij diens vertrouwen zou gewonnen hebben. Nog denzelfden dag kwam Vanega en bracht een koffer met linnengoed en kleeren, en dankte den directeur met tranen in de oogen, dat zijn neef zoo goed verzorgd was.

Binnen weinige dagen was Carlos volkomen op de hoogte van zijne dienstverrichtingen. Hij had voor niets anders te zorgen dan de kleeren van den ouden heer te borstelen, weg te leggen en 's morgens het koffiegoed af te wasschen en gereed te zetten, want Don Pedro Rio bereidde zelf zijn ontbijt. Des middags haalde hij het eten voor zijn heer en voor zich uit het naaste logement en het avondmaal eveneens. Den overigen vrijen tijd kon hij voor zich zelven besteden. Des avonds knielde Carlos neder en dankte God voor Zijne genade, en bad tegelijk voor zijn weldoener en zijne vrienden.... Miguel Cano en Vanega. De laatste bezocht bijna dagelijks zijn beschermeling en bracht hem telkens de een of andere kleinigheid mede. Ook Miguel Cano kwam na acht dagen een bezoek brengen en vereerde den directeur twee flesschen rum, naar hij voorgaf, uit Vera-Cruz, daar hij wist dat de genadige heer gaarne thee dronk. Al deze kleinigheden verheugden den ouden heer uitermate en met den dag kreeg hij Carlos meer lief. Viel er buitengewo[n]e arbeid in huis te verrichten dan bood Vanega zich aan en hielp vol iever mee, zonder ooit een drinkgeld aan te nemen.

Ongeveer twee maanden nadat Carlos bij den muntmeester in dienst getreden was, ontving hij van zijn heer bij gelegenheid van zijn naamdag een gouden unca en een zeer schoon laken wammes. Ook Cano en Vanega verschenen met kleine geschenken en verzochten verlof bij Carlos des avonds in de voorkamer te mogen blijven en met een glas punsch den naamdag van den jongen te vieren. Don Pedro Rio blikte welgevallig; het deed hem genoegen, dat zij niet verzocht hadden Carlos met hen mede te mogen nemen, maar liever aan zijn huis kwamen om hem niet alleen te laten.

'Met genoegen,' zegde hij; 'blijft zoo lang gij wilt, doch de wacht laat na tien uur niemand meer uit of in; ik zal den kommandant echter verwittigen.' Hij riep terstond den wachtkommandant binnen. Het was een oude baardige krijgsman. 'Sennor,' zegde don Pedro Rio, 'ik verzoek u deze twee personen heden op welk uur van den nacht het ook zij, ongehinderd te laten passeeren.'

De commandant salueerde en ging heen. Cano en Vanega weenden bijna van blijdschap en nauwelijks waren zij uit het gezicht van het huis, of zij vielen elkander om den hals en zwoeren elkander eeuwige vriendschap. Daarop spoedden zij zich naar de oude Pinna en deelden haar mee, hoe na zij bij de volvoering van hun plan waren.

Pinna had er ook een rol bij te vervullen. Zij moest voor paard en wagen zorgen, welke in een zijstraat, ongeveer twee honderd stappen van de munt, wachten zouden, om de schatten benevens de roovers zoo snel mogelijk over de grenzen te brengen. Pinna zelf zou met José later achterna komen en Monterey voor altijd verlaten. Na langdurige beraadslaging, waarin alle mogelijke gevallen bésproken werden, scheidden Miguel Cano en Vanega van de oude heks om de voor den avond noodige toebereidselen te maken.

Het was negen uur in den avond toen Carlos zorgvuldig de vensterluiken sloot, en de gordijnen dichtschoof zoodat er geen schijnsel van licht tot de straat doordrong. Dat was zijn dagelijksch werk. Don Pedro Rio zat, in een wijden kamerjapon gewikkeld, in een grooten leuningstoel voor de schouw van zijn daghelder verlicht slaapvertrek en liet zijn in turksche pantoffels gestoken voeten op de staven van den haard rusten. Carlos had even te voren een zilveren koffiekan, suikervaas en tas benevens een flesch rum en een glas water op de ronde tafel gezet.

'Ga nu naar uwe vrienden en breng den avond recht genoeglijk met hen door,' zegde de muntmeester.

Carlos ging naar zijne kamer, waar Miguel Cano en Vanega juist bezig waren een pakket open te maken, dat zij meegebracht hadden en het noodige bevatte, om een heerlijke punch te bereiden. In eene kleine tot dusver ongebruikte keuken was een vuur aangelegd en in een ketel borrelde reeds het benoodigde water. Weldra klonken Carlos Cano en Vanega met elkander - er werd op de gezondheid van den jongen, dan op die van zijn heer, en daarna op die zijner vrienden geklonken. Daarop nam Vanega een schoon glas, dat hij met punch vulde en zegde tot Carlos: 'Ga nu eens naar uw heer en verzoek hem, ons de eer aan te doen onze punch te willen proeven.'

DE KLAAGMUUR TE JERUSALEM, NAAR E. BERNINGER.

'Maar dat past niet,' merkte de niets kwaads vermoedende jongen aan.

'Integendeel, die opmerkzaamheid zal hem genoegen doen,' antwoordde Vanega. Terwijl Carlos nog eenige bedenkingen opwierp, maakte Cano van een oogenblik dat de jongen druk met Vanega sprak, gebruik om met bliksemsnelheid een fleschke uit zijn zak te halen en een deel van den inhoud in het voor den muntmeester bestemde glas te werpen.

Eindelijk liet Carlos zich overreden, nam het glas op en bracht het aan zijn heer. 'Caballero,' sprak hij, 'wij nemen de vrijheid ueen glas punch aan te bieden; het zal u wel niet beleedigen en ik heb u toch van harte lief.'

Geroerd nam de oude heer het glas aan met de woorden: 'Ik dank u van harte: ik zal het glas op uwe gezondheid ledigen en dat wij beiden nog zeer lang bij elkander mogen blijven.'

Vreugdestralend keerde de knaap tot zijne vrienden terug.

'Beste Carlos,' zegde nu Vanega, 'ga eens naar de Calle de Plateria, daar staat een rijtuig,

dewijl wij straks naar San Roge rijden, en haal er een flesch wijn voor ons uit; zij ligt onder de kussenbank. Zeg maar aan den koetsier, dat gij Carlos zijt door ons gezonden.'

Carlos ging heen om den hem opgedragen last te volvoeren. De nacht was duister en koud. De voetstappen der weinige nog over de straat gaande heden klonken hol en luid op de trottoirs van Monterey. Carlos haalde diep adem, de Frissche lucht deed hem na het ongewoon rijkelijke gebruik der punch goed. Wezenlijk vond hij in de Calle de Plateria een volkomen gesloten wagen met vier krachtige muildieren bespannen. Op den bok zat de muildierdrijver diep in een mantel gewikkeld.

HET WATERGEBED OP HET JOODSCHE NIEUWJAARFEEST, NAAR W. STRYOWSKI.

'Murchacho!' riep Carlos, 'ik word gezonden door Miguel Cano; ik zou een flesch wijn uit den wagen halen.'

'Bueno,' antwoordde de voerman, 'er zit een vriend van hem in, stap maar in den wagen en neem de flesch.'

Carlos maakte den portel open en zag ondanks de duisternis een man in den wagen zitten.

'Sennor, uw vriend Cano zendt mij om een flesch wijn te halen; zij ligt onder de kussenbank in het kaske.

'Stap dan maar in en zoek ze,' antwoordde de man, die geheel slaapdronken scheen.

Carlos stapte in. Op hetzelfde oogenblik echter sloop een man als een schim van achter den wagen te voorschijn, sprong snel achter Carlos in en sloeg den portel dicht. Deze onbekende en de in den wagen zittende, grepen den jongen te gelijk aan en wierpen hem met behendigheid een slot op den mond. Deze onverwachte aanval kwam Carlos als een droom voor. Ondanks zijne ontsteltenis poogde hij zich wel te verweeren, doch het was te laat.

Middelerwijl luisterden in de munt Vanega en Cano met gespannen aandacht in de richting der slaapkamer. Eindelijk vernamen zij een duidelijk gekerm en gesmoorde hulpkreten. De beide schurken vlogen naar den muntmeester. Hij lag, zich onder de hevigste pijnen krommende, op de met een tapijt belegden vloer. Vanega en Cano namen den stervenden man op en wierpen hem op zijn bed, waar hij weldra onder vreeselijke stuiptrekkingen den laatsten adem uitblies.

'Nu zullen wij den inventaris eens gaan opmaken,' zegde Vanega met ijzingwekkende gevoelloosheid. De sleutels der kas lagen in de schrijftafel - één oogenblik, de kas was open!

De dieven stonden aanvankelijk als versteend bij den aanblik van dezen rijkdom - het waren oncen, enkel goudoncen! Daarna gaf zich hunne blijdschap lucht in een soort van waanzinnigheid; zij sprongen als bezeten in het rond tot eindelijk het koel overleg weer de overhand verkreeg. Het goud werd ijlings en zoo stil mogelijk in de zakken geschud, die beiden onder hunne mantels meegebracht hadden en de zakken stevig dichtgebonden. Nu blaasden zij de lichten uit, en verlieten, de volle zakken onder hunne mantels verbergende, de munt. Maar het goud was zwaar en zij moesten al hunne krachten inspannen om bij het voorbij gaan der wachtpost geen achterdocht te verwekken.

'Werda?' riep de schildwacht.

'Passeert!' gaf de commandant ten antwoord.

Hijgende, in hun zweet badende, bereikten de beide booswichten den wagen. De daarin zittende kerels sprongen er uit, Cano en Vanega stapten er in.

'Naar de grenzen, in galop, alles is gelukt!'

De koetsier legde de zweep over de muildieren en voort ging het in vliegende vaart. De twee uit het rijtuig gesprongen schurken doorliepen verscheidene straten en hielden eindelijk voor een kleine herberg stand. Daar wachtte hen José, twee gezadelde paarden bij den toom houdende. Beide kerels stegen dadelijk op.

'Zeg uwe moeder, dat alles gelukt is! Carlos, Vanega en Cano zijn reeds op weg naar de grenzen, wij volgen hen; zij weet, waar zij ons vinden kan.' Daarop gaven de bandieten hunne paarden de sporen en stormden de poort uit.

(*Wordt vervolgd.*)

De hoogeschool te Cairo.

El Azhar is de naam der Muzelmansche universiteit te Caïro.

Universiteit! dat woord klinkt prachtig en zoo geleerd, dat men er heel gaarne den hoed voor afneemt. Wat wij u echter verzoeken, wees niet te haastig met dit eerebewijs, waar het eene turksche universiteit betreft; die naam is hier geen teeken, verre van daar, Men zou El Azhar even gerust eene 'inrichting voor dooven,' of 'voorhof van een gekkenhuis' kunnen betitelen.

Oordeel zelf, of deze uitspraak lasterlijk is.

El Azhar is eigenlijk een groote moskee, die den eenen dag de bestemming heeft om er Allah te prediken en aan te roepen, en den anderen om er de rechtsgeleerde wetenschappen *á la façon des Turcs* - te onderwijzen Driehonderd professoren

verkondigen er aan een tien duizend leerlingen de uitspraken van het eeuwig, onveranderlijk recht.

Nu begrijpt gij, waarom de heilige Justitia het Oosten als haar lievelingsland beschouwt. Haar leergang voortdurend door tien duizend studenten gevolgd! Welnu, waar ter wereld is in het beschaafde Europa het land, dat haar zulk een uitgestrekten eeredienst bewijst!

Nog beter zult gij dit beseffen, als gij weet dat deze studenten plus minus dertig jaren aan hunne rechtsgeleerde studiën wijden, zooals de tegenwoordige khedive Tewfik eens aan een franschen reiziger verhaalde.

Dertig jaren is een zeer eerbiedwaardig cijfer; en wanneer in ons land (en menig ander) de toekomstige advocaten verplicht waren zich even lang aan de *studie* te wijden, alvorens het hun vergund werd tot de *practijk* over te gaan, dan meenen wij dat hun getal zou slinken naar rato van het getal studiejaren; iets wat misschien nog geen nationale ramp was.

Doch, *hoe* kunnen deze getulbande vereerders van Themis al dien tijd nuttig bezig blijven?

Deze vraag zou gemakkelijk te beantwoorden zijn, zoo het attribuut *nuttig* slechts achterwege bleef. Want bezig zijn ze, zeer bezig - 22 uren dikwijls per dag - en luide bezig, zoodat hooren en zien vergaat, maar nuttig? *that is the question!*

Wanneer een Europeaan het benijdenswaardig voorrecht heeft, dat de slagboomen, welke dit heiligdom der muzelmansche geleerdheid aan de profane buitenwereld onttrekken, voor hem vallen, en hij in turksche pantoffels gestoken, - daar zijn ongeschoeide voet dien gewijden grond zou ontheiligen - daar binnentreedt, dan valt zijn verbaasde blik vooreerst op eene groep van eenige honderdtallen neergehukte studenten, ieder met een plankje gewapend, waarop ze hunne les eigenhandig hebben neergeschreven, welke ze met luider stem van buiten leeren. Men kan zich den indruk verbeelden, dien deze editie van een heksensabbatsch tooneel op den vreemdeling maken moet, en hoe zonderling hij daarbij te moede moet zijn, zijne oorzenuwen vooral.

Deze loerende gemeente bevindt zich op een open plein; de luisterende gemeente is in de groote zaal *roeak* genaamd, rondom den leerstoel van een aantal professors neergehukt. Leerstoel is weer een schoon woord voor een soort van peperzakske, waarin een citroengele jurist aan 't gebaren maken is en een leven maakt als de duivel in een wijwatersvat. Zij leeren, of liever zij huilen, uren achtereen, tot dat hunne stem hen bepaald in den steek laat, en - wat de kracht van het goede voorbeeld al niet vermag! - de leerlingen, op elkander gepakt als een school sardijnen, huilen dapper mee, disputeeren, maken gebaren, en - ronken ook al soms. Deze rechtsgeleerde leergang wordt zóó dag aan dag, jaar aan jaar, gegeven en gevolgd. Zijn schitterendste uitkomsten telt hij buiten kijf op 't gebied der doofheid: want, zoo niet drievierde van deze kwakersgemeente binnen den tijd van één jaar volslagen doof is, moet er stellig een wonder geschieden.

Het meerendeel der studenten El Azhar is arm, armer dan de armste middeleeuwsche *Bettelstudenten*. Het gouvernement ziet zich dan ook verplicht, met het brood der wetenschap ook het brood van tarwemeel en maïs voor hen te breken. Tot dit einde zondert Egypte van zijn budjet - een egyptisch budjet! alweer zoo'n schoonklinkend woord voor een allesbehalve schoone zaak! - jaarlijks 600,000 piasters of ongeveer 150,000 francs af; eene som, die wat zegt voor het land van den Nijl, maar bitter weinig te beduiden heeft, als men er 10.000, zegge tienduizend hongerlijders gedurende een geheel jaar den mond en de maag mee moet vullen. Wie

de schoone deelkunst machtig is, kan berekenen, dat de juristen van Caïro met zestien francs 's jaars rond komen.

Nu, nu, als het waar is wat Alban Stolz van den spaanschen infanterist weet te vertellen, dat hij namelijk op éénen ajuin en een glas olie een heelen dag marcheeren kan, dan zullen de beoefenaars der wetenschap, die bij het verzadigen van hun honger naar de spijzen der wetenschap, de lichamelijke behoeften bijna ontwassen zijn, en bovendien 22 van de 24 uren in eene hukkende houding hun maag tot stilstand in haar nuttigen, doch kostbaren arbeid dwingen, zeer licht met zestien francs in 't jaar toekomen.

Van tijd tot tijd komt er afwisseling in het tooneel. Van hoogerhand hebben de professoren aanzegging ontvangen, dat zij den godsdienstigen iever hunner leerlingen eens moesten aanwakkeren.

Dan speelt het fanatisme zijn hoogste troef uit. De leeraars voelen zich in apostelen van den Islam herschapen en hun geestdrift kent geene palen meer. Van den morgen tot den avond dreunen de gewelven van den éénigen kreet:

Allah! allah! allah achbar! Wee den christen, die zich dan in El Azhar waagde.

Na het noodig getal predikatiën opent men de poorten en de leerlingen verspreiden zich door Caïro en geheel Egypte, om overal de leer te verkondigen en de grondstellingen in toepassing te brengen, die hun zijn ingeschreeuwd.

Dat is hunne vacantie.

Veel vreugde verschaft zij hun niet, doch noem dit woord niet, waar het een ernstigen Turk of Egyptenaar geldt, want, en dit moet hun tot eere nagegeven worden, alvorens we van hen scheiden, ernstig zijn ze en ernstig vatten ze 't leven op: de luchtigheid onzer studenten zou eene ergernis voor hen zijn.

De telephoon in het amerikaansche leven.

Amerika draagt niet te vergeefs den naam van de Nieuwe Wereld; het is inderdaad het land der nieuwigheden bij uitnemendheid, en terwijl het oude Europa dikwijls nog slechts aarzelend overgaat tot het toepassen der nieuwste vindingen, maakt het jonge Amerika van elke nieuwe ontdekking der wetenschap gebruik, en nergens zijn dan ook de nieuwste uitvindingen spoediger ingeburgerd dan in het wonderland der toekomst.

Vooral de telephoon is, ondanks zijn kortstondig bestaan, in Amerika reeds zoo algemeen en alledaagsch geworden, dat men zich haast geene amerikaansche stad van eenige beteekenis zonder dit practische middel van verkeer denken kan. Zelfs in de middelmatige steden van 100,000 tot 200,000 inwoners (in Amerika zijn dat steden van den derden of vierden rang) heeft de telephoon eene uitbreiding verkregen, waarvan men zich in Europa nauwelijks een denkbeeld kan maken. De voornaamste straten zien er uit als waren zij door een reusachtig spinneweb overspannen, zoovele telephoondraden kruisen zich links en rechts, van het eene dak tot het andere gespannen. Het aantal firma's en particuliere huizen, die in de noord-amerikaansche steden, vooral in de westelijke staten, met elkaar in telephonische verbinding staan, moet dikwijls meer dan het derde deel zijn van het aantal huizen.

Dat zulk eene drukke aanwending van den telephoon een hoogst eigenaardigen invloed op het dagelijksche leven moet uitoefenen, spreekt van zelf, en men kan zich daarvan eenigszins een denkbeeld maken uit het volgende verhaal van een Europeaan, die voor eenigen tijd eene reis in Noord-Amerika maakte.

In eene middelmatig groote stad in het Noorden van den staat New-York, zoo verhaalt hij, bezocht ik eene bemiddelde familie, waarmede ik sinds lang bekend was. De aangenaam verraste vrouw des huizes ontving mij op de hartelijkste wijze; maar nauwelijks hadden wij elkaar de handen geschud of reeds greep zij naar den telephoon, die op de leuning harer *causeuse* lag en zegde, tot mij gewend:

‘Ge moet me niet kwalijk nemen dat ik over u beschik; wij zullen een rijtoer maken en dan zal ik u de stad eens laten zien. Vervolgens dineert ge bij ons met eenige personen, die u van dienst kunnen zijn. Daarna varen wij met een stoomjacht de Niagara op; morgen rijden wij naar onze villa, waar wij een paar dagen doorbrengen zullen. Nu ga ik mijn man van zijn kantoor roepen, ik meld u aan, bespreek onze plannen en bestel dan ons rijtuig, dat ik sedert de invoering van den telephoon buitenshuis kan laten stallen; ik noodig verder de gasten voor ons diner, bespreek het noodige met den machinist en den hofmeester, betreffende de vaart en een souper op het jacht. Dan zal mijn man voor de reis naar de petroleumstreek zorgen en ten laatste heb ik nog tal van zaken met onze bedienden op de villa af te handelen.

'En wanneer zal dat alles wel in orde zijn?' vraagde ik.

'O! blaer die albums maar wat door of loop even den hof in; ik heb niet gaarne dat mij iemand op de vingers ziet als ik telephoneer. Binnen een kwartier ben ik weer tot uw dienst,' zegde de lieve gastvrouw glimlachend.

Daar ik dat werk toch eens wilde af zien, bleef ik in de albums bladeren, en luisterde, oogenschijnlijk geheel in de beschouwing der photographieën verdiept, met verbazing de geheele telephonische afspraak af.

Eerst werden uitvoerig al de ontworpen plannen in bijzonderheden met den heer des huizes besproken, en daarna volgden aan het stedelijk centraal-bureau de uitnoodigingen voor het diner aan drie, vier familiën. Twee daarvan antwoordden per omgaande, hoewel zij, bij elkaar gerekend, minstens acht en twintig engelsche mijlen ver woonden. Daarop werd het rijtuig geroepen en geruimen tijd onderhandeld met den hofmeester van het kleine stoomjacht, dat op vijf mijlen afstands in het Eriemeer lag, om het menu van het souper, dat op het vaartuig gebruikt zou worden, *en détail* vast te stellen.

Vervolgens kwam de onderhandeling met de huishoudster der villa aan de beurt, die eerst weer langs telephonischen weg van de boerderij geroepen moest worden, en eindelijk liet de heer des huizes zich weer hooren met het bericht, dat de plaatsen voor den trein naar de petroleumstreek besproken waren.

Dat alles was in twintig of vijf en twintig minuten afgehandeld, waarna de vriendelijke gastvrouw den telephoon met een zucht van verlichting uit de hand legde en zegde:

'Dat was een heele bezigheid! Nu ga ik toilet maken en ruim aan den telephoon het veld voor de keukenmeid. Tot straks.'

Zij wipte de deur uit en een oogenblik later verscheen de keukenmeid, eene waardige matrone, die thans op hare beurt het instrument ter hand nam en er even handig mee bleek om te gaan als hare mevrouw. Tot mijne verbazing hoorde ik nu vleesch, visch, groenten, fruit enz. voor het diner in de grootste winkels van de stad bestellen en breedvoerig over hoeveelheid en hoedanigheid beraadslagen.

Terwijl de vrouw des huizes en hare dienstmeid aldus over eene uitgestrektheid van verscheidene vierkante mijlen links en rechts hare orders uitzonden en daarover onderhandelden en schikkingen maakten, had ik, bedaard in een hoekske gezeten, voor de aardigheid eens nagerekend, hoeveel tijd aan briefkes schrijven, boodschappen en ritjes per vigilante er wel gevorderd zou worden voor het werk, dat vrouwenhand en vrouwenmond hier binnen veertig minuten afdeed, en ik kwam bij mijne becijfering tot het bedrag van veertig werkuren, over zoo- en zooveel personen verdeeld.

Het is er nog ver van af dat eenige europeesche stad zulk eene uitgebreide toepassing van den telephoon zou kunnen aanwijzen; alleen te Zurich begint het er een weinig naar te lijken. Bij de Amerikanen vergeleken, zijn wij dus op dit stuk nog heel wat ten achter, maar in den laatsten tijd is toch in menige europeesche stad groote vooruitgang op het gebied der toepassing van den telephoon merkbaar.

Allerlei.

Behandeling van brandwonden.

Heeft men het ongeluk gehad zich te branden, dan kan men niet beter doen dan de wond onmiddellijk goed met zachte zeep te besmeren; dit vermindert aanstonds de pijn. Is de wond ernstig, dan bestrijkt men ze, als de pijn wat bedaard is, met lijnolie, waarover tarwemeel gestrooid wordt. Zoodra dit vast geworden is, herhaalt men de behandeling met lijnolie en tarwemeel, tot er eene volslagen korst ontstaan is, die men zoolang op de wond laat zitten tot ze er vanzelf afvalt. Dan zal men bevinden dat zich daaronder eene nieuwe huid zonder litteekens gevormd heeft.

Misdaad en vergelding.
(*Vervolg.*)

III.
Eene bespreking en hare gevolgen.

Nauwelijks kon men het oude, eenigszins versleten rijtuig van sir Archibald, dat met twee zijner schoonste paarden bespannen was, van den ouden burcht niet meer zien of Carola ging den torentrap op tot aan den hoogsten uitkijk.

Men genoot van het hooge platdak een heerlijk uitzicht over het omliggende landschap, dat slechts aan de eene zijde door met bosschen begroeide hoogten voor het oog verborgen was. Wel stonden ook overal boomgroepen, maar eensdeels waren zij van zeer geringen omvang, en anderdeels verhieven hunne kruinen zich zoo laag, dat zij het vergezicht in het geheel niet belemmerden. Als een glinsterend zilveren lint kronkelde zich het riviertje door de velden en weilanden, en aan gene zijde daarvan verhief zich als een prachtgebouw het slot der Macleans.

Het gebeurde in den laatsten tijd menigvuldig, dat Carola bij schoon weer met een haakof borduurwerk naar den uitkijk klom en uren lang op het platform vertoefde. Waarom zou zij ook niet, wanneer hare tegenwoordigheid in huis niet vereischt werd, met een arbeid, die den geest niet bezig hield, het genot eener heerlijke natuur vereenigen? Gelukkig het gemoed, dat in de aanschouwing van Gods schoone natuur genoegen vindt! Het viel niemand op en nog minder kwam het iemand in den zin daaruit eenige gevolgtrekking te maken

Zoo klom dan ook ditmaal Carola onbespied naar het platform van den toren. Boven aangekomen legde zij haren zakdoek op de borstwering in de richting van het slot, zoodat hij naar beneden afhing, maar om te verhinderen dat de doek zou wegwaaien, bezwaarde zij het op den muur liggende tipje met een steen. Nu nam zij haar haakwerk op, zette zich op de in het midden der platform geplaatste steenen bank en begon te arbeiden, waarbij zij echter niet in gebreke bleef telkens naar het slot uit te zien.

Het duurde geen half uur of een licht rood kleurde vluchtig hare wangen. Aan een dakvenster in het slot vertoonde zich een wel is waar niet herkenbare gedaante, die herhaaldelijk met een witten zakdoek naar buiten zwaaide.

Nadat zij dit bemerkt had, stak zij bedaard haren zakdoek weer bij zich, pakte haar haakwerk bijeen en ging naar beneden. Een kwartier later verliet zij den ouden burcht, om een wandeling langs den oever van het riviertje te doen en terzelfder tijd sprong Ralph in eene boot om een roeitochtje te maken.

Had sir Francis er eenig vermoeden van gehad, dat zijn zoon met de dochter zijns vijands in een nauwere verstandhouding stond, zou hij toch ditmaal niet aan de mogelijkheid eener ontmoeting geloofd hebben; want Mr. Ralph richtte de spits zijner boot niet naar den ouden burcht, maar stroomopwaarts, waar zich wilde eenden

verzamelden. Daar hij ook zijn geweer bij zich had, ging hij blijkkaar op de eendenjacht. Weldra verdween het lichte vaartuig achter het riet van den tegenovergestelden oever en al had sir Francis zelfs van alles kennis gedragen, zou hij er op gezworen hebben dat zijn zoon den achtermiddag met de jacht ging doorbrengen.

Hij zou zich evenwel daarin vergist hebben. In de aan een wilgenboomstronk vastgelegde boot lag slechts de hond, het geweer en de kruithoorn. De jager echter was uitgestegen en stapte met zijne hooge waterlaarzen met groote schreden den loop van het water volgende voort en zich achter de wilgen zoo goed verbergende, dat hij van het slot uit niet bemerkt kon worden. Het slot eenmaal achter den rug hebbende, nam hij minder voorzorgen; zijn weg voerde landwaarts langs hetzelfde pad dat sir Archibald en de Italiaan des voormiddags gegaan waren.

Het duurde niet zeer lang of het lichtezo merkleed van Carola schemerde door het groene loof en dadelijk daarop had een van die toevallige ontmoetingen plaats, waarvan de liê zoo veel wisten te vertellen. Mr. Ralph moest zeer vertrouwd met de dame zijn; want nadat hij zijn hoed afgenomen en den in Engeland onder gelijken gebruikelijken handdruk gewisseld had, ging hij dadelijk up zijn doel af, zonder eerst te vragen wat Carola eigenlijk op het hart had.

‘Wie is toch die jonge Italiaan, die zulk een onuitstaanbaar hoogen toon aanslaat?’ vraagde hij.

‘Waarom heeft uw vader wegens zulk een onbeduidend iets een nieuwen strijd begonnen?’ vraagde Carola daarentegen.

‘Ik heb te vergeefs beproefd, dit te verhinderen,’ antwoordde Ralph. ‘Maar wie is deze Italiaan? De man bevalt mij niet! Hij heeft valsche oogen en beantwoordde mijn streven om de zaak in een gunstig daglicht voor te stellen met onverbloemden hoon; zou hij misschien....’

‘Wat dan?’ vraagde Carola, de schouders ophalende.

‘Van onze betrekking weten.’

‘Dat is niet mogelijk!’

‘En die door een nieuwe veete trachten te verbreken?’

‘Maar met welk doel?’

‘Hij kon uwe hand begeeren.’

‘Aha! mijn vriend, is het zoo met u gelegen?’ meende Carola glimlachend en tikte met de punt van haar parasol bestraffend op zijn schouder. ‘Uw ieverzucht is voor mij, wel is waar, zeer vleiend; maar bedenk, dat in dezen materialistischen tijd het aantal dergenen, die naar de hand van een meisje zonder vermogen dingen, uiterst gering is.’

‘Gij vindt er genoegen in steeds het verachtelijkste goed, dat gij mist, hemelhoog te verheffen en veracht de groote schatten die gij bezit.’

‘Gij hebt ze mij zoo dikwijls voorgeteld, vriend-lief, dat ik bijna zelve aan hun bestaan moet gelooven. Ik bezit schoonheid, of ten minste bevalligheid, verstand, een voornaam voorkomen, een huishoudelijken aard, dat alles hebt gij in mij ontdekt. Daar ik echter ook buitendien de deugdzaamste van mijn geslacht ben, geloof ik, mijn vriend, dat gij wel iets minder ieverzuchtig mocht zijn.’

‘Versta mij goed, Carola!’ antwoordde Ralph eenigzins geprikkeld. ‘Verwissel mijn ieverzucht niet met de verdenking, dat ik u in staat zou achten mij trouweloos te zijn. Maar niettemin ziet gij mij ook ernstig in de weer om eene peerl, die het geluk mij eenmaal in den schoot geworpen heeft, ook te behouden. Ik kan het niet dulden dat iemand er de hand naar uitsteekt.’

‘Stel u daaromtrent gerust! De markies Lughini is sinds eenige dagen hier als de vriend mijns vaders en betoont mij slechts die oplettendheid, welke deze verhouding hem oplegt, zonder ook slechts met een enkelen oogslag de grenzen daarvan te overschrijden. Integendeel heeft hij mijn verbitterden vader trachten te sussen en is straks met hem naar Trestham gereden, om daar verder ten gunste van een minnelijke schikking mee te werken.’

‘Naar Trestham? Wat wil uw vader daar?’

‘Hij gaat zijn zaakwaarnemer raadplegen, daar hij een proces tot uitlevering der boot aanvangen wil.’

‘Welk een dwaasheid! Dat vernietigt onze vooruitzichten voor minstens tien jaar!’

‘Juist daarom gaf ik u het sein, dat ik u spreken wilde. De markies is reeds in de weer geweest om de kansen van dit proces zoo ongunstig mogelijk voor te stellen.’

‘Dat zijn zij ook inderdaad.’

‘Ik kan niet daarover oordeelen; in ieder geval wordt het proces vandaag of morgen nog niet aanhangig gemaakt. Maak van dit uitstel

gebruik om uw vader te bewegen de boot terug te zenden.'

'Dat doet hij niet.'

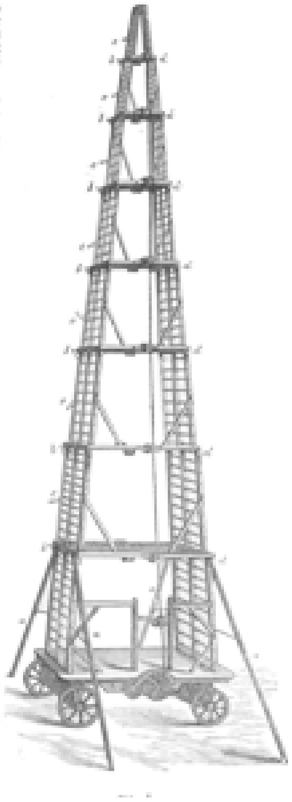

FIG. 1

FIG. 2 DE IN-EENSCHUIFBARE BRANDLEER.

'Beproef het nochtans! Dat zou mij gelegenheid verschaffen mijn vader over te halen een ophelderende verontschuldiging aan den uwe te zenden en zijn wij eenmaal op den weg der opehelderingen...'

'Dan ware alles goed!' bevestigde Ralph met een diepen zucht. 'Maar bij mijn vader is dit niet mogelijk. Als gij uw vader kondet bewegen eerst een briefje van verontschuldiging aan den mijne te schrijven, dan ware onze zaak gewonnen.'

'Dat is onmogelijk; dat doet hij niet!'

'Dan stuit alles er op af, dat geen van beiden de eerste wil zijn,' riep Ralph vertwijfelend uit; 'en toch heeft uw vader ongelijk!'

'Neen, Ralph, het onrecht is aan de zijde uws vaders! Hij wist, dat het hier een vergissing gold en geen kwade bedoeling.'

'Maar uw vader moest weten, wat recht was!'

'En tegenover een vreemdeling was dit niet edel gehandeld.'

‘En deze vreemdeling heeft zich gedragen op eene manier, waaraan ik geen benaming wil geven.’

‘Deze vreemdeling is de gast der Waterfields,’ bemerkte miss Carola met trotsch opgeheven hoofd.

‘En kwam de eer der Macleans te na,’ hernam Ralph, eene schrede teruggaande.

‘De Macleans hebben zich ook gedragen op eene manier gelijk de Waterfields het nooit zouden gedaan hebben.’

‘Geldt dat ook mij, miss Carola?’

‘Het staat u volkomen vrij het als zoodanig op te nemen, Mr Ralph.’

‘Dat betreur ik ten hoogste; maar de eer van mijn huis heeft voor mij een onschatbare waarde.’

‘Met aardsche goederen zijn de Macleans overvloediger gezegend dan wij; in één opzicht gaan wij echter niet voor hen uit den weg: wij dulden geen onwaardige behandeling!’

Met deze woorden maakte Carola tot groet een trotsche buiging met het hoofd en ging op het pad, waarlangs zij gekomen was, verder.

Ralph bleef alleen achter. Hij zag haar eenige oogenblikken na, tot de laatste plooien van haar kleed in de krommingen van den weg tusschen het kreupelhout verdwenen waren. Over zijn aangezicht had zich eene doodelijke bleekheid verspreid, zijne lippen beefden en lang staarde hij met over elkander geslagen armen op den grond.

Eindelijk loosde hij een diepen zucht, wierp een oogslag naar den ouden burcht, welks wachttoren men tusschen de toppen de boomen heenschemeren zag en keerde langzaam naar zijne boot terug.

‘Ik vrees, dat deze schoone droom uit is,’ morde hij onder het voortgaan. ‘Wanneer eenmaal de eer der familiën met de aangelegenheden des harten in botsing komt, dan kan zij wel het Vereenigde scheiden, doch nimmermeer het gescheidene vereenen.’

Bij zijne boot gekomen, sprong hij er in, maakte de ketting los en schoof ze uit het riet. Eenige krachtige riemslagen brachten de boot aan de andere zijde van den oever, waar hij haar langzaam met den stroom tot aan den watertrap van het slot drijven liet. Een dienaar nam de ketting aan, en met zijn jachtgereedschap beladen, beklom Ralp den trap.

Deze voerde naar een terras, welks hardsteenen grondvesten door het water der rivier besproeid werden, terwijl zich op den achtergrond de gevel van het slot verhief. Het terras had aan de rivierzijde een steenen balustrade, waarop van afstand tot afstand schoone bloemvazen prijkten. De grond was vlak gemaakt en met fijn kiezelzand bestrooid. Ter rechter- en ter linkerzijde stond een groepke jonge lindeboomen, die eensdeels een koelen schaduw verspreidden, anderdeels echter zoo laag gehouden waren, dat zij het uitzicht der vensters van het slot niet belemmerden. Het middengedeelte van.het slot, hetwelk vlak tegenover den trap lag, was buitendien geheel vrij. Als Ralph het terras betrad, bemerkte hij zijn vader, die onder de linden op en neer wandelde, en ging naar hem toe, om hem te begroeten.

‘Wel, Ralph, hebt gij een gelukkige jacht gehad?’ vraagde de baronet, als hij zijn zoon met jachtgereedschap toegerust, verschijnen zag. ‘Ik heb niets onder het schot gekregen,’ antwoordde deze wrevelig, wierp zijn hoed op een tuintafeltje en droogde het zweet af, dat langs zijne slapen perelde.

‘Wildet gij eenden schieten?’

‘Ja, ik legde de boot aan de overzijde tusschen het riet.’

‘Ik heb toch een geheelen zwerm zien opvliegen. ‘

‘Wegvliegen zag ik ze ook, maar ik kon ze niet bereiken. Wat dunkt u, vader,’ vraagde hij eensklaps na eene kleine pauze, ‘zouden wij den oude hierover niet zijne boot terugzenden?’

‘Waarom?’ vraagde de baronet verbaasd. ‘Hoe komt gij daarop?’

‘Ik had tusschen het riet op de loer liggende volop tijd om over de zaak na te denken. Men kan het behouden van de boot aan een zeer kleingeestige reden toeschrijven....’

‘Hoezoo?’

‘Ik wil niet zeggen dat er iemand is, die zou denken, dat het ons om de waarde der boot te doen is...’

‘Daar hebt gij volkomen recht in, Ràlph,’ lachte de baronet.

‘Maar er zullen veel menschen zijn, die meenen, dat het twistzoekerij is.’

‘Wie zou dat zeggen? Ik ben de aangevallene; ik verdedig slechts mijn recht, en twist zoekt degene, die op eens anders rechten inbreuk maakt.’

‘Gij zoudt gelijk hebben, indien sir Archibald of een zijner lieden in de boot gezeten had; daar echter de vreemdeling alleen was en zich op onbekendheid met de grenzen beriep, meende ik, dat dit met eene verontschuldiging gelijk stond en wij derhalve, zonder onze waardigheid te kort te doen, de boot met het oog hierop terugzenden konden. Wij hebben haar genomen en daarmede onze rechten bewezen; nadat dit geschied is, acht ik het waardiger haar niet te behouden.’

De oude heer ging nadenkend eenige malen op en neer; eindelijk bleef hij voor zijn zoon, die inmiddels op een tuinstoel plaats genomen had, staan.

‘Ik wil niet zeggen dat gij ongelijk hebt, Ralph,’ begon hij, bedachtzaam met het hoofd knikkende, ‘en uwe gronden zouden mij wel tot een dergelijk besluit nopen, indien de vreemdeling er zich naar gedragen had. Maar wat hij zegde klonk niet als een verontschuldiging, maar veeleer als een verwijt en daarbij heeft hij Harry bij het overzetten een guinje gegeven.’

Ralph werd bij deze woorden zijns vaders rood; hij had gemeend, dat hij alleen dit wist.

De baronet ging voort: ‘Ik weet niet of het onder deze omstandigheden daarenboven gepast was mijn bediende een drinkgeld te geven. Harry zegde mij ook, dat hij die in geen geval aangenomen zou hebben, wanneer de markies het goudstuk niet in het vaartuig geworpen had; maar de mildheid van deze belooning betrof niet het dienstbewijs van den jager.’

‘Dat voelde ik ook!’

‘Hij wilde ons daarmee een verwijt maken, dat het in wezenlijkheid een zekere - wat zal ik zeggen - een zekere inhaligheid van ons was, dat wij de boot behielden, en hij wilde zijne vrijgevigheid tegenover onze hebzucht doen uitkomen.’

‘Maar dat zou juist voor ons een nieuwe grond zijn,’ merkte Ralph aarzelend aan.

‘Neen, deze omstandigheid verbiedt juist alle tegemoetkoming; want dan kon men met een schijn van waarheid zeggen, dat wij ons door deze les getroffen gevoeld en haar ter harte genomen hadden. Maar als gij wilt, zal ik hem de guinje terugzenden.’

‘Dat zou zijn van onze zijde den toestand verbitteren,’ merkte Ralph haastig aan.

‘Wat is mij daaraan gelegen?’ antwoordde de baronet verwonderd over die aanmerking. ‘Het ligt niet in mijne bedoeling die te verbeteren. Tusschen ons beiden bestaat slechts het recht, niets anders. Op mijne rechten sta ik, en om zijne verbittering lach ik.’

Daarmede zette de baronet schouderophalend zijne wandeling onder de linden voort.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 44]

Onze gravures.

Grootvaders tijd.

Ja de tijden zijn veranderd, en om die verandering op te merken moeten wij niet tot groot-, maar slechts tot vaders tijd terug keeren. Wij zijn niet alleen uitwendig, maar ook inwendig veranderd, en geloof mij, wij zijn er niet beter bij geworden.

GROOTVADERS TIJD, NAAR FRITZ SIEMERING.

Wat is bijv. Antwerpen, ik zal niet zeggen in honderd jaar, neen, in veertig jaar veranderd! Indien de dooden, die wij eenige jaren geleden naar hunne laatste rustplaats droegen, eens voor een oogenblik konden terug keeren, wat zouden ze verwonderde oogen opentrekken.

Waar zijn, zouden zij zeggen, die donkere vestingen gebleven die de stad als in een steenen gordel omsloten? Waar die groene wallen, die breede donkere grachten, die uitgestre' te weilanden met knotwilgen, die velden en hovingen buiten de wallen? Waar die huizen en landelijke herbergen, hier en daar verspreid, waar men Zondags onder den breedgetakten lindeboom kwam uitrusten, kegelen of boogschieten?

Dat alles is verdwenen en in eene Overgroote en prachtige stad veranderd, waar schier geen spoor van landelijkheid meer te vinden is.

Als men in de oude stad komt, kan men gerust zeggen dat deze geheel verbouwd is, en zelfs derwijze verbouwd dat de Vandalen, die sedert eenige jaren meester zijn op het stadhuis, niets hebben recht gelaten dat nog een spoor van oudheid droeg.

Geene steden hebben meer van de ‘modernisatie’ geleden dan Antwerpen en Brussel; Gent, Brugge en steden van minderen rang hebben nog een goed deel van hun vroeger karakter mogen behouden: Antwerpen heeft schier alles verloren.

Toen men onlangs de prachtige kollektie van teekeningen, aan het oude Antwerpen ontleend en toehoorende aan dokter Schaeffer, ten toon stelde, stonden de oudste Antwerpenaars verwonderd hoeveel

stadsgezichten hun als totaal vreemd voorkwamen. Onze winkels, die, veertig jaar geleden, nog een eerzaam, een oud-burgerlijk voorkomen hadden, zijn veelal in prach-magazijnen veranderd en vele huizen van notabelen, die vele geslachten hadden zien voorbijgaan, zijn nu door de eigenaars aan groote uitpakkers van modegoederen verhuurd.

Het is zooveel jaren niet geleden dat een winkel met groote vitrien en verguld fransch opschrift *à la mode de Paris*, te Antwerpen nog met een schuin oog aangezien en zeker niet als zeer solied beschouwd werd. In Conscience's *Siska van Roosemael* vindt men natuurlijk naast veel conventionneels, eene zeer trouwe afspiegeling van wat de winkels in onzen kindertijd waren. Van Roosemael's oud-burgerlijke winkel, vindt men nu nog slechts hier en daar in eene zijstraat; maar Spinael's schoenmagazijn, blinkend van klatergoud, is de algemeene regel geworden

Is de handel, door al die pracht-ontwikkeling beter en solieder geworden? Wel integendeel. De geprotesteerde wissels, de weigering van geaccepteerd papier, de bankroeten zijn integendeel zoo verbazend in getal aangegroeid dat de cijfers elke maand met schrik in de dagbladen vermeld worden. De pracht is grooter, maar het bedrog is zelfs oneindig geworden.

De bankroetier durfde vijftig jaar geleden zich niet meer op de Beurs vertoonen als werden zij door het ongeluk neergeslagen; vandaag vindt de slechtste betaler er zooveel kollega's dat hij er als het ware van de meerderheid deel maakt Velen geven hem doorgaans de hand even als zij voorheen deden, en dit zeker korten tijd nadat hij zijne betalingen staakte.

En wat al verandering in kleeding in minder dan eene halve eeuw? De naaister is, des Zondags, niet meer van de gravin te onderscheiden, tenzij dat deze zich niet meer *endimancheert.* De dienstmeid draagt kleedingstukken, die hare meesteres in hare jonge jaren niet zou versmaad hebben. Is dit alles het gevolg van wezenlijken voorspoed en weelde?

Zeker neen; de panden in den Berg van Barmbartigheid, de geprotesteerde wissels zijn daar om het tegendeel te bewijzen.

Wat zouden die oudjes, die op onze gravuur zijn afgebeeld, verwonderd staan, indien zij in onzen tijd van stras en klatergoud moesten leven! Wat in hunnen tijd schande was, is nu vaak niet eens besprekenswaard en wat men toen als eergevoel en eigenwaarde erkende, doet onze tijdgenooten glimlachen.

Ja, wij zijn kinderen van onzen tijd; wij erkennen volgaarne dat die tijd ons veel nuttigs heeft aangebracht; doch dit belet niet dat wij met genoegen aan dien van grootvader terug denken, het moge dan ook, volgens velen, eene ziekte zijn het verledene altijd beter te vinden dan het tegenwoordige.

De spion.

Wij zijn in het spaansche tijdvak, toen ons land overdekt was met spaansche legerbenden, duitsche huurtroepen en Nederlanders, die het wapen opnamen om de vreemde overmacht te bestrijden. Het tafreel dat wij voor ons zien is wel geschikt om geruimen tijd onze aandacht op die gravuur te boeien.

Het leger bezet zeer sterke positiën; het is vol hoop op de goeden uitslag van den krijg en de Spanjaard weet geen ander middel, om de positie te verkennen, dan spie op spie uit te zenden. De Nederlanders zijn echter waakzaam, en is er reeds meer dan een spion aan hun oog ontsnapt, dan toch is men ditmaal gelukkiger geweest; men heeft de hand op een van die stoute verraders gelegd.

Geketend wordt hij voor de oversten gesleept en men dwingt hem op de knieën te zitten en zóó zijne verklaring af te leggen, die zorgvuldig wordt opgeteekend, echter minder ten zijnen voordeele dan ten voordeele van de oversten, die uit elk woord, uit elke beweging nieuwe bekentenissen hopen af te leiden.

Wat zal het lot van den verrader zijn? Dat lot staat ongenadig, onverbiddelijk in het strafwetboek geschreven. De dood volgt op de ondervraging. Geen onbarmhartiger strafrecht dan dat van den militair. Na weinige oogenblikken zal men kort recht met den spion spelen en zijn lijk zal aan den tak van eenen boom bengelen, al heeft hij dan ook kostbare inlichtingen meegedeeld over diegenen, die hem betaalden.

Overigens de strop is verdiend loon; inden oorlog zegt men: *on profite de la trahison, on déteste le traître.*

De heks van Monterey.
(*Vervolg.*)

IV.

De zon dook in de donkere golven der zee, de haven van Tampico met haar purpergloed overstroomende. De klokken der stad galmden in plechtige klanken over de spiegelgladde watervlakte, op welke lichte zeilbooten pleiziertochtjes deden en de altijd blauwe mexicaansche hemel spande zich als een gewelf van kristal uit boven dit heerlijke land, over hetwelk de natuur hare schoonste gaven heeft uitgestort.

Een jong man, hoogst elegant gekleed, ijlde zonder op dat prachtige tooneel acht te geven, langs den oever op een groot huis toe, aan welks gevel een groot bord prijkte met het opschrift: ‘Speelhuis’ in de spaansche taal. Het huis was twee verdiepingen hoog en met smaakvolle verkwistenheid gemeubeld. Door een reeks van prachtvolle voorkamers kwam men in het salon, dat door een veelarmigen luster met een aantal brandende kaarsen verlicht was. Meer dan honderd personen, bijna enkel heeren, verdrongen zich in kleinere en grootere groepen, hunne cigaretten rookende, om de speeftafel. De jonge elegant stapte haastig de voorkamers door en gelukte er na eenige moeite in een bescheiden plaatsje aan het ondereinde der tafel machtig te worden. Zijn strak oog volgde onafgewend het ivoren bolleke, welks klepperend rollen een beangstigende taal sprak.

‘*Double zero*!’ liet zich juist de krachtige stem van den bankier in hare stereotype eentonigheid hooren.

‘Cuatrocientos pesos!’ (400 pesos) riep de jonge man en zette deze som op de speeltafel. - De bankier zag op - maar dit gelaat? Deze man in nieuwmodisch zwarten frak met witten halsdoek. En toch, het is geen vergissing: het is Miguel Cano en naast hem de kassier is Vanega. Zelfs de mindere bedienden zijn bekenden, in zwarte elegante kleeding.

De jonkman verloor. Hij zette wederom honderd pesos op, de bankier wierp hem een honenden blik toe en liet het bolleke loopen - Miguel Cano was stom en koud als een marmeren beeld; de toeschouwers schenen van nieuwsgierigheid te branden;

de jonkman, ofschoon uitwendig kalm, volgde met koortsige spanning den snellen loop van het bolleke. Het sloeg aan.

'Perdido!' (verloren) zegde Miguel Cano en Vanega streek het geld naar zich toe.

Daar tastte de ongelukkige speler nog eenmaal in den zak, zette een rol goud... zijn horloge... zijn ring... op rood.

Vanega telde het geld, schatte het horloge en den ring en zegde koel: 'Duizend pesos op rood.' Het bolleke liep.

'Negro ganado!' (zwart wint) riep de bankier.

Met een vreeselijke verwensching stormde de jonkman naar buiten, op den oever der zee toe. Van de torens van Tampico klonk in lange doffe tonen het uur van middernacht. De jonge man heeft den oever bereikt... een sprong... een plomp... en de golven rollen, even in haren loop gestoord, weer zachtkens voort. Een menschenleven is verloren, maar Miguel Cano heeft bij de tweeduizend pesos gewonnen.

Op de tweede verdieping van het speelhuis, in een duistere kamer, welke slechts van de hoogst noodige meubelen voerzien was, lag Carlos Moro in ijlende koortsen op het ziekbed. Het was twee maanden na den moord en den diefstal in de munt van Monterey. Miguel Cano, zijne vrouw en Vanega hadden sinds lang hunne maskers laten vallen en den armen jongen rondweg alles meegedeeld. Zij poogden hem te overtuigen, dat er voortaan slechts één weg voor hem openstond: Zwijgen en zich met hen te verbinden. Zij zetten hem duidelijk uiteen, dat in het tegenovergestelde geval het gerecht hem als medeplichtige zou beschouwen en gaven hem ten bewijze daarvan een dagblad van Monterey ter inzage. Hij las: 'Onze stad is tengevolge van een vreeselijken moord, door een jongen nauwelijks vijftienjarigen knaap gepleegd, in hevige opschudding. De algemeen geachte en geëerde directeur der munt, sennor Pedro Rio, nam voor twee maanden een jong mensch als bediende aan. In den morgen van den 5 november vond men den muntmeester vergiftigd op zijn bed liggen; in een op de tafel staand glas stond nog een weinig punch, die arsenicum bevatte. Uit de opengebroken kas waren ongeveer viermaalhonderdduizend pesos ontvreemd. De bediende was gevlucht. Het door de justicie onmiddellijk ingestelde onderzoek heeft het volgende aan het licht gebracht: De knaap heet Carlos Moro en is de zoon van wijlen advocaat Moro; hij kwam bij een koopman in dienst, die hem echter ontsloeg en hem later eens de munt van Monterey zag binnengaan. Op zijne vraag aan de schildwacht vernam hij, dat deze jongen bij den muntmeester in dienst was. De koopman dacht verder niet meer aan hem. Nu blijkt echter, dat Carlos Moro zich onder den valschen naam van Carlos Sobre heeft voorgedaan en ook onder dezen naam bij de prefectuur ingeschreven werd. Uit een en ander blijkt met zekerheid: dat Carlos Moro met medeplichtigen in betrekking stond en de misdaad reeds bij zijn indiensttreding bij den muntmeester beraamd was, want anders had hij zich niet onder een valschen naam voorgedaan. Alle navorschingen hebben tot dusverre tot geen uitkomst geleid. Er wordt ter algemeene kennis gebracht, dat er vier duizend pesos premie op het hoofd van den jeugdigen misdadiger gesteld zijn.

Monterey 5 november.

MONRO, Alcalde.'

Als een bliksemstraal trof dit bericht den armen Carlos. De eerlijke naam zijns vaders onteerd, op zijn hoofd een premie gesteld, hij zelf onder moordenaars en dieven! Hij verborg zijn uitgeteerd gezicht in de kussens van zijn bed, hij bad, hij

weende en tierde. Venita Cano zat voor zijn bed, de deur werd zorgvuldig gesloten gehouden. Op zekeren dag verscheen ook Vanega voor zijn legerstede en zegde tot hem met de bedaardheid eens satans:

'Wij zijn gelukkig, wij zijn rijk, doch wij zijn dankkaar en willen ook u een schitterende toekomst verzekeren. Indien gij echter in uw waanzin voortgaat met ons te vloeken of pogingen tot ontvluchten in het werk te stellen, dan moet gij sterven! Onze eigene veiligheid vordert dit.'

Sinds dit oogenblik sidderde Carlos zoo dikwijls hem zijn voedsel gebracht werd, uit angst voor vergift.

Welk een vreeselijke verandering in zijn leven, in zijn toestand, in zijne toekomst! Aanhoudend zag hij den ouden vriendelijken heer voor zich, hoe hij minzaam en glimlachend het punchglas uit zijne hand aannam en - barmhartige God - de drank was vergif! Met zweet bedekt, wentelde zich de ongelukkige op zijn ziekbed. Nu hield hem voortaan nog slechts ééne gedachte bezig: - Vlucht! Deze gedachte beheerschte hem geheel en al. Dag en nacht dacht hij er over na en deze gedachte gaf hem kracht en schijnbare rust.

Schijnbaar bewilligde hij ook thans in al de voorslagen die men hem deed en eenige dagen daarna stond hij zelfs in zwarte elegante kleeding met gouden horloge en brillanten ringen,

eenige honderd oncen goud in den zak, in de speelzaal en voerde de rekening.

Ongeluk maakt wantrouwend, slim, zelfs listig. Carlos wist zeer goed dat hij met argusoogen bewaakt werd en liet niemand iets van zijn voornemen merken. Op die wijze vergingen wederom veertien dagen en hij kon nu reeds ongehinderd het huis verlaten en zelfs urenlang uitblijven. Hij maakte zich den tijd te nutte om aan de haven een matrozenherberg op te zoeken en onderhandelingen aan te knoopen met een ouden stuurman, die hem naar Vera-Cruz brengen zou. Carlos had geld en de nacht voor de vlucht werd vastgesteld. Hij gelukte er in zijne hevige opgewondenheid te verbergen en de geslepen booswichten volkomen te misleiden.

De vastgestelde avond kwam, maar er woedde een geweldige orkaan uit het noordwesten. Niettemin verscheen Carlos op het bepaalde uur, van den regen doornat, van angst en zenuwachtigheid bevende, aan de haven. De orkaan was middelerwijl eenigszins bedaard, maar toch bleef de overtocht een waagstuk op leven en dood. Carlos betaalde den schipper het overeen gekomen loon en deze gaf hem een groven zwaren mantel. Hij kon Carlos geen weldadiger en noodzakelijker geschenk doen. Carlos wikkelde er zich goed in, besteeg de sloep, die terstond afstak en met behulp der riemen snel de volle zee bereikte. Na een gevaarvollen tocht van een uur bereikte men een klein mexicaansch koopvaardijvaartuig. De schipper riep het aan en weldra bevond Carlos zich daar aan boord. Onder een vloed van zegenwenschen had de brave oude afscheid van hem genomen.

De storm ging geheel liggen en werd vervangen door een fermen bries. De kust week allengskens verder terug en eindelijk verdween ook de lichttoren van Tampico met zijn schitterenden lichtbol uit het gezicht. De zeereis van Tampico naar Veracruz was kort en leverde niets bijzonders op. Carlos had zijne plaats betaald en dus bekommerde zich verder niemand om den bleeken, treurigen jongeling. Eindelijk kwam het schip te Veracruz aan.

Veracruz (het ware kruis) verdient ten volle dezen naam. Zijne sombere gesloten huizen, de rechtlijnige straten met verhoogde voetpaden, de eeuwige vrees voor de daar bijna altijd heerschende gele koorts maakt de stad tot de treurigste van het land.

Op het marktplein, aan de haven, in de hoofdstraten, daar gaat het nog, maar in de zijstraten! De huizen zijn hoog, maar hun morsigheid, hun verval, hun gebroken balkons, hun met houten traliën voorziene vensters doen ze meer gelijken op gevangenissen dan op paleizen. De straten zijn over het algemeen nauw, bochtig, glibberig, met mist, slijk en zelfs doode dieren bedekt Dichte zwermen insekten vliegen gonzende, wanneer iemand voorbij gaat, van deze hoopen vuilnis op, waarvan de aanblik en de stank walging verwekt. Bij duizenden ziet men zwarte gieren, die bijna de helft grooter zijn dan onze raven, *zobilotes* geheeten, op de platte daken der huizen, deels op krengen zittende - waarmee zij zich uitsluitend voeden. Deze dieren dragen in Veracruz den zonderlingen naam van ‘straatpolicie’ en is op het dooden van zulke dieren een zware straf gesteld.

Carlos zag zich nu eensklaps te midden dezer stad verplaatst, zonder vrienden, zonder bekenden; doch hij had ongeveer vierhonderd oncen benevens een gouden horloge met ketting in zijn bezit en was dus niet van middelen ontbloot. In een afgelegen straat ging hij over een voorplaats waar het zwakke licht van een morsige lantaarn een twijfelachtige schemering op korenzakken en ledige biervaatjes wierp, in de gelagkamer eener herberg. De waard, dik en opgezet door het gebruik van zijn eigen brouwsel, lag in een leunstoel achter den kachel te slapen, eenige havelooze

kerels zaten bij een stompje kaars met smerige kaarten te spelen en zagen Carlos met doffe, slaperige oogen aan. Carlos ging hen voorbij naar een tweede kleiner vertrek dat voor betere gasten bestemd scheen. Eenige onderofficieren der lanciers zaten daar met elkander te praten onder het gebruik van een paar flesschen wijn. De verschijning van een vreemdeling scheen hen te verwonderen.

'Sennores,' dus verontschuldigde zich Carlos, 'ik verzoek om vergeving dat ik hier stoornis schijn te veroorzaken; maar in het voorste vertrek is het zoo ongezellig en daarom waagde ik het mij bij het betere gezelschap te voegen.'

'Sennor,' antwoordde een oud wachtmeester, die zich gestreeld voelde tot het beter gezelschap gerekend te worden, 'treed gerust nader, en neem plaats aan onze tafel indien ge er lust in hebt.'

Carlos maakte van de uitnoodiging gebruik en nam op den hem aangeboden zetel plaats.

'Van waar komt gij, sennor, als het niet te vrijpostig gevraagd is?' zegde de wachtmeester.

'Uit 'Tampico,' antwoordde Carlos blozende, 'ik heb hier een oom en wil dien opzoeken.'

'Aha! uit Tampico. Hoe ziet het er daar uit? Het moet een schoone havenstad zijn, ik heb er veel van gehoord. Vertel er ons eens het een en ander van.'

Carlos verhaalde tamelijk levendig van Tampico's schoonheden, de wachtmeester daarentegen van zijne krijgsavonturen; de overige onderofficieren mengden zich ook in het gesprek, en nauwelijks was er een uur verloopen of Carlos en de onderofficieren waren met elkander bevriend.

Carlos was niet meer de onervaren jongen; hij bedacht hetgeen hij zegde, want de laatste vijf maanden hadden zijne menschenkennis sterk vermeerderd. Uit dezen grond liet hij op zijne kosten eenige fleschen wijn komen en hij had zich niet verrekend; hij veroverde daarmede de harten der soldaten met den stormpas.

'Sennors,' sprak hij, 'het schoonste leven is toch het soldatenleven; bij den hemel, indien ik in uw regiment kon treden, ware ik de gelukkigste mensch van de wereld en ik zou er veertig flesschen wijn voor over hebben.'

'Aangenomen,' riepen al de onderofficieren als uit één mond; 'nog heden zult gij als sol daat in onze kazerne slapen. De kapitein heeft buitendien iemand noodig, die met de pen weet om te gaan.'

'Lezen, schrijven, rekenen, zelfs een weinig teekenen kan ik,' antwoordde Carlos.

'Hoezee! aangenomen! vooruit met den wijn! Lang leve onze nieuwe kameraad! Hoe heet gij?'

Op deze vraag was Carlos lang voorbereid, en daar men het in Mexico niet nauw met papieren neemt, was het enkele antwoord: 'ik heet Fernando Sierro,' voldoende.

De glazen klonken tegen elkander: 'Leve Fernando Sierro! Lang leve Fernando Sierro!'

De vertering werd door Fernando betaald en arm in aim verlieten de nieuwe vrienden het locaal.

De onderofficieren hielden woord. Des anderen daags werd hij aan den kapitein, daarna aan den overste voorgesteld en des avonds was hij inderdaad ingedeeld bij het vijfde regiment lanciers, hetwelk te Veracruz in garnizoen lag.

De overste Don Juan Pronetto was een oude doodgoede heer, hij beminde zijn stand en zijne eer boven al; hij was weduwnaar en had slechts eene dochter, die voor eenige dagen bij eene tante in Puebla op bezoek was. Des anderen daags liet hij Carlos bij zich komen en bevool hem eenige rekeningen door te zien, eenige orders

over te schrijven en meer dergelijk schrijfwerk te verrichten. Carlos kweet zich van dit alles met stiptheid en vlugheid. De overste was hierover zeer in zijn schik en reeds den volgenden dag werd bij regimentsorder het volgende bekend gemaakt: 'De gewone lancier Fernando Sierro is tot korporaal bevorderd en bij het bureau van den regimentscommandant Don Juan Pronetto werkzaam gesteld.'

De kameraden wenschten Carlos geluk en deze maakte van het eerste vrije uur dat hij had, gebruik om zich een extra-uniform te laten maken.

Weldra wist het geheele regiment dat de jonge elegante man met het bleeke gezicht en de droomerige oogen de lieveling van den overste was; reeds na eenige dagen werd hij dan ook bevorderd tot wachtmeester.

Op zekeren dag noodigde de overste hem ten eten en vraagde hem bij deze gelegenheid met vaderlijke deelneming naar zijne familieaangelegenheden. Bij deze vraag ontviel Carlos de lepel, een vale bleekheid bedekte zijn gelaat en tranen welden in zijne oogen op. Sinds dien tijd raakte de overste nimmer weer die duistere snaar in het hart zijns beschermelings aan. De oude soldaat eerde de geheimen van een ander. Wel verre van Carlos eenig kwaad te denken, verkeerde hij in de vaste overtuiging, dat hij de zoon was van een of anderen ter dood gebrachten revolutionnair, gelijk er met duizenden in Mexico doodgeschoten werden.

Carlos had terstond na zijne inlijving in het regiment een schrijven gericht aan den directeur van policie van Mexico, waarin hij hem tot in de kleinste bijzonderheden alles mededeelde wat aan den moord op den muntmeester van Monterey vooraf gegaan en gevolgd was en tevens zijn eigen levengeschiedenis verhaalde. Alleen verzweeg hij uit welbegrepen voorzichtigheid, naar hij meende, zijn wezenlijke verblijfplaats en gaf op, dit hij het land verlaten had om de Vreeselijke herinneringen in het vaderland te ontvluchten. Ten slotte bezwoer hij de overheid hem zijn onbesproken naam door een openbare bekendmaking terug te geven.

Carlos redeneerde zoo: - de policie zal Cano en Vanega terstond in Tampico gevangen nemen, de bekentenissen der beide moordenaars zullen mijne onschuld aan het licht brengen en dan zal ik den overste van het regiment mijn levensgeschiedenis verhalen, als eerlijk mensch mijn militaire loopbaan vervolgen. - Doch deze berekening was valsch. Toen de misdadigers in Tampico Carlos den volgenden morgen na zijne vlucht misten, haastten zij zich overal na te zoeken en binnen vier uren was het hun bekend, dat een jonkman in zwarte kleeding aan de haven gezien geworden was en zich later met een sloep naar een schip in volle zee had laten voeren.

Die jonkman was Carlos, daaromtrent bestond geen twijfel; maar op welk schip hij zich begeven had, waar hij heen ging en wat hij voornemens was - dat was voor de misdadigers een raadsel. Op al deze bedenkingen antwoordde Vanega met het mexicaansche spreekwoord: 'Als gij gevangen wordt, denk dan op vluchten; maar het is beter te vluchten vóór gij gevangen wordt.' Ingevolge dezen raad verkochten de verbondenen terstond al hunne roerende goederen hoezeer ook met groot verlies, en reeds in den volgenden nacht verliet een eenvoudige boerenwagen met twee muildieren bespannen het stadje. Cano en Vanega zaten in den wagen op een langwerpig koffer gevuld met goudstukken. Zij reden regelrecht naar Mexico, de hoofdstad van het land. Daar zouden zij ook Pinna en José vinden en zij wisten wel, dat geen mexicaansche policie-commissaris, wanneer zij honderd mijlen van Tampico en honderd mijlen van Monterey verwijderd waren, zich de moeite zou geven hen te zoeken, zelfs al hadden zij twintig menschen vergiftigd en uitgeplunderd...

De directeur van policie te Mexcico ontving de door Carlos gezonden aanklacht en zond dadelijk zijne beste agenten naar Tampico. Toen deze echter aankwamen, was het nest leeg en geen spoor van de misdadigers te vinden. Dit alles veroorzaakte wederom niet weinig opschudding en de dagbladen gaven weer lange artikelen over den ‘slimmen Carlos Moro.’ Zij namen zijn aan de policie gezonden brief op en eindigden met de bemerking, dat de policie zich zoo belachelijk gemaakt en niet ingezien had het geheel een fijne streek van Carlos Moro geweest was om de opmerkzaamheid van de justicie op Tampico te vestigen, terwijl de misdadigers lachende wellicht in een tegenovergestelde richting gevlucht waren.

Vanega en zijne medeplichtigen lazen de berichten in de nieuwsbladen en zwoeren op Carlos wraak te nemen, wanneer zij hem ooit weer zouden opsporen; tegelijk echter lachten zij kwaadaardig over zijn mislukt plan.

Ook Carlos kreeg het bericht onder zijne oogen Het blad ontviel aan zijne hand en

radeloos snelde hij naar buiten in de open lucht. Dood, zelfmoord waren de gedachten, die zijn hoofd doorkruisten. Daar klonk klokkengelui van de kathedraal van Veracruz Onwillekeurig volgde Carlos de kerkgangers en zonk in een duisteren hoek van het Godshuis op de knieën. Maar hij bad niet, zijne zinnen waren half verward. De zware tonen van het orgel beroerden van lieverlede zijn gemoed... en daarop werden de oogen van den jongen soldaat vochtig. Als nu de beroemde prediker Labarido den kansel besteeg en met zijne welluidende basstem begon te spreken, richtte Carlos zich op - elk woord trof hem als een dolksteek in het hart: - Labarido sprak over het ongeloof en de vertwijfeling. En meer en meer bedaarde de wilde storm in het gemoed des ongelukkigen hoe langer hij naar die troostwoorden luisterde Het betrouwen op Gods wijze voorzienigheid ontwaakte weer en verdreef de vertwijfeling uit zijne ziel; en langzamerhand keerden licht en kalm te daarin terug. Met nieuwen moed vervuld verliet hij eindelijk de gewijde plaats. Hij had vertroosting gevonden en wist nu waar hij die voortaan te zoeken had.

DE SPION, NAAR EEN AQUAREL VAN HERMAN TEN KATE.

Voor de poort der kazerne stond een ordonnans.

'Sennor wachtmeester,' sprak hij, 'de heer overste heeft bevolen, dat gij u heden avond te zeven uur bij hem zoudt aanmelden.'

Carlos had geen tijd te verliezen, het was reeds half zeven - hij moest toch eerst van uniform verwisselen. Met den klokslag van zevenen trad Carlos of liever Fernando Sierro gelijk hij thans heette, in de voorkamer van den overste. Terwijl de bediende hem aanmeldde, zag hij met verbazing reispakkage en damesdoeken liggen. De bediende keerde terug en geleidde hem in het studeervertrek van den overste, dat prachtig gemeubeld was. Nogmaals opende zich eene deur: Carlos trad binnen en stond verrast in de statiesalon van zijn commandant. De gezamenlijke kapiteins van het regiment zaten om een theetafel en aan de zijde van den overste zag hij een allerliefst meisje van nauwelijks zestien jaar zitten. Carlos was geheel van zijn stuk. Zijne verlegenheid nam nog toe, toen de overste zegde:

‘Hier stel ik u, beste Fernando, mijn eenige vreugde en mijn geheel levensgeluk. voor, mijne dochter Leonita, en hier, lieve Leonita, stel ik u onzen nieuwen regiments-adjudant, sennor luitenant Fernando Sierro voor; gij moet hem zijne aanstelling overhandigen.’

Een purpere blos overtoog het schoone aangezicht van het meisje, doch zonder tegenstribbeling stond Leonita op en overhandigde den als een marmeren beeld voor haar staande Carlos het luitenantspatent. De kapiteins verdrongen zich om Carlos en schudden hem hartelijk de hand. Was dat alles slechts een droom?

Het was slechts een droom, zegde Carlos tot zich zelven, als hij na middernacht slapeloos op zijne legerstede lag; en toch stond dat beminnelijke meisjesgezicht met den innemenden lach zoo duidelijk, zoo levendig voor de oogen zijns geestes - hij kon het niet gedroomd hebben?

(*Wordt vervolgd.*)

De echte Robinson Crusoe.

Wie heeft als kind niet van Robinson Crusoë gelezen en in de verbeelding al de gewaarwordingen, gevaren en eigenaardige bekoorlijkheden zijner treurige ballingschap doorleefd! Ze zijn bij honderden te tellen, de uitgaven, vertalingen en navolgingen, welke van dat belangwekkende jongensboek in omloop zijn gebracht, maar schoon er bijna niemand onder ons zal zijn, die in zijne jeugd niet met de lotgevallen van den verlaten zeeman kennis gemaakt heeft, zullen slechts weinigen het oorspronkelijke mees

terwerk van Daniël Defoe gelezen hebben, [waaru]it al die avontuurlijke verhalen zijn getrokken.

Het eerste deel van dezen roman verscheen in het jaar 1718 te Londen onder den titel van *De zonderlinge verrassende avonturen van Robinson Crusoe* en verwierf zulk een buitengewonen bijval, niet alleen in Engeland, maar in de geheele beschaafde wereld, dat de schrijver weldra zijn eerste deel nog door twee anderen volgen liet. In tallooze omwerkingen en navolgingen ging het boek nu door de handen van millioenen en millioenen en maakte evenals Robinson zelf de reis om de wereld. En toch - even 'zonderling en verrassend' als de avonturen van zijn held - is Daniël Defoe, die ontelbare scharen van menschen met zijn boek genoegen gedaan heeft, onder den last der jaren gebukt, in armoede en ellende gestorven.

Voor menigeen, die in zijne jeugd met Robinson gedweept heeft, doch het verhaal zijner lotgevallen op lateren leeftijd als een dichterlijk sprookje is gaan beschouwen, zal het misschien belangwekkend zijn te vernemen, dat die lotgevallen niet geheel en al tot het gebied der verdichting behooren, maar op een historisch feit berusten. Het eiland van Robinson Crusoë bestaat wezenlijk, doch ligt niet, gelijk Defoe beweerde, voor de monding der Orinoco-rivier in den Atlantischen oceaan, maar in de Stille Zee, ten westen van Chili, op ongeveer 72 geographische mijlen afstands van Valparaiso en heet Juan Fernandez.

Dat eiland is ruim drie geographische mijlen lang, zeer bergachtig en loopt met eene helling naar het zuiden af, terwijl de omtrek vier en eene halve mijl bedraagt. Het hoogste punt, de Ambosberg, is meer dan drie duizend voet hoog en slechts met moeite te beklimmen, daar het bovengedeelte uit een bij de 900 voet hoogen bazaltkegel bestaat. Het is thans niet onbewoond meer; het behoort aan een Duitscher, die het voor de som van 7500 mark 's jaars verpacht; vijftien à twintig arbeiders hakken er dagelijks hout, en de eigenaar brengt dit en andere producten van zijn eiland, als geiten vellen, gedroogde visch en groenten, te Valparaiso ter markt.

Hoe rotsachtig het eiland er ook bij den eersten oogslag uitziet, is de bodem er echter zeer vruchtbaar en de plantenwereld bijzonder rijk. Reusachtige mirteboomen rijzen er ten hemel en de rhabarber, welks versche bladeren en stengels, zooals men weet, eene smakelijke groente opleveren, groeit er in kolossale exemplaren; ook perziken, druiven, aardbeien en kersen, die de Duitscher er heeft doen planten, leveren een rijken oogst, en talrijke bronnen verschaffen een frisch water. Zoo heel kwaad had Robinson het er dus eigenlijk niet; want al werden in zijn tijd al die verkwikkende vruchten er niet aangetroffen, de duizenden wilde geiten leverden hem toch een smakelijk vleesch op en melk bovendien, terwijl aan het strand een heerlijke kreeftsoort gevonden wordt, die tot tien pond zwaar wordt.

Dit eiland is het ballingsoord van den ongelukkige, wiens lotgevallen door Daniel Defoe zoo meesterlijk met een romantisch waas zijn omhangen, en die ook niet Robinson heette, maar Alexander Selkirk, gelijk men nog heden ten dage lezen kan op een bord, dat ter gedachtenis aan het feit op een der bergtoppen is aangebracht. Het opschrift luidt als volgt:

'Ter herinnering aan Alexander Selkirk, geboren te Largo in het graafschap Fife, Schotland, die op dit eiland in volslagen eenzaamheid vier jaren en vier maanden heeft doorgebracht. Hij werd door de galei *Cinque Ports*, 96 tonnen en 12 stukken geschut, in het jaar des Heeren 1704 hier aan land gezet en den 12en Februari 1709

door het klipperschip *Duke*, 16 stukken geschut, aan boord genomen. Hij stierf als luitenant van Harer Majesteits schip *Weymouth* in het jaar 1723, zeven en veertig jaren oud. Dit bord is in de nabijheid van Selkirk's kijk-

uit door den commandeur Powell en de officieren van Harer Majesteits schip *Topaze* in het jaar 1868 aangebracht.'

Hier hebben we dus in korte woorden de ware geschiedenis van den veronderstelden Robinson onder de oogen, doch daar de lezer er nu wel iets meer van zal verlangen te weten, deelen we hier mee wat er verder van dien Alexander Selkirk bekend is. Het is te vinden in kapitein Woods Rogers' *Voyage round the world*, die in het begin der achttiende eeuw te Londen het licht zag, en waaruit Defoe allerwaarschijnlijkst de stof voor zijn roman geput heeft.

De reis om de wereld van kapitein Rogers had plaats tusschen de jaren 1708 en 1711 en de passage in het dagboek, welke over Alexander Selkirk handelt, luidt woordelijk als volgt:

'31 Januari 1708. Om zeven uur hedenmorgen kwamen wij op de hoogte van het eiland Juan Fernandez.

1 Februari. Om twee uur gisterenmiddag zetten wij onze pinas uit en kapitein Dover ging met eenige bootslieden daarmede aan land, hoewel tegen mijn zin, dewijl wij niet minder dan vier mijlen van wal moesten zijn. Zoodra het donker was, zagen wij een licht aan den oever; onze boot was op dat oogenblik ongeveer eene mijl van land en keerde naar de schepen terug, zoodra zij de lichten zag Omstreeks twee uur in den morgen was de boot weer aan boord.

2 Februari. Wij lagen met de bakboordzijde langs het zuideinde van het eiland. Er kwamen zware windrukken van het land en wij waren genoodzaakt ons topzeil te reven, toen wij aan de middelste bocht kwamen. Wij zonden onze jol met kapitein Dover, den heer Tryn en zes man, allen gewapend, aan land.

Onze pinas kwam van den oever terug en bracht eene massa kreeften alsook een man aan, die met geitenvellen bekleed was en er woester uitzag dan de eerste eigenaars dier vellen. Hij was vier jaar en vier maanden op het eiland geweest; kapitein Shadling van de *Cinque Ports* had hem daar achtergelaten; hij heette Alexander Selkirk, een Schot, die mastmaker geweest was op de *Cinque Ports*, een schip, dat hier het laatste gekomen was met den stuurman en kapitein Dampier (van het schip *Dutchess)*, welke mij zeide, dat dit de beste man aan boord was; daarom kwam ik aanstonds met hem overeen dat hij maat op ons schip zou worden.

Hij was het, die in den afgeloopen nacht vuur aangemaakt had, toen hij onze schepen zag, die hij voor engelsche hield; gedurende zijn verblijf op het eiland had hij meermalen schepen zien voorbijvaren, doch slechts twee daarvan kwamen voor anker. Toen hij er heenging om ze op te nemen, zag hij dat het Spanjaarden waren en trok zich terug, waarop zij op hem schoten. Hij verhaalde ons dat hij te Laren in het graafschap Fife in Schotland geboren was en van jongs af als zeeman was groot gebracht. De reden waarom hij daar achtergelaten werd was een verschil tusschen hem en den kapitein.

Hij had zijne kleederen en zijn beddegoed bij zich, benevens een musket, wat kruit, kogels, tabak, een bijl, een mes, een ketel, een bijbel, eenige benoodigdheden en zijne wiskunstige instrumenten en boeken. Hij verstrooide zich en zorgde zoo goed hij kon voor zijn onderhoud, maar gedurende de eerste acht maanden kostte het hem veel moeite om zijne zwaarmoedigheid en zijn angst te bestrijden, wijl men hem op zulk eene eenzame plaats alleen achtergelaten had Hij bouwde twee hutten van pimentoboomen, dekte die met lang gras en belegde ze met vellen van geiten,

die hij met zijn geweer naar believen schieten kon zoolang zijn voorraad kruit strekte, en die bedroeg maar een pond; toen dat opgebruikt was, maakte hij vuur aan door twee stukken pimentohout op de knie tegen elkaar te wrijven. In de kleine hut, op eenigen afstand van de andere, bewaarde hij zijne levensmiddelen; in de groote sliep hij en hield er zich met lezen, met het zingen van psalmen en bidden bezig, zoodat hij zegde, dat hij in deze eenzaamheid een beter kristen was, dan hij het ooit vroeger geweest was of, vreesde hij, later worden zou.

Aanvankelijk at hij nooit iets vóór de honger er hem toe noodzaakte, deels uit verdriet, deels uit gebrek aan brood en zout; ook ging hij nooit te bed zoolang hij het vuur van pimentohout bewaken kon, dat zeer helder brandde, hem zoowel tot vuur als licht diende en hem daarbij met zijn welriekenden geur verfrischte. Hij had visch genoeg kunnen vangen, maar kon ze wegens gebrek aan zout niet eten, daar ze buikloop veroorzaakte, met uitzondering der kreeften, welke daar bijzonder groot en zeer goed zijn. Deze kookte hij nu en dan, evenals het vleesch der geiten, waaruit hij een zeer goeden bouillon trok, want ze zijn hier niet zoo flauw als de onze; hij had er 500 stuks genoteerd, die hij gedurende dien tijd gedood had, en even zooveel had hij er gevangen, die hij aan het oor gemerkt had en weer liet loopen. Toen zijn kruit op was, achterhaalde hij ze te voet; want zijne levenswijze en voortdurende oefening in het loopen en springen hadden hem van alle dikke sappen gereinigd, zoodat hij met wonderlijke snelheid door de bosschen liep en tegen rotsen en heuvels opklauterde, gelijk wij waarnamen als wij hem gebruikten om geiten voor ons te vangen. Wij hadden een bull-dog, dien wij met verscheidenen onzer flinkste loopers uitzonden om hem bij het vangen der geiten te helpen, maar hij haalde zoowel den hond als de mannen in, matte hen af, ving de geiten en bracht ze ons op den rug.

Weldra had hij al zijne schoenen en kleeren bij het loopen door het bosch afgedragen, en daar hij zich eindelijk zonder schoenen behelpen moest, werden zijne voeten zoo hard, dat hij overal zonder hinder rondliep, en eerst eenigen tijd nadat wij hem gevonden hadden, schoenen dragen kon; want daar hij er zoolang niet aan gewoon geweest was, zwollen hem de voeten op, toen hij ze weer voor het eerst in schoenen stak. Toen zijne kleeren versleten waren, had hij zich een buis en een kap van geitenvellen gemaakt, die hij met smalle afgesneden strooken aan elkaar hechtte.

Toen hij voor het eerst aan boord kwam had hij uit gebrek aan oefening zijne taal zoozeer vergeten, dat wij hem nauwelijks verstaan konden, want hij scheen de woorden maar half uit te spreken. Hij kon ons bijna geen andere produkten van het eiland noemen dan de reeds gemelde, en zegde alleen dat er nog goede pruimen zijn, maar dat die moeilijk zijn te bekomen, wijl de boomen, die ze dragen, op hooge bergen en rotsen groeien. Het klimaat is zoo goed dat boomen en gras er het geheele jaar groen zijn. De winter duurt niet langer dan juni en juni en is dan niet streng, daar het er slechts zacht vriest; het hagelt er maar weinig, doch nu en dan valt er zware regen. De hitte in den zomer is evenzoo gematigd en er komen weinig onweders of stormachtig weer voor. Hij had op het eiland geen vergiftige of wilde beesten gezien, noch eenige andere diersoort dan de geiten.'

Op deze weinige gegevens nu heeft Daniel Defoe zijn roman in drie deelen gebouwd, waaruit weer die honderden avontuurlijke verhalen ontstaan zijn, welke wij allen in onze kindsheid gelezen hebben en waarvan altijd dezelfde balling onder den naam van Robinson Crusoë de held is.

Een reiziger, die in het begin van 1883 het Robinson-eiland bezocht geeft volgenderwijze den indruk weer, dien het betreden van dit tooverland van ons aller

jeugdige verbeelding op hem maakt. Het was mij een waar genot, zegt hij, eenzaam de schoone met bosschen begroeide bergkloven, waaruit prachtige wilde bloemen omhoog kronkelden, te doorkruisen De *Robinson*, dien ik als kind zoo dikwijls en met zooveel verrukking gelezen had, werd in mijne herinnering levendig; ik zette mij op een steen neder, mijmerend gelijk Selkirk dat dikwijls moet gedaan hebben, en liet den blik over het wilde landschap weiden. Aan mijne voeten sloeg de zee schuimend tegen de rotsklippen - het was een prachtig schouwspel! En daarbij die diepe onuitsprekelijke rust in het rond! Geen vogel stoorde de stilte, ik heb er dan ook slechts weinige op Juan Fernandez waargenomen. Ik dacht na, hoe ik wel te moede zou zijn, als ik hier moederziel alleen meer dan vier jaren had door te brengen; en bij al de liefelijkheid der omringende natuur overviel mij als een koude siddering, de schrik voor de eenzaamheid, voor de eigen gedachten, die men in deze wildernis aan niemand kan meedeelen. Daar blafte op eens een hond, en in de verte verscheen de gedaante van mijn gastheer, die mij tot het middagmaal in zijn klein geriefelijk huis uitnoodigde. Met meer voldoening en levendiger heb ik nooit gesproken, nooit heb ik inniger gevoeld welk eene tooverkracht er in de menschelijke woordenwisseling ligt, dan bij het ontbijt, dat mij over mijne Robinson-uren troostte.

Misdaad en vergelding.
(*Vervolg.*)

IV.
De verdachtmaking.

Tegen den avond keerde sir Archibald met Ricardo van Trestham terug. De oude heer was alles behalve in een rooskleurige luim. Zijn zaakwaarnemer was een eerlijk man en had hem het aanhangig maken van het proces dringend afgeraden. Dat de handelwijze van den baronet van groote vijandschap getuigde was volkomen waar; maar het onaantastbare recht was aan zijne zijde en een proces kon slechts tot ergernis en kosten voeren, zonder dat er eenig gunstig gevolg van te hopen was. De teleurstelling, meende hij, zou grievender zijn dan het verlies, waarin men zich thans schikken kon met de gedachte, dat de baronet in de achting zijner gelijken in stand meer verloor dan de waarde der boot bedroeg.

'Van verlies,' beweerde Ricardo, 'kan in ieder geval geen sprake zijn. Mijne onbedachtzaamheid is de schuld van het geheele voorval en ik kan er niet in bewilligen, dat mijn edele gastheer daardoor eenige schade zou lijden. Het meest gepast zou mij te terugvordering der boot langs den weg des rechts toegeschenen hebben en ik beschouwde het daarbij als een stilzwijgende voorwaarde, dat dit proces voor mijne rekening en op mijne kosten gevoerd zou worden: kan daarmede echter het doel niet ontwijfelbaar bereikt worden, dan is naar mijn gevoelen het proces niet te beginnen, want indien Maclean het won, dan ware het een zegepraal welke ik hem niet gun. Doch in dit geval, sir Archibald, moet gij mij veroorloven, dat ik u de verloren boot vergoede, ik zal morgen naar Liverpool schrijven of zelf daarheen gaan om een dergelijk vaartuig te koopen, hetwelk dan regelrecht langs de Mersey hierheen gebracht kan worden; ons riviertje loopt er toch in uit en zal wel bevaarbaar zijn tot aan zijne monding.'

'Ik kan dat niet aannemen, mijnheer de markies.'

'En ik kan niet anders handelen. Als gij ze niet wilt aannemen, zal ik met mijne boot tot aan den watertrap der Macleans varen en hun een ruil met de uwe voorstellen.'

Sir Archibald moest om dezen voorslag lachen, doch was over het verloop der zaak in geenen deele tevreden. Daarom gebruikte hij heden de thee veel stilzwijgender dan dit anders het geval was. Na de thee ging sir Archibald met zijne dochter en Ricardo in de open lucht van den schoonen avond te genieten. Even als het slot der Macleans zijn terras, had de oude burcht zijn burchthof met een groep oude notenboomen, die de put overlommerden - een zeer koele en aangename rustplaats.

Eene poos zat men zwijgend bijeen. De ieverige Carola had ook hier evenals op den

wachttoren haar haakwerk bij zich; doch ditmaal vorderde de arbeid beter dan op den uitkijk. Het meisje zag niet naar het slot op, maar was met hare gedachten bezig en al naarmate de grootere of mindere levendigheid daarvan werd ook de haaknaald met meerdere of mindere vlugheid gehanteerd. Sir Archibald blaasde uit een lange aarden pijp dikke rookwolken in de lucht en Ricardo rolde met ongeëvenaarde behendigheid cigaretten, welke bezigheid hem evenwel niet verhinderde, nu en dan een loerenden blik op Carola te werpen.

Eindelijk scheen Carola een besluit genomen te hebben; zij liet de handen in den schoot zinken en maakte de opmerking, dat die geschienis met de boot toch in hooge mate onuitstaanbaar was, namelijk daarom dat zij een uittartend karakter droeg.

‘Dat is niet meer te veranderen, Carola,’ antwoordde sir Archibald. ‘Deze lompe inbeslagneming is ontegenzeggelijk zeer tartend; maar wij bezitten geen middelen om er tegen op te komen: de wet is in dit geval, helaas! tegen ons.’

‘Dat is het juist,’ verzekerde Carola; ‘ik vrees, dat het uitdagende veeleer daarin zit, dat mijnheer de markies in zijne onbekendheid met de plaatselijke omstandigheden de wet overtreden heeft.’

‘Mijnheer de markies heeft reeds een opheldering gegeven,’ merkte sir Archibald aan

‘Dat is zoo,’ antwoordde Carola, die haar haakwerk weer opnam en er ieverig op losstak, zonder een oog van het haakske harer naald af te wenden. ‘Mij dunkt echter,’ ging zij aarzelend voort, ‘dat gij die opheldering met eenige regels moest bevestigen.’

‘Ik?’ riep sir Archibald opspringende en blaasde geweldige rookwolken uit tegen den duister wordende hemel, aan welken reeds hier en daar eenige sterren begonnen te glinsteren. ‘Ik?’ herhaalde hij. ‘Dat ware geheel ongehoord in de geschiedenis onzer familie, en de voorouders der Waterfields zouden zich bij zulk een vernedering in hun graf omkeeren!’

‘O! ik zeg dit niet om de Macleans te gemoet te komen,’ betuigde Carola haastig, ‘ik zeg het om onzentwille. Wij zijn dit in zekeren zin aan ons zelve schuldig. Moet het heeten de Waterfields hebben in de wateren der Macleans gevischt, de Macleans hebben daarop hunne boot in beslag genomen en de Waterfields hebben dit rustig toegezien?’

‘Het is een onaangename geschiedenis,’ morde sir Archibald met den voet stampende.

‘Ik ben ontroostbaar, dat ik de aanleiding daartoe gaf,’ verzekerde Ricardo. ‘Wanneer gij het mij toestaat, ga ik nogmaals naar het slot....’

‘Daarvan kan geen sprake zijn,’ viel sir Archibald hem in de rede. ‘Gij hebt met de zaak niets meer te maken; zij gaat nog alleen mij aan.’

‘Een van de twee,’ hernam Carola, ‘of het proces moet aangevangen worden, zelfs op het gevaar af van het te verliezen, of wij moeten van het gebeurde opheldering geven, zoodat het vermoeden van een kleingeestig opzet volkomen weggenomen wordt.’

‘Er ligt veel waars in deze woorden,’ stemde sir Archibald nadenkend toe.

Door dezen bijval aangemoedigd, liet Carola er met des te meer vuur op volgen: ‘Wij moeten ons recht vorderen of ons onrecht erkennen; kunnen wij het eene niet, dan moeten wij het andere doen.’

‘Bekennen?’ herhaalde werktuigelijk sir Archibald en fronsde daarbij het voorhoofd.

‘Zegde ik bekennen?’ hernam Carola, die dadelijk iets omzichtiger werd. ‘Dat is misschien niet de juiste uitdrukking Bekennen wil hier zeggen ophelderen, want wij zelven hebben toch niets gedaan, wat wij bekennen konden; integendeel onze opheldering zou juist daarin bestaan, dat wij alle schuld aan den twist afwierpen.’

‘Dat laat zich beter hooren.’

‘Of hij daarna de boot terugzenden wil of niet, dat is zijne zaak.’

‘Neen, neen!’ riep sir Archibald plotseling uit; ‘ik schrijf niets! Mijnheer de markies heeft reeds de noodige ophelderingen gegeven en kom ik nu nog eens dan zou het al den schijn hebben alsof het mij om de boot te doen ware. Neen, wanneer de ophelderingen van mijnheer den markies hem niet bevredigen, dan mag hij de boot behouden!’

Na dit gezegd te hebben, ging sir Archibald, voortdurend zware rookwolken uitblazende, in huis. Onthutst zag Carola hem een poos na en voelde ter nauwernood dat haar twee tranen langs de rooskleurige wangen gleden.

‘Het doet mij leed dat gij uw doel niet hebt mogen bereiken, miss,’ dus verbrak Ricardo na een poos de stilte. ‘Ik vreesde het reeds terstond, als gij van de teruggave der boot begont te spreken. Troost u echter: wij willen nog niet denken dat alle hoop verloren is.’

‘Het is uit!’ zuchtte Carola. ‘Mijn vader is zeer trotsch. Hij wil te minder toegeven dewijl de Macleans ons verre in rijkdom overtreffen. Heeft hij zich eenmaal in het hoofd gesteld dat zijn schrijven aan zulke baatzuchtige onedele beweegreden kon toegeschreven worden, dan is geen menschelijke macht in staat hem tot het afzenden van zulk een schrijven te bewegen.’

‘Maar waarom zijt gij daarover zoo mistroostig, miss Carola?’ vraagde Ricardo verwondering veinzende. ‘De geheele zaak is in alle gevallen op zich zelve beschouwd toch hoogst onbeduidend.’

‘Voor mij niet.’

‘Louter een geldkwestie! Twee pond voor de waarde der boot, honderd pond voor de kosten van het verloren proces. Wat heeft dat te beteekenen? Het proces is thans gelukkig voorkomen: het geldt dus nu enkel nog de boot, en ik neem de vrijheid u te verzoeken de goedheid te willen hebben mij verlof te geven dit verlies tot ergernis van de Macleans te vergoeden.’

‘Doe dat niet, mijnheer de markies!’ hernam Carola haastig. ‘Voor mij is de zaak meer dan eene geldkwestie.’

‘Dan verzoek ik u om vergeving. Wanneer het een hartskwestie betreft, betreur ik het ten hoogste uwe wenschen doorkruist te hebben.’

‘Waarom zou ik het ontkennen, dat ik den oprechten wensch koester een einde te maken aan een vijandschap, voor welke ik hoegenaamd geen enkele gegronde reden kan vinden? Het goede gezelschap is hiér niet zoo overvloedig vertegenwoordigd, dat men zonder bedenken het onderling verkeer met eene familie zou vermijden. Wij zijn buren, wij konden elkander in vele dingen van dienst zijn en verbitteren ons wederkeerig het leven.’

‘Anders niets?’ miss Carola.

‘Mij dacht dat u dit voldoende moest zijn.’

‘Mij?’ vraagde Ricardo. ‘Mij is het voldoende. Ik vind het zelfs zeer begrijpelijk, dat gij die wenschen koestert. De Macleans zullen toch niet altijd tot vader en zoon beperkt blijven. Mr. Ralph zal eene vrouw op zijn slot voeren en ik begrijp dan zeer goed, dat in deze uitgestrekte eenzaamheid een vriendschappelijk verkeer met hen u ten hoogste welkom zou wezen.’

‘Eene vrouw?’ herhaalde Carola werktuigelijk fluisterend; ‘eene vrouw? Ja, ja, ongetwijfeld zal dat eenmaal gebeuren, misschien reeds zeer spoedig. Mr. Ralph is oud genoeg om een huishouden te beginnen.’

‘Tijdens mijn verblijf te Londen heb ik van een verbinding der Macleans met de.... O.... O.... O'Donogues, of hoe zij heeten mogen, hooren spreken. De zaak boezemde mij geen belang in; ik kende noch de eenen, noch de anderen en heb het enkel aan een toeval toegeschreven, dat ik de Macleans op zulk een voor hen ongunstige manier leerde kennen. Ik weet niet eens of het deze zijn, het kunnen even zoo goed andere wezen. Men zeide ook nog bovendien als iets dan van zelf sprak en algemeen bekend was, dat de dame zeer rijk en zeer beminnelijk was. Was hier wezenlijk van sir Ralph sprake, dan zou zijne echtgenoote gewis uwe boezemvriendin worden; want zij zou hier het gemis aan vrouwelijken omgang veel harder gevoelen dan gij, die reeds aan deze levenswijze gewoon zijt.’

Ricardo had deze lange rede uitgesproken zonder een enkelen keer door Carola onderbroken te worden. Hij zelf sprak op onverschillig verhalende wijze en dischte al deze leugens op met een argeloosheid, als ware er niet het geringste vermoeden bij hem opgekomen, hoe pijnlijk deze meedeelingen voor Carola zijn moesten. Hij had zich echter wijselijk aan alle kanten gedekt en van logen kon de edele markies op gee[n]erlei wijze overtuigd w orden; hij had van een oppervlakkig gerucht gesproken, hij had dit gerucht zelfs nog zoo voor gedragen, dat hij niet eens wist of er van Mr. Ralph sprake was geweest; wanneer deze dus het feit ontkende, dan kon Ricardo zich zelfs op het getuigenis van Carola beroepen, dat hij iets dergelijks in het geheel niet beweerd had. Die vonk was echter geworpen; het wantrouwen gezaaid en de geringste toevallige omstandigheid, die voor een uitlegging in deze richting vatbaar was, moest de vonk tot laaie vlam aanwakkeren.

Onder zijn argeloos praten verzuimde hij niet, Carola's gelaatstrekken te bespieden en wat hij daarop las, overtrof nog zijne verwachtingen. De plotselinge bleekheid, welke haar aangezicht overtoog, het lichte trillen van haren mond, de strakke blik, dien zij op hem richtte, was nauwelijks meer de uitdrukking des twijfels: er lag veeleer de overtuiging in, dat zij zich bedrogen voelde.

En inderdaad zoo was het Onder den indruk der meedeelingen van Ricardo verscheen haar plotseling de kleine woordenwisseling, welke zij dien namiddag met Ralph gehad had, in een geheel ander licht. Zij had zulk een vast vertrouwen in hem gesteld, zij had zelfs gedaan, wat zij hem dien namiddag geweigerd had en toch scheen het haar nu zonneklaar, dat hij dit verlangen alleen te kennen gegeven had, omdat hij vooruit wist, dat zij weigeren zou. Zij was er niet voor teruggeschrikt om ter wille van den geliefde zich zelve in hare familie te vernederen en zij ontwaarde, dat hij daarmede slechts een voorwendsel gezocht had om met haar te breken. Juist de ongekunstelde argeloosheid, waarmede Ricardo zijn verhaal voordroeg, was haar een bewijs van de gegrondheid en de omstandigheid dat zij voor eene rijkere bruid het veld moest ruimen, boorde de angel nog dieper in haar hart.

Lang zat zij zwijgend onder den boom; de handen rustten met het werk stil op haren schoot en somber staarde zij voor zich op den grond. Eindelijk steeg er een diepe zucht uit hare borst op en als uit een droom ontwakende, richtte zij tot Ricardo de vraag:

‘Vindt gij niet dat het in de open lucht koel wordt, mijnheer de markies?’

De Italiaan sprong galant op en wierp de papieren cigarette, waarmede hij speelde, weg. ‘Inderdaad, miss Carola; mag ik u den arm aanbieden om u in huis te geleiden?’

Carola legde zwijgend hare hand in den aangeboden arm van Ricardo en deze voelde ze licht beven. Ja, het arme kind huiverde, doch het was niet de koelte van den avond, maar de slinksche bemerkingen van den Italiaan, die als een ijzige wind over de eerste geurige bloemen van haar hart heenstreken.

Carola vond weldra een voorwendsel om zich naar haar kamer te begeven, en hier overdacht zij in stille afzondering wat zij beleefd en gehoord had. Hare gedachten waren intusschen in een verkeerde richting geleid en deze richting voerde haar van lieverlede zoover, dat haar ten slotte geen twijfel omtrent de trouweloosheid haars geliefden meer over bleef. Zij zocht nog slechts naar gronden die haar deze trouweloosheid verklaarden en deze waren in menigte voorhanden; ja, zij lagen dicht bij. Het was toch iets ongehoords, dat twee telgen van deze elkander zoo vijandige huizen elkander beminden, en er behoorde voorzeker de blinde hoop van twee minnende harten toe, om zulk een verbintenis voor mogelijk te houden. Zij had wel is waar uit de volheid haars harten bemind; maar de man is koeler: de liefde vervult niet uitsluitend zijn hart, andere verlangens, andere strevingen kiemen daarnaast en aan deze was de liefde ten offer gebracht.

De vermaagschapping met een rijk en aanzienlijk geslacht moest zijne eigenliefde streelen, zijne eerzucht prikkelen. Wanneer zijn vader er op aandrong wat kon hij er dan tegen aanvoeren? En het was toch ook maar al te waar wat de Italiaan gezegd had: zijn vader moest den wensch koesteren zijn zoon getrouwd en zijn geslacht in nieuwe spruiten te zien voortduren. Daarop had Ralph toegestemd, misschien met tegenzin, met een verscheurd hart, maar dat hij dan nog een voorwendsel gezocht had om het verbreken van hun stille verloving op haar te schuiven, zie dat was het. wat haar het bitterste krenkte, wat haar de tranen in de oogen dreef en den slaap van hare legerstede weerde.

Middelerwijl zat Ricardo bij zijn gastheer, die na het avondeten een kruik porter placht te drinken. Hij hield den ouden heer daarbij gaarne gezelschap en had volop gelegenheid zijn talent als gezellige prater ten toon te spreiden: hij had toch ook zoo veel gezien wat hij uitkramen kon en sir Archibalds broeder alleen bood een onuitputtelijke bron tot onderhoud aan.

Niet zonder bedoeling kwam Ricardo telkens op dit onderwerp terug. Had sir Archibald eenig wantrouw en legen den fortuinzoeker voelen ontwaken, dan moest het hierdoor uitgewischt worden: want de markies praatte omstandig: over alles en wist eene menigte dingen welke de overste voorzeker slechts een zeer intiem vriend zou toevertrouwd hebben. In de weinige dagen van zijn verblijf had hij zich op die wijze diep in sir Archibald's gunst weten te dringen.

De vijf vocalen toegepast op de hoogere rijkunst.

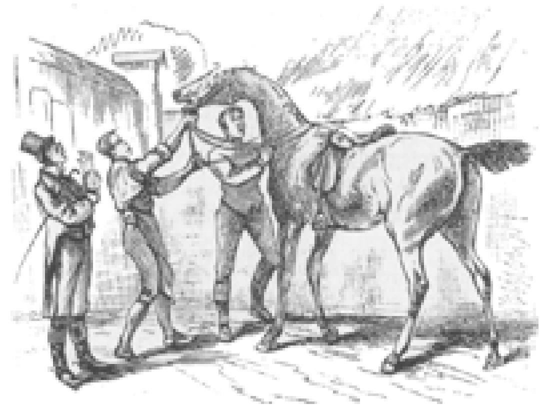

‘Aaaaaa - h’

‘Eeeeee - h!’

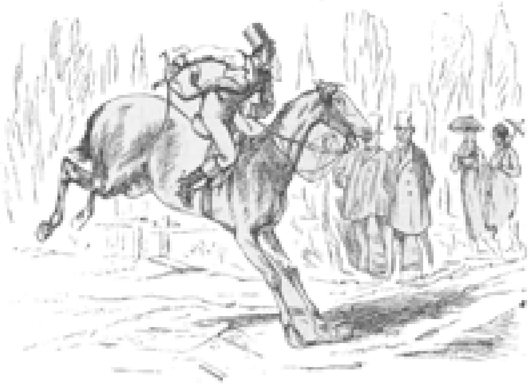

‘Iiiiii - h!’

‘Oooooo - h!’

‘Uuuuuu - h!’

Het tegenwoordige gesprek liep natuurlijk bijna uitsluitend over het in het water gevallen proces en Ricardo verstond meesterlijk de kunst om den wrok van den ouden heer tegen de Macleans door allerlei giftige en bijtende bemerkinkingen aan te wakkeren. Tot dusverre vermeed hij evenwel nog altijd zorgvuldig met zijne plannen betreffende Carola voor den dag te komen. Hoewel de tijd drong en de tijding van Mr. Hamiltons dooden de toegevallen erfenis gewis reeds onderweg was, wilde hij toch niets op het spel zetten en eerst dan optreden, als hij zich volkomen van de gunst zijns gastheers verzekerd had.

Toen de avonturier zijne legerstee opzocht, overdacht hij nogmaals de gebeurtenissen van den afgeloopen dag en hij kon gerust tot zich zelven zeggen, dat

hij met de verkregen uitkomsten tevreden kon zijn. De veete was opnieuw aangevuurd, het verbond tusschen de beide jongelieden hoogstwaarschijnlijk verbroken, in ieder geval het vertrouwen vergiftigd en hij verheugde zich in de gunst van sir Archibald. Het kwam er nu op aan, de dochter eenige in het oog vallende oplettendheden te bewijzen en waar te nemen, hoe de vader zulks opnam.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 45]

Onze gravures.

De raad van drieën.

Ik zag Venetië, de Schoone,
De s hoone bruid der Zee!

Zoo zingt de minnestreel in de prachtige legende, die gansch Antwerpen eenige weken geleden bewonderde, geestdriftig toejuichte en waardoor de jonge toonzetter, Emile Wambach, door elken kunstkenner op den eersten rang der hedendaagsche vlaamsche componisten geplaatst werd. Ja, Venetië mag als 'de schoone' geroemd worden. Geene stad kan op eene zoo schitterende en aantrekkelijke dichterlijkheid roemen, niet alleen als ligging, als rijkdom in kunst, maar ook in geschiedenis.

DE RAAD VAN DRIEËN, NAAR EENE TEEKENING VAN KAREL WERNER.

Wie de geschiedenis der dogestad leest, voelt zich getroffen door een aantal prachtige en grootsche gebeurtenissen, die niet zelden voor ons oprijzen, als waren zij niet aan de werkelijkheid, maar aan het verbeeldingrijke brein eens dichters ontleend.

Indien men echter al die glinsterende tooverglansen afweert, ontmoet men ook eene gansche rij gebeurtenissen, die ons doen sidderen en met afgrijzen bezielen. Op

iedere bladzij van de geschiedenis dezer weleer zoo machtige republiek merkt men bloedplekken op, en niet zelden bloed van onschuldigen.

De dolk en het vergift speelden in vroeger eeuwen eene groote rol tusschen de schitterende feesten, die er gegeven werden, en de bravo, de gehuurde moordenaar, was altijd gereed om dezen of genen, voor een handvol geld, van

kant te maken. Men vond het lijk in een afgelegen steeg, in het water of op den hoek eener straat, ofwel men vond het in 't geheel niet, en er kraaide dikwijls geen haan meer na den moord.

Men wist dat het gerecht, als men tot den oorspronkelijken dader opklom, meestal opeen der voornaamsten van Venetië stooten zou, die den moord had betaald. Soms werd de bravo gegrepen, zooals in Cooper's roman, en voor de rechtbank der Drieën gebracht; doch die rechtbank deed zich niet kennen: de rechters waren vermomd en de betichte wist niet voor wien hij zich bevond. Het was dus onmogelijk later eenige weerwraak te nemen.

Zoo geheim als de misdaad van den bravo was, zoo geheim was het gerecht, en het is dus ook niet verwonderlijk dat de justicie op zijne beurt niet zelden misdadig en wreed was. De teekening stelt den gewaanden bravo van den amerikaanschen romanschrijver voor, hij is fier in zijne houding en hij veracht, sterk door zijne onschuld, rechters, die de lafheid hebben zich achter het mom te verbergen.

Twee nachtwakers.

De tijd der nachtwakers, ten minste van die welke wij in onze geschiedenis onder den naam van *hannekenuit* kennen, is reeds lang, is onherroepelijk voorbij. De Franschen in 1793 hebben die dichterlijke figuren uit onze straten doen verdwijnen, en het is vooral de romanschrijver August Snieders, die in zijne vertellingen *Op den toren* en *de Voetbranders* deze figuur weer deed herleven, en die ook dergelijke figuur onlangs, in de lyrische legende *Yolande*, zijn mysterieus lied ‘twee uren heeft de klok,’ deed zingen.

Wij hebben nog wel nachtwakers, doch dat zijn prozaïsche wezens, gehuld in een slechten overjas, een stok in de hand en misschien een botten tamboerssabel onder den jas verborgen. De wachter, die ons echter aantrekt, is die met den geduchten hellebaard gewapend, met zijne klep in de hand, vergezeld van zijnen vreeselijken hond en voorzien van eene brandende lantaarn.

In Duitschland schijnt hier en daar nog een schijn van dergelijken nachtwaker te bestaan, ten minste wij leveren hier een paar staaltjes van den modernen *hannekenuit.* Een dezer is in het warme wachthuis ingeslapen en hij dut er gerust op voort; de andere is trouw op zijnen post en zal ook morgen vroeg lofwaardig op het rapport bij zijne oversten, vermeld worden.

Bij den helderen maneschijn ziet de man met de geduchte piek gewapend, in de verte een kerel tusschen de gesloten kramen sluipen en in de donkere schaduwen deels verdwijnen. De knaap doet in die kramen zijnen voorraad op, doch weet niet dat twee oogen al zijne bewegingen bespieden en hij, binnen weinige minuten, veilig achter slot zitten zal.

De heks van Monterey
(*Vervolg.*)

V.

De nieuw benoemde regiments-adjudant, luitenant Fernando Sierro, gelijk wij Carlos nu noemen willen, bezocht dagelijks het huis zijns oversten en bemerkte weldra, dat een rijke Engelschman, met name Thompson, even zoo dikwijls kwam en als verloofde van Leonita beschouwd werd. Diepe smart overmeesterde den jongen officier bij deze opmerking, maar hij besloot de wonde zijns harten zorgvuldig te verbergen en het huis van den overste zoo veel mogelijk te mijden door zijne kantoorwerkzaamheden, in zooverre het eenigszins doenlijk was, in zijn eigen woning te verrichten.

Toen hij op zekeren dag op het bureau van den overste kwam, vond hij daar Leonita alleer.

‘Hoe komt het toch, sennor Sierro, dat wij u tegenwoordig zeldzamer zien dan vroeger?’ vraagde zij blozend; ‘ik hoop, dat noch mijn vader, noch ik iets gedaan hebben, wat u kwetsen kon.’

‘O neen, zeker niet, sennorita,’ antwoordde hij. ‘Hoe komt gij op die gedachte? Hoe zouden degenen, die mij met weldaden overladen, die ik zoo bijzonder hoogacht, mij kunnen beleedigen? Als ik in de laatste dagen uw huis zeldzamer bezocht, was dit slechts omdat.... omdat... ik het zeer druk had en ik overigens wist, dat gij aangenamer gezelschap hadt.’

‘Ware ik eene pluimstrijkster, sennor, dan zou ik zeggen, dat dit onmogelijk is. Mijn vader heeft u, gelijk ik nu merk, in de vreugde zijns harten gezegd, dat Thompson meent eene neiging voor mij te bespeuren en gij denkt nu van uwe zijde, dat ik hem liefheb.’

‘Zeer zeker,’ stotterde Fernando in de grootste verlegenheid.

‘Mijn vader verbeeldt zich dit,’ antwoordde Leonita. ‘Thompson heeft echter nog nooit een ernstig woord over deze aangelegenheid tot mij gericht. Daar wij nu toch eenmaal op dit onderwerp zijn gekomen, moet gij mij eens zeggen, wat gij van den heer Thompson denkt? Mijn vader stelt zulk een groot vertrouwen in uw oordeel, dat gij het zeer natuurlijk zult vinden, als ook zijne dochter u voor een keer naar uw gevoelen vraagt.’

‘Ik ben trotsch op uw vertrouwen, sennorita,’ antwoordde hij niet zonder een geweldige inwendige ontroering, ‘en ik zie er geen bezwaar in u te verzekeren, dat hij mij in elk opzicht geschikt voorkomt om u gelukkig te maken.’

‘En mag ik vragen, wat u dit doet veronderstellen? vraagde Leonita blozende.

‘Mijnheer Thompson,’ hernam de jonge luitenant, ‘heeft een innemend uiterlijk, bezit een groot inkomen en schijnt een goed mensch te zijn - ja, ik geloof wel, dat hij als echtgenoot...’ - Zijne hevige ontroering belette den jonkman zijn volzin te voleindigen. Bij geluk kwam juist de overste binnen en het gesprek nam een andere wending. Fernando nam kort daarop afscheid doch onder belofte aan de uitnoodiging van den overste om morgen bij hem te komen eten, stipt tezullen voldoen.

Van dezen stond af sloeg hij aandachtig de handelwijze van Leonita jegens den engelschen koopman gade. Zij gedroeg zich tegenover dezen hoffelijk en ongedwongen, terwijl zij hare oogen als zij de zijnen ontmoette, neersloeg, en dan tevens altijd een hooge blos hare wangen kleurde. Fernando waakte voortdurend over zich zelven om zijne gevoelens meester te blijven; evenwel verraadden bijwijlen zijne oogen het gevoel, dat in zijn binnenste blaakte. Thans beviel hem Thompson minder dan ooit; hij kwam hem lichtzinnig, zelfzuchtig voor. Niettemin poogde Fernando de in hem ontkiemende afgunst te verstikken. Hij mocht er niet in gelukken. Maar al te duidelijk werd het hem, dat hij zonder het bezit van het meisje nooit gelukkig zou kunnen zijn, maar hij zag tevens de onmogelijkheid eener verbintenis

met Leonita zonneklaar in. Zijn mededinger was rijk - hij daarentegen doodarm en dankte den overste zijn officiers-aanstelling. Mocht hij, tot dank daarvoor, diens plannen doorkruisen? En dan zijn eigen verleden? Beschouwde de wereld hem niet als een sluipmoordenaar? Deze gedachte deed hem duizelen en vergiftigde zijn leven. Angstig vermeed hij het met Leonita alleen te zijn. Deze echter scheen zijne terughoudendheid te bemerken en als zij hare blikken op hem vestigde, ontwaarde hij daarin duidelijk de uitdrukking eener slecht verborgen treurigheid en... deelneming.

Daar ontving de overste op zekeren dag bevel met zijn regiment naar de hoofdstad Mexico te marcheeren. Dewijl niemand wist of hij daar blijven dan wel verder marcheeren moest, besloot de overste Leonita vooreerst bij hare tante in Veracruz te laten. Geheel ter neergeslagen nam Fernando op den dag van het vertrek in tegenwoordigheid des oversten afscheid van Leonita. Ook het meisje scheen diep ontroerd en zij beefde geweldig, toen zij hem een medaillon, dat zij aan een gouden ketting om den hals droeg, aanbood met de woorden:

‘Ontvang dit portret ter gedachtenis aan een meisje, dat zich gelukkig acht u te hebben leeren kennen en u van harte een ongestoord geluk toewenscht.’

Terwijl zij dit zegde, schoten hare oogen vol tranen.

‘Leonita is een goed kind,’ bemerkte de overste, ‘zij weet de vrienden haars vaders te waardeeren.’

Fernando nam het geschenk met erkentelijkheid aan.

‘Zoolang ik leef,’ riep hij met smartelijke verrukking uit, ‘zal ik u, dierbare sennorita, gedenken - dit uw geschenk zal voortaan een voor mij onschatbaar goed zijn!’

Nogmaals omarmde de overste zijne dochter - en eenige minuten later zette het ruiterregiment zich in beweging naar Mexico.

De hoofdstad Mexico, op de plaats van het oude Tenochtitlan gebouwd, is een der regelmatigste en schoonste steden des lands. Zij ligt in de nabijheid van het westelijk einde van het Tezcuco-meer en midden in een groote vlakte. Het plan der stad stelt een vierhoek voor, de straten zijn ruim en lijnrecht met schoone en groote gebouwen bezet. De hoofdstraten gaan van de vier windstreken uit en loopen op een zeer ruim plein samen; onderscheidene zijn meer dan een half uur lang. De huizen zijn over het algemeen in een eenvoudigen, doch smaakvollen stijl en van hardsteen twee à drie verdiepingen hoog opgetrokken. De ingang der meesten wordt gevormd door groote met brons versierde vleugeldeuren. Door deze poorten komt men op de plaats, die door de gebouwen omgeven is, welke op iedere verdieping eene galerij hebben en de plaats zelf is met boomen en bloemen beplant. De gevels der huizen zijn gewoonlijk met waterverf wit, rood en lichtgroen geschilderd, waardoor zij een vroolijk aanzien hebben. Op eenige gevels staan plaatsen der Heilige Schrift, anderen zijn geheel met vierkante porceleinen tegels bekleed, welke smaakvolle teekeningen vormen of bijbelsche onderwerpen voorstellen. Deze soort van versiering, die men ook in Puebla aantreft, herinnert aan de moorsche paleizen en moskeeën, welke ten tijde der verovering van Mexico in Spanje gevonden werden.

De muren der meeste kerken zijn eveneens met porceleinen tegeltjes mozaiekvormig bekleed. De bijna geheel vlakken met baksteenen belegde en meestendeels met struiken en bloemen bezette daken, leveren des avonds een schoonen aanblik op en men geniet er dan een heerlijk uitzicht. Wegens deze versiering schijnt de stad, van een naburigen heuvel beschouwt, schooner dan eenige stad in Europa, waar onregelmatige daken en gróepen vormlooze schoorsteenen het meeste in het oog vallen.

Doch ook in Mexico vindt men kleine onooglijke huizen en nauwe morsige stegen, waarin de armoede of de ondeugd huist. Gewoonlijk zijn de pulquewinkels (die onze tapperijen vervangen) in dergelijke zijstraten.

Een eigenaardigen indruk maken des morgens de Indianen, die met lederen zakken gevuld met pulque in de stad komen. Inzonderheid des zondags ziet men de Indianen met zwermen de winkels vullen, waar zij zich maar al te dikwijls zoodanig bedrinken, dat zij bewusteloos neervallen.

Opmerkelijk is de Indiaan in zijn roes: hij raast niet, schreeuwt, twist of zingt niet, maar hij drinkt zoolang tot hij bedwelmd neerzinkt. Dan komt zijne vrouw, laadt hem, zonder een woord te verspillen of hem ooit daarover een verwijt te doen, op haren rug en draagt hem hijgende naar huis. Is hij niet getrouwd dan bewijst een of andere bloedverwant, bij gemis van dezen de policie, hem dezen liefdedienst. Of wel hij blijft zoo lang liggen, tot hij weer nuchteren wordt.

Dit zijn de schaduwzijden van den Indiaan. Op feestdagen verzuimt hij nooit de kerk; dikwijls trekken zij met honderden onder het geluid van trommels en fluiten door de straten

in processie een of andere heiligenbeeld dragende.

De mexicaansche kerken gelijken nagenoeg alle op elkander. Treedt men eene kerk binnen dan verrast ons in de meeste een zeker halfduister. Dit veroorzaken de met dikke voorhangsels voorziene vensters. Het daglicht valt uit het midden van het gebouw door den koepel naar beneden en beschijnt de rijke sieraden, welke rondom het hoogaltaar zeer schilderachtig zijn gegroepeerd. Het altaar staat op den achtergrond. Men vindt in de mexicaansche kerken geen stoelen. Langs de muren zijn echter voor de mannen banken geplaatst. De vrouwen knielen of zitten op den grond naar oostersche wijze en wel op matten, die op den vloer der kerken uitgespreid zijn.

In de kathedraal der hootdstad Mexico, een der schoonste kerken van Amerika, aan de Plaza Mayor, heerschte reeds groote duisternis, want het was ruim acht uur in den avond, toen een Mexicaan, in zijn mantel gehuld, onbeweeglijk in een donkeren hoek der bijna leege kerk stond. Dicht bij de deur stond een andere kleinere gedaante eveneens dicht in een mantel gewikkeld, maar steeds het oog op de uitgangen gevestigd houdende. Eindelijk verliet de eerste met langzamen stap den tempel en nauwelijks had de bij de deur op wacht staande gestalte hem gezien of hij volgde hem oogenblikkelijk en riep op eenige stappen afstands van de kerk gekomen zachtkens ‘Vanega - sennor Vanega!’

Snel keerde zich de geroepene om en toen hij den roeper bemerkte en herkende, ijlde hij op hem toe met de woorden:

‘José, beste José, dat is braaf, dat gij eindelijk eens woord gehouden hebt; ik en Cano en Venita hielden ons reeds voor bedrogen, want sinds vier doodelijk lange weken wachten wij te vergeefs op u.’

‘Ach! sennor Vanega,’ grijnsde José, ‘mijn geliefd moederke was gevaarlijk ziek, maar de duivel schonk haar nog uitstel uit bijzonre genegenheid; ziet gij, dat is de oorzaak van ons wegblijven Overigens is nergens een spoor van den ellendigen Carlos, dien verrader te ontdekken; ook is de geheele zaak zoo goed als in den doofpot gestoken.’

Vanega loosde een zucht van verlichting.

‘Beste José,’ zegde hij vervolgens, ‘ik en Cano met zijne vrouw hebben voorloopig in de voorstad Guadalup in eene spelonk onzen intrek genomen, dewijl wij op u wachtten en eerst wilden weten of de lucht zuiver is. Geld hebben wij genoeg en het komt er nu slechts op aan goed onder dak te komen.’

‘O! moeder heeft reeds voor alles gezorgd. Gij kunt gerust komen en ik zal u naar Cano vergezellen en hem met zijn oudje afhalen.’

Vanega nam dezen voorslag zonder beraad aan. José was eenvoudig en zindelijk gekleed, Vanega als een volkomen gentleman. Zij spoeden zich door de straten der hoofdstad, toen juist het ruiterregiment van Veracruz binnen rukte, en richtten hunne schreden naar buiten de poort. Het begon reeds duister te worden.

Langzamerhand begonnen de huizen meer verstrooid te staan en eindelijk hielden zij stand voor een onaanzienlijk gebouw, een slecht befaamde herberg, waar dieven en moordenaars steeds een veilig onderkomen vonden. De deuren stonden open. Vanega ging vooruit, José volgde hem op den voet. In een zeer ruim lokaal zaten Cano en Venita bij een flesch wijn. Het groote vertrek scheen nog grooter dan het wezenlijk was, want het werd slechts door een dunne vetkaars verlicht, welke in eene aan den hoogen schouwlijst vastgemaakte klos hout gestoken was. Toen Vanega en

José binnen kwamen, werden zij met open armen ontvangen en als José vertelde, hoe Pinna voor alles gezorgd had, werd er dadelijk ingepakt en nog denzelfden avond de woning der heks van Monterey in Mexico betrokken.

VI.

Het van Veracruz aangekomen regiment kreeg bevel in Mexico te blijven: daarom liet de overste ten spoedigste zijne dochter nakomen. Maar de vreugde des wederziens werd vergald doordien Leonita na hare aankomst in Mexico gevaarlijk ziek werd. Nachten achtereen zat de bekommerde vader aan het bed van het eenige vurig beminde kind. Daar was het, dat hij, de verwarde woorden der in ijlende koortsen sprekende dochter opvangende, eerst met schrik, daarna met gerustheid haar hartsgeheim vernam.

‘Nu, gij kunt nog geholpen worden, Leonita,’ bromde tevreden glimlachend de oude krijgsman: ‘ha, ha! dat is dus de oorzaak der ziekte - een vermeende hopelooze liefde voor mijn knappen adjudant. Wij zullen zien; ik zal wel het gepaste geneesmiddel kunnen voorschrijven’

Er was een maand verloopen en Leonita was op den weg der beterschap. Daar verscheen op zekeren dag haar vader en nam tegenover haar plaats, hare handen in de zijne sluitende.

‘Innig geliefd kind, hoor mij rustig en stil aan,’ begon hij; ‘laat mij als zorgvuldig vader tot u spreken: Gij waart zeer ziek; tijdens uw ijlen kwam zoo menig woord over uwe lippen, dat mij, den ouden ijzervreter, een helderen blik in uw binnenste deed werpen. Antwoord eerlijk en openhartig op mijne vraag:

‘Houdt gij mij voor inhalig?’

‘Goede hemel, beste vader, hoe kunt gij zoo...’

‘Halt! ik ben soldaat; slechts ja of neen wil ik hooren.. Houdt gij mij voor inhalig?’

‘Neen, lieve vader, neen!’

‘Ben ik een tiran?’

‘Ach! vader, waarom kwelt gij mij toch zoo?’

‘Ja of neen! Antwoord,’ zegde de oude heer goedig.

‘Neen - duizendmaal neen, geliefde vader!’

‘Goed! Houdt gij Fernando Sierro voor een fatsoenlijk man?’

Leonita werd bloedrood en lispelde: ‘ja.’

‘Bemint gij hem?’

‘Lieve hemel, vader, dierbare vader!’

‘Halt! Ja of neen?’

Leonita sprong op en wierp zich weenende aan haars vaders hals. ‘Ja!’ fluisterde zij onder een vloed van tranen.

‘Bravo, mijn kind! Dit openhartige antwoord heb ik van mijn kind verwacht; begeef u echter thans naar uwe kamer.’

Leonita ging, maar met welke gewaarwordingen!

De overste riep den ordonnans: ‘De adjudant don Fernando Sierro moet terstond bij mij komen ‘

Kort daarop meldde Fernando zich bij den overste aan. Deze reikte hem de hand en verzocht hem plaats te nemen.

‘Sennor luitenant,’ dus ving hij aan, ‘gelijk gij weet, ben ik een kort aangebonden soldaat, ik acht u en vertrouw u. Bemint gij mijne dochter, ja of neen?’

Fernando werd doodsbleek en was onmachtig ook zelfs een enkel woord uit te brengen. De overste glimlachte; zijne hand vattende en hartelijk drukkende, ging hij voort:

'Fernando, ik heb gemerkt, dat gij voor mijne dochter een warmer gevoel dan vriendschap koestert; ook waardeer ik de gronden, die u verhinderden, er rondborstig voor uit te komen; stel u gerust, beste vriend, al ben ik rijk, ik bezit toch een gevoelig hart. Armoede zal geen beletsel zijn, dat ik u mijne dochter tot vrouw geve. Mijn vermogen is toereikende voor u beiden en ik geloof, dat Leonita het meisje is, dat u, sennor, gelukkig maken kan; ook zal ik er voor zorgen, dat gij spoedig kapitein wordt.'

Fernando was door de goedheid van den overste geheel verbluft en het duurde lang eer hij zich in zoo verre hersteld had, dat hij op verstaanbare wijze zijn dank kon uitbrengen.

De overste liet Leonita roepen. Zij verscheen met tranen in de oogen, tot achter de ooren rood - zij had in de aangrenzende kamer alles gehoord.

De overste nam Leonita's en Fernando's hand en sprak op plechtigen toon: 'Kinderen, van heden af zijt gij verloofden.' Het paar zonk! op de knieën en de overste gaf hun zijn vaderlijken zegen.

'Beste Fernando,' ging hij voort, 'ik heb u mijn eenig kleinood toevertrouwd, wilt gij steeds een trouw beschermer zijn voor mijne dochter? Leonita heeft sinds vele jaren geene moeder meer en als ik er niet meer zijn zal, dan is Leonita's steun haar echtgenoot.'

Fernando sprong op en riep in vervoering uit: 'Nooit zal ik Leonita verlaten, ik zweer het bij God den Almachtige.' Daarop omarmde hij zijn verloofde, drukte een kus op haar voorhoofd en snelde eensklaps weg.

'Uw aanstaande echtgenoot is toch een zonderlinge klant,' bromde, de overste half geërgerd half verwonderd; 'ik had mij voorgesteld dat wij heden een genoeglijken avond onder een bowl punch met elkander zouden doorbrengen en hij stormt weg als een zinnelooze!'

'Lieve vader, laat hem, hij is te gelukkig, hij moest naar buiten - naar buiten in Gods vrije natuur.'

'Natuurlijk!' lachte de overste; 'zie eens hoe dat jonge volk het met elkander eens is en elkander ook reeds verdedigt.'

Leonito liep blozende de kamer uit, de overste bleef alleen.

Intusschen had er dien avond toch een vroolijk verlovingsmaal plaats. Fernando was terug gekeerd en had zich bij den niets kwaads vermoedenden overste wegens zijn vreemde handelwijze verontschuldigd met de overmaat van onverhoopt geluk - een grond, dien de oude soldaat gaarne liet gelden.

Arme Fernando! het grootste geluk, dat hij wenschen kon, werd hem aangeboden en toch was hij grenzenloos ongelukkig. Gelijk een akelig spooksel verscheen de naam Carlos Moro in zijn heerlijke droomen en toonde hem grijnzend dat nieuwsblad, waarin de wereld hem tot den volleerdsten misdadiger verklaard had.

Op zekeren dag vraagde de overste hem:

'Zeg eens, beste Fernando, hebt gij ook de vereischte familiepapieren voor de voltrekking van uw echtverbintenis in uw bezit?'

'Wat zijn dat voor papieren?' stamelde Fernando.

'Wel! uw geboorteakte, de doodakten van uwe ouders; zonder deze stukken kan er niets geschieden, want de prefekt zou u niet inschrijven en de priester u niet inzegenen.'

‘Ik heb ze nog niet,’ antwoordde Fernando en eene ijskoude siddering liep door zijne leden.

‘Laat ze dan zoo spoedig mogelijk komen; wij zorgen dan dadelijk voor de afkondigingen en acht dagen later zijt gij de echtgenoot mijner Leonita.’

(*Wordt vervolgd.*)

Een souper onder Londensghe dieven.

Voor eenige weken, zoo verhaalt een journalist, was ik met nog vele andere heeren genoodigd op het feestmaal, hetwelk jaarlijks aan de londensche dieven aangeboden wordt door het *Genootschap tot zedelijke verbetering van ontslagen gevangenen*, bij welke gelegenheid een aantal redevoeringen gehouden worden om hen op te wekken voortaan een beteren levenswandel te leiden.

‘Wij zaten met ongeveer twee honderd dieven en inbrekers aan tafel in een feestelijk versierde gelagkamer der kleine *Wildstreet, Seven Dials*, wier huizen onder een dikke laag van rook en slik begraven zijn, zoodat men nauwelijks den naam ‘straat’ aan den smerigen hoek kan geven Het gezelschap dat zich hier had vereenigd, was zeer bontkleurig: de Lordopperrechter van Engeland, de gouverneur der gevangenissen van Londen, *ticket of leave men*, d.i. voorloopig met een brief van in vrijheid stelling uit de gevangenis ontslagenen, verschillende chefs der geheime policie, hoogere policiebeambten, ruwe gezellen, nauwelijks aan de jongensschoenen ontwassen en in de school der misdaad grootgebracht, advocaten, journalisten en veteranen der ondeugd, die misschien pas

van een nieuwen strooptocht terugkeerden. Men kon dan ook aan de meeste genoodigden het recht op het te hunner eer ingerichte feest niet ontzeggen, zoo duidelijk was het hun op 't voorhoofd gedrukt; hier herkende men de onder de engelsche kerkerkappers gebruikelijke haarsnede, daar weder eene volslagen onbekendheid met het werktuig der hedendaagsche beschaving, de kam. Er bevonden zich veertig of vijftig exemplaren onder, die zelf wel voelden, dat ze door eene verkeerde deur waren binnen getreden, toen zij zich eensklaps in eene helder verlichte, schoon versierde zaal zagen, wier wanden met vermanende en opwekkende spreuken prijkten, en die hun, bij hunne holen ver geleken, als de zaal van een feeënpaleis moest toeschijnen.

Een flinke maaltijd opende de feestelijkheid: want, mag het waar zijn wat eens een beroemd predikant zeide, dat hij nog nooit een zondaar had bekeerd, die met koude voeten naar zijn sermoon had geluisterd, met nog meer recht kon men zeggen, dat bij deze hardgebraden zondaars het uit te strooien zaad gewis in eene onvruchtbare aarde zou gevallen zijn, als men ze niet eerst met eene behoorlijke hoeveelheid spijzen had gevoed. Zij schenen dit ook te begrijpen, en wanneer men naar den zeer ontwikkelden honger van de meesten mocht oordeelen, kon men het besluit trekken dat het hun ernst was, om goed voorbereid op het redenaarstornooi te verschijnen, dat ze in 't verschiet hadden.

Met een dezer mannen onderhield ik mij geruimen tijd; hij vertelde mij dat de dieven van Londen hunne eigen logementen en winkels hebben, waarin zij verkeeren, met een groot aantal pandhouders in betrekking staan en eene eigen taal spreken, die hun in iedere stad van Engeland toegang bij hunne gildebroeders verschaft; wordt een hunner uit de gevangenis ontslagen, dan wordt hij van al het noodige voorzien om weer te kunnen ‘werken.’ Op mijne vraag hoe hij in de handen der policie was gevallen, vertelde hij mij de volgende geschiedenis:

NACHTWAKER N°. 1.

'Wij waren met ons tienen of twaalven op een kouden namiddag in januari, tusschen licht en donker naar het Hydepark gegaan, vormden ons daar tot twee groepen en begonnen elkander schijnbaar duchtig met sneeuwballen en ijsbrokken te bombardeeren. Langzamerhand verzamelden zich vele toeschouwers rondom ons, wier getal zich spoedig vermeerderde. Op een gegeven teeken maakten wij thans de menigte tot het mikpunt onzer ballen en legden het vooral op de hoeden aan. In de verwarring, die hierdoor ontstond, 'dekten' eenigen van ons (dekken is een londensche dieventerm - *to cover* - en beteekent een gedrang veroorzaken), terwijl de anderen horloges en beurzen kaapten. Wij hadden echter in het halfdonker een konstabel niet bemerkt, die jacht op mij maakte, terwijl de anderen ontkwamen.'

Hierbij viel mij eene geschiedenis te binnen, die voor eenige jaren plaats had, toen ik Londen voor den eersten keer bezocht. Ik stond op het Trafalgar-plein, op welks zuidelijk gedeelte zich de Nelsonzuil verheft. Doch toenmaals kon ik zelfs met geen oogglas ontdekken, wie toch eigenlijk daarboven in het uitspansel zijne tent had opgeslagen en tevergeefs bladerde ik hierover mijn Baedeker na. Daar steeg in mijne onmiddellijke nabijheid een heer met een goedaardig uiterlijk uit eene cab; ik vatte moed en verzocht hem in het Engelsch om den naam van den steenen krijgsheld.

'Hoe?' zeide hij, 'gij zijt een Engelschman en kent niet eens het standbeeld van onzen beroemden zeeheld Nelson?'

'Verschooning, mijnheer, ik ben een Duit-

scher en pas te Londen aangekomen.'

'Onmogelijk, gij spreekt het Engelsch zoo vloeiend!'

Ik beken, dat ik mij door dit compliment in een engelschen mond zeer gevleid voelde, en kwam met een stroom van vragen voor den dag; daarbij bemerkte ik tot mijn genoegen, dat ik een goeden indruk maakte op den Engelschman, die klaarblijkelijk tot de hoogere standen behoorde, en gaf dus gaarne gehoor aan zijne uitnoodiging om in een nabijliggend café eene partij biljart te spelen; een ander heer, die bij ons spel had toegezien en ook aan mijn partner onbekend scheen te zijn, sloeg eindelijk voor een partijtje whist te maken. Het regende op het oogenblik geweldig; ik had er dus niets tegen; doch toen ik het café verliet, was mijne beurs verscheidene goudstukken lichter geworden; eerst later viel mij onder de Nelsonzuil een plakbiljet in het oog, dat ik sedert dien tijd met bijzondere belangstelling aanzie: 'Voor zakkenrollers en speeldieven wordt men gewaarschuwd.' Van de gelegenheid tot revanche, die mij voor den volgenden dag was aangeboden, maakte ik geen gebruik.

NACHTWAKER N°. 2.

Doch intusschen was het stoffelijke gedeelte van het feestprogram afgeloopen, en zou er een begin gemaakt worden met een hartig woord tot het geweten te richten. De rij werd geopend door den Lord opperrechter, baron Pollock, wiens verschijning met donderende hoera's werd begroet. Het waren niet enkel aangename dingen, die zij te hooren kregen, toen hij hun een spiegel van hun levenswandel voorhield en ten slotte den raad gaf niet al te veel op de hulp van anderen staat te maken en het niet genoeg was met open mond en de handen in den zak zijn dagelijksch brood van God të verwachten, maar men kon toch aan de troniën, die altijd ernstiger werden, bespeuren hoe diep de indruk zijner rede was. Thans besteeg de policiemagistraat

van *Scotland-Yard*, de directeur der geheime policie van Londen, het spreekgestoelte; met juichtonen werd hij door de dieven ontvangen; zij weten het zeer goed dat hij een machtig heer is; dat hebben velen van hen reeds tot hun nadeel ondervonden. Hij gebiedt over een groot aantal detectives, die onder 't bevel van opper- en onderinspecteurs staan en zich door eene gunstige Physionomie, een uitmuntend geheugen, taalkennis, list en scherpzinnigheid onderscheiden; die als bedelaars, morgen misschien als opperlieden, den volgenden dag als kellners optreden; kortom, die dezelfde levenswijze aannemen als zij, welke in hunne netten moeten gelokt worden, en met dit oogmerk baarden, pruiken, blanketsel tot hunne beschikking hebben, hunne stem veranderen en die van anderen nabootsen. Zelfs de rol van dilettanten spelen zij met goed gevolg, een middel, waarvan de onlangs vermoorde chef der russische geheime policie zich tegen de nihilisten bediende. Een detective, dien ik persoonlijk heb gekend, sprak het dievenjargon met dezelfde radheid als zijne moedertaal. Heden trad echter de groote heer van *Scotland-Yard* niet als een spookbeeld voor hen op, maar als een welwillend vriend, die zelfs hunne vroolijkheid in hooge mate gaande maakte, toen hij hun de groeten overbracht van den koninklijken commissaris, die voor velen hunner, voegde hij er bij, wel geen on bekende zou zijn. Zijne redevoering ging geheel op in de twee woorden: Moed! Hoop!

Er volgden nog vele redenaars. Maar, of de einduitslag van het geheele feest voor de dieven iets meer was dan eene aangename afwisseling met daarmee gepaard gaande maag

versterking, wie kan dat uitmaken? Voor mij was de vergadering hoogst belangwekkend en zoo eigenaardig als ze alleen op Engelsch grondgebied denkbaar is. Ik was onder dieven verzeild zonder nu eens bestolen te worden.

Allerlei.

Huizen alom verzonden.

Te Walkerton in Canada staat eene fabriek, die geheel afgewerkte huizen levert en alom verzendt. Men behoeft maar een telgram te zenden, b.v. met de vraag: Voor welken prijs kunt ge mij eene nette villa leveren, 40 voet lang en 22 voet diep, met boogramen? En onmiddellijk zal men u eene prijscourant zenden, waaruit ge maar eene keus hebt te doen, om binnen betrekkelijk korten tijd het bestelde huis franco thuis te krijgen. Ja, het is niets ongewoons, dat deze fabriek, een dag twintig, dertig na ontvangen bestelling een geheel blok huizen per spoor naar Winnipeg of een geheele straat naar Brandon verzendt.

Hoewel wij het er niet bij vermeld vinden, lijdt het stellig geen twijfel of men heeft hier uitsluitend met houten huizen te doen, de verzending van steenen gebouwen zou zelfs in Amerika nog al bezwaar opleveren. Nu betaalt de fabriek aan vracht 40 dollars (200 franken) per waggon van Walkerton tot Chicago en vandaar tot Mineapolis 20 dollars.

Natuurlijke boter van kunstboter te onderscheiden.

Bij de groote uitbreiding, die de vervaardiging van kunstboter in de laatste jaren heeft gekregen, wordt het meer en meer wenschelijk een gemakkelijk middel te hebben, waardoor men de natuurlijke boter van de verschillende vervalschingen kan onderscheiden. Zulk een middel wordt ons door een duitsch blad aan de hand gedaan.

Wanneer men op een stukje natuurlijke boter, zoo lezen wij, twee droppels zwavelzuur giet, bekomt men eene witachtig gele, ondoorschijnende vloeistof, die zich na een minuut of vijf, van den rand te beginnen, licht scharlakenrood kleurt. Versche oleomargarine uit rundervet daarentegen geeft aanstonds eene doorschijnende barnsteenkleurige vloeistof, die na twintig minuten donker karmozijnrood gekleurd schijnt. Oude ranzige oleomargarine vormt eene ondoorschijnende, donkerbruine vloeistof. Plantenvetten zooals kokosolie eindelijk geven een licht barnsteengeel vocht, dat binnen een half uur lichtrood, een weinig naar het violet zweemend, worden zal.

Boterhandelaars en zij, die bij groote hoeveelheden boter opdoen, kunnen zich met behulp van bovenstaande aanwijzingen dus gemakkelijk overtuigen met welke soort van boter zij te doen hebben.

Naamplaatjes aan fruitboomen

Onlangs vroeg iemand of er mogelijkheid was de houten plaatjes aan de vruchtboomen, door minder kostbaar en toch niet minder soliede naamdragers dan

de glazen kokerkes met ingeschoven papier te vervangen. - Toen herinnerde ik mij voor eenige maanden in een binnenof buitenlandsch tijdschr ft een recept te hebben gelezen om op zink te schrijven. Ik herinnerde mij wel het recept, maar niet de plaats waar. Het werd toegepast en tot dusver bevonden probaat te zijn.

Misschien, lezer, is het u ook welkom, 't is tamelijk eenvoudig.

Neem één gram sulfas cupricus (blauwe vitriool), één gram chloras kalicus (chloorzure potasch), en los ze op in 36 gram regenwater. - Uw inkt is klaar. - Schrijf met een nieuw veeren pen op nieuw zinken plaatjes, - of zoo ge u van oud zink bedient, zorg dat het niet vet is en goed blank geschuurd. - Uw lichtblauwe inkt zal aanstonds zwart worden op het zink. Pas op met geen metaal, zooals stalen pen, mes enz. in de oplossing te komen. Ge zoudt uw inkt bederven. Om het zink verder tegen de inwerking der buitenlucht te beveiligen, brengt ge er een laagje vet op. Het best is gekookte lijnolie; zoudt ge dit niet doet dan zullen de letters wit uitslaan en zachtjes aan verdwijnen.

Misdaad en vergelding.

V.
Mr. Herbert.

Uit het dakvenster van het slot wapperde de witte doek van Ralph. Te vergeefs! Carola scheen alle Iust voor den uitkijk verloren te hebben; zij zocht hare lievelingsplek op den toren niet meer op, maar vervulde ernstig en zwijgend de op haar als meesteres des huizes rustende plichten.

Van zijnen kant moest Ralph dit ongewone wegblijven toeschrijven aan den kleinen twist dien hij met Carola gehad had. Aanvankelijk deed het hem smartelijk aan. dat Carola om zulk een onbeduidend iets mokken kon. Dit was toch een eigenschap, die hij tot dusverre niet in haar waargenomen had. Als echter ook den tweeden en den derden dag zijn doek te vergeefs wapperde, kwetste dit gebrek aan voorkomendheid en hartelijkheid niet alleen zijne liefde maar ook zijn trots. Hij wilde er wel is waar nog in het geheel niet aan denken, om met Carola te breken; maar hij hield het thans voor passende zoo lang te wachten, tot zij hem riep. De aanleiding tot den twist lag niet uitsluitend bij hem, want als hij het goed bedacht, dan had juist zij het eerste kwetsende woord gesproken en zoo lag het dan ook aan haar het eerste verzoenende woord te doen hooren. Zijn trots zegevierde over zijne genegenheid: het ter verzoening uitgestoken doek fladderde niet langer.

Nochtans rukt men een eerste innige liefde niet zoo licht uit het hart. Ook Ralph bleef het vreeselijke lijden niet gespaard, hetwelk met den strijd tusschen twee zoo machtige gevoelens in een mannenhart verbonden is. Nu eens voelde hij zich tot Carola aangetrokken dan weer van haar teruggestooten. Had hij kunnen hopen, bij Carola een vriendelijk woord te vinden, dan ware hij zonder bedenken naar haar toe geijld; maar de vrees opnieuw vernederd te worden verlamde zijn voet, als hij den beslissenden stap doen wilde.

Ralph's zieleleed werd nog vermeerderd door het gevoel zijner volslagen verlatenheid; hij moest alles geheel alleen doorworstelen; hij had geene moeder, geen zuster, geen vriend, voor wie hij zijn hart uitstorten kon, nergens kon hij balsem voor zijne wonden vinden; er was niemand, die hem moed insprak, die hem raden kon, die de rol van bemiddelaar op zich nam. Zulk een inwendigen strijd verduurt de

mensch niet of het openbaart zich al spoedig in zijn uiterlijk, en sir Francis Maclean vond zijn zoon, na weinige dagen, geheel veranderd: de opgeruimdheid was uit zijne trekken geweken. Blauwe kringen om de oogen getuigden van doorwaakte nachten; de ranke boot, waarin hij anders op de rivier dobberde, lag ongebruikt aan de ketting; de zaken, die zijn vader hem opdroeg, werden in het geheel niet of verkeerd uitgevoerd en zelfs de rijke biblio theek van het slot, welke hem anders de middelen tot ieverige studiën verschafte, bleef onaangeroerd. Nu eens zat hij in diepe gepeinzen verzonken op zijne kamer dan weer leunde hij op de borstwering van het terras en staarde uren lang in het voorbijstroomende water. Kwam onverhoeds zijn vader op hem toe, dan zag hij verward op; een gloeiend rood overtoog een oogenblik zijn bleek gelaat en zijn mond stotterde onsamenhangende antwoorden.

Eenige dagen lang liet zijn vader hem bedaard zijn gang gaan, zonder hem verder met vragen lastig te vallen; op zekeren Schoonen morgen echter verraste hij zijn zoon met de mededeeling, dat een oude studiemakker uit Oxford eenige dagen op het slot zou komen doorbrengen.

De indruk, dien deze tijding op Ralph maakte, was zichtbaar geen blijde. Blijkbaar trof het hem zeer onaangenaam, dat hij in zijn afzondering gestoord werd en tegenover den vriend zijns vaders maatschappelijke plichten zou moeten vervullen, die hem in zijn tegenwoordige gemoedsstemming hoogst lastig waren. Er was evenwel niets aan te veranderen: de baronet liet inspannen, om zijn ouden vriend aan het naaste station af te gaan halen en verzocht zijn zoon zorg te dragen, dat er kamers voor den gast in gereedheid gebracht werden.

De baronet reed weg zonder dat Ralph ook slechts naar den naam van den verwachten gast gevraagd had en Ralph kweet zich van zijn last in zooverre, dat hij dien aan de huishoudster overbracht. Daar deze er echter reeds van wist, meende hij genoeg gedaan te hebben als hij haar verzocht het hem te laten weten zoodra de kamers gereed waren. Daarop ging hij naar buiten onder de linden van het terras, zette zich in een schommelstoel en besloot de twee uren, die hem wellicht nog vergund waren, aan ongestoorde droomerijen over zijn vernietigde geluksplannen voor de toekomst toe te wijden.

Terwijl Ralph daar zoo mistroostig zat en de golfjes der rivier nastaarde die achter de boomen verdwenen, waarachter zich de oude burcht verhief, snelde de londensche trein het station van Trestham binnen. Uit een wagen eerste klasse stapte een rijzige heer van omstreeks zestig jaar en van een aristocratisch voorkomen. Hij had een fijn hoewel met rimpels doorploegd gelaat met slim schitterende kleine oogen, die nu naar alle zijden rondzagen en iets schenen te zoeken. Daar hij bij het uitstappen den hoed een weinig oplichtte- om zich wat te verkoelen, want het was heet, werd men gewaar, dat zijn hoofd geheel en al kaal was met uitzondering van een krans van haren, die van het voor- naar het achterhoofd liep. Hij droeg een fijnen blauwen overjas met lange panden ondanks de hitte geheel dichtgeknoopt en had in het bovenste knopsgat een klein rood ordeband. Zijne handen staken in licht zijden handschoenen en zijne kleine voeten in glimmende verlakte laarzen. Bij het hek van het station stond het rijtuig van den baronet en toen de aangekomen vreemdeling dit in het oog kreeg, deed hij een paar stappen in die richting.

Terzelfder tijd kwam de baronet op hem toe en vraagde den hoed afnemende: ‘Mr. Herbert?’ - ‘Sir Francis!’ antwoordde de andere et stak hem de hand toe, welke de baronet dadelijk vatte en met warmte schudde. De vrienden gingen daarop arm in arm op het rijtuig toe.

‘Maar zeg mij nu toch in 's Hemelsnaam, waardige afstammeling der schotsche koningen, wat moet uw brief beduiden?’ dus begon Mr. Herbert het onderhoud, toen beiden in den wagen zaten en deze voortrolde.

‘Laat toch uw collegegrappen achterwege, Edward,’ merkte de baronet aan. ‘Destijds konden zij gelden, heden zie ik echter met genoegen, dat uwe democratie zich ook eenigszins veredeld heeft.’ Daarbij wees hij met een geestig lachje op het ordeteeken, hetwelk de andere in het knopsgat droeg.

‘Tooneelpronk!’ zegde deze, licht blozende. ‘Voor mij heeft dat ding de waarde, welke ik er aan hecht, en deze bestaat waarlijk in niets grooters dan in de overtuiging dat anderen daaraan een zekere waarde hechten. Maar hoe staat het met den brief? Gij hebt mij wezenlijk doen schrikken.’

‘Gij moet mijn zoon zien. Hij was tot op den laatsten tijd vroolijk als een visch in het water. Sinds eenige dagen is hij geheel veranderd, en als ik hem ondervraag beweert hij dat hem niets deert. Ik kan daarom onze dokter niet raadplegen en hij zelf vermoedt niet, dat gij een man der wetenschap zijt. Even zoo min weet hij, dat ik u geschreven heb.’

‘Dat is zonderling! Hoe treed ik dan op?’

‘Eenvoudig als een oud vriend zijns vaders. Gij moet hem zien, gij moet hem gadeslaan. Het ware ontzettend voor mij zoo zich in hem een ziekte ontwikkelde, die hem mij ontroofde. Mijn geheele hoop rust op dezen zoon.’

‘Sinds wanneer neemt gij deze verandering bij hem waar?’

‘Sinds eene week.’

‘Dat is al zeer kort. Heeft uw zoon koorts?’

‘Dat heb ik nog niet bemerkt.’

‘Hoest hij sterk?’

‘Ook niet.’

‘Hm, hm!’ kuchte de dokter. ‘Kent gij eenig voorval, dat de oorzaak van dezen veranderden toestand zou kunnen zijn?’

‘In het geheel geen.’

‘Geeft hij zich soms aan jeugdige buitensporigheden over? Heeft hij in den laatsten tijd gezelschap gevonden en brengt hij den nacht met drinkgelagen door?’

‘Het lijkt er niet op.’

‘Waarin bestaat dan echter eigenlijk de verandering?’

‘Een algemeene lusteloosheid, een zekere loomheid heeft hem overmeesterd. Hij is droomerig, zondert zich gaarne af, heeft den eetlust verloren, zijne oogen liggen diep in hunne kassen.’

‘Genoeg, genoeg! Hoe oud is uw zoon.’

‘In de volgende maand wordt hij vijf en twintig jaar.’

‘Ik denk, dat het beste voorschrift, hetwelk ik hem geven kan, eene vrouw zal zijn.’

‘Mis, misgeraden!’ riep de baronet; ‘hij heeft in 't geheel geen behoefte aan vrouwelijken omgang.’

‘De vaders plegen dat niet zoo nauwkeurig te weten,’ meende de dokter lachend. ‘Denk aan uwe eigene vijf en twintig jaren terug!’

‘Maar hij heeft ook geen vrouwelijken omgang. Er is niemand in huis op wie hij verheven kan. Mijne huishoudster is een zeer achtenswaardige vrouw van vijf en vijftig jaar die heeft nog twee dienstmeiden en, voor den drommel, Eduard, gij zult toch niet denken, dat mijn zoon op een dezer het oog kan hebben laten vallen? Hij ziet ze ternauwernood, het is belachelijk!’

‘Nu, gij brengt den winter in Liverpool door en hij kan daar wel kennis aangeknoopt hebben.’

‘Dat haalt gij zoo maar uit de lucht. Ik had zoo iets gezien en mijn zoon zou geen reden gehad hebben, het voor mij te verbergen Het is mijn vurigste wensch, dat hij in het huwelijk trede en stel mijne aanstaande schoondochter geen andere eischen dan dat zij met mijn zoon op gelijken trap van ontwikkeling sta en er geen smet aan haar naam kleve; dat weet ook Ralph en uwe veronderstellingen missen derhalve allen grond.’

‘Goed! wij zullen zien. Een man van vijfen twintig jaar die geen koorts heeft, ook geen andere in het oog vallende ziekteverschijnselen, vertoont en op eenmaal droomerig rondsluipt, houd ik zoo lang voor verliefd tot ik hem onderzocht en een andere ziekte bij hem ontdekt heb.’

De baronet schudde nog altijd het hoofd doch antwoordde er verder niets op. Hij begon zich haast te verbeelden, dat de dokter, dien hij had laten komen en een groote

wetenschappelijke vermaardheid bezat, zelf door zekere *idées fixes* beheerscht werd. Er was ook niet veel tijd meer over om dit onderwerp breedvoeriger te bespreken, want men zag reeds de daken van het slot, die boven de boomen uitstaken. Het rijtuig reed zeer snel en in weinige minuten moest men thuis zijn.

Ralph ontving de aankomenden in het portaal van het slot. De voorstelling was spoedig geschied en de dokter wierp een langen en onderzoekenden oogslag op zijn patiënt. In den loop van het gesprek nam hij vriendschappelijk diens hand en hield ze bedaard een poos in de zijne vast; nu en dan wierp hij een spottenden blik op sir Francis, die niet zonder bezorgdheid den uitslag van dit, zij het dan ook slechts oppervlakkig, onderzoek afwachtte.

Men was intusschen naar binnen gegaan en het gesprek draaide zich om de schoone omgeving. Eensklaps onderbrak Herbert het onderhoud met de woorden:

'Zeg eens, Francis, duid mij mijne vrijpostigheid niet ten kwade! ik heb honger en de schoonheden van deze streek zullen wij onder het gebruik van een stevig *lunch* even goed kunnen bespreken als met een leege maag. Veroorloof mij slechts, dat ik mij even naar mijne kamer begeve en het mij wat gemakkelijker make.'

Op een wenk van den baronet haastte zich een bediende den gast naar de voor hem in gereedheid gebrachte kamers te voeren, waarheen men ook zijn klein reiskoffer gebracht had.

'Wat drinkt gij bij uw ontbijt?' riep sir Francis hem na.

'Natuurlijk rooden wijn,' antwoordde Mr. Herbert, zich omkeerende; 'die verwekt een weldadige warmte door alle leden.'

'Bij deze hitte?'

'Hitte van buiten is geheel iets anders dan warmte van binnen,' lachte Mr. Herbert en volgde den dienaar die buiten op hem wachtte.

De baronet gaf last het ontbijt op het terras gereed te zetten en na verloop van een kwartier waren de drie personen wederom bij elkander. Mr. Herbert droeg thans in plaats van den aristocratisch toegeknoopten overjas een zeer lichten voor het jaargetij gepasten huisjas, waarin hij geheel omgekeerd scheen. Hij was nu veel hartelijker, lachte vroolijk en haalde met den baronet de oude herinneringen uit hunne jeugd op; daartusschen sprak hij het koude gevogelte en den rooden wijn dapper toe.

'Het is verwonderlijk,' meende hij onder anderen, nadat hij zijn glas met behaaglijke langzaamheid geledigd en het daarna even zoo behaaglijk langzaam neergezet en met de tong gesmakt had, 'welke uitwerking deze roode wijn heeft. In den regel heb ik zestig à zeventig polsslagen; hoeveel slagen denkt gij nu, sir Francis, dat mijn pols doet, wanneer ik slechts eenige glazen van dezen wijn gedronken heb?'

'Ik denk tusschen de zeventig en tachtig,' antwoordde de baronet tamelijk onverschillig.

'Ver misgeschoten! Ik wed bij u tusschen de negentig en honderd; bij Mr. Ralph gis ik minstens honderd, waarschijnlijk echter meer.'

'Maar dat ware koorts en ik gevoel mij in het geheel niet koortsachtig,' antwoordde lachend sir Francis, die de bedoeling van den dokter begon te vatten. 'Wij kunnen het overigens zeer gemakkelijk uitmaken. Hier hebt ge mijne hand; tel!'

Mr. Herbert haalde zijn horloge uit, voelde den baronet den pols en bevond na eenige oogenblikken acht en tachtig slagen.

'Gij hadt uwe weddenschap verloren, Edward,' lachte sir Francis.

'Ik was er toch zeer nabij,' verdedigde zich Mr. Herbert, 'en bij Mr. Ralph was ik zeker geweest te winnen. Mag ik even om uwe hand verzoeken, Mr. Ralph?'

‘Met het grootste genoegen,’ antwoordde deze, stroopte zijn mouw een weinig op en stak zijn arm uit.

Terwijl de dokter Ralph's pols voelde hing het oog van den baronet met angstige spanning aan de lichte bewegingen zijner lippen.

Eindelijk stak de dokter zijn horloge in den zak en zegde: ‘Ziet gij, ik heb het glanzend gewonnen: het zijn honderd en zestien slagen.’

De baronet verschoot van kleur en om de lippen van den dokter speelde een seconde lang een spottende glimlach terwijl hij onbezorgd de schouders ophaalde. Hij zegde evenwel niets, doch stond kort daarna op, ging naar den waterkant en staarde, over de balustrade leunende, in den kabbelenden stroom.

‘Het moet wel genoeglijk zijn, een tochtje op dit water te maken,’ sprak hij na eene wijl.

‘Wil ik onze boot laten bemannen?’ vraagde de baronet.

‘In het geheel niet!’ antwoordde Mr. Herbert lachend. ‘Maar onwillekeurig bekroop mij de lust eens te beproeven, welke vaardigheid mij van onze vroegere roeiwedstrijden is overgebleven. Weet gij het nog, Francis, dat het in onzen tijd traditioneel was, dat wij Cambridge sloegen; sinds heeft het menigmaal om een bootslengte afgewisseld. Kom, laten wij het nog eens beproeven! Mr. Ralph zal wel de goedheid hebben op de vooruitspringende landtong stroomafwaarts een vaan te planten en wij zullen zien hoeveel minuten wij noodig hebben om het vaantje er uit te rukken. Is uw boot goed?’

‘Ja,’ antwoordde sir Francis. ‘Laat ons niet talmen,’ voegde hij er bij. Ik ben bereid. Ik wed dat wij er in twee minuten zijn; het is een rechte afstand van minstens zes minuten ‘

‘Is de stroom sterk?’

‘Neen.’

‘Dan zal het moeite kosten.’

‘Ralph,’ verzocht sir Francis, ‘neem Harry mee, die kan dan de boot weer terugroeien, terwijl wij met elkander nog eene wandeling door het park maken.’

Nauwelijks was Ralph weg of sir Francis trad snel op Mr. Herbert toe met de vraag:

‘Wel, hoe hebt gij mijn zoon gevonden? Is hij niet buitengewoon stil? De kapuinen raakte hij bijna niet aan en heeft ter nauwernood één glas wijn gedronken. Ik heb er op gelet; daar staat nog het grootste gedeelte van zijn tweede glas; en de honderdzestien polsslagen?....’

‘Edele sir, wees geen zotskap,’ stelde Mr. Herbert hem gerust, terwijl hij zeer gemoedelijk den trap afging. ‘Uw zoon is lichamelijk zoo gezond als ik; die honderdzestien polsslagen bestonden slechts in mijne verbeelding; goed geteld waren het er juist twee en negentig en reken ik het glas wijn, dan zal hij er gewoonlijk diep in de zeventig halen en dat is voor een jonkman van zijn leeftijd geheel normaal. Even normaal is ook de warmtegraad van zijn lichaam. Dat was mij terstond duidelijk toen ik bij mijne aankomst zijne hand eenigen tijd in de mijne hield. Ziekteverschijnselen heb ik volstrekt niet waargenomen. Hij komt mij eenigszins lusteloos voor, dat is alles. Laat mij hem eens op mijne wijze op den tand voelen en dat wil ik zoo mogelijk dadelijk doen. Derhalve laat gij u, als wij beneden aangekomen zijn, met de boot weer naar huis roeien, en ik zal hem bij de horens vatten. Ik kan geen enkelen grond vinden om den geheimzinnige tegenover hem te spelen.’

‘Gij oordeelt te snel.’

‘Laat alles maar aan mij over. Zit er wezenlijk eenige ziekte onder zijne leden, dan moeten zich toch spoedig verdere verschijnselen openbaren en met mijn incognito als dokter was het dan toch gedaan.’

De beide heeren hadden tijdens dit gesprek in de boot plaats genomen en toen men een witten zakdoek aan een staak beneden wapperen zag, stootte sir Francis de boot af, die weldra, door krachtige riemslagen gedreven, pijlsnel den stroom afvloog. Er waren inderdaad nauwelijks twee minuten verloopen, als beiden, wel is waar tamelijk afgemat, op de aangewezen plaats aan land stapten.

‘Dat is toch geen arbeid meer voor mijne oude knoken,’ hijgde sir Francis, terwijl hij zich het zweet van het voorhoofd droogde.

‘Schaam u, oude jongen,’ bestrafte hem Herbert, wien intusschen het zweet niet minder van de slapen druppelde dan zijn vroegeren studiemakker.

‘Ik wil u eens wat voorstellen,’ sprak sir Francis. ‘De wandeling zou mij nu te zeer vermoeien: wij zullen allen in de boot plaats nemen. Ralph en Harry kunnen ons samen tehuis brengen. Ralph is een zoo bekwaam stuurman als er ooit in onze wedstrijden een aan het roer zat.’

‘Neen, daar komt niets van,’ antwoordde Mr. Herbert, ‘maar als gij naar huis terugkeeren wilt, zal ik het u niet beletten; gij hebt toch den bediende ter uwer beschikking. Ik ga dan met Ralph wat door het park dwalen. Gij kunt u niet verbeelden, hoe begeerig ik naar friesche lucht ben.’

Dit voorstel werd goedgekeurd. Terwijl de baronet in de boot wegvoer, legde Mr. Herbert zijn arm in dien van Ralph en beiden waren welhaast tusschen de boomen verdwenen.

(*Wordt vervolgd.*)

Uit ons humoristisch schetsboek.

DAME: ‘Zie toch eens hoe chic uw collega er altijd uitziet, terwijl gij altijd in zoo'n armzalig pak loopt; en hij heeft toch nog minder tractement dan gij. Hoe legt hij dat aan?’
HEER: ‘O heel eenvoudig: *ik* betaal mijn kleermaker en *hij* niet.’

EEN HEER (tot een ambtenaar aan een der ministeries):
‘Leest ge in het geheel geen dagblad, mijnheer?’
AMBTENAAR: ‘Ja, wel een stuk of vier: vijf alle dag’
DE HEER:‘En ik zie er u nooit een lezen.’
AMBTENAAR: ‘Och, dat doen we op 't bureau.’

JONGE DAME: ‘Nu hebt gij ons verschillende soorten
van zinneloozen laten zien; maar toon ons nu eens die ongelukkigen, die uit liefde zot geworden zijn.’

KRANKZINNIGEN-DOKTER: ‘Die categorie is sinds jaren verdwenen; uit liefde wordt tegenwoordig niemand meer zinneloos.’

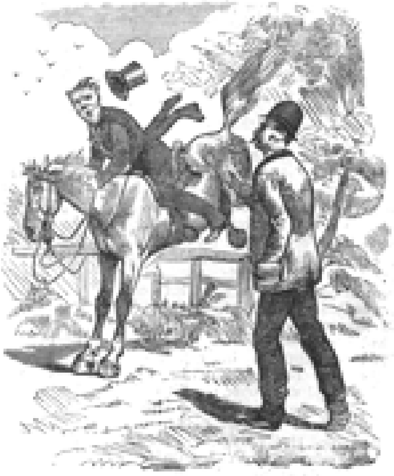

A: ‘Nu mijnheer, ge rijdt zeker voor den eersten keer?’
B: ‘Och, neen, vriend, voor den laatsten keer.’

[Nummer 46]

Onze gravures.

Door den arend aangevallen.

Eene krachtvolle teekening! De kleine Alpenjongen, in stouten ondernemingsgeest opgevoed, heeft den hoogen bergtop beklommen en is het nest van den koning der vogelen, van den fieren arend, genaderd. Hij zou, was de vogel niet komen aansnellen, de machtelooze jongen uit het nest geroofd hebben. De breede vleugelslag, de uitgespreide klauw, de krijtende stem van den oude heeft den knaap echter den schrik op het lijf gejaagd en de vlucht doen nemen. In zijne geduchte sprongen, om den vogel te ontsnappen, is de jongen gestruikeld en achterover vallende, daalt de Vreeselijke arend op hem neer en zijne klauw grijpt hem bij het hemd op de borst. Nu ontwaakt de stoute geest van zijnen vader in den knaap en hij slaat met gebalde vuist op den vogel in. Verwinnen zal hij, maar gewond zal hij uit dien strijd tegen den koning der lucht terugkeeren.

DOOR DEN AREND AANGEVALLEN, NAAR FLINZER.

De picador.

In Spanje zijn en geen stierengevecht zien, is al zoo onmogelijk als in Rome komen en het Vatikaan niet binnentreden. Een stierengevecht hoort tot de eigenaardigheden

van Spanje, en zoo diep is deze bij het volk ingeworteld dat koning Ferdinand V. den 28 mei 1830 een dekreet uitvaardigde, waarbij er eene hoogeschool voor stierenvechters te Sevilla werd ingericht.

Is dit alleen niet een onweerlegbaar bewijs van de hooge gunst, waarin de stierengevechten in het ridderlijke Spanje staan? Nadat de aanvallen eerst op houten stieren werden aangeleerd, mochten de leerlingen hunne krachten oefenen in het bevechten van jonge stieren, tot dat zij eindelijk optraden voor volwassen dieren.

Wel is waar bestaat deze hooge leerschool niet meer, maar toch zijn de stierengevechten in Spanje nog altijd hoog in aanzien. Oud en jong, rijk en arm woont ze bij en men overlaadt den winnenden *picador* met bloemen, alsof hij een vaderlandschen triomf hadde behaald.

Wij hebben vroeger over de *toreros, picadores, banderillos, cacheteros* en andere functiën in een stieren-circus gesproken; vandaag zullen wij uit het werk van een fransch schrijver Davillier

eene beschrijving van den *picador* overnemen.

'De vleugeldeuren gingen open en een stier stormde naar voren. Het was een prachtig dier, pekzwart, met ver uitgespannen horens. De *picador* Calderon was op zijnen post en stond acht of negen stappen links van de deur en een paar voet van de omheining verwijderd. Hij had de oogen van zijn paard reeds met een doek bedekt; want dit mag den stier niet zien aanrennen. Deze kwam recht uit zijn donkeren stal en bleef dan ook, door het zonlicht en de bonte menigte verblind, een oogenblik staan; hij zag rond en rende daarop met gebogen kop op Calderon aan, die hem een steek in den schouder toebracht. Het roode bloed stroomde over het zwarte haar.

'De stier sprong ter zijde, ontving een tweeden stoot en stormde nu op het paard aan, dat hij de beide horens in den buik stak, zoodat er aanstonds een stroom van bloed uit vloeide. Het arme dier steigerde nog een paar malen en begon eindelijk te wankelen, maar de picador drukte het de sporen in de zijde om het nog eene minuut staande te houden. Het zonk echter onmiddelijk ineen en Calderon riep den knapen in het strijdperk toe, hem aanstonds een ander paard te brengen. Terwijl hij met zwaren tred op het tweede paard toeging, lag het eerste in een plas bloed te zwemmen, spartelde met de beenen en blies den adem uit.

'Inmiddels was de stier naar den tegenovergestelden kant van het strijdperk geloopen en viel den picador Pinto aan, die den bijnaam *ra belvo*, de onverschrokkene, voerde. Pinto bracht hem zulk een geweldigen stoot tegen den schouder toe, dat hij zelf uit den zadel schoot en het paard over hem heenviel. Nu is het een feit, dat de stier nog woedender wordt, zoodra hij bloed gezien heeft; hij vergist zich echter meestal in zijn waren vijand en koelt zijne woede gewoonlijk aan het paard, terwijl hij den neergeworpen picador ongemoeid laat.

'Twee dienaars namen Pinto bij de schouders om hem van onder het paard uit te trekken en weer op de been te brengen, terwijl een paar anderen den stier van het paard zochten af te leiden, waar hij als dol en blind van woede herhaaldelijk zijn horens in plofte. Ten laatste liet hij dit slachtoffer varen om een knaap te vervolgen, die nu allerlei zijsprongen maakte en daarbij zijn mantel achter zich sleepte. Maar de stier kwam hem al te dicht op de hielen en er schoot den jongen niets meer over dan zich met een snellen sprong over de borstwering der arena te werpen.

'Nu stond de stier eensklaps stil, blijkbaar verbaasd over de plotselinge verdwijning van zijn vijand en stiet met de horens tegen de planken. Morito, zoo heette de stier, had zich flink gehouden en oogstte algemeenen bijval in. Binnen twee minuten toch had hij twee *picadores* uit den zadel geworpen en twee paarden gedood. Duizend kelen riepen: *Bravo toro! Bravo!* Want in Spanje wordt een stier evenzoo geapplaudiseerd of uitgefloten als de comedianten.

'De picadores hebben hunne bijzondere kleeding: zij dragen een lagen vilten hoed met een breeden rand en een dichten bos veelkleurige linten er op, verder een kort jak, een breeden gordel en een geelleeren broek met ijzeren beenstukken er onder, die lang niet overbodig zijn, wijl de schenkels menigen stoot van de horens te verduren hebben. Het zadel is naar arabische manier van voren en van achteren zeer hoog zoodat de ruiter er als het ware in geklemd zit en de stijgbeugels hebben den vorm van hartjes, waarin de voet geheel en al verborgen is.'

De sperwer

Wij spraken in een vroeger artikel van den arend, nu toonen wij een vogel van dezelfde, doch mindere soort; maar die niettemin in onze landstreek eene vreesselijke rol speelt. Immers, de sperwer vermoordt een aantal kleine en weerlooze vogels, zoo als duiven, musschen, zwaluwen, vinken enz.

Men vindt den sperwer niet alleen in Europa, maar ook in Azië; hij huist in de dennenbosschen van Scandinavië, gelijk in de cypressen van Griekenland. Iedereen kent zijne kleur, zijn breed gescherpten klauw, zijn vreesselijken bek, zijn vinnig oog.

De bandiet want die naam komt hem in alle recht toe, valt niet alleen vogels, maar ook loopend wild, zooals hazen en konijnen aan, ten minste als hij geene voldoende prooi in de lucht ontmoet.

Onze duivenliefhebbers hebben aan den sperwer, en aan alle klampvogels, een eeuwigen haat gezworen, omdat die roovers meer dan eene prijswinnende duif, op reis naar haar hok, grijpen en verslinden. Als men dan ook een van die roovers kan ‘neerschieten,’ is het feest bij de ‘duivenmelkers’ zoo als men in Antwerpen zegt.

Komt, lieve duifjes.

Wij zijn, in dit nummer, de vogelwereld binnen getreden, en na de roovers bewonderd te hebben, moet het den lezer genoegen doen onze stille en vreedzame duiven te zien, die vriendschappelijk voor het salon venster komen plaats nemen, wel wetende dat daar lekkere kruimels voor haar gestrooid werden. Het kind juicht de lieve vogels toe en de jonge moeder maakt zoo weinig beweging als mogelijk om de lievelingen niet te verschrikken en te verjagen.

De heks van Monterey.
(*Vervolg.*)

De toestand van Fernando was verschrikkelijk en hij zag nergens een uitweg. Zijne zinnen raakten in de war als hij er over nadacht in welk een doolhof hij zich bevond. Heden, op het oogenblik, dat hij de zoo veilige haven meende bereikt te hebben, tuimelde hij aan den boord eens afgronds, welks duistere diepte hem duizelig maakte. Zou hij den overste bekennen, dat de naam Fernando Sierro een verdichte was, zou hij zijn waren naam, Carlos Moro, noemen? De overste gaf zijne dochter aan den eerlijken, onbesproken soldaat uit nederigen stand; doch hij zal ze den door dieven van de straat opgenomen knaap, den man, die eerst door een wellicht maandenlang onderzoek van de beschuldiging van moord vrijgesproken moet worden, met verachting weigeren!

Er verliepen nog acht dagen en Fernando's toestand werd steeds onhoudbaarder. Dagelijks vraagde hem de overste, welke stappen hij wegens de familie-papieren gedaan had en Fernando kon hem slechts ontwijkende, verlegen antwoorden geven. Natuurlijk viel dit den overste op en hij deelde ook eindelijk zijne bevreemding mee aan Leonita, die zich eveneens bedroefd en diep gekrenkt voelde wegens den geringen iever van haren verloofde; en als zij hare oogen vragend op Fernando richtte dan gaven deze hare smartelijke gedachten met stomme welsprekendheid te kennen.

Fernando maakte eindelijk een wanhopig voornemen. Hij wilde zich aan de voeten van den overste werpen, hem bekennen, dat zijn naam slechts een verdichte was en hem zijne levensgeschiedenis eerlijk en open verhalen. Maar er ligt een groote afstand tusschen voornemen en uitvoering. Wel twintigmaal zegde hij tot zich zelven: ‘Nu wil ik het doen,’ maar als hij reeds op weg was, ontzonk hem telkens de moed en vertwijfelend vluchtte hij naar zijne kamer, zich soms een geheelen dag niet latende zien. Hij zag in, dat hij verloren was. Van dit oogenblik af ging het hem als vele terdood veroordeelde misdadigers: een zekere stompzinnigheid verving in zijn geest de opgewondenheid en de angst. Op zekeren dag marcheerde hij aan de spits van een kleine troep soldaten, om de hoofdwacht ir het paleis van den president der republiek a te lossen. Daar - hij vertrouwde zijne ooger niet - ging daar niet een man voorbij, die plotseling staan bleef en hem met opgesperde oogen beschouwde? Eer Fernando zich var zijne verrassing hersteld had, was de man ver dwenen. Duizend twijfelingen, duizend angster bestormden zijn hart, maar toen er drie en meer dagen verliepen, zonder dat er iets bijzonders voorviel, zocht Fernando zich te overreden dat hij zich vergist had. - En toch waren het Vanega's oogen, die Fernando aangezien er dadelijk erkend hadden.

Binnen vier en twintig uren wist Vanega onder welken naam Carlos diende, kende hij zijn verhouding met de dochter des oversten Hij en de met hem verbroederde dievenbende zonnen op wraak.

VII.

Leonita zat op hare smaakvol ingerichte kamer. Zij had de handen gevouwen en bad terwijl dikke tranen over hare wangen perelden. Een zacht kloppen wekte haar uit hare overpeinzingen. Haar dienstmeisje bracht haar een brief en verwijderde zich weer. Leonita bezag hem nieuwsgierig: het papier was grof, het adres door een ongeoefende hand geschreven. Nadat Leonita de eerste regels gelezen had, hield zij op; hare hand, welke het blad vasthield, beefde geweldig; bij elken nieuwen regel hield zij wederom op en het scheen alsof zij er den zin niet van vatten kon. Zij werd plotseling doodsbleek - ontzetting, afgrijzen spraken uit hare trekken - daar werd zacht geklopt en Fernando Sierro kwam binnen - hij verschrikte bij den aanblik zijner bruid.

Leonita zonk op haren stoel achterover en reikte hem den brief terwijl zij toonloos zegde: ‘Lees en antwoord!’

Fernando las:

Sennorita! Uit vertrouwbare bron weet een vriend van mij dat gij de bruid van den adjudant van mijnheer uw vader zijt Uit genegenheid voor u, uit haat tegen uw verloofde - gelijk gij ziet, ik ben openhartig - veroorloof ik mij u een belangwekkende meedeeling omtrent uw aanstaanden heer gemaal te doen. Gij meent met den luitenant Fernando Sierro verloofd te zijn? Maar er bestaat geen Fernando Sierro. De man, die dezen naam aangenomen heeft om zich bij u in te dringen en uw vertrouwen te misbruiken, heet Carlos Moro. Hij is in Monterey geboren. Bij een koopman als leerjongen opgenomen doch spoedig weggejaagd, trad hij onder den naam van Carlos Sobre bij den muntmeester van Monterey in dienst, verbond zich met dieven en moordenaars, vergiftigde den muntmeester en vluchtte met zijne spiesgezellen naar Tampico, werd daar kessier in een speelhol, vluchtte van daar met geld en scheepte zich onder den naam van Fernando Sierro naar Veracruz in.

Ik wensch u alle bedenkelijk geluk in uw huwelijk.

‘PINNA,
bijgenaamd de heks van Monterey.’

Nadat Fernando den brief gelezen had, liet hij hem op den grond vallen. Sprakeloos stond hij daar, zijne armen hingen slap langs zijn lichaam af zijne oogen waren strak, zijn aangezicht aschgrauw.

Leonita bemerkte, dat hij niet meer las en vraagde met sidderende stem:

‘Hebt gij gedaan?’

‘Ja,’ antwoordde Fernando en zijne stem geleek het rochelen eens stervenden.

‘Wat antwoordt gij er op?’

‘Niets!’

‘Niets!’ riep Leonita; ‘hoe? Hebt gij niets te antwoorden, zijt gij inderdaad die beruchte Carlos Moro, op wiens hoofd een prijs gesteld is? O! dan voort! Verlaat terstond dit huis, gij zijt een ellendeling!’

‘Leonita!’ riep hij in de hevigste zielesmart uit, ‘ik verdien uwe verachting, doch ook uw medelijden. Ik heet niet Fernando Sierro, ja,

ik ben die Carlos Moro, ik moest mijnen naam veranderen. Mijn onverbiddelijk noodlot scheen mij slechts een oogenblik vergeten te hebben, om mij met verdubbelde kracht te vermorselen! Thans is alles voorbij! Ik ben verloren! In mijn hart droeg ik eene reine liefde, die mij kracht schonk - ik heb gestreden, ik heb geworsteld - en thans? Luister, Leonita, hoe ik tot moordenaar gestempeld werd! Ik was nog zeer jong toen mijne ouders stierven. O! niet eens hun graf kan ik bezoeken!....'

'Sennor, bespaar u alle rechtvaardiging,' viel Leonita hem in de rede. 'Gij zijt onder een valschen naam in ons huis en helaas! in mijn hart gedrongen, Weg, weg van hier - gij zijt een ellendeling, een moordenaar!'

Carlos stormde als een waanzinnige met de folteringen der verdoemden in het hart naar buiten.

Toen hij weg was, zonk Leonita bewusteloos in haren stoel. Juist kwam de overste binnen. Ijlings werden geneesheeren gehaald en Leonita keerde weldra tot het leven en het bewustzijn terug. Na eenige dagen had zij zelfs die kalme gelatenheid erlangd, welke wij dikwijls met geheel ontroostbare smart vereenigd zien.

De overste had den brief gelezen en wilde Carlos Moro terstond doen vervolgen; doch Leonita wierp zich aan zijne voeten en bezwoer hem zulks na te laten, indien haar leven hem lief was.

De naam Fernando Sierro werd op de regimentslijsten doorgeschrapt - hij zelf was verdwenen. Zoo verliepen eenige maanden, Leonita verwelkte gelijk een geplukte bloem.

Op zekeren dag kwam de overste slecht geluimd naar huis.

'Alweer weg, alweer verwisseling van standplaats! Zij hebben mij de keuze gelaten: naar Puebla, of Guadalara, of Monterey.'

'Och! vader, dierbare vader, wat ik u bidden mag,' antwoordde zijne dochter haastig, 'kies Monterey.'

De overste verwonderde zich over dezen wensch, maar om haar genoegen te doen, koos hij Monterey en eene maand daarna woonde Leonita in de geboorteplaats van Carlos Moro.

Hier deed zij nauwkeurig onderzoek naar de bijzonderheden van den moord; helaas! er was niemand, die Carlos niet voor schuldig hield. Juist de nadere omstandigheden van den moord bezwaarden Carlos Moro en deden hem als een vroeg ontwikkelde volleerde booswicht kennen.

'Verloren - alles is voorbij! Ach! niet eens het graf mijner ouders kan ik bezoeken!' Deze woorden van den rampzalige klonken voortdurend in de ziel der ongelukkige bruid.

En op zekeren avond verwijlde een jonge elegante dame in een ieverig gesprek met den doodgraver van Monterey op het kerkhof. Eenige weken later stonden op de graven, waarin Carlos Moro's ouders rustten, schoone gedenkteekenen en bloemen werden geplant en de graven met kransen versierd en elken avond knielde daar de schoone bleeke dame met gevouwen handen en tranen in de oogen. Een half jaar later werd een nieuw graf gegraven. Een groote zerk droeg het opschrift: 'Hier rust de overste don Juan Pronetto, diep betreurd door zijne innig geliefde dochter.'

Thans bad Leonita bij drie in plaats van bij twee graven; maar zij werd dagelijks bleeker, dagelijks zwakker. Arm meisje, arme Leonita!

VIII.

Het is ongeveer vijf uur in den morgen. De dag breekt aan en zijn jong licht dringt tus schen de spleten der gordijnen door en worstelt met het walmende licht eener lamp.

Een man zit aan een met papieren overdekte schrijflessenaar en schijnt in diep, ernstig nadenken verzonken te zijl. Van tijd tot tijd staat hij op en loopt met groote stappen op en neer. Dan gaat hij weer zitten en blaêrt met koortsachtige gejaagdheid in den voor hem liggende bundel acten. Het is de prefect van policie van Puebla. Ofschoon hij ternauwernood vijftig jaar oud was, had aanhoudende arbeid reeds lang zijn voorhoofd met diepe voren geploegd. De gansche levenskracht, die hij nog volop bezat, scheen zich in zijne oogen vereenigd te hebben. Zij werden half door de zware wenkbrauwen bedekt, openden zich echter op het oogenblik, dat men zulks het minst verwachtte, wagenwijd om een dier doorborende blikken te laten uitschieten, voor welke de misdadigers siddderden.

De deur van het kabinet werd zachtkens geopend. Pedro, de bediende van den prefect, kwam op de teenen binnen met een bos hout onder den arm.

‘Wat is het, Pedro? Is de jonge man er nog niet geweest, die gister tot middernacht bij mij was?’

‘Caballero? Die wacht reeds sinds een half uur in het voorvertrek.

‘Hij kan terstond binnen komen,’ riep de prefect.

De deur opende zich en Carlos Moro stond voor het machtige hoofd der policie.

‘Aha! zijt gij daar eindelijk!’ riep deze.

‘Ik heb u met groot ongeduld verwacht. Uwe mededingen van gister avond hebben mij geheel uit den slaap gehouden.’

Daarop vestigde hij een doorborenden blik op Carlos en zegde scherp: ‘Maar gij hebt mij toch niets voorgelogen?’

Carlos verdroeg dien blik met de grootste bedaardheid. Geen spier van zijn gelaat vertrok zich en met vaste stem antwoordde hij: ‘Ik zweer, dat elk woord mijner vreeselijke geschiedenis, welke ik gisteren verhaalde, de zuivere waarheid is.’

‘Neen, neen,’ morde de beambte, als met zich zelven sprekende, ‘met zulk eene stem en met dezen oogslag liegt niemand.’

Na een korte pauze ving hij weer aan:

‘Ik heb wellicht eenige bijzonderheden van uwe geschiedenis niet goed gehoord. Vertel ze mij nog eens geheel van het begin tot het einde. Ik heb de acten laten halen, om een en ander met elkander te vergelijken ‘

Carlos Moro begon te verhalen. Alles dag voor dag, zelfs de onbeduidendste voorvallen van het geheimzinnige drama deelde hij mede.

Het verhaal duurde lang. Toen het geëindigd was, en Carlos zijn verhouding tot Leonita en haren rechtschapen vader, zijne vertwijfeling en zijn vlucht uit de hoofdstad Mexico naar Puebla schilderde en hoe hij met honger, gebrek en allerlei ontberingen tot dusverre geworsteld had, ging de prefect van policie ontroerd eenige malen langzaam in zijne kamer op en neer en bleef daarop voor Carlos staan.

‘Bezit gij op het oogenblik niets? Hebt gij geen betrekking?’

‘Ik bezit geen enkele reaal.’

‘Wilt gij als policie-agent in mijn dienst treden en mij helpen om de misdadigers te ontmaskeren?’

‘Ja, ja!’ riep Carlos hevig ontroerd, ‘niet uit wraakzucht maar om de maatschappij van deze monsters te verlossen.’

‘Goed!’ hernam de prefect; ‘van nu af zult gij onder mijne rechtstreeksche bevelen staan. In twee maanden moogt gij niet op straat verschijnen en in dien tijd zal ik mij alle mogelijke moeite geven van u een bekwamen, voor den staat nuttigen policie-agent te maken. Dezen tijd zal ik ook benuttigen om de misdadigers op het spoor te komen.’

Daarmede nam het gesprek een einde. Carlos werd een zeer eenvoudige kamer aangewezen en dagelijks bracht de prefect van policie eenige uren met hem door, tot Carlos op zekeren dag zijn aanstelling als policie-beambte werd uitgereikt, met den last zijn dienst te aanvaarden. Op zijn eerewoord moest hij beloven niemand eenige meedeeling te doen of brieven aan niemand wie het ook zij te richten. Ondanks alle omzichtigheid was er echter geen spoor van Cano en Vanega te vinden. Op die wijze verliepen bijna twee maanden, toen plotseling geheel Mexico door een nieuwe moordgeschie denis in onrust gebracht werd.

De rijke haciendero Refugio werd op zekeren morgen dood in zijn kamer gevonden. De huisdokter erkende, dat hij geen natuurlijken dood gestorven, maar vergiftigd was. De verdenking viel op zijne jeugdige echtgenoote, die terstond gevangen genomen werd. Aanvankelijk beweerde zij onschuldig te zijn, bekende echter later, dat zij van een oud wijf, Pinna geheeten, bijgenaamd de heks van Monterey, het gift had bekomen en het aangewend had om zich van haren echtgenoot te ontslaan.

De geheele policie was op de been Nauwelijks hoorde Carlos den hem bekende naam Pinna, als hij den prefect van policie er opmerkzaam op maakte, dat het dezelfde naam was, waarmede de aan Leonita gerichte brief was onderteekend. Dadelijk werd hij van de noodige volmachten voorzien en ontving hij bevel, ten spoedigste naar Mexico te vertrekken en de policie aldaar met raad en daad te ondersteunen. Reeds den volgenden morgen zat Moro in de diligence en reed naar Mexico - maar als gevolmachtigd policie-beambte. Doch bijna een half jaar verliep zonder eenig resultaat Refugio's echtgenoote zat in de gevangenis. Van Cano, Vanega, Pinna en José was geen spoor te ontdekken.

Schurken, oplichters, dieven en roovers kunnen in geen ander land met zooveel zekerheid hun spel drijven als in Mexico. Hier vindt men lieden, die zich voornaam kleeden, prachtig wonen, valsche namen dragen, hooge en rijke familie voorwenden en zich overal weten in te dringen. Zij maken inkoopen bij lieden, wier vertrouwen zij op die wijze gewonnen hebben en zoodra zij genoegzaam voorzien zijn, verdwijnen zij met den buit

Joden, die in de straten en stegen der stad oude kleeren koopen, komen onder dit voorwendsel in de huizen der voorname lieden, nemen de plaatselijke inrichting nauwkeurig op en verbinden zich door geschenken en geld met de dienstboden - en op zekeren dag is de heer des huizes bestolen zoo niet vermoord. Er bestaan oplichters, die alleen kooplieden bedriegen Een der gauwdieven speelt den koopman, huurt een schoon huis benevens een kantoor en heeft volgens allen schijn een uitgebreide zaak en veel klanten. Een of twee zijner spiesmakkers spelen voor klerken en winkelbedienden, terwijl anderen de liverei der bedienden dragen. Dames, die eveneens in de onderneming betrokken zijn, komen met rijtuigen voor de deur, doen belangrijke inkoopen en laten het gekochte thuis brengen. Op deze wijze wordt het vertrouwen gewonnen en aanvankelijk biedt men aan contant te betalen, tot men zijn doel bereikt heeft. Van lieverlede komen er vele wissels in omloop; de ingekochte artikelen worden verpand en van de hand gedaan en zoodra de bedriegers zooveel bij elkander geraapt hebben als eenigszins mogelijk is, verhuizen zij met de noorderzon - en zijn allen spoorloos verdwenen.

Eene menigte andere gauwdieven legt zich uitsluitend toe op het afzetten der landlieden en Indianen, die naar de stad komen, om inkoopen te doen; zijn deze eerst in het net gelokt dan worden zij gewis van hun meegebracht geld beroofd. Wederom anderen hebben het op de postkoetsen gemunt, die op- of afgeladen worden, stelen pakken, en verzinnen ongelooflijke kunstgrepen om hun buit meester te worden. Naast deze oplichters en bedriegers bestaan er ook nog een tallooze menigte spelers en speelhuizen, geordende dieven- en rooverbenden, die des nachts in de huizen inbreken en de straten onveilig maken. En de policie? De policie in Mexico loert bijna alleen op staatkundige misdadigers. Daar bij elke mexicaansche staatsomwenteling, te beginnen met den president tot den stedelijken lantaarnopsteker toe, alles zijne betrekking verliest en door andere personen vervangen wordt, zoo is het zeer verklaarbaar, hoe men hoofdzakelijk staatkundige woelgeesten en tegenstanders in het oog houdt en vervolgt. Komt er echter eens een geval voor, dat de hoogere beambten de policie eene zaak in handen nemen, dan kan men verzekerd zijn, dat noch een fransche, noch een engelsche policie-beambte zijn taak met meer beleid en slimheid zal ten uitvoer brengen dan een mexicaansche. Gewoonlijk wendt dan de amerikaansche policie

de zonderlingste middelen aan - zij slaat de misdadigers met hun eigen wapen.

(*Slot volgt.*)

Witte olifanten in Siam en Birma.

De zoogenaamde witte olifant, welke Barnum, de groote amerikaansche humbug-koning voor eenigen tijd uit Achter-Indië naar Londen overbracht, heeft heel veel beweging en geschrijf in de dagbladen veroorzaakt, en daarom zal het den lezer wellicht niet onwelkom zijn hier eenige bijzonderheden te vernemen over witte olifanten in het algemeen, en de vereering, die men hun in Birma en Siam bewijst.

DE PICADOR, NAAR PROF. AL. WAGNER.

Die vereering is van zeer ouden datum en men vindt vermeld dat reeds in het jaar 1546 te Bangkok, de hoofdstad van Siam, een zeven voet hooge witte olifant gehouden werd, die de weidsche titels van 'edelgesteente des hemels,' 'roem des lands,' 'wortel der wereld' en dergelijken meer voerde. In de volgende jaren werden in de bosschen des lands nog meer zulke witte of eigenlijk licht chocoladekleurige olifanten gevonden, zoodat toenmaals de koning van Siam er zeven bezat. De naburige koning van Pegoe, die zoo gelukkig niet was verzocht om twee dezer gelukaanbrengende

dieren voor zijn land, doch zijn verzoek werd afgewezen. Dat gaf aanleiding tot een oorlog, en met een ontzaglijk leger - de kronieken spreken zelfs van 900.000 man - vielen de Pegoeanen in

Siam, behaalden de overwinning en voerden in triomf vier witte olifanten mede.
De eigenlijke oorzaak waarom men deze dieren, welke eene soort van albino-olifanten zijn, in zoo hooge eer houdt, schuilt hierin, dat men ze voor eene incarnatie van Boeddha aanziet, welke het land, dat ze vereert, geluk en zegen aanbrengt. De witte olifant is eene soort van palladium, een schat van den staat. Jaar in jaar uit zoekt men in de bosschen deze ziekelijke dieren op en de gelukkige vinder wordt door den koning rijk beloond. Wordt er een gevangen of omsingeld, dan baant men een weg door het bosch naar den Menam, de groote rivier, welke Siam van het noorden naar het zuiden doorstroomt Hier aangekomen, vindt het dier een groot vlot, met een prachtig baldakijn en bloemen versierd, gereed liggen om hem op te nemen. Eerst wordt hij nu met koek en suiker gevoederd, om daarna onder geleide van prinsen en edelen, die op talrijke booten het vlot vergezellen, bij muziek en paukenslag naar de hoofdstad Bangkok gevoerd te worden, waar de koning in persoon hem met al zijne rijksgrooten opwacht.

DE SPERWER, NAAR F. SPECHT.

De olifant krijgt nu een naam, wordt in den adel opgenomen en naar zijn paleis overge-

bracht, waar talrijke ambtenaren en slaven met zijne bediening belast zijn en hem in gouden en zilveren vaten spijs en drank voorzetten: slechts de kostbaarste vruchten zijn goed genoeg voor hem. Wanneer zijne slagtanden reeds volwassen zijn, worden ze versierd met ringen van edel metaal met juweelen bezet; de kop prijkt met een diadeem en de dienaren naderen het heilige dier niet dan geknield. Wordt de witte olifant naar het bad geleid, dan wordt een rood scherm, het teeken der koninklijke waardigheid, over hem uitgespannen, terwijl muziek en slaven hem volgen. Wordt hij ziek, dan komt de dokter des konings hem bezoeken, terwijl de Boeddhistische priesters voor zijn herstel bidden en hem met gewijd water besprenkelen. Sterft hij, dan wordt voor het heele land rouw uitgeschreven en bij de begrafenis bewijst men hem de hoogste eer.

De fransche pater Bruguière, die als missionaris in Siam werkzaam was, verhaalt in de Annalen tot voortplanting des geloofs, dat de officieele titel van den witten olifant *Isjanpatsja* is, hetgeen zooveel als grande eerste klasse beteekent. In rang volgt hij dan ook onmiddellijk op de prinsen van den bloede, en wie het dier bij zijn gewonen naam noemt, wordt streng gestraft. Daar het ziekelijke dier meestal slecht geluimd is, moeten de dienaren zich gewoonlijk wel wachten het te na te komen, wijl het hun allicht zijne meerderheid geducht zou kunnen doen voelen. In pater Bruguière's tijd moest men zoo'n witten olifant zelfs de slagtanden afzagen: zoo gevaarlijk was hij.

Overigens vereert men in Siam elk onnatuurlijk wit dier, zooals bij voorbeeld de witte apen, die eveneens in bijzondere paleizen gehuisvest zijn en bediend worden. De Siameezen zeggen dat de aap een mensch is, wel is waar geen schoon mensch, maar toch onze broeder. Volgens hen kunnen ze zeer goed spreken, maar houden uit slimheid den bek dicht, daar ze anders werken en belasting betalen moesten.

Toen Sir John Bowring den koning Mongkoet (vader van den tegenwoordigen koning van Siam) bezocht, werd hij door dezen, overigens een zeer ontwikkeld en zelfs gestudeerd man, het eerst naar den witten olifant geleid, met welks bezit de koning zich zelven gelukwenschte; en toen Mongkoet geschenken naar koningin Victoria zond, bevond zich daaronder ook een bosje haren van den heiligen olifant. Bowring zelf ontving van den koning als bijzondere gunst een paar haren uit den staart van het dier. De koning liet den olifant afbeelden en schonk diens portret bij wijze van ordeteeken aan vorsten, wien hij een groot eerbewijs wilde geven, en toen deze olifant den 8^en^ September 1855 stierf, waarop een algemeene rouw door het heele land volgde, zond koning Mongkoet den gezant Bowring een stukje der witte huid in spiritus, dat deze aan het zoölogisch genootschap te Londen cadeau maakte.

Het was Barnum voorbehouden een levenden witten olifant naar Europa over te brengen, schoon hij het niet zonder veel moeite gedaan heeft gekregen, daar de uitvoer dezer dieren in Birma op doodstraf verboden is. In het koopcontract, door koning Theebaw onderteekend, werd dan ook uitdrukkelijk bedongen dat ‘de rijke man, die zich den olifant verwierf, de verplichting op zich neemt hem lief te hebben, hem het leven te veraangenamen en hem voor gebrek te vrijwaren.’ Verder werd in dat contract vastgesteld dat te Londen door Boeddhistische priesters die formaliteiten zouden verricht worden, welke noodzakelijk werden geacht om het koninkrijk Birma voor alle ongeluk te bewaren. Wezenlijk werd, gelijk men uit de nieuwsbladen weten zal, het heilige dier te Londen knielend door twee Boeddhistische priesters gevoederd

en vereerd. Zij waren daartoe opzettelijk uit New-York overgekomen, waarheen zij zich op Barnum's verzoek begeven hadden om een anderen witten olifant te verzorgen, die door hem gekocht was, maar op geheimzinnige wijze te Singapoer omkwam, naar men zegt door een dweepziek Boeddhist vergiftigd. Die priesters waren gekleed in eene soort van witte tuniek en een geel jakje, terwijl zij over de schouders een donkerkleurige sjerp en aan de voeten geborduurde pantoffels droegen. Zoodra zij daar aankwamen en in eene zaal gelaten werden, waar een afgodsbeeld van Boeddha benevens een paar zoogenaamde gewijde zonneschermen stonden, deden zij hunne pantoffels uit en hukten neer om naar de wijze van hun land Boeddha te aanbidden. Daarna trokken zij laarzen en overkleeren aan, om den witten olifant Toung Tallung te gaan zien.

Het schijnt dat Barnum goede zaken heeft gemaakt met zijn witten olifant, die echter in geheel niet wit, maar eigenlijk aschgrauw is, met licht rooskleurige vlekken op den kop, den snuit, de ooren en schoften. Overigens onderscheidt Toung Tallung zich in niets van zijne natuurgenooten; hij is zeven en een halven voet hoog en moet bijzonder goedaardig zijn.

Misdaad en vergelding.

VI.
Vertrouwelijke meedeelingen.

Terwijl dat alles in het slot der Macleans plaats greep, bleef Ricardo op den ouden burcht in het geheel niet werkeloos. Zijn doel lag duidelijk voor hem en zijn vindingrijke geest gaf hem de middelen aan de hand, om het na te streven. De gunst van sir Archibald had hij in hooge mate verworven; hij nam met iever diens meeningen aan: hij sprak hem alleen tegen om zich door hem te doen weerleggen en zich dan voor overtuigd te verklaren; hij deelde zelfs de zorgen en werkzaamheden van zijn gastheer en het was onder zulke omstandigheden niet te verwonderen, dat sir Archibald hem hemelhoog prees. Hij had ook eenige in het oog vallende pogingen tot vertrouwelijke toenadering tegenover Carola beproefd en meende te bemerken, dat de vader dit niet ongaarne zag; hij had ten minste volstrekt niets waargenomen, waaruit hij kon opmaken, dat hij het hoofd der familie Waterfield onaangenaam was.

Een dergelijke vriendelijke tegemoetkoming viel hem van Carola daarentegen niet ten deel. Men kon wel niet zeggen, dat zij onvriendelijk en terugstootend tegen hem was geworden; in hare gedraging was hoegenaamd geen verandering gekomen, zij had de voorkomendheden van den Italiaan met dezelfde vriendelijkheid van vroeger aangenomen. Het was blijkbaar, dat zij er geen grootere waarde aan hechtte; maar het was juist deze omstandigheid, die Ricardo bij den hem zoo karig toegemeten tijd ontstemde.

De zaak was intusschen licht verklaarbaar: miss Carola was nog te veel in treurige gedachten verdiept over het vernietigen van haar toekomstig levensgeluk en er was tijd noodig om deze wonde te genezen. Doch het was juist de tijd, die aan Ricardo ontbrak. Thans kon hij nog hopen Carola's hand te verwerven, dewijl sir Archibald betrekkelijk arm was; hij kon hopen, dat deze onder zulke omstandigheden met niet te groote angstvalligheid naar den persoon des aanzoekers onderzoek zou doen; want op den ouden burcht, dien zij het geheele jaar bewoonde, had Carola het slechts aan het toeval te danken gehad, dat zij iemand vond, die voor haar paste; niemand kende haar en niemand had gelegenheid met haar bekend te raken. Dat alles veranderde

echter zoodra het bericht van de rijke erfenis aankwam; want het was niet aan te nemen, dat sir Archibald ook dan nog den winter op den ouden burcht zou doorbrengen: het was dan veeleer waarschijnlijk, dat hij dien in Liverpool of in Londen sleet, en daar had Carola gelegenheid genoeg met hare voortreffelijke hoedanigheden in de gezelschappen te schitteren. Zij kon daar bij op een aanzienlijken bruidschat rekenen en het was derhalve wel aan te nemen, dat het aan aanzoeken om hare hand niet zou ontbreken. Dan echter moest Ricardo zich op een veel ernstiger onderzoek van de zijde des vaders wapenen en het was de vraag of hij ook onder deze moeielijke omstandigheden zijne rol zou kunnen volhouden. Met het oog op dit alles scheen het Ricardo dringend geraden bij sir Archibald snel en voortvarend te handelen

Sinds den ongelukkigen twist had Carola er behoefte aan gevoeld, zich vroeger dan voorheen naar hare kamer te begeven. Sir Archibald viel dit niet op, hij had toch Ricardo, met wien hij nog praten kon en zoo bleef het vervroegde weggaan zijner dochter door hem onopgemerkt. Daarbij vertoonde Carola in haar uiterlijk ook niets van de verschijnselen, die sir Francis bij Ralph waargenomen had. Al voelt de vrouw ook dieper dan de man, zoo is zij van den anderen kant ook veel behendiger om hare gevoelens te verbergen en wanneer de eerste storm in de eenzaamheid uitgewoed heeft, dan kan zij zich met een onbewolkt voorhoofd en lachenden mond dood treuren; de sporen der smart treden uiterlijk slechts langzaam en van lieverlede voor den dag.

Zoo bleef sir Archibald van alles onkundig en verpraatte zijne avonden met Ricardo gelijk hij die vroeger met zijne dochter verpraat had. Daarbij placht hij zijn steenen pijp te rooken en zijn glas poster te drinken. Ricardo was zeer onderhoudend en ofschoon hij, volgens zijn zeggen, vroeger nooit een steenen pijp gerookt en ook geen porter gedronken had, schikte hij zich toch met de grootste voorkomendheid naar de gewoonten van zijn vriendelijken gastheer, en de gesprekken, die zij met elkander voerden, werden daardoor des te vertrouwelijker.

Zoo zaten beiden ook op zekeren avond bijeen en het viel Ricardo niet moeielijk het gesprek op Carola te brengen. Hij prees hare huiselijke deugden en wees er op met welk eene waardigheid en overleg zij de vrouw des huizes op den ouden burcht verving.

Sir Archibald voelde zich daardoor zichtbaar gestreeld; hij was, wel is waar, gelijk hem zulks als vader gepaster scheen, iets terughoudender, maar zijne glinsterende oogen verraadden hoe goed het hem deed, den lof zijner dochter te vernemen. Over het algemeen verkeerden vader en dochter met elkander zonder een overdreven teederheid aan den dag te leggen; maar Ricardo bespeurde terstond, dat het gemis van een zichtbare teederheid niet op een koeler gevoel rustte; uit elken toon sprak de innige en ernstige liefde, welke deze vader zijne dochter toedroeg. Dit nu was voor Ricardo in geenen deele gewenscht; hij had het liever gezien, dat beiden inwendig voor elkander even koel geweest waren als zij dit uitwendig schenen. Niet dat er in deze uiterlijke verhouding iets onvriendelijks lag, dat was het geval niet; het was slechts niet die warme openbaring der genegenheid, gelijk over het algemeen in het karakter der zuidelijker en hartstochtelijker volken ligt. Deze omstandigheid had Ricardo aanvankelijk misleid; en nu kwam hij tot de ervaring, dat in Engeland een vader zijn kind even warm lief kon hebben als in Italië, al blijkt hiervan door de doorgaans koelere natuur ook minder in het dagelijksch verkeer.

Zooveel scheen intusschen ontwijfelbaar, dat sir Archibald de bemerkingen van Ricardo niet onvriendelijk opnam. Hieruit was reeds met zekerheid op te maken, dat hij den persoon van Ricardo al zeer bijzonder genegen was; want een vreemdeling

zou zich namelijk in een zoo ceremoniëel land als Engeland wel niet zulke de familie zijns gastheers betreffende bemerkingen durven veroorloven, ook zelfs dan niet, al waren zij van louter prijzenden aard.

Het was reeds tamelijk laat en men dacht reeds aan opstaan; daar besloot Ricardo zijne eerste batterijen te openen. In het gesprek was een schijnbaar toevallige staking ontstaan. Ricardo zag, als in diep nadenken verzonken, op de tafel, op welke hij werktuigelijk met den vinger allerlei mathematische figuren schreef. Ein-

delijk verbrak hij met onzekere stem het zwijgen.

‘Ik ben u reeds langer tot last geweest dan dit oorspronkelijk de bedoeling was,’ zegde hij.

‘Hoe zoo?’ vraagde sir Archibald verbaasd opziende.

‘Ik meende twee, drie dagen hier te blijven en er zijn inmiddels twee weken van gekomen.’

‘Is het waar,’ herhaalde sir Archibald, ‘reeds twee weken! Het is mij, als waart gij eerst gisteren gekomen. Maar ik heb mij aan de gedachte gewend, dat gij het overschot van het schoone jaargetijde bij ons zoudt doorbrengen; wat drijft u van hier?’

‘Openhartig gezegd. sir Archibald, een zeer teedere beweegreden.’

‘Nu?’ vraagde de andere gespannen.

‘Ik geloof, dat in mijn hart de wensch ontkiemt, mij nader met Carola te verbinden en daar ik niet weet welke plannen gij met uwe dochter hebt, maar onmogelijk kan veronderstellen, dat mijn persoon hierin eene rol speelt zoo is het 't beste, dat ik ga, alvorens mijn hartstocht eene hoogte bereikt heeft, waarop het bedwingen daarvan mij al te zwaar zou vallen.’

Sir Archibald zag den markies eene poos onafgewend aan. Deze mededeeling had hem blijkbaar ongemeen verrast en hij trachtte zich hare draagwijdte eerst volkomen helder te maken.

‘Hebt gij met Carola over deze ontluikende genegenheid gesproken?’ vraagde hij eindelijk.

‘Met geen enkel woord! Gij hebt uw huis voor mij geopend en het ware een slechte belooning voor uwe gastvrijheid, indien ik achter uw rug met uwe dochter een nadere verkeering wilde aanknoopen.’

‘Gij hebt als man van eer gehandeld, dat stel ik op prijs. Overigens kan ik u verzekeren, dat ik met mijne dochter volstrekt geen plannen heb en uwe genegenheid deze dus niet doorkruisen kan.’

‘Mag ik deze woorden in een voor mij gunstigen zin uitleggen?’

‘Indien mijne dochter trouwen wil, kan ik natuurlijk daar niets tegen in te brengen hebben; dit is toch de haar door de natuur gegeven bestemming. Wat den persoon aangaat, op wien hare keuze zich vestigt, zal ik haar als een trouwe raadsman ter zijde staan zonder eenigen dwang op haar uit te oefenen. Het geldt hierbij haar geluk en evenzeer als ik haar dit geluk toewensch, evenzeer zal ik mij wachten een invloed uit te oefenen, welke de verantwoorlijkheid van dit geluk van haar hoofd op het mijne zou wentelen.’

‘Zeer waar.’

‘Ik moet u derhalve in de eerste plaats aanraden de genegenheid mijner dochter te winnen.’

‘En zult gij daaraan geen hinderpalen in den weg stellen?’

‘Daar gij er mij het eerste naar vraagt, zal ik u openhartig mijne denkwijze meedeelen. Duid het mij niet ten kwade, mijnheer de markies! Ik ken u sinds veertien dagen; de brief mijns broeders spreekt wel is waar borg voor u en uwe houding heeft den besten indruk op mij gemaakt; maar indien ik een nauweren omgang met mijne dochter uitdrukkelijk toestaan zou, moet ik u om nauwkeuriger inlichtingen omtrent uw persoon verzoeken.’

Ricardo knikte bevestigend.

‘En nu nog eene openhartige verklaring,’ vervolgde sir Archibald. ‘Ik leef hier in volle onafhankelijkheid, mijn vermogen is voldoende tot bestrijding onzer eenvoudige behoeften en als ik eenmaal dood ben, zal ik Carola ook genoeg achterlaten, dat zij hier onafhankelijk kan blijven leven en een volkomen verzekerd bestaan zal hebben. Daarmede zijn echter ook mijne middelen uitgeput; het is mij onmogelijk Carola een bruidschat te geven.’

Wederom knikte Ricardo toestemmend, ditmaal echter zweeg hij niet.

‘Ik ben wel niet rijk genoeg,’ zegde hij, ‘om miss Carola een harer waardige luisterrijke positie aan te bieden; maar ik bezit genoeg, om haar een volledige onafhankelijkheid van de stormen des levens te verzekeren. Zoudt gij zoo goed willen zijn, edele sir, mij mede te deelen, welke inlichtingen gij van mij verlangt.’

‘Laat ons tot morgen wachten,’ antwoordde sir Archibald; ‘dat moet met bedaardheid overlegd en besproken worden. Gij hebt toch goed begrepen, mijnheer de markies, dat ik niet in de mogelijkheid ben, om mijne dochter een bruidschat mee te geven’

Ricardo knikte bevestigend.

‘Ik hoop mij daaromtrent ook duidelijk genoeg uitgedrukt te hebben,’ hernam hij, ‘dat ik daarop in het geheel niet reken; dat het alleen de persoonlijke hoedanigheden uwer dochter zijn, die mij aan haar boeien. Intusschen kan ik een zekere vrees niet van mij afzetten.’

‘En deze is?’

‘Ik heb mij in de laatste dagen niet zelden de vraag voorgelegd, hoe het toch mogelijk kon zijn, dat zoovele schoone hoedanigheden, vereenigd met zulk een groote lieftalligheid, niet reeds langs de oogen van anderen tot zich trekken.’

Sir Archibald stond op en klopte Ricardo lachend op den schouder.

‘Mijn waarde markies,’ sprak hij, ‘gij zegdet mij zoo even, dat er eene neiging bij u begon te ontkiemen; ik zeg u, dat deze neiging reeds overal diepe wortelen heeft geschoten. Gij beschouwt Carola met de oogen eens verliefden. Laat ons voor heden afbreken! Ik heb er wezenlijk nog niet over nagedacht of het voor een vader passend is, warme lofreden op zijne dochter aan te hooren ‘

‘Vergeef mij, sir Archibald,’ bemerkte Ricardo, eveneens opstaande, ‘wat ik heden avond zegde, was minder bestemd voor het oor des vaders als voor den waardigen edelman, die mij met zijne vriendschap vereerde, voor wien ik mijn hart ontsloot, om zijne inzichten en meening te vernemen en met wien ik ook nog zoolang op gelijke wijze wensch om te gaan tot hij mij zegt, dat ik mij tot den vader moet wenden: dan zal ik een geschikter tijd en een passender gelegenheid kiezen, om hem om de hand zijner dochter te verzoeken.’

Met een warmen handdruk, die ten minste voor zoo ver het sir Archibald betrof, welgemeend was, scheidden zij van elkander.

Nadat de deuren gesloten waren, ging de oude edelman nog eene wijl met over elkander geslagen armen op en neer.

‘Het is hard,’ morde hij bij zich zelven, ‘zijn kind ver te laten wegtrekken, wanneer men geen andere ziel op de wereld bezit dan dit kind; en toch, als de inlichtingen tot mijn tevredenheid uitvallen, wien kon ik dan beter het lot van mijn kind toevertrouwen?’ Sir Archibald pinkte een traan uit zijn oog weg en zocht toen zijne legerstee op.

Ook Ricardo viel niet in slaap zonder te voren een alleenspraak gehouden te hebben; toch waren zijne gedachten geheel verschillend van die van sir Archibald.

'De zaak gaat beter dan ik had durven hopen,' fezelde hij. 'Blijkbaar weet de oude geen woord van den liefderoman, dien ik gelukkig verbroken heb. Nu zou ik echter wel eens willen weten welke inlichtingen hij van mij verlangt. Gelukkigerwijze bezit ik een adeldomsbewijs en een hoop berichten van mijn bankier en mijn rentmeester. Oude zotskap! Voor zoo dom zult gij mij toch niet houden, dat ik zulk een plan zonder het noodige materiaal op het touw zette. U heb ik in den zak; nu komt het er nog op aan het meisje voor mij te winnen, hetgeen misschien met meer moeielijkheden gepaard zal gaan. Wanneer ik slechts het woord van beiden heb, eer de tijding van de erfenis aankomt! De menschen zijn waarlijk van boersche eerlijkheid en zullen als nabobs houden, wat zij mij als paria's beloofd hebben. Ja, daartoe zijn zij in staat!'

En met een duivelachtigen lach op de lippen sliep hij in. . . . .

Dienzelfden avond had er ook op het slot der Macleans een onderhoud plaats, hetwelk het toekomstige lot van Carola betrof. Dit werd echter niet op even vreedzame en in alle deelen bevredigende wijze gevoerd. Tot beter begrip daarvan moeten wij eenige uren teruggaan om ons te herinneren, dat Mr. Herbert en Mr. Ralph arm in arm een wandeling door het park aanvingen, terwijl sir Francis met Harry in de boot naar het slot terugkeerde.

Eene poos gingen beiden zwijgend naast elkander voort; Herbert scheen over de schoonheden van het park opgetogen en gaf tamelijk hartstochtelijk aan zijne bewondering lucht zoo dikwijls zij aan een schoon gezichtspunt of een schilderachtig gegroepeerden boomgroep kwamen, Mr. Ralph daarentegen was in zich zelven gekeerd en men zag het hem aan, dat hij zich slechts ongaarne aan de onvermijdelijke verplichtingen der gastvrijheid onderwierp.

'Gij hebt wel menigmaal bezoek op het slot?' merkte Mr. Herbert ter loops aan.

'In het geheel niet,' antwoordde Mr. Ralph: 'Onze buren wonen tamelijk veraf en mijn vader is eigenlijk geen vriend van groote gezelschappen. Juist de eenzaamheid van deze bezitting is oorzaak, dat hij haar tot zomerverblijf kiest; hij kan dan geheel ongestoord zijn lust voor de landhuishoudkunde volgen.'

'Wat is dat toch voor een hoogen toren, welke daar boven de boomen uitsteekt?'

'Dat is de oude burcht.'

'Een bouwval?'

'Neen,' antwoordde Ralph aarzelend. 'Het is het stamslot der Waterfields en wordt door deze bewoond.'

'Maar dan hebt gij toch buren in uwe onmiddellijke nabijheid?'

Een gloeiend rood overtoog Ralphs gelaat

'Ja,' stotterde hij, 'dat is waar; maar wij leven niet met hen op den besten voet.'

De aarzeling in het antwoord was Mr. Herbert opgevallen; hij zag den jongen man verrast aan, en Ralph, volstrekt niet in de kunst van veinzen bedreven, liet de verlegenheid, welke die vraag hem veroorzaakte, op zijn gelaat als in een opengeslagen boek lezen.

Mr. Herbert liet van zijn waarnemingen niets blijken; maar tegelijk doorkruiste de gedachte zijn brein, dat hier wellicht de sleutel voor de ziekelijke verschijnselen liggen kon. Hij ging dus op onverschilligen toon voort:

'Het zijn zeker onuitstaanbare menschen op den ouden burcht?'

'Dat kan ik niet zeggen: sir Archibald Waterfield staat bekend als een achtingswaardig edelman. Onze vijandschap dagteekent niet uit onzen tijd; het is een erfstuk tusschen de beide familiën; zij gaat ver, zeer ver terug, zoo wat tot in den tijd der kruistochten, wat weet ik het!'

De bitterheid van den toon, welke Ralph in deze bemerking legde, moest opvallen en kon Mr. Herbert in zijn vermoeden slechts versterken. Het was blijkbaar, dat de jonge man over die familie-oneenigheid niet weinig mistroostig was.

‘Is sir Archibald getrouwd?’

‘Hij is het geweest, zijne echtgenoote is voor weinige jaren gestorven.’

‘Dus is de arme man geheel alleen?’

‘Hij heeft nog eene dochter, miss Carola; maar ik ken haar ter nauwernood, ik heb haar slechts weinige keeren in het voorbijgaan gezien. Gij begrijpt toch wel, Mr. Herbert, dat onze oude vijandschap ons niet veroorlooft nadere kennis te maken.’

Mr. Herbert bleef staan. Hij staarde een wijl naar den grond en zuigde daarbij geweldig op den ivoren knop van zijn stok; daarna vestigde hij zijn helder, doordringend oog op Mr. Ralph, die dezen blik niet lang uithouden kon, maar onwillekeurig het oog neersloeg.

‘Jong mensch,’ sprak Mr. Herbert op ernstigen toon, ‘veroorloof mij een welwillende opmerking, die gij wel van een oud en ervaren vriend uws vaders zult willen aanhooren: gij moet het meisje uwer keuze nooit en voor niemand verloochenen, er moge van komen wat wil.’

Het was alsof bij deze woorden van Mr. Herbert de bliksem voor Ralph's voeten in den grond geslagen was; een oogenblik staarde hij den heer Herbert sprakeloos aan, die wederom den knop van zijn stok in den mond genomen had en om wiens lippen een fijn lachje speelde.

‘Om Godswil, weet mijn vader...’ stotterde Ralph eindelijk.

‘Geen jota weet uw vader, Mr. Ralph; maar

hij moest het reeds lang weten. Waar moeten zulke dingen op uitloopen?'

Ralph richtte fier het hoofd op. 'Tot een deugdelijke echtverbintenis. Mr. Herbert. Het was mijn plan aan deze oneenigheid een einde te maken en was ik hierin gelukt, dan zou ik daarna geen minuut getalmd hebben om voor mijn vader te treden... 'Maar thans.. is het niet meer noodig,' liet hij er na eenige oogenblikken moedeloos op volgen.

'Zoo! niet meer noodig? Sinds wanneer is dit het geval?'

'Mr. Herbert,' antwoordde Ralph op eenigszins hooghartigen toon, 'ik meen u de in lichtingen gegeven te hebben, die een vriend mijns vaders voldoende moeten zijn; waartoe gij verdere vragen nog dienstig acht is mij niet duidelijk; ik heb er niets meer bij te voegen.'

KOMT, LIEVE DUIFJES! NAAR K. HERTEL.

'Laat ik u dan meedeelen,' verklaarde Mr. Herbert, terwijl hij bedaard zijne wandeling voortzette, 'dat ik niet enkel de vriend uws vaders, maar ook een geneesheer ben, die zich over de door hem verkregen uitslag niet behoeft te schamen. Mijnheer uw vader heeft zich over uwe gezondheid ongerust gemaakt en mij derhalve verzocht hem te bezoeken. Ik heb voor uwe ziekte de ware oorzaak gevonden en tot uw genezing dien ik bepaald te weten of de verschijnselen, welke zich bij u voordoen, met het afbreken van uw omgang in verband staan.'

'Wat praat gij toch van ziekteverschijnselen?' vraagde Ralph verbaasd. 'Ik ben den eenen tijd juist gelijk den anderen.'

'Dat verbeeldt gij u, Mr. Ralph; maar in wezenlijkheid is dit zoo niet; anders zou uw vader geen onderscheid bemerkt hebben. Hij bemerkt anders wel niet gemakkelijk iets,' voegde hij er lachend bij, 'want dan ware hem wel niet uw omgang ontgaan.'

'Maar ik weet niet, mijnheer..'

'Wat weet gij niet? Wanneer die oneenigheid tusschen u ontstond?'

'Dat wel. Het was op den dag, dat mijn vader aan den markies Lughini de boot van sir Archibald liet afnemen.'

‘Zoo, zoo?’ hernam Mr. Herbert en zette zich op een door een ouden eik overschaduwde bank. ‘Daar verschijnt op eens een derde personage op het tooneel. Wilt gij niet plaats nemen, Mr. Ralph?’

Zoo sprekende wees hij op de plaats aan zijne zijde en Ralph volgde werktuigelijk deze aanwijzing.

‘Is de markies jong?’

Ralph staarde den spreker verbluft aan. Deze eenvoudige gedachte, die hem een geheel nieuw inzicht in de zaak gaf, was nog nooit hij hem opgekomen. Dat Carola met hem breken kon om een ander de hand te reiken, dat lag voor hem geheel buiten het bereik der mogelijkheid; nu schoot het hem plotseling als een bliksemstraal door den geest en hij vond een schijnbare verklaring voor datgene, wat hem tot dusverre onverklaarbaar had toegeschenen. ‘Ja, hij is jong!’ bracht hij met moeite uit en sprong toen met drift op, ‘en daarom is het dubbel uit! Laat ons gaan!’

‘Bedaar, bedaar, jong mensch!’ vermaande Mr. Herbert, rustig zitten blijvende. ‘Laat ons hier liever nog wat vertoeven en zeg mij alles, wat uw hart bedrukt. Gij hebt mij reeds zoo veel gezegd, dat het inderdaad dwaasheid ware, als gij halverwege wildet blijven staan en zoo u zelven de gelegenheid te benemen uw bekommerd hart lucht te geven. Ik ben als dokter gewoon diepe blikken in het menschelijk zielenleven te werpen en naar men mijne hulp inroept ben ik dikwijls gedwongen zulke blikken te vorderen. Ik ben buitendien een oud vriend uws vaders, bezit een zekeren invloed op hem en kan u verzekeren, dat ik tegenover den familiehaat der beide huizen volstrekt onbevooroordeeld ben.’

‘Maar als ik u toch zeg, dat alles uit is!’

‘Om uw oerdeel vraag ik niet,’ hernam de dokter lachend; ‘ik vorm zelf mijn oordeel: de enkele, zuivere daadzaken verlang ik te kennen. Zeg mij hoe de kennismaking ontstaan is, hoe zij zich ontwikkeld heeft en wat eindelijk de oorzaak is van de breuk, die uw gansche levenshoop verstoord heeft.’

‘Waarom zou ik al de vreugden van een paradijs, dat ik verloren heb, oprakelen om in de wonden te wroeten, die in mijne borst bloeden.’

De dokter schudde lastig het hoofd.

‘Als ik een wonde heelen wil moet ik ze eerst peilen en of het paradijs verloren is, zullen wij eerst onderzoeken; wellicht winnen wij het terug. Ware het echter verloren, jong mensch, dan is het geen paradijs geweest; een vrouw, die een trouw minnaar loopen laat, om een anderen de hand te reiken, is niet waardig betreurd te worden.’

‘Wie zegt u dan, dat ik nog om haar treur? Uw vraag naar den ouderdom van den markies was de beste balsem, die gij in mijne wonde kondet druppelen!’

Eene poos scheen Ralph met zich zelven in tweestrijd: eindelijk zette hij zich weer.

‘Welaan, het zij zoo!’ sprak hij met een zucht. ‘Ik zal u alles verhalen en gij zult er uit zien, dat ik volkomen gelijk heb.’

Met korte woorden deelde hij nu Mr. Herbert de geschiedenis zijner liefde meer. Hij verhaalde hem hoe hij op zijn omdoolingen Carola gezien had, hij schilderde hem den levendigen indruk, dien zij op hem gemaakt had, hoe zij elkander ontmoet en gesproken hadden, op welke wijze zij met elkander in gemeenschap gestaan hadden, en de herinnering aan al die schoone en zoete uren schonk aan zijne oogen een nieuwen glans en kleurde voor een oogenblik zijne bleeke wangen.

De dokter liet hem rustig uitspreken en slechts toen hij de beminnelijkheid, de edele denkwijze, de deugden zijner geliefde schilderde, speelde een lichte glimlach om zijn fijnen mond. Eerst toen Ralph aan den twist gekomen was, toonde Mr. Herbert

een levendiger belangstelling. Hij onderbrak Ralph met menigvuldige vragen en liet zich alles haarfijn meedeelen; zelfs de juiste woorden van dat betreurenswaardig gesprek wilde hij weten voor zoover Ralph ze zich kon herinneren.

Toen hij alles wist, klopte hij Ralph zacht op den schouder.

'Mr. Ralph,' zegde hij, 'wanneer dat alles nauwkeurig overeenkomstig de waarheid is...'

'Denkt gij, dat ik leugentaal spreek?'

'Neen, maar gij kondet u vergist hebben. - Als alles zich zoo toegedragen heeft, dan zie ik niet in, waarom gij uw paradijs verloren zoudt geven!'

'Maar, Mr. Herbert!'

'Ik zie het niet in,' herhaalde deze opstaande en maakt daarbij een afwijzende beweging met de hand. 'Heden avond nog zal ik met sir Francis spreken.'

'Dat moogt gij niet; dat ware misbruik maken van mijn vertrouwen!'

'Ik zal het toch doen, natuurlijk zonder in bijzonderheden te treden. Als de zaak uit is, is er toch verder niets aan gelegen. Uw vader zal zich daarmede vergenoegen; maar mogelijkerwijze zal het gevolg van mijn onderhoud zijn, dat de zaak haar geregelden voortgang heeft.'

'Nooit zal mijn vader inwilligen.'

'Als dat 'nooit' zoo vaststaat, hadt gij de geschiedenis in het geheel niet moeten beginnen. Overigens heb ik reeds dikwijls menschen dingen zien doen, waarvan anderen en ook zij zelven stokstijf beweerden, dat zij ze nooit doen zouden. Eenmaal moet hij het toch vernemen; waarom zou men tot morgen uitstellen, wat men heden doen kan? En de gelegenheid zal zich zelden voordoen, dat gij zulk een geschikten gezant voor uwe plannen vindt.'

'Gij zult alles bederven!'

'Kom mede, Mr. Ralph. Het doel mijner wandeling is bereikt: òf er is niets meer te bederven, òf ik breng alles weer in het reine.'

Dit zeggende nam Mr. Herbert den arm van den jongen man en slenderde op zijn gemak met hem naar het slot.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 47]

Onze gravures.

Nieuws uit het leger.

De kleinzoon heeft een slecht nummer getrokken en is nu verre van het vaderlijk huis - in de kazerne, een woord dat in onze vlaamsche huisgezinnen met zooveel schrik en afkeer wordt gehoord! Niet lang heeft men echter gewacht om tijding van den rekruut te ontvangen. Zijne oudere zuster leest de missive voor.

NIEUWS UIT HET LEGER, NAAR CONSTANT SIMON.

Wat bevat die brief? Naar de uitdrukking van grootvaders gezicht te oordeelen, zijn de tijdingen juist niet ongunstig, ofschoon men het tegendeel denken zou als men die van grootmoeders wezen nagaat.

Men is echter nog slechts aan het begin van den brief; als er den jongen soldaat iets te kort komt, zal hij dat eerst op het einde van zijn schrijven kenbaar maken en vóór dat hij sluit met de eeuwige zinsneê: ‘ik breek af met de pen en niet met het hart.’

In dien omtrek leest men gewoonlijk in een soldatenbrief dat zijn beurs leeg is; dat hij het een en ander zich moet aanschaffen; dat hij zijnen sergeant regaleeren moet, of anders ‘in den bak vliegt’ en meer andere zeer gegronde reden om het moederhart te doen week worden en aan geld te geraken!

Eene reis rond de wereld.

In elke tentoonstelling verschijnen de geestige katjes van mevrouw Ronner en trekken ook de algemeene aandacht. Die tafreeltjes uit de kattenwereld zijn niet alleen geestig opgevat en opgemerkt, maar meesterlijk uitgevoerd en de naam der schilderes bekleedt in België eene verdienstelijke plaats tusschen onze moderne meesters.

Het tafreeltje dat zij ons nu te zien geeft is een der geestigste, die wij van haar kennen.

Die katjes, klonterend rondom eenen wereldbol, spelend met den passer, zich neerzettend op het kostbare schrift van den geleerde; de oude kat, die dit alles kalm en onbezorgd aanziet en de kleine schelmen rustig laat begaan, vormen eene levendige en recht geestige groep.

Parmigiano bij de plundering van Rome.

Den 6 mei 1527 viel een leger van 20,000 Duitschers, 6000 Spanjaarden en 14,000 Italianen Rome aan, en overmeesterde de heilige stad; doch wat het noodlottigste was volgde op die inneming, namelijk eene plundering, die acht volle maanden aanhield. De soldaten, die zich hieraan schuldig maakten, waren in dienst van Karel V en ofschoon de keizer niet alles kan ten laste gelegd worden in deze bloedige gruweldaden, is het toch zeer moeielijk zijn gezag teenemaal vrij te pleiten.

Venetië, Florence en Engeland hadden, even als de H. Stoel, de zijde gekozen van den franschen koning Frans I, Karels doodsvijand en dit was de reden dat de keizer Italië vernielde en brandschatte. De grootste plichtige in dit werk was echter de connetable van Bourbon, die het wapen tegen zijn eigen land, tegen Frankrijk, voerde en ook de aanvoerder der duitsche lansknechten, Frundsberg, een aanhanger der leer van Luther, en die in deze plundering met een gevoel van haat tegen Rome en zijne leer, te werk ging.

‘Als ik ooit in Rome kom,’ had die woeste kerel gezegd, ‘dan hang ik den Paus op.’ Zijne soldaten waren niet beter dan hij: het waren duitsche huurknechten, en men weet dat toen reeds Duitschland door het lutherdom vergiftigd was.

Toen die benden in het schoone Italië vielen, onderhandelde de Paus reeds over den vrede met den keizer en had dan ook een goed deel van zijn leger afgedankt. Vrede maakte echter de rekening niet van die lansknechten. Men weet dat de soldaten, in die dagen, werden aangenomen op hoop van plundering: na het innemen eener stad werd hun een dag of twee dagen plundering toegestaan en mocht het zijn dat hunne soldij niet aangezuiverd was, dan vonden zij in de plundering de vergoeding voor het gemis van betaling.

Dat was ook hier het geval en reeds bij den inval van Italië maakten de troepen zich aan die wijze van zelfbetaling plichtig. Frundsberg wenschte echter te Rome te kunnen geraken, om er zijn lievelingsplan ten uitvoer te brengen; hij wilde de troepen aanzetten om den tocht te bespoedigen. Te vergeefs! Frundsberg werd door eene beroerte getroffen, moest zich uit het leger verwijderen en stierf eenzaam en verlaten op het slot van Mindelheim.

Met hoop op rijken buit wilden de Duitschers echter naar Rome en de plichtige Bourbon nam het op zich hen derwaarts te leiden. Toen men te Rome de aankomst van die plunderzieke bende vernam, trachtte iedereen zijne schatten te bergen; velen begraafden deze. Den 5^{en} mei lag de connetable met zijne horde onder de muren der stad, waar hij door een kogel gewond werd en kort nadien den geest gaf.

Nu waren de bandieten zonder meester; zij kozen dus zelf hunnen aanleider, zooals dit te dien tijde altijd gebeurde. Zes duizend man werd vermoord, de stad geplunderd en ten deele afgebrand, terwijl Paus Clemens VII en zijne kardinalen, uit het fort San Angelo, weenend op die verwoesting neerstaarden.

Wat die duitsche Lutheranen in hunnen schelmschen haat en geldzucht pleegden, doet de plundering van Rome onder Alarik verbleeken. Wie niet wilde doodgeslagen worden, moest met handenvol gouds zijn leven afkoopen. Wat er verbrand en vernield werd, schatte men op 20 millioen goudguldens; 13,600 huizen waren door het vuur vernield en men rekent dat er 10,000 menschen omkwamen

De verwoesting van Rome doet aan die van Antwerpen, tijdens de *Spaansche furie*, denken, ofschoon te Rome de vernielde kunststukken in oneindig grooter getal waren dan wel hier. De straf bleef niet uit: de pest verscheen met al hare afschuwelijkheden: 2500 Duitschers stierven en de bevolking zelve werd zoodanig gedund, dat haar cijfer van 90,000 op 32,000 viel.

De duitsche schilder Stegman heeft een der tafereelen, tijdens de plundering, op het doek gebracht. 't Is echter geene bloedige episode, maar wel eene die de grootheid der kunst doet uitschijnen. Parmigiano, alzoo geheeten omdat hij uit Parma geboortig was, werd in zijn werkhuis overvallen door eene bende plunderaars, op het oogenblik dat hij aan eene Madonna schilderde, en deze was zóó prachtig dat de bandieten verbaasd stonden en het stelen en moorden vergaten. Parmigiano moest echter een aantal teekeningen leveren om zijne vrijheid te koopen en werd ten slotte, door andere lansknechten, toch nog arm gemaakt.

Stegman heeft zich echter vergist in het onderwerp; volgens de kronijken schilderde Parmigiani, op het oogenblik dat zijn atelier overrompeld werd, aan eene zwevende Moeder Gods; doch niet aan die welke de kunstenaar weergeeft. Deze bevindt zich in het Pittipaleis te Florence en is gekend onder den naam van de ‘Madonna met den langen hals.’ De samenstelling van den duitschen meester is echter hoogst verdienstelijk en vormt een aangrijpend tooneel.

Sta, gij deugniet!

Op het feit wordt de knaap betrapt. Hoe, gij, kleine schelm, gij durft het nest met nachtegalen rooven, om de lieve kleine zangers weldra in de stad te gaan verkoopen? Slim is de roover wel. Hij weet dat hij de diertjes niet kan grootbrengen en sluit ze in eene kooi op, zeker zijnde dat de ouden de kleintjes, door de traliën heen, zullen te eten brengen. Gevangen heeft hij de arme vogeltjes; nu echter wordt hij zelf gevangen en zal op zijne beurt achter de tralies zitten!

De heks van Monterey.
(*Vervolg en slot.*)

In de voorstad Guadelup stond een eenvoudige villa. Sinds eene maand werd zij bewoond door een rijken Engelschman met zijn bediende, welke laatste alle dagen de noodige levensmiddelen ging koopen. Hij betaalde alles contant, sprak met niemand en antwoordde op geen enkele vraag. Gedurende het overige gedeelte van den dag verliet hij het huis even weinig als zijn heer. In de naburige winkels liet de bediende meermalen vijf- tot achtduizend pesos in goud omzetten. In korten tijd wist de geheele buurt, dat er in het landhuis een millionnair woonde. Op zekeren avond lag het kleine huis evenals altijd in diepe duisternis en stilte. De herfstwind floot hevig door het geboomte en dreef de afgevallen blaeren in het park van Guadelup dwarrelend rond. Wij echter gaan het eenzame huis binnen, klimmen de trappen op en komen in eene

eenvoudige kamer. Een veldbed, eenige stoelen, een tafel met papieren en boeken vormen het eenige ameublement en aan de muren hangen pistolen, sabels en een korte tweeloopsbuks.

De bewoner is zoo even in de kamer gekomen, achter hem een bediende, die twee op de tafel staande waskaarsen aanstak en dan in de lijdelijke, gehoorzame houding bleef staan, die een soldaat tegenover zijn meerdere aanneemt. De heer was een ineengedrongen persoon van middelbare lengte met een breed, koperkleurig gelaat, kleine onder zware wenkbrauwen verborgen glinsterende oogen, met een scherpen trek om de dunne opeengesloten lippen. Dit over het geheel niet onaangenaam, maar een ijzeren wilskracht verradend aangezicht omlijst door het zwarte, kortgesneden, doch zorgvuldig gescheiden haar was toch niet dat van een Engelschman.

Het was ook geen Engelschman evenmin als de bediende een dienaar was. De rol van den rijken Engelschman speelde namelijk het beroemde hoofd der policie Lirzo, terwijl zijn commissaris de bediende was. Ook was het huis niet zoo onbewoond, als de buren meenden, want in twee achterkamers zaten vier gespierde policie-soldaten, die zich den tijd kortten met kaart spelen. In een andere kamer zat ook een bekende van ons in het uniform van een policie-agent en bezig met het afschrijven van een acte - het was Carlos Moro. Het huis was een zoogenaamde '*muizenval*.'

Dë policie-directeur vraagde of Reposo reeds gekomen was en op het bevestigend antwoord van den bediende liet hij hem dadelijk binnen komen.

Reposo verscheen. Het was een kerel van bijna zes voet lengte met een door het onmatig gebruik van brandewijn opgeblazen gezicht, met een paarschen neus en twee kleine stekende grijze oogen. Zijne kleeding was die van een echten landlooper. Deze goede Reposo was tien jaar achtereen een der braafste staatsburgers geweest, want niemand kon zich beklagen, dat Reposo hem eenig leed had toegevoegd - om de waarheid te zeggen had de kerel tien jaar lang in het tuchthuis gezeten. Thans echter stond hij in den geheimen dienst der policie en behoorde tot den muizenval.

De policie-directeur zag hem met een scherpen blik aan en vraagde dan kortaf: 'Wanneer zult gij inbreken? Is alles in orde?'

'O, sennor,' zegde Reposo, 'of alles in orde is! Ik hield mij stipt aan uwe bevelen. Toen sennor Carlos Miguel den schurk Vanega herkende, had ik reeds denzelfden avond de kroeg gevonden, waar hij zich alle nachten tot twee en drie uur 's morgens ophoudt. Ik zegde hem dat ik gaarne iets verdienen wilde, en in korten tijd was ik zijn vriend en wist dat hij met Cano en diens vrouw inwoonde bij een oude heks, Pinna genaamd, wier zoon José tot de bende behoort. In den eersten tijd stelde Vanega niet al te best vertrouwen in mij; later echter, toen hij zich overtuigd had, dat ik inderdaad tien jaar gezeten had, deelde hij mij in vertrouwen mee, dat hij, Cano en josé in een der eerstvolgende nachten bij een koopman wilden inbreken; toen maakte ik hem op dit huis opmerkzaam. De kerels verstaan hun handwerk en stelden eerst onderzoekingen in en als de geheele buurt vertelde dat hier een rijke Engelschman woont en zijn geheel dienstpersoneel uit een bediende bestond, werden zij het spoedig met mij eens. Heden nacht zal hier de inbraak plaats vinden.'

'Goed!' zegde de policie-prefect zonder een spier te vertrekken; 'en het adres van Pinna?'

'Hier, sennor: *Calle perdida* No. 4.'

'Goed! uw belooning van honderd pesos zal u morgen uitbetaald worden.'

Reposo ging heen.

De policie-directeur tikte nu op een bel en kort daarna stonden de vier policie-soldaten en Carlos Moro voor hem en luisterden opmerkzaam naar de voorschriften die hij hun gaf.

Om elf uur stonden Cano, Vanega, José en Reposo voor de kleine villa in Guadelup. Het was een akelige nacht, het huilen van den storm nam gestadig toe.

‘Is dit het huis?’ vraagde Vanega, die het niet gezien had, daar hij het voorafgaand onderzoek aan Cano overgelaten had.

‘Ja,’ antwoordde Reposo.

‘Dat doet mij genoegen; de koude heeft mij geheel verkleumd en de wind snijdt mij zoo in het gezicht, dat mij de tranen over de oogen loopen,’ klaagde José.

‘Het is waar,’ gromde Cano, ‘het is koud, doch het weer kon niet beter zijn.’

‘Tot arbeiden, ja!’ merkte Reposo aan. ‘Wij kunnen ongedwongen aan het werk gaan alsof wij tehuis waren; bij zulk weer hoeft men niet benauwd te zijn om wat gerucht te maken.’

‘Hebt gij uwe messen en zakpistolen bij de hand?’ vraagde Vanega.

'Alles is gereed!'

'Komt dan,' zegde Reposo, 'ik ben hier bekend en zal u den weg wijzen.'

Weinig vermoedden de dieven, dat het hoofd der policie benevens Carlos Moro en de vier policie-soldaten door de donkere vensters al hunne bewegingen gadesloegen. Reposo had voor alles gezorgd: hij had met geoefende hand de huisdeur geopend en nu stond het geheele gezelschap in het portaal. Vanega vond van de drie deuren, die in het voorhuis uitkwamen, er twee gesloten, doch de knop van de derde week onder den zachten druk zijner hand en ging open. Hij sloop naar binnen, door Cano op den voet gevolgd en José wilde insgelijks naar binnen gaan, toen hij een gesmoorden kreet en een doffen val hoorde Snel keerde hij terug en was blijde toen hij Reposo bij de deur zag staan.

'Wat is er?' vraagde deze.

'Er is onraad,' zegde José, 'ik heb een half onderdrukten schreeuw en gestommel gehoord.'

Op dit oogenblik werd er een deur opengerukt en verscheen de gewaande bediende van den Engelschman, in de eene hand een pistool, in de andere een lantaren houdende. José verloor zijne tegenwoordigheid van geest niet, maar trok snel zijn pistool en vuurde het af. De commissaris viel zwaar getroffen neer, maar tegelijk had Reposo met zijne ijzeren vuisten José gepakt en op den grond geworpen.

Een uur later marcheerden Vanega, Cano en José onder goede bedekking naar de gevangenis.

Intusschen verwachtten Venita en Pinna te huis met bezorgdheid den uitslag der onderneming. Tegen drie uur des morgens klonken drie slagen op de deur - het afgesproken teeken tusschen de vrouwen en hunne mannen. De deur werd geopend, vier gendarmen drongen binnen, namen de beide vrouwen vast en een policie-beambte kwam in uniform op haar toe en sprak:

'Venita en Pinna, in naam der wet neem ik u gevangen.'

'De duivel hale hem!' schreeuwden de beide wijven, als zij in den jongen policie-beambte Carlos Moro erkenden.

Veertien dagen na deze gebeurtenissen bevatten alle nieuwsbladen van Mexico het volgende bericht:

'Eindelijk is het gelukt de moordenaars van den muntmeester van Monterey gevangen te nemen. Hoe dikwijls zelfs de policie zich vergist, blijkt uit het verhoor der misdadigers. Carlos Moro, de zoon van wijlen den advocaat van dien naam, was aan deze gruweldaad volkomen onschuldig. (En nu volgde het met de waarheid overeenkomstig verhaal van die misdaad.)

'Bij de gevangenneming fungeerde de heer Carlos Moro als policie-beambte en is dezer dagen tot commissaris bevorderd.

'Cano en Vanega werden wegens moord op den muntmeester van Monterey, Pinna wegens aansporing tot moord en als giftmengster, haar zoon José wegens vermoording van den policiecommissaris bij zijne gevangenneming tot den dood door den strop veroordeeld.

'Venita, de vrouw van Cano, en Refugia, de echtgenoote van den haciendero, dien zij op aanraden van Pinna vergiftigde, werden onder aanneming van verzachtende omstandigheden tot vijftien jaar tuchthuisstraf veroordeeld.

‘De beide laatste worden morgen naar het nieuwe oord harer bestemming overgebracht. Daarentegen werd heden morgen te vier uur aan Cano, Vanega, Pinna en José de doodstraf voltrokken.’

Geheel Mexico was vol van deze terechtstellingen en beklaagde den armen Carlos, die zoo lang en zoo onverdiend geleden had. In Monterey echter viel een meisje bij het lezen van dat bericht op de knieën en dankte God voor Zijne genade; haar verloofde was geen moordenaar.

IX.

De avondschemering begon reeds te vallen, toen een eenzame voetreiziger een klein dorpje bereikte, dat op een aanzienlijke hoogte stond, aan welks voet in een dal de stad Monterey lag. Hier boven werd de stilte van den avond slechts onderbroken door het luidende klokje der kapel, beneden lag de stad met haar gewoel. De reiziger scheen door dien heerlijken aanblik verrukt; zijn oog staarde onafgewend in het dal en een traan perelde in zijn oog.

Carlos Moro bracht een bezoek aan zijne geboorteplaats. Als knaap had hij haar verlaten en zijn naam was gebrandmerkt in den geest der wereld. Als man keerde hij er in terug met een in eere herstelden naam en den vrede in het hart.

Eindelijk had hij Monterey bereikt. Langzaam stapte hij door de breede straten, terwijl de herinneringen uit de kindsheid hem vriendelijk voor den geest traden. Voor een groot gebouw bleef hij echter staan, staarde het aan en een doodelijke bleekheid overtoog zijn aangezicht. Het was de munt van Monterey.

Lang kon hij hier niet verwijlen; zijn hart trok hem naar het graf zijner ouders.

Met ongedekt hoofd en hevig bewogen gemoed betrad Carlos Moro het kerkhof. Daar stond de doodgraver op zijn schup geleund; de grijsaard, met zilveren haar zag den eleganten man op zich toekomen en nam eerbiedig zijn sombrero af.

‘Goeden avond, vriend,’ zegde Carlos. ‘Ik kom wel laat, maar gij zult mij verontschuldigen als ik u zeg dat ik van Mexico kom en gaarne het graf mijner ouders zou zien en er een ‘Vader ons’ bidden; het zal echter niet gemakkelijk te vinden zijn, want er prijkt kruis noch steen op. Waar is het graf van den advocaat Carlos Moro? Vlak daarnaast rust mijne moeder.’

De doodgraver zag den vrager opmerkzaam aan.

‘Genadige hemel, zijt gij wellicht de jonge Carlos Moro, die zoo langen tijd onschuldig voor den moordenaar van den muntmeester gehouden zijt?’

‘Helaas! dat ben ik.’

‘Waarom ‘helaas?’ vraagde de grijsaard, ‘wat de Almachtige doet is welgedaan; en wat het graf uwer brave ouders aangaat, daarvoor zorgt de schoone jonge dame, wier vader eerst onlangs gestorven is.’

‘Wat?... Eene jonge dame?...’ stamelde Carlos, ‘wier vader onlangs gestorven is?...’

‘Wel ja, de dochter van wijlen den overste Don Juan Pronetto.’

‘Wie hebt gij gezegd?’ riep Carlos, in de grootste ontroering de hand des doodgravers vattende, ‘genadige hemel!’

‘Breek mijne hand niet, ik zal u alles verklaren,’ antwoordde de oude man getroffen en begon te verhalen. Bijna ademloos luisterde Carlos naar zijn eenvoudig verhaal. Op deze verrassing was hij niet voorbereid Hij haalde zijn zakdoek uit, droogde zich het voorhoofd af en wischte zich daarbij heimelijk een paar dikke tranen uit de oogen

die zijn blik benevelden. Daarop sloeg hij ijlings de hem aangeduide richting naar de rustplaats zijner ouders in.

Juist hield een rijtuig voor den ingang van het kerkhof sil. Leonita steeg er uit en het hek in den kerkhofmuur doorgaande stapte zij langzaam voort onder het lommer der hooge boomen, welke aan weerszijden den zacht klimmenden hoofdweg zoomden. Na eene poos voortgegaan te zijn, verliet zij den tot dusverre door haar gevolgden weg en sloeg een klein zijpad in. Daar lag het graf haars vaders dicht bij de graven der ouders van Carlos Moro. Leonita zonk op de knieën.

'O, vader!' riep zij uit, 'van de gansche wereld verlaten kniel ik hier neder. Hij, die mij beschermen zou, is door mij verstooten geworden. - En gij, zalige ouders van den zwaar beproefde, vergeef daarboven aan een onervaren meisje dat het uwen zoon zoo on meedoogend verstootte! O! zou hij het mij ooit kunnen vergeven!'

'Het is vergeten en vergeven,' sprak eene stem naast haar.

Leonita ontstelde hevig, keerde zich om en met den kreet: 'Carlos, mijn bruidegom!' zakte zij bewusteloos ineen.

Haar gebed was verhoord. Twee maander daarna was zij de echtgenoote van den geluk kigen Carlos Moro

EINDE.

Een oogenblik van zwakte.
Eene schets uit den tegenwoordigen tijd.

Voor de vensters hingen zware fluweelen overgordijnen, voor de deuren damasten portières, op den vloer prijkten donzige smyrnasche tapijten en van de rijk beschilderde zoldering hing een kostbare luchter af, waarvan drie aangestoken armen onder matglazen ballons een zacht licht verspreidden, er heerschte een oogverblindende pracht in de huiskamer van den bankier Godfried Muller, een der aanzienlijkste kooplieden der groote handelsstad H.

Op den met donker fluweel bekleede sofa zit eene dame in een huiskleed van zware zijde. Het is de echtgenoote van den gelukkigen bezitter, eene geborene baronnes Maquard, die niets dan haren adel als bruidschat ten huwelijk medebracht. Vier en twintig jaren waren sedert dien dag verstreken. Godfrieds vader, een eenvoudig man, die met inspanning en met rustelooze werkzaamheid het huis tot grooten luister verheven had en slechts met tegenzin in de echtverbintenis van den eenigen zoon toestemde, hoewel zijne schoondochter zich als een toonbeeld van bescheidenheid aan hem wist voor te doen, rustte sinds lang in het graf. Reusachtige ondernemingen, waarbij de oude heer afkeurend het hoofd geschud had, waren door de firma begonnen, millioenen kwamen en gingen; de nieuwe tijdgeest kwam donderend met stoom en locomotief aanbruisen en schudde aan en hechte muren van het door den ouden heer gevestigde huis: de firma Muller wedieverde in praal met vorstelijke fortuinen en uit de bescheidene, voormalige gouvernante was een trotsche, hoogmoedige dame voortgekomen, wier vijf en veertigste verjaardag des avonds met een bal gevierd zou worden.

Nog slechts weinige uren moesten voor het begin daarvan verstrijken en het ging in de salons, die voor de feestelijkheid ingericht waren, zeer bedrijvig toe, daar aan alles nog de laatste hand moest gelegd worden; maar mevrouw Muller liet zich hieraan

niets gelegen liggen: waartoe had zij anders eene huishoudster, aan wie zij zich buitendien gewaardigd had dien morgen nog eenige aanwijzingen te doen?

Mevrouw Muller zou geen onaangenamen indruk gemaakt hebben, had haar gelaat met de lichtgrijze oogen niet de koude, trotsche uitdrukking aangenomen, die den grondtrek van haar karakter vormde. En deze uitdrukking spiegelde zich ook af in de trekken van den jongen luitenant, die naast haar in een leuningstoel uitgestrekt lag en den rook van zijne havannah achteloos wegblies; daarbij droeg het gelaat van den toekomstigen generaal te gelijk den stempel der verzadigdheid en getuigde het van overmatig levensgenot.

De anders bleeke wangen van de vrouw des huizes waren hoog gekleurd. ‘Ik zeg u, Louis,’ dus zette zij het aangevangen gesprek voort en hare stem verraadde eene levendige gemoedsbeweging, ‘papa weigert bepaald ten derde male uwe schulden te betalen. Gij weet welk een strijd het mij kostte hem voor eenige jaren daartoe te bewegen. Arme jongen, waartoe heeft uw lichtzinnigheid u gebracht!’

De zoon des bankiers haalde onverschillig de schouders op. ‘Papa moet betalen, wanneer hij niet de schande beleven wil dat zijn zoon en stamhouder uit het officierscorps gejaagd wordt,’ zegde hij bedaard; ‘waartoe is hij bankier als hij mijne schulden niet betalen wil? Het is een schande zoo gierig te zijn; waarlijk, van zijne klerken met katoenen morsmouwen aan om hunne frakken te sparen, kan hij niet leeren wat een officier noodig heeft; hij had

mij ook maar liever dadelijk op zijn muf en dompig kantoor moeten opsluiten.'

'Het was papa's dierbaarste wensch, maar gij weet dat ik al het mogelijke in het werk heb gesteld, om hem daarvan te doen afzien. Gij zijt van adellijk bloed, Louis, uwe voorouders schitterden in de geschiedboeken der kruistochten en een afstammeling der De Maquards achter de geldlade, het ware een afschuwelijkheid!'

EENE REIS ROND DE WERELD, NAAR MEVR. H. RONNER.

'Doe dan het overige en help den afstammeling der De Maquards uit de niets minder dan reine handen der afstammelingen van Abraham en Israël,' viel de jonge officier haar dringend in de rede. 'Hebt gij geen gereed geld, verkoop of verpand dan uwe juweelen.'

Mevrouw Muller zuchtte. 'Beste Louis, ik bevind mij zelf in groote verlegenheid! Uw vader is sinds eenigen tijd zoo zonderling! Hij verlangt, dat ik met hetgeen hij mij geeft rondkome, klaagt over verliezen, slechte tijden: doch men moet zich daaraan niet storen, dat is zoo zijne gewoonte. Hij heeft mij echter gisteren geld geweigerd, dat ik dringend voor mijn juwelier noodig had. Ik was genoodzaakt een brillanten halssnoer door de kamenier van uwe zuster Cato te laten beleenen. Men kan op de stilzwijgendheid van het meisje staat maken.'

De luitenant mompelde een vloek. 'Maak, dat Cato daarvan niets te weten komt,' zegde hij, 'want zij schijnt de burgerlijke denkbeelden van onzen oude overgeërfd te hebben en zou in staat zijn haar kamenier te ontslaan; ik vertrouw echter dat, wanneer zij eenmaal de bruid van den graaf Hallenburg is, dit welveranderen zal. Ik verwacht iedere minuut mijn vriend. Hij wil u, daar hij in ons huis nog een onbekende is, zijne opwachting maken; hij is eerst dezen namiddag van zijn landgoed gekomen. Zijne komst zal, naar ik hoop, een einde maken aan Cato's ziekelijke gehechtheid voor

den muziekmeester Gerhardt die door papa te veel begunstigd wordt.'

PARMIGIANO BIJ BE PLUNDERING VAN ROME, NAAR AUG. STEGMAN.

'Het is een *horreur* dat wij hem op dit feest moesten uitnoodigen, maar daar is niets aan te doen? Doch Muller zal mij dat offer duur betalen.'

Het gesprek tusschen moeder en zoon werd door het openen van de deur onderbroken en Muller met zijne dochter kwamen de huiskamer binnen.

Evenals tusschen moeder en zoon bestond er, tegen den regel der natuur in, eene in het

oog vallende gelijkenis tusschen vader en dochter. Cato bezat dezelfde donkere oogen, hetzelfde fijn besneden gelaat, alleen bij haar door dikke blonde vlechten omgeven, terwijl het donker haar van den bankier reeds sterk met grijs vermengd was.

Was Godfried Muller, de rijke, geëerde man, de gezegende huisvader gelukkig? Hij was het op dat oogenblik, toen zijn stralend oog zich met liefdevolle uitdrukking op zijne dochter vestigde; zijne anders eenigszins gebogen gestalte had zich opgericht, de diepe voren in zijn gelaat waren minder zichtbaar. Waren het de jaren alleen, die hun *memento* op die wezenstrekken geschreven hadden!

Plotseling verduisterde een wolk Godfrieds voorhoofd. Hij had zijn zoon bemerkt, die, zonder op te staan, hem met ongepaste vertrouwelijkheid toeknikte; de jonge officierscheen in geen groote gunst bij hem te staan. Daarentegen begroette Cato moeder en broeder met ongekunstelde hartelijkheid. ‘Ik heb papa met geweld van zijne boeken moeten afhalen,’ zegde zij lachend; ‘het was voor mij een pijnlijk gezicht hem voor ons zich zoo te zien afbeulen, terwijl wij ons tot een vroolijk feest voorbereiden.’

De luitenant haalde half lachend de schouders op en mompelde tusschen het blonde baardje, dat kin en bovenlip sierde, van overdreven sentimentaliteit.

‘Het is goed dat gij gekomen zijt,’ nam de vrouw des huizes het woord op. ‘Louis wil ons voor het begin van het feest nog een zijner vrienden, die eerst dezen namiddag van zijn landgoed gekomen is en een tijdlang hier denkt te blijven, *en famille* voorstellen. Cato, ik vertrouw dat gij uw uiterste best zult doen om hem aangenaam te zijn. Gravin Hallenburg, hoe klinkt dat, Cato?’

‘Ik ken den vriend van mijn broeder Louis, den graaf van Hallenburg niet,’ antwoordde het meisje eenvoudig.

‘Echter zooveel te beter den armen, smachtenden muziekmeester Gerhardt, die mijn bekoorlijke zuster het hof wil maken. Vrouw Gerhardt, muziekmeesteres, wat een prachtige titel! wat zullen stad en land Cato Muller benijden!’

Het meisje bloosde en wierp een smeekenden blik op haren vader; het voorhoofd van den ouden heer fronste zich.

‘Emil Gerhardt, de zoon van mijn braven gewezen boekhouder, is een fatsoenlijk en welopgevoed jonkman, dien ik hoogacht,’ zegde hij streng, ‘en ik verbied u, Louis, iedere ongepaste toespeling. Overigens vind ik het vreemd van u, uwen vriend kort voor het begin van het feest hier in te leiden. Doch ik heb vandaag geen wil. Lieve Laura,’ wendde hij zich tot zijne echtgenoote, ‘gij zijt de koningin van den dag en hier is de cijns van uwen deemoedigen vazal.’

Met deze woorden overhandigde hij zijne vrouw eene sierlijke doos, die de dame onverschillig opende: zij bevatte een kostbare broche van een smaakvolle vorm.

‘Zeer lief,’ zegde mevrouw Muller; ‘naar ik hoop zijn de oorbellen, die daarbij behooren, niet al te lang, het zou anders niet harmonieeren ‘

Een droevige trek vertoonde zich op het gelaat van den bankier en een traan schemerde in zijn oog.

‘De oorbellen?’ herhaalde hij neerslachtig; ‘mijne lieve, ik beken het u oprecht, dit feest kost veel geld; ik heb in den laatsten tijd groote verliezen geleden, die natuurlijk spoedig in te halen zijn,’ liet hij er dadelijk op volgen. ‘Gij zult met Nieuwjaar het ontbrekende bekomen, lieve Laura, misschien nog wel vroeger; ook aan Cato heb ik sedert lang een medaillon beloofd.’

‘O! spreek mij daar niet van, waarde papa, als u mij niet bedroeven wilt; ge hebt meer zorg dan ge het ons durft te bekennen.’

‘Ik hoop toch niet, dat de naam Muller, al is het nog zoo weinig, van de hoogte, waarop hij tot dusverre gestaan heeft, gedaald is,’ zegde zijne vrouw. ‘Gij weet, dat gij mij deze belofte gedaan hebt, toen Laura de Maquard den burgerlijken koopman hare hand reikte. Doch wij zullen dezen dag door geen onaangename woorden vergallen, ik wil zelfs de broche zonder oorbellen dankbaar aannemen, wanneer gij mij daarvoor, beste Godfried, een anderen wensch inwilligt; wilt gij?’

‘Uwe wenschen zijn gewoonlijk van te kostbaren aard, beste Laura,’ meende de heer des huizes lachend, ‘om onmiddellijk ja te zeggen; maar laat eens hooren?’

Mevrouw Muller kuchte eenige malen. ‘Het betreft onzen zoon,’ sprak zij na eene kleine pauze: ‘Zooals u bekend is, is het officiersleven in de stad kostbaar, onze zoon heeft aangeboren edele behoeften..’

De huisheer sprong van zijn stoel op. ‘Geen woord meer, Laura,’ sprak hij bijna bevelend, ‘ik raad reeds waarop het neerkomen zal - tweemaal heb ik reeds de schulden mijns zoons, zijne edele behoeften, betaald; ik geef hem een zakgeld, waarvan een huisgezin fatsoenlijk zou kunnen bestaan, niettegenstaande ik weet, dat ik achter mijn rug een gierigaard genoemd word. God is het bekend, hoe lief ik mijne kinderen heb, echter kan ik niet voor de derde maal iets voor Louis doen, ik kan niet!’

Er lag iets in de woorden haars vaders, dat Cato's hart sidderen deed. Zij ijlde naar hem toe en wilde hem omhelzen, maar hij stiet haar zacht terug

‘Was het mijn keus, mijn wil,’ voer hij voort, ‘dat mijn eenige zoon niet tegelijk de opvolger zijns vaders en grootvaders werd? Heb ik niet aan uwe wenschen, uwe smeekingen maar al te spoedig gehoor gegeven? Voor wie schraap ik, tob ik mij af? Wie deelt in mijne zorgen, wie staat mij bij in die verschrikkelijke uren, als.’

Verschrikt hield hij stil. Hij zag hoe Cato bij zijne woorden doodsbleek werd, terwijl mevrouw Muller, nauwelijks naar hem luisterende, met haren ketting speelde, en de hoopvolle Louis met eene kleine schaar uit het werkkistje van zijn mama in de fluweelen zitting van zijn leuningstoel het eene gat na het andere stak.

‘Vergeef mij, mijn kind,’ sprak de bankier, zich bedwingende, tot Cato; ‘ik ben te gauw opgewonden. Dat mijne woorden u niet bedroeven. Ik ken u en uwe liefde die ge voor mij koestert, echter...’

‘Mijnheer de graaf van Hallenburg!’ meldde de bediende in rijk gegalonneerde livrei, terwijl hij de vleugeldeur der huiskamer wijd opende.

Bij het binnentreden van den graaf van Hallenburg veranderde de gelaatsuitdrukking van mevrouw Muller en haar zoon als door een tooverslag. Louis sprong op en den binnentredende tegemoet snellende, riep hij:

‘Wees ons van harte welkom, graaf; ik heb mijne familie van u verteld en van de vele vroolijke uren die ik aan u te danken heb.’

‘En die gij in dit oogenblik meer dan vergolden hebt, beste Louis, daar gij den alleen op de wereld staande vrijgezel vergunt, deze gezellige huiskamer te betreden en getuige van het reinste geluk te zijn!’

Hij sprak deze woorden met eene diepe buiging, welke ieder der aanwezigen gold. Overigens was de graaf, die omstreeks dertig jaar kon tellen, in gestalte en houding een aristocratische verschijning. Hij was van een bruine gelaatskleur, had koolzwart hoofd- en baardhaar en droeg, behalve den witten das, een volledig balcostuum. Louis stelde den graaf zijne familie voor en bemerkte met genoegen, dat de oogen des edelmans lang op Cato rustten.

‘Gij zult in den graaf een danser van den eersten rang vinden, zuster,’ wendde hij zich tot het jonge meisje; ‘mijn vriend was de afgod van de dames der bals van Carlsbad en Homburg, gezwegen van de hofbals zijner woonplaats. Ik heb hem in uwen naam de *Française* toegezegd en hoop, dat gij mijne aanbeveling niet te schande zult maken.’

‘Inderdaad, mejuffrouw,’ sprak Hallenburg, ‘ik zou mij hoogst gelukkig achten...’

Cato wierp haren broeder een verwijtenden blik toe. ‘Het spijt mij zeer,’ antwoordde zij neigende, ‘maar Louis heeft zeker vergeten, dat ik hem nog gisteren toevallig medegedeeld heb, dat ik reeds voor de *Française* geëngageerd ben.’

‘O! ik herinner het mij zeer goed,’ riep de jonge officier lachende; ‘een jonge pianomeester met hongerige maag, de beschermeling van mijn vader en mijne zuster! Neen, neen, die aanspraak koopen wij met een gouden Napoleon, een taartje en een flesch Champagne af en de arme slokker zal zich overgelukkig gevoelen.’

De graaf wierp een snellen blik op Cato en dadelijk bewolkte zich zijn voorhoofd. ‘Beste Louis,’ sprak hij zacht verwijtende, ‘wees niet hard voor ongelukkigen, want gij zelf zijt een mensch, zeide reeds Euripides. Als mejuffrouw uwe zuster den jongen man tot haar danser verkozen heeft, is zulks een bewijs, dat hij die eer waardig is, en Charles Hallenburg vergenoegt zich met de hoop op een extra-dans.’

Cato maakte een stomme neiging.

Met de tact van een man van de wereld, knoopte de edelman dadelijk weer een gesprek over een onverschillig onderwerp aan. Hij had veel gezien en beleefd en wist aan zijne verhalen een boeiende kleur te geven. Maar midden in een verhaal van zijn verblijf in Rome brak hij af, terwijl hij op zijn horloge zag. ‘Mijn hemel! daar zit ik te praten en vergeet dat de dames mij gaarne weg zouden hebben, om zich naar hare kleedkamer te begeven,’ zegde hij; ‘*mille fois pardon*, maar zulke gezellige oogenblikken zijn zeldzaam in een veel bewogen leven.’

De luitenant hield hem terug. ‘Blijf, graaf,’ sprak hij; ‘gelijk ik zie zijt gij reeds in balcostuum, een das vindt gij licht onder de mijne. Ga met mij mede naar mijne kamer en laat ons onder het rooken van een sigaar wat gemoedelijk praten tot aan den aanvang van het feest.’

Hallenburg bewilligde in dien voorslag en nam afscheid van de familie. Ernstig en afgemeten beantwoordden de bankier en Cato zijn groet, terwijl mevrouw Muller dit met de grootste hartelijkheid deed.

Maar zoodra de deur zich achter den bezoeker en haar zoon gesloten had, veranderden hare trekken.

‘Ik vind u zeer dom,’ voegde zij hare dochter geërgerd toe. ‘Dezen pianomeester Gerhardt zal ik binnenkort uit het huis verwijderen; het bal van heden avond is het laatste voor hetwelk hij met mijne toestemming een uitnoodiging ontvangen heeft. Geef aan uw toilet geen al te veel in het oog loopende eenvoudigheid, als ik u verzoeken mag.’

Met deze woorden ging zij uit de kamer.

Met de oogen vol tranen leunde Cato tegen haren vader, die zacht hare armen om haar heen sloeg.

‘Mijn kind,’ sprak de bankier liefdevol, ‘zou het mogelijk zijn, dat Cato Muller, mijne dochter, Emil Gerhardt, den zoon mijns voormaligen boekhouders bemint? Ik verlang geen antwoord,’ ging hij haastig voort, zonder het jonge meisje den tijd daartoe te laten, ‘de dag van heden is daartoe niet geschikt, maar ik smeek en bezweer u: heeft ooit de neiging voor hem in uw hart gekiemd, o, ruk dan dezen kiem tot aan den wortel uit! De man uwer keuze moet rijk, schatrijk zijn - Cato, hij moet dit zijn

- hoort gij? Gij, mijn kind, zijt de eenige onder de mijnen die mij verstaat. Nooit zou ik u tot een echtverbintenis dwingen, die u tegenstaat, maar van Emil Gerhardt af te zien, gebiedt u het vooruitzicht op den vloek uwer moeder, die op deze verbintenis rusten zou en de bede uws vaders, die er u dringend om smeekt.'

Dit gezegd hebbende, drukte Godfried Muller een kus op het voorhoofd zijner dochter en verliet ijlings de kamer.

De vertrekken van den bankier lagen op de tweede verdieping. De heer des huizes maakte zich gereed om naar boven te klimmen en had reeds den voet op de eerste trede van den trap gezet, toen hij zich plotseling omkeerde en den smallen gang inging, die van het eigenlijk woonhuis naar de daarvan geheel afgescheiden kantoren voerde. Hij trad zijn eigen kantoor binnen. Scherper dan ooit vertoonden zich de

voren op zijn aangezicht, gebogener dan zoo even was zijne gestalte. Haastig brak hij eenige ingekomen telegrammen en brieven open en doorliep ze vluchtig. Zij schenen niets gewichtigs te bevatten. Daarna rukte hij aan de bel tweemaal achtereen. Na weinige oogenblikken verscheen Lichtman, de oude boekhouder. Sneeuwwit haar dekte het hoofd van den ouden man, die sinds vele jaren een trouwe bediende van de zaak geweest was.

'Tijdingen uit Amsterdam, Lichtman?'

De boekhouder schudde het hoofd.

'God moge ons genadig zijn, mijnheer Muller,' sprak hij, 'en alles ten goede wenden: men vermoedt reeds hoe het met het huis Van Straten & Co. staat en daar men weet hoe sterk onze firma daarbij geïnteresseerd is mompelt men..'

De bankier werd driftig. 'Niets zal men mompelen,' riep hij uit; 'het huis Muller zal rotsvast staan blijven gelijk tot dusverre; het heeft zich reeds door grootere moeielijkheden heengeworsteld!...

'Die het wonden geslagen hebben, waaraan het nog bloedt,' viel de boekhouder hem in de rede. 'Almachtige God, wie had gedacht dat het amsterdamsche huis op den rand van het bankroet zweefde! Maar zoolang de officieele tijding nog niet ingekomen is, kunnen wij nog altijd hopen.'

'Maar komt zij in, dan springt het huis Muller eveneens,' antwoordde de bankier somber. 'De belofte, welke ik mijn stervenden vader deed, om alle gewaagde ondernemingen te schuwen en den ouden glans en de eer van het huis te bewaren, is schandelijk door mij verbroken. Mijne kinderen die tot dusverre in ongestoord geluk leefden, geeft het onverbiddellijk noodlot met ruwe hand in armoede prijs aan den hoon der onbarmhartige wereld.'

Kreunend zonk hij in zijn stoel terug.

'Geef den moed niet verloren, mijnheer Muller, geef den moed niet verloren,' troostte Lichtman; 'bedenk dat morgen de trekking der Oostenrijksche loten plaats vindt? Een paar maal honderdduizend gulden kwamen de firma Muller uitmuntend van pas.'

'Hersenschimmen, zeepbellen, niets anders!' zuchtte de bankier. 'O! Cato, mijn aangebeden en engelachtig kind, op hersenschimmen bouwt uw vader het geluk zijner toekomst..

Hij verborg zijn gelaat in de handen om zijn opwellende tranen te verbergen. In het kleine kantoor was het stil. Boven echter in de met de heerlijkste bloemengeuren bezwangende feestzaal met de vergulde wanden en de hooge spiegels, die het beeld van den rijkdom weerkaatsten, staken de lakeien de kaarsen op de kroonluchters en candelabres aan en stemden de muzikanten hunne instrumenten.

(*Wordt vervolgd.*)

Misdaad en vergelding.

De mededeeling.
VII.

Op het slot der Macleans gebruikte men ongeveer op hetzelfde uur het avondmaal als op den ouden burcht. Evenals hier bestond daar het tafelgezelschap uit drie

personen; zoodra echter de tafel afgenomen was bracht men in plaats van den eenvoudigen porter in den ouden burcht, donker vonkelenden Bourgognewijn in het slot der Macleans op tafel. Dat was de lievelingsdrank van den dokter; toch dronk hij nooit veel en placht den wijn met water te mengen.

‘Maar, beste Francis,’ bemerkte de dokter, terwijl hij achteloos in den gemakkelijken leunstoel achterover leunde ‘gij moet hier toch vreeselijk eenzaam wonen; hebt gij in het geheel geen buren?’

Juist zoo had de dokter het gesprek met Ralph ingeleid, en deze, die reeds onder het maal onrustig op zijn stoel heen en weer geschoven had, begon zich buitengemeen slecht op zijn gemak te voelen.

‘Bah!’ meende de baronet; ‘de zomer is schoon, de rust der eenzaamheid doet mij goed en in den winter ga ik naar Liverpool; daar hebben wij levendigheid genoeg.’

‘Doet de eenzaamheid uwen zoon ook zoo goed?’

‘Mijn zoon? Ralph vindt het leven in de stad onuitstaanbaar; hij heeft ternauwernood het eerste gezang van den leeuwerik kunnen afwachten. Is het riet zoo, Ralph?’

‘Ja, ja,’ bevestigde deze, wien het daarbij gloeiend heet langs den rug liep; want hij bespeurde een glimlach om de lippen van den dokter, waarvan hij de beteekenis zeer goed kon gissen.

‘Wie zijn dan eigenlijk uwe naaste buren?’

‘Dat zijn de Bedfords - maar de hertog komt nooit hier - de Humphrey's, de Coleridge's’

‘Maar die wonen wel een halve dagreis van hier!’

‘Ja, ja, het is een verre weg.’

‘Wat is dat toch voor een ouden kerktoren, dien ik bij ons roeitochtje boven de boomen zag uitsteken?’

‘Dat is geen kerktoren; wij noemen het de oude burcht, het stamhuis der Waterfields.’

‘Waterfields? Ik meen dat ik die ken. Staat niet een Mr. Hamilton Waterfield in dienst bij de Compagnie?’

‘Ja, dat is een broeder.’

‘Ik herinner mij zijner nog zeer goed. Ik was zeer bevriend met hem. Gij zult wel de goedheid willen hebben morgen met mij over te varen en mij aan zijn broeder voor te stellen.’

‘Ik zal eens gaan zien waar de sigaren blijven,’ bemerkte Mr. Ralph en verwijderde zich ijlings.

‘Dat zal niet gaan, beste Herbert,’ antwoordde sir Francis, op sleependen toon, na een paar keeren gehoest te hebben. ‘Wij leven op een gespannen voet.’

‘Maar, mensch als gij een buurman hebt, hoe kunt gij dan met hem in onmin leven? Wat heeft hij u gedaan?’

‘Mij eigenlijk niets; weet gij, het is zoo wat een oud erfstuk; het plant zich sinds onheuglijken tijd van vader op zoon over.’

‘Aha! hier Montagne, daar Capulet! Er ontbrak nog maar aan dat uw Romeo zijn Julia vond. Heeft de andere eene dochter?’

Sir Francis zag hem met groote oogen aan.

‘Dood en duivel, Herbert! Maar dat is niet mogelijk!’

‘Wat is niet mogelijk? Dat uw buurman een dochter heeft?’

‘Die heeft hij inderdaad!’ riep de baronet en sprong woedend op; ‘de menschen spreken allen met den grootsten lof over hen en ik ben er de man niet naar om zelfs van mijn vijand iets kwaads te zeggen, dat ik niet bewijzen kan. Maar dat mijn zoon...’

Hij liep naar de deur en rukte het daar hangende belkoord bijna naar beneden. Een gegalonneerde bediende verscheen op den dorpel.

‘Mijn zoon moet oogenblikkelijk hier komen!’ schreeuwde sir Francis dreigend den bediende toe, die zich ijlings uit de voeten maakte.

‘Maar wat wilt gij dan eigenlijk, Francis? Wees toch verstandig.’

‘Ik ben in het volle bezit van mijn verstand; mijn zoon echter schijnt het zijne ten deele verloren te hebben.’

‘Maakt gij u niet boos om een hersenschim?’

‘Neen, in het geheel niet! Daarom dus is hij zoo verzoenend geweest! Daarom wilde hij de boot terugzenden? Daarom zwerft hij tegenwoordig met bleeke wangen rond! Ik meen mijne voorvaderen zich in hun graf te zien omkeeren bij den aanblik van dezen ontaarden afstammeling.’

‘Kom, kom!’ vermaande Herbert, zijne hand op den schouder van den verontwaardigden baronet leggende; ‘sla toch niet zulke domme praat uit! Wanneer zich uwe voorvaderen in hun graf omkeeren, dan geschiedt dit gewis enkel daarom, dat zij u nog altijd aan die onzinnige veete zien vasthouden. Daar boven weet men dat het niet wel gedaan is vijandschap te blijven aankweeken, en Capulet en Montague loven arm in arm de liefde van den barmhartigen God.’

‘Ik echter doe dat niet, ik ben nog hier beneden, en vloeken wil ik mijn zoon als hij zich met zulk een geschiedenis ingelaten heeft.’

‘Speel niet met zulke woorden, Francis!’ be strafte hem Mr. Herbert op ernstigen toon. ‘God kan uw zoon van u wegnemen eer gij tijd hebt uw vloek uit te spreken.’

Op dit oogenblik kwam de dienaar binnen en meldde: ‘Mr. Ralph is niet op het slot, hij heeft zijn vischhengel meegenomen en is gaan visschen.’

‘Visschen?’ riep de baronet. ‘Over een kwartier is het pekdonker.’

De bediende bewaarde het zwijgen.

‘Ga! als hij terugkeert moet hij dadelijk hier komen.

De bediende ging heen.

‘En als hij eens niet terugkeerde?’ vraagde Mr. Herbert op ijskouden, scherpen toon. ‘Wanneer God uw vloek gehoord heeft en hem bij dezen nachtelijken vischvangst iets overzendt, dat de menschen een ongelukkig toeval noemen? Wanneer hij eens met den worm, die zich vermeet te vloeken, waar hij zou moeten zegenen, in het gericht treden wilde?’

‘Dat ware ontzettend!’ riep sir Francis, terwijl hij met de handen op den rug met groote stappen het vertrek op en neer liep.

‘Hoor mij bedaard aan, oude vriend,’ ging Herbert voort. ‘Ik wil niet zeggen dat het is gelijk gij vreest; ik weet zelfs dat het anders is.’

‘Anders!’ riep plotseling sir Francis, staan blijvende en een zucht van verlichting slakende. ‘Maar zoo gij het weet, waarom drijft gij mij dan tot vertwijfeling! Waarom doet gij zoo geheimzinnig en zegt mij niet ronduit wat er van de zaak is...’

Mr. Herbert zag sir Francis zwijgend met over elkander geslagen armen aan.

‘Wat was ik toch dwaas!’ ging de baronet voort en droogde met zijn zakdoek het zweet af, dat in heldere druppels op zijne slapen stond. ‘Ik zou in mijn eigen huis van iets onkundig blijven en laat mij door u, die sinds een paar uren hier is, benauwd maken. Wat kunt gij weten dat ik niet gezien zou hebben?’

‘Nu, zoo laat mij u dan zeggen, dat er inderdaad een verkeering tusschen uw zoon en die dochter van Waterfield - zij heet, meen ik, Carola - bestond.’

‘Dus was het toch zoo?’

‘Ja, ze is echter ten gevolge van het gebeurde met de boot afgebroken geworden.’

‘Dat was het passendste, wat mijn zoon doen kon.’

‘Voor zoo veel ik weet is de afbreking niet van hem uitgegaan.’

‘Hoe! van haar dus?’ vraagde de baronet wederom driftig wordende. ‘Wat heeft zij op mijn zoon aan te merken gehad?’

‘Dat zijn hunne zaken, en thans, nu wij de ziekte van uw zoon kennen, moet gij den dokter het woord geven.’

‘Goed! Laat hooren!’

‘Aan een gebroken hart sterft niemand en het hangt derhalve geheel van u af of deze verkeering afgebroken blijft of weer aangeknoopt zal worden.’

‘Daar is geen sprake van; ik zal mijn zoon ten spoedigste uithuwen en dan houdt elke wederaanknooping van zelf op.’

‘Gij vergeet, dat dit niet zonder de toestemming uws zoon geschieden kan, en ik vrees dat hij dit geneesmiddel niet zal willen gebruiken. Luister nu verder.’

‘Ik luister.’

‘De mensch is zoo geschapen, dat lichaam en ziel in onafgebroken verband met elkander staan. Het verdriet doet, gelijk ik u gezegd heb, rechtstreeks niemand sterven; maar het knaagt aan de levensvoorwaarden, het verlamt de veerkracht van het lichaam, het maakt het voor alle ziekten vatbaar; er komt hier of daar een onbeduidende ongesteldheid bij en wij geneesheeren zeggen dan: Hij of zij is aan die of die ziekte gestorven, terwijl het volk beweert ‘het

verdriet heeft hem ten grave doen dalen.' Dit is het geval met uw zoon. Gij kunt nu zelf de noodige gevolgtrekkingen daaruit maken. Ik heb mijn plicht als geneesheer vervuld: ik heb u omtrent den gezondheidstoestand van uw zoon ingelicht en gij kunt thans handelen naar u goeddunkt.'

'Dat is een verduiveld onaangename geschiedenis!' riep de baronet en woelde met beide handen door zijne grijze haren.

'Mij komt de geschiedenis integendeel zeer gewenscht voor; ik zou de gelegenheid bij de haren grijpen om deze oude vijandschap uit de wereld te ruimen. Ziet gij, Francis, vijandschap tusschen menschen is in ieder geval eene bekrompenheid van geest; en als men er daarbij nog niet eens een oorzaak voor aangeven kan, dan weet ik niets, wat men bekrompeners zou kunnen bedenken. Maar terwijl wij hier zitten te redeneeren, worstelt uw zoon wellicht met de golven.'

STA, GIJ DEUGNIET, NAAR C. ZIERMANN.

De baronet sprong op als werd hij door een slang gestoken.

'Altijd hebt gij van die onrustbarende gedachten!' voegde hij den dokter verwijtend toe. Daarop ijlde hij naar de deur en rukte die open. 'Is Ralph nog niet teruggekeerd!' riep hij in het voorvertrek.

'Neen, mijnheer,' antwoordde de daar wachtende bediende.

'Zend terstond bedienden met lantaarns aan den oever! Men make mijne boot gereed!' Vervolgens wendde hij zich tot Mr. Herbert, die insgelijks opgestaan was. 'Ik gevoel, dat het kinderachtig is; maar ik moet van dezen kwellenden angst bevrijd worden.'

'Gij hebt volkomen recht, mijn vriend,' antwoordde Herbert. Men mag niet met vloeken spelen. Als men iemand met de angstvallige instandhouding van een onverstandige vijandschap langzaam om het leven brengt, heeft dit veel minder te beteekenen.'

'Maar, mensch, zijt gij dan alleen hier gekomen, om mij razend te maken?' riep de baronet blootshoofd de deur uitloopende.

Mr. Herbert volgde hem langzaam, met een tevreden lachje om de lippen, na zijn reeds kaal wordend hoofd zorgvuldig voor de koele avondlucht gedekt te hebben.

Toen hij boven aan den trap op het terras verscheen, was de baronet reeds gereed in zijne boot te stappen, terwijl men stroom op- en afwaarts bedienden met lantarens heen en weer zag loopen.

'Maar wat voert gij toch uit! Ik geloof, dat Mr. Ralph daar komt aan varen.'

Inderdaad kwam uit de schaduw aan den overkant van het water een vaartuigje te voorschijn, dat door één man geroeid werd. Het was Ralph die, de lichten aan den oever been en weer ziende gaan, zich verbeeldde, dat er iets ongewoons in het slot moest voorgevallen zijn. Hij wilde derhalve een bediende daaromtrent ondervragen en verwachtte geenszins zijn vader en Mr. Herbert aan te treffen. Daar de baronet hem echter terstond aanriep was het niet goed meer doenlijk zich opnieuw achter het kreupelhout aan de overzijde te verbergen, waar hij gehoopt had de eerste losbarsting van den storm hoog boven zijn hoofd te laten wegbruisen. Nu voegde hij zich naar de omstandigheden en na eenige krachtige riemslagen legde de boot aan den trap aan.

Tot zijne niet geringe verbazing bepaalde zijn vader er zich toe hem zijn misnoegen te kennen te geven, dat hij op zulk een geheimzinnige wijze uit het slot verdwenen was. Of hij deze verschooning aan de tegenwoordigheid eens bedienden te danken had, wist hij evenwel niet met zekerheid en volgde daarom, met een eenigszins kloppend hart zijn vader naar de kamer, die deze even te voren verlaten had; achteraan kwam de nog steeds vergenoegd glimlachende Mr. Herbert.

'Hoe ver waart gij met miss Waterfield?' vraagde sir Francis zijn zoon, nadat alle drie plaats genomen hadden, zonder eenige inleiding.

'Wij voedden beiden met den geringsten twijfel, dat wij niet met elkander trouwen zouden,' antwoordde Ralph hooghartig.

'En hoe denkt gij dat plan te volvoeren?' vraagde de baronet.

'Het wordt in het geheel niet volvoerd,' antwoordde Ralph zuchtende. 'In den markies Lughini is een mededinger opgetreden, die niet op dezelfde hinderpalen stuit als ik en dus is onze verkeering afgebroken.'

'Zoo? Het was u niet genoeg een vijand van ons huis de verzoenende hand te bieden; gij hebt u ook nog door hem de deur laten wijzen!'

'Alles berust nog slechts louter op veronderstellingen,' sprak Mr. Herbert en dronk daarbij met de grootste kalmte een glas rooden wijn met water.

'Wat? Veronderstellingen?' vraagde de baronet.

'Wel ja, die geschiedenis met den markies Lughini bestaat nog alleen in het brein van uw zoon. Ik wil echter eens onderzoeken wat er wezenlijk van aan is.'

'Te veel is er van aan!' riep de baronet. 'Het kon niet anders komen: een Waterfield kon niet anders handelen!'

'Ik heb in miss Carola niet die vijandschap aangetroffen, die mij hier bij iederen stap het leven verbittert!' antwoordde Ralph met nadruk, 'en ik heb niet gaarne, vader, dat gij iemand onrechtvaardig beoordeelt, die gij niet eens kent.'

'Hebt gij mij haar niet in drie woorden geschilderd?'

'Ik heb niet gezegd, dat zij opzettelijk deze breuk heeft uitgelokt. Als zij het gedaan heeft, dan heeft zij zich naar den drang der omstandigheden geschikt. Wat is liefde zonder hoop?'

'De vraag is of het huis der Macleans zich dezen smaad zal laten welgevallen!' merkte sir Herbert aan.

‘Ja, dat is het!’ riep sir Francis toornig. ‘De onbezonnenheid van dezen jongen man is grenzenloos geweest en ik geef u mijn bepaald misnoegen te kennen, Ralph.’

‘Ik wil de gegrondheid van uw misnoegen van uw standpunt beschouwd, niet bestrijden,’ verklaarde Mr. Herbert; ‘maar wij staan thans voor een feit, waarmede wij rekening moeten houden. Nadat Mr. Ralph eenmaal als aanbidder opgetreden is, lijdt de eer van het huis der Macleans het niet meer, dat hij afgewezen wordt.’

‘Een verduivelde geschiedenis!’ riep de baronet en liep met dreunende stappen het vertrek op en neer; ‘een verduivelde geschiedenis! Ik mag ze keeren en wenden zooveel als ik wil, er blijft voor ons altijd een smet aan kleven. Zoover onze familie-overleveringen reiken, stonden wij steeds vijandig tegenover elkander; had er nooit eenige toenadering tusschen de beide stamhuizen plaats. Was er een Waterfield gekomen, ik had vrede kunnen sluiten; doch daar komt een Maclean en hij komt niet alleen maar hij wordt zedelijk teruggestooten, en van deze schandpaal draagt mijn eenige zoon de balken aan.’

‘Vader!’ bruiste Ralph op.

‘Zwijg, jong mensch!’ riep Herbert met snijdende stem. ‘Het was in ieder geval onverantwoordelijk van u. Wij, oudere en ervarener lieden zullen nu moeten overleggen, hoe zulks weer goed te maken is. Francis, uw geval gaat mij zoo zeer ter harte alsof het mij zelven overkomen was.’

‘Mijn oud geslacht, mijn eerbiedwaardige overleveringen!’ riep sir Francis.

‘Laat ons die zaak met kalmte bespreken,’ vermaande Mr. Herbert. ‘De verkeering kan niet als ongedaan beschouwd worden. Zonder twijfel zou Waterfield daarvan op boosaardige wijze roemen. Dat moeten wij voorkomen.’

‘Maar hoe?’

‘Deze markies Lughini moet aan de deur gezet worden, de verkeering moet weer aangeknoopt worden.’

‘Dat is niet mogelijk; ik heb daar niet den minsten invloed. ‘

‘Gij moet u geheel buiten de zaak houden. Ik ben hier volkomen onbekend; men weet nog niet eens, dat ik met u bevriend ben; ik zal voor alle dingen op ontdekking uitgaan en naar den uitslag hiervan behouden wij ons verdere handelingen voor.’

‘O mijn vriend, als gij u deze moeite wildet geven!’ riep sir Francis zichtbaar verlicht.

‘Zeker, zeker, wil ik dat,’ verzekerde Herbert. Vervolgens wendde hij zich tot Ralph met de woorden: ‘Jonkman, dat was een onbegrijpelijke streek van u.’

‘Onverantwoordelijk!’ bekrachtigde Ralph's vader.

Daarmede scheidden zij van elkander.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 48]

DE ST.-JACOBSTOREN TE LEEUWARDEN.

Onze gravures.

De st.-Jacobstoren te Leeuwarden.

Niet vele van onze lezers zullen ooit Leeuwarden, de hoofdstad van Friesland, bezocht hebben; dit belet niet dat die stad meer dan eene merkwaardigheid bevat die een tourist met belangstelling in oogenschouw zou nemen. Onder deze merkt men op den scheeven toren, die even als die van Pisa zich in hellenden toestand bevindt; doch die, wat erger is: door de achtbare raadsheeren der stad veroordeeld is om te verdwijnen. Men denkt, dat hij binnenkort vallen zal, en om dit te voorkomen, wil men hem afbreken.

De St.-Jacobstoren dagteekent van ruim drie eeuwen: het verzakken zal dan ook wel aan den tijd te wijten zijn. 't Is wel jammer, dat de toren veroordeeld is: wij zien ongaarne eenig gebouw van kunstwaarde, uit vroeger dagen, verdwijnen en had men in den tijd van kunst- en smaakverbastering zoo roekeloos niet omgesprongen met vele oude gebouwen, onze straten zouden op dit oogenblik wezenlijke museums zijn.

Aan den St.-Jacobstoren, die in 1540 gebouwd werd, was vroeger eene kerk verbonden, doch de Hervorming heeft ze deels afgebroken, deels tot andere doeleinden gebruikt. De klokken, de roepstemmen voor de geloovigen, hangen nog in den toren; doch sedert lang zwijgen zij gelijk in een doodenhuis. De grootste klok, die met kunstrijk beeldwerk is versierd, heet *de Leeuw* en even als Roelant te Gent, en ook op ander plaatsen, bevat zij een opschrift in denzelfden zin als gemelde klok.

De klok telde ‘brullende over de Leeuwarder daken, de uren af en roept door haren klank de burgers tot de vlammen en de wapens,’ tot den bluschdienst of den oorlog.

Wat ons, Belgen en Antwerpenaars, aanbelangt is dat die klok gegoten is in 1551 door C. Wagheneus, klokgieter te Antwerpen. Eene kleinere klok draagt den naam van den H. Petrus en het jaar 1544. De beiaart, uit 38 klokken bestaande en meestal uit 1568 dagteekenend, is met latijnsche spreuken, veelal uit de psalmen getrokken, versierd.

De omgang, boven het gemetselde gedeelte, verheft zich 23 meters boven den grond. Daaruit schiet de spits op; die echter bevonden is ook niet recht te staan en 85 centimeters naar den oostkant over te hellen. Na 1832 heeft men de voorzorg genomen de muren met balken te verbinden en er eenig metselwerk, tot versterking, aan toe te brengen; doch het gevaar schijnt nu te duidelijk geworden en in januari 1884, na den storm van december, is de afbraak besloten. Misschien zal men bij den afbraak bevinden, dat de St. Jacobstoren zoo min zou gevallen zijn als de toren van Pisa; doch eens aan 't sloopen zal het te laat zijn.

De eerste vijand.

Hebt ge ooit de *zeven Zwaben* van Grimm gelezen, die van schrik staan te beven omdat zij... eene horzel hooren brommen? Welnu, deze jonge vogels zijn, van nu af moediger dan die zeven lummels, die met ééne lans gewapend door de wereld trokken, al hebben die jonge musschen dan ook nog nooit hun nest verlaten. Gevaar kennen zij nog niet; want het ouderenpaar was altijd daar om hen te beschermen. Nu echter

verwijdert zich dit laatste verder en verder, en de eerste vijand daagt op: 't is een bie of hommel! Doch ziet eens hoe de kleinen, bij het zien van dat ongekende monster, den kop opsteken, krijtend den bek openen en als verklaren dat zij hun leven duur zullen verkoopen; klein maar dapper! Als zij in hun leven geen gevaarlijker vijand ontmoeten dan een hommel of een bie - dan wenschen wij hun geluk. 't Zal misschien wat anders zijn als de rosse kat weet wat lekkere beetjes boven dat plaasteren beeld genesteld zijn. In dat geval zal er van die zes gevleugelde Zwaben geen veertjen overblijven.

Volop zomer.

‘Bloemen, bloemen!’ Kan men een heerlijker en dichterlijker woord hooren klinken, dan dit in het begin des jaars, wanneer, na een harden en vervelenden winter, alom de natuur zich met kleuren en geuren tooit! Vlinders, vogels, bieën, kortom, insekten van allen aard voelen zich aangetrokken tot de bloemen evenals de mensch. Alles herleeft en wint in kracht; hart en oog verlustigt zich in de prachtige kleuren, die de natuur zoo mildelijk ten toon spreidt.

De dichters vooral hebben het bloemenjaargetij met liefde en verrukking bezongen. Had ik, roept Beets

Had ik uw adem, nachtegalen!
Uw zilvertoon,
Langs alle heuvlen, alle dalen,
Zou ik uw smeltend lied herhalen,
Zoo vol, zoo schoon!

Ik prees dien God in mijn gezangen,
Die veld en woud
Weer 't groene kleed heeft omgehangen,
Na zooveel maanden van verlangen
Zoo blijde aanschouwd.

Ik zou dien grooten Schepper loven
Die, ongezien,
Zijn throon gevestigd heeft daar boven,
En wien de bloemkens onzer hoven
Hunne offers biên.

Doch van dat denkbeeld gaan velen onzer jonge poëeten niet meer uit. 't Is immers de mode God buiten de natuur te sluiten en de oudere dichters, die nog in Hem gelooven, als versleten pruiken aan te zien. Als een nieuwmodisch dichter zich in de natuur, in het midden van bloemen, van lust en leven bevindt, denkt hij niet meer aan den oorsprong van dat alles, aan het ideale, hij denkt aan de platte stoffelijkheid. Zal die jammerlijke mode in de poezie lang duren? we hopen het niet.

Een oogenblik van zwakte.
Eene schets uit den tegenwoordigen tijd.
(*Vervolg.*)

II.

De vertrekken van den zoon des huizes waren met alle bedenkelijke gemakken ingericht; de plaats, waar de jonge officier zijne vrienden ontving, moest den rijkdom der firma waardig zijn.

Louis en zijn gast zaten pratend bij elkander. De geur van fijne havannah's vervulde de kamer, welker kostbare inrichting graaf Hallenburg met blijkbare belangstelling en vonkelende oogen monsterde.

De edelman had de statige ingetogenheid, welke hij zich in de tegenwoordigheid der familie Muller had opgelegd, geheel ter zijde gesteld. Onuitputtelijk in pikante anecdoten wist hij den jonkman in hooge mate voor zich in te nemen en bracht daarna ongemerkt het gesprek op Cato, wier schoonheid en lieftalligheid hij hemelhoog prees.

Louis lachte. - ‘Gij zijt een vleier, graaf,’ sprak hij. ‘Ik vind mijne zuster zeer dom; zij heeft een romantischen gril in haar hoofd, dien wij verdrijven moeten, het zij goedschiks of kwaadschiks; want het blijft er bij, graaf, gij wordt mijn schoonbroêr en ik heb vrije jacht op uwe goederen.’

‘Dat doel te bereiken, ware het hoogste geluk mijns levens,’ zegde de edelman met warmte, ‘maar ik vrees, dat mejuffrouw uwe zuster zich mij niet gunstig zal betoonen zoo lang een andere beeltenis...’

‘Deze Gerhardt moet van haar gescheiden worden,’ viel Louis hem driftig in de rede; ‘ik heb reeds een kleine, alleraardigste intrige op touw gezet, voor welke de eenvoudige kamenier mijner zuster mij voor een gouden Napoleon en eenige andere kleine diensten hare hulp toegezegd heeft. De snaak is fijngevoelig en heeft een zeker punt van eer; daarop bouw ik mijn plan. Wees verzekerd, dat het ideaal mijner zuster u niet lang in den weg zal zijn. Doch het is tijd om ons toilet te voltooien,’ vervolgde hij, op zijn horloge ziende. ‘Jan zal u mijn heelen halsdoekenvoorraad ter uitzoeking voorleggen.’

Hij belde en in het naaste oogenblik verscheen de bediende van den jongen officier. Het was een lang opgeschoten kerel met listige oogen en rood haar, de broeder van het meisje, dat Louis zoo even genoemd had en bij Cato als kamenier diende.

Jan kende de zwakheden van zijn heer en stond bij dezen in hoog aanzien. Hij was dezen en zijn vriend bij het toilet behulpzaam en toen beiden naar beneden gingen om zich naar de feestzaal te begeven, bleef hij in de kamer terug om alles op te ruimen. Hij werd in zijne bezigheid gestoord door zijne zuster Sophie, die juist binnenkwam, toen hij op het punt was een in het vestzakje van zijn heer gevonden stuk zilvergeld in zijn eigen zak te steken. Verschrikt keerde hij zich om.

‘Geneer u niet, Jan,’ sprak het meisje lachend; ‘gij zijt ongestoord! Ook mijne meesteres is reeds beneden in de zaal. Doch hier, neem dit papier. Frits Born heeft het mij in de hand gestopt toen hij mij op de markt ontmoette.’

De hand van den bediende beefde eenigzins toen hij het morsige briefje openbrak. ‘Sophie,’ fluisterde hij het meisje toe, ‘morgen moet het gebeuren... op een avond na een feest pleegt de familie vroeger ter ruste te gaan; ik zal wel gelegenheid vinden om de tuindeur open te maken. Sophie, overmorgen hebben wij duizend klinkende daalders voor den kleinen dienst.’

‘Ach! Jan, Jan, ik ben zoo angstig over die zaak,’ fluisterde het meisje, ‘zich van de juffrouw een paar oorhangers of van den luitenant een paar goudstukken toe te eigenen, beteekent niets, maar rechtstreeks inbraak te plegen, waarbij de policie te pas komt..’

‘Wij kunnen niet terug, Sophie, wij willen er ook eens goed van leven; den heer Muller blijft toch nog meer dan genoeg over; het blijft er bij; morgen nacht! En laat

ons nu gaan; in de bediendenkamer zal vandaag menig lekker brokje opgedischt worden.'

III.

In de helder verlichte zalen van het bankiershuis Muller heerschte een druk gewoel. Brillanten flikkerden en weerkaatsten in de hooge spiegels zware kleeden ruischten en op de maat van de welluidende dansmuziek bewogen zich de bevallige paren. De dame des huizes was voortdurend door een dichte drom heeren omgeven, die haar met huldeblijken overlaadden. Aan de speeltafel zat de bankier, een aanzienlijke som lag voor hem; maar werktuigelijk nam en gaf zijne hand de kaarten. Met den geest was hij ver, zeer ver van dit feest verwijderd. Tijding uit Amsterdam! dood en leven hing daarvan af, en zich niet aan het geringste vergrijp tegen de wellevendheid te mogen schuldig maken, niet naar de meest afgelegen kamer van het huis te mogen vluchten!!

Maar nog een ander man, hoewel het vuur der jeugd in zijn binnenste gloeide, staarde ernstig en peinzend op het glinsterende gewoel, dat zich in steeds afwisselende beweging voor zijne blikken ontrolde, gelijk het kleurenspel van een kaleïdoscoop. Het was een jonkman van omstreeks twee en twintig jaar, van ranke, middelmatige lengte, met donkere oogen vol uitdrukking en een teere bijna meisjesachtige gelaatskleur; zijn kleeding was hoogst eenvoudig maar onberispelijk. Cato, die in haar kleed van zware witte zijde, het rijke haar met een bosje eenvoudige viooltjes getooid, ofschoon in het oogvallend bleek, er zeer schoon

uitzag, danste een extratoer met den graaf Hallenburg. Het oog van den jongen man trachtte hare blikken te ontmoeten, doch Cato werd nog bleeker en vestigde haar oog strak op haar danser, als schepte zij het grootste behagen in het compliment dat de edelman haar zoo even toefluisterde.

De jonkman, die zich in een nis terug getrokken had, kromp ineen.

‘Wat is er gebeurd?’ mompelde hij binnensmonds. ‘Cato vermijdt mij; die vreemdeling schijnt hare gansche oplettendheid te boeien - graaf Hallenburg noemt hij zich - naar men zegt, is hij zeer rijk, en dat is wel verlokkend. Doch, neen, neen,’ onderbrak hij zich, ‘ik ken Cato en haar trouw - ik.’ Zijn gedachtengang werd door de nadering van den jongen luitenant gestoord.

‘Aha, mijnheer Gerhardt,’ sprak hij met die spottende beleefdheid, welke des te scherper wondt, ‘wel, staat gij zoo in bewondering verzonken van mijn vriend, den graaf Hallenburg? Een volmaakt cavalier, vindt gij niet?’

‘Uitwendig ja, mijnheer de luitenant, voor zoo ver mijn oordeel in dit opzicht gaat,’ antwoordde Emil bedaard.

‘Mijne zuster is verrukt over den graaf,’ ging Louis vertrouwelijk voort: ‘zij dweept met hem, sedert zij in Hamburg de eerste quadrille met hem danste. Ziet gij wel, haar geluk spiegelt zich letterlijk op haar gelaat af.’

‘Ik vind mejuffrouw Cato integendeel zeer bleek,’ antwoordde de jonkman droog.

‘Gij mat haar waarschijnlijk te veel met uwe muzieklessen af, mijnheer Gerhardt,’ merkte de officier boosaardig aan. ‘Cato dient versterkt te worden om in welstand de gelukwenschen van onze bekenden met hare verloving met den graaf te kunnen ontvangen, welke sinds lang een uitgemaakte zaak is.’

Met deze woorden verliet hij den als door een donderslag getroffen jonkman, om zich onder een andere groep te mengen.

Daar wekten de tonen eener Française dezen uit zijne verdooving op; het was de dans, dien Cato hem toegezegd had. Met moeite onderdrukte hij de hem bestormende gewaarwordingen, die zijn hart met een nameloos wee vervulden en met vasten tred begaf hij zich naar de plek, waar de dochter des huizes plaats genomen had, om zich van de vermoeienis van den laatsten dans te herstellen. Hij moest door een drom oude en jonge heeren heenbreken, die de gevierde dochter van den rijken bankier omgaven, en toen hij er in gelukt was, zag hij wederom den graaf Hallenburg achter op haar stoel leunen, zag hij haar glimlachen om zijne kwinkslagen. - Cato's gelaat werd nog bleeker dan te voren als zij opstaande en hare bevende hand in de zijne leggende met hem ten dans ging. Graaf Hallenburg en eene jonge dame uit de voorname wereld waren de *vis-à-vis* van het schoone paar. Onder de vroolijke tonen der muziek fluisterden zij elkander eenige woorden toe.

‘Ik moet u spreken, Emil, voor de eerste, voor de laatste maal, alleen, zonder getuigen.’

Voort was de zoete droom voor eeuwig,

Changez les dames!

‘Bespaar u alle verklaring, ik weet alles, ben op alles gevat.’

‘Gij weet niets, kunt niets weten... morgen komt gij op het gewone uur, Sophie zal u een briefje...’

Bevallig kwam graaf Hallenburg hen in den pas te gemoet, de paren dwarrelden door elkander, bedwelmend golfden de tonen der muziek door de zee van licht..

In de zaal verscheen een bediende met een klein briefje in de hand; zijne blikken vlogen zoekend ginds en herwaarts - en hij verdween in de speelzaal, waar de heer des huizes nog steeds bij het spel zat. Nu ging hij eerbiedig op den bankier af, die vragend, met de uitdrukking van de grootste spanning, naar hem opzag.

'Vergeef mij, mijnheer Muller! De heer Lichtman, die nog op het kantoor is, zendt u dit...'

De bankier lachte. 'Die oude getrouwe ziel, dag en nacht voor het belang der firma zorgende, met mijn volste vertrouwen bekleed en toch aarzelend, zoodra het eene zaak geldt, die eenigszins buiten den gewonen sleur is. Wat zal het nu weer zijn... de een of andere bagatel!'

Hij brak het briefje open met een lachje om den mond, maar met den doodsangst van bange verwachting in het hart; hij voelde hoe het koude zweet op zijn voorhoofd parelde, hoe zijne handen sidderden...

'Tijdingen uit Amsterdam,' las hij, - de vaste hand van den grijzen boekhouder was krachteloos en bevend, een ongeoefende kinderhand geworden. 'Van der Straten en Cie. hebben zich verklaard; 8 pCt. of failliet - God behoede ons arm huis.' - Waarlijk, in het zwakke lichaam moest een sterke ziel wonen, want geen trek veranderde in het fijne, zachte aangezicht van den bankier, toen hij den brief ineen frommelde en in zijn vestzak stak.

'Zeg aan Lichtman, dat ik het goedvind wat hij mij voorstelt, doch niet boven de 10.000 pond sterling. Vergeving voor de storing, mijne heeren...'

'Alle eerbied voor deze storing,' lachte de tegenover den heer des huizes zittende partner, 'welke door een zaak van zulk een bedrag veroorzaakt wordt. Nu, ik wil hopen, dat zij goed mag uitvallen; komaan! laat ons klinken, mijne heeren, op de welvaart van het huis Muller: zoo frisch en krachtig als zijn chef moge het zelf blijven, vast op granieten grondslagen, onberoerd door den storm der gebeurtenissen!'

Waarom ging er plotseling een gemurmel door de zaal, waarom zweeg de muziek eensklaps te midden van den opwekkenden dans, waarom drongen de gasten naar de aangrenzende speelzaal... vragen en antwoorden kruisten elkander in alle richtingen.

Een plotselinge ongesteldheid had den heer des huizes overvallen. Opgestaan om met het hoog opgegeven glas voor een op hem uitgebrachten toost te bedanken, was zijn arm krachteloos neergezonken, onsamenhangende woorden ontsnapten aan zijn mond, koud zweet parelde op zijn voorhoofd en een diepe onmacht beroofde hem van zijne bezinning. De lichamelijke kracht had over de wilskracht gezegevierd, het koord van den boog was te sterk gespannen, het moest springen.

Een half uur later was de laatste gast uit het huis van den bankier Muller verdwenen, hoewel de in allerijl ontboden dokter verklaarde, dat de toestand van den gastheer volstrekt geen ongerustheid behoefde in te boezemen. Cato zat aan de legerstede haars vaders, mevrouw Muller zat, mokkende over de storing van het feest, in haar kamer en Louis deed zich met een aantal jongelieden te goed aan het souper dat bestemd geweest was het bal aangenamer te onderbreken, dan zulks door de plotselinge ongesteldheid van den gastheer geschied was.

IV.

In een kleine, eenvoudige en spaarzaam gemeubelde kamer van een huisje in de voorstad rust in een leunstoel een oude man. Het is de vroegere boekhouder van den

rijken bankier Godfried Muller, Thomas Gerhardt, die uithoofde van aanhoudende ziekelijkheid zijn ontslag uit zijne goed. betaalde betrekking had moeten nemen. Een kleine rente en de ondersteuning van zijn eigen zoon Emil, die een gezochte muziekmeester was en zijn woning met hem deelde, voorzag in het onderhoud van den man, die op gevorderden leeftijd gehuwd was, maar zijne vrouw na anderhalf jaar door den dood verloren en in zijn zoon zijne geheele vreugde, zijn gansche geluk gevonden had.

Het was drie uur in den namiddag. Emil had volgens gewoonte met een hartelijken groet het huis verlaten, om zijne beroepsplichten te gaan vervullen, en zijn vader was alleen. Nadenkend zat de oude man voor zich uit te zien, het dagblad, waarin hij had gelezen, was uit zijne hand gegleden en ernstige en opgeruimde gedachten moesten hem afwisselend voor den geest treden, want nu eens rimpelde zich zijn voorhoofd, dan weder speelde een lachje om zijne lippen.

Behoedzaam opende de meid de deur der kamer. ‘Mijnheer Gerhardt, daar is een heer die u wenscht te spreken.’

‘Laat hem binnenkomen, Marie,’ zegde hij, met moeite opstaande, en den bezoeker te gemoet gaande, riep hij vroolijk verrast uit:

‘Heb ik het wel? Daar is mijn oude vriend Helm! Voorwaar een onverwachte eer.’

De bezoeker was een oude heer, gelijk de voormalige boekhouder zelf, hij had een eenigszins afgedragen majoorsuniform aan, die hij, hoewel sinds lang op pensioen gesteld, toch nog met voorliefde droeg.

Gerhardt had den gast de eereplaats op de sofa aangewezen en zette zich in zijne nabijheid.

‘En laat nu eens hooren, oude vriend, welke gelukkige omstandigheid u tot mij voert,’ zegde hij.

De majoor werd verlegen.

‘Een verzoek, vriend,’ begon hij niet zonder aarzeling, ‘een dringend verzoek. God weet het hoe zwaar mij die stap weegt; Gerhardt, gij hebt een braven jongen...’

‘Zeg een jongen zonder weerga in goedheid en voorkomendheid tegenover zijn ouden gebrekkelijken vader en gij overdrijft niet,’ viel Gerhardt hem in de rede; ‘dat hem een glansrijke toekomst weggelegd zij, is dag en nacht mijn vurigste bede.’

‘En zoudt gij hem minder liefhebben,’ vraagde de majoor, ‘wanneer hij, verleid door lichtzinnige kameraden, bedwelmd door den wijn, een daad bedreven had, die hem berouwt maar die hij niet ongedaan kan maken! Neen, niet waar? Welnu! Gerhardt, ook ik heb, gelijk gij weet, een zoon, hij is officier bij de garde, hij is in een vroolijk gezelschap geraakt; mijn Frits heeft gisteren gespeeld, verloren, verloren op zijn eerewoord! Heden avond zijn de vier en twintig uren om, betaalt hij niet, dan is hij geschandvlekt’ ging de majoor dringender voort. ‘Gij zijt niet bemiddeld, dat weet ik, maar gij hebt niet voor een gezin te zorgen gelijk ik; leen mij honderd daalders, die mij nog ontbreken, de rest heb ik reeds bijeengebracht. Dat ik mij tot u wend, kan u ten bewijze verstrekken, hoeveel vertrouwen ik in u stel. In het naastvolgende kwartaal ontvangt gij het geleende terug.’

De oude Gerhardt staarde zwijgend voor zich uit, toen de majoor geëindigd had en hem in angstige spanning aanzag.

‘Luister, vriend,’ zegde hij na eene poos. ‘Gij weet, dat ik niets bezit dan een kleine rente, waarvan ik ter nauwernood leven kan. Nochtans heb ik gespaard en geschraapt om zooveel bijeen te brengen, dat ik buiten weten van mijn zoon eenige staatspapieren koopen kon, waarop, indien het geluk mij toelacht, groote sommen kunnen gewonnen worden. Niet voor mij hoop ik; maar hem, mijn Emil, gelukkig en onafhankelijk te

zien is mijn vurigste wensch, en mijne schoonste uren zijn die, waarin ik mij zijne toekomst recht glansrijk in den geest voorspiegel. Niet in gereed geld kan ik u de verlangde som dadelijk overhandigen, maar nog vandaag ga ik naar den heer Muller, mijn vroegeren principaal. Tegen pandgeving van een mijner oostenrijksche staatspapieren zal hij mij de verlangde honderd daalders niet weigeren; verontrust u niet langer: eer het avond wordt, heeft uw zoon zijn speelschuld afgedaan.'

Een traan glinsterde in de oogen van den majoor en zijne hand sidderde toen hij die van den ouden boekhouder met warmte drukte.

'God vergelde het u, vriend Gerhardt! En nu moet ik voort om mijne jammerende vrouw mee te deelen, dat onze eer gered is; sluit uwe deur dicht, oude jongen, als gij haar niet zelve op den hals wilt hebben om u hare dankbetuigingen te komen brengen.'

In de kantoren van het huis Muller heerschte een eigenaardige ongerustheid. Wel ging alles zooals gewoonlijk en verrichtte de machine van den dagelijkschen sleur werktuigelijk haar gewonen omloop, maar men kon toch bespeuren dat er iets aan haperde en er aan het raderwerk eenig gebrek was. De voor de lessenaars zit-

tende jongelieden fluisterden elkander korte bemerkingen toe. Boden kwamen en gingen. Sinds verscheidene uren verwijlde de oude Lichtman in het privaat-kantoor van den chef. Dat de firma Muller voor een aanzienlijk bedrag in het failliete huis van Amsterdam betrokken was, wist een ieder: - en onheilspellend zweefde het bange voorgevoel op zwarte wieken door de lokalen, waar het personeel werkzaam was.

DE EERSTE VIJAND, NAAR EMIL SCHMIDT.

In het bijzonder kabinet van den chef, dat door dubbele deuren van de overige kantoren gescheiden was, zat de bankier met den ouden boekhouder druk aan den arbeid. Boeken en papieren lagen voor hen opgestapeld, maar de bankier liet het doorzien daarvan aan Lichtman over: hij zelf leunde doodsbleek en afgemat in zijn stoel achterover.

'Ga, Lichtman,' sprak hij met matte stem; 'verzoek mijne vrouw herwaarts te komen, daar ik haar in een zeer gewichtige handelsaangelegenheid een mededeeling te doen heb, en dan, dan... moet gij het personeel op de mogelijkheid van een staking... Mijn God! dat het zoo ver met het huis Muller komen moest!'

Troostend legde de boekhouder, voor de eerste maal sinds vijf en twintig jaren, zijne hand op den schouder van zijn patroon.

'Geef den moed niet op, beste mijnheer Muller, geef den moed niet op,' sprak hij, 'de goede God zal wel verder helpen. Elk oogenblik kan de telegram aankomen, die de lijst der getrokken loten bevat. Gij bezit er een menigte, mogelijk is het gelukkig nommer daaronder. Op het kantoor zeg ik niets, maar uwe vrouw kondet gij wel eenigzins voorbereiden - als het noodig is.'

VOLOP ZOMER, NAAR EMLL SCHMIDT.

Hij liep haastig om zijne eigene ontroering te verbergen uit het kantoor.

Met gesloten oogen, roerloos lag de koopman in zijn stoel. Het ruischen van een zwaar zijden kleed wekte hem uit zijne verdooving. Mevrouw Muller, over de ongewone boodschap en diens overbrenger ten hoogste verwonderd, had zich, tegen hare gewoonte in, gehaast aan den wensch van haren echtgenoot gehoor te geven. Had nu en dan in de laatste dagen een bang voorgevoel haar hart bekropen, het werd bij den aanblik van haren echtgenoot voor haar

een verpletterende zekerheid. Doodelijke bleekheid overdekte hare wangen, en geheel en al hare gemaakte deftigheid uit het oog verliezende, vloog zij op den beklagenswaardigen man toe en riep, hem krampachtig bij den arm vattende:

'Godfried, er heeft een ongeluk plaats gegrepen... Wee uwer, zoo gij lichtzinnig het welzijn der uwen op het spel gezet hebt!'

Kermend bedekte de bankier zijn aangezicht met de handen.

'Ook dat nog!' mompelde hij, 'groote God! ook dat nog: verwijten, hardheid uit dien mond, die slechts woorden van troost en medelijden voor mij hebben moest!' - Plotseling echter richtte hij zich op, zijn gelaat nam een ernstige, bijna gestrenge uitdrukking aan.

'Hoor mij aan, Laura!' sprak hij op vasten toon. 'Gij waart arm en afhankelijk van het medelijden van trotsche bloedverwanten; ik nam u, tegen den wil mijns vaders, die u koud en gevoelloos noemde, tot mijne vrouw, maakte u rijk en geëerd. De eenvoudige inrichting van het huishouden verdween, zoodra zich de oogen van den ouden man gesloten hadden. Mijn innigste wensch mijn eenigen zoon tot mijn opvolger op te leiden, werd door uw vooroordeel verijdeld. Ik bracht u met een bloedend hart dat groote offer en liet den kleinzoon van den ouden Muller de militaire loopbaan intreden. Laura, het oogenblik is daar, waarop gij mij alles vergelden moet wat ik voor u gedaan heb. Ik ben geruïneerd, Laura, Geen lichtzinnige beursspeculatiën, maar misbruik van mijn te groot vertrouwen bewerkten mijn val. Een, hoogstens twee dagen kan ik mij nog staande houden Bereid er u op voor morgen in alle vroegte met Cato de stad te verlaten; voor mijn arm kind moet het ongeluk geheim blijven, tot... tot de dagbladen het haar bekend maken.'

(*Wordt vervolgd.*)

Misdaad en vergelding.
(*Vervolg.*)

VIII.
Een onwelkome verhindering.

Mr. Herbert wilde de zaak zoo hard bespoedigen, dat zijn vriend geen tijd overbleef, goed tot bezinning te komen. Hij had hem in zijn kwetsbare zijde, zijn familietrots, aangetast en zeer slim gehandeld met het zwaartepunt niet op het aanknoopen der verkeering, maar op het afbreken daarvan te leggen.

Mr. Herbert was over het algemeen een zeer bedaard en zeer vredelievend man; men kon dat het laatste het ideaal zijns levens geweest was; want de oneenigheden, die hij reeds gehad had om de oneenigheden van anderen in der minne te schikken, waren ontelbaar. Zoo dikwijls hem dit onder aanwending van groote moeite, en zelfs tijd en geld, gelukt was, zwoer hij bij alles wat heilig is dat hij zich nooit meer om dergelijke aangelegenheden zou bekommeren; want hij had er nog nooit eenig voordeel, maar telkens veel ergernis en moeite van gehad. Ja, verscheidene malen had hij de ondervinding opgedaan, dat men hem, als zijne pogingen zonder gevolg bleven, verweet, dat hij aan weerszijden gestookt had en daardoor een onbeduidende oneenigheid tot een doodvijandschap had aangewakkerd. Werden echter zijne

pogingen met gunstig gevolg bekroond, dan moest hij hooren dat men het zonder hem ook wel eens zou geworden zijn.

Evenwel brak hij dit vaste voornemen telkens opnieuw; Mr. Herbert beschikte hierbij over een helder verstand, een taaie wilskracht in de volvoering zijner plannen en een geheel vrije, onafhankelijke positie. Hij was nooit getrouwd geweest en bezat een niet onaanzienlijk vermogen, dat ten gevolge van zijn uitgebreide voorname praktijk jaarlijks vermeerderde. Ofschoon hij zich niets ontzegde wat zijn leven kon veraangenamen, gebruikte hij Le nauwernood het derdedeel van hetgeen hij verdiende.

Het hier voorkomende geval was wezenlijk een onwaardeerbare vondst voor hem; want eerstens betrof het hier eene vijandschap, die reeds eeuwen oud was; tweedens was er nog een afzonderlijke vijandschap tusschen de beide gelieven bij te leggen; derdens gold het een vijandschap tusschen vader en zoon te voorkomen en vierdens lokte hem een dergelijk doel bij vader en dochter in het huis der Waterfields; kortom, het was een reeks van vijandschappen, die deels reeds bestonden, deels op het punt waren van uit te breken Hij verheugde zich dan ook uitermate in dat heerlijke vooruitzicht. Daarbij kwam nog, dat hij voor den jongen Ralph terstond een levendige belangstelling had opgevat. Hij was een oud vriend zijns vaders en Ralph scheen hem in zekeren zin de jeugdige verpersoonlijking daarvan. Zoo stond hij hem voor den geest, zoo had hij hem in Oxford leeren kennen, waar zij niet enkel studiemakkers, maar ook huisgenooten waren. Zij hadden dezelfde kamer gedeeld, dezelfde spijs en drank genoten, zij waren makkers geweest in ernstigen geestesarbeid en ook in alle overmoedige studentengrappen, tot het leven den eenen naar Londen, den anderen naar Liverpool voerde. Daarbij was Ralph inderdaad een innemend jongmensch, en Mr. Herbert was noch de eerste, noch de eenige die onder de toovermacht van deze innemendheid stond. Wie met Ralph omging kreeg hem lief, daar in zijne geheele wijze van doen klaar en duidelijk uitgedrukt lag, dat er geen druppel valsch bloed door zijne aderen vloeide. In tegenovergesteld geval ware hij ook wellicht minder radeloos geweest in zijne verhouding tot Carola.

Uit het onderhoud met sir Francis was Herbert genoegzaam gebleken, dat hij geen persoonlijke bedenkingen tegen de keuze zijns zoons had in te brengen. Had hieromtrent het geringste bezwaar bij hem bestaan, dan zou hij het voorzeker niet verzwegen hebben; maar wel verre daarvan verwijderd, had deze reeds in den beginne van het gesprek het meisje lof toegezwaaid en dat was juist met het oog op de vijandige verhouding des te opmerkelijker. Hij had ook zelfs in de grootste hitte van den strijd slechts van den overgeërfden haat der beide huizen gesproken. Aan het verschil van fortuin had sir Francis niet eens meer gedacht; want hij was een weldenkend mensch en beoordeelde den echt niet van het standpunt eens koopmans als eene zaak. Onder zulke omstandigheden zag Mr. Herbert er dan ook volstrekt geen bezwaar in zich hals over hoofd in een ganschen doolweg van plannen te storten, die op een algemeene omhelzing zouden moeten uitloopen. Maar zoo vergenoegd als hij daarmede insliep zoo onplezierig was zijn ontwaken.

Hij had pas weinige uren geslapen als dit ontwaken plaats greep. Hij voelde pijn in al zijne ledematen, zijn hoofd brandde, zijn pols klopte hevig. Aanvankelijk wilde hij het aan den Bourgogne toeschrijven, waarvan hij misschien in het vuur van het onderhoud een paar glazen meer gedronken had, dan hij gewoon was. De onplezierige gewaarwording nam toe in plaats van af te nemen en toen hij tegen den morgen tamelijk hevig begon te bibberen, kon de dokter het zich zelven niet meer verhelen, dat hij een echte koorts had. Hij dacht daarbij wel aan geen gevaar, maar de zaak was hem toch hoogst onaangenaam. Zijne plannen, van welker snelle uitvoering

zooveel afhing, waren doorkruist; hij moest bedaard afwachten tot de kinine zijne koorts bedwongen had en hoopte uit den grond zijns harten, dat er niet een of ander mocht bijkomen, waardoor zijn toestand verslimmerde.

De oude baronet ontstelde niet weinig toen men hem van de ziekte zijns vriends bericht kwam geven, en hij begaf zich dadelijk tot hem.

'Gij behoeft u niet ongerust te maken, oude vriend,' zegde Mr. Herbert; 'de zaak is minder gevaarlijk dan hinderlijk. Ik moet eerst den terugkeer der koorts berekenen kunnen, dan zal ik ze wel verdrijven.'

Sir Francis maakte de noodige schikkingen voor de verzorging van zijn gast en Ralph nam met de grootste bereidwilligheid de taak van ziekenoppasser op zich.

De jonkman had den vorigen dag eerst bij het einde van het onderhoud begrepen, welk doel Mr. Herbert eigenlijk op het oog had; het begin daarvan bracht hem, voor zoover hij nog daarbij tegenwoordig was, in een pijnlijke onzekerheid: nu eens had het den schijn alsof Mr. Herbert hem laakte, dan weer of hij zijne neiging goedkeurde, tot eindelijk de opgeworpen stelling, dat het eene schande was voor de Macleans om afgewezen te worden, hem volkomen inlichtte. Sir Francis kon de strekking hiervan dan ook niet raden, daar hij onkundig was van hetgeen er in het park tusschen Ralph en den dokter na het roeitochtje besproken was. Zoo zat dan Ralph als ziekenoppasser aan het bed van Mr. Herbert, die na een aanval van koorts aan het zweeten geraakt en toen in slaap gevallen was.

Er verliepen verscheidene uren en als Mr. Herbert eindelijk ontwaakte, voelde hij zich. gelijk zulks bij tusschenpoozende koortsen meestentijds het geval is, schijnbaar geheel wel. Hij was slechts wat loom en afgemat, doch zijn hoofd was volkomen helder.

'Mr. Ralph!' fluisterde hij.

Terstond legde Ralph het boek weg, waarin hij las, en vatte de nog klamme hand van den dokter.

'Waarin kan ik u van dienst zijn, Mr. Herbert?'

'Mij met niets! Kunnen wij ongestoord praten?'

Uit het slaapvertrek voerde eene deur in een andere kamer, die den dokter tot woonvertrek diende. Ralph opende deze en zag naar buiten 'Er is niemand hier.' Daarop nam hij opnieuw de hand van Mr. Herbert in de zijne. 'Ik heb uwe goede bedoelingen met mij eerst laat ingezien, Mr. Herbert;' zegde hij met een van aandoening trillende stem, 'maar gij kunt u overtuigd houden, dat ik ze op prijs stel; gij zijt zeer goed voor mij geweest.'

'Daarvan is thans geen sprake,' viel Mr. Herbert hem in de rede. 'Deze aanval van koorts komt mij zeer ongelegen. Ik wilde vandaag naar Waterfield gaan om het ijzer te smeden zoolang het heet is.'

'Ach! Mr Herbert, ik heb geen hoop meer.'

'Dat ware in ieder geval eene dwaasheid; op drie en twintigjarigen leeftijd is het echter eene misdaad. Wilt gij stipt doen wat ik zeg?'

'Spreek!'

'Gij moet trachten te weten hoe het met dezen italiaanschen markies staat Hoe heet hij?'

'Lughini.'

'Goed. Tracht Carola te spreken!'

'Dat zal onmogelijk zijn.'

‘Er is niets onmogelijk wat niet met de wetten der natuur in strijd is. Zulke tegenwerpingen mag ik niet hooren. De dame zal toch wel bijwijlen den ouden burcht verlaten om een wandeling te gaan doen: zorg dan dat gij ter plaatse zijt.’

‘Wat zou mijn vader zeggen, als ik u verliet?’

‘Die kan zeggen wat hij wil; dat neem ik op mij. Koop een knecht om, die een brief aan uwe uitverkorene brengt! Hoor de lieden uit, die daar uit- en ingaan? De duivel zou er toch waarlijk mee spelen als gij niet te weten zoudt komen of Lughini ernstige bedoelingen heeft en of deze door het huis Waterfield begunstigd worden. Heeft Carola u wezenlijk om zulk een lichtvaardige beweegreden uw afscheid gegeven en werpt zij zich daags daarna een anderen om den hals dan is zij een eerlijk man niet waard; ik kan mij zulks niet voorstellen. Hoe zou zij anders zoo lang met u verkeerd hebbenin zulk een hopeloos vooruitzicht?’

‘Gij bezielt mij met nieuwe hoop, Mr. Herbert.’

‘Ik geef aan uwe rede slechts de noodige helderheid terug. Gij zult ondervinden dat ik gelijk heb. Gij voegt dingen bijeen die naar mijn inzien niet bij elkander behooren. Uw woordenwisseling met Carola was met het oog op dezen Italiaan eene onvoorzichtigheid, daar zij zijne oogmerken begunstigde, als hij die had; om echter hiertoe te geraken had hij eenigen

tijd noodig en veertien dagen waren daartoe niet voldoende. Gij moet er in de allereerste plaats voor zorgen de nog onder de asch glimmende kolen tot een heldere vlam aan te blazen. Ga nu en leg u op den loer: hebt gij iets vernomen, deel het mij dan mee en wij zullen verder zien.'

'Maar ik durf u toch niet aan uw lot over te laten.'

'Bah! Zeg maar aan uw vader, dat ik u weg gezonden heb omdat ik rust noodig had. Verzoek hem naar de dichtstbij gelegen apotheek een bode te zenden om kinine; dat zal mij spoedig weer op de been helpen.'

Mr. Ralph ging heen om zijn vader het verlangen van Mr. Herbert mee te deelen. Deze vond het zeer natuurlijk en zond niet alleen een bode naar de apotheek, maar ook zijn rijtuig naar Trestham om den daar wonenden dokter te halen. Want al stelde hij ook het volste vertrouwen in de kunde van zijn vriend, wilde hij toch niets nalaten, wat tot een spoedig herstel kon dienstig zijn.

Na het geven der betreffende bevelen, begaf hij zich naar zijn vriend om naar diens toestand te vernemen en hem van de door hem genomen maatregelen te verwittigen. Hij vernam van Mr. Herbert, dat Ralph dezen niet als oppasser beviel, zijn tegenwoordigheid hinderde hem; want hij kon zich levendig voorstellen hoeveel ergernis hij sir Francis veroorzaakt moest hebben. Het was hem liever, dat er een bediende in de voorkamer bleef, dien hij door middel van een bel kon roepen; zijn toestand was ook niet van dien aard, dat hij een zorgvuldige, onafgebroken oppassing behoefde.

Tengevolge van deze meedeeling kreeg Mr. Ralph het met eenige misnoegde aanmerkingen gepaarde bevel de ziekekamer niet meer te betreden.

'Maar als de heer Herbert naar mij vraagt?' vraagde Ralph, die zich in stilte verwonderde, hoe Mr. Herbert ondanks zijn ongesteldheid alles naar zijn zin wist te keeren en te wenden.

'Dat zal wel niet het geval zijn!' bromde zijn vader en voegde er toen bij: 'Indien hij naar u vraagt, voldoet gij natuurlijk aan zijn wensch. Eveneens moet gij ook heden avond naar zijn welstand gaan vernemen; dit vordert de hoffelijkheid. Maar zoodra het met goed fatsoen geschieden kan, gaat gij weer heen.'

'Goed!' antwoordde Ralph, 'dan wil ik in uwe plaats zoolang het toezicht op mij nemen over den veldarbeid; dan kunt gij u ongestoord aan Mr. Herbert wijden.'

Dezen voorslag keurde de baronet goed en zoo verliet Mr. Ralph het slot om op den arbeid in het veld en den hof het oog te houden.

Hij hield zich hierbij niet bijzonder lang op, maar stapte met vlugge schreden naar de brug, die beneden den ouden burcht over het riviertje voerde. Hij ging het over en doolde den ganschen voormiddag om den burcht heen.

Hij zag zich echter in zijne verwachting bitter teleurgesteld; noch Carola noch de markies liet zich zien en om met de andere in- en uitgaande lieden een praatje aan te knoopen, daartoe was Ralph nog te bloode.

De ongesteldheid van Mr. Herbert week echter niet zoo spoedig, als deze wel gedacht had en zoo kreeg Ralph ruimschoots den tijd zijn blooheid te overwinnen. Nood leert bidden en zoo kwam ook de afstammeling der aristocratische Macleans er ten slotte toe om, wanneer hij zich voor eene verrassing veilig dacht, zich met de beide knechts van Waterfield tot een gesprek over den oogst in te laten. Er behoorde aan weerskanten slechts een weinig goeden wil toe - en de beide knechts, die zijn geheim sinds lang kenden, waren veel minder terughoudend dan hij - en hij vernam

dingen, die hem niet weinig belang inboezemden. Het was in den ouden burcht niet verborgen dat de vreemde gast plannen op miss Carola had en men wilde ook weten, dat sir Archibald deze plannen niet ongunstig opnam. De markies ware ook gewis reeds veel verder gekomen, had men niet bij de jonge dame op een besliste weigering gestooten Waarop deze gegrond was, kon men natuurlijk niet weten, betuigde degene, die Mr. Ralph deze inlichtingen gaf, en zag hem daarbij van ter zijde met zulk een zonderlingen lach aan, dat Ralph zich gedrongen zag de opmerking te maken, dat hij volstrekt niet wenschte in de geheimen zijner meesters ingewijd te worden. En daarop sloeg hij ijlings den weg naar huis in.

Door de mededeeling, die men hem zoo onvoorziens gedaan had, stortte het gansche gebouw van Carola's vermeende ontrouw en een vooraf beraamde afbreking ineen. Waren Ralph's vermoedens eenigszins gegrond geweest dan zou Carola zich niet verzet hebben, en had zij zich niet verzet, dan zou de knecht hem zulks niet meegedeeld hebben; want als de knecht hem wilde voorliegen, was het veel eerder aan te nemen, dat hij dit in omgekeerde richting zou doen.

Vol blijde hoop kwam Ralph tehuis en vertelde Mr. Herbert natuurlijk terstond wat hij vernomen had. Deze was van gevoelen dat hij onder zulke omstandigheden met Carola moest spreken; hoe hij hierin gelukte, was geheel onverschillig; maar de zaak moest opgehelderd worden en wel ten spoedigste.

Derhalve betrok de jonge man den volgenden dag op nieuw de wacht. Hij sloop voortdurend rondom den ouden burcht; maar zonder gunstig gevolg.

Intusschen waren de kansen voor den gewaanden markies in den ouden burcht gunstiger geworden. Hij had sir Archibald door het vertoonen zijner diplomas van de deugdelijk heid zijner adellijke afkomst overtuigd; hij had hem bovendien eene geheele correspondentie voorgelegd, die zoogenaamd zijn advocaat en zijn rentmeester met hem voerden. Bij ongeluk had hij de omslagen, waarin die brieven gesloten waren, weggeworpen, wat ook zeer natuurlijk was; maar uit den inhoud bleek, dat de markies een paleis in Napels en een villa in Portici bezat; dat hij buitendien aanzienlijke landerijen had en hem eveneens een aandeel in een groote zwavel mijn op Sicilië behoorde. In die brieven was verder sprake van geldsommen, die de bankier gezonden en van andere geldsommen, die bij zijn bankier uitgezet waren; kortom, uit de geheele briefwisseling bleek, dat de markies een rijk man moest zijn. Sir Archibald hield zich hiervan dan ook ten volle overtuigd, want hij vond niet den minsten grond na de inzage der hem voorgelegde papieren en mondeling verstrekte inlichtingen nog eenigen twijfel omtrent de persoonlijkheid of de eerlijke bedoelingen van Ricardo te voeden. Steunende op deze overtuiging, toonde hij zich dan ook niet van een echtverbintenis van den markies met Carola afkeerig; want hij kon zich zelven niet verheelen, dat in de afzondering, waartoe zijne bekrompen geldmiddelen hem noodzaakten, zich bezwaarlijk nogmaals de gelegenheid zou voordoen zijne dochter een echtgenoot te geven, die in elk opzicht zoo gepast was als Ricardo het scheen te zijn.

Nadat sir Archibald dit alles overwogen had en tot een besluit gekomen was, maakte hij zijne dochter met het aanzoek van Ricardo bekend, doch was niet weinig verbaasd bij Carola zulk een hevigen tegenstand te ontmoeten. Het kon zijn, dat zij geen genegenheid voor Ricardo voelde, doch zij had dit dan kunnen zeggen, zonder zich zoo ongemeen in vuur te zetten. Maar met eene hem onverklaarbare hevigheid sneed zij alle verdere bespreking van dit plan af door ronduit te verklaren dat daarvan nooit of te nimmer sprake kon zijn; zij had volstrekt nog geen zin om te trouwen en wanneer zij het ooit deed, dan zou zij in geen geval een man nemen, wiens vroegeren

levensloop zij niet kende en dien zij in een vreemd land moest volgen. Alle verdere aandrang was overbodig.

Sir Archibald verbeeldde zich, namelijk, dat het laatste de hoofdbeweegreden van hare weigering was. Hij hield er haar toe in staat een offer te brengen, om hem niet geheel alleen te laten. Hij deelde dit cok aan Ricardo mee, die echter terstond verklaarde, dat als dit de eenige grond tot weigering was, Carola hem veel te dierbaar was om daarvoor van haar af te zien; het zou dan geheel van sir Archibald afhangen in den winter met hem naar Italië te trekken, terwijl zij de schoone zomermaanden op den ouden burcht konden doorbrengen; hij vreesde echter, dat Carola reeds over haar hart beschikt had.

'Neen, neen,' betuigde sir Archibald, terwijl hij een afwerende beweging met de hand maakte; 'dat is bepaald onmogelijk; ik moest dat weten! Carola kent niemand in wien de gedachte aan een huwelijk met haar zou kunnen opkomen.'

Ricardo haalde zwaarmoedig lachende de schouders op: 'Het is beter, sir Archibald, dat ik afreis!' sprak hij. Hij had zijn pijl afgeschoten en het kwam er nu op aan de wonde te vergrooten.

'Neen, neen!' riep sir Archibald uit; 'gij moet uwe zaak nog niet opgeven; ik zal nogmaals met Carola spreken.'

Het onbaatzuchtige aanbod van Ricardo had den ouden man wezenlijk getroffen en hij nam zich voor alles bij zijne dochter aan te wenden om hare inwilliging te verkrijgen. Hij wilde nochtans hiertoe een gepast oogenblik afwach ten, en tot hij dit oogenblik gekomen dacht, verliepen weer eenige dagen.

IX.
Bekentenissen.

Het was reeds midden in September, de schoonste tijd van het jaar in Engeland. De oogst was nog niet geheel binnen gehaald, en sir Archibald had het getal zijner arbeiders moeten vermeerderen. Deze omstandigheid bracht ook hem een vermeerdering van arbeid aan. Nu eens was hij in het veld, dan weer in de schuren, dan had hij hier dan daar maatregelen te treffen.

Op een van die bezoeken op het veld vergezelde Carola eens haren vader. Zij had hare redenen daartoe; want Ricardo, wiens thans de grond onder de voeten brandde, werd dringender. Hij speelde tegenover Carola nu eens de vertwijfelde, dan weer de zwaarmoedige, en daar het doel zijner handelwijze haar volkomen bekend was, wilde zij de naaste gelegenheid aangrijpen om den toestand bedaard met haar vader te bespreken en hem te verzoeken de afreis van den markies niet langer te verhinderen. Daartoe nu was een wandeling in de open lucht uitmuntend geschikt; de kans om telkens vreemden te ontmoeten, was de zekerste waarborg, dat men zich van weerszijden van driftige uitvallen zou laten weerhouden en daarbij konden zij rustig en ongestoord de zaak bespreken, terwijl zij op den ouden burcht elk oogenblik moesten vreezen, dat Ricardo er zich tusschen mengde en dit wilde Carola tot elken prijs vermijden.

Carola leidde het onderhoud in met het verzoek den vreemde te laten afreizen.

'Het is goed, dat gij op dat onderwerp komt, Carola,' antwoordde sir Archibald. 'Ik moet nogmaals over deze aangelegenheid met u spreken en ik meen, dat het er hier juist de geschikte plaats toe is. Wij behoeven ons niet te haasten, wij kunnen onder de linde een half uurtje praten.'

De linde, welke sir Archibald bedoelde, was een eeuwenoude boom, aan den uitersten rand der boomgroepen, die den naasten omtrek van den ouden burcht vormden en sir Archibald met eenige overdrijving zijn park noemde. De groep, waartoe de linde behoorde, liep tegen de helling van een heuvel op en op den top hiervan dicht aan den uitersten rand, stond de breedgetakte boom, onder welks lommer een eenvoudige zodenbank met een steenen tafel daarvoor was aangebracbt. Men genoot van daar een ruim uitzicht over het omliggende land.

'Ik vrees,' zegde sir Archibald, nadat beiden op de zodenbank plaats genomen hadden, 'dat uw beweegreden bij de afwijzing van den markies niet van geheel zuiveren aard zijn.'

'Hoe meent gij dat, vader?' vraagde Carola smartelijk verrast.

'Ik geloof dat gij daarbij veel meer mij dan den markies op het oog hadt: gij vreesdet, dat de levensjaren die mij nog o verblijven, vreug-

deloos, en verlaten voor mij verloopen zouden.'

'En als dit zoo ware, zou dat dan een onzuivere beweegreden zijn?'

'Hier ja, want het is eene reden, die niet tot de zaak behoort; gij moogt volstrekt op mij geen acht geven maar uw geweten eenvoudig de vraag voorleggen, of gij gelooft met dezen man gelukkig te kunnen zijn, of gij gelooft hem een getrouwe liefde volle gezellin door het leven te kunnen worden. Welke gevolgen deze echtverbintenis dan voor mij hebben kan, hoe ik mij in deze gevolgen zal kunnen schikken, is geheel en al mijne zaak.'

'Dat mag van uw standpunt beschouwd zeer juist zijn,' hernam Carola, 'van het mijne beschouwd is het valsch. Of ik den man trouwen wil of niet is geheel en al mijne zaak en welke reden mij daartoe nopen, heb ik alleen voor God en mijn geweten te verantwoorden. Al waren nu ook de reden, dat ik tegenover u heilige kinderplichten vervul, zoo geloof ik toch dat ik daarvoor geen verwijt verdien.'

Uit ons humoristisch schetsboek
Uit de rol gevallen.

N°. 1. Ach, menheer, heb meelijden met 'nen armen blinden mensch

N°. 2. Menheer zoekt in zijnen porte-monnaie het kleinste koperstuk.

N°. 3. Daar, arme blinde man, daar is wat voor u!

N°. 4. Wat, maar een cent voor 'n armen blinde! Nu ik hou uwen cent en ik geef u een.... oorveeg.

‘Indien dat uwe reden zijn,’ merkte sir Archibald glimlachende aan; ‘dan zult gij juist tot een geheel tegenovergesteld besluit moeten komen. In de allereerste plaats weegt de zekerheid u onder de hoede van een rechtschapen man te weten ruimschoots tegen de onaangenaamheden van een eenzaam leven op. Dat is de eenige zorg, die mij drukt en van deze zorg zult gij mij ontheffen door den markies uwe hand te reiken. Maar, mijn lieve kind, mijne verlatenheid bestaat ook slechts alleen in uwe verbeelding. Ik heb daarover met den markies gesproken en hij heeft mij met blijkbaar genoegen het voorstel gedaan den zomer op den ouden burcht door te brengen, terwijl wij tijdens den winter gezamenlijk in Napels zouden wonen. Gij ziet derhalve, dat uwe kinderlijke plichten met deze echtverbintenis, die ik u voorstel, hoegenaamd niet in strijd zijn.’

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 49]

Waar of mijn Pieter blijven mag?

De golfjes dartlen over 't zand
En stoeien met den wind.
Het visschersvrouwtje zit aan 't strand
En tuurt haar oogen blind.

Want wat op 't blauwe veld der zee
Ook oprijst in 't verschiet,
Welk pinkje binnenvalt ter ree,
Vergeefs wacht zij haar Piet.

De baren zingen zacht in koor
Haar eeuwig ruischend lied.
Het briesje suizelt aan haar oor,
Maar och, ze merkt het niet.

Zij staroogt in de strakke lucht
En mijmert uur aan uur.
Haar angstig harte zwoegt en zucht:
‘Ik heb geen rust of duur.

In 't huisje, ons beider lust en vreugd,
Ik hou 't er niet meer uit.
O, Piet! hoe of de dag mij heugt,
Dat ik er was de bruid!

Het was een korte vreugd: te gauw,
Mijn jongen, moest ge heen,
En liet uw troostelooze vrouw
In 't eenzaam huis alleen.

Ik peins den ganschen, langen dag,
De handen in den schoot:
Waar of mijn Pieter blijven mag?
God weet, is hij al dood!’

En 't bleek gelaat, gebruind, geschroeid
Door fellen zonnebrand,
Wordt door een zilten traan besproeid,
Die lekt in 't stuivend zand.

O, vele heeft ze er al geschreid,
Maar ach! deze enkle traan
Omvat een zee van bitterheid,
Als de eindlooze oceaan.

Hou moed! na lijden volgt geneugt.
In 't zalig weerziensuur
Roept ge opgetogen uit: ‘Die vreugd,
Neen, 'k kocht ze niet te duur!’

J.R.v.d.L.

Teekening van Jos. Israels.

Onze gravures.

Moeder's geluk.

Ziedaar een onuitputtelijk onderwerp voor onze dichters! Wie heeft de moederliefde niet bezongen in rijm en onrijm! Doch hoe weinigen hebben den waren toon, in dit geval, aangeslagen! Dit kan men echter niet zeggen van Ledeganck, Beets en Ten Kate, die de liefde der moeder tot haar kind in prachtige verzen verheerlijkten. Ook Van der Hoop, de jonge nederlandsche dichter te vroeg gestorven, schreef op een onderwerp, zooals dat ons hier bezig houdt, eenige schoone regels

Ja, zegt hij van de moeder bij de wieg

‘.... zóó stout zal verbeelding streven,
Dat, sliep het Kind maar lang genoeg,
Zij droomde zich zóó ver in 't leven,
Dat zij den naam ‘grootmoeder’ dro[e]g -
Wij haken soms naar lauwerblâren,
En naar een weidschen dichternaam;
'k B ken dat 'k mij die dwaasheên schaam,
Als ik een moeder aan mag staren,
Die, bij de slurmring van haar wicht,
De Fantazij ontwaakt ten leven
En die de toekomst in mag zweven
Van w[i]e haar naast aan 't harte legt!
Wat zijn ze klein, die groote mannen
Die onze zang zoo pog[...]hend sch[i]ep,
Die wereldheers hers en t[i]rannen,
Die hij in 't neevlig aanzijn riep!
Geschiednis moest haar hulde ons leenen,
't Blanketsel voegde op 't dor gelaat,
Het klatergoud blonk op 't gewaad,
En valsch, gelijk hun edelsteenen,
Die fl[i]kkren bij des voetlichts schijn,
Zóó was hun glimlach, zóó hun weenen;
En wij - wij willen dichters zijn!
Neen, wie een dichter wil bespieden
Hij zoek' hem in geen schouwburgzaal
Niet aan het feestlijk, rijk onthaal,
Waar men hem d'eerewijn komt bieden;
Niet bij der bentgenooten heer,
Bij wien de leuze wordt gehuldigd:
‘Ik ben voor lof u lof verschuldigd,
Hier geldt de machtspreuk - eer om eer!‘
Hij zoek' hem niet, verdiept in boeken,
Maar voor het boek des harten blind;
Neen, wil hij soms naar dichters zoeken:
Ik weet het waar men dichters vindt:
't Zijn moeders dweepend bij heur kindel

En is het geen waarheid? Daar, bij de wieg van haren lieveling, droomt elke moeder een gedicht, dat zij niet vertolken kan, dat liet over hare lippen vloeit; maar dat heerlijk is als een hemelzang.

Aan het klooster.

Wie den vrijdenker vandaag vooral in den weg staat, is de monik. De arme kloosterling moet, volgens onze modernen, verdwijnen, omdat hij, zegt de booze wereld, gansch nutteloos is.

Die laatste bewering is eene onbeschofte leugen; de kloosterling bewijst nog altijd onberekenbare diensten aan de samenleving. Hier is hij geroepen om zieken van allen aard bij te staan; daar om aan millioenen kinderen des volks kosteloos onderwijs te geven; ginder om het teeken der kristene beschaving tot verre over zee, in de woeste landstreken te gaan planten - kortom, de kloosterling, zoo mannelijke als vrouwelijke, bewijst aan de samenleving meer dienst dan een tiendubbel grooter legioen van zoogezegde vrijdenkers.

Maar aangenomen dat die geestelijken niets deden voor de samenleving; dat zij achter hunne muren terug getrokken, in ledigheid hun brood aten, wat zou de moderne wereld dan nog daaregen kunnen inbrengen?

Heeft zij de vrijheid in doen en laten voor allen niet wijd en zijd uitgeroepen en erkend? Zou de kloosterling van die vrijheid niet even goed mogen gebruik maken als de vrijdenker, die in luiheid door het leven gaat? Waarom zou de kloosterling gedwongen zijn iets te doen, als de zonen van den liberalen bankier of geldman hun leven verslijten niet alleen in niets doen, maar in kwaad-doen?

Doch nog eens: het niets-doen in de kloosters is eene laffe leugen: de kloosterling integendeel leidt een werkdadig leven, omdat de insteller van elke kloosterorde uitging van de waarheid, dat de ledigheid het oorkussen des duivels is.

De kloosters hebben uiterlijk eene zoo groote werking niet meer als vroeger, toen zij de toevluchtsplaats waren van allen die door het lijden werden vervolgd. De gestichten hadden vele middelen en ze gebruikte mildelijk deze om den nood van elken ongelukkige te verzachten.

De fransche revolutie, die op het laatst van de verleden eeuw, als eene pest over Europa waaide, vernielde de kloosters, die sedert de heillooze hervorming weer waren opgericht. De plunderrepubliek was belust de hand te leggen op een andermans goed en het woord van ‘onnuttig’ en van ‘niemands eigendom’ - twee leugenwoorden - moesten als dekmantel dienen voor den diefstal.

Men lasterde den monik, om hem met een zeker recht te kunnen bestelen en zijnen invloed te kunnen vernietigen, want men weet wel dat hij, die kloosterling, de groote steun is van de Kerk van Rome, en men moet immers Rome gedurig aanranden in de hoop de woorden des Zaligmakers te logenstraffen: ‘en de poorten der helle zullen niets tegen u vermogen.’

Indien de moderne wereld er eens in gelukte de kloosterlingen uit ons midden te verbannen, wie zou dan de arme zieken uit het volk verzorgen, zoo als de Gasthuisnonnen; wie den gekwetsten soldaat verzorgen op het slagveld, gelijk de Zuster en de Broeder van Liefde; wie het volkskind onderwijzen gelijk de Zusters van O.L.V., de Broeders der Kristelijke Leering; wie de beschaving brengen tot in de verste landen gelijk de paters Jesuïeten en andere geestelijke orden; wie den versleten werkman verzorgen, gelijk de Zusterkens der Armen; wie de orde, de liefde, den godsdienst met een woord, verkondigen gelijk de Redemptoristen en Capucienen; wie zal, kortom, na die afschaffing, de zielen beschermen tegen de duizenden vijanden?

Zullen de vrouwen der rijke vrijdenkers alsdan de voorschoot aanbinden en de zieken gaan dienen? Zullen er wereldsche vrouwen gevonden worden die trots pest

en cholera aan het ziekbed van den werkman zullen staan? onze vrijdenkers zelven hunne gewatteerde kamerrokken en vilten pantoffels verlaten om...

Och, wat helpen die vragen! De vrijdenkers zullen zelf niets doen voor de minderen en zeker niets voor hen betalen: zij zullen uit de kas des gouvernements de centen halen om dobbel en dik te betalen - natuurlijk tot hun eigen voordeel - wat die moniken voor niets of voor wat armoedig koper deden, en bij al het uitgestrooide goud zal het werk nooit zoo goed gedaan zijn als door die geloovige kloosterlingen; het zal altijd ten slotte op den ondergang der samenleving uitkomen.

Burckhardt schildert ons een tafreel aan een klooster, waar de ongelukkigen brood en spijzen kwamen halen. 't Moet in een oogenblik van volkslijden, van hongersnood zijn. O klooster van vroeger dagen, wat waart gij een weldoende hemel! Wat hebben de moderne philosofen voor het volk in de plaats van het klooster gezet?... Niets dan puinen. De philosofen namen de rijkdommen mee en ze lieten aan het volk - gebrokkelde steenen om te eten.

Drie wijsgeeren.

De gekende humorist G. Süs levert ons hier een geestig prentje: drie wijsgeeren uit de dierenwereld staren op eene groote kool, die op de binnenplaats, van den wagen des hoveniers gevallen is. De wijsgeer 'Kalkoen' wordt helsch kwaad tegen het groote logge ding, en vraagt zich af waartoe het toch wel dienen kan. Wijsgeer 'Haan' denkt er diep over na of een handvol gerst niet oneindig beter zijn zou, en hij vraagt zich af even als de wijsgeer 'Kalkoen,' waarom de koolen zooveel plaats op den aardbodem beslaan? Wijsgeer 'Os' ziet op zijne beurt naar de kool; hij toch weet wel wat hij met haar zou aanvangen; maar ongelukkig, ze ligt buiten zijn bereik en hij moet zich tevreden houden met... er naar te kijken. Zoo gaat het dikwijls in de wereld. Het goede valt niet zeldeu voor de voeten van die, welke er geen gebruik van maken, terwijl het buiten het bereik blijft van die welke het zouden benuttigen.

Een oogenblik van zwakte.
Eene schets uit den tegenwoordigen tijd.
(*Vervolg.*)

Sprakeloos had mevrouw Muller haar echgenoot aangehoord. Rood- en bleekheid wisselden zich op haar aangezicht af en het trekken harer lippen verraadde hare hevige gemoedsbeweging.

'Ongelukkige, gij denkt niet aan uw zoon, die, prijs gegeven aan den spot zijner adellijke kameraden, u vloekt; gij denkt er niet aan wat het zeggen wil van de hoogte af te dalen, die men inneemt - bankroet te gaan op het oogenblik dat Cato op het punt staat gravin Hallenburg te heeten. - Hoor mij aan, Godfried: gij gaaft mij den rijkdom; ik offerde u mijn adellijke geboorte: onze rekening is dus effen. Uwen stervenden vader, mij zelve, deedt gij de belofte steeds den luister en de eer der firma staande te houden; vervul thans uwe belofte. Hoe gij dit aanlegt is uwe zaak, niet de mijne. Niet ter wille van mij of Louis - wij zijn toch niets meer dan een zero voor u - moet gij alles in het werk stellen om de eer van het huis te redden: ter wille van Cato, uwe

dochter, moet gij handelen; zij ligt u toch zoo na aan het hart, hare gezondheid is zwak, de plotselinge slag zal doodelijk op haar werken.'

'O! gij zijt wreed, zonder erbarming, Laura!'

'Misleid de wereld, geef wissels, verpand, offer uwe eer op om die van uw huis te redden. Niets zij u heilig, waar het den strijd om het behoud van onzen naam geldt! Thans verlaat ik u. Ik ga naar den schouwburg en moet dus aan mijn toilet beginnen; denk aan uwe dochter, Godfried, denk aan Cato!'

Zonder om te zien ging Laura uit de kamer, terwijl de naar de overige kantoren voerende deur juist behoedzaam door den ouden Lichtman geopend werd

'Mijnheer Muller, mijn vroegere collega Gerhardt verlangt u dringend te spreken. Ik heb hem gezegd, dat gij het te druk hadt, maar hij wil zich niet laten afwijzen.'

'Laat hem binnen komen,' sprak de bankier nauw hoorbaar. 'Een man, die het huis Muller vele jaren trouw gediend heeft, zal niet ongehoord aan de deur afgewezen worden.'

Weinige oogenblikken later verscheen de grijze boekhouder in het kabinet van zijn voormaligen chef.

'Wat voert u herwaarts, beste Gerhardt?'

'Een dringend verzoek, mijnheer Muller. Een oude vriend van mij verkeert in geldverlegenheid; met gereed geld kan ik niet bijspringen, maar ik heb hier een oostenrijksch staatslot. Wilt gij mij voor den tijd van drie maanden honderd daalders daarop voorschieten? Ik zou niet tot u gekomen zijn, mijnheer Muller, indien het geen eereschuld betrof.'

De bankier liet het hoofd zinken. Mocht hij op het punt van failliet te gaan het verzoek van den boekhouder inwilligen? En toeh, het van de hand wijzen ware het geheim vóór den tijd aan de openbaarheid prijs geven.

'En wilt gij het papier niet liever verkoopen, beste Gerhardt?' vroeg hij na een korte pauze.

'Volstrekt niet, mijnheer Muller; het is mijne hoop, mijn dagelijksche verwachting, dat er een hooge prijs op vallen zal. Hoe zou ik mijn Emil kunnen vergelden, wanneer...'

'Gij weet, dat de trekking heden plaats heeft?'

'Juist, mijnheer Muller, en met spanning

verwacht ik de lijst. In uwe handen weet ik het papier veilig bewaard.'

'Dan zal ik er u een ontvangbewijs van schrijven; neem plaats!'

De bankier teekende en stond op om honderd daalders uit zijn bijzondere kas te nemen.

Andermaal opende zich de deur, andermaal verscheen Lichtman. In de hand had hij een telegram, welke hij op de lezenaar van den chef legde, waarna hij zich dadelijk weer verwijderde.

Het was de prijslijst der uitgekomen nommers van de oostenrijksche staatsloten.

'Een oogenblik, beste Gerhardt.' - Met bevende hand nam de bankier een boekje uit een vak van zijn lezenaar en vergeleek de nommers zijner loten met de getrokkene. Steeds weemoediger werd zijn aangezicht, steeds dieper neigde zich zijn hoofd. Daar voer hem plotseling als een electrische stroom door de aderen, voor zijne oogen ontstond een dichte nevel, krampachtig omvatte zijne hand de leuning van zijn zetel, hij wierp nog een blik op de lijst, een anderen, veel langeren, op het lot, dat op zijn schrijftafel lag. Een koortsachtige huivering deed al zijne leden trillen en beven; voor zijn geest steeg de gedaante zijner vrouw op, die hem toefluisterde: 'Misleid de wereld, breng uwe eer ten offer om die der firma te redden.'

Hij trok zijn zakdoek uit en wischte zich het zweet van het aangezicht. Daarop wendde hij zich tot zijn vroegeren boekhouder:

'Wees zoo goed de som na te tellen, beste Gerhardt, gij kent mij; ik sta daarop, doe het op uw gemak.'

Hij legde twee rollen geld op een tafeltje, dat in een hoek stond en ging weer haastig voor zijn lezenaar zitten; met koortsachtige gejaagdheid, den strakken blik op Gerhardt gevestigd, schoof hij het ontvangbewijs onder een der boeken en schreef daarna een nieuw.

'Het is in orde, mijnheer Muller; ik blijf u ten hoogste dankbaar.'

'En hier is uw ontvangbewijs, beste Gerhardt, doch nu... gij kent onzen regel en zult mij wel willen verontschuldigen...'

'Geneer u niet, mijnheer Muller.' De oude man stak het bewijs bij zich. 'Vaarwel, nogmaals mijn hartelijken dank!'

Op zijn stok geleund, verwijderde zich Gerhardt zoo vlug als zijne gebrekkigheid het toeliet. Hij wilde zich haasten zijn vriend, den majoor, goede tijding te brengen.

'Lichtman, Lichtman!'

De stem van den bankier, die zich door de geopende deur van het kabinet deed hooren, klonk zoo heesch, zoo zonderling dat het personeel elkander bevreemd aanzag, maar door den strengen blik, dien de getrouwe boekhouder om zich heen wierp, vestigden zij dadelijk weer de oogen op hun werk.

'Mijnheer Muller!'

Het aangezicht van den bankier was vuurrood, zijne wangen gloeiden als in koortshitte en zijne anders zoo zachte oogen vonkelden in onnatuurlijken glans.

'Om Godswil, mijnheer Muller, wat is er gaande?'

'Goed nieuws, mijn vriend, goed nieuws! God heeft uitkomst gezonden! Uwe verwachting bedroog u niet - zie dit lot, niemand anders heeft er aanspraak op en vergelijk nu de lijst. - Mijn kind, mijne Cato zal geen vernedering behoeven te lijden, het huis Muller staat weldra weer vaster dan ooit.'

De boekhouder vergeleek zorgvuldig het lot met de lijst. ‘God zij geloofd,’ sprak hij vroom; ‘aan Hem de eer! Lang leve het huis Muller!’

‘Gij moet bij mij blijven, Lichtman,’ hernam de bankier, ‘ik wil niet alleen zijn; met ons beiden zullen wij het noodigste nog heden afdoen, ik zal slechts even mijne vrouw de blijde tijding gaan boodschappen; binnen tien minuten ben ik weer bij u.’

IV.

Een uur later was de kantoortijd afgeloopen. De jongelieden hadden zich verwijderd en buiten den boekhouder, die in het kantoor van zijn chef arbeidde, was slechts de loopknecht aanwezig, die de zooeven verlaten lokalen schoon maakte.

Verwonderd keek de man op, daar niettegenstaande het ongewone uur de deur van den hoofdingang openging en de oude Gerhardt, in zichtbare opgewondenheid, ten tweeden male verscheen.

‘Is mijnheer Muller nog aanwezig?’ vraagde hij haastig.

‘Ja, mijnheer Gerhardt, hij arbeidt met mijnheer Lichtman in zijn kabinet, heeft echter elke storing ten strengste verboden.’

‘Zoo! roep dan ten minste, ik bid er u dringend om, mijnheer Lichtman - een van de twee moet ik spreken - zeg hem dat het voor eene gewichtige, zeer gewichtige aangelegenheid is.’

Hoofdschuddend voldeed de bediende aan het verzoek van den ouden heer. Na een zacht kloppen trad hij in het kabinet.

Een doodelijke bleekheid bedekte het aangezicht van den bankier bij het vernemen van Gerhardts aanwezigheid. Over een der groote boeken gebogen zegde hij haastig: ‘Ik kan hem niet spreken, daar ik nog veel doen moet - ga gij maar, Lichtman, en hoor wat hij wederom hebben wil.’

De in het hoofdkantoor tredende boekhouder vond zijn vroegeren collega in de hoogste spanning op hem wachten. ‘Ik moet mijnheer Muller spreken, beste Lichtman,’ zegde hij, ‘slechts ééne minuut; ik deponeerde bij hem een lot, een oostenrijksch staatslot; hij gaf er mij een bewijs van, maar vergiste zich en schreef er een ander nummer op dan wat ik hem toevertrouwde; de zaak moet in orde gebracht worden, het is eene vergissing.’

De oude Lichtman ontroerde. ‘Verwonderlijk,’ sprak hij; ‘en waarom hebt gij niet oogenblikkelijk bij ontvangst het bewijs ingezien, gelijk het een koopman betaamt?’

‘Wat zal ik er aan doen? Ik ben een oud man, zeer zwak, en daarbij wie zou bij zulk een zaak aan eene vergissing van den heer Muller kunnen denken? Doch een minuut zal voldoende zijn om de vergissing te herstellen. Hij zal zich kunnen overtuigen dat het door mij aan hem toevertrouwde lot een geheel ander nummer draagt dan hier op dit ontvangbewijs. Ik heb op dit briefje het nummer van mijn lot aangeteekend.’

Achteloos wierp de oude Lichtman er een blik op, maar reeds in hetzelfde oogenblik veranderde zijn eerlijk aangezicht.

‘En dit lot, dit nummer was uw eigendom, Gerhardt?’ vraagde hij en zijn stem sidderde.

‘Zeker, zeker mijn eigendom! Niemand weet er iets van, zelfs mijn zoon niet.’

‘Verwonderlijk! Ge overhandigt mijn chef een lot, bekommert er u niet over of het op het bewijs geschreven nummer echt of valsch is, en ontdekt toevallig de fout, nadat het lot, dat gij beweert uw eigendom te zijn, met den hoogsten prijs van tweemaal honderdduizend gulden getrokken is!’

Een kreet ontsnapte aan de borst van den ouden man, hij wankelde als door den bliksem getroffen; dan echter richtte hij zich plotseling op en ouderdom en gebrekkigheid vergetende, stormde hij in het kantoor van den chef.

De bankier Muller had den noodigen tijd gehad, om zijn gezicht de vereischte vastheid te geven. De verschrikkelijke tweestrijd, die in zijn binnenste woedde, terwijl hij aan de deur luisterende het gesprek tusschen. Lichtman en Gerhardt vernam, was voorbij.

'Ge hebt u in het bewijs verschreven, mijnheer Muller,' bracht hij stamelend uit, 'ik bezweer u, geef mij mijn lot, mijn lot?'

De bankier zag met blijkbaar ongeduld op: 'Lieve Gerhardt, ik ben u gaarne van dienst, maar waarlijk gij stoort mij; overigens ben ik er van overtuigd, dat de zaak in orde is, bewijs en lot stemmen met elkaar overeen - zie slechts zelf, hier is het mij toevertrouwde lot.'

De vroegere boekhouder wierp een blik op het papier.

'Neen, neen, dat is mijn lot niet,' stamelde hij, 'het is niet het lot waarop de hoogste prijs gevallen is; mijnheer, wees barmhartig, drijf den spot niet met mij!'

De bankier wendde zich tot zijn boekhouder. 'Wat zou dat beteekenen, Lichtman?'

De oude man antwoordde niets. Vast en doordringend was zijn blik op zijn patroon gevestigd, en Godfried Muller, de steunpilaar van den koopmansstand der groote handelsstad, bloosde onder den blik van zijn ondergeschikte.

'Zie uwe papieren na, mijnheer Muller, het lot moet er zijn,' zegde Gerhardt smeekend. 'Zoo waar de Almachtige op ons nederziet in dit uur - nooit, nooit heeft mijn oog dit lot gezien. Mijn God, groote God! het uur, waarop ik aan mijn zoon alles kan vergelden wat hij voor mij gedaan heeft; het uur waarop ik rijk zijn zal, en niet meer arm gelijk voorheen, dat uur heeft eindelijk geslagen.'

Des bankiers trekken verduisterden zich. Een hevige opgewondenheid maakte zich van hem meester.

'Deze man is krankzinnig of een bedrieger,' riep hij; 'in orde is het bewijs! Hier neem uw lot, ik schenk het u, zonder aanspraak op de straks door mij aan u gegeven honderd daalders te maken; ga, gij maakt het mij lastig!'

'Ga, beste Gerhardt, mijnheer Muller heeft gelijk,' zegde Lichtman medelijdend, zonder zijn chef uit het oog te verliezen: 'uwe aanspraken zijn des te beleedigender voor uwen vroegeren chef, daar het gelukkige lot in zijn bezit is en mijnheer Muller dus de rechtmatige winner van de som is.'

De oogen van den ouden Gerhardt staarden zoo strak, alsof zij uit hunne kassen wilden treden, zijn aangezicht vertrok zich krampachtig en zich woest op den bankier werpende riep hij:

'Bedrieger! Dief!'

Luid, als de laatste klank van een springende klok, klonk zijne stem - dan echter lieten de vingers het lichaam van den bankier los, de spieren van zijn gelaat werden slapper, wijd opende zich de mond en sloot zich weder en als een machtelooze klomp zonk hij aan de voeten van zijn vroegeren chef neder.

Als een vertwijfelde trok de bankier aan het belkoord, dat in het woonhuis uitkwam; van alle kanten kwam hulp opdagen. De spoedig gehaalde dokter schudde het hoofd. 'Een beroerte heeft den armen man getroffen; leven zal hij, maar slechts een wonder kan hem beweging en spraak weergeven.' Zoo luidde zijn uitspraak.

Eenige minuten voor dat de oude Gerhardt het kantoor van zijn vroegeren chef betrad, trok Emil, de jonge muziekmeester, aan de huisbel van den heer Muller. Het was het

uur, waarop hij Cato pianoles gaf, en ofschoon steeds op bevel van mevrouw Muller eene oude dame, half huishoudster en half familielid, de lessen bijwoonde en de jonge lieden met argusoogen bewaakte, rekende Emil die uren, welke hem aan de zijde van de beminde vergund waren, tot de gelukkigste zijns levens.

Op de trappen van de tweede verdieping, waar Cato's kamer was, stond Sophie met een brief in de hand, het adres nauwkeurig beziende,

'Waarlijk!' sprak zij zacht in zich zelve. 'de hand van de freule! Zij zelf moet om den tuin geleid worden - het is geen fijn stuk van den jongen heer luitenant, maar waarom schrijft de freule er ook geen adres op en wat geef ik er om - twee gouden Napoleons zijn niet te verachten.'

De klank der bel onderbrak haar gedachtenloop, een lichte siddering voer door hare leden.

'Hij is het,' zegde zij hafluid; 'gelukkig begeleid de bediende onze mevrouw naar den schouwburg; de lucht is zuiver.'

Zij snelde de trappen af en opende.

'Is mejuffrouw Muller thuis, Sophie?' vraagde de jonge man.

Het meisje schudde met het hoofd, terwijl haar gelaat een verlegen uitdrukking aannam. 'Neen, mijnheer Gerhardt, dat wil zeggen, zij heeft hoofdpijn en laat niemand toe, maar ik zou u dezen brief...'

Zonder het meisje den tijd te laten van te voleindigen nam Emil haar haastig het briefje

van Cato uit de hand, maar nauwelijks had hij den blik er op geworpen, of hij verbleekte.

'Sophie, dit briefje is niet voor mij bestemd.'

'God in den hemel, wat heb ik gedaan!' riep het kamermeisje in schijnbare vertwijfeling uit; 'ik heb de brieven verruild; ik bezweer u, zeg vooral niets aan mejuffrouw Muller; ik zou heimelijk dezen brief aan den graaf Hallenburg...'

MOEDERS GELUK, NAAR VAN CAMP.

De jonge man wenkte afwerend met de hand.

'Genoeg, ik weet genoeg!' zijne stem klonk dof. Vast besloten opende hij het schrijven, het bevatte de volgende regels:

'Gij verzocht mij, lieve graaf, om een onderhoud om onze toekomstige inrichting te bespreken. Gaarne sta ik u, mijn verloofde, dit verzoek toe. Ik zal onder het voorwendsel van hoofdpijn voor ieder lastig bezoek mijne deur sluiten, ook voor dien smachtenden muziekmeester, wien gij de eer bewijst op hem ieverzuchtig te zijn.'

De brief ontzonk aan de hand van den jongen man.

'Dat was het dus! Slechts waarheid sprak derhalve op den bewusten balavond de ingebeelde luitenant,' murmelden zijne bevende lippen. 'Graaf Hallenburg, den sedert lang begunstigde, en ik... ik...'

Driftig klonk de bel uit het kantoor van den bankier door het huis, en de knecht kwam door den binnenging aanstormen, roepende: 'Breng spoedig water, mejuffrouw, ik vlieg naar den dokter; de oude Gerhardt is in het kantoor van mijnheer door een beroerte getroffen.'

'Mijn vader!'

De gansche vertwijfeling, al het verpletterende wee, dat zich in het hart van den jongen man opeen gehoopt had, uitte zich in dezen enkelen kreet. Wat bekommerde hem in dit verschrikkelijk oogenblik de vermeende ontrouw van Cato! Met de inrichting van het huis be-

kend, vloog hij naar het kabinet van den bankier, die doodsbleek, over al zijne ledematen sidderende, bij den op den grond liggenden Gerhardt stond en verschrikt naar den binnenstormende zag.

De wanhopige zoon knielde bij zijn vader neer, die met gebroken oogen, eenen doode gelijk, daar lag.

AAN HET KLOOSTER, NAAR BURCKHARDT.

'Om Godswil, hoe komt mijn vader hier, wat is er voorgevallen?' stamelde hij, zelf half bewustelos.

'Mijn vriend Gerhardt kwam hier om zijn aanspraak te doen gelden op het met den hoogsten prijs uitgekomen oostenrijksche staatslot, dat hij bij mijnheer. Muller gedeponeerd had en deze met het nummer van een ander lot op het daarvoor afgegeven bewijs verwisseld zou hebben. Mijnheer Muller is echter volgens zijn beweren de rechtmatige bezitter van het betreffende lot.'

'En niemand zal mij dit recht betwisten! Beproef het, wanneer gij mij tot diefstal in staat acht, langs gerechtelijken weg...'

De komst van den dokter en andere toegesnelde personen sneed het antwoord van den jonkman af. De nog altijd bewustelooze grijsaard werd opgenomen om in een rijtuig naar huis gebracht te worden.

Op dit oogenblik kwam Cato in het kabinet haars vaders; haar aangezicht drukte de grootste ontsteltenis uit.

'Almachtige God, welk ongeluk is er gebeurd!' zegde zij met een gesmoorde stem 'Mijnheer Gerhardt, uw goede vader.' wendde zij zich tot Emil.

De jonge man wierp een minachtenden blik op de dochter des bankiers. 'De Gerhardts, vader en zoon, hebben geen geluk in het huis Muller,' sprak hij bitter. En zich tot haar

voorover buigende, ging hij, slechts voor Cato verstaanbaar, aldus voort: 'Kunt gij u niet heden avond in het gezelschap van den graaf Hallenburg, uw verloofde, van den doorgestanen schrik van het treffende tooneel van dit oogenblik herstellen, dan draag ik daarvan de schuld, want de voor hem bestemde brief geraakte in mijne hand.'

Als verbijsterd staarde het jonge meisje hem aan; zij begreep geen woord van wat hij zeide. Emil echter had voor haar geen blik meer; hij had, den kleinen stoet, die zijn vader naar den wagen voerde, volgende, het kantoor reeds verlaten. Cato sloeg hare beide armen om den hals van den bankier: 'Ga met mij, vader, voort van deze plaats, ik bid, ik bezweer u, ga met mij!'

'Ik kom, mijn kind,' zegde de bankier zich zacht losmakende, 'nog slechts een heilige plicht blijft mij te vervullen over.'

En zich tot den boekhouder wendende, vervolgde hij: 'Zoover mij bekend is, bezit de ongelukkige Gerhardt geen vermogen. Zoodra de prijs geïncasseerd is, moet gij den zoon in mijn naam vijfduizend gulden betalen op...'

De oude Lichtman zag zijn chef wederom zoo doordringend in het aangezicht, dat Muller verstomde. 'Dit werk zal een ander moeten overnemen, mijnheer Muller,' sprak hij met bevende stem 'want ik verzoek u, mij nog dezen avond uit mijn betrekking als boekhouder van het huis Muller te ontslaan.'

'Lichtman!'

Onbeschrijfelijke vertwijfeling lag in dezen uitroep. 'Lichtman, nu, juist nu wilt gij mij verlaten?' vraagde de bankier met een zwakke stem.

'Het huis Godfried Muller is gered,' antwoordde Lichtman treurig, 'ik ben te oud om nog langer mijn vermoeienden post te vervullen; ik weet niet waarop ik de som, die een... toeval u schonk, boeken zal. Ontsla mij dus, mijnheer Muller!'

De bankier stampte met den voet. 'Zoo ga dan, gaat allen, wat mij betreft!' riep hij, 'ik heb u niet noodig... Gij blijft mij, mijn kind, mijne Cato, en de eer van het huis '

'En de eigene eer?'

Was het de stem vin zijn geweten, was het de stem van den ouden boekhouder, die juist het kantoor verliet, welke akelig in zijn oor, in het diepste zijns harten weerklonk?

Het was nacht. Van den nabijzijnden toren verkondigde de klok het tweede uur in de slaapkamer van den bankier, welke hij, gelijk bij vele voorname familiën gebruikelijk is, niet met zijne echtgenoote deelde. De zware zijden gordijnen waren voor de ramen gevallen, doch sloten niet zoo dicht, dat niet een straal der volle maan nieuwsgierig in het vertrek loerde. Het vale schijnsel viel op het gelaat van den rijken bankier: Godfried Muller kon den slaap niet vatten op zijne donzige legerstee; altijd waren zijne oogen geopend en als in koortshitte gloeide zijn aangezicht.

'Twee uren!' mompelde hij halfluid, overeind gaande zitten, 'wil deze nacht dan nooit eindigen? Vroeger kon ik slapen; zelfs op den rand van het faillissement sloot zich mijn oog, en thans, nu ik gered ben, het huis Mullet wederom vast staat - waarom kan ik thans niet slapen?'

Waarom? In phantastische dwarrelingen vlogen de afwisselende tooneelen van dien vreeselijken dag aan hem voorbij. Had hij alleen op de wereld gestaan, niets zou hem hebben kunnen bewegen den diefstal te plegen; maar de macht, die zijne

gade, zonder dat hij het zelf wist, op hem uitoefende, de gedachte aan het lot zijns zoons, maar meer nog aan dat van Cato en voor alles het gemis aan onwankelbaar vertrouwen op God, welk alleen in echten godsdienstzin wortelt, dit had hem op het pad der misdaad gedreven.

En nu... waarom sprong hij op van zijn leger, welke Vreeselijke gedachte voer door zijne met schuld beladen ziel? In zijn zenuwachtigheid had hij het bewijs, dat hij oorspronkelijk voor den ouden Gerhardt geschreven en onder een der op zijn schrijflessenaar liggende boeken geschoven had, vergeten te vernietigen; want sinds dat noodlottig oogenblik was hij geen minuut meer alleen op zijn kantoor geweest. Nu echter ontwaakte de herinnering daaraan met vreeselijke onstuimigheid. In zijn zweet badende schoot hij ijlings zijn zijden slaaprok aan, en een kaars op een zilveren blaker aanstekende, verliet hij met nauw hoorbare stappen zijn slaapkamer.

(*Wordt vervolgd.*)

Misdaad en vergelding (*Vervolg.*)

Carola liet het hoofd op de borst zinken en de handen gevouwen op den schoot rusten. Er ontstond een lange pauze; eindelijk hief zij het hoofd op. ‘Maar ik wil niet! Ik ken den man niet, hij kan een gelukzoeker zijn.’

‘Laat het onderzoek daaromtrent gerust aan mij over! Ik oordeel daaromtrent koeler en kan u verzekeren, dat ik door de mij voorgelegde papieren volkomen overtuigd ben. Ik zou met grooter wantrouwen te werk gaan, indien gij een rijke partij voor een gelukzoeker waart, maar zeg het zelve, mijn kind, wat zou hem aanlokken?’

‘Ik wil niet, vader, ik wil niet! en al zouden alle gronden er voor spreken, ik wil toch niet omdat ik niet wil!’

‘Dat is iets anders,’ hernam sir Archibald opstaande, ‘dan behoeven wij over dit onderwerp niet langer te spreken; maar ik heb thans een tweede vraag en ik verwacht van u, dat gij die beantwoorden zult met die oprechtheid, welke ik steeds als een grondtrek van uw karakter geacht en beschouwd heb.’

Sir Archibald zag zijne dochter onafgewend in het aangezicht. Zij bloosde en sloeg de oogen neer; een onbestemd gevoel van beklemdheid bemachtigde haar.

‘Zie mij aan en antwoord mij! Is uw hart nog vrij?’

Een langdurig zwijgen volgde. Eindelijk fluisterde Carola nauw hoorbaar: ‘Neen,’

‘En thans eisch ik van u dat gij mij de gronden meedeelt, waarom gij zulks voor mij geheim hieldt.’

‘Omdat ik tot dusverre te vergeefs op het oogenblik gewacht heb, dat mij gunstig genoeg scheen om uwe toestemming te vragen.’

‘Dat is een schoone ontdekking, die ik daar doe,’ hernam sir Archibald op gestrengen toon, terwijl hij de armen over elkander kruiste. ‘Ik zie rond in den kring onzer bekenden en vind niemand, die een nadere betrekking met u heeft kunnen aanknoopen. Gij zelve twijfelt aan mijne toestemming: ik durf dus ter nauwernood te vragen naar den naam van hem, aan wien gij uw hart geschonken hebt. Maar ik moet bekennen, dat het mij pijnlijk treft, den grond gezocht te hebben in uwe kinderlijke gevoelens, terwijl uwe weigering een geheel andere beweegreden had, die gij voor uw vader verborgen hieldt. Dit, Carola, is een slag, welke mijn grijs hoofd onverwacht en onverdiend treft!’

Na dit gezegd te hebben, daalde sir Archibald, zonder een antwoord van Carola af te wachten, den heuvel af, om zich naar den akker te begeven, waar de arbeiders bezig waren met het opladen van het gemaaide koren.

Hij had nog geen vijf passen gedaan of hij voelde zich van achteren door twee armen omstrengeld. Hij keerde zich om en zag in het met tranen overstroomde gelaat zijner dochter, die aan zijn hals hing.

'Zoo niet, vader, zoo niet!' riep Carola met bevende stem. 'De schijn moge tegen mij zijn; maar ook slechts de schijn! Ik kon, ik durfde niet anders te handelen.'

'Spreek dan, ik zal u aanhooren, antwoordde sir Archibald.

Beiden keerden naar de verlaten zodenbank terug.

'De man, wien ik mijn hart geschonken heb, is Mr. Ralph Maclean,' stamelde Carola na eene wijl.

Sir Archibald sprong op: 'Gij hadt gelijk dat gij mij dat niet durfdet zeggen.'

'Wat hebt gij op hem aan te merken?'

'Op hem persoonlijk volstrekt niets,' antwoordde sir Archibald bitter. 'O! hij is een zeer braaf jong mensch, een waardig edelman; gij hadt geen betere keuze kunnen doen! Sir Francis keurt deze keuze ongetwijfeld goed, of heeft Mr. Ralph eveneens achter den rug om van zijn vader gehandeld?'

'Hij wilde ook een geschikte gelegenheid afwachten, om het zijn vader mede te deelen,' antwoordde Carola treurig; 'maar wij konden beiden geen vijandschap billijken, die wij niet begrijpen. Gij behoeft intusschen niet bevreesd te zijn, dat deze vijandschap vóór het uitsterven der Waterfields zal uitdooven: het toeval is uw bondgenoot geweest.'

'Wat bedoelt gij?'

'Ik zal nooit trouwen en het is ook goed zoo'.

'Van waar eensklaps deze neerslachtige stemming? Dat gij deze verkeering buiten weten uws vaders aanknooptet, is hoogst afkeurenswaardig; dit gij uwen verloofde bij de eerste moeielijkheid prijs geeft, is verachtelijk! Of denkt gij mij door deze toegevendheid in slaap te wiegen? Ik ben gerechtigd alles van u te verwachten.'

'Gij zoekt naar woorden om de verwijten die gij mij doet te verbitteren. Misschien heb ik zulks verdiend, ik weet het niet. Mijne bedoelingen zijn niet slecht geweest. Had ik in alle geval willen liegen dan had ik dit in den beginne kunnen doen; ik veracht echter de leugen en heb uwe vragen overeenkomstig de waarheid beantwoord. Als ik dat niet vroeger gedaan heb, moet gij niet uit het oog verliezen, dat gij er mij ook niet eerder naar gevraagd hebt.'

'Dit verwijt is niet ongegrond. Ik had u ten minste meer in het oog moeten houden. Gij kunt dezen misslag op rekening van mijn vertrouwen op u stellen.'

'Nu verbittert gij weer uwe verwijten!'

'Laat mij u dan ernstig zeggen, hoe ik over de zaak denk! Ik nader het graf en in dit tijdperk van het leven is men niet meer zoo onverzoenlijk als in de jaren van de jeugd.'

'Vader!' riep Carola vroolijk verrast; maar plotseling liet zij moedeloos de handen in den schoot vallen en morde nauw hoorbaar: 'Het is te laat!'

'Had ik eenig teeken van toenadering bij de Macleans waargenomen,' dus ging sir Archibald voort, 'ik zou hen waarlijk niet uit den weg gegaan zijn. Maar wat beleef ik in den jongsten tijd? De kleingeestigste vitterijen zijn het machtige huis niet gering genoeg om ze tegen mij aan te wenden. Denk slechts aan de geschiedenis met de boot! Wie zou zóó gehandeld hebben?'

‘Dat kan ik niet tegenspreken. Deze bootgeschiedenis is voor mij smartelijker geweest dan voor u.’

‘Ik zie derhalve geen mogelijkheid tot een echtverbintenis, al zou ik ook aan onze overgeërfde veete niet zooveel gewicht meer bijleggen.’

‘Had ik dat vroeger vermoed!’

‘Ik zou toch niet mijne toestemming gegeven hebben. Zie, Carola, al heeft deze veete in zich zelve al geen overwegende gegrondheid, komt zij mij daarentegen in verband met een andere omstandigheid zeer gewenscht. Waren onze geldelijke omstandigheden gelijk, dan hadt gij van mijnen kant geen moeielijkheden te duchten indien sir Francis er geen opwerpen zou; want dan zou men zeggen: ‘Zij hebben zich met elkander verzoend, dewijl zij hunne vijandschap onverstandig vonden.’ Misschien zou men ook zeggen: ‘Zij hebben zich verzoend ter wille hunner kinderen.’ Maar gelijk de zaken nu staan, zou het van mij heeten, dat ik de overleveringen mijner familie opgeofferd had om een rijken schoonzoon te bekomen. Dezen strijd der beide huizen mag niet eindigen met een verzoening ten koste mijner eer.’

Carola haalde de schouders op. 'Ik weet niet, wat de menschen zouden zeggen en hecht buitendien aan lasterlijke praatjes geen groot gewicht; maar nu heet het, dat deze beide adellijke huizen elkander haten en vervolgen, zonder te weten waarom. Het geeft echter niets om daarover na te denken. Deze droom is uit en ik verlang niets anders meer dan aan uwe zijde te blijven leven.'

Wrevelig stond sir Archibald op. 'Ik heb u reeds te verstaan gegeven, dat deze onderwerping mij hindert. In het onvermijdelijke schikt men zich alleen ten laatste, nadat alle wapens uit de hand geslagen zijn en men zich van de noodzakelijkheid overtuigd heeft. Waarlijk, ik wil oprecht zijn, ik had liever gezien, dat gij u tegen mij verzet hadt, dat gij om uw verloofde gestreden en geworsteld hadt, in plaats van u terstond een volgzame dochter te toonen, terwijl gij toch te voren niet geaarzeld hebt die verkeering aan te knoopen zonder uw vader om raad te vragen, daar gij wel wist hij daarin niet zou bewilligen.'

'En wie zegt u,' antwoordde Carola gloeiend rood wordende, 'dat deze onderwerping al niet reeds bestond vóór gij mij ondervraagdet? Waart gij getuige van den strijd, dien ik in mijn binnenste voerde sinds het oogenblik, dat ik tot mij zelve zegde: 'Gij moet afstand doen,' of op het oogenblik, dat ik meende, dat smartelijk trillende hart tot rust gebracht te hebben! Niet tot prijsgeven maar tot strijden was ik bereid, al had zich een wereld tusschen ons in geplaatst, indien...'

'Welnu! indien?' vraagde sir Archibald, Carola verbaasd aanziende.

'Indien hij mij niet zelf van zich afgestooten had. Hij trouwt met een ander.'

Carola wendde het hoofd af, om haar donker gloeiend gelaat te verbergen. Aan de oogwimpers hingen twee dikke tranen en de bevende lippen verraadden de geweldige innerlijke ontroering, welke deze pijnlijke bekentenis haar veroorzaakte.

'Die fielt!' viel sir Archibald uit.

'Maar dat alles is schandelijke logen en laster!' riep plotseling eene van woede sidderende stem. Takken kraakten, blaeren stoven in het rond en uit het tot dicht bij de zodenbank groeiende kreupelhout sprong Mr. Ralph midden op de open plek onder de linde. Zijn hoed bleef aan een struik hangen, aan de wangen en de handen had hij bloeddruppels, die hij aan een menigte kleine schrammen bij zijn woest doorbreken te danken had. Zijne oogen vonkelden, de handen waren gebald en zijn gelaat was purperrood.

'Gij hier?' riep sir Archibald verbluft.

'Ja, hier ben ik, om rekenschap te vorderen van den laster, dien men tegen mij uitbraakte! Carola,' riep hij, hare beide handen vastgrijpende, 'wie heeft u gezegd, dat ik een andere huwde?'

'Mr. Maclean, laat mijne dochter los of ik zal de arbeiders van het veld hier roepen.'

'Roep wie gij wilt,' riep Ralph zich steeds meer opwindende; 'ik wil weten welke slang dit gift in haar hart gedruppeld heeft!'

'Maar, Ralph,' vermaande Carola sussend, 'dat kunt gij toch wel met minder onstuimigheid vragen: de markies Lughini heeft het mij gezegd.'

'Ha! en bij ons verhaalt men, dat gij den markies Lughini wildet trouwen! Dood en duivel! met dezen Italiaan wil ik een woordje spreken, zoodat hij zijn geheele leven lang den zoon van Albion niet vergeten zal!'

'Ik verzoek u bedaard te blijven, Mr. Maclean! Gij zijt hier op mijn grond,' zegde sir Archibald.

‘Ik zal mij matigen, sir Archibald, ik zal mij matigen. Maar ik kan niet toegeven, dat ik in de verdediging mijner eer op vreemden grond sta!’

‘Gij hoeft uwe eer niet meer te verdedigen,’ merkte Carola aan; ‘gij hebt mij gezegd dat het lasteringen zijn, en uw woord borgt mij voor de waarheid.’

‘Ik wil niet onderzoeken hoe gij hier gekomen zijt,’ ging sir Archibald nog steeds verstoord voort; ‘maar gij zult mij wel toegeven, dat ik het zeer zonderling noemen moet te ontdekken, dat gij een gesprek van zeer kieschen aard tusschen vader en dochter afluistert.’

‘Ik hecht te veel aan mijne eer, sir, om voor u te willen verbergen, hoe ik hier gekomen ben. Het is volstrekt geen toeval: sinds veertien dagen lig ik op de loer om miss Carola een misverstand op te helderen, dat tusschen ons beiden ontstaan is. Eerst heden was ik zoo gelukkig haar te ontdekken. Zij bevond zich in uw gezelschap en derhalve volgde ik u in de hoop, dat gij van elkander zoudt scheiden en ik alsdan Carola alleen zou kunnen spreken. Het lag volstrekt niet in mijne bedoeling u te beluisteren. Daar ik echter hoorde hoe men mij belasterd had, achtte ik het aan mijne eer verplicht uit mijn schuilhoek te voorschijn te komen. Het mag nu gaan, hoe het wil: ik ben bereid de gevolgen te dragen. Vaarwel, Carola,’ voegde hij er bij, nogmaals zoo snel hare hand vattende, dat sir Archibald geen tijd had dit te verhinderen, ‘wij zijn verzoend, wij zien elkander weer!’

Daarop nam hij zijn hoed, die nog aan de takken hing, groette sir Archibald met een diepe buiging en verwijderde zich langs den kant, vanwaar de Waterfields gekomen waren. Na weinige oogenblikken was hij uit het gezicht verdwenen.

‘Gij hebt het nu zelf gehoord, vader,’ begon Carola aarzelend, na een langdurig pijnlijk zwijgen.

Sir Archibald legde haar met een gebiedend gebaar het zwijgen op. ‘Ik ben er met toe gestemd thans dit gesprek voort te zetten,’ sprak hij; ‘wij zullen het er dus voorloopig bij laten! Wat ik gehoord heb, eischt een besluit; om dit besluit te nemen, heb ik tijd noodig om te overleggen. Tot daartoe moet gij mij beloven het huis niet te verlaten!’

Carola bedacht zich een oogenblik; daarna zegde zij met vaste en heldere stem: ‘Neen, vader, dit kan ik u niet beloven.’

‘Waarom niet?’

‘Omdat ik niet weet of ik die belofte houden kan.’

‘Wat! verstout gij u mijne bevelen te weerstreven?’ riep sir Archibald met onstuimigheid uit.

‘Bedenk, vader, dat door de verklaring van Ralph de verhouding tusschen ons geheel en al veranderd is. Men heeft hem belasterd, deze daadzaak kan niet ontkend worden en ik weet niet, wat men verder van hem zeggen zal. Ook zal Ralph zijn geheim bezwaarlijk langer kunnen en willen bewaren; hij zal met zijn vader spreken en ik weet niet, welke mededeelingen hij mij dan te doen kan hebben.’

‘Waarlijk! thans erken ik weer uwe openhartigheid,’ meende sir Archibald spottend; ‘gij zegt mij ten minste dat gij mijn bevel niet nakomen wilt omdat uwe geheime samenkomsten met uw geliefde dan een einde zouden hebben. Naar het schijnt hebt gij het begrip van vrouwelijke zedigheid en betamelijkheid geheel en al verloren.’

‘Gij zijt hard, zeer hard, vader,’ antwoordde Carola met neergeslagen oogen. ‘Ik weet, dat mijn hart zuiver is van alle slechte gedachten; indien gij echter onder zedigheid en betamelijkheid slechts zekere vormen verstaat, die het verkeer der menschen regelen, dan wil ik hare waarde niet bestrijden; eene innerlijke waarde

hebben zij echter niet en waar het ernstige, gewichtige aangelegenheden betreft, zie ik er geen bezwaar in over hinderlijke vormen heen te stappen.'

'Ik heb geen lust met u daarover te twisten; laat ons naar huis keeren. Gij zult er u intusschen wel niet over verwonderen, wanneer ook ik minder let op de vormen, en maatregelen neem om datgene te verkrijgen, wat ik aan een eenvoudige belofte van u te danken wilde hebben.'

Beiden sloegen den terugweg in. Zoodra zij in den ouden burcht aangekomen waren, wenkte sir Archibald de vrouw van een der knechts, die ook bij hem in dienst was, tot zich. Hij overhandigde haar den sleutel van de slotpoort met de woorden: 'Hier, Jessie, hebt gij dezen sleutel; gij zult hem zoo lang behouden tot ik hem u terug vraag. Gij houdt de poort voortdurend gesloten en geen vreemde lieden mogen binnengelaten worden alvorens gij ze bij mij aangemeld hebt en ik u verlof gegeven heb. Wat hier mijne dochter Carola aangaat, gij opent in geen geval voor haar de poort; doet gij het toch, dan zijt gij dadelijk uit mijn dienst ontslagen; verstaat gij mij?'

'Ja, sir!' antwoordde de vrouw verbluft.

'Nu moet gij weer achter mij sluiten, ik ga naar het veld, en gij moogt niemand binnenlaten.'

Met deze nogmaals herhaalde aanbeveling, stapte sir Archibald over den dorpel en bleef buiten staan, tot hij het zware slot had hooren omdraaien; daarop begaf hij zich naar het veld om naar zijne arbeiders te zien.

X.
Een oude bekende.

Er konden twee uren sinds het weggaan van sir Archibald verstreken zijn, toen de klopper op de poort een paar luide slagen hooren deed. Jessie ging gelijk een poortwachter uit de middeleeuwen met den reusachtigen sleutel gewapend vragen wie daar buiten was. Een zeer jeugdige stem vraagde daarentegen of daar sir Archibald Waterfield woonde; maar de tongval klonk eenigszins vreemd en de stem was de vrouw geheel onbekend. Zij opende derhalve een kijkgat in de deur om te zien wie het was.

Buiten stond een knaap van veertien à zestien jaar die er vreemd geroeg uitzag, en Jessie wist oogenblikkelijk, dat zij nooit een dergelijk gelaat meer gezien had. De knaap had een zeer donkere gelaatskleur en wel kort gesneden, doch ongemeen zwaar en blinkend zwart haar. Overigens geleek hij in zijne kleeding op een scheepsjongen; want hij droeg een manchestersche broek, een blauw buis met koperen knoppen en in de hand hield hij een zwart verlakten hoed, om welken een met een zilveren anker vereenigd rood lint geslingerd was.

Jessie verschrikte van het donkere gelaat en meende ten minste een wilde voor zich te zien; weldra echter stelde zij zich gerust met de gedachte, dat de policie daar te lande niet veroorloofde de menschen op te eten, en in het gevoel van deze persoonlijke veiligheid nam haar toon een zekere grofheid aan toen zij den jongen toesnauwde: 'Sir Archibald woont hier, is echter niet thuis en zal ook wel niet vóór twee uren terug komen. Dan wordt er gegeten en dus kunt gij over een paar uren weer terugkomen.' Met deze woorden sloeg zij het kijkvenster voor den neus van den knaap toe en verwijderde zich weer.

Een poos bleef de knaap op een steen zitten en leunde met den rug tegen den ringmuur van den burcht. Hij scheen te willen wachten. Eindelijk duurde het hem

toch blijkbaar te lang; hij stond op, rekte de armen uit en geeuwde; sloeg toen denzelfden weg in, waarlangs hij gekomen was, strekte zich een wijl aan den oever van het riviertje op het gras uit en zag het spel der golfjes aan. Het duurde evenwel niet lang of hij sprong weer op, ging een eind stroomopwaarts en een eind stroomafwaarts; kortom, gedroeg zich als alle menschen, die op iemand wachten en volstrekt niet weten hoe zij den tijd zullen doorbrengen tot de verwachte komt.

Zoo kwam hij ook langzamerhand in het stroomopwaarts gelegen kreupelhout ter plaatse waar na het gebeurde met de boot Ralph en Carola elkander ontmoet hadden. Ongemerkt slenterde de knaap al verder tot hij onverwachts bij een kromming van den weg voor een langen bleeken heer stond, die met de rechterhand op een sterken krukstok steunde terwijl de linkerarm in den arm van een nog jong man rustte.

Het was Mr. Herbert, die in zooverre hersteld was dat hij in de kamer en in de warme zon op het terras op en neer wandelen kon. Toen Ralph hem het gebeurde van dien morgen meedeelde, aarzelde hij niet zich zorgvuldiger aan te kleeden en te beproeven of hij

niet met behulp van Ralph den ouden burcht kon bereiken. Mr. Herbert hield het er voor, dat de mijn gesprongen was, misschien te vroeg, misschien ook niet op de geschikte manier; maar de uitbarsting had plaats gevonden en nu moest men zich op de bres vertoonen.

De oude baronet vernam niets van deze onderneming. Mr. Herbert nam op zich hem daarmede later gelijktijdig met de uitkomst bekend te maken. Hij vertrouwde den ouden stijfkop in het geheel niet; wel was zijn verontwaardiging over de schande der snoode afwijzing van Ralph nog niet geweken en had Mr. Herbert niet nagelaten deze verontwaardiging tijdens hij vrij van koorts was, aan te wakkeren; maar men wist toch niet, welke houding sir Francis in het oogenblik der uitvoering zou aannemen en zoo was het in ieder geval het raadzaamste hem zoo mogelijk voor een voldongen feit te plaatsen en hem aan het verstand te brengen, dat dit feit geheel en al naar zijne wenschen en inzichten tot stand gekomen was.

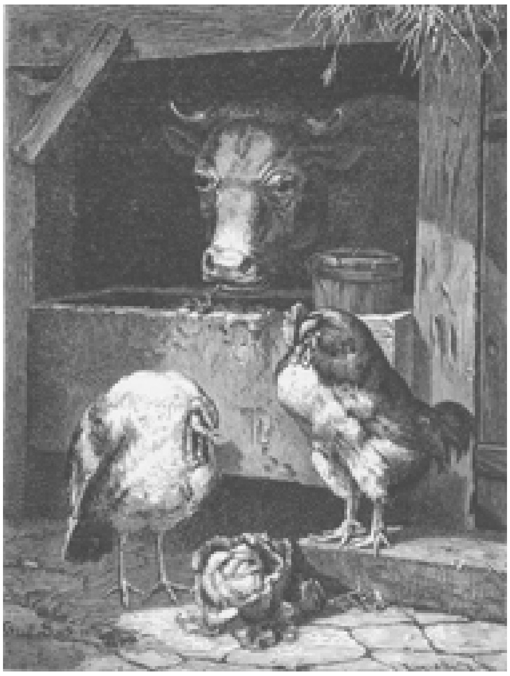

DRIE WIJSGEEREN, NAAR G. SÜS.

Ralph roeide derhalve den gast des huizes over den stroom; beiden sloegen daarop den weg naar den ouden burcht in en kwamen zoo in het bekende boschje, tot waar Ralph zijn vriendelijken beschermer vergezellen en tot aan zijn terugkeer op hem wachten zou. Dit nu had ten gevolge, dat zij den ronddolenden knaap ontmoetten.

Toen deze de beide wandelaars zag, kwam onwillekeurig de gedachte bij hem op dat de oudste der heeren sir Archibald was. Hij trad onbeschroomd op hen toe, nam zijn verlakten matrozenhoed af en vraagde of hij niet sir Archibald Waterfield voor zich zag. Hoewel de knaap tot een geheel ander ras behoorde, deed hij deze vraag toch in vloeiend Engelsch maar met een vreemden tongval.

‘Wat wilt gij van sir Archibald, jongen?’ vraagde Mr. Herbert.

‘Ik moet hem een zeer treurige tijding van zijn broeder overbrengen,’ antwoordde de knaap, die niet anders meende of hij had inderdaad sir Archibald voor zich en wien hij derhalve uit een instinctmatig gevoel van kieschheid de geheele waarheid niet plotseling wilde openbaren.

‘Ik ben sir Archibald niet,’ zegde Mr. Herbert; ‘maar ik ben juist voornemens hem een bezoek te brengen en als uwe tijdingen niet geheim moeten blijven, was het misschien goed, zoo gij ze mij mededeeldet. Zijn zij wezenlijk van zulk een droevigen aard, dan kan ik ze sir Archibald misschien op geschikter wijze over brengen dan gij het zoudt kunnen doen.’

De knaap bedacht zich een oogenblik, en Herbert, die deze aarzeling verkeerd uitlegde, haastte zich er bij te voegen: ‘Uwe belooning zal u toch niet ontgaan.’

De oogen van den knaap schoten bliksemstralen. ‘Ik ben niet wegens de belooning gekomen,’ zegde hij; ‘ik ben gekomen omdat ik zijnen dood wreken wil!’

‘Is de overste Waterfield dood?’ vraagde Mr. Herbert.

‘Hij is neergeschoten geworden tusschen Allahabad en Cawnpore, lafhartig, van achteren, verraderlijk neergeschoten!’

Bij de laatste woorden klemde de knaap de tanden op elkander en zijn hand balde zich onwillekeurig.

‘En hebt gij den verren weg van Indiën naar hier gemaakt om wraak te nemen op zijn moordenaar? Kent gij zijn moordenaar? Bevindt hij zich in Engeland? En waarom hebt juist gij zulk een waagstuk ondernomen? In welke betrekking stond gij tot den overste?’

De knaap vouwde de handen en zijne groote oogen vulden zich met tranen. ‘De overste was mij alles, alles; hij was voor mij vader en moeder: ik heb niemand, niemand op de wereld. Ik zou als slaaf verkocht worden en hij alleen had meelijden met den armen knaap en sinds ben ik bij hem gebleven en heb hem hem niet meer verlaten; ik was met hem in Calcutta en hoog boven in de bergen, waar het water niet meer vloeit maar hard wordt en ben met hem geweest in Allahabad tot hij uittrok naar Cawnpore tegen den Sahib en op den weg daarheen werd hij doorschoten.’

‘Dan zult gij echter den moordenaar moeielijk in Engeland vinden.’

‘Hij is weggevaren. Waar zou hij anders heen als hij niet in Indië bleef?’

‘De knaap heeft zonderlinge begrippen van de wereld,’ meende Ralph. ‘Hij verbeeldt zich gewis, dat er geen ander land is dan Indië, den Maleischen Archipel en Engeland. Langs welken weg zijt gij hierheen gekomen?’

‘Ik zag wel, dat ik verkeerd gedaan had. Ach! de wereld is zoo groot! Wij zijn op een groot schip voortdurend op het water geweest en hebben aan vele punten aangelegd; maar toen kon ik niet meer van het schip af vóór ik in Engeland was; want ik had mij hierin laten opschrijven waar sir Archibald woont en zoo heb ik hem gevonden.’

De Maleier haalde bij deze woorden een oude brieventesch te voorschijn en liet den heeren het adres van sir Waterfield lezen.

‘Gij zijt een goede jongen,’ sprak Mr. Herbert, zijne hand op het hoofd van den knaap leggende: ‘Gij moet uw heer wel zeer lief gehad hebben, dat gij zonder er om gevraagd te zijn uw land verliet om zijn moordenaar te vervolgen. Gij hadt echter slimmer gehandeld indien gij de policie in Indië daarvan kennis gegeven hadt.’

‘Die weet het; die heeft het juist uitgebracht, dat hij weg was.’

‘Maar wie is het dan?’

De knaap zag beiden aan en morde eindelijk: ‘ik geloof, dat ik het u wel kan zeggen.’

‘Ja, jongen, dat kunt gij gerust.’ hernam Mr. Herbert glimlachende. ‘Wij zullen uwe bemoeiingen niet tegenwerken, integendeel, indien gij ons een leiddraad geeft, zullen wij u zeggen, hoe gij mogelijk uw doel zult kunnen bereiken.’

‘Hij heet Ricardo.’

‘Hoe? Ricardo?’ schreeuwde Ralph plotseling en vatte den Maleier krampachtig bij de schouders. ‘Zoo heet de Italiaan, die bij de Waterfields op bezoek is!’

‘Maar, Mr. Ralph, waar denkt gij aan?’ vermaande Mr. Herbert. ‘Dat is een part, die u de minnenijd speelt.’

‘Sinds wanneer is hij daar?’ vraagde de knaap haastig.

‘Het kan vijf of zes weken zijn.’

‘Dan is hij het niet,’ antwoordde de jongen treurig. ‘Als het zooveel dagen waren...’

‘Beste jongen,’ hernam Ralph, ‘gij hebt van de wegen, die men inslaan kan, geen begrip.’ Zich daarop tot Mr. Herbert wendende, ging hij voort: ‘als hij over Alexandrië gegaan ware zou de tijd wonderwel overeenstemmen.’

‘Hoe is zijn familienaam?’ vraagde Mr. Herbert.

‘Pocca!’

‘En hij heet Lughini!’ merkte Mr. Herbert schouderophalend aan.

‘Weet gij dat zoo zeker, Mr. Herbert?’ vraagde Ralph.

‘Bah! dit weet ik, dat de jaloezie uw verstand benevelt. Daarop wendde hij zich tot den Maleier met de vraag: ‘Wie was deze Ricardo Pocca?’

‘Een door en door slecht mensch. Zijn vrouw heeft hij mishandeld en haar willen laten vermoorden.’

Mr. Herbert wierp wederom een bijna meelijdenden oogslag op Ralph.

‘Maar geheel in het geheim,’ voegde de knaap er levendig bij, ‘Geen mensch wist, dat hij eene vrouw had.’

Nu was het de beurt van Ralph om Mr. Herbert een zegevierenden oogslag toe te werpen.

‘Bij den overste echter wist hij zich in te dringen: die schonk hem zijn volle vertrouwen en bij zijn testament vermaakte hij hem tweeduizend pond sterling. Ik heb het gehoord, want ik was bij de opening tegenwoordig.’

‘Halt, halt, halt,’ riep plotseling Mr. Herbert en strek te de handen uit als wilde hij de hem in menigte bestormende gedachten van zich afweren. ‘Erfenis! testament! wij hebben den draad van Ariadne. Luister eens, jongen, gij kunt ook morgen met sir Archibald spreken: voor van daag gaat gij met ons mee! Geen mensch mag weten, dat gij hier zijt. Daar staan wij voor eene misselijke geschiedenis!’

‘Wat bedoelt gij, Mr. Herbert?’ vraagde Ralph.

‘Het woord erfenis heeft den ganschen sluier voor mijne oogen weggerukt,’ antwoordde Mr. Herbert haastig. ‘Gij zijt, dunkt mij, op het goede spoor geraakt. Maar eerst overleggen, met kalmte, zonder gevaar van verrast te worden! Kom mee, kom mee! En gij, jonge man, volg ons! Hoe heet gij?’

‘Jim, mijnheer.’

‘Kom dan mee, Jim. Wellicht zou uw Ricardo toch ontdekt kunnen zijn.’

De Maleier knarste bij deze meedeeling op de tanden en uit zijn mond kwam een geluid voort, wat het sissen van een getergde slang geleek; gewillig sloot hij zich bij de beide heeren aan, die intusschen reeds eenige schreden teruggegaan waren op den weg waarlangs zij gekomen waren.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 50]

Onze gravures.

Pater Joannes Schoenmakers, S.J.

Zoo als België fier is op zijnen pater de Smet, den grooten missionnaris in het Rotsgebergte en aan wien zijne dankbare geboortestad, Dendermonde, een standbeeld heeft opgericht, zoo is ook Nederland fier op pater Schoenmakers, die gansch zijn leven aan het kristelijk beschavingswerk van den staat Kansas in Amerika, toewijdde. Onze vlaamsche lezers zullen met genoegen kennis maken met dien nederlandschen Jesuïet, door een artikel dat wij aan een nederlandsch tijdschrift ontleenen:

'De amerikaansche dagbladen, van welke kleur ook, brachten hulde aan dien Nederlander, sommigen verschenen zelfs in rouw; de burgerlijke en militaire overheden waren bij de treurplechtigheid tegenwoordig; de lijkdienst werd door ongeveer 3000 menschen bijgewoond, en meer dan 2000 belangstellenden volgden de doodkist, die onder kransen en bloemen als begraven was, naar het kerkhof.

'Wat was de oorzaak dat dien Nederlander in het verafgelegen Amerika zulk eene buitengewone onderscheiding te beurt viel?

'Had hij goudmijnen ontdekt of spoorwegen aangelegd? Had hij rijkdommen opeengestapeld en zich daardoor tot eer en aanzien weten te verheffen?

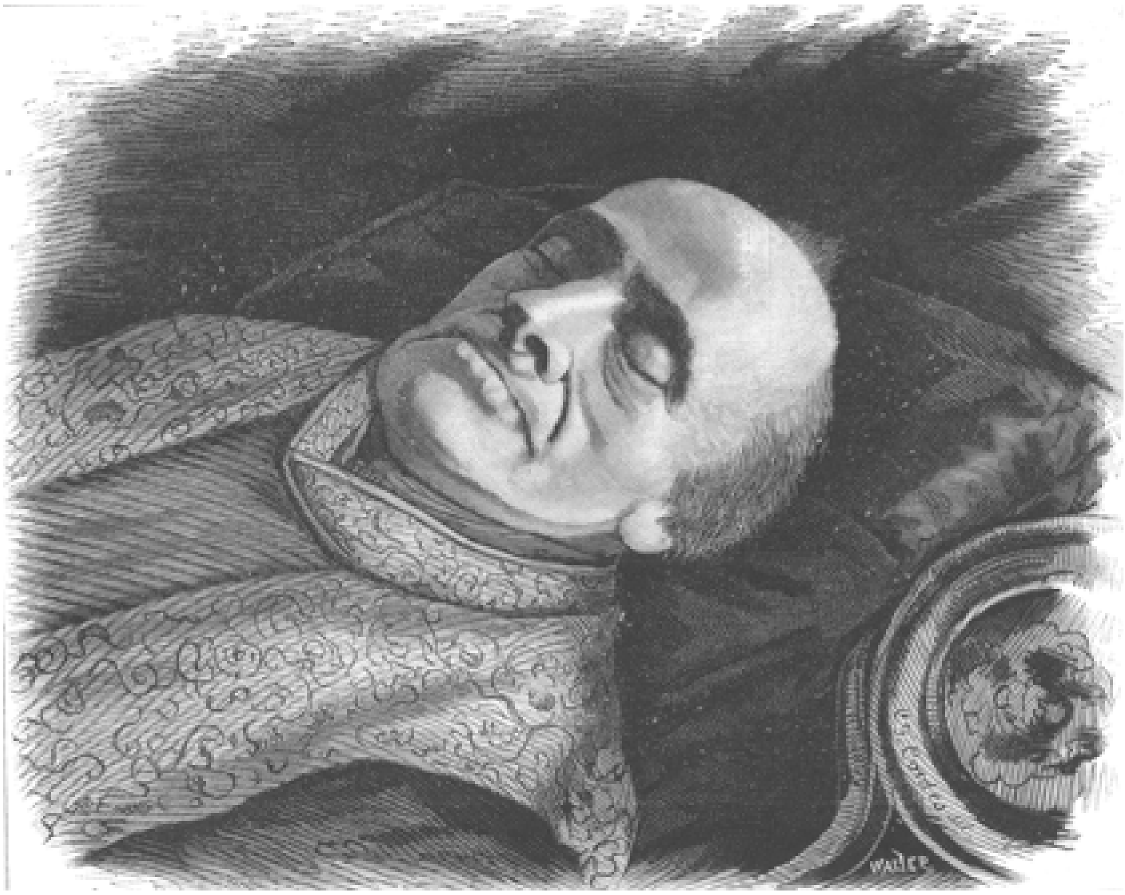

PATER JOANNES SCHOENMAKERS S.J. † 29 JULI 1883.

‘Hij had meer gedaan. Wel is hij zoo arm henengegaan als hij was, toen de Nieuwe Wereld hem eene halve eeuw vroeger voor het eerst mocht zien, maar wat hij in die jaren verworven en veroverd heeft zou geen gekroond hoofd versmaden; want in den staat Kansas werd hij vereerd als de grondlegger der kristelijke beschaving te midden van wilde volksstammen, als bevorderaar van landbouw en nijverheid, en Osage Mission verloor in hem zijn stichter, de geheele bevolking een vader en raadsman.

‘In het jaar 1847 was Osage Mission nog eene uitgestrekte, schier eindelooze wildernis, slechts bewoond door wilde volksstammen, die een zwervend leven voerden en elkander onophoudelijk beoorloogden; thans vindt men daar groote, dichtbevolkte steden, kerken, scholen en fabrieken, en die herschepping is grootendeels

te danken aan den onvermoeiden iever, aan de algeheele toewijding van den man, wiens nederigheid en zelfverloochening zoo groot was, dat hij eens, na de mededeeling van een aantal bijzonderheden aan een zijner bloedverwanten schreef; 'Indien mijn schrijven in de nieuwspapieren mocht verschijnen, zult gij vruchteloos andere brieven van mij verwachten, vooral wanneer mijn naam daarbij vermeld mocht worden.'

Voorwaar eene weinig gekende nederigheid! Johannes Schoenmakers werd in 1807 te Waspik, in Noordbrabant, geboren en deed zijne eerste studiën in het van ouds beroemd klein Seminarie te St. Michiels-Gestel. Deze voltooide hij echter in de toenmalige latijnsche school te Eindhoven en ook in zijne geboorteplaats. In 1833 werd de jeugdige Johannes priester gewijd.

'De jonge priester begaf zich dan ook nog in hetzelfde jaar naar Amerika, werd in het begin van '34 te Georgetown als novice in de orde der Jesuïeten opgenomen, en vertrok in de maand juli met verscheidene andere missionarissen naar St. Louis, waar hij negen jaren lang werkzaam bleef.

'Het blijkt uit een der brieven van pater Schoenmakers, dat hij in dien tijd herhaaldelijk zijn verlangen had te kennen gegeven om onder de Roodhuiden te mogen leven, ten einde bij die wilde volksstammen het kristendom te verkondigen. In 1845 zou hij dan ook naar de gevaarlijke Indianen der Rocky-mountains vertrekken, doch drie dagen later kwam er, tot zijn groot leedwezen, tegenbevel. Eindelijk zou echter zijn vurig verlangen bevredigd worden. In de maand september van 1846 kreeg hij te St. Louis een bezoek van den provinciaal zijner orde. Het staat wel niet in zijne brieven, maar men mag vermoeden dat pater Schoenmakers van die gelegenheid gebruik heeft gemaakt om zijne zaak te bepleiten, en hij mocht dan ook reeds den volgenden morgen vernemen, dat hij bestemd was om eene nieuwe missie te openen onder de Osage-Indianen, een van de meest verwilderde volksstammen der Roodhuiden.

'Pater Schoenmakers was toen 39 jaren oud, in de volle kracht des levens en toegerust met de geestkracht, welke hem tot in hoogen ouderdom bijbleef.

'De Osage-Indianen waren berucht om hunne bloeddorstigheid en grenzeloozen hoogmoed. Zij meenden door den Grooten Geest bestemd te zijn tot voortdurend oorlogen, zij reikhalsden naar den heldendood, doch daar zij te trotsch waren om een hand voor hun levensonderhoud uit te steken, achtten zij den arbeid goed voor zwarte slaven en blanke menschen. Zij leefden in tenten van 10 à 20 voeten lang, 7 à 10 voeten breed en ongeveer even hoog en liepen bijna geheel naakt. Omstreeks 25 jaren vroeger waren enkele protestantsche zendelingen onder hen werkzaam geweest, doch men kon geen zweem van kristendom bij hen waarnemen, en van de 4000 Indianen hadden slechts 10 à 15 het Doopsel ontvangen. Hun opperhoofd of koning, White-head genaamd, had in zijne vroege jeugd, korten tijd eenig kristelijk onderricht ontvangen, doch dit had geene andere vruchten gedragen dan dat hij eenige geneigdheid tot vriendschappelijke betrekking met Europeanen aan den dag legde. Vóór den tijd waarvan wij spreken was die streek nu en dan door een anderen missionaris, den eerw heer Aelen, bezocht, doch het ontbrak hem aan middelen om zich daar voor langen tijd te vestigen, en zoo gingen de vruchten van zijn arbeid weder geheel verloren.

'Reeds vier dagen na zijne benoeming ondernam pater Schoenmakers de reis van 1400 mijlen, ten einde zich te vergewissen van 't geen noodzakelijk was voor de voorbereidende plannen, en besprak in Kentucky 4 zusters van Lorette om de

indiaansche meisjes in de kennis van den waren God te onderrichten. In de lente van het volgende jaar vertrok pater Schoenmakers voorgoed naar zijne missie, vergezeld van den eerw pater Bax en drie leekebroeders. Het gezelschap vormde een ware karavaan; de reis ging eerst langs de rivier de Missouri tot Kansas-City en werd van daar met ossen en wagens in zuidwestelijke richting voortgezet door de wildernis, waar geen huis te vinden was om er den nacht door te brengen. Na een afmattenden tocht door eenzame prairieën sloeg de kleine karavaan hare tenten op in de nabijheid van de Flat-Rock- en Neoshorivier, op eene schoone plek hoogland, waar de Osage-Indianen een klein dorp van ongeveer 25 wigwams gebouwd hadden. Hier vestigde zich pater Schoenmakers en hier, in de onbebouwde wildernis, schiep hij de grootsche stichting, die thans in het geheele westen als Osage-Mission bekend is.

'De ontvangst der wilden was tamelijk welwillend. On middellijk stichtte de ieverige man eene ambachtschool voor jongens en later eene voor meisjes. Geldelijke middelen ontbraken en dank zij de milddadigheid der nederlandsche katholieken, kon hij het werk doen gedijen.

'De volwassen Indianen, die eerst met verachting op den arbeid der missionarissen hadden neergezien, kwamen, vooral door den invloed van den godsdienst, tot andere gedachten en pater Schoenmakers wist hen aan het werk te zetten. Hij bezorgde hun gereedschappen, wagens en alles wat zij verder noodig hadden om het land te bebouwen; de wildernis werd allengs in vruchtbaar land herschapen, en toen in 1869 de oorlog uitbrak, hadden zich reeds een twintigtal Indianengezinnen als *farmers* rondom zijne stichting gevestigd. Pater Bay, die den stichter van den beginne af ijverig ter zijde stond, en zich onophoudelijk aan het onderwijs toewijdde, was inmiddels in het jaar 1852 overleden.

'Eindelijk brak de oorlog tusschen Noorden Zuid-Amerika uit en dezes einde bracht eene groote verandering in den toestand der volksplanting.

'De Osage-Indianen stonden toen namelijk al het land, dat zij in den staat Kansas bezet hielden, zijnde negen millioen *acres*, bij verdrag aan de Vereenigde-Staten af en verhuisden langzamerhand naar de nieuwe, hun aangewezen standplaats. Hierdoor verloor pater Schoenmakers allengs al zijne indiaansche kinderen, doch hij ging zich nu even ieverig toewijden aan de blanke bevolking, die inmiddels hunne plaats kwam innemen. Uit de nederige jongens handwerkschool, in 1847 geopend, werd het *St. Francis' Institution* geboren, uit de meisjesschool de *St. Ann's Academy*, beiden thans bloeiende instellingen, die door jongelingen en meisjes uit alle oorden van den Staat bezocht worden. De blokhuizen door hem gesticht, zijn in een paar kolossale steenen gebouwen herschapen, terwijl de beschaving, daar door dien missionaris gebracht, zich allengs meer en meer uitbreidde en de Osage-Mission maakte tot hetgeen zij thans is. Pater Schoenmakers mocht in de lente van het vorig jaar zijn 50jarig priesterschap vieren, onder de onverdeelde sympathie der geheele bevolking, die hem als een vader lief had. Toen nog was hij onafgebroken werkzaam en gaf regelmatig onderricht aan de zusters. Uit zijn laatste schrijven (14 mei 1883) aan een zijner eerw bloedverwanten bleek dat hij zijne moedertaal bijna geheel vergeten was, want ofschoon de brief begint met 'Eerwaarde heer Neef,' komt er het allerminst Hollandsch in voor. 'Mij dear heer Neef,' leest men o.a. daarin, 'my memory bring toe my herindering how jour Moeder bore uw in haare arms.' De herinneringen uit de jeugd waren hem bijgebleven, de gehechtheid aan zijne familie was nog groot, maar de moedertaal was verloren gegaan onder de onafgebroken toewijding aan de hem toevertrouwde zielen. Pater Schoenmakers gaf in hetzelfde schrijven ook nog de hoop te kennen dat hij een volgend jaar het H. Misoffer in de prachtige nieuwe

kerk zou mogen opdragen, waarvan de fondamenten in 1888 gelegd waren, en alsdan met Simeon te kunnen zeggen: '*Nunc demitte servum tuum in pace.*'

Dat heeft helaas, niet zoo mogen zijn. De grijze apostel der Osage-Indianen bezweek ruim twee maanden later. Zijne laatste woorden waren: 'Op U, o Heer, heb ik gehoopt; in eeuwigheid zal ik niet beschaamd worden.'

Zóó leefde, zóó stierf een nederlandsch Jesuïet in het verre westen van Amerika. Daar zal men hem niet licht vergeten, want alles getuigd van zijn iever, van zijn godsvrucht en naastenliefde; maar ook wij mogen de herinnering aan dien merkwaardigen man wel levendig, zijn naam en nagedachtenis wel in eere houden.

Een voorname klant.

We begrijpen dat de kleermaker beeft nu hij de maat moet nemen van den gegalonneerden rok, voor een zoo hooggeplaatst hoveling, den baron Von Donnerknetterkatzenellebogen; wij begrijpen dat de arme duivel letterlijk vermorzeld en vernietigd is, en hij onder het buigen, bukken en knielen den doorluchtigen naam op de koddigste manier radbraakt. Nu eens zegt hij: 'Mijnheer de baron Von Donnerellebogen,' dan 'Mijnheer de baron Von Knetterkatzen,' vergissingen die Zijn genade niet opmerkt of liever niet wil opmerken, omdat hij juist geen heel vlug betaler is en slechts bij den nieuwen snijder komt, omdat hij bij anderen nog altijd in 't krijt staat. De kleermaker denkt echter dat hij, met een zoo hoogen klant, met een die zoo stijf in 't zilver zit, den vogel heeft afgeschoten en nu gegalonneerde rokken en fluweelen broeken voor gansch het hof zal kunnen leveren. Van dat oogenblik zal hij een prachtig uithangbord laten maken, met den ronkenden titel van *hofleverancier*. Wat al droomen van voorspoed en rijkdom zal de snijder dezen avond en dezen nacht belevent. Wie weet hoe hij echter met de handen in 't haar zitten zal voor eene onbetaalde rekening van den dikken levenslustigen baron!

Een karikaturist.

De burgemeester heeft de school bezocht om zich te overtuigen dat de oude schoolvos, die oneindig slimmer is dan een half dozijn burgemeesters, wel degelijk onderwijs geeft. Terwijl de burgervader, die tamelijk verwaand is, den ouden schoolmeester ondervraagt, heeft een der bengels hem met krijt op het zwart leerbord nageteekend, of zooals onze kinderen zeggen, hem 'uitgeschreven.' Welnu, die 'uitschrijving' is zeer geestig en vinnig gedaan, veel gelijkender dan Franske deed in het *Hoe men schilder wordt*. De burgemeester gelijkt, ja gelijkt volkomen, niettegenstaande de karikatuur: 't is zijn neus, zijn bril, zijn haarklis; 't is zijn lange jas, zijn korte broek! Nu de burgervader zich eensklaps omkeert en die beeldtenis herkent, grijpt hij den jongen kunstenaar boosaardig bij den kraag en vraagt den schoolmeester of het zóó is dat hij die straatrakkers leert vermenigvuldigen en aftrekken? De magister moet wel 'neen' zeggen, maar als hij de witte krijtstrepen op het zwarte bord ziet, moet hij toch ook glimlachen en denken: 'Die kleine schurk groeit op voor de *Triboulet*, de *Kladderadatch* of de *Punch*. Nu krijgt hij nog oorvegen om zijne kunst; eens zal men hem er goudstukken voor geven.' Wie weet!....'

Een ineenschuifbare boot.

Op onderzoekingsreizen in streken, waar de rivieren door watervallen, plotselinge stroomversnellingen en andere hinderpalen soms over groote uitgestrektheden onbevaarbaar worden gemaakt, ziet de reiziger zich dikwijls gedwongen zijne boot een eindwegs over het land te transporteeren. Om dit ongerief te verhelpen hebben de heeren Murray en Baker te Chicago thans eene boot gemaakt, die zoodanig is ingericht dat men ze gemakkelijk in elkaar schuiven en als gewoon reisgoed met zich dragen kan. Zooals uit de afbeelding blijkt, bestaat het geraamte van het vaartuig uit een aantal dunne, buigzame stalen staafjes, die gelijk eene schaar uit- en ingeschoven kunnen worden. De wanden der boot zijn uit geteerd zeildoek

vervaardigd, en van dezelfde stof nog een paar roeibanken aangebracht. Verschillende proefnemingen hebben de bruikbaarheid aangetoond van dit vernuftig uitgedacht vaartuig, hetwelk niet alleen onderzoekingsreizigers, maar ook visschers en jagers bij gelegenheid van veel nut kan zijn.

Een oogenblik van zwakte.
Eene schets uit den tegenwoordigen tijd.
(*Vervolg.*)

Doodelijke stilte heerschte in het geheele huis, toen de bankier langs de met een dik tapijt belegde trappen naar beneden ging. Hij ademde ruimer, want hij gevoelde hoe nadeelig het geringste gerucht, de kleinste schrik op zijne buitendien overspannen zenuwen moest werken. Maar niets bewoog zich. Ongestoord kwam hij beneden en door den verbindingsgang gaande, betrad hij zijn kabinet.

Doch als verstijfd bleef hij op den dorpel staan, met den blaker in de opgeheven hand: zijne oogen zwierven met de uitdrukking van groote ontzetting in het rond.

Er was een diefstal gepleegd! Een der op den tuin uitkomende ramen stond opgeschoven, kassen waren opengebroken, de lezenaar van het hoofd der firma doorzocht, de daarop liggende papieren dooreen geworpen. Bijna ademloos wierp de bankier zich op deze laatsten Zonder zich te vergewissen of er papieren van waarde of aanzienlijke sommen ontvreemd waren (het winnende lot lag in veiligheid op zijne slaapkamer) zocht hij slechts naar *één* papier, naar het noodlottige bewijs, dat van zijne misdaad getuigde. Steeds zenuwachtiger woelden zijne handen, steeds strakker werd zijn blik: - het bewijs was weg, was met andere papieren geroofd: de eer van den rijken bankier, het bestaan van het huis waren in de handen van een onbekenden dief.

De waarde van de gestolen papieren en het gereede geld was niet groot. Met vreugde zou Muller het dubbele opgeofferd hebben om slechts het bewijs terug te bekomen; maar wat hielp de vertwijfeling, wat hielp het vurige gebed, dat hij in zijn folterenden zieleangst tot den Hemel richtte en daarbij nog een godslastering was!

Nogmaals klonken de slagen van de torenklok in zijn oor. Koud en ijzig streek de tochtwind door het geopende raam langs zijn gloeiend gelaat. Huiverend trok hij den verwarmenden slaaprok dichter om zijne sidderende leden, daarop wischte hij zorgvuldig elk spoor van den nachtelijken inbraak uit en verliet zacht het kabinet. Ongemerkt bereikte hij weer zijne slaapkamer. Zijn blik viel in den hoogen spiegel, die tusschen de ramen hing; met ontzetting deinsde de bankier achteruit; hij verschrikte voor zijn eigen beeld: - weinige uren waren voldoende geweest om het hoofd van het huis tot een grijsaard te maken.

Een bittere lach speelde om zijne lippen.

‘Wees tevreden, Laura,’ mompelde hij - ‘de eer van het huis is gered - wat deert het u tot welken prijs?’

Het tooneel in het kantoor van den bankier bleef niet onbesproken; maar wie waagde het, zonder het bewijs zijner schuld, den eersten steen op den tot dusverre algemeen geachten chef van een der voornaamste firma's te werpen? Daarbij deed een luisterrijk feest in het huis Muller alle lastertongen verstommen, die inzonderheid

in het plotseling bedanken van den boekhouder Lichtman stof tot boosaardige bemerkingen gevonden hadden, en het huis behield zijn ouden rang in de handelswereld.

En van het uur af, waarop een misdaad dienen moest om den verblindenden glans opnieuw te vergulden, scheen het geluk, al was het ook de zegen van den booze, het bankiershuis weder toe te lachen. De meest gewaagde speculatiën gelukten, de ingewikkeldste zaken liepen bevredigend af en met den dag vermeerderde de rijkdom der firma en met dezen de trots van mevrouw Muller, geboren baronesse de Maquard, en haren zoon, den verwaanden luitenant.

Maar ook van dat uur af was het voorkomen en de geaardheid van het hoofd der firma volslagen veranderd. Verwonderlijk snel verouderd, legde de vroeger zoo vergenoegde, vriendelijke, bedaarde man een zenuwachtige onrust en ongestadigheid aan den dag; hij, die zich nooit van een hard woord tegenover zijne ondergeschikten bediend had, kon nu wispelturig, ja zelfs tiranniek zijn, al trachtte hij dit ook in het naaste oogenblik weer door vriendelijkheid te vergoeden. Zelfs de zoon en de echtgenoote hadden van zijn barschheid te lijden; alleen tegenover Cato was hij onveranderd gebleven, alleen in hare nabijheid vond hij rust, en haar gelukig te zien, scheen zijne geheele vreugde uit te maken.

Emil Gerhardt had sinds dien ongeluksdag het huis van den heer Muller niet meer betreden. Zijne muzieklessen slechts beperkende tot de hoogst noodige om in zijn levensonderhoud te voorzien, wijdde hij al zijn tijd aan de verpleging zijns vaders.

Cato had een brief aan hem geschreven, waarin zij een verklaring der woorden van den jonkman op dien vreeselijken avond verzocht. Haar schrijven was eene uiting van haar schuldeloos hart, maar nooit kwam het Emil onder de oogen. De dochter van den bankier had Sophie met de bezorging belast en de post bracht haar den brief ongeopend terug. In het diepste haars harten verborg zij de bittere onverdiende krenking - haar kamenier verheugde zich in het bezien van het goudstuk, dat de broeder der bedrogene haar voor haar nieuwen dienst in de hand gedrukt had. Des te inniger hechtte Cato zich nu aan haren vader. Beiden gevoelden dat zij wederkeerigen troost, wederkeerige liefde behoefden. Zij klaagden elkander hun leed niet, hun mond bleef stom, maar hunne harten verstonden zich en spraken met elkander.

V.

Een halfjaar was sinds den gedenkwaardigen avond van het mislukte feest verloopen, toen de graaf Hallenburg zich op zekeren dag bij den bankier liet aandienen. In de avondgezelschappen was de edelman een trouwe gast geweest - Louis en zijne moeder dweepten met hem. Cato betoonde hem een rustige, doch niet aanmoedigende vriendelijkheid en schonk zijne boeiende verhalen bijval en gehoor. Alleen de heer des huizes zelf scheen hem niet genegen. Hoe zelden ook Godfried Muller in den laatsten tijd aan de avondrecepties zijner echtgenoote deelnam, gedroeg hij zich, wanneer dit al eens het geval was, zeer koel tegenover Hallenburg. Zag hij in hem den man, die zijn kind van zijn hart poogde los te scheuren, of werkten andere beweegredenen in hem? Niemand vermocht dit te ontraadselen en op de vragen zijner gade gaf hij ontwijkende antwoorden.

Verrast zag de bankier bij de melding van den naam des graven van zijn arbeid op; niettemin toonde hij zich dadelijk bereid hem te ontvangen.

De edelman verscheen in eene kleeding, die het jeugdige kantoorpersoneel onverborgen bewondering afdwong; met een diepe buiging naderde hij den rijken bankier.

'Ik kom tot u, mijnheer Muller,' dus nam hij het woord op, 'om uit uwen mond de beslissing over het geluk mijns levens te vernemen. Gij kent mijn naam, mijne familie, mijnheer Muller, veroorloof mij de bede uwe dochter tot gravin Hallenburg te mogen verheffen?'

Dit vleiende aanzoek scheen den bankier volstrekt niet te verrassen; een bijna spottende lach vloog over zijn somber gelaat.

'Ik vermoedde dat het zoo komen zou, mijnheer de graaf,' antwoordde hij na een wijl: 'de onbewimpelde toespelingen van mijn zoon, de houding die gij in mijn huis innaamt gaven mij daartoe het recht. Hebt gij zekerheid, dat mijne dochter uwe genegenheid beantwoordt?'

De zegevierende uitdrukking in het gelaat van den graat onderging niet de minste verandering. 'Mejuffrouw Muller gaf mij geen hoop, maar zij wees mijne hulde niet af. Ik vertrouw dat zij mij zal lief hebben, zoodra zij mij heeft leeren achten.'

'Achten - zeer goed. Nu zullen nog slechts een paar ondergeschikte punten af te handelen zijn, namelijk dat ik mijne dochter geen cent huwelijksgift uitkeer. Alles wat zij van mij ontvangt is een speldegeld, ruim genoeg om hare bijzondere uitgaven te bestrijden - maar wat spreek ik toch van geldelijke aangelegenheden, die in uwe oogen, heer graaf, toch niets zijn dan beuzelarijen.'

Het aangezicht van den graaf werd zichtbaar langer. 'Geen bruidschat?' herhaalde hij gesmoord; 'en mag ik vragen, wat u, den millionnair, tot dit besluit noopt?'

De bankier nam een papier uit zijne brieventesch.

'Kent gij deze handteekening, mijnheer de graaf?'

Hallenburg verbleekte. 'Hoe komt gij aan dezen wissel?' stamelde hij; 'het is een vergissing, bepaald niets anders dan een vergissing!'

'Was het ook een vergissing, dat u de jood Abraham Seligstein vijfduizend gulden tegen woekerwinst voorgeschoten heeft, betaalbaar op den dag na uw huwelijk met mijne dochter, voor welke schuld gij dezen wissel afgegeven hebt. Ik dank God, dat de woekeraar mij het papier voor het dubbele bedrag aangeboden heeft!

'Gelooft gij dan,' ging hij voort, 'dat ik rustig toegezien had, hoe gij u in mijn huis nesteldet, indien ik ook slechts een vonkje genegenheid voor u in Cato's hart ontdekt had? Een licht te verblinden dame, een onbezonnen luitenant kondet gij misleiden, niet een ervaren koopman: ik heb nauwkeurige inlichtingen omtrent u ingewonnen, mijnheer de graaf van Hallenburg; de speelzalen der Hamburger Bank kennen u maar al te goed; uw naam is misschien het eenige wat echt aan u is.'

De graaf stond op. 'Ik ga,' sprak hij trotsch. 'Uwe beschuldigingen treffen mij weinig; ik heb ontzag voor uwe hooge jaren, anders zou ik bloedige rekenschap van u vorderen. Nooit betreedt graaf Hallenburg weder uw huis en heden nog verlaat hij eene stad waar hij aan zulke grove beleedigingen blootgesteld is.'

Met trotsch opgeheven hoofd verliet hij het kabinet. Langzaam stapte hij door het kantoor, wederom door het jeugdige personeel aangegaapt en bewonderd. Glimlachend steeg hij in het sierlijke rijtuig, dat buiten de deur op hem wachtte, maar eenmaal in den wagen gezeten, drukte zijn gelaat eensklaps de hevigste gramschap uit en in machtelooze woede balde hij dreigend de vuist tegen het prachtvolle gebouw, waarin zijne schoone verwachtingen en plannen zoo even zoo smadelijk voor hem verijdeld werden en waarin hij nooit meer den voet zou zetten.

Des avonds van dienzelfden dag verscheen Muller tegen negen uur in de huiskamer, om thee te drinken. Tegen de gewoonte vond hij er geen enkelen bezoeker; daarentegen zag zijne vrouw er stuurscher en gramstoriger dan ooit uit en zelfs het lustelooze, vadsige gelaat van den jongen luitenant verraadde een ongewone opgewondenheid, terwijl Cato bij het binnentreden haars vaders haar best deed hare tranen te verbergen. De bankier ging deelnemend naar haar toe, terwijl hij een toornigen blik op gade en zoon wierp. 'Gij weent,' sprak hij goedig, 'wat deert u, wie heeft u gekrenkt?'

'Wel zeker!' zegde mevrouw Muller bitter; 'bederf ze maar, neem ze maar altijd tegen ons in bescherming, dan zal het wel goed gaan. Het meisje is een eigenzinnig schepsel, dat de liefde harer moeder miskent, de raadgevingen van moeder en broeder in den wind slaat!'

'En wat raaddet gij, wijze lieden, Cato aan?' vraagde de bankier bedaard.

'Graat Hallenburg bemint onze dochter,' antwoordde meviouw Muller, 'en wacht slechts op een bemoedigend woord van haar om een formeel aanzoek om hare hand te doen, maar dat meisje speelt de fiere en...'

'Cato,' vraagdde de bankier, zonder op de verdere woorden van zijne vrouw te letten, 'Cato, bemint gij den graaf? Zoudt gij wenschen uw naam in gravin Hallenburg te veranderen?'

'Neen, vader, bij den hemel niet,' antwoordde het jonge meisje haastig. 'De graaf komt mij voor als een glinsterende steen, aan welks kleurenpracht men zich vermeit, maar die bij nader onderzoek onecht blijkt te zijn.'

'En houdt gij u zelve misschien voor zulk een kostbare perel, die alleen in een vorstenkroon past?' vraagde Louis honend.

EEN VOORNAME KLANT, NAAR WILHELM CLAUDIUS.

'Dan heb ik in uw geest gehandeld,' ging de bankier bedaard voort, zonder op de schampere aanmerking van zijn zoon acht te geven, 'door dezen middag den graaf Hallenburg, die om de hand van mijn kind bij mij aanzoek deed, bepaald af te wijzen en hem door eenige kleine meedeelingen voor altijd uit dit huis te verbannen.'

Een toornige blos verfde de kaken van den luitenant, terwijl mevrouw Muller van haren stoel opsprong.

'Hebt gij dat gedaan? - Afgewezen, daarenboven beleedigd, den volmaaktsten cavalier, den telg van een oud adellijk geslacht! Foei! welk een schande! O, had

Laura de Maquard toch nimmer aan een lompen burgerman haar hand ten offer gebracht!'

'Had ik nooit een bekrompen geldwolf vader behoeven te noemen!' sprak Louis als echo der moeder.

De bankier bleef volkomen bedaard, maar een traan schitterde in zijn oog.

'Laura, Louis,' begon hij met ontroerde

stem, 'bij den hemel, gij zijt onbillijk. - De lompe burgerman, de bekrompen geldwolf heeft voor u gearbeid, gezwoegd tot in het holle van den nacht, terwijl de eene zich in voorname gezelschappen als de echtgenoote van een millionnair liet huldigen, de andere in woeste drinkgelagen het geld des vaders met volle handen verkwistte. En nu zijt gij vertoornd op hem, dewijl hij zijn kind niet wil opofferen aan een man, die niets op de wereld het zijne noemt dan zijn adellijken naam, die als de naam van een speler, een verkwister, een wellusteling...'

'Papa, niets meer! Graaf Hallenburg is mijn vriend,' bruiste Louis op.

'Uw vriend - goed, niet de mijne,' antwoordde de bankier heftiger: 'weet gij dat ik in mijne handen een door hem aan een jood afgegeven wissel heb, betaalbaar op den dag na het huwelijk met Cato Muller! Hier is het bewijs!'

De officier verstomde, toen de bankier hem de onderteekening van den afgewezen vrijer onder de oogen bracht, maar Laura gaf de partij niet zoo gemakkelijk verloren.

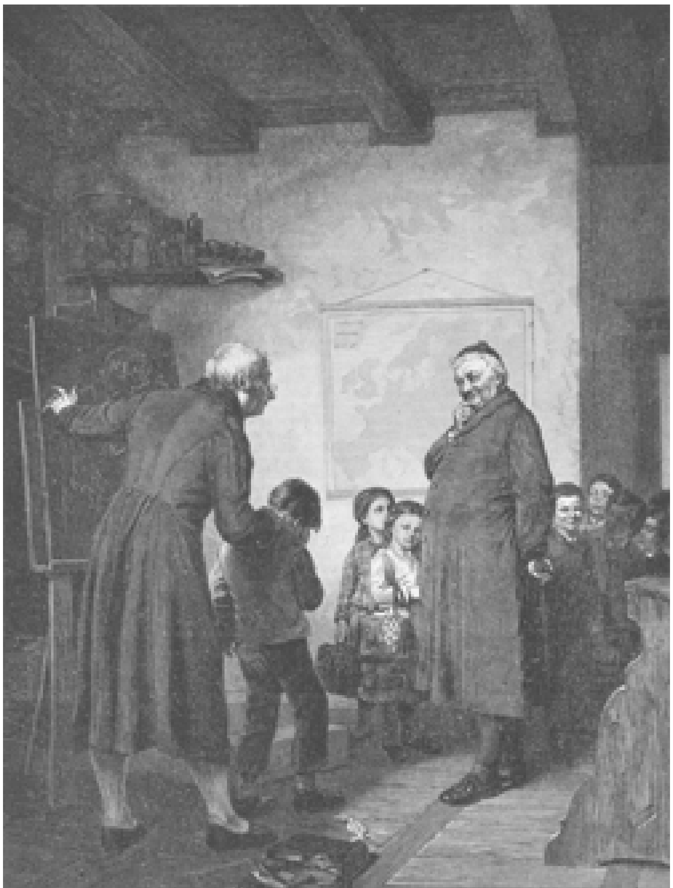

EEN KARIKATURIST, NAAR EUGEN STIELER.

'En al ware dit zoo!' merkte zij schouderophalend aan. 'Waartoe zijn wij rijk? Een onschuldige daad om zich misschien uit een kleine ongelegenheid te redden, neemt gij zoo ernstig op!'

'Een onschuldige daad' herhaalde de bankier, wiens aderen op zijn voorhoofd zwollen, 'een onschuldige daad noemt gij de handelwijze van een deugniet die met uwe dochter handel drijft?'

Mevrouw Muller lachte half spottend. ‘Waarlijk,’ sprak zij scherp, ‘het past Godfried Muller wel bijzonder om als zedemeester van anderen te spelen. Doorzoek toch uw eigen verleden eens goed, - hebt gij u geen enkele daad te verwijten, die gij gaarne ongedaan zoudt maken, heeft geen uwer handelingen het daglicht te schuwen?’

‘Laura!’ - De bankier was zoo bleek als een doode.

‘Een jonkman veroordeelt gij, dewijl hij eene hoop voedde en bitter teleurgesteld werd; hoe noemt gij dan dengene van wien de wereld mompelt, dat hij zich den gewonnen prijs van een armen man heeft toegeëigend, om den val van zijn huis te voorkomen - dat deze man gebrek lijdt, verlamd naar lichaam en geest, terwijl hij zelf in overvloed zwelgt!’

Als een razende wierp zich de bankier op zijne vrouw; vast omklemden zijne vingers hare schouders, terwijl hij haar hevig schudde.

‘Vrouw! vrouw! geen woord meer, of wee ons beiden!’

Ijlings schoten de kinderen toe en scheidden den bijna razenden vader van de om hulp roepende moeder. - De aanval was voorbij; machteloos liet de bankier zich op een zetel neervallen.

Er ontstond eene pauze. Niemand waagde het een woord te spreken. Godfried Muller zelf verbrak het eerst de stilte.

Langzaam richtte hij zich op - zijn gang geleek dien van een dronken mensch; hij liep door tot aan de deur van het aangrenzende vertrek, opende die, als wilde hij zich overtuigen, dat er geen luistervink aanwezig was, daarna deed hij ze weer dicht en trad nu voor zijne gade, die door de uitdrukking van zijn gelaat ontsteld haren zetel achteruit schoof.

‘Hoor mij aan, Laura,’ sprak hij en zijne stem klonk dof en hol, ‘daar gij het waagdet met schennende hand den sluier weg te rukken waarmede ik eene daad bedekt had, welker foltering ik alleen droeg, terwijl voor u daaruit geluk en genot ontsproten; daar gij onmeedoogend in de wonde mijns harten woeldet: - welaan! draag dan ook nu met mij het ontzettend gewicht! op *uw* hoofd moet ik het grootste gedeelte van den last laden, die mijn hart drukt; gij waart mijn booze geest die mij verleidde: met Cato alleen had ik aan armoede en eer boven den schandelijk verworven rijkdom de voorkeur gegeven - gij en uw zoon, gij hadt den verarmden echtgenoot het leven tot eene hel gemaakt. Wees nu nog zoo trotsch op uwe millioenen, Laura! Gij hebt die te danken aan de schande uws echtgenoots en iederen dag kan zijne daad aan het licht komen, want het oorspronkelijk bewijs, dat ik voor den ouden Gerhardt geschreven had, toen hij het lot als onderpand aan mij overhandigde, is niet vernietigd: men heeft het mij met andere papieren ontstolen en ik moest glimlachend een verlies dragen, dewijl een onderzoek licht dat document had kunnen doen ontdekken en in onbevoegde handen doen geraken, voor welks vernietiging ik mijn leven ten offer zou brengen. Grijs ben ik geworden vóór den tijd, oud vóór de jaren: de herinnering zweeft als een dreigende spookgedaante aanhoudend om mij, blijft mij altijd bij waarheen ik mij ook keere of wende! O God, *één oogenblik van zwakte en een eeuwigheid van schuld!*’

‘En met dezen ontzettenden last op het geweten zijt gij niet naar Gerhardt gesneld, hebt gij uwe eer niet aan zijne grootmoedigheid toevertrouwd?’ riep Cato met warmte uit. ‘Ach! vader, ik bezweer het u, geef dien ongelukkige terug, wat gij hem ontnaamt, verwerf u vergeving op aarde, zoo lang er nog een ademtocht in dien beklagenswaardigen man aanwezig is, die door uwe schuld zoo nameloos ellendig werd, opdat gij hierboven genade en barmhartigheid vinden moogt.’

‘Ik kan niet terug, Cato, ik...’

Een luid gerucht in de aangrenzende kamer onderbrak de gefluisterde woorden van den bankier. Doodelijk verschrikt kromp Muller ineen, de luitenant sprong op en rukte de deur van dat vertrek open, zoodat men het geheel doorzien kon: het was

ledig. Ter zelfder tijd opende een bediende de gangdeur van de huiskamer. 'Een oude majoor Holm wenscht den heer Muller aanstonds om een dringende aangelegenheid te spreken!' meldde hij.

'Majoor Holm - mij geheel onbekend,' sprak de bankier; 'en op dit uur? - Laat hem morgen terugkomen.'

De bediende ging heen maar keerde in het naaste oogenblik terug en reikte den heer Muller een verzegeld briefje over.

'Wanneer u nog een grein van de rechtschapenheid en de minzaamheid, welke u eertijds sierden, overgebleven is, mijnheer Muller, verleen mij dan eene minuut gehoor; Gerhardt ligt op sterven, hij verlangt naar u!'

Een oogenblik aarzelde de bankier. De strijd in zijn binnenste teekende zich op zijn aangezicht af. Maar zijn beter gevoel zegevierde, hij stond op om den aangemelde te ontvangen. Ook Cato verliet de huiskamer om zich ter ruste te begeven. Zij was tot in de ziel bedroefd over hetgeen zij zoo even vernomen had. Het is een pijnigend gevoel, menschen die men als zedelijk vlekkeloos geëerd heeft, plotseling van die hoogte te zien nederstorten; zelfs de helderste spiegel verliest, zoodra een vlekje, al is het nog zoo klein, op zijn oppervlakte kleeft.

De heer des huizes vond den vriend van zijn voormaligen boekhouder met ongeduld op en neer gaan; bij het binnentreden van den bankier snelde de bezoeker op hem toe.

'Vergeef mij mijne storing, mijnheer Muller,' dus nam hij het woord op. 'Gij ziet in mij een oud vriend van kindsbeen af van Thomas Gerhardt; om mij uit een pijnlijke ongelegenheid te redden, sloeg hij mij voor, een oostenrijksch staatslot bij u te verpanden. Verheugd bracht hij mij de verlangde som, maar een uur later ontbood men mij aan zijn bed. Ik vond mijn vriend erger dan dood, ik vond hem verlamd naar lichaam en geest: - alleen zijne blikken verraadden het vreeselijk lijden zijner ziel. Sinds vier weken verergerde zijn toestand met den dag; dezen morgen echter ontwaakte de ongelukkige, zichtbaar verfrischt en gesterkt. De banden, die zijne tong geboeid hielden, schenen los te gaan. Uw naam was het eerste verstaanbare woord dat hij stamelde: zijn vurig verlangen u te zien, nam toe naarmate de dag ten einde liep. Mijnheer Muller, volgens de uitspraak des dokters zal hij dezen nacht niet overleven; kunt gij de smeekbede van een stervende onverhoord laten?'

In groote opgewondenheid ging de bankier op en neer. - Ik naar Gerhardt?' sprak hij ontroerd; 'wat verlangt gij van mij? Naar den man, die mij van eene... misdaad beschuldigde?'

'Hij echter verlangt naar u, mijnheer Muller. Ik verzeker u plechtig: noch ik, noch Emil, zijn zoon, zullen getuigen zijn van de oogenblikken, die gij aan zijne legerstede zult doorbrengen. Laat toch den ouden man zoo niet sterven, of zijt gij bevreesd voor den man te verschijnen, in het aangezicht van den eeuwigen Rechter, die tot in de verborgenste schuilhoeken des harten ziet?'

'Welaan! het zij dan!' riep Muller, 'ik kom; het zal niet gezegd worden dat men te vergeefs een beroep heeft gedaan op de grootmoedigheid van Godfried Muller. Ik zal laten inspannen en ben bereid u te vergezellen.'

Weinige minuten later rolde de prachtige equipage van den bankier door de reeds stil geworden straten naar de voorstad, waar de oude Gerhardt woonde.

(*Slot volgt.*)

Allerlei.

Diamant tot het boren van tunels.

In den laatsten tijd heeft men tot het boren van tunnels machines vervaardigd, waarbij zwarte diamanten als zagen dienst doen om den harden steen klein te krijgen. Gelijk de meeste boormachines zijn ook de bedoelde werktuigen van een zoogenaamden stempel voorzien, die al ronddraaiende in den grond voortdringt, maar terwijl die stempels tot heden slechts met scherpe messen waren gewapend, zijn die van de nieuwste machines met diamanten bezet, zoodat die machines zich ook door de hardste steenlagen beenboren.

Hoe opmerkelijk deze nieuwe uitvinding intusschen is, kan het denkbeeld, waarop zij berust, toch niet nieuw genoemd worden; want uit de jongste onderzoekingen blijkt dat het aanwenden van diamant tot het zagen van harde steenmassa's reeds in de vroegste oudheid bekend was. Sedert jaren hielden de geleerden zich bezig met de vraag door welke hulpmiddelen de oude Egyptenaars er toch wel in geslaagd konden zijn, het ijzerharde materieel hunner piramiden, obelisken, sfinxen en tempels zoo doelmatig te bewerken. Thans is het evenwel den duitschen oudheidkundige Flinders Petrie gelukt uit half afgewerkte of als mislukt weggeworpen stukken van egyptische steenhouwerij aan te toonen, dat de diamant bij al dat werk eene hoofdrol gespeeld heeft. Hij verzekert dat de Egyptenaars zoowel rechte als gebogen zagen, alsmede stevige, deels buisvormige boren moeten gehad hebben, welker tanden of snijkanten uit edelgesteenten bestonden. Ook de hierogliefen of letterteekens, waarmede de egyptische bouwgewrochten overdekt zijn, kunnen alleen zijn uitgebeiteld met werktuigen, welker spitsen harder dan de steenmassa waren, en nu is uit talrijke proeven gebleken dat alleen de diamant die vereischte hardheid bezit.

Dat de Egyptenaars wel degelijk het gebruik van diamantzagen kenden, moet vooral duidelijk gebleken zijn aan de piramide van Ghizeh, waaraan men zien kan dat de zaag tweemaal scheef ingesneden heeft. Verder blijkt dat gebruik van diamant tot het bewerken van harden steen ook uit zeer schoone proeven van oud-egyptische steendraaierskunst, welke men in het Britsch Museum bewondert, en vooral uit eene vaas, welker wand aan den hals slechts één en een kwart millimeter dik is, ofschoon zij uit eene buitengewoon harde steensoort bestaat.

Hieruit ziet men dus alweer dat de negentiende eeuw bij al haar vindingrijkheid tog niet het monopolie der uitvindingen bezit, en dat zij dikwijls als nieuw een denkbeeld aan de hand doet, wat al voor eeuwen toegepast werd, maar sedert in vergetelheid is geraakt.

Zaad tegen muizen te beveiligen.

Om zaad voor de aanrandingen van ratten en muizen te beveiligen, heeft men niets anders te doen dan het met wat kamfer te vermengen. Dit is tevens een goed middel tegen insecten, terwijl het daarenboven de kiemkracht van het zaad bevordert en aldus tot den snellen groei der plant bijdraagt. Genoemde specerij verdient daarom bij den tuinman een grootere aandacht, dan hij er tot heden wel aan besteedt.

Misdaad en vergelding.
(*Vervolg.*)

Mr. Herbert was nog te zenuwachtig om op den terugweg reeds eenig plan met Ralph te kunnen ontwerpen; alles dwarrelde hem nog te veel dooreen en zijne denkbeelden waren nog niet ordelijk geschikt; slechts zooveel was hem duidelijk, dat de erflating van wijlen den overste een zeer groote verandering zou te weeg brengen in de verhouding. De Waterfields verkeerden dan niet meer in betrekkelijk bekrompen geldelijke omstandigheden, en het was zeer opmerkelijk, dat men bij hen nog niets van den dood des oversten wist. Er was nog iets dat hem opmerkelijk voorkwam: reeds vóór het afbreken der verkeering had Ralph van Carola vernomen, dat de vreemdeling zich met een aanbevelingsbrief van haar oom bij hen aangemeld had. Hij kwam derhalve uit Indiën, al was hij dan ook naar hij voorgaf niet over den landweg gekomen. Dat gaf dus reeds eenige uitgangspunten. Hoe dit ook zij, Mr. Herbert hield zich vast overtuigd dat er uit de aankomst van Jim eenig kapitaal kon geslagen worden betrekkelijk de oogmerken van Ralph. Deze omstandigheid besloot hij terstond zich ten nutte te maken, terwijl hij zich alle verdere handeling naar omstandigheden voorbehield.

Zoodra hij op het slot kwam, begaf hij zich onverwijld, op zijn krukstok leunende en met al de kenteekenen van een ongekunstelde opgewondenheid, naar sir Francis, die inmiddels

thuis gekomen was en in de bibliotheek brieven afdeed en rekeningen nazag.

‘Wij hebben hem!’ riep hij bij zijn binnentreden, ‘wij hebben hem, den slimmen vos!’

‘Wie dan?’ vraagde sir Francis met blijkbare nieuwsgierigheid, terwijl hij zijn stoel met een krachtigen ruk omdraaide, hetgeen hem van aangezicht tot aangezicht met zijn vriend bracht.

‘Wien?’ herhaalde Mr. Herbert. ‘Wel, den ouden Waterfield. Nu kunt gij het hem betaald zetten, nu kunt gij hem voorschrijven: ‘Mijn zoon trouwt uwe dochter; in het tegenovergesteld geval zal ik u voor geheel Engeland op de kaak stellen!’ Hij moet zijne afwijzing intrekken, hij moet verschooning vragen!’

‘Goed! maar wat is er dan toch gebeurd?’ vraagde sir Francis opspringende.

‘Gij moet tot hem op den ouden burcht gaan!’

‘Ik? Nooit! Hij moet eerst hier komen.’

‘Dwarskop! Niet de baronet die en die: de vrederechter met sheriff en constabels!’

‘Wat is er voorgevallen? Gij doet mij verschrikken! Heeft Waterfield een misdaad begaan?’

‘Dat verhoede de Hemel! Maar naar mijne overtuiging herbergt hij een misdadiger.’

‘Wie?’

‘Den mededinger van Ralph, den markies Lughini.’

‘Is dat zeker?’ riep sir Francis vreugdestralend.

‘Ten minste zeer waarschijnlijk! Wij hebben een indischen knaap opgevangen, die naar sir Archibald wilde en ons schoone dingen verteld heeft.’

‘Waar is hij?’

‘Ik heb hem voorloopig buiten op het terras gelaten onder de bewaking van Ralph.’

‘Zeer goed. Wat betreft het?’

‘De vermoording van den overste Waterfield, een moordpoging op de vrouw van den gewaan den markies en voorgenomen dubbel huwelijk.’

‘Dood en duivel, Herbert, dat zijn zeer ernstige dingen,’ antwoordde sir Francis, terwijl hij eensklaps kalm en koel werd. ‘Elke misdaad op zich zelve kan den man aan den galg brengen. Hebt gij dat wel bedacht?’

‘Verhoor den jongen maar eens zelf en oordeel dan! Er ontbreekt niets als het onomstootbare bewijs der identiteit.’

‘Maar, mijn waarde, dan ontbreekt alles.’

‘Wij hebben intusschen reeds eenige gegevens voor het vaststellen van zijne identiteit.’

‘Dat is wat anders,’ antwoordde sir Francis en trok aan het belkoord naast de deur.

Na weinige oogenblikken verscheen Harry, die bevel kreeg Mr. Ralph te verzoeken met den knaap in de bibliotheek te komen. Kort daarop traden beiden binnen.

‘Ralph,’ begon sir Francis met waardige kalmte, ‘zet u aan mijn schrijftafel en schrijf nauwkeurig alles op wat ik dezen jongeling zal vragen en wat hij mij antwoordt.’

Terwijl Ralph de hem aangewezen plaats innam, wendde sir Francis zich tot Jim: ‘Kom wat nader, jong mensch.’

Jim, die bij den ingang der kamer was blijven staan, kwam vrijmoedig eenige stappen nader.

‘Uw gezicht zegt mij, dat gij een Indiër zijt. Verstaat gij Engelsch?’

‘Ja, sir: doch ik ben geen Hindoe maar een Maleier: ik ben in Malaca geboren.’

‘Nu, dat doet weinig ter zake. In geen geval kent gij de engelsche rechtspleging en ik moet u derhalve op een en ander in uw belang opmerkzaam maken: gij staat hier voor een overheidspersoon, die u allerlei vragen zal doen. Uwe antwoorden zijn van zeer veel gewicht; want leven of dood van een mensch kan er van afhangen. Begrijpt gij mij?’

‘Ja, sir.’

‘Hoe heet gij?’

‘Jim.’

‘Hebt gij geen anderen naam?’

‘Neen.’

‘Hebt gij den overste Hamilton Waterfield gekend?’

‘Ja, hij heeft mij vrijgekocht, en ik heb hem sinds tot aan zijn dood nooit verlaten.’

‘Hij is dus dood?’

‘Ja. Hij is tijdens een gevecht met de Sipoys vermoord geworden.’

‘Als hij in het gevecht gevallen is, waarom denkt gij dan dat hij vermoord is? Verstaat gij deze vraag?’

‘Ja, sir. Gij denkt dat hij niet vermoord doch door de Sipoys doorschoten is geworden.’

‘Juist; wat weet gij van zijn dood?’

‘De overste voerde het bevel op den eenen vleugel, Ricardo Pocca en ik waren bij den trein. Ricardo nam de buks van den overste en verwijderde zich. Ik volgde Ricardo, doch verloor hem uit het oog. Toen ik den overste zag, keerde hij het gezicht naar den vijand en begon een heuvel te beklimmen zoodat hij dezen voor zich had.’

‘Dus kon hij in ieder geval van voren noch gezien, noch doorschoten worden,’ merkte Mr. Herbert aan.

‘Plotseling maakte hij een luchtsprong en stortte achterover. Ik ijlde naar hem toe: de overste was dood; hij had een schot in den rug gekregen. Ik vloog terug naar het achter mij liggende kreupelhout om den dader te zoeken. Ik had nog niets gevonden toen Ricardo op de open plek verscheen, zonder mij te bemerken. Ik bukte en zag, hoe hij op den overste toeliep, hem omkeerde en zijne wonde onderzocht. Nadat hij zich overtuigd had, dat de overste dood was, bracht hij het lijk met een trap weer in de vorige houding.’

‘Tot zulk een gevoelloosheid kan alleen de moordenaar in staat zijn!’ morde Ralph.

‘De hoofdzaak is nu, of deze Ricardo Pocca ook wezenlijk die Ricardo Lughini is, die zich bij sir Archibald ophoudt,’ meende de baronet. ‘Hebt gij hem gezien, jongen?’

‘Neen,’ antwoordde Jim; ‘maar ik heb nog niet gedaan.’

‘Wat verder?’

Jim haalde een in tamelijk smerig linnen gewikkeld pakje uit den zak, maakte het los en reikte den baronet de afzonderlijke voorwerpen toe, die het bevatte.

‘Hier is de kogel, dien ik den overste uit den rug gesneden heb.’

‘Verduiveld, jongen, gij zijt met overleg te werk gegaan,’ riep de baronet.

‘Hier is een patroon van de bij de buks behoorende munitie.’

Mr. Herbert wreef zich de handen.

‘Als hij met de buks doodgeschoten werd, moet het kaliber overeenkomen.’

De knaap knikte en reikte een tweede patroon aan.

‘Hier is een patroon van de engelsche munitie. De Sipoys hebben hetzelfde kaliber.’

‘Slimme vogel! Gij hebt het zeker reeds vergeleken?’ vraagde de baronet.

‘Ja,’ antwoordde Jim, ‘het is kleiner.’

‘Hoe oud zijt gij?’ vraagde de baronet.

‘Veertien jaar, sir.’

‘Dan zijn bij u de jongens vroeger wijs dan bij ons!’

‘Over twee jaren ben ik een soldaat,’ merkte Jim niet zonder zelfvoldoening aan.

‘De bewijzen zijn zeer bezwarend,’ zegde de baronet; ‘zoo bezwarend, dat ik het geval zonder verwijl aan de naaste militaire overheid zal berichten. Ik twijfel er niet aan of men zal u beloonen.’

‘Ik verlang geen andere belooning dan het bloed van den moordenaar te mogen drinken.’

‘Dat zal wel niet gaan, beste jongen,’ antwoordde Mr. Herbert, ‘want hier te lande drinkt men geen menschenbloed. Maar als hij het is, zult gij het genoegen hebben hem te zien hangen.’

‘Dat is nu juist de hoofdvraag,’ merkte de baronet aan: ‘hoe leggen wij het aan om ons daaromtrent zekerheid te verschaffen?’

‘Laat dat maar aan mij over!’ antwoordde Mr. Herbert. ‘Maar voor het oogenblik moet gij mij verontschuldigen dat ik wat ga rusten! Het gaan heeft mij toch meer vermoeid, dan ik meende. Als ik uitgeslapen ben, zal ik bij mij zelven overleggen hoe er verder gehandeld moet worden en morgen zullen wij dan over de zaak spreken. Wilt gij vandaag nog wat doen, zend dan naar den sheriff en zorg voor een paar stevige constabels! Die zult gij tegenover zulk een gevaarlijk man in ieder geval noodig hebben.’

Met deze aanbeveling verwijderde zich Mr. Herbert om zich naar zijn slaapkamer te begeven. Mr. Ralph gaf den knaap nog een zoo getrouw mogelijke persoonsbeschrijving, welke deze in alle deelen toepasselijk vond; maar de baronet merkte niet ten onrechte aan, dat de kenteekenen, welke Ralph wist aan te geven, wel min of meer op alle Italianen van toepassing konden zijn. Het verhoor werd derhalve gestaakt en nadat den knaap een verblijf was aangewezen, moest Harry met een kort briefje van den baronet naar Trestham rijden, waarin deze den sheriff voor den volgenden morgen tot een gewichtig onderhoud op het slot uitnoodigde.

XI.

Toen sir Archibald van het veld thuis kwam werd hem door Jessie bericht, dat een jonge zigeuner naar hem gevraagd had; de vrouw wist Jim niet anders te rangschikken. Sir Archibald was hierover echter ten hoogste verbaasd, daar hij hoegenaamd in geen betrekking tot dit ras stond, doch hij hechtte verder geen gewicht aan de zaak en toen de zigeuner in den loop van den namiddag niet terug kwam, dacht niemand meer aan den bruinen knaap.

Sir Archibald achtte zich verplicht Ricardo met al het voorgevallene bekend te maken en het laat zich denken, dat de Italiaan van datgene. wat hij hoorde, volstrekt niet gesticht was. Nu begon hem inderdaad de grond onder de voeten te branden; ieder oogenblik kon het bericht van den dood des oversten en de daardoor teweeggebrachte verandering in de omstandigheden der Waterfields aankomen; ja, het had er reeds moeten zijn en was er ook zeker reeds geweest, indien niet in Indiën de grootste verwarring geheerscht had.

Ricardo verslond met gretigheid de aankomende telegrammen. De oude Mogolstad Delhi was de verzamelplaats van het oproerige leger geworden; met bliksemsnelheid had de opstand zich uitgebreid; het gansche uitgestrekte land was het schouwtooneel van honderd afzonderlijke gevechten. Elke engelsche familie verweerde zich in haar

huis tot aan het kleinste kind toe, en jonge meisjes, welker vingers tot dusverre slechts de naald en de klaviertoetsen gehanteerd hadden, grepen met de woede der vertwijfeling naar geweer en mes, om hare eer en haar leven te verdedigen tegen menschen die in bloeddorst met de tiegers der djungels wedieverden. Van een geregelde rechtspleging en een stipte afdoening van zaken kon geen sprake zijn en aan deze omstandigheid schreef Ricardo het toe, dat de dood van den overste nog niet bekend was.

Maar lang kon dat niet meer duren: Engeland maakte koortsachtigen spoed om een indrukwekkende troepenmacht naar Indiën te zenden; de eersten van zijn legermassa's waren reeds op het krijgstooneel aangekomen. Binnen weinige weken was een spoorweg over de landengte van Suez gebouwd en honderden transportschepen brachten troepen en krijgsvoorraad aan de noordzijde aan terwijl aan de zuidzijde een andere vloot tot verdere overbrenging gereed lag. Zoodra de orde eenigszins hersteld was, zou er in Indiën weer een geregelde rechtspleging plaats grijpen en dit moest binnen weinige weken het geval zijn.

Het was wel niet gezegd, dat Ricardo's hoop, ingeval de doodstijding inkwam, geheel verloren was, maar in ieder geval waren zijne kansen dan veel ongunstiger. Reeds met het oog op den daarmede gepaard gaande familierouw moest er welstaanshalve een stilstand in de voortzetting der huwelijksplannen intreden, en juist in dezen voor het oogenblik uiterst gespannen toestand kwam Ralph plotseling onverwachts persoonlijk tusschenbeiden waardoor onloochenbaar een aantal reeds behaalde voordeelen onherstelbaar verloren gegaan waren. Zooveel was zeker dat Carola niet meer aan de trouw van haar geliefde twijfelde, en dat Ricardo, als de ver-

spreider van dat gerucht diep in hare achting gezonken was. Hij verheelde zich niet, dat zij in verband met zijn aanzoek om hare hand hem van opzettelijke verdachtmaking moest beschuldigen; voor hem leed het thans geen twijfel meer of Ralph moest bepaald uit den weg geholpen worden en wie den man kende en zijn woest vonkelend oog gezien had, hoe hij op den avond van dien dag in de stille eenzaamheid zijner kamer de lading van een revolver onderzocht, zou hem wel in staat geacht hebben zich door een tweeden moord de vruchten te verzekeren, waarnaar hij na den eersten moord streefde.

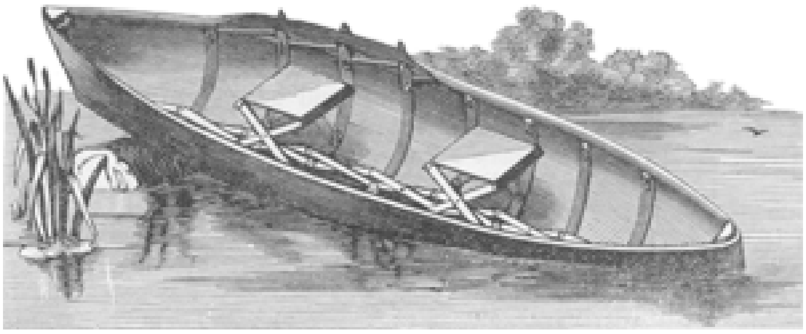

FIG 1.

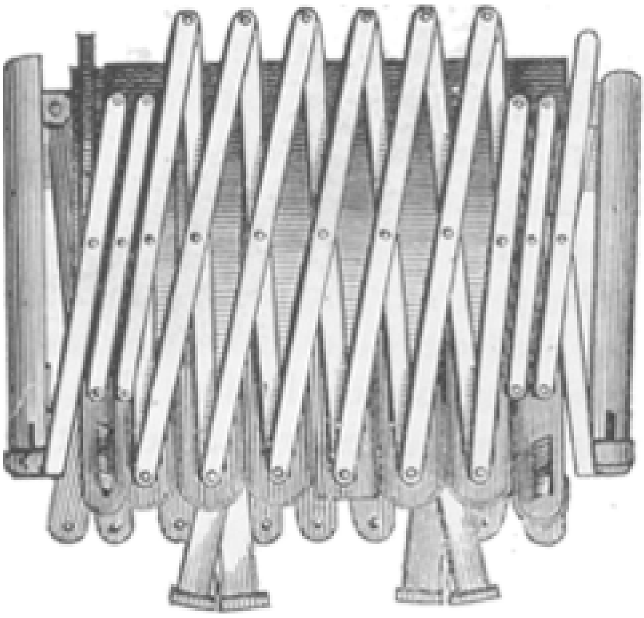

FIG 2. EEN INEENSCHUIFBARE BOOT.

Nadat Ricardo zich naar zijn kamer begeven had, vond er nog een zeer ernstig gesprek plaats tusschen sir Archibald en Carola. Onwankelbaar bleef Carola aan hare verklaring vasthouden, dat zij noch Ralph noch iemand anders tot echtgenoot nemen zou. Te vergeefs beproefde haar vader haar tot andere gedachten te brengen. De veete tusschen de beiden familiën was voor hem geen ernstig bezwaar; want indien de baronet inwilligde zoo was de vijandschap daarmee begraven; maar in verband met het verschil van hun uiterlijke positie kwam hem de zaak zeer bedenkelijk voor. Hij was van meening dat zijne dochter in het huis van den baronet steeds een ondergeschikte rol zou spelen, eene rol, die haar gevoel van eigenwaarde tallooze wonden zou slaan en bij de beuzelachtigste aanleiding ten minste bij de vaders de

vijandschap opnieuw zou doen ontwaken; daaronder zou Carola dan te lijden hebben, en hij kon onmogelijk zijne toestemming tot eene verbintenis geven, welke haar na eenige wittebroods-weken voor haren ganschen leeftijd ongelukkig moest maken.

De echtverbintenis met Ricardo scheen hem veel wenschelijker toe. Wel is waar had Carola den man voor het oogenblik niet lief; dat wilde hij haar niet ten kwade duiden, want liefde was een gevoel dat zich niet afdwingen laat, maar zij kon zich niet onthouden hem te achten. En als zij een man achtte, die haar dagelijks de opofferendste liefde bewees, zou deze achting langzamerhand in een warmer gevoel overgaan en het scheen hem oneindig verkieslijker toe, wanneer men met de achting begon om met de liefde op te houden, dan wanneer men een romantische liefde volgde om dan na het vervliegen van den eersten roes tegenover toestanden te staan, die zich altijd nog sterker getoond hebben, dan de wil der menschen.

Deze van het standpunt van sir Archibald even verstandige als door de liefde tot zijne dochter ingegeven beweegredenen vonden echter bij deze een zeer koele ontvangst. Haar geheel denken en gevoelen was juist in Ralph opgegaan, en deze stemming had door de ondubbelzinnige verklaring van Ralph van dien morgen opnieuw krachtig voedsel geput. Carola wilde niet eens beloven met Ralph te breken, maar verklaarde rondweg, dat dit tusschen haar en Ralph uitgemaakt moest worden. Zij zou hem wel tegen den zin haars vaders niet trouwen; maar de gronden aan hem uiteen te zetten waarom haar vader niet toestemmen wilde, dat was niemands anders zaak dan de hare; zij wilde zijne meening daarover vernemen en dan een besluit nemen. Wanneer haar vader dit overleg onmogelijk maakte door haar als een gevangene te behandelen, welnu, dan bleef de zaak in denzelfden toestand waarin zij verkeerde.

Dat was de zakelijke inhoud van hun langdurig onderhoud en beiden scheidden van elkander, ontstemd over het verloop daarvan.

Den volgenden morgen werd er reeds tamelijk vroeg aan de poort van den ouden burcht geklopt. Wederom ontwaarde Jessie bij het openen van het kleine venster in de deur den zigeunerjongen van den vorigen dag. Doch hij was niet meer alleen, maar een voornaam uitziend heer in een langen tot aan de kin toegeknoopten frak stond naast hem. Jessie had den man nog niet gezien, ofschoon zij zoo tamelijk goed alle menschen in het rond kende; maar hij zag er zoo deftig uit dat zij het niet waagde hem buiten te laten wachten. Zij opende de poort en liet beiden binnen.

Nauwelijks was Jim op het voorplein of hij zocht met de aan natuurvolken eigene slimheid dadelijk een plaatsje uit, waar hij van het woonhuis uit niet licht kon gezien worden. Onze lezers weten, dat er op het voorplein een groep oude boomen stond, waaronder een tafel geplaatst was. Onbemerkt sloop Jim naar deze groep en verborg er zich zoodanig achter, dat de dikke stam van een boom ten minste zijn hoofd geheel voor het woonhuis verborg.

Mr. Herbert, dien de lezer ongetwijfeld als Jims begeleider zal herkend hebben, volgde de bewegingen van den knaap met blijkbare tevredenheid. Intusschen noemde hij zijn naam en liet sir Archibald om een kort onderhoud op het voorplein verzoeken.

Sir Archibald verwonderde zich niet weinig over dit verzoek, dat eigenlijk geen anderen grond had, dan Jim niet aan een ongewenschte ontmoeting met den Italiaan bloot te stellen; want indien deze Jim ontwaarde, was zijn overrompeling niet goed meer mogelijk. Daarentegen kon Jim den Italiaan zeer goed van uit zijn schuilhoek waarnemen, wanneer deze op het voorplein kwam. Hem daar te doen verschijnen was de taak van Mr. Herbert.

Na weinige oogenblikken vertoonde zich sir Archibald en vraagde wat de vreemde heer verlangde.

Deze stelde zich aan hem voor als Mr. Herbert, geneesheer van het college van Oxford. Daaraan knoopte hij de volgende meedeeling vast: 'De reden, waarom gij mij hier ziet, sir, ligt in mijne toevallige ontmoeting van dezen knaap, die den langen weg uit Indiën gemaakt heeft, om u tijding van Mr. Hamilton Waterfield te brengen.'

'Ik dank u, mijnheer,' antwoordde sir Archibald. 'Wees zoo goed binnen te komen,' voegde hij er op het huis wijzende bij.

Mr. Herbert bleef echter onbeweeglijk staan.

'De tijdingen, die het jonge mensch brengt, zijn, helaas! niet van verblijdenden aard!' sprak hij.

'Is mijn broeder een ongeluk overkomen?' vraagde sir Archibald haastig en een plotselinge bleekheid overtoog zijn aangezicht.

'Gij weet, hij is soldaat, en Indiën is tegenwoordig van het eene einde tot het andere het tooneel van verwoede gevechten.'

'Martel mij niet!' riep sir Archibald gejaagd. 'Is mijn broeder door de opstandelingen vermoord geworden?... Maar Allahabad bleef toch rustig en mijn broeder stond te Allahabad.'

'Wie kan met zekerheid zeggen, waar een engelsch soldaat in Indiën staat?'

'Dat is zoo!'

'Hij nam deel aan de expeditie van Havelock tegen Cawnpore.'

'Dus is hij in den strijd gevallen!' riep sir Archibald smartelijk getroffen uit. 'Het waf zijn lot,' liet hij er na eenige oogenblikker bedaarder op volgen; 'ik moest er op voorbe reid zijn van stonde af, dat de opstand uit berstte. En toch, verontschuldig mijne droefheid! Wij hebben elkander zoo innig lief gehad en ik heb berichten tot van den laatsten tijd die mij zijn volmaakten welstand bevestigden,'

'Daar gij nu het ergste weet, kan Jim u het verdere verhalen; hij was getuige van zijn dood.'

'Hij werd midden in het gevecht doorschoten door een Italiaan, die bij hem in dienst stond,' verhaalde Jim.

'Vermoord!' riep sir Archibald: 'Waarom? Heeft men den moordenaar?'

'Misschien!' antwoordde Mr. Herbert veelbeteekenend. 'Hoe heet hij, Jim?'

'Ricardo Pocca.'

'Dat is toevallig!' merkte sir Archibald aan.

'Het was juist een Italiaan, die mij de groeten van mijn broeder overbracht en zich eveneens Ricardo noemt.'

'Zou ik u mogen verzoeken zijn vollen naam te noemen.'

'Waarom? Overigens is het geen geheim: markies Lughini.'

'Jim, kent gij een markies Lughini?'

'Neen, ik heb dezen naam eerst hier gehoord.'

'Heeft niemand van dien naam ooit met den overste verkeerd?' vraagde Mr. Herbert.

'Neen, nooit. De naam is mij geheel onbekend.'

'Maar wie zijt gij dan eigenlijk, knaap,' vraagde sir Archibald, 'dat gij weten wilt wie in het huis mijns broeders verkeerd heeft?'

'Dat Is moeielijk te zeggen,' antwoordde Mr. Herbert in Jims plaats. 'De overste heeft den jongen eens op een slavenmarkt als klein kind gekocht en sinds bij zich gehouden.'

‘Ik herinner mij iets duister,’ hernam sir Archibald. ‘Voor jaren heeft hij mij over die kleine episode geschreven; maar dat is reeds zeer lang geleden.’

‘Sinds dien tijd hangt de knaap met onverbreekbare trouw aan den overste en zonder een begrip van den afstand te hebben, heeft hij zich op weg naar Engeland begeven om van den broeder zijns heers te vorderen, dat hij diens dood wreke. Dat zijn indische begrippen, sir Archibald.’

‘Welker edelen grond ik weet te waardeeren. Luister, knaap, van stonde af is uw thuis op den ouden burcht. Maar wat gij zegt is zeer opmerkelijk. Weet gij bepaald dat de overste geen markies Lughini kende?’

‘Ik ken alle menschen, met wie mijn heer omging; een markies Lughini was er niet onder.’

‘Dat laat zich licht ophelderen,’ meende Mr. Herbert. ‘Laat den heer markies verzoeken de goedheid te willen hebben even hier te komen.’

‘Maar wilt gij niet in huis gaan?’

‘Ik blijf liever hier. Wanneer eerst de zaak met den persoon van den markies in orde is, zal er voor mij tijds genoeg overig blijven om een uurtje van uwe gastvrijheid gebruik te maken.’

Sir Archibald riep Jessie, die bij de poort stond te wachten om de beide vreemden weer uit te laten en zond haar met het verzoek aan Ricardo om even buiten te willen komen.

Ondertusschen nam Mr. Herbert den arm van sir Archibald om in den warmen zonneschijn wat op en neer te wandelen. Jim bleef dus aan zich zelven overgelaten en hij maakte zich deze gelegenheid ten nutte om ongemerkt de groote poort te naderen en naast de kleine daarin aangebrachte deur post te vatten.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 51]

Onze gravures.

Z.K.H. prins Alexander.

Bij het beschouwen van deze beeldtenis, kan men moeielijk eene weemoedige gedachte onderdrukken: prins Alexander was de laatste mannelijke telg van het huis van Oranje, dat nu, evenals geheel Nederland, niet zonder een bang gevoel op de toekomst der troonsopvolging nadenkt. Eeuwen lang hebben de leden van het huis van Oranje over de noordelijke Nederlanden geregeerd, en nu is die vorstentak - als het ware vergroeid met het volk - uitgestorven, ten minste aan de mannelijke zijde.

Z.K.H. PRINS ALEXANDER DER NEDERLANDEN, †21 JUNI 1884.

Er wachtte den prins eene kroon, die door vele vorsten inderdaad mag benijd worden. Immers, voor velen is de kroon, in onze dagen, een last, een gevaar, in zekere opzichten eene ramp: voor hem zou zij al die wederwaardigheden niet opleveren. Het nederlandsche volk is te zeer aan het Huis van Oranje gehecht om het dragen eener kroon moeielijk en zwaar te maken.

Doch God had er anders over beschikt: de oudste zoon stierf vele jaren geleden in den vreemde; de tweede prins van Oranje stierf te Parijs en de derde in den Haag, doch alle drie verre van hunne familie verwijderd: zij stierven beurtelings als het ware alleen en verlaten. De omstandigheden wilden het zoo.

De eerste was zeer jong en zocht in het zuiden het rekken van zijn leven, toen de dood hem wegrukte; de tweede had den Haag verlaten en slenterde op de *boulevards*

van Parijs, zonder zich nog veel om land en troon te bekommeren, toen de mare van zijn sterven plotseling door Europa galmde; de derde leefde afgezonderd in den Haag, was door velen niet bekend en dus ook niet populair en gaf den geest, terwijl zijn vader opbeuring van zijne gezondheid in Duitschland zocht.

Prins Alexander was slechts 33 jaar oud; van kindsbeen af had hij een ziekelijk gestel en dit had gewis grooten invloed op zijn karakter gehad. Hij vond dat er voor hem op aarde geen geluk was weggelegd: zijne moeder, die hij tot in het uiterste vereerde, was overleden; zijn oudere broeder, de prins van Oranje, was slechts dood in zijn vaderland terug gebracht; zekere huiselijke omstandigheden hebben nooit zijne goedkeuring mogen verwerven. Hij werd menschenschuw, ontving niemand, alleen eenige weinige personen van aanzien, was eenzijdig in vele zijner staatkundige beschouwingen en dacht vooral het heil des lands te zien, in de grondstelsels door de Logie gehuldigd.

Wat zou zijne richting geweest zijn, indien hij ooit tot koning ware uitgeroepen? Die vraag wordt in Nederland zeer verschillend beantwoord; doch het antwoord is moeielijk te geven, dewijl de figuur van den kroonprins zich niet voldoende gedurende zijn leven heeft afgeteekend. Veel hield hij zich met lezen bezig en toen hij eens, in vroeger tijd, werd hard gevallen omdat hij zich al te veel aan alle staatszaken onttrok, nam hij de pen op en schreef een antwoord op dien aanval, in een dagblad van den Haag, welke brief later in brochuur werd uitgegeven.

Die handelwijze, zoo ongewoon bij gekroonde hoofden, toonde misschien zijn prikkelig, zijn licht geraakt gemoed; doch wij moeten hier opmerken dat de aanval juist op een teêrgevoelig punt neerkwam en prins Alexander wel een antwoord aan de natie schuldig was. Hoe het zij, de prins heeft geene stof nagelaten om eene geschiedenis van zijn leven te schrijven: hij moest nog beginnen te leven toen de dood hem wegrukte.

Prins Willem-Alexander-Karel-Hendrik-Fre-

derik werd geboren den 25 Augusti 1851, in het koninklijk paleis te 's Gravenhage; hij is de laatste afstammeling van dien tak van het Huis van Oranje, welke in 1747 aan het bewind kwam, toen Johan-Willem Friso tot erfstadhouder Willem IV der vereenigde-Nederlanden werd geproclameerd, en die sedert dien altijd over deze landen regeerde - uitgenomen gedurende het tijdperk van 1795 tot 1813.

Evenmin als zijne broeders is hij gehuwd geweest. Hij leefde zeer stil, ordelijk en afgezonderd, had eene groote achting voor zijne overledene moeder en broeder, en vereerde die dooden tot het laatste oogenblik door bloemkransen op hunne rustplaats, in den grafkelder te Delft, neer te leggen. Sedert 21 juni is de prins overleden; zijn lijk is den 17 Juli te Delft in den koninklijken grafkelder bijgezet.

Spelevaart op den Rijn.

Ziedaar een onderwerp dat voor dertig of veertig jaren druk bezongen werd, door al de nederlandsche dichters! 't Was in den tijd dat men overal en in alles de guitaar deed tokkelen, dat men *Rijn* deed rijmen op *liefste-mijn, liefde* op *kliefde, water* op *zacht geklater.* Vandaag zijn wij van dat gerijmel verlost, en het spelevaren op den Rijn heeft hierdoor niets van zijne *charmes* verloren. Integendeel, dit gerijmel gaf in niets het wezenlijk genot terug dat het spelevaren aanbiedt. Spelevaren op den Rijn wordt gedaan door eene eerzame, welhebbende kruideniersfamilie, die den brui geeft van alle poëeten; door een pas getrouwd koppeltje, dat geen rijmende woorden noodig heeft om poëtisch gestemd te worden; door eenige studenten in vacantie, of rustende politiekers. De hemel is helder, het water frisch, het landschap overheerlijk: men zit lui en vadsig, men rookt eene goede cigaar, men drinkt een goeden *bock* en eet een broodje met saucies, - dat is de poëzie, die wij bij het spelevaren genoten, en wij moeten bekennen, dat zij ons genoeglijker was dan alle dichterlijke ontboezemingen, indien dit bijvoegelijk naamwoord toepasselijk is op de verzenlijmerij over het ‘amoureuse’ spelevaren.

De schutterkoning.

Onze vriend van Rucklingen schreef eens de geschiedenis van eenen schutterkoning; hier vinden wij eene episode van een dergelijken koning, die inderdaad geestig getypeerd is. Hans Peckdraad een eerzaam schoenmaker, zoo als ge ziet, heeft den koningsvogel afgeschoten en gaat nu, omhangen met zijne schilden en den gepluimden hoed op, naar het gildehuis, om plaats te nemen aan de tafel der hoofdliê. Geheel het huisgezin is met de zaak ingenomen. Moeder de vrouw helpt hem zijn paaschbesten jas aantrekken, denzelfden die hem ten dienste stond, toen hij twintig jaar geleden het woord ‘echte lieden,’onderteekende; Jan, de knecht is bezig met de hooge stevels te blinken; de jonge koningszoon zit in afwachting dat hij ook een handje zal mogen uitsteken; op den stoel ligt de gepluimde hoed, hangen de schilden, ziet men den sabel en eindelijk het geweer, waarmeê Peckdraad de vogel tot groezelementen schoot. De man is fier op den behaalden zegepraal en zal ook toonen, dat een

eenvoudig schoenmaker met klank voor koning kan spelen. De sabel en gepluimde hoed zeggen ons dat wij hier met een duitschen schutterkoning te doen hebben. In onze Kempen draagt de gildekoning enkel de zilveren schilden om den hals, een bos roode hanenveeren op den hoed en soms een sluier om het middel Men ziet het wel aan heel de figuur van Hans dat hij zijne waardigheid hoog opneemt. Heeft hij den vogel aan stukken geschoten, hij zal ook straks doen zien, dat hij nog met andere kogels kan werken - namelijk met den kogel van het woord: want Peckdraad heeft, tot intreê in het hoofdbestuur, eene redevoering gereed gemaakt, die voorzeker in zes kwartier uurs niet zal afgeloopen zijn. Hij zal den burgemeester, den schoolmeester en den pastoor eens doen zien, dat zij niet alleen het woord kunnen voeren; dat er ook schoenmakers zijn die Cicero's zijn! We gaven er, warempel! een dikken *sous* van, als wij de redevoering van Hans Peckdraad mochten hooren!

Een zonderling rijtuig.

Op onze laatste zoogenaamde Sport-tentoonstelling, welke gehouden werd, konden de bezoekers een zeer merkwaardig voertuig bewonderen, dat niet weinig de algemeene nieuwsgierigheid gaande maakte. Dit rijtuig, hetwelk wij hiernevens in teekening te zien geven, werd door zijn uitvinder, zekeren Barycks, uit Warschau, ‘de zwaluw’ genoemd en moet volgens hem dien vluggen vogel in snelheid en sierlijkheid van bewegingen evenaren. Het zonderlinge rijtuig werd natuurlijk druk besproken en verdient inderdaad als curiositeit wel eene aandachtige beschouwing.

Het is geheel uit ijzer en staal gemaakt en de constructie is door bijgaande afbeelding licht te begrijpen. Het bestaat uit twee concentrische ringen, waarvan de binnenste door middel van drie kleine wieltjes in den buitenste rondloopt. De binnenste ring bevat den bok voor den rijder, wiens beenen door eene beschutting van plaatijzer gedekt zijn; een en ander is op de teekening duidelijk te bemerken.

Het denkbeeld, waarvan de uitvinder is uitgegaan, bestaat hierin dat de buitensche kring een doorloopende rail zonder eind moet vormen. Op deze rail, welke zich voortbeweegt, rolt de binnenste ring, die het eigenlijke voertuig uitmaakt. Onder den bok is eene lichte as met twee wielen aangebracht, die alleen ten doel hebben het voertuig voor omvallen te bewaren.

De vraag of dit nieuwe soort rijtuig in de praktijk doelmatig zal zijn, durven wij niet met ja beantwoorden. De vrijving van den grooten buitensten ring over den grond, die van de drie kleine binnenste wieltjes en van de twee zijwielen moet nog al aanmerkelijk zijn en wij betwijfelen dan ook of ‘de zwaluw’ de concurrentie met een lichtgebouwde gewone sjees zal kunnen uithouden. Op een goeden rijweg of op effen asphalt kan de nieuwe uitvinding misschien uitstekend voldoen, maar op een eenigszins oneffen terrein zal dit waarschijnlijk het geval niet zijn. Als trekdier voor het nieuwe voertuig kan alleen een kleine poney gebruikt worden, en de vernuftige constructie van den geheelen toestel laat het dier volkomen vrij in zijn bewegingen, zonder gevaar voor omvallen van het rijtuig te doen ontstaan.

Een oogenblik van zwakte.
Een schets uit den tegenwoordigen tijd.
(*Vervolg en slot.*)

Terwijl mevrouw Muller met haren zoon alleen in de huiskamer achterbleef, ten diepste vernederd door de haar aangedane smadelijke behandeling van de zijde haars echtgenoots, klom Cato naar de tweede verdieping, waar hare vertrekken lagen. Op de trap ontmoette zij Sophie, haar kamenier, die naar het scheen zeer veel haast had. Sophie verschrikte zichtbaar bij den onverwachten aanblik harer meesteres en verborg ijlings eenige papieren, die zij in de hand droeg.

'Ik wil mij ter ruste begeven, Sophie,' zegde Cato, zonder op het zonderlinge voorkomen van hare kamenier te letten; 'zoodra ik te bed ben heb ik uwe hulp niet meer noodig.'

Met blijkbaren tegenzin gehoorzaamde het meisje aan Cato's bevel. Zij volgde de dochter des huizes naar hare slaapkamer en begon haar in het uitkleeden behulpzaam te zijn.

Er viel een doek op den grond. Sophie boog zich om dien op te rapen: bij de haastige beweging gleed een papier uit haar zak op den vloer zonder dat zij zulks gewaar werd.

Op dat oogenblik liet zich de stem van mevrouw Muller in de voorkamer hooren.

'Zijt gij reeds naar bed, Cato?'

Verrast opende Cato de deur der slaapkamer voor hare moeder en zond de kamenier door een wenk weg. Sophie ging blijkbaar verheugd heen; mevrouw Muller trad binnen en zonk op een stoel neder.

'Cato, ving zij aan - en er sprak uit hare woorden eene hartelijkheid, welke het jonge meisje nooit bij de gestrenge vrouw ontmoet had - 'Cato, wij hebben een vreeselijk oogenblik doorleefd; wat gebeurd is, kan niemand veranderen, maar als het waar is, dat het bewijs, hetwelk aan uw vader ontvreemd is, wellicht eenmaal als aanklager tegen hem kan optreden, dan moeten wij die ontzettende ramp voorkomen. Cato, uw vader heeft u lief; tracht hem te overreden dat hij zijn zaak liquideert... en de stad verlaat...'

Zij kon niet voleindigen, want een luide kreet harer dochter sneed haar het woord af. Cato had het op den grond liggend papier gezien en het opgenomen. Achteloos zag zij het in, maar plotseling was het haar als trof haar een donderslag... zij had het handschrift haars vaders herkend.

'Almachtige God! het bewijs, het bewijs!'

Zonder hare verschrikte moeder te antwoorden, trok Cato zoo hevig aan de bel, dat het koord brak.

'Maar, Cato - kind, wat deert u, zijt gij zinneloos?' riep mevrouw Muller ontsteld uit.

Onmiddellijk verscheen Sophie, zichtbaar ten hoogste verbijsterd, en zij gaf een luiden gil toen zij het onheilvolle papier in Cato's handen zag en in tranen uitberstende zonk zij aan de voeten van hare jonge meesteres neer.

'Het is Gods leiding, ik moet het papier hier verloren hebben! Wees genadig, mejuffrouw, ik zal alles bekennen, doch lever mij niet in handen der policie.'

'Spreek, meisje, onbewimpeld, zonder omwegen: hoe komt gij aan dit papier?' vroeg Cato in angstige spanning.

'Mijn broeder Jan liet zich verlokken; men beloofde ons veel geld, indien wij de hofdeur wilden openen: het geschiedde, doch zij namen niet veel - vijftig daalders was ons geheele aandeel; eenige papieren voor ons zonder waarde nam ik in bewaring. Dit bewijs, dat ik ter nauwernood gelezen en niet bijzonder opgemerkt had, was daaronder. - Heden avond was ik in de voorkamer toen de familie met elkander sprak; het gesprek boezemde mij belang in en toen mijnheer de deur opende, om zich te

overtuigen dat er geen luistervink aanwezig was, verborg ik mij achter het vuurscherm - ik hoorde alles!'

Vol schaamte, dat de eer der firma in de macht eener kamenier was, verborg mevrouw Muller het aangezicht in hare handen. Cato's bleek gelaat bleef onbeweeglijk.

'Eerst toen ik het gewicht van het bewijs vernam, herinnerde ik het mij,' ging Sophie na eene wijl snikkende voort; 'ik ijlde naar mijne kamer om het te halen en met mijn broeder te overleggen, voor welken prijs wij het papier, dat wij natuurlijk gevonden hadden, aan den heer Muller verkoopen wilden. God wilde het anders - ik moet het papier hier verloren hebben.'

Het meisje zweeg; nadenkend stond Cato voor haar, slechts het hijgen van haar boezem getuigde van het oproer in haar binnenste.

'Ik zie, Sophie,'nam zij eindelijk weer het woord op, 'dat de ondeugd u niet geheel verdorven heeft. Welaan, ik vergeef u, Sophie, u en uwen broeder: nog meer, ik betaal u honderd daalders voor dit bewijs, onder voorwaarde, dat mijn vader nooit verneme, in welke handen het zich bevond. Ga nu en zend mij August in de voorkamer.'

Weenend kuste het meisje de hand harer meesteres en ging zwijgende heen.

Nauwelijks had de deur zich achter haar gesloten of mevrouw Muller snelde op hare dochter toe en strekte de hand naar het onheilvolle papier uit.

'Geef, geef,' zegde zij gejaagd, 'opdat ik dat dreigende papier verscheure, vernietige; laat het aan mij over het ontzettende spooksel onschadelijk te maken, dat de eer en de rust van ons huis bedreigt!'

Maar met vastberadenheid trok Cato het papier terug.

'Geen spooksel meer, moeder! Niet te vergeefs gaf God dit bewijs in mijne hand,' antwoordde Cato bedaard; 'een genius van vrede en zegen stijge er uit op! Dit blad papier zal mijnen vader de rust hergeven, den vreeselijken last wegnemen, die op zijne ziel drukt.'

Het binnentreden van den huisknecht in de voorkamer deed haar verstommen.

'Mejuffrouw heeft bevolen...'

'Is de vreemde majoor nog bij mijn vader?..'

'De heer Muller is zoo even met den ouden heer weggereden. Zij begeven zich naar den ouden Gerhardt; de vreemde zeide bij het instappen: God geve, dat wij hem nog levend aantreffen!'

Diep geschokt door die onverwachte tijding, stond Cato voor zich te zien; plotseling scheen zij tot een besluit te komen. 'Oogenblikkelijk een rijtuig voor,' bevool zij.

De bediende verwijderde zich. Met koortsachtige haast kleedde Cato zich om uit te gaan.

'Om 's Hemels wil, Cato, wat zijt gij voornemens?' riep mevrouw Muller. 'Verheug u toch, juich met mij: Het bewijs is in ons bezit - Gerhardt op sterven!'

'Hij zal niet uit dit leven scheiden met een vloek tegen mijn vader; ik ga naar Gerhardt om het onrecht te herstellen, dat mijn vader in een onbewaakt oogenblik beging.'

'Gij wilt naar Gerhardt om hem het bewijs te overhandigen? Ongelukkige! Vergeet gij dat deze stap de uwen in het ongeluk stort? Ik laat u niet over den drempel gaan!'

'Vrees niets, moeder! Wij zullen nog geld genoeg overhouden zelfs al worden al onze schuldeischers dadelijk betaald. De stervende zal den berouwhebbende vergeven en Emil Gerhardt is een edele ziel!'

'En toch blijft gij hier!' riep mevrouw Muller buiten zich zelve; 'ik beveel het u, ik...'

'Het rijtuig is voor, mejuffrouw,' meldde de bediende in de voorkamer.

Zachtkens schoof Cato hare moeder ter zijde: in een ommezien was zij beneden, riep den koetsier de woning van den ouden Gerhardt toe en binnen weinige minuten was het lichte rijtuig ver van het huis, waar de moeder handenwringende, en in een stortvloed van woorden hare verbittering tegen hare ongehoorzame dochter lucht gevende, achterbleef.

Emil Gerhardt stond voor het bed zijns vaders, den blik met de uitdrukking van den hevigsten angst en tegelijk van de innigste liefde op den lijder gevestigd. De hand des doods had reeds haar ijzeren stempel op zijn gelaat gedrukt, maar het was niet de klauw van een boozen geest, die de trekken van den stervende met geweld verwrongen had - met zachte hand had hij er over gestreken en de voren uitgewischt, welke ziekte en verdriet er in gegroefd hadden. De grijsaard hield de hand zijns zoons vast omklemd, maar zijn oog blikte in angstige spanning naar de deur.

‘Hij komt, vader, hij komt stellig, wees bedaard,’ sprak Emil met zachte door zijne tranen gesmoorde stem; ‘wind u niet te veel op!’

Sinds den morgen had de stervende de sedert lang ontbeerde spraak terug bekomen, al kwamen ook de woorden met moeite en nauw verstaanbaar over zijne lippen.

‘Wees niet bedroefd,’ stamelde hij; ‘het leven was mij tot last. Slechts weinige woorden met Muller en ik sterf gaarne.’

Zonder gedruis opende zich de deur. De majoor trad binnen, achter hem stond Godfried Muller aarzelend en schuw op den dorpel van de sterfkamer. Een straal van vreugde verhelderde het aangezicht van den zieltogende.

Gerhardt wenkte den bankier naderbij te komen en voor het vriendelijke gelaat van den ouden man smolt de ijskorst, die zich om het hart van den bankier gevormd had, Plotseling alle bedenkingen ter zijde stellende, trad hij aan de legerstede des stervenden en diens hand vattende sprak hij diep bewogen:

‘Arme vriend, alles zij vergeten! O, spreek, wat kan ik voor u doen!’

De grijsaard gaf zijn zoon een wenk. - Zwijgend verwijderde zich Emil met den majoor.

‘Heb dank, dat gij gekomen zijt,’ fluisterde de voormalige boekhouder met gebroken stem: ‘mijne oogenblikken zijn geteld, Godfried Muller. God gaf mij de spraak terug om u een geheim te onthulllen. Gij kunt goedmaken wat gij jegens ons misdeedt. Emil, mijn zoon, bemint uwe dochter. Sinds die vreeselijke beroerte mij op het ziekbed wierp, besloot hij deze liefde in zijn hart; geen woord alleen zijn treurige blik verraadde het lijden zijner ziel. Godfried Muller, geef mij uw woord, dat het geluk onzer kinderen zal goedmaken, wat hunne vaders geleden hebben: want ik ken u: wat gij deedt, kon slechts een daad van vertwijfeling zijn; ik vermocht u niet te vloeken.’

De bankier verborg den traan niet, die over zijne wangen rolde. ‘Gerhardt,’ sprak hij met zachte, bevende stem, ‘sterf in vrede. Vertrouw de toekomst van uw zoon aan mij toe; zij zal hem geen zorgen meer veroorzaken, zelfs wanneer...’

‘Zelfs wanneer?....’ herhaalde Gerhardt bevende

‘Zelfs wanneer de door u gewenschte verbintenis niet tot stand kwam,’ mompelde de bankier bijna onhoorbaar. ‘Gij kent de wereld; hoe zou zij praten en fluisteren, als ware dit huwelijk de prijs... maar ik wil uw zoon rijk maken, ik wil...’

De stervende richtte zich op. ‘Geen weldaad!’riep hij en zijne stem klonk bijna krachtig; ‘mijn zoon zou weldaden ontvangen van den moordenaar zijns vaders? Want het is uw slachtoffer, Godfried Muller, dat voor u ligt...’ Een gerucht in de aangrenzende kamer onderbrak zijne woorden. In het volgende oogenblik vloog de deur open, en Cato, door den ten hoogste verrasten majoor en Emil gevolgd, verscheen in de sterfkamer.

De bankier sprong op: ‘Cato, gij hier?... op dit uur?...’

Het jonge meisje ging zonder antwoord te geven regelrecht naar het bed. ‘Thomas Gerhardt,’ begon zij, ‘ik kom tot u in naam van een berouwhebbende, die herstellen wil wat hij misdreven heeft. Door Gods leiding kwam dit bewijs in mijne hand. Aan u, die op barmhartigheid hoopt van den eeuwigen Rechter over goed en kwaad, aan u geef ik dit bewijs en ik zeg tot u, gelijk wij zeggen tot den eeuwigen Vader: Vergeef ons onze schuld!’

De oogen des stervenden straalden met hemelschen glans, terwijl de bankier zijn gelaat in de handen verborg.

‘Cato, om Godswil! wat hebt gij gedaan? Hoe kwam dit bewijs in uw bezit?’ vraagde hij na een pauze met doffe stem.

‘Denk dat God zelf hier geoordeeld heeft, vader; vergeef het mij echter, ik kon niet anders handelen.’

‘En het is goed zoo, Cato, mijn lief kind! Vrij adem ik voor de eerste maal sinds langen tijd, er moge gebeuren wat wil!’

De stervende had het papier met behulp van den majoor ontcijferd; maar de overspanning, welke als het ware zijn leven rekte, was geweken; zijn aangezicht werd bleeker en valer, de glans van zijn oog doffer.

‘Emil,’ sprak hij met gebroken stem, ‘mijn tijd is om, ik wil geen rechter zijn in deze zaak - aan u zij de beslissing.’

Met sidderende hand reikte hij den jongen man het bewijs - een smeekende blik deed Emil ontroeren.

‘Mejuffrouw Muller,’ sprak hij na een kleine pauze, ‘hier aan het bed mijns vaders, in deze plechtige stonde, wil ik het u bekennen: ik heb u bemind met een zuivere, belanglooze liefde, gij stondt ver verheven boven mij - gij weest mijne hulde niet terug. Te midden der u omgevende bloemenpracht verachttet gij het viooltje niet, dat zich schuchteren aan uw oog vertoonde: - daar kwam echter de dag, waarop ik uit den zaligen droom ontwaakte. Een brief aan den graaf Hallenburg, die reeds lang uw begunstigde minnaar geweest was, gelijk mij uw broeder toefluisterde, geraakte door een vergissing uwer kamenier in mijne hand. Toen brak mijn hart, gelijk dat mijns vaders dien zelfden rampzaligen avond brak, als hij door uw vader zijn geheele levensgeluk vernietigd zag. Wat geeft mij thans de rijkdom? In mijne hand legde mijn vader de beslissing. Welaan! mijn hart beslist zoo!’

Met een ruk scheurde hij het papier midden door.

‘Die brave jongen!’mompelde de majoor, ‘God zegene hem!’

‘Zoo waarlijk God mij genadig zij,’ sprak Muller, ‘men heeft u misleid, hier is bedrog in het spel. Smadelijk werd graaf Hallenburg uit mijn huis gewezen; gij, Emil Gerhardt, waart de eerste, de eenige liefde van mijn kind. Cato, spreek zelf: hebt gij den graaf Hallenburg ooit een brief geschreven?’

‘Emil, mijn vader heeft gelijk,’ sprak Cato, op den jonkman toetredende: ‘wij waren het slachtoffer van een bedrog. Was het uwe hand, die mij dezen brief, dien ik aan u zond en waarin ik de verklaring van uwe in het bureau mijns vaders geuite woorden vorderde, ongeopend terug zond? Emil, ik vermoed, wie zijn misdadig spel met ons speeide; mijn broeder verstaat de kunst handschriften na te bootsen, en Sophie, mijne kamenier, bemint het goud.’

De bankier vatte de handen der beide jonge lieden en voerde ze aan het bed des zieltogenden, wiens adem steeds zwakker werd.

‘Zegen uwe kinderen, vader; aan hen uw zegen, aan mij uwe vergiffenis!’

Door den majoor ondersteund richtte Gerhardt zich op, zijn aangezicht schitterde in verheerlijkten glans. Hij legde zijne sidderende handen op de hoofden van Emil en Cato, die voor het bed neergeknield waren.

‘Zegen... vergeving allen... ik ben gelukkig!...’

Het waren de laatste woorden van den grijzen Thomas Gerhardt!.....

Vraagt ge nu in de groote stad H. naar de firma Godfried Muller, dan is uwe vraag vruchteloos. Het groote heerenhuis is in een prachtig hotel veranderd en in de vroegere kantoorlokalen staan vlugge kellners met fatterig opgestreken haarbossen achter gedekte tafels.

De voormalige bezitter van het handelshuis leeft met zijne echtgenoote van de wereld afgezonderd in een eenzaam gelegen, ver van de stad verwijderd landhuis.

De trots van mevrouw Muller is geknakt, sinds haar zoon Louis in een tweegevecht het leven verloor.

Aan den oever van den Rijn echter, op een lief buitenverblijf te midden van het betooverendste natuurschoon, leeft een gelukkig echtpaar, door bloeiende kinderen omgeven, die de trots en de lust van den grootvader zijn, wanneer hij zich jaarlijks aan zijne afzondering onttrekt om een kus op de blonde kopjes zijner kleinkinderen te gaan drukken.

Sinds lang ook heeft Emil den vader zijner lieve vrouw vergiffenis geschonken. Geen centenaarlast drukt meer op het geweten van den ouden man en slechts nu en dan komt de pijnigende herinnering in hem op aan *'één oogenblik van zwakte!'*

EINDE.

De sleutelbloemen.

Eene eenvoudige geschiedenis.

Achter ons stadje om loopt eene straat, die voor zoover ik weet geen eigenlijken naam heeft, maar in de wandeling als 'achter den wal' wordt aangeduid, Vroeger stond daar na-

melijk de stadsmuur, met klimop en muurplanten begroeid, en terwijl die langzamerhand in puin viel, bouwde de 'mindere man' zijne huisjes tegen de overblijfselen aan, waardoor op den langen duur eene straat of zoo men wil eene steeg ontstond. Ofschoon het in dat straatje, vooral in den zomer, alles behalve frisch kon zijn, daar zonnegloed, schoorsteenrook en gootuitwasemingen er samenwerkten om de lucht te bederven, mocht ik er toch gaarne zoo nu en dan eens doorwandelen.

SPELEVAART OP DEN RIJN, NAAR C.E. BÖTTCHER.

Ik nam dan zoowel de huizen als de bewoners nauwkeurig op. De woningen hadden meestal maar ééne verdieping en waren soms zoo laag, dat men met de hand aan het dak kon reiken; hier en daar zag men een huisje met een bovenverdieping, maar de bovenvensters zaten zoo laag, dat ik mij niet anders kon voorstellen dan dat de menschen, die hun hoofd uit die vensters staken, met de voeten in de benedenkamer stonden. In de verf dier huizen heerschte eene opvallende verscheidenheid, daar al de kleuren van den regenboog hier vertegenwoordigd waren: groen, rood, geel, blauw - ja er was er één zoo blauw, dat zelfs het blauw der Middellandsche Zee of van de grot van Capri, hierbij vergeleken, slechts een flauwe schemering moet zijn!

Wat de plaatsing der deuren en vensters betreft, was de symetrie soms onbarmhartig met voeten getreden; het eene venster zat hoog, het andere vlak bij den grond; het eene was groot, het andere klein; het eene vierkant, het andere langwerpig; de deur was nu eens aan den zijkant, dan in het midden gebouwd en dikwijls hing ze scheef in hare hengsels, terwijl de dorpel afgeweken was. 'Een beet je scheef, dat gaat heel wel,' schenen de vensterluiken te denken, want deze hingen bijna alle scheef in de roestige scharnieren; met hunne kleine hartvormige openingen, die tot licht- en luchtgat moesten dienen, gele-

ken zij even zoovele kolossale harten-azen.

Hier en daar was een gebersten ruit met cene zorgvuldig uitgeknipte papieren ster overplakt of was de geheele ruit door papier vervangen, terwijl elders wat strooi uit een zolderluik hing. Daar de daken meest met zeer oude pannen gedekt waren, tierden mos en huislook daar welig op. Uit die pannen schoten de kleine schoorsteentjes op, waaruit soms een walgelijke rook opsteeg, welks geuren deden vermoeden dat men oude stoffen of iets dergelijks verbrandde. Het was opmerkelijk hoe sommige huizen, volgens de spreekwijze onzer huismoeders, 'overeind stonden' van het vuil, terwijl andere, ondanks hunne armoede, blonken van zindelijkheid. Men kon daaruit gevolgtrekkingen maken omtrent den aard der bewoners.

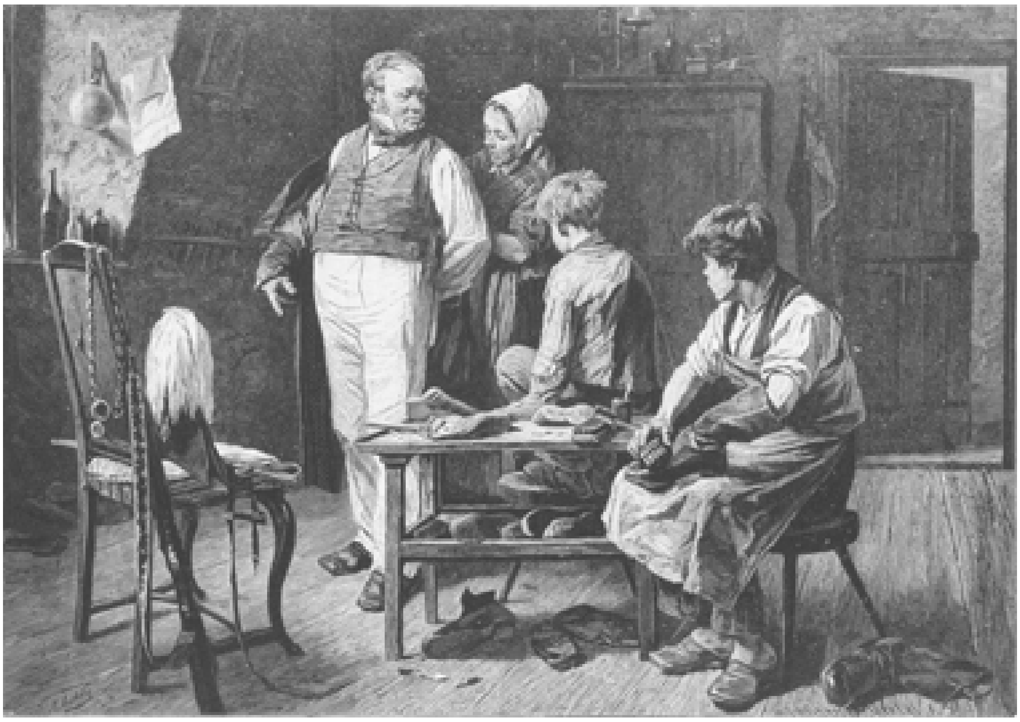

DE SCHUTTERKONING, NAAR W. LUBEN..

Wat mij bij de zindelijke huisjes bijzonder beviel waren de bloemenrekjes aan de ramen; geraniums en balsaminen spreidden er hare heldere kleuren ten toon en getuigden dat armoede toch volstrekt geen zin voor het schoone uitsluit. Dikwijls raakte een witte vlinder in de enge steeg verdwaald en fladderde om de roode bloemen, wat een aangenaam schouwspel opleverde. Zwaluwen schoten pijlsnel voorbij, terwijl de musschen op den nok van het dak met de kopjes zaten te draaien en met hunne groote oogen de vlugge zwaluwen nastaarden. De straat was altijd bijzonder bevolkt, niet alleen met zwaluwen en musschen, maar ook met kleine menschenkinderen, kinderen, die hier buitengewoon talrijk waren; want arme menschen hebben gewoonlijk de meeste kinderen. En die kinderen hadden tot gezelschap haast altijd honden bij zich; want arme menschen houden ook de meeste honden. De kleinen zaten dan met hunne honden - leelijke gele, zwarte of gevlekte rekels - voor de huisdeuren of speelden en liepen schreeuwend en zingend over de straat.

De mannen waren hetzij op het veld, hetzij

in de fabriek aan het werk; slechts hier en daar zat een oude grootvader op een stoel aan zijn deur het zonneke te genieten, met de gevouwen handen op den kop van een stok geleund. Maar vrouwen zag men des te meer; in groepen van tweeën of drieën stonden ze hier en daar aan de deuren, met het haar achter tegen het hoofd om een oude kam gerold, het kleed van voren scheef dichtgehaakt of de handen onder den voorschoot. Zij babbelden heel wat af, de goede vrouwtjes, en naar haar opgewekt gebarenspel en haar geheimzinnig gefluister te oordeelen, moeten het dikwijls gewichtige geheimen geweest zijn, die zij elkander meedeelden.

Een der huisjes trok gewoonlijk meer dan al de andere mijne aandacht. Het zag er zoo zindelijk uit, als men maar verlangen kon; de roode baksteenen waren netjes wit gevoegd en groene luiken hingen aan weerskanten van de heldere ramen; in de kozijnen stonden potten met fuchsia's, anjelieren en reseda. Een der ramen had geene bloemen tot sieraad, maar stond daarentegen volgepakt met allerlei koopwaar: een builtje tabak, een wittebrood, een blikken siroopkan, een pakje cichorei, een paar klompen, een boender en meer dergelijke artikelen. Ofschoon dat winkeltje stellig niets had wat mijne begeerigheid kon prikkelen, viel er toch onwillekeurig altijd mijne aandacht op en met belangstelling zag ik oude koopwaar verdwijnen en nieuwe daarvoor in de plaats komen: vandaag lagen er bij voorbeeld een paar ajuinen achter het glas, aan wier goudbruine schel reeds een spichtige groene kiem ontsnapte en morgen staarde een haring mij met zijne flelsche melancholische oogen aan.

Wat mij echter meer dan het winkelraam en het heele huisje boeide was een ziekelijk kind, een klein meisje dat op zonnige dagen gewoonlijk op een stoeltje met een kussen aan de deur zat. Het meisje kon een jaar of zes, acht oud zijn, maar och! hoe zwak en bleek en armzalig zag het er uit! - en toch hoe schoon, hoe zacht en innemend in al haar ellende! Ze had een krommen rug of om het ronduit te zeggen een bocheltje; de voetjes waren zeker te zwak om het kleine lichaam te dragen, want er stond altijd een paar krukken tegen het stoeltje geleund; de handjes waren zoo bleek als was en zoo mager als stokjes. Meermalen hoorde ik hoe de kleine door buurkinderen ‘Liesjen op krukken’ genoemd werd. Maar schoon was het bleeke gezichtje en nog schooner waren in dit gezichtje de groote korenblauwe oogen. Sterren, bloemen en kinderoogen, zegt een dichter, zijn de eenige dingen, die de goede God ons uit het Paradijs gelaten heeft, en, inderdaad, deze oogen herinnerden door hun reinen, onbeschrijfelijk diepen blik aan het verloren Paradijs; er lag een hemel vol onschuld en ongestoorden vrede in.

Als ‘Liesjen op krukken’ hare met lange blonde wimpers bezette oogleden opsloeg en hare oogen als blauwe sterren op den voorbijganger richtte, gevoelde deze zich onwillekeurig door dien blik getroffen en zelden ging iemand voorbij zonder nog eens naar het kind om te zien. Het gezichtje, hoewel bleek en mager, zag er niet akelig uit, maar had iets rozigs als de blaadjes der eglantieren; het neusje was bijzonder fijn gesneden en tusschen wang en oor teekende zich de bevallig kronkelende lijn eener verdwaalde haarlok, licht blond en zacht als zijde, gelijk er in menigte het fijne kopje tot in den hals omhulden.

Zoo zat daar ‘Liesjen op krukken,’ nu eens naar den blauwen hemel opziende, om de vlucht eener zwaluw te volgen en dan weer met een buurkind pratende; maar altijd hield zij in de wasbleeke magere handjes een ruiker wilde bloemen. Op een keer kwam ik te weten wie haar die bloemen gaf; het was haar vader. Hij keerde 's avonds met zijn kruiwagen van het veld huiswaarts en had zijn wagen vol gras voor het vee

- achter het huis hoorde men dikwijls eene geit blaten - terwijl boven op het gras een hoopje losse wilde bloemen lag, die de man op het veld en langs den berm van den weg geplukt had.

Reeds van verre zag de man met den kruiwagen naar het zieke kind uit, en toen hij voor het huis gekomen was, wierp hij het schouderband af en reikte Liesje de bloemen van het groene gras over.

'Daar. Liesje,' zegde hij vriendelijk, 'van daag zijn het korenbloemen, ze stonden zoo schoon blauw in het gele roggeveld.'

Liesje strekte de magere blanke handjes naar de lieve bloemen uit, die haar van het vrije veld daarbuiten verhaalden, en een dankbare, o zoo dankbare blik van hare blauwe oogen viel van de bloemen op haar goeden vader.

'Zijt ge tevreden en zijt gij dezen middag nog al wel geweest?' vraagde de vader en streek de verdwaalde haarlok achter het oor van het kind terug. Liesje knikte en zegde:

'O, heel goed, vader! Koosje heeft mij een blauw glaasje gegeven; kijk daar eens door, dan ziet ge alles blauw. Mina heeft mij kersen gebracht en Hendrik heeft mij zijn nieuwe witte duif laten zien, ik mocht ze streelen ook. Uwe bloemen van gisteren heb ik ook nog, maar die van vandaag zijn veel schooner. Och! wat zijn die korenbloemen net blauw! Staan er buiten veel zoo?'

Een aanval van hoest onderbrak het gepraat der kleine.

'Het wordt tijd dat ge naar binnen gaat,' zegde de vader, 'ik zal u maar binnen halen.' Daarop wierp hij den band weer over den schouder en kruide zijnen wagen achter het huis waar de geit blaatte.

Den geheelen zomer door zag ik 'Liesjen op krukken' bijna dagelijks, ja ik moet bekennen dat ik dikwijls alleen om haar mijn weg door het dompige, smerige straatje nam. Achtereenvolgens zag ik korenbloemen, madeliefjes, boterbloemen, wilde rozen en pinksterlelies op haren schoot of in hare handen, en op zekeren dag was een groene beukentak achter haar stoeltje gestoken, zoodat Liesje zich stellig verbeeldde dat zij buiten in het groene bosch zat, waar de vogeltjes zoo lustig zingen en springen en de boomen zoo lieflijk suizen.

Toen ik op zekeren avond tegen het najaar van een uitstapje huiswaarts keerde en een prachtigen tuil van roodachtig heidekruid, blauwe gentianen, en zwarte braambessen met witte, late bloesems in de hand droeg, kon ik den inwendigen aandrang niet weerstaan, die bloemen aan Liesje te geven. Ik ging het steegje door, waar de schoorsteenen en daken reeds door de avondzon in rooden gloed waren gehuld en zag Liesje inderdaad nog voor de deur zitten, 't Is zonderling: ik een volwassen, gezond jongmensch voelde mij min of meer verlegen, toen de blauwe, geheimzinnig diepe oogen van het kind mij vragend aanstaarden, en ik wist niets anders te zeggen dan:

'Daar, die schoone bloemen zijn voor u.'

Aarzelend strekte een der wasbleeke handjes zich naar den bloemtuil uit. Maar toen ik bij het heengaan omkeek, zag ik hoe het kind de bloemen met liefde en bewondering beschouwde, en ik hoorde haar fijn stemmeke roepen.

'Koosje, Hendrik, Mina, ziet toch eens wat schoone bloemen!'

(*Slot volgt.*)

Misdaad en vergelding.
(*Vervolg.*)

Weinige oogenblikken nadat Jim zijne plaats naast het deurtje in de poort had ingenoinen, verscheen Ricardo op de bovenste trede van den naar den hoofdingang van het huis voerenden steenen trap. Daar bleef hij staan, het oog met een zekere ongerustheid gevestigd op den heer Herbert, dien hij niet kende en betreffende wien hij zich afvroeg wat deze van hem zou kunnen verlangen. Zijne gestalte teekende zich op het donkere portaal zoo duidelijk af, dat er niet eens het scherpe oog van Jim toe noodig geweest was, om elken trek van zijn gelaat te erkennen. Hij zelf merkte den knaap niet op, daar Jessie slechts van den voornamen vreemdeling gesproken had en deze recht tegenover hem stond.

Vlug als de gedachte schoof Jim den grendel van het deurtje terug, opende het en sloop naar buiten.

Op hetzelfde oogenblik trad de sheriff van het graafschap met zijn witten staf in de hand door het deurtje binnen. Achter hem verscheen de vrederechter sir Francis Maclean. Zij werden door verscheidene mannen uit het naburige dorp vergezeld. Achteraan kwam Ralph met den Maleier, welke laatste zich echter nog zoo veel mogelijk voor Ricardo schuil hield.

Toen sir Archibald de aankomenden gewaar werd, trokken zich zijne wenkbrauwen ontevreden samen. Hij liet Herbert staan en ging haastig op de binnentredenden toe.

‘Wat moet dat beteekenen, mijne heeren?’ vraagde hij op een toon, die van drift trilde. ‘Wat moet het beteekenen dat gij ongeroepen met zooveel menschen in de woning van een vreedzamen engelschen burger dringt?’

‘Ik verlang een zekeren markies Lughini te spreken, die naar ik verneem bij u gelogeerd is,’ antwoordde de sheriff koel en afgemeten.

‘Hier is de markies Lughini,’ sprak Ricardo op een toon, die koud en trotsch heeten moest, maar toch inwendige ontroering verraadde.

Ricardo voelde zich onzeker en ware gewis terstond op zijne redding bedacht geweest, indien niet de tegenwoordigheid van den baronet hem in den waan gebracht had, dat de geheele zaak slechts een van die kleingeestige plagerijen betrof, welke zoo menigvuldig tusschen de Macleans en de Waterfields schering en inslag waren. Derhalve kwam het hem niet onwaarschijnlijk voor, dat deze groote machtsontwikkeling er enkel op berekend was, sir Archibald in opspraak te brengen en het de voortzetting van de vergeten bootgeschiedenis betrof. Hij was dus volstrekt nog niet voornemens het hazenpad te kiezen en wilde eerst hooren, wat men van hem wilde. Hij droeg echter zorg in den rug vrij te blijven om in ieder geval voorloopig binnen in het huis een toevlucht te kunnen vinden.

De sheriff trad tot dicht voor Ricardo, raakte hem zacht met zijn korten staf op den rechterschouder aan en sprak: ‘In naam der koningin, Ricardo Pocca, gij zijt mijn gevangene!’

Bij deze woorden overdekte een doodelijke bleekheid het gelaat van Ricardo en hij ging een schrede achteruit.

‘Dat moet een persoonsverwisseling zijn,’ viel sir Archibald, die onder den indruk van het oogenblik vergeten had wat hem even te voren betreffende den persoon van den voorgewenden markies medegedeeld was, haastig in: ‘ik spreek borg!’

Deze korte afleiding was voor Ricardo genoegzaam om zich weer te herstellen. Het was belachelijk, wie zou hem hier kennen? Hij had zijne gansche onbeschaamdheid hernomen en trad wederom, de handen in de broekzakken, met groote driestheid op.

‘Als gij een Ricardo Pocca gevangen nemen wilt, hoe komt gij dan daarbij op een markies Lughini?’

‘Omdat wij redenen hebben aan te nemen, dat beiden een en dezelfde persoon zijn.’

‘Mijne passen zijn door den engelschen gezant te Napels geviseerd,’ sprak hij, terwijl een minachtende lach om zijne lippen speelde. ‘Wie geeft u het recht om aan mijne persoonlijkheid te twijfelen?’

De sheriff zag om naar den knaap, op wiens aangifte hij gehandeld had. Ralph gaf dezen een zachten duw, zoodat hij plotseling vlak tegenover den Italiaan stond.

‘Aha! zijt gij het, spitsboef!’ riep Ricardo, toen hij den knaap gewaar werd; ‘dat is zeker uit dankbaarheid, dat ik den overste verzocht u zonder straf weg te jagen toen uwe dieverijen aan het licht kwamen?’

Op deze wending was niemand voorbereid, en de sheriff stond een oogenblik besluiteloos wat hem nog te doen stond.

Inderdaad, het kon zoo zijn. Er was veel voor en tegen te zeggen en wie de waarheid sprak was voorhands niet uit te maken. Er ontstond een kortstondige aarzeling en de Italiaan maakte hiervan gebruik, om het behaalde voordeel te vervolgen.

'Waarlijk,' ging hij voort, 'had ik vermoed, welke ervaringen ik in dit land zou hebben moeten maken, ik zou den raad van mijn vriend, den overste, om dit land te bezoeker en te leeren kennen, niet opgevolgd zijn. Ter nauwernood ben ik hier of ik word op last van dezen heer - hij wees daarbij op den baronet - met een verregaande ongastvrijheid behandeld, waaraan men zich in mijn land tegenover vreemden nimmer schuldig zou maken Thans zie ik mij, op aanklacht van een jonger deugniet, die reeds door zijn afkomst geen denkbeeld heeft van de draagwijdte daarvan, gevangen nemen zonder dat men mij een grond daarvoor aangeeft.'

'Gij wordt van de vermoording des oversten beschuldigd,' antwoordde de sheriff.

'Zoo?' hernam Ricardo. 'Toen ik de Indiën verliet, verheugde zich de overste in eene goede gezondheid en het is toch wel zeer opmerkelijk, dat men op het tooneel van de daad en hare bewijzen den moordenaar liet ontkomen, als deze knaap hem kende en deze hem duizend mijlen ver nareist om hem hier aan de justicie over te leveren. Nog veel opmerkelijker is het dat de justicie blindelings een lid van een volksstam gelooft, die door zijne wraakzucht, zijn bloeddorst en zijn leugenachtigheid zich een treurige vermaardheid in gansch Achter-Azië verworven heeft.'

'Hebt gij den knaap ooit eenig leed aangedaan?' vraagde de sheriff.

'Ik?' vraagde Ricardo minachtend. 'Beleedigt gij de bedienden uwer vrienden? Ik had er nooit eenige aanleiding toe.'

'Ja wel, sir!' riep Jim; 'ik verraste hem eens, terwijl hij het geldkistje van den overste openmaakte; toen liet hij mij afstraffen.'

'Zoo! daar hebben wij de reden van zijne aanklacht,' sprak de Italiaan. 'De deugniet werd waarschijnlijk eens met volle recht afgestraft en gaf de schuld daarvan aan mij.'

Dat was een nieuwe moeielijkheid en de verlegenheid van den sheriff werd daardoor nog grooter. Een gevangenneming is in Engeland geen onverschillige zaak en een beamte die er een ongerechtvaardigd volvoert, stelt zich aan een groote verantwoordelijkheid bloot. De sheriff aarzelde en sir Archibald deelde de reden van die aarzeling volkomen.

Alleen Ralph schonk den knaap onbeperkt geloof, waarbij echter, hem zelven wellicht onbewust, de medeminnarij van Ricardo een groot gewicht in de schaal wierp.

'Nu, dat zal spoedig moeten blijken,' merkte hij onverschillig aan. 'De door Jim afgelegde verklaringen zijn van dien aard, dat de waarheid of onwaarheid daarvan gemakkelijk te ontdekken is. Of mijnheer de markies heeft den moord gepleegd of Jim heeft hem valschelijk beschuldigd.'

'Zeer waar,' meende Mr. Herbert, die terstond het besluit uit deze stelling trok; 'er blijft niets anders overig dan beiden gevangen te nemen tot men zich verzekerd heeft of de overste nog leeft.'

'Ik bewonder uwe scherpzinnigheid,' spotte Ricardo. 'Voor mij geldt het echter in het geheel niet de vraag of de overste nog leeft; deze kan tijdens den opstand gestorven of ook wel vermoord zijn; voor mij geldt het enkel de vraag of ik hem vermoord heb.'

'Met uw verlof, mijnheer de markies, dat is de tweede vraag,' antwoordde Mr. Herbert. 'Wij kunnen toch uit de passagierslijst van het schip, waarmede gij Indiën

verlaten hebt, gemakkelijk opmaken of de overste destijds reeds dood was of niet. Met welk schip hebt gij Indiën verlaten?'

Een oogenblik bleef Ricardo het antwoord schuldig. Den naam van zijn schip durfde hij niet te noemen, dewijl hij niet als markies Lughini op de lijst ingeschreven was en een andere viel hem niet in. In deze verlegenheid nam hij zijne toevlucht tot zijne vroegere stoutmoedigheid.

'Zou ik mij in de eerste plaats de vraag mogen veroorloven wat u het recht geeft hier voor rechter van onderzoek te spelen?'

'Ik heb in uw eigen belang die vraag tot u gericht,' antwoordde Mr. Herbert schouderophalend. 'Indien gij niet antwoorden wilt - ook den rechter van onderzoek kunt gij het antwoord weigeren; maar gij kunt niet verhinderen, dat men daaruit gevolgtrekkingen maakt, die niet in uw voordeel zijn. - Deze knaap is op geen enkele vraag het antwoord schuldig gebleven.'

De sheriff had intusschen tijd gehad een besluit te nemen. Hij gaf zijnen lieden een wenk:

'Verzekert u van beiden en brengt ze naar de gevangenis van het graafschap!'

Terwijl Jim, zonder weerstand te beproeven, bleef staan en zijne handen uitstak voor het geval dat men hem zou willen boeien, deed Ricardo onverwachts een grooten sprong naar het huis, in welks portaal hij verdween. Donderend vloog de deur in het slot en onmiddellijk daarop hoorde men er den zwaren grendel voor schuiven.

XII.
De gevangenneming.

Hoe zonderling deze plotselinge vlucht van Ricardo ook schijnen moge, bleef hem toch in de gegeven omstandigheden geen ander redmiddel over. Eerst had hij beproefd door een goed gespeelde verontwaardiging de gevangenneming te ontgaan en hij zou dan de hem vergunde oogenblikken van vrijheid gebruikt hebben om te ontvluchten; want dat hij zijn eigenlijk plan thans niet meer bereiken zou, zag hij maar al te goed in; daartoe was het noodig dat er niet de geringste zweem van argwaan in sir Archibalds gemoed sloop Door het optreden van den sheriff moest dit wantrouwen nu opgewekt zijn, en tegen een grondig onderzoek waren zijne opgaven niet bestand. De vlucht stond derhalve vast.

Maar als deze vast stond, mocht hij het in geen geval tot een gevangenneming laten komen; want zat hij eenmaal achter slot en grendel, dan kwam hij niet meer los. Hij begreep toch terecht dat men ten gevolge de aanklacht van Jim inlichtingen omtrent den dood des oversten zou inwinnen en dat dan een reeks zijner opgaven onwaar zou blijken. Toen hij derhalve zijne gevangenneming onvermijdelijk zag, bleef hem niets anders overig dan een wanhopige poging tot ontvluchten.

Het kon in Ricardo, bij zijn aftocht in huis, niet opkomen zich daar te verdedigen en als een ridder uit de twaalfde eeuw op de puinhoopen van zijn burcht te vallen; daartoe beminde hij te zeer de genietingen des levens. Het was veeleer alleen zijn doel de vervolging op het huis af te leiden en daar den vervolgers allerlei hinderpalen in den weg te stellen. Eer zij deze weggeruimd hadden, hoopte hij door een achterraam te kunnen ontsnappen en zich aan alle nasporingen te onttrekken. Zwaar was dit juist niet. Hij kon met eenige sprongen van den achterkant van het huis uit een stal bereiken en was hij hierin onbemerkt geslaagd, dan kon hij zijne vlucht als gelukt beschouwen; want deze stal had verscheidene wel is waar lage doch breede vensters, die op het open veld uitkwamen, en al waren deze ook tamelijk hoog aangebracht, leverde het

toch voor Ricardo geen bijzondere moeielijkheid op, ze te bereiken. Was Ricardo eenmaal in het vrije, dan zou men hem niet licht meer in handen krijgen.

Als een voorzichtig in zulke dingen ervaren en met een zeer slecht geweten belast mensch, had Ricardo zich een nauwkeurige kennis van de plaatselijke gesteldheid eigen gemaakt; al had hij daarbij ook niet juist aan een gevangenneming gedacht, zweefde het hem toch altijd onbestemd voor den geest, dat het zijn nut kan hebben dat men het terrein, waar men zich op beweegt, volmaakt kent; en inderdaad was thans het oogenblik gekomen, waarop hem die kennis uitmuntend te pas kwam.

Zijn vlucht werd door niets vertraagd; zijn revolver droeg hij steeds bij zich en eveneens eene met goud gevulde beurs en eene brieventesch met banknoten; het grootste deel van zijn geld had hij, wederom onder een valschen naam, bij de engelsche bank belegd en hij hoefde zich dus slechts naar Londen te begeven om het daar in ontvangst te nemen. Dan kon hij Engeland verlaten zonder er verder iets achter te moeten laten dan een gedeelte zijner kleeren, die op den ouden burcht terugbleven.

Ricardo had niet zoo veel tijd noodig om dit plan te ontwerpen als wij om het te schetsen. Wat hij later zou aanvangen, daaraan dacht hij voor het oogenblik niet; voor het tegenwoordige was zijn eenig doel zich aan het hem dreigende gevaar te onttrekken.

Bij de plotselinge verdwijning van Ricardo bleven al zijne belagers als aan den grond vastgenageld staan. Hij had met zulk een schijnbaar ongekunstelde verontwaardiging van zijne onschuld gesproken en feiten aangevoerd, die zelfs de overtuiging van den sheriff aan het wankelen brachten, dat deze eerder op de vlucht van Jim dan op die van Ricardo voorbereid was geweest.

De verrassing was echter van geen langen duur: in het naaste oogenblik stormden de lieden van den sheriff reeds de trappen op om het huis binnen te dringen; de dichtgegrendelde deur belette hun evenwel den toegang. De benedenramen waren met ijzeren traliën bezet, doch ijlings kwam Ralph reeds met een ladder aanloopen om langs de bovenramen naar binnen te klimmen. Met de behendigheid eener kat klauterde Jim tegen de pilaren van het uitstekend voorportaal op om een oud steenen balkon te bereiken, van hetwelk men door een glazen deur in de staatsiekamer des huizes, een soort voorzatenzaal der Waterfields kwam. Toen Jim de deur opengetrapt had, hoorde men op het voorplein het gesmoorde hulpgeroep eener vrouwelijke stem.

‘Carola!’ riep Ralph en drukte woest met den schouder tegen de blinden van het gesloten raam, die in een omzien tegelijk met de ruiten kletterend in stukken vlogen. Met een enkelen wip stond Ralph in de kamer.

Middelerwijl was er bij het hulpgeroep zijner dochter ook leven in den ouden Waterfield gekomen. Hij spoedde zich, door sir Francis gevolgd, naar de achterzijde van het huis, daar hij beter dan de overigen wist, waar Carola zich bevinden moest. Inderdaad vernamen beiden hier het hulpgeroep veel duidelijker. Wat er intusschen plaats greep, kon niemand gissen. De beide mannen haalden ijlings uit de naaste schuur een leer en richtten die tegen den muur op. Eer echter sir Archibald, de voorste der twee, de leer geheel beklommen had, vernamen zij een geweldig gestommel: er viel een schot, onmiddellijk gevolgd door het stampen van een hevige worsteling; tegenlijk werd het raam van binnen opengcrukt en vertoonde Carola er zich voor met loshangende haren en om hulp roepende.

Toen zij haren vader zag, wien hoofd reeds dicht onder de borstwering verscheen, reikte zij hem de hand om hem naar binnen te trekken. De kamer bood een onbeschrijfelijk tooneel van verwoesting aan: de deuren waren wijd opengeworpen,

stoelen en tafels waren omgevallen; een groote bloedplas verfde het tapijt en op een sofa lag Ralph uitgestrekt, het gelaat bijna geheel met bloed bedekt. Jim gedroeg zich als een razende; een sterke man had de grootste moeite hem vast te houden. Ook hij bloedde uit verscheidene schrammen. Daarover scheen hij zich echter niet te bekommeren; hij wilde zich op Ricardo werpen, die op den grond lag, terwijl een der medegekomen mannen met de knie op zijn borst drukte en een andere juist bezig was zijne beenen met een dun, doch sterk koord aaneen te binden.

Sir Archibald kon geen woord uitbrengen: zulk een tooneel had hij in zijn gansche leven nog niet bijgewoond en sinds menschengeheugenis was er in zijn huis niets gebeurd wat in de verste verte met het thans gepleegde ruwe geweld kon vergeleken worden.

Intusschen was Carola weenend op Ralph

toegesneld, voor wiens leger zij zich jammerend op de knieën wierp. Nu kwam ook sir Francis door het raam en de sheriff door de deur binnen, terwijl Jessie en een jongere dienstmeid met alle teekenen van den grootste ontsteltenis op den dorpel staan bleven.

Toen sir Francis zijnen zoon in dien toestand zag, ontsnapte hem een kreet van ontzetting; daarop riep hij om Mr. Herbert.

Jessie liep heen en een paar minuten later kwam Herbert in de kamer, waarin nog steeds een onbeschrijfelijke verwarring heerschte.

'Er uit! er uit! allen er uit!' riep hij boven het rumoer uit. 'Brengt den gevangene naar een andere kamer, mannen!' ging hij voort en dit klonk zoo bevelend, dat de handlangers van den sheriff het heel natuurlijk vonden hem te gehoorzamen.

Daarmede was tegelijk ook Jim weggezonden; want deze wilde Ricardo niet uit het oog verliezen en trok den man die hem vasthouden wilde met zich de deur uit.

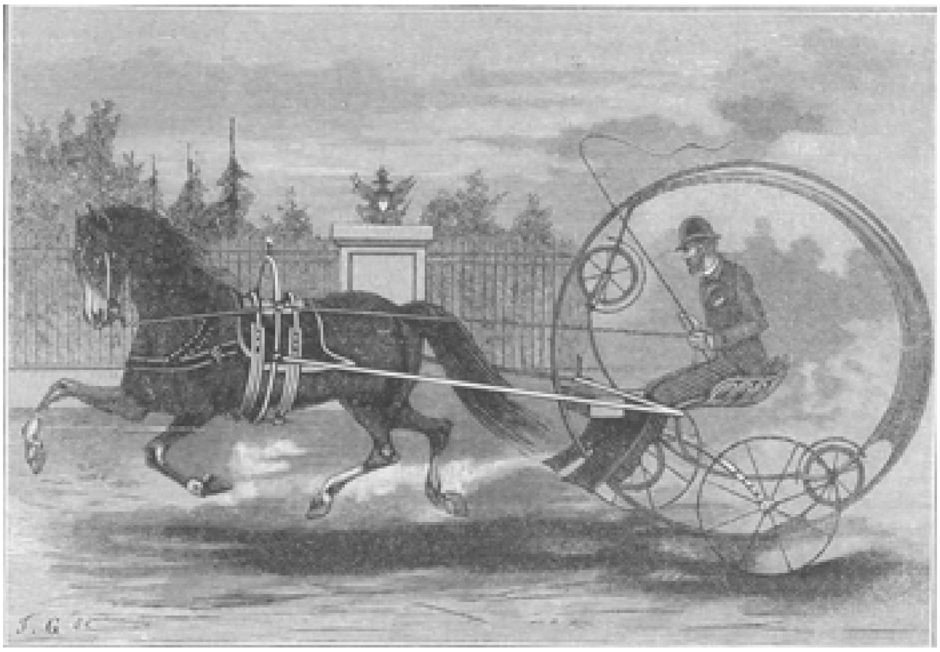

EEN ZONDERLING RIJTUIG.

'Wilt gij zoo goed zijn u voor een paar minuten te verwijderen; ik moet met den gekwetste alleen zijn,' verzocht Mr. Herbert op hoffelijken doch beslisten toon aan sir Archibald en den baronet.

Sir Archibald tikte sir Francis zacht op den schouder.

'Kom mee, baronet,' zegde hij op dien achtingsvollen toon, dien een welopgevoed man ook tegenover een vijand moet aanslaan, zoodra hij dezen onder een diepe smart gebogen ziet: 'kom mee, baronet! Het is beter zoo; laat den dokter bij den gekwetste; wij kunnen hier slechts hinderen en niet helpen!'

De baronet schrikte op en staarde sir Archibald aan als ontwaakte hij uit een droom. Deze nam intusschen zijn arm en voerde hem met zacht geweld weg. Aan de deur wendde hij zich om en riep: 'Carola!'

Maar Carola verroerde zich niet; zij knielde nog steeds voor de sofa.

'Indien gij sterk zijt, miss Carola,' zegde Mr. Herbert, 'kunt gij hier blijven en mij behulpzaam zijn.'

Als door een veer bewogen sprong Carola overeind.

‘Behulpzaam zijn? Ja,’ sprak zij, terwijl zij de verwarde haren uit het aangezicht streek. ‘Wat moet ik doen?’

‘In de allereerste plaats heb ik water en eene spons noodig.’

Carola vloog weg. Middelerwijl onderzocht Mr. Herbert de pols en den hartslag en scheen over zijn onderzoek voldaan.

Nadat Carola met het gevraagde terug gekeerd was, begon hij het bloed van Ralphs gezicht af te wasschen en nu zag men een kleine ronde wonde, die door een dunnen kogel toegebracht was. De kogel was kort bij den neus in de linker wang gedrongen. De neus zelf was eveneens een weinig gekwetst en men kon daaruit. de richting opmaken, die de kogel genomen had: toen het schot gelost werd, was het volle gezicht van Ralph niet naar de monding van de pistool gekeerd geweest; de kogel had derhalve den neus geschrampt en was aan de andere zijde in den wang gedrongen. Met eenige snelle betastingen deze linie volgende, had Herbert spoedig den zetel van den kogel ontdekt: hij was langs de wangbeenderen afgegleden en zat in de nabijheid van het oor vast.

Toen de dokter licht op het vreemde lichaam drukte, kromp Ralph smartelijk ineen en ontwaakte met een lichten kreet uit zijne onmacht.

‘Stil, stil!’ gebood Mr. Herbert op zeer zachten toon; ‘gij moet nog een oogenblik rustig liggen, opdat het bloeden niet opnieuw beginne! Miss Carola!’

‘Sir?’

‘Gij kunt sir Francis gaan melden, dat er volgens mijn voorloopig onderzoek geen onmiddelijk gevaar voorhanden is. En wees zoo goed mij wat linnen lappen te brengen.’

Miss Carola verdween onmiddellijk. Terwijl zij weg was, opende de dokter zijn instrumentendoos, legde wat pluksel op de wonde en daarover eenige reepjes hechtplaaster.

Hij was nog niet daarmee gereed, toen sir Francis in sir Archibalds gezelschap in de kamer trad.

‘Is het waar, Herbert, is er wezenlijk geen gevaar voorhanden?’ vraagde hij.

‘Voor zooveel ik zien kan tot dusverre niet. Wat er komen kan, weet ik niet. Hoofdwonden genezen overigens licht; aders zijn niet gekwetst en de kogel zit tamelijk ondiep bij het oor. Of het jukbeen gesplinterd is, laat zich nog niet zeggen; voelen kan ik niets.’

‘Hoe vervoeren wij hem het beste?’

‘Mijn huis staat ter uwer beschikking, sir Francis.’

‘Gij zijt wel vriendelijk, sir Archibald!’ verzekerde de baronet. ‘Inderdaad zeer vriendelijk!’ herhaalde hij met een warmen handdruk.

‘Maar mag ik u doen opmerken, sir Francis, dat Mr. Ralph mijne dochter te hulp gesneld is.’

Intusschen kwam Carola met een pak linnen binnen.

‘Hier, vouw dit tot een compres samen, doop het daarna in het water en wring het dan uit.’

Met deze woorden reikte Mr. Herbert Carola een lap linnen ter grootte van een zakdoek; een ander stuk scheurde hij in smalle reepen en gaf ze aan het meisje met het verzoek ze tot een band aaneen te naaien.

Terwijl Carola ieverig bezig was met de haar opgedragen taak te volvoeren, wendde Mr. Herbert zich tot de beide heeren:

‘Ik zie er geen zwarigheid in om Mr. Ralph te vervoeren, maar zou toch aan een draagbaar of een boot boven een rijtuig de voorkeur geven, daar de geringste schok hevige pijnen veroorzaken zal.’

‘Bedien u van mijne boot,’ meende sir Archibald. ‘Tot aan den oever zullen wij Mr. Ralph dragen.’

‘O! ik kan loopen!’ betuigde Ralph.

‘Wij zullen zien,’ antwoordde Mr. Herbert kortaf.

Intusschen was het verband gereed gekomen en een hechtplaaster over het gekwetste deel van den neus gelegd. De compres werd aangebracht en vastgebonden.

‘Beproef eens eenige stappen te doen?’ bevool de dokter.

Ralph stond op; zoo dikwijls hij zich echter op het linkerbeen steunde, trilde hij van pijn.

‘Waartoe zou die marteling dienen? Pak eens aan. Francis!’

Met deze woorden vatte Herbert met zijne rechterhand de linker van den baronet.

‘Zoo! dat is een voortreffelijke zetel. En nu, Ralph, moet gij u met de handen goed aan onze schouders vasthouden.’

Op deze wijze werd Ralph licht en zeker door de beide heeren naar beneden gedragen. Zij kwamen juist op het voorplein toen de sheriff met zijne lieden het verliet, met Ricardo geboeid in hun midden. Aan de gevangenneming van Jim dacht niemand meer. Deze liep achter de groep en stiet half in de engelsche en half in de hindostansche taal een vloed van volzinnen uit Voor zooveel men de woorden verstond, kenmerkte zijne welsprekendheid zich meer door kermachtighied dan door hoflifelijkheid en wat hij Ricardo in het hindostansch toeriep waren ook wel geen gelukwenschen en liefelijkheden.

Mr. Herbert riep den jongen en bevool hem naar het slot te loopen, een boot te zenden en een baar met een matras aan den watertrap van het slot gereed te houden.

‘Gij kunt van mijne boot gebruik maken.’ merkte sir Archibald aan. ‘Ik heb gelukkig nog een grootere boot ter beschikking en het is daarom niet noodig, dat de gekwetste een wijl aan den oever op een voertuig wachte.’

De baronet beet zich op de lippen. Weigeren was inderdaad zijn zoon een onaangenaamheid aandoen; aanemen echter was vurige kolen op zijn eigen hoofd stapelen wegens de ongelukkige bootgeschiedenis

Mr. Herbert was intusschen minder angstvallig. Wat gaf hij om de vurige kolen, die het hoofd zijns vriends verzengden? Hij bekommerde zich voor alles om zijn patiënt en nam dankbaar een voorslag aan, die trouwens reeds een begin van uitvoering gekregen had; want sir Archibald had terstond de noodige bevelen gegeven om de voor de inrichting van een gemakkelijk leger noodige kussens in de boot te brengen.

Op die wijze werd Mr. Ralph zonder ongeval naar het vaderlijk vlot vervoerd, waar hij natuurlijk de zorgvuldigste verpleging vond.

(slot volgt.)

[Nummer 52]

Onze gravures.

Bij den eierboer.

Baas Corpus, dien ge daar rechts van u zoo recht natuurlijk en gemakkelijk op zijnen stoel ziet zitten, heeft zóó dikwijls tot de stadsche dame, die ge links ziet, gezegd: ‘laat de kleine juffer eens naar buiten komen,’ dat het kind moeder geen oogenblik meer gerust laat. Hij heeft haar alle wonderlijke dingen verteld, onder ander van een nest vol levende poppen, met roode en groene haren, dat Fanny naar het wonderdorp wil reizen. Moeder geeft toe en de reis wordt aangevangen; doch als dat kindje, in de broeikas opgevoed, in het huis van baas Corpus komt, ziet het zooveel vreemde gezichten, vindt ze geen kamers zooals thuis, geen prachthuisraad zooals bij mama, dat ze zoo verlegen en bang is als een poes in een vreemde woning. Ze durft zelfs het glas zoete melk niet aannemen, dat haar het jongste dochterke van baas Corpus aanbiedt. Wat is dat tafereeltje waar, echt waar weergegeven! Het is natuur op de daad betrapt, en de schilder is een meester in het schetsen der verschillende en fijnste gemoedsaandoeningen.

BIJ DEN EIJERBOER, NAAR FRIEDRICH PRÖLTSZ.

De pop is ziek.

Gaf de voorgaande gravuur blijken van eene fijne opmerking, ook deze draagt dien stempel. Mina ziet dat de pop ziek is, dat ze tandpijn heeft, en heeft haar daarom een doek om het hoofd gebonden; zij zal haar, als souverein middel tegen die vreeselijke kwaal, een lepel medecijn geven - water met suiker. Middelerwijl voegt Mina de zoetste troostwoorden voor de arme pop bij het geneesmiddel en als dit spel voorbij is, zal zij de zieke genezen verklaren, juffer pop in hare beste kleêren optooien en haar met den vinnigen poedel een menuët doen dansen. Indien onze schilders

rondom zich wilden zien, indien zij leerden opmerken, wat al geestige onderwerpen zouden zij in het dagelijksche leven ontmoeten!

De breiles.

Hoe geeft mama de eerste breiles? In onzen tijd nu de schoolmeesters en schoolmeesteressen zoo verbazend diep geleerd zijn, zullen deze misschien de brei-operatie van eene historische les doen voorafgaan.

'De schoone en nuttige kunst van breien, lieve, is waarschijnlijk omstreeks het begin der XVIe eeuw in Spanje uitgevonden, en van daar eerst naar Italië en Frankrijk, vervolgens naar Duitschland en Engeland over gebracht., Voor het laatstgenoemd land wordt 1560 als,'t jaar der invoering aangegeven. Koning Hendrik II was de eerste, die in Frankrijk een paar gebreide zijden kousen droeg in 1547; in Engeland werden de eerste kousen in 1561 aan koningin Elisabeth aangeboden. De eerste hanteerders der breinaalden noemde men in Duitschland 'hozenbreiers,' omdat toenmaals broek en kousen één kleedingstuk vormden, *hoos* geheeten. Tegenwoordig is ook deze kunst zeer vervolmaakt, daar men breimachinen heeft uitgevonden, die het werk der handen veel vlugger, en naar men beweert even sterk en net verrichten.'

Dat alles is zelfs misschien nog niet geleerd genoeg, ofschoon het kind niet weet of koning Hendrik een koopman in breigaren, of koningin Elisabeth eene breister per stuk was - zoodat het vertelsel, dat niet zoo aantrekkelijk is als dat van de Schoone Slaapster in het bosch, of van Sneeuwwitje en Rozenrood, het eene oor in- en het andere uitgaat. Moeder heeft dan ook een beter stelsel; ze neemt de breinaalden en het breigaren op en toont practisch *hoe* men begint en voortgaat.

In den aanvang schijnt dat alles tooverwerk; doch weldra vangt het kind aan, frult met zijne kleine, mollige vingerkens naalden en garen dooreen en gelukt er in de eerste steken te leggen. Allengs verschijnt er een soort van kousenband. Het geheim is aangeleerd en eer eene maand voorbij is, zal de kleine reeds al wandelende, en zonder naar het breiwerk nog te zien, de eerste kous maken.

Wat de historische uitlegging betreft, die zal later komen - indien ze komt; doch of de kleine breister ze kent of niet, het zal niet beletten dat zij ons goede kousen breidt.

De sleutelbloemen.
Eene eenvoudige geschiedenis.
(*Vervolg en slot.*)

Den volgenden dag was het regenachtig weer; ik kon niet uitgaan en Liesje niet buiten zitten. Dagen achtereen bleef het buiig; het werd guur en het najaar overviel ons als bij overrompeling. De zwaluwen verlieten de enge steeg om naar een warmer, schooner land te trekken: de bladeren van den wilden wingerd werden geel en rood en de vensterluiken klapperden in den wind. Spoedig werden ook de bloempotten naar binnen genomen, want het begon 's nachts al te vriezen. De straat werd allengs

geheel verlaten, want zoowel de kinderen als de groote menschen bleven in de warme kamer en staken zonder noodzaak den neus niet meer buiten de deur. Op zekeren morgen zagen de bewoners, toen zij opstonden, hunne vensterbanken, hunne hofkes en de heele straat vol sneeuw liggen. Er kwam een strenge en langdurige winter en maanden lang omhulde de witte sneeuwmantel stad en land. Aan wandelingen viel niet meer te denken; men was blij als men achter de kachel kon blijven.

In de stille schemeruren der winteravonden, wanneer de verbeelding vrij spel heeft, dacht ik dikwijls aan de schoone dagen van den afgeloopen zomer, aan bloemen, vlinders en zonneschijn - en ook aan het arme 'Liesjen op krukken,' dat nu stellig in haar stoeltje, zonder zonneschijn of bloemen, zonder zwaluwen of buurkinderen, in de benauwd verhitte woonkamer zat. In den geest hoorde ik haar aan haar vader vragen:

'Wordt het nu weer haast voorjaar, als de sneeuwklokjes en viooltjes bloeien en de gele vlinders vliegen?'

En het was of ik dan den vader hoorde antwoorden:

'Zeker, Liesje, het loopt nu weer naar het voorjaar; heb maar een beetje geduld.'

Toen ik op een zondagmorgen eens uit de kerk kwam, zag ik Liesjes vader voor mij uit door de sneeuw stappen. Ik haalde hem in en wenschte hem goede morgen.

'Goede morgen,' antwoordde hij, en zag mij van ter zij aan. 'O, zijt gij het?' zegde hij daarop zich bezinnend. 'Ge zijt die heer, die van den zomer zoo dikwijls door onze straat kwam.'

'Ja,' hernam ik, 'en ge zijt de vader van Liesje, dat goede, zieke kind. Hoe is het met haar?'

'Slecht, mijnheer, heel slecht,' antwoordde de vader op bekommerden toon; 'het is een groot hartzeer voor me, het arme wurm zoo te zien wegkwijnen. Van den zomer, toen zij dagelijks volop versche lucht en zonneschijn had, ging het nog, maar nu in die benauwde kamerlucht... het is een groot hartzeer. Met den dag wordt het kind slapper; vroeger kon ze nog zoo wat op haar krukjes rondspringen, maar nu is ze daar te zwak voor; we moeten ze van de eene plaats naar de andere dragen, van den stoel naar bed, en van het bed in den stoel. Haast alle dag komt de dokter, maar die zegt dat er geen kruid voor gewassen is: het lichaam van het kind is te zwak en te veel vergroeid.'

'Dan was het misschien maar het beste, als Onze Lieve Heer het arme kind in zijn hemel haalde,' zegde ik, zooals men in die gevallen wel meer zegt en omdat mij ook op het oogenblik niets anders inviel.

Maar daar hadt ge den vader moeten zien! Er kwam een allerpijnlijkste trek op zijn gezicht en met bevende stem zegde hij:

'Mijnheer, zeg dat niet. Ik bid alle dagen: Heer, uw wil geschiede, maar in stilte voeg ik er bij: als Liesje maar in het leven mag blijven. Ik kan het kind niet missen: wat zou ik op het oogenblik zijn, als ik Liesje niet gehad had!... Hoor eens, mijnheer, ik zal u de heele geschiedenis vertellen omdat u toch ook veel van het kind houdt en haar eens die schoone bloemen gegeven heeft. Ik was vroeger geweldig driftig en dikwijls heb ik me zoo door mijn drift laten vervoeren, dat ik dingen deed, waar ik later spijt van had. Maar dan was het te laat; dan lagen tellooren en schotels kort en klein geslagen, - ik spreek daar liefst niet meer over. Mijn arme vrouw heeft er in de eerste jaren van onzen trouwdag dikwijls erg onder moeten lijden. Maar daar werd ons eerste kind, Liesje, geboren! Het was een armzalig schepseltje, bedroevend om aan te zien. Toch hield ik er veel van en droeg het dikwijls op mijn arm, wat mij dan altijd tot zachtheid stemde. Maar eens, op een zondag, - Liesje was Ondertusschen

twee jaar oud geworden - had ik wat te veel gedronken. Ik ging met Liesje op den schoot aan tafel zitten voor het middageten, maar mijn vrouw kwam er niet gauw mee voor den dag, omdat zij ‘'s morgens lang in den winkel was opgehouden. Ik werd ongeduldig, driftig en toen mijn vrouw eindelijk met het eten kwam, riep ik: ‘Is dat een huishouden!’ en sloeg met de vuist op de tafel, dat tellooren en schalen rammelden. Toen viel mijn oog toevallig op het kind; het staarde mij met zulke groote oogen en met zulk een onbeschrijfelijk diepen blik aan, dat het mij door de ziel heenging en ik mij over mij zelven schaamde. Het kind strekte de armkens angstig. naar moeder uit en wilde van mij niets meer weten. Ik liet de gebalde vuist van de tafel glijden, mijn drift was over, en na een paar minuten kon ik het zelfs over mij verkrijgen, mijn vrouw en het kind een paar vriendelijke woorden toe te spreken. Sinds dien tijd heb ik nooit meer aan mijn drift toegegeven en ben altijd goed voor vrouw en kind geweest. Ook den drank heb ik van dat oogenblik afgezworen en tot vandaag heb ik trouw woord gehouden. Mijn vrouw weet dat zij die verandering naast Onzen Lieven Heer enkel en alleen aan Liesje te danken heeft; ze bemint het kind dan ook meer dan haar eigen leven, en ik kan Liesje niet aanzien zonder te denken: Kind, ge hebt me tot een beter mensch gemaakt. Onze Liesje is onze oogappel. Later hebben we nog twee kinderen gekregen, door Gods goedheid gezond en recht van lijf en leden, een meisje en een jongen. We houden er hartelijk veel van, maar als ik mijn gemoed rechtuit moet spreken, dan is toch ons arme Liesje op krukken ons liefste kind. Daarom bid ik God, dat Hij het ons mag laten houden: wij zullen er alles aan doen wat wij kunnen, geen kosten van dokter of apotheker ontzien en als maar de eerste warme zonnestraal komt, zal ze ook weer buiten zitten en de bloemen hebben, daar zij zoo op gesteld is.’

Zoo pratende wareu wij aan mijne woning gekomen, waar wij vriendschappelijk afscheid namen.

Ik bezat eene schoone potplant, een maandroosje, dat geheel met bloemen en knoppen bezaaid was; dien pot liet ik nog denzelfden dag naar het kind brengen.

De sneeuw smolt, de aarde vertoonde weer haar bruine korst en lauwe windjes waaiden over stad en land. Buiten hingen gele katjes aan de hazelstruiken, de sneeuwklokjes beurden hunne witte kopjes uit het groene kruid en de kamperfoelie schoot nieuwe loten. Nu kwamen menschen en kinderen weer uit de huizen te voorschijn en gingen met gereedschappen het veld in. Ik maakte weer wandelingen en nam als vroeger mijn weg door de steeg ‘achter den wal.’ Ik dacht aan ‘Liesjen op krukken,’ maar ze zat nog niet in haar stoeltje voor de deur; daar was het eigenlijk ook nog te koud voor.

De maand maart ging voorbij en het werd april. Het zonneke wisselde met regenvlagen en lichte hagelbuien af, maar toen kwam er eene reeks van schoone, zonnige lentedagen; vlinders fladderden in de lucht leeuwerikken zongen boven de groene zaailanden en de kerseboomen hielden hunne witte bloesem trossen in het gouden zonlicht... Nu kon het zieke Liesje toch stellig buiten zitten.

Toen ik op zekeren middag door het bewuste straatje ging en naar het bekende huisje keek, liep mij als een huivering over de leden: al de vensterluiken waren gesloten, een teeken dat er een doode in huis was. Ik dacht aanstonds aan Liesje - o, zeker was het arme schaap gestorven! Het lieve kind! Die arme ouders! Hoe ontroostbaar bedroefd zouden vader en moeder zijn, maar vooral de vader! Een paar buurkinderen, vermoedelijk Koosje, Mina en Hendrik, zag ik met papieren bloemen en versierselen van klatergoud het huisje binnensluipen, en nu wist ik zeker dat Liesje

gestorven was, want bij ons is het gebruikelijk een kinderlijk met gemaakte bloemen te versieren.

Ik kon den inwendigen aandrang niet weerstaan en trad met de kinderen het huis binnen. Door het schemerige woonvertrek kwamen wij in een net kamertje, dat door het schijnsel eener gele knetterende waskaars verlicht was. Het licht viel op een helder bedje en daarop lag in een wit kleedje, met groene lintjes versierd, het lijk van Liesje. Het wasbleeke gezichtje was zoo kalm, zoo tevreden, zoo gelukkig als dat van een engel. Tusschen wang en oor kronkelde zich weer de bevallige lijn eener verdwaalde haarlok. De blanke handjes waren op de borst gevouwen en omvatten een kruisje omgeven door een tuiltje van levende bloemen. Dat het natuurlijke bloemen waren, zag ik bij den eersten blik; want ze waren veel fijner en sierlijker dan de gemaakte papieren bloemen. Maar wat waren het voor bloemen? Een tweede blik overtuigde mij dat het sleubloemen waren, die lieve bloempjes, welke bij de terugkomst der lente hare lichtgel e kroon-

tjes vol vertrouwen voor de eerste zonnestralen openen, en aan den ingang van het bloemenaar ons als het ware den hemel der lente ontsluiten. Zij waren een schoon zinnebeeld in de hand van het gestorven kind; zij ontsloten het den hemel hierboven, waar Liesje als een engel voor eeuwig en altijd gelukkig zou zijn. Dat had zij verdiend, omdat ze op aarde zooveel geleden had en altijd zoo geduldig geweest was.

De drie kinderen, die met mij binnengetreden waren, hadden hunne papieren bloemen op het bedje gestrooid. Het was zoo stil in het kamertje, dat men de waskaars hoorde knetteren. Op eens ging uit een donkeren hoek een gesmoorde zucht op en een man trad naar voren. Het was Liesjes vader.

'Heer, uw wil geschiede,' zeide hij, 'maar geef mij kracht om het te dragen! Deze bloemen had ik gisteren geplukt en voor het zieke kind meegebracht; met die bloemen in de hand is Liesje gisterenavond gestorven Het zijn sleutelbloemen en ze zullen mijn kind den hemel open doen, al was het alleen maar omdat het mij tot een beter mensch gemaakt heeft. God, geef dat ik eens zoo gelukkig mag zijn, Liesje weer te zien!'

Drie dagen daarna werd Liesje begraven. De kleine doodkist was geheel met kransen en bloemen bedekt. De vader, eenige verwanten en buren en ik vormden den kleinen stoet. Bij het zonnigste, heerlijkste lenteweer werd het lijk in de groeve afgelaten en daarop gingen wij zwijgend naar huis, terwijl boven den Godsakker leeuweriken zongen en witte kapellen rondfladderden.

Onder de graven op ons kerkhof is er een, een kindergraf, dat van de lente tot den herfst met de fraaiste bloemen versierd is: balsaminen, grasanjelieren, een rozeboompje, asters ontplooien achtereenvolgens hunne bloesems. Dikwijls ook ligt op het graf een ruikertje eenvoudige veldbloemen, terwijl een houten kruis met opschrift den bezoeker verkondigt dat onder dezen bloemrijken grafheuvel Liesje rust.

Allerlei.

Lieplekken uit marmer doen verdwijnen.

Een olievlek in een marmeren gang maakt ongeveer hetzelfde effect als een inktplak op de borst van een onberispelijk gestreken overhemd en heeft daarbij het ongerief, dat ze er niet zoo gemakkelijk uit te wasschen is. Toch is dit niet geheel onmogelijk, gelijk velen meenen, en mogen wij het duitsche *Industrieblatt* gelooven, dan is het zelfs zeer gemakkelijk marmer van olieplekken te zuiveren. De plekken zouden namelijk, als zij niet te oud zijn, verwijderd kunnen worden door ze te bedekken met eene pap van gebrande magnesia en benzine; nadat de benzine verdampt is, borstele men de overblijvende magnesia weg en de vlek zal mede verdwenen zijn.

Een ander middel bestaat, volgens genoemd blad, hierin: men vermengt gebluschte kalk met eene sterke zeepoplossing tot eene roomachtige pap, die men zoolang op de besmeurde plek strijkt en daarna afwrijft, tot de plakken verdwenen zijn.

Gipsfiguren te zuiveren.

- Zulk een sierlijk effect een fraai gipsbeeld maakt, als het nog nieuw en wit is, zulk een armzalig figuur maakt het als het door ouderdom geel en vuil geworden is. Daarom is het voor lief hebbers van dergelijke artistieke en wezenlijk decoratieve kamersieraden van belang een doeltreffend middel te weten om zulke beelden te zuiveren. Daartoe neme men schoon, zuiver kalkwater, laat daarin wat perkamentlijn oplossen en hange nu het beeldje aan een draad in het vocht, tot dit er goed ingetrokken is, waarna men het beeldje er uit neemt om het te laten drogen. Grootere beelden, zooals bustes enz. kan men in een vat zetten, dat met de aangeduide vloeistof gevuld is. Na ze er uit genomen te hebben, bestrijkt men ze met water, waarin wat aluin is opgelost, en zoodoende zullen ze weer helder wit worden.

Omgewaaide boomen.

Boomen, die ten gevolge van geweldigen storm uit den grond gerukt zijn, behoeven daarom nog niet als reddeloos verloren beschouwd te worden. De heer Baker in Engeland verzekert integendeel dat ze zeer goed te behouden zijn, mits de wortels maar niet volkomen van aarde zijn ontbloot. Men ontlaste die omgevallen boomen eenvoudig van hunne kruin, zette ze weder met zorg op hunne oude plaats en zal bevinden dat zij opnieuw takken schieten en als het ware een nieuw leven beginnen. Genoemde heer heeft daar menigmaal voorbeelden van gezien.

Vrouwelijke ambtenaren.

Zooals men weet, heeft de vrouwenemancipatie in Amerika reeds zulke vorderingen gemaakt, dat men er niet alleen vrouwelijke doctoren en advocaten, maar zelfs vrouwelijke predikanten aantreft. In de ambtenaarswereld vooral hebben de vrouwen zich in den laatsten tijd eene aanzienlijke plaats veroverd, zoodat men daar van ondervinding kan spreken wat hare verdiensten, geschiktheid en bruikbaarheid betreft. Een hooggeplaatst regeeringspersoon nu schrijft omtrent de vrouwelijke beambten het volgende in de *Scientific American:*

'Een klein dozijn vrouwelijke ambtenaren veroorzaakt ons meer drukte dan een geheel honderdtal mannelijke. Onder de eersten heerscht de kleingeestigste ijverzucht over bevorderingen, over de arbeidsverdeeling, ja zelfs over de zitplaatsen, die zij in het bureau moeten innemen en duizend ingebeelde bevoorrechtingen. In al deze kinderachtige kibbelarijen om niets wordt de hoofdambtenaar van het departement betrokken. De dames vervolgen mij niet alleen in mijn bureau, maar tot zelfs in mijn huis; ja er zijn gevallen voorgekomen, dat zij beproefden mij uit mijn bed te laten halen om haar grieven aan te hooren. Er gaat haast geen dag voorbij, dat er niet een paar voor mijn deur staan, en op straat kan ik mij nauwelijks laten zien, zonder door dames staande gehouden te worden. Het ergste is: tegen een man kan men nog eens uitvallen, als hij indringend wordt, maar tegen eene vrouw niet, wijl zij u altijd hare hulpeloosheid als dekschild voorhouden. Voor enkele der aangestelde vrouwen koester ik wel sympathie, daar zij eerlijk, vlijtig en accuraat zijn en ook schranderheid bij haar werk aan den dag leggen; maar over het algemeen zijn toch de vrouwelijke ambtenaren onverdraaglijk.'

't Is zeker niet galant tegenover de dames; doch blijf maar eens galant, als zij het u zoo lastig maken!

Misdaad en vergelding.

XIII.
Besluit.

Het lag in den aard der dingen, dat sir Archibald den volgenden dag naar den toestand van den gekwetste vernam. Hij voelde zich verplicht, dit persoonlijk te doen en zulks uit verschillende gronden.

De gebeurtenissen hadden elkander zoo snel opgevolgd, dat de afzonderlijke daarbij handelende personen niet eens den samenhang kenden, dewijl het vervoer van Ralph een oogenblikkelijke meedeeling onmogelijk maakte. Sir Archibald was echter ten hoogste verlangend zijne waarnemingen met die der anderen aan te vullen. Daarbij wenschte hij vurig iets naders omtrent den dood zijns broeders te vernemen. Het was hem wel is waar onverklaarbaar, waarom hij tot dusverre nog geen meedeeling daarvan ontvangen had; maar na het gebeurde van den vorigen dag kon hij aan de waarheid van het feit niet langer twijfelen. Daarbij werd hem het onaangename van dit bezoek aanmerkelijk verlicht, doordien de baronet daags te voren op den burcht geweest was. Wel geschiedde dit bezoek ambtshalve en de aanleiding daartoe deed hem ongemeen pijnlijk aan, maar het had hem zelven niet gegolden en alleen de ontmaskering ten doel gehad van een mensch, die hem op de schandelijkste wijze bedrogen had. Buitendien had hij met den baronet zij aan zij gestaan en daarbij gelegenheid gehad op te merken, dat diens vijandschap eigenlijk minder zijn persoon betrof.

Niettemin veroorzaakte zijn persoonlijke verschijning op het slot geen gering opzien Zoo iets was sinds menschengeheugenis niet voorgekomen; zelfs in geen enkele familie-oorkonde kwam iets voor, dat van een vriendschappelijke betrekking bij welke gelegenheid ook tusschen de huizen Waterheld en Maclean gewag maakte; de vijandschap was steeds getrouw van vader op zoon overgeërfd. Zelfs de baronet was verrast en bereidde diensvolgens sir Archibald een ontvangst, welke juist door hare hoofsche voorkomendheid bewees, dat men deze gebeurtenis niet verwacht had.

Alleen Mr. Herbert, wien de geheele vijandschap belachelijk voorkwam, vond sir Archibalds handelwijze natuurlijk, en zijne tegenwoordigheid verhoedde, dat tengevolge der verrassing het bezoek niet een uitsluitend vormelijk karakter kreeg en de familiehaat derhalve daaruit nieuw voedsel had kunnen putten. Hij liet den beiden ouden heeren niet langer dan vijf minuten tijd tot het wisselen van stijve beleefdheden en vraagde toen hoe het eigenlijk in Carola's kamer tot een worsteling gekomen was.

Dit bracht het gesprek in gang en ieder deelde de feiten mee, die hem bekend waren. Hieruit bleek, dat Ricardo, nadat hij de huisdeur dichtgegrendeld had, ijlings naar boven was gevlogen om zich langs een raam aan de achterzijde af te laten, daar de ramen gelijkvloers allen van ijzeren traliewerk voorzien waren. Carola had het verschijnen der vreemden op het voorplein bemerkt. De sheriff droeg zijn witten staf; dit duidde aan, dat hij in zijne functie verscheen, en nieuwsgierig om te. weten wat dit beduiden moest, had zij achter een venstergordijn verscholen blijven afzien wat er verder zou gebeuren. Wat gesproken werd, kon zij natuurlijk niet verstaan;

maar zij zag, dat de sheriff zich tot Ricardo wendde en hem met zijn staf aanraakte, en als een in de gebruiken van haar land ervaren Engelsche wist zij, dat deze aanraking het uiterlijke teeken van een voltrokken inhechtenisneming was. Zij bemerkte daarna ook, dat het tusschen den bruinen knaap en den Italiaan tot een levendige woordenwisseling kwam, aan welker slot Ricardo in het huis terugsprong en de mannen tegen de deur storm liepen. Onmiddellijk daarop hoorde zij den Italiaan den trap opvliegen. Zij wilde hem in den weg treden, doch ontving een stomp, die haar deed terugtuimelen, en zag nu Ricardo in haar aan de achterzijde van het huis gelegen kamer ijlen. Nadat zij zich wat hersteld had, vatte zij moed en liep hem na. Zij begreep terstond dat Ricardo een middel zocht om te ontvluchten. De hulp kon slechts weinige minuten uitblijven; indien zij er in gelukte, hem slechts zoolang op te houden, dan viel er aan geen ontkomen meer te denken en de Italiaan was gewis een slimme bedrieger. Toen Carola hare kamer binnen kwam, had de Italiaan reeds een gordijn naar beneden getrokken en was bezig het aan de pin vast te maken, die in het kozijn geslagen was om de luiken te sluiten. Zij riep luide om hulp en vloog op hem toe om zijne ontvluchting te beletten. Ricardo was woedend over deze verhindering. Herhaaldelijk duwde hij haar ruw terug; maar Carola was een moedig en volstrekt niet zenuwachtig meisje: zij greep hem telkens opnieuw vast en al kon zij ook den sterkeren man natuurlijk niet overmeesteren, kon hij er toch niet in slagen om in de vensterbank te klimmen, ten einde zich af te laten. Ricardo's vertwijfeling steeg ten top; hij beperkte er zich niet

meer toe Carola af te weren, maar gaf haar een slag in het aangezicht, die haar terug deed tuimelen. Doch het was reeds te laat; men hoorde de haastige voetstappen van de naderende mannen. Ricardo haalde den revolver uit en toen de deur openvloog, vuurde hij op den eerste, die binnen stormde. Wien de kogel trof, was hem geheel onverschillig; hij berekende, dat daardoor een kleine stilstand zou ontstaan, waarvan hij gebruik wilde maken om een sprong uit het venster te wagen Ralph werd door den kogel geraakt, en het ware Ricardo wellicht gelukt, ten minste het laatste plan uit te voeren, wanneer Jim niet de tweede geweest was. Deze bekommerde zich echter in het geheel niet om den gekwetste, maar wierp zich met éénen sprong op den Italiaan en omklemde hem met armen en beenen. Tevergeefs poogde Ricardo dien last af te schudden, tevergeefs trachtte hij zijn revolver te gebruiken, daar de knaap terstond zijn pols omkneld had. Ricardo deed alle moeite om zich met behulp van zijn vrije hand van Jim te ontslaan, het mocht hem niet baten: hij had er den tijd niet meer toe, het tooneel wisselde te snel. Carola bad zich hersteld en poogde met beide handen de vrije hand van Ricardo vast te houden; de mannen, die achter Ralph naar binnen gekomen waren, verschenen eveneens en namen Carola's plaats met gunstiger gevolg in. Ricardo werd spoedig ontwapend, op den grond geworpen en gebonden, terwijl Carola Ralph naar de sofa sleepte en hem daar ten minste voor de stampende voeten der vechtenden in veiligheid stelde.

DE POP IS ZIEK, NAAR SONDERLAND.

Zoo stonden de zaken toen sir Archibald en sir Francis langs den achterkant van het huis

in de kamer drongen. Intusschen had ook de in huis werkende meid, door het rumoer opmerkzaam gemaakt, den grendel van de huisdeur terug geschoven, zoodat de gemeenschap met het voorplein weer hersteld was.

Dat alles bleek uit het gesprek der drie oude heeren. die tamelijk lang bijeen bleven, om al die bijzonderheden tot een geheel te maken In ieder geval vormden deze feiten de grondslag van een zware misdaad. Ricardo had zich aan gewelddadig verzet tegen overheidspersonen binnen den kring van hun ambtelijke bevoegdheid schuldig gemaakt en iemand levensgevaarlijk daarbij gekwetst. Zijne gedraging verwekte bovendien ook het gegronde vermoeden, dat de verklaringen van Jim geheel overeenkomstig de waarheid waren en nadat sir Archibald met alle bijzonderheden bekend gemaakt was en de meegebrachte kogels bezichtigd had, bestond er bij hem ook niet meer de geringste twijfel of de maleische knaap had de waarheid gesproken.

DE BREILES, NAAR FERDINAND PACHER.

Door de verwonding van Ralph verlengde zich wederom het verblijf van Mr. Herbert, die aanvankelijk slechts weinige dagen had willen blijven. Intusschen ging sir Archibald voort, dagelijks, hetzij persoonlijk, het zij door een bediende, naar de vorderingen der beterschap te vernemen. Daarbij verzuimde hij echter niet bij het Indische Compagniehuis te Londen onderzoek te doen naar het lot zijns broeders.

Daar waren tot dusverre nog geen lijsten der verliezen ingekomen, hetgeen ook eigenlijk met het oog op den toestand in Indië licht te verontschuldigen was. Er heerschte nog steeds algemeene wanorde en lijsten der gesneuvelden

zijn wel het laatste, aan welker samenstellnig men in zulke tijden van verwarring denkt Daarbij kwamen bijna dagelijks verloren geachte burgerlijke en militaire personen weer terecht, en de regeering was derhalve niet eens in de mogelijkheid een nauwkeurige tabel daarvan op te maken; wat men daaromtrent in Engeland hoorde, vernam men uit particuliere brieven, en deze hadden zooveel over eigen leed te berichten, dat daarin van ongelukken die vreemden betroffen slechts zelden sprake was.

De genezing van Ralph maakte intusschen snelle vorderingen en nadat hij eenmaal zoover hersteld was, dat hij de kamer verlaten kon, eischte de plicht der beleefdheid de ziekenbezoeken van sir Archibald met een tegenbezoek te beantwoorden.

Dit geschiedde dan ook en Carola bedankte persoonlijk den man, die haar te hulp gesneld was, en zoo verloor de overgeerfde vijandschap langzaam, maar onafgebroken haren prikkel; men vermeed van weerzijden zorgvuldig dit onderwerp aan te roeren en de oude hecren voelden zich te meer tot elkander aangetrokken hoe nader zij met elkander bekend werden. Zoo ergens dan geldt bij zulke oude vijandschappen de grondstelling, dat slechts de eerste schrede de meeste overwinning kost.

Een verder punt van aanraking vormde het tegen Ricardo ingeleid onderzoek. Zij werden hierbij gemeenschappelijk verhoord en Ricardo was hun beider tegenpartij. Van den eenen zou hij den broeder vermoord hebben, van den ander had hij in ieder geval den zoon gekwetst. Toen eenmaal de justicie de zaak in handen had, nam dan ook de dood van den overste een andere gedaante aan. Het betrof hier in het geheel niet meer het verlies van een officier, maar het bewijs eener misdaad die den dood van Mr. Hamilton tot grondslag had. Hierbij moest de telegraaf dienst doen en het duurde ook niet lang of de tijding kwam in, dat de overste inderdaad in de door ons geschilderde gevechten gevallen was.

Bij deze gelegenheid kwam dan ook aan het licht, dat in Allahabad een crimineel proces tegen een zekeren Ricardo Pocca aanhangig was daar deze gepoogd had om zijne vrouw te vergiftigen en er werd aangevraagd of deze Ricardo Pocca en ginsche vermeende Ricardo Pocca een en dezelfde persoon was.

Middelerwijl had men ook het adelsdiploma van Lughini aan den napelschen gezant in Londen doen toekomen en van dezen het antwoord ontvangen, dat er in Napels geen adellijke familie van dien naam bestond. En daardoor bekwam de verdenking nieuwen grond; het betrof nu nog slechts de vaststelling van den persoon. Daartoe bezat men echter een gemakkelijk, hoewel tijdroovend middel, men verlangde de overkomst van vrouw Pocca naar Engeland.

Aan dit verlangen kon licht voldaan worden: men kende het verblijf van Giannina Zij had intusschen in Allahabad een kommervol leven geleid en vernam met blijdschap de mededeeling, dat zij op kosten der regeering naar Engeland zou gaan. Van Engeland kon het haar niet zwaar vallen naar Italië te komen en zij verlangde vurig naar haar vaderland terug. Zij had het toch slechts verlaten om weer in het bezit van haar kind te komen Dit doel was echter niet alleen verijdeld, want Ricardo bezat het kind niet, maar zij had in dit half wilde land gruwzame mishandelingen verduurd, welke len laatsten sprank van liefde tot haren echtgenoot bij haar uitgedoofd en de begeerte naar een stil leven op den geboortegrond tot een laaie vlam in haar aangewakkerd hadden.

Giannina bracht de doodacte van den overste en het officieele afschrift van zijn testament mede. Op den ouden burcht veroorzaakte de bevestiging van diens dood

een diepe treurigheid. Thans hadden sir Francis en Ralph gelegenheid elkander hunne vertroostingen aan te bieden; zij waren onwillekeurig in het lot der familie verwikkeld geworden en ook deze omstandigheid leidde tot inniger toenadering.

Mr. Herbert was reeds sinds geruimen tijd naar zijne woonplaats teruggekeerd. Hij had zijne oude zoowel als de nieuwe hem dierbaar geworden vrienden in de beste en vredelievendste stemming achtergelaten. De winter was reeds zoo ver gevorderd, dat de dagen weer begonnen te lengen en nog steeds hadden de Macleans hun slot niet verlaten om het met hun huis in de stad te verwisselen. Het proces tegen Ricardo verkeerde nog altijd in het stadium der onderzoeking en daar dit in Trestham plaats greep en de Macleans elk oogenblik als getuigen konden opgeroepen worden, wachtte men het einde op het slot af. Wij willen nochtans niet beweren dat dit de eenige of ook slechts de eigenlijke beweegreden was; maar in ieder geval was het de verklaring, die de Macleans op de hun door bevriende familiën uit Liverpool gedane vragen gaven.

In dien tusschentijd werd Ralph een hartstochtelijk schaatsenrijder. De blinkende spiegel van het dichtgevroren riviertje bood hem een zeer voortreffelijke baan en mettertijd kon hij met iedereen een weddenschap aangaan, dat hij in vijf minuten van het slot naar den ouden burg zou rijden. Hij kon het ook; want hij had het dikwijls genoeg gedaan.

De droefheid der Waterfields over het verlies des broeders en ooms sleet met den tijd en omstreeks het midden van januari kon sir Francis aan Mr. Herbert melden dat Ralph voornemens was om de hand van Carola aanzoek te doen en er genoegzaam grond voor de inwilliging van dit aanzoek voorhanden was. Wanneer hij dus aan het ter wille van den rouw stille verlovingsfeest wilde deel nemen, moest hij onverwijld overkomen.

Gedachtig aan het werkdadig aandeel, dat hij in dezen gelukkigen einduitslag gehad had besloot Mr. Herbert aan de uitnoodiging gevolg te geven en onttrok zich nogmaals voor eenige dagen aan zijn beroep. Hij was dan ook getuige van de plechtige verloving, welke de ophanden vereeniging der beide gescheiden huizen in Ralph en Carola bezegelde.

Tot dusverre had men nog met geen enkel woord van de oude vijandschap gerept. Het was alsof de beide huizen nimmer vijandig tegenover elkander gestaan hadden. Bij den feestmaaltijd, welke op de verloving volgde, en door nimand anders bijgewoond werd dan de beide vaders, de twee verloofden en Mr. Herbert, loste eindelijk de wijn de tong van den baronet.

‘Sir Archibald,’ begon hij, nadat hij den mond met zijn servet afgewischt had en zich behaaglijk in zijn leunstoel uitstrekkend, ‘één genoegen moet gij mij doen: gij moet de boot terugnemen, die ik u destijds ontnam. Ik geloof dat de spitsboef opzettelijk in mijn vischwater is gevaren om een twist tusschen ons uit te lokken.’

‘Sir Francis,’ antwoordde sir Archibald, wiens wangen eveneens een weinig door den wijn gekleurd waren, ‘vraag van mij wat gij wilt, alleen dit niet? Behoud de boot, die een twistappel tusschen ons moest worden en ons integendeel tot elkander gebracht heeft.’

‘Maar ik erger mij, zoo dikwijls ik de boot aan de ketting zie iiggen: gij zijt de ware eigenaar!’

‘Integendeel, gij zijt de ware eigenaar!’

‘Sir Archibald, gij wilt mij ergeren!’

‘En gij wilt een ouden twist weer oprakelen!’

‘Ik heb dien niet begonnen!’

‘En ik...’

‘Wel, sapperloot!’ riep Mr. Herbert, ‘dat gaat toch al te ver. Ik geloof dat gij beiden in staat waart ter wille van het bezit dier oude boot de strijdbijl weer op te graven.’

‘Wanneer sir Francis beweert...’ - ‘Wanneer sir Archibald zegt...’ riepen beide heeren tamelijk opgewonden Mr. Herbert toe, terwijl Ralph en Carola nu eerst op het gesprek opmerkzaam werden, dat inderdaad een gevaarlijke wending dreigde te nemen.

‘Silentium!’, bevool Mr. Herbert beide handen gebiedend uitstrekkende. ‘Ik wil niets hooren! In het belang des vredes ontneem ik u beiden het woord! Hoort mij eerst aan!’

Daarop wendde hij zich tot sir Frncis: ‘Gij wilt dus de boot volstrekt niet behouden?’

‘Neen!’ antwoordde de baronet beslist.

‘Gij hebt volkomen gelijk; ik zou in uwe plaats eveneens handelen.’

‘Maar, mijnheer Herbert,’ riep sir Archibald opstuivend.

‘Bedaar!’, sprak deze; ‘gij wilt dus de boot in geen geval terugnemen?’

‘Maar hoe kan ik dat doen?...’ begon sir Arehibald terwijl sir Francis hem zegevierend aanzag.

‘Gij hebt volkomen gelijk: ik zou in uwe plaats ook eveneens handelen.’

Nu wierpen de beide heeren elkander zege vierende blikken toe.

‘Maar, kinderen!’ riep Mr. Herbert op den toon van onverholen verwondering uit. ‘Als gij de boot niet behouden wilt en gij haar niet terug wilt nemen, waarom stelt gij haar dan niet ter beschikking van Mr Ralph en miss Carola? Zij heeft hen tot elkander gebracht; zij moge hen ook beiden verder dragen.

Bij deze eenvoudige oplossing der met ernstige verwikkelingen dreigende bootgeschiedenis zagen de beide oude heeren elkander eerst een oogenblik verbluft aan; toen berstten beiden in een schaterend geluh uit en klonken met volle glazen: de klip was gelukkig omgezeild.

In de eerstvolgende zitting van het hof van assisen werd Ricardo ter dood veroordeeld en de gerechtigheid had haar loop. Het legaat, dat de overste aan zijn moordenaar had vermaakt, werd ongeldig verklaard, maar sir Archibald weigerde deze som, die den dood van den overste veroorzaakt had en grootendeels nog aanwezig was in, ontvangst te nemen. Hij schonk die aan de weduwe van den terechtgestelde, die daardoor in staat gesteld werd in haar vaderland een eenvoudig, doch onbezorgd leven te leiden. Zij reisde af zich nog altijd met de hoop vleiende haar verloren kind te zullen terugvinden.

Na afloop van het rouwjaar werden Ralph en Carola een paar, en was den beiden ouden heeren nog het geluk beschoren, kleinkinderen op hunne knieën te zien rijden. De eenige strijd, die nu en dan nog eens tusschen hen ontbrandde, betrof de vraag op wien van hen beiden de jongen of het meisje het meeste geleek.

Jim heeft zijn legaat bekomen en het geld is voor hem bij de engelsche bank belegd. Dat hij het ooit zal opvragen, is hoogst onwaarschijnlijk; want hij trad in dienst van het jonge paar en heeft volop alles wat hij noodig heeft.

EINDE.

Onze nieuwe jaargang.

Wij treden na dit nummer een nieuwen jaargang in, die voor onze lezers inderdaad een feestelijke jaargang zijn zal; want de *Belgische Illustratie* zal eene belangrijke verandering ondergaan, in wat hare redaktie betreft.

Een groot getal katholieke vlaamsche schrijvers, namen bemind bij ons volk, hebben zich vereenigd om aan ons bloeiend tijdschrift een nieuwen glans bij te zetten: het eerste nummer zal reeds daarvan getuigenis afleggen. Immers, wij hebben de vaste medewerking bekomen van een aantal prozaschrijvers en dichters, zoo als van Mgr. Claessens, Mgr. Rutten, Frans de Potter, L. van Ruckltngen, Professor Claeys, Dr. Renier Snieders, fr. Daems, den direkteur Jan Bols, Dr. August Snieders, de inspekteur Willems, en twintig anderen, befaamd in onze letterkunde.

De *Illustratie* zal door prachtige gravuren, gelijk door prachtigen tekst, voor onze vlaamsche gewesten worden wat de *Hausschatz*, wat de *Alteund neue Welt is* voor Duitschland, een tijdschrift, dat het nuttige met het aangename in zich ver eenigt en overal het goede bevordert.

In de lange jaren van ons bestaan, heeft de *Illustratie* zich voor geene zóó schitterende toekomst bevonden als nu, en wij hopen ook dat het getal inschrijvers aan de degelijkheid, welke het werk zal ten toon spreiden, beantwoorden zal. Met die hoop gaan wij den nieuwen jaargang in, en zijn zeker dat het vlaamsche volk ons tijdschrift 'nog vele jaren' zal toewenschen!

Bladwijzer.

	Bladz.
Aan den lezer	1
Aan onze inschrijvers	129
Onze nieuwe jaargang	414

Schetsen, Novellen, Legenden, enz.

Aan het klooster	386
Aarde (De) zonder den hemel	203
Amsterdam (De chineesche jonk te)	26
Bedelaar (De) van het portaal van St. Rochus	211
Boetedoening	220
Bombast in poëzie	19
Brand!	314
Eenzaamheid	142
Frithjof-Sage (De)	162
Gelukkige toekomst	97
Geschiedenis (De) van een meesterstuk	159
Grimm (Vertellingen van)	243, 250
Grootvaders tijd	345
Heks (De) van Monterey	330, 338, 346, 354, 362, 370
Herberg (In de)	98
Herfstmijmeringen	106
Herinneringen (Oude) en indrukken van Amsterdam bij hare tentoonstelling	51, 62, 67
Hoed (De geschiedenis van den)	17
Hondengeschiedenis (Een)	214
Jongenskrakeel	195
Juliaan de afvallige	267
Kristus voor Pilatus	266
Londeasche dieven	262

Macht (De) van het goud	3, 14, 22, 30, 38, 46, 54, 62, 70, 79, 86, 94, 102, 110, 119, 127
Misdaad en vergelding	275, 285, 295, 303, 307. 319, 327, 335, 343, 350, 359, 366, 375, 382, 390, 399, 406, 411
Naald (De)	14
Novice van Sackingen (De)	130, 138, 146, 152, 163, 170
Novellen van Dr. Reinier Snieders.	11
Onweer (Huiselijk)	249
Oogenblik (Een) van zwakte	371, 378, 386, 597, 395, 402
Oogslag in de vrije natnur	94
Op de Alpen geplukt	297
Pascha (De pijpd rager van den)	167
Pleizierreisje (Een)	190
Rond de lamp	145
Saudrai (ln het bosch van)	10
Schoenmaker (Een) die bij zijn leest blijft	121
Schnilen	130
Speelzucht	20
Sleutelbloemen (De)	403, 410
Stiefdochter (De)	178, 186. 194, 202, 209, 218, 226, 238, 246, 255, 263, 267, 271
Telephoon (De) in het amerikaansche leven	343
Verbazingwekkend	214
Verjaardag (Een)	118
Verloochening van Petrus	265
Verloren eer	135, 143, 151, 159, 167, 174, 183, 190, 197, 206, 215, 223, 230
Vertrek (Het) en de terugkomst van den verloren zoon	2
Voor zijn pleizier uit	158
Wat de hedendaagsche wetenschap is.	180
Werkstaking (Eene).	259, 266, 279, 282
Winterdroomen	126
Zoon (De verloren)	291, 298, 306, 314

Geschiedenis.

Adriaan de Brouwer en Craesbeeck,	229, 251
Antwerpen (Glasblazerijen te)	151
Beloenberd	107
Camer van justicie	70
Gestolen schilderijen	34, 42
In de XVIIe eeuw	109
In het jaar van wondere	1566 155, 166, 171, 179, 187
Middeleeuwen (In de)	182
Middeleeuwen (Muntstukken der)	202
Ministers (De chineesche)	193
Mode (De) en hare grillen	107
Parmigiano bij de plundering van Rome	370
Raad (De) van Drieën	353
Sitting-Bull of de zittende Buffel	258
Spanje (Het tooneelspel[en])	43 50, 58
Uithangborden	98
Voetknecht (Een) der XVe eeuw	234

Levensschetsen.

Alexander (Z.K.H. prins	401
Barnum (Phineas)	230
Bartolemeo (Fra)	226
Beelen (Mgr.)	336
Conscience (Hendrik)	73
Conscience (Hendrik) (Lijkrede van)	82, 90
Gordon (Generaal)	209
Holloway (Thomas)	185
Schoenmakers S.J. (Pater Joannes)	393

Land- en Volkenkunde.

Ajaccio	201
Amsterdam (In de chineesche afdeeling te)	49
Arabieren op reis	242
Bazel (De hoogeschool van)	209
Bouillon in Luxemburg	2
Brussel (De toren van de St. Nico-laaskerk te)	226
Caïro (De hoogeschool te)	343
Celles (De kerk van)	121
Chambord (De graaf van)	66
Cintra (Het koninklijk kasteel van)	26
Cochem aan de Moezel	50
Cordova (De kathedraal van)	274
Corniali (De grot van)	178
Corroy (Het kasteel van)	97
Damme, Sluis en het Swinne	99
Ertz-gebergte. (Speelgoed-fabrikaat in het)	234
Ezelsstraf (De) in de middeleenwen	138
Gent (Sint-Nicolaaskerk te)	129
Germaansche (Onze) voorvaderen en hunne wapenrusting	242
Grieksch huis (In een)	169
Hanoi (Inneming van)	11
In de Prairieën (Het dagboek van een goudzoeker)	27
Java's planten- en dierenwereld	278, 302
Joden in en buiten Jeruzalem	338
Kalmoeken (Bij de).	114, 122, 131, 139
Kamp (Arabisch)	154
Koning (Een zonderlinge)	234
Landes (Een briefdrager in de)	90
Leeuwarden (De St.-Jacobs-toren te)	378
Liederkerke (Het kasteel van graaf de)	82

Lncern (Een zomeravond in)	57
Marches-les-Dames (Rotsen van)	34
Munster (Gezicht te)	225
New-York (Gevangenissen en rechts-pleging in)	315
Noord Amerika (Houten brug in)	82
Opper-Egypte (Een convooi neger-slaven in)	323
Picador (De)	36l
Renzengebergte (ln het)	106
Rome (ln de kerk van Ara Coeli te)	169
Sanghai (Eene slaapplaats te)	98
Simoda (De Japaneesche oorlogsgod te)	282
Souper (Een) onder londensche dieven.	355
Straffen (Chineesche)	75
Straffen (Oudduitsche)	154
Sumatra (Een gezicht op)	303
Vlaamsch leven	26
Vlissingen (Haven van)	178
Voor den kersnacht	146
Wychen (Het kasteel van)	28
Witte olifanten in Siam en Birma	364
Zwarte woud (Een postweg in het)	114

Natuurkunde.

Elektrisch (Het) licht en de kortzichtigheid	294
Elektrische stroom als wekker	322
Komeet van 1882 (De)	78
Noorderlicht (Het)	30
Opwekkende middelen bij de studie	302
Petroollampen (Een nuttige wenk voor gebruikers van)	283
Weerwijzer (Een nieuwe)	298

Zee (Het lichten der) 102

Natuurlijke Geschiedenis.

Dieren (Het verstand der) 158
Horenfaizant (De) 283
Jguanodon (De) 170
Insekten (Onze) 73, 83
Jack (De) of wilde slier 290
Kaaiman (Een gevangen) 114
Kieken (Het) en zijne waarde 93
Koekoek (De) 58
Leguane (De) 34
Mineralen in de Transvaal 326
Mollen (Vechtende) 42
Muldenaars (De) 322
Rollende planten in Kansas 115
Sperwer (De) 362
Tabak (De) en zijne rookers 151
Terrarium (Het) 3
Vechthoen (De belgische) 118
Vleesch (Het) 190
Vogel (De) en zijn leven 147

Gedichten.

Aan de Vlamingen 70
Droom (De) van den beeldhouwer 241
Geograaf (De gefopte) 256
Jacht (De laatste) 321
Lied (Het) van den nachtegaal 270
Liederkrans 143
Meiboomfeest 107

Moeders geluk	386
Nachtegaele schuifelaere	306
O Pifferari	110
Volop zomer	378
‘Waar of mijn Pieter blijven mag?’	385
Weer de oude vriend	114
Willem Tell	290

Handel, Nijverheid, enz.

Amsterdamsche tentoonstelling (Het groote biervat op de)	66
Boot (Een ineenschuifbare)	394
Brandleer (Een ineenschuivende)	338
Frankrijk (De melk en de boter in)	142
Frankrijk (Tabaksverbruik in)	182
Hoekerschip (Een) op haringvangst	234
Inkt (Een nieuwe onzichtbare)	83
IJzer (Het beschutten en versieren van)	78
Kinderspeelgoed	158
Klokken (De)	19
Peintnre- Bogaerts	2
Rijtuig (Een zonderling)	402
Schilderijen (Het verdoeken van)	60
Stoomboot (Eene) voor de Congo-rivier	194
Watervelocipède (Een nieuwe)	243

Verscheidenheden.

Aan boord	25
Aan de biljart	217
Aanhouding (Eene)	89
Aan mij de rest	129

Adria (Gezicht op de)	138
Algiers) De leeuw des marabouts te)	113
Allerlei	279, 318, 326, 335, 359, 398, 411
Alpen (In de hut op de)	137
Alpenweide (Het vertrek naar de)	273
Amsterdam.(Het koninklijk salon in de koloniale tentoonstelling te)	41
Amsterdam (Éen stadsgezicht te)	66
Angelus (Het)	306
Artillerie vooruit	153
Avondklok (De)	298
Bezoek bij den bakker	209
Bibliotheek (ln de)	75
Bidden voor het eten	105
Bij den eierboer	409
Breiles (De)	410
Broek (De gescheurde)	186
Burgemeester (Onze)	19
Dobrini Rikititsch	201
Door den arend aangevallen	360
Door de sneeuw	218
Dorp (Een duitsch)	209
Droomuitlegster (De)	234
Duo (Een)	291
Gebed bij onweer	330
Gebraden kastanjes	258
Gedagvaard	250
Geluk (Huiselijk)	250
Goudwasscher (Chineesche)	42
Hanengedachten	297
Hartsgeheimen	90
Herodes (Het graf van)	163
Hoeve (Eene waalsche)	225
Hondenontbijt	306
Huisklok (De)	314

Ik was daar	153
In de domkerk	114
lndien (Snelpost in)	130
In het atelier	34
In het bosch	194
In onze dagen	19
Karikaturist (Een)	395
Klant (Een voorname)	394
Kollega's (Twee)	122
‘Komt, mijne lieve duifjes!’	362
Kunststudiën (Eerste)	161
Landschap in het javaansche laagland	57
Leed (Huiselijk)	250
Liefhebbers van printen	147
Meesterstnk (Een onbegrepen)	309
Moeder (De zieke)	163
Monster (Een) in 't bed	259
Mosselkoopman (De)	89
Nachtwakers (Twee)	354
Nieuws uit het leger	369
November	122
Ongelukkigen (De)	34
Op de Schelde	66
Op het balcon	106
Op het kerkhof	218
Op nwe gezondheid	193
Oranjeappelen te koop	217
Paarden aan den drinkbak	57
Pareplu (De)	330
Pop (De) is ziek	409
Prijskamp (Terugkeer van den)	81
Reis (Eene) rond de wereld	369
Rome (De poort Octavia te)	75
Schaakspeler (De)	17
Schaduw (De) van den ruiter	50

Schutterkoning (De)	402
Sinxenfeest	330
Smaakt het, Koko?	290
Speelman (De vroolijke)	185
Spelevaart op den Rijn,	402
Spion (De).	346
Struisvogel en luipaard	10
Sta, gij deugniet	370
Ter-hond door het water	314
Valsch geld	147
Verjaardag (De)	274
Verstooten en aangenomen	50
Vijand (De eerste)	378
Vondeling (De)	274
Voor den burgemeester	330
Voor den schilderezel	26
Vrienden (Tusschen)	82
Wijsgeeren (Drie)	386
Wilddieven	202
Zeepblaaskens	170
Zigeuners (Drie)	105
Zilveren hagel (Met)	314

Alphabetische lijst der gravures.

Aan boord	25
Aanhouding (Eene)	89
Aan mij de rest	129
Adria (Gezicht op de)	140
Ajaccio	201
Alexander (Z.K.H. prins)	401
Algiers (De leeuw des marabouts te).	113
Alpen (Eene hut op de)	273
Amsterdam (Chineesche jonk te)	32
Amsterdam (Het koninklijk salon in de koloniale afdeeling te).	41
Amsterdam (In de chineesche afdeeling te	49
Amsterdam (Een stadsgezicht te)	69
Amsterdamsche tentoonstelling (Het groote biervat op de)	72
Angelus (Het)	308
Arabieren op reis	244
Arabisch kamp	157
Artillerie vooruit	156
Atelier (In het)	36
Avondklok (De	301
Bakker (Bezoek bij den)	212
Balcon (Op het)	109
Bartholomeo (Fra)	229
Bazel (De hoogeschool van)	216
Beelen (Mgr. J. Th.)	337
Bibliotheek (In de)	77
Bidden voor het eten	105
Biljart (Aan de)	217
Boot (De ineenschuifbare)	400
Bosch (In het)	197

Bouillon in Luxemburg	4
Brand	320
Brandleer (De ineenschuifbare)	344
Breiles (De)	413
Broek (De gescheurde)	189
Brussel (De toren van de St. Nicolaas-kerk te)	232
Burgemeester (Onze)	24
Celles (De kerk van)	121
Chambord (De graaf van)	65
Chineesche straffen	80
Chineesche vrouwen (Kleine voeten bij de)	144
Cochem aan de Moezl	52
Congo-rivier (Eene stoomboot op de)	200
Conscience (Hendrik)	73
Cordova (De kathedraal te)	280
Corniali (De grot van)	184
Coroy (Het kasteel van)	97
Dobrini Rikititsch	204
Domkerk (In de)	117
Door den arend aangevallen	361
Door de sneeuw	224
Dorp (Een duitsch)	213
Droom (De) van den beeldhouwer	241
Droomuitlegster (De)	233
Duo (Een)	296
Electrische (De) stroom als wekker	328
Ertzgebergte (Speelgoedfabrikaat in het)	236
Ezelsstraf (De) in de middtdeeuwen	144
Frithjof-sage D	164
Gebed bij onweer	332
Gedagvaard	261
Geluk (Huiselijk)	253
Gelukkige toekomst	100

Gent (De St. Nicolaaskerk te)	132
Geograaf (De gefopte)	256
Gevangenis (Voor de eerste maal in de)	45
Gordon (Generaal)	209
Goudwasscher (Chineesche)	48
Grootvaders tijd	345
Hanengedachten	297
Hanoi (Inneming van).	16
Hartsgeheimen	93
Herberg (In de)	101
Herodes (Het graf van)	168
Hoed (Deze) is beter dan de mijne	20
Hoed (Dat is mijn)	21
Hoekerschip (Een) op de haringvangst	240
Hoeve (Een waalsche)	225
Holloway (Thomas)	185
Holloway (Senatorium van)	192
Hondenontbijt	312
Horenfaizant (De)	284
Huis (In een grieksch)	169
Huisklok (De)	316
Iguanodon (De)	176
Ik was daar	153
Indiën (Snelpost in)	136
Jacks (Vechtende)	289
Javaansche laagland (Landschap in het)	60
Jeruzalem (De klaagmuur te)	340
Juliaan de Afvallige	272
Kaaiman (Een gevangen)	120
Karikaturist (Een)	397
Kastanjes (Gebraden)	260
Kerkhof (Op het)	221
Kersnacht (Voor den)	149
Klant (Een voorname)	396
Klooster (Aan het)	389

Koekoek (De)	64
Kollega's (Twee)	128
Komt, lieve duifjes	358
Krijgshoofd (Een suavisch)	264
Kristus voor Pilatus	268/269
Ku nststudiën	161
Laatste jacht (De)	321
Landes (Een briefdrager in de)	96
Leed (Huiselijk)	252
Leeuwarden (De St.-Jacobs-toren te)	377
Leguane (De)	40
Lucern (Een zomeravond in)	61
Liederkerke (Het kasteel van den graaf de)	84
Marches-les-Dames (Rotsen van)	33
Meesterstuk (Een onbegrepen)	177
Ministers (De chineesche)	193
Moeder (De zieke)	165
Moeders geluk	388
Mollen (Vechtende)	44
Monster (Een) in 't bed	264
Mosselkoopman (De)	92
Muldenaars	324
Munster (Gezicht te)	228
Muntstukken der middel eeuwen	208
Nachtegale schnifelaere	309
Nachtwaker No l	356
Nachtwaker No 2	357
Nieuws uit het leger	369
Noord-Amerika (Houten brug in)	88
November	125
Ongelukkigen (De)	37
Onweer (Huiselijk)	249
Op de Alpen geplukt	300
Op uwe gezondheid	196

Oranjeappelen te koop	220
Paarden aan den drinkbak	57
Paraplu (De)	336
Parmigiano bij de plundering van R ome	373
Patrijshonden	9
Picador (De.)	364
Pop (De) is ziek	412
Portugal (Het koninklijk kasteel van Cintra in)	29
Prijskamp (Terug van den)	81
Printen (Lief hebbers van)	148
Raad (De) van Drieën	353
Reis (Eene) rond de wereld	372
Reuzengebergte (In het)	112
Rijtnig (Een zonderling)	408
Rome (De poort Octavia te)	76
Rome (In de kerk van Ara Coeli te)	172
Rond de lamp	145
Sanghaï (Eene slaapplaats te)	104
Saudrai (In het bosch van)	11
Schaakspelers (De)	17
Schaduw (De) van den ruiter	56
Schelde (Op de)	68
Schilderezel (Voor den)	28
Schoenmaker (Een) die bij zijn leest blijft	124
Schoenmakers S.J. (Pater Joannes)	393
Schuilen	133
Schutterkoning. (De)	405
Simoda (Het feest van den japanschen oorlogsgod te)	285
Sinxenfeest	333
Sitting-Bul[1] of de zittende duivel	257
‘Smaakt het, Koko?’	293
Speelman (De vroolijke)	188
Spelevaart op den Rijn	404

Sperwer (De)	365
Spion (De)	348/349
Sta, gij deugniet!	376
Stad (Een bezoek uit de)	409
Stelsel (Het) van Darwin aanschouwe-lijk voorgesteld	288
Straffen (Oudduitsche)	160
Struisvogel en luipaard	10
Ter-hond door het water	317
Uit ons humoristisch schetsboek	360, 384
Valsch geld	152
Verjaardag (De)	276
Verloochening van Petrus	265
Verloren zoon (Vertrek van den)	4
Verloren zoon (Terugkeer van den)	5
Verstooten en aangenomen	53
Vijand (De eerste)	380
Vijf vocalen (De) toegepast op de hoo-gere rijkunst	352
Vlissingen (Haven van)	180/181
Voetknecht der XVe eeuw	237
Volop zomer	381
Vondeling (De)	277
Voor den burgemeester	329
Vrienden (Tusschen)	85
Waar of mijn Pieter blijven mag?	385
Wat grootmoeder vertelt	325
Watergebed (Het) op het joodsche nieuw-jaarsfeest	341
Watervelocipède (Een nieuwe)	248
Weerwijzer (Een nieuwe)	304
Wijchen (Het kasteel van)	281
Wijsgeeren (Drie)	392
Wilddieven	205
Willem Tell	292
Zeepblaaskens	173

Zigeuners (Drie)	108
Zilveren hagel (Met)	313
Zwarte woud (Een postweg in het)	116